THESAURUS LINGUAE LATINAE

This file contains a part of the *Thesaurus Linguae Latinae* (ThLL), published in print in Leipzig *et al.* 1900–. Please check on our website (www.thesaurus.badw.de) whether you have the latest version of the file (the version is indicated in the last line on this page).

The **abbreviations** used in the ThLL are explained in the *Index librorum*, which has basic information on all Latin texts from Antiquity (incl. chronology and editions). It is regularly updated and can be consulted on our website: www.thesaurus.badw.de.

Navigating in this file

This file has a **bookmark for every headword**, including those in the *Addenda et Corrigenda* (in vols. VII/2, IX/2, X/1, X/2, *Onomasticon* C & D). You can use the list of bookmarks for fast navigation and to get an overview over the entries. Please note that the list of bookmarks=headwords may not (yet) be complete.

Searching in this file

You can search through the bookmarks/headwords in many pdf-readers after activating the option 'include bookmarks' (or similar) in the search menu.

The file includes an uncorrected OCR text, which may be useful for copying short phrases. **You can search through the text, but may not find what you are looking for – even if the information is contained in the printed volume.** Due to the complexity of the typeface and the age of the print the searchable text (*behind* the page on the screen) is only partially correct and thus may differ from the digital reproduction (= what you see on the screen). **The text of the print** (and its digital reproduction) **is the only authentic version of our dictionary**.

For full-text searches you can use the ThLL-database published by *De Gruyter*™ (available in research libraries).

License and limitations of use

This work is offered to you under a *Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs CC BY-NC-ND* license (explanation here). In addition, you are not allowed to print or modify (parts of) this file or to upload it to a public website (**no file-sharing**). We kindly ask you to respect these restrictions. Instead, please refer fellow researchers to our website. Continued access to this version of the ThLL depends on your acceptance of these conditions. Please also leave this page and the watermark in the file.

Further information

We are enthusiastic about cooperation with academic researchers anywhere in the world. Please include references to the ThLL in your publications where relevant. If you have a lexicographical question about the Latin of Antiquity which cannot be answered from the published volumes of the ThLL, please contact us; contact information is on our website: www.thesaurus.badw.de.

Enjoy working with the Thesaurus Linguae Latinae!

Michael Hillen, General Editor and Project Leader
Munich, February 2019

version 1 (6 February 2019)

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

EDITVS IVSSV ET AVCTORITATE
CONSILII AB ACÁDEMIIS SOCIETATIBVSQVE
DIVERSARVM NATIONVM ELECTI

VOLVMEN X

PARS ALTERA

SECTIO I

PORTA–PRIMAEVITAS

MCMLXXX–MCMXCV

DE GRUYTER

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praefīnītus *v.* praefinio. *Blundell.*

praefĭo *v.* praeficio.

praefiscinī *et* **praefiscinē** (-fasc-) *adv.* [*a* prae *et* fascinus; -fisc- *pro exspectando* -fesc- *fortasse per assimilationem, v. Sommer-Pfister, Laut- u. Formenlehre I 55. Sch.*] *scribitur* -fasc- APVL. flor. 16, 45 CHAR. gramm. p. 306, 10 B. *de terminatione* -i *et* -e: GELL. 10, 24, 8 consuetum id veteribus . . . litteris is (*i.* e *et* i) plerumque uti indifferenter, sicuti -e et -i (*similiter* MACR. Sat. 1, 4, 21, *ubi var. l.* proficisc-). NON. p. 153, 11 'proxumi' id est 'proxumo' . . .; sed ea declinatione a veteribus et crastini et pristini et -i dictum est. CHAR. gramm. p. 274, 25 sqq. B. (*ex Romano*) -i Titinius . . . (*affert l. 25*), ne puella fascinetur; -e Afranius . . . (*affert l. 26*), per 'e', non per 'i'. *usum auctorum v. infra.* *de notione* (*cf. l. 11 sq.*): CHAR. gramm. p. 306, 10 B. (*ex Palaem.*) '*prae*' pro eo nonnumquam, quod est 'sine', accipitur; -e, id est sine fascino, quod Graeci ἀβασκάντως dicunt (*inde* GLOSS. I p. 248). [*perperam olim afferebatur* PLAVT. Cas. 932 *pro* profectus (*ex var. l.* praeficiens).]

formula ad praevertendum fascinum interposita, sc. in oratione, qua fascinatio, invidia commoveri potest (*ad rem v. Hand, Turse llinus IV 530 sq.; Kuhnert, RE VI 2013, 16 sqq.*): PLAVT. Asin. 491 -i (-ficisc- *trad.*, per- *vel* pro- *var. ll.*) hoc nunc dixerim: nemo . . . me accusavit merito meo *eqs.* (*cf.* APVL. flor. 16, 45 id [*i. ut omnibus placeam*], -e dixerim, iam quodam modo mihi obtigit). Rud. 461 ut sine labore hanc *aquam e puteo* extraxi, -e (-ficisc- *trad.; sunt qui* -e *ad sequentia referant*). TITIN. com. 110 pol tu ad laudem addito '-i' (*v. explic. l. 11*). AFRAN. com. 36 scis habitum ita ut nunc obtinet; -e (-ficisc- *var. l.*; -e *fortasse alteri loquenti tribuendum*). PETRON. 73, 6 servus meus . . ., homo -i frugi et micarius.

cf. praefascinus.

[**praefīxē**, *adv. olim perperam editum v. p. 635, 47.*]

[**praefixor** *et* **praefixus** *pro* praeficus *v. sub* praefica.]

praefīxus, -a, -um *v.* praefigo.

praeflammātus, -a, -um. *a* prae *et* flammatus, *cf.* praeustus. *i. q. in anteriore parte (i. in superficie) flammatus* (*vix i. q. valde fl.*): GLOSS.^{L} V Aa B 195 bustum: ustulatum, -um *eqs.* (GLOSS. V 493, 26). I Ansil. SE 304 semiustum: ex parte[m] -um (*ad Enceladon fulmine ictum, Verg. Aen. 3, 578, refert ed.*).

[**praeflo**, -ātum, -āre *legebatur* AVIAN. fab. 10, 5 (praestant *codd. plerique*, perflant *pauci; ad l. v. Küppers, Gnomon 53, 1981, 244*) *et* EPIST. pontif. Thiel Gelas. tract. 2, 7 (*legas* perflatus *cum* EPIST. pontif. 669 Schwartz p. 109, 8).]

praeflōrātio, -ōnis *f.* *a* praeflorare. GLOSS.^{L} II Abav. DE 74 delibatio: ⟨p⟩refloratio, immolatio (*similiter corr.* RE 47; *v. Loewe, Glossae Nominum, 1884, 113*). V Aa D 163 delibatio: perfusio seu -o (*confunduntur duae glossae, i.* delibutio *et* delibatio).

praeflōreo, -uī, -ēre. *a* prae *et* florere. *i. q. antea florere*: 1 *proprie*: PLIN. nat. 16, 119 -ent talia (*sc. quae celerius senescunt*) et praegerminant, in totum praecocia fiunt (*cf. etiam 118* praefecunda). 2 *translate* (*quasi per praefigurationem*): AVG. in psalm. 29 serm. 1, 6 exsultatio resurrectionis *nostrae* futura . . ., quae in . . . domini resurrectione -uit (*nisi cogites de verbo q. e.* praefloresco).

? **praeflōrēsco**, -uī, -ere *v. l. 51.*

praeflōro, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* flos, *cf.* deflorare (*aliud verbum denominativum eadem praeditum notione privandi est* pilare). *i. q. antea flore (i. decore sim.) privare*: LIV. 37, 58, 7 gloriam . . . eius victoriae -tam (defl- *codd. plerique, v. Briscoe, 1981, ad l.*) ad Thermopylas (*i. priore victoria*) esse. PLIN. paneg. 58, 4 summum . . . decus (*i. consulatum*) non nisi praecerptum -tumque transmittere (*de Caesaribus, qui ipsi consulatu potiti sunt, priusquam alios ad eum admiserint*). GELL. 14, 1, 36 exspectatio te spei suspensum fatigabit et futurum gaudii fructum spes tibi iam -verit. *spectat ad virginitatem ademptam*: APVL. apol. 92, 8 *vidua ad nuptias* venit iam ab alio -ta (*6 virgo* affert . . . ad maritum . . . floris rudimentum).

deriv.: praefloratio. *Wieland.*

praefluo, -ere. *a* prae *et* fluere. *legitur inde ab* HOR., LIV. [*confunditur in codd. maxime cum* perfluere (*falsa var. l.* TIB. 1, 10, 68 [*cf. Schuster, Tibull-Studien 1930, 142*]; *olim falso afferebatur ex titulo, v.* CIL XII 2494, 4) *et* profluere, *quod infra adnotavimus.*]

i. q. ante (in fronte) fluere vel fluendo tangere (*vi praeverbii locali illustratur respectus rei ante aliquid motae, sc. aquae sim. ante ripam, terram, urbem sim. fluentis, ut hic illic et de notione praeverbii q. e. praeter cogitare possis, cf. l. 81 et e. g. p. 611, 63*): 1 *c. obi. acc.: oppida*: HOR. carm. 4, 3, 10 quae Tibur aquae . . . -unt (-ent, profluunt *var. ll.*). PLIN. nat. 3, 102 Aufidus ex Hirpinis montibus Canusium -ens (*cf. Mela 2, 66* Canusium adtingens). 3, 126 Natiso cum Turro -entes Aquileiam (-ente *sim.*, profl- *var. ll.; cf. Mela 2, 61* Natiso . . . adtingit Aquileiam). 4, 8 amnis Cephisus -ens Delphos. 5, 126 Pergamum, quod intermeat Selinus, -it Cetius. 6, 8 Cappadocia . . . habet coloniam . . . Archelaidem, quam -it (-ens *vel* perfluens *trad.*; praeterfluit *Detlefsen sec. Sol. infra*) Halys, oppida Comana, quod Salius, Neocaesaream, quod Lycus, Amasiam, quod Iris (*sc. -it; cf. Sol. 45, 3* Archelaidem . . . Halys praeterfluit; Neocaesaream Lycus alluit). 6, 92. 93. 167. *loca varia*: HOR. carm. 4, 14, 26 Aufidus, qui regna Dauni -it Apuli (perfl- *edd. vet.*). TAC. ann. 2, 63, 1 transgressus Danuvium, qua Noricam provinciam -it. 15, 15, 1 castra -bat *Arsanias fluvius*. PRISC. periheg. 316 *Thracum* terris, quas Ponti -it unda (perfl-, praefuit *var. ll.*).

2 *intransitive* (*accedit* a latere LIV. 44, 31, 3, circa *c. acc.* PLIN. nat. 5, 90): LIV. 1, 45, 6 (*verba cuiusdam ex Aventino spectantis*) infima valle -it Tiberis (*var. ll.* praeluit, prefuit). 44, 31, 3 duo cingunt eam *urbem* flumina, Clausal a latere urbis, quod in orientem patet, -ens *eqs.* COLVM. 1, 5, 4 sin . . . situs ripae permittet superponere villam *amni* -enti (profl- *codd. rec., edd. vet.*), cavendum . . . erit, ut a tergo potius quam prae se flumen habeat. PLIN. nat. 3, 52 Florentini -enti Arno adpositi. 4, 14 -ente Alpheo amne (*abl. absol. ut*: 5, 74 [*var. l.* praeterfluente]. 5, 101. 6, 44). 5, 90 *alveus laevus Euphratis* circa eam *Seleuciam* -enti infusus Tigri. FRONTIN. strat. 2, 2, 10 Hiberi . . . adplicuerunt se flumini, quod ⌊altis . . . ripis⌋ -bat: ita a tergo amne defensi *eqs.* (⌊ ⌋ *abl., cf. Quint. inst. 12, 2, 11* amnium . . . altis ripis multoque gurgitis tractu fluentium). TAC. ann. 12, 33 -bat amnis vado incerto. FLOR. epit. 2, 8, 9 sub ipso freti murmure, cum ⌊-entes aquae tibiis⌋ . . . concinerent (*sic B*, interfluenta tibiis *sim. rell.*). AVIEN. ora 469 ⟨Si⟩cani ad usque -entis alveum (*ordine versuum fortasse turbato contextus incertus est*).

deriv.: praefluus; *cf.* praefluvium.

praefluvium, -ī *n.* *a* praefluere *per confusionem praeverbiorum pro* profluvium. *i. q. profluvium* (*sc. de morbo mulierum*): ITALA Matth. 9, 20 (cod. a) mulier, quae sanguinis -um habebat XII annis ([*cod. c* profluvium, *cod. k al. et Vulg.* sanguinis fluxum, *gr.* αἱμορροοῦσα]. ORIBAS. syn. 9, 42 add. 3 Aa p. 353 prefluvium s. mulierum regmatismus [*i.* rheu-] est matricis [*in tit.*: ad proflubium]). ORIBAS. eup. 2, 1 B 2 Aa qui . . . per bentrem reuma aut matricis preflubium patiuntur ([profluvium *Ab; aliter gr. et La*]. syn. 9, 42 Aa tit. ad praeflubium m. [*postea*: fluxus sanguinis; *gr.* περὶ ὑπερκαθάρσεως]).

praefluus, -a, -um. *a* praefluere. *i. q. praefluens, in fronte fluens*: PLIN. nat. 19, 60 *hortos* riguos . . ., si contingat, -o amne, si minus, e puteo . . . rigatos (perfluo, praefluua *sim. var. ll.*, profluo *edd. vet.; cf. Colum. 11, 3, 8* adveniente rivo). *Friis-Jensen.*

praefōcābilis, -e. *a* praefocare, *cf.* suffocabilis. *i. q. ad actionem praefocandi vel ad statum eius, qui praefocatur, pertinens*: CAEL. AVR. acut. 2, 27, 143 (*signum peripneumoniae*) supra latus iacendi difficultas, ita ut -is esse sentiatur (*sc.* difficultas, *nisi subintellegatur* positio *sim.*). 2, 35, 184 spiratione -i (*cf.* 2, 35, 185 -i spiramento respirant [*postea*: spiramenti praefocatione]). 2, 37, 192 *loca brevia* sunt . . . -ia. chron. 3, 2, 16 (*apud stomachicos*) transvorandi difficultas cum -i sensu.

***praefōcātio**, -ōnis *f.* *a* praefocare. *scribitur* -voc- *in var. l.* AVG. epist. 167, 13 CASS. FEL. 24 p. 40, 11, -fuc- *in var. l.* ORIBAS. syn. 9, 45 add. Aa p. 360. *legitur in prosa oratione inde a* SCRIB. LARGO, *maxime apud medicos et veterinarios.* [*restituitur pro* provocat CAEL. AVR. diaet. pass. 26, *pro* provocatio LIB. iubil. 23, 12.]

i. q. actio praefocandi vel status eius, qui praefocatur (*accedit gen. rei praefocatae l. 54. 61 et fortasse p. 647, 2, rei praefocantis l. 70. 74 et saepe sub 1b et 2*): 1 *proprie, de faucium constrictione vel obstructione* (*cf.* GLOSS. V 558, 14 sinachis [*i.* συνάγχη]: suffocatio vel -o. *laxius de -e vesicae l. 57; de spirandi difficultate, e. g. l. 57. 61; quae tamen distinguitur l. 69*): **a** *exempla varia*: SCRIB. LARG. 100 facit bene haec compositio ad . . . subitas -es. CHIRON 155 (*inde* VEG. mulom. 1, 38, 3) *humore collecto* fit . . . faucium -o et sinance (MARCELL. med. 14, 39 -em et tumorem f. ISID. orig. 4, 7, 13 branchos est -o f. [*inde* GLOSS. b.:-o]. *cf.* VEG. mulom. 2, 79, 2 circa fauces). 374 *iumentum* praefoc⟨at⟩ione in anhelitu patitur. 821 potio ad vesicae dolorem sive -em. HIPPOCR. aphor. 4, 34 (*sim.* 7, 59) si febricitanti, tumore non constituto in faucibus, -o subito (-a *var. l.*) supervenerit, mortale est (*gr. πνίξ utroque loco*). CAEL. AVR. acut. 2, 6, 30 -is . . . effectum. 2, 27, 146 gravatio . . . cum parvo -is sensu. 2, 35, 185 spiramenti -e *iactari.* 3, 1, 5 synanchen dicimus difficultatem transvorandi atque -em acutam, ob vehementiam tumoris faucium *eqs.* (3, 1, 6 acutissima atque celerrima. CASS. FEL. 37 p. 81, 7). 3, 1, 6 -is illatae per laqueum. 3, 2, 9 acutus cum -e mortis effectus. 3, 2, 10 plurimam (3, 4, 29). 3, 4, 29 *fumo* etiam sani -e afficiuntur. chron. 1, 3, 55 gravedo atque pressura et veluti -o, qua sibi quemquam irruisse . . . existiment *somniantes.* diaet. pass. 26 *agnoscitur synanchicus* ex inflam⟨m⟩atione . . . faucium . . . et pro magnitudine tumoris -e cum respirationis difficultate. 27 ⟨a prae⟩focatione suspendi⟨i⟩ *dicta est synanche* (*restituit Rose*). gyn. 1, 127 *nutrix ebria* sui corporis ruina in periculum ducit *infantem*, -e illata (*cf. p. 648, 6 sqq.*). CASS. FEL. 24 p. 40, 11 -is periculum (*cf.* 35 p. 75, 21 metus -is [*sec. Hippocr. progn. 23* ἀποπνίγηται]). 35 p. 77, 2 tumores et -es antiadum. *al.* **b** *agitur de matrice -em efficiente* (*sc. apud hystericas*): SORAN. p. 47, 3 vulvae -o (p. 47, 8. 48, 6 [*locum del. Rose*]. 58, 2 [*v. p. 647, 47; gr. p. 109, 10 Ilb.* ὑστερικὴ πνίξ]). p. 58, 1 de -e matricis ([*gr. p. 109, 9 Ilb.* ὑστερικῆς πνιγός]. THEOD. PRISC. gyn. 6 tit. CAEL. AVR. acut. 2, 10, 77 m. -e oppressae. chron. 1, 4, 116 quae ad m. -es incendenda posuerunt *medici.* CASS. FEL. 77 p. 188, 3 desinent -es m. ORIBAS. syn. 9, 45 add. Aa p. 360 m. -o nomen sumpsit compositum, quod suffocationem faciat *eqs. al.; cf.* CAEL. AVR. chron. 4, 8, 109 -o ex matrice cum ascensu matricis efficitur).

2 *translate, de oppressione animae*: AVG. epist. 167, 13 ut animus a -e stultitiae tamquam emergens in sapientiam repente respi-

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ret (*antea*: stultitia velut aqua . . . ponitur *in similitudine. cf. infra l. 78*). APRING. in apoc. 3, 20 -em cordis (*syntaxis turbata fortasse corrigenda ex Beat. in apoc. 2, 7, 27*). MVTIAN. Chrysost. hom. 17, 5 p. 351/2 caenum est haec res (*sc. divitiae*), fumus est . . . et angustiae multae et curarum -o (*gr. φροντίδων πνιγμός*).

***praefōco,** -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* faux, *cf.* suffocare. *scribitur* -fug- (*pro* -fuc-, *cf. vol. IX 2, 529, 7*) GLOSS. IV 206, 35. 309, 12 (*var. l.* -fog-), -voc- (*vel* provoc-) *in var. l.* AVG. epist. 167, 12 Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 6, 4 G. GLOSS. IV 17, 9 *al.* (*cf. l. 20*). *de notione*: DIOM. gramm. I 365, 9 -o -vi Probus quasi novam vocem miratur; 'angit' enim veteres dicebant (*citantur Verg. Aen. 8, 260* angit. *Lucil. 1162* suffocare). SERV. Aen. 8, 289 'eliserit' -verit (*cf.* GLOSS. V 551, 42 elido: -o). GLOSS. -tus: impeditus. strangulatus vel suffocatus. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 451 -are: guttur obstrangulare. II Abav. AN 9 angit: consignat (*i.* constringit *?*), -at (-fug- *cod.*), conpungit. V Abba AN 56 angit: sollicitat, stimulat, -at. *al.* *legitur bis tantum apud poetas* (OV. Ib. 558 CALP. ecl. 4, 115), *in prosa autem oratione inde a* SCRIB. LARGO, PAVL. dig., TERT. [*confunditur in codd. cum forma vulgari* profocare AVG. c. Faust. 22, 94 p. 700, 25 MAX. TAVR. serm. 66, 3 M. (*restituitur* QVODV. temp. barb. 2, 1, 5), *ceterum cum* provocare *l. 8* (*restituitur* CHIRON 87, *quoniam* -are *apud eundem quinquies traditur, sed Niedermann, Recueil, 1954, 45,* profoc- *scribere mavult*).]

i. q. (praecludendo fauces) spiritu privare, angere, suffocare sim.: **I** *corporaliter*: **A** *sensu strictiore, sc. respicitur defectus vel difficultas spirandi* (*etiam eventus mortalis sub 1a et 3, saepe sub 2b et c; fort. etiam hic illic sub 2a, e. g. l. 43. 53*): **1** *pro obi. sunt ipsae fauces*: **a** *per circumscriptionem poeticam*: OV. Ib. 558 -ent (precludant, eripiant *var. ll.*) animae Gnosia mella viam (*sc. tibi sicut Glauco*). **b** *per ipsum vocabulum* fauces: MARCELL. med. 14, 39 si tantus fuerit tumor, ut etiam -ari aut strangulari f. videantur *eqs.* 15, 28 si subita angina . . . f. -buntur *eqs.* Ps. DIOSC. herb. fem. 38 (37) l. 8 ne vis herba⟨e⟩ f. inurat et -et (*Diosc. 4, 147 p. 69, 5* offocationes . . . prestat, *gr. 4, 152, 1 πνιγμόν*). VEREC. in cant. 3, 10 D. *Iosephus describens famem Hierosolymitarum dicit* f. devorantium latrunculos -are, ut iam deglutitos cibos . . . evulsissent (*sec. Ios. bell. Iud. 5, 432 ἐκ τῶν φαρύγγων ἀναθλίβοντες, quod abundantius vertit Ps. Rufin. 6, 11 p. 796 addens*: ipsos faucibus strangulantes).

2 *pro obi. sunt (intelleguntur e. g. l. 53. 56. 63) animantes, qui -antur*: **a** *morbo, veneno, potione corrupta sim.* (*cf. p. 648, 49*): SCRIB. LARG. 94 eos, qui difficulter glutinosa excreant et -ari videntur interdum. *ibid.* cum . . . -ari videntur et difficulter spirant. 179 -antur, qui sumpserunt . . . *cicutam*, nihilque sentiunt. 184 spiritus via intercluditur et -antur, *qui cerussam biberunt*. 196. 197 -antur . . . et hoc (*i. lacte gelato*) homines. CHIRON 87 (*inde* VEG. mulom. 2, 23, 1) *mulus* -bitur (prov- *cod. Chir., v. l. 21*) simili modo ut ab stranguiria (*i. strangulatione*). 453 *buprestim* cum in feno comederit, -bitur (*inde* VEG. mulom. 2, 79, 10 *buprestis* animal -bit). SORAN. p. 58, 3 vulvae praefocatio . . . ab eo, quod mulieres -et, nomen accepit ([*cf. gr. p. 109, 11 Ilb. πνιγμοῦ*]. *agitur de passione hysterica, cf.* p. 58, 6 matrice . . ad pectus ascendente et mulierem -ante. CAEL. AVR. acut. 2, 9, 37 epilepticis vel matrice -tis [*p. p. p. fem. plur. pro subst. ut* 2, 35, 186. *cf. usu verbali vel pro adi.*: 3, 5, 55 quae m. fuerint -tae. chron. 1, 4, 71 a m. -tae mulieres]). HIPPOCR. progn. 23 hae *synanchae* . . . celeriter -ant (*gr. ἀποπνίγουσιν*). Ps. APVL. herb. interpol. 110 l. 21 *-at herba* non aliter quam synanchica passio. CAEL. AVR. chron. 1, 3, 54 *incubo -at* aegrotantes. FAVST. REI. grat. 1, 3 p. 16, 20 provocat . . . odor poculi, sed -at . . . sapor veneni (*citatur a* Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 6, 4 G., *ubi* prev- *et* prov- *var. ll. pro* praef-). VEREC. in cant. 2, 22 l. 13 D. *porci angina* -antur. DYNAM. vita Max. 10 adolescentulus . . . rabidi canis morsu -tus periit. *al.* **b** *alterius animantis violentia* (*v. etiam* DYNAM. *sub a*): PAVL. dig. 25, 3, 4 necare videtur non tantum is, qui partum -at (per- *var. l.*), sed et is, qui abicit *eqs.* (*cf.* CONC. Ilib. a. 305 Mansi 2, 17^{A} catechumena, si . . . conceperit, -verit *eqs.* VEN. FORT. vita Germ. 1, 2 genetrix . . . incubabat in ventre, ut pondere -ret *infantem in utero*). TERT. adv. Iud. 3, 1 *filius Moysi* ab angelo -tus fuisset (*respicitur exod. 4, 24, ubi gr. ἀποκτεῖναι, Vulg.* occidere. *sim.* AVG. epist. 23, 4 p. 68, 3). FVLG. aet. mund. p. 162, 13 regem laqueo postulans -andum *Iudith*. Ps. AMBR. epist. 1, 9 *filius praefecti* -tus a diabolo exspiravit. ROMVL. fab. 77, 14 rec. gall. (*sim.* rec. vet.) *aves* morsu occisas aut -tas. EVSEB. EMES. serm. 18, 40 manibus. MVTIAN. Chrysost. hom. 7, 4 p. 289/90 *regem* ab armigeris suis conculcari, -ari, in custodiam mitti *eqs.* (*gr. ἀγχόμενον. eadem vox respondet* 10, 4 p. 309/10 asinum). VEN. FORT. vita Germ. 32, 94 -atur (praev-, prov- *var. ll.*) unus ursus ab altero. TAB. devot. Audollent 140, 13 (*ad Typhonem deum*) -ato eum Praestetium . . . in termas ⟨in⟩ valneas *eqs.* *al.* **c** *vario modo*: SCRIB. LARG. 47 *ita curati* -ari (-ti *var. l.*) videntur, et maxime cum utraque obturata . . . sunt foramina narium, quia spirandi facultas eripitur. IREN. 4, 28, 3 si non Aegyptii . . . -ti fuissent in mari *eqs.* (*item homines aqua mersi -antur*: AVG. in euang. Ioh. 51, 10 quidam . . . flammis se donant, aquis -ant. epist. 167, 12. serm. 363, 2 p. 1636 aquam *maris rubri* non -antem. *al.; v. etiam p. 648, 35 sqq. 649, 7*). PORPH. Hor. epist. 2, 1, 260 qui conplexu nimio, quem amant, -ant. ARNOB. nat. 7, 29 Iovi . . . merum, ne -etur, date; cupit eructare nec potis est, ac ni illa . . . dissolvatur obstructio, periculum . . . est, ne oblisus interrumpatur spiritus (*item*

aliquis cibo -atur: Ps. AVG. serm. 1, 3 aliquos multo vino et cibo -tos. MACR. somn. 1, 3, 4 *cibi* abundantia -ari. *v. etiam p. 649, 5*). CHIRON 320 *mulum* in are⟨n⟩a . . . obruere, ita ut caput foras habeat et nares, ne -etur. RVFIN. hist. 9, 8, 9 *locuples* constrictus et -tus multitudine *indigentium cibum petentium* (*aliter Euseb.*). Ps. AVG. serm. ed. Mai 188, 1 *mulier dormiens* filium . . . pondere praegravabat et usque ad ultimum spiritum -vit (*agit de III reg. 3, 19, ubi Vulg.* oppressit; *eodem spectat* QVODV. prom. 2, 27, 57. *cf. IIA3. aliter p. 647, 64*). CASSIAN. conl. 20, 10 cloacae faetoribus -ari (*cf. l. 44 sq.*). CAEL. AVR. gyn. 1, 103 os matricis distendatur, ne . . . clausum faciat nascentem -ari. *al.*

3 *per enallagen* carnes -tae (*i. carnes animalium -torum*): AVG. c. Faust. 32, 13 p. 772, 11 ne *Christiani* -tis c. vescerentur (*agit de act. 15, 29 πνικτῶν*).

B *sensu laxiore, sc. respicitur quaelibet oppressio, praeclusio sim.*: **1** *herbarum* (*sc. quae herbis nocentibus supprimuntur; per imaginem huc pertinent etiam l. 60. 75. 78*): CALP. ecl. 4, 115 nec -ta malignum messis habet lolium. DIOSC. 2, 128 p. 227, 22 solet . . . legumina . . . -are (*sc. ὀροβάγχη herba; gr. 2, 142 πνίγειν*). **2** *quorumlibet meatuum corporis*: CHIRON 230 (*inde* VEG. mulom. 1, 47, 2) -tum longaonem *muli*, quo manus vix introeat ([*antea*: longaonis praeclusionem]. 232 -to *l.*). 456 -tum ventrem. VEG. mulom. 2, 5, 1 ex ardore . . . sanguinis venae cordis nervique -antur, ex qua constrictione *eqs.* BASIL. hom. p. 67, 13 angustioris fistulae aquarum (*i. lacrimarum*) pondere obpletus -atur meatus. Ps. THEOD. PRISC. ves. vit. **1** p. 262, 8 conclusis . . . -tis (*an* -tis⟨que⟩ *?*) aditibus, ut etiam ventus reddi non possit (*antea*: ventrem stringere). **3** *aliarum rerum*: COSMOGR. 2, 41 Africa . . . suo mari . . . in meridiem magis vergens -atur (*sec. Oros. hist. 1, 2, 84* mare . . . angustiorem inter se et oceanum coartatae Africae limitem fecit). VEN. FORT. virt. Hil. 12, 35 in virtute confessoris . . . cera flammas extinxit, et . . . illud, a quo vorari potuit, -vit.

II *incorporaliter; pro obi. sunt* (*vel intelleguntur, v. l. 70*): **A** *animantes partesve eorum* (*cum abl. resp. l. 57*): **1** *respicitur oppressio animae vel mentis*: ITALA I reg. 16, 14 (Ps. Philo antiq. 60, 1) *Saulem* -bat . . . spiritus pessimus (*nisi ad IA2b. gr. ἔπνιγεν, Itala cod. 93* suffocabat, *Vulg.* exagitabat). IREN. 4 praef. 1 *haereticos noli sinere* ignorantiae -ari pelago ([in . . . pelago *Rousseau sec. vers. arm., praeter necessitatem*]. *simili imagine*: EVSEB. EMES. serm. 24, 26 nos non retineat terra, non -et mare *eqs.* [*i. contemplatione illorum ne detineamur*]. MAX. TAVR. serm. 110, 1 M. -tos saeculi fluctibus homines). HIER. hom. Orig. in Is. 6, 5 p. 276, 7 *cor* -tum eius, qui peccat (*ad Is. 6, 10* incrassatum). RVFIN. epist. Clement. 5, 3 uti ne -tus praesentibus hominum curis non possis verbo dei vacare (*gr. συνεχόμενος. inde* CAES. AREL. serm. 230, 5, *ubi* prov- *var. l.*). AVG. op. monach. 28, 36 p. 586, 12 ut, qui illorum putoribus -antur, in odore vestro bono reficiantur (*simili imagine* CASSIAN. conl. 20, 9, 1 *culparum memoria mentem* -ans faetore vitiorum. *cf. etiam l. 9*). serm. 348, 2, 3 *Stoici* sine deo philosophantur vel potius -antur (*postea opp.* deo inspiratus). Ps. AVG. serm. 188, 3 *praeses* interiori vexatus homine -batur (*i. conscientia gravabatur*). QVODV. grat. 2, 12, 7 qui ex isto veneno erroris . . . biberunt, . . . -ti et mortui perierunt. c. Iud. pag. Ar. 22, 14 (*ad haeresin Arianam*) te . . . filios *ecclesiae* -antem (praev- *var. l.*). temp. barb. 2, 1, 5 malis suasionibus . . . vivos (*i. nondum perditos*) -are (*Mai*; prof- *codd.*). CASSIAN. conl. 7, 12, 3 principali . . . cordis eius tuo (*i. diaboli*) pondere -to ([*respicitur Iob 2, 6* animam eius custodi]. inst. 5, 6 mens . . . ciborum p. -ta. *cf.* VITA Hil. Arel. 1 l. 11 *materiae* ponderis magnitudine angustus animus . . . -atur. VEREC. in cant. 9, 26 D. diabolus . . . mortis . . . gravedine -tus). CONC.^{S} II 3, 1 p. 78, 7 -tum sensu[m] et ebrium cogitatione . . . Eutychen (*cf. gr. II 1, 1 p. 100, 20 παραπληξία, altera versio II 2, 1 p. 3, 5* capi morbo aut ebrietate mentis). MAX. TAVR. serm. 66, 3 M. *vitia* spinae sunt corporis nostri, quae -ant (prof- *var. l.*) animam (*ad imaginem cf. l. 15 sq.*). *al.* **2** *respicitur suppressio vocis* (*sc. qua obmutescunt obloquentes; cf.* os oppilare *vol. IX 2, 761, 2 sqq.*): RVFIN. Orig. in Rom. 1, 18 p. 865^{C} *cum Marcionitae novi testamenti* quaestionibus -entur. AVG. bapt. 2, 1, 2 p. 174, 21 veritatis viribus -antur *Donatistae* (*cf.* c. Faust. 11, 2 p. 314, 12 manifesta veritate). c. Faust. 10, 3 p. 312, 2 -ta ora fallacium (*antea*: manifesta veritate faucibus pressis). 22, 94 p. 700, 25 oppilantur . . . veritate, contra quam, -to (prof- *var. l.*) spiritu, quid mussitent, non inveniunt. **3** *minus definite in explicatione allegorica loci biblici III reg. 3, 19* (*cf. supra l. 7*): AVG. serm. 10, 2 ubi . . . dormivit *ecclesia* . . ., non ut somno -ret *eqs.* ? (*sc. filium, i. Christum*). QVODV. haer. 6, 21 (*ad haeresin Arianam*) quod paris, -as. *non huc pertinet l. 51.*

B *res variae* (*variis imaginibus sublucentibus*): ITALA Matth. 13, 22 (Mutian. Chrysost. hom. 10, 1 p. 305/6) cura saeculi huius et deceptio divitiarum -ant verbum *dei*, et infructuosum efficitur ([*gr. συμπνίγει, cod. a al. et Vulg.* suffocat]. QVODV. de IV fer. 2, 2 qui v. dei spinis cupiditatum -ant tantum semen. MAX. TAVR. serm. 102, 1 M.). AVG. in euang. Ioh. 3, 1 si semen, quod spargitur in cordibus vestris, non . . . spinae -verint *eqs.* ([*respicitur Matth. 13, 7, ubi gr. ἔπνιξαν, Itala et Vulg.* suffocaverunt]. CASSIAN. conl. 23, 11, 3 cogitationum spinas . . ., quarum aculeis naturalia virtutum s. -antur. VEREC. in cant. 9, 17 D. qui dominicum s. -ant in conscientiis suis. *v. etiam* QVODV. *supra; ad imag. cf. IB1*). c. Faust. 6, 6 p. 293, 11 fallaciam suam . . . veritate -antes angustias conatus evadere *Adimantus.* in psalm. 136, 17 virtutes

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-bat, concupiscentias nutriebat (*sc. pharao masculos natos interfici iubens, exod. 1, 16. 22; cf.* Ps. Evseb. Gallic. hom. 14, 3 l. 53 G. fortitudinem -bat [16, 3 l. 51]). Cassian. conl. 5, 10, 4 cenodoxia est -anda. Ps. Evseb. Gallic. hom. 13, 8 l. 100 G. *mors, quae Christum devoravit,* magnam esse cibi . . . dignitatem -ta cognovit (*cf. p. 647, 82 sqq.; per aliam imaginem*: Serm. Migne suppl. 4, 850 *in paenitentia* m. -atur, vincuntur inferi *eqs.*). Verec. in cant. 9, 21 D. *delicta,* tamquam mari, baptismate -antur. Primas. in apoc. p. 841[B] quae *regna* suo quodammodo potentatu omnia -antia nullum . . . sinerent respirare (*nisi potius ad A1*).

p. p. p. fem. plur. pro subst. v. p. 647, 51. in lusu verborum cum provocare *p. 647, 56.*

deriv.: praefocabilis, praefocatio. *Blundell.*

praefodio, -fōdī, -fossum, -ere. *a* prae *et* fodere. [*pro* -ssum Favst. Rei. serm. 11 p. 266, 3 *lege* perfossum *cum* Caes. Arel. serm. 57, 4 p. 242, 26.]

1 *vi praeverbii locali i. q. fossa praemunire*: Verg. Aen. 11, 473 -unt alii portas (*sc. ad defendendam urbem. cf.* Serv.: ante portas fossas faciunt).

2 *vi praeverbii temporali* (*addit* ante Plin.): **a** *i. q. antea fodiendo obruere*: Ov. met. 13, 60 ostendit, quod iam -erat, aurum (*Vlixes in tentorium Palamedis aurum abdiderat, ut eum proditionis argueret*). **b** *i. q. antea fodiendo efficere*: Plin. nat. 17, 79 -ere scrobes ante (*sc. ad inserendos surculos; cf. Theophr. hist. plant. 2, 5, 1* προορύττειν). Porph. Hor. epist. 1, 14, 30 -ssis tramitibus (*sc. rivi deducendi*). *Wieland.*

praefōmento, -āre. *a* prae *et* fomentare. *i. q. antea fomentare*: Theod. Prisc. eup. faen. 66 -anda sunt . . . vulnera aqua gelida.

[s]**praefor,** -fātus sum, -fārī. *a* prae *et* fari. *scribitur* pre- Maximin. c. Ambr. fol. 349[r], 10 *et saepius in codd. rec.* Not. Tir. 83, 47 -atur. 122, 67 -tus homo. 122, 68 -ta femina. 122, 69 -ta mulier. *de formis: adhibetur maxime* -tus (est *sim.*), *inde a saec. III etiam passive, v. infra p. 650, 20. 27. 31. 35. 651, 30. 45. raro invenitur prima pers. sing., sc.* -tus fuero Colvm. 1 praef. 33, -ta sum Apvl. met. 3, 20, 2, -tus sum Hier. epist. 22, 22, 3. 49, 2, 4, Ps. Cels. epist. 3 *al.*, -rer Apvl. met. 11, 14, 2, -or Gloss. (*plur.* -amur, -ti sumus *saepius inde a* Cic.) *rariusque secunda pers., sc. imp. fut.* -ato Cato agr. 134, 1, -amino *ibid.* 141, 2 (*plur. omnino deest*). *ceterum nota* -entur Tert. apol. 14, 6 (praeferantur *var. l.*). *formae infinitae*: -ans *inde a* Catvllo, -andus *inde a* Cic., -ari *inde a* Liv. *de notione*: Gloss. -or: προλέγω. προλαλῶ. προαγορεύω. προδιαλέγομαι. -atur: praeloquitur. anteloquitur. -tus: ante locutus. -ta: ante dicta. -tum: ante dictum. *legitur in oratione prosa inde a* Catone, Cic., Liv., *maxime apud rerum scriptores; inde a saec. III* -tus *saepius in sermone iuris et epist.; in poesi fere singulis locis praebent* Catvll., Verg., Cvlex, Lygd., Ov., Stat. (*bis*), *al.* [*confunditur in codd. cum* profari *p. 652, 35* (*falsa var. l.* Avson. 322, 54 p. 264 P.), praeferre Tert. apol. 14, 6, praestare Cic. fin. 2, 29, precari Lact. inst. 7, 15, 19, -tus *cum* praefectus Cic. Tim. 37 Liv. 35, 25, 7. *restituitur e coni. dub.* Traian. Plin. epist. 10, 113 (*v. Stout, Transact. Am. Phil. Ass. 86, 1955, 248*).]

I *vi praeverbii temporali magis minusve vigente, i. q. antea fari* (*antea affari l. 68 sqq.*). *quoniam constat hanc notionem et originariam et sollemnem fuisse, omnia exempla, quae sic accipi possunt, huc inseruimus non negantes nonnulla collata voce q. e.* praedicare *etiam usu infra sub II descripto, sc. notione profandi, proclamandi sim. intellegi posse; v. post alios Mohrmann, Vig. Christ. 7, 1953, 1 sqq., quae vim temporalem abiudicat imprimis p. 650, 7. 8. 651, 10. 652, 8. 11, vix recte etiam p. 651, 26. fere abundanter accedit* ante Lygd. 2, 15 Patric. conf. 10 Dionys. Exig. Conc.[s] I 5 p. 303, 30, primarium Apvl. met. 11, 14, 2, superius *p. 651, 75. 80. pro subi. sunt fere animantia; res incorp. hic illic sub B, ceterum p. 651, 77. 78. 80.*

A *respiciuntur ea, quae dicuntur, antequam aliud quid dicitur vel fit*: **1** *in rebus sacris, ritibus religiosis (per comparationem de magistro carmen praeeunte* Paneg. *sub bβ); accedunt structurae, quae indicant*: **a** *deum invocandum*: α *per dat.*: Cato agr. 134, 1 thure, vino Iano Iovi Iunoni -ato, prius quam . . . immolabis (*seq. preces Iano Iovique dicendae; ad abl. cf. locum sequentem et e. g. Plaut. Aul. 24* ture aut vino . . . supplicat). β *per acc.*: Cato agr. 141, 2 agrum lustrare sic oportet: . . . Ianum Iovemque vino -amino, sic dicito: Mars pater *eqs.* (*in formula simili*: Macr. Sat. 1, 16, 25 [*e Fab. Max.*] *in parentando* Ianum Iovemque -ari. Inscr. Ital. IV 1, 73 [*saec. III/IV? v. Latte, Religionsgesch. 206, 3*] Ianum Iovemqu⟨e et Iuno⟩nem in aram vino -tus es⟨to⟩). Verg. Aen. 11, 301 -tus divos solio rex infit ab alto: '. . .'. Lygd. 2, 15 *Neaera et mater eius* -tae ante meos manes . . . ossa *legent.* Ov. fast. 6, 304 precando -amur (quae famur *trad.*) Vestam, quae loca prima tenet. Plin. nat. 28, 24 in Africa nemo destinat aliquid nisi -tus Africam, in ceteris vero gentibus deos ante obtestatus, ut velint (*nisi ad b*). Symm. epist. 3, 44, 2 an si . . . scribenda sit forensis oratio, Iovem deosque ceteros Catonis lege -bimur? Mart. Cap. 9, 911 (vers.) te nunc astrisonum carmine, Iuppiter . . . -andum veneror (*seq. carmen nuptiale 915 sqq.*).

b *verba enuntianda*: α *varia*: Cic. div. 1, 102 *maiores* rebus agendis 'quod bonum, faustum, felix fortunatumque esset' -bantur. Catvll. 64, 382 talia -antes quondam felicia Pelei carmina divino cecinerunt pectore Parcae (*sc. ante ritus nuptiales? alii ad B vel ad II trahunt*). Cvlex 247 *Danaidibus Erinys* 'Hymen' -ta dedit conubia Mortis (*si recte trad., v. Housman, Class. Papers II 569 et Güntzschel, Datierung des Culex, 1972, 98 adn. 157*). Liv. 39, 15, 1 cum sollemne carmen precationis, quod -ari solent priusquam populum adloquantur magistratus, peregisset consul. Apvl. met. 11, 16, 6 navem . . . sacerdos . . . preces de casto -tus ore . . . deae . . . dedicavit. 11, 17, 3 fausta vota -tus principi . . . renuntiat sermone rituque Graeciensi πλοιαφέσια. β *ab aliis iteranda* (*cf.* praeeo; *usu laxiore accedit* quasi Paneg.): Liv. 5, 41, 3 sunt qui M. Folio pontifice maximo -ante carmen devovisse eos *senes* se . . . tradant (Paneg. 9, 10, 2 *in schola inter templa sita* adulescentes optimi discant, nobis quasi sollemne c. -antibus, maximorum principum facta celebrare).

c *caerimonias perficiendas*: Liv. 22, 1, 16 decretum, . . . uti supplicatio . . . haberetur; cetera, cum decemviri libros inspexissent, ut ita fierent, quemadmodum cordi esse ⌊divis e⌋ carminibus -rentur (⌊ ⌋ *Madvig,* divinis *trad.*).

d *rem petitam*: Apvl. met. 11, 23, 1 *sacerdos me* prius sueto lavacro traditum -tus deum veniam purissime circumrorans abluit (*cf. 2aβ*). -tus *passive*: Symm. epist. 5, 13 priusquam -ta ope deorum in Lucanos vela faciamus (*vergit ad l. 35*).

2 *spectat ad formulas quasdam excusandi, quae adhibentur maxime ab eis qui verba obscena vel alia ratione audaciora enuntiaturi sunt* (*cf. l. 50*): **a** *obi. significat ipsam excusationem vel rem petitam* (*subesse videntur locutiones* sit honor auribus vestris, sit venia verbo, pace tua dixerim *sim.*): α honorem *-ari: v. vol. VI 3, 2919, 79 sqq. 84, passive 2920, 2 sq.* (*cf.* Min. Fel. *sub b; aliter p. 651, 33*). β veniam *-ari* (*cf.* Apvl. *sub 1d*): Apvl. met. 1, 1, 5 en ecce -amur v., siquid . . . offendero (*in exordio ut*: flor. 1, 3 mihi . . . -anda v. et habenda oratio . . . est. Ivst. 31, 5, 3 *Hannibal* v. deinde libertati -tus nihil se . . . probare ait). -tus *passive*: Symm. epist. 4, 69 quod superest itineri, spero -ta dei v. sine labore peragendum (*in eadem formula fortunam deorum potestati subiectam concedente*: 5, 95 celerem mihi reditum -tā dei v. res prosperae pollicentur. 6, 19. 6, 68. *cf. l. 37 et* 8, 21, 2 -ta numinum v. 8, 69 -ta Fortunae v.). γ *alia* (*ubique* -tus *passive*): Vopisc. Aurelian. 1, 1 vir inlustris ac -ta reverentia nominandus. Symm. epist. 8, 71 -to divinitatis favore *filius meus fasces sortietur.* Mar. Victor aleth. praef. 78 -ta fas sit dixisse trementi pace tua, genitor *eqs.* (Sidon. carm. 14 epist. 1 -ta p. reliquorum eloquentum. epist. 1, 4, 2 bonorum p. -ta. 8, 3, 5 fidei catholicae p. -ta). **b** *usu deflexo pro obi. est res excusanda*: Plin. nat. 7, 171 -andi umoris e corpore effluvium *signum letale est. neutr. plur. gerund. pro subst.*: Qvint. inst. 8, 3, 45 in -anda videmur incidere, *si 'cum notis' pro 'cum hominibus notis' pronuntiamus.* Min. Fel. 9, 3 maxima et varia et ⌊honore -anda⌋ sagax fama *loquitur de Christianis* (h. praefa⟨to vix effa⟩nda *Usener, Kl. Schr. 2, 236*).

3 *usu vario*: **a** *spectat ad ea, quae enuntiantur loco primo, in initio aut totius orationis vel libri aut partis eius, sc. ita ut sequentia praeparentur, inducantur* (*praeparantur fere alia verba, ipsae actiones maxime l. 68. 82. sublucet color excusandi e. g. p. 651, 11. 27, color praecipiendi l. 68. fere de vocibus conceptis vel verbis scriptis; de ululatu vel signo muto l. 63. p. 651, 21*): α *formae variae*: Ⓘ *cum acc.*: Cic. Tim. 37 quae de deorum, qui cernuntur, . . . natura -ti sumus, habeant hunc terminum; reliquorum autem *eqs.* (*gr. 40[d]* τὰ . . . εἰρημένα). Liv. 33, 12, 3 *Aetoli* pauca -ti recte . . . imperatorem . . . facere . . ., aiunt *eqs.* (34, 27, 6 p. -tus, cur . . . ignoscendum foret . . .; sub haec *eqs.* Cels. 3, 1, 3 incipiam a prioribus *morbis,* p. de omnibus -tus. Tac. hist. 1, 14, 1 Fronto p. 201, 7 v. d. H. Gell. 4, 18, 3). Colvm. 5, 1, 8 haec . . . breviter -ari oportuit (*sim.* 12, 52, 7). Plin. nat. 8, 44 Aristoteles . . ., quem in his magna secuturus ex parte -andum reor (*item cum acc. personae*: Cassiod. in psalm. 41, 7 l. 168 filius iste crucis, quem -tus est titulus *psalmi*). Stat. Ach. 1, 727 dixerat, atque ipso portarum in limine regem cernit et ostensa pacem -tus oliva: magna, reor, *eqs.* Tac. ann. 3, 68, 2 *L. Piso* multum de clementia principis -tus . . . censuit (12, 22, 2 multa de claritudine. 15, 29, 1 Avr. Vict. Caes. 29, 5). 12, 69, 2 *Nero* congruentia tempori -tus, promisso donativo . . ., imperator consalutatur. Apvl. met. 10, 17, 1 me . . . liberto suo . . . magna⟨m⟩ -tus diligentia⟨m⟩ tradidit. 11, 14, 2 tacitus haerebam . . ., quid potissimum -rer primarium. Tert. nat. 1, 10, 40 *ut tragici et comici* aerumnas ac poenas dei -rentur (*sim.* apol. 14, 6. *ad prologos referunt viri docti, sed fortasse locos potius ad II trahas*). adv. Marc. 1, 1 p. 290, 13 stilus . . . hunc opusculi sui exitum necessario -atur. *al.* Ⓘⓘ *cum acc. c. inf.* (*inf., sc. omissa copula* Min. Fel.): Liv. 3, 45, 1 Appius decreto -atur, quam libertati faverit, eam ipsam legem declarare *eqs.* 23, 2, 6 cum sibi defectionis . . . consilium placiturum nullo modo . . . -tus esset, . . . inquit *eqs.* 27, 10, 5 consules parum sibi videri -ti . . . sua voce conlaudari eos *legatos* . . . sequi in senatum eos iusserunt (35, 25, 7. Cvrt. 8, 4, 20. *fortasse etiam* 7, 4, 9). 43, 7, 7. Vell. 2, 37, 4 *Tigranes* se regnumque dicioni eius permisit, -tus neminem alium . . . futurum fuisse *eqs.* Val. Max. 4, 3, 10 filium . . . decoravit -tus non oportere a magistratu e publica pecunia erogari quod *eqs.* 5, 8, 5 *Fulvius* filium . . . supplicio mortis adfecit, -tus non se Catilinae illum . . . genuisse. 6, 3, 4. 8, 2, 3 Cvrt. 6, 7, 3. Plin. nat. 3, 46 qua in re -ari necessarium est auctorem nos . . . Augustum secuturos.

[Oesterle]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Tac. ann. 2, 48, 1 *Caesar* bona ... tradidit ... nobilitatem ... iuvandam -tus. Ps. Apvl. herm. p. 273. Min. Fel. 19, 14 quem *deum* et invenire difficile ... et, cum inveneris, in publicum dicere inpossibile -atur *Plato in Timaeo* (*sc. 28c*). Tert. coron. 13 l. 51 Lact. inst. 3, 18, 18 Ivst. 14, 1, 4. *al.* Ⓘⅱ *cum structuris variis*: Liv. 21, 1, 1 in parte operis mei licet mihi -ari, quod in principio summae totius professi plerique sunt rerum scriptores (*item obi. suppletur ex enunt. relat.*: Colvm. 1 praef. 33 *partes* persequar, cum -tus fuero, quae reor *eqs.* Ps. Cels. epist. 3 quae volui -tus sum). Val. Max. 9, 3, 2 omnes dimisit -tus 'an nos ... consulem facere nescitis?' Tac. dial. 20, 1 oratorem de infirmitate valetudinis suae -antem (ann. 13, 4, 1 *Nero* de auctoritate patrum ... -tus ... memoravit. Tert. pudic. 21 p. 270, 21 de nationum vocatione -tus ... inquit *eqs.*). Svet. Vesp. 18 *Vespasianus mechanico cuidam* praemium pro commento non mediocre optulit, operam remisit -tus sineret se plebiculam pascere. Tert. adv. Marc. 2, 1 p. 333, 5 *opusculo* quid acciderit, primo libellulo -ti sumus. Ⓘⅴ *absolute vel accedente adv., abl. modi*: Colvm. 10 praef. 5 -ari desinamus (*item absolute*: Tert. adv. Hermog. 26, 1 sic decet narrationem inire: -ari primo, postea prosequi *eqs.* Serv. auct. ecl. 6, 1 poeta -atur. Avg. rhet. 18 p. 148, 27 modum -andi [praefundi *unus e codd.*], id est principia edendi, ... invenire). Stat. Theb. 6, 137 Eurydice ... longis -ta ululatibus infit: '...'. Svet. Tib. 23 quando ita -ari non abstinuerit (*cf.* Apvl. met. 3, 20, 2 ut initio -ta sum [Tert. anim. 3, 4 Vitae patr. Iurens. 119 M.]. Tert. adv. Hermog. 19, 3 sic -atur scriptura: 'in principio *eqs.*' [*gen. 1, 1*]. Pallad. hist. mon. I 28 p. 314^{C} sicut -ti sumus). Gell. 9, 15, 4 introit adulescens et -atur arrogantius ... ac deinde iubet exponi controversias. Don. Ter. Ad. 663, 3 bene -tus est *adulescens*, ne contumax adversus patrem videretur. Rvfin. Orig. princ. praef. 1 *Hieronymus* in illo opere ornate magnificeque -tus est.

β -tus *passive*: Ⓘ *forma* -tus habeor *pro* -tus sum: Avson. 470, 43 p. 3 P. (*ad Syagrium*) nostro -tus habebere libro (*v. vol. VI 3, 2459, 77*). Ⓘⅱ *abl. abs.*: *usu communi*: Symm. epist. 4, 56, 2 ut salute -ta ... testimonium feram (9, 131). 7, 66 salutationis honore -to (9, 15, 1 Alc. Avit. epist. 43 p. 77, 17). Conc. Carth. 1, 424—25 (Corp. Christ. 149) p. 170 l. 45 -to ... debitae salutationis officio. Sidon. epist. 5, 15, 1 officii sermone -to. 7, 11, 2 salutatione -ta. *sim. al. loco substantivi accedit enunt. secund.*: Ambr. epist. 19, 20 (*respicitur iud. 15, 11*) *Iudaei* ascenderunt ad eum *Samsonem*, et -to quod essent subditi tii Palaestinorum ..., facti sui invidiam retorquebant *eqs.* Ⓘⅲ *neutr. sing. pro subst. fere i. q. praefatio*: Symm. epist. 6, 3 -to opus est, si ardua postulentur. Clavd. Mam. anim. praef. p. 19, 10 ut quisque lecturus ⌞e -to⌟ percipiat stili nostri seriem (⌞ ⌟ -to, praefationem *var. ll.*).

b *spectat ad ea, quae quolibet loco antecedente enuntiantur*: **α** *in eodem contextu*: Ⓘ -tus *passive i. q. antea memoratus, praedictus sim.*: Ⓐ *pro adi.* (*subst. fere postponitur; antecedit e. g.* Arnob. confl. 2, 17 Alc. Avit. epist. 8 p. 40, 4. *vix huc* Année Epigr. 1920 n. 69, *v. p. 643, 83*): Marcian. dig. 20, 4, 12, 1 (*interpol.?*) possessor condemnatus ex -tis modis (Cod. Iust. 1, 49, 1, 8 [*a. 479*] -to m. 2, 55, 5, 2 secundum -tum m. *al. ibid.*). Pavl. dig. 10, 3, 19, 4 (*interpol.?*) -ta iura. Cod. Iust. 9, 42, 1 (*a. 287*) -ta abolitione. Epist. pontif. 255 Migne 13, 1135^{B} -tam regulam. *ibid.* 1141^{A} -tas dignitates. Symm. epist. 2, 91, 1 -ta generalitas. 7, 62 -ta sententia (9, 34). Maximin. c. Ambr. fol. 349^{r}, 10 -ti pr⟨e⟩positi heretic⟨orum⟩. Hier. monogr. p. 198 -tam ... summam *dierum*. Cod. Iust. 1, 9, 13 (*a. 412*) -tis diebus. 10, 35, 2, 1a (*a. 443*) -ti successores. Qvodv. prom. 4, 6, 12 -tae provinciae. Epist. imp. inc. Pap. Corp. 243 I 26 (*saec. V*) -to ... Isidoro (*item cum nom. propr.*: Favst. Rei. grat. 2, 11 -to Nabucodonosor. Cassiod. var. 2, 21, 4 -tum Domitium. *al.*). *et deinde passim; saepe apud* Sidon., Alc. Avit., Ennod., Rvstic., Cassiod. *et in* Cod. Iust.; *in versibus* Pavl. Pell. 291. Ⓑ *pro subst.*: *masc.*: Optat. 3, 3 p. 73, 24 ad quem *Gregorium* sic scribere minime dubitavit *Donatus* ...; cui Donato -tus ... rescripsit (*item sing.*: Interpr. cod. Theod. 12, 1, 20 si -tus ... se munire voluerit *eqs.* Sidon. epist. 4, 4, 2 remeante -to. Rvric. epist. 2, 7. 2, 49. 2, 57. Alc. Avit. epist. 12 p. 46, 6 -ti filium. *al.*). Interpr. cod. Theod. 1, 4, 3, 1 in -torum opere (*item plur.*: 10, 8, 3 *quae* inter -tos acta fuerint. Ennod. epist. 1, 7, 6 p. 17, 3 Iord. Get. 39. Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 68, 5 cum -tis [*gr. I 1, 7 p. 79, 3 τοῖς προειρημένοις*]. *al.*). *neutr.*: Ps. Orig. in Iob 3 p. 495^{A} *quod* in -tis demonstravimus. Rvstic. c. aceph. p. 1191^{C} non ad hoc -ta posuimus, sed *eqs.*

Ⓘⅱ *ceterae formae* (*maxime in enunt. relat.*): Symm. epist. 2, 6, 2 ut -tus sum (Vict. Vit. 1, 15. Dionys. Exig. Conc.^{S} I 5 p. 303, 30 [*cf. I 3 p. 200, 6* praedixi, *gr. I 1, 4 p. 26, 22 προεῖπον*]. *al.; cf.* Mar. Merc. Conc.^{S} I 5 p. 70, 8 sicut ..., superius -ti sumus [Greg. M. epist. 6, 10]). Hier. hom. Orig. in cant. 1, 1 p. 29, 5 non sunt ... istiusmodi, quales sermo -tus est (*item cum acc. personae*: hom. Orig. in Ier. 11 p. 663^{B} quos sermo -tus est [*Migne gr. 13, 404^{D} ὡς προειρήκαμεν*]. Ennod. epist. 4, 14, 2 viri, quem sum -tus [Cassiod. in psalm. 117, 26]). 2, 5 p. 49, 17 de quibus superius sermo -tus est (Vict. Vit. 3, 53 de sancto Habetdeum -ti iam sumus). Rvfin. apol. adv. Hier. 1, 16 l. 40 in his, quae -ti sumus (Orig. in cant. 3 p. 211, 24). Avell. p. 317, 15 *concilia*, quae -ti sumus (*cf. p. 317, 1* praedictam synodum). Greg. M. dial. 1, 8 in eo loco, quem -tus sum.

β *quolibet tempore priore*: Tert. adv. Marc. 3, 3 p. 379, 14 posterior *Christus* inventus creatore, ante iam cognito et ... -to non esse aliis credendum, post eum scilicet. 4, 35 p. 540, 5 etsi -tus est *Christus* (*sc. oratione Nazareth habita, Luc. 4, 27*) multos tunc fuisse leprosos *eqs.* (*opp. tempus posterius, quo leprosos decem sanavit, Luc. 17, 11*).

B *respiciuntur futura, fere i. q. praedicere futura*: **1** *adnuntiando, sc. sua ipsius facta*: Svet. Iul. 28, 2 Marcellus consul edicto -tus, de summa se re publica acturum, rettulit ad senatum, ut *eqs.* (*huc pertinet, si scriptor intervallum inter edictum et relationem [v. Münzer, RE III 2761, 43sqq.] respexit; alii ad II trahunt*). **2** *prophetando, vaticinando*: Tert. apol. 18, 5 quos diximus praedicatores, prophetae de officio -andi vocantur (*item absolute*: 23, 5 qui *vates pagani* anhelando -antur). 20, 5 unum tempus est divinationi futura -anti (*item cum acc.*: Avg. civ. 18, 33 tit. quae Hieremias et Sophonias prophetico spiritu sint -ti [Favst. Aug. c. Faust. 12, 1 de Christo]. Carm. de Iona 15 exitium [Ps. Prosp. carm. de prov. 332 mundi e.]). Lact. inst. 7, 15, 19 Hystaspes *magus* ... sublatuiri ex orbe imperium ... Romanum multo ante -tus est, quam *eqs.* (*item pendet acc. c. inf. fut.*: Ivst. 7, 2, 3 regnum in familia mansurum. Avr. Vict. Caes. 26, 4 *exitum* mitem ... fore. Ambr. in psalm. 36, 2, 2 venturum ... filium. Vita Maxent. [bhl 5804] 10).

II *vi praeverbii temporali evanida fere i. q. fari, profari* (*exempla certiora; v. quae ad I monuimus*): Itala act. 26, 31 (cod. h) et secesserunt -antes inter se de eo dicentes *eqs.* (*gr. ἐλάλουν, cod. g al. et Vulg.* loquebantur). Avson. 419, 77 p. 374, 531 P. (*de Gratiano militem vulneratos consolante*) audivi *te* confirmantia ad salutem verba -ari (profari *ed. princ.*). Tract. Pelag. 2 p. 14 philosophum quendam adolescentulo cuidam, quem praesentem occultabat causa silentii, tali voce -tum: adolescens, loquere, ut sciamus te! Rvst. Help. hist. testam. 24 barbara quaeque suam cognoscit natio vocem, quam sacer humano -atur spiritus ore. Pavl. Pell. 593 hoc toto cupiens adquirere corde, ... te (*sc. Christum*) -ando loqui te ⟨et⟩ meminisse silendo. Ps. Vigil. Thaps. trin. 6, 8 ad unitatem substantiae ... haec -tus sum (profatus *Bulhart*). *dub. an huc* Vvlg. Dan. 5, 13 ad quem -tus rex ait (*var. l.* profatus *fort. recte praefert ed. pontif., cf. 5, 10* proloquens ait).

indiculus structurarum accedentium: **1** *casus: acc. rei prolatae passim, sed variis rationibus, quas supra distinximus; acc. dei invocati p. 649, 68. dat. personae: p. 649, 65. 652, 28; aliter p. 650, 8.* **2** *oratio obliqua: p. 649, 83. 651, 15. 38. cf. p. 650, 56. 651, 16.* **3** *oratio recta: p. 650, 2. 651, 10. cf. p. 651, 24.* **4** (*acc. c.*) *inf.: p. 650, 16. 73. 652, 2. 4. 18. cf. p. 650, 55.* **5** *praepos.* de: *p. 651, 11. 80; cf. e. g. p. 650, 53. 57.*

neutr. plur. gerund. pro subst. p. 650, 42. p. p. p. pro adi. p. 651, 46; pro subst.: masc. p. 651, 61, neutr. p. 651, 40. 69.

deriv.: praefamen, praefatio, praefator, praefatus (-ūs).

Oesterle.

praeformātio, -ōnis *f.* *a* praeformare. *deest plur.*

i. q. actio praeformandi, praefiguratio (*hic illic metonymice de ipsa forma, maxime l. 67*): **1** *in interpretatione allegorica christiana*: **a** *sine gen.*: Itala I Cor. 10, 11 (Hil. in psalm. 136, 2) omnia in -em acciderunt his *patribus nostris* (*gr. τυπικῶς, cod. d al. et Vulg.* in figura. *Hil. ipse antea*: in praefigurationem). Hil. myst. 1, 8, 1 *Iudaei non* secerni possunt a -is exemplo, *quae facta est in Cain* (*antea*: praefigurationem). 1, 22 1 spiritualis -o ordinem suum optinet (1, 40, 1 secundum s. -em [*opp.* secundum naturam humanam]). 1, 26, 2 *Isaac* illic rem naturae egit, hic -is ordinem tenuit. **b** *accedit gen. indicans*: **α** *rem significatam*: Hil. in Matth. 4, 24 in -em ecclesiae ... constituta *erat Ierusalem* (myst. 2, 5, 1). 16, 3 legis opera ... in -em rerum consequentium constituta sunt (*cf.* 24, 7 futurorum. in psalm. 53, 2 p. 136, 3 ea ... -em in se futuri temporis continere. 118 ain 11 p. 501, 23 futurorum sacramentorum). 21, 10 sub quo *miraculo fici arescentis* (*Matth. 21, 19*) totius periculi -o proferebatur. **β** *rem significantem*: Hil. psalm. instr. 10 cum in quinquagesimo *numero* ... secundum iubelaei anni -em peccatorum remissio sit constituta.

2 *usu vario*: Rvfin. Orig. princ. 1, 4, 5 *v. p. 637, 40.* 2, 11, 4 *si pictor lineamenta designat*, per adumbrationem iam imposita -o ad suscipiendos veros illos colores paratior invenitur (*postea*: deformatio). Avell. p. 251, 20 (*ex Theod. Mops.*) *baptisma Christus* tradidit nobis, -em ... habens sperationis futurorum ([*sed alius cod. praebet* reformationem ... inspirationis, *v. Conc.^{S} IV 2 p. 121, 22*]. *cf.* p. 252, 10 ut secundum -em futurorum celebretur *baptisma* [*nisi ad 1, cf. p. 653, 23*]).

praeformātor, -ōris *m.* *a* praeformare. *i. qui aliquem educat vel instruit, i. q. magister*: Tert. praescr. 30 l. 19 Marcion, institutor et -r eius, *sc. Apellis.*

Newman.

praeformīdo, -ātum, -āre. *a* prae *et* formidare. *i. q. antea formidare*: Sil. 3, 608 (*Iuppiter profatur*) Germanice ..., iam puer ... -te Batavo (*quidam olim legerunt* perf-). Qvint. inst. 4, 5, 5 *propositionem duram* iudex si providit, non aliter -at, quam qui ferrum medici, prius quam curetur, aspexit.

Wieland.

praeformo, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* formare. *formae stirpis perf. breviores*: -asse Hil. in psalm 67, 9 p. 284, 18, -arunt Leo. M epist. 16, 6. *legitur inde a* Scrib. Largo (*1*), Sil. (*1*), Qvint. (*2*), *saepius apud ecclesiasticos inde ab* Iren., Cypr. [*confunditur cum*

[Newman]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

reformare LEO M. serm. 47, 1 (*falsa var. l.* TERT. apol. 1, 10 [reformantur *rec. Fuld.*, perf- *ceteri plerique*]; *restituitur* IREN. 3, 21, 3), *cum* prophetare IREN. 4, 33, 10.]

I *vi temporali praeverbii vigente i. q. antea formare, praefigurare*: **A** *usu non allegorico (praeverbium indicat formationem antecedere vel cuilibet actioni [maxime sub 1] vel formationi perfectae [maxime sub 2 et 3]); praeformatio fit*: **1** *potius instructione, exhortatione (obi. sunt animantes eorumve animi; ceterum accedit praepos.* ad *l. 10. 14, inf. l. 15)*: SCRIB. LARG. praef. 5 *Hippocrates* initia disciplinae ab iureiurando tradidit . . ., longe -ans animos discentium ad humanitatem. SIL. 7, 385 *Fabius* alloquitur iuvenem . . . atque his -at dictis fingitque monendo. IREN. 3, 21, 3 ex quibus *scripturis* praeparavit et -vit (ref- *trad., corr. Sagnard*) deus fidem nostram. 4, 20, 8 spiritus dei per prophetas futura significavit, -ans nos et praeaptans ad id, ut subditi deo simus. *ibid.* ut -retur et praemeditaretur homo applicari in . . . gloriam *dei.* **2** *potius exemplo proposito (obi. sunt ipsa exempla vel id quod sec. exemplum formatur* [PROSP.]): QVINT. inst. 2, 6, 5 incipientibus danda erit velut -ta materia *declamationis.* 5, 14, 31 -tas infantibus litteras. IREN. 4, 14, 2 *deus* populum . . . -bat, docens indocibilem sequi deum. RVFIN. hist. 1, 4, 9 in illis *patriarchis* praemissa et -ta religio *christiana* est (*vix ad B*). PROSP. resp. ad Vinc. 3 in quo *Adam* omnium hominum -ta natura est. AVELL. p. 254, 11 (*ex Theod. Mops.*) in quo *Christo* primo adoptionis -batur baptisma (*nisi ad B*). **3** *imaginando, cogitando*: IREN. 2, 3, 1 qui . . . -vit eam *conditionem* in semetipso (*de deo creaturas mente anticipante ut*: 2, 3, 2 quod . . . a patre . . . mente conceptum est et -tum. RVFIN. Orig. princ. 1, 2, 2 *omnia* virtute praescientiae -ta atque disposita [*postea*: praefiguratae]. 1, 2, 3 species . . . in se et rationes totius -ans et continens creaturae). AVG. gen. ad litt. 12, 22 p. 414, 7 rerum similitudines, quas in suo spiritu futurorum cognitione -ant *angeli.*

B *in interpretatione allegorica christiana*: **1** *in actionibus vel hominibus prioris temporis figurantur posteriora (typum indicat abl. instr. l. 43. 59. 63, praepos.* in *saepe,* per *l. 38. 53. 58. 68,* sub *l. 66)*: **a** *in structura activa*: α *-at deus vel Christus in aliquo vel aliqua re typum praebens*: IREN. 3, 22, 3 futuram circa filium dei humani generis dispositionem in semetipsum fabricator omnium verbum -verat, praedestinante (-ante *var. l.*) deo . . . animalem hominem . . . uti ab spiritali salvaretur. 5, 13, 1 *Lazaro vita* dabatur a domino, per temporalia -ante aeterna. HIL. in psalm. 67, 9 p. 284, 18 *ut* in his quoque ea, quae euangeliorum sunt, -asse sciretur *deus.* ORIG. in I reg. 1, 9 p. 16, 24 futura in his mysteria -bat. β *-at homo, qui ipse pro typo est (angelus* RVFIN.): IREN. 4, 33, 10 *prophetae* omnes et multi unum, *sc. Christum,* -antes. HIL. myst. 1, 2, 1 Adam ipso nomine nativitatem domini -at. 1, 6, 1 gesta Cayn et Abel, duum in se populorum -antium diversitatem. 1, 23, 4 in populum . . ., quem -bat *Iacob.* RVFIN. Adamant. 5, 5 *v. p. 639, 7.* γ *-at res, quae ipsa pro typo est*: IREN. 4, 26, 1 *lex* Christi regnum -ans. HIL. myst. 1, 14, 3 *columbae* evolatio (*gen. 8, 12*) habitationem eius *spiritus,* quae in credente[s] est, -at. LEO M. epist. 16, 6 diversa sacrificia unam hostiam -arunt.

b *in structura passiva; praefigurantur*: α *in vetere testamento, quae in novo fiunt*: HIL. myst. 1, 3, 3 -ari ex se *Christo* id, ⟨quod⟩ in altero gerebatur (*an ad 2?*). 1, 27, 2 quae in uno illo *Christo* . . . expleta sunt, per species et tempora et generationes -antur ex aliquo (*simili oppositione*: in psalm. 67, 28 p. 303, 11 quae ante -ta in Pharao et in Israhel fuerant, in diaboli . . . clade et populorum . . . salute perfecta sunt. RVFIN. Orig. in num. 11, 4 p. 83, 18). 2, 4, 3 -ari omnia per gesta veteris testamenti, eaque in domino et per dominum gerenda esse. PAVL. NOL. epist. 12, 2 *Christus* per legem -tus. LEO M. serm. 33, 4 occisione agni . . . crucis signum et pascha domini fuerat -tum. EVSEB. EMES. serm. 18, 25 oportebat -ari novum testamentum a vetere. β *in sacra scriptura, quae postea, sc. maxime in ecclesia vel apud Iudaeos, fiunt*: CYPR. unit. eccl. 8 in qua *Raab* -batur ecclesia (*sim.* HIL. myst. 2, 5, 1). HIL. in Matth. 14, 3 gestorum effectibus causae subiacentis species -atur. 21, 15 fructus eorum *Pharisaeorum* sub maledictione ea, quae in arbore ficu -batur, arescet. myst. 1, 25, 1 dei misericordiam in -andis sub praesentibus futurorum effectibus *cernimus.* 1, 31, 4 quod in signo fuerat -tum, *sc. nos in paradiso transformandos esse.* in psalm. 118 gimel 4 p. 380, 1 *lex* per hanc -tam significantiam docuit nos. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 162, 28 sacramenta -ta sunt per antiqua.

2 *figuratur ipsa imago*: RVFIN. Orig. in gen. 8, 1 p. 78, 26 sciebat se Abraham futurae veritatis imaginem -are (Orig. in iud. 9, 2 p. 521, 4 sacramenti. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 3, 7 cuius *populi* Iacob -bat i.). *hucine l. 51?*

II *vi temporali praeverbii evanida fere i. q. formare*: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 14 p. 370^{B} quibuscumque vigilans studiis assuescit, horum sibi similitudinem -at in somnis (*fortasse notione deformandi, effigurandi, cf. Migne gr. 44, 173^{C}* ἀναπλαττούσης). 31 p. 406^{D} *artificem* speciem -are animalis alicuius in lapide (*nisi ad IA2; Migne gr. 44, 253^{C}* δεῖξαι).

deriv.: praeformatio, praeformator. *Newman.*

? **praeforo,** -ātum, -āre. *a* prae *et* forare. *si recte trad., p. p. p.* -tus *i. q. in fronte (aedis; an antea, prius?) foratus (describitur domus a furibus effracta)*: FORMVLAE Andecav. 33 p. 15, 32 sevis

(*i. saepes*) incisis, ostias concapolatas, paritis (*i. parietes*) -tas (*nisi legendum* perf-).

praefortis, -e. *a* prae *et* fortis. *i. q. valde (vel nimis vel magis) fortis*: TERT. carn. 5 l. 45 *Christum hominem et deum,* hinc carneum, inde spiritalem, hinc infirmum, inde -em. PROSP. carm. de ingrat. 363 cum se nimium laeta et -is in altum extulerit *seges.* Ps. PROSP. carm. de prov. 266 *hominem non* corporea vi, sed rationis ope -bus imperitare (*i. animalibus vi praestantibus; dub. an pro subst.*).

praefossus, -a, -um *v.* praefodio.

praefoveo, -fōtus, -ēre. *a* prae *et* fovere. *i. q. antea fovere*: CAEL. AVR. chron. 4, 2, 16 *adhibendae sunt unctiones,* -tis partibus *pthiriasi occupatis* aqua marina. CASS. FEL. 52 p. 137, 4 *medicamentum appones,* -tis (proforis *var. l.*) pedibus . . . frigida aqua aut . . . posca aquata.

praefrāctē *et* **praefrāctus,** -a, -um *v.* praefringo.

[praefrāctus, -ūs *m. exhibetur falsa var. l. infra l. 68.*]

praefrāgor ἀποψηφοποιῶ DOSITH. gramm. VII 432, 9 (*inter deponentia primae coniug.*). *cf. c.* refragari (*e. g. ibid. 432, 11* refragor ἀντιψηφίζομαι, ἀποδοκιμάζω), suffragari. *fortasse i. q. suffragando praevertere, nisi cogites de suffragio quodam praecursorio (vix conicias* refr-, *v. Flobert, Verbes déponents, 1975, 192, 2*).

[praefrēnātā *falso (legas*: pro effrenata) GLOSS.^{L} I Ansil. EX 540^{a}.]

praefrico, -ātum, -āre. *a* prae *et* fricare. *i. q. antea fricare (addit* ante CHIRON): CHIRON 508 cucurbitam imponunt . . ., ante -antes aceto, deinde luto perungentes locum *eqs.* CAEL. AVR. acut. 1, 11, 79 levibus cucurbitarum raptibus utemur . . ., -tis partibus adtractatione manuum.

praefrīgidus, -a, -um. *a* prae *et* frigidus. *i. q. valde (vel nimis) frigidus*: OV. Pont. 4, 12, 35 tepidus boreas et sit -us (perf- *var. l.*) auster. CELS. 1, 3, 16 vini non -i (perf- *var. l.*) . . . potio (4, 12, 5 neque -o neque nimis calido. *item de potu*: 2, 30, 3 aqua vel tepida vel -a). PLIN. nat. 17, 147 opaco septentrionalique et -o situ (*de eadem re Pallad. 12, 7, 19* caeli statum frigidum). IVST. 11, 8, 3 in -am undam *fluvii* se proiecit *Alexander* (*inde* OROS. hist. 3, 16, 5 in . . . -um amnem). PALLAD. 11, 5, 2 si -a *hiems est,* aliquantum . . . stercoris . . . largiemur *vitibus* (*pendet ex Colum. 4, 8, 3* praegelida frigora). *Wieland.*

praefringo, -frēgī, -frāctum, -ere. *a* prae *et* frangere. *scribitur*: pre- *in cod. N saec. VI* GARG. MART. pom. 3, 5 *et saepius in codd. med. aevi. alterum* r *in codd. per dissimilationem saepius omittitur, plerumque apud* COLVM. (*v. Lundström, Eranos 32, 1934, 34 sq.*), *ceterum e. g.* SEN. epist. 71, 24 PAVL. PETRIC. Mart. 1, 65; *cf. etiam var. l.* praeflegit LIV. 27, 33, 2 *cod. P al.* *legitur inde a* PLAVTO, CATONE. [*confunditur in codd. cum* perfringere CATO agr. 33, 4 COLVM. 4, 21, 3. *al.*, praefractus *cum* praefectus *vel* perfectus CAES. civ. 2, 6, 5 VAL. MAX. 3, 8 ext. 2 IVL. VAL. 3, 32 p. 140, 11. *al.; e coni. dub.* SERV. auct. ecl. 8, 12.]

i. q. frangere ita, ut alicuius rei pars anterior, extrema afficiatur (vis praeverbii evanescit sub 2; in imag. l. 54. p. 655, 19. cf. GLOSS.^{L} II Philox. PR 77 -it: ἀποκλᾷ): **1** *-untur varia*: **a** *obi. indicat potius partem, quae frangendo aufertur*: α *formae variae*: CATO agr. 33, 4 vineas novellas alligato crebro, ne caules -antur (*var. l.* perfr-; *sim. -untur partes plantarum*: SEN. dial. 6, 16, 7 eversis arboribus, quas aut ventus radicitus avolsit aut . . . turbo -egit. COLVM. 4, 24, 22 *in putatione vitium* [*opp.* praecidi]. *in imag.*: PAVL. NOL. epist. 24, 21 p. 221, 7 lex ramos peccati -it [*var. l.* prestringit], fides radices eruit). LIV. 27, 33, 2 cornu alterum galeae -egit *Philippus.* IVST. 6, 8, 2 telo si primam aciem -eris *eqs.* β *p. p. p.* -tus (*sive addita copula sive fere pro adi. vel subst.*): LVCR. 1, 892 cum -ta forent *ligna* (*nisi ad b. sim. de plantis earumve partibus*: OV. met. 12, 358 *Centaurus pinum* -tam misit in hostem [*cf.* SIL. 5, 242 -ta gerebat . . . robora]. COLVM. 3, 18, 5 imae partes eorum *malleolorum* -tae sunt. arb. 18, 1 *si* cacumina manu -ta aut a pecore praerosa fuerint [*in eadem re 5, 10, 1* detracta]). CAES. civ. 2, 6, 5 *ut navis* -to (praefecto, praesecto *var. ll.*) rostro tota conlabefieret. HIL. in Matth. 15, 6 septem sportis -tus panis . . . abundavit. *neutr. plur.* -ta *pro subst.*: HIL. in Matth. 14, 12 (*explicatur miraculum panis Matth. 14, 16 sqq.*) non quinque *panes* multiplicantur in plures, sed fragmentis fragmenta succedunt et fallunt semper -ta frangentes (*var. l.* praefractu. *in eadem re* 15, 6 discipulis -ta *panis* . . . dedit. *cf. l. 64. p. 655, 5 sqq.*).

b *obi. indicat potius integrum, quod frangendo truncatur, afficitur (cum colore effringendi* IVL. VAL.): α *p. p. p.* -tus (*sive addita copula sive fere pro adi. vel subst.*): LVCIL. 1283 (*inter scruta*) -tam strigilem. CELS. 5, 26, 35^{B} si *surculus corpori immissus* vel -tus est vel altius descendit . . ., medicamento evocandus est. COLVM. 2, 2, 28 *vomere* -tas stirpes . . . refodiat *arator* (3, 18, 2. 11, 3, 45 *si decerpitur, non evellitur asparagus,* s. -tae angunt oculos sphongiarum. *cf.* 4, 21, 3 *si palma* vel -ta [perf- *codd. plerique*] vel parum procera fuerit. GARG. MART. pom. 3, 5 ramos . . . -tos falce purgare). ITIN. Alex. 9 ubi ei hasta -ta est (*cf.* SERV. Aen. 11, 9 'tela . . . trunca viri': id est -ta [*addit* SERV. auct. ideo enim 'trunca', quod in evellendo -ta]). IVL. VAL. 3, 32 p. 140, 11 inruunt aedes tyranni aedibusque -tis mulierem . . . reddunt (*var. l.* prefectis. *gr. Hist. Alex. M. I p. 118, 16 Kr.* ἤνοιξαν). *neutr. sing.* -tum *pro subst.*: SEN. epist. 71, 24 rectissima, cum in aquam demissa sunt, speciem curvi -tique . . . reddunt. β *formae variae*:

[Zoppi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Liv. 8, 10, 3 cum ... hastas aut -issent aut hebetassent (32, 17, 14 *non* praecidere h. poterant et si quam incidissent aut -issent *eqs.*). 38, 5, 4 *arietis* asserem -bant. Frontin. strat. 2, 3, 20 ut ... -rent hostium spicula (*nisi ad a*).

c *obi. omisso vel subaudiendo*: Hil. trin. 3, 6 (*explicatur miraculum panis Matth. 14, 16 sqq.*) panes ... franguntur, subrepunt -entium manibus quaedam fragmentorum procreationes; non imminuitur, unde -itur, et tamen semper -entis manum fragmenta occupant. *ibid.* -entes in ministerio sunt *eqs.*

2 *-untur partes corporis* (*sc. membra praeter* Colvm. *et* Hil. *sub b*): **a** *formae variae*: Plavt. Mil. 26 ei *elephanto* pugno -isti bracchium (praefigisti *var. l.*). Ter. Ad. 37 ne ... ille ... uspiam ceciderit aut -erit aliquid (*cf. Plaut. Mil. 722* diffregisset crura). Sen. dial. 5, 18, 1 M. Mario ... Sulla -i crura ... iussit (*sec. Sall. hist. frg. 1, 44* fracta). **b** *p. p. p.* -tus: Colvm. 6, 16, 2 -tis cornibus linteola ... superponuntur. Arnob. nat. 2, 12 p. 79, 15 M. *Simonem* cruribus iacuisse -tis ([*cf. Didasc. apost. 43, 32* femur ... fregit]. 7, 41 p. 395, 18 *equos* cruribus ... claudicare -tis [*item* 7, 44 p. 401, 20]). Hil. in psalm. 52, 20 (*ad Luc. 4, 19* dimittere confractos) cum -ta peccatis corda relaxantur. Pavl. Petric. Mart. 2, 713 -ta ... membra.

part. praes. praefringēns *fere pro subst. v. supra sub 1c.*

p. p. p. **praefrāctus,** -a, -um *pro adi. vel subst. compar.* -ior: Cic. orat. 40. Val. Max. 3, 8 ext. 2. 6, 5 ext. 4. *de notione*: Non. p. 155, 12 -um: durum, inflexibile (*affert* Cic. *l. 37. 49*). Synon. Cic. p. 437, 3 pertinax. difficilis. durus. rigidus. -us. immobilis. inrevocabilis.

1 *corporaliter: v. supra, sc. adi. passim, subst. p. 654, 65. 83.*

2 *incorporaliter* (*cf. imaginem quodammodo servatam l. 19*): **a** *usu sollemni fere i. q. abruptus, praecisus*: α *spectat ad varios modos dicendi, loquendi, scribendi*: Cic. orat. 40 Theodorus ... -ior nec satis ... rotundus *videbatur Isocrati*. Sen. epist. 114, 15 quidam -am et asperam probant (*sc. compositionem, de cuius vitiis agit; opp.* modulatio). Don. Ter. Ad. 684 quamquam sint illa (*sc. verba iurgantis*) aspera atque -a (prefata *cod. Chig.*, perfracta *cett.; corr. Steph.*). Pomp. gramm. V 125, 21 *spondeus* visus est durus et -us. Pavl. Petric. Mart. 1, 65 *frigore affectus* vix verba frementi dimidians -a sono (*cf. de infantibus balbutientibus*: 5, 28 nomina ... e teneris -a exire labellis). β *spectat ad modum agendi, cogitandi*: Cic. phil. frg. V 38 his *philosophis* contrarius Aristo Chius, -us, ferreus: nihil bonum *putat*, nisi quod rectum ... est. Val. Max. 3, 8 ext. 2 Socratis ... animus aliquanto -ius (*var. ll.* perfectius, praestantius *al.*) perseverantiae exemplum edidit (*opp.* constantia ... lenis *Phocionis*). 6, 5 ext. 4 aliquanto Charondae ... -ior et abscisior iustitia (*sc. quam Zaleuci*).

b *singulariter de vento*: Apvl. mund. 12 procellosus flatus catagis (cataegis *ed. Ald. sec. gr.* καταιγίς) dicitur, quem -um possumus dicere (*fortasse ad impetum subitum referendum coll. gr. 395a6* τύπτον ἐξαίφνης, *sed Hildebrand Apuleium in gr.* καταγείς *legisse et id Latine reddidisse ingeniose suspicatur*).

adv. **praefrāctē.** *compar.* -ius Val. Max. *fere i. q. abrupte, praecise, aspere:* *spectat ad modum agendi rigidum*: Cic. off. 3, 88 nimis mihi -e *Cato* videbatur aerarium ... defendere, omnia publicanis negare (*cf. ad rem Att. 1, 18, 7* constantia magis ... quam ... consilio). Val. Max. 9, 7 mil. Rom. 3 Carbonem ... disciplinam militarem -ius et rigidius astringere conatum. *spectat ad pronuntiationem vitiosam*: Ivl. Vict. rhet. 24 p. 441, 15 non aspere, non vaste, non hiulce, sed pressim et aequaliter et leniter *loquendum* (*cf. Cic. de orat. 3, 45*); nolo rustice ac -e ac cum clamore erumpat *sonus*.

praefūc- *v.* praefoc-. *Zoppi.*

praefugio, -fūgī, -ere. *a* prae *et* fugere. Not. Tir. 26, 25[a] (*ad* -it *add. cod. L*[1] prae prae, *i.* -it *et* -fūgit). *i. q. fugiendo praevenire* (*accedit dat.*): Tert. anim. 33, 5 si anima *homicidae* -fugerit ultimo gladio *carnificis* (*sc. antea moriendo*).

praefulcio, -fultum, -īre. *a* prae *et* fulcire. *i. q. (quasi) praestructione quadam fulcire, instruere sim.* (*usu metaphorico praeter 2b*): **1** *obi. est homo, quem instantia vel circumstantia urgent* (*subesse imaginem tori, sc. duri, qua quis fulcitur, haud male suggerit Jocelyn per litteras [cf. vol. VI 1, 1504, 6 sqq. nec non 1503, 54 sq.]; vim cingendi et inde onerandi intellegit Thierfelder, Hermes 74, 1939, 155 sqq. coll. Pers. 1, 78* Antiopa *Pacuvii*, aerumnis cor luctificabile fulta; *sed fortasse cum opinione vulgata notionem q. e. 'pro fulmento ponere' [sc. per structuram 'aliquid alicui'] probare mavis, quod def. Pöschl, Anzeiger f. d. Altertumswiss. 38, 1985, 44*): Plavt. Persa 12 quin mi imperet *erus*, quin me suis negotiis -at (*v. Woytek, 1982, ad l., qui imaginem ex arte aedificandi ortam putat*). Pseud. 772 haec ... servitus, ubi ego omnibus parvis magnisque miseriis -or.

2 *obi. sunt res, quasi fulmentis appositis instructae* (*abl. rei appositae om.* Cic., Prvd.): **a** *incorporeae* (*dubites, an vim praeverbii temporalem agnoscas*): Cic. Att. 5, 13, 3 illud -i atque praemuni, ... ut *eqs.* (-e *et* praemunitus *trad.*). Gell. 6, 3, 44 Cato non nudam ... nec inprotectam hanc ἐπαγωγήν facit, sed multis eam modis -it multisque aliis argumentis convelat. **b** *corporeae* (*non nisi p. p. p.*): Prvd. perist. 5, 335 mollire -tum torum (*sc. stramentis sim., cf. Sil. 13, 814* e stramine fultum ... torum, *v. vol. VI 1, 1503, 55*). Ps. Ven. Fort. vita Med. 13, 31 maximo decore -ta eius tumuli urna exornata (*cf. iuncturam* honore fulcire *vol. VI 1, 1505, 44 sq.*). *Wieland.*

***praefulgeo,** -sī, -ēre (praefulgo, -ere *v. l. 3*). *a* prae *et* fulgere. *scribitur* pre- *in cod. a* Itala Luc. 9, 29 *et hic illic in recentioribus. formae coniugationis tertiae (v. vol. VI 1, 1507, 63 sqq.) traduntur solae* Anth. 132, 1 -unt. Rvric. epist. 2, 15 p. 396, 4 -it (*cod. unico, ubi saepe* i *pro* e, *v. ed. Krusch, 1887 p. LXXIII*); *ceterum occurrunt in var. l.* Avg. cons. euang. 1, 29, 45 p. 45, 19 Cypr. Gall. deut. 51 Ivlian. epit. novell. 64, 1 *al. de notione*: Synon. Cic. p. 439, 13 praestat. melius est. antecellit. eminet. emicat. elucet. enitet. -et. praenitet. Gloss. II 418, 46 προλάμπει: -it. *al. legitur inde a* Qvadrig. (*? v. l. 25*), Rhet. Her., Bell. Hisp., Verg., Liv. [*confunditur in codd. maxime cum* perfulgere Phaedr. 3, 18, 7 Prvd. c. Symm. 1, 103 *al.* (*cf. infra l. 77*), refulgere Leo M. serm. 51, 3 *al.*, profulgere Ivlian. epit. novell. 72, 3; *falso trad. p. p. p.* praefulsum Serm. Corp. Vind. 21 p. 333, 13, *ubi legas cum* Ps. Evseb. Gallic. hom. 73, 4 l. 16 G. per repulsam.]

I *usu originario fere i. q. prae aliis fulgere, fulgendo eminere sim.* (*vi praeverbii comparativa* [*cf. e. g.* praecello, praevaleo] *haud ubique perspicua; tamen vix cogites de notione locali, sc. in fronte fulgendi, e. g. l. 35. 54; accedit passim abl. instr. [cf.* in *c. abl. l. 64. p. 657, 14 sqq., fortasse et l. 35]; structuras indicantes quid fulgore superetur v. sub B1; accedit praedicativum p. 657, 31. 43. 45*): **A** *pertinet ad splendorem oculis percipiendum* (*usu dilatato sub 3, in imag. l. 31. 45*): **1** *-ent varia splendore vel decore ornata* (*tam res quam animantes; respectu splendoris evanescente de rebus conspicuis, clare apparentibus maxime l. 44 sq. 52*): Qvadrig. hist. 12 (*nisi alii scriptori lib. rei p. tribuendum*) armis *ducis* ... auro -entibus (Sen. benef. 1, 6, 3 licet opimae sint *victimae* a. que -ant [*cf.* Treb. *infra*]. Sil. 11, 534 -ens anulus a. Coripp. Iust. 3, 196. *cf. l. 35 et* Verg. Aen. 8, 553 leonis pellis ... -ens unguibus aureis. Serm. Corp. Vind. 21 p. 331, 17 a fronte ... pontificis praetenta auri lamina -bat [*v. e. g. exod. 28, 36 sq.*]). Rhet. Her. 3, 19, 32 (*in arte memoriae*) *non* nimis inlustris ... locos habere ..., *ne imagines* splendore -ant (*opp.* obcaecentur tenebris). Bell. Hisp. 25, 7 -ens opus caelatum *scutorum* (*contextu corrupto*). Sil. 3, 25 *ad sacra facienda* velantur corpora lino et Pelusiaco -et stamine vertex. 4, 324 aurato -ens murice ductor (*cf.* 17, 391 ibat ... -ens ductor in ostro). 5, 263 regia ... -ens ebore. Gell. 5, 5, 3 (*e* libris veterum memoriarum) equitatum ... frenis, ephippiis, monilibus, phaleris -entem. Itala Luc. 9, 29 (cod. a) *facta est* vestis eius *Christi transfigurati* candida -ens (*gr.* ἐξαστράπτων, *Vulg.* refulgens. *cf.* Avg. trin. 2, 10, 18 l. 68 cum Iesus in monte ... -ens apparuit. Leo M. serm. 51, 3 qui *honor fidelibus donandus* in capite *ecclesiae* [*i. Christo*] -sisset). Sol. 27, 30 *serpens quidam* -et tergi varietate. Treb. Gall. 8, 2 boves cornuis auro iugatis et dorsualibus sericis discoloribus -entes. Prvd. c. Symm. 1, 103 *simulacrum Priapi* Numae -et in arce. Pavl. Nol. epist. 20, 6 p. 148, 3 *anima comparatur cum denario*, in quo non Caesaris figura et inscriptio, sed *dei* ... imago -at (*sc. fides*). Avg. doctr. christ. 1, 8, 8 quantalibet luce -at *forma cuiuslibet corporis* ..., quantalibet pulchritudine ornetur (vera relig. 29, 52 qualiscumque moles, quamquam ista visibili l. -at. CE 1808, 8 [*saec. IV/V*] *sancti quidam olim loco obscuriore sepulti* nunc l. -ent subnixi altare decoro. Prisc. periheg. 309 electrum -ens l. [*Dionys. periheg. 317* ἤδνφαής]). Constantivs vita Germ. 30 *ut ubique* oratoriae cellulae et signa crucis elata -ant. *al.* **2** *-ent sidera, dies, lux sim.*: Manil. 2, 742 *quinque* -ent sidera caelo. Phaedr. 3, 18, 7 (*ad pavonem*) nitor smaragdi collo -et tuo (perf- *var. l.*). Sen. Ag. 728 gemino sole -et dies. Anth. 426, 6 *in Britannia* -et stellis Arctos inocciduis. Firm. math. 1, 4, 8 quando ... lateant *Venus Mercuriusque*, quando ... lucido sui nitore -ant. Rvfin. hist. 3, 8, 2 stella -ens gladio ... similis (Somn. Neron. [Journ. Theol. Stud. 16, 1915, 12 sqq.] 2, 1. Pass. Mar. Iac. 8, 8). Pavl. Nol. carm. 19, 223 Phosphorus occiduis ... -et in astris (*cf.* Coripp. Ioh. 3, 75 toto -ens Lucifer axe stellarum flammas flamma meliore revincit). Evseb. Emes. serm. 24, 16 p. 143, 28 stellis ... omnibus adunatis splendor lunae -et (*abl. absol. an dat.?*). *al.* **3** *-ent incolae caeli* (*per analogiam quandam. cf. l. 40*): Favst. Rei. spir. 2, 3 p. 136, 7 *diabolus olim* in caelesti claritate -ens. Ps. Evseb. Gallic. hom. 27, 8 l. 177 G. *sub* angelorum sidereo ac -ente consessu. Apring. in apoc. 4, 3 carnem adsumpti hominis ... divinae virtutis inhabitatione (in h. *ed. vix recte*) -ere (*comparatur cum iaspide lapide, qui* acutissimo fulgore radiatur). Vita Caes. Arel. 2, 50 -et in caelis *anima Caesarii.*

B *pertinet ad eminentiam mente intellegendam* (*v. quae ad A monuimus*): **1** *indicatur, quid (quis) fulgore superetur*: Liv. 45, 43, 3 -bat huic *triumpho* triumphus recens (*item c. dat.*: Rvstic. Conc.[s] I 4 p. 190, 33 quae *sanctitas tua* [*i. Alexander episcopus*] et ante hoc aliis -bat ... et nunc in universa terra sola -et. *cf. l. 62. p. 657, 27*). Gell. 12, 5, 7 (*Stoic. vet. frg. III 181*) prae ceteris omnibus enituit et -sit ... honesti dignitas. Iren. 2, 24, 3 quae *octonatio* -et in Aeonibus et illuminat ... Plenitudinem (*cf.* in *l. 60*; perfulget *codd. fere omnes, quod sensui non tam bene accommodatum defendit Lundström, Die Überlieferung der lat. Irenaeusübersetzung, 1985, 34*).

2 *indicatur decus, praestantia sim.*: **a** *abl.*: Sil. 4, 497 claris -bat avus titulis bellique domique. Tac. ann. 13, 45, 1 Sabini consularis et triumphali decore -entis (Cassiod. in psalm. 148 concl. quo d., qua virtute -at *psalmus*). Ivst. 14, 2, 6 exercitum ... tot victoriarum -entem gloria. Avson. 377, 13 p. 99 P. Dionaeo -ens Iulius *mensis* astro.

[Scotti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Avg. cons. euang. 1, 29, 45 p. 45, 19 Neptunus, qui solius maris praepositus est, ... Silvanus, qui solorum agrorum ... potestate -et. pecc. mer. 2, 35, 57 vetus ... testamentum in quinque Moysi libris excellit, novum autem quattuor euangeliorum auctoritate -et. Cod. Theod. 11, 39, 3, 1 etiamsi praeclarae curiae honore -at *testis* (Cassiod. in psalm. 118, 172 aequitatis h. -ent *mandata dei*). Avell. p. 321, 8 nihil est ..., quod lumine clariore -at, quam recta fides (*cf.* luce: Favst. Rei. epist. 5 p. 183, 14 pagina ... eloquii ac fidei l. -sit. Prisc. gramm. II 1, 2 studiorum genus sapientiae l. -ens). Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 50, 14 cunctis animi virtutibus -etis ([*gr. I 1, 5 p. 133, 26 διαλάμπετε*]. Marcell. chron. II p. 85, 453, 4 Cassiod. in psalm. 148 concl.). Dig. de conc. dig.2 opere consummato et in uno volumine nostro nomine -ente coadunato (de confirm. dig. 1 codicem nostro n. -entem [*gr. ἐπώνυμον*]). *al.*

b in *c. abl.* (*exempla, quibus indicatur ubi vel quando quid -at, v. sub 3*): Vita Melaniae (bhl 5885) 12 p. 10, 4 *mulierem* in huius saeculi gloria -entem (*gr. σφριγῶσαν*). Prisc. gramm. II 2, 31 *Iulianum* in omni doctrinae genere -entem (*nisi ad 3b; sim.* Facvnd. defens. 2, 2, 11 in doctrina). periheg. 923 gens ... -et claris in laudibus.

3 *sine talibus indicationibus; -ent potius*: **a** *quaecumque conspicua sunt, se manifestant, clare apparent sim.* (*cf. p. 656, 24*): Vell. 1, 14, 1 *coloniarum* militarium et causae et auctores et ipsarum -ent nomina (ex i. -ent nomine *Burman haud inepte*). Tac. ann. 3, 76, 2 *in funere Iuniae multae* imagines antelatae sunt ...; sed -bant Cassius atque Brutus, eo ipso quod effigies eorum non visebantur. Ambr. hex. 6, 9, 68 in quo *osculo* amicitiae insigne ... -et, in quo ... exprimitur adfectus. in psalm. 118 serm. 8, 23, 3 ut immaculati *dei* in te figura -at. Prvd. apoth. 506 *Christus* gentibus emicuit, -sit regibus (*nisi ad 1*). Consvlt. Zacch. 3, 5 p. 105, 5 (*3, 4 p. 103, 7 monachorum instituta* ex dei ... manare praecepto ... ostende) patuit contemptum mundi ... sacrae informationis oraculis -ere. Sacr. Gelas. 7 M. homo genitus idem (id est *trad.*) -sit et deus. Prisc. Anast. 282 sic virtus -erat *sanctorum multorum* ..., quod eripuit *deus* ... e casibus illos, nec prius enituit pietas *eqs.* Cassiod. in psalm. 118, 172 *cum* tanta miracula domini ubique -ant. Ivlian. epit. novell. 64, 1 *praefectura* quae in ipso gestu -et (*opp.* honoraria; *nisi ad 2b*). Dynam. vita Max. 17 in quo *viro* spiritus sanctus -bat. *ibid. iterum.* **b** *quaecumque excellunt, praestant sim.*: Rvfin. Adamant. 3, 13 opus optimum et -ens a deo acceptum (*antea*: fulgentem et splendidum rationis nitorem). Conc.^{S} I 2 p. 31, 34 *ut* res publica ... ex utrisque (*sc. religione et iusto actu*) sustentata -at (*I 3 vers. Tur. p. 49, 25* ut ... effulgeat, *gr. I 1, 1 p. 115, 3 ἐκλάμπειν*). Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 46, 2 (*ad imperatorem*) -ens pietas vestra (*Conc.^{S} I 5 p. 353, 24* clarescit, *gr. I 1, 5 p. 129, 30 διαλάμπουσα*). Conc.^{S} II 2, 1 p. 60, 21 semper iudicastis et iudicantes -istis (*II 3, 1 p. 140, 2* claruistis, *gr. II 1, 1 p. 156, 2 διελάμψατε. item cum part. praes.*: Cassiod. Ios. antiq. 13, 163 Ionathas in illa pugna -sit duo milia prosternens inimicorum [*gr. κρατήσας ... λαμπρῶς*]). II 3, 2 p. 134, 24 -ere quidem ... fidei expositionem ... patrum *Nicaenorum* ..., servari autem et *decreta Constantinopolitanorum* (IV 2 p. 139, 1 -ere quidem ..., optinere autem, *gr. II 1, 2 p. 127, 4 προλάμπειν μὲν ..., κρατεῖν δὲ καί*). Alc. Avit. carm. 2, 47 *Lucifer olim* creaturae -sit in ordine primus (*cf. p. 656, 64*).

II *usu novato i. q. fere ante quaedam sequentia fulgere, fulgendo praeire sim.* (*sc. respectu fulgoris saepe evanescente*): **A** *vi praeverbii locali*: **1** *-ent varia*: Ivl. Vict. rhet. 27 p. 448, 6 lucem ... ⌊epistulis⌋ -ere oportet, nisi cum consulto [consilio] clandestinae litterae fiant ([⌊⌋ *dat., an abl. loci, ut ad I pertineat? p. 448, 8* clarae perspicuaeque *epistulae*]. Transit. Mar. [rec. B2] 2 *Maria* perrexit in montem Oliveti -ente sibi luce spiritus sancti, *quae emanavit e ramo palmae caelestis*). Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 19, 32 otiosum ... rectum dogma -et, quod virtutum chorus minime comitatur (*gr. Isid. Pelus. epist. 5, 240 καθηγούμενον*). Novell. Iust. 24, 4 cui *praetori* -ere sacri nostri cognominis volumus signum, sitque 'praetor Iustinianus' (*gr. προσκεῖσθαι*). **2** *-ent scripta priore loco corporis cuiusdam inserta* (*gr. respondere solet προλάμπειν. vix huc l. 12*): Conc.^{S} I 3 vers. Tur. p. 57, 2 (*inde* I 2 p. 31, 28) legatur ... imperatorum scriptum ... et -at nunc celebrandis gestis (*cf.* Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 34, 36 legantur ... piae litterae et -ant praesentibus gestis. Conc.^{S} II 2, 1 p. 44, 6 -ant gestis futuris [II 3, 1 p. 58, 2 in actorum serie]). p. 57, 7 lectum est ita: '... nostrae conversationis status' et reliqua quae -ent ([*sc. antea, p. 49, 23 sqq.*]. 2, 1 p. 44, 10 [*gr. II 1, 1 p. 82, 26 ἃ προτέτακται, II 3, 1 p. 58, 8* quae superius continentur]). Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 168, 35 divinae litterae -entes (*opp.* subiecta *epistula*). Cassiod. var. 9, 16, 2 ad ... papam direximus constituta, quae his antelata -ent. Novell. Iust. 113, 3 *lex in litis exordio inscripta* gestis -ens prohibebit *dolos. al.* (*in act. conc.*). **3** *-ent singulae litterae, syllabae praecedentes*: Martyr. (*et inde* Cassiod.) gramm. VII 167, 2 va syllaba -ens in capite nominis ... ut 'vates'. 186, 7 (*185, 13 si* l antelata littera ... fuerit) si vero haec ... non -at littera.

B *vi praeverbii temporali* (*vix huc etiam p. 656, 41*): Pavl. Nol. epist. 45, 6 p. 384, 15 in qua *resurrectione domini* ... resurrectionis humanae viva imago -sit (*nisi mera vi refulgendi positum est*). Veran. Migne 72, 701^{B} in lege veteri, ubidum euangelicae perfectionis auctoritas -at.

part. praes. praefulgēns, -entis *vergit in vim adi. q. e. praefulgidus sim. inde a* Qvadrig.(*?*), Bell. Hisp., Verg., Sil., *v. maxime sub IA1 et IB2.*

praefulgidus, -a, -um. *a* prae *et* fulgidus (*cf.* praefulgeo). *compar. et superl. desunt.*

i. q. admodum fulgidus, splendidus sim. (*syn.* splendidus Rvfin. Orig. in Rom. *et* Max. Tavr. *sub 2b; accedit abl. instr. sub 2a et l. 15* [*fortasse etiam l. 27*]): **1** *proprie, sc. respicitur fulgor oculis percipiendus*: Ivvenc. 3, 330 caelo -a nubes ... vestibat lumine montem (*in transfiguratione Christi. cf. Matth. 17, 5* nubes lucida). Ps. Ambr. mans. praef. p. 11^{B} -um stellarum chorum (*cf.* Ps. Evseb. Gallic. hom. 18, 2 G. [*nisi ad 2bβ*] praecelsum ac -um sidus caelorum tartareae caliginis profunda viderunt *Christo descendente* [*inde Serm. Corp. Christ. 101B p. 881, 6* fulgidum]. Mirac. Theclae 3 p. 171, 15 duo sidera -a manu gestantem *Theclam*). Vita Maxent. (bhl 5804) 6 ut splendore cellula ... veluti micantium globis astrorum ... -a reluceret.

2 *in imagine et translate, sc. respicitur fulgor dignitatis, praestantiae sim.*: **a** *de hominibus*: Firm. math. 1, 2, 3 Itali fiunt regali semper nobilitate -i. 4, 10, 6 parentes nobili potestatis auctoritate -os. Ennod. carm. 1, 12, 6 dictis fuit -us *Cyprianus* (*cf.* Max. Tavr. *infra*). **b** *de rebus*: α *quae pertinent ad litteras, doctrinam, eloquium*: Rvfin. Greg. Naz. orat. praef. 7 eloquentiae eius *Gregorii* -um ... lumen (hist. 6, 19, 7 doctrinae ... et eruditionis Graecorum -um l. [*gr. aliter*]. *cf. l. 33 nec non* Ennod. opusc. 3, 137 p. 366, 15 -a conscientiae ... luce). Orig. in Ios. 7, 7 p. 335, 5 poetam ... -o carmine deos deasque texentem. Orig. in Rom. 2, 14 p. 919^{C} quae *philosophorum volumina* splendida et -a videbantur oratione composita. Max. Tavr. serm. 74 p. 684^{A} *Cypriani* ditissimus ac splendidus dicitur sermo, cuius tanto lumine -um radiavit eloquium, ut *eqs.* (*cf.* Ennod. *sub a*). β *quae pertinent ad deum, revelationem divinam sim.* (*hucine* Ps. Evseb. Gallic. *sub 1?*): Gild. Brit. 8 chron. III p. 30, 23 *sol verus* (*i. Christus*) -um sui coruscum ostendens. 74 p. 68, 19 veritatis et humilitatis -um lumen. Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 10 p. 869^{D} praesentis gloriae suae (*sc. dei*) -am ... maiestatem.

praefulgo *v.* praefulgeo. *Scotti.*

[*τηλαυγής*: lucidus, **praefulgor** Gloss. II 455, 6 (praefulgens *ed. Stephani; sed fortasse legendum aut* prae fulgore *aut* praefulgorus, *cf. loc. infra cit.; v. etiam Quellet, Dérivés lat. en -or, 1969, 47*).]

praefulgōrus, -a, -um. *vox a Cassiod. e iunctura* prae fulgore *male intellecta postulatur (v. infra), fortasse sec.* decorus. *i. q. praefulgidus*: Cassiod. in psalm. 17, 14(13) 'praefulgorae in conspectu eius nubes transierunt' (*i. psalm. 17, 13, ubi Vulg.* prae fulgore [fulgurae *cod. 189*], *gr. ἀπὸ τῆς τηλαυγήσεως, v. etiam p. 378, 35*): ... '-ae' una pars orationis est, id est nominativus pluralis, et respondet ad 'nubes'; ... et sensus talis est: illae nubes, quae aquam dei continent, id est eloquia divina, sicut in hoc aëre ... obscurae videntur, ita in conspectu dei -ae sunt, ubi semper veritas patet. *cf. l. 37.*

praefulguro, -āre. *a* prae *et* fulgurare. **1** *cum obi. i. q. ante fulgurando illuminare*: Val. Fl. 3, 119 stricto ... vias -at ense (*sc. noctu*). Coripp. Iust. 3, 222 *Narses armiger* Augustam culta (*Cameron,* cultu *alii*) -at aulam comptus caesarie. **2** *absol. vel intrans. i. q. ante fulgurare*: Stat. Theb. 7, 502 multo ... latus *Polynicis* -at ense (*spectat ad magnum eius comitatum*).

[praefulsum *v. p. 656, 13.*] *Wieland.*

praefundo, -fūdī, -fūsum, -ere. *a* prae *et* fundere. [*falso trad.* Hyg. grom. p. 78, 4 (prof- *Lachmann,* ref- *Heraeus, Kl. Schr. 210, 2*), Amm. 19, 1, 7 (perfodit *vel* profudit *edd.*); *falsa var. l.* -sa *pro* profusae Alc. Avit. epist. 10; *falso editum* Ven. Fort. vita Germ. 38, 108 (*Krusch in ed. a. 1885, cf. eiusdem ed. a. 1919*).]

i. q. ante fundere: **1** *usu temporali: effundendo*: Cael. Avr. acut. 2, 18, 111 erit ... frequenti mutatione aqua innovanda, -sa scilicet anteriore (praeeffusa *coni. Bendz, Emendationen, 1954, 54 praeter necessitatem*). *infundendo*: Cael. Avr. chron. 2, 7, 110 (*antea*: pileum vini calidi infusione inflatum capiti imponendum) noxius est usus pilei vino calido -si vel lanae tinctae (*ad struct. 'aliquid aliqua re' cf.* fundo, *vol. VI 1, 1564, 17 sqq., et e. g.* infundo, offundo. praeinfusi *coni. Schmid, Rev. Phil. 17, 1943, 43 et Bendz, l. c.*). 5, 10, 124 lacte ac melle *aegrotos* potamus semine cucumeris -so (praeinfuso *coni. iidem*). **2** *usu potius locali* (*sec. praeverbium gr. παρα-, cf. e. g.* praebeo *iuxta παρέχω*): Gloss. II 397, 19 *παραχέω*: -o (*cf.* praefusor).

*deriv.: ?*praefusio, praefusor. *Ramminger.*

praefurnium, -ī *n.* *a* prae *et* furnus. *i. q. prior pars furni* (*sc. de ostio fornacis vel hypocauseos; ad rem v. Hug, RE XXII 2, 1348 sqq.*): Cato agr. 38, 1 si uno -o coques *calcem,* lacunam intus ... facito (*item in fornace calcaria*: 38, 2 si duobus -iis [-nis *var. l.*] coques, lacuna nihil opus erit; ... altero -o eruito *cinerem.* 38, 4 ventus ad -um caveto ne accedat). Vitr. 5, 10, 2 *in caldariis* solum sternatur inclinatum ad hypocausim, uti pila, cum mittatur *intro,* ... rursus redeat ad -um (*item in caldariis*: 8, 2, 4 caelum [*i. aer in caldario inclusus*] ... ex -is ab ignis vapore percalefactum). 7, 10, 2 fit fornacula ..., et eius -um ... comprimitur, ne flamma extra dissipetur (*in confectione atramenti*).

praefuro, -ere. *a* prae *et* furere. [*olim quidam* praef- Stat. Theb. 4, 830 (822) *pro* perf-.] *i. q. furendo praeire* (*sc. vi gemina, et locali et temporali, sicut nuntio convenit*): Stat. Theb. 2, 420 (*Eteo-*

[Wieland]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cles ad Tydea, nuntium Polynicis) fides, qua torvus et (quam servo sed *P*) illum *Polynicen* mente gerens . . . -is (SCHOL.: id est 'ante furis'; *sed postea*: hoc est . . . 'valde furis'). *Wieland.*

[**praefuscās** *legebatur olim* MANIL. 4, 724 (721) *pro* perfusas.]

? **praefūsio,** -ōnis *f.* *a* praefundere. *i. q. actio praefundendi* (*vel metonymice de ipso loco, instrumento*): HIPPOCR. num. sept. 7, 9 (cod. G) veretri duae partes, una quidem urinae -o (profusio *cod. A nescio an recte*), . . . alia seminis ministratura (*subst. notionis q. e. ministratio intellegendum videtur*).

praefūsor, -ōris *m.* *a* praefundere. *i. qui praefundit* (*sc. aquam in balneis*): GLOSS. II 397, 24 παραχύτης: me⟨dia⟩strinus, -r (*cf. II 561, 38* παραχύτης: balneator, mediastenus; *sed II 406, 10* περιχύτης: . . . profusor [prorusor *trad.*, perfusor *Stephanus*]). *Ramminger.*

praegaudeo, -ēre. *a* prae *et* gaudere. *part. praes.* -ens *i. q. antea gaudens* (*sc. de eo, qui gaudia futura praecipit* [*cf.* praegestio]; *minus probabiliter notionem q. e. 'valde gaudens' intellegunt alii*): SIL. 15, 307 *Philippus* Pelopis sedes et Achaica adire moenia -ens (*cod. Col. teste Heinsio,* gavisus *cett.*) . . . Calydona . . . subibat *armis progressus.*

praegelidus, -a, -um. *a* prae *et* gelidus. *i. q. valde (vel nimis) gelidus*: **1** *spectat ad statum rerum naturalium*: LIV. 21, 54, 7 erat . . . nivalis dies in locis . . . -is (COLVM. 2, 9, 7 -is ac nivosis [*cf. Pallad. 1, 6, 16* frigidis]. PALLAD. 6, 4, 2 -is et pluviosis [perg- *var. l.; v. et l. 27*]. *cf.* PLIN. nat. 37, 25 regione). COLVM. 3, 12, 1 solum (*opp.* nimium calidum). 4, 8, 3 -a frigora regionis eius (*cf. Pallad. 11, 5, 2* praefrigida *hiems*). 5, 6, 20 caeli status neque -us neque nimium pluvius (*cf.* 11, 2, 41 -um et pluvium caelum). PLIN. nat. 9, 57 hiemem (18, 183). SIL. 4, 226 in -is duratos *Hernicos* . . . rivis (*cf.* CLAVD. carm. min. app. 2, 68 -is durando . . . in undis. MAR. VICTOR aleth. 2, 554 gurgite). AMM. 22, 8, 8 ventus (*cf.* CYPR. GALL. num. 28 -as aquilonis . . . auras). CYPR. GALL. gen. 913 -o consternit saxa cubili *Iacob.* Ios. 340 -i . . . nimbi *grandinis.* **2** *spectat ad sterilitatem anilem*: CYPR. GALL. gen. 563 quia -a partum non poneret alvo *Sara* (*cf. vol. VI 2, 1729, 29 sq.*). *Wieland.*

praegelo, -āre. *a* prae *et* gelare. *i. q. ante gelare* (*vi praeverbii locali, sc. extremas partes afficiendo*): PLIN. nat. 18, 334 praestringit enim atque -at (-cellat, -cellit, percellit *var. ll.*) hic *Boreas* ⌊radices⌋ arborum *serendarum* (⌊ ⌋ radicibus *trad.*, *quo servato* animam *pro* enim *coni. Mayhoff*).

praegenero, -ātum, -āre. *a* prae *et* generare. *i. q. antea generare*: PROSP. epitaph. 2 Nestoriana lues successi Pelagianae, quae tamen est utero -ta meo (*v. Migne 51, 151/2 in admonitione*).

praegermino, -āre. *a* prae *et* germinare. *i. q. antea germinare*: PLIN. nat. 16, 119 *v. p. 645, 47 sq.*

praegero, -gestum, -ere. *a* prae *et* gerere. [*falso editum est olim* -it *pro* progerit APVL. met. 4, 31, 7.] *i. q. antea gerere, sc. non nisi p. p. p. neutr. plur.* -ta *pro subst. i. q. gesta priora*: ITIN. Alex. 2 cum . . . triumphorum . . . tu, *Constanti,* exim stipendiis imbuare, ubi quisque felicior -tis (prae gestis *cod.*, pro gestis *Mai*) apicem posiverit (*Dilthey*; -vere *cod.*). CAEL. AVR. chron. 1, 5, 150 oblivione -torum *afficiuntur furiosi quidam.*

praegestio, -īre. *a* prae *et* gestire. *sec. duplicem notionem verbi gestiendi vel i. q. antea gaudere* (*ante eventum optatum, l. 56. 58*), *vel praeoptare* (*praeferendo, l. 61; vim intensivam verbis minus aptam, ut significet i. q. valde cupere, admittunt alii multi, cf. iam* PRISC.; *accedit inf.*): CIC. Cael. 67 *testes* cum aliqua spe delectationis exspecto; ⌊-it animus⌋ iam videre . . . lautos iuvenes (⌊ ⌋ *inde* CHAR. gramm. p. 407, 27 B.). CATVLL. 64, 145 quis (*sc. viris*) dum aliquid cupiens animus -it apisci, nil metuunt iurare (*opp. postea*: simul ac cupidae mentis satiata libido est). HOR. carm. 2, 5, 9 animus tuae . . . iuvencae . . ., in udo ludere cum vitulis salicto -entis (*sc. quam tecum amore frui? aliter* SCHOL. *p. 787, 16 et* PRISC. gramm. III 50, 11 *ad l.* -o: valde gestio).

praegestum *v.* praegero.

[**praegigno** *falso trad.* PLAVT. Pseud. 492 (pro- *Scaliger*).]

praegīro *v.* praegyro. [**praeglorior** *v.* praegloro.]

praeglōriōsus, -a, -um. *a* prae *et* gloriosus. *i. q. valde gloriosus*: CIL VI 1710, 4 (*a. 400*) Claudiano . . . -issimo (-clor- *lapis*) ⟨po⟩etarum.

[**praegloro** (-glorior *var. l.*): παραχαλῶ GLOSS. *corruptum*; precor vel oro *Bücheler.*] *Blundell.*

praegnācitās, -ātis *f.* *a* praegnax (praegnas). *i. q. praegnatio*: Ps. AVG. serm. ed. Mai 168, 3 o quam veneranda -s *Mariae,* de qua nulla dolorum pariendi nascitur difficultas, quia integra permanet inviolata virginitas. *ibid.* divini sermonis paulatim crescebat per modos ampliata -s et inviolata regnabat cum -e virginitas.

? **praegnālis** *adi. mirae formationis non nisi in var. l. p. 661, 16.*

***praegnās,** -ātis *adi.* [*sine dubio a* prae *et radice* *gnā- *formatum, sed ratione compositionis non prorsus perlucida. Sch.*] *de scripturis et formis: 1) partis prioris*: pre- CE 498, 4. ITALA Matth. 1, 23 (cod. k). 24, 19 (codd. a, b *al.*). *et saepius*; prign- (pringn-, prinn-) *trad.* CONSENT. gramm. V 356, 4. 5. 11 GRAMM. suppl. 116, 19 sqq. CHIRON 424, 54 ANON. in Matth. 1 p. 24, 1, *in var. l.* VVLG. eccles. 11, 5 Matth. 24, 19 Marc. 13, 17 Luc. 2, 5. 21, 23 LEX Visig. 8, 4, 6. *al.*, *v. etiam p. 663, 29.* *2) partis posterioris*: -ās, -ātis *testantur* PLIN. *l. 28.* CONSENT. gramm. V 356, 4 (*inter communia, quae* nominativo singulari a et s litteris terminantur. *sim.* MART. CAP. 3, 299) *et praevalet in codd. antiquissimis, e. g.* PLAVT. Truc. 198 *et* 389 sq. *A.* TER. Hec. 640 sq. *A.* VERG. Aen. 7, 320 *FMR* (-ans *F*[1]). 10, 704 *M*[1]*P* (-ans *MR*). PLIN. nat. 11, 236 *M.* FRONTO p. 63, 7 v. d. H. DIG. *cod. F plus centies* (-ans *sim.* 5, 4, 5 pr. *bis.* 12, 2, 3, 3 [*bis; postea correctum ut* 37, 6, 12]. 25, 3, 1, 2). GAIVS inst. *cod. V ter* (*sed* 1, 94 -ante, *v. David-Nelson, 1954, ad l.*). ITALA Os. 14, 1 (cod. 175). Matth. 1, 23 (cod. k). Luc. 2, 5 (codd. b, e). *al.; etiam in codd. medii aevi haud raro servatur, e. g. in cod. B* PLAVTI *ubique praeter* Aul. 163 (*ubi* -atem *tradit* Fest. p. 238). Truc. 389. -āns, -antis *sec. partic. praes. novatum videtur* (*cf. p. 661, 47 et* praegno), *invenitur saepius in codd.* ITALAE *antiquissimis, e. g.* gen. 16, 11 (Lugd.). Matth. 24, 19 (codd. a, b, f *al.*, *sc. iuxta* lactans *ut*: Marc. 13, 17 [codd. a, d *al.*]. Luc. 21, 23 [codd. a, d, f *al.*]). Luc. 2, 5 (codd. d, f *al.*), *ceterum passim in codd. medii aevi* (*haud raro e correctura*). -āx, -ācis (*cf.* praegnacitas): *nom. sing.*: CE 498, 4 infelixs -x, *ceterum traditur* VARRO rust. 2, 4, 7. 2, 4, 14. 2, 10, 9 CHIRON 129; *var. l.* PRVD. c. Symm. 1, 264 (*B*). *aliae formae*: VINDIC. med. 12 -ci (*sed* 16 -antes). FVLG. myth. 2, 1 p. 38, 21 -ces (HIPPOCR. aer. 5 *et var. l.* PLIN. nat. 11, 236). CASS. FEL. 42 p. 99, 10 -cibus (-antibus *var. l.*). *3) de declinatione* (*tertiam decl. testantur* SACERD. gramm. VI 477, 4 PROB. cath. gramm. IV 26, 5. GRAMM. suppl. 116, 19 [*ubi schema decl. praebetur*]. *formas heteroclit. v. sub* praegno): *sing. abl.* -e IVLIAN. dig. 36, 2, 18 *et passim,* -i ITALA Luc. 2, 4 (cod. d). ANTH. 388 a, 8 VEREC. in cant. 2, 5 l. 22 D. *plur.: nom. f.* -is *trad.* VARRO rust. 2, 7, 11; *n.* -ia VARRO rust. 1, 44, 4 VITR. 2, 9, 1 PLIN. nat. 32, 59. *gen.* (*cf.* PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 179, 10 B. '*ium*' *facit* consuetudo . . . ut -ium, optimatium. MART. CAP. 3, 299 '-ium' . . . dicimus . . ., quamvis veteres '-um' dixerunt): -ium PLIN. nat. 16, 100. 26, 153 QVINT. decl. 277 them. (-um *var. l.*). 277, 2. *al.*, -um TERT. anim. 6, 8. *acc.* -is (*testatur* MART. CAP. 3, 299): PLAVT. Asin. 276 Mil. 1077 FRONTO p. 63, 7 v. d. H. (*contra* -es *e. g.* VARRO rust. 2, 6, 4 TERT. castit. 9 l. 43). *4) compar. et superl. desunt; accedit adv.* bene FRONTO p. 63, 7 v. d. H., maxime PLIN. nat. 12, 58; *cf.* HIPPOCR. aer. 5 repente -es sunt valde (*gr.* [ἐν]αρικύμονες).

de genere: MART. CAP. 3, 299 feminini et neutri generis est. *exstat masc. et neutr. hic illic sub IB et II.* *de notione: v. vol. VI 2, 2269, 23 sqq., adde*: DON. Ter. Hec. 641 -s est ante gnatum vel ante genitricem: est enim 'prae' ante. GLOSS. ἔγκυος: gravida. GLOSS.[L] II Abav. PR 20 -s: gravida. Philox.PR 86 -s: ἔγκυος, ἐγκύμων οὖσα. *legitur inde a* NAEV., PLAVTO, TER., *in oratione prosa inde a* VARRONE, CIC.; *iam apud scaenicos veteres rarius invenitur quam* gravidus, *postea poetis plerisque omnino deest, occurrit apud* VERG. (*2/* gravidus *15*), HOR. (*1/2*), STAT. (*1/8*), MART. (*1/1*), IVV. (*3/—*), *al.; frequentatur in sermone iuris* (*in digestis invenimus 122 locis/*gravidus *4*) *nec non in* VVLG. (*14/1, sc. Sirach 42, 10*); *inter scriptores rei rusticae et medicae* -s *praeferunt* VARRO, CHIRON, MARCELL. med., CAEL. AVR. gyn., gravidus *praevalet apud* CELS., COLVM., SORAN., *utramque vocem frequentat* PLIN. nat. (*29/47*). [*dalm.* prin; *it.* pregno *et var. dial.; francog. vet. et med.* preinz, preins, *var. dial.; prov. vet.* prenh, prens, *var. dial. francoprov., prov., vasc.; cat.* prenys; *galic.* preña; *port.* prenhe. *v. etiam sub* praegno *et cf. M.-L. 6720. Battisti-Alessio IV 3060. Wartburg IX 295 sq. Corominas*[2] *IV 642 sq. Machado*[3] *IV 423. St.*] [*confunditur in codd. cum* peregrinans PLIN. nat. 26, 153 VVLG. Ier. 31, 8 MART. CAP. 3, 299 *al.* (pelegr- ITALA Matth. 24, 19 *et* Marc. 13, 17 cod. ff[2]), praegrandis STAT. silv. 1, 6, 20. *e coni. multis probata*: PROP. 4, 7, 79 *tumulo hedera* pugnante (*trad.*, -e *Cornelissen*) corymbo . . . alligat ossa.]

i. q. gravidus (*gr. maxime respondent ἐγκύμων, ἔγκυος, κύουσα sim., in sacr. script. etiam ἐν γαστρὶ ἔχουσα*):

I *proprie de animantibus fetu concepto onustis*: **A** *de hominibus* (*eorum corporibus l. 68, qualitate p. 661, 15; de deis quibusdam l. 78. p. 661, 62*): **1** *sine additamentis*: **a** *adi.*: α -s esse (*hic illic copula supplenda*): PLAVT. Truc. 198 quae numquam fuit -s. 389. 390 adsimulavi me esse -em. TER. Hec. 641 neque fuisse -em . . . scivi. POMPON. Atell. 19/20 si -s non es. CIC. Cluent. 33 uxorem . . . interrogavit, essetne -s. div. 2, 145 *matrona* dubitans, essetne -s. *ibid. matronam* -em esse dixit *interpres somniorum.* Att. 1, 10, 5 soror -s est. VITR. 2, 9, 1 cum sunt -ia *corpora muliebria servarum.* CVRT. 10, 6, 9. MART. 11, 55, 5 dicat -em . . . se Cosconia. PLIN. epist. 8, 10, 1 neptem . . . abortum fecisse, dum se -em esse . . . nescit. EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 25, 4, 1, 10 si mulier mortuo marito -em se esse dicet. GAIVS inst. 1, 94 qui intellegit uxorem . . . esse -em. MARCELL. dig. 37, 10, 10 cum mulier . . . iuraverit se -em esse. *et saepe, maxime in digestis.* β -em facere (-s fieri [effici TERT.]; *cf. p. 661, 26. 62. 64*): PLAVT. Aul. 163 si eam senex anum -em . . . fecerit. Mil. 1077. Truc. 811 illam. QVINT. decl. 277, 7 indignum fuit occidere eam, quae -s facta est. IVV. 6, 405 viduam. VLP. dig. 37, 9, 1, 16 si quis prima uxore -e facta . . . aliam duxerit eamque -em fecerit. TERT. adv. Val. 7 p. 184, 19 *Sige* suscipit . . . et -s efficitur (*de eadem* IREN. 1, 1, 1 -em factam generasse *eqs.* [*gr.* ἐγκύμονα γενομένην]). IREN. 3, 19, 3 nec speravit *homo* virginem -em fieri posse. AVG. serm. 184, 1, 1 *Maria* a viro -s inventa, non facta: gravida masculo, sine masculo. COD. Iust. 5, 27, 11, 3 mulierem (*syn.* gravida). γ *cetera exempla* (*sive attrib. sive praedic.*): NAEV. com. 125 an nata est sponsa -s? TER. Hec. 640 abducta . . . -s fuerat

[Ed er]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

filia (*cf. l. 2. 13*). Novivs Atell. tit. virgo -s (Iren. 3, 21, 5 [*de Maria ut e. g. infra l. 64 sqq.*]). Cic. Flacc. 72 uxorem abduxit ab Amynta -em (de orat. 1, 183 *relinquere* [Cels. dig. 50, 17, 187 Ivlian. dig. 36, 2, 18. *al.*]. Ivv. 1, 122 languida vel -s. Svet. Aug. 63, 2 dimittere. Iavol. dig. 28, 3, 15 habebat [Ivlian. dig. 49, 15, 22, 4]. *et saepe*). div. 1, 39 Dionysi mater . . ., cum -s . . . Dionysium alvo contineret (*in eadem re Val. Max. 1, 7 ext. 7* conceptum utero haberet. *cf.* Capitol. Alb. 5, 9 *fasciolas* mater -s paraverat. Amm. 14, 11, 22 eum se *matrem* per novem menses utero portasse -em). Cels. 2, 10, 3 mulieri . . . -i . . . viribus opus est (Plin. nat. 30, 128 viperam m. -s si transcenderit, abortum faciet [*syn.* gravida]. Ivlian. dig. 1, 5, 26 *si* capta sit. *al.*). Qvint. decl. 277, 9 ultra commune flagitium est -s adultera. Svet. Aug. 62, 2 Liviam . . . matrimonio . . . et quidem -em abduxit (*de eadem* Prvd. c. Symm. 1, 264 -s nova nupta iugatur). *al.* *pro homine ponitur eius qualitas*: Petr. Chrys. serm. 92, 4 -s et onerata canities *Sarrae* (*var. ll.* praegnata *et* praegnalis, *quam tuetur Olivar*).

b *pro subst.*: Plavt. Amph. 723 -i oportet et mălum et mālum dari (*719* puero gravida). Afran. com. 167 -em . . . non exigat *vir.* Varro rust. 2, 10, 9 in Illyrico . . . -em (-ax *codd.*) saepe . . . non longe ab opere discedere ibique enixam *eqs.* frg. Non. p. 71, 23 *vinum quoddam* si -s biberit, fieri ut aboriatur (*item agitur de abortivis potionibus, medicamentis, herbis sim.*: Scrib. Larg. praef. 5 [*Hippocr. iusiur. 3 γυναιχί tantum*]. Plin. nat. 25, 71. 115. 26, 153. *al.* Serv. georg. 1, 58. *al.*). Pavl. Fest. p. 77 Egeriae nymphae sacrificabant -es. Plin. nat. 23, 53 *vinum quoddam* prodest . . . -bus (*item agitur de medicamentis utilibus*: 23, 105 Schol. Iuv. 2, 141, 1 *medicamentum* -es facĭt et fecundas. Plin. phys. Bamb. 66, 6. *de phylacteriis*: Plac. med. 1, 13 rec. *β lapis cervi* -i . . . efficit, ut partum perferat [*Plin. nat. 28, 247* gravidis parturientibusque]. 22, 3 rec. *β* Prisc. periheg. 440. *al.*). Plin. nat. 30, 134 si . . . oculi nigri nascentium placeant, soricem -i edendum (*inde* Ser. Samm. 54). Qvint. decl. 277 them. supplicia -ium in diem partus differantur (277, 2. 5. *ad rem cf.* Vlp. dig. 1, 5, 18). *al. ibid.* Plin. epist. 8, 10, 1. Cels. dig. 40, 2, 19 sĭ minor annis . . . matrimonii causa -em manumiserit (Gaivs dig. 38, 8, 2 manumissa [Vlp. dig. 38, 17, 2, 3 adhuc -s]). Apvl. met. 6, 4, 3 (*Psyche ad Iunonem*) soles -bus periclitantibus ultro subvenire. Tert. anim. 25, 3 respondete, matres, ⌊vos quae⌋ -es, ⌊vos quae⌋ puerperae (⌊ ⌋ *A*, vosque *var. ll.; opp.* steriles et masculi). Itala Os. 14, 1 (cod. 175) -es eorum *hominum Samariae* disrumpentur (*gr. αἱ ἐν γαστρὶ ἔχουσαι, Vulg.* fetae). Matth. 24, 19 (aur. *al.* = Vvlg.) vae . . . -bus et nutrientibus (*gr. ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις. sim.* Marc. 13, 17 Luc. 21, 23 [cod. d *al.* = Vvlg.]; *inde* Tert. castit. 9 l. 43 Avg. epist. 243, 10. *al.*). *al.*

2 *accedunt structurae* (*sive ex ipso adi. sive ex tota locutione* -s sum, -em facio *pendentes*): **a** *indicantes fetum per*: *α abl.* (*testatur* Arvs. gramm. VII 501, 8 *allato* Verg.; *v. etiam* Plin. nat. 10, 12. 12, 124. *al. sub IIB1*, Sacr. Gelas. *et* Verec. *sub IIB2*): Verg. Aen. 7, 320 face . . . Cisseis -s ignīs enixa (10, 704). *β acc.* (*v. etiam* Prvd. *sub IIB2 et cf. Hofmann-Szantyr 34 et 845*): Svet. Tib. 14, 2 -s ⌊eum⌋ *Tiberium* Livia . . . ovum . . . fovit (*tuetur Bücheler*, eo *Bentley*, enim *dett.; de eadem re Plin. nat. 10, 154* Tiberio . . . gravida). Itala (= Vvlg.) IV Esdr. 16, 39 Weber -s in nono mense filium suum (*codd. CM* mulier -s infantem suum in utero mensibus novem habens). Don. vita Verg. l. 8 -s ⌊eum⌋ *Vergilium* mater somniavit *eqs.* (cum *var. l.*, eo *recc., edd. plerique*). Lampr. Comm. 1, 3 Faustina cum esset Commodum cum fratre -s (Commodo *P corr., acc. def. Klotz, Rhein. Mus. 78, 1929, 300*). Avg. conf. 7, 6, 8 p. 133, 6 cum . . . Firminum (Firmino *var. l.*) -s mater esset, etiam . . . famula quaedam . . . utero grandescebat.
γ gen.: *non nisi usu translato p. 662, 45.*

b *indicantes, unde vel cur quis -s facta sit*: *α praepos.* ex: Scaev. dig. 38, 8, 10 -em matrem ex alio marito. Vlp. dig. 12, 2, 3, 3 si . . . iuretur ex eo -s non esse (25, 3, 1, 3. 16. *al.* Arnob. nat. 5, 6 p. 255, 3 M. *Nana* fit ex eo -s, *sc. e malo ex sanguine Acdestis orto*). 25, 3, 1, 3 quod non sit ex se -s (25, 3, 1, 4. *al.*). Pavl. sent. 2, 24, 7 ex viro. Conc.^{s} I 5 p. 185, 26 *Maria* virgo ex spiritu . . . sancto -s est facta.
β aliae: Tert. adv. Iud. 13, 22 cum virgo Maria a verbo dei -s inveniretur. Itala Matth. 1, 18 (cod. c) inventa est -s de spiritu sancto (*cod. a al. et Vulg.* in utero habens). Prvd. apoth. 587 coniuge -s *Elisabeth*. Cael. Avr. gyn. 2, 2 *mulieres* conceptu -es. 2, 3 conceptione.

c *indicantes partem corporis affectam*: Itala apoc. 12, 2 (Primas.) erat -s ventre *mulier* (*gr. ἐν γαστρὶ ἔχουσα, Vulg.* in utero habens. *allegorice de ecclesia intellegit* Primas., *explicans*: -s mente, non ventre *et coniungens Gal. 4, 19* quos iterum parturio. *cf.* Sacr. Gelas. *sub IIB2*).

B *de animalibus* (*maxime de viviparis, de aliis p. 662, 4 al.; fere adi., pro subst.* Plin. nat. 10, 182): Varro ling. 6, 15 immolantur boves -es *Fordicidiis* (*cf.* rust. 2, 5, 6 quae *vacca est* -s, horda *appellatur eqs.* [*sim.* Pavl. Fest. p. 102, *ubi syn.* gravidae]. *ad rem v. vol. VI 1, 1052, 28 sqq.*). rust. 2, 2, 14 ovis -s est diebus cl (*ibid.* factis -bus. Pavl. dig. 41, 1, 48, 2). 2, 4, 7 *sus* quattuor . . . menses est -s (2, 4, 14 [*syn.* fert ventrem]. Colvm. 7, 9, 9 aut a partu aut etiam -es includantur. Chiron 959 Macr. Sat. 3, 11, 10). 2, 5, 13 vaccae . . . mensibus decem sunt -es (2, 5, 6 *supra*. Avg. civ. 18, 5 p. 262, 29 D. concipienti atque -i. Lex Visig. 8, 4, 6). 2, 6, 4 *asinas* (Plin. nat. 11, 236 [*gr. Arist. hist. anim. 577a30 κύουσα*]). 2, 7, 10 algor . . . -bus *equis* obest (*ibid. iterum.* 2, 7, 11 Colvm. 6, 27, 10. Plin. nat. 10, 180 [*syn.* gravidae]. Pompon. dig. 9, 2, 39 pr. Vlp. dig. 6, 1, 5, 2 Chiron 129. *al.*). 2, 9, 11 *canes* (Hor. carm. 3, 27, 2). 3, 12, 5 *lepus* (Hyg. astr. 2, 33 p. 72, 1 Porph. Hor. sat. 2, 4, 44). Plin. nat. 9, 163 *polypi occisi non recipiunt ova* cavo capitis quo -es tulere. 10, 102 *perdices* feminae aura ab his *masculis* flante -es fiunt (*Arist. hist. anim. 560b14 κυΐσκεται*). 10, 182 quadripedum -es venerem arcent (*cf. 7, 48* gravida). 10, 185 *mures* ⌊-es in⌋ ventre par[i]entis repertas ([in -is *trad., corr. Barbarus sec. Arist. ibid. 580b30 sq. τῶν ἐμβρύων τὰ θήλεα κύοντα*]. *ibid.* salis gustatu fieri -es opinantur [*Arist. ibid. 581a1 ἐγκύους*]). 29, 89 (*de mure araneo ut*: Pelagon. 281, 1 Chiron 424, 54. 514 [*inde* Veg. mulom. 2, 146, 3]). Avr. Fronto p. 63, 7 v. d. H. maenas bene -is *devorare* (*cf. Arist. ibid. 607b9 κύουσα*). Chiron 514 si -s erit *vipera* (*inde* Veg. mulom. 2, 143, 1).

II *per similitudinem transfertur*: **A** *ad res forma tumentes*: Plavt. Asin. 276 de tergo *meo* ducentas plagas (*i. callos sim.*) -is dabo. Colvm. 10, 380 -s . . . cucurbita (*cf. vol. IV 1283, 58 sq.*). Stat. silv. 1, 6, 20 (*inter dona populo distributa*) -es caryotides cadebant. Ivv. 2, 55 tenui -em stamine fusum (Sidon. carm. 22, 199 stamine fulvo -is fusi. *cf. Ciris 446* gravidos). Anth. 388a, 8 -i currere velo.

B *ad res vel animantes aliquid continentes, quod fere edere, proferre student* (*accedit* quasi Cens. *sub Ib*): **1** *corporaliter*: **a** *de plantis, ostreis*: Varro rust. 1, 44, 4 quae nata sunt . . ., in fundo alescunt, adulta concipiunt, -ia, cum sunt matura, pariunt poma aut spicam (*postea*: praegnationis). Vitr. 2, 9, 1 vere . . . omnes arbores fiunt -es (Plin. nat. 12, 124 *arbor styrax* suco -s. 16, 100 -ium *arborum* rumpitur cortex. *cf.* 12, 58 incidentibus qua maxime videatur esse -s tenuissimusque tendi cortex *arboris turis*). Plin. nat. 17, 105 *observandum est*, ut -es *sint inserendi surculi*, hoc est germinatione turgentes (17, 155 *s. ficorum* tempestive sati -es inchoatos conceptus aliubi pariunt). 24, 130 *herba chamaedrys* carpitur -s suco. 25, 146 exprimitur hic *sucus aegilopis* e caule foliisque -bus. 32, 59 *ostrea* multo lacte -ia (*ad rem cf. 9, 160* umorem fetificum). **b** *de variis rebus naturalibus*: Scrib. Larg. 61 (*cf.* capp. 61) solent gingivae quorundam *hominum* fluore infestari, quas -es ⟨quidam⟩ vocant (*cf.* Plin. nat. 11, 164 haec *viperae gingiva* [*an ipsa vipera?*] eodem -s veneno [*sc. quo scorpionis cauda*]). Plin. nat. 10, 12 *lapis aetites* -s intus alio *lapide*, cum quatias, velut in utero sonante (*de eodem 36, 149 sq.* in alvo habentem . . . lapidem *eqs.* Damig. lapid. 1 habet infra [*i. intra*] se alterum lapidem, veluti -s. *cf.* Plin. nat. 37, 180 paeanitides . . . -es fieri et parere dicuntur [*Prisc. periheg. 439* concipit et parit]). 31, 112 spumam nitri . . . antiqui negabant fieri, nisi cum ros cecidisset -bus nitrariis, sed nondum parientibus. Cens. 4, 8 membra singula ex terra quasi -e . . . edita (*sec. Empedoclem 31A72*).

2 *incorporaliter* (*maxime apud Christianos de anima vel ecclesia, quae aliquid concepit, in se gerit, sed nondum edidit vel perfecit. addas* Primas. *sub IA2c*): Ps. Apvl. Ascl. 20 semper voluntatis -s suae parit semper *deus* (*cf. Corp. Herm. 5, 9 τὸ κύειν πάντα*). Fvlg. myth. 2, 1 p. 38, 21 *Iunonem* deam . . . partus volunt, quod divitiae semper -es sint et nonnumquam abortiant. Ambr. in Luc. 10, 23 sunt utique -es, . . . quibus intimorum gressus pigrescat animorum, effetae virtutum fetaeque vitiorum (*ad Luc. 21, 23 ut*: 10, 24 illae -es . . ., quae in bonorum actuum molimine constitutae necdum aliquos suscepti operis dedere processus. 10, 26 istis vae -bus, *sc. quae parturiunt iniustitiam eqs.* [*psalm. 7, 15*]). 10, 27 (*ad* exod. 21, 22) vae ei qui -em calcaverit (*antea*: anima inperfecta calcatur et verbum quod concepit amittit; *postea*: animae vel ecclesiae parturientis. *cf. explic. allegoricam eiusdem loci* Rvfin. Orig. in exod. 10, 3 p. 248, 9 mulier -s dicitur anima, quae . . . concepit dei verbum. 10, 4 p. 251, 26). Hier. epist. 121, 4, 4 -es animas, quae de semine doctrinarum et sermonis dei initia fidei conceperunt (*seq. Is. 26, 18*). Prvd. ham. 613 *mens nostra* -s letale genus concepta maligni fert opera ingenii *eqs.* Avg. in psalm. 39, 28 l. 22 (*ad* Matth. 24, 19) -es sunt, qui spe intumescunt *eqs.* (*inde* Caes. Arel. serm. 154, 2, *qui addit*: -s est, qui res alienas concupiscit). l. 34 nihil sperans non concipit, non est -s anima (*cf. l. 37* impraegnata). Sacr. Gelas. 309 M. vobis conceptis -s gloriatur ecclesia. Verec. in cant. 2, 5 l. 22 D. (*ad* eccles. 11, 5) in anima -i fide. Orig. in Matth. ser. 43 p. 87, 15 animae . . ., quae noviter susceperunt verbum et adhuc -es constitutae necdum fructificaverunt in eo (*explicatur* Matth. 24, 19; *cf. ibid.* p. 87, 2. 88, 8. 10).

deriv.: praegnacitas, praegnatio, 3. praegnatus (-ūs), praegno.
compos.: *v. p. 663, 49.*

praegnātio, -ōnis *f.* *a* praegnas. *plur. non nisi e coni. dub. p. 663, 3.*

1 *i. q. status praegnatis*: **a** *animantium* (*sc. hominum praeter* Varronem): Varro rust. 2, 1, 18 appello feturam a conceptu ad partum: hi enim -is primi et extremi fines. Apvl. met. 1, 9, 5 amatoris . . . uxorem . . . iam in sarcina -is obsepto utero et repigrato fetu perpetua -e damnavit (10, 23, 3 sarcina -is oneratam). 5, 16, 4 deum nobis -e ista gerit (*de Psyche ut*: 5, 18, 1 cum primum -em tuam [-e in tua *var. l.*] plenus maturaverit uterus). Ser. Samm. 615 ubi iam certum spondet -o fetum. Ps. Ambr. trin. 12 p. 524^{A} nec -em de viro, nec corruptionem sensit ex partu *Maria*. Max. Tavr. serm. app. 11 p. 865^{C} beata Maria mater et virgo, dum fructum -is excepit, integritatis dispendium non incurrit. Interpr. Paul. sent. 2, 25, 8 quoties de mulieris -e dubitatur. **b** *arboris*: Varro rust. 1, 44, 4 si florem acerbumve

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pirum . . . decerpseris, in eodem loco eodem anno nihil renascitur, quod ⌊-is diem⌋ bis habere non potest (⌊ ⌋ *Ursinus sec. Theophr. caus. plant. 1, 14, 2 κνήσεως χρόνον*, -is idem *trad.*, -es idem *Keil; antecedentia v. p. 662, 21*).

2 *in allocutione de deo praegnate et omnia pariente*: Ps. Apvl. Ascl. 41 o naturarum omnium fecunda -o (peregrinatio *var. l.; gr. Pap. Mimaut l. 297 μήτρα ⟨κνοφ⟩όρε*).

1. praegnātus *v.* praegno. **2. praegnātus** *v.* praenascor.

3. praegnātus, -ūs *m.* *a* praegnas. [*cat.* prenyat; *hisp.* preñado. *cf. Corominas² IV 643. St.*] *i. q. status praegnatis, praegnatio*: Tert. carn. 1 l. 24 conceptus et -us (conceptus praegnantis *var. l.*) et partus virginis. adv. Iud. 9, 8 (= adv. Marc. 3, 13 p. 397, 6) iuvenculae . . . -us et partus.

[praegnāviter *vix recte coni. pro* prognariter, *q. v.*]

praegnāx *v.* praegnas.

praegno, -ātus, -āre. *a* praegnas; *primo, ut videtur, part. perf.* -ta, *deinde etiam aliae formae* (*sc. non nisi pass.*). Not. Tir. 48, 33 -us (*fortasse falso pro* prognatus [*cf. l. 22*], *quae vox hic desideratur; antecedunt*: gnatus, agnatus, cognatus). [*a* praegnata: *cat.* prenyada; *hisp.* preñada; *port.* prenhada. *v. etiam sub* praegnas *et cf. Corominas² IV 642 sq. Machado³ IV 423. St.*] [*vix recte trad.* Gloss. V 136, 32 -te: genite (*cf.* 137, 44 prognate [-nonte *trad.*]: genite). *falso pro* praegnas Arnob. nat. 5, 6 p. 255, 3 M. Hier. hom. Orig. in Luc. 6 p. 35, 12 (*in var. l.*).]

1 *cum obi. personae graviditate affectae, i. q. praegnatem facere*: **a** *p. p. p.* -ta (*quaedam etiam pro formis heteroclit. adi.* praegnas *intellegi possunt, maxime* Pap. *et* Chiron; *cf. var. ll.* -ta(m) *pro* praegnate(m) *cod. F¹* Vlp. dig. 28, 3, 6 pr. 37, 9, 1, 16. Itala exod. 21, 22 [Ps. Aug. spec. 58 p. 543, 13]. Luc. 2, 5 [cod. 26, *ubi* pringnata]): Pap. Corp. 254, 19 (*saec. II in.*) matrem . . . -tam imveni. Chiron 769 equam si -tam fieri volueris (*in eadem sententia 767* praegnantem). Qvodv. grat. 1, 16, 5 gratia fecundata, spiritu sancto -ta *Maria* (Ps. Avg. serm. ed. Caillau 1, 7, 10 p. 24 b, 2 ex semine verbi -ta divinitus. serm. ed. Mai 168, 3 foetante -ta est subinde sermone et interclusa virginitatis latebra. Serm. Migne suppl. 3, 1417 solo verbo -ta . . . Christum genuit incorrupta). Cael. Avr. gyn. 1, 124 si forte nutrix aut conceptu -ta aut morbo fuerit . . . impedita. *in imag.*: Fvlg. Rvsp. ad Tras. 2, 1, 1 quotiens *nostra infirmitas* . . ., caelestis illuminationis -ta conceptu, . . . redemptoris inquisitionem coeperat parturire. **b** *formae finitae*: Ps. Avg. serm. ed. Mai 168, 2 spiritus sancti sermone -bitur *Maria*. Cael. Avr. gyn. 1, 30 superconceptio, quam Greci epysulesin (*i. ἐπισύλληψιν*) vocant, fit, hoc est ut iam dudum gravida secundo -etur. Drac. Romul. 10, 577 *Cadmeia* seges ferrata micat vel Martis . . . male conceptis -atur terra venenis.

? **2** *loco vix sano cum obi. rerum procreandarum, ut exspectes notionem progignendi sim.*: Ps. Avg. serm. ed. Mai 72, 1 *in paradiso* nata praesunt, innata -antur (*antea*: temperies . . . auras gravidat et impraegnat).

compos.: impraegno (*vol. VII 1, 673, 18*) *fortasse ab* in *et* praegnas *formatum est, cf.* inveterare. *Eder.*

[praegomas *v. p. 508, 1; sed potius quam* praeconias *latere videtur* programma (*vel fem. heteroclit.* programmas).]

praegracilis, -e. *a* prae *et* gracilis. *i. q. valde gracilis*: Tac. ann. 4, 57, 2 illi *Tiberio erat* -is et incurva proceritas.

praegradior *v.* praegredior. *Breimeier.*

praegrado, -āre. *fortasse iuxta* gradi *similiter ac* interpellare *iuxta* pellere *al., v. Leumann, Gramm. 1977, 549; an a* *praegradus *? (sic Jocelyn in plagulis; cf.* retro-, tardigradus). *vix conferas formationes recentiores* de-, regradare. *i. q. antevenire*: Pacvv. trag. 48 *Atalanta* ipsum -at Parthenopaeum (*explicat* Non. p. 64, 34 antevenit, dictum a gradu). *Morano.*

praegrandis, -e. *a* prae *et* grandis. *compar. et superl. desunt.* Gloss. I p. 42 -is: nimis grandis. II 256, 1 *βαρὺς πάνυ*: -is, valde grandis (*cf. 256, 2 βαρύ*: grande, grave). *legitur inde a* Pacvv., Mela, *frequentat* Plin. nat.

i. q. valde vel nimis grandis (*abundanter accedit* admodum *l. 70*): **1** *spectat ad quantitatem, magnitudinem sensibus percipiendam*: **a** *de rebus variis*: *α incorporeis*: Pacvv. trag. 37 (*describitur Aiax*) feroci ingenio, torvus, -i gradu (praegnandi *trad.*). Ivv. Val. 3, 16 bestiam . . . -i admodum et inopinabili magnitudine. *β corporeis*: Mela 3, 51 *Britannia* fert . . . -ia flumina. Plin. nat. 3, 119 Claudius . . . -i illa domo verius quam nave intravit Hadriam. 18, 296 valli -es *in machina messoria*. Apvl. met. 2, 24, 5 lucerna . . . -is. Vvlg. Ezech. 13, 11 lapides -es (Marcell. med. 31, 16 non -es neque parvos). Avg. gen. ad litt. 5, 7 p. 150, 25 paradisus . . . habebat -em fontem. *accedit abl. respectus*: Alc. Avit. carm. 5, 186 ignibus inseritur -is pondere grando (*respicitur exod. 9, 24*). **b** *de animantibus eorumve partibus* (*qualitates v. l. 69 sq.*): Plin. nat. 4, 95 *Phanesiorum* nuda alioqui corpora -es ipsorum aures tota *contegunt* (*Mela 3, 56* magnae). 8, 39 labrum *animalis alicuius*. 8, 121 *chamaeleonis* oculi -es ([*cf. Arist. hist. anim. 503a32 μεγάλους σφόδρα*]. Svet. Tib. 68, 2 *Tiberius erat* facie honesta . . . cum -bus o.). 8, 176 *boves Epirotici* -es . . . fuere. 11, 99 -es scarabaei (*cf.* 17, 220 -es *vermiculi*). 11 183 pavida *existimantur animalia*, quibus -e *cor* (*cf. Arist. part. anim. 667a15 μεγάλας*). 11, 188 *testudo habet pulmonem* -em. 11, 191 in Naxo -e geminumque *fel est pecori* (*Arist. hist. anim. 496b27 τοσαύτην ὡς κτλ.*). Svet. Aug. 72, 3 sunt Capreis immanium beluarum ferarumque membra -ia. Tib. 60 lucustam, quam -em ceperat *piscator*. Apvl. met. 6, 19, 3 canis . . . -is . . . immanis et formidabilis, *i. Cerberus*. **c** *de plantis earumve partibus*: Plin. nat. 13, 138 *frutices marini* traduntur -es circa Scionen. 14, 15 ut -bus *acinis* adhaereant parvi comites (14, 41). 18, 55 *milium est* -bus comis. 18, 188 palmae . . . -i (praegnandi *trad.*). *accedit abl. respectus*: Plin. nat. 19, 140 *caules* Bruttiani -es foliis (19, 141 Lacuturnenses . . . capite -es).

2 *spectat ad qualitatem mente, iudicio aestimandam*: Pers. 1, 124 iratum Eupolidem -i cum sene, *i. Aristophane*, palles (Schol.: quia nullus eum poeta satirographus antecedit). Tert. nat. 2, 17, 2 superstitionum pr⟨aegrandis⟩ praesumptio (*si recte suppletur*). Avg. conf. 1, 9, 15 estne quisquam, domine, tam magnus animus, -i affectu tibi cohaerens? 3, 3, 5 o tu -is misericordia mea, deus meus. Vitae patr. Iurens. 71 M. -is abstinentiae rigore. *Newman.*

praegrātus, -a, -um. *a* prae *et* gratus. *i. q. valde gratus*: Ivvenc. 1, 604 sunt etiam -ta deo ieiunia plebis.

praegravātio, -ōnis *f.* *a* praegravare. *i. q. actio vel effectus praegravandi*: Veg. mulom. 1, 25, 3 quibus *bestiis* . . . fastidium inerit . . . vel -o capitis, de palato auferendus est sanguis (*Chiron 18* oneratio c.). Avg. in psalm. 102, 10 l. 27 *anima* videt se impediri -e corporis.

praegravātus *v.* praegravo.

praegravidus, -a, -um. *a* prae *et* gravidus. [*loco dubio*: Stat. Theb. 6, 700 molis -ae (*ω et edd. vet.*, praevalidae *P et edd. rec.; ad confusionem v. vol. VI 2, 2269, 36 sqq., ad notionem q. e. gravis cf. ibid. 2272, 40 sqq., ubi notandum Val. Fl. 8, 98* gravida . . . mole).] *i. q. valde gravidus* (*de rebus refertis, plenis sim.*): Carm. de mens. 3, 12 Iunius . . . -a attollens fertilitate sata. Mar. Victor aleth. 2, 455 omni semine vitae -am . . . arcam. 3, 68 et nova -o iam palmite vinea diti luxuriat fructu (*cf. Ov. fast. 1, 152* et nova de gravido palmite gemma tumet). Ennod. opusc. 4, 15 p. 386, 25 solum . . . aristis -um aut dotatum pascuis aut arbustis consitum.

praegravis, -e. *a* prae *et* gravis. *compar. et superl. desunt. legitur inde ab* Ov., Liv. [*confunditur in codd. cum* pergravis, *e. g.* Ov. epist. 9, 98 Plin. nat. 7, 46. *e coni. dub.* Arnob. nat. 2, 77 p. 157, 1 M. adficere ⌊se -bus⌋ atque inmanibus . . . poenis (*Meiser*, segregavimus *trad.*, se egregie nimiis *Wiman, alii alia*).]

i. q. valde vel nimis gravis (*fere vice compar.* Plin. *l. 66*): **1** *corporaliter*: **a** *strictius respicitur pondus eorum: quae per se gravia sunt*: Ov. epist. 9, 98 *Antaeus* -e compressa fauce pependit onus. Cvrt. 8, 10, 32 hastas. 8, 14, 19 longas et -es *sagittas*. Mela 3, 98 *fera quaedam* grande et ⌊-e⌋ caput aegre sustinens (⌊ ⌋ praegrande *trad.; corr. sec.* Plin. nat. 8, 77 Sol. 30, 22). Plin. nat. 9, 186 -i superciliorum pondere *ballaenae*. Mart. 4, 18, 4 *e tecto* decidit . . . -is unda gelu. Tac. ann. 16, 1, 2 lateres. Alc. Avit. carm. 4, 489 arca. *quae aggravata sunt* (*cf. etiam l. 54. 57*): Cvrt. 9, 10, 26 currus . . . crateris aureis *et* . . . ingentibus poculis -is. Mart. 5, 51, 1 qui libellis -em gerit laevam. **b** *laxius transfertur ad: motum impeditum, tardum*: Liv. 44, 4, 10 Romanus imperator maior sexaginta annis et -is corpore (*cf. Appian. Macedon. 14 βαρὺς τὸ σῶμα*). Cvrt. 3, 3, 27 agmen et stare paratum et sequi, nec turba nec sarcinis -e. Plin. nat. 10, 103 *perdix* -em aut delumbem sese simulans (*cf. Arist. hist. anim. 613b18 ὡς ἐπίληπτος οὖσα. Sol. 7, 31* simulata debilitate vel pedum vel alarum). Tac. hist. 2, 21, 1 cibo vinoque -es *milites*. *umorem crassum, densum* (*cf. e. g. Octavia 513* stillante sanie . . . gravi): Cels. 6, 6, 29 oculi . . . -i pituita inhaerescunt (*vix ad 2b*; prae gravi *edd. vet.*). *saporem corruptum, amarum* (*cf. vol. VI 2, 2296, 70 sqq.*): Cypr. Gall. exod. 553 (*de Mara fonte, exod. 15, 23*) -is unda . . . fauces sensu torquebat amaro (*aliter l. 58*).

2 *incorporaliter respicitur*: **a** *quaelibet nimietas*: Cvrt. 4, 11, 8 periculosum est -e imperium; . . . videsne, ut navigia, quae modum excedunt, regi nequeant? Plin. nat. 7, 147 *non* aequa . . . portione *collegarum in triumviratu*, sed -i Antonio (*unde* Sol. 1, 49 -i potestate Antonii). **b** *nimia molestia: rerum*: Plin. nat. 7, 46 -i servitio. Plin. paneg. 57, 4 tertium consulatum . . . ut -em recusasti. *animantium*: Tac. hist. 1, 21, 1 *Otho* -em se Neroni fuisse *simulabat* (*postea*: suspectum . . . invisumque). 3, 66, 3 Fabium illis *Flavianis* Valentem, captivum, . . . -em fuisse (*sc. ita ut eum interficerent; cf.* ann. 14, 3, 1 *matrem*, ubicumque haberetur, -em ratus interficere constituit *Nero*). ann. 4, 71, 1 scelerum ministros . . . veteres et -es. 11, 19, 3 *Corbulonem* ignavo principi -em.

cf. praegravo.

***praegravo,** -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* gravare, *nisi a* praegravis, *quocum magis congruere videtur notione praeverbii*. Not. Tir. 27, 83 -at. Gloss. -o: *πάνυ βαρῶ*. *legitur raro in poesi, sc. bis apud* Hor. *et singulis locis apud* Priap., Gratt., Ter. Mavr., *multo saepius in prosa oratione inde a* Liv. [*falso trad.* Ps. Hier. in Eph. 6, 18 p. 840^{C} -ari (pervagari Pelag.).]

I *cum respectu aggravandi, sc. fere i. q. graviorem facere, onerare* (*vi praeverbii intensiva, sc. potius cum* praegravis *coniungenda, sed passim minus perspicua; vix cogites de vi originaria locali p. 665, 38 sq.; de*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vi temporali v. l. 35). *saepissime onus indicatur per abl.* (*iuncturae sollemnes*: -are onere *e. g.* FIRM. math. 3, 10, 14. 3, 11, 2 CLAVD. DON. Aen. 9, 435 p. 247, 19 HIER. in Am. 2, 13 l. 393, -are pondere *e. g.* GAVDENT. serm. 14, 7 G. CLAVD. DON. Aen. 10, 85 p. 305, 8 HIER. in Ezech. 32, 1—16 l. 586), *per praepos. p. 666, 9. 57 ; onus ponitur pro subi. l. 12. 41 al.; absolute vel obi. supplendo l. 29. 42. 69, fortasse etiam l. 72; p. p. p.* -tus *vergit in usum subst. servata struct. verbali p. 666, 26. 51.*

A *pertinet ad corporea vel corpus animantium, quae onerantur*: **1** *pondere corporeo*: **a** *-antur animantes vel partes eorum: variis rebus*: HOR. sat. 2, 2, 78 corpus onustum hesternis vitiis *cenae amplioris* animum quoque -at una atque adfigit humo (*sim. cibi onerant mentem*: HIER. in Ier. prol. 4 *Pelagius* stolidissimus et Scottorum pultibus -tus. *onerant* stomachum: GARG. MART. med. 48. 50). SCHOL. Stat. Theb. 2, 380 ut homines -ans ingenti saxo necaret *Sisyphus*. SCHOL. Pers. 1, 36 veteres dixerunt -ari corpora *defunctorum quorundam* (*cf. Pers. 1, 37* levior cippus . . . inprimit ossa). VEG. mulom. 1, 56, 37 circulis atque ponderibus . . . crura *equorum*. PS. AMBR. serm. 50, 5 partu uterum -tum (*cf.* OP. imperf. in Matth. 29 p. 910 [*ad 24, 19* vae . . . praegnantibus et nutrientibus] ventris aut gremii pondere -ti). HIER. c. Ioh. 26 p. 378[B] *corpus spiritale* pondere *non* -atur. tract. in psalm. I p. 291, 15 -antur . . . pedes compedibus (*cf.* MART. CAP. 1, 7 licet eam *Psychen* auri compedibus illigatam Memoria -arit). PS. BASIL. ad fil. p. 52, 19 miles plurimo onere -tus. AVG. trin. 8, 2, 3 anima -ta corpore. PS. AVG. serm. ed. Mai 188, 1 *mater dormiens* filium suum inportuno pondere -bat et . . . praefocavit (*III reg. 3, 19*). COD. Theod. 9, 40, 22 catenarum ponderibus. DYNAM. vita Max. 8 l. 177 G. universa iuga boum occulta -vit obiectio, ut . . . accedere *non* potuissent (*inde absolute*: l. 199 *diaboli* insidia -ante). *al. partibus corporis proprii* (*cf. l. 19*): ITALA II reg. 14, 26 (cod. 117) *cum* -⟨va⟩rent eum *Absalon* capilli ca⟨piti⟩s eius (*gr. κατεβαρύνετο, Vulg.* gravabat). MAR. VICTORIN. ad Iust. 16 p. 1008[D] abdominum mole -ari. PHYSIOGN. 32 si superioribus ciliis onerentur ac -entur *oculi* (*cf. Adamant. 1, 13 βαρύνει*). 49. CAEL. AVR. chron. 2, 13, 163. gyn. 2, 80 pinguedine partibus -tis *parturientis* (*vim praeverbii temporalem vix recte postulat Bendz, Emendationen, 1954, 53; Soran. p. 136, 7 Ilb. διὰ . . . πιμελῆς βάρος*).

b *-antur res*: LIV. 7, 23, 9 Galli . . . -ta inhaerentibus *telis* gerebant scuta. GRATT. 120 virgas (*i. hastas*) -at ingenti . . . Lucania cultro (*cf.* BACHIAR. repar. laps. 16 p. 1053[B] quae *hasta Goliath* [*I reg. 17, 7*] sexcentorum siclorum pondere -atur). FEST. p. 356 tolleno est genus machinae, quo trahitur aqua, alteram partem -ante pondere. SEN. nat. 2, 57, 4 quidam existimant . . . *fulmen* subsidere, ubi alimenta -verunt. CLAVD. DON. Aen. 7, 505 p. 77, 20 ('stipitis . . . gravidi nodis') stipitem . . . nodorum ponderibus -tum. HIER. in Am. 2, 13—16 l. 393 ('plaustrum onustum feno') stipulae vel feni onere -tum (*cf.* l. 416 feno vel stipula). in Ion. 1, 5 l. 183 navem . . . onere. AVG. civ. 21, 5 p. 496, 9 D. *lignum* madefactum debuit umoris pondere -ari. OROS. hist. 5, 13, 3 ut tecta aedium calidis cineribus . . . -ta conruerent. VEREC. in cant. 1, 11 l. 22 D. pondere . . . naturā metallum hoc -atur (*sc. plumbum*; *item pondere proprio*: IORD. Get. 93 vas . . . metalli pondere -tum). *al.*

2 *infirmitatibus corporis vel causis earum (somno* SERV.*?): onere indicato*: PRIAP. 61, 4 (*verba arboris sterilis*) non me -at . . . senectus (AVG. conf. 10, 34, 52 -tis et opertis senectute . . . luminibus). LVCIF. reg. apost. 9 l. 23 D. *Manassen non* interisse aliqua valitudine -tum. SERV. Aen. 5, 847 numinis *Somni* praesentia -tus *Palinurus* (*sc. iam somnum capiens, ni fallimur; cf. l. 82*). CLAVD. DON. Aen. 2, 600 p. 229, 15 semper est debilis senectus, etiamsi nullo vitio extrinsecus -etur. HIER. tract. in psalm. I p. 280, 20 (*verba senis*) me video nimio pondere -tum. AVG. in euang. Ioh. 6, 2 l. 29 *quidam* aegritudine corporis -ti. CONSENT. Aug. epist. ed. Divjak 11, 17, 5 hominem . . . senio -tum (VEREC. in cant. 4, 22 l. 25 D. *cervi* s. -antur. GREG. TVR. glor. mart. 103 p. 557, 11). CAEL. AVR. acut. 3, 17, 157 quae *partes* etiam naturali tactu -antur, *non irritandae sunt curatione onerosa (Fischer in plagulis; aliter Drabkin). al. cum solo obi.* (*cf. vol. VI 2, 2313, 23 sqq.*): COLVM. 6, 7, 4 si *bos* -to capite saepius coniverit (*cf.* VEG. mulom. 2, 2 una pars capitis -atur). CASSIOD. hist. 9, 50, 2 *Theodosius* post prandium repente -tus est (*gr. Socrat. 5, 26 διετέθη κακῶς*). DYNAM. vita Max. 11 l. 289 G. *filia* oculos rediviva -tos aperuit. *absolute*: VEG. mulom. 1, 10, 9 qua morbus -are coeperit, relevetur.

B *pertinet ad incorporea*: **1** *generatim*: **a** *-antur animantes vel animus, qualitates, coetus eorum*: LIV. 5, 34, 3 *rex quidam Gallorum* exonerare -ante turba ⌊regnum⌋ cupiens *parti populi novas sedes quaesivit* (⌊ ⌋ *ἀπὸ κοινοῦ, nisi cogites de usu pro adi. q. e. molestus sim.; an ad p. 666, 66?*). 35, 42, 14 si summa *commoda* petantur, et dantem et accipientem -tura *esse*. TER. MAVR. 779 rudes *pueri* ne -entur *doctrina* (*cf.* AVG. in euang. Ioh. 46, 8 non est cor infirmum pabuli [*i. institutionum*] multitudine -andum). FIRM. math. 3, 10, 14 qui infelicitatis onere -entur (3, 11, 2. *al. apud eundem. cf.* laboris o.: 8, 21, 10. 8, 29, 4. 6. miseriarum o.: 4, 15, 7. *sim. al.*). NON. p. 33, 26 calamitosum dicitur malis et calamitatibus -tum (LVCIF. reg. apost. 1 l. 43 D.). HIER. in Ion. 4, 1 sq. peregrinationis atque naufragii miseriis. PS. BASIL. ad fil. p. 30, 7 animam tuam nullus -et somnus (*cf.* SERV. *sub A 2*). AVG. conf. 8, 9, 21 *animus* veritate sublevatus, consuetudine -tus. in psalm. 146, 4 l. 31 mortalitate (spir. et litt. 18, 31 p. 185, 13. *cf.* util. ieiun. 3, 3 mortalitatis conditione. IOH. MAXENT. Conc.[S] IV 2 p. 54, 37 mortalitatis . . . sarcina. *sim. al.*). pecc. mer. 2, 29, 48 anima rationalis miserabili ignorantia -atur. COD. Theod. 9, 9, 1, 5 *in adeunda hereditate* suboli parcimus, ne defunctorum parentum vitiis -etur (*item in iure*: COD. Iust. 6, 51, 1, 8a persona quae fideicommisso -ari potest. 11, 48, 23, 1 deteriore condicione. INST. Iust. 3, 3, 5 *constitutiones* partim matrem adiuvabant, partim eam -bant. *al.*). PETR. CHRYS. serm. 42, 1 mentem pecuniae pondere -are (*opp.* exonerare. *cf.* SALV. eccl. 4, 34 per opes tuas et te et alios). EVGIPP. Sev. 19, 2 ne adventu suo . . . civitatem -ret. 31, 2 rex testabatur se illius *Severini* fatigatione plurimum -tum. BOETH. cons. 2, 3, 2 W. animum maeror -at. CASSIOD. var. 7, 21 ne te multiplex occupatio -ret. in psalm. 61, 3 l. 77 -tus carnis imbecillitate. MVTIAN. Chrysost. hom. 30 p. 429/30 ne repentina correctione -etur. GREG. M. epist. 8, 17 p. 20, 15 hospitandi occasione . . . monasterium . . . fuisse . . . -tum. *al.* **b** *-antur res variae* (*si -antur ipsa aggravantia, sublucet respectus augendi, maxime* FVLG. RVSP. [*cf. etiam l. 28*]): FVLG. RVSP. incarn. 33 l. 942 iisdem rebus, quibus sanum corpus reficitur, infirmitates corporis -antur. CASSIOD. Ios. antiq. 5, 338 Hebraei . . . rebus eorum afflictione -tis bellum rursus habuere (*gr. τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων*). COD. Iust. 1, 4, 28 ne tale hominum infortunium etiam expensarum detrimento -etur. 1, 17, 2 pr. leges antiquas iam senio -tas. 6, 61, 8, 4 *ne aes alienum* usurarum onere -etur.

2 *speciatim oneratio fit*: **a** *argumentis, criminationibus*: PAVL. dig. 3, 2, 21 (*interpol.?*) non oportet ex sententia . . . pro alio habita alium -ari. LVCIF. Athan. 1, 3 l. 3 D. si falsis -tum criminibus damnaremus (1, 37 l. 42. 2, 3 l. 53). SCHOL. Cic. Bob. p. 93, 21 quae *argumenta* -ent suspicionem (*sublucet color augendi ut*: PHILIPP. in Iob 22 p. 675[C] -atur crimen, quando dicitur, quod nec sanguini suo pepercerit. *cf. l. 16*). p. 171, 21 quibus *argumentis* et Milonem purget et adversarium -et. CLAVD. DON. Aen. 10, 65 p. 301, 18 non ausa est *Iuno* improbare, quin potius consensit et hoc nititur alio genere -are. 10, 85 p. 305, 8 ut personam Veneris gravissimo invidiae pondere -ret. AVG. epist. 126, 12 relegationis nomine . . . illa praesentia -atur. GREG. M. epist. 14, 5 p. 424, 12 ne falsa illum accusatio apud eum in aliquo -et.

b *sceleribus, peccatis sim.*: LVCIF. non parc. 19 l. 22 D. es . . . ingentibus sarcinis scelerum tuorum -tus (SVLP. SEV. epist. 2, 17 s. molesta *peccati* me -at. VEREC. in cant. 7, 11 l. 23 D. *al.*). HIER. in Ezech. 18, 24 iustum . . . non -ant antiqua delicta ([*opp.* iuvant]. VEREC. in cant. 1, 5 l. 16 D.). 32, 1—16 l. 586 'nubem levem' nullo peccatorum pondere -tam (*sc. Christum; ad Is. 19, 1 ut*: tract. in psalm. I p. 65, 7 sq. aut . . . salvatoris corpus . . ., quia . . . nullo peccato -tum est, aut . . . Mariam . . . nullo semine humano -tam. CHROMAT. in Matth. 6, 1 l. 14 E.-L. nullo peccato. *al.*). in Is. 1, 3 l. 35 asinus peccatorum onere -tus gentium populus accipitur. RVFIN. patr. 2, 9 l. 16 S. anima . . . peccatorum vitiis -ta. AVG. serm. 176, 2, 2 alio peccante -antur *parvuli*. OP. imperf. in Matth. 28 p. 780 Christianos peccatorum pondere -tos (VEREC. in cant. 7, 11 l. 15 D. vitiorum. *al.; adde l. 41*). VEREC. in cant. 6, 15 l. 26 D. si nefarii sceleris crimine -atur. GREG. M. moral. 26, 67 deterioribus . . . iniquitatibus. *al.* *pro abl. accedit acc. relat.*: ACT. Archel. 56, 6 peccati onus -tos. **c** *tributis, muneribus, poenis*: AMM. 18, 1, 1 ne quem tributorum sarcina -ret (COD. Theod. 13, 11, 13 *ne* praedia alterius glebae sarcina in posterum -entur). COD. Theod. 6, 23, 4, 1[a] *decuriones* glebali onere *non* -andi (6, 24, 10. 8, 5, 64 pr. paraveredorum). 6, 29, 12 pr. Dalmatiae litora . . . enormibus *curiosorum* commodis -ari (LEX Visig. suppl. p. 468, 30. GREG. M. epist. 1, 59 p. 82, 21 in angariis seu c.). 15, 1, 33 ne . . . provinciales nostri superindictionibus -entur. CHRYSOST. hom. III 829[C] iusti nonnumquam condemnantur . . . et innoxii -antur (*Migne gr. 49, 402 χολάζονται*). CASSIOD. var. 4, 46 coniugem . . . in vestro iudicio contra iuris ordinem -tam. 12, 10, 2 exonerando -atis et . . . tributi onera duplicatis. COD. Iust. 1, 3, 32, 7 (*a. 472*) *ecclesias* extraordinariis muneribus. 12, 40, 10, 1 (*imp. Valent. et Marc.*) domum . . . hospitiis (*cf. l. 14*). *al.*

II *cum respectu praeponderandi*: **A** *intransitive i. q. graviorem esse, pondere vel vi superiorem esse* (super omnia RVFIN.; *c. abl. mensurae l. 69, cf. adv.* multum *l. 70*): LIV. 38, 25, 12 cum -ret multitudo *hostium, cessit consul* (*vix ad p. 665, 72*). FEST. p. 198 *in Catonis libris Originum* -ant ea, quae sunt rerum gestarum populi Romani. SEN. clem. 1, 24, 1 adparebit, pars civitatis deterior quanto -et. dial. 9, 8, 1 haec pars *malorum* multum -bit. PLIN. nat. 17, 184 *putare vitem* in aequali examine undique, ne -et fructus parte aliqua. SVET. Iul. 76, 1 -ant . . . cetera facta dictaque eius, ut . . . iure caesus existimetur. VLP. dig. 46, 3, 5 pr. *in debitis solvendis* si . . . nulla *causa* -et, id est si omnia nomina similia fuerint (*opp.* graviorem causam). RVFIN. Orig. in iud. 2, 3 p. 476, 19 *vereor, ne* in aliis amor gloriae saecularis . . . super omnia -et (*syn.* praeponderet). INST. Iust. 4, 6, 20 si unius pars ⌊-are⌋ videbitur *in hereditate dividenda*, eum invicem certa pecunia alteri condemnare (⌊ ⌋ -ari *trad., corr. Schrader coll.* 4, 17, 4 si in alterius persona -are videatur adiudicatio *rerum singularum*. 4, 17, 5 si unius pars -are videbitur). *part. praes.* -ans *pro adi., fere i. q. gravior, praegravis*: COLVM. 7, 6, 2 caper . . . optimus habetur . . . flaccidis et -antibus auribus (*sc. ut dependeant*; -antis, -atis, praegnantibus *var. ll.*). **B** *transitive i. q. pondere vel vi superare: loco ambiguo*: HOR. epist. 2, 1, 13 urit enim fulgore suo qui -at ⌊artis⌋ infra se positas (⌊ ⌋ *ἀπὸ κοινοῦ*

[Rosellini]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

positum videtur; sensu opprimendi ad I trahunt multi, e. g. Brink, 1982, ad l.; cf. explicationem non prorsus dilucidam Porph. ad l.: gravis est [*sc.* 'urit'*?*] ... inferioribus ..., qui artibus bonis ceteros vincit [*sc.* '-at'*?*]. *inepte* SCHOL. Hor. gloss. *Γ* venustat). *exempla certa*: VAL. MAX. 3, 7 ext. 6 *Hannibali magis quam extis esse fidendum*; omnis foculos, omnis aras Bithyniae Marte ipso iudice pectus Hannibalis -asset. 3, 8 ext. 5 quem *Ephialtem* Syracusanus Dio severitate exempli -at.

deriv.: praegravatio. *Rosellini.*

***praegredior,** -gressus sum, -ī. *a* prae *et* gradi. -grad- SALL. hist. frg. 4, 66 (*var. l., v. Non. ed. Müller, 1888*). NOT. Tir. 26, 85[c] -ssus (*nisi pertinet ad subst.*). *legitur inde a* CIC., CAES., *in poesi apud* MANIL., SEN. *trag.*, SIL., STAT. *al.; frequentant* LIV. *et* AMM.; *inter formas longe praevalet part. perf., e. g. apud* LIV. *28 e 33 locis.* [*confunditur in codd. maxime cum* praetergredi (LIV. 35, 30, 11 PLIN. nat. 28, 93) *et* progredi (*v. infra passim; restit.* LIV. 42, 15, 14 PANEG. 3, 28, 4 AMM. 26, 7, 2; *e coni. dub.* NOVIVS Atell. 92).]

I *notione primaria fere i. q. antecedere* (*cf.* GLOSS. V 651, 17 -itur: antevenit[ur], qua⟨si⟩ prius graditur): **A** *vi locali magis minusve vigente*: **1** *spectat ad animantes vel res qui iter faciunt, moventur* (*sc. sive in agmine locum priorem occupant sive longius antecedunt sequentem vel etiam loco quodam morantem; intervallum indicatur l. 30 sqq. 40*): **a** *non indicatur, quis sequatur* (*fere e contextu intellegitur*): CIC. Phil. 13, 4 ponite ante oculos ... latera tegentis alios, alios -entis amicos *Antoniorum*. CAES. civ. 2, 19, 1 ipse cum DC equitibus magnis itineribus -itur, *sc. legiones*, edictumque praemittit. SALL. Iug. 94, 2 -ens Ligus *ascendentes ducebat*. hist. frg. 4, 66. LIV. 2, 38, 1 -ssus Tullius ad caput Ferentinum (*item indicatur quo*: 27, 12, 2 prior *consulum* Fulvius -ssus Capuam. 33, 3, 8 ab Heraclea Xynias -ssus. TAC. ann. 11, 37, 3 raptim in hortos. AMM. 31, 10, 5 in Illyricum). 10, 25, 5 ut lictores -i viderunt. 21, 32, 2 *non* facile se tantum -ssos adsecuturum videt (SIL. 17, 56 *Romani* secuti t. -ssos ... volatus *aquilarum*, quantum ... speculantum lumina servant. *cf.* SALL. *l. 71 et* LIV. 35, 30, 3 agmen aliquantum -ssum. SVLP. SEV. dial. 3, 13, 3 -ssis paulum comitibus ille subsedit). 42, 57, 6 *Perseus* consistere signa peditum iussit; -ssus *est* ipse cum equitibus ...; cum eo duces ... auxiliorum praecesserunt. frg. 22 (21, 14 Jal) -ssus ad itinera exploranda. *et saepius*. MANIL. 5, 130 *Capella* servans -ssos ... Haedos (*item de stellis*: 5, 233 *Canicula* -ssum quaerit Leporem comprendere). CVRT. 8, 12, 2 ipse -ssus ... sequentibus se copiis viam fecit. MELA 3, 43 ut illis *tigribus* longe quoque -ssum equitem consequi ... facile sit. PLIN. nat. 28, 93 ut -ssi (praeter- *var. l.*) hominis vestigia occupent *hyaenae*. SIL. 12, 191. 15, 208 *Scipio* -itur (pro- *var. l.*) ... et corripit agmen. 16, 492 *cursor* stringit vestigia plantā -ssae calcis. FRONTIN.(?)strat. 4, 7, 20. TAC. hist. 3, 16, 1 adventare hostes, -i paucos. 4, 57, 1 ann. 14, 13, 1. SVET. Tib. 7, 3 *Drusi* corpus, pedibus toto itinere -ens, Romam usque pervexit (*sim. in funere*: HEGES. 1, 46, 2 p. 127, 26 reliqua manus -batur [*Ios. bell. Iud. 1, 673 προῆγε*]). ITALA psalm. 43, 10 (cod. 421) confudisti nos et non -ieris deus in virtutibus nostris (*gr. ἐξελεύσῃ, Sangerm.* progredieris, *Vulg. et cod. 421 ante corr.* egredieris). AMM. 29, 5, 5 nullo de se rumore -sso defertur ad ... Mauretaniae litus. *al. part. perf. pro subst. masc.*: CAES. civ. 3, 77, 3 cum ... -ssos consequi cuperet. LIV. 25, 9, 3 -ssos retraherent. 29, 34, 9 *Scipio* tantum moratus quantum satis temporis -sso (*sc. Masinissae*) visum. 37, 22, 5.

b *cum obi., quod indicat sequentem*: LIV. 21, 35, 8 -ssus signa Hannibal ... Italiam ostentat (SIL. 5, 29). 28, 1, 6 non solum nuntios sed etiam famam adventus sui -ssus ... ad hostem pervenit (FRONTIN. strat. 2, 10, 2 raptim f. rei gestae -ssus ... castra invasit. *vice versa*: STAT. silv. 5, 1, 106 tuas laurus volucri, Germanice, cursu Fama vehit -ssa diem. AMM. 25, 8, 13 hos tabellarios fama -ens ... volitabat. *cf. l. 50*). 36, 31, 7 *dux* -ssus agmen ... Quinctio occurrit (37, 6, 4 [*antea*: praemisso fratre]. AMM. 18, 8, 5 ambitiosius). STAT. Theb. 6, 558 alipedum ... fugam -ssus equorum ante Dymas, sed tunc aevo tardante secutus. IVVENC. 1, 126 puer, ... dominum mox -iere viando (*Zacharias ad Iohannem, sec. Luc. 1, 76* praeibis ... ante faciem). IVST. 24, 3, 4 *regina* -ssa ... virum. PANEG. 3, 28, 4 *populus* nos *consules* -batur (pro- *trad.*). AVSON. 300, 28 p. 171 P. (*loq. Prologus ludi septem sapientium*) huc prodii, ... ut verendos ... viros -rer aperiremque, quid vellent sibi. *al.*

2 *spectat ad ordinem verborum*: AVSON. 410, 2 p. 268 P. Paulino Ausonius. metrum sic suasit, ut esses tu prior et nomen -rere meum.

B *vi superandi, praestandi*: SALL. (?)rep. 1, 1, 2 tantum alios -ssus es, ut prius defessi sint homines laudando facta tua quam *eqs.* STAT. Theb. 3, 601 *Capaneus* manu -ssus avorum facta. silv. 4, 1, 33 (*ad Domitianum*) tu iuvenis -ssus avos. HIL. in psalm. 118 ain 5 p. 497, 13 qui fornicationes omnes -ssus uxorem patris sui acceperat. AVSON. 173, 5 p. 38 P. tu procerum de stirpe satus, -ssus et ipsos. *in arte gramm. de parte orationis, quae aliam regit* (*v. p. 615, 12 sqq.*): DOSITH. gramm. VII 420, 7 si alius -itur sermo declinationis.

C *mera vi temporali* (*imago itineris sublucet l. 81 sqq.; sub A huc vergit maxime l. 56 sqq.*): SEN. Herc. O. 897 (*Hyllus loq. ad Deianiram morituram*) virum sequeris? :: -i castae solent (*sim. cum respectu mortis*: COMM. instr. 1, 26, 35 [*ad Cain*] ille *Abel* -ssus inmortalis erit. *spurium videtur* CE 400, 4, *v.* CIL VI 1454*). AMM. 14, 7, 11 ambage nulla -ssa inconsiderate ... inquit *eqs.* COD. Theod. 6, 22, 8 pr. quia intervallo fuisset forte -ssus aut praevenisset imaginario ... apice dignitatem. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 165 -ssi ... altare dicarant ante sacerdotes (*cf. Sulp. Sev. Mart. 11, 2* a superioribus episcopis). *cum obi.*: AMM. 15, 5, 20 propulsationem ... criminum ... ducem parantem -ssus oratione leni prohibet imperator.

II *notione secundaria*: **A** *fere i. q. (ante aliquid) praetergredi* (*accedit respectus relinquendi post se* LIV., MELA, *omittendi* PAVL. NOL.; *ceterum cf. p. 611, 62 sqq.*): **1** *iter faciendo, sese movendo* (*ubique accedit obi.*): LIV. 35, 30, 11 primo vespere, ut lumina in castris hostium conspexere, ⟨e⟩ regione eorum occultis semitis se tenuerunt; ubi -ssi ea sunt (*sc. castra.* praetergressi *var. l., v. Briscoe, 1981, ad l.*), iam tutum rati in patentis vias descenderunt. MELA 2, 65 haec ... -ssos Piceni litora excipiunt. STAT. Theb. 8, 444 extimuit sparsa inter tela iacentem, *sed adhuc ferrum moventem dexteram* -ens (pro- *var. l.*) truncamque tamen percussit Acoetes. TAC. ann. 14, 23, 3 *Corbulonem* fines suos -entem incursavere Mardi (*postea*: inrumpentem). **2** *scribendo*: PAVL. NOL. epist. 29, 6 personae dignitas ... postulare videtur, ut commemorationem tantae animae -ssus non raptim omittam (*var. l.* pro-. *postea*: non praetervehuntur).

B *fere i. q. progredi* (*cf.* GLOSS.[L] II Philox. PR 87 -ssus: *προ[σ]ελθών*): ITALA Marc. 2, 23 (cod. l = VVLG.) cum ... ambularet per sata et discipuli eius coeperunt -i et vellere spicas (*dubitanter huc traximus sec. gr. ὁδὸν ποιεῖν, cod. a al.* iter facientes, *var. l. Vulg.* progredi). SERV. auct. ecl. 6, 22 quem *Pyramum* -ssa e latebra ... vidit Thisbe exanimem. COMMENT. Lucan. 1, 662 aut -endo aut regrediendo cursus eius *Mercurii* movetur.

deriv.: praegressio, praegressus (-ūs). *Morano.*

***?*praegrego,** -āre. *a* prae *et* gregare *sec.* ad-, con-, segregare, *nisi falso trad. i. q. antea congregare sim.*: HIER. tract. in psalm. II p. 18, 1 (*ad psalm. 15, 4* non congregabo conventicula eorum de sanguinibus) non posse eos in synagogas domini ⌊-ari⌋ ..., qui ... ante purgandi sunt (⌊ ⌋ *duo cod. saec. XVI*, congreg- *cod. M saec. XII fortasse rectius*). *Breimeier.*

praegressio, -ōnis *f.* *a* praegredi. *i. q. actio praegrediendi: vi locali*: CIC. Tusc. 1, 62 qui errantium stellarum cursus, -es, institiones notavit. *vi logica*: CIC. fat. 44 si omnia fato fierent eius modi, ut nihil fieret nisi -e causae (*var. l.* progr-. *cf. 45* causae antegressae *et v. sub* praegressus). IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 36 *imperitum* vulgus ... mutua -e decipitur, *si sententia Rom. 5, 12 ita explicatur, ut duo subi., sc. et* peccatum *et* mors, *verbum* pertransiit *regant* (*ad rem cf. ibid. 2, 63; var. l.* progr-).

praegressus, -ūs *m.* *a* praegredi. *i. q. actio praegrediendi* (*vi temporali vel logica.* GLOSS. *προήγησις*): CIC. off. 1, 11 homo ... causas rerum videt earumque -us et quasi antecessiones non ignorat (*var. l.* progr-. *cf. sub* praegressio). AMM. 21, 5, 13 expertus, quid in rebus tumultuosis anteversio valeat et -s. *Morano.*

praeguberno, -āre. *a* prae *et* gubernare. *i. q. praecedendo gubernare sim.*: SIDON. epist. 5, 13, 1 *Euanthius Seronatum* ducaliter antecessurus musculis similis inter saxosa vel brevia ballaenarum corpulentiam -antibus (*ad rem cf. vol. VIII 1699, 77 sq.*). *Breimeier.*

praegustāns *v.* praegusto, *p. 669, 25.*

***?*praegustātīvus,** -a, -um. *a* praegustare, *si recte trad.; sed loco vix apta videtur notio q. e. ad praegustandum pertinens, quod praegustari solet sim.*: FVLG. serm. ant. 40 edulium dicitur ab edendo dictum, id est quasi -a comestio (perg-, praegustiva *var. ll.; affertur locus incertus ex Apul. met.; an primitus pertinuit explicatio ad 39* lentaculum [*i.* ient-] dicitur gustatio*?* *cum varietate quadam lectionis repetitur locus* GLOSS.[L] V Abba ED 9).

praegustātor, -ōris *m.* *a* praegustare. NOT. Tir. 104, 78 -r (*var. l. unius cod.* praegustat).

i. qui praegustat (*vi praeverbii fere evanida* MIRAC. Steph.; *cum gen. obi.* CIC., MIRAC. Steph., BOETH.; *cf.* GLOSS. I p. 42 -r qui ante tempus gustat. II 416, 42 *προγευστής* [prog- *cod. ut* V 324, 64 progustatur: qui mis(s)um, *i. ferculum*, ante gustat]): **1** *cibos vel potus*: **a** *technice de officialibus ad mensam domus imperatoriae adhibitis, praecipue veneficii arcendi causa (sc. de servis vel libertis; cf.* praegustans *p. 669, 25; ad rem v. e. g. Schneider, RE XXII 1350): in titulis saec. I* (*a Ligorio fictus est* CIL VI 1956, *v. ib. p. 3232*): CIL VI 602 -r Augusti. 5355 Aug(usti) ser(vus) ... -r. 9003 Ti. Claudi Aug(usti) lib(erti) Zosimi procurat(oris) -um (*de eodem* INSCR. Année Epigr. 1976 n. 504 [*Moguntiaci*] proc(uratori) -um imp(eratoris) Domitiani. *cf. l. 75. de aliis Ti. Claudiis*: CIL X 6324 -r et a c⟨u⟩biculo Neronis. XI 3612 -r, triclinarc(ha). INSCR. Dessau 9504 proc(urator) et -r et a secretis Aug(usti)). 9004 Chrysaori Aug(usti) lib(erto) -i ... collegium -um fecit, curavit Eridanus ... procurator (*sc. -um*). 9005 divii Augusti (*lapis periit*). *in libris*: SVET. Claud. 44, 2 tradunt epulanti *Claudio venenum datum* ... per Halotum spadonem -em (*cf. Tac. ann. 12, 66, 2* Halotus, inferre epulas et explorare gustu solitus). **b** *usu generali*: ARNOB. nat. 4, 6 an rite pulmenta condita sint, -is ... experitur officio *Lateranus deus*. AMBR. hex. 6, 4, 21 nullo -e carpitur herba *a feris* nec laedit. MIRAC. Steph. 2, 3 -i vini (*syn.* gustator, degustator).

2 *incorporea*: CIC. dom. 25 (*conviciose*) helluoni spurcatissimo, -i libidinum tuarum, ... Sex. Cloelio. LACT. mort. pers. 38, 4 ut ipse

[Massaro]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Maximinus in omnibus nuptiis -r esset. *de ipso libro*: Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 5 p. 14, 25 liber ... studiorum -r et quodammodo initiator.

praegusto, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* gustare. Not. Tir. *v. sub* praegustator. *legitur inde ab* Ov., Liv. [-antur *perperam pro* degustantur *in edd. vet.* Hier. epist. 22, 35, 6.]

i. q. antea gustare, antea libare (*sc. paulum cibi vel potionis; vis praeverbii temporalis evanuisse videtur infra l. 56; cf.* Gloss. -at: *προγεύεται.* praelibando: -ando. praelibaret: -ret. *mire explic.* Gloss. III 155, 26 *παρατίθημι*: -o): **I** *libatur id ipsum, quod postea comedendum, consumendum est*: **A** *ab alio*: **1** *-ant homines* (*mus in fabula* Schol. Hor.): **a** *qui quid lepide alteri offerant*: Ov. am. 1, 4, 33 si tibi forte dabit *vir*, quod (quos *var. l.*) -verit ipse, reice libatos illius ore cibos (*item in lusu amantium*: Apvl. met. 7, 11, 3 -tas a se potiones offerebat *puellae*. Hier. epist. 117, 6, 3 exspectabis aliena oscula, -tos cibos). Schol. Hor. sat. 2, 6, 109 ('praelambens *mus urbanus* omne quod adfert') -ans. Avg. conf. 6, 2, 2 cum attulisset *ad memorias sanctorum* canistrum cum sollemnibus epulis -andis atque largiendis. **b** *qui quid gustu explorent*: *α fere technice, sc. veneficii arcendi causa* (*cf.* praegustator *1a*): Sen. contr. 9, 6, 19 nusquam a sinu meo dimisi puellam, ipse omnes -vi cibos (Plin. nat. 21, 12 nec nisi -tos c. sumente *Antonio. cf.* Hier. *sub a*). Ivv. 6, 633 (*edd. quibusdam suspectum*) -et pocula papas (*item -antur potiones*: Ivst. 12, 14, 9 -are ac temperare potum regis. *ibid.* -tae iam potioni supermiserunt *aquam veneno infectam. cf.* Apvl. *sub a*). *part. praes.* -ans *pro subst. i. q. praegustator*: Plin. nat. 21, 12 (*Cleopatra ad Antonium*) *me* nova -antium diligentia caves. *β in imagine*: Sen. dial. 7, 11, 2 (*ironice*) egregium ... habet virtus ... officium voluptates -are. **c** *qui quid furando surripiant*: Avg. c. adv. leg. 1, 16, 32 de obsonio sacrificii -to ... poenam ... ingestam (*respicitur I reg. 2, 12 sqq.*).

2 *-ant animalia* (*v. etiam* Schol. Hor. *sub 1a*): Liv. 40, 59, 8 oleas ... -asse mures (*item -antur cibi diis offerendi*: Phaedr. 4, 24 [25], 6 [*loq. musca*] exta -o. *cf. 1c*). Vvlg. exod. 22, 31 carnem, quae a bestiis fuerit -ta, non comedetis (*locis similibus lev. 22, 8 al. respondet* captum a bestia).

B *ab ipso -ante* (*in imagine et translate*): **1** *respicitur vita aeterna iam in terris praecipienda*: Tert. coron. 3 l. 18 (*inde* Hier. c. Lucif. 8) *e baptismo* suscepti lactis et mellis concordiam -amus (*i. lac et mel gustantes [v. vol. VIII 608, 38 sqq.] praecipimus concordiam aeternae beatitudinis*). Prosp. epigr. 103, 9 -ta superi dulcedine roris (Ps. Evseb. Gallic. 41, 5 G.; *cf.* Arnob. *sub IIB et adde* Ps. Avg. serm. 223, 2, *nisi est medii aevi*). Gild. Brit. 29 chron. III p. 42, 28 spei caelestis ... saporem. Ps. Evseb. Gallic. 6, 3 G. caelestium suavitatem. Greg. M. in I reg. 1, 67. **2** *respiciuntur varia ex parte sumenda sim.*: Comment. Lucan. 7, 506 *poeta* cursum (*an* incursum? *v. Usener ad l.*) ... *προοικονομικῶς* -are voluit, non expedire. Ps. Evseb. Gallic. 6, 3 G. amor dei ... satiare desiderium non potest, sed ... sitim velut summis labiis -tus inflammat.

II *libatur aliquid ante aliud*: **A** *proprie*: Plin. nat. 27, 80 *filicis* radix ... bibitur melle -to. Ivv. 6, 660 si -arit (*v. Housman, Class. Papers III 920*; -vit, -ret, -bit *var. ll.*) Atrides Pontica ... medicamina (*i. antidota*). Apvl. met. 8, 29, 3 -tis olusculis ante ipsam mensam. Conc. Brac. a. 561, 3, 14 si quis immundos putat cibos carnium ... et ... abstineat ab eis, ut nec olera cocta cum carnibus -et (per-*edidit Künstle, Antipriscilliana, 1905, 38 [sec. cod. Aug.?]. vi praeverbii temporali evanida; an cogites de cibis levioribus ante cenam oblatis? sim.* 7, 14 quicumque ... cibo carnium non utuntur ... vel olera cocta cum carnibus tantum -are cogantur). **B** *in imagine et translate*: Tert. apol. 39, 17 non prius discumbitur, quam oratio ad deum -etur (*sc. fere gustationis loco dicatur*). Avg. epist. 257 *ut tui* notitiam epistulari solacio quodam modo -antes exspectaremus avidius *tuum adventum*. Arnob. ad Greg. 15 p. 410, 13 *ut* tenuiter -ta dulcedo subsequens virus *peccati* abscondat. Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 6 p. 15, 9 (*1, 5 p. 14, 23* pauca praelibare) ut ... introducenda quaedam et -anda praecurrat *Porphyrius* (*cf.* Cassiod. in psalm. praef. l. 126 antequam enthecas spirituales attingam, quaedam ... aestimo -anda). Cassiod. hist. 6, 1, 11 Iulianus cum verba philosophica -asset, coepit ... doctoris imitari religionem (*Socrat. 3, 1 p. 372*^{A} *γευσάμενος*). Ivst. Vrgell. epist. p. 962^{B} *si libellum legeris*, forsitan ..., antequam cibum accipias, quiddam -asse persenties.

deriv.: *?* praegustativus, praegustator. *Massaro.*

praegypso, -āre. *a* prae *et* gypsare. *fere i. q. antea gypsare sim.* (*sc. claudendi causa; vix i. q. in summa parte gypsare*): Cael. Avr. chron. 3, 2, 43 *quaedam in vasculo* decoquimus; sed erit primo os vasculi -andum (*fere abundanter accedente adv. ut alibi saepius, cf. e. g. p. 569, 34 sqq.*). *Breimeier.*

praegȳro, -āre. *a* prae *et* gyrare. *i. q. gyrare, vertere* (*reflex. vel intrans.; vix apparet vis praeverbii; cf. vol. VI 2, 2385, 69 sqq.*): Chiron 261 in illa *laesa* parte capitis ... *iumentum* difficiliter se -at (-gir- *cod.; cf. Veg. mulom. 2, 5, 2* se gyrabit). 420 cum ambulat, prioribus pedibus transvaricat pusillum, ⌊posteriora subporriget, ipse -at⌋ (*Hippiatr. gr. I p. 195, 12 συγκάμπτει ἑαυτόν.* ⌊ ⌋ *om. Veg. mulom. 2, 124*). *Blundell.*

*?***praehabita:** praeposita, non accepta Gloss. IV 459, 12 (*inter gloss. Vergilianas; fortasse respicitur Verg. Aen. 1, 16, v. supra p. 222, 20 sq., ut notis praeverbiorum confusis corruptum sit pro* posthabita: postposita, n. a.).

praehen- *v.* prehen-.

praehērēdito, -ātum, -āre. *a* prae *et* hereditare. *i. q. ante solitum tempus bonis hereditandis exuere* (*sec. gr. mediopass. -atur qui bona relinquit, cf. Liddell-Scott-Jones κληρονομέω sub II*): Philo vita contempl. 13 *viri religiosi* pro amore immortalis ... vitae iam se defunctos existimantes ... dimisere substantias filiis ..., spontanea voluntate ⌊ante tempus -ti⌋ (-tis *var. l.*; ⌊ ⌋ *gr. προ*[*σ*]*κληρονομούμενοι* [*corr. sec. vers. lat. et armen.*]).

praehibeo *v.* praebeo.

praehonōrābilis, -e. *a* praehonorare (*huic derivationi favet struct. l. 23 et notio; compar.* -ior, *qui ter occurrit, potius abundanter positum putem quam referendum esse ad adi. a* prae *et* honorabilis *formatum*). *fere i. q. dignus, qui praehonoretur, praeferendus* (*accedit* multum *l. 19*, multum nimis *l. 21; posthabita indicantur dativo vel praepos.* ab, *intelleguntur e contextu l. 21*): Theod. Mops. in Gal. 4, 24 p. 76, 5 ut ... multum -ior perspiceretur illa quae apud nos est iustitia ab illa quae in lege est. p. 78, 4 in quibus, *sc. Isaac et Ismahel*, multum nimis ille *Isaac* ... -ior est inventus. in Eph. argum. p. 118, 12 quo possit intellectus apostolici sensus perspicuus haberi; quod ... -ius omnibus esse existimo (3, 2—4 p. 155, 5 doctrinam -em o.).

praehonōrātio, -ōnis *f.* *a* praehonorare. *i. q. actio praehonorandi, praelatio sim.*: Theod. Mops. in Gal. 6, 17 p. 110, 9 *Paulus cogitur* arguere illos ... propter -em veritatis (*respicitur Gal. 1, 8*). in Col. 1, 15 p. 264, 11 'primogenitus' non tempore dicitur solum, sed et -e frequenter (*gr. προτιμήσεως*). *Breimeier.*

***praehonōro,** -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* honorare. *praeter l. 50 non legitur nisi in versionibus* (*pro προτιμᾶν, ut vid.*). [*loco corrupto*: Evseb. Emes. serm. 6, 4 ista *uxor, cuius ancillam vir amat, ...* exosa et -ta ab ancilla invenitur (*trad. cod. unico; agnosci non potest notio q. e. honore superare sim.; structura sententiae turbata esse videtur, nisi latet aliud verbum, ut* dehonorata).]

i. q. prae aliis honorare, praeferre sim. (*iunctura abundanti* plus -are quam *sub 1d; pro obi. sunt tam animantes [suppl. e contextu l. 63, reflexive* Mvtian. *sub 1a] quam res, inf. l. 68*): **1** *indicatur quod postponitur per*: **a** *dat.* (*iuxta dat. fin. l. 43*): Evseb. Emes. serm. 2, 17 *filius unigenitus* non -tus omnibus, sed qui fecit omnia (Mvtian. Chrysost. hom. 19, 2 p. 359/60 o. se *quisque* -at [*gr. p. 141 προτιμᾷ*]. Theod. Mops. in Gal. 2, 12—14 p. 23, 8 -andam o. credidit veritatem [*sim.* in Gal. 4, 15 p. 68, 8 o. negotiis veritatem -andam esse]. in Phil. 2, 9 p. 222, 4 humilitatem). 7, 2 *filius Saulis* -vit ... sibimetipsi regno (in r. *var. l.*) David. 8, 4 neque -etur his, quae fecit, veluti ex comparatione is, qui fecit (*sc. filius dei; cf. l. 39 nec non* 9, 10 *filius* non ... velut ex comparatione -atur his, quae per ipsum sunt facta, sed dignitate praecellit). *al.* Theod. Mops. in Gal. 1, 2 p. 4, 22 non debere ceteris *apostolis* hunc *Paulum* vel -ari vel exaequari. 2, 12—14 p. 23, 13 veritatem hominibus -andam esse. in II Tim. 3, 4 p. 216, 1 voluptates pietati. Ind. capp. bibl. cod. Fuld. Hebr. 9 p. 685 W.—Wh. *Melchisedech* -tus est Abrahae (*cf. Hebr. 7, 4* cui ... decimam dedit *A.*). Rvstic. c. aceph. p. 1167^{D} taciturnitatem -are dogmatismo. **b** *subi.*: Evseb. Emes. serm. 9, 10 omnia, *quae creata sunt, a filio* superantur, ... non secundum honorem filium -ant, sed dignitate relinquuntur. **c** *praepos.*: Evseb. Emes. serm. 13, 31 per quem *Christum* a generosis degeneres -antur. 18, 18 ante mulierem ... -are dei praeceptum. Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 55, 21 -at ... regnum vestrum ea quae dei sunt ultra universa terrena (*gr. I 1, 7 p. 69, 10 προτιμᾷ. Conc.*^{S} *I 5 p. 362, 20* magis ... veneratur). **d** *struct. comparativam*: Theod. Mops. in Phil. 4, 18 p. 251, 19 propositum illorum plus -ans quam illa quae missa sunt *ab iis.*

2 *cetera exempla*: Evseb. Emes. serm. 6, 17 non detraho ob non nuptas nuptas, -o autem et hortor *eqs.* (*cf.* 7, 3 virgines -antur). 22, 29 omnia nobis subiecit, per spiritum cogitatu nos -vit *deus*. Theod. Mops. in Gal. 1, 13 sq. p. 13, 3 illud, quod melius est, -vi. 2, 12—14 p. 22, 1 veritatem (4, 16 p. 68, 12). in Col. 1, 15 p. 264, 14 ille ... qui prior fuerit natus, hunc sequitur necessario ut et -etur. in I Tim. 3, 7 p. 117, 18 ab illis *impiis* sponte discedere -vit *Paulus*.

deriv.: praehonorabilis, praehonoratio. *Newman.*

praeiaceo, -ēre. *a* prae *et* iacere. [*falsa var. l. p. 671, 84; vix recte restit. loco corrupto* Greg. M. epist. 11, 22 p. 283, 18 praebendi ... sunt clericis ... solidi centum; ⌊-entibus⌋ ... dandi sunt solidi *tot* ...; presbyteris ac diaconibus ... solidi *tot* (⌊ ⌋ *edd., intellegentes clerum sive maiorem sive, qui episcopo priori ministraverit*; periac-, pergac-*trad.; verbum cum* iacere *compositum vix aptum videtur clero designando; ceterum* -ere *solas res pro subi. admittit, v. infra*).]

1 *cum respectu loci i. q. ante adiacere* (*fere technice in descriptione terrarum praeter* Plin. nat. 9, 86, Tac.): *intrans. vel absolute* (*c. dat. l. 81,* pro *p. 671, 1*): Plin. nat. 3, 32 *iuxta mare* oppida ... rara -entibus stagnis. 4, 35 montes Rhodope ..., Orbelus; dein -ente gremio terrarum Arethusii *eqs.* 4, 75 *Pontus*, vastum mare, -ens Asiae (5, 67 id quod -et m. totum Phoenicium appellatur). 5, 69 Iope Phoenicum ... insidet collem, -ente saxo, in quo *eqs.* 6, 136 oram, quae -et *eqs.* 9, 86 -entibus *conchyliorum* testis cubile eorum *polyporum* deprehendi-

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tur. Avien. ora 705 *Massiliae* hic situs: pro fronte litus -et *eqs.* *trans.* (*cf. vol. I 663, 66 sqq.*): Tac. ann. 12, 36, 2 campo, qui castra -et (*coni. olim* castris). Avien. orb. terr. 685 Aradus, *oppidum in insula situm*, Phoenicum -et oram. **2** *technice in arte logica cum respectu ordinis, temporis vel graduum i. q. ante iacere, praecedere sim. (cum dat. l. 12):* *-ent* genera (*in versione et explicatione Porph. isag. p. 15, 17 τὰ γένη προϋποκεῖσθαι δεῖ*): Mar. Victorin. Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 14 p. 110, 17 omnia g. -ent (*explicat* Boeth. *ibid.* p. 110, 24 -ent, id est praesunt et antiquiora sunt g. speciebus suis). Boeth. Porph. isag. p. 43, 2 g. enim -ere oportet et formata specificis differentiis perficere species, unde et priora sunt naturaliter g. in Porph. comm. pr. 2, 18 p. 116, 13 semper g. super species et his -ere et esse maiora. *-et* materia: Boeth. in Porph. comm. sec. 4, 11 p. 268, 5 supposita m. ac -ente cum in ipsam figura supervenerit, fit quaelibet . . . res corporea.

praeiacio *v.* praeicio.

praeiactito, -āre. *a* prae *et* iactitare. *refl.* se -are *fere i. q. prae aliis se iactitare, se praeferendo gloriari sim.*: Cassiod. in psalm. 36, 13 (14) qui *peccator* se fugitiva felicitate -at.

praeiacto, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* iactare. [*falsa var. l. pro* praeiacĕre *l. 38, pro* proiactare Isid. orig. 10, 216.] 1 *-antur dicta, fere i. q. palam (an antea?) iactare, praedicare*: Schol. Cic. Bob. p. 162, 31 Iuventiae familiae . . . probaturus veterem nobilitatem Cassius -verat hunc *Laterensem* aedilem primo ante alios loco fieri debuisse. **2** *-antur semina, fere i. q. antea iactare (in imag.)*: Avg. serm. 301, 1, 1 sic sanguine martyrum impletus orbis ⌞*est*,⌟ -tis seminibus seges ecclesiae pullulavit (⌞ ⌟ *sic intellegendum videtur coll. e. g. in psalm. 58 serm. 1, 5 l. 18–20; pro uno enuntiato edidit Migne*).

***praeicio** *et* praeiacio, -iēcī, -iectum *et* -iactum, -icere *et* -iacere. *a* prae *et* iacere. *scribitur* pre- CIL VI 21129, 4. *formae stirpis praes.* -ic- *exstant apud* Fest., Scavr. gramm. (*13tes*), Not. Tir. 12, 37, -iic- *non nisi in var. l. cod. saec. XV vel ed. princ.* Scavr. gramm. VII 17, 6. 8, -iac- *apud* Colvm., Ambr., Heges., Evgraph. (*in var. l.* Scavr. gramm. VII 17, 6). *p. p. p.* -iectus *exhibent* Scavr. gramm. VII 17, 13. 18, 2. Itala act. (*cf. var. ll. infra l. 37. p. 672, 5*), -iactus Sol., Dict., Serv., Avg. (*utroque loco*), Conc.^{S} I 5 p. 214, 29 (-iect- *cod. unus corr.*). Isid. orig. 12, 7, 31 (preiactata, proiecta *al. var. ll.*). Not. Tir. 12, 37 -it (*in serie compos. vocis* iacio *ut*: 12, 54 -eci). 1 *usu originario fere i. q. ante iacere, praemittere sim.* (*praeverbium spectat ad seriem verborum vel litterarum sub a, ceterum ad locum l. 60. 65, ad tempus l. 70. 72 et fortasse l. 61; accedit dat. sub a saepius, sub b apud* Ambr., Conc.): **a** *pertinet ad dicta vel scripta* (*cf. imag. l. 72*): *α technice in arte gramm. praeponuntur litterae* (*praepos.* pone Fest.; *opponit* Scavr. gramm. *saepius* subicere [*v. et* Porph. *sub β*], subiungere *sim.; cf.* praeiectivus): Fest. p. 249 *praepositionem 'pone' antiqui* -entes vocabulis (*seq. lacuna*). Scavr. gramm. VII 17, 10 'b' -itur [in] litteris 'd, l, n, r' . . ., alii nulli (17, 14. 17, 19 'k' omnibus l. quibus 'c' et -i et subiungi potest. 18, 9). 17, 12 'd' -itur 'l, n, r' . . ., aliis minime. 17, 13 'f' -ta conspirat cum 'l, n, r'. 17, 15 'h' nulli consonantium -itur (17, 19. 18, 7). *al. ibid.* *β vario usu*: Porph. Hor. carm. 2, 11, 19 belle 'restinguet' -ecit, quia 'ardentis' erat subiecturus. Dict. 2, 24 Antimachus multis in contumeliam Graecorum -tis probris . . . aiebat *eqs.* (praela- *et* praeac- *var. ll.*). Avg. in euang. Ioh. 15, 5 iam ergo his -tis . . . videamus quae restant (quant. anim. 22, 38 p. 1056 his -tis atque intellectis . . . vide nunc *eqs.*). Evgraph. Ter. Eun. 617 in narratione argumenta quaedam -untur, quae veniant ad quaestionem.

b *pertinet ad varia corporea*: Colvm. 8, 17, 10 (*de piscina facienda*) -untur in gyrum moles. Sol. 20, 3 ut ⌞illis⌟ utantur ad praesidium *nocturni* itineris dirigendi, ⌞-tisque⌟ per opaca callium rationem viae moderentur indicio plumarum refulgentium (⌞ ⌟ *dubium utrum avibus, ut intellexisse videtur Prisc. periheg. 278, an earum pennis [sc. antea per viam dispositis?], ut* Isid. orig. 12, 7, 31). Ambr. hex. 3, 13, 55 p. 97, 22 cultores lucorum -unt ramis eius *palmae femineae demissis, ut erigantur*, dactulorum . . . semina masculorum (*praeverb. ad extremam partem ramorum spectare putaverim; ceterum cf. Basil. hex. 5, 7 Migne gr. 29, 112^{A} ἐμβάλλοντας, Eustath. 5, 7, 9* inserere). *in imagine vel comparatione*: Serv. Aen. 2, 60 ('ut strueret') *ut Sinon* confirmaret -ta (periuria et *sim. var. l.*) dolorum semina; et respexit ad superiora, ut 'aedificant *equum*' (*2, 16*). Conc.^{S} I 5 p. 214, 29 praemissa . . . unitate eaque quasi aliquo fundamento fidei -to (*gr. uno tantum verbo ibid. p. 225, 32* προ[σ]καταθέντες).

2 *per confusionem praeverbiorum significat fere i. q. proicere sim.* (*cf. nomen proprium* Praeiectus *iuxta* Proiectus): **a** *abiciendo, reiciendo sim.*: Itala Matth. 13, 48 (cod. e) *post piscatum* collegerunt quae optima[e] sunt in vasa, quae autem mala -erunt (*gr.* ἔξω ἔβαλον, *cod. k* reiecerunt, *cod. f* foris proiecerunt, *Vulg.* foras miserunt). act. 4, 11 (cod. d) lapis, qui -tus est a vobis aedificatoribus (*gr.* ἐξουθενηθείς, *Vulg.* reprobatus). CIL VI 21129, 4 quod si quis ossa eius *mortui* -erit aut hanc aram apstulerit (proiec- *intellegi videtur* Inscr. Dessau 8179, *v. indicem p. 814*). **b** *refl., sc. se proripiendo sim.*: Heges. 4, 1, 4 p. 240, 12 plerique -entes se lapsis aedibus occupabantur (-entis, praeiacentes *sim. var. ll.*, se *partim omisso; aliter gr. 4, 25*).

deriv.: praeiectivus. *cf. Onom.*

praeiectīvus, -a, -um. *a* praeicere. *t. t. gramm., fere i. quod praeicitur, praepositivus*: Scavr. gramm. VII 17, 1 'o' -a est 'e' litterae, ut 'oe'. 17, 2 'u' littera omnibus vocalibus et -a et subiecta consentit, ut 'va *eqs.*' 18, 3 'n' nulli consonantium -a (praeiecta *var. l.*) est, sed subiectivam (*ed. princ.*, subiecta(m) *codd.*) tantum habet potestatem.

praeiēns, -euntis *v. p. 598, 47.* **praeiicio** *v.* praeicio.

praeimpedītus, -a, -um. *a* prae *et* impeditus. *i. q. valde impeditus sim.*: Ivl. Val. 2, 25 p. 91, 8 *armenta ramis ad cornua et ad caudas adnexis* agi -a (perimpedita *et* praepedita *Heraeus in exemplari suo dubitanter*).

? **praeimpendo** *v.* proimpendo.

praeinde *adv.* *a* prae *et* inde. Not. Tir. 20, 71^{a} -e (*inserunt codd. aliquot post* proinde [*huius adv. formam vulgarem testantes an novum compositum, ut 20, 71^{b}* reinde, *ad continuandam seriem fingentes? cf. Heraeus, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 91*]).

1. praeindico, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* indicare. *i. q. antea indicare sim.*: Tert. adv. Iud. 6, 1 circumcisionem . . . carnalem praedictam *esse* et circumcisionem spiritalem -tam (praeiudicatam *et* praedictam *var. ll.; variat* Tert. *verba (prae)significandi sim., v. antea* ostensum, praedicatum, praedictam *et postea* denuntiatam, praeostensa). *e sola coniectura*: Ivl. Val. 3, 54 p. 162, 12 *mulier* Alexandro . . . habere mirum quod ostenderet, -vit (*Ausfeld, Rhein. Mus. 52, 1897, 567*, praeiudi(c)avit *trad.*, praedicavit *Kroll, Rhein. Mus. 70, 1915, 602*).

2. praeindīco, -dictum, -ere. *a* prae *et* indicere. *i. q. antea indicere sim.*: Tert. adv. Iud. 4, 5 ante hoc sabbatum temporale erat et sabbatum aeternum praeostensum et -tum (*cod. Trecensis*, praedictum *cett.; v. Tränkle ad l. p. 57 sq.*). *Breimeier.*

praeinfundo, -fūdī, -fūsum, -ere. *a* prae *et* infundere. [*e coni. dub. restituitur* Cael. Avr. chron. 2, 7, 110. 5, 10, 124, *v. sub* praefundo.] *i. q. antea infundere*: Cael. Avr. acut. 2, 24, 136 *Heraclides* dat . . . mulsum praebibendum, in quo praecocta vel -sa fuerit ruta (*item cum obi. rei inditae*: chron. 4, 3, 47 cataplasmata erunt ex aceto atque melle vel stymmatibus -sis coquenda). 2, 37, 200 (*antea*: palmulae saepe vino infusae) utemur etiam -sis thebaicis palmulis et malis cydoniis elixis. *Ramminger.*

praeingēns, -entis *adi.* *a* prae *et* ingens. *i. q. valde (nimis) ingens*: Ps. Soran. quaest. med. praef. p. 244, 11 *iuvenis arti medicinae studens* corporis . . . magnitudinem talem habeat, ut neque -s sit neque brevis.

[praeinnuo, -ere *olim afferebatur e falsa coni. Scaligeri* Varro Men. 576 (*apud* Non. p. 91, 3) *pro* pertimuerunt.]

(praeinquam), *part. praes.* praeinquiens. *a* prae *et* inquam. *i. q. praefando dicens*: Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 191, 3 (*erat in eo, ut epistula Theodoreti legeretur*) Irinaeus . . . interposuit, ⟨in laudem⟩ -iens eius qui composuit *epistulam* (*suppl. Schwartz*, inquiens pro eo *ed. Mansi V 949^{D}*).

[praeinsto, *sc. gerund.* -andum, *sec. versionem aetatis recentioris falso editum est* Boeth. elench. soph. 2, 2 *Migne 64, 1028^{C}* (*v. ed. crit.* Arist. lat. 176b26 prius insurgendum).]

praeinstruo, -strūxī, -strūctum, -ere. *a* prae *et* instruere. [*falso editum est* -itur *sec. versionem aetatis recentioris* Boeth. elench. soph. 2, 8 *Migne 64, 1039^{C}* (*v. ed. crit.* Arist. lat. 183b1 conformatur).] *i. q. antea instruere*: Iren. 4, 10, 1 scripturae . . . -entes homines de adventu filii *dei patris* . . . et praenuntiantes salutem. 4, 24, 1 *Iudaei iam ante praedicationem christianam* erant -ti non moechari nec fornicari (prestricti *var. l., unde* praestructi *Massuet*). Avg. c. Faust. 13, 5 p. 383, 14 -ente (perinstr-, praestr- *sim. var. ll.*) nos domino et dicente: 'exsurgent . . . pseudoprophetae' (*Matth. 24, 24*).

praeintellegentia, -ae *f.* *a* praeintellegere, *nisi coll. l. 66 sq.* *a* prae *et* intellegentia *derives.* *t. t. philos. de intellegentia, quae ante omnem intellegentiam est*: Mar. Victorin. adv. Arium 1, 49 p. 1078^{C} (ante omnia quae vere sunt unum fuit) *unum est* omnium principiorum praeprincipium, omnium intellegentiarum -a (*metonymice de deo ut*: 1, 50 p. 1078^{D} -a praeexistens. 1, 51 p. 1079^{D} ut ab eorum quae vere sunt intellegentia -a appareret). 4, 19 p. 1127^{B} *esse* (*i.* τὸ εἶναι) *primum* -a potius quam intellegentia accipitur, cognoscitur, creditur. 4, 26 p. 1132^{A}.

praeintellego, -ere. *a* prae *et* intellegere. *i. q. antea intellegere*: **1** *mero respectu temporali*: Ps. Mar. Victorin. ad Iust. 1 uti -res adhuc tibi esse requirendum, quod *eqs.* **2** *praevalente respectu logico -untur, quae prius intellegenda sunt quam alia ex iis consequentia* (*accedit dat.* Ps. Rvfin., Conc. [*vix abl. compar.*]): Ps. Rvfin. Clement. 3, 8, 8 sicuti . . . -untur umbris corpora, ita et plus -itur (-untur *var. l.*) et ingenita substantia genitae. Conc.^{S} I 3 vers. Tur. p. 164, 28 *apud homines* pater . . . senior suo filio demonstratur, praebente hac appellatione ut -atur filio pater (*gr. I 1, 2 p. 77, 3* προεπινοεῖν τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα). Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 29 p. 129, 1 'species praenoscuntur' id est -untur (-entia *falsa var. l.; ceterum v. p. 734, 66 sqq.*).

cf. praeintellegentia.

praeinterpello, -āre. *a* prae *et* interpellare. *i. q. antea in-*

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

terpellare (*sc. orando, precando*): EPIPHAN. in cant. 1 l. 49 C. (*ad Rom. 8, 26* spiritus interpellat pro nobis) intellege sanctum spiritum pro ecclesia ex tunc -antem, antequam domino iungeretur.

[praeinterrogo, -āre *sec. versionem aetatis recentioris perperam editum est* BOETH. elench. soph. 2, 6 *Migne 64, 1037B* (*v. ed. crit.* Arist. lat. 182a22 adinterrogare).]

praeintexo, -texī, -ere. *a* prae *et* intexere. *i. q. antea intexere* (*sc. dicendo*): RVSTIC. Conc.S I 4 p. 133, 26 dum ... nihil ante -erim quasi verum *sermoni meo* (*ad perf.* -i *pro* -ui *cf. e. g. vol. IV 691, 39 sq. VII 2, 11, 17*).

praeintroeo, -īre. *a* prae *et* introire. *i. q. antea introire*: RVSTIC. Conc.S I 4 p. 60, 11 *adversarii mei in urbem* -euntes ... omnium paene auditus praeventione obtinuerunt (*gr. I 1, 5 p. 135, 14* προεισελθόντες).

praeitor, -ōris *m.* *a* praeire (*cf.* praetor). *i. qui praeit, praecursor* (*sc. ad adnuntiandum vel praeparandum*): HIL. in Matth. 11, 1 *Iohannes baptista Christum* venturum ut -r nuntiavit. Ps. AVG. serm. 99, 7 (*ad act. 3, 1 sqq.*) *ab apostolis sanatus* surgit claudus ... -rque fit praedicationis.

praeiūdex, -icis *m.* *a* praeiudicare *retrograde, cf.* iudex. [*falsa var. l.* -bus *pro* praeiudiciis COD. Theod. 11, 36, 1.] *i. qui praeiudicat*: GLOSS. II 417, 13 προδικαστής: -x. 590, 28 -x: qui praeiudicat.

praeiūdicābiliter *adv.* *a* praeiudicare, *cf.* iudicabilis *et* praeiudicialis. *i. q. praeiudicialiter*: EPIST. pontif. Arel. 23 ne facile alterius partis absentia -r videremur aliqua decrevisse.

praeiūdicāns *v.* praeiudico.

praeiūdicātio, -ōnis *f.* *a* praeiudicare. GLOSS. V 542, 54 praesentes (*explicatio deest*); -o: causae inpedimentum (*cf. p. 675, 24*). [*falso afferebatur in lex. vet. pro* praeiudicium QVINT. inst. 4, 2, 25.] *i. q. actio vel effectus praeiudicandi* (*intellegenda videtur opinio praesumpta*): CONC.S I 5 p. 363, 11 (*contextu parum sano*) *iis non persuasimus* propter malam ipsorum -em factam (*gr. I 1, 7 p. 69, 40* πρόληψιν, *cf. I 4 p. 56, 17* male praevenire).

praeiūdicātōrius, -a, -um. *a* praeiudicare, *cf.* iudicatorius. *i. q. praeiudicium afferens* (*vel praeiudicio praesumptus*): VIRG. gramm. epist. 3 p. 150, 30 quattuor vocales literas quasi -a auctoritate annumerabant *Stoici* ..., quod ... mundus quattuor constat elimentis (*cf. p. 676, 48. 679, 69*).

praeiūdicātus, -a, -um *v.* praeiudico.

[praeiūdiciābilis *non legitur nisi in epistula spuria, quam finxit Vignerius, sc.* EPIST. pontif. 756 Thiel Symm. 4 p. 657 = ALC. AVIT. epist. 33, *unde in lexica fluxit.*]

praeiūdiciālis, -e. *a* praeiudicium. *transit in gr.* THEOPHIL. inst. Iust. 4, 6, 13 praeiudicialíai ἀγωγαί. *ibid.* ἡ in rem praeiudicialía.

i. q. ad praeiudicium pertinens: **1** *sc. ad genus actionis* (*cf.* praeiudicium *p. 674, 58*): GAIVS inst. 4, 44 in -bus formulis (CHAR. gramm. p. 407, 8 B. -i f. [*inde* GLOSS. V 663, 34]). 4, 94 non ... poenalis est sponsio, sed -is (INTERPR. Gai 96). INST. Iust. 4, 6, 13 -es actiones in rem esse videntur (*hinc* THEOPHIL. *supra*). **2** *sc. ad interlocutionem* (*cf. p. 674, 76*): SYMM. rel. 38, 2 iudex ... -em multam statuit a provocatoribus inferendam (COD. Theod. 11, 30, 50 -is multae excipere ... iacturam. 11, 30, 65 *ab interlocutionibus appellantem* -em m. subire). 38, 3 *multam* appellatio -is agnoverat. **3** *vario usu*: CASSIOD. var. 9, 24, 6 *princeps* quadam gratia -i vacuabat alios labore, ut te sententiae suae ... laude compleret. GREG. M. epist. 9, 214 p. 200, 22 ne leve ... videretur hoc huius rei -e commissum (*de iniuria illata; antea*: praeiudicium pertulisse).

adv. ***praeiūdiciāliter.** *i. q. modo praeiudiciali, iniusto, damnoso*: CONC. Rom. a. 501 p. 430, 8 quanta inconvenienter et -r in huius negotii principiis contigissent. GREG. M. epist. 8, 7 p. 10, 9 hoc contra antiquam consuetudinem in suo gravamine -r statutum (*cf.* 10, 18 p. 253, 14 constituere). 9, 91 p. 104, 9 tenere aliquid -r (*cf.* 9, 235 p. 230, 25 detineri [*postea*: irrationabiliter occupatum]). 9, 156 p. 158, 18 ne ... contra locum aliquid vel personam -r sive illicite vel adversus canones censeatur. *al. apud eundem. respicitur aequalitas destituta*: CASSIOD. anim. 11 H. singularia *membra* in medio *corporis* constituta, ne in unam partem -r (predic- *var. l.*) vergentia alteram ... nudarent.

***praeiūdicium,** -ī *n.* *a* praeiudicare *sec.* iudicium (*v. Leumann, Gramm. 1977, 399*). *scribitur* pre- INSCR. *p. 675, 10 et saepius in codd., e. g.* GAIVS dig. 10, 2, 1, 1 (*cod. F ante corr.*). NOT. Tir. 21, 29 -um. 21, 30 in -o. 21, 31 sine -o. 21, 32 sine ullo -o. *de notione* (*v. etiam infra, imprimis p. 674, 10 sqq.*): GLOSS.L II Philox. PR 89 πρόκριμα. III Abstr. DV 8 dumtaxat: sine -o, tamen, ⌊utique⌋ (*om. cod. B*). GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357A προϊουδίκιον, ἐναντίον τῆς κρίσεως. *legitur in prosa oratione inde a* CIC. (*fere in oratt.*), CAES., LIV., *inscr. aet. imp. Tib. et Flavv.*, SEN. *utroque*, CVRT., QVINT., TAC., PLIN. epist., SVET., *sed praeter* PVBLIL. G 1 PAVL. NOL. carm. 20, 179 (*vix et* PHAEDR., *v. p. 674, 1*) *deest in versibus; abiit in sermonem iuris gr. forma* πρ(α)εϊουδίκιον *e. g.* BASIL. 8, 2, 35, 2 *et l. 76.* [*singulariter francog. vet.* prejuise; *ceterum non nisi in sermone docto. cf. Wartburg IX 296 sq. St.*] [*confunditur praeverbium hic illic in codd. cum* per- (*e. g.* SACR. Gelas. 336 M.) *et* pro- (CONC.S I 4 p. 32, 34 *var. l.*); *desideratur contextus* CIL IV 5027. 5029; *e coni. dub.* PHAEDR. 5, 5, 2 (-o *Salmasius*, pro iudicio *codd.*).]

i. q. iudicium antea factum (*sc. ante aliud quoddam iudicium vel praematura sim.; disting. vel iuxta pon.* iudicium *e. g.* CIC. div. in Caec. 12 Mur. 60 PVBLIL. G 1, *cf. etiam l. 15 p. 675, 18 et* -um iudicii VLP. dig. 5, 3, 5, 2; *hic illic spectat ad iudicium falsum, iniustum, maxime p. 675, 11. 16, cf. p. 677, 16 sqq.*): **I** *exempla quae ad ius vel ad rem iudiciariam pertinent*: **A** *sc. ad ius humanum* (*tropice damnantur arbores p. 675, 20*): **1** *usu communi. explicationes*: QVINT. inst. 5, 2, 1 -orum vis omnis tribus in generibus versatur: rebus, quae aliquando ex paribus causis sunt iudicatae, quae exempla rectius dicuntur, ...; iudiciis ad ipsam causam pertinentibus, unde etiam nomen ductum est, ...; aut cum de eadem causa pronuntiatum est *eqs.* Ps. ASCON. div. in Caec. p. 190, 9 -um dicitur res, quae, cum statuta fuerit, affert iudicaturis exemplum, quod sequantur; iudicium autem res, quae causam litemque determinat. SCHOL. Cic. Gron. B p. 326, 24 -um est ante iudicium incurrens opinio (= GLOSS. V 659, 9).

a *strictius* (*sc. -um fit in iudiciis; vix huc p. 675, 18*): *α de iudicio, quod quaestioni de re maiore praesumit* (*rem tractat Hackl, Praeiudicium im klass. röm. Recht, 1976, quem fere secuti sumus*): Ⓘ *generatim*: CIC. div. in Caec. 12 de quo *Verre* non -um, sed plane iudicium iam factum putatur (Verr. II 3, 152 -um se de capite C. Verris per hoc iudicium nolle fieri. *al.*). Cluent. 59 *Oppianicus* his duobus -is iam damnatus esset (*huc spectat* QVINT. inst. 4, 5, 11). Mur. 60 si existimabit iudicium accusatoris in reum pro aliquo -o valere oportere. Planc. 55 cur non eius damnatione aliquid ad hoc iudicium -i comparasti? *al.* (*in oratt.*). SEN. contr. 2, 1, 34 mulier, in quam petebatur -um *servo adulterii accusato.* SEN. benef. 4, 35, 2 per illam causam -um in patrem meum quaeri. QVINT. inst. 5, 1, 2 (*affert inter argumenta inartificialia ut*: FORTVN. rhet. 2, 25 IVL. VICT. rhet. 4, 2 p. 387, 4. 6, 5 p. 403, 30 MART. CAP. 5, 560). decl. 388, 26 -um habeo. SVET. Iul. 23, 1 quaestor eius *Caesaris* in -um ... arreptus est (*i. ut -um de Caesare fieret*). *huc quidam referunt*: PVBLIL. G 1 grave -um est, quod iudicium non habet (*v. Friedrich, 1880, ad l.; alii de opinione praesumpta intellegunt, cf. IIB2a*).

Ⓘ *speciatim respicitur ordo, quo iudicia absolvenda sunt, saepius in iuncturis* '-um fieri non oportet' *sim.* (*cf. Kaser, Röm. Zivilprozessrecht 184 sqq.*): Ⓐ *in formulis praetoris, quibus exceptiones vel praescriptiones adduntur*: CIC. inv. 2, 59 postulat is, quicum agitur, a praetore exceptionem 'extra quam in reum capitis -um fiat' ([*dubites, quo* capitis *pertineat*]. *cf.* 2, 60 non ... oportet in recuperatorio iudicio eius maleficii, de quo inter sicarios quaeritur, -um fieri). IVLIAN. dig. 44, 1, 13 exceptionem 'quod -um hereditati non fiat' (GAIVS dig. 10, 2, 1, 1 inst. 4, 133 VLP. dig. 5, 3, 25, 17. *cf.* COD. Iust. 3, 31, 12 pr. exceptio ..., quae tuebatur hereditatis petitionem, ne fieret ei -um). AFRIC. dig. 44, 1, 16 exceptionem 'quod -um praedio non fiat'. 44, 1, 18 exceptio 'quod -um fundo partive eius non fiat'. *de ipsa exceptione vel praescriptione* (*v. Kaser l. c. 473, 4. 475, 22*): COD. Theod. 1, 2, 5 -um vel moratoria praescriptio. INTERPR. Cod. Theod. 2, 3, 1 -um negotii. 4, 8, 6 triginta annorum -o. Ⓑ *extra formulas* (*cf. l. 42. 45*): NERAT. dig. 44, 1, 21 rei maioris pecuniae -um fieri videtur, cum ea quaestio in iudicium deducitur, quae ... communis est quaestioni de re maiori. VLP. dig. 5, 3, 5, 2 iudiciorum, quae de hereditatis petitione sunt, ea auctoritas est, ut nihil in -um eius iudicii fieri debeat. 9, 2, 23, 9 si lege Aquilia egerit, -um fieri Corneliae non debet. PAVL. dig. 5, 1, 54 per minorem causam maiori cognitioni -um fieri non oportet. *al.*

β de illo iudiciorum genere, quod quaestionem generalem antea dirimit, i. q. praeiudicialis actio (*ad rem v. Gaius inst. 4, 44, cf. Kaser l. c. 266 sq.; de ipsa formula praeiudiciali*: VLP. dig. 25, 3, 3, 2 COD. Iust. 8, 46, 9): Ⓘ *vario usu*: LEX Irnit. (Journ. Rom. Stud. 76, 1986, 153 sqq.) 9 B 5 de capite libero deve maiore pecunia quam HS *mille* -um futurum erit (*cf.* 10 A 18 maiore de re). GAIVS inst. 3, 123 permittitur sponsoribus et fidepromissoribus intra diem XXX -um postulare, quo quaeratur, an *eqs.* PAPIR. dig. 42, 5, 30 eos, qui bona sua negant iure venisse, -o experiri debere *eqs.* VLP. dig. 44, 1, 12 generaliter in -is is actoris partes sustinet, qui *eqs.* 44, 7, 37 pr. actionis verbo continetur in rem, in personam; directa, utilis; -um, sicut ait Pomponius. PAVL. sent. 5, 9, 1 -um ..., quo quaeritur, an ea res, de qua agitur, maior sit centum sestertiis. Ⓘ *in causis, quae ad statum personae pertinent*: LEX Irnit. (*v. l. 60*) 9 B 16 -um ... de capite libero (*item* 9 B 19 *et l. 61*). VLP. dig. 25, 3, 3, 2 cum avo -um (-o *post edd. vet. dubitanter Mommsen*) de partu agnoscendo ... agendum. 25, 3, 3, 4 Iulianus ... respondit locum esse -o (*agitur de statu matris*). 40, 14, 6 quotiens de hoc contenditur, an quis libertus sit, ... redditur -um. COD. Iust. 8, 46, 9 (*a. 294*) -um edicto perpetuo propositum (*agitur de libertate filii*). *al.*

γ de sententia iudicis inter cognoscendum dicta, i. q. interlocutio (*v. Kaser l. c. 496 sq.; cf.* COD. Theod. 11, 30, 40 quidquid in cunctis cognitionibus atque conflictibus libelli absque documento et recitatione decernitur, -i loco iuste ... putatur): SYMM. rel. 16, 2 ad multam -i (*v. Vera, 1981, ad l.*). COD. Theod. 11, 30, 2 *provocationes* non a -o interposuisse ... aut ... ante causam examinatam et determinatam. 11, 30, 25 *appellatio* non ab exsecutione ⌊vel a -o⌋ (*del. gemino loco Cod. Iust. 7, 62, 21*) ... interposita. *al.*

b *laxius* (*sc. -um fit extra iudicia*): *α de decretis populi,*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

senatus consultis sim.: Cic. inv. 2, 113 num, quod supplicium aliquod vitet, eo praemium *a senatu* postulet, ut de se -um factum esse videatur. Liv. 3, 40, 11 -um rei tantae (*in contextu parum sano; agitur de senatus consulto*). 5, 11, 10 -um . . . de reis et ab senatu et ab populo Romano et ab ipsorum collegis factum esse (*postea*: tot iudiciis . . . praedamnatos). 26, 29, 8 senatus -um (35, 10, 9 tantum -um s. Qvint. inst. 4, 2, 25 -o s. damnatus). 39, 27, 5 legatorum *Romanorum* in eam rem -um. CIL XIV 4704c (*aet. Tiberii*) *curatores riparum ripam terminaverunt* sine praeiudic(io) publico aut privatorum (*in cippo gemino*: Inscr. Année Epigr. 1961 n. 138 preiudicio). Plin. epist. 7, 6, 6 ne cognitioni Caesaris -um fieret. *al.* *de cognitione, quae iustum iudicium praecedit*: Amm. 29, 1, 12 ex -is variis, quae diebus exercebantur et noctibus, plures a disiunctissimis regionibus trahebantur *rei laesae maiestatis* (*'consultationibus antea habitis' Wagner*). *β apud ecclesiasticos* (*vix ad 2 referas*): Avell. p. 148, 16 praeter -um . . . concilii Nicaeni (*i. contra id, quod conc. Nic. antea statuit*). *de falsa damnatione* (*v. infra gr. et cf.* Gloss. V 556, 17 -um: damnatio, iniquum iudicium): Cassiod. hist. 7, 40, 24 ad iudicium eos, magis ad -um . . . adduci (*Theodoret. 4, 22, 21 ἐπὶ κρίσιν . . ., μᾶλλον δὲ ἔωλον κατάκρισιν*). Ios. antiq. 4, 299 quia . . . inique sectionis -a patiantur *arbores innoxiae* (*gr. πάσχοι κακῶς παρὰ δίκην*).

2 *respicitur magis effectus, qui posteriora quaedam tangit*:
a *per deminutionem iuris* (*sc. obstando, adversando, impediendo sim.*; Gloss. -um: causae impedimentum): *α vario usu* (*exempla selecta*): Cic. Att. 6, 1, 15 illam exceptionem *edicti*, de qua . . . scripseras 'nimis gravi -o in ordinem nostrum'. Sen. contr. exc. 6, 2, 1 *sorori* -o nocuisti (*quia iniustum putavisti patrem exulem recipi; sic Wittmann in plagulis*). Cvrt. 7, 1, 20 sine -o dicimus causam liberis corporibus animisque. Qvint. inst. 6, 5, 10 *antequam* -is omnibus reum (*Milonem*) liberaret. Scaev. dig. 40, 4, 29 filium . . . nihil -i passum fuisse, si pater eum ignoravit. Vlp. dig. 39, 3, 10 pr. voluntatem unius . . . -um sociis facere. Pavl. dig. 29, 1, 40, 2 nullo -o voluntati facto. Mod. dig. 13, 7, 39 quaero, an ex hoc, quod signavit, -um aliquod sibi fecerit (*postea*: non obesse). Cod. Iust. 4, 21, 8 (*a. 287*) ex persona fructuarii nullum -um dominio comparari. 2, 5, 1 (*a. 293*) errorem calculi . . . veritati non adferre -um. Zeno 2, 18, 2 (1, 39, 5 L.) *martyr, qui fugerat*, se ultro offerens iudici moram suam voluntarie -is excusavit (*i. causas, quibus se oneraret, protulit; sic Wittmann in plagulis*). Cod. Theod. 7, 20, 11 his, qui soli relicti terras sulcaverint, sine molestia -oque dominorum . . . emolumenta quaerantur (Greg. M. epist. 14, 16 molestias ac -a sustinere). 16, 2, 19 *curialem* -o sanguinis . . . postulari (-um *var. l.; vix ad b*). Rvstic. Conc.^{s} I 4 p. 68, 17 pro illa persona, cui -um factum est (*gr. I 1, 7 p. 79, 15 ἠδικημένου, cf. I 5 p. 376, 31* de offensa persona). Conc.^{s} II 3, 1 p. 44, 28 (*gr. II 1, 1 p. 70, 4 πρόκριμα*). *al.* *β usu rhet. de probationibus q. d.* (*cf. l. 67 sqq.*): Qvint. inst. 5, 11, 13 Cicero -a, quae de Cluentio videbantur facta, subvertit. decl. 306, 5 si -um est, quod haec recusat, et illud sit argumentum, quod hic optat. Marcian. dig. 48, 5, 34 pr. (*ex rescr. Pii*) accusare potius mulierem . . . quam in -um eius servum . . . torquere. Schol. Cic. Bob. p. 85, 15 -um quoddam C. Caesaris . . ., qui uxorem . . . repudiavit. *γ usu iuridiciali de sententiis, statutis sim.* (*in iure sive civ. sive eccles.*): Call. dig. 40, 15, 4 (*ex rescr. Claudii*) si per quaestionem nummariam -um statui videbitur fieri, *eqs.* Vlp. dig. 44, 2, 1 cum res inter alios iudicatae nullum aliis -um faciant (*in re simili*: Cod. Iust. 7, 56, 2 [*a. 239*]. *cf.* 7, 60, 1 [*a. 293*] inter alios res gestas *eqs.* 7, 60, 2 [*a. 293*] inter alios factam transactionem *eqs.*). Pavl. dig. 20, 4, 16 sine -o prioris sententiae (*cf.* Cod. Iust. 7, 56, 1 [*a. 222*] sine -o rerum iudicatarum). Macer dig. 42, 1, 63 quamvis contra Titium . . . iudicatum sit, nullum tamen -um patior. Cod. Theod. 9, 43, 1, 2 (*a. 321*) sententia . . . deportationis nullo patrem -o (-um *var. l.*) deminuat. Leo M. epist. 119, 4 (Conc.^{s} II 4 p. 74, 7) *sententia synodi* nihil -i potest . . . inferre decretis *Nicaenis*. *al.* *transferri videtur ad poenam* (*vel sententiam poenalem*): Cod. Theod. 6, 2, 26 etsi hoc idem -um . . . remittatur. 16, 6, 4, 1 -o a praediorum publicatione suspenso (*antea*: facultatum . . . publicatione multatus). Lex Burg. lib. const. 47, 2 amissae libertatis -o condemnetur (*var. ll.* -um, -i, periudicium, privilegio, privilegium).

b *sc. opportune, commode sim.*: *α de probationibus q. d.* (*cf. αβ*): Qvint. decl. 247, 14 hoc -um eius est, quae exorari possit (*antea*: clementiae argumentum). Ps. Qvint. decl. 12, 6 quam *vocem* iste pro quodam -o amplexus est. Plin. epist. 5, 1, 2 ut . . . se . . . *exheredatum* -o iuvarem (*i. meo exemplo sim.*). Fronto p. 183, 6 v. d. H. (*dub. propter lacunam; sed iuxta* rogata atque responsa, *quae vim habent probationum*). Vlp. dig. 25, 3, 1, 12 grande -um adfert pro filio confessio patris. Clavd. Don. Aen. 4, 315 p. 399, 17 *Dido* Aenean quaerit consensus -o coniugii legibus detinere. *β de praerogativa, privilegio* (*cf.* Gloss. II 418, 36 *πρόκριμα*: -um, haec praerogativa. IV 420, 21 privilegium: -um. *v. etiam supra p. 590, 50; vix huc* Cod. *l. 41*): Cod. Theod. 11, 12, 4 -o segregato (*i. sublato; spectat ad* veniam debitae quantitatis). 12, 1, 134 officiorum privilegiis et actuum -is (*hinc fortasse explicandum*: Cassiod. var. 9, 24, 11 non liceat quemquam *officialium* gloriari furtis aut ⌊-is⌋ suis [⌊ ⌋ praedari vitiis *Mommsen dubitanter*]).

B *sc. ad ius vel iudicium divinum* (*i. et dei et hominum, qui sententiam dei praesumunt*): **1** *generatim*: Tert. apol. 39, 4 summum . . . futuri iudicii -um est, si quis ita deliquerit, ut a communicatione . . . omnis sancti commercii relegetur (Novatian. trin. 1, 14 D. locus . . . est, quo piorum animae impiorumque ducuntur, f. i. -a sentientes). uxor. 2, 6 l. 8 -um damnationis suae (*i. sententia ultimum iudicium praesumens*). Ambr. Iob 2, 3, 9 non . . . patitur -um, cui non est iudicium; et si fuerit -um in saeculo, non erit in iudicio dei (*miscetur sententia dei et hominum; item ibid., sed verbis Italae Iob 13, 19 sq. insertum*: si nunc mihi -um est). Pavl. Nol. carm. 20, 179 in uno exemplum fieri placuit, quo sit mea poena et -um *iis*, quibus emendatio non est (*nisi ad IIA trahendum*). Avg. epist. 78, 4 *dei* iudicium meo . . . -o (iudici *var. l.*) praevenire. *al.* **2** *speciatim spectat ad praedamnationem sim. peccato originali factam*: Ambr. in psalm. 118 serm. 8, 24, 2 *caro* priorum -o detrita iam atque adsuefacta peccatis (*cf. ibid.* heredi, qui -o laborat auctoris [*i. Adam*]). Leo M. serm. 22, 4 vitiatae originis -um generale. 30, 6 originali . . . -o. Sacr. Leon. 1244 paternis (*i. originalibus*). Gelas. 336 M. quod ad nostra evacuanda -a (per- *codd.*) misericors providisti (*sc. deus*). Max. Tavr. serm. 50a, 2 M. *ieiunat* dominus, ut his -is, quibus homo obnoxius peccato fuerat, liberetur. *al.*

II *sine respectu iuris vel iudicii*: **A** *spectantur potius instrumenta probandi, argumenta sim.* (*vel facta, condiciones sim., ex quibus aut iudicium aut factum quoddam colligitur, destinatur, confirmatur sim.; distinctionem inter A et B saepe subtilem ideoque arbitrio subiectam esse vix mireris*): **1** *in bonam vel neutram partem, sc. per indicium, exemplum, condicionem sim.*: **a** *vario usu*: Caes. civ. 2, 32, 3 *Pompeius* vestri facti -o demotus Italia excessit. 2, 32, 13 Italiae fugam, Hispaniarum deditionem, Africi belli -a, sequimini ([*de textu v. Brown, Textual transmiss., 1972, 75*]. Gran. Lic. p. 20, 6 [*corrupte trad.*]. *cf.* Tac. Germ. 10, 3 victoria huius vel illius pro -o accipitur). Tert. idol. 11 p. 42, 11 ecce magis proximum -um: si publicarum victimarum redemptor ad fidem accedat, permittes ei in eo negotio permanere? pudic. 1 p. 219, 4 pudicitia . . ., -um omnibus bonae mentis. resurr. 2 p. 26, 21 *corporalem substantiam* summo -o resurrectionis instructam, si iam in Christo resurrexit caro. 18 p. 50, 18 si anima mortalis resurrectionem consecutura est, -um sit et carni . . . resurrectionem communicaturae. *al.* Itin. Alex. 13 -a fortunae Alexandri (*de eadem re ibid. iterum*). Oros. hist. 7, 37, 10 (*paganis Gothis imminentibus*) hi *Christiani* terrerentur -o et illi *pagani* confirmarentur exemplo. *al.* **b** *de exemplis et sententiis sacrae scripturae* (*sc. unde argumenta sim. petuntur*): Tert. adv. Iud. 11, 11 ex -o maioris partis *scripturarum* (*sc. quae vitam Iesu cum vet. test. congruere testantur; inde* adv. Marc. 3, 20 p. 410, 8). monog. 5, 1 divinae institutionis -um. Ambr. hex. 6, 7, 41 (*ad Ioh. 10, 30* 'ego et pater') deum patrem et filium eius ordinis -o non teneri (*item de ordine nominandi*: Cereal. 19 p. 766^{A}). paenit. 2, 5, 30 verbi unius -o (*i.* forte *ex act. 8, 22*). Rvfin. Adamant. 5, 26 neque . . . in hoc (*sc. quod dicit apostolus*) -um aliquod est. Avg. anim. 1, 9, 11 de quo *latrone crucifixo* . . . -um captatur . . . contra baptismatis sacramentum. Op. imperf. in Matth. 22 p. 751 scripturae *sacrae* ad -um peccatorum factae sunt, non ad necessitatem sanctorum. **c** *de ratione loquendi, quae aliis exemplo esse potest* (*apud gramm.*): Cledon. gramm. V 70, 9 *voces ex adv. et praepos. compositae* -um non faciunt (*i. his non probatur praepositiones adverbiis iungi posse*). Explan. in Don. gramm. IV 499, 8 Salustius fecit nobis -um, qui tam crebro dicit 'pro consule' (*secundum rectam rationem dicatur 'proconsul' et 'pronomen'*). Schol. Ter. Bamb. Ad. 482 verba, quae in 'io' ex⟨eunt, solent infiniti 'i'⟩ habere productam, nec admittendum -um est verbi 'facio'.

2 *in malam partem, sc. per impedimentum, damnum sim.*:
a *praeiudicant varia*: Mar. Victorin. in Gal. 2, 6 non . . . in -o veritatis acceptat deus personam. Serv. Aen. 6, 154 quae contra naturam fiunt, non adserunt (*nisi* adf- *ut Lion, ed. 1826*) -um generalitati. Ambr. paenit. 2, 5, 34 si . . . his verbis usus est Petrus, quibus deus usus est sine -o scientiae suae, cur non accipimus et Petrum . . . usum . . . sine suae fidei -o? *al.* **b** *praeiudicat habitus corporis sim.*: Pacian. (?) sim. carn. p. 109, 1 naturae -um (*i. quod morbo afficere potest*). Ivlian. in Ioel 3, 9 sqq. imbecillitate corporis vel -o senectutis negotiis bellicis abnuentes (*sc. senectus militiae obstat*). Theod. Prisc. eup. faen. 17 purgationis genus, quod in commune sine alterius umoris -o operetur, quo omne corpus *relevetur*. 38 hoc modo curamus, si vulneris aliquod non interfuerit -um (*i. si vulnus non obstat*). 62 si nullum occurrerit -um, ut loca vitalia periclitentur. log. 115 aegritudines particulares totius sub corporis -o commoventur (*sc. habitus partium totum corpus destinat*). Cael. Avr. chron. 1 praef. 2 *chronici* morbi, qui iam -o quodam corpora possederint (*sc. morbi destinant habitum corporis; vix cum Drabkin ad statum, qui gr. dicitur κρίσις, referas*).

B *spectatur potius actio ipsius iudicantis vel diiudicatio praesumpta* (*maxime eius, qui iudicando, opinando sim. iudicio cuidam vel iudicanti praevenit; e serm. iuris explicat* Avg. gest. Pelag. 3, 11 *dico* sine -o — quod in pecuniariis rationibus dici solet — melioris discussionis. *de interpretatione ambigua v. quae sub A praemonuimus*):
1 *in bonam vel neutram partem* (*notabiliora*): Gell. 2, 2, 7 absque -o . . . tu interea sede, dum . . . quaerimus . . ., utrum conveniat tene potius sedere, qui pater es, an filium, qui magistratus est. Tert. apol. 4, 5 si bonum invenero esse, quod lex prohibuit, nonne ex illo -o prohibere me non potest *lex*? (*antea*: praeiudicatur). adv. Hermog. 16, 4 dignius . . . de suo arbitrio . . . quam de -o alieno. adv. Marc. 3, 6

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 383, 22 -um sumendum de sententia eorum *eqs.* virg. vel. 7, 9 naturae -um adicit apostolus ([*cf. I Cor. 11, 14* ipsa natura docet. *aliter p. 676, 63*]. *cf. docentium sim.*: RVFIN. Basil. hom. 5, 2 p. 1762^{B} doctoris [*gr. p. 388^{C} ἀξιοπιστία*]. VINCENT. LER. 10, 8 magisterii. CLAVD. MAM. anim. 2, 7 p. 124, 23 auctoritatis [*opp.* virtute rationis]). CYPR. laps. 19 p. 252, 4 non . . . in -o petentis, sed in dantis arbitrio. VOPISC. Aurelian. 16, 1 tot ac talibus -is muneribusque fultus (*referas ad famam ut*: HEGES. 1, 38, 5 p. 80, 12 [*aliter Ussani in indice*]. 4, 29, 2 p. 288, 1 sui nominis). DON. Ter. Andr. 383, 2 quasi rem facilem et nullius -i (*sc. uxorem ducere*). SYMM. or. 1, 8 -um captasse paucorum *faventium* (*opp.* iudicio multitudinis). SERV. georg. 1, 193 bene . . . 'equidem', ut a -o inchoaret (*explicat Georgii, Die ant. Vergilkritik in den Buk. u. Georg., 1904, 262*). Aen. 10, 279 'quod votis optastis, adest' magna ars persuadentis est, ut quod cupit fieri, in -um trahat. 11, 593 haec in oeconomia -a nominantur, quotiens negotii futuri exitus tollitur. *al.*

2 *in malam partem*: **a** *de parum iusta in aliquem (aliquid) opinione sim.*: ITALA I Tim. 5, 21 (cod. f *al.* = VVLG.) ut haec custodias sine -o, nihil faciens in aliam partem declinando (*gr. προκρίματος, cod. 89 al.* discrimine; *in malam partem accipere videtur* THEOD. MOPS. *ad l., in bonam* AMBROSIAST.). RVFIN. Adamant. 4, 3 -o animi . . . seposito ([*gr. πρόληψιν*]. Orig. princ. 1, 6, 1 non tam ratione convincens quam a. sui -o definiens). AVG. civ. 4, 31 p. 186, 17 D. contra -a consuetudinis. c. Cresc. 4, 28, 35 p. 534, 21 -um praesumptionis humanae. divers. quaest. 71, 6 l. 132 temerariam -i . . . sententiam. CASSIAN. c. Nest. 2, 1, 2 -o magis adversum eos quam iudicio uti. PETR. CHRYS. serm. 99bis, 1 non odii -o, sed veritatis instinctu. *al. vergit in vim praedamnationis*: FILASTR. 149, 1 si quis . . . voluerit . . . menses ieiunare multos, in -um incursurus est? absit; . . . potius laudem habebit. **b** *respicitur potius effectus eorum, qui (quae) posterioribus obstant, officiunt, nocent sim., non nisi in locutione* sine -o (*cf. p. 678, 11*): AMBR. parad. 2, 8 s. -o . . . adsertionis futurae. RVFIN. patr. 1, 3 s. -o eorum, qui melius aliquid sentire possunt. AVG. gest. Pelag. 10, 22 sui dogmatis. pecc. mer. 2, 17, 26 diligentioris inquisitionis. FORT. Aug. c. Fort. 37 professionis meae. PROSP. chron. I p. 410, 388 alterius opinionis.

III *appendix*: **A** *structurae selectae*: **1** *per gen.* (*qui haud raro varia ratione explicari potest; quare infra certiora tantum attulimus*): **a** *rei*: *α de qua iudicatur* (*vel quae iudicando statuitur*): CIC. inv. 2, 60 maleficii (*cf.* TERT. pudic. 1 p. 220, 20 delicti). CAES. civ. 2, 32, 13 belli (GRAN. LIC. p. 20, 6 *e coni.*). LIV. 3, 40, 11 rei tantae. PAVL. dig. 43, 20, 7 amittendae servitutis (*cf.* TERT. carn. 6 l. 3 renuendae nativitatis). TERT. resurr. 2 p. 26, 21 resurrectionis. uxor. 2, 6 l. 8 damnationis. *et saepius. addas gen. rei, quae opinione omnium statuitur* (*cf. infra l. 68*): VAL. CEM. hom. 13, 1 p. 731^{C} nimiae bonitatis. ENNOD. epist. 8, 23 p. 215, 16 bonae causae. CASSIOD. var. 6, 9, 2 humilitatis. *β quae decernit* (*sc. quae praecipuum argumentum vel momentum iudicii sim. est aut quae pro iudicante ponitur*): CAES. civ. 2, 32, 3 vestri facti -o demotus *Pompeius*. PAVL. dig. 20, 4, 16 prioris sententiae. TERT. adv. Iud. 11, 11 maioris partis *scripturarum* (*item* adv. Marc. 3, 20 p. 410, 8). monog. 5, 1 divinae institutionis. virg. vel. 7, 9 naturae (PACIAN. [?] sim. carn. p. 109, 1). AMBR. hex. 6, 7, 41 ordinis *verborum*. paenit. 2, 5, 30 verbi (SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 482 INTERPR. Paul. sent. 5, 35, 2). *et saepius. γ cui iudicium praevenit* (*cui nocetur, cuius iura minuuntur sim.; addas fortasse* CIC. *p. 674, 40*): TRYPH. dig. 26, 6, 27 pr. litis (COD. Iust. 11, 48, 20, 3a). VLP. dig. 5, 3, 5, 2 eius iudicii (*v. p. 675, 84*). MAR. VICTORIN. in Gal. 2, 6 veritatis. AMBR. parad. 2, 8 adsertionis futurae (*cf.* AVG. gest. Pelag. 3, 11 melioris discussionis. pecc. mer. 1, 17, 22 alterius sententiae. 2, 17, 26 diligentioris inquisitionis). *al.*

b *hominis*: *α qui iudicat, decernit, statuit*: LIV. 26, 29, 8 senatus (35, 10, 9 QVINT. inst. 4, 2, 25). 39, 27, 5 legatorum. CYPR. laps. 19 p. 252, 4 petentis. Ps. CYPR. singul. cler. 23 petulantium. SYMM. or. 1, 8 paucorum. SCHOL. Cic. Bob. p. 85, 15 C. Caesaris. *al.* *β cui iudicium praevenit* (*cui nocetur, cuius iura minuuntur*): MARCIAN. dig. 48, 5, 34 pr. eius *mulieris accusatae*. 49, 1, 5 pr. coheredum. SYMM. rel. 48, 5 absentium. AMBROSIAST. in Rom. 3, 3 ceterorum. RVFIN. patr. 1, 3 S. eorum, qui melius sentire possunt. COD. Theod. 7, 20, 11 dominorum. *al.* *γ de quo iudicatur*: PRAEDEST. 1, 64 -o fornicatorum et homicidarum (*i. opinando quosdam fornicatores et homicidas esse*).

2 *alia* (*omisimus, quae potius cum verbo vel cum toto enunt. iungantur*): CIC. Att. 6, 1, 15 in ordinem nostrum (*item per praepos.*: LIV. 39, 27, 5 in eam rem. VLP. dig. 25, 3, 3, 2 de partu agnoscendo). CLAVD. DON. Aen. 5, 345 p. 462, 15 -um, ut *eqs.* (*item cum enunt. fin.*: CASSIOD. var. 5, 28).

B *iuncturae verbales selectae*: CIC. inv. 2, 59 (*in formula exceptionis*) extra quam . . . -um fiat (2, 60. 2, 113 [*accedit praepos.* de *ut*: Cluent. 9. 104 LIV. 5, 11, 10. *adde p. 674, 21 sq. al.*]. Cluent. 60 QVINT. inst. 4, 5, 11. 5, 11, 13. PLIN. epist. 7, 6, 6 [*cum dat. ut e. g.* NERAT. dig. 44, 1, 21 *et p. 674, 43 sqq.*]. *al.*; -um facere: CIC. Cluent. 62 GAIVS inst. 4, 133 VLP. dig. 11, 1, 9, 4. *al.*). Planc. 55 cur non . . . aliquid . . . -i comparasti? (COD. Iust. 7, 16, 6 *circa a. 256–8 [cum dat. ut*: 4, 21, 8 *a. 287*. AVELL. p. 67, 27. *al.]. cf.* SCAEV. dig. 40, 4, 60 parare). SCAEV. dig. 5, 2, 20 ut . . . -um non patiatur (40, 4, 29 MACER dig. 42, 1, 63 PORPH. Hor. sat. 1, 5, 66 COD. Theod. 2, 5, 1. *al., v. etiam p. 675, 20*). VLP. dig. 25, 3, 1, 12 -um adfert . . . confessio (COD. Iust. 2, 9, 2 *a. 238* [*cum dat. ut*: 4, 50, 5 *a. 290*. 2, 5, 1 *a. 293. al.; cf. p. 676, 59*]. AVG. serm. 247, 2). MOD. dig. 25, 3, 7 nihil ei . . . ex hoc -um generare (*v. vol. VI 2, 1796, 80 sqq.; adde e. g.* CHART. lat. ant. XVII 657, 1, 5 [*saec. V*]. CONC.^{S} II 3, 1 p. 44, 28 [*gr. II 1, 1 p. 70, 4 πρόκριμα*]). COD. Theod. 6, 28, 5 aliquid -i . . . supplicibus inferri (*item cum dat.*: QVODV. prom. 1 prol. 1 -um. CEREAL. 19 p. 766^{A}. *al.; sine dat.*: VEN. FORT. vita Hil. 5, 14).

C *locutiones praepositionales* (*sc. quasi adverbiales*): CIL XIV 4704c (*aet. Tiberii; v. p. 675, 8*) sine -o (CVRT. 7, 1, 20 TERT. carn. 6 l. 3 VLP. dig. 25, 3, 1, 11 PAVL. dig. 20, 4, 16. ITALA I Tim. 5, 21 [*v. p. 677, 17*]. *al., e. g. p. 677, 30 sqq.; cf.* absque -o: GELL. 2, 2, 7 RVFIN. Orig. princ. 2, 6, 6 LEX Burg. extr. 21, 2. *al.*). SVET. Iul. 23, 1 in -um ([*v. p. 674, 32*]. *item cum acc.*: VLP. dig. 5, 3, 5, 2 MARCIAN. dig. 48, 5, 34 pr. 49, 1, 5 pr. SYMM. rel. 48, 5 MAXIMIN. c. Ambr. fol. 302^{r}, 26. *al.; cum abl.*: MAR. VICTORIN. in Gal. 2, 6 ENNOD. epist. 3, 4, 4 p. 75, 9 CASSIOD. var. 3, 31, 1). COD. Iust. 2, 15, 2, 2 (*a. 439*) ad . . . -um (12, 57, 13 pr. [*a. 442*]. CONC.^{S} II 3, 3 p. 26, 13 [*gr. II 1, 3 p. 21, 22 εἰς πρόκριμα*]. OP. imperf. in Matth. 13 p. 704. *al.*).

deriv.: praeiudicialis.

ˢpraeiūdico, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* iudicare. GLOSS. -o: *προκρίνω*. -tus: ante iudicatus. -vit: argumentum opposuit. -antes: ante iudicantes. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 469 -tis: ante damnatis. *legitur novies apud* CIC., *singulis vel binis locis apud* BRVT., CAES. (*dub., v. l. 30*), LIV., APVL., *saepius apud iurisconsultos* (*inde a* POMPON.) *et inde a* TERT.; *deest poetis praeter* AVIEN. ora 35 DRAC. Romul. 5, 249. [*confunditur in codd. e. g. cum* praedicare IVL. VAL. 3, 29 HIL. in Matth. 16, 7. *al.* (*falsa var. l.* TERT. resurr. 18 p. 49, 9 HIL. ad Const. 2, 5, 2; *dub. trad.* CAES. civ. 2, 32, 11 [*def. Brown, Textual transmiss., 1972, 74*]; *e coni. vix recta* ARNOB. nat. 3, 33), praeindicare (*v. supra s. v.*). *vix sanum* IND. capp. bibl. codd. CT I Petr. p. 270, 10 W.-Wh. *Christus* -turus est vivos et mortuos (*ad I Petr. 4, 5* paratus est iudicare); *nisi per contaminationem quandam referatur ad eum, qui 'iudicando praeest', aut compos. pro verbo simplici positum putetur.*]

I *usu originario i. q. antea (sc. praemature vel ante aliud iudicium) iudicare, decernere, praeiudicium facere, praeiudicio afficere sim.* (*disting.* iudicare *saepius, e. g. l. 44. 47. p. 679, 39. 40. 41. 62; accedit* ante HIER. in Am. 6, 12–15 l. 435, antea VICT. VIT. 2, 1, *cf. e. g. syn.* praedamnare *p. l. 69 et p. 679, 35*, praescribere *p. 681, 4. 54* praesumere *p. 681, 64*): **A** *exempla, quae ad ius vel rem iudiciariam pertinent*: **1** *sc. ad ius, iudicium hominum*: **a** *praevalente notione temporali*: *α actio -andi fit iudicio* (*sc. causa vel actione coram iudice peracta*): CIC. inv. 2, 60 quare, dum de ea *re* iudicatur, de aliquo maiore maleficio, de quo iudicium comparatum sit, -etur (*ad rem v. p. 674, 40. item pendet praepos.* de: Verr. II 3, 153 de hoc *homine* [*disting.* iudicarit]. Cluent. 124. 172 de hoc *Cluentio*. SCHOL. Cic. Bob. p. 92, 19 frequentissime. p. 162, 18 quo damnato . . . de Plancio -tum. SCHOL. Cic. Gron. A p. 346, 1 de criminibus legati *Verris* absoluto Charidemo). Cluent. 49 ut re semel atque iterum -ta condemnatus in iudicium venerit *Oppianicus* (Rab. Post. 32 dictis testium recitatis quasi -ta res ad has causas deferri solet). *β actio -andi fit alio modo*: CIC. Cluent. 6 iudices . . ., ut ne quid huc -ti adferatis (-dicii *var. l.; postea*: iudicia iam facta domo. *item p. p. p. neutr. pro subst.* LIV. 26, 2, 4 ne id ipsum, quod consultationi *senatus* reliquerant, pro -to ferret). leg. 3, 47 de . . . iis *magistratibus* censores -ent. BRVT. Cic. ad Brut. 11, 2 W. quod . . . nondum senatus censuit . . ., id adroganter non -o neque revoco ad arbitrium meum. APVL. apol. 48, 12 quam *rem* tu (*proconsul*) iam -asti neque culpae neque crimini confinem. 54, 5 si accusatum *venisti*, tute argue, quae dicis, si interrogatum, noli -are, quid fuerit, quod ideo te necesse est interrogare, quia nescis. TERT. scorp. 6 p. 157, 12 praescribis deo, quibus temporibus aut modis . . . iudicet, quasi non et -are iudici congruat. CYPR. epist. 26 p. 539, 12 quae res cum omnium nostrum . . . sententiam spectet, -are ego et solum mihi rem communem vindicare non audeo. HEGES. 1, 41, 9 nemo *e iudicibus filiorum Herodis* examinare audebat, quod a patre arguebatur . . .; -bat pietatis species, *quam pater prae se ferebat* (*item anticipatur damnatio*: Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 20 p. 650 ne quid de me -es [*gr. 1, 621 προκατεγνωκέναι, cf. Heges. 1, 44, 6* praedamnatum]. BOETH. cons. 1, 4, 14 W. -tae accusationis poena. CASSIOD. hist. 7, 40, 31 o multa inhumanitas iudicantis magisque -antis! [*Theodoret. 4, 22, 29 καταχρίναντος*]. LEX Visig. app. 10). *al. adiecimus per prosopopoeiam quandam* (*sc. obi. est res corp. pro pers.*): Ps. VICT. VIT. pass. 5 ecclesias, -tis venerabilibus portis, caementis ingentibus claudi mandavit *rex Vandalorum* (*ad sensum praedamnandi cf. l. 67; aliter Halm in indice; fortasse corruptum*).

b *magis respicitur deminutio iuris* (*praecipue quae metuenda est ordine iudiciorum turbato; afficitur vel iudicium futurum vel iudicaturus vel iudicanda res vel pers., quae indicantur fere per dat.* [*additum sive sec.* praescribere *sive sec.* obesse, nocere], *de quo v. sub IIIB2; huc collegimus selecta quaedam potiora; saepissime in enunt. negatis*): *α in iure civili*: POMPON. dig. 49, 14, 35 ne publicae causae -etur (*cf.* VLP. dig. 47, 8, 2, 1 neque debet publico iudicio privata actione -ari [*sim.* PAVL. dig. 47, 10, 6]. 47, 10, 7, 1 privato iudicio legi. COD. Iust. 11, 30, 1 [*imp. Carac.?*] actionibus *rei publicae*. CASSIOD. var. 2, 30, 1 non -at iuri

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

publico personalis exceptio. Cod. Iust. 9, 31 rubr. civilis actio criminali). Vlp. dig. 3, 3, 27 pr. quae invito te acta sunt, tibi non -ant (*cf.* Cod. Iust. 7, 14, 8 [*a. 293*] pactum ... *non* his, qui transactioni non consenserunt, quicquam -are potest. Gaivs epit. 2, 9, 20 quod extra mandatum egit *mandatarius*, non -at mandatori). 11, 1, 6, 1 ne ... negando se heredem -et sibi (*cf.* Interpr. Gai 50 si *heres* ... dixerit se nolle esse heredem, nihil ei -ar⟨i potest⟩). 27, 8, 1, 9 (*ex rescr. Hadr.*) conventiones pupillo non -are (*cf. l. 3 et* Novell. Valent. 8, 1, 4 non -antibus contractibus). 37, 10, 3, 11 ut non condicioni *filii* ... -etur (Cod. Iust. 9, 20, 11 [*a. 293*]. *item spectat ad statum hominis*: Pavl. sent. 5, 1, 1 statui ingenuitatis. 5, 1, 2 veritati et origini ingenuitatis. 5, 1, 3 ingenuitati [*al.*]. Interpr. cod. Theod. 4, 8, 6 libertati [*sed cod. Theod.* obesse]. *sim. al.*). 48, 2, 7, 2 res inter alios iudicatae alii non -ant (*similiter*: Macer dig. 42, 1, 63. *cf.* Cod. Iust. 7, 56, 4 [*a. 294*] nec ... res inter alios actas absenti -are). Cod. Theod. 2, 11, 1 advocatorum errores in competenti iudicio litigatoribus non -ant (*cf.* Interpr., *ubi subi.* advocatus). *et saepe.* *huc fortasse*: Drac. Romul. 5, 249 dives -at urbi et ... iura *plebis* negat. **β** *in iure, iudicio sim. ecclesiae*: Conc. Carth. a. 411 (Corp. Christ. 149A) ind. capp. 3, 370 *concilium* Caeciliano absenti -are non posse. 3, 371 nec causa ⟨m⟩ causae nec persona ⟨m⟩ -are personae (*eadem formula*: Avg. coll. c. Don. 3, 16, 28 p. 77, 32 adv. Don. 3, 3 p. 100, 2. *et saepe in hoc libro.* epist. 141, 6. 173, 7 serm. 164, 9, 13. *al.*). Reg. eccl. Carth. (Corp. Christ. 149) p. 225 l. 1466 non ei *episcopo ex Donatistis converso* -et praefinitum tempus *eqs.* Conc. Carth. a. 419 (Corp. Christ. 149) p. 92 l. 95 nec vestra sanctitas -at ecclesiae Romanae ... de hoc capitulo *eqs.* Leo M. epist. 12, 5 non -antes apostolicae sedis statutis. 45, 2 (Conc.^{s} II 4 p. 24, 17) *per vim in synodo gesta* sacramentis ecclesiae et ipsi symbolo ... -are non posse. 144 (*ibid.* p. 138, 35) synodo. *al.* Conc.^{s} II 3, 1 p. 113, 21 (*gr. II 1, 1 p. 132, 6 προκρῖναι, altera vers. II 2, 1 p. 9, 7* praeiudicium non facere). *al.*

2 *sc. ad ius, iudicium divinum (quo iudicant deus, sancti sim., maxime praedamnando, fere ante iudicium q. d. ultimum)*: **a** *varia quaedam*: Tert. cult. fem. 1, 2 l. 45 nisi ... hic iam -verimus res eorum *angelorum malorum* praedamnando, quas in illis tunc damnaturi sumus (*spectat ad I Cor. 6, 3* iudicabimus). monog. 13, 6 adulterii -at *Paulus* te post mortem mariti alii nubentem. scorp. 14 p. 177, 17 *potestates terrenae quasi ministrae* divini iudicii hic etiam de nocentibus -antis. Cypr. epist. 55, 18 p. 636, 13 *non* -amus domino iudicaturo, quominus *eqs.* (*cf.* Pacian. epist. 1, 7 p. 24 ut iudicaturo Christo nemo -et). Favst. Rei. grat. 2, 6 p. 73, 15 divina providentia sicut novit iudicare de gestis, ita adhuc gerendis nescit -are. **b** *respicitur praedamnatio quaedam, quae ipsa impietate sim. efficitur (plus minus pendet e psalm. 1, 5* non resurgunt impii in iudicio *et Ioh. 3, 18* qui ... non credit, iam iudicatus est; *perf. pass. praeter* Val. Cem.): Hil. in psalm. 1, 23 *impios* -tos impietas facit (*item affertur versus supra cit. aut alter aut uterque*: Zeno 2, 21, 1 [1, 35, 3 L.] impietate -ti sunt. Hier. in Ier. 30, 10/11 in interitum [*cf.* adv. Pelag. 1, 28 in perditionem. tract. in psalm. I p. 8, 10 ad poenam]. in psalm. 1 p. 6, 1. Greg. M. moral. 26, 50 infidelitatis suae tenebris). Oros. hist. 7, 39, 14 vel incredulitate vel inoboedientia (*de Romanis*). Val. Cem. hom. 6, 8 p. 712^{D} *otiosi sermonis libertas* in examinatione futuri iudicii -at sanctitati. Fvlg. Rvsp. rem. pecc. 1, 6, 1. 2, 13, 1 -tus non carnis caecitate, sed cordis.

B *sine respectu iuris vel iudicii*: **1** *praeiudicium fit arbitrio censentis, decernentis, statuentis sim. (sc. ante explorationem, probationem vel exspectatione prius vel priore cognitione adducente; attulimus paucissima selecta; de notionibus coniectandi sim. et destinandi sim. v. p. 680, 81. 681, 2)*: Cic. nat. deor. 1, 10 tantum opinio -ta *Pythagorae* poterat, ut etiam sine ratione valeret auctoritas (*cetera v. p. 680, 64*). Tert. anim. 8, 5 quod aquila *solem spectans* confiteatur, neget noctua, non tamen -ans aquilae. 43, 8 aemulas somno valetudines ... praeter naturam iudicando naturalem (*acc. praedic.*) somnum -verunt *medici.* adv. Prax. 2 p. 229, 23 ne videatur ... perversitas non examinata, sed -ta damnari (*inde similiter* Greg. Ilib. fid. 4, 18). Chalc. comm. 348 iam dudum ... et ab ineunte aetate -vimus omne, quod sit, corpus esse. Hil. coll. antiar. p. 101, 5 opus ... dissimulatione multorum ac metu -tum. Gavdent. serm. 18, 18 G. quid super eo sentiam, ... narrabo, nulli -turus, qualiter interpretari voluerit (*cf.* Ambr. parad. 5, 27 nec mihi -at Symmachi interpretatio). Avien. ora 35 -tae auctoritatis *Sallustii* (*alia v. p. 680, 67*). *et saepius.*

2 *praeiudicium fit actione vel statu, quibus aliorum status vel actio decernitur, destinatur sim.*: **a** *in bonam vel neutram partem; respiciuntur*: **α** *varia (actiones, res, condiciones)*: Liv. 42, 61, 4 (*Perseus exercitum alloquitur post victoriam*) -tum eventum belli habetis. Tert. fug. 4, 2 non sensus hominis -at statui rerum, sed status sensui; status enim ... dat sensui legem ita sentiendi statum, sicut est. adv. Marc. 1, 7 p. 298, 26 si communio nominum condicionibus -at, quanti nequam servi regum nominibus insultant Alexandri et Darii. 1, 19 p. 314, 17 -ant tempora, quod sub Antonino primum processit, sub Tiberio non processisse. Ivl. Val. 3, 29 nec nos aestimes ex colore *cutis*; quippe cui animi liberalis species intuenda est, ⌊non satis⌋ (nostratis *Ausfeld, Rhein. Mus. 52, 1897, 564*) corporis forma -at (*intellegas fortasse: 'corporis forma non est praeiudicium satis probabile'*). Ambr. epist. 7, 13 F. nihil ... -at pecunia, ... nihil tabulae auctionales ...; contractus non ... sapientiae libertatem adimit. Pelag. in Col. 3, 11 apud deum non -at sexus vel genus vel patria vel condicio, sed conversatio sola. Avg. c. Parm. 3, 5, 26 p. 133, 23 per istam vanitatem -verunt sibi, ut *eqs. al.* **β** *exempla et sententiae ex quibus quid sequitur*: Tert. anim. 57, 12 in resurrectionis exemplis ... solida ... veritate -tum est hanc esse formam veritatis *eqs.* (*item saepius sec. sacr. script., e. g.* bapt. 12 p. 211, 3 cum Paulus solus ex illis *apostolis* baptismum Christi induerit, ... -tum esse de ceterorum periculo *eqs.* carn. 7 l. 2 *nativitatem* ut -antem de carnis in Christo veritate. Ps. Cypr. singul. cler. 23 mihi de sanctorum exemplo. Ambr. Iob 3, 10, 27). coron. 3 l. 10 negabimus recipiendam *traditionem non scriptam*, si nulla exempla -ent aliarum observationum. Avell. p. 24, 19 de similibus -tum est *eqs.* (*sc. per exemplum Zosimi*). *in sermone gramm. spectat ad ea, quae iam pridem probata ad alia probanda afferuntur*: Serv. auct. Aen. 2, 324 'diecula' nihil -at *de genere vocis q. e. dies*, quia multa deminutiva recedunt a nominibus primae positionis. Avg. quaest. hept. 4, 28 (*de notione vocis q. e. 'visio'*) aliud loquendi consuetudo -vit (*cf.* Consent. gramm. p. 3, 9 N. metaplasmus ... ille est, qui ex vetere scriptorum auctoritate -tae consuetudinis ratione profertur).

b *in malam partem, sc. magis cum respectu officiendi, obstandi, impediendi (in enunt. negativis praeter l. 25 s]. nec non 33)*: **α** *generatim*: Veg. mil. 3, 8 nec utilitati -at forma *castrorum.* Ambr. Iob 2, 3, 9 non -at contumelia bonae conscientiae *Iob.* 3, 5, 14 patientia dei non -at veritati (Heges. 2, 12, 1 p. 164, 9. Ps. Avg. quaest. test. I 84, 3 *fallacia* quasi antiquitate -ans veritati [*sim. nisi ad a trahendum* I 114, 24]). Hier. adv. Iovin. 2, 17 virginitati verae non -at imitatio virginum. Pelag. in Gal. 2, 6 nec tempus -at fidei nec persona labori (Consvlt. Zacch. 1, 18 p. 21, 32 iustitiae ... aut f. Fvlg. Rvsp. epist. 14, 16. c. Fastid. 14, 2 catholicae). in I Tim. 5, 21 ut nulla illi res -et ad ista servanda. Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 70 p. 943^{B} non -bat locus. Regvla mag. 90, 74 *vestes* nihil tibi -ant apud nos. *al.* **β** *speciatim in doctrina trinitatis, naturarum Christi sim.*: Favstin. trin. 5, 4 fac enim verbum dei factum esse dominum et Christum: quid hoc -at eius substantiae? Ambrosiast. in Rom. 9, 5, 4 nihil ... -bitur (-andum *rec. a*) deo patri, cum adoratur Christus ut deus. Ps. Avg. quaest. test. I 97, 8 non -are uni deo personam filii. I 122, 12. 125, 9. Leo M. serm. 65, 1 *in persona Christi* nec divina ... humanis -ant nec humana divinis (*inde* epist. 124, 6 [Conc.^{s} II 4 p. 161, 28]). *al.*

II *usu sec. προκρίνειν novato*: **A** *apud medicos, qui voce q. e. (προ)κρίνειν crisin q. d. maturatam vel adductam significant (aliter p. 681, 22)*: Cael. Avr. acut. 2, 19, 116 nisi intra id tempus fuerit aegritudo -ta (*i. prius in discrimen adducta; gr. Hippocr. acut. 25 p. 121, 19 K. προκριθῇ*). **B** *sec. notionem q. e. praeferre (dubites fueritne interpres sibi conscius an erraverit)*: Conc.^{s} I 3 Rustic. p. 165, 37 neque propter bonum colorem -es naturam (*i. praeferas solem homini; gr. I 1, 2 p. 78, 14 προκρίνῃς, vers. Tur.* praeponas).

III *appendix structurarum (neleximus subi., quae non modo hominem vel deum iudicantem significant [inde a* Cic. Verr. II 3, 153 leg. 3, 47 Brvt. Cic. ad Brut. 11, 2 W. Apvl. apol. 48, 12. 54, 5; *animal* Tert. anim. 8, 5], *sed etiam res, per quas praeiudicium adfertur [inde a* Papin. dig. 48, 5, 12, 9 crimen. Vlp. dig. 27, 8, 1, 9 conventiones. *et saepius, v. maxime sub IB2]; at saepe adhibetur pass. nec agente nec re destinante indicatis)*: **A** *usu transitivo*: **1** *pro obi. ponitur id (is), de quo iudicatur, decernitur sim. (saepe p. p. p.)*: **a** *-antur res*: **α** *quaelibet (fere quolibet modo; obi. enunt. interrog.* Apvl.): Cic. Cluent. 49 re semel atque iterum -ta (Rab. Post. 32 Tert. cult. fem. 1, 2 l. 45). Brvt. Cic. ad Brut. 11, 2 W. id. Apvl. apol. 54, 5 -are, quid fuerit. Tert. resurr. 5 p. 31, 27 nec idcirco restitutio mundi -bitur, quia *eqs.* Cod. Iust. 7, 14, 14 (*a. 294*) status ingenuae ... -ari nulla ratione potest. Hil. coll. antiar. p. 101, 5 opus ... dissimulatione multorum ac metu -tum. Cod. Theod. 11, 10, 2, 1 causam ... -are decretis (Lex Visig. app. 10 *de iudice corrupto*). *al.* **β** *bona, excellentia (quorum antea constat aestimatio, cf. bγ; non nisi p. p. p. vergens in usum pro adi.)*: Cic. nat. deor. 1, 10 tantum *Pythagorae* opinio -ta poterat, ut etiam sine ratione valeret auctoritas (Hier. epist. 119, 11, 1 -ta doctoris o. Phoebad. c. Arian. 28 l. 20 D. -tae o. auctoritas. *aliter p. 681, 62*). Hil. in Matth. 16, 7 *Petri in caelo* -ta auctoritas (Avien. ora 35 Hier. in Gal. prol. p. 307^{B} Cassian. conl. 2, 13, 3 Clavd. Mam. anim. 1, 1 p. 21, 14. 1, 4 p. 37, 17). Symm. or. 1, 3 -ta bona in examen vocare (*cf. l. 77*). Consent. gramm. p. 3, 9 N. -tae consuetudinis ratione. Rvstic. epist. ad Eucher. p. 199, 8 -ti eloquii poetam *Vergilium* (*cf. p. 681, 25*). **γ** *mala, crimina (sc. damnando)*: Tert. adv. Prax. 2 p. 229, 23 perversitas ... -ta (*v. p. 679, 63*). Avg. c. Cresc. 4, 16, 19 p. 519, 18 -tis criminibus (c. Petil. 3, 16, 19 p. 177, 8). **δ** *additur alter acc. (quo indicatur, quali aestimatione quid censeatur)*: Apvl. apol. 48, 12 quam *rem* tu iam -asti ... crimini confinem. Tert. nat. 1, 1, 6 bonum -ari *aliquid* (*sim.* apol. 1, 10 *rec. prior; vix ad β*). anim. 43, 8 *p. 679, 61.* adv. Hermog. 1, 1 *posteriores* doctrinae haereses -buntur. resurr. 25 p. 61, 19 ut illa *resurrectio* corporalis -etur. scorp. 2 p. 147, 9 satis optimum -bitur, quod *eqs.* **ε** *additur causa (origo) praeiudicii per praepos.* de (*respicitur fere coniectura, conclusio sim.*): Tert. nat. 1, 4, 10 cum sit humanius occulta manifestis adiudicare quam manifesta de occulto -are (*sim.* apol. 3, 2 *v. p. 530, 72*). anim. 2, 2 de certis incerta (resurr. 21 p. 54, 3). 15, 6. 36, 3. adv. Marc. 2, 16 p. 356, 23 de

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

humanis divina. praescr. 21 l. 16 doctrinam de mendacio. 34 l. 29 de aetate *haereses.* ζ *additur is (id), cui quid adiudicatur, destinatur, per dat.*: TERT. adv. Marc. 4, 4 p. 428, 26 ei -ans vitiationem (*antea*: praescribens). resurr. 53 p. 112, 4 carni distinctionem -vit (-bit *Kroymann*). adv. Val. 29 p. 205, 4 *genus humanum* certae saluti -tum. IVL. VAL. 2, 29 p. 100, 3 haec ... meae -veram possessioni. PS. VIGIL. THAPS. trin. 5, 9 cur -as ei? (*sc. patri sempiternitatem; 8* adscribis).

b *-antur homines (res per prosopopoeiam v. p. 678, 72, in comparatione l. 13)*: α *qui damnantur (accedit gen. criminis* TERT., *abl. l. 12. 13. p. 679, 50. 53; additur poena p. 679, 48)*: TERT. monog. 13, 6 adulterii -at te *apostolus.* HIL. in psalm. 1, 23 *impios* -tos impietas facit (*sim.* ZENO 2, 21, 1 [1, 35, 3 L.] iam sua impietate -ti sunt). OROS. hist. 7, 39, 14 incredulitate ... -tae *paleae (i. Romani). al.* β *qui quolibet modo iudicantur*: CEREAL. 19 p. 766[A] hominibus non -tis (*sc. ex ordine nominum non potest iudicari de dignitate*), taxatio cur deo praeiudicium infert? γ *quorum antea constat definitio vel aestimatio (cf. aβ)*: RVFIN. apol. Orig. epil. 6 de -tis iam catholicis (*i. quos cath. esse per praeiudicium constat; vix recte Simonetti in indice intellegit notionem q. e. praedictus; item ibid.* 8). HESYCH. in lev. 4 praef. p. 927[D] -are ... quodammodo eos, qui ex parte leprosi sunt (*sententias aliter iungit ed.; huc traximus coll. opp.* mundum dicit). THEOD. PRISC. log. 116 -tis ... iam tempore ... podagricis (*dist.* manifestis; *intellegimus: quos pod. esse ex signis ante cognitionem certiorem oblatis concluditur*). *inde superl.* -tissimus *i. q. optime notus sim. (sc. quem optimae existimationis esse constat)*: SIDON. epist. (carm. 22) 6 vir ille -tissimus *Statius (cf. p. 679, 70. 680, 71).*

2 *pro obi. est ipsa sententia iudicantis, quae indicatur per*: **a** *neutr. pron. (accedit* de CIC., PS. RVFIN., adversum TERT. pudic.): CIC. Cluent. 124 nihil de illo ... secus esse existimatum, nihil denique -tum (TERT. pudic. 11 p. 241, 11 adversum nos. SERV. auct. Aen. 2, 324 AMBR. epist. 7, 13 F.). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 20 p. 650 ne quid de me -es (*v. p. 678, 68*). AVG. quaest. hept. 4, 28 aliūd (*i. aliam explicationem*). CONC. Araus. a. 441 (Corp. Christ. 148) l. 9 quidquam. *accedit dat. (sc. rei vel pers., cui per iudicium praevenitur)*: VLP. dig. 25, 3, 1, 15 nihil -are filio (*item dat. pers.*: TERT. adv. Marc. 5, 6 p. 592, 1 nobis. MACER dig. 42, 1, 63 scientibus. COD. Iust. 7, 14, 8 [*a. 293*] his. AMBROSIAST. in Rom. 9, 5, 4 deo patri. *al.*). 43, 5, 3, 6 nec -atur aliquid legi Corneliae (*item dat. rei*: COD. Iust. 11, 30, 1 [*imp. Carac.?*] actionibus ... nihil. 7, 10, 4 [*a. 260*] dominio tuo nihil. AVG. adv. Don. 18, 24 p. 123, 4 *causa eius* causae meae nihil -at. CONC.[S] II 3, 1 p. 223, 4 sensui [*gr. I 1, 7 p. 107, 10 λυμαίνεται, altera vers. I 5 p. 105, 28* nocet]. *al.*). **b** *acc. c. inf. (inf. solum* HIER.; *accedit* de TERT. anim., AVELL.; *cf. acc. dupl. sub 1aδ)*: TERT. nat. 2, 3, 2 *ut* iam hinc -tum sit deos elementa non esse. apol. 1, 9 -ant id esse *eqs.* 4, 5 -atur licere, quod bene fit (*vix cogites de nom. c. inf.*). anim. 9, 1 haec condicio ... de ceteris accidentibus ... -bit ... haec adesse *eqs. et saepius apud eundem.* CHALC. comm. 348 -vimus omne, quod sit, corpus esse *eqs.* HIER. adv. Rufin. 2, 23 p. 447[A] nullis -ans ... illa suscipere. PHOEBAD. c. Arian. 19 l. 8 D. AVELL. p. 24, 19 de similibus -tum est nihil illis prodesse, quod ... perseverant. **c** *per enunt. (accedit fere dat. iudicantis; vix addas* HIL. trin. 12, 52 HEGES. 2, 1, 2 p. 130, 13 AVG. c. Parm. 3, 5, 26 p. 133, 23 *vi potius consecut.*): CYPR. epist. 55, 18 p. 636, 13 *non* -amus domino iudicaturo, quominus ... faciat (69, 12 p. 760, 17 nemini. 73, 26 p. 798, 10 nemini praescribentes aut -antes. PACIAN. epist. 1, 7 p. 22 deo [AVG. c. Parm. 2, 1, 2 p. 45, 1]). GAVDENT. serm. 18, 18 G. nulli ... -turus, qualiter interpretari voluerit (*cf.* HIER. in Am. 6, 12–15 l. 435 qualem debeat ferre sententiam). LEO M. epist. 19, 1 subiectio ... consciis ... -are non poterit, ut ... minuerent dignitatem. VICT. VIT. 2, 1 ne ... fierent conventus *eqs.*

3 *pro obi. est ipse iudicans (sc. qui iudicio praecedente occupatur, tenetur sim.; non nisi p. p. p. de rebus ad homines pertinentibus)*: IVL. VAL. 1, 23 p. 33, 10 cum rem non ex opinione -ta fecisset (CASSIAN. conl. 12, 8, 3 ante -ta. *aliter sub 1aβ*). RVFIN. apol. Orig. praef. 1 l. 11 praesumpto vel -to animo (Clement. 1, 67, 6. Orig. princ. 1, 6, 1 iam -tum et praeventum. AVELL. p. 373, 12). CASSIAN. conl. 12, 8, 2 -tis inexpertorum definitionibus. PETR. CHRYS. serm. 131, 5 iudicium cordis nequitia -ta confundit.

B *usu intransitivo (vel absolute; saepe pass. impers.)*: **1** *accedunt praepos.*: de *(cf. l. 28. 42. p. 680, 83. 682, 19)*: CIC. inv. 2, 60 *v. p. 678, 44, ubi et alii loci; adde*: leg. 3, 47 de ... iis *magistratibus (item de hominibus*: TERT. scorp. 14 p. 177, 17 de nocentibus. HIER. in psalm. 1 p. 6, 1 de his *impiis.* AVELL. p. 14, 25 de sectatoribus). TERT. bapt. 12 p. 211, 3 de ceterorum periculo. carn. 7 l. 2 de carnis ... veritate. adv. Hermog. 6, 3 de reliqua comparatione. ieiun. 9 p. 284, 13 de inferioribus ... operationibus. in *c. acc.*: TERT. spect. 3 p. 5, 25 in ... gentem peccatricem. in *c. abl.*: HEGES. 2, 1, 2 p. 130, 13 in pecuniariis negotiis. LEO M. epist. 80, 4 (Conc.[S] II 4 p. 40, 17) ⌊ei⌋ in aliquo (⌊ ⌋ *om. E*).

2 *accedit dat. (sc. rei vel personae, cui praeiudicium adfertur vel cuius incommodo praeiudicium fit [cf. etiam l. 34]; unde plerique notionem nocendi vel impediendi statuerunt, cf. e. g. syn.* nocere *l. 41,* obesse *p. 679, 13, opp.* prodesse COD. Iust. 8, 39, 4, 2 NOVELL. Iust. 48, 1, 1): **a** *rei*: α *-atur ipsi iudicio, actioni, legi sim.*: POMPON. dig. 49, 14, 35 publicae causae (*sim. al., v. p. 678, 81 sqq.*). COD. Theod. 8, 4, 28 pr. vetustae consuetudini. LEO M. epist. 12, 5 statutis. *al.* β *-atur rei iudicandae*: CALL. dig. 4, 1, 4 maiori rei vel summae (HIL. syn. 85 p. 538[B] sanctis rebus). VLP. dig. 37, 10, 3, 11 condicioni (*similia v. p. 679, 9 sqq.*). MACER dig. 42, 1, 63 petitioni. TERT. castit. 9 l. 31 secundo matrimonio recusando. fug. 4, 2 (*v. p. 679, 75*). *et saepe.*

b *animantis (fere hominis; animalis et rerum ad homines pertinentium v. sub β)*: α *eius, de quo iudicatur*: PAPIN. dig. 48, 5, 12, 9 non utique crimen adulterii *matris* ... infanti -at. VLP. dig. 3, 3, 27 pr. quae invito te acta sunt, tibi non -ant. 27, 8, 1, 9 (*sec. rescr. Hadr.*) conventiones pupillo non -are. 42, 1, 15, 4 debitori (*cf.* MOD. dig. 4, 4, 29, 2 creditoribus). *al.* PAVL. sent. 5, 1, 4 defendenti. *et saepe.* β *eius, qui postea iudicaturus (decreturus) est*: TERT. anim. 8, 5 noctua ... aquilae (*v. sub IB1*). resurr. 48 p. 98, 23 sensui (*v. etiam p. 679, 75*). PACIAN. epist. 1, 7 p. 24 iudicaturo Christo (*v. etiam p. 681, 52. 55*). AMBR. parad. 5, 27 mihi. AVG. c. Cresc. 4, 34, 41 p. 540, 25 quod eis *Donatistis* non -ent verba laici sui. epist. 140, 32 ingenio. 173, 9 de cuius persona ... ecclesiae *-ant* (*item accedit* de: CONC. Carth. a. 419 [Corp. Christ. 149] p. 92 l. 95 de hoc capitulo. IVLIAN. in Iob 12, 1). *al. additur res, cui praeiudicium obstat, per* ad *c. gerund.*: PELAG. in I Tim. 5, 21 *v. p. 680, 29.*

3 *omittuntur talia additamenta*: TERT. virg. vel. 6, 4 illud ... -et (*sc. de appellatione*) ..., a quo forma (*i. significatio vocis*) descendit. COD. Iust. 1, 14, 3, 1 (*a. 426*) interlocutionibus ... non in commune -antibus. *al., v. e. g. p. 678, 63. 66, 71. 679, 9. 680, 2. 12.*

part. praes. praeiūdicāns, -antis *pro subst. masc. v. p. 678, 71.*

p. p. p. praeiūdicātus, -a, -um *usurpatur hic illic fere pro adi., v. maxime p. 680, 63. 681, 61 et e. g. p. 681, 17; superl.* -tissimus *v. p. 681, 24. neutr. sing.* -um *pro subst. v. p. 678, 54.*

deriv.: praeiudex, praeiudicabiliter, praeiudicatio, praeiudicatorius, praeiudicium.

compos.: impraeiudicata (GLOSS.; *interpretamentis non prorsus fiducia dignis, ut et de formatione et de notione dubitari possit*).

Friis-Jensen.

praeiungo, -iūnxī, -iūnctum, -ere. *a* prae *et* iungere. *i. q. ante iungere, praemittendo iungere sim.*: SACERD. gramm. VI 471, 3 'a' littera terminatus nominativus singularis sive pura sive aliqua consonanti -ta (*Prob. cath. gramm. IV 6, 26* iuncta). SERM. Bibl. Cas. III 117 *Iohannes ante Iesum nascetur*; oportet enim -ere militem, oportet praecedere ordinatorem *eqs.* (*sed Migne gr. 50, 793 προφθάσαι*).

praeiūrātio, -ōnis *f. derivatum verbi, quod a script. antiq. non traditur, a* prae *et* iurare *compositi. i. q. actio ante alios iurandi (technice in re militari; ad rem cf. Polyb. 6, 21, 1 sqq.)*: PAVL. FEST. p. 224 -es facere dicuntur hi, qui ante alios conceptis verbis iurant; post quos in eadem verba iurantes tantummodo dicunt: idem in me.

[praeiuvo, *verbum* a prae *et* iuvare *compositum, vix recte tradi videtur* TAC. hist. 3, 65, 1 *Flavius Sabinus* credebatur adfectam eius *Vespasiani fratris* fidem -isse domo agrisque pignori acceptis (parce iuvisse *Halm. alii alia*).] *Bk.*

praelābor, -psus sum, -ī. *a* prae *et* labi. GLOSS. *v. p. 692, 42. legitur inde a* CIC. Arat., VERG., SEN. nat. [*confunditur in codd. cum* per-, pro-, praeterlabi, *quod infra notavimus; dub. vel falsa var. l. pro* praelambere *v. infra s. v.*, prol- CIC. Arat. 126; *e coni. vix recta*: OBSEQ. 59 ripae ⌊labentis⌋ fluminis in aquam provolutae (⌊ ⌋ *trad.*, praela- *Jahn et edd. rec.*; lambentis *temptaverimus coll. vol. VII 2, 900, 60, cf. et ibid. l. 57*).]

1 *proprie de motu corporeo, sc. vi praeverbii locali sive intrans. i. q. ante labi, sive trans. i. q. ante labendo offendere, tangere sim.*: **a** *-untur animantia, stellae, naves, quae labuntur*: α *ante alium sequentem vel loco quodam commorantem*: CIC. Arat. 12 Pisces, quorum alter paulo -itur ante (*gr. 240 ἕτερος προφερέστερος ἄλλου, Avien. 548* consurgit ... celsior). TAC. hist. 2, 35, 1 (*alteram Padi ripam Othoniani, alteram Vitelliani tenent*) erat insula in amne medio, in quam gladiatores *Othonis* navibus molientes, Germani *Vitellii* nando -bantur; ac forte plures transgressos *Germanos* ... Macer adgreditur (*si recte intellegimus ante utrumque exercitum ripa commorantem quosdam hostem temptaturos quasi praecessisse; de aliis explicationibus v. Heubner, Gymnasium 62, 1955, 105 sqq., qui ipse minus probabiliter vim praeverbii ita explicavit ut Blase supra p. 611, 64*). APVL. Socr. prol. 4 p. 109 corvus et vulpes ... offulam simul viderant; ... ales bestiam praevenit et secundo flatu ... -itur et anticipat. β *ante locum quendam*: VERG. georg. 3, 180 Alphea rotis -i flumina Pisae et ... currus agitare. VAL. FL. 2, 580 *carbasus* litora ... et ... tumulos -itur Ili. γ *in summa parte rei suppositae*: AVIEN. ora 380 ut planiore texerent fundo rates, quo cymba tergum fusior brevius maris (mare *trad.*) -retur. CLAVD. rapt. Pros. 2, 162 *Pluto inferos relinquens gigantem* Enceladum calcabat equis: ... sulphureo -itur orbita dorso (prol-, *quod defendit Hall 1969 ad l.*, perl-, del- *var. ll.*).

b *-untur flumina, vapor (quae labuntur ante loca vel quaedam in loco manentia, ut subluceat notio praeverbii q. e. praeter; cf aβ)*: α *intrans.*: SEN. nat. 3, 24, 3 *aqua* frigida transitu *vaporis* mutatur in calidam nec ⌊tradit⌋ saporem evaporatio, quia clausa -itur (⌊ ⌋ *Gronovius,* trahit *codd.*; trahit ... e vaporario *sec. alteram Gronovii coniecturam edd. fere omnes, sed vaporem -i indicant verba antecedentia*: per

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tubos lapsus *spiritus*). LVCAN. 4, 13 super hunc *collem* ... surgit Ilerda ...; placidis -itur undis ... Sicoris *amnis*. 9, 355 quam *paludem* ⌊iuxta⌋ Lethon ... -itur amnis (⌊ ⌋ *nisi adv., ut ad β pertineat*). AVSON. 288, 6 p. 146 P. procurrunt moenia *Trevericae urbis* ...; largus tranquillo -itur amne Mosella (perl- *var. l. ut loco simili* 296, 3 p. 150 per ... latus *Tolosae* pulchro -itur amne Garumna). Mos. 33 *amnis* placidis -sus aquis (prol- *ed. Ugoleti*). IORD. Get. 208 rivulus memorati campi humili ripa -ens. *de* ALC. AVIT. carm. 1, 293 *v. infra l. 58.*

β trans. (*item sunt trans. l. 19. p. 682, 72 sq. 75, fortasse l. 3, vix p. 682, 71*): SEN. nat. 4, 2, 4 *Nilus* harenas *quasdam* ... -itur. LVCAN. 6, 76 -sus (de- *var. l.*) moenia *Romae* Thybris. SOL. 37, 2 *Euphrates* -ens plurimas gentes. AVIEN. ora 251 quod *flumen* ... Vasconas -itur.

2 *in imagine et translate, sc. vi praeverbii deflexa vel evanescente*: **a** *fere i. q. labendo praeterire* (*cf. quae ad 1b monuimus*): COLVM. 11, 1, 29 -entis ... temporis fuga quam sit inreparabilis, quis dubitet? (*postea*: praetermissas ... horas). PETRON. 99, 3 ira ... feras quidem mentes obsidet, eruditas -itur. SYMM. epist. 1, 14, 2 (*ad Auson., cf l. 6*) volitat tuus Mosella per manus ... multorum ... a te versibus consecratus, sed tantum nostra ora -itur (praeter- *var. l.*). **b** *fere i. q. labendo procedere* (*intercedente quadam confusione cum praeverbio* pro): ENNOD. epist. 5, 2, 2 p. 125, 6 concordat scientiae cursus et fluminum, per consuetos alveos et dicendi unda -itur (7, 19, 4 p. 188, 1 per alveum suum Romanae eloquentiae u. -itur). 7, 21, 1 p. 189, 6 in tempore iuventutis actibus maturescens ... -itur *fides* (*contextu non prorsus dilucido*). *Friis-Jensen.*

[praelabōro, *sc.* -antium ... opus, *edebatur olim* NOVELL. Iust. 59, 7 p. 324, 10 *sec. gr. προπεπονηκότων pro lect. trad.* laborantium ... o.**]**

praelaetifico, -āre. *a* prae *et* laetificare. *i. q. antea laetificare, praeveniendo laetificare*: RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 124, 33 hoc suavium rerum nuntio te ut peculiarem proprium -are (*p. 124, 27* futurum est post paululum, ut *tibi* ipsa *scripta* ... destinemus). *Bk.*

praelambitio, -ōnis *f.* *a* praelambere. *i. q. actio praelambendi* (*sc. circumlambendo fere extrema?*): FVLG. aet. mund. p. 148, 11 (*respicitur exod. 3, 2*) ignis ... rubi ramulos innocua cursilitate lambebat et ... cum herbis ludibundus innoxiis -bus crispabatur.

praelambo, -ere. *a* prae *et* lambere. [*confunditur cum* praelabi AVIEN. orb. terr. 688. 1076, perlabi *ibid.* 1328.]

i. q. ante lambere: **1** *de animantibus cibos praegustantibus* (*vi praeverbii temporali, quae evanescit apud* FVLG.): HOR. sat. 2, 6, 109 *mus urbanus* -ens omne quod adfert *muri rustico* (SCHOL.: praegustans). FVLG. aet. mund. p. 178, 7 *gens Iudaea* filii carnes esuriens -bat. *in imagine*: AVG. serm. 21, 2 *deo* propinquamus et, quod avide manducaturi et bibituri sumus *in caelo*, nunc, etsi tenuiter, -imus atque gustamus.

2 *de aquis, fluminibus* (*vi praeverbii locali, sed v. l. 54*): **a** *cum obi. locorum, quae fluctibus tanguntur*: AVIEN. orb. terr. 495 *Tiberis* Romanos ... lares lapsu -it alumno. 688 curvo -itur ora fluento (1328 amnibus ... irriguis ... -itur ora [*gr. Dionys. periheg. 1124 γαῖα ... κατάρρυτος, Prisc. 1024* rigant]). 1076 Laodice ... -itur aequoris unda (*gr. 915 κεῖται ἐπ' ἠιονέσσι θαλάσσης*). PRVD. ham. 357 dum liventes liquor *fontis* incorruptus harenas -it, ... sordet. CYPR. GALL. gen. 60 *fluvius* Phisonus ... terram -it Evilam (*Vulg. gen. 2, 11* circuit). **b** *absolute* (*nisi obi. ἀπὸ κοινοῦ posita intellegas, sc. folia aquis [antea?] ablata, vel [apud* PRVD. *solum] potius herbam aquis tactam; de his locis v. Beikircher, Wien. Stud. 20, 1986, 261*): PRVD. cath. 5, 120 *in paradiso* cinnama spirant et folium *quoddam odoratum* (*cf. vol. VI 1, 1013, 24 sqq.*), fonte quod abdito -ens fluvius portat in exitum (*cf.* ALC. AVIT. carm. 1, 293 *fluvius paradisi* deciduas ... ⌊-ens⌋ furatur opes, *sc. folia odorifera*, et gurgite nostrum ducit in exilium [⌊ ⌋ *nisi recte var. lect.* praelabens *praetulerunt Peiper, Chevalier*]).

deriv.: praelambitio.

praelargus, -a, -um. *a* prae *et* largus. *i. q. valde largus*: **1** *de animantibus, vel partibus eorum, munificis, aliquid copiose praebentibus sim.* (*cum gen. rei praebitae* PERS.): PERS. 1, 14 scribimus ... grande aliquid, quod (quo *var. l.*) pulmo animae -us anhelet (SCHOL. vento abundans). AVDAX Aug. epist. 260 -i pectoris *tui* pusillum libamen (*i. responsum breve*). CORIPP. Iust. 3, 303 annua -i patris solacia vestri (*sc. tributa a Iustiniano barbaris soluta*). **2** *de variis rebus abundantibus, magnis* (*mero respectu spatii* CORIPP.): IVVENC. 3, 753 -is opibus ... instruximus *festa*. CLAVD. 28, 72 *pater* -a (praeclara *var. l.*) vocavit ditandas ad dona tribus. CORIPP. Iust. 3, 191 atria -is extant altissima tectis. *contextu parum certo*: ENNOD. carm. 2, 111, 5 dextera bellipotens ..., postquam -o rubuisti ⌊scammate⌋ campi, arva colis *eqs.* (*restituit Sirmond*; stemmate *sim. vel* stymmatae *codd.*, stymmate ['= *cruore*'] *Vogel*).

praelasso, -ātum, -āre. *a* prae *et* lassare. *non nisi p. p. p.* praelassatus *pro subst. masc. de hominibus antea lassis redditis*: FRONTIN. strat. 2, 5, 47 *dux naves* viginti praemisit, quae ... eluderent hostem; ut ... sensit minus agiliter moveri adversam partem, progressus -os facile superavit (lassatos *Gundermann parum bene*).

***praelātio,** -ōnis *f.* *a* praeferre, praelatus. GLOSS. I p. 42 -o a magis elegendo. *legitur inde a* VAL. MAX., CAPRO, TERT., VLP., *maxime apud Christianos et grammaticos* (*sc. in prosa orat. praeter p. 684, 66*). [*variat in codd. e. g. cum* praefatio OPT. PORF. epist. ad Constant. 3 (*v. p. 602, 51*); *e coni. vix recta pro* rel- ARNOB. nat. 5, 4.]

i. q. actio praeferendi (*rarius status eius, qui [quod] praefertur, sc. praestantia vel eminentia sim., maxime l. 22 sq. 38 sqq. 49 nec non sub IB2; qui [quod] praefertur, indicatur gen. saepe, pron. poss. l. 34, adi. l. 30; is vel id, cui quis [quid] praefertur, gen. l. 52. 56. 68 [fortasse etiam l. 22; cf. Ernout-Thomas, Syntaxe lat., ²1953, 56 sq.], dat. l. 50, praepos.* adversus *l. 43; praeterea; accedit* inter *l. 16, gen. respectus p. 685, 15*).

I *pertinet ad aestimationem*: **A** *in sermone communi; praeferuntur*: **1** *animantes*: VAL. MAX. 7, 8, 4 *pro fratre* erant ... instituti heredes ... alieni et humiles, ut ... -o contumeliosa videri posset (*cf.* VLP. dig. 38, 17, 2, 20 *in filii hereditate adiudicanda* cum ... ⟨c⟩esset -o, matre omittente senatus consulti beneficium. AMBR. epist. 14, 3 F. in quo [*deut. 21, 15—17*] non tam -em ... significari ... quasi inter *filios* primitivos duos, quam *eqs.*). TERT. nat. 1, 10, 11 (= apol. 13, 2) -o alterius *dei* sine alterius contumelia non potest. carn. 7 l. 74 *Christus* potiores fecit sibi alios *quam cognatos* et meritum -is ostendens *eqs.* (*respicitur Matth. 12, 48*). adv. Marc. 4, 35 p. 540, 9 in destructionem creatoris ... et -em eius *dei*, qui *eqs.* CHALC. transl. p. 18^{D} -em ... alterius *in coniugibus assignandis*. MAR. VICTORIN. gen. div. verb. 13 per -em et per eminentiam *τῶν ὄντων* deum dicemus supra omnem existentiam *esse* (*sim.* adv. Arium 4, 19 p. 1127^{B}, *v. supra p. 599, 34; exempla vix ad IIB trahas*). AMBR. fid. 2, 12, 105 *Christum* ad dexteram *patris* ... sedere nulla -o, nec ad sinistram iniuria. 3, 10, 67 haec est causa -is, ut *Christus Iohanni baptistae* merito antelatus videatur, qui ... *dei* sempiterna virtus est (*ad Ioh. 1, 30* prior me erat. *in eadem re* GREG. M. in euang. 7, 3 p. 1101^{B} [*antea*: mihi praelatus; *postea*: me ... superat]). 5, 5, 61 apostoli ... de sui -e (pro- *var. l.*) certabant. Hel. 5, 11 fraternae -is invidia (*respicitur gen. 4, 4 sq. ut*: in psalm. 36, 9 Cain -is gratiam ... parricidio persecutus est). in psalm. 118 serm. 14, 21, 2 -o *Ioseph* armavit fratres, humilitas conciliavit extraneos (*opp. ibid. iterum et* in Luc. 10, 51). HEGES. 1, 39 p. 82, 6 -is adulatio. 1, 44, 8 p. 117, 19 formido -is meae armavit *fratres* (*antea*: praeferebar). OROS. apol. 18, 5 in melioris -e ..., in minoris despectione. SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 354 laborat ... frater p⟨rae⟩latione rivalis ditio⟨ris⟩ (*suppl. Umpfenbach*). GREG. M. in euang. 14, 2 *sacerdos nequam* terrenis commodis inhiat, honore -is gaudet (in I reg. 4, 169 h. -is et dignitatem [*opp.* laborem ministerii]. 5, 71. *sim. saepius apud eundem de statu eorum, qui sacerdotio, munere sim. praelati sunt, e. g.* in I reg. 5, 29 -o regum). *al.* **2** *res*: TERT. anim. 18, 10 -o *intellectus* retundenda est (*antea*: praefertur sensui intellectus). 18, 11 rerum ... -o, sublimiorum scilicet adversus humiliores *eqs.* ieiun. 5 p. 279, 18 ventris -e (*antea*: populus ... pronior ventri quam deo). adv. Marc. 5, 15 p. 628, 6 plenioris sanctitatis -e (*postea*: virginitatem nuptiis anteponens). uxor. 1, 3 l. 30 -o ... superior⟨um⟩ dissuasio est inferiorum (*antea*: praeferuntur). AMBR. off. 1, 34, 174 *in officiis non* personarum semper, sed plerumque causarum et temporum -es sunt. RVFIN. Orig. princ. 3, 6, 4 p. 285, 24 *invisibile visibilibus* multa longe -e praecellit. PS. AVG. serm. 126, 2 non sine gratia -is ceteris est diebus habendus *natalis Christi*. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 147, 1 (*opp.* coaequatio). in Iob 28, 12 sapientiam ... pretiosarum rerum -e commendat. SVLP. SEV. epist. app. 2, 10 p. 237, 16 divinae gratiae contumelia est mundani ... ornamenti -o. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 8 p. 357^{B} *sensus* quantum illius *intellectualis substantiae* comparatione crassior, tantum eius *materialis s.* -e videtur esse sincerior (*Migne gr. 44, 145^{C} τοσούτῳ παχυμερέστερα ... ὅσῳ καθαρωτέρα*). *al.* *de parte quadam praefationis, sc. de operis laudatione, commendatione*: MAR. VICTORIN. rhet. 2, 2 p. 258, 34 finito praefationis uno genere, similitudinis scilicet, nunc -em, quae ... in praefatione facienda est, incipit dicere (*cf. p. 258, 11* praefert Tullius opus suum. *respicitur Cic. inv. 2, 5* magis hoc ... opus nostrum ... eniteret).

B *apud grammaticos*: **1** *pertinet ad comparationem; -o fit*: **a** *forma superlativi*: CAPER gramm. VII 102, 12 (*vers.*) '*omnibus maior' soloecismus est*, cum syncrisis (*i. comparatio*) omnis, alter ubi est, fiat, -o vero ubi plures (*seq. exempla comparationis* illustrior ⟨est⟩ luna sol *et -is* cunctorum ... illustrissimus). CHAR. gramm. p. 147, 12 B. superlatio per se -em omnium significat et confirmat neminem prae illo esse doctiorem, ubi doctissimus appellatur. VIRG. gramm. epist. 4 p. 159, 29 in comparatione et -e participiorum (*si recte huc traximus*). **b** *forma comparativi*: SERV. Aen. 7, 787 ('tam magis ..., quam magis') *particulae* non ... ad -em positae sunt sed ad exaequationem (*fere pro syn.* augmentum, comparatio). AVG. gramm. V 518, 17 *adverbia habentia significationem* comparationis vel -is, ut magis, potius. POMP. gramm. V 151, 27 quando dicimus 'doctior', non est comparatio sed -o (*cf. p. 685, 24 sqq.*).

2 *pertinet ad praestantiam quandam, sc. ad vim, potestatem: semivocalium* (*nisi abundantiam sermonis admittens ad IIA trahas*): PROB. inst. gramm. IV 50, 29 (*20 sq.* semivocales maiorem potestatem habent quam mutae, *sc. quod sonantiores sunt*) *grammatici* semivocales mutis praeferendas iudicaverunt; ... ideo hac -e semivocales mutas rite videntur antecedere. *verbi* (*simul ad IIA pertinere videtur*): VIRG. gramm. epist. 3 p. 134, 19 undecima *pars verbi est* -o (*de eadem*: p. 154, 32. 33 sq. quid est ... -o, et quomodo sine postlatione

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

intellegetur? -o ergo in modis solis constat, cum modus indicativus omnibus supereminet et ordine et virtute. *cf. e. g. epit. 7 p. 51, 11* primus et fortissimus *modus* indicativus nominatur).

II *pertinet ad ordinem, seriem:* **A** *scriptorum, dictorum* (*cf. etiam IB2*): AMBR. Cain et Ab. 1, 3, 11 (*ad gen. 4, 2* Abel pastor . . ., Cain *agricola*) quid sibi vult mutatio ordinis, ut prius iunioris *Abel* meminerit scriptura . . .? interrogemus officiorum distantiam, ut colligamus causam -is. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 1, 13 non . . . sine -e huius syllabae dixit 'homo . . .', sed praeposuit dicens 'et homo *eqs.*' **B** *temporis* (*cf. p. 684, 24*): AVG. in psalm. 136, 20 ('filia Babylonis infelix') propter successionem dicitur filia, propter -em dicitur mater (*sc. civitas Babylon, ut vid.*); fuit prima quaedam Babylonia; numquid ipse populus in ea permansit? PS. VIGIL. THAPS. c. Marivad. 1, 71 (*ad Ioh. 1, 1*) *euangelista* filium ante patrem nominans non temporis aut honoris ⌊-em⌋ adsignans (⌊ ⌋ -e *man. pr. cod. Paris.*, rela- *ed. Sichardi, cod. instar*).

deriv.: praelativus.

praelātīvus, -a, -um. *a* praelatio (*vix a* praeferre; *deleas vocem* -us *p. 618, 17*).

i. q. ad praelationem pertinens; describuntur elementa grammatica vel qualitates eorum: **1** *quibus efficitur comparatio* (*cf. p. 684, 71*): CHAR. gramm. p. 390, 15 B. 'citius' praeverbium qualitatis -ae (*contextu corrupto respicitur differentia quaedam cum* celerius). CLEDON. gramm. V 38, 27 'doctior' dicunt grammatici comparativi gradus esse, cum res ipsa doceat et sensus esse -i (*postea*: non tam . . . videor . . . comparare quam praeferre. *sim. subaudias vocem q. e.* gradus, *nisi masc.* -us *pro subst. accipias*: EXPLAN. in Don. gramm. IV 539, 31. 33. POMP. gramm. V 151, 21 comparativus est 'tam doctus', -us est 'doctior'. 151, 29. 30 [*interpol.*]. 32). **2** *quibus inducitur protasis* (*sc. quae sec. ordinem rationalem prior est, ni fallimur*): PS. ASPER gramm. V 553, 18 *coniunctionum, quae concludunt,* tres species sunt: relativae, ut quamquam, . . .; -ae, ut si, sin; sunt et mediae, hoc est quae et incohant sententiam et includunt, ut et, atque. **3** *quibus vis praecellens attribuitur* (*cf.* praelatio *IB2*): VIRG. gramm. epist. 1 p. 119, 4 videtur mihi accusativus casus inter ceteros aliquid habere cuiusdam -ae firmitatis, sicut . . . activum verbum (*de re cf. epist. 3 p. 135, 10 sqq. epit. 5 p. 36, 4 sqq.*). *Blundell.*

praelāto, -āre. *a* praeferre (praelatum); *cf.* antelato. GLOSS. II 418, 39 *προκρίνω*: praeiudico, -o (*scrib.* pre-), praepono, praefero, antefer[r]o, antepono.

praelātor, -ōris *m.* *a* praeferre. *i. qui praefert* (*sc. aestimando*): TERT. pudic. 2 p. 222, 30 *deus* misericordiae -r quam sacrificii.

1. praelātus, -a, -um *v.* praefero.

2. praelātus, -ūs *m.* *a* praeferre. *i. q. praelatio, actio praeferendi: respectu locali*: PS. AVG. serm. 155, 11 crux apparebit . . . et . . . in eius -u dominus adveniet (*Migne gr. 49, 404 ἔχων αὐτὸν ἔρχεται*). *cum respectu aestimandi*: VIRG. gramm. epit. 4 p. 20, 20 prae ceteris elimentis . . . admirationis -um habet *mare.* *Gatti.*

*?***praelaudo,** -ātum, -āre. *a* prae *et* laudare, *si recte trad.* *i. q. antea laudare*: DON. Ter. Ad. 447, 2 ('facinus indignum') admirandum eiusmodi Hegionis verba induci, qualia esse debuerunt ⌊tantum -ti⌋ viri (⌊ ⌋ tanto -ti *cod. unus,* tantopere laudati *Stephanus; ad rem v. Ter. Ad. 440 sqq.*).

praelavo, -lōtum, -āre *et* -ere. *a* prae *et* lavare (lavere). *formas stirpis praes. non exhibent nisi* APVL. *et* THEOD. PRISC. [*e coni. vix recta pro* relevanda CAEL. AVR. chron. 4, 3, 23 (-anda *coni. Bendz, Emendationen 1954, 54 sq.*). *dub. trad.* GLOSS. V 474, 60 -tus: perfusus, antelotus (*Goetz sine nota sec. cod. Cassin.; Theander autem, sc.* GLOSS.^{L} V Aa P 1000, *edidit* [*sec. cod. Vat. lat. 1471?*] praelatus: perfusus [*an* praepositus*?*], antelatus).]

i. q. antea lavare (*sc. ad praeparandam aliam actionem*): **1** *-antur partes corporis* (*sc. purgando vel fovendo; obi. subintellegendo* THEOD. PRISC.): APVL. apol. 8, 5 eius *oratoris* merito os, ut bono potui poculum, -itur (-bitur *trad.*; -lavabitur *vel* -lavetur *emend. alii*). THEOD. PRISC. eup. faen. 82 caricarum . . . cinis vino tepido ⌊-antibus⌋ impositus prodest ([⌊ ⌋ *sc. loca sim.*; prius lavantibus, -ante *var. ll.*]. CASS. FEL. 31 p. 63, 13 *medicamentum* per calamum insufflabis -tis v. bono naribus. 48 p. 128, 3 *medicamentum* siccum appones . . . -to ipso longaone v. bono [*cf. Galen. XIII 313 προαπονίψας*]). **2** *-antur varia* (*sc. macerando, madefaciendo; purgando autem* APVL. *supra*): CAEL. AVR. acut. 3, 21, 202 dabimus . . . panem ex aqua frigida diligenter -tum, halicam vel oryzam ex aqua . . ., aut ova . . . aceto prius infusa. chron. 3, 4, 63 dat . . . aquam bibendam, in qua sit cantabrum -tum.

praelautus, -a, -um. *a* prae *et* lautus. *i. q. valde lautus*: SVET. Ner. 30, 1 -os vereque magnificos *esse putabat Nero,* qui abuterentur ac perderent *rem familiarem* (*opp.* sordidos ac deparcos. *item de homine*: Vit. 2, 2 Aulus . . . prael⟨a⟩utus alioqui famosusque cenarum magnificentia). *loci dubii*: TERT. pall. 3, 6 quae *vellera* muscosae lanositatis p⟨rae⟩lautiores conchae comant (*coni. Bulhart, Tertullian-studien, 1957, 27*; praelatiores *Reifferscheid ibid.* [*cf. supra p. 618, 3 sqq.*], lautiores *ed. priores*). ISID. orig. 19, 25, 1 regillum est -um reginarum amiculum (*sed var. l.* praelatum *recte tueri videntur Lindsay aliique; cf. p. 616, 23 sqq. 618, 10*).

praelaxo, -ātum, -āre. *a* prae *et* laxare. *i. q. antea laxare*: CAEL. AVR. chron. 2, 1, 27 motūs beneficio -to aegrotante *paralytico* (*antequam lavatur*). gyn. 1, 89 *pessarium apponendum* post lavacrum . . . -tis partibus, etiam sessionibus ante factis (*gr. p. 49, 3 Ilb. προλελούσθω . . . ἢ ἐγκαθίσμασι προανιέσθω, sc. mulier; cf. p. 48, 22 προανιέναι, ubi Cael. Aur. gyn. 1, 88* relaxanda). *Bk.*

praelēctio (praelēctio), -ōnis *f.* *a* praelegere (*vel* praeeligere). *de forma* praeel- *v. sub 2.* [*confunditur in codd. cum* perl- *et* prol-, *quod infra notavimus.*]

i. q. actio praelegendi, sc.: **1** *libros, scripta:* **a** *in institutione liberorum significat actionem magistri legendo praeeuntis* (*cf. p. 687, 77 sqq.*): QVINT. inst. 1, 2, 15 emendationi -ique numerus *discipulorum* obstat (*var. l.* perl-). 2, 5, 4 -o, quae in hoc adhibetur, ut facile atque distincte pueri scripta oculis sequantur, etiam illa, quae vim . . . verbi . . . docet *eqs.* (*antea*: legentibus singulis praeire). **b** *in editione librorum iunctura* repetita -o *significat actionem emendatoris textum denuo recensentis vel ipsam secundam editionem* (*vi praeverbii non prorsus conspicua*): COD. Iust. tit. codicis . . . Iustiniani . . . r. -is liber primus (promulgationis *var. l.*). de emend. cod. 3 quod r. -o probavit, hoc satis validum . . . esse (lectio, prol- *var. ll.*). *ibid.* in antiquis . . . libris non solum primas editiones, sed etiam secundas, quas r. -is veteres nominabant, subsecutas esse (repetitas lectiones *vel* -es *var. ll.*). 4 *codicem* ex integro conscribi non ex priore compositione, sed ex r. -e (*var. l.* prol-).

2 *animantes praeferendos*: EVSEB. EMES. serm. 5, 11 *filius non* velut ex similibus praeelectus est . . .; natura ipsa rex est . . .; hoc est enim natura praecellere, non . . . -e; quid est autem virtute praecellere et non -e? (-em *prima manus codicis unici utroque loco, sc. priore* prael-, *posteriore* prae el-). PS. FVLG. RVSP. serm. 10 (*deus ad Salomonem*) exspecta de me thronum David patris tui, . . . cui te feci mea -e sessorem (*editur* prael-; *aliter loco gemino Ps. Aug. serm. Rev. Bénéd. 80, 1970 p. 53, 12* cui te feci magnum praedicationis sessorem). THEOD. MOPS. in Eph. 1, 5 p. 123, 13 ('elegit nos . . . in caritate praeordinans nos in filiorum adoptionem') caritas -e vel praeordinatione maior est (*si recte editur* -e *sec. cod. C corr.*; electione C^1 *H, gr. ἐκλογῆς tantum, sed cf. p. 125, 4* praeclegit nos).

praelēctor, -ōris *m.* *a* praelegere. *i. qui praelegit* (*sc. de grammatico*): GELL. 18, 5, 6 ecquid putatis, si *anagnostes quidam Ennium recitans* magistrum -emque (prol- *var. l.*) habuisset alicuius aeris, 'quadrupes equus' dicturum fuisse ac non 'q. eques'? (*ann. 232*).

praelēctus *v. p. 688, 50*

praelēgātio, -ōnis *f.* *a* praelegare. *i. q. actio praelegandi vel id ipsum quod praelegatur*: SCAEV. dig. 34, 4, 31, 1 an . . . ex -e ad matrem *heredem institutam* pertineret *fideicommissum.* COD. Iust. 5, 12, 2, 1 (*a. 213*) contentam . . . esse . . . filiam . . . pro portione hereditatis -bus.

1. praelēgo, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* legare. GLOSS. II 239, 17 *ἀπονέμω*: adsigno, adrogo, delego, -o, tribuo, dispertio. 253, 38 *ἀφορίζω*: delego, -o, destino, determino. *legitur inde ab* ALF. dig. *maxime apud iuris consultos, quorum nonnulla exempla infra omisimus ceterorum omnia afferentes; abiit in sermonem gr.* SCHOL. Basil. 29, 5, 28, 4 praelegateu*θεῖσαν*. [*de confusione cum* relegare *v. sub 2b; vix recte trad.* POMPON. dig. 34, 3, 8, 6 obligatio . . . -ta (*contextu parum perspicuo; 'requiritur* erepta' *Mommsen*).]

technice in iure hereditario (*in imag.* TERT.) *i. q. antea legare* (*sc. praecipuum quoddam quod ante divisionem generalem conferendum est heredi, sed usu laxiore l. 62. 64. 82. p. 687, 7 etiam cuilibet legatario, cui quid fere per praeceptionem legatur [cf.* legatum per praeceptionem *l. 77. 79 eiusque formulam l. 63. 80]; ad rem v. Kaser, Röm. Privatrecht I², 748. 751*): **1** *-antur variae res, servi:* ALF. dig. 40, 1, 7 pater utrique *filio* testamento peculium -verat (POMPON. dig. 33, 8, 10 servo vel filio. AFRIC. dig. 12, 6, 38 pr. id *p.* SCAEV. dig. 33, 8, 26 'Titi fili, e medio praecipito sumito tibique habeto domum illam . . .'; alio . . . capite peculia filiis -vit. VLP. dig. 21, 3, 1, 4 *servo. al.*). *ibid.* quoniam -tus non esset *servus* ([*antea*: legaret]. SCAEV. dig. 31, 88, 7 [*v. sub 2b*]. 40, 7, 40, 2 Pamphilo liberto, quem heredem ex parte instituerat, Stichum servum -verat. *cf.* 10, 2, 39, 4 certos homines unicuique eorum *filiorum* -vit, in quibus uni Stephanum cum peculio. *sim. al.*). LAVD. Murdiae (CIL VI 10230) 8 filios . . . fecit heredes . . .; viro . . . pecuniam legavit . . ., mihi *filio* . . . certas res testamento -vit (COD. Iust. 4, 2, 1 [*a. 204*] pro aestimatione rerum -tarum). VAL. MAX. 7, 8, 4 -batur (*var. l.* -legeba-) . . . ei *fratri* centies et quinquagies sestertium (CIL IX 5809 [*contextu manco*]). PLIN. nat. 33, 38 *Piso* coronam testamento ei *filio* -vit (rei publicae leg- *var. l.*). IVLIAN. dig. 35, 2, 86 *Titia* fratri quaedam praedia -vit (SCAEV. dig. 32, 34, 3 singulis *heredibus.* PAPIN. frg. Vat. 256 filiae. *al.*). SCAEV. dig. 32, 32 haec, quae -ta Marcio erant, . . . vindicare (*antea*: dedit . . . per praeceptionem Marcio certas species). 32, 39, 2 alteri *heredi* fundum -verat (36, 1, 80, 13 [*antea*: fundos per praeceptionem dedit]. PAVL. dig. 32, 92 pr. [*antea*: 'Maevia e medio sumito praecipito sibique habeto fundos']. *al.*). 32, 41, 1 an heres . . . oneratus videatur in praestando legato Fortunio *liberto,* quamvis domus universa libertis sit -ta (33, 2, 33 pr. uni ex heredibus. 35, 2, 94). 33, 2, 27 usum fructum (*v. sub 2b*). *al.* *in imagine*: TERT. uxor. 1, 1 l. 11 de divinis . . . posteritati nostrae prospicere . . . et lega-

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tum quodammodo -are, admonitionem et demonstrationem eorum, quae ... de hereditate caelorum deputantur (*postea*: admonitionis fideicommissum).

2 *-atur* dos: **a** *strictius heredi*: SCAEV. dig. 36, 1, 80, 14 maritus uxore instituta herede ... dotem ... -vit. PAPIN. dig. 36, 1, 53 cum uxori pro parte heredi scriptae dos -etur. *ibid.* dotis -tae partem. TRYPH. dig. 23, 4, 30 dote universa filiae *a patre* -ta. **b** *laxius aliis legatariis* (*occurrit fere eadem frequentia* dotem relegare, *quam iuncturam etiam his locis restituere temptaverunt e. g. Mommsen in app. ed. maioris ad* DIG. 33, 4 rubr. *et Röhle, Zeitschr. Sav. Stift., Rom. Abt. 94, 1977, 306 sqq., nimis acute, cum eadem res sub respectu sive reddendi sive per praeceptionem sim. legandi significari potuerit; cf. Kaser, Zeitschr. Sav. Stift., Rom. Abt. 87, 1970, 543 sq.*): GAIVS dig. 33, 4, 15 si is, qui tales res in dotem accepit, dotem -verit. SCAEV. dig. 31, 88, 7 impuberem filium heredem instituit; uxori dotem -vit, item ornamenta et servos et aureos decem (*postea*: dotis legato). 33, 2, 27 uxori maritus per fideicommissum usum fructum et alia et dotem -vit; heredes usum fructum ei concesserunt. 33, 4, 17 pr. uxori ita legavit: 'uxor mea quidquid ei comparavi et quod mihi dedit e medio sibi sumat'; quaero, an dos -ta videatur. PAPIN. dig. 31, 77, 12 *uxor post mortem res a marito sibi conlatas filiae restituet*; sed dos -ta retinebitur, quoniam reddi potius videtur quam dari (*in eadem re*: PAVL. sent. 4, 1, 1 [*Interpr.* cui ... dotem ... legati titulo dereliquit]). *et saepius.*

3 *absolute*: VAL. dig. 34, 1, 22, 1 ad causam -andi (praedii legandi *Mommsen dubitanter in app.*). SCAEV. dig. 32, 41, 3 filio *heredi* ... -verat in haec verba: 'Titi fili, hoc amplius de medio sumito legata mea *eqs.*' INST. Iust. 2, 20, 15 *si maritus uxori dotem* simpliciter legaverit, inutile esse legatum; si vero certa pecunia ... aut instrumentum dotis in -ando demonstrata sunt, valere legatum.

deriv.: praelegatio.

2. ˣ**praelego** (-ligo) *et* **praeēligo** (-lego), -lēgī, -lēctum, -ere. *a* prae *et* legere *vel* eligere. *scribitur* pre- *l. 39 et hic illic in codd. sola forma* prael- *traditur nimirum locis infra sub I et II allatis; sed sub III intercedit compositum verbi* eligendi, *quod certa ratione a* prael- *separari non potest; praevalere tamen videtur forma* prael-, *quae metro firmatur* PAVL. NOL. carm. 15, 98 (praeel- *falsa var. l.*). CARM. adv. Marc. 3, 232 CORIPP. Iust. 1, 216 ARATOR act. 1, 54, *et testimonio vocis gr.* πραιλῆχτος (*v. p. 688, 53*); *ceterum exstat* CIL XIII 2478 (*a. 632/3*) prelictus *et in codd. antiquis* ITALA psalm. 131, 13 sq. (Sangerm.; *v. etiam l. 45*; praeel- PSALT. Rom. *codd. fere omnibus*). SCHOL. Cic. Bob. p. 152, 30 (*cod. C saec. V*). AMBROSIAST. in I Cor. 9, 21, 2 (*cod. C saec. VI*), *ut etiam saepius in recentioribus, e. g.* APVL. met. 7, 11, 1 TERT. nat. 1, 13, 3 CYPR. epist. 37, 1 p. 577, 1 CASSIAN. (*octies*); *v. etiam l. 48. 56.* praeel- *traditur* ITALA psalm. 131, 13 *et* 14 (Hil. in psalm. 131, 18 *et* 121, 2 [*cod. V saec. VI ter, sed* prael- p. 571, 19]) *et saepe in recentioribus, e. g.* CHROMAT. serm. 22, 3 L. RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 204, 12 SACR. Gelas. 1625 M. Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 49, 3 G. THEOD. MOPS. (*quater*). *al. stirps praes.* -leg- *trad. forma* praeleg- *nimirum sub I et II, sub III autem* CASSIAN. conl. 17, 8, 2. 17, 25, 14 BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 5 p. 14, 19 Ps. EPHR. Migne suppl. 4, 637, *forma* praeeleg- (*cf. vol. V 2, 375, 60 sqq.*) GREG. TVR. Franc. 6, 39 (praeleg-, praeelig- *var. l.*). CAES. AREL. serm. 95, 6 (= Ps. AVG. serm. 18, 6, *ubi* praeelig-). *stirps praes.* -lig- *trad. forma* praeelig- AVG. serm. 51, 2, 3 CHROMAT. serm. 22, 3 L. Conc.ˢ I 3 Rustic. p. 27, 17 THEOD. MOPS. in Gal. 2, 15 sq. p. 28, 13. 5, 15 p. 97, 13 ISID. vir. ill. 27, *forma* praelig- CYPR. epist. 37, 1 (-legistis *var. l.*). CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 136, 13 (praeleg-, perleg- *var. ll.*, praeelig- *Engelbrecht*). *traditur inde a* MART., QVINT., TAC., *sed restituendum videtur iam* PROP. *et* LIV. (*v. sub I et cf.* praeliganeus *iam apud* CATONEM); *abiit in sermonem gr. p. 688, 53.* [*confunditur in codd. cum* perl- SVET. gramm. 1, 2 SIDON. epist. 7, 4, 3 CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 136, 13. p. 138, 1; *vix recte trad.* -to *pro* proiecto GLOSS.]

i. q. ante legere: **I** *navigando* (*sc. -itur litus sim., quod a praenavigantibus fere stringitur, perlustratur; cf. vol. VII 2, 1127, 50 sqq.*): PROP. 1, 8, 19 ut te felici ₍-ta₎ Ceraunia remo, accipiat placidis Oricos aequoribus (₍ ₎ *si recte restitui, Class. et Mediaev. 36, 1985, 173* accipiat *post alios ἀπὸ κοινοῦ positum intellegens*; praevecta, provecta *codd.; coni. alii alia*). LIV. 22, 20, 7 nec continentis modo ₍-ta est ora₎, sed in Ebusum insulam transmissum ([₍ ₎ *Madvig aliique*, periectas oras *codd.*]. TAC. ann. 2, 79, 1 oram Lyciae). TAC. Agr. 38, 4 proximo Britanniae latere -to (*var. ll.* -ta, lecto). ann. 6, 1, 1 *Caesar* Campaniam -bat. RVT. NAM. 1, 223 Alsia -itur tellus. *in imagine*: ENNOD. carm. 1, 7, 40 *cumba poetae non* Aegeum pelagus ... agnovit, placidos sed gurgitis alti -egit bene cauta sinus (*nisi ad III trahendum*).

II *scripta legendo* (*significatur qui legendo praeit vel qui palam, coram multis audientibus discentibusve legit* [*ad hanc vim praeverbii cf.* 1. praedico]; *mera vi temporali prius legendi hic illic sub B, e. g.* Ps. RVFIN., BOETH.; *vi peculiari p. 688, 28*): **A** *-unt grammatici, magistri* (*rudimenta artis legendi tradentes vel auctores, maxime poetas, explicantes*): MART. 1, 35, 2 quos *versus* -at in schola magister. 8, 3, 15 an iuvat *tragoediam vel epos scribere* ..., -at ut ... rauca te voce magister? QVINT. inst. 1, 5, 11 quidam *grammatici* ... auctores, quos -unt, criminantur. 1, 8, 8 pueris, quae maxime ingenium alant ..., -enda *sunt*. 1, 8, 13 in -endo grammaticus et illa ... minora praestare debebit, ut partes orationis reddi *a pueris* sibi soluto versu desideret...; deprendat quae barbara, quae impropria ... sint posita *eqs.* (*item absolute*: MACR. Sat. 1, 24, 5 *Vergilianos versus* pueri magistris -entibus canebamus. GLOSS. III 226, 46 [*sim.* 122, 58 *et* p. 647] *εὑρίσκω τὸν καθηγητὴν ἐπαναγινώσκοντα*: invenio magistrum -entem [*B. Rhenanus*, perl- *trad.; cf.* II 305, 33 *ἐπαναγιγνώσκω*: -o]). SVET. gramm. 1, 2 antiquissimi doctorum, ... Livium et Ennium dico ..., Graecos interpretabantur, aut si quid ipsi Latine composuissent, -bant (perl- *var. l.*). 16, 3 *Caecilius Epirota* primus ... Vergilium et alios poetas novos -ere. vita Lucani p. 52, 3 poemata *Lucani* ... etiam -i memini. FLOR. Verg. 3, 8 M. carmina. *exemplum est ad illustrandos accentus*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 192, 21 *acutus ponitur* in paenultima syllaba, ut '-istis' (*sim.* DOSITH. gramm. VII 377, 13 [*gr. 378, 1 προανέγνως, quod del. Tolkiehn*]. *al.*). **B** *vario usu*: Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 1 p. 657 *Augustus* secum praemeditans ea ..., -tis etiam ... Sabini litteris, optimates ... ad concilium vocat (perl- *ed.*, prael- *tradi testatur Niese in ed. gr. ad 2, 25 προαναγνούς*). AVG. in psalm. 70 serm. 1, 1 l. 9 ex hoc (*i. de hac re?*) ₍-tum₎ nobis et apostolum audivimus ... *dei* gratiam commendantem (₍ ₎ *vix* '-tum *est*', *sed iungas* -tum ... apostolum. *postea*: in lectione, quae lecta est). REG. eccl. Carth. (Corp. Christ. 149) p. 193 l. 379 'Aurelius episcopus ... huic decreto consensi et -to subscripsi' (*item* p. 205 l. 782 *et saepius ibidem*). COMM. apol. 57 subicio, qualiter ₍-egi₎ prophetas, et rudes edoceo, ubi sit spes vitae ponenda (₍ ₎ *antea, sc. cum e pagano christianus factus sum; vix cogites de colore docendi ut sub A*). BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 5 p. 14, 19 ante apodicticam ... rem syllogistica -atur (*p. 13, 11* prius ... in studiis lectitatur). Conc.ˢ IV 2 p. 177, 20 *dixit* episcopus: 'quantascumque *epistolas* vultis -ere, sine praeiudicio relegite'; ... coeperunt ... legere *eqs.* *-itur titulus libri* (*sc. qui exstat in fronte et primus legitur*): IVLIAN. in Ioel praef. quod non in omnibus prophetis indices temporum tituli -antur (*sec. Hier. praef. Vulg. XII proph.* tempus non praefertur in titulo).

III *eligendo* (*sc. prae aliis, ut vergat in colorem praeferendi* [*l. 75 fere abundanter accedit* magis], *sed viget vis praeverbii temporalis maxime l. 48 nec non 82* [*accedit* ante *l. 45*]). *dat. eius qui postponitur non accedit nisi* MAX. TAVR. serm. app. 11 p. 866ᶜ, *fortasse medii aevi; indicatur ad quid electio fiat: praepos.* ad *l. 44. 47 (pro acc. praedic.). p. 689, 7. al.*, in *c. acc. l. 84, dat. fin. p. 689, 15, ? inf. fin. p. 689, 23; cf. acc. praedic. p. 689, 9. 11* (*addito* quasi CAES. AREL. serm. 95, 6).

A *-unt homines* (*Philologia* MART. CAP. 2, 100): **1** *-untur animantia*: APVL. met. 7, 11, 1 unde (*i. e grege*) -tum grandem hircum ... Marti ... victimant. ITALA II Macc. 8, 9 (recc. BM) -tum Nicanorem ... praeposuit ... armaturae (*gr. προχειρισάμενος Νικάνορα, P* electum, *om. recc. cet.*). SCHOL. Cic. Bob. p. 152, 30 quos *iudices* accusator ad voluntatem suam -isset (*cf. Cic. Planc. 39* delegerit). CASSIAN. conl. 4, 1, 1 *quidam* ad diaconii est -tus officium (prelatus *var. l.*). c. Nest. 7, 30, 2 ex qua *Antiochena ecclesia* illum *sacerdotem* ante -erat *plebs religiosa*. EVSEB. EMES. serm. 5, 11 unus ex omnibus *hominibus* -tus est nobis ad regem. GREG. TVR. Franc. 6, 9 *episcopus aegrotus* Theodulfum abbatem in loco suo -egit (*var. l.* elegit). CORIPP. Iust. 1, 216 illum *Tiberium* primis puerum -egit *Iustinianus* ab annis utque pater ... nutrivit. *al.* *p. p. p.* -tus *pro subst. in nomine alae equitum* (*textu male descripto huc trahebatur olim* INSCR. Orelli 3425; *v. nunc* CIL II 3237): NOT. dign. or. 28, 34 ala quinta -torum, Dionisiada (*eadem ala exhibetur gr. Pap. Genav. 46, 12* [*a. 345*] *πραιλήχτων*). 35, 27 ala septima Valeria -torum.

2 *-untur res*: **a** *cum obi. subst. vel pron.*: TERT. nat. 1, 13, 3 (*contextu corrupto*) ex diebus *diem*. CYPR. epist. 37, 1 rogati ut de carcere recedatis carcerem ... -itis (*var. l.* -istis). PAVL. NOL. carm. 15, 98 *Felix velut Iacob deo serviebat, Hermias saeculo serviens* dura ... Idumaei -egit iura parentis (*i. Esau*). MART. CAP. 2, 100 dum flores ipsa *Philologia* decerperet -tis quibusdam herbusculis. CASSIAN. conl. 17, 25, 14 semper ... -enda (legenda *var. l.*) ac praeferenda esse meliora. Conc.ˢ I 3 Rustic. p. 27, 17 desistere a ... distortis dogmatibus ..., -ere autem rectam fidem (*vers. Tur. ibid.* adpraehendere, *IV 1 p. 160, 22* eligere, *gr. I 1, 1 p. 34, 1 ἀνθελέσθαι*). *al.* *in arte logica pro gr. προαιρέομαι* (*-itur propositio sim.*): BOETH. top. Arist. lat. 156a34 manifestum ... quoniam hoc sumpto (*sc. iram esse appetitum poenae*) habebimus universaliter, quod -egimus.

b *cum struct. verbali*: *α inf.* (*cf. inf. fin. p. 689, 23*): CASSIAN. conl. 20, 1, 2 *deposito abbatis munere* celeberrimo -egit coenobio subiugari. EPIST. pontif. 588 Schwartz p. 3, 14 si perversitate damnata ad sanam fidem remeare -egerit. SIDON. epist. 8, 13, 3 fide ... -egit censeri Israelita quam sanguine *Iudaeus quidam*. THEOD. MOPS. in Gal. 4, 12 p. 65, 18 -egi extra legem vivere (*var. l.* post elegi). RVSTIC. c. aceph. p. 1170ᴰ *Nestorius* Christi genitricem, non dei genitricem vocare virginem magis -egit. *al.* *β* ut: THEOD. MOPS. in Tit. 1, 7 p. 239, 17 *apostolorum* nomine se vocari grave existimantes, -erunt, ut ... episcoporum sibi vocabula vindicarent.

c *absolute*: THEOD. MOPS. in Gal. 2, 15 sq. p. 28, 13 qua *specie instructionis Paulus* nos legitimo animo praeparasset -ere (*sc. eorum, quae petenda sunt, praelectionem secundum legem divinam facere; p. 28, 19* ut quod volumus eligamus).

B *-it deus, Christus* (*saepe cum respectu praedestinandi, e. g. p. 689, 4 sqq. 17*): ITALA psalm. 131, 13 sq. (Sangerm. *al.*) quoniam elegit dominus Sion, -egit eam in habitationem suam; '... hic habitabo,

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quoniam -egi eam' (*gr.* ἥρετίσατο ..., ἡρετισάμην, *Vulg.* elegit ..., elegi; *cf. e. g.* ARNOB. *ad l.* p. 534D elegit Sion sanctam, scilicet ... ecclesiam, quam -egit praescius in habitationem sibi). Eph. 1, 4 (Mar. Victorin. adv. Arium 1, 21 *al.*) *deus* -egit nos ante constitutionem mundi (*gr.* ἐξελέξατο, *Vulg.* elegit). PASS. Marculi Migne 8, 760D *Marculus* olim -tus et praedestinatus a domino. AMBROSIAST. in I Cor. 9, 21, 3 *Christum* deus ad iudicandum mundum -egit. AVG. in psalm. 51, 1 l. 20 cum ... David deus elegisset, et -egisset, et praedestinasset ad regnum. Ps. AVG. serm. ed. Mai 70, 1 *deus* voluit appellari Felicem, quem -erat martyrem. CHROMAT. serm. 22, 3 L. inter ... apostolos Iohannes -itur *a Christo*. SEV. MINOR. p. 742B (l. 540 V.) quos *monachos* dominus testes ... -egit. CASSIAN. conl. 13, 15, 1 apostolos ... spontanea gratiae suae dignatione -egit *Christus*. Ps. TIT. epist. l. 39 *Iepthae filia* deo -ta promissa paterna ... complens. LEO M. serm. 31, 2 *Christus* Bethlehem -egit nativitati, Hierosolimam passioni. PROSP. vocat. gent. 2, 33 p. 718D minui non potest summa *membrorum corporis Christi* praecognita atque in Christo ante saecula aeterna -ta. SACR. Gelas. 1625 M. *anima mortui* gratificet ... in sublimi solio patrum -torum. Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 49, 3 G. 'diligit ... portas Sion super ... tabernacula Iacob' (*psalm. 86, 2*), id est: respuit synagogam et -egit ecclesiam. ARATOR act. 1, 54 ad messem -ta manus (*sc. apostoli*; praelata *var. l.*). TRANSIT. Mar. (rec. B 1) 15 domine, -egisti (elegisti *rec. B 2*) ancillam tuam *Mariam* ⌊fieri⌋ immaculatum tibi thalamum, et nos (*i. apostolos*) famulos tuos in ministerium tuum (⌊ ⌋ *potius inf. fin. quam acc. c. inf., sed exemplum fortasse medio aevo tribuendum est*). *al.*

deriv.: praelectio, praelector, praeliganeus. *Frīis-Jensen.*

praelepidus, -a, -um. *a* prae *et* lepidus. *i. q. valde lepidus, admodum venustus* (*cum respectu formae externae; accedit abl. limit.*): IVL. VAL. 1, 3 *Ammonem* canum caesarie ... et ore -um, temporibus tamen ... cornibus asperatum.

praelevo, -āvī, -āre. *a* prae *et* levare. *i. q. antea levare, extollere*: ITALA psalm. 67, 32 (Ambr. spir. 2, 10, 112) Aethiopia -vit manus suas deo (-bit, elevavit, praevalebit *var. ll.; versum affert Ambr. illustrans Ier. 38, 10 sqq., ubi Abdemelech [sc. typus ecclesiae] prophetam e lacu funibus levavisse narratur; aliter Sangerm. al.* = *Vulg.* praeveniet manus, *gr.* προφθάσει, *Hier. psalt. sec. Hebr.* festinet dare manus).

praeli- *v. etiam* proeli-.

praelībāmen, -inis *n.* *a* praelibare. *i. quod praelibatur, primitiae* (*in imagine oblationis sacrae de hominibus, qui primi baptizati sunt*): IND. capp. bibl. cod. R I Cor. 11 p. 173 W.-Wh. de -a Stephana (*syntaxi turbata*; de *cum acc. v. vol. V 1, 43, 30 sqq.; ad rem v. I Cor. 1, 16* baptizavi ... Stephanae domum *et 16, 15* sunt primitiae Achaiae *domus Stephanae et Fortunati* [*gr.* ἀπαρχή]).

praelībāmentum, -ī *n.* *a* praelibare. *i. quod praelibatur, rudimenta*: SERV. gramm. IV 448, 15 de ... figuris quaedam -a (perliva- *cod.*) posuerunt grammatici; nam ⟨sunt⟩ ipsi auctores, qui specialiter opus ... de hac re ... fecerunt.

praelībātio, -ōnis *f.* *a* praelibare. *i. q. actio praelibandi:* *sacrificando*: PAVL. FEST. p. 235 praemetium, quod -is causa ante praemetitur (*cf. p. 701, 21*). *detrahendo, violando*: TERT. anim. 58, 2 *animas non ante finem temporum puniri,* quia salvum debet esse ... in iudicio divino negotium suum sine ulla -e sententiae (*cf. 58, 3* delibari putas iudicium, an incipi?). *fruendo, gustando*: AMBR. Isaac 3, 8 ii qui se osculantur non sunt labiorum -e contenti, sed spiritum suum invicem sibi videntur infundere. MAX. TAVR. serm. app. 9 p. 862B *infantes* haurire ... cibos, nisi multa et assidua -e, non possunt. *breviter commemorando*: EPIST. pontif. 1056 Conc.S IV 2 p. 127, 24 -e ... sextae actionis ostenditur, quia *canones* ... in septima continentur (*cf. p. 690, 79*).

praelīber, -a, -um. *a* prae *et* liber. *i. q. valde (vel potius omnino) liber*: PRVD. apoth. 87 liquido -a motu, subdita nec cuiquam *natura superni ignis, sc. dei* (per- *var. l.*).

***praelībo,** -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* libare. *scribitur* -liv- *in codd. saec. VII Ambros.* AMBR. in Luc. 5, 113, *Veron.* SACR. Leon. 1201. *de notione*: GLOSS. -ando: praegustando. -at: leviter tingit. -ret: praegustaret. *al.* *legitur inde a* STAT. (*bis*), TERT. (*ter*). [*confunditur in codd. cum* prolibare AMBR. spir. 2, 13, 152, libare BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 5 p. 14, 23, proeliare HEGES. 3, 24, 1 p. 230, 20 *et al., cum voce medii aevi* praelibrare PETR. CHRYS. serm. 146, 9 SIDON. carm. 7, 223 (*cf. falsam var. l. pro* perlibrare STAT. Ach. 1, 762, *quam vix recte defendit Ernout, Rev. Phil. 29, 1955, 124*).]

I *actio -andi fit variis modis:* **A** *praebendi, i. q. antea libare, sc. antea offerre sim.* (*vi praeverbii evanida* FVLG.): **1** *deo, sc. in re sacra* (*cf. p. 690, 83*): STAT. Theb. 4, 464 Manto exceptum pateris -at sanguen. CASSIOD. Ios. antiq. 3, 206 *tabernaculi* vasa ex oleo -to *curabat* (*sec. falsam var. l. gr.* προθυομένῳ; *restituendum videtur* προσχριομένῳ). **2** *homini:* *in imagine potum offerentis* (*vi praeverbii evanida; an cogites de notione q. e. summatim haurire?*): FVLG. Virg. cont. p. 86, 16 (*verba Virgilii*) de nostro torrentis ingenii impetu breviorem urnulam -bo. *in praefiguratione* (*cf. p. 690, 3. 38*): MAX. TAVR. hom. 23 p. 273A quod aquae novo sint ordine in vina mutatae (*Ioh. 2, 1 sqq.*), novi nobis poculi -tum est sacramentum.

B *gustandi, fruendi, utendi sim.:* **1** *usu communi -antur:* **a** *cibi et potus:* **α** *vigente vi praeverbii i. q. antea libare:* *de praegustatore, qui potiones gustu explorat*: STAT. silv. 3, 4, 60 -are verendum nectar *in aula Domitiani.* *de muliere sacramenta praefigurante* (*eo quod pedes Christi unxit, Luc. 7, 38; cf. p. 689, 80*): PAVL. NOL. epist. 23, 32 ipsum vivum ... panem ... ore praesumpsit, sanguinem quoque calicis, antequam fieret calix sanguinis, osculis sugentibus -vit. *de variis*: CASSIAN. conl. 2, 26, 2 hora nona ... uno paxamatio -to aliud ... in vesperam reservemus (*cf. 3* uno p. iam praemisso). CONSTANTIVS vita Germ. 3 in refectionibus primum cinerem -vit (-bat *var. l.*), deinde panem ordeaceum sumpsit. **β** *vi praeverbii evanida i. q. libare, gustare sim.*: AVG. serm. dub. 372, 2, 2 *ad nuptias* (*Matth. 22, 2 sqq.*) invitata est ... gentium multitudo; ipsa ... accepit ... non viles epulas, ... sed ... Christi carnem -vit et sanguinem. GREG. TVR. Franc. 10, 24 p. 516, 8 *numquam* dies praeteriit ..., quod sine paupere epulum -asset *beneficus quidam* (*postea*: cibum capere). VITAE patr. Iurens. 66 M. vinum ... vel leviter -are (*postea*: degustaret).

b *varia incorporea, i. q. antea libare, sc. fere attingere sim. sive anticipando sive praeveniendo* (*vel ante aliam actionem* BOETH.): SCHOL. Cic. Bob. p. 113, 7 ut, antequam argumentationes impleat, victoriam -et in ipsis propositionibus *Cicero*. AMBR. fug. saec. 2, 10 p. 170, 4 qui non potest cognitionem boni illius, *i. dei*, -are (BOETH. in Porph comm. pr. 1, 7 p. 19, 7 haec ... nisi -ta generis specieique cognitione sciri non possunt). in Luc. 5, 113 diripit regnum *caelorum* (*Matth. 11, 12*) illa quae fluxu sanguinis laborabat; nam furtivo quodam tactu sanitatis remedium -vit (*Luc. 8, 44*). HEGES. 3, 24, 1 p. 230, 20 licet -are (proeliare *var. l.*) bellum, ..., rapere victoriam, dum adiumenta veniunt (*cf. gr. 3, 481* ἁρπάσαι ... καὶ ... φθάνειν). RVFIN. patr. 2, 26 l. 106 S. ipso *Christo* mediante et -ante eas *benedictiones homini datas*. CASSIAN. conl. 7, 6, 4 *qui* eam *mensurae plenitudinem* (*Eph. 4, 13*) ... adhuc in hoc saeculo positus -arit (*antea*: praemeditatus). SACR. Leon. 723 sancti Xysti ... natalicia -antes (*inter preces ipsius natalis insertum tamen ad vigiliam spectat, v. Feltoe, 1896, 199 ad l. et cf. supra p. 518, 41. 597, 21*). 1201 *Felicitas*, quod nomine -vit, rebus implevit. GREG. M. dial. 4, 27, 9 mysteria caelestia non per somnium, sed vigilando -are. GREG. ANTIOCH. bapt. 2 Migne gr. 88, 1868A (*verba Iohannis baptistae*) in utero ... exsultabam ... tuam, *Christe*, praecedens -ans nativitatem (*Migne gr. 10, 1181A* προεορτάζων; praecedens *delendum, an pleonastice duo verba posuit interpres?*). *praefigurando* (*cf. p. 689, 80*): PETR. CHRYS. serm. 166, 3 *ut diluvio* baptismatis formam terra ... -ret.

2 *vi deflexa cum respectu experiendi, temptandi e colore gustandi derivando (cf. supra l. 1) fere i. q. (antea) examinare, probare (fortasse etiam comprobare l. 46. 48; evanescit fere vis praeverbii)*: SIDON. carm. 7, 223 *rex* te paulatim -at (-librat *var. l.*) sensibus imis atque animis: vult esse suum (*item -atur homo*: GREG. TVR. Mart. 2, 4 qui *servus* erat ei in commissis prumptuariis -tus ['*praeter ceteros degustatus, i. e. probatus*' *Krusch in indice p. 956*]). CLAVD. MAM. anim. 2, 12 p. 146, 17 iuxta -tam tacita discussione rationem ... videamus. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 24, 6 experiamur ..., utrum -verit (spreverit *ed. princ.*) Christus ... Cananitidis in oratione sermonem, an fortassis exasperet ineptiam supplicantis; 'o mulier', ait, 'magna est fides tua' (*Matth. 15, 28*). *huc vergit* (*servata quodammodo notione communi gustandi, usu cognoscendi sim.*): PAVL. PETRIC. Mart. 4, 606 *qui paulo ante monachus factus est,* vix -tum cupiens laxare rigorem *disciplinae.*

II *actio -andi fit dicendo, scribendo* (*cf. imag. sub IA2; aliter l. 19.* GLOSS.L V Abba PRAE 43 -vimus: aliqua contulimus, aliqua diximus, ⌊vel summatim collegimus⌋ [*add. cod. Vat.*]. *accedit obi. acc. passim [saepe pron. vel adi. neutr.; explicantur oratione recta l. 71, enunt. secund. l. 84, praepos.* de *l. 69. p. 691, 7; cum struct. separativa p. 691, 17. 21], interrog. obliqua* VITA Hil. Arel. 2 l. 28; *absolute fortasse* AVELL. p. 665, 20 BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 5 p. 14, 16): **A** *vi praeverbii temporali i. q. antea libare, dicendo vel scribendo praemittere*: **1** *antequam eadem suppleantur, fusius tractentur* (*sc. anticipando*): TERT. resurr. 2 p. 26, 8 Christo ... servabatur omnia retro (*sc. in vetere testamento*) occulta nudare, ... ⌊-ta supplere⌋, praedicta repraesentare (⌊ ⌋ *sed fortasse usu generali comprehenduntur etiam actiones sim.*). 2 p. 28, 18 sq. ut quaedam -ari sollemne est, ita et differri necesse est, dummodo et -ta suppleantur suo corpore et dilata reddantur suo nomine. TREB. trig. tyr. 13, 1 multa de hoc *Macriano Iuniore* in patris imperio -ta sunt (VOPISC. Tac. 16, 7 haec ... de Probo). SYMM. or. 1, 21 *id Valentis* laudibus ... reservetur; unum ... hoc -asse sufficiet: '...'. epist. 6, 68 sume ... -tam salutationem, quam ... voce proxime deferemus. 9, 22 haec interim pro tempore -vimus; sed plura tribues *eqs.* AMBR. in Luc. 6, 83 iam illud in superioribus -vimus (*cf.* spir. 2, 13, 152 accipiamus nunc expressius, quod superius -vimus [*var. l.* pro-]. CASSIAN. c. Nest. 7, 2, 1 quas *res* necdum libris superioribus -vi [*postea*: de intactis dicere]). MART. CAP. 1, 2 Hymenaeo -ante disposita. EPIST. pontif. 1056 Conc.S IV 2 p. 127, 21 in actionis sextae terminum iam canonum norma -atur, *quae in septima sequitur. al.* **2** *antequam alia tractentur* (*vel quaelibet fiant l. 82*): SYMM. epist. 1, 74 -o ... salutationem ...; reliqua pars paginae ad causam ... pertinebit. 5, 73 *mos est,* ut ingressi iter -ent primitias scriptionis (*sublucente fortasse imagine rei sacrae, cf. IA1*). FAV. EVL. 2, 1 W. (= p. 2, 8 H.) primum illud existimo -andum, quod ... Pythagoras numeris censet constare

[Scotti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

naturam (*nisi ad B; distinguitur 20, 2* sequenti parte . . . symphoniam mundi . . . referemus). MACR. somn. 1, 3, 1 his -tis antequam ipsa somnii verba tractemus, prius *de somniorum generibus* . . . edisseramus (1, 20, 19 Ps. PRISC. gramm. III 521, 31). Ps. MAX. TAVR. serm. app. 25 p. 900D in -tis exemplis (*sc. antea allatis; an excerptis* [*cf. antea*: plura exempla], *ut ad B pertineat?*). BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 2 p. 6, 23 pauca de accidentibus -are (1, 5 p. 14, 23 [libare *var. l.*]). GREG. M. in Ezech. 1, 2, 21 haec nos in expositionis exordio -asse sufficiat. *al.*

B *vi praeverbii sive evanida sive potius ad usum localem referenda fere i. q. summatim libare, sc. perstringendo vel excerpendo commemorare* (*exempla certiora; cf. l. 1. 5*): SERV. georg. 1, 276 (*antea*: plenissime . . . expressit) rem breviter . . . -at (LEO M. epist. 24, 1 [Conc.S II 4 p. 4, 1] quamvis . . . per libellum . . . querimoniam *suam* miserit, b. tamen aliqua -vit asserens *eqs.* ISID. epist. 8, 3 [*in fine epist. fortasse spuriae*] haec *vobis* . . . b. -vi). Aen. 2, 506 hanc opinionem plene Vergilius sequitur, licet etiam illam -et (perhibet *var. l.*). CLAVD. MAM. anim. praef. p. 19, 17 *primus liber* quippiam ex geometricis . . . regulis modeste ac moderate et quam potuit parciter -vit (IORD. Rom. 6 ex diversis voluminibus maiorum -ans aliqua floscula . . . in unum redigere *cupio. cf.* 114 aliqua exinde -ans multa supersedi). ENNOD. epist. 9, 23, 2 p. 245, 9 satis modicum de illa meritorum messe -o (*opp.* maius aliquid . . . depromere). VEN. FORT. carm. 5, 5 praef. 1 etsi non aliqua compte, saltim comiter -are.

deriv.: praelibamen, praelibamentum, praelibatio.

praelicenter *adv.* *a* prae *et* licenter. *i. q. admodum, nimis licenter: potius contra normam*: GELL. 16, 7, 1 Laberius in mimis . . . oppido quam verba finxit -r (*cf. 16, 7 tit.* licentius petulantiusque). AMM. 17, 8, 3 *Salios* ausos olim in Romano solo . . . habitacula sibi figere -r. 28, 4, 25 aurigam . . . audentem omnia -r (*sc. calumniando*). *potius contra modum*: AMM. 16, 5, 3 *Constantius in libello* -r disponens, quid in convivio Caesaris impendi deberet.

praelīcio, -āvī, -āre. *a* prae *et* liciare. *i. q. antea liciare* (*translate de creatore, qui antea constituit quae postea explicantur*): VINCENT. LER. 23, 7 hunc ratum *esse* . . . crescendi ordinem, si eas semper in grandioribus partes ac formas numerus detexat aetatis, quas in parvulis creatoris sapientia -verat (praeform- *Baluzius*). *Scotti.*

praeligāmen, -inis *n.* *a* praeligare. *i. quod praeligatur, sc. in re magica de amuleto* (*cf. vol. VII 2, 1379, 46*): MARCELL. med. 8, 57 lippitudo . . . depelletur, si in charta . . . scribas et collo . . . licio suspendas: '. . .', et hoc -n (-laeg-, -leg- *codd.*) purus castus facias (8, 58 in faciendo ac suscipiendo -e). 8, 59 collo gestandum -n. 29, 26 dum utetur quis hoc -e, abstineat venere. 31, 33 *aegrotum* nudum . . . -e illo cinges.

praeligāneus, -a, -um. *a* praelegere (-lig-), *quod apud auctores multo posteriores traditur* (*v. p. 687, 57*). *fere i. q. antea lectus, non nisi de vino, quod ex uvis ante communem vindemiam lectis factum est* (*cf.* [vinum] passum *vol. X 1, 200, 75 et 201, 15, ubi notio similiter ab uvis transiit ad vinum*): CATO agr. 23, 2 uvas miscellas, vinum -um quod operarii bibant, ubi tempus erit, legito.

1. praeligo, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* ligare. GLOSS. -o: *προδεσμῶ. legitur singulis fere locis inde a* PLAVTO, CIC., LIV., *sed ter decies apud* PLIN. nat. [*e coni. vix recta* -ta *pro* praedita ARNOB. nat. 5, 23 (*supra p. 575, 13*).]

i. q. ante ligare (*praeverbio quodammodo abundanter illustratur respectus vinculi sim. ante aliquid circumiecti; vix cogites de vi temporali p. 692, 1; adhibetur proprie praeter* PLAVT.; *vinculum indicatur passim ablativo, ponitur pro subi. l. 73; cui quid alligetur indicatur dativo* LIV., PLIN. nat. 28, 42): **1** *-antur partes corporis* (*animal l. 66*): **a** *praecludendo, secludendo: in imag.*: PLAVT. Bacch. 136 (*loq. adolescens et paedagogus*) tua disciplina nec mihi prodest nec tibi. :: o -tum pectus (perre- *var. l.; explicat Ussing ad l.: 'quo sana admonitio penetrare non potest'; alii vix recte pectus incantamentis constrictum intellegunt, cf. Schönbeck, 1981, 20 sq. ad l.*). *corporaliter*: PLIN. nat. 8, 188 dextro teste -to feminas generat *aries* (*in eadem re* 30, 149; *cf. Colum. 6, 28* testiculum . . . obligemus). 28, 146 -to *vesicae iecoris* ore lino crasso (*cf. Diosc. 2, 78, 1 ἀποδήσας τὸ στόμα αὐτῆς λίνῳ*). 30, 40 quo *lino* -ta infra caput vipera pependerit, donec exanimaretur.

b *operiendo, velando*: CIC. inv. 2, 149 *parricidae* os . . . obvolutum est folliculo et -tum. PETRON. 102, 16 -emus vestibus capita et nos in profundum mergamus. SPART. Did. 7, 10 -tis oculis *puerorum.*

c *variis modis cingendi*: PLIN. nat. 28, 42 pollex in pede -tus proximo digito tumores inguinum sedat (allig- *var. l. et Plin. med. 2, 22, 4. item respicitur articulorum ligatura* [*v. e. g. vol. VII 2, 1381, 69 sqq.*]: 29, 32 sistit . . . sanguinem . . . sucida *lana* articulos extremitatium -ans. *cf.* 29, 38 cauda . . . quam artissime -ta ⌊evolsa inde lana⌋ [*abl. instr.*] statim vescuntur *pecora fastidientia*). 28, 63 vulnera nodo Herculis -are.

2 *-antur res variae* (*absolute fort. p. 692, 5*): **a** *quae vinculo sim. afficiuntur* (*cingendae sim.; applicandae* LIV.): **α** *vario usu* (*hucine* SVET. *ex b?*): LIV. 22, 16, 7 faces . . . fascesque virgarum . . . -antur[que] cornibus boum (*cf. e. g. Frontin. strat. 1, 5, 28* ad cornua . . . alligaverat). PLIN. nat. 17, 87 plagam *arboris* . . . oblini fimo et foliis -ari praecipiens *Cato* (*agr. 28, 2 arbores praecisas* summas . . . foliis alligato). 17, 109 salice -ant marginem *fissurae, ne nimis scindatur.* 17, 180 pars *vitis* . . . -ta fructum dat (*antea*: alligari, religari). CAEL. AVR. chron. 3, 8, 117 quadrangulam compaginem immittendam *esse in aquam* -tam loris, in quam erit includendus aegrotans; sed ⌊-anda⌋ compago pelle, ut aquae prohibeat ingressum (⌊ ⌋ *minus probabiliter vim praeverbii temporalem intellexit Drabkin*). **β** *praecludendo*: PLIN. nat. 25, 93 *dictamnum colligentes* in . . . harundine condunt -antque, ne potentia evanescat (*obi. suppl. an absolute?*). 28, 133 sub ipso ore *vasis* . . . -to. HYG. astr. 2, 4 p. 35, 8 Icarum . . . utrem . . . vento plenum -asse (perlig- *var. l.*).

b *ipsa vincula, tegumenta*: RVT. LVP. 2, 7 -to palliolo frigus a capite defendens (-to *Jacob*, prae lectulo *sim. codd.*). VITR. 1, 1, 8 *catapultarum sim. funes* non praecluduntur nec -antur, nisi *aequaliter tenti sunt.* SVET. Iul. 79, 1 *cum quidam* statuae eius coronam lauream candida fascia ⌊-ta⌋ inposuisset (⌊ ⌋ *cod. M*, -tam *rell.*, '*fort. rectius*' *Ihm, ut ad a pertineat locus*).

deriv.: praeligamen. *Friis-Jensen.*

2. praeligo *v.* 2. praelego.

praelīneo, -ātum, -āre. *a* prae *et* lineare. *i. q. antea lineare, praefigurare* (*in explicatione mystica sacrae scripturae; cf. vol. VII 2, 1441, 30—34*): PAVL. NOL. epist. 23, 14 p. 170, 20 in caecitate ipsius *Samson* et in morte divini sacramenta mysterii -ta mirabimur (*inde* CAES. AREL. serm. 120, 4 passionem dominicam -tam esse [-linia- *cod., v. Rev. Bénéd. 16, 1899, 305 ad l. 78*]).

praelino, -lēvī, -litum, -ere *et* praelinio, -linītum, -īre. *a* prae *et* linere (linire). *formae ordinis quarti certae non exstant nisi* -irent LEO M. *et p. p. p.* -nitus CAEL. AVR. chron. 2, 4, 80. *legitur fortasse iam apud* CATONEM (*v. l. 28*), *certe inde a* GELL.

i. q. ante linere: **1** *vi praeverbii locali* (*imagine loci obscurata l. 28*): GELL. 6, 14, 11 *genus dicendi*, cum caste pudiceque ornatur, fit illustrius, cum fucatur atque -itur, fit praestigiosum. 13, 24, 1 Cato (*cf.* or. frg. inc. 10 [174 M.]) . . . villas suas inexcultas . . . ne tectorio quidem -litas fuisse dicit. LEO M. epist. 15, 15 quomodo *haeretici* . . . decipere simplices possent, nisi venenata pocula quodam melle -irent (*eadem imagine*: PROSP. carm. de ingrat. 817 nullo -levit letalia p.m.).

e coni. dub.: FRONTO p. 58, 26 v. d. H. caeno corpus oblitum, calicem melle delitum, mucronem veneno ⟨-litum⟩ (*coni. Orelli, sed etiam aliud compositum verbi linendi suppleri posse bene monuit*). **2** *vi praeverbii temporali* (*si recte sec. notam auctoris consuetudinem agnoscitur*): CAEL. AVR. chron. 2, 4, 80 linteolum apponendum -linitum oleo cocto vel sale et cedria. 3, 8, 120 *squillas* concisas in vas fictile novum -litum mitti ('*sc.* -litum *gypso sim., antequam imponitur operculum*', *Fischer in plagulis*).

praeliquātus *v.* praeliquo. *Bk.*

[praelabitur: **praelīquitur** GLOSS. (*Goetz,* -loq- *trad.; corrige sec. Gloss. IV 156, 5* praefa[ri]tur: praeloquitur).] *Ramminger.*

praeliquo, -ātum, -āre. *a* prae *et* liquare. *non nisi p. p. p.* -atus *i. q. antea liquatus*: CAEL. AVR. chron. 5, 10, 108 *collectionis internae* ruptio fit aliquando paulatim tenuatis primo vomicae tegminibus, ut -tum atque parvum liquorem mittant (*sc. praemature per membranam expressum, transmissum; vix conferas vol. VII 2, 1490, 59 sqq., ut cogites de adi. notionis q. e. valde liquidus*).

praeloco, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* locare. *i. q. ante locare, praeponere* (*sc. vi praeverbii potius locali*): **1** *res: in arte gramm. vel rhet.*: TER. MAVR. 290 consonans si -atur (*opp.* vocalis . . . praedita . . . consonis). 501 rarum esse . . . *ἰῶτα* post *v* subdere, verum . . . nec -ari . . . potest ([*cf. 506* prior locata]. 529 quis *vocalibus*). 643 alteri *vocali* cum -atur *u.* MART. CAP. 5, 522 fit . . . pessima clausula, si pro trochaeo . . . spondeum -veris (pro- *var. l.; postea*: praemiseris). *vario usu*: AVIEN. ora 540 omne late -tis rupibus latus *portus* ambiere cautium cacumina. AVG. gen. ad litt. 7, 17 *sensus omnes praeter tactum* in sola facie -ti (-locuti *var. l.*) sunt . . .; anterior quippe pars posteriori merito praeponitur, quia . . . ab ista sensus, ab illa motus est. PRIMAS. in apoc. 4, 7 l. 162 licet superius (*sc. 101 sqq.*) multorum patrum expositionem . . . maluerim -are, . . . tamen hic *eqs.* **2** *animantes* (*sc. spectandos, imitandos*): CASSIAN. inst. 5, 23, 2 quos *sanctos* ad imitandum gratia Christi velut . . . luminaria omnibus -vit. *Bk.*

***praelocūtio,** -ōnis *f.* *a* praeloqui. *plur. non nisi* CASSIAN. c. Nest. 7, 6, 4 CASSIOD. var. 11, 15, 1.

i. q. actio vel eloquium praeloquentis (*respiciuntur verba scripta praeter l. 72. 75. 81*): **1** *de verbis, quae antecedunt alia verba*: **a** *in principio operis, sermonis, libri sim. positis* (*cf.* ISID. orig. 6, 8, 9 *prooemium* apud nos interpretatum praefatio nuncupatur, quasi -o. *distinguitur* prooemium *l. 79*): SEN. contr. 3 praef. 11 Silo Pompeius . . . haberetur disertus, si a -e dimitteret *auditores.* FRONTIN. strat. 3 praef. nec morabor ulla -e (*cf.* CASSIOD. var. 11, 15, 1 ne vestram laetitiam longis -bus differamus). SVLP. VICT. rhet. 17 p. 322, 15 insinuatio . . . est laboriosa -o, quae fit in admirabili genere causarum. AVG. civ. 7, 6 p. 282, 18 D. in ista -e *Varronis* proposita theologia naturalis (*ad rem v. p. 694, 3*). doctr. christ. 4, 1, 2 expectationem legentium . . . ista -e cohibeo (*sc. praefatiuncula libri quarti; cf. 4, 1, 1* prooemium, *sc. totius operis*). epist. 147, 5 haec -o mea nondum propositam discutit quaestionem, sed . . . *lecturos* praestruit *eqs.* (*de eadem* 147, 6. 11 [pro- *var. l.*]). in euang. Ioh. 63, 1 haec -o . . . intentam fecerit caritatem vestram. *al.* **b** *quolibet loco positis* (*sc. ad alia praeparanda*): AVG. epist. 243, 3 -o . . . superior (*Luc. 14, 26*) cum extrema conclusione (*Luc. 14, 33*) concordat. pecc. orig. 7, 8 hanc

[Scotti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

eius *Caelestii* -em (*antea*: superius . . . praedixerat: '. . .'). 23, 26 id eum *Caelestium* egisse hac -e praemissa, ut *eqs.* (*var. l.* locutione). c. Faust. 22, 47 Iacob quod pro ingenti crimine quattuor obiciuntur uxores, generali -e purgatur. CASSIAN. c. Nest. 7, 6, 4 -bus blandis fallax insidiator egisti, ut *eqs.* (*cf. 7, 6, 4* sancta praemittis, ut perversa suadeas). ENNOD. opusc. 2, 21 p. 294, 9 -i . . . divinum subdidistis exemplum.

2 *de prophetia*: CASSIOD. in psalm. praef. 1 l. 70 *qui prophetat* res incognitas . . . ⌊-is beneficio facit⌋ esse notissimas (per locutionis beneficia *var. l.*).

praelongo, -āvī, -āre. *a* praelongus (*nisi a* prae *et* longus *apud* PLIN.). *i. q. praelongum facere* (*an i. q. ante longiorem facere, ante producere* PLIN.*? pleonastice* VEREC., *nisi intrans., ut non* sol, *sed* tempus *sit subi.*): PLIN. nat. 11, 3 (*de animalibus subtilibus*) qua subtilitate *natura* . . . -vit pedum crura! VEREC. in cant. 6, 13 l. 13 D. *cum sol* super mensuram unius diei tempus longissimum -ret (*cf. Ios. 10, 14* non fuit ante et postea tam longa dies).

praelongus -a, -um. *a* prae *et* longus. *compar. et superl. desunt; nota* quamlibet -us PLIN. nat. 16, 184. [*confunditur in codd. cum* perlongus CHROMAT. serm. 25, 1 L.; *e coni.* OV. met. 6, 673 -a cuspide *Heinsius pro tradito* pro longa.]

i. q. valde vel nimis longus (*sc. vi locali praeter l. 43*): **1** *de armis*: LIV. 22, 46, 5 Gallis Hispanisque . . . dispares . . . gladii, Gallis -i . . ., Hispano . . . brevitate habiles (38, 17, 3 *Gallorum.* TAC. hist. 1, 79, 3 gladii, quos -os utraque manu regunt *Sarmatae*). 31, 39, 10 -is hastis (*de sarisis Macedonum ut*: 37, 42, 4. 38, 7, 12. CVRT. 8, 14, 16 -ae et validae. *de hastis Germanorum*: TAC. hist. 5, 18, 1 ann. 2, 21, 1). **2** *de partibus corporis* (*de ipso homine* QVINT.): PLIN. nat. 8, 121 *chamaeleoni est* cauda -a ([*Arist. hist. anim. 503a19 μακρὰν σφόδρα. cf. Sol. 40, 21* prolixa]. 11, 264 *caudae sunt* -ae saetosis *animalibus,* ut equis [-is saetosae *trad., corr. Mayhoff. cf. Arist. part. anim. 658a33 μακραῖς*]). 10, 67 glottis -am exerit linguam ([*Arist. hist. anim. 597b22 ἐξαγομένην . . . μέχρι πόρρω*]. 11, 171 serpentibus *est lingua* . . ., si extrahas, -a [*Arist. op. c. 508a23 ἐξέρχεται μέχρι πόρρω*]. 11, 173 *apium*). 10, 129. 11, 97 in quodam genere *insectorum* . . . cornua -a *sunt.* 11, 201. 11, 246 *simiarum pedes* sunt . . . ut manus -ae (*var. ll.* -es, -i. *Arist. op. c. 502b5 μεγάλαι*). 11, 258 araneis quibusdam -i accedunt bini *pedes.* 11, 263. 11, 274 -os digitos. QVINT. inst. 6, 3, 67 quod refert Cicero de homine -o (*respicitur de orat. 2, 267* magnum . . . Memmium). **3** *de variis rebus*: PLIN. nat. 13, 46 suum genus . . . *est* dactylis, -a gracilitate curvatis interim. 14, 15 -is dactyli porriguntur acinis. 16, 184 trabis quamlibet -ae. 19, 76 *naporum genus* -um (*Theophr. hist. plant. 7, 4, 2 μακράν*). 25, 137 *lonchitis est* radicibus -is. *cum respectu longi temporis*: QVINT. inst. 10, 3, 32 iuvenem . . . -os habuisse sermones.

deriv.: praelongo.

praeloquium, -ī *n.* *a* praeloqui. *i. q. dictum, sententia sim. antecedens, praelocutio*: ENNOD. epist. 2, 10, 2 p. 49, 19 domni Avieni dictionibus a me debentur ista -a (*sc. initium epistulae meae*). 4, 4, 3 p. 100, 16 ne sinuosis in longum procedant verba -is. *de inscriptione libri*: ENNOD. opusc. 2, 7 p. 289, 17 istud -um (*var. l.* proel-. *antea*: titulus *et* in praenotatione).

ˣpraeloquor, -locūtus sum, -ī. *a* prae *et* loqui. NOT. Tir. 26, 15^{c} -itur. *formae significationis passivae: gerundiv.* HIL. in psalm. 138, 9 AVG. serm. 20, 5. *al., part. perf. p. 694, 58* (*sunt qui huc trahant p. 695, 1. 5*). *legitur inde a* PLAVTO, SEN. *phil.*, QVINT., PLIN. epist.; *saepe apud* AVG. [*confunditur in codd. cum* proloqui *e. g.* HIL. trin. 11, 15 CONSENT. gramm. p. 3, 2 N. (*falsa var. l.* GREG. ILIB. fid. 3, 56), perloqui AVG. anim. 3, 14, 20, loqui RVFIN. symb. 44 (42).]

i. q. antea loqui (*spectat ad verba dicta vel scripta; de actione signorum voce carentium p. 694, 77 sqq.*). *distinguitur* loqui *p. 694, 4. 18. 38; plus minusve abundanter accedunt* ante(a) *l. 70. p. 694, 44. 55,* prius *p. 694, 37, sim. al., v. sub 2b. indiculus structurarum: pendet acc. rei passim, personae hic illic sub 3b, praepos.* de *p. 694, 12 sqq. 695, 1 sqq. al., acc. c. inf. p. 694, 19 sqq. 82 sqq. al., enunt. secund. l. 71. p. 694, 27 sqq. (cf. et p. 694, 50. 65), oratio recta p. 695, 4* (*cf. p. 694, 35. 52 al.*).

1 *loquitur aliquis ante alium*: **a** *ut illum praeveniat*: PLAVT. Rud. 119 qui *servus* praefestinet, ubi erus adsit, -i. 248 occupas -i quae mea oratiost. **b** *qualibet causa*: HIL. in psalm. 128, 5 quid a nobis dici oporteret, quodam ipse *propheta* confessionis exemplo ante -itur. PACIAN. epist. 3, 11 p. 67, 4 quia prior euangelista (*sc. Matthaeus*) de gentibus -tus sit, de solvendo et ligando posterior (*sc. Iohannes*) impleverit (*respiciuntur Matth. 28, 19 et Ioh. 20, 23*). AVG. serm. 20, 5 -endum . . . nobis fuit ex more (*sc. ut sermo presbyteri praeparetur? v. Lambot ad l.; huc spectat fortasse* EVSEB. EMES. serm. 7, 3 donat nobis sermones pater qui -tus est). RVSTIC. Conc.^{s} I 4 p. 182, 28 dignare . . . -i religiositati eius et eum nobis ad persuadendum facilem praeparare.

2 *loquitur aliquis, antequam ipse aliud argumentum proferat*: **a** *respiciuntur varia praemonenda, quibus sequentia quodammodo praeparentur, inducantur* (*sc. sive in prooemio, initio operis vel sermonis sive quolibet loco, antequam novum quid tractetur*): *α cum acc. rei*: SEN. nat. 2, 11, 3 haec necessarium fuit -i dicturo de tonitru *eqs.* QVINT. inst. 4, 1, 2 ea, quae prius quam causam exordiantur ad conciliandos sibi iudicum animos -untur *oratores.* HIL. in psalm. 138, 9 de semita . . ., antequam . . . tractatur *versus psalmi,* non nihilum -endum *est* (*item additur praepos.* de: AVG. civ. 7, 5 p. 281, 14 D. de naturali *theologia* . . . paucissima -itur *Varro* in hoc libro. in psalm. 118 prooem. l. 29 sit huc usque prooemium: iam de ipso *psalmo* est loquendum, de quo istuc visum est -endum. *al.*). SYMM. epist. 3, 41 quod ideo -or, ut *eqs.* 7, 34 salutationis honorificentiam -tus (AVELL. p. 634, 10 CASSIOD. var. 3, 1, 4. 10, 22, 3). AVG. gen. ad litt. 4, 14 p. 111, 25 dicam . . ., quod sentio, haec duo indubitata -ens *eqs.* serm. 23A,1 hoc -tus admonuerim caritatem vestram *eqs.* ENNOD. epist. 9, 8, 1 p. 233, 16 dum inscitiam sublimitas tua -itur, eruditionis secreta patefecit. opusc. 2, 14 p. 292, 10 *ut* illud iure -rentur exordium *episcopi. al.* *β cum praepos.* de: QVINT. inst. 5, 13, 60 de quibus *praeceptis* brevissime -tus, quid ipse sentiam . . . non tacebo. PLIN. epist. 3, 4, 3 collegae . . . de . . . necessitatibus -ti excusare me . . . temptarunt. SVLP. VICT. rhet. 7 p. 317, 4 de communibus omnium periculis -entes, *sc. in exordio.* AVG. civ. 7, 6 p. 281, 32 D. *dicit* Varro adhuc de naturali theologia -ens . . . se arbitrari *eqs.* BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 219, 22 de quibus singularibus diligentissime -tus nunc de universalibus . . . loquitur *Porphyrius.* *γ pendet acc. c. inf.* (*deest copula* DON.): AQVILA rhet. praef. p. 22, 4 tantum *nobis* -tis (-tus *trad., corr. Ruhnken*), quo maxime orator ab oratore differat, unum hoc . . . esse *eqs.* DON. gramm. IV 393, 3 nos cavenda haec vitia -ti controversiam de nomine pertinacibus relinquemus (*inde* DIOM. gramm. I 453, 6 haec vitia -ti). SCHOL. Cic. Bob. p. 175, 26 quod *genus dicendi* . . . ne pro inepto accipiatur, iam -itur a modo praesentis causae non abhorrere *eqs.* AVG. civ. 18, 27 p. 291, 21 D. quorum *regum* diebus se prophetasse -itur *Isaias* (*sc. Is. 1, 1*). *δ pendet enunt. secund.*: AVG. c. Iulian. 4, 12, 58 *quae Ciceronis* verba . . . antequam interponeres, cautissime -tus es, quod . . . sexuum tangat effectum *auctor.* CONSENT. gramm. p. 3, 2 N. ut, quae sit distantia *inter barbarismum et metaplasmum,* -amur, priusquam *eqs.* (pro- *var. l.*). FAVST. REI. spir. 2, 3 p. 135, 21 -ti sumus, ut actionem nostram . . . catholicis disponamus oraculis. *ε cetera exempla*: PLIN. epist. 4, 5, 3 *libri* amplitudo non sinit me longiore epistula -i. 8, 21, 3 quod *factum* mihi *recitaturo* causam -endi dedit. AVG. anim. 2, 16, 22 in exordio . . . libri modeste . . . -tus est dicens: '. . .' (*eadem structura*: 3, 14, 20 [per- *falsa var. l.*]. c. Maximin. 2, 14, 9). c. Faust. 22, 83 p. 685, 9 sed prius -endum est, ne quemquam . . . offendat, quod *eqs.* serm. 52, 7, 19 iam locutus sum et -tus, et cautos reddidi et cautus fui. FACVND. defens. praef. 4 -i ac praemonere curavi. *al.*

b *respicitur res iam tractata, quae iterum affertur* (*tractatur* CONSVLT. Zacch.): TERT. adv. Iud. 4, 6 sicuti iam -ti sumus (14, 12 CASSIOD. in psalm. 142, 1 l. 12. *cf.* AVG. in euang. Ioh. 17, 4 sicut -tus sum [serm. 51, 8, 12. NOVELL. Iust. 38, 6, *ubi gr. καθάπερ εἰπόντες ἔφθημεν. al.*]). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 130, 16 uti ante -ti sumus (GAVDENT. serm. 11, 24 G.). SCHOL. Cic. Bob. p. 160, 4 de . . . acerbitate iam sumus in argumento -ti (AVG. serm. 117, 8, 11 iam -ti sumus coaeva nos quaerere. *adde l. 41*). HIER. Didym. spir. 43 p. 140^{A} et superius -ti sumus in omnibus sanctis . . . gratiam fuisse versatam (MVTIAN. Chrysost. hom. 33, 2 p. 445/6 quod s. -tus est [*gr. p. 227 ὅπερ ἀνωτέρω ἔλεγε*]). AVG. in euang. Ioh. 20, 5 hoc . . . paulo ante -tus sum, quia *eqs.* nupt. et concup. 2, 14, 28 p. 282, 5 sic . . . ⌊fuerat -tus⌋ *Iulianus,* quia '. . .' (-tus, erat -tus *var. ll.*). in psalm. 34, serm. 1, 11 l. 31 de quo *Iob* -ti sumus. 147, 25 l. 2 non denuo laborandum est dicere, quid sit crystallum; -ti enim sumus. quaest. hept. 3, 23 p. 254, 22 quod *pectusculum inpositionis* antea -tus est sacerdoti esse dandum. CONSVLT. Zacch. 1, 1 p. 8, 10 oportunitas praestitit, ut quae olim abusive -bamur, nunc libere . . . proferre liceat. PROSP. resp. ad Vinc. 9. *al.* *part. perf. passive i. q. praedictus, praefatus*: PS. VEN. FORT. vita Leob. 12, 37 (*nisi est medii aevi*) -tus Tyrannus.

3 *loquitur aliquis (aliquid), antequam eveniat, appareat vel manifestetur aliquid* (*aliquis*): **a** *spectat ad famam sim. virorum factorumve praenuntiam*: IVL. VAL. 1, 11 (*Nicolaus ad Alexandrum advenientem*) te Philippi filium fama -ta est ([*gr. Hist. Alex. M. I p. 19, 9 Kr. ἔμαθον . . . ὅτι κτλ.*]. AVG. conf. 5, 3, 3 fama . . . de illo *Fausto* -ta mihi erat, quod esset . . . eruditus). AVSPIC. ad Arbog. 39, 3 cresce meritis, ut -ta populi vox caelo sacra veniat (*antea*: te iam sacerdotio praefiguratum teneo. *an ad 1?*).

b *spectat ad verba vel signa, quibus futura praedicuntur vel praefigurantur*: *α cum acc. rei vel personae*: LACT. inst. 4, 12, 12 Daniel . . . similia -tus est (*4, 12, 10* sic praedicavit *Isaias*). HIL. in psalm. 126, 1 ut miserabilem populi casum . . . prophetae spiritus -atur. trin. 11, 15 in psalmo passionis suae sacramenta prophetico spiritu -tus *Christus* (pro- *var. l.*). PS. AMBR. mans. 42 p. 38^{C} quae ad populum Madian -tus est *rex* (*respicitur num. 22, 4*). RVFIN. symb. 44 (42) quid . . . propheta olim per sanctum spiritum -tus sit (locutus sit *var. l.*). AVG. conf. 13, 36, 51 *ut* hoc -atur nobis vox libri tui, quod *eqs.* c. Faust. 12, 8 p. 336, 28 omnia . . . Christum et ecclesiam -untur (*sc. in creatura, cf.* in psalm. 47, 1 aliquid etiam -tus est deus in illo opere suo). SACR. Gelas. 58 M. quem *Christum* (*sc. venturum?*) . . . sollempnitatis (*i. epiphaniae*) pia munera -untur. MAX. TAVR. serm. 62 p. 660^{C} dei filium ut propheta -itur *Iohannes baptista. al.* *β cetera exempla*: LACT. inst. 1, 6, 13 *sibylla* Erythraeam se nominatuiri -ta est (*pendet acc. c. inf. ut*: 4, 13, 21 ascensurum esse florem -tus est *Isaias* [pro- *var. l.*]. epit. 42, 2 HIL. trin. 5, 27). HIER. chron. a. Abr. 2047 prophetias, quae de eo *Christo*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fuerant -tae (*item pendet praepos.* de: AVG. in euang. Ioh. 16, 7 de illo *Christo* . . . psalmus [*86, 5*] -tus est dicens *eqs.* IVLIAN. in Iob 19, 25 de . . . resurrectione. *al.*). epist. 149, 2, 1 (*spuria*) in eis *prophetis* domino -ente: '. . .'. PAVL. NOL. epist. 12, 2 *Christus* per legem praeformatus, per prophetas -tus. *part. praes.* -ens *pro subst. masc.* (*accedit gen. obi.*): PS. CYPR. Iud. incred. 4 p. 124, 6 qui per prophetas ante adventus mei futuri -ens fueram.

deriv.: praelocutio, praeloquium. *Scotti.*

praelōtus *v.* praelavo.

praelūbricus, -a, -um. *a* prae *et* lubricus. *i. q. valde lubricus* (*sc. valde flexilis, cf. vol. VII 2, 1687, 37 sqq., maxime 40*): ENNOD. carm. 2, 46, 1 (*de muraenula aurea*) ⌊spiritus⌋ exhausto volitat -us auro (⌊ ⌋ *tropice de filo tenuissimo, cf. 2, 47, 2* flamina fulva). *Bk.*

praelūceo, -xī, -ēre. *a* prae *et* lucere. *formas stirpis perf. vix ad* praelucesco *trahas.* *legitur singulis fere locis inde a* VARRONE, CIC., SALL., HOR. [*confunditur in codd. cum* praeludere STAT. silv. 1, 2, 89 RVFIN. Orig. in lev. 12, 1 p. 455, 9 (*restit. e coni. dub.* CAEL. AVR. chron. 1, 4, 105).]

1 *vi praeverbii locali i. q. ante lucere, sc. ducendo, viam monstrando lucere:* **a** *intransitive* (*accedit dat. saepe* [*cf. exemplar elocutionis* -o mihi lumine ARVS. gramm. VII 503, 15 *sec.* SALL. *sub β, quem affert*], coram *l. 35*): *α -ent quaecumque lucem emittunt*: VARRO frg. Adnot. Lucan. 2, 356 venienti novae nuptae funal -at ([*cf. quae in Maia 37, 1985, 255 sqq. exposui*]. FLOR. epit. 2, 2, 10 *et* VIR. ill. 38, 4 *v. supra p. 439, 31. 47. cf.* SERV. auct. Aen. 11, 143 his *funalibus candelis* -entibus . . . mortui *efferuntur*). FEST. p. 289 qua *face* -ente nova nupta deducta est (*item in nuptiis*: MART. 12, 42, 3 SERV. Aen. 4, 167. *ceterum*: AMM. 18, 6, 15 duci. SERV. auct. Aen. 11, 143 *v. infra*). PHAEDR. 4, 11, 9 ne ignis . . . facinori *furis* -at. SEN. Tro. 900 (*loq. Andromacha*) thalamis Troia -et novis. PLIN. nat. 32, 141 ut baculum *ardens* . . . -at. SOL. 32, 43 machinas ad -endi ministerium fabricatas pharos dicunt (*de iisdem*: AMM. 22, 8, 8 -entem navibus . . . turrim. 22, 16, 9). SERV. auct. Aen. 11, 143 (*e Varrone et Verrio*) *cadaver* in urbem infertur cereis facibusque -entibus (GREG. TVR. Franc. 8, 5 p. 374, 11 -entibus coram eo *rege* lyghnis ac c.). MAXIM. epist. Migne suppl. 1, 1094 (*in imag.*) opinionis tuae lampada -ente. *β -ent animantes lumine usi: proprie*: SALL. hist. frg. 4, 15 praedatores facibus sibi -entes (APVL. met. 10, 32, 1 dominae. ARNOB. nat. 5, 24 sibi. *cf.* APVL. met. 4, 35, 2 *taedis nuptialibus*). STAT. silv. 1, 2, 89 (*verba Amoris*) *Leandro* natanti -xi (-lusi *var. l.*). SVET. Aug. 29, 3 servum . . . -entem. *in imagine*: Ps. CIC. in Sall. 5 ego meis maioribus virtute mea -xi (pro- *var. l.*), ut *noti fiant* . . ., tu tuis . . . offudisti tenebras. ITALA Luc. 1, 79 (cod. e) *Christus* visitavit nos . . . -ere eis qui in tenebris sunt *eqs.* (*Vulg.* illuminare, *gr. ἐπιφᾶναι*). PAVL. NOL. carm. 19, 229 *Christus* voluit sibi -ere . . . Felicem, ut nostras isto decerperet umbras sidere (*nisi ad 3*). epist. 5, 18 *dominus* -ens tibi in lumine vultus sui.

b *accedit obi.* (*si contuleris vol. VII 2, 1696, 51 sqq. et 34 sqq., intellegendum videbitur obi. rei, quam quis -ere faciat [sc. vi causativa], potius quam obi. int. lucis emissae; in imag. vel translate*): CIC. Lael. 23 *amicitia* bonam spem -et in posterum (bona spe *pars codd.; v. Seyffert-Müller ad l., 1876, 155 sq.*). AVSON. 322, 95 p. 266 P. his ego quaesivi meritum . . . nepoti consul avus ⌊lumenque⌋ tuae -o vitae (⌊ ⌋ *acc.; sed nom. intellegit Müller, Syntax des . . . Akk., 1908, 37*; -at *var. l.*).

2 *vi praeverbii comparativa i. q. prae aliis lucere, sc. praefulgere sim. (accedit dat. l. 56. 64); -ent quae percipiuntur potius*: **a** *oculis*: HOR. epist. 1, 1, 83 nullus in orbe sinus Bais -et amoenis. SEN. contr. 1, 6, 4 fastigatis supra tectis auro puro fulgens -et Capitolium. AMM. 26, 9, 9 a vespertino ortu luna -ens in diem (*item part. praes. fere pro adi.*: PAVL. NOL. carm. 28, 31 *in atrio* -ens cantharus exstat [*cf. epist. 32, 15* (*vers.*) nitens]. AVG. gen. ad litt. imperf. p. 467, 12 quia . . . terra est informior et minus -ens quam cetera *elementa* [*467, 7* carens luce]).

b *mente:* *α eo quod aliis praestant*: SYMM. pater Symm. epist. 1, 2, 5 (vers. 2) cedenti cui non -erit Amnius unus? (*cum dat. ut*: PAVL. NOL. epist. 29, 12 p. 259, 9 splendoribus vanitatis *senatorum* -bat christianae humilitatis gratia *Melaniae*. AVSPIC. ad Arbog. 10, 4 tu -es omnibus [praecluis *var. l.*]). CIL VI 1735, 12 (*saec. V*) quod illis *meritis* summus in curiis . . . sententia ⟨pariter ac⟩ vetustate -et (*item cum abl.*: CASSIOD. var. 1, 43, 5 huic . . . talibus meritis -enti. 2, 3, 3 prudentiae facibus . . . -xit in curia). *β eo quod conspicua sunt, apparent*: PS. PHILO antiq. 37, 3 (*loq. rubus, v. iud. 9, 15*) veritas in specie spinae -bat (*cf. exod. 3, 2 sqq.*). AMBR. off. 1, 45, 218 (219) in quo *ordine et modo* vere -et *decorum*. PETIL. Aug. c. Petil. 2, 37, 85 p. 70, 2 ut haec ab apostolis facta -ant, eorum actibus edocemur. DIONYS. EXIG. praef. 3, 3 ut in *vestris moribus* . . . eius *magistri* . . . videantur opera -ere (per- *ed. Florent.; e cod.?*).

3 *vi praeverbii temporali i. q. antea lucere* (GLOSS.^{L} V Aa P 1001 -xit: ante lucem apparuit. *ceterum non nisi translate; v. etiam l. 45*): *in praefiguratione christiana*: RVFIN. Orig. in lev. 12, 1 p. 455, 9 quia apud ipsos *Iudaeos* adumbratio quaedam et imago -erat (-lus- *var. l.*) veritatis. ANIAN. Chrysost. hom. 3, 3 duorum populorum typum esse hos puerulos (*Phares et Zara, gen. 38, 27 sqq.*) eoque pertinere, ut intellegas posterioris populi rem publicam -isse ortui prioris (*Migne gr. 57, 35 προεξέλαμψε*). *in qualibet significatione futurorum*: CONC.^{S} I 2 p. 89, 16 ut iam tunc futuri in eodem episcopatus insignia -rent.

part. praes. praelūcēns *vergit in usum adi. p. 695, 58 sqq.*

praelūcēsco, -ere. *a* prae *et* lucescere. *de formis stirpis perf. v. sub* praeluceo. *vi incohativa detersa fere i. q. praelucere* (*sc. monstrando*): GREG. TVR. Franc. 10, 31 p. 535, 2 -ente (*scribitur et* -lucis-; rel- *var. l.*) cereo visitare *martyrum reliquias.*

praelūcidus, -a, -um. *a* prae *et* lucidus. [*falsa var. l. pro* perlucidus CASSIOD. var. 6, 14, 2 (*cf.* CYPR. GALL. exod. 1033 [-us *et* perliquidus *trad.*, perlucidus *Peiper, cf. num. 551 et e. g. Epist. Sapph. 157*]); -um *temptavit O. Müller loco corrupto* NAEV. com. 93^{c}, *v. vol. X 1, 141, 25 sqq.*] *i. q. valde lucidus*: PLIN. nat. 37, 88 arabicae *sardonyches* excellunt candore, circulo -o (*postea*: renidente, nitente). *Ramminger.*

praelūdo, -sī, -sum, -ere. *a* prae *et* ludere. *scribitur* pre- *in pap. Paris.* ALC. AVIT. hom. 24 p. 145, 28. *al.* NOT. Tir. 50, 16^{c} -it *et* -sit (*uno tantum codice*). *legitur inde a* STAT., GELL. [*confunditur in codd. cum* praecludere FLOR. epit. 4, 2, 2 AMBR. Hel. 13, 47 *et maxime cum* proludere AMBR. Hel. 13, 47 MACR. Sat. 2, 2, 15 (*v. et l. 64; falsa var. l.* OV. ars 3, 515 SEN. Tro. 182 PLIN. nat. 37, 19. *al.*).]

i. q. ante ludere (*vi praeverbii temporali praeter 2b; usurpatur sive transitive [v. infra sub 2a nec non l. 29, vix etiam l. 38. 45; pro obi. ponitur inf. l. 39] sive intransitive [cum dat. l. 31. 77, cf.* in *c. abl. l. 48; ceterum accedit abl. e. g. l. 34. 56 sqq.]; cf.* proludo, *quocum saepe confunditur*): **1** *scribendo, loquendo:* **a** *generatim, sc. antequam alia dicuntur, scribuntur:* *α respiciuntur carmina minora, leviora, quae quis scribit, antequam aggrediatur maiora* (*sc. carmina praeter l. 32*): STAT. silv. 1 praef. *nullus est poeta,* qui non aliquid operibus suis stilo remissiore -erit (*cum obi. acc. ut*: PHOC. carm. de Verg. 84 culicis tenui -sit funera versu. *vix addas* SERV. *infra*). Ach. 1, 19 magnus . . . tibi, *Domitiane carmine heroico celebrande,* -it Achilles (*i. Achilleis; ad dat. cf. l. 29. 77*). GELL. 19, 11, 2 cum tragoediis . . . faciendis -ret *Plato iuvenis* (*antea*: quibus *versiculis* . . . luserit. *eadem fere* MACR. Sat. 2, 2, 15 [pro- *var. l.*]. *item c. abl.*: AVSON. 412, 6 p. 270, 28 P. paucis iambicis. SERV. auct. ecl. 6, 5 quatenus vires suas levioribus [*trad.*; leviora *Thilo*] -endo ad altiora narranda praepararet *poeta*). *β vario usu*: HIER. in Gal. 1, 1 p. 311^{B} quod . . . in sequentibus, nunc quasi occulto sermone -ens, manifestius facit. hom. Orig. in Ezech. 4, 1 p. 359, 22 hoc, quod asserere sermo -it (in Mich. 7, 8—13 l. 435 quasi ex superfluo otiosus s. -erit. HERACL. Alc. Avit. epist. 54 p. 83, 15). AVG. mag. 8, 21, 4 -o tecum non ludendi gratia, sed exercendi vires et mentis aciem. BOETH. syll. categ. introd. p. 761^{C} in quibus *studiis* . . . quadam quasi intelligentiae luctatione -rent (*postea*: brevior . . . doctrina, . . . *προλεγόμενα*). CASSIOD. in psalm. 56, 1 (praef.) l. 23 quae (*potius fem. attributive quam neutr. pro obi.*) imagines rerum in hoc titulo . . . -unt (*antea*: allusione).

b *speciatim, sc. futura adnuntiando*: IVLIAN. in Os. 2, 21—24 haec . . . suavitas gaudiorum *promissorum* . . . in illa aetate -sit (-clus- *Migne 21, 980^{A} per errorem*), cum est Babylonis soluta captivitas.

2 *quolibet modo:* **a** *vi praeverbii temporali:* *α cum respectu praeparandi vel se exercendi:* Ⓘ *-unt pugnaturi, bellaturi* (*in imag.* EPIST., VAL. CEM., AMBR. Hel., PAVL. PETRIC.): *intransitive*: FLOR. epit. 4, 2, 2 Mariana . . . Cinnanaque rabies iam intra urbem -erat (-clus- *codd. plerique*), quasi experiretur *bella civilia posteriora.* AMBR. hex. 6, 4, 26 nondum cervo cornua *sunt,* et tamen fronte -it. Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 5, 7 p. 763 quod in Hierosolymam copiis et apparatu -ret *Simon* (*gr. 4, 513 προγυμνάζων*). EPIST. pontif. 628 Schwartz p. 56, 27 quod duobus cornibus -endo . . . Iesum solvere niteretur antichristus. VAL. CEM. hom. 16, 5 (*comparatur rudis miles, qui* vulnera ludendo componit) in similibus . . . -endum nobis *Christianis* est. ISID. Goth. 70 chron. II p. 294, 24 exercere . . . sese telis ac proeliis -ere (*dat. an abl.? cf. l. 63. 76*). *transitive*: AVIEN. orb. terr. 1365 discursu . . . sacro -it proelia Liber *in India* (AMBR. off. 1, 10, 32 *militaturus* tamquam in procinctu positus -it proelium [*var. l.* pro- *praetulit Testard, ed. 1984, sed sequitur* praetendit *et iteratur* -it, *v. l. 75*]). AMBR. Hel. 13, 47 minoribus poculis velut ferentariis pugna -itur ([pro- *var. l., cf.* praelusorius]. RVT. NAM. 1, 257 solet excussis pugnam -ere glebis *taurus* [*cf. Verg. georg. 3, 234* proludit]). PAVL. PETRIC. Mart. 3, 388 (*in imag.*) classica nondum bellica inexpertis . . . -ere telis. CASSIOD. var. 1, 40 ars . . . bellandi, si non -itur, cum fuerit necessaria, non habetur. Ⓘⓘ *-unt quidlibet facturi: transitive*: IVL. VAL. 2, 6 *Alexander* interitum nostrum (*sc. oratorum, quos sibi dedi postulavit*) molitur civitatisque -it exitium. AMBR. Cain et Ab. 1, 4, 14 p. 349, 19 *voluptas tamquam meretrix* oculis prima temptamenta -ens. *intransitive*: AMBR. off. 1, 10, 32 in mari *navigaturus* . . . prius in fluvio -it. CLAVD. 28, 68 *Theodosius Honorium* parvum . . . triumphis imbuit et magnis docuit -ere fatis (*item cum dat.*: SIDON. epist. 4, 25, 5 in quae *monasteria* . . . solitus escendere iam caelestibus . . . -is habitaculis). MART. BRAC. iact. 6 -it . . . elatio in quibusdam et velut dux . . . suadet, *quae sint gerenda* (*nisi ad b trahas; postea*: praecedit).

β cum respectu praeostendendi sim. (fere alludendo): *pro obi. sunt res significantes*: MAR. VICTORIN. in Gal. 3, 7 hoc *mysterium* (*v. p. 710, 79*). PRVD. ham. 724 accipe gestarum monumenta . . . rerum, -sit quibus historia spectabile signum (*narratur gen. 19, 23 sqq.; vix cum*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

colore praefigurandi, v. Palla, 1981 ad l.). SEDVL. op. pasch. 3, 8 *paralytici* vita . . . funeream -bat imaginem (*carm. pasch. 3, 92* mortis imago fuit). *pro obi. sunt res significatae* (*sc. futurae*): CLAVD. 22, 337 (*Roma affert textum imaginibus ornatum*) hic ego promissam subolem sperataque . . . pignora -si. MAX. TAVR. hom. 65 p. 385[B] *in utero* parvuli . . . gaudia futura -unt (*cf. Luc. 1, 41*). *absolute*: CAEL. AVR. chron. 1, 4, 105 ut augmenti indicia tamquam -ere videantur (praelucere *Bendz, Emendationen, 1954, 55 vix recte*). ALC. AVIT. hom. 24 p. 145, 28 -ens per coniecturam praesentium (*sc. donorum sim.*) contemplatio subsequent⟨i⟩um.

b *vi praeverbii locali:* *-unt* delphines *quasi praesules pompae ceterorum piscium* (*ni fallimur; hucine imagine ducendi p. 696, 79 ?*): AMBR. hex. 5, 1, 2 *in creatione aquatilium* pisces exsilibant de flumine, delphines -bant in fluctibus. *-it* imago *posita in conspectu alicuius*: CASSIAN. conl. 9, 3, 3 *praecedentium* actuum . . . vel sensuum ante oculos imago -ens *orantes avocat* (20, 5, 2 quamdiu ei *peccatori* . . . criminum a. o. i. -erit). VEREC. in cant. 6, 7 D. *qui oculos clausit, irradiantem* splendorem . . . non videt, imaginem tamen quandam sibi -entem agnoscit.

deriv.: praelusio, praelusorius. *Scotti.*

praelum *v.* prelum.

praelumbo, -āre. *a* prae *et* lumbus, *cf.* delumbare. *i. q. percutere ita, ut tundantur vel frangantur lumbi* (*sc. adversi, ut possis vim praeverbii localem accipere, nisi mavis conferre* praecido *vel* praefringo *supra p. 431, 53 sqq. 654, 48*): NOVIVS Atell. 93 coepit unum quemque -are fustibus (*explicat* NON. p. 156, 9 -are: lumbos perfrĭngere [*inde* GLOSS. V 645, 66 l. frangere]).

praelūmino, -ātum, -āre. *a* prae *et* luminare. *i. q. antea illuminare, sc. explicatione antecedenti*: TERT. resurr. 33 p. 72, 18 *omnem* parabolam . . . aut ab ipso *Christo* invenias edissertatam (*e. g. Matth. 13, 18 sqq.*) . . . aut a commentatore euangelii -tam (*e. g. Luc. 18, 1 sqq.*).

[**praelūminōsa** ratio GAIVS inst. 1, 190 *legit Böhm, Hermes 102, 1974, 128, scripturam breviatam audacius solvens*; pretiosa *Studemund in apographo et edd.*]

praelūsio, -ōnis *f.* *a* praeludere (*cf.* GLOSS. I p. 42 -o a ludendo). [*confunditur cum* pro- PANEG. 9, 2, 3; *olim ed. pro* pro- HEGES. 3, 8, 1.]

i. q. actio praeludendi, prolusio, quae actionem principalem, seriam antecedit: 1 *usu vario* (*usus technicus sublucere videtur*): PLIN. epist. 6, 13, 6 in ipsa pugna . . ., cuius quasi -o atque praecursio has contentiones excitavit (*in causis agendis; sim. Cic. div. in Caec. 47, ubi* prolusio). MACR. Sat. 7, 5, 4 est . . . rhetorica ⌊-o⌋ communes locos in utramvis partem . . . tractare (*sic Willis sec. codd. ut videtur, pro vulgo editur*). CASSIOD. in psalm. 143, 1 (*de David*) non . . . exercitio armorum aut aliqua -e constat imbutum, sed hosti suo *Goliath* subito apparuit egregius. 2 *technice in ludis publicis*: SYMM. epist. 2, 77 *canes* -is die ita Roma mirata est, ut *eqs.* 4, 8, 2 ludicris quaestorum -bus (praelationibus *var. l.*). MARCELL. med. 20, 5 *contusio* frequenter gladiatoribus accidere in -bus solet (*ex Scrib. Larg. 101* lusionibus).

praelūsōrius, -a, -um. *a* praeludere. *i. q. ad praelusionem pertinens*: AMBR. Hel. 13, 47 *proeliatores* in principio -is se exercent poculis, ut inritent sitim (pro- *var. l., sed cf. antea*: praeluditur).

praelūstris, -e. *ab ipso* OV. *sec.* illustris *formatum videtur, sc. ad illam vocem variandam (metri gratia?); cf.* praesignis *pro* insignis *apud eundem, nec non* sublustris. *i. q. perillustris vel nimis illustris*: OV. trist. 3, 4, 5 sq. vive tibi, quantumque potes, -a (*neutr. plur. pro subst.*) vita; saevum -i fulmen ab igne venit.

? **praelūvium,** -ī *n.* *notione parum dilucida fortasse sec.* diluvium *formatum; cf. etiam* proluvium. *codd. praebent fere* -lub-, *nonnulli etiam* proel-. GLOSS. IV 459, 41 -um: pelagus (*item* V 607, 61. *ordine inverso formatum ex* IV 457, 33 pelagus: -um [*item* V 606, 65]. *cf. fort. Verg. Aen. 1, 246, ubi Serv. explicat*: pelago: aquarum abundantia).

praemācero, -āre. *a* prae *et* macerare. *i. q. antea macerare*: SCRIB. LARG. 193 *in aqua* -antur aut mala Cydonea aut vitis capreoli *eqs.*

[**praemadeo,** *sc.* -uisse, *olim edd. pro trad.* per- ORIENT. comm. 2, 228, *compendio perperam soluto.*]

praemadidus, -a, -um. *a* prae *et* madidus. *i. q. valde madidus*: CYPR. GALL. num. 136 rivo viridantis olivi -a *vasa* (*ad num. 7, 13* conspersa).

praemagnus, -a, -um. *a* prae *et* magnus. [*falso in edd. vet. pro* magnus MAR. VICTORIN. defin. p. 10, 8. 31.] *i. q. permagnus*: PAVL. FEST. p. 373 vastum: -um.

praemaledīco, -dīxī, -dictum, -ere. *a* prae *et* maledicere. *i. q. antea maledicere*: TERT. adv. Marc. 5, 3 p. 577, 21 *Christus non* videbitur . . . iam tunc in lege (*sc. deut. 21, 23*) maledictus; aut quomodo -xisset eum creator, quem ignorabat?

1. praemando, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* mandare. [*falso trad. p. 698, 16.*]

i. q. antea mandare: 1 *cum colore commendandi, sc. amicum* (*cf. Langen, Beiträge, 1880, 307*): PLAVT. Trin. 335 (*ironice*) hominem -tum ferme familiariter (praedicatum *P*). 2 *cum respectu hominum, maxime fugitivorum, quaerendorum fere i. q. nuntiis vel litteris praemissis mandare, iubere*: PLAVT. Truc. 403 mater ancillas iubet . . . ire, -are et quaerere puerum . . ., qui supponatur mihi. VATIN. Cic. fam. 5, 9, 2 *de fugitivo tuo* mihi nihil mandasti, ego tamen terra marique ut conquireretur -vi. *p. p. p. neutr. plur. pro subst.*: CIC. Planc. 31 emissus aliquis e carcere; . . . idem postea -tis requisitus. 3 *cum colore mittendi* (*cf. vol. VIII 265, 42*): FVLG. aet. mund. p. 153, 22 *Samuel* e somno ⌊Heli⌋ ('*dativus aut delendum*' *Helm*) elicitus nuntius -atur. 4 *usu vario*: PS. AVG. serm. coll. Morin p. 623, 13 faciam quod iussit *pater moriens,* quia iusta mihi novissima -vit. PETR. CHRYS. serm. 27, 1 Christus . . . milites suos -tis vigiliarum vicibus commonuit contra diaboli . . . dolos.

2. praemando, -mānsum, -ere. *a* prae *et* mandere. *i. q. antea masticare*: GELL. 4, 1, 11 si me tibi -ere, quod aiunt, postulas (-are *trad.; in imag., sc. diligentius explicando, cf. Otto, Sprichw. n. 1254*). ANIAN. Chrysost. hom. 17, 6 p. 144, 1 S. -sis uti cibis inter principia vitae bonum est (*var. l.* immensis, *Migne gr. 57, 262 μεμασημένην τροφήν*).

praemanifēsto, -ātum, -āre. *a* prae *et* manifestare. *i. q. antea designare*: NOVELL. Iust. 159 praef. suprascriptas domos . . . et -ta quinque proastia (*gr. προδηλωθέντα . . . προάστεια*).

praemastico, -ātum, -āre. *a* prae *et* masticare. *i. q. antea mandere*: GLOSS. med. ed. Heiberg p. 90, 17 ex nimio appetitu ciborum plurimorum atque non -torum properante transvoratione (praemasticati *vel* -gati *codd.*). *Gatti.*

praemātūrus, -a, -um. *a* prae *et* maturus. *compar. et superl. desunt.* *de notione*: SYNON. Cic. p. 438, 19 praeceps . . . praerapidus. praecox. pernix. -us. PRISC. gramm. III 50, 16 *v. supra p. 372, 38 sq.* *legitur inde a* PLANCO (*sed adv. iam inde a* PLAVTO, *v. etiam l. 39 sq.*); *frequentant* TAC. *et* AMBR. [*e coni. dub.* LIV. 42, 16, 9 (maturam festinationem *cod., sed praestat* immaturam, *quo adi.* LIV. *saepius utitur*).]

1 *de eis quae prius fiunt quam fieri debent vel solent, i. q. praeproperus, intempestivus*: **a** *de rebus*: *α exempla varia*: PLANC. Cic. fam. 10, 8, 4 -a denuntiatio boni civis imparati quam periculosa esset. SEN. contr. 2, 6, 10 -a *iuvenis* . . . severitas non est frugalitas, sed tristitia. VELL. 2, 88, 3 *Lepidi uxor* -a[m] morte[m] immortalem nominis sui pensavit memoriam (PLIN. nat. 7, 171 [*e Catone*]. CE 1109, 1 [*saec. I?*]. TAC. ann. 13, 17, 2 ut iam non -a neque saeva m. *Britannici videatur. cf.* IVV. 11, 44 -i cineres. TAC. ann. 2, 71, 1 -o exitu. CE 1301, 4 -o funaere). LVCAN. 7, 98 ad -as segetum ieiuna rapinas agmina conpulimus (*nisi per enallagen ad 2a referendum, cf.* ADNOT. ante tempus maturatas, id est cum seges plena non esset). PLIN. nat. 8, 180 domitura boum in trimatu, postea sera, ante -a. SIL. 15, 356 (*Marcellus ad filium*) sit -us felix labor (ALC. AVIT. carm. 5, 398 ne -us [*praed.*] . . . contristet *senes* . . . l.). TAC. ann. 1, 30, 2 auxerat militum curas -a hiemps (2, 5, 3. 4, 51, 3 -a . . . et saeva). 4, 17, 2 mobiles adulescentium animos -is honoribus ad superbiam *extollere*. 14, 57, 4 caput . . . tamquam -a canitie deforme. POMPON. dig. 40, 4, 41, 1 -ae pecuniarum solutioni. VLP. dig. 37, 6, 1, 21 -a . . . spes. ARNOB. nat. 2, 75 ubi . . . finis et initium nullum est, nihil -um est, nihil tardum. LACT. inst. 6, 20, 31 *pueros* -is (-iis *var. l.*) vitiis imbui. AMBR. Cain et Ab. 1, 9, 37 *mysteria* ne -o sermone et infidis auribus . . . quasi incocta committas. 2, 9, 38 -a poena. in psalm. 118 serm. 8, 51, 2 -us (permaturus *var. l.*) luminis veri . . . occasus. PHILIPP. in Iob 20 p. 668[D] durities senii iam -a. COD. Theod. 12, 1, 69 -a cupiditate. *β* -um existimatur *cum acc. c. inf.*: PLIN. nat. 8, 198 castrari agnos nisi quinquemenstres -um existimatur. *γ n. plur. pro subst.*: TAC. ann. 3, 66, 4 qui *boni* spretis quae tarda cum securitate, -a vel cum exitio properant. **b** *de ipsis hominibus* (*sc. praedicative*): APVL. met. 9, 23, 3 percontatur *uxor* de marito, cur . . . -us adforet (*antea*: celerius opinione rediens).

2 *de eis quae ante sollemne tempus, cito adepta sunt maturitatem, perfectionem, i. q. ante ceteros maturus*: **a** *de fructu, flore, partu sim., sc. praecocibus* (*in compar.* AMBR.): COLVM. 11, 3, 51 qui -um fructum cucumeris habere volet. APVL. met. 9, 33, 6 gallina . . . -um . . . prodidit partum. ITALA Is. 28, 4 (Hier. *ad l.*) -a ficus (*gr. πρόδρομος σύκον, Vulg.* ante maturitatem). AMBR. hex. 3, 15, 62 *alia arborum genera* tristiores ferunt sucos, alia dulciores, alia tardos, alia -os. *in comparatione*: AMBR. hex. 3, 7, 29 *caro hominis* -a ut flos, caduca quasi faenum (*respicitur Is. 40, 6*). **b** *de homine eiusve qualitatibus, sc. promptis*: AMBR. apol. Dav. I 2, 5 *David* ne exiguo quidem momento manere penes se delicti passus est conscientiam, sed -a (premitur a *unus e codd.*) confessione . . . reddidit peccatum suum domino. exc. Sat. 2, 111 ut, quicumque . . . ad tabernaculum testimonii -a intentione convenerit, opera possit spectare divina. incarn. 4, 31 exsilivit e navi *Petrus,* ut occurreret domino, non gloriae cupidus, sed oboedientiae -us (*potius gen. quam dat., cf. vol. VIII 498, 18 sq. 20*). in Luc. 7, 18 non inconsulta petulantia, sed -a devotio.

adv. **praemātūrē.** *compar.* -ius PAPIN., *cf.* -e nimium CE. GLOSS. *πάνυ ταχέως. ταχέως πάνυ. προκαίρως.* *fere i. q. ante iustum tempus, praepropere, intempestive sim.*: PLAVT. Most. 499 me Acheruntem recipere Orcus noluit, quia -e vita careo (*cf.* CE 466, 2

[Maslowski]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dolebis, quam -e nimium sim mortis adeptus [*nisi adi.* -ae *intellegendum est*]). AFRAN. com. 335 adpetis dominatum demens -e praecocem (*explicat* GELL. 10, 11, 8 cum significandum ... est, coactius quid factum et festinantius, tum rectius '-e' factum id dicitur quam 'mature' [*inde* MACR. Sat. 6, 8, 13]). PAPIN. dig. 45, 1, 118, 1 dixi posse pecuniam peti nec videri -ius agi non finito stipulationis die. VLP. dig. 36, 1, 23 pr. *hereditatis* partem ... quasi -e datam. AMBR. obit. Valent. 16 -e prandium *petere*. COD. Iust. 6, 17, 1 (*a. 293*) -e rerum ... restitutionem postulari. 6, 33, 3, 2 sive tardius sive -e aliquis missus est *in possessionem*. 7, 63, 5, 2 -e causam inducere neque annali spatio expectato. INST. Iust 4. 6. 33b qui -e petit. *Maslowski.*

praemedico (-or*?*), -ātum, -āre (-ārī*?*). *a* prae *et* medicare (medicari). *i. q. antea medicare, praecavendo medicamentis instruere: part. perf.* -ātus (*sc. notione passiva*): OV. epist. 12, 15 (*verba Medeae imprecantis*) isset *Iason* anhelatos non -tus in ignes *taurorum* (-meditatus *var. l.*). TERT. ieiun. 12 p. 291, 5 *Pristinum martyrem* condito mero tamquam antidoto -tum ita enervastis, ut *eqs. part. praes.* -āns: LVX. anth. 369, 4 in quibus *herbis* est genio -ante salus (*coll. vol. VIII 545, 57 sqq. intellegam genium herbarum vel medicinae herbas vi medica implentem; aliter Rosenblum 1961, Happ 1986 ad l.*).

[praemeditātē *v. p. 700, 17.*] *Bk.*

praemeditātio, -ōnis *f.* *a* praemeditari. *i. q. actio praemeditandi:* **1** *de actione cogitandi, deliberandi:* CIC. Tusc. 3, 29 -o futurorum malorum lenit eorum adventum (*fere technice in philosophia ut*: 3, 31 *Cyrenaicorum* arma contra casus et eventus, quibus eorum advenientes impetus diuturna -e frangantur. 3, 34 *Epicurei* reprehendunt -em rerum futurarum. *cf. infra l. 73 sqq. et Dougan-Henry, comm. ad Cic. Tusc., 1934, II p. XXXVI sq.*). AVG. anim. 3, 15, 23 animus, *qui proprio iudicio damnato meliora sectatur, ...* ipsa est correctionis -e ac praeparatione catholicus. conf. 11, 18, 23 *v. p. 700, 8.* PALLAD. hist. mon. I 54 lucra praesentia futurarum opum -e ac provisione *contemnere* (*gr. p. 162, 14 B. τὰ μέλλοντα βλέποντες*). GREG. M. in I reg. 4, 179. **2** *de qualibet actione praeparandi:* SERV. Aen. 12, 106 *taurus* 'ad pugnam proludit': praemeditatur; Cicero (*div. in Caec. 47*) 'si mecum in hac prolusione nihil fueris', id est -e (-is *var. l.*) certaminis. HIER. in Matth. 17, 9 futuri regni -o (premedicatio *var. l.*) ... demonstrata fuerat (*sc. in transfiguratione Christi. de praefiguratione ut*: MAXIMIN. Aug. coll. c. Maximin. 26 p. 739 *deus* in -e colluctabatur cum Iacob, quod in passione Christi impletum videmus). GLOSS.^{L} IV Plac. o 21 oeconomia est dispositio vel -o vel praeparatio.

praemeditātōrium, -ī *n.* *a* praemeditari. *i. q. locus praemeditandi* (*sc. praeparandi; cf.* meditatorium, cogitatorium): TERT. ieiun. 6 p. 280, 9 *stomachus cibis stipatus* -um efficitur latrinarum (*ironice; cf. vol. VIII 573, 12*).

praemeditor, -ātus sum, -ārī. *a* prae *et* meditari. *de genere: sensu passivo saepius in stirpe perf. inde a* CIC., *l. 73. p. 700, 16. 42 sqq. 49; imperf.* IREN. 4, 30, 4. 4, 34, 4. *legitur inde a* RHET. Her., CIC., LIV., SEN. *philos.*, SIL., QVINT., TAC. [*e coni. dub.* CIC. Tusc. 4, 61 (-antem *Schiche pro* prementem).]

i. q. antea meditari (*pro obi. ponitur acc. saepius [nota* nihil de *futuro l. 71], enunt. interrog. l. 58 nec non 84 sqq., acc. c. inf. l. 82 et p. 700, 7 inf. p. 700, 5. 12. 29. 33. 37; absolute vel obi. subaudiendo l. 65. 70. p. 700, 10. al.; plus minusve abundanter accedit* ante *p. 700, 1. 51. 55,* antea *700, 49,* prius *l. 79*): **1** *respicitur mera actio cogitandi, deliberandi sim.:* **a** *contemplatur aliquis quaelibet, sc. fere futura antequam eveniunt* (*pro obi. ponuntur verba ad futura spectantia l. 69*): *α deponens:* RHET. Her. 2, 5, 8 accusator dicet eum *reum* usque adeo -tum fuisse, quid sibi esset usu venturum, ut *eqs.* SIL. 1, 686 -ans Fabius surgentia bella. SERV. georg. 2, 405 'curas venientem extendit i(n) a(nnum)': quasi in tempore alieno -atur (-bitur *var. l.*) futurum laborem. AMBR. exc. Sat. 1, 35 *fratris* casum, quo esset tolerabilior, nec -ari potui. HIER. epist. 60, 14, 3 debemus ... animo -ari, quod aliquando futuri sumus *eqs.* in Matth. 17, 23 *ut tristia* a -tis ferantur animis. RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 14, 1 quid ... est quod pati homo per hominem potest*?* -emur apud nosmet ipsos semper (*Migne gr. 35, 1245*^{C} *ἴδωμεν*). AVG. in psalm. 83, 8 l. 7 iam -atur gaudia futura (*contextu nobis parum perspicuo*). 138, 12 illum finem maris (*i. saeculi*) spe fideli -emur. serm. 151, 7, 7 apostolus iam -ans triumphum (*respicitur I Cor. 15, 54 sq. ut*: 163, 7, 7 -amini verba triumphantium). 206, 1 -ando significare *nostrae celsitudinis tempus* (*opp.* videndo agere). MART. BRAC. form. vit. 2, 9 qui nihil de futuro -atur (-at *unus e codd.*), in omnia incautus incedit. *β passive:* CIC. Tusc. 3, 32 neque vetustate minui mala nec fieri -ta leviora *Epicurus censet* (*cf.* praemeditatio). 4, 57 *sapienti* nihil, quod homini evenire possit, ⟨non -tum sit⟩ (*suppl. Bouhier*). SEN. epist. 107, 4 nemo non fortius ... duris quoque, si -ta erant, obstitit. AMBR. exc. Sat. 1, 40 tolerabiliora ... tanti doloris -ta quam inexplorata vulnera. HIL. AREL. vita Honorat. 30 l. 11 -ta ... non repentina advenerat *mors*. ORIENT. comm. 2, 144 nova praemia ... non sensu -ta prius.

b *deliberat, consiliatur aliquis de eis, quae ipse facturus vel dicturus est* (*huc vergit l. 60*): *α deponens:* CIC. Phil. 11, 7 est ... sapientis, quicquid homini accidere possit, id -ari ferendum modice esse. Att. 6, 3, 4 ex qua *forma rei p. a te descripta* me fingere possim et -ari, quo animo accedam ad urbem. LIV. 40, 23, 6 tandem legati, iam ante -ti (-tis *pars codd.*) in Macedonia, quae ab Roma renuntiarent, venerunt. ITALA Matth. 10, 19 (Aug. serm. 276, 2) nolite -ari, quomodo aut quid loquamini (*gr. μὴ μεριμνήσητε, cod. a al. et Vulg.* cogitare). Luc. 21, 14 (cod. f *al.* = VVLG.) non -ari, quemadmodum respondeatis (*gr. προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι,* Cypr. epist. 76, 5 *al.* -ari excusare, Hier. Didym. spir. 18 -ari ad respondendum). COD. Theod. 9, 37, 3 *accusatores* sciant cuncti, -entur ... eam se rem deferre debere *eqs.* AVG. conf. 11, 18, 23 scio nos plerumque -ari futuras actiones nostras eamque praemeditationem esse praesentem, actionem autem, quam -amur, nondum esse *eqs.* 11, 27, 36 *constituere* -ando (-anda *unus e codd.*), quam longa futura sit *vox edenda*. CHROMAT. in Matth. 24, 2, 2 E.-L. per Salomonem praecipere spiritus sanctus -batur (-atur *var. l.*) dicendo *eqs.* ROMVL. fab. 14, 4 rec. vet. *aper* -tus intra se ... inquit (cogitans secum *rec. W*). ISID. in gen. 23, 14 hoc (*sc. necem*) ... Iudaicus populus in Christo -tus. *β passive:* QVINT. inst. 4, 5, 2 *qui* ad agendum nihil cogitati -tique detulerit. 5, 13, 3 accusator -ta pleraque domo adfert (*opp.* inopinata. *var. l.* praemeditate, *sed cf. Winterbottom, Problems in Quint., 1970, 97 sq.*). SYMM. epist. 2, 25 si quid -tum utrique nostrum stilus fraternus ingesserit (*opp.* adhuc novum). AMM. 26, 2, 3 -ta dicere iam parabat *Valentinianus*. MAXIMIN. c. Ambr. fol. 341^{r}, 36 qua *scientia* posses -ta vel ab aliis suggesta ... quaerere. CARM. adv. Marc. 2, 106 magnae rationis imago -ta patris (*respici videtur Col. 1, 15 Christus* est imago dei, *sed contextus vix sanus est*).

2 *respicitur quaelibet actio, qua aliquid praeparatur, antea exercetur vel antea efficitur:* **a** *vario modo:* *α deponens:* LIV. 38, 3, 8 *Aetoli* nihil, ne bellum haberent, priusquam paene in conspectu hostis erat, -ti. TERT. adv. Marc. 2, 17 p. 359, 10 quo facilius in pecudibus -ta humanitas in hominum refrigeria erudiretur (-iret *pars codd.*). IREN. 4, 20, 8 ut praeformaretur et -retur (meditaretur *pars codd.*) homo applicari in ... gloriam. 5, 35, 2 in qua *Hierusalem terrestri* iusti -antur incorruptelam (*ibid. iterum*). RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 96, 23 bonum ... vinum gustaverat prius 'in lege et prophetis', ex quo velut -ta fuerat sponsa laetitiam cordis accipere (*cf. gr. ibid. l. 31 ἔχουσα παρασκευήν*). Ps. RVFIN. Clement. 3, 5, 1 *v. p. 726, 46.* AVG. in psalm. 148, 4 l. 41 laudet ... creatura dominum; quia hoc ibi (*sc. post mortem*) facturi sumus, quod hic -amur. HIL. AREL. vita Honorat. 5 l. 35 iam tunc in parvo -ans cuncta contemnere. VEN. FORT. vita Radeg. 2, 7 hoc ... -ans ... gerebat. virt. Hil. 3, 7 *parentes* iam quasi defuncti *fili* -antes exsequias. *inde technice de prolusione, qua quis se ad certamen praeparat*: TAC. ann. 14, 15, 4 *Nero* scaenam incedit, multa cura temptans citharam et -ans adsistentibus phonascis. SERV. Aen. 12, 106 *v. sub* praemeditatio. *β passive:* SYMM. epist. 8, 42, 2 si vel in tabulis vel in tegulis exemplum de te -ti operis (*sc. novi generis musivi inventi*) sumpserimus. AMM. 30, 4, 19 ex -to colludio *advocatorum*. MAXIMIN. c. Ambr. fol. 339^{r}, 6 que ... temere inter vos solo furore fuerat -ta ... factio.

b *praefiguratione* (*usu christiano; typus indicatur per obi., abl., praepos.* in): *α passive:* IREN. 4, 30, 4 haec in typo -bantur (4, 34, 4 in Abel. HIL. myst. 1, 32, 2 *nihil* non tamquam -tum antea in ipsis hominum et aetatibus et moribus *cernebatur*. MAXIMIN. Aug. coll. c. Maximin. 26 p. 739 *Christus* in figura ... hominis ante -tus colluctasse cum Iacob invenitur). CONC.^{S} I 3 p. 162, 15 dudum ... dei praesentia -ta figuris est (*addito abl. contra gr. I 1, 2 p. 74, 14 προεμελετᾶτο*).

β deponens: HIER. epist. 36, 16, 5 diabolus ⌊fratricidae Iudae os⌋ (-as Iudaeos *pars codd.*) in Cain ante -ans in Esau manifestissime confitetur. *obi. est typus:* Ps. ORIG. de Melch. l. 26 qui *Melchisedech* imaginem Christi sacrificio suo -tus fuisset.

part. perf. praemeditātus, -a, -um *saepius ponitur fere pro adi. vel pro subst., v. l. 15 sqq. 44. 49. p. 699, 77 sq.*

deriv.: praemeditatio, praemeditatorium.

compos.: impraemeditatus. *Maslowski.*

praemeleto, -āre. *a* prae *et* meletare *sec. gr. προμελετᾶν, cf.* com-, promeletare. *i. q. praemeditari, antea cogitare:* ITALA Marc. 13, 11 (cod. a, n) nolite solliciti esse ⌊nec -are⌋, quid loquamini (*deest ceteris et gr. praeter quosdam, qui addunt μηδὲ προμελετᾶτε, sc. sec. Luc. 21, 14 μὴ προμελετᾶν [v. l. 4]*).

praememor, -oris *adi.* *a* prae *et* memor. *potius i. q. antea memor, praescius (v. quae Philol. 132, 1988 exponam), quam i. q. bene memor vel valde gratus* (*cf. vol. VIII 656, 81*): LVX. anth. 305, 7 (*ad nobilem quendam*) *aves marinae* stagna ... frigida ... *non* retinent, sed, quo tuorum temperiem nemorum monstrent volatu -es famulo, ... non repetunt patriam.

praememoro, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* memorare. *i. q. antea commemorare, praedicere* (*praeter* AMBROSIAST. *non nisi p. p. p. pro adi. vel subst.*): AMBROSIAST. in Gal. 1, 11–12 (rec. *γ*) sicut -vi (*rec. α* sicut supra memoravi). CONC.^{S} I 3 Rustic. p. 66, 6 *Nestorius* suscipiens -tas chartas (memoratas *vers. Tur. nec non I 2 p. 52, 12, gr. I 1, 2 p. 37, 18 προειρημένα*). I 5 p. 356, 5 *ne* mos ... a quopiam -torum commoveatur (*gr. I 1, 7 p. 123, 13 μνημονευθέντων*). II 2, 1 p. 3, 24 ut -tum Eutychem adesse iubeatis (*gr. II 1, 1 p. 101, 24 προειρημένον, altera versio II 3, 1 p. 79, 9* praedictum).

praemēnsus *v.* praemetior.

praemercor, -ātus sum, -ārī. *a* prae *et* mercari. *i. q. antea mercari, praeemere* (*sc. praeveniendo alium emptorem, qui indicatur*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dativo apud PLAVT.): PLAVT. Epid. 407 edepol ne istam *puellam* temperi gnato tuo sumus -ti. HEMINA hist. 13 ni qui ad polluctum *pisces* emerent ... ea (*i. pisces non squamosos*) ... -rentur. ARGVM. Plaut. Merc. 2, 10 -atur (pro- *var. l.*) ancillam senex. GLOSS.^{L} III Abol. PR⟨A⟩E 31 praestinaturus: -turus (*item* GLOSS. V 510, 58).

praemergo, -mersum, -ere. *a* prae *et* mergere. *non nisi p. p. p.* -sus *i. q. antea mersus, qui prius occidit* (*sc. de stellis*): GERM. 639 Pegasus abscondit ... pennas nec lucet caudā -us pectore Cycnus (*sc. cuius pectus iam prius occidit, cf. 616* Cycnus ... caudam vix lucet ad ipsam *et Arat. 628 προτέρου Ὄρνιθος ἐφέλκεται ἔσχατος οὐρή*).

praemessum *v.* 2. praemeto.

praemētior, -mēnsum, -īrī. *a* prae *et* metiri. *non nisi perf. passive accipiendum. i. q. antea metiri* (*subest notio distribuendi, cf. vol. VIII 882, 56*): SIC. FLACC. grom. p. 101, 8 -um *est* ... quod universis *civibus* suffecturum videbatur solum.

[praesultator: **praemetiva** GLOSS.^{L} II Abav. PR 51 *corrupta nec non ex duabus glossis concinnata est; cf. sub* praemetium *et sub* praesultator, prosaltor.]

praemetium, -ī *n.* *a* prae *et* metere, *nisi a* praemetere. *i.quod ante messem communem metitur, primitiae*: FEST. Gloss.^{L} IV p. 340^{b} (p. 234 M.) ⟨-um praelibatio Cereri, quo⟩d ante metitur, qua⟨si praemessum⟩ (*suppletur sec.* PAVL. FEST. p. 235 -um, quod praelibationis causa ante praemetitur. *pendet fortasse* GLOSS.^{L} II Philox. PR 92 -um: *ἡ πρὸ θερισμοῦ Δημήτρας θυσία* [praemetivum *ed. Stephani*]). PAVL. FEST. p. 319 -um de spicis, quas primum messuissent, sacrificabant Cereri (*inde lemma restituendum videtur* FEST. p. 318).

1. praemēto (-or*?*), -ātum, -āre (-ārī*?*). *a* prae *et* metare (-ari). [*falsa var. l.* -tum *pro* metatum SOL. 40, 5.] *i. q. antea metari: ipso cursu*: MART. CAP. 1, 8 cum zodiaca eum *Mercurium* hospitia -antem numquam abesse menstrua praecursione permitteret *Sol. descriptione*: MART. CAP. 8, 811 in quo *libro* -ta divum (*sc. planetarum*) itinera et cursus recursusque siderei ... praenotati ex metallis diversicoloribus apparebant.

2. praemeto, -ssum, -ere. *a* prae *et* metere. *? 1 vi praeverbii temporali i. q. antea metere: l. 21 (p. p. p. neutr. pro subst.). 23 (non nisi in sermone epitomatoris).* **2** *vi praeverbii locali i. q. ab anteriore vel superiore parte metere, praecerpere* (*sc. crines ad sacrificandum*): STAT. silv. 3, 4, 11 forsan et ipse *Apollo* comae numquam labentis honorem -et (*cf. supra p. 426, 53 sqq.*). SCHOL. Pers. 1, 29 *cirrati* crines habent in honorem Veneris, quos statuto tempore -bant.

cf. praemetium.

praemetuo, -ī, -ere. *a* prae *et* metuere. *part. praes. praeter* SYMM. *et* PRVD. *i. q. antea metuere* (*sc. antequam periculum sim. proxime adest*): **1** *vario usu* (*fere cum dat.; cf.* SYMM. *sub 2*): LVCR. 3, 1019 etsi absunt *poenae,* at mens sibi conscia factis -ens adhibet stimulos (*dub. an* sibi *cum* -ens *iungendum*). CAES. Gall. 7, 49, 1 Caesar cum iniquo loco pugnari ... videret, -ens suis ad ... legatum ... misit, ut *eqs.* EPIT. Alex. 88 Antipater suspicans criminationem factam et ... sibi -ens iniit consilium *eqs.* (praeterm- *trad.; Hist. Alex. M. I p. 133, 18 Kr. εὐλαβούμενος solum*). **2** *cum obi. acc. vel struct. verbali*: VERG. Aen. 2, 573 *Helena* deserti coniugis iras -ens. PHAEDR. 1, 16, 4 illa *ovis* -ens dolum *lupi.* SYMM. epist. 1, 1, 6 utrum verecundiae (*gen. an dat.?*) -endum sit discrimen an gloriae (*nisi cum Callu vim praeverbii comparativam intellegas*). PRVD. c. Symm. 2, 682 *Iupiter,* dum -it cultus inolescere Christi, saeviit. PAVL. NOL. carm. 10, 306 anima ... cauta futuri -ens, ne ... non possit in auras regis ... se tollere *die novissima.*

adv. **praemetuenter.** *i. q. modo antea metuentis, praecaventis*: LVCR. 4, 823 errorem vitare ... -r (praemetuentur, praemeditentur *var. ll.*). *Ramminger.*

[**praemia** *v.* praemium.]

praemiālis, -e. *a* praemium. *i. q. ad praemium pertinens*: IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 6, 36 p. 1591 si mors esset ... poenalis, esset quoque ... resurrectio -is (*inde* AVG. *ibid.* p. 1593 [*bis*]. 1595. *item de re praemio data*: CASSIOD. in psalm. 45, 7 mirabile donum, ... -e beneficium). CASSIOD. in psalm. 128 praef. videamus quid sit positum in hoc numero -i, quia ipse est denarius, quem laborantibus in vinea sua dives dominus pia largitate concedit. CAES. AREL. epist. ad virg. 2, 10 p. 46, 15 -e sibi periculum indicit, qui bellum suscipit cum natura (*antea*: castitatis dura sunt proelia, sed maiora sunt praemia).

praemiātor, -ōris *m.* *a* praemium. **1** *usu prisco significatur qui rapinae praemiis victum quaerit, sc. fere i. q. grassator, latro sim.* (*cf. p. 714, 76 sqq. et quae exposui Mus. Helv. 43, 1986, 186*): NAEV. com. 17 nam in scena vos nocturnos coepit -es tollere (*affert explicatque* NON. p. 150, 28 -es ⌊nocturni⌋: praedones [⌊ ⌋ *delendum?*]. *inde* GLOSS. V 645, 27 -es: praedonis. *cf. etiam* GLOSS. IV p. XVIII -r [proeminator *codd.*] praemii atque praedae appetens). **2** *usu novato significatur qui praemia dat, fere i. q. remunerator*: AMBR. in psalm. 36, 57, 2 principem agonis humani -emque luctantium (*sc. Christum*).

f. **praemiātrīx,** -īcis. *i. quae praemia dat, remuneratrix*: AMM. 14, 11, 25 ultrix facinorum impiorum bonorumque -x ... Adrastia ..., quam ... etiam Nemesim appellamus. MEROB. pros. frg. 2 A, 12 habes ... -e⟨m⟩ conscientiam tuam (*cf. p. 716, 20*). *Massaro.*

praemico, -āre. *a* prae *et* micare. *inter formas praevalet part. praes.*

1 *usu sollemni i. q. micando eminere, praefulgere* (*vis praeverbii comparativa* [*cf. e. g.* praecello, praeniteo] *fere in vim auctivam abiisse videtur*): **a** *proprie -ant res lucentes, splendentes*: APVL. met. 5, 20, 2 lucernam ... claro lumine -antem (11, 10, 3). 10, 1, 2 galeam nitore -antem et scutum ... longius relucens. 11, 1, 1 -antis lunae candore nimio completum orbem (*cf.* ORIENT. carm. app. 4, 13 te *dominum* ... omnes ... guttae [*i. stellae*] -antes invocant). MIN. FEL. 5, 9 tonitrua mugire, rutilare fulgora, fulmina -are (*cf.* PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 44, 3 *in monte Sina deus* scripsit legem cum fulgore -ante [*cf. exod. 19, 16* micare fulgura]). VEN. FORT. carm. 10, 6, 14 nituerunt culmina templi postque usus veteres -at aula rudis (*i. ecclesia restituta; cf. 10, 6, 1* emicat). **b** *translate -ant homines eorumve virtutes praecellentes*: CASSIOD. hist. 2, 1, 9 *in concilio* ministrorum ... dei alii sapientiae sermone fulgebant, alii continentia vitae ... coruscabant ...; erant ... alii ... animi robore -antes (*Socrat. 1, 8 διαλάμποντες*). EPIST. episc. Greg. Tur. Franc. 9, 39 p. 462, 3 *sanctitatis* radio -ante ... reddis audientium pectora caelesti fulgore suffusa. VITA Amator. (BHL 356) 33 *Romae* amicorum Christi notitia -at.

2 *usu peculiari i. q. micando praecedere*: PRVD. perist. 1, 84 (*de martyrum anulo et orario miro modo in caelum translatis*) quod sursum per auras evolarunt munera, quae viam patere caeli -ando ostenderent.

praemigro, -āre. *a* prae *et* migrare. *i. q. antea migrare*: (*sc. praeveniendo*): PLIN. nat. 8, 103 ruinis imminentibus musculi -ant (*cf. 8, 102 animalia* pericula praemonent *et vol. VIII 935, 82 nec non Aelian. nat. anim. 11, 19 φθάνουσιν τὴν καταφορὰν καὶ ἐξοικίζονται*).

praeminēns *v.* praemineo.

praeminentia (praeeminentia), -ae *f.* *a* praeminere (praeeminere). praem-, *quod testatur etiam cod. R saec. V/VI* AMBR., *solum tradi videtur apud* BOETH., *ceterum iuxta* praeem-, *quam formam Engelbrecht praetulit omnibus locis* CLAVD. MAM., *cum sola tradi videatur* anim. 2, 12 p. 146, 15.

i. q. status praeminendi, sc.: **1** *excellentia, praestantia*: AMBR. spir. ind. capp. 2, 9 quia eadem verba, quibus spiritum inferiorem videri volunt, -am ostendunt patris et filii. CLAVD. MAM. anim. praef. p. 19, 4 quantum ad negotii -am spectat (*cf.* 2, 7 p. 120, 5 de quaestionis huius -a). 2, 9 p. 134, 3 duos praeclarissimos virtutum doctrinarumque -a ... praeditos (*Augustinum et Hieronymum*). 3, 15 p. 184, 13 excellentias et -as ac supremitates *corporum vel animorum. t. t. phil. pro ὑπεροχή* (*qua discernuntur potiora a deterioribus*): BOETH. top. Arist. lat. 116a9 quod nullam videmus alterius ad alterum -am (117a6. *cf.* 119a4 auferre ... eam, quae ad a. est, -am). 116a10 ostensa -a vel una vel pluribus (*quae sequuntur v. p. 704, 19*). **2** *eminentia corporalis, altitudo*: CLAVD. MAM. anim. 2, 12 p. 146, 15 cum nec -a localis beatum faciat (*cf. p. 146, 12* cum non id sit ... beatius, quod loco sublimius). ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 25, 2 pendebat ... in ligno ... excelso triumphali -a mediatoris nostri corpus altatum.

ˢpraemineo (praeemineo), -uī, -ēre. *a* prae *et eadem radice ac* eminere, imminere *al.; intercedit etiam compos. a* prae *et* eminere. *longe praevalet forma* praem-, *quae et metro firmatur* TIBERIAN. carm. 1, 10 AVIEN. Arat. 361 AVSON. 275, 4 p. 191 P. *al. et compluribus codd. antiquis traditur, e. g.* HEGES. 5, 12, 2 p. 315, 12 (*M saec. VI ut* 5, 22, 2 p. 354, 4. *cf. l. 58*). PRVD. cath. 11, 109 (*A saec. VI*). AVG. doctr. christ. 1, 8, 8 (*L saec. V*). EPIST. pontif. 632 Schwartz p. 20, 21 (*U saec. VI*). *forma* praeem-, *quam Migne et aliae ed. vet. praeferunt, traditur* HEGES. 4, 2 p. 241, 20 (*M² saec. VII, qui* praem- *exhibet* 1, 35, 4 p. 69, 3. 3, 5, 2 p. 192, 27). EVCHER. instr. 1 praef. p. 66, 6 (*S saec. VI, sed* praem- *P saec. VII*) *et saepius codd. posterioribus.* NOT. Tir. 25, 20a -et. *falsis var. ll. traduntur formae heteroclit.* -it, -ire *pro* -et, -ere AMBR. hex. 6, 9, 56 HEGES. 4, 2 p. 241, 20. *al. formae stirpis perf. non leguntur nisi p. 704, 9 sq. nec non* AVG. pecc. mer. 2, 10, 12 CASSIOD. in psalm. 44, 3. *de notione*: GLOSS.^{L} I Ansil. PR 542 -et: excelsior cunctis est. 543 -et: excellit. III Abol. PRAE 18 -et: praecellit. *legitur inde a* CIC. (*v. l. 72*), SALL., SEN. *rhet.*, TAC., APVL. [*falso trad.* CAEL. AVR. acut. 3, 8, 78 (prementia *em. Bendz*).]

I *transitive i. q. eminendo superare, praecedere sim.* (*cf. exemplum elocutionis* ARVS. gramm. VII 503, 9 -et illa re illam rem [*affertur* SALL.]): *altitudine*: SALL. hist. frg. 2, 82 omnis (*acc., v. l. 69*), qui circum sunt, -ent (*cacumina montis?* -et, *sc. mons, coni. Lipsius*) altitudine *tanta. qualibet praestantia*: CIC. Tusc. 4, 61 *virum fortem* humana omnia -entem (*Giusta,* prementem *trad.,* spern- *vulgo; opp.* qui eventus humanos superiores quam suos animos esse ducunt). SEN. contr. 1, 4, 12 *dictum* illud Albuci ... Graecos -et (*antea*: nescio an nostros antecesserit *Nicetes*). TAC. ann. 3, 56, 2 *ut Augustus* appellatione aliqua cetera imperia -ret (12, 12, 1 ceteros -bat peritia legum. 12, 33 ut *Caratacus* ceteros Britannorum imperatores -ret). 15, 34, 2 ut *Vatinius* gratia pecunia vi nocendi etiam malos -ret.

II *intransitive vel absolute* (*saepe part. praes.* -ens *vergens in usum nominalem, quem non distinximus nisi sub B1c*): **A** *pertinet ad eminentiam corporalem, fere i. q. prae aliis eminere, altitudine praestare* (*vis praeverbii comparativa evanescit sub 1a, ut etiam de confusione quadam cum* prominere *cogitare possis; vi locali fortasse* APVL.*; ceterum*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cf. l. 68. 81. p. 702, 70): **1** *proprie*: **a** *negleguntur (vel subaudiuntur), quae altitudine superantur*: APVL. met. 6, 31, 6 virginem ... *corio asini* insuere, ut sola facie ⌊-ente⌋ ceterum corpus *corium tegat* (⌊ ⌋ *i. ante [a fronte] eminente, ut sub B2a?* prominente *det. aliquot et edd. vet. haud inepte, cum ea voce Apul. utatur sexies et praeverbia confundantur etiam met. 8, 29, 5 flor. 9, 35*). SERV. Aen. 5, 204 procurrentibus *saxis*: -entibus (*var. l.* promin- *praetulit ed. Harvard.*; -entibus *vel* pro emi- *codd. Serv. auct.*). PRVD. perist. 12, 12 pendere ... -ente ligno *crucis*. ALC. AVIT. hom. 6 p. 110, 15 (*aedes in arce civitatis sita flammis corripitur*) de ... -entis incendii arce. **b** *indicantur, quae altitudine superantur* (*sc. dat., cf. praepos. l. 21*): HEGES. 3, 5, 2 p. 192, 27 mons urbi -et (GREG. M. dial. 3, 23, 1 urbi *cuidam. cf. l. 20. p. 702, 71*). AVG. civ. 15, 23 p. 109, 16 D. quae *femina* corpore ... giganteo longe ceteris -ret. conf. 6, 9, 14 qui *cancelli* vico argentario desuper -ent (*ad rem v. Oehler, RE X 2191, 49 sqq.*). SALV. eccl. 1, 18 superbas ac -entes celsis urbibus domus. CLAVD. MAM. anim. 2, 12 p. 145, 13 quanto ... terrae imis locorum intercapedine -ere *caelum animadvertimus*.

2 *in imagine (minus dilucida ad B relegavimus)*: *notione communi*: PRVD. perist. 10, 349 *deus* aedem sibi ... mente in hominis condidit ... -entem culmine. CASSIOD. in psalm. 45, 3 montes (*i. apostolos*) ... pio cacumine -entes (124, 2 *m.* super communem naturam magna altitudine -ere). GREG. M. in I reg. 3, 161 *sancti, cum moriuntur*, de vicino -entem sibi supernam patriam conscendunt. *accedit color ducendi, regendi* (*cf. l. 30*): GREG. M. in euang. 22, 7 p. 1178^{B} cuius domus (*i. mentis*) superliminare est ipsa intentio, quae -et actioni. moral. 4, 18 eis *impiis* ad iniquitatem quasi caput -et *diabolus*, illi ... velut ... corpus inhaerent. past. 2, 7 p. 39^{D} *oculus* praevidendis gressibus -et.

B *pertinet ad eminentiam incorporalem*: **1** *usu communi i.q. prae aliis eminere, praecellere* (*sc. praestantia quadam, sed potestate, ut subluceat color q. e. praeesse, maxime l. 55. p. 704, 13. 26* [*cf. l. 24*]): **a** *indicatur, quod postponitur* (*hic illic indicatur etiam praestantia per abl.* [*praepos.* de *l. 52*]): *α praepositionibus* (*cf. l. 21*): inter: TIBERIAN. carm. 1, 10 i. ista dona veris ... aureo flore (auriflora *Riese metro consulens*) -bat formā Diones rosa. AMM. 29, 2, 16 i. quos omnes ... Hypatius -bat. AVG. serm. 281, 1, 1 refulget et -et i. comites martyres et meritum et nomen Perpetuae et Felicitatis. IORD. Get. 199 i. quos Ostrogotharum -bat exercitus *ducibus nobilissimis*. MART. BRAC. superb. 5. in: AMBR. off. 1, 46, 221 (222) *vita* aliquem actum in suis habet virtutibus -entem (*nisi ad c*). AVG. civ. 8, 10 p. 336, 18 D. *Graecorum* lingua in gentibus -et. LEO M. epist. 14, 1 p. 671^{C} -ente ... in illis provinciis episcopatus tui (*Thessalonicensis, sc. vicarii apostolici*) fastigio. PS. LEO humil. 1 qui *viri doctissimi* ... in ecclesia -bant.

β dat.: Ⓘ *de animantibus*: AVSON. 275, 4 p. 191 P. *Caesares* adsciti quantum -ant genitis. AMBR. parad. 6, 32 deum omnibus -ere (HEGES. 1, 40, 2 p. 85, 1 quod o. -ret prosapiae claritudine. PHILIPP. in Iob 38 p. 752^{A} [*ad Hier. interpr. Iob 38, 14* famosum eum *hominem* posuisti super terram] creaturis o. -entem. CASSIAN. conl. 19, 2, 1. *al.*). HEGES. 5, 22, 2 p. 354, 4 alii de plebe quindecim -entes ceteris ([*gr. 5, 532 τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου λαμπρῶν*]. CONSVLT. Zacch. 1, 31 p. 39, 7 *angelorum princeps* factura et gradu c. -ens. LEO M. epist. 14, 11. *al.*). AVG. contin. 4, 11 p. 152, 17 spiritum mentis, quo *homo* pecoribus -et (CASSIOD. in psalm. 118, 73 *intellectum*, de quo sibi homines videntur esse sapientes et p. ex aliqua parte -ere). CLAVD. MAM. anim. 1, 13 p. 57, 19 homo angelo ... dignitate spiritus -bit. *al.* *vi aucta de iis qui praesunt*: AMBR. in psalm. 1, 28, 7 sensus ... sapientis in capite eius; quod referri potest ... ad ⌊ecclesiae⌋ -entes (⌊ ⌋ *an gen.? ad usum pro subst. cf. p. 704, 22*). EPIST. pontif. 632 Schwartz p. 20, 21 quem *episcopum Romanum* cunctis sacerdotibus divinitas summa voluit -ere. GREG. M. in I reg. 1, 105 praedicatores ... ecclesiae gregibus -ent. 4, 8 *dominus* in persona electi praesulis ipse suis subiectis -et. *al. ibid.* ISID. orig. 7, 12, 7 *metropoleos episcopi* singulis ... provinciis -ent. Ⓘⓘ *de rebus*: AMBR. in psalm. 1, 6 ut, quod in aliis *scripturae libris* rarum -ere reliquo operi (opere *trad.*) videtur, in hoc (*sc. psalmorum*) ... refulgeret. virginit. 6, 29 *castitatem* ceteris -ere (GREG. M. moral. 9, 56 humilitas ... ceteris virtutibus -et. past. 2, 7 p. 40^{B}). AVG. gen. ad litt. 10, 19 p. 321, 28 quantum -at sacerdotio levitico sacerdotium Christi. CLAVD. MAM. anim. 1, 9 p. 48, 17 ignis elementum elemento aeris sicut loco ita etiam potentia -ere. CASSIOD. in psalm. 118, 98 *regnum bonorum* potestatibus saeculi -ere. *al.* *compar. part. praes.* -entior: CLAVD. MAM. anim. 1, 6 p. 42, 12 -entior ceteris sensibus visus (*nisi intellegas abl. compar.*).

b *indicatur decus, praestantia, qua quis (quid) eminet* (*sc. per abl. praeter l. 76; tam de animantibus quam de rebus; cf. etiam quae ad a monuimus*): AMM. 17, 12, 18 *servi* vicerunt dominos ferocia pares et numero -entes. AMBR. epist. 22, 16 F. vides nescio quem fascibus -entem et curribus. epist. extra coll. 12, 9 ut ... *spiritum sanctum* in dei gloria -entem suo nomine aestimes honorandum. hex. 3, 7, 30 clarus honoribus, -ens potestatibus (*cf.* GREG. M. in euang. 34, 10 angelorum agmina, quae mira potentia -ent). HEGES. 1, 35, 4 p. 69, 3 civitas ... oportunitate et gratia loci -ens. AVG. civ. 4, 23 p. 174, 14 D. templum ..., quod et loci sublimitate et operis dignitate -ret. epist. 126, 11 servorum dei munere sanctitatis -entium (PALLAD. hist. mon. I 2 p. 262^{D} divinae gratiae muneribus [*gr. p. 35, 5 B. χαρίσματος καταξιωθείς*]). MART. CAP. 2, 134 ante hanc *lecticam* ... femina ... sacro lumine ... resplendens venerabili antistitio -bat (nitebat *var. l.*). ENNOD. dict. 5, 9 p. 440, 3 nec subiaceat moribus, qui -et dignitate ([*sc. episcopus*]. GREG. M. in I reg. 2, 120. *cf.* AVG. civ. *supra*). *al.*

c *sine talibus indicationibus*: *α formae finitae*: EPIST. imp. Constant. (Corp. Christ. 9, 120 sq.) 1 coram religione superna quod praecellit, et in meo animo -ere. AMBR. hex. 6, 9, 56. off. 1, 46, 221 (222) est ... decorum, quod -et. HEGES. 4, 2 p. 241, 20 etsi spectata virtus -ere soleat in bello. AVG. civ. 7, 23 p. 301, 31 D. animus, in quo intellegentia -et. in euang. Ioh. 33, 4 mansuetudinem in domino -uisse. serm. 280, 6, 6 illi *martyres* magni, nos parvi; ... praecesserunt, -uerunt. PROSP. vocat. gent. 2, 26 gratia ... dei ... in omni iustificatione principaliter -et. GREG. M. in I reg. 5, 26 l. 691 longus usus -endi (*antea*: vobis praefui. *item de iis, qui praesunt*: 5, 29 in potestate -endi. 6, 83. *al.*). *al.* *β part. praes.* -ens: *fere pro adi.*: PS. ATHAN. ad mon. 1 p. 71^{C} -entis gratiae cuncti capaces *non sunt*. AMBR. fid. 3, 13, 105 -entem gloriam dei. off. 2, 67 ne -entem virum thesauri possideant sui (*antea*: qui honore praestet). PRVD. cath. 11, 109 insignis ipse et -ens (*Christus in ultimo iudicio, Matth. 16, 27*). BOETH. top. Arist. lat. 116a12 hoc est magis appetendum, quod est eorum -ens (*gr. ὑπερέχον. cf. p. 702, 42*). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 13 p. 364^{C} summum prae omnibus ac -ens bonum est ipsa divinitas (*Migne gr. 44, 161^{C} ἐξοχώτατον ἀγαθόν*). *al.* *pro subst. masc.* (*cf. p. 703, 56*): HEGES. 5, 12, 2 p. 315, 12 *quidam fortiter fecit*; de -entibus loquimur, ceterum multi *erant* imitatores (*neutr. de facinoribus intellexerunt Ussani-Mras in indice ed., sed cf. gr. 5, 314 δι' ἀρετὴν ἐπίσημος ἦν*). ENNOD. epist. 4, 1 p. 98, 1 libera ⌊-entis⌋ iussio, quae servit affectui (⌊ ⌋ *sc. praepositi? cf. p. 703, 30*). *pro subst. neutr.*: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 13 p. 364^{C} mentem similitudine pulchritudinis formae principalis (*i. dei*) ornari, veluti quoddam speculum -entis impressione refulgens (*Migne gr. 44, 161^{C} τῷ χαρακτῆρι τοῦ ἐμφαινομένου. quae praecedunt v. l. 21*).

2 *usu deflexo significantur qui* (*quae*): **a** *ante (a fronte) eminent* (*vi praeverbii locali; cf.* APVL. *sub A1a*): AVIEN. Arat. 361 unus ob ora *Ursae* ... -et ignis (*gr. 143 πρὸ ποδῶν φέρεται. an mero respectu lucis praefulgentis ad 1c?*). AVG. serm. coll. Morin p. 337, 21 undecimi psalmi, cuius 'pro octavo' titulus -et (*cf. p. 335, 20* cui 'p. o.' inscribitur t.). ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 21, 26 cui prosapiae non tam -at ipse *Abraham*, quam serviat (*in serie generis; simul vi temporali*). **b** *eminendo manifestantur, cognoscuntur*: AVG. epist. 33, 1 quod nonnulla in te -ent placidioris mentis indicia. LEO M. serm. 2, 1 *misericordia dei* tunc evidentius -et, quando *eqs.* ENNOD. opusc. 4, 24 p. 388, 25 -bat censura mentis in corpore *Antonii* et iracundiam ... facies infucata pingebat.

part. praes. praeminēns *pro adi. non distinximus nisi l. 14 (compar.* -entior *v. p. 703, 69), pro subst. v. l. 22. 27.*

deriv.: praeminentia.

praeminister, -trī *m.* *a* praeministrare *retrograde sec.* minister. *i. qui praeministrat*: **1** *praeparando, praeeundo*: TERT. orat. 1 p. 180, 20 omnia Iohannis Christo praestruebantur, donec ... totum -i opus ... transiret ad dominum. **2** *quolibet modo ministrandi*: EPIT. Alex. 89 cum fratre minore Iolla, -o Alexandri (*Hist. Alex. M. I p. 134, 6 Kr. ἀρχιονοχόῳ. an* prae *pro gr. ἀρχι-, ut significetur praepositus ministrorum?*). SERV. auct. Aen. 11, 543 (= MACR. Sat. 3, 8, 6 sq.; *e Statio Tulliano?*) apud Tuscos Camillum appellari Mercurium, quo vocabulo significant deorum -um, unde Vergilius bene ait Metabum Camillam appellasse filiam, scilicet Dianae ministram (MACR. praeministram); ... Romani quoque pueros et puellas nobiles ... camillos et camillas appellabant, flaminicarum et flaminum -os (*cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. CA 563 camillus: -r sacrorum).

f. **praeministra,** -ae (*in appos. iuxta subst. vel nom. propr., vix pro adi.*). *i. quae praeministrat*: **1** *quolibet modo ministrandi* (*per prosopopoeiam de re* APVL. [*cum gen. rerum ministerio praebitarum*]): APVL. apol. 8, 3 nocens lingua, mendaciorum et amaritudinum -a. PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 2, 1 *Phaethon* currum accepit et a -is Horis iunctum conscendit (*cf. Ov. met. 2, 118* iungere equos Titan ... imperat Horis). 9, 5 Galanthis -a *Alcmenae* (*cf. Ov. met. 9, 306* una ministrarum). MACR. Sat. 3, 8, 6 *v. l. 56.* **2** *praeparando, antecedendo*: TERT. paenit. 2, 6 salus nationibus adpropinquabat, dominus scilicet adferens secundum dei promissum; cui -am paenitentiam destinarat purgandis mentibus praepositam (*variam l.* -ans p. destinabat, *sc. Iohannes, praeferunt alii; cf. p. 705, 10*).

praeministro, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* ministrare. [*in var. l.* TERT. paenit. 2, 6, *v. l. 70.*]

i. q. ante ministrare (*praeverbii vis localis, sc. ad ministerium coram aliquo agendum spectans, sublucet sub 1a et b, vis temporalis apparet sub 2b, alibi minus perspicua est, nisi quodam modo vim verbi simplicis augeri putes*): **1** *cum solo dat. vel absolute, sc. serviendo, operam dando*: **a** *in re publica vel sacra*: TIRO Gell. 12, 3, 3 qui magistratibus ... -bant (*i. lictores, cf.* GELL. 10, 3, 19 Romani ... *Bruttios* magistratibus ... parere et -are servorum vicem [*acc. adv.*] iusserunt). PAVL. FEST. p. 93 flaminius camillus puer dicebatur ... qui flamini Diali ad sacrificia -bat (*cf. ibid.* flaminia dicebatur sacerdotula, quae Flaminicae Diali -bat). TERT. bapt. 11 p. 210, 13 *dictum est* 'praefectus fustibus cecidit' ...; semper is dicitur facere, cui -atur. **b** *in rebus*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

domesticis: RVT. LVP. 1, 21 *uxor* sedulo ac blande -ando detrahet languorem *marito advenienti* (*cf. Lys. 1, 7 ἀκριβῶς πάντα διοικοῦσα*). APVL. met. 2, 11, 5 assidue respiciens -antem Fotidem. 5, 2, 4 tuae famulae sedulo tibi -bimus. 6, 15, 6 *ales Iovis dixit* ob iussum Veneris petere *Stygis aquam* eique se -are (*tamquam pocula ministrantem*).

c *in quibuslibet rebus* (*accedit dat. rerum*): TERT. nat. 2, 3, 4 ut summaliter tractem de universitate *mundi*, partibus eius, *i. elementis*, -ans (*ironice? cf. antea*: ut iam hinc praeiudicatum sit *et* praestruemus). bapt. 10 p. 209, 11 *Iohannes baptista* nihil ... caeleste praestabat, sed caelestibus -bat paenitentiae scilicet praepositus.

2 *cum acc., sc. praebendo, administrando, subministrando* (*cf. p. 704, 80*): **a** *respectu ministerii, famulatus vigente* (*-ant res* GELL., CAEL. AVR.): GELL. 1, 11, 10 *tibiam* Graccho cum populo agente praeisse ac -asse modulos ferunt (agenti *et* praemonstrasse *var. ll.; ad rem cf. Quint. inst. 1, 10, 27* contionanti ... musicus ... modos ... ministrabat). APVL. met. 1, 7, 2 quod unctui, quod tersui, ipse -o. 7, 11, 2 *hospes* naviter cuncta -at. TERT. nat. 1, 7, 26 cognoscant necesse est, vel aliis quos inducunt, -anda (*sc. ad ritus christianos necessaria*). CAEL. AVR. acut. 2, 34, 180 est ... cor praestans ... corporis particula, -ans omnibus sanguinem membris.

b *respectu ministerii evanescente pertinet ad quamlibet actionem praeparandi vel suppeditandi, quae fit*: *α vario modo*: TERT. apol. 21, 14 qui penes vos eiusmodi fabulas aemulas ad destructionem veritatis ... -verint. anim. 50, 4 (*de baptismo haeretici cuiusdam*) quas *aquas mirandas* nec Iohannes baptizator -vit nec Christus ... demonstravit. 58, 3 delibari putas iudicium an incipi *penes inferos*? praecipitari an -ari *ante diem novissimum*? (*cf.* ieiun. 4 p. 278, 28 *deus* iustitiam iudicii -ans). adv. Marc. 1, 9 p. 301, 21 omnis res anterior posteriori normam -vit. patient. 7 p. 11, 17 *Christus divitias contemnens* detrimentorum patientiae fastidium opulentiae -vit. uxor. 1, 2 l. 15 *per concubinatus patriarcharum* materiae subsequentium emendationum -bantur. *β praefiguratione vel praedictione*: TERT. adv. Marc. 4, 14 p. 461, 15 videbimus et contraria ista *verba Isaiae*, an Christo -entur (*ibidem l. 6* in euangelii ... praestructionem. *item -antur ipsa priora*: 5, 18 p. 641, 14 figuram sacramenti ab eo *creatore* -tam *esse* [p. 641, 15 creator ... ignoto deo f. -are non potuit]. *huc etiam* corporalia *l. 39*). 5, 6 p. 589, 10 quod ... revelavit, ... in figuris et ... allegoriis -vit (*item -antur posteriora*: PS. ORIG. tract. 5, 2 B. spiritalia ... ⌊in figuris⌋ [futuris rebus *trad.*], corporalia vero secundum figuras -antur in rebus. PS. TIT. epist. l. 43 futura).

neutr. plur. gerund. praeministranda *pro subst. v. l. 18.*

deriv.: praeminister (-tra).

praeminor, -ārī. *a* prae *et* minari. *i. q. antea minari*: 1 *indicatur periculum, malum, quod minando praedicitur, adnuntiatur* (*-antur ipsa verba* TERT. apol.): APVL. met. 5, 19, 3 (*verba Psyches*) *maritus* me ... a suis terret aspectibus malumque grande de vultus curiositate -atur. 8, 21, 4 *pastor* saevum ... hunc ... locorum inquilinum (*i. draconem*) -batur (praeminebat, praeminebatur *trad.*). TERT. apol. 21, 6 cum haec (*i. dispersionem*) illis *Iudaeis* sanctae voces -rentur (*cf. 21, 4* ut ... praemonerentur). adv. Marc. 5, 19 p. 645, 22 perditurum se sapientiam sapientium -batur *deus* (*respicitur Is. 29, 14*).

2 *indicatur id quod minando postulatur* (*cf. e. g. vol. III 1890, 66 sqq.*): APVL. met. 6, 15, 6 *ales Iovis* nolentes aquas *Stygias* et, ut abiret innoxius, -antes excipit. *Ramminger.*

praemior, -ārī. *a* praemium. [*falsa var. l.* -tus *pro* prooemiatus VITAE patr. Iurens. 59 M.; *aetatis recentioris sunt quae olim laudabantur exempla* Ps. AVG. serm. ed. Mai 161, 3 INSCR. Orelli 4955; *e coni. dub. p. 727, 20.*] *i. q. praemia sectari, mercando praemia lucrari*: SVET. Tit. 7, 1 *in Tito imperatore* suspecta rapacitas, quod constabat in co⟨g⟩n⟨i⟩tionibus patris nundinari -rique solitum (*cf. Mus. Helv. 43, 1986, 192*).

praemiōsus, -a, -um. *a* praemium. *i. q. praemiorum plenus* (*sc. eorum copiam tribuens? v. Mus. Helv. 43, 1986, 191*): CATO or. inc. frg. 7 (241 M.) inpudentiam praemio⟨sam⟩ (*suppletur sec.* PAVL. FEST. p. 243 *qui explicat*: -a pecuniosa). *Massaro.*

[**praemirentur** GREG. TVR. Franc. 5 praef. p. 193, 10 *scriptura vulgaris pro* premerentur.]

praemīrus, -a, -um. *a* prae *et* mirus. *i. q. valde mirus*: OPT. PORF. carm. 22, 20 (*nisi est medii aevi*) -o ostendis studia in rectore polita. *Bk.*

praemisceo, -xtum, -ēre. *a* prae *et* miscere. [*falso trad.* CHIRON 599 -tis diebus IX (praemissis *Heraeus in exemplari suo*); *e coni. dub. pro* per- CHIRON 187.]

1 *vi praeverbii temporali i. q. antea miscere* (*non nisi p. p. p.*): **a** *cum respectu commiscendi*: CHIRON 263 ex his (*sc. nitro, ruta al.*) omnibus -tis perungito caput *iumenti* (*inde Veg. mulom. 2, 7, 1* commixta). APIC. 4, 2, 21 haec omnia divides ..., compones in patina -tă. 4, 5, 1 -ta holera componis. **b** *cum respectu admiscendi, addendi*: CHIRON 198 *medicamenti* coclearium unum ... ex aqua calida et oleo -to ... dabis (*cf. Veg. mulom. 1, 16, 6* coclearia ... *in aqua et oleo* permixta). CAEL. AVR. chron. 4, 3, 63 si usque eo *lactis et aquae mixturam coquunt medici* ..., donec ad modum -ti redeat lactis, qui fuerat priusquam aqua misceretur ..., liquidius conficiunt.

2 *vi praeverbii evanida vel deflexa i. q. miscere, permiscere sive componendo sive addendo* (*fort. per confusionem praeverbiorum* prae- *et* per-; *sed cf. l. 13*): **a** *p. p. p.* -tus *fere pro adi. q. e. mixtus, permixtus, varius sim.*: ITALA exod. 37, 21 (Monac.) fecit ... stolas ... textiles et sutiles -tas varietate ex hiacinto, purpura *eqs.* (*cf. gr. τὰ ῥαφιδευτὰ καὶ ποικιλτικά, Lugd.* consutilia et varia textilia; *Vulg. exod. 38, 23 aliter*). CHIRON 31 in ... causa -ta quaecunque valitudo ex duabus dominetur, illam percurare oportet (*sic distinxit Oder p. XXIX. cf.* 522 ex -tis passionibus *nec non infra p. 720, 57*). 164 -tis demonstrationibus *morbi cuiusdam*. 167 rebus austeris vel amaris -tis. 189 herbas pascuae -tas. *?* **b** *forma finita*: VIB. SEQ. geogr. 38 G. *amnis* Barbanna Illyrico *mari* -etur (*def. Parroni, Gnomon 41, 1969, 671*; perm- *cod. rec. nonnulli*, mari miscetur *Tschudi; an cogites de vi praeverbii locali, ut significetur i. q. ante, sc. ad ostium, miscere?*).

deriv.: praemixtio; *fortasse etiam* praemiscuus.

praemiscuus, -a, -um. *a* praemiscere, *nisi per confusionem praeverbiorum pro* promiscuus (*sic Funck, Arch. Lat. Lex. 9, 1896, 304; cf. dubiam var. l.* GLOSS. II 308, 54 *ἐπίκοινος* -us [prom- *cod. a et III 461, 23. 494, 42, sim. II 308, 55*]). *i. q. antea mixtus vel promiscuus*: EDICT. imp. Diocl. 6, 48 L. condimen⟨torum⟩ praemisquorum *tot* fasces (*Lauffer*; facies *lapis*).

praemissio, -ōnis *f.* *a* praemittere. [*loco obscuro*: EVSEB. EMES. serm. 19, 34 p. 72, 11 mentiuntur sacraria, non vera dicunt vaticinationes; -o ipsa nocens et ars mentita est (promissio *Sirmond*).]

i. q. actio praemittendi vel id ipsum, quod praemittitur: HIL. trin. 6, 11 *ostendam* in quem se exitum -o tam subdoli sermonis instruxerit (*sim. de prima parte periodi*: POMP. gramm. V 282, 16 dummodo omnis illa -o fine claudatur [*antea*: praemittere partes]). CAEL. AVR. acut. 1, 3, 36 (*inter signa phrenitidis*) manuum ante oculos -e, quasi aliquid apprehendere ... volentium.

1. praemissus, -a, -um *v.* praemitto. [**2. praemissus,** -ūs *m. v. p. 708, 38.*]

praemītis, -e. *a* prae *et* mitis. [*olim falso legebatur* VEN. FORT. carm. 3, 13, 37 *pro* praemittis; *v. p. 709, 18.*] *i. q. valde mitis*: IVVENC. 3, 635 *Christum* terga ... -is gestant asinae (*respicitur Matth. 21, 5*).

ˢpraemitto, -mīsī, -missum, -ere. *a* prae *et* mittere. *de scriptura*: pre- CIL V 5670, 2 *et saepe in codd.*; -mit- *pro* -mitt- *in var. l.* NEMES. cyn. 182 VVLG. Tit. 3, 13. *al.; perf.* -meisit *p. 708, 69*, -miss- *pro* -mis- *p. 708, 37 et in var. l.* VVLG. gen. 45, 7 ENNOD. epist. 6, 23, 1, *cf. vol. VIII 1161, 82; p. p. p.* -mis- *pro* -miss- *in var. l.* CVRT. 4, 9, 15 BENED. reg. 53, 5. 71, 3. NOT. Tir. 23, 20ᵃ -it. 23, 34ᵃ -sit. 23, 40ᶠ -ssus. GLOSS. -o: *προπέμπω. παραπέμπομαι.* -e: *πρόπεμψον.* GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 576 -it: artemittit (*i.* ante-). 577 -itur: antecedit. *legitur inde a* PLAVTO, SISENNA, CIC. *per totam latinitatem.* [*confunditur praecipue cum* promittere LVCAN. 8, 779 VVLG. Tit. 3, 13 AVG. trin. 3, 10, 19 *et saepe* (*restituitur* CAES. civ. 2, 20, 6 IVL. VICT. rhet. 15 p. 423, 2 [*vix recte, cf. Quint. inst. 4, 1, 48*]. *al.; dub. var. l.* PLIN. nat. 12, 5; *falso trad.* SORT. Sangall. 33, 8), permittere SEN. epist. 91, 4. 99, 7 PS. QVINT. decl. 5, 16. *al.* (*restituitur* LIV. 44, 4, 11 [peremissis *cod.*]; *falso trad.* CAEL. AVR. gyn. 2, 12), remittere TERT. castit. 1 l. 2 (*restituitur* LIV. 44, 30, 8; *falso trad.* LIV. 42, 35, 2), praetermittere AMBR. hex. 1, 8, 29 BOETH. trin. 3, 51. *al.* (*cf. p. 712, 35*), mittere AMBR. Ioseph 13, 77 (*restituitur* RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 74, 8); *praeterea falso trad.* SEN. nat. 3 praef. 2.]

CAPVT PRIVS: *vi praeverbii sollemni i. q. ante mittere. praemonenda de vi praeverbii: saepissime vis localis et temporalis ita iunguntur, ut vix distingui possint, quia is qui -it vel ipse secuturus est (nota* SERV. *p. 708, 19) vel alium postea eodem missurus, v. maxime sub I; mera vel praevalente vi temporali adhibetur praesertim sub IIA2b et IIB1, mera vi locali e. g. p. 709, 67. 78. 710, 3, accedente respectu gradus sub IIA2c. vim praeverbii augent adverbia* prius (PLAVT. Cas. 448 SOL. 5, 9. *al.*), ante (BELL. Afr. 50, 3. 86, 3 Hisp. 4, 1 PS. QVINT. decl. 4, 18 PAVL. dig. 22, 6, 9 pr. *et saepe, maxime apud* AMBR.), supra (AMBR. paenit. 2, 2, 11 LEX Visig. 5, 3, 4).

I *-untur ei (ea), quorum motus iubetur, curatur, permittitur* (*sive re vera sive cogitatione, imaginatione*): **A** *proprie, sc. in viis vel itineribus terrestribus, maritimis* (*siderum in caelo p. 708, 41*): **1** *-untur nuntii, epistulae, edicta sim. nuntiandi vel mandandi causa*: **a** *usu communi, sc. posito obi. hominis vel rei nuntianda deferentis*: *α res nuntianda e contextu intellegitur vel omittitur*: Ⓘ *exempla varia*: PLAVT. Amph. 602 a portu me -isti domum. Truc. 412 -sit nuntium miles mihi (CAES. civ. 3, 78, 4 ad Cn. Domitium. LIV. 7, 36, 7 ad consulem. 29, 30, 3. *al.* PANEG. 11, 8, 3). CIC. Att. 10, 8, 10 is ... venturus dicebatur ..., sed -sit mihi ... litteras (APVL. apol. 96, 6 ad me Carthagine. SPART. Did. 8, 5. *al.*). CAES. Gall. 4, 27, 2 *legatum* in Britanniam (civ. 1, 34, 3 domum. LIV. 1, 23, 5. 24, 33, 4. *al.*). PROP. 3, 14, 25 nullo -sso *ad amicam Lacaenam* de rebus tute loquaris ipse tuis. LIV. 29, 11, 8 *quidam* -ssus ... nuntiavit. 40, 49, 4 -ssis oratoribus. 45, 2, 2 *tabellarium. al.* *p. p. p. masc. plur. pro subst.*: TAC. hist. 2, 46, 3 -ssi e Moesia ... nuntiabant. IVST. 11, 11, 6. Ⓘⓘ *indicatur quem ad finem*: ut (*cf. 707, 18 sqq.*): PLAVT. Amph. 195 me a portu -sit domum, ut haec nuntiem. LIV. 25, 24, 15 -it Syracusanos ..., ut ... pellicerent hostes. 45, 6, 12 -ssis litteris, ut ... sciret. PAVL. FEST. p. 224 qui a flaminibus -bantur, ut de-

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nuntiarent opificibus, manus abstinerent ab opere (*de eadem re* SERV. auct. georg. 1, 268). SEN. contr. 7, 2, 9. *enunt. relat.*: CAES. Gall. 7, 10, 3 -it ad Boios, qui de suo adventu doceant (*obi. supplendo. cf.* LIV. 27, 45, 12 -ssi erant, qui nuntiarent. 37, 6, 2 -ssis Hypatam, qui ... iuberent [*abl. absol. ut*: 42, 38, 10]. CVRT. 3, 12, 15. TAC. hist. 4, 20, 1 -sere, qui ... mandata ... exponeret). civ. 2, 36, 3 nuntii -ssi ... venerunt, qui ... dicerent. LIV. 35, 24, 3 -ere edictum, quo comitia ... ediceret (TAC. hist. 2, 62, 2 -sit in urbem e., quo vocabulum Augusti differret). CVRT. 3, 1, 6 caduceatorem -sit, qui denuntiaret *eqs.* IVST. 9, 2, 10. *vario modo* (*v. etiam l. 25* indicantes, *p. 708, 16* ferat): SALL. Iug. 108, 1 Aspar ... -ssus ab Iugurtha ... orator et subdole speculatum Bocchi consilia. LIV. 28, 35, 4 principes Numidarum -it ad tempus ... statuendum. OPTAT. 3, 3 p. 74, 18 litteras -isse, ne id ... dispensaretur.

β res nuntianda indicatur structuris pendentibus sive ex verbo sive ex obi.: Ⓘ *enunt. interrog.* (*an addas l. 20 ?*): CAES. civ. 2, 19, 1 edictum ... -it, ad quam diem magistratus ... *adesse* vellet. Ⓘⓘ ut: LIV. 21, 9, 4 litteras ... nuntiosque ad principes ... -it, ut praepararent suorum animos *eqs.* (36, 6, 6. 44, 30, 12). 26, 5, 5 -ssis ... nuntiis Capuam, quo tempore castra ... adgressurus esset, ut eodem et illi ... sese effunderent (29, 7, 3. 29, 36, 6 -sso n. ad ... proconsulem, ut suas legiones admoveret [*sim.* 39, 54, 2]. 44, 31, 12). 28, 9, 5 -sso edicto, ut ... senatus ... adesset. Ⓘⓘⓘ *acc. c. inf.*: LIV. 23, 7, 8 -sso nuntio ... postero die se Capuae futurum. 39, 49, 6 nuntios ... -unt, debellatum esse *eqs.* CVRT. 6, 5, 25 -sit indicantes venisse reginam. TAC. ann. 1, 48, 1 -it litteras ad Caecinam, venire se *eqs.*

b *breviloquentia quadam obi. deferentis omisso*: *α res nuntianda e contextu intellegitur vel omittitur*: CAES. Gall. 4, 11, 2 *legati a Caesare* petebant, uti ad ... equites ... -ret eosque pugna prohiberet. CLAVD. DON. *p. 708, 18.* *β res nuntianda indicatur structuris pendentibus: acc. c. inf.* (*si recte restitutum est*): CAES. civ. 2, 20, 6 cum ... sese Italicam venturum -isset (*Ciacconius*; promtrad.). ut: LIV. 26, 8, 10 ipse per Appiae municipia ... -sit, ut commeatus paratos ... haberent. 36, 22, 1 consul ... Heracleam ad Aetolos -sit, ut ... resipiscerent *eqs.*

2 *-untur copiae vel singuli duces, milites vel res ad copias pertinentes*: **a** *exempla varia*: CIC. Catil. 1, 24 *a te* aquilam illam argenteam ... esse -ssam (2, 13 arma ..., signa militaria ..., a.). 2, 26 *Metellum* in agrum Gallicum ... -si. Att. 8, 3, 7 Brundisium Scipionem cum cohortibus duabus -erat. *al.* CAES. Gall. 2, 19, 1 Caesar equitatu -sso subsequebatur omnibus copiis (4, 24, 1. 5, 18, 4. HIRT. Gall. 8, 36, 2 ad castra hostium. *al.; cf.* CAES. Gall. 7, 48, 1 -ssis equitibus [civ. 2, 40, 2 HIRT. Gall. 8, 28, 1 BELL. Afr. 66, 1 PLANC. Cic. fam. 10, 9, 3 SALL. Iug. 53, 7 VERG. Aen. 9, 367. *et saepe*]). 6, 8, 3 -ssis paulum impedimentis (civ. 3, 75, 1 ex castris Apolloniam. 3, 77, 1 LIV. 9, 36, 9 AMM. 31, 11, 6. *cf. p. 709, 71*). civ. 1, 16, 2 cohortes v -ssae ... ex oppido (BRVT. Cic. fam. 11, 13, 4 Pollentiam. SIL. 11, 191 TAC. hist. 1, 70, 2. *al.*). 1, 37, 1 Fabium legatum ... in Hispaniam (SALL. Iug. 52, 5 hist. frg. 3, 6 TAC ann. 14, 26, 1. *al.*). 1, 39, 2 legiones in Hispaniam (3, 75, 2 Cic. Att. 9, 6ª LIV. 22, 57, 8). 2, 3, 3 -ssa ... navicula (*item -untur naves*: LIV. 22, 19, 5 speculatoriae ... -ssae. 24, 33, 2 quadriremis. 28, 30, 5. SEN. epist. 77, 1 *naves* -i solent et nuntiare secuturae classis adventum). *al.* HIRT. Gall. 8, 36, 3 quos *exploratores* -erat (LIV. 22, 3, 1 CVRT. 3, 13, 2 FRONTIN. strat. 1, 2, 7. *cf.* LIV. 28, 1, 9 -ssis speculatoribus [30, 29, 2 CVRT. 3, 8, 17. *al.*]). BELL. Afr. 86, 3 Messala Vticam ante -sso cum equitatu, ipse eodem iter facere contendit. *sim. saepe, maxime apud rerum scriptores.* *p. p. p. masc. plur. pro subst.*: CVRT. 3, 8, 24 Dareum XXX ... stadia abesse -ssi indicabant. 10, 2, 16.

b *indicatur quem ad finem*: *α enunt. secund.*: *relat.*: CIC. Catil. 1, 24 esse -ssos, qui tibi ... praestolarentur armati (*item obi. supplendo*: LIV. 21, 23, 1 -ssis, qui Gallorum animos ... conciliarent [*abl. absol. ut*: 34, 28, 2. 44, 4, 11 TAC. hist. 4, 35, 2 PANEG. 12, 6, 4]. *al.*). Phil. 11, 4 -sso ... Octavio ..., qui popularetur agros. CAES. Gall. 1, 15, 1 equitatum ... -it, qui videant *eqs.* (2, 11, 3 civ. 1, 78, 4. *cf.* civ. 2, 26, 3 equites, qui primum impetum sustineant [LIV. 1, 29, 1. 27, 32, 1 CVRT. 7, 6, 17. 8, 2, 32]). 2, 17, 1 exploratores ... -it, qui locum ... deligant. LIV. 5, 47, 2 inermem, qui temptaret viam. 23, 26, 7 -ssa ... levi armatura, quae *eqs.* (TAC. ann. 13, 41, 1). *al.* si: CAES. Gall. 6, 29, 4 Basilum ... -it, si quid celeritate itineris ... proficere possit. ut: SALL. Iug. 50, 1 legatum cum ... cohortibus ... -sit ad flumen, uti locum castris antecaperet. LIV. 27, 43, 10 -ssi ..., ut ... commeatus ... in viam deferrent. 28, 13, 3. CVRT. 4, 10, 11 (*v. sub γ*). 9, 9, 23. 9, 10, 2 TAC. hist. 3, 78, 3 ann. 1, 61, 1. *coni. nudus* (*cf. p. 708, 16*): VERG. Aen. 11, 513 equitum levia ... arma -sit, quaterent campos.

β praepos. cum gerund. (*cf.* TAC. *sub γ*): ad: CAES. Gall. 4, 21, 1 ad haec cognoscenda ... Volusenum ... -it (*si sic iungendum*). civ. 3, 21, 4. 3, 38, 2 equitatus magnam partem ad explorandum iter ... et cognoscendum (LIV. 21, 26, 5 equites ... ad exploranda omnia visendosque ... hostes. 44, 7, 1. CVRT. 3, 7, 6). 3, 75, 3 equitatum ... -sit ad ... agmen demorandum. LIV. 21, 32, 9 Gallis ... ad visenda loca -ssis. 24, 7, 1 -ssis *ducibus* ... ad temptandas urbes (35, 39, 4 animos [38, 14, 4]. CVRT. 4, 9, 15 vadum). 33, 15, 3 manum -ssam ad occupandum saltum (36, 30, 2 iuga. CVRT. 4, 12, 1 itinera). *al.* gratia: CAES. civ. 2, 7, 3 *navis* -ssa Massiliam huius nuntii perferendi gratia.

γ vario modo: *dat. finali*: BELL. Afr. 60, 4 praesidio his equitibus legionem v -erat. TAC. ann. 15, 10, 2 quos visendis hostium copiis -erat. *supino*: SALL. Iug. 105, 5 equites exploratum -ssi. LIV. 27, 42, 12 duobus equitibus speculatum in castra -ssis (CVRT. 4, 10, 11 equites ... -sit s., simul ut ignem ... extinguerent. *cf. p. 707, 11*). *struct. praedicativa* (*cf. p. 707, 11*): SEN. benef. 7, 2, 5 Onesicritus -ssus explorator. *part. fut.*: FRONTIN. strat. 1, 2, 8 -sit sciscitaturos, quid rei foret. AMM. 21, 13, 7 militem ... *calamitati* velocius occursurum.

3 *-untur varia*: **a** *animantes*: *α cum obi.* (*e struct. partit. supplendo* CIC.; *exempla selecta inde a* TAC.): CIC. off. 2, 25 *rex* -bat ... de stipatoribus suis, qui scrutarentur arculas muliebres. HIRT. Gall. 8, 50, 2 *Caesar Antonium* paulo ante -erat ad petitionem. VERG. Aen. 1, 644 Aeneas ... rapidum ad navis -it Achaten, Ascanio ferat haec ipsumque ... ducat (*explicat* CLAVD. DON. *ad l.* p. 127, 1 ob hanc causam -erat, ut horam prandii praeveniret, *refutans doctrinam* SERVII: non '-it', nec enim ipse sequitur, sed 'praerapidum' [*sc. per tmesin*]). 6, 34 -ssus Achates (*sc. qui Sibyllam adduceret*). LIV. 36, 14, 7 -ssis in civitates captivis. PLIN. nat. 6, 141 Dionysium ..., quem ad commentanda omnia in orientem -erit ... Augustus ituro in Armeniam ... filio. 8, 11 *elephanti* amnem transituri minimos -unt. TAC. hist. 1, 46, 5 *quendam* ad caedem eius *praefecti* Otho -erat. ann. 3, 8, 1 Piso, -sso in urbem filio ..., ad Drusum pergit. SVET. Aug. 38, 3 -ssso ... equo. VLP. dig. 25, 3, 1, 4 ut, nisi ... custodes -erit (*sc. ad uxorem post divortium praegnatem, antequam pariat*) ..., cogatur maritus partum agnoscere. ITALA exod. 23, 20 (Cypr. testim. 2, 5; *loq. deus*) -o angelum meum ante faciem tuam ad custodiendum te in itinere ([*gr. ἀποστέλλω, Ottob.* dimitto, *Vulg.* mittam]. 33, 2 [Monac. *al.*] ante te [*gr. συναποστελῶ, Vulg.* mittam]. COMM. apol. 969 ante illos ..., qui ducatum eis ... praestet). II Macc. 12, 21 (rec. L = VVLG.) Timotheus -sit mulieres *in locum munitum, sc. antequam Iudas adforet* (*gr. προεξαπέστειλεν*). NEMES. cyn. 182 his *catulis exercendis* leporem -e manu. *al.* *β obi. omisso, t. t. in curriculo equorum; -it auriga adversarios ante se cursum inire permittens* (*v. Friedländer, Sittengesch. IV⁹ 191*): CIL VI 10050, 16 (*saec. II*) *Crescens agitator* praemiss(it) I, occupavit VIII, eripuit XXXVIII (-miss(u) *Mommsen, sed formam verbalem melius restituit Friedländer, cf. p. 706, 38 et* CIL VI 37834, 1 [= 10053; *saec. II*] -sit et ⟨vi⟩c⟨i⟩t [*numerus periit; inde dub. supplevit Fr.* 10048, 11 *saec. II med.*]).

b *res*: OV. fast. 3, 877 tres ubi luciferos veniens -erit Eos (-sit eous *var. l.*). trist. 5, 1, 2 hunc ... libellum ... -ssis quattuor adde meis (AVSON. 321 p. 259 P. *v. p. 712, 52. item -untur scripta*: AVSON. 400, 1 p. 230 [*ad Paul. Nol.*] carmine tuo et sermone -ssis). LVCAN. 3, 75 quam seriem rerum longa -ere pompa ... potuit *Caesar Gallia devicta triumphans.* SIL. 15, 496 -ssa ... argenti pondera, *sc. ad gentes conciliandas.* STAT. Theb. 2, 259 -ssas ... faces (*sc. in pompa nuptiali ut* HESYCH. in lev. lib. 4 praef. p. 926ᴰ sponsalia carpenta -unt). SVET. vita Ter. 5 *sarcinas poeta* in nave -erat. AMBR. Ioseph 13, 77 -untur et patri munera (*respicitur gen. 45, 23, ubi Vulg.* mittens). SIDON. epist. 3, 13, 3 *parasitus* hoc solum comedens domi, si quid e raptis ... -sit obsoniis.

B *in imagine magis minusve manifesta*: **1** *respicitur via, quae ad mortem, ad inferos vel ad caelum ducit*: **a** *-untur animantes alios morte praecedentes*: *α -it qui mortem efficit*: Ⓘ *homo interficiens*: PLAVT. Cas. 448 protollo mortem mihi; certum est, hunc Acheruntem -am prius. SEN. apocol. 13, 5 quos *libertos suo iussu occisos* Claudius omnes, necubi imparatus esset, -erat. VAL. FL. 1, 794 (*alloquitur Aeson mortuos*) me ... hostia vestris conciliet -ssa locis. ITALA II Macc. 6, 23 (rec. L, *sim.* XBM) *Eleazar* respondit cito dicens -i in infernum (VVLG. -i se velle, *gr. προπέμπειν*). IVL. VAL. 3, 39 interfecta te comitem me -ssae morti (*i. tibi antea mortuae*) praestitisse. Ⓘⓘ *morbus sim. mortifer ante ipsam mortem*: STAT. silv. 5, 3, 259 *non* segnis tabe (*Gronov*; labe *trad.*) senili exitus ... -sit membra *tua* sepulcro. Ps. QVINT. decl. 5, 15 visceribus immissa tabes cotidie aliquid ex homine -it in mortem.

β -it qui mortem alterius, sc. maxime propinqui, amici sim., experitur conscius se illum secuturum (*v. Tibiletti, Ann. Fac. Lett. e Fil., Macerata, 5/6, 1972/3, 111 sqq.*): INSCR. Epigraphica 30, 1968, 127 (*lib. rei p.?*) ⟨se⟩x sibi praemeisit *filios mater* (*sic restituit et intellegit Solin in schedis nostris*). SEN. dial. 6, 19, 1 dimisimus illos *mortuos*, immo consecuturi -simus. epist. 63, 16 quem putamus perisse, -ssus est (*sim.* 99, 7, *ubi antea*: quos amisimus, sequimur. *cf. opp.* perdere: RVRIC. epist. 1, 15 p. 368, 18 Leontium -isse ... potius quam perdidisse. 2, 4 p. 377, 21). TERT. castit. 1 l. 2 uxorem in pace -ssam ([pacem *et* rem- *var. ll.*]. monog. 10, 4). uxor. 1, 4 l. 19. 1, 5 l. 4. IREN. 3, 16, 4 (*respicitur Matth. 2, 16*) ut eos *pueros Christus* -ret in suum regnum (*cf.* VITA Hil. Arel. 20 l. 5 ad caeli regna). 4, 31, 3 *ecclesia* -ens filios ad patrem (4, 33, 9 *martyras. cf.* CYPR. Fort. 11 p. 341, 17 ad deum). CYPR. mortal. 20 p. 309, 20 *scimus mortuos* non amitti, sed -i (*sim. opp.* amittere: AMBR. exc. Sat. 1, 71. AVG. epist. 263, 2 in horrea superna. serm. 86, 10, 11 [*ibid. non* decessit, sed praecessit]. *al.; cf. l. 72 et* SVLP. SEV. epist. 2, 8 -si ... patronum, sed solacium vitae praesentis amisi). AVSON. 188, 7 p. 47 P. (*ad sororem mortuam*) -ssa ... vale. AMBR. exhort. virg. 1, 2 ad martyrium. PASS. Anastas. 31 ut eos *filios* ante me

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-am et ... post eos sequar. INSCR. christ. urb. Rom. 4279, 5 (*a. 521*) -erunt lumina sua (*i. filios*). GREG. M. in euang. 3, 3 p. 1087[A] parentes solent metuere, ne mortuos -ant *filios*. *al.*

b *-untur res, sc. fere opes, affectus, corda sim.* (*exempla christiana pleraque pendent e Matth. 6, 20 sq. nec non Hebr. 6, 18 sq.*): STAT. silv. 5, 3, 81 quas ... sibi morte canora inferias -it olor. TERT. scorp. 10 p. 167, 28 (*ironice*) pulchra ... documenta -am *in caelum, si fidem hic negavero*. CYPR. domin. orat. 20 qui ... facultates suas ad dominum ante -ssas ipse quoque comitatur. VIGIL. TRID. ad Simplic. 2 p. 551[B] fenus ante -sit *martyr*. HIER. epist. 54, 14, 2 *pater tuus* -at in caelum quod, ni caverit, terra sumptura est. AVG. in psalm. 64, 3 spem in illam terram quasi ancoram -simus (serm. 32, 16). 68 serm. 2, 8 si -at thesaurum suum, quo sequatur cor eius (VAL. CEM. hom. 7, 3 p. 714[C] ad caelum). 83, 5 -amus desiderium nostrum. 148, 4 cor vestrum ad Ierusalem -atur. serm. 367, 3, 3 quod ... pauperi damus, ante nos -imus; quod autem rapimus, hic totum dimittimus. SIDON. epist. 4, 24, 7 amicum -ere sibi, quod dimitteret vobis *debita non exigens*. VEN. FORT. carm. 3, 13, 37 horrea -is, ⌊melius tua⌋ condita servans (melius quam *Mommsen sine necessitate*). *al.*

2 *qualibet via -untur*: **a** *qui sequenti cuidam viam praeparant vel duces se praebent* (*sc. homines, maxime prophetae sim. [spiritus prophetae l. 38, verbum sim. dei l. 40. 41] vel Christus; natura per prosopopoeiam l. 28*): SEN. contr. 2, 6, 7 (*loq. filius luxuriosus, quem pater imitatur*) quodammodo ... ad luxuriam a patre ⟨praemissus sum⟩ (*suppl. ex exc.*). TERT. adv. Marc. 4, 4 p. 429, 29 (*ironice*) paenitente iam *Christo*, quod apostolos -isse properasset sine praesidio Marcionis. 4, 8 p. 439, 4 *Christus* -erat, per quos posset agnosci. resurr. 12 p. 41, 23 *deus* -sit tibi naturam magistram, summissurus et prophetiam. ITALA Ioh. 17, 3 (Mar. Victorin. adv. Arium 1, 14) *cognoscere te* et quem -isti Iesum Christum (*gr. ἀπέστειλας, cod. a al. et Vulg.* misisti. *item -itur Christus*: IREN. 3, 16, 1 ab unigenito ad correctionem plenitudinis -ssus est. 5, 25, 5 *deus* prophetas misit et filium -sit [*an* -sit ... misit*? cf.* 4, 41, 4 *infra et 4, 36, 2 ubi bis* misit *Christum*]). IREN. 1, 25, 3 *haeretici* ad detractationem ... ecclesiae nominis ... a Satana -ssi sunt, uti *eqs.* (*gr. προεβλήθησαν*). 4, 41, 4 deum ..., qui prophetas -erit, qui ... filium suum misit (5, 26, 2 LACT. epit. 44, 3. AVG. cons. euang. 1, 54 *Christus* p. ante descensionem suam -sit. *al.*). HIL. in Matth. 11, 7 Eliae spiritus in Ioannis voce -itur (*cf. Mal. 4, 5*). in psalm. 126, 9 *deus* Iohannem -it (AVG. serm. 289, 3 *bis*). AVG. in psalm. 93, 13 non iudicaturus est *deus*, quibus sermonem -sit et praeseminavit? ORIG. in Matth. 13, 2 p. 183, 5 ut videatur Elias esse verbum, quod -itur quasi ad exercitationem hominum *eqs.* (*gr. aliter*). *al.* **b** *mentes, cogitationes, curae sim., sc. quae futura considerant, ad ea praecurrunt*: SEN. benef. 6, 23, 4 in nostras ... utilitates a principio rerum -ssa mens est *deorum*. dial. 7, 6, 1 *animus* cogitationes ad futura -at. epist. 91, 4 in omnia -endus (per- *var. l.*) animus, cogitandumque ... quidquid potest fieri. LEO M. epist. 121, 1 (Conc.[S] II 4 p. 75, 11) curas ... in ea, quae sunt futura, -ere.

II *-untur varia variis modis*: **A** *generatim; -untur*: **1** *res corporeae vel sensibus percipiendae* (*vi praeverbii temporali vel locali*): **a** *iaciendo, proiciendo*: SISENNA hist. 85 multi, -ssis armis, ex summo se permitterent, *i. praecipitarent* (*item -untur tela*: SIL. 15, 629 tela [STAT. Ach. 2, 112 -ssa ... cursu t. sequi]. DICT. 2, 40 Alexander praevenire cupiens *Menelaum* ... -it hastam [CLAVD. 20, 174]. *in imagine*: OPTAT. 2, 21 p. 58, 6 sagittas de pharetra pectoris vestri ... -istis). IREN. 2, 14, 8 escas ... -unt, uti capiant ... animal. AVG. in psalm. 72, 34 (*in imagine*) fluctuas; -e ad terram ancoram (*cf. supra l. 12*). serm. 206, 2 impudenter agricola quaerit messem, ubi se novit non -isse semen (IVLIAN. in psalm. 10, 6[b] [*in imag.*] fructus -ssa semina consequentur). CIL V 5670, 2 I(ovi) ... co(nservatori *?*) ex -ssa fulguris potestate Flavius Valens *eqs.*

b *emittendo, diffundendo*: *α -itur lux* (*cf. p. 710, 57*): SEN. nat. 5, 8, 2 *sol iam* antequam adpareat lumine ipso valet et ... aera ... inritat luce -ssa. LVCAN. 8, 779 iam percusserat astra aurorae -ssa dies (*var. l.* pro-. *explicat* COMMENT. praenuntia est lucis aurora; *melius Housman ad l. ad falsam q. d. auroram referens*). SVLP. SEV. Mart. 24, 4 -ssa prae se (prece *var. l.*) ... luce purpurea *diabolus apparuit*. DRAC. laud. dei 1, 206 auroram ... dies -erat undis. *β -untur varia*: SEN. nat. 2, 20, 3 *oportet fulmen* -at spiritus agatque ante se et a tergo trahat ventum. TERT. ieiun. 12 p. 290, 25 *martyr* contra ungulas corneus, -sso iam sanguinis suco tamquam animae impedimentis. SOL. 5, 9 *per crateres Aetnae* erumpit vapor -sso prius fremitu. RVFIN. hist. mon. 8 p. 421[D] flatibus ac sibilis stridoribusque -ssis *ex ore draconis* (*Ps. Pallad. 11, 8 p. 52, 9 sq. Pr. προπέμπον καὶ ... ἀποπέμπον*). AVG. in psalm. 87, 1 l. 37 praecentor ..., qui vocem -it in cantu, succentor ..., qui subsequenter ... respondet (87, 3 l. 39. *cf. p. 710, 23*).

c *extendendo*: Ps. QVINT. decl. 2, 16 ambulantis caeci nec manus cessant; -untur, explorant *eqs.* ITALA gen. 38, 28 (Ambr. in Luc. 3, 20) unus *e gemellis* de utero eius -sit manum (*vi praeverbii temporali? cf. gr. προεξήνεγκεν, Anian. Chrysost. hom. 3, 3* prior ... emisit, *Vulg.* protulit. *iuncturam iterat* AMBR. in Luc. 3, 20. 21 [*bis*]).

d *ponendo, sc. applicando, ingerendo, collocando sim.*: PALLAD. 3, 17, 3 surculos *in truncum fissum* ... demergere, -sso ante cuneolo. CHIRON 564 venam deprimito, quominus ⟨ludat⟩ vena, cum sagittam

-seris. 589 si quod iumentum patellam eiecerit ..., varum pedem feret et interiorem ungulam -et. CLAVD. 28, 522 *imperatorem Romam intrantem* excipiunt arcus ... et quidquid tantae -itur urbi. AVG. serm. 362, 8, 8 in terra fundamentum -itur (trin. 15, 27, 49 [*in imagine*]). APIC. 1, 1, 1 *mel mittitur* in ... vas ... -ssis vini sextariis duobus. CAEL. AVR. acut. 1, 16, 165 -ssum cibum, *sc. ante vinum sumendum*. chron. 2, 4, 75 praetegenda vicina *denti* sunt lana -ssa. 5, 1, 21 -sso linteolo (*cf.* gyn. 2, 9 -sso linteo et preunctis partibus [*Soran. p. 102, 24 Ilb. προυποῤῥιφέντος*]). SIDON. epist. 3, 13, 11 (*in imagine*) quorum sermonibus ... nullas habenas, nulla -it (per- *var. l.*) repagula pudor.

2 *res incorporeae* (*lucem, sonum sim. v. sub 1b*): **a** *sublucente vi locali*: SIL. 1, 344 (*Hannibal ad milites inter oppugnationem Saguntí*) taline implere paramus Italiam fama? talis -ere pugnas? (*i. famam pugnarum ante nos diffusam; nisi de pugnis bellum Italicum praecedentibus intellegens ad b vel B1a referas*). 12, 6 Poenus vicina ... late -sso terrore quatit. CLAVD. 22, 35 *fides* docuit ... non laetam speciem -ere fraudi (praetendere *var. l.*). SVLP. SEV. dial. 3, 11, 6 qui tanti viri constantiam -ssa auctoritate sequerentur. **b** *mera vi temporali, sc. -untur quae ante alia fiunt, efficiuntur* (*p. p. p. fere pro adi. l. 34. 38 sq.*): STAT. Theb. 1, 472 forsan et has venturus amor -erit iras. Ps. QVINT. decl. 4, 18 -ssae sunt ante virtutes (*sc. ante parricidium fato destinatum*). 5, 16 ad ... captivorum metum *morti ipsi* -ssus ... dolor. SVET. Cal. 58, 2 *Chaeream Gaium* percussisse -ssa voce 'hoc age' (*nisi ad 1b*). TERT. ieiun. 4 p. 278, 31 *deus* abstinentiam imperaturus, cum indulgentiam -isset. praescr. 23 l. 15 aliam euangelii formam ... superductam citra eam, quam -erat Petrus. resurr. 7 p. 36, 12 *anima* nihil non sermone perficiens vel tacite -sso. HIL. in Matth. 18, 8 *Christus apostolorum* iudicium -sit *iudicio ultimo* (*cf. Matth. 18, 18*). PRISCILL. tract. 6, 94 testamenti veteris lege -ssa velut futurum salutis nostrae iter construens *gratia* (AVG. in euang. Ioh. 3, 17 serm. 2, 2 l. 73. EVCHER. laud. her. 12 l.-ssa, ne in crastinum cogitaret *populus*). CLAVD. DON. Aen. 1, 135 futurae ultionis ... metum. AVG. in euang. Ioh. 15, 16 fruuntur voluptate, praecedente et -ssa cupiditate (*ibid. iterum*). COD. Theod. 10, 10, 29 pr. poenam -ssae indignationis. SYMPH. 179 (*loq. hamus piscatorius*) blandior, ut noceam; morti -o saginam. CONC. Arel. a. 442—506 (Corp. Christ. 148) l. 4 *maritum sacerdotem fieri* non posse ... nisi fuerit -ssa conversio (a. 524 p. 37, 3 anno integro [*cf. ibid.* p. 36, 20 -ssa conversatione]. *al.*). BOETH. cons. 1, 4, 19 W. *accusatorum* -ssa damnatio (CASSIOD. hist. 1, 18, 5 [*Socrat. 1, 6 p. 53[B] φθάσασαν*]). ENNOD. epist. 7, 19, 1 p. 187, 7 (*ad adulescentem*) quod in cano flore -isti. *et saepe*. *in re iudiciali -untur instrumenta, conventiones sim.*: COD. Iust. 4, 2, 6 pr. (*a. 293*) falsa ... demonstratio -ssa ... nihil nocet. 7, 45, 8, 1 (*imp. Diocl. et Max.*) -ssa denuntiatione ei *homini*. COD. Theod. 9, 45, 3 conventione -ssa (16, 5, 62). 11, 30, 61 -ssa inscriptione (INTERPR. cod. Theod. 9, 1, 15 *bis. al.; cf.* COD. Theod. 9, 2, 6 -sso inscriptionis vinculo). *al.* **c** *accedente respectu gradus, dignitatis*: TERT. adv. Val. 35 sunt, qui nec principatum Bytho defendant ..., ogdoadem ante omnia -entes. BENED. reg. 71, 3 -sso ... abbatis ... imperio, cui non permittimus privata imperia praeponi, de cetero omnes iuniores prioribus ... oboediant.

B *speciatim*: **1** *pertinet ad significationem, praedictionem vel exemplum futurorum* (*sc. vi praeverbii temporali, sed potius locali l. 71*): **a** *respiciuntur varia signa, exempla*: *α usu communi pro obi. est res significans*: Ⓘ signum, documentum, figura *sim.*: AETNA 460 certa ... venturae -it pignora flammae *lapis molaris*. SEN. nat. 1, 1, 4 deos mortium signa -ere (epist. 78, 12 nullus *dolor* ... non s. -it. AMBR. hex. 4, 6, 27 simul ut sol ortus sui s. -erit. HIER. epist. 18A, 10, 1. CLAVD. 20, 31 haec Stygiae -unt s. sorores. *al.*). 2, 32, 4 fatorum series ... indicia venturi ... -ens. Ps. QVINT. decl. 4, 16 necesse est ... notas ventura -ant ([*Lucas*; pro-, per- *codd.*]. 17, 9 ut futurus parricida non -erit n.). TERT. bapt. 18 p. 216, 13 dei dignatio suas -it praerogativas. resurr. 38 p. 81, 2 ne aliter documenta *resurrectionis futurae* -isse ... videatur *deus* (FIRM. err. 22, 2). HIL. in Matth. 21, 2 rerum ... praesentium condicionibus futuri forma -itur. OPTAT. 5, 1 p. 119, 22 talis debet veritas sequi, qualis eius imago -ssa est. HEGES. 5, 31, 2 p. 372, 13 *promissi* exemplum -simus (CLAVD. 8, 620. AVG. in psalm. 142, 4 futurorum. *al.; accedit enunt. interrog.*: VITA Hil. Arel. 13 qualiter ... mundanae contemni debeant potestates). AVG. in euang. Ioh. 15, 10 *mulier Samaritana* -sit figuram *ecclesiae* et facta est veritas (pecc. mer. 2, 35, 57). *al.* Ⓘⓘ *quaelibet res*: AETNA 584 *oblitus es*, Theseu, candida ... -ere (pro-, per- *var. ll.*) vela parenti (*i. fere conspectum velorum, qui te antecedere debuit*). STAT. Theb. 2, 210 *Fama Eteoclem* -ssae consona nocti territat (*sc. qua Laium somnio viderat*). Ps. QVINT. decl. 19, 8 ne occisurus quidem suspiria ... -si, nihil feci, unde erupturum ... patris animum ... sentires. TERT. adv. Marc. 1, 16 p. 310, 30 *quis credet* eius *dei* esse invisibilia, qui nihil visibile -erit? (*sc. quo inv. significarentur; cf.* 4, 25 p. 503, 21 nihil -erat, in quo aliquid absconditum esse potuisset, non prophetias, non parabolas, non visiones *eqs.* p. 504, 5 materias). MAR. VICTORIN. in Gal. 3, 7 hoc *mysterium, quo Abrahae fides monstrata est* (*nisi fallimur*), ... praelusit divinitas et -sit, ut ex fide homo iustificaretur. OPTAT. 5, 1 p. 119, 17 circumcisio ... baptismatis in figura -ssa est (*respicitur praefiguratio ut*: AMBR. in Luc. 7, 173 in signo ante ... -ssa est sanctificatio. AVG. in psalm. 143, 2 l. 16 quanta in veteri lege ... ad aliquam significationem -ssa *sint. al.*).

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β usu deflexo pro obi. est res significata: CYPR. epist. 64, 4 *ritu circumcisionis baptismi* sacramentum est in ... imagine ante -ssum, sed veniente Christo veritate completum (AMBR. paenit. 1, 8, 34). AMBR. apol. Dav. I 3, 10 p. 305, 13 *dominus* futurae dispensationis mysterium in suis ante -sit. I 3, 11 p. 307, 4 Iesus ... opera sua ante -sit, quam nobis ... nasceretur. PS. AVG. hypomn. 6, 2, 2 praedestinatio ... a -endo et praeveniendo vel praeordinando futurum aliquid dicitur. LEO M. serm. 67, 1 sub ... persona *David* -itur historia crucis. ALC. AVIT. carm. 5, 16 -ssae forma salutis.

b *respicitur prophetia*: *α usu communi pro obi. est ipsa prophetia eiusve verba, argumenta* (*pro obi. accedit* de *l. 12, oratio recta l. 20*): TERT. adv. Marc. 4, 22 p. 494, 12 de quo *filio* non ... -isti. 4, 25 p. 504, 9 *deus quaedam* abscondit -sso obscuritatis propheticae instrumento. NICET. psalm. 3 p. 71, 12 tali ... denuntiatione -ssa noluerunt ab ... superstitionibus praecavere. AVG. civ. 18, 46 p. 329, 15 D. prophetia ... de hac re -ssa est (p. 329, 30 in euang. Ioh. 117, 3. *al.*, *cf. p. 710, 78*). in euang. Ioh. 34, 3 advertite, quid de tali luce antiquus ... sermo -erit. in psalm. 101, serm. 1, 15 -ssa est vox praedicationis. CASSIAN. c. Nest. 2, 3, 1 -ssa ... annuntiatio futurorum. HIL. AREL. vita Honorati. 23 l. 19 obluctanti mihi ... prophetico ... spiritu ante -erat: 'hoc' inquiens *eqs.* ORIG. in Matth. 12, 16 p. 107, 5 -ssa fuit illa doctrina, quae facta est ad apostolos, postea autem implenda. *al.* *β usu deflexo pro obi. sunt eventus futuri*: PASS. Andr. brev. 2 ista, *quae patior*, ... -ssa sunt a ... Christo (pro- *var. l.*, per- *Bonnet in app. crit.*).

2 *pertinet ad ordinem dictorum, scriptorum, argumentorum* (*ad ordinem librorum infra l. 47. saepe opp. verba subiciendi, adiciendi sim.*): **a** *usu vario*: *α cum obi. acc.*: Ⓘ *p. p. p.* -ssus *fere i. q. antea nominatus: adi.*: PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 164, 28 B. *Varro* manus dat -ssae regulae (*i. fatetur eam veram esse*). TERT. adv. Marc. 4, 26 p. 510, 20 similitudo. PS. ORIG. in Iob prol. interpretes. AVG. civ. 9, 1 tit. disputatio. *al.* *neutr. plur. pro subst.*: CASSIOD. in psalm. 1 div. l. 50 ut -ssa gratius possimus accipere, cuius videbantur subsequentia formidari. RVSTIC. c. aceph. p. 1179^{B}. Ⓘⓘ *cetera exempla*: TAC. ann. 12, 6, 1 postquam haec favorabili oratione -sit (*item pron. neutr. pro obi.*: VLP. dig. 49, 17, 9 TERT. paenit. 3, 7. AMBR. Tob. 4, 12 [*opp.* subiecerit]. AVG. civ. 22, 20 p. 601, 6 D. paulo ante. in euang. Ioh. 59, 1 [*opp.* adiunxit]. *et saepe*). VLP. dig. 12, 1, 1, 1 titulum (TERT. adv. Marc. 2, 24 p. 367, 29). TERT. adv. Hermog. 26, 1 *materiae* mentionem. 32, 5 quam *materiam* Moyses -erat (*edd.*; pro- *codd.*). adv. Marc. 4, 15 p. 464, 14 ut, quia -erat (pro- *var. l.*) ... benignitatem, subiceret ... severitatem. orat. 10 -ssa ... ordinaria oratione *alias subiungere licet*. resurr. 2 p. 26, 23 volumen -simus de carne Christi. 49 p. 101, 26 -ssa differentia dignitatis ... subiungit ... exhortationem. *et saepe*. CYPR. domin. orat. 31 ante orationem praefatione -ssa (SCHEM. dian. 2. *al.*; *cf.* RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 14 *praefatiunculam*). unit. eccl. 12 p. 220, 17 concordiam ... ante -sit (*syn.* prius posuit). MAR. VICTORIN. in Gal. praef. quidam illam -unt epistulam, hanc ordinant consequentem. SCHOL. Cic. Bob. p. 117, 29 inquisitione -ssa et subdita responsione. *saepius ibid.* AMBR. fid. 3, 9, 60 ante -sit creaturam carnis et subtexuit adsertationem divinitatis. Nab. 2, 7 ad condemnationem ... -ssa sunt divitis (*sc. haec verba sim.*). paenit. 2, 2, 11 supra doctrinam baptismorum -sit. AVG. in psalm. 104, 1 -ssa ... laude invocatio sequi solet. CONC.^{S} I 5 p. 214, 29 -ssa ... unitate eaque quasi ... fundamento fidei praeiacto (*gr. p. 225, 32 προκαταθέντες*). *et saepissime.*

β pro obi. acc. substituuntur: Ⓘ *enunt. secund.*: PAVL. dig. 22, 6, 9 pr. ante -sso, quod minoribus ... ius ignorare permissum est (*cum indic. etiam* AMBR. in Luc. 2, 31, *cum coni.* AMBR. in psalm. 1, 27, 1 *al.*, *cum orat. recta* AVG. civ. 15, 23 p. 110, 25 D.). TERT. adv. Prax. 25 p. 276, 9 iam -simus, quomodo alium, *sc. paracletum miserit Christus* (*item cum enunt. interrog.*: AVG. in euang. Ioh. 34, 9 antequam diceret tibi quo, -sit qua, *sc. ad vitam pervenire posses*. in psalm. 31 serm. 2, 11. *al.*). AMBR. fid. 5, 4, 50 in superioribus ... -ssum est, quia Iesus ... postulabat (hex. 1, 8, 29 -sso ... q. [praeter- *var. l.*]. spir. 2, 11, 127. RVFIN. Adamant. 4, 4 [*gr. προτάξας*]). *forma* -si commonens, ne *eqs.*: AVG. doctr. christ. 2, 1, 1. ⓘⓘ *acc. c. inf.* (*nom.* AMBR. in Luc. *infra; accedit pron. praepar.* TERT. adv. Marc. 4, 12 p. 452, 22 AVG. in euang. Ioh. 23, 6): TERT. adv. Marc. 3, 22 p. 415, 24 -ens ... et subiungens ... passum etiam Christum. monog. 3, 4 SCHOL. Cic. Bob. p. 105, 8 AMBR. exc. Sat. 2, 29. in Luc. 5, 10 dominus et orasse -itur. AVG. serm. 4, 12 hesterno die -simus sanctitati vestrae, ideo maiorem filium dici Esau, quia *eqs.* *al.* ⓘⓘⓘ *oratio recta* (*iuxta pron. praepar.* AVG. in psalm. 118 serm. 4, 2; *ceterum cf. l. 59. 82*): TERT. ieiun. 17 p. 296, 27 apostolus ... cum -isset 'non in ebrietatibus ...', adiunxit 'nec in cubilibus ...'. adv. Iud. 9, 4 quia scriptura -at: '...'. adv. Marc. 4, 19 p. 483, 14 (*opp.* subiungens. *sim.* 5, 3 p. 575, 3 AVG. civ. 16, 10 p. 141, 27 D. *al.*). 5, 7 p. 596, 5 exitum populi decursurus -it: '...' (*cf.* AMBR. fid. 3, 9, 61 [*bis*] dicturus '...' -sit: '...'). orat. 6 *opp.* adiecit. pudic. 16 p. 252, 28 ante cetera. DON. Ter. Andr. 94, 3 non -sso 'licet' ... subiecit 'tamen' (*sim. de anacolutho* SERV. Aen. 2, 331. *al.*). *al.* *iuxta aliud verbum dicendi* (*cf. supra l. 20*): TERT. cult. fem. 2, 9 l. 30 -erat dicens: '...' (AMBR. Tob. 20, 77. *al.*). AVG. civ. 12, 15 p. 533, 24 D. psalmus ... cum -isset atque dixisset: '...'. Ⓘⓥ *adv.*: TERT. anim. 24, 4 *affectus*, ut -simus, ... ex accidentibus constant (pudic. 11). adv. Marc. 4, 15 p. 464, 18 ita -erat: '...'. LEX Visig. 5, 3, 4 ita ut supra -ssum est. Ⓥ *praepos.* de (*cf. p. 711, 12*): TERT. adv. Marc. 5, 11 p. 615, 18 de quibus *incommodis apostolus* -sit adiciens: '...'. uxor. 1, 3 l. 1 AMBR. spir. 2, 6, 50.

b *in sermone gramm. agitur de ordine litterarum, vocabulorum, pedum, versuum sim.*: TER. MAVR. 514 *litteram* i ... Romana lingua non potest -ere, edat ut dipthongon (*cf. 501* praelocari. *-untur litterae etiam* 671. 725). 1803 *hemistichium* -sso hexametro ... subnectit epodum (*versus vel partes eorum -untur etiam* 1933 [*opp.* subiungit]. 1940. 2712. 2977). SERV. Aen. 1, 159 nomen. MART. CAP. 5, 522 si ... pyrrichium -seris *in clausula. ibid.* trochaeo rite -sso.

CAPVT ALTERVM: *vi praeverbii deflexa vel evanida*: **I** *usu peculiari -untur proficiscentes, qui comitibus vel subsidiis instruuntur, fere i. q. prosequi* (*in versionibus; nisi alia adnotavimus, respondet gr. προπέμπειν, in Vulg.* deducere): ITALA I reg. 24, 20 (Lucif. Athan. 1, 15) sicut inveniat quis amicum suum et -at eum in viam bonam (*aliter LXX ἐκπέμψαι sc. τὸν ἐχθρόν, Vulg. inimicum* dimittet). act. 15, 3 (cod. d) *Paulus et Barnabas* -ssi ab ecclesia regrediebantur Phoenicem (*codd. e, g* dimissi). I Cor. 16, 11 (cod. d *al.*) in pace. Tit. 3, 13 (cod. d *al.*, *sim.* VVLG.) Zenan ... et Apollo sollicite -e, ut nihil illis desit (AMBROSIAST. *ad l.* iubet sumptus illis necessarios dari). *al. in novo test.* IREN. 1, 9, 4 Mercurius -it ... euntem *Herculem* (*gr. ἀπέπεμπεν sec. Hom. λ 626 ἔπεμψεν*). VVLG. sap. 19, 2.

II *variis coloribus*: **A** *emittendi: generando* (*sc. apud* IREN. *pro gr. προβάλλειν vel -εσθαι, quod idem vertit etiam voce* emittere): IREN. 1, 1, 1 l. 11 voluisse a semetipso emittere hunc Bythum initium omnium, et velut semen prolationem hanc -i voluit. 1, 2, 4 l. 57 pater ... Horon ... -it in imagine sua. 1, 8, 5 l. 135 in quo *filio* omnia pater -sit seminaliter (dim- *var. l.*, em- *Grube*). *loquendo*: COMM. instr. 1, 22, 11 *deus* manda⟨ta⟩ -sit, caelestis fieri, qui *eqs.* (manda⟨to⟩ promisit *coni. Dombart*). COLLECT. Arian. c. pag. 10, 2 deo ... honorem deferamus, laudes et gratias -amus. **B** *committendi in locum aliquem*: CHIRON 107 in via -ere debere (*sc. iumentum; cf. 654* committito). *?* **C** *praetermittendi*: GREG. TVR. Franc. 1, 48 p. 32, 15 (*Turoni ad Pictavos de operibus Martini*) ut -amus (praeter- *var. l.*) plurimum, vobis suscitavit duos mortuos, nobis unum.

appendicula syntactica: **1** *pro obi. acc. substituuntur aliae structurae p. 707, 30 sqq. 711, 11. 56 sqq., praeterea obi. suppletur ex enunt. relat. p. 707, 3 sqq. 60 sqq. al.; obi. omnino omittitur p. 707, 27 sqq. 708, 34 sqq. l. 33, ceterum* CVRT. 3, 7, 6. **2** *indicatur, ante quem (quid) aliquis (aliquid) -atur: dat.: p. 708, 69.* LVCAN. 8, 779 STAT. silv. 5, 3, 81 CLAVD. 28, 522. *al.*; *praepos.* ante TERT. adv. Val. 35 ITALA gen. 46, 28 (Lugd.). exod. 33, 2 (Monac.). Luc. 10, 1 (cod. e). *al.*, prae SVLP. SEV. Mart. 24, 4; *enunt. secund. cum* ante-, priusquam *e. g.* AMBR. apol. Dav. I 3, 11 p. 307, 4 AVG. in euang. Ioh. 34, 9 BOETH. mus. 2, 1. **3** *indicatur, quo quis (quid) -atur: acc. loci e. g.* PLAVT. Amph. 195. 602 CIC. Att. 8, 3, 7; *dat. personae e. g.* PLAVT. Truc. 412 CIC. Att. 10, 8, 10 AETNA 584, *rei* STAT. silv. 5, 3, 259; *praepos.* ad *e. g.* CAES. civ. 3, 78, 4 SALL. Catil. 27, 4 LIV. 7, 36, 7, in *e. g.* CIC. Catil. 2, 26 Att. 7, 15, 2 CAES. Gall. 4, 27, 2, adversus SVET. Vit. 9. **4** *indicatur, quem ad finem quis (quid) -atur: v. maxime p. 706, 81 sqq. 707, 59 sqq.; addas e. g.: gerund. praedic.* AVSON. 321 p. 259 P. libellum ... -si legendum. *dat.* SVLP. SEV. chron. 1, 2, 4 futuro mysterio (*nisi ad 2*). *inf.* ITALA II Macc. 14, 19 (recc. BM) -sit Possedonium ... dare Iudae dextram pacis *eqs.* (*gr. ἔπεμψεν ... δοῦναι, Vulg.* misit ... ut). Ioh. 4, 38 (Iren. 4, 23, 1) -si vos metere (*cum inf. etiam gr. ἀπέστειλα, Vulg.* misi). **5** *indicatur, quid -endo nuntietur, significetur, dicatur, scribatur structuris pendentibus (accedente vel deficiente obi. acc.) e. g. enunt. interrog. p. 707, 17. 710, 67. 711, 60 sqq.; enunt. fin. p. 707, 18 sqq. 33 sq.; acc. cum inf. p. 707, 23 sqq. 31. 711, 66 sqq. l. 30* **6** *p. p. p.* praemissus, -a, -um *sive pro adi. sive pro subst. (exempla potiora): v. p. 706, 79 sqq. 707, 57 sq. 710, 19. 711, 27 sqq.*

deriv.: praemissio. *Blundell.*

***praemium,** -ī *n.* [*i.* *prai-emiom, *substantivum a* prae *et* emere *compositum. Sch.*] *de origine*: VARRO ling. 5, 178 -um a praeda, quod ob recte quid factum concessum (*cf. p. 713, 15*). *scribitur* pre- EPIST. imp. Constant. et Licin. (Année Epigr. 1937 n. 232) 28 (*a. 311*). CE 1975, 1 (*saec. IV*). *et saepius, tam in titulis (v. indicem ad* INSCR. christ. Diehl *p. 389 b) quam in codd.; cf.* AGROEC. gramm. VII 114, 21 -um cum dipthongo scribendum, pretium ... sine d. (*sim. al.*). NOT. Tir. 27, 9. *de formis: gen. sing.* -mi *in versibus* PLAVT. Men. 1018 ENN. ann. 337 TVRPIL. com. 209 (-ii *trad.*), *in titulo* EDICT. leg. pr. pr. (Année Epigr. 1925 n. 126 b) 32 (*a. 91—93*); *abl. plur.* -mis FRONTO p. 182, 14 v. d. H. (*contra metrum trad.* ACC. trag. 591); *fem.* -am *codd. rec. pro* -a AMBROSIAST. in Tit. 2, 13 sq. *vix auctori tribuas.* *prima syllaba corripitur*: COMM. apol. 588 -o (*nisi bisyllabum; sim. dubites* INSCR. christ. Diehl 989, 1 [*a. 555*] -um). INSCR. christ. Diehl 1766 A, 2 (*a. 560—573. in fine pentametri*) -um. *de notione et differentiis*: DON. Ter. Andr. 610, 1 et pretium et -um generaliter pro bono aut malo facto redditur (SERV. Aen. 2, 537 GLOSS. V 323, 19). *ibid.* discernuntur hoc modo: pretium pro stultitia poena est, -um pro virtute et sapientia honor est et lucrum. Eun. 1057, 2 *differentia cum* donum *et* munus (*v. vol. VIII 1662, 81 sqq.; ceterum* Eun. 1057, 3 d. mu-

[Massaro]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nusque tam ante factum quam post factum datur, -um non nisi post factum est [*cf. p. 715, 72*]. 4 donum voluntarium est, -um debetur [*cf.* EVGRAPH. Ter. Eun. 1056 *-um* ob meritum datur]. 6). SERV. Aen. 11, 78 praeda est quae eripitur, -um quod offertur. SYNON. Cic. p. 433, 25 munera. dona. honores. -a. fructus. *eqs.* GLOSS. -um: *γέρας. al. legitur inde a* PLAVTO *per totam latinitatem* (*sc. in poesi dactylica non nisi plur.* -a *praeter 712, 73. 77 sq.; occurrit fere in quinto pede hexametri et initio alterius hemistichii pentametri*). [*non receptum videtur nisi in sermonem doctum (v. M.-L. 6721), sed cf. Corominas² IV 635. St.*] [*confunditur in codd. e. g. cum* proelium SIL. 9, 206 STAT. Theb. 10, 337. *al. (cf. lusum verborum p. 720, 51); falso e. g. pro* prooemium IVV. 3, 288 FLOR. epit. 2, 2, 19 ORIG. in Matth. 15, 22 p. 416, 32. *al., pro* gremium PLIN. epist. 8, 12, 1.]

significatur quod praecipuum possidetur, datur, sumitur sim. iuxta subst. notionis affinis: praeda PLAVT. Pseud. 1225 TRAG. inc. 30 CAES. civ. 2, 39, 3. 3, 82, 1 VERG. Aen. 11, 78 *al.*, donum TER. Eun. 1057 CIC. Tusc. 5, 20 OV. epist. 16(17), 132(*124* d.) *al.*, honos TRAG. inc. 30 CIC. inv. 2, 114 Phil. 8, 33 de orat. 1, 232 *al.* BELL. Alex. 77, 2 *et saepe*, pretium GRACCH. or. frg. (44 M.) Gell. 11, 10, 4 CIC. inv. 2, 115 leg. 1, 48 *al.* VERG. Aen. 5, 292 *et saepius*, merces CIC. inv. 2, 115 Verr. II 3, 140 *al.* SALL. Catil. 41, 2 or. Macri 5 *et saepe* (*cf. p. 720, 45*), laus CIC. Verr. II 5, 7 VAL. MAX. 4, 7, 7 *al.* (*cf. p. 720, 35*), commodum CIC. Mur. 72 dom. 145 Scaur. 36 *al.* EDICT. Caes. Oct. (Chart. lat. ant. X 416) 2, 17 *al.* (*cf. p. 720, 47*), emolumentum *v. vol. V 2, 520, 49 sqq.*, fructus *v. vol. VI 1, 1397, 8 sqq., et sim. al. opponuntur imprimis* poena CIC. inv. 2, 110 Verr. II 3, 140 *et passim* (*v. p. 715, 76 sqq.*), supplicium CIC. Verr. II 3, 141 *al.* SEN. contr. 10, 6, 1 *al.* (*cf. p. 715, 83*), periculum CIC. Cluent. 45 fam. 1, 9, 11 *al.* LIV. 2, 24, 2. 30, 32, 2 *al.*, damnum CIC. de orat. 1, 194 SEN. contr. exc. 3, 6, 2 PLIN. paneg. 35, 3 *al.*

I *usu generali de bonis, commodis, lucris sim.* (*praevalet vis incorporalis, sed non desunt loci qui respiciunt ipsam rem corpoream, praedam sim., ut p. 714, 42. 715, 15. 28. 35 et al. [homines pro praeda e. g. p. 714, 47. 715, 9]; vi deflexa de mera proprietate l. 59; cf.* SYNON. Cic. p. 435, 34 opes. -a . . . facultates. bona. *eqs.*): **A** *quae variis modis adsunt, contingunt*: **1** *sine respectu praebentis cuiusdam* (*saepe de iis bonis, quae ipsis rebus fere inhaerent, condicionum quarundam propria sunt; v. quae de hac notione nec non de* PLAVTO, CATVLLO, HOR. *al. infra et de locis sub bβ allatis exposui Invigilata Lucernis 5/6, 1983/4, 43 sqq.*): **a** *generatim*: PLAVT. Amph. 648 virtus -um est optumum (*652* virtus omnia in sese habet, omnia adsunt bona quem penest virtus). CIC. Vatin. 11 habeat hoc -i tua indignitas, ut adulescentiae turpitudo obscuritate . . . obtegatur. Cato 64 quae sunt . . . voluptates corporis cum auctoritatis -is comparandae, *qua senes gaudent*? CATVLL. 64, 102 *cum* aut mortem appeteret Theseus aut -a laudis. VERG. Aen. 4, 33 nec dulcis natos, Veneris nec -a noris (SERV. voluptates. *nisi ad 2*). PROP. 1, 14, 16 quis divitiis adverso gaudet Amore? nulla mihi tristi -a sint Venere. OV. am. 2, 9, 40 somnos -a magna vocat. SEN. benef. 3, 33, 4 in quo *generando filio pater* spectavit . . . -a patrum (*generaliter dictum; ad privilegia legibus data spectat* GELL. 5, 19, 15). PETRON. 100, 1 *cetera bona communia sunt*; solus ergo amor furtum potius quam -um erit? 119 vers. 32 omnia . . . orbis -a . . . miles *luxu corruptus* . . . esurit. PLIN. nat. 14, 142 (*ironice*) -um . . . summum ebrietatis libido portentosa ac iucundum nefas. 18, 4 (*de malignis quibusdam*) nec ullum aliud abominati spiritus -um novere, quam odisse omnia. PLIN. epist. 4, 15, 3 plerisque etiam singulos filios orbitatis -a graves faciunt. VLP. dig. 4, 2, 14, 5 in alterius -um verti alienum metum non oportet. *al. evanescente vi commodi sim. significari videtur praecipua quaedam proprietas, insigne sim.* (*cf. l. 79*): HOR. carm. 1, 1, 29 me doctarum hederae -a frontium dis miscent (*vix ad IIB2b*). epist. 1, 9, 11 *ne amicum destituam*, frontis ad urbanae descendi -a *eumque tibi commendo* (*Schol.* ut per impudentiam impetrarem). MART. CAP. 9, 902 (vers.; *verba Hymenaei*) Aurora exoriens . . . spectabit . . . floris resecti -a; ipse ego pallentem speculabor . . . puellam.

b *speciatim*: *α commoda, privilegia, quae propria sunt muneris administrandi, imperii sim.*: CIC. dom. 145 in consulatu meo commodis meis omnibus, emolumentis, -is praetermissis. Phil. 3, 10 quam hic immunitatem . . ., quod -um non . . . vendidit? (*antea*: commoda, beneficia, iura regni venalia). rep. 1, 27 imperia consulatusque nostros . . . non -orum aut gloriae causa adpetendos. CAES. Gall. 6, 14, 2 druides . . . tributa . . . *non* pendunt . . .; tantis excitati -is . . . multi in disciplinam conveniunt. SEN. Thy. 441 reducem . . . quanta -a expectent vide: . . . potes regnare. IVV. 16, 1 quis numerare queat . . . -a . . . militiae? (*Schol.* quanta in se habeat bona militia. *cf.* IVV. 16, 35 -a . . . atque . . . emolumenta . . . sacramentorum). TAC. hist. 1, 30, 1 haec *stupra sim.* principatus -a putat *Otho.* 2, 6, 2 ne penes ceteros *milites* imperii -a, penes ipsos tantum servitii necessitas esset. FRONTO p. 182, 14 v. d. H. ususne est *Volumnius* . . . omnibus decurionum -is commodisque ⟨in⟩ cenis publicis *eqs.*? *al. de ipsis muneris insignibus* (*cf. l. 59 et p. 717, 32, ubi viget respectus remunerationis*): HOR. sat. 1, 5, 35 insani . . . -a scribae *pro praetore se gerentis*, praetextam et latum clavum prunaeque vatillum. AVSON. 322, 92 p. 265 P. ut trabeam pictamque togam, mea -a, consul induerem. *β* -a vitae (*nisi quaedam ad 2 trahas; cf. l. 39; sing. p. 714, 4. 7. 10*): LVCR. 3, 899 *morte* omnia ademit una dies infesta tibi tot -a v. (3, 956 o. perfunctus v. -a marces). 5, 1151 metus maculat poenarum -a v. 5, 1450 -a, delicias quoque v. (*si gen. ἀπὸ κοινοῦ*). PLIN. nat. 9, 129 *de purpuris agam*, ut . . . omnes qui istis gaudent ⟨in⟩ -o v. suae calleant. 14, 4 *olim* abundabant et -a et opera v.; . . . postquam coepere . . . sola gaudia in possidendo *esse*, pessum iere v. pretia (*cf. 29, 19* rerum naturae pretia et vitae argumenta). 14, 137 ut magna pars non aliud v. -um intellegat *nisi vinum*. CENS. 3, 6 cum ex te tuaque amicitia honorem, dignitatem . . . , cuncta denique v. -a recipiam (*infra* vitae fructum). CYPR. mortal. 2 p. 298, 8 -um v. et gaudium salutis aeternae . . . iam veniunt (*nisi ad p. 716, 50*). DAMAS. epigr. 2, 12. *al.*

2 *de bonis ab alio collatis, donis sim.* (*sc. non meriti remunerandi causa; cf.* GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 578 xenia. 579 dona. 580 munus): ACC. trag. 591 (*Polynices ad Eteoclea?*) num pariter videor patriis vesci -is? CIC. S. Rosc. 108 (*an ad II?*) si nihil . . . Roscii quod operae pretium esset fecerant, quam ob causam ⟨a⟩ Chrysogono tantis -is donabantur? ac. 2, 1 absens factus aedilis *Lucullus*, continuo praetor — licebat enim celerius legis -o. Tusc. 5, 20 Xerxes . . . refertus omnibus -is donisque fortunae (SEN. Herc. f. 525 o Fortuna, . . . quam non aequa bonis -a dividis. *cf. l. 34 et* STAT. Theb. 11, 444 laevae post -a sortis umbrarum custos *Pluto*. PANEG. 11, 19, 2 *pietas et felicitas* naturalia sunt . . . animorum bona et -a fatorum). CATVLL. 66, 86 (*loq. coma*) *mulieres castae mihi libent*; ab indignis -a nulla peto. PVBLIL. C 37 cum das avaro -um, ut noceat rogas (*si recte huc traximus*). CAES. Gall. 1, 43, 5 *Ariovistum* beneficio ac liberalitate . . . senatus ea -a consecutum. civ. 1, 86, 1 -um missionis (*opp.* aliquid . . . incommodi). 3, 4, 5. CIRIS 93 magna mihi cupido tribuistis -a, divae Pierides. VITR. 2, 1, 2 *homines* habentes ab natura -um . . ., ut non proni sed erecti ambularent. SEN. contr. 10, 1, 7 vestrae misericordiae -um petimus. SEN. epist. 74, 7 circa -um rixa est *in theatro* (*antea*: munuscula. *cf.* MART. 8, 56 [54], 3 sq. diligeris populo non propter -a, Caesar, te propter populus -a, Caesar, amat. COD. Theod. 15, 5, 2, 1). MART. 14, 1, 6 -a convivae dent sua quisque suo. TAC. hist. 1, 54, 1 *Lingones conquerentes* modo suas iniurias, modo vicinarum civitatium -a. PANEG. 3, 27, 2 quae maiora exspectabimus dei -a, quae uberiora dona Fortunae? (9, 16, 1 *principum* testimonia omnibus divitiis atque ipsis ⟨d⟩eorum -is *antepono. cf.* PRVD. cath. 5, 105 haec . . . patribus -a contulit insignis pietas numinis unici. CONC.ˢ I 4 p. 96, 22 Christo eis *ecclesiis* donante -um pacis [*gr. I 1, 7 p. 149, 18 τὴν εἰρήνην . . . βραβεύοντος*]. ARATOR act. 1, 964 spiritus almus nescia mensurae fert -a. *sim. al.*). *al.*

B *quae fructus sunt operae actionisve animantium*: **1** *cuiuslibet*: PLAVT. Pseud. 1225 de improbis viris auferri -um et praedam decet (*quae praecedunt v. p. 718, 29*). CIC. leg. 1, 49 qui virtutem -o metiuntur (*antea*: emolumentis . . ., commodum). OV. epist. 19(20), 67 invidiam patiar, passo sua -a dentur (*item in re amatoria*: ars 2, 702 si modo duraris, -a digna feres *e Venere sera. de ipso amasio*: PETRON. 80, 8 egreditur superbus cum -o [*sc. Gitone*] Ascyltos). fast. 3, 744 *apes* in arbore claudit inani Liber et inventi -a mellis habet. LIV. 4, 13, 4 *regnum* dignum tanto apparatu consiliorum et certamine . . . -um fore. 4, 25, 2 victoriae -um, quod petebatur, ut plebeius crearetur. MANIL. 3, 109 cultus (*i.* '*observantiae*' *Housman ad l.*) contingant -a. SEN. Oed. 803 quod subditivi -um nati petit *regina*? benef. 2, 20, 2 tam magnum -um erat et imperandi et serviendi. epist. 51, 9 libertas proposita est; ad hoc -um laboratur. *al.* CVRT. 5, 13, 4 tanta res (*sc. ut Dareus capiatur*) celeritatis est -um (*cf.* SIL. 15, 475 -a magna fugae). 10, 8, 16 inter se certantium -a, qui quieverint, occupabunt. PLIN. nat. 10, 2 -a ex iis *struthocamelis sunt* ova. PS. QVINT. decl. 13, 8 quod omnibus nascitur, *occupantis* industriae -um est. ITALA Tob. 4, 10 (Reg. *al.*, *sim.* VVLG.) *elemosinam faciendo* -um bonum repones tibi in die necessitatis (*gr. θέμα*). *al.*

2 *doli, sceleris, iniuriae sim.*: TER. Phorm. 771 eis nunc -umst, qui recta prava faciunt. CIC. Quinct. 74 (*nisi ad IIB*) quasi eximio -o sceleris exposito (S. Rosc. 117. SALL. Iug. 20, 1 Iugurtha . . . -a s. adeptum sese videt. OV. epist. 7, 114 met. 13, 433. LIV. 40, 56, 2 ne super impunitatem etiam -o s. frueretur. SEN. Phoen. 590). S. Rosc. 96 nullam . . . societatem neque sceleris neque -i. Verr. II 2, 45 populum Syracusanum in maximam invidiam sua infamia alieno -o pervenisse (*cf.* SALL. or. Lep. 23 invidiam suam, -a penes paucos *esse*). Cluent. 45 quae *mater* . . . aucta pecunia maiore -o, orbata filio minore periculo necaretur. prov. 3 quas *provincias* . . . pestiferi illi consules pro perversae rei publicae -is occupaverunt. part. 112 si iudicii poena levior quam facti -um. off. 3, 79 cum permagna -a sunt, est causa peccandi (*cf.* SALL. or. Phil. 9 ubi malos -a secuntur, haud facile quisquam gratuito bonus est. SALL. [?] rep. 2, 8, 3 malitia -is exercetur. SEN. benef. 4, 15, 1 -a in scelus hortantia. *sim. al.*). *al.* SALL. Catil. 17, 1 magna -a coniurationis. TIB. 1, 2, 26(28) qui corpora ferro vulneret aut rapta -a veste petat (*sc. grassator sim.; cf.* praemiator *sub 1 nec non* SEN. benef. 4, 17, 4 nequitiae -is . . . frui [*antea*: qui rapto vivunt]. INSCR. Année Epigr. 1957 n. 297 [*Moes. inf.*] immere(n)s hic occisus sum . . . sine ullo -o *grassatoris*). OV. met. 8, 850 qui raptae -a nobis virginitatis habes (*item in re amatoria*: fast. 4, 590 commissi -a raptor habet. 5, 204 *Boreas* ausus Erecthea -a ferre domo. OCTAVIA 299 [*interpol.?*]). *al.*

3 *belli externi vel civilis*: CIC. Verr. II 3, 12 Hispanis . . . quasi victoriae -um ac poena belli *impositum est vectigal stipendiarium*

[Massaro]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(fam. 6, 1, 3. Liv. 28, 44, 9 Carthago ... -um v. erit [30, 32, 2 orbem terrarum v. -um fore. Val. Max. 7, 6, 4. *al.*]. 29, 24, 11 non ad bellum duci ... sed ad certa v. -a. *al.*). 5, 125 vobiscum Africanus hostium spolia et -a laudis communicavit (Manil. 4, 141 nec -a l., sed terrae tribuet partus *Taurus* [*nisi ad A2*]. Homer. 717 [*loq. Dolon*] quanta ex morte mea capietis -a l.?). off. 2, 29 talibus *proscriptionum* -is propositis numquam defutura bella civilia. Sall. Catil. 20, 14 fortuna omnia ea, *libertatem divitias gloriam*, victoribus -a posuit (*cf.* Ov. met. 13, 414 Dardanidas matres ... invidiosa trahunt victores -a Grai. Liv. 9, 40, 6 ditem hostem quamvis pauperis victoris -um esse. 26, 11, 2 in qua *pugna* urbs Roma victori -um esset. *sim. al.*). 21, 1 quae -a armis peterent. or. Lep. 16 -a turbarum. Sall. (?) rep. 2, 13, 2 honestamenta pacis et -a belli (Tib. 2, 5, 115. Liv. 2, 24, 2 ut penes eosdem pericula b., penes quos -a, essent [*sim.* 33, 39, 6]. *et saepius*). Verg. Aen. 11, 78 -a pugnae aggerat et longo praedam iubet ordine duci *Aeneas*. 12, 437 te, *Ascani*, mea dextera bello defensum dabit et magna inter -a ducet. Prop. 2, 30b, 22 -a dira. Ov. am. 1, 15, 4 -a militiae pulverulenta sequi ([*vix ad p. 713, 74 vel 717, 83*]. Clavd. 27, 20 Phlegraeae ... -a m.). *al.*

4 *artis cuiusdam* (*ipsum honorarium v. sub IIB3*): Cic. Cael. 46 cur in tantis -is eloquentiae ..., tanta gratia, tanto honore tam sint pauci ..., qui in hoc labore versentur (de orat. 1, 16 amplissimis e. propositis -is. Brut. 56. 182. *al.*; *cf.* Cic. de orat. 1, 15 studio *eloquentiae* maxima ... exposita -a. Sen. contr. 1 praef. 7. *sim. al.*). Lvcr. 5, 5 *Epicurus* talia nobis pectore parta suo quaesitaque -a liquit (*item in philosophia*: Sen. epist. 89, 6 *sapientia philosophiae* effectus ac -um est. Ps. Varro sent. 81). Hor. epod. 2, 36 leporem et ... gruem iucunda captat -a (*venator ut*: Prop. 3, 13, 46 sive petes calamo -a sive cane. Ov. rem. 208. met. 6, 518 spectat sua -a raptor [*aquila tamquam venator*]. Val. Fl. 8, 253 silvestria. Nemes. ecl. 2, 68 silvarum). sat. 2, 1, 12 aude Caesaris invicti res dicere, multa laborum -a laturus (*arte scribendi ut*: Ov. trist. 5, 7, 68 -a si ... consequar ista [*sc. oblivionem miseriarum*]. Liv. praef. 5 hoc ... laboris -um petam, ut *eqs.* Aetna 223 Plin. nat. praef. 18. *al.*; *prope accedit p. 716, 9 sqq.*). Ov. fast. 1, 678 ut capiant *coloni* cultus -a digna sui (*item in agri cultura*: 4, 560. Plin. nat. 14, 47). *al.*

II *usu magis definito et sollemni de iis, quae remunerandi vel honorandi causa conferuntur* (*de mercede, pretio sim., sc. tam incorp., ut e. g. de honore, privilegio, quam corp., ut de rebus pretiosis, nummis sim.; -i loco sunt ipsi animantes e. g. p. 716, 58. 719, 41*): **A** *ex aestimatione praestantiae cuiusdam vel meriti*: **1** *-i loco est bonum vel optatum, gratum quoddam (mors l. 49. 68, infamia p. 716, 15), quo afficiuntur*: **a** *quilibet animantes* (*sol p. 716, 75*): *α pro vita proba, virtutibus animi, ingenio, recte factis sim. (ironice e. g. l. 61. 66); -a sunt*: Ⓘ *varia vel indefinita* (*saepe in sententiis generalibus; exempla inde a* Cic. *selecta*): Plavt. Poen. 1190 redde is *filiabus* libertatem, invictae -um ut esse sciam pietati (Ter. Hec. 584 apud me -um esse positum p. [-tis *var. l.*]. Cic. Tusc. 1, 113 ut id illis -i daret *dea* pro pietate [*sc. mortem*]. Cvlex 225 -a sunt pietatis ubi, pietatis honores? CE 1048, 2 [*saec. I ?*] *terra levis sit*, sentiat ut pietas -a quae meruit. *et saepius*). Cic. inv. 2, 113 in -i ... genere, ... quo et quanto quaeque res -o digna sit, considerabitur. Verr. II 5, 7 *venatorem quendam* ad laudem atque ad -um accucurrisse. Mil. 96 fortis et sapientis viros non tam -a sequi solere recte factorum quam ipsa recte facta (Ov. Pont. 2, 3, 13 r. facti si -a desint [*12* virtutem pretium ... esse sui]. Colvm. 12, 1, 3 tam malum vitare quam -um r. f. sperare. *cf.* Sen. epist. 81, 19 *virtutes* non exercentur ad -um: recte facti fecisse merces est. Plin. paneg. 44, 6). de orat. 2, 346 *facta*, quae suscepta videntur ... sine emolumento ac -o (*cf.* fin. 2, 45 *honestum* sine ullis -is fructibusve per se ipsum ... laudari. Tac. ann. 3, 26, 1). Sall.(?) rep. 1, 8, 6 *publicum* frumentum ... -um ignaviae fuit (*quasi virtutis; ironice*). Verg. Aen. 1, 461 sunt hic etiam sua -a laudi (*sc. virtuti sim. ut* 9, 253). Ov. fast. 3, 385 *Mamurio artifici* Numa munificus 'facti pete -a' dixit (*ille respondet 389*: merces mihi gloria detur. *in eadem re*: 3, 392 Pavl. Fest. p. 131). Liv. 22, 59, 10 nisi pernicitatis pedum et cursus aliquod -um est (*ironice respiciuntur milites fugientes*). Sen. contr. 1, 8, 4 desinit -um esse, cui necessitas iniungitur. Sen. benef. 3, 25 cum -a proditionis ingentia ostendantur, -um fidei mortem concupiscere (Ivst. 38, 9, 7). Stat. silv. 1, 4, 38 quae tibi sollicitus persolvit -a morum urbis amor (CE 1107, 1). Plin. epist. 1, 14, 8 debet ... hoc (*sc. pulchritudo futuri viri*) castitati puellarum quasi -um dari. Min. Fel. 37, 2 nemo ... -um percipit ante experimentum. Hier. epist. 21, 14, 1 *Iudaei* iusti sunt ..., ut a deo terrenae fertilitatis et longae vitae -um consequantur (*cf.* Avg. in psalm. 89, 17 *in lege per Moysen data* pro bonis operibus ... paene sola -a terrenorum bonorum deus polliceri videtur. *sim. al.*). *et saepe.* *opponitur* poena *sim.*: Plavt. Rud. 620 statuite exemplum impudenti, date pudori -um. Cic. inv. 1, 14 (*eadem fere* 2, 69. 109) *constitutio* iuridicialis est, in qua ... -i aut poenae ratio quaeritur (de orat. 3, 107. *al.* Caes. Gall. 6, 13, 5. Ov. Pont. 1, 2, 123 piger ad poenas princeps, ad -a velox. Qvint. inst. 2, 4, 38. Vlp. dig. 1, 1, 1, 1 metu poenarum, ... -orum ... exhortatione. Hier. epist. 21, 14, 2 timore poenarum aut -i aviditate. Avg. quant. anim. 36, 80 *al.*). 2, 113 num eiusmodi sit factum, ut, nisi fecisset, supplicio dignus esset, non, quia fecerit, -o (de orat. 1, 247 quia legibus et -a proposita sint

virtutibus et supplicia vitiis. nat. deor. 3, 85. *al.* Colvm. 11, 1, 14 [*de* -o *et* s. *vilici; cf.* 12, 1, 3 *ubi opp.* malum]. *al.*). de orat. 1, 194 honestus labor honoribus -is splendore decoratur, ... fraudes damnis ignominiis vinclis ... multantur. *al.*

Ⓘ *iudicium aliorum, laus, gloria sim.*: Plavt. Capt. 1036 qui pudicitiae esse voltis -um, plausum date. Trag. inc. 30 sapiens virtuti honorem -um, haud praedam petit (*cf.* Cic. Mil. 97 ex omnibus -is virtutis, si esset habenda ratio -orum, amplissimum esse -um gloriam. *sim. al.*). Ciris 2 me ... iactatum laudis amore irritaque expertum fallacis -a vulgi (*item de poetarum laude*: Hor. epist. 2, 1, 78 nec veniam antiquis *poetis*, sed honorem et -a posci. Mart. 9 praef. 2 vates, cui referet serus -a digna cinis. *cf. p. 715, 31 sqq.*). Prop. 4, 4, 94 *Tarpeia, quae nomen monti dedisti*, iniuste (iniustae *intell. alii*) -a sortis habes (*cf. infra l. 72. 77*). Sen. epist. 122, 18 nolunt solita peccare, quibus peccandi -um infamia est. Qvint. inst. 8, 3, 1 emendate ... ac lucide dicentium tenue -um est. Plin. epist. 3, 16, 6 sine -o aeternitatis, sine -o gloriae (9, 3, 1). 5, 1, 13 testificatio quaedam et quasi -um. Tert. mart. 4, 9 *ut* tormenta contemnat sub -o laudis humanae (Symm. epist. 1, 96 Avg. civ. 3, 14 p. 115, 1 D. CE 1088, 2. *al.*). *al.*

Ⓘ *conscientia, actio, qualitas ipsa agentis*: Cic. rep. 6, 8 sapientibus conscientia ipsa factorum egregiorum amplissimum virtutis est -um (Cels. frg. Quint. inst. 2, 15, 32 non ... bona c., sed victoria litigantis *oratoris* est -um. Symm. epist. 4, 4, 4 conscientiae bonae -um. Amm. 14, 6, 8 quasi plus -i de figmentis aereis ... adepturi *gloriae cupidi*, quam ex c. honeste recteque factorum). Paneg. 11, 1, 2 hoc ipsum mihi maximum dicendi -um videbatur, ut dicerem. Ps. Evseb. Gallic. hom. 62, 5 G. apud amatorem virtutis virtus ipsa iam -um est (*cf. p. 713, 41*). Boeth. cons. 4, 3, 12 W. sicut ... probis probitas ipsa fit -um, ita improbis nequitia ipsa supplicium est. *al.*

Ⓘ *vita post mortem: usu pagano*: Cic. rep. 6, 8 virtus non statuas ..., sed stabiliora quaedam et viridiora -orum genera desiderat (*ad b refert* Macr. somn. 1, 4, 3 -orum g., quae ipse vidisset in caelo bonis rerum publicarum servata rectoribus). 6, 26 tanto -o (*sc. caeli aditu*) exposito enitar multo vigilantius. Ov. met. 9, 257 siquis *Herculi* ... data *esse* -a nolet (*item de conferenda divinitate*: Tert. apol. 11, 10 Mart. Cap. 5, 437). CE 1031, 2 (*saec. I*) si qua manent obitis vi⟨tae sine fraude peractae⟩ -a sub terris. Apvl. flor. 15, 18 quae diis manibus pro merito suo cuique tormenta vel -a *essent*. Tert. anim. 33, 7 quaero -a *proborum*, sed potius invenio supplicia (*sc. metempsychosin*). 33, 10 (*ironice*) bene philosophi docetis ... leviora post mortem supplicia vel -a. Clavd. 10, 301 Elysias animarum -a valles. *al.* *usu christiano* (*cf.* merces *vol. VIII 796, 2 sqq.*): Tert. apol. 18, 3 quae ... desertis et observatis his *religionis disciplinis* -a destinarit *deus*. resurr. 15 p. 45, 10 iniustum *deum*, si sociam bonorum operum *carnem* a -is arceat (*in eadem re*: Ambr. paenit. 1, 17, 95 Pavl. Nol. carm. 31, 301). 40 p. 84, 16 (*ad Rom. 8, 17 sq.*) minora ostendit *Paulus* incommoda -is suis *futuris* (*cf.* Cypr. epist. 76, 1 p. 828, 12 habituri tot mercedes in caelestibus -is, quot nunc dies numeratis in poenis. *sim. al.*). Itala (= Vvlg.) IV Esdr. 2, 35 Weber parati estote ad -a regni (Cypr. eleem. 21 perpetuum -um r. caelestis). Cypr. Demetr. 23 qui credentibus -um vitae aeternae dabit (Damas. epigr. 13, 8 *al.*; *cf. p. 713, 83*). epist. 37, 3 *mors* immortalitatis -o vincitur (58, 3 Arnob. nat. 2, 66 p. 143, 19 M. Lact. inst. 5, 18, 11 Hil. trin. 1, 14. *al.*). Fort. 10 p. 332, 17 congressionem ... iustorum ad divinae sedis et salutis aeternae -um pervenire (Pass. Macc. 13, 11). hab. virg. 22 magna vos, *virgines*, merces habet, -um grande virtutis, munus maximum castitatis (Lact. inst. 5, 17, 16 eius ... -a, quae sunt aeterna et immortalia. Avg. civ. 22, 30 p. 631, 18 D. -um v. erit ipse *deus*, qui virtutem dedit. *al.*). Lact. inst. 6, 18, 3 -um caelestis illius ac divinae mercedis. Firm. err. 19, 6 felicium -orum promittitur munus. *et saepissime.*

β pro obsequio, beneficio sim. (*exempla inde a* Cic. *selecta*): Tvrpil. com. 209 cum interea nil quicquam a me est -i neque erat tuae benignitatis (-ti *L. Müller*) atque obsequellae. Gracch. or. frg. (44 M.) Gell. 11, 10, 4 qui suadent ut accipiatis *legem Aufeiam, re vera* ... petunt ... a Mitridate rei familiari[s] suae pretium et -um. Cic. Verr. II 1, 38 *Verri Sulla* -a ... liberaliter tribuit. Cael. 68 consciis servis ... -um persolutum *est* (*item -um ferunt servi de dominis bene meriti*: Mil. 58 omnibus -is dignissimos fuisse, qui domini caput defendissent. Sen. contr. 7, 6, 8. 10 Mart. 1, 101, 9. *al.*). Lvcr. 5, 870 *larga pabula pecudibus* damus utilitatis eorum -a causa. Verg. Aen. 1, 605 *Dido*, di tibi ... -a digna ferant (Sil. 4, 810. 7, 202 grates et -a digna ... reddere. *al.*). Ov. fast. 2, 422 *lupa* loco nomen fecit ...; magna dati nutrix -a lactis habet (5, 114 *capella* d. caelum -a l. habet). Gratt. 248 *canis* in partem praedae veniat ... et sua norit -a. Sen. benef. 4, 12, 5 officium est *solis* ... salutaria nobis facere sine -o. Tac. ann. 13, 21, 6 ultionem in delatores et -a amicis obtinuit *Agrippina*. Plin. epist. 4, 11, 13 exsilium ... molle velut -um dedit *Domitianus*. Sol. 36, 2 -um loci nomen dedit *Liber Scythis, qui novum oppidum colerent* (*sc. Scythopolin; cf. supra l. 13. 72*). *al.* *in re amatoria*: Ov. am. 1, 10, 53 nec ... indignum est a divite -a posci: munera ... habet. met. 7, 376 spreto totiens iratus amore -a poscenti taurum suprema negabat. 8, 92 -a nulla peto nisi te, *Minos* (*verba Scyllae; in eadem re*: 8, 105 sceleris ... -a). 12, 472. Sen. contr. 2, 7, 5 *stuprum negasti*, quod plerumque etiam impudicissima spe uberioris -i de industria simulat. *al.*

[Massaro]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *qui de re publica bene mereri putantur domi vel militiae*: *α generatim* (*-i loco sunt saepe honores; exempla selecta*): CIC. Cluent. 154 *in honoribus gerendis* cum summa recte factis . . . -a tum plura peccatis pericula proposita esse (*cf.* SALL. or. Phil. 4 quid ille ob bene facta cepisset, cuius sceleribus tanta -a tribuistis [*sc. consulatum et provinciam*]). Catil. 3, 26 urbem . . . servavi; quibus pro tantis rebus, Quirites, nullum ego a vobis -um virtutis, nullum insigne honoris . . . postulabo praeterquam . . . memoriam (Balb. 47. Brut. 281 cum honos sit -um v. iudicio . . . civium delatum ad aliquem. *al.* SALL. Catil. 52, 22 omnia v. -a ambitio possidet. Iug. 85, 20. LIV. 7, 32, 14 consulatus . . . *non* generis . . ., sed v. est -um. *al.*). Flacc. 1 quod . . . esset -um dignitatis quod populus Romanus . . . *Flacco* denegaret? (Balb. 10 amplissimae d. -a). Mil. 5 spe amplissimorum -orum ad rem publicam adducti (*opp.* suppliciorum). 82 populi grati est -is adficere bene meritos de re publica cives (HIRT. Gall. 8, 46, 5 *cum* b. meritis -a tribuisset. BELL. Alex. 65, 4 VELL. 2, 40, 5. *al.*). Brut. 312 *Molo* legatus ad senatum de Rhodiorum -is venerat. ad Brut. 23, 3 W. rem publicam contineri duabus rebus dixit *Solo*, -o et poena. CAES. Gall. 7, 34, 1 *ut Haedui ea*, quae meruissent, -a . . . exspectarent. SALL. Iug. 85, 42 turpissumi viri bonorum -a ereptum eunt (PLIN. paneg. 70, 2 *qui magistratus non* poenis malorum sed b. -is bonos facias). VERG. (?) catal. 9, 39 sqi *Roma* multa . . . donavit -a alumnis, -a Messallis maxima Poplicolis. HOR. epist. 2, 2, 38 (*ad militem*) i . . . grandia laturus meritorum -a (VELL. 2, 12, 6 consulatus veluti -um . . . m. datus). Ov. fast. 1, 12 quae . . . ferunt *Caesar et Augustus* . . . signantia fastos, tu quoque, *Germanice*, . . . -a . . . feres. SEN. contr. 10, 2 them. vir fortis quod volet -um optet (*argumentum declamationum tritum, v. e. g.* QVINT. decl. 249, 1 quae mens fuerit -um dantis rei publicae. *et saepe*). VAL. MAX. 1, 8, 6 qui id -um peteret (*sc. vallarem coronam. item de donis militaribus*: PLIN. nat. 22, 6 *corona graminea*. TAC. ann. 2, 9, 3 VOPISC. Prob. 5, 3 PRVD. perist. 1, 65. *al.*). PLIN. nat. 14, 19 *vitis, centurionum insigne, eos* opimo -o . . . ad lentas perducit aquilas *primipilatus* (*sim. tribuitur honoris insigne pro meritis*: CLAVD. 18, 370 [*cum contemptu*] *Eutropius* accipit . . . trabeas argutae -a dextrae. *cf. p. 713, 79*). *al.*

β speciatim -o donantur: Ⓘ *accusatores, delatores* (*ne exempla ad eandem rem pertinentia dividerentur, hic etiam pauca ad B1c referenda inseruimus, e. g. l. 50. 52 sq.*): RHET. Her. 4, 23, 33 -um aliquod ex lite aut iudicio cepit? CIC. inv. 2, 110 apud iudices de -o saepe accusatorum quaeritur ([MAR. VICTORIN. rhet. 2, 37 p. 289, 29 *ad l.*: accusatoribus lege -a dabantur hoc ipso, quod accusabant]. Balb. 54. S. C. Frontin. aq. 127, 2 ex quibus *HS* pars dimidia -um accusatori daretur. TAC. ann. 4, 30, 2 SVET. Tib. 61, 2 GAIVS dig. 29, 5, 25 pr. *et sim. al.*). Verr. II 2, 116 Veneri . . . deberi -um . . ., quae illam totam accusationem iudiciumque conflarat. 3, 1 qui alterum . . . nullo -o adducti . . . in iudicium . . . vocant (*cf.* CALL. dig. 49, 14, 2 pr. qui non -i consequendi . . . gratia adversarium suum deferunt). Cluent. 98 ad -a legis venire (Balb. 57. *cf.* ASCON. Mil. p. 45, 22 e lege -um datum est). Catil. 4, 10 indices . . . maximis -is adfecit (*ibid.* indici -um decrerit. LIV. 2, 5, 9 -um indici pecunia ex aerario, libertas et civitas data. 39, 19, 7 [*v. infra*]. *al.*; *cf.* SALL. Catil. 30, 6 si quis indicavisset . . ., -um servo libertatem *esse eqs.* 50, 1 conprobato eorum indicio, -a decernuntur. *sim. al.*). *al.* SALL. Catil. 36, 5 *nemo* -o inductus coniurationem patefecerat (LIV. 26, 27, 7 TAC. ann. 3, 28, 3. *cf.* LIV. 39, 14, 6 indices -is invitare. *sim. al.*). LIV. 39, 19, 7 de . . . indicum impunitate -isque (TAC. hist. 4, 7, 3 BOETH. cons. 1, 4, 46 W.). QVINT. inst. 12, 7, 3 accusatoriam vitam vivere et ad deferendos reos -o duci proximum latrocinio est. EDICT. leg. pr. pr. (Année Epigr. 1925 n. 126 b) 32 (*a. 91—93, Antioch. Pisid.*) delatoribus -i nomine octava portione *frumenti* constituta (MAVRIC. dig. 49, 14, 15, 1). *al.* Ⓘ *interfectores tyranni vel seditiosi cuiusdam*: CIC. inv. 2, 144 (*lex declamationis cuiusdam*) qui tyrannum occiderit, Olympionicarum -a capito (*item apud rhetores e. g.* SEN. contr. 9, 4 them. occiso tyranno -um accepit. QVINT. decl. 282 them. tyrannicidae -um. *et saepe. cf.* TAC. dial. 35, 5 tyrannicidarum -a . . . aut quicquid in schola cotidie agitur). Rab. perd. 31 *si Saturninum occidisset*, non supplicium deprecarer, sed -um postularem (*cf.* Mil. 39 quem *Clodium* qui tum interemisset, non de impunitate eius, sed de -is cogitaretur). *ibid. iterum.* Mil. 81 ex quo *facto* . . . -a laudis essent petenda. Phil. 2, 32 amplissimis -is dignissimos iudicatos *esse qui Caesarem necaverunt*. SVET. Tib. 4, 1 MARCELL. dig. 11, 7, 35. Ⓘ *copiae, multitudo militum, sc. stipendiis emeritis vel victoria parta sim.* (*-a virtuti singulorum collata v. supra; exempla selecta*): CIC. Phil. 3, 7 *militum* commoda, honores, -a . . . curae nobis fore (5, 4 de -is militum et de honoribus imperatorum. 5, 28. CAES. civ. 3, 83, 4 aut de h. suis aut de -is pecuniae. BELL. Alex. 77, 2 legionem sextam decedere ad -a atque h. accipiendos in Italiam iubet. EDICT. Caes. Oct. [Chart. lat. ant. X 416] 2, 17 *iuxta*: ⟨b⟩eneficia, commota [*i.*-da]. *al.*). 14, 38 (*in senatus consulto*) quae -a senatus militibus ante constituit, ea solvantur eorum, qui . . . occiderunt, parentibus. ad Brut. 26, 5 W. in duarum legionum -is . . . consumitur *tributum*. BRVT. Cic. fam. 11, 20, 3 de -is: . . . agros . . . dandos censeas. CAES. civ. 2, 39, 3 de -is vestris et de referenda gratia cogitare. 3, 82, 1 praedae ac -orum . . . esse participes. R. GEST. div. Aug. 3 *veteranis* agros a⟨dsignavi⟩ aut pecuniam pro p⟨raemis mil⟩itiae dedi (LIV. 10, 30, 10 data ex praeda militibus . . . *pecunia* sagaque et tunicae, -a . . . m. haudquaquam sper-nenda. TAC. ann. 1, 26, 1 de -is finitae m. *al.*). 17 ex ⟨q⟩uo *aerario* -a darentur militibus, qui vicena . . . sti⟨pendi⟩a emeruissent (*gr. δωρεαί*). DIRAE 85 rura reliqui, miles ut accipiat . . . -a belli (LVCAN. 1, 341). PLIN. nat. 19, 144 *milites* -orum parsimoniam cavillantes. SIL. 9, 206 electos optare dabo inter -a campos. SVET. Iul. 70 decimanos . . . missionem et -a flagitantes. *al.*

2 *-i loco est malum* (*saepe ironice; cf. p. 712, 81*): **a** *quodlibet*: PLAVT. Men. 1018 quia postremus cedis, hoc -i feres (*sc. pugnum sim.*). CATVLL. 64, 157 *Theseu perfide*, talia qui reddis pro dulci -a vita. SALL. epist. Pomp. 2 haec sunt -a pro volneribus? (*sc. subsidium negatum*). VERG. Aen. 2, 537 tibi pro scelere . . . di . . . persolvant grates dignas et -a reddant debita. Ov. epist. 14, 84 *me* raptam . . . — haec meruit pietas -a — carcer habet. PHAEDR. 4, 19, 30 (*Iuppiter ad canes*) hoc feretis pro iudicio (*corruptum?*) -um: non veto . . . cruciari fame. STAT. Theb. 2, 465 -a morum ac sceleris (SCHOL. id est poenas et captivitatem). APVL. met. 4, 34, 4 haec (*lacrimae sim.*) erunt . . . formonsitatis meae praeclara -a. 11, 15, 1 curiositatis . . . sinistrum -um reportasti. *al.* **b** *mors* (*de morte optata v. p. 715, 49. 68*): VERG. Aen. 11, 857 huc peritura veni, capias ut digna Camillae -a (SERV. auct. pro poena). 12, 360 haec -a, qui me ferro ausi temptare, ferunt. Ov. met. 8, 503 nunc merito moriere tuo; cape -a facti. 8, 767. SIL. 1, 485 fer debita fraudum -a. 15, 817 haec -a restant. AVIEN. Arat. 1190 *Orion* mali poenas luit; ista furori -a debentur. CHROMAT. serm. 6, 1 L. ut pro domino vitae -um mortis acciperet *Iudas*.

B *ex conventione quadam, qua -um proponitur certis condicionibus*: **1** *in quolibet pacto* (*sc. -um datur ei, qui efficit quod poscitur, singulariter autem ei, qui sponsione vincit, l. 29 et ei, cuius damnum sarcitur, l. 46*): **a** *generatim* (*exempla selecta inde ab* Ov.): PLAVT. Pseud. 1224 auferen tu id -um a me quod promisi per iocum? (*sc. sponsione 1070 sqq.; quae sequuntur v. p. 714, 42*). TER. Eun. 1057 hoc si effeceris, quodvis donum -um a me optato. CIC. Tusc. 5, 20 nos vellem -o elicere possemus, qui nobis *id probaret*. VARRO rust. 1, 17, 5 praefectos alacriores faciendum -is. Ov. epist. 15 (16), 19 -a magna quidem sed non indebita posco (*sc. Helenam a Venere promissam ut*: 16 [17], 132. ars 1, 683 laudatae . . . -a formae. OCTAVIA 774. *al.*). 17 (18), 165 ad sua -a tendunt *bracchia mea* (*antea*: pretium . . . laboris iam dominae vobis colla tenenda dabo). PHAEDR. 1, 8, 10 cum pactum flagitaret -um *grus* (*12* mercedem). 5, 5, 5 facturus ludos quidam . . . proposito cunctos invitavit -o, quam quisque posset ut novitatem ostenderet. PETRON. 101, 8 ut in aliquem portum navem deducat *gubernator*, non sine -o scilicet. PLIN. nat. 14, 140 -o invitatur ebrietas. APVL. apol. 33, 1 piscium genera tam necessaria . . . tamque rara . . ., ut merito statuto -o quaererentur (*in emptione ut*: met. 10, 27, 2 statutum -um *pro veneno*. PORPH. Hor. carm. 2, 16, 1—2 ['otium . . . non gemmis . . . venale nec auro'] cum nullis -is ematur. *al.*). met. 2, 23, 2 adest custos paratus; cedo -um. 2, 30, 6 -um non industriae sed debilitationis consecutus *custos, cui magae nasum et aures desecuerant*. TERT. apol. 37, 9 *daemonia* de vobis sine -o, sine mercede depellimus. *al.*

b *in re militari*: ENN. ann. 337 o Tite, si quid ego adiuero curamve levasso, . . . ecquid erit -i? VAL. ANT. hist. 21 *amicus Pyrrhi a consule* -um petivit et, si de -o conveniret, promisit regem venenis necare (*in eadem re*: QVADRIG. hist. 41 CIC. off. 3, 86). CAES. Gall. 3, 18, 2 huic magnis -is pollicitationibusque persuadet, uti ad hostes transeat (*speculandi gratia ut* BELL. Afr. 35, 2). 5, 40, 1 mittuntur . . . litterae, magnis propositis -is, si pertulissent (*item pro litteris vel mandatis ferendis*: 5, 45, 3. 5, 48, 3 civ. 1, 17, 1 LIV. 34, 61, 2. *al.*). 5, 55, 3 Indutiomarus . . . exules damnatosque . . . -is . . . allicere coepit (*ad militiam subeundam ut*: civ. 1, 3, 2 *veterani* spe -orum atque ordinum evocantur. LIV. 23, 15, 4. TAC. hist. 2, 82, 3 ut praetorianos . . . reciperandae militiae -o invitarent. *sim. al.*). 5, 58, 5 *Labienus* magna proponit eis, qui occiderint *in pugna Indutiomarum*, -a (*cf.* NEP. Hann. 10, 6 *regem* si aut cepissent aut interfecissent, magno iis pollicetur *Hannibal* -o fore. LIV. 29, 32, 1. *sim. al.*). 7, 27, 2 eis, qui primi murum ascendissent, -a proposuit (BELL. Alex. 17, 3 qui p. insulam cepisset. LIV. 2, 20, 12 CVRT. 7, 11, 12). *al.* PLANC. Cic. fam. 10, 8, 3 exercitus . . . saepe -is sollicitatus (*item ad defectionem vel etiam deditionem*: SALL. Iug. 23, 1 defensoribus . . . -a . . . ostentare [66, 1. 89, 1]. LIV. 42, 65, 11. *al.*). *al.*

c *in vita publica* (*saepe corrumpendi causa*): SISENNA hist. 43 (*si recte huc traximus*) servulum . . . -o libertatis inductum *ad facinus quoddam*. CIC. Cluent. 74 spe maiorum -orum (*in iudiciis corrumpendis ut*: 115. PORPH. Hor. carm. 4, 9, 40—44 ['dona nocentium'] -a oblata . . . respuit. COMM. instr. 1, 31, 8 vobis, *iudices*, . . . -a iura *sunt. al.*). Flacc. 15 locupletes metu, tenues -o . . . permovit (*in dando testimonio ut*: Scaur. 41 promissis aliorum et -is excitata *vox*. part. 49 si -o, si gratia adducti *testes. al.*). Mil. 56 vitam suam, quam maximis -is propositam et paene addictam sciebat *Milo* (*sim. in proscriptionibus*: Lig. 12 *Sulla* iubebat occidi . . ., -is invitabat. LEX Iul. munic. 122 [CIL I^2 593] quei . . . ob caput c(ivis) R(omanei) referundum pecuniam -um aliudve quid cepit. NEP. Att. 11, 1 VELL. 2, 28, 3. *al.*). Tusc. 5, 20 *Xerxes* -um proposuit, qui invenisset novam voluptatem (*in eadem re*: VAL. MAX. 9, 1 ext. 3 ut edicto -um ei proponeret). ad Q. fr. 3, 3, 2 suspicionem pactorum a candidatis -orum (*in petendis honoribus ut*: AMM. 26, 7, 6 GREG. M. epist. 3, 22 p. 180, 9. *al.*). *al.* SALL. Iug. 13, 8 *nobiles*

[Massaro]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quidam -o inducti singulos *senatores ambiebant*. or. Macri 5 imperia sua gratia aut spe aut -is *in populum convertunt magistratus*. NEP. Paus. 4, 6 magno ei -o futurum, *si crimen proditionis non detulisset*. SEN. contr. 9, 4, 14 -um ... tyrannici imperi. TAC. hist. 1, 24, 2. ann. 15, 43, 2 *Nero aedificiis reficiendis* addidit -a ... finivitque tempus, intra quod ... apiscerentur. PLIN. paneg. 26, 5 locupletes ad tollendos liberos ingentia -a et pares poenae cohortantur (*in eadem re*: SVET. Aug. 34, 1 GELL. 2, 15, 3 PANEG. 7, 2, 4). *al.* *de mercede actoris publici* (*nisi ad 3*): LEX Irnit. (Journ. Rom. Stud. 76, 1986, 153 sqq.) 8 A 34 de actore municipum constituendo ⟨deque⟩ -o mercede ve eius (*suppl. ibid.* 45).

2 *pro victoria in certamine parta* (*cf.* GLOSS. -um: ἔπαθλον): **a** *ludis sollemnibus*: PACVV. trag. 22 qui viget, vescatur armis, id (it *vel* ut *trad.*) percipiat -um (*si recte ad ludos funebres refertur*). CIC. inv. 2, 144 Olympionicarum -a (*v. p. 717, 61*). VERG. georg. 2, 382 -a ... ingeniis (ingentis *sim. var. l.*) ... posuere *capros ludis scaenicis antiquis* (*cf.* DIOM. gramm. I 487, 14 [= SVET. frg. p. 6, 3] olim actoribus tragicis τράγος ... -um cantus proponebatur. *sim.* HIER. chron. a. Abr. 1426 ISID. orig. 8, 7, 5). 3, 49 Olympiacae ... -a palmae (Aen. 5, 70 meritae ... -a p. *al.*; *cf.* INSCR. Année Epigr. 1939 n. 169 [*aet. imp. Aug.*; *vers.*] ⟨id⟩circo ⟨p⟩alma ... viret, ne desit ... -um victoribus. OV. met. 10, 102 lentae, victoris -a, p. *al.*). Aen. 5, 292 invitat pretiis animos *cursorum* et -a ponit. 5, 308 omnibus hic erit unus honos, *insuper* tres -a primi accipient (5, 346 *Diores* frustra ... ad -a venit ultima, si primi Salio reddantur h. VITR. 7 praef. 4 quemadmodum athletarum sic communium scriptorum victoribus -a et h. constituit *Ptolemaeus*). 12, 765 ludicra ... -a. *al.* HOR. epist. 1, 3, 25 (*in imag.*) seu linguam causis acuis, ... seu condis ... carmen, prima feres hederae victricis -a. carm. 4, 8, 3 tripodas, -a fortium Graiorum. PROP. 2, 25, 25 an quisquam ... infecto deposcit -a cursu? OV. trist. 4, 10, 96 *Olympiae iam* abstulerat decies -a victor equus (eques *trad.*), cum *eqs.* (*in aetatis ratione ut*: MART. 6, 85, 8 viderat Alphei -a quinta modo). PLIN. nat. 27, 45. STAT. silv. 5, 3, 57 frondentia vatum -a. GELL. 10, 18, 5 certamen laudibus eius *Mausoli* dicundis facit ponitque -a pecuniae. TERT. fug. 1, 5 a quo certamen edicitur, nisi a quo corona et -a proponuntur? legis edictum agonis istius in apocalypsi, quibus -is ad victoriam invitet (*apoc. 2, 7. 11. al.*; *eadem imagine respiciuntur martyres*: CE 681, 9 [*circa a. 400*] gaudet sibi -a reddi ... tenens ... coronam. CARM. de resurr. 183 gestantes rutilas -a vitae coronas [*metro corrupto*; -a *exspectes quinto pede hexametri ut quater apud eundem et alibi passim*]. *al.*). *al.* **b** *vario usu*: Acc. trag. 196 *Pelops* Pisaea -a arrepta a socro possedit suo (*sc. Hippodamian*; *item de mulieribus*: OV. epist. 15[16], 265 tulit Hippomenes Schoeneida -a cursus [*263* pretium ... certaminis]. met. 10, 571 -a veloci coniunx thalamique dabuntur, mors pretium tardis [*verba Atalantae*; *in eadem re*: 581. 680 duxit sua -a victor]). LIV. 6, 37, 7 lege obtinendum esse *plebi* ... alterum consulatum ..., quoniam in certamine relictus -um semper potentioris futurus sit. VAL. FL. 4, 231 nec pretium sonipes *in pugilatu Pollucis et Amyci* ..., -a sed manes reclusaque ianua leti. IVV. 6, 321 pendentis -a coxae (*sc. saltationis impudicae*). SVET. gramm. 17 *proposito discentibus* -o, quod victor auferret. GELL. 18, 2, 3 -um solvendae quaestionis. APVL. met. 10, 31, 4 si sibi *Iunoni* -um decoris addixisset *Paris*, *eqs.* (*in eadem re*: EPIGR. Bob. 15, 6 formae -a. AVG. civ. 4, 27 p. 180, 14 D. de -o pulchritudinis). *al.*

3 *pro arte exercita, professione, sc. de honorario, salario sim.* (*locos priores etiam ad IB4 referre possis*): PLIN. nat. 29, 5 *medicus* rege sanato centum talentis donatus est ..., ut incipiamus et -a artis ostendere. MART. 12, 72, 4 deseris urbanas ... lites *et* ... -a certa togae. TAC. ann. 13, 42, 3 sponte litigatoris -um honestae operae assequi (*l* qui pretio causas oravissent). VLP. dig. 3, 2, 2, 5 (*e Nerva filio et Pegaso*) omnes propter -um in scaenam prodeuntes famosos esse (*antea*: quaestus causa). PANEG. 9, 11, 2 in quem (*me rhetorem*) multo maiora ... -a contulerunt *principes* (*antea*: salarium). 9, 17, 1 docendi -a. AVSON. Symm. epist. 1, 32, 4 in comitatu ..., ubi tu veteris militiae -a tiro meruisti. SYMM. epist. 1, 79 ut disciplinarum professoribus -a opulenta pendantur (*antea*: salarii emolumenta). *al.* (*cf. l. 8*).

appendix iuncturarum notabiliorum: **1** *verbalium*: **a** -um *accipere, habere sim.*: PLAVT. Men. 1018 hoc -i feres (CAES. civ. 1, 86, 1 -um. VERG. Aen. 1, 605. 12, 360. *et saepe*; *cf.* auferre: PLAVT. Pseud. 1224 sq. TER. Eun. 1057 [feres *var. l.*]. OV. trist. 4, 10, 96. *al.*). PACVV. trag. 22 percipiat (CAES. civ. 2, 32, 6 SVET. Galba 6, 3. *al.*; *cf.* capere: RHET. Her. 4, 23, 33 CIC. inv. 2, 144. LEX Iul. munic. [CIL I² 593] 122. VERG. Aen. 5, 232. 11, 857. *et saepius*; accipere: BELL. Alex. 77, 2 VERG. Aen. 5, 308 DIRAE 85 LIV. 45, 23, 1. *et saepe*). CIC. Vatin. 11 habeat hoc -i (PROP. 4, 4, 94 OV. met. 8, 850. *al.* LIV. 33, 39, 6. *et saepe*). prov. 13 quae -*a* erant ... consecuti (BRVT. Cic. fam. 11, 20, 2 CAES. Gall. 1, 43, 5 OV. trist. 5, 7, 68. *et saepe*). *sim. al.* **b** -um *petere, sperare, merere sim.*: TRAG. inc. 30 petit (GRACCH. or. frg. [44 M.] Gell. 11, 10, 4 VAL. ANT. hist. 21 QVADRIG. hist. 41 CIC. inv. 2, 110. *et saepissime*). CIC. inv. 2, 113 postulet (Catil. 3, 26 Phil. 8, 25. *al.*). Phil. 12, 26 sperabit (OV. met. 2, 631 COLVM. 12, 1, 3 TAC. hist. 5, 16, 3. *al.*). LVCR. 5, 5 quaesita (VAL. FL. 8, 253 SIL. 2, 601 Ps. CYPR. tract. 37. *al.*). CAES. Gall. 7, 34, 1 meruissent (OV. epist. 14, 84 SEN. contr. exc. 8, 5, 1. *al.*). *ibid.* exspectarent (SALL. Iug. 85, 20 VERG. Aen. 5, 70. *al.*). HOR. epist. 2, 1, 78 posci (OV. am. 1, 10, 53 epist. 15[16], 19. *al.*). *sim. al.* **c** -um *ponere, dare*, -o *afficere sim.*: PLAVT. Rud. 620 date (CIC. inv. 2, 111 Verr. II 3, 143. *et saepissime*. *cf.* CIC. Verr. II 3, 140 -i nomine dare [GAIVS dig. 29, 5, 25, 1. 2]. LIV. 4, 61, 10 bona in -um data [ARNOB. nat. 7, 27 p. 376, 15 M. *al.*]. *ceterum* -um reddere: CATVLL. 64, 157 VERG. Aen. 2, 537 SEN. contr. exc. 8, 5, 1. *al.*). TER. Hec. 584 esse positum (CIC. Verr. II 2, 115 SALL. Catil. 20, 14 VERG. georg. 2, 382. *et saepius*. *cf.* proponere: CIC. Cluent. 154 Sest. 86. *al.* CAES. Gall. 5, 40, 1. 7, 27, 2. *et saepissime*. exponere *v. vol. V 2, 1761, 53*). CIC. inv. 2, 113 -o affici (Catil. 4, 10. *al.* HIRT. Gall. 8, 49, 3. *et saepe*). S. Rosc. 108 -is donabantur (Arch. 5 NEP. Ages. 3, 2. *al.*; -a donare: VERG. [?] catal. 9, 39 HOR. carm. 4, 8, 3). Verr. II 1, 38 -a ... tribuit (Arch. 25. *al.* CAES. civ. 2, 21, 3. *et saepissime*). Cael. 68 persolutum *est* (Planc. 101. *al.* R. GEST. div. Aug. 16 OV. fast. 3, 392. *al.*; *cf.* solvere: CIC. Phil. 14, 30. 38 [*in senatus consulto*]. VERG. Aen. 9, 253. *al.*). Phil. 5, 4 constituere (CAES. Gall. 6, 13, 5 LIV. 28, 46, 5 VITR. 7 praef. 4. *al.*). 11, 39 promissa sunt (14, 35 OV. met. 14, 810 fast. 3, 392. *al.*). *sim. al.* **d** -o *inducere, allicere sim.*: CALP. hist. 17 cuius unius -o multorum allicuit animos (CAES. Gall. 5, 55, 3 ARNOB. nat. 7, 12 p. 356, 23 M. *cf.* elicere: CIC. Balb. 37 Tusc. 5, 20. TAC. ann. 4, 30, 3 per -a. sollicitare: PLANC. Cic. fam. 10, 8, 3 CVRT. 5, 8, 9 FRONTIN. strat. 3, 6, 4. illicere: SALL. Iug. 97, 3 SCHOL. Cic. Bob. p. 114, 25). SISENNA hist. 43 inductum (SALL. Iug. 13, 8. *al.*, *v. p. 717, 52*. *cf.* adducere: CIC. Verr. II 3, 1 part. 49. deducere: Att. 2, 5, 1 CAES. Gall. 7, 37, 6. *sim. al.*). CIC. Scaur. 41 excitata (Rab. Post. 42 CAES. Gall. 3, 26, 1. *al.*; *cf.* incitare: CIC. or. frg. B 27 CAES. civ. 1, 56, 2 AMBR. paenit. 1, 16, 89. *al.*). Deiot. 2 corruptum (SEN. epist. 88, 29 FRONTIN. strat. 3, 3, 1. *al.*). *sim. al.*

2 *nominalium*: **a** *accedunt gen. varii* (*possess. vel explicat. vel etiam rei pro qua remuneratio fit. specimina se ecta*): SISENNA hist. 43 libertatis (FIRM. math. 7, 4, 1 COD. Theod. 7, 13, 16. *al.*). CIC. inv. 2, 113 laboris (Planc. 101 CAES. civ. 2, 32, 11 HOR. sat. 2, 1, 12. *al.*). 2, 114 virtutis (Balb. 26. *et saepe*, *v. e. g. p. 716, 56. 717, 7*). Quinct. 74 sceleris (*al.*, *v. p. 714, 63*). Verr. II 3, 12 victoriae (fam. 6, 1, 3 NEP. Milt. 6, 1 LIV. 4, 25, 2. *al.*; *cf.* victoris: OV. met. 10, 102 LIV. 9, 40, 6. 26, 32, 3. *al.*). 5, 125 laudis (Mil. 81 CATVLL. 64, 102 MANIL. 4, 141. *al.*; *v. etiam p. 716, 18*). LVCR. 3, 899 vitae (*et saepe*, *v. p. 713, 83 sqq. 716, 50*). SALL. (?) rep. 2, 13, 2 belli (DIRAE 85. *al.*, *v. p. 715, 13*; *cf.* pugnae: VERG. Aen. 11, 78 VAL. MAX. 2, 8, 2 p. 95, 3 AVSON. 1, 4 p. 320 P. *al.*). R. GEST. div. Aug. 3 ⟨mil⟩itiae (*al.*, *v. p. 715, 17. 717, 83*). VERG. georg. 3, 49 palmae (*al.*, *v. p. 719, 18*). CVLEX 225 pietatis (AVSON. 224, 3 p. 75 P. COD. Theod. 8, 13, 2. *al.*). HOR. epist. 2, 2, 38 meritorum (*al.*, *v. vol. VIII 816, 37 sq.*). QVINT. decl. 252, 20 operae (*al.*, *v. vol. IX 2, 663, 19 sqq.*). CYPR. epist. 37, 3 immortalitatis (*al.*, *v. p. 716, 52*). *al.* **b** *iuncturae cum gen. quodammodo abundantes* (*vergunt ad gen. inhaerentiae*): CIC. fin. 2, 99 -orum mercedibus (RVSTIC. Conc.^{s} I 4 p. 155, 24 mercedes recepti ... -i. *vice versa* -um mercedis: LACT. inst. 6, 18, 3 DYNAM. vita Max. 1 l. 31 G.). SVET. Aug. 24, 2 commoda emeritorum -orum (PAPIN. dig. 42, 1, 40 CASSIOD. var. 11, 33). APVL. met. 9, 29, 4 -i destinatum compendium. FIRM. err. 19, 6 -orum ... munus. **c** *in lusu verborum cum* praeda *v. p. 529, 32 sq.*, *cum* proelium (*scribitur* prael-) AVG. serm. 280, 1, 1 CAES. AREL. epist. ad virg. 2, 10 p. 143, 31.

deriv.: praemialis, praemiator, praemior, praemiosus.

Massaro.

praemixtio, -ōnis *f.* *a* praemiscere, praemixtus. *i. q. mixtio, commixtio* (*vis praeverbii vix apparet, cf.* praemisceo): CHIRON 29 causa, in qua duorum valitudinum -o invenitur (*sc. epiploce, v. vol. V 2, 674, 38 sqq. et cf. p. 706, 6*).

praemixtus *v.* praemisceo. *Blundell.*

praemoderor, -ārī. *a* prae *et* moderari. *i. q. praecedendo moderari*: GELL. 1, 11, 6 Cretenses ... proelia ingredi solitos *esse* ... praecinente ac -ante cithara gressibus.

praemodicus, -a, -um. *a* prae *et* modicus. *i. q. valde modicus* (*item* GLOSS. IV 156, 24 V 322, 63 GLOSS.^{L} I Ansil. PR 585): DRAC. laud. dei 2, 673 (*respicitur IV reg. 20, 1—6*) Ezechias ... prece ⌊-a vitae⌋ tria lustra meretur (*sc. prece exigua, brevi potius quam moderata sim., si recte restituit Peiper*; ⌊ ⌋ pmo dicavit *cod. Brux. falsa distinctione*, sub modica v. *excerpta Berol.*, permodica v. *Moussy*).

praemodulor, -ātum, -ārī. *a* prae *et* modulari. *i. q. praeoccupando modulari, praeformare*: QVINT. inst. 11, 3, 109 unde id ... fluit vitium, ut iuvenes cum scribunt, ⌊gestu -ti cogitationem⌋, sic componant quo modo casura manus est (⌊ ⌋ *var. l. codd. det.* gestum -ti cogitatione *praeferunt alii*).

praemodum *adv.* *a* prae *et* modus *sec.* admodum. *i. q. ratione modum excedente*: LIV. ANDR. carm. frg. 28 parcentes -m (*v. vol. X 1, 338, 23; explicat frg. afferens* GELL. 6, 7, 12 -m dicit quasi admodum: 'p.', inquit, '-m' [postmodum *var. l. utroque loco*], quod significat 'supra modum' dictumque est quasi 'praeter modum'; in quo scilicet prima syllaba acui debebit).

praemolestia, -ae *f.* *a* prae *et* molestia. *in sermone philos. de molestia quadam, quae ante veram molestiam est, fere i. q. molestia praevia*: CIC. Tusc. 4, 64 *quidam* metum -am (-a *var. l.*) appellabant, quod est quasi dux consequentis molestiae (*gr. προλύπησις, sc. Plat. rep. 584^{c} conferunt viri docti*).

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praemōlior, -īrī. *a* prae *et* moliri. *i. q. antea moliri, praeveniendo moliri*: LIV. 28, 17, 4 *Carthaginiensibus Hispania pulsis Scipio* iam Africam ... spectabat; itaque -endas sibi ratus iam res *eqs.*

praemollio, -ītum, -īre. *a* prae *et* mollire. *i. q. antea mollire* (*cf.* GLOSS. -o: *προμαλάσσω*): *corporaliter*: QVINT. inst. 2, 9, 3 frustra sparseris semina, nisi illa -tus foverit sulcus (*in comparatione*). FORTVN. rhet. 3, 17 quotiens declamandum fuerit ..., aliquid ante pronuntiabis, ut vocis itinera -as. CAEL. AVR. chron. 2, 6, 92 draganto ex mulso et vino -ito (*item madefaciendo*: 4, 3, 54 illa *specierum genera* ... infusione -enda *sunt*, radix autem coquenda). *incorporaliter* (*sc. dicendo*): QVINT. inst. 4, 3, 10 si quid erit asperum, -emus, quo facilius aures iudicum quae post dicturi erimus admittant (*-untur res dicendae ut* DON. Ter. Hec. 585, *v. supra p. 392, 48*). 6, 5, 9 quo genere defensionis ... offendisset *Cicero* nondum -tas iudicum mentes (*cf.* SERV. auct. Aen. 8, 374 ante causa dicenda est, ut -tis animis tunc quod petitur suggeratur. ANIAN. Chrysost. hom. 16, 10 p. 108, 10S. praeparans atque -ens auditoris animam [*Migne gr. 57, 253 προλεάνας*]).

praemollis, -e. *a* prae *et* mollis. *i. q. valde (vel nimis) mollis: de rebus corporeis*: PLIN. nat. 9, 165 ova -a *torpedinis*. 11, 181 *cor* -i firmoque opertum membranae involucro. *de clausularum numero*: QVINT. inst. 9, 4, 65 singulis verbis (*sc.* 'balneatori', 'archipiratae') bini pedes continentur, quod etiam in carminibus est -e. *Bk.*

ˢ**praemoneo,** -uī, -itum, -ēre. *a* prae *et* monere. *scribitur* pre- INSCR. Année Epigr. 1955 n. 156 (*e Numidia; a. 198/9?*). NOT. Tir. 53, 58ª -et. GLOSS. *προπαραινῶ. προμιμνήσκω. legitur inde a* CIC., POMP. *p. 722, 19*, TIB., OV., LIV.; *frequentat* CYPR. [*confunditur in codd. e. g. cum* prae- *vel* promovere CIC. har. resp. 10 HIER. epist. 65, 4, 1. *al.*, praeponere CYPR. laps. 7 (*falso trad.* PS. CYPR. mont. 9 p. 114, 19); *saepius falsa var. l. pro* praemunire (*v. ibi*); *e coni.* FRONTIN. strat. 2, 9, 7 qui *transfuga hostes* ⌊-ret de⌋ fuga (-ret se *vel* premoveret se *trad.*; -ret de *Hedicke, Hermes 6, 1872, 161, coll.* CIC. *p. 722, 35 vix recte, nam* -ere de *respicit rem sive faciendam, observandam p. 722, 11, sive imminentem p. 722, 34, non rem omittendam, cavendam*).]

i. q. antea monere. vis praeverbii haud raro minus manifesta est, cf. syn. vel iuxta pos. dicere CYPR. Demetr. 17 epist. 13, 3 *al.*, instruere CYPR. epist. 58, 7. 73, 16, docere CYPR. mortal. 9 zel. 1. *al.*, hortari AMM. 20, 11, 1, admonere PATRIC. conf. 40. *accedit* ante CYPR. epist. 70, 2 laps. 7 PELAG. in II Thess. 2, 2 RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 34, 2. *al.*, iam pridem CYPR. laps. 6. *-ent fere homines vel dei nec non eorum verba sim. (apud Christianos saepe ad verba scripturae afferenda adhibetur), animalia vel res maxime p. 722, 32 sqq., ceterum e. g.* SEN. Herc. O. 721 PLIN. nat. 25, 19 PLIN. paneg. 25, 1. *structuras indicantes, quid -atur, v. sub IA passim, nota* quod *p. 722, 29* (*cf.* quia *p. 723, 79 nisi a* meminisse *pendet*).

I *usu sollemni de monitione, quae antecedit quamlibet actionem*: **A** *indicatur, quid -atur (simul accedit acc. personae [nom. in struct. pass.]: iuxta acc. rei l. 55 [acc. subaud.]. 58. 62. p. 722, 56. 723, 21 sqq.; saepius iuxta alias struct., e. g. l. 68. p. 722, 34. 76. 723, 43 [reflex.]; accedit dat. personae p. 723, 29)*: **1** *praevalet notio q. e. (antea) commonefacere, docere sim.*: **a** *-entur varia (sc. iam exstantia vel gerenda, facienda), quae indicantur per*: *α casus*: Ⓘ *acc.*: CIC. leg. 2, 21 *augures eos*, qui ... agent rem duelli ..., auspicium -ento. LIV. 21, 45, 4 nihil umquam satis dictum -tumque ad cohortandos milites ratus *Hannibal*. COLVM. 11, 2, 1 *caeli* varietatem mutationemque si ex hoc commentario fuerit -tus vilicus. APVL. Socr. 17 p. 157 *deus Socratis* -enda -uit (*v. supra p. 396, 33 sq.*). CYPR. laps. 7 *dei* iram ostendens et poenae metum -ens ... dicit *scriptura eqs.* (praeponens *var. l.*). FIRM. err. 28, 3 hoc idem in psalmis -et spiritus sanctus (HIER. epist. 14, 6, 2 haec ego non ... quasi ignaros fluctuum doctus nauta -o, sed *eqs.* VINCENT. LER. 1, 8 [*in fine praefationis*]). HIL. trin. 11, 28 apostolus impietatis finem ... -ens ait (*seq. Phil. 3, 19 sq.; an ad bγ?*). *al.* Ⓘⓘ *gen.* (*cf. p. 722, 58*): HIER. epist. 65, 4, 1 quid necesse est audientem ⌊intellegentiae⌋ -eri? (*sc. sensus spiritalis, nisi pertinet ad 2;* -ere, praemoveri *var. ll.*).

β acc. c. inf. (*addidimus struct. impers.*): LIV. 10, 14, 7 -tis militibus adesse certamen (PRVD. cath. 1, 30 vox ... Christi docentis -et a. iam lucem prope). 25, 16, 4 cum haruspices ad imperatorem id pertinere prodigium -uissent et ab occultis cavendum hominibus (*cf.* ITIN. Alex. 19 vates ... *ea* et excidium urbi portendere ... et regi periculum -ent). SEN. Herc. O. 721 (*loq. Deianira*) fraudes esse -uit dolus *Nessi*. PLIN. paneg. 53, 5 licet nobis ... futuros *imperatores* sub exemplo -ere nullum locum esse *eqs.* VLP. dig. 19, 1, 13, 3 *venditor* -ere debuit *servum* furem esse. CYPR. Fort. 8 p. 329, 14 *Christus* -ens ... nos paratos semper esse debere, *sc. Luc. 12, 35 sqq.* (PS. HIL. libell. 18 p. 89, 30). *al.* *c. gerund.*: LIV. 25, 16, 4 (*v. l. 71*) cavendum *esse* (PLIN. nat. 19, 6 priore libro imbres et flatus cavendos ... -bamus. *al.; cf.* CHROMAT. in Matth. 35, 2 E.-L. falsos prophetas ... praecavendos esse). PAVL. FEST. p. 96. TERT. praescr. 5 l. 9 uti de ... temptationibus -ret *Paulus* non esse mirandum *eqs.* (*sc. I Cor. 11, 18 sq.*). HIL. in psalm. 65, 2. *al.*

γ orat. rectam (*nude positam vel additamentis praeparatam*): OV. trist. 5, 1, 16 siquis lasciva ... carmina quaerit, -o: non est, scripta quod ista legat. CYPR. epist. 43, 5 p. 594, 12 -ente domino et dicente: 'caeci sunt *eqs.*' (*Matth. 15, 14. sim. afferuntur loci scripturae*: Fort. 11 p. 334, 15 dominus ... -et et praenuntiat dicens: *eqs.* ASTER. ad Renat. l. 183 ita -emur: *eqs.* Ps. AVG. c. Fulg. Rev. Bénéd. 1948 p. 192, 22. *al.*).

δ interrog. obl.: PLIN. epist. 2, 6, 6 convenit ... sub exemplo -ere, quid debeas fugere. 3, 18, 2. CYPR. laps. 10 vox auditur e caelo -ens, quid dei servos facere conveniat. AMM. 29, 2, 8 eum, ... quibus figurarum commentis splendida loca attemptare debeat, -bat. PALLAD. hist. mon. II 9 p. 357ᴬ qualiter posset ... evadere.

ε praepos. de (*adde l. 34 et cf. fortasse* in *c. acc. l. 70; paulo aliter sub B2*): PLIN. nat. 18, 330 de ipsa regionis eius *Italiae* hora -uisse (*i. docere, qua hora quid facere oporteat*). TERT. apol. 21, 4 ut *Iudaei* de dei vocibus, quibus edocebantur, de promerendo deo et non offendendo -rentur (*item c. gerund.*: praescr. 14 l. 15 de refugiendis *haereticis*). Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 72, 7 G. teneamus oboedientiam, de qua ille *Honoratius* semper ... studiosius -bat.

b *-entur eventus futuri (ut saepius vergat in notionem q. e. praedicere, maxime sub γ)*: *α ratione providente*: POMP. Cic. Att. 8, 12ᵈ, 1 quod putavi et -ui fit. OV. am. 2, 19, 47 iam ... ego -o: nisi tu servare puellam incipis, incipiet desinere esse mea. LIV. 33, 20, 12 *civitates socias iuverunt* providendo ac -endo conatus hostis. 36, 34, 3 quae tum maxime accidebant, casura -ens *T. Quinctius* (*pendet acc. c. inf. ut*: IVST. 2, 12, 12 -ente Themistocle, victoriam ... non finem ... belli fore. HIL. AREL. vita Honorat. 33 l. 16 *discipulum* afuturum [*antea*: praescius]). TERT. apol. 39, 3 *scripturas legimus*, si quid praesentium temporum qualitas aut -ere cogit aut recognoscere. AVIEN. Arat. 1690 *ubi stellae deciderunt*, inde ... ventos mox adfore -et usus. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 23 p. 385ᴮ si quis ... rudem ... -at, quod aestatis tempore fructuum fiat opulenta collectio (*Migne gr. 44, 208ᴰ προείποι*).

β signis variis, maxime prodigiis (*quae ad interpretationem signorum spectant v. p. 721, 56. 71 sq.*): CIC. har. resp. 10 ex hoc toto prodigio atque responso nos de istius scelere ... ac de impendentibus periculis ... prope iam voce Iovis ... -eri (pro-, promoveri, permoveri *var. ll.*). TIB. 2, 5, 78 *Caesare occiso* fata ... vocales -uisse boves. OV. met. 15, 785 *ferunt* audita ... cornua caelo -uisse nefas. PLIN. nat. 8, 102 *animalia* pericula -ent ... fibris ... extisque *eqs.* (DRAC. laud. dei 1, 41 -et ante pius *deus* quam ⟨mittat⟩ tanta p.). 18, 347 *luna rutila* imbres -bit (*antea*: praesagit. *item de prognosticis*: AVIEN. Arat. 1857 lupus villarum proxima oberrans ... consurgere nubila caelo -et. *cf. l. 28*). AMM. 19, 12, 19 partus ita distortus -bat rem publicam in statum verti deformem (praeman- *trad.*). VVLG. sap. 18, 19 visiones ... haec -bant (pro-, promin- *var. ll.; gr. προεμήνυσαν*).

γ vaticinatione, prophetia; accedit: Ⓘ *acc. c. inf.* (*pro acc. ponitur enunt.* TERT.): OV. epist. 16 (17), 240 quos *vates* ... Ilion arsurum -uisse ferunt. TERT. adv. Iud. 2, 9 *deus* -uit futurum, ut *eqs.* (NOVATIAN. trin. 1, 9 D. quo *mandato* ... futurum *esse malum* ... -retur. SVLP. SEV. chron. 1, 12, 4 famem. CHROMAT. in Matth. 35, 1 E.-L. pseudoprophetas). CYPR. mortal. 2 p. 298, 3 in novissimis temporibus adversa crebrescere ante -uit *dominus, sc. Luc. 21, 7 sqq.* (*antea*: praedixerit; praenuntiavit). *al.* Ⓘⓘ *casus: acc.* (*subaudiendus* CYPR.): PLIN. nat. 2, 147 *cum ferro pluisset*, haruspices -uerunt superna vulnera. CYPR. laps. 7 p. 242, 8 quicquid nunc geritur et geretur, nonne ante -uit *Christus*? IVST. 43, 1, 8 *Fatua* divino spiritu inpleta ... futura -bat (EPIPHAN. in euang. 38 p. 85, 14 cum omnia f. eos -uerit [-ret, premoverit *var. ll.; antea*: edocuit eos]). HIL. trin. 4, 38 idipsum. PELAG. in II Thess. 2, 2 hoc. *gen.* (*cf. p. 721, 65*): HESYCH. in lev. 2, 13 p. 812ᴬ testamenti euangelici et salis apostolici -ere nos legislator vult. Ⓘⓘⓘ *orat. recta* (*additamentis praeparata vel nude posita*): CYPR. epist. 11, 2 sicut -uit divina censura dicens: *eqs.* (58, 7 apocalypsis instruit et -et d. laps. 27 -at et praestruat d.). 55, 27 cum dominus -at et dicat: *eqs.* (unit. eccl. 10. 14. *cf.* laps. 6 cum iam pridem -uerit ac dixerit). unit. eccl. 16 praenuntiante per apostolum nobis et -ente spiritu sancto: *eqs.* Ⓘⓥ *alia*: PLIN. nat. 16, 199 urbis -ta⟨e⟩ (post monita *var. l.*) oraculo, cum arbor arma peperisset (*obi. enuntiato secund. circumscribitur, cf.* RVFIN. hist. mon. 1 p. 393ᶜ si ... correptio a deo immineret, ... -bat [*gr. Pallad. hist. mon. 1, 11 προαπήγγειλε. antea*: praedicebat]). IREN. 1, 30, 11 Sophiam ... *per prophetas* -entem et rememorantem homines in incorruptibile lumen et in primum hominem et de descensione Christi (CONSVLT. Zacch. 2, 6 p. 59, 11 vere ... de salvatore -tum [*sc. Is. 33, 10* nunc resurgam *eqs.*]).

2 *praevalet notio q. e. (antea) hortari, impellere ad aliquid (ad 1 relegavimus ea, quae docent necessitatem agendi, e. g. p. 721, 78 sqq.); ad quid -amur, indicatur per*: **a** *enunt. secund.* (*quae praeparantur pronominibus v. sub c*): *α* ut: CIC. Verr. I 23 me ut ... caverem -bat (VELL. 2, 57, 2 haruspices -uerant, ut ... iduum Martiarum caveret diem). VAL. MAX. 1, 7 ext. 2 Alexander per quietem visa imagine -tus erat, ut vitae suae custos esset. PLIN. paneg. 15, 1 iam tunc -ente fortuna, ut ... perdisceres *eqs.* SVET. Otho 6, 2 -tis consciis, ut se ... opperirentur. CYPR. eleem. 12 cum dominus ..., ut nobis amicos ... faceremus, ... fideliter ac salubriter -ret (*sc. Luc. 16, 9*). IVST. 1, 6, 1 *somnio* -tus, ut *eqs.* AMM. 20, 11, 1 Constantius ... regem ... -bat et hortabatur, ut ... perseveraret. *al.* *β* ne: COLVM. 1, 3, 7 *Cato* *[Scotti]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

futurum agricolam -uit, ne sua sponte ad eam *pestem* (*sc. vicinum malum*) perveniret. 1, 8, 1 -o, ne ... instituamus *eqs.* QVINT. inst. 6, 1, 20 ne ipsius *reae* discrimen obiciatur sibi, -et *accusator*. TERT. adv. Marc. 4, 28 p. 517, 13 quos ... -et *Christus*, ne timeant *eqs.* (*sc. Luc. 12, 4*). GARG. MART. pom. 1, 1 ne cum ceteris pomis cydoneum misceatur. CYPR. epist. 73, 16. IVST. 12, 14, 7 -to filio, ne ... crederet (AVG. c. Cresc. 4, 60, 73 p. 573, 4). COD. Theod. 9, 45, 4, 3 ne hoc faciant (*gr. ὑπομιμνήσκομεν*). *al.* *γ coni. nudus*: PLIN. epist. 4, 11, 11 *Licinianus arreptus* -etur, ... ad confessionem confugeret. 6, 22, 7 ut te ... -rem, plurimum tibi credas nec cuiquam satis fidas *eqs.*

b *orat. rectam* (*nude positam vel additamentis praeparatam* [*v. etiam l. 20. 28. 44*]): TIB. 2, 5, 114 at tu ..., -o, vati parce, puella, sacro. CYPR. Demetr. 17 *cum* spiritus sanctus -at et dicat: 'ne dixeris *eqs.*' (*sc. prov. 20, 22. sim. afferuntur adhortationes scripturae*: epist. 13, 3. 58, 7). mortal. 9 docet et -et scriptura divina dicens: 'fili, ... sta *eqs.*' (*Sirach 2, 4sq.; sim.* zel. 1 PS. CYPR. singul. cler. 7 p. 181, 3 PATRIC. conf. 40. *al.*). AVIAN. fab. 3, 4 hunc *cancrum saxis laesum* genitrix ... talibus alloquiis -uisse datur: 'ne tibi ... placeant *eqs.*'

c *acc.* (*maxime neutr. pron., quod saepe aliis structuris explicatur*): OV. epist. 13, 99 hoc ... -o: de nave novissimus exi (CYPR. zel. 14 AMBROSIAST. in Rom. 12, 17, 2 quia. AVG. in psalm. 36, serm. 3, 8 hoc te -ueram, ne ... poneres *eqs.* serm. coll. Morin. p. 320, 12 hoc ... illos [*ad Matth. 7, 6* nolite dare *eqs.*]. *cf.* LIV. 22, 18, 10 haec nequiquam -to magistro equitum). COLVM. 3, 19, 2 illud ... serentem -o ... immodicum ventum ... vitare (COD. Theod. 15, 5, 2 illud ... -emus, ne quis *eqs.* LEO M. epist. 4, 4 illud ... duximus -endum, ut *eqs.*). CYPR. epist. 70, 2 p. 768, 22 quod ante in psalmis -uit ..., ne quis *eqs.* (NICET. spir. 2 p. 19, 22 B. quod -et Paulus: 'videte *eqs.*'). PS. CYPR. tract. 12 *ut mulier* vicinis laudem -ret dicens: 'congaudete *eqs.*' CHROMAT. in Matth. 33, 3 E.-L. idipsum.

d *inf.* (PS. AVG. hypomn.) *et acc. vel nom. c. inf.* (*structuris mancis* PS. AVG. serm., COMM.): PS. CYPR. tract. 21 viderit ..., quam non corpore tantum sed et corde ... sincerum ... hominem Christus ... -at esse (-et *var. l.*). TRACT. Pelag. 4 p. 106 (*sec. Eph. 5, 4. 6*) illos etiam ab ... vanitate alienos esse desideravi atque -ui. PAVL. NOL. epist. 13, 17 p. 98, 23 -emur ponere ori nostro custodiam. PS. AVG. hypomn. 3, 1 l. 13 nolle -uit *deus* (*sc. gen. 2, 17; antea*: velle permisit). serm. 50, 1 promptiorem me ad loquendum vestra sanctitas -et. COMM. apol. 204 abscisos ... a saeculo -et esse. LEO M. epist. 6, 4 quod dilectionem tuam sollicitius agere -emus. PS. VIGIL. THAPS. c. Marivad. 1, 43 l. 33 eos in lucem ... incedere.

e *alia*: TERT. orat. 4 p. 183, 25 hoc dicto ('*fiat voluntas tua*') ad sufferentiam nosmetipsos -emus (CHROMAT. in Matth. 15, 3 E.-L. per David spiritus sanctus ad paenitentiam populum ... ante -uit dicendo *eqs.* [*si recte iunximus*]). RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 34, 2 *non est deviis* intendendum, sicut et proverbialis ante sermo -uit (*sc. prov. 4, 27*).

B *indicatur tantum, quis -atur* (*v. quae ad A monuimus*): **1** *acc.* (*nom. in struct. pass.; saepe forma p. p. p.*): LVCAN. 2, 690 ne tuba -tos (per-, ter monitus *var. ll.*) perducat ad aequora nautas, praecepit *Pompeius* (*i. ut antea instructi silentio proficiscerentur, nisi fallimur*). PLIN. nat. 28, 15. QVINT. inst. 6, 1, 39 is a nobis -tus discesserat. FLOR. epit. 4, 12, 56 a quibus *proditoribus* -tus ... advenit *legatus*. HYG. fab. 54, 2 Prometheus Iovi pollicetur se eum -turum. ITALA Matth. 14, 8 (cod. a *al., sim.* VVLG.) -ta a matre sua *Herodiade* dixit: 'da mihi ... caput Iohannis' (*gr. προβιβασθεῖσα*). INSCR. Année Epigr. 1955 n. 156 (*e Numidia; a. 198/9?*) *mulier* somnio -ta (CE 263, 1). VICTORIN. POETOV. in apoc. 2, 4 arguit et -et ceteros. HIER. in Ezech. lib. 4 praef. lectoris sollicitudinem -entes (*i. lectorem sollicitum*). AVG. serm. 196, 4, 4 'si ante -remur, non faceremus; ipsi -uissent presbyteri, non fecissemus.' ecce episcopus -et; moneo *eqs.* CAEL. AVR. chron. 1, 4, 106 *signis accessionis* -tus epilepticus. *al.* **2** *dat.* (*cf. supra l. 29*): PETIL. Aug. c. Petil. 2, 19, 42 de Iudaeis et paganis nobis -et Christus (*sc. Iudaeos et p. respiciens nos monet, ut fugiamus, Matth. 10, 23*).

C *absolute*: PLIN. nat. 25, 19 si ... -ret tempusque formidinis demonstraret *natura nobis herba quadam serpentes indicans*. CYPR. Demetr. 23 per prophetam deus -ens hortatur *eqs.* (*item part. praes.*: epist. 59, 7 p. 674, 4 apostoli -entis mandata. CLAVD. DON. Aen. 11, 45 p. 413, 16 VINCENT. LER. 11, 8. *al.*). ANTH. 459, 2 ante dies multos nisi te, Basilissa, rogavi et nisi -ui, te dare posse negas (*nisi ad B1*). FACVND. defens. praef. 4 idcirco ... praeloqui ac -ere curavi, ut neminem ... offendat ista diversitas. *al.*

II *usu peculiari de monitione, quae antecedit aliam monitionem, orationem sim.* (*notabiliora; huc fortasse l. 70. p. 721, 63*): TAC. ann. 11, 35, 2 apud quos *milites*, -ente Narcisso, pauca verba fecit *Claudius*. TERT. monog. 3, 11 quod -uit *olim Paracletus, nunc* definit; quod sustinuit, exposcit. TER. MAVR. 1874 -ui chorion dici, quem saepe trochaeum dicimus. QVEROL. p. 8, 17 R. -ueram, *sc. p. 8, 5*, de tridente; cave abstine! RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 89, 5 meminisse oportet illud, quod in praefatione -uimus, quia libellus hic ... dramatis in modum conscribitur. GREG. ILIB. fid. 5, 38 -ui, *sc. 5, 1sqq.*, ut ... de unitate substantiae crederes. MART. CAP. 8, 817 hoc ... -to illud insinuo, quod *eqs.*

p. p. p. neutr. plur. praemonita, -ōrum *pro subst.*: GELL. 14, 2, 3 generalia ... quaedam -a et praecepta sunt, quibus ... iudex praeparari ... debeat. ITIN. Alex. 41 *Alexandrum* prohibitum Syrae vatis multis -is (*si locum recte restituit Volkmann, v. app. crit.*).

gerund. neutr. plur. praemonenda *pro subst. v. p. 721, 59.*

deriv.: praemonitio, praemonitor, praemonitorius, praemonitus (-ūs). *Scotti.*

praemonitio, -ōnis *f.* *a* praemonere. *i. q. actio praemonendi, monitio antecedens:* *quamlibet actionem*: TERT. adv. Marc. 2, 4 p. 339, 8 agnosce ... bonitatem dei ... ex legibus et -bus (*trad.* -mun-, *corr. Gelenius*) bonis et benignis (*respicitur gen. 2, 17 ut* patient. 5 p. 7, 21 dei -em). RVFIN. hist. mon. 1 p. 402[A] de futuris rebus a deo -es fiebant. EPIST. pontif. 761 Schwartz p. 157, 3 -is formam. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 267 regi ... talia facienti secundum -em vatis (*gr. προαγόρευσιν. cf. 1, 257* praecepit *eqs.*). PS. IGNAT. Trall. 8, 1 praevidens seditiones iniqui -e conforto vos (*gr. παραγγελίαις*). *alia dicta*: CONSVLT. Zacch. 3, 1 p. 95, 35 non absurda -o est tutis primordiis munire proposita.

praemonitor, -ōris *m.* *a* praemonere. *i. qui praemonet*: APVL. Socr. 16 p. 156 *proprius daemon est* in rebus incertis prospector, dubiis -r, periculosis tutator.

praemonitōrius, -a, -um. *a* praemonere. *i. q. ad praemonendum aptus, praemonens*: TERT. anim. 3, 1 *Paulus* concepit -⟨i⟩um illud edictum (*sc. Col. 2, 8. cf. iuncturam sollemnem* edictum peremptorium).

praemonitum *v. p. 723, 83.*

praemonitus, -ūs *m.* *a* praemonere. [*falsa var. l. pro* spreti monitus VAL. MAX. 1, 6, 11.] *i. q. praemonitio* (*cf. vol. VIII 1419, 28. 1421, 47sq.*): OV. met. 15, 800 non tamen insidias venturaque vincere fata *Caesaris* -us potuere deum (*cf. 785* praemonuisse). *Flury.*

praemōnstrātio, -ōnis *f.* *a* praemonstrare. *i. q. actio praemonstrandi, quae fit:* *praefiguratione*: LACT. inst. 7, 14, 12 minora et exigua magnorum figuras et -es esse. *institutione*: AVG. mus. 6, 8, 22 indigebamus aliqua -e, ut sequeremur *numeros.*

praemōnstrātor, -ōris *m.* *a* praemonstrare. *i. qui praemonstrat, praeceptor*: TER. Haut. 875 (*ironice*) adiutor meus et monitor et -r Chremes.

praemōnstro, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* monstrare. *scribitur*: -mostr- *in var. l.* PLAVT. Trin. 342 (*B*; -monstr- *A ut etiam* 854) *et* CYPR. epist. 63, 5 (*S*). *de notione*: GLOSS. II 419, 12 *προμηνύω*: -o, praesago. *legitur inde a* PLAVTO, CIC., LVCR., PLIN. nat., STAT. [*confunditur in codd. maxime cum* demonstrare TERT. praescr. 22 l. 24 AVG. epist. 55, 3 p. 155, 3 in psalm. 63, 1. *al.* (*falsa var. l.* CHALC. transl. p. 48[A]), *ceterum cum* praedemonstrare *supra p. 534, 33; e coni. dub.* AMM. 18, 6, 9 (per- *trad.*).]

i. q. antea monstrare (*sc. vi praeverbii temporali; fere abundanter accedit* prius *l. 55*, ante *p. 725, 27; pro obi. sunt enunt. interrog. l. 53 l. 68. 78. al.*, quia *p. 725, 21*, ?ut *l. 57, acc. c. inf. l. 75. p. 725, 6 [addas l. 74. p. 725, 26, nisi sunt acc. praedicat.; l. 67 part. attributive ponitur]; absolute l. 61sq. p. 725, 32 et fortasse l. 63; part. praes. pro subst. p. 725, 31?*): **1** *-atur aliquid, antequam aliud quiddam monstretur vel fiat; praemons ratio fit:* **a** *dictis, scriptis:* *α ante varias actiones vel eventus*: PLAVT. Epid. 317 ei *fidicinae* -bitur, quo pacto fiat subdola (*item cum enunt. interrog.*: Persa 148 -a docte, praecipe astu filiae, quid fabuletur. Trin. 854 quae voluit mihi dixit, docuit et -vit prius, quo modo quicque agerem. CHROMAT. serm. 17[a], 1 L.). Merc. 577 (*ironice; v. Enk, 1932, ad l.*) scio pol te amare, quom istaec -as mihi. Trin. 342 ego hoc verbum quom illi quoidam dico, -o tibi, ut ita te aliorum miserescat, ne tis alios misereat (*minus probabiliter enunt. fin. pro obi. accipiunt alii*). LVCR. 6, 93 (*nisi ad b*) tu mihi ... currenti spatium -a, ... Calliope (*inde fortasse* VERS. metr. Diom. gramm. I 512, 2 scribenti mihi -a dea). STAT. Theb. 1, 67 (*verba Oedipodis*) Sphingos ... ambages te, *Tisiphone*, -ante resolvi (temet monstrante *var. l.*). ITALA Ezech. 33, 7 (Aug. serm. 46, 20) audies ex ore meo sermonem ⌊et -bis eis ex me⌋ (*sc.* sermonem, *an absolute?* ⌊ ⌋ *om. LXX, sed exhibent e. g. Constit. Apost. 2, 6, 8 διαφυλάξεις καὶ διαγγελεῖς αὐτόν et Vulg.* adnuntiabis). DON. Ter. Hec. 807 '*Bacchidem* exeuntem video': docte poeta -at locuturam personam. VINCENT. LER. 6, 1 *beati confessores* clarissimam posteris formulam -arunt, quonammodo ... conteratur audacia haereticorum. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 159 quamquam ... ⌊facti sit⌋ -are gerendum (⌊ ⌋ *si recte coni. Petschenig*, factis id *codd.*). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 21 p. 381[D] -ans serpens fructum peccati (*Migne gr. 44, 200[C] προδείκνυσιν*). *β ante alia docenda*: IREN. 3, 10, 6 quem ... deum confessi sunt *prophetae*, hunc patrem ... Christi -ans *Marcus initio euangelii*. PRISC. gramm. II 477, 25 secundum -tam regulam (*item* 497, 24). III 91, 10 '*a*' *est* interiectio, ut -vimus in bucolico esse positum.

b *quibuslibet signis*: TERT. adv. Marc. 2, 4 p. 338, 5 mundus ex bonis omnibus constitit, satis -ans, quantum boni pararetur *homini futuro*. monog. 3, 11 disciplina ... -ta ... in carne domini et in voluntate (*nisi ad 2a*). IVL. VAL. 2, 26 p. 82, 4 accepto habitu, quem deus monitor -verat *somnio*. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 12 p. 821 deum ... hominibus consulere, modisque omnibus -are, quae sint eorum generi salutaria (*var. l.* per- *ed. Schüsslerii 1470, sc.* 7, 18, *at v. gr. 6, 310 προσημαίνοντα*). AVG. in psalm. 63, 1 nisi talia sperarent *martyres* in resur- *[Dc Luca]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rectione, qualia ipse *Christus* de se -vit (de- *var. l.; item -atur resurrectio Christi*: serm. 361, 19, 18. 362, 14, 15 quod -tum est in capite, tempore suo demonstretur in membris).

2 *-atur aliquid futurum, sc. antequam id ipsum eveniat; praemonstratio fit*: **a** *quibuslibet signis*: **α** *vario usu*: CIC. progn. frg. 3 ventos -at saepe futuros inflatum mare. har. resp. 20 *v. supra p. 440, 36*. PLIN. nat. 10, 82 *canendi* suavitatem -tam *esse* . . . auspicio, cum *luscinia* in ore Stesichori cecinit infantis. GELL. 14, 1, 14 quid -ret aut coetus stellarum aut circuitus aut transitus? 14, 1, 20 *ut* stellae istae -are debuerint, qualis *homo* . . . futurus sit. AMM. 21, 1, 9 volatus avium dirigit deus, ut rostrum sonans aut praetervolans pinna . . . futura -et. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 5, 12 p. 768 *signa* imperium -antia (*gr. 4, 623 προφαίνοντα*). **β** *per praefigurationem*: GAVDENT. serm. 15, 18 G. praesumitur ista *mater Macchabaeorum* ecclesiae sanctae imaginem -asse. AVG. divers. quaest. 58, 2 p. 42 duo populi in geminis, Esau scilicet et Iacob, -antur. epist. 55, 3 p. 173, 13 hoc . . . ecclesia . . . expectat in fine saeculi, quod in . . . Christi corpore -atum est (demon-, praesentatum *var. ll.; nisi ad l. 1. ceterum -atur vita aeterna fidelium*: epist. 55, 17 p. 187, 17. in psalm. 26, serm. 2, 2 l. 27 sacramento -atur [*antea*: praefiguratur]). c. Faust. 32, 10 hoc ipsum (*sc. deut. 25, 5 sqq.*) . . . quid aliud in figura -at, nisi quia *eqs.* serm. 201, 2 *magi ab oriente venerant* (*Matth. 2, 1*), ut ille . . . olivae inserendus iam -retur oleaster (*Rom. 11, 24*). PS. AVG. serm. 153, 2. serm. ed. Mai 93, 3. ALC. AVIT. carm. 5, 249 *sanguis* -ti dudum . . . agni.

b *dictis, scriptis*: TERT. praescr. 22 l. 24 *Iohanni* soli dominus Iudam traditorem -vit (*Ioh. 13, 26*; demon- *var. l.*). CYPR. epist. 63, 5 per Salomonem spiritus sanctus typum dominici sacrificii ante -at (*per prov. 9, 1 sqq.; postea*: prophetica voce praenuntiat). IREN. 5, 17, 3 David praedixit: '. . .' (*psalm. 31, 1 sq.*), eam, quae per adventum eius *domini* est, remissionem -ans. AMM. 30, 4, 11 *quidam gravitatem simulantes* velut fata natalicia -antes aut . . . oraculorum interpretes. MAX. TAVR. (?) serm. 59 p. 649^{D} *cum Elisabeth* angelo -ante conciperet.

deriv.: praemonstratio, praemonstrator. *De Luca.*

praemordeo, -morsī (-mordī), -morsum, -ēre. *a* prae *et* mordere. *de formis*: GELL. 6, 9, 7 Plautus in Trigeminis neque 'praememordisse' ⟨neque 'praemomordisse'⟩ dicit, sed 'praemorsisse'. PRISC. gramm. II 482, 2 -eo, -mordi. *iuxta* mordeo *affert* MACR. exc. gramm. V 637, 15.

i. q. mordere ita, ut pars anterior, extrema vel superficies alicuius rei aut laedatur aut auferatur: **1** *proprie*: PLAVT. Trig. frg. 1 nisi fugissem . . ., credo, -isset ⟨mihi manum⟩ (*supplet Leo e. g.*). SEN. clem. 1, 5, 5 ferarum *est* . . . -ere et urguere proiectos. LVCAN. 6, 568 *maga Thessala mortui* linguam -ens. 10, 446 fera nobilis abdita claustris . . . frangit rabidos -so carcere dentes. **2** *translate*: IVV. 7, 218 ex hoc (*sc. mercede grammatici*) . . . discipuli custos -et (*sc. partem sumit*) . . . et qui dispensat frangit sibi.

[**praemordicus** *falso editum est* HIER. reg. Pachom. 52 *Migne 23, 71*^{B}; permodicus *sec. codd. ed. Boon p. 29, 4.*] *Flury.*

^{x}**praemorior,** -tuus sum, -ī. *a* prae *et* mori. *inter formas longe praevalet part. perf. (rarius usu verbali, saepe fere pro adi., pro subst. p. 726, 26); imperf. deest. inde ab* OV., LIV.; *saepius in* NOVELL. Iust. *pro gr. προτελευτᾶν vel προαπελθεῖν.* [*e coni.* GLOSS. II 416, 12 *προαποθνήσκω*: emorio (praemorior *ed. Stephani*); *falso trad.* CAEL. AVR. *p. 726, 55.*]

i. q. antea mori: **I** *-untur vel -tui sunt animantes eorumve partes vel qualitates*: **A** *strictius respicitur ipsa mors, quae praevenit*: **1** *finem vitae naturalem* (*fit abortu l. 59*): OV. epist. 8, 121 (*loq. Hermione*) aut ego -ar primoque exstinguar in aevo, aut *eqs.* FIRM. math. 1, 8, 6 in maternis visceribus immatura festinatione -itur. 3, 4, 16 Mars . . . in curvis signis *constitutus* -i facit. **2** *mortem alterius*: **a** *dativo vel abl. compar. indicatur, quem quis morte antecedat*: PETR. CHRYS. serm. 153, 2 (*de infantibus Bethlehemiticis*) coorta regi cohors regi suo magis -i quam commori . . . gestiit. ENNOD. carm. 2, 117, 8 quod votum est sanctis, coniuge -or (epist. 7, 29, 5 p. 196, 8 [vers.]). NOVELL. Iust. 2, 2 pr. si vero -antur omnes matri filii. 22, 26 pr. *si* -atur eis *filiis* parens. **b** *nude*: NOVELL. Iust. 2, 1 si quidem mater -atur, *sc. filiae.* 2, 3 pr. licet -antur filii omnes (*antea*: praeobeuntes). 22, 26 pr. -ente genitore. 22, 26, 1 -entis parentis aut secundi morientis. 127 praef. si quis moriatur relinquens . . . filios alterius -tui fratris. *al. ibid.* **3** *supplicium destinatum*: EVSEB. EMES. serm. 6, 24 (*mater ad filias*) certe propositum est nobis *martyribus* mori, -amur.

B *laxius vel translate respiciuntur variae debilitationes* (*sc. fere ipsam mortem antecedentes vel imitantes; additur* velut OV., quasi SVET.; *cum abl. resp. l. 84. p. 726, 5. 13. 25,* ab *p. 726, 17,* ex *p. 726, 11,* in *p. 726, 5*): **1** *afficitur potius status corporis vel membrorum*: **a** *variis causis*: OV. am. 3, 7, 65 (*de mentula*) nostra . . . iacuere velut -tua membra. PLIN. nat. 29, 38 tradunt . . . -i *partem caudae ovium praeligatae.* PS. QVINT. decl. 12, 7 iam -tuas vires *fame laborantium.* SVET. gramm. 3, 3 parte ea corporis (*sc. pedibus veneno tractatis*) quasi -tuā (-tui *codd.*). HIER. epist. 22, 7, 2 *ieiunantis* iam carne -tua. MACR. somn. 1, 6, 67 in utero sic -tuum ut tantummodo spirans nascatur (*de fetu ante partum quasi mortuo ut ibid. iterum*). GREG. TVR. glor. mart. 95 iam carne *martyrum* -tua (*sc. frigore ut*: VEN. FORT. vita Radeg. 5, 14 *ut* iaceret gelu penetrata, tota carne -tua). **b** *aetate progrediente, senectute*: SEN. epist. 58, 33 *si* integri sensus animum iuvant nec defectum et -tuum corpus est. PLIN. nat. 7, 168 *in senectute* -itur visus, auditus, incessus, dentes etiam. PS. QVINT. decl. 4, 10 per exigua festinantis aevi momenta -imur. HIER. in Am. lib. 2 praef. l. 23 *senectus* multis membris -tua. epist. 10, 2, 3 adhuc viventes -untur in carne. 23, 4 cum cotidie (secundum corpus loquor) -amur, in ceteris non nos perpetuos aestimemus. ORIENT. comm. 2, 196 hoc quoque, quo loquimur tempore, -imur. DRAC. laud. dei 2, 633 *Sara* ⌊-tua⌋ membra trahebat (*Arevalo,* prom- *vel* prope mortua *codd.*). **c** *morbo sim.*: CARM. adv. Marc. 2, 206 carnis -tua membra curabat *Christus* (EVCHER. pass. Acaun. 8). SVLP. SEV. Mart. 16, 2 *puella paralytica* omni ex parte -tua (VITA Marcell. Ebred. [BHL 5228] 23 paene). 16, 4 solo spiritu vivit iam carne -tua. GREG. TVR. Mart. 3, 49 omnium membrorum usu -tuus *puer.* vit. patr. 19, 4 p. 740, 27 *puer* -tuus, accepta salute, surrexit . . . redivivus. VEN. FORT. vita Albin. 10, 26 -tuae palmae . . . se . . . tepor infudit. 20, 57 nervi -tui *paralyticorum.* vita Germ. 11, 37 (*bis; syn.* exanimis, semiviva). GREG. M. dial. 4, 40, 3 corpus eius ab extrema fuerat parte -tuum (*item* in euang. 38, 16 p. 1292^{D}, *sim. in eadem re* dial. 4, 40, 6 in euang. 19, 7. 38, 16 p. 1293^{B}).

2 *afficitur potius status animi*: LIV. 3, 72, 5 etsi -tui iam sit pudoris *senex quidam.* AMM. 29, 1, 14 advenit . . . Theodorus *maiestatis accusatus* -tuus et atratus (*sc. terrore ut*: IVLIAN. in Am. 1, 13—15 ita consternabuntur, ut videantur et -i). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 8, 3 G. tunc plane vera mors est: quando homo anima -ente deteriore sibi parte hominis sit superstes. 50, 1 hominem . . . fidei igne -tuum. 51, 8 l. 129 *in sicario* non tam persona vivit quam umbra -tui. PS. PRIMAS. in Rom. p. 444^{A} dum de filiis perditionis filii adoptionis efficimur, priori naturae secunda nativitate -imur.

II *-tuae sunt res naturales*: RVRIC. epist. 1, 5 p. 358, 12 quicquid . . . ariditate -tuum hactenus fuit, *vere ineunte* ad instar resurrectionis emergit.

praemortuus, -a, -um. *a* prae *et* mortuus (*part. perf.* -us *v. sub* praemorior). *i. q. antea vita carens* (*cf. vol. VIII 1497, 36 sqq.*): PRISCILL. tract. 3, 70 si duritia petrarum naturaliter -a ad dandum testimonium deo . . . animatur.

praemōstro *v.* praemonstro. *Suter.*

[**praemōtio:** *προβιβασμός* GLOSS.^{L} II Philox. PR 94. *legas* promotio *coll. ibid. 337.*]

praemoveo, -mōtum, -ēre. *a* prae *et* movere. *inf. praes. pass.* -vi CAEL. AVR. chron. 5, 7, 81 (*folia Zwiccaviensia,* -eri *Sichardus*). [*de loco vix sano* FRONTIN. strat. 2, 9, 7 *v. sub* praemoneo. *ceterum falso trad.* ZENO 2, 38 (1, 24, 2 L.) *pro* promotus. *e coni. dub.*: CAEL. AVR. acut. 2, 40, 232. chron. 1, 5, 168 (*Bendz, Gnomon 24, 1952, 21 pro* renovandae).]

1 *vi praeverbii temporali i. q. antea movere* (*sc. corpus vel partes eius*): **a** *commotione naturali*: PS. RVFIN. Clement. 3, 5, 1 omne, quod servit muliebribus desideriis, -etur et praemeditatur naturaliter secundum uniuscuiusque aetatem. CAEL. AVR. chron. 5, 7, 81 -i (*inf. pass., v. supra*) corpus et praetangi accessione *morbi* ventura. **b** *remediis praeparantibus*: CAEL. AVR. chron. 1, 5, 168 quoties *partes* longe remotae -entur *ante ipsas partes patientes* (*antea*: praetangendae). **c** *gestatione quadam*: CAEL. AVR. chron. 2, 1, 46 -tis . . . vel exercitis *paralyticis* (*aut partibus aut hominibus*). salut. praec. 61 ut paulatim se -endo (*Rose,* seremovendo *trad., fortasse* sese movendo*?*) futurae peregrinationi componant. *ibid.* ut -tum (*Rose,* praemortuum *trad.*) corpus . . . longiori peregrinationi praeparetur.

? **2** *vi praeverbii locali*: **a** *i. q. promovere* (*per mutationem praeverbiorum*): HIER. c. Ioh. 11 p. 364^{A} non potuit -ere gradum (*sed fortasse* prom- *legendum*). **b** *i. q. prae se movere*: PHYSIOGN. 98 *androgynus* resupinatas plerumque manus -et (*cf. gr. Adamant. 2, 52 χειρῶν φοραὶ ὕπτιαι. Foerster in app. crit. suspicatur* permovet).

praemulceo, -mulsum, -ēre. *a* prae *et* mulcere. *formas primae et quartae coniug. praebent* GLOSS.; *cf. vol. VIII 1561, 75 sqq.*

1 *vi praeverbii locali i. q. a fronte mulcere* (*ludit inter* prae- *et* pro- APVL.): APVL. flor. 3, 10 *crines Apollinis* -sis antiis et promulsis caproneis anteventuli et propenduli. GLOSS. V 323, 21 -ere (-mulgare *trad.*) sive lucernam spiritu[s] ardentem sive calamum scribentem (*v. quae adnotavit Lindsay ad Gloss.*^{L} *Corp. P 755 p. 207*). **2** *vi praeverbii comparativa i. q. mulcendo praestare*: GLOSS.^{L} Aa P 1013 -et: plus lenit (*sim.* II Abav. PR 22 -lcat. GLOSS.^{L} Corp. P 16 -it [*item* GLOSS. V 383, 16]).

? **praemulco,** -āvī, -āre. *si recte restituitur, a* prae *et* mulcare. [*non huc pertinet l. 70.*] GLOSS.^{L} Corp. P 755 -arit (*restit. Lindsay,* -mulg- *trad.*): inpress⟨er⟩it.

? **praemulgo,** -āre. *per variationem praeverbii ex* promulgare, *nisi hoc restituere mavis.* [*non huc pertinent l. 66. 74.*] GLOSS.^{L} I Ansil. PR 586 -ans: porrigens.

praemundo, -ātum, -āre. *a* prae *et* mundare. *i. q. antea mundare: a sordibus corporeis*: THEOD. PRISC. eup. faen. 32 *ut hoc* adhibeamus, -tis . . . oculis molli . . . penicillo a pituitis aegri tunc oculis inhaerentibus (*cf. Cass. Fel. 29 p. 50, 7* primo . . . detrahere). *a maculis status non ingenui*: NOVELL. Iust. 74, 1 modus, qui libertos ad ingenuitatem deducit -ans eos alio quodam actu (*i. per ius anuli aurei. gr. προκαθαίρων*).

[Rosellini]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

? **praemunero,** -āre. *a* prae *et* munerare. [*e coni. dub. l. 20.*] *i. q. prae aliis munerare*: PHILO quaest. in gen. 4, 245 l. 16 P. ut rursus acciperet *Esau Mahelet uxorem* et -ret eam, quae vitam sine vita conficiunt (*de acc. dupl. cogitat Petit ad l. sensum parum dilucidans; fortasse quasi per ironiam referendum ad sterilitatem eius uxoris, coll. Lib. geneal. chron. I p. 173, 270, ut sit sensus: prae aliis uxoribus eam condicionibus sterilitatis donavit; nisi conicias* remun-, *si recte latere putatur gr. ἀντιδιδόναι*).

***praemūnio,** -īvī (-iī), -ītum, -īre. *a* prae *et* munire. *formae perf. traduntur stirpis longioris* -vit CAES. civ. 3, 58, 1 RVFIN. Basil. hom. 5, 6, -verit AVG. anim. 2, 17, 23 p. 357, 21 (-ierit *var. l.*), *stirpis brevioris* -iit CAES. civ. 3, 112, 7 (-nit, -niti *sim. var. l.*), -ierant Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 6, 4 p. 677, -nisset CASSIOD. Didym. in Ioh. 5, 18 p. 78, 21 GREG. M. epist. 10, 20, -ierim GLOSS. *l. 16* (*cf. l. 11*). *de notione*: GLOSS. II 423, 60 *προτειχίζω*: -o. IV 156, 6 praestrincxerim: -ierim (*inde* 552, 24 V 235, 20. praestruxerim *coni. Thomson* GLOSS.^{L} III Abstr. PRAE 66). *legitur inde a* CIC., CAES. *in prosa tantum oratione.* [*confunditur in codd. maxime cum* praemonere, *e. g.* QVINT. inst. 9, 1, 43 AVG. doctr. christ. 3, 1, 1. *vix recte trad.* GLOSS. II 424, 10 *προτιμῶ*: -o, praefero (pro- *trad.*), praepono (praemunero *vel* praemio *coni. Heraeus in exemplaribus suis*).]

I *transitive vel absolute fere i. q. ante munire* (*sc. vi praeverbii locali sub A1a, sed potius temporali sub A1b, A2, B, nisi est minus conspicua. obi. indicat passim id, quod munimento tegitur [saepe structura plena 'aliquid aliqua re'], rarius id, quod muniendo opponitur vel efficitur, v. A1b, B1a et 2a ['aliquid alicui rei' non nisi l. 52]; pro obi. ponitur inf. l. 53, enunt. secund. l. 58. 73 [iuxta pron. neutr. l. 78]; arcenda vel impugnanda indicantur praepos.* adversus *p. 728, 11. 32,* contra *l. 48. p. 728, 28. 37,* ab *p. 728, 14, cf. et* ad *p. 728, 31*): **A** *corporaliter, pro munimento est*: **1** *vallum, fossa, murus sim.* (*in re militari praeter* Ps. RVFIN.): **a** *-itur quod tegitur, defenditur*: CAES. civ. 3, 56, 3 Rutilius Lupus ... Isthmum -ire instituit. 3, 58, 1 Caesar ... aditus duos ... magnis operibus -vit. 3, 112, 7 loca. TAC. hist. 3, 21, 2 *legio* septima Claudiana agresti fossa ... -ta. VEG. mil. 4, 16 *machinae quaedam in obsidione* itinera ... -unt. Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 6, 4 p. 777 quibus *saepibus* hortos ... incolae -ierant (*gr. 5, 107 προαναστήσαντο*). *in imagine*: GELL. 13, 28, 4 *pancratiastae* os suum manibus oppositis quasi vallo -unt. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 96 ('si interdicta petes, vallo circumdata', *sc. mulieres honestas*) custodiis septa ac -ta. **b** *-itur vallum*: LIV. 5, 38, 1 tribuni militum non loco castris ante capto, non -to vallo ... instruunt aciem.

2 *medicamentum sim.*: SVET. Cal. 29, 1 *fratrem* metu venenorum -iri medicamentis suspicabatur. Nero 34, 2 *matrem* antidotis -tam. RVFIN. hist. praef. p. 951, 5 quo *medicamento* -ti homines ab imminenti defendantur exitio. Ps. DIOSC. herb. fem. 42(41) adipe vel oleo vel vino corpus -ire, *ne herbā aduratur. in imagine*: Ps. IGNAT. Trall. 8, 1 praemonitione conforto vos ... praepotans vos medicamine -ente contra imminentem pestilentiam (*gr. τὰ φυλακτικά*).

B *incorporaliter*: **1** *fere technice in arte rhetorica* (*v. sub* praemunitio): **a** *pro obi. est id, quod firmandi vel defendendi causa profertur*: CIC. Cael. 19 quae ex accusatorum oratione -iri iam et fingi intellegebam. leg. 1, 34 quae -untur omnia reliquo sermoni disputationique nostrae. IVL. RVF. rhet. 32 Cicero pro Milone ante -it, licere hominem occidere, et tum subicit occisum P. Clodium iure. SCHOL. Cic. Bob. p. 119, 32 *ut* semina futurarum quaestionum ad defensionem Milonis pertinentium ... -at (*nisi aliud obi. excidit lacuna cod.*). CAELEST. Aug. pecc. orig. 6, 6 hoc -ire ..., ne *eqs.* CASSIOD. Didym. in I Ioh. 5, 18 p. 78, 21 dum -isset, quoniam filius est dei homo huiusmodi, ... adiecit '...' (-monuisset *var. l.; gr. ἀσφαλιζόμενος*). **b** *pro obi. est id, quod firmatur*: CIC. de orat. 3, 32 *genus dicendi* -tum et ex omni parte causae saeptum, acre, acutum *eqs.* QVINT. inst. 4, 2, 71 propositione -iri potest causa, deinde exponi (*cf. 4, 2, 74* primae propositionis defensione mollita *crimina sim.*). 7, 10, 12 quaestiones ... praeparatione -endae. SCHOL. Cic. Bob. p. 119, 30 -tam ⌊*διήγησιν*⌋ (*supplevit Ziegler in lacuna cod.; cf. p. 119, 27* praeparationibus instructa narratio). AVG. anim. 2, 17, 23 p. 357, 21 cum ille *Vincentius Victor* suos libros et initio -verit et termino communiverit (*cf. 2, 16, 22 p. 357, 4* humiliter praelocutus est). **c** *absolute*: CIC. orat. 137 sic ... dicet *orator* ..., ut ante -at. QVINT. inst. 8, 3, 37 si quid periculosius finxisse videbimur, quibusdam remediis -endum est: 'ut ita dicam, si licet dicere *eqs.*' FRONTO p. 140, 13 v. d. H. *Chrysippus* exaggerat, -it, iterat *eqs.* AQVILA rhet. 1 *προδιόρθωσις*, praecedens correctio: haec figura ... -it. **d** *per enunt. fin. indicatur quod -endo cavetur:* IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 63, 3 *haec dicens apostolus* commendare et -ire (-mon- *var. l.*) curavit, ne vestro dogmati opitulatus aliquid putaretur.

2 *usu vario*: **a** *pro obi. sunt quae muniendo efficiuntur vel praeparantur, ut esse possint*: CIC. Att. 5, 13, 3 illud praefulci atque ⌊-i, quaeso, ut simus⌋ annui, ne intercaletur quidem (⌊ ⌋ -tus que(s)o simus *codd. plerique*). VELL. 2, 6, 2 *Gaius Gracchus* vel vindicandae fraternae mortis gratia vel -endae regalis potentiae ... tribunatum ingressus. TERT. ieiun. 12 p. 290, 16 ad -endam per nosmet ipsos novissimorum temporum condicionem. CIL X 6892 (*aet. Diocl.?*) firmitate sua ⟨durat⟩uram itineris facili⟨tatem⟩ com(m)eantibus -ret (*sc. via?*). MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 41, 25 quae *vox* et genetricis ⟨hominis et genetricis⟩ dei -at intellectum. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 10 p. 24, 16 *animus* viam sibi ad incorporalia intellegenda -it.

b *pro obi. sunt quae munimento firmantur, defenduntur*: *α usu communi, sc. act. vel pass.* (*-untur animantes vel partes eorum passim, res rarius, e. g. l. 22*): RVFIN. apol. Orig. 1 p. 556^{A} *diabolus decipit eos,* qui non omni custodia sua corda -unt. Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 7 p. 666 *Essaei* execrationibus explorant et quasi -unt accedentes (*gr. 2, 142 ἐξασφαλίζονται tantum*). PAVL. NOL. epist. 23, 26 salutis titulo -ta fronte. AVG. doctr. christ. prol. 1 *reprehensores quidam alios* movere possent, nisi -tos praeparatosque invenirent. AVG. (?) un. eccl. 11, 28 p. 263, 11 aures nostras adversus eos, quos *eqs.* LEO M. serm. 34, 1 *fides* contra omnes -iebatur errores. EVGIPP. Sev. 27, 2 instruxerunt aciem, non tam ... armis quam sancti viri orationibus -ti. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 186, 16 quae *satisfactio* ab omni ... dubitatione valeat -ire *conscientiam.* CASSIOD. in psalm. 59, 10(8) vitae nostrae ... institutum ... euangelica -it auctoritas, ut tali beneficio communiti *eqs.* PRIMAS. in apoc. p. 879^{C} his *operibus* ecclesia dicitur sicut alis aquilae... -iri (*apoc. 12, 14*). Ps. PRIMAS. in Rom. p. 470^{C} *voluit deus Israelitas* ad cavendum iniquitatem ... terrore suae potentiae -ire. ORIG. in Matth. ser. 75 p. 175, 26 *Christus passionem* praedicit ... discipulis suis -ens eos, ut ne *eqs.* GREG. M. epist. 2, 38 p. 136, 8 quemadmodum eum admonendo et terrendo -as (-mon- *var. l.*), ut *eqs.* 5, 9 res ecclesiasticae (*sc. vasa sim.*) cauta debent sollicitudine -iri. *al. β reflexive*: POMPON. dig. 1, 2, 2, 10 magistratus ..., ut scirent cives ... seque -re⟨n⟩t, edicta proponebant. RVFIN. Basil. hom. 5, 6 p. 1768^{D} eruditionibus se atque institutionibus assiduis -vit. PHYSIOGN. 11 p. 20, 1 *huius artis peritus* ex improviso nec praecaventem aut se -entem considerabit. EPIST. pontif. Arel. 14 *ut* contra eos *haereticos* spiritali se virtute -ant. GREG. TVR. Mart. 2, 45 nec se ... signo salutare *crucis* -unt. *γ mediopassive*: GELL. 14, 2, 3 quaedam praemonita et praecepta sunt, quibus ante causam -iri iudex praepararique ad incertos casus ... debeat. TERT. idol. 2 p. 32, 12 uti adversus abundantiam idololatriae -amur. AVG. util. cred. 1, 2 p. 4, 9 *qui,* antequam ... verum ... intueri queant, ⌊credendo⌋ -untur et inluminaturo praeparantur deo (⌊ ⌋ *abl. gerundii potius quam dat. gerundivi*).

c *absolute*: IREN. 3, 16, 2 providens spiritus sanctus depravatores et -ens contra fraudulentiam eorum (MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 42, 16 c. eorum *haereticorum* morbum). GREG. M. moral. 26, 87 *vitia* incerta -entes devitant *homines pii* (*antea*: ne veniant medentur).

II *intransitive fere i. q. munitioni esse sim.* (*sc. a fronte*): APVL. Plat. 1, 15 superciliorum saepes -unt oculis (oculos *var. l.; cf. Cic. nat. deor. 2, 143* munitae ... sunt palpebrae tamquam vallo pilorum).

homoeoprophoron AVG. doctr. christ. prol. 1 -tos praeparatosque (*cf. etiam supra l. 31*); *ceterum cum acumine quodam iungitur cum* praemoneo, praemonitio *l. 30. p. 727, 47.*

p. p. p. praemunītus, -a, -um *vergit in vim adi. maxime l. 10. p. 727, 60.*

deriv.: praemunitio.

praemūnītio, -ōnis *f. a* praemunire. *plur. non legitur.* [*confunditur in codd. cum* praemonitio CIC. de orat. 3, 204 AMBR. Isaac 4, 37 (*falso trad.* TERT. adv. Marc. 2, 4 p. 339, 8).]

i. q. actio vel effectus praemuniendi: **1** *technice in arte rhetorica de figura, qua quis firmando vel excusando praeparat, quod postea dicturus est, vel infirmando praeoccupat, quod adversarium dicturum esse suspicatur* (*cf.* praemunio *IB1 et v. ad rem Martin, Antike Rhetorik, 1974, 277*): CIC. de orat. 2, 304 si in homines caros ... sine ulla -e orationis acerbius ... invehare. 3, 204 -o ... est ad id, quod adgrediare. QVINT. inst. 9, 2, 2 -o (*in enumeratione figurarum*). 9, 2, 17 (*inter varias species figurae q. e. praesumptio*) est ... -o, qualis Ciceronis contra Q. Caecilium (*respicit div. in Caec. 1*). IVL. RVF. rhet. 32 *προυπεργασία* vel *προπαρασκευή*, -o, qua ante utimur, ut confirmetur id, quod subiecturi sumus. **2** *usu vario*: ITALA cant. 2, 14 (Ambr. Isaac 4, 37 in psalm. 118 serm. 6, 33) veni tu, columba mea integimento (*vel* in t.) petrae iuxta -em (*gr. ἐχόμενα τοῦ προτειχίσματος, Hier. adv. Iovin. 1, 30* iuxta promurale, *Vulg.* in caverna maceriae. *explicat* AMBR. Isaac *l. c.* haec *fides sim.* illis *animis piorum* est -o. *in psalm. l. c.* propugnacula fidei tuae gesta sunt Christi *eqs.*).

praemunītus *v.* praemunio.

praenarrātio, -ōnis *f. a* praenarrare (*nisi a* prae *et* narratio). *i. quod praenarratur* (*de praefatione carminis epici*): COMMENT. Lucan. 1, 183 hinc incipit narratio; ante enim -o fuit.

praenarro, -āvī, -āre. *a* prae *et* narrare. *i. q. antea narrare*: TER. Eun. 982 recte sane interrogasti: oportuit rem -asse me. *deriv.*: praenarratio. *Rosellini.*

praenāscor, -nātus (sum), -nāsci. *a* prae *et* nasci. -gnatus GLOSS. [*dub.*: COMM. instr. 1, 6, 13 -i C^{2} (*fortasse recte, cf. p. 729, 4 et Schwyzer, Zeitschr. vergl. Sprachf. 56, 1929, 14*), pronasci C^{1}, *edd. rec.; falsa var. l.* praegnatum *pro* pro- Ps. APVL. Ascl. 23.]

1 *usu sollemni i. q. antea nasci vel oriri* (*cf.* GLOSS. II 416, 40 *προγεννηθείς*: praegnatus): CHALC. comm. 143 iuxta Platonem -itur (-nosc- *var. l.*) providentia *ante fatum* (*antea*: praecedit). AVG. catech. rud. 3, 6 Iacob manum prius, dum nasceretur, emisit ex utero, qua ... pedem -entis fratris tenebat. serm. coll. Morin p. 351, 11 verbum in

[Wieland]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mente -itur, quo vox loquentis fiat *eqs.* HIPPOCR. progn. 21 si ... aliquid signorum ... -untur *ante dolores* (*gr. cod. unus προγίγνοιτο, plerique προσγ-*).

? 2 vi praeverbii mutata i. q. prognatus (*sc.* male, bene -tus *i. mala vel bona natura praeditus*): CHIRON 775 equus male -tus si erit. 776 equus bene -tus (pedatus *trad., quod utroque loco legendum putat O. Skutsch, Class. Rev. 51, 1937, 56 coll. Hippiatr. gr. I 324, 11 sq. μαλακόπους ... στερεόπους*). *Wieland.*

praenato, -āre. *a* prae *et* natare. **1** *trans. de fluminibus i. q. ante natando tangere, sc. praefluere* (*de vi praeverbii v. p. 645, 69 sqq.*): VERG. Aen. 6, 705 Lethaeum ..., domos placidas qui -at, amnem (SERV. -at [per- *var. l.*]: praeterfluit [*inde* GLOSS. V 556, 12]; et contrarie dictum est: nam non natant aquae, sed nos in ipsis natamus; Ennium ... secutus est [*affert ann. 596* fluctus ... natantes]). CYPR. GALL. gen. 550 celer Euphratis Syrorum -at urbes. **2** *intrans. de animantibus i. q. ante natare, sc.: ante locum vel ante quendam loco morantem*: OV. hal. 15 *si scarus* ⌊dum -at, arto⌋ (*corrupte trad.; emend. Heinsius*) ... luctantem *alium scarum* ... in vimine vidit (*inde Plin. nat. 32, 11 si* extrinsecus videat). PLIN. nat. 9, 146 *urtica* -ante pisciculo frondem suam spargit complectensque devorat. *ante quendam sequentem*: PLIN. nat. 9, 186 vada -ans demonstrat *musculus ballaenae*. STAT. silv. 3, 2, 36 *Neptunus navi adsit*; hinc ... Proteus ... *et* hinc ... Triton -et. *? in summa parte aquarum* (*vi praeverbii deflexa, cf.* praelabor *1ay*): PRVD. perist. 7, 73 (*loq. martyr fluvio mergendus*) ut ... suspendar leve -ans summo gurgite fluminis (*nisi coll. 7, 31 sqq. eum natare putes ante populum spectantem, ut locus ad l. 17 pertineat*).

praenātus *v.* praenascor. **praenāvigans** *v.* praenavigo.

praenāvigātio, -ōnis *f.* *a* praenavigare. *i. q. actio praenavigandi vel via a praenavigantibus confecta*: PLIN. nat. 4, 57 Aegina ..., cuius XVIIII *milium passuum* -o est (praeternavi- *ed. Gelenii*). 6, 199 *ab Atlantide insula tot* dierum ⌊-e⌋ *sunt* solitudines ad Aethiopas Hesperios (⌊ ⌋ *sc. secundum oram facta? var. ll.* navi-, pernavigationis). 6, 201 -e Atlantis *montis*.

praenāvigo, -āvī, -āre. *a* prae *et* navigare. GLOSS. II 395, 56 *παραπλέω*: praetervehor, -o (*sic codd.*, praetervehо, praeternavigo *ed. Stephani*). [*apud* FLOR. epit. 3, 8, 3 *edd. praeferunt lectionem cod. Bamb.* praeternavigantes (praen- *classis altera*).]

i. q. navigando praelabi (*sc. vi praeverbii locali, quae vergit in notionem q. e. praeter maxime l. 42. 46*): **1** *trans.*: VAL. MAX. 1, 8, 9 Lentulus litus -ans. SEN. dial. 5, 21, 5 *C. Caesar villam quandam diruendo praeclaram reddidit*: stantem enim -bamus (*sc. eam neglegentes*), nunc causa dirutae quaeritur. MELA 2, 45 ab eo *Pagasaeo sinu* ad Sunium tendentibus illa -anda: Maliacus ... sinus, ... Thermopylae *eqs.* PLIN. nat. 6, 146 quidam et alia duo oppida longis intervallis Tigri -ari tradunt. HYG. fab. 141, 2 astutia ... sua cum -asset *Vlixes* scopulos, ... praecipitarunt *Sirenes* se in mare (praetern- *ed. princ.; antea*: praetervectus, *ut bis loco gemino 125, 13*). *in imagine*: SEN. epist. 70, 2 -vimus (-amus *var. l.*) ... vitam, et quemadmodum in mari ... 'terrae ... recedunt' (*Verg. Aen. 3, 72*), sic in hoc cursu ... primum pueritiam abscondimus *eqs.* (*sc. vita comparatur litori sim. e nave conspecto, non mari, ut putat Blase, Woch. Klass. Phil. 1916, 309*).
2 *sine obi.*: SEN. dial. 6, 18, 7 quaedam *animalia* (*sc. ballaenae*) haurientia undas et magno -antium periculo efflantia. epist. 51, 12 ut *Baiis commorans* -antes adulteras dinumeraret et tot *cumbas*. PLIN. nat. 6, 97 (*in descriptione orae*) deinde Icthyophagi tam longo tractu, ut XX dierum spatio -verint *Onesicritus et Nearchus*. HYG. fab. 15, 2 Argonautae -antes Lemno accesserunt. 199, 2 Vlyxem -antem sociis spoliavit *Scylla*.

part. praes. praenāvigāns *pro subst. masc. v. l. 54.*

deriv.: praenavigatio. *Friis-Jensen.*

praendo *v.* prehendo.

praeneco, -āre. *a* prae *et* necare. *i. q. praeveniendo necare*: CASSIAN. inst. 11, 17, 2 animarum medici emersuras valitudines cordium spiritali conlatione velut ... antidoto -antes (*antea*: praevenire).

praenecto, -xum, -ere. *a* prae *et* nectere. *non nisi p. p. p.* praenexus, -a, -um *pro adi. i. q. ante nexus, praeligatus*: SOL. 1, 6 *diva Angerona* praesul silenti ipsius -xo obsignatoque ore simulacrum habet (*Plin. nat. 3, 65* obligato obsignatoque).

[praenego, -āre *sec. versionem aetatis recentioris perperam editum est* BOETH. elench. soph. 2, 3 *Migne 64, 1029*^{B} (*v. ed. crit.* Arist. lat. 177a19 prius negare).**]**

praenexus *v.* praenecto.

? ἱματίου σ(ε)ιρά: **praenicula** GLOSS. II 332, 17 ([perni- *ed. Stephani*]. *eadem fere* 431, 49. *cf.* I p. 42 prinicula: ornatus vestimentorum, borda [*anglosax.*]). *vocem quodam modo deformatam esse ex* *penicula, *subst. cum* peniculamentum *coniungendo, suspicatus est Svennung per litteras; vix subest* nere *notione texendi adhibitum et* prae.

*deriv.: ?*praenicularius.

? **praeniculārius,** *subst. a* praenicula *derivandum et significans eum qui praeniculas facit, coni. Schlutter in schedis ad* GLOSS. II 570, 14 (*v. supra vol. II 2049, 77*).

praenimis (praenimium, praenimiō) *adv.* *a* prae *et* nimis (nimium, nimio). *i. q. nimis* (*sc. abundanter accedente praeverbio; formas* -um, -o *vix pro adi. accipias*): GELL. 19, 10, 9 *verbum 'praeterpropter'* -s plebeium est. CHAR. gramm. p. 306, 5 B. (*ex Palaem.*) *'prae' praepositio* accipitur ... pro valde, ut cum dicimus ... -um opulentae divitiae (*item* -um: GLOSS. validum vel multum). GLOSS. -o ⌊valido vel⌋ multo (⌊ ⌋ valde *suspicatur Thomson* GLOSS.^{L} III Abstr. PRAE 27. *item* -o: GLOSS. valde multo. GLOSS.^{L} I Ansil. PRAE 590. 591 Corp. P 579).

praenīsus: ante conatus GLOSS. V 474, 65. *a* prae *et* niti (nisus). *Bk.*

praeniteo, -uī, -ēre. *a* prae *et* nitere. *de notione*: SYNON. Cic. p. 439, 13 praestat. melius est. antecellit. eminet. emicat. elucet. enitet. praefulget. -et. GLOSS. V 474, 64 -et: antestat. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 594 -ens: valde splendens. *inde ab* HOR., VELL., SEN. *trag.*, PLIN. nat. *saepe apud* MART. CAP.

i. q. prae aliis nitere, nitendo eminere, praefulgere sim. (*sc. vi praeverbii comparativa, sed sub 2 saepe minus perspicua, ut hic illic vergat in notionem q. e. valde vel late nitere, maxime part. praes., quod inter formas praevalet [cf. l. 14; vergit in vim adi. l. 49. 61]. est verbum intrans., sed accedit acc. gr. l. 54, obi. int. l. 40*): **1** *pleno respectu eorum, quae minus nitent, nitore superantur*: **a** *structuris positis: dat.* (*structuram testatur* PRISC. gramm. III 268, 21): HOR. carm. 1, 33, 3 cur tibi iunior *rivalis* laesa -at fide (PORPH.: apud Glyceram scilicet -at. *ad nitorem formae spectare videtur ut*: SEN. Med. 94 unius *sponsae* facies -et omnibus *virginibus*). SYMM. epist. 1, 4, 1 *tua* epigrammata puto hebdomadon *Varronis* elogiis -ere (*cf.* 10, 2, 1 sermonem illum *Gratiani* -ere ... rescriptis aliis). *praepos.* inter: MART. CAP. 5, 436 inter utrumque ... columen sectatorum *Rhetoricae* -at Tullius meus.
b *structuris e contextu subaudiendis* (*certiora; cetera v. sub 2*): SYMM. epist. 1, 5, 1 licet Campaniae amoena -ant, *sc. Praenestinis*. SEDVL. op. pasch. 2, 4 *Christi* species divina videbatur gratia -ere (*sc. hominibus; affertur enim psalm. 44, 3* speciosus forma prae filiis hominum).

2 *minus manifesto vel evanescente respectu eorum, quae minus nitent* (*saepius accedit abl. instr.*, in *c. abl. l. 60*): **a** *proprie spectat potius ad nitorem oculis percipiendum: α -ent res variae*: PLIN. nat. 2, 42 *luna* maculosa eademque subito -ens. APVL. met. 2, 7, 3 russea fasceola -ente ... succinctula *mulier*. 5, 9, 5 -ent vestes. 5, 22, 2 lucernae ... lumen ... increbruit et ... novacula -bat. PRVD. cath. 7, 80 metalli ... lux argentei sudum polito -ens purgamine. PAVL. NOL. carm. 21, 826 (*ad urbem Nolam*) cerne tuam faciem, qua nunc nova -uisti (paenituisti *trad., corr. Zechmeister*). epist. 34, 2 *cur* -at *mensa eleemosynarum in ecclesia*. MART. CAP. 1, 7 -ens speculum (2, 169). 1, 15 *fluvii* lactei -ens unda. 1, 67 *peplum Iunonis*, si ... *lumine* tangeretur, inter obumbrantes nebulas sudae perspicuitatis gratia -ret. 2, 114 *diadema* maxime medialis gemmae lumine -bat. 2, 176 -ens virga *Mercurii*, cuius caput auratum. 3, 223 *ferculum* levi exterius elephanto -bat. 6, 593 Canopum ac Berenices crinem, stellas admodum -entes (*ibid.* conspicuae ac -entes. *sec. Plin. nat. 2, 178, ubi* insignes). *β -ent homines eorumve partes*: STAT. silv. 2, 7, 130 *coniugis vultus* simili notatus auro stratis *viduae* -et. APVL. met. 11, 9, 5 veste nivea ... -ens ... chorus (PRVD. perist. 2, 234 v. et ore -ent *principes* [praeminet *var. l.*]. *cf.* MART. CAP. 1, 67 lacteo quodam calymmate -bat *Iuno*). 11, 10, 1 *viri* capillum derasi funditus verticem -entes (vertice *edd. vet.*). LACT. opif. 10, 3 *oculi membrana*, nisi umore adsiduo tersa -at, obsolescit (reniteat, pure niteat *var. ll.*). FIRM. math. 1, 10, 2 cur ... alibi puro ... splendore -ant *corpora hominum* (*opp.* nigro ... colore sordescunt).

b *translate spectat potius ad nitorem, praestantiam mente percipiendam*: VELL. 2, 35, 1 virtutem M. Catonis ... multis in rebus conspicuam atque -entem. 2, 39, 2 gentes, quarum titulis forum eius *Augusti* -et. PLIN. nat. 5, 108 Caria interiorum nominum fama -et. AMBR. exc. Sat. 1, 22 *fratre absente in altero fratre* non vigor solitus -bat. in psalm. 43, 25, 3 *tempore David* adhuc fides electi populi -bat. MART. CAP. 2, 127 matronae ... simplici quadam comitate -entes. 5, 429 inter quos *sectatores Rhetoricae erant* ... duo ... -entes (*sc. Cicero et Demosthenes*). ENNOD. opusc. 6, 7 p. 404, 7 (vers.; *loq. Castitas*) nil moror adflictos ... prodere vultus, dum mihi -ant casti monumenta decoris. *Tesařová.*

praenōbilis, -e. *a* prae *et* nobilis. *compar.* -ior, *sc. fere pro* nobilior, APVL. flor., *superl. deest.* [*e coni. dub. v. sub* praenotabilis.]

i. q. valde nobilis (*cum ironia quadam* PRVD. c. Symm.): *de animantibus*: APVL. met. 8, 1, 5 erat ... iuvenis natalibus -is, quo clarus et (eo *trad.*) pecuniae fuit satis locuples (*item c. abl.*: flor. 16, 31 *Strabo Aemilianus* est ... tantus in studiis, ⟨ut⟩ -ior sit proprio ingenio quam patricio consulatu. PRVD. ham. 698 [*deus ad Adam*] vade, homo, adflatu nostri -is oris). PRVD. c. Symm. 1, 111 hic deus *Priapus* e patrio -is Hellesponto venit. 2, 644 -is ille senator *Symmachus*, orandi arte potens *eqs.* *de medicamento*: APVL. met. 10, 25, 3 illa -is potio, quam ⌊sacram⌋ doctiores nominant (⌊ ⌋ *cf.* hiera antidotos *vol. VI 3, 2782, 77 sqq.*). *Bk.*

***praenōmen,** -inis *n.* *a* prae *et* nomen. NOT. Tir. 21, 79. GLOSS. *παρώνυμον, προωνύμιον. χρηματισμός.* cognomen. *legitur inde a* RHET. Her., CIC., VARRONE, *saepius apud gramm.; in versibus*

[Maslowski]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

apud Hor. sat., Ter. Mavr., Avson. *al.* [*confunditur in codd. saepius cum* pronomen, *e. g.* Vlp. dig. 28, 2, 1 Cod. Iust. 6, 23, 4 Oros. hist. 7, 13, 5; *v. etiam p. 732, 5. falso traditur* Apvl. Socr. 15 p. 153.]

I *notione originaria de nomine proprio animantium, fere i. q. nomen antecedens* (*vi praeverbii neglecta de quolibet nomine* Schol. *et* Avg. *sub B3*): **A** *usu sollemni de primo membro nominis Romanorum tripertiti*: **1** *definitiones, explicationes sim. grammaticorum* (*rem fusius tractat* Lib. de praen.): **a** *agitur de origine* -um: Varro ling. 9, 60 in -bus *non sunt tria genera* . . ., quod haec instituta *sunt* ad usum singularia, quibus discernerentur nomina gentilicia. 9, 61 *e -bus masculis* declinarant -a mulierum antiqua, Mania, Lucia, Postuma (*cf.* Lib. de praen. 7). Fest. p. 130 Mamercus -n Oscum est ab eo, quod hi Martem Mamertem appellant. Pavl. Fest. p. 26 Aquilius -n ab aquilo colore . . . est dictum. p. 96 Gneus et corporis insigne et -n a generando dicta esse . . . apparet. p. 119. p. 148 Manius -n dictum est ab eo, quod mane quis initio natus sit *eqs.* p. 366 *e voce 'tituli'* Titi -n ortum est. Mar. Victorin. rhet. 1, 24 p. 214, 37 fuit . . . nonnulla aput maiores nostros -is ratio; nam et Quintum ideo dixerunt, quod quinto fortassis loco natus esset *eqs.* Lib. de praen. 4 Hostus -n fuit in eo, qui peregre apud hospitem natus erat *eqs. al.* **b** *agitur de notis -um*: Prob. litt. sing. gramm. IV 271, 8 *usus notarum* in -bus . . . etiamnunc manet. Qvint. inst. 1, 7, 29 in -is nota (Dosith. gramm. VII 382, 11. 385, 2. *et saepe*). Ter. Mavr. 893. 897 'Gaius' -n . . . c notatur, g sonat. Mar. Victorin. rhet. 1, 24 p. 214, 35 -n . . . interdum una, interdum duabus, interdum tribus litteris continetur (*sim.* Don. gramm. IV 373, 10. Prisc. gramm. II 57, 18. *al.*). *al.* **c** *varia*: Fest. p. 359 Talus Sabinorum nominibus -is loco videtur fuisse. Pavl. Fest. p. 224 -bus feminas esse appellatas testimonio sunt Caecilia et Taracia, *sc. Gaiae appellatae*. Qvint. inst. 7, 3, 27 propria liberi, quod nemo habet nisi liber, -n, nomen, cognomen, tribum: habet haec addictus (*cf.* Pomp. gramm. V 141, 12 -n est, quod ad dignitatem pertinet; nullus enim servus habet -n. Frg. Bob. gramm. VII 540, 14 Isid. diff. 1, 388). Lib. de praen. 3 Varro putat fuisse . . . -a circa XXX. *ibid.* quae olim -a fuerunt, nunc cognomina sunt, ut Postumus. Don. gramm. IV 373, 9 propriorum nominum secundum Latinos quattuor sunt species, -n nomen cognomen agnomen (*sim. distinguunt*: Char. gramm. p. 193, 16 B. Serv. gramm. IV 429, 2. *al.*). Dosith. gramm. VII 390, 7 -a, quae nominibus gentiliciis praeponuntur (*sim. definiunt*: Diom. gramm. I 321, 4 Prisc. gramm. II 57, 13. *al.*). Explan. in Don. gramm. IV 536, 6 -a tantum Romanis hominibus sunt (*cf.* Prisc. gramm. II 57, 17 ut nemo Romanus sit absque -e). Prisc. gramm. II 58, 8 quae in aliis personis sunt -a (pro- *var. l.*), haec in aliis loco nominis accipiuntur, ut 'Tullius Servilius' . . . 'M.' vero 'Tullius'. *al.*

2 *cetera exempla*: **a** *usu vario*: Cic. Att. 4, 15, 1 *Eutychides libertus nunc tuo* vetere -e, novo nomine T. erit Caecilius. fam. 7, 32, 1 sine -e *tuo* familiariter . . . ad me epistulam misisti. Phil. 13, 28 ut in eorum *Sasernarum* -bus errem (Ivlian. dig. 37, 11, 8, 2 cum in -e cognomine erratum est [*in testamento ut*: Vlp. dig. 28, 1, 21, 1. *al.*]. Pompon. dig. 5, 1, 80). Lex Iul. munic. (CIL I² 593) 146 *civium* nomina, -a, patres aut patronos, tribus, cognomina *censor* . . . accipito (*in simili serie* Lex Irnit. [Journ. Rom. Stud. 76, 1986, 153 sqq.] 9 C 20). Hor. sat. 2, 5, 32 gaudent -e molles auriculae. Fest. p. 257 Quintipor servile nomen . . . erat, a -e domini ductum. Pavl. Fest. p. 366. Sen. benef. 4, 8, 3 sive -n eius *creditoris* sive nomen dixisses sive cognomen, idem tamen ille esset. Ascon. Scaur. p. 27, 19. Qvint. inst. 3, 7, 20 *Marci Manlii* -n e familia in posterum exemptum est (*de simili damnatione memoriae cf.* Gell. 9, 2, 11). Tac. ann. 3, 17, 4 *ut Piso* -n mutaret (*item mutatur*: Svet. Galba 4, 1. *cf.* Cod. Iust. 9, 25, 1 [*a. 293*] initio nominis, cognominis, -is . . . impositio privatim libera est . . .; mutare itaque . . . -n [pro- *var. l.*] . . . minime prohiberis). Svet. Nero 1, 2 ne -a quidem ulla praeterquam Gnaei et Luci usurparunt *Ahenobarbi*. Vit. 2, 2 filios . . . cognomines ac tantum -bus distinctos. Vlp. dig. 28, 2, 1 nomen et -n (pro- *var. l.*) et cognomen eius, *qui nominatim exheredatur*, dicendum est an sufficit vel unum ex his? *al.* *explicatur nomen piscis*: Avson. Mos. 120 Latio risus -e . . . lucius. **b** *vox -n ponitur iuxta singula praenomina*: Rhet. Her. 3, 18, 31 cui -n sit Decumo (*sim.* Liv. 30, 18, 15 cui Marco -n erat). Fest. p. 170 Numerius -n numquam ante fuisse in patricia familia dicitur (*item ponitur eodem casu*: Lib. de praen. 4 Ancum -n . . . e Sabinis translatum putat. 6 Appius ab Atto . . . -e. *cf. etiam l. 13. 14. 15. 23*). 171 ut . . . -e avi materni Numerius appellaretur (*cf.* Avg. *sub B3 et abl. sine verbo*: Svet. Claud. 1, 1 Drusum, olim Decimum mox Neronem -e. CE 428, 5 [*aet. Hadr.*] in his iaceo . . . sedibus . . . -e Gaius olim). Svet. Tib. 1, 2 *gens Claudia* Luci -n consensu repudiavit (*item gen.*: Cal. 60 quibus Gai -n fuerit. Nero 1, 2. Avson. 263, 1 p. 187 P. -n Tiberi nanctus Nero. *cf. l. 16. 61. 82. p. 732, 13*). Insor. Année Epigr. 1966 n. 372 (*e Dacia*) -n Aurel(ius) nomenque Claudiu⟨s⟩ habebat (*de nominativo cf. l. 11*).

B *transfertur*: **1** *ad titulum honorificum fere pro nomine usurpatum*: **a** *principis, sc. ad vocem q. e.* imperator (*qua Caesar potius pro titulo, Augustus tamen pro -e sollemni usus est, cf. vol. VII 1, 556, 33 sqq. 558, 47 sqq. nec non comm. ad Suet. Tib. 26, 2, sc. Rietra 1928, Vogt 1975*): Svet. Iul. 76, 1 *recepit* -n Imperatoris, cognomen Patris patriae (Tib. 26, 2 recusavit. Claud. 12, 1 -e I. abstinuit). **b** *Christi*: Hil. trin. 9, 33 omnem -um et cognominum suorum vel naturalium vel adsumptorum consuetudinem praetermisit *Christus* (*antea*: 'filium hominis' *al.*).

2 *temporibus recentioribus ad nomen sollemne gentis vel familiae* (*cf. Veyne, Rev. Phil. 38, 1964, 253 sqq.; vulgo huc trahuntur loci quidam Hist. Augustae, ubi traditur* pronomen *quosque sub illa voce tractabimus; non huc pertinet* Ven. Fort. carm. 4, 5, 9 [-e *Migne 88, 157*, spe nomine *codd. et Leo*]): Amm. 28, 4, 7 -um claritudine conspicui quidam *Romanorum*, ut putant, . . . semet extollunt, cum Reburri et Flavonii . . . appellentur . . . aliisque ita decens sonantibus originum insignibus. Epigr. Bob. 8, 9 -n *Iunius* (*vel Iulius*) ductum ex atavis. Oros. hist. 7, 13, 5 *Hadrianus Hierusalem* Aeliam vocari de -e (pro- *var. l.*) suo praecepit. CE 567, 3 matris de nomine . . . Plotia, patris -e Aemilia. 845, 2 -n Marciae pestis . . . negavit *ancillae ante manumissionem mortuae*.

3 *ad varia nomina peregrinorum*: Diom. gramm. I 321, 23 Achilles -n est, nomen Aeacides, cognomen . . . podoces (*nomina Graeca ad morem Romanum revocat, cf. ibid.* l. 14 Alexander proonymos est *Paridis*, quod nos -n dicimus). Schol. Stat. Theb. 3, 441 'Perseius heros': mos poetae huius est . . . personas nondum cognitis -bus invocare, ut nunc Adrastum significat. Avg. c. adv. leg. 2, 12, 42 Manichei *cuiusdam*, qui -e Addas dictus est.

II *peculiariter vel abusive:* ? **A** *de quolibet subst., quod aliud subst. antecedit*: Varro ling. 9, 54 *genetivo* praeponuntur -a (nomina *man. pr. cod. et Kent, fort. recte*) plura, ut hic casus Terentii, hunc casum Terentii *eqs.* **B** *de appellatione magistratus* (*in versione parum apta*): Novell. Iust. 13 praef. (*de praefectis noctium*) appellationem istam . . . obscuram et noctis -n (*gr. προσηγορίαν . . σκοτεινὴν καὶ τῆς νυκτὸς ἐπώνυμον*).

deriv.: 1. praenomino; *cf.* praenominativus

praenōminātīvus, -a, -um. *a* 1. praenominare (*cf.* praenomen). *i. q. praenomen indicans*: Explan. in Don. gramm. IV 535, 35 *nomina* aut praenomina sunt, quae nomini praeponuntur et -a dicuntur, ut Lucius Quintus; aut nomina gentis *eqs.* (*distinguuntur* cognominativa, agnominativa. *sim.* Consent. gramm. V 339, 13).

1. praenōmino, -ātum, -āre. *a* praenomen. *i. q. praenomine afficere, ornare*: Varro frg. Non. p. 352, 32 qui . . . celeriter erant nati fere Numerios -bant (praemoniebant, -muniebant *codd.*). Lib. de praen. 4 (*e Varrone ?*) Tullus -tus est ominis gratia quasi tollendus.

deriv.: praenominativus.

2. praenōmino, -ātum, -āre. *a* prae *et* nominare. [-tus: *cf. hisp.* pornombrado; *v. Corominas² IV 235. St.*]

i. q. antea nominare: **1** *formae finitae*: Tert. adv. Marc. 5, 15 p. 629, 8 qui salutem carnis abnuitis et si quando corpus . . . -atur, aliud . . . interpretamini (*fortasse de scripturae textu explicationi proposito, nisi spectat ad ordinem verborum in I Thess. 5, 23, ubi apud Tert. aliosque vox* corpus *antecedit. cum* 1. praenominare *iungere temptat Oehler*). Rvstic. c. aceph. p. 1236ᴬ nonnumquam -atur caro et postea deitas (*antea*: divinitas . . . post carnem nominatur; *postea*: prius nominans). **2** *p. p. p.* -tus *pro adi. fere i. q. praedictus, praefatus*: Greg. M. epist. 4, 22 clericos . . . -tae civitatis (*syn.* praedicto). 9, 197 ex testamento -tae Syricae (supranominatae, praemonitae *var. ll.; syn.* suprascripta, memorata). 14, 13 in -ta . . . ecclesia (Pap. Tjäder 16, 37 [*scribitur* -num- *ut* l. 58]. 69. 80. 90 [*ibid. l. 20* supranominatae]). 14, 14 suprascriptam massam . . . cum -tis omnibus fundis. *Maslowski.*

praenōscentia, -ae *f.* *a* praenoscere, *sed notio sub 1 illustrata potius a* prae *et* noscentia *derivanda esse videtur.* **1** *in sermone philosophico i. q. cognitio, quae ante cognitionem est* (*v. Hadot, Christl. Platonismus, 1967, 380 adn. 192; cf.* praecognoscentia): Mar. Victorin. adv. Arium 1, 33 p. 1066ᴬ si . . . aliud *est* deo esse, aliud deum esse, praeexistentiale est deo esse . . .; et dicunt istud -a concipi, quae ipsa per semet nihil est, sed conceptione, quod praeexsistit, suscipitur. **2** *in sermone medicorum i. q. actio praenoscendi, prognosis* (*cf. p. 733, 18 sqq.*): Vindic. med. 40 -am, quam prognosin dicimus (*inter partes quattuor medicinae*).

***praenōsco,** -nōvī, -nōtum, -ere. *a* prae *et* noscere. *de formis: stirpis perf. non inveniuntur nisi* -nosti Ivl. Val. 1, 4 p. 7, 27, -novit Ps. Avg. praed. dei 5, 7, -novimus Ov. met. 12, 86, -noverat Greg. M. in I reg. 5, 102, -nosse Stat. Theb. 1, 706. *al.* Ivl. Val. 1, 8 p. 16, 11. *p. p. p. non nisi* Hier. in Is. 16, 13 p. 173ᶜ (*ratione contraria* praecognoscere, *v. p. 501, 9 sqq. et nota p. 734, 15*). *legitur in versu dactyl. inde a* Cic. Arat., Ov., Lvcano; *in prosa apud* Cic. div. *quater, singulis locis apud* Sen. *phil.*, Colvm., Plin. nat. *al.*, *saepius inde a* Ivl. Val. [*confunditur in codd. cum* pernoscere Stat. Theb. 3, 490. *restituitur pro* pronoscere Avien. Arat. 864.]

i. q. antea noscere, praescire (*formis perf. act. [v. l. 67] de statu praesenti praeter* Ps. Avg.; *vi praeverbii temporali evanescente p. 733, 50. 734, 49 et sub IIB, aliter p. 734, 26. plus minus abundanter accedunt* ante Veg. mil. 4, 38 p. 154, 10 Rvfin. Orig. in Rom. 7, 8 p. 1124ᶜ, prius Avg. gen. ad litt. 4, 32 p. 131, 12 [*cf.* priusquam *ibid.* l. 16]). *fere pro syn. iuxta ponuntur e. g.* praevidere Rvfin. Orig. in num. 10, 2 p. 72, 18. *al.* (*cf.* prov- Rvfin. hist. 1, 3, 3), praescire Avg. in euang. Ioh. 66, 1 Ps. Avg. praed. dei 5, 7 Favst. Rei. grat. 2, 3 p. 63, 11. *al.*, praecognoscere Favst. Rei. grat. 2, 3 p. 63, 26; *opponuntur vel di-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

stinguuntur e. g. noscere RVFIN. Orig. in Rom. 7, 8 p. 1125[B] VINCENT. LER. 10, 4. *al.*, cognoscere AVG. gen. ad litt. 4, 35 p. 136, 8. *al.*

I *cum respectu futuri sim:* **A** *usu communi pro obi. sunt res rariusque personae, quae cognoscuntur antequam ipsae exsistunt, eveniunt* (*antequam adsunt, sensibus corporeis percipi possunt sim. e. g. l. 12. 26. 44. 70. et al.; antequam ad effectum perveniunt l. 48. 53, fortasse l. 29; absolute ursupatur l. 24. 75. p. 734, 11 sqq.*): **1** *-unt homines vel res ad eos pertinentes* (*-unt gramina per prosopopoeiam l. 50; sententiam generalem v. p. 734, 15*): **a** *ratione, consilio, sagacitate sim., vel modo incerto* (*pro obi. sunt fere quae facultatibus mere humanis cognoscuntur*): *α in prognosticis et medicina* (*cf. p. 734, 37 sq.*): CIC. Arat. 75 hoc signum (*i. sidus*) veniens poterunt -ere nautae. COLVM. 1 praef. 23 *non* omnibus annis eodem vultu venit aestas aut hiems . . .; quae -ere *difficile est.* AVIEN. Arat. 864 hoc . . . notum -ere (pro- *trad.*) signo nox docuit. 1384 motus . . . aerios. 1721 instantes -ere . . . imbres (*cf. gr. 987 περισκοπέων ὑετοῖο*). 1755 hibernae -ere dura procellae (*cf. gr. 1018 ἐπὶ χεῖμα δόκευε*). MACR. Sat. 1, 20, 5 medicus vel commoda vel incommoda in corpore futura -it. Ps. HIPPOCR. epist. 1 ut . . . quibus -rentur indiciis *morbi* . . . ostenderem (*Paul. Aeg. 1, 100, 1 τίνων προγενομένων σημείων*). 7 haec sunt de -endis praeveniendisque morborum causis. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 67 *epileptici* -entes futura (*i. morbi accessionem*) motibus solitis admoniti. 1, 4, 70 accessionem futuram. gyn. 2, 59 quae *corruptio uteri* -itur, cum mammarum marcor accesserit. SIDON. epist. 5, 2, 1 dialectica disputat et astrologia -it. *β in quibuslibet condicionibus:* OV. met. 12, 86 (*Cygnus ad Achillem*) te fama -vimus. SEN. dial. 3, 1, 7 nec ignoro .*.*. audaciam dare sui signa et posse -i. PLIN. nat. 18, 206 facta . . ., quae futura -i non possint. SIL. 8, 302 multo . . . didici casus -ere Marte. STAT. silv. 5, 1, 99 *libertum ab epistulis oportet* mille . . . -nosse vices, an merserit agros Nilus *eqs.* (*sc. antequam earum effectus sentiri possint?*). NEMES. cyn. 139 pondere . . . catuli poteris perpendere vires corporibusque leves gravibus -ere cursu (*cf. Gratt. 298* manibus vires . . . futuras perpensare). IVL. VAL. 1, 8 p. 16, 11 (*pater Alexandri procul a patria sepultus est*) fuit . . . inde -nosse, quid huic genito ad vitae clausulam deberetur. SERV. auct. Aen. 8, 654 sacrificiorum . . . dies. CLAVD. DON. Aen. 11, 330 p. 462, 29 *rami pacis* praenuntii monstrantur, ut adhuc tacente legatione quid velit . . . -i possit. VEG. mil. 1, 1 profuit . . ., quaecumque evenire in . . . proeliis possunt, omnia in campestri meditatione -ere. HIER. in Eph. 4, 13 apostolus homo erat . . ., qui ad primos quosque disputantium conatus sagaci mente, quae erant inferenda, -ret. PRVD. apoth. 854 *anima* certum sapere et -ere iussa. AVG. c. Cresc. 1, 8, 10 p. 333, 11 futuram fidem perfidiamve hominum -ere non valemus (*cf. ibid. l. 7 Christus* noverat, quia praescius erat *eqs.*). CYPR. GALL. gen. 1152 quem *Ioseph* procul ut varia licuit -ere veste (*cf. Itala gen. 37, 18* [*Ambr. Ioseph 3, 11*] praeviderunt illum). CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 137, 15 -i . . . licet, tacerene (*v. vol. VI 3, 2454, 75*; tacere ne *edd.*) habeam facta, quorum nomina non tacebo. CASSIOD. Ios. antiq. 5, 249 *cum rupem* murare niterentur, voluntatem eorum Abimelech -ens super eos cum exercitu venit (*gr. ἔφθη . . . μαθών*). *al. per prosopopoeiam:* ENNOD. carm. 2, 111, 13 *in horto regis* gramina cultorem -unt, muta locuntur; quod tetigit princeps, ver habet in glacie.

b *divinatione, inspiratione divina, portentis observandis sim.:* CIC. div. 2, 130 (*sec. Chrysippum*) officium . . . esse eius *divinationis* -ere, dei erga homines mente qua sint quidque significent *eqs.* LVCAN. 6, 423 stimulante metu fati -ere cursus, *Sex. Pompeius veneficam consuluit.* 6, 615 (*loq. venefica*) si -ere casus contentus *es.* VAL. FL. 1, 732 siquid ab excitis melius -ret umbris *Alcimede.* SIL. 3, 7 rerum -ere fata (ANTH. 406, 1). STAT. Theb. 3, 490 nos . . . venturum . . . sinas, *Iuppiter,* caelo -nosse laborem. FRONTIN. strat. 1, 11, 13 ab ea *cerva alba Sertorius* se, quae agenda aut vitanda essent, -ere asseverabat. SVET. Nero 56 volebat . . . credi monitione eius *imagunculae* futura -ere (FIRM. math. 3, 10, 3 deorum monitu. CHALC. comm. 250. AMM. 21, 1, 7 -endi f. pravas artes. *al.; cf.* GELL. 14, 1, 6 si homines quoque, *sicut dei,* res omnis post futuras -rent. *sim.* GREG. M. moral. 24, 19 p. 297[A] omnia ventura). ITALA gen. 15, 13 (Quodv. prom. 1, 12, 18) dictum . . . est ad eum *Abram:* sciens -e, quod peregrinum erit semen tuum (*gr. γινώσκων γνώσῃ,* VVLG. scito -ens. *inde* CYPR. GALL. gen. 538 venturae -it semina gentis. MAR. VICTOR aleth. 3, 532). IVL. VAL. 1, 4 p. 7, 27 (*explanatur somnium Philippi*) *pudendorum uxoris tuae* consignatio . . . fides est . . ., ex quo -nosti, quod illa conceperit. ARNOB. nat. 1, 43 imminentia. AMM. 23, 5, 14 si exinde (*sc. a fulmine*) -itur aliquid, incrementa claritudinis imperatori portendi. 29, 2, 5 altiora. RVFIN. Clement. 2, 13, 7 *anima* cum excedit a corpore, statim -it futurum esse iudicium (*antea:* praescientiam habet. *-it anima morientis* GREG. M. dial. 4, 28, 1). 2, 51, 5 est . . . sextus sensus, id est -endi (*postea: sensus* praescientiae . . ., quem habuerunt prophetae). AVG. perf. iust. 19, 42 iusti antiqui . . . gratia eius *Christi* adiuti, ut gaudentes eum -rent et quidam etiam praenuntiarent esse venturum. VINCENT. LER. 10, 4 quae humana sunt, nosse, . . . quae supra hominem sunt, -ere. *al.*

2 *-unt dei vel natura* (*nec non deorum qualitates; angeli p. 734, 26 sqq.*): **a** *apud paganos* (*cf.* GELL. *sub 1b*): CIC. div. 1, 82 (*sec. Stoicos*) neque non possunt *di* futura -ere (= 2, 102. 2, 106). STAT. Theb. 1, 706 (*invocatur Apollo*) tu doctus iniquas Parcarum -nosse manus . . . et summo placitura Iovi, quis letifer annus *eqs.* silv. 1, 2, 178 cuius *imperatoris* -ere mentem fas mihi *Veneri.* AMM. 21, 10, 3 tamquam natura in dicionem Romanam redigendas nationes circumsitas -ente.

b *apud Christianos* (*pro obi. sunt res passim, homines non nisi l. 16* [*aliter* praecognosco, *v. p. 501, 45 sqq.*]): HIER. in Is. 16, 13 p. 173[C] non quod praescientia dei causam vastitatis attulerit, sed quod vastitas futura dei maiestati -nota sit. RVFIN. Orig. in num. 9, 3 p. 58, 17 salvator noster, qui cuncta -it (*cf.* 10, 2 p. 72, 18 qui omnia praevidet et -it. BOETH. cons. 5, 3, 3 W. universa [*postea:* prospicit, praeviderit]). Orig. in Rom. 7, 8 p. 1124[C] *quidam* praescientiam dei in hoc tantum accipiunt, quasi qui ea, quae . . . futura sunt, ante -at. p. 1125[A] *sermonem* de -endo vel de praedestinando (*sc. Rom. 8, 29* quos praescivit, hos et praedestinavit. *item absolute:* p. 1125[B] quomodo noscat vel -at deus. AVG. in euang. Ioh. 66, 1 iste *Petrus* promittebat, ille *Christus* -bat [*syn.* praesciebat]. FAVST. REI. grat. 2, 3 p. 63, 26 [*in sententia generali*] non ad -entis sed ad praecogniti pertinebit reatum omne delictum. *al.*). AVG. anim. 1, 7, 7 praescientia . . . dei eos, quos sanaturus est, peccatores -it, non facit (*cf.* catech. rud. 18, 7 quamvis eum peccaturum -ret). praed. sanct. 12, 24 quasi futurum peccatum *a deo* -i possit nec possit ignosci. FAVST. REI. grat. 2, 2 p. 62, 6 tu, *homo,* me . . ., ut de te malum -rem, compulisti (*loq. divina providentia, cf.* BOETH. cons. 5, 6, 37 W. quae illa *providentia* -it. *v. etiam l. 24*). 2, 3 p. 63, 11 aliud est praescire, aliud praedestinare: praescientia . . . gerenda -it, . . . praedestinatio retribuenda describit; illa praevidet merita *eqs.* BOETH. cons. 5, 3, 5 W. si . . . *humanas* voluntates . . . -it (*sc. deus vel providentia*), nulla erit arbitrii libertas (*postea:* praesenserit). *al. ratione temporis quodammodo sublata dicuntur angeli sim. ex verbo dei -ere id quod creatur* (*in explicatione gen. 1, 3 sqq.*): AVG. gen. ad litt. 4, 32 p. 131, 12 (*130, 26* etiamsi nulla hic morarum temporalium sint intervalla) *erat* aliud -endum, quod fuerat verbo dei faciendum, prius in cognitione mentis angelicae, deinde in natura ipsius firmamenti. p. 131, 16 in cognitione spiritalis creaturae hoc, priusquam in eo ipso fieret, -entis. 4, 35 p. 136, 8.

B *usu deflexo pro obi. sunt ipsa signa, ex quibus futura cognoscuntur:* VAL. FL. 1, 231 *Idmoni Apollo* genitor tribuit monitu -ere divum omina (SIL. 16, 124 deum . . . o.). CYPR. ad Donat. 4 p. 6, 19 hic (*sc. in hoc saeculo*) adhuc positi futurorum indicia -imus. AVIEN. Arat. 1732 venturae -ere signa procellae ([*verbo gr. 994 σκέπτεο respondent* -ere . . . convenit ac . . . inspice]. VEG. mil. 4, 38 p. 154, 10 turbinum s. debet ante -ere.).

II *cum respectu ordinis; pro obi. sunt quae ante alia cognoscuntur, cogitantur:* **A** *pertinet ad ordinem temporalem; -untur quae cognoscuntur:* **1** *antequam alia eveniunt* (*actio, quae secutura erat, reprimitur apud* Ps. AVG.): OV. fast. 3, 159 *Caesar* promissum . . . sibi voluit -ere caelum, nec deus ignotas hospes inire domos. STAT. silv. 5, 2, 41 iter -nosse timendum (*sc. antequam exercitus sequatur*). RVFIN. Clement. 2, 3, 3 scire . . . velim, quibus sit moribus *Simo* . . .; refert enim ista -ere (*sc. antequam cum eo disputo*). AVG. trin. 10, 1, 2 l. 75 *ut studiosi* usu amplectantur, quod ratione -unt. Ps. AVG. serm. 195, 4 (*loq. Ioseph*) *Mariam non tetigi,* quia et David filiam esse et regali me functum sacerdotio -bam. GREG. M. in I reg. 4, 70. **2** *antequam alia cognoscuntur, cogitantur, considerantur sim.:* CHALC. comm. 353 potentias eius *materiae* necesse est . . . -i mentibus. AVG. in psalm. 93, 5 l. 5 *apostolus* admonuit nos et istum psalmum intellegere et -ere titulum ipsius. CAEL. AVR. acut. 1, 8, 56 siquidem -entes animae regalia in capite constituta exinde mentis alienationem fieri acceperimus. BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 9 p. 157, 17 quae . . . priora sunt, ea et -untur et notiora sunt sequentibus naturaliter. PRISC. gramm. III 122, 21 si -itur, quis sit . . ., tunc supra dictis *interrogationibus de accidentibus* utendum est. PRIMAS. in apoc. 2, 7, 102 (*contextu parum dilucido*).

B *pertinet ad ordinem logicum; -untur quae cognoscuntur antea esse, prius ponenda esse quam alia:* CHALC. comm. 123 hoc *punctum, cui terra comparatur,* . . . antiquius esse omni magnitudine . . . naturali quadam mentis conceptione -itur. 226 constat . . . *essentiam* esse antiquissimam *categoriam* -ique generibus ceteris (*abl. compar., nisi dat. ut Waszink in indice ed. p. 419*). MAR. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 29 p. 128, 23 species -untur (nosc- *var. l.*) ⌊quam accidentia⌋ (*om. cod. nonnulli; fortasse non versioni tribuenda sed Boethii explicationi:* -untur, id est praeintelleguntur, hoc est ante esse cognoscuntur q. a.; *gr. p. 21, 12 προεπινοεῖται τῶν συμβεβηκότων. cf. Boeth. Porph. isag. p. 50, 13* ante subintellegi quam accidentia).

syntactica quaedam: **1** *pro obi. accedit structura verbalis:* **a** *enunt. secund.:* *α interrog.:* CIC. div. 2, 130 dei . . . mente qua sint *eqs.* (*item cum pron.* STAT. Theb. 1, 706 FRONTIN. strat. 1, 11, 13. *al.*). STAT. silv. 5, 1, 99 -nosse vices, an merserit agros Nilus *eqs.* CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 137, 15 -i . . ., tacerene habeam facta (*v. p. 733, 46*). GREG. M. in I reg. 4, 70. *β* quod, quia (*in struct. pass. personali* PROSP.): ITALA gen. 15, 13 (Quodv. prom. 1, 12, 18) quod ([*v. p. 733, 66*]. IVL. VAL. 1, 4 p. 7, 27 RVFIN. hist. 1, 3, 3. PROSP. epist. 1, 6 quia *plurimi,* q. nec renovari velle habeant, -antur). ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 20, 29 'discite . . ., quia' (*Matth. 11, 29*), . . . -ite, quia. **b** *acc. (nom.) cum inf.* (*nisi quaedam pro acc. dupl. accipias, ut* AVG. anim. 1, 7, 7 eos . . . peccatores): CHALC. comm. 123 hoc *punctum* . . . antiquius esse . . . -itur. AMM. 21, 10, 3 redigendas nationes. RVFIN. Clement. 2, 13, 7 AVG. epist. 102, 14. *et saepe.*

[Baumgartner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *indicatur a quo vel quo indicio sim. quid -atur* (*cf. ipsa signa pro obi. sub IB*): **a** *abl.*: Ov. met. 12, 86 te fama -vimus. Val. Fl. 1, 231 monitu (Firm. math. 3, 10, 3. *cf.* Svet. Nero 56 monitione). Stat. Theb. 3, 490 caelo. *al.* **b** *praepos.*: Val. Fl. 1, 732 ab excitis ... umbris (Frontin. strat. 1, 11, 13). Anth. 406, 1 per humanas fibras (Ennod. epist. 8, 17, 1 p. 212, 1. *al.*). Ivl. Val. 1, 4 p. 7, 27 ex quo *facto* (Greg. M. moral. 1, 4). **c** *adv.*: Ivl. Val. 1, 8 p. 16, 11 inde (*sim. al.*). 2, 1 p. 67, 3 divinitus.

3 *accedit abl. compar. p. 734, 56. 64* (*conferasne* quam *p. 734, 66?*). *in lusu verborum cum* ignoscere *p. 734, 19.*

deriv.: praenoscentia, praenotio.

[praenōsticātio *subst. apud* Alex. Trall. 1, 72 *editum vix ipsi antiquitati tribuendum est, cum voces* praenostico, pro(g)nostico, pro(g)nosticatio *propriae sint medii aevi; gr. I 559 P. non exstat subst. quod respondeat,* prognosticum *exhibet cod. Monac. lat. 344 quem inspeximus.*] *Baumgartner.*

? **praenotābilis,** -e. *a* prae *et* notabilis, *si recte conicitur. i. q. valde vel maxime notandum*: Symm. epist. 2, 16 *Promoto* iamdiu -i familiaritate sociatur *Nicasius* (*Seeck*; praenotalis, -natalis *sim. trad.*; praenobili *Callu, alii alia*).

praenotātio, -ōnis *f.* *a* praenotare. *i. quod ante notatur, scribitur* (*de actione praenotandi fort.* Greg. M.): Avg. perf. iust. 1, 1 quae -o *chartulae,* credo, quod non illius *Caelestii* sed eorum sit, qui hoc attulerunt. Prosp. c. coll. 2, 1 in libro cuius -o est 'de protectione dei' (*sim. forma*: Isid. vir. ill. 19). in psalm. 119 instr. -o tituli ... indicat *eqs.* (Ivst. Vrgell. prol. Migne suppl. 4, 236). Ennod. opusc. 2, 7 p. 289, 14 cum in -e ipsa significantia operis innotescat immundi. Verec. in cant. 3, 1 D. nullis -ibus *titulare.* Facvnd. defens. 5, 3, 15 dierum -o *in gestis synodi.* Greg. M. dial. 1 praef. 7 *quae in dialogo* dicta sunt, sola nominum -e distinguo. *Newman.*

praenōtio, -ōnis *f.* *a* praenosco, *nisi sub 1 intellegere malis compos. a* prae *et* notio.

1 *in versione t. t. phil. Epicureae προλήψις de notione omnium hominum communi, quae facta est ante singulas cognitiones* (*paulo aliter ac Epicurus fere de notionibus innatis cogitavisse videtur* Cic.; *ad rem v. Überweg-Prächter, Grundriß der Gesch. der Phil., 1¹², 1926, 448 et Philippson, Hermes 51, 1916, 576*): Cic. nat. deor. 1, 44 hanc nos habere sive anticipationem ... sive -em deorum — sunt enim rebus novis nova ponenda nomina, ut Epicurus ipse prolepsin appellavit, quam antea nemo eo verbo nominavit — hanc igitur habemus, ut deos ... immortales putemus (*antea*: insitas eorum *deorum* vel potius innatas cognitiones. *cf. etiam* anteceptam animo rei quandam informationem). **2** *i. q. praescientia* (*sc. futurorum*): Boeth. cons. 5, 4, 6 W. -o nullam futuris rebus adicit necessitatem (*loco gemino 5, 3, 9* praescientia). 5, 4, 21 earum rerum, quae necessarios exitus non habent, ... -o (*20* praescientia). 5, 5, 12 *apud deum* quonam modo ..., quae certos exitus non habent, certa ... videat ... -o neque id sit opinio, sed summae ... scientiae ... simplicitas. 5, 6, 21 divina -o. *Bk.*

ˣpraenoto, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* notare. *legitur inde ab* Apvl., Tert.; *in versibus apud* Prvd. (*2*) *et* Pavl. Nol. (*1*).

i. q. (ante) notare. dicuntur -ari sive ipsae notae sim. (v. IA1b, 2b, 3b et p. 736, 68. 737, 8. 15; struct. plena aliquid alicui p. 736, 28. 43. al.), sive id quod nota distinguitur vel significatur (structura plena aliquid aliqua re l. 72 [reflex. l. 82] et saepe, iuxta acc. relationis p. 736, 84; pro abl. ponuntur in *c. abl. p. 736, 59,* sub *c. abl. l. 74, verba tituli l. 83 sqq.). ceterum accedunt subst. vel adi. praedicative posita p. 734, 64. 737, 20, partic. (ut etiam de supplendo inf. cogitare possis) p. 736, 57. 68; pro obi. ponitur or. recta p. 736, 17 (cf. p. 736, 27), enunt. secund. p. 736, 33. 78, fort. etiam p. 736, 82, acc. c. inf. p. 736, 22. 737, 14.*

I *magis minusve vigente vi praeverbii*: **A** *locali* (*cf. B2a*): **1** *usu vario* (*huc pertinere videtur locus structurae parum perspicuae* Ivst. Vrgell. in cant. 21): **a** *-atur id, cui quid anteponitur, quod nota afficitur*: Apvl. met. 10, 9, 3 in hoc ipso sacculo conditos eos *aureos* anulo tuo -a, donec altera die ... comprobentur. Pavl. Nol. epist. 32, 12 omne cubiculum *basilicae* binis per liminum frontes versibus -atur. **b** *-atur id, quod anteponitur*: Avg. in psalm. 53, 1 hoc ... in ipso poste -tum est (*antea*: quod in domus fronte praefixum est). Mart. Cap. 2, 178 ibis -tum gerit nomen mensis cuiusdam Memphitici.

2 *spectat ad titulum, initium libri totius vel capitum eius*: **a** *-atur id, cui quid anteponitur*: *α vario usu*: Hil. psalm. instr. 8 *psalmi* illic, *sc. apud Hebraeos, non* primus aut secundus ... -antur. 17 qui *psalmi* auctorum suorum nominibus aut causarum vel temporum significationibus -antur (Hier. epist. 133, 3, 8 Avg. civ. 17, 14 p. 236, 12 D. epist. 187, 1. *al.; cf.* Hier. in psalm. 80 p. 62, 20 sub Asaph nomine [Avell. p. 286, 24]. Clavd. Mam. anim. 1, 2 p. 25, 24 Pauli multorumque sanctorum vocabulis -ta *scripta*). Hier. epist. 107, 12, 3 *apocrypha* non eorum esse, quorum titulis -antur (in Matth. 21, 33 l. 1556. *et saepe.* Avg. cons. euang. 1, 10, 15 epistulari t. *al.*). Avg. epist. 51, 1 sic epistolam -vi (perf. iust. 1, 1 Cassiod. in psalm. 16 praef. p. 115ᴰ. *al.; cf.* Avg. nupt. et concup. 2, 4, 11 ita [in psalm. 87, 1 l. 19. *al.*]). in psalm. 105, 1 l. 37 eodem numero -atur. *al.* *in imag.*: Hier. tract. in psalm. II p. 12, 16 nullus est ..., qui hoc se audeat titulo -are. *β afferuntur ipsa verba tituli: oratione recta*: Hil. psalm. instr. 22 cum 'illius David' vel 'illi David' ... in titulo ... -antur (*sc. psalmi, nisi ad l. 17*). Hier. in Gal. 1, 11 p. 323ᴮ Ciceronis libros, qui 'de quaestionibus philosophiae' -antur. praef. Vulg. reg. p. 5, 11 *liber,* qui deuteronomium -atur. Avg. civ. 8, 14 p. 342, 22 D. ut 'de deo Socratis' -ret librum *Apuleius.* Clavd. Mam. anim. 2, 7 p. 120, 14 voluminum, quae *περὶ ῥυθμῶν* ... -at *Philolaus. et al., imprimis apud* Hier. *et* Avg. *variis structuris*: Hier. praef. Vulg. Salom. p. 4, 11 *librum* parabolas -tum (*cf.* vir. ill. 23 quem -vit *Ψάλτην* [*Euseb. hist. 4, 18, 5 ἐπιγεγραμμένον Ψάλτης*]). tract. in psalm. I p. 106, 4 psalmi, qui oratione -antur. Cassian. inst. 2, 11, 3 *psalmus* in titulo suo alleluiae inscriptione -atur. Greg. M. moral. 9, 64 psalmi quidam ... ad respondendum scripti -antur. *γ dicitur -ari liber sim., cuius partibus tituli praefiguntur*: Cassiod. in psalm. 67 praef. p. 461ᴰ longus psalmus ... quinque diapsalmatibus -tus. Isid. vir. ill. 41 *Leander* edidit unum ... libellum titulorum distinctionibus -tum.

b *-atur id, quod anteponitur*: *α pro obi. sunt ipsa verba tituli*: Hil. in psalm. 56, 1 ubi 'pro populo ...' -tum est (*Zingerle,* enotatum, enigmatum *sim. trad.; postea*: praescribitur. *item oratione recta*: 68, 1 ubi '...' -atur. Hier. tract. in psalm. I p. 206, 1 in titulo 'alleluia' -tum est. *al.; intercedente verbo dicendi*: Apon. 12 p. 221 sicut ... in epistola sua -at Paulus dicendo: 'Paulus *eqs.*' [*Rom. 1, 1*]). Hier. in Abd. 1 l. 43 titulo -at visionem. Consvlt. Zacch. 2, 14 p. 78, 11 in ... titulo -tum, a Sabellianis ... spiritum denegari. Arnob. in psalm. 65 p. 414ᴰ psalmus hic resurrectionem in titulo -at. *β cetera exempla*: Hil. psalm. instr. 2 quorundam psalmorum superscriptionibus *prophetarum* nomina -are *visum est* (Avg. anim. 1, 1, 1 Clavd. Mam. anim. 1, 2 p. 25, 18. Greg. Tvr. Mart. 3, 45 in paginis. *al.*). Hier. epist. 54, 4, 3 psalmi titulus -atur 'pro oculis filii' (in Gal. 5, 26 p. 424ᶜ proprii nominis titulos -are. vir. ill. 23 cui *volumini* t. -vit *ἔλεγχος.* Cassiod. var. praef. 15. *al.*). Pelag. in I Tim. 1, 1 p. 474, 10 auctoritas et nominis et officii -atur *a Paulo.* Avg. coll. c. Don. 3, 17, 31 p. 80, 19 temporum attestatio -ta (*cf.* p. 80, 26 prophetas indicia ... temporum suis litteris -asse. adv. Don. 15, 19 p. 117, 15). Cono. Aurel. a. 549 p. 101, 6 quae conveniant ... custodiri, ... signanter est titulis -tum.

3 *spectat ad varia signa, quae verbis, sententiis sim. anteponuntur*: **a** *-atur id, cui quid anteponitur*: Hier. in Dan. prol. p. 493ᴬ has visiones obelo -vimus significantes eas in hebraico non haberi (*al., v. vol. IX 2, 45, 30 sqq.*). in Ier. 29, 14—20 hucusque in LXX non habetur, quae asteriscis -vi (in Is. 23, 6—7. *cf.* Avg. in psalm. 67, 16 l. 4 stellā appositā). Cassiod. in psalm. 136 praef. p. 974ᶜ liber, qui quadrifario -atur alphabeto (*respicitur thren. 1—4 in textu hebr.*). **b** *-atur id, quod anteponitur*: Hier. epist. 112, 19, 1 interpretatio asteriscos ... *habet* et virgulas -tas. Avg. in psalm. 89, 17 cui versui ... docti -ant stellam, quos asteriscos vocant (105, 7). Ps. Avg. c. Felician. 1 -tis ... principalibus nominum litteris (*in partibus dialogi ut* Rvstic. c. aceph. p. 1170ᴮ propria per singula -atur ... persona). Ps. Prisc. gramm. III p. 520, 4 decem accentus, quos ita huic operi dignum existimavi -are. *usu deflexo -atur non ipsa nota, sed id quod nota indicatur, ut vergat in notionem q. e. notando anteponere*: Gramm. suppl. 65, 12 sqq. praenomen dicitur, eo quod singulis litteris -atur *eqs.* (*sec. Don. gramm. IV 373, 10, ubi* notantur).

B *temporali*: **1** *pertinet ad futura, quae*: **a** *significantur, indicantur praefiguratione, prophetia aliisve signis*: *α -antur res futurae: formis passivis*: Tert. ieiun. 2 p. 276, 6 *dicunt psychici* nos esse iam tunc (*sc. a Paulo, I Tim. 4, 1*) -tos ' in novissimis temporibus abscedentes *eqs.*' adv. Iud. 14, 1 *duos* adventus eius *Christi* -tos *esse a prophetis* (*sim.* adv. Marc. 3, 7, *v. l. 67*). adv. Marc. 3, 6 p. 383, 25 in quem *Christum* ita admissuri -bantur *Iudaei.* resurr. 22 p. 55, 3 *diem ultimum* signis atque portentis ... -tum. Tycon. in apoc. 201 B. in 'mensibus quinque' (*apoc. 9, 5*) quinque annorum spatia -antur. Prvd. perist. 10, 629 crux -ta, crux adumbrata est prius. Avg. civ. 16, 22 p. 159, 18 D. inlucescentibus rebus, quae illis umbris -bantur. 13, 6 p. 384, 22 *ut* de illo *Christo* cuncta figuris -rentur, quae nunc expressa rebus agnoscerentur. Verec. in cant. 1, 2 l. 24 D. spiritaliter omnis humani generis caro equus figuraliter -atur. Cassiod. in psalm. 82, 14 sq. non ... nobis ventus aliqua figuratione -atur. *al.* *formis activis*: Tert. adv. Marc. 3, 7 p. 386, 9 duos ... Christi habitus ... totidem adventus eius -asse. Consvlt. Zacch. 2, 16 p. 84, 20 quae futura sic -at *Christus.* *β -antur ipsa signa, indicia*: Tert. bapt. 4 *spiritus dei* iam tunc (*sc. cum super aquas ferebatur, gen. 1, 2*) etiam ipso habitu -batur baptismi figurandi (*gen. finalis*; ad baptismi figuram *var. l.*). adv. Marc. 4, 39 p. 557, 22 conflictationes orbis signum -ant regni praecedendo illud. Prvd. psych. praef. 50 haec ad figuram -ta est linea. Consvlt. Zacch. 2, 6 p. 57, 21 *si in lege* mortis *Christi* indicia -entur. Leo M. serm. 55, 1 *cum* damnandorum formam blasphemantis *latronis* impietas -ret (praemonstraret *var. l.*).

b *animadvertuntur, praevidentur*: Mart. Cap. 8, 811 (*v. sub* 1. praemeto). Greg. M. moral. 5, 81 mala imminentia per sollicitudinem -at (*postea*: exspectat). 31, 84 longe ... -at ex unaquaque re, cuius vitii pugna succrescat. 31, 85 priusquam veniat culpa, deprehendit *discretio sanctorum,* eamque quo vigilanter -at, eo fortiter declinat.

2 *pertinet ad ordinem, seriem actionum*: **a** *quarumlibet*: Pallad. 9, 8, 1 (*quaeritur aqua*) in quo loco ... aerem surgere videris ..., signo aliquo vicinae ... arboris -bis (*intellegimus locum prius signo quodam memoriae mandari*). Pavl. Nol. carm. 24, 141 -tos ora vexillo *[Newman]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

crucis (*v. apoc. 7, 3*) transibit ultor angelus (*nisi vi locali, ut fortasse et* Leo M. serm. 55, 5 *limina* sanguine agni et signo crucis -ta non intrat [*v. exod. 12, 23*]). **b** *dictorum, scriptorum, sc. -tus fere i. q. praedictus*: Iord. Rom. 113 *ordinem consulum* servaverunt per ann(os) -tos. Greg. M. in I reg. 3, 102 studium adinplendi -ti consilii.

II *vi praeverbii fere evanida i. q. notare*: **A** *spectat ad ipsam actionem scribendi (sc. -antur verba, argumenta)*: Apvl. met. 2, 24, 2 verba concepta de industria quodam tabulis -ante. 6, 25, 1 pugillares et stilum non habebam, qui tam bellam fabellam -rem. 11, 22, 8 libros litteris ignorabilibus -tos. *in imag.*: Verec. in cant. 7, 8 l. 28 D. ista sunt in cordis tabula -anda. **B** *spectat ad actionem figurandi, signo indicandi*: Apring. in apoc. 21, 17 *numerus XLIV* euangelii veritatem ... in eius *dei* -at permanere virtutem (*contextu vix sano*). Lavrent. paen. p. 92[B] utrumque signaculum, *sc. circumcisionis et baptismi*, Christus pendens in patibulo -vit, *sc. sanguine et aqua effluente*. **C** *spectat ad quamlibet actionem significandi*: Praef. bibl. I Macc. (rec. B) Machabeorum libri duo -ant proelia inter Hebraeorum duces gentemque Graecorum. Cassiod. in psalm. 16, 14 l. 299 *porcina* inter cetera veteris testamenti praecepta immunda -atur. Dionys. Exig. epist. de pasch. 1 p. 64, 12 K. ab incarnatione ... Christi annorum tempora -are. Isid. Goth. 65 chron. II p. 293, 16 in eo *Riccimero* et meritis et vultu paternarum virtutum effigies -etur.

deriv.: praenotatio. *Newman.*

praenōtus *v.* praenosco.

praenūbilo, -āre. *a* prae *et* nubilare *i. q. ante nubilare, nubibus praetegere*: Pass. Fabii (BHL 2818) 2 *irrupit* edictorum ... tempestas et mundi ⌊faciem⌋ aequa praeceptionis caligo -ans fidei solem ... obscurabat (⌊ ⌋ *temptaverim sec. usum trans. verbi q. e.* nubilare; *tradi vid.* facie [*vix cogites de forma prisca dat.*]).

praenūbilus, -a, -um. *a* prae *et* nubilus. *i. q. valde nubilus*: Ov. am. 3, 13, 7 stat vetus et densa -us arbore lucus.

praenūbo, -nūpsī, -ere. *a* prae *et* nubere (*sub 2 intercedente compos.* obnubere). **1** *i. q. ante ipsas nuptias nubere, praeveniendo nubere*: Tert. orat. 22 p. 196, 16 *virgines esse* velandas ex ... die *sponsaliorum* ...; omnia enim in his -erunt: et aetas per maturitatem ... et mens per voluntatem. **2** *i. q. praetegere* (*notione sec.* obnubere *novata*): Cypr. Gall. lev. 98 praetentis dimissa umbracula velis altar habet sacraque simul -itur arca (*cf. Vulg. lev. 16, 2* sanctuarium quod est intra velum coram propitiatorio, quo tegitur arca).

[praenum *falso trad. pro* prelum Gloss.[L] **II** Philox. pr 193; *inde coniciebatur olim* Tert. apol. 5, 4 *pro lectione non tradita quarundam ed. vet.* praenomine (portio *codd. recte*).**]**

[praenumeria. *corruptum.* Isid. orig. 11, 3, 8 portenta ... vel portentosa exsistunt alia magnitudine ...; alia (alii a *var. l.*) decisione, ut sine manu ... generata, ...; alia -a, quando solum caput aut crus nascitur (per numeria *var. l.*, privimeria *Arevalo coll. Gell. 9, 4, 9, ubi cum ed. quibusdam vet. legit* monomeri [*sed recte trad.* monocoli]; *vix cogitari potest de voce a* prae *et* numerus [Numerius] *composita*).**]**

praenumero, -ātum, -āre. *a* prae *et* numerare. *i. q. antea numerare*: Ps. Philo antiq. 50, 8 noluit ... ei *matri futurae* dicere Heli ..., quia -tus est ex ea propheta *Samuhel* (*sc. ordini prophetarum adnumeratus, antequam nasceretur*).

praenuncupo, -ātum, -āre. *a* prae *et* nuncupare. *i. q. antea nuncupare*: Prvd. cath. 7, 179 *Iesus,* -tus ore qui profetico Emmanuel est (*Is. 7, 14 Matth. 1, 23*). *Bk.*

praenuntia *v.* praenuntius. **praenuntiāns** *v.* praenuntio.

***praenuntiātio,** -ōnis *f.* *a* praenuntiare. *legitur inde a* Tert., *saepe apud* Avg. [*confunditur in codd. cum* pronuntiatio: Avg. de mend. 15, 26 Leo M. serm. 34, 2. *al.* (*falsa var. l.* Tert. bapt. 3 p. 202, 18).**]**

i. q. actio praenuntiandi vel eius effectus (sc. nuntius vel signum futura antecedens); praenuntiatur: **1** *verbis, praedictione* (*certiora; generalia v. sub 2a*): **a** *vaticinando, prophetando:* α *apud paganos*: Tert. anim. 46, 12 *daemones* per beneficia fallentes medicinarum et admonitionum, -um (-e *var. l.*). Cassiod. Ios. antiq. 18, 199 tales -es quae non valent ipsis operibus approbari (*postea*: deorum praesagio; *gr. bis προαγόρευσις*). *de facultate vaticinandi*: Damig. lapid. 11 valet ⌊autem haec -o⌋ *lapide conlata* usque ad horam sextam (⌊ ⌋ praenuntio eo *Pitra*). β *apud Iudaeos et Christianos*: Ps. Cypr. tract. 34 proficiat tibi ... -o Salomonis dicentis: 'felix vir ..., qui *eqs.*' (*Sirach 31, 8; ad futurum referri videtur*). Rvfin. patr. 2, 3 l. 28 S. (*ad gen. 49, 1 sqq.*) futurorum ... -o (Avg. doctr. christ. 3, 10, 15 in psalm. 117, 2). Avg. cons. euang. 3, 25, 80 p. 384, 14 de illa -e angeli (*sc. Marc. 16, 6–7; postea*: praedictionem). c. Iulian. op. imperf. 3, 84, 1 prophetiam ... Ezechielis (*sc. 18, 20*) ... ad -em pertinere revelationis testamenti novi. *al. apud eundem.* Cassian. c. Nest. 5, 6, 1 antiquam -em novae praedicationis confirmatio *consequitur* (Leo M. serm. 34, 2 de a. Balaam -bus [*sc. num. 24, 17*; pro- *var. l.*]). 5, 10, 1. Max. Tavr. serm. 61b, 2 M. -em euangelii (*sc. Luc. 1, 35*). Ivnil. 1, 10 veteris *testamenti* intentio est novum figuris -busque monstrare (*var. l.* renun-). Pallad. hist. mon. I 22 p. 303[D]. I 23 p. 305[A] *Posidonii* etiam -em, quam prophetiam vocant, ... cognovi (*gr. p. 108, 6 B. προφητείαν ἔγνων*). **b** *varia ratione*: Boeth. herm. sec. 3, 9 p. 228, 22 propter rerum necessitatem veritas in -e vel falsitas invenitur. p. 229, 19 Aristoteles -em eventumque coniungens.

2 *quolibet modo*: **a** *de praefiguratione sim., qua annuntiantur futura in script. sacris*: Victorin. Poetov. in apoc. 6, 1 resignatio sigillorum ... apertio est veteris testamenti ⌊praedicatorum et -o⌋ in novissimo tempore futurorum (et praed. -o *rec. Hier.*). Avg. c. Adim. 16 p. 162, 21 ad quarum rerum significationem et -em pertinerent *tempora sollemnia.* civ. 10, 32 p. 458, 11 D. sacrata *erat Hebraeorum* res publica in prophetationem et -em civitatis dei. c. Faust. 12, 30 p. 359, 5 *Faustum nihil in vetere testamento* invenisse, quod ad -em Christi pertineat (c. Petil. 2, 37, 87 p. 71, 27 sqq. sacramentum baptismi eius *Iohannis* adhuc ad -em Christi pertinet, sed plane novissimam *eqs.* [*dist.* annuntiationes]. *al.*). 16, 17 p. 458, 4 *Moyses populum Iudaeorum* in prophetica -e figurabat. gen. ad litt. 9, 12 p. 282, 21 quod ad -em futurorum *valet* (in psalm. 147, 5 l. 34 signa erant et -es f. *al.* Evcher. instr. 1 p. 75, 16). de mend. 15, 26 figuratam -em. *al. apud eundem.* Evcher. form. 9 p. 54, 15 pasca -o dominici transitus. Mvtian. Chrysost. hom. 27 p. 405/6 (*gr. p. 188 πρόρρησις*). **b** *usu vario*: Ps. Avg. serm. 131, 3 *magorum* stellam ... biennii tempore -e fulsisse siderea. Prisc. rhet. 7, 21 p. 556, 23 si quid in nascendo evenit mirum, ut ex somniis vel signis vel huiuscemodi quibusdam -bus.

praenuntiātīvus, -a, -um. *a* praenuntiare. [*falsa var. l. pro* praenuntius Plin. nat. 2, 181.] *i. q. ad praenuntiationem pertinens, praenuntians* (*spectat ad praefigurationem; accedit gen. obi. l. 28*): Avg. c. Faust. 6, 9 p. 300, 7 desipientes essemus, si nunc iam manifesto novo testamento illas -as observationes *praeceptorum de quibusdam escis non edendis* aliquid nobis prodesse putaremus. 19, 13 p. 510, 22 prima sacramenta, ... -a (pro- *var. l.*) erant Christi venturi (19, 14 p. 511, 8). 22, 17 p. 605, 18 -a immolatio sanguinis futuram passionem mediatoris ... testificans (*inde* Isid. in lev. 2, 2). c. mend. 12, 26 p. 507, 6 figuras -as.

praenuntiātor, -ōris *m.* *a* praenuntiare. Gloss. *προάγγελος. i. qui praenuntiat, futura* annuntiat (*accedit gen. obi. vel pron. poss. praeter l. 44*): **1** *quolibet modo*: Iren. 4, 25, 1 *Abrahae* principi et -i facto nostrae fidei (*postea*: ut praefigurarentur in eo utraque testamenta). Avg. c. Faust. 22, 79 p. 680, 8 dispensatores veteris testamenti idemque -es novi testamenti. serm. 288, 4 *verbum* misit patriarchas, misit prophetas, misit tot et tantos -es suos (*nisi ad 2*). **2** *prophetando, praedicendo*: Avg. conf. 9, 5, 13 quod *Isaias* prae ceteris euangelii vocationisque gentium sit -r apertior (pro- *var. l.*). gen. ad litt. 8, 4 p. 237, 1 illud (*gen. 28, 18*) ... scripsit narrator rerum praeteritarum, hoc (*psalm. 117, 22*) -r tantummodo futurarum. in Rom. imperf. 4, 3 *ex Iudaeis oriebantur* Christi -es prophetae (*cf.* serm. 288, 2 prophetae ..., salvatoris -es). serm. 163, 11, 11 (*distinguitur* promissor).

f. **praenuntiātrīx,** -īcis. *i. quae praenuntiat*: Prvd. perist. 2, 30 (*Xystus cruci affixus Laurentio martyrium praedixit*) extrema vox episcopi, -x gloriae, nihil fefellit.

praenuntiātus, -a, -um *v.* praenuntio. *De Luca.*

***praenuntio,** -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* nuntiare. *scribitur* -nunc- *haud raro in codd. medii aevi.* Not. Tir. 25, 94a -at. Gloss. *προαγγέλλω. προμηνύω. legitur singulis vel paucis locis apud* Cic., Bell. Afr., Nep., Sen. *rhet.*, Sen. *phil.* (*bis*), Plin. nat. (*septies*), Sil., *saepius inde a* Tert., Itala, *persaepe apud* Avg. [*confunditur in codd. maxime cum* pronuntiare, *e. g.* Bell. Afr. 92, 2 Plin. nat. 2, 196 Tert. cult. fem. 2, 12 l. 24 praescr. 4 l. 3. *et saepe* (*restit.* Tert. adv. Marc. 5, 8 p. 600, 20 Amm. 18, 7, 7. *al.*; *variant versiones* Itala Gal. 3, 8 [*v. p. 740, 83,* pron- *codd. d, e*]. Victorin. Poetov. in apoc. 5, 2 p. 64, 12 [pron- *rec. Hier.*]. *al.*; *ceterum v. infra ad II*).**]**

I *vi praeverbii temporali i. q. antea nuntiare. fere abundanter accedit* ante Itala act. 3, 18 (*v. p. 739, 55*). Victorin. Poetov. in apoc. 4, 7 p. 58, 4 Chromat. in Matth. 13, 1, 2 E.-L. Conc.[S] I 5 p. 165, 1 (*gr. I 1,6 p. 144, 23 προθεσπίζων*). *al.*, prius Avg. in psalm. 73, 25 l. 59. *iuxtapos. vel syn. potiora*: praedicare Tert. adv. Marc. 4, 1 p. 425, 15 Iren. 4, 20, 4. 4, 34, 1 Cypr. epist. 63, 8 p. 706, 10 patient. 22 p. 414, 2. *al.*, praedicere Iren. 4, 34, 3 Cypr. mortal. 2 unit. eccl. 17 Avg. civ. 12, 11 p. 528, 15 D. coll. c. Don. 3, 8, 10 p. 60, 4 conf. 11, 18, 24. *et saepius*, praefigurare *v. supra p. 638, 38 sq.* (*mira distributione* Iren. 4, 25, 3, *v. p. 740, 8*), prophetare Avg. catech. rud. 3, 8. 24, 1 civ. 20, 23 p. 463, 20 D. in psalm. 109, 3 l. 24. *al. distinguitur* nuntiare *p. 739, 82. 740, 43* (*adde* Avg. civ. 18, 47 p. 331, 8 D.), adnuntiare *p. 739, 84.* Avg. epist. 138, 8, enuntiare Avg. civ. 17, 1 p. 197, 30 D.

A *usu sollemni nuntiatur aliquid, antequam id ipsum eveniat, appareat, manifestum fiat*: **1** *respiciuntur futura*: **a** *varia ratione*: α *verbis enuntiatis*: Ⓘ *praedictione hominum, qui scientia vel coniectura utuntur*: Cic. div. 1, 12 est ... vis et natura quaedam, quae tum observatis longo tempore significationibus, tum aliquo instinctu ... divino futura -at (*spectat simul ad b*). Plin. nat. 25, 10 inventa ... ratio est -ans horas ... solis lunaeque defectuum (*fusius de eadem re* Avg. conf. 5, 3, 4). 28, 81 cum haec *Elephantis* fecunditatem fieri isdem modis (*sc. medicamentis*) quibus sterilitatem illa *Lais* -ret. Avg. civ. 5, 1 p. 191, 33 D. ad ea -anda, quae in siderum positione reperire se putant *mathematici* (*de eisdem*: 5, 5 p. 196, 14 -ant aegritudines). conf. 11, 18, 24 intueor auroram; oriturum solem -o

[Scotti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

eqs. doctr. christ. 2, 25, 38 saltante pantomimo praeco -ret (pron- *var. l.*) populo . . ., quid saltator vellet intellegi. BOETH. herm. sec. 3,9 p. 228, 4. 230, 2. *al.* Ⓘⓘ *nuntiis perlatis*: BELL. Afr. 92, 2 legatos . . . Caesar domum iubet antecedere ac suum adventum -are ([pron- *var. l.*]. IVST. 20, 5, 12 *cum Suniatus* Dionysio a. exercitus et segnitiam ducis familiariter -asset. *cf.* NEP. Eum. 9, 4 *simulata castra* suspicionem iniciant hostibus . . . de eorum adventu esse -tum). Ⓘⓘⓘ *praeceptis de re facienda datis* (*cf. p. 740, 45 nec non 738, 81*): DICT. 5, 11 *Graeci* equum . . . ad muros movent -to Troianis, uti cum religione susciperent. CLAVD. DON. Aen. 11, 15 p. 408, 10 *Aeneas* dixit gesta et agenda -at.

β actionibus vel signis quibusdam (*subi. sunt saepe ipsa signa; homo l. 39, dei l. 15. 36. 42, lapis l. 37*): Ⓘ *somniis, visionibus* (*v. etiam l. 36*): SEN. contr. 7, 7, 15 praesagiis . . . et insomniis hanc fortunam -antibus (-tus, -tis *var. ll.*). CYPR. epist. 57,5 p. 655, 9 hostis nobis imminere -atur et ostenditur (*antea*: per visiones. *cf.* p. 656, 3 *deus* futuram -at pugnam). IVST. 1, 4, 3 cuius *nepotis* magnitudo -etur, *sc. somnio Astyagis*. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 67 visionem *pincernae* (*gen. 40, 9 sqq.*) . . . indulgentiam . . . -antem ([*gr. προμηνύουσαν*]. 2, 80 [*gr. προδηλοῦσι*]). 2, 85 *quae vidisti, Pharao,* famem Aegypto . . . -ant (*gr. προκαταγγέλλουσιν ut* 2, 218). 2, 86 experimenta -tarum rerum (*gr. κατηγγελμένων*). Ⓘⓘ *signis naturalibus, prognosticis*: PLIN. nat. 2, 196 *postes* crepitu . . . -ant (*sc. terrae motum*; pron- *var. l.*). 16, 223 *iuglandis lignum* frangi se -at crepitu (*cf. Theophr. hist. plant. 5, 6, 1 ὥστε προαισθάνεσθαι*). 18, 339 aquilonem -at terra siccescens repente. 18, 365 vasa . . . sudorem repositoriis relinquentia diras tempestates -ant. CYPR. mortal. 25 *si* tempestas . . . -ret futura naufragia. ZENO 2, 43, 2 *in zodiaco leonem* sequitur virgo -ans libram. AVIEN. Arat. 1532 *lunae species quaedam* subitos -at euros. HIPPOCR. progn. 6 *sudores quidam* mortem -ant (*gr. σημαίνουσιν*). Ⓘⓘⓘ *quibuslibet rebus*: SEN. epist. 13, 12 apparentibus signis, quae mali aliquid -ent. PRISCILL. tract. 3, 71 animalium viscera futura -are confirmant *gentiles*. AMM. 18, 7, 7 (*de gestis ducis ominosis*) tristia futuros -ant⟨ia⟩ motus (pron- *trad.*). CLAVD. DON. Aen. 2, 175 p. 173, 12 *Palladium motum est,* cum pernicies aliqua -batur. ANON. de mach. bell. 3 *futurorum nummorum* formas . . . pictura -ante subieci. AVG. civ. 2, 24 p. 89, 13 D. haec illi dii . . . non extis, non auguriis, non . . . somnio vel vaticinio -bant. DAMIG. lapid. 2 *heliotropius lapis* vaticinatur et -at futura per fluvios perennes et vocaliter per carmina. SACR. Leon. 239 *Iohannes in utero* unigenitum dei praescia exultatione -ans (*cf.* 254). APRING. in apoc. 20, 9—10 qui in iudicium adventus eius *Antichristi* male credendo -ant. CASSIOD. Ios. antiq. 3, 216 per duodecim . . . lapides, quos supra pectus pontifex . . . portat, victoriam pugnaturis deus -bat.

b *vaticinatione, prophetia* (*v. etiam l. 37. p. 738, 78. afferimus pauca selecta omissis minus definitis, quae vel huc vel ad c spectare possunt, cf. p. 740, 26*): *α -ant dei, daemones, angeli sim.*: Ⓘ *paganorum*: TERT. nat. 2, 17, 9 *Apollo* timebat . . . verum . . . -are *Croeso*. SERV. Aen. 3, 252 *Harpyiae* Troianis famem . . . -antes (*sim.* SERV. auct. Aen. 3, 218). CLAVD. DON. Aen. 3,360 p. 316,28 quod eius *Heleni* ore . . . numina -are voluissent. AVG. civ. 8,26 p. 364, 7 D. Hermes . . . quasi futura -ando deplorans ait *eqs. al.* Ⓘⓘ *Iudaeorum vel Christianorum*: TERT. adv. Marc. 5, 15 p. 629, 1 ut et futura -et et occulta cordis revelet. praescr. 44 l. 21 (*loq. Christus*) -veram plane futuros fallaciae magistros (*v. Matth. 24, 5*). ITALA act. 3, 18 (cod. d *al.* = VVLG.) -vit per os omnium prophetarum pati Christum (cod. g ante -verat, *gr. προκατήγγειλεν. cf.* IREN. 4, 21, 3 per . . . prophetas [CYPR. epist. 63,8 p. 706, 10. *al.*]. AVG. in psalm. 134, 20 l. 22 prophetice. CHROMAT. in Matth. 28, 7, 7 E.-L. per Esaiam). I Petr. 1, 11 (cod. q, *sim.* VVLG.) *spiritus Christi per prophetas* -vit in Christo passiones *eqs.* (*gr. προμαρτυρόμενον*). AVG. catech. rud. 24, 1 de illa *vite* prophetatum et ab ipso domino -tum erat (*sc. Ioh. 15, 1 sq.*). civ. 16, 24 p. 164, 11 D. in verbis -antis dei. serm. 11, 2 l. 54 quod . . . angelus . . . -verit *viduae* Heliam . . . esse venturum. *et saepius.*

β -ant sacrae scripturae vel homines (*maxime prophetae vet. test. vel apostoli; alii* TERT. carn., HIER.): TERT. carn. 2 l. 17 si prophetes es, *Marcion,* -a aliquid. adv. Hermog. 1, 1 *haereses* futurae veritatis . . . regula -bantur (*sc. I Cor. 11, 19. sim.* praescr. 1 l. 6. 4 l. 3. *al.*). adv. Marc. 5, 8 p. 600, 20 prophetas . . ., qui . . . futura -rint (AVG. civ. 12, 11 p. 528, 15 D. *al.*). ITALA act. 7, 52 (cod. d, *sim.* VVLG.) qui -verunt de adventu iusti (*gr. προκαταγγείλαντας, cod. e al.* adnuntiabant. *cf.* IREN. 1, 27, 2 ex propheticis *libris* . . . -antibus adventum domini [3, 10, 1 HIL. in Matth. 17, 4. *et saepius*]). IREN. 4, 10, 1 scripturae . . . -antes salutem. CYPR. epist. 63, 5 calicem domini . . . prophetica voce -at *Salomon* (*v. prov. 9, 5*). 73, 25 *Iohannes baptista dominum* verbis -vit. HIL. in Matth. 7, 2 ut -tus in lege . . . cernatur (*sc. Christus ut*: 14, 7. RVFIN. Adamant. 2, 13 qui a prophetis -tus fuerat. [*gr. τὸν κηρυσσόμενον*]. *sim. saepius*). HIER. chron. a. Abr. 2084 Iosephus . . . Vespasiano -at de morte Neronis. *et saepe.*

γ non indicatur, a quo -etur: TERT. apol. 20, 2 quicquid agitur, -batur; quicquid videtur, audiebatur. adv. Marc. 5, 17 p. 633, 17 *Iudaeis* Christus -batur ab initio. IREN. 4, 34, 1 cum . . . venit rex, . . . -to gaudio adimpleti sunt. CYPR. unit. eccl. 17 -tae rei veritate. AVG. civ. 10, 32 p. 459, 6 D. partim cum haec futura -antur, partim cum facta nuntiantur. 18, 32 p. 300, 25 *Christus* antequam huc veniret, -tus est, et postea quam hinc reversus est, adnuntiatus est. *al.* *p. p. p.* *neutr. plur.* -ta *pro subst.*: AVG. civ. 15, 9 p. 75, 31 D. impleri . . . -ta conspicimus. in psalm. 113, serm. 1, 4 l. 23 cogimur etiam illa non de futuro -ta, sed de praeterito commemorata intellegere.

c *praefiguratione* (*pauca certiora, v. quae ad b monuimus*): *α in structura passiva*: IREN. 4, 22, 2 quemadmodum . . . in primis (*sc. in patriarchis*) nos praefigurabamur ⌊et -bamur⌋ (*om. pars codd.*), sic rursus in nobis illi deformantur. 4, 25, 3 oportebat . . . quaedam . . . -ari paternaliter a patribus, quaedam autem praefigurari legaliter a prophetis (*locus ab interprete aut librariis turbatus videtur*). AVG. bapt. 3, 19, 27 p. 222, 10 in illis *sacramentis* . . . -batur *Christus* (*cf.* catech. rud. 19, 8 diluvii sacramento . . . futura ecclesia [epist. 138, 8 s. -ari Christum]). adv. Don. 4, 6 p. 103, 27 parabolis et figuris ecclesia -ta est . . . bonos et malos simul habitura (*cf.* in psalm. 39, 12 in figuris). *al. apud eundem.* SVLP. SEV. chron. 1, 8, 1 duos in his *gemellis luctantibus* (*gen. 25, 23*) populos -ari. MVTIAN. Chrysost. hom. 16, 2 p. 341/2 (*ad exod. 24, 8*) *sanguis* pretiosus . . . illo schemate -batur (*gr. p. 124 τύπος τις . . . ἐγίνετο*). *al.* *β in structura activa* (*subi. est typus praeter l. 19. 20 sq.*): FILASTR. 107, 7 (*ad gen. 4, 24*) quo *mysterio* . . . unius *populi* impietatem, alterius iniquitatem . . . scripturam -asse. AVG. catech. rud. 19, 9 sanctorum liberationem ligni mysterio -vit (*-at deus ut*: in psalm. 134, 21 quae tunc -asti figurando). civ. 16, 43 p. 194, 26 D. *ovis paschalis* typus Christi est -ans eum per victimam passionis . . . transiturum ad patrem. 17, 8 p. 225, 10 *Salomonis* persona per umbram futuri -bat . . . Christum. in psalm. 50, 21 sacrificia figurata -antia unum salutare sacrificium. serm. 26, 11 Heliseum . . . agendo -antem, non solum loquendo. *al. apud eundem.* ISID. alleg. 86 Samuel . . . novi sacerdotii successionem . . . -vit. *usu deflexo pro obi. est ipsa figura* (*cf. p. 640, 63 sqq. 734, 33 sqq.*): ISID. alleg. 91 Salomon Christi -at figuram.

2 *respiciuntur iam exsistentia, sed nondum visibilia vel manifesta, nondum ad effectum perducta, quam ob rem quasi futura sunt ei, cui nuntiantur*: **a** *signis variis*: SEN. epist. 103, 2 -at fumus incendium. PLIN. nat. 36, 83 *Pharum* ignes ostendere ad -anda vada portusque introitum (*inde Isid. orig. 15, 2, 37, ubi* pronuntianda). SIL. 9, 423 *Hannibal* fervidus acrem . . . clipei tonitru -at iram. TERT. cult. fem. 2,12 l. 24 meos mores meus habitus -at (pron- *var. l.*). AMBR. Noe 7, 19 *anfractibus auris* sonitus . . . retardatur, ut -tus potius mulceat quam improvisus interna concutiat. **b** *verbis enuntiatis*: IVL. VAL. 1, 1 (*e codd. epit.*) si qui *hostes* adesse -bantur *regi*. IVST. 20, 5, 12 segnitiam ducis (*v. p. 739, 5*). HIL. trin. 10, 56 (*ad Ioh. 11, 14*) *cum Lazari* mortem . . . absens -asset *Christus* (pron- *var. l.; in eadem re* CHROMAT. serm. 27, 3 L.). AVG. in euang. Ioh. 16, 3 l. 41 *regulus, cuius filium Christus sanavit* (*Ioh. 4, 47 sqq.*), comparavit horam nuntiantium, *sc. servorum,* horae -antis, *sc. Christi.* *accedit color docendi vel monendi* (*cf. p. 739, 7*): ITALA Ezech. 33, 9 (Aug. serm. 46, 20) si -veris facinoroso viam eius, ut avertatur ab ea (*gr. προαπαγγείλῃς, Vulg.* adnuntiante te ad impium, ut *eqs.*).

B *usu deflexo spectat ad ordinem narrationis, verborum*: CLAVD. DON. Aen. 9, 705 p. 277, 7 -vit descriptionis aliquam partem. 10,505 p. 357, 3 haec proponendo -bat poeta evasurum fuisse Turnum, si *eqs.* 11, 225 p. 439, 22 *vocabulum* 'ecce' inopinatum -at malum. *p. p. p.* -tus *pro adi., i. q. praedictus*: PRISC. gramm. II 492, 19 secundum -tam regulam. CASSIOD. var. 7, 10, 2 districtio -ta (pron-, praedicta *var. ll.*).

II *vi praeverbii deflexa fere i.q. pronuntiare, praedicare* (*falso vel dub. trad.* LIV. 21, 45, 4 ARNOB. nat. 7, 41 p. 396, 13 M.; *de* FAVST. REI. grat. 2, 3 p. 63, 17 *v. Elg, Eranos 42, 1944, 25; ceterum cf. p. 738, 54 sqq.*): LVCIF. Athan. 2, 11 l. 55 D. *cum sectam Arrii* magis dixisti esse catholicam, -vimus te Antichristi fuisse praecursorem. PATRIC. conf. 34 quos ante dominus . . . praedixerat -turos euangelium suum. CASSIOD. Ios. antiq. 1, 155 *Abraham* primus . . . praesumpsit -are deum creatorem unum esse (*gr. ἀποφήνασθαι*).

appendicula syntactica: **1** *structurae indicantes id quod -atur*: **a** *nominales*: *α acc.*: CIC. div. 1, 12 BELL. Afr. 92, 2 SEN. contr. 7, 7, 15. *et passim, quatenus ad argumenta spectat; -antur ipsa verba, signa maxime* ISID. *l. 29 et* VICTORIN. POETOV. in apoc. 4, 4 p. 52, 2 prophetiae verbo per Esaiam -to (4, 7 p. 58, 4). 4, 5 p. 54, 13 testimonia -ta. *β praepos.*: de: *p. 739, 7. 69. 77. al.* (*iuxta acc. obi. e. g.* DIDASC. apost. 42, 16. *al.*). in: *c. acc. p. 739, 40* (*cf. p. 560, 2 sqq.*).

b *verbales*: *α acc. c. inf.*: *praes.*: PLIN. nat. 16, 223 frangi se -at *lignum*. 28, 81 TERT. orat. 1 p. 180, 19 ITALA act. 3, 18 (cod. d *al.* = VVLG.). CYPR. mortal. 2. *et saepius.* *fut.* (*saepe deficiente copula*): TERT. praescr. 29 l. 15 futuras haereses cavendas (36 l. 23. 44 l. 21). CYPR. epist. 58, 3 confessurum se. AVG. perf. iust. 19, 42. *al.* *perf.: l. 59* (*cf. l. 50*) *β nom. c. inf.: fut.* (*sc. deficiente copula, nisi est partic. praedic.*): TERT. apol. 21, 7 qui . . . venturus a deo -batur (AVG. catech. rud. 3, 8. *al.*). adv. Hermog. 1, 1 quae *haereses* futurae . . . -bantur (CYPR. epist. 67, 7 AVG. adv. Don. 10, 13. *al.*). AVG. in psalm. 64, 5. *al.* *praes.*: CYPR. epist. 57, 5 p. 655, 9 *hostis* imminere -atur. IVL. VAL. 1, 1 (*ex epit.*) adesse. *gerund.*: AVG. civ. 17, 8 p. 226, 8 D. qui . . . -tus est suscitandus. *γ enunt. secund.* (*cf. l. 46 nec non p. 739, 9*): ITALA Gal. 3, 8 (Iren. 4, 21, 1) -vit Abrahae, quoniam benedicentur in eo omnes gentes ([Cypr. epist. 63, 4

[Scotti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quia. *eadem coniunctione, sed sequente orat. recta* Iren. 5, 32, 2]. Iren. 4, 20, 4. 4, 26, 1). Cypr. epist. 63, 8 -vit ... deus, quod ... redundarent (Chromat. in Matth. 8 E.-L. [*iuxta* hoc]. *c. indic.*: Orig. in Matth. ser. 86 p. 200, 8 [*nisi pron. relat.*]. Pass. Matth. 17). Avg. doctr. christ. 2, 25, 38 quid saltator vellet intellegi (*item interrog.*: in psalm. 108, 8. *al.*). **δ** *oratio recta: non nisi adminiculis intercedentibus, e. g.* Cypr. Fort. 11 p. 334, 15 praemonet et -at dicens: '...' (Avg. in psalm. 7, 7. *sim. al.*). unit. eccl. 16 -ante ... et praemonente spiritu sancto: '...' inquit *eqs. v. etiam l. 1.*

2 *obi. omisso vel absolute adhibetur* (*notabiliora*): Plin. nat. 2, 196 -ant *postes*. Iren. 3, 11, 4 -vit similiter sicut alii. Anon. de mach. bell. 3 pictura -ante (*item part. praes.*: Avg. civ. 16, 24 p. 164, 11 D. *al.; singulariter accedit dat.* [*cf. infra l. 58*]: Avg. serm. coll. Morin p. 663, 4 testem vocem angeli venturo Christo -antem ... audierunt *discipuli* [*v. act. 1, 10 sq.*]). *al.*

part. praes. praenuntiāns, -antis *pro subst. masc. p. 740, 44 et* Avg. in euang. Ioh. 16, 3 l. 41 serm. 22, 1 l. 19. 42. *al.*

p. p. p. praenuntiātus, -a, -um *fere pro adi. p. 739, 20. 81. 740, 52, pro subst. neutr. p. 740, 1* (*cf. p. 739, 9*).

deriv.: praenuntiatio, praenuntiativus, praenuntiator (-trix), praenuntius.

praenuntius, -a, -um *adi. vel subst.* (*v. infra ad I*). *retrograde a* praenuntiare (*cf.* nuntius). *legitur inde a* Cic., Q. Cic., Lvcr.; *non invenimus apud* Avg., *quamvis idem frequentet* praenuntiare *eiusque derivata.* [*falsa var. l. pro* pronuntiatio Tert. anim. 35, 5.]

I *i. qui (quod) praenuntiat* (*evanescente vi praeverbii l. 69 et hic illic sub B; accedit* quasi *57. p. 742, 12*). *passim cum gen. rei adnuntiatae (gen. personae l. 68. 78. 84); sine gen.* Ov. met. 15, 670. Val. Max. *l. 51.* Plin. nat. 2, 181 Sil. 16, 79 Plin. paneg. 61, 7. *al.; cum dat. commodi l. 58* (*cf. supra l. 14*). *subst. et adi. infra non distinximus; ponitur enim pro subst. (certiora): masc. l. 77 sqq. 84. p. 742, 4. al., fem. l. 39. 57. 59 sq. al., neutr. l. 44 sqq. (v. etiam sub II); pro adi. (pauca certiora): l. 49. 66. p. 742, 4. 16. 18. saepe tamen iuxta subst. vel pron. legitur, ut vix diiudices, utrum adi. an subst. appositive positum intellegas.*

A *de animantibus vel rebus, qui (quae) nuntiant futura*: **1** *actionibus, signis quibusdam* (*praefiguratione maxime* Greg. M. *sub a*): **a** *signa sunt (vel dant) res vel eventus naturales nec non animalia*: Cic. Arat. 66 Aurora ..., clari -a Solis (Comment. Lucan. 8, 779 -a est lucis a.). nat. deor. 2, 14 *cometae*, quae nuper ... fuerunt calamitatum -ae. Q. Cic. carm. frg. 3 cornua ..., florum -a, Tauri (*item de sidere*: Ov. trist. 3, 5, 55 Solis -us ... Lucifer). Ov. fast. 2, 767 lucis -us ales (*sc. gallus, cf.* Isid. nat. 2, 3 gallos lucis -os [*item* orig. 5, 31, 11]). 2, 853 veris -a venit hirundo. Sen. nat. 2, 27, 2 eiusmodi tonitrua -a imbris sunt. Plin. nat. 2, 97 *terribilia in caelo* ingentium malorum fuere -a. 2, 200 numquam urbs Roma tremuit, ut non futuri eventus alicuius id -um esset. **b** *cetera exempla*: Cic. Mur. 44 non placet mihi inquisitio candidati *in competitores*, -a repulsae (pron- *trad.*). Ov. met. 15, 670 in serpente deus *Aesculapius* -a sibila misit. fast. 6, 207 (*de ritu fetialium*) hasta ..., belli -a. Val. Max. 1, 7 ext. 5 *Cyri* ortus ... Astyages duo ⌊-a somnia⌋ frustra discutere temptavit (⌊ ⌋ -os somnii *trad., tuetur Kempf*). Sen. dial. 5, 10, 2 *ut* tempestatis ac pluviae ante ipsas notae veniunt, ita ... procellarum animos vexantium sunt quaedam -a. Tac. ann. 14, 2, 1 lasciva oscula et -as flagitii[s], *sc. incestus*, blanditias. 15, 23, 4 -am imminentis caedis contumeliam. Apvl. apol. 50, 5 comitialis morbi -a strangulatione *in somno affici*. Ivst. 23, 4, 3 *Hieronis* futurae maiestatis ipsa infantis educatio quasi -a fuit. Hil. in psalm. 54, 13 non enim gentes verbum carnem factum -a sibi lege dicerunt (Ambr. epist. 77, 8 lex caritatis -a est. in Luc. 2, 68 lex ecclesiae -a et gratiae, *sc. -a*, paenitentia est). Greg. M. in euang. 29, 6 ascensionis ... suae dominus -os et testes habuit, *sc. Enoch et Eliam.* moral. 2, 22 -a tribulationis est laetitia satietatis.

2 *verbis enuntiatis, scriptis*: **a** *vario modo*: Verg. Aen. 11, 139 Fama volans, tanti -a luctus, ... moenia replet ([*nisi ad B 1; cf. p. 742, 9*]. Ov. met. 15, 3 -a veri). Ov. met. 3, 191 *Diana* addidit haec cladis (*i. metamorphoseos Actaeonis*) -a verba futurae. Symm. epist. 5, 11 te brevi adfore scripta -a spoponderunt (*cf.* 7, 79 -as ... litteras misi). Ambr. Ioseph 14, 84 *Iudam* sui venturus Iudaeorum populus -um mittit (*v. gen. 46, 28*). Clavd. carm. min. 53, 42 superos -a convocat Iris. Arator act. 1, 587 -a palmae vox (*sc. nomen Stephani*) cecinit, quod causa dedit (*sc. coronam martyrii*). **b** *prophetando* (*v. etiam l. 58 sq.*): **α** *de variis animantibus* (*de voce* Ivvenc.): Plin. epist. 7, 27, 2 *mulier Curtio apparens* Africam se, futurorum -am, dixit. Ivvenc. 1, 275 -a vatis vox. Ambr. fid. 5, 13, 167 *archangeli* ad Mariam adventus dominici -i mittebantur. Prvd. cath. 7, 102 poenae imminentis iret ut -us *Ionas*. **β** *de Iohanne baptista, sc. praecone et praecursore Christi*: Ambr. fid. 4, 1, 4 dubitavit in eo *Christo* ipse -us. in Luc. 1, 16 -us Christi (2, 68. 2, 69 [*inde* Max. Tavr. serm. 88, 3 M.]. 2, 75 [*nisi neutr. de ipsa prophetia*]. virg. 3, 5, 25). 1, 38 qui -us natus et -us mortuus est. 2, 73 Iohannes, verbi -us.

B *de animantibus vel rebus, quae adnuntiant iam exsistentia*: **1** *eo quod aliis praecurrunt, antecedunt* (*fere praeconis more; de exploratore* Sil.; *notione nuntiandi minus manifesta* Lvcr., Firm.; *ceterum cf. A 2 bβ*): Lvcr. 5, 737 it ver et Venus, et Veneris -us ante pennatus graditur (*sc. Amor*). Sil. 16, 79 celerare gradum ... Hasdrubalem ... -us affert explorator eques. Plin. epist. 6, 16, 18 flammae flammarumque -us odor sulpuris alios in fugam vertunt. paneg. 61, 7 sollemnis ille lictorum et -us clamor. Firm. math. 3, 11, 2 duces aut -os aut satellites imperatorum. Ambr. spir. 3, 11, 74 (*ad Ioh. 20, 17 sq.*) *Maria Magdalene* -a resurrectionis ad apostolos destinatur. Prvd. c. Symm. 2, 575 nullane ... Tritonia noctua Carrhis advolitans praesto esse deam -a Crasso prodidit? Coripp. Iust. 1, 44 (*Pietas Iustino somnianti*) gestorum ... tibi felix -a veni. 1, 301 *Iustino Iustiniano succedente* Fama ... multiplicat ... suas felix -a linguas (*cf. p. 741, 64*). **2** *alio modo*: Plin. nat. 2, 181 -os (-nuntiatio *al. var. l.*) ignes ... accensos *in speculis propter piratas* (Heges. 4, 27 p. 285, 7 *Phari* adoletur ignis quasi terrae -us et index faucium portuensium *eqs.*). Clavd. Don. Aen. 11, 30 p. 462, 27 *olivae rami* quasi -i monstrantur, ut adhuc tacente legatione quid velit ... praenosci possit. Clavd. carm. min. app. 21, 3 dant tibi *Christo* Chaldaei -a munera reges: myrrham homo, rex aurum, suscipe tura deus. Cypr. Gall. gen. 881 *Iacobus fratrem simulans non* occuluit penitus -a corda *Isaac.*

? **II** *neutr. pro subst. i. q. actio praenuntiandi vel res praenuntiata* (*cf.* internuntium *vol. VII 1, 2235, 26. huc fort. p. 741, 79*): Carm. de fig. 141 -a vatum (denuntia natum *trad., em. Halm*). *de* Damig. lapid. 11 *v. p. 737, 69.* *Scotti.*

praeobdūr- *v.* praeobtur-.

praeobeo, -īre. *a* prae *et* obire. *i. q. antea obire* (*sc. mortem*): Novell. Iust. 2, 3 pr. p. 14, 19 quos *filios* matres ... viderunt -untes (*gr. προαπελθόντας*). *non huc pertinet* Gloss. devaricat: praeobet (*legendum esse* divaricat: praebet [*notione supra p. 387, 64 sqq. illustrata*] *vidit Persson, Eranos 14, 1914, 110 sq.*).

praeobtūrātio, -ōnis *f.* *a* praeobturare. *scripturam* -du- *exhibet* Chiron (*v. indicem ed.*). *i. q. status praeobturatus, obturatio* (*vi praeverbii evanida; de morbo quodam intestinorum*): Chiron 395 si quod iumentum emfraxin tenuerit, quod latine -o dicitur (*inde restituendum videtur* Veg. mulom. 1, 40, 3 [praeoccupatio *trad., cf. vol. IX 2, 302, 20*]). 399 de -es; si quod iumentum praeobturatum factum fuerit *eqs.* (*titulorum laterculus 299 bis exhibet* de obturatione).

praeobtūro, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* obturare. *scribitur in codd. fere* -du- *excepto fortasse* Veg. *i. q. (ante) obturare (vi praeverbii locali haud prorsus perspicua): meatus*: Vitr. 10, 7, 1 *asses* -antes foramina narium (*sc. in machina Ctesibii* [*cf. 10, 8, 4 asses* obturantes f.]. *in corpore humano*: Vindic. epit. alt. 35 -ti⟨s⟩ foraminibus aditus spiritui non dare). Chiron 267 venis -tis (preobduracio *cod.*) distentio sequitur (*cf. Veg. mulom. 2, 8, 2* meatu intercluso). iumentum (*sc. cuius occluduntur meatus*): Chiron 399 (*v. sub* praeobturatio). halitum (*sc. qui impeditur*): Chiron 525 venae tensae erunt, h. -atur (*inde* Veg. mulom. 2, 29 -bitur h. [aditus, auditus *var. ll.*]).

deriv.: praeobturatio.

? **1. praeoccīdo,** -ere. *a* prae *et* 1. occidere, *si recte trad.* [*vix huc l. 55.*] *i. q. ante occidere* (*sc. a fronte caedere*): Don. Ter. Ad. 559, 2 'usque occidit' pro: vehementer cecidit; nam occidere et -ere ad caedem referebantur apud veteres (praecidere *Wessner coll. Plaut. Cas. 404* praecide os [*trad.*, percide os *Turnebus*]).

2. praeoccido, -ere. *a* prae *et* 2. occidere. *i. q. antea occidere, προδύεσθαι* (*de sideribus*): Plin. nat. 18, 285 Canis occidit, ... cui -ere Caniculam necesse sit (*trahebant olim quidam ad* 1. praeoccido, *vix recte, v. Le Bonniec 1972 ad l.*). *Bk.*

ˣpraeoccupātio, -ōnis *f.* *a* praeoccupare. [*vix recte trad.* Veg. mulom. 1, 40, 3, *v.* praeobturatio.]

i. q. actio praeoccupandi vel status eius, qui praeoccupatur: **1** *generatim praeoccupatur: locus ad pugnandum aptus*: Nep. Eum. 3, 6 effecit ... illud locorum -e, ut equitatu ... dimicaret. *animus hominum*: Avg. epist. 138, 20 quos ... -o diuturni erroris ab intellegendo impedit (nupt. et concup. 2, 23, 38 p. 292, 2 Rvstic. Conc.ˢ I 4 p. 58, 38). c. mend. 9, 22 p. 497, 20 -es ... sunt istae, in quibus delinquitur *eqs.* (*ad Gal. 6, 1, v. p. 745, 26*). pecc. mer. 2, 2, 2 de hominis vita sine ulla subreptione vel -e peccati. Favst. Aug. c. Faust. 15, 1 p. 415, 24 Iudaei ex -e Moyseos testamento vetere satiati respuerunt novum (*syn.* praeventione).

2 *speciatim in arte gramm. et rhet.*: Avg. quaest. hept. 2, 103 per prolepsin, hoc est per -em, anticipat scriptura, quod postea factum est (*item in explicatione*: 7, 42. Pomp. gramm. V 301, 2 rei futurae [301, 9]. Cassiod. in psalm. 19, 2. 27, 6. 60, 3 futurorum. Gloss.ᴸ V Abba pro 47 p.: praesum⟨p⟩tio, -o, cum antea fit, quod postea debuit. *al.*). Cassiod. in psalm. 50, 5 haec figura dicitur procatalepsis, id est -o.

ˣpraeoccupo, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* occupare. *scribitur in codd. hic illic* -ocu- *e. g.* Vvlg. Gal. 6, 1 (*cod. P*), *v. etiam p. 743, 49.* Not. Tir. 30, 36 -at. *de mensura*: praeoc- *per synizesin* Plavt. Most. 1061 (*troch. sept.*), *cf. fortasse p. 743, 49.* Gloss. II 424, 33 *προφθάνω*: -o, antecipio, antecedo, praevenio, antecello[r], praevertor. Gloss.ᴸ I Ansil. pr 603 sq. -emus: anticipemus. praecedamus. *legitur in versibus apud* Plavt. Most. 1061 *tantum, in prosa orat. inde a* Caes., Bell. Alex., Nep., Liv., Rvt. Lvp., Vell., Sen. *phil. paucisque aliis et saepius inde ab* Itala; *vocem frequentant* Liv. *et* Avg. [*variat in codd. cum* occupare *e. g.* Iren. 2, 11, 2 (*cf. p. 745,*

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

59); *per confusionem praeverbiorum scribitur* pro- *e. g.* Liv. 42, 56, 1 (*V*), Vlp.dig. 43, 24, 7, 2 (*F*); *falsa var. l. pro* praecepit Cic. Phil. 10, 2; *e coni. dub.* Cic. Sest. 12, *v. p. 589, 53.*]

i. q. antea occupare (*distinguitur ab* occupare *l. 67. p. 744, 61. 745, 81, a* capere *p. 744, 59; vis praeverbii evanescit hic illic sub II; accedit* ante *p. 744, 31. 745, 54,* prior *p. 744, 8, ceterum* antequam *vel* priusquam *l. 30. 65. 81. p. 744. 4. 12. 60*): **I** *praevalente respectu praeveniendi, anticipandi sim.* (*praeverbio augetur vis temporalis a verbo simplici non aliena, cf. l. 26, ubi pro syn. ponuntur; inter se distinguuntur l. 67*): **A** *generatim*: **1** *absolute vel obi. supplendo (cf. e. g. p. 744, 28. 745, 38. 45): loco post lacunam dubio*: Plavt. Most. 1061 ⟨. . .⟩ ero simul ⟨. . .⟩; -bo (-to *trad.*) atque anteveniam et foedus feriam (*alii ad IIA trahunt coll. 1094 pro obi. subaudientes* aram, *alii ad l. 26 iungentes* ero . . . -to). *exempla cetera*: Bell. Alex. 4, 1 dissensione orta . . ., cum uterque utrique insidiaretur . . ., -at Arsinoe . . . atque Achillan interficit. Clem. dig. 34, 3, 21, 2 si . . . heres -verit et exegerit debitum. Iren. 1, 25, 4 secundum transmigrationes in corpora oportere in . . . omni actu fieri animas, si non -ans quis in uno adventu omnia agat semel (*in metempsychosi ut ibid. iterum, ubi gr. φθάσασαι*). Avg. civ. 14, 26 p. 54, 22 D. *Adam et Eva* -ante peccato exilium de paradiso ante meruerunt, quam *eqs.* mor. Manich. 2, 16, 50 *animas liberare* -ando. Oros. hist. 5, 14, 6 qui . . . -antibus Romanis peragendae tunc mortis suae copiam non habuerunt.

2 *cum obi. acc.* (*suppl. ex enunt. relat. l. 37*): **a** *-antur animantes* (*dei facies l. 31, hominis sensus per prosopopoeiam l. 47*): **α** *a praecaventibus, impedientibus sim.*: Liv. 24, 38, 5 nec -ti spem ullam nec occupantes periculi quicquam habebitis; qui prior strinxerit ferrum, eius victoria erit (*nisi ad IIB1*). Vlp. dig. 43, 24, 7, 2 cum is, qui opus novum nuntiat, non possit videri celatus et -tus (proo- *F*), antequam controversiam faceret. Itala psalm. 94, 2 (Veron., *sim.* Vvlg. *al.*) -emus faciem eius *domini* in confessionem (*gr. προφθάσωμεν, Sangerm. al.* praeveniamus. *explicat* Cassiod. *ad l.* -are est ante aliquid facere, quam ille videri possit qui creditur advenire; . . . *praecipitur* ut ante iudicialem adventum debeamus nostra facinora confiteri [*sim. Aug. ad l.*]. *ad eos, qui alios tardiores praecedunt, refert* Vereg. in cant. 4, 24 l. 51 sqq. D. [*cf. p. 745, 41*]). sap. 6, 14 (Aug. mor. eccl. 1, 32, *sim.* Vvlg.) *sapientia* -at, qui se concupiscunt, ut illis se ostendat (*gr. φθάνει*). I Macc. 6, 27 (rec. B) si non -veris eos velocius, maiora horum facient (*gr. προκαταλάβῃ, rec. L* praeveneritis, *sim. Vulg.*). 10, 23 (rec. L = Vvlg.) -vit nos Alexander adprehendere amicitiam Iudaeorum (*gr. προέφθακεν ἡμᾶς . . . τοῦ φιλίαν καταλαβέσθαι,* rec. B ut consequeretur). Don. Ter. Hec. 771, 4 senem iratum -vit dicendo '. . .', ne confligeret *eqs.* (*cf.* Vita Anton. 20 p. 35, 18 -vit nos dominus, *ne peregrinemur, . . .* dicens: '. . .' [*Luc. 17, 21. gr. φθάσας . . . εἶπεν*]). Serv. auct. Aen. 5, 118. Avg. in psalm. 103, serm. 3, 10 l. 48 ut -es petiturum *mendicum* (*cf. ibid. l. 33* praeveni *nec non l. 61 infra*). *al. reflexive*: Gild. Brit. 1 chron. III p. 27, 9 -bant . . . se mutuo talibus obiectionibus, . . . veluti condebitores, sensus mei. **β** *ab eis, qui morte praecedunt*: CIL X 2872, 11 *filii patrem* non merentem ⌊-verunt⌋ (*Mommsen,* procup-*lapis, qui periit; cf. p. 742, 77*).

b *-antur res* (*cf. l. 25*): **α** *quae impediuntur* (*sc. ne fiant, ne effectum habeant*): Liv. 24, 7, 7 *interfectores regis* Syracusas pergunt ad -anda . . . regiorum . . . consilia. 33, 32, 10 *libertatis recuperatae* gaudium -verat omnium aliarum sensum voluptatium. Sen. epist. 18, 11 tela fortunae. Itala psalm. 76, 5 (Sangerm.) -verunt custodias omnes inimici mei (*gr. cod. Vat. προκατελάβοντο . . . οἱ ἐχθροί* [*ὀφθαλμοί cett.*], *Vulg.* anticipaverunt vigilias oculi mei; *rem explicat Aug. ad loc. 7 l. 22* plus illi *inimici* vigilaverunt ad decipiendum, quam ego ad custodiendum me). Serv. ecl. 3, 98 *lac* (*v. p. 451, 56*). Chiron 497 -are desperatam valetudinem, ut (et *trad.*) nihil eorum animalia patiuntur (*inde* Veg. mulom. 2, 139). Avg. in psalm. 103, serm. 3, 10 l. 26 vocem petituri. Cod. Theod. 4, 22, 2 pr. lite multetur, quam -verit violentia (Interpr.: qui prius rem voluit auferre, quam sperare *eqs.*). Leo M. serm. 31, 2 (*ad Herodem*) quid . . . aliorum facinus -are conaris *Christo occidendo*? Cassiod. hist. 1, 20, 2 malum . . . -are, antequam ad plurimos perveniret (*Sozom. 1, 16, 5 προκαταλαβεῖν*). *al.* **β** *quae mero ordine temporis praeceduntur*: Gaivs dig. 48, 19, 29 -at hic casus *libertatis capitis damnatione amissae* mortem et nonnumquam longum tempus occupat. **γ** *quae vario modo praesumuntur, anticipantur, maturantur* (*cf. structuras sub 3, etiam B2*): Serv. Aen. 11, 18 ('spe praesumite bellum') id est mente -ate. Fvlg. myth. 3, 1 p. 59, 14 Menander . . . ait . . . *προκατέλαβες ὅρασιν* (*frg. 109*) id est: . . . -visti visionem (*si recte huc traximus*). Avg. gen. ad litt. 12, 16 p. 403, 2 quid . . . agimus per corpus, quod non cogitando -verit spiritus?

3 *pro obi. acc. substituuntur structurae verbales* (*indicantes actionem anticipandam, maturandam; impediendam p. 744, 6*): **a** *inf.* (*cf. l. 40. p. 744, 18*): Liv. 4, 30, 3 legem . . . cum ab tribunis parari consules . . . excepissent, ipsi -verunt ferre. Itala Ion. 4, 2 (Lucif. Athan. 2, 33) -veram fugere in Tharsis (*gr. προέφθασα τοῦ φυγεῖν, Tert. adv. Marc. 2, 24* praeveni profugere, Vvlg. -vi, ut fugerem). I Macc. 10, 4 (rec. B) -emus pacem constituere . . ., antequam veniat Alexander (*gr. προφθάσωμεν τοῦ εἰρήνην θεῖναι. rec. L et Vulg.* anticipemus . . . facere). Marc. 14, 8 (cod. a, *sim. al.*) -vit . . . unguere corpus meum in sepulturam (*gr. προέλαβεν μυρίσαι, cod. k* praesumpsit, *Vulg.* praevenit). Hier. vita Malchi 6 l. 122 M. nisi festinus brachio tenere mulierem -assem, ilico fudisset sanguinem (*ad textum v. Jameson, Trans. Am. Phil. Ass. 69, 1938, 414 sq.*). Prisc. Lyd. solut. 10 p. 101, 4 *aliquid* ardens -at saepe, priusquam fumum faciat, cessare (*ex Arist. meteor. 361b19 φθάνει . . . καταχανθέν*). **b** *enunt. secund.* (*sc. fin.; interrog. v. l. 27*): Chiron 497 -are, ne morbus accedat (*ceterum pendet* ne *l. 21. p. 743, 42*, ut nihil *p. 743, 60*). Vvlg. Ion. 4, 2 (*v. sub a; item cum* ut: Avg. serm. 47, 30 l. 952 *lucem omnes possident nec dives* prior -ando, ut videret, oculos pauperis . . . exclusit [*nisi pro obi. 'lucem' suppleas et ad IIA2 referas*]. *cf. p. 743, 37. 41*). *?* **c** *part. praes. act.* (*cf. p. 743, 43*): Prisc. Lyd. solut. 10 p. 101, 2 *sol* -at . . . eam siccans terram, priusquam in coitum fiat cumulatum (*Arist. meteor. 361b17 αὐτὴν τὴν γῆν φθάνει ξηραίνων. sed fortasse contra gr. intellegas* eam *inflationem, ut locus ad p. 743, 51 sqq. pertineat*).

B *speciatim -antur dicenda, scribenda* (*cf.* Gloss. II 418, 18 *προκαταγγέλλω*: a⟨n⟩tecapio, -o, occupo): **1** *praecavendo, praemuniendo* (*sc. -antur argumenta contraria*): Rvt. Lvp. 2, 4 *πρόληψις.* hoc est cum id, quod . . . esse . . . arbitramur contrarium nobis, -amus dicere et cum ratione dissolvere. Avg. mag. 14, 46, 5 omnia, quae contradicere paratus eram, -vit atque dissolvit *oratio tua.* c. Petil. 2, 42, 100 quasi -are voluisti, ne nos ista diceremus.

2 *fere mero respectu temporis -antur*: **a** *quaecumque in ordine narrationis, operis scripti sim. praelibantur vel anticipando praemittuntur*: Serv. Aen. 1 praef. l. 93 *nesciunt quidam* hanc esse artem poeticam, ut . . . nonnumquam futura -emus. 1, 513 'obstipuit': et ad admirationem et ad timorem hic pertinet sermo, quo dicenda (*sc. 1, 514*) -at *poeta.* 3, 17 'fatis iniquis': bene quid sit futurum -at (*sc. Aeneas vel poeta*). 4, 235 -at quasi praescius (*sc. Iuppiter*). 4, 301 '*Dido* bacchatur': . . . uno sermone -vit futuram comparationem *poeta* (*sc. 4, 469 sqq.*). 6, 776 ex persona sua -at *poeta.* Avg. cons. euang. 2, 21, 51 postea factum ante -at *euangelista.* 2, 44, 92 p. 198, 15 hoc -tum in sua narratione praemisisse *euangelistam.* quaest. hept. 7, 10 *id* aut hic (*libro iud.*) per anacephalaeosin dicitur aut illic (*Ios.*) per prolepsin dictum est, id est aut hic recapitulando aut illic -ando. *et saepius apud eundem.* Prisc. rhet. 10, 30 p. 559, 4 quidam non posuerunt descriptionem in praeexercitamentis, quasi -tam . . . in narratione (*Hermog. progym. 10, 50 προειλημμένην*). Primas. in apoc. 9, 20 sq. l. 324 haec -ans ante praemisi. *al.* **b** *confessio maturanda, anticipanda* (*cf. p. 743, 31*): Avg. in psalm. 74, 14 -a confessionem, ne venias ad damnationem, quia tunc confessio sera erit. **c** *verba sim., quae legibus providentur*: Novell. Iust. 22, 2, 1 si . . . nihil testator dixerit . . ., quod non iam positis . . . -tum sit legibus (*gr. προκατείληπται*).

II *praevalente respectu capiendi, prehendendi sim.* (*sc. antequam alii occupent [qui per abl. compar. vel dat. indicantur p. 745, 41; vix conferas l. 61] vel antequam quidlibet fiat, sit; saepe adhibetur p. p. p.* -tus *ita ut significetur status eius qui [quod] possidetur, detinetur, maxime sub B; vis praeverbii temporalis hic illic evanescere videtur, e. g. l. 65. p. 745, 22. 84*): **A** *-antur res* (*partes animantium v. sub B*): **1** *loca, regiones, urbes sim.*: **a** *vi militari* (*cf.* Liv. 42, 56, 1 *sub 2*): Caes. Gall. 7, 26, 5 Galli, ne ab equitatu Romanorum viae -rentur, consilio destiterunt (*cf.* civ. 3, 13, 5 prae[fecto]occupato itinere [Heges. 3, 26, 4; *cf. gr. 3, 538 διαλαμβάνουσι*]). civ. 2, 42, 1 *Curio* colles capere . . . iubet; hos quoque -at *hostis.* 3, 72, 2 -tis castris. Nep. Dat. 7, 2 hic ne intrare posset, saltum . . . -are studuit. Eum. 2, 4 Macedoniam (*cf.* Vell. 2, 69, 2 -tā Asiā). Liv. 22, 28, 12 tumulum. 24, 13, 11 ad -andam Nolam (*item -antur urbes*: 39, 49, 1 Coronen, quam hostes petebant. Itala III reg. 11, 14 [Lucif. reg. apost. 3 l. 8 D.] -vit Damasic civitatem [*gr. προκατελάβετο, aliter Vulg.*]). 35, 27, 16 duae res . . . inopinatae . . .: una -tus quem petebat locus, altera *eqs.* (39, 1, 5 [*antea*: capere]. 42, 47, 2 ante . . . quam exercitus . . . traiceretur. *al.* Veg. mil. 1, 9 ut l. opportuna . . . occupent vel adversariis idem facere volentibus -ent. *al.*). 39, 20, 6 in -tis angustiis. Itala iud. 3, 28 (Lugd.) -verunt transitus Iordanis (12, 5 [Lugd.]. *gr. utroque loco προκατελάβοντο, Vulg.* occupaverunt). *al.* **b** *quolibet modo*: Tert. pall. 5, 4 (*loq. pallium*) nulla rostra -o (*evanidane vi praeverbii, an in malam partem fere cum quadam praesumptione, arrogantia?*). Rvfin. Basil. hom. 1, 6 p. 1731^{D} sedile, quod forte peccator quis -verit, refugere (*Migne gr. 29, 224^{C} προκαταληφθεῖσαν*). Avg. civ. 4, 23 p. 174, 33 D. locum *in Capitolio Iovi destinatum* . . . ab diis aliis . . . -tum (Gloss. III 377, 17 meus locus est, ego -vi [*gr. προκατέλαβον, loco gemino III 70, 46* occupavi]).

2 *alia*: Liv. 4, 48, 8 collegas . . . gratiam omnem ad plebem -asse nec locum in ea relictum sibi (*sc. ceteris tribunis*). 40, 12, 3 omnia, quae reorum antea fuerant auxilia, pater, -vit accusator; . . . meas lacrimas suspectas tibi fecit. 42, 56, 1 praetor . . . sinum Corinthium petens ad -andas (pro- *cod.*) in Boeotia res. Hil. in psalm. 52, 21 Iacob . . . spe -tae benedictionis exultans. Avg. bapt. 5, 16, 21 non -at haereticus baptismum (*contra Cypr. epist. 73, 25* si idcirco haereticus ius baptismi obtinere potuit, quia prior baptizavit, *eqs.*). doctr. christ. 2, 12, 18 qui error tam multos codices -vit, ut vix inveniatur aliter scriptum. 2, 21, 32 *v. supra p. 581, 82.* c. Petil. 2, 77, 172 an ideo arma (*sc. argumentationes*) nostra non erunt, quia vos ea -are conamini? Cod. Iust. 6, 51, 1, 10a *coniuncti heredes* partem coniunctorum sibi heredum quasi suam -ant.

B *-antur animantes vel partes eorum* (*saepe* animus, *sc.* Caes. civ.

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2, 34, 6 Bell. Alex. 63, 2 Liv. 6, 20, 10. *al.* Iren. 2, 11, 2. *al.*; *refl.* se -are Apring. in apoc. 2, 6; *absolute, ni fallimer, l. 45; accedit passim abl. instr. [cf.* in *c. abl. l. 27. 31], adv.* male *l. 73; res occupans ponitur pro subi. e. g. l. 22. 33. 67. 70 al.*): **1** *qui opprimuntur vel deprehenduntur sim.*: **a** *cum respectu infestandi, perdendi, impediendi sim.*: **α** *-ant viri armati, vi utentes sim.* (*adventus ducis* Caes., *deus, sc. in imag.*, Hier.): Caes. civ. 3, 78, 2 *Caesar* timens Domitio, ne adventu Pompei -retur, ad eum *properabat*. Nep. Dion 4, 1 ne cum inter se timerent *Dionysius et Dion*, alteruter alterum -ret. Itala II Macc. 14, 41 (rec. M) *quidam* videns se -ari *a militibus eqs.* (*gr.* περιχατάληπτος γενόμενος, *Vulg.* cum iam comprehenderetur). Lact. inst. 6, 4, 16 -bit . . . adversarius non resistentem. Veg. mil. 3, 18 p. 104, 3 tu instructus . . . adversarium -as *imparatum*. Hier. psalt. sec. Hebr. 35, 3 domine . . ., evagina gladium et -a . . . persequentem me. Oros. hist. 3, 12, 7 Thessalis ex inproviso -tis atque in potestatem redactis. Max. Tavr. serm. 92, 2 M. fit, ut inopinatus -etur populus *ab inimico*. **β** *-ant res variae*: Sen. epist. 50, 7 ad neminem ante bona mens venit quam mala; omnes -ti sumus (*antea*: malitia nos iam tenet. *cf.* 75, 16 -ti sumus, ad virtutem contendimus inter vitia districti). Colvm. 7, 13, 1 *aures canum, ne exulcerentur*, linendae sunt; quod si ulceribus iam -tae fuerint *eqs.* Itala Esth. 6, 13 (Complut.) ex quo loqueris de Iudaeis malum, semper -at te malum (*gr. rec. L* προσπορεύεταί σοι τὰ κακά). psalm. 17, 6 (cod. 304 = Vvlg.) -verunt me laquei mortis (*Veron., Psalt. Rom.* praevenerunt, *gr.* προέφθασαν. *cf.* Vvlg. sap. 4, 7 iustus . . . si morte -tus fuerit [*gr.* ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, *Paul. Nol. epist. 13, 5* praeventus]). Gal. 6, 1 (cod. d *al.* = Vvlg.) si -tus fuerit homo in aliquo delicto (*gr.* προλημφθῇ. *interpretantur e. g.* Ambrosiast. *ad l.* qui forte a peccato circumventus fuisset. Avg. quaest. hept. 3, 20 p. 249, 18 *-tum* inprudenter lapsum esse. *hinc pendere videtur e. g.* Avg. pecc. mer. 2, 2, 2 cum fallit et -at nescientes *temptatio*). Ps. Philo antiq. 40, 3 (*loq. filia Iepthae*) in oratione *voti sui* -tus est pater meus. Chiron 426 si quod iumentum coleribus ⟨humidis⟩ -tum fuerit. Avg. in psalm. 86, 9 l. 50 *quidam ieiunant*, ne ventrem -ent vilia et non possit admittere pretiosa. Cael. Avr. chron. 1, 4, 105 *febris* accessione imminente corpora -ta. *al.*

b *mero respectu conveniendi, superveniendi sim.*: **α** *-ant homines primi occurrentes*: Rvfin. hist. mon. 5 *cives portas observant*, ut, sicubi apparuerit peregrinus aut pauper, certatim ad eum qui -verit adductus *alatur* (*obi. suppl.; an ad IA1?*). Verec. in cant. 4, 24 l. 57 D. (*ad* psalm. 94, 2, *v. p. 743, 31*) *Paulus*, licet evocatione fuisset multis posterior, -bat tamen paene cunctis maioribus suis faciem domini. **β** *-at tempus subito incidens* (*nisi ad I trahere malis*): Avg. civ. 20, 8 p. 426, 19 D. *infantes* nondum baptizatos -ari . . . illo tempore, *quo solutus erit diabolus*. Vita Abr. B II 16 (Rev. Bénéd. 50, 1938, 239) -ante . . . nocte somno adgravesco (*absolute; an* -ante *sc. me? gr. Ephraem ed. Assemani II 20*^{B} φθασάσης, *altera rec. Migne 73, 660*^{A} cum . . . nox advenerit).

2 *qui animi motibus et opinionibus nec non eorum causis, auctoribus afficiuntur et detinentur*: **a** *obligatione beneficiorum sim.*: Caes. civ. 2, 17, 2 *Varro dixit* -tum sese legatione ab Cn. Pompeio teneri obstrictum fide. Bell. Alex. 63, 2 ne -tus animus Lepidi esset obsequio adversarii, verebatur *Cassius*. Liv. 6, 20, 10 numquam fore in -tis beneficio animis vero crimini locum (8, 13, 17 animos . . . seu poena seu b. -ari). 21, 20, 8 -tos iam ante ab Hannibale Gallorum animos esse. 35, 18, 8 si et loca opportuna et socii -rentur. Rvfin. Orig. in iud. 2, 3 p. 476, 6 *deus* -are . . . erga se cupiens totos humanae mentis affectus. Mvtian. Chrysost. hom. 3, 3 p. 255/6 usquequo -et et obtineat . . . adstructionibus auditorem *Paulus* (*gr. p. 31* προκαταλάβῃ καὶ κατάσχῃ). **b** *quolibet modo* (*cf. varias lect. ab ed. plerisque spretas pro* occupare Caes. Gall. 6, 41, 3 Petron. 113, 4): **α** *vario usu*: Caes. civ. 2, 34, 6 -tus animus . . . militum timore et fuga et caede suorum nihil de resistendo cogitabat. Liv. 8, 13, 17 poena (*v. sub a*). 29, 22, 7 apud -tos . . . clade animos nullum misericordiae locum habuerunt *rei*. 29, 24, 4 *Scipio* avertit a vero falsis -ando mentes hominum. 37, 11, 4 animus errore et spe vana -tus (Chromat. serm. 32, 3 L. *synagoga* -ta infidelitatis e. *cf.* Avg. doctr. christ. 3, 10, 15 si animum -vit . . . erroris opinio). 42, 5, 6 *cives* fama et maiestate Macedonum regum -ti ad spernendam originem novi regni. Sen. epist. 94, 13 debemus . . . mentem . . . ad peiora pronam -are. Iren. 2, 11, 2 si perseveraverint in ea quae -vit (occ- *var. l.*) animum ipsorum vana gloria. Serv. Aen. 1, 721 ('praevertere amore . . . animos') praevertere: -are. Avg. grat. Christ. 24, 25 cor neutra affectione -tum. Rvstic. Conc.^{s} I 4 p. 62, 12 *non potuimus* persuadere . . . illos . . ., eo quod illos . . . male -ari contigerit (*Conc.*^{s} *I 5 p. 288, 1* propter praesumptionem, *gr. I 1, 3 p. 38, 24* διὰ τὴν . . . πρόληψιν). *al.* **β** *-antur* aures: Liv. 38, 10, 3 *legati* -tas a. animosque . . . criminibus Philippi invenerunt (*cf.* 42, 14, 2 -tis non a. magis quam animis ab Eumene). Nicet. spir. 1 -tas a. et sensus alia opinione gravatos (*postea*: praeventio).

3 *qui quolibet negotio, studio sim. detinentur*: Vvlg. sap. 17, 16 *si quis* agri laborum operarius -tus esset (*gr.* προλημφθείς, *sed cum sequentibus iungendum*). Avg. ord. 1, 3, 9 ne frustra occupare -tum *canendi studio* . . . vellem. 2, 5, 15 negotiis -ti (occ- *var. l.*). Ennod. epist. 3, 27, 2 p. 91, 13 aliis hactenus -tus studiis. Regvla mag. 18, 7 -to in cocina praeposito.

deriv.: praeoccupatio. *Blundell.*

praeoccursio, -ōnis *f.* *sec. t. t. gr. formatum tamquam deriv. verbi a* prae *et* occurrere *compositi.* *t. t. gramm. et rhet. quo significatur chiasmus q. d.* (*ad rem v. Lausberg, Handbuch der lit. Rhetorik § 865*): Carm. de fig. 154 προυπάντησις: fit -o, si reddas prius posteriori, ut: '. . . nolle . . . ac cupere . . ., cupiunt . . . noluntque'.

praeoleo (-olo), -ēre (-ere). *a* prae *et* 1. olere. *ad formam tertiae coniug.* -at *cf. vol. IX 2, 542, 82 sqq.* *i. q. ante olere* (*vi praeverbii potius temporali quam locali [sc. qua de odore tamquam viae duce cogitare possis]; in imagine vel translate*): Plavt. Mil. 41 novisse mores tuos me . . . decet curamque adhibere, ut -at (*A*, -volat, -volet *cett.*) mihi quod tu velis. Fronto p. 8, 25 v. d. H. ut crocus ita somnus, priusquam prope adsit, longe -et longeque delectat.

praeoperor (-o*?*), -ātum, -āri (-āre*?*). *a* prae *et* operari (-are). *i. q. antea operari:* *part. praes. vi activa* (*sc. opera praeveniens sim.*): Prosp. Aug. epist. 225, 8 p. 466, 5 quo modo per istam -antem et cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium. *part. perf. vi passiva* (*sc. opera praeparatus sim.*): Hesych. in lev. 25, 8—13 p. 1114^{B} non quae tunc seminantur nec quae coluntur, sed olim praeseminata et -ta *comedetis*.

praeopīmus, -a, -um. *a* prae *et* opimus. *i. q. valde opimus*: Tert. paenit. 8, 6 *pater* immolans vitulum -um (praeoptimum, pro eo optimum *var. ll.; cf. Vulg. Luc. 15, 23* saginatum). Isid. orig. 10, 208 -us prae ceteris opibus copiosus (*inde* Gloss. V 135, 38). Gloss. -us: perpinguis. praepinguis vel copiosus. *Bk.*

praeoptābilis, -e. *a* praeoptare. *i. q. praeoptandus, praeferendus*: Avell. p. 736, 11 durum est, ut . . . praeoptabi⟨lius esse⟩ putetur so⟨lvere se cum⟩ mortuis (*sc. haereticis*) quam inhaerere cum vivis.

***praeopto,** -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* optare. *scribitur* -obt- *hic illic in codd. recc.* *cum synizesi*: Plavt. Trin. 648 Ter. Hec. 532. Catvll. 64, 120 (*aliter* Plavt. Capt. 688, prae- *producitur* Mart. Cap. 1, 21). *legitur in versibus apud* Plavt., Ter., Catvll., Mart. Cap., *in oratione prosa inde a* Caes., Nep., Liv. [*vix recte trad.* Cod. Iust. 7, 72, 2 (-bis *codd.*, reportabis *Russard*).]

I *respectu eligendi vigente, i. q. praeferre, malle, eligere. syn. vel iuxta pos.*: praeponere Plavt. Trin. 648, praeferre Ambr. Abr. 2, 11, 93 Heges. 2, 9, 1 Pavl. Nol. epist. 5, 7. 13, 4, malle Pavl. Nol. epist. 13, 4 Evcher. pass. Acaun. 4 Leo M. epist. 167 Cassiod. inst. 1, 16, 3. *quasi abundanter accedit* potius *l. 47 sqq. et 59*, satius *p. 747, 4.* *id, quod praefertur, indicatur per acc. rei passim, personae (sc. fere cum praedicativo) l. 56. 65 p. 747, 18 sqq. (cf. p. 747, 17), inf. vel acc. c. inf. l. 46 sqq. 61. 75. 81 sqq., enunt. secund. l. 80.*

A *cui (rei) quid praeferatur, indicatur structuris ex ipso verbo pendentibus*: **1** *locutionibus comparativis*: **a** *forma* '-o quam'; *quod praefertur indicatur per*: **α** (*acc. c.*) *inf.*: Plavt. Capt. 688 *erit memorabile* potius me caput periculo -visse, quam is periret, ponere (Ter. Hec. 532 ut puerum -res perire . . . p. q. *eqs.* Val. Max. 4, 1 ext. 5 se . . . p. vehementer . . . urgueri q. *eqs.*). Liv. 26, 30, 6 auctores traditarum Syracusarum . . . Sosim et Moericum . . . quam principes Syracusanorum habere . . . -asse *Marcellum*. Cvrt. 5, 12, 4 -bat immerito quam iure violari. Frontin. (?) strat. 4, 5, 22 Apvl. flor. 21, 2. Ivst. 11, 14, 1 Persae mori quam vinci -bant (*inde* Oros. hist. 3, 17, 2 nisi vincant mori -antes). *al.* **β** *subst. vel pron.*: Liv. 28, 21, 9 *fratres certantes* mortem in certamine, quam ut alter alterius imperio subiceretur, -antes. 29, 17, 7 nemo non illos sibi quam vos dominos -et. 39, 54, 7 certam . . . pacem quam incerta belli -antes. Qvint. inst. 8, 3, 8 platanum . . . quam . . . ulmum. Anian. Chrysost. hom. 4, 11 eam *paupertatem* . . . -emus potius, quam illam avaritiae imaginem adoremus (*Migne gr. 57, 53* ἐλώμεθα). **b** *forma* '-o pro': Apvl. flor. 9, 27 pro his *ferramentis, quibus uti nescio*, -are me fateor uno chartario calamo me reficere poemata.

2 *dativo* (*formae ambiguae vix pro abl. accipiendae*): Catvll. 64, 120 omnibus his Thesei dulcem -arit amorem *Ariadne* (portaret *trad., corr. Ach. Statius*). Nep. Att. 12, 1 ut . . . Agrippa . . . -ret . . . equitis Romani filiam generosarum *filiarum* nuptiis. Liv. 9, 45, 7 cum . . . suas leges Romanae civitati -verint *Hernici*. 23, 43, 11 Punicam Romanae societatem. 29, 30, 12 exilio modicam domi fortunam. 44, 22, 14 otium urbanum militiae laboribus. Avr. Fronto p. 10, 16 v. d. H. quod tu . . . omnibus -as. Itin. Alex. 42 Alexander . . . his *scythicis hostibus* Indos ⌊-are tumque⌋ se ait redire in Graecias (⌊ ⌋ *Kluge*, -ans *Mai*, -tumque *trad.*). Ivl. Val. 2, 25 p. 90, 25 incertum futuri a te -ari praesentibus. Symm. epist. 1, 6, 2 honestamentum -o muneribus. Ambr. epist. extra coll. 5, 5 pacem ecclesiae . . . ambitioni suae . . . -ret. *al.* *pro obi. accedit inf.*: Pavl. Nol. epist. 49, 12 interrogabam, an huius *Christi* gratia donari omni huius saeculi gloriae -res. *cf. p. 747, 1.*

B *cui (rei) quid praeferatur, colligitur e contextu* (*subauditur hic illic sub 2 b; exempla certiora, cetera v. sub II*): **1** *pro obi. accedit structura verbalis* (*sc. inf. vel acc. c. inf. praeter* Plavt.): Plavt. Trin. 648 -visti, amorem tuom uti virtuti praeponeres. Caes. Gall. 1, 25, 4 ut . . . -rent scuta e manu emittere *eqs.* Tac. hist. 4, 58, 2 quotiens Romanae legiones perire -verint, ne loco pellerentur. Arnob. nat. 2, 66 p. 144, 10 M. quod structis domibus . . . non antiquas adamaverint casulas nec sub rupibus . . . -verint . . . permanere. Pavl. Nol. epist.

[Reijgwart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

13, 4 -emus ieiunare cibo carnis (*sc. quam animae; nisi iungas* cibo *cum* -emus, *ut spectet ad p. 746, 76*). Svlp. Sev. chron. 1, 32, 3 *populus* -bat libertatem servitio mutare. Greg. Tvr. Franc. 3, 11 te relinquimus et illos sequi satius -amus. Verec. in cant. 4, 22 l. 49 D. his *cervis* ... sanctus vir *David* se comparari -at *potius quam aliis animalibus*. Vigil. Thaps. c. Eutych. 4, 23 quid 'se' igitur pro magno beatitudinis munere 'visurum' -at, *sc. potius quam 'vidisse' dicere? al.*

2 *accedit subst. vel pron.* (*suppl. ex enunt. relat. l. 16*): **a** *-antur varia*: Frontin.(?) strat. 4, 2, 2 C. Marius, cum facultatem eligendi exercitus haberet ex duobus, ... Rutilianum *exercitum* ... -vit. Apvl. met. 10, 33, 3 cum ... egregii philosophi sectam eius *Socratis* sanctissimam -ent. Ivst. 16, 3, 5 mortem in patria, *sc. demigrationi*. Paneg. 3, 4, 2 fortuna captorum, *sc. iniuriis latronum*. Symm. epist. 5, 20, 1 tuum -amus adventum, *sc. muneribus missis*. Ambr. Abr. 2, 11, 93 solius sapientiae ... copulam, *sc. cupiditatibus*. Heges. 2, 9, 1 p. 145, 12 quod pacis est, *sc. bello* (*gr. 2, 345 προηρημένους*). Nicet. virg. laps. p. 132, 5 *virgo sacrata non* adhaerebit ... -to viro, *sc. potius quam Christo. al.* **b** *-atur dux, rex sim. eligendus*: Oros. hist. 3, 12, 22 cum eum fratres ... iudicem ... -vissent. 3, 23, 38 *Cassander* timens, ne eum *Herculem* omnes quasi legitimum regem -rent (6, 11, 7 *Vercingetorigem*). 5, 18, 10 Samnites Papium ... imperatorem praefecerant, Marsi autem Agamemnonem ... -verant.

C *absolute*: Fest. p. 205 praedopiont, -ant (*v. supra p. 587, 23 sq.*).

II *respectu eligendi fere evanescente i. q. (vehementer) desiderare, cupere* (*hic illic praeverbium fortasse vi temporali intellegendum, maxime apud* Oros.): Schol. Cic. Bob. p. 111, 27 *Milo* hoc (*sc. mortem Clodii*) maxime -verat (Macr. somn. 2, 10, 3 in qua *gloria* appetenda ... duo sunt m. quae -ari possint *eqs.* [*nisi adverbio* maxime *sublucet respectus eligendi*]). Mart. Cap. 1, 21 (vers.) de pectore fixis -are caret *deus* (*sec. Kopp ad l. intellegimus: deis non opus est optare de iis quae pectore fixa sunt; cf.* optare de *vol. IX 2, 832, 53 sqq.; an ad IB?*). Oros. hist. 7, 33, 7 *quidam* iussus interfici ... baptizari ... -vit ac postquam sacramentum Christi quod quaesierat adsecutus est, ... percussori iugulum ultro praebuit. Iord. Get. 181 *Attila* Romanos Vesegothasque subdere -bat. Greg. Tvr. Iul. 45 ad locum -tum pervenit.

deriv.: praeoptabilis. *Reijgwart.*

praeōrdinātio, -ōnis *f.* *a* praeordinare. *i. q. actio praeordinandi* (*non nisi de praedestinatione divina*): Leo M. serm. 82, 5 *Romam*, quo te *Petrum* divinis -bus (*rec. β, var. l.* ordinationibus; *rec. α* dispensationibus) anteibant et honor potestatis et gloria passionis. Praedest. 3, 1 p. 632^{A} ut praesumptio hominis ex dei credatur praedestinatione descendere et delinquentis vitium -o futuri iudicis aestimetur. *ibid.* p. 633^{B} apostolum non dei -i hoc, sed hominis negligentiae vel diligentiae applicantem. 3, 3 p. 637^{D} si enim praedestinationis eius vis eo usque adducitur, ut eius *dei* dicatur -e peccatum, *eqs.* Theod. Mops. in Eph. 1, 5 p. 123, 13 ('in caritate praeordinans') caritas praeelectione vel -e maior est (*gr. ἀγάπη τῆς ἐκλογῆς μείζων*). 1, 11/12 p. 131, 13 ('praeordinati secundum propositum eius') -em et bonum placitum et voluntatem. Orig. in Matth. 13, 27 p. 254, 20 secundum praescientiam dei et -em ipsius (*gr. προορισμόν. affert Rom. 8, 29* praedestinavit).

***praeōrdino,** -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* ordinare. Gloss.^{L} III Abstr. prae 33 praestruxit: -vit. *legitur inde ab* Itala *fere apud scriptores ecclesiasticos; abiit in sermonem graecum προορδινεύειν* Ps. Mavric. strat. 11, 4, 40.

i. q. προτάττειν, priore loco vel antea ordinare (*abundanter accedit* ante Caes. Arel. in apoc. 10 p. 246, 8): **I** *locis suis ponendo* (*sc. prae ceteris*): **A** *ratione locali et comparativa*: Itala psalm. 136, 6 (cod. 136 Cas.) *si non* -vero ⌊cum⌋ Hierusalem super caput gaudii mei (⌊ ⌋ *per hebraismum, sc. interpres confudit signum obiecti cum praepositione; gr. προανατάξωμαι, Vulg.* praeposuero). Cassiod. Ios. antiq. 2, 340 *Aegyptii* -antes ... equos ingrediebantur in mare (*gr. προτάξαντες*). Isid. praef. test. 35 secundum historiae cursum tertius psalmus quinquagesimo posterior est, sed propter mysterium in ordine prior est; sic enim habentur et ceteri, quia spiritus sanctus eos -vit, ut voluit.

B *ratione temporali*: **1** *spectat ad ordinem praecedentium*: Avell. p. 162, 7 -tos sanctos patres (*i. qui antea episcopi fuerant; gr. προτεταγμένοις, aliter Migne 58, 911^{D}* praedictis). Conc.^{S} I 3 Rustic. p. 99, 13 omnium ..., qui -ti sunt in textu gestorum (*i. supra dicti; inde* I 2 p. 75, 16 *in adnot. crit., gr. I 1, 3 p. 15, 22 προταγέντων*). Greg. M. in I reg. 1, 68 ordinatus ... *ad deum* ascensus est, si a timore incipiat; timor autem *est* ... mentis ... -ta purgatio. *? 2 in arte medica spectat ad ordinem causarum et morborum*: Cael. Avr. acut. 1, 4, 44 non ... -tae atque fixae sunt ... antecedentes causae *morbi* (*sc. accedente notione facultatis* [*v. Hofmann-Szantyr 392 b*] non -tus *i. quod a medico ad hunc ordinem revocari non potest; vim intensivam q. e. 'valde ordinatus' intellexisse videtur Drabkin*).

II (*antea*) *disponendo, instruendo* (*sc. plura inter se vel singula in se*): **A** *praevalente vi iubendi, destinandi, constituendi sim.*: **1** *usu christiano* (*sc. spectat ad praedestinationem dei; syn.* praedestinare *p. 748, 12 [in alia vers. e. g. p. 748, 25. 27]; iuxta alia verba affinia sive syn. sive etiam distincta* praescire *p. 748, 4. 7. 14. 17. 39,* praenoscere *p. 748, 39,* praecipere *p. 748, 57*): **a** *-antur homines*: *α indicatur finis*: ⓘ *per praepos.*: in *cum acc.*: Itala act. 13, 48 (cod. e, *cf.* Vvlg.) quotquot erant -ti in (ad Vvlg.) vitam aeternam ([*gr. τεταγμένοι, cod. g* destinati, *Aug. corrept. 6, 10 p. 922* ordinati]. Ps. Prosp. vocat. gent. 1, 9 p. 658^{B} *iuxta* praescitum). Eph. 1, 5 (Theod. Mops. *ad l.*) in filiorum adoptionem (*gr. προορίσας, Vulg.* praedestinavit. *iterat* Theod. Mops. *in explic.*). Ps. Avg. hypomn. 6, 5 l. 154 quos in opera inpietatis ... praescivit, non -vit (praedistinavit *var. l.*). Prosp. in psalm. 134, 10/11 in id. Theod. Mops. in Eph. 1, 11 p. 131, 11 in hoc a deo -ti (*antea*: vocati). *al.* ad (*v. l. 2*): Prosp. epist. 1, 8 p. 73^{B} ad vitam aeternam (Favst. Rei. grat. 1, 3 p. 16, 26 *syn.* deputatis. Op. imperf. in Matth. 49 p. 916 Greg. M. in euang. 17, 18). Favst. Rei. grat. 1, 3 p. 15, 7 ad mortem (*syn.* praedestinati. *sim.* 1, 16 p. 49, 28). ⓘⓘ *per inf.* (*cf. l. 19. 49. 56*): Itala Rom. 8, 29 (Theod. Mops. in Gal. 3, 27/28 p. 58, 11) quoniam quos praescivit, -vit conformes fieri *eqs.* (*gr. προώρισεν, Vulg.* praedestinavit). *per ellipsin*: Greg. M. moral. 25, 34 tunc ipsi sub illius *Antichristi* regimine (*sc. esse*) -antur, qui digni eius dominio ante saecula praesciuntur. ⓘⓘⓘ *per* ut: Itala act. 22, 14 (cod. e *al.* = Vvlg.) *deus* -vit te, ut cognosceres *eqs.* (*gr. προεχειρίσατο*, cod. d -vit te cognoscere). Rvfin. Orig. in Rom. 3, 8 p. 950^{A} *anima Christi humana* proposita est et -ta, ut esset propitiatorium. Ps. Avg. hypomn. 6, 4 l. 109 quos ... -vit (*var. l.* praedestinavit), ut crederent.

β exempla varia: Itala Eph. 1, 11 (Theod. Mops. *ad l.*) in quo *Christo* et sorte constituti sumus, -ti secundum propositum eius (*gr. προορισθέντες, Vulg.* praedestinati). Vvlg. act. 10, 41 non omni populo, sed testibus -tis a deo (*gr. προκεχειροτονημένοις, Itala cod. d al.* praedestinatis). Orig. in Matth. 13, 27 p. 255, 20 qui praecogniti et -ti habebantur (*cf. p. 747, 51*).

b *-antur res* (*obi. enunt. l. 52 sqq.*): *α non indicatur finis*: Ps. Ambr. symb. p. 187 baptisma -tum (*var. l.* praedestinatum). Ind. capp. Vulg. cod. Fuld. Rom. 1 p. 45 W.-Wh. de incarnatione ... Christi ante omnem aevum -ta (*cf.* Fvlg. Rvsp. praedest. 3, 14 *deum* omnia opera ... ex aeternitate -asse). Ps. Avg. hypomn. 6, 2 l. 32 *v. p. 534, 83.* 6, 2 l. 38 *bonum* praescientiā praedestinat *deus*, id est priusquam sit in re, -at (*cf.* Caes. Arel. in apoc. 10 p. 246, 8 in praescientia). Leo M. epist. 16, 2 in aeterno consilio dei mansit humani generis incommutabiliter -ta reparatio. Prosp. vocat. gent. 2, 36 p. 721^{B} cum implendae voluntatis dei ... sit -tus effectus. Favst. Rei. grat. 2, 2 p. 62, 20 praescire ac -are. 2, 6 p. 74, 13 pro dei potentia praenoscuntur, pro iustitia -antur *exitus hominum*. Theod. Mops. in Eph. 1, 8 p. 127, 10 placitum et -tum erat hoc, quod *eqs.* (*gr. προωρισμένον*). Greg. M. in I reg. 6, 62 quae praeeligere et -are deum contemplatur *ecclesia. al.* *vergit in notionem praefigurandi*: Prosp. in psalm. 135, 1 in sempiterno dei proposito ... fuit, ut per temporalia -rentur aeterna. Prosp. vocat. gent. 2, 14 p. 699^{C} in isto ... opere providentiae dei -bantur miracula gratiae christianae. *β indicatur finis*: Conc.^{S} II 3, 3 p. 76, 6 deus ad hoc tuam religiositatem -vit, ut et iniustitias removeas (*gr. II 1, 3 p. 68, 24 προεχειρίσατο*). Greg. M. in I reg. 5, 71 praedestinare facere est et apud ... *deum* iam facta sunt, quae ab ipso fieri -ta sunt. *γ pro obi. substituitur: adv.*: Leo M. epist. 124, 7 (Conc.^{S} II 4 p. 162, 31 = epist. 165, 9 *ibid.* p. 118, 5) sicut ... erat divinitus -tum (Dionys. Exig. vita Pachom. 1 l. 29 C.). *enunt.* (*cum pron. praepar. l. 55, cf. l. 58*): Fvlg. Rvsp. epist. 17, 66 -vit atque praeparavit, et quae daret et quibus daret *dona deus.* rem. pecc. 2, 20, 2 hoc ... -vit ..., ut ... dimittat.

2 *usu vario*: Exc. barb. p. 270, 28 Fr. Eumenium ... -vit regnare *Alexander* (*cf. l. 24* praecepit, *p. 272, 3* ordinavit). Praedest. 3, 1 p. 631^{C} qui rem a se -tam exhorreat et id puniat factum, quod ipse -vit ut fieret.

B *praevalente vi praeparandi sim.*: Rvfin. Clement. 1, 40, 1 his ... ita -tis (Novell. Iust. 1, 1 pr. [*gr. προδιωρισμένων*]. Prisc. Lyd. solut. 8 p. 88, 29 his ... in omnibus -tis. *cf.* Vita Fulg. p. 139 L. omnia [ord- *var. l.*]. Vitae patr. Iurens. 80 M. -tis omnibus). Boeth. top. Arist. lat. p. 155b30 necessarias *propositiones* ... non statim -andum, sed discedendum in suprema (*fortasse ad IA trahendum; gr. προτατέον. nescio an legerit προταχτέον*). Novell. Iust. 72, 5, 1 ne forsan hoc (*i. cessionem illicitam*) considerans abscondat rem et -ans illud male ... rem maligne disponat (*gr. προκαταστήσας*).

deriv.: praeordinatio. *Bruun.*

praeorior, -īrī. *a* prae *et* oriri. *i. q. ante oriri, a fronte apparere* (*velut lux praecedens et ducens*): Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 19, 31 caecus quidem virtutum chorus est, cui non ⌊-itur⌋ dogmatis rectitudo; otiosum vero etiam rectum dogma ⌊praefulget⌋ *virtutibus non sequentibus* (⌊ ⌋ *gr. Isid. Pelus. epist. 5, 240 bis respondet καθηγούμενον*).

*? **praeōrnat** in serie compositorum verbi* ornandi *addidisse videtur cod. Guelf.* Not. Tir. 33, 90^{a} (*excidit vox in ipsa editione, v. autem eius indicem et comm. ad locum*).

[praeōro, -āre *in serie compositorum verbi q. e.* orare Not. Tir. 64, 29 *perperam receptum esse pro* per- *vidit Kopp.*] *Bk.*

***praeostendo,** -tendī, -tēnsum, -ere. *a* prae *et* ostendere. *ad notionem cf. p. 749, 35. 47. legitur inde a* Tert. [*confunditur in codd. cum* ostendere, *v. infra.*]

i. q. antea ostendere, praemonstrare (*sc. vi praeverbii temporali, evanescente fortasse hic illic sub 3; abundanter accedit* ante *p. 749, 22; cum*

[De Luca]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

obi. acc. passim, acc. c. inf. fortasse l. 45, quia *l. 52; absolute usurpatur l. 48, cf. et l. 50; pro subi. est res significans l. 24. 49, quae ceterum indicatur abl. nudo l. 20, praepos.* in *passim,* per *l. 11. al.,* ex *l. 9,* propter *fort. l. 43*): **1** *respicitur praefiguratio, quae fit per typum, signum sim.*: **a** *-untur res significatae*: Tert. adv. Iud. 4, 5 ante hoc sabbatum temporale erat et sabbatum aeternum -sum et praeindictum, quomodo et ante circumcisionem carnalem fuit et spiritalis circumcisio -sa. 5, 1 a primordio ... Israelis terrena fuisse in Cain -sa sacrificia (5, 3 ex hoc ... actu [*gen. 4, 4—14*] ... duorum populorum s. -sa *esse.* 6, 1). Iren. 2, 21, 1 irrationabile est ... iuniores ... Aeones ... ostendi a salvatore per electionem apostolorum, seniores autem ... non iam -i (*postea*: praefigurari). 4, 25, 2 *partu geminorum* (*gen. 38, 27—30*) fidem, quae est in praeputio, -sam *esse* ... in patriarchis (quae ostensa *sim. var. l.*). 4, 30, 4 (*antea*: haec in typo praemeditabantur) nobis *Christianis* ... -sis in ipsis *Iudaeis ex Aegypto proficiscentibus.* Ps. Cypr. ad Novat. 3 *columba emissa ex arca* sacramentum baptismatis ... per os suum -it (Chromat. serm. 1, 4 L.). Ps. Orig. tract. 3, 2 B. nihil ... repentinum ... in euangelio gestum est, quod non fuerit prius aut praefigurata patrum praedicatione monstratum aut opere -sum aut prophetica voce praedicatum. Chromat. in Matth. 12, 3, 2 E.-L. baptismi gratia ... mystice -sa est (18, 3, 1). 38, 2 mysteria ..., quae fuerant ante typice in imagine -sa ([*v. corr. in Suppl. ed. p. 641*]. serm. 11, 4 L.). Conc.^{s} I 3 vers. Tur. p. 149, 21 veritatis figurae -entes veritatem (*Rustic.* praedicentes, *gr. I 1,2 p. 96, 24 προαναφαίνοντες*). *al.* **b** *-untur res significantes*: Ps. Cypr. pasch. 21 id ipsum (*sc. eo Christum die natum, quo sol factus est*) ... in salutem nostram fuisse -sum. Chromat. in Matth. 29, 2, 2 E.-L. cuius rei (*Matth. 6, 16 sqq.*) exempla . . in sanctis praeterito tempore legimus -sa. 38, 2 in his ... sacrificiis (*lev. 14, 2 sqq.*) ... figuram futurae veritatis -sam agnoscimus (44, 4 serm. 24, 3 L.). serm. 25, 6 L. videamus in muliere ista (*III reg. 17, 8 sq.*) ... imaginem ecclesiae -sam. Greg. Ilib. fid. 8, 72 signa divinarum dispositionum ... -sa (-sos, -ses, -sum *var. ll.*). Ps. Vigil. Thaps. trin. 6, 18 in praefiguratione ... futuri iudicii haec cuncta in eo -sa fuisse.

2 *respicitur prophetia vel actio portendendi* (*cf.* Gloss. -o: futura praedico): Ps. Cypr. pasch. 19 *Christus* est sol iustitiae, cuius in pennis curatio -batur (*Mal. 4, 2; var. l.* osten-). Lvcif. Athan. 1, 23 l. 61 D. in xxxv *psalmo* tu, *Constanti,* mihi videris -sus. 1, 38 l. 43 quos *perfidos deus* praescius futurorum ore ... Malachiae -erit prophetae (*Mal. 3, 13—14*). 2, 25 l. 35 *tu, Constanti,* esse latro ille ..., qui iam tunc -baris, ... conprobaris. non parc. 29 l. 35 D. vos lupos *Arianos,* quos -ere est dignatus spiritus sanctus per ... apostolum (*act. 20, 29*). Greg. Ilib. fid. 6, 50 propter (per *var. l.*) haec vocabula significationes et dispositionum et operum divinorum -sas. Conc.^{s} I 3 Rustic. p. 11, 35 Esaias *filium* -bat ⌊adventurum⌋, dicens: '...' (*Is. 35, 3—6*; ⌊ ⌋ *om. vers. Tur.; cf. gr. I 1,1 p. 19, 4 προκατεδείκνυε*). *al.* *-unt portenta*: Avg. civ. 21, 8 p. 507, 15 D. portenta *dicta* a portendendo, id est -endo (*inde* Isid. orig. 11, 3, 3). p. 507, 26 *portenta sim.* hoc monstrare debent, hoc ostendere vel -ere, hoc praedicere, quod facturus sit deus.

3 *respiciuntur varia: docenda*: Iren. 2, 17, 7 quemadmodum -imus (osten- *var. l.; item respicitur ordo dicendorum*: Conc.^{s} I 3 Rustic. p. 9, 14 -endum est, quia et in forma et aequalitate ... *Christus* fuit patris sui [*gr. I 1,1 p. 16, 11 προαποδεικνύντων*]. Facvnd. fid. 33 quibus -sis). Hier. in Mich. 4, 1—7 l. 103 *scripturae sanctae,* quae viam domini -unt (*var. l.* osten-). Nicet. spir. 17 tale aliquid ... dominus in euangelio -it dicens: '... remittentur hominibus *peccata*' (*Matth. 12, 32; sed var. l.* osten- *confirmatur loco gemino Vict. Vit. 2, 87*). *oculis subicienda*: Praef. bibl. cod. Fuld. apoc. p. 407, 7 W.-Wh. *in Patmo insula* ab eodem *Iohanne* apocalypsis -sa describitur (*cf. apoc. 1, 11* quod vides scribe). Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 1, 66 l. 36 in ... luminis claritate filius *transfiguratus* seipsum in monte tribus discipulis -it. *De Luca.*

praepafru, *nomen herbae obscurum vel corruptum, v. vol. I 1268, 66.*

praepagmen *v.* praesagmen.

praepalo, -āre. *per confusionem praeverbiorum pro* propalare *formatum. i. q. propalare: criminando*: Itala Matth. 1, 19 (cod. d) *Ioseph cum* nollet eam *Mariam gravidam* -are, voluit clam eam dimittere (*gr. δειγματίσαι, cod. k et Aug. epist. 153, 9* divulgare, *Vulg.* traducere). *ostentando*: Virg. gramm. epit. 4 p. 18, 4 *rhetorica suam* latitudinem ac pulchritudinem ... -at (-parant, -valet *var. ll.*).

praepalpo, -āre. *a* prae *et* palpare. *i. q. antea palpare* (*quodammodo abundanter accedit* ante; *vi praeverbii locali i. q. a fronte vel leviter palpare intellegunt alii*): Pavl. Nol. epist. 49, 3 p. 392, 12 *dominus nautam dormientem suscitavit* molli manu ante -ans, ne trepidus expergefieret.

praepando, -ere. *a* prae *et* pandere. **1** *vi praeverbii locali i. q. ante pandere, sc. extendere, diffundere, porrigere: ante aliquem spectantem vel sequentem*: Laev. carm. frg. 22 Venus, ... mihi quae diem serenum ... -ere cresti, ... tuae ... ministrae (*respectu praelucendi manifestiore*: Lvcr. 1, 144 quo carmine ... clara tuae possim -ere lumina menti). Ivvenc. 3, 532 (*ad Matth. 19, 26*) haec homini ... acerba *sunt,* sed deus electis facilem -it in aethra ... viam. Mar. Victorin. rhet. 1, 7 p. 178, 11 ut rem magnam dicturus pompam corporis vocisque -as (*fere explicando*; perpendas *var. l.; postea*: moderatius ostentes). *a fronte, a parte anteriore*: Cvlex 16 Parnasia rupes hinc atque hinc patula -it cornua fronte. Plin. nat. 11, 80 *aranei quidam* cavernis exigua vestibula -unt (*sc. texendo; cf. Arist. hist. anim. 623a4 ἐπὶ τοῖς στομίοις ... ποιεῖ τὸ ἀράχνιον*). **2** *vi praeverbii temporali i. q. signis antea pandere, praenuntiare*: Cic. Arat. 40 *sidus Vergiliarum* hiberni -ens temporis ortus (*gr. 267 σημαίνειν*). **3** *vi praeverbii evanida i. q. pandere, manifestum facere*: Virg. gramm. epit. 7 p. 50, 15 in qua *coniugatione* maxime intellectus verbi virtusque -itur.

[praepant *perperam insculptum* Act. Arv. Alex. Sev. (cil vi 37164) a 4; *restituendum videtur sec.* Act. Arv. a. 240 (Dessau 9522) II 21 praecati sunt, *v. Wissowa, Hermes 52, 1917, 338 sq.*] *Bk.*

praeparatē *v.* praeparo.

***praeparātio,** -ōnis *f.* *a* praeparare. Gloss. II 316, 5 *ἑτοιμασία*: apparatio, metatum, -o. 396, 19 *παρασκευή*: paratio, -o, hic apparatus *eqs. legitur inde a* Cic., Bell. Alex., Varrone, Vitr., Sen. *rhet., deest poetis; plur. apud.* Scrib. Larg., Qvint. *al.*

i. q. actio vel effectus praeparandi (*hic illic etiam parandi, sc. vi praeverbii evanida, e. g.* Iren. *l. 36*): **I** *in quolibet sermone*: **A** *respiciuntur qui (quae) praeparant extranea, a se aliena*: **1** *notione communi* (*sc. variis modis praeparandi; aptando, conficiendo, instruendo sim.*): **a** *vario usu*: Bell. Alex. 44, 1 difficultates ... et hiemis et subitae -is (*qua classis cogenda erat*). Varro rust. 1, 37, 5 -o siquae fit in pratis. Colvm. 12, 2, 5 haec ... ratio -is atque ordinis etiam in navigiis plurimum valet. Scrib. Larg. praef. 8 (*in titulo libri, v. vol. X 1, 314, 58*). Itala III reg. 9, 15 (cod. 93) -o, quam praeparavit rex Salomon aedificare *templum* (*gr. ἡ πραγματεία τῆς προνόμης, Vulg.* summa expensarum). Iren.^{1} 5, 34, 4 de -e, in qua reaedificabitur *Hierusalem,* ait: '... praeparabo tibi *eqs.*' (*Is. 54, 11*). Vvlg. Nah. 2, 3 in die -is eius *domini* (*item gen. qual.*: Avg. serm. 209, 3 escas ... difficilioris -is. Oros. hist. 7, 39, 14 ex horreo dominicae -is. *al.*). Leo M. epist. 1, 3 (*affert Eph. 2, 8—10* quae *bona* praeparavit deus) omnis ... bonorum operum donatio divina -o est. *al.* **b** *cum gen. obi. rerum corporearum, locorum*: Vitr. 10, 1, 5 sucularum ... et prelorum et vectium si non fuisset torcularis -o, *non habuissemus oleum.* Iren. 2, 28, 2 quae ... haec nubium -o *est*? (*antea*: quomodo ... collectiones nubium ... efficiuntur). Cypr. epist. 58, 11 haec sit armorum nostrorum -o, ... ante oculos habere ... supplicia et praemia (Clavd. Don. Aen. 8, 415 p. 176, 1 instantiam Vulcani in a. -e). Hil. trin. 12, 39 (*ad prov. 8, 27 p. 755, 21*) numquid caeli -o deo est temporalis *eqs.* (*al. ibid.*). Clavd. Don. Aen. 4, 675 p. 418, 26 huc, inquit *Anna,* tendebat ... ignis et ararum -o? *al.* **c** *cum gen. obi. rerum incorporearum* (*sc. fere futurarum; praeparantur autem subsidia futuri l. 57, Christus pro eius adventu l. 35*): Vell. 1, 12, 6 per *tot* annos ... aut bellum ... aut belli -o *fuit.* Sen. dial. 4, 4, 1 est primus motus *irae sim.* non voluntarius, quasi -o adfectus. Frontin. aq. 124, 4 difficilis videbatur futurae impensae -o (Lex met. Vipasc. frg. 2, 9 impensarum. *cf.* Verec. in cant. 7, 18 l. 9 D. domum absque -e sumptuum *construere* [*cf. Luc. 14, 28* computat sumptus]). Pompon. dig. 34, 2, 21 pr. id quod ad -em bibendi comparatum est, veluti colum *eqs.* (*item c. gerund.*: Hil. in psalm. 118 aleph 1 p. 359, 16 consequendi luminis. Priscill. tract. 4, 76 inchoantibus in -em suscipiendae paschae diebus quadragensimarum). Vlp. dig. 50, 16, 131 pr. poenae. Pavl. dig. 4, 8, 19, 2 causae. Iren. 5, 8, 1 ad perfectionem et -em incorruptelae. Hil. in Matth. 21, 2 *patriarchae serviunt* -i dominici adventus (*cf.* Oros. hist. 6, 20, 8 *Octavianum* ad obsequium -is eius *Christi* praedestinatum fuisse). myst. 1, 41 in duplici ... mannae congregatione (*exod. 16, 22*) spiritalium operum accumulata -o admonetur. Avg. praed. sanct. 10, 19 praedestinatio est gratiae -o (*ibid. iterum*). Oribas. syn. 1, 1 tit. Aa p. 32, 1 Mø. de -e exercitationis (*gr. περὶ τρίψεως παρασκευαστικῆς, La* de frictionibus). *al.* *pro gen. accedit* ad *cum gerund.* (*nisi potius cum verbo iungas; sed cf. p. 751, 61*): Cod. Iust. 3, 28, 34, 1 nisi -o facta est ad inofficiosi querellam instituendam.

2 *peculiaria quaedam*: **a** *metonymice de ipsis rebus (animantibus l. 69) praeparatis, apparatu sim.*: *α in re militari*: Itala Iudith 2, 17 (Corb. *al.*) accepit ... capras ad -em illorum *militum* et oves (*gr. παρασκευήν, Reg. al.* apparatum; *aliter Vulg. 2, 8*). 7, 2 (*ibid., sim.* Vvlg.) *milites tot* praeter -o⟨nes⟩ virorum, qui erant profecti (*gr. ἀποσκευῆς, Sangerm. 15 al.* apparatus. *item de copiis*: Ps. Avg. serm. 155, 10 ambitu -is armisonae). Cassiod. Ios. antiq. 12, 368 *incendere* -em machinamentorum *obsidionis. in imag.*: Itala Eph. 6, 15 (cod. 78 *al., item fere* Vvlg.) induti lorica iustitiae et calciati pedes in -e euangelii (*gr. ἑτοιμασίᾳ. inde* Tert. adv. Marc. 3, 14 p. 399, 18 *Paulum* calciantem nos -em [-e *var. l.*] euangelii). *β vario respectu: de corporeis*: Itala gen. 15, 14 (Iunil. 2, 21) *posteri Abram e terra aliena* exient ... cum -e magna (*gr. ἀποσκευῆς, Aug. civ. 16, 24* supellectili). Ezech. 43, 11 (Hier. *ad l.*) describes domum ⌊et -em eius⌋ (*sec. rec. hex. ἑτοιμασίαν, om. LXX; Vulg.* figuram domus et fabricae eius). Tert. nat. 1, 12, 9 inde (*sc. ex argilla exemplaris*) circino ... prae⟨para⟩tio simulacri in marmor ... transmigratur⟨a⟩ *est.* Vvlg. IV reg. 6, 23 apposita ... est eis ciborum magna -o (*cf.* Petr. Chrys. serm. 39, 7 ut de nostrae paupertatis ... -e gustaret [apparitione *var. l.; antea*: viatici ... copia]). Sacr. Gelas. 384 M. servis tuis *baptizandis* ... sit unctionis huius -o utilis ad salutem. *de incorporeis*: Itala psalm.

[Suter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

88, 15 (Veron. *al.* = Vvlg.) iustitia et iudicium -o sedis tuae (*gr. ἑτοιμασία, Hier. psalt. sec. Hebr.* firmamentum). Leo M. serm. 16, 1 l. 8 *in caelum* ad perceptionem tantae -is evehimur (*item de beatitudine piis parata*: Vita Caes. Arel. 2, 36 -o, quam percepturus erat ... in caelis, ... ei ostensa est).

b *in appellatione diei qui praecedit sabbatum, sec. gr. παρασκευή*: Itala Ioh. 19, 14 (cod. c *al.*) erat ... -o paschae (*cod. e* cena pura, *Vulg.* parasceue. *addas explicationes vol. X 1, 314, 78 sqq.*).

c *inversionibus pravis: pro voce gr. ambigua παράταξις*: Itala Iudith 16, 12 (Sangerm. 15, *sim. al.*) *hostes* perierunt a -e domini mei (*Complut.* secundum dispositionem; *rectius Vulg. 16, 14* perierunt in proelio a facie domini). I Macc. 3, 26 (rec. B) de -e exercitus Iudae loquebantur gentes (*Vulg.* de proeliis). *pro voce gr. ἑτοιμασία, quae textui hebr. vertendo non apte respondet (agitur de successoribus regum, qui hebr. dicuntur 'in locum' praedecessorum successisse; regni -em posteriori regi a priore factam intellexisse videntur Graeci, v. enim Theodoret. Cyr. ad l. Migne gr. 81, 1516A ἑτοιμασθεῖσαν)*: Itala Dan. 11, 7 (cod. 176) *successor* stabit de flore radicum eius *regis prioris* et -is eius (*aliter Vulg.*). 11, 20 (*ibid.*) stabit ad -em suam (*sim.* 11, 21 [*ibid. et Wirc.*]. *Vulg. utrobique* in loco eius).

B *respiciuntur qui se vel animum suum praeparant*: Cic. Tusc. 3, 30 multum potest provisio animi et -o ad minuendum dolorem. off. 1, 73 in omnibus ... negotiis priusquam adgrediare, adhibenda est -o diligens. Itala psalm. 9, 38 (Veron. *al., sim.* Vvlg.) -em cordis eorum *pauperum* exaudivit auris tua ([*gr. ἑτοιμασίαν, Sangerm.* desiderium]. Avg. in euang. Ioh. 113, 4 *Christi* praecepta ... non ostentatione corporis, sed c. -e facienda [*ad Matth. 5, 39 ut* c. Faust. 22, 79 p. 682, 4; *cf.* 22, 76 p. 674, 11 hanc -em non esse in corpore, sed in corde]. in psalm. 56, 15). Schol. Stat. Theb. 4 argum. p. 187, 19 -o Eteoclis contra fratrem. Rvfin. apol. Orig. 7 p. 596B qualis fuerit uniuscuiusque -o in hac vita, talis erit et resurrectio eius. Avg. serm. coll. Morin p. 404, 12 -em eius *Iohannis* deus noverat (*antea*: animus praeparatus). Leo M. serm. 91, 1 quantum haec -o (*sc. ieiunium*) ... *hominum* interiora purificet. Sacr. Gelas. 790 M. (*sec. Matth. 25, 1 sqq.*) *ut virgo consecrata* caelestem sponsum accensis lampadibus cum oleo -is exspectet. *al.*

II *in sermone gramm. et rhet. de figura, qua praeparantur postea tractanda et conciliatur animus auditoris (ad rem v. Lausberg, Handbuch der lit. Rhetorik § 854; cf. etiam p. 753, 72. 755, 80. 756, 6. 758, 30; addidimus exempla usus laxioris, e. g. l. 51)*: **A** *definitiones*: Qvint. inst. 9, 2, 17 (*inter species praesumptionis enumerantur*: praemunitio, confessio, praedictio, emendatio) frequentissima -o, cum pluribus verbis, vel quare facturi quid simus vel quare fecerimus, dici solet. Ps. Ivl. Rvf. schem. dian. 3 *προκατασκευή* est procatalepsi proxima, cum rei, de qua acturi sumus, colorem praeparamus atque praetendimus; ... haec figura dicitur latine -o (Fortvn. rhet. 2, 15 p. 110, 22 quid est proparasceue, sive -o sive praestructio? procatasceua est, qua iudicem nobis praeparamus *eqs.* Svlp. Vict. rhet. 31 p. 329, 31). Fortvn. rhet. 2, 20 p. 113, 28 proparasceue, id est -o, ipsam rem tractat, qua iudex concilietur; ananeosis autem ad rem audiendam iudicem praeparat.

B *exempla cetera*: Sen. contr. 7 praef. 3 *mala est* manifesta -o; ... moderatio est adhibenda, ut sit illa -o, non confessio (*cf.* Qvint. inst. 4, 2, 57 optimae ... -es erunt, quae latuerint. 5, 13, 51). Sen. epist. 58, 6 quid sibi, inquis, ista -o vult? Qvint. inst. 3, 9, 7 expositio ... probationum est -o (*item c. gen. obi.*: 5, 13, 58 -o ... aut confirmatio aliquando totius causae est, aliquando partium. Don. Ter. Phorm. 238 ['illud ... expediam'] vide -em futurae defensionis *eqs.* Serv. Aen. 12, 124 bona prooeconomia et rei futurae -o. *al.*). 4, 1, 72 *prooemium* supervacuum ... est, si sit praeparatus satis ... iudex aut si res -e non egeat. 4, 3, 9 frequenter utilis ante quaestionem -o, utique si prima specie minus erit favorabilis. *al.* Tac. dial. 19, 3 longa principiorum -o ... *olim* in honore erat. Don. Ter. Andr. 352, 3 'scio': -o est auditoris ad eam narrationem, quae *eqs.* (Hec. 174, 2 ad futurum errorem. Phorm. 83, 2 ad rerum difficultatem imminentium. *al.*). Phorm. 70, 1 bona -o. Fortvn. rhet. 3, 2 iudicibus omnia infirma esse credentibus ... quid faciemus? -e uteremur. Schol. Cic. Bob. p. 119, 27 vigilantissime -bus instructa narratio est. Gron. D p. 305, 5 -o a loco vel argumentum ex facultate: non potuisse (*sc. Roscium occidere patrem suum*). *al.*

praeparātō *v. p. 760, 70.*

praeparātor, -ōris *m.* *a* praeparare. *legitur inde a* Tert., Avg.; *in sermone gr. infra sub 3.* [*vix recta var. l.* Epist. Alex. l. 31 H., *v. vol. IX 2, 933, 17.*]

i. qui praeparat: **1** *de Iohanne baptista (sec. Matth. 3, 3 al.)*: Tert. adv. Marc. 4, 11 p. 450, 1 Iohannes, secundum Esaiam (*40, 3*) ... -r viarum dominicarum per denuntiationem ... paenitentiae (4, 33 p. 532, 9 antecursor et -r [*cf.* Avg. serm. 351, 2 praecursor et -r]. Avg. bapt. 5, 10, 12 p. 273, 7). Max. Tavr. serm. app. 9 p. 861D cui -is credit *dominus* officium. Apon. 3 p. 48. **2** *de deo (e coni. dub.* -r *pro* praeparationis Iren. 2, 2, 3, *v. Rousseau-Doutreleau, notes iustificatives ad p. 39 n. 1 editionis)*: Nicet. appell. 2 *deus* aeterni ignis -r est. Petr. Chrys. serm. 163, 2 *homo*, noli laborare caduca praeparando, quia prandii tui semper ... deus -r adsistit (*respicitur Luc. 12, 22 sqq.; cf.* Evseb. Emes. serm. 18, 6 nonne escae aliae aliis succedentes ... ostendunt -em deum?). Mvtian. Chrysost. hom. 23, 3 p. 382/3 quorum bonorum -r et opifex deus est (*gr. p. 163 ἑτοιμαστὴς καὶ παρασκευαστής*).

3 *de variis*: Op. imperf. in Matth. 3 p. 646 venit Iohannes quasi magni regis -r (*de metatoribus sim. ut*: p. 647 quemadmodum ... regi aliquo in expeditionem venturo -es praecedunt. *abiit in sermonem gr.* Ps. Mavric. strat. 2, 12 *ἀντικένσορας ἤτοι* [*πρεπαράτορας*] [*corrupte trad.*]. *cf. p. 758, 46*). Verec. in cant. 2, 43 l. 114 D. scripturarum sanctarum ... intellegentiam para, ut talis intellector habearis, qualis fueris -r (fuerit *cod.*).

f. **praeparātrīx,** -īcis. *i. quae praeparat*: Op. imperf. in Matth. 15 p. 716 *eleemosyna* mediatrix est et -x viae ante faciem orationis, ut ... oratio praeparatum *ab illa* locum ... inveniat.

praeparātōrius, -a, -um. *a* praeparare. *i. q. praeparans (de interdicto; vox formata est sec. iuncturas sollemnes* interdictum restitutorium *sim.*): Vlp. dig. 43, 30, 3, 1 prius interdictum ... -um est huius interdicti (*cf. 43, 20, 1, 44* praeparat hoc i. causam).

praeparātrix *v.* praeparator. **praeparātum** *v.* praeparo.

praeparātūra, -ae *f.* *a* praeparare. *i. q. praeparatio*: **1** *de actione praeparandi*: Tert. anim. 43, 9 et in his (*sc. in esu et potu*) plurima somni -a est. adv. Marc. 4, 13 p. 458, 5 eius erit res, apud quem invenitur rei -a. 4, 18 p. 478, 16 *portio spiritus sancti* in Iohanne egerat -am viarum dominicarum. **2** *metonymice de re praeparata, sc. apparatu, instrumento sim. (in cod.* Lugd. *pro gr. ἀποσκευή, cui respondent ibid. etiam* impedimenta *vel* apparatus, *e. g. num. 32, 16 et 26*): Itala num. 31, 9 *Israelitae* praedaverunt mulieres Madiam et -am eorum ... et omnes possessiones eorum (*Aug. quaest. hept. 4, 62* supellectilem, *Vulg.* parvulos). 32, 17 habitabit -a nostra in civitatibus muratis (*Vulg.* parvuli nostri et quicquid habere possumus).

1. praeparātus *v.* praeparo.

2. praeparātus, -ūs *m.* *a* praeparare. *i. q. praeparatio (sc. de actione praeparandi, sed metonymice de ipso apparatu* Schol. Lucan.): Vell. 2, 76, 3 adventus ... Antonii -sque (par-, appar- *coniciebatur olim*) contra eum Caesaris habuit belli metum. Gell. 10, 11, 7 in -u rei rusticae (*inde* Macr. Sat. 6, 8, 12). Pavl. Nol. epist. 34, 10 excludis hiemem vestium -u. Cassiod. inst. 2 praef. 5 aurium -us (*v. vol. II 1299, 8 sqq.*). Schol. Lucan. B (Acme 28, 1975, 97) 2, 354 sine -u nuptiali (*nisi est medii aevi*). *Suter.*

praeparcus, -a, -um. *a* prae *et* parcus. [*edebatur olim* -a ... subtilitas *pro* parca ... s. Cod. Iust. 2, 7, 25 pr. (*a. 519*).] *i. q. admodum vel nimis parcus*: Plin. nat. 11, 67 *apes*, cum sensere eximi mella, avide vorantes, cetero -ae (*opp.* prodigas; *cf. Arist. hist. anim. 623b22 φειδόμεναι καὶ ἀποτιθέμεναι. ceterum cf. vol. X 1, 342, 39 sqq.*). 22, 110 *mulsum esse* bibendum alsiosis, item animi humilis et -i (praeparet *var. l.*), quos *scriptores quidam* ... dixere micropsychos. Isid. orig. 10, 75 dirus: -us et teter. *Bk.*

***praeparo,** -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* 1. parare. *scribitur* pre- *in codd. antiquis* Itala Luc. 12, 47 (cod. ff2). Oribas. syn. 1, 28, 1 Aa p. 82, 5 Mø. *al.* Not. Tir. 32, 65 -at. *imperat. praes. mediopass.* -are Vvlg. Am. 4, 12, -amini Ier. 50, 14. *de notione (cf. etiam p. 758, 20)*: Char. gramm. p. 397, 28 B. -are prius, comparare undique parare. Cassiod. in psalm. 64, 7(8) -are ... non dicimus, nisi quod ad competentes alios usus necessaria qualitate providetur. Isid. diff. app. 163 -at qui desiderium rei praeit parando; apparat qui parato adicit *eqs.* Gloss. II 316, 6 *ἑτοιμάζω*: -o, paro, comparo, meto (*sc.* metor, *cf. p. 758, 46*). 396, 20 *παρασκενάζω*: ⟨par⟩o(*?*), -o, instruo, apparo, conparo. 417, 41 *προετοιμάζω*: -o. *al.* *legitur in oratione soluta passim inde a* Cic., Varrone, *exceptis* Sall., Nep., Scrib. Larg. *al., frequentant e. g.* Liv. (*maxime p. p. p.*), Colvm.; *verbum dactylis male aptum invenitur in poesi raro, sc. singulis vel binis locis apud* Hor., Pers., Lvcan., Mart., Avson., Comm., *ternis apud* Prvd., Clavd. [*in codd. variat maxime cum* parare, *e. g.* Cic. inv. 1, 46 Flor. epit. 4, 11, 9, *eiusque compositis ut* reparare, *e. g.* Plin. epist. 2, 1, 5 (*restituitur* Liv. 44, 38, 11), *ceterum cum* properare *e. g.* Sen. nat. 2, 12, 3 Colvm. 9, 8, 8.]

I *vi praeverbii plus minusve vigente i. q. antea parare (usu communi praeverbium indicat aliquid [aliquem] fini cuidam vel usui sim. futuro parari, sed p. 755, 33 illustrat seriem actionum; respectus temporis augetur adv.* ante Caes. Gall. 5, 9, 4 Liv. 1, 47, 9. 4, 53, 4 *et saepius.* Cels. 7, 26, 2B Cvrt. 8, 14, 31. *al.*, antea Hil. trin. 9, 39; *distinguitur a* parare *p. 755, 23; gr. respondere solent ἑτοιμάζω aut παρασκενάζω [maxime si accedit struct. verbalis], quae infra non adnotavimus; pro subi. sunt fere animantes, raro res, e. g. p. 753, 15. 754, 37. 756, 32. 36, sed saepe exstat struct. pass. non indicato -ante)*:

A *-antur res definitae*: **1** *incorporeae*: **a** *quaelibet (sc. inceptis, conatibus sim., sed etiam solo consilio, e. g. p. 753, 24. 41. 43. al.)*: *α pro obi. sunt ipsa futura (sc. actiones efficiendae, status consequendi sim.; mala praecavenda fortasse l. 81)*: Ⓘ *pron. vel subst.*: Cic. inv. 1, 46 impiis apud inferos poenas esse -tas (paratas *var. l.*; *cf.* Itala [= Vvlg.] IV Esdr. 8, 59 Weber sitis et cruciatus, quae -ta sunt. Clavd. Don. Aen. 2, 155 p. 169, 9 supplicium [Chrysost. hom. III 816D, *ubi Migne gr. 49, 374 κόλασιν φέρει*]). S. Rosc. 22 cum *Sulla* eodem tempore et ea quae praeterita sunt ⌊reparet⌋ (*cod. Lambini, om. cett.; coni. alii alia*) et ea quae videntur instare -et (*sc. tam moliendo quam cavendo?*). off. 1, 27 quae meditata et -ta inferuntur *ab iniuriam faciente.* Liv. 22, 22, 17 in -tas sua fraude insidias ducit *custodes* (29, 33, 3 ab tergo. Cvrt. 6, 7, 31 in caput meum. Frontin. strat. 2, 5, 35.

[Wiesinger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

al.). 37, 26, 4 per occasionem fraude -tam. 40, 24, 1 fuga per Paeoniam -ta (FLOR. epit. 4, 11, 9. *al.*). VAL. MAX. 1, 7 ext. 2 -ti ... adversus caput suum veneficii ... suspicionem. SEN. dial. 10, 14, 1 *philosophi* nobis vitam -verunt. CVRT. 8, 5, 10 sicut -tum erat, sermonem ... instituit. COLVM. 11, 2, 54 magna sementis -atur. PERS. 6, 12 *non curo*, quid -et auster infelix pecori. PLIN. nat. 10, 105 *columbae offulam salsiorem* pullis ... in ora inspuunt -antes tempestivitatem cibo (*Arist. hist. anim. 613a4 προπαρασκευάζων*). QVINT. inst. 7, 1, 35 *Milo Clodium occidit* subita ... pugna, non -ta. PLIN. epist. 3, 4, 8 libertati venia obsequio -atur. SVET. Tib. 38 profectionem. *al.* APVL. met. 10, 23, 1 novum spectaculum. PAPIN. dig. 5, 2, 15, 1 post litem de inofficioso -tam ... decessit (VLP. dig. 40, 12, 7, 5. *al.*). VLP. dig. 5, 2, 6, 2 iam ... coepta controversia vel -ta (COD. Iust. 2, 7, 26, 6). 43, 20, 1, 44 non ... -at hoc interdictum causam. TERT. adv. Marc. 4, 25 p. 508, 19 cui nullam de maioribus fidem aliqua minora -verunt (IREN. 3, 21, 3 ex quibus *scripturis* -vit et praeformavit deus f. nostram). ITALA Philem. 22 (cod. d *al.*) -a mihi hospitium ([*Vulg.* para; *cf.* HIER. *ad l.*: *Paulum non fuisse* tantis sarcinis occupatum, ut -to egeret h. *eqs.*]. CYPR. epist. 6, 4 [*in imag.*] *Rogatianus* h. vobis in carcere -vit et metator ... vester ... vos antecedit). FIRM. math. 6, 9, 6 matri ex ista coniunctione citum mortis -atur exitium (*sim. ibid. saepius*). EVTR. 6, 24 ingens bellum -verant *filii Pompei* (VEG. mil. 3 prol. qui desiderat pacem, -et b. [*v. Otto, Sprichw. n. 244*]. VVLG. II par. 35, 22). 10, 5 Constantinus ... omnia efficere nitens, quae animo -asset. *et saepe.*

Ⓑ *structurae verbales*: Ⓐ *enunt. secund.*: *fin.*: ITALA Marc. 14, 12 (cod. a, *sim.* q) ubi vis euntes -emus, ut edas pascha (*Vulg.* paremus). CASSIOD. hist. 4, 33, 1 *Athanasius* -vit, ut ... synodus ageretur; Maximus ... universos evocavit episcopos (*sim.* 10, 15, 4 *nisi utrumque locum ad IIC1 trahas*). *interrog.*: AVG. civ. 11, 17 p. 485, 10 D. *ut deus* per suam praescientiam -asse intellegatur, quo modo illo *diabolo* uteretur. Ⓑ *acc. c. inf.*: ITALA II Cor. 9, 5 (cod. d *al.* = VVLG.) *ut fratres* -ent ... benedictionem hanc (*i. munus*) paratam esse (*gr. προκαταρτίσωσιν*). AVG. civ. 17, 6 p. 219, 7 D. 'paraverat dominus regnum tuum usque in aeternum' (*I reg. 13, 13*); ... non sic accipiendum est, ac si ipsum Saulem deus in aeternum -verit regnaturum. CONC.^{S} I 3 Rustic. p. 39, 15 *Apollinaris quaedam minus recta proferens* nonne -vit inter schismaticos semet ipsum ... reputari? Ⓒ *inf.* (*act. vel depon.*): ARNOB. nat. 6, 12 p. 320, 22 M. *cum petaso fingitur Mercurius*, tamquam vias adgredi -ret. EVTR. 10, 3, 2 navigare ad filium -bat. PS. PHILO antiq. 27, 7 mirabilia, que -asti facere, *deus*. ADNOT. Lucan. 6, 318 *cum* Pompeius fugientem Caesarem semper insequi -ret. CLAVD. DON. Aen. 3, 20 p. 264, 21 aras contegere -bat Aeneas. PRVD. perist. 10, 48 *praefectus* templum cogitans inrumpere ... -bat ... aram funditus pessum dare. AVG. epist. 157, 29 p. 477, 14 omnia ... vendiderunt ... et hoc modo -ant intrare in regnum caelorum. in euang. Ioh. 49, 19 l. 25. *et saepe*. CONC.^{S} II 3, 3 Rustic. p. 93, 30 *quidam* monasteria sibi instituere -antes (*vers. ant.* temptantes, *gr. II 1, 2 p. 159, 13 ἐπιτηδεύοντες*). CASSIOD. hist. 6, 44, 4 pugnam Galilaeis inferre (*Theodoret. 3, 21, 4 ἐφαντάζετο πόλεμον*). *al.* *inf. indicat actionem alterius ac parantis*: ITALA Matth. 26, 17 (cod. a) ubi vis -emus tibi manducare pascha (*Vulg.* paremus; *cf. l. 26*).

β pro obi. sunt quaecumque futurorum causa parantur, subsidia sim.: CIC. rep. 1, 11 quod omnia (*sc. genera scientiae sim.*) essent ei *sapienti* -anda, quibus nesciret an aliquando uti necesse esset. leg. 1, 9 historia ... institui *non* potest nisi -to otio. LIV. 5, 49, 4 *dictator* omnia, quae arte belli secunda suis eligi -arive poterant, providit. 24, 36, 1 forte ea cura [quae] adversus Poenos -ta adversus Siculos usui fuit. 29, 29, 13 *Mazaetullus matrimonium init*, hospitium ... renovat, omnia ea auxilia -ans adversus Masinissam (CYPR. eleem. 19 non -as filiis tuis dei patris auxilium. *cf.* COLVM. 12 praef. 1 [*e Cic., cf. phil. frg. I 9*] *ut ex coniugio* mortalibus adiutoria senectutis ... -entur). 39, 35, 5 adversus quos *legatos* ut -ta consilia haberent. SEN. dial. 9, 10, 6 iustitia, mansuetudine ... -ent multa ad secundos casus praesidia (*cf.* TAC. ann. 11, 7, 1 subsidium). QVINT. inst. 8 prooem. 30 sin -ta dicendi vis fuerit, erunt in officio *verba*. 10, 6, 6 cogitatio in hoc -etur, ut *eqs.* PS. QVINT. decl. 10, 1 -tas spes in senectutem. TAC. hist. 1, 72, 2 pessimus quisque ... adversus publicum odium privatam gratiam -at. ann. 13, 21, 3 cum meis consiliis adoptio et proconsulare ius ... et cetera apiscendo imperio -rentur *Neroni*. TERT. patient. 8 p. 13, 7 patientia maioribus temptationibus -ta. IREN. 2, 2, 3 mundum ipse videbitur fecisse, qui causas fabricationis eius -vit (*ibid. iterum.* ARNOB. nat. 1, 9 potionibus). *al.*

b *dicta, scripta et eorum argumenta*: α *postea tractanda* (*sc. praemuniendo, praemittendo, praelibando sim.; praeter* CIC. leg., SEN. *fere technice in arte rhet., cf. p. 751, 36. 758, 30*): CIC. Brut. 215 alius in alia *ex quinque oratoriae partibus* excellebat; reperiebat quid dici opus esset ⌊et quo modo -ari et quo loco locari⌋ ... Antonius (⌊ ⌋ *ad dispositionem referam; sunt qui* -ari *ad inventionem vel etiam ad elocutionem pertinere putent*). leg. 1, 28 sunt ... haec, *unde oratio tua profecta est*, maiora ... quam ipsa illa, quorum haec causa -antur. SEN. nat. 4, 9 haec longe -ta ad id perducunt, de quo nunc quaeritur. QVINT. decl. 281, 1 narratione -andum est, ut ... videatur pater parricidii suspicione *abdicasse filium*. 314, 3 cum ita (*sc. divisione*) -verit causam, incipit de iure suo loqui (*aliter p. 754, 1*). DON. Ter. Eun. 440, 2 magna *οἰκονομία* est, qua Terentius -at, quemadmodum iurgium ... serpat. 611 -atur iam interventus senis. Hec. 261 poeta iam -at causam simulaturo ... iracundiam Pamphilo. PS. IVL. RVF. schem. dian. 3 (*definitur figura praeparationis, v. p. 751, 44*). *al.* *β varia*: LIV. 35, 16, 2 -ta oratione Minnio ... inquit (40, 15, 13 diu ante -ta ⟨ac⟩ meditata. QVINT. inst. 9, 2, 59 simplicem ... et non -tam). 40, 12, 8 repentina et minime -ta accusatio. VITR. 7 praef. 10 *scriptores* copias -verunt, unde nos ... expeditiores habemus ad scribendum facultates. 9 praef. 15 eorum virorum cogitata ... ad omnium utilitatem perpetuo sunt -ta. *al.* SEN. epist. 38, 1 plurimum proficit sermo ...; disputationes -tae ... minus familiaritatis *habent*. PETRON. 139, 5 excusationem aliquam idoneam. BASS. gramm. VI 272, 11 *Graecorum poetae et musici* sine magno labore -tis utebantur facultatibus. QVINT. inst. 2, 4, 28 qui ... vulgatissimos sensus verbis nisi tanto ante -tis prosequi nequeant. 4, 3, 16 alia ... -ta adferimus, quaedam ex occasione ... ducimus. *al.* (*v. etiam p. 760, 59. 62*). FRONTIN. strat. 1 praef. p. 2, 5 *hoc libro* -vi opportuna exemplorum veluti consilia. *al.* *cum enunt. interrog.*: BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 5 p. 12, 23 quo procedentibus viandum sit, -at *Porphyrius libro suo*.

2 *corporeae, quae*: a *tractantur, aptantur*: CAES. Gall. 5, 9, 4 quem *locum* domestici belli ... causa iam ante -verant *hostes*; nam ... arboribus succisis ... introitus erant praeclusi (COLVM. 12, 3, 1 [*sec. Cic., v. phil. frg. I 10*] -tis idoneis l. instrumentum ... distribuere. FRONTIN. strat. 3, 15, 3. *al.*). civ. 3, 101, 4 onerarias naves ... -tas ad incendium immisit *in hostes*. HOR. epist. 1, 7, 84 *agricola* -at ulmos *vitibus*. COLVM. 2, 6, 1 sementi terram ... -are (*in imag.*: QVODV. de IV fer. 2, 11 *tu, terra spinosa*, crucis ligno exararis, ... caelesti pluviae -aris). 3, 13, 13 id genus -andi soli (PLIN. nat. 18, 145. 230 solum seminariis bipalio -are. 19, 60 [*contextu vix sano*]. *cf.* COLVM. 3, 18, 1 quidquid emoti soli vineis -atur). 4, 24, 17 palmites, quos vindemiae -amus. 12, 24, 2 cum hoc modo picem -verimus (*nisi ad c; cf. 12, 24, 1* conficitur). 12, 50, 1 *olivarum* bacae ... conviviorum epulis -antur (PLIN. nat. 17, 61 fimo ad satum -tas *bacas lauri*). 12, 52, 16 oleo novo -antur *vasa suffitione* (*cf. l. 60*). *al.* PLIN. nat. 18, 48 (*breviloquentia quadam*) *relatis de agro colendo praeceptis* quoniam -tus est ager, nunc indicabitur natura frugum (HIER. in Mich. 1, 6—9 l. 233 ad vineas. QVODV. de IV fer. 1, 1 spiritali pluviae -andus est a. ecclesiae). 22, 48 *anclusae radix* -at lanas pretiosis coloribus (24, 96 tinguentibus radicula *alyssi* l. -at). 34, 103 extinguitur vino ... *cadmea usta*, quae ad emplastra -atur, quae vero ad psoras, aceto. *al.* MART. 1, 55, 12 -at ova cinis. APVL. met. 10, 4, 6 furcifer venenum ... comparat idque vino ... dilutum ... privigni -at exitio (*cf. p. 755, 1*). *al.*

b *curantur, ut praesto sint*: α *afferendo, comparando*: CAES. civ. 3, 84, 1 re frumentaria -ta confirmatisque militibus *eqs.* BELL. Afr. 65, 1 *ut incolae Africae* sub terra specus frumenti condendi gratia clam habeant atque ⌊id⌋ propter bella ... -ent (⌊ ⌋ *sc. frumentum [sed alii intellegunt eam rationem condendi], ut*: BELL. Alex. 51, 3 [*v. infra*]. LIV. 10, 11, 9 -ando ac convehendo f. 42, 12, 8 in decem annos. *al.*). BELL. Alex. 51, 3 ut frumentum navesque c -rentur (LIV. 30, 20, 5. 30, 37, 13. *al.*). LIV. 4, 10, 1 non commeatu -to, sed ex populatione agrorum rapto ... frumento (37, 33, 2. *al. v. vol. III 1824, 32 sq.*). 21, 31, 8 quam *vestem* infames frigoribus Alpes -ari cogebant (*cf.* frg. 22 [21, 4 Jal] vestimenta ... -ta ante). 40, 13, 4 gladios in comisationem -tos (SVET. Cal. 24, 3 in necem suam). *al.* SEN. nat. 2, 26, 1 in nubibus ... est ... aer spissus ad gignendam aquam -tus. CVRT. 3, 5, 7 classem, qua transeant *Hellespontum*, quem -turum *fugientibus*? (FRONTIN. strat. 1, 4, 13a SVET. Nero 47, 1. *al.*). 3, 13, 10 pecunia stipendio ingenti militum -ta (IVST. 31, 2, 4). 7, 5, 7 pauci a peditis regionis admoniti -arant aquam (COLVM. 11, 2, 64. 12, 39, 4). *al.* COLVM. 6, 3, 1 hibernae stabulationi ... -anda sunt stramenta. 9, 8, 10 *apium examen* a vestigatore -to vase reconditur (9, 13, 4. *dub. an ad l. 32*: 12, 4, 4 [*postea*: alia ... picata, nonnulla tamen pura]. 12, 49, 11 *olivarum* conditurae v. nova ... sine pice -antur. 12, 53, 1). 11, 2, 71 -ta ... habeat ligna, quibus defrutum ... decoquat. *al.* *per breviloquentiam dicuntur -are ii, qui quid -ari affirmant* (*cf. l. 33*): SEN. nat. 2, 12, 3 quidam putant ignem inesse nubibus, quidam ad tempus fieri nec prius esse quam mitti; ne inter illos quidem, qui -ant ignem, convenit. *β destinando, tribuendo* (*sc. loca, habitacula sim.; exempla aegre separantur a cβ*): COLVM. 12, 4, 4 locum et vasa idonea salgamis -ari iubent: locum esse debere aversum a sole *eqs.* (ITALA apoc. 12, 6 [cod. g] mulier fugit in desertum, ubi habet locum illic -tum a deo [*Vulg.* paratum]). TERT. adv. Marc. 1, 28 p. 329, 23 sulphuratiorem eis *peccatoribus* gehennam -bit *deus*. ITALA exod. 23, 20 (Tert. adv. Iud. 9, 23) *angelus* introducat te in terram, quam -vi tibi (*Vulg.* paravi). Matth. 25, 34 (cod. c, *sim. al.*) possidete regnum, quod vobis -tum est ab origine huius mundi ([*Vulg.* paratum]. IREN. 4, 40, 2 r. -vit iustis pater. ORIG. in Matth. ser. 72 p. 172, 8. *al.*). IREN. 4, 39, 4 aliis ... id *lumen* contemnentibus ... -vit tenebras. 5, 5, 1 iustis ... hominibus ... -tus est paradisus. LACT. inst. 7, 5, 13 *deus homini terram* a principio in habitaculum -vit. CASSIOD. inst. 1, 29, 1 balnea ... aegris -ta corporibus iussimus aedificari. *al.*

c *conficiuntur, construuntur sim.* (*sola cogitatione p. 755, 17. 24. vi praeverbii hic illic minus perspicua*): α *cibi, mixturae sim.*: VARRO rust. 3, 16, 28 -andus his *apibus* cibus (PLIN. nat. 22, 99 VVLG. II reg. 12, 4. ANTHIM. praef. p. 2, 3 si ... bene -ti fuerint c. [*p. 1, 10*

[Wiesinger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

si ... non bene fuerint cocti]). Liv. 39, 51, 8 *Hannibal* venenum, quod multo ante -tum ad tales habebat casus, poposcit (*nisi respectu comparandi, acquirendi; item dubites*: Sen. contr. exc. 6, 4, 2 Val. Max. 8, 10, 3 Calp. decl. 13. *aliter p. 754, 40*). Vitr. 7, 10, 1 quemadmodum -entur *temperaturae atramenti*. Cels. 6, 6, 9[B] horum *medicamentorum* aliquo -to penicillo fovere oculos. Colvm. 9, 8, 8 -anda (-andum *fere trad.*) ... in hanc rem liquida rubrica. 12, 13, 1 caseo usibus domesticis -ando. Petron. 16, 1 beneficio Gitonis -ta nos implevimus cena (Apvl. met. 6, 30, 7 Porph. Hor. ars 422. Ambr. paenit. 2, 7, 60 [*in imag.*]). Itala psalm. 77, 19 (Sangerm.) numquid potest deus -are mensam in deserto? ([*Vulg.* parare]. Avg. serm. 179, 5, 5 [*in imag.*] talem suis -at m. dominus). *al.* β *loca, habitacula sim., viae*: Liv. 24, 2, 11 arcem optimates tenebant -to iam ante ad talem casum perfugio. 39, 51, 5 *Hannibal*, ut iter semper aliquod -tum fugae haberet, septem exitus e domo fecerat (*in imag.*: Hil. in psalm. 67, 6 p. 280, 12 ['iter facite'] eius *domini* ... i. nobis est -andum [*antea*: parandum]). 44, 9, 11 *consul* hiberna iam -ans vias ... muniri iubet (Vell. 2, 110, 1). Cvrt. 5, 9, 3 Nabarzanes aditum nefariae spei -ans: '...' inquit. Colvm. 5, 6, 10 sulci ..., qui arbores recipiant, -andi (*cf.* 5, 9, 7 scrobes). 6, 2, 2 *iuvencis domandis* spatiosum stabulum -etur, ubi domitor facile versari *possit*. Itala prov. 8, 27 (Ps. Aug. spec. 2, *sim.* Vvlg.; *loquitur sapientia*) cum -ret caelum *deus*, cum illo eram (*Cypr. testim. 2, 1 al.* pararet; *ad loc. cf.* Hil. trin. 12, 39 l. 32 neque tum paratum caelum est, cum -tum est: nam erat *sapientia* apud -antem ..., postea vero conponebat cum parante). Matth. 11, 10 (cod. c *al.* = Vvlg.; *sim.* Marc. 1, 2 Luc. 7, 27 *ibid.*) *angelus* -bit viam tuam ante te ([*gr. κατασκευάσει, cod. a al.* paravit; *respicitur* Mal. 3, 1, *ubi* Vvlg. -bit, *sed Itala Aug. civ. 18, 35* prospiciet]. apoc. 16, 12 [Primas., *sim.* Vvlg.] siccata est aqua *Euphratis* ..., ut -etur via venienti regi [*cod. g* paretur]. Tert. bapt. 10 p. 209, 32 paenitentia antecedit, remissio *peccatorum* sequitur, et hoc est v. -are. Hil. trin. 6, 13 Hier. hom. Orig. in Luc. 21 p. 130, 13. *al.*). Arnob. nat. 2, 17 *animalia cernimus terram* excavare ... et ... sibimet ... cubilia -are. *al.* *praeverbium respicit ad seriem* (*sc. indicat alterum ante alterum creari*): Clem. ad Cor. 33, 3 animalia *terrestria* ... iussit esse; mare et quae in illo animalia -ans inclusit sua virtute (*gr. προετοιμίσας*). γ *varia*: Vitr. 10 praef. 4 aediles ludorum causa machinationes -are debent (*vix ad 1*). Sen. nat. 1, 17, 6 mox huic ... ministerio -tus est orbis (*sc. speculum*). Cvrt. 4, 2, 12 ferreae quoque manus ... et alia tuendis urbibus excogitata -bantur. 7, 9, 2 in -tas rates exercitum imposuit (*7, 8, 7 tot* milia *ratium* effecta). 9, 3, 19 *Alexander* erigi ... aras ... iussit ... posteritati ... miraculum -ans. Colvm. 11, 3, 50 si *cucurbitas* esculentae merci -bis. 12, 44, 5 patruus meus ... lata vasa ... fieri iubebat ...; quae cum -verat, tum *eqs.* (Pavl. sent. 3, 6, 86 vasis argenteis legatis ea omnia continentur, quae capacitati alicui -ta sunt [*nisi generaliter dictum*]. *in imagine*: Itala Rom. 9, 22 [cod. 78 *al.*] in vasa irae -ta in interitum [*sc. a deo tamquam figulo; gr. κατηρτισμένα, Vulg.* aptata]. 9, 23 [*ibid.* = Vvlg.] v. misericordiae, quae -vit in gloriam [*gr. προητοίμασεν*]. *al.*). *al.* Petron. 106, 1 vulnera ferro -ta. Plin. nat. 13, 74 -atur ex eo *papyro* charta. 28, 16 in fastigium ... delubri -tae quadrigae fictiles. *al.* Frontin. strat. 1, 5, 10 pontibus, quos -verat, fossae iniectis (3, 9, 9). Apvl. met. 4, 7, 4 calida ... lavacro ... -ta *est*. 7, 23, 4 ferramentis huic curae *castrationis* -tis (Pavl. dig. 33, 7, 18 pr. ferramenta ... laniandae carnis causa -ta). 9, 33, 5 (*ad gallinam*) cogitas ... gustulum nobis -are (*antea*: ovum parere). Tert. adv. Marc. 2, 4 p. 338, 6 mundus ex bonis omnibus constitit, satis praemonstrans, quantum boni pararetur illi, cui -batur hoc totum. *al.*

B *-antur res indefinitae* (*exempla pauca selecta*): Cic. part. 39 (*inter genera argumentorum*) si -tum aliquid, si communicatum cum aliquo. off. 1, 11 *homo* ad eam *vitam* ... degendam -at res necessarias (Firm. math. 4, 11, 2 quae ad victum ... sunt n. Vvlg. I par. 22, 5 -bo ... ei n. Avg. lib. arb. 3, 212. *al.*). Varro rust. 1, 5, 4 quae ad quamque rem *in agricultura* sint -anda (Caes. Gall. 7, 82, 3 ad eruptionem. Liv. 42, 52, 13 q. regia cura -anda fuerint. Colvm. 12, 18, 1 ad vindemiam. *al.*). Bell. Afr. 31, 8 haec propter exercitus sui ... tirocinium -verat (Liv. 25, 21, 4 his nocte -tis ... copias educit. 30, 5, 1. *al.*). Liv. 29, 1, 15 -tis omnibus ad bellum Syracusas ... venit (37, 7, 16 -ante omnia Philippo. 42, 43, 3 omnia -ta atque instructa ⟨haberet⟩. *al.* Sen. contr. 7, 1, 22. *et saepe*). *al.*

C *-antur animantes et partes eorum* (*morbus pro parte corporis affecta p. 756, 19*): **1** *-are alios*: **a** *generatim*: α *pertinet potius ad animum* (*sc. aptandum, componendum, conciliandum sim.*): Cic. orat. 99 si is *orator* non -tis auribus inflammare rem coepit, furere ... videtur (Cvrt. 6, 2, 21 vulgi aures ... sibi. Sidon. epist. 9, 14, 8). Liv. 1, 47, 9 *patres* convenere ..., alii iam ante ad hoc -ti, alii metu. 4, 48, 15 *intercedunt tribuni* ii, qui -ti erant gratia principum (*cf. ibid. 11* sex ad intercessionem comparavere). 5, 14, 2 clarissimis viris ex composito -is ad petendum. 21, 9, 4 nuntios ... praemittit, ut -rent suorum animos, ne *eqs.* (34, 28, 10 ad id, quod futurum erat, ne inopinatum accideret, -tis suorum a. *al.* Qvint. inst. 5, 7, 8 ad quae iudicis animus actione sit -andus [5, 13, 58 sunt *loci*, qui -ent animum i., sunt qui confirment. decl. 273, 1. *al.*]). 25, 38, 12 ut ... -ti incautos, armati inermes ... adgredi possetis (*p. p. p. fere pro adi. de militibus ad certamen paratis ut*: 31, 37, 4 conferti -tique in dispersos et effusos pugnantes. 37, 20, 13 pedites ... ordinati et -ti). 42, 66, 4 *phalanx* raptim acta, turbata cursu, adversus instructos et -tos erat adventura (*p. p. p. masc. plur. pro subst. ut*: Qvint. inst. 5, 10, 49 occisos *esse* ... a -tis inopinatos). *al.* Sen. dial. 11(12), 15, 3 aliquot annorum absentia huic te malo (*sc. filii a te remoti*) -verat. Qvint. inst. 4, 1, 24 ad potentissimas quaestiones iudicem -andum *esse* (4, 2, 47 ad intentionem. 6, 4, 22 ad credendum ..., ad pronuntiandum. 7, 1, 2 quaestioni legum. *et saepius ibid.* Fortvn. rhet. 2, 15 p. 110, 23 qua *figura praeparationis* i. nobis -amus [*sc. conciliando, cf. p. 751, 47*]. *al.*). *al.* β *pertinet potius ad corpus* (*alendum, instruendum, aptandum sim. praeter l. 25*): Sen. nat. 2, 3, 2 *sanguis pars corporis est simulque eius materia*: -at enim id⟨em⟩ alia (*loco corrupto*; parat *var. l.*, reparat e. vitalia *Gercke*). epist. 102, 23 decem mensibus tenet nos maternus uterus et -at non sibi, sed ... loco *externo* (*cf.* Hier. hom. Orig. in Luc. 9 p. 53, 22 *Iohannes* -batur in matris utero, ut *eqs.*). Colvm. 6, 27, 13 quo firmior *equi* pullus lacte materno laboribus certaminum -etur. 11, 2, 35 *oves quaedam* lavari debent, ut tonsurae -entur. Plin. nat. 8, 162 *equos* inedia ... -ant *Sarmatae longum iter facturi*. 19, 85 *raphanos* crudos medici suadent ... esse, atque ita vomitionibus -ant meatum. 23, 3 psoras nitro ante -tas (*sc. curationi cuidam maiori ut*: 23, 144 facie ante fotu -ta. 24, 186 nitro ante -ta cute [29, 110. 32, 67 -at ... *quaedam* farina medicamentis cutem]. *al.* Ps. Qvint. decl. 8, 18 ad curationem -atur aeger. Cael. Avr. acut. 3, 16, 135. *al.*). Plin. epist. 7, 1, 5 cum *aeger* ... balineo -rer (*nisi ad 2aβ*). Apvl. met. 8, 29, 3 fortissimum rusticanum industria laterum atque imis ventris bene -tum *ad venerem. al.* *creando* (*de deo; cf. p. 758, 56 sq.*): Aster. ad Renat. l. 94 *quia in creatione* subsecuta sit femina velut in solacium hominis -ta. Avg. nupt. et concup. 2, 4, 12 ad opus pariendi a ... creatore ... -tam fuisse mulierem.

b *speciatim*: α *docendo vel exercendo*: Ⓘ *-antur homines: litteris, doctrina sim.*: Cic. part. 80 animi habitus ad virtutem quasi praeculti et -ti rectis studiis et artibus. Tusc. 2, 13 *philosophia* extrahit vitia radicitus et -at animos ad satus accipiendos (phil. frg. V 23 litteris ... ante excoli a. et ad sapientiam concipiendam inbui et -ari decet. Sen. nat. 1 praef. 6 *virtus* a. laxat et -at ad cognitionem caelestium. epist. 88, 20 *liberalia studia* a. ad accipiendam virtutem -ant). Sen. epist. 88, 1 *liberalia studia* hactenus utilia, si -ant ingenium, non detinent. Qvint. inst. 2, 4, 26 solebant praeceptores mei ... iucundo genere exercitationis -are nos coniecturalibus causis. 10, 1, 35 *philosophi* altercationibus atque interrogationibus oratorem futurum ... -ant. *al.* *variis artibus et exercitationibus*: Vell. 2, 109, 2 *Maroboduus* exercitum ... adsiduis adversus finitimos bellis exercendo maiori quam, quod habebat, operi -bat. Sen. dial. 1, 2, 3 per quos *praeceptores* certamini -antur *athletae* (Qvint. inst. 10, 1, 4 quo genere exercitationis ad certamina -andus sit *a.* [*in imag. de oratore*]). Mart. 7, 32, 8 non pila, non follis, non te paganica thermis -at. Qvint. inst. 2, 8, 3 *ut* palaestrae peritus ... discernat, cui quisque certamini -andus sit. Svet. Cal. 58, 1 *cum* pueri ... ad edendas in scaena operas evocati -rentur. Veg. mil. 1, 9 nisi ... milites frequentibus exercitiis -asset ad proelia. Cassiod. hist. 7, 34, 2 *Eulogius* ad scribendum velociter -tus (*Theodoret. 4, 18, 8 ἠσκημένος*). Ⓘ *-antur animalia*: Colvm. 8, 2, 5 *Graeci gallum* ferocissimum quemque ... certaminibus et pugnae -bant (8, 2, 11 non ad pugnam neque ad victoriae laudem). Svet. Nero 53 -tum ... leonem aiunt, quem ... clava ... in amphitheatri arena ... elideret. Oros. hist. 1 prol. 3 *canibus* natura insitum est, voluntarie ad id quod -antur urgueri et *inhiberi*.

β *curando, ut quidam praesto sint, vel destinando; -antur*: Ⓘ *homines (Christus l. 62): quilibet*: Lex locat. Puteol. (Année Epigr. 1971 n. 88) 2, 3 quae *operae* (*sc. libitinarii*) at eam r(em) -t(ae) e(runt). Sen. dial. 9, 7, 3 quantum bonum est, ubi -ta sunt pectora, in quae tuto secretum omne descendat. 12(11), 15, 3 *Augustus* sororis filium successioni -tum suae perdidit. Itala act. 3, 20 (cod. h *al.*) *Iudaei*, convertimini ..., ut *deus* ... mittat vobis -tum Iesum Christum (*gr. προκεχειρισμένον, cod. d* praedestinatum, *Vulg. sec. var. l. gr.* qui praedicatus est. *ad rem v. Michaelis, Theol. Wb. NT VI 865*). Iren. 4, 35, 1 an ... impotens erat *deus* ... sibi -are eos, qui adventum salvatoris praenuntiarent? Hier. hom. Orig. in Luc. 4 p. 23, 18 quando ... ille nascitur, qui malae vitae -tus est (*praedestinatione; opp.* iustus). Vvlg. gen. 24, 14 quam *puellam* -asti, *deus*, servo tuo Isaac (*cf.* 24, 44 mulier, quam -vit dominus filio domini mei [*Aug. loc. hept. 1, 88* paravit]). Rvfin. hist. 5, 1, 50 quem ... -andum bestiis condemnavit (*gr. κατέκρινεν αὐτὸν πρὸς θηρία*). Avg. civ. 21, 16 p. 519, 24 D. *ut puer defunctus* poenis non -etur aeternis. *al.* *milites*: Liv. 4, 46, 8 subsidia ... -ta erant ab tribuno militum (Frontin. strat. 1, 1, 5 Veg. mil. 3, 6 p. 77, 13). Frontin. strat. 2, 1, 4 exigua manu ... pro vallo resistebat ... reliquis omnibus ... intra vallum -tis. 3, 2, 6. Flor. epit. 4, 1, 8 *Catilina* ad -tum a Manlio ... exercitum proficiscitur (Itala I Macc. 7, 40 [rec. B] Iudas -vit e. in Adesa [*gr. παρενέβαλε ἐν Ἀ., rec. L et Vulg.* adplicuit in A.]. Cassiod. Ios. c. Ap. 1, 277. *al.*). *al.* *rei vel testes, qui -antur cognitioni*: Rvfin. hist. 5, 1, 47 -ari sibi iudex Christianos et introduci ... iubet (*gr. aliter*). Cod. Theod. 1, 10, 4, 1 *quem fiscus postulat*, per apparitionem sedis urbanae cognoscendo negotio -tus ad ... cognitorem ... deducetur. Vita Hil. Arel. 21 l. 10 testes imperant -ari. Ⓘ *animalia*: Colvm. 8, 11, 13 *gallinas* quam maximas ad hanc rem (*sc. ova pavonina incubanda*) -ari. Plin. nat. 8, 68

[Wiesinger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

camelos feminas, quae bello -entur (*Arist. hist. anim. 632a28 εἰς πόλεμον χρῆσθαι αὐταῖς*). SVET. Cal. 27, 1 ad saginam ferarum muneri -tarum. PASS. Perp. 20, 1 ferocissimam vaccam ... diabolus -vit *martyribus*. IVST. 9, 7, 9 Olympias ... fugienti percussori ... equos habuit -tos (*cf.* HIER. epist. 27, 3, 3 in salvatoris ministerium [myst- *var. l.*] -tus ... asellus [*sc. Matth. 21, 2*]. COD. Theod. 6, 29, 9, 1 usui cursus *publici* animalia ... -are). *al.*

γ *sanctificando, peccatis liberando sim.* (*usu christiano*): TERT. bapt. 6 p. 206, 16 in aqua *baptismatis* emundati sub angelo spiritui sancto -amur. ITALA Luc. 1, 17 (cod. d) -are domino plebem (*de Iohanne baptista; cod. e* conparare, *Vulg.* parare). Eph. 5, 27 (Rufin. Orig. in cant. 2 p. 154, 20) ut ipse *Christus* sibi -ret gloriosam ecclesiam (*gr. παραστήσῃ, Vulg.* exhiberet). IREN. 4, 20, 5 videbitur *deus in caelo* ... spiritu quidem -ante hominem in filium dei. CYPR. epist. 73, 21 *fideles* baptismo ad regnum dei ... -antur. zel. 15 ad ... clarificationem formans nos ac -ans (corroborans *var. l.*) dominus. HIL. trin. 11, 9 l. 47 per ... fidem conformes adsumi claritatis dominicae -amur. PRVD. perist. 13, 49 his *verbis* ubi corda virum Christo calefacta -vit *Cyprianus* (APRING. in apoc. 4, 7 ad percipiendam gratiam. 4, 10). NICET. compet. frg. 6 p. 7, 16 cur exorcizatur, nisi ad consequendam gratiam -atur? *al.*

2 *-are se vel partes suas*: **a** *generatim*: α *-are animum, corpus, cor sim.*: CIC. div. 1, 121 qui se tradidit quieti -to animo cum bonis cogitationibus tum rebus ad tranquillitatem accommodatis, ... vera cernit in somnis ([*cf.* CIC. *sub β*]. LIV. 44, 38, 11 hostes ... instruxerant aciem, -verant [re- *trad.*] animos. CVRT. 4, 9, 13. *al.*; *p. p. p. vergit in vim adi.*: LIV. 3, 8, 9 -tis a. repentino pavore perculsos adorti *milites*. 33, 37, 7. CVRT. 10, 9, 15 substitere -tis ad dimicandum a.). CELS. 7, 26, 2[B] victu corpus -andum est (*ante ipsam curationem ut*: PLIN. nat. 25, 59. *aliter* REGVLA *infra*). CVRT. 9, 7, 16 (*conviciose*) *pugilem quendam* -are ventrem epulis. HIER. psalt. sec. Hebr. 78, 8 generatio *impia*, quae non -vit cor suum ([*Vulg.* direxit]. VVLG. I reg. 7, 3 -ate corda vestra domino. II par. 12, 14 non -vit cor suum, ut quaereret dominum [*Itala Complut.* parabit]. REGVLA mag. them. psalm. 40 -anda sunt corda nostra et corpora. *al.*). *al.* *singulariter porrigendo ad infestandum*: COLLECT. Arian. serm. 10, 4 *Stephanus, cum lapidaretur,* securus caput ad vulnera -bat. β *mediopassive*: CIC. div. 2, 119 Pythagoras et Plato ..., quo in somnis certiora videamus, -tos quodam cultu atque victu proficisci ad dormiendum iubent (*ad rem v. 1, 60 sq. et l. 23*). SEN. contr. 2 praef. 4 illum illi *declamandi* studio parari, non per illud alteri -ari (*sc. studio philosophandi*). SEN. epist. 20, 12 magnae indolis est ad ista (*sc. paupertatem*) non properare tamquam meliora, sed -ari tamquam ad facilia. FRONTIN. strat. 2, 1, 12 *Pompeius* -tus subitam hostibus necessitatem decernendi iniecit. 4, 1, 8 *cum milites* tamquam ad hostium occursum -rentur (*postea*: ut quo quis voluisset loco consisteret). SVET. Tib. 56 Seleucum grammaticum ... -tum venire *ad quaestiones super cenam propositas*. GELL. 14, 2, 3 quibus *praeceptis generalibus* ante causam praemuniri iudex -arique ad incertos casus futurarum difficultatum debeat. VLP. dig. 43, 16, 1, 28 qui in hoc ipsum (*sc. possessionem per vim obtinendam*) aptatus et -tus venit. PANEG. 5, 14, 3 *agricolae* resumunt animos, operi -antur. HIL. in Matth. 27, 4 (*explicatur similitudo virginum sponso occurrentium Matth. 25, 1 sqq.*) occurrere in resurrectionem ... -amur. *al.* γ *reflexive*: LIV. 35, 25, 1 populus ... Romanus ... se ad omnes conatus Antiochi -bat (PLIN. nat. 18, 2 *cum* sciant ... ad nocendum -are se animalia. QVINT. inst. 4, 2, 50 ad novum ... initium. APVL. met. 3, 21, 2 a⟨d⟩ ... speculam. *al.*). SEN. contr. 1, 1, 7 tali me operi -veram: volebam fratres in gratiam reducere (*item cum dat. fin.*: 1, 3, 11 *exercitiis* poenae se -vit. SEN. dial. 7, 26, 2 bello. CVRT. 5, 8, 2 proelio. PLIN. nat. 8, 71 *rhinoceros* cornu ad saxa limato -at se pugnae. PLIN. epist. 5, 14, 8 itineri. *al.*). 2 praef. 1 sanctis *philosophiae* ... praeceptis -ans se animus *discipuli* (*abl. intellegere maluerim quam dat.*). PLIN. nat. 18, 265 convehendi ... fructus ... tempus et -andi se contra ... hiemem (CAES. AREL. serm. 98, 1 p. 384, 10 c. fideles ... se -are consuevit *diabolus*). QVINT. inst. 12, 11, 21 *Hippias* ita se -vit, ne cuius alterius ope egeret (*cum enunt. fin. ut*: ITALA Am. 4, 12 [Aug. civ. 18, 28] -a te, ut invoces deum tuum [Ps. Vigil. Thaps. trin. 12, 170 invocare, VVLG. -are in occursum dei]. I Macc. 5, 11 [rec. B] ut veniant [*rec. L = Vulg.* parant venire]. HIER. hom. Orig. in Luc. 34 p. 190, 2). decl. 327, 5 adversus casus. PAVL. dig. 41, 2, 3, 10 cui *domino* se adversarium -at *servus iudicium liberale pati paratus* (41, 3, 15, 1). AVG. civ. 18, 54 p. 343, 27 D. *ut* se ... certare ... -rent (*c. inf. ut*: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 88, 27 de vita exire. *al.*). *al.*

b *speciatim de iis*: α *qui animum componunt ad adversa*: CAEL. Cic. fam. 8, 2, 1 *cum* me iam ad dolendum -assem (SEN. epist. 18, 6 in ipsa securitate animus ad difficilia se -et. 61, 4 ante ad mortem quam ad vitam -andi sumus. *al.* APVL. met. 6, 5, 4 ad certum exitium -ta *Psyche*. *al.*). HOR. carm. 2, 10, 14 sperat infestis, metuit secundis alteram sortem bene -tum pectus (SCHOL.: bene institutum ingenio et forti doctrina formatum *eqs.*). SEN. dial. 5, 37, 3 praesume animo multa tibi esse patienda; ... fortis est animus ad quae -tus venit. 9, 11, 6 *malorum impetus* ad -tos exspectantesque nihil adferunt novi, securis ... graves veniunt (*item part. perf. masc. pro subst.*: LEO M. serm. 95, 5 [*ad Matth. 5, 4*] mansuetis ... et ad omnium iniuriarum tolerantiam -tis possidenda terra promittitur [*sec. Chromat. in Matth. 17, 4, 1* ad omnem iniuriam patientes]). epist. 82, 8 si contra mortem te -veris (107, 3 -etur animus c. omnia). 123, 5 ubi se -vit *animus* et indixit sibi patientiam. *al.* β *qui orationem sim. habituri sunt*: SEN. contr. 3 praef. 6 *Cassius Severus* ex tempore coactus dicere infinito se antecedebat; numquam non utilius erat illi deprehendi quam -ari. 7 praef. 2 *Albucius* dicebat ... effuso cursu, sed -tus. QVINT. inst. 10, 7, 2 dum ... vox ac latus *dicentis* -etur (PLIN. epist. 2, 1, 5 cum vocem -ret acturus in consulatu principi gratiam. GLOSS. III 381, 44). APVL. Socr. prol. 1 p. 104 (*antea*: dicere ex tempore) an idem sim repentinus, qui -tus (PS. VARRO sent. 41 sq. hic perfecte methodum habet, qui idem est r. qui -tus; ⌊-tis⌋ favor, repentinis gratia exhibenda est [⌊ ⌋ *masc. an neutr. pro subst.?*]). TERT. resurr. 2 p. 26, 11 nunc ... ad alios Saducaeos -amur (*hoc libro illis contradicentes*). PANEG. 5, 1, 4 (*opp.* imparato).

D *absolute vel intransitive*: **1** *generatim*: VARRO rust. 1, 37, 4 (*de temporum in agricultura divisione*) primo -andum, secundo serendum ...; in -ando faciendi scrobes aut repastinandum *eqs.* VITR. 2, 7, 5 si qui *aedificaturus* voluerit sine vitiis perficere, ita erit -andum. QVINT. inst. 2, 10, 8 *declamatio* si foro non -at, ... scaenicae ostentationi *similis est* (5, 13, 44). TERT. bapt. 10 p. 209, 33 qui ... -at, non idem ipse perficit, sed aliis perficiendum procurat. ITALA I Macc. 6, 26 (rec. B) *Iudaei* -verunt hodie super excelsa Ierusalem, ut comprehendant eam (*gr. παρεμβεβλήκασι, Vulg.* adplicuerunt ad arcem). Luc. 12, 47 (cod. ff[2] *al., sim.* VVLG.) servus, qui ... non -vit secundum voluntatem *domini* (*cod. e al.* paruerit). HIER. psalt. sec. Hebr. 68, 11 -asti in bonitate tua pauperi, deus (*Vulg.* parasti). VVLG. I reg. 23, 22 diligentius -ate et curiosius agite. *al.* *intrans. pro mediopass. gr., fere i. q. se -are*: CASSIOD. Ios. antiq. 3, 301 -emus ad bellum (*gr. παρασκευαζώμεθα*).

2 *speciatim*: **a** *fere technice in arte rhet.* (*v. p. 753, 74*): SEN. contr. 3 praef. 10 *orator quidam* non tam bene implet quam -at. 7 praef. 3 figurabat egregie, -bat suspiciose. QVINT. inst. 4, 1, 62 ne ..., quo -are debet, fatiget *prooemium* (*cf.* 9, 4, 4 prooemiis -are). 10, 1, 21 saepe enim -at, dissimulat, insidiatur orator eaque in prima parte actionis dicit, quae sunt in summa profutura. 10, 1, 106 dividendi, -andi, probandi rationem. SCHOL. Cic. Bob. p. 176, 3 utiliter -vit ad causam. Gron. A p. 348, 5 *quae ἐκ τῆς παρασκευῆς* dicta sunt et altius ad -andum repetita. **b** *parando hospitia, instruendo convivia sim.*: TERT. bapt. 19 p. 217, 4 cum ultimum pascha dominus esset acturus, missis discipulis ad -andum (*nisi obi. suppl.; ad rem cf. p. 753, 50*). ITALA Luc. 9, 52 (cod. d) misit nuntios ... et euntes intraverunt in castellum Samaritanorum, ut -rent ei (cod. e quasi -ent illi, cod. c ad -andum illi; *Vulg.* pararent). VVLG. I par. 12, 39 fuerunt ... apud David tribus diebus comedentes et bibentes, -verunt enim eis fratres sui. II Esdr. 8, 10 comedite pinguia ... et mittite partes ei qui non -vit sibi. COD. Theod. 7, 8, 10, 1[a] qui *metator* -andi gratia ad possessionem venerit (*distinguit postea*: solam ... hospitalitatem, *sc. sine victu praebendam. cf. p. 753, 17*). **c** *discendo ad verbum*: GLOSS. II 291, 42 *ἐκμανθάνω*: edisco, -o (*exempla huius usus ne transitiva quidem invenimus, sed cf.* parare *vol. X 1, 417, 50 sqq.*).

II *vi praeverbii evanida fere i. q. parare, facere sim.* (*exempla pauca minus dubia; cetera v. supra, e. g. p. 754, 82*): **A** *in universum* (*sc. variis coloribus parandi quos hic non distinximus*): ITALA psalm. 23, 2 (Sangerm., *cf.* VVLG.) supra maria fundavit eam *terram* et super flumina -vit eam (*gr. ἡτοίμασεν, Hier. psalt. sec. Hebr.* stabilivit. *item de deo creatore*: 118, 73 [Sangerm.] manus tuae fecerunt me et -verunt me [*gr. ἔπλασαν, Veron.* finxerunt, *Vulg.* plasmaverunt]. Is. 43, 7 [Iren. 4, 14, 1] -vi et formavi et feci eum [*gr. κατεσκεύασα, Vulg.* creavi]. *al.*). 98, 4 (Sangerm.) tu -asti aequitates, ... iustitiam ... fecisti (*Vulg.* parasti, *Hier. psalt. sec. Hebr.* fundasti). IREN. 3, 23, 8 *ut Tatianus* vacuum loquens vacuosa fide auditores sibi -ret. PELAG. in Rom. 16, 18 p. 124, 15 *quidam* dissentientes ab apostolica doctrina et fratribus offendicula -antes. AVG. in psalm. 145, 4 l. 43 *anima* -at cogitationes, exserit actiones. SORAN. p. 17, 17 locis ... laxamentum -are encathismatibus (*gr. p. 41, 10 Ilb. διαχαλαστέον, Cael. Aur. gyn. 1, 81* partes erunt relaxandae). CHRYSOST. hom. V 761[B] hic honor ... neque adulatione conquiritur neque pecunia -atur. CASSIOD. Ios. antiq. 3, 242 taurus non oblatus a populo, sed ex proprio sumptu pontificis -tus (*gr. τοῦ ἀρχιερέως παρασχόντος*). 14, 4 bellum contra Hyrcanum Aristobulus -vit pugnaque facta, *eqs.* (*gr. πόλεμον ... ἐκφέρει*). ORIBAS. syn. 1, 3, 1 La p. 34, 18 Mø. quae *exercitatio* ... est ... cum fatigatione fortissima -ta[m] (*aliter gr.*). THEOD. MOPS. in I Thess. 1, 6 p. 5, 15 nisi illa miracula ... firmam illis fidem ... -rent (*nisi ad B; gr. παρεῖχεν*). *et saepius.*

B *cum praedicativis* (*vix recte trad. altero acc. supplendo* Ps. QVINT. decl. 11, 11 trucem debeo -are [*sc. me*; me parare *Burman*, praebere *Håkanson, ut inseri possit supra p. 389, 19 sqq.*]): IREN. 3, 10, 4 *deus per sacras scripturas* religiosos nos et gratos -ans in eum qui fecerit. 4, 36, 3 dominus ... bonos operarios nos -ans. 5, 29, 1 aptabiliorem eum *hominem* ad aeternam subiectionem deo -antia *facta* (-ans *trad., restit. plur. sec. gr. καταρτίζοντα*). HIER. in Ioel 3, 16/7 l. 307 qui se dignum dei habitaculo -vit (PELAG. in II Cor. 6, 6 p. 264, 13 RVFIN. Orig. princ. 1 praef. 3). CONC.[S] I 3 p. 102, 11 *Iohannes* inadibilem transmissis a sancta synodo domum suam -ans (*gr. I 1, 3 p. 18, 24 κατεσκεύασεν*). EVGRAPH. Ter. Haut. 1002 precatorem Menedemum

[Wiesinger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-bo. CHRYSOST. hom. III 823[B] sanctam animam -emus (*Migne gr. 49, 381 ἁγίαν ποιήσωμεν τὴν ψυχήν*). ORIBAS. eup. 1, 8, 3 Ab p. 411 *aegrotis* venter largus est -andus (*Li* v. facilior est reddendus. *hic et loco sequenti respondet gr. παρασκευάζω*). syn. 1, 2, 2 Aa p. 33, 1 Mø. *exercitatio viscera* -at ... fortiora ad officia sua (*La* reddit). *al.*

C *cum structuris verbalibus, i. q. facere, efficere* (*maxime sec. gr. παρασκευάζειν, quod infra non adnotavimus*): **1** *pro obi. est enunt. fin.* (*hucine p. 753, 27?*): HIER. psalt. sec. Hebr. 10, 17 *deus*, -asti, ut cor *pauperum* ... audiat auris tua (*Vulg.* praeparationem cordis ... audivit a. t.). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 88, 19 *diabolus* -vit, ut superveniret ... Saturninus quidam. 131, 21 deus -vit, ut conveniremus in unum (*cf.* CONC.[S] IV 1 p. 134, 31 congregari nos in u. -vit). 144, 22 CASSIOD. Didym. in Iac. 4, 4 p. 8, 19 in I Ioh. 1, 1 p. 38, 17. **2** *pro obi. est acc. c. inf.* (*exempla inf. activi sub 3 inseruimus praeter l. 26; cf. e. g. vol. V 2, 174, 35 sqq.; vergit in colorem q. e. curare sim.*): CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 36, 12 *illa, quae* libris interposuit aut interponi -vit. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 92, 6 *ut* litigium ... -es amoveri. p. 229, 34 religiositas vestra -et eum *librum meum* ab orthodoxis legi. II 3, 2 p. 36, 7. CASSIOD. hist. 6, 7, 1 *sacrificantes* prius expiari ... -bat *Iulianus* (-bat *et antea* praecipiens *pro uno verbo gr. προηγόρευεν Sozom. 5, 5, 1*). 7, 40, 36 clericos ... in Neocaesariam Ponti mittendos esse -verunt. DIONYS. EXIG. Conc.[S] II 2, 2 p. 60, 12 nisi forte necessitas inexcusabilis -et tempus dilationis extendi (*p. 40, 2 al.* coegerit, *102, 22* procuret). Greg. Nyss. creat. 31 p. 404[A] *cor pulmonem* deprimens efflari, quod receptum est, -at. PRISC. LYD. solut. 3 p. 60, 7 sensus ... -at passionem ... aistheteriis ... inesse. *al.* **3** *ad obi. accedit inf. act.* (ut *l. 37*) *finem vel effectum indicans* (*cf. vol. VI 2 p. 115, 37; vergit in colorem q. e. impellere sim.; hic illic etiam acc. c. inf. intellegi posse non negaverimus*): AVELL. p. 289, 15 (*ex versione epistulae Procli deperditae*) continuo -a diaconum Theodotum venire ad regiam civitatem. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 59, 4 Florentius -vit nos manere (*I 2 p. 34, 12* fecit n. m.). I 3 Rustic. p. 124, 15 *Iesus in praesepe iacens* magos attrahens ad paenitentiam et -ans ... regem contemnere (*vers. Tur.* compellens, *I 2 p. 55, 30* faciens ... c., *I 5 p. 92, 14* armans ad contemptum). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 35, 16 episcopos ... vestrae sanctitatis sustinere praesentiam -vi (*gr. I 1, 5 p. 120, 24 μεθώδευσα*). p. 54, 24 vix praevalui ... synodum -are, ut audire decreta imperialia paterentur (*I 5 p. 361, 31* inducere ..., ut). p. 66, 7 ut *Christus* principem nostrum rectae fidei ... accedere -ret (*I 5 p. 375, 24* a. fecit). p. 206, 27 -are illos anathematizare Nestorium. CONC.[S] II 3, 3 p. 16, 11 Vranius ... -vit quosdam clericos accusare me et iudicium sibi ... transmitti. p. 17, 27 -vimus ... Ibam episcopum ... ex scripto dare quid sentit. COD. Iust. 5, 37, 28, 2 eos *curatores* ... -are talem subire defensionem. PRISC. LYD. solut. 10 p. 103, 22 opposita edita loca -ant eos *ventos* ... quiescere flatu. *al.*

appendix structurarum: **1** *nominalium; accedunt*: **a** *praepos.*: *α indicatur finis (sc. actio perficienda, res consequenda sim.) vel etiam eventus futurus*: ad: CIC. part. 80 animi habitus ad virtutem ... -ti rectis studiis. Tusc. 2, 13 ad satus accipiendos (*item cum gerund.*: off. 1, 11 phil. frg. V 23 CAEL. Cic. fam. 8, 2, 1 LIV. 4, 57, 11. 5, 14, 2. *et saepe*). CAES. Gall. 7, 82, 3 ad eruptionem. civ. 3, 101, 4 ad incendium. VARRO rust. 1, 5, 4. LIV. 1, 47, 9 ad hoc (25, 10, 4. 26, 19, 5 CVRT. 4, 3, 3. *al.*). 24, 2, 11 ad talem casum (39, 51, 8 SEN. dial. 9, 10, 6 GELL. 14, 2, 3). 29, 1, 15 ad bellum (VVLG. I reg. 28, 1. *al.*). 34, 28, 10 ad id, quod futurum erat, ne inopinatum accideret (*aliter, sc. de fine*: 34, 61, 1 VITR. 7, 10, 1 FRONTIN. strat. 3, 2, 6). *al.* SEN. epist. 4, 6 ad ... amissionem. 18, 6 ad difficilia. *et saepe.* *varia*: LIV. 37, 33, 2 in adventum exercitus (40, 13, 4 in comissationem. 42, 12, 8 in decem annos [*sim.* 42, 12, 9]. COLVM. 4, 8, 3 in hunc usum. 9, 8, 8. 9, 12, 2 QVINT. inst. 10, 6, 6. SVET. Cal. 24, 3 in necem. *al.*). SEN. epist. 16, 4 adversus incerta (70, 18 a. paupertatem. QVINT. decl. 327, 5 a. casus. TAC. hist. 1, 72, 2. *al.*). SEN. epist. 82, 8 contra mortem (107, 3 c. omnia. PLIN. nat. 18, 3. 18, 265 c. ... hiemem). *al.* *β indicatur, cuius (rei) commodo vel incommodo quid -etur*: LIV. 24, 36, 1 cura [quae] adversus Poenos -ta (29, 29, 13. 39, 35, 5. VAL. MAX. 1, 7 ext. 2 a. caput suum. QVINT. inst. 11, 2, 47. *al.*). VITR. 7 praef. 11 ad propositi mei rationes (9 praef. 15. PLIN. nat. 34, 103 ad emplastra, ... ad psoras. APVL. apol. 80, 3 TERT. resurr. 2 p. 26, 11. HIER. epist. 7, 6, 1 oleo ad lampadas ... -to. *al.*). CVRT. 6, 7, 31 in caput meum -tas insidias (PLIN. nat. 28, 16 in fastigium ... delubri -tae quadrigae. HIL. psalm. instr. 13 vasculis in novos fructus -tis). QVINT. decl. 273, 1 -are ... animum iudicis pro ipsa persona sponsoris *rei*. VVLG. II par. 35, 22 -vit contra eum bellum ([*nisi cum subst. iungendum*]. Ier. 50, 14 -amini c. Babylonem. CAES. AREL. serm. 98, 1 p. 384, 10. *al.*). *γ indicatur effectus*: COLVM. 11, 2, 92 possit ... salix decisa ... ad vitium ligamina -ari (SOL. praef. 2 *liber* ad compendium -tus. HIER. in Mich. 1, 6—9 l. 233 *ager* -tus ad vineas. ORIG. in Matth. ser. 72 p. 169, 20 -amus cor nostrum ... ad receptaculum). LACT. inst. 7, 5, 13 *deus terram* in habitaculum -vit (HIER. in Mich. 1, 6—9 l. 210 *civitatem* in pomarium. VVLG. num. 31, 20 aliquid in utensilia -tum. PALLAD. hist. mon. II 13 p. 367[B] *lapides* pretiosos in ornamento [*I 2 p. 256[C]* monilibus deputare, *gr. p. 23, 17 συγχρήσασθαι*]).

b *dat.*: *(in)commodi*: CIC. inv. 1, 46 impiis ... poenas. VARRO rust. 3, 16, 28. LIV. 37, 22, 1 exercitui, quae ... opus essent. *al.* VAL. MAX. 8, 10, 3 SEN. dial. 10, 14, 1. CVRT. 6, 2, 21 vulgi aures ... sibi *Alexandro*. COLVM. 12 praef. 1 mortalibus adiutoria. *al.* *finalis* (*ut p. 759, 47 addidimus quaedam non tam finem quam eventum futurum respicientia*): LIV. 39, 51, 5 ut iter ... -tum fugae haberet ([*vix gen.*]. CVRT. 5, 8, 2 proelio magis quam f. se -bat). VITR. 7, 2, 2 cum ... id (*i. calx macerata*) curiosius operi -tum erit (SEN. contr. 1, 1, 7 VELL. 2, 109, 2. *al.*). SEN. contr. 1, 3, 11 poenae se -vit *incesta*. 2 praef. 4 alteri *studio*. 7, 1, 22 misericordiae. SEN. dial. 1, 2, 3 *athletae* certamini -antur (COLVM. 8, 2, 5 et pugnae. QVINT. inst. 2, 8, 3). 7, 26, 2 bello (PLIN. nat. 8, 68). 11(12), 15, 3 absentia huic te malo -verat. *al.* CVRT. 3, 13, 10 pecunia stipendio ... -ta. COLVM. 2, 6, 1 sementi terram. *et saepius.*

c *acc. (nom.) praedicat.*: *v. supra p. 757, 70. 758, 74 sqq.; ceterum e. g.* IREN. 5, 12, 6 *deus* perfectum eum *hominem* sibi -ans ad resurrectionem. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 61, 35 parturitiones ... immunes a maeroribus. -are *aliquem aliquid (sec.* docere *sim.)*: *p. 756, 55.*

2 *verbalium; accedunt*: **a** *enunt. fin. (sc. pro obi.; aliter e. g. p. 753, 65. 757, 66)*: *v. p. 753, 25 sqq. 81. 759, 7 sqq.* **b** *enunt. interrog.*: *v. p. 753, 29. 84. 754, 16.* **c** *inf.*: *pro obi.*: *p. 753, 37. fin.*: *p. 757, 53. 72. 759, 26; cf. infra l. 38.* **d** *acc. (nom.) c. inf.*: *v. p. 753, 31. 757, 17. 759, 14; cf. infra l. 33.*

p. p. p. **praeparātus,** -a, -um *pro adi.* *compar. et superl. desunt.* **1** *exempla notionis communis, sc. vi praeverbii quodammodo vigente, ab usu verbali certa ratione distingui non possunt, v. de animantibus p. 755, 82. 756, 25. 757, 27. 758, 11 al. et de rebus e. g. p. 752, 76. 753, 62* (-tum habere *ut p. 754, 63. 755, 2. 14. 68*). **2** *vi praeverbii evanida fere i. q. paratus, promptus, idoneus* (*maxime de animantibus*): **a** *in versionibus pro adi. gr.* (*cf.* GLOSS. II 296, 18 *ἐμπαράσκευος*: -us, instructus. 316, 8 *ἕτοιμος*: paratus, -us. 320, 3 *εὐτρεπής*: paratus, -us): ITALA exod. 15, 17 (Veron. *al.*) in -a habitatione tua, quam praeparasti, domine (II par. 6, 33 [Complut.] de caelo, de -a h. tua. 6, 39 [*ibid.*]. *cf.* psalm. 32, 14 [Veron. *al.*] de -o habitaculo. *ubique respondet gr. ἕτοιμος, Vulg. vel Hier. psalt. sec. Hebr.* firmissimus, firmus). I Petr. 1, 5 (Hier. adv. Iovin. 1, 39) in salutem, quae -a est revelari in tempore novissimo (*gr. ἑτοίμην, Vulg.* paratam). CONC.[S] I 5 p. 278, 8 ut nos -os ostenderet *Christus* (*ibid. p. 161, 37* ut nos confidentissimi redderemur, *gr. I 1, 6 p. 139, 19 εὐτολμοτάτους*). CASSIOD. hist. 9, 45, 2 virum saevum et necibus -um (*Socrat. 5, 25 p. 652[A] μιαιφονώτατος*). 10, 10, 1 ambo eloquentissimi et ... docere -i (*Sozom. 8, 10, 1 ἱκανὼ διδάσκειν*). Ios. antiq. 2, 7 *filii* ad opus manuum ... erant prompti et ad intellegentiam -i (*gr. εὔψυχοι καὶ δεινοί*). **b** *exempla varia*: FIRM. math. 6, 25, 3 Mercurius ... faciens ad omne iubendi officium -um (*cf.* 6, 30, 21 faciet homines ad omnia officia negotiorum -os [paratos *Kroll*]). AVG. in psalm. 37, 24 l. 30 semper -us ad ... committendum peccatum. LIBERAT. 17 Conc.[S] II 5 p. 129, 17 ad hoc Simplicius -i animi et voluntatis fuit. GREG. TVR. Franc. 5, 14 p. 211, 12 Guntchramnus ... in periuriis nimium -tus erat. 10, 12 p. 495, 21 *viros* in seditionibus -os. ORIG. in Matth. ser. 86 p. 200, 8 *Crhistus* -us, non ut repelleret discipulos discedentes, sed ut reciperet ocnvertentes.

p. p. p. masc. plur. **praeparātī** (*fem.* -ae MART. CAP.) *pro subst.*: *v. supra p. 756, 3. 757, 83 et fortasse p. 758, 12. ceterum exstant*: MART. CAP. 9, 891 *Iupiter*, qui probandarum (*sc. virginum dotalium*) numerus superesset, ... exquirit; cui Delius Medicinam suggerit Architectonicamque in -is assistere. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 40, 1 ne occasio detur ... dividere ecclesiam dei -is (*gr. I 1, 1 p. 100, 2 ἑτοίμως ἔχουσι*).

p. p. p. neutr. **praeparātum,** -i *pro subst.* (*adminiculo pronominis* LIV. 37, 7, 14): **1** *vario usu* (*cf. p. 758, 12*): CAEL. Cic. fam. 8, 10, 4 multa tempus adferre et -a mutare scio. LIV. 9, 16, 7 nihil satis -i erat ad obsidionem tolerandam (QVINT. inst. 4, 1, 54 *ut* videatur tota extemporalis oratio, cuius initium n. -i [-um *var. l.*] *habet*). 37, 7, 14 exercitus ad -a omnia in Macedoniam pervenit (*antea*: commeatus ... paratos ..., pontes ... factos *eqs.*). QVINT. inst. 12, 9, 17 *oratores minus prompti* inviti ... recedunt a -is. **2** *locutiones adverbiales: cum praepos.*: LIV. 10, 41, 9 ad nutum omnia, ut ex ante -o, fiunt (22, 41, 1 tumultuario proelio ac procursu magis militum quam ex -o aut iussu imperatorum orto. 25, 8, 10. 28, 29, 9. 37, 7, 10. 45, 32, 8 ex multo ante -o. SEN. epist. 11, 1 [*opp.* subito deprehensus]. AQVILA rhet. 17 p. 27, 9. SERV. Aen. 4, 92 cum calliditate loquitur et quasi ex -o vel ex insidiis). IREN. 5 praef. *legens ea quae a nobis praedicta sunt* de -o accipies adversus eos *haereticos* contradictiones (NOVELL. Iust. edict. 8 praef. de -o iuvante *magistratu* [*gr. ἐξ ἑτοίμου*]). *abl. modi* -o (*sunt qui pro adv. accipiant*): QVINT. inst. 4, 2, 58 quam nihil festinato, nihil -o fecisse videtur Milo.

adv. **praeparātē.** *i. q. parate, prompte*: NOVELL. Iust. 147 praef. quanta ... singulis interpellantibus ... -e remuneramus, *dicere nolumus* (*gr. ἑτοίμως*).

homoeoprophoron v. p. 728, 44, fig. etym. p. 750, 26.

deriv.: praeparatio, praeparator (-trix), praeparatorius, praeparatura, 2. praeparatus (-ūs).

compos.: impraeparatus. *Wiesinger.*

praeparvus, -a, -um. *a* prae *et* parvus. *i. q. valde parvus, minutus*: IVVENC. 1, 154 hospitio *Mariae et Ioseph* ... angusti fuerant -a (per- *var. l.*) habitacula ruris. 2, 813 -i grano ... sinapis.

[**praepateo** (*vel* -patesco), *sc. forma* -uit, *editum est* CONC. Tolet. a. 589 Mansi 9, 990[A], *ubi Migne 84, 350[C] al. rectius* perpatuit.] *[Ramminger]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praepatior, -ī. *a* prae *et* pati. *i. q. sive antea sive prae aliis, praecipue pati (videtur sec. t. t. med. gr. προωτοπαθέω formatum eademque notionis ambiguitate praeditum [cf. e. g. Heliod. apud Oribas. coll. med. 46,7,4 et Soran. gyn. p. 117,38 Ilb.]):* **1** *potius vi temporali:* Cael. Avr. acut. 3, 14, 114 pulsum *non* malignum fieri ..., nisi -ente ea parte corporis, unde initium sumit. 3, 14, 116 -itur ... ea pars corporis, quae morsu *canis rabidi* fuerit vexata, unde initium *passio sumit* (*sed 3, 14, 117* plus ... stomachum pati ... dicimus). **2** *potius vi comparativa:* Cael. Avr. acut. 2, 34, 180 -i in cardiacis ... cor dixerunt (*cf. ibid. tit.* quis in cardiacis locus principaliter patitur). 2, 34, 183 *nos corpus* totum necessario pati accipimus et neque valde nobis de -enti loco certandum est.

praepaveo, -ēre. *a* prae *et* pavere. *non nisi part. praes.* -ens *pro adi. fere i. q. prae aliis pavens, valde vel nimium pavidus:* Marcell. chron. II p. 91, 479, 1 Sabinianus ... curiam fragilem conlapsumque iustum rei publicae censum vel ⌊-entem⌋ fovit (*sc. curiam;* ⌊ ⌋ praeparantem *var. l.*) vel dependentem tutatus est (*sc. censum*).

praepedĭculum, -ī *n.* *a* praepedire. *i. q. praepedimentum:* Apon. 1 p. 4 *angeli lapsi* callidis -is *homines* ad regnum *dei* ascendentes retinere conantur. *cf. p. 763, 42.*

praepedīmentum, -ī *n.* *a* praepedire. *i. q. actio vel res praepediens, impedimentum:* Plavt. Poen. 606 abite ..., ne hic vos mecum conspicetur leno, neu fallaciae -um obiciatur. Serv. auct. Aen. 3, 607 ne esset ullum -um (im- *var. l.*) religionis. *ibid.* (genibus ... haerebat) 'h.' morae vel ⌊-i⌋ verbum ... est (⌊ ⌋ -peti- *var. l.*). Sidon. epist. 7, 8, 2 *his* votis spatia sunt longa interposita -o. Clavd. Mam. epist. 1 p. 199, 14 nulla ... -i occasio praetendi ... potest.

ˢpraepedio, -īvī (-ii), -ītum, -īre. [*conferendum cum* com-, ex-, impedire, *etsi harum vocum formationes non prorsus perspicuae sunt. Sch.*] Not. Tir. 51, 50 -it. 51, 50ᵃ -tus. *formae perf. longiores* Paneg. 2, 40, 3 -vi (*cf.* -vit: Clavd. Don. Aen. 1, 350 p. 75, 2 Greg. M. epist. 1, 70 p. 88, 30), *breviores* Liv. 9, 44, 12 -issent (*sim.* 44, 45, 10 Hier. epist. 3, 2, 3 Greg. M. epist. 5, 60 p. 374, 34), Ignat. Rom. 4, 1 -ieritis. Gloss. II 296, 41 *ἐμποδίζω*: impedio, -o. 401, 29 *πεπεδημένος*: compeditus, -tus. V 475, 1 -ire: obst[r]are, impedire. *sim. al. legitur multo rarius quam* impedire, *sc. singulis vel paucis locis apud* Plavt. (*ter*), Ter., Acc., Lvcr. (*bis*, imp- *semel tantum*), Bell. Hisp., Sall., Ov. (*sexies ut* Tac. *et* Amm.), Plin. *min. (bis), al.* [*confunditur in codd. e. g.* -tus *cum* praeditus *l. 64. p. 762, 29.*]

i. q. impedire sim. (vi praeverbii plerumque parum perspicua; primitus potius localis quam temporalis fuisse videtur, sc. fere i. q. pedicis ante vincire sim.; spectat maxime ad statum quo quid impedimento est [sc. act.] vel tenetur [sc. pass., saepe per p. p. p. vergens in usum adi., maxime p. 762, 28], raro ad actionem impedimento afficiendi, e. g. l. 53. 56. p. 762, 57): **I** *structurae sollemnes:* **A** *vario usu:* **1** *accedit acc. obi. (suppl. l. 56; refl. l. 53. 80; impedimentum indicatur passim ablativo [in structura activa iuxta -endi auctorem e. g.* Bell. Hisp. 31, 6 Liv. 8, 38, 13 Sol. 1, 63], *praepos.* per *p. 762, 25* [secundum *v. p. 762, 50*], *ponitur pro subi. passim inde a* Plavto, *raro omittitur, e. g. l. 55 sq. 70. p. 762, 1):* **a** *-untur animantes:* *α corporalibus eorumque pondere (saepius in imag.):* Plavt. Poen. 828 in pistrino mavelim agere aetatem -tus ⌊latere⌋ forti ferreo (⌊ ⌋ *dub. interpr., v. vol. VII 2, 1024, 81 sqq.*, catulo *Bentley*). Liv. 8, 38, 13 sine, ... *hostes* sese praeda -ant (*postea*: impediti impedimentis). 44, 45, 10 dicere incipientem cum lacrimae -issent (pepend- *cod.*). Tac. ann. 4, 25, 2 -tis Numidarum equis (*cf. nisi corruptum* Chiron 961 suspendis [*iumentum?*] ... et post -ito [-ita *cod.*]). Plin. paneg. 68, 3 *si nuntios* aliquos flumina ... -issent. Hil. in Matth. 21, 1 ut *discipuli* solvant ligatos et ... ignorantiae vinculis -tos (*item in imag.*: Tract. de indur. cord. Phar. 49 l. 30 saeculi v. Cod. Iust. 7, 62, 39, 2a iudices quasi v. -ti. *al.*). Amm. 16, 2, 6 gravitate ... armorum (*cf.* Hier. in Nah. 3, 8–12 l. 387 compedum pondere). Hier. epist. 3, 2, 3 nisi me attenuatae corporis vires quadam compede -issent (14, 3, 1 [*in imag.*]. Max. Tavr. serm. 36, 4 M. *servos* compedibus -ire). in Is. 10, 28–32 l. 50 *rex* sarcinis suis -tus ([praeditus *var. l.*]. Petr. Chrys. serm. 114, 3 homo peccati sarcina -tus). Cassiod. in psalm. 140, 4 duo *rei* ... colligantur, ut alter alterum -ens ... *fugere* non possint. *al.* *β incorporalibus (dubites de* Acc.; *cf. imagines supra allatas):* Ter. Haut. 506 *aliena melius videmus,* quia in re nostra aut gaudio sumus -ti nimio aut aegritudine. Acc. trag. 279 (*Oinei verba?*) si umquam -ar (per- *var. l.*, perpetiar *Grotius*; linguam -or *Ribbeck*). Liv. 7, 36, 3 quo *pavore milites* -ti. Tac. ann. 3, 3, 2 valetudine (*item morbo sim. vel aetate*: Amm. 31, 7, 5 articulorum dolore. Veg. mil. 2, 7 aegritudine. Cod. Theod. 1, 1, 6, 4 humano ... casu. Sacr. Leon. 1178 aetate nutabili. Pallad. hist. mon. I 3 p. 263ᶜ senio -tus aetatis [*gr. p. 36, 14 B. διὰ τὸ ἠκμακέναι, cf. II 7* prae senectute]. *al.*). Vervs Fronto p. 123, 19 v. d. H. urgentibus curis (Tract. Pelag. 2, 2 p. 17 c. et ... necessitatibus. Avg. soliloq. 1, 12, 20 Greg. M. in I reg. 2, 132). Rvfin. Basil. hom. 2, 4 p. 1739ᴬ somno et ignavia (*gr. p. 208ᴮ καθεύδοντα*). Vincent. Ler. 10, 8 magistri veteris ... affectu (Rvric. epist. 1, 1 p. 352, 17 a. nimio). Leo M. epist. 15, 12 se errore -unt. Conc.ˢ IV 2 p. 183, 44 *deus, si episcopi uniri nobis* nolunt, -i eos. *al.*

b *-untur partes corporis, animus:* Lvcr. 3, 364 fulgida ... cernere ... nequimus, lumina (*i. oculi*) luminibus quia nobis -untur (*cf.* Plin. epist. 2, 19, 4 *si sedent recitantes,* praecipua pronuntiationis adiumenta, oculi, manus, -untur). 3, 478 -untur crura vacillanti *ebrio* (Sol. 1, 63). Bell. Hisp. 31, 6 clamor ... imperitorum *militum* mentes timore -bat (Greg. M. in Ezech. 2, 9, 3). Ov. epist. 14, 18 dextrae -it ossa tremor. Liv. 9, 14, 14 duces ... insatiabiles supplicii futuros fuisse, ni respectus *obsidum* ... -isset animos (Avr. Fronto p. 1, 11 v. d. H. tanta ... sollicitudine. Greg. M. in Ezech. 2, 7, 11 curis). Prvd. perist. 6, 80 vestigia -ta vinclis. Cod. Iust. 6, 22, 10, 5 *si* aures ... apertae sint ..., lingua autem penitus -ta (Greg. M. moral. 23, 24 conscientia -it linguam). *al.*

c *-untur res variae (sc. quae impediuntur fere ne fiant, locum habeant, rarius ne agant, effectum habeant, ut l. 13. 15. 29 al.):* Plavt. Cas. 653 timor -it dicta linguae (*cf.* 704 timor -it verba [Tac. ann. 15, 66, 2 *Faenius* verba sua -ens et pavoris manifestus]). Sall. Iug. 28, 5 quas *artes animi* ... avaritia -bat. Liv. 9, 44, 12 cum ... volnera fugam ... -issent (Paneg. 2, 40, 3). Flor. epit. 2, 8, 17 haec omnia (*copiae et instrumenta militaria*) -ta magnitudine sua. Sol. 32, 36 *fructus quidam gustatus* gressum -it, linguam retardat (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 7, 14 nostri g. -untur a colubro, *sc. Satana*). Dict. 3, 19 -to ... nixu Aiax ... ad terram ruit. Amm. 23, 6, 16 *avicula* -to volatu submersa. Hier. in Zach. lib. 3 praef. ne in *libro scribendo* cursus noster aliquo -atur errore (Pelag. in Gal. 5, 7 qui vos legis oneribus implicavit, ut cursum vestrae fidei -ret. Prosp. sent. 75 ut vinculis mortalitatis omnis humanarum actionum c. -retur [praepeditetur *var. l.*]). Svlp. Sev. chron. 1, 4, 6 ut officia operantium -rentur (Mirac. Steph. 2, 2, 1 membrorum). Cod. Iust. 7, 63, 3 (*a. 518*) ne -atur per astutias fatalis rei terminus. Ps. Ignat. Mar. Cass. 4, 2 -bat ... propositum meum ... militaris custodia (*gr. ἐπέχει*). Isid. nat. 22, 3 radiis ... solis -ta sidera anomala fiunt (*inde* orig. 3, 66, 3). *al.* *p. p. p.* -tus *pro adi. fere i. q. difficilis sim.:* Clavd. Mam. anim. 3, 17 p. 188, 16 in tam -to (*ed. princ.*, predito, praedicto *sim. trad.*) negotio *inquirendi.*

2 *absolute (v. etiam quae ad 1 et ad B monuimus):* Liv. 9, 6, 4 *milites,* quod pudor -bat, *Capuam ingressi non sunt.* Tac. hist. 3, 50, 3 festinatio atque aviditas -bant, dum quae accipi poterant rapiuntur. 3, 68, 2 fletu -ente *obmutuit.* Ps. Orig. in Iob 1 p. 417ᶜ omnia quaecumque habet non defendo neque contradico, non -o neque obvio, sed in manum tuam trado. Ignat. Rom. 4, 1 si vos non -eritis (*gr. κωλύσητε*). Ennod. epist. 1, 22, 2 p. 34, 11 per occupationum ... -entium incrementa. Epiphan. in euang. 30 p. 51, 18 *in euangelio explicando* imperitia et pigritia -it (imp- *var. l.*).

B *indicatur a qua re facienda quis prohibeatur (addidimus exempla, ubi obi. acc. desideratur, e. g. l. 54. 58; cf. et praepos.* circa *l. 71; actionem impeditam pro obi. v. sub A1c):* Tac. ann. 2, 73, 2 *etiamsi Germanicus* -tus ... sit ... Germanias servitio premere (*accedit inf. ut:* Arnob. ad Greg. 23 p. 434, 13 [*struct. ancipiti*] quae *natura coniugii* volentes servire domino -ret. Verec. in cant. 3, 3 l. 8 D. Cod. Iust. 6, 30, 22, 2b. 7, 39, 9, 1 Greg. M. moral. 26, 33. *al.*). Flor. epit. 4, 11, 6 *naves magnitudine* ad omnia -tas (Tycon. in apoc. 212 B. ad caelestia regna. Ps. Basil. ad fil. p. 52, 19 miles ... onere praegravatus -itur ad bellum. Mvtian. Chrysost. hom. 2, 5 p. 249/50 [*gr. p. 26 ἔχει τὰ κωλύματα*]. Novell. Iust. 74, 1 mulierem ... secundum quandam legem ad matrimonium -tam [*gr. ἐμποδιζομένην*]. Greg. M. epist. 11, 21 ad veniendum. *al.*). Dict. 1, 10 *Deiphobum* desiderium a recto consilio -bat (Clavd. Mam. anim. 2, 7 p. 127, 12 ab omni inventione. Boeth. mus. 1, 1 p. 184, 3 a virtutis modestia. Greg. M. moral. 1, 35 ne ab his, quae agenda sunt, formido -at). Amm. 30, 1, 20 iuvenem, ⟨ne⟩ exsilire posset, ... -tum ([inpraepeditus *trad.*]. Hier. tract. in psalm. I p. 315, 6 -unt pedes ipsorum *haereticorum,* ne possint currere. *sine obi. acc.:* Clavd. Don. Aen. 1, 350 p. 75, 2 ne apertius *ea* diceret, -vit ... brevitas. Avg. epist. 151, 8 ne ... susciperet *fidem christianam* ..., vinculum -bat uxorium. Qvodv. cant. nov. 4, 12). Avg. in psalm. 17, 40 constrinxisti ... desideria carnis meae ..., ne in tali pugna -rer (*si recte huc traximus, cf. enim p. 761, 69*). Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 53 p. 921ᴬ *verbum dei* nullo obstaculo -itur, ut deificae ordinationis perficiat imperata. Bravlio Isid. epist. 10, 1 quominus inquirerem, ... sum -tus incursu *hostium.*

II *structura novata accedit dat. (sc. intrans. sec.* obstare *sim. [cf. iuxtaposita infra allata]; v. etiam* impedio *vol. VII 1, 533, 58 nec non Norberg, Synt. Forsch., 1943, 146):* Rvfin. Basil. hom. 2, 8 p. 1744ᴬ *sensus* in nullo suis usibus invicem officiisque -unt vel obsistunt (*gr. p. 216ᴰ παρεμποδίζει τῇ ἐνεργείᾳ tantum*). Ps. Orig. in Iob 1 p. 382ᴮ ut nihil esset, quod ei (*sc. Iob*) perstreperet vel -ret circa dei coniunctionem. Sacr. Leon. 668 quae -unt aequitati. Avell. p. 464, 2 voluntates quae eorum intentionibus (-nes *edd.*) -rent. Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 42 p. 907ᴮ Thomae -bat incredulitas (*antea*: obstabat). Cassiod. in psalm. 21, 3. 57 concl. (*iuxta* succedit; *transitive p. 761, 66*).

p. p. p. praepedītus *pro adi. v. p. 761, 43, pro subst. masc. p. 761, 59.*

deriv.: praepediculum, praepedimentum, praepediticius, praepeditio.

compos.: impraepeditus.

praepedītīcius, -a, -um. *a* praepedire. *i. q. praepediens (ad suffixi vim activam v. Leumann, Glotta 9, 1918, 160):* Gloss. II 296, 40 *ἐμπόδιον*: haec intercessio, impedimentum, -um obstaculum (*nisi intellegas neutr. pro subst. ut Goetz in indice*; -tium *e* -cium *cod. Harl.*, praepeditio *coni. Stephanus*).

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praepedītio, -ōnis *f.* *a* praepedire. *i. q. actio vel effectus praepediendi, mora*: Cod. Iust. 4, 34, 11, 1 *ne* in hoc casu (*depositi ex utraque parte*) compensationis -o oriatur, sed depositae . . . res . . . sine aliquo obstaculo restituantur. 6, 35, 11, 2 *ne ulla* machinatione huiusmodi -o damnum aliquod *libertis* irrogare concedatur (*1* procrastinatione).

[praepedito (-ī- *?*) *pro* praepedio *vix recte traditur codd. quibusdam p. 761, 57. 762, 23; cf. ?* impedito *vol. VII 1, 536, 17.*]

praepedītus *v.* praepedio.

praependeo, -ēre. *a* prae *et* pendēre. *forma heteroclit. coni. praes.* -dat Chiron 66 (*v. Oder in indice ed. p. 306*).

i. q. ante pendere (*sc. vi praeverbii locali*): **1** *de variis rebus* (*sc. quae seiungi possunt*): Caes. civ. 2, 9, 3 has trabes . . . longiores . . . effecerunt, ut esset ubi tegimenta -ere possent ad defendendos ictus (*cf.* 2, 9, 5 storias . . . fecerunt easque . . . eminentibus trabibus circum turrim -entes religaverunt. *vix cogites de verbo trans. a* prae *et* pendo *composito, cum nec alibi exstet nec notioni ceterorum compositorum* [*si excipias* suspendo] *respondeat*). Prop. 2, 33, 37 cum tua -ent demissae in pocula sertae. Fest. p. 138 equis -ens a collo ornamentum. Apvl. apol. 19, 3 *fortuna tamquam tunicae* lacinia -ens impedit et praecipitat. **2** *de partibus structis stabiliter cum opere coniunctis* (*sc. in inferiora porrectis*): Vitr. 3, 5, 7 ut . . . tres partes *capituli* -ant infra astragalum summi scapi. 4, 1, 7 capitulo volutas uti capillamento concrispatos cincinnos -entes dextra ac sinistra conlocaverunt. 4, 3, 4 guttarum longitudo sub taenia . . . parte sexta moduli -at. 4, 6, 4 ancones . . . -ant ad imi supercilii libramentum. **3** *de partibus corporis* (*cf.* Vitr. 4, 1, 7 *sub 2; e coni. dub.* Chiron 731 -ens veretrum [*Heraeus in schedis*, pro- *Oder*, per- *trad.*]. *vix huc trahas* Diosc. 1, 117 p. 60, 6 M. propendenti uvae [propendentibe *sim. trad.*; -enti uvae *Hofmann-Auracher*]): Cremvt. hist. 1 -enti (praetendenti *sim. trad., coniecerunt varii varia*) capiti orique eius *corporis super rostra expositi* inspersa sanie. Mart. 9, 47, 4 *non* -et . . . tibi barba minor *quam Pythagorae*. Svet. Galba 21 excreverat . . . in dexteriore latere eius caro -batque adeo, ut *eqs.* Chiron 66 *ut* -dat ipsum palpebrum *laesum*. 146 cui *iumento* cauda soluta -et. 752 quorum *iumentorum* -bit natura (*v. app. crit.*). Cael. Avr. diaet. pass. 54 (*inter signa epilepsiae*) cum . . . linguae -entis hebetudine.

cf. ? praependiculus, *πρεπενδούλια.*

? **praepe⟨n⟩diculus** est pannus quo teguntur verenda hominum Gloss. V 622, 47 (*emend. Goetz*). *a* praependere, *formationis dubiae* (*exspectares sive subst.* -um [*sec.* perpendiculum, *sed vi instr. suffixi neglecta?*], *sive adi. pro subst.* -pendulus, *quod notioni aptius esset; lectionem trad.* -ped- *defendit Stolz, Wien. Stud. 23, 1901, 166*).

[praependo, *a* prae *et* pendere, *vix agnoscas apud* Caes. *sub* praependeo; *falso trad.* Gloss.^{L} V Abba prae 81 -ite (perp-): considerate.]

τὰ πρεπενδούλια, *sc. margaritarum ornamenta ex diademate Augustae praependentia (cf. e. g. Theodorae imaginem celeberrimam Ravennatem), memorantur* Constant. Porph. caer. aul. byz. 1, 50(41) p. 17, 14 *et* 17 V. *revocandum videtur ad adi.* *praependulus *a* praependere *derivandum.* *Ramminger.*

***praepes,** -etis *adi.* (*pro subst. p. 764, 27. 765, 4. 13*). [*originem termini technici sermonis auguralis iam Romanis admodum obscuri explicare non audemus, quamquam inde a gramm. veteribus saepe coniungitur cum radice verbi q. e.* petere (*v. infra sub IA et cf.* praepetere). *Sch.*] *scribitur* -pit- *e. g.* Verg. Aen. 3, 361 *cod. M*, Gloss.^{L} Corp. p 646, praepis Gloss. *de genere et formis*: Prisc. gramm. II 156, 19 -s, qui et quae in altum volat. 240, 12 'hic' et 'haec' et 'hoc -s -etis' (*sc. non* -itis). *abl. sing.* -e Enn. ann. 407 *et saepe, sc. in versibus praeter* Hier. epist. 64, 8, 1; -i Sen. Phaedr. 1061 Apvl. met. 2, 20, 3 Hier. epist. 9, 2. *al. gen. plur. ubique* -um, *sc.* Gell. 7, 6, 12 Avson. 146, 1 p. 12 P. *al.* *de notione* (*plura v. infra sub IA; cf. etiam* Prisc. *supra*): Gloss. -s: praecursor aut velox, praecedens. praecurrens, velox. -i: velocissimo, celeri. -bus: ante petentibus. Gloss.^{L} Corp. p 374 -s: hraed (*anglosax.*). *sim. al.* *legitur maxime in versibus inde ab* Enn., Cic., Mat., Verg., Ov., *saepius apud* Avson.; *in prosa apud gramm. (v. IA) et singulis vel paucis locis apud* Liv., Val. Max., Plin. nat., Apvl. *al.* [*confunditur in codd. cum* perpes Sen. Phaedr. 1061 Sol. 27, 28. *al.*, praeceps Lvcan. 9, 662 Prvd. perist. 5, 462. *al.*]

suspicari licet vocem, de cuius sensu antiquitus disputatur (v. infra sub IA), primitus fere i. q. praevolans, volando antecedens (sc. observantem?) significasse rationeque nobis non iam prorsus perspicua in sermone augurali de avibus volatu prospera promittentibus adhibitam esse. inde receperunt poetae, sed fere ita ut notiones secundariae praevaleant, quae sunt rarius fere i. q. prosper, secundus (v. IIA1, ceterum fortasse sublucet p. 764, 25 [iuxta pulcher *ut p. 764, 41. 45]. 765, 14. 26. al.), saepius fere i. q. celer (v. IIA2 et IIB); sub IIB1 hic illic etiam de notionibus q. s. 'alis ornatus' vel 'alte volans' cogitare possis. fusius de his rationibus agit Koch, RE XXII 1556 sqq.; aliter, sc. coll. homer. ἰθυπτίων, usus ennianos explicare temptat Kolaklides, Ἐπιστημονικὴ Ἐπετ. Ἀθην. 6, 1955/6, 590 sqq.*

I *in sermone augurali*: **A** *doctrinae grammaticorum* (*rem fusius tractat* Gell. 7, 6), *quae spectant*: **1** *ad aves* (*addas locos vol. IX 2, 1101, 15 sqq. allatos*): Nigid. Gell. 7, 6, 10 discrepat *avis* dextra sinistrae, -s inferae (*explicat* Gell. 7, 6, **11** ex quo est coniectare '-es' appellatas, quae altius sublimiusque volitent *eqs.; item opp.* inferae: Serv. Aen. 6, 15. *ceterum cf. l. 15. 17. p. 763, 56 et* Gloss. *ὑψηλοπετής. ad rem v. Valeton, Mnemosyne 18, 1890, 248*). Hyg. Gell. 7, 6, 3 -es . . . aves ab auguribus appellantur, quae aut opportune praevolant aut idoneas sedes capiunt (Gell. 7, 6, 8. 7, 6, 12 quae ingentibus alis patulae atque porrectae praevolarent. Gloss. praevolans. *cf.* Fest. *p. 765, 54.* Serv. auct. Aen. 3, 361 quae secundo auspicio ante eum volant, qui auspicatur). Fest. p. 205 -es aves quidam dici aiunt, quia secundum auspicium faciant (*cf. l. 16*) praetervolantes; alii quod aut ea, quae praepetamus, indicent (*cf. l. 16*), aut quod praetervolent; . . . *quidam* ex graeco tractum putant, quod ante conspectum volent nostrum: inepte scilicet ex praepositione latina componente⟨s⟩ et graeco vocabulo. Serv. Aen. 3, 361 *dicuntur* -es . . ., quia omnes aves priora petunt volantes (*cf. l. 15 et* Isid. orig. 12, 7, 77). 6, 15 -es . . . sunt aves boni augurii. Serv. auct. Aen. 3, 246 (*opp.* inebrae, *v. vol. VII 1, 1280, 84 sqq.*). 6, 15 -es . . . dictae vel quod priora petant, vel summi volatus, vel quae praepetit volatum, vel quae secundum auspicium facit. Schol. Stat. Theb. 9, 122 -is aut altissime posuit volantis . . . aut certe augurem sequentis. Gloss. -es: aves quae volantes auspicia faciunt. aves quae volatu suo auguria ostendunt. **2** *ad loca*: Gell. 7, 6, 8 sq. non ipsae tantum aves, quae prosperius praevolant, sed etiam loci, quos capiunt (*cf.* Hyg. *sub 1*), quod idonei felicesque sunt, '-es' appellantur (*sim.* Serv. auct. Aen. 6, 15) . . .; locos porro '-es' et augures appellant, et Ennius . . . dixit (*seq.* ann. 94).

B *exempla auctorum; dicitur*: **1** *de avibus* (*inde de comete sub c*): **a** *ipsis*: Enn. ann. 91 ex alto longe pulcerruma -s laeva volavit avis (Val. Max. 1, 6, 5 *carnem dissipatam* -es diripuerunt a. Gell. 7, 6, 12). *pro subst.*: Liv. 7, 26, 4 si divus . . . esset, qui sibi -em misisset (*antea*: corvus repente in galea consedit; *postea*: tenuit . . . ales captam semel sedem [*i. 'locum idoneum', cf. l. 4. 21*]). Sil. 4, 129 (*ex vaticinio*) ni vano cassa volatu mentitur superos -s (*113* Iovis ales). Apvl. Socr. 6 p. 134 vel -bus gubernandis vel oscinibus erudiendis *daemones student.* Cassiod. or. frg. p. 468, 13 prisci consules -um initiati . . . auspiciis. **b** *de earum pinnis vel actionibus*: Cic. carm. frg. 7, 9 hanc *aquilam* . . . -bus pinnis lapsuque volantem conspexit Marius . . . augur (Verg. Aen. 3, 361 qui . . . sentis . . . volucrum linguas et -is omina pinnae [*inde* Mart. Cap. 1, 10]. *cf. p. 765, 22*). Priscill. tract. 3, 70 avium -es transitus. Sidon. carm. 7, 594 -s motus. **c** *per comparationem transfertur ad cometen* (*contra usum priscum augurium triste respicitur*): Clavd. rapt. Pros. 1, 233 augurium qualis laturus iniquum -s sanguineo delabitur igne cometes prodigiale rubens.

2 *de locis* (*cf. A2 et IIA1*): Enn. ann. 94 *aves* -bus sese pulcrisque locis dant.

II *extra sermonem auguralem*: **A** *de rebus*: **1** *secundis, felicibus* (*sc. de locis, cf. IA2 et IB2*): Enn. ann. 488 Brundisium pulcro praecinctum -e portu (*cf.* Gell. 9, 4, 1 quem *portum* Q. Ennius remotiore paulum, sed admodum scito vocabulo '-em' appellavit).

2 *celeribus, celeriter motis*: **a** *respicitur motus localis* (*saepe spectat ad volatum, motum per aerem factum*): **α** *de rebus variis*: Enn. ann. 407 -e ferro Histri tela manu iacientes sollicitabant *tribunum* (*v. Skutsch, 1985, 561 ad l. et cf.* Prvd. ham. 535 *sagitta* -s . . . pinnis transvolat auras). Ivvenc. 3, 265 *Heliam* -e curru (cursu *var. l.*) . . . simulata quadrigis astris inseruit rapidae vis fervida flammae (*respicitur IV reg. 2, 11 ut*: Prvd. cath. 7, 32). Sedvl. op. pasch. 3, 6 p. 236, 14 levium -s natura ventorum. Ven. Fort. epist. (carm. 3, 4) 9 myoparonem -em. **β** *de motu, actione*: -i (-e) cursu: Sen. Phaedr. 1061 *monstrum* -i c. evolat. Stat. Theb. 6, 298 ceu -e c. confligant . . . volucres. Prvd. ham. 293 *virum* -e c. venantem tunicas. psych. 270 *eques* fertur -e c. Clavd. 3, 262 volucris . . . equi. Pass. Macc. 9, 25 c. -i ad superna migravit *martyr* (*eodem ordine verborum*: Ps. Avg. serm. ed. Mai 93, 4 Ennod. opusc. 1, 46 p. 273, 19. 3, 78 p. 350, 18 [*in imag.*]). *al. in poesi. cf.* -e transcursu: Prvd. ham. 542 *diaboli sagitta* -e t. cordis penetralia figens. *cetera exempla*: Plin. nat. 7, 4 -es volatus *avium* (Ambr. hex. 4, 4, 18 casses invalidos -is v. celeritate *dissolvere.* Primas. in apoc. 3, 8 l. 184). Val. Fl. 1, 578 *Boreae* motu . . . niger sub -e pontus. Stat. Ach. 2, 113 gradu me -e Chiron, dum velox aetas, . . . agebat. Ps. Evseb. Gallic. hom. 50, 3 G. mare . . . -i commigratione transmittunt *aves.*

b *mero respectu temporis*: Apvl. met. 2, 20, 3 cantatrices anus . . . -i celeritate alienam sepulturam antevortunt. Ter. Mavr. 2182 adesto, iambe -s (*cf.* Avson. 413, 14 p. 271 P. *iambe,* fer hanc salutem -s et volucripes). Avson. 146, 1 p. 12 P. notarum -um . . . minister (*i. notarius. cf. p. 765, 36 et* Prvd. perist. 9, 24 punctis dicta -bus sequi). 147, 3 p. 194 digessi fastos et nomina -is aevi (perpetis *var. l.*). Hier. epist. 9, 2 illam epistulam . . . non ⌊-i litura⌋, sed imis, quod aiunt, ceris erasisti (par petri valitura, per parva littera *sim. codd., corr. Hilberg*). Char. gramm. p. 407, 16 B. (*inter locutiones*) -i gaudio.

B *de animantibus eorumve partibus* (*per prosopop. vel in imag. p. 765, 20. 28. 33, de sidere p. 765, 2*): **1** *quae volatu moventur*: **a** *de avibus* (*cf. IB1 et* Fest. p. 205 poetae promiscue omnis aves ita appellant): **α** *attributive vel praedicative*: Verg. Aen. 5, 254 *Ganymeden* -s . . . rapuit Iovis armiger, *i. aquila* (Serv. modo volans. *cf. p. 765, 6 et* Drac. laud. dei 1, 724 -is . . . aquilae). Apvl. mund. 28 *aves* ibunt per aeris vias -es (*gr. 398b34 πετόμενον*). Chalc. transl. p. 40^{A} *animalium genus* -s aerivagum (*gr. πτηνόν, Cic. Tim. 35* pinnigerum).

[Morano]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

comm. 7 *animalium* caelestium, -um, nantium, terrenorum. AVIEN. Arat. 643 magno -s Olympo subvehitur *Cycnus*. CORIPP. Ioh. 8, 9 -s hirundo ... circumvolat (ANTH. 390, 27 [*in serie monstrorum*] -s funereo cum vulture ludat h.). **β** *f. vel m. pro subst.* (*cf.* GLOSS. -es: aves. aves volantes): OV. met. 4, 714 Iovis -s (fast. 6, 196 -s adunca Iovis. *de aquila ut*: PAVL. NOL. carm. 24, 862 *cum* fecerit novos iuventa *novata* -es. *cf. p. 764, 81.* GLOSS.^{L} V Abba PRAE 22 -s: aquila). 13, 617 -bus subitis, *i. Memnonidibus subito e cinere ortis.* 14, 576 congerie e media tum primum cognita -s evolat, *sc. ardea.* VAL. FL. 8, 33 *columba* super ingenti circumdata -is umbra. STAT. Theb. 3, 544 hic *ales* -e viva (*sc. cycno*) pascitur. SOL. 27, 28 necem -um *aucupantur cerastae* (*antea*: aves).

b *de aliis animantibus* (*m. pro subst.* OV. met., LVCAN.): MAT. carm. frg. 3 dat vincendi -s Victoria palmam ([GELL. 7, 6, 5 V. volucrem -em appellavit]. AVSON. 1, 2 p. 320 P. ab aerio -s V. lapsu. *cf. l. 33 et* CE 1905, 2 [*saec. IV?*] -s virgo fecunda tropeis). OV. epist. 8, 38 -is ... dei, *i. Amoris.* met. 5, 257 Medusaei ... -is, *i. Pegasi.* LVCAN. 9, 662 vexerunt Persea pinnae *Mercurii* ... et subitus -s ... sustulit harpen (*item de Perseo*: 9, 688 quis ... non -e tanto aethera respiceret?). AMM. 18, 6, 3 credimus per aerios tramites famam -em volitare.

c *de alis*: -s pinna (*dat. vel abl. plur. praeter* AMBR., HIER.; *cf. IB1b*): VERG. Aen. 6, 15 Daedalus ... -bus p. ausus se credere caelo (*usus a Hygino reprobatus defenditur* GELL. 7, 6. *explicant* SERV.: felicibus. SERV. auct.: velocibus. *item de Daedalo*: AVSON. 345, 20 p. 164 P. -bus p. super aera vectus). AMM. 27, 11, 2 hunc ... fortuna vehens -bus p. AMBR. hex. 5, 12, 36 umbra ... pinnae ... -is ..., quae in aquis potuit relucere. HIER. epist. 64, 8, 1 (*de motu cogitationum*) -e pinna transvolans sacerdotes ad pontificem venis. RVFIN. Basil. hom. 2, 6 p. 1741^{B} *genus animantium*, quod ... -bus p. in aera suspenditur (*gr. p. 212^{C} τὸν ἀέρα διαπέταται*). -s ala: STAT. Theb. 2, 39 (*interpol.?*) *Maleae* summos nec -is alae plausus adit colles. AVSON. 332, 33 p. 25 P. hoc mihi -bus victoria nuntiat alis.

2 *quae sine alis celeriter moventur*: SEN. Phoen. 423 quae ... Stymphalis *me* avidis -em pinnis feret? STAT. Theb. 9, 122 Pisaea ... -is Idae turma. AVSON. 146, 20 p. 13 P. (*ad notarium*) -is dextrae fuga tu me loquentem praevenis. 252, 8 p. 84 (*epitaphium equi*) gradere Elysios -s ad alipedes. PRVD. perist. 5, 462 tu per undas emices rorante -s palmula. SIDON. carm. 9, 152 -bus Dolona plantis (*cf. Hom. K 316 ποδώκης*). *Morano.*

praepeto, -ere. *a* prae *et* petere. [*falsa var. l.* praepetitis *pro* praepetis AMBR. hex. 4, 4, 18. 5, 12, 36.]

? **1** *in poesi* (*si recte tuentur edd. recentiores plerique*): LVCR. 4, 1152 *possis amorem* effugere ..., nisi ... praetermittas ... vitia omnia primum ... eius, quam -is ac vis (*notionem q. e. valde cupere admittunt viri docti, sc. vi praeverbii intensiva in verbis similibus latinitati posteriori tribuenda, cf.* praegestio *et* praeopto [*sub II*]; *cogitaremus potius de vi q. e. ante suum tempus, sc. inconsiderate, petendi, nisi var. l. cod. Q* quam precis *videretur indicium esse gravioris corruptelae*; si quam petis *Lachmann*). **2** *apud gramm. in veriloquio adi. q. e.* praepes: *de auspicantibus, i. q. antea petere* (*sc. interrogando vel optando*): FEST. p. 205 praepetes aves ... dici, ... quod ... ea, quae -amus, indicent. *de avibus fere i. q. praevolare* (*c. obi. int.* SERV.*?*): FEST. p. 245 ⟨praepetes⟩ aves dicuntur, quae se ⟨ante auspicantem ferunt;⟩ nam antiqui -ere ⟨dicebant pro anteire⟩ (*restit. sec.* PAVL. FEST. p. 244). SERV. auct. Aen. 6, 15 quae -it volatum (*v. p. 764, 16*).

praepignero, -ātum, -āre. *a* prae *et* pignerare. *scribitur* -nor- ITALA Iudith 8, 16 (cod. 152 *nunc deperditus*).

i. q. antea pignerare (*sc. in imagine*): **1** *aliquem vel aliquid pignore* (*sc. vel obligandum vel confirmandum*): ITALA Iudith 8, 16 (Sangerm. 15 *al.*) *qui deum intra V dies adiuturum pronuntiavistis*, nolite -are cogitationem dei nostri (*gr. μὴ ἐνεχυράζετε, cod. 132* oppignerare, *Complut.* pignerare, *cod. 62* ignorare). AMM. 29, 2, 6 *quidam* colloquiis ex aula regia -tus abstrusis (*postea*: invitamento ... lacessitus). **2** *pignus ipsum* (*sc. dandum*): IVL. VAL. 1, 10 *Alexander*, cum veniam a paternis auribus -to osculo impetrasset, ... petit, ut *eqs.* (*cf. Hist. Alex. M. I p. 18, 10 Kr. καταφιλήσας*).

praepilātus, -a, -um. *a* prae *et* pĭla. *legitur fortasse iam inde a saec. II a. Chr., v. l. 75.*

1 *technice de armis, i. q. pila praefixus* (*sc. ne cuspides noceant; in exercitatione militum praeter* PLIN.): BELL. Afr. 72, 5 equites ... in eos *elephantos* pila -a coiciebant. LIV. 26, 51, 4 rudibus inter se in modum iustae pugnae concurrerunt -isque (prop-, piiatisque *var. ll.*) missilibus iaculati sunt (*cf. Polyb. 10, 20, 3 ἐσφαιρωμένοις γρόσφοις*). PLIN. nat. 8, 17 (*e Calp. hist.*) ab operariis hastas -as habentibus per circum ... actos *elephantos.* *in comparatione de declamationibus* (*an agnoscas n. plur. pro subst.?*): QVINT. inst. 5, 12, 17 quibus *declamationibus* ad pugnam forensem velut -is exerceri solebamus. **2** *transfertur ad quaslibet res parte anteriore rotundatas*: PLIN. nat. 9, 95 *locustarum* cornibus, quae sunt propria rotunditate -a.

praepīlo, -ātum, -āre. *a* prae *et* pilum (*fortasse sec. adi.* praepilatus *perperam cum subst.* pilum *coniunctum*). *i. q. antea pro pilo adhibere, antea iacere* (*sc. in initio pugnae, antequam manus conseruntur*): AMM. 16, 12, 36 dato ... signo ad pugnandum utrimque ... cursum est ...; -bantur (pro- *man. pr. cod.*) missilia *eqs.* (24, 6, 10 -tis [pro- *Valesius*] missilibus per procursatores principiis pugnae temptatis [*vix recte quidam cogitant de adi. a* prae *et* pilum *formatum notionis q. e. cuspide praefixus*]).

praepingo, -ere. *a* prae *et* pingere. *i. q. antea pingere (sc. nominando, describendo), praenuntiare*: CONC.^{S} II 3, 1 p. 122, 25 (*vers. ant., sim. Rustic.*) minatur mihi exilium ...; -it mihi iam Oassam locum exilii (*II 2, 1 p. 15, 20* designat, *gr. II 1, 1 p. 140, 4 ἀναζωγραφεῖ*). OP. imperf. in Matth. 33 p. 806 (*ad Luc. 14, 1 sqq.*) introducit primo hydropicum ..., ut in corporali tumore hydropici iactantiae Pharisaeorum -retur inflatio *postea refutanda* (pungeretur *var. l.*). *Ramminger.*

praepinguis, -e. *a* prae *et* pinguis. GLOSS. V 323, 23 -ium: nimis pinguium. GLOSS.^{L} III Abstr. PRAE 43 praeopimus: -is vel copiosus (*sim.* GLOSS. V 135, 38). *legitur inde a* VERG., COLVM.; *adamat* PLIN. nat. [*in versu interpol. cod. A* IVVENC. 3, 736* (*v. app. crit. ad 3, 734*).]

i. q. valde vel nimis pinguis, crassus (*cf.* DIOM. gramm. I 411, 9): **1** *proprie*: **a** *de rebus*: **α** *solum ponitur: de terra, agro sim., sc. materiae densae, umidae sim. itaque fertilis* (*de qualitate soli l. 27*): VERG. Aen. 3, 698 -e solum stagnantis Helori ([*explicat* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 620 valde fertilem terram]. PLIN. nat. 14, 33 -is soli ubertas. AVIEN. orb. terr. 588). COLVM. 3, 2, 9 -i et vivida terra (3, 2, 11 [terrae *om. SA*]. PLIN. nat. 17, 41 gracili bibulaque super umidam ac -em *iniecta* [*cf. Theophr. caus. plant. 3, 20, 3 πιείρᾳ*]). PLIN. nat. 17, 25 cretam ... et argillam cunctis ad vineas generibus anteponunt, quamquam -es (-is *var. l.*). 18, 162 -is et densa ubertas *soli* (*cf. Theophr. hist. plant. 8, 7, 4 πίειραν*). SOL. 21, 1 *Galliae* -bus glebis accommodae proventibus fructuariis. AMM. 22, 15, 13 in ⌊loco -is⌋ caespitis (loquore pinguis *trad., corr. Heraeus*). PRVD. apoth. 1028 *deus* dignatur -is humi comprendere mollem ... glebam (*gen. 2, 7* formavit ... hominem de limo terrae). *de variis rebus*: PRVD. tituli 175 frondibus aeternis -is liquitur umor *olivae* (*cf.* ORIENT. *sub β et* CYPR. GALL. gen. 308 ramis -is olivae). CYPR. GALL. gen. 254 unguine -i linuit bituminis arcam *Noe*. ALC. AVIT. carm. 4, 596 *Noe immolante* numerosa levat -em victima fumum. **β** *accedit abl.*: SOL. 27, 6 (*inde* ISID. orig. 14, 5, 7) *ager Byzacenus* glebis ita -is, ut *eqs.* (*falsa var. l.* -bus. *cf. Plin. nat. 5, 24* regio ... fertilitatis eximiae). ORIENT. comm. 1, 119 autumnus musto madidus, -is oliva est. ISID. orig. 14, 5, 9 *Numidia* regio campis -is.

b *de animantibus*: PLIN. nat. 8, 113 ubi se -es sensere *cervi mares*, latebras quaerunt (*cf. Arist. hist. anim. 611a23 σφόδρα πίων*). 8, 129 *ursi* mares -es *sunt vere.* 8, 207 paenuriam lactis -es *sues* sentiunt (*cf. Arist. op. c. 546a16 ἐὰν πιαίνηται σφόδρα*). 9, 156 -es *pisces quidam* (*opp.* macies *aegrotorum. cf. Arist. op. c. 602b18 πίοσιν*). 11, 212 senescunt ... celerius -ia *animalia* (*cf. Arist. part. anim. 651b9 τὰ λίαν πίονα*). SVET. Galba 3, 1 *nonnulli Sulpicium cognominatum Galbam putant*, quod -is fuerit visus, quem galbam Galli vocent. GELL. 6, 22 tit. equitibus corpulentis et -bus (*6, 22, 1* nimis pingui homini). AVSON. Mos. 133 gobio ... -is, teres *eqs.* (*cf. Arist. hist. anim. 601b22 πίονες*).

2 *transfertur ad qualitatem vocis*: QVINT. inst. 11, 3, 32 vox ... sana, id est ... non subsurda, rudis, immanis, dura, rigida, rava, -is, aut tenuis, inanis *eqs.*

[praeplectitur *et* **praeplexus** NOT. Tir. 65, 52. 55 *in serie compositorum verbi q. e.* plectere *posita esse pro* perplectitur (*forma ficta?*) *et* perplexus *vidit Kopp.*] *Reijgwart.*

praepollēns *v.* praepolleo. **[praepollenter** *v. p. 767, 63.*]

praepollentia, -ae *f.* *a* praepollere. *i. q. status praepollens, excellentia*: AVG. in psalm. 70 serm. 1, 15 laudatus est Deus ... in omni -a nascentis ubique creaturae.

***praepolleo,** -uī, -ēre. *a* prae *et* pollere. *formae stirpis perf. non exstant nisi* TAC. hist. 5, 8, 2 -uere (*Halm,* -potuere *trad.*). AVG. civ. 2, 23 p. 87, 5 D. -uisse. epist. 159, 3 -uit. *part. praes. abl. sing. non nisi* -enti AVG. bon. coniug. 26, 35 p. 230, 12 *al., acc. plur.* -entis TAC. ann. 6, 42, 4. *legitur inde a* LIV., TAC., FRONTONE, APVL., LACT., *frequentatur ab* AVG., *in versibus non exstat nisi apud* AVSON., PRVD., ALC. AVIT., CE. [*confunditur in codd. maxime cum* praepotens, *quod infra notavimus* (*perperam editum est olim* AMBR. epist. 3, 2 HIER. epist. 130, 4, 1).]

i. q. prae ceteris pollere, sc. praevalere vel praecellere sim. (*cf.* GLOSS.^{L} III Abstr. PRAE 55 -et [-it *trad.*]: supereminet vel supersplendet. *item fere al.; pro syn. accedunt e. g.* praevalere *p. 767, 6. 50. 61 et* praecellere *p. 767, 55*). *indicatur quo respectu quis (quid) praevaleat per abl.* LIV. 1, 57, 1 divitiis (*cf.* BOETH. in top. Cic. 6 p. 387, 33 opibus). 5, 34, 2 virtute (PS. LACT. inst. interpol. 7, 26, 13 p. 668. *al.*). APVL. met. 6, 22, 5 pulchritudine (*cf.* 10, 2, 3 forma. 10, 31, 1 visendo decore). *et passim (cf. abl. loci p. 767, 38), per praepos. p. 767, 41 sq.; indicatur quid superetur, postponatur per dat. p. 767, 25. 43. 59, abl. compar. p. 767, 5, praepos.* prae GREG. M. past. 4 p. 125^{C}.

1 *part. praes.* praepollēns, -entis *pro adi. (subst. p. 767, 8) fere i. q. praepotens* (*pro syn. est p. 767, 24; cf.* GLOSS. -s: plus quam magnus. multum pollens. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 622 omnibus eminens. *compar.* -ior *p. 767, 5. 14. al., superl.* -issimus *p. 767, 18*): **a** *respiciuntur, qui (quae) opibus, viribus, auctoritate sim. potentes sunt*: **α** *animantes* (*maxime in re publica*): LIV. 1, 57, 1 Ardeam Rutuli habe-

[Hickson]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bant, gens ... divitiis -s. 5, 34, 2 *Celtarum rex* virtute fortunaque cum sua, tum publica -s. TAC. ann. 6, 42, 4 viros -is (*antea*: qui validissimas praefecturas obtinebant). Ps. LACT. inst. interpol. 7, 26, 13 p. 668 *Constantius* virtute ac felicitate -s. PHILIPP. in Iob 8 p. 635[B] quod in regno fuisset ceteris regibus -ior *Iob*. AVG. civ. 19, 12 p. 373, 2 D. etsi unus *ex latronibus* sit tam -s viribus (*postea*: praevalens). CASSIOD. Ios. antiq. 19, 251 *nobiles quidam* dignitatibus et coniunctione coniugum -es (*aliter gr.*). *masc. pro subst.*: BOETH. in top. Cic. 6 p. 387, 33 (*ad Cic. top. 73* opulentos) opibus ... -es dignos fide iudicant *homines*, ... dignitate praeclaris maiestatem auctoritatis impertiunt. *β res: per se efficaces sim.*: INSCR. Année Epigr. 1976 n. 141 (*saec. IV², Puteolis*) gloriam -i secutus ordinis splendidissimi exemplo devotissimus populus ornamenta statuae ... decrevit. AVG. civ. 18, 4 p. 261, 18 D. abundantiam -em *annorum fertilium*. 22, 29 p. 627, 2 vis ... -ior oculorum erit illorum *beatorum*, ... ut videant et incorporalia. gen. ad. litt. 2, 3 p. 36, 10 superfusi aeris -i constipatione ... ignis extinguitur. GILD. Brit. 21 chron. III p. 36, 21 *luxuria* crevit ... germine -i. *pertinentes ad animantes praepotentes*: AVG. epist. 137, 15 p. 118, 13 -issimo suo (*sc. Christi*) nomine. c. Faust. 13, 5 p. 382, 12 *fama Christi* clarior, ... -ior. in psalm. 81, 5 terrenam felicitatem -em atque potentem.

b *respiciuntur, qui (quae) varia praestantia excellunt*: APVL. met. 10, 2, 3 noverca forma magis quam moribus in domo mariti -s (*cf.* 10, 31, 1 visendo decore -s *puella*). 10, 33, 2 eruditione doctrinaque -s Palamedes (*postea*: praepotenti). VOPISC. Car. 11, 1 Numerianus ... eloquentia ... -s. AVSON. 343, 10 p. 161 P. fluminibus ... Italis -s, sulphureus Nar. PRVD. perist. 4, 35 te ... -s Arelas habebit, sancte Genesi. AVG. bon. viduit. 14, 17 quibus *feminis* ⌊-ius⌋ fuerit in suis bonis ... pia humilitas (⌊ ⌋ *sc. bonum; vix recte adv. intellegunt alii*). in Gal. 49, 3 maior ... et -ior delectatio eorum *piorum* iustitia est. quaest. hept. 4, 54 homo qualibet -s gratia. GILD. Brit. 3 chron. III p. 28, 17 collibus ... situ amoeno locatis, -i (-potenti *var. l.*) culturae aptis. CE 584, 2 ingenio virtute modo doctrina decore omnibus officiis -s, sed brevis aevo qui *eqs. al.*

2 *formae ceterae*: **a** *respicitur potestas publica, auctoritas legis vel vis militaris*: TAC. hist. 5, 8, 2 postquam Macedones -uere (-potuere *trad.; antea*: dum Assyrios penes ... Oriens fuit). ann. 2, 45, 1 quibus *gentibus* additis -bat *Arminius*. 2, 51, 1 ut numerus liberorum in candidatis -ret, quod lex iubebat. 11, 14, 1 *Phoenices* mari -bant. FRONTO p. 17, 22 v. d. H. ubique ... populus dominatur -et. PANEG. 3, 19, 2 *cum* in Campo ... numerus et turba -at (*sc. suffragiis*). AMM. 16, 12, 21 quidquid apud eos per equestres copias -bat. VEG. mil. 2, 1 Romana ... virtus praecipue in legionum ordinatione -et. AVG. civ. 3, 26 p. 138, 12 D. Italae gentes, quibus Romanorum maxime -bat imperium.

b *vario respectu*: *α de animantibus*: APVL. met. 6, 22, 5 puella -et pulchritudine. SYNOD. Hil. ad Const. 1, 4 sacerdotes, qui tanti nominis -ent dignitate. AVG. epist. 82, 3 quantalibet sanctitate doctrinaque -ant *scriptores quidam* (persev. 3, 6. serm. 140, 4 [*postea*: excellat]). 159, 3 *medicus quidam* Romae suae artis exercitatione -uit. c. Faust. 12, 25 *Christus* apud gentes ... -et et praevalet. serm. coll. Morin p. 294, 9 *solent* secundum tempus -ere mali et felicitate transitoria superbire. un. eccl. 19, 51 p. 299, 5 Numidia, ubi vos *Donatistae* -etis. *al. apud eundem*. *β de rebus*: AVG. c. Cresc. 1, 33, 40 p. 359, 10 *baptismus* sacratissima significatione -et. c. Faust. 20, 8 p. 542, 27 si calor in sole, lux autem -ret in luna (*p. 543, 4* praecellat). in psalm. 56, 17 l. 34 veritas -et in angelis. Ps. AVG. serm. Migne suppl. 2, 1339 elatis humilia praeminent, et excelsioribus ima -ent, et magnificis minima praeferuntur (*item cum dat.*: ALC. AVIT. carm. 6, 98 vita *matrum sanctarum* ... sublimi cunctis -at arce). MACR. Sat. 1, 23, 13 huius templi religio etiam divinatione -et. VIGIL. THAPS. c. Arian. 2, 50 *in principis iudicio* veritatis indago -et, et magicas artes ... praevalere non posse credendum est.

adv. compar. praepollentius *perperam agnoscitur l. 27.*

deriv.: praepollentia. *Hickson.*

praeponderātio, -ōnis *f.* *a* praeponderare. *i. q. status praeponderantis, status aequilibrio carens* (*cf.* GLOSS. -o: ῥοπή): CHALC. comm. 352 silvae ... ex -e eorum *corporum* hinc illinc vergentium substitisse motum (*ibid. iterum; spectat ad transl. p. 52[E], v. p. 768, 7*).

***praepondero,** -āvī, -ātum, -āre. [*qui compos. ex* prae *et* ponderare *intellegunt, notiones compositi haud facile explicare possunt, quam ob rem fortasse praeferas originationem a* prae *et* pondus (*subestne locutio* prae pondere, *sc. inclinari sim.?*). *Sch.*] *inter verba activa coniugationis primae affert* CHAR. gramm. p. 474, 8 B.; *longe praevalent formae praesentis; p. p. p. non nisi* SOL. 11, 21. *de notione*: GLOSS. -o: καταβαρῶ. παρασταθμίζω. -at: κατάγει, καταρρέπει. *legitur inde a* VARRONE, CIC., SEN. *phil.*, LVCANO, *maxime in oratione prosa, frequentatur ab* AMBR. [*falsa var. l. pro* propendere HEGES. 1, 40, 11.]

I *intrans. fere i. q. maioris ponderis esse (praevalente longe usu incorp.; ad usum corp. cf. B2b et e. g. p. 768, 4. 769, 12; fere abunder accedunt* magis *p. 768, 16. 26,* amplius *p. 768, 56; indicatur quantum quid -et p. 768, 59. 84. 769, 2)*: **A** *-ant quaecumque comparatis partibus suis aequilibrio carent, ut subluceat color inclinandi, nutandi sim. (sc. per imaginem trutinae in alterutram partem vergentis)*: **1** *indicatur quo (vel quam in partem)*: *praepos.* in *c. acc.*: VARRO ling. 10, 5 *tres naturas rerum esse*: simile, dissimile, neutrum ...; neutrum, si in neutram partem -et, ut si *eqs.* SEN. clem. 1, 2, 2 *in ignoscendo* quia difficile est temperamentum, quicquid aequo plus futurum est, in partem humaniorem -et. APVL. met. 7, 17, 5 quotiens in alterum latus -ans declinarat sarcina (*postea*: peraequare). CHALC. transl. 52[E] *silvam*, quod ... *non* exaequatis potentiis instruatur, ... ⌊undique vergentem et in pronum vel absonum -antem⌋ agitari (⌊ ⌋ *gr. ἀνωμάλως πάντῃ ταλαντουμένην*). *quolibet modo*: LVCAN. 6, 603 quo tanti -et alea fati (*cf.* QVINT. inst. 7, 2, 39 si neutro litis condicio -et [*sc. neque in personam neque in causam*]). CHALC. comm. 67 zodiacus ... iuxta nos ... -at pro obliquitate varie nutans (*cf. Theo Smyrn. p. 132, 25 H.* μεταπίπτει ... πρὸς ἡμᾶς). 163 ut *natura hominis* interdum ad virtutem se applicet, interdum ad malitiam -et (AVG. in psalm. 36 serm. 2, 1 l. 12 genus iniquorum -at ad inferiora [*opp.* conatur in sublimia]). AMBR. patr. 11, 56 (*ad I reg. 18, 7*) *mulieres David plus laudabant quam Saul*, cum reverentiae gratia circa regem magis -are debuissent.

2 *exempla cetera* (*hucine* Ps. QVINT. *ex IIB ?*): SEN. nat. 3, 10, 3 natura partes suas velut in ponderibus constitutas examinat, ne portionum aequitate turbata mundus -et. GREG. M. moral. 7, 2 l. 7 misericordiae lance -ans culpas nostras parcendo levigavit *Christus* (*de quo l. 8* quasi statera miri libraminis; *nisi sec. var. l.* lance -ante *ad B2 trahas*).

B *-ant quaecumque comparatis aliis pondere vel quavis qualitate praestant, praevalent sim.* (*sc. per imaginem lancis gravioris*): **1** *indicatur, cui quid -et*: **a** *quolibet modo*: SEN. benef. 6, 4, 1 ulciscendi ... libertas fit, ubi in conparatione beneficii -vit iniuria (*cf. l. 46*). AMBR. off. 1, 32, 166 in beneficio referendo ... magis ... -at benevolentia quam possibilitas referendi muneris (in psalm. 36, 19, 2). HEGES. 4, 11 p. 259, 24 cognoscat -are semper remedium cum silentio quam proelium cum periculo (*gr. 4, 372 λυσιτελέστερον*). RVFIN. Orig. in iud. 2, 3 p. 476, 22 quod *apud paucos* dilectionis dei pondus supra omnia cetera, quae sunt humana, -et (*quae praecedunt v. sub 2b*). IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 4, 43 eo usque nuptias accusare, ut etiam sceleribus collatae -rent. **b** *dat.*: AMBR. epist. 2, 14 in qua *statera* ... peccata propendunt, aut bene gesta peccatis -ant (*cf.* in psalm. 118 serm. 20, 40, 2 si bona malis -ant, ... si peccata virtutibus. CAES. AREL. serm. 64, 2 p. 264, 2). hex. 5, 21, 72 *apes* duplici ceteris *volatilibus* fecunditate -ant. off. 2, 10, 50 praestat ... iusti consilium viri et sapientissimi ingenio ... -at. HEGES. 2, 17 -bat apud eos salutis cura necessitudini (*gr. 2, 466 ἐν δευτέρῳ θέμενοι τὴν συγγένειαν*). IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 6, 23 quod *malum* omnibus vitiis -et. Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 25, 2 G. *vita* omnibus terrenis bonis -at. SERM. Corp. Christ. 101 B p. 892, 80 si contra unum duos ponis, uni duo ... -bunt (-bis *cod.*) et ... praevalebunt (*aliter interpunxit ed.*). *al.*

2 *cui quid -et, intellegitur e contextu*: **a** *vario usu*: *α -ant res*: SEN. epist. 81, 4 (*antea*: iste multo plus postea nocuit, quam ante profuerat) quamvis iniuriae -ent (*cf.* SEN. *sub Ia*). Ps. QVINT. decl. 5, 11 putas ex paternis affectibus *alteri* filio perire, quicquid in altero de necessitate -at. GELL. 1, 3, 25 *in rebus paribus* honestas ... -at; cum vero amici utilitas nimio est amplior *eqs.* SYMM. epist. 2, 64, 1 tua pro me cura -at. SERV. Aen. 11, 356 causam reipublicae -are debere ([*postea*: esse praeferendum]. AMBR. exhort. virg. 2, 12 apud piam mentem causa ecclesiae -bat. COD. Theod. 12, 1, 56 causa generis -bit et originis). SERV. auct. georg. 3, 408 *Hispanorum* in latrociniis fama -at. AMBR. epist. extra coll. 14, 64 debet -are vita sacerdotis, sicut -at gratia. HEGES. 4, 29, 2 *quod* gloria imperatoris *Antonii* -ret. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 112, 1 cessi huic, qui amplius -bat, ⟨in⟩oboedientiae timori, quique ... validior ... me tenuit (*Migne gr. 35, 509[B] ἐγενόμην τοῦ σφοδροτέρου, sc. φόβου*). Orig. in Rom. 9, 41 p. 1245[A] *homines*, in quibus valde -ant mala. CAES. AREL. serm. 64, 2 p. 264, 22 nisi -ante divina misericordia (156, 2). *al.* *in arte gramm.*: SERV. ecl. 3, 34 'alter' dixit de femina; ... quotiens haec duo genera (*sc. masc. et fem.*) iunguntur, femininum non -at. *β -ant animantes*: STAT. Theb. 8, 615 nutat utroque timor, quemnam ... victum, quem vicisse velint: tacite -at exsul (*Schol.* Polynici ... plus favebant. *item aestimatione*: SYMM. epist. 2, 16 meae adstipulationis minor causa est, cum superioris persona -et. AMBR. epist. 3, 2 F. discute, ubi Moyses scientia -et, ubi Aaron consilio [*postea*: praefertur]). ITIN. Alex. 26 Darius movet phalanga in Alexandri dextrum cornu, quod eius praesentia -bat. HEGES. 1, 14, 2 p. 22, 3 quamvis inferior esset viribus Aristobolus, -vit tamen pecuniae oblatione (*gr. 1, 128 γίνεται δ' ἐπίπροσθεν ... τὰ ... τάλαντα*).

b *vigente respectu trutina examinandi* (*proprie vel imagine manifesta*): HOMER. 658 *Iuppiter* fata ... Phrygum casusque expendit Achivum et Graium clades gravibus -at armis (*cf. Θ 72 ῥέπε δ' αἴσιμον ἦμαρ Ἀχαιῶν*). Ps. PHILO antiq. 40, 1 (*verba Iepthae*) quis -bit, utrum epulatio *victoriae causa* ... an tristitia *patris*? SYMM. epist. 1, 92 eurabo ..., ut obsequii mei trutina et libra -et. CARM. de pond. 138 lancibus aequatis ... argenti atque auri ... impone libras, neutra ut -et. RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 9, 1 mala ac bona ... diversa lance pendentur, ut pars, quae -vit, vincat et, quo vergit opus, illuc sententia decidat (*Migne gr. 35, 845[B] τὸ ῥέπον*). Orig. in iud. 2, 3 p. 476, 13 sqq. in statera haec, *quaecumque diligitis*, ... appendite et *id* ..., quod in dilectionis lance -at, hoc tibi deus est; sed vereor, ne apud quamplurimos -et amor auri ...; vereor ..., ne ... voluptatis amor in tantum -et, ut *eqs.* (*postea*:

[Reijgwart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praegravet). Avg. in euang. Ioh. 7, 6 l. 5 positum est aurum *sanguine infectum* in trutina ... et -vit multum de sanguine. *al.*

II *trans.*: **A** *fere i. q. pondere superare*: Cic. off. 3, 18 qui ... omnia metiuntur emolumentis et commodis neque ea volunt -ari honestate. Itala (= Vvlg.) IV Esdr. 16, 77 Weber ne -ent vos peccata vestra, nec superelevent se iniquitates vestrae. Cassian. inst. 11, 6 quod humilitate ceteros -et. **B** *fere i. q. maiore pondere afficere*: Ps. Qvint. decl. 8, 9 inter duos liberos ... languentes da bonum patrem: non ⌊-bit alterutrum⌋ non eliget, sed ... ipse morietur (⌊ ⌋ *coniunxit Reitzenstein, sed cave ne cum edd. vet. distinguendum sit* non -bit [*i. non nutabit, non inclinabit, cf. supra IA*], alterutrum non eliget). Sol. 11, 21 accidit ..., ut vela incidant *aves quaedam* et -tis sinibus alveos vergant.

deriv.: praeponderatio. *Reijgwart.*

***praepōno,** -posuī, -positum, -pōnere. *a* prae *et* ponere. Not. Tir. 23, 65 -et. 23, 79 -uit. *inf. praes. pass.* -ier Drac. laud. dei 3, 136 (-rent *trad.*). *perf.* -pos⟨i⟩vi Plavt. Rud. 916. *p. p. p.* -posta Lvcr. 6, 999. *prima syllaba corripitur* Cypr. Gall. exod. 720. *de notione v. infra. legitur inde ab antiquissimo* Carm. evoc. (*cf. p. 771, 6*), Plavto, Catone, *raro in dactylis excepto* Ov. (*21ies*); *ceterum v. infra sub IA.* [*confunditur saepissime cum* proponere, *e. g.* Plavt. Rud. 916 Cic. Verr. II 5, 94. 126 Catvll. 47, 4 Caes. civ. 3, 89, 3 (*restituitur* Varro frg. Diom. gramm. I 515, 10 Cic. fin. 4, 43 Petron. 40,1. *al.; falsa var. l.* Ov. rem. 514 Plin. nat. 36,37. *al.; falso trad.* Tac. ann. 3, 5, 2); *in lacuna suppl.* Liv. 24, 40, 5 Tert. nat. 2, 17, 5.]

I *pertinet ad aestimationem*: **A** *manifesta vi comparativa i. q. aliquem (aliquid) meliorem vel maioris momenti aestimare, praeferre* (*iuxta ponitur e. g.* Cic. Planc. 12 Cypr. epist. 71, 1 Firm. err. 5, 1), *malle* (*iuxta ponitur e. g.* Cic. Phil. 2, 27. *cf.* Tert. castit. 3 l. 17 magis vult), *potiorem habere. huic usui aemula est vox* anteponere (*v. vol. II 153, 38 sqq.*), *quam praeferunt* Cic. (*153/* -o *44*), Nep. (*4/1*), Tac. (*11/1*), Amm. (*6/—*); -ere *praefertur a* Liv. (*—/8*), Cvrt. (*—/4*), Tert. (*9/19*), Avg. (*17/38*). *ceterum cf. de notione* Char. gramm. p. 306, 18 B. (*ex Palaemone*) *dicendum* -o ..., cum alterum alteri praefero (*disting.* propono). *pro obi. est struct. verbalis, sc. acc. c. inf. l. 56, inf. l. 75 sq.*

1 *generatim*: **a** *accedit dat.* (*cf.* Prisc. gramm. III 268, 18 -o tibi illum); *-untur*: *α res* (*exempla inde a* Rhet. Her. *selecta*): Plavt. Rud. 916 lucrum -ivi (-sui *trad.*) sopori et quieti. Lvcil. 1288 sumptum atque epulas victu -is honesto (*dat. intellegit* Gell. 4, 16, 6, *abl. vix recte* Non. p. 501, 23). Rhet. Her. 2, 14, 22 qui inutile utili -erit. Cic. Flacc. 105 illam viam vitae ... huic ... -endam esse. Phil. 2, 27 libertatem populi Romani unius amicitiae. 9, 15. Varro rust. 1, 7, 9 Cato ... gradatim -ens alium alio agrum meliorem dicit esse *eqs.* 2, 1, 7 *Arietem et Taurum in zodiaco* Apollini et Herculi (*i. Geminis; at fortasse ad IIC1 trahendum*). Liv. 21, 19, 9 vestram (*i. Romanorum*) Carthaginiensium amicitiae (*item in foederibus publicis*: 23, 10, 1. 33, 13, 8.) Vell. 2, 110, 3 necessaria gloriosis. Val. Max. 2, 1, 4 cupiditatem ... liberorum coniugali fidei. Phaedr. 3 prol. 26 docto labori ... lucrum. Colvm. 10, 273 tartara caelo. Qvint. decl. 346, 1 consilium *affectibus.* Tac. ann. 1, 75, 4 silentium et paupertatem confessioni et beneficio. Apvl. met. 3, 20, 2 tuum postulatum ... periculo meo. Tert. apol. 16, 8 religio Romanorum ... castrensis ... signa omnibus deis -it (adv. Hermog. 18, 4 materiam deo. Salv. eccl. 3, 36. *al.; cf.* Cypr. domin. orat. 15 Christo nihil. *sim. al.*). *al. pro obi. ponitur acc. c. inf.*: Conc.^{s} I 2 p. 31, 40 aliis omnibus -ere ecclesiasticum statum deo condecentem ... permanere (*gr. I 1,1 p. 115,9 τιθέμεθα πρὸ τῶν ἄλλων*). *β animantes*: Ter. Andr. 65 *amicis* sese dedere, eorum obsequi studiis, adversus nemini, numquam -ens se illis (*v.* Don. *ad l.*). Rhet. Her. 4, 1, 2 si quos sibi *oratores* -ant (*syn.* anteponant). Cic. div. in Caec. 1 neminem -endum mihi esse actorem. leg. agr. 2, 7 me ... consulem ita factum, ut nobilissimis hominibus longe -rer. *al.* Varro rust. 2 praef. 1 rusticos Romanos urbanis (Colvm. 1 praef. 17 r. plebem ... urbanae). Catvll. 47, 4 vos Veraniolo meo ... -uit *Piso.* Hor. sat. 2, 6, 92 homines urbemque ... -ere silvis. Ov. met. 6, 170 (*Niobes verba*) quis furor, auditos ... -ere visis caelestes (*item -untur dei*: Arnob. nat. 1, 26 qui *Iuppiter* ... sibi torquetur maiestatem eius *dei Christianorum* cultumque -i. Avg. civ. 7, 7 p. 283, 19 D. ei *Iano* -rent Terminum). fast. 2, 676 hominem -isse Iovi (*sim. posthabetur Christus*: Itala Matth. 10, 37 [Tert. bapt. 12] patrem aut matrem mihi [praetulerit *var. l., sed cf.* adv. Marc. 4, 19 p. 483, 23 -ret]. Ps. Cypr. mont. 9 p. 114, 19. *al.*). trist. 4, 10, 127 multos mihi. *al.*

b *accedunt aliae structurae* (*vix huc trahas l. 40*): Tert. pudic. 7 p. 231, 26 -uit unius ... salutem ... quam illorum (Pavl. Pell. 168 reus culpae potius q. criminis esse -ens. Orig. in Matth. 15, 21 p. 413, 2 -uit multas possessiones habere in terris q. esse perfectus in deo). Vita Anton. 14 p. 30, 22 nihil ... -ere ... dilectionis Christi (prop- *trad.; ad gen. compar. cf. gr. μηδὲν ... προκρίνειν τῆς ... ἀγάπης, sed Euagr.* amori ... anteponendum). Didasc. apost. 30, 30 nolite ... -ere ⌊a⌋ (dei *Hauler*) verbo necessitates temporariae vitae vestrae (*cf. Tidner, Komm., 1938, 153 sq. 176, qui affert gr. Const. apost. 2, 59, 2 προκρίνετε τοῦ ... λόγου*). Evseb. Emes. serm. 26, 28 suam voluntatem ante salutem filiorum -ens. Cassiod. hist. 6, 38, 1 pecunias ... felicitate verae fidei -entes (prop- *trad.*; felicitati *cum codd. rec. Hanslik, sed ad abl. compar. cf. gen. compar. Socrat. 3, 13 τῆς ... εὐδαιμονίας προκρίναντες*). Caes. Arel. serm. 104, 5 Sara ... super Agar ... -itur.

c *vario usu*: Acc. trag. 488 an ego Vlixem obliscar umquam aut quemquam -i velim? Rhet. Her. 2, 28, 45 non ... necesse est, si alteros -as, alteros vituperare (*item iunguntur opposita*: Calp. decl. 22 repudiatur. Ps. Hil. libell. 19 p. 90, 15 respuenda. Orig. in Matth. ser. 89 p. 205, 11 spernamus. *sim.*: Prisc. rhet. 8, 26 p. 557, 33 quando alterutrum -imus conparando; ... quando alterutrum vituperantes alterutrum laudamus [*Hermog. progymn. 8, 43 προτίθεμεν*]). Varro rust. 2, 5, 10 qui *boves* ... -endi *sunt.* Vlp. dig. 42, 8, 2. Tert. ieiun. 2 p. 276, 23 iustitiae ... opera. patient. 9 p. 14, 17 -endus est ... respectus denuntiationis apostoli. *al.* *-untur crimina, sc. quae gravissima iudicantur*: Tert. pudic. 12 p. 242, 10 quod haec *crimina* sola -ant ... non remissibilia.

2 *speciatim*: **a** *in re amatoria et coniugio sim.*: Plavt. Trin. 648 amorem tuom uti virtuti -res (*item -itur amor vel amata rei incorporali*: Ov. epist. 5, 97 patriae -ere raptam. 15[16], 165 regnis ... te *Helenam.* 16[17], 136 Iunonis honores ... *non* -isse bonis *Helenae*). Ter. Hec. 583 quo pacto me habueris -tam amori tuo. Eun. 139 se iri -tum tibi apud me (*cf.* Evgraph. Ter. Eun. 140 ut ... miles apud meretricem in amore -atur). Catvll. 81, 5 quem tu -ere nobis audes. Ov. epist. 4, 36 Hippolytum ... -tura Iovi. met. 8, 137 (*de Pasiphaë*) taurum ... tibi (*i. Minoi*). 14, 336 *Canens nympha* -to cunctis ... tradita Pico est (*item -itur sponsus aemulo, sc. a patre*: Cvrt. 4, 11, 20 me Mazaeo generum). *al. apud eundem.* **b** *in philosophia* (*sc. non nisi apud* Cic.; *saepius spectat ad ea, quae a Stoicis προηγμένα appellantur; v. etiam p. 778, 25 sqq.*): Cic. fin. 2, 114 si in ipso corpore multa voluptati -enda sunt, ut ... valetudo. 3, 56 *in vultu sim.* sunt et -enda quaedam et reicienda. 3, 57 bonam famam ipsam propter se -tam et sumendam esse. 4, 72 in rebus -tis (*disting.*: bonis). 4, 73 bonum ex quo appellatum sit, nescio, -tum ex eo credo, quod -atur aliis (*n. pro subst. v. etiam p. 472, 51 sq.*). 5, 88 *Zeno* Metelli vitam negat beatiorem quam Reguli, -endam tamen *eqs.* Lael. 20 divitias alii -unt, ... alii potentiam *eqs.* off. 1, 155. *al.* **c** *in rebus iudiciariis* (*sc. -itur is, qui potior in hereditate vel pignore habendus est*): Pavl. dig. 15, 1, 52 pr. nullum privilegium -i patri vel domino potest ...; plane in ceteris creditoribus habenda est ratio privilegiorum. Cod. Theod. 9, 7, 7 *opp.* postponatur. Cod. Iust. 8, 17, 4 (*a. 215*) -i rem publicam iure pignoris (*cf. 8, 17 rubr.* potiores in pignore). 5, 9, 6, 9 (*a. 472*) liberis ... -endis (*antea opp.* posterior habeatur). 8, 17, 11, 1 (*a. 472*). Inst. Iust. 3, 3 pr. lex duodecim tabularum ... -bat masculorum progeniem (*opp.* expellebat). 3, 7, 4 ut liberi ... extraneis heredibus ... -rentur. Lex Burg. Rom. 36, 1. *al.* **d** *respicitur gradus dignitatis sim. magistratuum*: Avson. 419, 60 p. 368, 392 P. cum universis mortalibus duo, qui fiant consules, praeferuntur, qui alteri -itur, non uni, sed omnibus antefertur. Cod. Theod. 6, 26, 4 ut ... habeantur, qui ... dioeceses ... temperarunt, ... insequentibus -endi, qui vicarias postea administraverint. Cod. Iust. 12, 7, 2, 5 (*a. 440/1*) *primicerius* omnibus vacantibus quamvis tempore praecedentibus -endus. 12, 8, 2, 2 (*a. 444; syn.* anteponi, praeferatur). *al.*

B *vi comparandi minus manifesta vergit in vim extollendi, efferendi* (*sc. laudando, honorando; cf. opp.* vituperare Rhet. Her. *sub A1c; hic usus fortasse ad analogiam verbi q. e.* praeferre *ortus est, cf. p. 612, 64*): Tert. orat. 27 p. 198, 17 quod -endo et honorando deo conpetit. Patric. conf. 11 me in hoc *libro conscribendo* -ere. Epist. Austras. 8 p. 120, 8 cum potestates *regis* ... laudant, cum ... ipsum -it *imperator.* p. 122, 9 *rex*, quem mundus sic -it.

II *pertinet ad quemlibet ordinem instituendum, i. q. aliquem (aliquid) primo vel priore loco ponere; ordo spectat ad*: **A** *regendos, ducendos homines vel locos* (*hic illic etiam ad eos, quibus quis praesidio sim. est, e. g. p. 771, 7 sq. 62. 83; -untur plerumque homines, dei p. 771, 6 sqq., res et incorporea v. p. 771, 24. 34. 75. 772, 2; cf. etiam l. 77*): **1** *indicatur, cui quis -atur*: **a** *per dativum*: *α in re militari et in rebus publicis* (*loci selecti*): Ⓘ *imperatur ipsis hominibus*: Cic. inv. 1, 58 cui *exercitui* -tus est sapiens ... imperator (Liv. 23, 38, 11 L. Apustio legato e. -to. Ivv. 10, 92 Svet. Tib. 32, 1. *al.*). Manil. 33 classis ea, cui consul ... -tus esset (Liv. 30, 2, 3 Tac. hist. 2, 100, 3 Svet. Tib. 4, 1. *al.*). rep. 2, 47 quibus est -tus *rex.* 4, 6 nec ... mulieribus praefectus -atur. Caes. Gall. 6, 40, 4. Liv. 3, 69, 8 bini senatores singulis cohortibus -ti (Svet. Claud. 28 c. et alis. *cf.* Aug. 38, 2 alis). 8, 25, 13 praesidio ... tribunus militum -tus (Frontin. strat. 3, 10, 7. *al.*). 31, 21, 8 legionibus M. Caecilius, equitibus L. Valerius ... -ti (40, 27, 6 Tac. Agr. 7, 3. *al.* Svet. Nero 15, 2 Tit. 4, 3. *al.*). Pavl. Fest. p. 55. Vell. 2, 88, 2 urbis custodiis. Sen. clem. 1, 7, 2 hominem hominibus -tum. Tac. hist. 1, 46, 1 vigilibus. 2, 92, 1 praetorianis (4, 68, 2 *bis*). Svet. Cal. 55, 2 custodibus. *al.* *-itur res pro persona*: Cod. Iust. 1, 17, 2, 18 imperialem fortunam rebus humanis (*i. imperatorem hominibus*) deus -uit. Ⓘ *imperatur locis variis*: Cic. Sest. 137 ut consilium senatus rei publicae -rent *maiores.* prov. 5 illis *hibernis* (*item castris sim.*: Caes. Gall. 1, 54, 3 Bell. Hisp. 32, 7 Liv. 4, 29, 4. *al.* Val. Max. 3, 2, 23 *castello. al.*). Lig. 4 cum *Q. Ligarius* efflagitatus a provincia -tus Africae esset (*item accedunt nomina propria*: Liv. 36, 12, 9 Cephallaniae. 37, 44, 6 Lydiae. *al.* Vell. 2, 112, 2 Illyrico. 2, 122, 1. Val. Max. 4, 7, 5 Placentiae. Sen.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

epist. 83, 14. *al.*). fam. 2, 15, 4 provinciae (SVET. frg. p. 355, 3 orientalibus. *al.*). LIV. 27, 15, 11 custodiae loci, cui -tus erat (*nisi ad B*). CVRT. 3, 1, 24 huic regioni. 9, 10, 20. *al.* *urbi -untur milites praesidio* (*nisi ad C1*): LIV. 7, 25, 12 duabus legionibus urbi (*i. Romae*) -tis.

β in religione: Ⓘ *paganorum (cf. p. 776, 69)*: *-untur dei* (*cf. etiam l. 29*): CARM. evoc. Macr. Sat. 3, 9, 8 *ut* mihique ... militibusque meis -ti sitis (*v. quae Mus. Helv. 43, 1986, 195 sqq. exposui; item praesidio*: OV. met. 9, 283 -tam ... parientibus Ilithyiam. *cf. B2*). PRVD. apoth. 196 quae ... superstitio *est* tam sordida, quae ... throno (*i. regno*) caeli -at Anubem? (*cf. 188* esse deum summum et super omnia). *-untur sacerdotes sim.*: CIC. div. 1, 76 quae -ta erat oraclo sacerdos. OV. trist. 3, 1, 68 custos ... -tus sancto ... loco. LAMPR. Comm. 10, 9 sacerdotio Herculis rustici (*nisi ad p. 772, 46*). Ⓘⓘ *Christianorum* (*-untur episcopi, abbates sim., cf. p. 777, 10 sqq.*): CYPR. epist. 16, 1 sibi *presbyteris* -tum episcopum. 63, 1 episcopos ... ecclesiis dominicis ... -tos. LACT. inst. 4, 30, 5 eos ferre -tos, quibus concupierant ipsi ante -i. HIER. hom. Orig. in Luc. 20 p. 122, 15 *presbyter* mihi ... -tus. CONC.^{S} II 3, 2 p. 96, 28 (*in relatione ad papam Leonem directa*) quibus tu tamquam caput membris -tus eras (*gr. II 1, 3 p. 117, 1 ἡγεμόνευες, alia vers. II 3, 2 p. 93, 31* praeeras). SIDON. epist. 7, 17, 4 illis *monachis*. STAT. eccl. ant. (Corp. Christ. 148, 173) l. 103 vir ... religiosis feminis -endus. *al.* *-itur caritas Christi ecclesiae*: HIER. epist. 51, 1, 4 (*Epiphan.*) etsi singuli ecclesiae episcoporum habent sub se ecclesias ..., tamen -retur omnibus caritas Christi (-itur *var. l.*; -i meretur *Hilberg*).

γ vario usu: CIC. har. resp. 25 omne servitium ... in alteram scaenam inmissum, alteri -tum, ut alter consessus potestati servorum obiceretur, alter servorum totus esset. rep. 6, 26 *mens deus est, si* est deus, ... qui tam regit ... id corpus, cui -tus est, quam ... mundum *deus summus*. COLVM. 11, 1, 3 vilicum fundo familiaeque -i. VLP. dig. 33, 7, 8 pr. qui ... -ti ... sunt is *servis*. MARCIAN. dig. 32, 65 pr. piscatoribus. ITALA I Tim. 2, 12 (Cypr. testim. 3, 46) mulieri non permitto ... -tam esse viro (superpositam esse *var. l., gr. αὐθεντεῖν*, dominari *Vulg.*; *inde* Ps. HIL. libell. 11 p. 85, 4). *al.* *-untur res* (*sc. quasi dominantes sim.; cf. etiam l. 19. 75*): CIC. fin. 4, 39 *ratio* non discedit ab eorum curatione, quibus -ta vitam omnem debet gubernare ([*antea*: in dominatu locatur]. SEN. epist. 92, 1 illa ... divina r. omnibus -ta est). AVG. civ. 15, 7 p. 70, 2 D. tunc ... dominabitur quisque peccato, si id sibi non defendendo -erit, sed paenitendo subiecerit. in psalm. 62, 18 *qui terrena cupit*, quia terram sibi -uit, terram super se posuit et se subter fecit.

b *per ablativum* (*localem; quam structuram saepe addubitatam tamen confirmari putamus et* LIV. *l. 53 et* FRONTIN. strat. 2, 3, 16 equitatum ... in cornua divisit et dextro Romanis equitibus Laelium, sinistro Numidis Masinissam -uit): CAES. civ. 3, 89, 3 sinistro cornu Antonium, dextro P. Sullam, media acie Cn. Domitium -erat (mediae acie *Klotz*, mediae aciei *Meusel*, cornu *pro dat. accipientes; cf.* LIV. 42, 58, 12 dextro cornu). LIV. 25, 22, 5 D. Iunio ad ostium Volturni, M. Aurelio Cotta Puteolis -to. 27, 15, 15 illo loco (*Weißenborn cum P*, illi *nonnulli cod. et ed.*).

c *per structuras praepositionales, adverbiales, coniunctionales* (*cf. etiam l. 73*): CIC. Att. 8, 11^{b}, 1 in ea ora, ubi -ti sumus (*cf.* FEST. p. 340 ibi). LIV. 8, 36, 1 -to in urbe L. Papirio Crasso (*item cum abl.*: 37, 41, 1 in laevo *cornu*. ITALA Dan. 5, 7 [cod. 176 p. 44] tertius in regno meo -etur [*cf. 5, 16* principabis; *gr. aliter*]. VVLG. Ier. 41, 18. *al.*; *aliter l. 73; cum acc.*: VVLG. Sirach 17, 14 in unamquamque gentem *dominus* -uit rectorem). PAVL. dig. 1, 15, 3 pr. (*interpol., v. Enßlin, RE XXII 1341*) -tis eis *cohortibus* tribunis et super omnes spectabili viro, qui praefectus vigilum appellatur (ITALA gen. 41, 34 [cod. 101] s. terram [*gr. καταστησάτω, Vulg.* constituat]. Iudith 9, 3 [cod. 131] -isti servos s. potentes [*gr. ἐπάταξας, var. l. ἐπέταξας, Vulg. aliter*]. Ps. PHILO antiq. 39, 1. *al.*; *tutelae causa*: VITA Melaniae [BHL 5885] 35 s. pauperes [*gr. aliter*]). AVG. c. Parm. 2, 11, 23 p. 73, 10 cum aput eos -tus esset (*nisi pro subst.*).

2 *non indicatur, cui quis -atur* (*add. aliae struct. l. 74*): CIC. Verr. II 5, 94 imperator ab isto *Verre* -tus. rep. 2, 62 in hoc statu ... erat penes principes tota res publica, -tis XViris nobilissimis, non oppositis tribunis plebis. Att. 14, 9, 3. NEP. Thras. 1, 5 triginta tyranni -ti a Lacedaemoniis. LIV. 25, 34, 8 relicto ... praesidio ... -toque Ti. Fonteio legato. 40, 27, 3 TAC. Agr. 14, 1. Germ. 30, 2 multum ... *inter Chattos* rationis ac sollertiae: -ere electos, audire -tos. ann. 3, 74, 3 centuriones virtutis expertae. CYPR. epist. 3, 1. sent. episc. praef. *Christus* solus habet potestatem ... -endi nos in ecclesiae suae gubernatione (*item add., ad quid*: PRISCILL. tract. 5, 87 domino rerum omnium homine -to [*cum praedic. ut p. 772, 3*]). *al.* *obi. est res ducis vice fungens*: VARRO ling. 10, 1 primo libro, quae dicerentur, cur dissimilitudinem ducem haberi oporteret, dixi, secundo ..., quae dicerentur, cur potius similitudinem conveniret -i (*nisi i. q. praeferri, quod intellegere vid. Kent*).

3 *structuris duplicibus indicatur et cui quis -atur et ad quid*: ITALA III reg. 2, 15 (Complut. = *var. l. Vulg.*) me -erat ... Israhel sibi in regem ([*gr. ἔθετο, Vulg. cod. plerique* proposuerat]. *sim. struct.*: Ps. PHILO antiq. 5, 1 sibi in principem). Luc. 12, 42 (Iren. 4, 26, 5) super familiam ... ad danda eis cibaria (*gr. καταστήσει, Vulg.* constituet). VVLG. I par. 26, 32 Rubenitis ... in omne ministerium dei et regis. AVG. conf. 13, 20, 26 *aves* volantes super terram iuxta firmamentum libri tui, -to illo *libro* sibi ad auctoritatem, sub quo volitarent. SVLP. SEV. chron. 1, 53, 5 eisdem ... rex Sedechias -tus *est* (*item struct. praedic.*: 2, 26, 6 procuratorem eis Antipatrum. GREG. M. epist. 4, 18 in ... monasterio te ... abbatem. ISID. reg. monach. 13, 1 quibus *fratribus* unus est -endus decanus quasi rector. *cf. l. 8 et p. 771, 74*). *insuper additur inf. fin.*: ITALA act. 20, 28 (Anon. proph. p. 22, 416 *al.*) adtendite ... universo gregi, in quo vos spiritus sanctus episcopos -uit regere ecclesiam (*gr. ἔθετο, Vulg.* posuit).

B *administrandas res* (*fere actiones, struct. dupl. v. l. 8; locis -tos v. sub A*): **1** *-untur homines* (*angeli l. 75, diabolus l. 51, draco l. 37, virtutes sim. hominis l. 45. 60*): **a** *indicatur, cui rei quis -atur*: *α structura sollemni per dativum*: Ⓘ *agitur de negotiis publicis, militaribus sim.*: CATO or. inc. frg. 2 (237 M.) communem rem agi putatote et vos huic rei -tos esse (*cf.* LVCAN. 7, 283 Hesperiis ... rebus). CIC. Manil. 63 bello praedonum (leg. agr. 2, 23 TAC. hist. 2, 23, 5. *al.*). leg. agr. 2, 46 labori et negotio -i an praedae et quaestui (fam. 13, 4, 4. CAEL. Cic. fam. 8, 5, 1 publico. SVET. Aug. 33, 3 provinciae negotiis. VERVS Fronto p. 125, 6 v. d. H. *al.*). Mil. 23 *si* ei lecti iudices *sunt* isque -tus quaestioni, qui *eqs.* (*cf. 22* quaestioni praeesse). de orat. 2, 41 muneri. CAES. civ. 3, 5, 4 officio maritimo (3, 8, 2. TAC. Agr. 19, 3 officiis et administrationibus). LIV. 36, 22, 7 operibus atque oppugnationi. 40, 38, 7 agro dividendo dandoque (PAVL. FEST. p. 48. *item accedit gerund.*: TAC. ann. 2, 6, 1 fabricandae classi. 13, 8, 1 retinendae Armeniae. CHAR. dig. 50, 4, 18, 10 faciendis vel reficiendis navibus. *al.*). 40, 46, 1 (*de censoribus*) moribus nostris. SEN. dial. 3, 18, 4 centurio supplicio -tus. CVRT. 4, 8, 5 vectigalibus (TAC. ann. 15, 18, 3 publicis. SVET. Iul. 76, 3). TAC. Germ. 44, 3 libertinum ... armis. hist. 1, 20, 2 exactioni (SCAEV. dig. 20, 4, 21, 1). ann. 6, 11, 2 (*agit de institutione praefecturae urbis*) Augustus ... Maecenatem ... cunctis apud Romam ... -uit. *al.*

Ⓐⓘ *agitur de variis negotiis*: Ⓐ *per dat. solum*: CIC. Caecin. 58 libertus ... nulli tuo -tus negotio (COLVM. 1, 7, 5 *syn.* praeficiatur. IVLIAN. dig. 46, 3, 34, 3. VLP. dig. 14, 1, 1 pr. tabernae vel n. *al.*). Sull. 53 caedi. rep. 1, 70 cui *muneri*. VARRO rust. 1, 2, 14 (*de vilico et magistro pecoris*) qui utrique rei -untur (VLP. dig. 14, 3, 5, 11). SEN. Herc. f. 532 pomis divitibus -tus draco. COLVM. 1, 8, 1 officio (VLP. dig. 4, 9, 1, 3 *custodiae navis*). QVINT. inst. 2, 2, 14 *magistrum* studiis moribusque -tum (PAVL. dig. 26, 7, 12, 3 cum tutor non rebus dumtaxat, sed etiam m. pupilli -atur). AFRIC. dig. 12, 1, 41 kalendario. VENVL. dig. 21, 1, 65, 2 ministerio (Ps. APVL. Ascl. 11 m. obsequioque). GAIVS dig. 14, 3, 8 plerique pueros puellasque tabernis -unt (inst. 4, 71 VLP. dig. 14, 3, 3 tabernae ... an ... alii negotiationi. *al.*). SCAEV. dig. 14, 3, 20 mensae nummulariae. *al.* VLP. dig. 14, 3, 13 pr. merci (14, 6, 7, 11 PAVL. dig. 14, 3, 14). TERT. patient. 1 p. 1, 24 *patientia* -ta dei rebus. *al.* *de muneribus religionis*: VVLG. II par. 31, 14 Core ... -tus erat his, quae sponte offerebantur domino. AVG. epist. 211, 13 cellario ... vestibus ... codicibus. GREG. M. epist. 11, 17 mensis pauperum et exhibendae diaconiae. REGVLA mag. 11, 4 fratrum curae. *-itur diabolus* (*cf. p. 777, 72 sqq.*): VISIO Pauli 16 rec. Sang. p. 134, 20 S. tradatur *anima* angelo tartari, qui -tus est poenis (*sim.* rec. P p. 19, 20 J., *gr. aliter*). Ⓑ *accedit gerund.* (*cf. l. 23*): MANIL. 5, 363 domibus ... regendis. AFRIC. dig. 14, 1, 7, 2 *merci* emendae (VLP. dig. 14, 1, 1, 3 m. e. vel vendendis). PAPIN. dig. 14, 3, 19 pr. mutuis accipiendis pecuniis (VLP. dig. 14, 3, 13 pr. 17, 1, 10, 5 [*ex Papin.*]. PAVL. dig. 14, 5, 8 dandis. COD. Iust. 8, 42, 19 [*a. 294*]). PAPIN. dig. 14, 3, 19, 3 pecuniis faenerandis (VLP. dig. 14, 3, 5, 2 [*e Labeone*]. *al.*). *al.* VLP. dig. 7, 1, 15, 1 stercorandis latrinis. 13, 7, 11, 5 pecuniis exigendis (46, 3, 18 PAVL. dig. 44, 4, 5, 3. *al.*). *al.* PAVL. dig. 14, 3, 16. TERT. paenit. 2, 6 paenitentiam ... purgandis mentibus -tam (*cf. 2, 7 paenitentia* negotium divinae misericordiae curans). *al.*

β per structuras praepositionales: ALF. dig. 50, 16, 203 ad eius corpus tuendum ... -ti destinatique (PAPIN. dig. 16, 1, 27, 1 ad negotiationem. VLP. dig. 14, 3, 5, 12 ad mercium distractionem. *al.* PAVL. dig. 14, 3, 18 ad eundem actum. MARCIAN. dig. 32, 65 pr. [*e Labeone*]. RVFIN. Orig. in psalm. 38 hom. 1, 1 ad aperiendas ianuas templi. *al.*). GAIVS dig. 20, 6, 7, 1 *actor, qui* in id -tus est (*item cum acc.*: VLP. dig. 14, 1, 1, 7 in eam rem. *al.* PAVL. dig. 14, 5, 8. *cum abl.*: VLP. dig. 14, 3, 5, 3 in mensa. 14, 3, 11, 5. GAVDENT. serm. 9, 40 G. in illis ... nuptiis. COD. Iust. 7, 4, 17, 1). PAVL. dig. 14, 3, 16 propter fructus percipiendos, non propter quaestum. MARCIAN. dig. 32, 65 pr. (*e Labeone*) negotii exercendi causa. ITALA Tob. 1, 22 (*vel* 24; Vat.) qui erat -tus super annulis et procurator domus ([*gr. et Vulg. non resp.; vix pro subst.*]. *at cum acc.*: Iudith 12, 11 [Complut.; *gr. ἐφεστηκώς, Vulg. non resp.*]. IREN. 5, 24, 4 [*de angelis ut*: Ps. PHILO antiq. 61, 5. *al.*]. VVLG. Ier. 37, 14. *al.*).

γ per enunt. vel inf. fin. (*enunt. fortasse laxius cum ipso verbo coniunctum est* [*cf. enunt. fin. p. 773, 11 sqq. 14. 17*]): LIV. 42, 27, 7 qui deduceret eas *naves* Brundisium, ... Licinus -tus *est* (PLIN. nat. 28, 11 qui favere linguis iubeat. TAC. ann. 6, 1, 2 [*ex corr.*]). SVET. Tit. 8, 4 quo quaeque maturius peragerentur. VLP. dig. 14, 1, 1, 12 si, ut certis mercibus eam *navem* locet, -tus est (33, 7, 12, 9 Ps. PHILO antiq. 9, 12). CASSIOD. var. 12, 11, 1 qui ... beneficia -itur erogare.

b *circumscribitur res, cui quis -itur, per praedicativum* (*sc.*

[*Ramminger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nomen agentis, cf. l. 6): Cic. Verr. II 5, 126 *populus se* eius vos legis custodes ac vindices -isse dicet. Afric. dig. 14, 1, 7 pr. Stichum magistrum navis -uit (Gaivs inst. 4, 71. *al.*). Vlp. dig. 14, 3, 13, 2 si ... servum institorem -erint.

c *praeter rem administrandam additur*: α *praedicativum* (*cf. b*): Cic. Manil. 44 *Pompeius* bello -tus est imperator. Colvm. 1, 9, 1 *servos* magistros pecoribus (Afric. dig. 14, 1, 7 pr.). Itala gen. 47, 5 (Lugd.) -e eos principes iumentis nostris (*gr. κατάστησον, Vulg.* constitue). Greg. M. epist. 4, 35 quibus *ovibus* nos custodes. β *additamentum quoddam explicativum*: Cic. fam. 15, 4, 10 fratrem negotio -ui, ut *eqs.* (*item accedit enunt. fin.*: Itala I Macc. 1, 51 [rec. B = Vvlg.] -uit principes populo, qui haec fieri cogerent [*gr. ἐποίησεν ἐπισκόπους ἐπὶ πάντα, rec. L* fecit consideratores super populum]. Vvlg. exod. 1, 11). Petron. 71, 8 sepulcro ... custodiae causa, ne *eqs.* (*cf.* Vlp. dig. 4, 9, 1, 3 custodiae gratia navibus). Papin. dig. 46, 3, 94, 3 ad eam speciem solvendis pecuniis (Vlp. dig. 14, 1, 1, 12 navi ad hoc ..., ut. Pavl. dig. 14, 3, 18 tabernae ... ad emendum).

d *sine talibus determinationibus*: Sen. nat. 4, 6, 2 Cleonis fuisse publice -tos chalazophylacas, speculatores venturae grandinis. Svet. Tib. 42, 2 officium instituit a voluptatibus, -to ... Caesonio. Vlp. dig. 1, 16, 7, 1 curatores *templorum reficiendorum* ... -ere. 14, 3, 5, 18 si procurator ... institorem -erit. 14, 3, 7, 1 si mulier sit -ta. 14, 6, 7, 11 adversus eum, qui -uit. *al.* Pavl. dig. 12, 1, 29 (*ex Iuliano*). *al.*

2 *-untur dei* (*sc. qui auxilio, praesidio sint; cf. p. 771, 6*): Arnob. nat. 3, 23 puerperiis Iuno -ta est. 4, 8 cui rei deberet ... -i (7, 20 Avg. civ. 5, 21 p. 233, 9 D.). Avg. civ. 4, 8 p. 155, 22 D. sata frumenta ... -tam ... habere deam Seiam. p. 155, 25. 7, 14 p. 291, 22 *Mercurium et Martem* operibus hominum -erunt sermocinandi et belligerandi administros. *al. apud eundem.*

C *varia* (*neglegitur ordo p. 774, 33; huc spectare videtur* Gloss. III 460, 65 -us: *προβληθείς*). *opp. e. g.* postponere Pavl. Fest. p. 223 Cod. Theod. 9, 7, 7 Schol. Ter. p. 64, 6; subicere Bass. gramm. VI 269, 18. 19 Qvint. inst. 9, 4, 34 Scavr. gramm. VII 16, 5. 18, 5 Gaivs inst. 4, 34. *et saepe*; subiungere Prob. inst. gramm. IV 144, 23. Char. gramm. p. 294, 7 B. (*ex Palaemone*). Diom. gramm. I 417, 3. *al.*; inferre Qvint. inst. 9, 3, 62; inserere Vel. gramm. VII 68, 15.

1 *vi potius locali*: a *proprie*: Cic. leg. agr. 1, 20 non -itur huic urbi ista colonia *praesidii causa deducta*, sed opponitur (*cf.* Pavl. Fest. p. 223 praesidium est, quod pro ... salute alicuius auxilii gratia -itur; subsidium, quod postpositum est *eqs.*). de orat. 2, 320 ut aedibus ... aditus, sic causis principia ... -ere. Hor. carm. 1, 7, 7 fronti -ere olivam. Colvm. 8, 3, 5 vestibula *nidis* (8, 8, 3). *al.* Petron. 40, 1 toralia -erunt toris ([prop- *trad.*]. *tegendo ut*: Svlp. Vict. rhet. 8 p. 317, 13 [*in imag.*] quod quasi -to aliquo et praetento latebit). Gaivs inst. 4, 16 unde in centumviralibus iudiciis hasta -itur (prop- *var. l.; ad rem v. Kaser, Das röm. Zivilprozeßrecht, 1966, 37*). Ps. Qvint. decl. 17, 15 nullos ab introitu -o custodes. CE 1916, 3 (*saec. IV*) amni -tum ... montem. Chiron 475 *intestinum*, qui -tus est extali (*sim.* Veg. mulom. 2, 75). Consvlt. Zacch. 3, 8 p. 113, 10 sacris ... altaribus ... imaginum abominatio -etur (*cf. Matth. 24, 15*). *al.* b *translate* (*pertinet maxime ad statum excellentem, praestantem sim.*): Sen. benef. 3, 3, 2 quae nos aliis -uere (*item efficitur praestantia meritis, virtutibus sim.*: Min. Fel. 13, 2 *Socraten* universis *per imperitiam suam.* Firm. math. 3, 13, 1 aetate ... et merito. *al.*). Itala psalm. 123, 3 (cod. 136 Cas.) -batur ira eorum in nos (*gr. et Vulg. aliter; intellegimus 'praevalebat'*). Iren. 2, 28, 8 -tus ... pater *filio* (*ad Ioh. 14, 28* pater maior me). Avg. ord. 2, 19, 49 p. 182, 2 nihil aliud me pecori -it, nisi quod rationale animal sum (*antea*: melior *sum*). Cassiod. Ios. antiq. 4, 289 exercitus ... inter omnes ... animi audacia valde -tus (*cf. gr. διαφερόντων*). *al.*

2 *vi potius temporali*: a *generatim*: Cic. fat. 33 nec de Oedipode potuisse Apollinem praedicere nullis in rerum natura causis -tis (41). Ov. fast. 1, 44 mensibus antiquis -uit ... duos (*sim. -itur mensis*: Avson. 378, 8 p. 100 P.). Qvint. inst. 10, 3, 4 *natura* -uit ... pulcherrimo cuique operi difficultatem. Tert. ieiun. 6 p. 280, 26 *deus* -uit corruptelae divitiarum edacitatis enormitatem. Iren. 2, 13, 9 (*agit de ordine emissionum divinarum*). Avg. civ. 21, 26 p. 540, 10 D. nihil in aedificio -itur fundamento (*nisi ad I, sicut cetera in contextu obvia*). *al.* b *speciatim in sermone iuris antea statuitur aliquid tamquam lex, condicio sim.* (*hinc fortasse* Gloss.^{L} II Abav. co 247 constituere: -ere): Ivlian. dig. 30, 81 pr. quae *condicio* priore testamento -ta fuisset ([prop-, app- *var. ll.*]. Pompon. dig. 31, 11 pr. libertati a testatore datae -ta. 35, 1, 105 priori testamento. Scaev. dig. 21, 2, 69, 5 [*antea*: proposita]. *al.*). Pompon. dig. 38, 4, 13, 3 senatus huic negotio finem -uit. Vlp. dig. 47, 9, 1, 1 *praetor praeter criminum exsecutiones* forenses quoque actiones criminibus istis -uit (*si recte trad.*). *al.*

3 *vi ambigua*: a *in dictis, scriptis*: α *generatim* (*pro obi. est acc. c. inf. p. 774, 3*): Cic. de orat. 2, 320 *v. l. 40.* Lvcr. 6, 999 bene ubi haec confirmata ... omnia constiterint nobis -sta parata. Ov. trist. 1, 7, 34 versus in prima fronte libelli ... -endos esse (*cf.* Pont. 2, 5, 2 -ta ... salute). Sen. contr. 1, 2, 21 quas *sententias* -ui (1, 3, 9). 10, 3, 11 *quaestionem.* Vell. 2, 96, 1 -tis Gai ac Lucii nominibus (*item de nominibus propriis*: Tac. hist. 4, 39, 2 Svet. Iul. 20, 2 Symm. epist. 2, 35, 1). Cels. 7 prooem. 5. Colvm. 5, 3, 1 duas ... formulas -tis adiciam. Qvint. inst. 4, 2, 52 causas ac rationes factis. 9, 2, 41. *al.* Scavr. gramm. VII 18, 11 secundum -tae divisionis ordinem. Pompon. dig. 1, 2, 2, 38 lege duodecim tabularum -ta iungitur interpretatio, deinde subtexitur legis actio. Gaivs inst. 4, 34. *al.* *pro obi. est acc. c. inf.*: Prisc. gramm. III 356, 4 -o hunc optimum esse amicorum (*locutio ad exemplar Isocratis paneg. 4 formata, ubi προκρίνας, quod quamquam de opinione praesumpta dictum est, etiam de praefatione intellegi potest; quare dubitanter adiungimus loc. dub.* Macr. exc. gramm. V 619, 4 -amus [ponamus *Keil*] senatum ... consuli ... imperare *eqs.*).

β *speciatim in re grammatica vel metrica; -untur*: Ⓘ *litterae, syllabae, pedes*: Varro frg. Diom. gramm. I 515, 10 (*de octonario*) cum duo iambi pedes iambico metro -untur ([prop- *trad.*]. *item -untur metra sim.*: Bass. gramm. VI 269, 18 sive -ueris duos dactylos pedes sive subieceris *tetrametro epodo* [Qvint. inst. 9, 4, 102 dactylus ... spondeo]. Qvint. inst. 9, 4, 98. *al.*). Cic. orat. 158 (*spectat ad* in *privativum ut*: top. 48). Fest. p. 313 -ta s littera (*item -untur litterae*: p. 340 Qvint. inst. 1, 5, 12 Vel. gramm. VII 66, 2. *al.* Scavr. gramm. VII 12, 15. *al.*). Pavl. Fest. p. 32 Graeci ... adsueti magnis ... rebus -ere *βον.* p. 379 ve ... syllabam rei parvae -bant. Qvint. inst. 9, 4, 34. *al.* Ⓘ *praepositiones, voces variae*: Cic. Att. 7, 3, 10 non ... hoc (*i. 'in' praepositionem*) ut oppido -uì (*sc. in locutione 'in Piraeea'; item de praepositionibus*: Vel. gramm. VII 60, 16. 65, 3 *'de' praepositionem* plenam -i. Scavr. gramm. VII 30, 11 Don. gramm. IV 391, 1 Char. gramm. p. 300, 18 B. [*ex Palaemone*]. *al.*). Varro ling. 9, 54 (*-itur vox, a qua pendet gen.*). 9, 88 -emus hi mille, horum mille (*breviloquentia; forma plena*: 10, 8 -retur idem ac diceretur ... hic nemus. Don. gramm. IV 375, 15 pronomen vel articulus ... hic). Hor. sat. 1, 4, 59 quod prius ordine verbum est, posterius facias, -ens ultima primis. Rvt. Lvp. 1, 7. Qvint. inst. 9, 3, 62 -to verbo, ad quod reliqua respiciant. Prob. inst. gramm. IV 144, 23 quae *coniunctiones* -i et subiungi *debeant* (*item de coniunctionibus*: Char. gramm. p. 289, 23 B. [*e Cominiano*]. Serv. auct. georg. 1, 197 quamquam [Adnot. Lucan. 1, 354]. *al.*). Don. gramm. IV 400, 20 epitheton est -ta dictio proprio nomini ..., ut 'dira Celaeno'. *al.* *neglecto ordine verborum obi. est pars orationis, e qua alia pendet* (*huc rettulimus coll. e. g. l. 20. 24; sed fortasse hic usus a p. 771, 34 sqq. potius deducendus est, cf. p. 615, 12 sqq.*): Char. gramm. p. 293, 29 B. (*ex Palaemone*) si alius -itur sermo declinationis (*spectat ad vocem, quae in exemplo loco posteriore ponitur*).

b *in theologia et doctrinis philosophorum de eis, quae potius ordine logico praecedunt* (*dub., utrum de tempore an de loco sive priore sive superiore agatur*): Tert. adv. Hermog. 8, 1 -it illam *materiam* deo et deum ... subicit materiae. Avg. haer. 88 ut non eam *dei gratiam* libero arbitrio -ret, sed ... supponeret (Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 24 p. 72, 9 ut aut genera -antur aut species supponantur. comm. sec. 3, 2 p. 204, 12. *al. apud eundem*). Boeth. arithm. 1, 26 p. 52, 24 quoniam ... multiplicem inaequalitatis speciem cunctis -uimus primamque speciem esse monstravimus (*cf. 1, 23 p. 46, 20* aliis antiquior naturaque praestantior). Orig. in Matth. ser. 4 p. 8, 1. *al.*

III *mutata vi praeverbii -itur aliquid ita, ut obversetur ei, ante quem ponatur, sc. fere i. q. proponere*: A *-itur aliquid intellegendum* (*sc. aliis; fere dicendo*): Vlp. dig. 17, 1, 29, 5 quae *visiones* -tae sunt (*fortasse cum cod. Flor. vetustissimo* prop- *legendum; an ad p. 773, 76 trahendum? simili ambiguitate* Pavl. dig. 22, 3, 25, 3 [prop- *maluit Mommsen*]). Itala I Tim. 4, 6 (cod. d) haec -ens fratribus (*gr. ὑποτιθέμενος, Vulg.* proponens). Iudas 7 (Lucif. non conv. 15 l. 42 D.) Sodoma ... et Gomorrha ... cinis -tae sunt exemplum (*gr. πρόκεινται, Vulg.* factae sunt exemplum. *cf.* Lvcif. non conv. 15 l. 33 D. eorum ... -ens exempla. Philo quaest. in gen. 4, 195 add. 5 pro principali exemplo). Svlp. Sev. chron. 2, 5, 2 -ta ... eis conditio poenarum, ardens caminus (*respicitur Dan. 3*). Comm. apol. 699 tibi -tas duas vias. Conc.^{S} IV 2 p. 173, 28 epistolam. p. 175, 29 explanativam ... vocem (*nisi ad ordinem dictorum referendum*). Ps. Vigil. Thaps. trin. 6, 22 rec. II contra dictionem canonis hereticorum apocrypha ... -ere vel defendere. *al.*

B *-itur aliquid faciendum, exsequendum* (*sc. sibi; obi. inf.* Ps. Cato, Comm., *ubi simul add. dat. pron. refl.*): Itala Iudith 6, 17 (Complut.) quanta superbia perditionem -ret in domo Israhel *Holofernes* (*nisi ad dicendum referas coll. gr. ἐμεγαλορρημόνησεν*). II Cor. 8, 12 (cod. g) si ... voluntas ⌊prompta vel -ta⌋ est (*more suo duas versiones praebet; gr. πρόκειται, Vulg.* prompta est). Ps. Cato dist. 4, 11 cum tibi -as animalia cuncta timere (prop- *var. l.*). Comm. apol. 17 multi ... corde sopiti nihil sibi -unt cognoscere. Hist. Apoll. rec. A 2 a -tae mortis immanitate (prop- *var. l.*). Assvmpt. Moys. 4, 8 duae ... tribus permanebunt in -ta fide (*sic Hilgenfeld, temporaliter Kautzsch-Clemen*). *spectat ad dispensationem dei ante creationem mundi statutam* (*cf. Maurer, Theol. Wb. NT, VIII 168*): Itala Eph. 1, 9 (cod. r) secundum ... voluntatem ..., quam -uit *deus* in illo *Christo* (*gr. προέθετο, Vulg.* proposuit).

p. p. p. ***praepositus,** -ī *m. pro subst.* (*subesse vim quandam verbalem imprimis indicant determinationes q. s.* ab, de, *dat.* [*e. g. p. 777, 82 sqq.*]). *scribitur in titulis et pap.* prep- *e. g.* Inscr. Année Epigr. 1933 n. 46, 7 (*Afr., aet. Elagab.*). Pap. mil. Fink 50 col. II 7 (*a. 239*). *al. litteris gr. p. 777, 69.* *notatur in titulis et pap.* pp: Pap. Heidelb. Lat. 7, 5 (Zeitschr. Pap. Epigr. 29, 1978, 244; *saec. II in.*). CIL III 6753, 15 (*aet. Sept. Sev.*). V 7643, 6 (*aet. Carac.*). *et saepe*; pr (*de ambiguitate cf. Enßlin, RE Suppl. VIII 541, 49 sqq.*): CIL III

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

10596, 10 (*a. 365/7*). VII 137 INSCR. Gall. Narb. Espér. 363; prp: CIL VIII 2494, 7 (*aet. Carac.*). 9045, 5 (*a. 255*). XII 673 (*v. Hoffmann, Das spätröm. Bewegungsheer II 1970, 132, 41*); praep: INSCR. Année Epigr. 1956 n. 124, 6. 12 (*Afr., aet. Commodi*). CIL III 14370^2, 8 (*a. 181*). PAP. mil. Fink 91, 1 verso (*a. 221*). CIL III 1464, 12 (*a. 244/9, v. Zeitschr. Pap. Epigr. 40, 1980, 273 sqq.*). *al.*; praepos: CIL VI 8464, 4 (*aet. Hadriani*). INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 455, 3 (*aet. Sept. Sev.*). PAP. mil. Fink 50 col. II 7 (*a. 239*). *al.*; praepst: CIL VI 8566, 6 (*a. 523*). 8565, 8 (*a. 526*); prosit-: INSCR. christ. urb. Rom. 229. *formae anomalae* (*vel per syntaxin non solitam*): CIL VIII 25988, 2b per . . . -o (*item* 7b 12b; *vix conferas p. 777, 69*). INSCR. christ. urb. Rom. 4998 (*a. 498*) a Dibit⟨e prae⟩positu (*cf. ibid.* 229 [*dub. propter lacunam*] *nec non* CONC. Aurel. a. 549 p. 107, 11 ab arcidiacono seu -u [*C saec. VI/VII*, -um *K*, -o *alii*]). *de notione*: ISID. orig. 10, 205 -us appellatus eo, quod sit subiectorum ac famulantium ordinator vel rector (*inde* GLOSS.^{L} III Abstr. PRAE 59). GLOSS. *ἄρχων. ἐφεστώς, προστάτης. προϊστάμενος, προεστώς.* *legitur inde a* PAVL. FEST., VELL., CVRT., FRONTIN., TAC.; *saepe in titulis, inde a saec. primo; deest poetis; transit in gr. πραι- vel πρεπόσιτος, cf. πραιποσιτεύω (-ομαι).* [*it. vet.* prevosto, *var. dial. it. sept.; prov. vet.* prebost; *francog.* prévôt; *cat.* prebost. *cf. M.-L. 6722 et Faré, Postille. Battisti-Alessio IV 3077. Wartburg IX 302 sq. St.*]

i. qui praeest, praesidet sim. (*sive hominibus sive muneri, officio sim.; cf. Enßlin, RE Suppl. VIII 539, 67 sqq. 556, 64 sqq.*): **I** *de hominibus*: **A** *in rebus potius publicis* (*nec non in aula imperatorum*): **1** *apud Romanos*: **a** *accedunt determinationes, quibus indicantur officia*: *α civilia* (*quatenus distingui possunt a militaribus; ambigua huc traximus*): Ⓘ *varia* (*attulimus notabiliora, imprimis quae aliquid addere videntur ad ea, quae Enßlin l. c. collegerat*; -os cubiculi *sim. v. l. 51 sqq.*): VELL. 2, 116, 2 Vibius . . . vir consularis, -us Dalmatiae (*ad provinciam administrandam referimus coll. p. 776, 19*). S. C. Plin. epist. 8, 6, 13 (*a. 52*) -i rerum eius curae (*i. a rationibus Caesaris; nisi pertinet ad l. 51*). CIL VI 8464, 4 (*aet. Hadr.*) atiutor -i scalptorum sacrae monetae (*cf.* AMM. 22, 11, 9 monetae. CIL XIV 1878, 6 [*saec. IV*] mediastinorum de moneta oficina prima). V 7643, 6 (*aet. M. Aur.*) sta⟨t⟩(ioni) (*nisi solvendum per gen.; item dubites de* V 5090, 6 = INSCR. Baiuvar. Vollmer 68, 6 [*a. 217 vel 246*]. XIII 5244, 6. *al.*). VI 746, 6 (*a. 183*) tabellariorum (*al.*). XIV 4380, 8 (*a. 195?*) vexillationis *vigilum Ostiensium* (4381, 18 *a. 207. al.*). INSCR. Année Epigr. 1935 n. 20, 4 (*Minturnis, saec. II ex.*) sacr(arum) cogn(itionum). CIL IX 1582, 2 (*saec. III in.*) ann⟨onae⟩ (INSCR. Année Epigr. 1973 n. 437 [*Pannon., a. 213*]. FIRM. math. 3, 9, 5. 6, 3, 3). VIII 18270 (*saec. III med.*) actis senat(us). VI 1696, 18 (*saec. IV in.*) corp(oris) magn(ariorum). X 1126, 3 (*saec. IV*) thermarum felicium Constantinianarum. PAP. Rylands 653, 19 (*a. 321*) pagi (*v. vol. X 1, 94, 72 sqq.*). INSCR. Année Epigr. 1939 n. 151, 18 (*Campan., a. 323/4*) aquaeductus. FIRM. math. 3, 3, 6 publicis actibus. 3, 5, 25 hortorum. 3, 5, 26 homicidiis publicis. 8, 24, 2 thesaurorum (*al.*). COD. Theod. 7, 4, 28 pr. pistorum (*aliter l. 63*). 12, 1, 49, 2 pacis (*i. εἰρήναρχος, cf. supra p. 630, 15*). CIL VI 33714, 2 (*ca. a. 400*) de via Flabinia. PAP. Tjäder 30, 15 (*a. 539/546*) dromunariorum. *al.*

Ⓘⓘ *in aula imperatoris*: Ⓐ *-us cubiculi sim.* (*cf. l. 31 nec non p. 776, 23*): SVET. Dom. 16, 2 Parthenius cubiculo -us (AMM. 14, 10, 5 cubiculi. NOT. dign. or. 1, 9 sacri c. [COD. Theod. 11, 18, 1 LIB. pontif. p. 55, 20. COD. Iust. 12, 5, 1 *a. 422*. 12, 5, 5 utriusque sacri c. tam nostrae pietatis quam nostrae . . . coniugis. CIL VI 31946, 5. *al.*]. *cf.* AMM. 29, 2, 7 cubiculariis officiis). ITIN. Theod. 28 Vrbicius dicebatur -us imperii. SCHOL. Iuv. 1, 109 in aula Caesaris -i. MARCELL. chron. II p. 101, 519, 2 Amantius palatii -us (IORD. Rom. 360. CIL VI 1199, 2 [*a. 565*] sacri p. 1200, 5 [*a. 608*]). VICT. TONN. chron. II p. 185, 450, 2 Chrysaphius -us imperatoris (CASSIOD. hist. 10, 4, 1 [*Socrat. 6, 5 προεστὼς τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος*]). Ⓑ *spectat ad alia munera domus divinae* (*exempla inscr. fere ad saec. II pertinent*): INSCR. Année Epigr. 1923 n. 76 (*Romae, saec. II*) pistorum (PAP. Tjäder 36, 40 [*a. 575–591*]. *aliter l. 47*). CIL III 536, 13 (*aet. Alex. Sev.*) a fiblis. 15 a crystallinis. V 7751, 3 p(uerorum) pedisic(orum). VI 5183 velaris castrensibus (*i. palatii. gen.* velariorum: 8649, 3 domus Augustianae. 9086, 3). 8546, 1 vestis albae triumphalis (8553, 2 v. scaenicae). 8642, 3 balneariorum domus Augustae. 8648, 2 -us opificibus. 8659, 2 speclariarior(um) domus Palatinar(um). 8729, 5 argenti potori (*cf.* 8733, 4 auri potori). 8734, 3 ab auro gemmato (*idem restit. videtur* 8735, 4). X 6441, 2 palladii Palatini (*munus haud satis certum, cf. Wissowa, Hermes 22, 1887, 44*). *al.* Ⓒ *spectat ad patrimonium imperatoris* (*dub. an huc* CIL V 8528, 3): CIL VIII 26582, 8 (*a. 253–268*) -o agenti per Campaniam, Calabriam, Lucaniam, Picenum (*ad rem v. Enßlin l. c. 547, 27 sqq.; eodem spectant*: IX 334, 4. XI 6336, 2 INSCR. Dessau 9201). VI 1135, 5 (*saec. IV*) rerum privatarum (*cf.* NOT. dign. occ. 12, 19 rei privatae. 28 bastagae rei privatae [*sim.* 29]). PASS. Typas. (BHL 8354) 4 saltus (*si recte huc traximus*). CIL VIII 25988, 2b mes(orum) (7b mesorum. 12b mesoribus). *al.*

β militaria (*v. quae supra l. 26 monuimus*): INSCR. Dessau 9199 (*saec. I ex.*) -o supra ⟨vetera⟩nos *eqs.* CIL X 5829, 8 (*aet. Traiani vel Hadr.*) vexillationibus (III 600, 4 [*aet. Traiani?*] v. equitum electorum *eqs.* EPIST. imp. Comm. [CIL III 13750] 37 eiusdem v. INSCR. Année Epigr. 1956 n. 124, 6 [*Afr., aet. Commodi*] vexillationum. *et saepius in titulis*). XI 393, 9 (*aet. Traiani vel Hadr.*) numeri equitum (VIII 9358, 5 [*saec. II med.*]. X 1202, 12 [*saec. II med.*] n. tendentium in Ponto Absaro. *et saepe in titulis, ceterum e. g.* COD. Theod. 7, 4, 36 pr. tribuni sive comites vel -ti n.). XIII 6472, 5 (*a. 148*) c(o)hor(tis) I Helvetiorum (*notatur* coh.: III 14370^2, 8 [*a. 181*]. XIII 7411, 9 [*a. 191/211*]. VIII 21721, 4 [*a. 208*]. PAP. mil. Fink 50 col. II 7 [*a. 239*]. *al.; perscribitur*: CIL VIII 21720, 6 [*a. 227/237*] chortis). CIL VIII 9358, 10 (*saec. II med.*) classis Syriacae et Augustae (III 1919, 4. *al.*). II 1180, 2 (*a. 161/169*) alae (VI 1643, 5. *al.*). VIII 2582, 5 (*a. 180*) legionibus I Italicae et III⟨I Flaviae *eqs.*⟩ (III 1464, 6 [*a. 244/9*]. COD. Theod. 7, 20, 10 Romanae legionis. *al.*). INSCR. Année Epigr. 1956 n. 124, 12 (*Afr., aet. Commodi*) equitib(us) gent(ium) *eqs.* (VIII 20996, 6 [*aet. Alex. Sev.*] equitum itemque peditum. XI 1836, 10 [*saec. III ex.*]. *al.*). INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 455, 4 ann(onae) exp(editionis) felicis(simae) urbicae, *sc. a. 193* (CIL XI 3104, 7. *cf.* VIII 26582, 8 -o . . . annonam curanti militibus). *et saepe.*

b *sine determinationibus; respiciuntur officia*: *α civilia*: FRONTIN. aq. 2, 1 imperitia -i (*sc. aquarum. sim.* 17, 2. 117, 4). TAC. Agr. 15, 2 discordiam -orum *Britanniae* (*item in administranda provincia*: SVET. Vesp. 4, 5 LAMPR. Alex. 45, 6). CIL VI 9100, 3 (*a. 120*). SVET. Galba 12, 1 -os procuratoresque. CIL II 1085, 12 (*saec. III in.*) -o sanctissimo. COD. Theod. 9, 23, 1. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 194, 21 magnificentissimo -o (*sc. cubiculi ut*: PROSP. chron. I p. 481, 1361. IVLIAN. epit. novell. 22, 2 ab inlustrissimo -o. *al.*). *al.* *β militaria*: TAC. hist. 1, 36, 1 gregarius miles caveri . . . -os iubebat. SVET. Galba 16, 1 Otho 1, 2. APVL. met. 10, 1, 3 ad -um suum (*10, 13, 2* tribuni). CIL II 4083, 7 (*a. 182*) -us simul et camp(idoctor). MEN. dig. 49, 16, 6, 1 qui manus intulit -o. INSCR. Année Epigr. 1981 n. 693 (*saec. III in., Germ. sup.*) genio p⟨raep⟩ositorum. CIL III 99, 7 (*a. 244/249; de praefecto legionis*). *al.*

2 *apud alios populos* (*Hebraeos v. sub C*): **a** *pertinet ad munera maiora*: CVRT. 10, 1, 44 Thraciae -us (*cf.* IVST. 11, 7, 1 Macedoniae. VVLG. act. 7, 10 super Aegyptum [*gr. ἡγούμενον ἐπ' Αἴγυπτον, sec. gen. 41, 43, ubi vix pro subst.; hinc etiam* AVG. loc. hept. 1, 163 p. 531, 12 ego sum rex, tu . . . princeps vel -us Aegypti]). TAC. Germ. 30, 2 praeponere electos, audire -os. Ps. CYPR. or. 2, 2 Nabuchodonosor -us regni (VICT. VIT. 2, 15. 43). SCHOL. Cic. Bob. p. 142, 28 *Miltiades* -us regia potestate. PASS. Thom. 2 Z. familiae regis Indorum. *al.* **b** *pertinet ad munera minora* (*sive in aula ducis, regis sim. sive in re publica administranda*): ITALA gen. 26, 26 (Philo quaest. in gen. 4, 195 add. 7) thalami -us (*gr. νυμφαγωγός, Vulg. aliter*). 37, 36 (Lugd., Aug. quaest. hept. 1, 127) cocorum (*gr. ἀρχιμαγείρῳ, Vulg.* magistro militiae, Aug. *affert aliam vers.* -um militiae). 39, 21 (Quodv. prom. 1, 28, 40) carceris (*gr. ἀρχιδεσμοφύλακος, Vulg.* principis). 40, 1 (Ambr. Ioseph 6, 29) vini (*gr. ἀρχιοινοχόος, Vulg.* pincerna). *al. in sacr. script.* AMBR. Ioseph 6, 29 alter . . . vini -us, alter . . . pistorum (RVFIN. Orig. in lev. 8, 3 p. 397, 1; *utrumque referas ad gen. 40, 2 et 40, 22, ubi gr. ἀρχισιτοποιός*). HIER. in Dan. 1, 7 -us sive magister eunuchorum et ut alii transtulerunt *ἀρχιευνοῦχος*. SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 290 por⟨tus⟩. *al.*

3 *usu non distincto*: TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 514, 16 confidere in -os. CYPR. laps. 6 -os . . . contemnere (prop- *var. l.*). FIRM. math. 3, 3, 6 *Iuppiter* faciet . . . publicis actibus -os. 3, 6, 3 *Venus* faciet . . . -os voluptatum, sed earum, quae ad delectationem regiam praeparantur. *ibid. al., sc. quae speciem munerum publicorum prae se ferunt.* AMBROSIAST. in I Cor. 10, 10 murmurare est falso . . . de -is et rectoribus queri. *al.*

B *in rebus privatorum*: APVL. met. 10, 19, 1 -o illi meo (*i. custodi asini*). VLP. dig. 14, 3, 5, 6 fullonum et sarcinatorum. TERT. mart. 1, 2 gladiatores . . . magistri et -i sui . . . adhortantur (*cf.* FIRM. math. 3, 7, 7 palaestricorum hominum duces -osque. 8, 20, 4 athletarum). ITALA gen. 15, 2 (Quodv. prom. 1, 11, 17) filius -i domus meae ([*gr. Theodot. apud Hier. quaest. hebr. in gen. p. 25, 4 τοῦ ἐπὶ τῆς οἰκίας, Vulg.* procuratoris]. *al.; cf.* Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 5, 5 G. architriclinum ipsum, -um in domo sponsi [*ad Ioh. 2, 8*]). CYPR. epist. 66, 6 -us . . . *apud praedones* agnoscitur (*cf.* CASSIOD. Ios. antiq. 17, 271 latronum [*gr. ἀρχιλῃστοῦ*]). FIRM. math. 3, 6, 3 voluptatum. 3, 7, 14 meretricibus. MAR. VICTORIN. in Eph. 4, 11–12 quamquam . . . pastores magistri pecoris dicantur, quasi -i. *al.*

C *in rebus sacris*: **1** *paganorum*: PAVL. FEST. p. 87 Faviani et Quintiliani appellabantur Luperci, a Favio et Quintilio -is suis. FIRM. math. 3, 2, 18 religionum (3, 6, 7 templis et religionibus. 3, 10, 6. *al.*). 3, 12, 2 sacerdotibus (3, 12, 5 -os sacerdotibus aut sacri certaminis principes).

2 *Hebraeorum* (*horum quia munera religiosa et publica discerni vix possunt, utrumque huc traximus*): ITALA lev. 4, 22 (Lugd.) si . . . -us deliquerit (*gr. ἄρχων, Vulg.* princeps. *item sine determinatione*: II par. 34, 17 [Complut.] in manu -orum [*gr. ἐπισκόπων, Vulg.* praefectis]. VVLG. III Esdr. 5, 44 [*gr. ἡγουμένων, cf. Vulg. I Esdr. 2, 68* principibus]. CIL IX 6219, 5. 7. 6227. *al.*). II par. 2, 2 (Complut., *cf.* VVLG.) operum ([*gr. ἐπιστάται*]. 2, 18 [*ibid.* = VVLG.; *gr. 2, 17 ἐργοδιώκτας*]. *cf.* CASSIOD. in psalm. praef. 2 l. 20 artificibus [*si recte huc*]). 31, 12 (*ibid.*) super illos ([*gr. ἐπιστάτης, Vulg.* praefectus]. *cf.* 34, 12 [Complut.] super ipsos [*gr. ἐπίσκοποι*, VVLG. -i operantium]). 31, 13 (Complut., *cf.* VVLG.) Ezecias rex et Azarias -us domus domini ([*gr. ἡγούμενος*].

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VVLG. II par. 23, 18 in d. domini. *cf.* templi: ITALA II Macc. 3, 4 [rec. L. *al.* = VVLG.; *gr.* προστάτης]. HIER. chron. a. Abr. 1833. VVLG. Is. 22, 15 [*v.* HIER. *ad l.*]). Mich. 3, 9 (Lucif. Athan. 1, 35 l. 44 D.) -i domus Iacob ([*gr.* ἡγούμενοι, *Vulg.* principes]. *cf.* Luc. 22, 52 [cod. d] dixit . . . ad . . . principes sacerdotum et -os populi et seniores [*cf. textum gr. eiusdem cod.* στρατηγοὺς τοῦ λαοῦ, *Vulg.* magistratus templi]. LVCIF. Athan. 1, 36 l. 53 D. Iudaeorum. HIER. in Ier. 12, 10—11a plebis [*quem gen. subaudias e. g.* Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 14, 2 G. GREG. M. moral. 2, 51]). VVLG. I par. 26, 24 thesauris. *al.*

3 *Christianorum* (*cf. p. 771, 14sqq.*): **a** *in universum*: *α per determinationes (plerumque gen.,* in *c. abl. e. g. l. 13. 30) distinguuntur -i*: ecclesiae *sim.*: TERT. fug. 11, 4. CYPR. epist. 71, 3 sacerdotes dei et e. eius . . . -i. 73, 7 in ecclesia -is (*inde* AVG. bapt. 3, 18, 23 p. 215, 19). 81 episcopus, alterius e. -us. LVCIF. non. parc. 20 l. 4 D. -is dei ecclesiarum. AVG. fid. et op. 17, 32 episcopi vel inferioris ordinis ecclesiarum -i. CONC. Aurel. a. 541 p. 91, 14 pontifice seu -o e. a. 549 p. 107, 11 ab arcidiacono seu -u e. *al.* populorum, plebis *sim.*: AVG. civ. 1, 9 p. 16, 30 D. speculatores, hoc est p. -i, constituti . . . in ecclesiis (CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 28, 6 [*gr. I 1,1 p. 34,20* λαῶν ἡγούμενοι]. *gen. subaudias*: AVG. c. Parm. 2, 8, 17 p. 63, 4). pecc. mer. 2, 10, 12 iustos plebium -os (serm. 91, 5 plebis. Ps. AVG. quaest. test. I 120 dei sacerdotem et -um plebis. *cf. omisso gen.*: TERT. monog. 12, 5 plebs ... -os. CYPR. epist. 4, 2 -tis et plebi. AVG. in psalm. 36, serm. 1, 2. *al.*). basilicae *sim.* (*idem munus respicitur omisso gen. e. g.* INSCR. christ. urb. Rom. 229. 4998 [*a. 498*]. *al.*): CIL VI 9994, 3 (*a. 521*) a Filippo -o beati martiris Prancati. 8566, 6 (*a. 523*) b. beati Petr⟨i apostoli⟩. 8565, 8 (*a. 526*). INSCR. christ. urb. Rom. 5044 (*a. 526*). *al.* *varii*: TERT. paenit. 6, 10 -um huius rei (*i. baptismatis*). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 166, 5 -um sacerdotum dei Nestorium (*altera versio Conc.^{S} I 5 p. 171, 15* summo dei pontifici). Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 5, 5 G. in domo domini. GREG. M. epist. 9, 66a xenodochii (*cf.* CONC. Aurel. a. 549 p. 105, 12). PALLAD. hist. mon. II 13 p. 367^{A} pauperum leprosorum (*gr. p. 23, 8 B.* ἀφηγούμενος, *I 2 p. 256^{B}* praeerat . . . cellulis fratrum pauperum). *β sine determinationibus* (*cf. etiam l. 20. 22. 24.*): TERT. ieiun. 17 p. 297, 4 et fratribus et -is (*antea*: praesidentibus). ITALA Hebr. 13, 7 (cod. d *al.* = VVLG.) mementote -orum vestrorum (*gr.* ἡγουμένων). CYPR. epist. 3, 3 apostolos, id est episcopos et -os (SYNOD. Hil. ad Const. 1, 2, 2. *sim. adiunguntur*: CYPR. epist. 4, 3 -os et diaconos. 45, 2 -is ac sacerdotibus [66, 5. 69, 9]. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 4 seniores et -i. AMBROSIAST. in I Cor. 10, 10 -is et rectoribus. Ps. AVG. serm. ed. Mai 46, 3 vel quasi -us . . . vel quasi pater). 16, 1 contumelia . . . -i. 19, 2 -i cum clero convenientes. 66, 4 -os, qui apostolis vicaria ordinatione succedunt. sent. episc. 5 -i eorum *sunt* . . . falsi prophetae (*haereticorum ut*: AVG. c. Faust. 28, 2 Ps. MAX. TAVR. serm. 90, 3). TYCON. reg. 2 p. 11, 5. AVG. serm. 46, 2 habemus duo . . . distinguenda: unum quod christiani sumus, alterum quod -i sumus. *al.*

b *apud monachos*: *α de eo qui monasterio praeest* (*nota -um monasterii puellarum* QVODV. prom. 4, 6, 9 *et Eugeniam abbatem monachorum* VITA Eugen. rec. vet. ed. Mombr. p. 393, 57; *de archimandrita v. vol. II 462, 32*): HIER. epist. 125, 15, 2 -um monasterii (GREG. TVR. Franc. 6, 6 p. 275, 24 PALLAD. hist. mon. II 10 p. 362^{D} [*gr. p. 53, 2 B.* τοῦ ἡγουμένου, *I 6 p. 273^{C}* principem]). Ps. AVG. reg. II 6 Verh. CASSIAN. inst. 5, 27 multitudini fratrum -us (*dub., an recte hic afferatur*). Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 38, 2 G. -um vel abbatem. *al.* *β de aliis gradibus* (*addidi generalia quaedam*): HIER. epist. 22, 35, 1 ita ut novem hominibus decimus praesit et rursus decem -os sub se centesimus habeat. reg. Pachom. praef. 2 qui habent per singula monasteria . . . si gularum domuum -os (*cf.* 1 p. 13, 10 B. οἰκιακός, id est -us domus suae). CASSIAN. inst. 4, 10 ut iuniores absque -i sui scientia . . . non audeant cellam progredi. BENED. reg. 62, 7 decanis vel -is. 65, 15 quemcumque elegerit abbas cum consilio fratrum . . ., ordinet ipse sibi -um (*tenet secundum in monasterio locum ut*: GREG. M. dial. 2, 22, 2 servo dei, quem . . . patrem constituerat, atque eius -o. epist. 9, 20 ut Domitius presbyter abbas esse . . . monasterio debeat eique -us Lucifer . . . fiat. FERREOL. reg. 17 p. 965^{C} qui dignam curam -i nomenque suscipiat. *al.*). GREG. M. epist. 9, 66a p. 86, 28 -os monasterii. 11, 15 p. 276, 23 -orum suorum . . . instantia. *al.*

II *de deis daemonibusque*: TAB. devot. Audollent 140, 7 Plutoni, -o mortuorum. 231, 20 *ατιουρω ουως περ ουνκ πρε⟨πο⟩σιτου σουπερ νεκεσσι⟨τατ⟩ης τερρε.* AVG. cons. euang. 1, 29, 45 si . . . -us est elementorum. *ibid.* Neptunus, qui solius maris -us est. in psalm. 104, 11 l. 19 angelum -um famis. *al.* -us mortis: AVG. conf. 7, 21, 27 traditi sumus antiquo peccatori, -o m. (*affertur postea Ioh. 14, 30* princeps huius mundi; *qui locus coniungitur etiam*: epist. 164, 5 lib. arb. 3, 106 nat. et grat. 24, 26. *al.*). CAPREOL. epist. 2, 4 *Christus* -os m. praesentia invictae maiestatis exterruit (*affert postea Iob 38, 17* ianitores inferni, *quod explicat Aug. ad l.*: potestates morti praepositae).

appendicula syntactica; ad indicationem muneris sim. accedunt: **1** *gen.* (*omisi quae formam gen. et dat. communem vel breviatam exhibent, ut* VELL. 2, 116, 2 Delmatiae. CVRT. 10, 1, 44): S. C. Plin. epist. 8, 6, 13. CIL III 600, 4 (*aet. Traiani?*). XI 393, 9 (*aet. Traiani vel Hadr.*). VIII 9358 (*aet. Hadr.*). X 1202 (*saec. II med.*). *al.* **2** *dat.* (*impugnat* CLEDON. gramm. V 12, 27 praefectus praetorii dici debet, non praefectus praetorio, ita ut -us cubiculi, non cubiculo): SVET. Dom. 16, 2 CIL X 5829, 8 (*aet. Traiani vel Hadr.*). VIII 2582, 5 (*a. 180*). VI 5183 (*saec. II*). INSCR. Année Epigr. 1956 n. 124, 12 (*Afr., aet. Commodi*). *al.* **3** *praepositiones*: ab: *p. 775, 64 et 70.* de: *p. 775, 49.* in (*aliter e. g.* CIL X 1126, 3): *p. 776, 64. 777, 1. 13. 30.* super, supra: *p. 775, 81. 776, 33. 82. 83. 777, 69.* **4** *adi. vel part.*: *p. 775, 73. 776, 15 ceterum e. g.* SYMM. epist. 2, 46, 3 cursualium.

p. p. p. ˣ**praeposita,** -ae *f. pro subst.* *? notatur* prpa INSCR.

i. quae antistat: **1** *de ea, quae sanctimonialibus praeest* (*secundum in monasterio locum tenet post presbyterum* AVG., *post abbatissam* CAES. AREL. reg. virg.): AVG. epist. 211, 11 arbitrium -ae vel presbyteri vel etiam episcopi. 211, 15 -ae tamquam matri oboediatur . . ., multo magis presbytero *eqs. al.* CAES. AREL. epist. ad virg. 2, 6 p. 139, 15 contra -as. reg. virg. 18 p. 105, 12 matri . . . omnes oboediant, -ae deferant (*sc. honorem*). 30 p. 109, 7 praesente abbatissa vel -a. 47 p. 114, 26 monasterii matrem et . . . -am . . . congregationis. GREG. M. epist. 7, 27 p. 473, 29 Domnicam . . . -am factam. *al.* *fortasse huc pertinet*: INSCR. christ. Diehl 1309 Iuliana prpa (-a *dubitanter solvit Diehl; de nota cf. p. 775, 1*). **2** *de dea, quae tutelam praebet* (*cf. p. 773, 25. 27*): GLOSS.^{L} II Arma D 34 div⟨a⟩e armipote⟨nti⟩s: -a armorum (*ad Verg. Aen. 2, 425; item de Minerva: 11, 483* praeses belli).

p. p. p. ˣ**praepositum,** -ī *n. pro subst.* [*variat saepius cum* prop-, *e. g.* CIC. fin. 3, 15. 4, 72 CYPR. epist. 72, 3. *cf. etiam infra sub 3; restituitur* CIC. fin. 3, 53 NOT. Suet. gramm. VII 536, 19.]

i. quod praeponitur: **1** *secundum aestimationem* (*sc. in doctrina Stoicorum de eo, q. d.* προηγμένον, *cf. p. 770, 26 sqq.*): CIC. fin. 3, 52 ea quae secundum locum optinent *post ipsum bonum,* προηγμένα, id est producta, nominentur; quae vel . . . promota et remota vel . . . -a vel praecipua *appellemus*, et illa reiecta (*idem opp.*: ac. 1, 37 quae *ex rebus sumendis* pluris *aestimanda sunt*, ea *Zeno* -a appellabat, r. autem, quae minoris. *cf.* fin. 4, 72 reiectanea). fin. 4, 20. *al. apud eundem.* **2** *secundum quemlibet ordinem* (*sc. aut localem aut q. d. logicum*): HIL. trin. 9, 2 cum dictorum intellegentia aut ex -is (prop- *cum parte codd. Smulders*) aut ex consequentibus expetatur. NOT. Suet. gramm. VII 536, 19 -um (prop- *trad.*) sine consequente (*cf.* 20 consequens sine -o. *explicantur notae criticae; ad enuntiata prim. et secund. refertur vol. IV 411, 3sqq.*). **3** *vi praeverbii mutata ponitur pro eo, q. e. propositum* (*de confusione vocum cf. l. 21 et var. l.* VVLG. Eph. 1, 5. 1, 11): VITA Anton. praef. p. 15, 17 admirari hominem . . . et zelare ipsius -um (prop- *edd. et Euagr., gr.* πρόθεσιν). 5 p. 20, 19 (*gr. et edd. ut supra*). CONC.^{S} I 2 p. 53, 14 quam habebant de -is opinionem . . . patres (*gr. I 1, 2 p. 38, 33* προκειμένων, *cf. I 3 vers. Tur. p. 67, 17* propositis). GREG. M. epist. 2, 43 officii nostri decet . . . -um (prop- *var. l.*) subiectis . . . suadere *eqs.* INSCR. christ. Diehl 1307, 4 non annis maturus erat, sed dogmate morum; vicerat aetatem pondere -i (*nec cum Diehl praepositus basilicae intellegendus* [*cf. 179, 5* pondere morum] *nec cum Inscr. christ. urb. Rom. 19220, 4* prop- *emendandum*).

deriv.: praepositio, praepositivus, *?* praepositor; *a* praepositus: praepositura.

cf. Onom.

praeporto, -ātum, -āre. *a* prae *et* portare. *i. q. ante portare, praeferre* (*cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 476 praelata: -ta [*sec. cod. Monac.*; perpor- *cod. Paris.*]): **1** *pertinet ad locum; -antur:* *varia, quae quis porrigit, prae se fert*: CIC. Arat. 209 *Centaurus* partem -ans . . . virilem (perpotans *var. l.; aliter gr., sed cf. Avien. Arat. 881* qua parte hominem . . . sustollit. *item de parte signi caeli*: CIC. Arat. 430 prae se Scorpios . . . -ans flebile acumen). LVCR. 2, 621 *comites Magnae Matris* tela . . . -ant, violenti signa furoris. *affectus, quos quis signis externis ostentat*: CATVLL. 64, 194 Eumenides, quibus anguino redimita capillo frons expirantis -at pectoris iras. *quae quis praecedens fert ante alium sequentem*: ZENO 1, 6, 5 (1, 4, 14 L.) *Isaac* lignum, quo inuratur, sibi -at (perp- *var. l.; respicitur gen. 22, 6*). **2** *pertinet ad tempus*: OP. imperf. in Matth. 3 p. 652 (*ad Ioh. 1, 27*) 'calceamenta' . . . possumus intellegere firmitates; . . . haec . . . calceamenta Christi omnes praedicatores portant, et Iohannes ipse -bat.

praepos: valde potens GLOSS. V 606, 46 (prop- *trad.*). *a* prae *et* potis *sec.* compos, impos *formatum; sed fortasse medii aevi est* (*cf. Du Cange s. v.*). *Ramminger.*

ˣ**praepositio,** -ōnis *f.* *a* praeponere. *de origine v. sub IB1a. scribitur* preposs- ITALA Marc. 2, 26 (gat.), *cf. p. 780, 10.* *de notione*: CHAR. gramm. p. 470, 9 B. -o: *πρόθεσις* (GLOSS. III 460, 64). GLOSS. -o: *προθήκη. πρόθεσις τὸ μέρος τοῦ λόγου. πρόβλημα. legitur inde a* CIC., FESTO, SEN. *phil., in prosa tantum oratione, vix iam apud* LVCIL. *et* VARRONEM (*v. infra*). [*confunditur in codd. cum* prop- *e. g.* QVINT. inst. 1, 5, 51 VLP. dig. 3, 1, 3, 2 TERT. carn. 20 l. 2; *restituitur* QVINT. inst. 9, 3, 71 AQVILA rhet. 41 p. 35, 10. 15; *falsa var. l.* VARRO ling. 6, 63 prop- *cod. F*, praep- *coni. pars recc., quod def. Flobert admittens notionem improbabilem q. e. actio vocem praeverbio augendi; apud* LVCIL. 381 *de segregandis poetae verbis v. Marx ad l.*]

I *vi praeverbii sollemni*: **A** *i. q. actio praeponentis vel status praepositi*: **1** *respicitur positio verborum* (*cf. p. 780, 1*): CIC. inv. 1, 42 quod ab aliqua re -e negationis separatur, hoc modo: sapere et non sapere. ASCON. Scaur. p. 26, 14 sine -e illius verbi (*sc.* 'ac'). VLP. dig. 2, 13, 6, 6 -o diei et consulis (*in tabula rationis*). **2** *respicitur aestimatio* (*qua alter alteri praefertur*): CIC. fin. 3, 54 qui

[Rosellini]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ita talus erit iactus, ut cadat rectus, praepositum quiddam habebit ad finem . . . neque tamen illa -o tali ad . . . finem pertinebit (*explicat, quid sit προηγμένον*). NOVELL. Iust. 1, 1, 1 secundum ordinem denominationis . . . habere in alterutros -em *libertos legatarios sim.* (*gr. προτίμησιν*). 127, 3 mulieres *semel nuptas* . . . -e aliqua dignas ultra eas, quae secundo nubant (prop- *trad.; gr. προτιμήσεως*). **3** *respicitur ordo superior* (*quo quis* [*quid l. 13*] *rei gubernandae vel subiectae praeficitur*): VLP. dig. 14, 1, 1, 12 -o certam legem dat contrahentibus; quare si eum praeposuit navi *eqs.* 14, 3, 11, 2 qui praeposuit *aliquem negotio*, tenebitur ipsa -e (*eodem spectat*: 14, 3, 11, 5 condicio . . . -is). CONC.^{S} II 2, 1 p. 11, 2 alienari eum sacerdotii dignitate et -e monasterii (p. 11, 6 [prop- *var. l.*]; *gr. II 1, 1 p. 134, 28 et 33 τοῦ προίστασθαι, cf. II 3, 1 p. 116, 21* principatu). *in ordine logico praeponitur genus speciei*: BOETH. in Porph. comm. sec. 3, 6 p. 217, 7 -o opposita est suppositioni; genus autem praeponitur, species vero supponitur.

B *metonymice de re praeposita, sc. usu gramm. i. q. particula praepositiva*: **1** *strictius de ea particula, quae aut casibus praeponitur aut cum verbis aliisve vocibus componitur* (*rem tractant* SACERD. gramm. VI 428 sq. PROB. inst. gramm. IV 147 sqq. MAR. VICTORIN. gramm. VI 203 sq. DON. gramm. IV 365 sq. 389 sqq. *al., permulta collegit* PRISC. gramm. III 24 sqq.; *v. Jeep, Zur Gesch. der Lehre von den Redetheilen, 1893, 288 sqq., Tolkiehn, Cominianus, 1910, 94 sqq.*): **a** *definitiones sim.*: SACERD. gramm. VI 428, 29 -o est pars orationis, quae praeposita casui, quem regit, vim suam tenet, postposita interdum perdit *eqs.* (*qua de re v. Jeep, l. cit. 289*). PROB. inst. gramm. IV 148, 31 -es . . ., quae loquellis tributae sunt (DON. gramm. IV 389, 24 -es aut casibus serviunt aut l. [*item* CHAR. gramm. p. 298, 5 B. *ex Cominiano.* DIOM. gramm. I 480, 30. *al.*]. *cf.* CHAR. gramm. p. 299, 14 B. [*ex Palaem.*] quod praeponantur tam casibus quam verbis. AVDAX gramm. VII 351, 25 praeponitur nominibus atque verbis). MAR. VICTORIN. gramm. VI 203, 16 -o quid est? pars orationis, quae praeposita aliis partibus orationis significationem earum aut immutat aut auget aut minuit (*sim.* DON. gramm. IV 365, 10. 389, 19 DOSITH. gramm. VII 413, 6. CHAR. gramm. p. 258, 2 B. [*ex Cominiano*]. *al.*). SERV. gramm. IV 418, 32 -o dicta est, quod in loquendo praeponitur (441, 35 EXPLAN. in Don. gramm. IV 571, 2. *al.*). CLEDON. gramm. V 24, 29 quod praeponatur omnibus partibus orationis (*sim.* 75, 11).
b *exempla varia selecta*: CIC. orat. 158 una -o est 'af', quae nunc tantum in accepti tabulis manet (*de eadem re*: VEL. gramm. VII 60, 10). *ibid.* quae -o (*i.* '*au*') praeter haec duo verba (*i.* '*aufugit, aufer*') nullo alio in verbo reperietur (*v. vol. II 1325, 49 sqq.*). *ibid.* adiuncti verbi prima littera -em commutavit, ut . . . 'summovit, sustulit' (*saepe agitur de assimilatione q. d., e. g.* QVINT. inst. 1, 5, 69 -es . . . compositio . . . corrumpit. VEL. gramm. VII 61, 10 sqq. SCAVR. gramm. VII 25, 17 CHAR. gramm. p. 310, 10 B. [*ex Romano*]). FEST. p. 205 '*praepetes*' *quidam ex Graeco tractum putant*, ex -e latina componentes et graeco vocabulo. PAVL. FEST. p. 4 'am' -o loquelaris (*v. vol. VII 2, 1658, 57 sqq.; ad* 'am' *v. vol. I 1805, 57 sqq., ad ceteras -es solummodo loquelares v. vol. IV 1340, 59 sqq. V 938, 75 sqq. 1274, 54 sqq.*). p. 19 'ad' -o accusativis accommodata est (*saepe agitur de rectione, e. g.* SACERD. gramm. VI 428, 33 accusativum . . . casum regunt *eqs.* [MAR. VICTORIN. gramm. VI 203, 20]. 429, 6 -es accusativi casus [*al.*]. 429, 9 ablativi casus [*al.*]. SERV. gramm. IV 454, 27 accusativae -es [POMP. gramm. V 272, 36. *al.*]. 454, 28 ablativae [MART. CAP. 3, 287. *al.*]). SEN. epist. 88, 42 *philosophi* ad . . . coniunctionum et -um proprietates descenderunt et invidere grammaticis. PLIN. dub. serm. frg. Prisc. gramm. II 594, 27 'cum' -e . . . postposita (*sc.* '*mecum*' *sim., v. vol. IV 1341, 73 sqq.; ceterum de postpositione cf. p. 242, 66 sqq. et e. g.* DON. gramm. IV 389, 22 POMP. gramm. V 269, 31 sqq.). QVINT. inst. 1, 4, 19 a philosophis ac maxime stoicis auctus est numerus *partium orationis* ac primum coniunctionibus articuli adiecti, post -es (*cf. p. 780, 31*). 9, 3, 71 voces -bus (prop- *trad.*) in contrarium mutantur (*cf. supra l. 32*). SVET. Aug. 86, 1 *Augustus non dubitavit* -es urbibus addere (*quod vetant e. g.* DON. gramm. IV 387, 11 CHAR. gramm. p. 301, 11 sqq. B.). SCAVR. gramm. VII 28, 7 (*disting. -o et adv.* '*cum*'; *cf. vol. IV 1339, 69 sqq.; ad alia ambigua spectant e. g.* CHAR. gramm. p. 301, 9 B. [*ex Palaem.*]. SERV. gramm. IV 443, 4 sqq.). TERT. carn. 20 l. 2 'ex' syllabam -is (prop- *var. l.*) officio adscriptam. ARNOB. nat. 1, 59 p. 54, 10 M. qui minus id, quod dicitur, verum est, si in numero peccetur aut casu, -e, participio, coniunctione? (*cf.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 12, 1 -um syllabae mutatae naturae veritatem *non* mutabunt [*Migne gr. 36, 348*^{A} *προθέσεις*]). DON. Ter. Hec. 518, 2 ('derepente') adverbiis . . . -es separatim non adduntur (*sim.* gramm. IV 394, 16 SERV. gramm. IV 440, 8 CHAR. gramm. p. 149, 14 B. *al.*). gramm. IV 389, 24 -*o aut alias partes orationis praecedit* aut se ipsam ut 'circumcirca' (*v. vol. III 1124, 59 sqq.; de eadem re*: SERV. gramm. IV 419, 17 -o novo modo sibi aliam coniungit -em [*e. g.* '*ad usque*']. *al.; -es iungi vetat*: POMP. gramm. V 273, 25 [*ubi plura de hac re*]. *cf.* SERV. gramm. V 440, 13 -o . . . 'de' non potest adiungi nomini interveniente adverbio ut 'de trans Tiberim'). *et saepe, imprimis apud gramm.*

2 *laxius de qualibet particula* (*de coniunctione?*): AQVILA rhet. 41 p. 35, 10 (*agit de asyndeto*) demptis coniunctionibus et -bus, quibus verba . . . conectuntur (disiunctionibus et propositionibus *trad.; sim. ibid.* p. 35, 15). PELAG. in II Cor. 7, 11 hoc loco 'sed' -em esse superfluam (prop- *var. l.; vix actio praeponendi intellegenda coll. A1*).

II *vi praeverbii deflexa i. q. propositio* (*quae fit praebendo, offerendo; cf. usum verbi similem p. 774, 48 sqq.; sec. psalm. 77, 2 corrigas* propositionibus *apud* CASSIOD. in psalm. 17, 13 l. 251 [*cf. l. 298*]): ITALA Marc. 2, 26 (gat.) panes -is manducavit *David* (*gr. προθέσεως, aliae vers. et Vulg.* prop-, *v. vol. X 1, 224, 60*). CLAVD. DON. Aen. 6, 605 p. 587, 19 ('epulae ante ora paratae') torus regifico luxu fuerat paratus et -o epularum.

praepositīvus, -a, -um. *a* praeponere. *scribitur* -poss- VIRG. gramm. epit. 6 p. 47, 5 (*cf. p. 91, 15 sq. 778, 69*). GLOSS. II 423, 56 *προταχτικόν*: -ti⟨v⟩um. *legitur apud grammaticos inde a* SCAVRO (*?*), DON., CHAR.

1 *in arte gramm. i. q. antepositus vel anteponendus*: **a** *de litteris, syllabis, partibus orationis*: **α** *accedunt determinationes indicantes, cui rei aliquid praeponatur* (*sc. dat. praeter l. 20. 22 sq.*): SCAVR. gramm. VII 16, 6 a . . . littera -a e et u litteris ([*sic restituit Keil in app. crit.*, praeposita *trad.; opp.* subiectiva]. *cf.* DIOM. gramm. I 425, 27 *s consonans* -a t consonanti). DIOM. gramm. I 424, 18 *f littera tam* -a vocali quam semivocali (425, 26. 425, 28 liquidarum et vocalium. PRISC. gramm. II 37, 8. *cf.* 41, 25 semivocalibus). PRISC. gramm. III 26, 6 *adverbia* -a casualium (355, 8). 468, 3 (*distinguuntur* primus *et* prior) -us illorum est nominum superlativus, quae numerum significant a tribus et ultra. **β** *ponitur per se* (*exempla notabiliora*): DON. gramm. IV 357, 35 articulare -um vel demonstrativum . . . hic huius huic *eqs.* (*opp.* subiunctivum vel relativum *ut*: DIOM. gramm. I 330, 35 CLEDON. gramm. V 15, 8. 16. *al.* BOETH. herm. pr. 1, 3 p. 62, 19 [*de articulo graeco ut*: herm. sec. 1, 3 p. 72, 4]). 365, 7 aut -ae coniunctiones sunt ut 'ac' . . ., aut subiunctivae ut 'que' (AVG. gramm. V 521, 29. POMP. gramm. V 269, 9 *opp.* postpositivae. *al.; in doctrina Stoicorum*: PRISC. gramm. II 54, 21 praepositionem . . . -am c. vocabant [*sim.* III 34, 24]). 379, 29 *pronomina* (*opp.* subiunctiva. DIOM. gramm. I 329, 20. CHAR. gramm. p. 355, 28 B. *opp.* coniunctivis. *et saepe*). 391, 22 -ae praepositiones ut 'sine', . . . subiunctivae ut 'tenus' (DIOM. gramm. I 409, 7 PRISC. gramm. III 37, 2. 56, 15). DIOM. gramm. I 424, 15 'f' consonans semivocalis -a (*cf.* PRISC. gramm. III 111, 20 -a elementa tam in consonantibus quam in vocalibus). PRISC. gramm. II 47, 7 syllaba. 54, 17 articulum (III 11, 26. 120, 3. 124, 16. 125, 1). III 26, 2 adverbia (PS. ASPER gramm. V 552, 21). *al.*

b *transfertur ad ordinem vel locum eorum, quae praeponuntur*: PRISC. gramm. III 500, 7 'atque' *est* ordinis communis, tam -i quam postpositivi (VIRG. gramm. epit. 6 p. 47, 5 coniunctioni -i o. 10 p. 73, 5). 502, 24 *inseparabiles praepositiones* -um locum sibi semper in compositione defendunt.

2 *in arte rhetorica de specie chriae, in qua dictum cuiusdam simpliciter proponitur* (*ad vim praeverbii cf. p. 774, 48; alibi appellatur* indicativa, *v. Lausberg, Handbuch der lit. Rhetorik § 1118, 1a*): GRAMM. VI 273, 11 dicti . . . chria in tres species dividitur: est enim -a, ut '. . . *ille* dixit . . .', percunctativa . . ., refutativa (*cf. Quint. inst. 1, 9, 4 genus chriae* quod est positum in voce simplici 'dixit ille' *eqs.*).

[*adv.* **praepositīvē** *perperam laudabatur olim ex* VLP. dig. 33, 7, 8 pr. (*voci* praepositi *subiungitur particula* ve), PRISC. gramm. III 500, 14 (*pro* praepositiva).]

? **praepositor,** -ōris *m.* *si recte legitur, a* praeponere *veriloquii causa fictum.* *? i. qui praeponit*: ISID. orig. 9, 3, 27 praetores, idem qui et praefecti, quasi -es (*inde* GLOSS. I p. 163 quasi praeceptores [*sec. Isid. orig. 9, 4, 16*] vel -es). *quia notio praeponentis parum apta videtur, coniciendum fortasse aut* prae[pos]itores (*cf. p. 596, 11*) *aut tale aliquid, quale est* praeposit⟨i rect⟩ores.

praepositūra, -ae *f.* *a* praepositus. GLOSS. V 354, 15 curae: -ae. *legitur inde a* COD. Theod. 12, 5, 2 *a. 337 in prosa tantum oratione; recepta est vox in serm. gr.* (PAP. Lips. 111, 16).

i. q. munus vel potestas praepositorum (*indicatur, quo munus pertineat, saepius per gen.*): **1** *hominum*: **a** *in Romanorum imperio* (*cf. Enßlin, RE Suppl. VIII 554, 11 sqq.*): CAPITOL. Gord. 24, 3 datas eunuchis suffragantibus militum -as (LAMPR. Alex. 46, 4 -as locorum civilium, non m. COD. Theod. 8, 7, 11 castri ac militum. *cf.* LAMPR. Heliog. 6, 2 militaribus). LAMPR. Alex. 36, 3 aut -as aut provincias. RVFIN. hist. 7, 32, 3 purpurae (*gr. ἐπιτροπῆ*). COD. Theod. 1, 8, 1 a minore laterculo -as fuisse sublatas (*cf. ibid.* -as minori laterculo . . . restitui. 1, 8, 2 totius minoris laterculi dignitates, hoc est -ae . . ., tribunatus et praefecturae). 6, 13, 1 si *praepositi scholarum* primi ordinis comitivam cum -a meruerint. 7, 13, 18 ad tribunatus -asve (7, 20, 13 *bis. cf. l. 72*). 7, 21, 2. 12, 5, 2 annonarum. 12, 6, 8 horreorum et pagorum. 12, 6, 25 -ae . . . munus. **b** *in ecclesia vel monasteriis*: GENNAD. vir. ill. 7 collegas -ae suae (*i. Pachomii; eiusdem*: 8). AVG. in euang. Ioh. 41, 10 l. 3 ordinandus . . . ad -am ecclesiae (*cf.* ORIG. in Matth. ser. 49 p. 107, 6 *praepositi ecclesiae* non bene dispensaverunt -am suam). serm. 356, 15 anno -ae suae (*sc. presbyteri*). LIBERAT. 17 Conc.^{S} II 5 p. 131, 29 *imperator* -am ei *Iohanni antistiti monasterii* abstulit. BENED. reg. 65, 20 *praepositus* deiciatur de ordine -ae (*var. l.* praepositi).

2 *deorum, angelorum*: AVG. civ. 4, 8 p. 156, 14 D. *Cuninae deae* -a parvulorum cunas non permittebatur excedere. cons. euang. 1,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

29, 45 p. 45, 22 *dei* partium praepositi (*e. g. Neptunus, Silvanus*) ... necesse est ut sub illo sint, qui omnium elementorum et universae huius molis -am gerit. enchir. 15, 58 quae ... sint differentiae -arum *in societate angelorum*. gen. ad litt. 11, 19 p. 352, 1 pro recte gestis -is suis (*antea*: angelos mundanis ministeriis distributos).

praepositus *v.* praepono. **praepossi-** *v.* praeposi-.

[**praepossum** *v. p. 767, 36.*] *Rosellini.*

praeposterātio, -ōnis *f.* *a* praeposterare. *i. q. actio praeposterandi, sc. ordinis inversio*: Avg. mus. 3, 9, 20 nisi me illa -o sevocaret (*antecedentia v. l. 29*). Gloss.^{L} III Abol. 10 8 ⟨h⟩isterologia: -o sermonis (*cf. p. 782, 28*).

praeposterātus *v.* 1. praepostero. **praeposterē** *v.* praeposterus.

praeposteritas, -ātis *f.* *a* praeposterus. [*in inscr. falsa* CIL X 193*.] *i. q. status praeposterus, sc. ordinis perversitas*: Arnob. nat. 3, 30 si aer illa *Iuno* est, quemadmodum vos ludere ac dictitare consuestis Graeci nominis -e repetita (*sc.* Ἥρα *in* ἀήρ *mutato*).

praeposterito, -ātum, -āre. *a* praeposterare. *i. q. praeposterare*: Virg. gramm. epit. 13 p. 82, 15 ordo pene totius testimonii -tus est.

1. *praepostero, -āvī, -ātum, -āre. *a* praeposterus. *legitur inde a saec. IV; inter formas praevalet p. p. p.*

i. q. praeposterum facere, invertere, commutare (*accedit abl. indicans, quo mutatio fiat,* Avg. *l. 60*): **1** *spectat ad seriem inversam, ordinem commutatum*: **a** *in scriptis vel dictis agitur de ordine verborum vel argumentorum, qui contrarius est consuetudini, logicae, ordini rerum sim.*: *α sine obi.*: Victorin. Poetov. in apoc. 11, 5 (*sim.* rec. Hier.; *de prophetiarum verbis temporibusque rerum ordini contrariis*) spiritus sanctus ... -at et percurrit usque ad novissimum tempus; rursus tempora superiora repetit *eqs.* Avg. mus. 3, 9, 20 si membra aequalia sint in versu, nonne -ari poterit, ut prima pars sine discrimine ultima et ultima prima fiat? Arnob. confl. 2, 13 p. 289^{C} -ans repetit.

β obi. indicat id, quod translatione partium sim. mutatur: -atur ordo: Mar. Victorin. gramm. VI 108, 6 o. -tus *hemistichiorum*. Gavdent. serm. 5, 1 G. lectionis. Pelag. in Rom. 2, 24 -to o. ante posuit testimonium, quam diceret scriptum. Tract. Pelag. 6 p. 138 dicendi. Avg. quaest. hept. 4, 16 p. 326, 17 verborum (*de anastrophe*). Ps. Orig. tract. 16, 7 B. de -to o. disserendum est, quoniam saepenumero in scripturis divinis ita invenimus scriptum, ut quod prius factum est postea ponatur et quod postea futurum est prius adnuntietur. 16, 9 *ut spiritus sanctus* -ret ... ordines prophetiae. *al.* *-antur alia*: Mar. Victorin. gramm. VI 152, 22 horum *verborum* -to situ. Ivlian. in psalm. 9, 35^{a-b} haec est consequentia: 'quoniam vides ...'; quod -ans posuit: 'vides quoniam'. Ps. Orig. tract. 16, 10 B. -ta serie scripturae. Cassiod. in psalm. 21, 29 (34) versus -tus. *al.* *γ obi. indicat potius partes, quae transferuntur*: Ps. Orig. tract. 16, 8 B. -antur verba divina (Ps. Primas. in II Cor. 8 p. 572^{A}). Epiphan. Avell. p. 765, 3 *Ioseph in enumeratione filiorum exod. 1, 5* -tus est (*cf. p. 764, 29* postremus nominatus est). Cassiod. in psalm. 44, 13 ordo ... verborum -tis sermonibus explanatur. 52, 5 verbum -tis syllabis patet (*sc.* '*ne non*' *pro* '*nonne*').

b *cetera exempla*: Avg. serm. 87, 3, 4 (*ad Matth. 20, 16*) facti sunt novissimi primi et primi novissimi, aequando, non -ando. Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 56, 3 (*loq. Iohannes baptista*) domine, -asti conditionem meam (*i. nativitati tuae anteposuisti, nisi fallimur*). Verec. in cant. 2, 21 l. 40 D. perversus ... est -tus vel reciprocus, qui inferiora sua (*i. carnem*) exaltat, superiora (*i. spiritum*) vero deicit. Cassiod. in psalm. 77, 9(12) -tis manibus *Iacob dextera minori, sinistra maiori benedixit* (*sec. gen. 48, 14* commutans manus).

2 *spectat ad quamlibet commutationem*: Avg. c. Cresc. 2, 9, 11 p. 369, 14 ita sunt omnia falsis vera -ta, ut *eqs.* serm. 48, 2, 2 quod faciebas, corrige; -a, et rectum erit *iudicium tuum*. Pacat. c. Porph. frg. 6 (ed. Harnack, SB Berl. 1921 p. 275) Romana eloquentia haec nomina (*sc.* '*virgo*' *et* '*mulier*') -vit. Cassiod. in psalm. 51, 6(4) *antichristus* -tis moribus atque confusis diligit iniquitatem.

p. p. p. praeposterātus *ponitur fere pro adi.* praeposterus *in iunctura* -tus ordo *e. g. l. 33. 37.*

deriv.: praeposteratio, praeposterito.

2. praeposterō *adv. v.* praeposterus.

***praeposterus,** -a, -um. [*a* prae *et* posterus; *compositum q. d. bahuvrīhi notionis l. 79 descriptae. Sch.*] Not. Tir. 51, 92 (*interpretamento non perscripto*). *compar. et superl. desunt, sed cf. adv.* Gloss. -us: ἀκατάλληλος. -um: iniquum. -a: perversa in posterum quod ante (*vel* antea) debuit. *v. etiam sub IA2.* Gloss. iurispr. cod. Paris. gr. 1357^{A} -α· πρωθυστέρα (*cf. p. 782, 17. 24*). *legitur in oratione soluta inde a* Cic., Sall., *frequentat* Firm.; *poetis deest praeter* Lvcr., Ov., Manil., CE; *recipitur in serm. iuris gr. l. 74. p. 782, 63.* [*in codd. confunditur cum* praeproperus Plin. nat. 10, 49 Hil. in psalm. 1, 3 p. 22, 1 Const. Sirmond. 1. *al.*]

vox primitus significasse videtur ea, quae posteriora habent priora, itaque adhibetur de eis, quae fiunt vel agunt ordine inverso, ratione commutata, aliter ac fieri debent vel solent. dicitur plerumque in malam partem, sed in neutram partem hic illic sub I, e. g. p. 782, 19. 32. 36. 50; coniungitur cum perversus *p. 782, 67. 81. 783, 14. al., cum* praeproperus Avg. in psalm. 122, 5 l. **31** (*cf. p. 783, 32*), *sed opponi videtur* Plin. *l. 48, ut de vi praeverbii q. d. auctiva cogitare possis (vix etiam l. 50); in notionem q. e. posterus vergere videtur* Hil. *l. 54. 75. cui quid contrarium sit vel a quo discrepet, indicatur per dat. p. 783, 11, praepos.* ab *l. 54*, quam *l. 19.*

I *strictius respicitur ordo commutatus, series inversa, a solito discrepans*: **A** *de rebus*: **1** *adi.*: **a** *pertinet potius ad ea, quorum partes inversae sunt vel quae ordine inverso agunt aut fiunt, ponuntur*: *α varia*: Cic. dom. 140 -is verbis, ominibus obscenis ... omnia aliter *ac debuit fecit Clodius* (Hier. epist. 57, 7, 3 in Hebraeo ... v. -a sunt. Pelag. in II Cor. 8, 3 v. -is hoc dicit [prop- *var. l.*]. *cf.* Plin. nat. 28, 11 ne quod verborum praetereatur aut -um dicatur *in formulis sollemnibus*). Lael. 85 -īs ... utimur consiliis *amicos prius diligentes postea iudicantes*. Lvcr. 4, 833 omnia perversā -a sunt ratione, *si doctrinae effectum causae praeponimus*. Manil. 2, 783 cura. Plin. nat. 7, 46 augurium -i natalis (*ad rem v. B3*). 16, 178 -o more velum intra malos *suspensum*. Tac. dial. 26, 3 illa foeda et -a ... exclamatio. Cod. Iust. 4, 16, 5 (*a. 294*) petitio. Chalc. comm. 240 *speculum quoddam* resupinas ostentat imagines et simulacra -a. Mar. Victorin. gramm. VI 171, 1 *iambelegum* -um, quam superior ⟨epodus⟩ (*sc. elegiambus*) habetur, induxit sic *Horatius*. Hier. in Ezech. 30, 20/26 l. 1462 -am narrationem (*opp.* historiae ordo). CE 1478, 1 hunc leges leti -ae eripuere matri (*cf.* 1479, 1 si non fatorum -a iura fuissent [*v. adn.; idem versus exstat* 1480, 1. 1481, 1. 2126, 7. *al.*]. *v. etiam* proposterus). Inst. Iust. 3, 19, 14 -a *stipulatio* (*cf.* Theoph. inst. Iust. 3, 19, 14 ἡ -a ἐπερώτησις). *al.* *β* -us ordo: Lvcr. 3, 621 membrorum ut numquam exsistat -us o. (Lact. opif. 6, 13). Manil. 2, 764 nisi *praecepta* constiterint primis fundata elementis, ecfluat in vanum rerum -us o. Sacerd. gramm. VI 466, 15 hysterologia ... sensuum habet cum verbis -um o. (*sim.* Diom. gramm. I 461, 16. *ceterum de ordine verborum consuetudini, rationi sim. contrario*: Don. gramm. IV 401, 9 [*de anastrophe*]. Serv. Aen. 1, 292 o. -us *est*. Hier. in Dan. 6, 1 l. 237 in Matth. 1, 1. *al.*). Lact. inst. 6, 4, 12 *deus in duabus vitae viis eadem* ostendit ..., sed o. -o atque converso. Ambr. Cain et Ab. 1, 10, 40. Heges. 2, 6, 1 p. 141, 26 -o o. gener filio praelatus. Hier. in Am. lib. 3 praef. -o o. atque confuso ... opus ... coepimus. *et saepius.* *cf.* -a ordinatio: Clavd. Don. Aen. 1, 175 p. 41, 9 -am o. posuisse Vergilium. *γ* -um est (-a res est) *cum struct. verb.* (*cf. l. 56*): Ps. Qvint. decl. 18, 14 -a res est filium occidere, deinde erubescere (*item pendet inf. vel acc. c. inf.*: Pavl. dig. 35, 2, 63 pr. *est* -um ante nos locupletes dici, quam adquisierimus. Chalc. comm. 31 ad priorem tractatum retrorsum iri. Avg. fid. et op. 1, 1 util. cred. 16, 34 p. 43, 12). Salv. epist. 4, 23 ut de maioribus ad minora veniamus.

b *pertinet potius ad ea, quae tempore alieno sunt vel fiunt, sc. ad praematura vel sera* (*certiora, cetera v. sub a*): Cic. Sull. 91 o -am gratulationem *consuli designato, sed postea damnato oblatam*. Sen. contr. 9, 5, 14 tam ⟨sera pietas aut⟩ tam -a (*suppl. sec.* exc.). Sen. epist. 23, 1 quam -um frigus *sit vere* (*cf.* Plin. nat. 18, 208 aestivas ... alites ⌊-i aut praeproperi⌋ rigores necant, hibernas aestus [-e aut (prae)propere *fere trad.*]). Plin. nat. 10, 49 -i ... vespertinique cantus *gallorum* (praeproperi *var. l.*). 16, 118 maiora sunt pretia -is *ficis*. 17, 12 frigora, quae ... -is fiunt horis (*in eadem re* 17, 216 -o die [*opp.* suo]. *ceterum cf.* Clavd. Don. Aen. 10, 95 p. 306, 2 -o ... tempore). Plin. epist. 6, 5, 3 *oratio* sera et intempestiva et -a. Hil. trin. 12, 51 *Christum* natum ... ante omnia: ut nativitas tantum testetur auctorem, non -um aliquid in se ab auctore significet. Cod. Theod. 7, 22, 11 pr. -a ... ac sera petitio. *al.* -um est *cum enunt. secund.*: Clavd. Don. Aen. 12, 155 p. 572, 28 ('non lacrimis hoc tempus') -um est ..., quod plangis. Avg. in euang. Ioh. 8, 12 l. 15 si ante moreretur *Christus*, quam discipulos elegisset, certe -um esset.

2 *neutr. pro subst.* (*cf. l. 77*): Ambr. in psalm. 118 serm. 4, 12, 2 ordinem nescire faciendi non est perfectae cognitionis: offendunt plerumque -a. Cod. Iust. 6, 23, 25 -i reprehensionem ... tollimus (*cf. supra l. 24 et* Theoph. inst. Iust. 3, 19, 14 ἐπερωτήσεως τὸ τοῦ -u πάθος [*ibid. iterum*]). *addas fortasse*: Gloss. -um: ὑπερβατόν. πρωθύστερον, ὑστερόπρωτον, ὑπερβατόν.

B *de hominibus*: **1** *qui agunt ordine vel tempore alieno*: Cic. Cluent. 71 *Staienus*, ut erat semper -us atque perversus, initium facit a Bulbo. Sall. Iug. 85, 12 *consules facti praecepta legere coeperunt*, -i homines; nam gerere quam fieri tempore posterius, ... usu prius est. Heges. 2, 1, 2 p. 130, 13 ut -i litigatores cadant causa. Avg. in euang. Ioh. 8, 12 l. 6 si ante exeamus quam opus est, nonne perversi et -i sumus? ord. 2, 7, 24 ne nos -os et inordinatos esse patiamini. in psalm. 118, serm. 22, 8 ne quisquam -us, antequam habeat humilitatem ..., velit ad altitudinem sapientiae pervenire (*opp.* ordine). **2** *qui nascuntur postea, sero* (*cf.* Hil. *sub A1b*): Hil. trin. 1, 11 *non* -um ex deo deum sentiens, quia in principio apud deum esse deum conperit (*nisi neutr. pro subst.*). **3** *qui nascuntur pedibus antecedentibus* (*cf. supra l. 15*): Damig. lapid. 16 -um eiicere infantem.

II *laxius respicitur quaelibet mutatio usus vel moris sollemnis*: **A** *de rebus*: **1** *exempla varia*: Cic. Rab. Post. 37 quid tam perversum ⟨atque⟩ -um dici aut excogitari potest? de orat. 3, 40 ne quid perturbatum ac discrepans aut -um sit *in verbis prolatis* (*fort. spectat ad usum temporum ut* 3, 49 non -is temporibus *loqui*). Plin. nat. 2, 156 ne laquei torqueret poena -a incluso spiritu, cui quaereretur exi-

[Newman]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tus. Tac. hist. 3, 78, 3 Antonius -o obsequio . . . crimen meruit. ann. 16, 17, 3 Mela . . . petitione honorum abstinuerat per ambitionem -am. Firm. math. 2, 30, 13 -ae cupiditatis instinctu (*al.* err. 5, 3. 12, 5 -as Martis c. Const. Sirmond. 1 [praepropera *var. l.*]). 7, 15, 1 ad puerorum concubitus -o amore *impelli* (8, 6, 5. 8, 28, 2 err. 7, 1). Chalc. comm. 77 motu -o *planetarum* (*cf. Theo Smyrn. p. 150, 18* ποικίλης καὶ ἀνωμάλου). Serv. auct. Aen. 1, 150 (*e Cornuto*) ne -um sit 'faces velle' (*sc. pro 'faces volare', si locutio vituperatur; sin ordo actionum respicitur, pertinet ad p. 782, 36*). Avg. doctr. christ. 3, 16, 24 usum . . . perversum . . . atque -um. trin. 11, 5 l. 36 superba et -a et . . . servili libertate. *al. accedit dat.* (*sec.* contrarius *sim.*): Ov. trist. 1, 8, 5 omnia naturae -a legibus ibunt (legibus *vix abl. cum* ibunt *iungendus*).

2 -um est *cum struct. verb.*: **a** *pendet* ut (*cf. p. 782, 41*): Cypr. mortal. 18 quam -um est quamque perversum, ut . . . postulemus *eqs.* Ps. Hier. epist. 41, 14 quam indignum est atque -um, ut iusti confundantur . . . et peccatores glorientur. Boeth. cons. 5, 3, 15 W. **b** *subaudiendus est inf.*: Avg. serm. 330, 4 (*ad Petrum*) noli velle corrigere *Christum*; perversum est, -um est.

B *de hominibus, qui contra rationem, more perverso agunt* (*vergit in usum subst. l. 24 sqq.*): Cic. Pis. 92 noster hic -us imperator amissorum oppidorum *eqs.* fam. 15, 17, 1 -os habes tabellarios; . . . cum a me discedunt, flagitant litteras, cum ad me veniunt, nullas adferunt. Firm. math. 1, 2, 3 Hispani elata iactantiae animositate -i (*item accedit abl.*: 3, 3, 11 libidinosos et circa amores insana cupiditate -os [3, 6, [29. 4, 12, 3 sacrilego . . . errore. 4, 19, 13 mentis calore. 5, 2, 18 insano furore). 3, 3, 16 *Iuppiter facit* -os. Avg. in epist. Ioh. 8, 2 perversi homines videte quam -i sunt. serm. 351, 4, 11 tam sunt . . . isti absurdi et -i et miseri, qui . . . malos mores imitari eligunt.

adv. **ˢpraeposterē.** *compar. l. 57, superl. deest.* Gloss. V 135, 39 -e faciam: anteponere postrema prioribus faciam.

i. q. modo praepostero: **1** *strictius respicitur series inversa, ordo commutatus* (*iuxta ponitur* praepropere *l. 38 sqq. 43*): **a** *in rebus variis*: Cic. Att. 7, 16, 1 *litteras* primas -e, reliquas ordine *redditas esse.* Plin. nat. 2, 24 calceum -e inductum (*cf. Suet. Aug. 92, 1* perperam ac sinister pro dextro). Vlp. dig. 50, 10, 1, 1 -e visus est petere exonerari priore *munere* utrisque iam implicitus. Avg. epist. 120, 4 videat, quam -e ante fidem poscat rationem. c. epist. fund. 36 p. 241, 8 praepropere . . . ac -e quaesivit, unde esset *malum*, quod primo non quaesierat, quid esset (in psalm. 120, 1 praepropere et -e. serm. 33 A, 1 L. *cf.* serm. 126, 1, 1 praepropere et -e intellegentiam requirentibus). in psalm. 95, 7 si -e prius esse volueris magnificus (Qvodv. symb. 3, 2, 2). 119, 1 l. 57 (*ad Matth. 20, 22 sqq.*) *Christi discipulos* praepropere et -e de honoribus cogitare. serm. coll. Morin p. 402, 2 *Petrus mori promittens* (*Ioh. 13, 37*) ibi -e amavit . . .; postea *eqs.* Inst. Iust. 3, 19, 14 inutilis erat stipulatio, quia -e concepta est. **b** *in verbis, dictis, argumentis proferendis*: Cic. ac. 2, 66 ut -e tecum agam iam (mox referam me ad ordinem). Fest. p. 261 errorem hominibus intervenisse -e plurimis enuntiantibus *proverbium quoddam.* Bass. gramm. VI 268, 2 commata . . . -e posita (Epiphan. Avell. p. 768, 4. Prisc. gramm. III 24, 15 praepositiones [27, 8]. 29, 19. *cf.* 39, 17 componitur). Plin. epist. 3, 9, 28 sed, quamquam -e, reddetur *quod praeterieram.* Chalc. transl. 34^{C} hominibus mos est passim -eque et sine observatione ordinis fari (*perperam pro gr. εἰκῇ ut* comm. 26 -e de *corpore* . . . ante quam de inspiratione animae disputatum *est. cf. Cic. Tim. 21* inconsiderate ac temere). Hier. in Ier. 21, 1—2 *in prophetis* -e, quod iuxta historiam postea factum sit, prius referri *eqs.* Pomp. gramm. V 236, 24 -ius usus es re olim facta ante rem paulo post factam (Prisc. gramm. III 104, 19). 295, 13 (*de cacosyntheto*) *quae* -e scribuntur (*opp.* per naturam). Prisc. gramm. III 27, 6 nisi -e proferantur *praepositiones* (*al. apud eundem*). 128, 7 licet . . . et -e haec dicere (142, 15 converso ordine -e).

2 *laxius respicitur quilibet modus perversus, confusus, absurdus*: Cic. div. 2, 146 nihil tam -e, tam incondite, tam monstruose cogitari potest, quod non possimus somniare. Fronto p. 133, 22 v. d. H. ne *verba* in oratione -e ut in temulento ac perturbato convivio conlocentur (*nisi ad Ib*). Gell. 2, 8, 1 imperfecte atque -e atque inscite syllogismo *uti.* Lact. ira 22, 4 -e agitur ut humana divinis tribuant auctoritatem, cum potius humanis divina debuerint (Avg. serm. 37, 23). Avg. divers. quaest. 68, 3 l. 101 recte et non -e audies *mysteria fidei* (posterius *var. l.*). Facvnd. defens. 5, 5, 12 si a nobis eam *rationem* importune atque -e sibi flagitent dari.

adv. **praeposterō.** *i. q. praepostere*: Sen. epist. 3, 2 -o officia permiscent, qui . . . cum amaverunt iudicant et non amant cum iudicaverunt (ordine -o *cod. b corr.*).

deriv.: praeposteritas, 1. praepostero. *Newman.*

praepōtātio: quando quis plus bibit ceteris Gloss. II 590, 14. *si interpretamento fides habenda, vox formationis audacioris est, sc. substantivo* potatio *ope praeverbii* prae *aucto. non huc pertinet* Gloss. -o: *πρόποσις* (perpotatio *recte trad.*).

ˢpraepotēns, -entis *adi.* *a* prae *et* potens. Not. Tir. 41, 17. *de formis: abl. sing.* -e *trad.* Liv. 5, 33, 3, -i Avg. civ. 7, 17 p. 296, 7 D. *al.; gen. plur.* -ium *inde a* Cic. Lael. 54, -um *discrepantibus codd. praefertur ab edd.* Salv. gub. 4, 20 Cassiod. var. 2, 25, 2. 8, 31, 5; *acc. plur.* -is *trad.* Liv. 45, 26, 7. Schol. Cic. Bob. p. 159, 4 (-es p. 139, 23). *compar.* -ior Serm. Arian. frg. 10 Avg. gen. ad litt. 4, 7 p. 103, 5 *al.; superl. deest, cf.* quamvis -s Cic. off. 1, 109 Philipp. in Iob 38 p. 753^{C}, tam -s Vitae patr. Iurens. 65 M. *corripitur syllaba prima* Carm. de resurr. 177. *legitur in poesi singulis locis apud* Plavt., Acc., Trag. inc., Octaviam, Avien. *al., quattuor* Prvd., *in prosa oratione inde a* Cic., Liv. [*variat in codd. cum* praeponens Cic. rep. 1, 66 Hier. in Ezech. 34, 1—31 l. 186. *al.*]

i. q. valde vel nimis potens (*sed vis praeverbii temporalis fortasse intellegenda est p. 785, 28; respectus potestatis in alios exercendae evanescit sub 1a et p. 785, 13; usurpatur in malam partem maxime l. 39. 47*). *accedunt determinationes indicantes: 1) quo respectu quis (quid) praevaleat per abl. saepe, e. g.* opibus Trag. inc. 150 Liv. 7, 31, 6 Plin. nat. 36, 42, armis *l. 82,* viribus *l. 65 et p. 785, 7, per praepos.* in *c. abl. l. 34 sqq. al.* (*cum gerund.* Serv. Aen. 11, 340); *cf. abl. loci* Cic. *l. 52. 2) quis (quid) superetur, postponatur per praepos.* inter *l. 33. 56. 69,* in *c. acc. fortasse p. 785, 36, gen. partit. l. 58, ? dat. p. 785, 32 (vix etiam l. 65), abl. compar. iuxta compar.* -ior *l. 44. p. 785, 30, vix etiam iuxta posit.* -s *l. 65. 3) quis (quid) in potestate sit per gen. p. 785, 4 et quater sub 2.*

1 *de hominibus (de qualibet creatura p. 785, 10) vel de rebus ad homines pertinentibus, qui* (*quae*): **a** *qualibet praestantia praevalent vel excellunt: de ipsis hominibus vel civitatibus*: Plavt. Poen. 1182 (*v. quae monuimus p. 285, 5*) -es pulchrae (-e *var. l.*) pacisque potentes, soror, fuimus (*quae ceteras forma superavimus; sim. de Aenea fere divina forma praedito*: Serv. Aen. 1, 594 et sui gratia -s et matris auxilio). Arnob. nat. 3, 31 Aristoteles . . . vir ingenio -s atque in doctrina praecipuus. Firm. math. 3, 13, 10 imperatores . . . felicitate et iustitia -es (*nisi ad b*). Filastr. 129, 3 *David* velox ac -s commentator . . . scripturarum. Serv. Aen. 3, 113 Atalante -s cursu. 10, 201 ('Mantua dives avis') maioribus -s (*cf.* Sidon. carm. 9, 230 Corduba -s alumnis). Amb. in Luc. 4, 26 aliquem . . . virtutibus clarum, signis et operibus -em (*cf.* Svlp. Sev. dial. 1, 20, 8 *sanctus quidam* -s, . . . signis atque virtutibus . . . vulgatus). Rvfin. hist. 3, 24, 4 *Paulus* inter omnes apostolos eruditior . . . in verbis videtur et in sensibus -s ([*gr. δυνατώτατος . . . τὲ ἰκανώτατος*]. Orig. in Rom. 9, 2 p. 1208^{C} non solum in sermone, sed et in s.). Orig. in num. 13, 4 p. 113, 16 Balaam famosissimus erat in arte magica et in carminibus noxiis -s (*nisi ad c*). *al. de hominum partibus, institutis, qualitatibus sim.*: Cic. de orat. 1, 193 (*cum levi quadam reprehensione*) *si* quem ista -s et gloriosa philosophia delectat — dicam audacius — . . . disputationum suarum *fontem habet studium iuris.* Filastr. 138, 4 illorum primorum *credentium* virtus -s (*opp.* infirmitas *posteriorum*). Avg. gen. ad litt. 4, 7 p. 103, 5 validior et -ior . . . ratio non eis *corpusculorum simulacris* adnuit (lib. arb. 2, 36 *rationem* illis *sensibus* -iorem esse). Cassiod. var. 2, 40, 7 Musaeum . . . Maronis -s lingua concelebrat (*Aen. 6, 667*).

b *opibus vel potestate, auctoritate sim. cives vel populos finitimos superant et in eos dominantur* (*in malam partem cum respectu iniquitatis sim. e. g. l. 54. 70. 72*): *α adi.* (*sc. de hominibus vel coetu eorum, sed de aetate -is cuiusdam* Tac. ann. 3, 48, 2): Trag. inc. 150 vir . . . opibus -s (Cic. Rab. Post. 44 bonitatem inusitatam claris ac -bus v. Liv. 45, 26, 7. Sen. benef. 5, 4, 2 a -bus v., . . . a principibus dico, a regibus). Cic. Balb. 34 -s terra marique Carthago. fin. 2, 57 *improbum quendam callidum et* -em, ut M. Crassus fuit. off. 1, 109. Liv. 5, 33, 3 *uxor corrupta* ab Lucumone, . . . -e iuvene et a quo expeti poenae . . . nequirent. 7, 31, 6 ille -s opibus populus *Campanus* (21, 52, 3). 37, 53, 22 *Masinissam* -em inter Africae reges fecistis. 42, 50, 6 *Carthaginiensibus Romanos* -em finitimum regem inposuisse (Avien. ora 277 rex . . . superbus omniumque -s, quos gens habebat. Prvd. psych. praef. 40). Sen. contr. 2, 4, 13 -i tunc M. Agrippae. Val. Max. 6, 2, 4 -i defensori *Pompeio.* 7, 2, 1 -ia imperia . . . nimia quiete in desidiam resolvi. Sen. dial. 5, 13, 7 hominum -ium potestate (Rvfin. hist. mon. 29 p. 455^{B} tribuni, divites h. et -es. Salv. eccl. 3, 90). 11(12), 7, 8 incertum est, utrum caeli gravitas an -is Italiae conspectus *Graecos e Corsica fugaverit.* Octavia 37 -em . . . domum stirpemque Claudi. Cvrt. 6, 9, 11 (*verba Alexandri*) *Philotas* apud multos . . . duces meis -s viribus (*abl. instr.; dat. vel abl. compar. intellegunt alii*). Plin. nat. 1, 35, 58 qui et quorum liberti -es ([*cf. 35, 201* quos . . . potiri rerum vidimus]. Tac. hist. 1, 7, 3. 3, 47, 1). 36, 42 *artifices quidam* opibus -es. Tac. hist. 1, 59, 1 *Iulius Civilis* -s inter Batavos. ann. 3, 48, 2 ceteris haud laeta memoria Quirini erat ob . . . sordidam . . . et -em senectam. 15, 64, 4 *Seneca* praedives et -s. *al.* *β masc. pro subst.: plur.* -es: Cic. rep. 1, 66 *populus* magistratus . . . arguit, -es, reges, tyrannos vocat (*Plat. rep. 8 p. 562^{d} μιαρούς τε καὶ ὀλιγαρχικούς*). Lael. 54 multorum opes -ium excludunt amicitias fideles. Val. Max. 7, 2 ext. 14 *legibus* humiles et pauperes constringi, divites et -es non alligari. Colvm. 1, 3, 12 more -ium. Plin. nat. 12, 93 ob iniquitatem -ium. Tac. hist. 2, 91, 3 neminem ex -bus. ann. 5, 2, 2 *facetiae*, quarum apud -es in longum memoria est. Itala psalm. 67, 31 (Iulian. epit. *ad l.*) collectio -ium (*gr. Symm. παμμεγεθῶν, cf. Hier. psalt. sec. Hebr.* congregatio fortium). Cod. Theod. 13, 3, 8, 2 patrocinio -ium. *al.* *sing. compar.* -ior: Salv. gub. 4, 74 cum . . . -iori cuidam supplicarem.

c *armis vel vi, efficacia sim. alios superant*: Liv. 9, 31, 6 -em armis Romanum *Samnites vincere non poterant* (Val. Max. 9, 14, 2). Val. Max. 5, 2, 8 Marii non solum praecipuus, sed etiam -s gratae men-

[Suter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tis fuit impetus, *cum cohortes quasdam contra leges civitate donavit.* APVL. met. 10, 33, 2 virtute Martia -i ... Aiaci (*antea*: praepollens). FIRM. math. 3, 4, 13 *Mars stella* faciet -es horribiles duces (*nisi ad b*). HIL. in psalm. 128, 5 *ut ministri diaboli* numquam ... eorum, quos ... impugnaverint, -es sint. AMM. 15, 8, 2 nil esse ita asperum ..., quod -s eius *Constantii* virtus ... non superaret. SERV. auct. Aen. 1, 570 *Eryx* -s viribus advenas caestibus provocabat (CASSIOD. var. 3, 24, 2. 9, 18, 1). AMBR. epist. 3, 2 *tuum* munus non *est* ... ita -s (*codd. fere omnes*, praepollens *ed. Migne*), ut comprimeret querelam meam. PHILIPP. in Iob 38 p. 753^{C} nulla creatura est, quamvis -s et fortis, quae dei maiestati posset obsistere. *al.*

2 *de deis, angelis, natura, sideribus sim. nec non de rebus ad eorum potestatem pertinentibus* (*meram praestantiam respicit* VERS. metr., *vix etiam* ACC.): **a** *usu pagano*: ACC. praetext. 37 quod ad dexteram cepit cursum ... signum -s (*sc. sol*), ... rem Romanam publicam summam fore *portendit.* CIC. leg. 1, 23 *homines* parent ... -i deo (nat. deor. 2, 4 praesentem ac -em). nat. deor. 2, 77 non est ... natura deorum -s nec excellens, si ... subiecta est ... necessitati. div. 2, 42 rerum omnium -em Iovem. VAL. MAX. 2 praef. dives et -s naturae regnum. APVL. met. 11, 1, 4 deam -em ... sic adprecabar: 'regina caeli *eqs.*'. ARNOB. nat. 3, 21 *in caelo* sunt nemora, ⟨ut⟩ ˹venationum˺ -s habeatur in expeditionibus Diana (˹ ˺ *potius a* -s *quam ab* expeditionibus *pendere putaverim coll. p. 285, 33 sqq.*). VERS. metr. Diom. gramm. I 507 festa dies amoena luce -s. *al.* **b** *usu christiano*: ITALA II Macc. 3, 24 (rec. P) *qui* omnis potestatis -s est, magnalia fecit inlustria (*gr. πάσης ἐξουσίας δυνάστης, rec. L* omnis potestatis potens, *Vulg.* spiritus omnipotentis). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 39 p. 1070^{B} deus, causa qui sit et -s et praeprincipium potentiae, ipse facit omnia (*vim temporalem praeverbii intellegendam putat Hadot; conferasne l. 55 sqq. ?*). SERM. Arian. frg. 10 deus ... celsis celsior, potentum viribus -ior *eqs.* COLLECT. Arian. c. pag. 7, 2 dominum deum nostrum ... et invisibilem adserunt et omnium -em (CARM. de resurr. 177 dominus ... clarus et -s cunctis micat ˹in virtutibus ignis˺ [˹ ˺ '*inter angelos igneos*' *Waszink, qui* cunctis *pro dat. accipit*]). PRVD. cath. 6, 101 -s ... extinctor Antichristi (*sc. Christus*). perist. 5, 473 o -s virtus dei, virtus creatrix omnium (Ps. ORIG. tract. 6, 39 B. *Christi*). AVG. epist. 102, 6 de -i valentia in inferiora corpora corporum superiorum (*sc. angelorum vel beatorum*) ... disputare. in psalm. 143, 17 (*ad Matth. 10, 34* veni ... mittere ... gladium) gladius ... utroque acumine -s, veteris et novi testamenti. *al.*

masc. pro subst. v. 1bβ.

deriv.: praepotentia.

praepotentia, -ae *f.* *a* praepotens (*sed sub 2 fortasse compos. e* prae *et* potentia *intellegendum*).

1 *vi praeverbii comparativa i. q. status praepotens*: APVL. mund. 26 Xerxes et Darius potentissimi reges fuerunt; horum -a⟨m⟩, quam ex opibus collegerant, lenocinium vitae effecerat celsiorem (*gr. 398a12 εἰς ... ὑπεροχῆς ὕψος ... διεκεκόσμητο, sc. τὸ πρόσχημα*). TERT. adv. Marc. 2, 7 p. 343, 27 *libertate homini concessa deus continet* in semetipso et praescientiam et -am suam. IVL. VAL. 1, 4 p. 8, 8 *Alexander* in orientis usque veniet -a possessionem. carm. 2, 11 (*Sarapis ad Alexandrum*) tu ... levatus nostra -a, quaecumque gens sit obvia, sternes manu (*gr. Hist. Alex. M. I p. 35, 19 Kr. ταγαῖσι ταῖς ἐμαῖς*). AVG. in Gal. 27, 3 *homines* omnes fiunt filii *dei* non natura ... neque ˹-a et singularitate˺ susceptionis ... sicut *Christus* ..., sed ... participatione (˹ ˺ per potentiam et singularitatem *var. l.*). *?* **2** *vi praeverbii temporali in sermone philos. i. q. potentia prior*: MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 4 p. 1239^{C} sunt vi sua et -a sua animae (*si sic legendum, v. ed. Gori 1986; antea*: non vi nec potentia qua futura erant, sed qua iam fuerant. *cf. l. 27*).

※praepōto, -āre. *a* prae *et* potare. *i. q. προποτίζειν, antea potare* (*vi praeverbii non ubique manifesta; notio bibendi nusquam agnoscenda est*): **1** *cum obi. personae potione afficiendae* (*obi. supplendo l. 64; potio indicatur fere per abl., praepos.* ex *l. 64*): CAEL. AVR. acut. 3, 8, 88 *Heraclides* tetanicos ... clystere curat et -at iure gallinaceo. 3, 17, 159 *Diocles* -at et clysterizat (*sc. aegros*) ex abrotani semine ... et cumino *eqs.* 3, 17, 160 *Diocles aegros* -andos ... iubet etiam medicamentis. 3, 17, 163 inicit atque -at absinthio aegrotantes. chron. 1, 1, 20 erit aqua -andus aegrotus; tunc cibum sumere. 5, 10, 118 -andi sunt aegri decoctione fici. *al. apud eundem.* *in imagine*: IGNAT. Trall. 8, 1 praevidens seditiones iniqui praemonitione conforto vos ... -ans vos medicamine praemuniente (*nisi est versio medii aevi; gr. προποτίζων ὑμᾶς τὰ φυλακτικά*). **2** *cum obi. medicamenti potui dati*: CAEL. AVR. chron. 5, 10, 123 *si pus crassum non erumpit*, tenuantia adhibenda atque -anda, quae supra (*v. l. 67*) memoravimus.

praeprincipālis, -e. *a* praeprincipium (*pro* -pialis *sec.* principalis *formatum*). *i. q. ad praeprincipium pertinens* (*non nisi neutr. pro subst.*): MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 42 p. 1073^{A} *filius est* a -i principium natum, universale ab universali *eqs.*

praeprincipium, -ī *n.* *a* prae *et* principium (*sec. προαρχή formatum videtur*). *i. q. principium quod ante principium est, principium principii*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 49 p. 1078^{C} *unum exsistens ante omnia est* prima causa, omnium principiorum -um, omnium intellegentiarum praeintellegentia. 1, 60 p. 1085^{D} summus *νοῦς* -um universae substantiae. *ceteros locos v. supra p. 398, 24 sqq. 599, 46 sqq. 785, 28.*

deriv.: praeprincipalis. *Suter.*

praeproperanter *v.* praepropero. **praeproperē** *v.* praeproperus.

? **praeproperim:** ante factum GLOSS. IV 552, 11 (*quod def. Funck, Arch. Lat. Lex. 7, 1892, 492; sed rectius* praeproperum *intellexisse videtur Goetz in indice coll. l. 28*).

praepropero, -āre. *a* prae *et* properare (*nisi a* praeproperus, *maxime sub 2*). **1** *adv.* praeproperanter, *sec. part. praes. formatum, i. q. modo eius, qui ceteros antecedere properat* (*notionem q. e. praepropere intellegunt viri docti plerique, vix recte, v. quae exposui Invigilata Lucernis 7/8, 1985/6, 99 sqq.*): LVCR. 3, 779 animas ... certare ... -r inter se quae prima ... insinuetur *novo corpori animando.* **2** *forma finita* (*cf. var. ll. infra l. 74. p. 787, 6. 27*): GLOSS. II 157, 8 -at: *προπετεύεται* (*cf. II 147, 45* perperam ago: *περπερεύομαι, προπετεύομαι*).

※praeproperus, -a, -um. *a* prae *et* properus. *compar. et superl. desunt.* *legitur inde a* CIC., *in poesi non nisi apud* SIL., CE, CYPR. GALL. [*confunditur in codd. maxime cum* properus, *v. infra.*]

i. q. nimis vel valde properus: **1** *respicitur potius quando quid fiat, exsistat, adhibeatur, sc. de iis quae properando suum tempus praeveniunt, fere i. q. praematurus sim.* (*exempla certiora, cetera v. infra, maxime l. 56; cf.* GLOSS. -um: antea factum quod erat postea faciendum. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 633 -um: ante tempus festinantem [*hinc emendandum* GLOSS. praeporem: ante tempus festinantem. *ad adv.* praepropere *traxit Goetz*]): **a** *de rebus*: CIC. Att. 1, 1, 1 *Galbae competitoris* -a prensatio (*postea*: nos ... initium prensandi facere ... eo ipso tempore, quo *eqs.*). VAL. MAX. 6, 3, 6 *lacrimae* -o amori dabantur *ab Horatiorum sorore* (propero *fere trad., sed cf.* immaturus *in eadem re 8, 1 absol. 1 et Liv. 1, 26, 4*). PLIN. nat. 18, 208 praeposteri aut -i rigores (*v. p. 782, 48. cf.* AMBR. in Luc. 7, 16 ne -o [-e *var. l.*] calore vernantis corporis arva luxurient). NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 6 p. 554, 9 *lapsi* intellegant non momentaneam neque -am desiderare medicinam (*cf.* RVFIN. Orig. princ. 3, 1, 17 p. 226, 17 ne eos -a [propera *var. l.*] sanitas insanabiles reddat). ARNOB. nat. 3, 10 p. 168, 4 M. -o partu septimanas edere ... feturas. HIL. in psalm. 134, 1 p. 695, 2 ne quid -um, ne quid inportunum ac tardum sit. ZENO 2, 18 (1, 39, 5 L.) de -ae (properae *var. l.*) mortis subitis damnis (CE 1164, 2). CE 652, 10 (*a. 368*) inpia -o vidi tua fata dolore. AVG. octo quaest. 8 l. 134 parvulum ... non mittes in -am passionem (*ad exod. 23, 19*). OROS. hist. 5, 5, 7 ut a pugna iniretur (*apud Cannas; huc trahitur* GLOSS. -a: fraehraedae [*anglosax.*]). **b** *de infantibus celeritate crescendi aetatem antecedentibus*: PLIN. nat. 1, 7, 17 -i infantes (*cf. autem 7, 76 ἐκτραπέλους* Graeci vocant eos: in Latio non habent nomen).

2 *respicitur potius quomodo quid fiat vel quis agat*: **a** *i. q. nimis properus, ut vergat saepe in vim q. e. praeceps, inconsideratus sim.* (*iuxta* praeposterus AVG. in psalm. 122, 5 l. 30 [*cf. p. 787, 31*]): **α** *de rebus* (*plerumque ad homines pertinentibus*): CIC. fam. 7, 8, 1 -am quandam festinationem *in familiaritate Caesaris appetenda* (10, 26, 2 adipiscendi magistratus ... -a f. VAL. MAX. 4, 1, 2 *Camillum* nec adversa -ā f. fugientem nec secunda effuso gaudio apprehendentem. PLIN. nat. 17, 191. CYPR. epist. 64, 1 immaturo tempore et -a f. [propera *var. l.*]. *al.; exempla iuncturae hic collegimus, sed quaedam etiam ad 1 trahere possis*). LIV. 22, 41, 1 temeritati consulis ac -o ingenio materiam etiam fortuna dedit (pro(s)pero *fere trad.; corr. sec.* 27, 33, 10 damnosa -a ac fervida i. imperatorum). 31, 42, 1 fatigatos ... equos virosque ... itineris ... -a celeritate habebat *Philippus.* PLIN. nat. 3, 46 urbium ... vicinitates oratione utique -a servari non posse ((pro)propera *var. ll.; sim.* HIL. coll. antiar. p. 102, 5 in eo sermone omnia esse -a, incomposita, confusa. HIER. epist. 7, 6, 3 -us sermo [properus *var. l.*]). SIL. 15, 754 hastam -o nisu iacit *frustra Hasdrubal.* TAC. hist. 2, 76, 4 *Othonem* -a ipsius desperatione victum *esse.* FRONTO p. 138, 9 v. d. H. -a placendi fuga. EDICT. imp. Constant. frg. Vat. 35, 5(6) caecitate -a et rei inquisitio⟨ne⟩ neglecta. VOPISC. Tac. 6, 2 nihil ab hoc (*sc. imp. Tacito*) immaturum, nihil prae⟨pro⟩perum ... formidandum est. AMM. 16, 12, 9 *ut* cautiorem viam potius eligamus ..., non -am et ancipitem (*12* dispositio tempestiva). SYMM. epist. 3, 4, 1 voluntate -a iudicare ([propria *var. l.*]. AVG. serm. 163, 7, 7). AVG. epist. 245, 1 nolo ... -am habeas in prohibendo sententiam (c. Parm. 1, 4, 9 in psalm. 139, 2 l. 38). CYPR. GALL. Ios. 74 -o ... recursu. *sim. al.* **β** *de ipsis animantibus*: CLAVD. DON. Aen. 7, 255 p. 41, 32 ('tandem ... ait') in causa ... tali non deberet inveniri -us *Latinus.* RVFIN. hist. 10, 28 *Lucifer* -us (-ans *var. l.*) ... Paulinum episcopum collocavit. MAX. TAVR. serm. 75, 1 M. tamquam -us

[Massaro]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ille *Petrus* differtur (*ad Ioh. 13, 36*). RVRIC. epist. 1, 14 equum ... animis temperatum nec -um ... velocitate nec pigrum ⟨tarditate⟩ (*suppletur sec.* 2, 35).

b *i. q. valde properus, admodum celer sim.* (*sc. in bonam vel neutram partem; pro compar. gr.* AMBR.; *sed vi praeverbii neglecta* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 637 -us: festinus): VITA Cypr. 2, 7 -a (-ata *var. l.*) velocitate pietatis paene ante coepit perfectus esse quam disceret. HIL. in psalm. 2, 46 ('adprehendite disciplinam') significationem inpatientis et velut -ae ad id voluntatis ostendit. Ps. AMBR. mans. 26 p. 29^{D} opus dei -am ... festinationem exigit. SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 125 ('festinare') in re -a; infinito modo pro indicativo usus est. VEN. FORT. vita Germ. 63, 171 cursu -o (-e, praepeti *al. var. ll.*) ad beatum Germanum cum clamore prosequitur. *neutr. plur. pro subst.*: AMBR. epist. 3, 5 F. praeponderant ... inlecebrosa rigidioribus et -a tardioribus (*cf. Philo fug. et inv. 159 νικᾶται ... τὰ βραδύτερα πρὸς τῶν ὠκυδρομωτέρων*).

adv. **ˣpraeproperē.** *legitur inde a* SALL. (*si recte restituitur*), LIV., *in poesi non nisi* VEN. FORT. Mart. 1, 146. [*perperam coniciebatur olim* PLAVT. Mil. 363.]

i. q. modo praepropero (cf. GLOSS. inordinate et festinanter. inordinate, perverse. *sim. al.); pertinet ad actiones*: **1** *valde vel nimium festinas* (*cf.* SYNON. Cic. p. 441, 1 propere. -e. mature. cito. ocius. *eqs.*): SALL. hist. frg. inc. 1 ex parte cohortium -e (praecipere *et al. trad.*) instructa. LIV. 2, 45, 3 -e agere ([propere *var. l.*]. 22, 3, 5 ferociter omnia ac -e acturum *Flaminium consulem.* 22, 19, 10 raptim ... ⟨ac⟩ -e). 37, 23, 10 festinans ipse *Eudamus dux Rhodiorum* -e cum quinque solis navibus Hannibali occurrit (SCHOL. Hor. carm. 2, 5, 9 praegestientis: -e festinantis [(prae)properantis crescentis *codd. alii*]. AVG. serm. 285, 3. *cf. p. 786, 52*). VAL. MAX. 8, 1 absol. 3 *rebus* adversis ˹-e˺ debilitari (˹ ˺ propere *vel* propriae *trad.; corrigitur sec. p. 786, 53*). IVL. VICT. rhet. 26 p. 447, 4 nec -e loquaris (*postea*: verba ... celeriter evolvere). AMM. 31, 12, 10 signa -e commoventur. AVG. c. epist. fund. 36 p. 241, 7 -e ... ac praepostere quaesivit, unde *eqs.* (*v. p. 783, 38 sqq.*; '-e' *potius ad morem agentis referam,* 'praepostere' *ad ordinem actionum*). *al.* **2** *ante suum tempus factas, praematuras sim.*: QVINT. inst. 12, 6, 2 (*quaeritur, qua quis aetate causas agere incipiat*) *ne* -e destringatur immatura frons. SVET. Otho 8, 3 expeditionem ... impigre atque etiam -e (propere *var. l.*) incohavit. SPART. Hadr. 6, 2 *Hadrianus* salutatus ... -e a militibus imperator (*sc. ante quam senatus decrevit*). RVFIN. Clement. 2, 13, 11 Niceta ultra non ferens -e respondit (*12* praeveniens ... inquit). AVG. mor. Manich. 2, 13, 28 ne in vestram incidam temeritatem, non id -e faciam, sed discutiam primo *eqs.* COD. Theod. 11, 36, 2 qui ... alterius auditorii -e iudicia poposcerit. IOH. MAXENT. Conc.^{S} IV 2 p. 18, 3 necdum absoluta, de qua agitur, quaestione, -e in aliam prorupisti. RVRIC. epist. 2, 26 p. 411, 12 -e (praeponere *trad.*) doctoris usurpat supercilium, nisi discipuli susceperit ante famulatum. *al.*

deriv.: cf. praepropero. *Massaro.*

*?***praepudium** *v. p. 788, 22.*

praepulcher, -chra, -chrum. *a* prae *et* pulcher. *i. q. valde pulcher*: IVVENC. 1, 427 -a ... lucra (perpulchra, preclare *sim. var. ll.*). 2, 139 -a ... vascula.

adv. **praepulchrē.** *i. q. modo praepulchro*: GLOSS. III 437, 54 *deus* temperans et solidans -e aptavit eundem *primum hominem* (*gr. εὐμόρφως*).

praepūrgo, -ātum, -āre. *a* prae *et* purgare. *i. q. antea purgare* (*cf. gr. προκαθαίρω*): CAEL. AVR. acut. 1, 5, 153 (*p. p. p. vergit in usum subst.*) *vinum convenire* -tis clystere vel sitientibus magis quam plenis cibo (3, 4, 41 eos ... c. -tos phlebotomamus). chron. 1, 4, 128 ut saepe imminente *epilepsiae* accessione per somnum iactu seminis aegri -entur (*cf. 5, 7, 81 seminis lapsus* alterius passionis ... antecedens fiet, ut epylemsiae). 2, 1, 39 quae *viae* sunt ex antecedentibus medicaminibus -tae. *Bk.*

praepūtiātio, -ōnis *f.* *a* praeputiatus. *gr. respondet ἀκροβυστία.*

1 *i. q. status praeputiati, incircumcisi* (*v. etiam p. 788, 74*): TERT. adv. Marc. 5, 4 p. 582, 17 *Paulus* (*Gal. 5, 6, v. p. 789, 1*) -em negat quicquam valere in Christo sicut et circumcisionem (*item opp.*: p. 582, 20. monog. 6, 4 [*bis*]). monog. 6, 5 *Abrahae* fidei in -e iustificatae (*i. ante circumcisionem, sc. gen. 15, 6*).

2 *transfertur:* **a** *per metonymiam: ad homines incircumcisos, sc. gentiles* (*cf. var. l. p. 789, 17*): ITALA Eph. 2, 11 (Tert. adv. Marc. 5, 17 p. 636, 3) nationes in carne, qui appellamini -o ab ea, quae dicitur circumcisio (*ed. Rhenani et ceterae vers.* praeputium). *ad ipsum praeputium*: ITALA lev. 12, 3 (Lugd.) die octava circumcidet carnem -em eius (*gen. gr. servant Monac. al.* praeputii; *Vulg.* circumcidetur infantulus).
b *in interpretatione spiritali ad statum eius, qui peccatis, vitiis non caret*: ITALA Col. 2, 13 (Tert. resurr. 23, *sim.* Hil. trin. 1, 13) cum mortui essetis delictis et -e (praeputio *var. l. apud Hil., cf. p. 789, 31*). TERT. adv. Marc. 5, 3 p. 620, 19 *Paulus, sc. Rom. 2, 29*, praefert ... circumcisionem cordis ˹-i˺ (praeputi. atenim *Kroymann*).

praepūtiātus, -a, -um. *a* praeputium. **1** *de hominibus i. q. praeputium habens, incircumcisus*: TERT. monog. 6, 5 adeo ... Abrahae filius es ... -i, ut si circumcidaris iam non sis filius. PELAG. in Rom. 4, 11 (*de Abraham nondum circumciso*) iustitiae, quam -i (preputii *var. l.*) fides meruit (*item fere pro subst. masc.*: AVG. c. Iulian. 6, 7, 18 de quo *circumciso* -us tamen gignitur [*sim.* c. Iulian. op. imperf. 2, 73]. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 152 de -orum stirpe venientes. Ps. PRIMAS. in Rom. p. 432^{D}. 435^{A}. in Col. p. 655^{D} THEOD. MOPS. in Eph. 2, 11). Ps. HIER. in I Cor. argum. p. 27, 27 qui -us est. AVG. in Gal. 19, 4 utrum circumcisus carne an -us sit *Christianus.* Ps. AVG. quaest. test. I 44, 7 qui circumcisi corde -i sunt carne. **2** *transfertur ad rem, quae pertinet ad gentiles, praeputio ornatos*: TERT. adv. Marc. 5, 9 p. 604, 3 -i sacerdotii pontifex *Christus* tum in nationibus constitutus.

deriv.: praeputiatio.

praepūtio, -āre. *a* praeputium. *i. q. praeputium ducere, sc. masturbando* (*cf. l. 33*): SCHOL. Iuv. 10, 206 ('quamvis tota palpetur nocte *nervus*') fricetur, -etur (-pudietur *trad., corr. Barth*).

ˣpraepūtium, -ī *n.* [*vocem compositam significare id quod in anteriore parte penis est apparet* (*ad formationem cf. e. g.* prae-furn-ium); *sed quae sit origo alterius partis, nemo adhuc explicavit. Sch.*] *scribitur* -pud- CYPR. GALL. gen. 1073 (*var. l.*). NOT. Tir. (*v. infra*), -pot- PRVD. ham. 783 *cod. A.* NOT. Tir. 45, 21^{a} praepudium (*nisi latet* propudium; *praecedit* repudium). *per synizesin legitur trisyllabum* CYPR. GALL. exod. 227. GLOSS. *ἀκροβυστία. mire* GLOSS.^{L} Corp. P. 695 -i: testi⟨s⟩. *legitur apud* VARRONEM (*semel*), IVV. (*bis*), *saepius inde ab* ITALA, *in versibus apud* PRVD. *et* CYPR. GALL. (*plur. pro sing. l. 33. p. 789, 24*); *non invenimus in sermone medicorum, cf. Adams, Latin Sex. Voc., 1982, 73.*

I *proprie i. q. cutis glandem membri virilis tegens* (*gr. respondet ἀκροβυστία ut etiam sub II*): **A** *cum vario respectu*: VARRO Men. 583 rotundus ... sine capite, sine -o (*affert* Sen. apocol. 8, 1, *ubi his verbis forma dei Stoicorum ridetur*). IVV. 6, 238 secretus adulter inpatiens ... morae ... -a ducit (SCHOL. Iuv. 7, 241). AVG. gen. ad litt. 12, 17 p. 404, 20 praeciso -o *pueri aegroti* (*sim. ibid.* p. 405, 21). GLOSS. V 493, 32 virorum -um.

B *respicitur Iudaeorum mos circumcidendi*: **1** *locutiones, quae actionem circumcidendi vel statum circumcisi indicant*: IVV. 14, 99 -a ponunt *studiosi religionis Iudaeorum* (CYPR. GALL. exod. 388. *cf.* CASSIOD. in psalm. 138 concl. 1. 501 -a deponebant). ITALA gen. 17, 11 (Lugd. *al.* = VVLG.) circumcidetis carnem -i vestri (17, 23 [Lib. iubil. 15, 11 = VVLG.]. *al.; cf.* circumcidere -um: ITALA exod. 4, 25 [Lugd. *al.* = VVLG.]. TERT. adv. Iud. 3, 1. *al.*; circumcisus -o: ITALA gen. 17, 14 [Lugd.; VVLG. -i caro circumcisa]. RVFIN. Orig. in gen. 3, 6 p. 47, 3, 20. *sim. al., v. etiam vol. III 1123, 6 sqq.*). LACT. inst. 4, 17, 14 ut -um non haberet *homo* (SCHOL. Hor. sat. 1, 5, 100. *al.*). RVFIN. Orig. in gen. 3, 5 p. 45, 20 in circumcisione -i (AVG. epist. 82, 11. *al.*). CYPR. GALL. gen. 589 maribus ... adimit -a ferro (*cf.* 1073 -a dempsit [Ios. 112]). *al.*

2 *locutiones, quae statum incircumcisi indicant*: **a** *cum praepos.* in (*nonnulla ad II A 1 referas, sed similia separare noluimus*): ITALA Rom. 4, 10 (cod. d *al., sim.* VVLG.) quomodo ... reputata est *fides Abrahae*? in circumcisione cum esset an in -o? ... in -o. 4, 11 (cod. d *al.* = VVLG.) fidei, quae est in -o (4, 12 [*ibid.*]. IREN. 4, 25, 1. VVLG. Ios. 5, 7 sicut nati fuerant, in -o erant. PROSP. vocat. gent. 2, 14 p. 699^{D} in -o naturali. *al.*). I Cor. 7, 18 (cod. d *al.* = VVLG.) in -o aliquis vocatus est? HIER. in Gal. 2, 7 sq. *Paulus* datus est ... in -o constitutis (AVG. civ. 16, 23 tit.). CONC.^{S} II 5 p. 37, 28 in -o vivis (*sec. Gal. 2, 14* gentiliter). *al.* **b** habere -um (*cf. l. 44*): ITALA gen. 34, 14 (cod. 101) homini, qui habet -um (*Vulg.* incircumciso). act. 11, 3 (cod. d *al., cf.* VVLG.) viros -a habentes. VVLG. Ier. 9, 26 HESYCH. in lev. 17, 8 p. 1004^{C}. *al.*

3 *exempla varia selecta*: ITALA I Macc. 1, 16 (recc. LB = VVLG.) fecerunt sibi -a *Iudaei desciscentes* (*cf.* I Cor. 7, 18 [cod. d *al.* = VVLG.] *circumcisus* non adducat -um [*spiritaliter explicant* HIER. epist. 128, 3, 1 non quaerat pellicias tunicas nuptiarum. PELAG. *ad l., ad observationem legis referens*]). VVLG. I reg. 18, 25 centum -a Philisthinorum (*quae sponsalia Saul a David petiit, ut* 18, 27 II reg. 3, 14. *inde* FVLG. aet. mund. p. 157, 7. 11 SVLP. SEV. chron. 1, 34, 7 sq. *al.*). AVG. in euang. Ioh. 30, 5 quisque cum -o nascitur (*sim.* c. Iulian. op. imperf. 2, 73. *cf.* pecc. mer. 3, 8, 16 quomodo -um ... maneat in eis, quos genuerint circumcisi. *al.*). *al.*

II *transfertur*: **A** *per metonymiam*: **1** *potius ad condicionem vel religionem incircumcisorum* (*cf. IB 2 a; opp.* circumcisio *passim*): ITALA Rom. 2, 25 sq. (cod. d *al.* = VVLG.) *si* praevaricator legis sis, circumcisio tua -um facta est; si igitur -um iustitias legis custodiat, nonne -um illius in circumcisione reputabitur? 2, 27 (*ibid.*) ˹quod ex natura est -um˺ legem consummans (˹ ˺ naturalis praeputiatio *cod. F Vulg.*). 4, 11 (*ibid.*) credentium per -um. I Cor. 7, 19 (*ibid.*) circumcisio nihil est et

[Maslowski]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-um nihil est (*sim.* Gal. 5, 6 [*ibid.; sim.* 6, 15] *nihil* valet ... -um). HIER. in Zach. 9, 9 sq. l. 225 utrumque ... populum, circumcisionis et -i (*sim.* AVG. serm. 248, 2, 2. 249, 2 EVAGR. alterc. p. 21, 3. *al.*). RVFIN. Orig. in num. 15, 4 nemo aut in circumcisionis antiquitate se iactet aut in -i novitate glorietur. AVG. serm. 10, 2 l. 48 praeter circumcisionem et -um nullum in hoc mundo religionis genus inventum est. Ps. AVG. quaest. test. II nov. 57 p. 474, 11. CONSVLT. Zacch. 2, 8 p. 65, 4 -um in vitiis reputat *dominus*. EVCHER. form. 9 p. 52, 10 -um: vita gentilis (*affert* I Cor. 7, 18 [*v. p. 788, 61*]).

2 *potius ad homines incircumcisos* (*an huc p. 788, 72. 74?*): **a** *sing. collect. fere omnes gentiles comprehendens* (*de certo coetu* HIER., Ps. AVG.; *opp.* circumcisio *passim*): ITALA Rom. 3, 30 (cod. g *al.* = VVLG.) *deus* iustificabit circumcisionem ex fide et -um per fidem. Gal. 2, 7 (cod. d *al.* = VVLG.) creditum mihi est euangelium -i. Eph. 2, 11 (cod. e *al.* = VVLG.) qui dicimini -um (*cf. p. 787, 69. explicat* PELAG. *ad l.* gentes -um, Iudaei circumcisio dicebantur). Col. 3, 11 (*ibid.*) ubi non est ... Graecus et Iudaeus, circumcisio et -um. IREN. 3, 5, 3 univit eos qui longe et eos qui prope, hoc est circumcisionem et -um (praeputiationem *var. l.*). 4, 25, 1 qui ex -o fideles sunt. HIER. in Ion. 3, 5 credidit -um et circumcisio permanet infidelis (*de Ninivitis ut*: Ps. AVG. serm. ed. Mai 97, 9 -um inveniebat, quod illa circumcisio ... perdebat). RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 54, 1 *Paulus* leges dat ... circumcisioni et -o. AVG. civ. 15, 26 p. 115, 31 D. duo genera hominum, circumcisionem scilicet et -um. in euang. Ioh. 115, 2 audi, circumcisio; audi, -um. *et saepius.* **b** *plur. sive de compluribus sive poetice pro sing.*: PRVD. ham. 783 *Orfa maluit* -a barbara (*opp.: Ruth* casto ... adscita cubili). AVG. serm. 10, 2 l. 52 universam -orum gentilitatem idolorum cultui deditam (*opp.* genus circumcisorum hominum).

B *in interpretatione spiritali ad varia peccata, vitia*: ITALA Ier. 4, 4 (Tert. adv. Marc. 1, 20 *al., sim.* VVLG.) circumcidimini -a cordis vestri (*item* VVLG. deut. 10, 16 [*ubi Itala Lugd.* duritiam cordis]. *cf.* HIER. in Ier. 4, 4 Symmachus posuit '... auferte malitias ...' -a vitium intellegens). Col. 2, 13 (cod. d *al., sim.* VVLG.) cum mortui essetis in delictis et in -o carnis vestrae (*cf. p. 787, 74. explicant* AVG. epist. 149, 26 -um vocavit, quod significatur -o, hoc est delicta carnalia. THEOD. MOPS. *ad l.* -um illud vocavit, quod adhuc circumfert mortalitatem). Ps. HIER. epist. 19, 11 p. 199^{C} ut ... ab omnibus -is nos dei amor ... exueret. 19, 15 p. 203^{C} omni ... -o circumcisus vitiorum. Ps. EPHR. Migne suppl. 4, 622 homines saeculi in erroris sui -o et gentilitate viventes. *al.*

C *per metaphoram ad partem arboris* (*fort. de fructibus*): VVLG. lev. 19, 23 quando ... plantaveritis ... ligna pomifera, auferetis -a eorum: poma, quae germinant, immunda erunt vobis *per tres annos* (*spiritaliter explicat* ISID. in deut. 4, 1 -a lignorum, *i. operum bonorum,* auferimus, cum ... primordia operum nostrorum non approbamus).

deriv.: praeputiatus, praeputio. *Maslowski.*

praequam *v.* prae *p. 372, 70 sqq.*

praequeror, -stus sum, -ī. *a* prae *et* queri. *i. q. antea queri, querendo praefari*: OV. met. 4, 251 (*Sol ad Leucothoen mortuam*) multa ... -tus 'tanges tamen aethera' dixit.

praequoquus *v.* praecox.

praeradio, -āre. *a* prae *et* radiare. **1** *transitive fere i. q. radiando superare* (*sc. obscurare*): OV. epist. 6, 116 Corona *Ariadnes* -at stellis signa minora suis. **2** *intransitive fere i. q. prae aliis radiare, praefulgere*: CLAVD. 10, 287 ante fores iam pompa *nuptialis* sonat pilentaque sacra -ant ductura nurum. EPIST. Austras. 17 p. 131, 7 caritatis splendor, qui intra vestri pectoris arcana immensi luminis claritate -at.

praerādo, -rāsum, -ere. *a* prae *et* radere. *non nisi p. p. p.* praerāsus, -a, -um, *i. q. ante rasus*: **1** *vi praeverbii locali*: PAVL. NOL. epist. 22, 2 conservuli ... inaequaliter semitonsi et destituta fronte -si (*opp.*: inproba adtonsi capitis fronte criniti). **2** *vi praeverbii temporali, in arte med.* (*tolluntur capilli, sc. antequam cucurbita apponitur praeter l. 64*): CAEL. AVR. acut. 1, 11, 79 erit adhibenda cucurbita ... praecordiis atque pube tenus -sa capillatura (*cf.* -sis capillis: 3, 18, 183 [perrasis *ed. Guinterii*]. chron. 5, 4, 74 [praeraris *ed. Sichardi*]). CASS. FEL. 29 p. 50, 11 cucurbitam occipitio -so figens (*cf.* 30 p. 61, 8 capite). 46 p. 117, 17 pube tenus -so pectini vel inguinibus lanae apponendae.

praerancidus, -a, -um. *a* prae *et* rancidus. *i. q. valde rancidus* (*translate de normis obsoletis*): GELL. 13, 21, 1 (*verba Valerii Probi*) non finitiones illas -as neque fetutinas grammaticas spectaveris, sed aurem tuam interroga, *utrum 'urbes' an 'urbis' sim. dicendum sit.*

praerapidus, -a, -um. *a* prae *et* rapidus. *i. q. valde vel nimis rapidus* (*cf.* SYNON. Cic. p. 438, 19 praeceps. praecupidus. -us. *eqs.*): **1** *proprie, pertinet ad motum: rerum naturalium*: LIV. 29, 32, 9 duobus *equitibus fugientibus* in -um gurgitem haustis (praeruptum *var. l.*). SEN. apocol. 7 vers. 11 ubi Rhodanus ingens amne -o fluit. nat. 1, 1, 1 *ignes caelestes* obliqui feruntur et -a celeritate (CVRT. 9, 4, 10 fluminum). *animantium*: SIL. 16, 563 *cervorum* -a ... fuga. 17, 179 -um iuvenem (*sc. Scipionem, qui in Africam traiecit*). *perperam in* VERG. Aen. 1, 644 *per tmesin intellexit* SERV. *ad l., p. 708, 19* (*refutavit iam* CLAVD. DON. *ad l.* p. 126, 8). **2** *translate*: SEN. dial. 3, 12, 5 nullus ... adfectus vindicandi cupidior est quam ira ...: -a (-us *codd.*) et amens ... ipsa sibi in id, in quod properat, opponitur.

praerāsus *v.* praerado.

praerēgno, -āre. *a* prae *et* regnare. *i. q. antea regnare*: ANON. Vales. 11, 49 cui *Zenoni imperatori* Theodericus pactuatus est, ut, si victus fuisset *a se* Odoacar, ... loco eius, dum adveniret, tantum -ret (*de confusione quadam praeverbiorum* prae- *et* pro- *cogitat Svennung, Unters. Pallad., 1935, 378 sq., vix recte*).

? **praerēpo,** -ere. *a* prae *et* repere. *i. q. prorepere* (*sc. per confusionem praeverbiorum, nisi id verbum restituere malis*): GARG. MART. pom. 2, 5 multi ... fimo ossa *persici* circumdant ...; robustior tamen ... planta ⌞-it⌟ ex osse, quod simpliciter exponatur (⌞ ⌟ *Ihm, ni fallimur, in schedis nostris*; praecepit *trad., nec notione nec tempore aptum*; procedit *Scotti*).

? **praereptim** *v. p. 792, 43.*

praereptio, -ōnis *f.* *a* praeripere. *i. q. actio praeripiendi*: HIL. myst. 1, 25, 4 -e benedictionis comperta ... non commovetur *Isaac* (*cf. p. 791, 58*).

[praereptis *v. p. 792, 42.***]**

praereptor, -ōris *m.* *a* praeripere. *i. qui praeripit*: HEGES. 2, 1, 2 p. 130, 8 -em (praeceptorem *var. l.*) ... imperii *Archelaum* (*postea*: petere potius *regnum a Caesare* quam eripere maturavisset). HIER. epist. 36, 15, 6 *Iacob* ad benedictionem fratris -r adstiterat (*cf. p. 791, 58*). *addas* PAVL. NOL. epist. 23, 4, *quem locum supra p. 425, 23 attulimus (fugit nos vocem* -r *non coniectura restitutam, sed parte codd. traditam esse; ad rem cf. p. 791, 47. 63), fortasse etiam* GLOSS. *p. 618, 61.*

praeresūmo, -sūmptum, -ere. *a* prae *et* resumere. *i. q. antea resumere*: CAEL. AVR. chron. 1, 1, 43 utendum helleboro, sed -tis viribus ex corporis refectione (praesumpt- *vix recte trad., corr. Schmid, Rev. Phil. 17, 1943, 42 sqq. ut*: 1, 4, 111 -to viribus aegro [*ad vim mediopass. cf. 2, 14, 215 aegro* non resumpto, viribus deficienti]). *vix restituendum etiam* CAEL. AVR. chron. 1, 1, 34, *v. p. 964, 41.*

praerigēsco, -riguī, -ere. *a* prae *et* rigescere. *i. q. ante, sc. partibus corporis extremis, rigescere* (*vim praeverbii intensivam sec. adi.* praerigidus *vix recte intellegunt alii; accedit acc. relat.*): TAC. ann. 13, 35, 3 adnotatus *est* ... miles, qui fascem lignorum gestabat, ita -isse manus *vi frigoris,* ut oneri adhaerentes truncis brachiis deciderent.

praerigidus, -a, -um. *a* prae *et* rigidus. [*vix recte coniecit Petschenig* AMM. 24, 2, 5 -is *pro* rigidis (reri- *cod. errore haud raro, v. Davies, Latomus 7, 1948, 217*).] *i. q. valde rigidus: incorporaliter*: Ps. QVINT. decl. 17, 7 *lenire* cunctos ... -ae mentis adfectus vocabulo molliore. *corporaliter*: VEG. mulom. 2, 88, 1 (*antea*: roborosa passio dicitur, quae animal rigidum facit) haec signa sunt: ... spina -a (*cf. Chiron 316* tergus durum et constrictum a nervis).

praerīpia, -ōrum *n.* *a* prae *et* ripa. *i. quod ante ripam est, sc. de loco, qui ipsi ripae praetenditur modo ad aquam, modo ad terram pertinens* (-um *de loco praerupto dictum v. sub* praerupium; *quas formas una cum* proripium, prorupium *ad eandem originem revocare temptavit Rönsch, Collectanea philologa, 1891, 153 sq. et 275 sq.*): APVL. apol. 8, 7 *crocodillus ex aqua* egressus in -a fluminis (SERV. Aen. 6, 704 virgulta sonantia silvae: quae est iuxta -a f. *Lethaei*).

***praeripio,** -ripuī, -reptum, -ere. *a* prae *et* rapere. *perf.* -repsit *in inscr. falsa* CIL X 193*. *legitur inde a* PLAVTO, TER., CIC.; *deest e. g.* CATVLLO, SALL., HOR., TIB., PROP. (*v. autem l. 62*), LVCANO, PETRON., APVL. [*confunditur in codd. maxime cum* praerumpere LIV. 5, 20, 6 PLIN. nat. 22, 3 *al.* (*e coni. dub.* STAT. Theb. 2, 72, *v. Håkanson, Statius' Thebaid, 1973, 50 sq.*) *et* praecipere SIL. 4, 802 *al.* (*v. p. 441, 55; restituitur* VAL. FL. 4, 751); *ceterum e. g. cum* praeterire SEN. contr. 1, 1, 15 suas. 6, 13 (*haud absurde Barber, Class. Rev. 7, 1957, 122, restituit* PROP. 2, 13, 52); *var. l. vix recta* -uit CIC. Pis. 62.]

I *usu originario i. q. ante rapere, vi praeverbii locali (sc. rapere quod fere ob os alicuius positum est) vel addita vi temporali* (*sc. rapere praeoccupando. cf.* GLOSS. -o: προαρπάζω. -it: ante rapit. *al.; accedit obi. acc. passim, reflexive p. 791, 14, acc. dupl. p. 791, 69; pro obi. est enunt. secund. p. 791, 51, inf. p. 792, 49; absolute p. 792, 13. 35. 37*): **A** *adimendo, auferendo quaecumque quis vel possidet, in manu habet vel iure quodam exspectat sim.* (*structura communi aliquid alicui, dat. autem hic illic subaudiendo; pro dat. accedit praepos.* ab *p. 791, 1 et* PAVL. NOL. epist. 38, 7 p. 330, 23; *cf. gen. et adi. pro gen. e. g. p. 791, 5. 24. 70; structura inversa fortasse p. 791, 6*): **1** *generatim*: **a** *-untur animantes*: **α** *quolibet modo*: PLAVT. Men. 1080 tun meo patre es prognatus? :: immo ... meo; tuom tibi neque occupare neque -ere postulo. AVSON. 164, 9 p. 33 P. *avia* me -tum cunis et

[Massaro]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ab ubere matris ... imbuit. PRVD. apoth. 770 *Iesus* me tibi, *mors*, -it. FLAVIAN. Leo M. epist. 22a (Conc.^{S} II 3,1 p. 7,29) nec eum salvare praevalui neque lupo -ere (*in imag.; gr. II 1, 1 p. 36, 15 ἁφαρπάσαι. altera versio Conc.^{S} II 2, 1 p. 21, 18* auferre). MAX. TAVR. serm. 61,4 l. 82 M. nos ... alienarum pastorem ovium nostra intentione -imus (*sc. Christum; cf. l. 75* salvator ... a gentibus occupatur). *al.* *? structura inversa aliquem aliqua re* (*sc. fere i.q. antea spoliare*): QVINT. decl. 276,11 iniuria, qua virginitatem perdidit ..., qua prima illa gratia apud maritum futura -ta est (*nisi* gratia *pro subi. accipias*). β *qui morte eripiuntur (exempla quae dativo carent relegavimus ad B2; cf. infra l. 36. 57):* *propinquis*: CE 2068, 4 (*saec. I med.*) Sentius hic iaceo ... -tus ... patri flore vigente meo. STAT. silv. 2,1,1 quod tibi -ti, Melior, solamen alumni ... ordiar? CIL VI 21610 ave Luci -te matri. *muneri administrando*: PLIN. epist. 8, 23, 5 qua vigilantia hanc ipsam aedilitatem, cui -tus est, petiit *Iunius Avitus.* γ *qui fuga se eripiunt alicui* (*aliter IIA1*): VLP. dig. 21, 1, 17, 4 fugitivum non esse *servum* ..., qui, cum dominum animadverteret verberibus se adficere velle, -isset se ad amicum. MACR. Sat. 2, 7, 4 *Laberius* inducto habitu Syri, qui velut flagris caesus -entique se similis exclamabat *eqs.*

b *-untur res*: α *corporeae*: ① *cibi sim.*: PLAVT. Mil. 653 neque ego ... alienum scortum subigito in convivio, neque -o pulpamentum neque praevorto poculum. Trin. 476 quod illi *convivae* placeat -am potissimum (prae eripiam *var. l.*). VERG. Aen. 4, 516 nascentis equi de PLIN. nat. 8,165). COLVM. 4,24,10 *focaneus palmes* utriusque duramenti *vitis* trahens alimenta -it (praerepit, prorepit *var. ll.*). PLIN. nat. 10,27 *pullus coccygis* -it cibos reliquis pullis ([*Arist. hist. anim. 618a23 ὑποκάπτοντα τὰ προσφερόμενα φθάνειν*]. 10,203). *al.* FRONTIN. strat. 3,15,3 *cum* herbas alimentis eorum *qui obsidebantur* ... -ret *Hannibal* (SVLP. SEV. chron. 2,30,3 quae *corpora humana* eiusmodi a. *Iudaeorum qui obsidebantur* tabes -erat). *al.*

② *variae*: Ov. am. 1, 1, 7 quid si -at flavae Venus arma Minervae? (*antea*: surripuisse). LIV. 5, 20, 6 avidas in direptiones manus otiosorum urbanorum -turas (praerup- *var. l.*) fortium bellatorum praemia esse. PLIN. nat. 8, 111 *steliones pellem exutam protinus devorant* -entes comitiali morbo *sanando* remedia (*cf.* 30,89 quo modo -atur ... membrana *stelioni*). STAT. Theb. 2,62 *umbra Lai* -ta ... noscit sidera. 7,167 *Iuppiter reddidit Baccho* -tum ... uterum (iter *trad.*) et maternos ... menses. silv. 4,5,32 (*adynaton*) *Leptis* cinnama -et Sabaeis. SVET. Nero 49,2 *Nero* perlatos a cursore Phaonti, *hospiti suo,* codicillos -uit. AVG. epist. 174,1 libros *de trinitate* ... -tos mihi esse sive subreptos, antequam eos absolverem. *al.* *-itur obtutu alieni avido*: PETR. CHRYS. serm. 139,2 *ut oculus* moderate visum videat, non invideat; praevideat, non -at; prospiciat, non despiciat.

β *incorporeae*: CIC. Att. 4, 5, 3 viaticam (-cum *trad.; v. Shackleton Bailey ad l.*) Crassipes -it *tibi.* LVCR. 3,896 nec dulces occurrent oscula nati -ere *patri.* HIRT. Gall. 8 praef. 5 *commentarii Caesaris* adeo ... probantur ..., ut -ta non praebita facultas scriptoribus videatur (*cf.* SEN. epist. 79,5 *scriptores* qui praecesserant non -isse mihi videntur, quae dici poterant, sed aperuisse). SEN. contr. 1,1,15 indignaris -tum tibi officium ([praeteritum *var. l.*]. 1, 1, 19 filio [erip- *trad.*]. VAL. MAX. 3, 2, 15 tonsoris). contr. exc. 4, 5, 3 curationem filio. VAL. MAX. 8,7 ext. 12 *Sophocles* fabula *Oed. Col.* omnium eiusdem studi poetarum -ere gloriam potuit (*cf.* HIER. epist. 52,8,3 Demosthenes tibi [*sc. Ciceroni*] -uit, ne esses primus orator, tu illi, ne solus). SEN. Thy. 1104 scelere -to doles (*cf. 203* in medio est scelus positum occupanti). VAL. FL. 4,751 nec -ta (-cepta *codd.*) mihi suprema tyranni fata queror (*i. ultionem; cf.* TAC. hist. 1, 35, 1 -tam sibi ultionem querentes). SIL. 2,118 *comitem protegens* opposito ... insidiis ... Harpe corpore -uit letum. STAT. Theb. 11, 618 quis ... deorum ... stetit orantem iuxta -taque verba dictavit fatis? TERT. anim. 56,4 constituta *vitae tempora* (56,6. *cf.* 56,5 *annos* -tos). HIL. myst. 1,21,3 benedictionem, quae Esau erat parata, -uit *Iacob* (*ad gen. 27 ut*: AMBR. Iac. 2, 3, 10 PETR. CHRYS. serm. 73, 4 CASSIOD. in psalm. 134,4). CLAVD. DON. Aen. 2,735 p. 247,7 ('confusam eripuit mentem') numen mentem meam multis cogitationibus confusam -uit (*cf.* 6,490 p. 571,17 metus statum mentis -erat). AMBR. in Luc. 6,17 (*ad Luc. 7, 38 Matth. 11, 12*) -e hospiti gratiam, -e regnum caelorum (*inde* PAVL. NOL. epist. 23,36 p. 193,22). ANIAN. Chrysost. hom. 7,4 p. 1047/8 quia *Iudaei* ... bona sua ignorarunt, mirum non est a Persis *magis* ea esse -ta (*Migne gr. 57, 78 προλαμβάνουσιν*). *al.*

2 *speciatim*: **a** *in re amatoria vel coniugio*: PLAVT. Asin. 814 -as scortum amanti! (*cf.* ARGVM. Plaut. Asin. 6 amens ob -tam mulierem *adulescens*). Cas. 96 possisne ... clam me sutelis tuis -ere Casinam uxorem (*praedicative*). 102 huc mihi venisti sponsam -tum meam (PETR. CHRYS. serm. 140,2 *de Christo, in imag.*). TER. Eun. 161 ne illum talem *virum* -at tibi. VERG. Aen. 9, 138 (*loq. Turnus*) coniuge -ta *mihi ab Aenea* (Ov. met. 5,10 *Phineus* -tae coniugis ultor). Ov. met. 11,310 *Chione* vim ... patitur *a Mercurio; postea* Phoebus ... -ta ... gaudia sumit. SEN. Herc. O. 287 (*loq. Deianira*) capta *Iole* -et toros *meos*? VAL. FL. 3, 543 *Hylan sibi* -tum quanto ... questu *audient aliae nymphae.* CALP. decl. 35 noverca ... uno tempore et maritum miserae *uxori repudiatae* -uit et filium (VVLG. gen. 30, 15).

b *in re publica vel militari et in iure -untur*: α *varia*: CIC. S. Rosc. 2 laudis *officiosi viri non* ita sum cupidus, ut aliis eam -tam velim (har. resp. 6 desponsam iam et destinatam laudem). div. in Caec. 50 vobis ... tanta inopia reorum est, ut mihi causam -ere conemini? har. resp. 7 *Miloni* numquam ... -am eum ... reum (*sc. Clodium*). Phil. 14,5 fructum ... evento reservari, ne ... deorum ... beneficium festinatione -isse ... videamur (CAES. civ. 3,1,5 populi [-cip- *var. l.*]). off. 3,81 Mario -ere collegis ... popularem gratiam non ita turpe *visum est* (*cf.* VAL. MAX. 3,8,3 blanditiis -tus *C. Pisoni* populi favor). *ibid.* emolumenti sui causa criminari, -ere, fallere. BELL. Alex. 27,4 proelium commiserunt festinantes -ere subsequentibus victoriae societatem (*cf.* HEGES. 3,24 p. 231,12 -isse victoriam). SEN. suas. 6, 13 clementiae occasionem (praeteriret *var. l.*). TAC. ann. 13,28,2 prohibiti *sunt* tribuni ius praetorum et consulum -ere (MARCELL. dig. 8, 5, 11 *socius* sibi alienum ... ius -it, si ... ad suum arbitrium uti iure communi velit. VLP. dig. 48,5,16 pr. patris ... accusationem impediendam *esse*, ne -atur marito ius, quod cum eo aequale habet. *al.*). PLIN. epist. 3, 9, 16 cum -ta et extorta defensioni suae cerneret, in quibus omnem fiduciam reponebat (*cf.* SIDON. epist. 1, 7, 9 cum accusatores ... squalidi -issent reo debitam miserationem). VLP. dig. 42,8,6,7 *unus ex creditoribus non* debuit -ere ceteris, *quod sibi debitum est. al.* β *regnum sim.*: SEN. Herc. f. 65 regna ne summa occupet, qui vicit ima: sceptra -et patri *Hercules.* AMM. 17,5,6 (*loq. rex Sapor*) Armeniam recuperare ... debeo, avo meo composita fraude -tam. HEGES. 1,28,6 regnum -tum ire Hyrcano (PS. EVSEB. GALLIC. hom. 4,4 G.). 2,1,2 p. 129,28 Herodem ... nec -ere potuisse Caesari ..., quod ipse ... a Caesare recepisset (*sc. regnum*). SVLP. SEV. chron. 1,46,1 huic ab avia -tum imperium (*antea*: imperium occupavit adempto nepoti imperio). OROS. hist. 6, 18, 19 Sicilia -ta *a Sexto Pompeio.*

B *quolibet modo*: **1** *-untur res* (*absolute l. 35 sqq.; mediopassive v. sub b*): **a** *futurae et quaecumque ante suum tempus, raptim praecipiuntur*: α *perficiendo, fruendo, imaginando sim.*: CIC. Att. 9, 17, 1 ei *Caesari* negandum est; sed quid ⌞-o⌟? statim ad te perscribam omnia (⌞ ⌟ praerupi, praecipit *al. var. ll.; subaudias e. g. 'rem, consilium' sim. ut*: CIC. Att. 10, 1, 2 alterum mihi est certius, nec -am tamen; exspectabo tuum consilium). TAC. ann. 14, 33, 2 *Britanni* caedes ..., tamquam reddituri supplicium at -ta interim ultione, festinabant. HYG. astr. 2, 4 p. 38, 3 *quaestio* de hoc in medio relinquetur, ne nos omnia -isse existimemur. TERT. pall. 3, 4 *homo in paradiso* sapientiam – hauddum licitum – ⌞-tam⌟ potitur (⌞ ⌟ *vulgo,* -tem *codd. superstites* [*vix recte def. Bulhart*], -tim *Ruhnken* [*coll. ibid.* praestructim]). resurr. 24 p. 59, 25 *haeretici* -unt, quod post illam *vitam terrenam* repromittitur (*sc. -ere conantur, ut*: AVG. in psalm. 126, 5 l. 35 surgens ab humilitate pervenis ad regnum, nam si -is regnum, cadis). HEGES. 3, 17 p. 213, 25 *Iob mortem* non -bat, sed postulabat. AVG. ord. 2, 7, 20 peto perferas infantiam meam resque ipsas *quae dicere velim* ... veloci mente -as. PETR. CHRYS. serm. 58, 1 *catechumeni volunt* ante -ere caeli regnum, quam *eqs.* (*cf. l. 46. p. 791, 63*). *pro obi. est inf.*: AMBR. fid. 5,13,166 numquid ... ad dexteram patris sedere -uit *filius* et invito patre sibi praerogativam paterni solii vindicavit? β *praevertendo, impediendo* (*cf. supra p. 451, 65 sqq.*): CIC. off. 1, 108 Q. Maximum accepimus facile celare, ... insidiari, -ere (-cip- *dett.*) hostium consilia. CLAVD. DON. Aen. 1,400 p. 87,4 hoc, *quod Aeneas dicere potuit,* illa *Venus* -uit dicendo: '...' (*cf.* HEGES. 4, 4, 3 -uit sermonis relationem dicens *eqs.*). RVFIN. hist. 8, 12, 3 p. 769, 14 praeveniamus impuras carnificum manus et impudicorum -amus incursus. FVLG. RVSP. epist. 3,21 ieiunium nec debilitas -at nec saturitas tollat.

b *vox, quae rapitur, dilabitur sim. antequam aequaliter diffundi potuit* (*mediopass., ni fallimur*): VITR. 5, 6, 4 si non erit aequale *tectum caveae et scaenae in theatro,* quo minus fuerit altum, vox -etur ad eam altitudinem ⟨ad⟩ quam perveniet primo.

c *via, quam quis praecipitanter vel praeveniendo ingreditur*: SIL. 4,583 dum sibi quisque viam per inextricabile *Trebiae* litus -it, ... occumbunt seseque sua pressere ruina. 16, 337 evolat ante omnis *auriga quidam; ... iam fere vicisse videtur* -to limite.

2 *-untur homines, qui fere praemature moriuntur* (*hic illic respici possunt propinqui vel cives orbati, ut exempla vergant ad A1aβ*): SIL. 4, 802 (*loq. uxor Hannibalis*) si sorte cruenta esset tanta mei virtus -ta mariti (praecepta *var. l.*). STAT. silv. 2, 6, 4 deserti -ta coniuge partem conclamare tori (CE 504,4). CIL V 5275 (*non post saec. III*) memoriae L. Alfi ... in primo aetat(is) flore -t(i). ITALA sap. 4,7 (Vita Phil. Agyr. praef.) iustus si morte -tus fuerit ([*vers. cett. v. p. 745, 25*]. VIR. ill. 5,5 immatura m. -tus non potuit praestare *eqs.* [CIL XIII 7090]. AMM. 24, 6, 17 celeri. *al.*). CE 660, 4 (*a. 355*) *maritus* quam cito -t⟨us ...⟩ (PAVL. PELL. 508 [*509*

[Massaro]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

morte repentina]). AVSON. 214, 12 p. 70 P. omnia acerbo funere -tus ... destituis. CONSVLT. Zacch. 1, 36 p. 44, 29 parvulos immatura mors -it (CASSIAN. conl. 21, 8, 2 quae pueros ... pari ut senes sorte -ret [praeciperet *var. l.*]. ALC. AVIT. carm. 6, 192 *ante baptismum.* CE 2111, 1 sq. *Iulia* fato -ta nefando, quam m. in parvo tempore -uit). *al.*

II *vi praeverbii mutata vel evanida -untur*: **A** *animantes (animus), qui moventur*: **1** *refl.* se -ere *fere i. q. se proripere* (*aliter p. 791, 14*): HEGES. 5, 8, 1 *cum* non haberent milites, quo referrent gradum, unde se in hostem -rent (*cf. 5, 27, 1 p. 364, 3* in hostem proripuisse gradum). SEV. MINOR. 1. 556 ut se idem frater ... cursu -ret *ad prodigium visendum* (pro- *var. l.*). **2** *(medio) pass.* -i *i. q. rapi, ferri, tolli*: CASSIAN. conl. 4, 12, 6 si ... ad impossibilia fuerit spiritus noster et inconsiderata -tus (praeruptus *var. l.; antea*: mens ad desideria carnis ... devoluta). Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 20, 3 G. Heliam curru igneo ... ad superna -tum (provectum, raptum *var. ll.*).

B *res, fere i. q. arripere, assumere sim.*: SACR. Leon. 673 *ut sanctus Stephanus* quam nomine praeferebat meritis -ret iam coronam. CAEL. AVR. acut. 3, 17, 147 *oleo* -to nuper infuso mox novum superfundatur oleum. PETR. CHRYS. serm. 73, 3 percipiant et -ant (*locus turbatus*). ORIG. in Matth. ser. 12 p. 22, 30 *diaconi* 'primas cathedras' eorum qui dicuntur presbyteri -ere ambiunt.

in lusu verborum: v. l. 17. p. 791, 41. 45.

deriv.: praereptio, praereptor. *Massaro.*

praeripium *v.* praeripia *et* praerupium.

praerōboro, -ātum, -āre. *a* prae *et* roborare. *i. q. antea roborare*: CAEL. AVR. chron. 4, 1, 3 *hellebori datio* adhibenda ... saepissime per intervalla -to corpore (*antea*: resumpto corpore).

praerōdo, -rōsī, -rōsum, -ere. *a* prae *et* rodere. NOT. Tir. 102, 77 -it. 78 -sit. *legitur inde a* PLAVTO *et fortasse* NIGIDIO (*v. l. 49*).

i. q. ante rodere (*vi praeverbii locali pro obi. est id, unde quid rodendo demitur, vel ipsa pars rodendo abscisa; obi. suppl. l. 47*): **1** *de hominibus*: -ere digitos, manus (*fere proverbialiter ad significandam edentium aviditatem* [PLAVT. *l. 35*] *vel esurientium impatientiam* [AMM.]): PLAVT. Pseud. 884 (*coquus ad conducentem*) *inimicis tuis cenam suavissime* condiam: ut quisque quicque ... gustaverit, ipsus sibi faciam ut d. -at suos. :: ... gustato tute prius et discipulis dato, (887) ut -atis vestras furtificas manus (*ad* 884 *cf. imprimis Alex. com. 172, 5 Kock προσκατέδει τοὺς δακτύλους σαυτῷ*). AMM. 28, 4, 34 *edaces quidam* aulis adsistunt d. -entes (praeru- *trad.*), dum patinae defervescent. *exempla cetera*: HOR. sat. 2, 5, 25 *si senex heredipetam* -so fugerit hamo *velut piscis.* PLIN. nat. 7, 87 *Anaxarchus* -sam dentibus linguam ... in tyranni os exspuit (*Val. Max. 3, 3 ext. 4* abscisam). **2** *de animalibus* (*cf.* HOR. *supra*): COLVM. 5, 6, 6 ne prodeuntia cacumina seminum ab avibus -antur (5, 10, 1 a pecoribus [*item fere* arb. 18; *cf. Pallad. 3, 19, 2* erosa]). arb. 15 *animal quoddam* -it teneros adhuc pampinos et uvas (PLIN. nat. 17, 265 *in eadem re*). PLIN. nat. 9, 145 vulpes marinae ... *hamum* gluttiunt amplius usque ad infirma lineae, qua (quae, quo *var. ll.*) facile -ant (*Arist. hist. anim. 621 a 15 ἀποτρώγουσιν*). 9, 185 conger et murena caudam inter se -entes ([*Arist. hist. anim. 610 b 16 ἀπεσθίεται*]. *ibid.* Nigidius auctor est -ere c. mugili lupum). HYG. fab. 274, 1 quam *vitem* -erat *caper.* OBSEQ. 7 de mensa oleas mures -erunt (*Liv. 40, 59, 8* praegustasse). OROS. hist. 5, 11, 2 *cum locustae* etiam ... arida ligna -rent (-issent *edd. vet.*). *Bk.*

? **praerogantia,** -ae *f.* *a* praerogare. *i. q. qualitas praerogantis vel praerogatio*: AVG. serm. 254, 6 promissor deus debitor factus est bonitate sua, non -a nostra; quid ei dedimus, ut eum debitorem teneamus? (*var. l.* praerogativa *tuetur Lambot, Rev. Bénéd. 79, 1969, 67; ad rem cf. p. 800, 22*). *cf. falsam var. l. pro* praerogativa AMBR. in psalm. 35, 23, 1.

praerogātio, -ōnis *f.* *a* praerogare, *quod non ante saec. IV legitur.* [*falso trad.* -um *pro* perrogationem CIC. Mur. 47, *falsa var. l.* -o *pro* purgatio EVGRAPH. Ter. Phorm. 733; *editum est olim* Ps. MAX. TAVR. hom. 1 p. 222[A] (pro- *sec. codd.* MAX. TAVR. 60, 1); *dubium* Ps. PETR. CHRYS. serm. 107, 1, *v. p. 795, 62.*]

1 *i. q. actio praerogandi*: **a** *de rogatione praevia*: SEN. contr. 1, 2, 19 (*virgo quaedam sacerdotium petit*) habemus quandam -em sacerdoti ab ipso numine datam ...: inter tot pericula non servassent illam dii, nisi sibi ⌞servaturi fuissent⌟ (*om. codd. AB*).

b *de erogatione* (*antea vel ultro facta, saepius tamen vi praeverbii evanescente*): **α** *alimoniae, victus sim.*: ZENO 2, 6, 10 exsultate, divites, -bus crebris et iustis veri divites facti (*respicitur elemosina ut*: Ps. AMBR. serm. Sess. 1, 1 *Luc. 12, 33,* ubi ... distractio possessionis indicitur et pr[a]etii -o non tacetur). FVLG. myth. 1, 2 *Saturnus* per annonae -em (per- *var. l.*) ad se populos adtrahens. SACR. Leon. 673 ut eidem *Stephano* apostolicarum committeretur -o sancta mensarum (*680* dispensatione m.; *cf. act. 6, 2* ministrare mensis). NOVELL. Iust. 7, 1 sub ea *ecclesia maiore* constitutas ecclesias, quarum ipsa -em suscepit (-e, rogationem *var. ll., gr. χορηγίαν*). *respicitur eucharistia*: EPIST. pontif. 636 Thiel 14, 8 p. 366 sacri corporis -em sub conspectu ... presbyteri ... ius non habeant *diaconi* exercendi. **β** misericordiae *divinae* (*cf. p. 801, 1 sqq.*): AVG. in psalm. 93, 7 l. 27 *Christus* iudicabit ... ingratos -i m. ipsius, ingratos patientiae ipsius.

2 *i. q. praerogativa, privilegium*: GLOSS. II 524, 11 -o (pro- *var. l.*): *τὸ προνόμιον* (*cf. p. 796, 10*).

praerogātiva *v.* praerogativus.

praerogātivārius, -ī *m.* *a* praerogativa. [*in lexica quaedam perperam irrepsit locus ad rem explicandam collatus* SYMM. epist. 3, 67, *v. p. 796, 18.*] *i. certo quodam munere praerogativo fungens, sc. in officio praefecti praetorio* (*ad rem v. Enßlin, RE XXII 2, 2489 sq.*): CASSIOD. var. 11, 27 de -o. quis Iohannem *cancellarium* non aestimet merito esse promovendum, qui ... tunc iam praerogativam conscientiae meruit? ... hunc igitur -um (preerog- *et* -varum *var. ll.*) sententia nostra confirmat, ut gradu potitus emeriti devotioribus animis publicae pareat iussioni. PAP. Tjäder 4–5 B VIII 6 (*a. 552–75; in subscr.*) Fl. Severus except(or) pro Bonila praerogativar(io) edidi.

praerogātivum *v. l. 65.*

praerogātivus, -a, -um. *a* praerogare, *quod non ante saec. IV legitur.* *legitur inde a* CIC., VARRONE (*v. l. 27*), LIV. *non nisi in oratione soluta.*

I *respicitur notio originaria praerogandi*: **A** *i. q. antea rogatus, interrogatus* (*sc. de una centuria, quae modo praevio suffragium init; minus technice sive per plur. sive cum aliis subst.; ad rem v. e. g. Meier, RE Suppl. VIII 567 sqq.; quaedam etiam ad subst.* praerogativa *trahi posse vix negaverimus*): **1** *explicationes*: FEST. p. 249 -ae centuriae[s] dicuntur, ut docet Varro ..., ⌞quo rustici⌟ (*Ursinus,* quaerus *ante lacunam cod.*) Romani, qui ignorarent petitores, facilius eos animadvertere possent; Verrius probabilius iudicat esse, ut cum essent designati a -is, in sermonem res veniret ... et fierent c[a]eteri diligentiores ad suffragia de his ferenda. Ps. ASCON. Verr. p. 214, 31 -ae sunt tribus, quae primae suffragium ferunt ante iure vocatas *eqs.* (*eadem distinctione* SCHOL. Cic. Gron. C p. 350, 21 sqq.; *cf. l. 36*). **2** *conspectus iuncturarum*: CIC. Planc. 49 una centuria -a tantum habet auctoritatis, ut nemo umquam prior eam tulerit, quin renuntiatus sit ... consul (LIV. 10, 22, 1 et -ae [-a *Crevier*] et primo vocatae omnes c. 26, 22, 13 auctoritatem -ae omnes c. secutae sunt. FEST. *v. sub 1*). *ibid.* cuius *Plancii* in honore non unius tribus pars (*i. centuria -a*), sed comitia tota *priora intermissa posterioribus* comitiis fuerint -a (praerogata *codd. duo*). LIV. 27, 6, 3 Galeria iuniorum, quae sorte -a erat (*disting.* iure vocatae). ADNOT. Lucan. 5, 394 tribus ..., quae -ae appellantur (Ps. ASCON. Verr. p. 214, 31. 215, 2). SCHOL. Cic. Gron. C p. 350, 21 -um *genus populi* (*ibid.* 22). *ibid.* p. 350, 23 -am classem corrumpebat (*subaudiendum videtur subst.* c. *ibid.* p. 350, 25). **B** *i. q. ad centuriam -am vel ad eius suffragium pertinens*: CIC. Mur. 38 si tanta illis comitiis religio est, ut adhuc semper valuerit omen -um (-ae *Zumpt*). *?* **C** *i. q. praeiudicium afferens: non nisi in var. l. p. 795, 34.*

II *notione deflexa respicitur condicio excellens (cf. p. 796, 4), fere i. q. privilegio praeditus, praestantia ornatus sim.* (*cf.* GLOSS. V 322, 53 -a: optima): CIL VIII 14471 *cuidam* p(rimo)p(ilo) -o tempore facto ⟨a⟩ divo Hadriano (*v. Domaszewski, Die Rangordnung des röm. Heeres, 1908, 119*). SOL. 51, 1 *Attacis* temperies -a (-ae *A*, -am *N*) miram aeris clementiam subministrat. HIL. in Matth. 21, 13 *populus Iudaeus* paenitentiam peccatorum gloria -ae ex Abraham nobilitatis aspernans (*ad rem cf. p. 798, 12*). PHILO quaest. in gen. 2, 243 sicut in haereditatibus -us titulus et succisivus (*antea*: secundo ... gradu ... substitutus *quidam. v. Petit ad l.*). CANON. Turner I p. 196 rec. V *episcopus Alexandriae ceteris Aegypti episcopis praeest*; similiter ... et in aliis provinciis -a tantum salva sit ecclesia (*var. l.* ecclesiae *tuetur Maassen fort. recte; cf. p. 120 rec. I* propria iura serventur metropolitanis ecclesiis, *gr. Mansi II 672[A] τὰ πρεσβεῖα σῴζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις*).

f. **ˣpraerogātiva,** -ae *et n.* praerogātīvum, -ī (*v. infra l. 65*) *pro subst.* *scribitur* pre- *e. g. cod. V* COD. Theod. 12, 1, 74, 2 *et saepius in recc.*, -ba PALLAD. c. Ambr. fol. 344[r], 18 (*sed ibid.* l. 40 -vam). *al.* NOT. Tir. 31, 26 -um (*explicat cod. K in marg.*: beneficium ante datum [*cf. p. 795, 47*]). *neutr. sing.* -um *trad.* PLIN. nat. 7, 67 (*dub. an recte, v. p. 795, 50*) *et* GLOSS. *p. 795, 13. 47 (inde* NOT. Tir. *supra?), plur.* -a SACR. Leon. 1005 (*v. p. 797, 29; nisi plur. praedicati corruptum putes vel ad duo sing., sc.* -a *et* actio *referas*), GREG. M. *p. 796, 50, ceterum hic illic in var. l. codd., e. g. p. 795, 20.* *legitur inde a* CIC., CATONE *minore,* LIV.; *deest in versibus, frequentatur a* TERT., SYMM., AMBR. *et in libris iuris.* [*in codd. confunditur maxime cum* pro- LIV. 3, 51, 8 COD. Theod. 2, 10, 6. *al.* (*restituitur* HIST. AVG. Alex. 15, 2).]

I *respicitur notio originaria praerogandi* (*sc. vigente vi praeverbii temporali*): **A** *proprie et technice in comitiis centuriatis de centuria, quae antea rogatur, interrogatur* (*v. etiam quae supra l. 23 sqq.*

[van Leijenhorst]

8. X. 91. *Bk.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adnotavimus): Cic. Verr. I 26 pro -is (*in lusu cum alia notione, v. l. 42; inde* Schol. Cic. *p. 794, 42*). p. red. in sen. 17 (*ad Pisonem*) me ..., quem comitiis tuis -ae primum custodem feceras (*de eadem re*: Pis. 11 cui primam ... dederas tabulam -ae). Phil. 2, 82 sortitio -ae. ad Q. fr. 2, 15, 4 HS centiens ... in -a (-am *Budé*) pronuntiare. Liv. 5, 18, 1 Calvum -a⟨e⟩ tribunum militum creant (*nisi legendum* -a ... crea[n]t, *sed v. Ogilvie ad l.*). 24, 7, 12 cum sors -ae Aniensi iuniorum exisset (*item cum nomine centuriae*: 26, 22, 2 Voturia iuniorum. *cf. p. 794, 39*). 24, 8, 9 -ae favor. 24, 9, 4 -a suffragium init creatique in ea consules *quidam.* Avson. 419, 44 p. 365, 296 valete ... classes populi et urbanarum tribuum -ae et centuriae iure vocatae.

B *transfertur ad*: **1** *sententiam eius, qui prior censet* (*cf.* Gloss. -um: suffragium *nec non gen. explicat. l. 24*): **a** *de suffragio centuriae praerogativae*: Cic. div. 1, 103 -am ... omen iustorum comitiorum esse (*cf.* 2, 83 -am, omen comitiorum. *v. etiam p. 794, 45*). 2, 74 qui *rogator moriens* in -a referenda subito concidisset. **b** *de quolibet praeiudicio, commendatione sim.* (*respiciuntur dicta, scripta; condiciones et varias res, quibus iudicantes, aestimantes velut praeiudiciis nituntur, v. sub IIB1. cf.* Gloss. *πρόκριμα. v. et p. 590, 50sq.*): Liv. 3, 51, 8 ne comitiorum militarium -am (-a, prorogativa *var. ll.*) urbana comitia iisdem tribunis plebis creandis sequerentur (*cf.* 21, 3, 1 -am militarem, qua ... Hannibal ... imperator ... appellatus erat). 28, 9, 20 *equites* hortatos ... esse plebem, ut eos *legatos* consules ... crearent; adiecisse equitum -ae auctoritatem consules. Tert. apol. 5, 2 *Tiberius de Christo* detulit ad senatum cum -a suffragii sui. spect. 10 p. 12, 11 humana[e] -a *censorum res theatrales improbantium.* Cypr. epist. 18, 1 *lapsi,* qui libellos a martyribus acceperunt et -a eorum apud deum adiuvari possunt (*cf., nisi potius ad p. 797, 70 trahas*: Max. Tavr. 105, 1 -am nobis a. dominum non minimam contulerunt *martyres*). Symm. epist. 1, 73 duabus ... commendationibus ... adiuvatur *quidam,* mei testimonii -a et sui meriti conscientia (2, 72. 7, 115). *al. apud eundem. apud gramm. praeiudicat exemplum veterum scriptorum*: Consent. gramm. p. 23, 9 tales *versus* non auctoritate aliqua, ⌞non⌟ -a ⌞aliqua⌟ artis aut consuetudinis defenduntur (artibus aut consuitudinibus *B,* ⌞ ⌟ *om. cod. alter, ut adi. intellegendum sit*). Phoc. gramm. V 410, 19 plurimos ... regulas artium ... exposuisse, quibus ad -am sollertia vel antiquitas ipsa suffragata est.

2 *indicium cuiusvis rei futurae vel non prorsus apparentis, signum, pignus* (Gloss. -a: *πρόλημμα* [*nisi ad 1b*]. *πρόλημψις καλοῦ ἢ κακοῦ βίου ἢ πράγματος.* -am animi tui habeo: liquet mihi de animo tuo. *cf. -am pro omine acceptam l. 14sq.; accedit gen. indicans, quid per -am portendatur, praeter* Tert.): Cic. Verr. I 26 *Q. Metellus Siculos deterrens* dedit ... ⌞-am⌟ suae (*sc. consulis futuri*) voluntatis eiusmodi, ut isti *Verri* pro -is *ab eo corruptis* (*v. IA*) iam reddidisse videatur (⌞ ⌟ *beneficium intellegere videtur* Ps. Ascon. Verr. p. 214, 29 -a [si] praeter ius integrum beneficii ... aliquid significat liberalis [*locus varie temptatus; cf. ibid.* p. 215, 11]. *huc traham* Gloss.^{L} III Abstr. prae 35 beneficium ante oblatum, quod si reddideris iam non est -a [*cf.* Gloss. -um: beneficium ante datum. *sim. al.*]. *rectius explicat* Schol. Cic. Gron. C p. 350, 24 dicitur -a et signum voluntatis futurae). Plin. nat. 7, 67 fecunditatis in feminis ⌞-am⌟ accepimus inunctis medicamine oculis salivam infici (⌞ ⌟ *edd. vet.*, -um *codd.* [*'sc. signum' Mayhoff in app. crit.*]). 37, 129 (*inde p. 797, 38*) *paederos gemma* totiens iactati per alienas pulchritudines nominis, adeo ut decoris -a in vocabulo facta sit. Tert. bapt. 18, 3 dignatio suas praemittit -as (*indicantes quem baptizari velit; ad IIA2 trahit Evans, 1964*). Symm. or. 4, 6 (*ad senatores*) amor vester -a est consulatus (*ibid.* ut ... de vestra adfectione possit intellegi, quos consules ... simus habituri). Ambr. obit. Theod. 13 *in Theodosio* -a ignoscendi erat indignatum fuisse. Heges. 1, 32, 6 p. 62, 23 mihi trepidatio vestra vadatur -am victoriae ([*gr. 1, 375 ἀσφάλειαν, Ps. Rufin. Ios. bell. Iud. 1, 375 p. 627* certam ... victoriam]. Ambr. hex. 3, 14, 60 *pampinus* brabii speciem videtur effingere *honorans uvam ...,* cui ... evidenti indicio innascitur species et -a v.). Ps. Petr. Chrys. serm. 107, 1 Petrum ... vocari in aliis appellatio nominis est, in hoc *apostolo* -a virtutis (praerogatione *ed. Olivar, errore ut videtur*). *al.*

3 *condicionem, ex qua quid necessario sequitur, quae posteriora determinat* (*accedit gen. indicans, ad quem eventum -a pertineat*): Cato Cic. fam. 15, 5, 2 quod si triumphi -am putas supplicationem ...: neque supplicationem sequitur semper triumphus et *eqs.* (*nisi ad 2*). Tert. adv. Iud. 3, 1 acceperat *Abraham* ... circumcisionem, sed quae esset in signum temporis illius, non in salutis -am. Ambr. in Luc. 5, 85 fidem -am esse medicinae (*cf. Luc. 7, 7* 'dic verbo et sanabitur puer meus'). off. 2, 26, 131 *Samson* invicti crinis ornatum, -am suae virtutis, amisit. Ps. Avg. quaest. test. 101, 9 'sed testimonio' inquit 'diaconi fit presbiter', quasi istud ad -am pertineat magnitudinis. 117, 1 -a honoris eius *Abrahae* ac meriti fides est. *dubium, an huc pertineat contextu parum dilucido* (*nisi per ironiam ad IIA*): Ps. Tit. epist. l. 148 o foeda (*Bulhart in exemplari nostro*; fida *cod.*) cupiditas et ignis *aeterni* -a, ⌞dignitas sceleris apta⌟ (*i. fere praemium scelere dignum?* ⟨per⟩fida *et* ⟨in⟩dignitas *coni. Bulhart, Rev. Bénéd. 62, 1952, 297*).

II *notione deflexa* (*revocanda ad condicionem centuriae praerogativae peculiarem, qua ceteris praelata ius suffragii primi exerceat*): **A** *cum respectu potestatis cuiusdam conlatae vel praesumptae fere i. q. privilegium, ius praecipuum, beneficium sim.* (*hanc notionem vix recte iam* Plin. nat. 7, 67, *v. supra p. 795, 49, vindicat Breitmeyer, Le suffixe lat. -ivus, 1933, 180. ironice vel in malam partem p. 797, 30. 47, metonymice sub 2b. cf.* Gloss. II 419, 27 *προνόμιον*: privilegium, -a. 424, 8 *προτίμησις*: -a. Gloss.^{L} II Philox. pr 103 -as: *πλεονεξίας. al.; cf. p. 795, 44sqq.*): **1** *pertinet ad ius tam civile quam ecclesiasticum*: **a** *cum determinationibus indicantibus, ad quid -a concedatur*: **α** *enunt. secund.* (*exclusimus enunt. relat. p. 797, 1*): ut: Men. dig. 49, 18, 1 veteranorum privilegium ... in delictis habet -am, ut separentur a ceteris in poenis. Char. dig. 50, 4, 18, 25 habent quaedam civitates -am, ut *agrum possidentes* ... certum quid frumenti ... praebeant. Cod. Iust. 7, 39, 2 pr. (*a. 365*). Symm. epist. 3, 67 huiusmodi ... veteranis -a debetur, ut illis protectorum dignitas ... accedat. Cod. Theod. 8, 9, 1 eo usque -a veniente, ut *eqs.* 16, 2, 14, 4 omnibus clericis huiusmodi -a succurrat, ut coniugia ... ac liberi ... inmunes ... perseverent. *al.* ne: Cod. Theod. 12, 1, 61 urbis Vulsiniensium *patroni* ... hanc -am laborum atque officiorum ferant, ne ... iudicum gravibus adficiantur iniuriis. **β** *gen.: subst.*: Vlp. dig. 26, 7, 11 (*ex rescr. Pii*) *si peculium servi petitur,* dominum ... posse uti -a deductionis. Cod. Iust. 10, 53, 3 (*imp. Phil.*) poetae nulla immunitatis -a iuvantur. Cod. Theod. 8, 4, 11 -am his recusationis offerimus. *gerund.*: Vlp. dig. 12, 2, 9, 7 adversus alium si velit *petitor* -a iurisiurandi uti. Heges. 2, 1, 3 p. 132, 11 in quo *testamento* Caesari confirmandi regalis iudicii servata sit -a. Cod. Iust. 1, 2, 16 pr. de -a in episcoporum concilio ... ante alios residendi vel de privilegio metropolitano.

b *cum aliis determinationibus indicantibus, quo fundamento -a nitatur, cuius generis sit sim.*: **α** *gen.* (*praepos. pro gen. l. 44. 62*): Ⓘ *variorum subst.*: Vlp. dig. 43, 19, 5, 3 si quis ... habeat ... velut longae possessionis -am ex eo, quod diu usus est servitute. Mod. dig. 48, 18, 14 statuliber in delicto repertus sperandae libertatis -a ... ut liber puniendus est. Cod. Iust. 4, 52, 1 (*imp. Gord.*) si nulla usucapionis -a vel diuturni silentii praescriptio emptorem possessionis ... munit. Epist. imp. inc. (CIL VI 8619) 3 (*saec. III*) indulgentiae meae. Cod. Iust. 2, 30, 4 (*a. 303*) sententiam *quandam* ... ne quidem -a minoris aetatis sine appellatione posse rescindi (Heges. 1, 41, 3 p. 94, 23 *filium* -a a. regno debitum [*gr. 1, 517 πρεσβύτατος ὤν*]). Symm. rel. 3, 11 quanto commodo sacri aerarii ... Vestalium virginum -a detracta est? Cod. Theod. 12, 1, 74, 2 vel antiquitate participati senatus vel praestituti temporis -a *muniri* (Cod. Iust. 6, 30, 22, 9 temporum ... -a inter creditores servanda. *cf.* 8, 17, 12, 7 ex tempore -am manere. *v. et l. 67*). Novell. Iust. 111, 1 centum annorum -am (*ibid. pro syn.*: privilegio; *gr. προνόμιον*). *al.* Ⓘⓘ *legis, iuris sim.* (*ut hic illic de gen. inhaerentiae dubitari possit*): Cod. Iust. 6, 21, 7, 1 (*a. 229*) legati vindicationem habere -a militaris (-am militare *cod. V*) privilegii praestat (Cod. Theod. 14, 1, 4 antiquam p. -am. Greg. M. epist. 10, 1 l. 34 ne ... *episcopi* p. videremur -a minuere). 2, 21, 2 (*a. 238*) non ... minus ad edicti -am pertinet, ... si *eqs.* Symm. epist. 1, 77 cui ... iuris -a servanda est (Cod. Theod. 3, 30, 5 i. enfyteutici). rel. 27, 3 ut codicillorum -a monstraret *ordinem medico tribuendum.* Cod. Theod. 4, 6, 3 pr. aut proprio iudicio aut nostri -a rescripti (11, 30, 18). 5, 1, 9 pr. quos *cognatos* naturae legisque pariter -a (rogativa *cod. unus*) defendit, *sc. in hereditatibus capiendis* (Novell. Iust. 9, 4). *al.* Ⓘⓘⓘ *officii, muneris sim.*: Symm. epist. 5, 54, 3 non possessionis antiquitatem, non dignitatis senatoriae -am ... inconcussam manere (Cod. Theod. 12, 1, 122. Novell. Theod. 15, 1, 1 ad senatoriae d. -am confugere. Cod. Iust. 3, 13, 7, 1 [*a. 502*]. *cf. l. 62*). 7, 96, 1 adicienda est ei *amico tuo* -a militiae, ut beneficio allectionis utatur (Cod. Theod. 7, 2, 2 pr. 7, 13, 18. *al.; cf. l. 72 et e. g.* Cod. Theod. 2, 10, 6 cinguli [Novell. Theod. 7, 2 pr. *al.*]. 12, 1, 40 nulla -a de vocabulo dignitatis in militia conquisitae ... suffragante). Heges. 2, 12, 3 *Aaron* ad filios suos ... unctione legitima transmisit sacerdotii -am (Cod. Iust. 1, 3, 50 pr. propter s. -am [*sim. loco gemino* 2, 3, 29 pr.]). Cod. Theod. 12, 1, 4 praesidatus -a laetari. 12, 1, 77 advocationis (*cf.* 12, 1, 116 superflui nominis, *sc. advocati*). *al.* temporis, *ex quo quis munere suo functus est* (*aliter l. 43*): Cod. Theod. 6, 22, 8 pr. 7, 2, 2 pr. se ... nec t. nec militiae -a ... defendendum *esse.* 10, 22, 6. 12, 1, 37 nulla absolvi -a t.

β *adi.*: Symm. rel. 5, 3 Celsum *quendam* ... adiudicare nobilibus pignore dignitatis *senatoriae,* cum -a scilicet consulari. Hist. Avg. Alex. 15, 2 eos, qui militaribus nituntur -is (pro- *trad.*), purgavit (Cod. Theod. 9, 7, 9. 11, 16, 15 intra palatium).

c *cetera exempla*: Vlp. dig. 37, 10, 3, 13 (*e Iuliano*) *contentus* esse debet *possessor* hac -a, quod possessorem eum praetor tantisper constituit.

Ivan Leijenhorst

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

50,4,6,4 ut neque aetas ea *munera* excuset ... nec alia -a, quae solet a personalibus muneribus exuere. EPIST. imp. Diocl. (Chart. lat. ant. XII 526) II 4 familiare nobis -as integras inlibatas servare, quas ... constitutiones *priores* ... concedunt. EPIST. imp. Valent. (CIL VI 31982) 3 ⟨neque ritui div⟩ino fas ducimus vel cultibus, ut ulla depereat praeroga⟨tiva⟩. COD. Theod. 11, 16, 15 *quosdam* generali -a a praebitione sordidorum munerum vindicamus. 12, 1, 67 nullus ... qualibet -a fultus ... habeatur immunis. *al.*

2 *in universum* (*fere latius et tropice; nota locutionem* -a quaedam *l. 21. 38. al.*): **a** *usu communi -am habent*: α *homines*: TERT. adv. Marc. 4,31 p. 527,3 neque naturā ... neque -ā. resurr. 25, 2 (*spectat ad apoc. 20, 4sq.*) ut ... primae resurrectionis -a de soliis ordinetur (HEGES. 3, 6, 4 p. 197, 17. *cf.* RVFIN. apol. Orig. praef. 1 l. 42 futuri corporis vel carnis). NOVATIAN. Cypr. epist. 36, 1 p. 573, 10 -am communicationis habere *lapsos* (*postea*: privilegium societatis). HIL. in Matth. 20, 12 (*ad Matth. 20, 20sqq.*) praesumptionem ... de -a Israelitae nominis ... praesumere (HEGES. 4, 6, 4 p. 248, 25 summi n., *sc. principis sacerdotum.* PETR. CHRYS. serm. 68, 4 tanti n. 70, 4 [*sc. christiani; item al.*]). PHILO quaest. in gen. 4, 173 (*loq. Esau primogenita vendens*) habeo ... -am libidinis et luxuriae. AMM. 27, 4, 14 agrestes *quosdam* ... salubritate virium et -a quadam vitae longius propagandae nos anteire (*item cum gen. gerund.*: AMBR. in psalm. 118 serm. 8, 21, 3 -a videndi deum *mundis corde proposita* [*Matth. 5, 8*]. ANIAN. Chrysost. hom. 15, 8 conferendae ... nobilitatis). PALLAD. c. Ambr. fol. 344r, 40 siquidem ... nullam -am inter coapostolos vindicaverit sibi *Petrus.* HEGES. 1, 29, 11 *Herodes* paternae amicitiae ⌞-a⌟ adiit Antonium (⌞ ⌟ *explicatur in cod. Z*: praemissa gratia dicitur [*cf.* GLOSS. -a: praemissa gratia]. *gr. 1, 281 διὰ τὴν πατρῴαν φιλίαν, Ps. Rufin. Ios. bell. Iud. 1, 281 p. 618* familiaritatis paternae gratia). SACR. Leon. 1005 neque nos *episcopos* magis oblectent (-tet *edd. vet.*) -a fastigii quam conpetens actio dignitatis. *et saepius.* *cum ironia*: TERT. apol. 25,3 (rec. Φ) scilicet ista merces (*i. imperium*) Romano nomini a ⌞deis -a⌟ expensa est! (⌞ ⌟ Romanis deis pro gratia *rec. vulg.; cf. etiam l. 72*). AMBR. epist. 6, 1 (*ad Syagrium, qui iudicium de virgine non secundum leges fecit*) hanc igitur -am detulisti integritati, huiusmodi honorificentiam. SALV. gub. 4,81 magna videlicet nobis -a de nomine Christianitatis blandiri possumus.

β *res*: PONT. vita Cypr. 1, 1 operibus eius *Cypriani* ac meritis etiam haec -a debetur (*ut describantur*). SOL. 33, 22 (*v.* PLIN. *p. 795, 52*) in paederote congruit quicquid eximium est quadam decoris -a. AMBR. hex. 1,6,20 *deus fecit* in principio caelum ..., unde -a generationis et causa (*cf. Eustath. Basil. hex. 1, 7, 6* privilegia digniora, *gr. τὰ πρεσβεῖα*). 1,8,30 ea *malitia* ... non ullam creaturae habens -am nec auctoritatem substantiae naturalis. 3,11,47 manet sua ilicibus -a, manet cypressibus, ut nulli venti eas crinis sui veste dispolient (*syn.* privilegium). Noe 18,65 *speculatrici virtuti* explorandorum negotiorum gerendorumque -am quandam ... committere. RVFIN. Orig. princ. 1,1,4 Samaritana putans, quod ex locorum corporalium -a minus recte vel recte adorabitur deus (*postea*: a praesumptione). *al.* *in malam partem*: FIRM. math. 3, 3, 14 locus ... sextus habet malitiae propriam -am et quaecumque stella in ipso loco fuerit ... *noxias* vires ex loci vitio mutuabitur. γ *deus, Christus, angeli* (*quaedam vergunt ad B*): AMBR. fid. 5, 5, 64 -am eius *rei a discipulis postulatae* paternae honorificentiae reservavit *Christus,* non metuens, ne quid iuri proprio derogaret. symb. 3 Christus habet singulare privilegium generationis suae ...; -am auctoris caelestis agnoscis? 5 *Christus* secundum -am divinitatis *resurrexit*; ... quasi triumphator aeternus ... -am sibi suae victoriae vindicavit. AVG. c. Pelag. 4, 4, 6 p. 526, 25 hanc singularem mediatoris -am Pelagiani evacuare conantur. CASSIAN. inst. 12, 4, 1 *Luciferi* tantam virtutem, tantae potentiae -a decoratam (GLOSS. V 417, 65 privilegium). Ps. MAX. TAVR. serm. 43 p. 621C -am propriae divinitatis inclinans *deus moriturus. al.*

b *metonymice de rebus privilegio conlatis*: TERT. adv. Marc. 4, 22 p. 495, 3 ostensis ... cum illo *Christo* Moyse et Helia in claritatis -a. AMBR. in psalm. 118 serm. 10, 18, 1 homini specialis -a donata est, id est anima (*cf., nisi actionem cogitandi intellegas*: POMER. 3,22 a quibus *beluis* ... mentis -a ... distamus). AVELL. 97, 10 Iacobus ... speciatim iusti viri -am legitur adsecutus (*cf. e. g. Hier. vir. ill. 2* Iacobus ... cognomento Iustus).

B *cum respectu status natura vel meritis sim. insignis fere i. q. praestantia, dignitas sim.* (*v. et A 2 aγ; meton. p. 798, 36; cf.* GLOSS. -a: excellentia meritorum. GLOSS.L I Ansil. PR 651 laus): **1** *praestantia est pro commendatione, praeiudicio sim., ut alicui favor, praemia, honores sim. tribuantur* (*cf. usum sub IB1b illustratum*): **a** -a est (-am habere *sim.*) apud *aliquem* (*cf. p. 795, 27*): TERT. apol. 21, 4 (rec. Φ) Iudaeis erat a. deum -a ob insignem iustitiam et fidem originalium auctorum ([*in rec. vulg. pro* -a *ponitur sequentibus mutatis* gratia *ut l. 32; cf.* HEGES. *l. 26*]. resurr. 8, 1 quanta huic substantiae [*i. carni*] ... a. d. -a sit. PELAG. in Rom. 9,14 a. d. -am generis nihil valere). CLAVD. DON. Aen. 2, 670 p. 238, 7 *uxor* ne minoris meriti -am haberet a. virum, ... *filium* offerebat patri.

AMBR. epist. 2, 8, 2 *ut* condicio humana ... propter eam *sororem mortuam* a. te minoris -ae sit (*antea*: excellere ... debuit). **b** *vario usu*: TERT. resurr. 43, 4 nemo *mortuus* ... statim immoratur penes dominum, nisi ex martyrii -a (adv. Val. 4, 1 alium ex m. -a loci [*sc. episcopatus*] potitum. PETR. CHRYS. serm. 122, 1). HIST. AVG. Prob. 12, 2 (*inter ea quae commendant novum Augustum*) omnium -a virtutum (AMBR. epist. extra coll. 14, 49). SYMM. epist. 2, 41 *quendam* vitae integritas et merita fraterna commendant; accedit illi ad -am precatio mea. 9, 70 *quidam* -a optimi generis laudabiles iam videntur (AMBROSIAST. in Rom. 2, 11 *deus iudicans non* -am g. sequitur). or. 3, 3 (*ad Gratianum consularem*) -am consulis ad comitia purpurae (*sc. nomen Augusti conferentia*) detulisti. AMBROSIAST. in Rom. 2, 9, 4 semper Iudaeum anteponit -a patrum, ut aut coronetur primus aut damnetur (2, 17, 1 [*2, 18* meritum p.]. 9, 5, 1 [*syn.* dignitatem]. *al. apud eundem; item respic. origo Iudaeorum p. 797, 71 et e. g.* AMBROSIAST. in Rom. 11, 28, 2 *virorum bonorum* -a et merito plurima a deo beneficia perceperunt). COLLECT. Arian. serm. 8, 5 sine ulla bonorum -a factoru(m) gratuito choronantur honore *infantes ab Herode occisi.* COD. Theod. 16, 8, 24 quem *honorem* -a natalium et splendore familiae sortiuntur (CASSIAN. inst. 8, 12 licet ... honesti n. -a putemur [*inde* GLOSS. V 424, 55 -a: excellentia]. *al.*). SEDVL. epist. 1 p. 1, 5 veteris scientiae -a suffultus. *al.*

2 *de qualibet praestantia*: TERT. anim. 39, 4 (*ad I Cor. 7, 14*) *filios* sanctos procreari ... ex seminis -a (*sc. si parentes iam Christiani sunt*; procreativa *cod. A*). bapt. 4, 4 omnes aquae de pristina originis -a (*v. gen. 1, 2*) sacramentum sanctificationis consequuntur. ieiun. 6 p. 281, 20 tanta est circumscripti victus -a, ut deum praestet homini contubernalem (*deus loquitur cum Helia ieiunante, III reg. 19, 9*). adv. Iud. 1, 2 *huius disputationis* occasio ... hinc habuit -am, quod *eqs.* PANEG. 6, 2, 4 vetus illa impe[t]ratoriae domus *Claudianae* -a. IVL. VAL. 2, 25 p. 86, 7 -a[m] praeteritae virtutis ostendit *spem* (SCHOL. Stat. Theb. 7, 312 *quidam* v. -a numquam fugiebat). HIST. AVG. Car. 5, 1 (*antea*: maiores suos *esse* Romanos) indicat ... oratio eius ... istam generis -am. Ps. AVG. solut. 69 l. 9 (*Matth. 11, 25* pater, domine caeli) in altero (*sc.* p.) -a naturae est, in alio (d.) auctoritas potestatis. SVLP. SEV. epist. app. 2, 8 an tibi de virginitatis -a blandiris? SIDON. epist. 8, 14, 2 *cognovi,* qua morum -a pontificatu maximo ambo fungamini (*cf. gen. qual. supra l. 2 et* FAVST. REI. spir. 2, 4 p. 143, 17 maioris -ae esse [*syn.* plus esse]). *al.* *vergit in appellationem honorificam*: SIDON. epist. 2, 7, 2 (*ad iuris consultum quendam*) ignosce ad tam sanctae conscientiae -am (*i. ad te*) ... properantibus.

structurae et iuncturae selectae ad II: **1** *determinationes* (*sub b pendentes ab integra locutione velut* -a est, -am habere); *accedit*: **a** *gen. (hic illic nimirum notionis ancipitis; ceterum cf. adi. pro gen. p. 796, 72, praepos.* de *p. 796, 62 nec non* HEGES. 3, 3, 3, ex *p. 796, 44. al.); indicatur:* *ad quid -a concedatur: p. 796, 13sqq. 797, 12. 21. al.* *qua lege, quo titulo sim. -a conferatur: p. 796, 46sqq. et e. g. p. 797, 16.* *cui officio, muneri, praestationi sim. -a debeatur: p. 796, 56sqq. 797, 25. 798, 4. al.* *quis -a utatur: p. 796, 41. 797, 45. 55. al.* *quas condiciones -a respiciat, qua in re consistat sim. (fere per gen. explicat.): p. 796, 33. 35. 43sqq. 797, 19. 57. et sim. al.* **b** *enunt. secund.: fin.: p. 796, 13sqq. 797, 42. ceterum e. g.* AMBR. in psalm. 35, 23, 1 Ps. AVG. quaest. test. 126, 2. quod: *p. 796, 75.* AMBROSIAST. in Rom. 9, 11, 2 *Iudaei* sibi -am defendunt, q. filii sint Abrahae.

2 *iuncturae verbales potiores*: **a** -am habere, servare *sim.*: MEN. dig. 49, 18, 1 veteranorum privilegium ... habet -am (TERT. adv. Iud. 1, 2 VLP. dig. 43, 19, 5, 3 NOVATIAN. Cypr. epist. 36, 1 p. 573, 10. *et saepe*). VLP. dig. 1, 16, 4, 5 servari ... -as *provincialibus* (EPIST. imp. Diocl. [Chart. lat. ant. XII 526] II 4. SYMM. epist. 1, 77 AMBR. hex. 3, 5, 19 HEGES. 2, 1, 3 p. 132, 11. 19. *al.; cf.* AMBR. fid. 5, 5, 64 reservavit [HEGES. 3, 3, 3]). 12, 2, 9, 7 *petitor* si velit -a ... uti (26, 7, 11 [*ex rescr. Pii*]. RVFIN. hist. 5, 13, 2 COD. Theod. 6, 4, 1. *al.*). COD. Iust. 10, 53, 3 (*imp. Phil. A.*) poetae nulla ... -a iuvantur (*cf.* CYPR. epist. 18, 1 p. 524, 1 adiuvari [SALV. gub. 4, 65]). 4, 52, 1 (*imp. Gord.*) si nulla ... -a ... emptorem ... munit (RVFIN. Clement. 1, 55, 4 COD. Theod. 12, 1, 74, 2. *al.*). SYMM. epist. 5, 54, 3 -am ... inconcussam manere (AMBR. hex. 3, 11, 47). HIST. AVG. Alex. 15, 2 qui ... nituntur -is (COD. Theod. 12, 1, 77). *sim. al.* **b** -am mereri, donare *sim.*: TERT. virg. vel. 9, 3 quid -ae meretur *virgo?* (SYMM. epist. 5, 39. COD. Iust. 3, 24, 3, 2 [*a. 485–486?*]. *al.; cf.* AMBR. fid. 5, 14, 181 emeruit. *v. et l. 75*). PONT. vita Cypr. 1, 1 quia operibus *Cypriani* ... -a debetur (SYMM. epist. 3, 67. AMBR. spir. 1 prol. 11 [*inde* CAES. AREL. serm. 117, 5]). COD. Iust. 7, 39, 2 pr. (*a. 365*) possidentibus -a defertur (SYMM. epist. 5, 62 AMBR. epist. 6, 1 Ioseph 11, 60. *al.*). AMBR. fid. 5, 13, 166 numquid ... sibi -am ... vindicavit *Christus*? (symb. 5 AMBROSIAST. in Rom. 15, 19, 2. *al.*). in psalm. 118 serm. 10, 18, 1 homini ... -a donata est (HEGES. 4, 6, 4. *al.; cf.* NOVELL. Iust. 9, 4 condonamus). COD. Theod. 12, 1, 5 ut *quis* ... -am obtineat. 16, 2, 14, 4 clericis ... -a succurrat. AVELL. 230, 5 ut -am ... merear adipisci. *sim. al.*

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3 *iuncturae nominales*: **a** *accedunt adi.* (*cf. etiam p. 796, 70*): TERT. bapt. 4, 4 pristina (*cf.* PANEG. 6, 2, 4 vetus [SYMM. rel. 9, 2]. COD. Theod. 14, 1, 4 antiquam). PS. CYPR. rebapt. 6 p. 76, 16 non modicam. FIRM. math. 3, 3, 14 propriam (COD. Theod. 15, 12, 2, 2). SYMM. rel. 42 sollemnis. AMBR. Ioseph 11, 60 maior (SALV. gub. 8, 24 FAVST. REI. spir. 2, 4 p. 143, 17. *al.*). in psalm. 118 serm. 10, 18, 1 specialis (COD. Iust. 12, 20, 4, 2 [*imp. Leone*]). AVG. c. Pelag. 4, 4, 6 singularem. *al.* **b** *ad abl.* -ā *accedit gen. subst., ut fere adhibitum videatur pro praepos. q. s. ob, propter* (*cf.* gratia, merito): *v. e. g. p. 797, 25. 798, 15.* **c** *pendet e praepos.* (*exempla potiora*): TERT. adv. Hermog. 4, 1 semper fuisse et futurum esse ex -a nullius initii et nullius finis (COD. Theod. 2, 18, 3. 11, 30, 18. *ceterum e. g. p. 797, 45. 798, 3sq.*). AMBR. hex. 3, 5, 19 secundum -am qualitatis *terrae* ([*Migne gr. 29, 92*^{B} *ἐκ τῶν προϋπαρχόντων καὶ πρεσβυτέρων*]. symb. 3 COD. Iust. 6, 58, 14, 4. *al.*). RVFIN. Orig. princ. 1, 5, 3 p. 73, 5 ex merito et non per conditionis -am (TRACT. Pelag. 4 p. 70). AVELL. 115, 2 pro commissi nobis officii -a. SIDON. epist. 1, 3, 3 si extra -am consiliarii in concilium veneris. *al.*

deriv. (*a* praerogativa): praerogativarius.

praerogātor, -ōris *m.* *a* praerogare. *i. qui praerogat, dispensat* (*vi praeverbii evanida; cf.* prorogator, *quacum voce facile confundi potuit.* GLOSS. -r: dispensator. *is, cui praerogatur, indicatur per dat.* PS. HIL., *per gen.* CAES. AREL.): PS. HIL. libell. 10 p. 83, 7 inferioribus et non habentibus -r non vereatur, ne ipse deficiat (si inferioribus ... erogarit *var. l.*). AVG. in psalm. 147, 13 -r esto, non invasor. serm. 260 D, 2 coll. Morin p. 500, 20 pecunia dominica est: -es sumus, non largitores. 279, 3 coll. Morin p. 592, 3 non potuimus nisi erogare pecuniam dominicam; exactor ille erit; ... impleamus ergo officium -is, non usurpemus locum exactoris. PS. AVG. serm. 310, 2 (*deus ad hominem*) -em te constitui in bonis meis (*ibid.* 3). CAES. AREL. serm. 182, 2 -r pauperum.

***praerogo,** -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* rogare. *scribitur* pre- CIL VIII 23946 (*saec. IV ante med.*) *et hic illic in codd. recentioribus.* NOT. Tir. 31, 24^{a} -at. 25^{a} -ans. *inter verba activa coniug. primae affert* CHAR. gramm. p. 474, 9 *legitur multo posterius quam deriv.* praerogativus, praerogatio, *sc. inde a saec. IV (vix iam apud* VAL. MAX., SVET., VLP., IVST., *v. l. 44. 41. 37. 42); frequentatur ab* AVG., *deest in versibus excepto* DRAC. laud. dei 2, 750. [*confunditur in codd. maxime cum* prorogare AVG. in Rom. 52(60), 14 *et saepe* (*falsa var. l. e. g.* VLP. dig. 19, 2, 19, 6, *unde olim editum est etiam* 40, 1, 4, 5 *al.; falso trad.* ZENO 1, 4, 5; *obscurum* FVLG. aet. mund. p. 136, 17 [*v. vol. VII 1, 1982, 79*], *ubi exspectes notionem ulciscendi sim., cf. l. 19* transgressionis ... ultio) *et* erogare, *e. g.* PS. HIL. libell. 9 p. 81, 7 (*cf. l. 46*); *falsa var. l. pro* perrogare SVET. Aug. 35, 4 *et* IVST. 31, 5, 1 omnibus ... perrogatis (prae- *var. l.*) postremum *Hannibalem interrogavit. loco lacunoso* EDICT. imp. Valent. frg. Vat. 37; *vix recte trad.* VAL. MAX. 4, 8, 1 pretium ..., si ad calculum revocetur, parvum ..., si animo ⌞-antis⌟, omni pecunia maius (⌞ ⌟ *trad.; conic.* penses [*vel* ponderetur *sim.*] erogantis). *dub. num cognomen lateat, siquidem recte editum est,* SVBSCR. Fronto p. 52, 14 cod. V haec ibidem collata prerogatus legi emendavi (*aliter alii*).]

*?***I** *vigente quodammodo notione originaria antea rogandi (quam vix agnoscas apud* IVST. *l. 42) significatur fere i. q. per praeiudicium postulare*: SCHOL. Cic. Bob. p. 124, 21 (*ad Mil. 103* quid me reducem voluistis, *si nunc damnatis eum, per quem restitutus sum*?) exilium ⌞quoddam sibi -tum⌟ videri vult *Cicero*, cum relegatio Milonis immineat (⌞ ⌟ *fortasse* quodammodo [*ita iam Orelli*] sibi prorogatum *legendum; an ad IIA2?*). *huc fortasse revoces* GLOSS. *p. 635, 22sq. allatas nec non* GLOSS. II 418, 37 *προκριματίζω*: -o (*quae praecedunt v. supra p. 590, 51*).

II *notione rogandi sec. voces cognatas mutata*: **A** *intercedit verbum q. e.* erogare, *ut significetur fere i. q. antea distribuere, ultro praebere sim.* (*sc. vi praeverbii temporali, sed haud ubique prorsus conspicua; cf.* GLOSS. -ans: ante inpendens. -tam: donatam. *saepius opp.* reddere, *pro syn. sunt* dare, donare, impendere, largiri *sim.; pro obi. sunt res passim, animantes p. 800, 23. 69, cf. etiam p. 800, 3, absolute vel obi. suppl. p. 800, 36. 43. al.; cui quid praebeatur, indicatur passim per dat., per praepos.* in *c. acc. p. 800, 1. 801, 4. 18* [*cf.* in *c. abl. p. 800, 9sq. 38. al.*], ad *p. 800, 46. 51*): **1** *-antur bona, commoda vel res indifferentes*: **a** *usu communi*: **α** *pecunia, pretium sim.*: COD. Theod. 6, 4, 6 (*a. 340*) pro eo *magistratu absente ...* erogationem debitam fiscus expendat post ad⟨ven⟩tum cuncta, quae -ta fuerint, soluturo. CIL VIII 23946 (*saec. IV ante med.*) partem *impensarum* re[m] publica[m] -ante, partem vero o⟨...⟩. DON. Ter. Andr. 39, 3 ('pretium persolvi tibi') modeste pretium redditum dixit, non beneficiis -tum (*in imag.; vix addas l. 44*). RVFIN. Orig. in Rom. 9, 3 p. 1218^{A} qui ... -at pecuniam suam ... et recepturum se desperet (PRIMAS. in apoc. 2, 7, 224). *loco dubio*: COD. Theod. 12, 1, 29 quascumque ... expensas civitas -vit (*cod. V saec. VI*; pro- *trad. loco gemino Cod. Iust. 10, 32, 20*). **β** *alia*: CIL VIII 1296, 15 (*a. 379–383*) pro meritis ac beneficiis in cives remq(ue) p(ublicam) -tis. CLAVD. DON. Aen. 4, 30 p. 360, 3 illud *obsequium* non homini, sed cineri -are. 10, 150 p. 312, 7 ut contra Turnum ... auxilia -ret *Tarchon* (10, 200 p. 319, 12 quod Romano ductori etiam Mantua auxilium -vit [pro- *edd. vet.*]). FVLG. Virg. cont. p. 83, 8 *hanc materiam* tetigi vitans illa, quae plus periculi possent -are quam laudis. CONC. Carth. a. 411 capp. 2, 56 prosequutio catholicorum, ubi permittunt iudici petentibus Donatistis indutias -are (*in ipso textu*: concedat. *cf.* capp. 2, 58 dilationem. EDICT. reg. Hunir. Vict. Vit. 3, 4 spatia temporis ... contentioni). COMPVT. Carth. 1, 4 assem (essem *cod.*) in ... lunari curso superflue ... -are (*item in computatione*: 2, 9 in ipso annali curriculo ... lunae crementum asses *tot* -are). CAEL. AVR. acut. 1, 11, 87 *ut cor* ad semet ex residuo corpore -tum spiritum trahat (*cf.* DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31, 6 [*inter tres dispensatorias vitae potentias*] vis ... tertia ... omnibus *membris* -ans per sese mobilem ... virtutem, quae *eqs.* [*gr. ἐπιπέμπουσα*]). 2, 25, 141 adiutoriis ... incassum -tis, *sc. aegro.* *loco dubio*: PS. SEN. epist. Paul. 9 veniam -bis (in- [*tuentur edd. rec. et vol. VII 2, 438, 84*], e-, rogabis *var. ll., sed 'erogantur' fere res corporeae, 'inrogantur' incommoda*).

b *usu potius christiano*: **α** *-ant homines* (*res personata l. 21*): ① *quolibet modo*: ZENO 1, 24, 2 *in caelesti prandio* Iacob ... exhibet pecora, Joseph ... -at cunctis annonam. 2, 6, 9 *in templo spiritali* pax colligit, caritas ligat, ... sapientia domus domina -at munera. AVG. lib. arb. 3, 154 quid ... ei *deo* -as, ut tamquam debitum poscas? serm. 313D, 4 coll. Morin p. 535, 5 qui *iudex* nobis talem martyrem -bat. PS. AVG. serm. 316, 3 *martyres persecutoribus* ipsis -bant divina beneficia (*sc. pro eis orando sim.*). EPIST. pontif. 305 Migne 20, 542^{B} ut ... praestetur seni *Acacio* ... communionis atque litterarum a nobis gratia ⌞-ta⌟ (*i. olim concessa, nisi coll. p. 797, 26. 72 legeris* [gratia] praerogat⟨iv⟩a; *sed* prorogata *Mansi III p. 1054*^{C}). 632 Schwartz p. 20, 16 eis ... oboedire, qui -andis (pro- *cod. unus corr.*) venerabilibus sunt attributi mysteriis. SEDVL. op. pasch. 5, 37 baptismatis unicam trinitatem cunctis gentibus -are (pro- *codd. aliquot*). FVLG. RVSP. rem. pecc. 1, 17, 2 *debet* Christianus omni homini benevolentiae adiutorium ... -are ..., ut ... malum bonitate praeveniat (*opp.* reddere). GREG. M. in Ezech. 1, 5, 7 exempla virtutum (1, 8, 3 iustitiae). *al.* ② *elemosina facienda*: PS. HIL. libell. 9 p. 81, 7 si bene -entur (erogentur *var. l.*) *temporalia bona*, aeterna promissa *sunt. ibid.* l. 17 *patrimonium*, unde deo iubente -atur (e- *var. l.*). ZENO 2, 11, 6 -ta omni facultate pauperibus. PS. AMBR. serm. Sess. 1, 5 mundanae possessionis oneribus abiectis vel potius in fratrum inopia -tis. TRACT. Pelag. 2 p. 26 qui ex his, quae habet, indigentibus largius -at. AVG. in psalm. 32, enarr. 2, serm. 1, 11 (*cf. Iac. 2, 13*) in eum erit misericordia *divina*, qui -vit misericordiam (147, 13. FVLG. RVSP. serm. 8, 8 F. [*syn.* impendere]. CAES. AREL. serm. 182, 2 in hoc *paupere. al.*). serm. 205, 2 quod vobis demitis ieiunando, eleemosynis addite -ando. PS. AVG. serm. 310, 3 ideo non das, ne dando finias, ne -ando deficias. *al.* ③ *dicendo, scribendo*: AVG. anim. 2, 17, 23 quomodolibet accipias, quod tibi -andum putavi (*antea*: haec ... praevia caritate monuisse). AVELL. 81, 2 formam fidei ... ad sanctas ecclesias -are. ALC. AVIT. epist. 40 cum magistris etiam procul positis ultro deceat -are (pro- *var. l.*) doctrinam. VEREC. in cant. 2, 15 l. 11 (*ad cant. 32, 14*) *animae sanctae audientibus* cibum -ant lactis (*postea*: subministrant. *in simili imagine*: PRIMAS. in apoc. 11, 19 l. 280 spiritale pabulum ... intellectualiter -andum). REG. eccl. Carth. l. 1199 ut litterae ad eumdem senem Sanctippum -entur (porrigantur *cod. unus*), quo noverit *eqs.* GREG. M. moral. 6, 55 cum sancta praedicatio -atur (33, 33). 11, 1 dum ex veritate aliquid -ant *haeretici. al.*

β *-at deus, Christus sim.* (*daemones* MANICH., *gratia* CASSIOD.; *-antur fere indebita immerentibus praeter l. 57. 69*): ① *varia*: MANICH. Aug. nat. bon. 46 (*princeps tenebrarum ad socios*) mihi vos ... aequum est id, quod in vestris viribus habetis, luminis -are, *sc. ad hominem creandum.* AVG. civ. 13, 7 p. 564, 24 mors ... pretiosa sanctorum, quibus ... est praemissa et -ta (praerogativa *var. l.*) mors Christi (serm. 231, 5 m. suam -vit nobis [*postea*: 'tenete pignus mortem meam']. *cf.* lib. arb. 3, 264 -to nobis Christi sanguine). in Rom. 52(60), 14 est ... gratia, ut vocatio peccatori -etur (pro- *var. l.*). serm. 110, 3 coll. Morin p. 642, 11 divina beneficia (FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 26, 1 quibus ipse vult). 192, 1 hoc (*sc. promissio vitae aeternae*) ut crederetur, res incredibilior -ta est: ... homo factus est, qui deus erat. 229C, 4 coll. Morin p. 525, 21 indebita. PS. AVG. hypomn. 6, 8 l. 373 gratiam praedestinationis indebitam (serm. ed. Mai 93, 3 g. misericordiae paenitentibus). QVODV. prom. 2, 30, 65 *spiritus sanctus die pentecostes* multipliciter -tus ab ipsa individua trinitate. LEO M. serm. 83, 1 *Christus Petrum* huic civitati dignatus est -are. DRAC. laud. dei 2, 750 mercedem iustis, iniustis munera nobis -at (pro- *cod. unus*). FVLG. aet. mund. p. 142, 17 in illo *Iob* ... bonitatis auctor coronam quia oportuit retribuit, non quia voluit -vit. p. 174, 23 *cibos* gratialiter. CASSIOD. in psalm. 144, 9 ipsum ... coronat, quod in nobis ... gratia -ante largitur; illud damnat, quod diabolo machinante construitur. GREG. M. moral. 17, 8 ut ... ipsa -tae (pro- *ed. Migne*) pietatis tempora quasi damnationis argumenta timeamus

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(Ps. Orig. hom. Casin. p. 862, *ubi syn.* largiens). *al.* Ⅱ miseri-cordiam: Avg. divers. quaest. 59, 3 p. 47 magna est eius *dei* severitas post iudicium, cuius ante iudicium ineffabilis m. -ta est. epist. 217, 24 persequentibus. in psalm. 83, 16 in eum *Paulum* (*syn.* erogavit). 147, 13 reddere m. -anti. serm. 32, 12 ut primo -ret m. donando peccata et sic postea redderet severitatem puniendo peccata. *al.* Fvlg. Rvsp. ad Monim. 1, 7, 1 gratuitam (*opp.* rependat). 1, 26, 7 (*opp.* mercedem ... redderet). Cassiod. in psalm. 35, 11 'praetende *m. tuam*' dixit, id est -a, praesemina, longe lateque diffunde. *al.*

2 *-antur incommoda, iniuriae sim.* (*fortasse huc p. 799, 53*): Optat. 3, 4 p. 84, 9 ipsi magistri fuerunt iniuriae suae, et quid pati possent, ipsi -tis (-ti *B*, praecogitatis *G*) iniuriis docuerunt. Ps. Ambr. paenit. 7 p. 980^{D} in quo *Cain* totidem -ta sunt tormenta, quot crimina. serm. Sess. 3, 7 si *mundus, quem odisti,* tibi nitatur adpendere, quae te sibi probaverit -asse. Ps. Hier. epist. 5, 8 p. 71^{C} quod ex amore domini nostris utilitatibus -atur, sine murmure sufferamus (*seq.* impenditur ... a domino disciplina). Fvlg. aet. mund. p. 175, 12 iurgium auditoribus. Virg. cont. p. 83, 8 *periculum* (*v. p. 800, 5*). Ps. Tit. epist. l. 398 diversas ⟨in⟩ scelestes ... -ari (-are *trad.*) sententias. Conc. Matisc. a. 585 p. 245 l. 255 nullis exertis actionibus aut convintionibus (*i.* -vict-) -tis miseros *de possessione depellere.* Evtr. Val. epist. 2 l. 18 naturae ... humanae ... irae ... -are stimulum.

B *intercedit subst. q. e.* praerogativa: **1** *intrans. fere i. q.* (*per praerogativam*) *praevalere, praestare*: Epist. pontif. 995 Gassó-Batlle 36, 2 *consecrationem presbyteri* subito fieri nos -ante (-ta *pars codd.*) observantia non adquievimus. 996 Gassó-Batlle 37, 1 licet scismatis reo nonnulla ... debuisset censura monstrari, misericordiam tamen volumus -are iudicio ... caritati ... universa subdentes (*nisi trans.; editores conferunt Bened. reg. 64, 10* superexaltet misericordia iudicio). **2** *trans. fere i. q. praeferre, praeponere* (*fere per praerogativam quandam; obi. suppl. l. 31; hucine l. 26?*): Evseb. Emes. serm. 18, 30 *Ioseph* bonus ... mente ..., quantum testatur pater, qui -vit his, qui ante fuerant nati (*cf. gen. 37, 3* diligebat Ioseph super omnes filios suos). 18, 32 (*spectat ad gen. 37, 7sq.*) iunior volebat *Ioseph* omnibus -ari.

*deriv.: ?*praerogantia, praerogatio, praerogativus, praerogator.

van Leijenhorst.

praerōro, -āre. *a* prae *et* rorare. *i. q. ante rorare, sc. rorando obducere sim.* (*si recte intelleximus locum obscurum*): Cypr. Gall. gen. 334 (*ad gen. 9, 13sq.*) *deus iubet esse* curvandum in nubibus arcum, candida cum sudo -ant sidera nimbo (*sc. cum nubes rorantes obducunt sidera nimbo sereno nec diluvium minante? ad rem cf. Mar. Victor. aleth. 3, 55sq.* qui *arcus* luce calorans exsiccet pluvias).

praeruīna, -ae *f.* *sec. t. t. med. gr. πρόπτωσις per confusionem praeverbiorum pro* proruina (*cf. e. g.* praefluvium). *i. q. actus vel effectus procidendi, πρόπτωσις*: Oribas. syn. 9, 55, 1 Aa p. 387 (*tit.* ad promtosin matricis) si matrix -am (pre- *cod.*) sustenit, repraemi oportit; cum foras preruinaverit, primo per clystere evacuas intestina (*gr. semel tantum τὴν προπεσοῦσαν ὑστέραν, La* proruinam). *dubium*: Oribas. eup. 4, 114 La p. 621 ad matricis pervenam (*sc.* p⟨r⟩eru-; *an corrigas* proruinam, *quod La et alibi exhibet? gr. 4, 112, 6 προπτώσεις*).

deriv.: praeruino.

praeruīno, -āvī, -āre. *a* praeruina. *i. q. praeruinam pati, procidere*: Oribas. (*v. sub* praeruina). *Bk.*

***praerumpo,** -rūpī, -ruptum, -ere. *a* prae *et* rumpere. *de formis: fut.* -ebis Chiron 584, *stirps perf.* -rump- Chiron 92; *p. p. p. compar.* -tior Colvm. 3, 13, 8 Heges. 1, 2 p. 8, 16 Ambr. Abr. 2, 8, 51 p. 604, 20, *superl.* -tissimus Hirt. Gall. 8, 33, 1 Evseb. Gallic. hom. 4, 5 l. 123. *legitur maxime p. p. p. inde a* Cic., Catvllo, Caes.; *ceterae formae perraro, v. infra sub II.* [*confunditur in codd. maxime cum* prorumpere, *sc.* Cic. S. Rosc. 68 Caes. Gall. 3, 14, 6. *al.* (*falsa var. l.* Verg. Aen. 1, 246 [*v.* Serv. *ad l. et cf.* Sen. nat. 3, 1, 1]. *falso trad.* Amm. 31, 8, 10), *ceterum cum* praeripere (*v. p. 803, 33; falso trad.* Amm. 17, 5, 12), *falsa var. l. pro* abripere Lvcan. 6, 610, *pro* prorutus Sen. nat. 6, 1, 2. *loco lacunoso* Fest. p. 206.]

I *p. p. p.* praeruptus, -a, -um *fere i. q.* (*ante*) *abruptus* (*plerumque pro adi. vel subst.; vis verbalis sublucet maxime sub A2*): **A** *notione rumpendi magis minusve manifesta*: **1** *usu sollemni respiciuntur loci, qui quasi anteriore parte abrupta praecipiti inclinatione aut in superiora aut ad inferiora extenduntur, sc. i. q. arduus, praeceps* (*iuxta ponitur* excelsus *p. 802, 1. 33, distinguitur p. 802, 65, opp.* celsus *p. 802, 73*): **a** *proprie*: **α** *adi.* (Gloss. *ἀπόκρημνος.* praeceps. divisus): Ⅰ *de montibus, vallibus sim. eorumve qualitatibus*: Cic. Verr. II 5, 145 *piratae* aliqua promunturia aut -a saxa *tenuerunt* (Caes. civ. 1, 68, 2 iter impediebant. Hirt. Gall. 8, 33, 1 Verg. georg. 2, 156 Ov. rem. 179. *al.*). rep. 2, 11 arduis -isque montibus (*al., v. vol. VIII 1433, 5sqq.*). Catvll. 64, 297 e verticibus -is (Amm. 31, 2, 14). Caes. Gall. 6, 7, 5 flumen ripis ... -is (Cvrt. 8, 10, 23). 7, 86, 4 loca -a ([*opp.* campestribus locis]. civ. 1, 45, 4 [*nisi* -us *delendum*]. Liv. 24, 37, 2 excelso l. ac -o. *al.*). civ. 2, 24, 3 iugum derectum, eminens in mare, utraque ex parte -um atque asperum (Sen. Phoen. 12). Hirt. Gall. 8, 40, 4 difficilis et -us ... descensus. *al.* Bell. Afr. 50, 1 convallis ... altitudine -a (Sen. nat. 6, 1, 6 -ae a. castella). Bell. Alex. 74, 3 descendere -a valle (74, 4 in -am [in proelium *sim. var. ll.*] descenderat v. [*opp.* arduum collem]. Plin. nat. 2, 174 Clavd. 28, 501. *cf.* Vitae patr. Iurens. 9 -a convallia). Ov. epist. 2, 132. met. 1, 719 -am ... rupem (Cvrt. 5, 3, 17 [*iuxta* abscisas]. *al.* Svet. Tib. 40 Ivst. 41, 5, 3. *al.*). Sen. Ag. 562 (*de promunturio*) arx ... -a. nat. 4, 2, 3 insula est aspera et undique -a. Cvrt. 3, 4, 12 dorsum montis imminebat viae non angustae modo sed plerumque -ae crebris oberrantibus rivis ([*vix ad 2a*]. Frontin. strat. 2, 2, 6 cavas et -as). 8, 11, 7 voragines eluviesque -ae. *al.* Colvm. 2, 16, 4 collis -ae *positionis* (4, 22, 8 praeceps et -a p. *vineae. cf.* Pallad. 1, 5, 5 situs ... neque planus ... neque -us). 3, 13, 8 campestris locus ..., acclivis regio ..., -io⟨r⟩ ... collis (3, 14, 1. *al.*). Lvcan. 4, 264 fossa (Tac. hist. 2, 41, 3). *al.* Ⅱ *de rebus in locis arduis collocatis*: Hirt. Gall. 8, 40, 2 ⌞-um undique oppidum⌟ Vxellodunum (⌞ ⌟ *del. Meusel*). Hor. sat. 2, 6, 91 -i nemoris ... dorso. Ov. met. 1, 568 nemus Haemoniae (*sc. Tempe*), -a quod undique claudit silva. Ⅲ *de undis, fluctibus montium more elatis vel abruptis*: Verg. Aen. 1, 105 insequitur cumulo -us aquae mons (*inde* Ambr. hex. 3, 2, 10 Heges. 5, 46 p. 397, 5; *cf. etiam* Zeno 1, 34, 5. *explicat* Serv.: in altum levatus). Amm. 16, 12, 57 clipeis *trans Rhenum* vectos -as undarum occursantium moles ... declinantes. 30, 1, 9 fluctus. Hier. in Zach. 14, 3 l. 123 in -a maris voragine. Clavd. 15, 142 veniant -a Pachyno aequora (prorupta *Heinsius. an ad B2?*). Evcher. laud. her. 9 inter -os gurgites iter carpens *Israel in mari rubro* (*in miraculo simili per comparationem*: Gild. Brit. 11 chron. III p. 32, 6 suspensis utrimque modo -orum fluvialibus montium gurgitibus).

β *neutr. pro subst.*: Ⅰ *plur.* (*cf.* Gloss. -a: *ἀπόκρημνα, ἀπερρωγότα*): Liv. 21, 32, 9 inter confragosa omnia -aque. 22, 6, 5 per omnia arta -aque. 27, 18, 9 per praecipitia et -a. 38, 20, 8 periculosa et -a (Ambr. Nab. 15, 65). Sen. Phoen. 63 (*opp.* plana). dial. 4, 2, 1 sequitur ... vertigo -a cernentis. Ps. Sen. mon. 150 per excelsa et -a *repere.* Cvrt. 7, 11, 15. Plin. nat. 8, 113. 8, 156. 33, 76. Vet. Lat. psalm. 113, 8 (cod. 136) *deus vertit* petram in stagnos, aquas, -a[s] in fontes aquarum (*syntaxin sec. alias versiones restituimus; gr. ἀκρότομον, Vulg.* rupem). Ivst. 41, 1, 11 -a collium montiumque ardua (*item cum gen.*: Amm. 14, 2, 3 Scironis -a letalia. Heges. 2, 15 p. 176, 22 per -a saxorum [*gr. 2, 547 εἰς τὴν φάραγγα*]. Hier. epist. 22, 7, 4 rupium. *sim. al.*). Hil. in psalm. 120, 4 montes ... -is invios. Hier. sit. et nom. p. 86, 7 vallis in -a demersae. *al.* Ⅱ *sing.* (*sive de ipso loco sive de qualitate, qua praeceps est; cf.* Gloss. -um: *προραγέν.* altum. excissae rupes): Sil. 1, 489 *Murrus* cernens ... -um ... loci fidum sibi (*item cum gen.*: Heges. 1, 30, 9 p. 55, 14 in -o montium [*gr. 1, 310 πρὸς ἀποκρήμνοις ὄρεσιν*]. 3, 5, 2 p. 193, 22 Tauri montis -o. 3, 14 p. 208, 18 *arcebat* -um naturae. Vvlg. II par. 25, 12, *v. p. 463, 23*). 3, 635 prona minaci -o turbant *Hannibalem ex Alpibus descendentem.* 13, 336 in -um ... prona ... cautes (*postea*: praecisa per avia). Hier. sit. et nom. p. 87, 5 *mons quidam* propter vehemens -um vocatur excisus. p. 89, 25 Aialon vallis atque -um (*cf.* p. 128, 8 Gai vallis sive -um). Vvlg. Zach. 14, 4 scindetur mons ... -o grandi valde. Sidon. epist. 1, 5, 2 *transgreditur Alpes* inter utrimque terrentis latera -i. *al.*

b *in imagine, sc. de variis rebus difficilibus aut periculosis*: **α** *adi.*: Vell. 2, 2, 3 *Ti. Gracchus* in -um atque anceps periculum adduxit rem publicam (Heges. 1, 24, 2 p. 38, 6 *Mithridates* -o sese p. *dedit* [*gr. 1, 191 κινδυνεύοντα*]. 2, 9, 1 p. 156, 25 in -um quisquam se immergit p. [*gr. 2, 396 εἰς πρόδηλον ἀπώλειαν*]). Vlp. dig. 28, 3, 6, 9 seditio -a factioque cruenta ... moram *poenae non admittunt* (*nisi ad B. cf.* Heges. 2, 10, 2 p. 158, 18 *consilium Eleazari* -ae causa discessionis). Hil. trin. 7, 3 omne sermonis mei iter aut angustiis -um est aut foveis incisum est *eqs.* (*postea*: arduum ac difficile). Ambr. in psalm. 118 serm. 5, 13, 2 aspera atque arida et -a mansio. Amm. 22, 4, 5 gurgites ... -i conviviorum. Victorin. Christ. 18 -ae carcere mortis eripiam mortale genus. Evseb. Gallic. hom. 4, 5 l. 123 viae superborum ... plenae -issimis praecipitiis. **β** *neutr. pro subst.* (*sing. vel plur.*): Manil. 5, 651 *Engonasin* in -a dabit studium (*sc. faciet funambulos sim.*). Sen. contr. 10 praef. 15 metuenda et -a audere (Heges. 1, 13, 2 p. 20, 1). Sen. dial. 9, 10, 5 *ne* invideamus altius stantibus: quae excelsa videbantur, -a sunt (*sim.* epist. 94, 73). epist. 84, 12 non in -o tantum istic, *sc. apud divites,* stabis, sed in lubrico. Ambr. Abr. 2, 6, 27 p. 584, 1 *sensus* impetu suo ferri et in -um ac periculum ruere (*cf.* Hier. hom. Orig. in Luc. 25 p. 151, 15 *ut* in -a non corruat *caritas*). 2, 8, 51 p. 604, 20 sensus ... nostri caprarum modo ... pascuntur -ioribus. Heges. 3, 9, 2 p. 201, 20 promptiorem bello militem reddit ... -um (-a *var. l.*) periculorum. Hier. epist. 147, 1, 2 superbiae -a conscendens. Ivlian. in Iob 31, 7 in impudicitiae -a cecidisse. Conc.^{S} IV 2 p. 67, 21 malos ... ad nequitiae -a deiciens (*opp.* virtutis celsa). Evseb. Gallic. hom. 40, 3 l. 93 tantae foveae et tanta -a ... interiacent inter nos et finem nostrum. *al.*

[Hickson]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

c *in explicatione allegorica*: GREG. M. moral. 31, 99 (*ad* Iob 39, 28 in -is silicibus) -i enim sunt *angelorum chori*, quia pars eorum cecidit, pars remansit (*opp.* integri). *ibid.* per numeri quantitatem -i. in I reg. 5, 104 (*ad* I reg. 14, 4 scopuli ... -i) *quidam iniqui* dicuntur scopuli, quia ... -um retinent usum pravitatis; dum enim nulla morum ... integritate solidantur, in modum scopuli hinc et inde -i sunt.

2 *peculiaria quaedam* (*sublucente magis minusve vi verbali*):
a *i. q. interruptus, sc. de viis vel venis*: VLP. dig. 43, 19, 1, 6 via publica -a erat (*antea*: interrupta). CIL VIII 21920, 22 (*a. 237*) iter longa incuria -um restituerunt. CHIRON 103 venae -ae (*nisi ad b; cf. 101* vena praecisa).
b *i. q. antea ruptus, sc. vi praeverbii temporali*: CAEL. AVR. gyn. 1, 91 *v. sub* praeruptio. **c** *i. q. (per)ruptus, sc. vi praeverbii evanescente* (*cf. IIB*): CHIRON 65 -is ... fibulis (*antea*: fibulas non rumpes nisi ... cicatrix esse coeperit). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 5, 543 p. 764 muro -o (*gr. 4, 543 ῥήξας τὸ τεῖχος, Heges. 4, 23, 3* muros subverteret).

B *notione rumpendi minus perspicua de eis, quae repente, cito vel effrenate, vehementer agunt, fiunt moventurque* (*sec.* abruptus [*v. vol. I 142, 36–72*] *vel* praeceps. *cf.* GLOSS. -us: vehemens): **1** *de hominibus eorumque qualitatibus vel actionibus* (*in malam partem praeter l. 30; fortasse huc pertinet iam* CIC. S. Rosc. 68 -a audacia *parricidae* [pro- *codd. plerique et edd. recentiores*]): SEN. dial. 3, 1, 4 (*inter signa irae*) parum explanatis vocibus sermo -us. STAT. Theb. 2, 72 -i cum te, tener Euhie, partus transmisere patri (*de partu praematuro*; *sed* praerepti *coni. Heinsius fort. recte*). TAC. ann. 5, 3, 1 ex eo -a iam et urgens dominatio *Tiberii*. 16, 7, 2 Silanum ... animo -um (promptum *L*). AMBR. in psalm. 38, 7, 2 *non* tam -us foret *Semei maledicens regi David* (*II reg. 16, 7*) ..., sed amentem diabolus fecerat. HEGES. 1, 2 p. 8, 16 *Aristobulo* mens -ior. 1, 36, 2 p. 73, 7 -o furore excitus *Herodes*. 1, 37, 5 p. 76, 17 -ae mortis exitio. 2, 10, 1 p. 158, 15 -ae vir audaciae (*gr. 2, 409 θρασύτατος*). OROS. hist. 7, 7, 7 avaritiae ... tam -ae exstitit *Nero*, ut *eqs.* VITA Hil. Arel. 23 l. 8 (*versus Edesii*) quam -a viget miseratio, quam cita donis gratia (prompta *var. l.*; *antea*: largitione promptissimus). ISID. carm. 3, 4 (*loq. Origenes*) celsus eram meritis ...; -us subito lingua nocente rui (prereptus *var. l.*). **2** *de rebus naturalibus*: AMM. 22, 8, 40 *Borysthenes fluvius* mari -is undarum verticibus intimatur. CLAVD. 17, 78 *Anaxagoras* accendit ... diem -i turbine saxi (*i. solis; cf. e. g. Diog. Laert. 2, 3, 12 σφοδρᾷ ... περιδινήσει*). 22, 462 nec prodigus urnae semina -o dissolvat Aquarius imbre (praecipiti *unus e codd.*). AVIAN. fab. 16, 17 (*ad quercum*) in tua -us offendit robora nimbus (-ens *unus e codd.*).

II *ceterae formae*: **A** *vi praeverbii locali originaria aliquatenus servata i. q. rumpere ita, ut pars anterior, extrema auferatur*:
1 *transitive* (*cf.* praecidere *p. 431, 30sqq.*): CAES. Gall. 3, 14, 6 cum funes *antemnarum ... falcibus* comprehensi ... erant, navigio remis incitato -bantur; quibus abscisis *eqs.* (prorumpebantur ... praecisis *β*). Ov. met. 14, 547 *Cybele* -upit Phrygiae retinacula classis. COLVM. 3, 18, 2 *malleolus sursum versus insitus* antequam extrahatur, -itur (*postea*: praefracta *materies*).
2 *intransitive*: CHIRON 66 *ut palpebro uncino deiuncto* -at et praependat ipsum palpebrum.

B *vi praeverbii deflexa vel evanida fere i. q. perrumpere, rumpere* (*cf. IA2c*): CHIRON 33 (*v. sub* praeruptio) cutem (63 urito, ita ut c. et causam ulterius -as [*inde Veg. mulom. 2, 14, 4* perrumpatur]. 584 sagitta -ebis c.). 92 *fistula inter maxillas facta* -mperit ulterius os. 107 cauterio ... duobus punctis ... tubercula fleminis -ere (*inde* VEG. mulom. 2, 48, 6 *tubercula* debere -i). 647 ures, donec membranum -as. 665 fissura ... -it ungulam novam. *in imag.*: CAEL. AVR. acut. 2, 21, 128 purgativa ... medicamina ... -unt corpus (*vis temporalis fort. accedit*).

deriv.: praeruptio, 2. praeruptus. *Hickson.*

praerūpium, -ī *n. et* praerūpēs, -is *f.* *a* prae *et* rupes. *ad f.* -es *l. 63 cf.* praesaepes *iuxta* praesaepium.

i. quod ante rupem est, sc. de loco praerupto: **1** *forma* praerupcodicibus tradita: TERT. adv. Marc. 4, 38 p. 549, 14 (*ironice*) o deum optimum! ... sciens praeceps ituros homines ipse illos in -um (-ruptum *Rhenanus*) imposuit. VET. LAT. Iudith 12, 7 (cod. 109) exiens ... in -e babtizabatur ad fontes aque (*gr. φάραγγα, cod. 7 al. et Vulg.* in vallem).

2 *loci dubii, sc. intercedente quadam confusione verborum*: **a** *traditur* praeripium (*sed alia notione ac supra p. 790, 25 illustravimus*): VET. LAT. Is. 10, 18 (Tycon. reg. 4 p. 48, 16) ardebunt montes et ⌊per -a (precipitia *var. l.*) fugient *homines*⌋, quasi qui fugit a flamma ardenti (⌊ ⌋ *male respondent textui gr. multo ampliori, nisi* -a *pro οἱ βουνοί poni putes*). Marc. 5, 13 (cod. 2) per -um caeciderunt in mare quasi duo milia *porcorum* (*gr. κατὰ τοῦ κρημνοῦ, cod. 4 al.* per praeceps, *Vulg.* praecipitatus est).
b *traduntur formae syllaba* pro- *incipientes* (*de nota praeverbii* prae *a scriba neglecta cogitare possis p. 804, 1. 7, de confusione praeverbiorum* prae *et* pro *locis ceteris, nisi formam* prorupium *defendere malis coll. voce q. e.* promunturium): VET. LAT. I reg. 14, 4 (cod. 91) erat -um petr(a)e hinc et -um petrae illuc (proprium *trad. utroque loco; cf. versionem alteram eiusdem cod.* via erat per pr(a)eductum rupis hinc et proripium petr(a)e illinc [per praeruptum ... et -um *coni. Morano, 1989, in ed.*]. *Vulg.* eminentes petrae ... et ... scopuli ... praerupti; *gr. ἀκρωτήριον, pro qua voce ponunt* promunturium *Vet. Lat. Ezech. 25, 9 [cod. 179] et Hier. interpr. Iob 37, 9*). 14, 5 (*ibid. in utraque versione*) -um unum est ab aquilone ..., et -um aliud est ab austro (*trad.* probrium *et ter* proprium; *Vulg.* scopulus prominens, *gr. in ed. Luciani ut supra*). GLOSS.[L] II Philox. PR 399 proruptia: *ἀπόκρημνα* (prorupta *intellexit Laistner*, prorupia *Goetz*). *Bk.*

[praeruptē *non nisi falsa var. lectio p. 380, 75.***]**

praeruptio, -ōnis *f.* *a* praerumpere. **1** *i. q. actio praerumpendi vel status praeruptus*: CHIRON 33 curatur causa cauteris candentibus, quorum -o cap⟨it⟩ulis facta cutem praerumpat (*Veg. mulom. 1, 28, 3* cum ... ruperis cutem). GREG. M. moral. 31, 99 (*antecedentia v. p. 803, 1*) hanc -em restituere ... venit *Christus* (*ibid. iterum*). ISID. orig. 14, 9, 3 hiatus -o terrae profunda (pro- *var. l.*). **2** *technice in medicina de membrana, qua fetus circumdatur*: CAEL. AVR. gyn. 1, 91 vocatur ... h(a)ec membrana *uteri* 'regio' ... et '-o'; ... '-o', quod pr(a)erupta imminente partu liquorem fundat (*cf. Soran. p. 18, 14* quod prius rumpitur, *gr. p. 42, 2. 7 πρόρρηγμα*).

1. praeruptus, -a, -um *v.* praerumpo.

2. praeruptus, -ūs *m.* *a* praerumpere. *i. q. praeruptio, praeruptum*: OROS. hist. 3, 5, 1 vasto ... -u (-o *var. l.*) hiantia subito inferna patuerunt (*cf. Liv. 7, 6, 1* forum ... specu vasto conlapsum in immensam altitudinem). *Hickson.*

praerutilus, -a, -um. *a* prae *et* rutilus. *i. q. valde rutilus*: CARM. de resurr. 202 *in prato floribus pleno* omnia ⌊-am⌋ miscent non invida lucem (⌊ ⌋ *var. l.* -a *praetulerunt edd. priores; alii cod. exhibent* -rutilant, -sutilant). INSCR. christ. Le Blant 334, 16 (*vers.*) *ob merita sua* -um detinet ipse polum (*epitaphium Attoli cuiusdam saec. VI[1] defuncti, quod servavit Flod. hist. 1, 23, MGH script. XIII p. 442, 39*). *Bk.*

1. ˣpraes, praedis *m.* [*vocem ad eandem radicem ac* vas, vadis *pertinere forma prisca* prae-vid- (*v. l. 41*) *probatur, sed qua ratione formata sit non prorsus liquet vocali* a *brevi obstante, quominus a verbo* vādere *derivetur. Sch.*] *de origine*: VARRO ling. 5, 40 a praestando (*v. p. 577, 62; cf. infra l. 56*). *ceterum derivatur fortasse a* praesens *l. 62, a* praeses *l. 69.* *scribitur* praees LEX Malac. (CIL II 1964) 4, 26, prad- *p. 805, 38, notatur* p *in formula sollemni, quam v. vol. VII 2, 1496, 38sq.* *genus masc. testatur e. g.* PHOC. gramm. V 411, 33. PROB. cath. gramm. IV 18, 23 quidam 'hi -es' numero semper plurali putant, sed errant. *forma antiqua nom. acc. plur.* praevides LEX agr. (CIL I[2] 585) 46. 47. 100 (*nom. sing.* praes *ibid. ter*); *vix tuearis nom. sing.* praedes *l. 62.* *legitur inde a* PLAVTO (*ceterum in versu non nisi apud* AVSON.; *cf. l. 47*) *legibusve sim. antiquis, sed raro post* CIC. (*v. scriptores sub II allatos et quae ad I monuimus*). **[***confunditur in codd. maxime cum* praeda PLAVT. Men. 593 CIC. dom. 48. *al. et cum* praeses *e. g.* VAL. MAX. 6, 2, 4 GAIVS inst. 4, 16 (*falso trad.* TERT. nat. 2, 15, 7; *e coni. vix recta* NEMES. ecl. 3, 6 [*v. Williams, 1986, ad l.*]); *lectionis dubiae* CHART. lat. ant. IV 251, 3 (*saec. III*) pares (praes *edd. priores*).**]**

significatur is, qui fidem praestat se pro alio obligans (*metonymice de ipsa securitate, sc. de -um bonis, fortasse p. 805, 64*): **I** *in iure* (*-es ad ius antiquum pertinentes raro memorantur aetate imperatorum, adhibitis sc. aliis satisdandi rationibus, nec occurrunt in corpore Iustiniani* [VLP. dig. 10, 3, 6, 7 *legitur* pro aedibus, *non ut olim* -bus]; *ad rem v. Wesener, RE Suppl. XIV 455sqq.*): **A** *definitiones, differentiae sim.* (*v. etiam p. 805, 42*): VARRO ling. 6, 74 sponsor et -s et vas neque idem, neque res a quibus hi, sed e re simile; itaque -s qui a magistratu interrogatus, in publicum ut praestet; a quo et cum respondet dicit: '-s'; vas appellatus, qui pro altero vadimonium promittebat (*paulo aliter distinguuntur*: AVSON. 347, 2 p. 165 quis subit in poenam capitali iudicio? vas; quid si lis fuerit nummaria, quis dabitur? -s. DIFF. Suet. p. 294, 3 vas vadis, qui [vades qui vas *trad.*] ipsum se ... pro alio tradit, sponsor qui alium sponsione sua suscipit, ⌊-s -is, [-es *cod.*], qui pro se alium praesens praesenti dicit id est dat [*cf. l. 68*]). PAVL. FEST. p. 223 -s est is, qui populo se obligat, interrogaturque a magistratu, si -s sit; ille respondet: -s. Ps. ASCON. Verr. p. 249, 22 -es dicuntur satisdatores locupletes pro re, de qua apud iudicem lis est. p. 253, 1 praedia sunt res ipsae, -es homines id est fideiussores. EXC. Bob. gramm. I 546, 23 -s, -is *ἔγγυος* (*item* GLOSS.). SYNON. Cic. p. 448, 2 vades. -es. receptores. fideiussores. sponsores ... pollicitatores praesentiae. GLOSS. -s: *ἔγγυος, ἀνάδοχος.* ab eo quod est praesides vel iudices vel fideiussores (*fortasse corrigendum sec.* GLOSS.[L] I Ansil. PR 675 -s: ab eo quod est -es, id est fideiussores). fideiussor, possessio vel qui habet praedia. -s et vas: byrgea (*anglosax.*). *sim. al. in gloss.*

B *exempla usum illustrantia; -es adhibentur*: **1** *in iudicio* (*potiora selecta*): PLAVT. Men. 593 apud aediles pro eius *clientis* factis ... pessumis ... dixi causam *et nisus sum* ..., ut sponsio fieret; quid ille? qui

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(quid? *Camerarius*) -em dedit (praedam *var. l.; ad rem non prorsus perspicuam v. Ehrhardt, Zeitschr. Sav. Stift., Rom. Abt. 55, 1935, 57*). DECRET. tribun. Gell. 6, 19, 5 *cum tribunus plebis Scipioni peculatus reo* multam ... irrogaverit -esque eum ob eam rem dare cogat aut, si non det, in vincula duci iubeat. LEX repetund. (CIL I² 583) 57 ⌞⟨earum rer⟩um⌟ (⟨e⟩um *Bannier, Philologus 83, 1928, 446*), quei ex h(ac) l(ege) condemnatus erit, q(uaestori) -es facito det ...; ⟨sei ita⟩ -es datei non erunt, bona eius facito publice possideantur (*inde restituendum videtur*: LEX Bant. [CIL I² 582] 11 sei condemnatus ⟨erit, ... -es⟩ ad q(uaestorem) urb(anum) det). CIC. Verr. II 1, 115 *quidam* lege ageret in hereditatem, aut, pro -e litis vindiciarum cum satis accepisset, sponsionem faceret et ita de hereditate certaret (*al. v. vol. VII 2, 1499, 30sqq.; addas* INTERPR. Gai 95). Rab. Post. 8 sunt lites aestimatae A. Gabinio *repetundarum reo* nec -es dati nec ex bonis populo ... ⌞pecunia exacta est⌟ (*Mommsen, v. app. crit.*). LIV. 38, 58, 1 Hostilius et Furius damnati -es eodem die quaestoribus urbanis dederunt. GAIVS inst. 4, 13 *summa sacramenti* in publicum cedebat -esque eo nomine praetori daba⟨n⟩tur (*cf.* 4, 16 -es ... praetor ... accipiebat sacramenti causa). *al.*

2 *in quibuslibet negotiis* (*sc. publicis praeter d; cavetur imprimis in locatione et venditione, ceterum pro munere publico recte gerendo l. 24sq., pro damnis aedificando illatis l. 33*): **a** *usu communi* (*exempla selecta*): LEX agr. (CIL I² 585) 47 *ne quis* ⟨ob eam⟩ rem, quod -s factus est, populo obligatus est⟨o⟩ (*sc. si ager populo redditus erit?*). LEX Tarent. (CIL I² 590) 1, 13 IIIIvir, quoi ita -s dabitur *a magistratu pecuniam publicam salvam fore pollicente*, accipito. 1, 16 ab eis quei *magistratum* petent -es ... accipito. CIC. Verr. II 1, 150 opere addicto, -bus acceptis. Phil. 2, 73 (*71* appellatus es de pecunia, quam ... pro sectione debebas) ad te et ad -es tuos milites misit *Caesar* (*cf.* 2, 78 *rediisti*, ne L. Plancus *praef. urbi* -es tuos venderet. Att. 12, 18ª, 1 propter -es suos accucurrisse *Antonium*). fam. 2, 17, 4 Laodiceae me *e provincia cedentem* -es accepturum arbitror omnis pecuniae publicae, ut et mihi et populo cautum sit sine vecturae periculo. LEX Vrson. (CIL I² 594) 75, 18 ne quis in oppido colon(iae) Iul(iae) aedificium ... disturbato, nisi si -es IIvir(um) arbitratu dederit se redaedificaturum. LEX Malac. (CIL II 1964) 4, 26 quae cuiusque eorum *-um cognitorumve* tum ⟨fuerunt⟩ ..., cum -s cognitorve factus est, *ea omnia obligata sunto*. LEX Irnit. 7 C 6 qui eos -es cognitores ea praedia mercati erunt. EPIST. imp. inc. (Année Épigr. 1947 n. 44; *cf.* 1981 n. 390; *imp. Nervae?*) 10 magistratus qui parum idoneos -es (prad- *lapis*) acceperunt, cum cavendum esset rei publicae, ipsi obligati sunt. *al.* **b** *iungitur cum subst.* praedium: *v. supra p. 579, 55sqq.* (*ubi l. 75 lege* 4, 22). **c** *de -e, qui pro se cavet*: LEX par. fac. Puteol. (CIL I² 698) 3, 17 C. Blossius, Q. f(ilius) HS MD *redemit*, idem -s (PAVL. FEST. p. 151 qui *manceps* i. -s dicitur, quia tam debet praestare populo, quod promisit, quam is, qui pro eo -s factus est). LEX Tarent. (CIL I² 590) 1, 9 *magistratus* facito, quei pro se -s stat -es praediaque ad IIIIvir(os) det *eqs.* **d** *de -e, qui privato cuidam datur* (*si usum agnoscas contra testimonia p. 804, 56. 63 neque ad sectionem bonorum proscriptorum referre temptes* CIC.; *ceterum cf.* PLAVT. *sub 1*): CIC. Att. 9, 9, 4 *in hortulis emendis* egi per ⌞-em⌟, ille daret tanti, cum haberet venale (⌞ ⌟predum *trad.*; Precium *Shackleton Bailey, 1968, ad l.*). 12, 52, 1 Montanum Planco debere, quod -s pro Flaminio sit, HS *tot* (*nisi coll. l. 28 ad a trahas*). 13, 3, 1 -s (expers, expresse *var. ll.*) aliquando factus esses, et in his quidem tabulis. AVSON. 305, 21 p. 178 (*ad Thaletis dictum p. 931, 52*) -es vadesque paenitudinis reos *esse* (*nisi ad 1; cf.* AVSON. *sub A*).

C *exempla sec. gramm. digesta*: **1** *iuncturae verbales potiores*: PLAVT. Men. 593 qui -em dedit (DECRET. tribun. Gell. 6, 19, 5 [*ter*]. LEX repetund. [CIL I² 583] 57. par. fac. Puteol. [CIL I² 698] 1, 7. Tarent. [CIL I² 590] 1, 13. CIC. Rab. Post. 8. 37. *al.; addas l. 9. p. 806, 2. 7*). LEX agr. (CIL I² 585) 46 -es ... soluti sunto (100). 47 quod -s factus est (48. 84 CIC. Att. 13, 3, 1 NEP. Att. 6, 3 PAVL. FEST. p. 151. *al.*). LEX Tarent. (CIL I² 590) 1, 16 -es ... accipito (CIC. Verr. II 1, 150 fam. 2, 17, 4 LIV. 5, 55, 3. LEX Malac. [CIL II 1964] 3, 36. *al.*). CIC. Verr. II 1, 142 in bonis -bus praediisque vendundis (*item iuxta* praedia: LEX Malac. [CIL II 1964] 4, 38. *al.* LEX Irnit. 7 B 41. *al.; ceterum*: CIC. Phil. 2, 78. LEX inc. [CIL I² 597ª; *si recte suppletur*]. *cf. supra l. 36. verbis formulae antiquae retentis fortasse potius bona -um quam ipsos -es venire significantur, v. Spitzl, Lex mun. Malac., 1984, 91sq.*). *ibid.* -bus et praediis populo cautum est (*item iuxta* praedia: 1, 143 LIV. 22, 60, 4. *ceterum*: LEX Malac. [CIL II 1964] 3, 35. LEX Irnit. 7 A 18). *al.*

2 *accedunt structurae (imprimis ad totam locutionem verbalem), quibus indicatur*: **a** *pro qua re (pro quo non nisi l. 72sq.) satis detur*: α *praepos.*: DECRET. tribun. Gell. 6, 19, 5 -es ... ob eam rem dare (LEX agr. [CIL I² 585] 48 *si recte suppl.*). LEX agr. (CIL I² 585) 47 pro eo agro (LEX Tarent. [CIL I² 590] 1, 9 pro se. CIC. Att. 12, 52, 1 pro Flaminio. PAVL. FEST. p. 151 pro eo). LEX Malac. (CIL II 1964) 3, 35 si d(e) e(a) r(e) is -bus minus cautum esse videbitur. GAIVS inst. 4, 16 sacramenti causa. β *gen.* (*adde l. 5. p. 806, 18. 21*): CIC. Verr. II 1, 115 litis vindiciarum (*v. sub B1*). fam. 2, 17, 4 pecuniae publicae. NEP. Att. 6, 3 nullius rei. γ *acc. c. inf.* (*adde l. 19. 22*): LEX Tarent. (CIL I² 590) 1, 9 -es ... det ... pecuni⟨a⟩m ... salvam ... esse futur⟨a⟩m (LEX Vrson. [CIL I² 594] 75, 18. Malac. [CIL II 1964] 3, 31. Irnit. 7 A 16). 1, 16 -es ... accipito ... pequniam ... salvam ... ess⟨e futu⟩ra⟨m⟩ (LIV. 5, 55, 3).

b *cui satis detur*: α *dat.*: LEX repetund. (CIL I² 583) 57 q(uaestori) -es ... det (LIV. 38, 58, 1 dederunt). LEX agr. (CIL I² 585) 47 -es ... ⟨populo dato⟩ ([*si recte suppl.*]. CIC. Verr. II 1, 142. 143 LIV. 22, 60, 4. *cf. l. 19*). LEX Tarent. (CIL I² 590) 13 quoi *IIIIviro*. GAIVS inst. 4, 13 praetori. β *praepos.*: LEX Tarent. (CIL I² 590) 1, 9 ad IIII⟨vir(os)⟩ (*adde p. 805, 9*). LEX Malac. (CIL II 1964) 3, 31 -es in commune municipum dato (4, 22 LEX Irnit. 7 A 16. *al.*). 4, 36 aput eos, qui Romae aerario praeessent.

II *per imaginem et comparationem de quibuslibet promittentibus, satisdantibus*: **A** *de rebus* (*cautius additur* tamquam *apud* CIC.): CIC. Att. 6, 1, 8 cum sex libris *de re publica* tamquam -bus me ipsum obstrinxerim, *ne contra praecepta mea agam*. CVRT. 9, 2, 25 vestram virtutem rerum, quas gesturus sum, vadem -emque habeo. **B** *de hominibus*: VAL. MAX. 6, 2, 4 *Pompei*, da ... -es rei publicae te, si postulatus fueris, civile bellum non excitaturum, *tunc te accusabo*. SEN. dial. 10, 3, 5 quem tandem longioris vitae -em accipis? quis ista sicut disponis ire patietur? CVRT. 5, 4, 13 *Alexander* '-em', inquit 'me accipe neminem ... recusaturum ire, qua duces'. FRONTO p. 50, 3 me vade, me -e, me sponsore celeriter te in cacumine eloquentiae sistam.

deriv.: praedium. *compos.*: compraes.

[2. praes, *adv. notionis q. e. praesto vix recte Scaliger defendit* AVSON. 301, 19 p. 172 (praesto *var. l.*) *coniecitque* PLAVT. Persa 288 (praesto *A et P*); *cf. etiam p. 955, 75.*] *Morano.*

***praes(a)epe,** -is, *n. et* **praes(a)epēs,** -is *f. et* ***praes(a)epium,** -ī *n.* *a* prae *et* saepes. *de scriptura*: praesep- *praebent tituli* CIL VI 8413 XIV 4314 *et plerique libri vetustiores, e. g.* PLAVT. Cas. 57 (*cod. A*), VERG. *ubique praeter l. 36* (*contra iidem* saepes *et* saepio *fere ubique dipthongo scribunt*), VET. LAT. Luc. 2, 7. 12. 16. 13, 15 (codd. 2. 3. 4. 5. 10); *cf.* presep- VET. LAT. Luc. 2, 12 *et* 16 (cod. 13, *sed* 2, 7 *et* 13, 15 praesep-). COLLECT. Arian. serm. 1, 3. *multo rarius invenitur* praesaep-, *e. g.* VERG. ecl. 7, 39 (*MP ut* georg. 3, 214). Aen. 7, 275 *F, vel* pr(a)esip-, *e. g.* VET. LAT. Is. 1, 3 (Invent. cruc. 105, *cod. A*). Luc. 2, 7. 12. 16 (cod. 8). AMBR. paenit. 2, 5, 36 *B.* PRVD. cath. 11, 77 *A.* NOT. Tir. 20, 99 -ium. 99ª in -io. 99ᵇ de -io. *legitur inde a* PLAVTO, ENNIO, CATONE *per totam latinitatem.* [*var. it. sept.; var. raet.; var. vasc., cat.; hisp.* pesebre; *port. vet.* preseve, perseve, *galic.* presebe. *cf. M.-L. 6724, 6724a et Faré, Postille. Battisti-Alessio IV 3069. Wartburg IX 312. Corominas² IV 505sq. Machado³ IV 425sq. St.*] [*falsa var. l.* -io *pro* praecepto NOVELL. Valent. 7, 2, 2; *e coni.* DRAC. Romul. 7, 95 (*Baehrens*; presentia *cod.*).]

I *de formis et genere*: **A** *doctrinae grammaticorum*: SACERD. gramm. VI 472, 25 (*sim.* PROB. cath. gramm. IV 8, 3) hoc -e, huius -is hoc genere declinatur; nam quod Plautus (frg. inc. 40) 'haec -is (-es *Prob.*) mea est' genere feminino, sicut apud Graecos, auctoritas est, non ratio (*item inter neutra*: NON. p. 218, 2 [*excipiuntur fem.* PLAVT. Curc. 228 Rud. 1038 VARRO rust. 1, 13, 6]. CHAR. gramm. p. 74, 3 [*excipiuntur fem.* PLAVT. Curc. 228 *et logistorici frg.* VARRONIS]. EXC. Bob. gramm. I 554, 21. *al.*). CHAR. gramm. p. 73, 23 sq. (*schema declinationis*) hoc -e, -is, -i, ab hoc -e. p. 75, 19 (*de abl.*) hoc -e, ab hoc -e. AMBR. in Luc. 2, 42 'agnovit ... -e ...' (Is. 1, 3), immo -ium dixerim, sicut scripsit qui transtulit; nihil enim apud me distat in verbo, quod non distat in sensu. PHOC. gramm. V 428, 13 (*inter pluralia tantum, cf.* DVB. NOM. gramm. V 587, 16 sqq. -ia vetant grammatici singulariter ⟨dici⟩ et de genere quaeritur; sed Varro 'haec -is' [*Keil*, horum -iis *codd.*] et alibi 'hoc -e' [*seq. locus corruptus*] ...; sed consuetudine [*Keil*; -tudo *codd.*] neutro genere praestat dici). DVB. NOM. gramm. V 590, 12 (*ad Verg. ecl. 1, 54*) melius 'sepis' *quam 'seps'*, quia '-is' non '-s'.

B *usus auctorum*: **1** *generalia praemonenda: antiquiores fere formas tert. decl. praebent, sc. generis fem. inde a* PLAVTO (*post* VARRONEM *perraro, v. l. 75*), *neutr. certi inde a* VARRONE. *formae sec. decl. traduntur* VARRO rust. 2, 5, 16 PLIN. nat. 8, 29 *et saepius inde ab* APVL. (*qui his tantum formis utitur*), *praevalent e. g. in novo test.* (-ium *vel* -io *omnes codd.* VET. LAT. [*praeter p. 807, 6*] *et plerique* VVLG. [*sed* -e *vel* -i *e. g. codd. VZ*], *etsi in vet. test.* VVLG. *tertiam decl. praebet; cf.* AMBR. *sub A*) *et apud veterinarios. ceterum etiam singuli auctores decl. variare videntur, cf. l. 57 et e. g.* AMBR. paenit. 2, 5, 36 -e deserit, ... a -io, ... -e ...deserit. AVG. serm. 189, 4 in -e ...; in -io ...; ad -e.

2 *enumeratio formarum exstantium*: **a** *tertiae decl.*: α *fem.: nom. sing.* -es, -is *afferunt grammatici ex* PLAVTO *et* VARRONE, *v. l. 49. 50. 57. cf. l. 60.* *acc. sing.* -em: PLAVT. Curc. 228 (-em suam Char. gramm. p. 74, 6, -im suam Non. p. 218, 5, -e *vel* -em suum *codd. Plauti*). VET. LAT. Is. 1, 3 (Lact. inst. 4, 11, 12. *al.* [-ium *var. l. et* Hil. in

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

psalm. 146, 9; -e Vvlg.]). Chiron 296; *in var. l.* Lact. inst. 7, 24, 8 Vvlg. Iob 6, 5, *v. etiam l. 4.* *acc. plur.* -is: Plavt. Cas. 57. Rud. 1038 (-ias Non. p. 218, 7 *contra metrum*). Cato agr. 4. 14, 1. Varro rust. 1, 13, 6 (-iis, -ias *fere codd.*, -im Non. p. 218, 9). β *generis incerti: dat., abl. plur.* -ibus: Enn. ann. 514 Varro Men. 349 rust. 2, 7, 7. 10 Cic. Pis. 42 Verg. *sexies. et saepius.* *abl. sing.* -e: Tert. carn. 5 p. 806, 58 (*nisi acc.*). Vet. Lat. Luc. 13, 15 (codd. 13. 17). Hier. epist. 64, 8, 2. *al.*; -i: Ambr. Isaac 4, 31 Avg. serm. 51, 24. *et saepius* (*sed neutr. probatur accedente adi.* Sedvl. carm. pasch. 2, 62. 4, 301 op. pasch. 2, 4. 4, 22). *gen. sing.* -is: Ivvenc. 1, 177 Hier. epist. 147, 4, 4. *al.* *gen. plur.* -ium Vet. Lat. II par. 9, 25 (cod. 91). γ *neutr.: nom., acc. sing.* -e: Varro *p. 806, 58.* Hor. epist. 1, 15, 28 Ov. met. 7, 544 fast. 1, 663. Phaedr. 2, 8, 22 (-ia *var. l.*). Svet. Cal. 55, 3. *et saepe.* *nom., acc. plur.* -ia: Varro rust. 2, 2, 19. Verg. *quater.* Ov. *bis.* Vitr. *bis. et saepe* (Colvm. *undecies, nulla alia forma adhibita*).

b *secundae decl. (formam ambiguam* -ia *v. sub aγ): dat., abl. plur.* -iis: Varro. rust. 2, 5, 16 Adnot. Lucan. 6, 86 CIL VI 8413. *dat., abl. sing.* -io: Plin. nat. 8, 29. Apvl. *sexies.* Chiron *sexies.* Veg. mulom. *ter.* Hier. epist. 14, 11, 2. *et saepe.* *nom., acc. sing.* -ium: Apvl. *quater.* Vet. Lat. gen. 49, 11 (cod. 100). *al.* Pelagon. 404. Chiron *septies.* Veg. mulom. 2, 107, 1. 4, 1, 3 (*sed* 2, 112, 3 -e). *al.*; -ius *non nisi in var. l. p. 808, 29.* *gen. sing.* -ii: Avg. serm. 194, 2 Ps. Avg. serm. dub. 365, 4. Salv. eccl. 2, 4 (-is, -i *var. ll.*).

?**c** *primae decl.: non nisi falsis var. lect. l. 2. 4*; *vix huc* Gloss.^{L} II Philox. pr 111 -ia: *φάτνη.*

II *de notione: vi originaria non prorsus perspicua significatur aut locus, ubi pecudibus pabulum praebetur (sc. ante saepem quandam?) aut locus saepibus praeclusus, stabulum* (Non. p. 49, 27 sqq. -ia non tantum quibus aut cantheri aut iumenta cetera aut veterina animalia pabulantur, sed et omnia loca clausa et tuta dicta -ia [*afferuntur* Verg. Aen. 1, 435 Varro Men. 349]. Gloss. *φάτνη*): **A** *usu sollemni, sc. -ibus utuntur animalia domestica (fere equi, boves, oves sim.; elephanti l. 59, apes p. 808, 63, ursi p. 808, 45*): **1** *respicitur potius saeptum, quo pecudes alligantur, receptaculum pabuli (nonnulla etiam ad 2 trahi possunt, sed hic illic apparet -e intra stabulum vel bovile contineri, imprimis e. g. l. 51. 58. 68*): **a** *exempla varia (pauca selecta post* Svet.): Enn. ann. 514 *equus* de -ibus fartus vincla ... abrupit (*sec. Hom. Z 506 ἀχοστήσας ἐπὶ φάτνῃ. ab utroque pendet* Verg. Aen. 11, 492 ubi abruptis fugit -ia vinclis ... equus). Cato agr. 4 bubilia bona, bonas -īs faliscas clatratas: clatros interesse oportet pede; si ita feceris, pabulum boves non eicient (*sunt, qui post* -is *interpungant, cf. p. 808, 41*). Varro rust. 2, 2, 19 *ovium* -ia ac stabula (2, 7, 7 in stabulis ac -ibus *equorum* [*opp.* in pratis]). 2, 5, 16 pabulo viridi obiciendo in -iis *boum.* 2, 7, 10 oportet ... inter singulas *equas* a -ibus intericere longorios. Verg. georg. 3, 214 intus clausos satura ad -ia servant *tauros.* 3, 395. 3, 416 saepe sub immotis -ibus ... vipera delituit (*locum affert* Colvm. 7, 4, 6, *respicit* Pallad. 12, 13, 6). 3, 495 vituli *aegri* ... animas plena ad -ia reddunt (Tib. 2, 1, 7. Ov. met. 9, 195 plena ... corporibus laceris -ia *equorum Diomedis.* fast. 1, 663 Lvcan. 6, 85 Vvlg. Iob 6, 5). Ov. Ib. 381 qui ...-ia regis *Diomedis* fecerunt dapibus sanguinolenta suis (*ad eundem spectant*: Ov. met. 9, 195 *supra.* Tert. pall. 4, 3 cruenta -ia. Clavd. rapt. Pros. 2 prol. 11 dira [dura *var. l.*]). *al.* Vitr. 6, 6, 1 *culina* coniuncta ... habeat bubilia, quorum -ia ad focum ... spectent. 6, 6, 5. Phaedr. 2, 8, 22 dominus ... accedit ad -e (*inde* Romvl. fab. 69, 19, *ubi* rec. W ingreditur stabulum ... et ... accessit videre -ia). 5, 9, 2. Colvm. 1, 6, 6 non altius edita esse -ia ..., quam ut bos ... *facile* vesci possit. 2, 3, 2 ad -ia boves religari (6, 2, 1 Chiron 296. *cf.* alligare ad -ia, -ium, -e: Plin. nat. 27, 101. Vet. Lat. gen. 49, 11 [cod. 100; *gr. ἕλιχι, Vulg.* ad vitem]. Avg. in psalm. 49, 17; deligare -io: Apvl. met. 8, 26, 5; applicare -io: Apvl. met. 9, 12, 1. 9, 15, 2). 6, 2, 3 in stabulo sint ampla -ia. 7, 3, 21 *hieme ovibus cibi obiciuntur* intra tectum per -ia. *al.* Plin. nat. 8, 29 *elephanti* si pabulum in ...-io positum attingi ab eo *mure* videre, fastidiunt. *al.* Val. Fl. 3, 56. Svet. Cal. 55, 3 equile marmoreum et -e eburneum. Apvl. met. 7, 27, 3 *mulier* stabulum inrumpit meum ... *et* incipit '... iste *asinus* ... incumbens -io voracitati suae deservit'. 9, 13, 2 circa -ium capita demersi *pascebantur muli.* Vet. Lat. Is. 1, 3 (Tert. adv. Marc. 3, 6. *al., sim.* Vvlg.) agnovit ... asinus -e domini sui. Pelagon. 404 *equus insanus* -ium frangit (*cf.* Chiron 280 corrodet [porr- *cod., corr. Heraeus sec.* 301; *inde* Veg. mulom. 2, 11, 1 rodit]). Avg. serm. 210, 10 *homines post ieiunium* opimis mensis tamquam pecora -ibus irruunt. CIL VI 8413, 6 (*in tit. sepulcr.*) stabulum cum -iis et cellis huic loco ... cedit. *al.*

b *exempla ad Christi nativitatem spectantia*: α *varia* (*nota plur. l. 73. p. 808, 1. al.*): Vet. Lat. Luc. 2, 7 (cod. 4. *al.*) *Maria filium* posuit in -io ([Vvlg. reclinavit]. 2, 12 *et* 16 [*ibid.* = Vvlg.] *et inde saepius apud eccl.*). Tert. carn. 2 l. 6 sordidos pannos et dura -ia (Ivvenc. 1, 157 durum ... datur -e cubili). 5 l. 6 quid ... indignius deo ..., in -e deponi, an in monimento recondi? (Zeno 2, 12, 3). Ivvenc. 1, 169 puerum ... implentem ... -ia voce. 1, 177 iacentem -is gremio (Vigil. Thaps. c. Arian. 2, 49 contineri). Ambr. Isaac 4, 31 (*ad cant. 2, 8*) ex virgine in -e transilivit; in -i (-e *et* -io *var. ll.*) erat et fulgebat e caelo. in Luc. 2, 43 -e sibi domini *describendum vindicavit Lucas.* Hymn. Walpole 8, 12 *stella* hoc adoratum die -e magos *duxit.* Gavdent. serm. 10, 7 humanorum peccaminum pannis indutum et in angusto Iudaeae -io collocatum (Sedvl. carm. pasch. 2, 62. *al.*; *cf.* -is angustiae: Hier. epist. 22, 39, 2 -is continetur angustiis [-iis ... angustis, -i ... angusto *sim. var. ll.*]. Fvlg. Rvsp. serm. 3, 1 F.; *sim. l. 9 et* Ven. Fort. carm. 2, 2, 13 arta ... -ia). 19, 6 angustum -is cunabulum (Prvd. cath. 11, 77. *cf.* Prvd. tituli 111 -e iacenti cuna erat). Collect. Arian. serm. 1, 3 illud -ium sepulturae eius imaginem designabat. Hier. epist. 14, 11, 2 iudex, qui ... in -io vagiit (64, 8, 2 vagientem de -e audivimus. Avg. serm. 188, 2 Consvlt. Zacch. 2, 12 p. 73, 30. *al.*). hom. Orig. in Luc. 13 p. 82, 7 -e ..., de quo propheta vaticinatus est (*respicitur* Is. 1, 3 *p. 807, 64 ut e. g.* Avg. serm. 189, 4 accedant ad -e duo animalia, duo populi. Sedvl. carm. pasch. 4, 301 patulo [*cf.* op. pasch. 4, 22 modico]). Avg. serm. 184, 3 iacebat in -io continens mundum. Conc.^{S} I 5 p. 94, 28 in -io mutorum animalium proicitur (*sed* p. 141, 30 *et* 286, 18 in -e). *et saepe.* β *Christi -e ab hominibus posterioris saeculi aditur*: Ambr. obit. Theod. 42 (*de matre Constantini*) bona stabularia, quae ... -e domini requisivit. Pavla Hier. epist. 46, 11, 1 illud -e ... silentio ... honorandum est. Hier. epist. 108, 10, 2 *Paula Bethlem invisens* iurabat cernere se fidei oculis infantem ... vagientem in -e *eqs.* (-i *var. l.*). 147, 4, 4 tu inter ostia quondam -is domini, nunc altaris, amatorias epistulas fulciebas. adv. Rufin 3, 22 adoravi -e et incunabula. Itin. Eucher. p. 127, 21 -e domini exornatum insuper argento atque auro fulgenti cella ambitur. Marcell. chron. II p. 63, 392, 2 prudens animal ad -e domini se ... obtulit *Hieronymus.* Itin. Anton. Plac. rec. A 29 spelunca ..., in qua est ⌞ipsum -e ornatum⌟ ex auro et argento (⌞⌟ ipse -ius ornatus *var. l.*). γ *legitur in contextu, ubi de Christo ut cibo hominum vel cibum hominibus praebente agitur (cum respectu eucharistiae maxime l. 38. cf. B1b*): Ambr. virginit. 15, 95 ad domini -e ducuntur, in quo ... est esca ... panis *eqs.* Avg. in psalm. 44, 3 adoratus est in -i, cibaria mansuetorum (serm. 190, 3 in -i iacet, fidelium c. iumentorum ...; ad -e accedamus, c. manducemus. *al.*). serm. 189, 4 in -io positus cibus noster est factus (*sim. etiam* Ps. Orig. tract. 19, 11). Ps. Avg. serm. dub. 365, 4 in -io , qui piorum iumentorum esca fieret, reclinatus *est.* Conc.^{S} I 3 vers. Tur. p. 160, 2 illud ... -e huius mensae mater est factum; ... in illo positus est, ut in ista comedatur *eqs.* *al.*

2 *respicitur potius locus, quo ipsa animalia continentur, fere i. q. stabulum (exempla certiora; cetera v. sub 1*): Cato agr. 14, 1 *faciat faber* -īs bubus hibernas aestivas faliscas (*cf. Colum. 1, 6, 4* bubilia ... hiberna atque aestiva. *an* faliscas *hic et p. 807, 38 pro subst. accipiendum?*). Varro rust. 1, 13, 6 *apud antiquos* laudabatur villa, si habebat ... -īs laxas. Verg. ecl. 7, 39 cum ... pasti repetent -ia tauri. Aen. 7, 17 in -ibus ursi saevire *Circes* (Serv.: caveis, ubi aluntur; non enim re vera -ia habent). 7, 275 *equi* stabant ter centum ... in -ibus altis (Ov. met. 2, 120 Coripp. Ioh. 1, 516). Calp. ecl. 1, 39 nocturna ... claudere ... -ia crate. 5, 43 nec tu, *pastor,* ... procul a -ibus herbas ... sectabere (*huc traximus coll. Verg. georg. 1, 355* propius stabulis). Ivv. 1, 59 *iuvenis prodigus* bona donavit -ibus et caret omni maiorum censu (Schol.: propter equos hoc dixit). 8, 157 *mulio consul* iurat ... Eponam et facies olida ad -ia pictas. Tert. nat. 1, 11, 6 *animalia* perinde cum suis -ibus con⟨secrati⟩s (*huc traximus coll. Min. Fel. 28, 7* asinos in stabulis ... consecratis). Vet. Lat. II par. 9, 25 (cod. 109) erant Salomon xl milia -ia equum et curruum (cod. 91 quattuor milia -ium, *Vulg.* quadraginta milia equorum in stabulis, *gr. aliter; de eadem re* Vvlg. III reg. 4, 26). 32, 28 (cod. 109, *sim.* Vvlg.) *Ezechias* fecit sibi ... -ia omnis pecoris et caulas ad greges ovium. Ambr. in Luc. 2, 43 gentes pecudum intra -ia more viventes. Clavd. carm. min. 30, 192 sacris -ibus (*i. stabulis imperatoris*). Pavl. Nol. carm. 18, 238 *boves* in vacuis -ibus ... quaesivit (*cf.* 335 -ia ...nuda boum). Sidon. carm. 9, 138 *Achilles* -ibus accubans amatis *Chironis.* *al.* *per comparationem transfertur ad favos:* Verg. georg. 4, 168 *apes quaedam* ignavum fucos pecus a -ibus arcent (=Aen, 1, 435, *ubi* Serv.: alveariis; et est translatio. *pendet* Ambr. hex. 5, 21, 69).

B *usu deflexo*: **1** *potius ex similitudine usus de locis vel rebus, quae aut cibum victumve aut domicilium praebent (huc fort.* Plavt. frg. inc. 40 haec -is [-es *var. l.*] mea est): **a** *proprie*: Plavt. Cas. 57 scit *filius* ... futurum quod amat intra -īs suas (Rud. 1038). Curc. 228 non retineri potuit ..., quin reciperet se huc esum ad -em suam (*sc. parasitus ut*: Hor. epist. 1, 15, 28 scurra, vagus, non qui certum -e teneret [Porph.: *ταπίνωσις* et saturice pro mensa]). Cic. Pis. 42 *non recte audis Epicureos,* audis in -ibus, audis in stupris, audis in cibo et vino (*cf. 37* Epicure noster ex hara producte). Avg. serm. 356, 13 *si gazophylacium refertum donis fidelium* fuerit -e nostrum, *sc. clericorum,* ut nos simus iu-

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

menta dei, vos ager dei. **b** *spiritaliter, sc. in imaginibus et explicatione allegorica, de fonte alimoniae spiritalis vel de domicilio spiritali (cf. A1bγ)*: AMBR. in Luc. 2, 42 asinam illam rationabilem ... -ia sancta paverunt (*respicitur* Is. 1, 3 *p. 807, 64; postea*: asina ... forma gentilium). paenit. 2, 5, 36 Ephraem 'sicut vitulus non est edoctus' (*Ier. 31, 18*) longe positus a -io, quia '-e domini' (Is. 1, 3) deseruit. virginit. 15, 96 qui bene portaverint iugum verbi, usque ad domini -e ducuntur *eqs.* AVG. serm. 194, 2 *deus* implevit in terra -e nostrum (*opp.* mensa *angelorum*); ... plenitudo -ii nostri est, quia 'verbum caro factum est *eqs.*' (*Ioh. 1, 14*). GREG. ILIB. in cant. 3, 16 (*ad* 1, 17, *v. l. 22*) apostolos cypressos appellat, unde -ia nostra, i. e. ⟨ecclesia⟩ (*add. Bulhart*) euangelicae doctrinae cibis repleta sunt. 3, 17 sunt ergo -ia apostolicae doctrinae praecepta. COMM. instr. 1, 33, 5 (*ad gentiles*) intrate stabulis ⌞silvestris⌟ ad -ia ⌞tauri⌟ (*'homines saeculo inhaerentes' intellegit Dombart*). VEREC. in cant. 6, 21 l. 14 (*ad* Hab. 3, 17) boves praedicatorum *falsorum* non erunt ad -ia prophetarum. l. 21 ad -ia spiritalium non erunt gratiarum. GREG. M. moral. 31, 3 (*ad* Iob 39, 9) -e hoc loco ipsa scriptura sacra ... accipitur, in qua verbi pabulo animalia sancta satiantur *eqs.*

2 *potius ex similitudine formae*: **a** *de variis rebus manu factis*: VARRO Men. 349 -ibus se retineat forensibus (*sc. musicus? explicatur a* NON. *p. 807, 27. significantur cancelli fori, cf. e. g. Cic. Sest. 124 Amm. 30, 4, 19*). VET. LAT. cant. 1, 17 (cod. 169. *al.; describitur domus*) -ia nostra cypressi (*i. lacunaria saepimentis in partes divisa, cf. gr. φατνώματα, Ambr. Isaac 4, 27* lacunaria, *Vulg.* laquearia. *allegorice explicat* GREG. ILIB., *v. l. 10sqq.; ceterum cf.* praesaepiarium, praesaepiatus). HIER. epist. 22, 35, 4 *coenobitae* ad -ia redeunt (*1* cellulis, *sim. 5*). CIL XIV 4314, 8 -ia marmoravit p(edes) LXVIII (*pars sacelli Mithr. significari videtur, sed incertum utrum parietes, cancelli sim. an aediculae vel tota cella, v. Flinck, Stud. Orient. 1, 1925, 17*). **b** *de sidere* (*v. Le Bœuffle, Les noms lat. d'astres, 1977, 162; nomen explicatur* AVIEN. Arat. 387 aer crassior ..., qualis -ibus esse forma solet): PLIN. nat. 18, 353 exiguum inter illas *stellas Asellos appellatas* spatium obtinente nubecula, quam -ia appellant. AVIEN. Arat. 1651 convenit ... parvum -e notare; id nubi nomen ... Graecia docta dedit (1735 p. -e [*Ald.*, praespecta *trad.*]). 1657 (*bis*). SCHOL. Germ. Bas. p. 71, 12 -ium ..., ut nubes, iuxta paret. p. 71, 18.

3 *incerta ratione de herba quadam* (*cf. André, Les noms de plantes, 1985, 207*): DIOSC. gr. Vind. 3, 93 *ἀτραχτυλίς· ... Ῥωμαῖοι πρεσηπιουμ, οἱ δὲ φουσουν ἀγρεστις, οἱ δὲ χουνουκλα ῥουστικα* (*v. vol. III 1729, 35sqq.*).

deriv.: ?praesaepiarium, ?praesaepiatus.

?praes(a)epiārium, -ī *n.* *a* praesaepe, *si recte restit.* *i. q. tectum laquearibus ornatum sim.* (*cf. supra l. 22 et* praesaepiatus): VET. LAT. Ezech. 41, 20 (cod. 177) a pavimento usque ad praesepiar⟨i⟩um cherubin et palmae sculptae *erant* (*restit. Rönsch, Coll. Phil., 1891, 154; gr. φατνώματος, Hier. ad l.* laquearia, *Vulg.* superiora portae).

?praes(a)epiātus, -a, -um. *a* praesaepe, *si recte restit.* *i. q. laquearibus ornatus, laqueatus* (*cf. supra l. 22 et* praesaepiarium): VET. LAT. Ezech. 41, 15 (cod. 177) et templum et anguli et aela⟨m⟩ exterius -a *erant* (*restit. Ranke, Par palimpsestorum Wirc., 1871, 357, coll. voce* retiatus [*ibid. 41, 16*]; praetiata *cod.; gr. πεφατνωμένα, Hier. ad l.* strata ligno, *Vulg. aliter*).

praes(a)epio, -s(a)epsī, -s(a)eptum, -īre. *a* prae *et* saepire. -sep- *plerumque in codd. inveniri videtur.* *i. q. a fronte vel antea saepire, cingere* (*huc pertinere videtur etiam p. 895, 23sq.*): **1** *intercludendo* (*sc. itinera sim.*): CAES. Gall. 7, 77, 11 omni aditu -to (-repto *var. l.*). civ. 1, 27, 4 *portus* aditus ... atque itinera ... defixis trabibus ... -it *Pompeius.* 3, 49, 3 *Caesar angustias vallium* sublicis in terram demissis -pserat. **2** *muniendo, protegendo*: PAVL. FEST. p. 231 tabulae, quibus quid -itur, ... dicuntur *plutei.* SIL. 15, 233 *dux* amplexus ... excelsa loci, -pserat arcem (praecess-, praeceps-, process- *var. ll.*).

p. p. p. pro subst. **praes(a)eptum,** -ī *n.* *i. q. locus saepimento circumdatus vel interclusus* (GLOSS. -um: circumdatum. -a: circumdata): **1** *proprie*: VET. LAT. iud. 6, 2 (Rufin. Orig. in iud. 7, 2) fecerunt filii Istrahel ... -a (-cepta, -sepia *var. ll.*) in montibus et in speluncis et in munitionibus (*gr. cod. Alex. μάνδρας, aliter Vulg.*). **2** *in imagine*: AMBR. in Luc. 7, 18 nos ... desidia quadam mentis intra -um (pro- *var. l.*) carnis inclusi *id nescimus* (*antea*: corporis terminos). RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 3, 1 (*episcopus de periculo gregis sui*) timeo fures ..., ne ... ascendentes in -a (-sepia *var. l.*) ovium ... furentur (*Migne gr. 35, 1232A αὐλῆς sec. Ioh. 10, 1, ubi Vulg.* ovile).

praesaepium *v.* praesaepe. *Blundell.*

praesāgātio, -ōnis *f.* *a* praesagare. [*dub. trad. pro* praesagitio *apud* CIC. *p. 811, 29. 31.*] *i. q. praesagitio*: CASSIOD. var. 12, 19, 1 imminentia bona quadam animi -e dinoscimus. anim. 10 l. 60 laetitiam nobis interdum ignari animi -e promittimus (pros- *var. l.*).

?praesāgātor, -ōris *m.* *a* praesagare. *i. qui praesagat, futura divinat, praedicit*: EVAGR. vita Anton. 33 p. 891 (*de daemonibus, qui adventuris praecurrentes ea futura nuntiant*) his -um dolis apud delubra daemonum quondam credebantur oracula (praesagiorum *Desmarez*, -sagitorum *Rosweyde; gr. et Vita Anton. brevius*). *cf. exemplum medii aevi Adamnan. vita Columb. 3, 27 (124b)* veridicus -r.

praesāgāx, -ācis *adi.* *a* prae *et* sagax, *ut sit i. q. valde sagax* (*aliter* GRAMM. suppl. 74, 24 [*inter nomina*, quae ab indicativo praesenti veniunt] sagio sagax, unde praesagio -x): GLOSS. V 575, 46 -iores: ingeniosiores.

[praesāgiāris, -e *adi. non nisi e coni. p. 814, 59.*]

praesāgio, -īvī (-iī), -ītūrus, -īre (*depon. v. l. 19*). *a* prae *et* sagire (*sim.* GRAMM. suppl. 74, 24). *de formis: inter verba coniug. tertiae productae, i. quartae* DIOM. gramm. I 370, 31 sq. GLOSS. *p. 813, 20; sed* -go, -gis, ... -gunt *postulat* CAPER gramm. VII 94, 1 (*cf.* praesagmen). *imperf.* -ibat PLAVT. Aul. 178, *restituitur* AMM. 23, 3, 3. 30, 1, 5; -iebat *exhibent* CAEL. Cic. fam. 8, 10, 1 CASSIOD. Ios. antiq. 17, 44 p. 482. *perf.* -ivi *et* -ii *testantur* CHAR. gramm. p. 321, 8 DIOM. gramm. I p. 370, 1 sq.; *exstant hae formae*: -ivere PLIN. nat. 10, 49, -iere PLIN. nat. 18, 351, -isse CELS. 2 prooem. 1. *part. fut.* -turus DIOM. gramm. I 371, 1. *deponens testantur* NON. p. 476, 20 PRISC. gramm. II 397, 3, *exstat* PLAVT. Bacch. 679 (*sed act.* Aul. 178); *cf. p. 813, 35 et Flobert, Verbes déponents, 1975, 200.* *de notione* (*v. etiam l. 32. p. 811, 32. 813, 20*): PAVL. FEST. p. 223 -ire est praedivinare, praesipere; sagax enim est acutus et sollers (*inde* GLOSS.^{L} II Philox. PR 144). *legitur inde a* PLAVTO, TER., VARRONE, CIC. (*non nisi in philos.*), CAEL., LVCR., PROP. (*? v. l. 45*), LIV.; *sed post* GELL. *perpauca nobis exempla praesto sunt; cf.* praesago. [*de confusione cum* praesagare *v. sub illa voce.*]

I *usu originario fere i. q. antea sentire, noscere, divinare intra semet ipsum* (*nonnulla vergunt ad IIB*): **A** *plena vi praeverbii temporali, sc. -untur futura, imminentia*: **1** *-it* animus (*cf. l. 47. 50*): **a** *indicatur, quid -atur*: PLAVT. Aul. 178 -ibat mi a. frustra me ire (*explicat* CIC. div. 1, 65 sagire ... sentire acute est ...; is igitur, qui ante sagit quam oblata res est, dicitur -ire, id est futura ante sentire). Bacch. 679 occidi. :: a. iam istoc dicto plus -itur mali (*sim.* TER. Haut. 236 nescio quid ... mihi ... mali [SCHOL. praedivinat. *ceterum cf.* SCHOL. Bemb. *p. 814, 9*]. SEN. Herc. f. 1148 [= Herc. O. 745] nescio quod a. grande -it malum. Phoen. 278 magna ... mala). LIV. 1, 38, 7 iam -ente animo *Tarquinii Prisci* futuram amplitudinem *Capitolii.* 26, 41, 19 a. meus, maximus mihi ad hoc tempus vates, -it nostram Hispaniam esse (*postea*: divinat). 29, 10, 7 P. Scipionis -entem animum de fine belli. AMM. 23, 3, 3 Iuliani ... a. agitatus insomniis eventurum triste aliquid -ibat. **b** *absolute* (*non nisi part. praes.*): LIV. 25, 35, 3 tacita divinatio qualis iam -entibus animis imminentis mali esse solet. 45, 39, 9. CVRT. 3, 3, 2 divinatio animi -entis.

2 *-unt alia, sc. animantia eorumve partes, actiones* (*natura l. 60*): **a** *indicatur, quid -atur*: LVCR. 4, 1057 voluptatem -it muta cupido. 4, 1106 -it gaudia corpus. PROP. 3, 11, 5 venturam ... -it navita mortem (*si recte trad.*, ventorum ... motum *Owen, alii alia; cf. p. 811, 61*). LIV. 30, 20, 5 Hannibal iam hoc ipsum, *sc. revocationem*, -ens animo *eqs.* CELS. 2, 2, 4 sunt ... quaedam proprietates hominum, sine quarum notitia non facile quicquam in futurum -iri potest. 7, 26, 5^{H} quae *pericula curationis* -ire protinus licet, si continua vigilia est *eqs.* FLOR. epit. 1, 4, 2 -ens animo futurum (AMM. 31, 2, 24 futura miro -unt modo [*postea*: norunt]. *cf.* GELL. 14, 1, 36 *Chaldaeis* res futuras -entibus). PLIN. nat. 8, 157 *equi* -unt pugnam. 9, 100 tradunt saevitiam maris -ire *echinos marinos* (*nisi ad IIA1b*). SVET. Aug. 96, 1 exitum -ente *exercitu triumvirorum.* HIST. AVG. Did. 3, 5 exitium (*cf.* AMM. 30, 1, 5 impendere sibi -ibat exitium [*postea*: doli ... prudens]). AMM. 20, 8, 20 concitandos motus. AMBR. in Luc. 7, 167. **b** *absolute* (*v. etiam l. 32*): CIC. div. 1, 81 Aristoteles ... censebat *melancholicos* habere aliquid in animis -ens atque divinum. Lael. 14 *Scipio*, quasi -ret, ... ante mortem ... triduum disseruit de re publica. AMBR. Cain et Ab. 2, 8, 26 tamquam -ens natura ... sceleris loco germina denegaverat.

B *vi praeverbii deflexa -untur praesentia*: **1** *quae adhuc latent* (*huc vergit l. 49*): CELS. 7, 6, 2 quid intus habeant *tubercula*, ... coniectura -iri potest (*opp.* ex toto cognosci). **2** *quae signa sunt futurorum*: CELS. 2 prooem. 1 haec *signa morbi instantis* illos *medicos antiquos* optime -isse.

II *usu secundario, sc. accedente notione indicandi, ostendendi fere i. q. praemonstrare, portendere* (*vi praeverbii evanescente sub A2; usus originarius sublucet maxime p. 811, 3*): **A** *-itur signis*: **1** *-untur futura, imminentia*: **a** *quolibet modo*: CAEL. Cic. fam. 8, 10, 1 exiguitas copiarum *tuarum* recessum, non dimicationem mihi tuam -iebat. VARRO ling. 10, 46 *medici quartum diem aegritudinis observant*, quod quam rationem habuit primus dies ad quartum, eandem -it habiturum *septimum.* PHYSIOGN. 21 *homines cuiusdam status oculorum* gravi perurgentur eventu et -unt ... iram aliquam divinitus imminentem. **b** *prognosticis*: VARRO frg. Plin. nat. 18, 348 si ... luna erit directa magnam tempesta-

[Reijgwart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tem ... -et ([*var. l.* praesagit et; *cf. Arat. phaenom. 793 διδάσκοι*]. 18, 349 *luna flammea* asperas t. -et). PLIN. nat. 8, 133 mutationem aquilonis in austrum *erinacei* condentes se in cubile -unt. 18, 347 *lunae* cornu ... acuminatum ... illum -it ventum (*antea*: significant). 18, 351. 18, 356 si nubes ... spargentur ..., aquam in triduum -ent (*Theophr. sign. 13 σημαίνει*). 18, 361 (*antéa*: portendunt, praedicunt, significationem habent). 37, 153 -ire eas *gemmas* habitum maris (*inde p. 813, 45*). **c** *ominibus, ostentis*: PLIN. nat. 10, 49 *galli* totis noctibus canendo Boeotiis ... -vere victoriam. OBSEQ. 54 *ut canes* lacrimantes ... multis affectibus calamitatem -rent suis. SERV. Aen. 1, 230 *genus fulminis*, quod -at (*var. ll.* -it, -get; *syn.* praedicere). MART. CAP. 1, 26 *Phoebus* futura plerumque conformans his *avibus auguralibus* -ire consueverat.

2 *-untur praesentia, sed latentia* (*huc vergit p. 810, 74*): LVCR. 3, 512 quoniam mentem ... flecti medicina posse videmus, id quoque -it mortalem vivere mentem (*West, Class. Quart. 25, 1975, 107, cft. 3, 521sq.* signa mittit).

B *-itur dictis* (*huc fortasse p. 810, 52; ceterum cf. p. 813, 61*): IVL. VAL. 1, 50 en vides, rex, quod illa tibi numinis -at divinatio? (*Volkmann*; praesgia *T*, praestigiat *A; gr. p. 52, 15 ἐμαντεύσατο*). CASSIOD. Ios. antiq. 17, 44 p. 482 *Herodes omnes interfecit*, quibus ... Pharisaeus -iebat (*gr. ἔλεγεν*).

indiculus syntacticus: pro obi. accedit acc. c. inf. PLAVT. Aul. 178 VARRO ling. 10, 46. *al., enunt. interrog.* CELS. 7, 6, 2, *praepos.* de LIV. 29, 10, 7; *absolute ponitur p. 810, 40sqq. 56sqq., ceterum* PLIN. nat. 18, 351. 361. *part. praes. fere pro subst. p. 810, 58.*

deriv.: praesagitio, ?praesagitor, praesagium, praesagmen.

praesāgītio, -ōnis *f.* *a* praesagire. *i. q. actio praesagiendi, quae fit*: **1** *praesentiendo*: CIC. div. 1, 66 (*quae antecedunt v. supra p. 810, 31*) inest igitur in animis -o extrinsecus iniecta atque inclusa divinitus (*trad.* -sagatio, *quod coll. p. 810, 24. 813, 24 spernunt edd. plerique, ut etiam* 1, 123 [*verba Socratis*] cum uterer qua soleo -e divina). PAVL. FEST. p. 255 -o dicta, quod praesagire est acute sentire (*cf. p. 810, 31*). **2** *vaticinando, prophetando*: Ps. AVG. serm. ed. Caillau 2, 38, 2 cuius *Balaam* -em (-sagionem *var. l.*) non ex arte sed caelesti insinuatione conceptam (*v. Vulg. num. 24, 16*) magi ... posteris tradiderunt.

?praesāgītor, -ōris *m. v. sub* praesagator.

***praesāgium,** -ī *n.* *a* praesagire. *scribitur in codd. hic illic* pres-. NOT. Tir. 58, 98[a]. GLOSS. divinatio, quod antea nuntiatum est. divinatio, quod antea nuntiat⟨ur⟩. divinatio futurorum. *notione mira*: GLOSS. V 136, 4 -a: futura. GLOSS.[L] I Ansil. PR 667 -a: imminentia (*cf. fort.* CLAVD. 15, 355, *ubi* futura *iuxta* -a). *legitur inde ab* OV., SEN. *rhet.*, VELL.; *in hexametris fere ante ultimum pedem, sc. forma* -a *praeter* COMM. instr. 2, 10, 15. [*de confusione cum* praesagus *v. sub illa voce, de* APVL. Socr. 18 p. 162 *v. p. 814, 58.*]

i. q. actio vel effectus praesagiendi (*accedit gen. subi. vel explic. l. 50sqq. p. 812, 14sqq. 70sqq. al., gen. obi. l. 58sqq. p. 812, 26sqq. 61sqq. al., praepos.* de *p. 812, 20sqq.*, in *p. 812, 51*): **I** *potius de motu animi, affec-tione mentis praesentientis, praescientis futura, imminentia* (GLOSS. praescientia. *transfertur ad res l. 62. 69*): **A** *exempla varia*: **1** *cum gen. subi.*: OV. met. 6, 510 *pater Philomelae* vale ... vix dixit timuitque suae -a mentis (15, 439 [*Helenus ad Aenean*] si nota satis -a nostrae m. habes. OV. Pont. 2, 8, 75 spes exilii commodioris adest ...; vera, precor, fiant timidae -a m. SIL. 11, 114). APVL. Socr. 14 p. 150 *ut* de -o Socratis deque eius amico numine cognoscatis. PANEG. 12, 14, 3 prodigiis aut metus sui -is monebatur *Maxentius, ne Roma exiret.* PHILO quaest. in gen. 4, 239 -um matris, *sc. Rebeccae filio timentis* (*gen. 27, 42sq.*). COMPVT. Carth. 2, 14 *per lunam* suae maiestatis -o dominus designabat ecclesiam, *sc. modo splendidam, modo tenuatam.* **2** *cum gen. obi.*: LVCAN. 8, 571 non ulli comitum *Pompei* sceleris -a derant. STAT. Theb. 9, 850 *Parthenopaeum* urgent -a mille funeris. TAC. ann. 14, 64, 1 *Octavia* -o malorum iam vita⟨e⟩ exempta. CE 1552 A, 63 (*saec. II[1]*) venturae ... -a mortis (SERV. Aen. 10, 452 m. futurae). TERT. virg. vel. 5, 6 quasi *sacra scriptura Evam* mulierem dixerit in -o uxoris (*antea*: de futuro sapit). VEN. FORT. carm. 6, 5, 21 luctus. **3** *sine gen.*: SEN. contr. 1, 8, 16 cum *pater* denuntiaret filio periculum et -is tangi se diceret. LVCAN. 8, 43 tristes -a curas exagitant *Corneliae.* SIL. 11, 570 (*loq. Hanno*) falsa ut -a nostra sint, oro, mensque augurio ludatur inani. QVINT. decl. 271, 17 si quid est in animo -i ..., ipsa spe concipio victoriam. APVL. apol. 51, 7 *steliones exuvias* maligno ... -o ... devorant (*sc. ne hominibus remedia praebeant, v. Plin. nat. 8, 111. 30, 89*). met. 2, 12, 2 (*de igni lucernae tempestatem praenuntiante*) divino -o et ipsum scire et nobis enuntiare (PHYSIOGN. 133). Socr. 17 p. 157 *Socrates in quibusdam* non consilio, sed -o indigebat (*nisi ad II*). TERT. test. anim. 5 p. 140, 25 recogita in -is vatem *esse animam tuam.* AMM. 15, 5, 34 in circo ... populus, incertum r⟨el⟩atione quadam percitus an -o, 'Silvanus devictus est' *exclamavit.* CLAVD. DON. Aen. 10, 840 p. 395, 21 praevidet ... animus -o mala. *al.*

B *locutio* -o quodam (*plur.* SEN.; *cf. etiam l. 41. 63*): SEN. contr. 7, 7, 15 pater -is quibusdam et insomniis *agitatus.* FLOR. epit. 2, 6, 53 *Hannibalis* non sine -o q. fati imminentis prima confessio (MACR. Sat. 5, 1, 18). PANEG. 5, 8, 3 q. -o venturae felicitatis elati. CLAVD. DON. Aen. 1, 730 p. 141, 17 mortis. HEGES. 2, 3, 4. CASSIOD. var. 9, 10, 2 q. -o mentis divinae.

II *potius de indicio rerum futurarum* (*praesentium, sed adhuc latentium l. 39. 50. 69. 72; plerumque de ipsis signis, vaticiniis eorumve significatu, vi, ut l. 46. 47. 51, sed hic illic potius de actione divinandi sim. dicitur, e. g. l. 54. 57. p. 813, 4. quaedam etiam sec. I intellegi possunt, e. g. l. 35. p. 813, 6. 9.* GLOSS.[L] V Abba PRAE 9 signum quod antea dicitur et postea evenit. GLOSS. I p. 86 profetia sive signum futurorum vel ostensum. *sim. al.*): **A** *respiciuntur vaticinia, omina vocibus conceptis prolata* (GLOSS. vaticinium, divinatio [de] futura adnuntians. *quae pertinent ad signa variorum generum vel minus definita v. sub B*): **1** *cum gen. subi. vel explic.*: OV. met. 2, 550 ne sperne meae -a linguae. 15, 879 si quid habent veri vatum -a, vivam (*i. poetarum ut*: trist. 4, 10, 129 Pont. 3, 4, 89. MAX. MADAVR. Aug. epist. 16, 2 -um vatis illius [*sc. Lucan. 7, 459*]. *Cassandrae*: DRAC. Orest. 754 Phrygiae -a vatis). Ps. QVINT. decl. 4, 1 sacrae artis triste -um, *sc. astrologi responsum.* TAC. ann. 6, 20, 2 -um Tiberii de Servio Galba (*item accedit praepos.* de: AVG. c. Faust. 12, 2 p. 330, 24 eorum *prophetarum* de Christo [FAVST. Aug. c. Faust. 13, 1 p. 378, 28]). APVL. Socr. 7 p. 135 hariolorum -a. IVVENC. 4, 584 Christi. AMM. 21, 1, 6 per vaticinandi -a multa ... et somnia (*sim. accedit gen. explic.*: Ps. AVG. serm. 120, 6 [*ad Luc. 1, 28*] salutationis ... -um). 28, 1, 7 *hominem* -a sollicitare larvarum perquam gnarum. RVFIN. hist. 3, 8, 11 cuius oraculi *in sacris scripturis reperti* -um. CASSIOD. Ios. antiq. 18, 199 p. 530 (*v. supra p. 737, 68*). *al.* **2** *cum gen. obi.*: VELL. 2, 57, 1 cum ... plurima ei *Caesari* -a atque indicia dii immortales futuri obtulissent. LVCAN. 7, 331 -a belli, *sc. verba Caesaris eventum praecipientia.* SIL. 10, 406 vera mali -a ... canere (praesentia *trad., corr. Barth*). CLAVD. 5, 335 *Rufinus* capitis *non* sentit -a fixi. **3** *sine gen.*: OV. Ib. 245 ne longa suo -a diceret ore *Clotho.* TAC. ann. 11, 21, 3 fatale -um implevit. 11, 31, 3 forte lapsa vox in -um vertit. SVET. Aug. 99, 2 id quoque, *sc. verba quaedam morientis*, magis -um quam mentis deminutio fuit. Nero 6, 1 -o fuit ... patris vox (*cf.* HIST. AVG. Geta 4, 5 dictum ... pro -o fuit). APVL. apol. 42, 4 *incantatum* puerum ... multa -o praedixisse; (5) quippe hoc ... canticis accipimus, -um et divinationem. met. 2, 1, 5 *ut in Thessalia* boves ... dicturas -um *crederem.* 9, 8, 5 *esse* addi⟨c⟩tam victoriam forti -o. mund. 17 p. 327 -is effantes futura (*gr. 395b28 χρησμῳδεῖν tantum*). TERT. anim. 41, 3 divinitas animae in -a erumpit ... et ... prodit: 'deus bonus *eqs.*' ARNOB. nat. 7, 48 veris ... -is. AMM. 20, 2, 4 sciat *Constantius* ... velut quodam -o, quod *eqs. al.*

B *respiciuntur signa varia*: **1** *quaelibet, sc. fere ominosa*: **a** *sine gen.*: SEN. nat. 2, 32, 5 *cur aves quaedam faciunt auspicia*, ceterarum sine -o vox est? LVCAN. 1, 673 terruerant satis haec pavidam -a plebem. CALP. ecl. 3, 96 *Phyllis* veniet, nisi me -a fallant (*postea*: omen). PLIN. nat. 2, 101 hominum ... capita vespertinis *horis* magno -o circumfulgent *lumina quaedam.* 15, 77 *non* sine -o aliquo arescit *ficus Ruminalis.* STAT. Theb. 9, 631 si vera sopor miserae *matri* -a mittit (*627* signa, *630* omine). 9, 886 si vera ferunt -a curae. TAC. ann. 11, 11, 2 favor plebis ... loco -i acceptus est. SVET. Vesp. 5, 7. Dom. 6, 2 de ... victoria -is prius quam nuntiis comperit. FLOR. epit. 2, 6, 48. 4, 7, 9 pari, *sc. ac Bruto*, in meliora -o in Caesaris castris omnia aves victimaeque promiserant. APVL. met. 9, 34, 2 divina -a, *sc. fons sanguinis emissus.* 10, 17, 5. Socr. 6 p. 133 omnes -orum species. VET. LAT. Is. 2, 6 (Ps. Cypr. adv. Iud. 9, 2) completa est regio tua -is alienis (*gr. κληδονισμῶν, Aug. cons. euang. 9, 2* auguriis, *Vulg. aliter*). HIST. AVG. Hadr. 23, 3 imperium -is et ostentis agitatus *sperabat.* CHALC. comm. 157 salva est ... divinatio, ne -o derogetur auctoritas. AMM. 25, 4, 17 *Iulianus erat* -orum sciscitationi nimium deditus. 29, 1, 6 nomen imperaturi ... detestandis -is didicisse. 31, 1, 1 -orum fides ... et portentorum. SERV. auct. Aen. 4, 691 'ter revoluta toro est': ... -um propter *tria* bella Carthaginis. *al.* **b** *cum gen. obi.*: PLIN. nat. 7, 72 *Zoroastri infanti cerebrum valde palpitasse* futurae -o scientiae (-a *var. l.*). STAT. Theb. 8, 633 (*de somnio*) -a cladis (PANEG. 4, 28, 4 -o quodam eventurae c.). Ach. 1, 453 *mons Caphereus* ter ... intonuit saevaeque dedit -a noctis. TAC. hist. 1, 3, 2 prodigia et fulminum monitus et futurorum -a, laeta tristia, ambigua manifesta (CYPR. hab. virg. 16 malo -o f. capillos *inficiunt mulieres. al.*). ann. 15, 74, 2 auspicium et -um futurae ultionis. SVET. Claud. 46 mortis. Galba 6, 1 insequentis casus. PANEG. 7, 6, 5 amoris vestri tacita -a *pictor notavit.* Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 45 p. 597 *mors Eleazari* totius proelii -um fuit (*gr. κληδών*). *al.* **c** *cum gen. subi. vel explic.*: PLIN. nat. 7, 86 Castores ..., Romam qui Persicam victoriam ipso die ... nuntiavere, ... numinum fuere -a. STAT. Theb. 5, 620 (*verba Hypsipyles*) o dura mei -a somni (Ach. 1, 22 *Paris* plena ... materni referens -a s. APVL. met. 11, 20, 3). TAC. Germ. 10, 2 equorum ... -a ac monitus experiri. PONT. vita Cypr. 5, 3 *plebs Cyprianum* tunc latenti divinitatis -o taliter flagi-

[Reijgwart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tabat. HIST. AVG. Pert. 11, 3 processionem ... ob sacrificii -um *distulit.* COD. Theod. 16, 10, 9 inspectione iecoris extorumque -o. CLAVD. 20, 4 monstriferi -a ... anni.

2 *prognostica*: COLVM. 11, 1, 32 utile continget vilico tempestatis futurae -um, si *eqs.* (*cf.* PLIN. nat. 8, 102 plurimis animalibus ... natura rerum caeli quoque observationem et ventorum, imbrium, tempestatum -a *dedit* [18, 340 reliqua t. -a. PANEG. 3, 23, 5 agricolae ... t. -a rimabantur]). PLIN. nat. 18, 321 de luna ventisque et -is. 18, 341 primum ... a sole capiemus -a. 18, 347 lunae -a (*cf.* 18, 350 *observare* -a eius). 18, 364 volucres -a aeris sentire. DRAC. laud. dei 1, 528 bucula, rana ... praedicunt pluvias nec clam -a fallunt.

praesāgmen, -inis *n.* *a* praesagire, *vel potius* praesagere (*cf. p. 810, 13*). *i. q. praesagium* (*cf.* GLOSS. V 322, 44 -n [-pag- *trad.*]: praedivinatio vel vaticinatio): COLVMB. HYENS. fabric. 5 *deus fecerat* bestias, animalia, hominem demum regere protoplaustum -e (*ad Adam divinatione quadam animalia appellantem spectare videtur, cf. gen. 2, 19sq.*). 14 *Christus* explens sui -a adventus prophetalia.

1. praesāgo, -āvī, -ātum, -āre (*depon. v. l. 35*). *a* praesagus *denominative; cf.* praesagio. *de formis*: GLOSS.^{L} IV dub. Plac. P 24sq. -o: -as -are facit et est primae coniugationis. (25) praesag⟨i⟩o: praesagire id est futura dicere, tertiae coniugationis sunt productae. prae- *corripitur* CYPR. GALL. num. 262. GLOSS. -o: *προμαντεύομαι. προμηνύω. προθεσπίζω. προγιγνώσκω.* -at: divinat aut futura adnuntiat *v. etiam infra l. 61sq. legitur inde a* SVET. (*e Palaemone?*), APVL., *sc. in oratione prosa praeter* CYPR. GALL.; *cf.* praesagio. [*falsa var. l. pro* praesagire NON. p. 476, 20 SERV. Aen. 1, 230; *ceterum codd. rec. et edd. vet. saepius restituerunt* praesagire, *e. g.* SVET. gramm. 23, 4 IVST. 33, 1, 7. *al.*]

I *usu sollemni i. q. praesagire*: **A** *notione cognoscendi, divinandi* (*-ant homines aut partes affectionesve eorum*): **1** *-antur futura, imminentia*: **a** *indicatur, quid -etur*: SVET. gramm. 23, 4 *Palaemon gloriabatur* nomen suum in bucolicis (*sc. ecl. 3, 50. 53*) non temere positum, sed -ante Vergilio fore ... poetarum ... Palaemonem iudicem. APVL. apol. 43, 3 posse animum humanum ... velut quodam sopore futura rerum -are. ADNOT. Lucan. 7, 188 omnes Romanos -asse hoc malum, *sc. proelium Pharsalicum* (8, 568). *depon.* (*cf. p. 810, 19*): ACT. Archel. 6, 4 *Mani* Turbonis remoratione non prospera -tus ... ad Marcellum perrexit (praesagus *var. l.*). **b** *absolute*: VET. LAT. Iudith 8, 29 (cod. 151; *de Iudith*) in sapientia sollicitudo -at (*gr. et Vulg. aliter*). CASSIOD. var. 5, 3, 2 cogitatio -antis, *sc. parentis proli nomen imponentis* (*antea*: praesentiunt quaedam parentes).

2 *-antur praesentia, sed quodammodo latentia* (*signa futurorum* IVST., ISID.): IVST. 33, 1, 7 luna nocte defecit, id portentum *non Aemilio Paulo sed* Perseo omnibus -antibus *eqs.* (*v. supra p. 17, 55sqq.*). ZENO 1, 2, 26 *semen immortalitatis,* de quo etiam *Vergilius* poeta sapientissimus -vit, dicens *eqs.* ISID. orig. 16, 10, 8 -are (*sc. homines peritos?*) his *gemmis* ferunt maris signa tranquillitatis vel tempestatis (*an legendum* has *sec. Plin. p. 811, 6, ut pertineat ad B?*).

B *notione portendendi, ostendendi sim.* (*ponitur cum obi. vel absolute*): **1** *spectat ad ea, quae postea evenient*: **a** *-ant signa varia*: APVL. met. 9, 38, 8 haec erant quae prodigiosa -verant ostenta. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 106, 1 *Ionae* trium dierum ac noctium sepultura formam futuri mysterii -ante (*Migne gr. 35, 505^{A} τύπον ἐχούσῃ. item -atur typo, praefiguratione*: CASSIOD. inst. 1, 14, 2 *septuaginta libri sacr. script.* in illo palmarum numero [*sc. exod. 15, 27*] fortasse -ti. in psalm. 17, 46 l. 669 hoc ... in illa concertatione ... Iacob ... -tum *est.* 133, 2 l. 93). hist. 3, 8, 1 quibus *signis* ... futurum ... gentis -batur excidium (*gr. προσημαίνουσι ... τέρασι*). AVG. civ. 2, 24 p. 87, 24 *dei* promittebant -ando felicitatem magnam, *sc. extis laetis.* HIL. AREL. vita Honorat. 38 l. 12 somnia non aliquid -antia. VITAE patr. Iurens. 121 *cum puer Eugendus* successu ... felicitatis ... virtute divina, ut reor, -ante succresceret *eqs.* **b** *-ant prophetae* (*cf.* GLOSS. -are: praedicare [*an* -dicere?]. -vit: futura nuntiavit. futurum enarravit, praesagio ante cognito dixerat): POTAM. subst. 1 per ambitum prophetiae vatumque -antium. RVFIN. hist. 2, 3, 4 *propheta* quidam ... famem magnam futuram divinis -bat oraculis (*gr. προθεσπίζει*). FAVST. Aug. c. Faust. 32, 6 an prophetae Iesum -verint, postea videbimus (*antea*: praenuntiatus, *postea*: adnuntiatus). CYPR. GALL. num. 262 prophetali ... sermone -ant (*Vulg. num. 11, 26* prophetarent).

2 *spectat ad ea, quae olim ostentata sunt*: HIER. epist. 3, 4, 1 Bonosus ... noster scalam -tam Iacob somniante iam scandit (*var. l.* -antem).

II *usu deflexo pro gr. ἐνθουσιάζω fere i. q. divini spiritus plenum esse*: PHILO vita contempl. 12 *religiosi quidam* amore caelesti rapiuntur, utpote debacchantes et more Corybantum -antes, donec videant, quod desiderant (*gr. ἐνθουσιάζουσι*).

syntactica quaedam: pro obi. accedit acc. c. inf. l. 32 et fortasse p. 813, 42. 64, praepos. de *p. 813, 44; absolute ponitur p. 813, 37sqq. 60. 63. 67. 73. part. praes. pro subst. p. 813, 38.*

deriv.: praesagatio, praesagator, *?*3. praesago, praesagus.

2. praesāgo *v. p. 810, 13.*

***?*3. praesāgo,** -ōnis *m.* *a* praesagare; *cf. Leumann, Gramm. 1977, 361sq.* GLOSS.^{L} V Aa P 1057 -o: propheta qui antea praedicat[ur]. 1512 propheta: praedicator, -o (*nisi utrobique* praesagus *legendum*).

***praesāgus,** -a, -um. [*a* praesagium *retrograde formatum videtur. Sch.*] *de notione*: SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 236 pr⟨a⟩esagit: 'sagus' scius, doctus; unde 'pr⟨a⟩esagus' praescius *eqs.* GLOSS. -a: *πρόμαντις.* -um: providum. -a: *v. supra p. 577, 42sqq. et cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 666 -i: divini. *legitur in poesi fere epica inde a* VERG. Aen. (*bis*), OV. met., *in oratione prosa inde a* SEN. *philos.*, PS. QVINT., TAC., APVL. (*? v. infra l. 58*), TERT. [-a *i. q. strix: francog.* fresaie *et var. francog., prov., vasc. cf. M.-L. 6723. Wartburg IX 305. St.*] [*confunditur in codd. cum* praesagium STAT. Theb. 8, 335 PS. QVINT. decl. 4, 3 VVLG. gen. 41, 11 *al.* (*e coni.* ARNOB. nat. 1, 62).]

i. qui (quod) praesagit (*abundanter accedit* ante *l. 24; structurae: gen. l. 23sqq. 61. 65. p. 815, 8. al., praepos.* de *l. 34; ponitur fere pro subst.: m. vel f. l. 64, addas fortasse l. 11. 44, n. p. 815, 14*): **I** *potius praesentiendo; dicitur de eis, qui* (*quae*): **A** *divinatione vel suspicione quadam praesagiunt futura, quae*: **1** *indicantur structuris*: **a** *gen.*: **α** mens -a: VERG. Aen. 10, 843 adgnovit longe gemitum -a mali mens *Mezentii* (SEN. Thy. 958 mens ante sui -a m. LVCAN. 7, 186 -a malorum si data mens homini est. VAL. FL. 1, 694 metus ... mensque m. -a. HIER. vita Malchi 9). LVCAN. 6, 414 belli ... futuri. **β** *cetera exempla* (*fere de animantibus*): OV. met. 2, 124 -a ... luctus pectore sollicito repetens suspiria *Sol.* 11, 457 veluti -a futuri horruit Alcyone (AMBR. parad. 8, 40 *deum* -um f. spir. 1 prol. 4). SIL. 8, 656 belli -us et ore attonito sensuque simul clamoribus implet miles *quidam* castra. PS. QVINT. decl. 4, 3 -um magni nescio cuius incerti ... pallorem (*antea*: praescii metus). CLAVD. carm. min. app. 5, 3 *sponsa* mariti. rapt. Pros. 1, 192 -a mali *Ceres.* ENNOD. opusc. 1, 11 p. 264, 13 *Theodericum puerum* educavit ... Graecia -a venturi. **b** *praepos.* de: VET. LAT. sap. 8, 8 (Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 1, 42) *sapientia* ⌞de futuris⌟ -a est (futuri *var. l.; gr. τὰ μέλλοντα εἰκάζει, Vulg.* de f. aestimat).

2 *colliguntur e contextu vel non indicantur*: OV. met. 10, 444 *non* toto pectore sentit laetitiam *Myrrha* ... -aque pectora maerent. LVCAN. 9, 120 tristis, ut in multo mens est -a timore (PANEG. 6, 8, 1. 7, 4, 1 mente -a omnibus te verecundiae observationibus imbuebas. AMBR. exc. Sat. 1, 26 -ae mentis ... formidinem. *al.*). VAL. FL. 5, 433 aurea ... -a Mulciber arte vellera venturosque olim caelarat Achivos *in porta templi.* SIL. 3, 74 praecordia. 5, 587 -o percussus pectora luctu. TERT. anim. 24, 10 *omnis homo* aliquando -am animam suam sentit aut ... augurem. CARM. laud. dom. 20 sensit vota sui coniunx *mortua* -a mariti *adhuc viventis.* SERV. Aen. 6, 332. HIER. in eccles. 4, 16 l. 238 -o ... spiritu vidit *eqs.* (QVODV. prom. 3, 38, 44 [*postea*: praescius]. PS. ORIG. tract. 6, 28 [*antea*: praevidens]. ARNOB. IVN. in Matth. 1 magi -o s. Christo munera offerebant. ISID. sent. 3, 5, 21). *al.* *de equo Arione, qui Neptuno prognatus futura divinat* (*cf. e. g. Stat. Theb. 4, 43. 11, 442*): STAT. Theb. 6, 424 senserat adductis alium -us Arion stare ducem loris ... *et* expaverat.

B *odoratu investigant latentia*: FIRM. math. 8, 9, 3 canes, qui ferarum cubilia et latentes latebras -is naribus persequantur.

II *potius portendendo, ostendendo, . significando*: **A** *de praedicentibus*: **1** *de rebus* (*sc. maxime de vaticinantium verbis, voce sim.*): OV. met. 3, 514 Pentheus -a ... ridet verba *Tiresiae.* TAC. hist. 2, 1, 2 -a responsa *Flaviis imperium promittentia* (*cf. 1, 10, 3* ostentis ac responsis). APVL. Socr. 18 p. 162 *Socrates in quibusdam rebus* vi daemonis ⌞-a regebatur⌟ (*Elmenhorst,* praesagia regebat *codd.,* praesagiari [*adi.*] egebat *Wiman*). FIRM. err. 28, 5 *Hieremias* -a voce significat *eqs.* (POTAM. tract. 1 l. 53 CARM. adv. Marc. 1, 34. ARNOB. IVN. ad Greg. 1 p. 384, 11 -a ... futurorum vox ... Christi). CLAVD. 26, 19 *Minervam* arbore -a tabulas *Argus navis* animasse loquaces. PS. VIGIL. THAPS. c. Marivad. 1, 60 -a vaticinatione. ISID. fid. cath. 1, 5, 5 ora prophetarum -a. **2** *de animantibus* (*pro subst. maxime l. 65. 67. 71, addas fort. p. 815, 18*): LVCAN. 2, 121 te, -e malorum, Antoni, *flemus* (*sc. oratorem a Mario occisum*). SIL. 7, 429 (*nympha Romanis timens Proteum de eventu belli interrogat*) nosti nostros, -e, timores. 9, 58 Cymaea ... haec olim vates et te, *Varronem,* -a tuosque vulgavit ... furores (16, 590). 13, 817 *Carmentis* nostros tetigit -a labores. STAT. Theb. 8, 118 -i ... auguris, *sc. Amphiarai.* CHALC. comm. 161 nisi decretum *fati* praecederet, ad rationem eius accedere *non* potuisse -os. 185. SERV. *p. 815, 1.* CARM. de Iona 13 -os ... prophetas (CE 787, 43).

B *de variis praenuntiantibus* (*fere signis*): **1** *de ominibus, rebus ominosis*: **a** *de fulgure*: VERG. Aen. 10, 177 *Asilae* sidera parent et linguae volucrum et -i fulminis ignes (*explicat*: SERV. auct. *ad l.* -i: fu-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tura denuntiantis ...; alii non ipsum fulmen -um accipiunt, sed eos -os, qui inde futura praedicunt. *ad* Aen. 8, 429 fulmen triplici praeditum potestate est: est ostentatorium, peremptorium, -um *eqs.* [*affert* 10, 177]. *iunctu-ram adhibent*: SEN. nat. 5, 18, 10. VAL. FL. 3, 354 volucrumque minae -aque f.). LVCAN. 7, 197 tonitrus ac tela Iovis -a notavit *augur.* **b** *de variis rebus*: SIL. 5, 32 lixarum vulgus -o cuncta tumultu *implevit, sc. exercitum turbans.* STAT. Theb. 8, 145 *Amphiaraus,* -is quo nullus amicior astris. 10, 324 -a quies, *sc. somnio affecta.* silv. 1, 2, 72 *Stellae* -a ... formae ... posuit cognomina *pater.* 5, 3, 181 *tu, pater,* monstrasti ... -um ... aethera ... auguribus. PANEG. 11, 10, 3 *matres* planctu ... omina dabant, ... Cannas dolore -o praecanebant (*nisi ad IA2*). VVLG. gen. 41, 11 somnium -um futurorum. CLAVD. 8, 182 *Honorio principe proclamato* -us obibat cuncta nitor. ALC. AVIT. epist. 87 p. 96, 33 *pravam auri* mixturam ... -am ruinae. *acc. neutr. pro obi. intern.*: CLAVD. rapt. Pros. 2, 7 ter cardine verso -um cecinere fores.

2 *de ave pluviam praenuntiante*: PORPH. Hor. carm. 3, 17, 12 ('augur ... cornix') Vergilius, *sc. georg. 1, 388,* dicit cornices pluviae imminentis -as esse ...; 'augurem' ergo pro -a, id est divina, posuit *Horatius.*

3 *de typo aliquid praefigurante*: Ps. ORIG. tract. 12, 7 *Raab meretrix* futurarum in fine saeculi rerum -a umbra.

C *de quibuslibet rebus, quae pertinent ad praesagium vel ad praesagientes*: STAT. Theb. 7, 412 Sparte -a ... vidit Amyclaeos ... concurrere fratres *hoc omine Eteoclis Polynicisque pugnam portendens.* 8, 335 (*vates Amphiarao succedens ad illius numen*) tibi sacra feram -a (SCHOL.: quibus divinare possis, id est sacrificio denuntiare). FIRM. math. 2, 30, 15 *ut divinitas* ad animum *astrologi* ... latente -a maiestate accedat. 8, 26, 14 enthei -o divinitatis instinctu futura noscentes.

deriv.: 1. praesago. *Reijgwart.*

praesalsus *v.* -sulsus.

*?***praesalūto,** -āre. CHAR. gramm. p. 474, 6 -o (*affertur inter verba activa coniugationis primae*). *a* prae *et* salutare, *i. q. antea salutare, nisi falso tradi putes pro* persaluto, *quod verbum desideratur in serie Charisii.*

praesancio, -sānxī *et* -sancīvī, -īre. *a* prae *et* sancire. **1** *in versione prava vocis gr. ambiguae προθεσπίζειν fere i. q. praedicere* (*sc. vaticinio*): CONC.^{S} I 5 p. 284, 18 Esaias -ens clamabat: '...' (-sagiens *var. l.; cf. ibid. p. 165, 1* praenuntians clamat, *gr. I 1, 6 p. 144, 23 προθεσπίζων βοᾷ*). *locos similes* CONC.^{S} I 5 p. 262, 37 -xisse *et* 273, 1 -vit *v. supra p. 394, 55sqq.* **2** *pro gr. προνομοθετεῖν i. q. antea sancire*: NOVELL. Iust. 22, 43 p. 177, 18 hanc ... adiectionem ⟨non⟩ ipse Iulius ... adinvenit, sed ... Scaevola hoc -verat.

praesanctifico, -ātum, -āre. *a* prae *et* sanctificare. *i. q. antea sanctificare*: Ps. AVG. serm. ed. Caillau 1 app. 8, 3 (*respicitur act. 2, 2* factus est ... sonus tamquam advenientis spiritus) ita strepitu suo (*sc. spiritūs*) -tā eorum *apostolorum* in corpore linguā, ut salutem populis praedicarent (*si recte abl. absol. cum antecedentibus coniungendum intelleximus*).

praesānēsco, -nuī, -ere. *a* prae *et* sanescere. *i. q. ante tempus sanescere* (*cf.* praesano): PLIN. nat. 24, 73 cicatrices quae -uere aperit *cortex herbae cuiusdam* (-sanavere *vel* -sarivere *trad.*).

praesāno, -ātum, -āre. *a* prae *et* sanare. *i. q. ante tempus sanare* (*sc. pass.* -ari *pro a. t. sanum fieri*): PLIN. nat. 26, 147 ulceribus -tis asphodeli radix ... prodest (*sc. ulceribus, quae clauduntur, antequam omnis suppuratio egesta est*). *cf. falsam var. l. sub* praesanesco.

praesaucio, -ātum, -āre. *a* prae *et* sauciare. *i. q. antea sauciare, antea infirmare*: CAEL. AVR. acut. 1, 3, 39 peius ... laborare dicimus eos, qui post primam diatriton fuerint hac affecti passione, quam qui ante ipsam; etenim -tis viribus quicquid adhibetur ... indignum adiutorium *est* (*non est, quod intellegas adi. notionis q. e. valde saucius*).

praesbyter *v.* presbyter.

praescatēns, -entis *adi.* *a* prae *et* scatens (scatere). *i. q. valde scatens, plenissimus sim.*: GELL. 14, 6, 1 *familiaris quidam* dat mihi librum grandi volumine doctrinae omnigenus (doctrinis omnigenis *var. l.*), ut ipse dicebat, -em (*5* librum ... opulentissimum). *Bk.*

praesciē *v.* praescius. **praesciēns, praescienter** *v.* praescisco (-scio).

***praescientia,** -ae *f.* *a* praescire. *scribitur* pre- VET. LAT. I Petr. 1, 2 (cod. 53 [*saec. VI*]). *legitur inde a* TERT., *fere apud Christianos; plur. sec. schedas nostras non exstat nisi* VET. LAT. I reg. 2, 3 (Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 1, 40). MART. CAP. 1, 32. [*confunditur in codd. passim cum* praesentia, *e. g.* HIL. trin. 9, 61 AMBR. spir. 2, 11, 118; *contra gr. irrepsit in versiones*: VET. LAT. Sirach 31, 2 (cod. C *al.* Vulg.) -ae (*cett.* praesentiae *sec. gr. ἀγρυπνίας*). II Petr. 1, 16 (Quodv. catacl. 5, 20. *al.*) Christi virtutem et -am (*Vulg.* praesentiam *sec. gr. παρουσίαν*). RVFIN. hist. 2, 1, 13 salutarem domini nostri -am (*gr. ἐπιδημίαν*); *restituitur*: HIL. myst. 1, 24, 2 sq. AMBR. in Luc. 6, 30; *e coni. dub.*: VITA Anton. 31 p. 45, 3 non est opus -a ipsorum *daemonum* (*coni. Garitte; gr. aliter*).]

i. q. actio praesciendi vel status praescientis (*sc. quae futura sunt; gr. respondet πρόγνωσις nisi alia adnotavimus; cf. testimonia notionis*: AVG. quaest. Simpl. 2, 2, 2 quid est ... -a nisi scientia futurorum? EPIPHAN. SCHOL. Didym. in I Petr. 1, 2 p. 10, 3 -a ... nihil est putanda quam contemplatio futurorum). *accedit saepius gen. praescientis, e. g.* -a dei VET. LAT. act. 2, 23 (cod. 54 = VVLG.). I Petr. 1, 2 (cod. 53 *al.* = VVLG.) dei patris. HIL. in psalm. 138, 41 (*cf.* -a divina: RVFIN. hist. 3, 7, 6 AVG. epist. 226, 3. *al.*), *vel gen. eius quod (qui) praenoscitur, e. g. p. 817, 33 (cf.* de *c. abl. p. 817, 41.* AVG. civ. 20, 15 p. 442, 28. *al.* ORIG. in Matth. ser. 126 p. 264, 8. *al., enunt. interrog. p. 817, 59); ceterum accedit* ad *c. acc. l. 75.*

I *usu theologico respicitur -a dei trini omnia cognoscentis ante mundi constitutionem*: **A** *generatim de qualibet -a futurorum* (*sc. praesciuntur variae res vel respicitur qualitas generalis*): TERT. adv. Marc. 2, 5 p. 339, 25 bonitatem *creatoris* ... et -am et potentiam. p. 340, 3 quae *-a* tantos habet testes, quantos fecit prophetas. p. 340, 5 quis -ae titulus in omnium auctore, qui (*Kroymann,* qua *trad.*) universa ... disponendo praesciit et praesciendo disposuit? VET. LAT. I reg. 2, 3 (Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 1, 40) deus -arum dominus est (praesenciarum *cod. C ante corr.,* scientiarum *edd. vet. sec. Vulg.*). act. 2, 23 (cod. 57, *sim. al. et* VVLG.) *Christum* secundum proscriptum consilium et -a *dei* traditum, *sc. ad crucifigendum* (*codd. 5 et 50* providentia). HIL. in psalm. 121, 10 cuius *dei* tam fidelis -a est (-ae *vel* praesentia est *trad.*), ut, quae nondum gesta sunt, tamen ab eo iam pro ... praeteritis habeantur (*cf.* AVG. civ. 12, 18 p. 542, 29 *ut ea quae fecit non* provideret ex proximo tempore, sed aeterna -a contineret [BOETH. cons. 5, 3, 15 GREG. M. in euang. 8, 2]. 15, 25 p. 114, 4 cuius *dei* est de omnibus omnino rebus tam fixa sententia quam certa -a. *sim. al.*). syn. 38 (*v. p. 535, 9*). trin. 9, 61 in ea necesse est filium manere proprietate qua pater est; manere autem quomodo existimabitur, si extra -ae naturam sit? (-am, praesentiae [*vel* -am] *var. ll.; ibid.* cognitio futurorum). GAVDENT. serm. 3, 16 -a ... dei non fallitur (AVG. civ. 5, 9 p. 203, 25 FVLG. RVSP. praedest. 1, 17. *al.*). AMBR. hex. 3, 16, 65 *deus herbas utiles* -ae suae maiestate de sinu terrarum iussit exire. HIER. in Ier. 5, 36, 5 ut liberum homini servetur arbitrium, ne ex -a (praesentia *var. l.*) eius *dei* quasi necessitate ... facere quid ... cogatur. NICET. spir. 10 -a omnium rerum in deo est (VICT. VIT. 2, 84 [scientia, praesentia *var. ll.*]). 18 si -am habet *spiritus,* sicut pater et filius. AVG. gen. ad litt. 6, 17 p. 191, 13 multa secundum inferiores causas futura sunt; sed si ita sunt et in -a dei, vere futura sunt. retract. 1, 5, 2 *deum* habere omnium rerum scientiam, in qua etiam -a est futurorum. VINCENT. LER. comm. 15, 4 in -a manus ipsius *Christi* et pedes fossi esse referuntur (*sc. psalm. 21, 17*). FAVST. REI. grat. 2, 2 p. 61, 17 generalis ... -a, quae de statu mundi totius apud deum manet, de potentia nascitur. *al.* *fere metonymice de ipso Christo praesciente*: VIGIL. THAPS. c. Arian. 2, 31 dedit ... pater filio omnipotens omnipotentiam, ... -am dedit -ae, divinitatem divinitati, ... regi regnum *eqs.*

B *speciatim spectat ad electionem bonorum aut damnationem malorum* (*sc. praesciuntur homines ipsi [angeli p. 817, 5] aut actiones, voluntates sim., per quas eliguntur vel damnantur*): **1** *definitiones et potiora exempla notionem illustrantia*: AMBROSIAST. in Rom. 9, 11, 5 (rec. *γ, sim. cett.*) -a ... dei est, qua definitum habet, qualis uniuscuiusque futura voluntas erit ..., per quam aut damnetur aut coronetur. AVG. anim. 1, 7, 7 -a (praesentia *var. l.*) ... dei eos, quos sanaturus est peccatores, praenoscit, non facit. bapt. 4, 3, 4 p. 225, 12 secundum eius *dei* -am (praesentiam *var. l.*), qui novit quos praedestinaverit ante mundi constitutionem. persev. 18, 47 aliquando eadem praedestinatio significatur ... nomine -ae (*cf. p. 535, 42*). HIL. Aug. epist. 226, 4 (*v. p. 535, 46*). FAVST. REI. grat. 2, 3 p. 63, 11 -a ... gerenda praenoscit, postmodum praedestinatio retribuenda describit. p. 64, 2 -a dei ea, quae de hominis meritis secutura sunt, non ut eveniant exigit, sed eventura praecurrit. **2** *exempla varia selecta*: TERT. adv. Marc. 2, 7 p. 343, 27 uti deus ... contineret in semetipso et -am et praepotentiam suam, per quas intercessisse potuisset, quominus homo male libertate sua frui adgressus in periculum laberetur. VET. LAT. I Petr. 1, 2 (cod. 53, *sim.* 57 *et* VVLG.) Petrus apostolus Iesu Christi electis advenis dispersionis ... Asiae ... secundum -am dei patris (*var. l. Vulg.* praesentiam; *Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 3, 32* providentiam). Ps. MAR. VICTORIN. phys. 9 *deus* sua -a providens peccaturum *esse hominem* (*respicitur peccatum originale ut*: HIER. adv. Pelag. 3, 6 p. 575^{B} non est in culpa is, qui -am dei vitare non potuit). TYCON. reg. 4 p. 28, 19 unus (*sc. Iacob*) est secundum electionem de -a dilectus, alter (*sc. Esau*) electione suae voluntatis iniquus (*sec. Mal. 1, 2sq. = Rom. 9, 13, ut*: AMBROSIAST. in Rom. *ad l.* AVG. quaest. Simpl. 1, 2, 5. *al.*). AMBROSIAST. in Rom. 9, 11, 3 (rec. *β, sim. α et γ*) *increduli* non sunt praedestinati ad vitam; -a enim dei olim hos non salvandos decrevit. HIER. in Eph. 1, 4 ('elegit nos ... ante mundi constitutionem') quod electos nos ... testatus est, ad -am dei pertinet (*in eadem re:* adv. Rufin. 1, 22 AVG. quaest. Simpl. 1, 2, 5). ANON. in Gal. 04 -am dei ad

[Zoppi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

electionem. RVFIN. Adamant. 4, 11 p. 70, 24 non est iusti iudicii, ex -a condemnari aliquid, quod ... opere non sit admissum (*gr. deest*). Orig. in Ios. 23, 4 p. 444, 19 per ineffabilem providentiam dei ac -am (praesentiam *var. l.*) in his sortibus (*cf. Ios. 18, 6sqq.*) adumbrari futurae in caelis hereditatis exemplar. AVG. civ. 11, 33 p. 508, 11 inter hos et illos *angelos* (*sc. sanctos et lapsos*) deum vel -a vel opere divisisse. 20, 15 p. 442, 28 (*ad apoc. 20, 15*) ipsa eius *dei* -a de illis *electis,* quae falli non potest, liber est vitae, in quo sunt scripti, id est ante praecogniti. gen. ad litt. 6, 11 p. 185, 3 'factus est homo in animam vivam' (*gen. 2, 7*), non tunc praedestinatus: hoc enim ante saeculum in -a creatoris. lib. arb. 3, 38 unde tibi videtur adversum esse liberum arbitrium nostrum -ae dei? quia -a est an quia dei -a est? in Rom. 52, 11 (= praed. sanct. 3, 7) non ... elegit deus opera cuiusquam in -a ..., sed fidem elegit in -a. FAVST. REI. grat. 2, 12 p. 95, 10 (*per prosopopoeiam*) cum iustitia verba conserit -a et ita dicit: melius est *eqs. al.*

II *usu vario respicitur -a*: **A** *hominum* (*animalium l. 47sq., angelorum l. 56*): **1** *exempla varia* (*e coni. dub.* TERT.): TERT. ieiun. 7 p. 283, 10 (*sec. Dan. 2, 10sq.*) *sophistae* negant ... de -a (*Reifferscheid dubitanter*; praestantia *trad.*) humana posse cognosci *somnium regis.* ITIN. Alex. 3 Varro ... Pompeio olim per Hispanias militaturo librum ... elaboravit, ut ... motus aërios -ae fide peteret aut declinaret. AMBR. in Luc. 6, 30 perfunctoriam mysterii -am (*sc. adumbrationem quandam crucifixionis futurae*). HEGES. 1, 1, 10 *Hyrcanus* filios -a quadam animi tenens non djuturnos fore (*cf. 1, 2* opinio; *nisi ad 2 coll. gr. 1, 69 προεῖδέν τε καὶ προεφήτευσεν*). AVG. epist. 73, 6 p. 271, 6 o infida in voluntatibus amicorum scientia praesentium, ubi nulla est -a (praesentia *var. l.*) futurorum! *in medicina*: HIPPOCR. progn. 1 medicum existimo perfectum esse -am affectantem (*gr. πρόνοιαν*). *ibid.* -a futuri eventus (*gr. τοῦ προγινώσκειν*). *ibid.* oportet eius *morbi sim.* -am investigare (*gr. πρόνοιαν*). PS. SORAN. quaest. med. 17 in omnibus quidem vitiis -am habere possumus, non tamen de omnibus praedicere (*distinguuntur πρόγνωσις et πρόρρησις sec. Ps. Galen. def. med. 167sq.; cf. ibid.* sicut ad curandum optima via est -a, sic et ad praedicendum).

2 *-a fit inspiratione divina vel arte divinandi*: IREN. 2, 32, 4 (*sim.* RVFIN. hist. 5, 7, 4 *eadem vertens*) alii ... et -am habent futurorum et visiones et dictiones propheticas (CYPR. epist. 58, 6 p. 661, 19 *prophetas* ad -am f. spiritus sanctus animavit [*sim.* Fort. 11 p. 339, 25, *ubi syn.* notitiam]. RVFIN. Orig. in num. 16, 7 p. 145, 15 videtur ... f. -a ... medium quiddam esse, id est neque proprie bonum neque proprie malum. p. 145, 18. *al.; cf.* RVFIN. hist. mon. 1 p. 391^{C} eorum, quae futura erant, -am [*gr. aliter; opp.* scientia *praesentium*]). 4, 11, 1 *prophetae* quomodo ... praescire potuerunt, nisi ab ipso *Christo* -am ante accepissent? PS. CYPR. singul. cler. 35 quos mathematici docuerunt habere de crastino -am. IVL. VAL. 1, 2 quibus *nominibus* uti ad -am solemus (*syn.* veridicentiae, vaticinandi scientia *sim.; aliter gr.*). HIL. in psalm. 56, 2 prophetae -a. VITA Anton. 34 p. 47, 12 ut -am habeamus (*gr. προγιγνώσκωμεν, ut etiam* l. 14 ut -am nobis det *deus*). FVLG. myth. 2, 5 p. 45, 2 Iuppiter ... conceptionalem factum ei *Tiresiae* futuri germinis subministrat, id est quasi -am. AMBR. hex. 5, 9, 25 quod per indulgentiam domini ... hic *echinus* ... -ae huius munus acceperit (*ibid. de eodem*: gratiam -ae. *item respicitur -a animalium*: EVSTATH. Basil. hex. 9, 3, 10 -a pecudum de futuris caeli mutationibus [*gr. τινα τοῦ μέλλοντος αἴσθησιν*]). RVFIN. Clement. 2, 51, 5 quinque sensus scientiae capaces sunt, sextus autem -ae est, quem habuerunt prophetae (*cf.* 2, 51, 6 propheticum sensum, qui est -ae). Greg. Naz. orat. 3, 5, 2 magorum immolatio et in fibris quaesita -a. 4, 11, 2 futurorum -am meruerunt *quidam* (Orig. in num. 14, 4 p. 128, 5 CONSVLT. Zacch. 1, 4 p. 11, 10. *al.*). VICT. TONN. chron. II p. 191, 490, 3 virtutibus variis atque -a claruerunt *eremitae quidam. al. respicitur -a angelorum*: AVG. civ. 11, 13 tit. p. 479, 25 an ... post ruinam labentium *angelorum* perseverantiae suae -am acceperint qui steterunt (p. 480, 8 vel p. vel casus sui). epist. 73, 7 p. 271, 12 -a (praesentia *var. l.*), qualis *quisque* futurus sit, si est in ... beatis angelis, quo modo fuerit diabolus beatus aliquando ... sciens futuram iniquitatem suam, ... non video. gen. ad litt. 11, 26 p. 359, 6 certam -am perpetuae felicitatis suae.

B *deorum paganorum* (*umbrae sim.* RVFIN.): RVFIN. Clement. 2, 13, 4 -am habet *anima mortui,* propter quod et evocatur ad necromantiam (2, 13, 6). MART. CAP. 1, 32 (vers.; *Phoebus loq.*) tuum *Iovis* ... velle est ante -as ac mente gestas quicquid instabit deis (*eadem distinctione*: OROS. hist. 7, 1, 10 si praescisse illis *deis paganis* ac voluisse praesto semper fuit, immo etiam subiacente -a *eqs.*). 9, 894. OROS. hist. 6, 1, 20.

compos.: impraescientia.

praescindo, -idī, -ere. *a* prae *et* scindere. [*levi auctoritate edebatur olim pro* praecidere VITR. 5, 6, 5 VVLG. I reg. 24, 12 II reg. 10, 4 II Macc. 7, 4 AVG. serm. 5, 8, *unde in lexica fluxit.*]

fere i. q. (parte anteriore) scindere, truncare (*pro obi. sunt partes abscisae vel totum quoddam deminutum*): **1** *corporaliter*: PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 644 p. 704 *unam manum cuidam concedebat Iosephus,* dummodo alteram sibimet ... ipse -ret (*gr. ἀποκόψειεν. postea*: laevam sibi truncavit). OP. imperf. in Matth. 9 p. 679 carpentarius si viderit arborem bonam, concupiscit eam -ere ad opus artificii sui. **2** *incorporaliter: -untur res* (*sc. quae minuuntur*): AVG. coll. c. Don. 3, 2, 2 l. 26 catholici ... propter -endas moras ... perseveranter instabant, ut ecclesiae causa ... ageretur. *-untur homines* (*sc. qui ab aliis segregantur*): OP. imperf. in Matth. 1 p. 625 deus non eum *Ozian* -idit de numero regum, quia fecit quod placitum est deo (*postea*: praecisus).

1. praescio *v.* praescisco.

[2. praescio, *sc. acc. plur.* -ones *olim edebatur e coni. dubia Gronovii* AMM. 18, 4, 1, *v. p. 821, 27.*]

praescisco, -ere *et* ˢ**praescio,** -ii (-īvī), -ītum, -īre (*quae verba, cum formas multas nec notione distinguendas habeant communes, coniuncte tractanda esse duximus*). *a* prae *et* sciscere *vel* scire. NOT. Tir. 21, 88^{a} -it. *de formis: stirpis praes.: incohat.* -scisco *legitur prius, sed raro, sc. non nisi* VERG. (*v. p. 819, 8*), LIV. (*l. 53. 55*), COLVM. (*p. 819, 9*), AMM. (*p. 819, 13*), GLOSS. (*l. 41*), -scio *inde a* TERT., MIN. FEL., VET. LAT. *stirpis perfecti*: -ii *sim.*: -ii AMBROSIAST. in Rom. 9, 15, 1, -iit TERT. adv. Marc. 2, 5 p. 340, 6. VET. LAT. Rom. 11, 1 sq. (cod. 75, *sed cf. eundem cod. l. 30*). IREN. 2, 28, 7. *et saepe,* -ieras STAT. Theb. 8, 183, -ierat TERT. adv. Marc. 2, 7 p. 344, 9. PELAG. in Rom. 8, 29 (-ivit *var. l.*). AVG. in euang. Ioh. 42, 16, -ierit HIER. in Ier. 1, 2, 1 (-iret *edd. vet.*). AVG. civ. 12, 23 tit. BOETH. cons. 5, 3, 27. *al.,* -ierint AMM. 29, 1, 33. -ivi *sim.*: -ivi IVL. VAL. 1, 4 p. 8, 23. PELAG. in Rom. 9, 15 (-ii *cod. unus*). *al.,* -ivit VET. LAT. Rom. 8, 29 (cod. 89. *al.* = VVLG.). AMBR. in psalm. 39, 16, 4 AVG. civ. 5, 9 p. 205, 2. 31. *et saepe,* -iverit AVG. lib. arb. 3, 30 in psalm. 25, enarr. 2, 2, -iverat AVG. civ. 14, 11 p. 28, 5 in euang. Ioh. 86, 2 in psalm. 105, 35, -ivisset IVL. VAL. 1, 33 p. 44, 16. *contractae*: -isti FAVST. REI. grat. 2, 2 p. 61, 23, -it VET. LAT. Rom. 8, 29 (cod. 75, *nisi perperam praes. posuit, cf. ibid.* 11, 1 sq. *bis* -iit), -isset *sim.* LIV. 24, 26, 2 TERT. adv. Marc. 2, 5 p. 340, 7 DON. Ter. Eun. 110. *al.,* -isse TER. Andr. 239 SVET. Tib. 67, 2. *al. supinum* -tui *dub. an agnoscendum p. 821, 35. legitur stirps perf. singulis locis apud* TER., LIV., STAT., SVET. *et saepius inde a* TERT., *stirps praes.* -scere *sexies inde a* VERG. (*v. l. 17*), *p. p. p. septies apud* PLIN. nat. (*v. p. 820, 74*) *et inde a* IVL. VAL., *stirps praes.* -ire *inde a* TERT., MIN. FEL., VET. LAT.

i. q. antea sciscere vel scire, praenoscere. gr. respondet προγιγνώσκειν, nisi alia adnotavimus; cf. GREG. M. moral. 20, 63 l. 44 -ire dicitur qui unamquamque rem antequam veniat videt *eqs.* GLOSS. II 416, 43 *προγιγνώσκω*: antecognosco, -io (pro- *trad.*), praesago. GLOSS. L I Ansil. PE 511 ⌞prae⌟⟨s⟩ciscere: ⌞prae⌟cognoscere, ante cognoscere, ante -ire (⌞ ⌟ per- *trad. loco utroque*). *quodammodo abundanter accedit adv.* ante: TER. Andr. 239. VET. LAT. Rom. 8, 29 (Aug. trin. 13, 16, 20. *al.*). CLAVD. DON. Aen. 3, 15 p. 263, 30 AVG. quaest. hept. 2, 102. *al. (cf. l. 41); sim. al.*

I *cum respectu futuri sim. -itur, quod adhuc futurum, appariturum est* (*quod iam exstat, sed adhuc latet e. g. p. 819, 13*): **A** *vario usu* (*accedit obi. acc. passim, acc. c. inf. p. 819, 13. 18sq. 21, inf. l. 52, enunt. interrog. l. 54. p. 819, 1, absolute vel obi. suppl. l. 51. 55. p. 819, 11. al.*): **1** *praescientia fit potius comperiendo, nuntium accipiendo sim.*: **a** *exempla varia*: TER. Andr. 239 uxorem decrerat *pater* dare sese mi hodie; nonne oportuit -isse me ante? nonne prius communicatum oportuit? LIV. 24, 26, 2 cum ad se quoque veniri -isset, in sacrarium ... confugit *filia Hieronis.* 27, 35, 5 in consules designatos omnes versi ... -scere (-ire *B ante corr., dett. duo*), quam quisque eorum provinciam ... haberet, volebant. 29, 14, 1 occultantibus id (*sc. quod Africa provincia decreta erat*) ... patribus, ne -scerent Carthaginienses (praescriberent *P*). VET. LAT. II Petr. 3, 17 (Aug. fid. et op. 14, 22 *al., sim.* VVLG.; *in epistulae conclusione*) vos igitur, amantissimi, -entes cavete, ne ... decidatis a corroboratione vestra. IVL. VAL. 2, 37 p. 108, 30 (*Alex. nuptias suas adnuntians*) id ... e re est de litteris iam -iri (praecui *var. l.; aliter gr.*). GREG. M. in euang. 35, 1 moral. 2, 11 l. 91. **b** *ex oraculi responso, inspiratione divina sim.*: STAT. Theb. 8, 183 (*Argivi ad Amphiaraum mortuum*) hos ... bellorum casus nobisque tibique -eras et ... venisti tamen. IREN. 4, 11, 1 prophetae ... -entes per spiritum *sanctum* adventum eius *Christi* (*cf.* HIL. myst. 1, 24 'odor' [*gen. 27, 27*] spiritus est praescientia ...; odorari ..., id est -ire spiritu). IVL. VAL. 1, 4 p. 8, 23 (*Philippus ad uxorem*) culpa vacas, sicuti -vi de som[p]nio (*gr. p. 10, 4 ἐθεασάμην*). 1, 31 vers. 10 (*verba oraculi*) hisce, quae fas, instruēre ut -as (*gr. corruptum*). 1, 33 p. 44, 16 cum deorum monitu -visset *Nectabanus* fortunae suae lapsum ([*gr. p. 38, 8 εἶδε*]. AMM. 25, 10, 16 *quendam* m. cuiusdam somnii ... -isse, quod evenit). AMM. 21, 1, 8 (*in veriloquio*) *Themis* fixa fatali lege decreta (*i. τεθειμένα*) -ire facit in posterum. 22, 1, 1 Iulianus ... aves ... suspiciens -ire festinabat accidentium finem. 29, 1, 25 *Pergamium* quaedam imprecationibus -isse nefariis. 29, 1, 33 ex fide sortium. AMBR. hex. 5, 14, 43 *fulicae, refugitis* quam -itis commotionem maris (*huc traximus coll. 5, 9, 25*). AVG. haer. 18 (*inde* PRAEDEST. 1, 18) *Caiani* asserentes eum *Iudam* -isse,

[Zoppi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quantum esset generi humano Christi passio profutura. DAMIG. lapid. 26, 3 (*26, 2 hieracites lapis est* idoneus in rebus praenoscendis) habebis autem sic eum, ubi volueris aliquid -ire: lava *eqs.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 204 *avis per auspicium consulta* si ... -ire futura valuisset, in hunc locum nequaquam venisset. *al.*

2 *praescientia fit potius cogitando, ratiocinando vel modo incerto*:

a *-unt homines*: **α** *exempla varia*: VERG. georg. 4, 70 animos vulgi et trepidantia bello corda licet longe -scere (*inde* COLVM. 9, 9, 4 *curator* poterit exploratam fugam -scere [pro-, praescissere *sim. codd. aliquot*] ... aurem ... alveis admovendo). PS. APVL. Ascl. 24 -ire cuncta prudentes decet. TERT. anim. 19, 8 quod *vox infantis* (*sc. vagitu vitam auspicata*) etiam -ens habenda sit ..., nedum intellegens (*nisi ad 1 b*). DON. Ter. Eun. 110 si *Parmeno* -isset civem esse *virginem*. AMM. 20, 6, 9 ad -scendos adversos subitosque motus id munimentum, *sc. Singaram*, opportune locavit antiquitas. CLAVD. DON. Aen. 6, 460 p. 567, 23 (*ad 6, 463* nec credere quivi *eqs.*) si -issem hunc te habituram exitum vitae. QVODV. cant. Is. 1 l. 30 (*in imagine sec. Ioh. 15, 1 sqq.*) iste ... agricola (*sc. deus*) sic inspicit, ut ... *sarmentum* adhuc viride -at ⌞eum⌟ fructum dare non posse (⌞ ⌟ *masc. pro neutro, ut* l. 31 sarmentum, quem -it esse infructuosum). SVLP. SEV. epist. 3, 6 Martinus ... obitum suum longe ante -iit (-vit *var. l.*) dixitque fratribus dissolutionem sui corporis imminere. NOVELL. Theod. 26, 4 quod *onus* si se daturos -issent (praecissent *sim.*, perscripsissent *var. ll.*), fundos minime suscipere ... paterentur. SIDON. carm. 5, 247 *telum iecisse* et plagae -isse locum. *al.*

β *in astrologia et medicina*: SVET. Tib. 67, 2 -isse haec (*i. fere odium civium*) eum *Tiberium* peritia futurorum ([*syn.* prospexisse]. *ad astrologiam referas coll. 69* addictus mathematicae; *item*: ISID. orig. 3, 71, 39 per supputationes noxias ... eventus rerum -ire). HIPPOCR. progn. 1 -ens ... et praedicens praesentia et praeterita et quae futura sunt (*sc. medicus ut: ibid.* -ens superventura ex causis [*gr. προειδώς*]. *ibid.* morituros ... et evasuros -ens et praedicens).

b *-unt dei sim. paganorum*: FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 817, 10 nequam spiritus *prophetam inhabitans* -ens et intellegens terrae motum futurum. MART. CAP. 1, 21 (vers.; *Phoebus loq.*) nobis -ire vacuum est ...: quod superi voluere licet. 1, 22 (vers.) quod superis -ire datum. 2, 167 et -endi et incursandi et nocendi habent ... potestatem *fauni, nymphae sim.* OROS. hist. 7, 1, 10. ENNOD. dict. 25, 4 p. 501, 9 (*loq. Thetis Achille orbata*) illam *orbitatem* pro aeternitatis meae sublimitate -vi.

B *usu theologico respicitur praescientia dei trini omnia cognoscentis ante mundi constitutionem*: **1** *absolute vel obi. supplendo*: TERT. adv. Marc. 2, 28 p. 375, 18 *Christus* Iudam traditorem non adlegisset, si -isset. adv. Prax. 16 p. 257, 10 paenitens, quod hominem fecisset, quasi non -ens. AVG. civ. 5, 9 p. 203, 32 certus est ordo rerum -enti deo (*sim.* p. 204, 32 *et al. ibid.*). in psalm. 32, enarr. 2, serm. 2, 14 de nobis ante -vit et praedestinavit (*cf. l. 63*). PS. AVG. hypomn. 6, 3 l. 63 solus ipse -endo scit, quod homo nesciendo nescit. FAVST. REI. grat. 2, 2 p. 61, 13 -endi ... qualitatem *deo propriam. al.* *part. praes.* -ens *pro subst. masc. de deo*: VET. LAT. Rom. 9, 12 (Praedest. 3, 2) a -ente dictum est (*male resp. gr. ἐκ τοῦ καλοῦντος, Vulg.* ex vocante). FAVST. REI. grat. 1, 10 p. 34, 23 non ... violentia -entis, sed inoboedientia peccantis in causa est. 2, 2 p. 61, 13 quia eum *hominem* coactura sit -entis auctoritas. 2, 6 p. 73, 13.

2 *indicatur, quid (quis) -atur*: **a** *per acc.* (*nom. in struct. pass.; accedunt praepos. l. 63. p. 820, 18; acc. dupl. v. sub ba*): **α** *rei*: TERT. adv. Marc. 2, 5 p. 340, 6 universa ... disponendo -iit et -endo disposuit (*cf.* -ire omnia: VET. LAT. sap. 7, 23 [Cereal. 24 p. 764[A], *gr. πανεπίσκοπον, Vulg.* prospiciens]. IREN. 4, 39, 4 NICET. spir. 11 AVG. c. Iulian. op. imperf. 2, 220. *al.*; -ire cuncta: AVG. civ. 5, 10 p. 208, 25. 12, 19 p. 542, 22. *al.*). MIN. FEL. 36, 2 cum possit -ire materiam, *i. singulorum hominum indolem.* VET. LAT. sap. 19, 1 -iebat ... futura illorum *impiorum* ([*gr. προῄδει*]. AVG. civ. 5, 9 p. 203, 30). IREN. 3, 21, 9 spiritu -ente ea, quae a malis doctoribus -untur. VVLG. IV reg. 19, 27 (*deus de rege Assyriorum*) viam tuam -vi (perscivi, scivi *var. ll.*) et furorem tuum contra me. AVG. in euang. Ioh. 53, 10 hoc (*Ioh. 12, 39 sq.*) de Iudaeis, qui excaecati et indurati sunt, deus -vit (*item accedit praepos.* de: 83, 1 [*deus loq.*] *gaudium* fit et in vobis, cum hoc efficimini, quod -vi de vobis. FAVST. REI. grat. 2, 2 p. 62, 20 quid de nobis -ire ac praeordinare debeat deus. *cf. l. 43*). PS. AVG. hypomn. 6, 2 l. 36 sq. non omne quod -it, praedestinat; mala enim tantum -it, bona vero et -it et praedestinat (*cf.* FAVST. REI. grat. 2, 2 p. 61, 25 vult ... bonum et permittit malum, -it utrumque). BOETH. cons. 5, 3, 9 necessarium esse eventum -tarum rerum. GREG. M. moral. 16, 14 quamvis ... deus illud tempus uniuscuiusque ad mortem -at. *al.*

β *personae* (*respic. sive damnati sive electi praeter p. 820, 11 sq.*):

Ⓘ *exempla varia*: VET. LAT. Rom. 8, 29 (cod. 75, *sim. al. et* VVLG.) quos -it (*v. p. 538, 13; pendent loci ibid. laudati*). 11, 1 (cod. 75) non repulit deus populum suum, quam (*pro* quem) -iit (*sec. var. l. gr. προέγνω, om. ceteri codd. et Vulg.; sim.* Rom. 11, 2 [cod. 75 *al.* = VVLG.]). AMBROSIAST. in Rom. 9, 23, 2 (rec. *γ*) praeparare est ... unumquemque -ire qui dignus erit (*recc. α et β* scire). PHILIPP. in Iob rec. brev. 15 p. 1429[A] (*ad 15, 32* antequam dies eius impleantur, peribit) ante diem iudicii -tus in praedestinatione peribit (rec. long. p. 656[A] *dominus* -iit in praedestinatione). AVG. spir. et litt. 5, 7 diffundit caritatem in cordibus eorum, quos -vit ut praedestinaret, praedestinavit ut vocaret *eqs.* PS. PROSP. vocat. gent. 2, 29 -ta et promissa gentium plenitudo. GILD. Brit. 47 chron. III p. 54, 5 *Ieremia,* priusquam formaretur in utero, ⌞-tus⌟ et priusquam exiret de vulva, sanctificatus (*respicitur Ier. 1, 5* novi te; ⌞ ⌟ prestitus *cod. unus ante corr.*, a deo est *add. cod. alter*). FAVST. REI. grat. 2, 2 p. 61, 14 libertas -ti hominis. 2, 3 p. 64, 13 homicidam. FVLG. RVSP. praedest. 3, 11 *Christus* -vit traditorem suum, nec alius eum tradidit quam ille quem ipse -vit. *al.* *p.p.p.* -tus *pro subst. masc.*: TRACT. de indur. cord. Phar. 2 l. 6 quinque nos causas in hoc opere prosecutos: ... quintam, de -tis et praedestinatis. 49 l. 21 -ti vera ... dilectione diligere deum. IND. capp. bibl. Rom. F 16 p. 51 de gratia dei, qui electis suis adque -tis ... scientiam praestat orandi. AVG. in euang. Ioh. 45, 12 novit -tos, novit praedestinatos. CASSIOD. in psalm. 5, 11 necesse erat de pertinacibus et -tis dicere, quos noverat. *al.* Ⓘⓘ *accedit praepos. indicans, quo respectu quis -tus sit, quid de aliquo -tum sit*: PS. AVG. hypomn. 6, 2 l. 54 quos ... punit ..., non tamen puniendos ipse fecit vel praedestinavit, sed tantum ... in damnabili massa -vit (*item c. abl.*: 6, 5 l. 207 in quibus *malis suis* ... -tus est tantum, non praedestinatus *Iudas* [6, 6 l. 225 peccatores in m. propriis ... -tos]. LEO M. serm. 58, 3 *Iudas* in voluntaria erat impietate -tus [praescius, poscitus, praestitutus *var. ll.*]. in *c. acc. iuxta* praeordinare *v. p. 748, 4. 7*). FVLG. RVSP. ad Eugipp. frg. 3 quisquis ... non est praedestinatus ad gloriam, invenitur ... -tus ad poenam.

b *per struct. verbales*: **α** *acc. vel nom. c. inf.* (*inf.* esse *omisso hic illic cogitari potest de acc. dupl.*): TERT. adv. Marc. 2, 7 p. 344, 9 -ierat male hominem institutione sua usurum. IREN. 2, 17, 11. AMBR. in psalm. 39, 16, 4 (*ad Ier. 11, 19*) -vit *Christus* se sicut agnum esse ducendum. AMBROSIAST. in Rom. 11, 2 hi, quos -iit deus crediturOS (PELAG. in Rom. 8, 29 AVG. c. Cresc. 1, 8, 10 p. 332, 29. *al.*). PELAG. in Rom. 9, 15. TRACT. de indur. cord. Phar. 49 l. 13 (*ad Rom. 8, 30*) hi sunt ..., quos -vit deus non de labiis diligere. AVG. civ. 5, 10 p. 210, 3 illum *hominem* peccaturum esse (in euang. Ioh. 53, 4 lib. arb. 3, 15. *al. apud eundem*). persev. 10, 24 in morientibus vel mortuis vindicari peccata, quae -ti sunt facturi esse, si viverent (*sim.* 12, 31). *et saepe apud eundem.* PROSP. resp. ad Vinc. 16 casuri ... et recessuri ab eo, qui falli non potest, -untur *peccatores. al.* **β** *enunt. secund.: interrog.*: TERT. adv. Marc. 2, 3 p. 336, 23 deus -iebat, quid boni appariturum esset. AVG. civ. 5, 10 p. 209, 17 quid futurum esset in nostra voluntate. PS. AVG. hypomn. 6, 2 l. 35. PS. PROSP. vocat. gent. 2, 29 p. 715[B] (*iuxta* praecognitum habuit). *al.* quod: RVFIN. Adamant. 4, 11 p. 70, 21 -isse deum, quod homo per arbitrii libertatem magis deligeret *eqs.* (*gr. deest*). AVG. in euang. Ioh. 86, 2 (*ad Ioh. 15, 16*) si propterea nos elegisset, quia bonos futuros esse nos -verat, simul etiam -isset, quod eum nos fuissemus prius electuri. PS. AVG. hypomn. 6, 5 l. 195 LEO M. serm. 67, 2.

II *cum respectu ordinis -itur aliquid*: **A** *antequam quidlibet fit*: VET. LAT. act. 26, 5 (cod. 50 = VVLG.) Iudaei -entes me *Paulum* ab initio (*cod. 51* qui ... noverunt). HIL. trin. 9, 59 l. 37 humanae naturae (*i. homines*) quod agere definiunt ... -unt et sequitur gerendorum cognitio voluntatem agendi. CONST. Sirmond. 13 convenit ⌞nostris -ta temporibus⌟ ut iustitiam inflectat humanitas (⌞ ⌟ *'experta iam ante tempora nostra' intell. Pharr in transl., 1952; 'requiritur* praesidens' *Mommsen in app. crit.; an* praestita *restituas?*). LEO M. epist. 109, 3 Conc.[S] II 4 p. 137, 41 haeretici olim in auctoribus suis -ti (*Ballerini,* persciti *trad.*) atque damnati apertius ... coeperunt dogma ... adstruere. GILD. Brit. 109 chron. III p. 84, 27 non probati in bono, sed in malo opere -ti (*edd. vet.,* praestiti *cod.*) ministrantes *clerici.* **B** *antequam aliud cognoscitur*: BOETH. anal. pr. 67a22 (rec. Flor., *sim.* Carn.) numquam ... accidit -ire singulare (*sc. ante universale; gr. προεπίστασθαι*). in herm. comm. sec. 6, 14 p. 492, 8 -atur (perspiciatur *var. l.*) ... in his, quae sit proportionis similitudo. top. Arist. 102b12 necessarium est ... -ire, quid est diffinitio (*gr. προειδέναι*).

part. praes. praesciēns *pro subst. v. p. 819, 46.*

adv. **praescienter.** *i. q. modo praescientis* (*sc. dei; Christi l. 71*): PS. ORIG. in Iob 1 p. 407[A] (*ad gen. 3, 9*) *deus* interrogavit olim Adam ... non ut inscius, sed sciens -r. p. 418[B] (*deus loq.*) -r ... scio constantiam Iob. EPIPHAN. SCHOL. Didym. in I Petr. 1, 2 ('secundum praescientiam dei patris'; *cf. Eph. 1, 4 sq.*) deus ... -r elegit eos *homines* in Christo ante originem mundi iam tunc praedestinans eos filios esse (*gr. προγνωστικῶς*). PS. FVLG. RVSP. serm. 21 p. 888[C] *Christus* admonuit -r *Petro* dicenti 'etsi omnes *eqs.*' (*Matth. 26, 33*).

p.p.p. praescītus *pro subst. v. l. 12.*

neutr. **praescītum,** -ī *pro subst.* *non nisi nom. vel acc. plur.* -a *praeter p. 821, 11.* [*vix recte editur* IVL. VAL. 1, 8 p. 15, 11 -um fossae, *fortasse* *[Zoppi]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pro praecisum f. *sec. gr. p. 15, 22 χρημνώδη τόπον καὶ ὀχυρόν* (*cf. app. crit. et Kroll, Rhein. Mus. 70, 1915, 592*).]

i. quod praescitum est, sc. in re divinatoria (in tempestate praenoscenda l. 15) de signis futurorum, auguriis sim. (*notionem originariam dubites an referas ad id, quod animal portendens vel homo praesagiens antea novit, an* [*si conferas subst.* scitum] *ad id, quod divinitas vel natura antea novit decrevitque; nescio an subsit quodammodo versio t. t. gr. προγνωστικόν*): PLIN. nat. 2, 24 fulgurum monitus, oraculorum -a, haruspicum praedicta *eqs.* 2, 82 a sidere *Iovis* caelestis ignis (*sc. fulmen*) exspuitur -a secum adferens. 9, 55 sunt et in hac parte naturae auguria, sunt et piscibus -a. 10, 41 (*antea*: principales ... sunt in auguriis *pici*) unum eorum -um transire non queo (*postea*: prodigium. *dubitanter ad subst. q. e.* praescitus, -us *refert Önnerfors, Rhein. Mus. 119, 1976, 363 adn. 35*). 10, 211 magnus hic in vita locus ..., utrumne sint aliqua -a animi quiescentis ... an fortuita res sit. 11, 20 *apes* praedivinant ... ventos imbresque, cum se continent tectis; ... *quod apiarii* inter -a habent. 11, 273 Aristotelem (*frg. 286*) ... credidisse -a vitae esse aliqua in corporibus ipsis, *velut numerum dentium, incisuras in manu* (*ibid.* auguria; *274* vitae brevis signa). IVL. VAL. 1, 8 p. 15, 23 (*magus moriens loq.*) olim ... videram fatale mihi fore a filio interfectu iri: ⌞ea igitur -a non effugi⌟ (⌞ ⌟ ea i. -ta n. effugisse *cod. P*, en i. praescripta n. fugi *T; gr. p. 16, 2 μοῖραν*). *addas fortasse l. 30.*

deriv.: praescientia, *?* praescitio, *?* 2. praescitus (-ūs); *cf.* praescius.

? **praescītio,** -ōnis *f.* *a* praesciscere (*si recte restituitur*). *i. q. actio, ritus sim. praesciscendi futura* (*sc. plur. de variis generibus divinationis*): AMM. 18, 4, 1 *Sapor rex* arma viresque parabat ... ⌞-es⌟ omnes consulens de futuris (⌞ ⌟ *Bentley* [-is *iam ed. Accursii*], praestionis *V*; praestigiatores *vel* praesciones *temptaverunt edd. vet.*, superstitiones *Heraeus, aliter alii*). 29, 1, 31 *ad exploranda futura* litato conceptis carminibus numine ⌞-um⌟ auctore (*i. Apolline*; ⌞ ⌟ *ed. Gelenii,* -tiorum *V,* praesagitionum *Cornelissen,* praescitorum *Clark sec. cod. N*).

praescītum, 1. praescītus *v.* praescisco (-scio).

? **2. praescītus,** -ūs *m.* *a* praescire. *i. q. praescientia* (*cf. l. 12*): IVL. VAL. 1, 41 p. 52, 7 (*satrapae ad Darium*) *captivos tibi misimus* non ausi eorum ultra aliquid adinquirere, quae sint fortassis melius regi -ui ([praescivit *cod. P*]. *gr. aliter; an supinum verbi q. e.* praescire *intellegendum?*).

praescius, -a, -um. *a* prae *et* scire *sec.* conscius, nescius, *nisi a* praescire (*aliter fortasse p. 823, 11*). *scribitur* pre- *e. g.* CARM. de Alcest. 1 *et* 12 (*in pap. saec. IV*). CE 1350, 6 (= INSCR. christ. Diehl 1061a; *a. 413?*). NOT. Tir. 21, 87ª. *voc.* -e *v. p. 822, 27; compar. et superl. desunt* (*potius ad totum enunt. quam ad* -a *pertinet adv.* bene *p. 822, 12*). *legitur in versibus inde a* VERG., OV., SEN. *trag., in oratione soluta inde a* TAC., TERT., VET. LAT. [*e coni. dub.* AMM. 26, 1, 7 ⟨-us⟩ praesagiis *Petschenig.*]

I *active fere i. q. praesciens* (*sed antea certior factus maxime p. 822, 1*): **A** *vi temporali vigente* (GLOSS. *προγνωστικός.* -us. *προειδώς.* GLOSS.ᴸ III Abol. PRAE 57 futura sciens. *sim. al., cf. e. g. p. 814, 10; fere abundanter accedit adv.* ante CARM. de resurr. 86): **1** *proprie*: **a** *-i sunt homines, animus sim.* (*animalia* SIL. 5, 61): α *vates, prophetae sim.*: VERG. Aen. 6, 66 (*Aeneas ad sibyllam*) o sanctissima vates, -a venturi (OV. met. 6, 157 v. -a Manto). OV. fast. 5, 95 -a mater, *sc. Carmentis,* ... 'locus imperii rus erit istud' ait (*nisi ad b*). SEN. Ag. 319 (322) fatorum -a Manto. SIL. 3, 5 vatum mentes ... et -a corda. 5, 61 (*in auspicio pullorum*) ales ... ceu -a luctus damnavit vesci. TAC. ann. 6, 21, 3 *vatem* -um periculorum *sibi imminentium* (SCHOL. Iuv. 6, 575, 2). HERM. vulg. sim. 7 quod *deus* dignum te *Hermam* habuit, cui praediceret incommodum tibi instare valenti id sustinere, -us futuri ([*pro* -o, *cf.* rec. Pal. 7, 5 ut validius id sustineres -us f.; *gr. προγνούς*]. FIRM. math. 4, 24, 5 *luna natos facit* religiosos et quolibet genere f. -os. DARES 12 DICT. 1, 15. *al., cf. etiam l. 70*). CLAVD. carm. min. 30, 16 -a fatorum Tanaquil. CYPR. GALL. num. 425 -us id (*sc. pugnam exitiosam futuram*) vatis *Moyses* castrorum in sede remansit. PS. TIT. epist. l. 253 -us ... futura significavit *Paulus* (*seq. I Cor. 10, 13*). *al.* *adhibetur pro subst.* (*cf.* SYNON. Cic. p. 427, 16 haruspices *eqs., v. vol. VI 3, 2548, 37*): TAC. hist. 2, 78, 1 ut ... Seleucum quendam mathematicum rectorem et -um palam habuerit *Vespasianus.* VET. LAT. IV reg. 21, 6 (Rufin. Orig. in num. 16, 7, *sim.* Didasc. apost. 22, 4) -os abundare fecit *Manasses* (*gr. γνώστας, Vulg.* haruspices). II par. 35, 19ª (cod. 109) omnes ventrilocos et -os (*gr. γνώστας, Vulg. deest*). PS. HIL. libell. 6 p. 78, 9 *Christus homo et deus* persuadebat ut frater, efficiebat ut deus, eligebat ut -us *eqs.* AVG. trin. 14, 11, 14 quam *providentiam* non habent certam nisi -i futurorum. β *quivis*: VERG. Aen. 12, 452 *nimbo tempestatem adnuntiante* -a longe horrescunt corda agricolis (*cf.* OV. met. 6, 231 -us imbris [imbres *var. l.*] nube ... visa ... rector *navis*). SIL. 16, 89 (*Scipio ad maiores suos*) dignas spectabitis, aut me -a mens fallit, vestro iam nomine caedes. TAC. ann. 11, 29, 2 ne quo sermone -am criminis et accusatoris (-res *cod M*) faceret *Narcissus Messalinam* (*sc. nuntio sim. accepto ut*: CLAVD. carm. min. app. 21, 1 angelus alloquitur Mariam, quo ⌞a verbo concipiat ... deum. CYPR. GALL. gen. 1280. CONC.ˢ I 5 p. 165, 43 *ante concilium* duodecim capitulis ... aperte ... restitimus, ut -us horum fieret intellectus *cuique*). TERT. adv. Marc. 2, 9 p. 346, 17 *anima humana* habens illas utique lineas dei, qua inmortalis, ... qua -a plerumque, qua rationalis *eqs.* AMM. 15, 8, 9 contio ... velut -a venturi. 21, 6, 3 Constantius futurorum ... -us exsultabat (SCHOL. Iuv. 6, 556. AVG. gen. ad litt. 7, 26 p. 224, 18 homo ... -us f. [praesciens -us *codd. duo; opp.* ignarus]). 27, 5, 2 Valens ... in eos *Gothos* signa commovit motus adventantis iam -os. AMBR. epist. 15, 9 quasi -us successurum sibi *Anysium quendam* ... indiciis designabat *Acholius episcopus.* CLAVD. 22, 316 (*Roma ad Stilichonem*) bene -a tempus *consulatus* mens tua distulerat. AVG. gen. ad litt. 7, 26 p. 224, 6 ut *anima* esset -a futuri operis sui vel iusti vel iniqui. serm. 37, 4 'confidit super eam *mulierem* cor viri eius' (*prov. 31, 11*): -us confidit, falli non potest qui confidit. CARM. de Sod. 15 luxuries illic, *sc. Sodomae,* ... instar legis erat, fugeret quam -us hospes. CYPR. GALL. gen. 1473 -a mente. HIL. AREL. vita Honorat. 33 l. 12 non loca vivendi certa distribuit, tamquam vere -us nullam suorum dispersionem futuram. MEROB. pros. frg. 2 B 17 quem *montem* Colubrarium quasi -a vocavit antiquitas. *al.*

b *-i sunt dei vel eorum qualitates* (natura LVCAN., causa CE, fortuna SIDON.): α *dei paganorum, fortuna sim.*: OV. met. 9, 418 haec ... fatidicano venturi -a dixit ore Themis. 13, 162 *Thetis* -a venturi ... leti *Achillis.* LVCAN. 2, 3 belli signa dedit mundus, legesque et foedera rerum -a ... vertit natura. VAL. FL. 5, 53 (*preces ad Tiphyn mortuum*) adsis umbra ... venturi -a caeli. SIL. 8, 27 -a Cannarum Iuno. TAC. ann. 14, 14, 1 numen praecipuum et -um, *sc. Apollo* (*de eodem*: CARM. de Alcest. 1 -e lauripotens ... P⟨a⟩ean. 12. PANEG. 9, 10, 1 ex proximo, *sc. Apollinis templo,* iuvat ... carminum deus vocem *discipulorum* ... et providentiam -us futurorum). Ps. APVL. Ascl. 24 *deorum* statuas futurorum -as eaque sorte, vate, somniis ... praedicentes (PANEG. 9, 10, 1 [*v. supra*]. CLAVD. DON. Aen. 8, 730 p. 182, 24 Vulcanus. *al.*). TERT. apol. 11, 16 quanto dignius istos deos (*sc. Catonem, Scipionem sim.*) ille *deus magnus alios cooptans* adsumendos exspectasset, -us utique potiorum? MIN. FEL. 35, 2 *Iuppiter.* CLAVD. 24, 180 Roma ... venturi ... -a fati (*vix ad 2*). CE 1350, 6 (= INSCR. christ. Diehl 1061a; *a. 413?*) *quidam* hoc iacet in tumulo, proprium cui nomen Amanti venturi meriti -a causa dedit (*item in nomenclatione*: SIDON. epist. 2, 1, 1 [*de Seronato quodam*] mihi videtur quasi -a futurorum lusisse fortuna. *cf. l. 19*). *al.* β *deus Christianorum (haereticorum l. 45), Christus, spiritus sanctus*: TERT. adv. Marc. 2, 5 p. 339, 12 si deus bonus et -us futuri ..., cur hominem ... passus est labi? (CYPR. mortal. 19 dominus -us f. Ps. CYPR. mont. 3 qui, antequam fiant, -us est futurorum. Ps. MAR. VICTORIN. phys. 9. CARM. de resurr. 86 LACT. inst. 2, 9, 11. 4, 26, 40. POTAM. tract. 1 l. 53 *dominus* praesaga voce -us f. apostolis suis dormisse Lazarum dixit. *et saepe*). 5, 7 p. 596, 20 o creatorem (*sc. sec. Marcionem*) et -um iam et admonitorem alienorum Christianorum. VET. LAT. Dan. 13, 42 (Vict. Vit. 2, 84) deus, ... qui -us es omnium, antequam nascantur ([*gr. sec. Theodotionem ὁ εἰδώς, unde et Vulg.* qui nosti]. IREN. 2, 3, 1 AMBROSIAST. in I Cor. 15, 3, 1. *al.; cf.* BOETH. cons. 5, 6, 45 cunctorum). IVVENC. 1, 191 Simeon dignus comprendere sensu caelestes voces, cui quondam -a rerum virtus prodiderat, quod *eqs.* (*respic. Luc. 2, 26*). Ps. HIL. libell. 10 p. 82, 2 -um deum ... scisse, quod *eqs.* OPTAT. 4, 2 p. 104, 2 huius temporis -us Christus ... talia dedit orandi mandata, ut *eqs.* AVG. in Rom. 54, 15 quomodo deus -us (praescientia *pars codicum*) eligat credituros et damnet incredulos. VINC. VICT. Aug. anim. 1, 12, 15 cur deus hominem faciebat, quem utpote -us sciebat futurum non bonum? Ps. AVG. quaest. test. 46, 4 si ... providus et -us deus est. 104, 3 (*opp.* impraescius). COMM. apol. 259 -us hoc fuerat dominus, quasi cuncta qui novit. Ps. PROSP. vocat. gent. 1, 21 deus ... incommutabiliter iustus, semper -us. *al.* *daemones, angeli*: PRVD. cath. 1, 45 hoc, *sc. cantum galli,* esse signum -i norunt *daemones* repromissae spei *nostrae.* AVG. civ. 11, 13 p. 480, 5 *angelos peccatores* habuisse ... aliquam, etsi non -am, beatitudinem (gen. ad litt. 11, 26 p. 358, 25).

2 *transfertur ad res* (*animum sim. v. sub 1; ceterum cf. quae ad 1b monuimus*): **a** *varias* (*sc. fere ad rem divinatoriam pertinentes; per prosopopoeiam* PRVD.): OV. fast. 1, 538 talibus ... dictis ... substitit in medio -a lingua *Carmentis* sono (*cf.* VAL. FL. 5, 528 urit ... antiquae memorem *Aeeten* vox -a sortis [CYPR. eleem. 9 p. 381, 4 incredulis -a voce denuntians *Christus, sc. quae leguntur Matth. 6, 31 sq.*]. CONSVLT. Zacch. 2, 6 p. 57, 27 dei regnum ... -a prophetarum ora cecinerunt. ARATOR act. 2, 745 nos ... -a verba monent). STAT. silv. 4, 3, 131 -os Averni Aeneas ... futura quaerens lucos ... penetravit. Ps. QVINT. decl. 4, 3 tristes sollicitudines et -i metus (*cf.* 19, 8 -o timore). SOL. 10, 19 habere illas *hirundines* quiddam -um inde noscitur, quod *eqs.* PRVD. psych. 260 fraus ... fallendi versuta opifex, quae -a belli planitiem scrobibus vitiaverat insidiosis (*huc vid. pertinere* GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 680 -a belli: quae utilis est [*sc. ad bellum gerendum?*]). CLAVD. 4, 7

[Zoppi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Castalios latices et -a fati flumina. rapt. Pros. 1, 268 nec defuit omen, -a (nescia *Burman*) nam subitis maduerunt fletibus ora, *sc. Proserpinae Ditem acu pingenti.* Oros. hist. 3, 3, 2 post terribilem denuntiationem conscientiamque mali sui -am (consciam *cod. unus*), *i. terrae motu praedicto.* Sacr. Leon. 239 unigenitum dei -a exultatione praenuntians *Iohannes baptista. al.* **b** *ad ipsa signa, quibus futura praenuntiantur*: Avien. Arat. 123 *sidera quaedam* -a venturis dant semper signa procellis. Cael. Avr. chron. 4, 8, 112 de ... egestione lumbricorum veteres medici -am significationem posuerunt et appellaverunt prognosin.

B *vi temporali attenuata vel evanida vergit in vim q. e. sciens, peritus* (*nisi cogites hic illic, maxime sub 2, de voce a* prae *et* scius *composita, ut sit i. q. valde scius*): **1** *respicitur scientia, qua quis hominum animum, qualitates, status fere communes vel praesentes novit*: Ps. Philo antiq. 22, 7 (*orat populus Israel*) deus ... -us cordis hominum omnium, tu scis quia non factae sunt viae nostrae in iniquitate. Ps. Ambr. act. Seb. 18, 66 Christus -us fragilitatis humanae duos in se credentibus constituit gradus, confessionis scilicet et martyrii. Tract. de indur. cord. Phar. 44 l. 13 (*ad Rom. 9*) -us ... Paulus curiositatem humanam multis inutilibus quaestionibus evagari ... generalem omnium causam bonorum et malorum ... conclusit in liberatione ... populi Israel et in Pharaonis interitu. Sidon. epist. 3, 12, 3 meae causae suaeque personae (*sc. episcopi*) -us in commune consului. **2** *respicitur peritia, qua quis artem quandam exercet* (*sc. cum inf., cf. e. g.* doctus *vol. V 1, 1760, 31 sqq.*): Cypr. Gall. iud. 26 (*ad iud. 1, 11*) Dabira ..., -a doctiloquae numeros evolvere linguae (*cf. Ios. 444* cuius opus suetum dociles conscribere fatus).

II *passive fere i. q. (prae)cognitus* (*vi praeverbii temporali evanida* Ps. Fvlg. Rvsp.; *ad vim passivam cf. e. g.* gnarus *vol. VI 2, 2123, 63 et* nescius): Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 16 p. 879[A] cui *deo* sunt arcana pectorum -a, nullae sunt latebrae, quae obtutibus eius non speculentur. Iord. Get. 221 (*Attila ad milites*) respicite ... aves futurarum rerum providas perituram relinquere civitatem ...: ⌞rebus⌟ -is consuetudinem mutat ventura formido (⌞ ⌟ avibus *coni. Heine in plagulis, locum ad I trahens ut Werner, Die Latinität der Getica des Jord., Diss. Halle 1908, 79, qui abl. pro gen.* rerum *positum esse putavit*).

appendicula syntactica; id quod (is qui) praescitur indicatur per: **1** *gen.: rei: passim inde a* Verg. Aen. 6, 66 Ov. met. 6, 157. *personae*: Tert. apol. 11, 16 potiorum (*v. p. 822, 33*). adv. Marc. 5, 7 p. 596, 20 (*v. p. 822, 45*). Ambrosiast. in Rom. 9, 15, 1 (rec. *a*) eius miserebor, ⌞cuius⌟ -us eram, quod misericordiam daturus essem (⌞ ⌟ cui [*sc. ad* daturus *referendum*] recc. *β et γ*).

2 *acc. in struct. quasi verbali*: **a** *pronominis*: Ambrosiast. in Rom. 9, 11, 1 (*antea*: in illo *Iacob*, quem elegit, propositum dei manet *eqs.*) hoc quasi -us *deus.* Tract. de indur. cord. Phar. 13 l. 5 *Paulus* -us ea, quae ab adversariis proponenda erant. Cypr. Gall. num. 425 (*v. p. 821, 60*). Comm. apol. 259 (*v. p. 822, 57*). **b** *nominis: structura probatur* Don. gramm. IV 378, 1 alia *nomina trahunt* accusativum, sed figurate, ut ... -us futura (*inde* Pomp. gramm. V 173, 4, *qui tamen addit* l. 5 honestius ... genetivo iungitur, -us futurarum rerum. Prisc. gramm. II 550, 11. *al.*). *exempla nobis desunt praeter var. l. p. 821, 73.*

3 *struct. verbales* (*aliter inf. supra l. 24*): **a** *acc. c. inf.: praes.*: Amm. 22, 15, 30 periti rituum ... adventare diluvium -ii. Tract. de indur. cord. Phar. 44 l. 13 (*v. sub IB1*). *fut.*: Ambr. epist. 15, 9 *quidam* -us successurum sibi *discipulum suum.* Ambrosiast. in Rom. 9, 11, 4 malae illos *incredulos* voluntatis futuros. Rvfin. Adamant. 5, 12 Tract. Pelag. 4, 7, 1 p. 76 Avg. c. Cresc. 1, 8, 10. *al.* *gerund.*: Svlp. Sev. dial. 1, 13, 6 deus -us habitandam quandoque a sanctis eremum *esse.* **b** *enunt. secund.*: quod (*iuxta gen. l. 39*): Ambr. hex. 3, 16, 65 -a erat providentia creatoris, quod fructum sibi maxime hominum aviditas vindicaret. Ambrosiast. in Rom. 9, 14 Avg. civ. 14, 27 p. 56, 10 in euang. Ioh. 38, 2. quia: Ambrosiast. in I Cor. 11, 19 *Christus* -us, quia (quod *cod. unus*) Iudas proditor erat futurus. *interrog.* (*nisi relat.*): Ps. Rvfin. Ios. bell. Iud. 1, 258 p. 616 ne sibi -us, quae de his (*sc. Phaselo fratre cum suis*) agerentur, caveret *Herodes* (*gr. προπυθόμενος*).

masc. pro subst. v. p. 821, 63; neutr. pro subst. v. p. 822, 72 (*sc. iuxta pron.; cf. locum desperatum* Mart. Cap. 2, 124).

adv. **praesciē.** *i. q. praescio modo*: Conc. Carth. a. 411, 1, 65 Petilianus episcopus dixit (*sc. Marcellino notario assentiens*): sapientissime ac -e omnia praevidisti, vir nobilis. Compvt. Carth. 2, 14 haec sunt ... lunae principia eiusque officia divinitus instituta, haec 'in signis et in temporibus et in diebus et in annis' (*gen. 1, 14*) -[a]e facta.

compos.: impraescius.

[praescivus *falso trad. in gloss. p. 897, 34.*] *Zoppi.*

ˣpraescribo, -psī, -ptum, -ere. *a* prae *et* scribere. *scribitur in codd. vet. etiam* pre-, *e. g.* Papin. dig. 39, 5, 28 (*cod. F, sed* prae- 19, 5, 7 *et passim*). Cod. Theod. 6, 5, 2 (*cod. R,* prae- *cod. T, ut alibi etiam R, e. g.* 7, 4, 11). *al.*; -b- *perseverat in stirpe perf. vel p. p. p. e. g.* Hil. in psalm. 59, 1 (*cod. V*). Vvlg. Iudas 4 (*cod. F*). Prvd. ham. 730 (*cod. A*). Cod. Theod. 6, 5, 2 (*codd. RT*) *et saepius; litteris gr. v. p. 827, 73 sq.* Not. Tir. 6, 94 -it. 7, 6 -sit. *perf.* -psti Ter. Andr. 151. *de notione*: Isid. orig. 10, 217 proscriptus cuius bona palam ... scribuntur; -tus ordinem significat, sicut et praescriptiones apud iurisconsultos. Gloss.[L] I Ansil. pr 686–89 (cod. Paris.) -it: pr⟨a⟩ecinit. pr⟨a⟩ecanit. pr⟨a⟩edicit. pr⟨a⟩efinit. III Abstr. prae 42 -tum (praescriptio *var. l.*): praestitutum. *sim. al., v. imprimis infra p. 828, 21. 23.* *legitur apud* Ter. (*semel*), Rhet. Her. (*bis*) *et inde a* Cic., *sc. maxime in prosa oratione* (*frequentant* Cic. *et* Tert., *deest e. g. apud* Sall., Liv.), *raro in poesi, sc. fere singulis locis apud* Ter., Lvcr. (*v. p. 826, 11*), Verg., Hor. (*ter*), Paneg. in Mess., Prop., Manil., Sen. *trag.*, Ivvenc. *al., paulo saepius apud* Prvd., Clavd. [*confunditur in codd. maxime cum* perscribere, *e. g.* Rhet. Her. 1, 7, 11 Cic. Caecin. 8. *et saepissime, quod infra fere negleximus (falso trad. e. g.* Pavl. dig. 29, 1, 40 pr. antequam litteris -retur *testamentum notis exceptum); ceterum e. g. cum* scribere Colvm. 9 praef. 2. *al.*, proscribere Tert. adv. Marc. 2, 17 p. 359, 1. *al.*, rescribere Cod. Iust. 9, 9, 21, 1 (*a. 290*). *al.*]

I *pro obi. est (vel intellegi potest) quod scribendo profertur*: **A** *in universum*: **1** *i. q. scribendo statuere, praecipere sim.* (*pertinet simul ad dicendum passim, ad praeceptionem quae fit sine verbo e. g. l. 59 sqq. 65 sqq.; vis praeverbii minus conspicua est, sed cogitare possis de posterioribus quibusque, quae quibusdam praemissis ordinari, constitui quodammodo videntur; manifestius sublucet vis praeverbii localis vel temporalis in imagine limitis praefigendi l. 27 sqq., ceterum l. 48. 57. 62. p. 825, 20 sqq. 58*): **a** *indicatur id quod statuitur*: **α** *generatim*: Ⓘ *qui -unt sunt animantes vel non nominantur*: Ter. Andr. 151 his rebus (*i. amoribus*) finem -psti, pater ([Gloss. praeposuisti]. Cic. ad Q. fr. 1, 1, 11 quos *f.* ante -psi. Clavd. 3, 5 -tos ... mari f. 8, 304 homini. *v. quae l. 24 monuimus et cf. p. 830, 68 nec non* terminum -ere: Symm. epist. 7, 129. Clavd. 17, 143 humanum curare genus quis t. umquam -tus? [-psit *trad., quod vix recte a quibusdam defenditur*]. Evstath. Basil. hex. 3, 5, 8 [*gr. τεταγμένων*]. margo -tus: Clavd. 18, 216). Rhet. Her. 1, 7, 11 *ut exordiendi* rationibus, quibus -psimus, ... benivolum ... faciamus auditorem (*item in arte rhet.*: 2, 16, 24 quae de necessitudine -ta sunt. Cic. inv. 2, 56 quos *locos* accusatori -psimus. de orat. 2, 175 quod ... argumentorum genus ... conveniat. *al.*). Cic. Catil. 3, 9 *Gallis* a L. Cassio esse -tum, ut equitatum in Italiam ... mitterent (*item in re militari*: Sull. 53 cum ... Autronio, ut occuparet Etruriam, -retur. Caes. Gall. 2, 20, 3 *milites,* quid fieri oporteret, non minus commode ipsi sibi -ere quam ab aliis doceri poterant. *al.*). Vatin. 13 quaero ... quod genus ... sceleris in eo magistratu praetermiseris; ac tibi iam inde -o, ne tuas sordis cum clarissimorum virorum splendore permisceas (*sublucetne usus sub B1 illustratus?*). parad. 36 an ille ... liber *est,* cui mulier imperat, cui leges imponit, -it, iubet, vetat ⌞quod videtur⌟? (*si ἀπὸ κοινοῦ*). ac. 2, 8 omnia, quae -ta ... et quasi imperata sint *in doctrina Academiae* (*ceterum spectant ad philosophiam e. g. l. 69. 72*). Att. 2, 3, 4 'auge famam ... bonorum' (*carm. frg. 13*); haec mihi cum ... Calliope, *quam loquentem introduxi,* ipsa -erit *eqs.* (*aliter, sc. dictando* [*ut subluceat vis temporalis*]: Paneg. in Mess. 178 non ego sum satis ad ... praeconia ..., ipse mihi non si -at carmina Phoebus). Caes. Gall. 1, 36, 2. Nep. Att. 22, 4 elatus est in lecticula, ut ipse -erat, sine ulla pompa funeris (*cf.* Tac. ann. 15, 64, 4 *Seneca mortuus* sine ullo funeris sollemni crematur: ita codicillis -erat). Hor. sat. 2, 2, 81 -ta ad munia surgit. carm. 2, 15, 11 non ita Romuli -tum *erat* ... auspiciis veterumque norma. Prop. 3, 3, 21 -tos ... gyro⟨s⟩ (*carminis, sc. in imag., v. vol. VI 2, 2386, 78 sqq.; cf.* -tum cursum *siderum*: Manil. 1, 496 Veg. mil. 4, 40 p. 159, 11). Vitr. 4 praef. 1 -tas ... qualitates explicare. Cels. 5, 26, 34[C] eadem *medicamenta* ..., quae in putri ulcere -ta sunt (*sc. 5, 26, 33[C], sed vix ad p. 826, 44*). Tac. ann. 3, 8, 2 *dixit* haec palam ...; neque dubitabantur -ta ei *esse* a Tiberio. *al.* *-it quis ipsa actione, exemplo, unde praeceptum intellegitur*: Cic. Manil. 2 *e suffragiis vestris* intellexi, Quirites, ... quid aliis *candidatis* -retis. Flacc. 106 iudicio vivendi praecepta dabitis; ... qualis ipse *rei filius* debeat esse civis -etis. Vatin. 5 quibus *patronis* iam -is, quanto illis probro futurum sit, si te defenderint. *al.* Ⓘⓘ *-unt res* (*exempla struct. passivae v. supra, e. g. l. 54*): Cic. Font. 46 ut oportet ..., ut maiorum iura moresque -unt (Planc. 28). Mil. 30 sin hoc et ratio doctis et necessitas barbaris et mos gentibus et feris natura ipsa -psit, ut *eqs.* (de orat. 2, 307 dicendi n. ac. 1, 23. nat. deor. 1, 77 homini n. -psit, ut *eqs.* off. 3, 27. Sen. epist. 122, 19 quam *viam* n. -psit. Qvint. inst. 10, 3, 15 initia et quae sequuntur. *al.*). nat. deor. 1, 7 (*antea*: philosophiae praecepta) quae ratio et doctrina -erit (fam. 6, 1, 4 simus ... ea mente, quam r. et veritas -it. Lact. inst. 2, 6, 11. *adde* Cic. Mil. 30 *supra*). Vitr. 1, 1, 7 haec (*sc. virtutes architecti*) ... philosophia -it (Tert. anim. 2, 2). Tert. anim. 48, 3 de cibis distinguendis vel derogandis nunc praesumptio nunc superstitio disciplinam somniis -it. *al.*

β *speciatim -untur*: Ⓘ *quae secundum ius servanda, facienda*

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sim. sunt (*cf. etiam p. 824, 52. 65; post* GAIVM *exempla tantum selecta*):
CIC. Verr. II 2, 40 -tum tibi cum esset *lege Rupilia* ..., quem ad modum iudices inter Siculos dares. 5, 50 *ut* Mamertinis in ipso foedere sanctum atque -tum sit, ut navem dare necesse sit (*opp.* cautum et exceptum ..., ne *eqs.*). dom. 83 quae *poena* ne in ipsa quidem rogatione -ta est (PS. APVL. Ascl. 24 p. 61, 13. COD. Theod. 9, 17, 2 pr. teneantur p. -ta. 11, 20, 4, 2. *cf.* EDICT. imp. Diocl. praef. 18 L. -to metu [*sc. poena metuenda*]. COD. Theod. 11, 30, 64 pr. -tae multae teneantur obnoxii). Cato 27 iura civibus -bantur (EXVP. 5 AMBR. c. Aux. 24. *cf.* VARRO rust. 2, 2, 5 in emptionibus iure utimur eo, quo [quod *var. l.*] lex -psit). *al.* EDICT. leg. pr. pr. (Année Épigr. 1976 n. 653) 19 id quod *solvendum* -psi (*gr. 39 τὸν ὡρισμένον μισθόν*). TAC. ann. 3, 63, 4 senatus consulta, quis (*i. quibus*) ... modus ... -batur. 6, 17, 1. SENT. leg. Aug. pr. pr. (CIL III 567) 4 cum ... princeps sententia⟨m⟩ hieromnemonum ... sequendam esse -isset. GAIVS inst. 1, 43 -it lex, ne ... liceat (postscr- *cod. nota falsa*). SCAEV. dig. 34, 3, 28, 8 ante tempus a testatore -tum (PAPIN. dig. 44, 3, 10, 1 quadriennii t., quod bonis vacantibus nuntiandis -tum est. COD. Iust. 5, 62, 18, 1 [*a. 294*]. 7, 43, 8 [*a. 290*] t. ad praesentiam partis adversae -tis. 9, 9, 21 pr. [*a. 290*] ob commissa adulteria atque accusandas uxores. *al.*). 35, 2, 27 cum *heredes* habeant substitutos eadem condicione -ta ([*postea*: adscripta]. PAPIN. dig. 35, 1, 77, 3 legato. 35, 1, 101, 2 [*cf. ibid.* condicionum verba, quae testamento -untur]. VLP. dig. 33, 8, 8, 7. *loci vergunt ad 2, cum condicio praecedere soleat*). COD. Iust. 9, 2, 11 (*a. 292*) id ... statutis principum parentum nostrorum iurisque forma -tum est. MAR. VICTORIN. rhet. 2, 19 p. 276, 12 sq. -bat praetor, qua accusator, qua reus deberet actione uti, -endo quid fieret excipiendoque quid non fieret. COD. Theod. 6, 5, 2 Valentinianus ... singulis quibusque dignitatibus certum locum meritumque -psit. *et saepius.* Ⓘⓘ *quae secundum veritatem, rationem rata esse colliguntur, postulantur* (*sc. sine respectu opponendi, quem illustravimus p. 828, 57*): CIC. Pis. 23 consulem esse oportet consilio ... maximeque, id quod vis nominis ipsa -it, rei publicae consulendo (*item respicitur veriloquium sim.*: TERT. nat. 2, 4, 12 sic et appellatio -it. adv. Prax. 3 p. 230, 25). TERT. fug. 1, 2 (*antea*: utrum a deo veniat *persecutio*, an a diabolo) satis est ... -ere (perscr- *codd.*) nihil fieri sine dei voluntate. adv. Hermog. 33, 1 nihil innatum praeter deum -entes *nos.* adv. Marc. 2, 3 p. 336, 12 ut statim ... comperta bonitas eius *dei* et exinde constituta atque -ta ... sensum suggerat ... intellegendi. 4, 4 p. 428, 25 temporis ratio ei -ens auctoritatem, quod antiquius reperietur, et ei praeiudicans vitiationem, quod posterius revincetur. resurr. 38, 2 *si Christus suscitavit mortuos ad fidem* futurae resurrectionis, ergo et illa corporalis -itur de documenti sui forma (*nisi ad 2c*). AVG. gen. ad litt. 12, 1 p. 379, 7 disseruimus ... non tam -entes de rebus obscuris unicuique quid sentiat, quam nos docendos in quibus dubitavimus ostendentes. *al.* Ⓘⓘⓘ *quae secundum religionem custodienda sunt*: APVL. met. 11, 30, 1 *in sacris Isidis* lege perpetua -tis ... decem diebus *sobrietatis.* TERT. idol. 13, 5 quasi tibi ... -tum sit de die *sollemnitatis paganae.* 23, 2 -it Christus non esse iurandum. adv. Iud. 5, 3 cum per Moysen ... lex sacerdotalis conscriberetur, invenimus -tum populo Israeli, ut *eqs.* adv. Marc. 1, 29 p. 331, 20 spiritalis ratio ... unum in fide matrimonium -ens. uxor. 1, 3 l. 4 hinc finem nubendi. VET. LAT. III Esdr. 5, 49 ut offerrent ... holocaustomata secundum quae in Moysi libro ... -ta sunt (scripta *var. l.; gr. διηγορευμένοις*). ARNOB. nat. 7, 19 mares ... hostias dis maribus immolari sacrificiorum iura -unt. AMM. 22, 14, 7 quam *aetatem Apis bovis* ... librorum -it auctoritas mysticorum. VVLG. II par. 30, 5 *pascha* non fecerant sicut lege -tum est. AVG. pecc. mer. 2, 15, 22 regula veritatis diligendos esse *omnes homines* -it. EPIST. pontif. 301 Migne 20, 518[A] *ut* paschalem diem iam litteris ante, ut moris est, servandam suo tempore -amus. *al.* Ⓘⓥ *quae secundum fatum, praedestinationem dei constituta sunt* (*sublucente hic illic vi praeverbii temporali*): VET. LAT. Luc. 22, 22 (cod. 11) filius hominis, secundum quod -tum est de eo, vadit, *ut moriatur* (*gr. ὡρισμένον, Vulg.* definitum. *eadem respondent*: act. 2, 23 [Conc.[S] IV 1 p. 132, 36] *Iesum* -to consilio et praescientia dei traditum *iniquis* [*cod. 5* destinato, *cod. 50* constituto]). ARNOB. nat. 7, 11 agit sese *eventuum* ordo -tus (perscr- *cod.*) et quod semel decretum est perficit (AMM. 15, 3, 3 -tum fatorum o.). AMM. 23, 5, 5 quod -psit fatalis ordo. 25, 10, 12 -tus vitae finiendae dies (PRVD. tituli 94 CE 391, 4). PRVD. c. Symm. 2, 798 *iudicium deus* sibi ... -ta in tempora servat. *al.*

b *absolute vel mera indicatione, cui vel de qua re praecepta dentur*:
CIC. inv. 2, 53 de omnibus -emus (*antea*: praecepta nobis danda sunt). Att. 9, 18, 1 an tibi ... ego -am? (*praecedit*: meone ... arbitratu?). CAES. Gall. 1, 40, 10 cum aut de officio imperatoris desperare aut -ere viderentur *centuriones.* HOR. sat. 2, 1, 5 Trebati ⌞quid faciam?⌟ -e (⌞ ⌟ *nisi pro enunt. secund.*). TERT. adv. Iud. 3, 2 quod non potuerit unius infantis coacta circumcisio (*exod. 4, 25*) omni populo -ere et quasi legem ... praecepti condere. pudic. 15 p. 251, 27 haec *verba Pauli* sicuti et praeteritis -ere, ita et sequentibus praeiudicare debebunt (*sc. quomodo sint intellegenda; sim., nisi ad p. 828, 57 trahas*: resurr. 19, 1 *ut in dubiis* manifestiora quaeque praevaleant et ⌞de⌟ incertis certiora -ant [⌞ ⌟ *om. cod. T et edd. quidam*]. 57, 3 minoribus maiora -unt). PS. CYPR. spect. 3, 3 -at ... istis pudor, etiamsi non possunt sanctae litterae. AMM. 29, 1, 32 Theodorum -ente fatali necessitate portendi *futurum imperatorem. al.*

2 *i. q. ante scribere (sc. vi praeverbii locali vel temporali, quam sub 1 sublucere monuimus p. 828, 24; fere abundanter accedit* ante *l. 49. p. 827, 1; pertinet nimirum simul ad dicendum l. 25. 68. al.; ceterum spectat ad delineandum l. 11. 36. 63, ad quamlibet significationem l. 71); pro obi. sunt quae ponuntur*: **a** *a fronte, initio* (*cf. B1*): **α** *proprie* (*in imag.* LVCR.): Ⓘ *delineando*: LVCR. 6, 92 mihi supremae -ta ad ⌞candida⌟ calcis currenti spatium praemonstra, ... Calliope (⌞ ⌟ *subst. v. Bailey ad l.; ad p. 830, 66 trahas, si sec. vol. III 242, 84 aliosque* -ta *pro subst. accipere malis*). Ⓘⓘ *scribendo*: VERG. ecl. 6, 12 nec Phoebo gratior ulla est, quam sibi quae Vari -psit (perscr- *var. l.*) pagina nomen (SEN. Phoen. 400 aurea ... nota n. ducum vexilla -tum ferunt. TAC. hist. 3, 13, 2. ann. 3, 57, 1 publicis ... monimentis. GELL. 11, 16, 7 libro. *al.; e coni. dub. iam* CAES. civ. 3, 71, 3 [adscribere *coni. alii*, quas scribere *codd.*]). COLVM. 9 praef. 2 quem *titulum* -psimus huic disputationi ([perscr- *vel* scr- *trad.*]. GELL. 5, 21, 10 cui *epistulae* t. -tus est. HIL. in psalm. 53, 2 psalmo [146, 1]. HIER. tract. in psalm. II p. 440 l. 1 t. psalmi ita -itur: '...' [perscr- *vel* scr- *trad.*]). FRONTIN. aq. 93, 4 novum auctorem imperatorem ... Traianum ... -ente titulo. TAC. hist. 2, 65, 1 diplomatibus ... principem. PLIN. paneg. 92, 2 quibus *fastis* ipse -ēris (perscr- *trad.*). VEL. gramm. VII 65, 6 *praepositionem 'dis'* plenam -i ceteris *vocibus* (*excipiuntur nonnulla, e. g. 'dimovit'*). POMPON. dig. 35, 1, 111 *ut* expensum rationibus -erit, quod non dederat (perscr- *Stephanus*). MAECIAN. distrib. 63 cum denarii nota -atur, eique subiungatur aeris excurrentis nota. TERT. adv. Marc. 5, 5 p. 584, 13 non ... salutem -it *Paulus* eis, quibus scribit, sed gratiam et pacem (*I Cor. 1, 3* gratia et pax). HIL. psalm. instr. 2 aliquibus *psalmis* David auctor -itur. 15 *ut Pilatus* tribus linguis regem Iudaeorum ... Christum esse -ret. *al.*

β *translate -untur quae ostentantur*: Ⓘ *ad invitandum, commendandum*: SEN. contr. 2, 7, 4 (*ironice in mulieres*) miramini si, cum tot argumentis impudicitiam -erit⟨is⟩, cultu ..., sermone, facie, *ab adulteris sollicitabimini.* TAC. ann. 11, 16, 3 *Arminii nepotem non idoneum Cheruscorum regem esse*; frustra Arminium -i. *fere delineando* (*sc. obtutui mentis*): VET. LAT. Gal. 3, 1 (cod. 77, *sim. var. l.* VVLG.) quis vos fascinavit, *ut fidem deseratis,* ante quorum oculos Iesus Christus -tus est in vobis crucifixus (*gr. προεγράφη, Vulg.* [*pars codd.*] proscriptus; *cf.* THEOD. MOPS. *ad l.* ut et ante oculos vestros paulo minus depingeretis ipsam crucem; *aliter explicat* HIER. *infra sub c*). Ⓘⓘ *ad praetexendum* (*cf. p. 831, 71*): TAC. ann. 4, 52, 2 *accusatione Pulchrae ipsam Agrippinam peti*; frustra Pulchram -i, cui sola exitii causa sit, quod Agrippinam *colat.*

b *prius quam alia*: **α** *memoranda* (*v. etiam p. 824, 57; gr. respondet προγράφειν, quod infra negleximus*): VELL. 2, 21, 1 *Pompei* opera bello Marsico ..., ut ⌞-psimus⌟, usa erat res publica (⌞ ⌟ supra scr- *Friebel*, praediximus *Ruhnken sec. 2, 29, 1*). VET. LAT. Rom. 15, 4 (cod. 79) quaecumque ... -ta sunt, ad nostram doctrinam scribta sunt (*cod. 64* ante scribta, *Vulg.* scripta). Eph. 3, 3 (Hier. *ad l., al.*) sicut -psi in modico (cod. 77 ante -psi; *Vulg.* supra scripsi). HERM. vulg. vis. 4, 3 in mente habete ista quae -ta sunt (*Pal.* ante scripta). FIRM. math. 6, 31, 37 haec ... omnia -ta nobis genitura demonstrat. SERV. Aen. 2, 11 'et breviter' -psit, quia Dido dixerat: 'a prima dic ... origine nobis' (*cf.* 4, 331 'Iovis monitis' bene -it *Vergilius inducens responsum Aeneae,* ne ei det impietatem). AVG. conf. 12, 22, 31 (*antea*: id, quod sequitur: '...') in eo, quod -tum est: '...' (*var. l.* perscr- *praetulit Skutella*). VINDIC. med. 1 seminalium vasculorum interiora ... sanguinolenta videntur, sequentia vero ... a -tis demutata sunt. PS. APVL. herb. interpol. 124 l. 24. CONC.[S] II 3, 1 p. 216, 29 consentio ... -tae expositioni catholicae fidei (*eadem formula* p. 217, 7; *cf. p. 216, 8* supra scriptae, *quod respondet ter in alia versione I 5 p. 100*). CAEL. AVR. acut. 2, 2, 9 quae (*i. signa sim.*) in phreniticam venturos passionem designare -psimus. chron. 1 praef. 1 -tis celerum passionum libris, tardarum placet curationes ordinare. *al.* **β** *aliquo modo delineanda*: PLIN. nat. 18, 171 culter vocatur *genus vomeris* ... futuris ... sulcis vestigia -ens incisuris. 35, 92 nec qui succederet operi *ab Apelle incohato* ad -ta liniamenta inventus est.

c *prius quam futura sunt*: APVL. met. 11, 12, 1 sacerdos ... ad ipsum -tum (*sc. 11, 6, 1*) divinae promissionis ornatum dextera proferens sistrum (*nisi ad 1*). TERT. adv. Iud. 8, 2 probabimus venisse eum *Christum* ... ex temporibus -tis (*sc. Dan. 9, 24 sqq.; antea*: tempora praedicta ... nativitatis). resurr. 12, 7 operibus (*sc. vicibus siderum, temporum sim.*) eam *resurrectionem* -psit deus ante quam litteris. IVVENC. 1, 263 caedes olim -ta. 4, 439 quondam -ta ... supplicia. HIL. in Matth. 12, 10 istud intra certi temporis statuta -itur, 'donec *eqs.*' (*Is. 42, 4*). HIER. in Gal. 3, 1 p. 348[B] nobis ... recte '-tus est Christus' (*v. supra l. 38*), de cuius ... passione ... omnis prophetarum prae-

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dicit chorus (*cf. ibid.* ante fuerat eis -tus). RVFIN. Orig. in Rom. 7, 19 p. 1153[B]. ACT. Archel. 40, 1 -tum est ... de te, *Satana,* praemoniti et praestructi sumus a sanctis scripturis. *al.*

3 *structurae notabiliores* (*appendix ad 1 et 2*): **a** *indicatur quid vel de qua re -atur*: α *struct. nominales* (*pron. neutr. vel adv. iuxta struct. verbales v. sub β*): Ⓘ *obi. acc.*: TER. Andr. 151 finem. *et passim.* *accedit* de: RHET. Her. 2, 16, 24 quae de necessitudine -ta sunt. TERT. anim. 48, 3 de cibis distinguendis ... disciplinam. adv. Marc. 1, 21 p. 317, 9 COD. Theod. 11, 16, 19. *al.* *accedit acc. praedic.* (pro PAVL. NOL.): FRONTIN. aq. 93, 4 *v. p. 826, 22.* VEL. gramm. VII 65, 6. TERT. adv. Marc. 1, 25 p. 326, 18 *ne bonitas* inrationalis -atur. resurr. 38, 2 HIL. psalm. instr. 2. PAVL. NOL. epist. 28, 6 *epistula* libello meo pro themate -itur. Ⓘⓘ *praepos.* de (*cf. l. 7; vix addas p. 825, 70*): CIC. inv. 2, 53 de omnibus -emus. TERT. adv. Iud. 4, 11. resurr. 19, 1 *v. p. 826, 1.* spect. 17 p. 19, 20 ACT. Archel. 40, 1. *al.* Ⓘⓘⓘ *adv.* (*aliter sub γ*): CIC. Font. 46 ut maiorum ... mores ... -unt (leg. 2, 38 NEP. Att. 22, 4. *al.*). ad Q. fr. 2, 15, 1 ita (HOR. carm. 2, 15, 11 TAC. ann. 15, 64, 4). TERT. nat. 2, 4, 12 sic (ITIN. Alex. 31). *al.*

β *struct. verbales*: Ⓘ *enunt. secund.*: CIC. Verr. II 2, 40 quem ad modum iudices ... dares (*item cum enunt. interrog.*: Flacc. 106 qualis ... civis. Vatin. 5 quanto ... probro. Cato 18 quae ... et quomodo. *al.* CAES. Gall. 1, 36, 2. 2, 20, 3. *al.*). 5, 50 ut navem dare necesse sit (leg. 3, 5. *al.* TERT. adv. Iud. 5, 3 COD. Theod. 3, 17, 3, 3. *al.; cf.* CIC. Mil. 30 hoc ..., ut. de orat. 2, 307 ut ..., hoc. fam. 13, 26, 2 sic ..., ut. *sim. al.*). Vatin. 13 tibi iam inde -o, ne ... permisceas (Att. 16, 3, 6 TAC. ann. 1, 6, 1 GAIVS inst. 1, 43. *al.; cf.* COD. Theod. 13, 4, 4 neve ... neve). TERT. idol. 13, 5 quasi ... -tum sit de die, quominus *debitum* ... luas (CYPR. epist. 69, 17 nemini -entes, q. statuat quod putat [*sim.* 73, 26]. AVG. civ. 22, 11 p. 587, 32). adv. Marc. 4, 9 p. 441, 10 quod debuerit legem observare (AMBR. in psalm. 40, 20 p. 242, 1. *cf.* EDICT. imp. Const. frg. Vat. 34 hoc ..., q.). AMBR. Iob 1, 5, 14 p. 219, 2 quia. in Luc. 6, 36 quoniam. *cum solo coni.*: TAC. ann. 6, 17, 1 ad hoc senatus -erat, duas quisque faenoris partes in agris ... conlocaret. Ⓘⓘ *inf.* (*cf.* CIC. Font. 22 hoc ... -tum *esse* ..., testibus credere): CIC. Planc. 28 -it ... oportere. TAC. ann. 6, 23, 2 -tum fuisse Macroni ... iuvenem ... ducem populo imponere. TERT. nat. 1, 20, 16. adv. Val. 9, 1 haereticis suis tacere -it. *al.* Ⓘⓘⓘ *acc. c. inf.*: SENT. leg. Aug. pr. pr. (CIL III 567) 4 sententia⟨m⟩ ... sequendam esse. TERT. apol. 2, 14 confessos damnari. adv. Marc. 3, 3 p. 379, 23 NOVATIAN. trin. 11, 7 HIL. psalm. instr. 15 (*v. p. 826, 30*). *et saepe.*

γ *structurae mancae* (*sc. ad inf. suppl. spectantes*): RHET. Her. 1, 7, 11 *v. p. 824, 33.* CIC. de orat. 1, 251 ante ... quam totiens, quotiens -itur, Paeanem ... citarimus. HIRT. Gall. 8, 48, 8 se ... ibi futurum, ubi -erit *Antonius.* VARRO rust. 2, 2, 5 *v. p. 825, 9.* *al.*

δ *oratio recta* (*cf. l. 63*): TERT. adv. Marc. 2, 17 p. 359, 1 non a tuo deo didicit creator meus -ere (proscr- *var. l.*): 'non occides' (*exod. 20, 13*). CYPR. domin. orat. 19 domino -ente et dicente: 'nolite *eqs.*' (*Matth. 6, 34. item accedit alterum verbum*: hab. virg. 8 inquit. AVG. civ. 15, 27 p. 119, 11 definitum est). SERV. Aen. 2, 11. *al.*

b *indicatur cui -atur*: α *dat.*: *rerum*: TER. Andr. 151 his rebus (*item notione statuendi, praecipiendi*: TERT. adv. Marc. 4, 4 p. 428, 25 pudic. 15 p. 251, 27 resurr. 57, 3 AMM. 15, 11, 18. *al.*). VERG. ecl. 6, 12 sibi ... nomen (*item notione ante scribendi passim p. 826, 17sqq.*). *animantium: passim inde a* CIC. inv. 2, 56. β *praepos.*: ad *l. 31,* ante *p. 826, 38. 832, 12.*

B *in re iudiciaria et usu inde derivando (ad p. 824, 75sqq. relegavimus quae mera notione statuendi a magistratibus, legibus sim. -untur; cf. etiam p. 824, 41); praescriptio fit*: **1** *a parte eius qui petit, ut servata notione originaria* -ere *significet ante scribere, sc. ad rem artius circumscribendam verba concepta praemittere*: **a** *irrogationi multae, quam fecit tribunus plebis*: CIC. Rab. perd. 8 id ..., quod est in eadem multae irrogatione -tum (perscr- *Manutius*), hunc nec suae nec alienae pudicitiae pepercisse.

b *formulis praetoris*: α *in actionibus communibus* (*ad rem v. Kaser, Das röm. Zivilprozeßrecht, 192. 196; accedit fere oratio recta*): CIC. fin. 2, 3 omnis ... in quaerendo ... oratio -ere primum debet ut quibusdam in formulis 'ea res agetur', ut inter quos disseritur, conveniat quid sit id, de quo disseratur (*item in comparatione*: 5, 88 ut in actionibus -i solet). GAIVS inst. 4, 131a si ... ex empto agamus, ... debemus ⟨hoc modo⟩ -ere: 'ea res agatur ...', ut postea *iterum de ea re agere possimus* (*suppletur sec.* 4, 137 -i solet in persona ... sponsoris hoc modo: 'ea res agatur ...', ... deinde formula subicitur). 4, 132 *v. p. 832, 12.* β *in actionibus peculiaribus, quas quis persequi non potest nisi* verbis -tis *rem demonstrantibus* (*hac iunctura significatur etiam ipsa actio inde data; cf.* GLOSS. iurispr. *ἄδετ Π* 64 *πραεσκρίπτης βέρβης· ἡ τῶν συμπεφωνημένων ῥημάτων ἀγωγή.* 76 *πραεσκρίπτις βέρβις* [*affert* THEOPHIL. inst. Iust. 4, 6, 28]. *ad rem v. Kaser, Das röm. Privatrecht I² 582sq., II² 419*): CELS. dig. 19, 5, 2 cum deficiant

vulgaria atque usitata actionum nomina, -tis v. agendum est (PAPIN. dig. 19, 5, 7. VLP. dig. 18, 1, 50 Labeo scribit ... non esse dubitandum, quin -tis v. agi possit; ego etiam ex vendito agi posse puto [*item e Labeone*: 19, 5, 19 pr.]. COD. Iust. 3, 38, 7 [*a. 294*]. INST. Iust. 3, 24, 2. *al.*). IVLIAN. dig. 43, 26, 19, 2 non solum interdicto uti possumus, sed et incerti condictione, id es -tis v. POMPON. dig. 13, 6, 13, 2 vel mandati *actione* cum eo vel -tis v. experiri (VLP. dig. 10, 2, 18, 2). 19, 5, 26 petitio est per actionem -tis v. (AFRIC. dig. 19, 5, 24 tutius esse -tis v. in factum actionem dari. VLP. dig. 4, 3, 9, 3 [*e Pompon.*] -tis v. actione agi. COD. Iust. 4, 54, 2 [*a. 222*]. *al.*). GAIVS dig. 19, 5, 22 in factum dandum esse iudicium, id est -tis v. COD. Iust. 2, 4, 6, 1 (*a. 230*) utilis actio, quae -tis v. rem gestam demonstrat, danda est. *al.*

2 *a parte eius, a quo petitur, qui adversatur sim., sc. ut actio impediatur. tales praescriptiones initio non aliter ac sub 1 formulis praetoris praemitti potuerunt (v. p. 832, 34), sed nunc exstant ea exempla sola, quae neglecto respectu praemittendi comprehendunt quaslibet exceptiones, contradictiones sim., ut* -ere *significet i. q. per exceptionem vel quomodocumque opponere, unde sub bβ detersa vi scribendi, dicendi abiit in notionem q. e. officere, adversari, impedimento esse* (*color impediendi sublucere potest iam sub A e structuris p. 827, 25. 27, ceterum intercedere potuit etiam t. t. gr. παραγραφή, παραγράφεσθαι. cf.* CHAR. gramm. p. 306, 15 [*ex Palaem.*] -o ... *παραγράφομαι* significat, quales sunt praescriptiones apud iurisconsultos. GLOSS. *παραγράφω.* -unt nobis: contra dicunt, occurrunt). *indiculus structurarum: exceptio vel id quo exceptio nititur indicatur per obi. acc. l. 37. 43. p. 829, 3, abl. l. 39. 48. 74, praepos.* ab *l. 53. 54,* de *l. 60. 66. 71. al.,* ex *l. 47. 55sq. 61, acc. c. inf. l. 59. 61,* quasi *l. 41,* quod *l. 37sq. (cf.* ideo quod *l. 44,* id quod *p. 829, 3), ceterum ponitur pro subi. e. g. l. 48. 65 (cf. res pro subi. sub bβ); cui rei officiatur (ne fiat, ne credatur), indicatur per dat. l. 39, praepos.* adversus *l. 48,* contra *l. 49,* in *c. acc. l. 62,* ne *l. 36. 50,* quominus *l. 45. 70, cui personae (vel cuius qualitati sim.) officiatur, indicatur passim per dat.*

a *technice in sermone forensi* (*ad rem v. Kaser, Das römische Zivilprozeßrecht, 191sq. 384sqq.*): SEN. contr. exc. 3, 4 them. servatus a filio abdicat *eum*; ille -it (*sc. allata lege*). QVINT. inst. 7, 5, 3 ignominioso filius -it. decl. 250, 2 nunc -endi tempus abiit; tum enim -ere debuisti ..., cum delatus es, et in hoc ipsum -ere, ne deferret. 250, 6 *ignominiosi, cui actio negatur,* poenas, quales -is. 266 them. accusator -it, quod bis de eadem re agere non liceat. 346 them. quod actio non sit adversus patrem nisi dementiae. *al.* Ps. QVINT. decl. 6, 3 dum sepulcro lege -itur, ... putrescit ... corpus. 12, 12. VLP. dig. 5, 1, 52, 3 non debere -i ei, qui petit *rem per fideicommissum relictam,* quasi maior pars hereditatis alibi sit (*4* an haec praescriptio locum habeat). 49, 1, 3 pr. scio quaesitum ..., an praescriptioni subiciatur; et puto nihil oportere -i. *al.* MARCIAN. dig. 40, 15, 1, 4. MACER dig. 47, 15, 3, 1 si reus accusatori ... ideo -at, quod dicat se eodem crimine ab alio accusatum et absolutum. AQVILA dig. 26, 10, 12 quo minus religio praetoris ... instruatur *a teste.* MOD. dig. 31, 34, 3 coheredibus ... a parte uxoris defuncti. 44, 1, 10 ex ea sententia. COD. Theod. 6, 4, 21, 7 *virorum largorum* arbitrio nulla lege -b⟨sim⟩us. 13, 6, 3 adversus petitionem ... spatium non -at annorum. CONC. Carth. a. 411, 3, 183 (*182* illa patimini recitari) contra ista -o (*cf.* 209 -o, ne legas). NOVELL. Theod. 7, 2, 1 *tam audaces, ut praefecti praetorio* sedis iudicio -ere non horrerent; cui quis dubitat nullam personam ... posse -ere? 7, 4 pr. *apud rhetores inter modos translationis* (*cf. p. 832, 63*): FORTVN. rhet. 1, 23 a persona accusatoris quem ad modum -imus? ut si infamem negemus agere posse; ... a re quo modo -imus? *al. ibid.* SVLP. VICT. rhet. 42 p. 339, 3 -imus vel ex persona *eqs.* IVL. VICT. rhet. 3, 10 them. p. 382, 27 ex lege. *al.*

b *in sermone communi -unt*: α *contradicentes vel quod ab iis allegatur* (*exempla selecta; cf. p. 826, 1*): TERT. apol. 47, 10 expedite ... -imus adulteris nostris (*i. haereticis*) illam esse regulam veritatis, quae veniat a Christo. adv. Hermog. 1, 1 solemus haereticis compendii gratia de posteritate -ere. adv. Iud. 13, 1 -amus eis *Iudaeis* ex ipsis scripturis iam venisse Christum qui praedicabatur. adv. Prax. 20 p. 263, 17 *regula* in posteriora -it. 21 p. 263, 19 aspice ..., quanta -ant tibi ... in euangelio. virg. vel. 1, 1 cui *veritati* (*sc. quod virgines velandae sunt*) nemo -ere potest, non spatium temporum, non patrocinia personarum, non privilegium regionum. CYPR. epist. 71, 3 p. 773, 10 non est ... de consuetudine -endum. Ps. CYPR. singul. cler. 13 p. 187, 26 contradictio calumniosa quae de bonis -it, ut adserat mala, et de sanctitate praeiudicat, ut immunditiam ... introducat. LACT. epit. 50, 1 si maiores ... stulti fuerunt in suscipiendis religionibus vanis ..., -etur nobis, quominus ... meliora sectemur? AMBROSIAST. in Rom. 5, 14, 4e (recc. *a et β, sim. γ*) -itur nobis de graecis codicibus. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 8 l. 46 unum producam testem adversus eum pervalidum et cui -ere non possit: ipsum. AVG. anim. 1, 9, 11 p. 312, 8 de baptismo non -atur salvatoris praecepto huius latronis exemplo. CONC.[S] I 5 p. 259, 6 quomodo *apostolus* de impietate -it eis, qui dividunt *naturas* Chris-

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ti? (*p. 148, 11* impietatis arguit eos; *gr. I 1, 6 p. 117, 26 ἀσεβείας γράφεται*). AVELL. 100, 32 de ... persona ... decessorum. EVSEB. EMES. serm. 18, 24 *Abraham* ignorat -ere (*var. l.* perscr- *tuetur ed.*) id, quod deus praecepit. *al.* **β** *qualibet ratione impedientes: animantes* (*cf. etiam l. 60*): SERV. Aen. 1,341 stupuit Aeneas; unde auditoris aviditati -it Venus dicens *eqs.* (*fere praeoccupando*). LAVRENT. paen. p. 102[C] si hos *peccatores* repudiaveris vel excluseris, qui ... impleant ovile tuum? ... si ... -itur peccatoribus, pauci intus et multi foris erunt. *res*: AVG. civ. 21,8 p. 507,29 quod facturus sit deus ... nulla impediente difficultate, nulla -ente lege naturae. ord. 2,2,4 signum in te futurae sapientiae perniciosis cupiditatibus ... -it. c. Parm. 1,1,1 p. 19,19 nullius hominis quamvis ... immane peccatum -ere promissis dei. serm. 22,5 nec misericordia eius *dei* -it iustitiae, nec iustitia aufert misericordiam. MAR. VICTOR. aleth. 1, 122 *ballaenae grandiores esse possint*, ni velox vastis -at terminus aevi. 3, 615 promissa *filium pollicentia* ..., quis ... senectus -at. PETR. CHRYS. serm. 65,4 auctor est temporum, cui tempora nulla -unt (90, 1).

II *pro obi. est quod scribendo afficitur* (*obi. suppl. p. 830, 7; qua re quid inscribatur, circumscribatur indicatur ablativo sub A 3 et passim sub B* [praescriptione -ere *l. 55*], *structuris aliis sub A 1a; praevalent formae pass.*): **A** *proprie et in imagine i. q. ante inscribere*: **1** *titulo operis scripti*: **a** *indicatur nomen eius* (*sc. oratione recta vel nom. praedic. in struct. pass. praeter l. 30 et fortasse l. 27*): TERT. adv. Marc. 5, 11 p. 614, 11 quam *epistolam* nos ad Ephesios -tam (*Rhenanus*, proscr- *codd.*) habemus, haeretici vero ad Laodicenos. HIL. in psalm. 55, 1 exordium ipsum *psalmi* in finem -itur (65, 1). HIER. tract. in psalm. I p. 30 l. 7 quartus decimus psalmus lectus est, qui -itur psalmus David. p. 95 l. 5 *psalmus* octogesimus tertius -itur ⌊filiorum⌋ Chore (⌊ ⌋ *ita Hier. psalt. sec. Hebr., sed Vulg.* filiis). IVST. VRGELL. in cant. prol. p. 266 huius ... libri sacramenta ... in ipsa praenotatione tituli canticorum cantica -untur. epist. ad Serg. p. 962[B] libellum de tractatu libri canonici qui cantici canticorum (*sc. liber?*) -itur. *al.* **b** *vario usu*: SERV. ecl. 6, 11 hanc eclogam constat in honorem Vari esse -tam (*antea*: quae *pagina* Vari nomen gestat in titulo. *cf. p. 826, 15*). HIER. in Philem. 1 p. 607[A] ('Paulus ... et Timotheus ... Philemoni') *Paulus* propter pauca, quae alio (*Timotheo*) addiderat suggerente, ut suam, ita alterius quoque epistolam -bat.

2 *nota falsa, sc. singulariter in imag. sec. gr. παραχαράττειν fere i. q. (praenotando) corrumpere* (*cf.* paracharaximus *vol. X 1, 293, 5*): CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 64, 9 *Nestorium* divinas -entem scripturas et sanctorum patrum removentem dogmata (*Rustic.* praeterscr-, *gr. I 1, 2 p. 32, 17 παραχαράξαντα. cf. postea*: mentitus est contra scripturam).

3 *sulcis* (*per comparationem quandam; cf. aliam struct. p. 826, 64*): FERREOL. reg. 28 p. 969[C] ut paginam pingat digito *monachus*, qui terram non -it aratro.

B *translate* (*cf. et A 3*): **1** *significatur potius i. q. praescriptione impedire, prohibere* (*struct. inversa usus p. 828, 13 illustrati; cf. p. 830, 7*): **a** *in sermone iuris*: CALL. dig. 49,14,1,5 causae, quae a priore nuntiatore proditae dicantur, etiam post annos, quibus -i diximus, fisco nuntiari possunt (*an ad 2? cf. 49, 14, 1, 2* nuntiationem quadriennio finiri). VLP. dig. 48, 5, 2, 2 *in maritum* lenocinii ... crimen lege Iulia de adulteris -tum est (*'maritus tenetur lege Iulia, non generaliter lenocinii accusari potest' Wittmann in plagulis.* expressum *pro* -tum *coni. Mommsen*). MARCIAN. dig. 48, 17, 3 (*2 fiscus* praescriptione ... submovebitur) quamcumque enim quaestionem apud fiscum ... viginti annorum silentio -i divi principes voluerunt. COD. Iust. 6, 56, 3 (*a. 315*) matres, quae puberes amiserunt filios ..., praescriptione non petiti tutoris ad excludendam eorum successionem minime debere -i certum est. **b** *extra ius* (*vix huc sec. var. l.* -itur PS. QVINT. decl. 9, 9, *v. supra p. 483, 5*): PS. CYPR. singul. cler. 13 p. 188, 5 absit ut ubique feminae ⌊-antur⌋ aut ubique permissio tribuatur: habent loca sua circa maritum ... et in domo orationis tantummodo iuxta ... clericos (⌊ ⌋ *nisi potius conicias* -atur, *ut ad l. 4 pertineat*). EVSEB. EMES. serm. 18,8 (*respicitur psalm. 18,2* caeli enarrant gloriam dei) *irreligiosi* -ere naturam volunt et visibilia non videre.

2 *significatur potius i. q. finibus circumscribere, limitare* (*sc. structura inversa usus p. 824, 26sqq. illustrati; pro obi. sunt res praeter l. 64; hucine* CALL. *ex 1?*): COD. Iust. 9, 35, 5 (*a. 290*) cum iniuriarum actio annuo tempore -ta sit (NOVELL. Theod. 10, 2, 1 *advocatis* postulandi ... licentiam datam nullo t. -endam [*pr.* advocationem certo tempore artare]. *cf. struct. communem p. 825, 15*). CLAVD. 15, 103 (*loq. Roma re frumentaria laborans*) letum impendet ... mihi dubitandaque pauci -unt alimenta dies. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 22, 3 p. 382[C] quod necessariis ... finibus natura malitiae probetur esse -ta (*gr. περιωρίσθαι. antea*: finibus includatur). 24, 3 p. 386[B] ut ex eo qui nulla distantia -itur, natura procedat, quae distantiis continetur (*gr. ἐκ τοῦ ἀδιαστάτου*).

3 *significatur potius i. q. praedestinare* (*cf. p. 825, 57*): VET. LAT. Iudas 4 (Lucif. non conv. 15. *al., sim.* VVLG.) subintraverunt ... quidam homines, olim quidem -ti ad hoc iudicium, impii, qui *eqs.* (*gr. προγεγραμμένοι*, Fulg. Rusp. ad Eugipp. frg. 3 -ti et praedestinati; *explicant: Fulg. Rusp. loco cit.* praedestinatos ... non ... ad peccatum, sed ad iudicium. EPIPHAN. SCHOL. Didym. *ad l.* p. 91, 15 idem est quod praesciti. p. 91, 20 *fortasse dictum* de his, qui similes Iudae sunt -ti [*affert psalm. 40, 10 al.*]). *obi. subaudiendo*: PS. HIL. libell. 5 p. 75, 22 *ipse deus pater formavit hominem*, ut ad ⌊mortalitatem⌋ non -ret terra, *qua factus est* (⌊ ⌋ immor- *var. l., ut pertineat ad 1*).

p. p. p. praescrīptus, -a, -um *vergit hic illic in usum adi., v. e. g. p. 824, 53. 825, 6. 7. 826, 57. 58.*

p. p. p. pro subst. **praescrīptum,** -ī *n. scribitur* pre- CIL VIII 14451 (*imp. Commodo; nisi latet* res-, *v. Mommsen ad l.*). EDICT. imp. inc. (Chart. lat. ant. X 415) 1, 15, -bt- *in codd. vet., e. g.* HIL. in psalm. 1, 11 (*cod. V*). COD. Theod. 8, 5, 48 pr. (*cod. R*). *legitur inde a* CIC., CAES., HOR. (*ceterum in versu non nisi* PRVD., CE, DRAC.; *de* LVCR. *v. p. 826, 11*), LIV. [*confunditur in codd. maxime cum* per- *et* proscriptum *e. g.* CIC. orat. 36 COD. Theod. 9, 1, 11, *ceterum cum* praeceptum TERT. cult. fem. 2, 3 l. 15. 2, 7 l. 9. *al.*]

1 *i. q. constitutum, praeceptum* (*de tempore praestituto l. 56; cf.* GLOSS. -um: praestitutum): **a** *vario usu*: CIC. inv. 2, 174 *deliberandum est utrum honestati an incolumitati consulendum sit*; cuius rei certum quoddam -um videtur in perpetuum dari posse (QVINT. inst. 9,4,117. *item c. gen. rei, cui consulitur*: EVCHER. laud. her. 35 humana criminum facinorumque -a, ... ultricia ... delictorum iura. *cf. l. 32sq.*). Cluent. 147 omnia legum imperio et -o fieri (SVET. Claud. 14. TERT. adv. Marc. 2, 7 p. 344, 14 -um eius *l.* HIL. in psalm. 68, 19 p. 329, 23 AMM. 29, 1, 27. *et saepe; item c. gen. vel adi. praescribentis*: CAES. civ. 1, 87, 5 eius *Caesaris.* TERT. spect. 1 p. 1, 3 disciplinae [virg. vel. 9, 1 d. ecclesiasticae -a de muliere]. p. 1, 22 divino. AMM. 30, 6, 6 ultimae necessitatis. *et saepius; v. passim sub b*). de orat. 2, 178 -o aut iuris norma aliqua aut iudicii formula aut legibus (*sim. coniunguntur*: orat. 36 formulam. QVINT. inst. 4, 2, 84 *non* est una lex defensionis certumque -um. decl. 268, 1 lex contentionis et formula et omne -um. *al.; cf. l. 55*). off. 1, 92 haec -a *moralia* servantem licet magnifice ... vivere. QVINT. inst. 2, 13, 2 si uno et brevi -o contineretur *rhetorice.* TERT. castit. 5 l. 24 monogamiae -um (*antea*: unius matrimonii legem. *item c. gen. rei, quae statuitur*: HIL. in Matth. 10, 22 temporis [*sc.* erunt ... ex hoc *Luc. 12, 52*]. 11, 8 potus cibique. 12, 5 sabbati. in psalm. 67, 17 circumcisionis. *cf. l. 56*). fug. 6, 11 *cum* temporale fuerit fugae praeceptum, sicut et reliquorum -orum. *al. de norma sequenda ad indagandam veritatem* (*cf. p. 825, 28. 831, 49*): TERT. adv. Marc. 4, 6 p. 433, 12 (*antea*: constituit Marcion ...; hinc erit et nostra praescriptio *eqs.*) huius pacti et huius -i, quaeso te, lector, memineris ubique (*vix coll. p. 833, 36 intellegas notionem q. e. exceptio ab hoc subst. alienam*). **b** *pendet e praepos.* (*v. etiam sub 2*): CIC. inv. 2, 132 si ex suo quisque consilio ..., non ex communi -o civitatis ... rem administrabit (COLVM. 1 praef. 23 [*non indicato praescribente ut*: DECRET. pontif. CIL X 8259, 2, 2]. PETRON. 124, 3 consilii communis. *al.; plur.* TERT. cult. fem. 2, 3 l. 15 dei). CAES. Gall. 1, 36, 1 non ad alterius -um, sed ad suum arbitrium (civ. 3, 51, 4 [*non indicato praescribente ut*: SEN. contr. 2, 5, 8 ex formula ..., ad -um. PLIN. nat. 6, 208]. LIV. 10, 22, 8 consulis. *al.; cf. l. 58*). SVET. Iul. 28, 3 *civitas* per ambitionem et ultra -um data (HIL. trin. 2, 5 caeleste. AMBR. in Luc. 2, 77. COD. Theod. 8, 5, 48 pr. nostrae serenitatis). S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 46 secundum -um divinae orationis (SCHOL. Cic. Bob. p. 170, 5 s. legum -a. COD. Theod. 8, 18, 9, 2 s. -a. *al.*). TERT. cult. fem. 2, 7 l. 9 contra dominica -a (COD. Iust. 9, 1, 16 [*a. 294*] c. legis -a. EVANTH. de com. 3,4 c. -a comica [proscr- *var. l.*]). AMBR. parad. 14, 71 sine -o poenae. *al. i. q. tempus praestitutum* (*cf. l. 36. p. 825, 15*): SEN. nat. 7, 6, 2 videmus ... ventos ... ad constitutum redire; pluviae quoque ... ad -um revertuntur (QVEROL. p. 39, 21). *?***c** *asyndeton bimembre* cogitata -a: LAVD. Turiae 2, 56 omnia tua c. -a cedant laudibus tuis (*preces defunctae laudes suas interdicentis intellexit Durry, 1950, ad l., praecepta philosophiae Wistrand, 1976, ad l.*; cedant *explices fortasse notione accedendi, contingendi vol. III 731, 20sqq. illustrata*).

2 *i. q. ante scriptum* (*sc. vi praeverbii locali vel temporali; saepe in imagine, ut nonnulla, e. g.* HOR. *sub a, etiam ad 1 trahere possis*): **a** *ad definiendum, finibus circumscribendum, sc. de linea praeducta, limite sim.* (*hucine* LVCR. *p. 826, 11?*): HOR. carm. 2, 9, 23 intra ... -um Gelonos *a Romanis victos* exiguis equitare campis ([*cf.* SCHOL. *ut* praescriptis limitibus tenerentur]. LACT. inst. 6, 20, 5 *ut voluptatem* egredientem fines sibi datos i. -um coerceret *virtus.* 6, 23, 13 *libidinosus* cohibeat eos *affectus* i. -um legitimi tori [*inde fortasse* 6, 23, 23 *sec. vestigia codd. ant. pro lectione recc.* -o lectuli *restituas* i. -um lectuli]). HIER. epist. 31, 2, 1 ut scripturarum cardinem ... sermo non fugiat, nec a -o palaestrae nostrae longius evagemur.

b *ad docendum, erudiendum, sc. de exemplari proposito ad imitandum*: **α** *proprie in ludo litterario de praeductali* (*v.*

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 591, 25sqq.; cf. GLOSS. -um: *ὑπογραμμός*): SEN. epist. 94, 9 si ludum litterarium intraveris, scies ista *praecepta trita philosophiae* ... in puerili esse -o. 94, 51 pueri ad -um discunt: digiti illorum tenentur et aliena manu per litterarum simulacra ducuntur, deinde imitari iubentur proposita (*quae sequuntur v. sub β; addas p. 591, 20, ubi gr. resp. πρὸς τὸν ὑπογραμμόν*). QVINT. inst. 1, 1, 27 *stilus* continebitur ... marginibus *praeductalis* neque extra -um egredi poterit. PORPH. Hor. carm. 2, 15, 11 *magistri ludi* -a pueris dant praecipiuntque imitari (*inde* SCHOL., *ubi pro* -a dant *olim perperam legebatur* praescriptabant). **β** *per comparationem de quolibet exemplari*: SEN. epist. 88, 18 feras me ... non per -um (-am *var. l.*) euntem (*stilo meo? ad 1 traxit Stückelberger, 1965, ad l.*). 94, 51 (*quae praecedunt v. supra*) sic animus noster, dum eruditur ad -um, iuvatur (QVINT. inst. 10, 2, 2 sic litterarum ductus ... pueri sequuntur, sic musici vocem docentium, ... omnis denique disciplinae initia ad propositum sibi -um formari videmus). 113, 23 *me* non ex -o loqui, sed meae sententiae esse.

deriv.: praescriptio; *cf.* praescriptivus.

ˣpraescriptio, -ōnis *f.* *a* praescribere. *scribitur* prescribt- *e. g.* COD. Theod. 8, 18, 1, 3 (*cod. R*). *legitur inde a* CIC., CAES., VITR., LABEONE, *sc. in prosa oratione praeter* DRAC. Romul. 5, 250. *transit in gr. πραεσχριπτίων, e. g.* SCHOL. Basilic. 60, 49, 3. [*confunditur in codd. maxime cum* proscriptio LABEO dig. 40, 12, 42 TERT. adv. Marc. 5, 8 p. 597, 27. *al.*, perscriptio FORTVN. rhet. 1, 12 (*restituitur e. g. l. 43sq. et* GAVDENT. serm. 21, 2), scriptio TERT. bapt. 3, 1. *al.*]

I *in universum*: **A** *fere i. q. constitutio, praeceptum sim.* (*vi praeverbii minus conspicua, v. p. 824, 22; cf.* GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 960 -o: certa definitio. *accedit gen. subi. l. 31. 35. 38. al., gen. obi. l. 29. 36, praepos.* de *l. 44* [*cf. l. 40. 41*], super *l. 45, acc. c. inf. pendens e locutione* -o est *sim. l. 52. 55*): **1** *vario respectu*: CIC. Rab. perd. 6 (*antea*: constituto spatio) in hac -e semihorae. Cael. 42 vincat aliquando ... voluptas ... rationem *apud adulescentes*, dum modo illa in hoc genere -o moderatioque teneatur: ... scelere careat. ac. 1, 23 quae *res* erant congruentes cum -e naturae ([descr- *var. l., sed cf. antea*: quas *res* natura praescriberet]. 2, 140 [*syn.* normam, ... regulam]. *cf.* TERT. nat. 1, 12, 12 naturali -e). Tusc. 4, 22 *intemperantia est* a recta ratione defectio sic aversa a -e rationis, ut *eqs.* VITR. 1 praef. 3 conscripsi -es terminatas. 2, 10, 3 qui potuerint eorum praeceptorum sequi -es, erunt prudentiores. *al.* TAC. ann. 6, 15, 3 facto ... sine -e generis aut numeri *comitum* senatus consulto. SIC. FLACC. grom. p. 125, 1 quod ipsum legis -o declarat (MOD. dig. 48, 10, 27 pr. Ps. HIL. libell. 6 p. 76, 18. AMBR. Abr. 1, 2, 8 maior lex naturae quam legum -o est. MART. CAP. 5, 507. *al.*). TERT. orat. 20 de modestia ... ornatus aperta -o est etiam Petri. spect. 8 p. 10, 10 nulla est -o de locis *vitandis.* uxor. 1, 7 l. 21 quantum obstrepant sanctitati nuptiae secundae, disciplina ecclesiae et -o apostoli declarat. QVEROL. p. 56, 17 -em hanc *codicillorum* transeo (perscr- *codd.*). COD. Theod. 1, 6, 11 salvis de urbano foro -bus (perscr- *cod.*). 8, 4, 26 si quas caelestes -es super reddenda militia elicuerit provincialis apparitor. RVRIC. epist. 2, 4 l. 70 *non* divina -e, sed propria voluntate. *al.* *-o fit ipso exemplo, non verbis*: HEGES. 2, 5, 1 boni principis vita probitatis quaedam -o *est* (*syn.* forma, lex). **2** *respicitur norma quaedam in disceptationibus ad indagandam veritatem sequenda* (*sine respectu opponendi, qui accedit sub II B 2 a; cf. p. 830, 39*): TERT. adv. Marc. 3, 16 p. 403, 23 facienda est ... inter nos certa ista et iusta -o et utrique parti necessaria, qua determinatum sit *eqs.* 4, 38 p. 549, 28 iusta et digna -o est in omni quaestione ad propositum interrogationis pertinere debere sensum responsionis. 5, 8 p. 597, 27 sub illa -e ..., qua non alterius credenda sit exhibitio, quam cuius probata fuerit repromissio. adv. Prax. 11 p. 243, 22 *a scripturis* et -o nostra deducitur non posse unum atque eundem videri, qui *eqs.* *al. apud eundem.*

B *fere i. q. actio ante scribendi vel id, quod ante scriptum est* (*vi praeverbii locali*): **1** *de praefationibus, titulis sim.* (*cf.* GLOSS. III 337, 5 *προγραφή*: -o [*praecedit ὑπογραφή*: subscriptio]): CIC. leg. agr. 2, 22 *Rullo, tribuno plebis*, locus primus in indice et in -e legis concessus est (*cf.* fam. 5, 2, 4 illud senatus consultum ... ea -e est, ut *eqs.* TAC. ann. 1, 7, 3 *Tiberius* edictum ... tribuniciae potestatis -e posuit). HIL. in psalm. 51, 1 cui *psalmo* -o tituli 'in finem' est (*antea*: superscriptio; *cf.* HIER. tract. in psalm. I p. 309 l. 5 *psalmus* habet in -e 'intellectus David'. II p. 365 l. 51 de -e noni psalmi. *al.*). SCHOL. Cic. Bob. p. 170, 3 qualis illa -o est orationis eius, ... 'si eum P. Clodius legibus interrogasset' (*de eadem p. 108, 17* quae inscribitur '...'). THEOD. MOPS. in Phil. 1, 1 'Paulus ... omnibus sanctis ...' haec est -o epistolae (in Col. 1, 1. in I Thess. 1, 1 sicuti nos in -e e. solemus 'salutem' ponere [*gr. προγραφαῖς*]. *al. apud eundem*). **2** *de praetextu* (*cf. p. 826, 41*): CAES. civ. 3, 32, 4 *exactores* dictitabant ... se domo ... expulsos omnibus necessariis egere rebus, ut honesta -e rem turpissimam tegerent. **3** *de finitione vel de limite praecingente* (*cf. p. 829, 70*): DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 24, 3 p. 386ᴮ si simplex deus natura est, sine materia ... est cuiuslibet figurae -is alienus existens (*gr. τῆς κατὰ τὸ σχῆμα περιγραφῆς*).

II *in re iudiciaria et usu inde derivando*: **A** *technice in iure et in arte rhet.*: **1** *notione originaria de actione praescribendi vel de iis quae praescribendo proferuntur*: **a** *a parte eius qui petit*: **α** *strictius in iure antiquiore de verbis rem artius circumscribentibus, quae praemittuntur formulis praetoris* (*ad rem v. p. 828, 56sqq.*): LEX Irnit. 9 B 32 quaecumque edicta, quasve formulas iudiciorum quasque ... exceptiones, -es quaeque interdicta ... proposita habebit *praeses provinciae* (*simul ad b pertinere videtur. in eadem serie*: 9 B 39). GAIVS inst. 4, 130 videamus ... de -bus, quae receptae sunt pro actore. 131 *si in rem agentes velimus* futuram ... obligationis praestationem in integro relinquere, necesse est, ut cum hac -e agamus 'ea res agatur cuius rei dies fuit'; ... si sine hac -e egerimus *eqs.* 132 -es ... appellatas esse ab eo, quod ante formulas praescribuntur. 133 *v. infra l. 33.* 134 in -e de facto quaeritur. 136 ut -o inserta sit formula⟨e⟩ loco demonstrationis. **β** *laxius in iure posteriore de allegatione opposita iudicanti vel alteri parti*: SYMM. rel. 32, 2 post multas allegationes, quas iudicia ut invalidas respuerunt, orta -o est, quae adsereret novari tempora *litis denuntiandae* possessore mortuo debuisse.

b *a parte eius, a quo petitur, sc. de iis quaecumque actori opponuntur* (*sive notione originaria de verbis formulae praetoris praemissis ut l. 25. 35 nec non l. 7, sive de iis, quae alio loco opponuntur, ut sit fere i. q. exceptio, maxime peremptoria; vox q. e.* exceptio *iuxta ponitur l. 46, occurrit locis geminis l. 37. 41; ad rem v. quae supra p. 828, 13 sqq. monuimus; cf.* GLOSS. -o: *παραγραφή*): **α** *vario usu* (*exempla selecta inde a* PAPIN.): LABEO dig. 40, 12, 42 (*num genuinum sit dubitatur, v. p. 833, 7*) nec tibi *petenti* obstabit rei iudicatae -o ([proscr- *cod. F*]. PAPIN. dig. 44, 2, 29 pr. COD. Iust. 3, 31, 3 [*a. 205*]. 7, 56, 1 [*a. 222; syn.* sine praeiudicio]. *al.*). QVINT. inst. 3, 6, 72 an non -es ..., in quibus maxime videtur manifesta translatio, easdem ... species habent, quas ... leges ? (*itaque translatio [cf. sub γ] non est recipienda inter status; sim.* 7, 5, 2 [*opp.* intentio]). 7, 5, 3 cum ex -e lis pendet, de ipsa re quaeri non est necesse. 7, 5, 4 non habeo -em, sed tamen voluntate *legis* contra *eius* verba -is modo utor. decl. 254, 10 -e m⟨e⟩ excludi posse iudicio. 266, 2 ('bis de eadem re agere ne liceat') an ... ista -o valere debeat semper. *al.* GAIVS inst. 4, 133 his ... temporibus ... omnes -es ab actore proficiscuntur; olim autem quaedam et pro reo opponebantur, qualis illa erat -o 'ea res agatur, s⟨i ... praeiu⟩dicium hereditati non fiat', quae nunc in speciem exceptionis deducta est (*cf. Gaius dig. 10, 2, 1, 1* per hanc exceptionem 'si *eqs.*'). PAPIN. dig. 31, 77, 30 -e demonstratae quantitatis. VLP. dig. 5, 1, 50, 1 an, quasi maior pars *hereditatis* alibi esset, -o locum haberet. 48, 5, 16, 6 *nulla* -o obicitur suam iniuriam vindicanti. PAVL. dig. 44, 1, 23 excludi eum ... -e in factum data (*in eadem re Vlp. dig. 41, 1, 41* exceptione). 46, 3, 91 petentem te doli mali -o excludet. SYMM. rel. 19, 2 obiectum cassae -is amovimus. COD. Theod. 1, 2, 5 rescripto nostro moratoria -o remittitur (*al. v. vol. VIII 1475, 74 sq.*). *ibid.* -is ... peremptoriae relaxatio *ab imperatore non* petatur (11, 30, 2. 11, 30, 37. INTERPR. cod. Theod. 1, 2, 5 p. *-o dicitur*, quae causam principalem tollit. *al.*). 9, 7, 7 -es civiles. COD. Iust. 8, 35 rubr. de exceptionibus sive -bus. *et saepe.* *in titulo libri* (*cf. p. 833, 54*): DIG. tit. libr. 31, 7 de -bus (*inter Μοδεστίνου ... μονόβιβλα, sed* DIG. 45, 1, 101 libro quarto de -bus. *ad rem v. Brassloff, RE VIII 671*). **β** *pertinet ad exceptiones, quae ex elapso tempore nascuntur* (*cf. e. g. p. 829, 52*): PAPIN. dig. 40, 14, 5 non esse -e temporis summovendum *patronum* (44, 3, 10 pr. EPIST. imp. Sev. [CIL III 781] 11 nec facile quae per errorem ... usurpata sunt -e t. confirmentur [*nisi ad 2a*]. COD. Iust. 2, 50, 3 [*a. 223*]. 5, 62, 11, 1 [*a. 231*]. *et saepe; cf. l. 69*). 40, 15, 2, 2 -o quinque annorum, quae statum defunctorum tuetur, ... non fit irrita, si *eqs.* (48, 5, 40, 5 -e q. a. crimen incesti ... non excluditur. *cf.* MARCIAN. dig. 48, 6, 5, 2 quinquennii [COD. Iust. 2, 40, 2 *a. 258. al.*]. COD. Iust. 3, 28, 16 [*a. 258*] quinquennalis temporis). 50, 7, 14 non admissa biennii -e. COD. Iust. 7, 33, 1, 1 (*a. 202?*) *possessor* non potest uti longi temporis -e (PAVL. dig. 12, 6, 15, 1. COD. Iust. 2, 18, 8 [*a. 218*]. *et saepe; cf. p. 833, 10*). MARCIAN. dig. 44, 3, 9 cavetur, ut in rebus mobilibus locus sit -i diutinae possessionis (PAVL. dig. 18, 1, 76, 1 longae [44, 3, 12. COD. Iust. 7, 30, 1 *a. 226. al.; cf. p. 833, 15*]. COD. Iust. 7, 39, 7, 3 creditor longaevam possessionis -em ei opponere conatur). *al.* **γ** *in doctrina rhet.* -o *numeratur inter status, ut sit i. q. translatio vel pars eius* (*quod negat* QVINT. *l. 27; ad rem v. Calboli Montefusco, Hermes 103, 1975, 212 sqq.*): FORTVN. rhet. 1, 12 translationem ... legalem *statum* accipimus ..., quoniam nulla translatio, id est -o (perscr- *var. l.*), potest esse sine lege. 1, 23 quid interest inter -em et translationem? quod -o excludit actionem, translatio autem differt. MAR. VICTORIN. rhet. 2, 19 p. 277, 10 sq. translationem ...intellegamus formam esse status: -em vero eandem appellari posse et eandem exceptionem, sed ab oratoribus: in iure autem -em dici (*sc. sec. p. 825, 25*) ipsum propositum ius, exceptionem autem, cum ius ipsum propositum adversus se actor alius excipit. GRILL. rhet. p. 46, 15 Hermagoras ... translationem invenit, quae habet in se commutationem et -em (proscr- *var. l.*); commutatio dicitur, quae partem concedit, partem

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

non ...; (20) -o totum tollit. Svlp. Vict. rhet. 42 p. 338, 36 hanc *metalepsin* Zeno translationem fecit, nonnulli -em. p. 340, 18 hoc interest, quod translatio est de praeterito ...: -o spectat ad tempus futurum. *al.*

2 *per metonymiam transfertur ad*: **a** *ipsum ius ex elapso tempore vel alia causa constitutum (sec. usum sub 1bβ illustratum, sed neglecto respectu exceptionis oppositae; exempla potiora, cf. e. g. p. 832, 52; quae ex* Iavol. *aliisque scriptoribus prioribus afferuntur vix genuina sunt, v. Nörr, Die Entstehung der longi temporis -o, 1969, 32sqq.)*: Iavol. dig. 41, 3, 21 sequitur ..., ut ne possessionem quidem locator retinuerit, ideoque longi temporis -o non duravit **(**Gaivs dig. 21, 2, 54 pr. post l. t. -em vel usucapionem desinit ... teneri. Vlp. dig. 12, 2, 13, 1 [*ex Iuliano*] post l. t. -em etiam utilem actionem habere. Pavl. sent. 5, 2, 3 l. ... t. -o inter praesentes continui decennii spatio ... comprehenditur. Cod. Iust. 7, 31, 3. Inst. Iust. 2, 9, 5 adquiri possessionem ... ⟨per⟩ usucapionem aut l. t. -em. *al.***)**. Papin. dig. 41, 3, 45 pr. -o longae possessionis ad optinenda loca iuris gentium publica concedi non solet (Cod. Iust. 3, 32, 4 [*a. 238*] prius quam usucapionem implerent vel l. p. -em adipiscerentur. *al.*). **b** *privilegium, quo munitus quis*: *-e uti potest*: Vlp. dig. 2, 8, 7 pr. *si quis* dicatur habere fori -em et metuat petitor, ne iure fori utatur (Cod. Theod. 9, 1, 1 nec. f. -e utatur *vir clarissimus, qui crimen admisit*; omnem enim honorem reatus excludit. *al.*). *-e communi non summovetur*: Novell. Iust. 9 rubr. ut ecclesia Romana centum annorum habeat -em **(***cf. 9, 1* centum, *non triginta*, ... annorum lapsu temporalem exceptionem eis opponi sancimus. *in eadem re*: 111 rubr. quae *constitutio* -em c. a. locis venerabilibus dederat [*gr.* παραγραφήν]**)**.

B *in sermone communi*: **1** *potius per imaginem verborum formulis praemissorum de cautelis, condicionibus sim. praemunientibus, definientibus*: Sen. epist. 48, 12 reduc te ab istis exceptionibus et -bus philosophorum (*10* per istud philosophiae 'sive nive' et turpes ... exceptiones ... *dialectici id agunt*, ut formula cecidisse videatur, *quem decipiunt*). Serv. Aen. 1, 272 quomodo trecentos annos dicit *pro 'quadringentos'*? ... sed cum -e ait 'tercentum' ..., ait namque 'donec *eqs.*' 3, 461 'haec sunt, quae nostra liceat te voce moneri' bene cum -e, ne falsidicus vel minus peritus postea putaretur sacerdos. 6, 388 'quisquis es armatus' bene a -e, ac si diceret: nihil pium molitur armatus.

2 *potius per imaginem exceptionis oppositae*: **a** *de contradicentium defensionibus et argumentis (cf. IA2)*: Tert. nat. 2, 1, 4 *gentilium* perversitatem una -e discuti. 2, 12, 38 tenemus conpendium in ceteros *deos* originis -em. carn. 2 l. 32 eiusmodi -bus adversus omnes haereses alibi iam usi sumus (adv. Marc. 5, 19 p. 642, 26 soleo in -e a. h. omnes de testimonio temporum compendium figere. *cf.* praescr. 35 l. 5 a. nostram disciplinam). 15 l. 14 haec *verba scripturarum* sola sufficere vice -is debuerunt ad testimonium carnis *Christi* humanae ... et non spiritalis. adv. Marc. 1, 1 p. 292, 10 ne compendium -is ubique advocatum diffidentiae deputetur (3, 1 p. 377, 22 patient. 4, 6. *cf. l. 38. 41*). 1, 22 p. 318, 19 relaxata -um defensione. scorp. 10 p. 168, 29 nec ullus obicem -is istius extrudet, ut *eqs.* Ps. Cypr. spect. 2 -es eorum in hac causa et patrocinia referre. Lact. mort. pers. 32, 3 *Maximinus* -e[m] temporis pugnat: sese priorem esse debere, qui prior sumpserit purpuram. Adnot. Lucan. 10, 257 *qui Nilum ex Oceano ortum esse contendit*, ne in -em veniret ..., dicit longitudine sui (*i. Nili*) saporem *aquae salsae* mitescere. Rvfin. hist. 11, 9 p. 1016, 27 obniti ... et -bus minus sanis uti. Epist. pontif. 255 Migne 13, 1138B sacerdotes ... crimen suum hac -e defendere, quia in veteri testamento *similia legantur*. *al.* *in titulo libri* Tert.: de -e haereticorum (*cod. A*; -bus *var. l.*). *cf. p. 832, 47.* **b** *de quolibet impedimento (cf. p. 829, 4)*: Optat. 6, 4 p. 152, 6 *mitellas deponere cogebantur virgines deo consecratae; earum petitores* cum viderent -em sibi ... oppositam ... esse sublatam, *eas rapuerunt.*

C *syntactica et stilistica (appendicula ad A et B)*: **1** *indicatur quid per exceptionem opponatur vel qua re exceptio nitatur per gen. p. 832, 25. 54. et saepe, enunt. secund. l. 53. p. 832, 38, orationem rectam p. 832, 11. 35, cui officiatur per gen. l. 54, praepos.* adversus *l. 39, quis praescribat per gen. l. 28. 47.* **2** *iuncturae verbales notabiliores*: Labeo dig. 40, 12, 42 nec tibi obstabit rei iudicatae -o (*v. vol. IX 2, 247, 33sq., adde* Papin. dig. 44, 2, 29 pr.). Qvint. inst. 7, 5, 4 non habeo -em (Avg. coll. c. Don. 3, 5, 6 p. 56, 22. *paulo aliter supra l. 18. 22*). decl. 254, 10 -e m⟨e⟩ excludi posse iudicio (Papin. dig. 48, 5, 40, 5. 48, 16, 11 Vlp. frg. Vat. 156. 161. Cod. Iust. 2, 18, 8 [*a. 218*]. *al.*). Papin. dig. 40, 14, 5 patronum ... non esse -e temporis summovendum (44, 3, 10 pr. Vlp. dig. 2, 15, 9 pr. *al.*). Tert. carn. 2 l. 32 -bus ... usi sumus (Cod. Iust. 7, 33, 1, 1 [*a. 202?*]. Vlp. dig. 5, 1, 50, 2. 48, 2, 5 Rvfin. hist. 11, 9 p. 1016, 27. *al.*). Vlp. dig. 5, 1, 50, 1 an possit -o locum habere (5, 1, 52, 4. 49, 4, 1, 10. *al.*). 48, 5, 2, 1 accusanti ... -o obicitur (*v. vol. IX 2, 58, 78sqq.*). Mod. dig. 44, 1, 11 an -o ei opponi possit (*v. vol. IX 2, 768, 79sqq.*).

III *in versione prava pro gr.* περιγραφή *fere i. q. circumscriptio, fraus (aliter supra p. 831, 75; apud Iulian. epit. novell. 111, l. 2. 3 respondet* circumscriptio*)*: Novell. Iust. 120, 5 pr. quia non ad -em iuris eius *ecclesiae* contractus efficiatur. *ibid.* ad laesionem aut -em venerabilis domus (120, 6, 1. 2 [*bis*]). 120, 7, 1 per ... quamlibet -em.

deriv.: praescriptiuncula; *cf.* praescriptivus.

praescrīptīvē *v.* praescriptivus.

praescrīptiuncula, -ae *f.* *a* praescriptio *deminutive.* *i. q. levis praescriptio (sc. argumentum contrarium parvi momenti, cf. p. 833, 37)*: Cassian. c. Nest. 7, 5, 6 tu eius *Christi* nativitati terrenarum opinionum -as obicias (*1* ais quod homousios parienti nativitas esse debet).

praescrīptīvus, -a, -um. *a* praescribere *vel* praescriptio. *technice in rhet. i. q. pertinens ad praescriptionem (sc. ad translationem, v. p. 832, 64; neutr. pro subst. l. 19sqq.?)*: Fortvn. rhet. 2, 4 in divisione quid ... observandum est? ut primo loco ponamus -as quaestiones, deinde generales **(**Svlp. Vict. rhet. 49 p. 343, 26 quasi [59 p. 350, 27]. Ivl. Vict. rhet. 3, 10 p. 382, 28. 30. 34. *cf.* 4, 1 p. 386, 27 quaestiunculis**)**. Svlp. Vict. rhet. 42 p. 339, 1 Zeno -as ait causas scripti et voluntatis esse, metalepsin autem translationem facit. p. 339, 22 loci in translatione hi: -um praecedens, ipsa translatio *eqs.* **(**43 p. 339, 26 -um p. est, ut si hic *reus* praescribat ei actioni, eo quod neget se reum fieri posse. *inter locos compensationis*: 52 p. 345, 18 [rescr- *ed. princ.*]. p. 345, 27 [-am *ed. princ.*]**)**. Ivl. Vict. rhet. 3, 10 p. 382, 36. Schol. Cic. Bob. p. 160, 8 (*contextu lacunoso*) in modum -um.

adv. **praescrīptīvē.** *i. q. per praescriptionem (sc. qua contradicens compendium facit prolixae demonstrationis, cf. e. g. p. 833, 41)*: Tert. adv. Marc. 4, 1 p. 423, 9 *singulas antitheses Marcionis una cum eius euangelio refellam*, quamquam tam facile est -e occurrere (*cf. 4, 2 p. 426, 3* habes hanc ... expeditam ... responsionem).

[praescrīpto, -āre *v. p. 831, 9.***]**

praescrīptum, 1. praescrīptus *v.* praescribo.

[2. praescrīptus, -ūs *non traditur nisi falsa var. l.* Tert. castit. 3 l. 38 (-o *cod. A*, -u *cett.*).**]** *Friis-Jensen.*

praescrūtātio, -ōnis *f.* *a* praescrutari. *i. q. actio praescrutandi, perscrutatio*: Vet. Lat. iud. 5, 15 (Verec. in cant. 9, 15 l. 25) expandit suis divisiones maiores -is **(***gr., in contextu longiore,* ἀκριβασμοί [*cod. Alex.*]. *cf.* 5, 16 [*ibid.* l. 81] magnae -is cordis, Ruben [*cod. 100* scrutaverunt cor, *gr. cod. Alex.* ἐξιχνιασμοί, *Vulg. utrobique* magnanimorum ... contentio]. *locos explicat* Verec. *ibid.* l. 39 investigationes alto consilio discernuntur. l. 94 est intellegentiae plenioris ac sapientiae potioris. *cf. etiam l. 59***)**. Cassiod. inst. 2, 4, 8 si causam ... subtili -e discutias (*nisi praeferas var. l.* perscrutatione, *quae vox traditur inst. 2 concl. 6*).

praescrūtor, -ātus sum, -ārī *et* praescrūto, -āre. *a* prae *et* scrutari (scrutare). *notione pass. l. 66, inf. act.* -are *v. l. 51. 60, praes.* -at Gloss. *p. 896, 71.* *de notione*: Gloss.L I Ansil. PR 696–700 (cod. Paris.) -tus est: cogitavit. deliberavit. investigavit. persecutus est. invenit. 701–706 (*ibid.*) -atur: consulit. qu(a)erit. percontatur. scistitatur (*sc.* -ci-). requirit. interrogat.

i. q. perscrutari **(***verbum intercedente quadam confusione praeverbiorum formatum imprimis a scriptoribus Hispaniensibus usurpari videtur, quibus adnumerandi sunt ex auctoribus a Thesauro alienis etiam Sisebut. vita Desid. 6 et 8 nec non Epist. Visig. 15 p. 683, 31* [*a. 610; inf. act.* -are]**)**: **1** *usu communi*: Vet. Lat. psalm. 118, 2 (cod. 410, *sc. psalt. mozarab. q. d.*) beati qui -antur testimonia eius *dei*, in toto corde suo exquirunt eum **(***Vulg.* scrutantur, *gr.* ἐξερευνῶντες. *eaedem voces respondent*: 118, 34 [*ibid.*] -bor legem tuam [*cod. 300* per-]. 118, 115 [*ibid.*] -bor mandata dei mei. *cf.* Ioh. 5, 39 [Greg. Ilib. in cant. 5, 9 *in parte codd.*] -amini ... scripturas [*var. l. sec. Vulg.* scrutamini, *gr.* ἐρευνᾶτε]**)**. Hesych. in lev. 19, 35 p. 1039D quando post lucrum litterae eius *sanctionis explicandae* etiam spiritum -ti fuerimus. Verec. in cant. 9, 15 l. 48 quis haec -bitur? (*ad iud. 5, 15 l. 34*). Isid. nat. 45, 2 -are (perscrutare, perscrutari *var. ll.*) ... divinae artis excellentiam. **2** *peculiaria quaedam*: *pro obi. est quod efficitur, sc. quod excogitatur sim.*: Vet. Lat. psalm. 63, 7 (cod. 410, *sc. psalt. mozarab. q. d.*) -ti sunt iniquitatem (*cod. 300 al.* per-, *Vulg.* scrutati, *gr.* ἐξηρεύνησαν). *pro obi. sunt animantes discutiendi, a iudice examinandi (notione passiva)*: Vet. Lat. psalm. 91, 8 (*ibid.*) quum exurentur peccatores sicut foenum et -ti sunt omnes, qui operantur iniquitatem, ut intereant (*cod. 303* exuruntur ... et proscultati sunt; *aliter Vulg.* exorti fuerint ... et apparuerint *sec. gr.* ἀνατεῖλαι ... διέκυψαν).

deriv.: praescrutatio. *Bk.*

[praeseca *v. p. 835, 17.***]**

praeseco, -cui, -ctum, -āre. *a* prae *et* secare. *scribitur* -sic- (*cf. vol. V 1, 1451, 47. V 2, 1832, 62*): Varro ling. 5, 104 (*forma confirmatur veriloquio*). rust. 3, 16, 34. *p. p. p.* -catus (*cf. vol. V 1, 668, 3*) *trad.* Pavl. Fest. p. 225. Apvl. met. 1, 13, 6 (*vix recte, cum forma* -ctus *occurrat saepe inde a* Caes., Hor. *et p. p. p.* sectus, desectus, exsectus *sim. apud*

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

APVL. *tradantur terdecies*). *legitur inde a* CAES., VARRONE, HOR. (*sed* praesegmen *iam apud* PLAVT.).

i. q. ante secare, praecidere (*sc. vi praeverbii locali, sed sub 1b et 2 minus perspicua; accedit passim obi. acc.; absolute l. 18; intrans. fortasse l. 39*): **1** *proprie; actio -andi spectat ad*: **a** *ea, quae abscidendo auferuntur*: **α** *partes corporis*: CAES. civ. 3, 9, 3 cives ... -tis omnium mulierum crinibus tormenta effecerunt. OV. rem. 112 quam laesus fuerat partem, ... debuerat -isse manu *Philoctetes* (*sc. pedem*). LIV. perioch. 88 *senatorem quendam* auribus -tis et oculis effossis necavit (APVL. met. 2, 30, 6 -tis [pro- *trad., ut et loco sequenti; vix recte*] naso prius ac mox a. *ibid.* -tarum ... a. IVL. VAL. 3, 21 aures aut nares aut digitos). AMM. 16, 10, 19 natum -to plus, quam convenerat, umbilico necavit *obstetrix*. 17, 7, 7 umeris -tis aut cruribus *ruina domuum*. HIER. epist. 21, 13, 5 (*nisi ad b*) *mulieri* ungues ˻-et˼, pilos auferat (˻ ˼ per- *var. l.; respicitur deut. 21, 12, ubi Vet. Lat. cod. 100* ungues demes, *Vulg.* circumcidat ungues. *cf.* NON. *infra l. 67*). **β** *partes arborum, herbarum sim.*: VARRO ling. 5, 104 brassica ut praesica (*Turnebus*, passi- *trad.*, praeseca *Aldus*), quod ex eius scapo minutatim -atur (PAVL. FEST. p. 31 b. a -ando est dicta). COLVM. arb. 29, 1 radicem harundinis acuta falce -tam (PS. APVL. herb. interpol. 95 l. 15 [*Diosc. gr. 3, 78, 1 ῥίζης ... ἀποτεμνομένης*]). CARM. de mens. 2, 33 acinos varias et -at uvas September. ARNOB. nat. 5, 28 p. 286, 4 ficorum ex arbore ramum. **γ** *varia*: VARRO rust. 3, 16, 34 si qua *favorum* pars nihil habet *mellis* ..., cultello -atur. VITR. 4, 2, 2 proiecturas tignorum, quantum eminebant, ad lineam ... parietum -uerunt *fabri*. PAVL. FEST. p. 225 prosicium, quod -tum proicitur. SCRIB. LARG. 46 spongiae particulam -tam.

b *integra, quae inciduntur, mutilantur, dividuntur*: **α** *usu communi*: SEN. dial. 7, 19, 1 Diodorum ... negant ex decreto Epicuri fecisse, quod sibi gulam -uit (APVL. met. 1, 13, 6 -ta g. [*v. p. 834, 74*]. *cf.* STAT. Theb. 1, 544 -to Gorgona collo ... habet *Perseus in patera figuratus*). PLIN. nat. 11, 218 *nervi non* solidantur incisi, mirumque vulneratis summus dolor, -tis nullus. 17, 115 *vitem* -tam findi iubet *Cato* per medullam (*sc. agr. 41, 2* praecidito ..., diffindito). 32, 13 *piscem spina* lineam -are (*Ov. hal. 48* lina secat). **β** *praes. act. de statu, sc.* -are ungulas *pro* praeditum esse ungulis -tis (*sc. divisis sim.; in definiendo genere animalium pro gr. ὀνυχίζειν ὄνυχας vel ὀνυχιστῆρας, quod deut. 14, 6. 7. 8 omisit interpres; Vulg. fere brevius vertens*: habet divisam ungulam *sim.*): VET. LAT. lev. 11, 4 (cod. 100) non manducabitis ... ab eis, quae non -ant ungulas. 11, 7 (*ibid.*) *porcus* dividit plantam et -at ungues plantae (11, 26 *ibid.*). *?intrans. fere i. q. incisum esse, hiare*: VET. LAT. lev. 11, 3 (cod. 100) omne pecus dividens ungulam et cui ungulae -ant (*gr. ut supra; an conicias* qui ungulas -ant*? sed exspectes pron. neutr.*).

2 *translate, sc. castigando, coercendo sim.*: HOR. ars 294 carmen reprehendite, quod non ... multa litura coercuit atque -tum deciens non castigavit ad unguem (*intellegendum videtur carmen limando praecisum, breviatum; ne coniungas* -tum ... ad unguem, *v. Brink, 1971, ad l.; sunt qui praeferant variam l.* perfectum). RVFIN. Basil. hom. 2, 5 p. 1739^{C} inflammationem cordis ... -ans et restringens sermo divinus (*gr. p. 209^{A} καταπιέζων ... καὶ ... ἀναχρούων*). *dub. trad.* (*vi praeverbii fortasse temporali*): PS. HIL. libell. 19 p. 90, 12 cum utique haec *vitia* -anda (*variam l.* primo servanda *praetulit editor*) sint, in quibus cottidie reprehendimur, et tunc *eqs.*

deriv.: praesectio, praesegmen.

praesectio, -ōnis *f.* *a* praesecare. *i. q. actio praesecandi* (*cf.* GLOSS. -o: *ἀποτομή. ἀπότμησις. ἀποκοπή.* praecisio membrorum): PS. HIER. epist. 19, 14 p. 202^{A} non -e nescio cuius membri, sed naturae nostrae circumcisione dominus delectatur.

[praesecutio: *ἐκστάσεις* GLOSS. *vix recte trad.; de* pro- *cogitat Laistner* GLOSS.^{L} II Philox. PR 147.]

praesedeo *v.* -sideo.

praesegmen, -inis *n.* *a* praesecare, *sed prius traditum quam verbum. scribitur in var. l. etiam* -sig- ENNOD. dict., -sec- *sim.* ISID. orig. *sing. non exstat nisi* ENNOD. dict.; *acc. plur. heteroclit.* -as *trad.* ISID. orig. (*lapsu calami sec.* abscissas *quod praecedit?*).

i. q. pars praesecta (*sed potius i. q. actio praesecandi* HIL.); *pertinet*: **1** *ad ungues* (GLOSS. -a: *ἀπονυχίσματα*): PLAVT. Aul. 313 *Euclioni* tonsor unguis dempserat: collegit, omnia abstulit -a (*explicat* NON. p. 151, 32 quae unguibus eminulis praesecantur [*inde* GLOSS.]). HIL. trin. 10, 14 digiti ... unguium -a (praecisamina *var. l.*) nesciunt. *in imag. de schismaticis*: PACIAN. epist. 3, 27, 1 tandem libeat reduvias Novatianorum et -a vestra contemnere, tandem catholicas greges ... intueri.
2 *ad alias corporis partes*: APVL. met. 2, 20, 2 ex ... rogis reliquiae quaedam et cadaverum -a ... petuntur *in usum artis magicae*. FVLG. serm. ant. 48 -a sunt partes corporis incisae, ut Tages in aruspicinis ait: '-bus amputatis'. **3** *ad surculos inserendos*: NON. p. 414, 28 'taleas' scissiones lignorum vel -a Varro dicit (*affertur rust. 1, 40, 4, v. supra p. 430, 75*).

SYMM. or. 3, 6 ut novella -a ... inolescant *insitione*. ENNOD. carm. 1, 6 praef. 5 p. 521, 9 uda -a peregrinis maritata fomitibus. dict. 1, 7 p. 425, 2 novelli -is comae (praeseminis *editur in excerptis Migne 63, 362^{C}*). **4** *ad quamlibet rem*: ISID. orig. 19, 22, 18 *v. supra p. 483, 16.* *Reineke.*

[praesēmen *v. l. 3.*]

praesēminātio, -ōnis *f.* *a* praeseminare (*quod non legitur ante saec. IV ex.*). *metonymice de ipsa re praeseminata, sc. de fetu*: VITR. 2, 9, 1 in corpore *praegnantium* -o crescens ex omnibus cibi potestatibus detrahit alimentum in se.

praesēminātor, -ōris *m.* *a* praeseminare. *i. qui praeseminat, sc. diabolus*: PS. HIER. epist. 6, 4 p. 80^{D} *primo homini* paradisum ... mortis ille -r invidit (*cf. l. 27*).

praesēmino, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* seminare. *legitur in falsa var. l. pro* pro- *apud* LACT. inst. 6, 10, 19, *ceterum inde a saec. IV ex., sed subst.* praeseminatio *iam apud* VITR.

i. q. ante seminare (*obi. suppl. l. 46; vix cogites de obi. eius, cui semen datur l. 21; p. p. p. neutr. plur. pro subst. v. p. 746, 19*): **1** *vi praeverbii temporali et saepe cum respectu praeparandi -antur*: **a** *varia*: **α** *dicendo, scribendo*: AMBR. epist. 5, 3 *testes* velle invidiam -are adversum innocentis periculum. AVG. epist. 9, 2 temptabo ... ˻callens˼ ingenium tuum quaedam quaestionis huius lumina -are (˻ ˼ *regens acc.* ingenium, *quocum vix recte attributive iungitur e. g. vol. III 167, 23, ut secundum verba docendi sim. efficiatur structura* -are *aliquem aliquid*). 242, 3 quod (*sc. Ioh. 1, 3*) nobis in euangelio propterea -tum est, non ut hinc comprehenderemus ... divinitatem, sed *eqs.* in psalm. 93, 13 non indicaturus est *deus*, quibus sermonem praemisit et -vit? quaest. euang. 2, 22 quae *venena* etiam primo homini male suadendo -vit *diabolus* (*nisi ad 2*). CASSIOD. hist. 6, 24, 1 *antequam Eusebius venit, Hilarius* rectae fidei dogmata -verat ... episcopis (*Socrat. 3, 10 p. 405^{B} προκαταβεβλημένος*). MVTIAN. Chrysost. hom. 8 p. 289 ˻longius a superioribus instruens et -ans˼ ratiocinationes *Paulus, ut demonstret aliquid* (˻ ˼ *gr. p. 67 προκαταβάλλων tantum*). **β** *praebendo, ordinando.: incorporaliter*: AMBR. Noe 3, 6 inchoare a beneficiis et -are gratiam (*cf. ibid.* praecedit beneficii gratia). AVG. c. mend. 14, 29 aliquid propheticum (*tam dictum quam factum*) ... -tum atque dispositum *in vetere testamento*. serm. 50, 10 primus adventus *Christi* misericordiam -vit iudicio. *corporaliter*: AVG. gen. ad litt. 3, 14 p. 80, 19 *inerant* corporibus vis quaedam naturalis et quasi -ta et quodammodo liciata primordia futurorum animalium. HESYCH. in lev. 25, 8 p. 1114^{B} *v. supra p. 746, 19.*

b *futura et spes futuri*: AMM. 30, 2, 1 *Persarum rex* maiora sibi -ans. MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 66, 32 *haereticus* responsionibus ... suis spem -vit condemnare se illa capitula ... promittens. EVSEB. EMES. serm. 29, 25 *bona opera facientes* debitum reddimus et non gratiam -amus.

2 *vi praeverbii locali (sc. cum respectu ante se spargendi, praeiaciendi) vel fere evanescente*: AVG. epist. 118, 20 *Paulus* fidem gentibus -bat (*antea*: fides ... praedicaretur). CASSIOD. in psalm. 35, 11 ('praetende misericordiam tuam scientibus te') praetende ... id est praeroga, -a, longe lateque diffunde.

deriv.: praeseminatio, praeseminator. *Peri.*

⁂praesēns, -entis *adi.* **[***vox e praeverbio* prae- *et participio verbi q. e.* esse *composita* (*cf.* absens *et gr. παρών*), *quae separanda est a verbo* praesum (*v. p. 850, 54*) *propter notionem praeverbii, de qua v. Benveniste, Problèmes de linguistique générale, 1966, 134sq. Sch.*] *de origine*: AVG. civ. 11, 3 p. 464, 5 unde et -ia nuncupantur, quod ita ea dicimus esse prae sensibus, sicut prae oculis quae praesto sunt oculis (*sim. etiam* epist. 147, 7 ISID. orig. 10, 207. 11, 1, 19). *scribitur* pres- *in inscr. l. 64 nec non* TAB. cer. Pomp. (Année Épigr. 1973 n. 141 *et* 142). EPIST. praef. praet. (CIL IX 2438) 14 (*saec. II^{2}*). TAB. cer. Dac. (CIL III p. 925) 1 int. 10. *al., in codd. e. g.* LIV. 42, 23, 2 (*V, sed* praes- *ibid.* 42, 9, 5); *litteris gr.* PAP. Tjäder 30, 95 (*a. 539*) *πρεσεντεβους.* 6, 25 (*a. 575*) *πρησηντη. et al. ibid.; cum apice*: CIL II 2666 práesenti. *abbreviatur*: p *fortasse in formula p. 842, 38,* praes PAP. mil. Fink 62, 4 (*saec. III^{1}; cf. ibid. l. 3* abs *pro* absentes), psens NOT. cod. Vat. Bas. D. 182 (Lowe 1a) fol. 282^{r}. NOT. Tir. 22, 33 -s. 60, 78y nobis -bus. 60, 95 vobis -bus. *de formis: nom. sing.* prese (*an* presen*?*) *sec.* VERG. *p. 839, 35* CIL IV 2310k (*cum add. p. 216*) tu presenos tro. *abl. sing.* -e *in cognomine testatur* PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 159, 18, *in part. vel adi. exstat imprimis in formula p. 838, 42sqq., ceterum longe praevalet abl.* -i, *v. e. g. p. 840, 8. 841, 43. 847, 1. 849, 1; formam antiquam* -ed *v. p. 850, 56. gen. plur.* -tum SACR. Leon. 481 SIDON. epist. 7, 6, 5. *al.* (*v. ed. Luetj. p. 462*). PAVL. PELL. euch. 505 PAP. Tjäder 14–15 III 7. *al.* *leguntur formae gradationis sublucentibus fere ubique coloribus secundariis, v. imprimis p. 837, 71. 844, 15. 846, 43. al. et quae inseruimus p. 844, 51sqq. 845, 5 sqq.; exhibetur compar.* -ior *inde a* CIC. fam. 1, 9, 2 (*si recte trad.*). VERG. georg. 2, 127, *superl.* -issimus *inde a* BELL. Alex. 40, 3 COLVM. 6, 14, 3, *cf.* tam -s CIC. Tusc. 1, 28. *al.*, magis (maxime) -s VERG. georg. 3, 452 LIV. 29, 18, 12. *al.* *corripitur prima syllaba*: CYPR. GALL. gen. 266 exod. 582. *de*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

notione: GLOSS.L II Philox. PR 110 -s: *ἐπιφανὴς καὶ παρὼν καὶ ⸢ενχαλκος⸣* (*obscurum, εὔαλκος Scaliger*). 129 -is: *παρόντος*. GLOSS. II 297, 35 *ἐναργέστερον*: -ius. 298, 47 *ἐνεστώς*: instans, -s. *al.* *legitur inde a* LEGE XII tab. *per totam latinitatem; abiit in serm. gr. forma τὸ πραίσεντον* (*cf. πραισεντεύειν*). [*confunditur saepius cum* praeses, *v. e. g. p. 844, 40sq. 850, 61 et sub illa voce, cum* praestans CIC. fam. 1, 9, 2 VERG. georg. 2, 127 Aen. 12, 245 OV. met. 13, 757. *al.; vix recte trad.* SIL. 10, 406 (praesagia *Barth*).]

exempla sic digerenda censuimus:

CAPVT PRIVS: *i. qui adest*:

I *vi potius locali*:

A *in universum*: **1** *de hominibus: l. 37* (-e vobis *p. 838, 56; respicitur munus in comitatu principis administrandum p. 839, 14*). **2** *de deis: p. 839, 22.* **3** *de rebus: p. 840, 7* (in rem -em, in re -i *p. 840, 8; neutr. pro subst. p. 841, 34*). **4** *appendicula stilistica: p. 841, 75.*

B *cum acumine: p. 843, 8* (*de signis veris p. 843, 10; de animo intento p. 843, 25; de rebus manifestis p. 843, 47; de deis propitiis p. 843, 63; de remediis efficacibus p. 844, 51*).

II *vi potius temporali*:

A *generatim*: **1** *adi.: p. 845, 42* (*quod sine mora consequitur p. 846, 18. 44*). **2** *neutr. pro subst.: p. 846, 74* (*lócut. adv., sc.* in -i *sim. p. 847, 1*).

B *speciatim in sermone*: **1** *iuris: p. 848, 18* (pecunia -s *sim. p. 848, 25*). **2** *gramm.: p. 849, 11.* **3** *christ.: p. 849, 24.* **4** *medic.: p. 849, 42.*

III *notione attenuata adhibetur potius vi demonstrandi; respicitur*:

A *id quod in conspectu legentis est: p. 849, 62.* **B** *res de qua agitur: p. 850, 10.* **C** *res antea dicta vel postea memoranda: p. 850, 35.*

CAPVT ALTERVM: *i. qui praeest: p. 850, 54* (*non nisi exempla dubia*).

CAPVT PRIVS: *i. qui adest* (*gr. respondere solet παρών, quod infra fere negleximus*): **I** *vi potius* ***locali*** (*notione coartata in definitione iuris p. 854, 71; ceterum v. quae ad II monuimus*): **A** *in* ***universum*** (*sc. plerumque posit., sed compar. et superl. sublucentibus variis notionibus secundariis l. 71. p. 839, 42. 71. 840, 2. 841, 6. 29*): **1** *de hominibus*: **a** *generatim*: **α** *iuxta pron. vel subst. (saepius subaudiendum e verbo; praevalet usus praedicativus); -s est is*: Ⓘ *cuius sunt actiones vel status qui memorantur* (*sc. forma* ille -s fecit *vel* ab illo -e factum est): Ⓐ *exempla varia selecta*: LEX XII tab. (Gell. 17, 2, 10) perorant⟨o⟩ ambo *litigatores* -es. PLAVT. Cist. 296 modo ... haec dixisti. :: non -s quidem (CIC. Verr. II 4, 92 Balb. 19 Pis. 97 LIV. 35, 8, 7). Pseud. 1142 tute ipsus ipsum (coram *P*) -s -em vides (TER. Ad. 668. CIC. inv. 1, 104 proinde ... ac si ipse interfuerit ac -s viderit. fam. 15, 12, 2 Ov. met. 6, 320. *al.*). Trin. 904 *mirum*, siquidem ego apsens sum quam -s longior (*sc. procerior*). CIC. div. in Caec. 14 adsunt homines ..., qui -es vos orant (Verr. II 3, 125). de orat. 2, 196 cum C. Marius maerorem orationis meae -s ac sedens ... adiuvaret (fam. 4, 6, 1). off. 3, 121 -s tecum propediem ... loquar (Ov. epist. 17, 261 ars 1, 468). Att. 5, 20, 10 tua tuosque Thermo ... -s ... commendaram (fam. 13, 9, 1. 13, 72, 1). 12, 49, 1 quantum mihi -s prodesses (fam. 13, 27, 2). fam. 2, 7, 4 -s tecum egi (13, 75, 1 SALL. Iug. 29, 3. *al.*). 16, 12, 3 ad consulatus petitionem se (*i. Caesarem*) venturum; ... se -em trinum nundinum petiturum. CAES. civ. 3, 20, 1 ut Caesar -s constituerat. *et passim.* *? per contaminationem*: LEX cur. Iov. Simitth. (CIL VIII 14683) b 6 si *quaestor* in concilium -s non venerit (*exspectes aut 'si -s non fuerit' aut 'si non venerit'; vix attributive* concilium -s).

Ⓑ -em esse *sim.*: ① *sine copula*: LEX XII tab. (Gell. 17, 2, 10) si ambo -es. CIC. de orat. 3, 31 ecce -es ... Sulpicius et Cotta. MART. 10, 92, 17. PAP. mil. Fink 63 II 41 (*saec. II in.*) apsent⟨es⟩ *tot* ..., reliqui -es. *al.* ② -em esse (*aliter l. 46*): PLAVT. Stich. 100 apsentis viros proinde habetis, quasi -es sint. TER. Eun. 192 *v. p. 842, 15.* CIC. Catil. 3, 14 dom. 58. p. red. in sen. 33 tribunicii ... sanguinis ultores esse -is, meae mortis poenas iudicio et posteritati reservari (*nisi ad II*). PVBLIL. sent. P 27 -s est semper, absens qui ⟨se⟩ ulciscitur. LEX locat. Puteol. (Année Épigr. 1971 n. 88) 2, 16 *si manceps* -s non erit (*item in sermone iuris*: LABEO dig. 46, 3, 91 debitor. SEN. contr. 7, 4, 4 *servus communis servit domino*, qui -s est. *et bis ibid.* QVINT. decl. 278, 4. S. C. Iunc. [dig. 40, 5, 28, 4]. EDICT. praet. dig. 47, 10, 17, 10 GAIVS dig. 3, 3, 12. MARCELL. dig. 40, 5, 10, 1 [*opp.* latitabit]. *al.*). Ov. trist. 4, 2, 66 (*vix attributive*). LIV. 26, 22, 3. 40, 55, 6. *al.* *compar.* -ior (magis -s), *ut vergat in notionem q. e. propior* (*cf. p. 839, 71*): AMBR. epist. 18, 33 -ior est, qui se animis inserit, quam qui oculis protestatur. PELAG. in II Cor. 5, 8 illi *deo post mortem* ... magis -es erimus. AVG. conf. 10, 5, 7 quamdiu peregrinor abs te, *deus*, mihi sum -ior quam tibi. epist. 267 unumquemque *hominem* sibi esse -iorem quam alterum alteri. POMP. gramm. V 205, 31sq. (*quae praecedunt v. p. 840, 60*) ut sit -s ille qui foris est, sit magis -s ille qui hic est; ... -es personae sunt 'hic haec hoc', magis -es sunt 'eccum, eccam, ellum' (*sim.* 206, 8 magis ... -es. *respicitur Don. gramm. IV 380, 8 pronomina* magis demonstrativa). ③ -em adesse (*cf. Benveniste supra p. 836, 51*): *inde a* PLAVTO, *v. vol. II 915, 49; addere possis* LIV. 36, 26, 6 CYPR. epist. 1, 1. *al.; ceterum voces variant saepius in contextu, e. g. l. 72. p. 837, 47.*

Ⓘ *ad quem actio alterius spectat vel qui quolibet modo interest iis quae memorantur*: Ⓐ *exempla varia selecta*: PLAVT. Most. 427 ludos ... vivo -i hic seni faciam (CIC. de orat. 2, 9 eorum, quibus ... illi oratores cogniti sint, vivorum et -ium memoria. 3, 29 SVET. Tit. 11. *al.*). 617 -i tibi facit convicium. Pseud. 126 dico omnibus, pube -i in contione. CIC. Verr. II 4, 89 in improbi -is imperio maiorem esse vim quam in bonorum absentium patrocinio. Caecin. 54 actio est in auctorem -em his verbis: 'quandoque te in iure conspicio'. Flacc. 29 ipsius -is nomine (*opp.* cum ille decessisset). Phil. 12, 17 in eius *Antonii* socios ... et -es et eos qui una sunt. Att. 4, 4 quod tibi ... iam prope -i scriberem. fam. 1, 9, 22 quocumque tempore mihi potestas -is tui fuerit (*sim.* PLANC. Cic. fam. 10, 4, 3). PLANC. Cic. fam. 10, 21, 1 credidi ... adfirmationi -is Lateranensis, qui tum apud me erat. VARRO frg. Serv. auct. Aen. 1, 595 'coram' de -bus nobis *dictum*. CAES. civ. 1, 2, 6. SALL. hist. frg. 3, 96 A 16 ex quo *Thoranio* -e vera facillime noscerentur. HOR. epod. 1, 22 avis serpentium adlapsus timet magis relictis *pullis*, non, ut adsit, auxili latura plus -bus. Ov. Pont. 4, 9, 35 ego -es inter numerarer amicos. LIV. 23, 43, 7. *al.*

Ⓑ *accedit ad obi. acc.* (*subi. in struct. pass.* [*vel in locutione vi pass. explicanda* NEP.]): PLAVT. Pseud. 1142 (*v. p. 837, 43*) ipsum ... -em vides (CIC. Cluent. 195 Manil. 13. Planc. 66 me. Ov. met. 14, 727 ipse ego ... adero -sque videbor. *al.*). TVRPIL. com. 213 *epistula* homines absentes -es facit (AVR. Fronto p. 96, 5 ut ... facerem ... *Frontonem* nobis in isto ... negotio -em). ACC. trag. 134. CIC. Verr. II 2, 99 si -s Sthenius reus esset factus. Cluent. 198 vellem -em possem P. Helvidium Rufum ... nominare (ASCON. Mil. p. 45, 12). Catil. 4, 13 virum -em et audientem vita privandum esse dixit. Balb. 40 testantur ... hunc -em Cn. Pompeium. Pis. 25 me et -em ... defenderant et absentem ... revocarant. fam. 1, 9, 22 si te -em habuissem (PLIN. epist. 3, 4, 1 quos *amicos* -es habebam. PAVL. dig. 47, 2, 32, 1 testes. VET. LAT. act. 25, 16 [cod. 50] priusquam qui accusatur -es habeat accusatores [*sim.* VVLG.; *gr. κατὰ πρόσωπον*]. IREN. 4, 33, 1 CYPR. eleem. 21. *al.; aliter e. g.* LIV. 35, 31, 9 ut -s semper in oculis habendus esset dominus). *al.* NEP. Att. 12, 5 non secus absentes quam -es amicos Attico esse curae. LIV. 2, 37, 7 hinc domum abire in animo est, ne cuius facti ... contagione -s violer. 29, 36, 11 *Etrusci* -es erant condemnati. *al.*

Ⓒ *abl. absol. 'aliquo* -e' (-i *l. 52; ordine inverso* '-e *aliquo*' PLAVT. Asin. 647 Bacch. 142 Cas. 423 TER. Hec. 674 CIC. Quinct. 77 Cluent. 33. *al. nec non l. 56sqq.*): ① *structura communi* (*de* INSCR. column. rostr. *v. in capite altero*): PLAVT. Amph. 749 me ... -e numquam factum est (*item sing. iuxta pron.*: Asin. 647 hoc. *al.* TER. Eun. 1059 te -e absente. *al.* AFRAN. com. 310. RHET. Her. 1, 13, 23 ipso. CIC. Quinct. 77. Verr. II 1, 14 se. *et saepe*). Asin. 455 ero. Bacch. 142 -bus illis paedagogus [una] ut siet (-e una illis p. ut s. *Hermann vix recte; item plur.*: 301 illis. Curc. 31 testibus. CIC. Verr. II 4, 56 omnibus. *al.* CAES. Gall. 1, 18, 1 pluribus. SALL. hist. frg. 2, 87 C 3 cunctis. *al.*). 336 populo. *al.* CIC. Cluent. 33 matre. *al.* CATVLL. 83, 1 viro. CAES. Gall. 1, 47, 6 exercitu. *et saepe.* *abl.* -i (*addas l. 67, sed vix iam* SALL. Iug. 29, 5 *rex* pauca -i consilio locutus, *ubi coll.* Catil. 40, 6 eo -e *intellegas dat.* [*locum inseras vol. VII 2, 1671, 41*]): IVST. 13, 5, 3 -i universa Graecia. ② *numero non congruente*: *forma* -e vobis (*cf. Hofmann-Szantyr 445; e coni. dub.* PLAVT. *l. 49; testimonia gramm.*: NON. p. 76, 17 -e nobis pro ... -bus nobis [*affertur* PLAVT. Amph. 400, *ubi codd. Plauti* praeter me; *v. Sedgwick, 1960, ad l.*]. 154, 13 -e: coram vel -bus [*afferuntur* ACC., POMPON. Atell. 168, NOVIVS, FENESTELLA]. DON. Ter. Eun. 649, 1 ['absente nobis'] *ἀρχαισμός* [*afferuntur* POMPON. Atell. 47, VARRO]. *ibid.* 2 pro praepositione ..., ut si diceret 'coram amicis'): ACC. trag. 428 est res aliqua, quam -e his prius maturare institit. POMPON. Atell. 47 -e amicis. 168 -e testibus. NOVIVS Atell. 57 -e omnibus. RHET. Her. 4, 11, 16 (*in exemplo 'generis exilis'*) magis magisque -e multis clamavit (-bus *var. l.*). VARRO frg. Don. Ter. Eun. 649 id -e legatis omnibus exercitu pronuntiat. FENESTELLA hist. 1 (*corruptum*). PAP. Tjäder 14–15 I 9 (*a. 572*) -i vobis defensoribus (*si recte sic iungendum in contextu mutilo; an ad IIIA1 ?*). *in constructione ad sensum q. d.*: CYPR. sent. episc. praef. -bus (-e *var. l.*) ... plebis maxima parte.

β *solum ponitur, ut magis minusve vergat in usum subst.* (*sc. m., sed f. p. 839, 12*): ① *usu generali*: LEX XII tab. (Gell. 17, 2, 10) post meridiem -i litem addicito *praetor.* PLAVT. Stich. 220 adeste sultis, praeda erit -ium. CIC. Verr. II 2, 41 de absente secundum -em iudicare. leg. agr. 2, 24 -em ... profiteri iubet *Rulli lex.* fam. 15, 9, 1 quid -es sentiant (*opp.* nos ... longinqui). ad Brut. 13, 3 quamvis liceat absentis rationem haberi, tamen

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

omnia sunt -bus faciliora. *al.* VARRO ling. 9,101 cum aut -i aut absenti imperamus. SALL. Iug. 93, 7 Marius ... ex -bus misit *quosdam* (LIV. 7, 39, 9 nulli. TAC. hist. 2, 65, 2). *al.* Ⓘⓘ *subaudiendus est quidam contextu memoratus*: PLAVT. Epid. 521 *non* sinam me impune irrisum esse ...; seic data esse verba -i palam (*sc. mihi*). Ps. PLAVT. Cas. 20 *poetae veteres mortui sunt*; sed tamen absentes prosunt ⟨pro⟩ -bus. CIC. Planc. 26 cui nomen meum absentis honori fuisset, ei meas -is preces non putas profuisse? (*item iuxta pron. poss.*: LENT. Cic. fam. 12, 15, 4 nostro -ium ... periculo. LIV. 36, 7, 5 vim tuam -is exercitusque tui. *al.*). Lael. 3 ipsos induxi loquentes ..., ut tamquam a -bus coram haberi sermo videretur. *al.* CAES. Gall. 5, 7, 7 nihil eum se absente pro sano facturum ..., qui -is imperium neglexisset. *al.* *fem.*: CVRT. 8, 3, 6 noctes agere inter paelices coepit; sed ... *uxoris* amor fastidio -ium accensus est.

b *speciatim de iis, qui munus administrant in comitatu principis* (*cf. p. 841, 67 nec non* praesentalis; *vix huc p. 846, 70. minus technice iam* TAC. hist. 1, 13, 4. 2, 65, 2): AMM. 14, 1, 10 Thalassius ... praefectus praetorio -s (*sc. orientis ut* 23, 5, 6 p. Salutius -s). COD. Theod. 7, 1, 17 pr. qui *milites* -es divino obsequio nostrae clementiae deputati sunt. COD. Iust. 12, 8, 2 pr. (*a. 440/1*) qui -es in comitatu illustris dignitatis cingulum meruerint (*ibid. iterum*). MARCELL. chron. II p. 92, 483 Theodoricus ... magister ... -is militiae factus.

2 *de deis rebusque ad eos pertinentibus* (*usus aegre distinguitur a B3a, quo relegavimus eos locos, quibus inducuntur dei agentes, opem ferentes, sc. nisi eorum praesentia contextu manifestius illustretur, ut e. g. l. 27sq.*): **a** *apud paganos*: α *respiciuntur ipsi dei*: PLAVT. Amph. 977 (*Iuppiter Mercurio*) audis quae dico, tametsi -s non ades. frg. inc. 38 vinum precamur, nam hic deus -s adest. CIC. Catil. 2, 29 *dei* non procul ... sed hic -es ... tecta defendunt. 3, 18 ita -es ... auxilium nobis tulerunt, ut eos paene oculis videre possimus. nat. deor. 2, 4 *Iovem* -em ac praepotentem deum (*vix ad B3a, cf. antea*: cum caelum suspeximus, *nec non* 2, 6 *et* 3, 11 *ubi respiciuntur dei sensibus cogniti*). CATVLL. 64, 384 -es ... domos invisere castas ... caelicolae ... solebant. 64, 396 *Nemesis* est -s hortata catervas. VERG. Aen. 3, 174 coram adgnoscere vultus *Penatium* ... -iaque ora (CLAVD. DON. *ad l.* manifesta. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 713 adsistentia). 9, 404 *suspiciens Lunam* precatur: 'tu, dea, tu -s nostro succurre labori' (*ad II trahit* SERV.: id est ilico, statim). OV. epist. 20, 19 *Diana* adfuit et -s ... tua verba notavit. met. 15, 646 *ut Epidaurii Romanis* darent ... deum, qui -s funera ... finiat. *al.* LIV. 45, 19, 16. 45, 28, 5 *Paullus Olympiae* Iovem velut -em intuens. GRATT. 448 (*verba sacerdotis*) edico -e deo, -bus aris. VITR. 1, 2, 5 horum ... deorum (*sc. Solis al.*) et species et effectus ... -es videmus. CVRT. 3, 6, 17 *medico* grates habebant velut -i deo. 6, 7, 5 *in templo* per -es deos iurat. PETRON. 17, 5. *et saepius.* *compar.* -ius (*cf. etiam l. 71. p. 844, 15*): IVV. 3, 18 in vallem Egeriae descendimus ...; quanto -ius esset numen aquis, *si regio intacta mansisset* (praestantius *et* aquae *var. ll.*). β *respiciuntur imperatores honore divino culti*: HOR. carm. 3, 5, 2 caelo ... credidimus Iovem regnare: -s divus habebitur Augustus (*item de Augusto*: epist. 2, 1, 15 -i tibi maturos largimur honores [PORPH. viventi. *cf. IIA1b*]. OV. trist. 2, 54 iuro per te -em conspicuumque deum. *de eius familia*: Pont. 2, 8, 52 -is aliquid prosit habere deos. *cf. etiam p. 844, 4. 17*). STAT. silv. 1, 1, 62 iuvat ipsa labores forma dei -s, *cui ponitur simulacrum* (*item de Domitiano*: 5, 1, 74. *cf. p. 844, 23*). PANEG. 10, 2, 1 qui te *Maximianum* -em intuemur deum (11, 10, 5 conspicuus et -s Iuppiter). VEG. mil. 2, 5 imperator cum Augusti nomen accepit, tamquam -i et corporali deo fidelis est praestanda devotio. *al.*

b *in religione Christianorum*: TERT. nat. 2, 8, 2 deum ... ubique notum, ubique -em, ubique dominantem. MIN. FEL. 10, 5 *Christiani* deum illum suum, quem ... *non* possunt ... videre, ... ubique -em *esse volunt.* 32, 4 in mundi omnibus motibus virtutem eius *dei* semper -em aspicimus, cum tonat *eqs.* (IVVENC. 4, 340). VET. LAT. Hebr. 9, 24 (Mutian. Chrysost. hom. 17, 1) nunc *Christus* -s est vultui dei pro nobis (*gr. ἐμφανισθῆναι, Vulg.* ut appareat ... vultui. *item de Christi apud patrem praesentia*: CASSIOD. hist. 1, 14, 26). II Petr. 1, 12 (cod. 55, *sim.* VVLG.) corrovoratos in -i v⟨eritate⟩ (*cf. Vulg. Col. 1, 5 sq.* in verbo veritatis euangelii, quod pervenit ad vos. *aliter p. 840, 4*). I Ioh. 4, 3 (Tycon. reg. 6 p. 68, 4) *antichristus* nunc in isto mundo -s est (*gr. ἐστίν*). CYPR. epist. 10, 4 p. 494, 8 *martyres* sub oculis -is domini dimicare. IVVENC. 1, 588. FIRM. err. 24, 2 terra contremuit et ... -is Christi numen agnovit (*item de Christi corporali in mundo praesentia*: OPTAT. 5, 5 p. 130, 2 Christo -e. PRISCILL. tract. 3, 70 indubitanter -is dei [*i. Christi Ierusalem intrantis*]. AMBROSIAST. in Gal. 1, 10, 3. *al.*). AMBR. in Luc. 9, 23 *'peregre' (20, 9) profectus est* dominus, qui ubique semper est, ... quia -ior est diligentibus, neglegentibus abest (*item compar.*: 9, 28. AVG. trin. 8, 8, 12 l. 5 potest notiorem deum habere quam fratrem, plane notiorem quia -iorem. *al.; cf. supra l. 42*). HIER. hom. Orig. in cant. 2, 4 p. 48, 18 Iesum ... non tantum tunc ad homines descendisse, sed hodieque descendere et esse -em (*sim.* hom. Orig. in Luc. 18 p. 113, 1). hom. Orig. in Luc. 23 p. 146, 21 -es angeli sunt in ecclesia (*cf. antea*: adesse angelos). AVG. conf. 1, 4, 4 secretissime et -issime (*superl. ut*: 6, 3, 4 altissime et proxime, secretissime et -issime [*postea*: ubique totus es et nusquam locorum es]. quaest. euang. 2, 39, 2 fidem -issimae veritatis *contemplandae in vita aeterna. cf. p. 844, 28*). ORIG. in Matth. ser. 28 p. 53, 12 substantialiter semper Christus -s fuit ... in prophetis. *al.*

3 *de rebus* (*quae ad deos pertinent v. sub 2*): **a** res -s: α *formula in iure orta* in rem -em *vel* in re -i (-e *l. 29. 52; de abl. nudo* re -i *v. l. 16. 30; per enallagen quandam respicitur praesentia rei [maxime loci], quam arbiter partesque coram adeunt ad inspiciendum, diiudicandum; ad originem cf.* GAIVS inst. 4, 17 si qua res talis erat, ut ... non posset in ius adferri ..., pars *eius* aliqua ... adferebatur, deinde in eam partem quasi in totam rem -em fiebat vindicatio [*ibid. iterum; sim. etiam Gell. 20, 10, 9*]. *in vim temporalem vergunt maxime l. 25. 54*): Ⓘ *technice*: Ⓐ *in quibuslibet controversiis vel negotiis*: CATO orat. 189 (*respicitur controversia de stillicidio*) ⟨...⟩bus (*lectio dubia, vix* in) re -i cognoscere (EPIST. imp. Hadr. dig. 48, 15, 6 [*in crimine plagii*] quod verissimum in re -i cognoscitur *a iudice*). CIC. off. 1, 32 cuipiam advocatum in rem -em esse venturum. SEN. benef. 4, 35, 2. QVINT. decl. 369, 1 eamus in rem -em (*sc. inspecturi, num quid e sepulcro sit detractum*). EPIST. praef. praet. (CIL IX 2438) 14 *cum* conductores gregum ... in re -i ... quererentur ... iniuria(m) se accipere. PAPIN. frg. Vat. 265 aurum et argentum, quod in re -i fuit, pater filio ... donavit. VLP. dig. 39, 1, 5, 2 *operis novi* nuntiationem ... in re -i faciendam *esse* ..., id est eo loci, ubi opus fiat (*in eadem re ibid. saepius*). 46, 3, 1 *quod debitum quis solutum velit* constituere in re -i, hoc est statim atque solutum est. PAVL. dig. 41, 2, 1, 21 si in re -i consenserint *emptor et venditor* (*antea*: cum *res* ... in praesentia sit). Ⓑ *in controversiis, quae sunt de finibus vel de agrorum possessione*: SENT. Minuc. (CIL I^2 584) 2 *legati* de controvorsieis inter Genuateis et Veiturios in re -e cognoverunt (LIV. 42, 23, 2 qui *legati* re -i cognoscerent [in re -i *edd.*]). CIC. Caecin. 20 quo die in rem -em veniretur et de fundo Caecina ... deduceretur (de orat. 1, 250 VAL. MAX. 7, 3, 4. INTERLOC. praef. vig. [CIL VI 266] 27). LIV. 34, 62, 15 qui *legati* inter populum Carthaginiensem et regem in re -i disceptarent ([*16* inspecta ... re]. GELL. 20, 10, 7 in iure ⟨in re⟩ -i. *cf.* LIV. 40, 17, 1 in re -i disceptatores Romani de agro *Masinissae* fuerunt). EDICT. imp. Claud. (CIL V 5050) 15 in rem -em misi ... comitem meum (EPIST. procur. [CIL III 355^{D}; *saec. II in.*]). CIL III 9938, 9 (*a. 69/70*) *iudices* in re -i ... determinaverunt. SENT. Helvidii Prisci (CIL IX 2827) 17 a(ctum) e(sse) in re -i de controversia finium ita, ut *eqs.* (FRONTIN. grom. p. 33, 20). FRONTIN. grom. 38, 6. SENT. leg. Aug. pr. pr. (CIL III 567) 9 cum ... in re -i saepius fuerim ([*cf. gr. ibid. 3 ἐπὶ τῶν τόπων γενόμενος et 4 ἐπὶ τῆς αὐτοψίας*]. SENT. procos. Maced. [CIL III 586] 5). *al.*

Ⓘⓘ *in sermone communi*: PLAVT. Amph. 249 ego fui illi[c] in re -i ..., cum pugnatum est (LIV. 40, 29, 9 PLIN. epist. 10, 81, 7). Cas. 499 in re -i ... consulere quid emam potero. LIV. 40, 9, 7 quod *insidiis petitus* ... vociferarer in re -i pavidus. SEN. dial. 4, 36, 1 *irati quidam speculo opposito* velut in rem -em adducti non agnoverunt se (epist. 59, 6 *ut* audientem in rem -em adducant *parabolae. cf.* perducere: SEN. epist. 30, 15. *al.* ducere: QVINT. inst. 6, 1, 31). epist. 6, 5 in rem -em venias (*non modo audiens, sed spectans ipsa exempla. cf.* 98, 18 eamus). CAVTIO Phaonis (CIL X 444) 15 sanxit ..., uti ... sacrum in re -i fieret. QVINT. inst. 6, 2, 31 quae in re -i accidisse credibile est. 7, 10, 11 in re -e (-i *edd. vet.*). FRONTIN. aq. 71, 1 (*opp.* in commentariis). TRAIAN. Plin. epist. 10, 78, 3 si *quidam* plus admiserint, quam ut in re -i ... puniantur (*antea*: statim coerceantur). *al.*

β *vario usu*: QVINT. inst. 9, 4, 117 occasionibus utendum et cum re -i deliberandum est. APVL. met. 10, 11, 1 dabo ... rei -is evidens argumentum, *ne reus innocens damnetur* (*10, 12, 1* itur confestim ... ad ... sepulchrum *eqs.*). VLP. reg. 19, 6 res mobiles non nisi -es mancipari possunt. PAVL. dig. 6, 1, 10 si *res* -s non sit. EDICT. imp. Const. frg. Vat. 249, 6 rerum traditio -ium. POMP. gramm. V 205, 27 omnis res aut -s est aut non est -s; magis -s quid est nescio (*v. p. 838, 2*). *al.*

b *exempla cetera adiectivi*: α *de rebus quae potius ipsae adsunt* (*exempla selecta inde a* LIV.): PLAVT. Pseud. 302 (*299 nequeo* nummum ... reperire) iam ... ducentae fieri possunt -es minae (*item de pecunia, quae praesto est*: CIC. Verr. II 2, 54 quo ⟨qui⟩d -s esset, iubet ... numerari HS *tot.* SVET. Otho 10, 2 ex copia -i. *cf. p. 848, 22*). CIC. Verr. II 3, 52 nisi ... cogitationem salutis tuae ... -s illa praeda superaret. Cael. 4 haec -s maestitia quam cernitis. Att. 1, 18, 2 quamquam animus est -s *in re publica languente.* LVCR. 5, 1032 ut *infantes* digito quae sint -ia monstrent. VERG. Aen. 5, 656 amorem -is terrae (*cf.* Ov. Pont. 4, 14, 10 -i dum careamus humo). OV. fast. 2, 778 forma (*v. p. 855, 9*). Ib. 179 poma pater Pelopis -ia quaerit. LIV. 31, 44, 2 in auxilii -is spem (*sc. classis, quae advenerat*). MANIL. 5, 485 *histrio* coget *spectatores* ... videre -em Troiam Priamumque ante ora cadentem (*item de imaginibus*: VITR. 9 praef. 16 *Accii* figuram ... secum habere -em [*antea*: in suis pectoribus ... habere ... poetae simula-

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

crum]. SIL. 1, 631 -s ... adstare Sagunti ante oculos visa est ... imago). SEN. suas. 1, 4 nulla -s navigantibus statio est. SEN. benef. 4, 30, 3 *virtutes* (*opp.* ablatas e conspectu). CVRT. 7, 4, 32 nuntiatur ex Graecia Peloponnesiorum ... defectio ... et alius -s terror adfertur: Scythas ... adventare. VAL. FL. 5, 251 -ia luco arma tubaeque sonent. TAC. ann. 3, 34, 5 vix -i custodia manere inlaesa coniugia. *al.* *compar.* -ior *et superl.* -issimus (*ut subluceant notiones secundariae [notione communi per oxymoron p. 842, 18]; hucine* Ps. QVINT. *p. 844, 62? e coni. dub. supplevit Robertson loco corrupto* APVL. met. 5, 5, 1): LACT. inst. 4, 1, 5 qui *homines* pravum recto, quia -ius fuerat, praetulerunt (*cf. 4, 1, 3 summum bonum* videri, tangi ... non potest. *item vergit in vim q. e. propior sim.*: AMBR. hex. 4, 6, 25 sol a nullo distat, nulli -ior, nulli remotior est [*antea*: nulli propior, nulli longinquior]). SERV. auct. Aen. 2, 369 'plurima mortis imago' aut 'frequentissima' aut '-issima' (*sc. undique instans sim.?*). β *de rebus quae potius pertinent ad eos (ea), qui (quae) adsunt* (*sc. forma 'memoria -s' pro 'memoria -is cuiusdam'*): RHET. Her. 3, 3, 4 cuius rei gestae aut -em aut auditam memoriam poterimus habere. CIC. leg. agr. 3, 1 *adversarii* -s certamen contentionemque fugerunt. Balb. 49 si -s valuit aspectus *C. Mari.* ad Q. fr. 2, 7, 1 cetera ... -i sermoni reserventur (HIL. in psalm. 1, 2 vel -i s. vel ex litteris. HIER. epist. 121, 11, 10). BELL. Alex. 67, 2 parere -bus imperiis. HOR. ars 184 *in tragoedia* multa ... tolles ex oculis *spectatorum*, quae mox narret facundia -s. PROP. 2, 30, 12 (*1sq.* quo fugis? ... usque sequetur Amor) deus exorabilis ille est, si modo -is viderit esse preces (*vix ad p. 838, 70*). LIV. 45, 18, 8 *pauca a senatu mandata sunt*, cetera ... legatis ... relicta, in quibus -s tractatio rerum certiora subiectura erat consilia. DICT. 1, 6 *esse* iniquum ... insimulari eum qui absit, *cum crimina fortasse* ... -i refutatione diluantur. VEG. mil. 4, 22 fundas *aliaque* describere superfluum puto, quae -s usus agnoscit (*nisi ad II*). AVG. gest. Pelag. 1, 2 in -i examinatione (*opp.* in opusculis). *al.* *superl.* -issimus (*si recte huc traximus*): AVG. civ. 20, 5 p. 414, 13 iudicium -issimum atque novissimum Christi (*affertur Matth. 25, 31sqq.* cum ... venerit ..., congregabuntur ante eum omnes gentes. *intellegasne iudicium, ubi omnes homines -es sunt, coll. ibid. 20, 6 p. 418, 1* ultimo et maximo i., *an trahas ad p. 846, 44?*).

c *neutr. pro subst.*: α *plur.*: LVCR. 3, 957 semper aves quod abest, -ia temnis. SEN. dial. 9, 2, 13 semper -bus infesta levitas *est peregrinantium.* epist. 74, 12 *virtus* -bus gaudet, non concupiscit absentia. TAC. ann. 3, 38, 4 pars turbant -ia, alii montem ... transgrediuntur, ut remotos populos concirent. *et saepe.* APVL. met. 3, 22, 3 reversus ad sensum -ium (*antea*: vigilans somniabar). *al.* *per enallagen quandam sec. formulam* in re -i (*v. p. 840, 8*): TAC. ann. 2, 47, 3 *terrae motu facto* mitti ... ex senatu placuit, qui -ia spectaret (3, 47, 2). AVSON. 431, 3 p. 385, 8 Achilles ... Patroclum mittit in -ia cogniturum.

β *sing.* (*non nisi in locut. praepos.*): Ⓘ *vario respectu*: in -i (-e VET. LAT., GREG. TVR.; *cf.* PRISC. gramm. III 308, 9 *ἐμποδών* pro in -i dicunt. GLOSS. *v. p. 847, 4; ceterum huc vergunt p. 848, 63sqq.*): SCRIB. LARG. praef. 12 si quas alias *medicinas* ... in -i habui, in hunc librum contuli (GAVDENT. serm. 17, 11 reliquias *sanctorum. al.*). VET. LAT. act. 16, 28 (cod. 50) sumus in -e ([*gr. ἐνθάδε, Vulg.* hic]. CHAR. dig. 22, 5, 21, 1 si *magistratus* in -i sint. PANEG. 4, 29, 4 PALLAD. 9, 8, 6 HIST. AVG. Max. Balb. 1, 4. *al.*). 25, 17 (*ibid.*) convenientium ... in -e (*gr. ἐνθάδε, Vulg.* huc). LACT. inst. 2, 2, 9 si nihil in -i videant quod adorent (AMBR. in psalm. 118 serm. 19, 7, 1). LVCIF. non parc. 23 l. 34 quid ... sive per scripturam sive in -i tibi dixerim. CLAVD. DON. Aen. 1, 190 p. 42, 15 aderat. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 186, 14 *agenda* ad terminum in -i perducere (*gr. I 1, 4 p. 8, 13 κατὰ πρόσωπον, alia versio I 2 p. 103, 13* coram). GREG. TVR. Franc. 9, 6 p. 417, 19 in -e (-i *var. l.; opp.* clam). *al.* e -i: IVL. VAL. 3, 54 facessere universos e -i mulier edicit (*cf. gr. p. 131, 20 προσέταξε τοὺς ἔνδον μεταστῆναι*). ad -s: HIL. in Matth. 33, 7 in sanctorum ad -s conspicatorum resurrectione (*respicitur Matth. 27, 52 sq.*). GREG. TVR. glor. conf. 94 si ... eo momento ⌞ad -s fueris⌟ ([⌟ -s affueris *var. l.*]. VITAE patr. Iurens. 99. ORIBAS. syn. 2 add. Aa p. 143, 23 *medicamentum si* ad -s non fuerit [*gr. Severus p. 39, 11 παρείη*]. 7, 35, 3 La p. 178. *cf. l. 67; sunt qui compos.* adpraesens *intellegant, cf. vol. II 305, 61*). glor. mart. 5 p. 490, 15 ipsa ad -s quae ostensa est virtus (*opp.* audiebam). ORIBAS. syn. 1 praef. 3 La p. 30, 22 experimentata adiutoria, ad -s quae facile invenire possunt ([*gr. εὐμεταχείριστά τε καὶ εὔπορα, Aa* in civitatibus vel agris ... inveniri]. 9, 43, 2 La p. 354 [*gr. ἐκ τῶν παρόντων,* Aa: ad -s est, Ab: ad -em est]. *al.*). Ⓘⓘ *respicitur praesentia apud principem, regem* (*cf. p. 839, 14 et* praesentalis): NOT. dign. or. 1, 5 magistri equitum et peditum in -i duo ([*cf. 5, 1* magistri militum praesentalis. *inde restituitur* COD. Iust. 12, 59, 10, 5, *imp. Leone*]. COD. Theod. 6, 24, 1 domesticis ... iussis in -i esse. *ibid. iterum*). CONC. Rom. a. 501 p. 422, 9 quos *sublimes viros* de -e misimus (*'e comitatu, e mansione regia' Traube apud Mommsen in indice ed. p. 531; dub. an recte addiderit* CASSIOD. var. 3, 10, 2 subvectum ... direximus de -i, ne ... mora ... proveniret [*cf. p. 847, 41*]).

4 *appendicula stilistica et syntactica* (*spectat imprimis ad 1 et 2, rarius ad 3*): **a** *genera oppositorum duo frequentia*: α *opponitur* absens (absentia *l. 18, ceterum e. g.* SEN. epist. 55, 10; *formae ceterae verbi q. e.* absum *opponuntur l. 22sq. et e. g.* CIC. Verr. II 4, 39 LIV. 36, 7, 5; *cf.* non -s *e. g. p. 840, 60*): Ⓘ *vario usu* (*exempla selecta*): PLAVT. Stich. 100 absentis viros proinde habetis quasi -es sint. Trin. 904 siquidem ego a. sum quam -s longior (CIC. Verr. II 4, 89 Sest. 73. *al.* NEP. Alc. 4, 1. *al.*). Ps. PLAVT. Cas. 20. TER. Eun. 1059 ut mihi tua domus te -e absente pateat (DON. *ad l.* 1058 proverbiale est '-e absente', ut 'sursum deorsum', 'ultro citro'). Ad. 73 quem beneficio adiungas ... -s absensque idem erit (QVEROL. p. 45, 15 SIDON. epist. 1, 7, 13). CIC. Verr. II 2, 41 de absente secundum -em iudicare. Pis. 25 *Campani* me et -em ... defenderant et absentem ... revocarant (fam. 11, 29, 2. *al.* R. GEST. div. Aug. 5. *al.*). VARRO ling. 9, 101 aut -i aut absenti imperamus. *et saepe.* ⓘⓘ *per oxymoron respicitur praesentia absentis vel absentia -is* (*exempla potiora; cf. etiam p. 840, 1sqq.*): TER. Eun. 192 cum milite istoc -s absens ut sies; dies noctesque me ames *eqs.* ([DON. *ad l. κακόζηλον*]. PVBLIL. sent. P 27 -s est semper, absens qui ⟨se⟩ ulciscitur. AMBR. epist. extra coll. 8, 6 quorum *episcoporum* frequenter -ior absentia fuit *in concilio.* HIER. epist. 60, 19, 2 ob hanc *caritatem* Nepotianus noster absens -s est). TVRPIL. com. 213 *epistula* homines absentes ⟨nobis⟩ -es facit ([*versum Hier. epist. 8, 1 trad. restituerunt alii aliter; cf. in eadem re* HIER. epist. 29, 1, 1]. VEN. FORT. carm. 5, 13, 2 absens fis -s munere). HEGES. 1, 44, 8 p. 119, 2 abes tamen sed in litteris tuis -s. PAVL. NOL. carm. 18, 461 si languente acie *oculorum* -s -bus absim.

β *opponitur qui scribens communicat cum aliquo*: EPIST. L. Metelli Cic. Verr. II 3, 126 nisi litteras misissem ..., nisi -s confirmassem (CIC. Verr. II 3, 125 per litteras. off. 1, 156 monumentis litterarum. *al.* LIV. 45, 35, 2 TAC. hist. 4, 31, 1. *al.*). CIC. Flacc. 93 ipsius -is ... vocem (*opp.* epistula *ut*: Att. 1, 11, 1 TAC. hist. 5, 26, 3 PLIN. epist. 4, 13, 2. *al.*). Pis. 97 neque scribere ... neque -s dicere (Att. 2, 12, 2 fam. 13, 75, 1. *al.* LIV. 31, 15, 2. 35, 8, 7 TAC. hist. 2, 100, 2. *al.*). Ov. met. 9, 602 nec me committere cerae debueram -sque meos aperire furores. *sim. al.*

b *iuncturae quaedam ad augendum positae*: α *polyptoton* -s -em *sim.*: PLAVT. Most. 1075 adsum -s -i tibi. Pseud. 1142 tute ipsus ipsum (coram *P*) -s -em vides. TER. Ad. 668 cum hanc sibi videbit -s -i eripi. ACC. trag. 134. CIC. Att. 11, 12, 1 multa -s in -em acerbe dixerat. MARCELL. dig. 39, 6, 38 PONT. vita Cypr. 13, 12 HIER. epist. 29, 7, 1 RVFIN. Clement. 2, 37, 4. CONC. Carth. a. 411, 1, 148 coepiscopis nostris -es -bus salutem (*eadem formula latet fortasse sub notis* pp sal PAP. Tjäder 32, 2 [*a. 540*], *v. ed. ad l. nec non ibid. I p. 261 sq.*). *al.* β *variae; accedit*: ipse (*cf. vol. VII 2, 327, 73*): PLAVT. Pseud. 1142 *v. l. 33.* CIC. Att. 16, 7, 6 ut -s me i. defenderem. Ov. met. 13, 825 -s potes ipsa videre. FLOR. epit. 4, 12, 52 i. -s hos deduxit montibus. TAB. cer. Dac. 9 (CIL III p. 948) 2 coram ipso -i ... Valerio. VLP. dig. 3, 3, 40, 2 PAVL. dig. 17, 1, 58, 1. *al.* palam (*voces variant in contextu* TAC. hist. 1, 83, 3): PLAVT. Epid. 521 seic data esse verba -i p. TAB. cer. Herculan. 76, 1, 6 *arbiter* ⟨pal⟩am coram utroque -i ⟨sent⟩entiam ... dicat (85, 8). COD. Iust. 2, 9, 3 (*a. 294*) te -em ... causae p. *non* ... contradixisse. vivus: *v. p. 838, 10; ceterum e. g.* CORNELIA epist. frg. 2 Cic. off. 1, 156 RVT. LVP. 2, 6. coram (*cf. l. 34; voces variant in contextu e. g.* CIC. Phil. 13, 33 LIV. 35, 8, 7): CIC. leg. agr. 3, 1 si ... ea c. potius me -e dixissent. Lael. 3 ut tamquam a -bus coram haberi sermo videretur. TAB. cer. Pomp. (Année Épigr. 1973 n. 144) *arbiter* c. utroque -e diem ... dedit (*addas l. 45*). PAP. Corp. 104 III 11 (*a. 94*) c. ac -bus eis. TAC. dial. 36, 7 c. et -es dicere *testimonia.*

c *indicatur ubi vel quocum quis (quid) sit* (*maxime in iunctura* -em esse; *structurae pendent haud raro a tota locutione verbali*): α *per praepos.*: PLAVT. Pseud. 126 dico omnibus, pube -i in contione (AVR. Fronto p. 96, 5 in ... negotio. ARNOB. nat. 7, 51 numen in lapide. FIRM. math. 3, 5, 18 -s in eodem signo ... Veneris stella. HIL. in Matth. 25, 8. *al.*). VET. LAT. II Macc. 3, 24 (rec. L) circa (*sim.* rec. V, *aliter ceterae*). II Cor. 5, 8 (cod. 75 *al., sim.* VVLG.) peregrinare a corpore et -es esse ad dominum ([*gr. ἐνδημῆσαι, cod. 77 al.* adesse]. REGVLA mag. 84, 3. *cf. p. 843, 46. 844, 59*). Gal. 4, 18 (*ibid.*) cum -s sum apud vos ([*gr. ἐν τῷ παρεῖναι*]. PAVL. dig. 17, 1, 58, 1 COD. Theod. 7, 12, 1). CYPR. epist. 6, 3 p. 483, 7 -e cum illis domino (76, 7 p. 833, 4 secum. CELERIN. Cypr. epist. 21, 2 p. 530, 15 EPIST. pontif. 216 Lucif. epist. 8 l. 21. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 35, 21 [*gr. I 1, 5 p. 120, 30 συμπαρόντες*]. *al.*). hab. virg. 18 p. 200, 15 inter verba turpia (PRISC. gramm. II 577, 17). ORIG. in Matth. ser. 59 p. 133, 12 iuxta. β *per adv. vel abl. loci* (*nisi dat. intellegere malis*): CIC. Catil. 2, 29 *dei* non procul ..., sed hic -es ... sua templa ... defendunt. VAL. FL. 5, 251 -ia luco arma. IVV. 3, 18 aquis (*v. p. 839, 43*). APVL. met. 11, 6, 3 [t]ibi (OPTAT. 2, 4 p. 38, 4 AMM. 20, 11, 5). MIN. FEL. 32, 8 *sol* pariter -s ubique interest ... omnibus (CYPR. domin. orat. 4 p. 268, 25 deum u. esse -em. LACT. opif. 16, 10 HIER. c. Vigil. 6 p. 344^{B}. *al.*). CYPR. epist. 15, 1 p. 513, 14 illic (58, 1 p. 656, 10). *al.* γ *per dat.* (*cf. l. 68 necnon p. 844, 37. 58*): AVR. Fronto p. 96, 5 ut ... facerem ... eum *Frontonem* nobis in isto ... negotio -em.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VET. LAT. Hebr. 9, 24 *v. p. 839, 60.* NOVATIAN. cib. Iud. 1, 2 vobis me -em ... litteris exhibere. AMBR. parad. 14, 69 iusti mens ... deo -s est. AVG. civ. 22, 8 p. 569, 13 *amicos* esse -es ... funeri. cons. euang. 3, 25, 77 p. 381, 8 quo *die Iesus* eis in terra -s fuit. in psalm. 131, 1 ut ... audiremus collegam meum -em omnibus nobis. CONC.^{S} I 5 p. 376, 20 quasi -es praedictis ... *imperatoris* faciem simul intueremur (*gr. I 1, 7 p. 79, 3 τοῖς προειρημένοις παρόντες,* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 68, 5 cum praefatis). REGVLA mag. 11, 122 mensae. *al.*

B *cum* **acumine** *quodam, ut subluceant magis minusve notiones secundariae (v. etiam p. 837, 34); praesentia apparet:* **1** *in significando, sc. de signis quam proxime accedentibus ad id quod significant, ut vergat in notionem q. e. valens, qui verus evadit, non vanus sim.* (*quaedam vergere simul ad 2b vel ad 3 vix mireris; ceterum cf. p. 846, 56*): PLAVT. Mil. 394 satin eadem vigilanti expetunt quae in somnis visa memoras? eu hercle -s somnium. Stich. 544 -s hicquidem est apologus. VERG. Aen. 12, 245 Iuturna ... alto dat signum caelo, quo non -ius (praestantius *var. l.*) ullum turbavit mentes Italas (SERV. efficacius, CLAVD. DON. ad causam -is temporis compositum *monstrum*). FLOR. epit. 4, 7, 9 *varia praesagia fuerunt*; sed nihil illo -ius, quod *eqs.* CALP. decl. 7 non possum tibi proditionis argumentum adferre -ius. AMM. 22, 1, 2 omen multo -ius ..., quod excessum Constantii clare monstrabat (23, 1, 5 o. quodam, ut docuit exitus, -issimo). PELAG. in I Cor. 11, 31 erat -s correptio *apostoli* et nunc est et multi talia patiuntur, *quae ab eo vituperantur.*

2 *in intellegendo, sentiendo; respiciuntur:* **a** *qui (quae) percipiunt ita, ut statim respondeant iis quae eveniant; vergit in notionem q. e. sollers, intentus, acutus sim.:* **α** *de animo eiusque viribus:* Ⓘ animus -s: *inde a* TER., *v. vol. II 94, 56 et 94, 39 sqq., ubi legas* CIC. off. 1, 80 *pro* 1, 68; *addas e. g.* TER. Phorm. 957 a. virili -ique ut sis para (*similiter iuxta ponuntur*: CIC. Mil. 29 a. fideli ... et -i. de orat. 2, 84 a. acer et -s et acutus. QVINT. inst. 6, 4, 8 ingenio veloci ac mobili, a. -i et acri). Ⓘⓘ *iuncturae ceterae:* CIC. off. 1, 80 -i animo uti et consilio (*si ἀπὸ κοινοῦ positum; v. enim* QVINT. inst. 2, 13, 15 altissima prudentia, -issimo c. constat ars dicendi). VERG. Aen. 5, 363 si cui virtus animusque in pectore -s, adsit (*si recte ἀπὸ κοινοῦ intelleximus coll.* CYPR. GALL. Ios. 447 prompta cui virtus *eqs.; explicat* SERV. fortis, ac si diceret, si adsit quis plenus animi). SEN. contr. 2, 5, 20 quo *Vinicio* nemo ... in agendis causis -ius habuit ingenium: quid⟨quid⟩ longa cogitatio alii praestatura erat, prima intentio animi dabat (PHYSIOGN. 62 -is i. hominem [*cf. gr. I p. 363, 7 ἀγχινοίας*]. SORAN. p. 5, 12 [*gr. p. 4, 15 ἀγχίνους, Cael. Aur. gyn. 1, 4* intellectu celeri]). APVL. met. 2, 29, 6 uxor ... capit -em audaciam et ... altercat. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 14, 6 p. 367^{C} -ior vis animae, id est efficientia mentis et sensuum (*gr. ταῖς προτιμοτέραις τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς*).

β *de hominibus:* OV. am. 2, 8, 17 vidi te ... erubuisse ...; at quanto ... -ior ipse *feci periurium.* PLIN. nat. 17, 3 Crassus, ut -s ingenio semper, ut faceto lepore sollers, *respondit bene.* NICET. appell. p. 5, 5 si te peccati voluptas sollicitat ..., -s (praescius *var. l.*) cogita, quia iustus iudex est *eqs.* AVG. quant. anim. 27, 52 nunc fito quam -issimus ad ista quae volo.

b *quae animo percipiuntur tam facile quasi pateant, ut vergat in notionem q. e. perspicuus, manifestus* (*cf. p. 839, 33*): CIC. Catil. 3, 21 (*antea: quis* neget haec omnia ... deorum ... potestate administrari?) illud vero nonne ita -s est, ut nutu Iovis ... factum esse videatur, ut ... eo ipso tempore, *quo coniuratio detegeretur,* signum *Iovis* statueretur? dom. 11 res erat non in opinione dubia, sed in -i[a] atque ante oculos proposito periculo (*cf. etiam p. 845, 14. 54*). VAL. MAX. 1 praef. cetera divinitas opinione colligitur, tua, *Tiberi,* -i fide paterno avitoque sideri par videtur. QVINT. inst. 12, 1, 28 *quomodo militibus* metus ... exciderint, nisi in eorum locum pietas ... et honesti -s imago successerit? (*cf. p. 840, 74*). PRVD. psych. 18 vincendi -s ratio est, si comminus ipsas virtutum facies et colluctantia contra ... liceat portenta notare. CONC.^{S} I 5 p. 138, 12 perspicuum est magis -sque commentum (*gr. I 1, 7 p. 59, 29 μᾶλλον δὲ καὶ ἐναργὲς ἤδη τὸ σόφισμα. alia versio I 5 p. 283, 4* magis autem etiam manifesta probatio est).

3 *in favendo, adiuvando, efficiendo, sc. ut vergat in vim q. e. propitius, salutaris vel potens, efficax sim.* (*cf.* adesse, *quod verbum part. praes. caret*): **a** *-es sunt dei eorumque numen, actiones sim.* (*imperatores e. g. p. 844, 4. 23; v. quae ad A2 monuimus*): **α** *paganorum:* Ⓘ *usu vario:* TER. Phorm. 345 (*iocose de parasiti patrono*) ea qui praebet, non tu hunc habeas plane -em deum? ([*explicant* DON. *ad l.* -es di sunt vel qui statim praestant vel qui et coluntur et videntur, ut Sol, Luna; alii -em pro potentissimo accipiunt, ut Vergilius, *sc. p. 844, 54.* SCHOL. Ter. p. 132, 10 -em: propitium]. CORNELIA epist. frg. 2 quos *deos* vivos atque -es *deserueris.* CIC. Catil. 2, 19 SEN. contr. 1, 1, 2). CIC. Verr. II 4, 107 -s auxilium *Cereris.* VERG. georg. 1, 10 vos, agrestum -ia numina, Fauni ([SERV. propitia. *cf. p. 844, 2; ad A2 trahunt* SERV. auct., PROB.]. CIRIS 245. HOR. epist. 2, 1, 134 poscit opem chorus et -ia n. sentit. OV. met. 15, 622 Musae, -ia n. vatum. *al.* LIV. 29, 18, 7. VAL. MAX. 9, 11 ext. 4. SCRIB. LARG. praef. 1 *quosdam* medicamento efficaci dato ... velut -i n. omni dolore ... liberasse aegrum. *et saepius*). HOR. sat. 2, 2, 41 vos, -es Austri (SCHOL. quasi precibus meis faventes [*affertur* VERG. georg. *supra*]). 2, 3, 68 quam *praedam* -s Mercurius fert. carm. 4, 14, 43 (*ad Augustum*) o tutela -s Italiae. OV. met. 7, 178 *Hecate* adiuvet et -s ... adnuat ausis. fast. 5, 136 *Lares* praesunt moenibus urbis et sunt -es auxiliumque ferunt. LIV. 1, 12, 6 *Iovis* -i ope. STAT. Theb. 12, 812 *o Thebai,* -s tibi Fama benignum stravit iter (*inde* NEMES. ecl. 1, 84). AVR. Fronto p. 43, 5 vim ... -em promptamque (ARNOB. nat. 1, 39 tamquam *lapidi* inesset vis -s). *al.* *in titulis* (*cf. l. 30 sqq.*): CIL XIV 2596 (*a. 216*) M. Aurelio Antonino ... numini -i, restitutori ... vitae ... suae devotissimus *quidam* (INSCR. Année Épigr. 1919 n. 26 [*Lambaesi, ca. a. 283/4*] deo patrio -i n. Iovi Bazoseno, cuius -em maiestatem frequenter expertus sum. CIL VI 30789 n. -i Caelesti. XIV 3567, 6 *Mithrae. al.*). CIL VI 648 Silvano deo -i. INSCR. Année Épigr. 1955 n. 254 (*Italicae*) Nemesi -i. *al.*

Ⓘⓘ *compar.* -ior *et superl.* -issimus *nec non* tam -s *sim.* (*vix huc p. 843, 67; cf. p. 839, 42. 840, 2*): CIC. Tusc. 1, 28 Hercules tantus et tam -s habetur deus (VERG. ecl. 1, 41 nec t. -is alibi cognoscere divos *licebat, quam Romae Octavianum.* OV. epist. 21, 150 numen. LIV. 7, 26, 7 t. -bus ac secundis dis. PANEG. 12, 2, 4 maiestas). VERG. Aen. 12, 152 (*Iuno Iuturnae*) non pugnam aspicere ... possum; tu pro germano si quid -ius audes, perge (SERV. efficacius, vehementius. CLAVD. DON. si ... inventiones profuturas impendas; *aliter* MAR. VICTORIN. *p. 849, 15. item compar.*: OV. met. 3, 658 nec enim -ior illo *Baccho* est deus *alius.* QVINT. inst. 4 praef. 5 quo *Domitiano* neque -ius aliud nec studiis magis propitium numen est. IVV. 11, 111 *olim* templorum ... maiestas -ior *erat.* CLAVD. 8, 171). LIV. 10, 40, 14 numquam humanis rebus magis -es interfuisse deos. 29, 18, 12 ibi (*sc. in ducibus puniendis*) -s maxime fuit *Proserpinae numen.* QVINT. decl. 323, 2 numen ..., sicut proxime experti sumus, -issimum (*item superl.*: 323, 12 templum ... non illud -issimae religionis, ... sed adhuc inexpertum. 323, 20 numinis. APVL. met. 3, 12, 4. 11, 12, 1. INSCR. Année Épigr. 1948 n. 145 [*e Syria; imp. Heliog.?*] -issimum deum mag(num) Sarapidem. 1952 n. 158 [*Syracusis, a. 227*] numini -issimo ⟨A⟩esculapio. CIL II 131 *v. p. 911, 31.* VI 37170, 4 [*a. 259*]. *al.*). Ⓘⓘⓘ *accedunt structurae* (*cf. l. 46*): HOR. carm. 1, 35, 2 o diva, *Fortuna,* ... -s ... imo tollere de gradu mortale corpus (PORPH. -ia dicuntur numina deorum, quae se potentiamque suam manifeste ostendunt. SCHOL. parata, potens). STAT. Theb. 8, 459 Pallas huic -s *est,* illum Tirynthius implet (*item c. dat.*: OPT. PORF. carm. 10, 24 Auguste, tuis -s et tantus ubique. *cf. l. 49*). 9, 549 ades, o mihi, dextera, tantum tu -s ⌞bellis⌟ et inevitabile numen (⌞ ⌟ *potius abl.; cf. falsas var. lect. l. 41 et Auson. 1, 1 p. 320* -s Tritonia bellis [*M,* praeses *ed. princ.*]). ARVS. gramm. 455 -s illius rei (*respicitur var. l.* -s *pro* praeses *Verg. Aen. 11, 483* armipotens -s belli Tritonia virgo. *cf.* SERV. auct. qui -s legunt quasi praestans in bellis intellegunt).

β *Christianorum:* AMM. 15, 8, 10 (*9* arbitrium summi numinis) -e nutu dei caelestis (*verba Constantii ut* 21, 13, 14 favore numinis summi -e). AVG. civ. 7, 30 p. 313, 31 *deus* implens caelum et terram -e potentia, non indigente natura. conf. 5, 8, 14 -issima in nos misericordia tua, *deus.* COMM. apol. 641 hic legem tartaream derupit verbo -i et levat de tumulis Lazarum. PRISC. Anast. 102 summi genitoris dextera ... iniustos contra -i numine pugnans. CASSIOD. Ios. antiq. 1, 260 deum Isaac esse -em et tanto eum studio foventem (*gr. τῷ Ἰσάκῳ συμπαρόντα*).

b *-ia sunt remedia nec non venena* (*quaedam etiam ad IIB4a trahi posse non negaverimus*): **α** *indicatur ad quid adhibeantur* (*sed saepius ita, ut structuras potius e subst. apposito vel e tota sententia pendere putes*): VERG. georg. 2, 127 quo *felici malo* non -ius ullum, pocula si quando ... infecere *veneficae* ..., auxilium venit ([praestantius *Macr. Sat. 3, 19, 3*; DON. *ad l. v. p. 843, 68*]. COLVM. 6, 14, 3 si in opere *bos* collum contuderit, -issimum est remedium sanguis *eqs.*). COLVM. 2, 13, 3 omni solo, quod ... fatiscit, una -s medicina est, ut stercore adiuves (*item c. dat.*: PLIN. nat. 26, 38 *consiligo* remedium -s est pulmonum vitio), 6, 13, 1 ad scabiem -ior alia medicina est (*inde* PALLAD. vet. med. 13, 3 VEG. mulom. 4, 11, 2. *structura et notione dubia*: Ps. QVINT. decl. 13, 19 ad plurimarum incursus valetudinum remedium est [et *vel* est et *var. ll.*] -issima medicina [*de melle; an quod facillime praesto est?*]). 7, 5, 2 in hoc casu quod est remedium -issimum. PLIN. nat. 21, 118 *cyperi* radix adversus serpentium ictus ... -is remedii est. 21, 149 *melissophyllum* -issimum est contra ictus *apium* (23, 149. 32, 46). PELAGON. 280 est ... -s remedium, ne *eqs.* (*cf. Hippiatr. gr. I p. 316, 15 προφυλαχτικὸν βοήθημα*). **β** *vario usu:* VERG. georg. 3, 452 *nulla* magis -s fortuna (*fere medicina*) laborumst, quam si quis ferro potuit rescindere ... ulceris os (SERV. efficax, utilis, profutura). CELS. 3, 7, 2^{D} *effusio sudoris* -issimum auxilium est ([praestant- *var. l.*]. MARCELL. med. 9, 105. *cf. l. 55. p. 843, 71*). 5, 27, 3^{E} -s ... in aliquo antidoto praesidium est. COLVM. 6, 5, 3 -s ... remedium cognovimus radiculae ([*postea*: maxime est salutaris]. 7, 10, 3 -ius. *al.* PLIN. nat. 28, 53 in -issimis r. *al.* PELAGON. 311 [*sed Hippiatr. gr. I p. 61, 10 καλλίστῳ καὶ προχείρῳ*]. *al.*). 6, 30, 10 -s medicina est ... inserere manum (*cf. l. 58. 60. 62*). MELA 3, 82 *serpentes* veneni -is (PLIN.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nat. 16, 51 *arbor* tam -is v., ut *eqs.; cf.* PORPH. Hor. epod. 5, 69 -iora veneficia). PLIN. nat. 27, 5 *aconitum* -ius invento *veneno* (*dub. trad.; v. Ernout, 1959, ad l.*). 28,106 amatorium ... tam -s, ut *eqs.* SER. med. 391 hoc -s medicamen habetur.

c *exempla cetera*: **α** *de rebus*: LVCR. 6, 603 (*nisi ad A*) -s vis ipsa pericli (*sc. terrae motus*) subdit *timorem hominibus, ne totus mundus corruat* (HIRT. Cic. Att. 15,6,3 haec ... -es ad nocendum habent vires [*respicitur Antonii potentia*]). VERG. Aen. 3, 611 dextram Anchises ... dat iuveni *supplici* atque animum -i pignore firmat (*nisi cum* SERV. auct. *ad II trahas*). OV. met. 13, 757 (*verba Galateae*) si quaesieris, odium Cyclopis amorne Acidis in nobis fuerit -ior (praestantior *var. l.*). LIV. 8, 2, 7 adeo iniuriae Samnitium quam beneficii Romanorum memoria -ior erat. MANIL. 1, 483 mihi tam -s ratio non ulla videtur, qua pateat *eqs.* QVINT. inst. 10, 7, 1 quod *auxilium* -issimis quibusque periculis desit (OROS. hist. 7, 15, 8. *hucine p. 846, 57?*). TAC. ann. 14, 57, 2 -i o⟨pe⟩ra *praefecti* (-i cura *Agricola*). GAVDENT. serm. 18, 16 -s et unum mandatum *ad adipiscendam vitam aeternam* (*sc. Matth. 19, 21*). AVG. quaest. hept. 7, 44 vehementioris ... comminationis est et ... -ioris efficaciae, si quis dicat: 'si non *eqs.*'. *loco dubio*: CHALC. comm. 166 quod -issimum sit in his *divitiis* instrumentum voluptatis (*Wrobel,* praestantissimum *Waszink, uterque sine nota in app.; codd. Monac. 6365 et 13021, quos inspeximus, exhibent* -issimum). **β** *de hominibus* (*imperatores v. p. 843, 64; dub.* LVCAN., STAT.): HOR. epist. 1, 1, 69 isne tibi melius suadet, qui rem facias ..., an qui fortunae te responsare ... liberum ... -s hortatur et aptat (*sc. philosophus*)? LVCAN. 6, 663 (*loq. Erictho*) si me -e videri Eumenides possint *sine periculo* (praebente *Madvig; cf. Martindale, Mnemosyne 30, 1977, 382 sq.*). STAT. Theb. 4, 101 huic ... -es Aetolis urbibus adfert belli fama viros (*si recte defenditur sec. usum p. 843, 64 illustratum; ad var. l.* praestantes *cf. 6, 295*).

II *vi potius* ***temporali*** (*saepe a locali haud facile discernenda, v. imprimis p. 840, 14. 846, 52. 848, 7. 23. 65. 849, 26*). *iuxta ponitur* adesse (*fortasse potius vi locali adhibitum*) PLAVT. Pseud. 503 CIC. fin. 1, 55 Tusc. 4, 14. *al.; opponuntur nimirum passim voces, quae alia tempora significant, e. g.* aeternus *p. 849, 31. 39,* futurus CIC. dom. 12. *al.* VARRO ling. 8, 58. *al.,* reliquus CIC. Quinct. 83. *al.* CAES. Gall. 7, 66, 4, venturus CIC. Tusc. 4, 14 PVBLIL. sent. Q 72. *al.,* praeteritus CIC. Sest. 10. *al.* VARRO ling. 9, 104. *al.,* pristinus CIC. Balb. 61 LIV. 3, 37, 3. *al.,* vetus CIC. de orat. 3, 29 LIV. 7, 20, 8. *al. definitur per pron. poss. vel adv. temp.*: PASS. Perp. 1, 2 in -i suo tempore. OPTAT. 1, 27 p. 29, 11 *quidam* curator -is tunc temporis (AMBR. epist. 5, 22, 12). OROS. hist. 3, 22, 15 sub -i nunc concursatione Gothorum (*cf. iuncturam*: HIER. in Os. 7, 8 l. 214 nunc et in -i).

A ***generatim***: **1** *adi.*: **a** *de rebus*: **α** *posit.; -ia sunt*: Ⓘ *quaecumque nunc vel eo tempore, de quo agitur, sunt vel fiunt vel ad id tempus pertinent* (*hic illic per enallagen quandam, e. g. l. 58. 64*): Ⓐ *varia* (*exempla selecta inde a* CIC.): PLAVT. Pseud. 503 illud malum aderat, ⌞istuc aberat longius; illud erat -s,⌟ huic erant dieculae ([⌞ ⌟ *del. Ritschl, sed v. Langen, Plaut. Stud., 1886, 69*]. TER. Phorm. 781 -s quod fuerat malum, in diem abiit. CIC. Tusc. 4, 14. *al.*). RHET. Her. 3, 4, 7 laudabile est, quod conficit honestam et -em et consequentem commemorationem. CIC. Caecin. 31 in telis, in -i metu mortis perspicuoque periculo caedis (LIV. 36, 10, 4 inter metum -em hostium et verecundiam absentium sociorum [*nisi per enallagen ad p. 841, 14*]. *al.; item de affectibus animi e. g.* LVCR. 6, 1277 dolor. LIV. 33, 33, 4 laetitia. *de eorum specie externa p. 840, 68*). dom. 12 erat ... -s caritas et futura fames. Phil. 10, 20 -is periculi fugam (CAES. Gall. 5, 29, 7 non -s p., at certe longinqua obsidione fames ... timenda *est.* civ. 3, 17, 6 HIRT. Gall. 8, 49, 2. *al.; cf. p. 843, 52. 849, 45*). Tusc. 3, 24 opinione -is ... boni (4, 11. 4, 14 PHAEDR. 5 prol. 9 SEN. benef. 3, 4, 2. *al.*). HOR. ars 59 licebit signatum -e nota producere nomen (SCHOL. notamine ipsius temporis). LIV. 7, 20, 8 causa -s (*opp.* vetus meritum). 22, 15, 2 ea regio -is erat copiae, non perpetuae. 26, 16, 7 -s utilitas (*cf.* DECRET. decur. Pis. [CIL XI 1421; *a. 4*] 44 excusata -i coloniae necessitate). SEN. nat. 2, 36 cum sapiens, quid sit optimum, in praesentia sciat, ... divinitati omne -s erit. PLIN. nat. 25, 23 cum suus cuique ac -s quisque atrocissimus videatur *morbus.* GELL. 1, 10, 4 vive ... moribus praeteritis, loquere verbis -bus. CALL. dig. 14, 2, 4, 2 pretio -e rerum *depravatarum* (VLP. dig. 35, 2, 62, 1 secundum rei veritatem aestimanda erunt *quaedam,* hoc est secundum -s p. [*opp.* formali p.]). *al. de altera parte sacrae scripturae*: VAL. CEM. hom. 13, 2 p. 731[D] -is ac veteris testamenti praecepta. Ⓑ *ipsum tempus* (*intelleguntur potius homines alicuius temporis e. g. p. 846, 5; exempla selecta; philosophi quidam negant tempus -s esse, cf. e. g.* SEN. dial. 10, 10, 6 -s tempus brevissimum est, adeo quidem, ut quibusdam nullum videatur. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 26 p. 224, 4. BOETH. in herm. comm. pr. 1, 1 p. 45, 18 quod -s dicimus tempus non est, sed confinium temporum, tempus autem est futurum vel praeteritum): CIC. Catil. 1, 22 quanta tempestas invidiae nobis, si minus in -s tempus ..., at in posteritatem impendeat (*item* in *c. acc.*: Flacc. frg. Mediol. HOR. ars 44 LIV. 42, 47, 8. *al.; ceterum*: CIC. Flacc. 3 memoriam t. praeteritorum, salutem -ium, spem reliquorum [*item plur.*: Balb. 61 LVCR. 2, 1166 QVINT. inst. 3, 7, 9. *al.*]. Att. 8, 9[a], 1. *al.* CAES. civ. 2, 40, 3. *et saepe*). HOR. carm. 3, 8, 27 dona -is ... horae (OV. Pont. 4, 3, 50. *al.*). epist. 2, 1, 42 quos *poetas* et -s et postera respuat aetas (OV. trist. 5, 9, 7 [*opp.* serior]. VAL. MAX. 4, 2, 1. *al.*). SEN. dial. 10, 10, 4 singuli tantum dies et hi per momenta -es sunt; at praeteriti temporis omnes, cum iusseris, aderunt (FRONTO p. 205, 12. EPIST. imp. Valent. [Inscr. Ephes. Wankel 42] 20 in -em diem. HYMN. Walpole 8, 8 [*de festivitate epiphaniae*]. *al.*). COLVM. 1 praef. 23 caeli et anni -is mores intueatur *agricola* (FRONTO p. 164, 27 VLP. dig. 25, 1, 3, 1. *al.*). VET. LAT. Eph. 1, 21 (Hier. epist. 109, 1, 2) omne nomen quod nominatur et in -i saeculo et in futuro ([*Vulg.* in hoc s., *gr.* τούτῳ]. PORPH. Hor. carm. 2, 15, 1 OPTAT. 5, 3 p. 125, 15. *al.*). CONC.[S] II 3, 1 p. 116, 24 vicesimo secundo die -is mensis Novembris (*II 2, 1 p. 11, 5* instantis, *gr. II 1, 1 p. 134, 32* ἐνεστῶτος). *al.*

Ⓘⓘ *poenae praemiaque et quaecumque ex causis quibusdam fere necessario et sine mora consequuntur vel imminent* (*cf. notionem sub B1a illustratam; exempla selecta inde a* CIC.): NAEV. trag. 8 quin, ut quisque est meritus, -s pretium pro factis ferat (LIV. 45, 42, 11 p. eorum *beneficiorum* ... -s exigere. SEN. nat. 4 praef. 14. *aliter p. 845, 65*). CIC. Verr. II 5, 74 cum ... a -i supplicio tuo continuit populus Romanus se *iudicium exspectans* (Att. 4, 3, 3 SIL. 14, 219 TAC. ann. 1, 38, 1. *al.*). Sest. 140 *seditiosi* omnes ... rei publicae poenas aut -i morte aut turpi exilio dependerunt (VERG. Aen. 1, 91 *in mari saeviente* -em ... viris intentant omnia m. CVRT. 9, 1, 12 *serpentis* morsum -s m. sequebatur. APVL. met. 7, 20, 1 -e statutaque m. *al.*). 143 -is fructus neglegamus, posteritatis gloriae serviamus (VARRO rust. 1, 23, 3 non tam propter -em f. quam in annum prospicientem. SEN. benef. 2, 22 COLVM. 3, 3, 6. *al.*). Deiot. 16 propter metum -is exitii (VERG. Aen. 12, 760. TAC. hist. 1, 45, 2 *Celsum* -i e. subtraxit. *al.*). leg. 2, 25 -is poenae metu (div. 2, 122. PLIN. nat. 14, 142 *ebrietatis* [*opp.* praemium ... summum]. QVINT. decl. 313, 12 [*opp.* post tricesimum diem puniri]. *al.*). CAES. civ. 3, 73, 5 sive ... fortuna partam iam -emque victoriam interpellavisset (LIV. 5, 27, 13). VERG. Aen. 10, 622 si mora -is leti tempusque caduco oratur iuveni *Turno* (VAL. FL. 7, 453). LIV. 10, 37, 5 multa -s quingentum milium aeris ... imposita *est* (COD. Theod. 11, 30, 22). 44, 34, 7 non sermonibus tantum ... *adsensum* ostenderunt, sed rerum -s effectus erat. EDICT. leg. pr. pr. (Année Épigr. 1976 n. 653) 5 licentia quorundam -em vindictam desiderat ([*gr. 29* παραντίκα]. HIER. epist. 14, 5, 3). QVINT. decl. 280, 4 poenarum vel praemiorum tempus aut constitutum est aut -s *eqs. al. vice versa consequitur facinus ex praemio proposito*: TAC. hist. 2, 75 *si quis* -i facinore paratum *neci* ... praemium petat.

β *compar.* -ior *et superl.* -issimus: Ⓘ *respicitur consequentia, effectus sim. quam minime tardatus* (*hucine etiam* AVG. *p. 841, 30?*): CIC. fam. 1, 9, 2 qui tibi ex me fructus debentur, eos uberiores et ⌞-iores⌟ -s capere potuisses ([⌞ ⌟ praestant- *codd. det. fortasse rectius*]. AMBR. in psalm. 1, 25, 2 in istis *saeculi illecebris* f. -ior, in illis *praemiis caelestibus* spes tardior). AVG. in Gal. 21, 8 *homo pius,* cum hinc excesserit, tunc eum *deum* ... habebit -issimum praemium. CONSENT. Aug. epist. Divj. 11, 17, 1 *cum* populi fragor -issimum mihi supplicium minaretur ..., depoposci ut in diem crastinum iudicium differretur. ⓘⓘ *respicitur appropinquatio quam proxime facta* (*ut aegre separetur a vi locali p. 841, 11*): LIV. 2, 36, 5 maiorem *poenam* instare, ni *somnium* ... nuntiet consulibus; iam -ior res erat; cunctantem ... ingens vis morbi adorta est. 24, 32, 3 ad propius -iusque malum cautiores esse. 28, 44, 2 maius -iusve ullum exemplum esse quam Hannibal potest? (*opp.* veteribus ... exemplis. *vergit ad IB1*). SEN. contr. 7, 7, 7 nec umquam -ius periculum fuit (*nisi ad p. 845, 14*).

b *de animantibus* (*sc. qui vivunt eo tempore, de quo agitur; cf. p. 845, 69; vix huc p. 839, 35. 47*): MART. 7, 44, 9 audiet hoc -s venturaque turba. QVINT. inst. 11, 3, 138 gestu ... usos esse in principiis eos *oratores* alio ...; sed nos de -bus loquimur (*item solum ponitur, ut vergat in usum pro subst.*: VET. LAT. IV Esdr. 8, 46. PETR. CHRYS. serm. 2, 5 praeteritis comparationibus -es corrigit et futuros. *al.*). TERT. virg. vel. 6, 6 non ... posteriorem mulierem ..., sed illam, quae erat -s, quae erat virgo. VET. LAT. IV Esdr. 14, 19 corripiam -em populum (*opp.* qui ... iterum nati fuerint). Ps. PROSP. carm. de prov. 177 *deus* manet ... futuris ulterior, ... praeteritis prior, omnibus unus -s. *al. de iis qui adhuc munere suo funguntur*: PLIN. paneg. 53, 6 cum de malo principe posteri tacent, manifestum est eadem *mala* facere -em *principem.* HIST. AVG. Alex. 32, 3 si umquam alicui -um successorem dedit *imperator nolens quemquam dimittere* ('*eorum qui praeerant' Lessing, Script. Hist. Aug. lexicon s. v., vix recte*). COD. Theod. 9, 1, 13 *sortiri iudices* et de -bus et administratorum honore functis (*vix ad p. 839, 14*). ENNOD. opusc. 1, 78 p. 282, 23.

2 *neutr. pro subst.*: **a** *in locut. adverbialibus* (*significat tempus quod adest vel proximum est, ut subluceat notio q. e. statim sim., e. g. p. 847,*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

42. 47. 57. 66): α in -i (-e CHIRON; *de compos.* impraesenti *v. l. 20; exempla selecta inde a* POMPON. dig.; *dubites de* CIC. *et* QVINT., *qui frequentant locutionem eiusdem notionis* in praesentia, *v. p. 857, 48; ceterum cf. p. 848, 63 et vi locali supra p. 841, 43. 69; ad notionem v.* GLOSS. II 287, 49 *εἰς τὸ παρόν*: in -s, in -i. 312, 19 *ἐπὶ τοῦ παρόντος*: in -s, in -i, in praesentia): CIC. inv. 1, 24 auctoritatem proferre imitatione dignam; deinde ... consimilem ... agi rem in -i demonstrare (*nisi recte var. l.* in praesentia *praetulerunt Orelli-Baiter*). fam. 2, 10, 4 haec ad te in -i scripsi (in praesentia *Wesenberg*). NEP. Alc. 4, 2 *esse* quiescendum in -i ... et illud tempus exspectandum. Att. 12, 5. SCRIB. LARG. 162 hoc et in -i tollit dolorem et in futurum remediat (*inde* MARCELL. med. 36, 46; *item fere* 29, 6, *ubi Scrib. Larg. 122 p. 64, 26* in praesentia). QVINT. decl. 255, 3 (-ia *Håkanson*). POMPON. dig. 8, 2, 23 pr. MARCIAN. dig. 37, 10, 2 in -i cognoscendum est (*postea*: in tempus pubertatis differenda cognitio est). TERT. adv. Marc. 2, 19 p. 361, 2 sufficit ... in -i, si *eqs.* praescr. 25 l. 24 *apostolus,* cum dicit 'haec', de eis dicit, de quibus in -i scribebat (*nisi ad IIIA1*). IREN. 5, 3, 3 (*gr. ἐν τῷ παρόντι*). CHIRON 66 posca fumenta oculum in -e. HIER. hom. Orig. in Luc. 21 p. 128, 6 non solum autem tunc, sed etiam in -i (*gr. νῦν*). CASS. FEL. 67 p. 164, 6 in primis, hoc est in -i, morsum *canis* ... circumincides. CONC.^{S} II 3, 3 p. 49, 6 omnem in -i de eo suspicionem abicio (impraesenti *cod. V Avell. 83, 239, ut 83, 243 ad* II 3, 3 p. 50, 12). EPIPHAN. in euang. 24 p. 37, 2 curavit eum *mutum* in -i. *al.* β in -s (*vix huc trahas exempla quaedam p. 857, 48 allata intellegens plur.* in -ia. *cf. p. 848, 62 et* GLOSS. *l. 5*): CIC. ad. Brut. 23, 10 ut et in -s ... deterrerem et in posterum *eqs.* (in -i *ed. Crat. in marg.*). SALL. Catil. 16, 3 si causa peccandi in -s minus suppetebat. epist. Mithr. 19 quid ... nisi dolum in -s et postea bellum exspectas? (*una cum* hist. frg. 4, 50 *affert* ARVS. gramm. 326 *explicans*: in -s pro ad -s). HOR. carm. 2, 16, 25 laetus in -s animus quod ultra est oderit curare. LIV. 2, 42, 7 *opp.* in venientem ... annum. 25, 35, 7. 30, 16, 2 ab satis prospera in -s oppugnatione. *al.* TAC. hist. 2, 70, 2 (*opp.* mox). *al.* PLIN. paneg. 35, 2 non in -s tantum, sed in aeternum. POMPON. dig. 28, 3, 16 *condicio* aut in praeteritum concepta ... aut in -s aut in futurum. *al.* *?forma masc. (fem.) pro neutr.*: MARCELL. med. 36, 69 fel apri ... optime placat podagram in -em (*trad., tuetur Liechtenhan, v. ind. gramm. p. 633*; in -e *Niedermann, sed cf. l. 11*). γ de -bus, de -i (-e *l. 46; cf. p. 848, 73*): SEN. dial. 4, 29, 3 (*4, 29, 1* remedium irae mora est) amicum condemnas de -bus? (*plur. ut*: epist. 97, 16 nisi *nocentes* illa naturalia et gravia [*i. poenas malae conscientiae*] de -bus solverent [*sublucetne imago pecuniae -is, de qua v. p. 848, 25 sqq. 73?*]). AVG. civ. 1, 25 p. 40, 26 satius est incertum de futuro adulterium quam certum de -i homicidium. CASSIOD. var. 11, 33 de -i vobis delegatorios *libellos largimur* (*postea*: non vos ... mora suspendimus). GREG. TVR. Franc. 7, 29 p. 347, 14. vit. patr. 20, 3 ut crucem super oculos caeci depixit, mox pulsis tenebris lucem de -i restituit (ORIBAS. syn. 3 add. 67 Aa p. 921 *antidotum* m. de -i tollit dolorem. *cf.* PAP. Tjäder 14–15 III 1 [*a. 572*] nunc de -i). ORIBAS. eup. 2, 1 G 1 Aa p. 472 *si lac,* mox (*i. cum*) mulgitur, de -i accipitur (Ab de -e, *La* mox, *om. gr.*). syn. 3, 187, 2 La p. 886 de -i iuvati sunt (*gr. διὰ ταχέων*). 5, 53, 5 Ab p. 91 *v. vol. VIII 1567, 5.* 9, 12–14 Ab p. 298 de -i miraberis effectum (La p. 299 in -i, *sed gr. 9, 15, 3 ἄχρως*). ALEX. TRALL. 1, 58 si ... de -i videatur iuvare ..., postea ... efficit febres (*gr. I p. 525 παραντ⟨ίκ⟩α*). *al.* δ ad -s (*interpolatum videtur in cod. Vat. saec. IV* CIC. Verr. II 2, 66): PLIN. nat. 8, 80 luporum visus ... vocem ... homini ... adimere ad -s. 9, 31 *delphini mugilos* occidisse ad -s contenti cibos in victoriam differunt. 13, 3. 23, 135 poma ad -s stomacho utilia. 32, 112. TAC. hist. 1, 44, 2 munimentum ad -s, in posterum ultionem. 3, 6, 1 (*opp.* mox). *al.* SVET. Tit. 6, 2 in posterum. IVLIAN. dig. 14, 2, 6 tumultuariis armamentis ad -s comparatis. MAECIAN. dig. 49, 17, 18, 1 qui *actus* ad -s ... *aliquid* praestant (*opp.* non statim ... sed postea). VLP. dig. 25, 1, 3, 1. TERT. adv. Marc. 2, 25 p. 371, 3 interponens ... 'et nunc' (*gen. 3, 22*), -is temporis verbum, temporalem et ad -s dilationem vitae fecisse se ostendit. VET. LAT. deut. 32, 17 (Lucif. non parc. 23) *dii* novi ad -s venerunt, quos nesciebant patres ipsorum (*cod. 100* subitanei, *Vulg.* recentes, *gr. πρόσφατοι*). CHIRON 936 ad -s effectum adfert hoc medicamentum. CONC.^{S} II 3, 1 p. 116, 11 peto ... ad -s in eum ⌞iam⌟ exerceri *poenas* (⌞ ⌟ *add. Rustic.; gr. II 1, 1 p. 134, 18 ἐντεῦθεν ἤδη*). *al.* ε *varia* (*de iunctura* in -ia *v. subst.* praesentia *IIA1*): CHIRON 206 vitia ex -i nata (456 *medicamen* cogit ... ex -em eos meiere [*antea*: protinus meiet; *cf. Veg. mulom. 2, 79, 17* continuo]. *cf. p. 848, 72*). HIER. epist. 36, 1, 2 *scribere coepi; quod* quidem usque ad -s facio (RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 76, 12 u. -s in Chalcedonam detenti deguimus [*gr. I 1, 7 p. 75, 38 μέχρι ... τοῦ παρόντος, alia versio* CONC.^{S} I 5 p. 373, 22 usque in -em diem]). HIST. Apoll. rec. A 22 cui si non me tradideris, a -i perdes filiam (50 tum a -i Theophilo libertatem ... donavit).

b *vario usu* (*significat tempus quod adest vel ea quae in eo sunt, fiunt*): α *plur.*: CIC. part. 37 in temporibus ... -ia praeterita futura cernuntur (*nisi subaudias* tempora; *cf. ibid.* instantia). fin. 1, 62 *sapiens* fruitur -bus. div. 1, 63. fam. 2, 8, 1 nec praeterita nec -ia abs te, sed ... futura

exspecto. *al.* SALL. hist. frg. 1, 12 *potentissimus quisque* -ia defendebat. HOR. epist. 1, 17, 24 Aristippum ... -bus aequum (PORPH. parvis ac quae praesto esse possunt, *τοῖς παροῦσιν*). OV. met. 6, 401. trist. 4, 10, 123 *livor* detractat -ia. LIV. 3, 37, 3 taedio -ium. 24, 23, 5 id tutissimum ex -bus vidébatur (CVRT. 4, 12, 17 nec quicquam ex -bus tutius visum est quam *eqs.* 10, 9, 17 TAC. hist. 3, 69, 3. *al.*). VELL. 2, 75, 2 diversa -bus. 2, 92, 5 SEN. epist. 5, 9. *al.* -ia rerum *pro* res -es (*fortasse potius vi locali l. 9sq.*): PAVL. NOL. carm. 21, 14 -ia r. praeteritis conferre iuvat. epist. 8, 3 vers. 3 pulchra quidem ... -ia r. *sunt* ..., at sapiens non stupet ista animus (*nisi ad B3*). VEN. FORT. carm. 7, 12, 31 *in morte* fugiunt -ia r. β *sing.* (*negleximus locos, quibus e contextu facile suppleatur* tempus, *e. g.* SEN. contr. exc. 3, 5, 2 SEN. epist. 124, 17): CIC. fin. 1, 55 corpore nihil nisi -s et quod adest sentire possumus. PVBLIL. sent. Q 72 quod est venturum, sapiens ut -s cavet. SEN. suas. 5, 1 *animus* spem ex -i metitur. SEN. epist. 101, 9 ille ... ex futuro suspenditur, cui inritum est -s. 117, 28. QVINT. decl. 271, 1 quibus *controversiis* de -i agitur, non de praeterito. CLAVD. DON. Aen. 1, 380 p. 84, 24 praeterita strictim transiit *narrando* et in -i immoratur. *al.*

B ***speciatim:*** **1** *in sermone iuris cum respectu obligationis* (*sc. quae est ex emptione venditione, locatione conductione, testamento variisque pactionibus; quae pertinet ad poenas vel praemia v. p. 846, 17*): **a** *de iis quae praestanda sunt eo ipso tempore quo deberi coepta sunt* (*rarius de obligationibus sine mora solvendis, e. g. l. 51. 52*; pecunia *sim.* -s *hic illic etiam vi locali significare potest nummos, quos quis praesto habet [cf. deficiente respectu obligationis p. 840, 64]; opp. quae alio tempore praestanda sunt l. 32. 44. al.*): α *attributive* (*maxime abl.*): Ⓘ pecunia -s: PLAVT. Capt. 258 quos *servos* tam grandi sim mercatus -i p. Men. 1159 *omnia* venibunt ... -i p. (TAB. cer. Pomp. [Année Épigr. 1973 n. 141. *item* 142] venibit ... sub praecone p. -i). LEX agr. (CIL I^{2} 585) 74 praetor ... agrum locum ... p. -i vendito (FORMVLA Baet. [CIL II 5406] 14. VLP. dig. 14, 3, 5, 15). CIC. leg. agr. 1, 2 -s p., certa, numerata quaeritur. LIV. 27, 10, 13 ad vestimenta -i p. locanda (34, 6, 17). VLP. dig. 14, 3, 5, 9 (*e Labeone*) p. accepta -i. 42, 1, 15, 7 -i p. distrahi, non sic, ut post tempus p. solvatur. *al.* Ⓘⓘ *exempla cetera*: PLAVT. Poen. 89 vendit eas ... -i argento. CATO agr. 146, 1 praeconium -s *nummorum tot.* SEN. benef. 7, 21, 1 quidam emerat *aliquid* ... non -bus nummis (PETRON. 137, 9 vers. 9). POMPON. dig. 30, 12, 3 quo *sermone* -ia legata data in diem proferuntur (PAVL. dig. 36, 3, 15 pr.). PAPIN. dig. 36, 2, 25, 1 -s debitum (COD. Theod. 5, 14, 30). *al.*

β *praedicative*: LEX locat. Cic. Verr. II 1, 146 pecunia -s solvetur (CIC. Cluent. 34 eam *pecuniam* -em ... non debitam mulieri solvit. Att. 2, 4, 1. 16, 2, 1 *qui HS tot* -ia solverimus, reliqua rescribamus. POMPON. dig. 40, 4, 41, 1). FLORENT. dig. 46, 4, 18, 1 (*formula stipulationis Aquilianae; cf. e. g.* PROC. dig. 31, 46) quidquid te mihi ... dare facere oportet oportebit -s in diemve (LIV. 23, 31, 2 stipendium. 33, 30, 7 dimidium -s, dimidium pensionibus decem annorum *daret* [*Polyb. 18, 44, 7 παραντίκα*]. *al.* IVLIAN. dig. 33, 5, 9, 1 libertatem. *al.; subaudienda re, quae danda est, nisi agnoscas n. pro subst.*: CIL III 11468 [*in tegula*] da pres[t]entia et requere opus [*Mommsen,* praestantia *Hartel*]). LIV. 7, 27, 3 *fenoris* pensiones aequas ..., ita ut quarta -s esset (IVLIAN. dig. 36, 2, 19, 3 -s legatum est agique ex testamento statim potest. POMPON. dig. 35, 1, 1 pr. legatis ... aut dies ... adscribitur aut ... -ia sunt. VLP. dig. 12, 1, 9 pr. obligatio [*opp.* si in diem sit vel sub condicione]. 45, 1, 7 utilis et -s est *condicio stipulationis. al.*). 29, 16, 3 primam *pensionem* -em ... consules numerarent (38, 8, 10 summae dimidium. PETRON. 109, 2 denarios centum. 109, 3. LEX met. Vipasc. II 1 ⟨pretium⟩. ARGVM. Plaut. Pseud. 1, 1 minas). 44, 26, 4 pacti erant ... denos -es aureos (44, 26, 10). *al.* VAL. dig. 35, 1, 89 si prius sub condicione, deinde pure legatum est, -s debetur (VLP. dig. 4, 4, 5 libertas. 30, 32 pr. PAVL. dig. 36, 2, 21 pr. *al.*). *al.*

b *de tempore praestationis, quae debetur eo ipso die, quo obligatio nascitur* (*cf. p. 846, 40*): α *pro subst.* (*sc. neutr. vel masc.* [*per ellipsin vocis q. e.* dies, *cf. β*]): LIV. 33, 30, 8 *regi pacem petenti imposita esse* in annos triginta ... *tot* milia *talentum* ..., ⟨in⟩ -s *tot* (*cf. p. 847, 23*). 34, 35, 11 (*inter condiciones pacis*) talenta centum argenti in -i *daret* et quinquaginta talenta in singulos annos per annos octo (*cf. supra p. 847, 1 sqq.; addimus exempla inter vim temporalem et localem ambigua*: HIST. Apoll. rec. A 33 leno in -i dat c sestertia auri. PAP. Tjäder 30, 82 [*a. 539*] solidos *tot* ... in -i ... adcipimus a⟨d⟩ plenum. 31, 14 [*a. 540*] solidos ei in -i traditus [*i.* -os] vidi. *sim. saepius*). PAPIN. dig. 31, 74 (*ex Alfeno*) *aureos* centum *non* -i (-i die *codd. rec., fortasse rectius*) deberi, quia diem proprium habuerunt (*item abl. temp.*: VLP. dig. 35, 3, 1, 7 legata, quae -i sint [*praecedit*: -i die relicta *l.*]. PAVL. dig. 35, 1, 11 pr. *legata* -i debeantur). PAVL. frg. Vat. 55 (= dig. 45, 3, 26) ex -i vires accipit stipulatio (*cf. p. 847, 65*). PAP. Tjäder 34, 104 (*a. 551*) nunc de -i alios sexaginta solidos percipimus (*opp.* per cautione; *vi locali explicat Tjäder; sim. al. ibid.; cf. p. 847, 35*). β *adi.*: ad -s tempus: IAVOL. dig. 35, 1, 54 pr. quae

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad -s t., non etiam quae in futurum legata sunt. -i die (*cf. l. 8. p. 848, 69*): CELS. dig. 35, 2, 53 *legata* -i d. data (*opp.* sub condicione *ut*: IVLIAN. dig. 49, 15, 22, 1 AFRIC. dig. 35, 2, 88, 3. GAIVS dig. 28, 7, 22 [*simul opp.* in diem]. *al.*). IVLIAN. dig. 15, 1, 14 pr. cum testamento -i d. servus liber esse iussus est. *al.* (*v. Voc. Iurispr. Rom. II 259, 11sqq.*).

c *per enallagen quandam transfertur a praestanda pecunia -i ad ipsum praestantem* (*in imag.* PAVL. NOL.; *non est quod de adv.* -s *cogites*): PAPIN. dig. 31, 74 'Titio centum aureos heres -s dato' (*cod. F,* -i die *recc.*). PAVL. NOL. carm. 10, 75 *Christus* plura promisit datis (*sc. opibus sim.*), contempta -s vel mage deposita sibi multo ut rependat fenore.

2 *in sermone gramm. de tempore coniugationis*: VARRO ling. 8, 20 quod ea *tempora* erant tria, praeteritum, -s, futurum (9, 102 t. -s, ut 'scribo, lego'. *al.* SACERD. gramm. VI 432, 19 t. instans id est -s. *et passim*; magis -s: MAR. VICTORIN. rhet. 1, 26 p. 13 sqq. -s ... t. in duo dividunt, in -s et m. -s; m. -s t. est 'nunc insurgite remis' [*Verg. Aen. 5, 189; addit alterum exemplum* 12, 152 *p. 844, 20*]). 8, 58 ab 'amo' ... oriuntur -s et futurum (*sc. participium; ipsam iuncturam v. vol. X 1, 502, 68sqq.*). 9, 104 in praeteritis u dicimus longum ..., in -i breve (*item neutr. pro subst., nisi subaudias subst. q. e.* tempus: QVINT. inst. 9, 3, 11 -s ... pro praeterito positum est. SACERD. gramm. VI 439, 20 imperativo -is. 439, 36 participia -is. CHAR. gramm. p. 223, 12 in coniunctivo -is. *et sim. passim*). SACERD. gramm. VI 439, 22 optativo -i (440, 9 CHAR. gramm. p. 223, 28. *al.*). 440, 36 imperativo -i (441, 23 SERV. georg. 2, 425. *al.*). *al.*

3 *in sermone christiano per oppositionem aeternae beatitudinis post mortem consequendae respicitur vita hoc saeculo degenda, mundana sim.* (*vigente hic illic etiam vi locali; exempla pauca potiora*): VET. LAT. II Tim. 4, 10 (Hier. in Philem. 23 sq.) Demas me dereliquit diligens -s saeculum ([*Vulg.* hoc s., *gr. τὸν νῦν αἰῶνα*]. Tit. 2, 12 [Hier. in Tit. 1, 16; *gr. et Vulg. ut antea*] ut ... caste ... vivamus in -i s., exspectantes beatam spem. FILASTR. 134, 8. *al.*). SACR. Leon. 231 percipiant *Christiani* ... vitae -is auxilium et gratiam repperiant sempiternam (544 [*opp.* aeternae]. ORIG. in Matth. 12, 26 p. 127, 17 sq. *quidam* amator v. -is et putans hanc v. -em esse optimam [*gr. φιλόζωος et ἐνεστηκυῖαν ... ζωήν*]. GREG. M. moral. 2, 2 amorem -is v. *al.*). SACR. Gelas. 668 de -bus adiumentis esse ... sollicitos. EVSEB. EMES. serm. 29, 13 distrahebant sua, ... omnia dabant -ia, ... omnia ad regna caelorum transferebant. EVSEB. GALLIC. hom. 3, 1 martyres ... post emeritam militiae -is administrationem in illud saeculum ... susceptos. CASSIOD. hist. 9, 3, 20 de -i luce migraverat. EPIPHAN. SCHOL. Didym. in I Ioh. 2, 15–17 p. 48, 25 non -ia, sed aeterna (*gr. τὰ πρόσκαιρα*). DIONYS. EXIG. Conc.^{S} I 5 p. 295, 13 qui utilitatem -ium rebus caelestibus anteponunt. *al.*

4 *in sermone medicinae respicitur*: **a** *effectus celerrimus, periculum sine mora consequens* (*huc trahi possunt quaedam p. 844, 51 allata, ceterum cf. locutiones praepos. p. 847, 10. 47. al.*): CHIRON 207 *ut curatione temeraria* iumentis ... -s vitae periculum faciant (222 VEG. mulom. 1, 43, 2. 2, 140, 1). VEG. mulom. 1, 43, 3 ne intestina laedas et -s discrimen inferas. MARCELL. med. 8, 136 *remedii* beneficium tam -s est, ut *eqs.* SORAN. p. 25, 15 -em sine dilatione sanguinis fluxum (*gr. p. 145, 15 παραυτίκα*). Ps. APVL. herb. 98 l. 4 tam -s effectus ..., ut *eqs.* **b** *vitium momentaneum, non inveteratum* (*cf. p. 847, 65*): CHIRON 67 (*loco corrupto*) *tertium genus suffusionis oculorum est* suffusione -s ab epiphor⟨a⟩ (⟨glaucoma⟩ s. -s *Rieck, Cheiron 8, 1936, 42,* suffusio increscens *Heraeus in exemplari suo sec. Werk;* 'proveniens?' *Fischer in plagulis*). 832 ad tussem -em (*opp.* ad tussem veterem). MARCELL. med. 8, 126 ad oculorum omnem dolorem et -em et veterem (8, 127 ad -em ... impetum vel d. *al.*).

III *notione locali vel temporali* **attenuata** *adhibetur potius vi quadam* **demonstrandi** (*fere in vicem pron.* hic *praeter B 2; cf. Norberg, Beiträge zur spätlateinischen Syntax, 1944, 73sqq.; iuncturam* hic -s *habes l. 32 et* SCHOL. Cic. Bob. p. 164, 10 HYMN. Walpole 87, 13 ORIG. in Matth. 15, 36 p. 456, 27. *al.; quodammodo abundanter accedit pron. poss. l. 65 nec non* QVINT. inst. 9, 1, 7): **A** *ad demonstrandum id quod in conspectu ipsius legentis est*: **1** *proprie de epistulis, libris eorumve partibus* (*de simulacro* CIL): **a** *iuxta subst.*: OV. fast. 4, 690 *hospes mihi* haec narrare solebat, unde meum -s instrueretur opus. COLVM. 2, 21, 6 (*in fine libri*) finem ... -is disputationis faciam. ARNOB. nat. 1, 7 -s atque in manibus posita disceptatio. HIER. in Ier. 6, 1, 1 -s sextus liber commentariorum. CIL IX 1563, 7 (*a. 423/450*) statuam ⟨pr⟩esentem ... constituendam curabit (*i.* -vit). COD. Iust. 1, 12, 6 pr. (*a. 466*) -i lege decernimus *eqs.* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 51, 26 quam *fidem* praeposuimus -bus litteris (*gr. I 1,5 p. 135, 1 τούτων*). *al.* **b** *solum ponitur* (*sc. per ellipsin vocum q. s.* litterae, liber *sim. potius pro subst. fem. vel masc., quam pro neutr.*): VIGIL. TRID. ad Ioh. 1 ab *Iacobo* ... -is tenor atque epistulae incipiet plenitudo (*Migne*; petentis *Menestò* [*1985*] l. 7. *item sing.*: ORIG. in Matth. ser. 42 p. 85, 21 in his ... euangelicis dictis, quae in -i tractamus. *hucine p. 847, 16?*). ALC. AVIT. epist. 10 p. 44, 9 (*vix ad 2*) adventu -ium portitorum (*al. v. supra p. 43, 39sqq.; item de epistulis per gen. plur.* -ium *pendentem ex* gerulus *e. g.* ENNOD. epist. 1, 20, 6 p. 33, 2, lator *e. g.* CASSIOD. var. 1, 1, 6 GREG. M. epist. 1, 4 [*v. indicem ed. Ewald-Hartmann II 559*]; *sim. al.; cf. fem.* haec *de epistula vol. VI 3, 2742, 8 sqq.*). CASSIOD. var. 1, 5, 2 si ita res se habet, ut a -bus supplicatur (*nisi rectius sec. 2 intellexit Traube in indice ed. p. 571*).

2 *per enallagen quandam de hominibus scripta porrigentibus* (*cf. l. 6*): GREG. M. epist. 5, 33 -bus ... portitoribus (*i.* -ium p.) ... praebere solacia (*cf. l. 1*).

B *ad demonstrandam rem de qua agitur*: **1** *res attinet ad ipsum loquentem, scribentem*: QVINT. inst. 10, 1, 34 est alius ex historiis usus ..., sed non ad -em pertinens locum, *qui est de copia verborum* (LACT. inst. 1, 3, 11. *al.*). 10, 1, 67 *id* ad -em materiam nihil pertinet (decl. 314, 1. TERT. carn. 25 l. 1 hactenus de m. -i). decl. 334, 2 nihil hoc ad -em cognitionem pertinet. *al.* APVL. met. 6, 22, 5 cuncta perficiam, dum ... scias ... -is beneficii vicem ... mihi repensare te debere. MARCELL. dig. 28, 4, 3 (*e sententia imp. M. Aur.*) causa -s admittere videtur humaniorem interpretationem (TERT. coron. 1, 6 hanc ... substantiam c. -is. CYPR. epist. 73, 9 OPTAT. 1, 10 p. 12, 10. *al.; vigente vi temporali p. 845, 59*). TERT. anim. 11, 1 ut animam spiritum dicam, -is quaestionis ratio compellit (adv. Marc. 4, 20 p. 487, 23 PAVL. dig. 48, 10, 14, 1. *al.*). MIN. FEL. 14, 3 de -i actione. *al.* *?neutr. plur. pro subst.*: IVL. VAL. 2, 18 (*rex ad Atheniensium legatos*) sic vobis ⌞ad -ia⌟ responsum habetote (⌞ ⌟ *sc. quae legati petiverunt, si recte restituit Rosellini in schedis*; ad praesentiam *cod. Taur.*, ad -ia mihi *cett.; vix ad p. 858, 26*). **2** *vario usu* (*fere in sententiis generalibus praeter l. 28. 34*): QVINT. inst. 4, 1, 45 *est* elaborandum, ut ... *adversa quaedam* nihil ad -em quaestionem pertinere ... videantur (7, 2, 29. 11, 1, 63 haec expositio fuit *Ciceronis in causa Cluentii,* quamquam ad -em q. nihil pertinebat. *al.*). 5, 11, 44 nisi ad aliquam -is disceptationis utilitatem ingenio adplicantur *exempla extra petita* (COD. Theod. 11, 30, 11 pr.). 12, 9, 1 ne ... ab utilitate eum *oratorem* causae -is cupido laudis abducat (TERT. adv. Iud. 4, 11). FLORENT. dig. 45, 1, 65 pr. *additamenta* nihil ad -em actum pertinentia. SCHOL. Cic. Bob. p. 114, 16 ibi (*sc. in oratione pro Tullio*) ..., quoniam aliud -is negotii condicio poscebat, *aliter disputat. al.*

C *ad demonstrandam rem antea dictam vel postea memorandam* (*fere in afferendis locis ex aliorum scriptis praeter* CASSIOD.): TERT. adv. Hermog. 32, 1 haec responderim pro scriptura -i ([*gen. 1, ab Hermogene perperam intellecta*]. Ps. TIT. epist. l. 83 ORIG. in Matth. 16, 1 p. 464, 7 [*gr. ἐκκειμένης*]). GAVDENT. serm. 11, 6 omissa -is serie lectionis rationem sabbati explanare ⟨PRISCILL. tract. 6, 96 sicut l. -s docet. 6, 109. 6, 110 ait. *al.*). AMBR. fid. 3, 6, 44 ut docet -is lectio testimonii. HIER. epist. 18 B, 1, 4 *id nusquam* excepto -i loco in scripturis omnibus invenimus (34, 4, 5. in Ier. 2, 68 non solum in -i l., sed et multis aliis testimoniis scripturarum. *al.*). Ps. TIT. epist. l. 97 -is legis sententiam. OP. imperf. in Matth. 49 p. 906 in quo loco Marcus et -s Matthaeus ponunt: '...' (*item de ipso scriptore pro loco ex eius scriptis allato*: 49 p. 919 -s euangelista. ORIG. in Matth. ser. 138 p. 283, 13. *al.*). CASSIOD. Ios. antiq. 1, 81 Moyses ... Nisan mensem ... definivit; ... pluviam ... inchoasse dicit septima et vicesima -is mensis (*gr. προειρημένου*). EPIPHAN. SCHOL. Didym. in Iac. 3, 2 p. 5, 19 secundum mentis sermonem -ia sunt sumenda (*neutr. plur. pro subst. ut*: in I Petr. 2, 23 p. 27, 32. in I Ioh. 2, 3 p. 44, 5 ex -bus [*gr. ἐκ τοῦ προκειμένου*]. *al.*). *al.*

CAPVT ALTERVM *comprehendens locos dubios, quos quidam sec. notionem verbi q. e. praesum explicare temptaverunt, ut -s sit is* ***qui praeest,*** *praepositus sim.*: INSCR. column. rostr. (Inscr. Ital. XIII 3, 69) 9 *Duilius* copias Cartaciniensis -e⟨d Hanibaled⟩ dictatored *vicit* (*huc traxit Wölfflin, Sitz. Ber. Münch. Ak. 1890, I 300sqq. admittens abl. absol. sane mirum, v. Wackernagel, Kl. Schr. 1667, Niedermann, Recueil 216sqq.; locus ad p. 838, 42 pertinere videtur significans dictatorem qui pugnae interfuit*). VET. LAT. Luc. 22, 26 (cod. 2) quis est maior in vobis, fiat ut iunior, et qui -s est, quasi ministrans (*perperam pro* praeses, *ut p. 870, 6? cod. 3 al.* qui praeest, *Vulg.* qui praecessor est, *gr. ὁ ἡγούμενος*). VIRG. gramm. epit. 4, 8, 2 Lapidus quidem in Asia minore oratorio -s multa reprehensione digna conscripsit (*'praestans' Huemer in indice editionis; 'ecclesiae praepositus' Stowasser, Arch. Lat. Lex. 7, 1892, 458; sec. notionem communem de Lapido, qui interfuit disputationi cuidam [cf. vol. IX 2, 904, 5sqq.], cogitat Polara in versione*). *ceterum sunt qui huc trahant p. 844, 39. 846, 70.*

neutr. posit. praesens *pro adv., de quo v. Löfstedt, Coniectanea, 1950, 22, non est quod agnoscas iam p. 848, 62. 849, 7.*

adv. **praesentius.** *i. q. propius, manifestius, apertius sim.*: AMBR. epist. 1, 3, 1 quo *Moyse* nemo -ius deum vidit. AVG. epist. 31, 3 quanto id (*sc. ad vos redire*) cupiebant magis, tanto vos nobis -ius exhibebant. gen. ad litt. 12, 27 p. 422, 5 *deus* in illa specie, qua deus est, longe ineffabiliter secretius et -ius loquitur, *quam locutus est e. g. ad Moysen in monte.*

adv. **praesentim.** *i. q. in praesenti sim.*: VIRG. gramm.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

epist. 3, 28, 13 *tempus praesens pertinet etiam ad id,* quod certissimo tempore quasi -m actum praeterivit (praesenti in actu *Huemer*). 5, 10, 2 'inpraesentiarum' unum adverbium facit temporale, ut sit quasi '-m'. *falsa var. l. vel falso trad. pro* praesertim: PLAVT. Poen. 820 PORPH. Hor. epod. 8, 1 VVLG. Ios. 8, 20 NOVELL. Valent. 21, 2, 3.

deriv.: praesentalis, praesentaneus, praesentarius, praesentia, praesento.

compos.: compraesens (*addas* ORIBAS. eup. 1, 10, 7 Li p. 417), impraesens; *de* adpraesens *v. p. 841, 62.*

cf. Onom. *Ramminger.*

praesēnsio, -ōnis *f.* *a* praesentire. *legitur apud* CIC. (div. *16ies*, nat. deor. *quinquies,* top. *semel*), AMM., AVG. [*perperam in codd. hic illic* -tio *pro* -sio.]

i. q. actio vel effectus praesentiendi, praesagitio (GLOSS. -o: *πρόγνωσις. saepe iuxta ponitur* praedictio): **1** *pertinet ad futura* (*ad latentia, nondum manifesta* AVG. civ.): **a** *accedit gen.*: CIC. nat. deor. 2, 7 (*v. supra p. 15, 5*) praedictiones ... et -es rerum futurarum (2, 13 ex -e r. f. [*item* 3, 16]. div. 1, 1 divinationem, quam Graeci *μαντικήν* appellant, id est -em et scientiam r. f. 1, 5 cum ... Democritus -em r. f. comprobaret. *cf.* div. 2, 15 earum rerum, quae *eqs.* AVG. conf. 11, 18, 24 arcana -o [praesentia, praecessio *var. ll.*] futurorum. gen. ad litt. 12, 21 p. 412, 1 futurorum). div. 1, 9 (*item fere* 2, 13) *divinatio* est earum rerum, quae fortuitae putantur, praedictio atque -o (*cf.* fortuitarum rerum: CIC. div. 2, 13 et medici et gubernatoris et imperatoris -o est r. f. 2, 14 [*cf. ibid.*: rerum, quae in fortuna positae sunt, -o]. 2, 18. 2, 19 *bis*). 1, 13 his rerum -bus Prognostica tua (*i. Ciceronis*) referta sunt. 1, 105 nulla videbatur in auguriis aut -o aut scientia veritatis futurae. AVG. civ. 10, 32 p. 459, 23 -e causarum ..., antecedentibus signis. **b** *exempla cetera*: CIC. top. 77 per exta inventa -o. nat. deor. 3, 16. div. 1, 13 elicere causas -um. 1, 109 ratio exstat artificiosae -is facilis, divinae autem paulo obscurior. 2, 109 sunt ... innumerabiles -es non fortuitae. AMM. 22, 16, 19 -um originem.

2 *in sermone philos. pertinet ad cognitionem innatam*: CIC. nat. deor. 2, 45 (*v.* praesentio *sub IB*).

? **praesēnso** *v. p. 859, 5.*

***praesentālis,** -e. *a* praesens (*sc. ex locutione adverbiali* in praesenti, *v. Leumann, Adjektiva auf -lis, 1917, 36*). *forma* -tialis (*sec. subst.* praesentia; *cf.* praesentialiter) *trad. non nisi var. l.* NOT. dign. or. 5, 1 *et* 6, 1 (*cod. C, alibi* -tal- *exhibens*). CASSIOD. var. 8, 10, 11. COD. Iust. 12, 54, 4 pr. (*KI*; -tal- *ceteris locis*). *abbreviatur*: praes *l. 58.* *abiit in sermonem gr. πραισεντάλιος, v. l. 44.*

i. qui in praesenti est: **1** *technice pertinet ad officium in comitatu principis administrandum* (*cf.* in praesenti *p. 841, 67*): **a** magister militum -is (*gr. e. g.* NOVELL. Iust. edict. 13, 2 *στρατηγῶν τῶν πραισεντηλίων. ad rem v. Noetlichs, Beamtentum und Dienstvergehen, 1981, 41*): NOT. dign. occ. 25, 41 commentariensem ex officiis magistrorum m. -ium (28, 23. 31, 33. *et saepe ibid.* COD. Iust. 12, 35, 18, 1 *a. 492*). or. 5, 1 insignia viri illustris magistri m. -is. *al. ibid.* COD. Iust. 12, 54, 4 tit. (*si recte restituit Cuiacius; imp. Theod. et Valent.*) Apollonio magistro m. -i. *ibid.* pr. numerarios virorum illustrium magistrorum m. tam -ium quam orientalium. **b** *iuncturae variae* (*respicientes officium magistri militum -is praeter l. 52sq.*): NOT. dign. occ. 35, 37 numerarios ... ex utrisque officiis -bus. or. 11, 50 (*in officio magistri officiorum*) curiosus cursus publici -is unus. COD. Iust. 2, 7, 25, 3 (*a. 519*) *homines* statutis inserendos -bus domesticis (12, 17, 4 *aliquis* virorum fortium -ium d.). 12, 35, 18 tit. (*a. 492*) Iohanni magistro militum -ium (*ibid.* 4. 6. 6a. 8). *ibid.* pr. *milites* de diversis -bus numeris. CIL V 8120, 3 (*alia exemplaria eiusdem diptychi v.* XIII 10032, 7; *a. 521*) Iustinian(us) ... mag(ister) eq(uitum) et p(editum) praes(entalis) (-ium *edd. vix recte*). CASSIOD. var. 8, 9, 3 te ... suggestu -is patriciatus evehimus (8, 10, 11 p. -is culmen. *ad rem v. Mommsen, Ges. Schr. VI 447sq.*). MARCELL. auct. chron. II p. 108, 547, 6 -e ... magisterium.

2 *in universum respicitur quod quis in promptu habet* (*dub. var. l.* vitam -em *pro* v. temporalem AVG. serm. 114, 5 [*v. Rev. Bénéd. 73, 1963, 28*]): ORIBAS. eup. 4, 14, 1 La p. 538 subvenire eis, quae *medico absente* possibilia sunt, beneficiis medicinalibus -bus (*aliter Aa et gr.*).

adv. **praesent(i)āliter.** *forma* -tialiter (*v. l. 36*) *meliore fide tradi videtur: sola exhibetur codd. unicis* RVSTIC. *et* RECCARED., *in var. l. exstat* LIB. pontif. (-taliter *praetulit Mommsen*); *cf. etiam* essentialiter *vol. V 2, 864, 46sq.* [*falsa var. l.* -r *pro* praesens talia AVG. epist. 132 p. 80, 5.] *i. q. in praesenti, coram*: LIB. pontif. p. 3, 4 *Petrus* ordinavit duos episcopos ..., qui -r omne ministerium sacerdotale in urbe Roma populo vel supervenientium exhiberent; ... *ipse* ad orationem ... vacabat. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 53, 35 cum venerim, -r enarrabo *causas* (*gr. I 1, 7 p. 67, 26 κατὰ πρόσωπον, cf. I 5 p. 361, 7* coram recensebo). RECCARED. epist. ad Greg. M. p. 221, 17 qui te minime -r cernunt, bonum tuum illis fama patescit.

***praesentāneus,** -a, -um. *a* praesens (in praesenti *sim., cf. Leumann, Gramm. 1977, 288*). NOT. Tir. 22, 35 -um. *legitur inde a* VERAN. *l. 13,* SEN. *philos.,* PLIN. nat., *in versibus* COMM. instr. 1, 8, 1. [*interpolatum est neutr.* -um *fere pro adv.* PLAC. med. 14, 3 rec. *β* ad tempus, ⌞id est -um⌟ (*cod. unus, om. cett.*); *cf.* Ps. MVSA herb. Vett. l. 91 ventrem ⌞-um⌟ movet (*codd. interpol.*; mox *cett.*).]

i. quod in praesenti est, fit, operatur sim. (*vi temporali et locali; cf.* praesentarius): **I** *technice in re sacra de porca -a* (*vi locali sec. veriloquium antiquum explicant viri docti haud pauci; si conferas usum antiquum vocis q. e.* praesentarius, *rectius iudicasse videtur Latte, Röm. Religionsgesch. 101, 4 intellegens victimam quae sine mora debetur, ut distinguatur e. g. a novendiali sacro; notione sub IIA 1a illustrata explicat Dahlmann, Abh. Mainz. Ak. 1970, 2, 152*): FEST. p. 250 ⌞-a⌟ porca dicitur, ut ait Veranius, quae familiae purgandae causa Cereri immolatur, quod pars quaedam eius sacrifici fit in conspectu mortui eius, cuius funus instituitur (⌞ ⌟ presan *cod., restituitur sec.* MAR. VICTORIN. gramm. 4, 108 illa *porca* quae et in re et [in] praesente mortuo ... immolatur, ... -a vocatur [*contextu vix sano; distinguitur* porca praecidaria, *v. supra p. 429, 16sqq.*]).

II *exempla cetera*: **A** *notione temporali*: **1** *cum acumine quodam respiciuntur*: **a** *res, quae sine mora effectum suum habent (sc. venena, remedia sim.; cf. p. 844, 51. 849, 42): iungitur cum subst.*: SEN. epist. 95, 25 tu illos boletos, voluptarium venenum, nihil occulti operis iudicas facere, etiam si -i non fuerunt? PLIN. nat. 20, 9 articulariis morbis decoctum *elaterium* in aceto inlinunt -o remedio (21, 180 -um r. ad dentium mobiles firmandos. 22, 119. 24, 119 [*cf. Marcell. med. 14, 15* confestim ... coercet]. 27, 36 PLIN. med. 2, 13, 8 MARCELL. med. 16, 19. *et saepius*). 24, 2 ferulae ... sunt ... iumentis -o veneno (Ps. QVINT. decl. 13, 6. SVET. Nero 33, 2 velocissimum ac -um). 27, 70 vis -a *cocci Cnidi* contra cicutam. 28, 200 datur et equi lingua inveterata ex vino -o medicamento (MARCELL. med. 14, 57). 28, 227 fractis ossibus -us maxillarum apri cinis. 30, 79 articulis luxatis -um est sebum pecudis (*vix neutr. pro subst.*). Ps. QVINT. decl. 17, 11 virus -um ..., quod statim, quod subito corripiat (*opp.* lentum et quod tarda peste consumat). *solum ponitur in locutione* -um est (*de ipsa actione salutifera, nisi subaudias* remedium; *vix neutr. pro subst.*): Ps. APVL. herb. 88 l. 21 (*tit. l. 19* ad uvae remedium) cinere *foliorum rubi* ... tacta *uva* resiliet, -um est (*sim.* Ps. THEOD. PRISC. add. p. 278, 31 uvam si tangas *eo cinere,* -um est). **b** *res quae continuo imminent vel statim implendae sunt*: TERT. nat. 1, 7, 13 quae *scelera sim.* prodita non vitarent ... praesentan⟨eum iu⟩dicium. NOVELL. Theod. 3, 3 quae *synagogae* ruinam ⌞-am⌟ minitantur (⌞ ⌟ *om. Cod. Iust. 1, 9, 18, 1*). CONC. Paris. a. 573 p. 213 l. 26 ut ad synodum venire deberet, est -a invitatione commonetus.

2 *mero respectu temporis praesentis de iis, quae in praesenti fiunt*: LACT. ira 21, 8 non esse iram dei temporalem sicut hominis, qui -a commotione fervescit (*cf. 21, 2sq. hominis ira* praesentem habet motum, quia temporalis est ..., deus autem ... non ad praesens irascitur). COD. Iust. 1, 12, 6 pr. (*a. 466*) quotiens usus exegerit, invocati singulis causis ... -a constituta praestamus.

B *notione locali* (*quodammodo abundanter accedit* coram *l. 61*): **1** *vi quodammodo aucta respicitur: potestas imperatoris praesentis* (*cf. p. 839, 45*): TERT. apol. 28, 4 *Caesarem plus timetis quam Iovem fere absentem vel potius mortuum*; hoc ... facitis ... respectu -ae potestatis. *dignitas patricii praesentalis* (*cf. p. 851, 59*): CASSIOD. var. 11, 1, 16 *patricius Liberius praefectus Galliarum* accepit ... et -am dignitatem, ne ... absens putaretur ingratus.

2 *mera vi praesentiae respiciuntur*: **a** *res, quae alicui praesto sunt*: SYMM. epist. 1, 24 en tibi libellos, quorum mihi -a copia fuit. COMM. instr. 1, 8, 1 de sole et luna, licet sint -a nobis, erratis. THEOD. PRISC. eup. faen. 1 nonnullos confecisse -ae (-ee *vel* -os *pars codd.*) libellos medicinae (*sc. εὐπορίστων*). **b** *actiones sim., quae fiunt aliquo praesente*: CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 135, 13 Eucherium ... mihimet vivente doctrina et -is coram disputationibus cognitum, non porro nuntiis aut lectione compertum (SIDON. epist. 6, 11, 2 ipse ... -a c. narratione patefaciet). SIDON. epist. 7, 11, 2 *tabellarius*, quid negotii ferat, -o compendiosius potest intimare memoratu (8, 13, 4). 7, 14, 2 per quem *stilum* ... absentum ... institutorum tantus colligitur affectus, quantus nec -a sedulitate conficitur.

? de n. praesentāneum *pro subst. v. l. 4. 31. 34.*

[*non est, quod agnoscas adv.* praesentāneē *l. 58; de adv.* praesentāneum *v. l. 4.*] *Stella.*

praesentārius, -a, -um. *a* praesens (in praesenti *sim.; cf. Leumann, Gramm. 1977, 299*). *legitur quinquies apud* PLAVT. (*in fine versus, cf. Conrad, Glotta 15, 1927, 34*) *et paucis locis inde a* GELL.

i. quod in praesenti est, fit, operatur sim. (*sc. vi fere temporali; cf.* praesentaneus): **1** *cum acumine quodam respiciuntur*: **a** *res, quae sine mora praestantur (adhibentur p. 853, 9), continuo imminent*: *[De Luca]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

α *pecunia* (*cf. p. 848, 25*): PLAVT. Most. 361 dabo ei talentum ..., sed ea lege ut *eqs.*; ubi id erit factum, a me argentum petito -um. 913 *si quis* ferat sex talenta ... pro istis *aedibus* -a, numquam accipiam. Poen. 705 *meretrices, vina sim.* aurum poscunt -um (*713* heic sunt numerati aurei trecenti numini). Trin. 1081 vendidit ... aedis ... -is argenti minis numeratis ... quadraginta. β *variae*: PLAVT. Poen. 793 si quid bene promittunt *harioli,* perspisso evenit, id quod mali promittunt, -um est (-tari est *Non. p. 392, 30, unde* -iist *restituit Lindsay*). APVL. met. 2, 25, 4 quin abis ..., antequam nostri vim -am experiaris? ZENO 1, 29, 1 *populus Iudaeorum in litore maris Rubri* -ae exitum mortis expavit.

b *res, quae sine mora effectum suum habent*: GELL. 7, 4, 1 venenum ... non -um, sed eiusmodi, quod mortem in diem proferret (APVL. met. 10, 4, 6. 10, 9, 1).

2 *mero respectu temporis praesentis: vario usu*: IVLIAN. in Os. 11, 3 l. 80 ut ... etiam in tempore quo, quae sunt olim gesta, recoluntur, vis -ae conquestionis erumpat *in narratione,* quasi etiam brevis dissimulationis intolerans. *in sermone philos. respicitur deus cui omnia praesentia sunt* (*cf. p. 858, 58*): BOETH. cons. 5, 6, 12 hunc ... *divinae* vitae immobilis -um statum ... temporalium rerum motus imitatur ..., ex simplicitate praesentiae decrescit in infinitam futuri ac praeteriti quantitatem (*ibid.* 15 aeternus ac -us s.). *ibid.* 43 scientiae vis -a notione cuncta complectens.

adv. **praesentāriē.** *i. q. in praesenti (fortasse potius vi locali quam temporali)*: BOETH. cons. 4, 6, 12 artifex faciendae rei formam mente praecipiens movet operis effectum, et quod simpliciter -eque (-aeque *var. ll.*) prospexerat, per temporales ordines ducit.

praesentātio, -ōnis *f.* *a* praesentare. *legitur sing. inde ab* AVG., *plur. non nisi l. 54.* [*falsam var. l. pro* repraesentatio TERT. resurr. 23, 7 *vix recte defendit Löfstedt, Krit. Bemerkungen zu Tert. apol., 1918, 113* (re-, *qua voce fere vicies usus est Tert., confirmatur etiam cod. Trecensi*); *falso editum est olim pro* praestatio COD. Iust. 12, 28, 2, 1 (*a. 319*).]

i. q. actio praesentandi (*cf.* GLOSS. II 396, 24 *παράστασις*: ⟨praese⟩ntatio, exhibitio. *elucet vis quaedam verbalis structuris pendentibus l. 54*): **1** *praesentantur animantes*: **a** *quilibet*: AVG. epist. 148, 13 cum audimus 'pedes' dei, *eius* -em intellegere debemus (*sec. Hier. tract. in psalm. I p. 145 l. 92* totus pes est deus, quia ubique est). NOVELL. Iust. 51 praef. nullam inferri eis *fideiussoribus* necessitatem personarum harum -is (*sc. scaenicarum mulierum*). REGVLA mag. 71, 9 *fratres, qui sibi occurrerint,* pro communi -is adventu *gratias agant deo ...,* qui dignatus est ... utrosque innotescere sibi aut repraesentari. *metonymice de progenie, qua repraesentantur parentes* (*si recte restituitur*): LIB. iubil. 19, 17 (*verba Abrahae*) *Iacob* mihi erit ⌊-o⌋ super terram (⌊ ⌋ nitatio *cod. post lacunam; cf. 19, 16* in Iacob vocabitur illi semen). **b** *Christus vitam terrenam agens*: AVG. cons. euang. 3, 25, 77 hanc (*sc. Marc. 16, 14 sqq.*) ... novissimam fuisse corporaliter in terra ⌊-em⌋ domini apostolis (⌊ ⌋ reprae- *var. l., quae vox omnibus codd. tradi videtur ibid. 78, sed nullo alio loco ab* AVG. *adhibetur; ceterum pro syn. occurrunt* ostensio *74,* demonstratio *75. al.,* manifestatio *79. al.*). in psalm. 78, 2 l. 16 *Iudaeis* facta est Christi -o. CONC.^{S} II 2, 1 p. 16, 20 confiteor ... -em incarnatam ipsius (*II 3, 1 p. 124, 16* factam eius in carne praesentiam, *gr. II 1, 1 p. 141, 22 παρουσίαν*). **c** *rei in ius vocati*: NOVELL. Iust. 53, 1 p. 300, 3 quod *tempus* in cautione exhibitionis aut -is ipse actor constituit (*gr. τῆς παραστάσεως ἢ τῆς ἀπαγωγῆς. quae voces ordine inverso respondent ibid.* p. 300, 12 mos est non aliter fieri exhibitiones aut -es, nisi *eqs.*).

2 *praesentantur res, quae fiunt, peraguntur sim.*: AVG. in psalm. 59, 6 *imminet iudicium dei*; arcus est extentus; adhuc in comminatione est, nondum in -e. HIPPOCR. num. sept. 26, 12 diuturna ... fiet constitutio et -o febris diu (*gr. resp. ἡ κατάστασις tantum*). *De Luca.*

[**praesenter** *nusquam traditur; compar.* praesentius *v. sub* praesens.]

praesentia, -ae *f.* *a* praesens. *scribitur* pre- *e. g.* LIV. 42, 43, 3 (*cod. Vind.*); *litteris gr. πρεσεντια* PAP. Tjäder 16, 48 (*ca. a. 600*). 30, 96 (*a. 539*). NOT. Tir. 22, 33^{a}. *plur. non exstat nisi p. 854, 37. 855, 19. 858, 54.* *legitur inde a* TER., RHET. Her., CIC., *raro nimirum in poesi* (*sc. singulis locis apud* VERG., MANIL., PHAEDR., SIL., AVSON., CLAVD. *al., sed sexies apud* TER., *septies apud* OV., *ter apud* IVVENC.). [*confunditur in codd. maxime cum* praesens (*cf. p. 854, 48. 857, 58. al.; falso trad.* CIC. dom. 11), *ceterum e. g. cum* praestantia (*v. l. 71. p. 854, 39; perperam editur* INSCR. *p. 900, 21*) *et cum* praescientia, *q. v.*]

i. q. status eius, qui (quod) praesens est (*de plur. v. l. 62; metonymice p. 858, 54. 59; gr. respondere solet παρουσία, quod infra fere negleximus. cf.* GLOSS. II 399, 20 *παρουσία*: adstantia, -a [-stantia *trad.*], hic adventus. GLOSS.^{L} II Philox. PR 140 -a: *παρουσίᾳ*).

I *praevalente respectu loci* (*opponitur* absentia *e. g. p. 856, 13. 21. 857, 39, iuxta est* aspectus *p. 854, 13. 855, 55, variat in versionibus cum* adventus *p. 855, 29. 31. 856, 59, cf. p. 856, 6*). *accedunt passim gen. et pron. poss., ceterum locut. praepos.* cum *l. 31. p. 855, 59,* de *p. 855, 33,* in *c. abl. p. 855, 37, adv. p. 855, 19. 47.* *indiculus locutionum verbalium potiorum*: -am exhibere *l. 68 et* AVG. gest. Pelag. 11, 25. *al.*, expetere PANEG. 6, 21, 1 CASSIOD. var. 7, 35, 1 GREG. TVR. Franc. 10, 21 p. 514, 3. *al.*, facere *l. 60 sqq. et* NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 3 p. 551, 4 RVFIN. hist. 8, 12, 3. *al.*, habere COD. Iust. 11, 50, 1 (*imp. Constantini*). Ps. SEN. epist. Paul. 2 HIER. hom. Orig. in Luc. 10 p. 65, 1. *al.*, postulare HIST. AVG. Aur. 8, 9 COD. Theod. 2, 15, 1. *al.*, praebere GAIVS dig. 50, 16, 22 LVCIF. moriend. 2 l. 52 COD. Theod. 7, 1, 17 pr. *al.*, praestare *l. 58.*

A *vario usu*: **1** *pertinet ad homines nec non eorum animos, qualitates*: **a** *usu pleno*: α *generatim* (*exempla selecta inde ab* OV.): TER. Hec. 587 *abibo,* ne mea -a obstet. Haut. 573 multa fert libido; ea facere prohibet tua -a. CIC. Catil. 1, 17 *civium* aspectum -amque vitare (*cf.* SEN. epist. 35, 3 conspectus et -a et conversatio *amicorum*). fam. 5, 8, 5 -ae tuae desiderium. SALL. Catil. 31, 6 M. Tullius ... -am eius *Catilinae* timens. OV. epist. 19, 111 felices illas, sua quas -a nosse crimina vera iubet, falsa timere vetat. Pont. 2, 7, 53 adiuvat in duris aliquos -a rebus: obruit hoc absens vasta procella caput. VELL. 2, 92, 2 Caesar circumferens terrarum orbi -a sua pacis suae bona. SEN. epist. 102, 30 magnorum virorum non minus -am esse utilem quam memoriam. TAC. hist. 4, 49, 3 volgus credulum ruere in forum, -am Pisonis exposcere. APVL. met. 2, 31, 2 hunc *diem* tua -a nobis efficies gratiorem. TERT. anim. 43, 12 *anima in somno* dissimulatione -ae futuram absentiam *a corpore* ediscens. VET. LAT. II Cor. 10, 10 (cod. 75 *al., sim.* VVLG.) epistulae ... graves ... sunt, -a autem corporis infirma et sermo contemptibilis (HIER. epist. 53, 1, 1 -a corporum. *al. [v. etiam p. 856, 14]. cf.* -a corporalis: AVG. civ. 20, 22 p. 462, 11 epist. 95, 1 c. Pelag. 1, 1, 1. *al.*). HIL. ad Const. 2, 1, 2 -ae tuae opportunitas (ALC. AVIT. epist. 90 p. 98, 10). PAVL. NOL. epist. 20, 1 p. 143, 21 *absentia corporalis* non potest -am spiritalem solvere (*cf. ibid.* p. 143, 24 interiorum hominum -a. ENNOD. opusc. 2, 78 p. 311, 24 animarum). AVG. conf. 5, 8, 15 amabat ... secum -am meam *mater.* epist. 101, 1 in quo *amico* nostram non parvam -am reperies (*cf.* LEO M. epist. 90, 2 [Conc.^{S} II 4 p. 48, 32] nec me ... ab illo credatis abesse concilio, cum in his fratribus ... etiam mea sit aestimanda -a. 93, 1 [*ibid.* p. 52, 11] non abiuncta a vobis -a mea, qui nunc in vicariis meis adsum. *al.*). CONC. Carth. a. 411, 1, 89 si qui forte absentes fuerint, crastino eorum -a⟨e⟩ tuis etiam obtutibus monstrabuntur (*item plur.*: EPIST. Merov. 9 p. 448, 32 -as corporales). *et saepius.* -a animi (*aliter ac p. 843, 25 praevalet respectus fortitudinis sim. praesentis; ambigunt edd., an restituendum sit* praestantia VAL. MAX. 2, 6, 11. 3, 7, 5 [*vice versa* 3, 7, 7]): CIC. Mil. 62 -am a. *Milonis* (*eiusdem* a. magnitudo *laudatur ibid. 1 et 61,* a. praestantia *Quint. inst. 6, 1, 25. 27*). CAES. Gall. 5, 43, 4 tanta militum virtus atque ea -a a. fuit, ut ... de vallo decederet nemo. LAVD. Turiae 1, 16 qua mente ista acc⟨eperis, qua iis prae⟩sentia a. restiteris. VAL. MAX. 3, 2, 9 obstinata ... a. -a extortam manibus hostium victoriam. 3, 2, 18. *al.*

β *speciatim*: ① *in re militari de -a ducis, qua milites instigantur vel coercentur* (*exempla potiora, sc. fere subi. vel abl. instr.; -am militum v. e. g. l. 41. 44*): CAES. civ. 1, 67, 4 *ad milites coercendos* multum ... tribunorum militum et centurionum -am (*edd. vet.*, -ium *trad.*) adferre. PLANC. Cic. fam. 10, 18, 3 si possem mea -a et Lepidum tueri et exercitum facere meliorem. VERG. Aen. 9, 73 incumbunt *Rutuli,* urget -a Turni (CLAVD. DON. *ad l.* p. 196, 9 sq. plus valet -a quam iussio; ... -a ..., etiam cum nihil iubet, tacita videtur urgere). LIV. 6, 8, 5 vis ... militum ... excitata -a ducis. VELL. 2, 90, 1 Hispaniae nunc ipsius *Augusti* -a, nunc Agrippae ... multo varioque Marte pacatae. CVRT. 7, 8, 4 ut ... periculi ... cogitationem -a eius *Alexandri* excuteret. SIL. 5, 217 -a saevi exstimulat ducis. SVET. Galba 19, 1 *Galbam, si in castra pergeret,* posse ... auctoritate et -a praevalere. ITIN. Alex. 26 *v. supra p. 768, 67 sq. al.* ② *in iure de -a partium vel iudicis aliorumque* (*exempla selecta inde ab* VLP.; *ceterum cf. p. 856, 53 sq. 56. 71*): POMPON. dig. 11, 2, 1 in eundem locum omnium *coheredum vel sociorum* -am fieri oportet (PAVL. dig. 42, 1, 47, 1 si saepe conventi -am suam facere noluerint. COD. Iust. 2, 53, 2 [*a. 215*] si ... apud arbitrum -am tui facere non potuisti. *al.*). 50, 16, 246 pr. (*e Labeone*) exhibet, qui praestat eius de quo agitur -am (*ibid. iterum; quod sequitur v. l. 72*). PAPIN. dig. 5, 1, 39 pr. in addicendo -a vel scientia iudicis necessaria *non* est (VLP. dig. 36, 1, 6 pr. *al.; cf.* -a opus est: VLP. dig. 2, 11, 2, 3 PAVL. dig. 50, 17, 124 pr. INST. Iust. 3, 22, 1). VLP. dig. 40, 2, 8 etsi lictoris -a non esset *in manumissione.* COD. Theod. 1, 34, 3 *ut cancellarii* provincialibus *accusaturis* -am sui exhibeant (12, 1, 60 NOVELL. Maior. 2, 4. *al.*). NOVELL. Valent. 35, 15 *reus* -ae suae fideiussorem dabit (INTERPR. Paul. sent. 5, 35, 2. *cf.* SYNON. Cic. p. 448, 4 vades. praedes ... fideiussores ... pollicitatores -ae). *al.* *vi coartata negatur praesentem esse eum, quocum agi non potest*: POMPON. dig. 50, 16, 246 pr. qui mutum aut furiosum aut infantem exhibet, non potest videri eius praestare -am: nemo enim ex eo genere praesens satis apte appellari potest. ③ *in administratione imperii de -a principis (vel regis), qua fruuntur qui in eius comitatu mu-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nere funguntur (*cf. p. 839, 14*): INTERPR. cod. Theod. 2, 1, 3 quas *personas* ... -ae nostrae dignitas comitatur. CASSIOD. var. 3, 22 -ae nostrae dulcedine capiaris (*antea*: comitatum nostrum viris ... decorare nobilibus). 5, 40, 3 (*comiti sacrarum*) additur ... regalis -ae geniatissimum pondus. 6, 17, 1 eam *dignitatem* -ae nostrae conspectus illuminat.

b *vi debilitata in circumlocutionibus* (*sc.* -a Paridis *fere pro* Paris; *exempla certiora; v. etiam p. 857, 1sqq. 31sq. al.*): OV. met. 12, 4 defuit officio Paridis -a tristi (PROB. Verg. ecl. praef. p. 324, 14 quoniam -a virginum deesset. *cf. l. 48 nec non* OV. fast. 2, 777 quamvis aberat placitae -a formae [*sc. Lucretia*], quem dederat praesens forma, manebat amor). CLAVD. DON. Aen. 3, 305 p. 307, 7 eventus attulit ipsius primam Andromachae -am. PAVL. PELL. euch. 223 *ut parentibus* -a nostra serviret. DRAC. Romul. 5, 266 divitis ... -a ... rostris adparet. REG. eccl. Carth. l. 409 ut ... sancti coetus vestri esset congregata -a. l. 836 audivit omnium fratrum -a prosecutionem fratris. REGVLA mag. 88, 9 ut ingressus eorum *fratrum* ... custodum -a videatur. *al.*

2 *pertinet ad deos, daemones eorumve qualitates, actiones*: **a** *usu communi*: **α** *apud paganos*: CIC. nat. deor. 2, 166 ipsorum deorum saepe -ae, quales supra commemoravi (*2, 6* praesentes saepe di), declarant ab is ... hominibus consuli. APVL. met. 11, 7, 1 deae potentis (*sc. Isidis*) tam claram -am *in somno visam.* mund. 24 cuius *Iovis* -am non iam cogitatio sola, sed oculi et aures et sensibilis substantia comprehendit. MIN. FEL. 7, 4 deorum -am contempta auspicia contestata sunt. ARNOB. nat. 6, 8 -am vobis quandam his numinum subexhiberi simulacris. FIRM. math. 3, 7, 1 deorum ... -am intueri. CLAVD. DON. Aen. 2, 425 p. 205, 11 ante ipsius Minervae aras occubuit nec ei prodesse numinis -a potuit. *al.*

β *apud Christianos*: Ⓘ *praesens est Christus: respicitur adventus eius futurus* (*cf. p. 856, 7*): VET. LAT. Matth. 24, 39 (Mar. Victorin. adv. Arium 1, 62) sic erit et -a filii hominis (*cod. 3. al. et Vulg.* adventus). II Petr. 3, 4 (Aug. civ. 20, 18) ubi est promissum -ae ipsius? (promissio aut adventus *Vulg.*). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 39 l. 23 in -a prima ..., in secunda -a (EPIPHAN. SCHOL. Didym. in I Petr. 1, 10 p. 13, 29 s. et gloriosam Christi -am. p. 14, 1). FILASTR. 80, 1 post ... Christi de caelis -am (106, 1 usque ad Christi domini iterum de caelo divinam -am). *al. respicitur vita, quam in terra egit* (*cf. l. 31*): FILASTR. 43 in ipsius *Christi* carnali -a veram hominum sperari salutem (149, 5 HIER. hom. Orig. in Is. 1, 5 p. 247, 25. *al.; cf.* -a in carne: FILASTR. 135, 2 AVG. civ. 18, 54 p. 342, 21. -a incarnata: EPIPHAN. SCHOL. Didym. in I Ioh. 4, 2 p. 65, 11). RVFIN. hist. 1, 1, 2 *opus incipiam* ab ipsa ... Christi -a corporali ([*gr. ἀπὸ πρώτης ... οἰκονομίας*]. AVG. civ. 17, 16 p. 240, 11. 18, 49 p. 333, 28. *al.*). AVG. in euang. Ioh. 107, 6 cum eis *discipulis* humana -a constitutus. VEREC. in cant. 6, 11 l. 14 ubi bonum -ae propriae deferebat, sanitatum gratiam conferebat. *al. varia exempla*: IREN. 4, 9, 2 *Christus* donat hominibus ... suam -am et resurrectionem a mortuis. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 12 his qui apud haereticos baptizantur adesse -am et sanctimonia Christi. IVVENC. 3, 430 in concilium semper -a nostra adveniet mediumque duum me stare necesse est (*respicitur Matth. 18, 20 ut*: NICET. spir. 12 p. 29, 1 de sua -a ubique). 4, 800 nec vobis umquam nostri -a deerit (*Matth. 28, 20* ego vobiscum sum. *idem respicit*: AVG. in euang. Ioh. 64, 2 de illa sua cum suis -a). FVLG. RVSP. ad Tras. 2, 18, 4 *filius* habitat in nobis in terra, scilicet illa suae immensitatis -a, qua in nobis pater spiritusque sanctus habitat. EPIPHAN. SCHOL. Didym. in I Petr. 1, 10 p. 13, 9 diviniorem (*sc. intellegibilem*) filii dei -am habuerunt *sancti, qui fuerunt ante eius adventum corporalem.* Ps. ORIG. hom. in Matth. 2, 5 p. 252, 24 ubique indeficiens tua -a, ubique praesens tuus aspectus. *al.* Ⓘⓘ *praesentes sunt deus pater, spiritus, trinitas, angeli*: IVVENC. 1, 355 surgenti *Christo ex flumine Iordane* manifesta dei -a claret. AVSON. 152, 21 p. 7 cogitatio numinis -am sentit pavens. AMBR. hex. 1, 2, 6 clara atque perspicua -ae divinae dignatione donatus *Moyses* (*cf. Basil. hex. 1, 1 τῆς αὐτοπροσώπου θέας ... ἀξιωθείς, Eustath. 1, 1, 7* praesentibus dei conspectibus). RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 92, 1 capere ... tantae virtutis *divinae* -am. AVG. civ. 10, 19 p. 432, 25 ut eorum *angelorum* -a sentiatur. 11, 5 p. 467, 25 substantiam dei ... incorporea -a ubique totam *esse* (epist. 120, 14 *deus pater* -a i. ubique totus est). 12, 26 p. 553, 16 incontaminabili -a (*cetera v. vol. VII 1, 1015, 71sq.*). in epist. Ioh. 6, 10 testimonium -ae spiritus sancti. EVSEB. GALLIC. hom. 15, 2 l. 25 ostendit hoc loco magnificentia tanti muneris beatae -am trinitatis. COD. Iust. 3, 1, 13, 4 *in eremodicio,* cum ... in medio proponuntur scripturae *sacrae,* litigatoris absentia dei -a repletur. *al.*

b *vi aucta respicitur simul eorum potentia, auxilium sim.*: MANIL. 1, 49 quibus *sacerdotibus* ipsa potentis numinis accendit castam -a mentem (PHAEDR. 4, 26, 32 numinum -am vati *Simonidi* dedisse vitam mercedis loco. *al.; cf. l. 26*). APVL. met. 5, 14, 1 venti ferentis ... -am (*sc. Zephyri*). 8, 27, 6 deum -a ... homines ... fieri meliores. CIL VI 488 (*a. 247*) -ae matris deum P. Septimius Felix ob coronam *certamine receptam.* CYPR. epist. 66, 9 *Christus* arbitrio et nutu ac -a ... ecclesiam ... gubernat.

OPT. PORF. carm. 7, 23 auctior alma dei per te, *Constantine,* -a mundum respexit. AVG. civ. 14, 11 p. 29, 28 per angelicam -am praestantioremque naturam *colubrum sibi subiecit diabolus.* doctr. christ. 2, 53 tanta -a sancti spiritus interpretati esse dicuntur *LXX*, ut os unum tot hominum fuerit (*cf. l. 33 et* PRISC. Anast. 271 quanta tuum pectus servat -a regis caelestis). *al. in iunctura abundanti* -a adventus: VET. LAT. II Thess. 2, 8 (Hil. in psalm. 140, 11. *al.*) evacuabit eum *Antichristum* -a a. sui, *sc. Christi* (Ambrosiast. *al.* inluminatione -ae, *Vulg.* inlustratione adventus, *gr. τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας*). VEREC. in cant. 6, 6 dum a. dominici -a terrerentur.

3 *pertinet ad res* (*-am rerum quarundam incorporalium possis etiam vi temporali explicare*): **a** *usu communi*: CIC. Tusc. 3, 14 quarum ... rerum -a sumus in aegritudine, easdem impendentes ... timemus. APVL. Plat. 2, 21 p. 250 egestatem ... non abs[tin]entia pecuniae, sed -a immoderatarum cupidinum gignit. GAIVS dig. 50, 16, 22 exhibere est -am corporis praebere, restituere est etiam possessorem facere (*cf. p. 854, 63*). PAVL. dig. 41, 2, 3, 13 quia -a eius (*sc. rei mobilis cuiusdam*) sit. TERT. castit. 8 l. 15 quis nostrum utilitatis -am sectetur et quis occasionem licentiae amplexetur. IREN. 3, 5, 1 -a alterius (*sc. veritatis*) excludit alterum (*sc. mendacium*). PALLAD. 12, 7, 17 *Novembri mense* facilem se -a fructus ipsius *castaneae* praestat *ad serendum.* AVG. gen. ad litt. 1, 12 p. 18, 22 ut aquosa et globosa moles ... faceret diem lucis -a, ... noctem lucis absentia (*eadem oppositione* EVCHER. instr. 1 p. 70, 13. *cf.* CLAVD. MAM. anim. 1, 9 p. 49, 2 aer solis -a clarescit et tenebrescit absentia). in psalm. 104, 3 l. 15 earum rerum -am *scriptura* volens intellegi, quarum nominat faciem, *ut 'faciem venti'.* OROS. hist. 3, 19, 3 *Alexander* concursu satellitum -am mortis evasit (BOETH. c. Eut. 8, 54 in quo *statu Adae* -a quidem m. vel peccati aberat, potestas vero utriusque constabat). CASSIOD. Ios. antiq. 1, 281 opulentissima tibi *Iacob* maximorum bonorum ... erit ubique -a. *al. -a loci, quem quidam inspectantes adeunt* (*cf. locutionem* in re praesenti *p. 840, 8*): Ps. QVINT. decl. 17, 17 interrogare vos, *iudices,* velut in illa secreti nostri -a libet (19, 15 o si quis in illam vos s. nostri potuisset adhibere -am).

b *vi aucta respicitur simul rerum efficacia, potestas*: OV. met. 4, 612 Acrisium (tanta est -a veri) ... paenitet *sceleris sui.* APVL. met. 9, 1, 1 ego praecipitante consilium periculi tanti -a *fugi.* FIRM. math. 5, 1, 1 habent ... ⟨signa⟩ sine alicuius stellae -a ex natura sua decernendi maximam potestatem (*cf.* 6, 22, 14 malitia eius coniunctionis nec -a potest Iovis nec testimonio mitigari). PALLAD. 1, 35, 16 *calvariae asinarum in hortis positae* creduntur ... sua -a fecundare quae spectant. EVAGR. alterc. p. 2, 4 si ... non lenocinio sermonum ... sed legis -a comprobes veritatem. *in arte rhet.*: MACR. Sat. 5, 13, 40 *Vergilius Homeri aemulatus est* simplicitatem et -am orationis ...; (*41*) hinc ... adfectuum naturalis expressio ..., hinc torrentis orationis sonitus (*cf.* PRISC. rhet. 10, 30 p. 558, 41 virtus ... descriptionis maxime planities et -a vel significantia est [*Hermog. progymn. p. 23, 10 σαφήνεια καὶ ἐνάργεια*]). **c** *in circumlocutione ad demonstrandum ipsum scriptum quod in manu legentis est* (*cf. p. 849, 63; falso editum est apud Migne 67, 365*^{D} -am sermonis DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 13, 14 [praesenti iam sermone *codd., ed. Forbesii*]): ALC. AVIT. epist. 36 p. 66, 18 *vestro* contubernio ... per -am paginae satis *facere* (per praesentem paginam *ed. princ.*).

B *locutiones praepositionales* (*sive adverbiales, sive artius cum verbo coniunctae; accedunt passim attributa indicantia quis [quid] praesens sit; ceterum cf. IIA*): **1** in -a: NEP. Alc. 10, 5 id, quod in -a vestimentorum fuit, arripit (GAIVS inst. 1, 121 personae serviles ..., nisi in -a sint, mancipari non possunt. PAVL. dig. 41, 2, 1, 21 cum ea *res tradenda* in -a sit. TERT. carn. 7 l. 42 GARG. MART. med. 5. *al.*). VENVL. dig. 45, 1, 137, 4 promissor in -a dare non potest *pecuniam vel servum.* PAVL. dig. 47, 2, 92 quem in -a pudor ad resistendum impedit. TERT. spect. 17 p. 19, 3 *meretrices* in scaena proferuntur, plus miserae in -a feminarum. VET. LAT. I Cor. 16, 17 (cod. 64 = VVLG.) gaudeo ... in -a Sthefanae (*cod. 75* in adventu). Ps. CYPR. singul. cler. 25 cui *Christo* in -a servierunt *mulieres quaedam.* PELAG. in Gal. 4, 18 ('cum praesens sum') in -a mei (PALLAD. hist. mon. 1, 6 p. 275^{A} [*gr. p. 54, 22 ἐπ' ὄψεσιν ἐμαῖς*]. *cf.* CASSIOD. hist. 5, 17, 9 in -a sui [*Theodoret. 2, 16, 8 κατὰ πρόσωπον*]). CANON. Turner I p. 646, 75 qui ... confidunt suis dictis, hii et ⌊in -a adesse⌋ potuerunt ([⌊ ⌋ ad in -a esse *cod.*, ad ⟨id⟩ in -a esse *Feder; gr. Athan. apol. c. Arian. 44 εἰς πρόσωπον, Hil. coll. antiar. p. 109, 2* praesentes]. GREG. TVR. Franc. 8, 43 p. 409, 10 ut in -a regis adesset). CONC.^{S} II 3, 3 p. 9, 1 in -a[e] sanctae synodi singula ... edocere (*cf. ibid. p. 3, 13* coram, *II 2, 2, p. 18, 15* in conspectu, *gr. II 1, 3 p. 5, 13 ἐπί*). *al.* in -a rerum (*cf. p. 857, 12. 858, 8 nec non* in re praesenti *p. 840, 8 et* impraesentiarum *vol. VII 1, 673, 72sqq.*): COD. Theod. 4, 6, 3 *si quidam* in -a rerum constituti agere noluerint. **2** ad -am (*supplevit man. rec. in cod. M* TAC. ann. 11, 8, 1): SEN. amic. p. 27 *multa,* quae absentes inritant et concitant, ad -am non ferunt. Ps. QVINT. decl. 8, 22 velut ad quandam -am amissi iuvenis ... inquit ... 'audi'. CYPR. epist. 34, 4 ut ... ad nostram -am differantur, *de quibus sententiam poscis.* AVG. epist. 27, 6 etsi ad

[Rosellini]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tuae caritatis -am ipse non pergeret. CASSIOD. var. 5, 26, 2 ut ... ad -am nostram venire debeatis (CONC.^{S} IV 2 p. 133, 29 vestrae clementiae). PASS. Paul. 5 perducti sunt ad -am Caesaris. *al.* **3** in -am: VLP. dig. 50, 16, 99, 3 si in -am personae *cuiusdam* ... dilatio petatur (*cf.* differre in -am: CYPR. epist. 27, 3 p. 542, 19 HIST. AVG. Aur. 9, 3 HIER. chron. a. Abr. 2080). CYPR. epist. 20, 3 p. 529, 4 ceterorum causas ... differri mandavi et in nostram -am reservari. 40 p. 586, 11 *quidam clericus* promovebitur ..., quando in -am ... venerimus ([in -a *var. l., quam sequenti loco praetulit Hartel*]. 48,2. EVSEB. VERC. epist. 1,2 [in praesenti *var. l.*]. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 139, 14 in -am nostram venire non pertulit. *al.; cf. l. 2 nec non* CYPR. epist. 67,5 p. 739,16 qui in -am convenerant [in -a *Hartel sec. var. l.*]). HIER. epist. 3,4,3 amice ..., in -am rei totus animo ac mente convertere. CAES. AREL. serm. 58, 3 conscientiae nostrae vultum in oculorum -am ... adducere. *al.* **4** sub -a: CIL VI 1130 (*a. 305/6*) *thermas* sub -a maie⟨statis⟩ disposuit (*abl. nudo titulis geminis* 31242*?*). XIII 8502 (*aet. Constantini*) sub -a principis sui. PEREGR. Aeth. 25, 9 matris suae. HIL. coll. antiar. p. 50, 20 condicitur ... sub -a ... Constantini imperatoris concilium episcoporum. VEG. mil. 1, 13 p. 17, 9 praefecti legionis. COD. Iust. 5, 37, 24 pr. (*a. 396*) sub -a publicarum personarum (*cf. Cod. Theod. 3, 30, 6 pr.* praesentibus primatibus, defensore, officiis). RVFIN. apol. Orig. epil. 7 l. 24 sub -a multorum habita ... disputatio. BACHIAR. fid. l. 86 *simulacrum Dagonis deletum est* sub -a arcae dominicae (in adventu *var. l.; cf. Vulg. I reg. 5, 4* coram arca). CONC.^{S} II 3, 1 p. 113, 22 *testes* sub quorum -a perversa docebat *Eutyches* (*gr. II 1, 1 p. 132, 6 ἐφ' ὧν. altera vers. II 2, 1 p. 9, 8* quibus praesentibus). *al.* **5** *iuncturae variae selectae*: APVL. met. 6, 7, 3 Venerem sine Mercuri -a nil umquam fecisse (COD. Iust. 6, 42, 32 pr. sine scriptura et -a testium. LEX Visig. 11, 1, 1. *al.*). FILASTR. 112, 2 a captivitate usque ad domini nostri -am anni *tot* (RVFIN. hist. 5,1,8 in carcerem trusi sunt fratres usque ad -am praesidis. 10, 12 p. 978, 13. *al.*). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 35, 18 coram -a omnium collocuti (*gr. I 1, 5 p. 120, 27 ἐπὶ παρουσίᾳ*). p. 36, 5 *nos* ante religiositatis ⟨vestrae⟩ huc -am venientes ([*gr. I 1, 5 p. 121, 20 παραγενόμενοι*]. EVSEB. GALLIC. hom. 64, 8 stantes in loco sancto a. -am maiestatis. SCHOL. Ter. p. 107, 6. *al.*). *al.*

C *abl. sine praepos.* '-a *alicuius*' *pro 'aliquo praesente'*: LIV. 27, 30, 17 Nemeorum adpetebat tempus, quae *Philippus* celebrari volebat -a sua. PAVL. sent. 4, 6, 2 ab isdem ..., quorum -a constat apertum *esse testamentum* (in quorum *Rittershusius*). EPIST. imp. Diocl. frg. Vat. 326 dominae -a si procurator agat. VET. LAT. Phil. 2, 12 (cod. 75. *al.*) non ut -a mei tantum, sed multo magis nunc in absentia mea ... vestram salutem operamini (VVLG. *sec. codd. gr. plurimos* in -a). OPTAT. app. 1 p. 189, 7 Victor fullo vestri -a et populi dedit folles viginti. COD. Theod. 12, 1, 151 municipalia gesta non aliter fieri volumus quam trium curialium -a. CONC.^{S} II 3, 1 p. 112, 17 neque aliquorum -a disputat *prave Eutyches* (*gr. II 1, 1 p. 131, 4 ἐπί τινων διαλέγεται. cf. II 2, 1 p. 8, 24* ad alios loquetur). CASSIOD. var. 5, 26, 1. PAP. Tjäder 31 II 1 (*a. 540*) qui mei -a signum fecit (*item in subscriptione testium*: 43, 17 [*a. 542?*] nostri. *al. ibid.*). *al.*

II *praevalente respectu temporis*: **A** *locutiones adverbiales* (*aliter ac sub IB non accedunt attributa praeter p. 858, 8*): **1 in -a:** **a** *praemonenda: sunt qui intellegant acc. neutr. plur. vocis q. e.* praesens; *sed cum acc. temporis saepe vix aptus videatur (cf. 858, 2. al. et notionem q. e. statim l. 56), ablativo autem omnia exempla explicari possint, huc cuncta congregavimus* (*ceterum v. quae Meusel monuit ad* CAES. Gall. 5, 37, 1). *varietate notionum haud ubique dinoscenda significantur sive tempus et condiciones sim. quae adsunt (sc. i. q. nunc, tunc, eo tempore, e. g. l. 73 sq.), sive spatium quoddam temporis in proximum porrectum (sc. i. q. abhinc per quoddam tempus, interim, e. g. l. 61. 68. 75), sive momentum temporis proxime instantis (sc. i. q. sine mora, statim, e. g. l. 63. p. 858, 3. 6); cf.* GLOSS *p. 847, 6. locutio frequentatur imprimis a* CIC., LIV., QVINT.; *confunditur in codd. cum* in praesenti, *e. g. l. 62. p. 847, 8.* **b** *exempla varia* (*selecta inde a* CIC.): TER. Hec. 24 si scripturam *poetae* sprevissem in -a (DON. statim ut a populo eiciebatur). Haut. 962 ubi te vidi ... suavia in -a quae essent prima habere neque consulere in longitudinem. Phorm. 779 ne in -a (in praesenti *A*) ... abeat. Ad. 222 quidquid possem, mallem auferre ... in -a. RHET. Her. 3, 5, 9 qui in -a incolumis *est* (*opp.* in perpetuum *ut*: CIC. inv. 2, 69 *tropaeum statuerunt* victoriae modo ⌞in -a⌟ declarandae causa, non ut in p. belli memoria maneret [⌞ ⌟ *codd. integri*; in -am *codd. mutili et edd. rec.*]. LIV. 2, 44, 2. 7, 37, 2. *cf.* VITA Hil. Arel. 20 l. 3, *ubi opp.* in aeternum). CIC. inv. 1, 39 *considerantur* quae instent in -a. 2, 134 legem ... in -a conservari ab iudicibus, post ... a populo corrigi convenire (*item opponitur p. 858, 16 et* CIC. Verr. II 5, 105 Tusc. 1, 14 LIV. 6, 26, 8. *al.; cf.* postmodo *supra p. 239, 56*, postea IVLIAN. dig. 8, 2, 22). Verr. II 5, 17 pecuniam sibi esse in nominibus, numeratam in -a non habere (*vix ad IB 1. explicat* ARVS. gramm. 325 in -a pro ad praesens). Cluent. 10 in -a, ... reliquo tempore (*cf. ibid.* nunc ..., postea). 195 hoc tempore ..., in -a. POMP. Cic. Att. 8, 12^{c}, 1 (*opp.* brevi tempore *ut* BELL. Afr. 36, 3). CAES. Gall. 1, 15, 4 satis habebat in -a hostem rapinis ... prohibere. 5, 37, 1 quos in -a tribunos militum circum se habebat. civ. 3, 85, 4 differendum est ... iter in -a nobis et de proelio cogitandum. VARRO ling. 9, 16 in -a corrigere (*antea*: statim). NEP. Them. 8, 4 huc cum venisset et in -a rex abesset. LIV. 3, 56, 10 tum ..., in -a. 6, 9, 8 auxilii adventus ... in -a rem inclinatam sustinuit. 8, 7, 22 (*opp.* in posterum). 24, 28, 7 (*syn.* extemplo). 33, 27, 10 (*opp.* in futurum *ut*: SCRIB. LARG. 101. 122 p. 64, 26 [*Marcell. med. 29, 6* in praesenti]. *al.*). DECRET. decur. Pis. (CIL XI 1421) 26 *diem lugubrem* notari ... in -a omnium iussu. *al.* *?*in -a rerum (*si recte restituitur; cf. p. 856, 69; ad gen.* rerum *fere abundantem v. Nägelsbach-Müller, Lat. Stilistik, 1905, 96 sq.*): TERT. scorp. 1 p. 146, 10 nunc ⟨in⟩ -a r. est medius ardor *persecutionis* (*suppl. Wissowa; vix defendas abl. sine praepos. coll. l. 28*). SCHOL. Cic. Bob. p. 119, 18 quem *Domitium* vult ⌞in -a[rum] rerum⌟ exempla illius pristini vigoris imitari (⌞ ⌟ *nisi corrigas* inpraesentiarum). **c** *exempla spectantia ad ordinem dictorum*: RHET. Her. 3, 12, 22 de utraque re simul erit in -a dictum ...; cetera suo loco paulo post dicemus (CIC. inv. 1, 56 satis. CENS. 18, 15 [*syn.* nunc]. *al.*). 3, 16, 28 in -a, cuiusmodi sit ea *memoria*, aperiemus (*opp. adv.* alias). CIC. inv. 1, 49 in -a ... partes argumentandi ... permixtim dispersimus (*opp.* singillatim in secundo libro ... dicemus). CELS. 2, 33, 1 *medicamenta quaedam* in -a differam (SEN. epist. 13, 5 primum illud ... in -a differatur; ... postea videbimus *eqs.* 52, 15. 72, 1). SEN. dial. 1, 1, 2 supervacuum est in -a ostendere *eqs.* epist. 110, 1 sepone in -a quae quibusdam placent ([*2* postea videbimus *eqs.*]. QVINT. decl. 321, 22). PLIN. nat. 12, 14 in -a externas *arbores* persequemur. *al.*

2 *variae* (*cf. falsam var. l.* in -am *p. 857, 66 et e. g.* CAES. civ. 1, 42, 1): RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 130, 19 Cyrilli haereticos codices ad -am unanimi cuidam commendavi (*vix huc iam* IVL. VAL. 2, 18, *v. p. 850, 24*). LEX Sal. Merov. 84 *quidam* -ā aut longe multandus (*nisi ad IC; ad rem v. Beyerle, Zeitschr. Sav. Stift., Germ. Abt. 49, 1929, 502 sq.*).

B *exempla cetera*: **1** *vario usu* (*exempla certiora; ceterum v. quae ad IA 3 monuimus*): SEN. dial. 11, 10, 3 cito ... nos omnis voluptas relinquit ...; itaque in praeteritum tempus animus mittendus est ...: longior fideliorque est memoria voluptatum quam -a (*aliter per oxymoron*: Ps. QVINT. decl. 7, 13 filium spectasse morientem longa -a est [*sc. conspectus horrore suo diu praesens fuisse videtur*]. *cf. quae sub 2 afferuntur*). Ps. QVINT. decl. 4, 11 homo receptus in publicas gratulationes, *cum fortiter feceram*, -ae humilitate decresco (*item de statu, condicione sim. praesenti*: VET. LAT. Sirach 31, 2 cogitatus -ae avertit sensum [praescientiae *var. l.; male resp. gr., sc. 34, 2*]). 5, 19 ponere vos, iudices, velut in illa necessitatis meae -a volo. 7, 2 orbitatis meae repeto -am (*sc. memoriā*). VET. LAT. II Petr. 3, 12 (Aug. civ. 20, 18. *al.*) exspectantes et properantes ad -am diei domini (*Vulg.* in adventum). PORPH. Hor. carm. 3, 27, 66 sq. *'ridens'* et perpetuum epitheton est Veneris, et ad -am pertinet. AVG. in psalm. 2, 6 *'hodie'* -am significat. LEO M. serm. 32, 3 -am temporis (*sc. nativitatis Christi*) ... cognoscitis. SACR. Leon. 1365 praestolare gloriosae nativitatis (*i. diei festi*) -a⟨m⟩. BOETH. in herm. comm. sec. 1, 1 p. 51, 7 *ut* ipsum 'esse' ... *interdum* non substantiam sed -am quandam significet (*e. g. 'dies est'. cf.* 4, 10 p. 318, 13 'est currens omnis homo' adfirmatio est cursus -am monstrans). in Porph. comm. sec. 4, 8 p. 262, 2 *accidentia quaedam a subiecto* separari ... possunt nec tantum potestate et mentis ratiocinatione, sed actus etiam -a. cons. 5, 6, 12 *motus rerum temporalium* alligans se ad qualemcumque -am huius exigui volucrisque momenti. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 14, 2 p. 366^{B} mutua sibi -a utrumque succedit (*e. g. somnus et vigilia; gr. ὑποχωρεῖ ταῖς παρουσίαις*). *?plur.* -ae *metonymice de rebus praesentibus* (*sc. concinnitatis causa, si recte trad.*): MAX. TAVR. 103, 1 quae ... illis *discipulis Christi* exhibita est -arum in mirabilibus virtus, eadem virtus nobis est litterarum thesauro conservata (*latetne adv.* impraesentiarum*?*). **2** *respicitur deus, cui omnia praesentia sunt* (*ut excepta l. 64 significetur magis minusve metonymice ipsa dei natura; falsa var. l. pro* praevidentia BOETH. cons. 5, 6, 16): AVG. civ. 11, 21 p. 489, 9 *ut deus* haec omnia (*sc. praeterita et futura*) stabili ac sempiterna -a comprehendat (*cf.* BOETH. cons. 5, 6, 40 ad -am propriae cognitionis *omnia futura* retorquet. 5, 6, 41 comprehendendi omnia visendique -am ... ex propria deus simplicitate sortitus est). BOETH. cons. 5, 6, 10 interminabilis vitae ... -am. 5, 6, 12 manentis illius -ae ... imaginem. 5, 6, 15 scientia *dei* ... omnem temporis supergressa motionem in suae manet simplicitate -ae (*addas p. 853, 20*).

cf. Onom. *Rosellini.*

praesentiālis, praesentiāliter *v.* praesentalis.

praesentim *v.* praesens.

ˣpraesentio, -sēnsī, -sēnsum, -īre. *a* prae *et* sentire. *inf. perf.* -tisse *falso edebatur olim pro* per sen⟨ten⟩tias isse (persentiasse *codd. rec.*) PANEG. 2, 3, 5. *legitur inde a* PLAVTO, TER., CIC. (div. *17^{ies}, ceterum quater*), LVCR., CAES., VERG. [*confunditur in codd. plerumque cum* persentire, *e. g.* ROMVL. fab. 52, 3 (*legitur in edd. vet.* PETR. CHRYS. serm. 13, 4 *et* 120, 8; *v. Olivar ad* 26, 1).]

[Stella]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I *i. q. antea sentire* (*sc. fere animo [l. 38. 57. 60; animus est pro subi. l. 52. 56], coniectura sim. praesagientis, sed olfactu l. 40. p. 860, 23, auditu quodam interiore l. 43, tactu p. 860, 46 et fortasse* ENNOD. carm. 1, 4, 107 [*contextu corrupto*]). *fere abundanter accedunt adv.* ante *l. 62. p. 860, 19, prius l. 22; ad notionem cf., si huc pertinet,* GLOSS. II 416, 8 *προαισθάνομαι*: pr⟨aese⟩nso (-so *corrupte vel more vulgari pro* -tio; *vix agnoscas verbum intensivum a* -ire *derivandum*). *iuxta ponuntur* praedicere *p. 860, 4. 15 et saepius, ceterum* divinare CIC. div. 1, 34. 47. 128 *al.*, providere CAES. Gall. 7, 30, 2 (*cf.* LVCR. 5, 1342 ante ... videre), augurare CIC. epist. frg. 9, 3 *et sim. al. structurae: accedit passim obi. acc.*, de *cum abl. iuxta obi. suppl. l. 46; pro obi. ponuntur acc. c. inf.* TER. Andr. 839 CIC. div. 1, 128. 2, 31 ARNOB. nat. 2, 12 p. 80, 1 *al., nom. c. inf. l. 65, interrog. obliqua p. 56. 63 (cf. enunt. condic. l. 47); absolute l. 19. 51. p. 860, 9; accedit abl. instr. (v. sub A 2 c et saepius), praepos.* ex *l. 74. p. 860, 13*, per *p. 860, 18; pro subi. sunt passim homines eorumque partes, actiones sim., animalia e. g. l. 40 sq., dei l. 60. p. 860, 20; part. praes. pro subst. l. 54.*

A *cum respectu rerum futurarum vel ignotarum, occultarum; pertinet ad*: **1** *latentia, nondum manifesta* (*sc. quae praeparantur vel iam aguntur, exstant*): **a** *obi. supplendo e contextu vel absolute*: PLAVT. Mil. 1152 si -erit miles, nihil ecferri poterit huius, *quod petimus* (*vix recte trad.* prosenserit, *quod verbum nusquam alibi legitur*). Pseud. 408 volui inicere tragulam in ... senem; verum is nescio quo pacto -sit prius. 426 (*Simo secum loquens*) id iam pridem sensi et subolebat mihi ... :: ibi nunc oppido opsaeptast via; -sit. Trin. 172 *lupus* gregem ... voluit ... avortere. :: fecisset ..., ni haec (*fem. sing.*) -isset canes (*in imagine de homine vigili; cf. l. 40 sqq.*). CAES. Gall. 5, 54, 2 cum ille *rex, cui insidiabantur Senones*, -isset ac profugisset. LIV. 21, 49, 9 quamquam ... morati cursum navium erant Carthaginienses, ut ante lucem accederent Lilybaeum, -sum tamen est. QVINT. decl. 321, 24 daturus venenum potui timere, ne deprehenderer, ne -ret, ne intellegeret. *al.* **b** *indicatur quid -atur*: TER. Andr. 839 cum Davo ... vidi iurgantem ancillam ... vero voltu, cum ibi me adesse neuter tum -erant (-erat *codd. plerique*, senserit *Don.; explicat* EVGRAPH. cum ... sciret). VERG. Aen. 4, 297 *Dido* dolos ... -sit motusque excepit prima futuros ([*hinc* PROBA cento 212; *enodat* SERV. ac si diceret, ante quam ille *Aeneas* moliretur. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 710 prior sensit id est intellexit]. IVST. 13, 6, 7 dolum -ente Antipatro. ROMVL. fab. 52, 3 recc. gall. *et* vet. equus -sit dolum [conprehendit *rec. W*]). OV. epist. 11, 33 prima malum nutrix *Canaces* animo -sit anili. met. 10, 404 nec nutrix *Myrrhae* etiamnum concipit ullum mente nefas aliquemque tamen -sit amorem. PAVL. FEST. p. 255 sagaces canes, qui ferarum cubilia -unt (VEG. mil. 4, 26 adventum hostium odore. *cf. l. 25. in comparatione*: APVL. apol. 57, 5 naribus nidorem domesticum -sit *Crassus*). CVRT. 5, 11, 2 Bessi facinus -erat *Patron.* PLIN. nat. 28, 24 absentes tinnitu aurium -ire (praesentium *var. l.*) sermones de se. IVST. 16, 1, 8 incohatam ... inter fratres reconciliationem cum -isset Demetrius. Ps. ASCON. div. in Caec. p. 186, 6 putant divinationem dici, quod ... iudices ..., quod velint, -i⟨re⟩ de utroque possint. Ps. HIPPOCR. ad Antioch. vers. *α* 3 si a pectore morbus minatur ..., his -itur indiciis (*gr. Paul. Aeg. 1, 100, 3 προσημαίνειν, vers. β p. 431* permonstrari [*sc.* prae-*?*], *vers. γ p. 23, 1* signa praecurrunt). APON. 12, 84 cum *Ioseph* eum (*sc. Christum*) in utero virginis -isset. *al.*

2 *futura*: **a** *quolibet modo*: **α** *re non indicata*: CIC. Rab. perd. 29 sapientissimi cuiusque animus ita -it in posterum, ut *eqs.* (Arch. 29 si nihil a. -ret in p.). div. 1, 47 est ... quiddam etiam in barbaris gentibus -ens atque divinans (*part. pro subst.*). AMM. 21, 1, 8 elementorum omnium spiritus ... -endi motu ... vigens. **β** *indicatur quid -atur*: CIC. epist. frg. 9, 3 -it animus et augurat quodam modo quae futura sit suavitas. LVCR. 5, 1342 (*interpol.?*) ut ante non quierint animo -ire atque videre, quam commune malum fieret foedumque, futurum (*iungas* ante ... quam, *quod facilius fit posito versu 1343 ante 1342*). CAES. Gall. 7, 30, 2 plus ... animo providere et -ire. OV. met. 1, 610 *Iuppiter* coniugis adventum -erat (FRONTIN. strat. 1, 1, 8 IVST. 6, 7, 3. *cf. l. 41*). SVET. Aug. 96, 1 et bellorum omnium eventus ante -sit. ARNOB. nat. 2, 12 p. 80, 1 sibi ... finem ... imminere. SYMM. rel. 28, 1 quid possint iusti principes culpare, -o. AMBR. in Luc. 3, 23 Noe gratiam *Christi* in typo ecclesiae figuratam spiritali cognitione -sit. AVG. civ. 2, 21 p. 79, 23 *res publica* -batur ... corruptione ... peritura. BOETH. elench. soph. 176 b 26 quascumque aliquis -erit interrogationum (*gr. προαισθάνηται*). *al.* *parum apte pro gr. προσδοκᾶν*: RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 72, 6 *Cyrillus* haeretica ... ecclesiis superinducens dogmata et haec convincenda -ens (*gr. I 1, 7 p. 72, 22 προσδοκήσας, Conc.^{S} I 5 p. 370, 9* ea ... confidit se ... comprobaturum).

b *signis tempestatum, terrae motus sim. nec non morborum* (*de quibus v. et l. 47. p. 860, 27*): CIC. div. 1, 111 *quidam* et natura futura -unt, ut aquarum eluviones *eqs.* (2, 145 medici signa quaedam habent ex venis ... multisque ex aliis f. -unt. *cf. p. 860, 11*). 1, 112 multa medici, multa gubernatores, agricolae etiam multa -unt. 2, 14 ventos aut imbres impendentes quibusdam -ire signis. *ibid.* quae ... -iri aut arte aut ratione aut usu aut coniectura possunt. 2, 31 etiamne *terrae motum* futurum esse aquae iugis colore -unt? PLIN. nat. 2, 191 *Pherecydem* haustu aquae e puteo -isse ac praedixisse ... terrae motum. AVIEN. Arat. 1444 aëris hos motus rabiemque ... undae, flabra procellarum. AMBR. hex. 6, 4, 20 *ovis* insatiabiliter herbam rapit, eo quod -at asperitate hiemis defuturam. MART. CAP. 6, 648 quod (*sc. qui ventus flaturus sit*) ... eius loci incolas certum est -ire (*Plin. nat. 3, 94* praedicere). *al.*

c *divinatione* (*ex ostentis, somniis sim.; absolute l. 18. 19*): CIC. div. 1, 34 qui non ratione aut coniectura ... sed concitatione quadam animi aut soluto liberoque motu futura -unt (1, 127 signis. 2, 16 extis aut avibus aut ostentis aut oraclis aut somniis. 2, 100 esse in mentibus hominum tamquam oraclum aliquod, ex quo f. -ant [*cf. 1, 81 supra p. 810, 57*]. AMM. 23, 6, 33. *cf. p. 859, 72*). 1, 109 quae ... extis, quae fulgoribus, quae portentis, quae astris -untur. 1, 124 pauciora divine -sa et praedicta reperiri (1, 125. 2, 15). 1, 128 quas *res* esse futuras aut concitata mens aut soluta somno cernit ... aut coniectura -it. *ibid. iterum.* TIB. 2, 5, 13 tu ..., *Phoebe*, regis sortes, per te -it haruspex. PLIN. epist. 5, 5, 5 *Gaius Fannius*, quod accidit, multo ante *somnians* -sit. AMM. 21, 1, 13 si esset -endi notitia quaedam. MART. CAP. 9, 894 (*loq. Apollo*) diei noctisque proventus nos avibus -ire.

3 *ipsa signa futurarum vel nondum manifestarum rerum* (*cf. e. g. supra p. 734, 33*): LVCR. 4, 682 humanum longe -it odorem ... anser. AVIEN. Arat. 1395 matutinae -sit signa procellae. AVG. conf. 11, 18, 23 ut rerum, quae nondum sunt, iam existentes -antur imagines *a praedicentibus.* THEOD. PRISC. log. 47 *epileptici* commotionibus imminentibus (*abl. absol.*) ... sua membra gravari -unt (*antea*: signa praeveniunt).

B *in sermone philos. pertinet ad cognitionem innatam* (*ad rem cf. p. 735, 33 sqq.*): CIC. nat. deor. 2, 45 cum talem esse deum certa notione animi -amus, ... ad hanc praesensionem notionemque nostram *accommodata est opinio, qua mundum deum esse putemus.*

C *cum respectu ordinis actionum pertinet ad ea quae sentiuntur, antequam alia sentiuntur vel fiunt*: VINCENT. LER. comm. 25, 5 prius oras *poculi* melle circumlinunt *haeretici*, ut incauta aetas *puerorum*, cum dulcedinem -erit, amaritudinem non reformidet (*in comparatione ut*: 25, 8 [*ad Matth. 7, 15*] ut, cum quisque lanarum mollitiem -sit, nequaquam aculeos dentium pertimescat). CAEL. AVR. acut. 2, 37, 213 ut mediocriter cibum demus ... -entes iam fuisse digesta praedata.

II *vi praeverbii magis minusve evanida* (*simul ad I pertinet accedente inf. fut.* IVL. VAL.; *ceterum huc vergunt quae sub IA 3 attulimus et nonnulla sub IA 1; cf. explicationem p. 859, 32*): IVL. VAL. 2, 29 p. 101, 18 cum sese ignobiles foedatosque latere melius ... quam ... occursuros civibus -rent, *eqs.* GREG. TVR. Franc. 2, 3 p. 42, 22 experear ego medicamenta ..., quae lebrosi experti sunt, quae ipsi mortui -erunt. glor. conf. 99 *fur* patibulo adpensus relictus est; quod cum monachi -issent *eqs.* Mart. 2, 54 tua sancta limina vel tactu -si. Ps. GREG. TVR. Thom. 86 ne -ant me latrones (*sc. daemones; gr. p. 91, 19 μὴ αἴσθωνταί μου*).

deriv.: praesensio, *?*praesentisco.

***?*praesentīsco,** -ere. *a* praesentire (*cf.* sentiscere), *nisi ortum e confusione cum* persentisco. [*falsa var. l. pro* per- TER. Haut. 769 (*codd. LK Prisc. gramm. II 428, 6*, per- *alii et codd. Ter.*).] GLOSS.^{L} III Abstr. PRAE 71 (*inde* I Ansil. PR 715 *et* GLOSS. IV 552, 30) -at: ex toto sentiat (*scribitur et* -escat; *var. l.* per- *confirmatur Gloss.^{L} V Abba PE 160 al.*). IV dub. Plac. P 27 (*inde* I Ansil. PR 716) -unt: verbum est compositae figurae a sentiendo, sed modo valde sentiunt.

praesentius *v.* praesens.

[praesentīvus *falso trad.* IVLIAN. in Iob 7, 1 praesenti v⟨it⟩ae curam admovet.]

***praesento,** -āvī, -ātum, -āre. *a* praesens (*cf.* repraesentare, *quod multo prius legitur, sc. inde a* CIC.). NOT. Tir. 22, 33^{b} -at. *legitur apud* QVINT. (*dub. an recte, v. p. 861, 17; sim. dubites de* TERT. *l. 70. p. 862, 22,* PANEG. *p. 863, 16; de* PLIN. *v. l. 69*), APVL. (*semel*; repraesentare *quinquies*) *et inde a* VET. LAT. (*ter in schedis nostris; deest* VVLG.), OPTAT. app. 7 (*a. 315/6; semel*); *multo saepius quam* repraesentare *adhibetur ab* AVG., *paulo saepius etiam a poetis*: -are *exhibent sec. schedas nostras* ANTH. (*semel ut* HYMN. Walpole, DRAC., VEN. FORT., CORIPP.), PAVL. NOL. (*ter*), CYPR. GALL. (*sexies in fine hexametri syllaba prima correpta*), reprae- *non nisi Hor. epist. 1, 19, 14 Phaedr. 3, 10, 32.* [*confunditur in codd. saepe cum* repraesentare (*cf. e. g. p. 861, 21. 862, 22. 863, 70; falsa var. l.* PLIN. nat. 37, 181) *et cum* praestare (*cf. e. g. p. 861, 36. 862, 10; var. l. vix genuina* TERT. fug. 2, 1 non patrocinium -are ..., sed ministerium [*Bulhart sec. cod. N, ubi ut in ceteris codd. scriptum esse* praestare *affirmant ed. alii; cf. vol. VIII 1009, 42 et X 1, 778, 11 sqq.*]); *vix recte trad.* CAEL. AVR. chron. 1, 4, 89 -to ventris officio (*non est quod conferas p. 864, 17;* praetentato *post alios Bendz, Emendationen, 1954, 62 sq.*).]

I *transitive i. q. praesentem facere* (*cf.* GLOSS. II 398, 44 *παριστῶ*:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-o, exhibeo. *mire*: SYNON. Cic. p. 434, 3 maturat. -at. accelerat [*spectatne ad exempla quaedam sub C allata?*]). *praes. pass. potius de statu, ut sit fere i. q. praesentem esse l. 62sqq.; magis minusve pro syn. occurrunt e. g.* exhibere *p. 863, 12. 864, 6,* facere *p. 863, 59* (*distinguuntur p. 863, 27*), reddere *p. 863, 42. 59. 75,* repraesentare *l. 30. p. 863, 6 et sim. al.; quodammodo abundanter accedit adv.* coram CYPR. GALL. num. 50. *pro obi. est inf. sec. gr. l. 35, obi. suppl. p. 864, 19; figura etymol.* praesentiam -are CASSIOD. hist. 4, 27, 5 (*Socrat. 2, 23 p. 249^{B} παρουσίαν ... ποιῆσαι*), *reflexive l. 47 sqq., mediopassive l. 56sqq.; struct. praedicativas v. p. 862, 4; accedit passim dat., pro quo ponuntur praepos., e. g.* ante EVSEB. GALLIC. hom. 43, 5 VITA Caes. Arel. 1, 18, apud NOVELL. Iust. 69, 2, 1. 90, 5, 1, coram HIST. Apoll. rec. A 48 l. 36.

varietate notionum haud ubique bene dinoscenda respicitur potius notio: **A** *offerendi, dandi, praebendi sim.* (*sc. bona sim., quibus quis utatur, fruatur*): **1** *vario usu*: QVINT. inst. 11, 2, 1 exemplorum, legum ... copias ..., quas ... in promptu semper habere debet orator, ... -at *memoria* (*si recte trad.; edd. vet. coni.* reprae-, *qua voce quater usus est Quint.*; praestat *Becher, haud inepte, cf. e.g. 11,2,8*). QVEROL. p. 34, 8 si aliquid, *quod numinibus debetur,* ad diem -tum non est, cum tormentis exigunt *harpyae.* AMBR. hex. 3, 15, 55 *admotis seminibus* expetiti concubitus gratia -atur *palmae femineae* (reprae- *var. l., qua voce saepius usus est Ambr., cum* -o *nusquam alibi invenerimus apud eum*). AVG. epist. Divj. 20, 19, 2 ut hoc ei beneficium -retur, ne *eqs.* QVODV. fer. 4, 6 *Stephanus* centenum fructum ex martyrio domino -vit (*item offeruntur deo*: OP. imperf. in Matth. 1 p. 635 *tres* magos ... dona ... -antes. VEREC. in cant. 4, 20 l. 8 sacrificia ... conspectui *dei* [*ut vergat ad B; syn.* offeruntur]. *cf.* QVEROL. *supra*). MARCELL. med. 26, 80 fimus palumbinus ... admirabile stranguriosis -at auxilium (presestat *var. l., unde* praestat *restituit Helmreich* [*cf. e. g. ibid. 25, 40*]). COD. Theod. 9, 42, 15 uxor *proscripti* proprias ... recipiat facultates; dos etiam ... -etur (*Cod. Iust. 9, 49, 9 pr.* repraesentetur). RVRIC. epist. 2, 36 p. 422, 6 *nepoti meo* quicquid dignati fueritis dilectionis inpendere, nobis vos -are (praestare *Luetjohann*) noveritis. PRAEDEST. 1, 90 p. 620^{C} librum eorum *haereticorum* tibi, *lector,* integrum ... in isto corpore -amus. VEN. FORT. carm. 10, 9, 77 *piscis quidam* -atur ... mensae. *al. pro obi. est inf., ut vergat in vim concedendi sim.*: CONC.^{S} I 5 p. 334, 20 *deus* -at optinere resistentes et donat victoriam veritati (*var. l.* praestat; *gr. I 1, 4 p. 16, 4 δίδωσι ... καταχρατεῖν. cf. I 2 p. 104, 15* tribuit, *I 3 p. 187, 26* praebet).
2 *in sermone epistulari -atur salutatio, devotio* (*cf. p. 862, 29sq.*): SIGISM. Alc. Avit. epist. 78 p. 93, 2 (*imperatori*) devotionem nostram ... etiam corporaliter -ari obex temporum ... non patitur. ALC. AVIT. epist. 81 p. 94, 13 donec vobis eius *plebis* servitium meus -et occursus. ENNOD. epist. 2, 15, 6 p. 57, 9 salutis ... gratiam -ans quaeso, ut *eqs.* 2, 23, 3 p. 66, 7 salutationis obsequia (5, 17, 2 p. 139, 19. *al.*). 7, 20, 3 p. 188, 24 salutationis munera. CASSIOD. var. 10, 34 debitae venerationis obsequium.

B *in conspectum ferendi, manifestum reddendi, prodendi sim.*:
1 *notione communi*: **a** *-antur animantes eorumque partes sim.*:
α *cuilibet*: Ⓘ *vario usu*: Ⓐ *reflexive* se -are (*v. iam* APVL. *p. 862, 6, ceterum p. 863, 15. al.*): VET. LAT. act. 1, 3 (Hesych. in lev. 8, 31 p. 887^{C}) quibus *discipulis* ... -vit *Christus* semetipsum post mortem suam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis (*gr. παρέστησεν, Vulg.* praebuit). AVG. in euang. Ioh. 25, 9 *Iesus* -at se turbis, a quibus ... fugerat. in psalm. 94, 14 -vi me in signis et virtutibus meis *populo meo.* CYPR. GALL. gen. 1381 occurrit cunctis Symeon seseque -at. CONC.^{S} I 3 p. 148, 3 tibi se -vit *Christus incarnatione* (*gr. I 1, 2 p. 93, 22 παρίστησι. antea*: inhumanatus est). VITAE patr. Iurens. 172 conspectui *laicorum. al.*
Ⓑ *mediopass.* -ari (*cf. e. g. p. 862, 28sqq.*): VET. LAT. act. 1, 6 (Aug. serm. 265, 3. *al.; discipuli interrogant Iesum*) si hoc tempore -beris, ⌞et quando⌟ regnum Israhel? (⌞ ⌟ *gr. desunt, v. p. 863, 66; explicat* AVG. *ibid.*: nonne praesentem videbant *Iesum*? ... *sed* noverant praesentia Christi futurum iudicium *eqs.*). AVG. cons. euang. 3, 25, 76 demonstrationes eius *Christi,* quibus per dies quadraginta discipulis -tus est (*postea*: apparuisse). cur. mort. 16, 20 p. 654, 2 quibus *mortuis* ... non -amur (*comparantur sancti a nobis remoti. item praes.* -ari *potius de statu eius, qui praesens est*: FAVST. REI. spir. 2, 4 p. 144, 21 *pater et filius* cum sancto spiritu ... iunguntur ac ... unitate ... operis -antur. *cf. p. 862, 26. 863, 22*). serm. 263, 3 coll. Morin p. 509, 11 si modo nobis Christus -retur, et staret ante nos. REGVLA mag. 32, 9 cum tarde fuerit oratorio -tus *monachus* (95, 5 ad opus dei). *al.* Ⓒ -are *partes qualitatesve suas, aspectum suum* (*cf. p. 862, 10. 11. 48*): AVG. serm. 191, 2 *ut Christus* corpus ... non reserato aditu domus intus positis -ret (*Ioh. 20, 19*). ENNOD. opusc. 3, 75 p. 350, 2 evocabatur ... pontifex, ut diu exspectatum Mediolanensibus -ret aspectum. CAES. AREL. serm. 22, 1 humilitatem nostram vobis ... -are (-ari, repraesentare *var. ll.*). Ⓓ -are *alios*: AVG. doctr. christ. 2, 88 quibus *sacrilegiis* imago illa *Samuhelis mortui* -ta est *regi Saul* (*I reg. 28, 11sqq.*). ALC. AVIT. epist. 90 p. 98, 22 duos presbyteros ... fratribus pro se *aegrotante* -are procuret. CASSIOD. Ios. antiq. 1, 35 -vit ... deus Adae animalia (*gr. παρίστησι, cf. Vulg. gen. 2, 19* adduxit). GREG. M. moral. 10, 51 l. 77 quem *David* ... Samuelis oculis -are recusabat *pater. al.*

Ⓘⓘ *additamentis praedicativis aliisque respicitur potius, qualis quis praesens fiat* (*cf. speciem per abl. indicatam l. 72. p. 863, 22*): APVL. met. 6, 4, 4 *Psychae* supplicanti statim sese Iuno cum ... numinis ... dignitate -at. VET. LAT. II Cor. 11, 2 (Epiphan. Schol. Phil. Carp. in cant. 1 l. 197) desponsavi ... vos uni viro virginem mundam -are Christo (*gr. παραστῆσαι, Pelag.* adsignare, *Vulg.* exhibere). HIER. epist. 148, 11, 2 si ab ... vitiis extranei sumus, si purum ... -amus animum (praest- *var. l.*). PAVL. NOL. carm. 27, 441 *sancti a deo* -antur ubique corporis ut sua membra. AVG. in psalm. 67, 3 cum in sua claritate fuerit -tus *Christus* (serm. 63 B, 2 coll. Morin p. 611, 18 Iudaeis est -tus in carne). CYPR. GALL. Ios. 127 qua te de parte -as? noster es an *hostis*? ARNOB. IVN. in psalm. 70 p. 424^{C} oves ... suis gregibus -at incolumes. CHRYSOST. hom. III 826^{B} *crux nos* longe constitutos deo proximos -vit (*Migne gr. 49, 399 ἐγγὺς εἶναι ἐποίησεν, Ps. Aug. serm. 155, 1* proximos fecit). *al.*

Ⓘⓘⓘ *respiciuntur, qui mortui vel absentes opere quodam suo vel imaginatione recordantium adesse videntur*: TERT. praescr. 36 l. 5 authenticae litterae eorum *apostolorum* recitantur sonantes vocem et -antes faciem uniuscuiusque (*si recte lectionem cod. A defendit Löfstedt loco p. 853, 29 cit.,* reprae- *codd. rec. et edd., qua voce Tert. usus est plus quam tricies; ad rem cf. p. 863, 31*). ANTH. 158, 4 *vivit Vergilius,* quem -at ⌞honos carminis et plutei⌟ (*sc. opera eius an pictura qua ornantur? cf. 2* reddit imago virum). CLAVD. MAM. anim. 2, 11 p. 143, 10 per quem *spiritum* Paulus apostolus absens ... Corinthiis potuit -ari (*I Cor. 5, 3* absens corpore, praesens autem spiritu). FAVST. REI. epist. 3 p. 176, 17 si vere anima cum suis ferri sensibus creditur, et his, quorum reminiscitur, ipsa per se suis cogitationibus -atur. ALC. AVIT. epist. 84 p. 95, 5 ut affectui vestro litterarum -rer officio, qui cuperem et occursu. SIGISM. Alc. Avit. epist. 93 p. 100, 4 qui corpore absumus, animo -amur. DRAC. Romul. 9, 209 *Achille,* matrem -et ab undis corde tuo pietas.

β *potestati cuidam* (*sc. imperatori, magistratui, episcopo sim. [deo, angelis, sanctis l. 40. 54sq. 68sqq.], qui inquirunt, examinant vel quibus quid debetur vel a quibus quid petitur; paulo aliter l. 15*): Ⓘ *generatim*: DARES 43 *ut* Polyxena *a Troianis abscondita* Agamemnoni -etur. Ps. AMBR. act. Seb. 14, 48 *Tranquillinus Polycarpum clam* praefecti ... aspectibus -vit (EPIST. Arel. 12 p. 20, 1 sanctimoniae vestrae ... a. PASS. coron. 12. AVELL. 167, 6 principis. *al.*). AVG. serm. ed. Mai 116, 2 Christus puer ... ⌞in templo est -tus⌟ (⌞ ⌟ *om. Aug. serm. 370, 2. in eadem re*: OP. imperf. in Matth. 10 p. 687. SACR. Greg. 27, 2 [124 D.]). QVODV. prom. 1, 29, 41 *Ioseph* -atur Pharaoni (*Vulg. gen. 41, 14* obtulerunt ei). VITA Hil. Arel. 22 l. 2 Leoni papae ilico se -at ... deposcens, ut *eqs.* AVELL. 116, 25 per episcopum Constantinopolitanum omnes imperatori episcopos -ari. 233, 2 vestris obtutibus (MARCELL. chron. II p. 99, 516, 3). CONC.^{S} II 3, 2 p. 18, 10 *ut papa* huic sancto concilio ⌞se -are⌟ dignaretur (⌞ ⌟ reprae- *var. l.; gr. II 1, 2 p. 8, 27 παρεῖναι*). ENNOD. opusc. 3, 61 p. 346, 15 (*verba imperatoris*) veniat *Epiphanius* ... et laudatam iam pridem -et effigiem (*i. vultum sim.*). EPIST. pontif. 765 Arel. 25 p. 36, 3 Caesarius ... ecclesiae beati apostoli Petri liminibus -tus ... postulavit innovari *privilegia vetera* (*al. v. vol. VII 2, 1405, 74sqq.*). *al. commendando*: LEO M. epist. 112, 2 Conc.^{S} II 4 p. 65, 4 *ut vicarius meus* me pietati vestrae -are non desinat. SIGISM. Alc. Avit. epist. 29 p. 59, 24 (*pontifici Romano*) *vos* sacris nos apostolorum liminibus commemoratione adsidua -antes (*aliter l. 50*). NOVELL. Iust. 14, 1 *castitas potest* deo ... hominum animas -are (*gr. παραστῆσαι*).

Ⓘⓘ *speciatim in iudicio (etiam ecclesiastico) -antur rei, petitores, testes*: Ⓐ *indicatur cui*: PASS. Fel. rec. K 21 *curator Felici* educto de carcere sibique -to dicit: '...' (PS. AMBR. epist. 1, 4 Agnem s. -ari iubet *praefectus urbis* [*antea*: suis ... tribunalibus ... sisti]. LIB. pontif. p. 30, 6. *al.*). AVG. epist. 43, 11 (*antea*: iudicium deseruerant) qui se iudicio eorum *episcoporum Afrorum* -are noluissent (EDICT. reg. Hunir. Vict. Vit. 3, 11 CASSIOD. var. 1, 30, 2. *al.; cf.* in iudicio: COD. Theod. 7, 13, 21 LEX Visig. 5, 7, 7). COD. Theod. 1, 10, 5 tuo examini (10, 8, 3). 5, 17, 3 *si quis fugitivum* iudicibus non -at (NOVELL. Iust. 53 tit. LEX Burg. lib. const. 39, 1 *advenam* discutiendum i. -et. LEX Visig. 6, 4, 4. *al.; cf.* NOVELL. Iust. 90, 5, 1 apud iudices -ari testes [*gr. παριέναι*]). CONC.^{S} II 3, 1 p. 108, 26 si paratus est conventui sanctae huius synodi -ari (*II 2, 1 p. 6, 6* venire, *gr. II 1, 1 p. 127, 34 παραγενέσθαι*). *al. usu christ. respicitur divinum iudicium post mortem subeundum*: CAES. AREL. serm. 5, 5 p. 31, 23 anima deo ab angelis -bitur in caelo (14, 1 p. 68, 11 deo et angelis [31, 2 p. 128, 29]. *al.*). VEREC. in cant. 4, 29 l. 6 futuro iudicio -ti *haeretici.* SACR. Greg. 193, 3 (810 D.) ut ... placitis tibi actibus -emur. *sim. al.* Ⓑ *non indicatur cui*: AVG. coll. c. Don. 1, 11 (*antea*: cum Donatistae exigerent *a cognitore ... quorundam* praesentiam) catholici ... ne sui -rentur resistebant. 3, 12, 24 promiserunt ... adversarii ... se -turos quos causae necessarios subtraxisse

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

arguebantur (*postea*: ad iudicium accedere). epist. 173, 1 comprehendi et -ari. IVLIAN. epit. in psalm. 49, 5ª ut audiendi -entur rei (*cf. gr. συναγάγετε.* praestentur *ed. priores*). COD. Theod. 16, 2, 31 si multitudo violenta ... non potuerit -ari. INTERPR. Novell. Maior. 7 l. 151 archidiaconus teneatur, ut eum *curialem, qui ad ecclesiam confugerit,* debeat -are (*cf. Novell. Maior. 7, 7* archidiaconus repraesentet). EPIST. pontif. 649 Löwenfeld 8 *causas iudicare* -tis omnibus, quorum interest. NOVELL. Iust. 69, 3 pr. qui dominum litis -are iussus est (*gr. παραστήσασθαι*). LEX Visig. 7, 1, 1 indicem (*al. ibid.*). *al. gerund.* -andus *et p. p. p.* -tus *pro subst. masc.*: CASSIOD. var. 11, 6, 3 (*cancellario praefecti*) per te -andus accedat, per te nostris auribus desiderium supplicis innotescat. NOVELL. Iust. 53 praef. affligi in peregrinatione sumptibus exhibitum aut -tum (*gr. τὸν παραστάντα ἢ διαχθέντα*).

b *-antur res* (*v. etiam p. 861, 68*): **α** *variae* (*quae oculis vel menti obiciuntur praeter l. 26*): PANEG. 7, 3, 4 neque enim forma tantum in te patris, Constantine, sed etiam continentia, fortitudo, iustitia, prudentia sese votis gentium -ant (reprae- *Mynors numerorum causa*). HYMN. Walpole 112, 11 *Christus* patris -ans vultibus victricis carnis gloriam. PAVL. NOL. epist. 32, 17 p. 292, 23 (vers.) *sub altari* apostolicas -at gratia vires (*sc. eorum reliquias*). AVG. epist. 140, 6 lux *non* videtur oculis -ta caecorum. in euang. Ioh. 99, 1 l. 19 *hominis* formam -andam esse *a Christo iudice* (*cf. l. 14*). in psalm. 40, 1 l. 23 *Christi* divinitatem et maiestatem miraculis -tam *esse*. COD. Theod. 15, 2, 3 summas ... domus, si lavacris lautioribus -entur (*fere i. q. conspicuae sint; ad abl. cf. p. 862, 5; Mommsen coni.* praestent). VITA Hil. Arel. 31 l. 2 o magna ... caterva gratiarum, quam veneranda recordatione obtutibus -aris. CASSIOD. var. 6, 14, 2 quamvis ignis nocte reluceat, soli tamen -tus obscurus est. RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 78, 38 qui *creator* ... fecit haec omnia et in uno momento temporis -vit, tamquam fuissent prius, quae ante non fuerunt (*gr. I 1, 7 p. 83, 30 παραστήσαντα, cf. I 1, 5 p. 380, 39* exhibet). *al. -atur imago* (*nisi trahas ad C2*): HESYCH. in lev. 9, 6 p. 891ᴮ cum manna imaginem panis vitae ... -ret (ENNOD. epist. 2, 24, 1 p. 66, 13 litterae solent carorum imagines officio -are sermonis [*sim.* 4, 13, 1 p. 108, 13]. *cf. p. 861, 74*). ENNOD. epist. 2, 26, 1 p. 68, 5 muta caritas simulacrum -at ingrati (reprae- *Sirmondus coll. 1, 23, 1 p. 34, 23*). RVSTIC. Conc.ˢ II 3, 2 p. 9, 21 ne divisionis imaginatio -etur, dum dicitur co *syllaba* (*sc.* coadorare; *vers. ant.* praesens indicetur, *IV 1 p. 149, 9* introducatur, *gr. II 1, 1 p. 106, 7 παρεισκρίνηται*). **β** *quae verbis enarrantur, explicantur*: IVL. RVF. rhet. 22 p. 44, 13 *ὁμοίωσις* est, cum per similitudinem res praes⟨en⟩tantur (repraesent- *Schulting*). PAVL. NOL. carm. 18, 109 totum funeris almi -are iuvat, quem Nola impendit, honorem (*sequitur descriptio*). CONC. Hipp. a. 427 p. 251 l. 41 *si quaedam* ad alia loca dederint, causas -ent ... clerici episcopis suis (*cf. Ferrand. canon. 34* nisi c. ante reddiderint). LEO M. serm. 72, 1 paschale sacramentum euangelica nobis narratio -vit. CONC.ˢ II 5 p. 12, 24 *mala* sermonibus ... -are. PRISC. rhet. 10, 29 p. 558, 24 descriptio est oratio colligens et -ans oculis quod demonstrat (*Hermog. progymn. ἐναργὴς καὶ ὑπ' ὄψιν ἄγων*). RVSTIC. c. aceph. p. 1209ᶜ -are per imaginem differentiam *quandam*. VITA Caes. Arel. 1, 18 ut, dum singulis singula proferebat, unicuique vitae suae cursum ante oculos -ret. *al. cum acumine respicitur ἐνάργεια orationis* (*cf. l. 45. 48*): ENNOD. dict. 21, 17 p. 487, 26 est fandi locuples ... et ... didicit -are quod loquitur, callens imponere necessitatem mentibus per auditum.

2 *accedit respectus vicem praebendi, partes alicuius agendi*:
a *signo quodam* (*ipso verbo* CLEDON.; *cf. etiam* imaginem -are *l. 30*): CYPR. GALL. exod. 1333 *columna ignis in castris Iudaeorum* numen ... -at. CLEDON. gramm. V 49, 26 res quae nomen -at (*sc. pronomen; explicat Don. gramm. IV 379, 23* quae *pars orationis* pro nomine posita tantundem paene significat). ENNOD. dict. 13, 6 p. 466, 1 Paterius ... perenni aere formatus ... illam eloquentiae ... inter peritos -at effigiem. **b** *imitatione, congruentia*: CASSIOD. var. 4, 51, 9 *pantomimus* feminam -at in mare, regem facit ..., senem reddit. inst. 1, 5, 2 *caecus quidam singulari memoria praeditus* fecit credi de Didymo *caeco,* quem suo -bat exemplo.
c *munere vicarii*: EPIST. pontif. 919 Arel. 43 p. 63, 34 *quidam* vicum nostrarum auctoritate subnixus personam nostram in Galliarum partibus -ans.

C *efficiendi, peragendi* (*res praeter p. 864, 7*): **1** *cum respectu implendi, exsequendi -antur quae praedicta, praefigurata, promissa sunt*: VET. LAT. act. 1, 6 (Aug. c. Fel. 1, 4) domine, si in hoc tempore -bis regnum Israhel? (*gr. ἀποκαθιστάνεις, Vulg.* restitues; *cf. p. 861, 57*). PRISCILL. tract. 5, 87 *ut homo sanctificatus* mundo requiem, quam in se deo promiserat, -ret. HIER. epist. 82, 1, 1 legeras ... in typo *Christi* ... praedictum: '...' (*psalm. 131, 1*) et in ipso postea -tum (repraesent- *var. l.*): '...' (*Matth. 11, 29*). AVG. civ. 15, 2 p. 60, 4 imago prophetica ei *civitati dei* significandae potius quam -andae servivit in terris. 17, 8 p. 225, 20 quod in illo *Salomone* figura qualiscumque adumbrata sit, in isto *Christo* autem ipsa veritas -ta. epist. 129, 3 promissa est ecclesia futura in omnibus gentibus ..., sicut eam reddi et -ari coepisse in ... actibus apostolorum videmus. c. Faust. 16, 32 doctrinam ibi figuratam, hic revelatam, ibi prophetatam, hic -tam. QVODV. prom. 1, 7, 13 credidit *Noe* quae futura erant nobis -anda. LEO M. serm. 52, 1 l. 29 quae *redemptio* sicut exspectabatur ... oraculis signisque promissa, ita est etiam ipso munere atque opere -ta. FVLG. RVSP. serm. dub. 1, 1 F. *Christi* nativitas ante saecula praedestinata, in hoc saeculo -ta ..., patribus promissa, nobis exhibita. *al. gignitur qui praedestinatus est*: POSSID. vita Aug. praef. 1 de vita ... praedestinati et suo tempore -ti sacerdotis ... Augustini. **2** *exempla cetera* (*locos nonnullos simul ad A vel B pertinere vix negaverimus*): OPTAT. app. 7 p. 212, 13 (*imp. Constantinus vicario Africae*) ut ... veram religionem universos concordemque simplicitatem atque meritam omnipotenti deo culturam -are perficiam. HIER. hom. Orig. in Ezech. 9, 5 p. 415, 16 (*ad psalm. 16, 3* probasti cor meum et visitasti nocte) quia visitatio dei propter ... vitae beatitudinem eidem -retur. AVG. cur. mort. 12, 15 quae *visa ab aegroto percepta* non -antur (praestantur *var. l.*) in ipsis rebus, ut sunt, sed in quibusdam rerum imaginibus adumbrantur. in psalm. 74, 9 l. 60 cum fuerit -ta *poena dilata.* CASSIOD. in psalm. 118, 102 illa *lex Moysis* ... paedagogi nobis -vit officium, ista *lex Christi* ... plenitudinis donavit effectum. *al. obi. suppl.*: COD. Theod. 12, 1, 109 *curiales* etsi -are ... nolunt (*sc. ludos?* praesidere *Seeck*), tamen ... praestare cogendi sunt.

II *intransitive, i. q. se praesentem facere, se offerre* (*minus probabiliter intellegas part. fut. notione pass. pro gerund. adhibitum, v. Norberg, Synt. Forsch., 1943, 194, qui ibid. 185 addidit locum dubium* GREG. M. epist. 4, 41): VEN. FORT. vita Germ. 52 cum regi -turus (-andus *var. l.*) vir beatus occurreret.

gerund. praesentandus *et p. p. p.* praesentātus *pro subst. v. p. 863, 9.*

deriv.: praesentatio.

compos.: depraesento; *de* repraesento *v. p. 860, 59.*

praesēp- *v.* praesaep-. *Stella.*

praesepultus, -a, -um. *a* prae *et* sepultus (sepelire). *i. q. ante ipsam mortem sepultus* (*translate de iis, quibus certum exitium impendet*): Ps. QVINT. decl. 9, 23 video senem meliore sui parte -um, omnis etiam spei superstitem. AMM. 14, 11, 21 Gallus *Caesar* terrore propinquantis exitii iam -us. *addas fortasse* (*de natura anus sterilis*): PETR. CHRYS. serm. 69, 2 l. 27 (*respicitur gen. 18, 10 sqq. 21, 1 sq.*) *Sarae* iam viscera suscitantur extincta et natura in vivo cadavere ⌞-a⌟ ... resurgit (⌞ ⌟ *temptaverim*; per- *trad., quae vox nullo alio loco legitur*).

[praesequor, *compos. a* prae *et* sequi, *trad. confusione praeverbiorum pro* prosequi: ORIBAS. eup. 4, 122, 8 La p. 626 *urina* nigra ... nefretica est et interdum passio -itur (*paulo aliter gr. λιθίασιν προσημαίνει. vix cogites de vi passiva, sc. coll. vol. II 860, 18 sqq. IV 404, 19 sqq., ut sit fere i. q. praecedere sim.*; prosequi *pro* sequi *bis exstat syn. 9, 40 add. Aa p. 348*). GLOSS. -antur: *προπέμψωσιν* (pro- *ed. Stephani; cf. Gloss.* prosequor: *προπέμπω. al.*).]

1. praesero, -ere. *a* prae *et* serere (sevi). *i. q. antea serere, praeseminare: -itur semen futuri* (*in imag.*): PAVL. NOL. carm. 31, 448 da mihi nunc lugere, deus, fletuque salubri -ere aeternae semina laetitiae. *-itur id ipsum, quod futurum est* (*translate per acc. c. inf., sc. tam praefiniendo sim. quam praefigurando*): MAR. VICTOR. aleth. 1, 222 totum forma futuri est quod prius est genitum, dumque ipse ita (*sc. e terra*) conditur Adam ..., utile -itur populos quandoque renasci (*sc. die novissimo; locum explicavit Bastiaensen in plagulis*; '-itur: *praenuntiatur' Schenkl et Hovingh*).

*deriv.: ?*praesitivus.

[2. praesero, -ere, *a* prae *et* serere (serui), *sc. p. p. p.* praesertus *pro adi. sec.* disertus, exsertus *coniecit Usener, Kl. Schr. I 360 sq.* HERM. Pal. sim. 9, 2, 7 noli -tus esse (persertus est *trad.*; desine esse curiosus *vulg., gr. μὴ περιεργάζου. gravior quaedam corruptela latere videtur*).] *Bk.*

***praesertim** *adv.* [*subesse videtur verbum* *praeserere; *conferre possis* disertim, *si veteres recte* disertus *cum* disserere *iungebant. Sch.*] *scribitur* pre- *e. g. in cod. Vat.* CIC. rep. 1, 9. NOT. Tir. 2, 50 -m. 51 -i⟨m⟩ cum. 52 cum -m. 52a cum -i⟨m⟩ cum. *doctrinae gramm.*: SACERD. gramm. VI 445, 13 *sunt coniunctiones* causales: ... quamobrem, -m, item (DON. gramm. IV 365, 3. *et al.; contra enumeratur inter* rationales: PROB. inst. gramm. IV 144, 9. CHAR. gramm. p. 290, 9 [*ex Cominiano*]. AVDAX gramm. VII 350, 3. *inter* connexivas: PS. ASPER gramm. V 553, 21). PROB. inst. gramm. IV 144, 9 -m *coniunctio* composita (*sed* simplex: AVDAX gramm. VII 349, 28. 350, 3). PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 203, 1 quae *coniunctiones* subiunguntur? enim, autem, -m, denique. *de notione*: DOSITH. gramm. 43, 2 *ἐξαιρέτως*: -m (GLOSS. II 157, 24 -m: *μάλιστα, ἐ.* 301, 32 *ἐ.*: praecipue, egregie, -m, adprime). GLOSS. -m: *μάλιστα.* praeterea aut maxime. *sim. al. legitur in poesi 17ies apud* PLAVT. *aliosque scaenicos veteres et 14ies apud* LVCR., *ceterum raro, sc. singulis tantum locis, nisi aliter indicatum est, apud* LVCIL., CATVLL., VERG. georg. (*bis*), HOR. sat. *et* epist. (*ter*), PROP., AETNAE *auctorem,* IVV., AVSON. *al.*; *in prosa oratione occurrit*

[Rosellini]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

passim inde a CORNELIA, RHET. Her. *longeque maxima frequentia exstat apud* CIC. (*fere quingenties*), QVINT. (*42ies*), AVG. (*plus quam 250ies*); *de* -m cum *v. p. 867, 23; p. 478, 56 sqq. comparavimus frequentiam vocis q. e.* praecipue, *quamquam eius usus haud parvo discrepat.* [*restituitur pro* praesentim *p. 851, 4.*]

in sermonem inducit aliquid prae ceteris considerandum, minime neglegendum, ut significetur i. q. maxime, imprimis sim. (*ad originem notionis cf. Schaffner-Rimann, Die lat. Adv. auf -tim, 1958, 29; notio q. e. profecto, manifesto sim. vix recte intellegitur a quibusdam apud* COMM. *sub IIA et B*):

I *usu originario, sc. ad confirmandum, explicandum, definiendum sim. inseritur aliquid sententiae tamquam additamentum postea vel per parenthesin adiectum* (*fere extra structuram sententiae, quae prior loquenti obversabatur*): **A** *per asyndeton*: **1** *additur ad quandam partem orationis inducens attributa, praedicativa, appositiones*: **a** *usu communi antecedit vox illustranda, sc. forma* res, -m illa, *vel* res, illa -m (*vox illustranda intellegitur e verbo e. g. l. 59, suppletur loco mutilo l. 49sq., omnino omittitur l. 35. 62*): **α** *cum adi. vel pron.*: Ⓘ *structura sollemni*: PLAVT. Epid. 171 *cur pudeat* ducere te uxorem, -m eam, qua ex tibi commemores ... filiam prognatam (CIC. dom. 83 poena ..., ea -m quae *eqs.* ad Brut. 17, 1. *al.* SEN. dial. 11, 10, 5 PLIN. epist. 5, 8, 2). CIC. Tull. 3 res ita multas, falsas -m et inique confictas, proferre (Lael. 15). div. in Caec. 35 illa ..., sine quibus causa sustineri, -m tanta, nullo modo potest (Tusc. 5, 19 Att. 10, 2, 2). Planc. 10 comitiis, -m aediliciis, studium esse populi, non iudicium. Deiot. 34 de statua quis queritur, una -m, cum tam multas videat? (*nisi alia interpunctione ad 2bβ*). rep. 2, 43 perpetua potestate, -m regia. Att. 14, 19, 1 a castris, -m civilibus, abhorrere. *al.* VARRO rust. 2, 10, 3 *pastores* qui greges sequuntur, -m armenticios ac caprinos. HOR. sat. 1, 6, 51 te ..., -m cautum dignos adsumere *amicos*. LIV. 39, 39, 4. *et saepe.* Ⓘⓘ *audaciora*: CORNELIA epist. frg. 2 uti ... quaecumque ageres, ea velles maxime mihi placere, atque uti nefas haberes ... ⌞adversum meam sententiam quicquam facere⌟ -m mihi, cui parva pars vitae restat (*tamquam* ⌞ ⌟ *sit pro* mihi adversari, *quod occurrit ibid. postea; sunt qui cogitent de attractione inversa, de qua v. Hofmann-Szantyr, 567*). CIC. Att. 13, 10, 1 sed illud *παρὰ τὴν ἱστορίαν* (*sc. dicunt sim.*), tu -m, me reliquum *esse* consularem (*sim. per ellipsin*: VARRO rust. 3, 2, 3 'recipis nos ...?' ille 'ego vero [*sc. vos recipiam*]', inquit, 'te -m, cuius *eqs.*).

β *cum enunt. relat.* (*sc. paulo saepius forma* -m qui *quam* qui -m; *cf.* -m is, qui *l. 18*): Ⓘ *cum coni.*: PLAVT. Cist. 241 ei me ⟨tot tam⟩ acerba facere *puellae* ..., -m quae coniurasset mecum et firmasset fidem. Pseud. 505 a me non potest argentum auferri, qui -m senserim. CIC. inv. 1, 3 *consuetudo,* quae -m iam naturae vim optineret. Sull. 6 *nemo adfuit Varguntei,* ne hic quidem Q. Hortensius, -m qui illum solus antea de ambitu defendisset (*sublucente vi concessiva ita ut p. 867, 57 illustravimus; sim.*: fam. 15, 21, 2 tribuno plebis quaestor non paruisti, cui tuus -m conlega pareret). *al.* MAT. Cic. fam. 11, 28, 1 tibi ..., -m in quem mea propensa ... esset benevolentia. CATVLL. 10, 12 CAES. Gall. 5, 47, 4 LIV. 25, 6, 7 PORPH. Hor. epist. 1, 18, 58. *al.* Ⓘⓘ *cum indic.*: PLAVT. Poen. 820 servire amanti miseria est, -m qui quod amat caret. Rud. 291 pauperes ... miseri vivont, -m quibus nec quaestus est. CAECIL. com. 220 -m quae non peperit, lacte non habet. CIC. Catil. 3, 22 *praeter opinionem Galli nos adiuverunt,* -m qui nos ... superare potuerunt. fat. 23 (*coni. var. l.*). POLLIO Cic. fam. 10, 31, 6 magis legionibus opus esse quam provinciis, quae -m recuperari nullo negotio possunt. QVINT. decl. 330, 13 TERT. coron. 8, 5. COD. Iust. 2, 40, 1 (*a. 229*). *et saepius.*

γ *cum part.* (*suppl. l. 62*): Ⓘ *praes.*: CIC. S. Rosc. 76 quaero, is homo ... per quos homines ... facinus ..., absens -m, conficere potuerit. Cluent. 36 *ea* longum est dicere mihi, -m ad alia properanti. Scaur. 36 omnia consulem putant posse, -m ultro pollicentem. Tusc. 2, 1 quid possum, -m nihil agens, agere melius *quam philosophari*? *al.* CAES. Gall. 6, 8, 1 tam exiguam manum, -m fugientem atque impeditam. PLIN. nat. 21, 1 *facile est* rerum naturae pingere (*sc. floribus sim.*), lascivienti -m et ... ludenti. TERT. anim. 28, 3 adv. Marc. 5, 7 p. 592, 23. *per ellipsin*: CIC. Brut. 318 nimis multa videor de me, ipse -m (*sc. loquens sim.*). Ⓘⓘ *perf.*: CIC. Verr. II 2, 109 vos, *iudices,* id statuere ..., -m aliorum auctoritate iam confirmatum, dubitabitis? Sest. 43 quin ille sanguis ..., nullo -m publico consilio profusus, consules ultores ... esset habiturus. prov. 39 quam ego plagam etsi non contemno ..., -m monitus a sapientissimo consule ..., tamen *eqs.* fin. 4, 1 *causam* istam ... aggredere, tractatam -m ... a te ipso saepe. fam. 3, 4, 2. *al.* CAES. Gall. 6, 8, 1. civ. 1, 71, 1 perterritum exercitum sustinere non posse, -m circumdatum undique equitatu. BELL. Alex. 42, 3 *praeda* erat grata, -m virtute parta. HOR. ars 383 LIV. 7, 20, 5. *al.* Ⓘⓘⓘ *fut.*: QVINT. decl. 260, 3 arroganter ... faciet *dives adulescens*..., si coeperit se ipse laudare, -m iactaturus id, quod facere possit, a fortuna esse. APVL. met. 10, 21, 4 quippe cum nil ... difficile facturus mihi viderer, -m ... mulieris cupientis amplexus obiturus. TERT. adv. Marc. 3, 3 p. 380, 5.

δ *cum subst., sc. quae accedunt*: Ⓘ *per appositionem*: CIC. S. Rosc. 43 patres familiae ..., -m homines illius ordinis (*iuxta subi. ut*: Att. 9, 12, 3. CAES. Gall. 2, 30, 4 *Romani,* -m homines tantulae staturae. PLIN. nat. 15, 109 nullus *color suci* Persicis, cum, -m duracina, suco abundent. *al.*). Verr. I 28 testis, -m Siculos, timidos homines, ... deterrere (*item iuxta obi.*: Pis. 38 tantam ... provinciam ..., Macedoniam -m, quam *eqs. al.* APVL. apol. 7, 3). fam. 6, 4, 3 quod absis a tuis ..., -m ab iis pueris, quibus nihil potest esse festivius (*item iuxta praepos.*: FIRM. math. 3, 3, 1 in primo cardine ..., in his -m signis, in quibus gaudet *Iuppiter.* PELAGON. praef. 2 in animalibus, -m in equis). *al.* Ⓘⓘ *per gen. attributi*: CIC. Verr. II 2, 42 putabant absentis damnationem, -m tantae pecuniae, ... invidiosiorem fore. Mur. 44 petitorem ..., -m consulatus. prov. 10 in civis Romanos, eius ordinis -m, qui *eqs.* Planc. 38. 55. LIV. 45, 23, 18 superbiam, verborum -m, ... inrident. PS. AVR. VICT. epit. 1, 17 liberalibus studiis, -m eloquentiae. AVG. civ. 12, 18 p. 540, 4. Ⓘⓘⓘ *alio modo*: CIC. Phil. 6, 18 quis est civis, -m hoc gradu ..., tam oblitus beneficii vestri? CAES. Gall. 5, 49, 7 *castra* erant exigua per se, vix hominum milium septem, -m nullis cum impedimentis.

b *audacius antecedit ipsum attributum, sc. forma* illa -m res, *vel* -m illa res (*quaedam ad III trahere possis, si quidem* -m *non ad solum attributum pertinere putes; parum constat de* CIC. Rab. Post. 1 [*v. app. crit.*]; *ceterum cf. l. 47. p. 867, 6*): CIC. Verr. II 4, 99 audite ... singularem eius ... cupiditatem ..., in iis -m sacris polluendis, quae ... ne cogitatione quidem violari fas fuit (har. resp. 7 huic ... viro numquam ... praeripiam eum -m reum, cuius ... inimicitias ... *pro me* suscepit. *cf. structuram communem p. 865, 18*). de orat. 1, 21 hoc tantum oneris *non* imponam nostris -m oratoribus in hac tanta occupatione urbis ..., nihil ut iis putem licere nescire. BELL. Alex. 51, 4 non enim ... vigilantia cupienti -m aliquid Cassio deerat. AETNA 346 *ut spiritus* -m ipsa suo declivia pondere numquam corpora deripiat. PLIN. epist. 10, 3, 2 convenientissimum esse ... putavi -m tam moderatae voluntati amplissimi ordinis non repugnare. TERT. resurr. 21, 3 spes resurrectionis, nisi manifesta ..., neminem ad huiusmodi -m religionem, publico odio ... obnoxiam, persuaderet. NOVELL. Valent. 21, 2, 3 *ut* quot voluerint diebus in tantae -m causae meditatione versentur *testatores.* BOETH. cons. 4, 4, 7 *nihil est* ita serum, quod exspectare longum immortalis -m animus putet.

2 *per se ponitur inducens varia supplementa sententiae*: **a** *structuras nominales*: **α** *dat.*: PLAVT. Poen. 149 egone istuc ausim facere, -m tibi? (*item cum pron. pers.*: CIC. Cael. 24 perfacile est ... respondere, mihi -m. nat. deor. 3, 11. *al.* APVL. flor. 9, 6. *al.; cf. p. 865, 31*). 505 tardo amico nihil est quicquam inaequius (nequius *Lindsay*), -m homini amanti (CIC. fam. 7, 14, 1 PORPH. Hor. epist. 1, 15, 10). TER. Ad. 784 edepol comissatorem haud sane commodum, -m Ctesiphoni! CIC. Verr. II 4, 47 quae ... acerbum dolorem commovent, mulierculis -m. de orat. 1, 250 non possum negare prodesse ullam scientiam, ei -m, cuius *eqs.* (PS. SALL. rep. 1, 6, 1). *al.* LVCC. Cic. fam. 5, 14, 1. CAES. Gall. 4, 8, 2 *nullos* vacare agros, qui dari tantae -m multitudini sine iniuria possint (*nisi ad 1b*). LIV. 25, 36, 2 QVINT. inst. 10, 4, 3. *al.*

β *abl. nudum* (*locativum l. 56*): LVCIL. 537 cur tam ignaviter, hoc -m tempore, quaeris? (CIC. leg. 2, 3 fam. 7, 20, 2. *al.* FIRM. math. 1, 1, 3 AMM. 15, 10, 4). CIC. Verr. II 2, 134 ut ... *Verris* nequitiam, qui illum secum habuerit, eo -m numero ac loco, ... cognoscatis. dom. 141 non potuit ... non ... peccare, -m illo pontifice et magistro, qui *eqs.* (*item cum praedicativo*: Phil. 7, 2 se -m incolumi. *al.* POLLIO Cic. fam. 10, 33, 2 -m adiutore Planco. APVL. apol. 60, 5 VEG. mil. 1, 22). Phil. 3, 12 qui *Antonium* Gallia prohibet, privato -m consilio. Tusc. 5, 91 Athenis -m (*cf.* ad Q. fr. 2, 14, 2 Romae -m). fam. 2, 18, 2 *tres fratres* te nolo habere iratos, iure -m. *et saepe.* CAES. Gall. 7, 76, 6 -m ancipiti proelio. PLIN. nat. 2, 3 tanto -m opere. 21, 181 IVV. 15, 109. *al.*

γ *praepos. vel adv.* (*acc. in locut. adv. p. 867, 4*): Ⓘ in *c. abl.*: AFRAN. com. 396 praefestinamus quae sit causa sciscere, quod sit necessum scire, ⌞-m⌟ in brevi (⌞ ⌟ *sed fortasse recte* proferte *coni. Bücheler*). RHET. Her. 4, 4, 7 in elocutione -m. CIC. Caecin. 5 nihil est in re -m aperta ac simplici, quod excellens ingenium requiratur (de orat. 2, 191 -m in rebus alienis. *al.* CASS. Cic. fam. 11, 2, 1. LVCR. 5, 84 [= 6, 60] -m rebus in illis, quae *eqs.* BOETH. in herm. comm. sec. 6, 14 p. 496, 20). p. red. in sen. 10 *consules me* non modo deseruerunt, in causa -m publica ..., sed prodiderunt (Planc. 87 Att. 3, 24, 2 QVINT. inst. 11, 1, 74). off. 2, 77 *nihil taetrius* quam avaritia, -m in principibus. fam. 15, 15, 2 -m in bellis civilibus (SEN. benef. 4, 37, 2). *et saepius.* VARRO rust. 2, 5, 3 -m in Italia (COLVM. 2, 2, 24). LIV. 26, 50, 5 QVINT. inst. 2, 6, 3. *al.* Ⓘⓘ *exempla cetera*: CIC. div. in Caec. 70 accusatoremne se existimari *vult* ..., nunc -m ea iam aetate, cum aedilitatem petat? (Att. 11, 16, 1. *cf.* LACT. opif. 1, 3 tum -m, cum *eqs.*). Verr. II 1, 132 *indignum esse* se non opimum praeda, -m a pupillo, discedere (*cum eadem praepos.*: div. 2, 24 -m a Stoicis. *al.* PLIN. epist. 9, 9, 3. *al.*).

[Rosellini]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 124 tot viros primarios ..., -m ex iudicum numero (Bell. Alex. 8, 5 Plin. epist. 10, 116, 2). Scaur. 36 in istis ... rebus, -m apud homines barbaros, opinio plus valet (Att. 16, 7, 3 fam. 13, 59 Liv. 39, 26, 13 Plin. epist. 9, 23, 6). Mil. 54 -m id temporis. *al.*

δ *acc. (suppl. ex enunt. relat.* Q. Cic.): Cic. de orat. 3, 18 me tam impudentem esse ..., ut vobis hoc -m munus putem diutius posse debere? (*nisi ad 1b*). off. 1, 137 deforme ... est de se ipsum praedicare, falsa -m. Att. 8, 9, 1 cum ... ad eam *pacem* hortarer, eum -m hominem, non videbar ullo modo facilius moturus, quam si *eqs.* Q. Cic. pet. 44 *homines volunt large* promitti sibi, -m quod a candidato petant. Qvint. inst. 12, 8, 8 effugere aliqua ... potuerunt, -m hominem ... imperitum.

ε *nom. v. p. 865, 34. 63.*

b *structuras verbales*: **α** *abl. absol. (part. coniunct. v. sub 1αγ; ceterum cf. p. 866, 53sqq.)*: Plavt. Amph. 655 me uxori exoptatum credo adventurum ..., -m re gesta bene, victis hostibus. Cic. Cluent. 95 quid mali ... inferre possit vis tribunicia, conflata -m invidia *eqs.* dom. 47 praeda -m populari et spe largitionis oblata. de orat. 1, 264 his -m audientibus. ac. 2, 112 non repugnarem, -m ne Carneade quidem ... repugnante. Att. 4, 16, 6 Catone -m absoluto. fam. 2, 17, 1 -m sublato metu Parthico. *al.* Caes. Gall. 3, 17, 7 -m eo absente qui summam imperii teneret. Qvint. decl. 296, 9 -m nondum exacta nocte. 344, 9 -m nulla gravi praecedente causa. Plin. epist. 1, 7, 2 -m te exigente. *al.*

β -m cum (*vel* cum -m, *sc. minore frequentia, ut elucet ex hoc conspectu auctorum potiorum* [Plavt. Asin. *v. sub IIA*]: Ter. -m cum *3 / cum -m –*, Rhet. Her. *2 / –*, Varro *4 / –*, Cic. *plus quam 150 / fere 45*, Lvcr. *7 / 4*, Caes. *7 / –*, Sall. *2 / 3*, Nep. *2 / –*, Liv. *– / 4*, Val. Max. *– / 5*, Cels. *– / 3*, Sen. *philos. 5 / –*, Colvm. *2 / 5*, Ascon. *3 / –*, Plin. nat. *5 / 5*, Qvint. *2 / 19*, Plin. *min. 12 / –; interponuntur voces aliae*: -m ... cum: Ter. Hec. 705. Cic. Cluent. 142 -m, iudices, cum [*item*: Rab. Post. 2. 36 Mil. 42. *cf.* leg. agr. 3, 15 -m, Quirites, cum]; cum ... -m: Cic. Verr. II 3, 68 Caecin. 15 Att. 8, 7, 1. *al.* Lvcr. 2, 54. 5, 52 Prop. 1, 2, 27 Min. Fel. 37, 4. *cf.* Gloss. -m cum: *ἄλλως τε. multo rarius occurrit* praecipue cum, *v. p. 481, 5 sqq.*):
Ⓘ *cum coni.*: Ⓐ *usu sollemni respicitur causa*: Ter. Hec. 531 demiror, ... *cur* nos celare volueris partum, -m cum ... tempore suo pepererit. 705 puerum iniussu ... non tollent meo, -m in ea re cum sit mihi adiutrix socrus. Eun. 863. Rhet. Her. 2, 19, 29 non est incredibile putandum ..., -m cum *eqs.* Varro Men. 572 -m cum ventrem meum coerceam. ling. 7, 4. 8, 59 non est ergo analogia, -m cum *eqs.* Cic. inv. 1, 5 *eloquentiae studendum est,* cum -m hoc sit unum, quod *eqs.* Quinct. 8 *iniquum est me* priore loco causam dicere, cum -m Q. Hortensius ... contra me sit dicturus. Verr. II 3, 79 quid facerent miseri ..., -m cum ... viderent *eqs.*? off. 2, 51 quod scribere, -m cum de philosophia scriberem, non auderem nisi *eqs.* Att. 2, 1, 4 nimis abes diu, -m cum sis in propinquis locis (*concessive, si referatur ad verbum* abes). *et passim.*

Ⓑ *usu minus frequenti respiciuntur*: Ⓘ *condicio vel tempus* (*in orat. obliqua* Cic. Tusc. 3, 38 *praeferenda videtur var. l.* -m si): Rhet. Her. 4, 26, 36 (*contra figuram correctionis*) non ... satius esset ... ab initio, -m cum scribas, ad optimum ... verbum devenire? Caes. civ. 2, 39, 4 erant per se magna quae gesserant equites, -m cum eorum exiguus numerus cum tanta multitudine Numidarum conferretur (confertur *coniecit Meusel*). Varro rust. 1, 59, 2 -m cum id non sit faciendum, quod *eqs.* Val. Max. 9, 1, 5 ubi ista *luxuriosa*? ... in ... bellicosa provincia, cum -m ... Sertorius *bellum gereret.* Qvint. decl. 309, 4 scitis quam multa faciat error ..., cum -m ⟨accesserit⟩ (⟨accessit⟩ *ed. Paris. 1563*) ... liberior usus meri. Avr. Fronto p. 85, 5 egone ut studeam, cum tu doleas, -m cum mea causa doleas? Cod. Iust. 3, 36, 5 (*imp. Alex.*; -m si *var. l.*). Cet. Fav. 14 p. 299 Avg. civ. 4, 11 p. 162, 22. Ⓘ *concessio q. d.* (*sed re vera is qui loquitur inserere videtur causam, cur ita loquatur, ut* -m cum *potius per brachylogiam quandam positum sit pro 'idque grave, mirum sim. est, quia'; ceterum cf. ad ambiguitatem huius usus e. g. l. 43; plura exempla e* Cic. *affert Madvig ad* fin. 2, 25): Cic. S. Rosc. 66 videtisne *matricidas* ..., cum -m deorum ... iussis ... id fecisse dicantur, tamen ut eos agitent Furiae? Verr. II 2, 155 *Siculi,* quod nullo in homine antea fecerant, ut in eum publice testimonium dicerent, cum -m ex ea provincia condemnati sint complures *praetores* ..., hi nunc veniunt ... cum testimoniis publicis. Phil. 8, 5 Caesar non exspectavit vestra decreta, -m cum illud esset aetatis: bellum ... sua sponte suscepit. orat. 32 si historiam non scripsisset, nomen ... *Thucydidis non* exstaret, cum -m fuisset honoratus et nobilis. nat. deor. 2, 88 -m cum ... sint illa perfecta ... sollertius. Att. 10, 13, 2 illud admiror, quod Antonius ad me ne nuntium quidem, cum -m me valde observarit. *al.* Val. Max. 8, 9 ext. 1 Pisistratus dicendo tantum *valuit* ..., ut ei Athenienses regium imperium ... permitterent, cum -m e contraria parte ... Solo niteretur. Tac. dial. 24, 3 Fronto p. 225, 21 Min. Fel. 37, 4. *al.*

Ⓘⓘ *cum indic.; respicitur*: Ⓐ *condicio vel tempus* (*cf. l. 50. 54*): Cic. Mur. 53 magna est ... comitiis ... repentina voluntatum inclinatio, -m cum incubuit ad virum bonum. Att. 12, 25, 1 *HS tot* exprimes ab Hermogene, cum -m necesse erit (*sc. ut ea negare non possit*). Lvcr. 2, 32 *rure homines* iucunde corpora curant, -m cum tempestas adridet *eqs.* (*sim.* 5, 1395). 3, 363 fulgida -m cum cernere saepe nequimus. Tert. adv. Marc. 4, 22 p. 493, 1 scorp. 1 p. 145, 13 spect. 2 p. 2, 14 Cod. Theod. 1, 22, 2. Ⓑ *causa* (*aliter* Plavt. Asin. 80 *sub IIA; vix recte trad. indic. variis lect.* Cic. Phil. 2, 114 Att. 15, 13, 3, *codd. omnibus* Plin. nat. 19, 2): Virg. gramm. epist. 4, 1, 2 inferiores ... partes *orationis* ... propriis epistolis explanabo, -m cum *prius* ... de IV partibus unum feci opusculum.

γ -m si: Cic. Verr. II 3, 162 id ... haud scio an fieri possit, -m si ... custodes amicorum eum *filium Verris* sectabuntur (*item c. indic.*: Cato 6 faciam ..., -m si utrique vestrum ... gratum futurum est. Att. 6, 1, 14 quid illo fiet quem reliquero, -m si fratrem? fam. 2, 7, 1. *al.* Lvcr. 4, 539 Varro rust. 1, 13, 2 Verg. georg. 1, 115. 2, 310 Pompon. dig. 19, 1, 3, 4. *al.*). de orat. 1, 162 non dubitares rogare dominum ..., -m si esses familiaris (*item c. coni.*: 2, 201. Tusc. 3, 38 [*in orat. obliqua*; cum *var. l.*]. off. 1, 140 cavendum ... est, -m si ipse aedifices, ne *eqs.* Pavl. Fest. p. 244 Plin. epist. 2, 5, 5. 8, 16, 5 Papin. dig. 36, 1, 12 Firm. math. 2, 30, 9. *al.*). *ordine inverso, sc.* si -m: Cic. ad Q. fr. 3, 4, 2 meum consilium, si -m tu non improbas, vehementer adprobo.

δ *varia*: Ter. Phorm. 55 amo te et non neglexisse habeo gratiam. :: -m ut nunc sunt mores. Cic. rep. 1, 20 non impedio, -m quoniam feriati sumus. Apvl. apol. 40, 7 summe miror ..., -m quod nihil ego clanculo ... ago (Avg. civ. 7, 26 p. 308, 8 Favst. Aug. c. Faust. 32, 6. *cf.* Mart. Cap. *l. 43*). Firm. math. 2, 29, 19 *honores luna* decrevit, -m quia ... in decernendis honoribus habuit principatum (Ambrosiast. in Eph. 4, 11, 2 Avg. civ. 1, 20 p. 34, 9 cons. euang. 2, 25, 58 p. 161, 17. *et saepius apud eundem.* Conc.^{S} II 3, 1 p. 135, 13 consequens est adesse *reum* ..., -m q. huiusmodi accusationes non sine periculo fiunt [*gr. II 1, 1 p. 151, 21 εἰ καὶ τὰ μάλιστα. altera versio II 2, 1 p. 57, 13* praecipue cum]. Vict. Vit. 2, 55. *al.*). Avg. civ. 14, 12 p. 31, 22 *in paradiso* tam leve praeceptum ..., ubi -m nondum voluntati cupiditas resistebat, ... maiore iniustitia violatum est. 18, 54 p. 345, 2 quantum creverit cultus nominis Christi, -m posteaquam multi eorum Christiani facti sunt, qui *eqs.* Ps. Vigil. Thaps. trin. 1, 27 rec. I *nos non* tres deos ... tenemus ..., -m dum (cum rec. II) nos unitatem deitatis ... in trinitate consistere sciamus (Sacr. Leon. 612).

B *iuxta particulas copulativas* (*v. etiam sub IIB*): **1** ac -m: Apvl. apol. 2, 9 *patuit,* qualisnam accusatio futura esset, cuius qui fuerat ... machinator idem fieri auctor timeret, ac -m Sicinius Aemilianus, *accusator alioquin acerrimus.* **2** -mque (*per abundantiam quandam? iuncturas similes enumerant Hofmann-Szantyr, 475sq.*): Mart. Cap. 1, 5 *ut uxorem duceret, Mercurium mater* impulerat -mque quod ... corpus ... virili ... amplitudine renidebat (*cf.* -mque cum: 1, 47. 9, 897 [*si recte trad.; cf.* -m cum 9, 898]). 1, 40 *Pallas* improbabat ..., quod super nuptiis virgo consulitur -mque eius, quam ... manere cuperet semper intactam (*item cum gen. attributi*: 6, 698 piscationibus ... -mque testudinum. *cum adi.*: 6, 643 *insulas* -mque nobiles). 1, 69 primatibus divum -mque parentibus (*cf.* 6, 655 Macedonia ... regibus inclita -mque Alexandro). 6, 577 quia nunc Arcadicum ... sapis -mque ex illo, quo *eqs.*

II *in serie argumentorum sim., maxime per enunt. primaria prolatorum, inducit membrum praecipuum* (*dub. utrum additamentum sit postea excogitatum necne*): **A** *solum ponitur*: Plavt. Asin. 80 percupio obsequi gnato meo; ... mitto *parentum severitatem* ...; -m quom is me dignum quoi concrederet habuit, me habere honorem eius ingenio decet (*aliter ac p. 867, 23* -m cum *praeponitur toti periodo; item*: Cic. or. frg. A 6, 4 tu ... sic ageres? -m cum ... alienorum hominum pericula defendere ... soleas, tuum neglegeres? [*sunt qui corruptum putent*]. Paneg. 5, 14, 4). Poen. 524 liberos homines per urbem modico magis par est gradu ire ...; -m in re populi placida atque interfectis hostibus non decet tumultuari. Sen. clem. 1, 21, 2 *qui rex est,* uti ... animose debet *vitae necisque potestate* ...; in iis -m, quos scit aliquando sibi ⟨par⟩ fastigium obtinuisse, hoc arbitrium *summum* adeptus ultionem *iam* implevit. Avr. Fronto p. 1, 14 *necessitas* me *non* sinit ad meum Frontonem ... percurrere, -m in huiusmodi eius valetudine propius videre, manus tenere *eqs.* (*nisi alia interpunctione ad p. 866, 60*). Apvl. apol. 54, 8 (*enumerantur varia argumenta calumniatoris*) -m quod ... inclusum domi adservatur, id omne eodem argumento magicum dicetur. met. 4, 12, 6 *latro* suspendit se fenestra sagaciter perspecturus omnia, -m domus attiguae ... fortunas arbitraturus. Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 80, 23 ne ..., -m ne. Comm. instr. 1, 6, 11 *ne credas Iovem pluere*; -m mortali patre (*sc. Saturno*) deus nasci credatur? 1, 41, 17 *Antichristum* conlaudant *miracula facientem* ...; -m, ut creda⟨n⟩t illi, loquetur imago (*apoc. 13, 15*). Cassiod. Ios. antiq. 16, 221 p. 467 *iuvenis* desiderio eius *Salomes* captus est, audiens -m, quod vidua esset, ... loquitur de nuptiis (*gr. γινώσκων δέ*). **B** *iuxta particulam copulativam* (*cf. IB*):

[Rosellini]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AVELL. 2,53 apostolicas labefactare sententias et illam -m dei vocem ([*affert Matth. 10, 22*]. COMM. apol. 647 mutum loqui fecit *Iesus* et surdum audire -m et caecum ex utero natum, ut videret [*v. Salvatore, 1977, ad l.*]. PS. ORIG. in Iob 1 p. 422^{B}). MART. CAP. 1, 3 cum inter deos fierent sacra coniugia ... liberique *eorum ... mutuo* complexu ... potirentur -mque potissimos conubialis bearet adiectio idque *poetae divulgarent.*

III *respectu postea adiciendi vel seriei distinguendae neglecto inducit quamlibet partem orationis praecipuam* (*cf. quae supra p. 866, 20 monuimus*): VET. LAT. II Macc. 8,7 (rec. P) civitates ... incendebat ...; -m autem noctes ad huiusmodi insidias faventes sibi captitabat (*aliae rec.* maxime, *gr.* μάλιστα). PORPH. Hor. epist. 2,2,155 ('si divitiae prudentem reddere possent') quippe -m et minus cupidos et minus timidos homines facient. AVR. VICT. Caes. 40, 13 eruditionem, ... comitatem -m principibus necessarias esse. HEGES. 2,8,1 p. 144,1 ut ... -m armis, quando aliter nequibat, consuleretur *in multitudinem seditiosam.* HIER. in Soph. 1,15 l. 660 nobis -m ... licet videre. PS. ORIG. in Iob 1 p. 418^{A} (*deus ad diabolum*) ut cum omnem Iob substantiam perdideris, tunc -m cognoscas, quia *eqs.* p. 428^{B} trionyma haeresis -m praedatur ... ecclesiam. p. 443^{A} ob hoc ergo -m magnificatur Iob, quia *eqs.* 3 p. 504^{A} quid ... dixissent? hoccine? ... an hoc? ...; 'sed hoc', inquiunt, '-m dicere non possumus'. MART. CAP. 1,39 *o virgo,* par est ... ipsa -m decernas.

praesertus *v.* 2. praesero. *Rosellini.*

praeservio, -īre. *a* prae *et* servire. **1** *proprié fere i. q. praeministrare* (*sc. vi praeverbii sive locali de eo, qui serviendo praesens est, sive temporali de eo, qui praeveniendo, praeparando servit*): PLAVT. Amph. 126 (*verba Mercurii*) ego servi sumpsi Sosiae mi imaginem ..., ut -ire ... meo possem patri. LVCIL. 1004 *uxor* -it, labra delingit, delenit amore *maritum* (*cf. p. 705, 1 sq.*). **2** *translate et vi praeverbii fere evanida in sermone gramm. fere i. q. se accommodare, consentire*: GELL. 1, 7, 6 (*spectat ad Cic. Verr. II 5, 167* hanc sibi rem praesidio sperant futurum [*Gell.,* futuram *codd. Cic.*]) 'futurum' ... verbum est indefinitum ... neque numeris neque generibus -ens.

praeservo, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* servare. [*vix huc pertinet* THEOD. MOPS. in Gal. 3,23 p. 54,1 (-ti *edidit Pitra, Spicil. Solesm. I 72, e cod. Corb., quem* pii [pie *post corr.*] servati *exhibere affirmat Swete*).]

i. q. antea servare (*vi praeverbii fere evanida* FACVND.; *ad* CAEL. AVR. *verbum gr. προφυλάττεσθαι confert Fischer in plagulis*): **1** *tuendo, custodiendo*: TERT. patient. 5, 9 (*impatientia praecedit ipsi delicto*) *Eva* numquam ... peccasset, si divino interdicto patientiam -asset (*sec. cod. M, si recte lectum est, edunt* perservasset *Kroymann aliique coll. uxor. 1, 1 l. 20*). CAEL. AVR. chron. 1, 1, 48 *ut* sanguisugarum appositione utamur -tis horis duabus, antequam passionis implicent augmenta. FACVND. defens. 4, 2, 18 orare a deo in multos annorum circuitus -ari vestram vitam. **2** *intuendo, observando*: CAEL. AVR. acut. 3, 8, 90 ob usum cataplasmatum naturam vel aetates ac vitae consuetudinem *aegrotantium* -are. chron. 1, 4, 140 ante accessionem phlebotomandos *esse* ..., si ordo fuerit augmentorum -tus. *Bk.*

praeses, -idis *m.* (*f. v. l. 62*). *a* praesidere, *cf.* obses *al.* (*ita iam* SERV. auct. Aen. 11, 483 GLOSS.; *a* praeesse *derivat* ISID. *p. 871, 61*). *scribitur*: pre- INSCR. Dessau 9117 (*aet. Marc. Aur.*). INSCR. Année Épigr. 1973 n. 437 *bis (a. 198/9). et saepius, tam in titulis quam in codd.* (*e. g.* VET. LAT. cod. 8 Matth. 27,2. 11. 14. 21. *al., sed* 27,15 prae-). *ceterum* -ss- VVLG. Matth. 27, 2 (*R*). act. 26, 30 (*D*). EVTR. 8, 7, 1 (*G*). *al.,* -sed- VET. LAT. Matth. 27,27 (cod. 32). *notatur*: p *saepe in titulis, maxime in iunctura* p(raeses) p(rovinciae), *v.* INSCR. Dessau, *Indices p. 394 sq.*; pr CIL III 307,7 (*aet. Diocl.*). CHART. lat. ant. XII 518 II 2 sqq. (*saec. IV/V*). *al.*; ps NOT. laterc. gramm. IV 283 *et in cod. Veron.* GAI inst. 1, 134; prae INSCR. numm. *v. p. 875, 74*; pre CHART. lat. ant. XII 520, 7. 10. 21 (*a. 390*); praes CIL III 12213, 2 (*saec. III*). CHART. lat. ant. VII 337, 27 (*a. 223–33*). *et saepe*; pres INSCR. Ephem. Epigr. VIII 776 p. 192 (*a. 282; e Sardinia ut* 779 p. 193 [*saec. IV in.*]). CHART. lat. ant. X 463, 16. 23. 26 (*fere a. 350*). *quas formas breviatas infra fere non indicavimus. de feminis -bus (saepius in appos.): de ancilla*: PLAVT. Cas. 866; *de deabus*: VERG. Aen. 11,483 LIV. 31,30,9. 37,37,2. 45,28,1 PAVL. FEST. p. 43 VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 p. 242, 23 SEN. Phaedr. 109 STAT. silv. 3, 2, 107. *al., sed addito adi. masc. p. 875, 50; de rebus: p. 876, 14 et fort. p. 870, 24. de formis: nom. sing.* -sis CIL III 2771, 9 (*a. 337–50*). PAP. Oxyrh. 1877, 4. 11 (*a. 488*). VET. LAT. Matth. 27, 11 *et* 14 sq. (cod. 5). 28, 14 (cod. 12). *al.; gen. sing.* -dis *testantur* CHAR. gramm. p. 29, 9 SERV. auct. Aen. 11, 483. *al.; gen. plur.* -ium *trad. apud* APVL. flor. 9, 39 COD. Theod. 8, 1, 9 pr., *in var. l.* TERT. Scap. 3, 4 (*quam agnovit Bulhart*). LACT. inst. 5, 8, 9. *al.,* -dum *passim inde a* TERT., VLP. *de prosodia: nom. sing.* -ĕs *testatur* CHAR. gramm. p. 29, 9. *al.*; -ēs *ante caesuram fortasse* IVVENC. 4, 723 (*seq.* et; *at var. l.* -s sed *praefert Hansson, Textkr. zu Iuvenc., 1950, 57 sq.*). *de notione: v. infra p. 871, 60 sq. ceterum*: GLOSS. *ἡγεμών. ἄρχων. προηγούμενος. πρόεδρος* (*nisi* praesidens *restituendum*; prosider *trad.*). GLOSS.^{L} V Abba PRAE 41 iudex, a praesidendo. Aa P 1076 -em: possidentem (praesidente possidente *var. l.*). *legitur inde a* PLAVTO, CIC., CATVLLO, VARRONE (*? v. p. 875, 54*), *inde a saec. II maxime usu sub IB2 descripto* (*ita saepissime in digestis et in* COD. Iust. *nec non in titulis*). [*confunditur in codd. maxime cum* praesens VERG. Aen. 11, 483 (*cf.* SERV. auct. *ad l.*). VET. LAT. Matth. 27,21. 23 (cod. 5). LACT. inst. 2, 16, 8. *al. (restit.* PORPH. Hor. epist. 1, 20, 1 PERVIG. Ven. 50. *v. etiam p. 837, 5), ceterum cum* praesul CASSIOD. hist. 8, 1, 47 COD. Iust. 4, 46, 3. *al.,* praesidium SEN. clem. 1,19,7 (*restit.* LIV. 45,28,1 VAL. MAX. 5,3 ext. 3 p. 242,23), praes COD. Iust. 9, 1, 4 (*restit.* TERT. nat. 2, 15, 7), praedium COD. Iust. 5, 71, 3. 8, 15, 2.]

i. qui (quod) praesidet (*cui vel cui rei indicatur per gen. passim, per dat. l. 74. p. 872, 27. 875, 36. 55, adi. l. 66. p. 872, 35. copulantur fere pro syn. subst.* custos *l. 27. 32 sq. 58. p. 875, 31. 52. 61,* propugnator *l. 34,* miles *l. 40,* magister *p. 875, 42,* dominus *p. 876, 6* [*opp. l. 35*], rector *p. 876, 6. 15,* defensor *p. 875, 69,* tutor *p. 875, 70. interdum substantivis apponitur, ut vergat in vim adi., v. passim sub II* [*maxime iuxta* deus] *et III, ceterum fortasse l. 42*): **I** *de hominibus eorumque coetu* (*addidimus animal l. 27*): **A** *praevalente notione custodiendi vel defendendi* (*iuxta* praesidium PLAVT. Rud.; *afferuntur hic exempla certiora, cetera sub B*): **1** *in quibuslibet condicionibus*: PLAVT. Cas. 866 (*ancilla domum vicinam custodire iubetur*) ⟨te⟩ nunc -em volo hic ... esse. Rud. 1051 (*ad servos, qui mulieres protexerunt*) ite ... domum ... ex praesidio, -es. SEN. Med. 248 (*Medea ad Creontem*) fidem ... supplex -is dextra peti (*var. l.* -is dextrae, *sc. tuae*). LAVS Pis. 244 quo, *sc. Maecenate,* -e tuti non umquam vates inopi timuere senectae. STAT. silv. 5, 2, 65 *pater* occidit ..., prolem sine -e linquens. HIER. in Ier. 5, 35, 3 leone ... custode et -e nullus ... audet accedere. hom. Orig. in Ier. 11 p. 675^{B} -em veritatis (*sc. Paulum, cf. Gal. 4, 16*). BOETH. in top. Cic. 2 p. 292, 29 mihi ac tibi, non Musae, sed tamquam Musarum -i cecinerim (*ad rem cf. Cic. Brut. 187 Symm. epist. 9, 115*).

2 *in re publica*: **a** *-s est magistratus sim. vel senatus*: CIC. leg. agr. 2, 15 *tribunum plebis* maiores -em libertatis custodemque esse voluerunt (dom. 141 *me* templorum c. ac -em. Sest. 137 *maiores* senatum rei publicae c. -em propugnatorem conlocaverunt). SALL. or. Macri 6 (*ad plebem Romanam*) vobismet ipsi[s] per suffragia, ut -es olim, nunc dominos destinatis. SEN. dial. 3, 6, 3 legum -em civitatisque rectorem (LACT. epit. 54,9 ipsi -es legum ... sententias venditabant [*cf. inst. 5, 9, 17* iudices; *huc traximus coll. vol. IV 1576, 11 sqq.*]). **b** *-s est miles, dux sim. vel exercitus*: CATVLL. 61,72 quae tuis, *Hymenaee,* careat sacris, non queat dare -es terra finibus. LIV. 6, 16, 2 (*Manlius ad deos*) vestrum militem ac -em sinitis vexari ab inimicis? 23,34,12 exercitum ... satis firmum pacatae provinciae -em esse (23, 48, 7 -es provinciarum e. alere). 28, 42, 16 (*Fabius ad Scipionem*) *te* -em sibi patria ... retinet.

B *accedente vel praevalente notione regendi, administrandi sim.*: **1** *usu vario*: **a** *de eis, qui officiis publicis vel ecclesiasticis funguntur, sc. praesidentes*: **α** *variis vel incertis rebus* (*huc fortasse p. 872, 41. 69*): LIV. 6, 6, 15 te, Ser. Corneli, -em huius publici consilii (*i. senatus*) ... facimus. CIL III 5215, 13 (*saec. II²*) proc(uratori) provinciar(um) Belgicae et utriusq(ue) Germ(aniae) ... civitas Treverorum -i optimo (*fort. per adulationem quasi provinciae -s laudatur, v. Hirschfeld, Die kaiserlichen Verwaltungsbeamten, 379 adn. 1; an potius ad γ?*). VET. LAT. Sirach 39, 4 in conspectu -is apparebit *sapiens* (*gr. ἡγουμένων, var. l. -ov*). FIRM. math. 3, 4, 8 *genitura quaedam* faciet -es riparum, duces, vicarios *eqs.* 3, 4, 28 -es, duces *eqs.* CIL V 5446,7 quaestori anni primi, cur(iae) -i ... centuria centonar(iorum) *eqs.* (*alii intellegunt* cur(atori) -i *vel* praesid(i)i; *v. Waltzing, Études hist. sur les corporations III 151*).

β *imperio, regno*: Ⓘ *Romano*: DECRET. decur. Pis. (CIL XI 1421) 8 Augusti ... custodis imperi Romani totiusque orbis terrarum praesi⟨dis⟩. OV. met. 14,809 nec (et *var. l.*) -e pendet ab uno *res Romana* (*i. non a solo Romulo*). 15,758 quo, *sc. Augusto,* -e rerum. NVX 144 nec, dum regit omnia Caesar, incolumis tanto -e raptor erit. GERM. 9 si non tanta (parta *var. l.*) quies te -e puppibus aequor ... daret (*de Tiberio, nisi de Augusto divo, ut spectet ad II.* te -e *de aliis principibus*: MART. epigr. 2, 11. 6, 2, 5. *al.*). VAL. MAX. 9, 15 ext. 1 (*de Caesare*). LVCAN. 2, 538 (*Pompeius loq.*) me -e Roma supplicium ... petat. PLIN. nat. 7,75. STAT. silv. 1, 1, 73 -e viso (*sc. statua equestri Domitiani*). 1, 2, 175 -is Ausonii. 3, 3, 184 numina magni -is. 5, 2, 176 magno ... sub -e (MART. 11, 2, 6). MART. 5, 3, 3 -e mundi. 5, 7, 4. 12, 8, 7. FLOR. epit. 4, 3, 6 *imperium* unius -is, *sc. Augusti,* nutu *regebatur.* MEROB. carm. 1, 7 (*de imp. Valentiniano III, ut videtur*). Ⓘⓘ *cuilibet*: SEN. clem. 1, 19, 7 nihil esse cuiquam tam pretiosum, quod non pro salute -is sui commutatum velit. CVRT. 10, 6, 7 quali -e ac rege spoliati *sumus* (*sc. Alexandro*).

γ *urbi, civitati* (*cf. p. 875, 35; fortasse huc pertinet etiam l. 49*): LIV. 10, 22, 7 *viros* callidos ..., iuris ... consultos, ... urbi ac foro -es habendos praetoresque ... creandos esse. FIRM. math. 4, 14, 8 *genitura quaedam* fa-

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cit ... defensores aut -es civitatum (4, 14, 13 c. vel provinciarum. PASS. Prim. Felician.[BHL 6922] 3 civitatis Numeṅtanae). HEGES. 1,28,8 Tyriorum (*gr. 1, 245 ἄρχοντα*).

δ *copiis, rei militari* (*cf. p. 872, 13. 21; vix addas* CIL III 1366, 5, *ubi* praef *legendum videtur*): SIL. 15, 362 summe deum, Libyco, faxis, de -e (*sc. Hannibale*) ... tibi opima feram. STAT. Theb. 10, 12 errantes Danaum sine -e turmae. TERT. Scap. 4, 12 ⌞a -e legionis⌟ et a -e Mauretaniae vexatur hoc nomen (*sc. Christianorum.* ⌞ ⌟ *i. a legato legionis* III *Aug., qui simul Numidiae praefuit, cf. p. 873, 3 et v. Thomasson, RE Suppl. XIII 315, 34sqq.*). CIL X 1254, 19 (*saec. III med.*) leg(ato) ⟨l⟩egion(um) duarum XI⟨II⟩ Gemin(ae) et VIII Aug(ustae) ... -i iustissimo (*nisi coll.* VIII 8327 *legendum* III Aug., *ut spectet ad l. 8; ad rem v. Birley, Journ. Rom. Stud. 40, 1950, 64 adn. 6*). AVR. VICT. Caes. 2, 4 ceteros paritorum -esque Augustus instituerat (*nisi de ipsis militibus accipias et ad A referas; v. Dufraigne ad l.*). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 196, 12 -i utriusque militiae Dionysio (*de eodem Conc.^{S} I 1, 7 p. 119, 30* magi(ster) u. m.).

ε *iudicio* (*de eis, qui simul provinciis praesunt, v. sub 2; cf. etiam* LIV. *sub γ et* LACT. *sub A2a*): TERT. idol. 23, 1 locus tribunalis et persona -is (*v. Waszink-van Winden ad l., 285sqq.*). CYPR. Demetr. 13 magistratibus et -bus audientibus. VVLG. I Esdr. 7, 25 constitue iudices et -es, ut iudicent *eqs.* (ORIG. in Matth. ser. 12 p. 23, 11). NOVELL. Marc. 4 pr. ut ... tribunalium -es apertam definitionem legum *sequantur.* PASS. Bonos. (BHL 1425) 5 imperator tradidit eam suo -i (*de eodem saepius in hac passione, quae Romae sub Severo acta narratur*). *exemplum dubium*: VLP. dig. 2, 1, 15 *non* ferendus est, qui dicat consensisse eos *litigantes* in ⌞-em⌟ (*antea*: si ... alius pro alio praetor fuerit aditus. ⌞ ⌟ praesentem *coni. Cuiacius*).

ζ *ludis publicis* (*cf. p. 875, 47*): TERT. scorp. 6 p. 156, 20 agonis -em (*p. 157, 4* agonotheta). spect. 11 apparatus agonum idololatria conspurcat ... de sacerdotalibus -bus. ACT. lud. saec. Sept. Sev. 5ª, 74 Pighi pueros pue⟨llas⟩que ... ⟨praesi⟩des praece⟨debant⟩ (*si recte suppl.; addas fort.* 8ª, 13, *ubi servantur litterae* aeside). IVL. VAL. 2, 36 *sollemnitatibus et certaminibus gymnicis* -es dedi ... viros Aegyptios (*gr. p. 95, 1 ἐπίτροποι*).

η *ecclesiae eiusve conventibus* (*cf. p. 875, 53; non huc pertinent CIL XIII 5252sq., qui tituli saec. VIII*[1] *-em Raetiae, non episcopum Curiae laudare videntur*): TERT. praescr. 42 l. 12 nec suis -bus reverentiam noverunt *haeretici.* HERM. vulg. sim. 9, 27, 2 episcopi, id est -es ecclesiarum ([*gr. ἐπίσκοποι tantum, item Pal.*]. HIER. hom. Orig. in Luc. 34 p. 191, 6 stabularium *parabolae Luc. 10, 35* ecclesiae -em *intellegit quidam* [*nisi ad II sec. gr. τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἐπιστατοῦντας ἀγγέλους et coll. ibid. p. 194, 14* angelum e.]. in Tit. 1, 6 p. 564^{A} [*cf. Tit. 1, 5* presbyteros, *1, 7* episcopum]. CONC.^{S} I 2 p. 83, 19 = I 3 p. 109, 6 episcoporum et -um e. [*gr. I 1, 3 p. 25, 34 προέδρων*]). *ibid.* qui -es sunt (*gr. ἐπίσκοποι, om. Pal.*). CONC.^{S} II 3, 2 p. 116, 11 -is nostri ([*gr. II 1, 2 p. 111, 35 προέδρου*]. *de eodem archiepiscopo*: Rustic. *ibid.* p. 117, 26 [*gr. p. 113, 2 ἡγεμονεύοντος, vers. antiqua* praesulis]). p. 134, 15 *Christus* sacerdotii -es ... convocavit (*gr. II 1, 2 p. 126, 19 τοὺς ... τῆς ἱερωσύνης ... ἀρχηγούς. aliae vers. II 2, 2 p. 63, 15* s. principes, *p. 83, 24* sacerdotum pontifices, *sim. al.*). p. 134, 23 (*item* p. 153, 22. *al.*) *synodi* -es (*gr. II 1, 2 p. 127, 3 ἡγεμόνες, aliae vers. II 2, 2 p. 11, 20 al.* auctores). CASSIOD. hist. 8, 1, 47 -es ... monachorum (*var. l.* praesules [*cf. 8, 1, 44. 46*]. *Sozom. 6, 28, 3 ἡγοῦντο*).

b *cetera exempla*: **α** *praeest aliquis certae rei*: OV. met. 14, 88 orbata ... -e pinus (*sc. Palinuro rectore, cf.* STAT. Theb. 10, 182 amisso medium ... -e puppis fregit iter). STAT. Theb. 8, 403 *sunt* nulli sine -e currus. PRVD. ham. 206 exitium subverso -e mundus sortitur (*de Adam; cf. 191* dominum, *194* regi *nec non gen. 1, 26. 28*). **β** *generalia quaedam*: TERT. anim. 40, 4 gravior invidia est in -em, cum officia pulsantur. adv. Marc. 5, 17 p. 634, 22 numquam ... -s superiorum de inferioribus notatur (*pertinet etiam ad deos*). VET. LAT. Luc. 22, 26 *v. p. 850, 60.*

2 *de eo, qui provinciae praesidet* (*sc. imperii Romani praeter p. 872, 43; cf.* ISID. orig. 9, 3, 28 *infra p. 877, 39.* 9, 4, 15 -es rectores provinciae sunt, dicti quod praesunt. GLOSS. -es: qui praesident provinciis. *hic usus sublucet etiam e. g. l. 11. 56. p. 870, 50 nec non sub IIB*): **a** *generalia praemonenda: vocem nostram primo non technice, sed potius sensu generali adhibitam esse testatur* MACER dig. 1, 18, 1 -is nomen generale est eoque et proconsules et legati Caesaris et omnes provincias regentes, ⌞licet senatores sint⌟, -es appellantur: proconsulis appellatio specialis est (⌞ ⌟ *defendit Mommsen, Dig. vol. I p.* LXXXIII). *ceterum id apparet primis huius usus exemplis (v. p. 871, 12sqq. 70sqq.), tum eo quod in titulis primo extra honorum cursum occurrit epithetisque multo saepius ornatur quam voces q. s.* legatus, praefectus, procurator *sim. (v. p. 873, 16. 28. 874, 69sqq.), nec non eo quod imprimis adhibetur in iunctura plena* -s provinciae (*ita saepissime in titulis, apud iuris consultos, in* COD. Iust. [*maxime in constt. saec. II/III*]; *semel tantum in* COD. Theod., *rarius etiam in* NOT. dign., *ut et apud scriptores christianos*). *dicitur saepe de legatis Augusti pro pr. ordinis senatorii (v. p. 873, 26sqq.), raro tamen de eis, qui senatus provinciis praesunt* (CIL VIII 10988, 5 [*saec. III ut* INSCR. Année Épigr. 1974 n. 129]. *v. etiam l. 20. p. 873, 41sq.*). *contra iam inde a saec. II*[1] *etiam procuratores ordinis equestris* -es *appellantur (v. p. 873, 14sqq.), qui nonnumquam a proconsulibus distinguuntur (v. p. 873, 70sqq.). inde abiit in term. techn. et post imp. Diocletianum infimum gradum eorum, qui provinciis praesunt, indicat* (*v. maxime p. 874, 13sqq.*). *ad rem v. Enßlin, RE Suppl. VIII 598, 61sqq., ceterum e. g. Pflaum, Procurateurs équestres, 1950, 110sqq. Barbieri, L'albo senatorio, 1952, 562sqq. Jones, Journ. Rom. Stud. 44, 1954, 21sqq. voces gr. respondentes colligunt Magie, De Rom. iuris ... vocabulis, 1905, 85. 107. Mason, Greek terms for Roman institutions, 1974, 197sq.*

b *exempla varia*: **α** *apud quoslibet scriptores*: Ⓘ *de -bus provinciarum imperii Romani*: OV. Pont. 4, 9, 119 is ..., quo laevus fuerat sub -e Pontus (*nisi ad 1aδ, v. Eck, RE Suppl. XIV 439, 41sqq.*). TAC. ann. 6, 41, 1 a Vitellio -e Syriae (*de eodem Suet. Cal. 14, 3* legati consularis). PLIN. paneg. 70, 4 -bus provinciarum. TRAIAN. Plin. epist. 10, 44 Moesiae -s (*cf. Plin. epist. 10, 43, 3* qui Moesiae praeest). SVET. Iul. 35, 1 veritus *Aegyptum* provinciam facere, ne ... violentiorem -em nacta *eqs.* Aug. 23, 1 -bus provinciarum propagavit imperium. Dom. 6, 2 superioris Germaniae -e. *al.* GELL. 2, 2, 1 v(ir) c(larissimus) -s Cretae provinciae. 5, 14, 17 *a* terrae illius, *sc. Africae proconsularis,* -e. *al.* APVL. met. 2, 18, 3 nec -is auxilia ... levare civitatem tanta clade possunt. 9, 39, 5 (*loq. miles*) sarcinas -is nostri (*nisi ad 1aδ; sim. dubitamus de* 9, 41, 3 sq.). 10, 23, 2 *mulier* sententia -is bestiis addicta. *al.* TERT. nat. 1, 2, 2 (*ad -es provinciae*) -es extorquendae veritatis de solis nobis mendacium exquiritis (*sim.* apol. 2, 13). idol. 17 quid facient ... officiales *Christiani* sacrificantibus ... -bus suis adhaerentes? spect. 30 p. 28, 23 -es persecutores dominici nominis. adv. Val. 30, 2 apud tribunalia -um *confiteri* (SYMM. epist. 9, 126, 2 summis per Africam t. -e [*postea*: proconsulari fastigio]. *sim. al., e. g. infra l. 58*). VET. LAT. Matth. 10, 18 (cod. 3 *al., sim.* VVLG.) ante reges et -es stabitis propter me (*gr. ἡγεμόνας, cod. 1* magistratus. *sim.* Marc. 13, 9 [*cod. 1* potestates]. Luc. 21, 12 [*cod. 5* duces]. *inde* TERT. scorp. 10 p. 168, 18. *al.*). 27, 2 (cod. 3 *al.* = VVLG.) *Iesum* tradiderunt Pontio Pilato -i (*gr. ἡγεμόνι. de eodem*: Matth. 27, 11 sqq. [*ibid.*] Luc. 20, 20 [*ibid.; cod. 2* legato]. IVVENC. 4, 589 Christum ... -is ad gremium ... trahebant. HIER. in Matth. 27, 57 -em Romanae potestatis. *et saepe*). Luc. 2, 2 (cod. 8) -e Syrio Cyrino (*gr. ἡγεμονεύοντος,* cod. 10 *al. et* VVLG. -e Syriae, *cod. 5* agente). PASS. Fructuos. 1, 2 (*milites ad martyrem*) veni, -s te arcessit. LACT. inst. 5, 8, 9 non opus esset ... gladiis -um (5, 13, 17). AVSON. 177, 8 p. 41 -e laetatus *est* quo Rutupinus ager (*i. Britannia*). AMM. 28, 6, 11 negotiorum ... militarium cura -i delata Ruricio. SCHOL. Cic. Bob. p. 168, 30 ('quaestorium') nunc ... omnia in quibus variae dignitatis -es habitent praetoria nominantur (*nisi ad p. 870, 46*). RVFIN. hist. 4, 8, 6 a ... Graniano, clarissimo viro, -e (*gr. λαμπροτάτου ἡγουμένου*). *al.* Ⓘⓘ *de -bus provinciarum imperii Persarum*: VET. LAT. III Esdr. 2, 12 Salamanassaro -i Iudaeae (*gr. I Esdr. 2, 11[8] προστάτῃ. loco gemino Vulg. I Esdr. 1, 8* principi Iudae). 6, 7 Sisennes subregulus Syriae et Foenicis ... *aliique* in Syria et Foenice -es (*gr. I Esdr. 6, 7 ἡγεμόνες*). 6, 27. SVLP. SEV. chron. 2, 9, 2 Syria atque omnis Iudaea ... per magistratus ac -es agebatur. 2, 9, 3. 2, 10, 1 subregulis ac -bus.

β *apud iuris consultos et in constitutionibus imperatorum*: CELS. dig. 1, 18, 17 si ... -s provinciae manumiserit vel tutorem dederit. GAIVS inst. 1, 53 *princeps,* consultus a quibusdam -bus provinciarum *eqs.* COD. Iust. 8, 46, 1 (*impp. Aur. et Vero*) -s provinciae aestimabit, an audire te debeat. 4, 15, 2 (*a. 205*) auctoritate -is provinciae (VLP. dig. 1, 8, 9, 4 PAVL. sent. 4, 4, 2. *al.*). PAPIN. dig. 49, 1, 23 pr. a -e provinciae iudice dato. MEN. dig. 49, 16, 6, 2 contumacia omnis adversus ducem vel -em militis capite punienda est. VLP. dig. 1, 18, 4 -s provinciae maius imperium in ea provincia habet omnibus post principem. 1, 18, 13 pr. congruit bono et gravi -i curare, ut ... quieta provincia sit. 48, 19, 9, 2 ne apud tribunal -is postulet. 49, 4, 1 pr. comprobatā ... sententiā -is (COD. Iust. 2, 46, 1 [*a. 215*]. 7, 45, 6 [*a. 283*]. *al.*). PAVL. dig. 12, 1, 34 pr. -is provinciae officiales (COD. Theod. 8, 4, 1; *cf.* TERT. *supra l. 25*). MOD. dig. 49, 16, 3, 6 -is vel cuiusvis praepositi *miles.* COD. Iust. 9, 2, 7 (*a. 244*) quae per officium -bus nuntiantur (*i. per officiales. cf.* officium -is: 10, 72, 1, 1 [*a. 325*]. Theod. 12, 1, 105 officii -is principes, *item p. 873, 11. al.; aliter* [*de munere*]: DIG. tit. libr. 33, 3 *Μαχροῦ* ... de officio -is [1, 18 rubr. *al.*]; *cf. p. 873, 52*). 9, 41, 9 (*a. 290*) ad ... -em Syriae (*in inscr. epistulae ut*: 1, 23, 3 [*a. 292*]. COD. Theod. 9, 40, 4 v(iro) p(erfectissimo) -i Arabiae. *et saepe*). COD. Theod. 1, 16, 7 non sit venale iudicis velum, ... non visio ipsa -is cum pretio. 8, 5, 18 pr. a -bus diversorum officiorum evectio ... praebeatur (*nisi ad p. 870, 46*). *al.*

γ *in inscr. et pap.* (*specimina paucissima, plura v. sub c - e; vix iam supplendum in titulo aet. Claud.* CIL III 7090): CE 271, 9 (*a. 134*) sacra Mamertino sonuerunt -e sig⟨na⟩ (*i. Memnonis effigies*). DECRET. decur. Salens. (Inscr. Maroc. Gascou 307) 3, 11 testimonio tanti -is. CIL XII 594, 7 (*aet. Pii*) per multos annos ad -es provinciae persecutus est iniuriam nostram. VI 1451, 4 (*saec. III in.*) Aureliano c(larissimo) v(iro) -i provinc(iae)

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Germaniae infer(ioris) (*more sollemni de eodem 1450, 5* leg(ato) Aug(ustorum) pr(o) pr(aetore)). X 6569, 5 (*a. 217–8*) Marcello ... leg(ato) leg(ionis) III Aug(ustae), -i provinc(iae) Numidiae (*gr. ἄρξαντι. cf. p. 871, 8*). CHART. lat. ant. VII 337, 26 (*a. 223–33*) reversi ... ad praet(orium) -is cum epistul⟨i⟩s (*sim.* 337, 27). CIL VIII 7049, 8 (*aet. Alex.*) Martialiano ... -i et patrono res publica Cirtensium (9002, 3 [*aet. Alex.*] -i optimo, p. incompara⟨bili⟩. 2661, 5 [*saec. III²*] -s p(rovinciae) N(umidiae), p. col(oniae). *v. etiam infra l. 16. 28. 42*). INSCR. Maroc. Gascou 298, 9 (*saec. III¹*) ⟨pr⟩aeside pro legato (*sc. provinciae Maur. Tingit., cuius alibi commemorantur* procuratores pro legato, *e. g. Inscr. Dessau 1352sq.*). CIL III 7549, 3 princeps offici -is ([*gr. ἡγεμόνος*]. V 8275, 6 b(ene)f(iciarius) o. -is). *et saepe.*

c *ponitur iuxta alia subst. idem vel simile munus indicantia* (*apud exteros v. p. 872, 46. 48*): **α** *ponitur tamquam praedicatio generalis iuxta appellationem sollemnem* (*in titulis*): Ⓘ *iuxta* procurator: -s *sequitur*: INSCR. Dessau 9008 (*saec. II¹*) Macedoni pro⟨c⟩. Aug. gens Mauror(um) ... innocentissimo -i, patrono suo (*item cum adi. honorifico*: CIL V 8660, 16 [*saec. II²*]. VIII 9049, 5 [*a. 198–211*]. 20834, 6 [*a. 167?*]. *al.; additur etiam praefecti titulus*: CIL X 7580, 12 [*aet. Sev.*] proc. Aug. praef. prov. Sard., ... -i rarissimo [*sim.* 7583, 12]). CIL VIII 9371, 2 (*a. 198–211*) Mac⟨ri⟩niano proc. Auggg. ..., -i suo. XII 7 (*a. 213?*) proc. Aug., ... -e Alp(ium) Maritimarum (*item accedit nomen provinciae*: V 7251, 3 [*saec. III*]. VIII 20996, 2 [*saec. III¹*]. *al.*). VIII 9355, 7 (*a. 227*) proc. Aug., -e provinciae (*sim.* 9354, 6). VI 1642, 1 p. et -i Alpiũm Cotti⟨arum⟩ (1642, 3. 1643, 3. *al.*). -s *antecedit*: INSCR. Dessau 9490 (*saec. III¹*) Titinio ... -i et proc. prov. Epiri (CIL VIII 8328, 3 *eiusdem viri*). Ⓘⓘ *iuxta* legatus: -s *sequitur*: CIL V 4343, 7 (*saec. II²*) leg(ato) Aug(usti) pro pr(aetore) prov(inciae) Pann(oniae) super(ioris) ... -i optim(o) (*item cum adi. honorifico*: II 4114, 24 [*saec. II ex.*]. III 1457, 16 [*saec. II ex.*] patrono, fortissim(o) duci, amplissim(o) -i. VIII 2749, 5 [*a. 183/4*]. XI 4182, 14 [*aet. Carac.?*] optimo -i, homini bono. XIII 6807, 5 [*saec. III¹*] integerrimo. *al.*). INSCR. Année Épigr. 1930 n. 141 (*a. 194*) leg. Aug. pr. pr., -em pro⟨vinci⟩ae Syriae Phoeni⟨ces⟩ (*nisi appellatio sollemnis est rectoris provinciae illius ortae ex Syriae divisione, cf.* CIL III 202, 15 [*a. 213*]. *al.; paulo aliter apponitur nomen provinciae* CIL II 4118, 6 [*Tarracone; aet. Carac.?*] leg. Augg. nn. pr. pr., c. v., proconsuli prov. Africae, -i prov. Hisp. citerioris). 1917/8 n. 72 (*saec. III med. ?*) leg. Augg. pr. pr. c. v. -i (*item sine additamento*: 1939 n. 38 CIL VIII 2748, 6). CIL III 13724, 7 (*aet. Alex.*) leg. ac -s provinciae. VIII 8327, 5 *v. p. 875, 21.* -s *antecedit*: CIL III 12213, 2 (*saec. III med.*) -e provinc(iae) Clodio Saturnino leg. Aug. pr. pr. II 4102, 6 (*item* 4103, 7; *a. 283*) v. c., -s p(rovinciae) Hisp. cit. leg. Aug. pr. pr. ⓘⓘⓘ *iuxta alia*: CIL VI 1401, 8 (*ante a. 193*) *Didio* Iuliano ⟨... procos.⟩ Africae ..., -i patrono (XII 3170, 6 [*saec. III¹*] procon⟨s(uli) pro⟩vinc(iae) Narb(onensis) ..., -i integerrimo). III 1178, 8 (*a. 211–22*) Perpetuo co(n)s(ulari) Dac(iarum) ..., -i ⟨i⟩ustiss(imo).

β *comparatur magistratibus urbanis*: Ⓘ *quibuslibet* (*v. etiam l. 57 et* VLP. *p. 874, 10*): SVET. Dom. 8, 2 magistratibus ... urbicis provinciarumque -bus coercendis tantum curae adhibuit, ut *eqs.* PAVL. coll. Mos. 14, 2, 2 translata est cognitio in praefectum urbis, itemque -is provinciae extra ordinem meruit animadversionem (MARCIAN. dig. 40, 1, 5 pr. queri ... Romae quidem apud p. u., in provinciis vero apud -es. COD. Iust. 1, 4, 28. *al.*). MARCIAN. dig. 1, 18, 11 omnia ... provincialia desideria, quae Romae varios iudices habent, ad officium -um pertinent. COD. Iust. 7, 1, 4 (*a. 319–23*) apud consules, praetores, -es magistratusve ... civitatum. 4, 66, 3, 3. *sim. al.* Ⓘⓘ *praetori*: GAIVS inst. 1, 6 duorum praetorum, urbani et peregrini, quorum in provinciis iurisdictionem -es earum habent. 1, 29 adire praetorem vel in provinciis -em provinciae. 1, 200 *curatores* a consule vel a praetore vel a -e provinciae ⟨dan⟩tur (*sim. comparantur etiam* consules: 2, 278 VLP. reg. 25, 12). *al. ibid.* (*sed 1, 101sq.* praetori *opponitur* proconsul legatusve). COD. Iust. 5, 71, 1 (*a. 212*). VLP. dig. 26, 5, 8, 1. 3. *al.*

γ *varia ratione, sc. sive distincte sive fere pro syn.*: Ⓘ *exempla secundum iuxta posita digesta* (*notabiliora*): rector (provinciae): TAC. ann. 12, 54, 4 -em Syriae (*idem vocatur 12, 54, 3* Syriae r. *13, 8, 2* legatum *Syriae*). COD. Iust. 5, 42, 2 pr. (*a. 260*) si *tutor* secundum -is praeceptum ... satis non dat, removeri a tutela ... p. r. iubebit. INSCR. Brit. I 103 (*saec. IV*) -s B⟨r(itanniae) pr(imae)⟩ (*de eodem ibid. in versu*: primae p. r.). EDICT. imp. inc. (CIL III 13569) 36 -bus provinciarum (*40* r. p.). *al.* legatus: *v. l. 37. 63. 73, ceterum cf. l. 26sqq.; addas e. g.* HIST. AVG. Pius 5, 4 multas gentes atque Iudaeos rebellantes contudit per -es ac l. Pesc. 7, 2 provinciae -i vel l. vel proconsuli. *al.* proconsul (*cf. p. 872, 28*): IVLIAN. dig. 1, 18, 8 proconsuli ... vel -i provinciae *non imponitur necessitas* suscipiendae cognitionis (*in sententia simili* CALL. dig. 1, 18, 9 *vox* -es *comprehendere vid. et* p. *et* legatum). APVL. flor. 9, 39. VLP. dig. 1, 6, 2 quae sint partes -is, ex rescripto ... ad p. Baeticae manifestabitur. 26, 5, 1 sive p. sive -s sive etiam praefectus Aegypti ... tutorem dare poterit. PAVL. dig. 50, 5, 12, 1

comites -um et p. procuratorumve Caesaris. MACER *p. 871, 64.* CIL II 4118, 6 (*saec. III¹*) proconsuli ⟨p⟩rov. Afric⟨ae, p⟩raesi⟨di⟩ prov. Hisp. citerioris. INSCR. Année Épigr. 1959 n. 12 (*saec. III med.*) proco(n)s(ulem) Asiae ... praestantem omnibus -b(us). *al.* corrector (*cf. e. g. infra l. 21. 24*): PAPIN. dig. 1, 18, 20 legatus Caesaris, id est -s vel c. provinciae. CIL VI 1673, 5 (*fere a. 300*) -i Syriae Coele, c. utriusque Italiae. HERMOG. dig. 1, 18, 10 correctorum et -um provinciarum. CIL XI 831, 5 (*saec. IV*) -is Lusitaniae, c. Apul(iae) et Calab(riae). iudex (*cf. l. 24*): COD. Iust. 3, 8, 1 (*a. 203*) adite -em provinciae (*postea*: officium iudicis). VLP. dig. 11, 1, 4, 1 apud magistratus populi Romani vel -es provinciarum vel alios i. COD. Theod. 1, 5, 3 a -e vel a quolibet alio i. RVFIN. hist. 9, 6, 3. NOVELL. Valent. 13, 7 ducem vel consularem et -em, qui ... ordinariorum i. nomen obtinent. *al.* comes: CHART. lat. ant. X 463, 16 (*saec. IV med.*) Strategius v(ir) p(erfectissimus) comes -s Thebei(dos) (*item per asyndeton: ibid.* l. 23. 26. XII 525 II 8 [*a. 368; gr. κόμες καὶ ἡγε⟨μ⟩ών*]). CIL II 2210, 3 (*saec. IV med.?*) comiti et -i p(rovinciae) M(auretaniae) C(aesariensis) (III 6733, 6 [*a. 359–61; cf. Amm. 19, 13, 2* adiecta comitis dignitate ... rector]. INSCR. Tripol. 562, 8 [*saec. IV ut*: 565, 2]. *ordine inverso*: CIL VIII 11031, 7. NOT. dign. or. 29, 6 comitis ⟨rei⟩ militaris per Isauriam ⌞et -is⌟ [*om. unus e codd.*, et -e *vel* presule *ceteri*]). *al.* consularis (*cf. etiam l. 12. 34. 36*): COD. Theod. 8, 4, 8 pr. in proconsulum, c., correctorum vel -um officiis (*ordine fere inverso*: 9, 1, 13 -es et correctores, item c., vicarii quoque, proconsules). 8, 5, 12 -um atque c. officia (*sed postea voce* -bus *etiam consulares comprehendi videntur*). 16, 10, 10 iudices ... , consulares ..., correctores et -es. NOT. dign. occ. 19, 10 sub dispositione ... vicarii urbis Romae ...: consulares ..., correctores ..., -es Samnii, Sardiniae *eqs.* 20, 12. *al.* dux: COD. Theod. 9, 27, 3 duci et -i Sardiniae ([Isauriae *Seeck sec.* Iust. 9, 27, 1]. NOT. dign. occ. 30, 11. or. 37, 36. *al.*). HIST. AVG. trig. tyr. 3, 9 Transrenani limitis ducem et Galliae -em Postumum fecimus. COD. Iust. 7, 62, 32, 1a (*impp. Theod. et Valent.*) si a duce fuerit appellatum, si idem et -s sit *eqs.* ⓘⓘ *exempla ad statum provinciae mutatum spectantia*: CIL IX 2566, 6 (*saec. IV med.*) consuli (*debuit esse* consulari) Pannoniarum secundae post -es primo. RVF. FEST. 4 *Sicilia* deinde a praetoribus recta, postea est commissa -bus, nunc a consularibus administratur. CIL II 4911, 7 (= Année Épigr. 1960 n. 158; *a. 383–88*) novae provinciae Ma⟨ur(etaniae) C(aesariensis) et T(ingitanae)⟩ primus consularis e⟨t antea⟩ -s (*si recte suppl. d' Ors*). ⓘⓘⓘ *exempla variationem recensionum sim. illustrantia*: COD. Iust. 10, 26, 2 (*a. 364*) -i (*Theod. 8, 3, 1* correctorem). 1, 3, 10, 2 (*a. 398*) -es provinciarum (*Theod. 16, 2, 31* iudices Africani. *antea et Iust. et Theod. exhibent* provinciae moderator). 10, 32, 54 (*a. 416*) -is (*Theod. 12, 1, 181 pr.* iudicis. *postea et Iust. et Theod.* moderator provinciae). 10, 10, 5 pr. (*a. 435*) -s provinciae (*Theod. 10, 8, 5* proconsul). *sim. al.; recensiones* PASS. Theclae *voces* -s *et* proconsul *variant passim, nota* Cc 19 p. 49, 20 abierunt ad proconsulem et omne factum indicaverunt -i (*ceterae rec. brevius, sc. aut* -i *aut* p. *aut* iudici *praebentes; gr. p. 248, 7 τῷ ἡγεμόνι*).

d *agitur de genere praesidatus peculiari*: **α** *respiciuntur procuratores vices -is agentes*: PAPIN. dig. 49, 1, 23, 1 procurator Caesaris, qui partibus -is non fungebatur (VLP. coll. Mos. 14, 3, 2. *cf.* INSCR. Dessau 9490 [*saec. III¹*] proc(uratori) prov(inciae) Numidiae partes -is agenti [*sim. de eodem* Année Épigr. 1941 n. 175]). COD. Iust. 9, 47, 2 (*a. 212*) procurator meus, qui vice -is non fungebatur (3, 26, 3 [*a. 215*]. *cf.* agens vice -is: EPIST. praef. praet. [CIL XIII 3162; *saec. III¹*] 3, 4. CIL III 1625, 5 [*saec. III¹*]. *al.; notatur* a. v. p., *v.* INSCR. Dessau, *Indices p. 413.* tueri vicem -is: COD. Iust. 9, 20, 4 [*a. 239*]. *sim. al.*; vice -is *sine verbo*: CIL III 251, 5 [*saec. III¹ ?*]. 1456, 11 [*a. 238*]. XIII 1807, 9 [*saec. III¹*]. *al.*). **β** *respiciuntur ei, qui -is dignitate honoris causa fruuntur*: COD. Theod. 6, 22, 3 qui per suffragia -um ... adepti sunt dignitatem. 7, 23, 1 *qui est* ex -e factus indulto, *sc. codicillis honorariis* (12, 1, 26 cunctos ... ex -bus ... honorarios. 12, 1, 36. 41. 42 pr.; *addas, si fuerunt -es honorarii*: INSCR. christ. urb. Rom. 1640, 3 filius Lupicini ex -bus. 17467, 1 [*lect. dub.*]. 18799, 7 v(iro) p(erfectissimo) ex -bus. *ad hunc usum explicandum v. vol. V 2, 1102, 10sqq. 47sqq.*).

e *appendix stilistica*: **α** *determinatur provincia: accedente gen. nominis passim, sive solo sive forma pleniore* -s provinciae Syriae (*ita sescenties in titulis*), *sed saepe nomen e contextu vel e situ tituli intellegendum, v. e. g. p. 872, 13. 32. 72sq.; formae peculiares*: GELL. *p. 872, 20.* VET. LAT. *p. 872, 35. 46.* CIL VIII 9002, 3 (*aet. Alex.*) Sereno ... utrubique -i (*sc. in Mauretania Caes. et Sitif.*).

β *accedunt attributa honorifica*: Ⓘ *adi.* (*saepius duo iunguntur, quattuor l. 73. cf. p. 870, 49. 871, 11*): abstinentissimus: CIL II 4111, 11 (*aet. Alex.*). amplissimus: DECRET. decur. Salens. (Inscr. Maroc. Gascou 307) 3, 30. CIL III 1457, 16 (*saec. II²*). benignissimus: CIL III 90, 2 (*saec. III²*) -em provinc(iae) Arabiae ⌞vet.⌟, integerrimum, b. atque iustissim(um) (⌞ ⌟ vetustissimum *Mommsen*, vel *Kubitschek, Sitz. Ber. Wien. Ak. 177, 4, 1916, 28, tempt. alii alia*). VIII 2753, 4 (*aet. Alex.*). *al.* bonus:

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

TERT. apol. 30, 7 hoc agite, b. -es (*per ironiam ut* 50, 12). INSCR. Année Épigr. 1957 n. 297. *al.; superl.* optimus: DECRET. decur. Salens. (Inscr. Maroc. Gascou 307) 3, 21. APVL. flor. 9, 39. CIL II 4114, 24 (*saec. II²*). V 8660, 16 (*saec. II²*). VIII 20835, 5 (*a. 167?*). VET. LAT. act. 23, 26 (cod. 50. *al.* = VVLG.). *al.* candidissimus: CIL II 4133 (*fortasse saec. III*). clementissimus: INSCR. Dessau 9488 (*a. 208*). dignissimus: INSCR. Année Épigr. 1957 n. 78. gravis: VLP. dig. 1, 18, 13 pr.; *superl.* gravissimus: EPIST. imp. Sev. (CIL III 781) 15. incomparabilis: CIL VIII 9049, 5 (*a. 198–211*). indulgentissimus: DECRET. decur. Salens. (Inscr. Maroc. Gascou 307) 3, 23. innocentissimus: INSCR. Dessau 9008 (*saec. II¹*). CIL VIII 4600, 9 (*saec. II²*). 9370, 10 (*a. 198–211*). *al.* integerrimus: CIL III 11743, 8 (*saec. III in.*). XII 3170, 6. XIII 6807, 5 (*saec. III*). *al.* iustissimus: TERT. apol. 9, 6. CIL VIII 9369 (*a. 195*). 20995, 4 (*a. 227*). II 4112, 3 (*fort. saec. IV*) super omnes reliquos -es i. *al.* praestantissimus: INSCR. Année Épigr. 1917/8 n. 77 (*saec. III¹*). 1968 n. 113 (*saec. V in.; si adi. recte restituitur*). rarissimus: CIL VIII 2749, 5 (*a. 183/4*). X 7583, 12 (*saec. III¹?*) optimo et r. XI 2699, 11 (*aet. Alex.*) sanctiss(imo) et r. *al.* sanctissimus: CIL III 6754, 8 (*saec. II²*). V 8660, 16 (*saec. II²*) optimo et s. XIII 8150, 11. *adde l. 17.* tantus: DECRET. decur. Salens. (Inscr. Maroc. Gascou 307) 3, 11. ?vetustissimus: *v. p. 874, 74.* Ⓘ *gen. qual.*: CIL VIII 8327, 5 (*aet. Alex.?*) le⟨g(ato)⟩ Aug. pr. pr. c. v. -i exempli (*de gen. v. vol. V 2, 1935, 9sqq.*).

γ *accedunt pron. poss.*: CIL VII 287, 6 (*saec. III¹*) sub Octavio Sabino v. c. -e n(ostro) (VIII 8809, 3 [*a. 247–9*] instantia ... Athonis ..., rarissimi -is n., patroni municipii innovato opere *eqs.* 9041, 7 [*a. 290*]. *al., cf. p. 872, 21*). VIII 9371, 2 (*a. 198–211*) -i suo ... ob insignem ... erga se humanitatem.

II *de deis, daemonibus, angelis*: **A** *exempla varia; dei sim. custodiendo, defendendo vel etiam regendo praesunt*: **1** *quibuslibet rebus actionibusve nec non animantibus*: CIC. Verr. II 5, 185 *Mercurium* P. Africanus ... iuventutis ... custodem ac -em voluit esse (*item c. gen. animantium*: SEN. Thy. 1102 piorum -es testor deos. AVR. Fronto p. 43, 16 omnis omnium populorum -es deos). VERG. Aen. 11, 483 armipotens -s (-sens *var. l.*) belli Tritonia virgo (SERV.: quae praeest omnibus bellis *eqs.* SERV. auct.: quasi quae praesideat rei; sic -es dii urbis appellantur. *ceterum cf.* QVINT. inst. 3, 7, 5 -e bellorum deo. AVSON. 1, 1 p. 320 -s Tritonia bellis). OV. met. 1, 594 (*Iuppiter ad Io*) -e tuta deo ... subibis *nemora.* GRATT. 21 his, *sc. Diana, Fauno aliisque,* ego -bus nostram defendere sortem ... iussus. PAVL. FEST. p. 43 Camenae Musae ... sunt dictae ..., quod sint castae mentis -es. SEN. contr. exc. 6, 7, 1 -es pietatis deos. SEN. Herc. f. 356 *Megara* iuxta -es adstat deos (*nisi subaudias 'Thebarum' sim., ut spectet ad 2*). Oed. 1042 -em veri deum (*cf.* TERT. cult. fem. 2, 1 l. 24 deum ... -em et magistrum veritatis). Ps. QVINT. decl. 6, 5 dii immortales, caeli, maris, inferorum -es. CE 19, 9 (*saec. II²*) Silvane, ... da ... Itala rura te colamus -e. TERT. carn. 8 l. 6 igneo illo -e mali. idol. 15, 6 Antelios daemonas ostiorum -es legimus. orat. 8 *diabolum* -em et artificem temptationis. spect. 12 p. 15, 13 Martem et Dianam utriusque ludi -es (*cf. p. 871, 27 et* TER. MAVR. 4 qui ter Olympia vicisset Iove -e. Ps. CYPR. spect. 4 p. 7, 3. *sim. de deo christiano agonis -e*: CYPR. epist. 58, 8 -e deo congredi. RVFIN. Orig. princ. 3, 2, 5 p. 253, 4 agonis ... iusto -e deo). REPOS. 142 quis non, cum Cypris amaret, -e sub tanto tutum speraret amare[t]? (amorem *Burman*). ARNOB. nat. 1, 41 Aesculapium ... custodem nuncupavistis et -em sanitatis. 1, 42 *non negabimus Christum* -em nostri corporis, *i. ecclesiae,* nuncupari. NON. p. 532, 18 Statilinum et Statanum ... puerilitatis -es deos Varro ... affirmat. AVG. cons. euang. 1, 25, 38 *pagani deos* rebus ad quemque proprie pertinentibus -es *esse volunt.* CIL III 13368, 3 Dianae et Sil(vano) silv(a)e dis -bus venation(is). *al.* **2** *certis locis, regionibus, vel etiam imperio sim.* (*cf. supra l. 35. 41*): OV. met. 10, 168 caruerunt -e Delphi. LIV. 3, 7, 1 deserta omnia ... dii -es ac fortuna urbis tutata est. 26, 41, 18 dii immortales imperii Romani -es (CVRT. 4, 13, 13 -es Persarum i. TAC. hist. 4, 53, 3 -es ... i. deos. PLIN. paneg. 94, 1 -es custodesque i. divos. AVG. civ. 3, 14 p. 115, 14). 28, 39, 15 Iovi ... -i Capitolinae arcis (31, 30, 9 Minervam [37, 37, 2. 45, 28, 1]. *cf.* VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 p. 242, 23 ⌞excelsam -is⌟ Minervae arcem [excelsis praesidiis *trad.*]). SEN. Phaedr. 109 adiudicatae -em terrae deam. CVRT. 3, 8, 22 sacrificium dis -bus loci fecit (9, 9, 27 et maris et locorum. CIL XIII 8810, 3 dis patriis et -bus huius loci Oceanique. *cf.* TERT. spect. 4 quibus -bus dicentur *loca*). 8, 10, 16 -em nemoris eius deum. GELL. 16, 17, 1 *Vaticani* agri deum -em. PORPH. Hor. carm. 1, 7, 12 fontis. AVG. civ. 1, 3 p. 7, 25 'victos deos' (*Verg. Aen. 2, 320*) tamquam -es ac defensores *colunt Romani.* 3, 9 p. 106, 14 diis ... iam -bus atque tutoribus, *sc. Romae.* 3, 20 p. 130, 24 *civitas Saguntina foedus Romanorum* ipsis *dis* -bus placito iunxerat. CIL VIII 51, 9 Mercurii ..., Thysdritanae col(oniae) -is et conservatoris numinis. *al.* *huc spectare vid., si recte solvitur*: INSCR. numm. imp. Pesc. IV 1 p. 29 n. 43 Iovi prae(sidi) orbis (*item* Sept. Sev. IV 1 p. 139 n. 6. p. 144 n. 396. *ad* praestes *traxit e. g. Miodónski, Arch. Lat. Lex. 6, 1889, 564*). **3** *mundo, naturae*: SEN. dial. 7, 20, 5 patriam meam esse mundum sciam et -es deos. TERT. nat. 2, 4, 19 artificem eius *naturae* et -em. ITIN. Alex. 4 deo -i acceptiora sunt vota *modesta.* IVL. VAL. 1, 30 deo summo rerum -i (*gr. p. 33, 17 τὸν πάντα δερκόμενον. cf.* 3, 43 summum deum -em Sarapim *et e. g. 1, 32* mundi ... dominum rectoremque). LACT. inst. 2, 16, 8 -s (-sens, parens *var. ll.*) mundi et rector universi (7, 27, 9 -s dominusque m. deus). PRVD. c. Symm. 2, 878 *credunt quidam* nullo sub -e saecla rotari.

B *per imaginem provinciae administrandae*: TERT. apol. 24, 3 *credunt gentiles* oportere et procurantes et praefectos et -es *summi dei* pariter suspici. HIER. hom. Orig. in Luc. 12 p. 74, 24 sq. *adventus Christi* profuit cunctis *angelis gentium q. d.*, qui diversas provincias obtinebant, verbi causa -i Macedoniae, -i Achaiae.

III *de rebus* (*cf. var. l. p. 870, 24*): CELS. prooem. 40 salutis humanae -em artem (*i. medicinam*). PRVD. perist. 10, 327 globos dierum noctiumque -es (*i. solem lunamque, cf. gen. 1, 18*). AVG. virg. 8, 8 *animo* -e et rectore, *sc. carnis.* CLAVD. MAM. anim. p. 127, 10 -e ratione *disceptare.*

deriv.: praesidalis, praesidatus, praesidicius; *de* praesidarius *v. p. 883, 40.*

cf. Onom. *Blundell.*

praesessio, -ōnis *f.* *a* praesidere. **1** *i. q. actio vel munus praesidendi* (*ludis vel concilio*): ACT. lud. saec. Sept. Sev. 5ª, 30 Pighi XV viri ... ⟨sortiti⟩ sunt de -n⟨e ludorum⟩. LIBERAT. 12 Conc.ˢ II 5 p. 117, 22 *vicarii* papae Leonis adsidere non passi sunt, eo quod non fuerit data -o sanctae sedi eorum. **2** *metonymice de ipsa sede praesidentium* (*sc. loco eminentiore posita*): CASSIOD. hist. 6, 29, 2 *Iulianus* studuit ... templa paganorum constructione ... christianae religionis ornare, sedibus atque -bus (*gr. Sozom. 5, 16, 2 βήμασί τε καὶ προεδρίαις*).

praesica, *subst. a* praesecare *derivandum fingit veriloquii causa* VARRO ling. 5, 104, *v. p. 835, 17.*

praesicco, -āre. *a* prae *et* siccare. [Ps. APVL. herb. interpol. 125 l. 13 *trad.* persiccatus (prae- *edidit Ackermann*).] *i. q. antea siccare* (*sc. fere citius siccare, nisi vim praeverbii magis minusve evanuisse putes*): CAEL. AVR. chron. 2, 14, 217 aversione humoris facta ad exteriores partes altiora ulcera -ari. 4, 3, 53 erunt inicienda ea, quae ... partes *ulceribus affectas* valeant -are.

praesiccus, -a, -um. *a* prae *et* siccus. *i. q. valde siccus*: PRVD. perist. 5, 141 -a rursus ulcera, dum se cicatrix colligit, ... manus *tortoris* resulcans diruet.

praesicia *v.* pressicius.

[praesiciae, *subst. a* praesecare *derivandum vix recte trad.* ARNOB. nat. 7, 25 p. 373, 17 *pro t. t. rei sacrae* prosiciae; *e coni. dub. p. 951, 60.*]

praesico *v.* praeseco. *Bk.*

ˣpraesidālis (-diālis), -e. *a* praeses. *scribitur* pre- INSCR. Dessau 9510 (*saec. IV med.*), *et hic illic in codd., e. g.* COD. Theod. 12, 6, 5 (*V*). *formam originariam* -dalis *exhibent* INSCR. *supra (etiamne l. 71?) et* CHART. lat. ant. I 246, 6 (*a. 505*) *ut plerumque codd. antiquissimi, e. g.* COD. Theod. 6, 22, 7, 1 (*T*). 7, 22, 6 (*R*); *forma* -dialis, *intercedente sc. voce q. e.* praesidium, *sed notione adi. non mutata, traditur* CIL XIII 1796 (*lapis periit*), *ceterum in var. l. codd.* RVF. FEST. 4 *et* 5 (*E saec. VII*), HEGES. 2, 1, 2 p. 131, 27 (*C saec. VI/VII, v. ed. Weber*) *et saepe in codd. rec., e. g. p. 877, 36 nec non* AMM. 28, 1, 5 (*sed* -dalis *trad. ibid. ter*), PASS. Marcell. *l. 61 sq., unde passim occurrit in edd. vet., e. g.* CASSIOD. Ios. antiq. 18, 53 p. 517; *aliter l. 55.* *legitur inde a constitutionibus saec. III.* [*vix genuinum est additamentum cod. C* FAVSTIN. trin. praef. l. 37 habentes fiduciam de -i patrocinio salvatoris (*scribitur* -diali, *ut collato subst. q. e.* praesidium *significari putes i. q. protegens, propitius sim.*).]

1 *significatur qui (quod) ad praesidem provinciae pertinet* (*in* GLOSS. *respondet ἡγεμονικός. distinguuntur* consularis *sim. sub c, cf. et p. 877, 9sq. 12; masc. pro subst. p. 877, 29, fortasse etiam p. 877, 12. 21*): **a** *quolibet respectu*: **α** *iuncturae variae*: COD. Iust. 3, 31, 6 (*a. 224*) an a -bus actis discedendum sit, qui (*sc. praeses*) eis *filiis* tutores dedit (PASS. Marcell. rec. M 4, 3 [*rec. N* chartis -bus]. 5, 1 [*rec. N* acta praesidis]. rec. N 4, 1 [*rec. M* acta praesidis]). COD. Iust. 5, 72, 2 (*imp. Aureliano*) ad instar ... -is decreti concessio principalis accedit (5, 71, 12 [*a. 293*]). 7, 16, 13 (*a. 293*) haec omnia sollemniter -i notione decidi debent (9, 33, 5 [*a. 293*]. 4, 9, 4 [*a. 294 ut* 8, 13, 20]). 3, 3, 3 (*a. 294*) facultatem ... remittendi ... ad iudicium -e (9, 1, 17 [*a. 299*]. 9, 1, 18 [*a. 304*]. *al.*). AVG. epist. 86 -i edicti tui vigore. PASS. Fabii 4 -a signa gestare. COD. Iust. 2, 7, 24 pr. (*a. 517*) *advocati* fori -is secundae Syriae provinciae. *al.* ?civitas -is (*sc. caput provinciae -is, si recte supplevit ed.*): INSCR. Dacorom. Popescu 3 (*saec. III ex.*) porta⟨m civitat⟩ti praesida⟨li⟩ *refecit sim.* (praesid⟨i⟩a⟨riam⟩ *portam intellegunt edd.* CIL III 14450 *aliique*). **β** *iuncturae quaedam circumscribentes ipsum praesidem vel eius munus* (*exempla potiora; cf. p. 877, 19*): COD. Iust. 9, 2, 8 (*a. 284–292*) *delator* non ad stationarios decurrat, sed -em adeat potestatem. COD. Theod. 1, 16, 7 (*a. 331*) semper invigilet industria

[Pade]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-is. 9, 26, 4 (*a. 416*) consularitatis fasces aut vexilla -a ... iterare. RVFIN. hist. 9, 11, 5 Theotecnus ... -bus a Maximino fascibus fuerat honoratus (*gr. ἡγεμονίας*). *al.*

b *respiciuntur officiales praesidis*: COD. Iust. 6, 1, 2 (*a. 294*) requirendi fugitivos potestatem fieri dominis -is officii est (COD. Theod. 8, 4, 4 [*a. 349*] qui o. -a deserentes ad sacramenta militiae adspirasse noscuntur. SYMM. epist. 7, 66. AMM. 28, 1, 5 tabulario -is o. CONSTANTIVS vita Germ. 7 p. 254, 10 princeps -is ... o. *al.*). COD. Theod. 8, 7, 12 (*a. 372*) *quidam* probati in obsequiis -bus. AMM. 17, 3, 6 nec praefectianus nec -is apparitor. COD. Iust. 12, 21, 8 pr. (*a. 484*) apparitoribus vicarianis seu -is iudicii. PASS. Fabii 3 gradus militiae -is. CHART. lat. ant. I 246, 6 (*a. 505*) si ex gen⟨t⟩e oritur militari et neque curialis nec -is est.

c *respicitur status provinciae a praeside (v. supra p. 872, 4 sqq.) administrandae*: RVF. FEST. 4 *Africa provincia* est proconsularis, Numidia consularis, ... duae Mauretaniae ... sunt -es (5 [*ibid.* consulares]. SYMM. epist. 1, 107 or. 6, 3 HIST. AVG. Alex. 24, 1 provincia⟨s⟩ legatorias -es plurimas fecit). COD. Theod. 6, 22, 7, 1 (*a. 383*) ex numero ordinariarum potestatum, seu consularis administrationis seu nominis -is. *ibid.* qui -is administrationis gesserint dignitates (NOVELL. Iust. 8 not. 21 p. 86, 1 [*gr. ἡγεμονικαί*]. 28, 5 pr. *quidam est* mutatus ex consulari et -i in administrationem maiorem et spectabilem [*nisi masc. pro subst. de praeside; gr. trad. ἡγεμονίας, sed ἡγεμονικῆς coni. Zachariae*]. *al.*). HIST. AVG. trig. tyr. 24, 4 *Tetricum* consularem, qui iure -i omnes Gallias rexerat. HEGES. 2, 1, 2 p. 131, 27 *ut* Iudaea ... -e iudicium ... adipiscatur (*cf. Ps. Rufin. Ios. bell. Iud. 2, 91 p. 662* per iudices Romanos administrari, *gr. διοικεῖν ἐπ' ἰδίοις ἡγεμόσιν*). CASSIOD. Ios. antiq. 18, 53 p. 517 ut -i dispensatione regeretur *Commagene* (*gr. εἰς ἐπαρχίαν*).

2 *significatur qui munere praesidis provinciae iam functus est* (*tam subst. quam adi.*): INSCR. Dessau 9510 (*saec. IV med.*) Elio Iuliano fl(amini) p(er)p(etuo) -i. SYMM. epist. 4, 70, 1 Bonoso -i viro (CIL XIII 1796 [*christ.*] Aelianus filius Pauli viri -is). AMM. 22, 14, 4 -em esse Theodotum. 29, 1, 6 Fidustium -em.

3 *significatur qui similis est praesidi* (*sc. eius moribus praeditus est sim.*): EVSTATH. Basil. hex. 6, 6, 1 *sub ariete natum* -em ... futurum et quaestuosum (*sec. var. l. gr. προηγητικός. cf. 6, 6, 2* tyrannicus erit et laboriosus).

adv. **praesidiāliter** (*forma correctior* -daliter *non videtur tradi*). *i. q. modo praesidiali* (*sc. modo eius, qui praesidet, praeest*): GLOSS.^{L} IV dub. Plac. P 28 praeses: rector provinciae aut qui alicuius loci tutelam -r agit (gerit *var. l.; cf.* ISID. orig. 9, 3, 28 praesides ... dicti, qui alicuius loci tutelam -r tenent [*notionem q. e. 'per praesidium' intellegit Reydellet, 1984, ad l., qui* -r *post alios a* praesidium *derivat; sed ad rem cf. p. 871, 60 sq. et de forma v. p. 876, 47*]).

?**praesidārius** *v. p. 883, 40.* *Pade.*

praesidātus, -ūs *m.* *a* praeses. *forma* -diatus *intercedente voce q. e.* praesidium *vix recte trad.* ARNOB. nat. 3, 24 p. 182, 14 (*cf.* -datus *ibid.* 3, 23 p. 182, 6. 4, 6 p. 209, 3) *et in var. l. inscriptionum per apographa tantum servatarum* CIL V 7881 XII 674; *legitur hic illic in edd. vet.* *affertur inter nomina* numeri tantum singularis PROB. app. gramm. IV 193, 21, *sed occurrit plur. l. 73. p. 878, 9. 15.* *legitur inde a titulis saec. III et* ARNOB.

i. q. officium vel dignitas praesidis (*cf.* GLOSS. II 246, 37 *ἀρχή*: hoc imperium, principium, hic magistratus, hoc magisterium, -s. *cum gen. rei administrandae l. 67. 69. p. 878, 16. al.*): **1** *praesident homines*: **a** *in re publica*: **α** *respiciuntur, qui praesunt provinciis imperii Romani*: CIL V 7881 (*saec. III med.; praesidi Alpium maritimarum*) ob eximiam -us eius integritatem. INSCR. Année Épigr. 1971 n. 509 (*Lambaesi; saec. III med.*) *legatus Augusti prov. Numidiae* ⟨missus a⟩d -um ⟨...⟩. INSCR. Dessau 9006 (*e Mauretania; saec. III*) in ⟨p⟩riori -u (*sc. Mauretaniae*) ⟨e⟩t post in ducatu (*sc.* per Africam Numidiam Mauretaniamque, *v. ibid. 2774*). CONC. Arel. a. 314 p. 10 l. 21 qui fideles ad -um prosiliunt (*inde corrigitur ibid.* p. 6 l. 51). CIL XII 674 (*saec. IV*) post dignetatem -us *prov. ignotae.* AVR. VICT. Caes. 29, 2 *Lucius Priscus* Macedonas -u regebat (*cf.* 33, 14 -u Aquitanos tuebatur *Tetricus*). AVSON. 205, 18 p. 63 *Nepotianus* honore gesti -us inclitus (COD. Theod. 6, 28, 2 qui -um gesserint. Ps. IOH. MED. hom. 27 p. 815 [*de Pontio Pilato ut*: 29 p. 823 PASS. Petr. Paul. brev. 1. 4]). SYMM. or. 6, 4 crevit ... -s seseque ad magnitudinem regentis (*sc. praesidis*) tetendit. HIST. AVG. trig. tyr. 24, 1 Tetricum ... -um in Gallia regentem (*de eodem l. 62. 68*). Car. 17, 6 *Constantius* tunc ... -um Dalmatiae administrabat (*cf.* OROS. hist. 7, 22, 12 *Tetricus* Aquitanicae -us administrabat officium). RVFIN. hist. 4, 2, 5 Quietus ... provinciae Iudaeae indeptus est -um (*gr. ἡγεμὼν ... ἀνεδείχθη*). AVG. symb. 3, 7 -um agebat ... Pontius Pilatus (*cf. l. 64*). COD. Theod. 8, 5, 23 pr. codicillis comitivae et -us. 12, 1, 4 -us praerogativa laetari. *ibid.* qui -um ante tempus reportarunt (*sc. non cunctis muneribus curialibus expletis*). NOVELL. Iust. 103 praef. alios gentium -us maiores constituimus (*gr. ἐθνῶν ἡγεμονίας*). **β** *respiciuntur quilibet praesides*: AVG. conf. 6, 11, 19 -s dari potest (*antea*: aliquis honor. *de munere iudicis cogitat Labriolle, 1950, ad l.*). CASSIOD. var. 7, 2, 2 (*in* formula -us) -um ... in illa provincia concedimus (*ad rem v. Seeck, RE IV 662, 17sqq.*). Ios. antiq. 20, 244 p. 590 *Pompeius Hyrcanum* gentis ... -um habere permisit (*gr. προστασίαν*). PASS. Fel. Fortunat. (BHL 2860) 1 apud civitatem ... Aquileia contigit, ut ad -um promereretur (*immo* promov- *?*) Euphemius *ad investigandos Christianos* (*si quid subest veri, cogites potius de iudice quam de correctore Venetiae et Histriae*).

b *in ecclesia*: RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 90, 25 *dissidia* de sedibus aut de -bus. CONC.^{S} II 2, 2 p. 7, 18 *in synodo* Celestinus ... et Cyrillus ... -us iura meruerunt (*gr. II 1, 2 p. 127, 2 ἡγεμόνες ... ἐτύγχανον*). CASSIOD. hist. 6, 36, 2 ⌞apostolici -us⌟ decreta *refugit* (⌞ ⌟ *gen. obi.; gr. Theodoret. 3, 19, 1 προεδρίας*).

2 *praesident dei*: ARNOB. nat. 3, 23 p. 182, 6 (*antea*: luctationibus praeest *Mercurius*) unius in officio -s. 3, 24 p. 182, 14 *dii, nisi libationes sim. accipiant,* suos deserunt atque abiciunt -ūs? 4, 6 p. 209, 3 quid ... ut faciat, -um focorum ... *Lateranus* sortitus est? *Peri.*

praesidēns *v.* praesideo.

? **praesidentia,** *subst. fem. a* praesidens (praesidere) *derivandum, e coni. dub. sec gr. restituitur* CONC.^{S} II 5 p. 5, 16 quam prompte ad delinquendum decesseritis non dei fidem ... fovere volentes sed vestras ⌞petulantias⌟ et sacerdotia defendentes, quorum *eqs.* (⌞ ⌟ *codd.*, praesidentias *Schwartz*, praefecturas *Mansi 7, 490^{B}, gr. Conc.^{S} II 1, 3 p. 125, 22 προεδρίας, sed interpres ab exemplari, quale nobis traditum est, paulum declinasse videtur* [*προπετείας eum legisse suspicatur Flury in plagulis*]; *ad* petulantias *cf. ibid. p. 5, 12* praesumpta *delicta, p. 4, 33* vestras praesumptiones). *Bk.*

praesideo, -sēdī, -sessum, -ēre. *a* prae *et* sedēre. *scribitur* pre- CE 1350, 7 (*saec. V in.*). CIL II 5728 *et saepe in codd. medii aevi. abbreviatur* praes *p. 881, 41 sq.*, praesid ACT. Arv. a. 219 (CIL VI 2067) II 12. NOT. Tir. 50, 31a. *de formis*: -sed- *in stirpe praes. exhibent* ACT. Arv. a. 213 (CIL VI 2086) II 7 *et codd. vet.* DIDASC. apost. 25, 30. EPIST. pontif. 599 Schwartz p. 6, 6 (*sine nota in app., sed* -sid- *apud edd. vet.*), *in var. l.* CYPR. sent. episc. 23 (*cod. S saec. VI/VII*). CONC. Aurel. a. 538 p. 122 l. 208 (*cod. C saec. VI/VII*). *al.; forma tertiae coniug.* -siduntrad. VIRG. gramm. epist. 3, 30, 1 (*potius confusione quadam quam sec. stirpem verbi q. e.* sido; *cf. e. g.* -sedit *pro* -sidet GLOSS.^{L} Corp. P 733). *part. praes. gen. plur.* -entum *trad.* IVLIAN. in Iob 34, 30 BACHIAR. fid. l. 15, *in var. l.* PANEG. 3, 1, 4 (*cf.* -entium TAC. ann. 3, 40, 3 *et saepius*). *vix recte trad.* -sid- *in stirpe perf.* TAC. ann. 12, 56, 3 -sidere (*corr. Lipsius*). COD. Theod. 6, 29, 2, 4 -siderit (-sederit *edd.*); *ceterum cf. var. l.* -sideris LEO M. serm. 82, 1 CASSIOD. var. 7, 1, 5. *de notione*: SYNON. Cic. p. 442, 30 sustinet. sustentat. agit. regit. ... procurat. -et. *eqs.* GLOSS. II 394, 52 *παραχάθημαι*: -o, adsideo. IV 420, 19 -et: protegit, tuitur, defendit. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 707 -edit: ante sedit. III Abstr. PRAE 18sq. (*sim.* GLOSS. IV 551, 38sq.) praecellit: excelsior cunctis est; -et: quod supra. *sim. al.* *legitur in versibus raro, sc. apud* PLAVT. (*bis*), VERG. Aen. (*quater*), PROP. (*semel*), OV. (*ter*), LVCAN. (*semel*), AVSON. (*bis*), PRVD. (*ter*), CLAVD. (*semel*), *al., in oratione prosa inde a* CIC. (*in oratt. tantum*), CAES., VARRONE, SALL., LIV., *frequentat* TAC. ann.; *deest e. g.* VITR., SEN. *rhet.*, CELSO, COLVM., PETRON. [*confunditur in codd. e. g. cum* possidere CLAVD. 20, 216 AVG. in psalm. 113, serm. 2, 3. *al.*, prosidere MOD. dig. 50, 12, 10. *al.*, residere TERT. carn. 16 l. 8 (*var. l.* re- *praetulit Hilberg apud* HIER. epist. 22, 30, 4, *sed cf. ibid.* 5; *e coni. dub.* RVFIN. Adamant. praef. p. 1, 11); *ceterum part. praes.* -ens *variat cum* praeses COD. Theod. 1, 16, 12. *al.* (*restituitur* SEN. dial. 11, 12, 3) *et cum* praesens CONC. Arel. a. 538 p. 122 l. 208. *al.* (*vix recte trad.* EPIST. pontif. 555 Arel. p. 26, 14 [*cf. ibid. p. 26, 16*]).]

vi praeverbii locali et usu inde derivando i. q. ante sedere (*cf. l. 42. p. 879, 7; vi deflexa sub IA2; de vi temporali v. p. 879, 19; desunt exempla notionis comparativae, quam testantur* GLOSS. *l. 43*): **I** *praevalet respectus sedis, loci* (*exempla potiora; ceterum huc vergunt etiam quaedam sub II allata, e. g. p. 880, 6. 72. 881, 9. 20*): **A** *de animantibus*: **1** *vi praeverbii communi de iis, qui sedent ante aliquem* (*aliquid*): **a** *de custodibus sim.*: PLAVT. Most. 1096 hanc aram occupabo ..., ne ... *servi* huc confugere possint, quaestioni quos dabit; hic ego tibi -bo, ne interbitat quaestio (*vix coll. 1097* surge *trahas ad 2a; cf.* Truc. 715 ego hic *in limine* ... -bo ... nec quemquam ... intro mittam). OV. fast. 1, 125 (*loq. Ianus*) -o foribus caeli cum mitibus Horis. TYCON. reg. 3 p. 17, 27 (*in imagine*) huic ianuae (*sc. gratiae*) custos fides -bat, ut nemo illum carcerem *legis Iudaeorum* effugeret. HIER. epist. 60, 3, 4 flammea illa rumphea, custos paradisi, et -entia foribus Cherubin (*gen. 3, 24*). VVLG. Esth. 2, 21 Bagathan et Thares ..., qui ianitores erant et in primo palatii limine -bant (*Vet. Lat. cod. 151* servabant atrium). *al.* **b** *de praeceptoribus* (*vi locali evanida p. 881, 73*): SEN. epist. 95, 23 cessat omne studium et liberalia professi ... desertis angulis -ent. FLOR. Verg. 3, 6 uti pueris ingenuis atque honestis -rem (*cf. 8* sedere a suggestu praecipientem bonos mores *eqs.*). **c** *de magistratibus aliisve, qui loco honorato, summo sedent*: SVET. Aug. 26, 3 die Kal. Ian.

[Kooreman]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cum mane pro aede Capitolini Iovis paululum curuli sella -isset *Augustus consul*, honore abiit. VET.LAT. III Esdr. 9,45 *Esdras* -bat ... in gloria in conspectu omnium (*gr. προεκάθητο, Vulg. II Esdr. 8, 5* super ... populum eminebat). Luc. 20,46 (cod. 2) *scribae*, qui volunt ... -ere in synagogis et superiores recumbere in cenis (*gr. πρωτοκαθεδρίας, Vulg.* primas cathedras). IVLIAN. epit. novell. 56, 2 urbicaria praefectura omnibus aliis -at dignitatibus, id est, ante sedeat (*cf. Novell. Iust. 62, 2 pr.* sancimus praesulem ... senatus ... urbicariam esse praefecturam et primam sedem ei dedicari).
de aeonibus Valentinianorum (*respicitur ordo variarum potestatum*): TERT. adv. Val. 23, 1 in summis summitatibus -e[n]t tricenarius Pleroma, Horo signante lineam extremam; inferius illum metatur medietatem Achamoth *eqs.* **d** *de gubernatore* (*cf.* MART. CAP. *sub 2b*): PANEG. 8, 14, 2 (*e Frontone*) *imperatorem in Palatio residentem* veluti longae navis gubernaculis -entem totius velificationis ... gloriam meruisse.

2 *vi praeverbii deflexa de iis, qui insident* (*cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 708 -it: supra sedit): **a** *sedi, simulacro* (*vix huc p. 878, 63; cf. p. 881, 63 sq.*): LACT. inst. 1, 20, 36 Tutinus, in cuius sinu pudendo nubentes -ent, ut illarum pudicitiam prior deus delibasse videatur (*sublucetne simul vis temporalis? ad rem cf. e. g. Arnob. nat. 4, 7 p. 209, 23* pudendis ... inequitare matronas). PRIMAS. in apoc. 4, 8 l. 233 viginti quattuor seniores tribunalia -entes (*spectat ad apoc. 4, 4* super thronos ... sedentes). *in imagine*: GREG. M. moral. 2, 30 quam altae sedi interni consilii -et iste *Iob*, qui ... in terra prostratus iacet. 2, 38 quid ... solium domini nisi angelicas potestates accipimus, quarum mentibus altius -ens, inferius cuncta disponit *deus*? (*spectat ad III reg. 22, 19* vidi dominum sedentem super solium suum). **b** *alicui vehenti* (*sc. iumento vel navi*): AVG. in psalm. 33, serm. 2, 5 esto iumentum domini ...; sedet ille super te, ipse regit te; ... attende, quis tibi -at (*in simili imagine*: VITA Roman. rec. [BHL 7306] 5 qui *sanctus spiritus* illius -bat corpori mentemque regebat, ipse dux itineris *eqs.* 13 [*si recte coni. Bulhart in schedis*, pie sidens *trad.*]. GREG. M. in cant. 45). MART. CAP. 2, 183 cui *navi* (*sc. vehiculo solis*) nautae septem ... -bant. GREG. M. past. 3, 12 Balaam ... pervenire ad propositum tendit, sed eius votum animal, cui -et, praepedit.

B *de rebus*: APVL. mund. 32 p. 361 in clipeo Minervae, quae arcibus Atheniensibus -et (*gr. 399b34 τὴν ἐν ἀκροπόλει Ἀθηνᾶν. item de deorum simulacris*: TERT. spect. 8 p. 10, 2 *Mater Magna* -et euripo *circi*. RVT. NAM. 1, 229 -et *Inuus*). TERT. cult. fem. 2, 12 l. 12 illa civitas valida, quae super montes septem et plurimas aquas -et (*sc. Babylon sive Roma*). praescr. 36 l. 3 *ecclesiae apostolicae*, apud quas ipsae adhuc cathedrae apostolorum suis locis -ent (-entur *pars codd.*). *incorporaliter*: TERT. anim. 33, 2 si non sublimiore fastigio -et humana censura *quam divina*. PETR. CHRYS. serm. 7, 3 ieiunium ... nobis in arce pectoris conlocetur, quia illo in interioribus -ente vitia nos quatere ... non valebunt.

II *praevalet respectus muneris, ut significetur aliquem (aliquid) sive custodiendo sive regendo, administrando praeesse*: **A** *-ent divinitates et res ad eas pertinentes* (*vir sanctus l. 61, angeli p. 880, 12; ceterum addas p. 881, 4 sqq. 15. 29. 65*): **1** *accedit dat.* (*acc. p. 880, 1, praepos. l. 72*): **a** *locorum vel mundi sim.*: CIC. Verr. II 5, 188 vos, ... deae, quae illos Hennensis lacus lucosque incolitis, cunctaeque Siciliae ... -etis. Manil. 70 qui *dei* huic loco temploque -ent (PELAG. in I Cor. 10, 20 p. 184, 9 daemones, qui templis -ent ad homines depravandos). Catil. 4, 3 huic urbi (Sull. 86 huic u. atque huic rei publicae [dom. 144 u. et rei p.]. Phil. 13, 20). VERG. Aen. 3, 35 *Gradivus pater*, Geticis qui -et arvis (7, 800). 6, 10 arces, quibus altus Apollo -et ([SERV. quibus praeest, quas defendit. *inde fortasse* GLOSS. -et: praeest]. LIV. 38, 51, 8 Capitolio atque arci). 12, 140 stagnis ... fluminibusque sonoris. FEST. p. 261 nymphae -entes querqueto virescenti. SEN. epist. 95, 50 *dei*, qui -ent mundo, qui universa vi sua temperant, qui humani generis tutelam gerunt (LACT. epit. 4, 2 quae *mens secundum Aristotelem* m. -at [*inst. 1, 5, 22* praeesse]). LVCAN. 5, 400 APVL. met. 6, 4, 2. PRVD. c. Symm. 1, 326 deus verus ..., qui fine caret, qui -et omni naturae. *al.* *singulariter de sancto*: PRVD. perist. 13, 104 *Cyprianus e caelo* Libyae populos ... regit, ... Gallos fovet, ... -et Hesperiae *eqs.* **b** *rerum variarum, actionum*: OV. epist. 2, 41 *Iuno*, toris quae -et ... maritis. fast. 3, 85 *Mars* -et armis. FEST. p. 154 Pomona levissimo fructui agrorum -et, pomis. p. 177 Nixi di ... -entes parientium nixibus. p. 325 culturae agrorum. PAVL. FEST. p. 10 Agonium ... deum dici -entem rebus agendis (ARNOB. nat. 4, 10 p. 213, 8 r. omnibus. *al.*). QVINT. inst. 10, 1, 91 -entes studiis deae (*cf.* artibus: PANEG. 9, 19, 3. ARNOB. nat. 3, 23 p. 180, 12 [*cf. ibid.* curare *et* sub illorum ... tutela]). TERT. apol. 10, 8 *Saturnus* aerario -et. ARNOB. nat. 7, 44 p. 402, 14 bonis ... valetudinibus. AVSON. 369, 4 p. 95 (*in arte Chaldaeorum*) -et ollis *planetis* sortitus regimen nitidae Sol aureus aethrae. AVG. conf. 10, 41, 66 (*ad deum*) tu es veritas super omnia -ens (GREG. M. past. 2, 2). in psalm. 96, 11 l. 23 quod *numen* -et illi simulacro. *al.* **c** *animantium, animi*: PAVL. FEST. p. 52 quia parientibus -at *Venus*. QVINT. inst. 10, 1, 48 quas *deas* -ere vatibus creditum est. HEGES. 5, 53, 1 p. 412, 1 *quod deus* genti *Iudaeorum* ... infestus sit, quam -bat. AVG. conf. 11, 17, 22 deus meus, -e mihi et rege me. mag. 11, 38, 1 intus ipsi menti -entem consulimus veritatem (mus. 6, 1, 1. *al.*; *cf.* LEO M. serm. 79, 1 cordibus fidelium. *sim. al.*). MACR. Sat. 1, 19, 7 Apollo Musis -et. *al.*

2 *exempla cetera*: TERT. carn. 16 l. 8 *cum carnem Christi* ad dexteram patris in caelis -ere (residere *var. l.*) meminerimus et venturam inde in suggestu paternae claritatis praedicemus (*cf. e. g. Marc. 16, 19* dominus ... sedit a dextris dei. *vergit ad I*). HIER. in Is. 11, 36, 11 l. 76 (*verba regis Assyriorum*) sin ... tantis diis -entibus decem tribus facile superavimus, quanto magis vos, ... solam Hierusalem, uno deo praesule vincemus facilius. hom. Orig. in Luc. 12 p. 75, 19 in Epheso propter eos, qui in illa urbe peccatores erant, pessimi angeli -bant (*gr. ἄγγελος ... ἐγχειρισμένος τοὺς ἁμαρτάνοντας*). AVG. civ. 4, 13 p. 163, 27 quorum *deorum* Iuppiter ... rex -et. GREG. M. in Ezech. 1, 2, 8 in locutione prophetica alter est, qui -et (*sc. spiritus sanctus*), alter, qui obsequitur (*sc. propheta*). *al.*

B *-ent milites, duces, exercitus sim. (regio l. 20), qui praesidio sunt* (*sc. armis, vi militari; aliter sub C1d*): CIC. Mil. 101 vobis *militibus* non modo inspectantibus, sed etiam armatis et huic iudicio -entibus (ASCON. Corn. p. 49, 13 ambo cons⟨ules ...⟩ -bant ei i. [*v. Marshall, Class. Phil. 72, 1977, 319 sq.*]). Phil. 5, 37 *Gallia* semper -et atque -edit huic imperio libertatique communi. SALL. hist. frg. 2, 94 *Pompeius* Titurium legatum cum cohortibus ... in Celtiberia hiemem agere iussit -entem socios (*item accedit acc.*: 3, 97 agros suos. TAC. ann. 4, 5, 1 Italiam ... duae classes. 4, 72, 3). LIV. 10, 17, 2 nullus ... exercitus Samnio -et. 36, 5, 5 copiis -ere Epiro (*Polyb. 20, 3, 3 προκαθίσας τῆς Ἠπείρου παρασκευάζειν σφίσι τὴν ἀσφάλειαν*). *al.* VAL. MAX. 5, 4 ext. 7 urbis ... claustris. CVRT. 3, 1, 20 naves ..., quae Hellesponto -rent. 5, 2, 16 mille Macedonum ... -ere arcis custodiae iussis. *al.* *non indicata re tuenda*: VARRO ling. 5, 90 *v. p. 888, 42.* SALL. Catil. 57, 2 Q. Metellus Celer cum tribus legionibus in agro Piceno -bat. GRAN. LIC. 35, 14. PEREGR. Aeth. 7, 4 castrum est ... habens praepositum cum milite, qui ibi nunc -et pro disciplina Romana. SCHOL. Cic. Bob. p. 112, 9.

C *-ent magistratus, duces, sacerdotes et quicumque potestate quadam publica regunt, administrant sim.* (*res pro animantibus l. 38. 48. 53. 66*): **1** *in re publica* (*fere Romana, aliter e. g. l. 44. 51. 58; transfertur ad deum vel Christum p. 881, 4. 29*): **a** *quibuslibet rebus vel hominibus*: α *accedit dat.* (*acc. l. 44*): CIC. Phil. 2, 15 *senatus*, qui quondam florens orbi terrarum -bat (PROP. 3, 11, 57 *Roma.* CASSIOD. Ios. antiq. 19, 193 p. 561 [*gr. paulo aliter*]). CAES. civ. 1, 85, 8 ut idem *Pompeius* ad portas urbanis -at (*Aldus*, praesidia *trad.*) rebus et duas ... provincias absens ... obtineat (SEN. dial. 11, 12, 3 r. humanis). VELL. 2, 48, 1 *Pompeius* -ens urbi. SEN. benef. 3, 32, 5 *Augustum* securae paci -entem. 4, 32, 2 populo (HEGES. 2, 13, 1 p. 167, 22 potestatem p. -endi [*gr. Ios. antiq. 20, 238 τὴν προστασίαν*]. *al.*). TAC. ann. 12, 14, 4 Medos. 12, 15, 2 (*si recte coni., v. p. 407, 81*). PLIN. paneg. 79, 3 *Traianus consul* laetitiae publicae. FLOR. epit. 2, 7, 2 regno. TERT. apol. 35, 7 congiario dividundo. VVLG. I par. 27, 25 thesauris (*antea*: super thesauros ... fuit). RVFIN. hist. 11, 16 p. 1021, 17 memoriae scriniis. CASSIOD. hist. 9, 3, 1 Antiochia, quae -et orienti (*gr. Theodoret. 5, 2, 3 ἡγουμένη*). *al.* β *exempla cetera*: TERT. adv. Marc. 5, 6 p. 590, 21 *apostolus* (*I Cor. 2, 8*) *dixit* etiam de Pilato et quo maior principatus huius aevi, Romana dignitas, -bat. VET. LAT. III Esdr. 5, 63 ex ... Levitis et -entibus secundum pagos senioribus (*gr. I Esdr. 5, 60 τῶν προκαθημένων, cf. Vulg. I Esdr. 3, 12* principes patrum). LEO M. serm. 82, 1 (*ad Romam*) ut ... latius -res religione divina quam dominatione terrena. CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 127 paucis contigit in principatu continuo -ere et non rursus aliis facta mutatione servire (*gr. ἐφ' ἡγεμονίας ... γενέσθαι*). *al.*

b *provinciis sim. earumque incolis*: CVRT. 4, 5, 9 *Alexander* Ciliciam Socrati tradiderat Philota regioni circa Tyrum iusso -ere. PLIN. nat. 13, 88 Lyciae. 34, 47 provinciae *Aquitanicae* (S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 41. 42. 50. VVLG. Esth. 8, 9 iudices, qui ... provinciis ... -bant [*Vet. Lat. cod. 109* principibus satraparum ... satrapis inperantibus]. *al.*). TAC. ann. 12, 29, 2 Pannoniam. 12, 60, 2 equestres, qui Aegypto -rent. PLIN. paneg. 9, 2. AMM. 17, 12, 21 regalis ... et ... subregulus aliique optimates et iudices variis populis -entes. RVFIN. hist. 1, 5, 2 Cyrino Syriae -ente (*gr. ἡγεμονεύοντος, cf. Vulg. Luc. 2, 2* praeside). CASSIOD. var. 11, 9, 2 provincialibus. NOVELL. Iust. 8, 5 *administratione* primae solius Syriae et Cyristensis -ente (*gr. ἡγουμένου. item cum gen. sec. gr.*: 28, 5 pr. civitatum [*gr. ἡγήσεται*]. 103, 3, 1 omnium -bit *proconsul*, omnibus iubebit [*gr. ἄρξει*]). *al.*

c *iudiciis, inquisitioni sim.*: QVINT. inst. 6, 4, 11 iudices vel -entis (possidentis *var. l.*) magistratus appellando. TAC. ann. 6, 47, 3 testium interrogationi, tormentis servorum Macronem -isse. 13, 5, 2 *in legatione audienda* escendere suggestum imperatoris et -ere simul parabat *Agrippina.* PLIN. epist. 2, 11, 10 dilata res (*sc. cognitio*) est in proximum senatum ...; princeps -bat. 5, 9, 5 praetor, qui centumviralibus -et. APVL. mund. 35 p. 366 recuperatores iudiciis -bunt (COD. Iust. 7, 62, 32, 1 [*a. 440*] sacris i.).

[Kooreman]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

TERT. apol. 11, 13 talibus puniendis (*item accedit dat. gerund.*: 44, 2. COD. Theod. 3, 17, 4, 4 inpertiendis tutoribus. *al.*). LACT. inst. 4, 10, 15 populo ac legi *Hebraeorum* civiles iudices -bant (ira 18, 1). COD. Theod. 3, 17, 3 pr. qui *praetor* tutelaribus cognitionibus -et. *al.* *usu christ. de deo iudice*: TERT. paenit. 2, 12 cum iudex deus iustitiae ... exigendae tuendaeque -at (*item accedit dat. gerund.* resurr. 14, 9). Ps. AVG. serm. ed. Mai 171, 2 astantibus angelis, -ente Christo, concilio simul iudicante sanctorum. PRIMAS. in apoc. 5, 6 l. 571 *Christus* nec iudicare quemquam posset, nisi ... quadam praestantiore specula sublimatus ceteris -ret (*vergit ad I*). *al.*

d *militibus* (*exercitio eorum l. 13*): TAC. hist. 4, 74, 1 *Galli*, ipsi plerumque legionibus nostris -etis, ipsi ... provincias regitis. ann. 1, 58, 2 *Varus* exercitui -bat (14, 58, 2 AMM. 16, 2, 8 HIST. AVG. Did. 5, 2. *acc.* exercitum: TAC. ann. 3, 39, 1). 3, 33, 3 -isse ... feminam *Plancinam* exercitio cohortium, decursu legionum. *al.* AVR. VICT. Caes. 33, 8 barbaris per Galliam -bat *Postumus*. PRVD. perist. 1, 67 Christus ... candidatis -et cohortibus *angelorum* (*cf. 68* throno regnans). PASS. Paul. 6 (*in imag.*) *Christi* militibus -ere *Paulum*. *al.*

e *ludis sim.*: ACT. Arv. a. 87 (CIL VI 2065) II 37 *magister* signum quadrigis et desultoribus mi⟨s⟩it -ente L. Maecio Postumo (*sim. ibid.* a. 91 [CIL VI 2068] II 11. a. 105 [CIL VI 2075] II 22. *al.*; *indicato loco, sc.* ad cretam: a. 213 [CIL VI 2086] II 7. a. 219 [CIL VI 2067] II 11). TAC. ann. 1, 76, 3 edendis gladiatoribus ... Drusus -edit (-idit *M man. pr.*). 3, 64, 4 ut fetiales ... iis ludis *magnis* -rent (PLIN. epist. 7, 11, 4. SVET. Tib. 6, 4 -edit ... asticis l. MOD. dig. 33, 1, 6). 12, 56, 3 *Claudius* insigni paludamento *et* ... Agrippina chlamyde aurata -edere *naumachiae* (*cf.* APVL. flor. 4, 3 purpura ... -ere. HIST. AVG. Comm. 16, 6 in pullis vestimentis). SVET. Claud. 2, 2 palliolatus ... -edit (*cf.* 21, 6 paludatus). Vit. 4 certamini Neroneo (Dom. 4, 4 crepidatus. MOD. dig. 50, 12, 10 [*antea*: προκαθεζομένου]). *al.* *in imagine*: CYPR. eleem. 22 an in ecclesia -ente et spectante te, *Christe*, eiusmodi munus edant *Christiani bona opera facientes*.

f *senatui, comitiis sim.* (*cf. p. 880, 73*): PLIN. paneg. 60, 1 parum est, ut ... intersis senatui, nisi et -es. 92, 3 comitiis nostris -ere ... dignatus es. SVET. Aug. 35, 1 *in lectione senatus* existimatur lorica ... munitus ... -isse decem valentissimis ... amicis sellam suam circumstantibus. CASSIOD. var. 1, 42, 3 illi coetui *senatorum*. hist. 6, 44, 6 *Syriacae* civitatis curiae (*gr. Theodoret. 3, 22, 1* ἡγεῖτο).

2 *in re sacra paganorum*: TAC. Germ. 43, 3 *in luco sacro Naharnavalorum* -et sacerdos muliebri ornatu. hist. 2, 3, 1 *ut quidam Veneris Paphiae* caerimoniis -rent. ann. 2, 86, 1 Vestalibus sacris. CIL VI 725, 6 (*a. 181*) L. Aur(elius) Severus ... invictum deum *Mithram* dedic(avit) ... ⟨p⟩raes(idente) Domit(io) Marcellin(o) patr(e) (*item in sacris Mithrae*: 30821 [*eadem nota de eodem sacerdote*]. II 5728, 9 -ente patrem [*i.* -re]. *cf.* prosedente *e. g. XI 5736* [*a. 219*]).

3 *in ecclesia christiana* (*apud Iudaeos* COD. Theod. *infra l. 55*): TERT. apol. 39, 5 -ent probati quique seniores, honorem istum non pretio, sed testimonio adepti. uxor. 1, 7 l. 22 *Paulus* digamos non sinit -ere (*v. vol. V 1, 1115, 59*). CYPR. epist. 59, 19 (*ad episcopum Romae*) clero tecum -enti et ... plebi. 69, 3 Novatianum ... ecclesiae -ere ([*postea*: episcopus computari *non* potest]. HIL. coll. antiar. p. 62, 4. RVFIN. hist. 6, 10 ad -endum ... e. [*gr. ἐπὶ τὴν προστασίαν*]. *et saepe*; e. Romanae: RVFIN. hist. 4, 14, 1 [*gr. ἡγουμένου*]. CASSIOD. hist. 1, 4, 1 [*Sozom. 1, 2, 1* ἡγεῖτο]. *al.*; *cf.* in ecclesia: CYPR. epist. 69, 5 unit. eccl. 5. CASSIOD. hist. 12, 8, 11 [*Socrat. 7, 36 p. 821*^{A} προέστη]. *al.*). 72, 1 ad coepiscopos in Numidia -entes (*cf.* LIB. geneal. chron. I p. 196, 624 in urbe. CONSVL. Constant. chron. I p. 246, 415 in Hierosolimis). AMM. 15, 7, 8 cui *legi christianae* -bat *Athanasius* (COD. Theod. 16, 8, 2 legi *Iudaeorum* [*antea*: patriarchis vel presbyteris]. *cf.* CASSIOD. hist. 9, 10, 3 Arianae religioni [*Socrat. 5, 7* προεστήκει]. *sim. al.*). AVG. gest. Pelag. 11, 24 *episcopi*, qui illi iudicio -bant (33, 58. *cf.* 14, 37 in illo i.). Ps. AVG. serm. (Corp. Christ. 9, 355 sqq.) 3, 3 regendis fidelibus. CE 1350, 7 (*saec. V in.*) *sacerdos* bis denis binis populis -edit in annis. LEO M. epist. 84 Conc.^{S} II 4 p. 44, 15 monasterio ..., cui perniciose ... -edit *Eutyches*, catholicum abbatem iubete praeponi (VITAE patr. Iurens. 32. *cf.* CASSIOD. hist. 8, 1, 54 monachis [*aliter Sozom. 6, 28, 10*]). CONC.^{S} I 2 p. 17, 2 cui *throno* feraliter -bat (*cf.* sedi: REG. eccl. Carth. l. 776. *al.*; cathedris: VITAE patr. Iurens. 21). I 5 p. 344, 6 quod -erit Christus invisibiliter ... illi synodo (*gr. I 1, 4 p. 50, 15* πρόεδρος ἦν. *cf.* IV 2 p. 156, 8 in Ephesena prima, cui ... -erunt *Caelestinus et Cyrillus. sim. al.*). II 5 p. 8, 2 cui *concilio* Caelestinus et Cyrillus ... -bant ([*gr. II 1, 3 p. 128, 18* προεβέβληντο]. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 143, 6). GREG. M. epist. 11, 15 l. 5 -ente ... papa Gregorio atque consedentibus ... episcopis *eqs.* *al.*

D *exempla cetera*: **1** *usu communi*: **a** *de animantibus*: PLIN. nat. 22, 120 cum horreis suis ventilandis -ret *Sex. Pomponius*. COD. Theod. 13, 3, 11 praeceptorum optimi quique erudiendae -ant iuventuti. **b** *de animo, affectibus variisque rebus*: TERT. anim. 15, 5 *ne* putes principale istud ... in vertice *hominis* ... -ere. spect. 16 p. 17, 22 *circus*, ubi ... furor -et. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 3, 1 membra, quae regunt corpus atque omnibus eius motibus -ent (*Migne gr. 35, 409* προκαθεζόμενον). AVG. conf. 10, 6, 9 ei *animae* ... renuntiabant omnes nuntii corporales -enti et iudicanti de responsionibus *mundi*. IVLIAN. in Iob 18, 5 hoc ... -entis iudicio aequitatis norma deposcit. VEREC. in cant. 9, 2 l. 31 mens tua ... bonis ... cogitationibus -et moderatrix. ARATOR act. 2, 456 *in Atheniensium gymnasiis*, ubi -et ... novitatis amor. *al.*

2 *technice*: **a** *in arte logica et gramm. de sententiis earumve partibus, quae regunt cetera inferioris ordinis*: BOETH. in herm. comm. sec. 4, 10 p. 339, 26 (*de ordine logico*) quas *propositiones* constat sibimet consentire -ente adfirmatione universali, quae est ex infinito ... praedicato. VIRG. gramm. epist. 3, 30, 1 cum duo verba ... uni dictioni -unt (*v. supra p. 878, 33*) secundum illud ...: reges ... credimus et fidimus. **b** *in arte gromaticorum part. praes.* -ens *pro adi. de terminorum genere maioris ordinis*: GROM. p. 346, 27 in terminum -entem (*sc. unde fines incipiunt; opp.* terminos ... cursorios).

appendicula syntactica (*cf.* ARVS. gramm. 424 -et huic rei [*affert* VERG. Aen. 3, 35. 7, 800], -et in illa re [*affert* SALL. Catil. 57, 2], -et illam rem [*affert* SALL. hist. frg. 2, 94. 3, 97]): **1** *absolute vel accedente indicatione, ubi -atur* (*qua veste v. p. 881, 25 sq.*): PLAVT. Most. 1096 hic (*cum adv. ut* Truc. 715 AMM. 19, 9, 6. *al.*). VARRO ling. 5, 90 in loco aliquo (SALL. Catil. 57, 2 in agro Piceno. *et saepe, v. e. g. p. 879, 4. 880, 6 et cf. 2d infra*). QVINT. inst. 6, 4, 11 -entis magistratus (*solum ponitur part. praes. ut*: ACT. Arv. *p. 881, 19 sq.* TAC. ann. 1, 16, 2 SVET. Tib. 20. *al.*; *aliae formae*: TAC. ann. 13, 5, 2 -ere. PLIN. epist. 2, 11, 10 -bat. paneg. 60, 1 -es. SVET. Aug. 45, 1 -endo. *al.*). *al.*

2 *indicatur, quis (quid) custodiatur vel regatur per*: **a** *dat.*: CIC. Verr. II 5, 188. *et passim, v. e. g. p. 879, 47. 880, 37.* *dat. gerund.*: PAVL. FEST. p. 10 PLIN. nat. 22, 120 TAC. ann. 1, 76, 3 *et p. 881, 1. al.* **b** *acc.* (*sec.* tueor, obsideo, *v. Hofmann-Szantyr, 32*): SALL. *et* TAC. *p. 880, 22 sqq. 44. 62. 881, 12* (*dat. apud* SALL. *non legitur, apud* TAC. *decies*). HEGES. *p. 880, 1.* PRIMAS. *p. 879, 21; dubites de* AVR. VICT. Caes. 5, 15 (Hispaniae *edidit Pichlmayr*, Hispaniam *Dufraigne, uterque sine nota in app.*). **c** *gen.* (*sec. gr. cf. Löfstedt, Late Latin, 95 sq.*): NOVELL. Iust. *p. 880, 67.* **d** *praepos.*: *v.* super *p. 879, 72; ceterum huc vergunt quaedam exempla, ubi accedit* in *c. abl., sc. p. 881, 51. 58, cf. etiam* secundum *p. 880, 52.*

part. praes. **praesidēns,** -entis *pro subst. masc.* (*fem. l. 59. 67; pro adi. v. maxime l. 14*).

i. qui praesidet, praeses (*cf.* GLOSS. -s: iudex. praesul: iudex vel -s vel defensor. praesule: praeside vel praes⟨id⟩ente. *sim. al.*; *indicantur quae reguntur vel custodiuntur per dat. [sc. servata struct. verbali] l. 50. 62, per gen. l. 61*): **1** *usu communi de praepositis, qui praesunt*: **a** *civitati administrandae*: TAC. ann. 3, 40, 3 *seditiosi quidam* disserebant de continuatione tributorum, gravitate faenoris, saevitia ac superbia -ium. PLIN. paneg. 56, 6 augebant maiestatem -is diversi postulantium habitus. VET. LAT. Sirach 41, 21 erubescite ... a -e et potente de mendacio (*gr. 41, 17* ἡγουμένου). AVR. VICT. Caes. 13, 7 boni malive in re publica nihil est, quod in diversum traduci nequeat moribus -ium. COD. Theod. 1, 16, 11 provinciis -es (*item plur.*: 11, 7, 11. 11, 48, 6. *sing.* provinciae: 1, 16, 12 [praesidem *var. l.; praecedunt*: iudex, ... rectorem]). NOVELL. Valent. 7, 3, 2 ne cui *palatino* liceat sine iussu et testimonio -is ... commutare militiam (*cf. 1* praesulis). *al.* **b** *ecclesiae*: TERT. coron. 3, 3 nec de aliorum manu quam -ium sumimus *eucharistiam* (*cf. 3, 2* sub antistitis manu). ieiun. 17 p. 297, 2 (*spectat ad agapen psychicorum*) duplex ... -bus honor binis partibus *cibi* deputatur (*postea*: praepositis). LEO M. epist. 12, 1 integritas ... -ium salus est subditorum. 167, 1 *si* ordinatio eorum *clericorum* consensu et iudicio -ium facta est. CANON. Turner II p. 351 rec. III (*sim.* II) quod non oporteat eas, quae dicuntur presbyterae vel -es in ecclesiis ordinari (*gr. Mansi 2, 566*^{D} προκαθημένας). RVSTIC. Conc.^{S} II 3, 2 p. 111, 19 synodo Ephesenae, cuius -s fuit ... Cyrillus (*rec. ant.* praesul, *gr. II 1, 2 p. 103, 36* ἧς ἡγεῖτο). *al.* **c** *praesidio militari*: AMM. 19, 6, 10 stationibus -es. **d** *iudicio* (*in imag. de deo iudice*): HIER. epist. 22, 30, 5 (*narratur somnium*) ad -is genua provoluti, qui adstiterant, precabantur *pro reo*. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 142, 8.

2 *peculiaria quaedam*: POTAM. subst. 5 cuius *tunicae texendae* ... procuranti (*abl.*) pollice ⌞-is⌟ ... fila servantur (⌞ ⌟ *sc. mulieris ad telam sedentis*). AVG. in psalm. 113, serm. 2, 3 ⌞quorum -ium⌟ varia fallacia mortiferi seminantur ... errores (⌞ ⌟ *daemonum, qui praesident simulacris; cf. p. 879, 73*). GREG. M. in Ezech. 1, 2, 8 *verbis prophetae* sublimitas -is ostenditur (*sc. spiritus sancti; opp.* persona obsequentis, *sc. prophetae; cf. p. 880, 14*). moral. 7, 34 a cursu saepe spumantes equos non -is dextera, sed campi terminus coercet (*cf. p. 879, 33*).

deriv.: praeses, praesessio, *?* praesidentia, praesidium.

Kooreman.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praesīdero, -āre. [*a* prae *et* sīdus, -eris, *quam originationem in hac voce melius intellegimus quam in verbis similiter ut videtur formatis q. s.* con-, desiderare. *Sch.*] *i. q. sideris ortum praevenire*: PAVL. FEST. p. 223 -are dicitur cum maturius hiberna tempestas movetur, quasi ante sideris tempus (*gr. προχειμάζειν et Plin. nat. 18, 207 conferunt viri docti, v. supra p. 255, 70sqq.*). *Bk.*

1. praesidiālis *v.* -dalis.

[2. praesidiālis, *adi. a* praesidium *derivandum vix est quod agnoscas p. 876, 55.*]

praesidiāliter *v.* praesidalis.

praesidiārius, -a, -um. *a* praesidium. NOT. Tir. *v. l. 33 et fortasse p. 540, 63.* *nom. plur.* -ri *trad. cod. P* LIV. 29, 8, 7. *al.* *de notione*: FEST. p. 306 *v. l. 24.* GLOSS. -us: *φρουρός.* auxiliator. auxilium praebens (*eadem et similia perperam exhibentur ibid. etiam sub voce* praed(i)arius).

1 *usu originario, i. q. ad praesidium pertinens* (*masc. vel neutr. pro subst. l. 23. 32 et fortasse l. 37*): **a** *in re militari*: **α** *de copiis vel classe* (*sc. quae praesidio sunt*): LIV. 29, 8, 7 Pleminius Hamilcarem praesidii praefectum, ... -i milites Romani Poenos scelere ... superaverunt (LACT. mort. pers. 45, 4 *Maximinus* ad Byzantii portas accessit ...; erant ibi m. -i ... conlocati. AMM. 21, 12, 15). AVR. VICT. Caes. 33, 28 Claudium ... honore tribunatus Ticini retinentem -am manum. PS. ASCON. Verr. p. 243, 31 habent ... Milesii -am classem ex foedere praebendam populo Romano maritimis necessitatibus. *masc. pro subst. de militibus qui praesidio sunt*: FEST. p. 306 (*v.* GLOSS.^{L} IV p. 403^{b}) ⟨dicti prae⟩sidiari ante eos *triarios* ⟨qui in secundo loco e⟩rant aut in ali⟨o loco praesidio stat⟩uti (*sub voce* subsidium; *supplevit Lindsay sec. Schol. Isid.*). HIST. AVG. Aurelian. 6, 3 Sarmatas in Illyrico cum trecentis -is solus adtrivit. **β** *de munimentis* (*de* porta -a CIL III 14450 *v. p. 876, 71*): VET. LAT. I Macc. 12, 33 (rec. B) progressus est usque Ascalon et proxima castella -a ([*gr. ὀχυρώματα, rec. cett.* praesidia; *eadem respondent* 12, 35 *ibid.*]. AMM. 19, 9, 4). AMM. 18, 7, 10 castra duo -a (23, 3, 7. 28, 2, 4 [*de iisdem ibid. 2* munimentum]. 28, 3, 7. 29, 6, 2 [praesidia *trad.*]). 25, 9, 12 munimenta -a. *?neutr. pro subst. de praesidio, castello* (*nisi ad b*): NOT. Tir. 34, 11 -um.

b *usu vario*: COLVM. 4, 15, 1 -i malleoli propagandi sunt, qui in hunc usum fuerant depositi (*sim. in vite renovanda* [*dub. an pro subst.*]: 4, 21, 3 *palma* in pollicem tondeatur, quem quidam custodem, alii resecem, nonnulli -um appellant. *cf. p. 88, 4*). FRONTIN. aq. 14, 3 Augustae fons ... in Claudiam derivatus est, manente nihilo minus -o in Marciam.

2 *usu deflexo i. q. ad praesidem pertinens* (*quasi vox a* praeses *derivari possit pro* praesidarius, *quam formam postulat e. g. Souter, Gloss. of later Latin s. v.; sed cf. e. g.* praesidialis *pro* praesidalis *supra p. 876, 47*): HIST. AVG. Sept. Sev. 1, 7 *Severus* cum rogatus ad cenam imperatoriam palliatus venisset, qui togatus venire debuerat, togam -am ipsius imperatoris accepit.

praesidiātus *v.* praesidatus. *Pade.*

praesidicius, -a, -um. *a* praeses (*cf.* aedilicius *sim.*). *i. q. ad praesidem pertinens* (*sc. de eius sede vel de officiali quodam? vix significatur qui praeses fuit*): INSCR. Tripol. 55 (*contextu manco*) ⟨...⟩rimum praes⌊i-dic⌋ium v(iri) p(erfectissimi) Fl(avi) Victoris Calpurn⟨i ...⟩ (⌊ ⌋ *litteris minus certis; eidem* praesidi prov(inciae) Tripol(itaniae) *dedicatum est ibid. 569*).

praesidiēnsis, -e. *a* praesidium. *appellatio numeri cuiusdam militum (sc. primitus significans potius eos qui in praesidio collocati sunt quam qui praesidio sunt; tam adi. quam masc. pro subst.): forma originaria* -diensis *trad.*: NOT. dign. occ. 7, 86 -es (*inter numeros Galliarum*; praesidientes *var. l.*). *inde restituuntur*: NOT. dign. occ. 5, 94 -es (*in tabula insignium*; praesidiantes, presichantes *trad.*). 5, 243 -es (*inter legiones comitatenses*; praesichantes *trad.*). 32, 42 auxilia -ia (praesidentia *trad.*), in castris Herculis (*in Pannonia*).

cf. Onom.

praesidiolum, -ī *n.* *a* praesidium *deminutive.* *i. q. parvum praesidium*: NOT. Tir. 34, 10 -um.

praesidior, -ārī. *a* praesidium. [*vix est quod huc trahere temptes l. 55sq.*] *i. q. praesidio esse* (DOSITH.) *vel in praesidio esse* (GLOSS.): DOSITH. gramm. 77, 13 *βοηθῶ* -or (*inter* verba quae passive tantum efferuntur, ex quibus quaedam etiam activa sunt, quae fere sunt primae coniugationis. *in serie simili, sed sine explicatione*: CHAR. gramm. p. 465, 27. 479, 30). GLOSS. -or: *φρουρῶ.* *Bk.*

***praesidium,** -ī *n.* *a* praesidere (*item* PRISC. gramm. II 118, 9). *scribitur* pre- *e. g.* INSCR. Année Épigr. 1957 n. 279, 3 (*a. 151/2, Thrac.*); *gr. utramque formam exhibet* (*sc. et προισ- et προσ-, cf. Daris, Less. lat. nel greco d'Egitto, 1971, 94*). MAR. VICTORIN. gramm. 4, 9 scribamus ... -um per d potius quam per l (*cf. 4, 109* dinguam et linguam *eqs.; interceditne vox q. e.* praesul *? exempla desunt*). *notatur* praesi PAP. mil. Fink 70 frg. b col. II 13a (*nisi latet* praesidem). NOT. Tir. 34, 9. *genus*

neutr. testantur EXC. Bob. gramm. I 554, 25 -um, *φρουρά.* PS. ASPER gramm. suppl. 41, 28. *syntaxi turbata coniungitur cum adi. formae masc.* PLIN. phys. Bamb. 17, 24 potentissimus -um (*acc.*). *de formis: gen. sing.* -di *exhibetur* CIL VII 644 *metroque firmatur* PLAVT. Persa 125. *al.* ENN. scaen. 86. TER. Haut. 646 (-ii *trad. codd. vet., e. g.* LIV. 42, 37, 6 CELS. dig. 32, 79, 1); *abl. plur.* -dis *exstat* CIL III 3385 *a. 185* (-iis LAVD. Turiae 2, 65 *et in codd. vet., e. g.* CIC. rep. 1, 68 [*altera* i *addita a correctore cod.*]. LIV. 44, 2, 9; *metro firmatur* CLAVD. 22, 210. *al.*). *de notione et differentia*: VARRO ling. 5, 90 *v. p. 888, 41.* PAVL. FEST. p. 223 -um est, quod pro utilitate ac salute alicuius auxilii gratia praeponitur, subsidium, quod postpositum est ad subveniendum laborantibus (*alias differentias inter* -um *et* auxilium *et* subsidium *v. vol. II 1618, 56sqq.; addere possis* DIFF. ed. Brugnoli 63 -um, quod ante periculum datur). SYNON. Cic. p. 413, 29 auxilium. -um. subsidium. adiumentum. *eqs.* 432, 30 lumen. ornamentum. columen. culmen. decus ... -um (*cf. l. 36*). 440, 13 propugnaculum ... defensio. tutelae. -um. *eqs.* GLOSS. *βοήθεια. παραφυλακή, προστασία, πρόνοια, φρουρά, ὀχύρωμα.* perfugium vel auxilium. locus refugii. *sim. al.* *legitur inde a* PLAVTO *aliisque scaenicis et* CATONE, *saepissime in orat. prosa, maxime apud* CIC. (*fere 370^{ies}, maxime in oratt. et epist.*) *et rerum scriptores (imprimis* LIV., *sc. fere 775^{ies}), raro in poesi post scaenicos veteres, sc. apud* LVCIL. (*semel*), LVCR. (*quater*), VERG. (*semel*), HOR. (*sexies*), OV. (*quater*), GRATT. (*bis*), PHAEDR. (*bis*), SEN. (*novies*), OCTAVIAM (*semel*), IVV. (*ter*). *al.; abiit in sermonem gr. πραισίδιον* (*vel πρε-*). [*a plur.* -a: *hisp.* presea *'gemma'. cf. Corominas^{2} IV 643sqq. St.*] [*confunditur maxime cum* praedium, *cf. p. 578, 8 sqq. et cum* praeses, *cf. p. 870, 8; fortasse falso* praesidii *pro* praesidi CIL VIII 23751.]

I *i. q. actio vel status praesidendi, tuendi* (*sc. notione derivanda a vi praeverbii locali, cf. testimonia l. 10. p. 888, 42, ad vim temporalem inepte revocatur l. 13 et* DIFF. ed. Beck p. 40, 110). *in contextu variat vel coniungitur cum* auxilium PLAVT. Cas. 623 Rud. 665 ENN. scaen. 86 PACVV. trag. 155. *al.*, adiumentum RHET. Her. 4, 27, 37 CIC. Manil. 70 Lael. 46 BOETH. arithm. praef. p. 4, 2, tutela CIC. Mur. 22 VAL. MAX. 1, 6, 13 SVET. Aug. 25, 2, custodia CIC. Vatin. 22 Planc. 1. *al.* LIV. 7, 37, 13, subsidium CAES. Gall. 7, 62, 8. *al. (cf. p. 888, 34) et sim. al., ceterum cum* ornamentum CIC. inv. 1, 5 CAES. Gall. 1, 44, 5. 7, 15, 4. *al. (cf. e. g. p. 890, 52. 891, 33) et* decus LVCR. 2, 643 SALL. Iug. 19, 1 PS. SALL. rep. 2, 13, 1. *al.* (*cf. e. g. p. 890, 30*).

A *pertinet potius ad defendendum, custodiendum*: **1** *usu vario*: **a** *sine determinatione*: **α** *generatim*: Ⓘ *sing.* (*exempla selecta inde a* CIC.): PLAVT. Cas. 623 nescio unde auxili, -i, perfugi mi aut opum copiam comparem (*in serie simili*: Rud. 665). Rud. 683 nisi quid re -um apparas. ENN. scaen. 86 quid petam -i aut exsequar? PACVV. trag. 155 quo -o fretus, auxiliis quibus? RHET. Her. 4, 34, 46 quoinam -o pecuaria credemus? (*nisi ad II*). CIC. S. Rosc. 5 *patronus electus sum, non* uti satis firmo -o defensus Sex. Roscius, verum uti ne omnino desertus esset. div. in Caec. 15 cur a me potissimum hoc -um petiverunt. leg. agr. 1, 20 si -um *respiciendum est in colonia deducenda,* non praeponitur huic urbi ista colonia, sed opponitur (*cf.* Phil. 5, 27 urbis propugnaculum, coloniam ... -i causa conlocatam). Mur. 52 *ut omnes* ad opem -umque concurrerent. fat. 18 cur Epicurus fatum extimescat et ab atomis *casu declinantibus* petat -um (*sim.* 46). fam. 14, 18, 2 domus ut propugnacula et -um habeat (praedium *fere trad.*). CAES. Gall. 6, 34, 2 vallis abdita ... spem -i aut salutis ... offerebat. SALL. Catil. 57, 5 neque fugae neque -i ullam spem. LIV. 5, 44, 1 quod quisque possit in re trepida -i in medium conferre. CELS. 7, 33, 1 nihil interest, an satis tutum -um sit, quod unicum est. QVINT. decl. 368, 3 mares feminis iunguntur, ut imbecillior sexus -um ex mutua societate sumat. TERT. apol. 37, 10 tanti -i compensationem. MARCELL. med. 15, 8 *medicamentum* conficitur ... et reconditum in -o habetur (*item respicitur usus futurus*: 26, 111 nuculeolos tolles et servabis ad -um et, cum opus fuerit, ... tundes. 29, 46 ad -um ... condes. *cf. p. 888, 3*). *al.* *tutela praebetur actioni quam cautissime perficiendae*: VITA Caes. Arel. 1, 51 *aegrotus* ampullam, in qua erat oleum, cum maxima veneratione grandique -o ad caput suum petiit debere suspendi. Ⓘⓘ *plur.*: CIC. Sest. 84 copias comparavit; at ... nondum res ipsa ad eiusmodi -a viros bonos compellebat. SALL. Catil. 31, 4 parabantur. LIV. 31, 25, 6 ita ... aequum est ... me vestra meis armis tutari, ne mea interim nudentur -is. *al.* VAL. MAX. 7, 6, 1 p. 354, 10 quae, *e. g. dilectus puerorum et damnatorum,* ... saevitiae temporis convenientia -a videantur. CELS. 4, 9, 1 tuta illa -a *sunt* (*sc. fomentationes sim.*). CVRT. 4, 3, 24. IVV. 12, 56 -a adferimus. FIRM. math. 3, 4, 15 omnium -o desperatos repentinis facit Iuppiter -is liberari. AMM. 15, 5, 32 ut tueri possit salutem ad -a progressus extrema. *al.*

β *speciatim de munere militum, virorum armatorum* (*cf. e. g. p. 885, 58. 887, 17; plur. de munere variis locis administrando p. 885, 4. 9; exempla quaedam etiam notione meton. sub IIB illustrata explicari posse non negaverimus, e. g. p. 885, 33. 38sqq.*): Ⓘ *exempla pauca selecta notionem il-*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lustrantia; respiciuntur qui: Ⓐ *excubias agunt, vigilant, custodiunt*: Plavt. Rud. 1051 (*ad servos custodes*) ite ... domum ... ex -o, praesides. Cic. Flacc. 28 -i causa classem habuit. Phil. 1, 25 forum saepietur ..., armati in -is multis locis collocabuntur. Tusc. 3, 17 qui propter metum -um reliquit. Brvt. Cic. fam. 11, 1, 6 ut liceret nobis Romae esse publico -o. Sall. Iug. 55, 4 ubi ... pabulo opus erat, cohortes cum omni equitatu -um agitabant. Nep. Timol. 1, 4 procul in -o fuit, ne quis satelles posset succurrere, *cum tyrannus interficeretur.* Liv. 5, 6, 14 fustuarium meretur, qui signa relinquit aut -o decedit. 5, 55, 1 cum ... cohortes ... ex -is revertentes ... forum transirent (*sing. in eadem re*: Val. Max. 1, 5, 1 -o [e -o A^2] cohortibus redeuntibus). 22, 17, 4 qui ad transitum ... insidendum locati erant, ... -o excessere. 31, 46, 7 classem in stationem ad Zelasium miserunt ..., ut, si quid inde moverent Macedonum naves, in -o essent. Qvint. decl. 364, 1 *ut comites armatos* in -o haberet, si *eqs. al. per imaginem vel comparationem*: Cic. fin. 1, 10 forensibus operis, laboribus, periculis non deseruisse mihi videor -um, in quo a populo Romano locatus sum. Cato 73 vetat ... Pythagoras (*cf. 44B 15* φρουρᾷ) iniussu imperatoris, id est dei, de -o et statione vitae decedere. ad Q. fr. 1, 3, 4 te ⟨in⟩ -o esse volui, si qui inimici *eqs.* (*item respicitur animi intentio sim.*: Sen. dial. 12, 5, 3 [*2* in aliena castra confugi] *viri sapientes* me iusserunt stare assidue velut in -o positum et ... omnis impetus *fortunae* prospicere). Ⓑ *oppida, castella sim. occupata tenent ibique stipendia merentur*: Cic. fam. 15, 4, 7 quae *cohors* erat Epiphaneae -i causa. Caes. Gall. 6, 33, 4 quae *legio* in -o relinquebatur *Atuatucae.* civ. 1, 15, 5 Camerino fugientem ... Hirrum cum sex cohortibus, quas ibi in -o habuerat, excipit. 2, 20, 2 quae *cohortes* essent ibi (*sc. Gaditbus*) in -o. 3, 106, 4 quos *milites* rex in oppido -i causa reliquerat. Bell. Alex. 19, 3 eos, qui -o eum locum tenebant, ... depulerat. Liv. 23, 39, 8 Marcellum ... cum ... copiis ... Nolam in -um misit. 24, 37, 8 se in -o impositum esse ... ab imperatore suo clavesque portarum ... ab eo accepisse. Fest. p. 190 qui fuerunt in -o obsessi. Pap. mil. Fink 63 II 21 (*ca. a. 100–105*) apsentes: ... Kas(t)rae in -o *milites tot* (*sim.* 27). Inscr. Brit. 1583 mil(ites) ... agentes in -o. *al.*

Ⓘ *locutiones potiores*: Cic. Verr. II 1, 67 in -o ... conlocatus *lictor* (Phil. 1, 25. *mera vi locali p. 891, 71. 892, 48; cf. l. 16*). 1, 86 quae *navis* eum -i causa Myndum prosequeretur (Flacc. 27. *al.* Caes. civ. 2, 18, 2. *al.* Bell. Hisp. 6, 3. *al.* Sall. Catil. 49, 4. *al.*). fin. 1, 10 deseruisse ... -um (Liv. 2, 10, 3 Vir. ill. 72, 10). Cato 73 de -o ... decedere (*al. v. vol. V 1, 122, 4sq. et fortasse 1277, 47*). ad Q. fr. 1, 3, 4 ⟨in⟩ -o esse (Caes. civ. 2, 20, 2 Bell. Alex. 57, 5 Sall. Iug. 58, 1. *et saepius*). Caes. Gall. 6, 33, 4 in -o relinquebatur *legio* (6, 38, 1 Liv. 1, 14, 9. 1, 38, 1. *al.; cf. p. 887, 50*). civ. 1, 15, 5 in -o habuerat *cohortes* (Liv. 32, 15, 1. 37, 16, 7 Qvint. decl. 364, 1). Bell. Alex. 19, 3 eos, qui -o eum locum tenebant (Frontin. strat. 2, 4, 4 Svet. Iul. 34, 1). Sall. Iug. 55, 4 -um agitabant (*al. v. vol. I 1334, 82sq. cf.* Amm. 18, 8, 2 equites ... -um ... agentes [26, 10, 1]). Liv. 23, 39, 8 in -um misit (27, 3, 9. 28, 28, 2. *al.*). 23, 41, 13 *Nolam* -o obtinebat (24, 1, 12. 33, 18, 21. *al.*). *sim. al.*

b *indicantur qui* (*quae*): **α** *custodiunt, defendunt* (*sc. per gen. vel pron. poss.; alia adi. pro gen. v. l. 62. 71; gen. inhaerentiae v. p. 886, 12*): Ⓘ *animantes: sing.*: Plavt. Persa 837 absque me ... et meo -o. Rud. 693 -o Veneris malitiae lenonis contra incedam (*item tuentur dei*: Cic. div. 2, 134 deorum. Hor. carm. 1, 15, 13 Val. Max. 6, 1 pr. Firm. math. 3, 3, 6. *al.; apud Christianos*: Hier. hom. Orig. in Luc. 31 p. 178, 11 non invocat -um Iesu. Svlp. Sev. chron. 1, 7, 1 -o dei. *sim. al.*). Ter. Andr. 843 animo ... otioso esse impero ... meo -o atque hospitis. Cic. Verr. II 2, 8 ut ... ad aram legum -umque vestrum, *iudices*, ... confugerint *Siculi.* Catil. 1, 11 compressi conatus tuos ... amicorum -o et copiis. Flacc. 103 omnium bonorum (dom. 95 Mil. 94. *cf. l. 67*). Sest. 12 sine militum -o tueri ... dignitatem (*sim. -o sunt armati*: Phil. 2, 112 armatorum. de orat. 2, 335 militum. fam. 15, 2, 7 exercitus mei. Caes. civ. 1, 42, 2 legionum. Hirt. Gall. 8, 19, 5 cohortium. *al.*). 131 *domus Flacci me* suo -o periculoque defenderat. prov. 41 cum ... popularis impetus populari -o propulsare possem (*item adi. pro gen.*: Liv. 40, 27, 11 alieno -o, non vestra virtute. Firm. math. 5 praef. 3 divino. err. 15, 3 humano. *al.; addas fortasse etiam l. 5. p. 886, 22*). *al. plur.*: Cic. Catil. 4, 18 patres conscripti, vobis populi Romani (*sc. etiam pauperum, libertinorum*) -a non desunt. Sull. 29 illis meis -is, *quibus rem publicam defendi*, ... invides. Att. 3, 10, 2 ecquis umquam ... tantis -is bonorum omnium concidit? Liv. 32, 21, 28 unde regiam societatem et Macedonum -a implorem⟨us⟩? Sen. Ag. 917 amici fida -a. Ps. Qvint. decl. 2, 19 prima sunt evigilantium -a clamores. Tert. adv. Iud. 7, 8 *Romani* legionum ... -is imperium ... muniunt. adv. Marc. 4, 12 p. 456, 14 Iesus divina -a ministrabat (Firm. math. 2, 30, 9 d. numinum -a. *al.*). Sacr. Leon. 1229 ut ... Andreae ... nobis adsint ... -a. *al.*

Ⓘ *res: sing.* (*exempla selecta*): Cic. inv. 2, 136 aequitatis -o *aliquid probare.* Cluent. 143 causam hanc -o legis defendere (p. red. in sen. 4 non legum -o, sed parietum vitam *tueri* [*item fere* p. red. ad Quir. 14]. *al.*

Sall. Catil. 33, 5 Sen. benef. 4, 28, 5. *al.*). Mur. 22 in tutela ac -o bellicae virtutis (parad. 16). Sest. 76 noctis et fugae. Vatin. 22 in iure legum, sed ianuae -o et parietum custodiis (*cf.* parietum -o *p. 885, 75 et* Pis. frg. 18 Liv. 40, 8, 2). Caes. Gall. 6, 5, 7 loci -o freti *Menapii* ([*4* paludibus silvisque muniti]. Liv. 4, 41, 6. 26, 46, 2 l. ac stagni. *al.*). 6, 14, 4 ut -o litterarum diligentiam in perdiscendo ... remittant. Hor. carm. 3, 29, 62 biremis -o scaphae (*v. Zinn, Festschr. Hommel, 1961, 185sqq.*). Liv. 37, 20, 14 in -um urbis redit *eruptione facta* (40, 49, 3). *al. plur.*: Cic. Lael. 46 fieri, ut mulierculae magis amicitiarum -a quaerant quam viri *eqs.* (Firm. math. 6, 30, 21. *al.*). off. 2, 73 *homines* spe custodiae rerum suarum urbium -a quaerebant. Plin. nat. 8, 113 *cervi* rursus fugae -a repetentes (Amm. 16, 12, 38). Apvl. met. 8, 17, 2 *canes* ad tutelae -a ... alumnati (*gen. inhaerentiae*). Firm. math. 6, 22, 2 virtutis incorrupta -a. Hier. epist. 16, 2, 2 -is fulta mundi Arriana rabies. Cod. Theod. 2, 16, 2 pr. legum sibi ... -a denegari. Sacr. Leon. 207 -a militiae christianae sanctis incoare ieiuniis (*imagine muneris militaris, cf. p. 884, 72*). *al.*

β *custodiuntur, defenduntur* (*res praeter l. 27*): Ⓘ *gen. vel pron. poss. (formas ambiguas etiam ad l. 37 trahere possis): sing.*: Afran. com. 151 quod vitae studium aut quod -um in posterum mihi supponebas? (*si gen. ἀπὸ κοινοῦ*). Crass. or. frg. Cic. orat. 219 ubi lubido dominatur, innocentiae leve -um est (Cic. Sull. 92 *iudices* ad -um i. constituti). Cic. Rab. perd. 4 perfugium et -um salutis (Planc. 90 civile -um s. Phil. 4, 4 libertatisque). Catil. 3, 5 adulescentes, quorum opera utor ... in rei publicae (re p. *var. l.*) -o ... miseram (Mur. 82 Phil. 8, 5. *al.*). Mur. 79 consulem ... deici de urbis -o et de custodia civitatis ... deturbari (Liv. 3, 5, 3 Valerius ad -um u. relictus. 4, 27, 1. *al.*). Phil. 10, 4 ad rei publicae, non ad suum -um (*item defenduntur animantes*: Att. 2, 1, 6 mei -i causa. *al.* Liv. 7, 29, 5 ad -um sociorum. 10, 29, 5 ad -um collegae. *al.*). fam. 11, 14, 2 *de* Caesare ... ad Italiae -um tenendo (*cf.* Liv. 10, 21, 7 regionis depopulatae. 10, 30, 8 exercitu relicto in Etruriae -o. *sim. al.*). *al. plur.*: Liv. 3, 18, 5 relicto ad portarum -a collega. 23, 4, 8 equites ... in -a Sicularum urbium delecti ab Romanis ac missi. Ivv. 7, 23 aliunde ... rerum exspectanda tuarum -a. Frontin. aq. 89, 1 principis ... parum -i⟨s⟩ ac voluptatibus nostris contulisse sese credentis. Ivst. 2, 11, 6 ceteros *milites* ad -a Graeciae servandos. Amm. 17, 13, 14 cunctis vitae -is circumcisis. Sacr. Leon. 848 per quos *angelos* multa -a nostrae salutis operaris. *al.* Ⓘ *dat.* (*qui pendet nimirum e locutione verbali; exempla selecta; cf. l. 18. p. 887, 18*): Plavt. Asin. 294 ne post tempus praedae -um parem (Mil. 222 coge in obsidium perduellis, nostris -um para. Cic. Planc. 82 amicis. Phil. 10, 9 -a ... libertati. *al.; cf.* comparare: Cic. inv. 1, 5 amicis. fam. 12, 25, 4. *al.*). Ter. Haut. 967 ibi tuae stultitiae ... erit -um (Cic. Catil. 2, 26 ut urbi ... satis esset -i. Att. 15, 14, 3). Rhet. Her. 4, 24, 33 ex honesta re ... sibi -um petere. 4, 27, 37 (*antea*: adiumento fuit) nihil Corinthiis erudita calliditas -i tulit (Cic. ad Q. fr. 1, 3, 5 ad Brut. 26, 2 Liv. 4, 49, 3. *al.*). Q. Cic. pet. 31 si ... -i se aliquid sibi constituere putant. CE 69, 1 (*saec. I a. Chr.*) parentibus -um ... pollicita pueri virtus ... occidit. Bell. Hisp. 38, 6 fuga sibi -um capiunt. *al.*

γ *arcentur, impugnantur* (*structurae pendent potius e locutione verbali excepta l. 56*): Cic. Manil. 70 *ut* mihi ... aut -a periculis aut adiumenta honoribus quaeram (*item cum dat.*: Rab. perd. 34 hisce ... malis magnum -um vobis maiores vestri reliquerunt). Sest. 92 in necessitate defendendae salutis suae -oque contra vim ... comparando (Tusc. 1, 62 qui *homines* -a c. feras invenerunt. ad Brut. 18, 4. *cf. p. 887, l. 20*). Phil. 12, 25 cum saeptus sis legibus ..., non sunt omnia timenda neque ad omnis insidias -a quaerenda (Liv. 3, 15, 8 ut incerto hoste -um satis fidum ad omnia esset). Vitr. 10, 10, 1 quae ad -a periculi et necessitatem salutis sunt inventa (*sc. machinae bellicae. ad gen. cf. p. 887, 64*). Sen. contr. 2, 1, 11 ut neque adversus ignem -um nec ex ruinis ... effugium sit (Ps. Sen. mon. 9 a. fortunam). Dom. Af. or. frg. Quint. inst. 9, 3, 79 amisso ... non -o inter pericula, tamen solacio inter adversa.

2 *forma* -um est in *aliqua re sim.* (*plur.* -a *l. 73; saepe in struct. partitiva, e. g.* aliquid -i Ter. Haut. 646 Cic. Verr. II 1, 72 Att. 16, 1, 3. *al.*, plus *vel* plurimum -i Rhet. Her. 3, 21, 34 Cic. orat. 141 Lael. 51. *al.*, quantum -i Cic. Mur. 82 Phil. 13, 29 Caes. civ. 3, 28, 4. *al.*, satis -i Cic. fin. 2, 84. *al.* Bell. Alex. 25, 6 Sall. Iug. 35, 4. *al.*, parum -i Bell. Afr. 87, 3 Liv. 1, 56, 7. *al.; pro praepos.* in *ponitur adv.* ubi *p. 887, 7*): **a** esse: **α** *in rebus*: Ter. Haut. 646 ut meae stultitiae in iustitia tua sit aliquid -i. Rhet. Her. 3, 21, 34 ita ..., ut multo plus in doctrina atque arte -i sit. Cic. Verr. I 8 in pecunia tantum -um ... esse. II 1, 72 in vestra fide. Cluent. 156 in lege (fin. 2, 84 satis est tibi in te, satis in legibus, satis in ... amicitiis -i. Liv. 3, 45, 2 in ea *lege.* 3, 56, 13. *al.*). Att. 16, 1, 3 *ἐν ὁμοπλοίᾳ.* fam. 13, 64, 1 sibi in Neronis patrocinio. *al.* Caes. civ. 3, 28, 4 in animi firmitudine. Sall. Iug. 14, 18 magna -a nobis in vostra amicitia fore. Liv. 1, 56, 7. 28, 15, 13 in armis. 38, 25, 13 cum ... plus in mora periculi quam in ordinibus conservandis -i esset. 40, 5, 11. Cels. 2, 14, 11 unicum in frictione -um

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est. *al.* β *in animantibus*: CIC. Verr. II 4, 89 contra vim tuam in patronis -i nihil esse. Catil. 3, 27 magnum ... est in bonis -um. Mur. 82 in te. ad Brut. 23, 7 ut ... omne -um esset in puero (*sc. in Octaviano*). *al.* BELL. Afr. 87, 3 ⟨in⟩ Vticensibus ... parum [in] suis partibus -i esse. Alex. 25, 6. SALL. Iug. 35, 4 in amicis. Ps. SALL. rep. 2, 11, 5 in multitudine. LIV. 3, 36, 6 in populo. 26, 6, 7 in Hannibale. 31, 10, 7 in exercitu suo. 40, 15, 10 *frater me defendere debuit*; ubi -um esse oportebat, ibi exitium est. *al.* SEN. dial. 11, 12, 3. *al.*

b *verba varia*: RHET. Her. 4, 19, 27 qui sibi firmius in virtute quam in casu -um conlocavit. CIC. div. in Caec. 2 summum in veteribus patronis ..., non nullum etiam in me -um ... *Siculorum* fortunis constitutum esse. Phil. 10, 17 ut in eo *exercitu Bruti* firmissimum rei publicae -um ... poneret *Pansa* (CAES. Gall. 2, 11, 5 in fuga. 7, 10, 1 in eo *Caesare*. LIV. 45, 13, 7 in fide populi Romani). SALL. Catil. 19, 2 boni ... -um in eo *Pisone* putabant (NEP. Timoth. 3, 1 non satis in eo *duce* -i putabatur). LIV. 3, 26, 6 in quo *consule* cum parum -i videretur.

3 *dat. fin.* -o (*sed plur.* -is *l. 64; pertinet passim ad rem militarem; apponi solet fere ubique dat. rei vel personae custodiendae* [sibi *l. 34, cf.* inter se *l. 35*, invicem *l. 41*]; *ceterum indicatur locus e. g. l. 30. 47. 53, qui [quod] arcetur per praepos.* contra *l. 25. 33. 50; accedunt attributa e. g. l. 25. 42, cf. adv. l. 35; sine additamentis e. g. l. 34. 44. 54*): **a** -o esse (*selecta quaedam; cf.* VVLG. I par. 19, 12 ero tibi in -um [*antea*: auxilio eris mihi]; *aliter* in -o *p. 885, 38*): α *custodiunt homines* (*canes* VARRO rust.): SCIP. min. or. frg. Paul. Fest. p. 151 vobis reique publicae -o erit is, quasi millus (*i. collare*) cani. CIC. Quinct. 5 si tu iudex nullo -o fuisse videbere contra vim et gratiam solitudini atque inopiae. Manil. 32 cui *sociorum* -o classibus vestris fuistis? Phil. 7, 13 milites ... -o sunt ... consuli. fam. 15, 2, 4 regi regnoque. 15, 14, 6 fuisti ... -o tristissimis meis temporibus. LVCR. 2, 643 parentibus. CAES. Gall. 2, 26, 3 quae *legiones* in novissimo agmine -o impedimentis fuerant. 5, 9, 1 navibus. civ. 3, 99, 4 quae *cohortes* -o in castellis fuerant. 3, 101, 3 cum esset legio -o Messanae (*dat. an locat.? cf.* BELL. Afr. 85, 1 Thapso. LIV. 3, 22, 3 Romae. 21, 21, 13 Carthagini. *al.*). BELL. Afr. 55, 2 quae *cohortes* essent -o contra Gaetulos. 85, 4 ibi (*in castris*). SALL. Iug. 93, 8 delegit ..., -o qui forent. VARRO rust. 2, 9, 3 catuli ... neque sibi neque ovibus sunt -o. 2, 9, 6 *canes* cognati maxime inter se sunt -o. NEP. Con. 2, 1 civibus. *al.* β *custodiunt res* (*cf. etiam l. 24*): CIC. inv. 1, 5 quae *eloquentia* ... rei publicae -o esset. Mur. 56 ingenium ... multis. Planc. 82 amicitiam meam voluptati pluribus quam -o fuisse. BRVT. Cic. ad Brut. 12, 2 nihil ... senatus cuiquam dare debet, quod male cogitantibus exemplum aut -o sit. CAES. Gall. 6, 34, 6 locus erat ... -o barbaris. civ. 3, 26, 2 auster. HIRT. Gall. 8, 29, 1 quae *acies* suis esset equitibus invicem -o. BELL. Afr. 85, 5 miseris ea res parvo -o fuit. SALL. Iug. 19, 1. LIV. 25, 31, 10 propinquis ... honori -oque nomen ac memoriam eius *Archimedis* fuisse. CELS. 2, 8, 17 ipsa febris ... saepe -o est. *al.*

b -o relinquere (*cf.* ad -um, ad -a *p. 886, 26. 31. al.*, in -o *p. 885, 39. 886, 30*, in -um CVRT. 7, 3, 5): CIC. Att. 8, 11^{d}, 3 ut -o quod satis esset ⌞Capuae⌟ relinqueret (*nisi* -o *cum* satis esset *iungas;* ⌞ ⌟ *potius locat. quam dat., sed cf. l. 31; sim.*: CAES. civ. 1, 63, 1 Ilerdae. 3, 78, 4 Apolloniae. *al.*). CAES. Gall. 3, 26, 2 *cohortes* -o castris relictae (*cetera exempla una cum iuncturis aliis v. vol. III 554, 13sqq.*). 7, 62, 8 qui -o (in -o *cod. unus*) contra castra Labieni erant relicti. 7, 68, 2 impedimentis ... deductis duabusque legionibus -o relictis. civ. 1, 69, 4 omnes copiae paucis -o relictis cohortibus exeunt. 2, 22, 6 duas ibi legiones -o relinquit. *al.* BELL. Alex. 76, 3 quas *cohortes* Pharnaces -o reliquerat. LIV. 29, 22, 12 provinciae. *al.*

c *aliae iuncturae* (*sine verbo* LIV.; *cf. praepos.* ad *et* in *c. acc. p. 886, 26. 28. 31. 56. al.*, -i causa *e. g. p: 885, 35. 886, 28*): CAES. Gall. 6, 8, 5 turmis -o ad impedimenta dimissis (missis *Meusel*). civ. 2, 19, 4 deductis ... in arcem oppidi cohortibus ... -o. 3, 7, 2 *cum* XII naves longas -o duxisset. 3, 75, 1 his *impedimentis* una legio missa -o est (*al. v. vol. VIII 1187, 68sqq.*). *al.* HIRT. Gall. 8, 35, 2 Drappes castris -o cum parte copiarum resistit. *al.* SALL. Iug. 85, 4 omnia haec -o adsunt (PRVD. psych. 910). *al.* NEP. Ages. 3, 5 suis -o profectus est. LIV. 22, 23, 10 in statione erat simul castris -o et circumspectans, necunde *eqs. al. plur.* -is: AVSON. Mos. 456 -is dubiarum condita rerum ... castra.

B *pertinet potius ad auxiliandum, adiuvandum* (*sc. respectu defensionis minus manifesto*): **1** *varia* (*dedimus exempla pauca minus dubia*): RHET. Her. 3, 7, 13 si *quis natus sit* humili genere, ipsum in suis, non in maiorum virtutibus habuisse -um. BELL. Alex. 16, 5 ut neque ... ars *gubernandi* -um ferret neque ... multitudo prodesset. LIV. 1, 41, 1 alia -a molitur *Tanaquil, ut regnum retineat.* VITR. 1, 1, 4 geometria ... -a praestat architecturae. VAL. MAX. 6, 2 ext. 1 *mulier a rege* aequitatem ... extorsit ... -um a libertate ... mutuata. SEN. dial. 3, 17, 2 *rationem* ab iracundia petere -um. epist. 94, 31 *indoles naturalis* nancta ... -um et adiuta praeceptis evalescit. COLVM. 2, 6, 2 ubi ... matura satio *frumenti* est omissa, -um ab hoc *tritici genere* petitur. 2, 15, 5 lupini ... -um expeditissimum *in stercoratione.* DECL. in

Catil. 98 *Catilinae* -o consilioque cupiditates ... iuvari. APVL. met. 5, 17, 1 solito venti -o ... devolant *sorores ad Psychen.* FILASTR. 128, 7 qui ... currit cum superbia ..., non a deo sperat -um. *al. respiciuntur quae usui (futuro) praesto sunt* (*cf. p. 884, 58*): COLVM. 3, 16, 2 *in serendo* -i causa, quorum ex numero propagare possit *agricola* in locum demortuae vitis, quinque malleoli pangendi sunt. PETRON. 79, 1 neque fax ulla in -o erat, quae iter aperiret errantibus (SOL. 52, 30 *gentes quaedam* longius ... pergentes ... in -o gerunt *poma*).

2 *indicatur cui rei consulatur* (*personae l. 30; structurae sub a et c pendent nimirum a locutione verbali; negleximus enunt. secund., e. g. l. 6*): **a** *praepos.* ad: CIC. Catil. 4, 14 ut habeam satis -i ad ea, quae vos statueritis ..., transigenda (*item c. gerund.*: fam. 9, 16, 5 ad ea obtinenda. FIRM. math. 4, 8, 1). 4, 23 cui *filio* ... satis erit -i non solum ad salutem, verum etiam ad dignitatem, si *eqs.* Tusc. 2, 2 qui ... mortem non timet, magnum is sibi -um ad beatam vitam comparavit (5, 83. *cf.* 5, 2 si -i ad beate vivendum in virtute satis est. 5, 12 ad bene vivendum [5, 53]. *cf. etiam p. 891, 47*). LIV. 34, 7, 4 -um ... in eo *auro* est et ad privatos et ad publicos usus (APVL. Plat. 2, 23 p. 253 ad usum ... vitae [*antea*: adminiculis]). SEN. dial. 9, 10, 6 ad secundos casus. **b** *gen.* (*nisi intellegas dat. e. g.* OV., APVL.): CIC. off. 1, 58 necessaria -a vitae debentur *patriae et parentibus* (PETRON. 116, 4 aliud ... v. -um quaerite *ac negotiationem.* SOL. 30, 8 locustas ... in -um v. solas habent [*Plin. nat. 6, 195* locustis ... vivit]. FIRM. math. 2, 13, 6 PAVL. PELL. euch. 299. *al.*). OV. ars 3, 207 hinc (*i. a libello meo*) ... -um laesae petitote figurae (puellae *var. l.*). VAL. MAX. 3, 8 ext. 6 incolumitatis. APVL. met. 7, 28, 1 vindictae meae. SOL. 20, 3 ad -um itineris dirigendi. COD. Theod. 6, 26, 1 litterarum. ENNOD. opusc. 2, 26 p. 295, 24 solem facibus non iuvari nec ad -um diurnae lucis lychnos accendi.
c *dat.* (*formas ambiguas v. sub b*): PLIN. nat. 8, 30 *elephantis non est* -um abigendo taedio muscarum. AVELL. 194, 2 (*Hormisdae papae*) tam utrique nostrum quam rei publicae supernum precibus vestris placetur -um. COD. Iust. de cod. confirm. 2 nostro studio pro re publica instituto suum -um deus ... adnuit.

II *metonymice de eo ipso, qui (quod) -o est, tutatur, adiuvat sim.* (*in contextu occurrit* subsidium CIC. Manil. 34 Sest. 144 VAL. MAX. 4, 7 pr.): **A** *pertinet ad quamlibet tutelam, defensionem*: **1** *fere technice de militibus, hominibus armatis* (*aliter, sc. honorifice dictum, p. 890, 41. 51. al.*). *intelleguntur imprimis manus quaedam armatorum, sc. partes copiarum (distinguitur* exercitus *e. g. l. 46. 57), sed potius totae copiae e. g. l. 51. 55. 64 et sub aδ; ceterum adhibetur plerumque de copiis terrestribus (distinguitur* classis CIC. Verr. II 5, 87 Manil. 34, naves *e. g.* CIC. Manil. 35 LIV. 36, 12, 9. *al.*), *rarius de maritimis, v. infra l. 56. definitur*: VARRO ling. 5, 90 -um dictum qui extra castra praesidebant in loco aliquo, quo tutior regio esset (*distinguitur* obsidium). *gr. respondet φρουρά e. g.* RVFIN. hist. 2, 21, 1 *et* GLOSS.

a *exempla notionem illustrantia* (*selecta inde a* CIC.): α *vario usu* (*in imag.* PLAVT.): PLAVT. Persa 754 bello exstincto ..., integro exercitu et -is (*sc. iocose de rebus prospere gestis*). CATO orat. 22 eas res non posse sustineri nisi eo, *sc. in Hispaniam*, -a magna frumentumque ⟨mitterentur⟩ (*cf.* 24 ad socios ... dispertieram alio frumentum, ... alio -um. *in eadem re*: LIV. 34, 11, 2 *queruntur legati* castella sua oppugnari ..., nisi -um Romanus misisset: tria milia militum satis esse). LVCIL. 220 -um castris educere crevit *Aemilius Paulus* (*sc. copias ibi a Liguribus obsessas? aliter, sc. de militibus, qui ceteris absentibus castra custodiunt*: CAES. Gall. 3, 23, 7 castris satis -i relinquere. civ. 3, 94, 5 castrorum -a [LIV. 7, 37, 6. 21, 56, 8. *al.*]. *al.*). CIC. Verr. II 3, 186 classis pulcherrima, Siciliae -um propugnaculumque provinciae, ... incensa est (*item in rebus maritimis*: LIV. 30, 8, 2 modicis ... -is ... terra marique relictis ipse cum robore exercitus ... pergit. 35, 26, 2 maritima. *cf. p. 889, 10. 890, 15*). 5, 5 in Sicilia -a ad illorum *fugitivorum* adventum oppositā *esse.* leg. agr. 2, 77 contra vos firmari opes, armari -a. Sest. 100 maioribus -is et copiis oppugnatur res publica quam defenditur. prov. 5 Macedoniam ... tenui -o atque exigua manu ... tuebamur. Att. 9, 3, 1 cum ea *Italia* tota armis -isque teneatur. CAES. Gall. 7, 69, 7 eadem *castella* excubitoribus ac firmis -is tenebantur. civ. 3, 39, 1 deductis orae maritimae ... -is. BELL. Hisp. 30, 1 *Mundae* erat acies *Pompeianorum* XIII aquilis constituta ...; nostra -a LXXX cohortibus. NEP. Hann. 11, 4 nisi *rex e pugna navali* intra sua -a se recepisset, quae in proximo litore erant collocata (*nisi ad p. 892, 4*). *al.* β *-a imponuntur oppidis occupandis vel defendendis* (*insulae* RHET. Her.): RHET. Her. 4, 54, 68 Lemnum praeteriens cepit, inde Thasi -um reliquit. CIC. leg. agr. frg. 2 Capuam colonis deductis occupabunt, Atellam -o communient, ... cetera oppida -is devincient (*sim.* 2, 86). Catil. 1, 1 nocturnum -um Palati, ... urbis vigiliae. Att. 7, 14, 1 *ut Caesar* de iis oppidis, quae extra suam provinciam occupavisset, -a deduceret. fam. 1, 7, 4 cum pace -isque firmaris *Alexandriam*, Ptolomaeus redeat. CAES. civ. 1, 13, 2 Varus -um, quod introduxerat, ex oppido educit. BELL. Afr. 33, 1 *Acyllitani a Caesare petunt*, uti sibi -um daret. 76, 1 in quo

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

oppido Considius ... fuerat cum grandi -o cohorteque sua gladiatorum. Hisp. 35, 1 Caninium cum -o legatum intromittit *in oppidum.* 35, 4 -um, vigiles iugulant *oppidani.* SALL. Iug. 54, 6 oppida temere munita aut sine -o. LIV. 1, 33, 4 urbs tuta munitionibus -oque firmata valido erat. 3, 30, 2 *ni* Corbione amissum -um nuntiatum esset. 3, 30, 8 interfecto -o. 5, 16, 2 ad Anxur, ubi -um obsidebatur. 21, 48, 9 praefecto -i corrupto traditur Hannibali Clastidium (*al. v. p. 631, 7sqq.*). 23, 18, 5 parvam urbem parvumque -um ... oppugnare. *al.* γ *-a protegunt homines singulos vel coetum*: CIC. S. Rosc. 13 ad ... iudicium cum -o venit, ne ... trucidetur *ab accusatoribus.* Verr. II 1, 86 hoc -o Myndum profectus est (*sc. nave Milesiorum*). Phil. 3, 13 de -o, ut senatum tuto consules ... habere possint, rettulistis. 8, 6 consul se cum -o descensurum esse dixit. rep. 1, 68 *tyranni* -is ..., ut Athenis Pisistratus, saepiuntur (*item plur.*: SALL. Catil. 50, 4 LIV. 40, 21, 11). Att. 1, 16, 5 *iudices* non esse venturos nisi -o constituto. SALL. Iug. 65, 2 (*antea*: custodiae causa turmam equitum *petit nepos Masinissae*). NEP. Them. 8, 5 quod satis esset -i, dedit *Themistocli Pydnam deducendo.* LIV. 1, 41, 6 Servius -o firmo munitus. 10, 25, 5 lignatores ei cum -o occurrunt. 25, 16, 23 Gracchum ... nudatum -o vivum capere Poeni nituntur. VAL. MAX. 3, 2, 12 quorum *Thracum* is *Crassus* magnum numerum in -o habebat. ASCON. Mil. p. 36, 17 Marcellus et ... Milo a Domitio *quaesitore* -um imploraverunt. *al.* δ *per locut. praepos.* in -is (-a) *alicuius (suppl. l. 28) vel* intra -a *alicuius indicatur, cuius quis partes in bello sequatur* (*notione generali* -a *significant cunctas opes bellum gerentis, ut hic illic comprehendatur etiam regio, quae ab eo tenetur [cf. quae certe ad B pertinent p. 892, 17 sqq.]; aliter p. 888, 66*): LEX Corn. Cic. S. Rosc. 126 eorum bona veneant ..., qui in adversariorum -is occisi sunt (*item* in *c. abl.*: CIC. S. Rosc. 126 dum -a ulla fuerunt, in Sullae -is fuit. Lig. 28 [*27* ad Cn. Pompei castra venit] tantummodo in -is eratis, animi vero a causa abhorrebant. 30 quibus in -is fuerit *Ligarius*, quaere. fam. 13, 19, 1 Lyso fuerat in nostra causa nostrisque -is. BELL. Alex. 23, 1. 33, 2 *Cleopatra* manserat in fide -isque eius *Caesaris*). LENT. Cic. fam. 12, 15, 1 in ... Macedoniam -aque rei publicae, quae M. Brutus ... tenebat, me contuli (*item* in *c. acc.*: BELL. Afr. 35, 4 ad te voluimus in tuaque -a confugere). CAES. civ. 3, 83, 3 qui ... intra -a Pompei fuissent neque operam in re militari praestitissent (LIV. 24, 48, 10 *ut* Numidas, qui i. -a Carthaginiensium auxiliares essent, ad transitionem pellicerent. 25, 24, 15 [*de iisdem 25, 23, 4* transfugas]. 25, 31, 3. 38, 11, 4 cum i. -a Romana Aetoli essent. *al.* CVRT. 4, 4, 15).

b *iuncturae notabiliores*: α *cum verbis*: RHET. Her. 4, 54, 68 Thasi -um reliquit (*item indicatur ubi*: POMP. Cic. Att. 8, 6, 2 Capuae. CAES. Gall. 6, 9, 5 in Treveris ad pontem. 7, 61, 5 e regione castrorum. *al.* BELL. Afr. 33, 3 ibi. *et saepe. indicatur cui*: CAES. Gall. 3, 23, 7 castris satis -i. 6, 7, 4 impedimentis. civ. 3, 78, 1 urbibus. LIV. 3, 3, 1. *al.; ceterum* LIV. 5, 41, 5. *al.*). SISENNA hist. 97 -a de locis deducere (*al. v. vol. V 1, 275, 33sqq., ubi legas l. 35* Gall. 2, 33, 2 *et* civ. 2, 18, 5, *l. 38* LIV. 32, 10, 3 *et* 32, 33, 6). SENT. trib. pl. (Ascon. Mil. p. 40, 25; *a. 58 a. Chr.*) hominibus armatis, -is dispositis ... Cn. Pompeius obsessus ... est (CIC. Phil. 5, 9. CAES. Gall. 4, 4, 3 cis Rhenum. 7, 55, 9 ad ripas. civ. 1, 72, 5 in montibus. *et saepius*). CIC. Mil. 2 illa -a, quae pro templis omnibus cernitis, ... contra vim collocata sunt (*al. v. vol. III 1636, 13sqq.; cf.* locare *vol. VII 2, 1562, 82*). de orat. 2, 303 (*in imag. de patronis causam male tuentibus*) versantur ... in hostium castris ac sua -a dimittunt (*al. v. vol. V 1, 1210, 37sq.; addas e. g.* LIV. 36, 10, 3). fam. 2, 17, 3 -a, quae magna et firma paraveram, ... dimisi (*minus probabiliter huc referas p. 884, 65; cf.* comparare *vol. VIII 2014, 61sq., ubi addas* BELL. Hisp. 22, 6 LIV. 35, 3, 6. *al.*). PLANC. Cic. fam. 10, 18, 4 -a ... ibi firma posui (CAES. Gall. 2, 5, 6. *al.* BELL. Alex. 19, 1 NEP. Alc. 4, 7 LIV. 7, 34, 14. *al.; cf.* imponere *vol. VII 1, 650, 73sqq., ubi l. 74 legas* 9, 40, 20). CAES. civ. 3, 34, 2 -o misso ... civitates imperata facturas *esse* (*al. v. vol. VIII 1183, 11sqq.; addas e. g.* BELL. Afr. 36, 3 SALL. Iug. 77, 1 *nec non p. 888, 48, si recte suppletur*). HIRT. epist. Cic. Phil. 8, 6 (*iterat* CIC. *ibid.*) deieci -um, Claterna potitus sum (*al. v. vol. V 1, 397, 69sqq.*). BELL. Hisp. 35, 2 quare *pars Pompeiana* -um receptum indignaretur (LIV. 23, 7, 5. 25, 8, 8 FRONTIN. strat. 2, 11, 2. *cf.* accipere: LIV. 8, 27, 10 in loca munita. 9, 16, 4. 21, 57, 13 intra moenia. *al.*). *al.*

β *cum adi. vel gen. subst. (exempla selecta); respicitur*: ① *cuius sit -um* (*sc. qui id imposuerit sim.; quid custodiatur indicatur e. g. p. 888, 54. 71*): LEX Corn. Cic. S. Rosc. 126 in adversariorum -is (CAES. civ. 3, 35, 1 BELL. Afr. 3, 1. *al.*). CIC. S. Rosc. 126 in Sullae -is (*cf.* CAES. civ. 3, 83, 3 Pompei. BELL. Afr. 33, 5 Caesaris. 50, 4 Labieni. *talia et sim. saepius*). Catil. 2, 24 instruite nunc, Quirites, contra has ... Catilinae copias vestra -a vestrosque exercitus (*item cum pron. poss. e. g.*: BRVT. Cic. fam. 11, 13, 4 meum. HIRT. Gall. 8, 35, 5 sua. BELL. Alex. 44, 5 nostrum. *al.*). Mil. 61 publicis -is et armis (71 p. -orum copiis). Phil. 7, 18 bonorum (*cf.* 10, 10 optimorum et fortissimorum civium imperiis et -is). LENT. Cic. fam. 12, 15, 1 rei publicae. BELL. Afr. 3, 5 ab hostium -o (BELL. Alex. 32, 1 SALL. Iug. 67, 1. *al.*). 23, 1 regium (77, 1 LIV. 30, 12, 22. *al.; cf.* HOR. epist. 2, 2, 30 regale). NEP. Epam. 10, 3 Lacedaemoniorum (*item c. gen. nominum populorum*: Pel. 3, 3 LIV. 9, 16, 3. 9, 16, 7. *al.*). *al.*

② *quale sit -um* (*sc. ex quibus constet praeter l. 17*): CIC. Mur. 52 descendi in campum cum firmissimo -o fortissimorum virorum. Pis. 84 magna -a et auxilia (et *om. pars codd.*, et a. *del. Baiter*) .... peditum equitumque (SALL. Iug. 50, 3 -o ... duum milium p. LIV. 42, 54, 8 equitum p.que. *al.*). LENT. Cic. fam. 12, 15, 6 -um voluntarium ... comparavi. CAES. Gall. 6, 7, 4 -o quinque cohortium ... relicto (7, 65, 1 civ. 1, 18, 1 BELL. Afr. 9, 1. *al.*). 6, 43, 6 non maiore equitum -o quam quattuor (*al. v. vol. V 2, 711, 56sqq., ubi legas* SALL. Iug. 105, 2 *pro* 104, 2). civ. 2, 23, 4 oppidum ... unius legionis -o tuebatur (3, 1, 4 LIV. 41, 12, 1. *al.*). 3, 11, 3 *Torquatus* -um ... ibi Parthinorum habebat (*item cum gen. nominum populorum*: BELL. Afr. 38, 2 Numidarum. *al.* LIV. 27, 15, 9. *al.*). 3, 80, 1 -um ... ab eo militum petierat *gens quaedam* (BELL. Alex. 44, 1 LIV. 23, 20, 1. 26, 46, 8. *al.*). BELL. Afr. 78, 1 equestre. BELL. Hisp. 32, 6 Pompeius ad navale -um Carteiam contendit (LIV. 32, 8, 10 n. terrestribusque. FRONTIN. strat. 1, 4, 14). LIV. 41, 1, 6 -um stativum, ... cohors Placentina (44, 40, 6 s. erat -um ..., tres cohortes *eqs.* FEST. p. 309. *vi locali p. 892, 46*). *al.*

2 *de quibuslibet animantibus*: **a** *vario usu*: PLAVT. Men. 136 (*Menaechmus interpellatus est a parasito*) perii, in insidias deveni. :: immo in -um, ne time (*imagine militari ut 134; an ad B?*). CIC. S. Rosc. 151 *ne consilium publicum* (*sc. iudices*) -um sectorum existimetur. Font. 47 *virgini Vestali* quod -um ... reliquum est hoc *fratre* amisso? nam ceterae feminae gignere ipsae sibi -a et habere domi ... socium ... possunt (*cf. de coniuge*: LAVD. Turiae 2, 65 tantis talibusque -is orbatus. *de filiis variisque propinquis*: SALL. Iug. 14, 15 generis -a omnia extincta sunt. SEN. dial. 6, 17, 1. 12, 14, 1. *al.*). Att. 14, 13^{b}, 3 non esse insectandos inimicorum amicos ... nec his -is nosmet ipsos esse spoliandos. PVBLIL. sent. M 68 malus quicumque in poena est, -um est bonis. LVCR. 3, 898 non poteris factis florentibus esse tuisque -um. HOR. carm. 1, 1, 2 Maecenas, ... o et -um et dulce decus meum. 2, 1, 13 insigne maestis -um reis et consulenti, Pollio, curiae (*item de patrono causae*: OV. Pont. 4, 16, 42 Cotta ..., Pieridum lumen -umque fori. AVSON. Mos. 401 reis). GRATT. 220 -um atque operi spes magna petito (*de cane ut*: PETRON. 64, 7 -um domus familiaeque). *al.* *de patrono collegii*: CIL XII 1877 *cuidam* aedili ... fabri tignuari Viennenses -o suo. **b** *respiciuntur qui rem publicam, civitatem potentia vel armis tuentur* (*cf. etiam l. 31*): PLAVT. Cas. 536 (*ironice*) eccum egreditur senati columen, -um popli, meus vicinus. CIC. Sest. 144 Milonem ..., subsidium ... rei publicae, ... defensorem templorum ..., -um curiae. Phil. 3, 34 di immortales nobis haec -a dederunt, urbi Caesarem, Brutum Galliae. 3, 36. 14, 34 *parentes* tanta rei publicae -a genuerunt (*sc. milites ut*: LIV. 27, 45, 7 illos *milites* -a rei publicae, vindices urbis ... appellabant. IVST. 14, 2, 8 refugia ... et unica -a. *cf. singulos pugnantes l. 47. al.*). fam. 12, 5, 3 Sulpicii morte magnum -um amisimus. SALL. Iug. 10, 4 non exercitus neque thesauri -a regni sunt, verum amici. Ps. SALL. rep. 2, 13, 1 (*patria et parentes ad Caesarem*) nos te genuimus ... decus -umque nobis, hostibus terrorem. VERG. Aen. 11, 58 quantum -um (*i. Pallantem*), Ausonia, et quantum tu perdis, Iule. DECRET. decur. Pis. (CIL XI 1421) 14 C. Caesarem ..., coloniae ... unicum -um. LIV. 1, 39, 3 hunc *puerum* (*i. Servium Tullium*) ... futurum -um ... regiae afflictae. 1, 56, 3 colonos ..., -a urbi futura terra marique. SEN. contr. 1, 8, 9 *qui ter fortiter fecerit, militia vacet*; iam illum magis posse ornamentum esse quam -um. 1, 8, 12. VELL. 2, 103, 1 fortuna ... rei publicae sua -a reddiderat (*sc. Tiberium ut*: 2, 111, 2 -um militum [ultimum *Lipsius*]. SVET. Tib. 21, 3 unicum populi Romani -um). *al.*

3 *de rebus*: **a** *corporeis; respiciuntur*: α *pecunia, substantia, bona mobilia sim.* (*huc spectant etiam l. 45. p. 891, 2. 42. 51. 58*): PLAVT. Persa 125 *Cynicus* marsuppium habeat, inibi paullum -i. Poen. 670 trecentos nummos Philippos portat -i. CIC. Verr. I 10 hoc erepto -o (*antea*: pecunia). Ps. QVINT. decl. 13, 10 annuos fructus, -a paupertatis, amisi. FIRM. math. 4, 10, 9 *ut fraude* patrimonii sibi -a comparent (6, 32, 10). QVEROL. p. 52, 15 -um paternum ut efferrem de domo. ADDIT. Prosp. Havn. chron. I p. 305, 2 rex Burgundionum cum gente et omni -o ... intra Galliam ad habitandum ingressus. GREG. TVR. dorm. 3 inspecto ... -o domus abstulerunt aurum ... et vestimenta *et* ... suppellectilem. glor. mart. 104 p. 559, 14 omnia rerum suarum -a (*de eadem re Franc. 7, 35 p. 356, 5* thesauris, *8* substantiam ... *et* suppellectilem). PACTIO reg. Greg. Tur. Franc. 9, 20 p. 436, 7 si quid de agris fiscalibus vel speciebus atque -o *donaverit* (*item* p. 437, 5). *al.* β *medicamenta*: GRATT. 462 his lave -is adfectaque corpora mulce. CELS. 2, 18, 1 haec (*cibi et potiones*) ... non omnium tantum morborum, sed etiam secundae valetudinis communia -a sunt. 5, 18, 33 eadem podagrae -a sunt (-o *edd.*). PLIN. nat. 22, 30 *bis* (*ibid.* remediis, auxilia). 22, 90 *radix* aurium morbis -um est. 24, 90 folia eius *rhododaphnes* quadripedum venenum esse, homini vero contra serpentes -um. SOL. 40, 24. FRG. Ps. Apul. herb. l. 2 -um pastillorum, auxilium sanitatis. Ps. THEOD. PRISC. ves. vit. 2 p. 264, 4 vehemens et experimentatum in dolore -um.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLIN. phys. Bamb. 17,24 *bis.* **γ** *varia*: CIC. rep. 2,11 urbis *collibus tutae* ... nativa -a. SALL. Iug. 62,9 multis magnisque -is ... perditis (*cf. 62,5* argenti *tantum*, ... elephantos, ... armorum aliquantum). VAL. MAX. 7,4,3 proici -a inopiae (*i. panes*). SEN. Herc. O. 1830 reliquiae *Herculis* (*sc. cineres*) auxilium dabunt, erunt satis -a. Med. 890 alit unda flammas ..., ipsa -a occupat *ignis*. PLIN. nat. 2,181 specularum -o excitato. FRONTIN. aq. 117,3 *ut eo* converti possit -um aquarum. APVL. met. 2, 18, 5 gladiolo ... cinctus ... ipse salutis meae -a gestabo (*aliter, sc. 'saluti meae praesidebo', vix recte de Jonge, 1941, ad l.*). 3,27,3 adgnito salutari -o (*i. rosis*). TERT. nat. 2,8,14 de recondendis -is in futuram famem. SOL. 49,9 nullo favente -o *pedibus camelorum* (*Plin. nat. 11, 254* sine calceatu). HEGES. 2,9,1 p. 155,10 -a murorum. SACR. Leon. 39 conlata -a *eucharistiae* ... ad effectum salvationis accedant (*antea*: tanta remedia). Gelas. 665 -a corporis copiosa (*cf. 661* terrenorum frugum ... ubertatem). *al.* *vi generali significatur quodcumque defendit, tutatur* (*ut comprehendantur etiam incorporea, e.g. actiones*): OV. hal. 8 *animalibus* omnibus hostem -umque datum sentire et noscere teli vim ... sui.

b *incorporeis; respiciuntur:* **α** *argumenta, probationes sim.* (*verba* FRONTO, *eloquentia* TAC.; *cf. p. 889, 50 et imagines sub B2b*): RHET. Her. 2, 16, 24 considerabitur satisne imprudentia -i debeat esse, cum factum esse constet. CIC. Cluent. 156 in arce legis -a constituere defensionis. de orat. 2, 307 ut eam *rem* probemus nostris -is confirmandis, contrariis refutandis. VAL. MAX. 8, 1 absol. 3 defensionis -a invalida fide nitebantur. QVINT. inst. 5, 12, 12. TAC. dial. 5, 6 non ... gladius in acie firmius munimentum quam reo ... eloquentia, -um simul ac telum. FRONTO p. 136, 2 ubi verborum -is opus sit (*comparantur cum militibus*). TERT. anim. 50, 5 haereses ad nostra exempla prosiliunt inde sumentes -a. HIL. trin. 8, 34 l. 3 adiungam ... huic intelligentiae tuae ... firmiora -a. **β** *quaecumque in vita publica auxilio sunt* (*opes, amicitiae, instituta varia*): CIC. leg. agr. 2,3 quem *locum* (*sc. consulatum*) nobilitas -is firmatum atque omni ratione obvallatum tenebat *contra homines novos.* 2,101 res publica tantis munita -is (*sc. civibus bonis, armis, imperio sim.; cf.* Marcell. 24 quin ... res publica ... multa perderet et ornamenta dignitatis et -a stabilitatis). fam. 1,9,21 nisi cum -is iis, quae semper habui, ... potentium benevolentiam coniunxissem. *al.* HIRT. Cic. Att. 15,6,2 nihil ... opus esse nostra cura, quoniam -a sunt in tot annos provisa. SALL. or. Macri 24 antea singuli cives in pluribus, non in uno cuncti -a habebatis. Ps. SALL. rep. 2,6,6 amici et multa -a paranda sunt. LIV. 3,53,6 libertati ... ea -a petitis, non licentiae (*4* potestatem ... tribuniciam provocationemque repetebant, quae ... auxilia plebis fuerant). *al.* **γ** *varia adiumenta* (*huc spectat etiam supra l. 16*): CIC. S. Rosc. 111 quam *fidem* qui laedit, oppugnat omnium commune -um. Verr. II 3,3 *L. Crassus* -is ingeni fortunaeque munitus. Sull. 2 *accusator* vidit, quantum de mea auctoritate deripuisset, tantum se de huius -is deminuturum. de orat. 1,38 *Gracchi* omnibus vel naturae vel doctrinae -is ad dicendum parati (VITR. 6 praef. 2 non doctrinarum, sed felicitatis -is ... esse vallatum). fin. 1, 35 quae *laus et caritas* sunt vitae ... -a firmissima. Tusc. 5, 19 *ut sapiens* omnia -a haberet in se bene beateque vivendi. off. 2, 39 *si qui opinionem iustitiae* non habebunt, ... nullis -is saepti multis afficientur iniuriis. fam. 16, 23, 2 quibus -is philosophiae saeptus sim. *al.* PVBLIL. sent. B 34 bona comparat -a misericordia (*cf. H 6* auxilia). VITR. 6 praef. 2 ea vera -a sunt vitae, quibus *fortuna non* ... potest nocere (*antea*: eiusmodi possessiones et viatica *eqs.; sim.* SEN. dial. 12, 17, 5 *studia liberalia* certissima -a sunt et quae sola te fortunae eripere possint). SEN. contr. 7, 1, 10 magnum -um in periculis innocentia. CELS. 1, 1, 5 ne in secunda valetudine adversae -a consumantur *intemperantia.* SEN. epist. 59, 7 *sapiens* virtutes suas undique expandat, ut *ubique* ... parata -a sint (*comparantur cum exercitu*). APVL. met. 1,2,3 alvi ... naturale -um (*sc. evacuatio, v. vol. V 2, 392, 18sqq.*). flor. 22,6 *Crates Cynicus* intellegit nullum sibi in re familiari -um legatum, quo fretus aetatem agat. TERT. anim. 46,11 inter ... -a divinatricum artium. CYPR. eleem. 26 *operatio misericordiae est* securitatis nostrae salubre -um, munimentum spei, tutela fidei. PRISCILL. tract. 1, 6 aliud quam unius baptismatis -um non habemus. *al.*

B *pertinet ad locum copiis munitum, sc. de stationibus, castellis, castris sim.* (*quae voces iuxta ponuntur e. g. l. 73sqq. p. 892, 46; exempla certiora, ceterum huc trahere possis quaedam p. 884, 74. 889, 24 allata; vix agnoscendum* -um *centonariorum p. 870, 55*): **1** *proprie et fere technice* (*iocose l. 71; exempla selecta*): **a** *vario usu*: CIC. leg. agr. 2, 74 quin coloniam in Ianiculum possint deducere *decemviri* et suum -um in ... cervicibus nostris conlocare (*cf.* 2, 99 ut ... rem publicam vestris militibus, vestris urbibus, vestris -is cingeretis). Cael. 67 (*iocose respiciuntur testes clam in balneo dispositi*) fortis viros ab imperatrice in insidiis atque in -o ⌞balnearum⌟ collocatos (⌞ ⌟ *gen. explic.; sunt qui gen. subi. intellegentes ad I trahant*). LVCR. 5, 1109 coeperunt ... arcem ... locare -um reges ipsi perfugiumque (*sim. coniunguntur*: CAES. Gall. 6, 42, 1 quod cohortes ex statione et -o essent emissae [LIV. 31, 39, 15 ex -is s. que. *al.*]. civ. 3, 62, 2 ex maximis castris -isque [BELL. Afr. 80, 3. *al.*]. TAC. Agr. 20, 3 *civitates* -is castellisque circumdatae [*cf. l. 11*]). CAES. Gall. 7, 87, 3 *cohortes* ex proximis -is deductas ([*2* ex proximo castello]. civ. 1, 12, 3. *al.* HIRT. Gall. 8, 54, 3. LIV. 25, 37, 4 [*nisi ad A 1*]. *al.*). BELL. Afr. 17, 2 ad sua -a sese ... recipere ([*cf. 18, 5* ad suas ... munitiones]. BELL. Hisp. 16, 2. *cf. p. 888, 66*). BELL. Hisp. 32, 1 qui oppidum Mundam sibi constituissent -um. NEP. Eum. 2, 5 nisi ... ex -is ... effugisset *Leonnati cum exercitu Macedoniam petentis.* LIV. 38,37,10 ad eam diem decessum -o est (*Zingerle*, -o d. *et* decessit -o et *trad.*). OCTAVIA 783 cohortes ... praefecti trahunt -a ad urbis. INSCR. Année Épigr. 1956 n. 57 (*ex Aegypto, a. 84*) cum esset in⟨secur⟩um -um, ⟨forti⟩us aedificari iussit. TAC. ann. 1, 56, 1 posito ... castello super vestigia paterni -i in monte Tauno. INSCR. Afr. Cagnat 9 (*a. 198*) Anicius ... -um poni iussit sub cura ... praepositi *cuiusdam.* VET. LAT. gen. 49,13 (cod. 101) Zabulon circa mare morabitur et ipse ante -um navium erit (*aliter* cod. 100 ipse erit -um n.; *gr. παρ' ὅρμον πλοίων, rec. V* in statione navium). I Macc. 5,29 (rec. B) abierunt usque ad -um (*recc. L et V* ad munitionem, *gr. ὀχύρωμα*). *al.* intra (in) -a *cum respectu regionis, quae in bello ab alterutra parte tenetur* (*cf. l. 37. 49; aliter p. 889, 22*): CAES. Gall. 7, 8, 1 *Lucterius irruptione abstinet*, quod intrare i. -a periculosum putabat. BELL. Afr. 20,4 *oppidorum* incolas i. sua -a coegisse commigrare. POMPON. dig. 49,15,5,1 antequam in -a perducatur hostium, manet civis (*in iure postliminii ut ibid. bis et* TRYPH. dig. 49,15,12,9). **b** *in appellandis singulis stationibus accedit ad nomen proprium loci* (*ad Onom. relegavimus, ubicumque solum ponitur vel cum aliis nominibus propriis iungitur*): INSCR. Année Épigr. 1913 n. 157 (*e Mauretan. Caes., a. 119/20*) -um ⌞Sufative⌟ per coh(ortem) I ... factum (⌞ ⌟ *nisi locativus*). 1927 n. 95 (*e Phrygia, saec. II*[1]) qui *praefectus* a Moesia inf(eriore) Montan(ensi) -o numerum in Asia perduxit. VET. LAT. II Macc. 13, 19 (rec. M) *rex* adversus Bethsuram -um adplicans vincebatur (*sec. gr. φρούριον ὀχυρόν addunt adi. cetera, e. g.* rec. X ad Betura -a munita, *rec. P* castellum ... munitum). ITIN. Anton. Aug. 37, 1 Ballene -o (*in Mauret. Caes.*). 38, 8 Tamariceto -o (*ibid.*). TAB. Peut. 8, 2 Anabucis ⌞-um⌟ (*om. Itin. Anton. Aug. 65, 7; in Cyrenaica*). *al. ibid.*

2 *in imagine respiciuntur:* **a** *mulieres castae*: CIC. Verr. II 5, 34 *dicere nolo* quot -a quam munita pudoris et pudicitiae *Verres* vi et audacia ceperit. **b** *argumenta sim. orantis vel disputantis* (*cf. supra p. 891, 18, ubi deest imago loci*): CIC. Caecin. 83 si ad interdicti sententiam confugis ..., in meis castris -isque versaris. de orat. 2, 294 *me* consistere ... in meo -o sic, ut non fugiendi hostis, sed capiendi loci causa cessisse videar. AVG. c. acad. 1, 9, 24 p. 22, 6 occupavit -um tuum (*postea*: ubi ... arcem locaverunt Academici?). 3,10,22 p. 63,8 deserere -a et tecum (*i. cum Carneade*) in campo certare. **c** *quaelibet loca tuta et res variae, quibus quis nititur*: CIC. Rab. perd. 3 *bonorum civium est* intercludere ... seditionum vias, munire -a rei publicae. har. resp. 58 qui ... civem ... omnibus patriae -is depulit. Phil. 12,23 (*ironice*) restat *via* Aurelia; hic ... -a habeo: possessiones enim sunt P. Clodi. 12,24 in urbe maneo; ... haec mea sedes est, haec vigilia, haec custodia, hoc -um stativum; teneant alii castra *eqs.* Brut. 222 *oratores quosdam* abducamus ex acie, id est a iudiciis, et in -is rei publicae ... collocemus. Att. 1,20,2 sine nostris copiis intra alterius -a veniendum *non est* (*sc. non me solum Pompeio tradam*). SEN. Tro. 497 (*quaeritur refugium*) miser occupet -a, securus legat. 793 (*Andromache ad Astyanacta*) quid meos retines sinus manusque matris cassa -a occupas?

lusus verborum v. p. 886, 39. 890, 20, homoeoprophoron p. 885, 2. 886, 38.

deriv.: praesidiarius, praesidiensis, praesidiolum, praesidior.

cf. Onom. *Ramminger.*

*?***praesīdo** *v. p. 878, 33. 38.*

praesignātio, -ōnis *f.* *a* praesignare. *i. q. actio praesignandi, praefiguratio* (*cf.* praesigno *IB*): AVG. c. Faust. 22, 83 p. 686, 2 *etiam mala* hominum facta ... collegit propheta narrator, quorum interpositio non vacaret a -e rerum, quas intenderat prophetare.

praesignātor, -ōris *m.* *a* praesignare. *i. qui praesignat (sc. sigillo, cf.* praesigno *IIA): de officiali quodam rationis hereditatium* (*cf. Hirschfeld, Die kaiserlichen Verwaltungsbeamten, 1905*[2]*, 117 adn. 2*): CIL VI 8436 Primo Aug(usti) ser(vo) -r(i) hereditat(ium). 8436a Saturninus Caesaris -r. *de fraudatore quodam*: GLOSS. -r, qui adulterum numisma cudit vel epistulas sigillat non accepto a rege sigillo.

praesignificātio, -ōnis *f.* *a* praesignificare. *i. q. actio praesignificandi*: IREN. 4, 20, 5 prophetia est praedicatio futurorum, hoc est eorum quae post erunt -o. LACT. inst. 7,15,4 *transitus per mare rubrum* -o et figura maioris rei fuit, quam deus ... facturus est.

praesignifico, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* significare. [*dub. trad.* -are FEST. p. 253 (*e Labeone*; proba significare *Preibisch et Huschke sec.* PAVL. FEST.); *restituebatur olim in lacuna cod.* RVFIN. patr. 2, 3, *v. p. 894, 28; vix recte coni. Harvey* IREN. 4, 16, 1 (= 4, 27, 1 H.) *pro var. ll.* significabat *et* praefigurabat.]

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. antea significare: **1** *futura* (*obi. suppletur ex enunt. relat.* CIC., PRISC. LYD.; *pro obi. est enunt. secund.* IREN. 3, 9, 3. 4, 20, 5. 12, *adv.* sic *sequente orat. recta* IREN. 4, 17, 5; *accedit* de *c. abl. l. 17*): **a** *quolibet modo*: CIC. div. 1, 82 (*repetitur* 2, 101) *dii* non censent esse suae maiestatis -are hominibus, quae sunt futura (*cf.* SERV. Aen. 5, 706 'quae portenderet ira magna deum': quae -bat). PRISC. LYD. solut. 3 p. 62, 35 *anima* consuevit ... quae a se agenda sunt aut aliter accessura -are *somniis*. **b** *praefigurando* (*sc. interpretatione allegorica christiana*): IREN. 4, 20, 12 Moyses Aethiopissam accipiebat uxorem (*exod. 2, 21*) ... -ans, quoniam oleaster inseretur in olivam (*Rom. 11, 17*). 4, 21, 3 (*quae praecedunt v. p. 598, 74 sq.*) *Christus* assuescens hereditatem suam obaudire deo et ... -are (praefigurare *var. l.*) futura: nihil enim ... sine signo apud eum. SOMN. Neron. 8, 3 sicut hoc (*sc. interitus Iudaeorum*) -tum (praefiguratum *var. l.*) est in temporibus Helisaei prophetae: 'exierunt duo ursi ...' (*IV reg. 2, 24*), hoc est ... Vespasianus et Titus. **c** *praedicendo*: IREN. 3, 9, 3 Esaias unctionem eius (*sc. Iesu*) et propter quid unctus est -ans ait: '...' (*Is. 61, 1 sq.*). 4, 17, 5 de quo *novo testamento* ... Malachias sic -vit: '...' (*Mal. 1, 10 sq.*). 4, 20, 5 -bant ... prophetae, quoniam videbitur deus ab hominibus (*antea*: prophetice significabant). PS. CYPR. tract. 39 quae *domini vox* resurrectionem maximam -vit (*affertur Luc. 20, 34*).

2 *quod in ordine dictorum prius significatur* (*sc. in arte logica*): BOETH. top. Arist. 134b18 *peccat in ponendo proprio,* qui ... non -at in eo quod participat vel participatur (*sec. falsam var. l. gr.* προσημήνας *pro* προσσ-; *cf. 134b13* praedicit).

deriv.: praesignificatio.

praesignis, -e. *sec.* insignis *formatum videtur, sc. ad illam vocem variandam* (*metri gratia ab ipso* OV.*? cf. enim* praelustris *pro* illustris *apud eundem*). *legitur inde ab* OV., *sc. in versibus praeter* SIC. FLACC. [*falsa var. l. pro* insignis OV. epist. 5, 125 met. 15, 131.]

fere i. q. insignis (*praeter exempla sub 2 allata de animantibus eorumque partibus corporis, quae aut praecellunt pulchritudine, honore sim.* [*actis* AVSON. 275, 1] *aut facile dinoscuntur signo proprietateque quadam. perperam vi temporali intellegitur* GLOSS.^{L} IV dub. Plac. P 30 -em: designatum iam ad aliquam dignitatem [*spectat fortasse ad l. 40*]): **1** *indicatur, qua re quis -is sit*: **a** *per abl.*: OV. epist. 4, 39 mihi prima dea est arcu -is aduncо Delia. ars 3, 773 quae *puella* facie -is erit, resupina iaceto (met. 12, 217. fast. 6, 628 [faciem *var. l.*]). met. 3, 32 conditus antro Martius anguis erat, cristis -is et auro (7, 150). 15, 611 gemino -ia tempora cornu *Cipi.* SIL. 6, 43 *centurio* vitis Latiae -is honore. STAT. Theb. 4, 598 (*verba Tiresiae*) cernis ... nostra -em (praesagum *var. l.*) Maeona lauro (SCHOL.: quoniam fuit sacerdos Apollinis). silv. 4, 4, 9 Marcellum ... celso -em vertice nosces. 4, 8, 12 Libyca -is avunculus hasta. AVSON. Mos. 104 *salmo* -is maculis capitis. **b** *per praepos.* in: AVSON. 275, 1 p. 191 *Hadrianus post Traianum* subiit mediis -is in actis: principia et finem fama notat gravior.

2 *nude ponitur*: PRIAP. 51, 11 -e (praepinguem *var. l.*) rami nec mei ferunt morum. SIC. FLACC. grom. p. 128, 11 territoria inter civitates ... finiuntur ... etiam lapidibus positis -bus, qui a privatorum terminorum forma differunt.

praesigno, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* signare. *legitur singulis locis apud* PLIN. nat., FRONTIN., TERT., VET. LAT., SORT. Sangall., *saepius inde a* RVFINO, *frequentatur ab* AVG.; *deest in poesi.* [*perperam ex edd. vet. affertur* CATO agr. 154 -to *pro* pertundito.]

I *vi praeverbii temporali i. q. antea signare, praemonstrare sim.* (*accedit fere obi. acc., structura 'aliquid aliqua re' vel 'in aliqua re' apud* PLIN. *et saepe inde a* RVFINO; *pro obi. ponuntur nom. c. inf. p. 894, 34* [*an etiam p. 894, 4? dubites et de acc. c. inf. p. 894, 18*], quod *p. 894, 3,* quoniam *p. 894, 7, adv.* sicut *p. 894, 29*): **A** *cum respectu ordinis -antur varia* (*antequam quidlibet fiat*): PLIN. nat. 28, 36 incipientes furunculos ter -are ieiuna saliva (*vix ad II*). AVG. serm. 32, 4 quod ... apostolica lectio ante psalmi canticum -vit dicens: '...' (*Col. 3, 9*). CASSIAN. inst. 2, 9, 2 saltem quasdam tantisper orationum lineas -emus (*1* pauca praestringere). OP. imperf. in Matth. 22 p. 753 credidit Andreas, sed -ante sibi Iohanne et dicente: 'ecce agnus dei' (*Ioh. 1, 29*).

B *cum respectu futuri*: **1** *-antur signa futurorum: vario usu*: TERT. adv. Marc. 1, 13 p. 306, 17 cui *deo* nulla conditio ... propria ... testimonium -arit (-averit *var. l.*). CASSIAN. conl. 10, 9, 1 inquisitio vestra tam minuta atque subtilis proximae puritatis -at indicium. *in praefiguratione*: AVG. in psalm. 111, 1 l. 35 qui *septuaginta anni* mystico perfectionis numero -antur (*Ier. 29, 10. al.*). quaest. hept. 1, 162 ubi figura magnae rei futurae (*sc. exodi ex Aegypto*) -batur. trin. 1, 10, 20 *aeterni* gaudii similitudinem -bat Maria sedens ad pedes domini (*Luc. 10, 39*). CAES. AREL. serm. 171, 2 p. 661, 3 piscina illa (*Ioh. 5, 2*) typum baptismi -bat.

2 *-antur ipsa futura (antequam eveniant) vel quaedam adhuc latentia* (*antequam cognoscantur vel probari possint sim.*): **a** *vario usu*: RVFIN. hist. 4, 15, 34 (*preces martyris*) *deus,* suscipior ... tamquam sacrificium pingue ..., sicut praeparasti et -asti (*gr.* προφανερώσας. *item somnio*: MIRAC. Steph. 1, 1 *ignis per somnium visus* quid aliud tunc -vit, nisi quod praedicatio sanctarum reliquiarum ... *ecclesiam* igne succendit?). AVG. gen. ad litt. imperf. p. 470, 21 in illius materiae ... confusione ... *quattuor elementa* exortura -bantur. serm. 363, 2 p. 1636 *plena* hominis renovatio in baptismo inchoatur et -atur. serm. 306C, 2 coll. Morin p. 648, 3 quid electum est in quadratura, quid -tum est, nisi quoniam quadratum stantem deicere nullus potest? Ps. AVG. serm. 131, 1 cuius excellentiam -ret *stella magorum* (*cf.* 131, 3 quem in caelo iam viderant -tum *magi*). *al.* **b** *praefigurando* (*cf. p. 893, 67*): RVFIN. Basil. reg. 2, 47 finem utriusque viae (vitae *var. l.*) in multis imaginibus -vit deus (*cf. Migne gr. 31, 913*^{C} προλαβὼν ἐφανέρωσε). Orig. in cant. prol. p. 78, 20 triplicem divinae philosophiae formam ... in illis viris (*Abraham, Isaac, Iacob*) ... -tam *esse.* Orig. in num. 1, 3 p. 8, 11 quae cuncta magnificis -ta mysteriis ... Iesus in die adventus sui ... complebit. AVG. c. Adim. 20 p. 179, 7 illa de inimicis victoria -at victoriam de diabolo. in euang. Ioh. 25, 5 navicula illa ecclesiam -bat (serm. 271 linguae illae [*act. 2, 3 sq.*] ... per omnium gentium linguas futuram e. -bant. Ps. AVG. serm. 183, 3. *al.*) in psalm. 6, 2 l. 16 *ut homo in vetere testamento* carnalibus adhuc operationibus futura spiritalia -ret. Ps. AVG. serm. ed. Mai 93, 3 resurrectio salvatoris ... multiplicibus figurarum symbolis in sanctorum actibus ... -ta (EVSEB. GALLIC. hom. 13, 6. *cf. l. 33*). LEO M. serm. 59, 5 ut tali facto (*sc. cruce a Simone Cyrenaeo lata*) -retur gentium fides. PROSP. in psalm. 103, 6 *persecutiones* abyssi et aquarum nomine -antur (per- *var. l.*). PRIMAS. in apoc. 4, 6 l. 93 in solio potest sedes futuri iudicis -ari. SACR. Greg. 200, 7 (838a D.) ut Christi et ecclesiae sacramentum -res, *deus,* in foedere nuptiarum (*cf. Eph. 5, 32*). *sim. saepius.*

c *prophetando, praedicendo*: RVFIN. patr. 2, 3 l. 27 per quam *prophetiam,* quae eis eventura sunt, praesign⟨antur⟩ (praesignificantur *edd. vet.*). symb. 6 l. 19 sicut ... Esaias -verat dicens ...: '...' (*Is. 16, 1*). AVG. civ. 17, 8 p. 225, 32 non esse *Salomonem* ipsum, quem prophetia ista -at. serm. 2, 8 si 'commemorabuntur' dictum est (*psalm. 21, 28*), -tum est aliquando, quod fieri iam videmus. Ps. AVG. serm. 119, 4 (*angelus ad Mariam*) tu ibi (*Is. 7, 14*) -ta es virgo. 165, 1 figuris rerum et prophetarum oraculis ... -ari *sacramentum resurrectionis.* ACT. Archel. 31, 6 *paracletus* ab Iesu -tus est mitti. Ps. MAX. TAVR. hom. 19 p. 264^{A} nativitatis ... locum in ipsis *sacris voluminibus* ... -tum. FAVST. REI. spir. 1, 3 p. 105, 24 dum duas in Christo substantias -ret *deus* (*affertur Is. 45, 8*). CASSIOD. hist. 1, 2, 3 *prophetae* passionem et ... eventum singularum -verunt rerum (*Sozom. 1, 1, 4* προεσήμαναν). *al.*

d *praedestinando*: Ps. HIER. epist. 22, 1 p. 211^{B} (*additamentum ad Hier. tract. p. 416, 10*) *in hoc psalmo* a spiritu sancto -ti vocantur ad confitendum domino in laude (*nisi ad IID*). FAVST. REI. grat. 2, 6 p. 74, 11 quorum actus praevidit, eorum exitus -vit *deus* (*postea*: praenoscuntur, praeordinantur).

II *vi praeverbii locali i. q. parte anteriore signare*: **A** *sigillo* (*cf.* GLOSS. -o: παρασφραγίζω): FRONTIN. strat. 1, 2, 6 *litterae* -tae erant (signatae *var. l.*). AVG. c. Iulian. op. imperf. 5, 17 p. 1450 Cicero ait mulierem vidisse se in somnis -tam habere naturam (*div. 2, 145* obsignatam, *v. vol. IX 2, 228, 5 sq.*). CASSIAN. inst. 4, 15, 1 anulos, quibus recondita -emus. GREG. TVR. dorm. 9 p. 767, 18 scrinium duobus sigillis ... -tum. *in publicandis bonis*: VET. LAT. Esth. 7, 9 (cod. 109) *anulo regis* -ta est substantia illius *damnati* (*gr. rec. L 7, 13 ἐσφραγίσθη, om. LXX et Vulg.*). SORT. Sangall. 51, 1 succurre tibi, ne -entur bona tua (*cf. 52, 2* non proscribuntur bona tua). **B** *signo crucis*: NICET. psalm. 13 l. 43 -ta fronte aurem *lectioni* sollicite adcommoda (*vix ad IA*). ISID. fid. cath. 2, 26, 1 crucis ... figura, quae fidelium frontes ad tutelam salutis -at. **C** *circumcisione Iudaeorum*: FAVST. Aug. c. Faust. 19, 6 quicumque non hac *circumcisionis* fuerit ignominia -tus. **D** *titulo, nomine sim.: -antur scripta*: GENNAD. vir. ill. 43 librum ... capitulorum indiciis ... -tum. DECRET. Gelas. 3, 5 l. 309 liber Physiologus ... beati Ambrosii nomine -tus (*var. l.* praenotatus *sim.*). Ps. ISID. vir. ill. 11 opusculum ... capitulis -tum. *-antur homines* (*hucine supra l. 40?*): APRING. in apoc. 3, 12 ('scribam super eum nomen dei mei') ut ... divino nomine -etur. GREG. TVR. vit. patr. 1, 1 *sanctos* nominis sui titulo -tos.

III *vi praeverbii evanescente fere i. q. signare* (*sc. ut ponatur verbum sonantius pro simplici; huc quodammodo vergunt etiam quae sub IB1 attulimus*): **A** *significando, nominando*: AVG. serm. 83, 6 omnia dimitti peccata voluit, qui ea septuagesimo septimo numero -vit (*respicitur Matth. 18, 22*). MART. CAP. 6, 627 *in Hispania* Poeni fundavere Carthaginem conditas ubicumque urbes amico sibi nomine -antes. CLEDON. gramm. V 54, 3 personae *verbi,* quae distributionem -ant. PRIMAS. in apoc. 4, 6 l. 123 utriusque concordiam testamenti novimus -ari, cum posteriora prioribus ... probantur ... pariter refulgere. **B** *figurando*: ISID. orig. 15, 1, 10 *regia Cyri* continens ... simulacrum caeli stellis micantibus -tum.

deriv.: praesignatio, praesignator.

Reineke.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[praesīgnum, *subst. a* prae *et* signum *compositum, haud recte trad.* IVLIAN. epit. in psalm. 64,8 tanta in nostri liberatione ⌞-a⌟ facies, ut *eqs.* (⌞ ⌟ persigna *var. l.,* praesagia et signa *temptat Coninck sec. Theod. Mops. σημεῖα καὶ τέρατα. an* praesentia signa?).]

praesilio, -iī, -īre. *a* prae *et* salire. [*cf. var. l.* praesillunt PLAVT. Stich. 466 (*P*; prosiliunt *recte A*).]

1 *vi praeverbii originaria i. q. saliendo praecedere*: GLOSS. II 420, 1 *προπηδῶ*: ⟨p⟩raesu⟨lto, pr⟩aesilio (pros- *ed. Stephani*). **2** *vi praeverbii deflexa i. q. prosilire, progredi*: IREN. 1, 2, 2 -iit ... ultimus et iunior de Duodecade ea quae ab Anthropo et Ecclesia missa fuerat Aeon, hoc est Sophia (praesiit *cod. unus; gr. προήλατο* [*προσήλετο var. l.*], *cf. 1, 23, 2* Ennoiam exsilientem ex eo *Simone*). EVSEB. EMES. serm. 18, 27 *Pharisaei perversa credunt de resurrectione*; nos autem -amus ad id quod verum est.

deriv.: cf. praesultor.

*?***praesilium** *pro* praesidium *v. p. 883, 73.*

προκόλπιον: **praesinum** GLOSS. II 418, 31 (*neutr. sec. gr. an acc. masc.? vox gr. significat aut sinum vestimenti pectoralem aut priorem partem sinus maritimi*). *a* prae *et* sinus.

praesipio, -ere. *a* prae *et* sapere (*cf. l. 22*). *i. q. antea sapere, praesagire*: PAVL. FEST. p. 21 (*trad. etiam* p. 22 *paucis mutatis*) adsipere et -ere (per- *var. l.*) dicebant ⌞antiqui⌟ sicut nos ... dicimus ab aequo iniquum, ab quaerendo inquirere (⌞ ⌟ antiqui a sapiendo *trad. loco posteriore, sed primitus respiciebantur potius verba cum* saepire *composita [v. vol. IV 357, 50. IX 2, 228, 78]; sim. dubites de* GLOSS.^{L} V Aa P 1087 -it: ante sapit [*'an* saepit*?' editor*]). p. 223 praesagire est praedivinare, -ere. *e coni. vix recta*: GLOSS. ⌞-itur⌟: *ὑφηγεῖται* (⌞ ⌟ *vel* praecipitur *Goetz,* praesiitur *trad.*; praeitur *Gatti in plagulis*).

*?***praesitivus,** *adi. a* 1. praesero *derivandum sunt qui intellegant loco corrupto* GLOSS. II 590, 7, *v. sub* presit-.

*?***praesolet** NOT. Tir. 28, 36 (*praecedit* solet, *sequitur* insolitus). *a* prae *et* solere, *notione obscura*; persolet *sec. 28, 36[a] coni. viri docti, quod explicari potest coll. Gloss. V 608, 26* persolenter: assidue.

praesolido, -āre. *a* prae *et* solidare. *i. q. antea solidare*: STAT. Theb. 1, 353 Auster ... defundit ... imbres, sicco quos asper hiatu -at Boreas (*'antequam in terram deveniunt' Heuvel, 1932, ad l., qui confert Ov. met. 9, 220* imbres gelidis concrescere ventis; pers- *edd. vet. codicibus dett. fisi*).

praesolidus, -a, -um. *a* prae *et* solidus. *i. q. valde solidus; respicitur: animus firmus*: OPT. PORF. carm. 22, 16 (*nisi est medii aevi*) acumen -um densumque animi (*contextu obscuro*). IVVENC. 1, 422 -um Simonem, dignum cognomine Petri (pers- *cod. N*). *frigus durum*: CORIPP. Iust. 3, 292 *in glacie sunt* vestigia nulla rotarum ... nec fragilis potuit crystalli forma noceri -o stringente gelu.

[praesōlo, -āre, *verbum a* prae *et* sol *compositum, perperam agnoscunt quidam p. 951, 35.*]

*?***praesolvo,** -ūtum, -ere, *verbum a* prae *et* solvere *compositum notionis q. e. antea solvere, dub. an recte coniciatur* SORAN. p. 41, 20 primo dextram *manum infantis e fasciis* eicias et ⌞-ta⌟ motu suo exerceatur, et postea sinistram manum eius foris eicias (⌞ ⌟ *Rose coll. gr. p. 84, 18 προεκλύειν, cui potius* primo ... eicias *respondere videtur*; post solutum *trad., quod defendere possis conferendo ibid. p. 41, 23* post solutionem ... fasciarum [*ad subst.* solutus *cf.* 2. dissolutus]).

praesonantia, -ae *f. a* praesonare, *cf.* consonantia. *i. q. actio vel status praesonandi* (*sc. de praestantia vocis argutae*): PHILO vita contempl. 35 quibus *cicadis, quae aura pasci dicuntur,* ... esuries -a vocis lenitur (propter sonantiam *codd. det., gr. τῆς ᾠδῆς ... τὴν ἔνδειαν ἐξευμαρίζούσης*).

praesono, -uī, -āre. *a* prae *et* sonare. [*variat c.* pers- *apud* Ov. *et* CALP.; *falsam var. l.* -bam *pro* prensabam *vel* pensabam *ediderunt Maurini* AVG. conf. 1, 8, 13.] *i. q. sonando praecedere (absolute* Ov., *transitive* CALP.): *ordine pompae*: Ov. am. 3, 13, 11 huc (*i. ad aram Iunonis*), ubi -uit sollemni tibia cantu, it ... annua pompa. *ordine aestimationis*: CALP. ecl. 4, 66 *Tityrus* fuit vates sacer et qui posset avena -uisse chelyn.

deriv.: praesonantia.

praespargo, -ere. *a* prae *et* spargere. *i. q. ante spargere*: LVCR. 5, 739 Flora quibus (*i. Veri, Veneri, Amori*) ... ⌞-ens ante⌟ viai cuncta coloribus ... et odoribus opplet (⌞ ⌟ *iunctura abundanti*).

*?***praespectāns:** intuens GLOSS. *a* prae *et* spectare (*nisi conicien-dum* pro- *vel* per-).

praespeculor, -ātum, -ārī. *a* prae *et* speculari. [*loco dubio* SVET. Iul. 58, 1 *exercitum non duxit* nisi ⌞perspeculatus⌟ locorum situs (⌞ ⌟ *codd. plerique et edd.,* -tus *cod. Q al., quod tueri possis coll. ibid.* nisi ante ... explorasset).] *i. q. antea speculari, prius considerare: quae futura sunt* (*part. perf. vi passiva*): AMM. 25, 8, 11 *imperator* Malarichum ... Iovino iussit succedere ... gemina utilitate -ta, ut et dux ... suspectus abiret ... et *successor* ... nutantem ... statum *imperatoris* ... fundaret. *quae ordine praecedunt* (*sec.* praeponere *sim. accedit dat.*): RVSTIC. c. aceph. p. 1233[B] id quod dicimus 'ante unitionem' vel 'post unitionem', ... speculationis significat ordinem, eo quod pariter horum nequeamus deprehendere intellectum, sed -emur compositioni simplicia (*antea*: praecognoscentes).

praespēro, -āvī, -āre. *a* prae *et* sperare. *i. q. antea sperare*: VET. LAT. Eph. 1, 12 (Tert. adv. Marc. 5, 17 p. 633,14) nos, qui -vimus in Christum (*gr. προηλπικότας, ceterae vers.* ante speravimus. *explicat* TERT. *ibid.* p. 633, 15 qui ... -asse potuerunt, id est ante sperasse in deum quam venisset, nisi Iudaei, quibus Christus praenuntiabatur ...? qui ergo praenuntiabatur, ille et -batur [*pass. pers. ut ibid.* p. 633, 25 qui -batur, dum praedicabatur]).

*?***praespicābilis:** conspicabilis GLOSS.^{L} V Aa P 1084. *cf. cum* praespicere *nec non* despicabilis *sim., nisi falso tradi putes pro* perspicabilis (*cf. ibid. 511* perspicabilis: visibilis; *v. etiam l. 24 sq.*).

praespicāx, -ācis *adi. a* praespicere *sec.* perspicax, *cum qua voce saepe variat in codd.*

1 *i. q. praevidens* (*cf.* praespicio *sub 1*): ISID. orig. 10, 201 prudens: quasi porro videns; -x est enim et incertorum praevidet casus (perspicax *var. l.*).

*?***2** *i. q. perspicax* (*per confusionem praeverbiorum, nisi falso tradi putes*): **a** *notione communi respiciuntur animantes sagaces sim.* (*cf.* praespicio *sub 2*): GLOSS. consultus: boni consilii, -x, prudens (per- *var. l.*). GLOSS.^{L} V Aa P 1085 -em: vigilantiorem (*corrigitur* per- *secundum* P *510 al.*). **b** *notione passiva respiciuntur res perspicuae, pellucidae* (*var. l.* perspicax *praeferunt edd. contra codd. praestantiores* AMBR. hex. 3, 15, 62 *aqua* in palude turbidior, ... in fonte -ior ... decurrit. ISID. orig. 10, 204 -x, splendidus, eo quod perluceat): GLOSS.^{L} I Ansil. PR 802 sqq. (cod. Paris.) -x: praelucens. limpidus. praeclarus. ⌞splendidus. quod perluceat.⌟ fulgidus (⌞ ⌟ *sec.* ISID. *l. 29*).

praespicientia, -ae *f. a* praespicere, *cf.* prospicientia. *i. q. facultas praespiciendi, praescientia*: CASSIOD. hist. 9, 45, 6 eventum belli considerans mittit ... ad Iohannem monachum ... -a clarum (per- *var. l.,* praescientia *edd. vet.; Sozom. 7, 22, 7 ἐπὶ γνώσει τῶν ἐσομένων*).

praespicio, -spexī, -ere. *a* prae *et* specere, *verbum dubia plerumque fide traditum sec.* perspicere *et cetera composita multo frequentiora formatum.*

1 *exempla, ubi intellegi possit vis praeverbii originaria (sc. temporalis praeter l. 45), ut* -ere *significet fere i. q. praevidere, prospicere sim.* (*cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 812 sq. [cod. Paris.] -ere: premeditari. providere. *ceterum huc pertinere videntur, quia et* prospicere *et* perspicere *distinguuntur,* NOT. Tir. 26, 41 -it [-specit *K man. pr.*] *et* 26, 50 -xit. *pro obi. est inf. l. 56, acc. c. inf. l. 61*): **a** *de angelo, qui inspiciendo, curando praeit*: VET. LAT. Marc. 1, 2 (Apring. in apoc. 4, 7) mitto angelum meum, qui -et viam ante faciem tuam (*gr. κατασκευάσει, Vulg.* praeparabit, *sed subest Mal. 3, 1, ubi gr. ἐπιβλέψεται, Aug. civ. 18, 35* prospiciet). **b** *de iis, qui aliquid faciendum praemeditantur sim.*: Ps. PHILO antiq. 13, 6 (*verba dei*) quod -xi creaturam (*v. Perrot-Bogaert, comm. 1976, ad l.*; pro-, per- *var. ll.*). CONC.^{S} II 5 p. 46, 20 (*ad imp. Leonem*) *propter imperium feliciter susceptum* bonam retributionem ⌞quae -itis⌟ Christo referre desiderantes (-atis *codd.*) Abel sacrificiorum puritatem fecistis (⌞ ⌟ *sc. consilia imperatoris de fide confirmanda, si recte trad.*; quae prospicitis *Mansi 7, 559[C],* quae [= *ὧν*] percepistis *Schwartz*). **c** *de iis, qui aliquid futurum vel nondum manifestum praesentiunt sim.*: VVLG. iud. 17, 9 vado ut habitem, ubi potuero et utile mihi esse -ero (*codd. optimi; sec. var. ll. exhibent* pro- *edd. vet.,* per- *edd. rec.; paulo brevius hebr. et gr.*). AVG. gen. ad litt. 12, 36 p. 433, 22 *ut sapientes* certiores sint ... in illis *visis,* quae praeter corporis speciem ... intellegendo utcumque -unt (*sc. et post resurrectionem evidentissima intuebuntur*; per- *var. l.*). VITAE patr. Iurens. 149 hoc studebat ..., ut unusquisque illi ... studio ... deserviret, in quo eum dono sancti spiritus pollere eminentius -isset (*cod. P et ed. Krusch p. 159, 32,* prospexit, per(s)pexit *var. ll.*; perspexisset *Martine, sed vertens potius* prae-).

2 *exempla, ubi vis praeverbii, siquidem recte traditur, aut evanuit aut mutata est, ut* -ere *positum videatur sive pro verbo simplici inusitato sive pro* perspicere (*sc. confusione praeverbiorum; pro obi. est acc. c. inf. p. 897, 6 et passim sub b, nom. c. inf. p. 897, 7,* in *c. acc. p. 897, 4*): **a** *solum traditur (vel in recensionibus sui iuris. cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 793 sqq. [cod. Paris.] -xi: perlatum est ad me. ... comperi. cognovi. *eqs.* 808 sqq. [*ibid.*] -ere: cognoscere. explorare. *eqs.* 819 sqq. [*ibid.*] -o: intellego. sentio. *eqs.* 824 sqq. [*ibid.*] -it: ⌞pervagatur. perambulat. pervadit.⌟ praescrutat [⌞ ⌟ *sc. oculis vel mente sim.?*]): *respicitur obtutus oculorum*: VET. LAT. I Ioh. 1, 1 (cod. 262 *et var. l.* Vulg.) *nuntiamus* quod vidimus oculis nostris, quod -ximus (*aliae vers.* per-, pro-, in-, aspeximus, *gr. ἐθεασάμεθα*). THEOD. MOPS. in Philem. 2 p. 271, 19 in theatris est multitudinem -ere hominum confluentium.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CE 1448, 13 (*e cod.; non ante saec. VI*) q(uae) quisq(uis) p(rae)spicis intrans *ecclesiam* (prospicis *suspicatur Bücheler,* perspicis *coni.* INSCR. christ. Rossi II p. 46). *respicitur actio mentis*: VET. LAT. Iac. 1, 25 (cod. 56 *al. et var. l.* Vulg.) qui ... -erit in legem perfectam libertatis (*aliae vers.* per-, pro-, *gr.* παρακύψας). EPIST. pontif. 611 Schwartz p. 38, 27 qui eum contra fidem ... et contra ... synodi constituta venire -unt (*cod. U saec. VI,* per- *Schwartz*). CAEL. AVR. chron. 1, 4, 83 sola temporum quaestio flagitari -itur (per- *Drabkin, probat Bendz, Emendationen, 1954, 59 sq.*). THEOD. MOPS. in Philem. argum. p. 265, 12 sq. licet ... humilitatem apostoli -ere ex hac ... epistola, sicut non cito alibi -itur (*nisi conicias* per- *coll. ibid. p. 265, 15* perspicuum). MART. BRAC. humil. 4 cum universas rationes ... -eris, ... invenies *eqs.* (pro- *edd. vet.*). **b** *in varia lectione* (*exempla potiora; recte negleguntur ab edd. e. g.* AVG. trin. 8, 3, 5 l. 48 *et* 51): EPIST. pontif. 592 Schwartz p. 72, 12 cur irruentibus ... lupis ... *non* obsistis, sed aequanimiter ... commissum gregem ... laniari -is (re-, per- *var. ll.*). *ibid.* p. 73, 5 si contra synodi ... constituta tendere hostilia corda -is et quiescis (per- *Schwartz sec. cod. unum,* -is *Thiel sec. ceteros*). CAES. AREL. reg. virg. 32 p. 109, 21 *aegrotarum ministra* de cellario petat quodcumque opus esse -erit (pro- *var. l.,* per- *edd. vet.; vix ad l.*). CONC. Aurel. a. 541 p. 133 l. 34 id ... regulare esse -ximus decernendum, ut *eqs.* (*var. l.* per- [*v. Maassen p. 88, 12*], *quam praeferunt edd. ibid. p. 142 l. 244* [≐ *p. 96, 1 M.*]). IVNIL. 2, 15 p. 508, 15 unaquaeque res ex effectu -itur (per- *sec. var. l. edd. priores*). **c** *sine auctoritate codd. edebatur olim*: VET. LAT. cant. 2, 9 (Greg. Ilib. *ad l.* 4, 6; *trad.* prospiciens). LEX Visig. Eur. 322 (prospexerint *cod. teste D'Ors*).

deriv.: praespicax, praespicientia; *cf.* praespicabilis, praespicuus.

praespicuus, -a, -um, *adi. a* praespicere (*sc. sec. notionem deflexam ibi sub 2 illustratam*) *iuxta* perspicuus *derivatum idemque significans, nisi cogites de compos. formato a* prae *et* *spicuus (*sc. voce simplici a ceteris compositis seiuncta*), *ut significet i. q. prae ceteris conspicuus, valde perspicuus* (*agnoscasne vim activam l. 45?*). **1** *testimonia*: GLOSS. -um: clarum, lucidum. manifestum vel clarum (celerum *trad.*) aut lucidum. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 828 sqq. (cod. Paris.) -a: certa. clara. inlustria. *eqs.* 842 sq. (*ibid.*) -um: apertum. limpidum. 845 sq. -us: pulcher. altus (*ita explicatur et vox* praescivus *Gloss.*^{L} *III Abol. PRAE 5*). *al. ibid.* **2** *exempla cetera* (-us *exstat in lapide l. 40; de ceteris locis dubitare licet, cum in codd. ubique variet cum* per-; *attulimus quaedam notabiliora, cf. e. g. quae notavit Krusch, MGH Merov. III ad Sisebuti vitam Desiderii 4*): *accedit abl.*: EPIST. pontif. 387 Conc.^{S} I 2 p. 90, 17 *te* puritate gloriosum et mentis fulgore potius quam sermone -um (per- *var. l. et edd. vet.*). NOVELL. Anth. 1, 2 ingenuae libertatis fulgore -um genus (*var. l.* per- *praefert editor*). CE 1947, 2 (*Hippone; christ.*) *quidam sepultus* gloria prespicuu⟨s⟩. *sine additamentis*: CONC.^{S} II 2, 2 p. 22, 4 ⌞-a⌟ definitione docuerunt (*gr. II 1, 3 p. 120, 19 σαφῶς.* ⌞ ⌟ *coll. Hisp.,* per- *cum cet. codd. Schwartz ut ibid.* p. 22, 6 in medio et -o die [*gr. p. 120, 23 μεσούσης ἡμέρας*]). ANTH. 390, 14 -am ... rosam (purpuram *cod. unus et edd.*). 20 -am lyncem (*an active i. q. acute cernens? var. l.* per- *praeferunt edd. ut* 29 -a ... cum perdice). *al.*

adv. **praespicuē.** *i. q. modo praespicuo*: SERM. Migne suppl. 4, 2031 quod (*sc. Luc. 12, 37*) -e a monachis observatur.

praesses *v.* praeses. *Ramminger.*

1. praestābilis, -e. *a* 1. praestare. NOT. Tir. 24, 50[a]. *non occurrit superl., sed cf.* nimium quanto -is GELL. 18, 3, 3, longe -is APVL. Socr. 18 p. 160 *et fortasse confusione quadam graduum comparationis p. 898, 26.* *legitur compar.* (*singulis locis praeter* CIC.) *apud* TER., CIC. (*16[ies]*), SALL., PLIN. paneg., AVR., GELL. *al. (de* VARRONE *cf. p. 898, 35), posit. raro apud* CIC., GELL., APVL., AMM. *al.; deest in versibus praeter* TER. [*falsa var. l.* CIC. off. 2, 5 (-ius *Non. p. 371, 18,* praestantius *codd. Cic.*).]

fere i. q. praestans, eminens, excellens, insignis: **1** *-es sunt res*: **a** -ius est (videtur *sim.*) *iuxta struct. verb. vel pron. neutr.*: α *exempla varia:* *accedit inf.* (*iuxta acc. c. inf.* TER., *abl. compar. l. 66*): TER. Hec. 284 quanto fuerat -ius ubivis gentium agere aetatem quam huc redire atque haec ... me resciscere. AVR. Fronto p. 249, 14 num ⟨est *sim.* ...⟩ -ius sub laquearibus quam sub platanis ... disputari? (*si recte huc traximus*). LACT. inst. 6, 15, 10 *quidam* pro cupiditate substituunt voluntatem, quasi ... non multo sit -ius bonum cupere quam [malum] velle. Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 4, 194 p. 745 quidvis perpeti -ius existimaba[n]t *Ananus,* quam *eqs.* (*gr.* προῃρεῖτο μᾶλλον). 4, 631 p. 769 Alexandrino itinere -ius esse duxit *Vespasianus,* quae Romae agerentur, curare (*gr.* προυργιαίτερα). 5, 355 p. 791 (*gr.* πολὺ κρείττονα). AVG. c. acad. 1, 8, 23. CONC.^{S} I 5 p. 151, 37 -ius ... et multo doctius (*p. 264, 19* melius, *gr. I 1, 6 p. 124, 1* ἄμεινον). *accedit acc. c. inf.* (*addas* TER. *supra et cf.* HEGES. *sub b*): CIC. Vatin. 10 quaero, Vatini, utrum ... putes huic civitati ... melius fuisse et -ius me civem in hac civitate nasci an te. AMBR. off. 3, 4, 27 sapientem de naufragio quam insipientem evadere. CONC.^{S} I 5 p. 201, 16 ubi ... -ius erat deum intellegi, in caelo magis an in homine? *pron. pro struct. verb.*: AVG. civ. 16, 36 p. 183, 6 fieri ... potest, ut habeat aliquid in vita et moribus quispiam, quo superat alium, idque sit longe -ius quam *eqs.* β nihil -ius est quam *sim.*: CIC. Sest. 23 *Epicurei dicebant* n. esse -ius otiosa vita [plena] et conferta voluptatibus. de orat. 1, 30 (*Crassus loq.*) neque ... mihi quicquam ... -ius videtur quam posse dicendo tenere hominum coetus *eqs.* rep. 3, 47 (*antea*: praestare regi optimates) cum ... optumates appellantur, n. potest videri -ius; quid enim optumo melius cogitari potest? leg. 1, 28 omnium ... n. est ... -ius quam plane intellegi nos ad iustitiam esse natos. *al. apud eundem.* γ quod -ius est, *sc. in parenthesi*: APVL. apol. 91 quid faciam tam rudibus ...? doceam ... an disputem ... an, q. multo -ius e., ... contemnam stultis ... respondere? LACT. inst. 1, 1, 9 illi *philosophi* ... recte vivendi doctores sunt existimati, q. e. longe -ius, quoniam *eqs.*

b *attributive vel praedicative iuxta subst.*: CIC. prov. 38 *nemo putavit* ullam dignitatem -iorem ea, quam per vos, *patres conscripti,* esset adeptus. har. resp. 41 -i insignique virtute *maiorum.* de orat. 2, 347 sumendae ... res erunt *oratori* aut magnitudine -es aut novitate primae aut genere ipso singulares (*opp.* parvae). rep. 4, 1 quanto -ior est animus corpore. *al.* PLIN. paneg. 1, 3 quod ... -ius est aut pulchrius munus deorum quam ... diis simillimus princeps? GELL. 1, 3, 8 -is homo sapientiae (*cf.* AMM. 29, 1, 9 virum -i scientiā litterarum abundeque honoratum [-em *Cornelissen et edd. rec., sed v. Hagendahl, Studia Ammianea, 1921, 115*]). 10, 18, 6 viri nobiles ingenio atque lingua -i. 16, 13, 9 condicio *coloniarum* ... potior ... et -ior existimatur *quam municipiorum.* APVL. Socr. prol. 4 p. 110 cum duo colores -es forent, piceus et niveus ..., utrumque colorem Apollo súis alitibus condonavit, *sc. corvo et olori.* AMBR. in Luc. 8, 51 est ... -ior anima, de qua *eqs.* Noe 17, 61 omnibus sensibus corporis -ior aestimatur *visio.* Ps. AMBR. apol. Dav. II 11, 60 -ior est praesentibus status, qui ex resurrectione debetur. HEGES. 5, 31, 2 p. 371, 7 nullum -ius deo esse sacrificium quam ... pro templo ponere animam viros deo sacratos. *al.*

c *compar.* -ius *pro subst. neutr.* (*iuxta pron. praeter* AVG.): CIC. prov. 29 quid ... tot victoriis *Caesaris* -ius ... inveniri potest? leg. 1, 58 qua *philosophia* nihil a dis ... uberius, nihil florentius, nihil -ius hominum vitae datum est (Cato 40 cum ... deus n. mente -ius dedisset *homini.* APVL. Plat. 1, 12 n. homine -ius). SALL. Iug. 1, 2 neque maius aliud neque -ius invenias *quam naturam humanam.* AVG. civ. 19, 3 p. 353, 18 *Varro* sentit ... in eius *hominis* natura duo esse quaedam, corpus et animam, et horum ... duorum melius esse animam longeque -ius ... non dubitat.

2 *-es sunt animantes* (*sc. homines tantum, nisi huc traxeris l. 55*): GELL. 18, 3, 3 homo ... turpitudine ... vitae defamatissimus, sed lingua ... atque facundia nimium quanto -is (*Aeschin. in Timarch. 180* ἀνδρὸς ... λέγειν ... εἰς ὑπερβολὴν δυνατοῦ). APVL. flor. 6, 7 est ... genus *hominum* apud illos *Indos* -e: gymnosophistae vocantur; hos ego maxime admiror. AMM. 30, 7, 11 operā -ium ducum haec ... consummata sunt. AMBR. in Luc. 8, 49 alter est ille -ior, qui humilitatem diligit ..., bonus scilicet seminator (*cf. Luc. 8, 5 sqq., ubi tamen respicitur deus*). *accedit inf. fin.*: APVL. Socr. 18 p. 160 Calchas ... longe -is hariolari ... decennium *belli Troiani* praedixit.

2. praestābilis, -e. *a* 2. praestare. *scribitur* pre- CIL IX 1498. *fere i. q. praestans, indulgens, benignus* (*sc. de deo*; GLOSS. εὐπάροχος. *accedit dat.* CASSIOD.): VVLG. Ioel 2, 13 *deus* benignus et misericors est ... et -is (deprecabilis *var. l.*) super malitia (*explicat* IVLIAN. *ad l.* id est qui eius calamitatis, quam malitiam vocat, remissionem ... libenter indulgeat. *cf. Vulg. Ion. 4, 2, ubi idem hebr. vertitur* ignoscens). CASSIOD. Ios. antiq. 1, 320 *Laban* videns ... ei *Iacob* deum ad quodcumque voluisset -em (*gr.* συλλαμβανόμενον). CIL IX 1498 deo Iobi (*i. Iovi*) -i (*nisi ad l. 38*).

compos.: impraestabilis.

[praestābilitās, *sc. abl.* -tate *perperam editus est in Max. bibl. vet. patrum VI p. 677[E], ubi cum codd. legendum est* pro stabilitate, *v.* EVSEB. GALLIC. hom. 49, 1.]

praestābilius *v.* 1. praestabilis.

praestāns *v.* 1. *et* 2. praesto.

praestanter (-tius, -tissimē) *v.* 1. *et* 2. praesto.

1. praestantia, -ae *f.* *a* 1. praestare (praestans). *scribitur* pre- PALLAD. c. Ambr. fol. 339[r], 46 (*al. in eodem cod. saec. quinti*). *abbreviatur p. 899, 75.* *legitur non nisi sing. inde a* RHET. Her. (*e coni., v. l. 70*), CIC., VAL. MAX., PLIN. nat., FRONTINO, PLIN. paneg., SVET.; *frequentatur apud* CIC. *philos.,* TERT., *ceterum e. g. apud* AVG. epist. *et in titulis; deest in versibus praeter* COMM. [*confunditur in codd. cum* praesentia PS. QVINT. decl. 6, 14. POMER. 2, 2, 2 (*restituitur* RHET. Her. 4, 33, 44 [*bis*]. *e coni. dub.*: VAL. MAX. 2, 6, 11 TERT. scorp. 6 p. 156, 17. *al., v. p. 854, 39. vix recte trad.*: ORAC. Sibyll. 8, 176 [vers. barb. p. 163]. GLOSS. II 399, 20).]

de statu vel qualitate eius, qui (quod) praestat, praecellit, sc. fere i. q. excellentia, eminentia sim. (*potius de potestate, qua quid alteri praeest p. 900, 58 et fortasse etiam p. 899, 33. adhibetur fere metonymice sub IB, in*

[Maslowski]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

malam partem l. 61; exemplа notionis q. e. 'quod quis praestare potest', quam postulat e. g. Löfstedt, Sprache Tertullians, 1920, 107 sq., relegavimus ad 2. praestantia**)**: **I** *hominum vel eorum partium, animi sim.*: **A** *usu communi*: **1** *exempla varia*: RHET. Her. 4, 33, 44 cum conparatione aut ⟨ a similitudine aut a⟩ -a superlatio sumitur; ... a -a hoc modo: 'cuius ore sermo melle dulcior profluebat' (*sed* praesentia *trad. loco utroque*). CIC. Tusc. 4, 58 quo maior est in eis *animis* -a et divinior, eo maiore indigent diligentia. Lael. 70 fructus ... ingenii et virtutis omnisque -ae tum maximus capitur, cum in proximum quemque confertur. VAL. MAX. 4, 3 ext. 4 (*de Diogene*) sordidae appellationis, sed robustae vir -ae (constantiae *Shackleton Bailey, Harv. Stud. Class. Phil. 85, 1981, 161 sq., coll. 4, 7, 2*). PLIN. nat. 34, 47 quanto maior Zenodoro -a fuit, tanto magis deprehenditur aeris *fundendi* obliteratio. PLIN. paneg. 13, 1 *Traianus* nihil a ceteris nisi robore ac -a ⟨differens⟩. TERT. nat. 2, 11, 10 (*e Varrone? inter deos paganorum*) voluptatis Volupiam, ⟨praestan⟩tiae Praestitiam (*nisi ad p. 901, 10; an supplendum est* ⟨praesen⟩tiae*?*). adv. Val. 5, 1 (*de auctoribus suis*) viri sanctitate et -a insignes.

2 *accedunt determinationes indicantes*: **a** *quis antecellat* (*sc. per gen. vel adi.*): CIC. off. 1, 106 corporis voluptatem non satis esse dignam hominis -a eamque contemni ... oportere (*fortasse conferas* TERT. ieiun. 7 p. 283, 10, *v. p. 817, 18*). FRONTIN. strat. 3, 2, 1 oppidum non tantum situ ..., verum etiam propugnatorum -a tutum. APVL. Plat. 1, 15 inferiora *corporis membra* reguntur optimatium -a et ipsa ministerium suggerunt victuale. AVSON. 419, 17 p. 357, 115 (*ad Gratianum*) *novum beneficium erat* bona animi tui ad alienam referre -am, *sc. Ausonii magistri.* INSCR. Tripol. 562 (*saec. IV; antea*: patrono optimo ob infinita eius beneficia) propter praecipuum eius meritum singularemque -am (*nisi ad p. 901, 1*).

b *qua in re quis antecellat* (*sc. per gen., praepos.* in *c. abl. l. 54. 62, pron. demonstr.* AVG *l. 43*): **α** *in qualitatibus vel partibus suis*: CIC. Phil. 10, 14 (*de Bruto*) hoc cadere verbum (*sc. in pace iacere*) in tantam virtutis -am *non* potest (Lael. 70. DECL. in Catil. 94 nulla -a v. aut ingenii. SCHOL. Cic. Bob. p. 164, 3 non lenocinia generis, sed -am v. *al., cf. etiam p. 900, 36, aliter p. 900, 47*). fin. 5, 34 ut *animus* ... habeat -am mentis, cui tota hominis natura pareat. 5, 93 quamvis minimam animi -am omnibus bonis corporis anteire (off. 3, 96 in a. excellentis magnitudine et -a. VAL. MAX. 3, 7, 7 [*Cato Gracchum iudicem sui deposcit*] qua ... a. -a [praesentia *coni. Vorst*] pertinaciam eorum *inimicorum* insectandi se inhibuit. QVINT. inst. 6, 1, 25 [*Milonis ut*: 6, 1, 27]. 12, 5, 1 plurimum ex his *artis oratoriae instrumentis* valet a. -a). ac. 1, 19 *Academici bona* corporis ... alia ponebant esse in toto, alia in partibus: ... in partibus ... -am aliquam partium singularum, ut in pedibus celeritatem. Lael. 70 si quam -am virtutis, ingenii, fortunae consecuti sint (off. 3, 1 consequi. DECL. in Catil. 94). AVG. div. daem. 3, 7 p. 605, 8 hac, *sc. celeritatis*, ... -a non solum a volucribus homines ... superantur (praescientia *cod. unius man. pr.*, praecellentia *man. alt.*). **β** *in actionibus vel statu* (*artibus* PLIN.; *cf. p. 900, 54*): CIC. de orat. 2, 209 si *homines superiores* ... aequabilitatem communis iuris -a dignitatis aut fortunae suae transeunt (Lael. 70 *v. l. 41*). off. 2, 22 aut benevolentia aut beneficiorum magnitudine aut dignitatis -a *ducti homines se alterius imperio subiciunt* (DECL. in Catil. 75 quos cernebat *Catilina* excellere Romae -a quapiam d. *adde l. 47*). PLIN. nat. 37, 201 in toto orbe ... pulcherrima omnium est ... Italia ... artium -a, ingeniorum claritatibus *eqs.* QVINT. inst. 6, 4, 5 quidam quamquam in dicendo mediocres hac tamen altercandi -a meruerunt nomen patronorum (*item accedit gerund.*: SCHOL. Cic. Bob. p. 165, 22 affectuum movendorum. p. 167, 5 suam in dicendo -am omnibus anteposuit). 12, 5, 5 (*antea*: eminere inter aequalis *oratorem quendam*) *cui erat* frontis auctoritas, gestus -a *eqs.* GELL. 1, 1, 1 scite ... ratiocinatum *esse* Pythagoram ... in reperienda modulandaque status longitudinisque eius *Herculis* -a. HIL. in psalm. 118 mem 5 p. 470, 5 (*ad 118, 99* super omnes docentes me intellexi) intellegentiae ... -am unde adeptus sit, ostendit *David* (*sc. 118, 98*). POMER. 2, 2, 2 de -a sui principatus (praesentia *var. l.; syn.* excellentiam). *in malam partem*: TERT. paenit. 4, 2 tu peccator, mei similis, immo me minor: ego enim -am in delictis meam agnosco.

c *qui superentur, posthabeantur* (*sc. per gen. vel enunt. relat.; cf. p. 900, 58 et fortasse p. 900, 32*): CIC. off. 1, 97 *hominibus* personam imposuit ipsa natura magna cum excellentia -aque animantium reliquarum. 1, 107 omnes participes sumus rationis -aeque eius, qua antecellimus bestiis.

d *qua ex re -a colligi possit*: HIL. in Matth. 5, 9 *Christus* adiecit 'nonne vos magis pluris estis illis *volucribus*?' (*Matth. 6, 26*) de comparationis -a discrimen nequitiae et sanctitatis ostendens.

B *adhibetur pro appellatione honorifica* (*cf. O' Brien, Titles of address, 1930, 49sq.*): **1** *in vita publica*: **a** *forma* -a tua (*ordine inverso* SYMM. epist. 3, 68 COD. Theod. 1, 7, 4 *et hic illic apud* AVG.; *per compendium* p. t. CONC. Carth. a. 411, 1, 20 l. 13. 3, 253 l. 4): EPIST. imp. Valent. (Inscr. Ephes. Wankel 42) 24 (*ad Eutropium procos. Asiae*) *ut* amplissimum efficacis industriae -ae tuae testimonium deferamus. SYMM. epist. 3, 54 meus mos est semper adloqui -am tuam (*ad Ricomerem ut*: 3, 68). 4, 2 (*ad Stilichonem*). AVG. epist. 128, 4 haec propterea -ae tuae scribenda curavimus, ut *eqs.* (*ad Marcellinum tribunum et notarium ut*: CONC. Carth. a. 411, 1, 20 l. 13 edictis ... -ae tuae [praesentiae *edd. aliquot compendio* p. t. *perperam soluto*]. *al.*). 206 ministros Christi ... tuae -ae commendare non dubito ([*ibid.* domine ... praestantissime]. *ad Valerium comitem per Occidentem ut*: nupt. et concup. 2, 2, 2 tuae -ae). epist. Divj. 1, 2, 3 (*ad Classicianum comitem*) tuae ... -ae (*ibid.* praestantissime ... fili). COD. Theod. 1, 7, 4 apparitores officii ⌞tuae -ae⌟ ([*cf. postea:* magnificentia tua; ⌞ ⌟ *loco gemino Cod. Iust. 1, 29, 2* tui *tantum*]. *ad magistrum militum ut*: 7, 17, 1 secundum dispositionem tuae -ae). 8, 7, 10 (*ad Viventium praef. praet.*) illustris -a tua (*cf. l. 22*). *al.* *ad feminam patriciam*: AVG. epist. 131 (*ad Aniciam Faltoniam Probam*) reddens ... debitum -ae tuae salutationis obsequium (*ibid.* praestantissima filia). **b** *aliae formae*: SYMM. epist. 7, 102 (*ad Petronium et Patruinum*) ut -ae vestrae ... Flaviani merita commendem (AVG. epist. 137, 20 *ad Volusianum* [*eiusque matrem?*]). INSCR. Année Épigr. 1930 n. 2, 11 (*saec. IV*) Fl. Petasio v. p. ex praesidibus provinciae Tripolitanae; ordo *Lepcimagnensis* ... memor meritorum in se ab eius -a conlatorum statuam ... posuit (praesentia *Inscr. Tripol. 566 perperam. vix ad l. 75*). COD. Theod. 7, 18, 8, 2 (*ad Flavianum procos. Asiae, vix praef. praet.*) vel tuae -a potestatis vel ii ... viri, qui possint de capite ... ferre sententiam.

2 *in vita ecclesiastica*: PAMMACH. Hier. epist. 83, 1 (*tit.* Hieronymo presbytero) quaesumus -am tuam, ut *eqs.* NECTAR. Aug. epist. 103, 3 in litteris -ae tuae (*ad Augustinum episcopum ut*: PASCENT. Aug. epist. 240 consilium -ae tuae).

II *dei* (*naturae* CIC. nat. deor. *et* AVG., *mundi* CHALC.; *cf. p. 901, 19*): CIC. nat. deor. 1, 96 *ratio docet nos,* ut immortalitate vincamur ab ea natura *divina,* sic animi -a vinci, atque ut animi, item corporis (*ibid.* praestantissima natura). div. 2, 129 deos ... immortalis, rerum omnium -a excellentis. TERT. adv. Marc. 1, 4 p. 296, 5 *summus deus* solitudinem quandam de singularitate -ae suae possidens. 1, 5 p. 297, 3 (*antea: neuter deus* altero distat, ... plus altero praestat) *qui dei* nullam rationem numeri sui ostendunt, -am non habentes. CHALC. transl. p. 34^{B} qui *orbis mundi* virtutum -a sufficeret conciliationi propriae (*gr. δι' ἀρετήν, unde Cic. Tim. 20* propter virtutem). PALLAD. c. Ambr. fol. 339^{r}, 46 'credo in unum solum verum deum ...' (*affertur Arii epist.*), sed et plura al⟨ia⟩ eiusmodi, singulari -ae convenientia (*comparantur dei pater et filius ut*: 341^{r}, 6 [*ad Ioh. 14, 28* pater ... maior me est] -a patris [346^{r}, 26. 347^{r}, 2]. 341^{r}, 7). AVG. trin. 15, 6, 10 mirabili ... -a *immutabilis naturae* (*sc. dei*).

III *rerum* (*cf. etiam l. 29; fortasse huc spectant loci quidam sub IA2b allati, e. g. p. 899, 34*): CIC. fin. 4, 19 an ... *Zenoni* displicuit ea, quae tributa est animi virtutibus tanta -a, *sc. ab aliis philosophis*? 4, 54 summum bonum ... *positum* in ingenii -a, quam virtutem vocamus. 5, 36 quarum *virtutum quarundam* est excellens in animorum laude -a (5, 95 virtutis caelestem quandam et divinam ... -am [*collatis ceteris rebus*]). Tusc. 5, 119 tantam -am in bonis animi esse ..., ut *eqs.* off. 3, 10 ea, quae Panaetius ... non perfecisset, propter eorum, quae perfecisset, -am neminem persecutum *esse.* PLIN. nat. 12, 16 temptavere gentes transferre ad sese *arborem quandam peregrinam* propter remedii -am. 27, 42 volneribus sanandis tanta -a est *herbae cuidam,* ut *eqs.* SVET. Claud. 42, 1 Graeca studia secutus est, amorem -amque ⌞linguae⌟ occasione omni professus (⌞ ⌟ *nisi 'graece loquendi' intellegas, ut ad p. 899, 45 pertineat*). GELL. 15, 31, 3 operis *picti cuiusdam* ... -am. TERT. anim. 2, 6 utriusque, *sc. medicinae et philosophiae,* ⌞-ae⌟ ambitio (*v. Waszink ad l.*; ⌞ ⌟ scientiae *Reifferscheid*). CHALC. comm. 72 ut inter planetas sol medius locatus cordis, immo vitalium omnium -am obtinere intellegatur (*cf. Theo Smyrn. p. 138, 17sq. ὡς ἡγεμονικώτατον καὶ οἷον καρδίαν*). *al.*

2. praestantia, -ae *f.* *a* 2. praestare (praestans). *scribitur* pre- CIL VIII 11332, 6 (*saec. III, sed ibid. l. 4* prae-). TRACT. in Luc. 1, 2. 5, 4 (*in cod. saec. VI*). *legitur inde a saec. II med.*

1 *notione originaria significatur status, qualitas sim. praestantis, praebentis, ut vergat in notionem q. e. indulgentia, benignitas, largitas* (*cf. quod p. 899, 1sqq. adnotavimus*): **a** *hominum*: **α** *vario usu*: DECRET. decur. Tergest. (Inscr. Ital. X 4, 31; *aet. Ant. Pii*) 27 cum Fabius Severus ... tanta pietate ... rem p(ublicam) n(ostram) amplexus sit ... atque omnem -am ⟨s⟩uam ⟨e⟩xerat (*l. 5* beneficia, *l. 21* benivolentiam). DECRET. patron. Amitern. (Année Épigr. 1937 n. 121; *a. 335*) 19 de cuius *patroni* -a pluria in nos conferri s⟨pere⟩mus. VITA Melaniae (BHL 5885) 12 p. 10, 28 R. stupuimus in tanta piissimorum principum *petentibus satisfacientium* -a (clementia *var. l.; gr. [BHG 1241] 13 φιλοτιμίᾳ*). INSCR. Année Épigr. 1913 n. 159 (*e Numidia*) ⟨q⟩ua *munificentia* pretium frument(i) ⟨bi⟩s urgente annona ⟨p⟩raestantia minuisset. **β** *in certis formulis ti-*

[Maslowski]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tulorum, quibus patroni vel quivis homines benefici honorantur (cf. p. 899, 27. 900, 20): INSCR. Dessau 9488 (*e Numidia; saec. III in.*) ob insignem eius in patriam -am (INSCR. Afr. Cagnat 139 *cuidam* eximiae adfectionis et -ae in singulos universosque viro). CIL VI 2133 (*a. 242*) ob eximiam eius erga se pietatem -amque (32416 [*a. 257*] ob eximiam eius e. se benibolentiam -amq(ue) [*item* 32417 *eiusdem fere aet.*]. X 3764 ob singularem e. se liberalitatem et -am). VIII 11332, 4 (*saec. III; in titulo erroribus scatente*) circa singulos universosq(ue) cives (*ibid.* 6 c. frumentariae rei [*desideratur acc.*]).

b *dei (sc. Christianorum, nisi huc trahas* TERT. *p. 899, 15)*: TERT. adv. Marc. 2, 16 p. 357, 27 adhibeat *deus* ... et misericordiam propter errantes ... et -am propter merentes. 4, 29 p. 519, 28 (*ad Luc. 12, 22 sqq.*) nihil tam abruptum quam ut alius (*sc. creator*) praestet, alius (*sc. Christus*) de -a eius securos agere mandet. INSCR. Tripol. 863, 2 (*in limine aedificii; saec. IV*) cuiu⟨s⟩ *Christi* aspiration⟨e et prae⟩stantia Ae⟨mil⟩ian⟨u⟩s disposuit, i⟨nstitui⟩t et perfecit. TRACT. in Luc. 1, 2 *beneficia dei* visum superaverunt -a, aspectum largitate *eqs.* 5, 4. RVFIN. hist. mon. 1 p. 401^{D} gratias divinae -ae referens *eremita a deo nutritus (gr. 1, 47 προσκυνήσας tantum)*. COMM. instr. 1, 32, 3 (*tit.* sibi placentibus) de cuius -a vivis, in fragilitate tanta *humana* non respicis (*'virtute' intellegit Dombart in schedis nostris, ut ad p. 900, 29 pertineat*).

2 *vi deflexa significatur fere i. q. praestatio; respicitur actio*: **a** *benefacientis*: PS. QVINT. decl. 6, 14 ut natus ... in rebus adversis ... parenti labore et -a solveret lucis usuram (*nisi praeferas var. l.* praesentia). GLOSS. biling. 16, 133 quod voluntas eius *testatoris pauperis* -am tuam ... remuneravit (*gr. τὴν σὴν παροχήν. Castiglioni coll. Gloss. supra p. 391, 49 fortasse recte susp.* praestationem *sim., nisi locum ad 1a referas, sc. male graece versum; cf. 121* obsequia tua). **b** *suum officium, suam proprietatem praestantis (cf. p. 914, 70 sqq.)*: TERT. nat. 1, 5, 8 omnes *cum philosophi tum Christiani* nomen de professionibus gestant, ⌞sed ducunt⌟ (seducant *trad.*) nomen sine professionis -a, qui superficie vocabuli infamant veritatem. patient. 3, 11 patientiam dei esse naturam, effectum (-tam *trad.*) et -am ingenitae cuiusdam proprietatis. *Maslowski.*

praestantim *v.* praestatim.

[praestantiter; *adv. formationis pravae v. p. 913, 6.*]

praestat *v.* 1. praesto.

praestatim *adv.* *a* prae *et* statim. *i. q. admodum statim, citissime*: CHIRON 811 hoc tibi -m omnes res oculares sanat (*defendit Heraeus, Arch. Lat. Lex. 14, 1906, 120,* 'praesta⟨n⟩tim *pro* praestanter' *Oder in indice*).

***praestātio** (praestitio), -ōnis *f.* *a* 2. praestare (praestatum *et* praestitum). *scribitur* pre- EPIST. imp. Constant. (Année Épigr. 1937 n. 232) 13 *et e. g. in cod. R* COD. Theod. 6, 2, 24. *formam* praestit- *exhibet* EPIST. imp. Valent. (Inscr. Ephes. Wankel 42) 8, *sed* -tat- *ibid. ter.* *legitur sing. apud* SEN. *philos. (semel)*, TRAIAN. *(semel, si recte restit.) et saepius inde a* POMPON. dig., *praecipue apud iurisconsultos, plur. inde a* PAPIN. dig. 31, 66, 6; *vox deest poetis.* [*loco dubio*: IVLIAN. epit. in psalm. 20, 5^{b} solis -o atque regressio clarum eius *Ezechiae* ... nomen efficit (-o *cod. epitomes, sed coll. IV reg. 20, 11 et Is. 38, 8 exspectes subst. quod indicet solem substitisse*; statio *cod. excerptorum*; perstatio *Bouwman, Arch. Lat. Med. Aevi 27, 1957, 157*).]

i. q. actus praestandi (metonymias v. l. 55. 62): **1** *praestatur fideiubendo (cf. usum verbi p. 924, 52 illustratum nec non* GLOSS. -o: custodia; *cum gen. rei pro qua praestatur* VLP., CANDID.): SEN. dial. 10, 13, 9 omnia eos *scriptores* fide bona dicere, ut ad -em scribant. VLP. dig. 50, 17, 152, 3 in contractibus, quibus doli -o vel bona fides inest. *metonymice de eo ipso qui praestat (nisi ad 2 trahas)*: CANDID. gen. div. 11 l. 17 *Iesus est* omnium, quae sunt, ... -o et effector (*huc traxit Hadot, 1967, in versione coll. Hebr. 7,22* ἔγγυος).

2 *praestatur dando, exhibendo, faciendo* (*cf.* GLOSS. II 399, 21 παροχή: praebitio, -o [*v. etiam l. 27*]. GLOSS.^{L} III Abstr. RE 24 reditus: reversio aut -o [*cogitesne de reditibus, qui rei publicae contingunt -bus sollemnibus, v. infra sub 2a, an latet explicatio vocis q. e.* redditus? praesentatio *coni. ed. dubitanter coll. Gloss.*^{L} *I Ansil. RE 401* reddita: praesentata]. *vi metonymica potius ipsa res praestanda significatur l. 75. p. 902, 5. al.*): **a** *in vita publica (respiciuntur imprimis munera et tributa praestanda, sed id quod civibus ab imperatore vel re publica praestatur p. 902, 5. 15)*: **α** *vario usu*: TRAIAN. Plin. epist. 10, 113 *ut ii, qui honorarium decurionatus intulerunt,* ⌞-e⌟ ceteris *decurionibus* praefera⟨n⟩tur (⌞ ⌟ *si recte restit. in contextu corrupto,* praefatio *vel* erogatio *trad.*). VET. LAT. I Macc. 10, 28 (rec. V; *verba regis*) remittemus vobis -es (*recc. LB* remissiones; *gr. ἀφήσομεν ὑμῖν ἀφέματα*). COD. Theod. 4, 13, 2 (*rubr.* de vectigalibus) quae ... negotiationis gratia portantur, solitae -i subiugamus. 5, 14, 35 qui *canon* ... annua -e confertur (7, 20, 8. EPIST. imp. Valent. [Inscr. Ephes. Wankel 42] 13. 21. *al.; addas p. 902, 17. cf.* NOVELL. Theod. 18 pr. sub ... lustralis -is obtentu). 5, 15, 19 fundi enfyteutici patrimonialisque iuris in antiquum ius -emque redeant. 11, 20, 5, 2 -em ... inferre. 13, 3, 2 a -bus ... publicis liberi. COD. Iust. 4, 46, 2 pr. (*a. 284–292*) venditio ob sollemnes -es ... facta (*cf. l. 13*). 11, 59, 5 (*a. 376–378*) ut -e salva cum desertis et culta possideant. 12, 1, 4 (*a. 346–349*) tam a temonariis oneribus conferendis quam a ceteris -bus, quas iudices describunt, ... liberos esse. 12, 37, 16 pr. (*a. 423*) quibus *officialibus* ... -is committitur erogatio. CIL X 520, 9 (*saec. IV ex.; syntaxi quodammodo turbata respiciuntur beneficia patroni civitatis*) dispositionem candoris sui ad -em civibus suis vel quae (*sc. -o?*) ad salutem patriae pertinet. *al.* **β** *per gen. vel adi. indicatur id quod praebendum, inferendum est (ipsa possessio, pro qua quid solvendum est, l. 25 sq.)*: PAVL. dig. 39, 4, 9, 7 res exercitui paratas -i vectigalium subici non placuit (39, 4, 9, 8 COD. Theod. 4, 13, 4. *al.*). 50, 5, 10, 2 angariorum -o ... liberalium artium professoribus ... remissa *est.* EPIST. imp. Constant. (Année Épigr. 1937 n. 232) 13 *ut milites V capita* a -bus sollemnibus annonariae pensitationis excusent (*cf.* COD. Theod. 13, 5, 14 pr. in annonaria -e. *praebetur ab imperatore*: FIRM. math. 3, 6, 3 *quidam* accipientes annonas ab imperatore ..., ut ex -e annonarum *divites fiant*). FIRM. math. 3, 11, 17 exactores imperatorum, qui annuas fiscalium -es repetant (*cf.* -es fiscales: FIRM. math. 4, 10, 8. 5, 2, 15. 6, 3, 3 COD. Theod. 11, 7, 4). COD. Theod. 5, 16, 33 in perpetua hac -e canonis ... mansura *praedia.* 6, 2, 14 glebali ... -e reddi immunes (12, 13, 2. *cf.* 6, 2, 24 a -e glebae senatoriae ... alienum esse). 6, 23, 2 *silentiarii* a tironum et equorum -e habeantur immunes (6, 26, 14 pr. equorum t. que. COD. Iust. 12, 28, 2, 1 [*a. 319*]). 7, 19, 1, 3 tributorum (COD. Iust. 7, 41, 2 [*a. 403*]). 11, 1, 19 sub -e ... auraria (11, 18, 1. 11, 20, 6 pr. in a., aerariam atque ferrariam -em. *cf.* 12, 1, 50, 1 auri atque argenti). 11, 22, 5 -es possessionum ad aliud territorium ... transferre (*cf.* 13, 11, 13 loca, quae -em suam implere non possunt). *al.*

b *in iure privato (respiciuntur quae ex obligatione dari fierive debent; accedit gen. rei praebendae vel perficiendae passim, obligationis solvendae l. 37. 39, rei pro qua quid dandum est l. 33. 44; dedimus exempla selecta)*: POMPON. dig. 19, 1, 3, 1 fructuum -o ea stipulatione *non* continetur (*ibid. iterum.* COD. Theod. 4, 18, 1). 35, 1, 57 circa pecuniae dationem, ... circa -em operarum (PAVL. dig. 38, 1, 20 pr. 40, 7, 20, 5). AFRIC. dig. 45, 1, 64 (*de pecunia solvenda*) eorum ... annorum, qui ante impletam condicionem intercesserint, -o. VENVL. dig. 45, 1, 139 unicuique pro parte hereditaria -o incumbit (PAVL. dig. 45, 1, 85, 5 iniungitur). GAIVS dig. 4, 5, 8 obligationes, quae naturalem -em habere intelleguntur. 38, 1, 22 pr. cum ... operarum editio nihil aliud sit quam officii -o. inst. 4, 131 saepe ... ex una eademque obligatione aliquid iam praestari oportet, aliquid in futura -e est. *ibid.* futuram ... obligationis -em. MARCELL. dig. 18, 7, 4 distulit libertatis -em (TRYPH. dig. 49, 15, 12, 9. *al.*). 26, 7, 28, 1 ad -em usurarum non compelli *tutorem* (SCAEV. dig. 26, 7, 47, 4. *al.*). VLP. dig. 30, 49, 1 ad legati -em (PAVL. dig. 35, 1, 43 pr. fideicommissorum et l. *al.*). 38, 1, 6 fabriles operae ceteraeque, quae quasi in pecuniae -e consistunt (PAVL. dig. 9, 4, 31). PAVL. dig. 14, 2, 2, 4 detrimenti, non lucri fit -o. 33, 4, 16 onerare heredes duplici -e dotis (MOD. dig. 31, 34, 5). RVFIN. hist. 5, 28, 10 certa pactione, id est ... *tot* denariis menstruae -is (*gr. λαμβάνειν ... μηνιαῖα δηνάρια ρν'*). EPIST. pontif. 666 Thiel 31 p. 447 (*item* 667 Thiel 32 p. 448) constat vos intulisse actionibus ecclesiae ex -e fundi (*cf. l. 25*) ... de fructibus ... *tot* solidos. *al.*

c *exempla cetera (cum gen. eius, qui praebet* CASSIAN., *cui praebetur* CONC., *quod praebetur* HIL.): HIL. in psalm. 53, 9 -em misericordiae *dei.* HIER. in Philem. 21 p. 615^{D} minora petit, ut habeat rogatus voluntariam et maiorem -e mercedem. RVFIN. Orig. in Rom. 9, 3 p. 1214^{C} tributio, hoc est -o (*ad Rom. 12, 8* qui tribuit, *gr. ὁ μεταδιδούς*). HIPPOCR. mul. 1 l. 545 hoc ipsum, *sc. quod mulier infirmior fit,* sangui⟨ni⟩s -o est (*sc. quem fetui praebet; paulo aliter gr. p. 78 τὸ αἷμα μινύθει*). CASSIAN. inst. 7, 7, 1 -em monasterii esse pertenuem (*sc. victum; antea*: quae praebentur in monasterio). MAX. TAVR. 18, 2 *Avaritia* maius -i suae faenus inponit, ... lucrum non erubescit usurae. ENNOD. epist. 8, 37, 5 p. 224, 21. CONC. Tolet. a. 531 Mansi 8, 786^{C} nisi ... cui episcopus pro servitiis ac -e ecclesiae largiri voluerit *agellum.* REGVLA Tarnat. 16, 11 inaequalitate constricti ita sunt tractandi, ut vires ... -o larga corroboret. SERM. Rev. Bénéd. 24, 1907, 532 l. 63 dominum nostrum *in eucharistia* dispensantem omnia, nec minus aliqua facientem de -e sua (*Migne gr. 86, 416^{C} τὸν δεσπότην μελιζόμενον, καὶ διαδιδόμενον καὶ μὴ δαπανώμενον*).

praestātor (-tit-), -ōris *m.* *a* 2. praestare (praestatum *et* praestitum). *scribitur* pre- CIL X 7914 (*christ.*) *et* TRACT. in Luc. 5, 10 (*cod. saec. VI*). *forma* praestit- *sola tradi videtur apud* RVSTIC. (*cod. unico*), ENNOD., CASSIOD., *in var. l. apud* PS. APVL. [*falsa var. l.* -es *pro* praestituri FRONTIN. grom. p. 50, 8.]

i. qui praestat sive praebendo sive adiuvando, favendo: **1** *de deo, Christo, mundo*: PS. APVL. Ascl. 27 mundus tributor est et -r omnium, quae mortalibus videntur bona (*antea*: dispensator distributorque). MAR. VICTORIN. hymn. 3, 10 pater, filius, paraclitus ..., -r, minister, divisor (*item sine gen. rei praestitae*: ENNOD. opusc. 5, 23 p. 399, 21. CASSIOD. in

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

psalm. 150 l. 249 [*in oratione; cf. ibid.* largitor]). TRACT. in Luc. 5, 10 *Petrus aliique* non poterant ex multitudine piscium -em dign[a]e laudare. RVFIN. apol. Orig. p. 588[C] unus ... deus *pater*, qui, ut ita dixerim, -r est deitatis, et unus Christus factor christorum. PASS. Cyriac. 25 tantorum bonorum -em dominum meum negem? (*gr. 12 τὸν τοιαύτας μοι εὐεργεσίας χαρισάμενον*). **2** *de quolibet benefico*: ZENO 2, 24, 1 (*antea: Christus* claves vere aureas misit, *sc. animam a peccatis liberantes*) *claves mundi* ipsi -i nihil prodesse possunt (*cf. ibid. 2* praestat; praestiterit). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 201, 36 tu, *comes orientis*, ... communis salvator et beneficiorum -r. CIL X 7914 (*christ.*) -i bono pauperum.

f. **praestātrīx,** -īcis. *i. quae praestat*: RVFIN. hist. 7, 28 p. 956, 6 spiritus sanctus, ... viventium causa, sanctitas sanctificationis -x (*gr. Caspari, Alte und neue Quellen ..., 1879, 10 ἁγιασμοῦ χορηγός, altera vers. ibid. p. 16* s. ministrator).

[praestauro, *sc.* -are materiam dicenti, *perperam afferebatur e Diomede teste Vossio; subesse videtur Diom. gramm. I 339, 3* materiam praestatura *tertia persona* ... dicenti.]

praesterno, -strāvī, -strātum, -ere. *a* prae *et* sternere. [*e coni. dub.* AMM. 23, 6, 80 -tis pellibus (pro- *trad.*).]

i. q. ante sternere (vi praeverbii fere temporali, sed certe locali l. 23); obi. sunt: **1** *res*: **a** *quae imponuntur, sparguntur, distenduntur*: PLAVT. Poen. 478 eo, *sc. in fundas postea visco implendas*, -bant folia farferi (pro- *var. l.*). STAT. silv. 5, 1, 257 serta ... et Elysios animae *advenienti* -ere flores. CAEL. AVR. gyn. 1, 143 *infans* supinus ... linteo ⌞-to⌟ linteamine detergatur (⌞ ⌟ *em. Drabkin*, prestito *trad., cf. Soran. p. 37, 5* supposito, *gr. p. 77, 7 προϋποκειμένῳ*): **b** *quae quolibet modo tractantur, plana, faciliora redduntur: proprie et in imagine*: STAT. silv. 3, 2, 114 quae sibi -at vivax altaria Phoenix *nido imposito.* Ps. CYPR. rebapt. 2 p. 71, 23 *Iohannes baptista* viam novae et verae gratiae -ens (*cf. l. 34 nec non* PAVL. PETRIC. Mart. 1, 199 omnes a domino missus -verat [-staverat *var. l.*] angelus oras, mollis ut adscensus ... pateret *Martino*). *translate*: PLIN. epist. 5, 8, 14 (*1* suades, ut historiam scribam) illud peto -as (-struas *var. l.*), ad quod hortaris, eligasque materiam. paneg. 31, 1 si quid adversi cadat, tuis laudibus tuisque virtutibus materiam campumque -i (pro- *var. l.*).

2 *homo prosternendus, sc. qui occiditur alio adversario postposito*: CLAVD. DON. Aen. 12, 495 p. 611, 8 (*ad 12, 498* nullo discrimine) *Aeneas* sternebat quoscumque repperisset nullum eligens ad mortem nullumque -ens (pro- *edd. vet.*).

praestes, -itis *m.* (*f. p. 904, 5?*). [*prius membrum stirpis* prae-sti-t- ⟨*praĭ-stă-t- *exhibet* prae, *posterius radicem* stā- *'stare' prisco suffixo* -t- *auctam; cf.* antistes, superstes *nec non* comes, com-i-t-is *al. (Leumann, Gramm. 1977, 275); notio originaria potius 'is qui ducendo aliis praeest' quam 'is qui custodiendo ante alios stat' (Walde-Hofmann II 356), videtur fuisse. Fo.*]
de origine v. OV., PLVT., MART. CAP. 2, 152 *infra. scribitur nota* pre INSCR. numm. *infra, litteris gr.* PLVT. *infra. formae heterocliticae secundae decl. traduntur l. 70* (*sec. f.* praestita?). [*aetatis posterioris est falsa var. l.* Miroclis ... -is, *sc. episcopi, pro* Mirocles ... praestitit INSCR. christ. Rossi II p. 183 n. 22, 9; *e coni. falsa pro* praestet MANIL. 2, 868.]

i. qui ante stat, sc. qui sive custodiendo, defendendo sive regendo, administrando praeest (*sc. de praeside; verbum q. e.* praestare *vix vestigia huius notionis servavit [conferre possis p. 909, 31]; ceterum v. Solmsen, Glotta 3, 1912, 247sq.; aliter Wackernagel, Kl. Schr. III 1669, qui confert gr. παραστατεῖν*): **1** *epitheton deorum* (*dearum p. 904, 5.* penates -es *pro* p. publici *intellegebantur olim notis* PP *prave solutis Inscr. numm. lib. rei publ. n. 307 et 312* [*exeunte saec. II a. Chr.*]): **a** *apponitur substantivis* (*vix cogites de usu pro adi., si respicias struct. gen. indicantis cui quis praesit l. 75. p. 904, 2. 5*): Lares -es: INSCR. numm. lib. rei publ. n. 298 (*a. 112/111 a. Chr.; scribitur litteris ligatis*) La(res) Pr(a)e(stites) (*iuxta imaginem Larum et canis, quem Ov. fast. 5, 137 et* PLVT. *infra* Laribus -bus *tribuunt*; Lare(s) *editur CIL I² 2 p. 753 n. 222,* La(res) Re(gienses) *Sydenham n. 564*). Ov. fast. 5, 129 -bus Maiae Laribus videre Kalendae aram constitui (*epitheton explicatur ibid. 134sqq.* quod praestant oculis omnia tuta suis; stant quoque pro nobis et praesunt moenibus urbis, et sunt praesentes auxiliumque ferunt. *cf.* PLVT. quaest. Rom. 51 *πραιστίτεις, sc. Lares, ... οἱ προεστῶτές εἰσι, τοὺς δὲ προεστῶτας οἴκου φυλακτικοὺς εἶναι προσήκει* [*postea: ἐπίσκοποι βίων καὶ οἴκων*]). Iuppiter -s (*vix recte huc trahas etiam p. 875, 74*): CIL XIV 3555 (*aet. Tib.*) I. -i Hercules victor dicavit (*ed. confert Sol. 1, 7 aram* patri inventori dicavit). III 4037 (*a. 196/197?*) -o I. s(acrum); ... tribunus ... proficiscens ad opprimendam factionem Gallicanam ... posuit (*item trad. forma secundae decl.*: HIST. AVG. Max. Balb. 5, 3 *sacellum* Iovis -i [-is *edd.*]). dei -es (deus -s *l. 75*): IVL. VAL. 1, 52 vers. 18 (*ad Alexandrum*) illi dii -es et maiores tui laetitiam suis ... peperere (praedites *var. l.*). 2, 29 p. 100, 11 d. -bus (*gr. p. 88, 14 ἐγχωρίοις*). MACR. Sat. 1, 18, 17 versus Orpheici *Bacchum Εὐβουλῆα* vocantes boni consilii hunc d. -em monstrant (*ibid.* boni consilii ... antistitem). 1, 19, 17 d. -es homini nascenti quattuor adesse ...: *Δαίμονα, Τύχην, Ἔρωτα, Ἀνάγκην* (*postea*: custos, ... praesul). 1, 23, 6 sidera signorumque -es d. **b** *solum ponitur*: MART. CAP. 2, 152 et generalis omnium praesul et specialis singulis mortalibus genius admovetur, quem etiam -em, quod praesit gerundis omnibus, vocaverunt (*cf. l. 1*). 2, 164 Summanes eorumque -es Mana atque Mantuona.

2 *usu generali*: PAVL. FEST. p. 223 -em in eadem significatione dicebant antiqui, qua nunc dicimus antistitem.

f. **praestita,** -ae (*cf.* antistes/antistita, hospes/hospita; *sed forma* praestes *adhibetur de dea l. 5*). *epitheton deae praesidis*: INSCR. Notiz. Scavi 1953 p. 240 n. 1 (*in basi statuae*) Fortuna -a (*nisi latet nomen Praestitae deae, de qua v. Latte, Röm. Religionsgesch. 56, adn. 4*).

cf. Onom. *Pade.*

praestīg- *v.* praestrig-.

[praestinguo, *verbum a* prae *et* stinguere *compositum, perperam pro* praestringere *vel* restinguere *restituendum censuerunt locis quibusdam Lambinus aliique, v. Arntzen in ed. a. 1733 ad* Ps. AVR. VICT. orig. 14, 2 *et Forcellini s. v.*]

praestino, -āvī, -ātum, -āre. [*compositum eiusdem verbi, quod etiam in* dē-, ob-stināre *conservatur* (*Walde-Hofmann I 344*); 'dē-stināre (*sibi*) *aliquid' similiter significat i. q. 'emendum sibi proponere, emere', v. vol. V 1, 758, 73. vis praeverbii* prae- *haud satis certa fortasse clarius quam* dē- *pactionem antea factam indicabat. verbum quod periit* *stanā- *'pangere' ortum esse e radice* stă- *'stare' verisimile est, cf. armen.* sta-na-m *'comparo' et v. G. Klingenschmitt, Das altarmen. Verbum, 1982, 112. Fo.*] *exceptis testimoniis* PAVL. FEST. *et* GLOSS. *non legitur nisi apud* PLAVT. *et* APVL. [*de confusione cum* praedestinare *v. p. 536, 74sq.; vix recte trad.* IVLIAN. epit. in psalm. 105, 12 -verunt (*pro* praefestinaverunt *?*).]

notione originaria non prorsus perspicua (sed cf. l. 22) significatur fere i. q. emere, mercari sim. (*vi praeverbii temporali, quam intellegere possis maxime l. 35, explicaverunt* PAVL. FEST. *et* GLOSS., *v. supra p. 594, 76 et 701, 5, ceterum cf. Powers, Commercial Vocabulary, 1944, 22sqq.; obi. intellegitur saepius e contextu, e. g.* PLAVT. Epid. 277, *absolute ponitur* APVL. met. 8, 24, 3): PLAVT. Capt. 848 iuben ... alium pisces -tum abire ..., alium porcinam *eqs.*? Epid. 277 ut ... -es argento, prius quam veniat filius, atque ut eam *fidicinam* te in libertatem dicas emere (*cf. 407* sumus praemercati). Pseud. 169 eo in macellum, ut piscium quidquid ibist pretio -em (APVL. apol. 101, 7 quantulo [*antea*: emisse]. met. 4, 15, 3 modico [praedest- *trad.*]). APVL. met. 1, 5, 4. 1, 24, 4 *pisces* viginti denariis -vi (denarios *F,* denarium *Hildebrand coll. 1, 24, 9*). 7, 9, 6 magnis ... talentis ... puellam. 8, 23, 3 asini opulentis emptoribus -antur. 8, 24, 3 nimio -andi studio. 9, 6, 5 tanto -vit. 9, 8, 3. 9, 10, 5 *me* carius, quam prius me comparaverat Philebus, quidam pistor ... -vit. 10, 13, 4 flor. 9, 25.

praestinus *v.* pristinus. **praestita** *v.* praestes.

praestitio *v.* praestatio. **praestitor** *v.* praestator.

praestitum *v.* 2. praesto.

[praestituo, -uī, -ūtum, -ere. *a* prae *et* statuere. *scribitur* pre- *e. g.* COD. Theod. 6, 30, 24 (*cod. R*) *et saepius in codd. recentioribus.* NOT. Tir. 24, 67 -it. 24, 75 -tum. *legitur in poesi ter apud* PLAVT. Pseud. *et singulis locis apud* TER. *et* TER. MAVR., *ceterum tantum in oratione prosa inde a* CIC. (*imprimis in oratt.*), LEGE VRSON., LIV., *maxime in sermone iuris, ubi paulo saepius occurrit quam* praefinio. [*confunditur in codd. saepius cum* praestare, *sc. in stirpe perf. et p. p. p., e. g.* NEP. Chabr. 3, 1 SVET. Nero 21, 1 HYG. grom. p. 79, 1 (*restituitur* PAPIN. dig. 44, 3, 10, 1. *al.; cf. p. 905, 28. 35. 906, 18. 20. 920, 6*), *ceterum cum* instituere *e. g.* LEO M. serm. 14, 1; *vix recte trad.* IAVOL. dig. 19, 2, 57 parieti (-e?) ... umore -to madefacto (praestito *Haloander,* perstillato *Budé*).]

I *usu communi pertinet ad praeceptum, legem, conventionem sim., ut sit fere i. q. antea statuere, praefinire* (*hic illic evanescente vi praeverbii temporali, e. g. p. 905, 47. 49; cf.* GLOSS. II 157, 51 -to: *ὁρισθέντος.* GLOSS.[L] I Ansil. PR 987 -tum: praefinitum. 988 -tum: statutum. *addas fortasse vol. X 1, 651, 6*): **A** *-itur iure vel potestate, auctoritate sim. cuiuslibet iubentis*: **1** *-untur tempora* (*sc. punctum temporis passim sub a, spatium temporis paucis exceptis sub b et c*): **a** dies (*pro praedicativo l. 67, iuxta praedicativum l. 66*): PLAVT. Pseud. 59 ei rei d. haec -ta est (*item accedit dat. rei*: 374 haec est -ta summa ei argento d. 623 argento ..., quoad referret nobis. CIC. Verr. II 1, 148 diem -it operi faciundo Kalendas Decembris [*item accedit gerund.*: PAPIN. frg. Vat. 9 solvendae pecuniae. *sim. al.*]. VLP. dig. 18, 6, 4, 1 degustationi [*antea*: d. degustando praefinitum]. *al.*). TER. Phorm. 524 tibi ... est olim d., quam ad dares huic *puellam*, -ta (*cum dat. personae ut*: NEP. Chabr. 3, 1 Athenienses d. certam Chabriae -erunt. QVINT. decl. 277, 3 VLP. dig. 25, 4, 1, 9. CYPR. laps. 3 negantibus). CIC. Verr. II 3, 37 *frumenti* deportandi d. -ta (*item cum gen.*: Att. 13, 49, 1 iudiciorum. COD. Iust. 4, 54, 4 [*imp. Alex.*] post -tum pretii solvendi d. AMM. 22, 14, 4 -to feriarum d.). Vatin. 37 cum ... lex ... vetet ... *petitorem* gladiatores dare,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nisi ex testamento -ta d. (*item abl. absol. vel temporis*: Liv. 10, 20, 15 Ps. Qvint. decl. 12 them. Papin. dig. 40, 5, 23, 3. *al.; cf.* Cic. *sub B*). Liv. 3, 22, 4 ad d. -tum venerunt socii (Cvrt. 3, 1, 8 Ps. Qvint. decl. 12 them. Flor. epit. 4, 1, 8 Amm. 17, 1, 13. *al.*). 6, 4, 5. 45, 11, 11 diem ... -it, intra quam ... responsum acciperet. Lex Malac. (cil ii 1964) 1, 25 si ... professio facta esset intra -tum d. (Vlp. dig. 29, 5, 3, 31. 48, 16, 12. *al.*). Frontin. strat. 1, 2, 6 *litteras* ante -tum d. repetiit (Svet. Nero 21, 1 agona a. -tam d. revocavit). *al.* **b** tempus: Cic. Quinct. 33 *accusatores a te iudice postulaverunt,* ut nobis t., quam diu diceremus, -res. Rab. perd. 38 dixi ad id t., quod mihi a tribuno plebis -tum est (*item accedit dat. personae*: Qvint. decl. 277, 3 *conditor legis* non ... t. aut diem -i[sse]t adulterae [*sc. puniendae*]. Papin. dig. 44, 3, 10, 1 singulis *petitoribus.* Vlp. dig. 32, 11, 23 t. *imperatores* ... coheredi -erunt, intra quod ..., post quod *eqs. al.*). Liv. 23, 25, 8 nullo -to militiae tempore, nisi quod stipendiorum legitimorum esset (*ad gen. cf.* Pavl. dig. 50, 5, 12 pr. vacationis. Cod. Iust. 2, 21, 4 [*a. 293*] restitutionis. *al.*). Papin. dig. 1, 22, 4. Vlp. dig. 11, 4, 1, 1 intra -ta t., quam *eqs.* (22, 2, 8. 26, 7, 1, 1 Pavl. dig. 42, 4, 9, 1. *al.*). 39, 2, 15, 2 t. stipulationi -it *praetor* (*antea*: 'in annos decem satisdari iubebo'. *item accedit dat. rei*: Pavl. dig. 50, 1, 21, 7 adiectionibus. sent. 5, 5ª, 2 solutioni [*Cuiacius, trad. gen.*]. Cod. Iust. 7, 2, 8 [*imp. Phil.*] t. praestandae libertati -⟨u⟩it). *al.*

c *exempla cetera*: Cic. inv. 2, 124 lex, quibus *quis* diebus in legationem proficisceretur, -erat. Quinct. 71 *dicenti* -entur horae ad arbitrium nostrum (restituendum *trad., corr. Madvig; cf.* Rab. perd. 9 suspicor eo mihi semihoram ... -tam esse, ut ne plura ... dicerem). Papin. dig. 36, 2, 26, 1 certam aetatem sorti solvendae -tam videri *a testatore.* Vlp. dig. 19, 2, 13, 11 lustrum ... fuerat conductioni -tum. 32, 50, 1 anni viginti quinque erunt -ti *legatario* (38, 9, 1, 12 annum *ad bona petenda*). 48, 5, 30, 6 *persequendis* admissis ... quinquennium esse -tum (-stitum F^2 *vix recte*). Amm. 22, 14, 7 cum post vivendi spatium -tum *Apis bos necatur* (Cod. Theod. 4, 22, 1 post elapsa quoque s. recuperandae possessionis legibus -ta. 13, 10, 5). Cod. Theod. 2, 19, 5 temporis curricula. 2, 27, 1, 6 duodecennium.

2 *-itur quidlibet*: **a** *cum struct. verbali*: Cic. Caecin. 8 praetor ... numquam petitori -it, qua actione illum uti velit (*cf. l. 21*). Lex Vrson. (cil i² 594) 102, 24 iudicium uti uno die fiat h(ac) l(ege) -tum non est (praestitum *exhibet aes per solitam neglegentiam. item cum enunt. fin.*: Cod. Theod. 6, 30, 24 nostrae moderationis arbitrio -tum est, ut *eqs.*). Epist. pontif. 611 Schwartz p. 34, 5 *imperator* catholicum a catholico creandum -erat (*cf. l. 58*). **b** *cum obi. acc.* (*adv. pro obi.* Hyg. *l. 54* [*item* Tert. anim. *sub B*]): Papin. dig. 40, 1, 20, 3 obsequio temporariae servitutis modum -tum esse (Cod. Iust. 6, 50, 17 [*a. 294*] m. lege Falcidia -tus. Cod. Theod. 11, 30, 49. 13, 1, 14 legis). 40, 4, 50, 1 auxilium bonis -tum. Tert. ieiun. 8 p. 284, 2 -it *Christus* ... ieiuniis legem sine tristitia transigendis (*sc. Matth. 6, 16*). pudic. 1 p. 221, 19 quorum *criminum* remedia -unt multinubentiae iure. Vlp. dig. 47, 14, 1, 3 quamquam ... Hadrianus metalli poenam ... -erit (Cod. Iust. 2, 2, 2 p. edicto -tam [*a. 239 ut* 3, 41, 2]. Cod. Theod. 9, 10, 4, 1). Mod. dig. 42, 1, 29 causae magis quam personae beneficium -itur. Edict. imp. Diocl. 12, 9 L. (*cf. Zeitschr. Pap. Epigr. 26, 1977, 134*) eadem praetia etiam materiae pineae sunt -ta. Hil. myst. 1, 40, 1 idem *manna* universae aetati et sexui -itur (*cf. 1, 38, 1* decernitur). Amm. 24, 6, 9 imperator catervis peditum infirmis medium inter acies spatium ... -it. Avg. in psalm. 139, 3 'finem' non intendas aliud quam tibi ab apostolo -tum est: 'finis ... legis Christus' (*Rom. 10, 4*). *al.* *p. p. p. neutr. pro subst.*: Hyg. grom. p. 78, 24 sq. agris *quaestoriis* sunt condiciones uti populus Romanus ⟨-it⟩; quod etiam -tum observant (*suppl. Thulin*).

B *-itur lege naturae vel voluntate dei* (*aliter l. 42*): Cic. Tusc. 1, 93 *natura nobis* dedit usuram vitae tamquam pecuniae nulla -ta die (*item -itur mors*: Amm. 14, 11, 19 qua *sorte* -tum erat eum vita et imperio spoliari. Hier. in Is. 11, 38, 1 l. 49 dies mortis). Tert. anim. 27, 8 *ut in homine* semen suum insit secundum genus, sicut omni condicioni genitali -tum est (*cf.* adv. Val. 30, 1 hanc ... regulam animali semini -tam *esse,* ut *eqs.*). Cypr. patient. 4 p. 399, 15 *deus* indignationem suam temperat et -tum semel retributionis diem ... exspectat. Lact. inst. 2, 5, 12 exorbitare illis *stellis* a -tis itineribus non licet (*item respiciuntur sidera*: 2, 5, 14 -tis legibus ... deserviunt [*sim.* epit. 21, 3]. Amm. 25, 10, 3 *cometarum* ortus obitusque quibus sint temporibus -ti. Avg. in psalm. 93, 5 l. 11 *stellae* agentes ..., quae illis -it et constituit creator). Pacian. bapt. 7, 7 infinita sunt praemia fidelibus -ta. *al.* *p. p. p. neutr. pro subst.*: Optat. 2, 1 p. 34, 11 *Donatistae* auferentes meritum Christo, negantes -tum deo, *qui ecclesiam toti orbi destinavit* (a deo *cod. unus vix recte, v. Blomgren, Eranos 58, 1960, 132 sq.*).

C *-itur praecepto artis metricae*: Ter. Mavr. 1455 dum *longa per duas breves soluta* suo pedi reservet -ta tempora (Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 46, 22 cum uni cuique pedum -ta legitime t. custodiantur). Victorin. gramm. VI 206, 5 *metrum dictum,* quod veluti mensuram quandam *versus* -at. Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 88, 7 indifferenter ... auctores lyrici metro antispastico initia -erunt (*si recte ed. Keil*; perstiterunt *codd.; legasne cum ed. princ.* praestiterunt *?*).

II *usu deflexo pertinet ad varios modos ante statuendi*: **A** *significantur qui (quae) praeficiuntur rei administrandae* (*accedit dat. praeter* Vet. Lat.): Vlp. dig. 50, 10, 2, 1 quos efficiendo operi -it *res publica.* Vet. Lat. Tob. 1, 22 (cod. 143) *cum prior rex me persecutus esset,* -it me *novus* rex ... iterum (*si recte trad.; cf. cod. 130* restituit, *gr. κατέστησεν αὐτόν, sc. propinquum meum; aliter rec. cett.*). Arnob. nat. 4, 7 p. 210, 4 patefaciendis rebus ... -ta *est dea quaedam* (*postea*: praeest). Epist. pontif. 761 Schwartz p. 155, 13 quae *potestas episcopi Romani* rebus est -ta divinis. *p.p.p.* -tus *pro subst. masc. de praeposito*: Cod. Theod. 8, 5, 8, 2 haec cuncta regionibus -tos curare praecipimus. **B** *in sermone philosophico -untur ideae, sc. quae praecedere asseruntur operanti tamquam exemplar imitandum*: Ambr. fid. 4, 4, 46 omnia ... a te ipse (*sc. Verbum dei*) fecisti, nisi forte philosophicas tibi ideas Platonica illa disputatione -unt *quidam.* **C** *significatur quod in ordine scriptorum praemittitur, praecedit* (*cf.* praefinitus *p. 644, 35*): Cod. Iust. 10, 32, 62, 1 (*imp. Leone*) si quem curia ... minime secundum -tam (-stitam *var. l.*) ordinationem sibi sociandum curaverit (*quae ordinatio affertur antea*). *?* **D** *per confusionem quandam cum* praestare *fere i. q. praebere, praestare* (*cf. p. 904, 53*): Ps. Avg. serm. ed. Caillau 1, 7, 7 *in nativitate Christi* claritas deo -itur ad triumphum et hominibus ... pacis redditum est sacramentum.

p. p. p. praestitūtus, -a, -um *magis minusve pro adi. adhibitum non distinximus a verbo, cf. e. g. l. 18. p. 905, 3. 6. 16; pro subst. neutr. exstat p. 905, 53. 68, masc. l. 11.*

deriv.: praestitutio.

1. praestitus *v.* praestes.

? **2. praestitus,** -ūs *m.* *a* 2. praestare. *i. q. actio praestandi, praebendi vel id quod praestatur* (*sc. apparatus sim., si recte intellegitur contextu lacunoso*): Alc. Avit. hom. 24 p. 142, 8 inmen⟨sitate⟩ ... -us (*ecclesiae novae*).

praestitūtio, -ōnis *f.* *a* praestituere. *i. quod praestitutum est* (*sc. nomen actionis metonymice adhibitum*): Synon. Cic. p. 414, 24 ad tempus. ad diem. ad constitutum. ad -es. ad conductiones (*immo* -dict- *?*).

praestitūtus *v.* praestituo. *Peri.*

1. ✕praesto, -stitī, -āre. [*a* prae *et* stare. *Fo.*] Not. Tir. 24, 44 -at (*nisi ad* 2. praesto; *sim. dubites de* 24, 59 -itit). *de notione et structuris* (*sc. verbo q. e.* 2. praesto *non distincto*): Non. p. 371, 3 sqq. -are, facere (*affert* Cic. off. 3, 66); -are dicitur consuetudine beneficium facere; -are, exhibere (*affert* Cic. off. 3, 65. *al.*); -are, antecellere (*affert e. g.* Ter. Phorm. 790 Verg. Aen. 12, 19 Sall. Catil. 1, 1); -at, utile est (*affert* Lvcil. 975. *al.*). Char. gramm. p. 386, 9 -o inopi et inopem (*inter idiomata dat. et acc.; item fere*: Diom. gramm. I 313, 9 [*affert* Sall. Catil. 1, 1 Verg. Aen. 11, 438]. 319, 1 sq. -o omnibus et omnes 'melior sum', -o autem tibi 'praebeo tibi'. Serv. Aen. 11, 438 [*affert* Cic. Deiot. 12]. *al.*). Diom. gramm. I 366, 10 apud antiquos ... pro melius est ponebatur aut pro antecedit aut superat (*sequitur differentia cum* praebeo, *de qua v. supra p. 382, 3 sqq.*). Arvs. gramm. 425 -ans illius (*affert* Verg. *p. 912, 32*); -ans illo (*affert* Sall. Catil. 37, 5); -at ille illi pro melior est ille illo (*affert* Ter. Eun. 232). Gloss. -o: *κρείττων εἰμί.* -at: maius est vel concedit. melior est vel praebet. *al.* *legitur inde a* Plavto, Ter., Catone. [*confunditur in codd. e. g. cum* restare Lvcr. 6, 1083 (*restituitur* Avr. Vict. Caes. 42, 4); *falsa var. l. pro* perstare *e. g.* Caes. Gall. 7, 26, 4 (*cf. p. 909, 26*).]

i. q. ante stare et notiones inde derivandae: **I** *usu communi pertinet ad aestimationem sim., qua quid dicitur melius vel maioris momenti esse* (*maius sim. esse p. 907, 29 sqq.; in neutram vel malam partem p. 907, 26. 908, 33 sqq.; quodammodo abundanter accedit* potius *p. 908, 55. 59. 74,* magis *p. 909, 56; syn.* praecellere *v. supra p. 408, 2*; Synon. Cic. p. 439, 12 *v. supra p. 730, 12*): **A** *pro subi. sunt subst. vel pron., sc. usu q. d. personali et notione q. e. praecellere, praeminere sim.* (*passim de animantibus, de rebus e. g. l. 69. 75*): **1** *indicantur quae posthabentur* (*comparandum fere a comparato differt, rarius pars est excellens comparatorum, e. g. p. 907, 6. 8*): **a** *dativo*: **α** *non indicatur qua (in) re quid praecellat*: Ⓘ *vario usu* (*selecta inde a* Cic.): Plavt. Bacch. 387 nisi deos ei *amico* nil -are. 973 Priamus hic (*i. Nicobulus senex*) multo illi (*i. regi Troiae*) -at. Ter. Eun. 232 homini homo quid -at! stulto intellegens quid inter est (Evgraph. antecedit). Phorm. 790 vir viro (*i. pater marito*) quid -at! Lvcil. 1296 si ⟨facie⟩ facies -at (*ad dat. v. vol. VI 1, 44, 31*). Novivs Atell. 20 puerum mulieri. Rhet. Her. 4, 1, 2. Cic. de orat. 2, 172 bona existimatio divitiis. 3, 230 *Hortensium* aetati suae -are (*postea*: praecurrere). rep. 3, 47 regi optimates. nat. deor. 3, 25 qui potuit *quae in mundo sunt efficere,* ... is -at homini; homini autem -are quis possit nisi deus? Tim. 17 dissimilitudini similitudo (*gr. 33ᵇ χάλλιον ὅμοιον ἀνομοίου*). off. 1, 160 (*antea*: quid cuique sit praeponendum) quid *officium* cuique -et. 3, 90 (*antea*: magis intersit) non igitur patria -at omnibus officiis? Lvcr. 1, 208 incultis -are ... culta loca. Liv. 8, 7, 7

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quantum eques Latinus Romano -et. CVRT. 8, 14, 13 (*antea*: Porus humanae magnitudinis propemodum excesserat formam) *elephas* tantum inter ceteras *beluas* eminens, quanto aliis ipse *Porus* -bat (*nisi agnoscas vim localem prominendi*). APVL. Plat. 1, 2 Plato non solum heroum virtutibus -itit, verum etiam aequiperavit divum potestatibus. AMM. 23, 6, 26 fluvii ... multi ... discurrunt, quibus -ant Oroates et Harax. *al.* *dat. subauditur ex gen. attributi*: PLAVT. Mil. 777 Alexandri -are praedicat formam suam. Ⅱ -are omnibus: PLAVT. Cas. 220 eo condimento ... utier, o. quod -at, *sc. amore.* ENN. frg. var. 34 o. ut ⌞Clipea⌟ -at mustela marina (⌞ ⌟ *abl. orig.*; Clipeae *Turnebus*). CIC. Deiot. 12 tanto ille *Pompeius* superiores vicerat gloria, quanto tu o. -isti. *al.* Ⅲ -are ceteris: CIC. Mur. 22 nimirum ... rei militaris virtus -at c. omnibus. rep. 2, 2 -are nostrae civitatis statum c. civitatibus. *al.* SALL. Catil. 1, 1 homines, qui sese student -are c. animalibus. NEP. Ages. 3, 3 c. *militibus.* LIV. 1, 57, 7 quantum c. *uxoribus* -et Lucretia. *al.*

β *indicatur qua (in) re quid praecellat* (*fere per abl.*; in *c. abl. e. g. l. 21, cf. etiam l. 25*): Ⅰ *qualitate qualibet, statu sim.*: hōc -are: PLAVT. Truc. 372 h. tuis fortunis ... -ant meae. TER. Haut. 876 Chremes h. mihi -at: *eqs.* VARRO Men. 444 an h. -at Herophilus Diogeni, quod *eqs.* CIC. Lael. 19 h. -at amicitia propinquitati, quod *eqs.* *al.* *exempla alia selecta*: CIC. inv. 2, 1 *Zeuxin* muliebri in corpore pingendo plurimum aliis -are ([*syn.* excellere]. S. Rosc. 69 qua in re quantum *Romani* prudentia -erint eis *exteris.* de orat. 2, 270 Socraten ... in hac ironia ... longe lepore ... omnibus -isse. *al.*; *alternante structura*: QVINT. inst. 2, 16, 17 in quo malimus -are hominibus quam quo ipsi homines ceteris animalibus -ant? [*sc. oratione*]). Brut. 272 ingenio ... Pisoni. rep. 2, 4 *Romulum* corporis viribus et animi ferocitate tantum ceteris -isse, ut *eqs.* div. 2, 90 multum ... is *Procles* fratri rerum gestarum gloria -itit. CAES. Gall. 1, 2, 2 cum *Helvetii* virtute omnibus -rent. LIV. 26, 36, 2 magistratus senatui ... honore. *al.* Ⅱ *magnitudine, numero, pondere* (*cf. e. g. p. 908, 23*): CIC. Arat. 251 *orbis lacteus* spatio multum superis -are duobus *orbibus* (*paulo aliter gr. 478*). Tim. 23 (*de rationibus partium materiae*) earum *medietatum* alteram eadem parte -antem extremis eademque superatam, alteram pari numero -antem extremis parique superatam (*gr. et Chalc. v. p. 409, 25 sq.*). *al.* LVCR. 1, 358 alias aliis -are ... pondere res rebus. LIV. 42, 52, 10 quantum numero, quantum genere militum -rent *Macedones* tironibus *Romanis.* VITR. 8 praef. 3 terrenus fructus escarum -ans copiis supervacuis desiderationibus. *al.*

b *ceteris structuris*: **α** *partitivis*: PLAVT. Poen. 1193 (*cf. 1182, supra p. 784, 23*) sicut nos hodie inter alias *puellas* -itimus pulchritudine (*al. v. vol. VII 1, 2133, 72 sq.*). CIC. rep. 1, 69 ⟨ex⟩ tribus primis generibus *rei publicae* longe -at ... regium (SIL. 13, 195 forma ex his Numitor ... -bat. GELL. 15, 24, 1 quem *poetam* ex omnibus -are ceteris putet). ad Q. fr. 1, 1, 10 de quibus *legatis* ... aetate -at Tubero (VARRO rust. 1, 38, 1). LIV. 38, 17, 2 omnium ... gentium Gallos fama belli -are. **β** *acc. obi.* (*cf. testimonia p. 906, 42*): CIC. carm. frg. 11, 69 quorum pietas fidesque -itit et longe vicit sapientia ⌞cunctos⌟ (*si ἀπὸ κοινοῦ*). VARRO rust. 1, 17, 6 qui *operarii* -bunt alios. 2, 2, 10. 3, 1, 3 (*3, 1, 1* antiquior ... multo rustica *vita*) immani numero annorum urbanos agricolae -ant. frg. Non. p. 108, 21 fortuna ⌞se illos⌟ non natura -are (*fere trad.*; sed illos *Bolisani, 1937*, pusillos *R. Müller, diss. 1938, ad l.*). p. 502, 23 qui primus in alterutra re -et alios. *al.* HIRT. Gall. 8, 6, 2 *Bellovaci* belli gloria Gallos omnes ... -bant. NEP. Att. 3, 3 quae *civitas Atheniensium* antiquitate ... -ret omnes. *al.* VERG. Aen. 11, 438 (*verba Turni*) ibo animis contra, vel magnum -et Achillem ... licet *Aeneas* (*sec.* SERV. *ad l.* PRISC. gramm. III 371, 17. *al.*; *nisi trahas ad p. 923, 2*). Ov. met. 4, 631 hominum cunctos (cunctis *var. l.*) ingenti corpore -ans ... Atlas. LIV. 3, 61, 7 (*imperator ad equites*) -ate virtute peditem. 37, 30, 2 virtute militum Romani longe ⌞Rhodios⌟ -bant (*nisi recte ⌞ ⌟ secl. Madvig*). *al.* VAL. MAX. 3, 2, 6 quos dignitate -ret, ab his virtute superari. *al.* PLIN. nat. 7, 118 animi bonis ... ceteros mortales. STAT. Theb. 4, 207 Argolicas ... habitu -bo maritas. 4, 846 te *Langiam fontem* nec Apollineus Ladon nec Xanthus ... -erint. QVINT. inst. 1, 1, 2 -at ... ingenio alius alium. 2, 20, 9. FRONTIN. strat. 4, 2, 1 Cassiani Bruttianos *milites.* GELL. 1, 22, 7 supra fuit et -itit superavitque maiores suos doctrina sua. *al.* HYG. astr. 2, 10 formā Nereidas. IVL. VAL. 3, 2 cum ... prudens ... consultum -et manum ... laborantium. *al.* **γ** *abl.* (*formas ambiguas v. supra sub a*): COLVM. 11, 1, 16 quid navus operarius ignavo et cessatore -et. HYG. astr. 4, 3, 1 hunc ... omnium siderum celerrimum esse ..., etiam minore (minori *var. l.*) Arcto ... -are. TERT. adv. Marc. 1, 5 p. 297, 2 *non sunt duo summa bona*; si neutrum ex duobus altero distat, ... neutrum plus altero -at (*nisi abl. e compar. pendet*). SALV. epist. 4, 13 quod utroque -at (*nisi dat.*). BOETH. cons. 5, 3, 26 quid ... divina providentia humana opinione -erit, si *eqs.*? **δ** *gen.* (*sec. gr.*): CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 151 eorum, qui sine lege ... vivunt, hi, qui ... legis amatores exstiterunt ..., mansuetudine ... -are (*gr. τῶν ... ἀτάκτως βιούντων ... διενεγκεῖν*).

2 *non indicantur quae posthabentur* (*sed saepe e contextu subaudiuntur; quaedam potius generaliter de iis, quae inter cetera excellunt, dicta videntur, e. g. l. 4*): **a** *vario usu*: NAEV. com. 109 qui res magnas ..., qui apud gentes solus -at. CIC. Brut. 198 uter -ret orator. fin. 5, 40 cum longe multumque -et mens atque ratio. Att. 11, 23, 3 *nihil feci*; etsi quidvis -itit (*nisi ad B3*). LIV. 37, 39, 13 ne pari quidem numero Indicis Africi *elephanti* resistunt, sive quia magnitudine, longe enim illi -ant, sive robore animorum vincuntur. MANIL. 2, 868 neu -et *haec regio caeli illi.* IVV. 12, 86 sacro, quod -at, rite peracto ... domum repetam. *al.* **b** *indicatur qua (in) re quid praecellat* (*selecta quaedam*): CIC. Planc. 60 *Plancius, si filius esset Scipionis,* hoc -ret, quod ei minus invideretur. *ibid.* ut is maxime gloria excellat, qui virtute plurimum -et. de orat. 2, 5 neminem eloquentiā ... sine dicendi doctrina ... florere umquam et -are potuisse. 3, 135 *M. Cato* utroque in genere (*i. in iuris scientia causisque dicendis*) elaboravit et -itit (orat. 36 quid est, quo praescriptum aliquod *optimi* ... exprimas, cum in suo quodque genere -et et genera plura sint. LVCR. 5, 1355 longe -at in arte ... genus ... virile. BELL. Alex. 11, 3 cum in omnibus dimicationibus et scientia et virtute -issent *Rhodii.* SVET. Aug. 89, 1 in quibus *disciplinis* ... -bat largiter. *al.*). Tim. 9 *deus creator mundi* probitate ... -bat (*gr. 29ᵉ ἀγαθὸς ἦν*). off. 1, 116 quorum ... maiores aliqua gloria -erunt (*syn.* excellere). fam. 6, 1, 5 iis ... rebus -bamus (*opp.* inferiores eramus). LVCR. 3, 429 *animus* longe mobilitate -at, *sc. fumo.* 5, 1107 ingenio qui -bant et corde vigebant. 5, 1179. CAES. civ. 3, 44, 5 *Pompeiani* operibus vincebant, quod ... numero militum -bant (3, 47, 2 equitum. BELL. Alex. 16, 5. *al.*). VARRO rust. 1, 17, 4 eum *operariis* ... praeesse, quod scientia -et. 2, 5, 10 *Italicos boves* propter amplitudinem -are. HOR. sat. 2, 4, 71 Picenis cedunt pomis Tiburtia suco, nam facie -ant. VAL. MAX. 4, 7 ext. 2 p. 209, 8 et statura et forma -bat *Hephaestio.* CVRT. 3, 12, 16 sicut aetate par erat regi, ita *Hephaestio* corporis habitu -bat. 8, 5, 4 necubi vinceretur, cum ceteris (*vix dat.*) -ret, ... loricas ... argento adornavit. COLVM. 2, 6, 1 et pondere et nitore -at *tritici genus quoddam.* MELA 2, 10 maioribus (*cf. Sol. 15, 3* quanto quis anteit). PLIN. nat. 16, 217 quae *arbores* odore praecellant, eas et aeternitate -are. PLIN. epist. 6, 8, 6 studia, quibus plurimum -at. *al.* *in neutram vel malam partem*: CIC. parad. 25 *qui patrem interficit,* multitudine peccatorum -at eoque poena maiore dignus est *quam qui servum interficit.* SALL. Catil. 37, 5 probro atque petulantia. TAC. ann. 2, 24, 1 quanto violentior cetero mari Oceanus et truculentia caeli -at Germania, tantum *eqs.*

B *pro subi. sunt struct. verbales, sc.* praestat *usu q. d. impersonali et notione q. e. melius est sim. (pron. neutr. pro struct. verbali v. sub 3); accedunt*: **1** *inf.* (*maxime act.; pass. e. g. l. 54; accedunt praedicativa l. 48. 56, dat. l. 57*): **a** *quae posthabentur indicantur variis structuris*: **α** *inf. pendente a particula* quam (*hic illic subaudiendus est alter inf.*): PLAVT. Capt. 327 ubi ... damnum -et facere quam lucrum. Trin. 345 pudere quam pigere -at totidem litteris (*i. quamquam totidem l. constant verba*). CIC. Phil. 14, 34 quos laudare quam lugere -bit. Tusc. 5, 56 accipere quam facere -at iniuriam. Att. 14, 9, 2. BRVT. Cic. ad Brut. 24, 1 non esse quam esse per illum *Octavianum* -at. or. frg. Quint. inst. 9, 3, 95 nemini imperare quam alicui servire. LVCR. 4, 502 -at rationis egentem reddere mendose causas ... quam manibus manifesta suis emittere. CAES. Gall. 7, 1, 8 in acie -are interfici quam non ... libertatem ... recuperare. *al.* SALL. Catil. 20, 9. Iug. 31, 28 ad hoc (*sc. ne bonos cives perditum eatis*) in re publica multo -at benefici quam malefici immemorem esse. VERG. Aen. 3, 429 -at ... cessantem ... circumflectere cursus quam ... vidisse ... Scyllam. Ov. epist. 14, 7. VAL. MAX. 4, 6, 3 aliquanto -at morte iungi quam distrahi vita. CVRT. 9, 2, 34. COLVM. 1, 5, 6 -at a mari longo potius intervallo quam brevi refugisse. 12, 3, 7 opere fatigatum ... requiescere ... quam ... noxam concipere. *al.* *accedit dat. personae*: CIC. Sest. 146 multo mihi ... -at in eandem illam recidere fortunam quam tantam importare meis ... conservatoribus calamitatem. Pis. 15 ut e⟨i⟩ *populo* mori potius quam servire -ret. nat. deor. 3, 77 tacere -ret philosophis quam ... nocere. CAES. Gall. 2, 31, 6 sibi (*i. Atuatucis*) -are ... quamvis fortunam a populo Romano pati quam ab *finitimis suis* ... interfici. **β** *coni. pendente a particula* quam: CAES. Gall. 7, 17, 7 -are (-ret *var. l.*) omnes perferre acerbitates quam non civibus Romanis, qui ... perfidia Gallorum interissent, parentarent (parentare *Ciacconius, sed v. quae contulit Meusel in comm. ad l.*). **γ** *acc. obi.*: PS. QVINT. decl. 2, 8 quanto alios -at affectus diligere vitae ... auctorem.

b *quae posthabentur intelleguntur e contextu*: **α** *quolibet modo*: CATO agr. praef. 1 est interdum -are (-ans *coni. Howe*) mercaturis rem quaerere, *sc. quam agricultura.* MANIL. 3, 143 cuius *sortis undecimae* tempore -et auxilium et vitae sucos miscere salubris. CVRT. 6, 3, 15 *Bessum* opprimere. COLVM. 3, 19, 3 -at eligere sationi ... placidi spiritus diem. PLIN. nat. 10, 138. 17, 94. 22, 164 -at ad vini transire mentionem. FRONTIN. aq. 130, 4 officii fidem ... tueri. APVL. Socr. 14 p. 150 id potius -erit latine dissertare. TERT. apol. 19, 8 differre *probationes.* *al.* **β** *oppositis*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

enuntiatis eiusdem ordinis (*ita ut* -at *iterandum videatur l. 4*): Lvcr. 6, 1083 nec ... longis opus est ambagibus ..., sed breviter paucis -at (restat *var. l.*) comprendere multa. Caes. Gall. 4, 14, 2 copiasne adversus hostem ducere an castra defendere an fuga salutem petere ⌞-ret⌟ (*subaudiendum nimirum etiam membris praecedentibus; cf. l. 16*). Verg. Aen. 1, 135 quos ego –; sed motos -at componere fluctus. 6, 39 non hoc ista sibi tempus spectacula poscit; nunc grege de intacto septem mactare iuvencos -erit.

2 *acc. c. inf.*: Plavt. Bacch. 396 nimio impendiosum -at te quam ingratum dicier. Lvcil. 975 uti pecudem te (tu *trad.*) asinumque ut denique nasci -erit (*cf. Menand. Theophor. frg. 1 [223], 18 ὄνον γενέσθαι κρεῖττον*). Carm. Isid. orig. 2, 21, 16 si vinco et pereo, quid ibi me vincere -at? (*Lucilio tribuit Lindsay, Ennio Morel, Frg. poet. lat. p. 171*). Caes. civ. 2, 31, 5 quanto haec dissimulari (-e *trad.*) ... quam per nos confirmari -et. Colvm. 11, 1, 4 -at ... vilicum magistrum esse operariorum, non discipulum. Stat. Theb. 1, 652 me ... solum obiecisse caput fatis -bat. 1, 718 seu te *Phoebum* roseum Titana vocari ... seu -at Osirin frugiferum. *al.*

3 *pron. neutr. pro struct. verbali* (*aliter* Ivv. *p. 908, 9. hucine* Cic. *p. 908, 6 ?*): Pollio Cic. fam. 10, 32, 4 sed de illo plura coram; nunc, quod -at, quid me velitis facere, constituite.

4 *enunt. secund.* (*cf. 1aβ*): Pavl. Nol. carm. 16, 281 -at opes salvo desint quam vita opulento. Maxim. eleg. 1, 160 -at, ut abstineam *cibo*.

II *sublato respectu aestimationis pertinet ad*: **A** *positionem, situm, sc. i. q. praepositum esse, praecedere sim. (minus probabiliter cogites de notione prostandi, eminendi p. 907, 3. 921, 18): in veriloquio*: Cato orig. 60 quia is locus montibus -et, Praeneste oppido nomen dedit (*sim.* Pavl. Fest. p. 224). *ceterum* (*cf. etiam falsam var. l. pro* perstare Lvcan. 4, 30 circumdedit agmina fossa, dum primae -ant acies [Adnot. aciem hostibus opposuit]): Pavl. Nol. carm. 18, 125 quisque alium ⌞-ans⌟ propior consistere certat reliquiis *Felicis* (⌞ ⌟ *Hartel*, -are et *vel* premere et *trad.*).

B *potestatem, vim*: **1** *regentis, ut sit fere i. q. praeesse, moderari* (*vix huc p. 914, 59. 916, 57. 918, 4*): Ivl. Val. 1, 30 (*antea*: deo summo rerum praesidi) quisquis tu deum rex es, qui -are diceris huic terrae mundumque ... regis (*gr. p. 34, 1 προνοούμενος*). 1, 31 vers. 40 *Alexander, deus factus* tuos ... -as numine augustissimo (*nisi ad p. 926, 36*).
2 *superantis, ut sit fere i. q. praevalere* (*sunt qui huc trahant p. 917, 26. 63*): Fvlg. aet. mund. p. 149, 8 (*respicitur exod. 10, 22 sq.; antea*: perdit apud Aegiptios sua iura lux) illic tenebrae nec lucem admiserunt nec ipsae decesserunt, hic lux captiva perenniter -itit et sua iura nocti non tribuit (*si recte trad.*, per- *coni. Hommeius, vix recte 'praesto fuit' explicat Helm in indice*). Macr. Sat. 1, 23, 6 *Iuppiter* quia ... -at omnia signa ... signorumque praestites deos, videtur cunctos deos ducatu praeire.

C *ordinem logicum, secundum quem alterum alterius sit causa, sc. fere i. q. praecedere* (*cf. p. 403, 49 sqq.*): Ps. Avg. categ. 20, 168 (*distinguuntur quae simul sunt secundum tempus*) cum naturaliter simul sunt, nullum ... eorum -at alteri (*sc. eodem ordine posita sunt; cf. Boeth. categ. 14b28* si nullo modo alterum alteri subsistendi causa sit).

III *appendicula locutionum indicantium mensuram* (*sc. per acc., abl., adv.; quod testatur* Prisc. gramm. III 368, 7 Romani 'tantum quantum' et 'tanto quanto differt, distat, interest, -at'): Plavt. Bacch. 973 multo (Cic. Sest. 146. *al.; in iunctura uberiore*: Apvl. flor. 18, 29 m. tanto). Ter. Eun. 232 homini homo quid -at (Phorm. 790 Cic. de orat. 3, 117. *al.*). Cic. Arat. 251 multum (de orat. 1, 15. 3, 8 leg. 2, 24. *al.*). inv. 2, 1 plurimum (Planc. 60 Brut. 204. *al.*). S. Rosc. 69 quantum (de orat. 1, 197 Hor. epist. 1, 7, 97 Liv. 1, 57, 7. *al.*). Pis. 63 longe (*al. v. vol. VII 2, 1648, 8 sqq.; in iunctura uberiore*: Hil. in psalm. 134, 27 -at longe voluntate magis aliquid agere quam lege). Deiot. 12 tanto ... quanto (Caes. civ. 2, 31, 5 Cvrt. 6, 3, 15. *al.*). Brut. 161 totidem ... annis. rep. 2, 4 tantum (fin. 4, 51 Liv. 25, 37, 5. Plin. nat. 31, 42 quantum ... t. Qvint. inst. 1, 10, 14 quanto ... t. *al.*). Tim. 23 pari numero. Att. 14, 9, 2 mori miliens -itit quam haec pati. Sall. Catil. 37, 5 maxume (Liv. 41, 25, 6. *al.*). Varro rust. 3, 1, 3 numero annorum. Nep. Hann. 1, 1 tanto ... quanto. Liv. 6, 22, 8 aliquantum (22, 18, 2. *cf.* Val. Max. 4, 6, 3 aliquanto). Plin. nat. 25, 94 infinito. Svet. Aug. 89, 1 largiter.

Ramminger.

part. praes. **ˣpraestāns,** -antis *pro adi.* (*pro subst. p. 910, 18*). *scribitur* pre- *in titulis* CIL VI 1746. IX 2243 *et saepius, in codd. e. g.* Verg. Aen. 7, 483 (*R*); praenst- CIL IX 1128, 7 (*saec. IV?*). *?abbreviatur* pres *et* p *p. 911, 34. 36. abl. sing.* -i *passim, sed* -e *metro firmatum* Lvcr. 2, 12. 3, 62 Ov. epist. 3, 35 fast. 3, 467, *ceterum exstat e. g. in var. l.* Plin. nat. 12, 105 (*cod. M*). *compar.* -ior *et superl.* -issimus *saepissime apud* Cic. *et inde passim, cf. e. g.* longe -s Sisenna hist. 109 Cic. Tusc. 1, 22. *al. legitur in prosa oratione inde a* Sisenna, Cic., Nep.; *frequentatur maxime a* Cic. (*praeter* Att.) *et* Avg., *ceterum a* Plin. nat., Qvint. *et in inscriptionibus; minus frequenter occurrit in poesi, sc. vix iam apud* Enn. (*v. p. 912, 32*), *sed inde a* Lvcr. (*ter*), Verg. (*undecies*), *App. Verg.* (*bis*), Ov. (*novies*); *e posterioribus poetis vocem neglegunt* Lvcan., Mart., Ivv. *al.* [*trad. loco corrupto* Cvlex 57 (*nimis acute explicare temptat Helm, Hermes 81, 1953, 57*).]

significatur quod aestimatione praestat, sc. fere i. q. praecellens, eminens sim. (*fortasse potius de eo qui potestate praeest p. 912. 46. 47; vis verbalis sublucet maxime p. 912, 39*). *testimonia notionis*: Cic. Tusc. 5, 38 -ia debent ea dici quae habent aliquam comparationem. Synon. Cic. p. 422, 30 disertus. eloquens. facundus. -s. p. 424, 13 formosa. eximia. decora. pulchra. ... antecellentia. -ia. 437, 8 orator. auctor. tutor. defensor. causidicus. advocatus. patronus. vir -s (*an de eo, qui fidem sim. praestat, ut pertineat ad* 2. praesto *?*). Gloss. -s: *ἔξοχος*. -ior: *διάφορος. κρείσσων. προφερέστερος*. significantior aut melior vel sublimior, clarior. melior. -issimus: *ἐπιφανέστατος. γενναῖος*. Gloss.ᴸ V Aa p 1097 -s: pulcher. Corp. p 820 -s: optimus. *sim. al.; coniungitur cum adi. notionis affinis, e. g.* clarissimus Cic. Phil. 3, 7. 6, 14. 11, 11 Evtr. 6, 18, 1, egregius Sisenna hist. 109 Gell. 13, 23, 8 Apvl. Plat. 2, 3 p. 224, excellens Cic. Brut. 266 nat. deor. 1, 100 Avg. civ. 22, 24 p. 612, 2. *al.*, optimus Cic. Pis. 34 Tim. 27. *al.* Inscr. Tarr. Alföldy 145 (*fere a. 79*). *al. in usum pro subst. vergunt maxime formae masc.* -s *p. 911, 70. 912, 3. 50*, -ior *p. 911, 19*, -issimus *p. 912, 35 et* Svet. Iul. 55, 1 Aug. 89, 3. Svlp. Sev. dial. 1, 7, 3 (*adi. var. l.*), *neutr. non nisi iuxta pron., sc.* quiddam -s (-ius) Cic. rep. 1, 69 Tusc. 5, 38, aliquid -ius Avg. civ. 7, 1 p. 273, 22.

I *sine determinationibus*: **A** *de rebus*: **1** *quibuslibet*: Sisenna hist. 109 egregias et longe -is ... adversariorum opes esse. Cic. leg. 2, 31 maximum ... et -issimum in re publica ius est augurum cum auctoritate coniunctum. Tim. 9 hoc (*sc. ordinatum*) ... esse -ius (*gr. 30ª ἄμεινον*). fam. 1, 7, 11 nulla ... erit hac -ior disciplina. *al.* Lvcr. 2, 507 aliis aliud -ius exoreretur, *nisi etiam depravari posset.* Verg. Aen. 5, 361 iuvenem egregium -i munere donat. 11, 291 *Hector et Aeneas* insignes -bus armis. Vitr. 9 praef. 16 institutis scriptorum -bus. Val. Max. 3, 7 ext. 4 quo *Phidiae simulacro* nullum -ius aut admirabilius. Colvm. 7, 5, 10 *Vergilius* adfirmat nullam esse -iorem medicinam (*sc. georg. 3, 452 nulla* magis praesens fortuna laborum est. *item de medicamentis*: Plin. nat. 20, 233 -issimos pastillos. 24, 125. 28, 236 Marcell. med. 8, 126. *al.*). 12, 19, 2. Plin. nat. 8, 83 *de omine.* 17, 2 domus ei *Crasso* magnifica, sed aliquanto -ior ... Q. Catuli *domus*, ... multo vero pulcherrima ... C. Aquili. *al.* Bass. gramm. VI 271, 7 hae *species metrorum* sunt -issimae. Apvl. mund. 25 p. 343 -em ac sublimem sedem *dei* (*gr. 397b25 πρώτην*). *al.* **2** *de animantium qualitatibus et partibus* (*cf. etiam p. 911, 21. 28*): Cic. Mur. 66 de ... -i virtute *Catonis* (fam. 15, 4, 12. *al.* Apvl. Plat. 2, 10 p. 235 Ambr. Iac. 2, 4, 19. *al.*). Flacc. 76 *Decianum* clarissimum virum -issima sapientia singulari ingenio (Tusc. 3, 30. 4, 2). Vatin. 15 *Caesaris* -s animus, excellens nobilitas (Phil. 11, 22. 14, 36 Ov. met. 3, 54. *al.*). Cael. 32 pro tua -i prudentia (de orat. 2, 299. *al.* Nep. Alc. 5, 1). har. resp. 57 poeta -i aliquis ingenio (Brut. 125. *al.* Colvm. 1 praef. 29 Tac. dial. 16, 1. *al.*). nat. deor. 2, 4 numen -issimae mentis (*inde* Min. Fel. 17, 4). *al.* Val. Max. 1 praef. facundia (Gell. 19, 14, 1). Sen. epist. 67, 16. Cvrt. 10, 3, 10 obsequium ... et patientia imperii longe -ior est *Persis* quam ceteris. Apvl. mund. 24 p. 342 -bus viribus. *al. respicitur species externa*: Verg. georg. 4, 538 quattuor eximios -i corpore tauros (*al. v. vol. IV 1014, 49 sqq.; addas* Avg. in psalm. 145, 4 l. 2). Aen. 7, 483 cervus erat forma -i (Ov. epist. 3, 35 puellae. Val. Max. 6, 9 ext. 4. *al.*). Ov. fast. 3, 467 facie -e puellas. Cypr. Gall. exod. 66 eximiae -em frontis honorem. **3** *de animantium actionibus vel statu*: Cic. p. red. in sen. 12 equitem Romanum, -i dignitate hominem (part. 66 nat. deor. 3, 80 Apvl. Socr. 16 p. 154). p. red. ad Quir. 7 -issima ... *Marii* gloria (Balb. 5 excellentis viri). Sest. 98 id, quod est -issimum maximeque optabile ..., cum dignitate otium. Phil. 5, 36 -issimum meritum (Pavl. Pell. euch. praef. 1). de orat. 2, 210 -i florentique fortunae (Paneg. 2, 16, 2). nat. deor. 1, 121 quid -ius ... beneficentia? (div. 1, 82. 2, 102). fam. 1, 9, 11 -issimis ... rebus gestis (*cf.* Amm. 27, 6, 8 factis -bus). *al.* Lvcr. 2, 12 -e labore (3, 62). Liv. 9, 40, 20 victoria. Val. Max. 4, 8 ext. 2 impensam. 5, 3, 4 -is officii (*contextu corrupto*). Stat. silv. 5, 1, 97 quem deceat clari -ior ordo tribuni. Qvint. inst. 12, 2, 27 maius ... est opus atque -ius, ad quod ... tendit *orator. al.* **4** *de rebus naturalibus earumque qualitatibus sim.*: Cic. Tusc. 5, 99 quam multa ex terra arboribusque gignuntur ... suavitate -i. Ciris 533 in aetherio signorum munere -s ... Scorpios (*cf.* Manil. 4, 700 -is ... vires *siderum.* Germ. 140 -i lumine *stellae.* Apvl. mund. 33 p. 363 omnibus -iora *astra* [*gr. 400a20 τὰ τιμιώτατα*]). Colvm. 2, 2, 5 *solum* -issimum. Plin. nat. 12, 105 calamus -i odore statim e longinquo invitat (15, 37. 37, 47). 12, 133 *uva* ex alba labrusca -ior quam e nigra. 16, 43 *laricis* materies -ior longe. 18, 129 *raporum* semen -ius quo subtilius. 34, 2 mox vilitas *chalcitidis* praecipua, reperto ... -iore *lapide.* *al.*

B *de animantibus* (*addidimus locutionem* nihil -ius est, *quatenus ad animantes spectat*): **1** *de eis, qui in re publica praestant* (*sc. superl.* -is-

[Stewart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

simus, *nisi alias formas indicavimus; quae hic desiderantur v. sub 3*): Cic. Flacc. 68 -issimo imperatori (*sc. Pompeio ut* Balb. 6. *de aliis*: de orat. 3, 139 Cononis. Tert. coron. 1, 1 liberalitas -issimorum i.). p. red. in sen. 25 Metellos, -issimos civis (Phil. 1, 2 [*postea*: principes civitatis]. fam. 9, 14, 1 et singularem consulem. *al.* CIL II 1597 patrono et -issimo c. [IX 2243]. *posit.* -s: Cic. Brut. 266 div. 1, 36). Sest. 86 *Milo docuit*, quid oporteret a -bus viris in re publica fieri (*item posit.* -s: rep. 5, 1 ad Q. fr. 3, 5, 1. *al.* Liv. 21, 39, 8. *superl.* -issimus: Cic. p. red. in sen. 19 [*de Milone ut*: Sest. 89]. Pis. 34 Lentuli, -issimi v. atque optimi consulis. *al.* Vell. 2, 53, 3 *de Pompeio. compar.* -ior: Ps. Greg. Tvr. Thom. 81 tradidit eum quattuor militibus et uni -iori v.). Mil. 67 -issimus dux *Pompeius* (Phil. 3, 14. 5, 23 de orat. 1, 7 Val. Max. 7, 4, 4). Phil. 6, 14 L. Caesaris, clarissimi viri et -issimi senatoris (11, 11). *al.* Stat. Ach. 1, 512 *Calchas* numero ... ducum -ior omni. Frontin. grom. p. 41, 24 imp. Vespasianus ...; et Titus imp. ...; -issimus postea Domitianus. Paneg. 4, 4, 1 -issimum principem (4, 13, 2). Inscr. Année Épigr. 1923 n. 62 (*saec. IV?*) ⟨ord⟩o populusque ⟨Re⟩ginorum patrono -issimo (CIL VI 1751 [*a. 378*]. Inscr. Tripol. 103, 18 [*a. 378*]. *al.; nisi locos ad p. 927, 64 trahas*). Amm. 17, 12, 10 *Sarmatae silebant* periculo adhuc -ioris ambiguo (*sc. ducis eorum*). **2** *de deis* (*dubium an titulos quosdam potius ad p. 927, 50 traxeris*): Cic. nat. deor. 1, 45 -s deorum natura hominum pietate *colitur* (1, 47 -issimam n., vel quia beata est vel quia sempiterna, ... eandem esse pulcherrimam. div. 2, 148. *al.* Arnob. nat. 3, 6 p. 164, 13 Avg. trin. 14, 12, 16). 2, 45 *ut* nihil eo *deo* sit -ius (*sim.* 2, 77. 3, 20 Priscill. tract. 11, 143. *al.*). Tim. 7 *nihil mundi* aedificatore -ius (*gr. 29ª ἄριστος*). 27 ab ⌞optimo et -issimo⌟ genitore (⌞ ⌟ *gr. 37ª ἀρίστου*). Epist. Alex. p. 204 Herculis et Liberi, ... -issimorum deorum (Arnob. nat. 7, 44 p. 403, 4 Aesculapius ..., d. -s, sanctus d. Avg. civ. 9, 1 p. 368, 19. *al., v. passim infra*). Arnob. nat. 7, 33 p. 385, 9 illa vis -s. Hil. in Matth. 6, 2 optimus ac -issimus pater deus (*item de deo Christianorum*: Avg. conf. 7, 5, 7. quaest. Simpl. 1, 2, 18 p. 122 a -iore conditore). CIL II 131 deo Endovellico praesentissimi ac -issimi numinis (VI 30758 *Iovi Dolicheno*, n. -iss(im)o exibitori invicto. Inscr. Année Épigr. 1934 n. 239 [*Aquileiae*] n. -issimo et Dianae Aug(ustae)). III 991 deo Apollini -iss(imo) (VI 38 A. -i). VI 412 (*saec. III med.*) *Iovi Dolicheno* et Soli digno pres(tantissimo) (*si recte solvitur; addas fortasse* 413 [*eiusdem temporis*] I(ovi) o(ptimo) S(oli) p(raestantissimo) d(igno)). XIII 7756 deo Marti -i. **3** *de quibuslibet* (*de animalibus l. 47; exempla selecta*): Cic. de orat. 3, 32 cum ille *Antonius* is sit orator, ut nihil eo possit esse -ius (*item de oratoribus*: Brut. 134 cum quosdam audires, qui tum erant -es. *al.* Qvint. inst. 12, 10, 54 -issimos oratores, *sc. Demosthenem et Ciceronem. al.*). Brut. 316 Molonem ..., scriptorem ... -em. orat. 140 (*nisi ad 1*) *M. Bruto* amicissimo et -issimo viro (div. 1, 88 Amphiaraus et Tiresias, non humiles et obscuri ..., sed clari et -es v. Colvm. 1, 4, 6 Stat. Theb. 6, 295. *et saepius*). fam. 5, 8, 2 -issima omnium feminarum, uxor tua. Ov. met. 2, 724 quanto splendidior ... fulget Lucifer ..., tanto virginibus -ior omnibus Herse ibat. Colvm. 3, 1, 1 ut ait -issimus poeta *Vergilius* (Svet. Vesp. 18). 6, 27, 1 ut quaeque *materies equitii* est -ior, ita ubere campo pascitur (*cf.* Sol. 45, 7 in genere equorum -issimo). Qvint. inst. 2, 3, 6 -issimus medicus. Svet. gramm. 4, 10 in numerum -issimorum patronorum (*sc. advocatorum; aliter l. 52*). Inscr. Tarr. Alföldy 189 (*saec. II*) uxor marito indulgentissim(o) et -iss(imo) (*cf.* coniugi -issimae: CIL VI 21719 Inscr. christ. Diehl 3398). CIL II 5812 (*a. 239*) *collegii cuiusdam* patronis merentissimis et fe(licissimis) et -issimis et pientissimis (Inscr. Année Épigr. 1964 n. 223, 21 [*e Campania, saec. III ex.*] p. -issimo ... lib⟨ert⟩us. CIL XI 7083, 2. *al.; cf. l. 17 sq. et quae ibi monuimus, aliter l. 49*; patrona -issima: CIL VI 13375. 32418 IX 1578). Avg. epist. 92 tit. dominae eximiae et merito -issimae ... filiae Italicae (*item in allocutione honorifica*: 132 tit. domino inlustri et merito -issimo filio Volusiano. epist. Divj. 1, 2, 3 -issime ac dilectissime fili. *al.* Prosp. epist. 1 domino beatissimo papae ..., -issimo patrono Augustino). *al.*

II *accedunt determinationes* (*non respeximus indicationes mensurae, quae saepe occurrunt iuxta compar., raro iuxta posit., e. g.* longe -s *p. 912, 43. 910, 24*, aliquantum -s Liv. 23, 26, 11); *indicatur*: **A** *qua (in) re quis (quid) emineat*: **1** *abl. nudo* (*sc. significante fere qualitatem, statum, facultatem praeter p. 912, 3. 8; exempla selecta; v. etiam sub B passim*): Cic. Cluent. 107 quis virtute, consilio, auctoritate -ior? (off. 2, 41. *al.* Verg. Aen. 8, 548 Plin. nat. 7, 130 Tac. Agr. 29, 4. *al.*). Marcell. 4 quis ... est illo aut nobilitate aut probitate ... -ior? (8 div. 1, 91 Val. Max. 6, 4 ext. 5). 8 adversarium nobilitate, ingenio, virtute -em (Cato 59 i. atque imperii gloria. *al.* Vell. 2, 6, 1 Qvint. inst. 12, 10, 6. *al.*). de orat. 3, 9 virum omni laude -em (Ov. met. 10, 563 Fronto p. 204, 3). Tusc. 5, 45 -s valetudine, viribus, forma, ... si fuerit is ... iniustus (Plin. nat. 8, 10. 45. Qvint. inst. 2, 16, 13 magnitudine, v., firmitate ... -iora *corpora. al.*). 5, 68 optumis artibus (Liv. 10, 15, 12 civilibus. Tac. hist. 4, 30, 1. *al.*). Cato 84 quo *Catone* ... nemo pietate -ior (Inscr. Année Épigr. 1905 n. 40 [*Alexandriae*] imperatorem virtute ac p. -em Fl. Valentinianum. Act. Archel. 3, 5. *al.*). fam. 1, 9, 16 magnitudine animi et constantia (Bell. Alex. 31, 1. *cf.* Liv. 23, 26, 11 robore animi. 31, 41, 13 animis [Colvm. 6, 37, 4 Amm. 24, 2, 10. *al.*]. *sim. al.*). Bell. Alex. 16, 5 *ut* numero navium -bus multitudo *non* prodesset (Sall. hist. frg. 1, 78 [*de duce quodam ut* Amm. 16, 12, 5]. Tac. hist. 2, 42, 2. *adde l. 8*). Nep. Timoth. 3, 2 *viri* duo usu sapientiaque -es (Eum. 3, 4). Ov. met. 9, 452 -ia corpora forma ([-i corpore *var. l.*]. 15, 130 victima. Colvm. 6, 37, 4. *adde p. 911, 71 et cf.* Ov. met. 10, 563 formae ... bono). Liv. 31, 41, 13 equitatum numero, armis animisque -em (Sil. 5, 175. *cf.* Clavd. rapt. Pros. 1, 134 arcu [carm. min. 25, 140]. Coripp. Ioh. 4, 541 hasta). Val. Max. 1, 7 ext. 4 *filium* corporis dotibus -iorem (*cf.* corpore *l. 6 et* Sil. 5, 175 Veg. mil. 2, 5. *sim. al.*). Plin. nat. 8, 174 *onagrorum* pullis ... -bus sapore (15, 5. 69). Sil. 5, 92 an te, *Flamini*, -em bellis (belli *var. l.*) fugit ..., quantum ... possit Fortuna? Tac. hist. 3, 82, 2 Flavianis consilio ducum -bus (Amm. 15, 5, 18. *adde p. 911, 65*). *et saepius.*

2 *praepos.*: **a** in *c. abl.*: Cic. Sest. 12 (*si recte huc traximus*) -s in re publica virtus (Brut. 7 fam. 13, 4, 3). Phil. 9, 10 -em in re publica tuenda curam (*item cum gerund.*: rep. 2, 21 in scribendo. fin. 2, 117 fam. 1, 9, 21. Qvint. inst. 11, 1, 11 in dicendo [12, 3, 9]). de orat. 1, 217 Platonem ... in illis artibus -issimum fuisse (3, 26). 3, 31 quid tam in suo genere -s? (orat. 109 Qvint. inst. 3, 1, 14). Cato 11 *Fabius Maximus* nec ... in armis -ior quam in toga (Paneg. 4, 24, 6). Plin. nat. 35, 135 in utroque desiderio (*sc. philosophia et pictura*). *al.* **b** *aliis*: Qvint. inst. 12, 10, 12 Euphranorem circa pluris artium species -em (*opp.*: in omnibus ... eminentissimum). Apvl. Plat. 2, 12 p. 237 *pauper* ad tollenda cetera *incommoda* melior ac -ior fiet. Avg. civ. 12, 24 p. 550, 15 qua *anima* per rationem atque intellegentiam *homo* omnibus esset -ior animalibus (*in eadem re*: 22, 24 p. 612, 2 ex hoc).

3 *structuris variis*: Cic. Cato 12 ille *Fabius Maximus non* in luce modo ... magnus, sed intus domique -ior (*cf.* Clavd. Don. Aen. 4, 5 p. 354, 25 virum domi forisque -em). Verg. Aen. 6, 164 Misenum ..., quo non -ior alter aere ciere viros Martemque accendere cantu (*item cum inf.*: Pers. 6, 76). 12, 19 (*cf.* Enn. frg. inc. 47 *dubiae fidei*) o -s animi iuvenis ([*cf.* Serv. *ad l.* et -s virium et -s viribus dicimus. Arvs. *supra p. 906, 47*]. Stat. Theb. 1, 605 armorum -s a.que Coroebus. Porph. Hor. carm. 1, 37, 22. *ceterum cum gen.*: Tac. ann. 6, 6, 2 -issimus sapientiae [*i. Plato*]. *cf. l. 12*). Svet. Tib. 70, 1 obscurabat stilum, ut aliquanto ex tempore quam a cura -ior haberetur. CIL VI 1745 (*a. 358*) patrono omnia -issimo (*eadem* 1746).

B *qui (quae) superentur, posthabeantur* (*addidimus structuras partitivas*): **1** *posit.* -s (*quaedam etiam ad verbum trahere possis; cf. e. g. iuxta obi. acc. p. 907, 56*): *cum dat.*: Cic. Planc. 33 Q. Scaevolam, virum omnibus ingenio, iustitia, integritate -em (de orat. 3, 16 fuit uterque ... cum ... doctrina -s o., tum in suo genere perfectus. Tusc. 1, 22 Aristoteles, longe omnibus ... -s ... ingenio. Gell. 6, 16, 4 o. aliis). Hyg. astr. 2, 5, 2 puerum aetate miranda corporis pulchritudine reliquis -em. 2, 13, 4 *Solis filiam* multis candore corporis -em. Hil. c. Aux. 6 *Christum* volunt ... esse potentem et -em ceteris aliis creaturis creaturam *eqs.* Vigil. Thaps. c. Arian. 3, 8 *si filius patrem* sibi -em fateatur atque maiorem. *cum praepos.*: Cic. nat. deor. 2, 47 cum ... duae formae -es (-issimae *Non. p. 432, 19*) sint, ex solidis globus ..., ex planis autem circulus. Tac. Agr. 29, 4 inter plures duces virtute et genere ⌞-s⌟ nomine Calgacus (⌞ ⌟ *sc. dux, an pro subst.?*). Gell. 18, 3, 6 elegit virum fortitudine atque iustitia praeter alios -em. Avr. Vict. Caes. 39, 18 militaribus auxiliis longe in (inter *Opitz*) exercitum -bus. **2** *compar.* -ior *et superl.* -issimus: *cum struct. communibus* (*sc.* -ior quam ille, illo -ior, illorum -issimus): *passim inde a* Cic. (*locos sub I subiunximus*). *cum struct. peculiaribus*: Plin. nat. 18, 126 alius usus -ior ⌞ab iis⌟ *rapis* non est (⌞ ⌟ ahis *vel* ab his *fere trad.; ad struct. cf. Hofmann-Szantyr 111*). CIL VI 20674 (*saec. II?*) filiae ... doctrina ... super legitimam ... aetatem -issimae. Mart. Cap. 6, 676 in litore ... -ior urbium Alexandria constituta.

C *quid praeferendum sit, sc. non nisi in locutione* -ius est, accidit *sim. cum struct. verbali* (*hic illic liberius iuncta*; -issimum est Cic. off.; *saepe accedit* quam): Cic. Vatin. 8 quid ... -ius mihi potuit accidere, quid optabilius ..., quam omnis hoc civis meos iudicare *eqs.*? (*item c. acc. c. inf.*: rep. 1, 28. off. 1, 141 -issimum est. *c. inf.*: Cic. fam. 10, 5, 2 Arnob. nat. 7, 45 p. 404, 14 Cassiod. inst. 1 praef. 4. *adde l. 71*). rep. 1, 48 si ... ius suum populi teneant, negant quicquam esse -ius (fam. 5, 12, 7 hoc -ius mihi fuerit ... ad memoriae dignitatem, si *eqs.*). Tusc. 5, 72 quid eo possit esse -ius, cum *eqs.* Qvint. decl. 268, 4 nihil ... videtur habere philosophia -ius, quam quod modicis contenta est. Arnob. nat. 7, 43 p. 399, 1 nonne ... -ius ... fuerat, ... ut ab ipso patre terror coercitionis inciperet ..., quam ... vim liberis facere? (Cassiod. var. 10, 19, 3).

D *ad quem usum quid excellat*: Cic. nat. deor. 2, 155 *species nulla* ad rationem sollertiamque -ior *est quam circuitus siderum observandus* (fam. 5, 12, 7. *paulo aliter l. 24; in re medica* [*ut p. 913, 4*]: Plin. nat. 24, 40 *oleum* -issimum ad canum ... scabiem. 24, 168 ad vocem. 26, 160 ad om-

[Stewart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nia ... mala. 28,136 -ior ... usus axungiae ad emollienda ... purgandaque. MARCELL. med. 16, 94 ad aemoptoicos. 27, 32). PLIN. nat. 16, 208 nihil hedera -ius, quae teratur *ad faciendum ignem.* 29, 58 sanguine canino contra toxica nihil -ius putant.

adv. ˣ**praestanter** (*de* praestantim *v. p. 901, 39*). *cf.* AVG. gramm. V 516, 44 a praestanti -r, non praestantiter.

i. q. ratione praestanti (*sc. excellenter, eximie sim. praeter l. 23; iuxta adi.* HEGES. *et* GREG. M. *sub 2, ad totum enuntiatum pertinere videtur l. 18*): **1** *superl.* -issime: CIC. dom. 142 cui *senatui* vosmet ipsi -issime (-issimi *codd.*) semper in mea causa praefuistis, *pontifices.* PLIN. nat. 28, 186 lichenas oris -issime vincit (*Marcell. med. 19, 13* potentissime). QVINT. inst. 12, 2, 9 eloqui. **2** *compar.* -ius (*cf.* GLOSS. -ius: *διαφορώτερον. ἐπιφανέστερον*): HEGES. 4, 17 p. 269, 12 *aqua* illic ... -ius aestate frigida, hieme tepens; aer mollior *eqs.* PROSP. carm. de ingrat. 112 inter cunctos *fidei defensores* opus *Augustini* totum -ius imbuit orbem. SIDON. epist. 5, 10, 2 optimus quisque morum -ius pulchritudine placet *quam corporis.* CAEL. AVR. acut. 1, 4, 43 *dinoscitur melancholia a phrenitide,* siquidem ... melancholia fellis nigri vomitum faciat ...; -ius autem odisse homines facit atque vultus colorem plumbeum. CASSIOD. var. 1, 33, 1 qui *pantomimus* -ius spectaculis conveniret. CORIPP. Ioh. 7, 219 famuli pariter cura -ius omni ... laborant. GREG. M. past. 3, 11 p. 66ᴬ quasi -ius ceteris prudentes se esse gloriantur. *al. respectu efferendi sim. evanido de quolibet gradu maiore, ut sit fere i. q. magis, vehementius sim.* (*hucine p. 927, 70?*): CAEL. AVR. acut. 3, 18, 180 plus atque -ius pati seminales vias accipimus (*postea*: pati ... gravius). **3** *posit.* -r (GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 864 -r: significanter [-em *codd.*]): VEN. FORT. vita Radeg. 13 ornari -r *vestibus. addas l. 6.*

deriv.: 1. praestabilis, 1. praestantia. *Stewart.*

2. ˣ**praesto,** -stitī (-stāvī), -stitum (-stātum), -āre. [*fortasse compos. e* prae (*sc. respiciente directionem, non situm*) *et radice* stă- *transitive adhibita, cf.* sisto, steti (*Thurneysen, Zeitschr. vergl. Sprachf. 35, 1899, 208*); *praes. trans.* prae-stare *fortasse tempore posteriore formatum est. notio q. e. 'in se recipere, promittere' sim. (v. infra sub II) a notione praebendi originem ducere potuit (cf. p. 924, 55); aliter tamen Bücheler p. 924, 59 aliique (v. Walde-Hofmann II 355), sed scripturae* prăes stat *subesse potest veriloquium iurisconsulti cuiusdam vel vulgi. Fo.*] *scribitur* prai- DECRET. decur. Hercul. (Année Épigr. 1976 n. 144) 4, pre- LEX Manc. (CIL VIII 25902) 1, 20. *al. ibid.* CIL VI 1585 b, 10 (*saec. II ex.*) *et saepius,* pri- CE 1383, 6 (*saec. VI med.*) *et in var. l. e. g.* GREG. TVR. Franc. 2, 24; *litteris graecis*: CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 2, 84 (75) p. 171, 20 *πρέστεθ. al. notatur* p *in formulis p. 919, 36. 926, 4, ceterum* LEX Manc. (CIL VIII 25902) 2, 24 p(raestare) d(ebebit); pr *in formula p. 918, 46. de formis: stirpis praes.*: REGVLA mag. 15, 11 -is (*pro* -as). CE 770, 6 (*saec. V/VI*) ⟨prae⟩stabet. *stirpis perf.*: -itei CE 63, 4 (*saec. I a. Chr.? e cod.*). -stet- *pro* -stit- CE 1245, 5 (*Caesareae Mauret.*). GREG. TVR. Mart. 1, 33, *ceterum in var. l. e. g.* VEN. FORT. vita Germ. 61. *stirpem sec. formas perf. coniug. primae communes novatam* -stav- *exhibent* VLP. dig. 22, 1, 37 -arim (-ari *F; cf.* -arit: COD. Iust. 2, 1, 4 [*a. 212*]. -asse: CHIRON 458 GREG. M. epist. 9, 44 l. 15). PAVL. dig. 3, 5, 18, 4 -vimus (*antea*: -bimus). 5, 3, 36, 1 (-bit *F*). IREN. 4, 37, 2 -vit (*def. Lundström, Überlieferung, 1985, 98*; -bat, -bit *var. ll.*). 4, 38, 1 (-itit *var. l.*). SYMM. rel. 6, 2 -vit (*si recte editur*; -bit *trad., nec est quod fut. intellegi non possit; cf.* 9, 2, *ubi* -vistis *Seeck*, -atis *vel* -bitis *codd.; sed formae stirpis* -stit- *leguntur plus quam 40ies apud eundem*). COD. Iust. 2, 58, 1 pr. -verit. *al. p. p. p. et supin.* (*cf.* PRISC. gramm. II 474, 20 composita ab eo *verbo 'stare'* varie vetustissimi protulerunt, ... '-o, -itum' et '-atum'; ... Brutus in epistulis: '... -atum est'): -itum *exhibent* LIV. 43, 18, 11. IAVOL. dig. 18, 4, 10 -itu iri (*F*, -itum iri *recc.*). IVLIAN. dig. 27, 2, 4. *et ceteri iuris consulti saepe.* TERT. adv. Marc. 4, 11 p. 449, 7 HIL. ad Const. 2, 1, 2 SYMM. epist. 8, 1. *al.*; -atum: BRVT. *l. 55.* PLIN. nat. 25, 25. POMPON. dig. 18, 1, 66 pr. -atu iri (*F*; -itum iri *recc.; cf.* -atum iri: VLP. dig. 19, 1, 11, 18 PAVL. dig. 24, 3, 25, 4). HIL. in Matth. 18, 2 (-itum *var. l.*). PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 14, 4. *part. fut.* -aturus CIC. Att. 14, 16, 4 fam. 1, 8, 4. 6, 8, 1. *et saepius in epistulis familiarium eius* (*e. g.* PLANC. Cic. fam. 10, 11, 2). BELL. Hisp. 19, 6 ALF. dig. 39, 2, 43, 1 *et passim apud iuris consultos.* LIV. *decies* (*e. g.* 9, 24, 4. 28, 35, 10). *et saepe.* -iturus: TRYPH. dig. 23, 3, 78, 3. COD. Iust. 5, 51, 9 (*a. 293*; -aturus *ibid. quater*). HIL. in Matth. 6, 2. *al. de notione v. infra. legitur inde a* RHET. Her., VARRONE, CIC. (*de* LIV. ANDR. *v. p. 914, 51*) *per totam latinitatem, imprimis in prosa oratione; e poetis frequentant* OV., LVCAN., MART., IVV.; *semel tantum exhibet* PROP., *vocem prorsus neglegunt* CATVLL., VERG. (*sed v. p. 907, 54*), *Appendix Verg.*, TIB., PERS., VAL. FL. *al.* [*i. q. praebere, mutuum dare: it.* prestare; *raet. occ.* empristar, imprašter; *francog.* prêter; *prov. vet.* prestar *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* prestar; *hisp.* prestar; *port.* prestar. *cf. M.-L. 6725. Battisti-Alessio IV 3071. Wagner II 308. Wartburg IX 314sqq. Corominas² IV 646sq. Machado³ IV 427. St.*] [*confunditur in codd. cum* praebere (*v. e. g. p. 385, 16*), praestituere *p. 904, 53*, perstare NVX 128 (*falsa var. l. e. g.* OV. fast. 1, 49) *aliisque verbis; vix recte trad.* CATO agr. 80 (*v. post alios Mazzarino in praef. ed. 1982 p. CXXVI adn. 1*); *e coni. vix recta restituit Bücheler loco corrupto* PLAVT. Truc. 56 (*Plautus utitur tantum verbo q. e.* 1. praesto).]

exempla sic digerenda putavimus:

I *i. q. praebere*:
- **A** *notione sollemni*: **1** *in universum: l. 46* (*absolute fere i. q. favere, prodesse p. 917, 35*). **2** *in vita publica: p. 918, 28.* **3** *in iure: p. 919, 1.*
- **B** *cum acumine vel colore peculiari dicuntur -ari*: **1** *quae tribuendo efficiuntur: p. 920, 38.* **2** *quae ostenduntur: p. 922, 15* (*notione attenuata i. q. habere p. 923, 69*). **3** *quae porriguntur afficienda: p. 924, 2.* **4** *quae dantur ita, ut reddi debeant: p. 924, 37.*

II *i. q. in se recipere, promittere, servare*:
- **A** *in iure*: **1** *transitive: p. 924, 66* (*-antur pro quibus cautio interponitur p. 924, 67; -antur quae promittuntur, implentur p. 925, 29*). **2** *intransitive vel absolute: p. 925, 73.*
- **B** *in sermone communi -antur*: **1** *pro quibus cautio interponitur: p. 926, 21.* **2** *quae promittuntur: p. 926, 58.* **3** *quae implentur: p. 927, 12.*

part. praes. praestans *pro adi.: p. 927, 50.*

I *-antur ea, quae alicui conferuntur, commodantur, ut significetur fere i. q. praebere, dare sim.* (*praebentur passim ea quae fere debentur vel exspectantur, e. g. l. 54. 57. p. 915, 60. 62 et nimirum sub A 2 et 3, ut saepius cogitare possis de notione sub II illustrata; ceterum v. etiam quae p. 927, 14 monuimus*). *usus verbi q. e.* praebere *comparatur passim supra sub illa voce, quantum fieri potuit verbo q. e.* -are *nondum accurate tractato. testimonia notionis v. p. 382, 3 sqq. et p. 906, 38; ceterum cf.* SEN. benef. 5, 10, 1 verbum ... '-isse' ad alios spectat; ... (4) num quis ... dicitur sibi fidem -isse? (*sed v. e. g. ipsum* SEN. *p. 921, 67*). CAPER gramm. VII 99, 6 commoda: *χρῆσον*, id est -a. GLOSS. II 398, 23 *παρέχω*: adhib⟨eo, prae⟩beo, tribuo, exhib⟨eo, pra⟩esto. 477, 63 *χορηγῶ*: praebeo, expendo, porrigo, -o. *sim. al. usurpatur fere trans. (refl. A1b α et B3a, ceterum p. 922, 19. 923, 53; mediopass. p. 923, 59, cf. p. 916, 46); praedicativa v. sub A1b, B1, B2a, ceterum p. 919, 74. 923, 53. 924, 5; pro obi. acc. ponuntur gen. part. p. 915, 37, gen. qual. p. 923, 12, adv. p. 917, 17. 918, 49, inf. p. 917, 14. 920, 34. 922, 3, acc. c. inf. p. 920, 34. 922, 9. 923, 26, enunt. secund., sc. fin. p. 917, 2. 920, 2. 921, 74. 923, 29 (sine coniunctione p. 921, 66), interrog. p. 922, 2,* quod *p. 917, 7,* idem ..., quod si *p. 920, 24; absolute vel intrans. v. p. 917, 21. 919, 26; accedit passim dat. animantium vel rerum, pro quo substituuntur praepos., e. g.* ad similitudinem TERT. adv. Hermog. 34, 4 (*cf. ibid.* similitudini; *ceterum v. p. 916, 45. al.*), in rem p. CIL IX 665, 9 (in proximos IREN. 4, 13, 3; *cf.* in nobis Ps. HIL. libell. 9 p. 80, 17), super me PEREGR. Aeth. 23, 9, circa se CIL XIV 2165, 22 (*a. 437*); *ad structuras finales, quas ceterum negleximus, cf. p. 924, 4.*

A *notione sollemni*: **1** *in universum*: **a** *obi. est acc. rerum* (*gen. part. pro obi. p. 915, 37; exempla potiora selecta; pro subi. sunt imprimis animantes, rarius res, e. g. p. 915, 42. 44 sq. et usu peculiari, ut dicantur praebere id quod ipsae sint, p. 915, 21. 916, 8. al.*): **α** *praebentur bona, commoda vel neutra*: Ⓘ *amor, humanitas, honor sim.*: LIV. ANDR. trag. 16 -atur laus virtuti, sed multo ocius verno gelu tabescit (*num recte sec. testimonium corruptum Non. p. 207, 32 frg. Livio Andronico tribuerint viri docti, dubitare licet, cum in prisca latinitate non nisi* 1. praestare *inveniatur*). CIC. Phil. 9, 12 ut *filius* videatur honorem debitum patri *defuncto* -isse (Ov. fast. 6, 57 *Iunoni* [*fere syn.* dant ... munus]. VAL. MAX. 2, 10, 2 p. 103, 21 [*syn.* tributus]. COLVM. 10, 261 rosa -at honores caelitibus. LVCAN. 9, 240. *al.*). Brut. 126 utinam non tam fratri pietatem quam patriae -are voluisset *C. Gracchus* (BALB. Cic. Att. 9, 7ᵇ, 2. *al.; huc spectat etiam* CIL VIII 22729 [*v.* INSCR. Tun. Merlin 38; *saec. II*] ob ... p., ⌞quam⌟ nationi suae -at [⌞ ⌟ qua CIL *perperam, ut respiciatur principatus nationis*]). ad Brut. 1, 2 -ti rei publicae ... patriae caritatem (VAL. MAX. 4, 7, 2 *amico* [*syn.* exhibuerat]). PVBLIL. sent. N 60 non leve beneficium -at, qui breviter negat (*al. v. vol. II 1881, 83sqq., addas e. g.* SEN. benef. 6, 19, 1). BELL. Afr. 40, 5 parem gratiam in fide praebenda (*trad.* partienda; *al. v. vol. VI 2, 2219, 9sqq.*). HOR. sat. 1, 1, 87 amorem (Ov. trist. 3, 4, 61 Pont. 4, 6, 23. *al.*). Ov. met. 15, 682 pium ... Aeneadae -ant et mente et voce favorem *Aesculapio* (*al. v. vol. VI 1, 386, 31sq., ubi addas e. g.* VELL. 2, 43, 3). fast. 6, 638 *concordiam* viro. SEN. dial. 11, 5, 2 indulgentiam tibi ..., venerationem ..., cultum (MART. 2, 34, 3. *al. v. vol. VII 1, 1249, 8sq.*). *al.*

Ⓘⓘ *cura, opera, ministerium sim.* (*sublucet hic illic color efficiendi, peragendi*): CIC. Caecin. 5 idoneum esse me defensorem, propterea quod fidem meam diligentiamque -rem (*et saepe, v. vol. VI 1, 675, 33. 40. 51. 676, 5sq. 34. 45. al.; aliter p. 925, 36. 927, 21*). Font. 18 officium suum (Mur. 7 omnia studia atque officia *al.* BALB. Cic. Att. 9, 7ᵇ, 2 urbana. SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 1. *al.*). Cluent. 57 medici nihil praeter artificium,

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

oratores etiam auctoritatem -are debent (*cf.* CELS. 1 prooem. 38 *non quemlibet* hanc artem *medicinae* posse -are). Phil. 7, 20 fidem meam ..., curam, consilium vigilantiamque -bo (*al. v. vol. IV 1460, 75 sqq.*). de orat. 2, 38 artes aliae sine eloquentia munus -are possunt (MAT. Cic. fam. 11, 28, 6 VAL. MAX. 2, 9, 1. *al.; cf. p. 918, 30*). CAES. civ. 3, 83, 3 operam in re militari (*al. v. vol. IX 2, 666, 67 sqq.*). BELL. Hisp. 3, 7 tempestate impediti vigiles non poterant diligentiam -are (ALF. dig. 18, 6, 12. *al.; adde* CIC. Caecin. 5 *supra; notione iuris vigente p. 925, 50*). SALL. epist. Pomp. 3 vicem me aerari -are (OV. met. 12, 381 v. -antia teli cornua ... boum. PHAEDR. 3 prol. 14 PLIN. nat. 1, 31, 14. *al.*). OV. trist. 5, 4, 41 *opem* (IAVOL. dig. 47, 2, 91, 1 o. aut consilium alii. *al.*). LIV. 5, 11, 1 Treboniae legis patrocinium (*al. v. vol. X 1, 778, 12 sq.*). 7, 30, 11 auxilium (*al. v. vol. II 1622, 78 sqq., ubi pro* MANIL. 3, 144 *addas* IVV. 15, 150 petere a. et -are. *al.*). VAL. MAX. 8, 15, 3 haec ministeria matri deum (*v. vol. VIII 1009, 42 sqq., addas*: SEN. epist. 88, 25. *al.*). SEN. nat. 2, 59, 8 obsequium (QVINT. decl. 327, 4 PLIN. epist. 8, 23, 5. *al.*). *al.*

Ⓘⅈⅈⅈ *alimenta, victus, sumptus, reditus sim.*: OV. met. 14, 631 *Pomona surculum* inserit et sucos ... -at alumno. VITR. 6 praef. 1 vestitum et cetera, quae opus essent ad victum. SEN. contr. 1, 1, 18 alimenta *patruo* -are (1, 1, 19. FRONTIN. strat. 4, 7, 9 incendio. VAL. dig. 34, 1, 22 pr. *al.*). CELS. 2, 18, 6 *aves quaedam* leviorem cibum -ant (*pro subi. sunt ipsa comedenda ut*: 2, 18, 8 animal *quoddam* ... minus alimenti -at. MART. 13, 30, 2 caseus ... -bit pueris prandia. *al.*). 3, 7, 2^{C} aqua copiose -anda est *aegrotanti* (4, 12, 1 potui. PLIN. nat. 2, 230). SEN. clem. 1, 15, 2 annua illi *filio damnato* -itit, quanta -are integro solebat *pater* (benef. 1, 9, 4 alienae uxori. IVV. 6, 480. *al.*). benef. 3, 21, 2 aliquid, quod dominus -are servo debeat, ut cibaria, ut vestiarium (POMPON. dig. 24, 1, 31, 10 APVL. met. 7, 15, 4. *al.*). 4, 6, 5 *deus* gregibus ... pabulum -at. COLVM. 5, 8, 2 *olea etiam neglecta* aliquid ... -at (*item pertinet ad reditum ruris*: 8, 13, 3 *anser* -at ex se pullos atque plumam. arb. 16, 1 frondem. CALP. ecl. 2, 69 vellera. *al.; cf.* PLIN. *infra*). PETRON. 34, 7 verum Opimianum -o; heri non tam bonum posui *vinum*. PLIN. epist. 3, 19, 5 quae *silvae* materiam et ex ea reditum ... modicum ... -ant (VET. LAT. act. 16, 16 [cod. 5 *al.*] quae *puella* r. multum -bat dominis suis ... divinando [*gr. παρεῖχε*, VVLG. quaestum]. *al.*). SCAEV. dig. 33, 2, 33 pr. Sempronio ea, quae vivus -bam, dari volo (*formula testamenti ut*: 34, 1, 15, 2 cibaria et vestiaria, q. v. -bam. *al.* PAPIN. dig. 33, 1, 10, 1. *al.*). *al.* *in struct. partitiva*: ASSVMPT. Moys. 11, 13 -bo illis ciborum et potui.

Ⓘⅴ *via, locus sim.* (*cf. in vita publica p. 918, 38, in iure p. 919, 48*): OV. epist. 15, 213 solve ratem; Venus orta mari mare -at amanti (*cf.* met. 11, 748 *Aeolus* ventos custodit ... -atque nepotibus aequor). met. 9, 369 (*de Dryope*) dum licet oraque -ant vocis iter, ... effundit ... questus. SEN. contr. exc. 8, 6, 4 *hospitium* (PHAEDR. 2, 8, 16). VAL. MAX. 6, 4, 4 cum ei reditum in patriam Sullana victoria -ret. CELS. 2, 5, 1 quod *tempus* curationi locum -et (QVINT. inst. 5, 10, 48 ipse *casus* -at argumentis l. COD. Theod. 6, 14, 1 ut his locum -ent *dignitate inferiores* [*cedendo ut*: 6, 22, 4]). 7, 19, 4 *ne abdominis membrana* sedem eidem malo -et (8, 1, 19). SEN. Oed. 686 aditum nocendi perfido -at fides (FRONTIN. strat. 3, 8, 3 mons. APVL. met. 4, 14, 8. *al.*). nat. 1 praef. 13 illa regio caelestis ... sideri viam -at (QVINT. inst. 7, 1, 34 faciliorem divisioni v. 8, 6, 37. *al.*). *al.*

Ⓥ *facultas, causa*: CELS. 8, 1, 8 maxillae facultatem motus -at *pars eius quaedam* (MAECIAN. distrib. 26 partiendi. POMPON. dig. 33, 5, 8, 3 eligendi. *al.*). SEN. nat. 3, 29, 4 causam ad se inundandam terra ipsa -bit, quam diximus ... solvi in humorem (QVINT. decl. 270, 6 *mortis*. IVLIAN. dig. 24, 2, 6 repudii. APVL. met. 8, 22, 5 sceleris. Plat. 1, 8 p. 198 nascendi. *al.*). S. C. Maced. dig. 14, 6, 1 pr. materiam peccandi (*al. v. vol. VIII 463, 70 sqq.*). VLP. dig. 21, 1, 31, 12 occasionem (*al. v. vol. IX 2, 335, 37 sqq.*). *al.*

Ⓥⅰ *res quaelibet*: Ⓐ *incorporeae variae*: CIC. dom. 17 aliquid ... *mea* diligentia pro tanto beneficio populi Romani -are debui (SEN. contr. 1 praef. 3 *memoria* potest a. -are. *al.; cf. alia minus definita, e. g.* omnia: CIC. ad Brut. 1, 2 omnia ... -iti rei publicae, quae -are debuit is, qui *eqs.* PLANC. Cic. fam. 10, 7, 1. *al.*; multum: SEN. contr. 1 praef. 11 *oratoribus* multum -aturus videor, quibus oblivio imminet. 9, 3, 8 plus. CELS. 7 prooem. 1 *medicina* manu ... plurimum -at. *talia saepius*). fam. 1, 8, 4 quod *otium potentes* ... -aturi videntur (*cetera v. vol. IX 2, 1183, 42 sq.; cf.* HOR. carm. 4, 5, 38 dux bone, ferias -es Hesperiae. LIV. 35, 48, 10 quietem [SEN. Thy. 469. *al.*]. COMM. instr. 2, 14, 6 requiem [CE 770, 6]. *aliter p. 927, 31*). LVCR. 4, 153 meminit levor *speculi* -are salutem *imaginibus, quas corpora emittunt* (LVCAN. 9, 247 *Caesar* victis. *al.; cf.* VITR. 5, 9, 9 duas res ... -ant, ... alteram ... salutis. VAL. MAX. 9, 6 pr. quantum salutis). OV. ars 2, 603 silentia rebus (LIV. 29, 25, 9 MART. 3, 82, 31. *al.*). met. 4, 524 (*Iuno ironice Inoni moriturae*) hos usus -et tibi *Bacchus* (MANIL. 5, 503 ingentes. *al.*). 10, 739 *venti* -ant nomina *flori q. d. anemone* (LVCAN. 4, 23 *flumen* terris. SERV. Aen. 7, 657). MANIL. 5, 458 *quidam* tragico -bunt verba cothurno. SEN. suas. 7, 3 si in alia damna corporis -res patientiam (*usu simili* Ps. QVINT. decl. 7, 8 veritati *extorquendae, ceterum v. vol. X 1, 715, 54 sq.*). QVINT. inst. 5, 10, 40 *loca* circa facti controversiam argumenta -ant, circa iuris lites materiam quaestionum (TERT. coron. 4, 3. *al.*). Ps. AGENN. grom. p. 69, 18 (*ex Hyg.?*) plerumque via, dum cum limite currit, ... finem -at (p. 69, 19 SIC. FLACC. grom. p. 103, 5. *al.*). *al.* Ⓑ *corporeae, naturales* (*alimenta sim. v. p. 915, 17 et e. g. 918, 32*): SEN. Ag. 939 ista ... palma ... velamen eadem -et atque omen tibi *faciem occultanti*. Oed. 549 -itit noctem locus (*cf.* LVCAN. 6, 830 densas nox -itit umbras [MART. 1, 12, 5 porticus. CAPER gramm. VII 104, 9]. FRONTIN. strat. 2, 5, 21 nebulae ... obscuritatem). nat. 2, 22, 1 non omnis hoc tibi materia -bit (*sc. ignem ut*: MART. 14, 42, 1 -bit cereus ignes. *cf.* CYPR. GALL. lev. 224 noctibus ... lumen. *sim. al.*). SCRIB. LARG. 122 p. 65, 16 myrrhae exiguum, quod odorem tantummodo -are possit. LVCAN. 5, 370 patientia *militum* ... iugulos, non tantum -itit enses. PLIN. nat. 19, 137 *brassica* cymam a prima satione -at proximo vere. MART. 10, 11, 3 te ... putas Pyladi ... parem; dispeream, si tu Pyladi -are matellam dignus es. *al.*

β *praebentur mala, facinora sim.* (*haud raro sublucet simul color efficiendi, cf. B1*): Ⓘ *ad commodum, honorem sim. alterius* (*qui indicatur per dat. passim, praepos.* SEN. contr.; *subaudiendus est dat.* TAC. Germ. *et* Ps. QVINT. decl. 9, 22): SEN. contr. 2, 5, 8 *uxor* mortem ... pro viro -isset (Ps. QVINT. decl. 9, 22). 10, 3, 1 Caesar ... flevit: hoc ille propter filiam *Pompeio nuptam* -itit. SEN. Med. 495 hoc *exilium* suades mihi *Medeae*, -as Creusae. dial. 11, 5, 1 nulli minus gratum esse dolorem tuum quam ei, cui -ari videtur (LVCAN. 7, 682 decebat Romanis -are malis). MART. 3, 66, 6 (*comparantur Pompei et Ciceronis interfectores*) hic facinus domino -itit, ille sibi. QVINT. decl. 252, 11 utrum parasitus sua voluntate an quoniam id diviti -bat, rapuerit. Ps. QVINT. decl. 2, 3 patri -itit caecitatem (*i. pro patre caecus factus est*). TAC. Germ. 33, 2 nihil ... -are fortuna maius potest quam hostium discordiam. TERT. resurr. 14, 5 *deus puniens sive remunerans* utramque sententiam bono -at. FIRM. err. 24, 1 cui hoc -itit *deus quidam gentilium*, quod laborat? *al.* Ⓘⅈ *vario usu*: QVINT. decl. 310, 6 (*antea*: optavit, ut esset pro damnato) iudicium hoc illi -itit. 348, 12 supplicium vocetur quod ⌞civitas⌟ -itit? (⌞ ⌟ *sc. ratio rei publicae sim.*). Ps. QVINT. decl. 17, 8 quantum infamiae -ant obiecta dum nutant, tantundem auctoritatis absoluta restituunt. TERT. adv. Marc. 1, 25 p. 325, 16 neque sibi neque alii molestias (*cf. l. 40. p. 921, 45*). PASS. Perp. 4, 4 *draco* ascendentibus insidias -bat (parabat, tendebat *var. ll., gr. ἐνήδρευεν*). VET. LAT. Luc. 18, 5 (cod. 5) lavorem mihi -at vidua ([*gr. τὸ παρέχειν μοι κόπον, cod. 2* tedium facit, *Vulg.* molesta est]. Gal. 6, 17 [Aug.; *gr. et Vulg. ut supra*, Mar. Victorin. molestias]). I Tim. 1, 4 (cod. 89 = VVLG.) genealogiis infinitis, quae quaestiones -ant magis quam aedificationem (*gr. παρέχουσι*). COD. Theod. 2, 19, 2 offensionem ... parentibus (*cf.* Ps. HIER. epist. 7, 6 p. 111^{B} offensam). *al.*

b *obi. est acc. animantium et partium eorum* (*ad quid indicatur passim per dat. vel praepos.* ad): α *-are se vel partes suas* (*ad actionem quandam, aliter sub B3a; vix agnoscas mediopass.* -bitur VET. LAT. Sirach 28, 5 [Ps. Aug. spec. 16; *cod. S falso pro* precabitur, *cf. var. l.* deprecabitur *et gr. ἐξιλάσεται*]): CIC. Font. 29 se in testimonio nihil praeter vocem et os et audaciam ... accusatoribus nostris -are debere (*-are partes suas ut*: QVINT. decl. 297, 4 manum meretrici *caecatae* [*in eadem re*: 297, 12 -et oculos]. IVV. 15, 75 terga fugae celeri -ant instantibus Ombis [*nisi sec. var. l.* fuga *ad p. 923, 53 trahas*]). Ov. trist. 2, 170 adsueta tuis semper Victoria castris nunc quoque se -et. 4, 5, 23 te ... -a ⌞constanter⌟ ad omne ... munus amicitiae (⌞ ⌟ *vix praedicative, ut pertineat ad p. 922, 40; cf.* SVET. *infra*). SEN. contr. 10 praef. 13 cum vobis ad satietatem vestram me -erim, permittite *eqs.* SEN. epist. 104, 7 non multum ad hoc (*sc. studium*) locus confert, nisi se sibi -at animus. PLIN. paneg. 59, 1 tempus est, te ipsi consulatui -are (*ne ad p. 909, 31 trahas, cf.* PANEG. 2, 13, 1 ubi primum te imperio -isti). POMPON. dig. 1, 2, 2, 35 *iuris periti* discere volentibus se -bant. *al.* *accedunt praedicativa* (*hucine p. 922, 29? ceterum cf. p. 919, 74*): SVET. Iul. 16, 1 tribuno ... leges ... ferenti auctorem propugnatoremque se pertinacissime -itit, donec *eqs.* IREN. 4, 38, 1 *Christus* quasi infantibus ... lac nobis semet-ipsum -avit. β *-are alium* (*hucine p. 926, 28?*): GRATT. 304 *canis bene nutriens* suos ... minores ⌞ad⌟ longam -bit opem (⌞ ⌟ *var. l.* ac *praetulit Formicola*). LVCAN. 8, 548 civilia bella, cognatas -ate manus *ad necem Pompei*. MART. 1, 108, 7 unum si -o togatum *in salutatione* (*sc. me*). 2, 74, 7 amicos et greges togatorum. 10, 98, 8 -a ... horridulos ... filios subulci (*qui cenanti ministrent*). Ps. QVINT. decl. 2, 11 cui *facinori* -are debeat ministrum. TERT. adv. Marc. 4, 11 p. 449, 20 medicum (EXPOS. mundi 37). HIL. trin. 4, 26 progeniem. *al.* *accedunt praedicativa*: SEN. epist. 66, 23 si corpus illi *virtuti* tuum integrum fortuna -erit. Ps. QVINT. decl. 7, 3 quibus *pauperibus* non servos -bat fortuna custodes. TERT. resurr. 16, 12 quae *naturae communio hominis* eam *carnem* non instrumentum in operationibus -at, sed ministerium. PAVL. NOL. carm. 17, 192 quibus *fidelibus* es sacerdos -itus.

c *pro obi. ponuntur alia* (*gen. part. v. p. 915, 37*): α *structurae ver-*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bales (aegre separantur a B1c; huc traximus pauca, quibus manifesta est notio donandi, concedendi): ut: Ov. fast. 4, 150 ut tegat hoc *vitium* ..., Fortuna Virilis -at et hoc parvo ture rogata facit (*nisi notione promittendi ad II trahas*). Pont. 2, 9, 79 (*ad Cotyn regem*) tua ... vicinia -et, ... possim tutus ut esse. SEN. epist. 2, 24 alter *exul*, ut rediret, rei publicae -itit, alter reditum ... negavit. PLIN. epist. 10, 4, 6. PANEG. 2, 12, 1 solus ... omnium, qui adhuc imperaverunt, ut princeps esses, -isti *rogantibus*. *al.* quod: SEN. benef. 2, 27, 2 illi ... hoc quoque divus Augustus -erat, quod illum ... labore irrito liberaverat (epist. 119, 15 MART. 2, 62, 3. *al.; item cum pron. praepar. e. g.* TAC. ann. 3, 12, 7 id solum Germanico super leges -erimus, quod *eqs.*). SIL. 17, 204 cunctis -are videntur, quod *Hannibal* sponte abscedat, superi. MART. 2, 62, 4 cui -as, culum quod ... pilas? QVINT. decl. 324, 9. PLIN. paneg. 48, 2 sibi quemque -are, quod te videat, quod frequentet. *al. inf.*: LVCAN. 5, 229 tot mundi caruisse malis, -are deorum excepta quis morte potest? PLIN. nat. 25, 25 ego nec abortiva dico *nec alias herbas noxias* ...; satis operae fuerit abundeque -atum vitae salutares dixisse. COD. Iust. 1, 17, 2, 12 *deus* nobis -itit ... bella feliciter agere. *al.* **β** *adv.* (*attulimus certiora quaedam*): SEN. dial. 11, 18, 6 satis -erit ratio, si *eqs.* (QVINT. inst. 7, 10, 15 ars s. -at, si copias eloquentiae ponit in medio. decl. 247, 14). TERT. adv. Marc. 4, 9 p. 444, 1 aliquatenus. *al.*

d *non indicatur quid praebeatur*: **α** *exempla usum praeparantia (sc. ubi. obi. facilius e contextu suppletur; pauca selecta)*: CIC. Marcell. 34 quod ... summae benevolentiae est ..., cum id ... tam diu -erim, ... certe hoc tempore ... -are debeo (*obi. suppl. ex enunt. relat. ut*: CAES. civ. 3, 82, 4 NEP. Them. 10, 4. *al.*). leg. 1, 14 hoc civile *ius* ... eatenus exercuerunt, quoad populo -are voluerunt (*vix recte ad p. 909, 36 traxit Du Mesnil, 1879, ad l.*). LIV. 43, 3, 6 *regem*, si qua praeterea vellent imperare, -aturum. SEN. contr. 1, 2, 20 incredibilem videor in puella rem promittere? iam -itit. MART. 4, 42, 1 si quis forte mihi possit -are roganti, audi quem puerum ... rogare velim. TAC. dial. 13, 4 quod, cum *patroni* cotidie aliquid rogentur, ii quibus -ant, indignantur (non -ant *ed. nonnulli vix recte*). SYMM. epist. 7, 46, 2 videntur beneficia plus conferre -anti (*pro subst.*). *al.*

β *usu pleno, ut aut servata vi tribuendi, conferendi subaudiendum sit obi. quoddam generale (sc. beneficium, officium sim., e. g. l. 41 sq. 52 sqq.) aut neglecta prorsus re praebenda vergat in vim q. e. favere, prodesse sim. (accedit dat. animantium passim, rerum l. 61. p. 918, 11. al.; pass. impers. l. 64; cf. Löfstedt, Sprache Tertullians, 104sqq. nec non Wistrand, Eranos 55, 1957, 188sqq., qui vix recte praeter alia huc traxit etiam* SEN. *infra p. 924, 7 nec non* STAT. silv. 4, 6, 62 [*pro* -bat *coniciendum videtur* prensabat]):
Ⓘ *generatim*: Ⓐ *vario usu*: SEN. benef. 1, 4, 5 *doce ea*, per quae obligantium obligatorumque animi certent, ut qui -erunt obliviscantur, pertinax sit memoria debentium. MART. 12, 6, 9 largiri, -are, breves extendere census (*ad II traxit Friedländer ad l.*). 12, 87, 3 qui *verna* solus inopi -at et facit turbam (*cum abundantia quadam ad p. 923, 3 traxit idem*). QVINT. decl. 260, 21 *defensio* abdicatis. 338, 22 cur nocere huic velit quam repudiavit et ... cur -are ei velit quam *uxorem* duxit (*item opp.* nocere: AVG. doctr. christ. 3, 56. c. Faust. 22, 49 *serpentem* -isse potius quam nocuisse. 22, 84 AVIAN. fab. 23, 14 DRAC. satisf. 64. *al.*). PLIN. paneg. 58, 1 *consules* non sibi -isse. APVL. met. 6, 4, 4 quam vellem ... nutum meum precibus tuis accommodare; sed contra voluntatem Veneris ... -are me pudor non sinit (*nisi subaudias* nutum). TERT. nat. 2, 17, 10 si *dei paganorum* Romanis -isse valuerunt. apol. 36, 3 nullum bonum sub exceptione personarum administramus, quia nobis -amus (*beneficio fruitur ipse qui id tribuit ut*: OP. imperf. in Matth. 46 p. 894 benefacientes non deo -amus sed nobis. MVTIAN. Chrysost. hom. 19 p. 359 dilige ... inimicum; non enim illi -as, sed tibi [*gr. p. 142 ἐκεῖνον εὐεργετεῖς*]. *al.*). adv. Marc. 4, 26 p. 510, 14 deus ... ultro veniens ad -andum ... homini (*gerund. ut*: SYMM. epist. 9, 135 occasione -andi. SERV. Aen. 6, 664. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 155, 15 ad -andum Iohanni pro auri acceptione. *sim. al.*). CLEM. ad Cor. 38, 2 curet fortis infirmum ..., locuples -et pauperi (*gr. ἐπιχορηγείτω*). PALLAD. 3, 8 vitibus vetus urina si adfundatur, et numero fructuum -at et formae. SYMM. rel. 3, 2 nulla est hic (*i. Romae*) dissensio voluntatum, quia iam credere homines desierunt aulicorum se studio -are, si discrepent (*sunt qui ad p. 909, 36 trahant*). AVG. in psalm. 93, 28 l. 4 mihi de illis *malis hominibus* -atur. CHROMAT. serm. 41, 5 nemo alteri -are poterit, nisi prius ipse sibi -erit. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 170, 11 Nestorii amicitiae -ans (*cf. Conc.^{S} I 2 p. 86, 4* commodans, *gr. I 1, 3 p. 6, 23 χαριζόμενος. eadem vox gr. respondet*: CASSIOD. Ios. antiq. 10, 178 p. 295 NOVELL. Iust. 69, 3, 1. *al.*). DRAC. satisf. 184 Titus, si non -ret, dicere ... solens: 'perdidimus ... diem' (*cum obi.* SVET. Tit. 8, 1). EVGRAPH. Ter. Ad. 592. ORIG. in Matth. ser. 140 p. 290, 12 -are volens Pilatus populo. *al.* Ⓑ *abl. absol.* -ante *aliquo* (*sc. sine dat.*): IREN. 1, 27, 4 eversionem eius *Marcionis* faciemus -ante deo (4, 41, 4. HIER. epist. 24, 4, 3 d. -ante possibile est. VITA Hil. Arel. 31 l. 8 EPIST. pontif. 237 Silva-Tarouca Thess. p. 16, 5. CASSIOD. var. 9, 9, 1 per provincias nobis d. -ante concessas. *al.*). DAMAS. carm. 4, 1 -ante Petro ... composuit Damasus. 42, 4 Christo (CE 1560 A, 4 [*saec. IV*^{2}]. *al.*). AVG. correpl. 1, 2 *homo pius* confugit ad gratiam, qua -ante declinet a malo (COMMON. patr. 5, 5 dei et Salvatoris [*gr. Nau 1908 p. 51 n. 153 χάριτι Χριστοῦ, Vitae patr. 5, 4, 61* cum gratia Christi]). ROMVL. fab. 63, 11 rec. vet. *lupi* laniaverunt oves nullo tutore -ante, nullo patrono protegente (*vix ad p. 909, 31, cf. enim* rec. gall. adiutorium -ante, *rec. W* nullo tutore presso [*i.* praesto?]). CASSIOD. gramm. VII 144, 1 -ante domino (inst. 1, 32, 3 d. -ante. Ps. ORIG. hom. in Matth. 4, 7 p. 269, 28 -ante et adiuvante ipso d. *al.*). *al.*

Ⓘⓘ *speciatim in medicina (cum dat. rei leniendae l. 11)*: DIOSC. 2, 65 p. 207, 19 simili modo -at bibitum *mel* (*antea*: adiutat, curat *al.; gr. πρός c. acc. sine verbo ut*: 2, 110 p. 222, 20 *sucus* fistulis ... medetur, dolori aurium ... -at). 3, 88 p. 415, 26 *silphium* dolorem mitigat ...; caricis ... mixtus ... similiter -at (5, 94 p. 199, 22. ORIBAS. eup. 4, 108 Aa p. 616 actos venerios conpescit ...; ruta s. -at [*La* prohibet, *gr. 4, 106, 2 ἐπέχει*]. syn. 1, 18, 8 Aa p. 62, 25 [*gr. ποιεῖ*]. *al.*). ORIBAS. eup. 4, 54 tit. La p. 572 ad inluminationem et ... bonum colorem in facie -ant ([*nisi aliter iungendum et transitive sec. gr. 4, 53 tit. εὔχροιαν παρέχοντα*]. syn. 9, 2, 1 Aa p. 271 ad sanandum porcacla ... -at [*gr. ποιεῖ*]). 4, 55, 1 Ab p. 573 si malus odor fuerit ..., *potio quaedam* mirifice -at. CASSIOD. var. 11, 10, 2 ut quibus medicorum tot consilia nesciunt prodesse, solus videatur potus ille *lactis* -are. *al.*

e *p. p. p. neutr. pro subst. fere i. q. beneficium, munus sim.*: CLAVD. DON. Aen. 1, 600 p. 118, 23 per amplificationem -itorum. 4, 305 p. 395, 29 -itorum immemorem fieri. NOVELL. Valent. 27 pr. *obstringere* animos -itis largioribus. AVELL. 92, 14 pro ... -itis clementiae vestrae. SACR. Leon. 934. DRAC. satisf. 186 si nulla dedisset ... -ita supplicibus *imp. Titus.* CASSIOD. in psalm. 17, 3 -itorum suavitate. *al.*

2 *in vita publica -antur*: **a** *quae cives, socii, subditi praebent rei publicae (maxime tributa, munera sim.)*: VARRO Men. 223 ⌞fera militiai munera belli⌟ ut -rem (⌞ ⌟ sera militia in m. velli *trad.*). LIV. 5, 32, 5 ut *Volsinienses* ... stipendium ... eius anni exercitui *Romano* -rent (30, 37, 5 *Carthaginienses* frumentum s.que auxiliis *Romanorum* ... -rent. *al.; cf.* VAL. MAX. 7, 6, 1 p. 354, 16 id -are [*antea*: neque s. neque frumentum ... praeberent]. *aliter l. 60*). 33, 47, 2 vectigal ... Romanis (CIL X 6225 [*imp. Vesp.; nisi aliter supplendum, v. Année Épigr. 1966 n. 68*]. GAIVS inst. 3, 145 quamdiu v. -etur *pro praediis municipum locatis.* DRAC. Romul. 9, 231 [*in imag.*] si... Troïa ... Danais v. funera -ent). 40, 57, 4 transitum ... tutum et commeatus (*al. v. vol. III 1824, 70 sq.*). EDICT. leg. pr. pr. (Année Épigr. 1976 n. 653; *aet. Tib.*) 5 formulam eorum quae ⟨pra⟩estari iudico oportere (*gr. κανόνα τῶν ὑπηρεσιῶν*). 13 vehicula (*gr. λειτουργεῖν*). *al.* VAL. MAX. 4, 3, 8 tributi -andi onere (5, 6, 8 id *t.* CIL XIV 3608, 11 [*a. 74–79*]. PLIN. paneg. 31, 3 non alimenta ..., sed t. COD. Theod. 6, 26, 14 pr. *al.; cf.* PLIN. nat. 21, 77 ceram in tributa). LEX met. Vipasc. I 2 rebus *nomine fisci vendendis* conductor ... praeconem -are debeto. INSCR. Piganiol, Docum. cadastr. 1962 p. 158 (*aet. Traiani?*) praest(ant) XX *iugera locata* a(era) IIII (*item ibid. passim nota* pr, *e. g.* p. 159. 207; *ad rem cf. l. 36*). TERT. idol. 15, 3 (*respic. Matth. 22, 17*) -andusne esset census Caesari. COD. Theod. 11, 24, 6 pr. functiones publicas et liturgos, quos homologi coloni -are noscuntur (11, 28, 13). COD. Iust. 12, 25, 4, 2 (*a. 474*) nec ultra ... sportularum quam unum aureum ... -ent. *al.*

b *quae res publica, magistratus, conductores publici praebent civibus aliisve (maxime victum, sumptus sim.; immunitatem civilium munerum traximus ad 3, v. p. 920, 17. 31)*: **α** *vario usu*: CIC. dom. 14 *me* annonam -are oportere ...; quasi vero ego ... rei frumentariae praefuissem (SIC. FLACC. grom. p. 129, 20 militi ... a. publica -anda est. CIL XI 5178 [*a. 223*]. *al.*). ALF. dig. 19, 2, 30, 1 lavationem *publicam* (*cf.* LABEO dig. 19, 2, 58, 2 balineum -andum [LEX met. Vipasc. I 3]). R. GEST. div. Aug. app. 4 (*si recte suppletur*) impensa p⟨raestita in spec⟩tacul⟨a⟩ sca⟨enica⟩ (VAL. MAX. 5, 1, 1d *hospiti publico* omnia ... praeberentur impensaeque ... ipsi ... -rentur. *aliter p. 925, 9*). LIV. 10, 46, 6 stipendium militare -ari potuisset *ex praeda* (28, 34, 11. *cf. l. 31*). 45, 20, 8 sociis et amicis et alia ... hospitaliter -are ... et senatum dare. VITR. 10 praef. 1 de publico -atur *pars ad sumptuum aestimationem addenda.* FAST. ann. Iul. Praen. Dec. 13 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 137; *contextu mutilo respicitur lectisternium*) manceps -at. Lex arae Aug. Narb. (CIL XII 4333) 1, 20 tres equites ... incolis ad supplicandum ... thus et vinum de suo ... -ent (*sim. al. ibid.*). *al.* **β** *indicatur quam modico pretio victus praebeatur*: PLIN. nat. 15, 2 aedilis ... olei denas libras singulis assibus -itit populo Romano (*antea: tot* assibus veniere. *cf. de eodem*: 18, 16 a. populo frumentum -itit). CIL XI 6117 (*saec. I*^{2}*?*) quod annona kara frument(i) denario modium -itit. MARCIAN. dig. 50, 1, 8 decuriones vilius -are frumentum civibus suis, quam annona exigit (*sec. Epist. imp. Aur. dig. 48, 12, 3* vendere). **γ** *p. p. p. neutr. pro subst. de beneficiis quae civibus conferuntur*: CASSIOD. var. 9, 9, 3 ut primordia *regni* ... a -itis inchoarent, ... iussimus removere *augmentum tributi.* NOVELL. Iust. app. 2 exhibitio -itorum. *al.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3 *in iure (cf. etiam 2 et B4)*: **a** *-ant qui quid inter se pepigerunt vel pangunt*: **α** *ea, quae ex obligatione dari fierive debent (quaedam aegre ab usu sub IIA illustrato separantur; attulimus potiora selecta). iungitur cum verbis notionis affinis (fere per asyndeton)*: LEX Iul. Pap. (dig. 38, 1, 37 pr.) dare facere -are (CAVTIO Phaonis [CIL X 444] 32 dari fieri -ari. EPIST. donat. Artemid. [CIL VI 10241] 28 recte. GAIVS inst. 4, 2. *al.; addas et l. 36, ubi accedit* restituere). TAB. cer. Herculan. 4a, 8 fieri -ari (SCAEV. dig. 32, 40, 1 -ari fierive. TEST. [CIL X 114] 35 fieri -arique). SCAEV. dig. 32, 37, 3 uti des -es (34, 1, 15, 2. 34, 1, 17. 40, 5, 41, 14 det -et. *al.*). VLP. dig. 40, 7, 9, 2 lui -arique.

Ⓘ *pecuniam (iuncturis quibusdam l. 35 sqq. allatis, e. g.* legatum -are, poenam -are, *saepe etiam pecuniam respici vix est quod moneamus)*:
Ⓐ *transitive*: CIC. Att. 7, 3, 7 id *reliquum* si -ret. LABEO dig. 19, 1, 53 pr. quanti insula locata est, tantum emptori -etur (19, 2, 28, 2 IAVOL. dig. 17, 1, 36, 1. *al.*). 19, 2, 28, 2 pretium conductionis (CELS. dig. 31, 22 militiae. IVLIAN. dig. 36, 1, 26, 2. *al.*). 19, 2, 58, 2 centum nummi ut -rentur (SCAEV. dig. 34, 1, 20, 2 annuos centenos n. *al.*). EDICT. leg. pr. pr. (Année Épigr. 1976 n. 653; *aet. Tib.*) 123 si malent ... id quod accepturi erant, si ipsi praeberent *mulos sim.*, dare, -ent iis, qui *eorum vice* ... munere fungentur (*aliter interpunxit ed.; gr.* προσθέτωσαν). IVV. 9, 7 triplicem usuram (POMPON. dig. 13, 7, 6, 1 eius pecuniae. 17, 2, 60 pr. *al.*). IAVOL. dig. 24, 1, 50 pr. eam *pecuniam* quam ex emptione -are debeat (IVLIAN. dig. 30, 94, 3 AFRIC. dig. 30, 108, 14. *al.*). 35, 2, 61 veram aestimationem *fundi* -are (IVLIAN. dig. 23, 5, 7 pr. litis. *al.* POMPON. dig. 30, 26, 2. *al.*). SVET. Dom. 9, 2 ingredientibus curiam senatoribus certam summam (GAIVS inst. 4, 13 s. sacramenti -bat poenae nomine. SCAEV. dig. 29, 2, 98. *al.*). *al.* Ⓑ *absolute (supra inseruimus locos, quibus obi. facile e contextu suppletur, cf. e. g. l. 19)*: CIC. Att. 10, 11, 2 illa de ratione nummaria non sunt eius modi, ... ut *Q. Cicero* non cupiat tibi -are. 13, 23, 3 ⌞-a⌟ et confice (⌞ ⌟ *Shackleton Bailey,* perseca *trad.*). 14, 16, 4 puto ... -aturum eum, ne sero cum damno dependatur. IVLIAN. dig. 34, 3, 11 *interest* promissoris liberari potius quam -are ex stipulatu, deinde mandati agere. POMPON. dig. 35, 1, 112, 1. MARCELL. dig. 42, 8, 12 filii creditores ... habebunt actionem, ut his de peculio -ari necesse sit. *al.*

Ⓘⓘ *varia*: LEX Rubr. (CIL I² 592) 2, 31 sei is eam rem ... d(are) f(acere) p(raestare) restituereve oportere ... confessus erit ... neque d(e) e(a) r(e) satis ... faciet (*in eadem serie*: 2, 39. *ceterum*: NERAT. dig. 19, 1, 31 pr. res, quam ex empto -are debebam. POMPON. dig. 50, 16, 246, 1 omnem r. *al.*). LIV. 9, 9, 18 Samnitibus sponsores nos sumus rei ... in id quod -are possumus, corpora nostra et animos; in haec saeviant. LABEO dig. 18, 4, 24 ut id legatum -ret emptor *hereditatis* (IAVOL. dig. 35, 1, 54 pr. NERAT. dig. 30, 124. *et saepe*). 19, 2, 60, 2 *iudex* fullonem ... tibi condemnabit, tuas autem actiones *contra furem* te ei -are compellet (NERAT. dig. 19, 1, 31 pr. emptori. IVLIAN. dig. 30, 82, 5 alteri a. suas, alteri litis aestimationem. *al.; cf. p. 920, 19*). LEX Iul. Pap. (dig. 38, 1, 37 pr.) ne quis eorum operas ... patrono ..., de quibus iuraverit, ... dare facere -are debeto (IVLIAN. dig. 38, 1, 23 pr. patrono. POMPON. dig. 35, 1, 57. *al.*). PLIN. nat. 35, 30 quos *colores* dominus pingenti -at. IAVOL. dig. 8, 6, 14, 1 vicinus proximus viam -are debet (POMPON. dig. 18, 1, 66 pr. viam iter actum aquae ductum. *al.; cf.* iter POMPON. *loco cit.* SIC. FLACC. grom. p. 110, 16. *al.*, ius transeundi *e. g.* MARCELL. dig. 33, 2, 15, 1. *sim. al.*). 47, 2, 75 duobus (*sc. et domino et emptori*) poena furti -bitur (*et bis ibid.* POMPON. dig. 47, 7, 6, 1 VENVL. dig. 43, 29, 4, 2. *al.*). S. C. Rubr. (dig. 40, 5, 26, 7) libertatem (IVLIAN. dig. 40, 5, 47 pr. fideicommissae l. -ari. 40, 5, 48. *al.*). IVLIAN. dig. 4, 6, 41 fideicommissum (30, 94, 1. 30, 96, 1. *et saepius*). 37, 4, 13 pr. et praedia et servos (PAPIN. dig. 33, 7, 3, 1. *al.*). POMPON. dig. 8, 3, 20 pr. hanc servitutem ..., ne aliter aedifices (SIC. FLACC. grom. p. 110, 18 uti s. -ent his agris. PAPIN. dig. 8, 3, 4. *al.*). 31, 43, 2 fructus -andos ... antecedentis temporis (AFRIC. dig. 36, 1, 29 pr. eos. SCAEV. dig. 22, 1, 48. *al.*). GAIVS inst. 2, 215 cum eo genere legati damnetur heres patientiam -are (*al. v. vol. X 1, 714, 24 sqq.*). *et passim.*

β *stipulationem, satisdationem sim.*: POMPON. dig. 13, 7, 6 pr. idonea cautela a debitore ... -anda *creditori* (*al. v. vol. III 709, 1 sqq.*). MAECIAN. dig. 36, 1, 67, 1 cautione -ita (*al. v. vol. III 713, 52 sq., addas*: PAPIN. dig. 20, 6, 1, 2. *al.*). PAPIN. dig. 21, 2, 64 pr. duplae stipulatio ... -bitur (VLP. dig. 36, 3, 1, 17). VLP. dig. 2, 8, 7, 1 satisdationem (16, 3, 1, 36. COD. Iust. 2, 12, 12 pr. [*a. 230*]. *al.*). COD. Iust. 7, 45, 11 (*imp. Diocl.*) iusiurandum (2, 58, 2, 10. *al.; cf.* sacramentum: NOVELL. Theod. 11, 2 COD. Iust. 2, 58, 2 pr. *sim. al.*). *al.*

γ *aliquem ad quodlibet negotium (servos inseruimus supra l. 55)*: PROC. dig. 45, 1, 113, 1 cum venderet aliquis, promisit emptori fideiussores -ari (VLP. dig. 19, 5, 19, 1. *al.; cf.* VLP. dig. 13, 5, 14, 2 aliam personam ... fideiubentem). PAVL. dig. 3, 3, 42, 2 cum in rem suam procuratorem -amus. 21, 2, 41 pr. cui me promissorem -rem. *al.*

b *-ant iudices, magistratus, imperator nec non praecepta legum*: IAVOL. dig. 42, 5, 28 quod praetor filio ... -at, ne ... in eum actio detur (*item accedit enunt. fin.*: GAIVS inst. 2, 155 illud ei commodum -atur, ut *eqs.* COD. Theod. 6, 26, 16 praeceptionis nostrae favore -amus, ut ... dignitatem ... percipiant. *al.*). IVV. 16, 49 *militibus,* quod placitum est ipsis, -atur tempus agendi (VLP. dig. 4, 6, 38, 1 quae *tempora* lex revertentibus -itit [prae-⟨sidibus prae⟩stituit *Mommsen; similiter dubitatur de* 5, 1, 32. 40, 9, 12, 6]. 42, 1, 4, 5 et legitimum t. et quod supra id iudex -itit. COD. Iust. 9, 1, 7 [*a. 230*] perferendae accusationi. *cf.* COD. Theod. 10, 10, 31 unius anni spatia. *sim. al.*). POMPON. dig. 1, 2, 2, 49 Hadrianus, cum ... *iuris consulti* peterent, ut sibi liceret respondere, rescripsit eis hoc non peti, sed -ari solere (*sunt qui ad 1 trahant coll. p. 917, 25, v. post alios Nörr, Aufstieg und Niedergang II 15, 574 sqq.; item opp.* peti *l. 17*). GAIVS dig. 4, 4, 25, 1 iuvenis, cui -anda sit restitutio (4, 4, 27 pr. 4. *cf.* COD. Theod. 2, 6, 1 redintegratio). 29, 2, 57 pr. *proconsul* impuberibus *heredibus* ... -at abstinendi facultatem. inst. 3, 50 lex Papia ... libertinae ... patronae non idem iuris -itit *ac ingenuae* (COD. Iust. 6, 8, 1 [*imp. Diocl.*] ius ingenuitatis non ordo -are decurionum, sed a nobis peti potuit. *al.*). SCAEV. dig. 50, 5, 3 muneris publici vacatio -atur (PAVL. dig. 50, 5, 10 pr. ab his oneribus ... nulla privilegia -ant v. *al.*). COD. Theod. 4, 18, 2 transacto ... negotio ... nulli actio ... -etur (COD. Iust. 6, 43, 1, 1 legatariis ... personalem a. *ibid. iterum. aliter p. 919, 43*). 6, 26, 14, 1 liberam licentiam perpetuamque (6, 27, 12 COD. Iust. 3, 2, 3 pr. *al.*). *al.*

c *-at ipsa condicio rerum (sublucet hic illic simul color efficiendi)*: IVLIAN. dig. 41, 3, 33, 6 conductio idem -at, ⌞quod si⌟ (quasi *codd. rec.*) apud creditorem res esset: possidet enim hoc casu creditor. SIC. FLACC. grom. p. 116, 13 quorundam agri servitutem *viae* possessoribus ... -ant. MAECIAN. dig. 35, 2, 32 pr. ea ... obligatio rei bonis deminutionem -at, quae in heredem transit (*sim. ibid.* 1). FLORENT. dig. 35, 2, 90 *pecunia data* legis Falcidiae commodum -at. PAPIN. dig. 46, 3, 94, 3 quae *quantitas debita* ... ex solutione petitionem non -at (*postea*: quae petitionem ... non habet). VLP. dig. 50, 5, 2, 1 numerus liberorum ... excusationem *munerum* non -at (COD. Iust. 10, 32, 13 [*imp. Diocl.*] podagrae valetudo. *al.*). COD. Iust. 6, 21, 7, 1 (*a. 229*) libertatem ... competere tibi ... et legati vindicationem habere praerogativa militaris privilegii -at (*item accedit acc. c. inf.*: NOVELL. Valent. 32, 5 quae *venditio* -itit obnoxium a dispendiis ... liberari). *al.*

B *cum acumine quodam vel colore peculiari dicuntur -ari*: **1** *quae gignuntur, efficiuntur (huc vergunt quaedam, quae praevalente colore praebendi ad A traximus, v. l. 23. p. 914, 70. 916, 18. 917, 1; ceterum v. etiam quae infra ad 2 monuimus)*: **a** *cum acc. dupl. (structura pass. l. 46; accedunt fere adi., sed subst. l. 59 sqq.; locut. praepos. pro praedicat. l. 56; c. dat. e. g. l. 44. 49; exempla selecta inde a* CIC.): VARRO Men. 83 qui tollit *uxoris* vitium, uxorem commodiorem -at; qui fert, sese meliorem facit. CIC. Flacc. 31 *praefecti* mare ... tutum -erunt *a piratis* (Planc. 97 iter mihi t. Ov. fast. 5, 134. *al.*). Cael. 11 (*nisi ad 2*) initia aetatis integra atque inviolata (FEST. p. 322 opera pu⟨blica, quae locantur, ut i⟩ntegra praes⟨tentur, sarta tecta v⟩ocantur [*restituitur e* PAVL. FEST. p. 323]. CELS. 3, 3, 2 *febris tertiana* unum diem -at i. *al.*). HOR. epist. 1, 11, 14 balnea ... fortunatam plene -antia vitam. 1, 16, 16 latebrae *fundi mei* ... incolumem tibi me -ant Septembribus horis (VAL. MAX. 2, 10, 6. *al.; v. etiam p. 926, 37*). CELS. 3, 12, 6 cibus ... qui mollem alvum -et. SEN. dial. 11, 2, 7 immunem ab hac iniuria -are eum hominem (LVCAN. 6, 764. 8, 704 PLIN. nat. 2, 135. *al.*). CVRT. 9, 6, 24 me ab ... insidiis -ate securum (PLIN. nat. 28, 150 IVV. 8, 170. *al.*). PLIN. nat. 22, 32 *semen urticae* vomitiones ... ⌞faciles⌟ -at ([⌞ ⌟ *nisi attributive*]. 26, 40. 28, 258 dentitionem. *al.* GELL. 17, 9, 14 integram ... epistulam et f. legi. *al.*). 26, 100 sideritis adalligata varices minuit et sine dolore -at. FRONTIN. strat. 2, 5, 30 quo *tempore* missa principia quietem omnibus castrensibus dabant praetoriumque secretius -bant. TERT. ieiun. 6 p. 281, 20 *ut ieiunium* deum -et homini contubernalem (*item c. subst. praedicat.*: adv. Prax. 10 p. 240, 22 ut pater se sibi filium faciat et filius se sibi patrem -et. PETR. CHRYS. serm. 70, 2 hominem ... coheredem. *al.*). SCHOL. Iuv. 3, 188 dulcium malum, quod stomachum indigestum -at (*item -atur incommodum*: CHIRON 655 nervos invalidos). *al.* *obi. supplendo (paucissima selecta)*: HOR. epist. 1, 6, 49 si res sola potest facere ... beatum, ... si fortunatum species ... -at (SEN. epist. 45, 10 f. beatumque -are. *cf.* 23, 6 fac ..., quod unum potest -are felicem. 92, 26 beatum -are debet *virtus*). SEN. clem. 1, 11, 4 clementia ... tutiores -at (benef. 4, 3, 2 et inviolabiles. *al.*). PLIN. nat. 25, 21 *flos quidam* securos ... a metu anginae -at (30, 145 a temulentia. *al.*). *al.*

b *cum obi. acc. solo (potiora selecta; adv. pro obi. p. 921, 53)*: **α** *vario usu*: Ⓘ *-ant animantes*: MANIL. 2, 928 ut brevia in longo compendia carmine -em (-ent *vel* -et *trad.*). SEN. contr. 7 praef. 5 difficulter adprehenditur vitio tam vicina virtus *idiotismi*; hoc nemo -itit ... Gallione ... decentius. VAL. MAX. 4, 6 pr. *homini* excellentissima animadvertenti ne mediocria quidem -are rubori oportet esse. COLVM. 3, 3, 14 vix istud alius -erit

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*sc. ut viviradices vendat tanti*). MART. 12, 54, 2 rem magnam -as, Zoile, si bonus es. QVINT. inst. 8, 2, 22 rerum perspicuitas quomodo -anda sit. POMPON. dig. 50, 16, 246 pr. (*e Labeone*) exhibet, qui -at eius de quo agitur praesentiam. TERT. resurr. 60, 8 navis restitutionem. EPIT. Alex. 11 postquam medium iter fluminis -erunt *milites traicientes*. CANDID. gen. div. 2 magis ... -at deus substantiam, quam praeexstitit substantia ante deum. *al.*

Ⅱ *-ant res*: VITR. 2, 6, 1 *genus pulveris* commixtum cum calce ... aedificiis -at firmitates (6, 3, 1. 6, 8, 4 pilae ... firmitatem operibus -bunt. *cf.* SIL. 6, 271 ad nisus *serpentis* spinā -ante rigorem. *aliter p. 922, 49*). 2, 9, 5 singula genera *arborum* ... alios alii generis -ant in operibus effectus (*v. vol. V 2, 133, 10 sqq.*). 7, 1, 5 calcis ... duae partes ad quinque mortarii mixtionibus -ent responsum. PLIN. nat. 34, 145 aliubi vena bonitatem hanc *ferri* -at, ... aliubi factura. VEL. gramm. VII 48, 15 ut in neutro idem -et *i littera* (*antea*: longam syllabam faciant). TERT. bapt. 5, 2 id (*sc. emundationem*) ... aquae -bunt per dei auctoritatem. CET. FAV. 27 p. 307 carbones ... parietibus -bunt atramenti suavitatem (*e Vitr. 7, 10, 4* atramenti ... efficiet colorem). MART. CAP. 6, 655 *regio quaedam* diluvio mundi asseritur non operta, quod utique -itit montium celsitudo (*sunt qui intellegant vim praeminendi, ut ad p. 909, 23 pertineat*). *al.*

β *pertinet ad affectiones animi, opiniones sim.* (*sc. quae iniciuntur alicui*): VITR. 6, 4, 2 *regio* refrigerata et salubritatem et voluptatem in usu -at (SEN. dial. 7, 9, 1 si v. -atura virtus est. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 2 p. 810, 19). SEN. clem. 1, 21, 1 ultio duas -are res solet: aut solacium affert ... aut *eqs.* epist. 27, 3 sola virtus -at gaudium (76, 29 PLIN. paneg. 79, 3. *al.*). 40, 1 quod ... dulcissimum est, id ... manus epistulae impressa -at: agnoscere *amicum*. 100, 3 quae *dicta* impetu placent, minus -ant ad manum relata (*i. lecta; sim. spectat ad affectum audientis, nisi potius generaliter dictum putes*: QVINT. inst. 8, 3, 82 ea *brevitas* minus -at, quotiens ...; est vero pulcherrima, cum *eqs.*). PLIN. nat. 37, 155 *gemmam quandam* futurorum divinationem -are. QVINT. decl. 338, 3 epilogus ... inclinationem animi in se -are debet. Ps. QVINT. decl. 2, 3 mulier, cui spem invadendae hereditatis -bat debilitas privigni. FRONTIN. strat. 3, 17, 7 *imperator* continendo militem intra munimenta -itit eis *hostibus* suspicionem metuentis. GAIVS dig. 1, 2, 1 praefationes ... evidentiorem -ant intellectum *materiae propositae*. TERT. anim. 53, 2 *anima morientis* coniecturam -at interitus (*sc. eam interire, non exire*). VET. LAT. sap. 17, 4 personae tristes apparentes pavorem illis -bant (*gr. male resp.*). *al.*

γ *pertinet ad affectiones corporis* (*quae curando vel laedendo sim. fiunt; cf. etiam* VITR. *sub β*): CELS. 1 prooem. 46 quae ... causae vel secundam valetudinem -ent vel morbos excitent (6, 9, 7 annuam v. bonam. QVINT. inst. 10, 3, 26 eam *v.*). 3, 19, 2 *sudor prohibetur gypso sim.*; idem -at pulvis *quidam* (5, 18, 2. *al.* SCRIB. LARG. 163. *al.*). SCRIB. LARG. praef. 1 quod tactus divinus (*i. dei*) efficere potest, id -ant medicamenta. 20 medicamentum ... eosdem effectus -at (35 plurium dierum e. *al.*). 199 *hirudinem* molestiam titillationemque quandam -antem. PLIN. nat. 20, 52 quod (*sc. evacuationem*) efficacius -at viride *alium*. 20, 195 *anesum* sudorem leniter -at. 22, 82 mulieribus lactis ubertatem. 23, 116 *pirum silvestre* siccatur ad sistendam alvum, quod et decoctum eius potu -at. 32, 116 vigiliam. VET. LAT. Tob. 11, 11 (cod. 62) morsum (*gr. συνεδήχθησαν, cod. 148 al.* praebebat, *cod. 7* momordit eum, *Vulg. aliter*). HERM. vulg. mand. 11, 20 cum *grando* cadit super caput ..., dolorem -at ([*aliter Pal.; gr. παρέχει ut*: HIPPOCR. aer. 9]. CHIRON 224 [*Veg. mulom. 1, 44, 1* inferunt]. 734. *al.*). CHIRON 27 ustionem tantummodo -are posse partibus suis, sicut (si cui *cod.*) sanguinis detractio suis partibus -at (*vix cum Löfstedt, Komm. Peregr. Aeth. p. 205 adn. 1 ad p. 917, 33*). 225 rosionem (*Veg. mulom. 1, 44, 1* erodunt). *al.*

c *pro obi. ponuntur struct. verbales*: α *enunt. secund.* (*sc. fin. praeter p. 922, 2; sine coniunctione l. 66*): Ⅰ *cum obi. acc. praepar.* (*saepe pron.* [*suppl. ex enunt. relat.* SALL.]; *specimina pauca*): CIC. prov. 39 -are hoc, ... ne quis *eqs.* de orat. 1, 44 satis id est magnum, quod potes -are, ut *eqs.* BRVT. Cic. fam. 11, 9, 1 utrumque me -aturum spero, ne aut ... aut *eqs.* CAEL. Cic. fam. 8, 10, 5 illud certe -bo, ne *eqs.* SALL. Iug. 14, 13 quod in familia nostra fuit, -itit *pater*, uti ... adesset vobis. LIV. 36, 16, 8 hanc ... operam ..., ut ... occuparent. SEN. epist. 14, 10 tria ... -anda sunt, ut vitentur: odium, invidia, contemptus. MART. 14, 215, 2 comoedis ..., fibula, quid -as? 'carius ut futuant.' QVINT. inst. 12, 9, 6 finem ... hunc -bit orator, ut videatur *eqs. al.* *sine coniunctione* (*structura potius paratactica* SEN.): SEN. epist. 27, 2 hoc denique tibi ... -a: moriantur ante te vitia. HIL. hymn. 2, 35 sanctis perenne munus -at hoc dei, ... secum vivant.

Ⅱ *cum solis enunt.*: NIGID. Gell. 11, 11, 3 vir bonus ... -are debet, ne mentiatur (CASS. Cic. fam. 12, 13, 4 ne *Dolabella commeatum* supportare possit, ... *classes nostrae* facile -bunt. Ov. epist. 18, 90 frigora ne possim ... sentire, ... -at amor *ardens*. fast. 1, 288 Iane, fac aeternos pacem pacisque ministros neve suum, -a, deserat auctor opus. Pont. 1, 7, 38. *al.* LIV. 38, 49, 7. *al.*). MARCELL. Cic. fam. 4, 11, 2 ut intellegas homini amicissimo te tribuisse officium, re tibi -bo (CIC. FIL. Cic. fam. 16, 21, 2 -bo ... et enitar, ut

eqs. 16, 21, 3 SEN. epist. 57, 2. *al.*). Ps. AVG. quaest. test. 115, 64 est ... fatum uni cuique -ans, qua morte moriatur.

β *inf.* (*cf. p. 921, 25*): LVCAN. 2, 229 nec plus victoria Sullae -itit invisas penitus quam tollere partes. SIL. 8, 295 numerare parentem Assaracum retro -bat Amulius *genti Aemiliae*. APVL. met. 4, 1, 2 sic (*sc. eos amicos esse latronum*) ... oscula mutua quamvis asino sentire -bant (*item accedit dat.*: TERT. carn. 12 l. 12 omnibus anima sentire. SYAGR. reg. 4 p. 144, 18. *al.*). TERT. adv. Prax. 29 p. 287, 5 spiritus dei ... pati posse -ans. *al.*

γ *acc. c. inf.*: STAT. silv. 4, 4, 73 *avus* -at ... *nepotem* domi novisse triumphos. TERT. carn. 3 l. 7 *deus* nec hominem se videri -isset. IREN. 4, 18, 3 l. 79 *conscientia pura* -at acceptare deum *sacrificium*. OPT. PORF. carm. 18, 4 (*ad Constantinum*) Medi -as in censum sceptra redire. HIL. in psalm. 51, 21 divites ... insolentes esse -at opulentia. DAMAS. carm. 12, 2 *Christus* vivere qui -at morientia semina. *al.*

2 *quae ostenduntur, manifesta redduntur, produntur* (*haud raro, e. g. p. 923, 2. 15. 39. 67, accedit simul respectus efficiendi, ut exempla vix separari possint ab 1; mediopassive p. 923, 59*): a *potius menti* (*fere in bonam partem, in malam partem e. g. l. 37. 39*): α *cum acc. dupl.* (*adv. pro acc.* OV. *l. 40; reflexive praeter l. 25. 32; raro de rebus, ut e. g.* LVCR.): CIC. Flacc. 101 se tribunum militum ... imperatoribus ... dignum suis maioribus -itit (PLANC. Cic. fam. 10, 11, 1 ut rei publicae me civem d. tuis laudibus -em. HOR. epist. 1, 7, 24). Lael. 64 stabilem se in amicitia. off. 1, 68 eum ..., qui invictum se a labore -erit, vinci a voluptate (Ov. trist. 4, 10, 104. *non reflexive* [*nisi attributive, ut ad IIB3 spectant loci*]: LIV. 7, 10, 4 *T. Manli*, nomen Romanum i. ... -a. 9, 17, 4 Romanum imperium. 10, 14, 11 ordinis ... gloriam). fam. 1, 6, 2 -a te eum, qui *eqs.* (4, 8, 1 ut tibi me in omni re eum praebeam -emque ..., ut *eqs. al.*). BRVT. Cic. ad Brut. 19, 1 acerrimum propugnatorem ... libertatis (*item cum subst. praedicat.*: PLANC. *supra*. LIV. 39, 25, 15 socium atque amicum [*nisi ad p. 916, 60*]. VAL. MAX. 8, 1 absol. 2 acrem ... pudicitiae custodem. TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 553, 6 quem se -at? destructorem an probatorem creatoris? *al.*; *non reflexive*: IVL. VAL. 1, 23 p. 32, 12 [*Alexander ad deum Ammon*] uti ... me ... ut filium -es). LVCR. 3, 220 extima membrorum circumcaesura ... se incolumem -at. BELL. Hisp. 17, 3 qualem gentibus me -iti, similem in civium deditione -bo (19, 4. *al.*). SEN. contr. 2, 6, 13 ab omni me tutum fabula. contr. exc. 5, 4, 1 te exorabilem. VELL. 2, 21, 2 *Pompei Magni pater* ita se dubium mediumque partibus -itit, ut *eqs.* 2, 76, 3 aequum. VAL. MAX. 4, 8, 2 munificam se populo Romano. SEN. benef. 6, 43, 3 -et se in utrumque facilem (dial. 6, 26, 2. *al.*; *cf.* 6, 5, 1 difficilem amicis et intractabilem). *al.* *adv. pro acc. praedic.* (*cf. p. 916, 53. 923, 72*): OV. Pont. 1, 6, 53 prius ... *vitabit* mergus aquas, quam male se -et veteri Graecinus amico.

β *cum obi. acc. solo (gen. qual. pro obi. p. 923, 12), quo indicantur*:

Ⅰ *varia*: CIC. Planc. 3 (*antea*: nisi eius ... pietatem, innocentiam ostendero) sin omnia -ero, quae sunt a bonis viris exspectanda (*item docendo sim.*: VITR. 1, 1, 18 de artis ... potestate quaeque insunt in ea ratiocinationes polliceor ... his voluminibus ... omnibus sapientibus ... me ... -aturum. Ps. QVINT. decl. 8, 17 aliquid ... rationis. TERT. apol. 19 frg. Fuld. 1 supputationem saeculi. adv. Marc. 2, 29 p. 376, 10 nihil aliud ... quam demonstrationem. *al.*). VITR. 2, 8, 10 *parietes* egregiam -ant firmitatem (4, 1, 6 dorica columna virilis corporis proportionem et f. et venustatem ... -are coepit). 2, 9, 9 salix, tilia ... in sculpturis commodam -ant tractabilitatem. SEN. epist. 71, 31 (*comparatur lana colore tincta*) alias disciplinas *praeter philosophiam* ingenia, cum accepere, protinus -ant (*cf.* QVINT. inst. 1, 3, 5 non multum -ant *ingenia praecocia*, sed cito [*antea*: quidquid illud possunt, statim ostendunt]). LVCAN. 5, 42 spem vestram -ate deis. TERT. carn. 4 l. 27 (*ironice*) aufer nativitatem et exhibe hominem, adime carnem et -a, quem deus redemit. CONST. Sirmond. 2 *sacerdotes* non solum vitam suam proprio -ant ornamento, sed etiam subiectae plebis ... exemplo. VITA Hil. Arel. 8 l. 8 lumen -are (*in imagine de sancto*). DYNAM. vita Max. 20 l. 571 cuius rei ... plenam credulitatem ipsa res -itit. *al.* Ⅱ *mores, virtutes animantium* (*-ant qui iis praediti sunt; exempla selecta*): CIC. Phil. 13, 5 est ... fortium virorum ... virtutem -are (fam. 14, 3, 2 me uxori meae ... v. et diligentiam non -isse. CAES. Gall. 2, 27, 3 hostes ... tantam v. -erunt, ut *eqs. al.*). de orat. 2, 242 *orator* -et ... ruborem suum verborum turpitudine ... vitanda. Att. 1, 19, 8 ut rei publicae constantiam -em, privatis meis rebus ... adhibeam quandam cautionem (BELL. Hisp. 17, 1 hanc virtutis c. in tua victoria. ASCON. Mil. p. 39, 17 in praetura. *al.*). fam. 5, 16, 5 quam *gravitatem et sapientiam* tu a puero -isti (CE 63, 4 [*saec. I a. Chr.?*] g. officio et lanificio -itei). CAES. Gall. 4, 33, 3 *essedarii* mobilitatem equitum, stabilitatem peditum in proeliis -ant. LAVD. Turiae 1, 42 ⟨liberali⟩tatem ... plurumis necessariis. VAL. MAX. 4, 1 ext. 3 moderationem. SEN. epist. 30, 8 *mors* ventura desiderat ... animi firmitatem, quae ... *non* potest nisi a sapiente -ari. PLIN. nat. 7, 100 Cato ... tres summas in homine res -isse existimatur, ut esset optimus orator *eqs.* QVINT. inst. 12, 2, 31 libertatem in causis atque consiliis. SVET. Vit. 5 in provincia singularem innocentiam -itit.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CIL VIII 25943, 1, 3 (*aet. Hadr.*) procurato⟨res, per pro⟩videntiam vestram, quam ⟨nomine Ca⟩esaris -atis. *al.* Ⓘⓘ *quem quis agat, sc. repraesentando* (*addas p. 922, 34 et fort. p. 907, 54. 917, 44; ad rem v. quae p. 389, 19 sqq. attulimus*): SEN. contr. 9, 6, 13 promisit oratorem et -itit (10 praef. 3 non quantum o. -ret ignavus Scaurus, sed quantum desereret). MART. 6, 11, 9 ut -em Pyladen, aliquis mihi -et Oresten. SVET. Tib. 33 *initio moderatus fuit,* paulatim principem exeruit -ititque ... varium. TERT. fug. 10, 1 bonum militem Christo imperatori suo. adv. Marc. 1, 26 p. 326, 25 qui *deus* nec iudicem -at (4, 15 p. 464, 13 *creatori* utrumque -anti, et bonum deum et i. 4, 16 p. 470, 7). 3, 24 p. 422, 20 *Christus* hominem. monog. 16, 4 quasi una mulier frequentiam -et homini. HEGES. 1, 25, 4 qui *rex* ... civem -ret ... *vel* tyrannum exhiberet. *al.* *pro obi. ponitur gen. qual.* (*si recte explicavit Thörnell, Stud. Tert. III, 1922, 33; an ad p. 917, 33?*): TERT. anim. 35, 2 huic *adversario* ... boni animi -es (bonum *var. l.; respicitur Vet. Lat. Matth. 5, 25* [*cod. 1*] esto benivolus). Ⓘⓥ *species, exemplum*: PLIN. nat. 15, 92 *castaneae* -ant ieiunio feminarum quandam imaginem panis (TAC. dial. 34, 5 praeceptor ... optimus ..., qui faciem eloquentiae, non i. -ret. TRYPH. dig. 49, 17, 19, 5 cum medium tempus, quo deliberant instituti heredes, i. successioni [successionis? *sed cf. l. 47*] -erit. COD. Iust. 6, 8, 2 [*a. 294*] libertinitatis ... i., non statum ingenuitatis). EDICT. imp. Constant. (CIL III 12043) 34 ut *servus patibulo adfixus* exemplum ceteris -et, ne *eqs.* (PASS. Macc. 4, 3 CASSIOD. in psalm. 1 l. 54). IVVENC. 3, 376 (*respic. Matth. 17, 20* fidem sicut granum sinapis) instar ... -are sinapis. HIL. trin. 4, 7 speciem veritatis (ARATOR act. 1, 644 ecclesiae s. -bat *arca Noe*).

γ *pro obi. sunt struct. verbales*: CIC. prov. 47 servabo; ... providebo; ... me non ingratum esse -bo (*an ad p. 926, 59? sed certe huc spectat eadem structura*: TERT. adv. Marc. 4, 10 p. 447, 3 *Christus* ipsum se -at intellegi, in quem praedicabatur. 4, 25 p. 508, 16 quod creator docet, id et [idem *Kroymann*] Christo opus est diligi ut -et). MART. 10, 44, 7 -eris ... amico, ut potior vita sit tibi sancta fides (*cf.* ut *iuxta obi. acc. p. 922, 73*).

b *potius sensibus*: **α** *oculis*: Ⓘ *-antur species et quaecumque imagine exprimuntur*: VITR. 5, 1, 10 fastigiorum ... dispositio ... testudinis -at speciem venustam (SCRIB. LARG. 53 s. et usum dentis. FRONTIN. strat. 3, 10, 2 fugientis). GERM. 216 *Pegasus sidus* primo (*i. in capite*) -at equum, medio rupta ordine membra destituunt visus. SEN. nat. 1, 13, 2 quae *nubes* hoc -ant (*antea*: solis imaginem ... reddit). PLIN. epist. 2, 17, 27 quae *villae* -ant multarum urbium faciem. TERT. anim. 57, 6 phantasma -atur, ... corpus affingitur *in magia.* *al.* Ⓘⓘ *-antur varia spectanda* (*saepius actiones mirandae, ut intellegatur simul notio efficiendi*): VITR. 4, 1, 6 venustatem (*v. p. 922, 50*). 5, 7, 2 actores in scaena peragunt, reliqui ... artifices suas per orchestram -ant actiones (*cf.* QVINT. inst. 1, 11, 3 *comoedorum gestus ac motus* -are debet orator. MART. CAP. 5, 543 ridiculos motus spectantibus -ant *histriones*). 9, 8, 14 *horologii* foramen ... -at aequinoctiales horas (*sc. indicat; ibid.* reddit horas). SEN. epist. 106, 7 (*cf. 5 affectibus* manifestas notas ... imprimi) *virtutes* eadem tibi indicia *in facie* -bunt (*item -antur res indicantes*: TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 557, 21 fructificationes arbuscularum signum aestivo tempori -ant). LVCAN. 7, 675 *Caesari Pompeium morientem* spectare volenti -andum est ubicumque caput. STAT. Ach. 1, 597 *Bacchanalibus* gratos ... deo -are furores. MART. epigr. 5, 4 quidquid fama canit, -at harena tibi *Caesari* (*ludis ut*: 9, 1 proelia. 28, 10. 1, 14, 2). 4, 63, 4 monstra. 12, 14, 7 spectacula. FRONTIN. strat. 3, 15, 6 per totam urbem epulas -itit *legatis hostium ostentandas.* TAC. Agr. 37, 3 hostium ... catervae ... paucioribus terga -are (*hucine p. 916, 51?*). *al.* *reflexive cum praedicativo*: LACT. Phoen. 123 *in ara* mirandam sese -at praebetque verendam *avis.* PRVD. apoth. 24 filius hoc est, quod de *deo* patre micans se -itit inspiciendum.

β *sensibus variis:* *gustatui*: VITR. 8, 1, 2 *fontes campestres quidam* -ant montanorum fontium suavitatem. PHAEDR. 3, 4, 4 quale ... caput est, talis -atur sapor *carnis simii* (PLIN. nat. 34, 129 *pompholyx* aceto accepto odorem aeris -at et ... s. horridum. SVLP. SEV. dial. 1, 4, 4 *herba* s. mellis -bat. *in imag.*: VITA Caes. Arel. 2, 31 *cibus* dulciter sapuit ..., *lectio* s. in palato cordis nostri nullum -itit). *naribus*: PLIN. nat. 34, 129 odorem (*v. l. 60*). PLIN. med. praef. 3 *oleum recens* odorem et vires vetustissimi -at (*Plin. nat. 23, 82* ut vetustatem repraesentet). *auribus*: AVSON. 348, 4 p. 166 -o quod 'e' Latium semper breve Dorica vox *ε*. SCHOL. Verg. Veron. Aen. 2, 664 p. 426, 4 *'c' tamquam geminata* in utraque syllaba sonum -at. BOETH. mus. 4, 1 p. 301, 21 velox ... motus acutam voculam -at (*Euclid. sect. canon. praef.* ποιοῦσι).

c *notione ostendendi attenuata vergit in vim q.e. habere* (*cf. p. 390, 3; huc quodammodo vergunt iam* CAES. *p. 922, 69.* VITR. *p. 922, 49 sqq. al.*): CHIRON 345 *umor noxius* cerebrum corrumpit; ... propter quod continetur caput itemqu[a]e li⟨n⟩gua constitutionem -at (*i. eodem modo lingua est constituta?* [*cf.* item *praedicative vel attributive positum vol. VII 2, 533, 2. 61. 534, 24. al.; Hippiatr. gr. I p. 14, 14 τὴν κεφαλὴν καταχρατεῖται καὶ τὴν γλῶτταν*]. *paulo aliter explicant vol. IV 525, 24 et Oder, v. indicem ed. s. v.* con-

stitutio). Ps. APVL. herb. 36 l. 16 ad vulnera vetera, quae humorem -ant.

3 *quae porriguntur, traduntur, exponuntur afficienda, tractanda* (*subi. est res l. 14. 24 sq.; indicatur ad quid per praedicat. l. 21. 25. 31. al., inf. fin. l. 34, praepos.* ad *l. 34; cf. usum verbi q. e.* praebere *p. 387, 11 sqq. et testimonia differentiae p. 382, 3 sqq.*): **a** *-are se vel partes suas* (*affectum animi l. 22*): **α** *ad mala patienda, sc. aequo animo*: SEN. Phoen. 180 (*Oedipus secum*) minus eruisti lumina audacter tua quam -isti (*vix sec. Wistrand p. 917, 37 i. q. 'obsequium -isti'*). dial. 6, 20, 4 *Pompeius* sacrosanctum victoribus corpus satelliti -itit. epist. 4, 7 Gaius Caesar iussit Lepidum Dextro tribuno praebere cervicem, ipse Chaereae -itit (frg. 25). 30, 8 gladiator ... iugulum adversario -at (LVCAN. 5, 370 [*v. supra p. 916, 14*]. HIER. epist. 1, 3, 4). 48, 8 *opem ferre* securi subiectum -antibus caput (LVCAN. 5, 771 fulminibus ... tantaeque ruinae). LVCAN. 7, 854 *o Thessalia,* sceleri ... -bis ... campos *tuos.* FRONTIN. strat. 1, 5, 23 dux Lacedaemoniorum ... claudendum se -itit. IREN. 2, 32, 1 alteram -are maxillam (*cf. Matth. 5, 39* praebe). **β** *ad quidlibet experiendum, subeundum*: SEN. epist. 66, 53 *Mucius Scaevola* sic tractavit ignem, quasi illam manum tractatori -isset. MART. 11, 24, 2 aurem ... tibi -o garrienti (CONC.^{S} IV 1 p. 106, 9 rumoribus quibuslibet [*cf. I 5 p. 315, 12* auditum subicere]). QVINT. inst. 1, 12, 10 formandos se ... -ant *puerorum animi* (*item cum gerund. praedicat.*: PAVL. dig. 5, 3, 36, 1 qui ... arrogandum se -avit. *al.*). Ps. QVINT. decl. 19, 8 quibus in⟨ter⟩pretationibus -es tuum dolorem. MAX. TAVR. 39, 1 *Maria* salvatori membrorum suorum secretum -itit. *al.*

b *-are aliena, externa*: LVCAN. 3, 297 vincendum pariter Pharsalia -itit orbem (*item cum gerund. praedicat.*: MART. 1, 49, 13 -bit ... figendas prope Voberca prandenti feras. VLP. dig. 47, 10, 17, 4 *servum* verberandum -are [*ibid. iterum. antea*: verberandum exhibere]. RVFIN. Orig. in psalm. 38 hom. 1, 2 apud Graecos quicumque carmina ... conscribebant, quibus eis visum fuisset, in agone ea canenda -bant. ENNOD. dict. 1, 13 p. 426, 30 ut ... ovium tuarum dissipanda lupis membra -res. *al.*). TERT. idol. 11, 7 quibus *idolis* domum suam cellarium -at *turarius* (*item cum subst. praedicat.*: IREN. 4, 5, 4 [*antea*: filium ... concessit sacrificium] filium ... -are sacrificium in nostram redemptionem [*gr. παρασχεῖν*]). adv. Marc. 2, 7 p. 343, 24 cui quid ... frui -at *quidam.* COMMON. patr. 4, 12 l. 11 qui ei ad habitandum -erat cellam. CONC. Arvern. a. 535 p. 107 l. 48 ne ad nuptiarum ornatu(m) ministeria (*sc. vasa sim.*) divina -entur.

4 *quae dantur ita ut reddi debeant, sc. fere technice cum respectu commodati vel precarii vel mutui*: RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 1 nec habuisse me umquam libros istos nec legisse a quoquam -itos (RVRIC. epist. 1, 7 librum quem -eratis, me remisisse significo). SALV. eccl. 1, 25 si ... usus rerum ... *cuidam* tribuatur ... isque avertere ... proprietatem -itae rei ... conetur (LEX Sal. Merov. 52, 1 res meas noluisti reddere, quas tibi -eram. *al.*). INTERPR. cod. Theod. 2, 31 *se* actori pecuniam rogante domino -isse ([*ad Cod. Theod.* ut p. commodet, *pro quo in* COD. Iust. 4, 26, 13, 2 *ponitur* -et]. 2, 33, 4 p. ad centesimam -are). INTERPR. Paul. sent. 5, 7, 8 si ... aliquid cuicunque possidendum ad tempus -itum fuerit (*Paul. sent. 5, 6, 10* quod precario habet). CONC. Tarr. a. 516 Migne 84, 311^{B} si ... clericus solidum in necessitate -erit. GREG. TVR. Iul. 19 quidam alteri triantem -erat, quem ... recepit. LEX Visig. 5, 5, 2 rubr. de animalibus in angariam -itis. GREG. M. dial. 2, 1, 1 vas quod -itum acceperat. *al.* *p. p. p. neutr. pro subst. de mutuo*: OPTAT. 4, 4 p. 82, 9 qui *creditores* pro -itis suis rogari meruerant.

II *-antur ea, quae quis ex obligatione quadam compensaturus vel daturus vel servaturus est (non ea ipsa, quae alicui conferuntur, ut sub I), ut significetur fere i. q. in se recipere et inde promittere sim. vel implere, servare* (*cf.* GLOSS. -itit: promisit). *vocem primitus pertinuisse ad actionem, qua obligationis confirmandae causa praedes vel cautiones darentur, monet Wittmann in plagulis coll. usu sub A2a illustrato (cf. fideiussores pro obi. p. 919, 71), postea locutione concisa pro obi. posita esse ea ipsa, quae in obligatione continerentur; vix recte Bücheler, Kl. Schr. III 248 sqq., notionem revocat ad iuncturam* praes sto, *quae tradita est in lege p. 805, 44 allata et etiam alibi latere potuit* (*cf.* praes stet *cod. F* CELS. dig. 19, 1, 38 pr., *sed* praest- *ibid. bis; ceterum v. etiam p. 913, 35*). *pro subi. sunt fere animantes, raro res, e. g. p. 925, 37. 926, 9. 927, 7; accedit passim obi. acc. (refl. p. 926, 24; cum acc. praedicat. p. 925, 16), inf. et acc. c. inf. p. 925, 54. 926, 59, enunt. fin. p. 925, 64, adv. p. 925, 70. 927, 8; absolute vel intrans. v. sub A2, B3b et p. 927, 41.*

A *strictius in iure*: **1** *transitive*: **a** *c. obi. acc.* (*suppl. p. 925, 13; exempla potiora*): **α** *-antur pro quibus cautio interponitur, sponsio fit*: Ⓘ *mala arcenda, damna reparanda sim.*: CIC. Mur. 3 in eis rebus repetendis, quae mancipi sunt, is periculum iudicii -are debet, qui se nexu obligavit (IVLIAN. dig. 23, 3, 46 pr. [*iuxta* culpam, *v. vol. IV 1302, 23 sqq.*]. GAIVS dig. 19, 2, 25, 7 p. -at, si qua ipsius ... culpa acciderit. *et saepe*). de orat. 1, 178 quicquid fuisset incommodi in mancipio, id si venditor scisset neque declarasset, -are debere. top. 22 qui in pariete communi demoliendo damni infecti promiserit, non debebit -are, quod fornix vitii fecerit (off. 3, 65 ea *vitia* -ari, quae essent lingua nuncupata. *ibid.* quid-

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quid ... est ... vitii. 3,67. VLP. dig. 21,1,4,3 animi ... vitium. *cf. l. 32*). off. 3,66 emptori damnum -ari oportere (*codd. Cic.; aliter* Non. p. 371,4 [*potius loci explicationem afferens?*] emptorem indemnem damno -ari o. *cetera exempla v. vol. V 1,28, 43 sqq., ubi addas e.g.* AFRIC. dig. 47,2,62,3 *et fortasse etiam* FEST. p. 322, *v. ibid. l. 34*). ALF. dig. 39, 2, 43, 1 omne, quod detrimenti ... vicinus fecisset (POMPON. dig. 10, 3, 20 detrimentum. PAVL. dig. 24, 3, 25, 2). LABEO dig. 19, 2, 60, 7 illam ... culpam me tibi -aturum aio, quod *eqs.* (*et saepe, cf. vol. IV 1302, 6 sqq. 32 sqq. al.*). LIV. 2, 18, 11 (*inter condiciones pacis*) si, quod impensae factum in bellum erat, -are *vellent* (37, 35, 8 *belli* impensam ... omnem. *al.* IAVOL. dig. 23, 5, 18 pr. *al.*). IAVOL. dig. 24, 3, 66 pr. in his rebus ... dolum malum et culpam eum -are oportere (*cf. vol. V 1, 1860, 40 sqq., addas*: POMPON. dig. 19, 1, 6, 4. *al.*). IVLIAN. dig. 21, 2, 8 venditor hominis emptori -are debet, quanti eius interest hominem venditoris fuisse. POMPON. dig. 3, 5, 10 casum (*cetera v. vol. III 577, 79 sqq.*). VLP. dig. 50,17,23 rapinae, tumultus, ... impetus praedonum a nullo -antur. *al.* Ⓘⓘ *res variae et animantes: accedit acc. praedicat.* (*nisi cogites de inf. suppl.; structura manca* IVLIAN.): VITR. 2,9,1 in venalibus ea *corpora muliebria,* cum sunt praegnantia, *non* -antur sana (VLP. dig. 19,1,11,4 *iumenta*). PROC. dig. 50,16,126 *fundum* liberum -are deberem (VENVL. dig. 21, 2, 75. *al.*). IVLIAN. dig. 50, 16, 200 haec stipulatio 'noxis solutum -ari' (*cf. l. 58*). POMPON. dig. 26, 7, 17 *tutor* indemnem pupillum -are debebit (*v. vol. VII 1, 1135, 7 sqq.*). *al.* *cum solo obi.*: LABEO dig. 18, 1, 78, 3 frumenta, quae in herbis erant ..., te, si quid ... tempestate factum esset, -aturum. GAIVS dig. 17, 2, 22 *qui alium socium admisit,* factum ... sociorum debet ei -are sicuti suum (VLP. dig. 4, 9, 1, 8 *exercitorem navis* f. ... nautarum -are debere. *al.*). PAPIN. dig. 22, 1, 2 *ut* post litem ... contestatam causa[m] -etur; ... propterea postea captos fructus ... restitui oportet (22, 1, 3, 1 VLP. dig. 6, 1, 17, 1. *al.*). *al.*

β *-antur quae sive promittuntur sive implentur, custodiuntur* (*addidimus etiam quaedam minus definita*): CIC. top. 66 quid socium socio, ... alterum alteri -are oporteret (off. 3, 70. *al.*). off. 3, 55 *in venditione* sin ... dictum non omne -andum est, quod dictum non est (*sc. vitium*), id -andum putas? (VLP. dig. 21,1,19,3 ea ... sola dicta sive promissa admittenda sunt, quaecumque sic dicuntur, ut -entur, non ut iactentur. *cf.* IVL. VICT. rhet. p. 17, 22 alter verba -at, ... alter sententiam interpretatur). fam. 1,7,6 si rex amicis tuis, qui ... pecunias ei credidissent, fidem suam -isset (VARRO ling. 5,40 praedia ... a -ando, quod ea pignore data publice mancupis f. -ent. FEST. p. 178 ⟨obsides, qui ob f. pa⟩triae -andam ⟨dantur⟩ [*restituitur ex* PAVL. FEST. p. 179]. PROC. dig. 18,1,68 pr. non solum bonam f., sed etiam diligentiam. QVINT. decl. 278, 1. *al.; cf. p. 927, 21, aliter p. 914, 72*). SALL. hist. frg. inc. 24 quae pacta in conventione non -issent. LABEO dig. 19, 2, 60, 9 rerum custodiam, quam horrearius conductoribus -are deberet, locatorem totorum horreorum horreario -are non debere (LEX hort. [CIL VI 33747] 9. GAIVS dig. 18, 6, 2, 1. *al.*). FEST. p. 306 *captivi sub corona veneunt*; id ... signum est nihil -ari a populo (CAEL. SAB. Gell. 6, 4, 3 quorum *servorum* nomine emptori venditor n. -ret. IAVOL. dig. 19, 2, 51, 1 n. conductor -are domino de bonitate operis videtur. *al.*). PAVL. FEST. p. 151 *v. supra p. 805, 42.* TAB. cer. Herculan. 61 b, 5 ⟨haec⟩ ita uti adsolet recte -ari stipu⟨lat⟩us ⟨est⟩ (*inde suppletur* 62 b, 3). QVINT. decl. 249,3 *ut legum latores praescriberent* ea, quae -ari non possent. AFRIC. dig. 14,1,7,1 aliquam diligentiam ... creditorem debere -are (GAIVS dig. 18, 6, 2, 1 ut et d. -et, an vero dolum dumtaxat. *al.; v. et l. 40*). PAPIN. dig. 19,5,9 non vetus obligatio restaurabitur, sed promissa -bitur aut condemnatio sequetur. *al.*

b *pro obi. ponuntur alia*: **α** *struct. verbales*: Ⓘ *acc. c. inf.* (*inf. solus* IVLIAN.; *cf. acc. dupl. l. 16*): LABEO dig. 19,2,60,7 non ultra me tibi -aturum, quam dolum malum et culpam meam abesse (*sim.* AFRIC. dig. 19, 1, 30, 1. *al.*). TAB. cer. Herculan. 60, 6 (*inde suppletur e. g.* 61 b, 2) ⟨pu⟩ellam ... sanam es⟨se furtis⟩ noxaque solutam, fugiti⟨vam, erronem⟩ non esse praest⟨ari⟩ ... stipulata est *emptrix* (*serie fere eadem*: TAB. cer. Dac. [CIL III p. 937] 6 int. 8. *ibid.* [p. 941] 7 int. 7 PAVL. dig. 19,4,2. *ceterum cf.* POMPON. dig. 30,56 fugitivum eum non esse. VLP. dig. 19,1,11,7. 21, 1, 33 pr. mancipia ... sana esse. *v. etiam l. 21*). CELS. dig. 19, 1, 38 pr. talem servum esse, ut *eqs.* IVLIAN. dig. 21, 2, 8 ut -et *venditor* licere habere hominem, quem vendidit. *al.* ⓘⓘ *enunt. fin.* (*antecedit pron. praepar.* POMPON.): LABEO dig. 19,2,60 pr. -are locator debet, ut non solum *eqs.* IVLIAN. dig. 46,8,22,4 non debet procurator -are, ne iniuria iudicis dominus aliquid consequatur. POMPON. dig. 18,1,66 pr. in vendendo fundo quaedam, etiam si non dicantur, -anda sunt, veluti ne *eqs.* VLP. 19,1,11,13 (*e Nerat.*) venditorem ... -are emptori, ut in lite ... potior sit. *al.*

β *adv.* satis: MART. 1, 52, 5 (*iocose*) si *versus mei a plagiario recitati* de servitio queruntur, adsertor *libertatis eorum* venias satisque -es. PAPIN. dig. 7, 5, 8 qui satis -itit ac ... satis non accepit.

2 *intransitive vel absolute*: **a** *in formulis duobus (vetustioribus?) stipulationis accedit dat. rei, de qua cavetur, ut vergat in vim q. e. satisfacere sim.* (*primitus pro obi. ponebantur fortasse praedes dandi vel cautiones, cf. p. 924, 55*): VARRO rust. 2, 4, 5 illasce sues sanas esse habereque recte licere noxisque -ari ... spondesne? (*nisi ita etiam* 2, 5, 10 *et* 2, 5, 11 *traditum esset, coniceres fort.* noxisque ⟨solutas⟩ -ari *coll. p. 925, 21. 58 sqq.*). PROB. litt. sing. gramm. 6, 58 R. R. P.: rebus recte -ari (VLP. dig. 6, 1, 19 [*e Labeone*] his r. r. -ari [*item*: 21, 1, 21, 2. 50, 16, 71, 1 haec verba 'h. r. r. -ari' hoc significant, ne quid periculum vel damnum ex ea re stipulator sentiret]). **b** *exempla cetera selecta (sc. quae facilius cum usu trans. coniungere possis): in definitione pacti non prorsus dilucida*: RHET. Her. 2, 13, 20 sunt item pacta, quae sine legibus observantur ex conventu, quae iure -are dicuntur (de iure, iure *var. ll.; 'offrent une garantie légale' recte vertisse videtur Achard, 1989; alii aliter*; -ari *coni. Ernesti, sed v. locum geminum* CIC. inv. 2, 68 pactum est, quod inter quos convenit ita iustum putatur, ut iure -are dicatur). *vario usu*: CIC. Q. Rosc. 35 Roscium, si quid communi nomine tetigit, ... -are debere societati. off. 3, 71 qui ... scire debuit de sanitate, de fuga, de furtis *mancipiorum,* -at edicto aedilium. VARRO ling. 5, 40 praedia ... a -ando. 6, 74 in publicum ut -et *praes* (*v. p. 804, 55*). ALF. dig. 19, 2, 30, 4 si aliquis domesticus eam *villam* incendisset, ne -ret *colonus* (*nisi subaudias 'villam'; cf. antea*: ut incorruptam redderet). IAVOL. dig. 19, 2, 51, 1 -ari ... tibi a conductore debet, si ... opus vitiosum factum est. *al.*

B *laxius in sermone communi*: **1** *respiciuntur ea pro quibus cautio interponitur, quorum ratio redditur sim.* (*fere trans.; obi. suppl. vel absol. l. 48*): **a** *-antur animantes*: **α** *ita ut quis eorum facta sim. in se recipiat* (*refl.* CIC. Verr., SEN. *al.*): CIC. Verr. II 2, 28 si ... innocentes existimari volumus, non solum ⌞nos⌟, sed etiam nostros comites -are debemus (⌞ ⌟ nos abstinentes *codd. plerique, sed cf. 2, 29* de tuis ..., de illorum factis rationem esse reddendam). Att. 1, 1, 2 illam manum (*amicos Pompei*) tu mihi *consulatum petenti* cura ut -es (*nisi ad p. 916, 63*). 6, 2, 2 se quemque. ad Q. fr. 1, 1, 10 ut in hac custodia provinciae non te unum, sed omnes ministros imperii tui sociis ... et rei publicae -are videare. 1, 1, 11 dumtaxat *comites* finibus iis -bis, quos ante praescripsi. 3,6,3 ego Messallam (*i. consilia sim. Messallae futuri consulis*) Caesari -bo. *al.* BRVT. Cic. ad Brut. 24, 10 consul ... consularem merito -are videtur. SEN. dial. 4, 28, 3 ne ad illam quidem, *quae legibus definitur,* artissimam innocentiae formulam -are nos possumus; alia fecimus, alia cogitavimus, alia optavimus. PLIN. paneg. 83, 3. **β** *ita, ut quis eos conservet, eorum salutem custodiat* (*hucine p. 909, 35? cf. l. 50*): PLIN. epist. 10, 52 ut te generi humano ... incolumem florentemque -rent *dei.* paneg. 67, 5 egit cum dis ... res publica, ut te sospitem incolumemque -rent, si tu ceteros -isses. HIST. AVG. Claud. 4, 3 (*votum senatus*) Claudi, dii te -ent.

b *-antur res* (*sc. fere actiones, casus, periculum sim., aliter l. 50*): CIC. Sest. 38 ut meum factum semper omnes -are tuerique deberent (ad Q. fr. 1, 1, 12 *cohortis praetoriae* non modo facta, sed etiam dicta). 61 dixit eam sententiam, cuius invidiam capitis periculo sibi -andam videbat. de orat. 1, 113 istam ... culpam *ineptiae,* quam vereris, ego -bo (*al. v. vol. IV 1308, 18 sq., ceterum cf. supra p. 925, 7*). 2, 124 quos *impetus populi* -are nemo posset. leg. 3, 37 Cassiae legis culpam Scipio ... sustinet ...; tu si tabellariam *legem* tuleris, ipse -bis. Att. 2, 16, 2 se *Pompeium* leges Caesaris probare, actiones ipsum -are debere. 10, 4, 5 *doleo* propter pueros, quibus ... videmur -are etiam rem publicam debuisse, *quam nunc deserimus* (*sc. servando ut aβ? alii cogitant fere de re hereditaria tradenda, ut ad I pertineat locus*). fam. 9, 8, 2 superiorum temporum Fortuna rei publicae causam sustineat, haec *praesentia* ipsi -are debemus. *al.* CAES. civ. 3, 17, 5 periculum -are *legatorum.* PLIN. nat. praef. 19 (*ad Titum*) *de opere meo mihi* nihil auso promittere hoc ipsum tu -as, ⌞quod⌟ ad te scribimus; haec *est* fiducia operis; ... multa valde pretiosa ideo videntur, quia sunt templis dicata (⌞ ⌟ *pron. relat. intellegentes huc traximus*; *ad 2 pertinet, si est enunt. caus.*).

2 *respiciuntur ea quae promittuntur vel etiam pro certo affirmantur, demonstrantur*: **a** *cum acc. c. inf.* (*fut. praeter* CIC. Phil.; *per attractionem quandam pro praes. -o ponitur fut. -bo l. 68 sqq.; hucine et p. 923, 26?*): CIC. Verr. II 3,2 *accusator publicus* se ipsum eius modi fore profitetur ac -at, ut sibi ... recte sit ... vivendum. Flacc. 28 nullos *praedones* fore. dom. 17 -o, promitto, spondeo ... rem publicam ... in id discrimen ... non esse venturam. Phil. 12,23 quis ... mihi -at Lentonem, *qui Pompei filium occidit,* uno capite esse contentum? Tusc. 5, 29 semper sapientem beatum fore. fam. 6,8,1 se -aturos nihil ex eo te offensionis habiturum. BELL. Hisp. 19,4 qualem me illi *Pompeio* -iti, tali ... constantia futurum me in te, *Caesar,* esse -bo (*vix ad p. 923, 25, v. Pascucci, 1965, ad l.*). *hyperbolice dicuntur -ari quae quis certe fore putat*: CIC. Att. 12, 32, 2 -bo ... *alios iuvenes non* maiores sumptus facturos, quam *eqs.* BALB. Cic. Att. 9, 7^{b}, 2 -bo, si Caesarem bene novi, eum prius tuae dignitatis quam suae utilitatis rationem habiturum. Ivv. 14, 212 (*ad patrem, qui inertiam filii deplorat*) meliorem -o magistro discipulum *fore.* **b** *cum obi. acc.*: CIC. Manil. 47 quam *felicitatem* -are de se ipso nemo potest (*item -atur status, condicio hominis*: fin. 2, 89 voluptatem perpetuam quis potest -are sapienti? Att. 15, 10 inco-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lumitatem. SEN. clem. 1, 10, 4 non dare tantum salutem, sed -are. epist. 72, 6 quam *bonam valetudinem* medicus etiam si reddidit, non -at. *sim. al.*). fam. 1, 4, 3 ego tibi a vi ... -are nihil possum; vi excepta possum confirmare *eqs.* 4, 15, 2 quod de te sperare, de me -are possum. QVINT. decl. 260, 28 ego illud -o, illud promitto: nihil *liberi abdicati* postea turpiter fecerunt. 275, 5 ultionem (*syn.* promisit). AMBR. sacr. 1, 4, 11 miramur mysteria Iudaeorum ... vetustatem sacramentorum ... -antium. *al.* **c** *cum adv.* (*sc. comprehendente fere id quod promittitur*): CIC. Manil. 70 quod pericula facile, ⌞ut⌟ hominem -are oportet, innocentia tecti repellemus (⌞ ⌟ *fere pro 'quantum' sim.; cf. ad l.* SCHOL. Cic. Gron. D p. 322, 14 -are aliquando ponitur pro promittere).

3 *respiciuntur ea quae implentur, custodiuntur sim.*: **a** *transitive* (*saepe iuxta pron. neutr. [explicatum per acc. c. inf. l. 18], ut etiam de ipsis rebus praebendis cogitare possis, sc. usu sub I illustrato, unde vice versa huc trahere possis e. g. p. 914, 73. 922, 24; obi. suppl. ex enunt. relat. passim, aliunde l. 41*): CIC. Catil. 4, 24 qui *consul* ... ea, quae statueritis, ... defendere et per se ipsum -are possit. p. red. ad Quir. 24 in referenda ... gratia hoc vobis repromitto semperque -bo, mihi ... benevolentiam *non* defuturam (*imitatur*: PANEG. 3, 32, 3 hoc tibi polliceor semperque -bo *eqs.*). fam. 1, 9, 10 (*9 Pompeius ad Q. Ciceronem*: dependendum tibi est, quod mihi pro illo, *sc. fratre tuo,* spopondisti) *ut* fidem ... fratris mei -rem (*alia quae spectant ad promissum exsolvendum v. vol. VI 1, 671, 19sqq.; addere possis e. g.* BELL. Hisp. 19, 6 NEP. Them. 8, 4. *in sermone iuris sive promittendo sive exsolvendo p. 925, 36; aliter p. 914, 72*). ad Brut. 26, 3 cum me pro adulescentulo (*sc. Octaviano*) ... res publica accepisset vadem, vix videbar quod promiseram -are posse; est ... difficilior animi ... quam pecuniae obligatio; haec enim solvi potest *eqs.* (LIV. 7, 16, 5 promissa [26, 4, 2. 33, 47, 2. *al.*]. QVINT. decl. 343, 3. *al.*). PLANC. Cic. fam. 10, 8, 3 ut, quae rei publicae ... polliceremur, exitu -remus (NEP. Them. 10, 4 Cim. 1, 4. *al.*). CAES. civ. 3, 82, 4 cum ... fidem implorarent Pompei, -ret quod proficiscenti *Lucilio* recepisset, ne *eqs.* SALL. or. Phil. 2 pacem -are et bellum pati (OV. Pont. 2, 9, 27 si p. nullam pontus mihi -et eunti, irrita Neptuno cur ego tura feram? [*nisi ad I*]. LIV. 6, 26, 6. 42, 13, 5. *al.*). NEP. Eum. 13, 3 neque, quod initio praedicarant, ... -are voluerunt. OV. met. 12, 203 (*loq. Neptunus et Caenis*) elige quid voveas. :: ... da, femina ne sim: omnia -eris (*sim. -antur desideria* [*nisi res desideratas intellegas praebendas*]: APVL. met. 3, 19, 3 -a, quod ... expostulo, et dominam ... ostende. 3, 20, 1 quod cupis. RVFIN. hist. 1, 13, 15 -buntur ... desideria cordis tui [*gr. ἔσται σοι*]. COMMON. patr. 5, 8 l. 8 -itit ergo et concessit ei dominus petitionem eius [*cf. Dionys. Exig. vita Pachom. 20 l. 10* completa est, *gr. ἐχαρίσθη*]). *al.* *obi. supplendo vel absolute*: CE 185, 1 (*saec. I a. Chr.*) Fortuna spondet multa multis, -at nemini. LIV. 42, 5, 1 (*de Perseo*) pollicendo plura quam -ando. SEN. contr. 2, 1, 24 *oratores quidam,* qui sibi abstinentiam conviciorum imperaverant, non bene -erunt; ... *alii* fidelius ... colores tuentur. *al.*

*?***b** *intransitive accedente dat. fere i. q. obsequi sim.* (*nisi explicare malis usu p. 917, 33 illustrato*): CONC.^{S} I 5 p. 250, 6 ut quorundam desideriis -et, ignorantiam fingit (*cf. p. 143, 5* alienis desideriis suam i. fuisse gratificatum, *gr. I 1, 6 p. 111, 3 ἐπιθυμίαις ... χαρίζεται*). CE 1848, 5 alterius (alternis *Diehl*) -ant votis *duo una sepulti.* *Ramminger.*

part. praes. **praestāns,** -antis *pro adi. fere i. q. largus, munificus, indulgens sim.* (*superl.* -issimus *l. 54. 64; subst. masc. vigente quodammodo vi verbali v. p. 917, 32*): **1** *explicationes*: SYNON. Cic. p. 438, 5 prolixus. profluens. -s. ... largus. liberalis. opulentus. indulgens. GLOSS. II 318, 54 *εὐπάροχος*: -s. 562, 10 *παρεκτικώτατος*: -issimus. III 177, 2 *παρέχων*: -s (*in capite* de moribus *ut*: 374, 42 -s: *παρεκτικός*). **2** *exempla cetera* (*sc. pauca minus dubia; ceterum huc trahere possis e. g. p. 911, 20 nec non p. 911, 17. 52, si conferas* CIL *infra; indicatur quid praestetur per gen.* EXPOS., *cui praestetur per praepos.* TERT., CIL *et per dat.* BASIL.): TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 501, 2 quis tam -s in homines nisi qui et in pecudes, *quas mercede dignas indicavit idem deus.* VET. LAT. II Macc. 1, 25 (recc. LXV) *deus* solus -s, solus iustus *eqs.* (*BM* qui solus omnia praestas, *P* solus largus, *gr. χορηγός*). Ps. CYPR. Iud. incred. 6 tam facilis et -s et larga est atque abundans *clementia domini.* CIL VI 2143 (*a. 301*) patronae erga se -issimae (VI 29445 patrono ... indulgentissimo -issimoque e. suos omnes). BASIL. ad mon. l. 14 *oportet monachum* -antem *esse* penuriam patientibus (*gr. non resp.*). EXPOS. mundi 36 *Alexandria* chartas sola ... possidens, sed sine invidia -ans suorum bonorum (*cf. rec. D* orbi ministrans chartas plurimum utilitatis praestare videtur). CASSIOD. var. 7, 39, 2 dum -s dominus fieri formidatur ⌞ingratus⌟ (*i. infestus sim.*).

? compar. adv. **praestantius** *fere i. q. indulgentius sim.* (*nisi trahas ad p. 913, 23*): EPIST. pontif. 612 Schwartz p. 84, 17 postulationes certe gentium barbararum ... benignus exaudis; quanto -ius ... preces apostolicae sedis ... placatus ammittis?

p. p. p. neutr. praestitum (*sc. plur.* -a) *pro subst. v. supra p. 918, 22. 73. 924, 50.*

deriv.: 2. praestabilis, 2. praestantia, praestatio, praestator (-trix), *?* 2. praestitus.

compos.: repraesto; impraestans. *Stewart.*

3. ✕**praestō** (praestū) *adv.* [*origo incerta est, sed propter similem verbi q. e.* 2. praestare *significationem (sc. fere i. q. facere, ut aliquid -o sit) huic quoque adverbio praeverbium* prae *et radicem* stă *subesse putes (Persson aliique; v. Walde-Hofmann II 356); cogitari potest de dat. fin. (cf. Nieländer, Progr. Krotoschin 1874, 33), ut subsit subst.* *praị-sto- *'praesentia' sim., cf. ind. vet.* saṃ-sthá- *'conventus' (v. Pokorny, Idg. etym. Wb. 1005). aetate posteriore novatae sunt et forma* praestu *l. 13 (cf.* in promptu *sim.) et adi.* praestus *p. 932, 20 (cf.* cito/citus *sim.). Fo.*] *inter adverbia composita in o affert* PRISC. gramm. III 72, 24 -o, profecto. *scribitur* pre- *hic illic in codd. antiquis, e. g.* GARG. MART. pom. 3, 7. *formam* praestu *exhibent* CIL VI 4416 (*aet. Aug.?*). LEX locat. Puteol. (Année Épigr. 1971 n. 88) 2, 11. CIL VI 37763 a *et* b (*saec. II*); *cf. testimonium* CASSIOD. gramm. VII 157, 22 (*e Curtio Valeriano*) -o nos per o scribimus, veteres per u scripserunt, sed sic -o dicendum est ut sedulo *eqs.* *notatur* p *in formula p. 929, 64.* o *corripitur* PRVD. perist. 2, 569. 10, 727. 10, 1006. *compar. et superl. desunt, sed cf.* magis *p. 931, 28.* *legitur inde a* PLAVTO (*octies*), TER. (*sexies*), LVCIL. (*semel*), ACC. (*quater*), HOST. (*semel*), RHET. Her. (*quinquies*); *ceterum occurrit in prosa oratione apud scriptores plerosque* (*excepto e. g.* QVINT.), *sed non multis locis, frequentatur tamen a* CIC. (*fere 80*^{ies}), LIV. (25^{ies}) *et aetate posteriore ab* AVG.; *in poesi exstat singulis locis, nisi aliter indicatur, apud* CIC., CATVLL., LVCR. (*septies*), AETNAM, HOR., TIB., PERS., STAT. (*bis*). *al.* [*ex adi.* praestus (*v. p. 932, 20*) *et notione haud raro deflexa, ut sit etiam i. q. cito: it.* presto; *raet. centr.* prašt, *occ.* prest, praist; *francog.* prêt; *prov. vet.* prest *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* prest; *hisp.* presto; *port.* presto. *cf. M.-L. 6726. Battisti-Alessio IV 3072. Wartburg IX 317sqq. Corominas*^{2} *IV 646. Machado*^{3} *IV 427. St.*] [*e coniectura falsa* CATVLL. 68, 39 OV. met. 13, 312; *vix apte suppletur* EPIST. imp. inc. (Année Épigr. 1984 n. 250) 8 (*saec. IV*^{2}) scriptura tradatur, qua praes⟨to⟩ que⟨atur cog⟩nosci, quantum *quisque solverit* (*neque bene congruit cum exemplis praedicativis infra sub II collectis nec adsunt alia exempla notionis q. e. cito sim.*).]

adv. non nisi pro praedicativo adhibitum (aetatis recentioris est var. l. in -o *p. 931, 10) significat aliquem (aliquid) in promptu, paratum, praesentem esse* (*fere vi locali; vi temporali p. 930, 64. 69; notionem linguarum Romanicarum propriam, q. e. cito, vix intellegas iam e. g. p. 932, 12. 13* [*cf. et l. 31*]): **I** *locutio sollemnis* **-o esse** *fere i. q. adesse, praesentem esse sim.* (*de notione secundaria q. e. praeesse v. p. 929, 47 nec est quod eam agnoscas* GREG. M. dial. 4, 13, 1 *Probus,* qui nunc in hac urbe monasterio -o est [praeest *var. l.*]. *locutionem testatur* ARVS. gramm. 431 -o est [*affert* CIC. Verr. II 1, 2]; -o adest [*affert* TER. Eun. 1050 *et* CIC. Mur. 26]). *ordo verborum longe usitatissimus* -o est, *sc. nulla intercedente voce, occurrit inde a* PLAVTO (*quinquies*), TER. (*ter*), LVCIL. (*semel*), ACC. (*semel*), RHET. Her. (*quater*), CIC. (*fere 60*^{ies}); *interponuntur singulae voces octies apud* CIC., *ceterum* PLANC. Cic. fam. 10, 21, 2 VAL. MAX. 2, 6, 9. COLVM. 12 praef. 6 (*nisi est* CIC.). PETRON. 102, 13 VVLG. num. 18, 2. *al., plures voces* TER. Haut. 172 CIC. Verr. II 3, 167. 4, 110 div. 1, 57 LVCR. 4, 1061 LIV. 26, 26, 1 IVST. 1, 6, 4. *al.; ordinem inversum* est -o *exhibent nulla intercedente voce* PLAVT. Men. 983 Trin. 837 CIC. Att. 4, 1, 4 fam. 4, 8, 1 LENT. Cic. fam. 12, 15, 6 LVCR. 2, 1068 CAES. civ. 2, 19, 1 VARRO rust. 3, 2, 1. 3, 2, 2 TIB. 1, 5, 61 HOR. sat. 1, 2, 117 VITR. 1 praef. 2 ARNOB. nat. 2, 31, *interpositis singulis vel pluribus vocibus* CIC. Att. 4, 12 CATVLL. 64, 137 LVCR. 2, 1099. 3, 777. 6, 1242 PRVD. perist. 10, 727. *ad notionem cf.* SYNON. Cic. p. 415, 25 adesse. -o esse. praestolari. GLOSS. -o sum: *πάρειμι. προσκαρτερῶ, προσεδρεύω.* -o est: observat (*i. colit sim.*). GLOSS. biling. 4 W 10 *παρεδρ⟨ε⟩ύει*: frequentiā (fraequenia *trad.*) -o est. GLOSS.^{L} Corp. P 743 -o est: praesens est. *sim. al.; variat in contextu vel coniungitur cum* adesse TER. Phorm. 267 CIC. div. 1, 57 GAIVS inst. 4, 17^{b}. *al.* (*cf. p. 931, 68 et IIB1*), deservire CIC. Sull. 26 (*cf.* subservire APVL. Plat. 1, 9 p. 199), paratum habere (paratum esse) CIC. nat. deor. frg. Lact. inst. 2, 8, 11 LVCR. 2, 1068 (*iunctura artiore* paratus -o est: PLAVT. Persa 288 LVCR. 4, 798. *al.*), ministrare SEN. epist. 95, 47 (VVLG. num. 18, 2) *et sim. al., opponuntur e. g.* deesse CIC. Phil. 13, 13 RVT. LVP. 2, 13. *al.,* abesse LVCR. 4, 1061 GAIVS dig. 40, 12, 9, 1. *al.* *accedit dat. animantium, qui adeuntur vel adiuvantur, passim (cum part. praes.* CIC. Verr. II 3, 63 sibi advenienti. 5, 160 fam. 14, 5, 1 LIV. 37, 4, 3 SEN. contr. 1 praef. 5. *al.); dat. eorum, quibus obsistitur v. sub A1b; apponitur dat. rei, cui quis (quid) prodest, usui est sim. inde a* CIC., *v. p. 929, 39. 931, 14. 17. 19. al., cui quis interest p. 929, 47. 64. 930, 27. ceterum indicatur saepe ubi vel quando quis adsit, v. imprimis p. 929, 4 sqq. 930, 4 sqq. 16 sqq.; ad quam rem faciendam quis adsit, indicat enunt. fin.* LVCIL. 1078 CIC. Tusc. 5, 63 CAES. Cic. Att. 9, 16, 3. *al. (cf. enunt. relat.* CIC. Catil. 3, 8 fin. 2, 69 LIV. 3, 54, 9. *al.), praepos.* ad CIC. Caecin. 29 (*cum gerund. ut* LIV. 25, 13, 6. *al.*). Deiot. 24 *p. 930, 1.* fam. 4, 8, 1 ad omnia. LIV. 1, 43, 2. *al.; cf.* sacrorum causa PAVL. FEST. p. 93 *et dat. l. 64.*

A *pro subi. sunt subst. vel pron.* (*saepius nimirum sing. quam plur., qui*

[Reijgwart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

occurrit inde a RHET. Her.): **1** *animantes (fere homines; divinitates l. 20. 44, animalia l. 11. 38)*: **a** *in bonam vel neutram partem*: α *generatim*: Ⓘ *respicitur fere mera praesentia (sc. quo loco vel tempore quis adsit)*: PLAVT. Asin. 356 me domi -o fore (Epid. 653. TER. Haut. 172 iamdudum domi -o apud me esse *vicinum*). Men. 996 ibo ad medicum; -o ero illi, quom venietis (CIC. fam. 3, 3, 1 Brundisium cum venissem, ... mihi -o fuit *Fabius. al.* PLANC. Cic. fam. 10, 21, 2 VARRO rust. 3, 2, 1). Rud. 864 tibi me dixeram -o fore apud Veneris fanum (*cf.* ad portam: CIC. div. 1, 57 [*antea*: ad p. adesset]. DARES 41. *ceterum e. g. p. 930, 20*). TER. Phorm. 51 si quis me quaeret ... :: -ost, desine. ACC. trag. 302 em -o est. RHET. Her. 4, 48, 61 ita ut hirundines aestivo tempore -o sunt, frigore pulsae recedunt ..., item falsi amici sereno vitae tempore -o sunt (*item indicatur quando*: CIC. Verr. II 4, 110 quo *die.* Att. 4, 12 mane. 13, 46, 1 pridie Idus. *al.* LIV. 1, 7, 13 ad tempus. *al.; cf. l. 6. 16. 21*). 4, 52, 65 ubi est ... dominus? quin mihi -o fuit? (*coniciebatur olim* fit). CIC. Verr. II 2, 65 quo die mihi Messanae -o essent (adessent *var. l.; cf.* Att. 3, 8, 2 Pellae. 13, 46, 1 Lanuvi). fin. 2, 69 cogitare pictam in tabula Voluptatem ..., -o esse Virtutes (*item in pictura* PETRON. 29, 6). Att. 4, 1, 4 Brundisium veni ...; ibi mihi Tulliola mea fuit -o (4, 13, 1 fam. 3, 5, 1 RVT. LVP. 2, 7). *al.* LVCR. 2, 1099 *deum* omnibus in ... locis esse omni tempore -o (*cf. e. g.* AVG. de serm. dom. 1, 11, 32 l. 745 quamquam nusquam non -o sit deus). 3, 777 conubia ad veneris partusque ferarum esse animas -o (*sc. ut corpore potiantur*). LAVD. Turiae 1, 8 ut, si praes⟨tó fu⟩issemus, non ampliu⟨s praestitissemus⟩. *al.* *vi locali minus vigente de eo, qui in disputatione prodit sententiam dicturus (cf. p. 931, 36)*: CIC. ac. 2, 101 si ita sit, ut unum modo sensibus falsum videatur, -o est qui neget rem ullam percipi posse sensibus. Ⓘⓘ *respicitur potius auxilium, ministerium praesentis cuiusdam*: PLAVT. Men. 983 (*loquitur servus frugi*) ero ut omnibus in locis sim -o (*postea*: esse eris utibiles). TER. Phorm. 267 hic in noxast, ille *eius amicus* ad defendundam causam adest; quom illest, hic -ost. 561 opus est mihi Phormionem ... adiutorem dari. :: -ost. CIC. leg. agr. 2, 53 (*fingitur Rullus scripturus Pompeio*) te volo curare ut mihi Sinopae -o sis auxiliumque adducas (*item respicitur auxilium potentium, favor partium sim.*: Mur. 37 Luculli exercitus ... comitiis L. Murenae -o fuit. Planc. 88 tam fortes consules. *al.* CAES. Cic. Att. 9, 16, 3 tu velim mihi ad urbem -o sis, ut tuis consiliis ... utar). de orat. 2, 121 ea ... quem ad modum inlustrentur, -o est qui omnes docere possit. Tusc. 2, 67 eice te navi: -o est qui excipiat (*sc. delphinus; de equis sim.*: LIV. 33, 48, 1. 42, 1, 7). fam. 4, 14, 4 rei, famae, saluti tuae (6, 21, 3). 13, 21, 2 fideliter benevoleque. *al.* LVCR. 6, 1242 qui fuerant ... -o *aegris* (*opp. 1238* quicumque suos fugitabant visere ad aegros). HOR. sat. 1, 2, 117 ancilla aut verna est -o puer, impetus in quem continuo fiat *domini salacis*. TIB. 1, 5, 61 pauper erit -o semper, te pauper adibit primus *eqs.* SEN. epist. 95, 47 ipse *deus* humano generi ministrat, ubique et omnibus -o est (*item de deis* [*cf. l. 20*]: ARNOB. nat. 4, 4 p. 206, 11 *Pellonia* cum solis Quiritibus faciens gratiosis semper ⌞opitulationibus⌟ -o est [*potius abl. quam dat.*]. 4, 7 p. 209, 20 maritis. 4, 7 p. 210, 1 putationibus arborum Puta ... -o est [*sublucetne notio secundaria q. e. praeesse? vix etiam l. 46*]. *de Christo*: PRVD. perist. 14, 34 pudicis). *al.* -o sum (sumus) *est responsum eius qui ad obsequium paratus est (cf. p. 930, 34)*: QVEROL. p. 62, 2 ubinam ... sunt adiutores tui? :: nosque -o sumus (*nisi mero respectu praesentiae; sim. dubites de* PRVD. perist. 10, 1006 eccum, -o sum). VVLG. gen. 37, 14 veni, mittam te ad eos ... :: -o sum (*Vet. Lat. cod. 100* ecce sum ego). I reg. 3, 16 (*Vet. Lat. cod. 115* ecce hic sum ego). 22, 12. II reg. 15, 26 si ... dixerit *deus* 'non places', -o sum, faciat quod bonum est coram se.

β *speciatim*: Ⓘ *in rebus publicis (usu laxiore supra l. 33 sqq.)*: Ⓐ *respicitur officium magistratuum sim., ministerium officialium*: LVCIL. 1078 ⌞publico equo⌟ lege ut mereas -o est tibi quaestor (⌞ ⌟ publica *trad., v. Cichorius, Untersuchungen, 1908, 214 sq.*). CIC. leg. 3, 43 *augurem* maximis rei publicae temporibus -o esse debere (*item -o sunt sacerdotes*: VARRO rust. 3, 2, 2 ut consuli *comitiis aediliciis,* siquid usus poposcisset, esset -o *augur.* LIV. 3, 54, 9 -o erit pontifex maximus, qui comitia habeat). CIL I² 988, 3 ma⟨gistri⟩ quinq(uennales) c⟨ollegi⟩ teib(icinum) Rom(anorum) qui s(acris) p(ublicis) p(raesto) s(unt) (*iisdem notis*: CIL VI 2191 [*a. 102*] collegio tibicinum et fidicinum, qui *eqs.* 32449. *al.; formula plus minusve perscripta*: CIL VI 4416 [*aet. Aug. ?*] collegio symphoniacorum. 1054, 14 [*a. 200*] tibicines). LIV. 4, 43, 4 qui *quaestores* consulibus ad ministeria belli -o essent. 26, 9, 9 senatus magistratibus in foro -o est, si quid consulere velint. 45, 13, 12 Masinissae filio Puteolis nave egresso -o fuit ... quaestor, qui Romam eum publico sumptu perduceret. VITR. 1 praef. 2 ad apparitionem ballistarum et scorpionum ... refectionem fui -o. LEX locat. Puteol. (Année Épigr. 1971 n. 88) 2, 11 *libitinarius* quotienscumq(ue) imperat(um) er(it) -u esse, supplicium sumer(e) ... d(ebeto). *al.* Ⓑ *respicitur obsequium, quod a civibus, sociis, subditis praestatur magistratibus, ducibus, regi sim.*: CIC. Deiot. 24 tibi victori non solum ad hospitium, sed ad periculum etiam atque aciem -o fuit *Deiotarus* (*de eius legato*: 42 in primis finibus tibi ⌞se -o⌟ fuisse dicit, usque ad ultimos prosecutum [⌞ ⌟ *Heine in plagulis spernens var. l.* -o se *coll. p. 928, 43*]). Att. 5, 13, 1 de concursu legationum ... et de ... multitudine, quae mihi ... Ephesi -o fuit. CAES. Gall. 5, 26, 2 cum ad fines regni sui Sabino Cottaeque -o fuissent *reges* (LIV. 38, 15, 10 consul, quia nulla legatio ad finem -o fuerat, praedatum in agros misit. *cf. l. 2 nec non 51*). civ. 2, 19, 1 edictum ... praemittit, ad quam diem magistratus principesque omnium civitatum sibi esse -o Cordubae vellet (*item iussu alicuius*: LIV. 25, 13, 6 qua die in castris ad accipiendum frumentum -o essent *Campani.* 26, 26, 1. *al.*). LIV. 31, 14, 3 ibi ei *consuli* -o fuere Atheniensium legati orantes *eqs.* *al.*

Ⓘⓘ *in re militari (respicitur imprimis ubi et quando milites parati adesse debeant; minus technice* RHET. Her. *al.*): RHET. Her. 4, 9, 13 cum *bellum suscepturi* sibi non multitudinem militum, non idoneos imperatores, non pecuniam publicam -o esse viderent *eqs.* LENT. Cic. fam. 12, 15, 6 classem maximam fore -o in Syria. BELL. Afr. 31, 3 ut suo quisque loco paratus armatusque -o esset. 37, 1 *Caesar* vigilia prima imperat, speculatores apparitoresque omnes ut sibi -o essent. SALL. Iug. 75, 5 diem locumque, ubi -o forent (fuerit *fere trad.*), praedicit. LIV. 3, 27, 5 omnes ad edictum dictatoris -o fuere. 3, 57, 9 ad nomina danda. 5, 45, 1 primo silentio noctis ad portas Camillo -o fuere. 26, 15, 6 ad tertiam bucinam. *al.* FEST. p. 310 edictum est, legiones Sutrii ut -o essent cum cibo suo. *al.*

Ⓘⓘⓘ *in iudicio et variis negotiis civilibus*: Ⓐ *de reis vel petitoribus, accusatoribus (cf. l. 55)*: CIC. Verr. II 1, 2 -o est *Verres,* respondet, defenditur (*eius praesentia fingitur a Cic.*). 2, 21 quadruplatores (*antea*: quis detulit?). 3, 68 -o est Apronius; ait eos ... contra edictum praetoris fecisse. Brut. 324 quibus ... causis ..., Brute, -o fuisti compluresque et nobiscum et solus egisti (*nisi de sola audientia dictum*). GAIVS inst. 4, 17ᵇ die tricesimo ad iudicem capiendum -o esse debebant (*4, 18* adesset). dig. 40, 12, 9, 1. VLP. dig. 26, 7, 1, 2 qui *pupilli* ... -o fuerint (*antea*: pupillum exhibere). PAVL. frg. Vat. 112. VVLG. act. 24, 19 (20) quos oportebat apud te, *praeses,* -o esse et accusare (*gr. παρεῖναι, Vet. lat. cod. 50* adesse). PASS. Max. Secund. Donat. 2 proconsul officiali publico iussit eas *virgines* exhibere; cumque adducerentur, adstantes dixerunt: ecce -o sumus. *al.* Ⓑ *de quibuslibet*: CIC. Quinct. 52 ut tibi -o non esset (*in vadimonio*). Verr. II 2, 92 ad horam nonam -o est, Sthenium citari iubet (*de iudice ut*: Caecin. 29 non ad cognoscendam causam, sed ad explendam damnationem. COD. Theod. 8, 5, 1 iudici, si -o fuerit, offeratur *is qui deliquit*). 3, 63 M. Lollius ... -o est: huius verba audietis (*item de teste*: 4, 92 -o est, testis est. SVET. Claud. 15, 3 COD. Iust. 4, 20, 18 pr. *cf. p. 932, 8*). LIV. 3, 46, 6 si ... vindex iniuriae ad tempus -o esset *Verginius.* VLP. dig. 46, 1, 10 pr. si satisdationes offerat et omnes confideiussores ... -o sint. *al.*

b *in malam partem, sc. adversando, infestando (nisi quaedam per ironiam dicta putes, ut certe* CVRT.; *accedit adv.* contra CIC. inv.; *saepe cum dat. eius, cui obsistitur; cf. 2b)*: *armis*: CIC. inv. 2, 59 cum ad vim faciendam quidam armati venissent, armati contra -o fuerunt. Caecin. 22 cum accederetur *ad fundum suum,* iste cum omnibus copiis -o fuit, *ut eum prohiberet* (*in eadem re*: 87 si qui mihi -o fuerit cum armatis hominibus *eqs.*). RVT. LVP. 2, 12 cum ... adversarius armatus -o est, resistendum est huic non verbis, sed armis. CVRT. 8, 13, 2 *petit legatus Alexandri, ut Porus* in primo suorum finium aditu occurreret regi; Porus ... *id* facturum sese respondit, ut intranti regnum suum -o esset, sed armatus (*cf. l. 2 et 5 sq.*). *quolibet modo*: CIC. Verr. II 2, 11 quaestores *Verris* ... cum fascibus mihi *inquirenti* -o fuerunt; ... *eorum successores* non minus acres contra me fuerunt. 3, 63 *Verres* non dubitabat quin is ... sibi advenienti -o esset futurus (*sc. accusando ut*: 5, 160 Verri ... advenienti. *cf.* Cluent. 18 -o est mulier audax, ... instituit accusatores, instruit testes *eqs.*). 3, 167 -o se tibi ait futurum Vettius *magister scripturae* et observaturum, quem ad modum rationes ad aerarium referas.

2 *res*: **a** *bona vel neutra*: α *generatim*: Ⓘ *incorporea varia*: PLAVT. Trin. 837 circumstabant navem turbines *interitum minantes ...*, ni tua, *Neptune,* pax propitia foret -o. CIC. inv. 1, 70 cum -o lex sit. leg. 3, 27 -o est huius vitii temperatio (*item de actione, eventu*: SEN. nat. 3, 16, 2 -o est ad mensem suum partus [*antea*: ad horam venit]. AVR. Fronto p. 11, 29 ⟨sepu⟩ltura ... cadaveribus in ipsis iniuriis, *quas inferunt mare, ferae sim.,* -o est. TERT. spect. 29 p. 28, 8). Tusc. 5, 117 *laborum* portus ... -o est (*sc. mors*). Lael. 22 *amicitia,* quoquo te verteris, -o est, nullo loco excluditur. CVRT. 3, 6, 18 ubique fortuna *Alexandro.* DECL. in Catil. 59 -o sunt Saturnalia (*cf.* AMM. 16, 12, 31 diu speratus -o est dies). APVL. Plat. 2, 22 p. 251 honesta emolumenta. TERT. patient. 8, 2 si manu quis temptaverit provocare, -o est dominica monela (*sc. Matth. 5, 39*). *al.*

Ⓘⓘ *animantium partes, virtutes, opera: dicuntur propriae esse alicui, ab eo possideri (sive innatae, ut p. 931, 2. 6, sive quod occasione data adsunt, ut p. 931, 3. 5)*: CIC. inv. 1, 5 *ex eloquentia* ad rem publicam plurima commoda veniunt, si moderatrix omnium rerum -o est sapientia (*sc. orato-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ribus, ni fallimur). Phil. 13, 13 et animum ei -o fuisse nec consilium defuisse. Tusc. 2, 47 *hominum animis alioquin demissis et languidis* -o est domina omnium ... ratio. CATVLL. 64, 137 tibi nulla fuit clementia -o? RVT. LVP. 1, 13 sua (tua *trad.*, strenua *Sauppe*) voluntas. 2, 13 in rebus adversis cui -o est consilium. COLVM. 12 praef. 6 *deus* alterum (*sc. virum sive feminam*) alteriusque indigere voluit; quoniam quod alteri deest, -o ... est alteri. Ps. QVINT. decl. 11, 7 nulli, cum coimus *in contionem,* sua cogitatio, sua mens, ulla ratio -o est. VET. LAT. II Petr. 1, 8 sq. (cod. 55) *virtutes* cum vobis -o sint ...; (9) cui enim non -o sunt *eqs.* (*gr. ὑπάρχοντα* [*παρόντα var. l.*] ... *πάρεστιν,* VVLG. cum adsint ...; -o sunt [in -o sunt *pauci recc.*]). *al.* *dicuntur subvenire aliis*: CIC. Sull. 26 ille labor meus ..., sollicitudo, ... officia, ... operae, ... vigiliae deserviunt amicis, -o sunt omnibus. fam. 10, 6, 2 fratris ... benevolentia ... *et* prudentia tibi. 13, 29, 2 et animus et opera ... Capitonis -o fuit et paruit et temporibus et fortunae meae. CYPR. epist. 59, 16 humanitas nostra venientibus. Ⓘⅱ *corporea* (*addidimus lucem, ventos, locum; cf. etiam p. 930, 15*): CIC. Arat. 74 exiguo lux tempore -o est (*cf.* PLIN. epist. 5, 6, 26 cui *cellae mediae* sol benignissime -o est; caldariae magis: prominet enim). inv. 1, 30 (*in imag.*) ut vulneri, *i. offensioni narrationis,* -o medicamentum sit (*proprie*: CELS. 6, 6, 8[B] neque medicus neque m. *cf.* MARCELL. med. 15, 58 ut -o sint *pastilli,* cum opus est). Verr. II 1, 78 quod videris, ... nisi id ad nutum tuum -o fuerit. Pis. 55 togulae lictoribus ad portam -o fuerunt. nat. deor. frg. Lact. inst. 2, 8, 11 providentiae divinae materiam -o esse oportuit ..., quam haberet paratam. LVCR. 2, 1068 locus. AETNA 372 *venti* (*v. vol. IX 2, 665, 45*). LIV. 9, 36, 8 commeatum exercitui. SEN. nat. 3, 10, 2 *fluminibus* aqua semper nova. CIL VI 37763 a (*sim.* b; *tabellae aeneae saec. II*) quae *res, cui tabella affixa erat,* -u est usibus Caesaris n(ostri). *al.*

β *speciatim dicuntur -o esse*: Ⓘ *quae obversantur imaginationi, cogitationi* (*cf. l. 50*): CIC. nat. deor. 1, 108 simul ac mihi collibitum est, -o est imago. LVCR. 4, 798 uti quovis in tempore quaeque -o sint simulacra locis in quisque parata (4, 1061 si abest quod ames, -o s. tamen sunt illius). SEN. contr. praef. 1, 5 saepe quod quaerenti non comparuit aliud agenti -o est. VAL. MAX. 7, 2 ext. 3 (*praecepta philosophorum ut*: SEN. benef. 7, 2, 1 [*cf. 7, 1, 3* in promptu tibi et in usu sint]). AVG. epist. 147, 7 'praesentia' ... dicta, quae -o sunt sensibus sive animi sive corporis (*cf. p. 836, 54*). *al.* Ⓘⅱ *quibus quis nititur in disputatione sim.* (*cf. p. 929, 25*): PLIN. nat. 2, 161 illo quaerente, cur ..., tamquam non ratio -o sit, ut *eqs.* TERT. pudic. 5 p. 226, 6 moechia ... quanti aestimanda sit sceleris, prima lex dei -o est. ARNOB. nat. 2, 31 p. 103, 22 et illis argumenta sunt -o ... et his contra non desunt (2, 56 p. 131, 5). PRVD. apoth. 9 Iohannis ... sententia -o est. Ⓘⅲ *quod in arte logica praedicatur de aliquibus*: BOETH. in herm. comm. sec. 4, 10 p. 315, 11 cum dico 'omnis homo currit', omni homini actionem -o esse pronuntio (*syn.* adesse). in Porph. comm. sec. 5, 21 p. 341, 15 inseparabilia accidentia singulis individuis -o sunt (*antea*: semper adest). 5, 24 p. 346, 21 nigrum ... tam corvo quam Aethiopi ... -o est.

b *mala, incommoda*: PLAVT. Persa 288 abi in malam rem. :: at tu domum: nam ibi tibi parata -ost. CIC. Verr. II 5, 181 *homines novi,* si tantulum oculos deiecerimus, -o esse insidias *videmus.* LIV. 25, 38, 5 -o est ... acerba memoria et Scipiones *occisi* me ... excitant saepe somno. SEN. nat. 6, 2, 6 cum mors ubique -o sit et undique occurrat. AVSON. 301, 19 p. 172 Thales ... *ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα* protulit, spondere qui nos, noxa quia -o est, vetat (*var. l.* praes *tuetur Peiper, sed cf. locum geminum* 305, 19 p. 178 sponde, noxa ⟨set⟩ -o tibi ˹est˺ [*del. Peiper*]).

B *pro subi. sunt structurae verbales*: **1** *enunt. interrog.*: IVL. VAL. 1, 9 p. 18, 16 quid ... ille *Aristoteles* responderit, -o est tibi (*eius epistulam accipienti*). **2** *inf.*: RVFIN. Basil. hom. 1, 5 p. 1731[A] -o est ei *homini* discernere ac iudicare de singulis (*Migne gr. 29, 224[A] κρίνει*). 2, 7 p. 1742[D] *animae* parti meliori naturaliter -o est imperare (*Migne gr. 31, 213[C] τὸ κρατεῖν ὑπάρχει*). hist. 2, 6, 1 quod (*sc. Gaium Iudaeis infensum fuisse; obi., vix subi.*) -o est ... ex ... *Iosephi* sermonibus discere (*gr. πάρεστιν*). OROS. hist. 7, 1, 10 si ... praescisse illis *deis* ac voluisse -o semper fuit.

II *exempla cetera* (*cf. etiam p. 928, 31*); -o *pro praedicativo positum spectat ad*: **A** *obi. acc.* (*subi. in struct. passiva; ad B3 trahere possis* ACC. *et subaudito inf.* esse TER., AVSON.; *iuxta* praesens *p. 932, 10, cf. l. 71*): PLAVT. Mil. 1216 era, eccum -o militem. TER. Andr. 415 ipsum *Pamphilum* ... -o video cum Davo ... :: utrumque adesse video (*explicat* GLOSS. -o: praesens). ACC. trag. 525 Lemnia -o litora rara et celsa Cabirum delubra tenes (*nisi intellegas* -o sunt). AVSON. 394, 35 p. 254 invenies -o subiuncta petorrita mulis (CLAVD. DON. Aen. 11, 245 p. 444, 11 *Diomeden* et ipsum praesentem et copias quas daret, si vellet, -o ait inventas, ut *eqs.*). CLAVD. DON. Aen. 4, 290 p. 392, 28 ut -o fierent arma ([forent *ed. Fabricii*]. GREG. M. in Ezech. 1, 5, 10 spiritus sanctus simul singulis atque omnibus -o fit. GLOSS.[L] V Aa P 1106 [*item, ordine inverso,* 1438] -o fecit: prom[i]sit. *perperam editum est olim* -o fiat *pro* palam fiat *Vet. Lat. I Ioh. 2, 19 [cod. 55]; cf. etiam p. 929, 15*). 12, 230 p. 582, 3 quicquid opinio formidulosum sparserat (*sc. hostium vires*), -o est subiectum oculis vestris (*nisi ad I*). MARCELL. med. 8, 128 ut, cum opus fuerit, -o habeas *medicinam* (*cf. l. 30*).

B *subi.* (*struct. passivam v. sub A*): **1** -o adesse (*iunctura quodammodo abundanti; cf. testimonium p. 928, 42 et falsas var. ll. p. 929, 16 et* IVST. 1, 6, 4): TER. Eun. 1050 ubist frater? :: -o adest. ACC. trag. 498 -o etiam adsum. CIC. Mur. 26. LVCR. 5, 1412 quod adest -o ... in primis placet. FRONTO p. 57, 11. 92, 18. 115, 15. APVL. apol. 61, 4 *ut* -o adesset *testis.* LACT. inst. 3, 7, 10. PRVD. perist. 2, 569 *sanctus.* **2** *iuncturae variae*: ACC. trag. 252 praesens -o ... ⟨sese⟩ ultro ostentum obtulit (*si sic iungenda verba versus mutili*). RHET. Her. 4, 52, 65 vix haec dixerat *dominus,* cum ecce iste, *qui eum quaesiverat,* -o 'sedes', inquit, 'audax?' GARG. MART. pom. 3, 7 ilico -o videtur ... omnia haec arbori amaritosa contingere, cum *eqs.* **3** *sine verbo* (*sc. subaudienda copula q. e.* esse; *hucine p. 931, 54 et 65?*): HOST. carm. frg. 5 sententia -o pectore ˹pilata˺ (id est fixa, stabilis *explicat Serv. auct. Aen. 12, 121*). STAT. Theb. 6, 643 finiti cursus operumque insignia -o. silv. 1, 2, 229 iam socialia -o omina. PORPH. Hor. epist. 1, 12, 5. LACT. mort. pers. 8, 5 avulsae a complexu parentum virgines statim -o (*ut a Maximiano stuprarentur*).

inde **praestus,** -a, -um. *? superl.* -issimus IVST. VRGELL. *l. 33. significatur qui praesto est, sc. fere i. q. promptus, praesens*: -us sum: VET. LAT. Matth. 6, 33 (cod. 3) quaerite ... regnum dei ... et omnia haec pra˹esta sunt˺ vobis (˹ ˺ *si recte lecta sunt quae hodie videri nequeunt; fuit-ne* praestabuntur *ut e. g. in cod. 4? gr. προστεθήσεται, Vulg.* adicientur). Hebr. 10, 11 (cod. 75) omnis ... sacerdos -us est cottidie ministrans (*gr. ἕστηκεν, Vulg.* praesto est). CIL VI 12013, 11 (*lapis periit*) officio -us fui. INSCR. Année Épigr. 1961 n. 17 (*e Pisidia*) uti -us sit *quidam libertus* eo sepu⟨l⟩chro. *exempla cetera*: VITA Roman. vet. (BHL 7305 g) p. 55, 34 navigantibus, si invocatus fuerit, -us occurrit *sanctus Romanus.* LEX Sal. Merov. 40, 6 *ad servum puniendum* virgas paratas habere ... et ˹scamnum -um˺ ([˹ ˺ *A2,* scamno pristo *A1,* s. paratum *rec. cett.*]. 45, 2 testes ... -os). IVST. VRGELL. epist. ad Iust. p. 265 quicumque ... ad reprehendendum -issimi *hunc librum vituperaverint* (*ed. sec. cod. Matrit.; var. l. cod. Sangall.* promptissimi *laudat Schulz-Flügel per litteras*). *dubium an huc spectet* ROMVL. fab. 63, 10 rec. W *p. 918, 6.* *Reijgwart.*

praestōlāns *v.* praestolor.

praestōlātio, -ōnis *f.* *a* praestolari. GLOSS. *ἐπιτήρησις.* studium.

1 *i. q. actio praestolandi* (*hic potius quam sub 2 inserendum videtur* HIER. nom. hebr. p. 68, 8 Co [*i. Kῶς*] excussio sive -o): **a** *cum colore sperandi, exspectandi sim.*: HIER. psalt. sec. Hebr. 61, 6 ab ipso *deo* ... -o mea (*Vulg.* patientia). VVLG. prov. 11, 23 desiderium iustorum omne bonum est, -o impiorum furor. 23, 18 habebis spem in novissimo et -o tua non auferetur. ALC. AVIT. hom. 24 p. 145, 27 maior est *laetitia,* quam -o nostra concipit. GREG. M. moral. 16, 55 qualiter ... sit eius *dei* aeternitas ... sine mora longa, sine -e perpetua non videmus. 31, 51 equi ... naribus (*Iob 39, 20*) praedicatoris sancti praescientia ac -o designatur. **b** *cum colore ministrandi, adstandi sim.* (*cf. p. 933, 35*): GLOSS. III 424, 2 *aἱ προσεδρίαι τῶ⟨ν⟩ θρόνω⟨ν⟩*: -es sedium (*sc. angelorum*).

2 *metonymice de deo aut hominibus, in quibus spes ponitur* (*cf. vol. V 2, 1887, 13–25*): HIER. psalt. sec. Hebr. 38, 8 quid exspecto, domine? -o mea tu es. VVLG. Iob 17, 15 (*rogat Iob, cui cognati iam desunt*) ubi est ... nunc -o mea? (*inde* GREG. M. moral. 13, 51 quae esse potuit -o iustorum nisi ... deus?).

praestōlātor, -ōris *m.* *a* praestolari. [*falso edebatur* VITA Caes. Arel. 1, 20 *in Migne 67, 1008[C] pro tradito* blaterator.] *i. qui praestolatur, exspectat* (*cf. p. 933, 35 et* GLOSS. exspectans, observans): Ps. IOH. MED. hom. 2 p. 744 deus ... voluit ... facere -es suos servos, utentes praesenti vita et transitoria. 30 p. 826 pascit deus -es suos, id est sustinentes se.

***praestōlor,** -ātus sum, -ārī *et* praestōlo, -āre. [praestō-lā- *ex adv.* praestō *derivatum esse vid., cf. p. 933, 18. 19. 21*; -lā- *suffixum quidem insolitum est (v. Walde-Hofmann II 356), sed fortasse conferri potest* ambu-lā-re. *de forma haud prisca* praestulor *l. 65 v. sub adv.* praesto. *Fo.*] *scriptura* -stul- *reprobatur apud* CASSIOD. gramm. VII 157, 23 (*ex Curtio Valeriano*), *exstat hic illic in codd., e. g. plerumque in cod. Brux.* ENNODII; -stoll- LEANDER reg. praef. p. 92. NOT. Tir. 21, 99. *de genere: deponens testatur* PRISC. gramm. II 378, 25, *legitur passim inde a* PLAVTO. *formae activae*: LIV. ANDR. trag. 25. TVRPIL. com. 153 (*utrumque affert* NON. p. 475, 34 -at pro -atur). APVL. met. 5, 20, 6 (*si recte trad.*). EXPLAN. in Don. gramm. IV 488, 6. GREG. TVR. Franc. 5, 30 p. 235, 6 (*depon. var. l. ut* 7, 28 Mart. 2, 49. 2, 60 p. 629, 21 vit. patr. 7, 3; *depon. solum trad.* Franc. 2, 1 p. 37, 9). VITA Roman. rec. (BHL 7306) 13. SACR. Leon. 1345. 1365 *et hic illic in falsis var. l.* *formae significationis passivae: p. p. p. v. p. 934, 38. 935, 48 sqq.; ceterae*: COD. Theod. 11, 30, 62 (*v. p. 934, 52 et cf. p. 934, 59*).

[Sinclair]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SIGIST. epist. p. 3 GREG. TVR. glor. mart. 30 p. 507, 2. 33 p. 509, 19. 75 p. 538, 35 Mart. 3, 8 p. 634, 18 GREG. M. moral. 13, 54; *v. etiam p. 935, 38.* *de usu indicativi praeteriti: in verbo durativo nimirum praevalet imperf.* -bar (PLAVT. Epid. 221 *et plus vicies inde ab* EPIT. Alex., AMM.); *perf. depon.* -tus sum *non exstat nisi* PLAVT. *p. 934, 9 (e coni.)*, VIGIL. THAPS. *p. 935, 33 (iuxta imperf.), perf. act.* -verunt *usurpat* VITA Roman. *p. 934, 44.* *de usu casuum*: DON. Ter. Eun. 975, 1 non 'cui -are' sed 'quem' dixit; aliter Tullius (*cf.* DIOM. gramm. I 320, 7 idiomata quae veteres quidem per accusativum extulerunt, nos autem per dativum secundum Graecos efferimus: .. *illi* -or nutricem, nos -or nutrici). *utrumque casum fere allatis* TER. Eun. 975 *et* CIC. Catil. 1, 24 *testantur* ARVS. gramm. 430. PRISC. gramm. III 274, 9 desiderativa vel inquisitiva accusativo sociantur: ... exspecto ... opperior ... -or te et -or tibi, sed magis, quando dativo coniungitur, adquisitivum est. IDIOM. cas. gramm. IV 571, 19 -or nutrici et nutricem *σέβω τὴν τροφόν, σέβω τὴν τίτθην* (*cf.* DIOM. *supra*). *al.* *de notione*: PAVL. FEST. p. 223 -ari is dicitur, qui ante stando ibi, quo venturum excipere vult, moratur. NON. p. 161, 25 -ari est expectare vel manere (*affertur* SISENNA *p. 934, 30*). DON. Ter. Eun. 975, 2 -ari est praesto esse et apparere, hoc est obsequi. DOSITH. gramm. VII 432, 7 -or *παρεδρεύω*. SYNON. Cic. p. 415, 25 adesse. praesto esse. -ari. GLOSS. *παρεδρεύω. ἐκδέχομαι. περιμένω. παρατηρῶ. προσεδρεύω.* -atur: praesto est. observat. sustinet, exspectat. -ari: *προσκαρτερεῖν. παραμένειν.* -are: *περισκόπει, περιμένει* (*-νε?*), *ἐπιτήρει.* exspectare an specular (*per confusionem inf. et imper.?*). ad -andum: ad observandum vel sustinendum. *al.* GLOSS.^{L} I Ansil. PRAE 1014 -atur: desiderat. *sim. al.* *legitur in versibus apud* LIV. ANDR., PLAVT., TER., TVRPIL., *praeterea in* AMBR. titulis, HYMN. Ambros., CE, *in prosa oratione paucis locis apud* SISENNAM, CIC., CAES., SVET., *paulo saepius inde ab* APVL., *sed etiam inter recentiores omnino deest e. g.* TERT., CYPR. [*e coni. dub.*: SEN. clem. 1, 6, 1 -antur *Préchac, 1925, ad l. pro* postulantur. FRG. fab. (Pap. Corp. 40) 5 *v. p. 939, 72.*]

I *usu originario dicitur de eis qui praesto sunt ad aliquid experiendum, cognoscendum, faciendum aut ad aliquem accipiendum vel quomodocumque tractandum. plerumque est fere i. q. exspectare, opperiri (animo hostili l. 52. p. 934, 5. 24, 31; cum colore sperandi vel desiderandi, postulandi sim. p. 934, 27. 62, prospiciendi maxime p. 934, 41, famulandi, ministrandi fortasse l. 45. 66. p. 934, 15, cf. l. 14. p. 935, 14). aliae notiones praevalent sub B2, C2b nec non p. 935, 22. subi. sunt fere animantes eorumve qualitates sim., res variae l. 67. p. 934, 21. 35. 935, 23. indicatur locus l. 43. 46. 64sq. p. 934, 6sqq. al.*

A *absolute* (*accedunt indicationes loci, temporis, modi, finis praeter l. 50. 51. 56; huc fortasse etiam l. 62sq.*): **1** *varia causa et ratione*: LIV. ANDR. trag. 25 nimis pol inprudenter servus -aras (servis *coni. Iunius, alii alia*). APVL. met. 5, 4, 4 voces cubiculo -tae novam nuptam *Psychen* ... curant. 5, 20, 6 (*sorores ad Psychen*) cum primum illius *mariti* morte salutem tibi feceris, anxiae -bimus (praestol⟨atae advol⟩abimus *v. d. Vliet*). 10, 20, 1 iam dudum -antem cubiculo meo matronam offendimus. HIER. epist. 96, 17, 3 non adserimus ... bonitatem dei multo tempore -tam *esse,* ut non ante faceret *eqs.* VVLG. exod. 18, 14 (*Iethro ad Mosen*) cur solus sedes *ad iudicandum* et omnis populus -atur de mane usque ad vesperam? prov. 17, 8 gemma gratissima exspectatio -antis; quocumque se verterit, prudenter intellegit. VITA Caes. Arel. 1, 20 paupertas ... -ans (*antea*: pro foribus adstant *pauperes*). *al.* **2** *animo hostili, sc. insidiandi, pugnandi causa*: SVET. Claud. 13, 1 reperti ... duo in publico ... -antes, alter ut *Claudium* egressum theatro, alter ut sacrificantem ... adoreretur (*cf.* VVLG. iud. 16, 2 *Philistini* ibi tota nocte cum silentio -antes, ut facto mane *Samson* exeuntem occiderent). Vit. 7, 2 creditorum ... -antium ac detinentium turbam. APVL. met. 3, 3, 8 mane -tus ad *iudicium* ... eum curavi perducere. 4, 10, 1 cum noctis initio foribus eius -amur (*v. app. crit.*). EPIT. Alex. 11 barbari ... in ripa telis contentis -bantur.

B *cum dat.*: **1** *pro subi. sunt animantes, qui sive opperientes sive ministrantes praesto sunt alicui (rei l. 65)*: PLAVT. Epid. 217 ego illam illi video -arier (*nisi* illi *est adv., ut ad A1 pertineat; sim. dubites etiam de* TVRPIL. com. 153 ego -bo illi). CIC. Catil. 1, 24 *scio* esse praemissos, qui tibi ad forum Aurelium -rentur armati. Att. 2, 15, 3 *ut* in Formiano tibi -er usque ad III Non. Mai. 3, 20, 1 huic spei et exspectationi ... volui -ari apud te in Epiro. DON. Ter. Ad. 26, 3 servuli adulescentibus -antur.

2 *pro subi. sunt res*: **a** *quae loco rei cuiusdam deficientis praesto sunt, ut vergat in vim q. e. succedere sim.*: PHILO quaest. in gen. 4, 220 de contrariis si alterum egreditur, supervenit aliud; ... ad invicem ... sibi -a⟨n⟩tur arte quadam observatissima, ne *eqs.* **b** *quae praesto sunt ad medendum, ut vergat in vim q. e. prodesse, opitulari sim.* (*v. etiam* DIOSC. *p. 935, 22; ceterum cf. p. 844, 51. 918, 9. 931, 29; hic illic interpres variandi gratia pro uno verbo graeco plura latina posuit*): DIOSC. 1, 75 p. 40, 15 *cupressi* semen ... emptoicis (*i. haemoptyicis*) medetur, disintericis ... prodest, tussi[m] et ortopnoicis -atur (*gr. 1, 74, 1 uno verbo ἁρμόζει*). 1, 84^{1} p. 45, 33 *asphaltus* sciadicis -atur ([*gr. 1, 73, 3 βοηθεῖ*]. 3, 166 p. 444, 27 [*gr. 3, 156, 2 θεραπεύει*]). 4, 39 p. 25, 10 sucus foliorum eius *pentaphylli* ictericis -atur (*gr. 4, 42, 3 ὑγιάζει*). *et saepius apud eundem.*

C *cum acc.*: **1** *personae (animalis l. 11)*: **a** *usu communi, sc. exspectando aliquem advenientem (animo hostili l. 7. 10. 17)*: PLAVT. Cas. 578 te ... -bar. Epid. 221 *fidicina* -batur illum apud portam. Most. 1066 illum ante aedis -bor ludificatorem meum. Poen. 1173 (*interpol.?*) hasce *puellas* hic -bimur. Truc. 336 quid *ancilla* ... tam diu ante aedis stetit? nescioquem -ta est (presto ita lata est *trad.*). TER. Eun. 975 quem -are, Parmeno, hic ante ostium? 977 quem -are? SOL. 30, 17 *venatores* -ti ad pastum exeuntes *e foveis angues.* SYMM. epist. 6, 74 *quidam* dignabitur ... Prosdocium -ari venturum ad vos protinus (*cf.* HIER. hom. Orig. in Luc. 24 p. 148, 16 *Iohannes* venientes ad baptismum -batur). AMM. 21, 13, 6 accita undique ... auxilia (*cf.* 24, 7, 8 *adminicula*). 31, 5, 6 satellites ..., qui pro praetorio honoris et tutelae causa duces -bantur. 31, 12, 5 ut *Valens* -retur paulisper periculorum participem (*sc. Gratianum*). HEGES. 3, 23, 1 in campo etiam multitudo innumerabilis hostem -batur. HIER. in Ier. 3, 29, 2 te, *domine,* -amur, qui vera ... exspectatio es Israhel (*cf.* VVLG. Is. 8, 17 exspectabo dominum ... et -bor eum. RVFIN. hist. mon. 1 p. 401^{D} caelestem regem pervigilibus ... excubiis. CE 700, 15 [*a. 518*] sponsum ... Chr(istu)m. *al.*). *al.* *subi. est res*: PANEG. 6, 5, 4 *Constantius ad Britanniam* ita pervectus, ut non comitata illum sit, sed -ta victoria. VVLG. Mich. 5, 7 super herbam, quae non exspectat virum et non -atur filios hominum. **b** *usu deflexo, sc. evanescente respectu advenientis vergit in vim: insidiandi, infestandi (cf. l. 5)*: Ps. HIER. epist. 42, 1 me *exponentem consilia mea* plerique maledictis aemuli -antur, quia non sileo veritatem. *desiderandi*: GREG. TVR. Franc. 2, 1 p. 37, 9 (*loq. aegrotus Martinum quaerens*) -or beatum virum et nescio, ubi sit.

2 *rei*: **a** *obi. indicat id, quod exspectatur*: **α** *in universum; exspectantur*: Ⓘ *varia*: SISENNA hist. 25 occulte tacitique ⌞adve⌟nientiam⌞⌟ cohortium -ari occipiunt (⌞ ⌟ *Popma,* adventum *alii fortasse rectius,* advenientium *trad.; cf.* CAES. civ. 2, 23, 3 adventum ... -ans [VVLG. iud. 6, 18. 9, 25. MART. CAP. 2, 209 Iuppiter ... sponsales -atur a. CASSIOD. in psalm. 118, 166 futuri iudicii. *al., v. etiam l. 63. p. 935, 21*]). ZENO 1, 29, 2 *maris rubri* aquae ... vitreos diriguntur in muros -antes dei transitum populi (GREG. TVR. Mart. 3, 8 p. 634, 18 solus transitus *ad mortem* -atur). AMBR. off. 2, 17, 90 *Paulus* finem certaminis patiens laboris, securus meriti -batur (IVLIAN. in Am. 7, 12. GREG. M. moral. 1, 24 -to ... fine). HIER. epist. 53, 8, 6 adulteram ... viri ad se reditum -ari. in Ier. 5, 59, 4 ut, qui *verbum prophetae* audiunt, rerum exitum -entur. praef. Vulg. Ier. p. 6, 18 *nos* pro his omnibus, *quae mutavimus,* maledicta ab aemulis -antes. vita Malchi 9 -amur (-amus *var. l.*) eventum rei (COD. Theod. 10, 10, 27, 5 e. examinis. VITAE patr. Iurens. 137. VITA Roman. rec. [BHL 7306] 13 *discipuli,* quid agerent viri sancti, e. rei -verunt exitum [*aut* e. rei *aut* exitum *abundat*]). EVSTATH. Basil. hex. 6, 4, 10 agricultores ... ex memoratis instructi signis *caeli* opportunitatem congruam -antur (*gr. εὑρίσκουσι*). *al.* Ⓘⓘ *iudicium, mandatum sim.*: HIER. hom. Orig. in Ezech. 4, 1 p. 361, 20 *ultimum* iudicium -antur non solum homines, verum etiam angeli dei (RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 28 apud iustissimos iudices et futurum dei i. -antes. AVELL. 95, 21 an sedem apostolicam congruebat ... aliorum ... i. -ari? *cf. l. 34*). AVG. c. Cresc. 3, 43, 47 p. 453, 20 cum ... utriusque partis procuratores proconsulare -rentur examen (COD. Theod. 11, 30, 62 ut, si quando ... fuisset interposita provocatio, ... proconsularis cognitionis -etur e. FACVND. defens. 10, 4, 17 si ... indictum -ari nollet e. *cf. l. 43*). POMER. 3, 19, 2 *senioris* ad loquendum -amur imperium. ENNOD. epist. 6, 13, 1 p. 156, 17 sententiam. FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 1, 1 ordinationem tui culminis (*sc. regis*). *al.* *pro obi. ponitur forum sim., quo quis admitti vult (huc vergunt l. 50. 53)*: COD. Theod. 2, 4, 7 non ... decet defensione *ecclesiae* ... suscepta publica diu secretaria -ari (*sc. defensorem, nisi passive intellegendum*). COD. Iust. 11, 17 (16), 2 quicumque *suarius* ... iudicium voluerit experiri, fori urbani auditorium -etur.

β *cum colore sperandi, desiderandi, postulandi sim. (significantiora selecta; hic illic indicatur unde per praepos.* ab *vel* ex): SYMM. epist. 1, 9 adventum vestri ... -amur (HIER. hom. Orig. in cant. 1, 5 p. 35, 11 *sponsi* [FVLG. RVSP. epist. 3, 36 CE 748, 24]. VITA Roman. rec. [BHL 7306] 13 desiderantissime sancti viri -batur a. *al.*). HIER. in eccles. 11, 1 qui largitur egentibus, ... ipsum panem serit, fenore quodam multiplicationem illius -ans. epist. 63, 3 *haereticorum* paenitentiam -aris. 92, 6, 5 *ut* coronam iustitiae -emur. interpr. Iob 30, 26 ego bona -bar, ecce occurrerunt mihi magis dies malorum ([VVLG. *copiosius sec. hebr.*: exspectabam ... -bar]. in Ioel 2, 28 l. 649. *cf.* ENNOD. epist. 8, 6 p. 204, 25 bona opera). in Is. 5, 14, 29 mortuo rege adversarum gentium semper laetantur inimici ex rebus novis bella civilia ... -antes. 11, 38, 14 *in summo periculo* a deo solo ... auxilium -bar (ANIAN. Chrysost. hom. 6, 1 ab eo *Iesu* [*Migne gr. 57, 63 προσδοκῶντες*]. GREG. TVR. Mart. 2, 49. *aliter supra l. 14*). PAVL. NOL. epist. 34, 2 a domino re-

[Sinclair]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tributionem mercedis aeternae. PETRON. BONON. serm. l. 4 admiror ... vos ... *sermonis mei* arentes rivulos -ari. IVLIAN. in Os. 6, 1 quam supplicationem -retur *deus.* HESYCH. in lev. 13, 1 p. 930[A] quorum a deo -anda sit scientia. SIDON. epist. 5, 16, 4 quae *insignia* tu ... impatientius -bare. ALC. AVIT. epist. 39 p. 68, 20 peculiaris vester rescriptum ... vobis peculiarius -bor (*cf.* VEN. FORT. epist.[carm. 5, 1] 2 -bar epistolae vestrae magna [*v. Blomgren, Eranos 69, 1971, 115sq.*]). GREG. M. dial. 2, 22, 1 constitutum diem magnopere -antes *fratres* (in Ezech. 2, 4, 15 veri luminis d.). VITA Caes. Arel. 1, 35 *virgines monasterium ingrediuntur, ut* accensis lampadibus caelestis regni ianuam -entur (*i. regni initium exspectent; in imag. respicitur Matth. 25, 1sqq.*). *al.*

b *obi. indicat id quod agitur ab eo qui praesto est, ut sit fere i. q. ministrando peragere*: COD. Theod. 8, 1, 9, 1 *numerarii* biennio post administrationem in provinciis residere debebunt, obsequia iudicum -antes, ut edant rationem torporis. CONSVLT. Zacch. 1, 30 p. 38, 4 nonnulli *daemones* magicam -antur artem (*sc. diabolo; cf. p. 37, 30* huic *diabolo* immundorum spirituum ministeria diversa servire).

D *cum variis structuris* (*arcuimus enunt. fin. p. 933, 53. 55*): **1** *praepos.* ad: *opperiendo*: COD. Theod. 8, 1, 15 *scriniarii triennium chartarum cura functi* ad principatum officii ... -entur. CASSIOD. in psalm. 118, 105 *virgines fatuae* (*Matth. 25*) ad adventum sponsi non potuerunt -ari. *medendo* (*cf. B2b*): DIOSC. 1, 63 p. 36, 6 *oleum amaracinum* ad percussuram nervorum et musculorum ... -atur (*gr. 1, 58, 2 πρὸς τὰ κτλ. ... συμφέρει*). **2** *inf. vel acc. (nom.) c. inf.*: ALC. AVIT. epist. 81 p. 94, 11 prosperitatem piissimi domni ... dignabili alloquio -amur agnoscere. ENNOD. opusc. 3, 74 p. 349, 19 ecce concursus -antium tanti antistitis adventum domi positum videre, quem *eqs.* (*nisi post* adventum *interpungendum*). GREG. M. epist. 1, 70 l. 17 quae *frumenta* ... transmitti -amur (*acc. c. inf. ut*: moral. 9, 55). moral. 13, 54 laborum omnium retributio adhuc in sola inferni quiete recipi -batur. LEANDER reg. praef. p. 92 quod omnes ... esse sperant sancti et post resurrectionem cuncta -atur ecclesia. **3** *enunt. interrog.* (*cf. p. 934, 44*): VIGIL. THAPS. c. Eutych. 1, 15 olim opperiebamur, diutius -ti sumus, unde erroris vestri rivulus originem trahat et quo discursum faciat; tandem reperimus *eqs.* GREG. TVR. Franc. 7, 28 exercitus ... -are coepit, quid de Gundovaldo cognusceret. GREG. M. moral. 33, 61 quid fiendum sit.

II *usu secundario i. q. facere ut aliquis (aliquid) praesto sit, praesentare (usus ortus fortasse e formis depon., quae passive intellegebantur)*: EXPLAN. in Don. gramm. IV 488, 6 *maiores nostri* constituerunt sibi nomina, quibus diversa appellarent, ita ut propriis nominum vocabulis absentia -rent (repraesentarent *coni. Keil*). POLYCARP. ad Philipp. 10, 1 domini exemplar sequimini ... mansuetudinem domini alterutri -antes (praesentantes *var. l.; sed fortasse rectius var. l.* mansuetudine *praetulerunt Hilgenfeld aliique, ut locus ad IB spectet*). CONC. Carth. a. 525 p. 261 l. 260 praecucurri festinus, donec aulam ... ingrediens beatitudinis tuae fuissem conspectibus -tus.

part. praes. praestōlāns, -antis *pro subst. masc. v. p. 933, 50, cf. etiam l. 26.*

p. p. p. praestōlātus, -a, -um *pro adi. i. q. exspectatus, exoptatus*: VIGIL. THAPS. c. Eutych. 1, 3 -i temporis moras, quas ... peregit *Christus in utero* (GREG. M. moral. 9, 46 ante -um redemptionis tempus [*postea*: exspectatum t.]). ALC. AVIT. epist. 15 p. 48, 9 praevio -ae visitationis nuntio gaudeamus. GREG. M. moral. 8, 56 desiderium -i mediatoris (*sc. Christi*). 13, 54 quies *retributionis* -a.

deriv.: praestolatio, praestolator. *Sinclair.*

praestrangulo, -ātum, -āre. *a* prae *et* strangulare. *i. q. praefocare*: BACHIAR. repar. laps. 17 p. 1055[B] (*inde* Ps. EPHR. paenit. p. 628) pontificem ... reor ... Davidicum opus imitari, ut, quando ... ursus ovem rapuerit, insurgat adversus eum et -tis faucibus praedam ex gutture eripiat (*cf. Vulg. I reg. 17, 35* suffocabam, *Ambr. in psalm. 118 serm. 18, 24, 2* strangulatum). *aetatis recentioris est Ps. Quint. decl. 3[b], 3 p. 60, 15 L.*

praestrepo, -ere. *a* prae *et* strepere. **1** *fere i. q. obstrepere* (*sc. de eis qui strepunt vincentes vel etiam impedientes vocem alterius*): PRAEF. bibl. in psalm. p. 71, 46 B. qui *in psallendo* ... aequare se non potest ceteris *canentibus,* melius est ei tacere ..., quam omnibus -ere (*est rec. interpolata Nicet. psalm., qui 13 l. 26 sine dat. scripsit* perstrepere). p. 72, 3 legente lectore non alius orans clamosis vocibus -at (ob- *Nicet. ibid. l. 41,* per- *var. l. codd. interpol. p. 81, 19 Burn*). **2** *confusione quadam praeverbiorum i. q. perstrepere* (*hucine l. 64? falsa var. l. pro* per- HEGES. 1, 28, 8 p. 47, 17, *errore typothetae legitur pro* per- *in ed. Migneiana altera a. 1880* AMBR. fid. 5, 16, 192): GLOSS.[L] II Abav. PR 49 -it: strepitum facit (*item* V Aa P 1110 [*cf. 518* perstrepit: s. f.]). *ceterum exstat in titulo a. 642 CE 721, 8.*

[praestrictim *sunt qui perperam pro* per- *afferant e* CASSIOD. inst. praef. 9; *ceterum exstat in falsa var. l. pro* perstricte QVODV. Aug. epist. 221, 3 *et trad. falso pro* praestructim *p. 947, 3.*]

[praestrictio *perperam edebatur olim* TERT. resurr. 49, 13 (*pro* -structio) *et* VEG. mulom. 1, 40, 2 (*pro* perfrictio).]

praestrictus *v.* praestringo.

praest(r)īgātor *v.* praest(r)igiator. *Bk.*

[praest(r)īgiae, -ārum *f. et* **praest(r)īgia,** -ōrum *n.* (*sing. v. l. 26. 31*). [-strīg- *per apophoniam differt a stirpe* -strĭg- *verbi q. e.* prae-strĭngere (-strĭc-tum) *'occaecare', unde vox derivata est, cf. theod. 'Blendwerk' (Walde-Hofmann II 356). affinitate verbi et subst. evanescente* r *altera per dissimilationem omissa est. de suffixo* -ia *vel* -iae *in substantivis abstractis adhibito* (desidia, exsequiae *sim.*) *cf. Leumann, Gramm. 1977, 292. Fo.*] *de origine*: ISID. orig. 8, 9, 33 dictum ... -um, quod praestringat (prestingit *cod. unus*) aciem oculorum (*inde* GLOSS.). GLOSS. [L] II Abav. PR 44 [-a (*an* -um?)] a praestigiatore nomen accepit ([ ] -es *trad., ut* V Aa P 1103 a praestigando dictum [*om. cod. b*]). *de scriptura*: pre- *occurrit*: LACT. inst. 2, 16, 13 (*cod. B*) *et saepius in codd. rec. formam* -strig-, *quam tuentur et veriloquium et homoeoprophoron* CAECIL. com. 209 (*p. 941, 42*), *exhibent codd. antiquis* FRONTO p. 9, 7 (*A*). EXC. Bob. gramm. I 550, 9. PRVD. perist. 2, 86 (*A*), *sed longe praevalet* -stig- *cum in recc. tum in vetustis, e. g.* CYPR. eleem. 13 (*F et S*). LACT. inst. 2, 8, 1 (*et al. in B*). SYMM. or. 1, 9. AMBROSIAST. in Col. 2, 11, 2 (*C*). NOT. Tir. 107, 57 -um.

de genere, numero, formis: 1) testimonia gramm.: inter subst. feminina semper pluralia *affert* CHAR. gramm. p. 36, 10 -ae *ψηφοπαιξία* (*sim.* DIOM. gramm. I 328, 3 PROB. app. gramm. IV 195, 27 GLOSS.); *inter* neutralia semper pluralia EXC. Bob. gramm. I 550, 9 haec -a *ἀμαύρωσις. 2) usus auctorum: a) fem. plur.* -ae *occurrit passim inde a* PLAVT. Capt. 524, *sing.* -a *non nisi* QVINT. inst. 4, 1, 77. TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 422, 21 (*vix neutr. plur.*). TRACT. Pelag. 3, 17, 2 p. 53. 4, 5, 1 p. 72 *et fortasse* GLOSS. *l. 40; dubium, num recte reprobetur forma decl. quintae* -es *l. 13, si conferas* materia/materies *et subst. sim. b) neutr. plur.* -a QVEROL. p. 40, 16. 57, 12 Ps. AMBR. mans. 37 p. 35[B] Ps. AVG. quaest. test. 114, 13 CONSVLT. Zacch. 1, 9 p. 13, 32. *al., sing.* -um QVEROL. p. 8, 20. 23, 11 (*al. ibid.*). AMBROSIAST. in Col. 2, 11, 2 rec. *a* HIER. epist. 57, 2, 3 Ps. AVG. quaest. test. 27, 1. *al. c) formae ambiguae (cf. l. 26): abl. plur.* -is CIC. fin. 4, 74 ac. 2, 45 GELL. 7, 15, 2. 10, 12, 6 APVL. mund. 15 p. 321. *et saepe; variant codd. apud* VAL. MAX. 7, 3, 4 (*v. l. 71*). APVL. mund. 16 p. 323 HIER. adv. Pelag. 1, 6. *al.*

syllaba secunda corripitur ALC. AVIT. carm. 5, 473. *de notione*: SYNON. Cic. p. 430, 23 inductio. ... artificium. -ae. fuci. fallaciae. inlecebrae. GLOSS. II 418, 17 *προκάλυμμα*: protec[tec]tio, praetextum, -um, velamentum. GLOSS. -ae: doli, insidiae. aenigmata, similitudines. *ψηφοπαιξία* (*sec. l. 22*). -a: magia, fraus, fallacia. -um: falsitas, mendacium. -is: *παραλογισμοῖς, πανουργίαις.* fantasiis vel circumventionibus. *sim. al., cf. l. 24 et vol. X 1, 350, 51. 60. legitur* (*singulis tantum locis praeter* CIC.) *inde a* PLAVTO, CAECIL., SCIP. min., CIC. (*quinquies*), LIV., VAL. MAX., QVINT., FRONTONE, *saepius e. g. apud* LACT., HIER., ENNOD., *frequentant* QVEROL. *et* GLOSS.; *in versibus post* PLAVT. *et* CAECIL. *apud* PRVD. *et* ALC. AVIT. [*e coni. dub.*: PHILO quaest. in gen. 4, 232 -a assumit (*Petit sec. armen., sed gr. ἐμφάσεις suspicata,* praestigiati sumit *trad.*).]

significantur ea, quae oculos vel mentem praestringunt, fallunt (*passim cum contumelia quadam, quae augetur per adi.* inhonestus *p. 937, 13,* falsus *p. 937, 29,* fallax *p. 937, 37. 938, 32. sim. al.; in neutram vel bonam partem e. g. p. 937, 69. 938, 13. 16. -ae fere fiunt ab animantibus [daemonibus sim. p. 937, 26sqq. passim, animali p. 937, 6] eorumve actionibus sim., rebus sub IIB. fere metonymice adhibetur p. 937, 57* [*cf. p. 937, 25*]). *accedit gen. indicans, quo -ae pertineant, qua ope fiant sim. e. g. l. 74. p. 937, 24. 52. 938, 21. al. (cf. praepos.* de *c. abl. p. 937, 1), quis -as paret p. 937, 47. 938, 26. al.; ceterum -ae illustrantur per struct. verb., sc. acc. c. inf. p. 937, 41,* ut *p. 938, 44,* quod *p. 938, 35. syn. et iuxta posita selecta*: mendacia *l. 63,* doli *l. 64. 69. p. 941, 42,* fallaciae *l. 68. p. 937, 47. 941, 43. al.,* captiones *p. 937, 64,* portenta *p. 937, 15* (*cf.* signa *p. 937, 38*), insidiae *p. 937, 7. 46. 938, 53,* artes *p. 937, 51. al.; opp. imprimis* veritas *p. 938, 8. 27. al.*

I *respiciuntur quaevis fallaciae, doli, insidiae* (*sc. fere de eis, quae in occulto struuntur*): PLAVT. Capt. 524 (*loq. servus partes agens domini sui*) nec subdolis mendaciis mihi usquam mantellum est meis ... nec deverticulum dolis: operta quae fuere aperta sunt, patent -ae, omnis res palam est. CIC. Verr. II 4, 53 qui *Verres* ... non per -as, sed palam per potestatem ... totum oppidum compilaverit. Rab. Post. 35 (*de vanis testibus Alexandrinis*) audiebamus Alexandriam, nunc cognoscimus: illinc omnes -ae, illinc ... omnes fallaciae, omnia denique ab eis mimorum argumenta nata sunt. nat. deor. 3, 73 (*affert* CAECIL. *p. 941, 42*) quid ergo isti doli, quid machinae, quid fallaciae -aeque, num sine ratione esse potuerunt? VAL. MAX. 7, 3, 4 *in quadam de finibus Nolanis controversia* improbo ... -arum (-orum *var. l.*) genere novum civitati nostrae vectigal accessit. FRONTO p. 9, 7 -ae nullae tam versutae, 'nulla', ut ait Laevius (*carm. frg. 29*), 'decipula tam insidiosa'. PANEG. 3, 19, 1 nota divisorum (divers- *trad.*) flagitia, notae loculorum -ae *in comitiis centuriatis.* LVCIF. moriend. 4 l. 2 -is ac fraudibus *Con-*

[De Luca]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

stantii. QVEROL. p. 40, 16 de solidis mutandis mille sunt -a. AMM. 26, 4, 4 *imperatores convalescentes* suspectas morborum causas investigandas ... *quibusdam* commiserunt ... tamquam clandestinis -i⟨s⟩ laesi[s]. 28, 4, 22 subsident aliqui *testamentorum captatores* copiosos homines ... ad voluntates condendas allicientes ⌞-is⌟ miris (*Löfstedt,* potest regiis *sim. trad.*). AMBR. hex. 5, 8, 22 cancer ... quas cibi gratia -as instruit! (*cf. gr. p. 153*[A] *τὸ πανοῦργον καὶ ἐπίβουλον. postea*: insidias nova fraude molitur *ostreae*).
al. -as praestringere (*sc. per homoeoprophoron*): CAECIL. com. 209 *v. p. 941, 42.*

II *respiciuntur potius ostenta, miracula sim., quae praesentibus et spectantibus stuporem inferunt*: **A** *fiunt arte*: **1** *ludicra (v. l. 13. 21 et plurimos locos sub b) aut magica, divinatoria*: **a** *proprie*: **α** *usu communi*: SCIP. min. or. frg. Macr. Sat. 3, 14, 7 docentur -as inhonestas, ... discunt cantare, ... eunt ... in ludum saltatorium inter cinaedos virgines puerique ingenui. GELL. 10, 12, 6 his portentis atque -is a Plinio ... scriptis (*sc. nat. 28, 112sqq.*) non dignum esse cognomen Democriti puto (*cf. 10, 12, 4* istiusmodi admirationum fallaci inlecebra. *vix ad B*). 14, 1, 2 id -arum atque offuciarum genus, *sc. disciplinam Chaldaeorum,* commentos esse homines aeruscatores et cibum quaestumque ex mendaciis captantes. Ps. ALEX. c. Dind. coll. p. 176, 18 nulla nos *Bragmani* ludicra spectacula ... affectamus; ... quid enim mimus hic faciet, ubi nullum -um (prost- *var. l.*, vestigium *ed. princ.*), quod ridendum de nobis possit exhibere, reperiat? (*cf.* GREG. TVR. Mart. 4, 7 non ei *mimo regis* adiuvit cac(h)innus aliquis neque -um artis suae). QVEROL. p. 8, 20sq. quidnam hoc est -um? :: apage sis ..., hic nullum est -um (*vix recte metonymice tridentem laris intellexit Emrich, 1965, in transl.*). *al.* **β** *apud eccl. respiciuntur miracula a daemonibus, diabolo sim. eorumve inspiratione facta, quibus fideles a deo alienantur*: TERT. apol. 22, 7 *ut daemones* hominem a ⟨re⟩cogitatu verae divinitatis averta⟨n⟩t -is ⌞falsis⌟ (rec. *Φ* falsae divinationis). 23, 1 si ... magi phantasmata edunt ..., si multa miracula circulatoriis -is ludunt ... habentes semel invitatorum angelorum et daemonum adsistentem sibi potestatem. anim. 57, 7 multa ... adversus apostolos Simon et Elymas magi *fecerunt,* sed plaga caecitatis (*cf. act. 13, 11*) de -is non fuit (*item distinguuntur miracula a deo, ope divina edita*: 57, 12. LACT. inst. 4, 15, 4 *Christus baptizatus* maximas virtutes coepit operari, non -is magicis, quae nihil veri ... ostentant, sed vi ac potestate caelesti. AVG. c. Faust. 29, 2 p. 745, 11 *miracula dei* vere facta sunt ..., non oculos hominum -is fallacibus inluserunt. CONSVLT. Zacch. 1, 9 p. 13, 32. *al.*). praescr. 6 l. 20 *diaboli* signis et -is Apelles seductus novam haeresin induxit. MIN. FEL. 26, 10 magi ..., quidquid miraculi ludunt, per daemonas faciunt; illis adspirantibus ... -as edunt, vel quae non sunt videri vel quae sunt non videri (*inde* LACT. inst. *l. 45*). CYPR. idol. 6 *auspiciorum sim.* omnium ratio est illa, quae fallit et decipit et -is caecantibus veritatem stultum ... vulgus inducit (*cf.* LACT. inst. 2, 14, 10 magorum ... ars ... *daemonum* adspirationibus constat, a quibus invocati visus hominum -is obcaecantibus fallunt, ut non videant ea quae sunt *eqs.* [*cf. 2, 14, 12* insidiis fraudibus dolis erroribus, *2, 15, 1* fallaciarum]). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 817, 28 *mulier obsessa* per -as et fallacias daemonis multa ad deceptionem fidelium moliebatur (ARNOB. nat. 1, 43 p. 38, 6 daemonum ... -ae et magicarum artium ludi. HIER. c. Vigil. 10. RVFIN. hist. 7, 17 ut -as fallacis d. arguat [*gr. τὸ λαοπλάνον δαιμόνιον*]. *aliter p. 938, 56, cf.* HIER. in Dan. 2, 19b daemonicis artibus atque -is [*sim.* in Eph. prol. p. 442[A]]). LACT. inst. 5, 3, 11 de fraude ac -is artis magicae (epit. 23, 6 *daemones* m. a. -as ad circumscribendos oculos reppererunt. HIER. in Eph. prol. p. 441[B]. *al.*). HIER. epist. 96, 16, 2 (*Theophil.*) Christus magorum -as suo delevit adventu ([*ibid.* magicis artibus]. RVFIN. hist. 4, 7, 9 -as Simonis magi [*gr. τὰς μαγείας*]. *al.*). Ps. AVG. quaest. test. 114, 13 per quae inliceret *diabolus* homines ad errorem. *al.* *fere metonymice de imaginibus vanis, phantasmatibus*: Ps. AVG. serm. Wien. Stud. 50, 1932 p. 136, 27 nefandissime Manichee, qui corpus dominicum existimasti -um.

b *in comparatione, metaphora sim.* (*exempla potiora; huc trahi posse et multa alibi allata, quippe quae cum convicio dicantur, vix est quod moneamus*): CIC. ac. 2, 45 ut maneamus in perspicuis ... constantius, maiore quadam opus est ... diligentia, ne ab is, quae clara sint ..., quasi -is quibusdam et captionibus depellamur. LIV. 6, 15, 13 (*Manlius ad senatum*) cur, quod in sinu vestro est, excuti iubetis ..., nisi aliqua fraus subest? quo magis argui -as iubetis vestras, eo plus vereor, ne abstuleritis observantibus etiam oculos. QVINT. inst. 4, 1, 77 (*de transitu prooemii ad sequentia*) illa ... puerilis est in scholis adfectatio, ut ipse transitus efficiat aliquam utique sententiam et huius velut -ae plausum petat. GELL. 7, 15, 2 amicus *quidam,* homo in doctrinis quasi in -is mirificus. SYMM. or. 1, 9 remove hinc prisca miracula et theatralibus -is digna commenta (HIER. c. Ioh. 2 p. 356[B] quasi super ova et aristas inter t. -as pendenti gradu incedere. adv. Pelag. 3, 12 p. 581[C] t. -as *eorum,* qui unum eundemque hominem personarum varietate mutata in Martem Veneremque producunt [*inde* Ps. HIER. epist. 37, 9 p. 268[C]]). HIER. adv. Rufin. 2, 24 l. 17 inter ipsas -as et alterius personam, quam sibi fraudulenter induerat *falsarius sub meo nomine scribens.* CASSIOD. var. 7, 7, 3 (*in formula praefecturae vigilum*) -i genus est quod agitis, ut latronum versutias irretire possitis (*cf. 7, 7, 2* fallere insidiantes ... et decipere). VIGIL. THAPS. c. Arian. 2, 41 p. 224[A] (*Arius loq.*) velim ... deprehendere ... istum egregium artis suae magistrum (*sc. Athanasium*), solutis -orum fraudibus, convenientium oculos illudentem.
sing. -a *de statu vano, non vero*: TRACT. Pelag. 4, 5, 1 p. 72 *ut mali doctores* sibimet in veritate mortui, vivere apud exteros in -a putarentur (-is *perperam ed.*).

2 *qualibet*: TERT. cult. fem. 2, 8 l. 5 et viris propter feminas ... ingenita est placendi voluntas propriasque -as formae et hic sexus sibi agnoscit: barbam acrius caedere *eqs.* MART. CAP. 1, 36 *Mercurius* celebrat mirabile -um [elegantiam pingendi], cum vivos etiam vultus aeris ... signifex animator inspirat.

B *fiunt naturaliter* (*vix huc p. 937, 15*): APVL. mund. 15 p. 321 nunc de nubium -is referam (*gr. non resp.*). 16 p. 323 ⌞eorum, quae eiusmodi -as humanis (*Thomas,* -as aëris *Goldbacher,* praesigiasumeris *sim. trad.*) inferunt oculis⌟, alia sunt quae speciem tantum spectaculi pariunt, alia *eqs.* (⌞ ⌟ *gr. 395a29 τῶν ἐν ἀέρι φαντασμάτων*).

III *respiciuntur potius verba, opiniones sim., quae audientes vel legentes decipiunt, illiciunt*: **A** *usu communi*: CIC. fin. 4, 74 ex eisdem verborum -is et regna nata vobis, *Stoici,* sunt ... et divitiae et tantae quidem, ut omnia ... sapientis esse dicatis (HIER. adv. Rufin. 2, 5 -is pompāque v. [*opp.* breviter pureque]. RVFIN. hist. 10, 18 p. 984, 19 hoc est ... ubi nemo possit v. -is decipi, res oculis agitur verbis cessantibus). GELL. 13, 24, 2 Graecae istorum -ae philosophari sese dicentium umbrasque verborum inanes fingentium ([*opp.* mera veritas *Catonis*]. *item de doctrinis philosophorum*: ZENO 2, 1, 11 satis ... -ae mundanae, *sc. de iustitia,* patuerunt. MACR. somn. 2, 15, 4 illius divisionis *Aristotelis* ... -as, in qua *eqs. adde* CIC. *supra*). CYPR. eleem. 13 (*ad partiri sua nolentem*) quid umbras et -as quasdam vanae excusationis obtendis? (*item per excusationem*: NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 3 p. 551, 9 *libellaticus* fallaces in excusationem -as quaerit. HIER. adv. Rufin. 3, 6 l. 46 humilitatis -is [-as perstringis/-gens *vel* verba perstringis *var. ll.*] loqueris. COD. Theod. 1, 10, 8 *adiutori officii non* uti licebit his fortasse -is, quod *eqs.*). COD. Iust. 9, 9, 27 (*a. 295*) indignum est ..., ut ultionem pudoris *violati* -ae (-a *var. l.*) versuti iuris excludant ([*antea*: prisci iuris ambages]. *item de verbis vel interpretatione legum*: QVEROL. p. 17, 15 *ad Ligerem* iure gentium vivunt homines, ibi nullum est -um. TRACT. Pelag. 3, 17, 2 p. 53 quae *bona* tibi non sine aliqua potuerunt -a [-ae *perperam ed.*] ⟨aut⟩ violentiae necessitate conferri. *al.*). AMM. 17, 5, 11 veritatem non obtectam -is, sed perspicuam. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 4 l. 39 absque ullis ... -is ... resurrectionem *carnis* fatemur. PRVD. perist. 2, 86 (*praefectus ad Laurentium*) malis suadendo quos *thesauros* -is exaggeratos obtines. Ps. AVG. quaest. test. 115, 48 versutia et -um est satanae, ut ea per stellas dicat fieri, quae angelis ministris operatur. ENNOD. epist. 2, 19, 2 p. 60, 11 epistulae ... frontem alienis fuscatam -is. *al.* **B** *apud eccl. de doctrinis haereticorum*: TERT. adv. Marc. 3, 11 p. 393, 7 totas istas -as putativae in Christo corpulentiae Marcion illa intentione suscepit, ne *eqs.* 3, 24 p. 422, 21 an ... Christus tuus caeleste regnum repromittit non habens caelum ...? o phantasma omne! o -a magnae etiam promissionis! CYPR. epist. 59, 15 p. 684, 14 hi, quibus ... *a Fortunatianis* -ae obtendebantur et dabantur verba fallacia ..., frustratos et deceptos se esse didicerunt. NOVATIAN. trin. 24, 6 (*antea*: haereticorum fraudes et furta) illorum et insidias et -as. OPTAT. 4, 9 p. 116, 14 (*contra Parmenianum*). Ps. AMBR. trin. 8 quidquid ... in synagogis suis haeretici, id est in conventiculis satanae, loquuntur, non est doctrina domini, sed ululatus et -a daemonum sunt (*cf.* Ps. AVG. quaest. test. 127, 11 satanae). HIER. in Abd. 14 l. 487 (*antea*: decepti pravis dogmatibus) *fidelem* haereticorum -is irretitum. in Ier. 5, 46, 5 (*contra Origenis explicationes*) nos simplicem et veram sequamur historiam, ne quibusdam nubibus atque -is involvamur. c. Ioh. 19 p. 370[C] strophae vestrae atque -ae, quibus nos ... animales homines dicitis. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 29, 2 recede procul, Eutyches, cum -is, quas animo concepisti. CASSIOD. hist. 1, 14, 3 quae *litterae fallaces* possint facere -um simplicem fidem puramque respicientibus (*Theodoret. 1, 4, 2 ὑφαρπάσαι τὸν ἁπλῆ πίστει ... προσεσχηκότα*). *al.*

deriv.: praestrigiator (-trix), praestrigio(r), praestrigiosus.

***praest(r)īgiātor,** -ōris *m.* *a* praestrigiae (*cf.* VARRO ling. 5, 94 *sunt vocabula,* quae ab scientia voca⟨n⟩tur aliqua, ut -r [*sc. a subst., non a verbo*]. Exc. Bob. gramm. I 550, 9 praestrigia [*n. pl.*] ..., unde -es *ψηφοπαῖκται* [*-πεκ- cod.*]. *aliter p. 939, 19*). *scribitur in codicibus antiquis* -strig- PLAVT. Poen. 1125 (*A; sed cf. l. 72*). FRONTO p. 154, 9 (*A*). Exc. Bob. gramm. I 550, 9 (*B*), -stig- PLAVT. Cist. 297 (*A*). PRVD. cath. 6, 140 (*A, sed corr. fort. idem scriba* -strig-); *in codd. rec. hic illic* -gat-, *e. g. l. 75 (cf. p. 938, 58); veriloquii causa* -string- Ps. ASCON. div. in Caec. p. 199, 13 (*v. p. 940, 55*).
NOT. Tir. 107, 58 -g⟨i⟩ator. *legitur apud* PLAVTVM *sexies* (*una cum f.*

[De Luca]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-trix) *et singulis locis apud* VARRONEM, SEN. *philos.*, PLIN. nat. *al.*

i. qui praestrigias facit: **1** *strictius de eo, qui arte ludicra vel magica spectatores stupore afficit* (*saepius in comparatione; de eis, qui hac arte victum quaerunt, v. maxime l. 23 sqq.; ad rem cf. Hug, RE XXII 2, 1567sq.*): **a** *exempla potiora notionem illustrantia* (GLOSS. *ψηφοπαίκτης* [*cf. p. 938, 69*]. mimarius. III 240, 12 *ὀψιοπαίκτης* [*ὀφιοπ- Bücheler*], *παροφθαλμιστής*: -r. 310, 1 *ψαθοποιος*: -r [*corruptum*; *θαυματοποιός coni. Boucherie*]. V 320, 38 perstrigia: psifas, *i. ψηφάς* [-r *restit. Heraeus in exemplari nostro*]): PLAVT. Aul. 630 qui modo nusquam comparebas, nunc cum compares peris: ego pol te, -r, miseris iam accipiam modis (*cf.* Cist. 297 modo quidem hercle haec dixisti. :: non praesens quidem. :: -r[es], siquidem hic non es atque ades). SEN. epist. 45, 8 sic ista sine noxa decipiunt quomodo -um acetabula et calculi, in quibus me fallacia ipsa delectat (*sim.* FRONTO p. 154, 9 *si quis in prandio* oleas suas in altum iaciat, ore aperto excipiat, exceptas, ut calculos -r, primoribus labris ostentet). VICTORIN. gramm. VI 187, 13 *ψευδοτεχνία* ... quae est? quae animos hominum sensusque quadam specie veritatis inludit, veluti est pictorum et -um genus (*inde* AVDAX gramm. VII 321, 2). SCHOL. Hor. carm. 1, 10, 8 -r dicitur ab eo, quod praestringit aciem oculorum (*om. rec. AV; sec. Isid. orig. 8, 9, 33 p. 936, 11?*). **b** *cetera exempla*: PLAVT. Amph. 830 nescioquis -r hanc frustratur mulierem, *sc. Alcumenam.* Poen. 1125 (*versus seclusit Leo*) -r hic quidem Poenus probust: perduxit omnīs ad suam sententiam. PLIN. nat. 35, 147 pinxere et mulieres: ... Calypso ... -em (-streglat- *codd. duo*) Theodorum, Alcisthenen saltatorem. APVL. flor. 18, 4 funirepus periclitatur, -r furatur ... ceterique omnes ludiones ostentant populo quod cuiusque artis est. ARNOB. nat. 2, 38 *quid prodest mundo hic esse* g⟨r⟩allatores, funambulos, -es? FIRM. math. 8, 20, 2 quicumque habuerit horoscopum *quendam*, erit haruspex augur ⌊-r⌋ (*om. pars codicum*). HIST. AVG. Ver. 8, 11 adduxerat secum et fidicinas ... et histriones ... et -es *eqs.* AVG. vera relig. 265 -em nihil aliud quam fallaciam profitentem diligenter intuentur *spectatores. al.*

2 *laxius de quovis fraudatore, deceptore* (GLOSS.^{L} I Ansil. PR 954 circumventor. 955 mendax. 956 insidiator. *eqs.* V Aa A 1113 a -re: a fraudatore): PRVD. cath. 6, 140 (*de diabolo*) procul esto pervicaci -r astu (actu *var. l.*). SIDON. epist. 7, 2, 8 peracta circumscriptione legitima et fraude sollemni ... receptui in patriam cecinit -r invictus (per-, -gat- *var. ll.*).

f. **praest(r)igiātrix,** -icis. *scribitur et* -stig- *et* -strig- *in codd. rec., sed* -strig- *in cod. A* PLAVT. Truc. 134. *syllaba secunda corripitur in tetrametro ionico* MART. CAP. 4, 424. *affertur inter vitia elocutionis* MART. CAP. 5, 514 dysprophoron, ut ... 'persuasitrices -es atque inductrices striges' (*ante* -es *ins. codd. aliquot* praestigia).

i. quae praestrigias (sc. fere magicas) facit: PLAVT. Amph. 782 (*777* larvarum plenast *Alcumena*) aut pol haec -x multo mulier maxima est aut pateram hic (*sc. in cistula obsignata*) inesse oportet. Truc. 134 dixeras eumpse, non eampse; nunc mulier facta est iam ex viro: mala es -x (*cod. A*, est pr(a)estigiator *P*). MART. CAP. 4, 424 (vers.) *ut* iners Marsica dudum fieret -x (*spectat ad 4, 331* pharmacopolam ... Marsicae nationis; circulatrix pellacissima).

deriv.: cf. praestrigiatura.

praest(r)igiātūra, -ae *f.* (*trad.* -stig-). *a* praestrigiator (*cf.* gladiatura, praetura *sim.*) *potius quam a* praestrigiari. *i. q. ars praestrigiatoris, praestrigiae*: SCHOL. Hor. carm. 1, 10, 9 *Apollini* volenti telum proferre pharetram -a ademisti, *Mercuri* (*deest rec. AV, ut de aetate dubites. cf. ibid. 8* artem praestigiatorum).

praest(r)igiēs *v.* praest(r)igiae.

praest(r)igior, -ātus sum, -ārī *et* praest(r)īgio, -āvī, -ātum, -āre (*act. non nisi* GLOSS. *et l. 68 infra*). *a* praestrigiae. *scribitur in codd.* -stig- *praeter* CHAR. (*cod. N saec. VII–VIII*), -gor CHAR. gramm. p. 479, 30 GLOSS. II 480, 47 *et p. 936, 14* (*cf. etiam p. 938, 73*). *inter* verba quae passive tantum efferuntur, ex quibus quaedam etiam ⌊activa⌋ sunt *affert* DOSITH. gramm. 71, 13 *ψηφοπαικτῶ* (*coni. Keil, ψηφωνεκτω trad.*) -or (*sim.* CHAR. gramm. p. 465, 27, *sed pro* ⌊ ⌋ *ponens* communia [*de quibus v. ibid. p. 210, 19sqq.*]. *cf.* p. 479, 30 -or [*inter verba* media]). GLOSS.^{L} III Abstr. PRAE 73 -rentur: ludificarentur (*item*: V Aa P 1121 GLOSS. V 510, 60. *act.*: GLOSS.^{L} I Ansil. PR 953 -rent: ludificarentur. V Abba PRAE 2 -verunt: ludificaverunt [*item* GLOSS. V 575, 47]). GLOSS. II 480, 47 *ψηφοπαικτῶ* (*-πεκ- trad.*): -or (*cf. l. 61*). *cf. p. 936, 14.* [*falso trad.* PHILO quaest. in gen. 4, 232 -ti (*loco nondum sanato, cf. p. 936, 47*). IVL. VAL. 1, 50 -at (*sc. in var. l., v. p. 811, 19*). GLOSS. I p. 42 -atur (*pro* -ator *ut* III 84, 26 -tus).]

i. q. praestrigias facere, insidiari: FRG. fab. (Pap. Corp. 40) 5 *lupus domum* redivit frigiti⟨s⟩ (*i.* -dis) spebus *edendi* -tus, *i. insidiatus, post insidias factas* (*coni. Blass*, vestigiatus *vel* praestolatus *alii*, frestigiatur *pap.; gr. l. 21* [= *Babr. 16, 7*] *ἐνεδρεύσας*).

deriv.: cf. praestrigiatura.

praest(r)igiōsus, -a, -um (*trad. non nisi* -stig-). *a* praestrigiae.

i. q. praestrigiis plenus, praestrigias faciens, fallax (*superl. l. 10; pro subst. [sc. iuxta pron.] l. 6*): **1** *de rebus*: **a** *variis*: GELL. 6, 14, 11 (*ibid. 4 trium dicendi generum* virtutibus vitia agnata sunt pari numero, quae earum ... habitum simulacris falsis ementiuntur) unumquodque ... genus ..., cum caste pudiceque ornatur, fit illustrius, cum fucatur atque praelinitur, fit -um. ARNOB. nat. 1, 53 nihil ... magicum, nihil ... -um aut subdolum, nihil fraudis delituit in Christo. **b** *de opinionibus, doctrinis sim. falsis*: TRACT. Pelag. 4, 5, 5 p. 74 -ae (-a *ed. princ.*) huius commenta fallaciae, qua persuadetur ... solam sufficere credentibus fidem posse. PS. AVG. hypomn. 4, 6 l. 313 (*ad haereticos*) quid -issimis adsertionibus vestris diem in noctem mutare temptamini? (*antea*: ne vobis valeant simplices, quos decipitis, resistere). GREG. M. in I reg. 6, 33 (*ad 15, 23* quasi peccatum hariolandi est repugnare) cordis sui -is ac superbis adinventionibus credunt et salubribus praelatorum consiliis ... refragantur.

2 *de hominibus*: GELL. 8, 10 grammatico quodam -o, ... puerilia meditamenta ignorante, remotarum autem quaestionum nebulas ... capiendis imperitorum animis ostentante.

praest(r)īgium *v.* praest(r)igiae. **praest(r)īgo(r)** *v.* praest(r)igior. **praestringi-** *v.* praest(r)igi-. *De Luca.*

ˣpraestringo, -strīnxī, -strictum, -ere. *a* prae *et* stringere. *legitur singulis vel binis locis inde a* PLAVTO, CAECILIO, CATONE, LVCILIO, RHET. Her., VARRONE, OV., *pluribus apud* CIC., SEN. *philos.*, PLIN. nat. *al., frequentatur ab* AMM.

i. q. ante stringere (*sc. a fronte vel a superficie sim.; minus probabiliter cogites de vi praeverbii temporali p. 941, 41 et hic illic sub IIIC, e. g. p. 943, 7. 10; adhibetur cum solo obi. acc. [subaudiendo p. 941, 70 ?] vel structura aliquid aliqua re [de structura inversa v. p. 941, 56. 943, 30]; pro obi. accedunt adv.* ut *p. 943, 7, struct. verbales p. 943, 8. 21, cum pron. praepar. p. 942, 16*). *proxime accedit usus verbi q. e.* perstringere, *quocum saepissime confunditur in codd.; v. quae de hac re et de locis quibusdam difficilioribus exposui Invigilata Lucernis 9, 1987, 105sqq. testimonia notionis* (*de Nonio egi loco cit. p. 106 adn. 4 et p. 115sq.*): NON. p. 34, 20 -ere dictum est non valde stringere et claudere (plaudere, perlaudere *sim. var. ll.; afferuntur* PLAVT. *et* LVCIL. *l. 43 sq.*, CIC. *l. 74*, VARRO *l. 63*, CIC. fin. *l. 60*). 373, 36sqq. -ere: obtenebrare (*affert* PLAVT. *l. 43*); -ere: attingere (*affert* CIC. Verr. II 4, 105); -ere: radere (*affert* CIC. *p. 942, 30*). *ceterum v. etiam p. 941, 18. 942, 26 sq. 943, 1.*

I *occaecando, hebetando et usu inde derivando* (*officitur ipsi visui passim [sc. luce, fulgore, sed caligine p. 941, 25], animo et menti sim. [sc. iniectis affectibus, maxime admiratione vel metu] sub A3, B2, C2b, ceterum e. g. p. 941, 8, aciei ferri sub A2; saepius quam infra adnotatum est trad. var. l.* per-, *v. quae de his locis monui loco cit. p. 106sqq. et 125 adn. 47*): **A** -ere aciem: **1** *oculorum*: PLAVT. Mil. 4 curate ut splendor meo sit clupeo *sole* clarior ..., ut ... -at oculorum a. in acie hostibus (LVCIL. 1094 splendore micanti. LIV. 40, 58, 4 fulguribus -entibus a. o. *addas p. 936, 11. 939, 19*). SEN. dial. 5, 9, 2 quibusdam coloribus infirma a. adquiescit, quorundam splendore -itur. 12, 8, 6 *stellas* igne fuso -entes a. nat. 7, 20, 1 *fulmina* velocitate mira simul et -unt a. et relinquunt. PANEG. 4, 5, 1 (*in comparatione*). **2** *ferri*: PLAVT. Truc. 492 (*verba militis*) *non placent* illi, quorum lingua gladiorum a. -it domi ([*sc. hebetat, eo quod militiam facundiae postponit*]. PLIN. nat. 15, 52 *malis quibusdam acerbis est* vis tanta, ut a. gladii -at). PLIN. nat. 7, 64 *mulierum profluvio* speculorum fulgor ... hebetatur, acies ferri -itur. **3** *animi*: CIC. div. in Caec. 46 *ne Hortensius* non modo verbis te obruat, sed gestu ipso ... -at a. ingenii tui teque ab institutis tuis ... abducat ([*cf.* Ps. ASCON. *ad l.* p. 199, 13sq. vel a praestringiatoribus transtulit verbum, vel a tironibus, qui ... terrentur -tis luminibus. *affert* PLAVT. Mil. 4]. ad Brut. 26, 3 splendore falsi honoris obiecto. AMBR. hex. 4, 1, 1 ne qua festuca peccati a. tui -at i.). Rab. Post. 43 animi a. -it splendor ... nominis ([per- *fere trad.*]. Phil. 12, 3 quod videbam ... per caliginem: -erat aciem a. D. Bruti salus. fin. 4, 37 virtutis splendore. VELL. 2, 118, 4 [-strux- *trad.*]). div. 1, 61 mentis (PAVL. NOL. epist. 24, 11).

B -ere oculos: **1** *luce et rebus fulgentibus vel pretiosis* (*in imag. e. g. l. 64 sq.*): VARRO Men. 30 non mirum si caecuttis, aurum enim non minus -it o. quam *vinum.* CIC. Vatin. 25 *L. Domiti* dignitas et splendor -bat ... o. Vatini (SEN. epist. 71, 34 *fortunae*). VAL. MAX. 9, 1, 5 cum ... Sertorius Romanorum exercituum o. Lusitanis telis -ret (*i. cum proximus esset*). SEN. benef. 7, 9, 1 quae gentium o. regumque -unt (*i. res pretiosae*). dial. 11, 12, 3 fulgor eius *Caesaris* illos *o.*, ut nihil aliud possint aspicere, -et (nat. 5, 16, 4 fulgoris -entis o. hostium *contra solem spectantium.* epist. 48, 11 ut non magis auri f. quam gladii -at o. LACT. epit. 20, 14 *simulacrorum* f. [*cf.* inst. 2, 6, 3 pulchritudo ac nitor]. AVG. de duab. anim. 4). epist. 110, 17. QVINT. decl. 252, 18 pondus argenti. FRONTIN. strat. 2, 1, 12 adversa luna. *al.* **2** *actionibus variisque rebus incorporeis*: CIC. Cato 42 impedit ... consilium voluptas ..., mentis, ut ita dicam, -it o. VAL. MAX. 2, 10, 6 calamitas o. hominis -xit (per- *trad.; antea*: obcaecatus).

[Massaro]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VEG. mil. 1,9 bellator cum cursu saltuque veniens adversarii -it o. mentemque deterret. AMBR. hex. 5, 12, 38 *aves* solent o. hominum volatu properatiore -ere (*sc. admiratione afficere?*). HIER. adv. Rufin. 3, 6 l. 19 ingenii acumine -is o. nostros (*ironice; ad var. l.* per- *v. editorem p. 199sqq.*).

C *exempla cetera:* **1** *usu communi, sc. vigente respectu obiecti fulgoris, lucis (obscuritatis l. 25) vel decoris, amoenitatis sim.:* **a** *quibus vehementer afficitur visus vel animus obtuentis (audientis l. 26):* RHET. Her. 4, 50, 63 gemmae nitore et auri splendore aspectus omnium -ere ([per- *fere trad.*]. AMM. 24, 6, 8 s. *laminarum* ... occursantes obtutus. HEGES. 1, 37, 3 p. 74, 23 *Antonium* -tum ... s. imaginum *pueri mulierisque pulchritudine insignium*). SEN. dial. 9, 1, 8 -it animum apparatus alicuius paedagogii ..., domus ... pretiosa *eqs.* LVCAN. 1, 154 fulmen ... obliqua -ens lumina flamma (*sim.* SIL. 1, 358 sanguineo -it lumina crine ... caelo decurrens ignea lampas. *aliter p. 940, 56*). LAVS Pis. 101 movet plenus gravitate serena vultus et insigni -it imagine visus. PLIN. nat. 2, 80 cum solis ... radii visus -xere nostros (PAVL. NOL. carm. 10, 322 *ultimo die* subitis domini ... venientis -tus radiis). STAT. Theb. 5, 666 *Tydeus aliique* iuvenem multo -unt lumine (SCHOL. aut armorum lumine obcaecant aut torvis oculis intuentur). QVINT. inst. 10, 1, 30 *nolim* arma squalere situ ..., sed fulgorem in iis esse qui terreat, qualis est ferri, quo mens simul visusque -itur (TAC. ann. 14, 54, 3 [*verba Senecae*] traditis *bonis sim.*, quorum fulgore -or, *animum potius curabo* [*si recte restit. pro* per-]. MIN. FEL. 24, 5 mens ... auri fulgore -itur, argenti nitore ... hebetatur. PANEG. 6, 17, 1 hic fulgor oculorum *imperatoris*, haec ... maiestas -it simul et invitat adspectus. *al.*). AMM. 17, 7, 2 oculorum obtutu -to humo involutus crassae caliginis squalor insedit. *al.* *dulcedine sonorum*: GELL. 11, 13, 10 ne vos facile -ret modulatus aliqui currentis facundiae sonitus (per- *var. l.; cf. 5* ut aures ... orationis modis eblanditae animum quoque nobis voluptate inani perfunderent). OPT. PORF. carm. 20b, 26 *ut hydraulus possit* rythmis ⌞-ere quicquid ubique est⌟ (*'omnia admiratione afficere' Polara ad l.*). **b** *quibus cetera obscurantur, obruuntur:* QVINT. inst. 10, 1, 92 *in Germanico* ceterarum fulgore virtutum laus ista *poetae* -itur (PROB. Verg. georg. 1, 5 ['clarissima mundi lumina, ... Liber et ... Ceres'] vult intellegi ... solem Liberum, quia libere pervagetur ..., vel quia eius fulgor aliorum siderum lumina -at). TAC. hist. 1, 84, 3 cuius *senatus* splendore et gloria sordes et obscuritatem Vitellianarum partium -imus (*si recte ed. sec. Gronovium*, per- *trad.*).

2 *usu deflexo, sc. respectu occaecandi evanescente transfertur ad quamlibet actionem occupandi, impediendi (dubites, an quaedam potius ad imaginem vinciendi revoces, ut ad II pertineant):* **a** *singulariter in lusu verborum* -untur praestrigiae (*sc. ita ut occaecentur ea ipsa, quae ad occaecandum excogitata sunt? vi praeverbii temporali actionem praeveniendi intellexit Traina, Comoedia, ³1969, 101*): CAECIL. com. 209 omnis meos dolos, fallacias, praestrigias -xit commoditas patris. **b** *-untur animantes affectibus vel adventu (aspectu) inopinato:* CYPR. epist. 46, 1 gravat ... me atque contristat, intolerabilis perculsi ... pectoris maestitia -it, cum ... comperissem *eqs.* (*nisi praeferas var. l.* per-, *quod verbum restituunt edd. apud* AMBR. Iob 3, 1, 1 p. 248, 16, *ubi trad. fere* dolore -tus). ARNOB. nat. 5, 44 p. 304, 9 in mentione illorum *deorum* facienda -ret vos metus (AMM. 21, 9, 7 imperatorii nominis metu -tus praeceptis paruit *magister equitum.* 30, 6, 2. 31, 7, 7). SYMM. epist. 1, 16, 2 *fratrem* pudore -tum *silere.* AMM. 29, 5, 8 *Firmus* spectatissimi ducis adventu -tus veniam ... poscebat (*nisi ad 1a*). 29, 6, 9 *Probus* rerum novarum lugubri visu -tus ... haerebat. AMBR. in Luc. 1, 28 perturbamur ..., quando -imur alicuius superioris potestatis occursu.

II *vinciendo, continendo, comprimendo et usu inde derivando (pro obi. est quod vinculo afficitur, ipsum autem vinculum non nisi e coni. vix recta* AMM. 23, 6, 80 -tis pellibus [prostratis *trad.*]): **A** *corporaliter:* **1** *vigente respectu praeligandi, praecingendi -untur:* **a** *quae vinculo quodam circumdantur:* CATO agr. 32, 2 caveto ne vitem ... nimium -as (PLIN. nat. 17, 227 [*cf. 209* artari]). OV. Ib. 549 ut ... Syracosio -ta (*conv. l.*) fauce poetae, sic animae laqueo sit via clausa tuae. SEN. Tro. 560 *captiva* vinclis manus secantibus -ta. PLIN. nat. 8, 32 *ut dracones* circumplexu ... ambiant *elephantos* nexuque nodi -ant (*33* alligant ...; praecludunt. *item de serpentibus*: 10, 197 *ova* orbe adprehensa spirae ita sensim vehementerque -unt, ut amputata parte ... sorbeant). TAC. ann. 12, 47, 2 *ad foedus firmandum* implicare dextras pollicesque inter se vincire nodoque -ere (*si recte restituitur vulgo*; per- *trad.*). **b** *quae cortice obducuntur, opprimuntur:* OV. met. 10, 495 iam ... gravem crescens uterum *Myrrhae* ⌞-erat⌟ arbor pectoraque obruerat (⌞ ⌟ *tuetur Anderson*; per-, con- *nec non* praecinxerat *var. ll.*). PLIN. nat. 17, 234 *suberis cortex* crassescens ... -it et strangulat *arborem* (*nisi absolute positum*).

2 *vario respectu, sc. magis minusve evanescente vi praeverbii, dicuntur -i:* **a** *quae frigore rigescunt, densantur:* SEN. nat. 4, 5, 4 *frigus* umidum ... aëra alligat et -it: itaque ... grando fit. PLIN. nat. 17, 217 *arborum* cacumina ... inarescunt, quoniam -tus non potuit eo pervenire umor. 18, 334 radices (*v. supra p. 659, 36*). AMM. 22, 8, 48 *sinus Ponticus Aquilone* ita -itur gelu, ut *eqs.* **b** *quorum fluxus medicamento quodam cohibetur:* PLIN. nat. 22, 138 *panis datur* ad discutienda aut quae -i opus sit et ... adversus ... pituitae fluctiones (*cf. Cels. 2, 30, 1* astringunt: panis *eqs.*). MARCELL. med. 10, 81 ubi alligaveris *bracchio* hanc radicem, statim sanguis *e naribus fluens* -etur (*vel* re- *Heraeus*; per- *trad.*); cum solveris ..., fluet. **c** *dentes, qui comprimuntur (si recte intelleximus coll. e. g. Hier. epist. 20, 5, 1* strictis dentibus spiritum coartamus *'st' dicentes*): DRAC. Orest. 786 pallia ... -to dente momordit *Clytaemnestra moriens (vix recte Rossberg, 1888, ad l. 'mit vorgestrecktem Zahn').*

B *incorporaliter respicitur obligatio, quae fit legibus, morum praeceptis sim. (de coloribus impediendi nec non breviter comprehendendi v. quae ad IC2 et IIIC monuimus):* **1** *-untur quae facienda praecipiuntur:* QVINT. decl. 249, 3 neque tam imprudentes ... legum latores fuisse, ut necessitate -rent ea, quae praestari non possent (constringerent *Winterbottom dubitanter ad l.*). COD. Theod. 6, 27, 5 id ... huius legis auctoritate -imus, ut eodem gradu ... honorentur *agentes in rebus.* **2** *-untur animantes, qui obligantur (Roma* DRAC.): AMBR. in Luc. 8, 76 non otiose diximus *de parentibus honorandis* ..., quia nos matris querella -xit. HEGES. 1, 30, 9 p. 56, 13 Herodes ... paterna -tus necessitudine arcebat manu *patrem quendam filios interficientem* (per- *var. l.; gr. 1, 312 τῷ ... πάθει συνείχετο*). Ps. AVG. serm. 65, 4 vides ..., quanta nos conditione divinus sermo -at; dimitte ergo, ut dimittatur tibi (*cf. Matth. 6, 12*). COD. Theod. 12, 12, 7 multae ... denuntiatione -tis *transgressoribus.* DRAC. laud. dei 3, 331 *Brutus* gemino -xit consule Romam annua ... disponens fascibus acta.

III *radendo, attingendo sim.* (*cf.* GLOSS. -it: leniter [*vel* leviter] tangit. -xit: adti[n]git vel vulneravit. GLOSS.^{L} I Ansil. PRAE 1028 -it: leviter transcurrit); *significantur potius qui (quae):* **A** *laedunt vel quolibet modo afficiunt, temptant (accedit acc. relationis l. 42):* **1** *usu vario:* CIC. Phil. 2, 102 (*hyperbolice*) iure turbato Casilinum coloniam deduxisti ..., ut *ad fines derigendos* aratrum circumduceres; cuius quidem vomere portam Capuae paene ⌞-isti⌟ ut florentis coloniae territorium minueretur (⌞ ⌟ *Non. supra p. 940, 36*, per- *codd. Cic.; v. quae exposui loco cit. p. 114*). VITR. 10, 15, 7 erigebatur ... machina in altitudinem ad disiciendum murum ... pedes C, item a latere ... procurrendo -bat non minus pedes C. STAT. Theb. 6, 459 multa ... transversis -itur ungula *equorum currentium* campis. SVET. Aug. 29, 3 cum ... lecticam ... fulgur -isset servumque ... exanimasset (*sim. de fulminibus*: AVIEN. Arat. 1432 diversorum *quorundam* ... inlisio ... aethram -it flammis. *aliter p. 940, 48. 941, 12*). TERT. apol. 41, 5 nullo modo laedimur ..., sed et si aliqua nos quoque -unt, ... laetamur magis (per- *var. l.; cf.* Ps. AMBR. serm. Sess. 1, 5 *pius* plagis *non* -itur). AMM. 24, 6, 13 *dux* umerum ... sagitta -tus. 25, 3, 6 hasta cute bracchii ... -ta, costis perfossis haesit in *iecore* (*cf.* PRVD. psych. 507 vix in cute summa -ens [per- *recc.*] paucos ... laedit cuspis). HEGES. 4, 27 p. 285, 9 ne -at ... carina cautes et ... offendat ... scopulos. HIER. vita Pauli 3 cum molli sibilo arborum folia ventus -ret (stringeret *var. l.*). *al.* **2** *laeditur quis verbis (ubique iuxta var. l.* per-): SYMM. rel. 21, 4 eo processit insimulatio, ut vos quoque, *imperatores*, ... quadam reprehensione -at. HEGES. 1, 28, 6 p. 46, 19 *Herodes* ne sermone quidem ullo -tus ab Antonio (2, 4 p. 138, 20). 1, 37, 5 p. 76, 26 Herodes -tus licet, tamen hautquaquam gravius ... commotus est *criminatione.* 1, 40, 3 p. 85, 18 contumeliis (5, 37, 2 p. 378, 29). **3** *afficitur uterus virginis Mariae, ut concipiat (sec. Luc. 1, 35* superveniet ..., obumbrabit): PRVD. apoth. 115 *deus* verbo -xit viscera purae virginis et verbo struxit puerilia membra (per- *codd. rec. ut etiam* 435 mortalem -xit spiritus alvum).

B *aliquid praetereunt vel per partes extremas eunt sim.* (*var. l.* per- *exhibent* HEGES., PRVD. *al. infra*): **1** *-unt animantes et res variae:* NON. p. 332, 23 legere est navigare, -ere (*affert Verg. Aen. 2, 207* pontum ... legit *pars posterior draconis*). AVIEN. Arat. 959 *circulo caelesti* vestigia summa -untur equi, -itur ales ab ipso verticis extremo. SYMM. epist. 7, 15 celebri itinere villa -itur. AMM. 14, 7, 10 -tis palatii ianuis contempto Caesare ... ad praetorium ... perrexit *praefectus.* 20, 3, 4 si *sol et luna* contigua ... -erint spatia (*opp.: si* articulis ipsis inhaeserint). PRVD. psych. 305 -ens aera pinnis in caelum se virgo rapit (*sc. Spes*). PETRON. BONON. serm. l. 27 *Zenonis virtus* penetrat ... terminos orbis extremi et ... ipsa caeli altiora ... -it. **2** *-unt aquae (cf.* perstringere *inde a Sil. 8, 455*): AVIEN. ora 482 -it amnis Tyrius oppidum Tyrin. orb. terr. 97 (*antea*: lambit ..., circumplectitur, ... radit) *aequor Hesperium* moenia ... fusi -it gurgite ponti (*gr. 61 ὑποξύουσα, Prisc. periheg. 70* radens). SYMM. or. 2, 20 margines turrium fluenta -unt. AMM. 25, 10, 5 Tiberis intersecans urbem aeternam divorumque veterum monumenta -ens (*antea*: praeterlambere). HEGES. 1, 35, 4 p. 69, 7 *civitas* -itur importuoso litore. PRVD. c. Symm. 2, 928 num refugus nostras odit -ere ripas *Nilus*? *al.*

C *aliquid strictim dicunt, praetereundo commemorant (hic illic, e. g. p. 943, 5, subesse vid. notio breviter comprehendendi, sc. potius ad II trahenda, si*

[Massaro]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

apte distingui posset; cf. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 1029 -it: tenuiter memorat; *codd. et edd. passim exhibent etiam* per- [*quod hac notione occurrit inde a Cic. S. Rosc. 91*], *sed solum* prae- *trad.* TERT. resurr., AMM., SYMM. *al.; v. quae de his locis et de* CIC. Verr. II 4, 105 *disserui loco cit. p. 112sq. 117sqq.*): QVINT. inst. 11, 1, 4 hunc locum Cicero breviter ... -it neque tamen videri potest quidquam omisisse (AMBR. in Luc. 7, 103 PRVD. c. Symm. 1, 166. *al.*). TERT. apol. 13, 3 ut supra -ximus. paenit. 3, 3 -ere ... non pigebit delictorum quaedam esse carnalia, ... quaedam vero spiritalia (*item accedit acc. c. inf.*: AMM. 21, 7, 2). resurr. 2, 13 si quae et alibi pro causarum incursione -ta distulimus (*postea*: praelibari). SYMM. epist. 2, 58 illis *litteris* necessaria continentur, his salutatio sola -itur. AMM. 26, 1, 4 obscuris paucorum susurris nomen -batur Equitii *tamquam futuri imperatoris.* AMBR. fid. 5, 13, 160 totum apostolicum caput recenseamus, ut nihil videatur fraude subtractum aut obreptione -tum (praescriptum *var. l.*). virg. 1, 3, 10 transitu quodam. HIER. in psalm. prol. p. 1, 7 *Origenem in psalterio* nonnulla ... -isse leviter vel intacta penitus reliquisse (*opp.* latissime disputavit. *sed fortasse praeferas var. l.* per- *coll. ibid. p. 2, 7* quasi praeteriens aliqua perstringerem). MAR. VICTOR. aleth. 1, 144 fas mihi sit quaedam -ere, quaedam ... penitus transmittere. MART. CAP. 3, 262 (vers.) -ta est cursim ... regula (*opp.* multis tendi ... voluminibus). CASSIAN. inst. 4, 2 quemadmodum ... perduret *humilitas sim.*, ... opinor nos ... debere -ere (*item cum enunt. interrog.*: conl. 8, 21, 7 quomodo ... innotuerit, ... -endum breviter puto). *et saepius.*

p. p. p. **praestrictus,** -a, -um *pro adi.* (*huc traximus exempla a notione verbi longius recedentia; ceterum cf. p. 941, 75. 942, 9*): **1** cursus -us *fere i. q. celer, non effusus, non late vagans* (*color velocitatis sublucere potuit etiam supra sub IIIC; ceterum cf. Synon. Cic. p. 441, 3* propere ... festinatim. strictim. summatim *eqs. nec non Verec. in cant. 7, 16 l. 37* strictim aufugere, *9, 9 l. 25* stricte concurrunt): AMM. 23, 3, 5 *Mediae* partibus ... -o cursu vastatis. **2** folium -um *fere i. q. adhaerens* (*sc. quasi vinctum, an potius adnexum, ut huic uni exemplo subsit structura inversa* 'praestringere *aliquid alicui'?*): PS. APVL. herb. interpol. 124 l. 20 *folia sempervivi* inferiora ... supinata sunt, sed in capite -a (*gr. Diosc. 4, 88, 1 προσεσταλμένα ἐπ' ἄλληλα*).

[*de adv.* **praestrictim** *v. p. 935, 73.*]

praestrūctim *v.* praestruo. *Massaro.*

praestrūctio, -ōnis *f.* *a* praestruere. *legitur saepius apud* TERT., *ceterum admodum raro.* [*confunditur cum* praescriptio *l. 48. 62* (*cui voci abundanter et vix recte additur in cod. Mesnartii* TERT. bapt. 12, 1, *om. cod. T*).]

i. q. actio praestruendi vel id, quod praestruit, praeparatio (*sing. praeter l. 41. 55; accedit gen. obi. l. 48. 52. 65. al.*): **1** *-o spectat ad quamlibet rem*: TERT. bapt. 9, 1 *quot* figurae, -es, praedicationes religionem aquae ordinaverunt! (*deinde afferuntur sacrae scripturae loci*).

2 *-o spectat ad dicta, scripta* (*sc. per anticipationem quandam rerum postea tractandarum*): **a** *usu minus technico de quavis argumentatione, qua posteriora fundantur* (*laxius de praefatione l. 54*): TERT. carn. 25 l. 11 resurrectio nostrae carnis, alio libello defendenda, hinc (*sc. de praesenti libro*) habebit -em (*cf. 1 l. 10* praestruenda *carnis vota*). adv. Hermog. 16, 1 (*de creatione mali*) in -e (praescriptione *var. l.*) huius articuli ... definio *eqs.* (*-o est pars argumentationis ut*: resurr. 20, 1 [*contra eos, qui resurrectionem carnis negant*] primam -em eorum depellam, qua volunt omnia prophetas per imagines contionatos). adv. Marc. 4, 14 p. 461, 6 si non ... hanc *de beatitudine esurientium* promissionem creator ... in euangelii (*sc. Luc. 6, 21*) ... -em destinasset (*affertur Is. 5, 26sq. al.*). 5, 5 p. 584, 10 -o superioris epistolae, *i. quod ad Gal. praefatus sum* (*item de praefatione*: AVG. epist. 147, 6 [per- *var. l.; ibid.* praelocutio]). resurr. 18, 1 hucusque -bus egerim ad muniendos sensus omnium scripturarum, quae *eqs.* (*nisi ad b*). **b** *technice in artibus rhet. et gramm. de figura, qua praeparantur postea dicenda, ne offendant animum audientis vel legentis* (*cf. p. 751, 36sqq. et infra s. v.* praestructivus; *in definitione* FORTVN.): TERT. resurr. 49, 13 si subito in hanc definitionem (*I Cor. 15, 50*) erupisset apostolus, ... sine ullius supra sensus -e (*cf.* FAV. EVL. 11, 1 nulla -e posita). FORTVN. rhet. 2, 15 quid est proparasceue sive praeparatio sive -o (praescriptio *cod. unus*)? procatasceua est, qua iudicem nobis praeparamus, cum ... quaedam nobis obsunt et illis prius occurrendum est *eqs.* DON. Ter. Phorm. 153, 3 inducitur rerum imminentium -o, in qua sit audax locutor Phaedria ..., timidus Antipho. SCHOL. Cic. Bob. p. 120, 6 (*ad Mil. 28*) simul et ad innocentiam Milonis et ad cogitationem sceleratam P. Clodii ferenda (*i. referenda*) -o est (*cf. p. 119, 27* praeparationibus instructa narratio est). *addas fortasse l. 56.*

praestrūctīvus, -a, -um. *a* praestruere. *i. q. praestruens* (*sc. postea dicenda, scribenda; cf. l. 57*): FORTVN. rhet. 2, 20 narratio ... qualis esse debet? *προκατάσκευος*, id est, ut habeat in se quaestionum semina et [si] sit -a.

[**praestrūctūra** *v. p. 945, 26.*]

ˣpraestruo, -strūxī, -strūctum, -ere. *a* prae *et* struere. GLOSS.^{L} III Abstr. PRAE 33 -xit: praeordinavit. 66 -erim (-strinx- *trad.*): praemunierim. *legitur* (*sc. singulis tantum locis praeter* OV.) *inde a* COM. pall. inc. (*v. l. 17*), OV. (*ter*), LIV., COLVM., STAT., TAC., SVET., APVL.; *saepius adhibetur a* DON. *et* AMM., *frequentatur a* TERT. (*plus quam 50ies*). [*in codd. saepe confunditur praeverbium* prae- *cum* per-, *e. g.* TERT. adv. Hermog. 2, 1. IREN. 4, 14, 2 (*restituitur* TERT. pudic. 19 p. 265, 30 IREN. 4, 7, 4 PAVL. PETRIC. Mart. 2, 599), *perf.* -struxi, -structum *cum* -strinxi, -strictum, *e. g.* DON. Ter. Eun. 374, 4. AVG. trin. 1, 12, 25 (*restituitur* AMM. 24, 1, 1 CLAVD. DON. Aen. 11, 55 p. 415, 5 PAVL. PETRIC. Mart. 5, 634; *falso trad.* VELL. 2, 118, 4); *ceterum variat e. g. cum* praeinstruere, *ubi v., et* praestare TERT. praescr. 15 l. 2 CLAVD. 5, 281. *al. vix recte trad. in var. l.* -as *pro* praesternas PLIN. epist. 5, 8, 14.]

i. q. ante (in)struere: **I** *vi potius locali* (*sc. quae evanescit maxime sub A2; accedit dat. comm. vel incomm. hic illic sub A et l. 51. 61, abl. instr. saepius sub B*): **A** *pro obi. est, quod (struendo) ante aliquid ponitur* (*c. resp. obiciendi praeter* COM. *et* CE): **1** *proprie vel in imagine* (*cf.* COLVM. *et* APVL. *sub IIA2*): COM. pall. inc. 104 (= FEST. p. 313, *inde supra p. 610, 52*) vix pedem pedi -it, otiose it, remoratur (-it *Ribbeck,* praefert *trad., sed in explicatione locutionis* pedem struere). TAC. ann. 12, 33 si qua clementer accedi poterant, in modum valli saxa -it *dux hostium.* TERT. bapt. 20, 1 *confessione sim.* de pristinis *peccatis* satisfacimus ... et subsecuturis temptationibus munimenta -imus (*nisi vi temporali ad p. 945, 1. item in imagine*: CASSIAN. conl. 24, 17, 3 *daemones* adfectibus animae insidiosos laqueos -entes). CE 712, 22 (*aet. infimae*) tumuli ... tegmina firmans *quidam* -xit solida e crustato marmore fulchra, *sc. gradus ante tumulum, ni fallimur.* *?* **2** *transfertur ad quamlibet actionem obiciendi*: TERT. castit. 8 l. 25 (*ad I Cor. 6, 12* omnia mihi licent, sed non omnia expediunt) *apostolus* docens in eo esse probationem, in quo ⌊licentiae⌋ experimentum abstinentiae -xit (⌊ ⌋ *si recte pro dat. accepimus*; licentia *A fortasse recte, ut ad IIA1a pertineat*).

B *pro obi. est, quod (struendo) afficitur, sc. de actione sive praepediendi sive praemuniendi* (*excepto fortasse* TERT. *l. 49*): **1** *-untur viae, aditus sim.* (*cf.* vadum *l. 56*): OV. met. 14, 798 (*cf. 790* iter praecluserat unda) porta ... fonte fuit -ta novo (-stricta, praerupta *var. ll.*). fast. 1, 563 *Cacus* aditum fracti -erat obice montis ([perstrux-, perstrinx- *var. ll.*]. NOVELL. Valent. 1, 1, 1 [*in imagine*] calumniae aditūs). VET. LAT. thren. 3, 9 (cod. 177; *in imagine*) *deus* -xit vias meas, exclusit semitas meas (*gr. ἀνῳκοδόμησεν* [*quod 3, 5. 7 versum est* reaedificavit], *Vulg.* conclusit. *aliter p. 946, 22*). DIOSC. 2, 145 p. 233, 19 *piper* assidue comestus prest⟨r⟩u⟨it⟩ iter genitale ([*gr. 2, 159, 3 ἀτόκιον ... εἶναι δοκεῖ*]. *in imagine ut*: 3, 36 p. 393, 16 *hedyosmum* ante coitum mulieri[s] suppositum i. -it g. [*frg. Gotting.*, prestat *cod. Monac.*, prestringit *rec. alphab.; gr. 3, 34, 2 ἀσυλληψίαν ἐργάζεται*]. 3, 63 p. 404, 23 [*gr. 3, 58 γονὴν σβέννυσι*]. *cf.* 3, 93 p. 418, 24 i. urinae -it *galbanum* [*gr. 3, 83, 2 δοκεῖ ... δυσουρίαν ποιεῖν*]). OROS. hist. 3, 12, 16 *Philippum* exclusum ... ab ingressu Graeciae -tis Thermopylis (*vi militari ut*: 4, 8, 1 quas *angustias* Poenorum copiae iam dudum -erant). PAVL. PETRIC. Mart. 2, 599 quia -to (*sc. manu Martini*) fuga nulla *daemoni* pateret ab ore *obsessi hominis* (*Barth,* perstructo[s], -stricto *trad.*). *hyperbolice praecluduntur fores nimio ornatu* (*nisi cogites de mera vi ornandi*): TERT. apol. 35, 11 laureis postes -bant, ... lucernis vestibula nubilabant *quidam.* **2** *-untur alia loca: varia ratione praecludendi, interdicendi*: OV. ars 2, 21 hospitis *Daedali* effugio -erat omnia Minos (*ne ad A trahas cf. met. 8, 185 sq.* terras ... et undas obstruat *Minos*). PAVL. PETRIC. Mart. 5, 634 praecluso -ti gurgitis aestu *serpenti, quem Martinus pergere vetuit* (*Petschenig,* -stricti *trad.*). *munitionibus oppositis*: OROS. hist. 5, 7, 9 vallum sudibus -tum crebris turribus communivit *Scipio* (6, 9, 6 ripam ... fluminis ac ... vadum ... s. -erat *hostis* [per- *var. l.; cf. Caes. Gall. 5, 18, 3* ripa ... s. praefixis ... munita]). 6, 15, 18 *Caesar* terram ... fossa -ens, cum illi *Pompeio* maria paterent. PS. TIT. epist. l. 317 *civitas Hierusalem* cum magno[s] labore[s] ... -ta. **3** *-untur partes corporis* (*cf.* iter *l. 39,* os *l. 47*): STAT. Ach. 1, 481 *quem nisi Achillea* Stygios tulerit ... per amnes Nereis et pulchros ferro -erit artus? (*sc. ut impenetrabiles fiant*; prae-, perstrinxerit *var. ll.*). PAVL. PETRIC. Mart. 5, 816 dolor illis viscera ... -erat ... luctu (*sc. ne peste correptos sepelirent*). **4** *-itur ipsa actio impedienda*: PAVL. PETRIC. Mart. 5, 325 siluisse Molossos terrificique oris -tum haesisse latratum (perstruct-, -strict- *var. ll.*).

II *vi potius temporali, sc. cum respectu praeparandi* (*fere abundanter accedit adv.* ante *p. 945, 48. 946, 31. 56. al.*). *accedit obi. acc. sub A et B (struct. verbales pro obi. p. 945, 14 sqq. 50. 69. 946, 55), dat. comm. vel incomm. (ita ut hic illic vergat in notionem q. e. praestare) p. 945, 4. 38. 946, 16* (sibi *p. 945, 2. 30. 946, 24; cf. praepos.* adversus *p. 945, 53. 946, 64*); *ceterum pendent struct. finales, sc. dat. p. 946, 39, praepos.* ad *p. 945, 41. 57. 946, 32. al.,* in *c. acc. p. 946, 38, inf. vel enunt. p. 946, 48 sqq. (aliter l. 68), instrumentales, sc. abl. p. 945, 16. 22. 946, 35. al., praepos.* de *p. 945, 19 (cf. adv.* inde *p. 945, 21),* per *p. 945, 24. 946, 38, abl. limit. p. 946, 46.*

A *-untur res*: **1** *incorporeae*: **a** *quaelibet; pro obi. ponun-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tur: α *quae rei cuidam posteriori sunt fundamento, subsidio sim.*: Liv. 28, 42, 7 fraus fidem in parvis sibi -it, ut ... cum mercede magna fallat. Tert. ieiun. 9 p. 285, 28 pabuli pressura formam -ens potui, *sc. qui etiam moderatus sit.* orat. 1 p. 180, 18 omnia Iohannis *baptistae* Christo -bantur, donec ... totum praeministri opus ... transiret ad dominum. scorp. 4 p. 152, 21 *deus martyriis* auctoritatem suam -erat (Hier. adv. Rufin. 1, 2 si a. suo operi -bat *Rufinus,* ... habuit in promptu Hilarium ..., habuit Ambrosium). Amm. 20, 11, 7 ne quid omitteret *Constantius,* quod ante fervorem certaminum erat ... -endum. Svlp. Sev. dial. 3, 5, 6 etsi dialogi speciem ... adsumpsimus, nos pie -ere (praestare *cod. unius corr. et edd. vet.*) profitemur historiae veritatem. Cassian. conl. 13, 8, 4 occasiones -it (per- *var. l.*) vitae ... ac salutaris viae directionem demonstrat *deus. al.* β *ipsa futura vel nondum manifesta*: Svet. Tib. 53, 1 cum -tum utrumque consulto esset, ut et ipse ... *poma suspecta* offerret et illa *Agrippina* ... exitium caveret (*item iuxta pron. praeparativum* [*cf.* 'id agere, studere' *sim.*]: Tert. praescr. 15 l. 2 huc ... dirigebamus et hoc -bamus ... praefatione, ut *eqs.* [praestamus *var. l.*]. Amm. 31, 7, 6. *al.; sine pron.*: Amm. 16, 11, 3 cogitatum est ... solliciteque -tum, ut ... Alamanni ... trusi in angustias caederentur. *cf.* ne *p. 946, 73*). Tert. nat. 1, 19, 2 de persuasionibus omnis ⟨ob⟩stinatio nostra *christiana* -itur: mortuorum enim praesumimus resur⟨re⟩ctionem. carn. 11. 10 unde illi destruunt carnis vota, inde nobis erunt -enda. adv. Iud. 9, 7 (*ad Is. 7, 14*) -xit ... fidem incredibili rei dicendo, quod *eqs.* (*sim.* adv. Marc. 3, 13 p. 396, 26. *al. ibid.; aliter l. 2*). adv. Marc. 1, 11 p. 305, 14 quanto honestius per aliqua propriae molitionis indicia cognitionem sui -isset *deus.* 4, 2 p. 426, 5 transeo nunc ad euangelii ... demonstrationem *Marcionis* ⌞-turam⌟ ordinem, quem adgredimur (⌞ ⌟ *sunt qui subst. verbale aliunde ignotum intellegant*). Iren. 3, 20, 1 deus ... -ens et praeparans adinventionem salutis ... his, qui *eqs.* Amm. 27, 10, 1 Alamannus regalis *quidam* ... diu -ens, quod cogitabat. Schol. Cic. Bob. p. 168, 20 *Metellum laudans* sibi ... ipse Tullius maximam laudem -xit (Clavd. Don. Aen. 1, 495 p. 99, 21 *poeta Didonem* conlaudat Aeneae iam -ens [praestans *edd. vet.*] l., qui ab ea ... amari commeruit). Mart. Cap. 1, 31 (vers.; *Phoebus ad Iunonem*) iugalis ... blanda nutus -e. *al.*

b *dicta, scripta vel eorum argumenta* (*hic illic sublucet t. t.* praestructio, *e. g. l. 45. 67. p. 946, 3*): α *-untur quae ante alia dicuntur, scribuntur* (*saepius ut iis posteriora probabilia reddantur*): Ⓘ *c. obi. acc.*: Tert. nat. 2, 12, 34 adhuc de Saturno immorabor, quo et ceteris *deis* compendium -am (*ne ad β trahas cf. 2, 12, 38* tenemus conpendium in ceteros ... ⟨praescri⟩ptionem). apol. 47, 1 hoc mihi proficit antiquitas -ta (*sc. cap. 19*) divinae litteraturae, quo facile credatur *eqs.* anim. 25, 8 his ita -tis (*sim.* Cassian. conl. 17, 12, 4 [per- *var. l.*]). coron. 11, 7 haec -erim et ad ceteras officialium coronarum causas (idol. 20, 4 hoc mihi ad sequentia magis -tum est). Don. Ter. Phorm. 98, 3 haec -untur (astruuntur *cod. unus*), ut sit spes potiundae virginis. Mar. Victorin. rhet. 1, 19 p. 201, 27 narratio causae non *solum res gestas explicat ...,* verum etiam multa futuris -it quaestionibus. Clavd. Don. Aen. 5, 485 p. 479, 24 hoc ideo -xit, quod dicturus est *eqs.* Avg. bapt. 7, 2, 3 (*ad Cypr. sent. episc. 38*) servans *quidam* quod ... Cyprianus ante -erat dicens (*affertur eiusdem operis praef.*). Mart. Cap. 4, 327 (vers.) *Dialectica ingressa* primordia fandi advehit et scholicum -it axioma *quoddam. al.* Ⓘⓘ *pro obi. est struct. verbalis* (*oratio recta l. 57*): Tert. anim. 18, 5 -ximus (*sc. in cap. 11 sq.*) neque animum aliud quid esse quam animae suggestum ... neque *eqs.* (*item accedit acc. c. inf.*: adv. Hermog. 2, 1. adv. Marc. 4, 9 p. 440, 20 -ximus ... adversus antithesis *Marcionis* nihil proficere ... diversitatem legis et euangelii. Clavd. Don. Aen. 1, 670 p. 132, 30. *al.*). adv. Marc. 4, 38 p. 550, 13 in quo *aevo venturo* neminem nubere definiturus -xit *Christus* hic quidem nubi, ubi sit et mori, *sc. in terra.* 5, 10 p. 607, 11 ad hoc (*sc. I Cor. 15, 46*) ... de ipso Christo -it *Paulus*: 'factus primus homo *eqs.*' (*I Cor. 15, 45*).

β *-untur ipsa posteriora, quae per priora insinuantur, quodammodo praenuntiantur*: Ⓘ *c. obi. acc.*: Don. Ter. Eun. 374, 4 'neque scit qui sies': hoc est, quod supra (*Eun. 359*) callide poeta -xit (-scripsit, -strinxit *var. ll.*). Phorm. 112, 1 'ad anum recta pergit': hoc -ens aniculae fecerat mentionem (*Phorm. 98*). Serv. Aen. 11, 592 (*antea*: alii volunt Arruntem de Turni esse partibus *eqs.*) quam rem hic dicunt -isse (perstrinxisse *edd. vet.*) Vergilium (*postea affert Aen. 11, 789*). Clavd. Don. Aen. 11, 55 p. 415, 5 ecce ventum est ad illud, quod supra (*Aen. 11, 40 sq.*) -xit, cum diceret: '...'. Mvtian. Chrysost. hom. 3, 1 p. 251 quoties ... altiora dicturus est *Paulus,* -it illa primum et facit illa susceptibilia (*gr.* προκατασκευάζει). Ⓘⓘ *pro obi. est struct. verbalis* (*pronomine vel adv. praeparata l. 74 sq. p. 946, 3*): Tert. nat. 2, 3, 3 demonstrantes elementa deos non esse ... -e⟨mus iure⟩ deos non esse defendi, quorum parentes, id est elementa, dei non sint. uxor. 1, 3 l. 2 Christum separandis matrimoniis ... advenisse (*acc. c. inf. ut*: Don. Ter. Andr. 274, 1 hic illud solvitur 'lana et tela victum quaeritans' [*Andr. 75*], ut hoc [hic, haec *var. ll.*] -at 'bene et pudice' Glycerium esse eductam). Don. Ter. Andr. 119, 3 hoc -isse (-scripsisse, prostruxisse *var. ll.*) Terentium, ut, cum Chremetis filiam esse cognoverit, Simo hanc potius eligat (*item accedit enunt. fin.*: Schol. Cic. Bob. p. 120, 29 [*ad Mil. 29* partim recurrere ad raedam *eqs.*] vult ita -ere, ut servi nihil imperante domino fecerint [*paulo post apud Cic.*: nec imperante nec sciente ... domino]. Avg. c. Iulian. 4, 3, 27 si non in eo ipso libro meo [*sc. nupt. et concup. 1, 3, 4*] ... ante -rem, ne *eqs.* [*nisi ad l. 60*]). 607, 1 haec scaena cuius perturbationis esse debeat, iam supra (*Andr. 375 sqq.*) -xit poeta ([-strinxit, -scripsit *var. ll.*]. *item accedit enunt. interrog.*: Phorm. 304, 2 hic iam -itur [praestituitur *var. l.*], quam facile triginta minas perditurus sit Demipho. Avg. cons. euang. 3, 13, 44).

2 *corporeae, sc. quae comparantur, ut alicui rei posteriori* (*adhuc obscurae* Tert.) *praesto sint* (*quae ad aliquid aptantur fortasse l. 19* [*cf. B1, unde vix huc trahas l. 29*]): Colvm. 1, 5, 9 *villae ab inferiore parte clivi exstruendae sunt*; quippe ab imo -ta valenter resistent contra ea, quae postmodum superposita incumbant (*nisi ad IA1*). Apvl. met. 10, 20, 2 eunuchi ... pulvillis ... terrestrem nobis *coituris* cubitum -unt (*vix ad IA1*). Tert. idol. 5, 3 quae *figurae in vet. test. velut serpens aereus* dispositioni alicui arcanae -bantur, *sc. per praefigurationem.* Amm. 16, 6, 1 Arbitionem ..., velut summa mox adepturum, decora cultus imperatorii -isse. 31, 15, 10 omni ... bellandi apparatu -to. Ps. Lact. Plac. fab. Ov. 9, 4 Hercules ... -to rogo ac sagittis traditis Philoctetae ..., qui eius pyram struxerat, flammis exustus est. Ambr. in psalm. 118 serm. 16, 31, 1 -xit viam et commendationis suae incrementa praesumpsit (*in imagine ut*: Avg. conf. 1, 9, 14 aerumnosas v. Cod. Theod. 6, 22, 8, 1 nisi *quis* ad ... claritudinem v. sibi ex constitutionis avitae norma -erit). *al.*

B *-untur homines, animus sim.* (rerum natura *l. 29*), *sc. qui fere hortando, docendo sim. ad aliquid accommodantur, prompti redduntur* (*reflexive* se -ere *l. 46*): **1** *exempla varia*: Tert. adv. Marc. 5, 16 p. 632, 3 a primordio rerum naturam operibus beneficiis *sim.* ... ad agnitionem sui -xit *deus.* praescr. 44 l. 11 (*antea*: nihil umquam ... pronuntiatum et ... praeceptum *esse*) qui *apostoli* nos non ante -erunt (anteprae- *Kroymann perperam*). resurr. 30, 9 (*ad Ezech. 37*) deus ... prophetam ... -xit ad constantiam praedicationis revelato ordine resurrectionis (Cypr. unit. eccl. 1 *caute* ad certamen animus ante -itur, quando se adversarius confitetur. Avg. epist. 147, 3 dicam aliquid, quo ad haec certius -aris [-stolaris *cod. unus*]. Oros. hist. 6, 7, 8 *phalangem* ad inrumpendam Romanorum aciem ... -erant [per- *var. l.*]. *addas l. 47*). Iren. 4, 16, 3 *deus* -ens (per- *var. l.*) hominem per decalogum in suam amicitiam (4, 16, 4 in ... vitam). Clavd. 8, 321 si bella canant, prius agmina duris exerce studiis et saevo -e Marti. Avg. cons. euang. 1, 32, 50 ut -rentur (perstruer-, praestar- *var. ll.*) et praemonerentur *pagani* (Act. Archel. 40, 1. *cf. l. 67*). util. cred. 14, 31 p. 38, 25 ut ad te, *haeretice,* iam tali fide -tus accedam. Cassiod. Ios. antiq. 2, 311 *Moyses praecepit egressuro* populo, ut sacrificium paratum haberent essentque -ti (*gr. παρασκευασαμένους. cf. 312* praeparatos). 19, 110 p. 555 interius fugiebat *Caligula*; quem suscipiens Cornelius Sabinus et ipse iam sua mente -tus impulit (*var. l. gr. προκατειργασμένος*). *al.* *reflexive* se -ere: Amm. 14, 2, 10 ad manus comminus conserendas ... semet scientissime -bant *legiones.* **2** *accedunt structurae verbales: finales*: Iren. 4, 14, 3 populum *Israel* erudiebat *Moyses,* ... -ens eos perseverare et servire deo (*item accedit inf. fin. fortasse* 4, 24, 1, *v. p. 672, 59*). Prvd. perist. 10, 54 *martyr* animos paventum -ens hortatibus, stent ut parati neve cedant turbini *persecutionis* (Evgipp. Sev. 30, 1 *cives* praesaga mente -xit [per- *var. l.*], ut ... *bona sua* intra muros concluderent). Evgipp. Sev. 28, 1 populum ... assiduis hortatibus -bat (per- *var. l.*), ne in sua virtute confiderent. *enunt. interrog.* (*sc. alterius obi. vice fungens*): Amm. 28, 6, 17 Romanus, quas ob res venerat *Palladius,* ante -tus. Avg. epist. 147, 5 praelocutio mea ... te atque alios, qui ista lecturi sunt, -it, quales ... iudices esse debeatis.

C *absolute vel intransitive (nisi pro obi. positum putes adv. l. 62): -itur dicendo, scribendo*: Tert. adv. Marc. 5, 13 p. 621, 22 possum et hic de substantia Christi -ere ex prospectu quaestionis subsecuturae. monog. 9, 9 sicut -ximus (*sc. 9, 6. cf.* Hier. epist. 14, 8, 1 ut ante -xi [perstruxi, -strinxi *sim. var. ll.*]). adv. Prax. 19 p. 261, 3 *deus dicendo 'solus'* (*Is. 44, 24*) -ens adversus coniecturas haereticorum. Don. Ter. Eun. 298, 2 'o infortunatum senem': hoc dicto -xit (per- *var. l.*) ad exitum fabulae (Phorm. 269, 1 [restituat *var. l.*]. Ps. Ascon. div. in Caec. p. 195, 8 ad illud quod dicturus est. *cf. l. 72*). Cypr. laps. 27 cum ... dominus praemoneat et -at dicens: 'et scient omnes *eqs.*' ([*apoc. 2, 23*]. Hier. in Gal. 2, 7 p. 336^{C} pulchre ... -xit *Paulus* d.: 'qui enim *eqs.*' [*Gal. 2, 8*]). *al.* *cetera exempla*: Tert. pudic. 1 p. 219, 7 pudicitia ... aliquatenus in saeculo morabitur, si natura -erit, si disciplina persuaserit *eqs.* Garg. Mart. med. 29 qui *umor* ... pulmoni acer instillatus letaliter ad pthisim -it. Ps. Avg. serm. 56, 3 *deus* odit ... supplicium, qui ante -it (praestitit *var. l.*), ne condemnet (*nisi ad A1aβ*).

p. p. p. praestrūctus, -a, -um *usurpatur fere pro adi. notionis q. e. promptus, paratus l. 44. 46, pro subst. neutr. l. 14.*

[Hickson]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adv. **praestrūctim.** *fere i. q. modo praestructo, ex praeparato*: TERT. pall. 3,4 multa dicendum fuit (*sc. de bestiis*), ut ad hominem -m perveniretur (-strictim *trad., corr. Rhenanus*).

deriv.: praestructio, praestructivus. *Hickson.*

praestū *v.* praesto. **praestūlor** *v.* praestolor.

[praestultus *ed. Stephani* GLOSS. II 393, 54 *pro* instultus, *v. vol. VII 1, 2024, 61 sqq.*]

praestupēsco, -ere. *a* prae *et* stupescere (*sed notio intensiva revocanda videtur ad adi. a* prae *et* stupescens *formatum*). *i. q. valde stupescere*: IVL. VAL. 1, 52 ad quam fortunam (*sc. Thebarum excidium*) ceteris -entibus prae vi malorum uni tubicinum forte consilium subit.

praestupidus, -a, -um. *a* prae *et* stupidus. *i. q. valde stupidus*: IVVENC. 4,199 *virginum* pars est sapientior una, altera -o pars est stolidissima corde (per- *var. l.; respic. Matth. 25, 2* fatuae *virgines*).

praestus *v.* 3. praesto.

[praesuādeo *affertur perperam pro* per- *e* PANEG. 8, 15, 3.]

[praesuāsio *edidit Weber* HEGES. 5, 22, 1 l. 89 (*e cod. Cassellano?* pers- *ed. Ussani p. 350, 27, sine nota in apparatu*).]

praesubsisto, -ere. *a* prae *et* subsistere. *i. q. antea subsistere, praeexsistere*: RVSTIC. c. aceph. p. 1188^{C} animae, quae secundum te a principio -ent personae (*postea*: praeexsistentibus personis).

praesūdo, -āre. *a* prae *et* sudare. *i. q. antea sudare: praeparando*: STAT. Theb. 6, 4 quo *ludo* Martia bellis -are paret seseque accendere virtus. *praecedendo*: CLAVD. rapt. Pros. 2, 120 *legantur flores,* dum matutinis -at solibus aer, dum ... umectat ... Lucifer agros roranti praevectus equo.

praesūgo, -sūctum, -ere. *a* prae *et* sugere. *i. q. antea sugere*: CAEL. AVR. gyn. 1, 123 *infanti, ne viribus deficiat, lac* maternum concedendum -tis mammis ore puerili (*gr. p. 65, 10 προεκμυζηθέντος*). *Bk.*

***praesul,** -ulis *m.* [*a* prae *et radice* sal- (salire); *cf.* praesultor, praesultator; *notio q. e. 'praeses' sim. (v. infra sub II) aetate posteriore orta est; ceterum v. M. Benedetti, I composti radicali latini, 1988, 171. Fo.*] *de origine: a verbo derivatur* PRISC. gramm. II 118, 7 *et* 123, 20 exulo exul, praesulo -l. ISID. orig. 10, 205 -l vocatur, quia praeest sollicitudine. *scribitur* prai- CIL X 797 (*aet. Claud.*), pre- *in titulis christ., e. g.* CE 713, 1 (*saec. VI med.*), *et codd. rec.; formam* -sol- *exhibent cod. Lugd. saec. VI* HIER. epist. 117, 1, 1 *et nonnulli recentiores e. g.* AMBR. spir. 1, 7, 89. NOT. Tir. 36, 47^{a}. 55, 29^{b}. *de genere* (*masc. testatur* PHOC. gramm. V 414, 24 [*cf. iam* CHAR. gramm. p. 44, 5. *al.*]. *aliter* PRISC. gramm. II 147, 19 duo communia: -l, exul): *dicitur de feminis* (*sc. deabus*) SOL. 1, 6 AVIEN. orb. terr. 519 *et al., v. sub IIA1, de rebus generis fem. l. 73. p. 950, 39. 45. 48, neutr. p. 948, 37; coniungitur cum adi. fem. p. 950, 51; formam fem.* praesula *v. p. 950, 53. legitur notione originaria paucis locis inde a formula quadam sollemni Saliorum et* LVCIL. (*v. infra sub IA*), *notione deflexa occurrit inde a* SOL., IVL. VAL. *aliisque scriptoribus saec. IV, apud christ. inde ab* AMBR., *a quo vox frequentatur ut etiam in* LEONIS M. *aliorumque pontificum epistulis, actis conciliorum,* CASSIOD.; *in versibus exhibent* AVIEN., AVSON., PRVD., PAVL. NOL. *al. et haud raro tituli christ.* [*confunditur in codd. hic illic cum* praeses, *e. g.* IORD. Get. 41 (*var. l. suspecta*: AVG. serm. 296, 8 coll. Morin p. 407, 33 dii -es Romae modo non servaverunt, *sc. urbem* [*ita cod. Cas., sed vox q. e.* -l *a sermone Aug. aliena est*; dii praesides Romam m. n. s. *codd. rec. brevioris, Migne 38, 1356*]); *traditur contextu manco apud* AMM. 28, 4, 20.]

I *notione originaria significatur qui saliendo praeit, sc. i. q. praesultator*: **A** *proprie in re sacra vel ludicra* (*ad rem v. Ehlers, RE XXII 1568 sq.*): **1** *de sacerdote qui Saliorum pompam ducit* (*cf.* CHAR. gramm. p. 44, 5 -l *ὁ τῶν ἱερέων τῶν Ἄρεως ἡγούμενος. sim. explicatur*: EXC. Bob. gramm. I p. 544, 5 -l *ὁ προηγούμενος τοῦ ἱεροῦ*): *formulam antiquam* cum -l amptruavit *a* LVCIL. 320 *receptam v. vol. I 2017, 78 sqq. exempla cetera* (*cf. etiam p. 950, 55*): CIL X 797 (*aet. Claud.*) *Lavinas quidam* flam(en) Dialis, flam(en) Martial(is), Salius -l, augur, pont(ifex). INSCR. Ephem. Epigr. IX 613 -l (*si huc pertinet titulus mancus Lanuvinus*). VIR. ill. 3, 1 *Numa Pompilius* Martis sacerdotes, quorum primus -l vocatur, XII instituit. HIST. AVG. Aur. 4, 4 fuit in eo *Saliorum* sacerdotio et -l et vates et magister. **2** *de quorumlibet ludorum praesultatore*: CIC. div. 1, 55 cuidam rustico Romano dormienti visus est venire, qui diceret -em sibi non placuisse ludis (*ad rem v. Liv. 2, 36, 2 supra s. v.* praesultator; *alludunt*: CIC. div. 2, 136. ARNOB. nat. 4, 37 p. 245, 14 propter -es non probatos. 7, 9 p. 351, 13. *al. ibid.*). NON. p. 530, 21 (*e Varrone*) quod ludis pueri -es essent glabri *eqs.* (*v. vol. VII 2, 1769, 32 sqq.*).

B *in imagine respicitur quilibet praeiens (res l. 73): in itinere*: SYMM. epist. 2, 11 Patricius, quem -em itineris tui esse voluisti, brevi te adfore nuntiavit. 9, 71, 2 epistulam venturus ipse tamquam -em misi. *in commercio epistularum*: SYMM. epist. 4, 57 *fratres,* relegite viam dissimulati hactenus moris *epistularum scribendarum* me officiorum familiarium -e, qui prior rupi commune delictum *silendi* (8, 7. 8, 60 opperiris ... litteras meas, quasi ipse familiaris officii -l esse non debeas).

II *respectu saltandi, eundi neglecto transfertur ad eum, qui praesidet, praeest, vel praesidio est, auxiliatur sim.* (*-em fuisse Saliorum summum facile intellegi potuit, si conferas p. 947, 57. 63; ceterum huic usui novato favisse videtur et similitudo vocis q. e.* consul *et cognatio quaedam cum* praesidere, praesidium, *quae statui potuit collato veriloquio vocis q. e.* consilium [*i.* considium, *v. vol. IV 440, 42 sqq.*]). *notiones regendi et tuendi non distinximus nisi sub B1; ceterum spectat potius ad rectores imprimis B2, ad patronos sim. e. g. l. 54 sq. 57. 66 sqq.; variat in contextu cum variis terminis technicis rei publicae administrandae sub B2 passim, ceterum e. g. sive cum* arbiter *l. 34. 46,* praeses *vel* praesidens *l. 36. 62,* potens *l. 24, sim. al., sive cum* advocatus *l. 49. 54,* auxiliator *l. 54. p. 950, 44,* custos *p. 949, 20, sim. al.; opposita notabiliora v. e. g. l. 55. p. 949, 37. 950, 43. ponitur saepe praedicative vel in appositione idque iunctura artiore, ut vergat fere in usum adi. notionis q. e. custodiens, moderans sim. maxime p. 950, 41 sq. 45, fortasse etiam l. 68. cf. explicationes* GLOSS. -l: iudex. iudex vel praesidens vel defensor. -e: auctore, protectore. favente. opitulante. -es: praepositi, principes. *sim. al. cui quis praesideat indicatur passim per gen., per dat. (nisi hic illic potius ad verbum trahas) l. 37 sqq. p. 949, 5. 17. 52. 950, 39. al.; saepius occurrit abl. absol.* aliquo -e, *v. l. 27. 60. p. 949, 15. 950, 7. al.*

A *de deis, daemonibus sim.*: **1** *paganorum*: SOL. 1, 6 diva *Angerona* -l silenti ipsius. IVL. VAL. 1, 29 *angues* daemonas et -es locorum esse. 1, 30 rex ... orbis potens -i mundi totius deo Sarapi consecrat ([*gr. p. 34, 17 κοσμοκράτωρ τῷ προφανεῖ τοῦ κόσμου θεῷ. cf. supra p. 876, 4*]. MART. CAP. 2, 203 veneratur *Philologia* ... intellectualis m. -es deos). AVIEN. orb. terr. 519 Iunone calent hic arae -e semper. AMM. 31, 2, 23 *gladium humi fixum* ut Martem regionum, quas circumcircant, -em ... colunt *Halani.* HIST. AVG. Prob. 12, 7 Iuno regina tuque virtutum -l Minerva. SCHOL. Stat. Theb. 3, 351 deum hospitii (-o *var. l.*) -em. FVLG. myth. 1, 5 quartum *elementum* etiam Plutonem dicunt terrarum -em. 1, 18 p. 30, 9 *Mercurium* deum furti ac -em volunt. AMBR. epist. 10, 73, 5 en quales templa Romana -es habent (*ironice, sc. anseres, non deos*). Nab. 6, 28 Ditem dicunt gentiles inferi -em, arbitrum mortis. MACR. Sat. 1, 19, 17 (*inter* deos praestites, *v. p. 904, 1*) luna *Τύχη,* quia corporum -l est. MART. CAP. 1, 62 elementorum -es (*cf. 2, 211* praesides). *al. cui quis praesit, indicatur per dat.*: SOL. 22, 10 fontibus *quibusdam calidis Britanniae* -l est Minervae numen. IVL. VAL. 1, 31 vers. 23 ipse *Sarapis* laetis ¸coetibus -l cluo¸ (*Kroll, Rhein. Mus. 70, 1915, 595 sq.*; c. -l chao *A*, coeptis -l civicis *T; gr. p. 36, 7 προστάτης γενήσομαι. item sine copula*: MART. CAP. 6, 568 [vers.] dux ... -lque ... duello, *Pallas. cf. l. 29*). MART. CAP. 2, 160 Manes, id est corpori humano -es attributi.

2 *Christianorum*: **a** *de deo vel Christo*: AMBR. Abr. 1, 2, 7 adest -l coniugii deus ..., vicem absentis mariti tuetur, servat excubias, *ne adulterium fiat* (1, 7, 59 custodemque. 1, 9, 87). epist. extra coll. 14, 3 *in electione episcopi* dominum Iesum et voluntatis auctorem et petitionis arbitrum fore et ordinationis -em. exc. Sat. 1, 44 *naufragus servatus* -em suum, cui se crediderat *alligans sibi panem sanctum,* recognovit (*vix ad C*). fid. 3, 17, 137 *Iesus* 'sedet' quasi iudex ..., 'stat' quasi advocatus suorum; stabat ergo (*act. 7, 55*) ... quasi bono luctatori, *Stephano,* brabium tanti -l certaminis redditurus (obit. Theod. 25 VICTRIC. 6 l. 25). Isaac 8, 65 p. 689, 1 cui *animae* pater deus -l sit (praesulit, praesulet *var. ll.*). in Luc. 7, 53 Iesum aeternae -em vitae (LAVRENT. paen. p. 99^{A}). HEGES. 5, 2, 1 p. 296, 24 *Christum* -em pacis (*antea*: advocatum, ... auxiliatorem). IVLIAN. in Am. 3, 3 l. 53 (*verba dei*) de -e tuo convertar in saevientem leonem. in Ioel 2, 28 l. 509 caelorum (in Os. 5, 1 l. 11). DIG. de confirm. dig. pr. deum auctorem et totius operis -em fieri (*gr. συλλαβεῖν tantum*). CASSIOD. hist. 4, 24, 7 *Christus* est ... -l ecclesiarum (*Theodoret. 2, 8, 5 ὁ προϊστάμενος, Hil. coll. antiar. p. 105, 9* gubernator, *Canon. Turner I p. 645* qui prestat patrocinium ecclesiis). *al. abl. absol.*: AMBR. epist. conc. Aquil. 2, 12 ut ... vos, *imperatores,* deo -e triumfetis (HEGES. 1, 43, 6 p. 109, 4. HIER. in Is. 11, 36, 11 l. 78 [*antea*: diis praesidentibus]. SIDON. epist. 2, 2, 3. *al.*). PACTIO reg. Greg. Tur. Franc. 9, 20 p. 437, 3 quod ... Christo -e ... potuerint augmentare (VEN. FORT. vita Albin. 1, 1). *al.* **b** *de variis potestatibus* (*viros sanctos v. p. 949, 23*): HIER. hom. Orig. in Luc. 13 p. 77, 16 *deus* poterat ... -es ... ipsos iuvare (*respicitur 'multitudo caelestis exercitus' [Luc. 2, 13], quae* iam defecerat praebere hominibus auxilium. *cf.* VEREC. in cant. 2, 9 l. 15 unicuique genti -em angelum institutum, cuius regimine dispensetur [*cf. vol. X 1, 641, 19 sqq.*]). CONSVLT. Zacch. 1, 30 p. 38, 9 illo falsitatum omnium incentore vel -e ... daemones militant (*item de diabolo sim.*: ARNOB. IVN. ad Greg. 10 p. 400, 6 cunctorum criminum -i. VITA Mitriae [BHL 5973] 7 *viri sancti* actibus daemonas -es adfuisse). LEO M. epist. 15, 12 Vollmann l. 224 (*e libello Turibii*) *Priscillianistae* sub ... potestatibus *quibusdam* partes animae ... describunt et qualitates interiorum -um in patriarcharum nominibus statuunt.

[Zoppi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *de hominibus*: **1** *generatim respiciuntur potius*: **a** *qui praesunt, regunt sim. (fere cum gen. rei quam quis administrat cuive deditus est)*: PALLAD. 1, 6, 18 agri -em non ex dilectis ... servulis ponas (*Colum. 1, 8, 1* vilicum). AVSON. 393, 79 p. 248 (*iocose*) *interpres* adsit et certe, modo -l creatus litteris, enucleabit *aenigmata* (*cf.* PRISC. gramm. II 3, 1 *Iuliane,* omnis eloquentiae -l [*antea*: in omni doctrinae genere praefulgentem]). HIST. AVG. Did. 9, 4 quod eos, quos regere ... debuerat, regendae rei publicae sibi -es ipse fecisset. AMBR. Noe 16, 56 in auctore et -e domus (*sc. patre familias*). virg. 3, 7, 35 *virgines,* -es castitatis. PRVD. cath. 11, 115 *Iudaea,* te furoris -e mors hausit *Christum.* MACR. Sat. 1, 24, 23 -l famulitii. EPIPHAN. SCHOL. Didym. in Iudam 4 p. 89, 24 -es haereseos Nicolaitarum ([*gr. προϊστάμενοι*]. hist. 9, 19, 5 [*Socrat. 5, 10 p. 585*^{B} *αἱρεσιάρχαις*]. *al.*). LAVRENT. paen. p. 98^{B} criminum -es (*sc. publicanus et meretrix. cf. p. 948, 71*). *al.* **b** *qui tuentur, adiuvant, favent*: SYMM. epist. 2, 90 *Patricii* diligentiam in me ... te -e provocatam *esse* (*item abl. absol.*: 5, 47, 1. SIDON. epist. 2, 1, 4 te medio, te -e. *al.*). AMBR. epist. 2, 8, 2 quod *moriens* te ... derelinqueret ... -em parvulis, auxiliatorem destitutis. obit. Valent. 41 ille *defunctus* vobis *sororibus* auxiliaturus speretur, ille noctibus -l adsistat (*cf. l. 25*). HEGES. 3, 2, 1 p. 184, 3 *Nero Simonem magum* -em suae salutis vitaeque custodem arbitrabatur (PASS. Petr. 17 p. 40, 3 *de eodem*). HIER. epist. 117, 1 quae *virgo et mater eius* ... vel ob hospitii solitudinem vel custodiendas facultatulas -es sibi quosdam clericos adsumpsissent. in Os. 10, 6 l. 196 *ὑπερμαχητῇ*, id est -i et defensori. *al.* *de sanctis apud deum intercedentibus*: AMBR. obit. Theod. 16 speramus, quod liberis suis apud Christum -l adsistat *Theodosius.* PAVL. NOL. carm. 13, 26 o felix Felice tuo tibi -e Nola ..., caelesti firma patrono. SVLP. SEV. dial. 3, 17, 5 *Paulinus* non abnuet -em nostrum *Martinum* cum suo Felice componere. *al.*

2 *speciatim, sed appellatione non prorsus technica significantur qui funguntur*: **a** *munere publico vel militari* (*in imperio Romano regnisve id continuantibus praeter l. 52*): AVSON. 195, 15 p. 53 cohortis -em praetoriae provinciarum aut iudices (*respicitur praefectus praetorio ut*: SIDON. carm. 15, 157 CASSIOD. var. 6, 3, 9). 406, 19 p. 240 *Petronium Probum* senati -em, praefectum ... et consulem (*cf.* AMBR. epist. 10, 73, 33 vos, *imperatores,* senatus cogendi concilii -es habet). ANON. de mach. bell. praef. 4 rei publicae -em (*de imperatore ut*: HEGES. 1, 44, 8 p. 118, 23 Caesar ... -l orbis terrarum [*gr. 1, 633 προστάτης, Ps. Rufin. p. 651* princeps]. Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 208 p. 671 non ut aliquis tyrannus, sed ut -l benignus [*sc. imp. Claudius; gr. προστάτης*]. AVELL. 60, 3 Romani imperii -es. *al.*). HIST. AVG. Prob. 6, 6 -es nisi futuros principes habere non norunt *milites decumani.* HEGES. 1, 41, 8 p. 98, 5 conveniunt -es provinciarum (*gr. 1, 538 ἡγεμόνες, Ps. Rufin. p. 642* rectores. *item de iis qui praesunt provinciis*: CASSIOD. var. 3, 46, 2 Lucaniae et Bruttiorum -is [*sc. correctoris*]. 6, 20, 3. *al.*). CE 1413, 12 (*saec. V*^{1}*?*) ex tanto -e (*antea*: privatae comes ... rei ..., patricium culmen). NOVELL. Valent. 7, 3, 1 qui *palatini sacrarum largitionum* ... sine ... auctoritate -is sui *clerici facti sunt.* RVT. NAM. 1, 550 testis Roma sui -is esse potest (*respicitur praefectus urbis ut*: CASSIOD. var. 1, 32, 1 urbis -em. 3, 11, 4 urbanus. 6, 4, 1. *al.*). SIDON. epist. 4, 14, 3 non, ut est apud -em fori, sic esse apud iudicem mundi (*item de iudicibus*: ENNOD. dict. 15, 7 p. 471, 1 libertatis -es [*in allocutione ut ibid. 1 p. 469, 11* iudices]. CASSIOD. var. 11, 8, 1 periculosas sententias -um. *al.*). PALLAD. hist. mon. I 58 p. 342^{C} *Lausum,* -em cubiculi piae sedis (*gr. p. 169, 7 πραιπόσιτον*). *al.* *apud exteros*: HEGES. 1, 25, 4 p. 41, 19 Phasaelum ... -em Hierosolymis et ducem militiae constituit (*gr. 1, 203 Ἱεροσολύμων καὶ τῶν πέριξ στρατηγὸν καθίστησιν, Ps. Rufin. p. 611* praefecit). PRVD. cath. 6, 69 *Ioseph* -l ac tetrarches. CYPR. GALL. exod. 1156 peccavit -e multum te Iudaea suo (*de Mose; antea*: ductor populi plebisque magister). CASSIOD. Ios. antiq. 5, 3 principes tribuum ... et -es (*gr. ἄρχοντας καὶ ... προεστῶτας*). *al.*

b *sacerdotio paganorum vel Iudaeorum*: SERV. auct. Aen. 3, 607 ostenditur ... Anchisen et Aenean tam pontificatus quam flamonii iuris et peritos et -es fuisse. MACR. Sat. 1, 17, 1 sacrorum omnium -em esse te, Vetti Praetextate (*eius sacerdotia enumerantur e. g. CIL VI 1778*). CASSIOD. Ios. antiq. 4, 31 qui debeat hostias immolare et -l pietatis existere (*gr. προεστάναι*).

c *munere ecclesiastico* (*cf. supra l. 11 sq.*): **α** *de episcopo sive Romano sive quolibet*: AVELL. 13, 6 (*rescriptum impp. Grat. et Valent.*) Parmensis episcopus ... ecclesiam, de qua iudicio sanctorum -um deiectus est, inquietat. CONST. Sirmond. 3 (*a. 384*) *clericos* decebit sub eo iudice litigare, ⌞ut ille⌟ (*i. qui*) -l sit in suis tamen partibus omnium sacerdotum. INSCR. christ. urb. Rom. 24833 (*vers.; epitaphium Caelestini papae, qui obiit a. 432*) -l apostolicae sedis venerabilis (LEO M. epist. 14, 1 p. 670^{A} AVELL. 70, 9 ENNOD. opusc. 2, 32 p. 297, 12. *et saepe. cf.* EPIST. pontif. 632 Schwartz p. 20, 20 s. illius [*sc. Romanae*]. AVELL. 95, 29 Dioscorum secundae s. -em [*sc. Alexandrinae; cf. e. g. 95, 12* sec. s. antistes]. *al.*). NOVELL. Valent. 17, 2 mansueti ⌞-is⌟ ... humanitas (⌞ ⌟ -is pontificis *cod. O; cf. syn. ibid.* pontificis, Romani antistitis). LEO M. epist. 1, 1 si ecclesiarum -es necessariam diligentiam ... servassent (16, 3 p. 699^{A} PETR. CHRYS. serm. 26, 2. CASSIOD. hist. 1, 3, 5 [*Sozom. 1, 1, 15 ἄρχοντες*]. *et saepius; loco definito*: LEO M. epist. 105, 2 [Conc.^{S} II 4 p. 58, 16] Constantinopolitanae ... e. [EPIST. pontif. 701 Schwartz p. 8, 7]. CONC.^{S} I 5 p. 85, 11 Romanae e. [*gr. I 1, 7 p. 84, 38 ἀρχιεπισκόπου. item* COD. Iust. 1, 1, 8, 30. *al.*]. CIL V 1858 [*a. 490*] h⟨uius⟩ s(an)c(tae) e. *al.*). epist. 5 Silva-Tarouca p. 59, 47 ut illo *vicario nostro* sub dei timore -e omnis ambiguitas finiatur (*item abl. absol.*: INSCR. christ. urb. Rom. 4103, 5 [*vers.; saec. V*^{2}]. 19937, 13 [*vers.; saec. VI*^{1}]. *al.*). epist. 169 Avell. 51, 3 de catholico civitatis illius -e (RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 30, 9 episcopos, maxime ... c. Antiochiae -em. CASSIOD. hist. 1, 14, 57 [*Theodoret. 1, 4, 62 προέδρῳ*]). EPIST. pontif. 622 Schwartz p. 17, 4 quod non solum -i apostolico facere licet, sed cuicumque pontifici (AVELL. 95, 14. 76 SACR. Leon. 723). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 55, 16 Iohanni Antiocheno -i (*antea*: A. episcopi. *cf.* MARCELL. auct. chron. II 104, 535, 4 Romani -is [CONC.^{S} IV 2 p. 133, 14]. VEN. FORT. vita Albin. 18, 53 Arelatensem). CE 1425A, 3 (*saec. VI*^{1}*?*) Eusebius -l primus *Vercellensis* (*antea*: tertius ... antistes). *et saepe.* **β** *de eo qui praesidet synodo*: RVFIN. hist. 5, 23, 3 Gallorum ... sacerdotalis conventus exstat Irenaeum -em scribens (*nisi ad p. 949, 64; antea*: concilii ... decretum, cui praefuisse Victor episcopus indicatur). CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 117, 3 contra -es sancti ... concilii ([*gr. I 1, 3 p. 48, 8 ἐξάρχων*]. p. 176, 8 [*gr. ibid. p. 66, 31 προέδροις, cf. I 5 p. 367, 41* praesidibus ... synodi]. *al.*). II 3, 1 p. 187, 11 cui *concilio* -l et primus est ... archiepiscopus Dioscurus. 3, 2 rec. ant. p. 111, 19 cuius *synodi* -l fuit ... Cyrillus (*Rustic.* praesidens, *gr. II 1, 2 p. 103, 36 ἧς ἡγεῖτο*). ENNOD. dict. 1, 23 p. 429, 15 te -e factum, ne *eqs. al.* **γ** *de praeposito monachorum*: LEO M. epist. 117, 2 (Conc.^{S} II 4 p. 69, 26) monasteriorum -es increpavit *Augusta* (CONC.^{S} II 3, 1 p. 188, 5 sui monasterii. MARCELL. chron. II p. 85, 453, 4. *al.*). ALC. AVIT. carm. 6, 518. epist. 19 p. 53, 12 scholam ... Eugendi ... non minimo ... -e viduatam. VITAE patr. Iurens. 24 in utroque ... monasterio ambo -es erant. MARCELL. chron. II p. 84, 451 Eutychetem nefandissimorum -em monachorum (CASSIOD. hist. 8, 1, 56 [*Sozom. 6, 29, 1 ἡγεμών*]). CASSIOD. hist. 8, 1, 85 episcopus ... scripsit -bus heremi (*Sozom. 6, 29, 27 τοῖς ἡγουμένοις*). **δ** *de eo qui praeest bonis ecclesiae dispensandis*: LEO M. serm. 85, 2 *iudex* postulat sibi ab ... sacrarii -e opes ecclesiasticas (*antea*: levitam Laurentium, qui ... dispensatione ecclesiasticae substantiae praeminebat).

C *de rebus*: **1** *de animantium qualitatibus vel partibus*: PALLAD. 1, 6, 14 Graeci iubent olivam ... a mundis pueris ... operandam, credo, recordati arbori huic esse -em castitatem (*coll. Geopon. 9, 2, 5 sq. huc potius traximus quam ad A1*). AMBR. virg. 1, 8, 50 ipse pacis dominus ... vultu -e nascentibus fructibus auras temperat. AVELL. 46, 8 *ne mendaciis decipiamur,* animo -e[t] et in excubiis constituto semper opus est. PROSP. epigr. 102, 5 prudens -l famulam frenare rebellem ... discat (*sc. animus regat corpus*). CASSIOD. Ios. antiq. 4, 114 *deus* erit ... auxiliator *populi sui* ... et -em providentiam suam ei concedit (*gr. ἡγεμόνα*). **2** *de quibuslibet rebus*: AVSON. 377, 5 p. 98 Martius *mensis* (*simul respicitur deus*) et generis Romani -l et anni prima dabas Latiis tempora consulibus. FVLG. myth. 1 praef. p. 3, 18 quam *fabulam* ... nocturna -e lucerna commentus sum (p. 3, 21 lucernas meis -es *esse* libris). SEDVL. carm. pasch. 1, 76 quod carnis delicta necant, hoc -e ligno ... renovari posse (*cf. op. pasch. 1, 2 p. 180, 2* ligni protectione). ALC. AVIT. carm. 5, 420 laeti mox -e tanta (*sc. columna nubis exod. 19, 21*) abrupere moras.

f. **praesula,** -ae (*cf.* praestita, haruspica *sim. al.*). *i. quae saliendo praeit* (*sc. in sacris Saliorum Tusculanorum, v. Wissowa, Hermes 50, 1915, 12 sq.*): CIL VI 2177 D(is) M(anibus) Flaviae Ver(a)e -(a)e sacerdot(um) Tusculanor(um).

deriv.: praesulatus, praesulo.

†praesulātus, -ūs *m.* *a* praesul. *legitur non nisi sing. nec ante saec. VI.*

1 *i. q. munus et dignitas praesulis* (*locutiones frequentiores*: -um committere *p. 951, 3. 9. 15*, suscipere *l. 73. 75*, tenere *l. 69*): **a** *in ecclesia* (*respicitur episcopus praeter l. 64 sq. p. 951, 3*): AVELL. 208, 4 (*a. 520*) *vos* ad apostolicae sedis -um evocari. CONC.^{S} II 3, 1 p. 181, 16 honorem recipere presbyterii et -us monachorum (NOVELL. Iust. 5, 9 pr. eorum *m.* [*gr. ἡγεμονίας*]. *cf.* monasterii: CONC.^{S} II 3, 1 p. 182, 8. 188, 11 [*cf. e. g. p. 183, 17* principatum ... m. *186, 28* primatum m.]). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 150, 6 -us amore oculos claudens (*cf. I 5 p. 170, 29* praesul esse desiderans, *IV 1 p. 134, 14* episcopalem sedem cupiens). II 3, 2 p. 87, 10 qui Alexandrinorum tenuit -um (*sim.* CASSIOD. hist. 1, 10, 1 Hierosolymorum tenuit -um [*Sozom. 1, 10, 1 ἐκκλησίαν ἐπιτραπείς*]. 1, 12, 4 huius ... civitatis [*Theodoret. 1, 2, 8 τὰ τῆς ἐκκλησίας ... πηδάλια*]. 7, 8, 1 Mediolanensem [*Theodoret. 4, 6, 5 τὴν ἐκκλησίαν πεπιστευμένος*]). LIBERAT. 4 Conc.^{S} II 5 p. 101, 9 Constantinopolitanae ecclesiae -um susceperat (VICT. TONN. chron. II p. 185, 450, 4. *ceterum*: CASSIOD. hist. 2, 5, 5 Antiochenae sortitus e. -um [*Theodoret. 1, 7, 10 προεδρίαν*]. 10, 29, 1 *quidam* Hierosolymis ... suscepit e.

[Zoppi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-um [*Theodoret. 5, 38, 1 κηδεμονίαν*]. *sim. al.*). NOVELL. Iust. 6, 1, 9 qui pecuniis ... emerit -um, ... cadet episcopatu (*gr. utroque loco resp. ἐπισκοπή*). 59, 3 quibus ... -s earum *canonicarum* committitur (*gr. ἡγεμονίαν*). CASSIOD. hist. 1, 3, 6 seditiones ... gestas de -u vel de honore primatus propriae haereseos (*Sozom. 1, 1, 16 περὶ προεδρίας ἢ προτιμήσεως*). 9, 3, 2 alterius partis sibimet -um assumpsit *Apollinaris Antiochiae* (*Theodoret. 5, 3, 2 ἀρχηγόν*). *al. apud eundem.* ISID. eccl. off. 2, 5, 13 posteris -us relinquere dignitatem. *respicitur Christus*: RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 195, 16 cui totius ecclesiae ... commissus est -s. **b** *in re publica, civitate*: NOVELL. Iust. 24, 4 cum ... ei *praetori Pisidiae* demus in hac provincia militum -um, ut eos et componat *eqs.* (*gr. ἡγεμονίαν*). 82, 1, 1 praefecturae urbanae tenuit -um (*gr. τῆς πολιαρχίας ἡγησάμενον*). CASSIOD. hist. 1, 11, 34 (*narratur qui fuerint monachi aetate imp. Constantini*) in hoc ... -u *vixit Eutychianus* (*Sozom. 1, 14, 9 ἡγεμονίας*). Ios. antiq. 20, 158 p. 583 miñoris Armeniae -s Aristobulo ... commissus est (*gr. προστασίαν*). 20, 234 p. 589 Syson pontificatum sumpsit et ex eius genere alii ... ⌞hunc habuere -um⌟ (*deest gr.; cf.* 20, 251 p. 591 -um gentis pontifices obtinebant [*gr. προστασίαν*]). ISID. sent. 3, 49, 3 dedit deus principibus -um pro regimine populorum (*sequitur*: principatus).

2 *metonymice de regione, cuius quis praesul est, sc. de dioecesi*: CASSIOD. hist. 9, 4, 11 *Theodosius* uniuscuiusque -us episcopos Constantinopolim convenire praecepit (*sed partem imperii significavit Theodoret. 5, 6, 3 τοὺς τῆς οἰκείας ἡγεμονίας ἐπισκόπους*). *Zoppi.*

praesulco, -ātum, -āre. *a* prae *et* sulcare. *i. q. antea sulcare* (*sc. in imagine significantur hominum corda praeparanda*): PROSP. carm. de ingrat. 488 ceu ... subsistat ... arte colentis exortura seges neque quidquam cordis in arvo -et divina manus. c. coll. 13, 5 ut semen verbi -ta cordis terra concipiat.

praesulo, -āre. *a* praesul, *cf.* exulo *ab* exul (*vice versa* PRISC. *p. 947, 33*). *i. q. praesulem esse, praesidere*: HIER. in psalm. 109 (*ad 109, 3* in die virtutis tuae in splendoribus sanctorum) virtus *Christi* ... tunc magis elucescet, cum sancti ... illo splenduerint -ante (*sc. in die iudicii, v. e. g. Aug. et Cassiod. ad l.; ad Christum* praesulem *cf. e. g. p. 948, 49. 53, sed verba fortasse non sunt genuina, cum* -o(r) *vox sit fere medii aevi propria; scripturam codd. duorum* -sol- *explices sec. p. 947, 36, nec recte quidam cogitaverunt de verbo a* prae *et* sol *composito intellegentes Christum praecedentem velut solem* [*nihil adfert ad miram eiusmodi formationem t. t. rust.* insolo]). VIRG. gramm. epit. 4, 13, 3 sicut anima corpori, ita et mens animae et ratio -at menti. *in falsa var. l. p. 948, 52.*

praesulsus *et* **praesalsus,** -a, -um. *a* prae *et* salsus. *i. q. valde salsus, sed glossae quaedam testari videntur potius vim temporalem q. e. (paulo) antea salsus*: **1** *forma* -suls- (*cf.* insulsus): COLVM. 6, 2, 7 os *bovis domandi* ... sale defricato libralesque offas -ae adipis in gulam dimittito (*textus corrigitur sec.* PALLAD. 4, 12, 3). GLOSS.^{L} II Philox. PR 124 -um: *ταριχηρόν, νεαλές* (-sultum *cod., quam formam Latinitati antiquae tribuit Bücheler, Kleine Schriften III 174sq.*). **2** *forma* -sals- (*cf.* persalsus, subsalsus): GLOSS.^{L} II Philox. PR 152 -um: *ταριχηρόν* ([-salum *cod.*]. *item* GLOSS. II 451, 54 [per- *ed. Stephani*]). GLOSS. II 224, 2 *ἀκρόπαστον*: -um. III 184, 18 *νε⟨α⟩ρόπαστος*: -us (-um *trad.; in capite* de escis *ut* 314, 72). 219, 11 (*item* 234, 8; *cf.* p. 653) *τυρὸν νεαρόπαστον*: caseum -um (pro- *codd. potiores* [*per confusionem illam praeverbiorum, v. Funck, Arch. Lat. Lex. 9, 1896, 304sq.*]; *νεόπαστον*: c. recentem *cod. Paris.*). *ceterum exstat in additamentis fortasse medii aevi ad* HIPPOCR. vict. 2 l. 239, *quae ed. Rose, Anecdota II 1870, 151*: porcina -a graviora sunt et sitem faciunt (*e cod. Sangall.; sim. ibid. p. 158 e cod. Berol.*).

praesultātor, -ōris *m.* *a* praesultare. *i. qui praesultat, praesul*: LIV. 2, 36, 2 *ludis quibusdam ante ipsum spectaculum servus patibulo constrictus per circum actus est; postea somnio cuiusdam est* visus Iuppiter dicere sibi ludis -em displicuisse (*cf. l. 72 nec non Cic. div. 1, 55* praesulem). *falso trad.*: GLOSS. ⌞-r⌟: praemetiva (⌞ ⌟ *cod. unus*, -sulator *vel* -sultatur *cett.*; praesul: auctor [*sec. Gloss. V 235, 24*] *et* ⟨praesiciae:⟩ praemetiva *coni. Heraeus in exemplari suo*).

praesulto, -āre. *a* prae *et* saltare. [*falsa var. l. pro* persulto HIL. AREL. vita Honorat. 35 l. 21 VITA Hil. Arel. 32 l. 6.] *i. q. saltando praecedere* (*cf.* GLOSS. *p. 895, 8*): LIV. 7, 10, 3 (*verba T. Manlii*) adeo ferox -at hostium signis *Gallus quidam ad certamen singulare provocans* (*7, 9, 8* processit, *7, 10, 5* stolide laetum).

deriv.: praesultator.

praesultor, -ōris *m.* *iuxta* desultor *a* prae *et* salire *potius quam a* praesilire, *quod verbum non legitur ante Iren.* *i. q. praesultator* (*cf.* GLOSS.^{L} II Philox. PR 126 -r [-sulturo *trad.*]: *ὁ ἐν τοῖς ἱεροῖς προορχούμενος* [*sed item explicatur vox q. e.* prosaltor *ibid. 400*]): VAL. MAX. 1, 7, 4 sibi (*sc. Iovi*) -em ludis circensibus proximis non placuisse (*sim.* LACT. inst. 2, 7, 20. *ad rem v.* LIV. *sub* praesultator).

praesultus *v. l. 44.* *Bk.*

***praesum,** -fuī, -esse. *a* prae *et* esse. *scribitur* pre- INSCR.

Dessau 9155 (*e Pannonia inf., fere a. 199*). Brit. I 1874 CIL XIII 7460. *al.*; prae est *sim. puncto interposito* PROB. *l. 10.* INSCR. Brit. I 816. 1328. *al.; vocalibus contractis* praesse(t) LEX repetund. (CIL I^2 583) 31. Rubr. (CIL I^2 592) 2, 48. Irnit. 7 B 28. *al.*, praeri(n)t, praerunt LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 37. 69. *al.* Vrson. (CIL I^2 594) 96, 7. de Germ. tab. Heb. 34. *al.*, praera(n)t R. GEST. div. Aug. 17. DECRET. decur. Pis. (CIL XI 1421) 19, praest CIL III 14147^{1}, 5 (*a. 39*). CONST. veteran. (CIL XVI 2) int. 4 (*aet. imp. Claud.*). 4 extr. 18 (*a. 60*). *et passim ibid.; cum apice* ORAT. imp. Vesp. (CIL XIV 3608) 32 praéfuit. *notatur* p *in formula legum* I. D. P. (*explicat* PROB. litt. sing. 5, 1 I. D. P. E.: iure dicundo -erit): LEX Rubr. (CIL I^2 592) 2, 4. *al.* Atest. (CIL I^2 600) 18. Vrson. (CIL I^2 594) 61, 4. *et saepe; in formula militari* C. P. (*sc.* c(ui) p(raees *vel* -est) *cohorti*): EPIST. leg. pr. pr. (Chart. lat. ant. VI 311; *fere a. 208*) a 7. b 5. c 5. Chart. lat. ant. VI 316 a, 1, 6 (*fere a. 216*). INSCR. Brit. I 1896 (*a. 235/8*), *ceterum p. 954, 22; notae aliae*: p.est (*cf. l. 10 et fortasse* LEX Rubr. [CIL I^2 592] 2, 48, *v. Ritschl, Opusc. IV 54*) INSCR. Brit. I 1875 (*a. 237*). 1893 (*a. 238–244*), pre(est) INSCR. Année Épigr. 1908 n. 45 (*e Pann. sup.*), praes(t) CIL VI 8998, praef(uit) CIL VIII 22759. NOT. Tir. 4, 94 -fuit. 5, 2^{a} -futurum. *fut.* -erint (*cf. Leumann, Gramm. 1977, 610*): LEX de Germ. tab. Heb. 34. prae *ante vocalem non corripitur*: PRVD. perist. 2, 41 -erat. PAVL. NOL. carm. 24, 752 -erit. SIDON. carm. 23, 218 VEN. FORT. carm. 2, 4, 35. *legitur rarissime in poesi, sc. apud* PLAVT. (*1*), TITIN. (*1*), OV. (*5*), SIL. (*2*), PRVD. (*4*), CLAVD. (*1*). *al., saepe in prosa inde a* LEGE repetund., CIC. (*maxime in oratt.*), *saepius in legibus municipalibus (fere in formula infra p. 953, 37) et apud rerum scriptores.* [*dub. trad.* PS. CYPR. aleat. 5, 4 -est (quae est *coni. Hilgenfeld*); *vix recte notione q. e. prodesse edidit Weber* HEGES. 1, 41, 6 (profuit *Ussani p. 97, 2 sine nota in app.*); *falso trad.* -fuerint *pro* praebuerint SCAEV. dig. 50, 5, 3.]

I *vi originaria i. q. ante esse, priorem esse et notionibus inde derivandis* (*usu intrans. praeter p. 954, 53, sc. ut passim iungatur cum dat. [alias struct. v. sub A 2 bβ et γ]; accedit praedicativum e. g. l. 54. p. 953, 45. 955, 33, acc. relationis fortasse p. 954, 56*): **A** *usu communi pertinet ad vim, potestatem sim., qua quis potior, superior est, ut vergat in notionem q. e. praepositum esse, praesidere* (*sc. dominando, regendo vel munus, actionem administrando; hic illic sublucet color tuendi, custodiendi, e. g. l. 43. 46. 72. opponitur* prodesse *p. 955, 34, ceterum* AVG. c. Faust. 22, 56 p. 652, 18 CAES. AREL. serm. 230, 1 FERRAND. epist. 7, 6. *al.; cf.* GLOSS. -est: *προηγεῖται, ἐφέστηκεν.* -esse: *ἄρχειν, προεστάναι. sim. al.*): **1** *-sunt dei et daemones* (*item providentia sim.; natura l. 42, sidera l. 53*): **a** *paganorum*: PLAVT. Amph. 12 (*Mercurius loquitur*) datum mi esse ab dis aliis, nuntiis -sim et lucro. CIC. Tusc. 1, 70 quin is *rebus* -sit aliquis vel effector ... vel ... moderator tanti operis (*item de mundi gubernatore*: nat. deor. 2, 36 ut ... -sit omnibus *natura.* SEN. dial. 1, 1, 1 -esse universis providentiam ... et interesse nobis deum). VARRO ling. 5, 73 *Mars* maribus in bello -est (*item reguntur, custodiuntur homines*: PORPH. Hor. epist. 1, 16, 60 *Laverna* furibus -est. ARNOB. nat. 3, 23 p. 182, 6 *Mercurius athletis* -est. *al.*). 7, 102 deus qui in eis rebus (*sc. malis avertendis*) -est. OV. fast. 5, 135 *lares* -sunt moenibus urbis (*v. p. 903, 63*). FAST. ann. Iul. Praen. Apr. 28 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 133) *Flora* rebus florescendis -est (*item accedit dat. c. gerund.*: ARNOB. nat. 4, 7 p. 210, 6 frugibus terendis. AVG. civ. 2, 23 p. 85, 13 adfuisse cupiditatibus implendis, ... non -fuisse refrenandis. MART. CAP. 2, 152 *v. p. 904, 3*). PLIN. nat. 15, 120 coniunctioni et huic arbori (*sc. myrto*) Venus -est. TERT. nat. 2, 11, 3 *Consevius* con⟨satio⟩nibus concubitalibus (*si recte suppl. Gothofredus*). Ps. CENS. frg. 3, 9 signa tropica peregrinationibus -sunt et omnino mobilibus. AVG. civ. 3, 20 p. 130, 22 ipsi *dii* ... medii -fuerunt, cum *civitas Saguntina* Romanae rei publicae ... copulata est. *al.* **b** *Iudaeorum et Christianorum*: TERT. anim. 20, 4 *afficitur anima*, si ... aliquae -sunt potestates; (5) enimvero -sunt secundum nos quidem deus ... et diabolus ..., secundum *alios* ... providentia et fatum *eqs.* scorp. 6 p. 156, 6 si certaminis nomine deus nobis martyria proposuisset, ... hic quoque (*sc. in hoc agone*) liberalitas magis quam acerbitas dei -est (*cf. ibid. p. 156, 20* agonis praesidem; *an cogites de liberalitate praeponderante, ut ad 3 b pertineat?*). VET. LAT. exod. 13, 21 (cod. 104) deus ... -erat illis *Iudaeis* ... in columna nubis demonstrans illis viam (*gr. ἡγεῖτο, Vulg.* praecedebat; *vergit ad B 1 ut etiam* ZENO 1, 18, 1 deum ... -fuisse maioribus eorumque iter praecessisse). IV Esdr. 5, 41 domine, tu ⌞-es⌟ his, qui in fine sunt, et quid facient *priores*? (⌞ ⌟ *sc. iudicando?* promittis *coni. Violet sec. verss. syr. et aethiop.*). IREN. 2, 22, 5 *Christus* docens -erat universis. 4, 33, 11 unde (*sc. e Bethleem*) et is, qui -est et pascit populum patris sui, venit (*cf. Matth. 2, 6* dux). NOVATIAN. trin. 8, 7 *deus* desuper cherubin sedet (*cf. psalm. 79, 2*), id est -est super operum suorum varietatem. AVG. catech. rud. 18, 2 per omnipotentiam suam -est universae creaturae. OROS. apol. 20, 3 nullam ... dei in custodiendo *homine perdito* gratiam -fuisse? ([*cf. 20, 4* adesse adiutorium dei]. LEO M. serm. 34, 1 -erat ... huic miraculo gratia dei). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 77, 13 Christus -sit nostro sermoni (*gr. I 1, 7 p. 82, 5 ἡγείσθω, alia versio I 5 p. 379, 16* dux sit). *al.* *-sunt angeli, daemones sim.* (*cf.* TERT. anim.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

supra): HIL. in Matth. 18, 5 deum angeli vident et angeli pusillorum -sunt fidelium orationibus; -esse angelos absoluta auctoritas est (*aliter interpunxit Doignon; item ad Matth. 18, 10 spectat*: ORIG. in Matth. 13, 27 p. 254, 7 *angeli pusillis* [*gr. προΐστανται*]. 13, 28 p. 256, 13 non esse credibile ... rapacibus -esse angelum sanctum [*gr. παρεῖναι*]). Ps. PHILO antiq. 27, 10 Zeruel angelus qui -erat virtuti. HIER. hom. Orig. in Luc. 12 p. 74, 26 malos angelos singulis -esse provinciis. *al.*

2 *-sunt homines* (*animalia l. 26*): **a** *in universum*: CIC. inv. 1, 14 cui *negotiorum* diligentiae -esse apud nos iure (iuris *var. l.*) consulti existimantur (*item arti, muneri, operae* [*cf. l. 15*]: de orat. 1, 186 huic scientiae. 1, 235 ei studio [PRVD. perist. 9, 21]. rep. 1, 61 negotiis [fam. 13, 6, 2]. *al.* LIV. 40, 56, 11 curationi *regis aegroti.* COLVM. 1 praef. 12. 12, 9, 2 officio. PLIN. nat. 36, 95 operi [*templi aedificandi. paulo aliter pro gr. προΐστασθαι*: VET. LAT. Tit. 3, 8 cod. 75. *al.* = VVLG. bonis operibus. CASSIOD. hist. 6, 29, 9 turpibus]. *al.*). S. Rosc. 44 *filium* colendis praediis -fuisse (*item cum gerund.*: 50 -esse agro colendo. COLVM. 12, 19, 4 huic *musto* decoquendo). nat. deor. 2, 15 *in domo sim. ordinata* esse aliquem ..., qui -sit et cui pareatur. 3, 55 *Vulcanus quidam postea deus factus* Lemni fabricae traditur -fuisse. Att. 12, 23, 2 qui ... Athenis ... -fuerit hortis *Epicuri* (*cf.* CASSIOD. hist. 1, 6, 1 *Sopater* -erat in sede Plotini [*gr. Sozom. 1, 5, 1 προεστῶτι*]). ad Q. fr. 1, 1, 24 est ... non modo eius qui ... civibus, sed etiam eius qui servis, qui mutis pecudibus -sit, eorum quibus -sit commodis ... servire (*item de praepositis servorum*: VARRO rust. 1, 17, 4 [*bis sine dat.*]. *ibid.* ut animadvertat *servus* eum *praepositum* cum causa sibi -esse, quod scientia praestet. CIL VI 33788 [*aet. Tiberii*] pedisequis. *al.*). SEN. epist. 90, 4 mutis ... gregibus ... maxima corpora -sunt (TERT. fug. 11, 4 *de pastore. cf. l. 22*). GELL. 12, 10, 5 qui claustris ianuae -esset (*cf.* VET. LAT. psalm. 23, 9 [Firm. err. 24, 5] tollite portas, qui -estis illis [*cod. 300. al. = Vulg.* principes vestri, *gr. οἱ ἄρχοντες ὑμῶν*]). APVL. met. 7, 5, 5 -fui ... manui *latronum.* MIN. FEL. 18, 4 -esse ei *domui* ... dominum (VET. LAT. gen. 44, 1 qui -erat d. [cod. 100; *gr. τῷ ὄντι ἐπί, Vulg.* dispensatori]. I Tim. 3, 5 [cod. 75. *al.* = VVLG.; *gr. προστῆναι*]. *al.; cf. l. 17*). IREN. 5, 9, 4 *heres* dominatur et -est et disponit ea quae hereditate possidet (*gr. ἀφηγεῖται*). *al.*

b *in rebus publicis vel militaribus*: **α** *structura communi accedit dat., quo significantur*: Ⓘ *munera vel negotia gerenda*: Ⓐ *cum gerund.* (*cf. etiam l. 15. p. 952, 48. 955, 17*): LEX repetund. (CIL I² 583) 31 *in oppidis sim.*, ubei ioure deicundo -esse solent *magistratus* (Mamil. grom. p. 263, 11 magistratus, qui in ea colonia i. d. -erit. 265, 7. Rubr. [CIL I² 592] 2, 43. *al.* Iul. munic. [CIL I² 593] 116. *et saepe in legibus; apud scriptores*: POMPON. dig. 1, 2, 2, 13 SCAEV. dig. 39, 3, 26. *al.*). CIC. Verr. II 2, 47 Syracusani qui -fuerant ... Heraclii bonis ... redigendis. Pis. 87 armis faciendis. *al.* LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 69 vieis loceisque ... purgandeis. LIV. 25, 12, 10 ludis faciendis. 28, 10, 16 tuendae ... maritimae orae. PAVL. FEST. p. 144 *portae* tuendae. *al.* Ⓑ *exempla cetera* (*selecta*): CIC. S. Rosc. 11 cum huic ... quaestioni iudex -esses (85 Verr. I 30 Mil. 22. *al.* QVINT. inst. 5, 4, 2 ei *q.* COD. Theod. 9, 19, 4, 2). 72 iudicio (Verr. II 1, 157 Sull. 64 MARCIAN. dig. 48, 8, 1 pr. *al.*). Verr. II 4, 92 negotio (LEX Irnit. 8 C 34 [*cf. ibid. 30* praeponatur]). Font. 18 munitioni *viarum* (LEX Vrson. [CIL I² 594] 98, 30 m. aed(iles) ... -sunto. Irnit. 9 A 49 operi sive m.). leg. agr. 2, 22 comitiis (*al. v. vol. III 1809, 6sq.*). Pis. 11 consiliis ... non interfuisti solum, verum etiam ... -fuisti. parad. 37 magnis imperiis et provinciis -fui (*hucine et p. 954, 1? cf.* NEP. Cato 2, 3 severe -fuit ei potestati *censoris* [COD. Theod. 14, 15, 4 pr. potestati praefecturae annonariae]. CAES. Gall. 1, 16, 5 summo magistratui). SALL. Catil. 30, 7 eis *vigiliis* ... minores magistratus -essent. IVLIAN. dig. 1, 3, 12 iurisdictioni (*al. v. vol. VII 2, 702, 6sqq., ubi verba edicti potius Vlpiano vindices coll. Lenel, Edict. perp., 1927, 59 adn. 2*). *al.*

Ⓘⓘ *exercitus eiusque partes* (*exempla selecta*): CIC. Verr. II 3, 211 Servilius quinquennium exercitui cum -esset (*al. v. vol. V 2, 1398, 42sqq., addas* PLANC. Cic. fam. 10, 8, 3 BELL. Alex. 4, 1). 5, 82 quibus *navibus* legatus -fuerat (5, 85. 5, 90 CAES. civ. 3, 5, 3. *al.* BELL. Alex. 15, 1 NEP. Hann. 8, 4 LIV. 42, 56, 1. *al.*). *ibid.* classi ... -esse ... atque imperare (*al. v. vol. III 1290, 21sqq.*). fam. 15, 4, 8 distributis ... cohortibus et auxiliis, cum aliis Quintus ..., aliis *alii* ... -essent (BELL. Afr. 43, 1 LIV. 2, 19, 10. CIL III 14147[1] [*a. 39*]. CONST. veteran. [CIL XVI 2] int. 4 cohort(is) II Hispanorum, cui -est C. Cavarius [*aet. Claud.; item passim in his* CONST.]. TAC. hist. 4, 16, 1. *al.*). 16, 12, 5 castris (*al. v. vol. III 553, 65, ubi addas* LIV. 23, 19, 3. *cf.* TAC. hist. 4, 18, 1 hibernis). *ibid.* legionibus (*locis vol. VII 2, 1109, 46sq. allatis addantur* GALBA Cic. fam. 10, 30, 1 BELL. Alex. 65, 1). CAES. Gall. 1, 18, 10 equitatui (1, 39, 5. *al.* NEP. Hann. 3, 1. *al., cf.* equitibus: LIV. 35, 29, 1. 44, 30, 13 PAVL. FEST. p. 71 CVRT. 3, 11, 8. *al.*). LIV. 8, 9, 2 Decius laevo cornu -erat ([*vix abl.*]. 22, 46, 7. 42, 58, 6. *al.* VELL. 2, 70, 1 c., cui Brutus -erat. CVRT. 4, 13, 34. *al.*). *al.*

ⓘⓘⓘ *regiones, populi sim. et varia* (*selecta quaedam*): CIC. Verr. II 1, 136 (*hyperbolice*) *scortum Verris* in iure civili ... populo Romano -fuit (rep. 2, 63 *decemviri* libidinose omni imperio [*abl.?*] et acerbe ... p. -fuerunt. leg. 3, 2. VET. LAT. Ier. 4, 22 [Iren. 4, 2, 6] qui -sunt ... p. meo [*gr. ἡγούμενοι, Hier. in Mich. 7, 5 l. 220* duces, *Vulg. aliter*]. I Macc. 5, 19 [recc. BV] -estote p. [*rec. L* praepositi estote, *gr. πρόστητε*]. FIRM. math. 8, 19, 2. *al.*). 3, 212 Siciliae provinciae, cum esses pro consule, -fuisti (*item c. nom. propr.*: Font. 12 p. Galliae. SVET. Galba 6, 1 Aquitaniae. INSCR. Dessau 9489 [*saec. II²; e Numidia*]. *al.; ceterum*: CIC. Verr. II 5, 57. *al.* MET. CEL. Cic. fam. 5, 1, 2 PLANC. Cic. fam. 10, 8, 3 SALL. Catil. 42, 3. *et saepe*). 4, 92 *gymnasiarchus* ei loco -erat. 5, 57 *civitatibus* per triennium (de orat. 3, 137 rep. 4, 11. *al.*). Font. 16 cum Galliae Fonteius -esset. Mur. 76 (*ad Catonem candidatum*) rogas tu me, ut mihi -sis? Flacc. 31 orae maritimae (fam. 16, 12, 5 o. m. -sum a Formiis. *al.* LIV. 24, 10, 4 ad Brundisium. *al. apud eundem*). dom. 1 et religionibus deorum ... et summae rei publicae (LIV. 3, 51, 2. 29, 9, 1 AVR. VICT. Caes. 39, 41. *cf.* NEP. Them. 4, 2 summae imperii. LIV. 1, 17, 5 summae rerum [3, 40, 10. 3, 51, 10. *al.*]. *sim. al.*). rep. 1, 3 qui his urbibus consilio atque auctoritate -sunt (3, 44 iniustissime. LENT. Cic. fam. 12, 15, 7. LIV. 3, 8, 7 [*cf. 3, 9, 6* praefecto urbis]. *al.*). div. 1, 2 quibus *Asiae* nationibus -fuimus ipsi. CAES. Gall. 2, 6, 4 oppido. 3, 17, 2 his *Venellis* -erat Viridovix ac summam imperii tenebat. 5, 22, 1 quibus regionibus quattuor reges -erant. LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 37 quei aerario -erit (39. 47. 48. ACT. lud. saec. Aug. [CIL VI 32323] 63 praetoribus ..., q(ui) ⟨a.⟩ p(raesunt). S. C. Frontin. aq. 100, 4. *al.*). NEP. Con. 1, 1 insulis. LIV. 39, 14, 10 *ut* adiutores triumviris quinqueviri ... suae quisque regionis aedificiis -essent. *al.*

β *nude vel mera indicatione loci (maxime in re militari de praeposito praesidii sim.): cum praepos.*: CIC. Verr. II 3, 180 *quidam* ex ea provincia, in qua tu triennium -fuisti (LIV. 25, 16, 7 in Bruttiis. S. C. de Germ. [Zeitschr. Pap. Epigr. 55, 1984, 76] b 26 in provincis. VET. LAT. II par. 8, 10 [cod. 109] principes militum ..., qui -erant in exercitu [*gr. ἐργοδιωκτοῦντες ἐν τῷ λαῷ. Vulg.* qui erudiebant populum]. *al.; cf. p. 953, 20. 955, 13*). BELL. Hisp. 27, 2 Varum circum castella -esse. CIL VI 32294 viat⟨or decuria⟩e Xviralis, ⌞qui⌟ a⟨d iu⟩dic(ia) ⟨centumv⟩iralia -sunt (⌞ ⌟ *decemviri, an ipsi viatores, ut ad II pertineat?*). *cum adv.*: CAES. civ. 3, 12, 1 *Apolloniam munire coepit* L. Staberius, qui ibi -erat (*de duce militari ut*: BELL. Afr. 76, 1 LIV. 28, 14, 15. *de procuratoribus Mauretaniae*: PLIN. nat. 5, 11). BELL. Afr. 79, 1 ad Thapsum, ubi Vergilius cum grandi praesidio -erat (86, 3 Thysdrae. CLAVD. DON. Aen. 2, 765 p. 251, 7 custodiendorum omnium causa). *cum locativo, abl. loci* (*formas ambiguas vix pro dat. accipias*): CAES. civ. 3, 28, 2 *nostras naves* Otacilius ..., qui Lissi -erat, expugnare parabat. 3, 100, 2 Vatinius, qui Brundisio -erat (*si recte defendit Klotz in praef. ed. p. XV sq.*, Brundisii *codd. rec., Meusel*). BELL. Afr. 22, 1 Vticae. 28, 1 Thapsi, oppido maritimo. 33, 3 Hadrumeti cum duabus legionibus. *al.* NEP. Con. 5, 3 Sardibus. LIV. 22, 48, 5 ea parte (*contextu corrupto*). *al.* *sine talibus additamentis* (*cf. e. g. p. 953, 17. 23. 955, 29*): CIC. Font. 18 legatis suis ... negotium *viae muniendae* dedit; itaque -fuerunt. leg. 3, 12 magistratibus iisque qui -sint contineri rem publicam (*item in enunt. relat.*: Att. 6, 4, 1. *al.* PLANC. Cic. fam. 10, 21, 4. CAES. Gall. 5, 20, 3 qui -sit imperiumque obtineat. NEP. Chabr. 4, 1 LIV. 4, 8, 5. *al.*). *al.* CASS. PARM. Cic. fam. 12, 13, 3. LIV. 8, 7, 2 ibi Tusculani erant equites; -erat Geminus. 34, 40, 7 clementer. *al.*

γ *pro dat. substituuntur: praepos.* (*cf.* in *c. abl. p. 952, 45. 955, 16; quae ad locum pertinent v. sub β*): VET. LAT. Iudith 5, 3 (cod. 131) quis -est super eos *Iudaeos?* (cod. 148 -est illis, *109* constitutus ... imperator super eos, *gr. τίς ἀνέστηκεν ἐπ' αὐτῶν, Vulg. aliter. cf. p. 952, 69*). *obi. acc.* (*sec.* praecedere *sim.; vix addas p. 952, 68. 953, 32*): VET. LAT. gen. 41, 40 (Euseb. Emes. serm. 18, 49; *Pharao ad Ioseph*) ori tuo obediet populus omnis: praeter thronum ego te -ero (*ita interpungendum, si* praeter *pro adv. et* thronum *pro acc. relationis accipias sec. gr. πλὴν τὸν θρόνον ὑπερέξω σου ἐγώ et coll. Aug. loc. hept. 1, 162; sed audientes legentesve* praeter th. *potius ad praecedentia traxisse putaverim, sc. praepos. intellegentes; Vulg.* solio te praecedam). CHRON. Alex. chron. I p. 118, 242 post Gedeon -fuit filios Israhel ... Abimelech. *gen.* (*in versione struct. gr. ἡγεῖσθαι τινός. v. etiam p. 955, 27. 956, 10*): CASSIOD. hist. 8, 13, 2 unius *partis barbarorum* -erat Fritigernis, alterius Athalesicus (*sec. Socrat. 4, 33 p. 552[B]*). NOVELL. Iust. 24, 1 *ut praetor Pisidiae* militiarum in provincia existentium ... -sit et praeponatur legibus.

c *in rebus sacris paganis*: CIC. Font. 49 quae *sacerdos Vestae* vestris sacris -sit (har. resp. 14. leg. 2, 30 publice. *al.* FIRM. math. 3, 5, 27). Rab. perd. 27 Flaccum ... in sacerdotio caeremoniisque, quibus -erat, diligentissimum (dom. 105 publicis sacerdotiis. Cato 30). dom. 1 *v. l. 13.* 139 alicui dedicationi. de orat. 1, 39 auspicia, quibus ... -sumus (nat. deor. 1, 14. 122). leg. 2, 29 ei *Vestae* colendae. VARRO ling. 5, 86 fetiales *dicti*, quod fidei publicae inter populos -erant. CAES. Gall. 6, 13, 8 druidibus -est unus, qui summam inter eos habet auctoritatem. 6, 21, 1 qui *druides* rebus divinis -sint. Ov. fast. 3, 421 ignibus *Vestae* aeternis aeterni numina -sunt Caesaris *pontificis.* Pont. 3, 2, 65 *Iphigenia* -fuerat templo ... rite

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(QVINT. decl. 310, 12 CIL XI 5608). GELL. 12, 10, 5 'aeditumum' dici ..., quae aedibus -est.

d *in ecclesia christiana* (*in rebus sacris Iudaeorum e. g. l. 24*): TERT. adv. Marc. 4, 29 p. 522, 7 ad universos qui ecclesiis -futuri essent (IREN. 1, 10, 2 [*gr. προεστώτων*]. CYPR. epist. 81 p. 841, 7 LEO M. epist. 10, 4. *al.*). VET. LAT. I Thess. 5, 12 (cod. 75. *al.* = VVLG.) qui ... -sunt vobis in domino (*gr. προϊσταμένους*). CYPR. epist. 4, 3 quomodo ... possunt *praepositi vitiosi* integritati ... -esse? (*cf.* 73, 22 fidei et veritati. CASSIOD. hist. 1, 11, 11 huic ... philosophiae [*i. vitae monachicae; Sozom. 1, 13, 1 προΐστησαν*]). 59, 9 p. 676, 23 qui ... in ecclesia catholica fratribus -sunt. EPIST. pontif. 110 Cypr. epist. 50 cui *plebi* ... -fuerat *episcopus quidam.* PEREGR. Aeth. 14, 2 dignus *presbyter*, qui -sit in hoc loco, ubi *eqs.* (*antea*: ipsi loco -erat. *item* in *c. abl. de loco*: CASSIOD. hist. 12, 8, 8 prius in Sebastena ecclesia -fuit et postea Antiochiae praesul est constitutus [*Socrat. 7, 36 p. 820^{B} bis προέστη*]. GREG. M. epist. 3, 58 l. 8 in quo *monasterio. al.; de statu*: GREG. M. epist. 9, 20 l. 20 in regimine *monasterii* -esse). AMM. 22, 11, 9 dum aedificandae -esset ecclesiae (*cf.* ad *cum gerund.*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 13 qui ad alios curandos -sumus [*Migne gr. 35, 424^{A} ἐπιχειροῦντες*]. 1, 36, 2 ad inluminandos ceteros [*p. 444^{B} πεπιστευμένοις*]. GREG. TVR. Franc. 10, 29 p. 523, 9 ad ecclesias aedificandas). HIER. epist. 22, 35, 1 *coenobitae* divisi sunt per decurias ..., ita ut novem hominibus decimus -sit (*cf.* REGVLA mag. 84, 4 *praepositos debere* in mensa ⌞decadae suae⌟ -esse [*nisi ⌞ ⌟ pro gen. accipias et locum ad II trahas coll. 84, 3* ad suas mensas ... esse praesentes]). VVLG. I par. 15, 22 *quidam* princeps levitarum prophetiae -erat ad praecinendam melodiam. RVFIN. hist. 5, 10, 1 scholae ecclesiasticae et doctoris officio (*gr. ἡγεῖτο*). COD. Iust. 1, 5, 8 pr. (*a. 455*) *synodo* (*cf.* NOVELL. Iust. 37, 1 concilio). CASSIOD. hist. 9, 12, 5 Macedonianorum -erat Eleusius (*nisi gen. partit. intellegas, cf. supra p. 954,61; Socrat. 5, 8 p. 576^{C} τοῦ ... Μακεδονιανῶν μέρους ἡγεῖτο*). *al.* *absolute*: VET. LAT. Luc. 22, 26 (cod. 3. *al.*) qui -est (*v. p. 428, 20sqq.; item in enunt. relat.*: Rom. 12, 8 [cod. 75. *al.* = VVLG.] qui -est in sollicitudine [*gr. προϊστάμενος*]. IREN. 3, 10, 1 in conspectu dei. CYPR. epist. 16, 3 p. 519, 9 [*postea*: a praepositis]). HIER. chron. a. Abr. 2140 hi omnes ... ex circumcisione episcopi -fuerunt. AVG. civ. 19, 19 p. 388, 14 qui *episcopus* -esse dilexerit, non prodesse (*item opponitur*: serm. 340 A, 3 coll. Morin p. 565, 3 BENED. reg. 64, 8). LIB. gener. chron. I p. 90, 20 quis *episcopus Romanus* quot annis -fuit. *al.*

3 *-sunt res* (*v. etiam quae ad 1 trahere maluimus*): **a** *quae regunt, dominantur*: **α** *vario usu*: CIC. rep. 1, 60 in qua *re publica* si in plures translata res sit, ... nullum fore quod -sit imperium (3, 37 ut animus corpori dicitur imperare ..., sic regum ... imperia civibus ... -sunt). leg. 3, 2 ut ... magistratibus leges, sic populo -sunt magistratus. 3, 4 quoad ei *rei p.* regalis potestas -fuit (*cf.* AMM. 15, 11, 6 altera *pars potestatis Galliarum* Aquitanis -erat). off. 1, 101 (*nisi interpolatum*) ut *in animo* ratio -sit, appetitus obtemperet. TERT. nat. 2, 5, 17 aliquam do⟨minat⟩ionem sibi -esse (*sc. sideribus; cf. ibid. 16* certis curriculis *eqs.*). VET. LAT. gen. 1, 14 (Comput. cod. Col. prol. 4 p. 229) ut *luminaria* luceant super terram et -sint diei et nocti (*sec. additamentum cod. D ἀρχέτωσαν*). FAV. EVL. 9, 1 quibus *corporibus* aer -est. BOETH. in herm. comm. sec. 1, 1 p. 30, 23 verba ..., quae scribuntur, eorum verborum ... significantiae -sunt, quae voce proferuntur. NOVELL. Iust. 31, 1, 1 secundam ... Armeniam ..., cui -est Sebastiopolis (*gr. ἧς ἡγεῖται Σεβάστεια. sim.* 31, 1, 2. *cf. 31, 1 pr.* metropolis). *al.* **β** *in ordine logico de generibus sim., quibus subiciuntur alia inferiora* (*aliter p. 956, 17*): TERT. anim. 13, 1 *nobis de animo et anima inquirentibus* dispicere superest, principalitas ubi sit, id est, quid cui -est, ut cuius principalitas apparuerit, illa sit substantiae massa, id autem, cui massa substantiae -erit, in officium ... substantiae deputetur. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 10 p. 26, 20 corporea ... incorporeis -esse non poterunt (*cf. e. g. p. 26, 23* supponitur). comm. sec. 3, 5 p. 213, 5 quid est ... species non habere? his -esse quae ... dividi *non* possunt (*cf. e. g. p. 213, 2* habet genus supra se). 3, 12 p. 237, 6 genus pluribus speciebus superest; ... species pluribus individuis -est.

b *quae praevalent, impellunt ad aliquid* (*huc fortasse p. 952, 60*): TERT. apol. 48, 2 si quaecumque ratio -est animarum humanarum reciprocandarum in corpora. carn. 17 l. 10 quae *ratio* -fuit, ut dei filius de virgine nasceretur. adv. Marc. 2, 13 p. 352, 25 nisi vis aliqua -esset timendi, quae ... compelleret. resurr. 14, 3 etsi caro capax restitui, ... causa restitutionis -esse debebit (*antea*: tam digna *causa*, quae resurrectionem carnis necessariam ... vindicet. *minus probabiliter una cum l. 64 ad II traxit Hoppe, Syntax und Stil, 1903, 136*).

B *exempla cetera*: **1** *vi locali (cf. p. 952, 62):* *loco obscuro* (*sc. contextu deficiente*): TITIN. com. 146 ergo occupa foras exire, foris ut -sit linteum (praessit *var. l.; imaginem navis ceteras superantis intellexit Daviault, 1981, ad l., ad velum quoddam praetentum refertur vol. VII 2, 1468, 5 [cf. e. g. Suet. Claud. 10, 1]; notione sub A 1 illustrata explicare temptat Guardì, 1985, ad l., de adv.* 2. praes *cogitari videtur vol. VI 1, 1040, 77*). *de ordine litterarum vel verborum*: TER. MAVR. 1330 i et u non *faciunt dipthongum* ..., sive -sint alteri vel sibi cum copulantur. VIRG. gramm. epit. 7, 1, 2 *verbum* licet in ordine -esse nomen admittat, tamen ... principatum tenet *in sententia.* **2** *vi temporali:* *vario usu*: VET. LAT. Luc. 23, 12 (cod. 3) facti sunt ... in amicitiam Herodes et Pilatus ...; -erant enim in inimicitiam (*gr. προϋπῆρχον ... ὄντες, Vulg.* antea ... erant. *item respicitur vita prius acta*: VEN. FORT. carm. 4, 26, 159 felices nimium hic [*in terra*] qui sine crimine -sunt, qui melius discunt vivere post obitum [*sc. in caelo*]). CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 10 *Graeci neglegentes antiquiorum gentium memoriam* omnium se -esse crediderunt (*gr. τοῦ παντὸς ... ἄρχειν. ad gen. cf. supra p. 954,61*). *in sermone theologico de praeexsistentibus*: IREN. 2, 20, 1 mulier (*Matth. 9, 20*) ... consecuta est sanitatem ab illa virtute, quae egressa est a salvatore, quam -esse dicunt. HIL. trin. 12, 17 *deo* non -est tempus anterius. PRVD. apoth. 289 ut aeternum credamus ... Christum illo auctore satum, cui nullus -fuit auctor. CONC.^{S} II 3, 1 p. 209, 30 *de Christo, v. supra p. 599, 72sqq.* BOETH. c. Eut. 3, 96 quod idem *deus* omnibus uti -esset, ita etiam quasi principium subesset rebus. *in sermone logico de relativis, quorum alterum sine altero cogitari non potest*: ISID. orig. 2, 26, 7 nec ... invenitur dominus prior servo, nec servus domino; alterum enim alteri -esse non potest (*cf. Mart. Cap. 4, 376* relativa ... simul esse incipiunt, simul desinunt). **3** *vi comparativa, sc. vergit in notionem q. e. praecellere, praestare*: VET. LAT. I Cor. 7, 9 (Tert. pudic. 16 p. 254, 18) -est nubere quam uri (*1 p. 221, 16 al. et Vulg.* melius est, *gr. κρεῖττον ... ἐστίν*). HIL. in Matth. 10, 19 (*ad 10, 31* multis passeribus meliores estis) plurimis ... eos antestare passeribus cum dicit, ostendit multitudini infidelium electionem fidelium -esse. PALLAD. hist. mon. I 10 p. 286^{D} tales ... sunt aestus Aegyptiorum, ut Babyloniae fornacis ardoribus -esse credantur (*gr. συγγενές ἐστι tantum*). GLOSS.^{L} I Ansil. PR 717 praesentius: melius, quod in praesentia -sit (*ad Verg. Aen. 12, 152 supra p. 844, 20?*).

II *usu sec. adi. q. e.* praesens *novato fere i. q. praesentem esse, praesto esse* (*cf.* GLOSS. II 561, 51 *πάρειμι*: adsum, -sum. *variandi gratia posuit* TERT.; *ceterum huc fortasse spectant p. 954, 32. 955, 68*): EPIST. Claud. Terent. (Pap. Corp. 254) 18 quo tempus ... veni, omnia -fuerunt et lana. TERT. apol. 21, 11 cui *spiritui dei* et sermo insit pronuntianti, et ratio adsit disponenti, et virtus -sit perficienti. Ps. AVG. serm. ed. Mai 72, 1 *in paradiso* cum nihil desit, omnia cupiuntur: nata -sunt, innata praegnantur (*cf. supra p. 663, 47; 'praeexsistunt' Mai, ut ad IB 2 pertinat*). serm. ed. Caillau 2 app. 56, 1 non ...tantum martyres -sunt, sed etiam angelorum instantia locus decoratur; nam et angeli -sunt (*Chrysost. Migne gr. 50, 443 μαρτύρων συλλεγομένων ... ἄγγελοι πάρεισιν. ibid. iterum, gr. p. 444 πάρεισι*). CONC.^{S} II 3, 1 p. 114, 28 Petrus ... et Patricius ... hic -sunt (*Rustic.* praesentes sunt, *gr. II 1, 1 p. 133, 10 πάρεισιν, cf. II 2, 1 p. 9, 39* adsunt). p. 145, 30 qui *patres* in ... Epheseno concilio -fuerunt (*var. l.* adfuerunt, *Rustic.* fuerunt, *gr. II 1, 1 p. 161, 7 τῶν ... σύνοδον ποιησαμένων*). Ps. PROSP. vocat. gent. 2, 5 cui *populo Iudaeorum* utraque eruditio -fuit (*sc. naturalis et divina*). VIGIL. THAPS. c. Arian. 3, 3 -sunt prolata testimonia. *Ramminger.*

praesūmēns, praesūmenter *v.* praesumo.

praesummus, -a, -um. *a* prae *et* summus *quodammodo abundanter formatum.* *i. q. (prae ceteris) summus*: OROS. apol. 32, 9 haec -us instruit Paulus et dicit (*affertur I Cor. 15, 54sqq.*). *Bk.*

†praesūmo, -mpsī, -mptum, -ere. *a* prae *et* sumere. *scribitur* pre- *e. g.* INSCR. christ. urb. Rom. 5090 (*a. 554*). INSCR. christ. Diehl 3866 *et saepius in codd.*; -sums- *in stirpe perf.* INSCR. Année Épigr. 1964 n. 237 (*e Byzacena*). INSCR. christ. *supra laudatis et hic illic in cod. antiquis, e. g.* SCHOL. Cic. Bob. p. 123, 22 HEGES. 2, 9, 1 p. 151, 19; *p. p. p.* -sumtus HIL. ad Const. 2, 5, 3 (*cod. B saec. VI*). *abbreviatur in formula iuris, v. infra p. 958, 15.* NOT. Tir. 32, 76 -it. 82 -psit. *de notione*: GLOSS. -ant: *προλάβωσιν. sim. al.; cetera v. infra.* *legitur inde a* HOR. sat., VERG., OV. (*singulis locis*), VAL. MAX. (*quater*), SEN. *philos.* (*11^{ies}*), LVCAN. (*semel*), PLIN. nat. (*13^{ies}*), SIL. (*ter*), QVINT. (*11^{ies}*), FRONTIN. (*semel*), TAC. (*10^{ies}*), PLIN. *min.*, APVL. (*quinis locis*) *et passim inde a* TERT.; *fictum est quoddam frg.* PLAVTI, *v. vol. VIII 1390, 5.* [*e coni. dub.* QVINT. inst. 12, 11, 12 *non* tam numerosa sunt quae -untur (*Cousin*; praemuntur *codd.; corr. alii aliter*); *vix recte trad.*: TAC. hist. 3, 9, 5 Flavianarum partium duces ... pro Vespasiano magnifice, ... in Vitellium ut inimici -ere (*defendere temptat Heubner, 1972, in comm.*). CAEL. AVR. (*pro* praeresumere, *v. p. 790, 32sq.; aliter infra p. 964, 41*).]

exempla sic digerenda censuimus:

I *pertinet ad varios modos sumendi, agendi*:
A *plena vi temporali, i. q. antea sumere, praecipere: p. 957, 16.*
B *vi praeverbii deflexa vel fere evanescente*: **1** *notione derivanda a respectu praeveniendi: p. 958, 23* (*in malam partem, i. q. sibi arrogare p. 958, 25; in bonam partem, i. q. iure suscipere, confidenter audere p. 960, 59*). **2** *i. q. praeferre: p. 961, 58.* **3** *i. q. sumere: p. 961, 67.*

[Hillen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II *pertinet ad cogitationem*:

A *vigente vi praeverbii temporali*: **1** *servata notione sumendi: p. 962, 32 (i. q. animo praeoccupare p. 962, 33; i. q. animo antea assumere p. 962, 69).* **2** *mero respectu cogitandi: p. 963, 4 (pertinet ad futura: i. q. credere, exspectare p. 963, 5, i. q. praemeditari p. 963, 65; pertinet ad ordinem: i. q. antea considerare p. 964, 2, i. q. praepropere credere p. 964, 6).*

B *vi praeverbii minus vigente: p. 964, 13 (i. q. opinari, existimare p. 964, 14; i. q. confidere p. 965, 50; i. q. arroganter de se credere, superbire p. 966, 29; i. q. sumere p. 967, 7).*

part. praes. praesumens *pro adi. p. 967, 18, pro subst. p. 967, 23; adv.* praesumenter *p. 967, 31; p. p. p.* praesumptus, -a, -um *pro adi. vel subst. p. 967, 44; adv.* praesumpte *p. 968, 49.*

I *pertinet ad varios modos sumendi, agendi*: **A** *plena vi temporali praeverbii, i. q. antea sumere, praecipere* (*quod pro syn. est l. 25. p. 451, 5. 84; cf.* GLOSS. -o: *προαναλίσκω. v. etiam p. 450, 69; fere abundanter accedunt adv.* ante *l. 52,* prius *l. 66. p. 958, 10; per dat. indicatur id quod sequitur l. 53 [cf. etiam* ante *l. 57,* antequam *l. 61]; accedit obi. acc. praeter p. 958, 15, cf. etiam infra l. 29*): **1** *antequam suum tempus adsit (de* QVINT. inst. 11, 1, 27 *v. p. 958, 45*): **a** *usu vario (sc. cum respectu capiendi, utendi, fruendi sim.)*: HOR. sat. 2, 2, 87 puer et validus -is mollitiem (*sc. aptam seni et aegroto*). PLIN. nat. 18, 224 sementibus tempora plerique -unt (*postea*: cum sit vera ratio non prius serendi, quam *eqs.*). SIL. 5, 213 *iuventus moritura* manibus ipsa suis -ta piacula mittit (6, 300 poenas praecepit ... et -ta *sunt* p. mortis). TAC. Agr. 18, 2 *erat* -ta apud militem illius anni quies. hist. 1, 62, 2 *Vitellius* fortunam principatus inerti luxu ... -bat. PLIN. epist. 6, 10, 5 *viventes debemus* omnia ... heredum officia -ere. VET. LAT. Marc. 14, 8 (cod. 1) quod habuit haec, *sc. Maria Magdalena,* -psit et unguentavit meum corpus *ad sepulturam* (*sed gr. ὃ ἔσχεν ⌞αὕτη⌟ [add. codd. aliquot] ἐποίησεν· προέλαβεν μυρίσαι κτλ.; voce ἐποίησεν ab interprete neglecta dubites, utrum enunt. relat. ad totam sententiam referendum sit, an obi. subaudiendum praebeat; cett. vers. v. p. 743, 83*). CLAVD. 8, 167 *regina* festina ... voti -tum diadema dedit *filiolo.* SACR. Leon. 1172 *Caecilia Christum* sponsum sibi ... -to praemio castitatis adhibuit. PRAEDEST. 3, 31 p. 672[A] non ... solum appetita mala, sed etiam bona -ta condemnant; pone aliquem ante *baptisma* ... corpus domini -isse (*nisi ad 2*). **b** *corrumpendo, impediendo (cf.* praecipere *p. 451, 54 sqq.)*: QVINT. inst. 2, 4, 7 *ea puerorum natura dat* minimum spei ..., in qua ingenium iudicio -itur (*sc. ut inarescat*). 10, 5, 4 verba ... audaciora *carminis, cui quis aemulatur,* non -unt ... proprie dicendi facultatem. *?***c** *praeparando (nisi trahas ad p. 963, 65)*: VITA Hil. Arel. 11 l. 8 manducandi necessitas incumbit: semina iaciamus; vini perceptio -enda est: vineas excolamus.

2 *antequam aliud sumatur, alius sumat vel antequam quidlibet fiat (accedit dat. personae ut apud verbum dandi et sumendi p. 958, 19 sq.)*:

a *generatim*: α *edendo, bibendo*: OV. ars 3, 757 neve domi -e dapes *in convivium vocata.* PLIN. nat. 22, 22 *herba quaedam* crapulam -ta arcet (*cf.* 23, 145 *amygdalis* quinis ... -tis ebrietatem non sentire potores [*Garg. Mart. med. 53 p. 199, 11* si ante vinum quinque sumantur]. *sim. al. apud eundem*). 23, 147 *nuces iuglandes* -tae venena hebetant (*Ser. med. 1056* ante cibos ... edatur. *item contra venena*: PLIN. nat. 25, 6 -tis remediis [TAC. ann. 14, 3, 2]. GARG. MART. med. 8 qui ante -erit eiusmodi potionem. PLIN. med. 3, 33, 4). 28, 55 -ere cibis et interponere frigidam *aquam. al.* PS. QVINT. decl. 10, 16 ex conscientia venena -erat (*sc. antequam arguere-tur?*). VET. LAT. I Cor. 11, 21 (cod. 75. *al., item fere* VVLG.) unusquisque ... suam cenam, *ne cum aliis dividat,* -it in manducando (*gr. προλαμβάνει*). PAVL. NOL. epist. 23, 32 (*in imag., v. p. 690, 3 sqq.*). REGVLA mag. 21, 8 ne ante orationem ... aliquid de cibo aut de potu ... -atis (*sim. p. 960, 21*).

β *dicendo, scribendo: respicitur ordo narrationis, argumentationis*: SEN. nat. 2, 2, 1 *v. p. 451, 82 sqq.* (*item pro obi. est. pron. demonstr., quo praeparatur acc. c. inf.*: 7, 11, 1 quas *opiniones* antequam exponere incipiam, illud ... -endum *eqs.*). QVINT. inst. 1, 10, 27 ne haec quidem -enda pars est (*antea*: qua de re sepositus est nobis locus). PRAEF. bibl. monarch. in Luc. p. 270, 4 Iohannis nativitate -ta. HIL. in psalm. 51, 2 tantum ad psalmi titulum -tum est, quantum *eqs.* BOETH. mus. 3, 12 p. 288, 9 illo prius -to, quod *eqs.* (*p. 288, 18* hoc ... praedicto). *vario respectu*: QVINT. inst. 8, 6, 63 *in ordine verborum* differenda ... quaedam et -enda. HIL. trin. 8, 16 omnis ... comparatio ad intellegentiae formam -itur, ut id de quo agitur secundum propositum exemplum adsequamur (*nisi ad p. 963, 65*). PS. IVL. RVF. schem. dian. 2 p. 60, 16 (*de procatalepsi, v. supra p. 451, 5*). γ *quolibet modo*: QVINT. inst. 1, 1, 19 quantum in infantia -tum est temporis *litteris discendis,* adulescentiae adquiritur (*postea*: sero discere). TAC. ann. 1, 48, 1 ni supplicium in malos -ant *ante ducis adventum.* AMM. 16, 11, 12 partem *commeatus alieni* ... superbe -psit. PALLAD. c. Ambr. fol. 339[r], 3 definitio fidei non ... sine concilio -enda *est,* sed

eius auctoritati ... reservanda (*nisi trahendum potius ad p. 959, 59*). RVFIN. Greg. Naz. orat. 4, 2, 5 *ad explendum numerum pentecostes* adsumpta una die, quam ex futuri saeculi numero -tam esse maiorum auctoritas tradit (*Migne gr. 36, 432[B] προσειλήφαμεν*). FAVST. Aug. c. Faust. 21, 1 etiam ... nos adversam naturam nuncupare deum ... iuxta -tum iam in eam nomen a cultoribus suis. SVLP. SEV. chron. 1, 16, 6 *Israelitae* sexto ... die, quia sabbato colligi *mannam* non liceret, duplum -rent. COD. Theod. 6, 35, 14, 2 (= 12, 1, 184) ante ... tempora expressa -tae militiae. VICTOR. pasch. p. 18, 1 tuis orationibus iam *esse* -tum, quod etiam per me credis implendum. BOETH. in herm. comm. sec. 3, 9 p. 195, 7 -ta prius cogitatione. ENNOD. epist. 7, 19, 1 p. 187, 10 *ut,* quod in bonae indolis eruditione -tum est, de superna ope maturescat (*antea*: quod ... praemisisti).

b *speciatim in iure hereditario de legatariis legatum praecipientibus (ad rem v. Kaser, Privatrecht II[2], 551; aliter infra p. 961, 48 sqq.)*: PROB. litt. sing. 6, 40 ⌞S. N. P. M. S. R. S.⌟ S. Q. H. sine -ere sibique habere (⌞ ⌟ *trad.,* S. P. *Mommsen, correxerunt alii aliter; cf. formulam legati q. d. sinendi modo*: EPIT. Gai 2, 5, 6 rem illam illum permitte -ere et sibi habere [*sed* sumere sibique habere *exhibet Gaius inst. 2, 209*]). EPIT. Gai 2, 5, 1 'illam rem tibi -e, habe, vindica'; quod post mortem testatoris statim legatarius non exspectato herede sibi -it (*in eodem genere legati: ibid. bis.* 2, 5, 4 INTERPR. Paul. sent. 3, 8, 6).

B *vi praeverbii deflexa vel fere evanescente*: **1** *notione derivanda quodammodo a respectu praeveniendi sim. (cf. e. g. l. 46. p. 959, 61) -untur ea, quae omnino non vel certis tantum condicionibus vel saltem cum dubitatione quadam appetenda sunt, ut significetur*: **a** *in malam partem fere i. q. contra normam quandam sumere, sibi arrogare, usurpare, insolenter audere sim. (v. etiam p. 961, 34. cf.* GLOSS. II 157, 49 -a[n]t: *ὑφαρπάσῃ.* IV 298, 6 usurpat: inlicite utitur, -it. 552, 34 -it: usurpat). *notio illustratur saepe additamentis variis, sc. abl.* ausu NOVELL. Valent. 17 pr. APON. 2, 9. *al.,* temeritate *infra l. 58. p. 959, 64. 71. al.,* usurpatione *p. 959, 71 et e. g.* COD. Theod. 14, 3, 16. *sim. al., adv. e. g.* male *p. 960, 54.* INTERPR. Cod. Theod. 2, 26, 2. *al.,* temere *p. 959, 61.* COD. Theod. 8, 5, 6. *al., locut. adv.* contra *aliquid p. 959, 67. 960, 30. al. praeter structuras infra collectas fere pro obi. ponitur adv. p. 960, 16. 51, ceterum saepe accedit dat. pron. refl. e. g. l. 51. 64. p. 960, 27. 31. 43* (se -ere *pro* sibi [*cf. Hofmann-Szantyr, 294*] *non nisi aetate recentiore Inscr. christ. Diehl 3865, 8 [non ante saec. VII] et fortasse etiam Conc. Gall. inc. post a. 614 p. 288 l. 50*); *in quem quid audeatur indicant praepos.* (*exempla certiora*) adversus CASSIOD. hist. 4, 24, 3 RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 49, 24, contra CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 110, 24 CASSIOD. hist. 5, 16, 3, in CONC. Reg. a. 439 p. 66 l. 60 RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 160, 35; *quo vel qua re quis nitatur (ut vergat ad II, cf. p. 962, 19) indicatur per praepos.* ex HIL. trin. 6, 1 FILASTR. 128, 7 AVG. spir. et litt. 29, 50 p. 206, 1, *cf.* hinc *p. 959, 42 sq.; dat. fin.* exemplo *v. l. 60 (nisi est abl.).*

α *in universum*: Ⓘ *cum obi. acc.*: Ⓐ *rerum incorp.*: QVINT. inst. 11, 1, 27 adrogantes *sunt advocati ...,* qui se iam iudicasse de causa ... proponunt; nam ... inviti iudices audiunt -entem partes suas (*vigente simul respectu temporis*). TERT. paenit. 6, 20 optare intinctionem, non -ere oportet. VET. LAT. psalm. 36, 7 (cod. 136) noli emulari -enti viam suam (*i. alienam a deo, gr. κατευοδουμένῳ, Vulg.* qui prosperatur in via sua). HIL. in Matth. 20, 12 non -ere aliquid honoris decet, sed humilitatis operibus promereri. in psalm. 118 resch 1 p. 530, 10 *cum apostoli* sibi ... singuli principatum humana contentione -rent (EVAGR. vita Anton. 37 p. 897). HIER. epist. 53, 7, 1 *artem scribendi* universi -unt ..., antequam discant (*antea*: sibi ... vindicent). ASTER. ad Renat. l. 122 usurpatum ... *monachi* nomen, populari admodum errore -tum (l. 130. SIDON. epist. 2, 13, 2 n. *felicis*). AVG. epist. 155, 5 si quid habeo *sapientiae,* a deo sumpsi, non a me -psi. AVIAN. fab. 5, 10 *asinus pellem leonis induit*; -tus venit in ossa vigor. OROS. apol. 1, 3 neque ego ... aliquid temeritate -o: mihi necessitas est iniuriam manifestare *eqs.* CASSIAN. conl. 14, 7, 1 recte ... ab aliis gesta malo ab aliis -untur exemplo (*cf.* 21, 12, 4 quae ... opportune gesta bene cedunt, si importuno ... tempore -antur). DRAC. Orest. 930 *sacrilegus* -at bella gigantum. VITAE patr. 5, 5, 34 agamus de his, quae -psimus, paenitentiam. PROB. app. gramm. IV 202, 10 abrogantem aliis auferentem significat, adrogantem autem multum sibi -entem ostentat. *al.* Ⓑ *rerum corp. (fere ciborum) et animantium (sc. l. 71. 74 [cf. et p. 959, 47. 75. 960, 6])*: SERV. auct. Aen. 12, 779 *arborem religiosam* a Troianis in usum communem fuisse -tam. RVFIN. Orig. in psalm. 37 hom. 2, 6 p. 1386[D] *febricitantes* sanorum cibos -unt (THEOD. PRISC. long. 97 incompetentibus ... c. -tis. *al.; cf.* CASSIAN. conl. 5, 6, 1 *Adam* interdicti ligni -it edulium. ORIBAS. eup. 1, 12, 2 p. 419 absque mensura ... vinum [*gr. aliter*]. *al.; v. etiam e. g. p. 959, 62. 960, 21*). OROS. hist. 2, 4, 5 *Romulus* Sabinorum ... feminas ... inhoneste -psit. RVRIC. epist. 1, 8 p. 361, 9 depositum vestrum, *sc. codicem,* me ignorantibus vobis inlicite -isse pronuntio. INSCR. christ. Diehl 1273, 7 si quis ⟨e⟩um *sepultum* -erit inde de locum istum *eqs.*

Ⓘ Ⓘ *cum inf. (v. etiam p. 959, 48 sqq. 65. al.; cf. nom. c. inf. p. 595, 51.*

[Hillen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et 960, 40): Ⓐ *in sententiis affectatae modestiae*: OPT. PORF. carm. 10, 10 dicere metra. LEO M. epist. 111, 2 (Conc.^{S} II 4 p. 63, 27; *imperatori*) quem tamen pietati vestrae commendare -o. SIDON. epist. 9, 4, 1 *amici,* quos inter -imus computari. LEONIAN. Alc. Avit. epist. 86 p. 96, 4 quid de me misero censeas, interrogare -o. VITAE patr. 5, 15, 27 ignosce mihi, abba ..., sed ut benedictionem tuam acciperem, -psi hoc facere (*gr. Cotelier p. 560*^{A} *ἐτόλμησα*). CAES. AREL. serm. 235, 1 p. 890, 8 admonere cum vera humilitate ... -imus. *al.* Ⓑ *vario usu*: CHALC. comm. 325 -imus ... uti demonstratione pronominum eorum, quae sunt essentiae, cum qualitati accommodatis pronominibus utendum potius sit. RVF. FEST. 7 *Epirotae* ad Italiam transire -erant. AMBR. hex. 1, 1, 3 mundum semper fuisse ... Aristoteles usurpat dicere; ... Plato non semper fuisse ... -it adstruere. ORIBAS. syn. 6, 37, 3 Aa p. 121 aqua dulce deficiente marina(m) aqua(m) bibere -psit (*sim.* La; *gr. ἐτόλμησαν*). VEN. FORT. expos. orat. 4 quis enim tantum secretum ... hominibus revelaret aut hoc docere vel -ret vel sciret? INSCR. christ. Diehl 3866, 10 ut nullus -at locum istum, ubi requiesco, violare. *al.*

Ⓘ *cum enunt. secund.* (*sc. pro obi., nisi intellegas enunt. consec.; cf. p. 960, 23. 52; vix huc l. 33*): PHILIPP. in Iob rec. long. 39 p. 776^{B} hac quisquam -it audacia, ut contra me saltem cogitet bella constituere?

Ⓘⓥ *cum praepos.* (*cf. p. 960, 1. 4. 6. 19 nec non 961, 40*): HESYCH. in lev. 16, 3 p. 985^{D} ne forte sine ... circumspectione ad ea, quae divina sunt, -amus aut accedamus.

Ⓥ *absolute vel structuris supplendis*: TERT. anim. 1, 6 praestat per deum nescire, quia non revelaverit, quam per hominem scire, quia ipse -pserit. VET. LAT. Sirach 32, 13 in medio magnatorum non -as (*gr. μὴ ἐξουσιάζου*). Hab. 2, 5 (Cypr. epist. 59, 3) qui -it et contumax est, vir sui iactans (*gr. κατοιόμενος* [*fere trad.; conicitur -οινωμ-*], *cod. 176* sibi placens; *Vulg.* vinum potantem). AVG. civ. 14, 13 p. 34, 18 salubrius ... Petrus sibi displicuit, quando flevit, quam sibi placuit, quando -psit (*respic. Matth. 26, 33 ut e. g.* ARNOB. IVN. in psalm. 29 l. 24. 27). serm. frg. Eugipp. exc. Aug. p. 902, 17 non -at potestas, nisi adiuvetur infirmitas. ENNOD. opusc. 6, 24 p. 409, 27 det veniam ... *mihi* -enti, quod eius invideo quieti. PALLAD. hist. mon. II 14 p. 369^{B} quiesce ... et noli indiscrete -ere, sed magis cum discretione ... opera ... exerce (*aliter gr., sed cf. I 7 p. 279*^{A} tam pertinaciter ... velle contendere). INSCR. christ. Diehl 3834, 4 (*e Dalmatia*) si quis ... voluerit sine conscientia supra sibi -ere (*Diehl in app.: 'ad* supra *intellege* corpus meum aliud ponere'). *al.*

β *in religione christiana vel Iudaeorum -untur, quae usurpantur, audentur sim.*: Ⓘ *contra veram fidem*: CYPR. sent. episc. 28 qui contempta veritate -it consuetudinem sequi. HIL. in Matth. 1, 4 homines pravissimi hinc -unt opinionis suae auctoritatem, quod ... *Iesum* fratres habuisse sit traditum (*cf.* trin. 10, 29 impia perversitate hinc ... -etur adsertio, quia *eqs.*). RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 36 quis -psit ... divina volumina temerare? VINCENT. LER. comm. 31, 4 *ut patres concilii* nihil ... novarent, nihil -rent, nihil sibi ... adrogarent. COLLECT. Arian. c. Iud. 10, 4 *Iudaei* inde sibi lucos, inde inlicita sacrificia -psere, inde deos multos, inde ... idola. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 20, 1 si quis ... -erit dicere alium esse filium *dei* ..., sit anathema (*gr. I 1, 1 p. 102, 21 τολμήσετε. item pendet verbum dicendi*: FAVST. REI. grat. 1, 14 p. 46, 18 asserere. 1, 16 p. 51, 10 negare. *al.; in struct. nom. c. inf.*: CASSIOD. hist. 1, 14, 36 vox impia, quae in filio dici -itur [*gr. Theodoret. 1, 4, 40 λέγεσθαι τολμωμένη*]). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 92, 11 consentire ... dogmati vocum novitate insipientiaque -to (*gr. I 1, 4 p. 5, 20 ἐπιχειρηθέντι*). *al.* *?forma* -it dicendo (-it dicens) *pro* -it dicere (*cf. l. 48 sqq. et Hofmann-Szantyr, 348, nisi ad IIB1 trahere malis*): Ps. VIGIL. THAPS. trin. 3, 6 ne forte etiam hoc -as, Arriane, dicendo: '...'. 3, 32 rec. II si deum proprie -is (sumis *rec. I*) dicendo haec universa perpessum fuisse. 5, 21 ne et hoc *haeretici* -ant blasphemantes: 'erat filius, antequam nasceretur'. Ⓘⓘ *contra statuta ecclesiae* (*praecepta Iudaeorum* PACIAN.; *hucine p. 957, 75?*): CALDON. Cypr. epist. 24 ad consultum vestrum eos *paenitentes* dimisi, ne quid videar temere aliquid -ere. PACIAN. paraen. 3, 2 qui ... escarum vetita -erant *apud Iudaeos.* EPIST. pontif. 255 Migne 13, 1134^{A} baptizandorum ... confusio, quae ... non ratione auctoritatis alicuius, sed sola temeritate -itur, ut passim *baptisma detur.* 258 *ibid.* 1158^{A} ne unus episcopus episcopum ordinare -at propter arrogantiam (259 *ibid.* 1149^{A} sine consensu tuo. LEO M. epist. 104, 5 [Conc.^{S} II 4 p. 57, 7] contra statuta canonum. CONC. Agath. a. 506 p. 201 l. 185. *al.*). AMBROSIAST. in I Cor. 14, 35 turpe est, quia contra disciplinam est, ut *mulieres in ecclesia* ... de lege loqui -ant (*postea*: audeant). RVFIN. hist. 6, 43, 8 episcopatum, quem non a deo acceperat, -bat ([*gr. ὑφαρπάζειν ... ἐπεχείρει*]. EPIST. pontif. 554 Arel. 15 iniquissima usurpatione ... exsecrabili temeritate). AVG. in euang. Ioh. 26, 18 *quidam* immundus -psit ad Christi accedere sacramenta. Ps. AVG. quaest. test. 46, 7 *sacerdotium* malum erit ei, cui concessum non est et -it. AVELL. 15, 3 cum factum suum episcopum, qui -erant, ... *postea* damnasse ... videantur. CANON. Turner II 1 p. 8 rec. I si quis episcopus -erit de ecclesiasticis rebus ... et vendiderit (*aliter gr. et recc. cet.*). CONC. Carth. a. 419 p. 110 l. 295 qui *excommunicatus* ... communionem -pserit (CANON. Arel. 10. *al.*). REG. eccl. Carth. l. 204 *qui ordinant* non -ant ad purgandum eum, qui ordinandus est. CONC. Aurel. a. 511 p. 6 l. 49 de ordinationibus clericorum id observandum ..., ut nullus saecularium ad clericatus officium -atur nisi ... cum regis iussione (*vix cogites de depon. coll. exemplis quibusdam recentioribus allatis a Flobert, Verbes déponents, 1975, 257; ad obi. personae v. p. 958, 65*). *al.* Ⓘⓘⓘ *contra regulas monachorum*: REGVLA patr. I rec. E 2, 1 ut nullus priorem in monasterio ad standum vel psallendum -at praecedere. CASSIAN. inst. 1, 2, 2 (*respiciuntur vestimenta*) quidquid ... inter famulos dei -itur ab uno ... nec catholice per omne corpus fraternitatis tenetur. 5, 20 ne refectione quidem transacta ex his *cibis* -ere sibi quantulumcumque permittat. REGVLA mag. 83, 6 *sacerdotes in monasterio* aliud ... nihil aut -ant aut eis liceat. BENED. reg. 54, 2 non -at suscipere illud *quod a parentibus missum est*; ... (5) qui autem aliter -erit, disciplinae regulari subiaceat. FERREOL. reg. 36 tit. ut abbas manumittere mancipium monasterii non -at. REGVLA Paul. Steph. 12 non prout unusquisque ... voluerit abrupte et -endo iunior ante seniorem prosiliat. 17 nulli liceat supra statutam consuetudinem ... in cibo -ere. *al.* -ere *iteratur notione diversa*: BENED. reg. 43, 18 ne quis -at ante statutam horam vel postea quicquam cibi ... -ere.

γ *in iure* (*sc. -untur, quae contra leges publicas usurpantur, temptantur sim.*): COD. Iust. 3, 12, 3 (*a. 323*) a nullo iudice -i decet, ut auctoritate sua ferias aliquas condat. HIL. coll. antiar. app. p. 181, 17 *ut iudices* a religiosa se observantia abstineant neque posthac -ant atque usurpent et putent se causas cognoscere clericorum. AMM. 18, 1, 1 ne ... potentia -ret aliena. COD. Theod. 1, 28, 3 absente senatus defensore nihil sibi -ant ... iudices ordinare (*postea*: temerariae usurpationis ... audacia). 6, 30, 7 pr. annonas ... iuxta definitum ... modum volumus postulari nec amplius quicquam -i. 8, 4, 29 qui ... quamlibet militiam contra licitum -erunt. 8, 5, 54, 1 si quis ... contra vetitum sibi cursum publicum inlicita temeritate -erit. 12, 10, 1 praefectianos ... curarum ius atque arbitrium sibi -ere. INTERPR. cod. Theod. 2, 17, 1 praedia sua sine iussu iudicis ... alienare. 3, 1, 2 si subpressa fiscali solutione aliquis vendere *agrum* ausus fuerit vel comparare -erit. 4, 22, 3 qui hoc -psit invadere, quod ... apud iudicem non poterat obtinere (*Cod.* inlicita praesumptione temerarent). novell. Valent. 33 qui hoc contra statuta -erit. VITAE patr. Iurens. 94 utrum rura ... hospes inexspectata iuris dispectione sibi non vindicet ac -at. LEX Sal. Merov. 51, 3 supra legem aut debitum iustum aliquid amplius tollere. Visig. suppl. p. 466, 13 ut in foro tuo nulla alia lex ... recipi -atur. *al.*

δ *in arte gramm.* (*sc. -untur, quae contra normam adhibentur, finguntur sim. praeter l. 55; cf. quae iure vindicantur p. 961, 19. 23*): SERV. georg. 3, 389 *Vergilius* -it sibi productionem (*antea*: produxit licenter). SERV. auct. Aen. 2, 330 quidam 'bipatentibus' -tum accipiunt, quia 'bi' particula non praeponitur ... participiis. 2, 535 'ausis' ... -tum (pros- *trad.*) *esse* ... nec posse in prosa dici. RVFIN. Orig. in num. 15, 3 p. 132, 25 secundum graeci sermonis rationem. AVG. gramm. V 517, 7 contra has regulas auctoritas ausa est et in paucis -psit. MART. CAP. 5, 510 novantur ... verba ... aut declinatione -ta aut *eqs.* MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 29, 5 verborum ... -torum novitas (*postea*: dicta vitiosa). CONSENT. gramm. V 346, 5 hic Narbo, et sicut nunc -i coepit, haec Narbo. ALC. AVIT. epist. 57 p. 86, 2 quod ... saepe invenimus Vergilium -isse, ut scilicet metri legem ... barbarismo contempto expediat. CASSIOD. inst. 1, 15, 9 *in codicibus* quae sunt male -ta recorrige (*cf.* 1, 15, 10 generaliter -ta vitia corrigantur. *aliter p. 961, 19*). *al.* *singulariter pro obi. ponitur id, quod quis ut contra normam positum vult tollere, fere i. q. (praesumptione) corrigere* (*notione derivanda e l. 53 sq. p. 975, 68*): CASSIOD. inst. 1, 15, 6 -i non liceat, quod divino vindicatur eloquio.

b *in neutram vel bonam partem fere i. q. iure quodam suscipere vel sibi vindicare, confidenter audere sim.* (*exempla certiora; cf. locos affectatae modestiae p. 959, 1 sqq.; haec notio verbi clarius illustratur contextu maxime sub β et e. g. l. 74 sq. p. 961, 18*): α *generatim*: Ⓘ *cum obi. acc.*: TERT. nat. 2, 1, 11 *cum* populi gentile *deorum genus* ultro -erint (*sc. deos quoslibet adoptando*). patient. 10, 5 *servis bonis* ampliorem quam ipsi sibi -issent satisfactionem facimus. Ps. CYPR. singul. cler. 1 p. 174, 1 ut omnes sciant ... *nos* non mentiri quod loquimur ... -entes vocem apostoli Pauli protestantis *eqs.* (*seq. I Cor. 4, 2*). HIL. syn. 75 (*ad Ioh. 5, 19*) filium dei non ex visu ... accipere virtutem, sed auctoritate visus -ere potestatem (*in eadem re*: trin. 7, 17 *Iesus* naturam nativitatis ostendit, quae potestatem ... non per incrementa ... virium sumeret, sed de cognitione -ret *eqs.*). CLAVD. DON. Aen. 8, 395 p. 173, 21 (*Vulcanus Veneri*) verborum ... anfractibus impetrare contendis, quod submota posses loquacitate -ere. AMBR. in Luc. 7, 27 p. 294, 6 *apostoli* eandem sibi potestatem *atque Helias* ... impetrandi iure -unt (*Luc. 9, 54*); et bene -unt *eqs.* PELAG. in Rom. 14, 2 p. 106, 19 si unusquisque aut fideliter hoc, *sc. esum carnis,* -it aut ... senecta hoc fa-

[Hillen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ciat exigente. CASSIAN. conl. 20, 8, 8 ut indulgentiam nostrorum scelerum pro nostro -amus affectu dicentes ...: dimitte nobis debita nostra, sicut *eqs.* (*Matth. 6, 12*). ALC. AVIT. epist. 4 p. 30, 31 rem licitam. MVTIAN. Chrysost. hom. 34, 2 p. 451 ab odientibus se talia postulabat, qualia quis a dilectoribus potest -ere. *al.* Ⓘⓘ *cum inf.* (*vix nom. c. inf. agnoscas l. 21*): ZENO 2, 3, 8 quae *fides antiqua* credere non didicit, sed -psit (*nisi intellegas 'antequam didicit', ut ad A pertineat*). AMBR. in psalm. 43, 15, 4 unde -psit apostolus dicere, quia *eqs.* HEGES. 4, 22, 1 *latrones* ulteriora petere non -bant. CASSIAN. inst. praef. 9 illam ... moderationem opusculo huic interserere -am, ut *nimis ardua* ...temperem. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 22, 25 sic -erunt *patres* dei genetricem dicere sanctam virginem (*gr. I 1, 1 p. 28, 18 τεθαρσήκασιν, Mar. Merc. Conc.^{S} I 5 p. 51, 19* fidenter ... pronuntiaverunt). p. 172, 5 *Iohannes evocatus in concilium* non -psit venire (*gr. I 1, 3 p. 8, 16 ἐθάρσησαν*). SALV. gub. 1, 14 quis rationabiliter fortis esse -it? ... infirmi ... volunt esse *Christiani.* EVSEB. GALLIC. hom. 72, 3 neque ... mens sibi conscia aut praevalet aut -it omnes *Honorati mortui* ... narrare iustitias, aut audet omnia ... merita ... percurrere. CAES. AREL. serm. 16, 2 p. 75, 36 ut ... secura conscientia ad altare domini casto corpore ... -at accedere. CASSIOD. inst. 1, 15, 13 quas res emendare in auctoritate -amus (*sc. in sacra scriptura; cf.* 1, 15, 15 *et p. 960, 57*). Ios. c. Ap. 1, 316 *Moyses* leges sancire -psit (*gr. ἐπεχείρησε*). ALEX. TRALL. 1, 58 -endum est ... vinum dari ... istis, *sc. somno egentibus* (*gr. I 525 τολμᾶν*). *al.* Ⓘⓘⓘ *cum enunt. secund.*: SERV. auct. Aen. 2, 445 nos ... de antiqua declinatione -imus, ut 'ab hac domo, harum domorum' dicamus (*cf. aδ*). Ⓘⓥ *exempla cetera* (*sc. cum praepos. vel struct. subaudiendis vel absolute; addas p. 960, 74*): HIL. trin. 7, 26 l. 16 (*ad Ioh. 10, 30* ego et pater unum sumus) ut ..., quia naturae praesumptio vocaretur in crimen, -endi ratio doceretur ex causa. HIER. in Abd. 20 l. 780 in hoc propheta et adolescentuli lusimus et senes -psimus (*explicationem temptantes*). Ps. VIGIL. THAPS. trin. 3, 2 *alioquin Christus* numquam prorsus -ens indicasset: 'qui me vidit, vidit et patrem meum' (*Ioh. 14, 9. sim.* 5, 19 *introducitur psalm. 72, 23*). GRILL. rhet. p. 25, 12 rhetorica ... constat ingenio, ut inveniat, usu, ut proficiat, doctrina, ut -at (*i. audeat, magna suscipiat, sc. in re publica. sim., sed vergens in malam partem*: p. 30, 16 illi *oratores,* qui in ... *solo* ingenio, *sc. sine arte,* -erunt, perdiderunt rem publicam). GENNAD. vir. ill. 36 *Vigilantius* -ens supra vires suas. PALLAD. hist. mon. II 2 p. 346^{C} -psi ego et ... confessus sum ei passionem (*structura paratactica pro inf., cf. enim gr. p. 75, 9 ἐθάρρησα ἀναθέσθαι*). CONC. Agath. a. 506 p. 205 l. 248 si necesse fuerit clericum de monachis ordinari, cum consensu ... abbatis -at episcopus. CAES. AREL. serm. 121, 7 p. 485, 11 cum nullus esset, qui -ret ad (adire *pars codd.*) ... certamen, ... *David* processit ad proelium.

β *speciatim in iure*: COD. Theod. 8, 5, 62 pr. ut *excepto te* ... -endi velocis ... cursus nullus habeat potestatem (LEX Burg. lib. const. 83, 1 Burg. Rom. 34, 1. *cf.* -endi facultatem: COD. Theod. 12, 9, 2 *nemo* titulum usurpet, nisi forte -endi f. ... perceperit. LEX Burg. lib. const. 38, 3). 10, 18, 2, 1 integro id iure -at, *quod quis in proprio solo conditum reppererit* (*antea*: suae vindicet potestati). COD. Iust. 5, 9, 1, 3 (*a. 380*) *quae mulieri infami a priore viro relicta sunt,* -i a fisco iubemus (*item in iure hereditario*: 6, 56, 4, 3 [*a. 380*] *mater* separatim ab ... filiae hereditate -at, *quod ei antea donare debuerit.* INTERPR. cod. Theod. 5, 1, 1 ut inter matrem, patruos ... bonorum possessio -atur. INTERPR. Paul. sent. 3, 6, 7 LEX Burg. lib. const. 65, 2. *al.*). CYPR. GALL. exod. 880 pro pecude pecudem dominus redhibebit ..., innocuus strati -ens membra iuvenci (*exod. 21, 36* cadaver ... accipiet. *item in reparatione noxae*: LEX Burg. lib. const. 89, 2 *animal* iubemus occidi a vineae domino -endum. 89, 3. LEX Visig. 8, 5, 1 *porcos* -at occidere et nullam calumniam pertimescat. *ibid.* pro suo iure). LEX Visig. 7, 4, 4 singulos tremisses sibi -ere non vetentur. *al.*

2 *respectu aestimandi vergit in vim q. e. praeferre* (*si quidem vis praeverbii comparativa agnoscenda est*): TERT. apol. 38, 5 *nos Christiani* alias -imus voluptates *ac gentiles.* PASS. Perp. 1, 2 *exempla recentia* minori deputantur auctoritati propter -tam venerationem antiquitatis (*ad p. 967, 48 trahere possis, sed obstare videtur gr. δοκεῖ ... εἶναι ... σεμνότερα*). CLAVD. DON. Aen. 1, 45 p. 20, 16 *Iuno* pro arbitrio suo et pro -ta Carthaginis causa vult ... reos tenere Troianos. 4, 265 p. 389, 5 *Aenea,* meliorum spem -ta desperatione tempsisti. ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 16, 30 laevam fugiens, dexteram non -ens ac ... latus utrumque formidans.

3 *vi praeverbii prorsus evanida fere i. q. quolibet modo sumere, accipere, adhibere sim.*: HIL. in psalm. 68, 1 p. 314, 2 dictum hoc (*psalm. 68, 10*) ab eodem *Iohanne* ... -tum (*Ioh. 2, 17. sim. adhibentur verba, argumenta aliena*: trin. 2, 12 ex quibus libris ad ... enarrationem verba -am? HIER. praef. Vulg. par. p. 6, 6 ad Hebraeos ... revertendum est, unde ... *apostoli* exempla -unt. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 28 l. 11 aliquid de eorum dictis -psit. *al.*). 127, 8 adoptionem corporis, quod ex virgine -turus esset *Christus* (*in eadem re*: PRISCILL. tract. 5, 87 hospitium corporale. VEREC. in cant. 2, 22 l. 34 initium ... a virgine). PRISCILL. tract. 6, 94 Christus ... origo omnium ... nec quod est aliunde -ens. HIST. AVG. Claud. 11, 8 nec sola de hoste victoria, sed etiam vindicta -ta est. SERV. gramm. IV 437, 28 debemus secundum naturam actuum vel activum vel passivum -ere in declinatione *verborum.* FVLG. myth. 2, 14 inanem speciem -it. RVFIN. Orig. in Rom. 3, 8 p. 950^{D} ne Paulus tibi solus -isse propitiationis nomen videatur in Christo (*sc. adhibuisse sim.*). THEOD. PRISC. gyn. 11 iam convenit ... cibos humaniores -ere (humectiores *Gelenius. item -untur edenda, bibenda*: GREG. TVR. vit. patr. 7, 2 p. 687, 19 triticum ... aliis erogabat, ipse ... clam hordeum ... -ens. ALEX. TRALL. 1, 25 si consuetudinem habent bibendi ..., plus -ant [*om. gr.*]. CORIPP. Iust. 3, 109 -ere parcius escas [*3, 107* sumitur]. *al.*). ENNOD. opusc. 6, 7 vers. 10 p. 404, 15 (*verba Castitatis*) de ...meo, iuvenes, canam -ite vitam (*antea*: seponite). CASSIOD. Ios. antiq. 13, 33 p. 362 ut numquam contra se arma -rent (*gr. στρατεύσειν*). *al.*

II *pertinet ad cogitationem vel affectus animi* (*quod illustratur abl.* animo *l. 41. 53. 60. p. 964, 4. 22,* cogitatione *l. 44,* animo ac mente NOVATIAN. trin. 28, 5). *id, quod cogitatur vel ad quod cogitatio pertinet, indicatur per (acc. c.) inf., enunt. secund., acc., adv., v. infra suis locis; ceterum per praepos.* de *p. 963, 51 sqq.* (*iuxta enunt. secund. p. 963, 22 sq. 964, 50 sq. 55, obi. p. 964, 74. 965, 1. 6, adv. p. 965, 23 sqq.*). *id, quo fretus quis -at, indicatur per praepos.*: ex *p. 965, 35. 966, 9* (*iuxta obi. l. 59. p. 965, 2. 45, acc. adv.* nihil *p. 966, 47, acc. c. inf. p. 964, 26, enunt. secund. p. 963; 19,* de *p. 965, 43*), de *p. 965, 65 sqq. 966, 23. 34* (*iuxta obi. p. 963, 39. 46. 965, 13 et e. g.* SYMM. epist. 2, 30, 1, *enunt. secund. p. 966, 68*), in *p. 965, 55 sqq. 966, 45 sq.*, per *p. 964, 61. 966, 50,* ab GENNAD. dogm. 46 l. 6; *per abl. p. 966, 10 sqq. 51 sqq., per dat. p. 966, 17. 56* (*aliter dat. commodi, v. e. g. p. 963, 43. 965, 10, refl. p. 963, 46. 966, 38. 59. al.*). *breviloquentias quasdam v. p. 963, 33. 41. 966, 27, circumlocutiones* -tum habere (*vel* tenere) *p. 963, 16. 21. 964, 4. 52 nec non* -ens sum *p. 963, 20. fig. etym. fortasse p. 966, 36; cf.* TERT. adv. Marc. 5, 2 p. 571, 26 qua *praesumptione* -bant.

A *vigente vi praeverbii temporali* (*quae illustratur per abl. modi l. 51, adv. temp.* iam *l. 48. 49. al.,* olim *l. 65*): **1** *servata quodammodo notione sumendi, capiendi*: **a** *fere i. q. animo sim. praeoccupare* (*sc. ante suum tempus; sed antequam alius eadem cogitet vel dicat l. 51. 56*): α *-untur futura*: Ⓘ *cum obi. acc.* (*suppl. l. 42; adv.* ut VAL. MAX.): VERG. Aen. 11, 18 arma parate animis et spe -ite bellum ([SERV. id est mente praeoccupate. *v. etiam vol. X 1, 419, 61*]. TAC. ann. 11, 7, 1 quem illum tanta superbia esse, ut aeternitatem famae spe -at? RVFIN. Basil. hom. 3, 1 p. 1744^{D} divitias ... inani spe inaniter -bat [*gr. p. 261^{B} ἤλπιζε tantum*]). VAL. MAX. 1, 7 ext. 8 *Hamilcar* spe ... deceptus cenavit Syracusis captivus, non, ut animo -erat, victor (SEN. epist. 91, 8 ⌞quantum plurimum potest evenire⌟ -amus a., si nolumus opprimi [⌞ ⌟ *enunt. relat., ut subaudias* tantum; *syn.*: ante oculos ... ponatur]). SEN. dial. 10, 4, 4 (*ad verba Augusti, v. supra p. 451, 36*) *ut otium,* quia usu non poterat, cogitatione -ret (PLIN. epist. 3, 1, 11 vitam *senis validi* voto et c. -o. PAVL. NOL. epist. 13, 24 promissa fidelibus bona). epist. 24, 1 mala accersere, ... patienda ... -ere, ac praesens tempus futuri metu perdere. 74, 33 *animus* -it illa *mala* et ante tempus cadit. FRONTIN. strat. 3, 17, 6 Galli -ta iam victoria *temere procurrerunt.* TERT. resurr. 22, 1 resurrectionem ... aut hic iam in veritatis agnitione -i aut ab excessu statim vitae vindicari. ARNOB. nat. 6, 4 p. 311, 20 *deum debere,* quod quisque conceperit sub ... tacitis sensibus, cognitione anticipata -ere. *al.* Ⓘⓘ *cum acc. c. inf.*: SEN. benef. 4, 34, 4 *sapiens* -it animo posse aliquid intervenire (dial. 5, 37, 3 multa tibi esse patienda). epist. 107, 3 contemnes *mala* ..., si saepe cogitaveris et futura (*sc. ea esse*) -eris. GAVDENT. serm. 18, 10 *in caelo* nos habitare -imus. Ⓘⓘⓘ *cum enunt. interrog.*: ARNOB. nat. 5, 4 p. 252, 9 *Numa* -ens, quid dicturus esset Iuppiter, circumscripsit *eum.*

β *-itur ipsa futurorum spes, gaudium, opinio sim.* (*cf. B3*): VAL. MAX. 1, 5, 3 *L. Paulus* ex ... dicto *filiae* ... certam spem ... triumphi animo -psit (SIL. 7, 582 s. haud dubiae -ta ruinae. TAC. ann. 3, 46, 1 HIL. in psalm. 64, 7 AMM. 22, 6, 4. *al.*). SEN. dial. 6, 7, 4 *aliquis timet,* prout illum consuetudo infecit et imbecillum ... reddit -ta opinio *malorum.* QVINT. inst. 1 prooem. 20 altius ... ibunt qui ad summa nitentur, quam qui -ta desperatione ... protinus circa ima substiterint. PLIN. epist. 2, 10, 6 ut ... percipias gaudium, quod ego olim pro te non temere -o; imaginor enim *eqs.* (NEMES. cyn. 80 PHOC. carm. de Verg. 39). paneg. 79, 4 incognitam quandam ... -o laetitiam. SCHOL. Cic. Bob. p. 123, 22 caedis adgrediendae voluntatem. *al.*

b *fere i. q. animo antea assumere, in mentem antea recipere sim.* (*sc. antequam quidlibet fiat*): LVCAN. 6, 418 ad dubios pauci -to robore casus spem ... ferunt. QVINT. inst. 12, 9, 9 *male dicentibus* etiam male audiendi -enda patientia est. TAC. ann. 2, 73, 4 ut quis misericordia in Germanicum et -ta suspicione ... pronior *erat.* PLIN. epist. 8, 11, 1 intellego prius tibi, quod est posterius, nuntiandum, ut -ta laetitia sollicitudini locum non relinquat. HIL. in Matth. 10, 15 proficit ad tolerantiae assumptionem rerum

[Hillen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

imminentium cognitio, maxime si patientiae voluntas -atur exemplo. DICT. 6, 13 -ta ante iam opinio ... animis inhaeserat. SYMM. epist. 7, 47. CLAVD. DON. Aen. 8, 55 p. 121, 19 -ta intentione.

2 *mero respectu cogitandi sim.*: **a** *pertinet ad futura, nondum cognita*: **α** *i. q. credere, exspectare, pro certo habere* (*sc. praeiudicando sim.; maxime in bonam vel neutram partem, cf. abl. vel adv. e. g. l. 17. 18. 20. 24. 46. al., in malam e. g. l. 13. 39. 49. al.; distinguuntur vel opponuntur* sperare, optare *l. 13 sqq.* [*variat in contextu e. g. l. 37*]): Ⓘ *cum struct. verbali*: Ⓐ *acc. c. inf.*: VAL. MAX. 6, 4, 5 *M. Brutus* -erat ... vivere se sine victoria ... *non* posse. APVL. met. 11, 29, 4 te ... -e semper beatum *fore*. PS. APVL. Ascl. 25 quibus *causis sim. anima* ... inmortalitatem se consecuturam esse -it. TERT. cult. fem. 2, 2 l. 12 *ut* securae simus de conscientia nostra, optantes perseverare id in nobis, non tamen -entes (*sim. opp. ibid.* l. 16 speremus). ZENO 1, 2, 2 Christianus, qui resurrectionem futuram et audit et sperat et repositam sibi -it de Christo. LVCIF. moriend. 3 l. 2 AVIEN. Arat. 1832. SYMM. epist. 7, 101 -tum ... teneo *eqs.* PAVL. NOL. epist. 17, 3 spem ..., qua -imus te videndum *eqs.* (*item accedit gerund.*: CASSIAN. conl. 9, 33 fiducialiter. AVELL. 238, 6). *al.* Ⓑ *enunt. secund.*: ITIN. Alex. 4 ex quo iure sane sit -endum, quod ... pari potiare fortuna (LVCIF. moriend. 8 l. 61 credentes sumus et bene -entes, quod ... corpora sint resurrectura. AMBR. epist. 1, 5, 2 -tum ... habeo, q. adfuturus sis. obit. Theod. 35 -o de domino, q. suscipiat vocem orationis meae [*cf.* obit. Valent. 27 de te]. AVG. util. cred. 2, 4 p. 7, 11 q. *deus* ... non me deseret. *al.*). HIL. in psalm. 131, 14 propheta ... fide et spiritu -it, ut in tabernacula requiei dei ... introeat (*cum obi. anticipato*: GREG. M. dial. 2, 7, 2 quod -ere non potuisset ut fieret). EPIPHAN. SCHOL. Didym. in Ioh. 5, 14 p. 77, 5 sacri viri ... -unt, quia ... quae cupiunt deo adnuente merebuntur (*gr. θαρροῦσιν*).

Ⓘⓘ *cum obi. acc.* (*rerum praeter l. 33, cum acc. dupl. l. 44*): TAC. ann. 12, 41, 2 *ludis* spectaret populus hunc *Neronem* decore imperatorio, illum *Britannicum* puerili habitu, ac perinde fortunam utriusque -ret. TERT. nat. 1, 19, 2 mortuorum ... -imus resurrectionem. adv. Marc. 3, 16 p. 402, 15 Iesum, qui ... in eo nomine venit, in quo Christus non -batur (*nisi subaudias* venturus esse, *ut sit nom. c. inf.*). resurr. 18, 2 quod etsi praedicatum ... non fuisset, ultro -i debuisset. VET. LAT. sap. 17, 11 (10) semper ... -it saeva conturbata conscientia (*gr. προσείληφεν τὰ χαλεπά, alia rec.* praeoccupant pessima). PANEG. 2, 42, 2 nec -ere veniam ... nec sperare fugam. ARNOB. nat. 2, 22 p. 91, 19 capiatne res fidem an sit leviter credita et frustrabili exspectatione -ta. DON. Ter. Andr. 826 quantum de benignitate amoris exigendum aut -endum sit. PALLAD. 3, 9, 8 pars ea *sarmenti,* de qua radix -itur. AVIEN. Arat. 1567 convenit Eoae pacem -ere lucis (*cf. 1563* exspectare serena). AMM. 23, 5, 23 erigite animos vestros multa -entes et bona *eqs.* AMBR. obit. Valent. 55 cui, *sc. Valentiniano,* remunerationem -o. off. 3, 13, 85 quanta honestatis auctoritas, ut deum adiutorem -ret *Iudith,* quanta gratia, ut inveniret. PAVL. NOL. epist. 50, 17 p. 420, 10 *Maria de Christo lugens* nihil sibi de ipsius resurrectione -ens. AVELL. 114, 4 fide, qua ... caelestia regna -imus. POMER. 3, 11 spe -tae impunitatis illecti. *al.*

Ⓘⓘⓘ *quod cogitatur indicatur per praepos.* de *vel adv., nisi omnino neglegitur*: TERT. cult. fem. 2, 2 l. 12 (*quae praecedunt v. supra l. 12*) qui -it, minus iam veretur, ... minus praecavet (*sim. ibid.* l. 18 *sublucet color sub B2 b illustratus*). 2, 2 l. 23 *ut* -ere illis *servis dei* de bono suo feliciter liceat (fug. 5, 1 si ... certus *es te negaturum,* iam negasti, quia -endo te negaturum id despopondisti, de quo -isti. AMBR. Iob 2, 3, 9 de ... mercede *caelesti.* AVG. in epist. Ioh. 2, 10 de futura immortalitate -imus. *al.*). PASS. Perp. 21, 1 sicut -psi et praedixi (*gr. κατὰ τὴν πρόλημψιν* [*Salonius, -λεξιν trad.*]). AMM. 21, 10, 1 ut -bat. HIST. AVG. Alex. 9, 6 (*in acclamatione; contextu corrupto*) bene -imus. AMBR. paenit. 2, 9, 80 aliud est ... mereri, *sc. veniam,* aliud -ere (*antea*: ex fide speremus; *an ad B?*). PAVL. NOL. epist. 27, 2 p. 239, 22 ut plura in te, quam -erant, invenirent bona (PROSP. chron. I p. 478, 1342. p. 482, 1367. *cf.* AVG. soliloq. 1, 9, 16 aliter atque -eram). *praesagiendo quae postea manifesta fiunt*: CAES. AREL. serm. 83, 3 (*respicitur Vet. Lat. gen. 18, 2* [*Rufin. Orig. in gen. 4, 1*] vidit ... et occurrit *hospitibus*) -psit Abraham et occurrit obviam eis (*cf. 83, 4* in eo quod tres vidit, sicut iam dictum est, trinitatis mysterium intellexit).

β *i. q. praemeditari, sibi proponere* (*sc. praeparando actiones futuras; cf. p. 957, 41. 68*): VET. LAT. gen. 11, 6 (Ps. Philo antiq. 7, 2) omnia ..., quae -erint facere (*gr. ὅσα ἂν ἐπιθῶνται ποιεῖν, Aug. civ. 16, 4 p. 129, 23* conati fuerint, *Chron. Alex. chron. I p. 94, 22* proposuerunt, *aliter Vulg.; item c. inf.*: PAVL. NOL. carm. 19, 502 *puer* -it corde fideli non remeare domum nisi cum cruce *a fure ablata*). CLAVD. DON. Aen. 1, 5 p. 9, 14 *Iunoni* consentire debuerant et idem velle, quod illa -erat. AVG. civ. 3, 4 p. 101, 10 *ut* animus humanus ... res magnas adgrediendas -at audacius, agat vehementius. LVX. anth. 345, 10 dulce loquebatur, quidquid -erat, ore *puella* (*si sic interpungendum*). INSCR. Année Épigr. 1964 n. 237 (*in opere musivo Africano*) o leo, -isti, expedisti, dedicasti (*sc. aedificium? cf. similem seriem verborum in titulo Africano aedificatorem quendam laudante supra p. 901, 16*).

b *pertinet ad ordinem actionum, fere i. q. antea considerare, antea noscere*: SEN. nat. 6, 3, 1 *ne terrae motus sim. timeatur,* illud ... proderit -ere animo, nihil horum deos *iratos* facere. TAC. ann. 14, 64, 3 *lectores* -tum habeant, quotiens ... caedes iussit princeps, grates deis actas *esse.*

c *pertinet ad opinionem inconsideratam, fere i. q. praepropere credere* (*sc. antequam exploretur; specimina paucissima, quorum contextu illustratur respectus temporis; cetera v. sub B1*): VEL. gramm. VII 58, 8 ratio illos *grammaticos* -ta decepit; ante enim respicere debebant *eqs.* TERT. nat. 1, 4, 2 temeritate -retur *hanc sectam malam esse*; prius erat cognoscere *eius* auctorem *eqs.* (*cf.* apol. 2, 19 nolunt inquiri ..., ut nomen *christianum* ... -tis, non probatis criminibus ... damnetur. *spectat ad usum iuris sub B1b illustratum*).

B *vi praeverbii minus vigente*: **1** *usu communi fere i. q. mente concipere, opinari, putare, existimare* (*usu derivando ex notione sub A2c illustrata -untur fere ea quae explorari non possunt, quae non probata vel etiam falsa sunt, cf. abl. subst. vel adv. l. 24. p. 965, 19. 26 al., subi. e. g.* error TERT. adv. Marc. 1, 11 p. 304, 14, fides ZENO 1, 36, 8. *opponitur e. g.* invenio *l. 61,* approbo *p. 965, 43,* comperio *l. 52,* opto *p. 965, 33, scripturae auctoritas p. 965, 4 sq.; vix est quod moneamus quaedam non modo cogitari, sed etiam dici, ut vergant ad I, e. g.* HIL. *l. 64*): **a** *generatim*: **α** *cum struct. verbali*: Ⓘ *acc. c. inf.* (*cf. β*): VAL. MAX. 1, 6, 10 *consul* -psit animo ea re (*sc. omine*) significari exitium suum. APVL. met. 5, 29, 4 -is ... te solum generosum nec me ... posse concipere. PAPIN. dig. 12, 6, 3 reverso filio, quem pater obisse falso -erat. TERT. apol. 13, 1 *deos,* quos -itis esse, neglegitis. cult. fem. 2, 10 l. 30 cautius egerimus, si -amus omnia ... a deo provisa tunc. PS. CYPR. ad Novat. 7, 1 *lapsos* admittendos *non* esse -unt ex illa domini pronuntiatione. CHALC. comm. 210 sola ... sensilia pro vero ... esse. NON. p. 455, 9 rostrum hominis dici non debere consuetudo -psit. HIL. in psalm. 1, 7 qui nullum esse mundi creatorem inreligiosa opinione -unt. PROB. Verg. ecl. 6, 31 p. 336, 6 Ennius Anchisen ... divini quiddam habuisse -it sic: '...' (*ann. 18 sq.*). RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 13, 4 inimicus noster artem suam ... vinci non posse -erat (*Migne gr. 36, 349[A] ᾤετο*). *et saepe.* *pendens e pass. impers.*: VLP. dig. 12, 3, 7 vulgo -itur alium ... non debere iurare (*postea*: Papinianus ait). 21, 1, 31, 21 ⌞-tum ... est⌟ quosdam servos bonos esse, quia natione sunt non infamata (⌞ ⌟ *item pro praes.* -itur [*cf. Hofmann-Szantyr 306*], *nisi usum pro subst. agnoscere malis*: 21, 1, 37 -tum est ... *rudia* mancipia ... dociliora *esse*). TERT. anim. 53, 3 -itur. castit. 13 l. 40 -endum est. *al.* Ⓘⓘ *nom. c. inf.* (*v. etiam sub b*): TERT. carn. 3 l. 11 si *quid,* cum non sit, esse -itur. GAVDENT. serm. 9, 8 (*syn.* creditur; *subaudiendo inf.* esse *ut*: CASSIAN. inst. 3, 9, 2). 15, 18. *loco dubio*: CAEL. AVR. chron. 1, 1, 34 lenimento perspecto, -to etiam ⌞aegrotanti⌟ ... perferre ... vomitum ..., audemus ... adhibere *curationem quandam* (praeresumpto *Bendz; particula* etiam *considerata* ⌞ ⌟ *potius abl. intellegas quam dat. cum* adhibere *iungendum*). Ⓘⓘⓘ *inf. solo*: TERT. carn. 4 l. 45 quaere ..., etsi -eris invenisse. IREN. 5, 30, 1 l. 35 qui falso -unt scire nomen *antichristi* (*gr. τοῖς ψευδῶς προειληφόσιν*). LVCIF. moriend. 15 l. 19 dum damnare nos putas, ... dum punire nos posse -is. RVFIN. hist. 7, 22, 8. *al.* Ⓘⓥ *enunt. secund.* (*praeparata pron. l. 51*): ALTERC. Heracl. p. 139 frustra -is, qui⟨a⟩ deum ante tempus praedicas (*item c. indicat.*: AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 19, 3. AVG. epist. 238, 29 -psi ... de ... prudentia tua, q. potes considerare *eqs.* serm. 9, 4 hoc ... de caritate vestra). SYMM. epist. 1, 79 -tum aut compertum tenes, quanta mihi sit tuae laudis antiquitas. AMBR. in Luc. 7, 47 -o, quod profunda mysteria ... possim aperire *vobis* (AVG. bapt. 5, 2, 2 bene -psit *Cyprianus,* q. caritas ... cooperire posset *peccatores.* in psalm. 58, serm. 1, 7 l. 9 *Iudaei* de se -unt, q. iusti sint, et tamquam sani sibi videntur. RVRIC. epist. 1, 15 p. 368, 13. *al., sc. cum coni.*).

β *cum acc. dupl.* (*nisi subaudire malis inf., cf. e. g. supra l. 23*): APVL. met. 7, 27, 4 se -it innocentem. TERT. apol. 21, 17 quem *Christum* ... hominem solummodo -erant de humilitate, sequebatur uti magnum aestimarent de potestate. 49, 2 non expedit falsa dici ..., quae expedit vera -i. monog. 8, 4 Petrum solum invenio maritum ..., monogamum -o per ecclesiam. IVL. VAL. 2, 29 p. 98, 21 nil homines quam quaeque praesentia sua -ere oportere. HIL. trin. 6, 30 temerariam Iudaeorum usurpationem patrem sibi deum -entium (*Ioh. 8, 41* patrem habemus deum. *vergit ad I*). VINCENT. LER. comm. 24, 8 quis ... tantam virtutem liberi -psit arbitrii, ut *eqs.* (*nisi ad γ*). *al.* *abl. qual. pro praedicativo*: MAR. VICTOR. aleth. 3, 157 signa ... valido -it opinio *superstitiosa* sensu (*antea*: casum praecepta putant).

γ *cum obi. acc. solo (sc. sine praedicativo), quo indicantur*: Ⓘ *ea ipsa quae existimantur, cogitantur* (*sc. pron. vel adi. neutr. praeter* ARNOB.; *paulo aliter sub 3*): TERT. adv. Marc. 4, 26 p. 509, 5 scilicet quia alium deum aliter existimaret orandum; hoc qui -erit *eqs.* scorp. 11 p. 171, 24 probata non credere, non probata -ere. test. anim. 5 p. 140, 23 quid anima possit de *deo* ... -ere. VET. LAT. sap. 7, 15 dicere ex sententia et -ere digna horum quae dantur (*gr. ἐνθυμηθῆναι ἀξίως*). ARNOB. nat. 3, 10 p. 168, 22 sub

[Hillen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

obtentu pio talia de his *deis* monstra opinionum indignitate -ere. HIL. ad Const. 2,6,2 irreligiosa -imus (*antea*: mentimur). in psalm. 2,20 haec ... ex auctoritate testamenti veteris -ta sint. RVFIN. Orig. in iud. 3,6 p. 486,18 hoc ne -tum ... videatur a nobis, debemus ex scripturarum id auctoritate firmare (*simili oppositione*: 7,2 p. 507,9 hoc non ego -o, sed scriptura refert. TRACT. Pelag. 3,18,7 p. 58. *al.*). AVG. civ. 18,13 p. 273,7 quantum mali de hominum -erint cordibus. *al.*

Ⅱ *externa* (*exempla certiora*): Ⓐ *quae omnino esse, exstare putantur*: TERT. adv. Hermog. 16, 3 si ideo materia -ta est, ne deus mali auctor videretur. pudic. 10 p. 239, 22 dominus Sidoniis et Tyriis -psit paenitentiam, si virtutum documenta vidissent (*respicitur Matth. 11, 21*). CHALC. comm. 285 quae cuncta possibilitate dicuntur esse -tā eorum existentiā contemplatione possibilitatis. COMMENT. Lucan. 8, 514 amicos ... de amicitia -tos et fide. AMBR. in psalm. 118 serm. 3, 5 quare non -at *homo* favorem domini, tam pretioso emptus sanguine? *al.* Ⓑ *quae aliquo modo percipiuntur* (*in sermone philos.*): ARNOB. nat. 1, 38 p. 33, 8 nullius aliquando cognitione -tam materiam illius *mundi* (*aliter* TERT. *l. 9*). CHALC. transl. p. 28[C] quae *sensilia* opinio sensu aliquo commota -it ([*gr. δόξῃ περιληπτά*]. comm. 302 quae *s.* inrationabili opinione -untur incerto quodam opinionis eventu [*opp.* intellegibilia ... intellectu comprehenduntur rationabili indagine]). comm. 347 cuius *silvae* natura rectae rationis et non recti confusique intellectus -atur consortio.

δ *cum praepos.* de (*fere pro obi.; accedunt adv. vel locut. adv.*): APVL. met. 3,15,4 paveo ... revelare secreta; sed melius de te doctrinaque tua -o, qui ... nosti ... silentii fidem (PAPIN. dig. 31,67,10). TERT. apol. 21,3 de deo aliter -imus. IREN. 3, 11, 7 *Ebionei* non recte -entes de domino. CHALC. comm. 321 certa aliqua comprehensione ... de veritate silvae. DOSITH. gramm. 68, 1 male -o de illo: *κακῶς ὑπονοοῦμαι περὶ ἐκείνου* (GLOSS. m. -o de illo: m. existimo). RVRIC. epist. 2,29 p. 413,12 ita de nobis -ere et indicare.

ε *exempla cetera*: TERT. adv. Prax. 19 p. 261, 8 quomodo isti -unt in perversum haeretici. CHALC. comm. 210 ita. SYMM. rel. 48, 5 quantum. HIER. in Ioel 2, 12 l. 281 sententiam tempero et opto potius quam -o dicens: 'quis scit, si ... ignoscat *deus*?' RVFIN. Orig. in iud. 3, 5 p. 486, 1 quodsi licet in talibus ex simili -ere, puto, quod *eqs.* *al.*

b *speciatim in iure respicitur, quid in re dubia pro certo habeatur, quid iuris esse existimetur* (*digestorum exemplа aetati Iustiniani tribuebantur a viris doctis, v. e.g. Kaser, Zivilprozeßrecht, 487, sed usum testatur etiam* TERT., *ceterum* CELS. *alludere videtur ad verba senatus consulti; cf. p. 970, 35*): CELS. dig. 36, 1, 2 -tum est voluisse testatorem cum onere legatorum fideicommissum restitui (*'sc. sec. S. C. Trebell. [dig. 36, 1, 1, 2]' Wittmann in plagulis*). SCAEV. dig. 32, 33, 2 quod -tum esse debet, nisi contrarium ab herede approbetur (*sim.* VLP. dig. 32, 73, 3). TERT. apol. 2, 11 cum -atis de sceleribus nostris ex nominis confessione (*ibid. iterum; ceterum huc pertinent, quae vigente vi praeverbii temporali p. 964, 10 sq. attulimus*). VLP. dig. 11, 7, 14, 8 ex hoc ipso ... aditio *hereditatis non* -itur. PAVL. dig. 48, 10, 18, 1 *quidam tutor* suspectus esse -itur (*aliter sent. 3, 6, 15. item nom. c. inf.*: COD. Iust. 5, 13, 1, 13a. 6, 27, 5, 1b)..

2 *vi aucta*: **a** *in bonam vel neutram partem respicitur certa fidentis persuasio, fere i. q. confidere, fiduciam habere* (*saepe in dei aliorumque auxilio, rarius in propriis virtutibus, ut l. 74, quod improbatur e. g. l. 72 sq.; pro syn. est* (con)fidere *l. 64. p. 966, 22 sq. al.; cf.* SYNON. Cic. p. 424, 24 [*simul spectat ad b*] fidens. confisus. elatus. fiducia actus. -ens. *non accedit acc. nisi neutr. pron. vel adi., e. g. l. 69. p. 966, 13*): **α** *accedunt structurae quibus indicatur, cui vel qua re quis confidat*: Ⅰ *praepos.*: Ⓐ in: VET. LAT. psalm. 83, 6 (cod. 136) *populus* in te, *deus,* -ens in corde suo (*versionem aramaeam 'fiducia eius' confert Ammassari, 1987, ad l.; aliter recc. cet.*). AMBR. in psalm. 43, 12, 4 *non* in sua confidentia ..., sed quia -bat in Christo. 43, 14, 1. PAVL. NOL. epist. 6, 3 audemus in virtute Christi ... vel indigni -ere. AVG. in psalm. 48, serm. 1, 8 ('qui confidunt in virtute sua') alii -unt in virtute sua, alii in divitiis. 86, 6 l. 18 *Raab* -psit in promissione *exploratorum* (*Ios. 2, 12 sqq.*). 126, 13 l. 34 qui volunt homines in seipsos -ere *eqs.* (*item certe cum acc.*: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 166, 31 in eum -ite, qui dixit: confidite *eqs.* [*Ioh. 16, 33*]. PASS. Euseb. soc. [BHL 2742] 4 in quem ... -is? :: ... in domino nostro Iesu Christo). *al.* Ⓑ de (inde *p. 966, 1,* unde *l. 75; c. praedicativo* SIDON.): ZENO 1, 34, 9 *Ninevitae* quantum sciunt dominum non esse mendacem, tanto propensius eius de pietate -unt. COMMENT. Lucan. 4, 406 ('confisus gente Curictum') *Antonius,* cum -psit ... de Curictis, inclusus est. FVLG. aet. mund. p. 167, 6 nihil esse de potentia -endum. AMBR. Cain et Ab. 2, 9, 33 *non* -ere de ... animalibus (*antea*: incursus bestiarum timere). in Luc. 2, 84 p. 88, 16 time dominum et -e de domino. sacr. 5, 4, 19 -e non de operatione tua, sed de Christi gratia (*sim. e. g.* AVG. in psalm. 46, 13 de deo -ere ... non de se. serm. 216, 2). HEGES. 5, 46, 1 p. 397, 16 de virtute corporis -batis (*gr. 6, 330 πεποιθότες*). AVG. epist. 105, 6 unde ... -imus, si vultis nosse, *eqs.* 157, 7 non ... de suis viribus -at aegrotus; ... nam si inde -it *eqs.* serm. 335B, 5 coll. Morin p. 562, 30 non de nostris viribus ad ista vincenda -amus. 335K, 5 Rev. Bénéd. 59, 1949 p. 72, 13 dignus deus noster, de quo -retur. EVOD. epist. ad Val. 7 p. 255, 47 periclitamur, si de nobis ipsi in aliquo -ere voluerimus. CONC.[S] II 3, 1 p. 138, 14 -entes de vestra iustitia (*II 2, 1 p. 59, 17* confidentes, *gr. II 1, 1 p. 154, 21 θαρροῦντες*). SIDON. epist. 1, 10, 1 de amicitia mea vel -ere tuta vel inlaesa credere. GREG. M. in Ezech. 2, 3, 21 l. 520 de spe ... dei -ere in dubiis. *et saepe.* Ⓒ ex: APON. 12, 9 *Christus* docet eam ... robur brachii, ut semper ex se -at, dicendo: '...' (*cant. 8, 6*).

Ⅱ *abl. nudus*: AVG. epist. 93, 17 veritas, qua numquam -istis, *Donatistae.* CASSIOD. var. 5, 42, 7 *venator* rotabili facilitate -ens. hist. 6, 46, 10 *Iulianus in pugna* inermis ... spe felicitatis suae -ens (*Socrat. 3, 21 p. 433[A] θαρρῶν*). in psalm. 43, 22 l. 366 fuga. IORD. Get. 255 gens ... eo telo multum -bat. REGVLA mag. 10, 45 nihil suo iudicio -ens. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 47, 15 nutu ... divino et intentione *imperatoris* (*gr. I 1, 5 p. 130, 24 θαρρούντες, cf. I 5 p. 354, 11* fisi). *al.*

Ⅲ *dat.*: PS. FVLG. RVSP. serm. 66 p. 938[B] huic *Christo* ... secure -it *mulier* (*Luc. 8, 43 sqq.*).

β *exempla cetera*: CLAVD. DON. Aen. 7, 210 p. 32, 15 *Latinus* ostendit eos *Troianos* habere debere fiduciam -endi. PHILIPP. in Iob rec. long. 27 p. 693[B] recte -it. AVG. serm. 335K, 5 Rev. Bénéd. 59, 1949 p. 72, 12. virg. 29, 29 -ite ..., fidite, roboramini *eqs.* VITAE patr. 5, 11, 2 non confidis de operibus tuis? ... non -o (*gr. Cotelier p. 381[B] θαρρῶ*). PS. FVLG. RVSP. serm. 66 ut laus publica fieret -enti *mulieri* (*Luc. 8, 43 sqq.*). 70. MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 2 p. 411 *Christus* docens nos -ere contra mortem et eam nullius existimare momenti (*gr. p. 194 καταπολμᾶν*). GREG. M. moral. 5, 56 spiritus *noster* ... pavore se concutit, sed tamen spes -it. *per breviloquentiam accedit obi. acc.*: PAVL. NOL. carm. 27, 469 fontes -ere caelo, *sc. venire* (*cf. p. 962, 27*).

b *in malam partem respicitur nimia sui existimatio, fere i. q. arroganter de se credere sim. vel superbire, sibi arrogare sim.* (*accedunt abl. vel adv. vim verbi illustrantia l. 40. 44. p. 967, 5, ceterum e. g.* OROS. hist. 7, 35, 22 arrogantissime. *cf.* SYNON. Cic. *supra p. 965, 53 et* GLOSS. -o: *αὐθαδίζομαι*): **α** *indicatur potius, qua re vel cui quis arroganter fidat, per*: Ⅰ *praepos.*: de (*accedit* ad *l. 42 sq.*): CYPR. laps. 18 contempto domino de sua facilitate -ere *et peccata remittere lapsis.* HIL. in Matth. 20, 12 ⌞hanc praesumptionem⌟ eos ... de praerogativa Israelitici nominis velle -ere (⌞ ⌟ *regens acc. c. inf., an obi. figurae etym.?*). OPTAT. 6, 3 p. 149, 6 qui vobis de vestra sanctitate -itis. FAVSTIN. trin. praef. l. 36 non ... de nostris viribus -entes, sed habentes fiduciam de patrocinio salvatoris. AMBROSIAST. in II Cor. 10, 7, 1 de se -entes inflatione animi. AVG. gen. ad litt. 10, 8 p. 305, 11 superborum ... de sua vanitate -entium. grat. Christ. 8, 9 ne ad faciendam iustitiam de liberi arbitrii quasi propriis viribus -atur (in psalm. 31, enarr. 2, 1. in Rom. 24, 2. *v. etiam supra l. 2*). 45, 50 audiat humiliter, ... non de se pertinaciter -at. *et saepius.* *praepos. ceteras*: AMBR. hex. 6, 7, 43 sine anima caro nihil est; ... quid igitur in carne -is? (in psalm. 43, 15, 2. AVG. in psalm. 32, enarr. 1, 16 in sua virtute multum. *al.*). RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 55, 1 nihil ex his, quae deorsum sunt, -ere neque inflari per scientiam ([*Migne gr. 35, 465[A] μὴ φρονεῖν τοῖς κάτω*]. AVG. in psalm. 70, serm. 1, 18 quasi ex eo quod agunt -unt [*postea*: de suis operibus glorietur]). COMM. instr. 1, 32, 5 (*tit.* sibi placentibus) per gradum et lucra avidus fortunae -is. Ⅱ *abl. sine praepos.*: PHILO quaest. in gen. 4, 195, 3 p. 68 ne quis procerum -at facile occasionibus, sed *eqs.* CLAVD. DON. Aen. 11, 705 p. 521, 12 *equi* virtute -is (*antea*: superbia ... attolleris). CASSIAN. inst. 2, 3, 2 nihil sibi ... annorum numerositate -ens. CASSIOD. var. 9, 25, 11 numquid tali actione -ens aliqua se elatione iactavit? IORD. Get. 229 affinitate Theoderidi. Ⅲ *dat. pron. refl.* (*addas l. 70. 72*): AMBR. parad. 4, 24 nemo debet sibi facile -ere (*postea*: nec adrogare sibi). Ⅳ *enunt. secund.*: AMBROSIAST. in II Cor. 11, 18 ('gloriantur secundum carnem') *Iudaei* -bant sibi, quod essent filii Abrahae (*aliter l. 69*). AVG. in psalm. 26, enarr. 2, 17 accepto libero arbitrio quasi -is, ⌞unde⌟ ambules; noli de te -ere *eqs.* (⌞ ⌟ *i. ut inde, sc. arbitrio? cf. Hofmann-Szantyr 646 δ*).

β *indicatur potius, quid quis arroganter credat, per: acc. c. inf.*: PS. AVR. VICT. epit. 12, 3 cum se mereri omnia -ant *quidam.* ZENO 1, 34, 1 quis terram aqua portari ... se nosse -at? AMBR. hex. 6, 2, 7. AVG. civ. 19, 27 p. 403, 21 quis ita vivere se -at, ut ..., nisi homo elatus? epist. 199, 4 quis ... docere audeat vel se scire -at. VINCENT. LER. comm. 17, 14 se plus cunctis sapere -it. *al.* *enunt. secund.*: AMBR. hex. 5, 5, 14 -is de potentia, quod nemo tibi possit resistere: -bat et silurus, quod hamum nemo sibi iaceret (*aliter l. 59*). PS. AMBR. symb. 193 quomodo tu tibi ... -is, ut noveris *generationem filii dei*? *obi. acc.* (*vix huc acc. adverbiales l. 46. p. 967, 1. al.*): AVG. serm. 13, 2 peribis, si tibi ista, *sc. te non deliquisse,* -eris, si tibi ista a te ipso esse putaveris.

γ *exempla cetera*: TERT. resurr. 32, 5 *quidam* discendi magis adfinis quam -endi et ... divinae potius sapientiae religiosus quam suae libidino-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sus. ZENO 2,25,1 quid -ant *Iudaei a deo vituperati,* aestimare non possum. AVG. serm. 285, 4 *deus martyres* repressit -entes et vocavit credentes. COMM. apol. 727 quid isti -unt ... dicentes: ... nos sumus carissimi *deo*? PROSP. in psalm. 144, 9 ut nemo desperet, nemo -at. VEREC. in cant. 1, 10 elato corde -it. CASSIOD. in psalm. 118, 149 l. 2729 nihil esse -endum, si aliquid nobis ... arriserit.

3 *fere i. q. (as)sumere, capere, sc. -untur ipsi affectus, cogitationes (aliter p. 964, 70; futurorum spem sim. v. p. 962, 58)*: FILASTR. 137, 1 *quidam legentes* 'faciamus hominem ad imaginem ... nostram' (*gen. 1, 26*) ... non parvam sibi -unt superbiam dignitatis (*sublucet color arrogantiae*). OROS. hist. 4, 21, 8 Carthaginiensibus aliquando visum est homines immolare, sed male -ta persuasio brevi praetermissa est. CLAVD. MAM. anim. 1, 1 p. 21, 7 in defendendis perperam -tis opinionibus pertinacia. ALC. AVIT. epist. 4 p. 31, 12 sententiam. IORD. Get. 218 *discessu hostium* gaudia -untur. GREG. M. moral. 14, 78 *Iob* veram certitudinem de spe resurrectionis -it.

part. praes. **praesūmēns,** -entis *usu nominali vergens in notionem q. e. superbus, arrogans (confidens l. 30; servata struct. verbali accedit* de *l. 25. 30)*: **1** *adi. (pauca certiora)*: FILASTR. 128, 9 temptantis est enim hominis voluntas huiusmodi ac -is, non quaerentis ac supplicantis, ut *eqs.* EXC. barb. p. 236, 13 *Semiramis* mulier fuit maligna et -s et impudica. CASSIOD. in psalm. 146, 10 l. 207 animal cervice -s (*sc. equus, superbiae exemplar*). GREG. M. moral. 2, 78 l. 50 -i menti (*antea*: a se habere putat *mens virtutes suas*). **2** *subst. masc.*: AVG. in euang. Ioh. 95, 2 l. 16 non est notata iustitia sapientis, sed superbia -is (Ps. PROSP. vocat. gent. 1, 8 p. 655^{B} s. de se -ium. *cf.* CONC. Rom. a. 499 p. 403, 2 audacia -ium). in psalm. 118, serm. 26, 7 l. 20 (*iuxtaponuntur* superbi *ut e. g.* in psalm. 131, 24 l. 3 spir. et litt. 7, 12). FAVST. REI. grat. 1, 15 p. 48, 12 *deus* -es ... compressit. CASSIOD. var. 4, 17, 3 -bus imperat (*antea*: audacibus iubere). *al. in bonam partem i. q. confidens sim.*: AVG. c. Fel. 1, 12 p. 814, 29 *deus* virtus est ... fidelium ... et pleno corde de se -ium.

adv. **praesūmenter.** *i. q. modo praesumentis, cum praesumptione*: **1** *pertinet ad actiones*: **a** *arrogantium*: HIL. coll. antiar. p. 66, 15 *Iulius* defendebat ... Athanasium -r atque audaciter, hominem cuius nec testes noverat nec accusatores (*cf.* MAXIMIN. Aug. coll. c. Maximin. 26 p. 740 audenter atque -r). AVG. serm. 277, 13 nihil temere ac -r definire audeat humana fragilitas. GREG. M. epist. 7, 37 l. 53 (*hyperbolice vel iocose in poscendo xenio*) -r cognidium requiro (-entes, -ens *var. ll.*). **b** *confidentium*: CASSIOD. var. 5, 15, 2 -r ... conveniat ad eum *Severinum, virum illustrem,* laesorum tumultus: speret remedium.

2 *pertinet ad cogitationem quae aliquid assumit, antequam intellegi vel probari possit*: AVG. in euang. Ioh. 14, 8 l. 45 (*ad 3, 33* qui accipit eius *dei* testimonium, signavit, quia deus verax est) accipe, et signas, -r intellegis, definienter agnoscis.

p. p. p. **ˣpraesūmptus,** -a, -um *pro adi. vel subst. compar.* -ior *p. 968, 27. 33 sq. 40 (var. l. pro* praesumptores AVG. spir. et litt. 34, 60 p. 221, 4); *cf.* quam -us *l. 54,* admodum -us *p. 968, 25.*

1 *usu communi, sc. qui ad vim passivam referri possit*: **a** *pro adi.*: **α** *de opinionibus, affectibus, actionibus, quas quis inconsiderate vel illicite assumat vel audeat, ut vergat in vim q. e. vanus, falsus vel pravus, iniquus (unde facile intellegi potuit etiam vis activa sub 2 allata, ut e. g.* licentia -a, *sc. illicite usurpata, sit i. q. licentia insolens, temeraria sim.; hucine p. 961, 61?)*: QVINT. inst. 2, 17, 28 *si* nihil invidia valeat, ... nihil opinio -a falsique testes (HIL. trin. 1, 6. *cf.* ARNOB. nat. 3, 16 p. 174, 13 -a in opinatione peccasse). ZENO 2, 3, 10 o quam -a *est fides,* quae mavult magis novellae traditioni suae credi quam antiquitati. PRISCILL. tract. 2, 48 *nos* nemo ... -a accusatione damnaverat. EVAGR. vita Anton. 90 p. 967 ob -am Aegypti consuetudinem (*seq.* consuetudinis vanitas). Ps. AMBR. serm. Sess. 3, 10 p. 138^{B} ne mea interpretatio -a vel temeraria ... iudicetur. CLAVD. DON. Aen. 7, 363 p. 59, 25 *Paridem* in raptu ... -a temeritas ... *non* revocavit (RVFIN. Orig. in lev. 5, 9 p. 351, 6 non t. -a assumamus nobis cunctorum scientiam. VEREC. in cant. 2, 28). RVFIN. Greg. Naz. orat. 9, 10, 1 -am illam Pythagoricorum de magistro sententiam: *'αὐτὸς ἔφα'* (*Migne gr. 36, 23^{B} καινοτέραν ἀλαζονείαν*). Ps. AVG. quaest. test. 114, 3 *pagani* auctores -ae et confictae religionis. QVODV. prom. 2, 19, 35 -am audaciam haereticorum (REG. eccl. Carth. l. 445). OROS. hist. 4, 5, 2 Carthaginienses ... rupti foederis labem -o accumulare peiurio. EPIST. pontif. 293 Migne 20, 495^{C} usurpatione -a, quae sibi viderentur, ... obtinere. CASSIOD. inst. 1, 15, 16 caelestis auctoritas ne discerperetur -a licentia *eqs.* in psalm. 5, 11 cogitationes -as. *al.* **β** *de filiis extra matrimonium legitimum creatis*: CHALC. comm. 346 (*ad transl. p. 52^{B}* adulterina ... ratiocinatione) *filios* legitimos et item -os nominibus discernimus; legitimos Graeci gnisios vocant, ⟨-os nothos⟩ (*suppl. Waszink*).

b *pro subst. neutr. (plur. praeter p. 968, 1. 5. 7. 11; cum gen. p. 968, 4. 16)*: **α** *significantur pro certo habita*: ① *in arte rhet. de statu qui respicit rem, de qua constat*: QVINT. inst. 3, 6, 35 qui *ἀπρόληπτον* et *προληπτικόν* dicunt, id est 'dubium' et '-um', quo significatur de quo liquet. ② *de opinione, exspectatione, consilio sim. (hucine* VLP. *supra p. 964, 34?)*: TERT. anim. 2, 6 quaeruntur incerta, ... disputantur -a. ARNOB. nat. 3, 7 *non* in aurem ... admittere lectionem opinionum suarum -a vincentem. HIL. trin. 11, 24 si ... errore -um aliquid sensu tenebimus. SYMM. epist. 7, 8 *epistulae* lectio spem reditus mei pollicebitur, si fors -a confirmet. PAVL. NOL. epist. 29, 9 p. 256, 11 maiora -o donare credentibus. AVG. c. Petil. 3, 59, 72 p. 227, 17 inter verum falsumque discernere ..., inter divina praedicta et humana -a. **β** *significantur illicite usurpata, contra fas vindicata sim. (huc traxerim* GLOSS. temerata: violata, contaminata, -a): HIL. trin. 1, 35 nihil novum, nihil extrinsecus -um afferentes *in disceptatione.* COD. Theod. 14, 15, 6 *iudices,* quos ex urbicario canone quidquam usurpasse constiterit, in quadruplum -a poscantur (*item contra ius*: INTERPR. cod. Theod. 2, 1, 3 violenter -a restituat. EDICT. Hunir. Vict. Vit. 3, 8 EDICT. Theodor. 124 CASSIOD. var. 9, 18, 1). CONC.^{S} II 5 p. 26, 13 contra rerum talium -a provenire sancitum est.

2 *usu deflexo, sc. vi activa i. q. audax, confisus sim. vel temerarius, insolens sim. (non nisi de animantibus eorumque animo vel multitudine; de re personata l. 37. ad originem notionis v. quae p. 967, 50 sqq. monuimus, unde nonnulla huc trahas, ceterum cf. alia p. p. p. active adhibita, e. g.* offensus *vol. IX 2, 493, 10)*: **a** *adi.*: **α** *indicatur qua re fretus quis audax sit (sc. per abl.;* de *c. abl. l. 31; huc spectare videtur* GLOSS. IV 344, 49 fretus: -us, plenus, instructus [*sim.* V 296, 23; -u⟨osu⟩s *coni. Goetz in indice praeter necessitatem*]): FVLG. aet. mund. p. 161, 8 Machabaeos ... septem claro genere -os admodum fratres armat *manus dei.* p. 162, 11 *Iudith* morum pudore -a. myth. 3, 1 p. 361, 4 *δαμαστὴς ἔρως λεοντείᾳ δυνάμει θαλερός,* id est: domitor cupido leonteia virtute -ior. AVELL. 176, 1 Augusti -i genere spem ... gessimus. DRAC. laud. dei 3, 283 *Lacedaemoniorum* manus ... confisa periclis, spe mortis -a suae. Orest. 326 *uxor* -a suae dulcedine linguae. Ps. FVLG. RVSP. serm. 74 *David* non de sua virtute praesumebat, sed -us de ... Christi iustitia ... clamabat (FACVND. defens. 10, 2, 6 de manifesta rei veritate -us *Iohannes*). CASSIOD. Ios. antiq. 18, 334 p. 542 mea fide -us (*gr. τεθαρρηκότι*). CORIPP. Ioh. 4, 550 *filius* eximius sumptis -ior armis (5, 260 eximiis ... -ior a.). PRIMAS. in apoc. 3, 15 *quidam* fiducia litteraturae -i (-entes *edd. vet.*). **β** *vario usu*: RVFIN. apol. Orig. praef. 1 l. 11 nihil -o vel praeiudicato animo agere. Ps. AVG. serm. ed. Mai 40, 1 existi -us, *Pharao.* DRAC. laud. dei 2, 373 rebellantum moles -a gigantum. Romul. 5, 91 quando fugax -us erit vel debilis audax? VEREC. in cant. 9, 30 bellatoris -i. MVTIAN. Chrysost. hom. 10, 1 p. 305 -os ... esse (*gr. p. 83 θαρρεῖν*). 22, 3 p. 375 tunc ⌞confidens ac -ior efficeris⌟ (*gr. p. 158 θαρρεῖς*). CORIPP. Ioh. 2, 45 *gens fortis* it campis -a per hostes. 3, 128. 138. FACVND. defens. 12, 3, 13 si existimationem cordis male -i sequimur (*postea*: pro temerariorum suspicione iudicare).

b *subst.*: *neutr.*: DRAC. laud. dei 2, 738 ima levas et celsa premis, ⌞-a⌟ coactus adteris et tenues ... firmas (⌞ ⌟ *'i. superbos' Vollmer in indice*). *masc.*: CASSIOD. var. 7, 13, 4 tunc -us (*var. l.* praesumptor) facile capitur, cum custos minime supervenire sentitur ('-us: *i. in quem furti suspicio confertur' Traube apud Mommsen in indice vix recte ad 1 trahens*).

adv. **praesūmptē.** *compar.* -ius AVG. [*falso trad.* HIST. AVG. Car. 4, 1 praesumptae gravitate (*P,* -e veritatem *Σ,* prae summa varietate *Obrecht*).]

i. q. modo praesumpto (potius vi activa, v. l. 17. p. 967, 50): **1** *in malam partem, i. q. temere vel arroganter*: AMBR. epist. extra coll. 9, 4 ne absentibus partibus -e aliquid definisse videremur (*postea*: nihil temere statuendum esse). **2** *in bonam partem, i. q. confidenter sim. (sc. iure quodam)*: AVG. epist. 93, 25 *incerti estis, ne ecclesia quaedam in Africa latens* multo ... -ius (-tiosius *var. l.*) pro se interpretetur, quod scriptum est: '...', quam *vos Donatistae.* AVELL. 190, 2 a vobis -e quaerimus tamquam debitum, quod meritis vestris novimus esse profuturum.

deriv.: praesumptibilis, praesumptio, praesumptivus, praesumptor.

cf. Onom. *Hillen.*

praesūmptibilis, -e. *a* praesumere. *significatur quod praesumi potest, sc. fere i. q. praenoscendus vel praegustandus*: GREG. M. in euang. 22, 6 ex hac ... sollemnitate *resurrectionis domini* ... spes caelestis patriae aperta *est nobis* et facta superni regni iam -is gloria.

ˣpraesūmptio, -ōnis *f. a* praesumere. *scribitur hic illic* -sumt- AVG. doctr. christ. 2, 92 (*cod. Petrop. saec. IV/V ut* c. epist. fund. 3. *al.*). gen. ad litt. 8, 1 p. 231, 20 (*cod. Sessor. saec. VI ut* 11, 5 p. 338, 11). CASSIOD. or. frg. p. 474, 18 (*cod. Taurin. saec. VI/VII*). *al. de notione*: GLOSS. II 158, 5 -e: *προλήψει.* 250, 41 *αὐθάδεια*: -o, temeritas, contumacia. 457,1 *τόλμα*: audacia, -o, audentia. *legitur apud* SEN. *philos.* (*semel*), QVINT. (*bis*), PLIN. *min.* (*bis*), APVL. (*sexies*) *et saepe inde a* TERT., *in poesi non nisi* PAVL. PETRIC. *p. 971, 30,* DRAC. *p. 971, 4 et in senario mutilo* CE 191, 8; *plur. haud raro inde a* TERT. nat. 1, 17, 1. [*falso trad. pro* re-VITA Anton. 5 p. 20, 14 (*v. Bartelink, Glotta 49, 1971, 297*); *e coni. dub.* CHI-

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

RON 960 sine ulla ⌞-e coloris⌟ (peremptione colliriis *trad.*).]

i.q. actio praesumendi vel status, quo quis praesumit (*respiciuntur fere animantes praesumentes, sed res p. 972, 30. 973, 58; inducitur hic illic pro agente, ut vergat in vim meton. hominis praesumentis, v. maxime l. 46. p. 970, 10. 971, 56. 973, 16; alias metonymias v. p. 971, 15. 973, 46*). *est vox media, quae quidem multo saepius in malam partem adhibetur; accedunt passim adi. notae deterioris, e. g.* haeretica *p. 970, 12. 972, 56,* inlicita *p. 973, 11,* nimia *p. 972, 47. 48. 973, 5,* superba *p. 971, 43. 60,* temeraria *p. 970, 5. 971, 37,* vana *p. 970, 4. 9. 971, 46. al.; cf. ex altera parte non nisi ea quae sub IIB2a attulimus et l. 45. p. 970, 23. 63. 971, 53.*

I *pertinet potius ad cogitationem* (*ad statum animi sub B2*): **A** *vigente vi temporali praeverbii*: **1** *technice in philosophia de praenotione, sc. de cognitione fere innata* (*v. p. 735, 33 sqq., nisi locum ad B1b trahas*): SEN. epist. 117, 6 multum dare solemus -i omnium hominum, et ... veritatis argumentum est aliquid omnibus videri (*postea*: insita ... opinio; ... publica persuasione). **2** *de praesensione vel exspectatione futurorum* (*sc. quae sive mente anticipantur, v. maxime* PLIN., APVL., AMBR., *sive sperantur; cum gen. obi. passim* [spei *l. 38*], *subi. l. 26, enunt. secund. l. 39*): PLIN. epist. 4, 15, 11 rerum, quas adsequi cupias, -o ipsa iucunda est (*antea*: votis suis amor ... praecurrit). 9, 3, 1 beatissimum existimo, qui bonae mansuraeque famae -e perfruitur certusque posteritatis cum futura gloria vivit. APVL. apol. 77, 1 *Rufinus*, ut est ... spei immodicus ..., totum Pudentillae quadragiens -e cassa devorarat. TERT. cult. fem. 2, 2 l. 15 (*quae praecedunt v. p. 963, 12*) timor fundamentum salutis est, -o impedimentum timoris. adv. Val. 4, 1 solent animi ... -e ultionis accendi. PANEG. 4, 2, 1 quae temporibus disparata sunt, animorum -e iunguntur ([*postea*: exspectata]. IVST. 11, 5, 8). 4, 20, 3 quanto ... est amor fidelior accepti beneficii memoria quam -e futuri. IVST. 3, 4, 3 contra -em suam (*cf. 1* tantum sibi vel de viribus suis vel de fortuna spondentes). HIL. in Matth. 22, 2 (*respicitur 21, 38* habebimus hereditatem) hereditatis ... -o spes inanis est *colonorum vineae.* in psalm. 64, 7 incertorum -o (*opp.* exspectatio cognitorum). HIST. AVG. Hadr. 2, 9 habuit ... -em imperii mox futuri ex fano ... manante responso. 4, 4 *aliquando* in adoptionis sponsionem venit ...; consul ... factus totam -em adoptionis emeruit. AMBR. bon. mort. 3, 10 p. 711, 5 'nostra ... conversatio in caelis est' (*Phil. 3, 20*), quod ... ad -em meriti potest meditationemque conferri (*an ad B2a?*). HEGES. 1, 31, 1 victoriae. HIER. epist. 84, 6, 3 non exspectemus diaboli paenitentiam: vana est illa -o. PAVL. NOL. epist. 10, 2 timeo, ne animum tuum bonae de nobis spei -e gaudentem decepta exspectatione contristem. *al.* -o est *cum enunt. secund.* (*cf. p. 972, 75*): PAVL. NOL. epist. 47, 1 nobis ... etsi pro tua caritate -o sit, quia ... non feres invisitatis nobis abire, tamen ... metus est *eqs.* CASSIOD. var. 12, 13, 2 ut inludas oculis fortasse mortalibus, quamvis iniqua, tamen aliqua videtur esse -o, *sed deum fallere nemo potest.* **3** *de quolibet praeiudicio* (*in malam partem praeter* APVL.; *c. gen. subi.* OPTAT. *al.*): APVL. flor. 9, 6 ante parta existimatio et vestra de me benigna -o (*antea*: exspectationi). TERT. apol. 10, 1 si *de nostra causa* non -o aut iniquitas iudicet, altera quae desperat, altera quae recusat veritatem (*fere meton. de eo qui praeiudicio nititur*). OPTAT. 4, 3 p. 104, 17 cesset humana suspicio, utriusque partis -o sileat; quis sit peccator, solus indicet deus. HIER. praef. Vulg. Is. p. 4, 16 legant prius et postea despiciant, ne videantur ... ex odii -e ignorata damnare. RVFIN. Adamant. 2, 21 secundum vestram animi -em in aliam intelligentiam, quod *ab apostolo* scriptum est, detorquetis (*gr. προλήψει*). apol. Orig. praef. 2 p. 546[A] *audientium* contentiosa -o vel ... praeiudicata vesania (*p. 545[D]* animi praeventione). CONC.[S] I 3 Rustic. p. 165, 34 causas discernens non veritate rationum, sed passione atque -e (*gr. I 1, 2 p. 78, 12 προλήψει*). I 5 p. 369, 16 nequivimus ... ipsis persuadere propter malam eorum -em (*gr. et vers. alias v. p. 745, 73 sqq.*). *al.*

B *vi praeverbii evanescente vel deflexa* (*quam illustravimus supra p. 964, 14*): **1** *respicitur potius id quod cogitatur, sc. opinio, existimatio, sententia sim.* (*quod vel de quo cogitatur indicatur per gen. l. 65. p. 970, 40. 43. al., praepos.* de *p. 970, 25. 53 nec non e. g.* TERT. scorp. 8 p. 162, 2 Ps. CYPR. rebapt. 9 p. 80, 12 [*cf. iam l. 45*], *acc. c. inf. l. 71*): **a** *quam quis contra veritatem sequitur, sc. de errore, vanitate sim.*: **α** *vario usu*: APVL. met. 9, 4, 2 contra vesanam eorum -em, *qui me rabiosum esse putant.* 9, 14, 5 *mulier quaedam* in vicem certae religionis mentita sacrilega -e dei, quem praedicaret unicum, ... fallens omnis homines (*si respicitur fides christiana, conferre possis quae de ea proferuntur ex sententia paganorum*: TERT. nat. 1, 17, 1 de obstinationibus ... vel -bus *nostris* [*cf. 1, 19, 2* persuasionibus]. apol. 49, 1 haec sunt, quae in nobis solis -es vocantur, in philosophis ... summae scientiae. *sim. al.*). TERT. nat. 2, 17, 2 superstitionum pr⟨aegrandis⟩ -o ... propterea ... Romanos *in orbe dominari* ..., quod *eqs.* anim. 32, 2 dimicemus ... adversus portentosiorem -em (*sc. metempsychosin*). VET. LAT. Matth. 12, 25 (cod. 1) cum vidisse[n]t ... -es eorum *Pharisaeorum,* dixit illis *Iesus* (*gr. ἐνθυμήσεις, Vulg.* cogitationes. *an ad b?*). CYPR. epist. 55, 16 p. 635, 11 'ne quis vos depraedetur per philosophiam et

inanem fallaciam' (*Col. 2, 8*); vitanda sunt quae ... de philosophiae durioris -e descendunt. FIRM. err. 16, 4 -is istius error *gentilium.* CHALC. comm. 78 causam ... huius erroris -isque (*cf. Theo Smyrn. p. 152, 3 φαντασίας αἰτία*). 175 vana -o. HIER. in Mich. 5, 7 l. 388 cessabunt falsae -es et perversa doctrina tolletur. AVG. c. epist. fund. 3 quaeri poterit, si *veritas* nulla temeraria -e inventa ... esse credatur (*antea*: adrogantia). *al.* **β** *de haereticorum errore* (*exempla pauca minus dubia; prope accedunt quaedam p. 971, 52 et 972, 51 allata*): TERT. adv. Marc. 4, 6 p. 432, 22 si Marcionis -em percusserint *sententiae quaedam* (*postea*: haereticae caecitatis). praescr. 17 l. 6 vanae -es necessario nolunt agnoscere ea, per quae revincuntur (*fere meton. de haereticis*). CYPR. epist. 68, 1 p. 744, 9 *quod* a catholicae ecclesiae veritate ... discesserit tenens haereticae -is durissimam pravitatem (PHOEBAD. c. Arian. 12, 2 h. -e definiunt). HIL. trin. 6, 25 l. 35 tibi quaero, haeretice, unde alia -o sit *consideratis his testimoniis*? OPTAT. 2, 5 p. 39, 19 qui contra cathedram Petri vestris -bus et audaci sacrilegio militatis. RVFIN. hist. 7, 4 abiecta Novati -e (*gr. νεωτεροποιίαν*). AVG. c. Pelag. 4, 8, 20 catholicam fidem adversus ... Pelagianorum haereticorum -em perniciemque defendi. FACVND. defens. 5, 3, 32 quod resipiscentes a -e Dioscori patres *concilii* ... definierunt. *al.*

b *quam quis in re dubia vel non examinata sequitur*: **α** *vario usu* (*saepius in quaestionibus philosophiae; huc fortasse iam* SEN. *p. 969, 14*): PAPIN. dig. 41, 3, 44, 4 si ex patris hereditate ad se pervenisse rem emptam non levi -e credat (*antea*: bona fides). TERT. nat. 1, 19, 4 quanto acceptabilior nostra -o est, quae in eadem corpora *animas* redituras defendit. anim. 44, 2 genus ... gravioris aliquanto soporis, ut de incubone -o est. adv. Marc. 5, 9 p. 601, 13 vulgus ... ea -e defunctos colit, qua animas eorum manere confidit (*cf.* resurr. 48, 11 illa -e ..., qua ... existimarent). resurr. 39, 7 philosophiae ... -em. VLP. dig. 29, 2, 30, 4 totiens ... ei sua -o proficit, quotiens concurrit cum veritate. PAVL. dig. 33, 7, 18, 3 in qua -e sunt *circa notionem vocis cuiusdam ambiguae.* ARNOB. nat. 4, 34 p. 241, 16 si esse illos *deos* ... -is certissimae confidentia crederetis. IVL. VICT. rhet. p. 53, 7 -e iudicis vel auditoris. CHALC. comm. 274 *ut* obscura quadam luminis -e ... *aliquid* intellegendum relinquas, hoc est ut ... speculatione mentis imagineris. 315 si id fingamus, non erit omnino abhorrens a ratione vel inconveniens -o. 354 qua -e nihil esse verius. *al.* **β** *in iure* (*ad rem v. p. 965, 36; ne cuncta exempla digestorum aetati Iustiniani tribuas, cf.* TERT. *infra et usum apud* VLP. *l. 47, qui defendi potest edicto Carboniano*): IAVOL. dig. 23, 3, 57 -em ad filii debitum spectare ..., nisi ... contrarium adprobetur (SCAEV. dig. 34, 3, 28, 3 -o ... propter naturalem affectum facit omnia patri videri concessa *a filio,* nisi *eqs.* COD. Iust. 4, 5, 11, 1 -em transactionis non ... induci). SCAEV. dig. 40, 7, 40, 7 melius ... est -em pro statuliberis esse (PAVL. dig. 22, 3, 25 pr.). TERT. nat. 1, 3, 3 nomen *Christianorum* in causa est ... et ideo ... non vultis inquirere, ut nomen inimicum sub -e criminum puniatur. VLP. dig. 4, 2, 23 pr. huiusmodi -i ... apertissimas probationes ... opponere. 34, 5, 10, 1 per -em ([*antea*: humaniorem sententiam sequi]. NOVELL. Iust. 22, 20, 2 [*gr. κατὰ πρόληψιν ut* 39, 1 pr.]). 37, 10, 3, 13 -o Carbonianae bonorum possessionis (*sim.* 43, 4, 3, 3 ad exemplum -is Carboniani edicti. *Wittmann in plagulis confert ad rem 37, 10, 1 pr.* perinde possessio datur *secundum edictum C.,* ac si nulla ... controversia esset). 40, 5, 24, 8 ex -e libertas praestita *est* (COD. Iust. 4, 28, 7, 1). MOD. dig. 22, 3, 24 -e debitor liberatus esse videtur. COD. Iust. 8, 14, 7 iusta. DIG. de confirm. dig. 5 liber ... de ... probationibus nec non -bus (*gr. προλήψεων. item* DIG. 22, 3 rubr.). INST. Iust. 3, 29, 3a quasdam de hoc -es alii in aliis casibus introducebant.

2 *respicitur potius status animi, quo quis cogitat vel agit* (*sc. sibi vel alteri bene aut nimium fidens sim.; quo fretus quis praesumat, indicatur per gen. p. 971, 7. 33. 53. al., praepos.* de *p. 971, 1 et* AMBR. fid. 3, 4, 31 GREG. M. in Ezech. 1, 8, 22, in *c. abl. l. 74; quodammodo abundanter accedit gen. subst. notionis affinis l. 67. 70. p. 971, 50, cf. vice versa p. 971, 48 et e. g.* -is fiducia SALV. gub. 7, 45): **a** *in bonam vel neutram partem*: **α** *de firma persuasione, fiducia sui vel alterius* (*saepius dei*): APVL. met. 8, 28, 2 *sacerdos deae Syriae* sese ... commulcat ictibus mire contra plagarum dolores -e munitus (*cf.* 10, 10, 4 offirmatus mira -e nullis verberibus ... succumbit *reus tortus*). VET. LAT. iud. 5, 2 (cod. 100) dum inperant principes in Istrahel, in -e populi benedicite dominum (*gr. cod. Vat. ἐν προαιρέσει, Rufin. Orig. in cant. prol. p. 81, 29* in proposito, *in iud. 6, 2 p. 498, 27* in voluntatibus; *aliter Vulg.*). AMBR. in psalm. 38, 36, 3 'audemus' (*II Cor. 5, 8*) -is in deo fidei, non temeritatis est verbum (CONSTANTIVS vita Germ. 16 moveri se f. -e non passus est. *cf.* SEDVL. op. pasch. 3, 10 fidelis ... -o [*carm. pasch. 3, 121* fides]). in psalm. 118 serm. 11, 6, 1 *peccatores* de illa supernae spei -e deiecti. HEGES. 4, 4, 2 esto ..., ut prima temptamenta *rebellantium* habuerint aliquid -is; quid universorum exitia spei praeferrent? PAVL. NOL. epist. 23, 41 *Manasse* -e *filii* senioris avo *benedicenti* dexter adstiterat. AVG. in psalm. 35, 9 l. 13 in illo *deo* ... spes tua et -o tua debet esse (97, 6 l. 30 quem non excitet -o in deo, ut adversus diabolum securus procedat in proelium. *vix ad-*

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

das p. 970, 67. cf. Avg. serm. 32, 4 in omnibus *Iudaeis* ... non erat -o nisi de deo [*opp.* spes in ... hominis viribus]). Conc.^{S} I 3 vers. Tur. p. 163, 15 *deus* homo fieri voluit ..., ut ... haberemus -em, qui ex propriis operibus fiduciam non habebamus (*gr. I 1, 2 p. 75, 19 θαρρεῖν*). Drac. laud. dei 2, 635 (*iuxta* fides *ut* 3, 253). Cassiod. hist. 5, 43, 5 accepta -e sensum, quem celabat, aperuit (*gr. Theodoret. 2, 29, 5 θαρρήσας*). in psalm. praef. l. 30 *quaedam nova scripsi* sola domini -e ..., qui parvulis confidentiam ... praestat (118, 42). *al.* β *vi aucta de ipsa fortitudine sim.* (*pauca certiora, cf. e. g. iam* Apvl. *supra*): Clavd. Don. Aen. 11, 645 p. 514, 7 *in utroque exercitu* una simul animorum -e pugnari *ostendit* (*postea*: sine trepidatione). Fvlg. myth. 1, 22 p. 34, 19 (*sim.* 2, 2 p. 41, 17) alce ... lingua Attica -o dicitur (*veriloquia nominum Alcestis et Alcei. cf.* 1, 22 p. 34, 22 non est aliqua virtus in mentibus neque aliqua -o [*vertitur Hom. Γ 45 ἀλκή*]). Heges. 3, 11, 3 *Eleazarus in muro* stetit conspicuus tantae -is (*gr. 3, 232 εὐτολμίας*). Cassiod. Ios. antiq. 5, 154 bellandi -e (*gr. εὐψυχίαν*). γ *metonymice de ipsa re, qua quis nisus gloriatur, elatus est sim.: de prospero successu* (*nisi contra exemplar gr. cogitare malis de re sperata, ut pertineat ad A 2*): Vet. Lat. iud. 4, 9 (cod. 100; *Debbora ad Barac proficiscentem contra Sisarra*) non erit -o tua in via, qua tu ambulabis, quoniam in manu mulieris tradet dominus Sisarra (*gr. LXX προτέρημα, Aquila καύχημα, Vulg.* victoria, *Rufin. Orig. in iud. 5, 4 p. 494, 23* primatus). *de dignitate sim.*: Vet. Lat. Esth. 1, 4 (cod. 109) *rex* volens hostendere glorias divitiarum et honorem regi(a)e -is (presunct- *cod.; gr. rec. L τὴν τιμὴν τῆς καυχήσεως, Vulg.* iactantiam potentiae).

b *in malam partem de nimia existimatione sui, arrogantia vel etiam stultitia sim.:* α *quorumlibet animantium* (*fere qui proprio ingenio freti voluntatem divinam, auctoritatem ecclesiae sim. spernunt; aliter imprimis* Heges.): Vet. Lat. Sirach 18, 10 (12) *deus* vidit -em cordis illorum, quoniam mala est ([*colon desideratur in gr.*]. Cassian. inst. 5, 30, 2. Pavl. Petric. Mart. 5, 47 ne ... virtutis opus vitiet -o cordis [*antea*: iactantia]). Herm. vulg. sim. 9, 22 *sunt quidam* sibi placentes, volentes cuncta scire ...; sensus discessit ab eis et intravit in eis fatua -o (*gr. ἀφροσύνη, Pal.* insipientia). Iren. 5, 3, 1 extolli ... adversus deum et -em suae gloriae assumere (Rvfin. Greg. Naz. orat. 1, 51, 1 ⌞falsae et inanis gloriae -o⌟ [*Migne gr. 35, 461*^{A} *κενοδοξία*]). Hil. in Matth. 11, 11 (*ad 11, 25* abscondisti haec a sapientibus) 'sapientibus' ... stultitiae suae -e. trin. 6, 25 l. 13 *ut*, ubicumque ... patrem sibi deum nominat *Iesus*, temerariae -is potius sit quam confidentis (*ibid.* l. 25. Avg. in Iob p. 600, 20 peccatur ... t. -e intus in corde. *al.*). Heges. 1, 38, 3 accessit ... ex coniugii *nobilis* societate -o. Hier. epist. 108, 26, 2 ut docerem, quod didiceram non a memetipso, id est a -is pessimo praeceptore, sed ab inlustribus ecclesiae viris (*cf.* 130, 17, 3 praeceptore uti pessimo, scilicet -e sua. in Ezech. 34, 1 l. 258 magistram ... habent -em suam). Pavl. Nol. epist. 12, 4 p. 76, 25 a ... -e superba humilitatis lege revocati teneamus salubrem mediocritatem (Avg. gen. ad litt. 11, 5 p. 338, 11 s. -o propriae potestatis [*opp.* adiutorium gratiae dei]. *al.*). Avg. gen. ad litt. 11, 18 p. 351, 11 *homo* vana -e de incerto certus velut stultus (Verec. in cant. 4, 17 l. 45 v. -is tumorem). in psalm. 31, enarr. 2, 1 l. 11 *animus* fluctuans inter confessionem infirmitatis et audaciam -is (*cf. l. 67. p. 973, 35*). Cassian. conl. 14, 9, 4 cenodoxiae perniciosa -o. 14, 14, 1 de inani -e iactantiae (Favst. Rei. grat. 1, 16 p. 51, 25). Salv. eccl. 1, 54 *nemo deo quid* offerat quasi -e donantis, sed quasi humilitate solventis. *et saepe.* β *haereticorum* (*cf. 1aβ; huc fortasse spectat etiam p. 973, 1*): Tert. anim. 57, 7 Simonis haeretici tanta -o se artis extollit, ut etiam prophetarum animas ab inferis movere se spondeant *eius sectatores.* Cypr. epist. 16, 1 p. 517, 5 cum quorundam immoderata et abrupta -o temeritate sua ... tranquillitatem turbare conetur (*fere meton. de ipsis arrogantibus, inflatis sim. ut*: sent. episc. 26 non in tantum posse humanam -em, quantum domini ... maiestatem. Avg. epist. 93, 13 quod vestrorum -o ... fecit. *al.*). 66, 5 unde ... schismata et haereses ... oriuntur? dum episcopus ... superba quorundam -e contemnitur (*postea*: superbiae tumor ..., arrogantia animi). Novatian. trin. 30, 20 humani erroris -e, qua haeretici esse voluerunt. Canon. Migne 13, 1182^{A} multos episcopos ... humana -e patrum traditionem mutare properasse atque ... in haeresis tenebras occidisse. Filastr. 82, 2 *Novatus aliique* irati, immo potius -e ducti ac superbia vanam doctrinam conati sunt seminare. Avg. c. Cresc. 4, 28, 35 p. 534, 21 quantum valeat praeiudicium -is humanae ... ad non intuendam ... veritatem. epist. 43, 1 p. 85, 10 quam *sententiam haereticam* non audacia -is suae pepererunt, sed a ... parentibus acceperunt. 186, 37 *ne Pelagiani* alios perdant -e damnabili, quia 'zelum dei habent, sed non secundum scientiam' (*Rom. 10, 2*). *al.*

II *pertinet ad actiones quaslibet* (*accedit passim gen. obi., e. g. p. 972, 8. 27. 48. 66 [gerund. p. 972, 62. 973, 38 et al.]; quo spectet -o indicatur per praepos.* in *c. acc. p. 972, 65,* circa Cassiod. var. 2, 23; *structuras verbales collegimus p. 972, 75 sqq.; iuncturas cum gen. quodammodo abundantes v. p. 972, 38. 973, 34 sq.*): **A** *vigente vi temporali praeverbii*: **1** *technice in arte rhet. et gramm. de figura προλήψεως*: **a** *qua praeoccupantur verba vel adversarii, ut infirmentur, vel loquentis ipsius, ut praemuniantur*: Qvint. inst. 9, 2, 16 mire ... in causis valet -o, quae *πρόλημψις* dicitur, cum id, quod obici potest, occupamus (*sim.* Schem. dian. l. 126 procatalepsis est -o eorum, quae cum invidia adversarius dicturus est). 9, 2, 18 verborum quoque vis ac proprietas confirmatur vel -e ... aut reprehensione (*v. Cousin, Rev. Ét. Lat. 49, 1971, 63*). **b** *qua invertitur ordo verborum*: Don. gramm. IV 397, 12 prolepsis est -o rerum ordine secuturarum (*affert Verg. Aen. 12, 161, quod Serv. ad l. intellegit* longum hyperbaton. *sim. de eodem versu*: Ps. Ivl. Rvf. schem. lex. 1 p. 48, 9 *v. vol. II 167, 32.* Isid. orig. 1, 36, 2). Prisc. gramm. III 125, 15 si per -em, id est *κατὰ πρόληψιν*, praeponitur plurale verbum ad utrumque sequens. *v. etiam* Gloss. *supra p. 542, 72. 742, 73.*

2 *de qualibet sumptione cuiusdam praecipientis, praevenientis*: Cassian. conl. 7, 4, 1 periculosae -is est necdum rebus recte discussis ... praepropere definire. 21, 26, 5 ne quid ex eis *matutinis cogitationibus* festina -o liventis adtaminet inimici. Praedest. 3, 31 p. 672^{A} aliquem ante *baptisma* ... corpus domini praesumpsisse: numquid non iste de boni -e damnabitur? (*cf. ibid., nisi ad B spectat*: si de tam sanctis rebus -o reum facit, non actio). Regvla mag. 21, 10 ne ante orationem ... aliquid de cibo ... praesumatis ..., ne, cum viderit -em vestram deus *eqs.*

B *vi praeverbii deflexa vel evanescente pertinet ad actionem, quae quodammodo contra normam fit vel non nisi certis condicionibus licita est, fere i. q. usurpatio, ausus sim.*: **1** *in malam partem de actione arrogantis, insolentis sim.*: **a** *generatim*: Tert. nat. 2, 4, 17 quid probat tanta -e asseverationis otium *philosophorum*? coron. 2, 2 in *bonae* observationis destitutione, ... in *malae* observationis -e. paenit. 6, 24 *muneris alicuius* -o inverecundiae portio est: inflat petitorem, despicit datorem. Chalc. comm. 298 in qua *silva* est multa intemperies et improvidus impetus et casus atque ut libet exagitata -o. Gavdent. serm. praef. 11 qui fuerint incautae -is auctores *audentes excipere sermones meos.* Amm. 26, 10, 5 cognita levi -e Marcelli *usurpatoris* (*cf.* Anon. Vales. 12, 64 de -e regni. Marcell. chron. II p. 90, 473, 1 Glycerius ... plus -e quam electione Caesar factus est [*inde* Iord. Get. 239]). Ambr. hex. 6, 2, 5 ne quis me *conferat* pauperis convivae -i ..., qui ... complures roget *et tantum* ... viles ... adponat cibos. Heges. 1, 40, 13 scelerum -es (*gr. 1, 509 τόλμας*). Pavl. Nol. epist. 18, 1 p. 129, 7 *si* -o nostra culpetur (*postea*: non timuimus invadere *amicum* et pro nostro iure retinere). Ps. Avg. quaest. test. 101, 2 quae temeritatis vana -o est sacerdotibus ... portitores aquae conferre? Schol. Ter. p. 82, 15 importunitatem: -em (*ad Andr. 530; cf. 529* mulier ... temeraria). Ennod. epist. 4, 8, 1 p. 103, 19 -o est, si dominorum beneficia famuli non sequantur (*opp.* obsequium). opusc. 1, 52 p. 275, 21 *prospero bello* succisa est Odovacris -o (*cf.* 3, 120 p. 362, 5 qui -em exercitus sui cum proelio terminavit). *al. fere de mera sumptione, sc. cibi potusve* (*quae quidem interdicitur vel vituperatur, ut fortasse vim praeverbii non prorsus evanuisse putes*): Rvfin. apol. Orig. 5 p. 586^{A} *Christus* cum ita sumeret cibum ac potum, ut ... quasi pro -e nimia culparetur velut cibum ... propensius appetens. Theod. Prisc. eup. faen. 79 *aegri* vitent ... ciborum nimiam -em (log. 42. 85 [*postea*: sumant]. Evseb. Gallic. hom. 19, 3 cibi interdicta -o). log. 48 aquam ... bibent; ... vini penitus -o prohibenda est.

b *speciatim respicitur quod fit*: α *contra deum et praecepta religionis vel ecclesiae* (*v. quae p. 970, 7 monuimus*): Ⓘ *vario usu*: Vet. Lat. Ier. 8, 5 (Ps. Cypr. exhort. paen. p. 129) avertit se populus iste aversione improba et obtinuerunt -e sua (*gr. προαιρέσει, Vulg.* adprehenderunt mendacium). Cypr. epist. 69, 4 *quidam* non ab episcopo eiectus, sed sponte de ecclesia profugus, haeretica -e a semet ipso damnatus. sent. episc. 80 non debemus haereticos *ad nos conversos* nostra -e decipere *iis baptisma negantes.* Gavdent. serm. 7, 7 facilius necessitati ignoscit deus quam -i (*7, 6* ausi sunt). Ambrosiast. in Rom. 1, 30, 2a diabolus ..., quamquam tyrannicae -i studeat, non tamen ... ausus est *eqs.* (Cassiod. in psalm. 101, 9 quod t. non potest -e comprimere *diabolus*). Avg. fid. et op. 17, 31 p. 75, 18 -o separandi *quosdam ab ecclesia.* c. Pelag. 1, 14, 28 pravitatis haereticae vanitas et -o spiritus (*opp.* fidei catholicae sanitas, quam ... seminat spiritus). Ps. Avg. quaest. test. 46, 2 -is vindictam (*sc. sacerdotii usurpati*). Oros. hist. 7, 17, 5 profanam in ... ecclesiam dei -em Severi *persecutoris.* Cassian. inst. 4, 16, 3 iurgia, operis peculiaris -o (*inter crimina monachorum*). Avell. 15, 4 extraordinaria *pontificatus* -e summota. Conc.^{S} II 3, 3 p. 74, 17 *clerici quidam* culpati sunt valde peioribus ... -bus (*gr. II 1, 3 p. 67, 13 ἐγχειρήμασι*). Sedvl. op. pasch. 2, 17 p. 227, 12 delictorum crebra -o. *al. in versione vocis gr. τόλμημα* (*τόλμα. cf. l. 36*): Conc.^{S} I 2 p. 76, 29 evocare ... Iohannem et qui cum eo facinus operati sunt, ut venientes ad sanctam synodum satisfaciant de sua -e. I 3 vers. Tur. p. 167, 15 *dei filio* intulerunt -es *Iudaei Iesum crucifigentes* (*cf.* p. 168, 3 -es iniciens). I 5 p. 252, 10 contra -em ... anathematis. Cassiod. hist. 6, 32, 5 pro his impietatibus vesanisque -bus *punitus est Iulianus. al.* Ⓘⓘ -o est *accedentibus struct. verbali-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bus (*addidimus* -is est, *quamquam ad p. 971, 52 trahi possit; cf. p. 969, 37. 972, 41. 974, 31*): CYPR. epist. 74, 3 quae ista obstinatio est quaeve -o humanam traditionem divinae dispositioni anteponere *eqs.* (*item c. inf.*: AVG. bapt. 2, 5, 6 p. 180, 27 Ps. AVG. quaest. test. 127, 9. *cf. l. 29. p. 972, 39.* -is est: AVG. civ. 21, 14 p. 531, 31 nimiae -is est dicere *eqs.* un. bapt. 13, 22 p. 23, 8 rebaptizare ... catholicos. *cf. p. 972, 15*). AMBROSIAST. in Rom. 9, 20 magna est indignitas et -o hominem respondere in adversis deo (*ad acc. c. inf. cf. l. 29. p. 969, 71*). AVG. in euang. Ioh. 49, 13 (*verba Marthae pro Lazaro deprecantis*) utrum facias, iudicii tui est, non -is meae.

β *contra ius* (*huc vergit etiam p. 972, 32 sqq.*): COD. Theod. 4, 22, 3 *qui quid* ante eventum iudicialis arbitrii inlicita -e temerarent ([*antea*: audacia]. 8, 5, 61 [*ibid.* temeritatis]. 8, 5, 63 i. -e ... parangarias postulare. CASSIOD. var. 1, 8, 2. *al.*). 8, 8, 2 si qua -e fuerit haec ... posthabita praeceptio. 11, 2, 2 pr. apochandi -e damnata. 15, 1, 14 -em iudicum ... prohibemus, qui *eqs.* CONST. Sirmond. 6 nec cuiusquam audeat titillare -o *privilegia ecclesiarum.* CASSIOD. var. 1, 25, 1 si valebit -o ordinata destruere (*fere meton. de ipso praesumente ut e. g.* 11, 7, 5 semper metuit iniusta -o). 4, 47, 3 reprimenda est importuna -o *veredorum.* 5, 24, 2 neglegentiae vitium est -es relinquere, quas iura praecipiunt amputare. LEX Burg. lib. const. 19, 4 si ingenuam personam pigneris loco tulerit, inferat pro ea -e solidos IV (LEX Visig. 7, 2, 20 EDICT. Theodor. 10. *al.*). *al.*

γ *contra modestiam scribentis vel loquentis* (*fere in locutionibus captandae benevolentiae; quaedam etiam ad IB2b trahere possis; huc vergit* HIER. *p. 971, 40; cf.* GLOSS. procacitas: -o loquendi coram maioribus): AMBR. virg. 2, 1, 3 (*2* ne ... nobis adrogasse amplius videremur *in scribendo*) qui nos -is arguat (*cf.* POMER. 1 prol. 1 quod ... -em meam potuissetis ... temeritatis arguere, si tantam rem ... susciperem). *ibid.* -o notari potest. HIER. praef. Vulg. euang. p. 1, 4 *recensenda sunt exemplaria scripturarum*; pius labor, sed periculosa -o iudicare de ceteris ipsum ab omnibus iudicandum, senis mutare linguam *eqs.* RVFIN. symb. 1 dicere aliqua oboedientiae magis reverentia quam ingenii -e temptabimus (*item opponitur*: PROSP. resp. ad Gen. praef. p. 188[A] ne, ubi est simplicitas o., -em putetis esse doctrinae. ARNOB. IVN. in psalm. prol. l. 6 VITAE patr. Iurens. 118. *cf.* EVSEB. GALLIC. hom. 70, 1 non tam -is ausu, quam subiectionis obsequio). TRACT. Pelag. 4, 1, 4 p. 68 huius ... -is audaciam (RVRIC. epist. 2, 12). *al.*

2 *in bonam vel neutram partem*: **a** *de actione eius, qui iure quodam audet, usurpat*: HIL. in psalm. 118 ain 10 p. 500, 23 quod ... dicitur 'fac', tamquam ex fiducia aliqua -o est usurpata poscendi; sed non impudenter id diceret *eqs.* AMBR. sacr. 5, 4, 19 dic 'pater noster'; bona -o, sed moderata ...; sed noli tibi aliquid specialiter vindicare. ENNOD. epist. 9, 19, 1 p. 242, 6 *dubitabam,* utrum ... ianuam scriptionis amabili -e pulsarem ..., an ... vaga salutatione contentus *eqs.* CASSIOD. var. 1, 45, 10 *in clepshydra* audaci -e concepta ars elementis confert, quod originis condicio denegavit (*sc. ut aqua horas signet. de ausu admirabili artificis, an de eius excogitatis, ut ad I spectet? cf.* 9, 3, 2 cameris ... ingeniosa -e revolutis *ab iis, qui metalla fodiunt*). **b** *per metonymiam quandam de licentia audendi, sc. de privilegio sim.: animantium*: COD. Iust. 8, 11, 12 (*a. 396*) nemini excusatione vel alia -e ⌞ab huiusmodi immunitate⌟ praebenda (⌞ ⌟ *i. considerata immunitate horum munerum, qua adhuc fruebatur*). 4, 65, 31 (*a. 458*) *ne milites* vicinis graves -e cinguli militaris existant. 8, 14, 7 sancimus ... hoc ius locum habere; ... tali enim iusta -e etiam ... provinciales perpotiri desideramus. EDICT. Theodor. 24 ita ut fiscus ... actionem remota titulorum vel officii -e proponat (*postea*: nobis ... ius cum privatis volumus esse commune). REGVLA Tarnat. 16, 9 *non* debet ⌞supra memorata⌟ -o paucis inpensa ... quasi canonica reputari (⌞ ⌟ *e. g. 16, 3* si largior illis fuerit victus inpensus). *locorum*: RVFIN. Orig. princ. 1, 1, 4 *Samaritanae putanti,* quod ex locorum corporalium praerogativa ... recte adorabitur deus ..., respondit salvator recedendum esse a -e corporalium locorum (*respicitur Ioh. 4, 20 sqq.*).

deriv.: praesumptiosus.

praesūmptiōsus, -a, -um. *a* praesumptio. *de scriptura: intercedente adi. q. e.* sumptuosus *variant nimirum codd. et edd. inter* -tios- *et* -tuos-; *quamquam antiquitatis testimonia desunt* (*excepto cod. Paris. saec. VI/VII* CONC. Paris. a. 573 p. 216 l. 43, *qui praebet* -tios-), *tamen ex edd. talia curantibus elucet meliore fide traditam esse tam in adi. quam in adv. formam originariam* -tios-, *v. locos infra laudatos* LEONIS M., SIDON., CLAVD. MAM., CAES. AREL., EPIST. Austras., GREG. TVR. *al.; sine nota in app. editum est* -tuos- *apud* SCHOL. HOR., SALV., GENNAD., LEGEM Visig. *al. legitur inde a saec. V, compar. et superl. desunt.*

i. q. praesumptionis plenus (*respicitur sive status animi nimium elati sive ipsa actio temeraria sim.; vix huc spectat* GLOSS. *p. 968, 23; accedunt struct. verbales p. 974, 3. 20. 31*): **1** *de animantibus* (*animali p. 974, 8, mente l. 75*): **a** *potius de superbientibus, nimium sibi confidentibus*: SCHOL. Hor. gloss. Γ carm. 3, 4, 56 ('Enceladus iaculator audax') -us. VAL. CEM. hom. 14, 3 p. 736[A] *diabolus* propter vitium -ae mentis *damnatus.* SALV. gub. 7, 33 'ne glorietur ... Israhel et dicat: meis viribus liberatus sum' (*iud. 7, 2*); audiant ... hoc ... omnes -i, audiant praepotentes. SIDON. epist. 4, 22, 6. POMER. 3, 8, 2 *superbi sunt* temerarii in audendo, ... -i in docendo *eqs.* REGVLA Macar. 2 *monachi sint* moderati, non superbi, ... non -i, non sibi placentes *eqs.* GREG. TVR. Franc. 5, 49 p. 262, 8 *presbyter quidam erat* elatus, inflatus, -us (*postea*: quasi iam esset episcopus). **b** *potius de iis, qui usurpant aliena, perpetrant quae non decent vel vetita sunt*: VAL. CEM. hom. 19, 2 p. 750[A] ne ... commendata sulcis semina ... fera -a sibi vindicet. EPIST. Austras. 11, 4 de qua re, si tam -i non exsistimus, indicare praesumimus: decuerat *vos nobis scribere* (*cum affectata modestia ut*: CONC. Paris. a. 573 p. 216 l. 43 Germanus peccator, proprius vester, etsi -us, audeo salutare [*cf. e. g. l. 39* reverenter salutare praesumo]. *cf. l. 24*). CONC. Tur. a. 567 p. 191 l. 452 non nos -os *esse* ..., si sequentes apostolum quemquam ab ecclesia segregamus. GREG. TVR. glor. conf. 40 p. 773, 10 scio me -um exstetisse, *cum sancti sepulcrum violavi,* ... sed devotio exegit, ut praesumerem.

2 *de rebus*: **a** *vario usu*: PHILIPP. in Iob rec. long. 35 p. 733[D] iudiciis *dei* ... consentire, non contra eum -o iudicio ... prosilire. SERM. Caspari p. 185, 7 *Christum in caelum* scandentem ... sequamur ...; quod ne nobis ... aut factu impossibile aut dictu[m] -um esse videatur *eqs.* LEO M. serm. 5, 4 non est ... -a festivitas, qua suscepti sacerdotii diem ... honoramus, quandoquidem non in nobis, ... sed in *Christo* ... gloriamur. SIDON. epist. 1, 1, 1 *epistulis meis* Plinii disciplinam ... vestigiis -is insecuturus. 7, 4, 2 *episcopi* pectus licet -is, artis tamen fovere complexibus. CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 35, 3 non interaspergat (*v. vol. VII 1, 2150, 43*) sinceritati veritatis ignorantia -a mendacium. GENNAD. vir. ill. 1 p. 61, 24 qui -a suspicione de adventu antichristi ... inaniter philosophantur. 66 adversum -a haereticorum vocabula, quae ad destruenda ... trinitatis nomina usurpata sunt. VITA Mauril. (BHL 5730) 16 die dominico ... -o ordine ... ruralem operam reddere. POMER. 1, 14 sermo. CAES. AREL. serm. 211, 3 interpellatio (*opp.* humilis). **b** *locutio* -um est *cum (acc. c.) inf.*: SIDON. epist. 1, 11, 1 quod iuvenem ... dictasse -um fuisset, publicasse autem periculosum (*sc. satiram*). SERM. Corp. Vind. 21 p. 331, 4 ⌞-um⌟ esse non metuo de ... Augustino fiducialiter praedicare (⌞ ⌟ -us *cod. unicus, sed sequitur*: non, inquam, praesumptionem esse metuo, si *eqs.*). CASSIOD. in psalm. praef. 2 l. 26 -um est dicere, quod nulla possit auctoritate firmari.

adv. **praesūmptiōsē.** *scribitur etiam* -tuose, *v. p. 973, 65.* [*ex coni. falsa v. infra p. 975, 44.*] *i. q. modo praesumptioso, audacter, arroganter*: SCHOL. Hor. carm. 3, 27, 25 ('Europe ... audax') quemadmodum tu -e sumis peregrinationem, sic et Europe -e credidit *se* ... tauro. SIDON. epist. 7, 6, 1 quamquam hoc ipsum -e arroganterque loquar. SCHOL. Ter. p. 81, 31 (*ad Andr. 205* temere facias) temere: -e (praesumptive *var. l.*). LEX Visig. 2, 4, 14 -e periurasse. CAES. AREL. serm. 211, 3 qui ... aliquid -e petierit *a deo* (*postea*: si altiora praesumpserit postulare).

praesūmptīvus, -a, -um. *a* praesumere (praesumptus). *scribitur* -sumt- *in codd. saec. VIII/IX* CASSIAN. conl. 21, 34, 2. *al.*

i. q. praesumptus; eadem ambiguitate, qua illa vox (cf. enim supra p. 967, 48 sqq.), adhiberi videtur: **1** *vi potius activa*: **a** *cum respectu morum, fere i. q. insolens, audax sim.*: RVFIN. Adamant. 4, 13 qui ... quod verum est quaerit, omnem -i et praeventi animi contentionem ... abicit (*gr. τὸν φιλέριστον καὶ προληπτικὸν τρόπον*). CHRYSOST. hom. V 897[C] -o spiritu subintrat peccatum *in cor hominum.* LEX Visig. 6, 4, 2 p. 263, 19 si quis evaginato gladio ... -o modo in domo (*i.* domum) alienam intraverit (*cf. p. 976, 41*). -um est *cum inf.*: CONC.[S] II 5 p. 78, 16 licet hoc vel dicere -um sit. **b** *technice in gramm.*: PRISC. gramm. III 93, 15 *coniunctionum* species sunt: copulativa, ... ⌞ablativa, -a⌟ adversativa *eqs.* (⌞ ⌟ *quarum exempla non exhibentur, ut notio incerta sit; cf. Schneider, Gramm. graeci II 1, 2 p. 220*).

2 *vi potius passiva de variis rebus actionibusve contra normam quandam usurpatis, perpetratis*: CASSIAN. conl. 21, 34, 2 *nonnulli* ita -ae (-a *var. l.*) libertatis securitate solvuntur, ut ... Christi praecepta ... non attingant. FAVST. REI. spir. 1, 5 p. 108, 10 non est -us uterque hic sermo (*sc. voces q. s.* unitas *et* trinitas), sed derivativus; quae vocabula ... antiquitas invenit *eqs.* INTERPR. cod. Theod. 3, 10, 1 consobrinorum coniunctio -a (*cf.* GILD. Brit. 35 chron. III p. 46, 20 -ae nuptiae *cuiusdam, qui fuit monachus*). SCHOL. Ter. p. 84, 21 'facinus audax': culpa -a (*Pamphili se filiolum suscepturum pollicentis*). *neutr. plur. pro subst.*: GREG. M. epist. 9, 159 l. 18 -a ad humilitatis normam ... revocare (*l. 9* praesumptionis audacia).

adv. **praesūmptīvē.** *i. q. modo praesumptivo, sc. arroganter, audacter sim.*: **1** *vario respectu* (*cf. etiam var. l.* SCHOL. Ter. *l. 42*): AMBR. exc. Sat. 2, 27 Petrus ..., quia nondum conscius nostrae infirmitatis -e dixerat domino: 'animam meam pro te ponam' (*Ioh. 13, 37*), temptationem praesumptionis incurrit (CASSIOD. hist. 12, 11, 3 ego tamen -e dico, quia *eqs.* [*gr. Socrat. 7, 42 τολμήσας δ' ἂν εἴποιμι*]. in psalm. 25, 2 ['proba me, domine'] non -e dicitur, sed hoc emendationis gratia fieri postulatur).

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PELAG. frg. Migne suppl. 1, 1554 simpliciter me credere nolle quod lego et -e credere velle, quod non lego. FAVST. Aug. c. Faust. 24, 1 p. 721, 5 *nos non facimus* id temere aut -e, sed a Christo discentes. FAVST. REI. grat. 2, 6 p. 72, 4 scripturas sanctas ad intellectum suum violenter adtrahere et -e ... applicare. NOVELL. Iust. 22, 18 *matrimoniorum indotatorum olim* -e fieri solutiones contingebat nullo ex hoc contra temerarium sequente periculo (*gr. προπετέστερον γίνεσθαι*). **2** *respiciuntur qui neglegunt statuta ecclesiastica vel leges publicas*: COMPVT. cod. Col. prol. 14 p. 235 (*inde* COMPVT. cod. Ambr. p. 240) ne die *quodam* ... aliquis -e (a)estimet se pascha facere. LEX Visig. 8, 3, 1 si -e incisae ... ferantur *arbores* (*opp.* si tantundem abscisae fuerint. *similiter distinguitur*: 8, 5, 1 tit. de porcis in glande -e an placite missis). MART. BRAC. canon. 4 metropolitanus episcopus nihil sibi -e adsumat absque consilio ceterorum. 7 si quis episcopus non ... rogatus ... venerit, sed -e inruens ad ordinationem ... clericorum ... importunus exsistat (*cf. Canon. Turner II p. 274 rec. III* ordinare praesumpserit, *gr. Mansi 2, 1313*^{C} *ἀτάκτως*).

ˣpraesūmptor, -ōris *m.* *a* praesumere. *scribitur* -sumt- *hic illic in codd. vet., e. g.* HEGES. 4, 33, 1 (*cod. Cassell. saec. VI*). AVG. gen. ad litt. 1, 19 p. 29, 13 (*cod. Sessor. saec. VI*), *et saepius in recc.* *legitur inde a* TERT., CYPR., *in versu non nisi singulis locis apud* PAVL. NOL., SEDVL.

i. qui praesumit (*sc. iniuste, perverse sim. praeter l. 54. 73. p. 976, 2 [ubi sublucet vis praeverbii temporalis]; in usum pro adi. vergunt imprimis* tam -r *l. 49*, multum -r *p. 976, 27, cf.* -r *in serie iuxta adi. vel part. p. 976, 10. 12. 15. 22, ceterum v. etiam p. 976, 45. cf.* GLOSS. -r: audax sibique placens. temerarius: -r): **1** *pertinet potius ad cogitationem, aestimationem* (*accedit gen. obi. l. 29. 41, praepos.* de *l. 48*): **a** *de eis, qui quidlibet vanum vel minus certum temere credunt asseruntque* (*exempla pauca minus dubia; huc spectat var. l.* GENNAD. dogm. 14 [-es *Migne 42, 1216,* praesumentes *ed. Turner*]): TERT. test. anim. 4 p. 140, 11 cuius *resurrectionis* nos *Christiani* -es denotamur (*antea*: certior sis). AVG. epist. 149, 22 ne quisquam -r ita de occultis iudicet alienis, ut dicat *eqs.* gen. ad litt. 1, 19 p. 29, 13 temerarii -es ... si quando de prava ... opinatione sua ... convinci coeperint (*postea*: quod levissima temeritate et apertissima falsitate dixerunt). spir. et litt. 34, 60 p. 221, 4 cui responsio ista displicet, quaerat doctiores, sed caveat, ne inveniat -es (-tiores *var. l.*). PASCH. Camp. chron. I p. 746, 493 his consulibus ignari -es ferunt Antichristum nasciturum (*in eadem re p. 747, 496* alii delirantes). **b** *de eis, qui suis viribus nimium confidunt, superbiunt sim.*: Ps. CYPR. singul. cler. 3 -es obiurgat apostolus dicens: 'si qui putat se aliquid esse *eqs.*' (*Gal. 6, 3*). SCHOL. Hor. ars 122 ('nihil non adroget armis *Achilles*') ut sit -r, ut habeat fiduciam vincendi. AMBR. in Luc. 8, 72 (*respicitur 18, 11 sq.*) pharisaeus ille ... adrogans in prece, iactans innocentiae, -r gloriae (*nisi ad 2a coll. l. 71*). TRACT. Pelag. 3, 6, 2 p. 31 (*in superbum*) tu sententiam ⌊-r⌋ eructas, ille *Christus* innocens tamquam reus excepit (⌊ ⌋ *v. Winterbottom, Journ. Theol. Stud. 38, 1987, 109*; -tus *var. l.*, -tiose *Caspari*). AVG. epist. 194, 13 isti liberi arbitrii defensores, immo deceptores, quia inflatores, et inflatores, quia -es. in psalm. 121, 8 l. 61 superbia praesumit ...; -r est, qui vult videri, quod non est (*opp.* confessor). serm. 285, 3 (*inde* QVODV. cant. nov. 8, 4) odit deus -es de viribus suis. CASSIAN. conl. 23, 18, 2 quis tam contumax et -r, tam superbia ... elatus poterit inveniri, qui ... maiorem se apostolis credat. CONC.^{S} I 5 p. 276, 30 *qui* oblocuntur adversus *dei* gloriam ..., audaces et -es (*p. 160, 27* audaces petulantesque, *gr. τολμηταὶ καὶ αὐθάδεις* [*sec. II Petr. 2, 10, cf. Vulg.* audaces sibi placentes]). *al.* *de Petro apostolo* (*sec. Matth. 26, 35 Ioh. 13, 37. al.; cf. p. 976, 56*): AVG. epist. 140, 36 (*sine colore contemptus; cf. p. 965, 49*) Petrus ex egregio -e tam creber negator effectus (serm. 147, 1 audax -r ..., timidus n. 285, 3 *Petro prius* negatori, quia -i; postea pastori, quia amatori [*ibid.* fiducia sui]. QVODV. fer. 5, 18. *al.*). serm. 284, 6 -r periisset, nisi redemptor respexisset (*Luc. 22, 61*). QVODV. prom. 2, 34, 75 l. 77. *al.*

2 *pertinet potius ad actionem usurpandi, sibi arrogandi sim.* (*accedit gen. obi. l. 66. 71 sq. et saepius*): **a** *generatim*: TERT. paenit. 6, 23 ille -r, cum sibi repromitteret *baptisma velut debitum,* securus scilicet *de dignitate sua,* timere non potuit (*6, 20* optare intinctionem, non praesumere). AMM. 26, 8, 14 -r (*sc. Procopius, qui 26, 7, 12 appellatur* usurpator indebitae potestatis [*minus probabiliter trahas ad 1b coll. 26, 8, 13* ultra homines sese ... efferens]. *sim. de usurpatoribus*: COD. Theod. 16, 2, 47, 1 [= CONST. Sirmond. 6] infaustus -r. *cf. etiam p. 972, 32. 976, 29 nec non* HEGES. 4, 33, 1 -es constituendi imperii, *sc. Flaviani,* Vitellianos persequebantur). HIER. praef. Vulg. euang. p. 2, 4 *quae* a -bus imperitis emendata perversius *sunt in codicibus* (*cf.* AVG. epist. 93, 38 *id* sub eius *Cypriani* nomine a -bus atque mendacibus fuisse confictum). PAVL. NOL. carm. 27, 225 non ... tanti mihi sum -r honoris, ut *eqs.* (*cf. l. 42*). CASSIAN. conl. 17, 12, 3 *deus* excusabilem, immo laudabilem talis mendacii censuit -em (*sc. Iacob, qui patrem fefellit, gen. 27, 19. item sine contemptu*: Ps. FVLG. RVSP. serm. 20 p. 886^{C} pertranseunt petitor et promissor, oblator et -r [*sc. Heliseus, qui Heliam donum spiritus rogavit, IV reg. 2, 8 sqq.*]). CASSIOD. in psalm. praef. 15 l. 90 dixerunt hoc ... et alii doctissimi patres, ut nequaquam -es huius rei, sed pedisequi esse videamur. *al.* *in comparatione de eo, qui quid praepropere maturat* (*sublucente vi praeverbii temporali, de qua cf. p. 957, 20*): ZENO 1, 4, 12 *Noe arcam* non praecipiti festinatione compingit nec tantum munus quasi -r aut demens rapit, sed patienter aedificat.

b *speciatim de iis, qui praesumunt*: **α** *contra deum, praecepta divina vel ecclesiae*: CYPR. sent. episc. 21 viderint aut ⌊-es⌋ aut fautores haereticorum, nos unum baptisma ... ecclesiae vindicamus (⌊ ⌋ *in versione gr. οἱ αἱρετικοί*). AMBROSIAST. in II Cor. 10, 11 *Paulus* non erat -r; a domino enim acceperat potestatem (*cf.* 10, 18 -r et reprobus *est, qui non a deo missus praedicat*). HIER. epist. 112, 2, 2 -r sacerdotii Ozias (*v. II par. 26, 16 sqq.; de eodem*: GREG. M. in Ezech. 2, 2, 14 l. 328 rex superbus ac -r. *ceterum cf.* Ps. AVG. quaest. test. 46, 2 si natus sacerdos non est Samuhel et sacerdotium egit, -r dicitur. AVELL. 140, 17 [*in versione gr. τῶν τολμηρῶν*]). RVFIN. Basil. reg. 67, 1 *monachus alia curans ac mandata sunt* et -r (-tus, -tiosus *var. ll.*) est et sibi placens (*Migne gr. 31, 1162*^{B} *αὐθάδης καὶ αὐτάρεσκος. an ad 1b?*). CONC. Araus. a. 441 p. 83 l. 83 placuit de -bus, ut *eqs.* (*de iis, qui ordinationem contra statuta fecerunt, ut*: Tur. a. 461 p. 146 l. 83. EPIST. pontif. 602 Schwartz p. 77, 7 illicitarum sibi ordinationum -r. *al.*). LEO M. epist. 10, 9 (*ad episcopos*) nec -i locus ... pateat privilegia vestra cassandi. CONC.^{S} II 3, 2 vers. ant. p. 117, 27 si extra voluntatem praesulis nostri aliquid faciamus, sicut -es et non servantes ... consuetudinem *damnemur* (*gr. II 1, 2 p. 113, 4 ὡς ἀθετήσασι*). SEDVL. carm. pasch. 2, 4 *non* solus meritam -r senserat iram *dei* (*sc. Adam; cf. op. pasch. 2, 1* praecepti temerator). GREG. M. epist. 4, 20 tit. Gregorius Maximo -i in Salona (*de eodem*: 6, 3 tit. -i ecclesiae Salonitanae. app. 5 l. 1. *cf. 6, 25 tit.* qui episcopatum arripuit). 6, 31 l. 20 *Iohannes episcopus* multum -r exstitit et multa sibi per superbiam conabatur arrogare. *de diabolo*: Ps. AVG. quaest. test. 113, 3 diabolum -em et salutis invidum. PHILIPP. in Iob rec. long. 41 p. 793^{B} -r tyrannidis caeli arce deiectus est. CONSVLT. Zacch. 1, 34 p. 42, 27. Ps. MAX. TAVR. hom. 37 p. 306^{B} -r ille. **β** *contra leges publicas* (*cf. etiam p. 975, 63 sqq.*): CONC.^{S} II 5 p. 5, 5 carcere ... aperto malorum -bus remissio poenarum ... praebebatur (*gr. II 1, 3 p. 125, 12 τοῖς τὰ δεινὰ τετολμηκόσιν*). EDICT. Theodor. 144 quas summas a -bus (*sc. tributa neglegere temptantibus*) vel reliquatoribus exegerint *discussores.* CASSIOD. var. 1, 18, 2 si Romani praedium ... -r barbarus occupavit, eum priori domino ... restituat. 9, 18, 1 (*syn.* invasor *et* qui praedia ... praesumpserint expulso possessore violenter intrare, *sc. non opperientes litis eventum*). NOVELL. Iust. 17, 7 pr. ut *oppressi* non talia a -bus patiantur (*sc. necem, raptum sim.; gr. ὑπὸ τῶν τολμηροτέρων*). LEX Burg. lib. const. 51, 1 -is inoboedientiam (*antea: eum* legis praeceptionibus resultasse). LEX Visig. 6, 4, 2 tit. de -bus et operibus -um (*quae sequuntur v. p. 974, 52; cf. in eadem re Cod. Theod. 9, 14, 2* nocturnus populator, *Interpr. ibid.* n. spoliator). *al.*

f. **praesūmptrīx,** -īcis. *i. quae praesumit, sc. in appositione vergens in vim adi. q. e. arrogans sim.* (*cf. p. 975, 22*): PETR. CHRYS. serm. 109, 3 cauta devotio praemium ... adquirit et temeritatis poenam -x (praesumpta *et* praesumit *var. ll.*) servitus non evadit; quis non vocatus ad aulae regalis se proripit servitutem?

deriv.: praesumptorius.

praesūmptōrius, -a, -um. *a* praesumptor. *i. q. ad praesumptorem pertinens* (*sc. inconsideratum, temerarium, cf. p. 975, 27 sqq.*): MAXIMIN. Aug. coll. c. Maximin. 13 p. 718 'alius est qui testificatur de me' (*Ioh. 5, 32*); et ne -o spiritu quidam putarent, quod ... de Iohanne baptista dixerit alium, ... ipse *Christus* prosecutus est: '...'.

adv. **praesūmptōriē.** *i. q. modo praesumptorio, arroganter*: TERT. adv. Marc. 4, 41 p. 561, 22 Petrum -e aliquid elocutum (*cf. p. 975, 53*). COLLECT. Arian. c. haer. 4 non -e (*tradi vid.* -ae) sedit *Christus ad dexteram patris,* sed audiens patrem sibi dicentem: 'sede ad dexteram meam' (*psalm. 109, 1*). *Reineke.*

praesūmptrīx *v.* praesumptor. **praesūmptuōsus** *v.* praesumptiosus. **praesūmptus** *v.* praesumo. **praesūmt-** *v.* praesumpt-.

praesuo, -sūtum, -ere. *a* prae *et* suere. *i. q. suendo praecingere* (*structura 'aliquid aliqua re'*): Ov. met. 11, 9 quae *hasta in Orphea missa* foliis -ta (*sc. thyrsus*) notam sine vulnere fecit. PLIN. nat. 12, 96 consecant surculos *casiae* ..., mox -unt ... coriis (praeiciunt *var. l.; cf. Theophr. hist. plant. 9, 5, 3 εἰς ... βύρσαν καταρράπτειν*).

[praesuper *laudatur ex* CIL III 6103, *sed lapidem exhibere* ac super *confirmatur ibid. p. 1059.*]

praesurgo, -surrēxī, -ere. *a* prae *et* surgere. *i. q. surgendo praecedere*: AVIEN. Arat. 1599 interdum tenuis praevertere nubes visa deum (*sc. solem*); haec celeri s⟨i⟩ ⌊-erit⌋ ortu[m] ipseque pone sequens radiorum luce carere cernatur, *pluet* (⌊ ⌋ *ed. princ.*, pressus surrexerit *cod.; gr. 845 πάρος ἀντέλλῃσιν*).

praesuscipio, -ceptum, -ere. *a* prae *et* suscipere. *i. q. antea suscipere*: AVELL. 240, 2 in quo *episcopo novo* de bonis moribus sub pro-

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

batione factae concordiae -tae ⟨spes ... expletae⟩ sunt (*si recte de lacuna cod. explenda cogitavit Guenther*; -ta argumenta *coni. alii*).

praesuspecto, -āre. *a* prae *et* suspectare. *i. q. antea suspectare*: IVL. VAL. 1, 38 malo ... nos -antes aliquid difficultatis animis fortius praeparatis in rem bellicam vadere, quam fiducia hostium molliorum inopinatas offendere difficultates.

praesyllogizo, -āre. *a* prae *et* syllogizare *sec. gr. προσυλλογίζεσθαι, quod infra respondere scias. t. t. philos. i. q. antea syllogizare, praefinire* (*de ed. vet. v. p. 502, 53*): BOETH. top. Arist. 148b8 prius confitendum est de talibus *vocibus* aut -andum, quoniam aequivocum vel univocum, utrum fuerit. 156a7 -are, per quae syllogismus eius, quod est ex principio, debeat fieri.

praet- *v. etiam* pret-.

*?***praetaedescit, praetaesum, praetaedet** NOT. Tir. 46, 94. 96. 93, *formae a* prae *et* taedescit *vel* taedet *derivandae suspectae sunt viris doctis, cum in serie notarum desiderentur eadem verba composita cum* per.

πρα(ε)τακτάτωρ *v.* pertractator.

[praetalus *v.* petalum.**]**

praetango, -tactum, -ere. *a* prae *et* tangere. [*dub. trad.* CAEL. AVR. chron. 4, 3, 22 lanis ... venter contegendus leviter oleo ... -tus (praetinctis *Drabkin haud inepte, sed cf. l. 33*). *e coni. vix recta* CAEL. AVR. chron. 2, 13, 155 detergemus faciem ... spongia ... retangentes (*'saepe contingentes' Almeloveen, Lex. Cael. in ed. Ammani 1755* [*ad vim praeverbii cf. e. g.* recino]; -entes *coni. Bendz et sensui minus aptum et usui, cf. l. 25*).**]**

t. t. medicinae, qui non occurrit nisi formis pass., sc. inf. -i, *p. p. p.* -tus, *gerund.* -endus: **1** *vi praeverbii temporali* (*vix de vi locali cogites e. g. l. 36; fere abundanter accedit* prius *l. 35*); -i *significat*: **a** *generatim i. q. antea tangi* (*sc. antequam quidlibet aliud fiat*): CAEL. AVR. acut. 1, 10, 71 *phlebotomia* plus ... in phreniticis afficitur male ⌞-ta⌟ nervositas *quam in ceteris passionibus* (⌞ ⌟ *incursu morbi ut*: 3, 5, 52 *difficilius curari* eos qui -ti fuerint aegritudine, magis quam qui nulla fuerint morbi contagione sauciati). 2, 11, 79 *adhibito* fomento ex oleo ... medianis partibus, sed ⌞-tis⌟ membris, quae ... torpore afficiuntur (⌞ ⌟ *sc. fomento [nisi ipso morbo, ut Pape in versione ed. Bendz]; cf. l. 20 et* chron. 1, 5, 168 localibus adiutoriis prius erunt -endae *partes quaedam corporis*). CASS. FEL. 66 p. 162, 8 si forte durum fuerit medicamentum, -tis (*an* -tinctis *?*) digitis ... oleo ad molles carbones malaxabis. **b** *speciatim i. q. modo praevio tangi* (*sc. affici primis passionis signis, antequam aeger plene correptus sit*): CAEL. AVR. acut. 3, 11, 102 cum iam -i coeperint *hydrophobiā* (*opp. 103* obtinente passione; *cf. in eadem re Theod. Prisc. log. 26* cum initia huius manifesta fuerint passionis). chron. 1, 4, 105 -i nervositatem atque in accessionem urgeri ..., ut (cum *Bendz*) augmenti indicia tamquam praeludere videantur. 5, 7, 81 corpus ... -i accessione ventura.

2 *vi praeverbii comparativa* -i *significat i. q. prae ceteris tangi, praepati* (*cf. p. 761, 9 sqq., nisi vim praeverbii prorsus evanuisse putes*): CAEL. AVR. chron. 3, 8, 111 dissenserunt ... de patientibus *hydropicorum* partibus, quae principaliter afficiantur; Erasistratus namque iecur inquit pati, ... alii renes ... principaliter pati dixerunt; et apparet omnia necessario -i.

praetardo, -āre. *a* prae *et* tardare. *ante tardare* (*sc. praepediendo sim.; de vi praeverbii intensiva verbis minus apta cogitant alii*): HOMER. 917 *fluvius* praeceps volvitur atque virum (*sc. Achillem*) torrentibus impedit undis -atque gradus; ille omni corpore saevas contra pugnat aquas *eqs.*

[praetardus *v. p. 1097, 32.***]**

praetaxātio, -ōnis *f.* *a* praetaxare (*quod verbum posterius occurrit*). *i. q. actio praetaxandi*: AVELL. 3, 3 (*a. 386*) *ut in basilica construenda* sumptuum ... omnium iuxta pretia rerum, quae in ... urbe *sunt,* -o plenius ordinetur.

praetaxo, -ātum, -āre. *a* prae *et* taxare. *i. q. antea taxare*: NOT. Tir. 89, 24[b] -at (*addidit cod. C*). GLOSS. V 510, 62 -to: praescripto (*glossa cod. saec. X; pertinetne ad epist. Pelagii II papae ab Isid. Mercatore confictam Migne 72, 751[A]* -to modo *?*).

deriv.: praetaxatio.

praetēctio, -ōnis *f.* *a* praetegere. *i. q. actio praetegendi*: CAEL. AVR. chron. 3, 8, 131 phreneticis luce commotis oculorum -o *adhibenda est* (*cf. acut. 1, 9, 61* oportet aliis oculos contegi).

ˣpraetego, -tēxī, -tēctum, -ere. *a* prae *et* tegere. *formae ambiguae* -xit *duo tantum exempla certe huc pertinent, v. p. 978, 6. 19, ceteris potius praesens verbi q. e.* praetexo *subesse videtur, quamquam non desunt qui huc trahant e. g.* VERG. Aen. 4, 172 COLVM. 10, 296 TERT. pudic. 8 p. 234, 9. [*falso trad.* -ta *pro* praetenta LIV. 44, 9, 9.]

i. q. ante tegere (*sive occultando sive muniendo, tuendo, sc. vi praeverbii locali, nisi vim temporalem intellegere malis apud* CAEL. AVR.; *adhibetur struct. 'aliquid aliqua re'* [ex *c. abl. p. 978, 10*] *vel cum solo obi. rei tegumento afficiendae* [*suppl. e contextu apud* PERS.]; *pro subi. sunt tegumenta apud* PERS. *et* PLIN.): **1** *proprie et in imagine*: PERS. 4, 45 ilia subter caecum vulnus habes, sed lato balteus auro -it (pro- *var. l.; item cum respectu occultandi*: LACT. inst. 5, 2, 3 *falsus quidam philosophus* vitia sua capillis et pallio et, quod maximum est velamentum, divitiis -bat. SEDVL. op. pasch. 3, 25 *Iesus post transfigurationem* carnis ... velamine rursus aetheriam -xit effigiem [*carm. pasch. 3, 294* texit]). PLIN. paneg. 15, 4 quae refectiones tuas arbores, quae somnum saxa -erint (pro- *var. l.*). SERV. auct. ecl. 7, 12 *et* Aen. 6, 5 *v. p. 1045, 22. 31.* CAEL. AVR. acut. 3, 3, 18 -to ... capite lana molli (chron. 1, 4, 112. 1, 4, 168). chron. 1, 5, 157 -tis articulis ex lana. 4, 3, 59 *lac* erit frigidum dandum -to vasculo nivibus. gyn. 2, 94 nutum *embriulci* ... digitis -tum ... ori matricis inferatur (*gr. p. 141, 8 τὴν καμπὴν ... κρύψαντα ... συνεισφέρειν*). *al. apud eundem* (*v. Bendz, Emendationen, 1954, 61*). *p. p. p.* -tus *pro adi., sc. vi praeverbii evanescente fere i. q. tectus* (*si recte restit.*): CAEL. AVR. chron. 1, 1, 18 *gestatio adhibenda est* ⌞-to⌟ atque aequabili, lucido et ... calido loco (⌞ ⌟ *Drabkin,* perfecto *ed. Sich.,* pertecto *ed. Rovill.; opp.* sub caelo). **2** *translate*: TERT. spect. 10 p. 12, 18 *Pompeius* theatro suo ... Veneris aedem superposuit *dedicavitque*; ... ita damnatum *theatri* ... opus templi titulo -xit (-xuit *var. l.*). SERV. auct. Verg. Aen. 4, 172 *et* GLOSS.[L] I Ansil. PR 1119 sqq. *v. p. 1045, 45 sq.* *vix recte editur e lectione dubia*: COD. Theod. 6, 4, 22, 3 *puniendi sunt,* qui cum eodem *iudice, qui excusationem iniustam admisit,* residentes propriae no⟨bilita⟩tis obliti adulantis gratiae turpissimam praet⟨exe⟩rint vilitatem (*edd. rec. sec. Vesme, sed notio occultandi vel obtendendi apta non videtur; sensu meliore legebant* praet⟨ule⟩rint *Gothofredus aliique*).

deriv.: praetectio.

praetemptātus, *abl.* -ū *m.* *a* praetemptare. *i. q. actio praetemptandi*: PLIN. nat. 11, 140 cocleis oculorum vicem cornicula bina -u implent (*cf. 11, 125* ad praetemptandum iter). *Bk.*

praetempto, -ātum, -āre. *a* prae *et* temptare. *de scriptura*: -tempt- *praebet* PLIN. nat. 11, 125 *cod. M* (*saec. V ex.*), -tent-, *quod exhibent codd. quidam medii aevi et edd. veteres, servatur adhuc in edd.* CAEL. AVR. *al.* NOT. Tir. 89, 22 -at (*praecedit* adtemptat). *legitur singulis vel binis locis, nisi aliter indicatur, apud* TIB., OV. (*quinquies*). SEN. *trag.,* LVCAN., PLIN. nat., VAL. FL., QVINT. *al.* [*spernuntur ab edd. rec. var. ll. pro* per- STAT. Theb. 2, 369. 3, 381 VEG. mil. 1, 8.]

i. q. antea temptare (*quodammodo abundanter accedit adv.* ante OV. met. 9, 589 CLAVD. 8, 347; *ablativo instr. indicantur res praeter l. 69; pro obi. est inf. p. 979, 9*): **1** *pro obi. sunt, quae quis experitur, antequam iis fidat, se committat vel antequam ea plene adhibeat, afficiat sim.; respicitur potius actio*: **a** *explorantis, sciscitantis*: **α** *generatim*: ① *temptantur loca, receptacula, num infesta, periculosa sint*: TIB. 2, 1, 77 *in tenebris* puella ... pedibus -at iter suspensa timore, explorat caecas cui manus ante vias (OV. Ib. 260 baculo [SEN. Oed. 657]. PLIN. nat. 9, 101 [*de cocleis ut* 11, 125. *cf. l. 28*]). OV. met. 14, 189 *Cyclops* -at ... manu silvas et luminis orbus rupibus incursat (TAC. Agr. 20, 2 loca castris ... capere, aestuaria ac silvas ... -are). SVET. Aug. 35,2 *neminem esse* admissum ... nisi ... -to sinu. Claud. 35, 1 explorato prius cubiculo culcitisque et stragulis -tis et excussis. CLAVD. 8, 347 (*ad Honorium*) calcatur si pigra palus, tuus ante profundum -et (per- *var. l.*) sonipes. ② *cetera exempla*: OV. met. 9, 589 (*loq. Byblis*) ante erat ambiguis *fraterni* animi sententia dictis -anda mihi. LVCAN. 9, 398 (*Cato ad milites*) dum primus harenas *Libycas* ingrediar, ... fato ... pericula vestra -ate meo. Ps. QVINT. decl. 1,14 (*antea*: praeparare corpus ... ad ictus) blanda manu -are corpus (*quo melius vulnerari possit*).

β *speciatim in medicina, sc. ad explorandum, utrum aeger curationi fortiori subici possit necne, -antur: officia corporis*: CAEL. AVR. chron. 1, 4, 89 si venter ... suum officium non impleverit ..., erit iniciendus ... oleo per clysterem; tunc -to ventris officio erit tondendus (*si recte coni. Bendz,* praesentato *trad.*). 3, 6, 85 *non* repente consurgere, sed -to motu discere, utrum *eqs.* corpus (*aliter l. 54*): CAEL. AVR. chron. 1, 4, 93 *prius* dabimus quaedam *vinosa* ..., quo corpus ... -emus, ut tuto dare possimus *vinum* (*sim.* 1, 5, 166).

b *aliquid praeparantis, sese exercentis*: **α** *-antur corporea* (*sc. animantium instrumenta*): OV. met. 5, 339 Calliope ... -at pollice chordas atque haec percussis subiungit carmina nervis: '...'. VAL. FL. 1, 314 *Argonautae* tonsas in marmore summo -ant. AVSON. Mos. 236 (*230 puella* compositos ostentatura capillos) *intuens se speculo* fixas -at acus (praetendat *var. l.*). CLAVD. 8, 534 *Hercules puer* tela solebat -are feris olim domitura gigantas. **β** *-antur incorporea* (*sc. quae pertinent ad ipsum -antem praeter l. 74*): OV. met. 8,7 *Minos Atheniensibus bellum parans* (*7, 456*) -at ... sui vires Mavortis in urbe Alcathoe (*temere vim praeverbii evanuisse putat Bömer ad l.*). QVINT. inst. 4, 1, 28 quod in ingressu parcius et modestius -anda sit iudicis misericordia, in epilogo vero liceat totos effundere affectus. Ps. QVINT. decl. 2, 16 suspensis -tisque gressibus librare corpus. TAC.

[Pade]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ann. 1, 73, 1 haud pigebit referre in Falanio et Rubrio ... -ta crimina *maiestatis,* ut quibus initiis ... exitium irrepserit, ... noscatur. γ *refl.* se -are: SEN. Phaedr. 1060 *belua* ut cepit animos seque -ans satis prolusit irae, ... evolat *territura equos Hippolyti.*

*?***2** *mero respectu temporis, sc. pro obi. sunt, quae quis conatur, antequam alia fiant:* DON. Ter. Eun. 537, 1 omnia -ta (*Bentley*; -tenta *trad.*) sunt potius quam res importuna fieret (*nisi ad 1a*). ARGVM. Stat. Theb. (ed. Klotz-Klinnert, 1973 p. 588) 1, 4 Iuppiter ... bellum canit ..., fata licet frustra -et vertere Iuno (*nisi carmen est recentioris aetatis*).

deriv.: praetemptatus. *Pade.*

praetendo, -tendī, -tentum (-tēnsum), -ere. *a* prae *et* tendere. *scribitur* pre- *cod. A saec. VI* AMBR. in Luc. 4, 25 *et saepius in recc.* NOT. Tir. 11, 84[a] prae(tendit). 12, 10 -tus. *p. p. p.* -tus *occurrit passim inde a* VERG. Aen. 3, 692. 6, 60 OV. epist. 12, 43. *al.* LIV. 10, 2, 5, -sus *apud* LVCIL. 193 (*si recte legitur*). ANTH. 127, 5. HIL. in psalm. 123, 8 (*bis*). 139, 7 (*sed ibid. etiam* -tae). trin. 7, 3. GLOSS. *p. 984, 74; edebatur olim* AVG. c. Cresc. 1, 17, 21 (-sis *ed. Migne,* -tis *codd.*). *de notione*: SYNON. Cic. p. 439, 8 -unt. obtendunt. obducunt. opponunt. obiciunt. GLOSS. -it: *παρατείνει καὶ προφασίζεται.* obponit vel plectit aut ponit. ostendit. GLOSS.[L] I Ansil. PR 1067 -it: significat. GLOSS. II 423, 59 *προτείνω*: porrigo, -o (*ed. Stephani,* praete⟨...⟩io *trad.*). *sim. al., cf. p. 982, 14. 984, 72. 74. 988, 6. legitur inde a* LVCIL. (*dub., v. l. 44*), CIC., VERG., OV., LIV. *per totam latinitatem (de* FAB. PICT. *v. p. 981, 18, de* CATVLLO *p. 980, 74); frequentant* PLIN. nat., AMBR., HEGES. [*in codd. confunditur cum* pro- VERG. Aen. 9, 599 PLIN. nat. 9, 15. *al.* (*vix recte trad.* CATVLL. 64, 127, *v. p. 980, 75; restit. p. 980, 2; edebatur olim* LVCAN. 9, 673), per- PLIN. nat. 3, 6 AMBR. patr. 5, 29. *al.* (*restit.* IVL. VICT. rhet. p. 26, 3 COD. Theod. 7, 12, 1), pro- AMBR. fid. 5, 17, 218 LEO M. serm. 16, 6. *al. falso trad.* -ta *pro* praetemptata *l. 6* (*cf. p. 978, 68*), -tus *in var. l. pro* praeostensus EVSEB. GALLIC. hom. 2, 5.]

i. q. ante tendere (*cum coloribus secundariis obtendendi, protendendi sim.*): **I** *vi potius locali (sc. ante se vel in fronte alterius) et usu inde derivando* (*vi praeverbii evanescente maxime p. 985, 30. 986, 10*). *'aliquid alicui (rei)' est structura sollemnis (accedit acc. praedic. p. 980, 2. 983, 60. al.; pro obi. sunt struct. verbales p. 983, 60. 984, 49, adv. p. 984, 47; pro dat. substituitur praepos.* in *c. acc. p. 980, 66, c. abl. l. 70,* super *l. 52. p. 982, 28, sim. al.; laxiore conexu indicatur ubi p. 982, 38. 986, 10. al.), struct. inversa 'aliquid aliqua re' occurrit p. 982, 16. 60. 985, 65 (cf. etiam p. 987, 9). usu intrans. p. 981, 11. 30. 985, 29. 72. al., mediopass. p. 981, 15. 28. 984, 68, refl.* se -ere *p. 981, 26. 985, 27. 61 et fortasse p. 981, 33* (*cf.* sibi *p. 987, 4*). *accedit dat. fin. p. 980, 6.*

A *generatim*: **1** *qualibet ratione*: **a** *cum variis coloribus*: α *transitive, -untur potius*: Ⓘ *quae praebentur, offeruntur*: Ⓐ *varia*: LVCIL. 193 intibus ... pedibus -sus equinis (*Non. p. 209, 1,* proserpit *vel* perserpsit *Char. gramm. p. 128, 4,* praetonsus *coni. Wagner*). VITR. 6, 4, 2 triclinia verna ... ad orientem *spectent*; tum enim -ta luminibus ... efficit *sol* ea temperata. AMM. 17, 8, 3 legatio ... pacem sub hac lege -ens, ut *eqs.* (*nisi ad 2*). Ps. AVG. serm. 55, 1 (= Ps. MAX. TAVR. hom. 107 p. 500[B]) si ... nullam sanantis (scientia *var. l.*) bonitatis -eris medicinam. OROS. hist. 1, 17, 3 *hostes nos* pacis gratia -tis obsidibus per omnia maria sequuntur (*ibid.* se ipsos ... offerunt). SACR. Leon. 256 fragilibus sanctorum omnium -e subsidia, *domine* (*sim.* 707). Gelas. 1429 (*sim.* 1552) -e super famulos tuos spiritum graciae salutaris. GILD. Brit. 3 chron. III p. 29, 1 rivis ... ipsorum ... in ripis accubantibus suavis soporis pignus -entibus. *al.* Ⓑ *affectiones sim. animi*: FRONTIN. strat. 2, 2, 12 cum ingentem pulverem hostium oculis obiecisset exspectationemque equestris certaminis -isset *Epaminondas* (*item c. obi. rei effectae*: EVSEB. GALLIC. hom. 76, 11 oculis ... admirationem). VET. LAT. psalm. 35, 11 (Aug. spir. et litt. 7, 11. *al.* = PSALT. Rom. *et* VVLG.) *domine,* -e misericordiam tuam scientibus te et iustitiam tuam his, qui recto sunt corde ([*gr. παράτεινον, cod. 333. al.* ostende, cod. 303 -it misericordia, *Hier. psalt. sec. Hebr.* adtrahe. *explicat* CASSIOD. *ad l., v. p. 801, 8*]. LEO M. serm. 68, 4 nobis inter omnia adversa. SACR. Leon. 32 -e nobis ... m. tuam [*cf. 37* ostende, *97* tribue, *sim. al.*]. Gelas. 1315 illi *famulo tuo.* 1479. *al.*). FILASTR. 155, 8 dominus ubique fidem suam -it hominibus (*ibid.* tribuit; dederat). NOVELL. Anth. 3, 2 commune ius omnibus reservare subiectis ... et hanc liberalitatem -ere, quae legibus ... subnixa est. LEO M. epist. 14, 2 (*ad episcopum quendam*) quibus *episcopis* ... fraternitatis tuae cura -itur (serm. 4, 4 [= 83, 3] omni populo dei ... ubique). SACR. Gelas. 1554 deus, ... -e societati nostrae gratiam tuam. LAVRENT. eleem. p. 109[A] ut in his *indigentibus,* quicumque sunt opulentiores, pium -ant affectum. *al.*

Ⓘⓘ *quae ostenduntur*: Ⓐ *res corporeae: signa supplicum, pacis sim.* (*ut vergat ad p. 980, 51 et ad b*): VERG. Aen. 8, 116 *Aeneas Euandrum petens* paciferae ... manu ramum -it olivae ([pro- *var. l.*]. 8, 128 cui *Euandro* me Fortuna precari et vitta comptos voluit -ere ramos.

11, 332 pacis ... manu -ere r. PETRON. 108, 13 *Tryphaena indutias faciens* -it r. oleae [*si recte restit. Bücheler,* pro- *trad.*]. SIL. 13, 69 *Diomedes* pignora pacis -ens dextra r. canentis olivae). OV. met. 11, 279 *Peleus adiit regem* velamenta manu -ens supplice. PLIN. nat. 15, 133 ipsa *laurus* pacifera, ut quam -i etiam inter armatos hostes quietis sit indicium. TERT. bapt. 8, 4 olea ..., quod signum etiam apud nationes paci (pacis *var. l.*) -itur. HIST. AVG. Did. 6, 5 -tis infulis. *aliae* (*cf. p. 985, 43*): CLAVD. 22, 474 nomen -it consulis *Stilichonis* annus (*sc. in tabula sim.*). carm. min. 30, 44 (*in imagine ad Serenam*) cardine tu gemino laurus -is avitas, *sc. triumphales.* SIDON. epist. 3, 13, 6 *Gnatho* -it os ... plumbeum (*5* gerit ... aures, 7 promit ... frontem).

Ⓑ *res incorporeae*: Ⓘ *condiciones vel qualitates*: APVL. met. 10, 23, 6 iuvenis ... plebeiam facie tenus -ens humanitatem. LACT. opif. 10, 11 (*antea*: auditus in duas aures *divisus est et similiter cetera*) *ut* in corpore de duobus universă compactă indissociabilem -rent unitatem. HIL. ad Const. 2, 9, 2 fidem sine fide -unt *haeretici.* AMM. 27, 7, 2 *Rufinus* velut apicem senectutis honoratae -ens, sed lucrandi opportunas occasiones ... numquam praetermittens. Ps. ORIG. tract. 17, 30 rec. II arbores tempore hiberno virorem suum abscondunt, ariditatem -unt (*rec. I* aridita⟨m⟩te mentitae *sec. Min. Fel. 34, 11*). AMBR. epist. extra coll. 1, 3 nucinum baculum sumere iubetur propheta ..., ut ad eius similitudinem ... amara et dura -at. hex. 3, 13, 56 p. 99, 7 ecclesia ... bonum fidei fulgorem ... -it ... martyrum sanguine speciosa (*opp.* celat). 3, 16, 69 duplici corde viri ... gratiam simplicitatemque apud bonos -unt et vitiosissimis glutinantur. in Luc. 7, 133 sub tempore mortis maestitiam -bat *Christus.* Ps. AMBR. laps. virg. 25 cum ... susurratio de te, *virgo,* fuisset, tu sinceritatem -bas. HEGES. 1, 42, 2 *Herodes* facti paenitentiam -bat, cum eorum, quorum parentes occiderat, misereretur (*gr. 1, 555 ἐμφαίνοντα*). PAVL. NOL. epist. 50, 13 p. 416, 20 *saturandae carnis cura* maxime observantiam religionis -entibus probrosa est. NOVELL. Theod. 7, 1 pr. et agentes in rebus et quaecumque alia -itur militiae dignitas (COD. Iust. 3, 13, 7, 1 [*a. 502*]). *al.* ② *ipsa imago, similitudo sim.*: APVL. met. 10, 27, 2 mulier ... fidei supprimens faciem, -ens imaginem (POMER. 2, 4, 3 *deceptores* adumbratae -entes honestatis i. [*om. cod. unus*]). COD. Iust. 9, 9, 21, 2 (*a. 290*) *noli tempus accusandi praetermittere,* ne ... ad terrendam adversariam futurae accusationis speciem -as (AMM. 20, 4, 18 speciem ... obscuram superioris ... potestatis. AMBR. hex. 3, 13, 56 p. 99, 3 foris species eius *mali granati* pulchra -itur [*gr. deest*]. SVLP. SEV. chron. 2, 46, 6 humilitatis s. ore et habitu. *al.*). LACT. opif. 12, 9 plerumque fieri, ut unius *parentis* tantum liniamenta -at *progenies.* AMBR. paenit. 1, 15, 81 (*ad Luc. 13, 21*) quae *mulier euangelica* typum -it ecclesiae, eo quod *eqs.* (*item in interpretatione allegorica christ.*: AVG. in euang. Ioh. 15, 10 *dominus* de illa *muliere Samaritana* [*Ioh. 4, 7 sqq.*] figuram nobis -bat. EVCHER. instr. 1 p. 118, 9 murra [*Matth. 2, 11*] ... sepulturae signum -bat [*Arnob. Iun. in Matth. 1* ostendebat]. PASS. Petr. 14 p. 37, 10. *al.*). HEGES. 5, 44, 1 p. 391, 17 cometes ignis et gladii quandam -ens (pendenti(s) *var. ll.*) similitudinem (*gr. 6, 289 ἄστρον ... ῥομφαίᾳ παραπλήσιον*). COD. Iust. 3, 1, 13, 3 ei *reo* vel alii personam eius solam -enti. *al.*

ⓘⓘⓘ *quae quis quolibet modo prae se fert, exserit, protendit* (*-untur fere res corp. vel lux sim. praeter l. 73; accedit obi. rei effectae l. 52. 57. p. 981, 4*): Ⓐ *vario usu*: VERG. georg. 4, 230 *cum mel collecturus alveum adeas,* fumos ... manu -e sequacis. Aen. 4, 339 (*Aeneas ad Didonem; in imagine*) nec coniugis umquam -i taedas (*cf.* SIL. 6, 77 lumina [RVF. FEST. 27 petentibus *var. l.; in imagine*: ENNOD. dict. 2, 4 p. 431, 21 vitae l.]. ITIN. Alex. 44 -ta face [PRVD. perist. 10, 236; *in imag. p. 981, 9*]. AVG. serm. 169, 1, 2 [*in imag.*] *Paulus apostolus* lucem -it, umbram removit). PLIN. nat. 11, 2 ubi tot sensus collocavit *natura* in culice? ... ubi visum in eo -it? (*ibid.* adplicavit, *11, 3* praelongavit *al.; cf. p. 981, 17*). STAT. silv. 1, 1, 38 *Palladis statua* sectae -it colla Medusae. SYMM. epist. 5, 5 (*in imagine supplicationis*) tuus honor suadebat profectionem, illius *filii* institutio -bat obvias manus (ANIAN. Chrysost. hom. 3, 3 [*ad gen. 38, 28*] *Zara* manum -tam habens *ex utero* [*ibid.* emisit, protulerit *al., gr. p. 36 ἐκτεινομένην*]). AMM. 14, 11, 26 pinnas ... illi *Fortunae* fabulosa vetustas aptavit ... et -ere gubernaculum dedit. *al.*

Ⓑ *indicatur quo vel cui* (*ut quaedam vergant ad p. 979, 43*): ① *per praepos. in c. acc.*: FRONTO p. 216, 8 (*in imag.*) argumenta nectemus, ... ut praecedens sententia in sequentem laciniam ... porrigat et oram -at. ARNOB. nat. 2, 2 non ⌞in cunctos⌟ et lumen -erit vitae et periculum ignorationis amoverit *Christus*? ([⌞ ⌟ cunctis *Reifferscheid, ut spectet ad p. 981, 3*]. *cf.* HIL. in psalm. 118 nun 2 p. 475, 10 unusquisque nostrum ... verbum dei in omnes operum processus tamquam lucernam -it [*l. 6* antefert, *sim. al.*]). AVG. in psalm. 103, serm. 1, 13 l. 42 'in extrema maris volare' (*cf. psalm. 138, 9*) est spem iam -ere in finem saeculi. *hyperbolice* oculos -ere (*cf. locum dubium* CATVLL. 64, 127 montes, unde aciem ⟨in⟩ pelagi ... -ret aestus *Ariadne* [pre- *trad.*, pro- *edd. plerique* *[v. L.]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sec. cod. R, per- *Kroll*]): POTAM. tract. 11. 109 exeunte mortuo *Lazaro,* qui curiosos o. in antrum sollicitius -bant, ... longius recurrebant. Ⓑ *per dat.*: AMBR. hex. 3, 17, 71 p. 108, 12 *arbores quaedam semper frondentes* folia sua saepe commutant ... *et* ea ... quasi succedanea -unt suae arboris pulchritudini ... vicem muneris obumbrantes. PAVL. NOL. epist. 12, 2 dominus ... -at pedibus meis lucernam verbi sui (*in imagine ut*: SACR. Gelas. 1696 -e, domine, ... famulabus tuis dexteram caelestis auxilii [*sim.* SACR. Greg. 58, 4 = 255 D. *et* 202, 12 = 887 D.]. ENNOD. epist. 1, 1, 3 p. 2, 6 tibi fax ista -itur, quam ... blandus elocutor accendis).

β *mediopassive, intransitive vel reflexive*: Ⓘ *de rebus se quodammodo extendentibus* (*indicatur latitudo per acc. l. 12*): Ⓐ *intrans.*: GRATT. 31 bis viceno⟨s⟩ spatium -ere passus rete velim. AMBR. Iob 4, 2, 8 supra se effundit animam suam (*cf. psalm. 41, 5*), ut anima supra corpus effusa infirmitatem carnis abscondat ... et virtus ubique animae ... -at. patr. 5, 29 *v. p. 985, 33.* Ⓑ *mediopass.*: PLIN. nat. 11, 82 *in tela aranei* -i summa parte ... licia *quaedam.* 11, 100 aliis *insectis* cornicula ante oculos -untur ignava, ut papilionibus. GELL. 10, 15, 13 (*e Fabio Pictore*) propagines e vitibus altius -tas (-tus *var. l.*) non succedit *flamen Dialis* (*cf. Plutarch. quaest. Rom. 112 ἀναδενδράδος ἄνωθεν διατεταμένης*). AVIEN. orb. terr. 359 blandus -itur aer, prodigus herbarum caespes iacet *in Aegypto* (*cf.* CYPR. GALL. exod. 1054 caelum hic [*sc. in gemma, cf. exod. 24, 10*] visitur albens -tum per dorsa iugi). Ps. VEN. FORT. vita Med. 15, 37 *ut* -antur sceptra regiae potestatis (*antea: felicitatem* dilatatam vel ... extensam).

Ⓘⓘ *de animantibus*: Ⓐ *habitu quodam se praebentibus* (*sc. refl. cum praedicativo*): AVG. in psalm. 31, enarr. 2, 9 l. 16 cum sit iniquus, iustum se -it. Ⓑ *se diffundentibus*: Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 4, 434 p. 758 *fuga flumine intercepta* -ti ... ad ripae longitudinem tela equitum et incursus excipiebant (*gr. παρεκτείναντες σφᾶς αὐτούς*).
Ⓒ ad *aliquid contendentibus, se conferentibus* (*intrans., nisi refl. accipias* VEREC.): EPIST. pontif. 675 Thiel 15, 1 p. 379 Afros ... ad ecclesiasticos ordines -entes nulla ratione suscipiat *episcopus.* VEREC. in cant. 9, 16 l. 20 *Dan* semper navium periculis delectatur (*cf. iud. 5, 17*); nos autem spiritu incedentes ad spiritalia -amus. *loco dubio*: LEO M. serm. app. 16, 2 (= Ps. AVG. serm. ed. Caillau 2 app. 67) sciebant apostoli ad quam -bant coronam (per- *ed. Caillau sine nota in app.*).

b *cum colore tuendi, defendendi (personae vel res muniendae indicantur per dat. l. 40 sq. 57. al.; de locis tali additamento carentibus hic illic nimirum dubites, num potius ad c referendi sint); -untur munimenta*: α *corp.*: VERG. georg. 1, 270 segeti -ere saepem, insidias avibus moliri *eqs.* OV. epist. 12, 43 (*de tauris Martis*) aere pedes solidi -taque naribus aera. met. 3, 83 *Cadmus* instantia ... ora *serpentis* retardat cuspide -ta. 8, 341 aper *Calydonius* ... in hostes fertur; ... -ta ... tela tenent *venatores.* 12, 376 *Peleus cum centauro pugnans* defensatque umeros -taque sustinet arma (SACR. Gelas. 1509 [*in imagine*] deus, ... -e ... principibus nostris a. caelestia). LIV. 44, 9, 9 *milites* non habebant super capita elata scuta ..., sed -ta (praetecta *trad.*) pugnantium more. HIST. AVG. Aur. 12, 12 rete -itur *funambulis.* AMBR. hex. 6, 9, 58 (*in imagine*) geminae saepes superciliorum ..., quae oculis munimenta -unt (*ibid.* protectionis. *cf.* ISID. orig. 17, 3, 17 [*sec.* AMBR. *p. 986, 60*] folliculum est theca frumenti ...; haec super spicam vallo instructa munimen [-mine *cod. unus*] -it, ne avium ... morsibus spica suis fructibus exuatur). CLAVD. 15, 315 licet sese -tis Syrtibus armet oppositoque Atlante tegat *Gildo* (*luditur cum notione sub B1 illustrata*). AVG. conf. 10, 36, 59 (*in imagine*) -e alas tuas, *domine,* et fugiamus sub eas.
β *incorp.*: TAC. hist. 4, 13, 2 ne *sibi* ut hosti obviam iretur, ... Vespasiani amicitiam studiumque partium -it *Iulius Civilis.* PLIN. epist. 7, 27, 8 *contra phantasmatis fragorem* offirmare animum auribusque -ere. OROS. hist. 1, 8, 14 cum a cervicibus suis impendentem gladium -to christiano nomine averterint *quidam.*

c *cum colore insidiandi, captandi, impediendi*: α *struct. originaria -untur impedimenta sim.* (*sc. fere laquei, doli sim., obstacula l. 65. p. 982, 8. al., illecebrae l. 74. p. 982, 11. al.; c. dat. personae vel rei impediendae l. 65. p. 982, 5. 8. al.* [*cf. praepos.* contra RVRIC.]; *ceterum cf. quod ad b adnotavimus*): VERG. Aen. 9, 599 (*Turnus ad Troianos*) non pudet ... iterum vallo ... teneri ... et morti -ere muros? (pro- *cod. M a. corr.*). LIV. 38, 7, 10 segnior ... ea *pugna* facta est ... nunc ciliciis -tis, nunc foribus raptim obiectis. COLVM. 8, 9, 3 -tis retibus, quibus prohibeantur volare *aves quaedam* (PLIN. nat. 9, 29 *prae multitudine piscium* -i non queunt retia. 10, 110 retia in [*om. fere codd.*] amne -ta. VET. LAT. prov. 1, 17 [Hil. in psalm. 123, 8] non ... iniuste -untur r. avibus [*gr. ἐκτείνεται, Lucif. Athan. 1, 25. al.* tenduntur, *Vulg.* iacitur]. ANTH. 127, 5 [*in imagine*]). PLIN. nat. 9, 15 -i (pro- *var. l.*) iussit Caesar plagas multiplices inter ora portus. SIL. 15, 45 (*loq. Voluptas*) *Decios aliosque morti dedit Virtus,* dum cineri titulum memorandaque nomina bustis -it nec sensurae, quod gesserit, umbrae. VET. LAT. psalm. 139, 6 (cod. 400. *al.*) funibus -erunt laqueum pedibus meis ([*gr. διέτειναν, cod. 109* tetenderunt, *cod. 300. al. et Vulg.* extenderunt]. *in imagine ut*: HIL. in psalm. 139, 6 responsionis l. captioso sermone -unt. PELAG. in Col. 2, 23. *al.; proprie*: HIL. in psalm. 123, 8 laqueos ... -unt *venatores.* PRVD. ham. 807 auceps). IVST. 29, 4, 11 *Philippus* Philopoemeni, Achaeorum duci, ... insidias -it (43, 4, 10 insidianti regi insidiae -untur [*nisi praeferas var. l.* tenduntur]. HIL. in psalm. 139, 7. AVG. c. Cresc. 1, 17, 21 interrogationis i. *dialecticorum. al.*). AVIEN. orb. terr. 209 nunc ora (ara *A*) sali (soli *trad.*) vastas -ere rupes, *sc. Symplegades,* nunc aperire sinum (CLAVD. rapt. Pros. 1, 149 caput ... Pachyni respuit Ionias -tis [protentis, praeruptis *var. ll.*] rupibus iras). AMBR. Hel. 1, 1 *diabolus* cibum velut escam laquei -it (*Luc. 4, 3*) ..., dominus ieiunium praetulit. HEGES. 1, 1, 4 *Ionatha* -ta per dolum amicitiae fide intra urbem hostium clausus ... et necatus est. AVG. c. Cresc. 1, 19, 24 dolos interrogationum *Iudaeorum* (serm. 1, 1 incautis. SYNON. Cic. p. 430, 27 insidiari. dolum -ere *eqs.; fort. addas p. 987, 9*). RVRIC. epist. 2, 15 p. 395, 27 (*in imagine*) scutum fidei ... contra adversario⟨s⟩. *al.* β *struct. inversa -untur res impediendae*: HIL. trin. 7, 3 l. 12 omne sermonis mei iter ... aut foveis incisum est aut laqueis -sum (-tersum *cod. unus*) est. PAVL. NOL. epist. 24, 13 'huius mundi figura' (*I Cor. 7, 31*) ... zabulicis -ta retibus. *vix addas p. 987, 9.*

d *cum colore velandi, occultandi*: α *struct. originaria -untur tegumenta* (*res obtegenda indicatur per dat. l. 23. 26. 35. al., per praepos.* super *c. acc. l. 28, ubi vel unde tendatur per praepos.* ab *l. 38*): Ⓘ *vestes, velamenta sim.*: PRIAP. 1, 7 tunicam parti -e tegendae *Priapi.* 9, 11 gracili vestem -ere thyrso *Bacchi* ([*cf. 2* tegat, *5* occulat, *sim. al.*]. OV. am. 3, 6, 79 v. tumidis ... ocellis. SEN. Phaedr. 887 lacrimas ... veste -ta obtegis). OV. met. 12, 415 lateri ... vellera. SVET. Claud. 10, 1 inter ... -ta foribus vela se abdidit. PRVD. cath. 10, 50 -ere lintea mos est, *sc. corpori in funere.* *in imagine*: OPTAT. 2, 24 extendistis ... manum et super omne caput mortifera velamina -istis ([*ibid. Vet. Lat. Ezech. 13, 18* vae facientibus velamen ... super omne caput]. HIL. trin. 11, 9 l. 3 *calumnia* interdum -it aliquod excusationis ambiguae v., ut verecunde in defensione sit, quod impudenter in sensu est [*postea: in haeresibus* locus verecundiae vel falsae excusationis exclusus est]).

Ⓘⓘ *varia*: Ⓐ *corp.*: SEN. epist. 115, 9 (*antea*: parietes tenui marmore inductos) nec tantum parietibus ... ornamentum tenue -itur: omnium istorum ... bratteata felicitas est. PLIN. nat. 11, 139 talpis visus non est; oculorum effigies inest, si quis -tam detrahat membranam (11, 197 quam *m.* praecordia appellant, quia a corde [cordi *var. l.*] -itur). STAT. Theb. 7, 36 -ta ... caelo agmina nimborum ([*vix per imaginem rei militaris ad B2b trahas*]. *cf.* 12, 818 tibi, *Thebai,* si quis adhuc -it nubila livor [*in imagine ut*: VEN. FORT. vita Hil. 5, 16 nebulas splendori catholico]. Ps. CYPR. laud. mart. 13 pluvias aer triste -it [ostendit *ed. Oxon. a. 1682*]). PRVD. ham. 878 nil ... tuentibus *animis* obstat, nocturnae cedunt nebulae ..., -ti cedit teres area mundi. CLAVD. 1, 93 galeae ... minaci, *sc. deae Romae,* flava cruentarum -itur umbra iubarum. Ⓑ *incorp.* (*huc vergunt sub 2a e. g. l. 72. p. 983, 30*): QVINT. inst. 1 prooem. 15 *huius aetatis philosophi* vultum et tristitiam et dissentientem a ceteris habitum pessimis moribus -bant. TAC. hist. 2, 85, 2 Moesiae rector pessimum facinus audet ... ob simultates, quibus causam partium -bat. HYMN. Walpole 4, 21 -ta (-tae *var. l.*) nuptae *Mariae* foedera ... alto mysterio, *sc. partūs virginalis* (*cf. Ambr. in Luc. 10, 133* coniugium praetexuit ... mysteriis). HEGES. 1, 40, 1 p. 83, 26 *Antipater* sese tegebat et velabat, odio -ens gratiam (*gr. 1, 468 τὸ ... ἐχάλυπτε μῖσος*). CLAVD. 21, 273 sceleri ... profano fallax *Gildo* legitimam regni -erat (pro- *var. l.*) umbram. PASS. Petr. 8 p. 31, 17 praefectus morbo incontinentiae suae -ens superstitionis accusationem crucifigi iussit apostolum. *p. p. p. neutr.* -tum *pro subst.*: SVLP. VICT. rhet. 8 p. 317, 13 ut incipiamus ab ea parte, quae est honesta, tum scilicet minore cum ... offensione dicturi de eo *inhonesto,* quod quasi praeposito aliquo et -to latebit.

β *struct. inversa -untur res obtegendae* (*pro subi. est ipsum tegumentum* PAVL. PETRIC.): AVIEN. Arat. 1068 quae *signa* si se nubibus abdent aut si ... occultata iugo -taque (-text- *Breysig*) rupe latebunt (*gr. 563 sq. εἰ ... ὄρεος κεκρυμμέναι ἀντέλλοιεν, Cic. Arat. 344* officiens signis mons obstruet, *Germ. 583 sq.* occulet ... signum conscendens ... Athos). PAVL. PETRIC. Mart. 5, 748 subito obtectum -unt (-cendunt *cod. unus*) nubila caelum.

2 *dicendo, cogitando* (*sc. maxime praetexendo; cf. praevalente vi imaginum quarundam e. g. l. 1. 31. p. 981, 58*): **a** *excusandi, purgandi causa* (*facta vel proposita tuenda indicantur passim per dat., per praepos.* ad *l. 73. p. 983, 12. 50. al.*): α *c. obi. acc.; -untur*: Ⓘ nomen (nomina): CIC. Vatin. 14 tu qui te Pythagoreum soles dicere et hominis doctissimi n. tuis ... barbaris moribus -ere. LIV. 39, 16, 7 deorum n. -itur sceleribus. SEN. dial. 12, 16, 5 ad obtinendum dolorem muliebre n. -ere (*cf.* PAVL. PETRIC. Mart. 4, 413 nec mihi feminei -as n. sexus). TAC. hist. 3, 4, 2 ut consulare n. *Flaviani* surgentibus ... partibus honesta specie -retur.

[v. L.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ann. 14, 21, 1 *quidam* honesta n. -bant *licentiae.* TERT. adv. Val. 1, 3 naturae venerandum n. allegorica dispositio -ens *in mysteriis Eleusiniis.* COD. Theod. 2, 14 rubr. de his, qui potentiorum n. in lite -unt ([protendant *var. l.; cf. 2, 14, 1* opponere]. *sim.* COD. Iust. 2, 14 rubr. LEX Burg. Rom. 43 tit. [*cf.* 43 potentum quorumcumque personas in lite ... -ere]). *al.*

Ⅱ *leges, iussa, auctoritas aliena sim.*: LIV. 3, 45, 1 quam *legem* Verginii amici postulationi suae (*de iudicio differendo*) -ant (AMM. 26, 10, 10 *infra.* COD. Theod. 16, 10, 15). 6, 36, 8 *intercessores* vocibus alienis id modo, quod domi praeceptum erat, intercessioni suae -bant. 39, 28, 11 Eumenes ... legatorum decretum calumniae impudentissimae -it. TAC. ann. 13, 43, 4 iussa Messalinae -i (pro- *M*). TERT. praescr. 8 l. 2 quem *articulum* (*sc. Matth. 7, 7*) et nostri -unt ad ineundam curiositatem et haeretici inculcant ad importandam scrupulositatem. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 6 apostolorum auctoritatem (VINCENT. LER. comm. 25, 14 divinorum verborum). FRG. Vat. 152 (*ex Vlp.?; rubr.* de excusatione) quamvis multa privilegia excusationum -unt *liberti* (COD. Iust. 7, 51, 6 [*imp. Anast.*] cum quidam ... sibi praestituta p. -unt [*ibid.* qui praefatas praerogativas ... -unt]. CLAVD. MAM. anim. 2, 10 p. 139, 8 -to scientiae p.). SYMM. rel. 21, 3 non magnopere officii mei -o responsa. AMM. 19, 3, 2 Sabinianus ... palam quidem litteras imperiales -ens ..., clam vero *eqs.* 26, 10, 10 ubi ... consiliis impiis iura quidem -untur et leges, ... ibi capitalis vertitur pernicies (COD. Iust. 12, 7, 2, 2 [*imp. Zenone*] *tribunos notarios absentes,* quamvis commeatus i. -unt, ... gradus ... subire iacturam. 7, 39, 7, 2 [*a. 525*]. 8, 51, 3, 1). *al.* *-untur ipsae personae auctoritate quadam praeditae* (*cf. l. 5*): SEN. Tro. 754 (*Andromache ad Vlixen*) o machinator fraudis, ... vatem et insontes deos -is? TAC. hist. 2, 39, 1 vis ac potestas apud Proculum praefectum; Celsus et Paulinus ... inani nomine ducum alienae culpae -bantur. ann. 2, 44, 2. AMM. 30, 8, 8 imperatorem Aurelianum. Ⅲ *varia* (*exempla selecta inde a* TAC.): OV. rem. 240 *te peregre abeuntem* amor revocabit amicae -ens culpae splendida verba tuae. LIV. 3, 47, 5 quem decreto sermonem -erit *decemvir,* forsan aliquem verum auctores antiqui tradiderint (*nisi ad II trahas coll. 3, 45, 1* decreto praefatur). 34, 3, 8 quid honestum dictu saltem seditioni -itur muliebri? 37, 54, 13 titulum ... adversus Antiochum belli (bello *Wesenberg*). STAT. Theb. 11, 301 (*Eteocles ad Creonta*) spes sub lacrimis *tuis* ... latet: insano -is funera voto. QVINT. inst. 7, 1, 34 *Milo Clodium occidit* aut voluntate aut necessitate, nam ignorantia -i non potest (PAPIN. dig. 16, 1, 7 facti. COD. Iust. 1, 18, 3 [*a. 244*] iuris. AMBR. Abr. 1, 2, 8. obit. Valent. 13 cito ... meretur veniam, qui -it i. *sim. al.*). decl. 297, 4. 340, 9 (*in dominum, qui servulum toga praetexta induit*) 'ea *voluntate feci,* ut publica non solveret' ...; ista causa, quam -is, digna poenā est (TAC. hist. 1, 65, 2 causas odiorum. SVET. Tib. 40, 1 cum ... Nolae templum Augusti, quam causam profectionis -erat, dedicasset, Capreas se contulit. *al.; cf. l. 64. 73, aliter p. 982, 49. 984, 34*). TAC. ann. 3, 59, 4 senex imperator fessam ... aetatem et actos labores -ret (IVL. VAL. 1, 20 [*antea: miles* aetate provectior, ... militiae laborisque pertaesus]. *cf.* SVET. Tib. 10, 2 honorum satietatem ac requiem laborum -ens commeatum petit). PLIN. epist. 4, 16, 3 studeamus ... nec desidiae nostrae -amus alienam (*cf.* GELL. 10, 19 tit. non purgari ... peccatum, cum -itur peccatorum, quae alii quoque peccaverunt, similitudo). PAPIN. dig. 48, 5, 12, 9 *adulterii rea mulier* aetatem filii -it ad eludendam legitimam accusationem. TERT. castit. 9 l. 30 cum haec etiam de primis et unis nuptiis -i ad causam continentiae possunt. COD. Iust. 2, 43, 3 (*a. 244*) iteratum ... restitutionis auxilium non iure, nisi novae defensiones -antur, posci. LACT. inst. 4, 11, 16 *deus homo factus est,* ne *homines* ... iustam possent excusationem de lege -ere, quod eum non suscepissent (CLAVD. DON. Aen. 2, 265 p. 184, 26 iusta et multiplex -itur e. AMBR. Iac. 1, 6, 20 e. -ere per ignorantiam. Ps. AVG. quaest. test. 1, 44, 16. *al.*). AMM. 25, 9, 4 iuris iurandi religionem principe destinatius -ente. HEGES. 4, 6, 4 veterem consuetudinem (*gr. 4, 154 ἦν ... πρόσχημα ... ἔθος ἀρχαῖον*). *et saepius.*

β *cum struct. verbalibus (accedit praedic. praepar. l. 63. 75): (acc. c.) inf.*: LIV. 45, 42, 7 *legatis* id ipsum argumenti -entibus orationi[s] non sua voluntate Cotyn ... iuvisse Persea, quod obsides dare coactus esset (*sunt qui ad l. 72 trahant. item cum pron. praepar.*: TERT. spect. 2 p. 2, 5 hoc. *cf. subst.*: FLOR. epit. 3, 5, 3 causam ... belli [LACT. inst. 6, 23, 30 hanc c. vitiis suis *eqs.*]). SEN. epist. 116, 8 nolle in causa est, non posse -itur. QVINT. inst. 8, 5, 15 cum loricatus in foro ambularet, -bat id se metu facere. TAC. ann. 3, 29, 1 *Tiberius* -bat sibi atque fratri decreta eadem *esse* (*sc. ut maturius quaesturam peteret*). *al.*. CALL. dig. 48, 10, 15 qui se ignorasse edicti severitatem -ant. COD. Iust. 8, 53, 2 (*a. 241*). LACT. inst. 4, 24, 17 (*Christus loq.*) prior vado per ea, quae sustineri non posse -is (*seq.* sublata omnis hoc modo excusatio est). PAVL. NOL. epist. 16, 6 p. 120, 10 licet pro excusatione -eris imparem te adhuc. *al.* quod (*vix huc l. 62*): IVST. 24, 1, 4 *Spartani cum suis* Aetolos adgrediuntur, causas belli -entes, quod ... Cirraeum campum per vim occupassent (*item cum subst. praepar., si huc pertinet*: AMPEL. 46, 2 causa motus -batur duplex: altera

q. Carthaginienses Tarentinis adfuissent, altera *eqs.* [*seq.* re vera]. *cf. pron.*: AMM. 23, 5, 11 *philosophi* ut probabile argumentum ad fidem implendam scientiae suae id -bant, q. *eqs.* CONC. Carth. a. 397 p. 28 l. 9 ad ... excusandos excessus illud ..., q.). AMM. 22, 3, 8 *Iulianus* absque conscientia sua hominem *quendam* affirmabat occisum -ens, q. eum militaris ira delevit. AMBR. epist. 8, 58, 4 -is ... in tuis litteris, q. permissum hoc divino iure conubium ... existimetur. COD. Iust. 4, 66, 2, 1.

b *quavis causa* (*sc. cum respectu postulandi, sibi vindicandi l. 18. 23. 45. al., obiciendi, opponendi l. 14. 53. 63. al., gloriandi, praesumendi l. 21. 27. 60. al., mera vi proferendi, praedicandi l. 16. 42. 54. al.* [*-untur ipsa verba l. 26. al.*]): α *c. obi. acc.* (*addidimus adv. pro obi. positum*): TERT. carn. 8 l. 6 Apelleiaci carnis ignominiam -unt maxime, quam volunt ... indignam Christo. coron. 4, 1 disciplinarum *quarundam* si legem expostules scripturam, nullam leges; traditio tibi -etur auctrix et consuetudo confirmatrix (*3, 1* in traditionis obtentu). adv. Marc. 5, 18 p. 639, 3 quo competebat -ere ignorantiam creatoris? (AMBR. fid. 5, 17, 218 [*cf. Marc. 13, 32*] i. ante -it [portendit *cod. unus*] *Christus* [*antea*: futura nescire se dixit]). PAVL. dig. 2, 14, 9 pr. plurium pupillorum ... unum debitum -entium (COD. Iust. 7, 72, 10 pr. [*bis*]). IREN. 4 praef. 4 hi *gnostici* -entes maiorem agnitionem et mysteria inenarrabilia (*ibid.* promittentes). LACT. inst. 3, 28, 10 quid *sibi vult* contemptus ille rerum, qui magnificis verbis -itur *a philosophis*? DON. Ter. Phorm. 411 (abduc hanc, minas quinque accipe. :: hahahae, homo suavis) hic *Phormio* risu destruxit, quod -bat (pro- *var. l.*) senex. HIL. trin. 6, 7 haereses ceterae -untur (pro- *cod. unus*), *sc. in epistula Arii,* ut de se haeresis mentiatur (*antea: id* ingeritur, ut *illud* ... taceatur). OPTAT. 2, 25 p. 63, 22 intentatis terrores, maledicta -itis (in- *cod. unus*). AMM. 26, 6, 8 *Procopius* stirpis propinquitatem imperatoriae -bat (31, 14, 2 *Valens* anxius, ne quis p. eius -ens altius semet efferret. *cf.* 26, 7, 10 Constanti ... necessitudinem [*sim.* 26, 10, 3 HEGES. 1, 22, 1]). SCHOL. Cic. Bob. p. 87, 22 *'P. Clodius,* qui omnia sacrificia nosset' (*Cic. or. frg. A 16, 14*): ... medie suspendit elocutionem, non ut religionem -ret, sed ut crimen. AMBR. Hel. 14, 51 cibos promittis, tormenta inrogas; vina -is, venena suffundis. Ps. AMBR. paenit. 9 p. 982[B] non ei *David* ... subtiliter (*sc. per fabulam, ut II reg. 12, 1 sqq.*) causa -itur, sed iam pro facto proponitur poenalis electio ([*v. II reg. 24, 12 sq.*]. CANON. Turner I 2, 1 p. 341, 34 *Marcion* erubescens ... deo humanum corpus adscribere, uteri et ventris causas -ens). HEGES. 1, 30, 5 *Silon incitavit* milites, qui ... angustias alimentorum -rent et iam tempus adesse, quo *eqs.* (*gr. 1, 297 ἀναβοᾶν*). AVG. epist. 40, 2 quae sit eius *libri* inscriptio, nescimus adhuc: non enim hoc codex ipse ... in liminari pagina -bat. 55, 22 *praecepta exod. 20, 17 data* non figurate aliud -unt et mystice aliud significant (*antea*: sine ulla figurata significatione). CONC.[S] I 5 p. 372, 23 haec nos -ere audiens (*gr. I 1, 7 p. 74, 33 sq. τοῦτο ἡμῶν προτεινάντων, cf. Rustic. ibid. I 4 p. 75, 8 sq.* dum ... hoc proponeremus). EPIST. pontif. 622 Schwartz p. 18, 34 quaero ab his *Acacii sectatoribus,* iudicium quod -unt, ubinam possit agitari? an apud ipsos? PROSP. carm. de ingrat. 652 non ullos potes arbitrii -ere motus *in infantibus.* *al.* *pro obi. est adv.*: AVG. c. Petil. 1, 1, 1 quam *epistulam ... Petilianum* episcopum dedisse dicebant, sicut earundem quoque litterarum -bat inscriptio (*nisi ad p. 979, 72*). β *cum struct. verbalibus: (acc. c.) inf.* (*cum praedic. l. 53; vix recte restituitur pro* praeterea CIC. leg. 3, 45, *v. p. 1038, 10*): TERT. carn. 9 l. 1 -imus nihil, quod ex alio acceptum sit, ... ita aliud esse, ut non suggerat, unde sit acceptum. adv. Marc. 1, 23 p. 320, 22 aliam illi *deo Marcionis* regulam -o ... rationalia esse debere in deo omnia. praescr. 14 l. 23 decipiendi gratia -unt *haeretici* se adhuc quaerere (*l. 17* profitentur). Ps. AMBR. serm. 46 (Corp. Christ. 69, 253) 4 (*ad prov. 30, 18*) haec sibi impossibilia esse -it (*1* proposuit, *2* testatur). HEGES. 1, 30, 5 (*v. l. 38*). 2, 1, 2 p. 129, 20 quod Archelaus quasi ‚petendum a Caesare regnum -ret„ cum usurpatione temeraria iam dudum ... regem exercuisset (*gr. 2, 26 τοῖς μὲν λόγοις ἀμφισβητεῖν ... βασιλείας*). MVTIAN. Chrysost. hom. 2, 1 p. 243 ne -as altiora perquirere (*gr. p. 19 μηδὲν περαιτέρω ζητήσῃς*). RVSTIC. c. aceph. p. 1246[D] quos *patres* sequi -itis, *haeretici.* Conc.[S] I 4 p. 184, 40 communicare ei *haeretico* nullatenus sustinebo, quando et decies milies esse orthodoxus -atur. p. 226, 23 (*gr. I 1, 4 p. 32, 20 διατεινόμενος*). *al.* quod: HEGES. 4, 4, 2 (*loq. Titus Gischalam obsidens*) quid aliud possunt clausi praeferre, circumsessi -ere, nisi quod in captivitate audaces sint? (*gr. 4, 96 ἐπιδείκνυνται*).

B *speciatim*: **1** *in re geographica -untur regiones (insulae, flumina sim.) earumve incolae*: **a** *mediopassive; dicuntur -i quae ante aliquid se extendunt, porriguntur* (*vi praeverbii obscuriore p. 985, 12 sqq.*): α *cum dat. regionis adiacentis* (*pro quo substituuntur praepos. p. 985, 4. 9*): VERG. Aen. 3, 692 Sicanio -ta sinu iacet insula *Ortygia* contra Plemurium *montem* (SERV. auct. anteposita, *inde* GLOSS.). 6, 60 (*Aeneas loq.*) tot maria intravi duce te, *Apollo,* ... -taque Syrtibus arva (SERV. circumfusa; incerta enim sunt illic maria et terrae. GLOSS.[L] I Ansil. PR 1080 -sa S.: supra Syrtes extensa). PLIN. nat. 3, 6 Baeticae latere septentrionali -itur

[v. L.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Lusitania (per- *cod. unus,* pro- *edd. vet.*). 4, 3 Dardanis laevo Triballi -untur latere et Moesicae gentes. 4, 63 *Euboea* in longitudinem universae Boeotiae ab Attica ad Thessaliam usque -ta in CL, in circuitu vero CCCLXV. 6, 39 supra maritima eius *gentis Albanae* ... Sarmatae ... -untur (6, 134 Saitae ii, qui -untur s. Elymaida). *al.* VAL. FL. 5, 166 horruit immensum Ponti latus, horruit omnis Armeniae -tus Hiber. TAC. ann. 2, 56, 1 *gens Armeniorum* nostris provinciis late -ta penitus ad Medos porrigitur. HIER. vita Hilar. 11, 2 quod *litus* Palaestinae Aegyptoque -itur. Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 516 p. 733 ad Genesara ... lacum eiusdem nominis terra -itur (*gr. παρατείνει ... τὴν Γεννησάρ. cf. l. 47*). CLAVD. 3, 124 est locus, extremum pandit qua Gallia litus, Oceani -tus aquis. *al.* β *exempla cetera* (*saepe indicatur extensio, sc. per varias praepos., per acc. direct. l. 23*): LIV. 10, 2, 5 tenue -tum litus *Venetorum* esse (AVIEN. orb. terr. 1380 oceani eoi -to ... litore). PLIN. nat. 4, 100 introrsus ... Hercynium iugum -itur. 5, 48 Aegyptus introrsus ad meridiem recedens, donec a tergo -antur Aethiopes. 5, 130 mare, quo⟨d⟩ -itur, vocant Aulona Cilicium. 5, 146. 6, 56 quae pars *Indiae* orienti est adversa, recto -itur spatio ad flexum. ITIN. Eucher. p. 128, 14 longitudo ... terrae Iudaeae a Dan usque Bersebee -itur (pro- *var. l.*) ab aquiloni plaga in meridiem producta. AMM. 22, 8, 29 ultra Tanain panduntur in latitudinem Sauromatae ...; alia quoque ... Sauromatarum -itur natio litori iuncta. 22, 8, 44 Danubius ... per latiorem orbem -tus ... septem ostiis ... erumpit in mare. 22, 15, 2 qua orientem e regione prospicit *Aegyptus,* Elephantinen et Meroen urbes Aethiopum ... et Scenitas -itur Arabas. 23, 6, 74 mare -tum a Caspiis montibus per borium latus ad usque memoratas angustias. 31, 4, 2 quidquid ad Pontum *Euxinum* a Marcomannis -itur et Quadis.

b *active*: α *reflexive i. q. a fronte se extendere*: PLIN. nat. 3, 20 (*inter regiones Hispaniae citerioris*) regio Edetania, amoeno -ente se stagno, ad Celtiberos recedens. β *intransitive: mera fere notione sese extendendi* (*gr. resp. παρατείνω praeter l. 37*): VET. LAT. gen. 49, 13 (Ambr. patr. 5, 26) Zabulon iuxta mare habitabit ... et -et (prae-, pertendit *var. ll.*) usque ad Sidonem ([*cod. 100* extendit, *sim. al., Vulg.* pertingens]. *explicatur* AMBR. patr. 5, 29 cuius *Zabylon* cura pervigil et spiritalis successio -it [per- *var. l.*] usque ad Sidonem, hoc est usque ad gentes pervenit. *sim. ibid. iterum*). HEGES. 3, 6, 5 *Iudaea non* fraudata maritimis, quia -it usque ad Ptolomaidem et totum illud mare praetexit litoribus suis (*gr. 3, 53 κατατείνουσα*). 3, 26, 2 p. 236, 16 locus *Gennesar* ... -it in longitudinem xxx stadiis, in latitudinem xx. 4, 16, 2 p. 266, 20 ipse *mons* ... -it in meridianum usque ad Sobaros Arabiae. *fere i. q. adiacere*: HIER. in Ezech. 27, 11 quae *Aradus insula* ... -at in Phoenicis litore continentis terrae (47, 19 l. 1453 quod *mare* Aegypti Palestinaeque -it litoribus).
γ *transitive (vix huc l. 23): -ere partes suas praestantiores, sc. i. q. ostendere sim.* (*cf. p. 979, 72*): AMM. 15, 11, 9 Belgica prima Mediomatricos -it et Treveros, domicilium principum clarum. *-ere locos adiacentes, sc. praepositos habere*: AMBR. hex. 3, 3, 15 qui *lacus* inter Palaestinam et Aegyptum Arabiae deserta -it. HEGES. 3, 26, 2 p. 235, 7 -it ... regio Gennesar eiusdem nominis lacum (*eadem vertuntur l. 9*). *-ere regioni fines, sc. i. q. praeducere sim.*: CLAVD. 26, 332 Raetia ... utraque Romuleo -ens flumina, *sc. Danubium et Rhenum,* regno.

2 *in re militari et usu inde derivando* (*arma, moenia sim. -ta v. sub A1b et c*): **a** *strictius de militibus sim.* (*castris l. 59, ducibus l. 66. p. 986, 6. 22; quo de usu cf.* ISID. orig. 15, 10, 2 tentorium vocatur eo, quod tendatur funibus atque palis; unde et hodie -ere dicuntur *milites*): α *qui ad hostes propulsandos ante alios locati sunt, in praesidio sunt, excubias agunt sim.* (*in oppugnatione urbis l. 70. p. 986, 14, in limite imperii e. g. l. 59. p. 986, 2* [*cf. t. t.* praetentura]): Ⓘ *transitive*: Ⓐ *-untur copiae* (*refl.* VET. LAT., *ceterum pass. praeter* OROS.): LIV. 22, 20, 1 armatam ... aciem toto -tam (in *ins. P*) litore cernebant *Romani.* TAC. hist. 2, 6, 2 quidquid castrorum Armeniis -itur. 2, 14, 2 ut ... classis ... conversa et minaci fronte -retur, *sc. litori.* VET. LAT. Iudith 7, 3 (cod. 62, *sim.* cod. 7. *al.*) *Assyrii* miserunt se in Aulona ... et -erunt ⌞se⌟ (*om. cod. 7. al.*) in circuitu ad (a *cod. 7*) Dothain usque Belman et longitudine *eqs.* (*gr. παρέτειναν,* cod. 148. *al.* -erunt ... et extenderunt, *male resp. alii et Vulg.*). CLAVD. 26, 416 extremis legio -ta Britannis. OROS. hist. 6, 15, 10 quam *custodiam* pelago et oppido -bat *dux Romanus.* Ⓑ *-itur regio custodienda* (*sc. struct. inversa*): ITIN. Alex. 8 praemittit ... duces, qui satrapas septem omnem Asiam -entes irritamentis a sese diducerent. Ⓒ *-untur ipsa munera*: AMM. 16, 11, 14 castrorum opera mature consurgit militisque pars stationes -it agrarias. HEGES. 5, 29 p. 367, 21 Romani viri, qui -rent vigiliarum munia (*gr. 6, 68 τῶν προκοιτούντων τινὲς ἐπὶ τοῖς χώμασι φυλάκων*).

Ⓘⓘ *intransitive* (*cf. verbum simplex* tendo): Ⓐ *indicatur ubi vel ante quem, quo adverso sim.*: ① *per dat. vel abl.*: FRONTIN. strat. 2, 3, 14 *Pompeius pedites in angustiis retinens* iussit equites ... in aequum procedere ac velut -ere peditibus. INSCR. Année Épigr. 1978 n. 886 (*e Tripol.; a. 209–211*) vexillatio leg(ionis) III Aug(ustae) ..., qua⟨e⟩ Vezerei praeten⟨dit⟩ (*item in finibus imperii Africanis*: INSCR. Tripol. 907 [*aet. Carac.*] ⟨... prae⟩tendentes ⟨Cy⟩damis. Année Épigr. 1940 n. 153 [*a. 235–238*] vexil(latio) ... praetend(ens) castel(lo) Dimm(idi) [*opp. ibid. n. 152 milites* morant(es) castel. Dimm.]. *cf. l. 18*). PANEG. 2, 10, 2 vix Hiberum tuum videras: iam Histro -bas. 12, 21, 3 *milites tui* Rheno [et] Danubioque -unt, excubias agunt *eqs.* HEGES. 2, 7, 1 ⌞Romanas ... custodias, quae, ne quid a populo moveretur, Hierosolymis -bant⌟ ([-bat(ur) *var. ll.*; ⌞ ⌟ *gr. 2, 262 τῆς ... Ῥωμαϊκῆς φρουρᾶς*]. 3, 20, 1 cum custodia nulla civitati -ret [*gr. 3, 417 ὡς ἀφύλακτον ... τὴν πόλιν*]). *al.* ② *per praepos.* (*addas l. 28. 30*): ab ... usque: VET. LAT. Iudith 7, 3 (cod. 7. *al.; v. p. 985, 62*). NOT. dign. occ. 35, 19 praefectus legionis tertiae Italicae pro parte media -ent⟨is⟩ a Vimania Cassiliacum usque. apud: VET. LAT. Zach. 14, 14 (Tert. adv. Marc. 3, 13. *al.*) Iudas -et (per- *Rhenanus*[3]) a. Hierusalem (*gr. παρατάξεται ἐν Ἰ., Hier. ad l.* praeparabitur in H., *Tycon. reg. 4 p. 49, 8* proeliabitur in H., *Vulg.* pugnabit adversus H.). in *c. abl.* (*cf. p. 985, 58*): CIL VIII 9047 (*Mauret. Caes.; a. 260*) vex(illationi) ⟨e⟩q(uitum) Mauror(um) in territorio ⟨A⟩uziensi -entium. IVL. VAL. 3, 45 p. 153, 8 viginti milibus nostrum *Amazonum* domi et in patria -entibus *ceterae militamus* (*gr. p. 125, 7 φυλάττουσιν*). AMBR. fid. 5, 17, 211 miles, nisi bellum in manibus esse cognoscat, -ere (por- *ed. princ.*) non novit in castris (HEGES. 3, 3, 4 p. 188, 12 *Iosephus curabat* -ere cotidie in c. *cf. l. 73*). HEGES. 5, 20, 2 p. 342, 12 in quo *castello* -bant Romani (5, 21, 2 in his *c.* manus militum -bat). adversum: AMBR. epist. 6, 30, 8 dum is *miles Romanus* adversum se utrimque (*sc. a parte Maximi et Valentiniani*) -it, in medio Romani imperii sinu Iuthungi populabantur Raetias.

Ⓑ *part. praes. masc. plur.* -entes *pro subst.*: HEGES. 5, 24, 2 p. 356, 2 *perfugae* subtraxere sese ... custodiis -entium. 5, 35, 1 ut ⌞-entibus circa templum Iudaeis⌟ hora noctis nona superveniret *dux Romanus* (⌞ ⌟ *gr. 6, 131 ταῖς φυλαξαῖς*). 5, 36, 2 ad montem Oliveti ... -entibus (*gr. 6, 157 ταῖς ... φυλαξαῖς*).

Ⓒ *cetera exempla*: AMBR. off. 3, 20, 120 victi metu *Syrorum Samaritae non* ... -ere audebant (*cf. IV reg. 6, 24 sqq.*). HEGES. 3, 3, 1 ut inde (*sc. Alexandria*) militum qui -bant (-bantur *cod. unus*) partem aliquam deduceret *Titus.* 4, 6, 7 *Ananus viros* constituit, qui muniti armis -rent sollicitam adhibentes custodiam (*gr. 4, 206 ὁπλίτας καθίστησιν ... φρουρούς*). 5, 13, 1 *Castor* cum aliis novem fraudis sociis -bat (*gr. 5, 317 ἐλόχα*).

β *qui in parte anteriore castrorum locati sunt* (*ad rem v. p. 988, 43; e coni. dub.* HYG. mun. castr. 1 cum -unt *centuriae* [*Grillone,* cum con-praetenderet *trad., temptaverunt alii alia*]): HYG. mun. castr. 24 -unt (praehendunt *cod. man. pr.*) alae miliariae vel quingenariae, Mauri equites, Pannonii veredarii; classici omnes ideo -unt, quod ad vias muniendas primi exeunt (*opp. 25* retendunt cohortes). 44 -ent (-ens *trad.*) et retende⟨n⟩t quattuor milia *militum.*

b *laxius (sc. fere in imagine vel translate) de quibusvis rebus vel personis vigilantibus* (*accedit enunt. fin., ut vergat in notionem q. e. cavere l. 54. p. 987, 7 al.*): α *de animo, qualitatibus animantium variisque rebus* (*intrans. praeter l. 64; vix huc p. 982, 39*): TERT. pudic. 17 p. 256, 4 provoca[t] ad apostolicam aciem, aspice epistulas eius *Pauli,* omnes ... pro sanctitate -unt, omnes in ... libidinis negotia iaculantur. VET. LAT. II Cor. 12, 9 (Ambr. in psalm. 35, 23, 2. *al.*) ut -at in me virtus Christi ([*gr. ἐπισκηνώσῃ, cod. 75. al. et Vulg.* inhabitet]. *item* in *aliquo* [*praeter locos pendentes ut* AMBR. fid. 5, 17, 213]: AMBR. in psalm. 35, 25, 2 ut in his quoque, qui mundo sunt corde, iustitia divina -at quasi speculatrix pia, ne nobis peccatorum velut hostium incursus obrepat [*sim.* 35, 25, 3]. 38, 6, 2 -bat in eo *David* patientia et taciturnitatis vigilabat custodia, ne inimicus obreperet). AMBR. Abr. 2, 10, 76 oportet ... viri sapientis animam die noctuque ... specula -ere ... perpetuis vigiliis intentam (*cf.* Isaac 5, 38 semper vigilet anima et -at). hex. 3, 8, 34 p. 82, 11 (*inde* ISID. *p. 981, 49*) supra ipsam spicam vallum struitur aristarum, ut quasi quadam in arce -at, ne avium ... morsibus spica laedatur (*gr. p. 101*[A] *ἐν θήκῃ ... τὸν κόκκον ἀποθεμένη, sc. ἡ φύσις*). 6, 9, 62 *auriculas* velut quaedam propugnacula videas -ere adversum frigoris asperitatem calorisque flagrantiam (*antea*: aures extantiores sunt). *al. apud eundem.* *accedit obi. intern.* (*cf. p. 987, 13*): LEO M. epist. 140 Conc.[S] II 4 p. 94, 13 *principis* devotio pro omnibus catholicae fidei provectibus sanctas ... -it excubias (-iis *cod.*).

β *de animantibus* (*sc. hominibus; canibus p. 987, 15, deo angelisve p. 987, 3. 5. 7*): Ⓘ *sine obi. acc.*: TERT. adv. Marc. 2, 6 p. 342, 13 *ut libero arbitrio donatus* contra malum ... ut (*om. ed. Rhen. tertia*) fortior homo -ret (*cf.* AMBR. epist. 4, 16, 14 quasi bonum bellatorem sumere arma dei ac -ere ... adversum spiritales nequitias [*sec. Eph. 6, 13. 18*]). AMBR. epist. 4, 11, 20 circa quod *tabernaculum dei* (*apoc. 21, 3*) scribae domini -unt. Hel. 9, 29 *Iudith* succincta ieiunio in castris (se *ins. codd. duo*) -bat alienis, ille *Holophernes* vino sepultus iacebat (off. 1, 50, 250 [*ad levitam*] praepositus tabernaculo ut -as in c. sanctitatis et fidei). hex. 3, 12, 50 p. 92, 25

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deus posuit in ecclesia velut turrem apostolorum ... atque doctorum, qui solent pro ecclesiae pace -ere. in psalm. 37, 43, 1 (*cf. psalm. 33, 8*) qui *angeli* -unt timentibus dominum (*item c. dat. personae tuendae*: 38, 7, 1 cum sibi ... ipse -ret *David* [*cf. p. 986, 56*]. *addas, si* tibi *ἀπὸ κοινοῦ*: PAVL. NOL. epist. 5, 18 dominus protectio tua [*psalm. 120, 5*] ... praelucens tibi in lumine vultus sui et -ens in umbra alarum suarum [*cf. psalm. 16, 8*]). 38, 32, 2 (*cf. psalm. 33, 8*) angelus in circuitu est hominis, qui -at, ne quis noceat ei. HEGES. 1, 29, 5 vini minister ... ⌊dolis⌋ -erat, ut caperet Herodem (⌊ ⌋ *vix intellegas struct. inversam, sc. obi. suppresso; an* dolos *restituas, ut ad p. 982, 13 pertineat? gr. 1, 261 ἐπεβούλευε*). 1, 32, 6 p. 63, 25 *legati occisi* circumfusi angelorum legionibus in acie -unt (*gr. 1, 379 στρατηγήσουσιν*). *al.* Ⓘⓘ *accedit acc. (refl. in var. l. p. 986, 73): obi. interni, sc.* excubias (*cf. p. 986, 66*): AMBR. epist. extra coll. 12, 1 (*ad Gratianum*) tuum quotidianum iter legebam, nocte ac die in tuis castris cura et sensu locatus, orationum e. (-iis *var. l.*) -bam. hex. 6, 4, 17 p. 213, 18 *canibus* insitum est ... sollicitas e. pro dominorum salute -ere. LEO M. epist. 136, 2 Conc.^{S} II 4 p. 90, 39 *Anatolius* pro custodia dominici gregis diligentes -at e. *al.* *obi. quod efficitur*: AVELL. 95, 76 (= app. 1, 50) cum secrete dirigenda videretur *sententia, qua Acacius damnaretur,* ne custodiis ubique -tis (praesentis *perperam app.*) dispositio salutaris ... necessarium habere non posset effectum.

II *vi potius temporali (cf. quae sublucente respectu temporis ad I traximus, e. g. p. 981, 74. 983, 31; c. dat. rei futurae l. 30, pro obi. sunt struct. verbales sub A2); -itur:* **A** *quod praesignificatur futurum (adhuc latens* AMBR. *sub 2):* **1** *c. obi. acc.:* MANIL. 2, 869 (*de duodecim locis q. d. δωδεκάτροπος*) *sedes 'porta laboris' vocata* utraque -tā fertur deiecta ruinā. HEGES. 2, 17 p. 179, 21 quod (*sc. amicitia a Iudaeis professa*) suspectum gentibus, quia prom(p)tioribus studiis odiorum in suos exsecutio -batur. PS. IVL. RVF. schem. dian. 3 p. 60, 23 *προκατασκευή sive praeparatio* est ⌊procatalepsi⌋ proxima, cum rei, de qua acturi sumus, colorem praeparamus atque -imus (⌊ ⌋ *de qua cf. 2 p. 60, 16* cum ... praesumimus ac praecipimus). PAVL. NOL. epist. 29, 9 p. 257, 5 cum et agnus ille ad formam salvatoris in Aegypto postea immolandus (*cf. exod. 12, 3*) iam in sui generis pecore -retur, hoc est in eo ariete, qui pro Isaac occurrit in victimam (*cf. gen. 22, 13*). AVG. serm. 267, 3 ecce quod -bat modo (*act. 2, 4 sqq.*): ... quid est, nisi quod ecclesia ista magna, *sc. temporis nostri, eqs.* (*postea*: modo impletur, quod tunc promittebatur). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 218, 10 certamina -it *haereticus* (*postea*: expoliatur ad luctamen. *an ad IA2?*). GILD. Brit. 62 chron. III p. 60, 28 *Salomon* finem *hominum* malorum bonorumque ... -ens ait: '...' (*sap. 5, 15 sqq.*). **2** *pro obi. sunt struct. verbales: acc. c. inf.*: AMBR. virg. 2, 2, 7 bona ... domus in ipso vestibulo debet agnosci ac primo -at ingressu nihil intus latere tenebrarum. EPIST. pontif. 591 Schwartz p. 66, 27 (*ad imp. Zenonem*) quod corrigendis eius *haeretici* -batis sectatoribus inrogandum. PASS. Secund. Theb. (BHL 7568) 1 nomen praesagium fuit futurorum bonorum: Secundus namque quod dicebatur, mystice -bat eum martyrii gloria sublimandum *esse, sc. apostolos secuturum.* *enunt. interrog.*: PAVL. NOL. carm. 26, 363 *Felicis* animam, positi dum corporis ossa quiescunt, ante diem reditus claris -ere signis, qualem pro meritis sit gestatura coronam.

B *quod praemittitur tamquam nuntius futuri*: AVG. serm. 350A, 2 coll. Morin p. 293, 8 (*quaeritur, quomodo non solum test. novum, sed* et testamentum vetus dicatur lex) -itur ibi testamentum vetus, quia promissio terrena est, *eqs.* (*l. 18 sq.* occulte ... praenuntiabatur novum testamentum).

C *quod praecedit ordine actionum, sc. variis modis tendendi*: PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 264 p. 617 Parthi eum *Herodem* persequebantur; et ille matrem quidem ... ⌊-ere iter⌋ iussit, ipse autem ... barbaros retentabat (⌊ ⌋ *cf. vol. VII 2, 544, 27 sqq.; gr. ὁδεύειν*). CAEL. AVR. chron. 5, 1, 19 *medici nonnulli cauteres imposituri* ancistris ex utraque parte cutem -unt (*de* prehendunt *cogitat Amman*).

part. praes. praetendēns *et perf. pass.* praetentum *pro subst. v. p. 986, 27 et 982, 56.*

deriv.: praetensio, 1. praetento, praetentura, ?praetentus (-ūs).

compos.: compraetendo. *v. L.*

praetener, -a, -um. *a* prae *et* tener. *i. q. valde tener*: PLIN. nat. 14, 25 *vitis quaedam* -a acino et uva tam parva, ut *eqs.* (*aliter de eadem Colum. 3, 2, 24* acinorum exiguitate). 25, 156 capnos *herba* fruticosa, -a (*cf. Diosc. gr. 4, 109 τρυφερὸν πάνυ*). AVSON. Mos. 86 squameus ... capito ... viscere -o.

praetēnsio, -ōnis *f.* *a* praetendere. *i. q. actio praetendendi, sc.:* *insidiandi*: VET. LAT. I Macc. 1, 36 (rec. B) *hostes praesidium posuerunt in Hierusalem* et fuerunt ... in -e adversus sanctificationem (*cet. recc.* in [*vel* ad] insidias sanctificationi, *gr. ἐγένετο εἰς ἔνεδρον*). *muniendi* (*sc. limitem imperii Romani, cf.* praetentura; *contextu obscuro*): INSCR. Année Épigr. 1987 n. 964 (*ex Arabia; saec. III ex. vel IV*) -e concata (*corruptum*) mil(itibus) suis (*i. imperatoris?*) ex leg(ione) III Kur(enaica) a Bostra *eqs.* *comminandi*: RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 167, 9 principum minas, distortiones seu eversiones et -e⟨m⟩ exiliorum.

praetēnsūra *v.* praetentura.

1. praetento, -ātum, -āre. *a* praetendere, *cf.* extentare *al. i. q. praetendere* (*vi frequentativa fort. l. 8; indicatur cui sub 2.* GLOSS. II 396, 38 *παρατείνω*: -to [protendo *ed. Stephani*], praetendo. 41 *παρατεταμένος*: -tus): **1** *corporaliter* (*sc. prae se ferendo sim.*): VAL. FL. 6, 75 movit ... *ducem gentis Scythicae* impia germani ⌊-ans⌋ vulnera Perses (⌊ ⌋ *'iterum iterumque praetendens' Langen, 1897, ad l.*). CLAVD. 15, 438 dextra movet iaculum, -at (-ant *var. l.*) pallia laeva; cetera nudus eques *Maurus.* AVSPIC. ad Arbog. 6, 3 *merita Arbogastis adhuc carent titulo digno, sed praestat* virum fulgere actibus quam -are lampadem sine scintill(a)e lumine. **2** *incorporaliter*: CLAVD. 20, 207 quid pulchra vocabula pigris -as vitiis? probitatis inertia nomen, iustitiae formido subit (-tendis *al. var. ll.*). AVG. c. Cresc. 1, 14, 17 *improbare hoc et approbare illud,* quid est aliud quam indoctis -are fallaciam, doctis facere iniuriam?

2. praetento *v.* praetempto. **praetentum** *v.* praetendo.

praetentūra (-tēns- *v. l. 54*), -ae *f.* *a* praetendere. *abbreviatur* praetent *l. 28,* praet *l. 26. 28* (*si recte solvitur*). *legitur inde a saec. II.*

1 *technice in re militari (cf. etiam p. 985, 50 sqq.) significatur:* **a** *quod praetenditur incursui hostium sim.* (*ab exercitu Romano praeter l. 41*): **α** *per sing. respicitur potius regio praesidio militari munita* (*fere ad fines imperii sita praeter l. 29; ad rem v. e. g. Šašel, Mus. Helv. 31, 1974, 225 sqq.*): INSCR. Brit. I 1152 (*si recte suppletur; saec. II*^{1}*, ut vid.*) ⟨Tere⟩ntio Paulin⟨o p(rae)p(osito) a⟩g(ente) in praeten⟨tura⟩ (EPIST. Chart. lat. ant. VI 321UU^{v} [*a. 216*] ⟨prae⟩p. praet., *quod ab edd. suppl. et solvitur sec.* 319A^{v}, 3 [*a. 221*] Aurel(ius) Rufinus proc(urator) Aug(ustorum) n(ostrorum), praep. praetent(urae) [*de eodem*: B^{v}, 3 praep. praet.]). INSCR. Alger. II 4681, 5 (*saec. II*^{2}) *cuidam* leg(ato) Aug(usti) at -am Italiae et Alpium. CIL VIII 22602/4 *imp. Sept. Sev. al.* miliaria ⌊n⟨o⟩vae⌋ -ae poni iusserunt (*fort. restit.* nova *sec. titulum gemellum* 22611). **β** *per plur. respiciuntur ipsa praesidia militaria vel castella, in quibus milites locati sunt* (*cf.* GLOSS.^{L} II Philox. PR 158 -a: *προβολή, ἐπιτείχισμα*): AMM. 14, 3, 2 Mesopotamiae tractus ... inquietari suet⟨i⟩ -is et stationibus servabantur agrariis (25, 4, 11 caute castra metata, -ae s.que a. tutis [totis *V*] rationibus ordinatae, *sc. a Iuliano.* 31, 8, 5). 19, 13, 1 -as militum ... fallentes *Isauri.* 21, 13, 3 *Iulianus* properare coegit *duces* ... -is iuncturos citeriores Tigridis ripas (*4* collimitia iussa custodiunt). 28, 3, 7 *Theodosius* limites ... vigiliis tuebatur et -is (29, 5, 5 ad v. ordinandas et -as). COMMENT. Lucan. 5, 420 multae ... -ae Pompeianae illic (*sc. Corcyrae*) fuerunt, ne Caesar transire posset. *de stationibus latronum*: AMM. 14, 2, 4 *Isauri praedabundi* densis intersaepientes itinera -is ... viatorum opibus pascebantur.

b *anterior pars castrorum* (*ad rem v. e. g. Domaszewski, RE III 1764 sq. nec non p. 986, 38; falso trad.* -a *pro* retenturam HYG. mun. castr. 31, *cf. etiam l. 50*): HYG. mun. castr. 3 *legio quaedam tendere debet* in -a ... intrantibus portam praetoriam parte laeva (4 duae *cohortes.* 5 *vexillarii legionum* t. debent in -a vel latere praetorii. 29 *cameli,* si in hostem exituri sunt, in -a iuxta classicos. 32 alae miliariae in -a [*Lange,* pedituram *cod.*]. *ibid.* alae in -a[m]. *cf. l. 52*). 14 nunc -ae (-terit- *cod.*) rationem exponam. *ibid. iterum* (*Grillone,* praetoriiura *cod., unde alii* praetorii ora). 31 -am (retentura *cod.*) similiter computemus, sicut retenturam fecimus. 34 -am *componere.* 46 *si* alae in retentura[m] positae fuerint et pedites ⟨in⟩ -a.

2 *usu laxiore de qualibet regione adiacente, sc. finibus praetenta* (*cf. l. 22*): HYG. lim. grom. p. 167, 16 (fig. 136a; *nisi est medii aevi*) praetensur(a)e ex finibus Hirrensium *eqs.* VET. LAT. II reg. 2, 29 (cod. 116, *sim.* 91. *al.*) *Abner et viri sui* transierunt Iordanem et abierunt ⟨per⟩ totam -am et venerunt in castra Madiam (*gr. τὴν παρατείνουσαν, sc. χώραν, Vulg.* Bethoron). *Pade.*

?**praetentus,** -ūs *m.* *a* praetendere (*si recte restituitur*). *i. q. actio vel effectus praetendendi, praetextus, species*: RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 144, 21 servos atque domesticos ... sub -u litaniae convenire fecerunt *haeretici* (*Schwartz,* pre tu *cod.,* praetextu *Lupus*). p. 186, 35 (*loq. Alexander episc. communionem recusans*) deposuisse quidem me talem -um *acquiescendi sim.,* investigasse autem veritatem (tale p̄ventu *cod., corr. Schwartz*). *v. L.*

praetenuis, -e. *a* prae *et* tenuis. *legitur non nisi posit., saepe apud* PLIN. nat., *postea perraro; cf.* pertenuis *inde a* CIC.

i. q. valde tenuis (*accedit abl. resp. p. 989, 2*): **1** *respic. qualitas sensibus percipienda:* **a** *rerum corporearum:* **α** *de rebus oblongis, quae sunt:* *subtiles, non crassae*: PLIN. nat. 11, 39 thymosum *mel* non coit et tactu -ia fila mittit (16, 128). 11, 220 venae in -es postremo fimbrias subter totam cutem dispersae ... in angustam subtilitatem tenuantur. 16, 38 pinus atque pinaster folium habent capillamenti modo -e longumque. 16, 174 aliae *salices emittunt virgas* -es viminibus texendis spectabili subtilitate, rursus aliae firmiores *eqs.* 18, 57 -i surculo *legumi-*

[Jiménez-Villarejo]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

num. 20, 159 cuminum ... silvestre, -e. 25, 39 radix *linozostidis* supervacua, -is. 25, 92 *dictamnum* ramis -e, puleio simile ...; radix tenuis (*Theophr. hist. plant. 9, 16, 1 τὰ δὲ χλωνία λεπτότερα, sc. τῆς βληχοῦς*). 36, 51 serra in -i linea premente harenas ... *et marmora* secante. *angustae*: PLIN. nat. 8, 201 Mucianus (*hist. frg. 13*) ... prodidit in ponte -i *duas capras ex adverso convenisse eqs.* (*postea*: angustiae; in exilitate). β *de rebus planis, sc. membranis, laminis sim., quae sunt subtiles*: PLIN. nat. 11, 178 -i eius *medullae spinalis* membrana ... incisa. 13, 74 praeparatur ex eo *papyro* charta diviso acu in -es, sed quam latissimas philyras. 16, 229 secatur in lamnas -es et ilex (ISID. orig. 20, 14, 6 serrula est -is lammina ferri). 33, 100 -es bratteas *auri inlitas aeri* (34, 94 pyropi). γ *de bulbo alii, sc. parvo*: PLIN. nat. 19, 116 est et *alium* silvestre ... capite -i, foliis grandibus.

b *soni*: QVINT. inst. 11, 3, 41 *sonus acutissimus* -is et immodicae claritatis (*opp.: gravissimus* parum clarus nimiumque plenus).

2 *respic. qualitas animo percipienda*: AVSON. 208, 14 p. 65 *Marcellum* receptum inter grammaticos -is meriti. *Jiménez-Villarejo.*

praetepeo, -uī, -ēre *vel* **praetepēsco,** -uī, -ere. *a* prae *et* tepere *vel* tepescere. *i. q. antea tepere, calere* (*vel incalescere*): OV. am. 2, 3, 6 (*ad eunuchum preces amatoris aspernantem*) facilis ... rogantibus esses, si tuus in quavis (quamvis *var. l.*) -isset amor. *Pade.*

***praeter** *praepos., adv., coniunctio* (*praeverbium v. infra sub singulis verbis*). [prae-ter *suffixo* -ter *e* prae *formatum esse verisimile est; cf.* subter, prop-ter *al. et v. Delbrück, Vergl. Syntax I 631, Brugmann, Indogerm. Forsch. 27, 1910, 247, Leumann, Gramm. 1977, 500. Fo.*] *derivatur a* prae PRISC. gramm. III 42, 28. 50, 20. *scribitur* pre- TAB. cer. Pomp. *infra.* CIL VI 23109, 5 VIII 22660, 12 XIV 1271, 6. *al., in codd. ant. e. g.* LIV. 42, 52, 12 PALLAD. c. Ambr. fol. 339^{v}, 13. *notatur* pret TAB. cer. Pomp. (Abh. Heidelb. Ak. 1989, 3 p. 28) 2, 8 (*a. 37; prius legebatur* pre). NOT. Tir. 1, 37. *syllabam priorem corripit* CYPR. GALL. gen. 1093 iud. 402. *al., longam servat* num. 717. *doctrinas gramm. v. p. 990, 12. 1000, 23 sqq. 1001, 43 sqq. 1004, 3; ceterum* VLT. SYLL. gramm. IV 254, 16 '-r' trochaeo constat. *de notione v. infra p. 990, 18. 992, 23. 996, 55. 998, 73; ceterum* DOSITH. gramm. 45, 1 *παρεκτός* -r (GLOSS. II 397, 42 *π.*: -r, praeterea, praeterquam. *al.*). PRISC. gramm. III 28, 23 *παρά* pro 'apud' et 'prope' et '-r' et 'propter'. GLOSS. *πλήν. ἐκτός, χωρίς, πλήν.* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 1084–1086 (cod. Paris.) absque. citra. extra. *al. legitur inde a* LEGE Aquilia (*sed v. p. 993, 27*), NAEV., PLAVTO, ENN., TER., CATONE *per totam latinitatem* (*rarius in versibus dactylicis, v. Axelson, Unpoet. Wörter, 1945, 81 sq. adn. 70*). [*varietas codicum (vocum exemplorumque delectus): confunditur cum compos.* praeterea *et* praeterquam (*v. sub illis vocibus*), *cum praepos.* per LIV. 28, 42, 3. 36, 11, 7 (*restit.* TERT. adv. Prax. 18 p. 260, 21), prae LIV. 29, 17, 11 PLIN. nat. 11, 17 (*vix recte* prae HYG. astr. 2, 35, 2 *sec. Bunte supra p. 379, 17, v. Le Bœuffle, app. crit.*), propter CIC. inv. 2, 96. CVLEX 390 (*falso trad.* LIV. 41, 26, 3, *sed vix etiam p. 990, 30. 35*), *ceterum cum* praetor VERG. georg. 1, 412 (*falsa var. l. codd. potiorum* CIC. Mur. 26; *restit.* LIV. 42, 35, 4), pater SEN. contr. 10, 4, 1. PLIN. nat. 16, 99 (*falso trad.* LVCR. 4, 1234). *loco corrupto* PLAVT. Rud. 927 TRAG. inc. 158. SVET. Cal. 34, 2 (-r eum *vix recte trad.; coni. alii alia*). *al.; in versione prava*: VET. LAT. lev. 14, 48 (cod. 100) -r genus (*v. Lundström, Übersetzungstechn. Unters., 1955, 41*). CASSIOD. hist. 7, 24, 8 -r expositam a nobis fidem ... crimen inferre (*sed Socrat. 4, 12 p. 489^{A} μετὰ τὴν ... πίστιν. vix trahas ad p. 994, 45 nec cogites de notione q. e. post coll. p. 996, 3*).]

materiam sic digerendam censuimus:

CAPVT PRIMVM: *praepositio.*

I *vi locali*:

A *usu originario respicitur motus qui fit ante quaedam finitima: p. 990, 19* (*sive sequendo, ut p. 990, 28, sive superando, ut p. 990, 47*).

B *usu deflexo*: **1** *respicitur situs* (*i. q. iuxta p. 991, 11; i. q. extra p. 991, 29*). **2** *respicitur motus qui fit per aliquid p. 991, 69, foras p. 992, 10, seorsum p. 992, 16.*

II *transfertur ad rationem*:

A *excludendi*: **1** *accedunt negationes: p. 992, 25.* **2** *sine negationibus: p. 993, 21* (*fere comparando*: alius -r *illum p. 994, 28*).

B *admittendi*: **1** *pendent voces quaelibet: p. 994, 47* (*usu laxiore p. 995, 53*). **2** *iunctura* -r haec: *p. 996, 24.*

C *superandi, praestandi*: **1** *superatur universitas, multitudo: p. 996, 53.* **2** *superatur modus consuetus: p. 997, 19.* **3** *superantur singuli: p. 997, 29.*

D *opponendi*: **1** *contra spem, voluntatem: p. 997, 46.* **2** *contra naturam, consuetudinem: p. 998, 2.* **3** *contra quaslibet res: p. 998, 23.*

E *defectus, absentiae, i. q. sine: p. 998, 72.*

appendix syntactica et stilistica: **1** *de collocatione: p. 999, 67.* **2** *pro acc. accedunt alia: p. 1000, 12.* **3** *structurae minus plenae: p. 1000, 41.* **4** *illustratur quo pertineat locutio praepos.: p. 1001, 21* (*ad subst. p. 1001, 30*). **5** *locutio praepos. ponitur fere pro adi. vel subst.: p. 1001, 40.*

CAPVT SECVNDVM: *adverbium*: **I** -r propter: *p. 1001, 46.* **II** *iungitur cum coniunctionibus: p. 1001, 62* (-r si *p. 1001, 65*; -r quod *p. 1001, 72*). **III** *exempla cetera, sc. respectu excludendi p. 1002, 40, addendi p. 1003, 26, locali p. 1003, 65.*

CAPVT TERTIVM: *coniunctio: p. 1003, 72.*

CAPVT PRIMVM: *praepositio* (*enumeratur inter praepos.*: CHAR. gramm. p. 300, 14 [*e Palaem.*] *et casui et verbo praeponitur* -r: -r filium, praetereo [*item testantur acc.*: SACERD. gramm. VI 429, 9. *al.; de abl. v. p. 1000, 23*]. *al.*).

fere i. q. παρά (*quod saepius gr. respondet*): **I *proprie,* sc. vi *locali*** (*adiecimus imagines manifestiores e. g. p. 991, 1. 14. 29, etiam temporis p. 991, 49; ceterum vix de vi temporali cogites p. 993, 3. 996, 3. de notione cf.* NON. p. 529, 13 '-r' pro 'ante' vel 'per' [*affertur* VARRO *sub A1a,* CIC. *sub A2 collocatus*]): **A** *usu originario respicitur motus qui fit ante quaedam finitima, vicina sim.* (*huc traximus etiam exempla, quibus viae, regiones sim. ante aliquid porriguntur, feruntur; inter verba movendi occurrunt saepius composita cum* trans-, *e. g.* CAES. Gall. 1, 48, 2 OV. met. 14, 359 LIV. 21, 24, 5, *et* per-, *sc.* LIV. 26, 9, 2. 31, 45, 11. *al., ceterum notanda videntur e. g.* praeferri -r LIV. *l. 60,* praeterire -r SVLP. SEV. dial. 2, 12, 2; *hic illic verbum movendi subaudiendum est e contextu, v. e. g. l. 49. 52 et cf.* Pettersson, *Commentationes Liv., 1930, 84 et 88 ad* LIV. 34, 26, 9 *et* 26, 19, 11): **1** *ante res varias, maxime loca, aedificia sim.*: **a** *respicitur potius, qua motus fiat, sc. iuxta quid, secundum quid dirigatur* (*exempla quaedam inter a et b ambigua esse vix mireris*): NAEV. trag. 42 *bacchantes* ludere laetantis inter se ... -r amnem ([propter *edd. plerique; vix ad B1a*]. LIV. 45, 29, 8 *regio* -r ... a. porrigitur. frg. 22 l. 65 -r ... a. per ... agros ... exercitum ... duxit). VARRO Men. 149 ⟨i⟩en⟨s⟩ domum -r matris (matrem *trad.*) deum aedem exaudio cymbalorum sonitum (*nisi ad B1a*). 415 -r hos *agros* fluit amnis. LVCR. 4, 390 fugere ad puppim ... campi ... videntur, quos agimus -r navem. CVLEX 307 Sigea ... -r (propter *pars edd.*) litora ... in classes *Graecorum ducere Troianos.* LIV. 9, 2, 6 *ferebat via* altera -r oram ... maris ..., altera per *eqs.* (22, 14, 6 vagari classes [*v. app. crit. Walters-Conway*]. 28, 42, 3 -r [per *codd. plerique*] oram ... vectus. 40, 41, 3 *captivos* -r o. Etrusci maris Neapolim transmisit. *al. apud eundem*). 27, 19, 1 -r Tagum flumen ad Pyrenaeum tendit. 28, 8, 11 -r terram Atticam super Sunium navigans. 38, 15, 2 -r ... paludem agmen ductum (38, 15, 8 progredienti -r p. legati ... venerunt [*Polyb. 21, 36, 2 παρά*]. 44, 2, 6). 38, 18, 9 -r ripam *fluminis* euntibus ([*cf. Polyb. 21, 37, 5 παρά*]. PORPH. Hor. carm. 4, 7, 3 ['ripas flumina praetereunt'] -r r. suas eunt flumina, quod significat r. suas non excedere, sed intra alveum labi [*vix ad B2a*]). *al.* CVRT. 4, 9, 14 quarto die -r Armeniam (*Mützell,* Arbela *trad.*) penetrat ad Tigrin. *al.* **b** *respicitur potius effectus motionis, sc. ut locutio praepos. indicet, quae motu continuato superentur, relinquantur, non tangantur sim.*: TER. Phorm. 768 ita fugias, ne -r casam, quod aiunt (*vim localem varia ratione agnoscunt* DON., POMP. gramm. V 311, 35. *al.; var. l.* causam *explicat* SCHOL. Ter. *infra p. 999, 2; ad rem v. Otto, Sprichw. n. 353 et cf. e. g. l. 60*). CIL I^{2} 809 (*cum add. p. 954; aet. Sullae; locatur via reficienda*) ab scaleis ... -r ⟨portas⟩ Marcias ad viam *eqs.* (*vix ad B2a*). CIC. inv. 2, 96 *Eurotas* -r (propter, prope *var. ll.*) Lacedaemonem fluit (*item -r oppida sim.*: LIV. 21, 22, 5 inde ... -r Onussam urbem ad Hiberum ... ducit. 21, 24, 5 per fines suos -r Ruscinonem oppidum. 23, 38, 2 Cumas. 24, 7, 11 ex itinere -r urbem in campum descendit. *al.* PLIN. nat. 5, 5. *al.*). LVCR. 4, 139 *nubes* anteire et solem succedere -r (*sunt qui pro adv. habeant*). CAES. Gall. 1, 48, 2 -r castra ... copias traduxit (BELL. Afr. 68, 2 -r hostium c. proficiscitur ... et oppidum potitur. LIV. 6, 29, 3 -r c. etiam sua ... praelati *milites fugientes* [*item* 7, 24, 8]. 34, 14, 1 FRONTIN. strat. 1, 1, 7. *al.*). VERG. Aen. 7, 24 *Neptunus Troas* -r vada fervida vexit (*tmesin statuit* SERV.). HOR. epod. 16, 40 Etrusca -r et volate litora ([*vix per tmesin*]. Ov. met. 15, 701). Ov. epist. 6, 5 -r mea regna. LIV. 24, 44, 10 -r undecim fasces ... praevectus. 31, 45, 11 -r Scyrum insulam (TAC. ann. 2, 78, 2). 38, 41, 4 Aeniorum fines -r Apollinis, Zerynthium quem vocant incolae, templum superant. *al. in appellatione viae*: PLIN. nat. 5, 38 (*v. Onom. vol. II 177, 58 sqq.*).

2 *ante animantes eorumque partes* (*statum p. 991, 7; praevalet respectus sub 1b illustratus, sed v. e. g. l. 71; differunt locutiones sim.* prae manu, prae oculis *supra p. 373, 41 sqq. 51 sqq., eo quod iis deest fere respectus motus*): PLAVT. Poen. 19 neu dissignator -r os *spectatorum* obambulet (*al. v. vol. IX 2, 1086, 66 sqq.*). Stich. 460 mustela murem abstulit -r pedes *meos* (SVET. Cal. 36, 2). CIC. Verr. II 3, 62 servi ... ⌞-r⌟ oculos Lolli haec omnia ferebant ([⌞ ⌟ pro ... 'per' NON. p. 529, 13. *cf.* per ora *vol. IX 2, 1087, 33 sqq.*]. *exempla cetera v. vol. IX 2, 446, 39 sqq.*). CAEL. Cic. fam. 8,

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

10, 2 (*in imag.*) *consules* verentur, ne ... -r eos ad alium res (*sc. expeditio*) transferatur. Ov. met. 5, 159 tela volant ... -r ... latus -rque et lumen et aures (fast. 3, 635). Liv. 10, 29, 11 -r ... aciem ... ad castra ... ferebantur. 10, 35, 4 *via* -r hostes erat. Sen. contr. 1, 4, 12 quam securi adulteri transierunt -r oculos meos, -r (propter *var. l.*) filii manus. Stat. Theb. 6, 507 hunc ... -r ... iacentem ... currus ... transabiere. 12, 236 *it* per fluvios ... somnosque ferarum ⌞-r et⌟ ... cubilia (⌞⌟ praeterit, propter et *var. ll.*; -r *ad* somnos *quoque referam*). Ivv. 8, 146 -r maiorum cineres atque ossa.

B *usu deflexo vel novato*: **1** *respicitur positio, situs eorum, quae ante sunt vel fiunt*: **a** *potius eo quod finitima, vicina sunt, ut sit* -r *fere i. q. iuxta, propter sim.* (*usus differt ab A, evanescente respectu motus; huc trahere possis etiam l. 52. p. 990, 32 . al., sed vix iam* Plavt. *p. 992, 32. 995, 22. al.*): Rhet. Her. 4, 1, 1 in superioribus libris nihil neque ante rem neque -r rem locuti sumus (*in imag. de digressione sim. scriptoris; vix iam agnoscas colorem q. e. extra, ut ad b pertineat*). Cvlex 390 rivum -r aquae ... sub fronde latentem conformare locum (*var. l.* propter *praeferunt edd. multi coll. Verg. ecl. 8, 87* propter aquae rivum, *sed v.* Liv. 32, 5, 10 maxime idoneum ad muniendum locum ... esse -r amnem [Ivl. Val. 3, 45 p. 154, 3 nos ... -r amnem ... deprehendes; *cf. gr. p. 125, 19 ἐπὶ τῶν ὁρίων*]). Liv. 7, 8, 6 agmen ... fugientium ab Signinis, cum -r moenia eorum ... conspecta signa essent, fusum *est* (*nisi ad A1*). Avg. in psalm. 136, 13 l. 51 suspendant organa in salicibus ...; -r salices autem cantent. Cael. Avr. acut. 2, 27, 143 in *oculorum* partibus albidis, quae -r pupulam videntur. *? audacius notione q. e. apud, coram sim.* (*nisi spectat ad IIC*): Vet. Lat. psalm. 30, 12 (cod. 136) -r omnes tribulantes me factus sum inproperium et vicinis meis valde, et timor notis meis (*cod. 410. al.* prae, *Vulg.* super, *Hier. psalt. sec. Hebr.* apud, *gr. παρὰ πάντας*).

b *potius eo quod non intus, sed exclusa, separata sunt, ut sit* -r *fere i. q. extra, foris, ab sim.* (*saepe in imagine; exempla potiora, sc. neglectis iis quae aliter explicare maluimus, velut* Plin. nat. 12, 51. 27, 12 *sec. IIA vel B; ceterum huc vergunt p. 999, 15 sqq. et* Gell. *p. 998, 34,* Tert. *p. 998, 14, sed vix iam* Rhet. Her. *sub a; haud raro occurrunt syn. vel opp., e. g.* extra *l. 36. 47. 65,* in *l. 57. 63. 65,* intus *l. 44*): **α** *locutio* 'esse -r *aliquid' praedicative posita fere i. q. foris esse, non pertinere ad aliquid sim.* (*subaudias* est *apud* Tert.): Tert. anim. 42, 2 mors nihil ad nos, ergo et vita nihil ad nos; si enim, quo[d] ⌞dissolvimur, -r nos⌟, etiam, quo compingimur, extra nos (⌞⌟ *vix recte iungunt Waszink aliique*). Ivl. Val. 3, 12 (*antea*: immortalitatem ... poposcere) id ... -r potestatem suam esse (*nisi ad IIC*). Serv. Aen. 6, 705 *fluvius Lethaeus* utrum de illis novem sit, qui ambiunt inferos, an -r novem (*postea*: separatus). Pelag. frg. Migne suppl. 1, 1545 ille ... absque deo, id est -r deum, intellegetur deus, qui -r eiusdem putabitur esse naturam (*nisi ad IIE. postea*: absque ipso vel -r ipsum esse). Avg. dialect. 5 p. 7, 22 cum de his disputatur, -r dialecticam non est (*antea*: nihil ad d.). in euang. Ioh. 10, 1 l. 27 qui te exaudit, non est -r te (*opp.* intus est). serm. 72A, 8 coll. Morin p. 164, 11 non est longe a vobis, non est -r vos, non abhorret a vobis. 112A, 13 *ibid.* p. 263, 14 -r epulas nostras nolo te esse (*antea*: adhuc extra domum es. *respicitur Luc. 15, 28 sqq.*). *al.*

β *exempla cetera*: Tert. ieiun. 13 p. 291, 16 vos et -r pascha ieiunantes citra illos dies, quibus *eqs.* (*item respicitur tempus*: Cassiod. hist. 11, 5, 3 qui ⌞-r azymas⌟ celebraverit pascha [⌞⌟ *i. extra tempus azymorum; gr. Socrat. 7, 5 p. 745^{D} ἔξω*]. *non est quod huc trahas e. g. p. 993, 3. 1001, 18*). adv. Prax. 5 p. 233, 9 *initio* deus erat solus ..., quia nihil aliud extrinsecus -r illum. Cypr. epist. 71, 1 p. 771, 12 (*vix ad l. 34*) esse baptisma -r (extra *edd. vet.*) ecclesiam non potest (unit. eccl. 6 qui alibi -r e. colligit [*sec. Matth. 12, 30; sim.* Canon. Turner II p. 156 rec. II, *ubi p. 190 rec. III al.* extra, *gr. Mansi 2, 1101^{B} παρά*]. Avg. c. Cresc. 1, 29, 34 p. 353, 26 *deum* colebant [*syn.* extra; *opp.* in *ut*: 1, 34, 40 p. 358, 24 Petr. Chrys. serm. 132, 7. *al.*]. Canon. Turner I 2, 3 p. 449 rec. III abesse [*rec. IV* a sua ecclesia]. *al.*). Hier. reg. Pachom. 80 p. 36, 11 -r monasterium et coquinam (*cf.* Avg. op. monach. 25, 33 p. 580, 10 -r ... societatem *monasterii* [*postea*: ad]). 87 p. 38, 13 ne dormiat -r ... sellulam suam (*gr. p. 179, 1 ἐκτός*). Avg. civ. 10, 32 p. 459, 5 -r hanc viam ... nemo liberabitur (in epist. Ioh. 10, 1 -r v. currendo [*et bis ibid.; opp.* in via *ut* serm. 141, 4]. *al.*). c. Cresc. 3, 63, 70 p. 476, 19 -r Africam. c. Fel. 1, 2 p. 802, 23 -r scripturas Manichaei (*cf. ibid. p. 802, 12* extra s. istam, *p. 802, 15* in aliis codicibus). quaest. hept. 7, 41, 2 -r tabernaculum dei ... extra simile aliquid fieri (7, 41, 3 l. 700). Vindic. med. 1 p. 209, 7 *seminis* -r (extra *man. post.*) sua vascula constituti. *al.*

2 *respicitur motus, qui fit non ante, sed*: **a** *per vel trans aliquid* (*notio oriri potuit iuncturis quibusdam, e. g. p. 990, 44. 52. 53. 61, aliter intellectis; ceterum cf. p. 1013, 59. 1030, 16. 1042, 18. al.*): **α** *-r viam* (*aliter l. 62, sed cf. p. 1011, 72. 1027, 11. al.*): Hyg. mun. castr. 55 (*in descriptione claviculae construendae, re et contextu parum certo*) ⌞⟨ex⟩ eo *puncto* medio -r viam⌟ circinabis *a cardine portae* in eandem lineam, quae centro serviet (⌞⌟ ea media -r viae *trad.; vix ad IIA2*). Amm. 26, 9, 2 -r radices ... montis ... ⌞tramitesque⌟ ... ire ... ad Lyciam (⌞⌟ ⟨per calles⟩ tr.que *Novak*). **β** *-r regionem percurrendam, fluvium transeundum*: Ivl. Val. 3, 46 p. 154, 18 -r amnem ad nos venite (*cf. gr. p. 126, 6 διαβᾶσαι*). Svlp. Sev. chron. 1, 9, 5 cum -r regionem Edom ... iter destinaret (1, 21, 4 -r E. agmen [e]ducere [*v. postea*: transeundi; *cf. Vulg. num. 20, 17* per]). 1, 15, 3 cum ... -r terram Phylistiim via duceret (*cf. Vulg. exod. 13, 17* per). 2, 48, 2 iter eis -r interiorem Aquitanicam fuit, ubi tum ... suscepti *eqs.* Vitae patr. Iurens. 9 -r concretionem silvestrem sive congeries arborum ..., inter iuga quoque ... *et* convallia ... transcendere (*potiusne ad IIB?*).

b *foras (cf. 1b): respicitur separatio, expulsio*: Tert. pall. 3, 8 *Cato* Graecos -r urbem censebat (*'pellendos' subintellexit Bulhart; possis etiam ad p. 991, 34 trahere*). Non. p. 27, 7 exterminatum est -r (extra *pars edd. vet.*) terminos missum. *respicitur diffusio*: Avg. civ. 20, 8 p. 425, 24 coepit ecclesia -r Iudaeam terram in nationes alias ... dilatari (*nisi ad 1b*).

c *seorsum*: Rvstic. c. aceph. p. 1198^{B} unamquamque ... subsistentiarum ... -r ceteras alias sequestratam *esse*.

II ***transfertur***: **A** *potius ad rationem* ***excludendi*** (*unde sublucere potest ratio comparandi, si accedit pron.* alius, *sc. infra p. 993, 2. 34. 994, 28, vel compar., e. g. l. 52. p. 993, 7; contra exspectationem praepos.* -r *excludit partem maiorem p. 993, 73 sqq.; exclusio spectat hic illic ad membra parum concinna, e. g. p. 993, 15. 46. 994, 18 [cf. etiam B1b]; accedit altera quaedam exceptio l. 48. 62. p. 993, 60; notionem testantur* Hil. in psalm. 52, 10 [*distinguens* -r unum *et* usque ad unum]. Avg. in euang. Ioh. 56, 3 [*comparans* nisi]): **1** *accedunt negationes vel voces negativae negataeve sim.* (*maxime ita, ut negetur membrum oppositum, rarius ita, ut negetur praedicatum, e. g. p. 993, 1. 8, vel etiam sententia ordinis superioris, e. g. l. 60. 68; huc quodammodo spectant adi. cum* in *privativo composita ad 2 relegata, e. g. p. 993, 29, et quaest. rhet., quas exceptis l. 74. p. 993, 60 infra sub B afferre maluimus, e. g. p. 994, 67. 75; accedit altera negatio l. 48 sq. al.*): **a** *locutiones potiores*: **α** nemo: Plavt. Amph. 855 *erus abiit*; nunc quidem -r nos n. est (*ne ad p. 991, 11 trahas, cf. e. g. l. 39. 71. p. 994, 49*). Mil. 1370 servorum -r me esse fidelem neminem. Stich. 688. Tvrpil. com. 194 ubi -r se neminem videt esse. Varro Men. 471 ne me ... -r canem cognoscat n. ling. 6, 21 frg. Non. p. 92, 10. Rhet. Her. 4, 41, 53 res ... bono nemini -r istum fuit. Cic. Verr. II 5, 81 de orat. 2, 170. Att. 5, 21, 5. 7, 21, 2 *cladem sim.* sciebat n. -r me ex litteris Dolabellae. *et saepius.* **β** nullus: Plavt. Merc. 585 nullum ... -r hunc diem illa apud me erit. Stich. 103 numquis hic est alienus nostris dictis auceps auribus? :: n. -r nosque teque. Cic. Arch. 28 nulla⟨m⟩ ... virtus aliam mercedem ... desiderat -r hanc ... gloriae (orat. 158 -r haec duo verba nullo alio in verbo reperietur *'au' praepositio.* Liv. 6, 35, 6 Sen. dial. 9, 3, 8. *al.*). fin. 2, 65 nulla vi ... -r fidem. fam. 6, 1, 3. *al.* Lvcr. 1, 445. Caes. Gall. 5, 54, 4 ut -r Haeduos ... nulla fere civitas fuerit non suspecta. civ. 3, 81, 2 Nep. Milt. 5, 1. Hor. ars 324 Grais ... -r laudem nullius avaris. *et saepius.* **γ** nihil: Plavt. Pseud. 957 nihil ... harpagavit -r cyathum. Ter. Haut. 234 cui n. iam -r pretium dulcest. Cic. inv. 1, 4 Quinct. 11. rep. 6, 17 infra *Lunam* ... n. est nisi mortale ... -r animos *hominum.* fam. 9, 20, 2 -r ius fervens n. ⟨non⟩ potuit imitari *coquus. et saepe.* Planc. Cic. fam. 10, 4, 2. Lvcr. 1, 1110 *ut* n. exstet reliquiarum ... -r spatium et primordia (*cf.* n. reliqui: Caes. Gall. 1, 11, 5 Liv. 7, 35, 8. 26, 35, 5. 28, 25, 13. n. reliquum: Bell. Afr. 26, 3). *et passim.* *forma* 'n. amplius -r id' (*sc. ratione excludendi pro ratione comparandi*): Vell. 2, 58, 2 n. a. civibus -r tyranni ... petendum esse sanguinem. Calp. decl. 11 n. tamen -r luctus meos gravius, quam quod *eqs.* Apvl. met. 9, 6, 2. **δ** nec quicquam, non quisquam *sim.*: Plavt. Amph. 400 nec nobis ⌞-r me⟨d⟩ alius quisquam est⌟ servus Sosia (⌞⌟ praesente aliquis q. nisi *Non. p. 76, 17*]. *item accedit* alius: Cic. Cluent. 126 ne ipsi quidem ... quicquam aliud dicent -r ... famam. nat. deor. 2, 37 off. 2, 5 Sen. contr. 7, 2, 3 Vell. 1, 5, 2. *al.*). Cic. Cluent. 69 negavit quemquam esse ... -r se, qui *eqs.* de orat. 2, 220. off. 3, 14 nec -r sapientem cadere in quemquam potest *officium perfectum.* Att. 9, 19, 2 nec -r me quisquam Italia cessit, nisi qui *eqs.* (Cael. Cic. fam. 8, 17, 2). *al.* Caes. Gall. 4, 1, 10. 4, 20, 3 (*bis*). Sall. Catil. 12, 4 Hor. sat. 1, 3, 139. *sim. saepius.*

b *exempla cetera* (*sc. selecta*): **α** *indicata universitate vel multitudine*: Plavt. Capt. 580 neque -r se umquam ei servus fuit. 590 neque -r te ... ullus servus istoc nominest (Fav. or. frg. Gell. 15, 8, 2 negant u. avem -r ficedulam totam comesse oportere. Cic. Verr. II 4, 7 [*accedit* alius *ut*: Apvl. apol. 66, 3. *al.*]. Phil. 5, 35 neque ... u. mercedem ... -r hanc ... gloriae. Att. 11, 3, 1. *al.* Bell. Afr. 47, 3 Verg. catal. 10, 21 Hor. carm. 2, 14, 23. *al.*). Pompon. Atell. 144 ut ne quis esset testis tertius -r nos (Cic. inv. 1, 33. leg. 2, 22 -r Idaeae Matris famulos ... ne quis stipem cogito. ad Q. fr. 1, 3, 1 Lex Vrson. [CIL I^{2} 594] 125, 20. 127, 1. 7. Varro rust. 1, 16, 5. *al.*). Cic. Verr. II 3, 42 quis non ... -r paucos? (*in quaest. fere rhet. ut*: Phil. 2, 16 ad Q. fr. 1, 2, 6 Sall. or. Lep. 21). Caes. Cic. Att. 9,

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7[c], 1 reliqui ... victoriam ... tenere *non potuerunt* -r unum L. Sullam. Liv. 38, 21, 5 nec tela iam alia habebant -r gladios (Vitr. 2, 9, 15 Plin. nat. 5, 3. *al.* Gell. 3, 16, 9 [*e Varrone*] neque -r hos aliis *mensibus.* Vet. Lat. exod. 20, 3 [Tert. scorp. 2. *al.*] non erunt tibi dii alii -r me [*gr. πλήν, Vulg.* coram]. Tert. apol. 24, 1. *et saepe; adde p. 992, 40. 57. 69*). Vitr. 10, 8, 6 neque omnibus expedita *ratio* ... -r eos, qui *eqs.* (Greg. Tvr. Franc. 5, 10). Pavl. Fest. p. 125 nec possunt hoc nomine plures in una familia -r unam appellari. Plin. nat. 9, 161 piscium diversa genera non coeunt -r squatinam et raiam. Tert. adv. Hermog. 16, 1 tertius ... -r materiam et deum non est ([deus *codd.; legasne* materia et deus *coll. p. 1002, 63 ?*]. Marcell. med. 2, 7. *sim.* Pompon. *supra*). Hist. Avg. Gord. 32, 3 quales *thermae* -r urbem ... nusquam *fuerunt* (Avg. civ. 15, 17 p. 96, 2). *al.* β *sine tali indicatione*: Plavt. Mil. 629 equidem haud sum annos natus -r quinquaginta et quattuor. Cic. Arat. 93 Delphinus iacet haud nimio lustratus nitore -r ... stellas in fronte locatas ...; cetera pars *minus lucet* (*sunt qui interpungentes post* nitore *ad 2 trahant*). Caecin. 55 si ... ne habeas quidem servum -r eum. Brvt. Cic. fam. 11, 1, 4. Bell. Hisp. 25, 1 -r equites nullo loco aequo se committere audebant *Pompeiani.* Nep. Att. 14, 3 neque ..., -r ... Nomentanum, rusticum praedium. Liv. 7, 40, 2 nec -r externa noverant bella. *sim. saepe.*

2 *sine negationibus vel vocibus negativis negatisve sim.*: **a** *usu sollemni*: α *generatim; locutio praepos. opponitur*: Ⓘ *universitati vel multitudini cuidam maiori*: Ⓐ *quae determinata est additamentis*: ① *pron. vel adi. variis* (*per adv. e. g.* Cassiod. Ios. antiq. 14, 57 p. 396 civitatem ... undique munitissimam -r septentrionalem partem [*gr. aliter*]): Lex Aquilia (dig. 9, 2, 27, 5) ceterarum rerum ⌞-r hominem et pecudem occisos⌟ si quis alteri damnum faxit ([⌞⌟ *sunt qui interpolata putent*]. Cic. inv. 2, 56 cetera ... eadem -r communem locum. Verr. II 2, 73 Tusc. 2, 15. Sall. Iug. 19, 7 *rex* -r nomen cetera ignarus populi Romani. Hor. sat. 2, 6, 14 Liv. 7, 37, 6. *al.* Vitr. 10, 14, 3 [*cf. Athen. mechan. p. 17, 15 πλήν*]. *al.; cf. etiam l. 15. 47*). Cic. Phil. 5, 31 in Italia -r Galliam tota[m] (fam. 12, 5, 2 Liv. 39, 20, 4. Mela 3, 75 *quidam* -r capita t. corpore hirsuti [*nisi ad B*]. *al.*). fin. 3, 11 (*sunt qui trahant ad b*) *homines male instituti essent* a philosophia, si ullam aliam probavissent -r eam, quae *eqs.* (Hor. carm. 1, 3, 4 obstrictis aliis *ventis* -r Iapyga. Liv. 38, 60, 3. Vitr. 8, 2, 7 [*nisi ad B*]. Tac. ann. 13, 45, 2 cuncta alia ... -r honestum animum. *al.; cf. l. 52*). Att. 9, 1, 4 -r ... Cassium reliqui *sunt* legati (fam. 1, 1, 3 Caes. Gall. 6, 3, 4 Bell. Afr. 2, 5. *al.; cf. l. 49*). *al.* Caes. Gall. 5, 12, 5 materia cuiusque generis ... -r fagum. Lex Vrson. (cil I[2] 594) 70, 6 IIviri, quicu⟨m⟩que erunt ei -r eos, qui *eqs.* (Plin. nat. 8, 122. Oribas. syn. 6, 5, 1 La p. 99 [*gr. πλήν*]). Hor. sat. 1, 4, 88 cunctos -r eum, qui *eqs.* (carm. 2, 1, 24. Tac. ann. 13, 45, 2 [*v. l. 36*]. Svet. Iul. 42, 3. *al.*). Liv. 21, 27, 9 pars magna (*sim.* Amm. 31, 5, 9 pleraque p.). *sim. al.* ② *voce q. e.* omnis: Rhet. Her. 1, 11, 19 omnes ... navem reliquerunt ... -r unum aegrotum. 3, 7, 14. Cic. div. in Caec. 14 omnium civitatum ... legationes ... -r duas civitates. Cluent. 15 o mulieris scelus incredibile et -r hanc unam in omni vita inauditum. fin. 3, 36 -r ... tres disciplinas ... ceteris omnibus philosophis (nat. deor. 2, 37 Liv. 22, 52, 5 CIL XIV 1437, 7). div. 1, 5 reliqui ... omnes -r Epicurum (Vitr. 10, 15, 1 [*cf. Athen. mechan. p. 18, 9 πλήν*]. Amm. 31, 11, 4. *al.*). *et saepius.* Lex Gabin. Calp. (Année Épigr. 1980 n. 858) 17. Lvcr. 3, 215 Caes. Gall. 1, 5, 3. *al.* Sall. Iug. 52, 2 *erant* alia omnia -r milites opportuna (63, 2. 89, 5 Plin. nat. 5, 36. *al.*). *et passim.*

Ⓑ *quae sine additamento intellegenda est*: ① *e membro opposito* (*ita ut locutio praepos. fere sequatur exceptis e. g.* Liv. 6, 42, 4 Tac. Agr. 12, 5 Apvl. met. 5, 5, 1): Lex Anton. de Term. (cil I[2] 589) 2, 25 ⌞quod eius -r loca agros aedificia⌟ ipsei ... ab se non abalienarunt (⌞⌟ *circumscribuntur res mobiles; haud pertinet ad 1*). Cic. Verr. II 5, 81 mulieres ... nuptae nobiles -r unam mimi ... filiam. Manil. 67 praetores locupletari ... -r paucos. Brut. 170 quid censes ..., nisi idem ...? -r unum, quod *eqs.* Tusc. 5, 85 Peripateticorum ... explicata causa est -r Theophrastum. ad Q. fr. 3, 1, 4 ut opus publicum videretur esse *via*, -r cl passuum (passus *Manutius, sed v. p. 1000, 50 sqq.*). *al.* Caes. civ. 3, 111, 1 occupabat Alexandriam -r ea⟨m⟩ ... partem *eqs.* Varro rust. 1, 23, 2 legumina -r cicer: hoc enim quoque legumen. 1, 38, 1. Sall. Iug. 48, 4 epist. Pomp. 9 Nep. Dion 5, 5 reg. 1, 1 Ov. met. 8, 543. *sim. saepe.* ② *e notione adi.* (*cf. struct. plenam l. 25. 32*): Qvadrig. hist. 10[b] p. 208, 2 Gallus ... nudus -r scutum et gladios duos. Alf. dig. 19, 2, 30, 4 ut *villam* incorruptam redderet -r vim et vetustatem. Arrvnt. hist. 6 (*v. vol. VII 2, 1216, 6*). Liv. perioch. 41, 6 -r religionem ... vilissimum regem egit. Hist. Avg. trig. tyr. 6, 4 -r libidinem optimus imperator *fuit.* Itin. Anton. Plac. rec. A 40, 4 locus sterelis valde -r aquas et palmas (*si recte huc traximus*).

Ⓘⓘ *paucioribus vel singulis quibusdam praecipuis sim.* (*exempla certiora, sc. saepe additamentis quibusdam rationem excludendi confirmantia; disting.* contra *p. 994, 13*): Plavt. Pseud. 801 cur sedebas in foro ... tu solus -r alios? ([alius *trad.*]. Cic. Sull. 9 quod mihi consuli praecipuum fuit -r a., id iam privato cum ceteris esse commune. Apvl. met. 8, 21, 1 solus. Lact. inst. 1, 17, 10 [*fort. Ennii, v. frg. var. 144*] sola -r a. mulieres. *al.*). Rhet. Her. 1, 9, 16 soli nos -r ceteros ... divisimus *insinuationem* ([*antea*: cum ceteris]. Cic. Brut. 6 ⟨aut⟩ -r c. aut cum paucis [*antea*: una cum reliquis]. div. 1, 11 -r c. ipse. Att. 7, 14, 3. Nep. Arist. 1, 4 ut -r c. Iustus appellaretur *Aristides* [*1, 2* unus post hominum memoriam *eqs.*]. Plin. nat. 11, 11 ⌞-r cetera⌟ [*Mayhoff,* praeterea *trad.*]. Svet. Nero 42, 1 Hyg. astr. 2, 33, 1. *al.*). Vitr. 2, 1, 2 *homines* habentes ... praemium -r reliqua animalia, ut *eqs.* Vet. Lat. Esth. 4, 13 (cod. 151) -r omnes Iudaeos salva fiar ([*gr. παρά, cod. 109 et Vulg.* prae]. Iren. 3, 19, 2 l. 37 ipse proprie -r omnes ... unigenitus ... praedicatur. Paneg. 7, 14, 5. Vincent. Ler. comm. 20, 2 *quod inducitur* ab ... uno -r o. vel contra o. sanctos novum. *al.*).

β *speciatim in metiendo, computando, numerando sim.* (*ut facile vergat in notionem q. e. sine, de qua v. sub E; opp.* cum *l. 17. 21; exempla potiora inde a* Vitr. *selecta; cf. e. g. p. 993, 62 et p. 995, 7 sqq.*): Cato agr. 18, 2 (*antea*: stipites ... alti cum cardinibus p(edes) x) suculam -r cardines p(edes) viiii. 21, 5 summa sumptui hs lxxii -r adiutores. Liv. 3, 3, 9 censa civium capita *tot* ... -r orbos (*sim.* Liv. perioch. 59, 7). Vitr. 3, 3, 7 frons loci ... dividatur in partes *tot* ... -r crepidines (3, 5, 3 reliquum ... -r plinthum ... d. in p. septem. 3, 5, 10. 4, 6, 3. 5, 9, 4). 3, 5, 11 corona cum suo cymatio -r simam *erit,* quantum *eqs.* 4, 8, 3. 10, 13, 6 (*cf. Athen. mechan. p. 13, 2 χωρίς*). R. Gest. div. Aug. 23 pugnaverunt -r remiges millia ho⟨minum tr⟩ia circiter (*gr. ἕξω. sim. numerantur pugnatores*: Flor. epit. 4, 2, 44 *tot* milia ... -r auxilia. Vet. Lat. iud. 20, 17 [cod. 100; *gr. cod. Alex. χωρίς, Vat. ἐκτός, Vulg.* absque]. *al.*). Plin. nat. 9, 43 piscium species sunt *tot* ..., -r crustis intecta. 36, 71 Frontin. aq. 66, 2. *sim. al.*

b *usu deflexo iunctura* 'alius (alter) -r *illum' vergit in rationem comparandi, ut ponatur fere pro* 'alius *atque ille'* (*pauca certiora; cf. e. g. p. 993, 33 et v. quae supra ad A monuimus*): Ps. Apvl. herm. 4 p. 268 *propositionum particulae indefinitae* non ... definiunt quid sit ..., sed tantum ostendunt aliud -r hoc esse. 7 p. 272 *in syllogismo* concessis aliquibus aliud quiddam -r illa, quae concessa sunt, necessario evenit (*sim. ibid. iterum; subest Arist. anal. pr. 24b19 ἕτερόν τι τῶν κειμένων, quod vertunt Gell. 15, 26, 2* aliud quid quam, *Boeth.* aliud quid ab his). Tert. carn. 1 l. 6 *Christi carnem* quoquo modo aliam -r humanam. Hil. syn. 22 p. 497[C] alium dicens filium -r patrem (*v. Epiphan. panar. haer. 73, 11, 5 ἕτερον ... παρά*). Conc.[S] I 3 vers. Tur. p. 200, 15 altera ... -r ⌞haec⌟ (hanc *Rustic.*) Nestorii penitus secta est (*gr. I 1, 4 p. 27, 5 ἑτέρα ... παρὰ ταύτην. fortasse sec. D vertit* Dionys. Exig. Conc.[S] I 5 p. 304, 5 -r hanc ... fidem alia prorsus ... perfidia). I 5 p. 153, 14 caro aliud est -r ipsum *dei verbum* (*sim.* p. 266, 6, *gr. I 1, 6 p. 126, 11 ἄλλο τι παρ'*). Epiphan. Schol. Didym. in I Petr. 2, 11 p. 23, 28 alterius generis est ... anima -r corpus. in I Ioh. 2, 18 p. 50, 18 Rvstic. c. aceph. p. 1232[D]. *al.*

B *potius ad rationem addendi,* ***admittendi*** *sim.* (*locos inter B et C ambiguos hic inseruimus, cf. e. g. p. 995, 62. 67; accedit altera quaedam exceptio infra l. 65. p. 995, 1. al.*): **1** *pendent voces quaelibet*: **a** *usu strictiore*: α *exempla varia*: Ⓘ *accedunt adi. vel pron. notabiliora selecta*: Ⓐ alius: Plavt. Trin. 69 numquis est hic a. -r me atque te? :: nemost (Cic. Cluent. 62 numquid. de orat. 2, 279 [nisi *var. l.*]). Cic. S. Rosc. 8 si -r eam praedam, quam dixi, quicquam a. causae inveneritis (parad. 12). Cluent. 171 quid ... ⌞a.⌟ eripuit mors -r sensum doloris? ([⌞⌟ *om. pauci dett.*]. Lig. 13 Tert. anim. 1, 2. *al.*). Lvcr. 2, 285. Nep. Dion 1, 2 -r nobilem propinquitatem multa alia ... bona, in his ..., magnas praeterea divitias. Liv. 7, 37, 1 -r ... a. dona aurea corona eum ... donat (*item iuxta nomen a* -r *pendens*: 10, 34, 3 -r praedam a. Tab. cer. Pomp. [Rendic. Accad. Napoli 51, 1976, 148; *a. 43*] est ... ea pecunia -r a. nummos, quos ... debent. *al.*). *et saepius.* Ⓑ *varia*: Plavt. Amph. 613 Sosiam ... -r me alterum ... ut offendas (Cic. rep. 1, 61 num quis alter -r te ...? :: minime vero. Ps. Tert. haer. 5 p. 222, 16 a. deum fingunt -r creatorem. *al.*). Cist. 146 id duae nos solae scimus ..., -r vos quidem (Trin. 510 *infra.* Cic. Sest. 25 duo. Plin. nat. 8, 219. 10, 69. 11, 110). Trin. 510 is *ager* ... solus superfit -r vitam reliquus (Cic. fam. 9, 15, 2 Liv. 25, 16, 18. Plin. nat. 29, 81 -r r. portentosa mendacia. Tert. anim. 48, 3. *cf. et p. 995, 2*). Vid. 52 nec mihi nisi unum prandium quicquam duis -r mercedem (Cic. prov. 16 uni -r se. Liv. 3, 13, 1 Plin. nat. 22, 11. *adde p. 995, 5. forma* -r unum: Cic. Verr. II 5, 121 quis tam inhumanus -r u. te? rep. 2, 9. *al. apud eundem*). Titin. com. 30 si quisquam (quis *var. l.*) ... ⌞-r hanc⌟ posticum ... pepulerit ([⌞⌟ -r has *var. l.*, praeterhac *pars edd.*]. Cic. Sest. 78 Tusc. 5, 29. *al.* Ps. Sall. in Tull. 6 Rvt. Lvp. 1, 10. *al.; adde* Plavt. Vid. *supra*). Cic. inv. 2, 68 num quos locos communes -r eos ... ipsa res ostendat (Verr. II 4, 60 Cluent. 62. Lex Rubr. [cil I[2] 592] 2, 25. *al.; v. etiam supra l. 49. cf.* aliquis: Cic. de orat. 3, 94 esse -r hanc exercitationem linguae doctrinam a. Brut. 163 Tusc. 5, 21 Ov. ars 1, 230 Liv. 3, 68, 5. *al.*). Verr. II 5, 75 hoc quis ante te, quis -r te fecerit, quaero (Scaur. 44 de

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

orat. 3, 135. fam. 11, 27,-5 cui tu tribuisti excepto Caesare -r me, ut *eqs.*? *et saepius.* SALL. Catil. 20, 13 quid reliqui habemus *eqs.* or. Lep. 21 OV. am. 1, 8, 57. *al.*). dom. 76 tuum multorumque -r te ... impetum (ac. 2, 134 fam. 11, 27, 6. *al.* SEN. nat. 7, 30, 3. *al.; adde p. 994, 54*). PS. SALL. rep. 2, 1, 5 in te -r ceteras artem unam egregie mirabilem comperi (LIV. 9, 40, 1. 28, 34, 1. 29, 29, 3 APVL. met. 3, 29, 5. *al.*). *sim. al.*

Ⅱ *accedunt numeri: in membro opposito* (*v. et l. 16. p. 994, 61 sq. 65; si intellegas ipsum numerum accurate definiendum, ad p. 994, 14 spectent loci excepto* CIC.): PLAVT. Epid. 610 si undecim deos -r sese secum adducat Iuppiter. Mil. 1064. Most. 823 tris minas ... -r vecturam dedi. CIC. Verr. II 3, 107 -r eam quam dixi pecuniam ... CCC milia modium tritici. CAES. Gall. 1, 43, 3 ut ... -r se denos ... adducerent. civ. 1, 46, 5 interficiuntur ... -r eum centuriones IIII, milites amplius CC. 3, 111, 3 NEP. Att. 16, 3 LIV. 7, 27, 7. 37, 40, 4. *al.* VITR. 7, 3, 6. *et saepius. in locutione praepos.* (*cf. et p. 994, 67*): LIV. 4, 43, 4 -r duos urbanos quaestores duo qui *eqs.* (*codd.; varia suppl. edd.; item ponitur numerus in utroque membro*: 29, 26, 3 -r quadraginta longas naves quadringentis ferme onerariis exercitum travexit. 43, 11, 8. TAB. cer. Pomp. [Rendic. Accad. Napoli 45, 1970, 216; *a. 37*]. *al.*). 44, 17, 9. 44, 21, 10 id praesidii additum ... -r duas legiones. PLIN. nat. 3, 58 quicquid ... est -r $\overline{x}$ p(edum) ambitus adnexum (QVINT. inst. 4, 3, 15). 5, 82.

Ⅲ *exempla cetera* (*inde a* CIC. *selecta*): PLAVT. Bacch. 1146 et -r eos agnos meus est istic clam ... canis. Cas. 425 -r operam restim sumpti fecerim. LEX Anton. de Term. (CIL I^2 589) 1, 28 quae Thermensorum ... publica preivatave -r loca (loca⟨ta⟩ *vel* ⟨locata⟩ loca *Mommsen*) agros aedificia sunt. CIC. Verr. II 3, 93 nummos -r frumentum ... dare. nat. deor. 1, 96 mundum -r hunc umquamne vidisti? negabis (numquamne *trad., ut ad A1 pertineat*). SALL. Iug. 39, 5 quos *milites* -r fugam ... licentia atque lascivia corruperat. NEP. Att. 1, 3 -r docilitatem ingenii ... suavitas oris. LIV. 22, 61, 12 hi populi: Atellani ..., Lucani, -r hos Vzentini *eqs.* 29, 30, 12 qui Mazaetullo -r inpunitatem sua omnia ... restitui sponderent. CELS. 4, 13, 4 in hoc -r ea, quae supra posita sunt, haec animadvertenda sunt: ut *eqs.* SEN. benef. 1, 3, 9 -r ista, quae Hecaton transscribit, ... Chrysippus ... ait *eqs. sim. saepe.*

β *fere abundanter accedunt adv. vel particulae copulativae, additivae sim.* (*locutio praepos. antecedit exceptis l. 42. 46. al.*): CIC. fam. 6, 20, 1 -r ... periculum, quod vitaveris, ne illud quidem non *est* quantivis *eqs.* (quamvis *trad.*). ad Q. fr. 1, 1, 28 -r communem fidem, quae omnibus debetur, praeterea nos *Graecis* ... praecipue debere videmur, ut *eqs.* CAES. civ. 3, 32, 4 -r imperatas pecunias suo etiam privato conpendio serviebant (LIV. 1, 57, 2 -r aliam superbiam ... e., quod *eqs.* 5, 41, 8. 7, 26, 14 aqua e. -r cetera necessaria. 42, 11, 3. *al.* PAVL. FEST. p. 151 *v. infra.* VAL. MAX. 1, 7, 2. 6, 5, 3. 8, 11 ext. 3. CELS. 2, 8, 32 si, quod excernitur, aut crudum est aut nigrum et ⌞-r id⌟ etiam leve [⌞⌟ *nisi usu fere adverbiali ut* -r hoc *sub 2b*]. *et saepe. cf. e. g. l. 63. p. 996, 46*). 3, 57, 3 ut -r auctoritatem vires quoque ... haberet (HOR. sat. 2, 5, 1 hoc quoque ... -r narrata ... responde, quibus *eqs.* LIV. 7, 23, 8. 42, 55, 4 -r gaudium ... contemptus quoque ... accessit. *al.* POMP. TROG. hist. Iust. 38, 7, 4 CELS. 3, 22, 2. *et saepius; cf. l. 70. 74. p. 996, 35. al.*). PAVL. FEST. p. 151 moenia -r aedificia significant etiam et munia (*ponitur* et *solum*: SEN. contr. 7, 3, 7 -r coniecturam et illa ... quaestio. PLIN. nat. 15, 17. 16, 28. 16, 243 IVV. 12, 17. *al.*). *sim. al.*

b *usu laxiore locutio praepositionalis parum congruit cum reliqua sententia, cui toti opponi videatur* (*ut e. g.* -r cetera *positum sit fere pro 'ut cetera praetereantur', 'ut taceam de ceteris' sim.; hic illic cogites etiam de genere quodam comparationis compendiariae; exemplа potiora. cf. etiam p. 992, 22*): α *exempla varia*: PLAVT. Truc. 30 quot illic, *sc. in amore,* blanditiae, quot illic iracundiae sunt ..., quid peierandum (pollicitandum *Enk, ut potius ad a pertineat*) est etiam, -r munera: primumdum merces *eqs.* CIC. Att. 12, 3, 2 -r ipsam turpitudinem hoc ipsum (*sc. nomen illud solvi per emptionem ab hasta*) puto esse perdere. fam. 3, 10, 10 cum ... -r hanc coniunctionem adfinitatis quam sis Cn. Pompeio carus ... intellegam (*vix ad C*). 13, 35, 1 Philoxenus ... est hospes meus et -r hospitium valde etiam familiaris. CAES. civ. 3, 4, 3(2) -r has *legiones, quas secum habebat,* exspectabat ... ex Syria legiones II. SALL. hist. frg. 3, 96A2 ⟨hastas ig⟩ni torrere, quibus -r speciem bello necessariam haud multo secus quam ferro noceri poterat. HOR. epist. 2, 2, 65 -r cetera me Romaene poemata censes scribere posse inter tot curas? (*v.* PORPH. *et* SCHOL.; *sunt qui ad C trahant, sed cf. e. g.* LIV. 4, 10, 4 *infra*). LIV. 3, 70, 15 -r Volscos ... Sabini etiam belli perfecti gloriam pepererant *consules.* 4, 10, 4 -r cetera adversa loco quoque iniquo ad pugnam congressi. 7, 42, 8 -r Latinorum infidum iam diu foedus Privernates etiam Norbam ... depopulati sunt. *et saepius.*

β *accedunt structurae verbales*: Ⅰ *participia*: POLLIO Cic. fam. 10, 32, 2 -r furta et rapinas et virgis caesos socios haec quoque fecit *eqs.* LIV. 2, 53, 5. 10, 30, 1 -r ... inlatam populationibus ... hosti cladem

pugnatum etiam egregie est. 21, 49, 4. *al.* PETRON. 68, 5 CYPR. epist. 67, 6 p. 740, 18. *al. hoc usu defendas* (*ne sec. Baehrens, Mnemosyne 38, 1910, 403 cogites de notione q. e. post, quam ne p. 989, 52 quidem agnoscas*): PANEG. 11, 3, 4 *Iuppiter* -r (post *Eyssenhardt*) depulsos quondam ... Titanas ... perpeti cura *adhuc* ... gubernat imperium *eqs.* 11, 19, 4 bona sidera ..., quae ... -r victorias toto orbe terrarum partas etiam navalia trophaea promittunt. Ⅱ *enunt. relat.*: CIC. leg. 2, 43 sceleris est poena tristis et -r eos eventus, qui sequuntur, per se ipsa maxima est. SALL. or. Macri 4 -r spem bonam ex vobis, quae metum vicit, statui certaminis advorsa pro libertate potiora esse. NEP. Att. 2, 4. LIV. 23, 14, 2 *dictator* -r duas ... legiones, quae ... conscriptae fuerant, et servorum dilectum ... ad ultimum prope ... auxilium ... descendit edixitque *eqs.* 33, 14, 3. *al.* VELL. 2, 39, 2. CELS. 4, 5, 6 huic *aegro* ... -r ea, quae supra rettuli, ... ambulandum est (*sim.* 4, 18, 2. PLIN. nat. 20, 23 -r ea, quae ... dicta sunt. 24, 24). 5, 27, 9. *al.* Ⅲ quod *coniunctio*: SEN. clem. 2, 2, 2 ⌞-r id⌟ (prae id *codd. plur.,* nisi *unus*), quod ... familiarissimum esse te cupio ..., illud ... considero. dial. 6, 23, 1 -r hoc, quod omne futurum incertum est ..., facillimum ... iter est *eqs.* COLVM. 4, 18, 1 -r illud commodum, quod ..., tum etiam *eqs.* MELA 1, 52 QVINT. inst. 3, 8, 40 decl. 332, 4. *al.* PLIN. paneg. 59, 6. *al.* ? Ⅳ cum *coniunctio* (*si recte explicavit Ogilvie, 1965, ad l.*): LIV. 4, 11, 6 *triumviri* -r (propter, per *var. ll.*) minime populare ministerium agro adsignando sociis ... cum plebem offendissent, ne primoribus quidem patrum satis accepti *erant.*

2 *iunctura* -r haec (-r hoc) *vergit in vim adverbialem q. e. praeterea* (*cf.* GLOSS. praeterea: -r hoc. *locutio fere inducit argumentum novum ante allatis addendum [sc. fere sententias integras praeter l. 40]; plerumque primum occupat locum, sed v. l. 35. 39. 42. 45. al.; exempla potiora, sc. aliena ab usu anaphorico et praeparativo pronominis strictiore*): **a** *plur.* -r haec (*cf.* -r cetera *p. 995, 67; non est quod* -r ea *pro* praeterea *intellegens similem usum suspiceris* SENT. Minuc. [CIL I^2 584]30 *p. 1004, 72*): TER. Ad. 847 *psaltria* favillae plena ... sit faxo ...; ⌞-r h.⌟ meridie ipso faciam ut stipulam colligat (praeterhac *Bothe, Engelbrecht*). LIV. 7, 42, 1 -r h. invenio apud quosdam *auctores* L. Genucium ... tulisse *eqs.* CELS. 2, 2, 2 peius ... signum est, ubi *eqs.*; -r h. protinus timeri debet, si *eqs.* 2, 4, 9. 2, 6, 3 si ... *species* talis est, in propinquo mors est, magisque, si -r h. oculi quoque lumen refugiunt (2, 17, 1. 4, 27, 1^D add. l. 38 QVINT. decl. 262, 11 SVET. Claud. 44, 1. *sim. sequitur* etiamnum: CELS. 4, 2, 4. 7, 26, 2^E PLIN. nat. 31, 92. aeque: CELS. 7, 18, 9. adhuc: SEN. epist. 52, 4. *sim. al.*). 3, 12, 6 sed -r h. ducenda alvus est, si *eqs.* (*cf.* GELL. 12, 1, 21 et -r h. autem). 5, 26, 20^E id *pus* ... peius est ... dilutum, magisque si ...; itemque si ...; -r h. si *eqs. et saepius.* SEN. nat. 2, 29 -r h. (hoc *cod. unus*). epist. 109, 3 CVRT. 3, 8, 28 PLIN. nat. 2, 147. 13, 108 mirum est, quod -r h. traditur. *al.* QVINT. inst. 4, 5, 8. *al.* **b** *sing.* -r hoc (*falsa var. l. supra l. 41; cf.* -r id *p. 995, 44*): SCRIB. LARG. 187 lingua exasperatur, corpus invalidum fit; -r hoc torpet rigoribus. PETRON. 86, 6 *difficile est emere* asturconem, et -r hoc etiam timebam, ne *eqs.* (QVINT. inst. 8, 5, 28 decl. 258, 5 CLAVD. DON. Aen. 1, 350 p. 74, 9). PLIN. nat. 14, 98. GELL. 3, 10, 10 (*in serie longiore, v. e. g. 3* quoque, *5* deinde, *6* praeterea *eqs.*).

C *potius ad rationem* ***superandi,*** *antecedendi, praestandi, excellendi sim.* (*exempla minus dubia, v. e. g. quae p. 992, 19. 994, 45. 997, 37 monuimus; in contextu occurrunt aliae voces locutionesque gradum quendam indicantes l. 58. 63. 67. p. 997, 20. 21. al.; accedit ad compar. et superl. l. 68 sqq. al.; vis locutionis minuitur l. 63 sq.*): **1** *superatur universitas vel multitudo, quae*: **a** *indicatur per pron. vel adi.* (*de notione v.* SYNON. Cic. p. 413, 35 ante alia. super alia. -r cetera. -r alia. p. 434, 32 maxime. praecipue. ... super alia. -r alia): α -r ceteros (-as, -a): PLAVT. Mil. 1383 -r c. duo di quem *virum* curant, ... Mars et Venus. TER. Andr. 58 horum ille nihil egregie -r cetera studebat, et tamen omnia haec mediocriter (*61* nequid nimis. *cf.* EVGRAPH.: omnia aequaliter, nihil amplius ante omnia). 121 sq. lamentari -r ceteras visast *adulescentula,* et ... erat forma -r ceteras ... liberali (*120*: ut nihil supra. *cf.* DON. 121, 2 plus quam ceterae). CIC. S. Rosc. 16 -r c. ... eam partem ... defendit. Verr. II 1, 63 *homines* summe ... officiosi, ... maxime sedati ..., prope -r c. ad ... otium ... accommodati (*cf.* Scaur. 35 paene). 3, 130 loquebantur ... decumani palam, et -r c. is, qui *eqs.* (*in serie ut*: leg. agr. 2, 5 cum omnibus ..., tum vero mihi -r c. de orat. 2, 217 et ... et ... et ... et -r c. orat. 90 Lysias satis *facetus* ..., Demades -r c. fertur, Demosthenes minus habetur. *al.* LIV. 25, 24, 13 PLIN. nat. 2, 247). 4, 76 quicquid erat oneris ..., Segestanis -r c. imponebat, aliquanto amplius quam ferre possent (*simul pertinet ad compar., quocum strictius iungitur*: SVET. Galba 9, 1 multo ... -r ceteras altiorem ... crucem. CHALC. transl. p. 44^D AMM. 22, 12, 5. *iuxta superl.*: SVET. Dom. 12, 2 -r c. Iudaicus fiscus acerbissime actus est. HYG. astr. 2, 38, 2). 5, 49 *hominem* unum -r c. in ... religionibus foederum sanctum. Manil. 7 ac. 1, 46 Att. 11, 9, 1. *et saepius.* GALL. Fest. p. 162 *in necessarios* officia conferuntur -r c. *al.* β *iuncturae variae*: PLAVT. Amph. 640 quem ego amo -r om-

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nes (CATVLL. 37, 17 hanc ... omnes amatis ..., tu -r o. HOR. epod. 3, 9 mirata est. 11, 3. carm. 2, 6, 13 ille terrarum mihi -r o. angulus ridet. VET. LAT. Esth. 2, 17 [cod. 109] habebat gratiam ... -r o. virgines [*gr. παρά, cod. 151 al.* prae, *Vulg.* super]. RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 12, 6 ne exiguos nos facias ... -r o. [*Migne gr. 35, 952^{B} παρά*]. *al.*). 772 illud -r alia mira miror maxime, si *eqs.* (Asin. 856 -r alios meum virum frugi *esse* ..., amantem uxoris maxume [*cf. 858* ante omnis]. TER. Ad. 258 unam hanc rem me habere -r alios praecipuam ..., fratrem *eqs.* VARRO ling. 7, 73 SCRIB. LARG. 206 p. 95, 25. *al.*). VITR. 8, 1, 3 *lacunae* sedentes -r reliquum agrum excipiunt ... *et* diutius conservant umorem (9, 8, 2 is ingenio ... -r reliquos excellens). AMM. 28, 1, 14 -r multa ... immitia ... mors Marini ... eminuit. CASSIOD. Ios. antiq. 1, 249 quae fuerit bona -r virgines universas (*gr. παρά*).

b *intellegitur e contextu*: VITR. 7, 13, 1 quod *ostrum* ... excellentissimam habet -r hos, *quoscumque memoravimus,* colores aspectus suavitatem. VET. LAT. psalm. 44, 3 (Tert. adv. Marc. 3, 14 p. 399, 2) tempestivus decore -r filios hominum (*3, 7 p. 387, 8. al.* citra, *adv. Iud. 9, 17. al.* super, *adv. Iud. 14, 5* ultra, *Vulg. al.* prae, *gr. παρά*).

2 *superatur modus quidam consuetus, definitus*: RHET. Her. 3, 19, 31 *loci* -r modum ampli (*opp.* nimis angusti. *cetera v. vol. VIII 1272, 40 sqq.; addas e. g.* CELS. 4, 27, 1^{D} add. l. 40). LVCR. 4, 1241 *semine* nimium crasso ... et liquido -r iustum tenuique (AVSON. 159, 18 p. 29 -r i. funera nulla fleas). SALL. hist. frg. 3, 46 (*contextu parum certo*) -r solita vitiosis magistratibus (FRONTO p. 113, 2 valetudine ... -r solitum gravi. *cf. p. 998, 20*). SERV. Aen. 6, 535 haec sacra ... -r unius diei spatium non tenebant (*vix ad A1*). COD. Theod. 2, 33, 4 -r moderatam ... definitionem (*Interpr.*: amplius). CONST. Sirmond. 8 l. 2 -r consuetudinem ... lenitatis *imperatoriae. al.*

3 *versione minus apta superantur singuli*: VET. LAT. psalm. 64, 4 (cod. 136) verba iniquorum potuerunt -r me (*gr. ὑπερεδυνάμωσαν ἡμᾶς, cod. 300 al. et Vulg.* praevaluerunt super nos). Luc. 18, 14 (cod. 5) *publicanus* iustificatus magis -r illum Pharisaeum (*gr. in eodem cod. μᾶλλον παρ' ἐκεῖνον. alias vers. v. supra p. 379, 49*).

D *potius ad rationem* **opponendi,** *discrepandi sim. significatur fere aliquid fieri, quod aliter exspectatum, consuetum, constitutum sit (quod omnino non exspectatum sit e. g. l. 47 sqq. 66); adiecimus etiam exempla inter C et D ambigua, v. e. g. p. 998, 5 sq. 25. 28; opp. maxime* ex *l. 66,* secundum *l. 69. 72 atque e. g.* AMBR. in psalm. 1, 47, 2, *pro syn. est* adversus *infra l. 69,* contra CIC. fam. 3, 2, 1 APVL. apol. 78, 5. *locutio praepos. augetur per adv.* ut TER. Haut. 664, tam *p. 998, 17 et* CIC. Att. 1, 16, 1 fam. 3, 10, 1. 11, 14, 3 CAEL. Cic. fam. 8, 2, 1, *cf. etiam* ita *l. 67; ponitur iuxta adi. praedicativa e. g.* TER. Phorm. 239 -r spem atque incredibile hoc mi optigit. CIC. de orat. 2, 322 si *res* crudelis, si nefanda, si -r opinionem *eqs.* CAES. civ. 3, 61, 1. *paulo recentiores videntur iuncturae similes cum praepos.* contra, *v. vol. IV 744, 52 sqq.*

1 *contra spem, opinionem, voluntatem, exspectationem sim.* (SYNON. Cic. p. 444, 18 subito. ... ex improviso. ex inopinato. ex insperato. -r exspectationem. *vi augendi accedunt adv.*: CIC. Verr. II 2, 182 homini -r opinionem improviso incidi. 5, 91 repente [Catil. 3, 11 fam. 4, 4, 3 LIV. 39, 26, 8]. Planc. 49 subito [Phil. 5, 43]): PLAVT. Rud. 400 multa -r spem scio multis bona evenisse (TER. Andr. 436 evenit [DON.: pro 'contra']. Phorm. 239 optigit. 1048 discedo. *al.* CIC. Phil. 5, 43 -r spem omnium [*item cum gen.*: CAES. civ. 3, 70, 1. LIV. 39, 32, 13 suam et ceterorum. *al.*]. *et saepe. polyptoton*: CIC. Flacc. 57 -r spem, ... spe. VET. LAT. Rom. 4, 18 [Pelag.] -r spem in spem credidit [*gr. παρά, Vulg.* contra]. *cf.* GLOSS. *παρὰ προσδοκίαν.* subito vel improvise). 587 quam *crapulam* potavi -r animi quam libuit sententiam ([*structura contaminata, v. vol. VII 2, 1325, 15 sqq.; ceterum cf. infra p. 998, 51.*]. IREN. 2, 5, 4 secundum concessionem -r s. eius *dei*). TER. Andr. 879 -r ... sui voluntatem patris ([*v. sub 3a*]. CIC. Catil. 2, 16 cum ei nihil ... -r ipsius v. cogitationemque acciderit, nisi quod *eqs.* AVG. civ. 5, 1 p. 190, 22 dei et hominum. conf. 8, 3, 7. CASSIOD. hist. 1, 9, 3 propriam [*Sozom. 1, 8, 3 παρά*]. *al.*). Hec. 763 quam ego te esse -r nostram opinionem comperi ([DON.: pro 'contra']. *al. v. vol. IX 2, 717, 72 sqq.; ibid. corrigas* CIC. Att. 4, 8^{a}, 2). Haut. 201 aliquanto iniquior erat *pater* -r eius *filii* libidinem (*cf. l. 57; an ad C?*). CIC. Pis. 46 illud ... accidit -r optatum meum, sed valde ex voluntate: mihi enim numquam venerat in mentem ... insaniam optare vobis *eqs.* de orat. 2, 285 hoc ita -r exspectationem accidit, ut *eqs.* (*cf. l. 73 sqq.*). QVINT. decl. 286, 5 nihil -r animum patris aestimare (*1* adversus voluntatem, *2* secundum ... voluntatem. *cf.* -r mentem: CONC.^{S} I 5 p. 377, 19 *et* 21 [*Rustic. I 4 p. 69, 32* extra voluntatem, *34* contra v., *gr. I 1, 7 p. 80, 3 sq. παρά*]). TERT. praescr. 7 l. 29 ⌞secundum traditionem hominum⌟ -r providentiam spiritus sancti (⌞ ⌟ *Col. 2, 8 ubi pergitur*: ... et non secundum Christum). *al. t. t. rhet.* -r exspectationem *pro gr. παρὰ προσδοκίαν v. vol. V 2, 1887, 4 sqq. (excipias* CIC. *supra l. 68 laudatum); cf.* MACR. Sat. 4, 6, 6 locus idoneus ad pathos movendum, qui dicitur -r spem (*affert Verg. Aen. 1, 250 sqq. al.*).

2 *contra aequum, naturam, mores, consuetudinem sim.*: PLAVT. Bacch. 418 -r aequom ne quid delinquat (TER. Hec. 226 meo labori haud parcens -r a. atque aetatem meam [*Eugraph. 223*: contra quam iustum esset. *dub., num ad C traxerit* DON. 226 *conferens Verg. Aen. 6, 114* vires ultra]. Ad. 64 nimium ipse est durus -r a.que et bonum [*nisi ad C*]. SIDON. epist. 4, 3, 1). Epid. 106 virtutem (*v. sub 3a*). TER. Andr. 879 -r civium morem ([*v. sub 3a*]. EDICT. cens. de rhet. Suet. rhet. 25, 1 *v. l. 15.* AMM. 14, 2, 1 feris ... obiecti sunt -r m. AVG. civ. 1, 1 p. 5, 10. COD. Theod. 9, 32, 1 -r fas -rque morem. *al.*). Ad. 885 haec tria ... addidi -r naturam: '...' ([SCHOL. Bemb.: pr⟨a⟩eterquam mores mei exigebant. SCHOL. Ter. p. 161, 10 -r consuetudinem]. CIC. Phil. 1, 10 *v. sub 3a.* nat. deor. 2, 14 fulminibus, ... -r n. ... portentis. div. 2, 60. TERT. anim. 33, 5. 43, 1 [*antea*: extranaturale, *ut ad IB1b trahere possis*]. *al.*). EDICT. cens. de rhet. Suet. rhet. 25, 1 haec nova, quae -r consuetudinem ac morem maiorum fiunt (RHET. Her. 2, 5, 8 -r c. ... aut alieno tempore. 4, 1, 1. 4, 10, 14. CIC. Manil. 61 quid tam -r c., quam *eqs.* Phil. 14, 13. div. 2, 60 [*disting.* -r naturam]. *al.* CAES. civ. 3, 61, 1. *al.* BELL. Alex. 6, 2 [*nisi ad C*]. BELL. Hisp. 23, 3 NEP. Hann. 12, 4 PAVL. FEST. p. 96 CELS. 2, 7, 17 SEN. nat. 7, 1, 4. 7, 13, 3. *al.*). VERG. georg. 1, 412 *corvi* nescio qua -r solitum dulcedine laeti (HOR. carm. 1, 6, 20 non -r s. leves [PORPH.: ex consuetudine leves]. SEN. nat. 2, 13, 3 nihil -r s. evenit. 7, 11, 3 AMM. 17, 6, 1. *al.*). *al.*

3 *contra praecepta sim. et quaslibet res (addidimus animantes sub c); pendent*: **a** *subst.* (*p. p. p. pro subst.*): PLAVT. Epid. 106 -r aetatem et virtutem stultus es ([*vix ad C*]. TER. Hec. 226 *v. sub 2.* Haut. 59 *v. p. 1037, 11* [*explicant*: DON. Ter. Andr. 436, 1 contra. SCHOL. Ter. p. 114, 29 extra modum et mensuras senectutis. *haud ad C*]. *dub.* CIL *supra p. 420, 1 sqq.; cf. l. 40*). Most. 965 -r speciem stultus es (*nisi ad C*). TER. Andr. 879 ut -r civium morem atque legem et sui voluntatem patris tamen hanc habere studeat ([DON.: contra]. CIL X 1971, 6 [*saec. I med.*] ⟨prae⟩ter l. ne quis ⟨mi⟩hi titulum deiciat [*si recte legitur*]. PELAG. in Rom. 12, 3 NOVELL. Anth. 3 pr. l. 20. *al.*). Eun. 1094 nihil -r promissum est. CIC. Phil. 1, 10 multa ... impendere videntur -r naturam etiam -rque fatum (*fusius de loco* GELL. 13, 1, 1 sqq. *fortasse sec. IB1b explicans, cf. enim ibid. 2* intra f., *4* extra f. *ceterum*: IREN. 2, 5, 4 -r necessitatem ... et f. *al.*). VET. LAT. Rom. 16, 17 (cod. 75. *al.* = VVLG.) *dissentiunt* -r doctrinam, quam vos didicistis (*gr. παρά. cf.* HIL. syn. 30 -r salubrem scripturarum et rectam fidem [*Socrat. hist. 2, 10 p. 204^{B} παρά*]. AVG. c. Petil. 2, 88, 195 p. 120, 7 -r euangelium. *sim. al.*). Hebr. 11, 11 (cod. 78 = VVLG.) *Sarra concepit* etiam -r tempus aetatis ([*gr. παρά, cod. 75* super]. RVFIN. Adamant. 1, 20 [*gr. παρὰ προσδοκίαν*]. CAEL. AVR. chron. 4, 7, 99 [*opp.* concurrenti t.]. CASSIOD. Ios. antiq. 4, 226 [propter *var. l.; gr. ἀώρως. opp.* secundum t.]. *al.*). CHAR. gramm. p. 182, 18 (*ex Romano*) *vocabulum* hoc inter excepta esse -r regulam (PRISC. gramm. II 454, 9 EVTYCH. gramm. V 474, 12. CASSIOD. hist. 5, 34, 36 ecclesiasticam [*Socrat. 2, 40 p. 344^{B} παρά*]. *al.*). *sim. al. versione mira* (*breviloquentia quadam?*): CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 68, 10 dei ... verbum ⌞-r viri absentiam⌟ per voluntatem ... dei factum est *caro* (⌞ ⌟ -r *id, quod exspectandum erat absente viro? cf. alias vers. ibid. p. 122, 10* per, *II 3, 1 vers. ant. p. 204, 6* absque viri praesentia, *gr. I 1, 2 p. 39, 22 παρὰ τὴν ... ἀπουσίαν*). **b** *pron. neutr. (facile subauditur l. 57. 58; saepe in scriptis e gr. versis): contaminatione structurarum accedit* quam (*v. etiam p. 997, 57*): VLP. dig. 43, 22, 1, 9 *in utenda aqua* innovat aliquid -r ⌞id⌟ (*delendum censet Mommsen*), quam praecedenti anno usus est. PRISCILL. tract. 1, 5 -r id, quam quod euangelizatum est nobis, nec angelum ..., si aliud dixerit, audiendum (*sec.* Gal. 1, 8 *infra; cf. Löfstedt, Eranos 10, 1910, 19*). *exempla cetera*: VET. LAT. Gal. 1, 8 (cod. 77. *al.*) licet ... angelus ... euangelizaverit -r quod euangelizavimus (Aug. epist. 53, 1 -r id quod, *gr. παρ' ὅ, vers. ceteras v. p. 1037, 24; sim.* Gal. 1, 9 [cod. 77] -r quod accepistis [cod. 78 = VVLG. -r id, quod; *gr. παρ' ὅ, aliam vers. v. p. 1037, 27*]). CONC. Antioch. a. 379 Zeitschr. neutest. Wiss. 35, 1936 p. 23, 10 si quis -r haec sentit (*ibid.* p. 23, 12. 14 CONC.^{S} IV 2 p. 67, 29). CANON. Turner I 1 p. 114 rec. II (*sim.* p. 115 rec. III. *al.*) si quis ... -r haec facit ([*p. 114 rec. I* extra haec, *p. 115 rec. IV* contraria his; *gr. Mansi 2, 669^{A} παρά*]. CASSIOD. Ios. antiq. 4, 238 [propter *var. l.; gr. παρά*]). CONC.^{S} II 3, 2 vers. ant. p. 130, 28 qui -r ista sapit ...; qui aliter sapit ([*gr. II 1, 2 p. 123, 14 παρά*]. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 86, 33 -r illa, quae Cyrilli sunt. *al.*). *al.* **c** *pron. masc.* (*sec. gr. pro scriptis ponuntur auctores eorum*): AVELL. 74, 1 a te vulnerata sunt euangelia ... et apostolus; quoniam -r (propter *var. l.*) eos visus es fallaciter commentari, ne *eqs.* (*gr. παρ' αὐτούς*). CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 28 haec ... verba ... Apion -r alios innovasse cognoscitur (*gr. παρὰ τοὺς ἄλλους*).

E *usu recentiore ad rationem defectus vel* **absentiae,** *ut sit fere i. q. sine* (*quod saepius pro syn. occurrit; v. testimonia gramm. p. 1000, 26 et cf.* AVG. quaest. hept. 3, 20, 2 l. 396 sqq. particula ..., quae additur, *πλήν,* ut dicatur *πλημμέλεια,* '-r' significat, ut *ἀμέλεια,* quod vocatur neglegentia,

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

videatur sonare 'sine cura', *πλημμέλεια* '-r curam', quod paene tantundem est. SCHOL. Ter. p. 137, 21 ['ne -r causam', *v. p. 990, 50*] ne sine culpa fugias, ne sine causa aliquid agas. GLOSS. *ἄτερ. ἄνευ. δίχα* [*cf. etiam p. 989, 36 sq.*]): **1** *exempla plus minus ambigua, quae originem, affinitatem notionis illustrant*: VET. LAT. Matth. 5, 32 (cod. 1. *al.*) quicumque dimiserit uxorem suam -r causam fornicationis (*gr. παρεκτός, Vulg.* excepta. *similiter respiciunt usum sub A2 illustratum* [*cf. maxime p. 994, 15, ceterum e. g. p. 993, 75 et* PLIN. nat. 20, 49]: VEG. mil. 3, 23 -r [propter *var. l.*] novitatem, si ab insolitis videatur, inefficax bello est *genus camelorum.* CASS. FEL. 51 p. 131, 13 sin ... natus fuerit dolor similiter ut colicis -r vomitum. *al.*). PS. ASCON. Verr. p. 237, 8 qui ... suis commodis consulunt -r honestatem (*prope accedit ad notionem sub D illustratam [cf. e. g. p. 997, 66] ut*: HEGES. 3, 17 p. 218, 20 qui -r praeceptum venisti [*p. 218, 14* sine viatico]. AVG. bon. viduit. 12, 15 p. 322, 9 ex meo corde -r scripturae sanctae auctoritatem [*antea*: contra]. *al.*). HEGES. 2, 9, 1 p. 157, 1 quicumque -r Romanorum amicitiam est (*item spectat ad notionem sub IB1b descriptam*: AVG. epist. 157, 11 p. 458, 6 sq. *nemo est,* qui -r Adam carnaliter generetur ..., qui -r Christum spiritaliter regeneretur. CASSIOD. var. 2, 40, 16 [*postea*: sine]. *al.; cf. e. g. p. 991, 62*).

2 *exempla potiora* (*coniungitur raro cum animantibus, sc. infra l. 50. 53. 56. 59, cf. l. 40*): **a** *usu vario*: TERT. anim. 47, 4 *somnia accidunt* et -r opinionem et -r interpretationem et -r enarrationem facultatis (*v. Waszink, 1947, ad l.*). pudic. 16 p. 255, 10 nos -r sollicitudinem degere (HIL. AREL. vita Honorat. 5 l. 9 [*syn.* sine]). TER. MAVR. 1302 nulla vox humana constat absque septem litteris *vocalibus* ...; quicquid audis -r istas, pars soni, non vox erit. PALLAD. 2, 9, 2 -r auxilium cultoris (*cf. Colum. 2, 11, 5* supervacuus ... cultus). 7, 2, 2 -r hominum labores unius bovis opera. SERV. Aen. 11, 581 inter 'matrem' et 'matrem familias' hoc interest, quod 'mater' est -r illam significationem, quae est ad aliquid (AVG. gen. ad litt. 1, 1 p. 4, 4 -r allegoricam s.). SCHOL. Hor. carm. 1, 3, 18 ('siccis oculis') -r lacrimas. AVG. civ. 1, 16 p. 28, 11 -r culpam (COD. Theod. gest. in sen. 7). enchir. 26, 100 *ut* non fiat -r eius *domini* voluntatem, quod etiam contra eius fit voluntatem. serm. 47, 30 l. 964 alii cum pecunia, alii -r pecuniam (*cf. l. 963* sine). COD. Theod. 15, 1, 27 per usurpationem ... -r conscientiam nostram (NOVELL. Valent. 28, 1 c. atque consensum. CANON. Turner II p. 192 rec. III [*sim. al.*] -r c. episcopi [*opp.* cum consilio; *p. 157 rec. II* sine, *gr. Mansi 2, 1101^{B} παρά*]. *al.*). EPIST. pontif. 328 Arel. 1 p. 5, 24 quisquis ... -r missam *episcopi* ... formatam ... ad nos venerit (*cf.* 555 Arel. 18 p. 27, 17 -r metropolitanorum ... litteras). CONC.^{S} I 2 p. IX l. 13 *in Christo* homo tantummodo sine deo seorsum flevit et deus -r hominem Lazarum suscitavit. CAEL. AVR. chron. 5, 2, 36 -r cucurbitam scarificatio. CASS. FEL. 36 p. 78, 12 ulceratio -r febrem ([*p. 78, 9* cum f.]. 42 p. 103, 20 [sine *var. l.*]. 72 p. 174, 19). DRAC. Orest. 405 -r vulnera ... exitium. BOETH. in herm. comm. pr. 2, 11 p. 163, 23 homo ... est animatus, mortuus vero -r animam. *et saepius.*

b *ponitur pro vocibus graecis quibusdam separationem, absentiam sim. significantibus*: **α** *pro praepos.* (*exempla potiora*): *χωρίς*: CANON. Turner I p. 128 rec. II qui praevaricati sunt -r necessitatem *eqs.* (*sim.* p. 129 rec. III; *p. 210 rec. V al.* sine). BOETH. Porph. isag. p. 12, 24 -r subiecti corruptionem. CASSIOD. Ios. antiq. 5, 230 -r eos. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 35, 22 sine aliquo iudicio et absque discussione ac -r inquisitionem (*gr. I 1, 5 p. 120, 31 χ. semel tantum*). *al.* *ἄνευ*: CANON. Turner I 1 p. 13 rec. I. II (III) -r commendaticias litteras (*I 2, 1 p. 32^{p}* sine). p. 26 recc. cit. -r episcopum (*I 2, 1 p. 32^{w}* sine voluntate episcopi). BOETH. herm. 19b12 -r verbum ... nulla adfirmatio. CASSIOD. hist. 2, 19, 6. *al.* *δίχα*: CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 13, 14 -r instrumentum. II 2, 2 p. 60, 16 -r oeconomos (praeterea *var. l.; cf. p. 40, 6. al.* sine, *p. 102, 25* extra). DIONYS. EXIG. Conc.^{S} I 5 p. 242, 22 -r aliquem dolum (*I 3 vers. Tur. p. 33, 18. al.* sine). CASSIOD. hist. 9, 44, 3 -r tres pontifices. *al.* **β** *pro praefixo privativo compositorum*: CONC.^{S} II 2, 2 p. 60, 19 *ut* dispensatio -r testimonium non sit (*ibid. p. 40, 8. al.* sine; *gr. II 1, 2 p. 163, 6 ἀμάρτυρον*). EVCLID. elem. vers. M l. 2 linea *est* ... -r latitudinem longitudo (*rec. Md* sine, *cf. vol. VII 2, 1435, 52 sq.; gr. 1 p. 2, 2 ἁπλατές*). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12, 8 p. 364^{B} -r effectum operationis (*gr. ἄπρακτός τε καὶ ἀνενέργητος*). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 39, 20 in scripto et -r scriptum (*gr. I 1, 5 p. 125, 3 καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως. sim.* I 4 p. 105, 36 *deficiente gr.*). *al.*

***appendix syntactica et stilistica*: 1** *notabiliora collocationis: anteponitur vocibus pendentibus passim; antecedunt attributa* (*non nisi in versu*): LVCR. 1, 1110 desertum -r spatium et primordia caeca. 3, 215 vitalem -r sensum calidumque vaporem. CVLEX 307 Sigeaque -r (propter *pars edd.*) litora. HOR. epod. 16, 40 (*v. p. 990, 62*). sat. 1, 3, 139 OV. epist. 6, 5 STAT. Theb. 9, 643; *interseruntur attributa saepe, e. g. p. 990, 65 et* OV. epist. 21, 141 -r sine pectore vocem; *ceterum hic illic intercedunt particulae, e. g.* CIC. Phil. 1, 10 -rque fatum. fin. 3, 36 -r enim tres disciplinas, *sed vix alia verba p. 1004, 40.* *postponitur vocibus pendentibus* (*non nisi in poesi; vix addas p. 1003, 49*): LVCR. 4, 139 solem succedere -r. 4, 390 quos agimus -r navem. CVLEX 390 rivum -r (propter *var. l.*) aquae (*sequitur attrib. ut*: HOR. epod. 3, 9 Argonautas -r omnis. STAT. Theb. 6, 507. *cf.* ALC. AVIT. carm. 4, 170 hunc -r, dignum quem *eqs.*). HOR. carm. 3, 27, 31 nihil astra -r vidit et undas (*sequitur alterum subst. pendens ut*: STAT. Theb. 12, 236 *p. 991, 7. vix addas* OV. met. 11, 404). TIB. 3, 19, 3 iam te -r (te iam -r *var. l.*). PAVL. NOL. epist. 8, 3 vers. 82 me -r. *iteratur e. g.* CIC. Flacc. frg. Cus. 11 -r libidinem, -r audaciam, -r amentiam. Pis. 35 Phil. 1, 10 OV. met. 5, 159 SEN. contr. 1, 4, 12, *semel positum spectat ad subst. plura* PLAVT. Pseud. 957 -r cyathum et cantharum. Trin. 69. *et saepe, cf. e. g. l. 5. p. 995, 25. 999, 69 sq.*

2 *pro acc. sollemni accedunt formae aliae* (*aliter sub 3a*): **a** *indecl.* (*negleximus numeralia et nom. propr.; vix est, quod moneamus locos plurimos etiam ad adv. trahi posse; contra huc fortasse spectat p. 1003, 22*): LEX Vrson. (CIL I^{2} 594) 127, 1 ne quis in orchestram ... -r mag(istratus) prove mag(istratu) *sedeto.* HOR. sat. 2, 5, 69 nil sibi *esse* legatum -r plorare (*item cum inf.*: OV. epist. 7, 164 quod crimen dicis -r amasse meum? [19, 16 VEN. FORT. carm. 4, 26, 32]). OV. epist. 17, 162 nil ... potui dicere -r 'erit' (*item fortasse cum oratione recta* MART. 1, 76, 9. *cf. struct. sollemnem e. g.* CIC. Att. 10, 5, 1 -r hoc: '...'). AVG. epist. 11, 2 p. 26, 21 -r invicem (*v. vol. VII 2, 184, 76*). MART. CAP. 3, 238 vocalibus ... -r 'o' antelatum. GREG. TVR. Franc. 5, 18 p. 220, 5 -r volatilia et parumper ciceris. **b** *abl.* (*aliter e. g. p. 1002, 53; exemplo* SALL. *p. 1002, 47 perperam intellecto testantur abl.*: ARVS. gramm. 429 -r illi⟨s⟩ [*vix defendas* illi, *ut recte de adv. cogitari videatur, quod testantur alii p. 1002, 48*]. CLEDON. gramm. V 76, 14. 78, 15 sqq. [*abl. accommodatum esse putat notioni q. e. sine, quam v. sub IIE; sim.* POMP. gramm. V 278, 15 sqq. PRISC. gramm. III 343, 11. *al.*]; *hucine p. 1003, 42 ?*): VET. LAT. Tob. 3, 17 (25) (cod. 143) -r omnibus (*v. supra p. 379, 25 sqq.*). TRACT. in Luc. 5, 18 -r vocem et oculis (-los *Mai*). CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 34, 6 -r ex deo verbo (*c. acc.* I 2 p. 51, 1, *gr. I 1, 1 p. 41, 3 παρά*). GREG. TVR. Franc. 8, 19 p. 386, 4 ne ... mulierum consortium potiantur ... -r his feminis (*vix ad usum adv.*). VITAE patr. Iurens. 66 *nihil sumere* de alitibus -r ovis (ova *var. l.; cf. antea*: exceptis lactibus; *vix ad usum adv.*). *al.* *exempla fortasse potius defectu 'm' finalis explicanda* (*quam iure edd. supplent e. g.* RHET. Her. 1, 6, 10 LIV. 43, 15, 1. 45, 30, 1): INSCR. Ost. Thylander A 222, 8 -r Panaratum et Prosdocia. CANON. Turner I p. 129 rec. III -r necessitate aut ablatione (oblatione, oblationem *var. ll.*) facultatum aut pericula aut tale aliquid (*acc.* p. 128 rec. II, *in rec. ceteris* absque *vel* sine; *gr. Mansi 2, 673^{A} χωρίς*). LEX Visig. Eur. 306 -r consensu (Visig. 5, 1, 3 *acc.*). *al.*

3 *structurae minus plenae* (*exempla selecta, sc. tantum ad IIA et B pertinentia*): **a** *desideratur vox e -r pendens, quae intellegitur*: **α** *ex enunt. condic.*: CIC. Tusc. 5, 85 -r Theophrastum et si qui illum secuti ... horrent dolorem. LEX Vrson. (CIL I^{2} 594) 127, 1 -r mag(istratus) ... ⟨e⟩t si quis *eqs.* LIV. 8, 39, 15 -r captivos ac si qua *eqs.* 22, 52, 5. *al.* **β** *ex enunt. relat.* (*cf. formam plenam antecedente pron. demonstr. e. g. p. 996, 13 sq.*): CIC. Att. 5, 3, 2 *litteras* nullas ... acceperam -r quae ... in Trebulano redditae sunt. CAES. Gall. 1, 5, 3 frumentum omne, -r (praeterquam *var. l.*) quod *eqs.* LIV. 3, 23, 3 -r arma et quod *eqs.* *et saepe.* **γ** *ex gen. attributi* (*cf. p. 1001, 23 et formam plenam c. pron. demonstr. e. g. p. 992, 40*): CIC. Att. 6, 2, 4 *forum* omnium dioecesium -r Ciliciae. ad Q. fr. 1, 1, 16 quaedam familiaritates -r hominum perpaucorum, si qui *eqs.* 3, 1, 4 *v. p. 993, 62.* VARRO rust. 1, 38, 1 stercus ... volucrium -r palustrium (*Colum. 2, 14, 1* exceptis ... palustribus). LIV. 6, 35, 10 comitia -r aedilium. COLVM. 3, 2, 15 omnis incommodi patientes *vites* -r caloris (praeterquam *cod. unus; vix ad usum adv.*). SCRIB. LARG. 90 (*v. app. crit.*). PLIN. nat. 14, 119. *al.* **?δ** *ex obi. antecedente*: VET. LAT. num. 29, 11 (cod. 100, *sim.* cod. 104) *offerant* haedum ... unum pro peccato ... -r de (-r pro 104) peccati depraecatione et holocaustum (*gr. πλὴν τὸ περὶ κτλ., Vulg.* absque his quae *eqs.*).

b *desideratur membrum oppositum*: **α** *obi. vel subi.*: Ⓘ *iuxta verba absolute usurpata*: CIC. Att. 6, 1, 23 Lentulum ... -r Tusculanum proscripsisse audio (*sunt qui suppleant* omnia *vel nomen alterius villae*). CAES. civ. 3, 105, 5 (*verba interpol. ?*) quo -r sacerdotes adire fas non est (*nisi cogites de dat., ut ad β pertineat*). SEN. epist. 81, 18 creditori ... -r sortem extra ordinem numerant. PLIN. nat. 15, 124 *oleum myrti* retinet ... faecem *vini saccandi* nec -r purum liquorem transire patitur. SVET. Dom. 21 ut non temere super cenam -r ... potiunculam sumeret. *al.* Ⓘ *opponuntur voces, e quibus subintellegenda est vox quaedam generalis* (*quae ponitur e. g.* BELL. Afr. 47, 3 -r ipsum militem et arma nec vas nec mancipium neque ullam rem. *adhibetur fort. cum acumine ab* AMM. *et* EPIPHAN., *ceterum potius neglegentia quadam*): AMM. 24, 3, 5 mihi nec facultates nec propinquitas generis suppetit ... -r pectus omni liberum metu. PRISC. gramm. II 117, 6 et patronymica et possessiva ... et diminutiva -r (propter *var. l.*) verbalia et adverbialia ... denominativa sunt. EPI-

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PHAN. in euang. 38 p. 87, 5 iusti -r benedictiones nesciunt maledictiones. 54 p. 140, 5 ut nihil de hoc mundo requirerent -r (propter *var. l.*) regnum caelorum (*sc. 'nihil saeculare nec aliud -r r. c.'; de contaminatione cum particula* sed *cogitat Erikson, Sprachliche Bemerkungen, 1939, 100 adn. 1 comparans l. 1*). GREG. TVR. Franc. 5, 10 vinum ... vel omne, quod inebriare potest, non bibebat -r aquam. *al.*

β *struct. variae* (*imprimis locut. adverbiales; quae intelleguntur ex adi. collegimus p. 993, 66*): CIC. Att. 13, 45, 3 *domi esse* magnum pondus argenti; auctionem -r praedia ... fieri oportere (*subaudias* ceterarum rerum *sim.; alii ordinem mutant ita*: argenti -r praedia; auctionem *eqs.*). VITR. 10, 14, 3 tabulis ... palmeis, si non, ex cetera materia, quae maxime habere potest virtutem, -r pinum aut alnum; haec enim sunt fragilia (*cf. Athen. mechan. p. 17, 15 πλήν*). HIL. syn. 33 p. 505[B] non differt -r originis causam ab innascibilitate nativitas. HIST. AVG. Aur. 7, 2 nec -r duas noctes per tot annos ab eo mansit diversis vicibus. VVLG. Tob. 4, 13 adtende tibi ... ab omni fornicatione et -r uxorem tuam numquam patiaris crimen scire (*sc. coitum cum alia muliere perpetratum*). Ps. APVL. herb. 116 l. 20 *mulier medicamentum* bibat -r partum (*vix ad p. 991, 49*). MART. CAP. 4, 398 ut ... proprium est hominis esse risibile, ita proprium est risibile non esse -r hominem. *al.*

4 *illustratur quo pertineat locutio praepos. (exempla potiora selecta): accedit maxime ad subi. vel obi. (v. passim supra sub IIA et B), rarius ad alias structuras, sc. ad gen. attributi supra p. 993, 26. 45. 61 et e. g.* CAES. Gall. 5, 24, 7 LIV. 38, 60, 3 (*cf. 3aγ*), *dat. e. g. p. 993, 47. 994, 1. 995, 1, abl. instr. sim. p. 992, 43. 993, 15. 995, 17. al., acc. temporis p. 993, 13, adv. supra p. 993, 12. 25 et e. g.* COD. Theod. 14, 15, 3, 1, *locut. praepos., e. g.* in *p. 992, 41. 61. 993, 47 al.,* ex *e. g.* VITR. 7, 3, 1. 10, 14, 3; *toti sententiae opponi videtur p. 995, 53. pendet ex adi.: maxime notione sub IIC et D illustrata, v. p. 996, 73. 997, 22. 23 sq. 998, 20 sq. al. et vol. VIII 1272, 40 sqq.; ceterum e. g. supra p. 993, 29. 67 sqq. pendet e subst.: in indicationibus mensurae e. g. p. 994, 17. 22, iuxta gen. attributi v. l. 23; ceterum* (*sc. ut saepius occupet fere locum adi.*): CIC. Verr. II 5, 91 Heracleo, repente -r spem ... victor. nat. deor. 2, 14 -r naturam hominum ... portentis. LIV. 25, 27, 5 -r spem mora (*v. app. crit.*). 28, 26, 14 -r spem robur ... imperatoris. 44, 2, 6 aliis per Pythoum placebat via ..., aliis -r ... paludem. 44, 6, 5. DICT. 1, 6 Antenor, ... -r (post *var. l.*) ceteros boni ... sectator. AVELL. 129, 6 servum talenti ... traditi -r augmenta custodem (*sec. Matth. 25, 18 sqq.*). CASSIOD. hist. 5, 50, 6 uvarum signum -r tempus (*cf. Sozom. 5, 1, 5 τοῖν συμβόλοιν τὸ ... ἄωρον*). *al.*

5 *locutio praepos. ponitur fere pro adi. l. 32. p. 997, 42, pro subst. p. 997, 73 sqq. vol. VIII 1272, 49. Onom. vol. II 177, 58 sqq.*

CAPVT SECVNDVM: ***adverbium*** (*quod testantur* DIOM. gramm. I 405, 31 Ps. ASPER gramm. V 553, 39 *aliique, v. infra p. 1002, 48. 74. minus probabiliter huc trahere possis exempla quaedam indeclinabilium p. 1000, 12 vel breviloquentiae p. 1000, 50*): **I** *asyndeton bimembre* -r propter (*sunt qui pro compos. accipiant, ut veteres l. 48 sqq.*). *fusius de locutione agit* GELL. 19, 10 *notionem non explicans*; hoc verbum ... multorum hominum *esse testatur quidam ibid. 6; interlocutori, qui id velut* (*9*) praenimis plebeium *potius* opificum sermonibus *tribuit, opponitur* (*10*): et M. Cato et M. Varro et pleraque aetas superior ut necessario et Latino usi sunt *eo verbo. per imaginem loci petendi, quem non prorsus attingunt vel a quo declinant petentes, significatur ratio parum congruens*: **A** *vivendi, ut sit fere i. q. non competenter, non convenienter sim.*: ENN. scaen. 241 neque domi nunc nos nec militiae sumus: imus huc, hinc illuc; ... incerte errat animus, -r propter ⌞vitam⌟ vivitur (⌞ ⌟ vita *Salmasius; ad acc. iuxta verbum impers. v. Hofmann-Szantyr, 39; vix cogites de acc. pendente e praepos.*).
B *indicandae mensurae, ut sit i. q. circa, ferme sim.*: GELL. 19, 10, 4 cum ... architectus dixisset necessaria videri esse sestertia ferme trecenta, unus ex amicis Frontonis 'et -r propter', inquit, 'alia quinquaginta' (*sim. iteratur* 19, 10, 5).

II *iungitur cum coniunctionibus*: **A** -r quam, *sc. vi comparandi vel eximendi inde a* NAEVIO, PLAVTO, TER., *v. sub* praeterquam.

B *iuncturae aliae, sc. vi eximendi, ut significetur fere i. q. excepto* (*cf. vol. V 2, 1249, 29 sqq.*): **1** -r si (nisi *l. 70; sola vi excludendi; cf. etiam p. 1002, 18; aliter p. 1000, 43*): VARRO rust. 1, 41, 5 potius ... surculos ... quam grana ... expedit obruere, -r si aliter nequeas. ORIBAS. syn. 4, 33, 1 La p. 36 *v. sub 2b.* 5, 49, 3 La p. 85 (*sim.* Ab) *id caloris* signum est, -r si non ... cerebrus erit frigidior (*sec. gr. πλὴν εἰ μή abundat negatio ut*: 5, 49, 6 La p. 86 -r nisi [*sed* Ab -r si]. 5, 50, 1 *et* 2 Ab p. 87 [*aliter La*]). BENED. reg. 62, 6 -r officium altaris et si forte *eqs.*

2 -r quod (*nisi hic illic subaudias pron. demonstr., cf. formam plenam e. g. p. 996, 15; iungitur cum indic. exceptis p. 1002, 3. 20 et* LEGE Sal. Merov. 10, 2 cod. A1): **a** *respectu admittendi* (*enunt. per* -r q. *inductum praeponitur passim, interpos. p. 1002, 5, postpos. p. 1002, 12; huc fort. iam* BASS. gramm. *p. 1038, 30*): APVL. apol. 16, 9 -r q. non sum iurgiosus, etiam libenter te ..., albus an ater esses, ignoravi (met. 2, 18, 5 -r q. epulis alienis voluptates meas anteferrem, metum e. istum tibi demam. 4, 27, 5. Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 314 p. 680 [*gr. πρὸς τῷ*]. AVG. cons. euang. 3, 25, 83 p. 389, 17 viderunt ... eum, -r q. in terra viderant, e. cum ferretur in caelum. pecc. mer. 1, 9, 10 p. 11, 15. 18. *cf. p. 1008, 9*). TERT. adv. Iud. 9, 11 -r q. omnibus notum est ..., certe est *eqs.* (*sim.* adv. Marc. 3, 13 p. 397, 18). CYPR. Fort. 11 p. 339, 24 *Maccabaeus* -r q. carnificinam regis ... calcabat, ad praescientiam quoque ... spiritu divinitatis animatus prophetavit (LACT. opif. 19, 6 [praeterquam quod *var. l.*]). LACT. inst. 3, 8, 13. AVG. civ. 20, 24 p. 468, 16 -r q. potest ... aliter intellegi, magis ostendit (AVELL. 95, 41). 22, 11 p. 587, 18 ita est, ut ..., -r q. *eqs.* (*item postponitur*: APIC. 1, 1, 1. PATRIC. conf. 52 [propter *var. l.*]). *al.* **b** *respectu excludendi* (*huc trahitur ab edd. iam* LEX Vrson., *v. sub* praeterdum): DRAC. laud. dei 3, 442 nullo surgente reatu *Saguntinorum,* -r q. fuerant Romanae gentis amici. ORIBAS. eup. 2, 1 A 27 Aa p. 437 *semen* et radix simili sunt virtute, -r q. sicciores sunt (La 28 -r quia, *gr. 2, 1 A 63 πλὴν ὅτι*). *iunctura abundanti* -r quod si (*poniturne* -r quod *pro* -r *vel* praeterquam, *an* quodsi *pro* si?): ORIBAS. syn. 4, 33, 1 Aa p. 36 visum evetant (*i.* hebe-) ..., -r q. si contingat oculos esse humidiores (La -r si, *gr. πλὴν εἰ*).

3 *cum coniunctionibus variis* (*non nisi vi excludendi*): Ps. PHILO antiq. 29, 3 *quivis* argentum afferat in thesaurum domini ..., -r (praeterea *var. l.*) ne aliquis, habens de idolis rem, velit sanctificare thesauris domini. AVG. virg. 28, 28 p. 265, 10 *qui virginitatem amiserunt, agnum sequi* possunt ... ubique, -r ⌞cum⌟ (eum *et* eum qui *var. ll.*) in decore virginitatis incedit (*sim. inde* CAES. AREL. epist. ad virg. 2, 8, 19). ORIBAS. eup. 2, 1 A 16 Aa p. 432 *ampelos* nigra ... similiter est ad haec omnia, -r quia inbecillior est ([*La 17* sed, *gr. 2, 1 A 33 πλὴν ἀσθενεστέρα*]. syn. 6, 16, 1 Aa p. 14, 24 [*La deest, gr. paulo aliter*]. *adde supra l. 17*). syn. 7, 20, 6 La p. 153 *sanguinis effusio* difficilius excluditur ..., -r quando *eqs.* (*male resp. gr. πλὴν ἔστιν ὅτε, aliter Aa*). *huc potissimum referas* -r ac *adhibitum exemplo iuncturae* contra ac *sim. detersa quidem vi comparativa, ut sit i. q. praeter(quam) quod* (*vix latet* praeterhac): VET. LAT. exod. 21, 19 (coll. Mos. 2, 1, 2) *qui alium vulneraverit,* sine crimine erit ille ..., ⌞-r ac cessationis⌟ eius mercedem dabit ei et medico inpensas curationis (⌞ ⌟ *cf. vol. II 1084, 84, ubi deleas* quam *casu iniquo additum,* -r ac cessationes *vel* -r accessionis *sim. trad.,* praeterquam quod cessationis *Huschke; gr. πλὴν ... ἀποτείσει, cod. 100* verumtamen ... dabit, *Ps. Aug. spec. 58 p. 543, 11* tantum quod ... dabit, *Vulg.* ita tamen, ut ... restituat).

III *exempla cetera*: **A** *respectu excludendi (admittendi l. 53. 61. p. 1003, 1. 13), ut sit fere i. q. πλήν, praeterquam (sc. eximitur aliquid non per praepos., sed per adv., quod apponitur quibuslibet sententiae partibus, quarum casus structura contextus determinantur; v.* AVG. *l. 74 et cf. adv.* excepto *vol. V 2, 1249, 39 sqq.); accedit ad*: **1** *dat. vel abl.* (*usum praepos. cum abl., quem gramm. postulant l. 49, ne l. 58. 60. 62 quidem facile agnoscas*): SALL. Catil. 36, 2 senatus ... ceterae multitudini diem statuit, ante quam sine fraude liceret ab armis discedere, -r rerum capitalium condemnatis (*recte adv. testatur hoc loco* PROB. inst. gramm. IV 149, 8 [*inde* AVDAX gramm. VII 354, 2]; *praepos. cum abl. iunctam intellegunt alii, v. p. 1000, 23, inter quos* POMP. gramm. V 278, 22 *dubium an recte eadem verba* -r condemnatis *laudet etiam e* PACVVIO, *sc.* trag. 435). TERT. nat. 1, 11, 4 in templo ... omnibus -r sacerdotibus clauso. adv. Marc. 4, 24 p. 499, 29 profectionem filiorum Israhelis ... etiam illis spoliis ... vestium -r oneribus consparsionum offarcinatam (*exod. 12, 34 sq.*). resurr. 22, 2 nec ulli -r patri notum *diem* (praeterquam *Rhenanus*). VET. LAT. exod. 22, 20 (Firm. err. 28, 10, *sim.* VVLG.) sacrificans diis eradicabitur -r domino soli (*Cypr. epist. 65, 1* nisi, *gr. 22, 19 πλήν*). Iudith 8, 6 (cod. 109. *sim. al.*) ieiunabat omnibus diebus ... -r pridie sabbato et sabbato ... et in diebus festis (cod. 148 -r ... sabbatum ... et diebus festis, VVLG. -r sabbata ... et festa, *gr. χωρίς*). IVST. 13, 6, 3 ut nihil hostis ... -r incendii spectaculo frueretur. HIER. praef. Vulg. Salom. p. 4, 2 quasi ... cuiquam -r vobis (vos *var. l.*) obnoxius sim. COD. Theod. 11, 28, 9. CIL VI 14930a, 5 libertis ... -r Eutucho libert(o) malae merito de se. *al.* **2** *nom.* (*huc spectare possunt p. 750, 68. 993, 10 et secundum var. ll. e. g.* LIV. 4, 59, 7): OV. fast. 6, 406 qua Velabra *sunt* ..., nil -r salices cassaque canna fuit ([*vix* nil *cum solis vocibus* -r salices *iungendum, ut* -r *sit praepos.*]. CONC.[S] IV 2 p. 93, 26 nihil ... -r unus [*Athan. adv. Arian. 3, 4 πλὴν ἑνός*]). CALP. ecl. 4, 28 mea carmina nemo ⌞-r ab⌟ (praeterquam *Pithou*) his scopulis ventosa remurmurat echo (TERT. adv. Prax. 13 p. 249, 1 nemo ... alius -r unus deus ... praedicabatur). GELL. 1, 23, 13 uti ... pueri ... in curiam ne introeant -r ⌞ille unus Papirius⌟ (*inde, sed cum acc., ut* -r *sit praepos.,* MACR. Sat. 1, 6, 25). VET. LAT. num. 32, 12 (Aug. loc. hept. 4, 112) non ... secuti sunt ... -r Chaleb filius Iephone (*gr. πλὴν ... υἱός, cod. 100* excepto ... filio, VVLG. -r ... filium. *explicat* AVG. *ibid.*: videtur dicere debuisse '-r ... filium ...', sed nominative intulit, quia praecessit 'secuti sunt'; est autem ista locutio etiam latina, sed rara. *cf.*

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VET. LAT. deut. 1, 36 [cod. 100, *sim.* Aug. loc. hept. 5, 3] si viderit quisquam ... -r Chaleb filius Sepphone [*gr. et* VVLG. *ut supra*]). IVST. 13, 5, 2 exules, -r caedis damnati, restituebantur. PEREGR. Aeth. 27, 6. *?ratione comparandi*: VITA Athan. 14 l. 45 fili substantia alia est -r patris ⌞substantia⌟ (*nisi* ⌞ ⌟ -tia⟨m⟩, *ut ad p. 994, 28 pertineat; contra huc fortasse spectat p. 994, 38*). **3** *varia* (*sc. maxime locut. praepos.; inf. et orat. rectam v. p. 1000, 17. 19*): SVET. Nero 56 religionum ... contemptor, -r unius Deae Syriae (*nisi subaudias* religionem *sec. p. 1000, 50; item c. gen.*: TERT. scorp. 8 p. 161, 28 Danielum, nullius -r dei supplicem. adv. Val. 18, 2 deum ... omnium -r haereticorum). VET. LAT. num. 11, 6 (Aug. loc. hept. 4, 27) nihil -r in manna ([*gr. πλὴν εἰς, cod. 100 et Vulg.* nisi]. RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 13, 2 in omnibus ... -r in animi libertate [*Migne gr. 35, 1245*^{B} *πλὴν φρονήματος*]. Ps. AVG. c. Fulg. p. 207, 4 dic, ubi ... -r [praeterquam *edd. vett.*] in angulo Africae. ORIBAS. syn. 4, 36, 1 Aa p. 2, 25 in sorbitionibus ... -r in lenticla [*sim.* La, *gr. πλὴν εἰς*]. *al.*). Matth. 5, 32 (Tert. monog. 9, 4, *cf.* adv. Marc. 4, 34 p. 535, 2) qui dimiserit uxorem suam -r ex causa adulterii ([praeterquam *Rhenanus; gr. et alias vers. v. p. 999, 6*]. EPIST. pontif. 286 Migne 20, 476^{A} ex alia tribu et -r ex semine Aaron ... nulli [praeterquam *et* nullus *var. l.*]). SCHOL. Hor. carm. 3, 11, 23 ab omnibus ... -r ab Hypermestra. CHIRON 796 ocularium ... ad omne genus vitii oculorum -r ad claucoma. VVLG. gen. 21, 26 *id* non audivi -r hodie (*item c. adv. p. 1002, 58 et* MONTAN. epist. 1, 2 numquam -r nunc. *locos possis etiam ad p. 1000, 13 trahere; aliter p. 1000, 20. 22; subintellegendum videtur adv. demonstr.*: OP. imperf. in Matth. 31 p. 792 deus ubique est -r ubi esse noluerit). *al.*

B *respectu comprehendendi et addendi, ut sit fere i. q. praeterea* (*cf.* -r haec *supra p. 996, 24*): **1** *iunctura* PLIN. *maiori propria* -rque, *qua inducuntur: variae partes sententiae*: PLIN. nat. 3, 17 Agrippam ... in tanta viri diligentia -rque in hoc opere cura ... errasse quis credat? (*vergitne in vim q. e. praesertim?*). 5, 16 Iuba ... similia prodidit de Atlante, -rque gigni herbam ibi *quandam*. 11, 10 habent ... oculos -rque ⟨e⟩ sensibus tactum *eqs.* 11, 159 eodem ... more, -rque in oblicum. 20, 161 *cuminum datur* ad vulvarum vitia in vino, -rque impositis ... foliis. *al. subi.*: PLIN. nat. 4, 21 montes in Arcadia *sunt* Pholoë ..., item Cyllene ... -rque ignobiles *octo*. 5, 7 subire tacitam religionem animos ... -rque horrorem. 9, 2. 16, 227. *al. enunt.* (*exemplа certiora; addi possit e. g.* PLIN. nat. 34, 105): PLIN. nat. 9, 138 *adhibentur* eadem sine bucino, -rque ius temperatur aqua. 33, 37 cives ... argenteis *torquibus donavere,* -rque armillas civibus dedere. 35, 56.

2 *usu vario, vel sine particula copulativa vel cum ea (sc. l. 46. 48. 53), adduntur*: **a** *partes sententiae*: CIL VIII 2711, 10 (*a. 208*) *statuam* posuit et ded(icavit) -r HS *tot* ... honoraria summa et eo amplius HS *tot* ... r(ei) p(ublicae) inlatis et datis sportulis *eqs.* (*cf. abl. absol. l. 33; an ad p. 1000, 23 ?*). INSCR. Année Épigr. 1978 n. 310 (*Saturniaei, saec. II–III*) vix(it) ann(is) XXVIII, mens(ibus) XI, dieb(us) XX ⌞-r⌟ (*abundanter additum videtur*). PEREGR. Aeth. 24, 1 descendent omnes monazontes ... et non solum hii, sed et laici -r, viri aut mulieres. CYPR. GALL. num. 717 *fas non est dicta domini* mutare ... quidquamve adiungere -r. CE 1439, 5 cum parva iocum ⌞nil -r⌟ quaereret aetas (⌞ ⌟ nil *var. l.*, -r nil *edd. sine necessitate praepos. ad* iocum *referentes, cf. p. 999, 75*). **b** *enuntiata* (*excepto* PAVL. NOL., *ubi accedit alia particula copulativa, vergit in usum coniunctionis; ceterum cf. l. 36; huc spectat falsa var. l. pro* praeterea DAMIG. lapid. 12, 5): PAVL. NOL. carm. 19, 405 intus ... latitabant ... vasa *pretiosa* ...; sed -r et aulae ipsius in spatio ... munera erant ... sita. ALC. AVIT. carm. 4, 244 in triginta *cubitis arcae* illi constabit culminis altum; per medium -r (perter *var. l.*, pariter *Peiper*) ... cenacula ... tabulata levabunt. LEX Sal. Merov. 130, 2 *reus tot* denarios ... culpabilis iudicetur; -r graphione (*sc. officiali iudicis*) solidos x solvat. CE 412, 3 qui *iuvenis* pisces ... capiebat ...; aucupium calamo -r (pariter *Mommsen,* praedae *Heinsius*) studiosus agebat. *?subaudiendo praedicato sententiae e contextu* (*nisi ad l. 75 trahas*): ORIBAS. eup. 2, 1 G 3 Aa p. 474 *genera quaedam terrae iuvant* ad dysintericas ulcerationes, ⌞-r, si⌟ absque putredine sunt (⌞ ⌟ *sc.* -r iuvant, si *? cf. La* iubat praeterea si, *sed gr. 2, 1 Γ 15 πρίν* [*legitne πλήν interpres?*]. *sec. IIB1 explicari nequit*).

C *respectu locali, sc. pertinet ad motum praetereuntium* (*non nisi in versu; huc traximus ea tantum, quae verbo praecedente per tmesin explicari non possunt; ceterum cf. p. 990, 58 et sub compos. e. g. p. 1009, 57. 1025, 63*): VERG. Aen. 10, 399 Pallas biiugis fugientem Rhoetea -r traicit (SERV.: praeterfugientem). STAT. Theb. 10, 824 sedit ... feritas *tigridis* ...; eunt -r secura armenta (SCHOL.: iuxta tigridem orbam).

CAPVT TERTIVM: ***coniunctio,*** *qua excluduntur enuntiata* (*cf. gr. πλήν. pro coniunctione accipi possunt etiam quae l. 55 sqq. exhibentur notione q. e. praeterea*). *induci videntur potius enunt. primaria (v. enim imperat. p. 1004, 17, acc. c. inf. pro enunt. p. 1004, 24), ut* -r *vergat in vim particulae adversativae, e. g. sed, vero; hic illic possis etiam cogitare de enunt. secund., ut notio sit praeterquam quod* (*inter coniunctiones 'ratiocinativas' affert* DIOM. gramm. I 416, 11 sed, ... enim, ... -r [*nisi latet* praeterea; *cf. ibid. 416, 3 inter 'causales'*: praeterea, enim ..., sed. *v. etiam l. 73*]).

VET. LAT. gen. 9, 4 (Lucif. Athan. 1, 2 l. 31) sicut olera faeni dedi vobis omnia *animalia,* -r carnem et sanguinem animae non (*del. G*^{2}) edetis (*gr. πλὴν κρέας ἐν αἵματι ψυχῆς οὐ φάγεσθε, Tert. ieiun. 4* verum, *Vulg.* excepto quod). 41, 40 (Euseb. Emes. serm. 18, 49) ⌞ori tuo obediet populus omnis, -r thronum⌟ ego te praeero (⌞ ⌟ *vix recte iungunt edd.; v. gr. πλήν, cod. 101* solum quod throno praecedam te, *Aug. loc. hept. 1, 162* tamen, *Vulg.* uno tantum regni solio te praecedam). 47, 22 (Aug. loc. hept. 1, 200, *sim.* cod. 100) -r terram sacerdotum tantum non possedit Ioseph (*huc trahere videtur* AVG. *ibid.*: quasi dixisset '-r terram sacerdotum tantum omnem terram possedit Ioseph'; *possis autem praepos. intellegens cum antecedentibus iungere sec. gr. χωρὶς τῆς γῆς et* VVLG. -r terram sacerdotum, quae *eqs.*). exod. 10, 24 (Aug. loc. hept. 2, 57) ite et servite domino deo vestro, -r oves et boves relinquite (*cod. 104* sed oves ... relinquite, *gr. πλὴν τῶν προβάτων ... ὑπολείπεσθε, Vulg.* oves tantum ... remaneant; *de praepos. cogitat* AVG. *ibid.*: valde inusitata locutio est, nisi ... subaudiatur 'ista', ut sit sensus: ite -r oves et boves, et relinquite ista). num. 18, 3 (cod. 100) *Levitae* custodient tabernaculum, -r ad vasa sancta ... non accedent (*gr. πλὴν ... οὐ προσελεύσονται, Vulg.* ita dumtaxat, ut). PLIN. phys. Bamb. 82, 77 *ut aeger iaceat* coopertus in lecto, -r fistulas naris foris habeat. ANON. Vales. 15, 91 omnia repromisit facturum, -r reconciliatos ... Arrianis restitui nullatenus posse. ORIBAS. eup. 1, 1, 3 Li p. 404 ab omnibus holeribus abstineant, -r solas lactucas aedant (*gr. θριδακίνας δ' ἐσθιέτω μόνας*).

deriv.: praeterim.

compos. infra sequuntur. *Breimeier.*

praeterago, -āctum, -ere. *a* praeter *et* agere. **1** *i. q. (equum) agendo praeterire (loca), sc. cum acc. dupl.* (*exempla structurae collegit C. F. W. Müller, Syntax des Nom. u. Akk., 1908, 143 sqq.; cf. iuncturam cum praepos. p. 990, 34*): HOR. epist. 1, 15, 11 mutandus locus est et deversoria nota -endus equus (*vix recte Porph.: σύνληψις,* id est: mutanda *deversoria*). **2** *pass.* -i *fere i. q. praeter viam agi, deflecti sim.*: IVL. VAL. 1, 12 *in curruum certamine* Alexander subiens -to prolapsoque Nicolao supervectus. **3** *loco dubio* (*contextu deficiente*): VERS. metr. Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 88, 15 o qui -is caeruleo flumine limites (*i. limites praetereundo ducis an limites praeteris? compos. non agnoscere videntur edd., ut potius de adv.* praeter *cogitandum sit [sc. 'iuxta ducis limites'?] quam de praepos., quae nusquam hoc modo separatur a vocibus quas regit* [*cf. p. 999, 73 sqq.*]).

praeterbīto, -ere. *a* praeter *et* baetere (bitere). *i. q. praeterire* (*sc. vi locali*): PLAVT. Epid. 437 cave -as ullas aedis quin roges, ... ubi *eqs.* Poen. 1163 quid si eamus illis *filiabus* obviam? :: at ne intervias -amus metuo.

[praetercido *v. p. 434, 25.***]**

praetercurro, -cursum, -ere. *a* praeter *et* currere. *i. q. currendo praeterire* (*usu trans. indicatur, quod transitur vel praetermittitur, excepto* VEG.): **1** *proprie, de motu locali*: AMM. 22, 9, 3 *Iulianus* transgressus ... fretum -sa (-culsa(m) *V*) Chalcedona ... Nicomediam venit (*4* pigriore gradu pergebat). VEG. mil. 3, 24 p. 117, 15 *velites* equis -entibus ... beluas *telis* occidebant (praecurr- *var. l.*). *in descriptione regionis* (*per imaginem itineris*): AMM. 22, 8, 23 -sis partibus memoratis Aulion antron est (*cf. 21* post quos, *24* post haec). **2** *translate, de cogitatione* (*sc. non considerando, neglegendo*): CONC.^{S} I 5 p. 352, 4 credimus igitur in duos filios? igitur ⌞-entes⌟ verbum, quod ex deo patre effulsit, alteri ab illo, qui passus est, filio dominationis gloriam attribuemus? (⌞ ⌟ -emus *trad., corr. Schwartz sec. gr. I 1, 4 p. 59, 36 παραδραμόντες λόγον*).

praeterdūco, -ere. *a* praeter *et* ducere. *i. q. παράγειν, sc. ducere praeter spectantes quosdam*: PLAVT. Mil. 67 *mulieres amore captae orant,* ut te hodie quasi pompam illa[m] -rem (-rent *var. l.*). Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 118 p. 835 *Titus* cupiens eos *captivos* triumpho -ere (*gr. παραγαγεῖν*). *Ramminger.*

praeterdum *adv.* *a* praeter *et* dum, *nisi corruptum putes (pro* praeterquam*?); cf.* interdum *et vol. V 1, 2201, 30. fere i. q. praeterquam*: LEX Vrson. (CIL I^{2} 594) 132, 21 *candidatus publicum convivium non habeto,* praeter⌞dum⌟ quod ipse ... vocar⟨it⟩ *convivas non plures quam novem* (⌞ ⌟ *interpolatori tribuunt edd.*). *Breimeier.*

***praetereā** *adv.* *a* praeter *et abl. separ.* eā. *scribitur* pre- *hic illic in codd. ant., e. g.* LIV. 42, 36, 6; prepteria ORIBAS. syn. 9, 1 add. Ab p. 266 (*vel* preptereia, *v.* eup. 4, 48 [47], 1 p. 565). *distinguitur puncto interposito* SENT. Minuc. (CIL I^{2} 584) 30 praeter·ea (*cf. supra p. 186, 9*). NOT. Tir. 2, 45. *inter coniunctiones causales afferunt* SACERD. gramm. VI 445, 13 (*affert* VERG. Aen. 5, 64). PROB. inst. gramm. IV 144, 7. *al.* (*v. etiam l. 3 supra*). *de notione v. infra. legitur in versibus inde a* PLAVTO,

[Reijgwart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ENNIO, *haud ita saepe, si excipias* LVCR. (*plus quam 90ies, maxime initio versus*) *et* VERG. (*27ies*); *singulis tantum locis exstat apud* PROP., VAL. FL., MART. *al., omnino deest* HOR. *lyr.* (*in* sat. *quater*), MANIL., SEN. *trag.* (*in prosa plus quam 80ies*), LVCANO, AVSON., PRVD. *al.; in oratione prosa occurrit inde a* CATONE, *frequentissime apud* CIC. (*fere 280ies*), SALL. (*67ies*), PLIN. nat. (*plus quam 200ies*); *contra nusquam exhibet* TAC., *semel tantum* AMM. [*confunditur in codd. maxime cum* propterea, *sc.* LVCR. 1, 174 QVINT. inst. 7, 4, 39. *al.* (*restituitur e. g.* CAEL. AVR. chron. 2, 14, 214. *al. [v. Bendz, Emendationen, 1954, 115], falso trad.* VET. LAT. deut. 1, 36 [cod. 100] -a quod [*vix ad p. 1009, 20, gr. διὰ τό*]. *cf. p. 1004, 70 et* GLOSS. -a: extra haec aut ideo) *et cum* praetereo, *ubi v., ceterum e. g. cum* praeter *vel* praeter eas *sim.* RHET. Her. 4, 41, 53 CIC. off. 2, 32. *al.* (*falsa var. l.* RHET. Her. 4, 1, 1, *falso trad.* LVCR. 4, 815 COD. Theod. 6, 26, 17, 1); *restituitur pro* interea, *v. Bendz loco cit.* (*falso trad.* DRAC. Orest. 108. CASSIOD. hist. 4, 14 [*v. Bulhart, Arch. Lat. Med. Aevi 24, 1954, 11*]).]

I *abl. pron.* ea *refertur ad punctum temporis, quod transitur, ut* -a *significet fere i. q. 'inde pergendo', sc. ultra id tempus, posthac sim.* (*aliter p. 1008, 55; dedimus exempla potiora nec ea ab omni dubio aliena; addasne l. 56 nec non* SVET. Cal. 34, 2 [*e coni. Reinesii*; praeter eum *trad.*]*? cf.* GLOSS. -a: post haec [*sec.* SERV. *infra?*]): PLAVT. Men. 244 *quaero,* qui sese dicat scire eum, *sc. fratrem meum,* esse emortuum: operam -a numquam sumam quaerere. Truc. 792 tace; nil moror -a; satis es fassa. CAECIL. com. 113 nunc abeo; audibis -a, si *eqs.* (*interpunxerunt vel emendaverunt alii aliter*). TER. Phorm. 514 si non tum dedero *argentum,* unam -a horam ne oppertus sies. CIC. Tusc. 1, 15 ad quam *calcem* (*sc. mortem*) cum sit decursum, nihil sit -a extimescendum (*nisi ad IIB1*). Att. 4, 12 Idibus ... et biduum -a. VARRO rust. 2, 8, 2 pullum asininum a partu recentem subiciunt equae ...; -a educant eum paleis, faeno, hordeo. VERG. georg. 4, 502 *Eurydice evanuit* neque illum *Orphea* ... multa volentem dicere -a vidit nec portitor Orci amplius ... passus transire paludem (*vix* -a *cum* dicere *iungas; cf.* SERV. -a; postea [*affert* Aen. 1, 49]. SERV. auct. -a: ultra). Aen. 1, 49 (*verba Iunonis*) una cum gente tot annos bella gero: et quisquam numen Iunonis adorat -a? (adoret *var. l.*; SERV. -a: postea [*affert* georg. 4, 502]; *ad II trahere videtur* CLAVD. DON. Aen. 1, 45 p. 23, 15 sqq. *agens de ordine verborum*).

II *abl. pron.* ea *refertur ad aliquid in contextu positum, quod praeteritur, ut* -a *significet fere i. q. ultra, insuper* (*cf.* GLOSS. II 397, 42 *παρεκτός*: praeter, praeterea, praeterquam. 421, 8 *πρός, ἐπὶ τούτοις*: insuper, -a, ultro, adeo. IV 269, 24 -a: extra haec. GLOSS.^{L} II Philox. PR 159 -a: *παρεκτός, πρὸς τούτοις, ἔξωθεν. al.*). *vix est, quod in exemplis quibusdam prosae orationis latere putes iuncturam neutr. plur. pron.* ea *cum praepos.* praeter, *cui certa tantum exempla tribuimus, e. g. p. 995, 32 et 996, 13 sq. ne exempla vetustiora desint, hic laudentur, quae deficiente contextu infra negleximus*: CATO orat. 85. 87. 209 LVCIL. 105. *al.* (*v. indicem Marxii*). AFRAN. com. 32 ATTA carm. frg. 1 SISENNA hist. 40.

A *praevalente respectu addendi, adiciendi* (*haud raro iuxta verba addendi, e. g. l. 63. p. 1006, 34. 72*): **1** *in membris seriei* (*series minus concinnas v. sub 2b; ponitur nimirum in secundo vel posteriore membro*): **a** *usu communi*: **α** *sine aliis particulis* (*sc. ut simul adhibeatur vice particulae copulativae, cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 1090 -a: nec non, etiam. *in versione pro gr. ἔτι τε l. 61, καὶ πάλιν* PRISC. rhet. 2, 8 p. 553, 4, *τέ* VET. LAT. II Macc. 1, 22 *et* 23 [rec. P], *δέ ibid.* 2, 1 *et saepe* [*v. De Bruyne in praef. ed. p. XLVIII*]): Ⓘ *ponitur primo loco membri*: Ⓐ *exempla varia: inducuntur enunt.*: PLAVT. Amph. 93 *Iuppiter aliquando iam ad comoedos* venit ...; -a certo prodit in tragoedia. Merc. 88 aedificat navem ... et mercis emit ...; -a mihi talentum argenti ... adnumerat. Trin. 334. ENN. scaen. 313 cum genui *filios,* tum morituros scivi ...; -a ad Troiam cum misi ..., scibam me ... non in epulas mittere. TER. Haut. 293 anus subtemen nebat; -a una ancillula erat. Ad. 245 AFRAN. com. 158. CIC. inv. 1, 35 hominum genus ... consideratur ... in natione, patria, cognatione ...; -a commoda et incommoda considerantur. Tull. 21. orat. 41 *Isocrates* maiore mihi ingenio videtur esse, quam *Lysias ...,* -a ad virtutem maior indoles (*vertitur Plato Phaedr. 279a ἔτι τε*). *al.* CATVLL. 67, 45 saepe illam audivi ... dicentem ...; -a addebat. *al.* LVCR. 1, 440. *et passim. inducuntur singulae partes orationis*: PLAVT. Rud. 1314 nummi *tot* ... in marsuppio infuerunt, -a centum minaria (*item iuxta subi.*: 1319 CIC. Verr. II 4, 119. Font. 43 [*in acc. c. inf.*]. top. 52 CAES. civ. 1, 23, 2. 1, 39, 1 SALL. Catil. 58, 19. *al.*). Truc. 445 iubebo ad istam quinque perferri minas, -a obsonari ⟨una⟩ dumtaxat mina (*item iuxta inf. vel acc. c. inf.*: LVCR. 2, 874 SALL. Iug. 54, 5 PLIN. nat. 17, 70. *al.*). 740 ⟨iussi⟩ ei quinque ... deferri minas, -a unam in obsonatum (*item iuxta obi.*: CIC. Verr. II 1, 133 videt ... tectum ..., -a cetera nova. Q. CIC. pet. 3 BELL. Hisp. 16, 2 SALL. Catil. 27, 1. 28, 4. *al.*). CIC. Verr. II 2, 172 Carpinatius, qui iam cum isto summa consuetudine, -a re ac ratione coniunctus esset (*item iuxta abl.*: leg. agr. 2, 32 fam. 10, 25, 1 SALL. Catil. 25, 2. *al.*). Att. 8, 2, 4 quod ... *non* puto esse utile ..., -a neque rectum neque honestum (*item iuxta praedicativum*: PLIN. nat. 13, 32. 17, 3. *al.*). *sim. al.* Ⓑ *respondent alia adv.* (*exempla potiora; cf. e. g. p. 1007, 36*): PLAVT. Aul. 557 mi intromisti in aedis ... coquos ...; -a tibicinam ...; tum obsonium autem (LVCR. 2, 784 [*788* t. porro]. *al.* COLVM. 6, 9, 1 -a ..., t. etiam. *al.; cf. e. g. l. 10*). TER. Eun. 146 multae sunt causae ...: primum quod ...; -a ut (RHET. Her. 4, 3, 6 CIC. Flacc. 43 VARRO ling. 8, 51. *et saepius. sequitur* postremo: RHET. Her. 4, 1, 2. 4, 7, 10 CIC. div. 2, 116. *al.; antecedit* deinde: CIC. Flacc. 30 div. 2, 116 Att. 2, 16, 1 VITR. 6, 8, 7 SEN. benef. 6, 28, 2. *al.*). RHET. Her. 3, 19, 31 quintum quemque *locum* placet notari; ... item ...; -a ...; et ...; tum (LVCR. 5, 1046 [*1050* i., *1056* postremo]. BELL. Hisp. 31, 9 SALL. Iug. 45, 2. *al.; cf. infra l. 44*). LVCR. 1, 174 -a ...; (*184*) nec porro ...; (*192*) huc accedit ...; (*199*) denique ...; (*208*) postremo (*al.* SALL. Catil. 14, 3 Iug. 44, 5. *al.; v. e. g. l. 6*). 1, 225 -a ...; (*238*) denique (1, 346 [*358* d.]. *al.* VARRO rust. 2, 5, 5. *al.*). *sim. al.* Ⓒ -a *iteratur*: LVCR. 1, 511 (*503* principio) -a ...; (*520*) tum porro ...; (540) -a ...; (*551*) denique. 6, 616 (*608* principio) -a ...; (*623*) tum porro ...; (627) -a ...; (*631*) postremo. *et saepius.* CIC. fam. 13, 56, 2 (*1* pecuniam Cluvio debent *Alabandenses*) -a Philocles ... *ὑποθήκας* Cluvio dedit ...; (3) Caunii -a debent. CAES. Gall. 7, 14, 5 *et* 9. BELL. Afr. 19, 3. SALL. Catil. 17, 4 *et* 5. 37, 7 (*5* primum omnium ..., *6* deinde) -a ...; (9) -a ...; (*10*) ad hoc. VARRO rust. 1, 9, 4 *et* 5. CELS. 5, 19, 6 *et* 7 (*14* praeter has). SEN. clem. 1, 19, 2. *al.*

Ⓘⓘ *ponitur secundo vel posteriore loco membri; antecedunt*: Ⓐ *voces variae*: TER. Ad. 480 mater virginis in mediost, ipsa virgo, res ipsa, hic Geta -a. LVCIL. 1337 *virtus est esse* defensorem hominum morumque bonorum ..., commoda -a patriai prima putare. RHET. Her. 2, 4, 7 si ... signa *quaedam* concurrent, si -a ... apparatio videbitur esse (*item in anaphora*: CIC. Verr. II 2, 106 cum ..., cum -a. Caecin. 24 testes quid aiunt? ... quid -a? ...; quid aliud? Flacc. 92 cur ..., cur ... -a ..., cur ..., postremo cur. Phil. 11, 26 qui ..., qui -a. *al.; cf. e. g. l. 45. 60*). 4, 47, 60 *citharoedus* optime vestitus ...; ipse -a forma *dignissima.* CIC. Verr. II 3, 186 quid haec sibi ... trium civium ... dona voluerunt? Siculos -a ... donasti. Att. 2, 18, 1 plausus ...; consalutatio ..., signa -a benevolentiae. *al.* Ⓑ *verba: varia* (*saepius verba dandi vel addendi*): TER. Ad. 370 argentum adnumeravit ilico; dedit -a in sumptum dimidium minae (*ponitur secundo loco ut*: CIC. S. Rosc. 100 audio -a. Verr. II 2, 103 dicit -a. Phil. 1, 8 addebant -a. *al.* SALL. Catil. 5, 8 OV. ars 1, 157 LIV. 21, 44, 4. *et saepe*). CIC. Verr. II 3, 199 dent emptum -a (*item ponitur tertio vel posteriore loco*: off. 3, 6 suscepisti onus -a. *al.* VERG. Aen. 7, 243 dat tibi -a [CLAVD. DON. *ad l.* p. 38, 26 -a importune positum videbitur, quoniam nihil fuerat ante datum *eqs.*]. HOR. sat. 2, 8, 71 adde hos -a casus. OV. met. 7, 753 LIV. 39, 27, 5. *al.*). esse: CIC. Verr. II 4, 5 erant aenea duo -a signa (*intercedunt aliae voces ut*: rep. 2, 35 erat in eo -a summa comitas. Att. 8, 2, 4 ASCON. Mil. p. 31, 8 QVINT. decl. 322, 2. *al.*). Font. 13 est ...; est item ...; est -a (*item iuxta ponuntur*: fam. 1, 9, 12 erant -a. *al.* VARRO ling. 6, 26 CAES. civ. 1, 51, 2. 3, 110, 5 SALL. Catil. 17, 5 Iug. 65, 1 NEP. reg. 3, 1. *et saepius*). NEP. reg. 1, 3 tres sunt -a *reges* (*antecedit alia vox ut*: LIV. praef. 4 res est -a ... immensi operis. SEN. dial. 9, 10, 5 non sunt -a cupiditates ... mittendae. PLIN. nat. 23, 137. *al.*). Ⓒ *adiectiva vel numeralia* (*maxime quantitatem vel amplitudinem indicantia; exempla potiora*): CIC. Verr. II 1, 109 cedo mihi leges Atinias, ..., omnis -a de iure civili (Phil. 2, 37 NEP. Pel. 4, 3. *al.*). 2, 119 Cn. Sertium, M. Modium, ..., sescentos -a cives Romanos (*antecedit numerale ut*: Caecin. 27 duo -a testes. Att. 10, 10, 5. *al.* CAES. civ. 3, 52, 1. *et saepe*). 2, 120 legati Centuripini, ..., multarum -a civitatum (leg. agr. 2, 90 off. 2, 28 fam. 6, 14, 2. *al.* CAES. Gall. 3, 20, 2. *et saepe*). 3, 119 si qui vilicus ... domino xx milia nummum ... miserit, sibi alia -a centum confecerit (Arch. 19 Colophonii ..., Chii ..., permulti alii -a. SALL. Iug. 60, 6. *al.*). Manil. 21 classem magnam ... superatam esse ...; magnas hostium -a copias ... esse deletas (Catil. 2, 19 magnos animos ..., magnas -a militum copias. fam. 11, 16, 2 CAES. Gall. 6, 36, 3. *al.*). fin. 1, 41 nulla spe proposita ...; nulla -a ... voluptate (PLIN. nat. 29, 18 VLP. dig. 7, 4, 10, 7). *sim. al.*

β *accedunt coniunctiones paratacticae* (*saepius cum abundantia quadam*): TER. Haut. 1022 convinces facile *eum esse* ex te natum, nam tui similest probe; ... tum -a talem nisi tu nulla pareret filium (Phorm. 518. Ad. 345 primum indotatast; t. -a *eqs.* CIC. Verr. II 1, 63 *homines* cum ... officiosi, t. -a ... quieti. LVCR. 2, 926 BELL. Hisp. 41, 5. *al.*). Ad. 541 sum infelix: primum fratrem nusquam invenio ...; -a autem *eqs.* (CIC. inv. 1, 30. 2, 143. *cf. etiam p. 1007, 16*). RHET. Her. 4, 41, 53 et ...; et ...; et -a ... iste visus est in eo loco (CIC. Verr. II 3, 202 fam. 13, 52. *al.* BELL. Afr. 19, 1. *al.* SALL. Catil. 50, 4. *et saepe; intercedunt aliae voces* [*cf. p. 1007, 38*]: CIC. Verr. II 2, 93 et hoc -a addit. Cluent. 25 se ... et tres -a [alios tres -a *var. l.*]. *al.* SALL. Catil. 22, 3 et haec et multa -a. NEP. Hann. 4, 4. *et saepius. ordine inverso, sc. notione q. e. etiam*: GAIVS dig. 39, 4, 13, 1 et hi ...; -a et si quis. VLP. dig. 43, 19, 1, 9 -a et. *al.*). CIC. Cluent. 34 pretio accepto

[Reijgwart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

multisque -a muneribus (de orat. 3, 130. *al.* Lvcr. 1, 400 multaque -a [*item initio versus heroici*: 2, 109. *al.* Verg. Aen. 4, 464. *al.*]. *al.; ceterum iuxta* -que: Cic. p. red. ad Quir. 8 senatus hominumque -a viginti milia. Rab. Post. 38 remque -a. Brut. 282 -aque [nat. deor. 3, 31 Vitr. 3, 2, 4. *al.*]. *al.*). Sest. 140 ex nostro aut aliquorum -a casu (Cod. Theod. 6, 26, 3. *al.*). fam. 5, 21, 2 utor eodem perfugio: ... litterulis nostris, -a conscientia etiam consiliorum meorum (Varro rust. 1, 9, 5. Apvl. apol. 35, 1 respondeo ...; illud e. -a respondeo. met. 9, 36, 4. *al.; cf. infra l. 36*). 13, 31, 2 velim ... quam liberalissime C. Flavium tractes: id mihi ... erit gratum ...; sed -a tibi adfirmo *eqs.* (ad Q. fr. 2, 11, 2 neque solum ..., sed -a. Marcell. dig. 35, 3, 5. *al.*). *sim. al.*

b *usu peculiari* -a *inducit*: α *nova vel inexspectata, sc. quae fere discrepant ab iis quae antecedunt* (*exempla potiora*): Ter. Eun. 375 tu illis *eunuchi* fruare commodis: ... propter dormias ...; -a forma et aetas ipsast, facile ut pro eunucho probes *te*. Ad. 224 novi tuum animum *obsequentem*; ... -a autem te aiunt proficisci Cyprum. :: hem (Don. *ἀρχαισμὸς* figura, nam veteres libenter coniunctiones multiplicabant. *tamen vix ad aβ trahas*). Cato agr. 60 bubus cibaria annua ...: lupini modios *tot,* ... viciae mo(dios) xxx; -a granatui videto, uti satis viciae seras. Cic. Att. 5, 10, 5 (*2* de ⟨me⟩ ipso aliquid scire ... mavis; haec sunt. *4* haec ... hactenus) quid est -a? nihil sane nisi illud: *eqs.* (*item inducuntur argumenta in epistulis*: ad Q. fr. 1, 2, 14 quod ego te ... rogo ...; -a Aesopi, nostri familiaris, ... servus ... aufugit. *al.* Plin. epist. 3, 14, 6 verum haec hactenus. quid -a novi? quid? nihil. *al.*). Lvcr. 6, 102 *tonitrus fit,* ubicumque ... denso sunt agmine nubes ...; -a *non* ... tam condenso corpore nubes esse queunt quam sunt lapides ...; (*108*) dant etiam sonitum *eqs.* (*similiter inducitur fere parenthesis*: Plin. nat. 33, 60 primum ... argumentum ...; -a mirum *est* ...; altera causa). Sall. Catil. 58, 11 si vincimus, omnia nobis tuta erunt, ... si metu cesserimus, eadem illa adversa fient ...; -a, milites, non eadem nobis et illis necessitudo impendet *pugnandi.* Varro rust. 3, 5, 7 (*antea agitur de ornithone*) -a volucres cum partim advenae sint ..., partim vernaculae *eqs.* 3, 16, 3 Verg. georg. 1, 204. *al.* β *argumentum maioris momenti quam cetera vel ea comprehendens* (*unde usu recentiore oriri potuit notio q. e. praecipue, maxime sim., v. imprimis* Didasc. *et* Evagr. Gall. *et cf. sub III; exempla selecta*): Ter. Eun. 1081 principio et habet quod det, et dat nemo largius *quam Thraso*; ... -a hoc etiam, quod ego vel primum puto, accipit homo nemo melius prorsus. Ad. 971 omnibus gratiam habeo et seorsum tibi -a, Demea. Varro rust. 1, 17, 4 qui praesint, esse oportere ... frugi, aetate maiore ...; -a potissimum eos praeesse oportere, qui periti sint rerum rusticarum. Plin. paneg. 51, 2 *est* magnum reicere aliquid ... ex his, quae princeps *Nerva* tamquam necessaria reliquit; -a pater tuus usibus suis detrahebat, quae fortuna imperii dederat, tu tuis, quae pater. 53, 2 -a hoc primum ... piorum civium officium est. Fronto p. 19, 5 *orationis* delenimenta ... ne cum ... dedecore fucata sint; ... vestem quoque *non muliebriter coloratam esse decet*; ... vobis -a, quibus purpura ... uti necessarium est, eodem cultu ... oratio quoque est amicienda. Tert. coron. 10, 8 et ex originis censu et ex superstitionis usu ..., ex eo -a, quod *eqs.* Chiron 395 *praeobturationis* signa erunt haec; vitium -a et quare contingit monstrandum est. Didasc. apost. 8, 21 ne ... sis litigios⟨a⟩ ad omnes, -a adversus virum tuum (*gr. Const. apost. 1, 10, 1 μάλιστα δὲ καί*). 30, 8 si ... egenus ... supervenerit ⌞et -a⌟ senior aetate (⌞ ⌟ *om. gr. 2, 58, 6*). Evagr. Gall. alterc. p. 15, 6 ego prophetis credo, -a Esaiam receptissimum accipio. *al.*

2 *exempla cetera; quid praetereatur intellegitur*: **a** *ex structuris quibusdam ad* -a *referendis (sc. non ex serie): enunt. secund.*: Plavt. Capt. 331 eum *filium* si reddis mihi, -a unum nummum ne duis et te et hunc amittam (Lvcr. 4, 804 nisi. Vlp. dig. 38, 5, 3, 5. *cf. p. 1008, 42*). Rhet. Her. 2, 21, 33 si quos ⌞-a quam⌟ quos ille conlegerit potuisse suscipere maleficium ostenderimus (⌞ ⌟ praetereat, praeter eos *var. ll.*). Cic. Verr. I 56 Verrem, cum multa libidinose ... fecerit, tum -a *pecuniam* ... contra leges abstulisse (II 3, 227 cum ... imperetur *tantum,* quid aut quantum -a est, quod *eqs.*? Bell. Afr. 57, 2. *cf. p. 1005, 25*). de orat. 1, 133 quoniam, quae a natura expetenda sunt, ea dicis non nimis deesse nobis, quid -a esse assumendum putes? leg. 3, 45 praeter enim quam quod ..., -a (*v. p. 1038, 7*). Liv. 10, 22, 6 Decium Fabiumque, qui (ut *codd.*) uno animo ... viverent, esse -a viros natos militiae *eqs.* *participio*: Cic. Verr. II 3, 73 tanto numero frumenti ... imperato ... nummi -a exiguntur? (*item abl. absol.*: Cluent. 81 invidia remota ... quid est -a, quod in causa relinquatur? nat. deor. 1, 28 Caes. Gall. 4, 22, 3 Plin. nat. 8, 149. *al.*). opt. gen. 4 ut pure et emendate loquentes ... verborum -a et propriorum et translatorum elegantiam persequamur. *praepos.* praeter (*cum abundantia quadam; cf. l. 64*): Cic. ad Q. fr. 1, 1, 28 praeter communem fidem ... -a nos ... praecipue debere videmur, ut *eqs.* **b** *ex serie minus concinna, sc. mutatione quadam structurae*: Rhet. Her. 2, 8, 12 a rumoribus dicemus: si negabimus ...; et si dicemus ...; et -a, si ceteri *rumores* falsi soleant esse, argumentabimur hunc esse verum. Cic. Phil. 11, 26 *Brutum mittendum esse* decernerem, ... ni Brutum colligassemus in Graecia ...; -a ... Brutum retinet etiam nunc C. Antonius. 11, 30 cum ... copiis *ei traditis* et si quas -a paraverit (Att. 5, 2, 1 Cels. 7, 29, 9. *al.*). Att. 11, 5, 3 et Basilo et quibus -a videbitur, etiam Servilio conscribas (*item additur* -a *per enunt. relat.*: fam. 6, 10, 2 et illa ... et ea, quae -a videor mihi ... retinere. Sall. hist. frg. 1, 63 Lygd. 3, 19 Ov. am. 3, 7, 12. *al.; huc potius quam ad III referam* Tert. virg. vel. 2, 4 virgines ... soli deo notas, quibus ⌞-a⌟ a deo *solo* ... captanda gloria est [praeter quod *edd.; v. Schulz-Flügel ad l.*]). Varro rust. 3, 16, 18 mellarius inspicere debet ... et ... purgare alvum et vermiculos eicere; -a ut animadvertat ne reguli plures exsistant (Plin. nat. 17, 105). Plin. nat. 7, 100 *virtutes* clarius fulsisse in Scipione ... dempto -a plurimorum odio (*item additur* -a *per abl. absol.*: 7, 102 Cod. Theod. 6, 22, 2. *al.*). *al.* **c** *ex quolibet contextu*: Cic. inv. 2, 125 *oratorem ab iudice* quaerentem, quid -a audire aut exspectare debeat. Verr. II 5, 34 coniungere cum istius flagitio cuiusquam -a dedecus. Mur. 13 circumspicere, quibus -a vitiis adfectum esse necesse sit eum, cui vere istud obici possit. de orat. 3, 115 ornate dicere propriumne sit oratoris, an id etiam aliquis -a facere possit. ad Q. fr. 3, 1, 10 *tribunatum* petivi Curtio ...; si cui -a petiero *eqs. et saepius.* Lex Servil. Cic. leg. agr. 2, 74 in quae loca -a videbitur. Balb. Cic. Att. 9, 13ᵃ, 1 si quid -a novi fuerit, statim tibi scribam. Varro ling. 8, 17 in his *adiectivis* -a sunt discrimina *gradationis.* rust. 1, 9, 3 *terrae* genera haec, ut -a subtiliora sint alia. Lvcr. 1, 120 *metempsychosin docuit Ennius,* etsi -a tamen esse Acherusia templa ... exponit. 1, 269. Verg. Aen. 11, 285 si duo -a talis Idaea tulisset terra viros. Ov. Pont. 2, 9, 75 ecquid -a peccarim, quaerere noli. *al.*

B *praevalente respectu excludendi*: **1** *in sententiis negativis vel interrogativis*: **a** *in membris seriei*: Cato agr. 5, 3 duas aut tres familias habeat *vilicus,* unde utenda roget et quibus det, -a nemini (Cic. Manil. 5 *Pompeium* unum ab hostibus metui, -a neminem. fam. 4, 3, 4. *al.*). Sent. Minuc. (cil i² 584) 30 eos ita posidere ... liceat; ... -a in eo agro niquis posideto nisi ... Langensium ... sententia. Cic. Quinct. 44 pecuniam petit; negamus deberi; iudicium fiat statim; non recusamus; num quid -a? (S. Rosc. 107 num quisnam -a? nemo). S. Rosc. 144 se ipsum nudum neque -a quicquam excepit (Caecin. 86. leg. 1, 7 unum Clitarchum neque -a quemquam. *al.* Liv. 40, 34, 8. *al.*). Tull. 47 ille legem *quandam* ... recitavit ...; nihil ... -a de legibus (ac. 2, 79 nihilne -a diximus? *al.* Hirt. Cic. Att. 15, 6, 3 caveant; nihil -a moliantur. Lvcr. 1, 430 Liv. 38, 9, 14. *al.*). leg. 1, 25 in homine ac deo ... neque alio ullo ⌞in genere⌟ -a ([⌞ ⌟ ingenio *trad.*]. fin. 1, 41 nat. deor. 2, 39 Sen. nat. 3, 25, 4. *al.*). *sim. al.* **b** *vario usu*: Cic. inv. 2, 126 in hoc ... commorari ..., quasi nihil -a dicendum sit. Cluent. 104 aliud ⟨si⟩ is iudex nihil scisset ..., audire -a nihil debuisse (*item explicatur per enunt. condic.*: Flacc. 4 nisi. fin. 3, 14 id ... si solum est bonum, quid habebis -a, quod sequare? *al.* Lvcr. 2, 952 quid -a, ... nisi ...? *al.*). Planc. 62 quodsi -a nemo est honore dignus *eqs.* top. 71 ut, cum profectus sis a definitione ..., nulla -a sedes argumenti quaerenda sit. fin. 2, 85 perfecto ... et concluso *eo argumento* ... nihil -a est ... dicendum (*item explicatur per abl. absol.*: 5, 23 Ov. Pont. 4, 14, 4). Att. 11, 21, 3 ad me ... quam saepissime scribas, eoque magis, quod -a nemo scribit. *al.* Lvcr. 2, 673 si nil -a, tamen haec. 3, 944. Caes. Gall. 1, 40, 15 quodsi -a nemo sequatur, tamen *eqs.* Alf. dig. 28, 5, 45 quamvis nemo *hereditatem* adisset -a. Liv. 24, 47, 8 *Hispani* nihil -a ... pacti, quam ut ... emitteretur praesidium. 45, 36, 6 ut aditus nulli -a ... esset. *al.*

2 *in sententiis affirmativis* (*exempla certiora, cetera v. sub A*): -a *pertinet ad tempus condicionemve eorum, de quibus agitur*: Cato agr. 150, 1 *ovium conductor praebeat domino* lacte feriis quod mulserit dimidium et ⌞-a⌟ lactis urnam unam (⌞ ⌟ *i. ceteris diebus; vix ad p. 1006, 70*). Tert. nat. 1, 4, 13 dominus servum *Christianum,* quem ⌞-a⌟ necessarium senserat, in ergastulum dedit (⌞ ⌟ *i. ceterum, alioquin*). -a *pertinet ad ea ipsa, de quibus agitur* (*sc. subi. vel obi.*): Rhet. Her. 4, 17, 24 sola virtus in sua potestate est, omnia -a subiecta sunt sub fortunae dominationem (Cic. Verr. II 3, 13 -a omnis ager ... decumanus est. Tusc. 2, 30. Dolab. Cic. fam. 9, 9, 1 Terentia minus belle habuit ...; -a rectissime sunt ... o.). Svet. Tit. 9, 1 *Titus coniuratores* docens principatum fato dari, si quid -a desiderarent, promittens se tributurum.

III *usu deflexo, sc. contextu non exhibente, quid praetereatur, ut* -a *universitatem quandam respicere videatur et significet fere i. q. prae ceteris, praesertim, maxime sim.* (*exempla potiora; nonnulla partim dubia affert e. g. Löfstedt, Verm. Stud., 1936, 162 sqq.; eadem notio subest exemplis quibusdam recentioribus seriei p. 1007, 32 sqq. illustratae, ceterum cf. etiam l. 8*):

A *pondus quoddam tribuit parti cuidam sententiae* (*sc. haud aliter ac* praesertim *inducit fere additamentum minime neglegendum; evanescit respectus addendi maxime p. 1009, 28. 41*): **1** *cum enunt. secund.* (*abl. absol. p. 1009, 19*): Mod. dig. 31, 34, 5 *non* verisimile patrem ... filium ... onerare voluisse, -a cum putaverit *eqs.* ([cum -a *Mommsen*]. Ivst. 41, 1, 9.

[Reijgwart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AMBROSIAST. in Rom. 14, 10 non oportere iudicare ..., -a cum deum iudicem exspectemus. MAXIMIN. Aug. coll. c. Maximin. 7 p. 712. *al.*). 50, 7, 17 pr. eundem plures legationes suscipere prohibitum non est, -a si et sumptus et itineris compendium suadeat (Ps. AVG. quaest. test. 114, 13. CONC.^{S} II 2, 2 p. 101, 23 [*p. 37, 21 al.* maxime si, *p. 108, 26* praecipue si, *gr. II 1, 2 p. 161, 18 μάλιστα*]. ORIBAS. eup. 2, 1 G 3 La p. 474 *iuvat terra Samia data* ad ulcera intestinarum vel dysintericis ..., -a si absque putridinem *sunt* [*gr. et Aa v. p. 1003, 61*]. *al.*). EPIST. Alex. p. 194, 24 *ut* agmen sequerentur *milites,* -a ⌞quia⌟ ... timendum esset, ne *eqs.* ([*si recte edidit Hilka* l. 73; -a quoniam, -a qui, propterea quoniam *var. ll.*]. AMBROSIAST. in I Thess. 2, 9 Ps. AVG. quaest. test. 124, 7 EVAGR. GALL. alterc. p. 20, 7. *al.*). Ps. VIGIL. THAPS. trin. 2, 40 in hoc loco omnis confusa *est* sententia haereticorum, -a ubi ... *nulla* differentia in unita deitate ... invenitur (*item cum enunt. relat.*: ACT. Petr. 4 p. 49, 11. *al.; cf. l. 37*). 5, 48 rec. II *tres* quomodo unum sunt, si non est in his unita ... plenitudo divinitatis, -a dum una plenitudo nullam ... habeat ... divisionem? Ps. TIT. epist. l. 76 ubi es[t] nunc, *die iudicii,* qui adulescenciam tuam iucundasti cum scelesto, -a contestante apostolo carnem ... non possedere regnum dei? (*item cum abl. absol.*: REGVLA mag. 50, 6). ACT. Petr. 4 p. 49, 8 fratres scandalizabantur ..., -a quod non esset Romae Paulus (*vix addas p. 1005, 9*).

2 *vario usu* (*vix iam* QVINT. decl. 261, 6 adiciamus, quod ..., duabus ⌞-a⌟ causis [⌞⌟ *referendum videtur ad causas antea allatas, e. g. 5*; praecipue *Rohde*] *neque* FIRM. math. 8, 17, 3 quicumque ... nati fuerint, erunt ⌞-a curiosi⌟ aurigae *eqs.* [⌞⌟ praepositi cursorii *Kroll; coll.* 8, 16, 1 *potius antea excidisse quaedam putaverimus, quibus comprehendebatur Manil. 5, 634 sq.*]): CHIRON 476 si cui extalis ... procederit ..., sic eum ... exscarifabis ⌞-a⌟ in eadem loca eminentiora (⌞⌟ *antea interpunxit Oder, sed cf. Veg. mulom. 2, 70, 1* praecipue loca *eqs.*). 773 admiscebis ... salem; hoc dabis -a praegnantibus equabus *eqs.* (*aliter Hippiatr. gr. I p. 372, 4 ἐκτὸς τῶν ἐγκύων. tamen vix ad IV trahas*). Ps. VIGIL. THAPS. trin. 1, 16 *ut* scrupulus infidelitatis ... auferatur, -a dumtaxat de ... nomine trinitatis. MAXIMIN. Aug. coll. c. Maximin. 15 p. 733 non denegamus, -a de divinis scripturis instructi. CONC.^{S} II 3, 1 vers. ant. p. 177, 15 *nobiscum* consonantem invenimus ... Eutychem -a ex nuper nobis lectis gestis (*Rustic.* praesertim). CAEL. AVR. chron. 2, 13, 194 sunt etiam clysteres contrarii ..., eo tempore -a, quo *eqs.* (praesertim *Bendz coll. acut. 1, 17, 176*). ANTHIM. 17 de ventre ... bovis ... manducare, -a illa quae sunt spissa (*cf.* ORIBAS. eup. 4, 58, 6 Aa p. 575 -a illis qui *eqs.* [*aliter La et gr.*]. syn. 9, 60, 1 Aa p. 394 omnes podagricos ..., -a eos qui non sunt satis sicca natura [*sed gr. εἰ μή, La* si non; *v. quae ad IV monuimus*]. *sim. al.; sine pron. demonstr. l. 13*). 57 *cucumeris semen* congruum est -a ad renium vitia. *al.*

?**B** *auget vim vocum singularum*: CHIRON 485 ex eodem medicamento ... oblinito ...; id medicamentum ⌞-a⌟ optimum erit (⌞⌟ *loco gemino 725* praevalidum est). ACT. Petr. 33 *concubinae praefectum vitant*; cum ... ille bilem pateretur -a diligens eas (*gr. μάλιστα. an ad A2?*).

IV *abusive ponitur pro adv.* praeter, praeterquam (GLOSS. -a: *πλήν* [*nisi pertinet ad II; cf. p. 1005, 36*]. *Svennung, Unters. Pallad. 397, post alios sec. gr. huc trahit* ORIBAS. *l. 7. 39 negationes abundanter positas putans; ceterum cf. etiam l. 29. p. 1005, 11*): LICENT. carm. ad Aug. 137 nos, -a quod ab una exsurgimus urbe, quod domus una tulit ..., christiana fides conexuit (praetereo *var. l.; cf.* praeter quod *p. 1001, 72*). *Reijgwart.*

[praetereā quam *v. p. 1037, 37.*]

***praetereo,** -ii (-ivi), -itum, -ire. *a* praeter *et* ire (*item* CHAR. gramm. p. 222, 4. *al.*). *scribitur* pret- *e. g.* CIL III 10648 (*a. 361–3*). CE 1455. VET. LAT. Ioh. 9, 1 (cod. 8), prat- CE 2111 *et e. g.* CIC. rep. 2, 52 (*P ante corr.*). *notatur* p *in formula p. 1013, 54.* NOT. Tir. 13, 19 -it. 13, 20 -iit. *in tmesi* LVCR. 4, 388, *v. p. 1012, 71; ceterum cf. p. 1003, 69. 1012, 46.*

de formis: 1) stirpis praes.: imperf. -iebam *sim. trad.* CIC. fin. 5, 3 (-ib- *edd.*), *occurrit in var. l.* VVLG. psalm. 128, 8. *al.* (-ibam *sim. testatur* CHAR. gramm. p. 221, 23 *exstatque inde a* CIC. de orat. 2, 180). *fut.* -ie(n)t *sim.* VET. LAT. Sirach 39, 37. Luc. 21, 32 (cod. 4; cod. 5. *al.* = VVLG. -bit). CLEM. ad Cor. 27, 5 IREN. 2, 17, 11. CLAVD. DON. Aen. 7, 730 p. 103, 15. *al.* (-bo *sim. inde a* CIC. inv. 1, 28; *v. e. g. p. 1020, 7*). *part.* -iens, -euntis *et gerund.* -eundus *testatur* PRISC. gramm. II 558, 5 sq. *exhibentque auctores et tituli passim, e. g.* TER. Andr. 253 VARRO Men. 458 CIC. inv. 1, 30 CE 438; *discrepant: nom.* -ies CE 1455. 1541 CIL II 952. *al.*, -eens CE 1196, 12; *casus obliqui et nom. plur.* -ient- CIL V 7464. VET. LAT. IV Esdr. 5, 55 (-eunt- *var. l.; sim. variant codd.* AMBR. paenit. 1, 6, 28 MART. CAP. 5, 509); -iendo *et* -eendo *in var. l.* AVG. quaest. hept. 5, 48, 2. *2) stirpis perf.*: i *simplex solita est et formis* -isse(t) *sim. inde a* NOVIO Atell. 54. CIC. inv. 2, 9 (-iisse *in dactylis* TIB. 1, 4, 34 STAT. Theb. 1, 16. *contra metrum trad.* -isse INSCR. Hisp. Vives 5809) *et formis* -isti(s) CIC. or. frg. A 15, 6 ARNOB. nat. 5, 31 CIL II 4174. *al., ceterum trad.* -i(t), -imus *codd. omnibus vel potioribus* CIC. dom. 84 ad Q. fr. 3, 2, 3 SEN. dial. 6, 1, 7 epist. 1, 2. QVINT. inst. 4, 5, 2 (*nisi praes.*). decl. 271, 2 PLIN. epist. 5, 20, 6. *al.* (*v. et* GLOSS. *l. 12*; -ii *sim. passim inde a* PLAVT. Merc. 227. 403). -ivi(t): APVL. met. 3, 23, 5. VET. LAT. Marc. 6, 35 (cod. 10. *al.* = VVLG.; cod. 4. *al.* -iit). Luc. 15, 29 (cod. 3. *al.;* cod. 8. *al.* = VVLG. -ii). AMBR. fug. saec. 8, 46 (-bit, -iit *var. ll.*). *al.*

de prosodia: prima syllaba correpta trad. IVVENC. 4, 159 nec -bit (*def. Hansson, Textkr. zu Iuvenc., 1950, 17 adn. 18,* -iet nec *sim. edd. rec.*), *cf.* COMM. instr. 1, 18, 2; *syllaba ultima formae* -iit *producitur in caesura vel diaeresi* Ov. ars 3, 63. 3, 64 met. 14, 101. *de notione et differentia*: CHAR. gramm. p. 222, 13 -o *διαβαίνω*. p. 344, 9 -o *παρέρχομαι*. DIFF. ed. Beck p. 77, 29 -imus stantem, transimus etiam currentem. GLOSS. biling. 4 W 33 *παρέλειπεν, παρεπέμψατο*: -it. GLOSS. II 158, 19 -it: *παρέρχεται.* 359, 32 *παραλείπω*: -o, praetermitto, omitto. 398, 15 *παρέρχομαι*: -o, transeo, transgredio. IV 379, 46 -euntibus: labentibus. *al. legitur inde a* PLAVTO, ENN., TER., CATONE *per totam latinitatem; abiit in sermonem gr. πραιτέριτος, πραιτεριτεύω, v. p. 1016, 44. 1022, 55. 1023, 13 sq.* [*variat in codd. maxime cum* praeterea, *e. g.* RHET. Her. 2, 28, 45 Ov. fast. 5, 682 (*restituitur e. g.* CIC. or. frg. A 7, 36 BELL. Hisp. 19, 4 LYDIA 49 QVINT. inst. 11, 1, 83, *falso trad.* CIC. Sest. 7) *et cum* praeire, *v. p. 595, 28 sq.; sensu obscuro:* CIL VI 10246, 8 si quis eruperit legem -ti mei *eqs.*]

fere i. q. παρέρχεσθαι, transire (*quocum saepe variat in contextu, v. e. g. p. 1012, 19. 1015, 2. 1019, 45; cf.* GLOSS. *l. 13; pauca syn. et opp. collegimus infra p. 1015, 27. 1019, 41. 1023, 15. 1024, 53; vox iteratur cum acumine quodam p. 1021, 45 et* AMBR. fug. saec. 8, 46 AVG. serm. 220, *cum abundantia sec. hebr. p. 1022, 5*). *saepius indicatur modus vel condicio -eundi, imprimis per praedicativa, sive forma* tacitus -o TER. Eun. 633. 641 CIC. Verr. II 1, 103 nat. deor. 3, 19. *al.* HOR. sat. 1, 10, 88. *al. (v. etiam p. 1019, 50. 1023, 48; vice versa* -ens feci *v. p. 1013, 26), sive forma* hoc tacitum -o VERG. Aen. 5, 157 SEN. Phaedr. 822 dial. 12, 13, 3 Ps. QVINT. decl. 12, 12. *al. (v. etiam p. 1019, 51), ceterum per abl., e. g.* neglegentia *p. 1020, 35,* silentio *p. 1019, 48. 1023, 19,* cursu VERG. Aen. 4, 157 Ov. fast. 4, 468. *al., in sententiis negatis etiam per praepos.* sine CIC. Cluent. 118 s. huius periculo. Phil. 2, 68 s. lacrimis. PLANC. Cic. fam. 10, 4, 1 LIV. 32, 40, 9. *al., vel coni.* quin PLAVT. Aul. 474 q. consistam. CAES. Cic. Att. 9, 6^{a} SALL. Catil. 53, 6 NEP. Dat. 7, 3; *ceteras structuras infra fere distinximus.*

materiam sic digerendam putavimus:

CAPVT PRIMVM: *cum respectu loci*:
- **I** *vi praeverbii communi*:
  - **A** *cum obi. acc.*:
    - **1** *significatur merus motus*: **a** *-untur loca: p. 1011, 5 (in describendo situ locorum p. 1011,40).* **b** *-untur qui (quae) eadem via progrediuntur (i. q. sequendo superare): p. 1011, 54.* **c** *-itur ipsum iter: p. 1011, 72.*
    - **2** *praevalent notiones secundariae, sc. non laedendi p. 1012, 3, non curandi (non visitandi) p. 1012, 15, evadendi p. 1012, 34.*
  - **B** *sine obi.: p. 1012, 44 (part. praes. p. 1013, 7*; -ens feci *p. 1013, 26*; -ens *in titulis sepulcralibus p. 1013, 48*).
- **II** *vi praeverbii deflexa respiciuntur*: **A** *loca sim., per quae itur: p. 1013, 58.* **B** *limites sim., trans quos itur: p. 1014, 6.*

CAPVT SECVNDVM: *cum respectu temporis*:
- **I** *intransitive*:
  - **A** *formae variae: p. 1014, 15 (respectu pereundi p. 1014, 67).*
  - **B** *part. perf.* praeteritus *vi activa*:
    - **1** *in quolibet sermone*: **a** *adi.: p. 1015, 32 (specialia quaedam, e. g. de tempore proxime transacto, p. 1016, 31).* **b** *subst.: p. 1016, 60 (locut. adv. p. 1017, 42).*
    - **2** *in sermone gramm.: p. 1017, 70.*
- **II** *transitive*: **A** *pro obi. est tempus: p. 1018, 41 (colore excedendi p. 1018, 60, transigendi p. 1018, 64).* **B** *pro obi. sunt homines, quos fugit tempus: p. 1018, 68.*

CAPVT TERTIVM: *cum quolibet respectu, sc. transfertur ad actiones*:
- **I** *neglegendi*:
  - **A** *structura communi -unt fere qui aliquid neglegunt*:
    - **1** *generatim: p. 1019, 7 (sc. variis coloribus, e. g. non commemorandi [saepe usu rhet.] p. 1019, 37, parcendi p. 1021, 37, non observandi, praevaricandi p. 1021, 57 et 1022, 39).*
    - **2** *speciatim*: **a** *in honoribus publicis: p. 1022, 52.* **b** *in iure hereditario: p. 1023, 3.*
  - **B** *structura inversa -unt fere res quae aliquem fugiunt*: **1** *eo quod non subeuntur: p. 1023, 48.* **2** *eo quod ignorantur: p. 1023, 61 (pro subi. sunt struct. verbales p. 1023, 68).* **3** *eo quod tacentur: p. 1024, 43.*
- **II** *cursim attingendi: p. 1024, 51.*
- **III** *superandi, praecellendi: p. 1024, 73 (in arithmetica p. 1025, 29).*

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CAPVT PRIMVM: *cum respectu* ***loci*** (*de motu corporeo praeter l. 40 et p. 1012, 29. 1013, 26; huc vergunt quaedam p. 1017, 12 allata*): **I** *vi praeverbii communi de motu, qui fit ante quaedam finitima, vicina*: **A** *cum obi. acc.* (*reflexive l. 34*): **1** *significatur merus motus*: **a** *-untur loca vel quaecumque loco quodam posita sunt, consistunt* (*obviam fiunt l. 11; coloribus saepe aegre discernendis significari possunt sive qui [quae] iuxta aliquid eunt, secundum tractum quendam diriguntur, e. g. l. 14. 22. 36 sq., sive qui [quae] motu continuato aliquid vel aliquem relinquunt, superant, e. g. l. 15. 17. 25. 30*): **α** *de animantibus*: PLAVT. Aul. 474 Megadorus ... incedit a foro; iam hunc non ausim -ire, quin consistam et conloquar (*item -untur animantes, qui obviam fiunt*: Rud. 306 erum. VITR. 1, 5, 3 uti armati homines ... alius alium sine impeditione -ire possint *in muro*. 10, 2, 15 alius alium. *al.*). Capt. 808 *pistores* alunt furfuribus sues, quarum odore -ire nemo pistrinum potest. TER. Eun. 633 -ii imprudens villam; longe iam abieram quom sensi; redeo rursum (641 sciens. CIC. Att. 10, 4, 8. 13, 52, 2 SEN. epist. 55, 4. *al.*). Ad. 581 eas *aedes*. CATO orat. 17 postquam Massiliam -imus, ... classem ventus ... lenis fert. VARRO Men. 458 fontem. CE 119, 1 (*liberae rei p.*) viator ..., qu⟨i⟩ me -eis, cum diu ambulareis, tamen hoc veniundum est tibi (*item respicitur sepulcrum*: CIC. phil. frg. VIII 9 se velle, ut suum tumulum ... -euntes sic loquantur: '...'. VITR. 4, 1, 10 monumentum. CE 1196, 12 me. *al.; cf. p. 1012, 14. 21. 1013, 41. 48*). CIC. Phil. 2, 68 *Pompeii* domum ... poterat nemo sine lacrimis -ire. fin. 5, 3 *hortos*. OV. met. 14, 101 has *insulas* (*102* deseruit). 15, 51. fast. 4, 468 sq. *Ceres* Leontinos Amenanaque flumina cursu -it ..., -it et Cyanen...; liquerat Ortygien *eqs.* LIV. 1, 23, 4 Tullus ... -tis hostium castris ... in agrum Albanum pergit. *al.*

β *de rebus*: Ⓘ *vario usu*: LVCR. 5, 760 *sol* cum loca -iit flammis infesta per auras (*item -unt corpora caelestia*: SEN. nat. 7, 7, 2 qui *cometae* ... signa -unt [*cf. 7, 6, 1* stellas praetermeant; *ibid. opp.* immoti *cometae*]. epist. 36, 11 stellarum iste discursus, quidquid -iit [-it *var. l.*], repetit. HYG. astr. 4, 15 *Hesperus* ad -tum transiens signum. CIRIS 465 *classis* deserit ... Isthmon ...; -it ... Scironis ... arces *eqs.* (*-unt naves item*: PROP. 1, 20, 19 -tis ... Athamantidos undis Mysorum scopulis adplicuisse ratem. OV. trist. 1, 10, 38 VAL. FL. 5, 74. *reflexive*: SIL. 13, 243 *Liburna* ventis fugit ocior et ⌞se, quam longa est,⌟ uno remorum -it ictu [⌞⌟ *i. suam longitudinem*]). HOR. carm. 4, 7, 4 descrescentia ripas flumina -unt (*explicat* PORPH. *p. 990, 43 sqq.*). VITR. 10, 6, 2 *salignea regula* singula puncta -eundo ... conlocatur *in tigno*. 10, 9, 4 *tympani imi* denticulum ... tympani superioris denticulos impulsu cogat -ire. AVSON. 321 p. 260, 6 aures nostras audita velocius quam lecta -unt. Ⓘⓘ *per imaginem motus describitur situs locorum, limitum sim.*: *in caelo*: MANIL. 1, 628 *colurus* posteriora pedum Cynosurae -it astra. 2, 361 -ens (*Housman*; per tales *vel* praedales *codd.*) ... singula limes *hexagoni* sidera. GERM. 362 Belua ... ponti non multum -it Amnem (*gr. 358 βαιὸν ὑπὲρ Ποταμοῦ βεβλημένον, Cic. Arat. 144* tangentem corpore ripas). *in terra*: MANIL. 4, 614 *mare* vasto ... recessu Thessaliae fines et Achaica -it arva. CVRT. 5, 3, 2 quos *campos* clementiore alveo -it *Tigris* (*item -unt flumina* [*quaedam possis ad IIA trahere*]: 7, 4, 31 Bactrus amnis -it moenia. AMM. 23, 6, 40 has regiones. PRVD. perist. 3, 189. EVSTATH. Basil. hex. 3, 6, 4 *Rhodanus* multas ... -ens nationes pelago miscetur [*gr. p. 68⁴ παραμειψάμενοι*]. *cf. p. 1013, 6*). 7, 3, 20 *Taurus mons* a Cappadocia se attollens Ciliciam -it Armeniaeque montibus iungitur. SOL. 45, 1 (*item* MART. CAP. 6, 690) *Cappadocia* -it Lycaoniam *eqs.* (*cf. Plin. nat. 6, 24* transit).

b *-untur qui (quae) eadem via progrediuntur, eodem tendunt, ut significetur i. q. sequendo superare sim.* (*de navibus l. 56. 60, de sideribus l. 67. 68*): CATVLL. 4, 4 phaselus ... ait fuisse navium celerrimus, neque ullius ... impetum trabis nequisse -ire (*inde de mulione* VERG. catal. 10, 4). VERG. Aen. 4, 157 *Ascanius* gaudet equo iamque hos cursu, iam -it illos *equos vel equites* (*inde* HOMER. 812 *de Patroclo Troianos fugante, sec. Π 685 μετεκίαθε*). 5, 156 victam *navem* -it ... Centaurus *navis* (*155* superare. *item in certamine*: 5, 171 *Cloanthus navem* priorem -it. HOR. sat. 1, 1, 116 instat equis auriga suos vincentibus, illum -tum temnens. OV. ars 3, 596 quos -at quosque sequatur *equus*. met. 10, 680 -ta est virgo *Atalanta* [*cf. e. g. 10, 672* transit. *sine obi. p. 1012, 61*]). OV. met. 2, 160 *equi solis* -unt ortos isdem de partibus Euros. LIV. 36, 19, 4 quos *elephantos in angusta valle* pedes aegre -ire, eques nullo poterat modo. VITR. 9, 1, 14 *stella errans terrae vicinior* saepius subiens -it superiorem. SEN. epist. 93, 9 scimus quemadmodum solem luna -at, quare tardior velociorem post se relinquat. PLIN. nat. 9, 24 *delphinus* quamvis plena -it vela. *al.* *transcenduntur vestigia priorum*: EPIST. Alex. p. 205, 1 quanto ... sacra -rem vestigia *Herculis Liberique Indiam peragrantium.*

c *-itur iter, quod quis -eundo facit* (*sc. obi. int.; aliter p. 1013, 68 sq. 1014, 12*): TERT. nat. 1, 16, 14 *puer* ultra ianuam progressus ⌞iter⌟ -euntibus tractus domo excidit (⌞⌟ et a *Hartel*). VET. LAT. psalm. 79, 13 (Orig. in Matth. ser. 132) omnes, qui -unt viam ([*alias rec. v. p. 1027, 12; pergit* ORIG. *ibid.* p. 268, 17 non -vit v. neque declinavit a via]. AMBR. fug. saec. 8, 46 -euntes v.).

2 *praevalent notiones secundariae* (*exempla potiora*): **a** *neglegendi sim.*: **α** *-euntes non laedunt, non tangunt, quae (quos) -unt* (*cf. infra l. 63*): LVCR. 2, 1104 *fulmen* saepe nocentes -it exanimatque indignos. VARRO rust. 1, 49, 2 sicilienda prata *sunt* ..., quae faenisices -ierunt (*inde* PLIN. nat. 18, 259. *cf.* 18, 261 *falces quaedam* medias caedunt herbas brevioresque -unt). HOR. sat. 2, 7, 73 *non sum* fur, ubi vasa -o sapiens argentea. SEN. epist. 105, 2 in acie iacens -itur, cum stante pugnatur (*antea*: transit. *cf.* STAT. Theb. 8, 587 *vulneratum hostem* -it ... et spoliare superbit *Tydeus*. RVFIN. hist. 3, 6, 2 hos *tabescentes macie* cum venia -bant [*Ios. bell. Iud. 5, 426 οἱ τηκόμενοι ... παρωδεύοντο, cf. Heges. 5, 18, 1 p. 334, 5* occidere dedignabantur]. *sim. al.*). CE 194, 2 scriptor, *qui nomina candidatorum inscripturus es,* opus hoc -i (*sim.* 196 hoc monimentum -i).

β *-euntes non curant, non visitant, quae (quos) -unt* (*cf. e. g. iam p. 1011, 10*): Ⓘ *de motu corporeo animantium*: OV. fast. 4, 574 -tus Cereri nullus in orbe locus. SEN. dial. 10, 14, 3 cum omnium limina ... perambulaverint nec ullas apertas fores -erint. epist. 68, 4 vile videtur quicquid patet, aperta effractarius -it (*antea*: transeunt). 84, 12 -i istos gradus divitum et ... vestibula. CIL VI 2335, 6 (*aet. imp. priorum*) vos, viatores, habeatis deos propitios, qui Victorem ... non -itis *hic iacentem* (*sim.* INSCR. Tarr. Alföldy 696 me. *cf.* MART. 11, 13, 2 viator, noli nobile -ire marmor *sepulcri Paridis*). CALP. decl. 51 qui potest expositum *infantem* -ire? (*cf.* CYPR. epist. 55, 19 semianimem fratrem iacentem [*sec.* Luc. 10, 31 sq. *l. 68 sq.; item*: AMBR. paenit. 11, 6, 51 *qui* non -at eum, sed curet et sanet. *al.*]). APVL. met. 8, 23, 3 me relictum solum ... cum fastidio plerique *emptores* -bant (*cf.* AVIAN. fab. 19, 10 *te* despectum -iere). PANEG. 12, 19, 2 felices, qui te *urbem intrantem* propius aspicerent ...; quos -ieras, loci quem occupaverant paenitebat. *al.* Ⓘⓘ *transfertur ad: progressum studiorum*: EVOD. Aug. epist. 158, 1 nec volebat *puer* -ire lectionem, nisi intellexisset (*postea*: nec dimittebat). *conversionem oculorum*: VAL. CEM. hom. 14, 4 p. 736ᴰ *superbus* alios oculis -it, alios sermone despicit.

b *evadendi, superandi* (*sc. -euntes non infestantur ab iis, quos [quae] -unt. cf. etiam infra l. 60*): PANEG. in Mess. 69 *Vlixes* -iit ... cita Sirenum litora puppi (*cf.* AVSON. 456, 2 p. 398 Sirenas [*antea*: ut evitet]). OV. rem. 737 -ta cautus Niseide (*i. Scylla*) navita gaudet. trist. 2, 542 te, *sc. Augustum equites recensentem* (*v. vol. VII 2, 407, 27*). APVL. met. 6, 19, 4 *Cerberum* offrenatum unius offulae praeda facile -bis. HYG. astr. 2, 35, 1 cani *cuidam venatico* fuerat datum, ne ulla fera -ire eum posset (*nisi ad 1b*). PANEG. 8, 15, 1 ut inimica classis ... in ... insidiis conlocata ignorantibus omnino hostibus -retur. AMM. 22, 8, 15 cum eos *scopulos* Argo ... -isset innoxia.

B *sine obi.*: **1** *formae variae*: **a** *indicatur locus, via sim. per adv. vel praepos.* (*abl. loci l. 57; cf. p. 1013, 24. 1022, 38*): PLAVT. Cist. 683 si nemo hac -iit ..., cistella hic iaceret ([praeter iit *Leo et vol. V 2, 638, 35 metri gratia, sed praeter necessitatem*]. TER. Ad. 574 QVEROL. p. 7, 5. 29, 13). Merc. 1006 arbitri ..., qui -ant per vias (*aliter sub IIA2*). CATVLL. 15, 8 qui in platea modo huc modo illuc ... -unt. FRONTO p. 157, 11 ea. VET. LAT. Matth. 4, 18 (cod. 1) cum -ret iuxta mare Galilaeae ([iusta *cod.; gr. περιπατῶν ... παρά, cod. 4* transiret ... secundum, *Vulg.* ambulans ... iuxta]. PASS. Caesar. 29 i. arborem). 9, 27 (*ibid.*) cum -ret inde Iesus ([*gr. παράγοντι ἐκεῖθεν, Vulg.* transeunte]. Ps. THOM. euang. 2, 3 VITA Caes. Arel. 2, 22. *cf. vol. VII 1, 1109, 29*). Marc. 1, 16 (cod. 4. *al.* = VVLG.) -ens secus mare Galilaeae (*gr. παράγων παρά, cod. 3* transiens). PANEG. 8, 4, 3 qua dies (*sc. sol*) oritur et -it[ur] et conditur. SVLP. SEV. dial. 2, 12, 2 praeter agellum. VERS. metr. gramm. VI 635, 4 litore -unt legati.

b *exempla cetera*: **α** *-unt animantes*: PLAVT. Stich. 686 quisquis -at, comissatum volo vocari. CIC. off. 1, 144 cum ... casu formosus puer -ret. NEP. Dat. 7, 3 locum delegit talem, ut ... *non* -ret adversarius, quin ... premeretur. OV. met. 10, 668 -it Hippomenes (*in cursus certamine; 672* transit). LIV. 2, 11, 7 ad portam ... stare, donec hostis -at. 34, 28, 9. SEN. contr. 10, 4, 4 expositos aluerunt etiam ferae, satis futurae mites, si -issent. CVRT. 7, 5, 16. COLVM. 9, 8, 14 qui forte -unt, secum auferunt *vasa*. CE 45 (*Pompeiis*) pedicatur qui leget, ... paticus est qui ⌞-it⌟ (*sc. neglegit, cf. l. 15 sqq. et* CIL X 6616 bene sit tibi, qui legis, et tibi, qui -is). PLIN. paneg. 24, 3. APVL. met. 6, 18, 4 *Psyche,* tacita -ito (9, 39, 3). VET. LAT. Luc. 10, 31 sq. (cod. 2) sacerdos ..., cum vidisset illum *hominem vulneratum,* -vit; similiter ... et levitis ... -vit (cod. 6 videns illum -vit, ... -vit eum, VVLG. -vit ..., pertransiit, *gr. bis ἀντιπαρῆλθεν. cf. supra l. 24*). *al.*

β *-unt res*: LVCR. 4, 388 (*in tmesi quam non agnoscunt vol. V 2, 646, 11, Bernard, Die Tmesis der Präpos., Diss. Zürich, 1960, 32*) qua vehimur navi, fertur, cum stare videtur; quae manet in statione, ea praeter creditur ire (VET. LAT. sap. 5, 10 tamquam navis, quae pertransit ... aquam, cuius, cum -ierit, non est vestigium invenire [*gr. διαβάσης*]). OV. ars 3, 63 nec,

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quae -iit, iterum revocabitur unda. VITR. 9, 2, 3 *luna* sub rotam solis ... uno die, antequam -it (prodierit *var. l.*), latens obscuratur. SEN. benef. 4, 23, 2 si tantum -ret *sol neque calefaceret sim.* ([*syn.* transcurreret]. PANEG. 6, 9, 3 ut sol ipse, qui nobis videtur occidere, ibi, *sc. in Britannia,* appareat -ire [*sec. Tac. Agr. 12, 4* transire]). MELA 2, 65 *castellum* Truentinum; id et fluvio, qui -it, nomen est (*cf. p. 1011, 47*). *al.*

2 *part. praes.* -ens: **a** *generatim*: **α** *iuxta subst. vel pron.* (*saepe subaudiendum e verbo; de animantibus passim, de rebus l. 13 sq. 16 sqq. 22 sqq.*): Ⓘ *exempla varia*: TER. Andr. 253 *pater* -ens modo mihi apud forum '...' inquit. LVCIL. 898 hu[n]c, alio cum iter haberet, -ens venit. POMPON. Atell. 75 -ens vidit Dossenum ... scalpentem natis. CIC. S. Rosc. 133 qui -euntes ... audiebant *verba praeconis.* Att. 2, 11, 1 si quid ex -eunte viatore exceptum est (COLVM. 1, 5, 7). *al.* CATVLL. 11, 23 -eunte ... tactus aratro *flos.* ALF. dig. 9, 2, 52, 1 quidam -ens eam *lucernam* sustulerat (FEST. p. 344). HOR. carm. 2, 11, 20 restinguet ardentis Falerni pocula -eunte lympha (SCHOL. de currente fonte aqua petita). TIB. 1, 1, 28 rivos -euntis aquae (FRONTIN. aq. 36, 2 APVL. mund. 17 p. 326). 2, 5, 120 Messalla ... det spectacula turbae et plaudat, curru -eunte, pater. OV. am. 1, 12, 14 rotae ... -euntis onus. 3, 1, 54 a populo -eunte (NVX 2). trist. 2, 90 vitamque meam moresque probabas, *Caesar,* ... -euntis equo *publico.* LIV. 2, 58, 8 *Ap. Claudium* -euntem exsecrari. *al.* MANIL. 2, 861 natura loci ... *signa* -euntia cogit esse sui moris. VITR. 9, 2, 2 *lunam primam,* cum -ens vadat ad orientis caeli partes, relaxari ab impetu solis (9, 2, 3 *l. secunda* -ens ab sole visitationem facit tenuem ..., cum triduum recessit ab sole *eqs.* [*ad structuram v. Wistrand, Apophoreta Lundström, 1936, 29, et cf. infra p. 1022, 43*]). *al.* Ⓘⓘ *forma* -ens feci *significatur simul eam actionem cursim, exiguo labore sim. factam esse* (*saepius in imagine*): CVRIO avus or. frg. Cic. inv. 1, 80 nemo potest uno aspectu neque -ens in amorem incidere (*fere proverbialiter, cf. l. 36*). RHET. Her. 4, 54, 68 Lemnum -ens cepit *dux* (*cf.* CVRT. 4, 14, 1 Syriam Aegyptumque prae⟨ter⟩euntibus *militibus* raptas *esse.* CLAVD. 26, 398 fusus ... Philippus ... -eunte manu). CIC. Verr. II 4, 53 qui *Verres* -ens, lectica paulisper deposita, ... uno imperio ostiatim totum oppidum compilaverit. de orat. 1, 162 ut illam copiam ornamentorum suorum, quam ... quasi per transennam -euntes strictim aspeximus, in lucem proferat *Crassus.* Brut. 200 intellegens dicendi existumator non adsidens et adtente audiens, sed uno aspectu et -ens de oratore saepe iudicat. *ibid. bis.* OV. am. 1, 2, 44 *Amor, triumphum ages;* tunc quoque -ens vulnera multa dabis.

β *solum ponitur, sc. pro subst. (cum attributo l. 42): masc.* (*cf. p. 1011, 73. 1012, 2*): CIC. off. 1, 139 a -euntibus dicitur '...'. VARRO ling. 6, 49 *ut monumenta* -euntis admoneant. rust. 1, 14, 1 *saepimentum vivum* -euntis lascivi non metuet facem ardentem. HOR. carm. 4, 3, 22 monstror digito -euntium (*inde* HIER. epist. 22, 27, 3 -euntium turba). VITR. 4, 5, 2 uti -euntes possint respicere *templa.* RVT. LVP. 1, 13 FEST. p. 363. SEN. contr. exc. 5, 1 them. quidam ex -euntibus. *al.* *neutr.* (*de animalibus*): PLIN. nat. 10, 202 *pardi arboribus* insidunt ... occultatique ... in -euntia desiliunt.

b *speciatim in titulis sepulcralibus de iis, qui monumentum -unt* (*cf. p. 1011, 18 sqq.; ad rem v. Hartke, 'sit tibi terra levis' formulae quae fuerint fata, Diss. Bonn, 1901, 42 sq. 46 sqq.*): CIL VIII 9350 (*aet. Aug.*) -e(n)s, tuum est dicere 'ossa tibi bene adquiescant'. CE 125, 1 (*aet. Claud.*) tu qui -ens spectas monimentum meum (*item fere* 1539, 1. 1541, 1). 466, 1 respice -ens, oro, titulumque dolebis. CIL II 540 te rogo -ens dicas 's(it) t(ibi) t(erra) l(evis)' (*eadem saepius, etiam litteris singularibus* t r p d, *v. indicem CIL II p. 1178; ceterum cf. vol. VII 2, 1203, 10 sq. et e. g.* CE 1453 d(ic) r(ogo) p(raeteriens) *eqs.*). V 7464 T. Lollius ... positus propter viam ut dicant -ientes 'Lolli ave'. *et saepe.*

II *vi praeverbii deflexa*: **A** *respiciuntur loca, viae, hominum multitudo, per quae itur* (*exempla potiora; negleximus locos, quibus praevalet notio superandi, relinquendi, ut e. g. p. 1011, 33. 1012, 74; ceterum cf. p. 1011, 47 et praepos.* praeter *p. 991, 69*): **1** *cum obi. acc.*: APVL. met. 3, 29, 2 cum ... vicum quempiam frequentem ... -remus, inter ipsas turbelas ... nomen ... Caesaris invocare temptavi. AMM. 14, 2, 15 -to Calycadni fluminis ponte *copias instruunt.* OROS. hist. 7, 3, 5 -ens ab Aegypto fines Palaestinae apud Hierosolymam in templo dei ... adorare contempsit *Gaius* (*v. p. 1042, 18*). SEDVL. carm. pasch. 4, 222 (*sim.* op. pasch. 4, 18) -ens ... viae dominus loca Samaritanae (*sec. Ioh. 4, 4* transire). op. pasch. 3, 21 *Christum* Tyri ... -euntem regionis itinera (*carm. pasch. 3, 242* Tyrias partes ... petentem. *cf. Matth. 15, 21* secessit in partes). 4, 1 cum ... *Iordanem* transgrediens Iudaeae semitam -ret *Iesus* (*carm. pasch. 4, 2* Iudaeae sectatus iter. *cf. Matth. 19, 1* venit in). MAX. TAVR. 48, 2 camelum ... acus caverna -ire non patitur (*cf. p. 1014, 4*). VEN. FORT. vita Germ. 46 pagum Vindocinensem. **2** *cum praepos.* per: VET. LAT. Luc. 4, 30 (cod. 3) *Iesus* -ens per medio (*sc.* medios, medium*?*) illorum ibat (*gr. διελθὼν διὰ μέσων αὐτῶν ἐπορεύετο, Vulg.* transiens). 17, 11 (cod. 5) per medium Samariae (*gr. διήρχετο διά, Vulg.* transiebat). IVVENC. 2, 562 messis per culta (*cf. Vet. Lat. Matth. 12, 1* [*cod. 12*] transiebat). GAVDENT. serm. 21, 7 per vicos et castella. VVLG. Ier. 18, 16. 19, 8. MAX. TAVR. 32, 1 perversitas ... corporis per ... acus cavernam -ire non patitur camelum (*sec. Matth. 19, 24* transire; *cf. p. 1013, 71 sq.*).

B *respiciuntur limites sim., trans quos vel extra quos itur* (*cum obi. acc.; cf. p. 1011, 70, ceterum p. 992, 10. 1027, 30*): VET. LAT. psalm. 103, 9 (cod. 400) *aquis* terminum posuisti, quem non -bunt ([*gr. παρελεύσονται, Vulg. al.* transgredientur]. GREG. TVR. Franc. 5, 33 p. 237, 25 ut *flumina* terminus [*i.* -os], quos numquam excesserant, -rent). CLEM. ad Cor. 20, 6 mare ... non -it circumdata sibi claustra (*gr. παρεκβαίνει*). FILASTR. 133, 4 *ut sidera* cursum debitum -ire nullo modo possint.

CAPVT SECVNDVM: *cum respectu* ***temporis*****:** **I** *intransitive* (*subiecto non posito l. 40; indicatur unde p. 1015, 15*): **A** *formae variae*: **1** *-it tempus ipsum* (*in enunt. relat. de tempore proxime transacto* PLAVT. Merc. *infra.* VAL. MAX. 1, 8, 1. *al., cf. p. 1016, 31*): PLAVT. Merc. 227 nocte hac, quae -iit proxuma (FRONTO p. 3, 14 [*syn.* exactus est]. IVVENC. 4, 377). Persa 402 si *vicinus argentum* non dederit atque hic dies -ierit (*item in negotiis*: TER. Phorm. 525. S. C. de Asclep. [CIL I² 588 p. 913 sq.] 9 [*vers. gr. παρελήλυθεν*]. POMPON. dig. 38, 2, 2 pr. *al.; ceterum*: CATO agr. 112, 2 ubi d. XXX -ierint, transfundito *vinum* [*postea*: post d. XX]. VARRO rust. 2, 2, 16. NEP. Ages. 3, 1 indutiarum. TIB. 1, 4, 34 OV. fast. 2, 34. *al.*). TER. Eun. 283 biduom. 542 -iit tempus *cenae constitutum* (CIC. Verr. II 3, 44 ne, si t. sationis -isset, granum ... nullum haberemus [*nisi intellegas 'si Metellus t. -isset' et ad IIA1 referas*]. Att. 7, 9, 4 legis. *al.* CELS. 2, 12, 2ᴮ. 3, 5, 2 accessionis [*3, 5, 1* transiit]. SEN. epist. 99, 4 CVRT. 8, 1, 41 IAVOL. dig. 8, 6, 14 pr. *et saepius*). Phorm. 423 tua -ierat iam ducendi aetas (VEG. mil. 1, 4 pugnandi). CATO agr. 112, 3 triduum. CIC. Verr. II 1, 103 cum iste punctum temporis nullum vacuum peccato -ire passus sit. Att. 13, 12, 3 biennium. ALF. dig. 40, 7, 14, 1 septem anni (LABEO dig. 40, 7, 39, 3 SEN. dial. 6, 1, 7. 10, 7, 8. *et saepius*). VERG. georg. 2, 322 cum ... iam -it aestas. *al.*

2 *-it quodcumque procedente tempore transit*: **a** *usu communi de actionibus, eventibus*: **α** *generatim*: CIC. inv. 1, 39 in hoc (*i. tempore*) et quae -ierint considerantur ... et item quae instent ..., et quae consequantur (*sim. in enunt. relat. cum pron. neutr.*: fin. 1, 57. *al.* SEN. benef. 3, 4, 2 praesentia bona ..., futura ..., quod -iit. *al.* QVINT. inst. 11, 1, 10 [*opp.* quod superesset]. *al.*). Att. 11, 25, 3 in pensione secunda caeci fuimus; aliud mallem, sed -iit (*subi. non posito respicitur occasio agendi, quae fugit; sim. struct. plena cum pron. neutr.*: fam. 12, 3, 1 utinam ... fuissem *princeps pulcherrimi facti*; ... quod quoniam -iit, utinam *eqs.* 12, 22ᵃ, 2 si ... obtemperasses, ... laudem adeptus esses; sed illud ... -iit. *cf.* STAT. *infra*). LIV. 34, 27, 7 donec ea, quae instet, ⌞tempestas⌟ -at (⌞ ⌟ *sc. perturbatio rerum*). VAL. MAX. 5, 8, 5 donec belli civilis rabies -ret. SEN. nat. 4, 3, 2 Posidonius tibi auctoritatem promittit, tam in illo, quod ⌞-iit⌟, quam in hoc, quod secuturum est (⌞ ⌟ *nisi recte* -ii *coni. Gross, Senecas Nat. quaest., 1989, 191 sqq.; sed cf. p. 1016, 52*). epist. 1, 2 magna pars eius *mortis* iam -iit (-it *var. l.*); quicquid aetatis retro est, mors tenet. STAT. Theb. 11, 162 tunc tempus erat ... ire ultro ...; aspera quando -iit virtus *eqs.* (*i. fere occasio virtutis exercendae; cf. l. 40*). QVINT. decl. 271, 2 crimen. VET. LAT. Is. 26, 20 (Tert. resurr. 27, 4) ira *dei* (*gr. παρέλθῃ, Vulg.* pertranseat). VVLG. Nah. 1, 8 *dominus* in diluvio -eunte consummationem faciet loci eius (*cf.* HIER. *ad l.* quod pertranseat, non quod permaneat in aeternum). AVG. conf. 11, 27, 35 *syllabae* sonuerunt, avolaverunt, -ierunt, iam non sunt. nupt. et concup. 1, 26, 29 quomodo manent peccata, si -ta sunt, nisi quia -ierunt actu, manent reatu? *al.* *part. praes.* -ens *pro part. perf.* -tus (*cf. e. g.* moriens *vol. VIII 1495, 79 sqq., Bonnet, Le Latin de Grég. de Tours, 1890, 636 sq.*): PETR. CHRYS. serm. 97, 1 festinus antehac sermo ... ad totum parabolae ⌞-euntis⌟ non valuit pervenire secretum (⌞ ⌟ *quae altero die recitata est, v. 96, 7* hodie reliqua differamus. *clarius elucet imago motus localis*). **β** *speciatim -unt* operae, *quae antea praebendae erant* (*cf. p. 1016, 46; vergit ad p. 1023, 48*): PAPIN. dig. 38, 1, 40 quae *o.* post venditionem -ierint (*opp.* ante v. -tarum). VLP. dig. 38, 1, 13, 2 iudicium de operis tunc locum habet, cum o. -ierint; -ire autem non possunt, antequam incipiant cedere.

b *usu dilatato de quibuslibet rebus vel animantibus cum tempore effluentibus, i. pereuntibus* (*usu fere christ.; cf.* AVG. civ. 20, 24 p. 467, 31 '-it' 'transit' ... aliquanto mitius dicta sunt quam 'peribunt'): **α** *usu vario* (*gr. respondet παρέρχεσθαι, nisi alia adnotavimus*): VET. LAT. psalm. 89, 6 (cod. 300) mane sicut herba transeat, mane floreat et -at, vespere decidat *eqs.* (*Vulg.* transeat). Matth. 24, 34 (cod. 4. *al., cf.* VVLG.; *item fere* Luc. 21, 32 *ibid.*) non -bit haec generatio, donec omnia fiant ([transiet, transibit *codd. alii, ut omnes loco gemino Marc. 13, 30*]. IVVENC. 4, 159. VVLG. eccles. 1, 4 g. -it et g. advenit, terra vero in aeternum stat [*Vet. Lat.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Tycon. reg. 1 p. 4, 31 vadit]). 24, 35 (cod. 3; *item fere* Marc. 13, 31 Luc. 21, 33 *ibid.*) caelum et terra transibunt, verba autem mea non -bunt ([*variis modis variant ceteri inter* -ire *et* transire, *gr. respondet ubique παρέρχεσθαι*]. RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 2, 5 p. 1333[D]. *al.*). I Cor. 7, 31 (cod. 78. *al.* = VVLG.) -it ... figura huius mundi (*gr. παράγει, Hil. trin. 10, 42* transibit; *explicat e. g.* AMBROSIAST. *ad l.* ideo -it, quia quotidie senescit. *inde l. 12. al.*). TERT. adv. Marc. 4, 33 p. 532, 25 *Christus confirmavit* hoc ..., quod de Iohanne dixerat, non -isse. CLEM. ad Cor. 25, 5 nihil -iet, quae constituta sunt a deo. IREN. 2, 7, 1 ea quae -unt (*syn.* temporalia, corruptibilia). HIL. in psalm. 118 lamed 3 p. 457, 19 desinendorum et -turorum (-torum *var. l.*) officiorum ... rationem (*in sideribus sim.*). AMBR. fug. saec. 8, 46 non ... cum -eunte figura mundi opera nostra -ant, ne etiam ipsi -amus *eqs.* VVLG. eccles. 7, 1 velut umbra -it *homo.* PRVD. ham. 388 hoc pulchrum ..., quod velut ... ventus -it. PHILIPP. in Iob rec. long. 36 p. 735[A] ('transibunt per gladium') per hanc mortalitatem de hoc saeculo -bunt. BOETH. categ. 9b25 *si pallor vel nigredo* non facile -it et in vita permanet (*gr. ἀποκαθίστανται*). *al.* β *part. praes.* -ens *fere pro adi.* (*subst.* SACR.) *vergens in vim q. e. caducus, fragilis sim.* (*exempla potiora*): VET. LAT. Soph. 2, 2 (Conc.[S] I 3 vers. Tur. p. 197, 4) congregamini ..., antequam efficiamini sicut flos -ens (*gr. παραπορευόμενον, aliter Vulg.*). IREN. 2, 7, 6 ea quae sunt corruptibilia et terrena et composita et -euntia. PRISCILL. tract. 10, 131 honores -euntium dignitatum. AVG. doctr. christ. 3, 42 quisquis ... rebus -euntibus restrictius utitur. SACR. Leon. 173 da nobis ... non terrena sapere ... et inter -euntia constitutos iam nunc inhaerere mansuris. *al.*

B *part. perf.* ***praeteritus,** -a, -um *vi activa de eo, quod (qui) -iit* (*v. Leumann, Gramm. 1977, 613; exempla notionis passivae v. sub IIA1a; cf.* GLOSS. -us: *παρεληλυθώς.* -um: *παρωχηκός. pro syn. ponitur maxime* transactus CIC. Tusc. 4, 55 QVINT. decl. 263, 7. *al.; opponuntur e. g.* instans RHET. Her. 2, 5, 8 LIV. 2, 36, 6. *al.,* praesens CIC. Sest. 10 VARRO ling. 8, 20. *al.,* futurus CIC. de orat. 2, 206. *al.* NIGID. Gell. 17, 7, 8. *al.,* reliquus CIC. Verr. II 1, 15. 3, 219. *al.* CAES. civ. 3, 60, 1. *al.*): **1** *in quolibet sermone*: **a** *adi.*: α *generatim*: Ⓘ *usu attributivo vario*: Ⓐ *de tempore elapso*: RHET. Her. 2, 5, 8 *argumentum* dividitur in tempora tria, -um, instans, consequens; in -o tempore oportet considerare, ubi fuerit *eqs.* (CIC. Verr. II 1, 108. Flacc. 3 memoriam t. -orum, salutem praesentium, spem reliquorum. part. 69 in provisione posteri t. aut in -i disceptatione. *al.* LVCR. 2, 1167. BELL. Hisp. 42, 3 hoc bello et -o t. VARRO ling. 9, 27 in -o t. Ov. fast. 5, 681 LIV. 23, 45, 4 SEN. benef. 5, 17, 5. *et saepe. cf.* GLOSS. -um t.: *παρωχηκώς καιρός*). CIC. Cato 4 -a ... aetas quamvis longa cum effluxisset (LVCR. 1, 468. AMM. 31, 5, 11 superiores vel recens -ae ... aetates). nat. deor. 2, 64 annis ... -is ... expletur *aetas* (VERG. Aen. 8, 560 o mihi -os referat si Iuppiter annos. Ov. Pont. 1, 2, 145 VITR. 2, 8, 8 SEN. contr. 2, 6, 4. *al.*). LVCR. 3, 855 temporis ... -um spatium. PROP. 3, 11, 7 ista ego -a iactavi verba iuventa (*cf.* HIER. epist. 38, 3, 2 -am iuventutem). Ov. fast. 1, 460 aequa ... -ae, quae superabit, erit *hiems* (*sc. eius pars*). 5, 682 die (MART. 10, 23, 3). *al.* Ⓑ *de variis rebus, quae tempore priore evenerunt, factae sunt, contigerunt sim.* (*exempla selecta inde a* CIC.; *dubium, an huc p. 1016, 21*): RHET. Her. 4, 49, 62 exemplum est alicuius facti aut dicti -i ... propositio. CIC. Verr. II 1, 15 mea ... ratio, cum in -is rebus est cognita, tum in reliquis ... provisa est (rep. 3, 3. *al.* VELL. 2, 58, 4 VAL. MAX. 4, 1 ext. 4. *al.*). Marcell. 27 *mors* cum venit, omnis voluptas -a pro nihilo est (fin. 1, 41. Tusc. 5, 96 [*opp.* praesentem, venientem]. *al.* SEN. epist. 27, 2 [*opp.* venturae]). fin. 2, 95 -i doloris memoria ([*opp.* futuri, impendentis]. fam. 5, 12, 4. SEN. epist. 78, 14 [*bis*]. PERS. 5, 162. *al.*). 2, 105 memoria ... -orum malorum (LIV. 2, 36, 6 m. -is instantibusque. APVL. Plat. 2, 18 p. 246 -is transactisque. AVG. conf. 10, 3, 4. *et saepius*). Att. 3, 15, 2 sensu praesentis miseriae et recordatione -ae vitae *augetur dolor* (VAL. MAX. 3, 2, 7 CVRT. 6, 7, 34. *al.; pro gr. προγεγονώς*: IREN. 2, 33, 1). ad Brut. 23, 8 -i periculi ... oblitus (LIV. 5, 47, 6. 40, 9, 4 VLP. dig. 18, 6, 4 pr.). PROP. 1, 13, 27 -os ... fastus. Ov. rem. 12 nec nova -um Musa retexit opus (*i. artem antea scriptam*). LIV. 27, 11, 14 -a stipendia *equitum* (*sim.* FRONTIN. strat. 4, 1, 22 -a aera). SEN. Med. 480 (*Medea ad Iasonem*) per victa monstra, per manus *meas* ..., perque -os metus ... miserere (*vix passive*). PLIN. nat. 29, 1 multitudo *remediorum* ⌞instantium ac -orum⌟ plura ... dicere *cogit* (⌞ ⌟ *quae nunc sunt quaeque fuerunt; vix trahas ad p. 1016, 52 sec. vol. VII 1, 2005, 7 ceterosque viros doctos*; i. ac praeceptorum *var. l.*). NERAT. dig. 47, 9, 8 si de -o ... damno mihi cavisses (VLP. dig. 7, 1, 13, 2. *al.*). GELL. 1, 10, 4 vive ... moribus -is, loquere verbis praesentibus. COD. Iust. 3, 44, 5 (*a. 224*) constitutionibus (NOVELL. Theod. 14, 1. *al.*). CYPR. epist. 27, 3 p. 543, 13 in baptismo -a peccata dimitti (HIER. epist. 22, 30, 2 AVG. serm. 58, 8. *al.*). HIER. vita Malchi 10 *dromedarios* -os cibos in ore volvere (*i. cibos antea ingestos*). *et saepe.* Ⓒ *de animantibus, qui antea vel vixerunt vel officio quodam functi sunt sim.* (*cf. bβ*): PROP. 2, 13, 52 amisso ... flebis amico; fas est -os semper amare viros (*cf. Shackleton Bailey, 1956;* praereptos *coni. Barber, Class. Rev. 7, 1957, 122*). VET. LAT. I Macc. 15, 5 (rec. X) reges -i (*gr. οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, rec. L et V* ante me reges). IREN. 3, 21, 2 l. 48 -orum prophetarum ... sermones (*gr. προγεγονότων*). CIL IX 1576, 7 (*saec. IV*) *correctori* -orum iudicum exempla ... supergresso. HIL. coll. antiar. p. 81, 5 catholicorum. AMM. 25, 4, 15 potestates (*i. magistratus sim.*). ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 22, 12 de praedicatoris -i memoria. *al.*

Ⓘⓘ -um esse (*quaedam fere pro perf. act.* -isse *posita videntur, cf. formas iuxta positas p. 1014, 56 et e. g.* AVG. c. Faust. 26, 4; *copulam omittit* PLIN.): CIC. S. Rosc. 22 ea, quae -a sunt (*vix ad p. 1019, 20, opp.* ea, quae videntur instare. *item usu generali in enunt. relat.*: VET. LAT. Phil. 3, 13 [Priscill. tract. 1, 5] relinquentes ea, quae -a sunt [*gr. τὰ ... ὀπίσω, Vulg.* quae ... retro sunt]. DON. Ter. Andr. 281, 6 AVG. c. Faust. 26, 4. *al.*). PLIN. epist. 10, 45 diplomata ..., quorum dies ⌞-a, ⟨an⟩⌟ ... observari ... velis (*nisi legendum* -it [*vel* -iit] a⟨n⟩, *sed cf.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 46 diplomata, quorum -us est d. *ceterum*: VLP. dig. 29, 2, 71, 1 sin ... dies -us fuerit). AVG. civ. 12, 16 p. 537, 14 immortalitas angelorum non transit in tempore, nec -a est quasi iam non sit *eqs.* 13, 9 p. 565, 29 quae *mors* transacta atque -a est. conf. 11, 27, 34 silentium est et vox illa -a est et non est iam vox. *al.*

Ⓘⓘⓘ *abl. (? gen. l. 29) absol.*: LVCR. 3, 827 -is ... male admissis peccata remordent *animam* (*nisi abl. instr. ad p. 1015, 47 sqq.*). CIC. rep. 2, 52 *tot* annis ... -is pulsoque Tarquinio *eqs.* (CAEL. Cic. fam. 8, 5, 3 hoc ... -o a. VET. LAT. II Macc. 1, 20 [rec. L; *V* cum -issent, *B et M* cum transissent, *gr. διελθόντων*]). Tusc. 4, 55 cum iam rebus transactis et -is orationes scribimus. Cato 70 -a verni temporis suavitate. CAES. Gall. 7, 77, 1 -a die, qua auxilia ... exspectaverant (VARRO rust. 2, 4, 19. ORAT. imp. Claud. [Chart. lat. ant. X 418] 3, 6 pra⟨eteriti⟩s inquisition⟨is⟩ di⟨e⟩bus. IVLIAN. dig. 39, 1, 13, 1. *al.*). BELL. Hisp. 11, 3 hoc -o tempore (12, 5 noctis. *al.* [*de gen. absol. admodum dubio* 14, 1 eius -i temporis *v. Pascucci ad l.*]. CELS. dig. 50, 17, 186. *al.*). *al.*

β *speciatim pertinet ad*: Ⓘ *tempus proxime transactum* (*cf. p. 1014, 16; cum adv. p. 1015, 41*): CIC. Phil. 5, 1 querelam -orum dierum sustulit oratio consulum *hodierna* (Ov. fast. 3, 792 hac ... -aque die. TRYPH. dig. 4, 4, 37, 1 in sexaginta d. -is. CHALC. transl. p. 20[C] -o die [*Platonis ut*: 25[E]]. *al.; cf.* GLOSS. -o die: *τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ*). PROP. 2, 14, 9 quanta ego -a collegi gaudia nocte (IVV. 10, 235. VET. LAT. IV Esdr. 5, 31 [*cf. var. l.* 6, 12 *pro* praecedente]). Ov. fast. 4, 677 Idus. SEN. Phaedr. 776 hora ... semper -a deterior subit. FRONTO p. 164, 27 -i ... et praesentis anni ([*antea*: anno insequenti]. TERT. Scap. 3, 2. VET. LAT. II Cor. 9, 2 [Pelag. *al.* = VVLG.; *cod. 75. al.* priore, *gr. ἀπὸ πέρυσι*]. CE 1467, 1. *al.*). CONC. Carth. a. 390 p. 13 l. 27 cum -o concilio de continentia ... tractaretur. Ⓘⓘ *obligationes, quae iam solvi debuerant* (*cf. p. 1014, 62. exempla etiam passive sec. p. 1019, 20 explicari possunt. abiit in sermonem gr.*: PAP. Panopol. Skeat 2, 199 [*a. 300*] *ὑπὲρ πραιτερίτου δωνατίου*): LIV. 21, 5, 5 stipendio ... -o cum fide exsolvendo. CELS. dig. 38, 1, 30, 1 in libertam ... -arum ante nuptias operarum actio datur (IVLIAN. dig. 38, 1, 24 *operae* peti ... non possunt nisi -ae. POMPON. dig. 38, 1, 8 pr. -a o., quae iam dari non possit. *al.*). EDICT. imp. Anton. Pii dig. 22, 1, 17, 1 parum iuste -as usuras petis, quas omisisse te *apparet* (SCAEV. dig. 44, 4, 17 pr.). POMPON. dig. 13, 7, 8, 3 omnibus pensionibus -is. VLP. dig. 7, 6, 5, 4 actionem -orum ... fructuum (MARCIAN. dig. 38, 5, 2). *al.*

Ⓘⓘⓘ *ea, quae in ordine dicendorum vel scribendorum antecedunt* (*cf. p. 1017, 12, vix huc p. 1015, 65; aliter, sc. de operibus antea scriptis, p. 1015, 61. 69. al.*): TER. MAVR. 1075 *vox, syllaba sim.* subdita -ae (*1076* subiecta priori). HIER. in Ezech. lib. 5 praef. l. 5 -o ... volumine, id est quarto. 42, 13 l. 305 quae -us sermo narravit ([*sc. Ezech. 42, 1–12*]. in Ier. 2, 95, 3 et -us et praesens. AVG. in euang. Ioh. 61, 1. 97, 2. *al.*). in Ier. 2, 82, 1 capitulo (4, 37, 3 et praesentis et -i). ARNOB. IVN. in psalm. 111 l. 5 finem -i psalmi praesentis principio collocavit. *al.*

b *pro subst.*: α *neutr.* (*c. pron. poss. p. 1017, 10 et e. g.* PANEG. 2, 31, 1): Ⓘ *vario usu*: Ⓐ *plur.*: ① *in universum de iis, quae antea facta sunt, evenerunt* (*sc. usu generali, sed cum neglegentia quadam ponitur de singulis quibusdam, quae melius definiri exspectes, p. 1017, 3. 5; exempla selecta inde a* LIV.): CIC. Verr. II 3, 219 neglegite -a ..., sed, ne reliquas spes turbetis *eqs.* Manil. 47 -a meminisse, reliqua sperare (rep. 4, 1. *al.* VET. LAT. Is. 43, 18 [Filastr. 148, 2; *gr. τὰ πρῶτα, Vulg.* priorum]. *al.*). Pis. 80 sed -a omitto (Phil. 2, 111 omittamus [5, 31. 6, 9 Att. 14, 14, 3]). Brut. 266 (*inde* AMM. 25, 4, 25) -orum recordatio ..., exspectatio reliquorum (QVINT. decl. 307, 9. *al.*). Cato 78 memoria -orum (Ps. APVL. Ascl. 32. VET. LAT. sap. 11, 13 [*gr. τῶν παρελθόντων*]. *al.*). Att. 3, 15, 5 sed pergo -a (*sc. commemorare sim.; ad ellipsin cf.* 15, 11, 2 negabam oportere -a). CAES. Gall. 1, 20, 6 -a ... condonare. BRVT. Cic. ad Brut. 24, 11. LIV. 36, 29, 9 -orum, quae magis reprehendi quam corrigi possint, oblitum se (39, 47, 9 multa et dissimulare et oblivisci et pati -a senatum posse. SEN. dial. 10, 16, 1 HIER. epist. 64, 7, 3. *al.*). SEN. dial. 3, 19, 7 ut Plato ait, ... revocari

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... -a non possunt (*cf. leg. 934ª τὸ γεγονός*). epist. 99, 5 quasi non quod futurum est ... cito in -a transiturum sit. CVRT. 5, 6, 2 multas urbes *opulentas* ... expugnaverat ..., sed urbis huius divitiae vicere -a. PETRON. 109, 4 -a aboleri osculis placet. PLIN. nat. 2, 27 nullum ... habere in -a ius. QVINT. inst. 3, 6, 65 supervacuus foret in studiis longior labor, si nihil liceret melius invenire -is. SVET. Nero 47, 2 veniam -orum (APVL. apol. 94, 2 EDICT. imp. Diocl. coll. Mos. 6, 4, 7. *al.*). VET. LAT. sap. 8, 8 *sapientia* scit -a (*gr. τὰ ἀρχαῖα*). Sirach 21, 1 (Aug. civ. 21, 27) fili, peccasti; ... de -is deprecare, ut tibi dimittantur (*gr. τῶν προτέρων, Vulg.* de pristinis). AVG. in psalm. 147, 11 l. 35 retro -a sua recordantur (serm. 359, 8 flent cottidie -a sua). OROS. hist. 4 praef. 11 -orum cladibus (*vix ad β*). *et saepe.*

② *de eis, quae in dictis vel scriptis antecedunt* (*separare nolui, quae potius imagine loci explicanda erant, maxime* QVINT. *et* CANON.; *cf. l. 47 et p. 1016, 52*): PETRON. 110, 1 *poeta recitans* plura volebat proferre ... et ineptiora -is. QVINT. inst. 4 prooem. 6 sic procedit ipsum opus, ut maiora -is ... sint, quae ingredior. FEST. p. 363 *Verrius inutilia quaedam protulit* et -a iam et deinceps quae referentur. TERT. adv. Hermog. 37, 2 de ... ambiguitate ... in -is aliquid retractavimus (adv. Marc. 5, 7 p. 595, 7 HIER. hom. Orig. in Ezech. 10, 2 p. 418, 25. *an potius ad l. 52 ?*). CANON. Turner I p. 648 l. 204 lecta sunt ... et sequentia et -a quaestionum (*Theodoret. hist. eccl. 2, 8, 24 τὰ πρὸ αὐτῶν τῶν ζητημάτων, Hil. coll. antiar. p. 117, 9* quae anteposita erant, *Cassiod. hist. 4, 24, 28* praecedentes ... quaestiones). ORIG. in Matth. 12, 40 p. 159, 2 ut ad praesentem expŏsitionem -a revocemus (*aliter gr.*).

Ⓑ *sing.* (*significatur fere ipsum tempus elapsum, aliter imprimis* Ov.): CIC. part. 114 consequentia quaedam signa -i et ... facti vestigia. off. 1, 11 *belua* paulum admodum sentiens -um aut futurum (*cf.* SEN. epist. 124, 17 -i rara memoria est *animalibus* [*nisi subaudias* temporis]). Ov. ars 1, 448 si *amicae* dederis aliquid, poteris ratione relinqui; -um (*sc. donum tuum*) tulerit, perdideritque nihil *te deserens.* LIV. 3, 19, 12 suspicari de -o quam re ipsa experiri est melius (QVINT. inst. 3, 6, 40 tamquam de -o ... quaereretur. decl. 271, 1 agitur. TERT. apol. 2, 17 reum. VLP. dig. 39, 2, 15, 34 si ... de -o caveatur. *et saepius*). 27, 2, 3 luctus ... ex -o, ... timor in futurum (SEN. epist. 83, 2 consilium futuri ex -o venit. QVINT. inst. 7, 2, 5 pendet. TRAIAN. Plin. epist. 10, 115 ut ex -o nihil novaremus. SCAEV. dig. 21, 2, 69, 1 obtingere. *al.*). SEN. contr. 10, 5, 16 decretum in futurum factum est, non in -um (*item* in *c. acc.*: SEN. dial. 10, 10, 3 retorquet. PLIN. nat. 8, 68. QVINT. inst. 2, 4, 37 an in -um ferri debeat *lex.* 9, 2, 20 valet. *al.* LEX Irnit. 10 C 35 [*ex epist. imp. Dom.*] veniam [TAC. ann. 11, 30, 2 *al.*]. TAC. ann. 13, 14, 1. *et saepe*). SEN. epist. 66, 35 *sensus* nec futuri providus est nec -i memor (LVCAN. 2, 233. *al.*). *al.*

Ⓘ *locutiones adverbiales indicantes aliquid priore tempore factum esse* (*certiora selecta; aliter e. g. l. 31 sqq.*): TERT. adv. Iud. 13, 15 *spiritus sanctus* in -um in templo commorabatur (COD. Iust. 6, 42, 1 [*a. 212*] si qua in -um praestita non sunt. CYPR. epist. 11, 5 p. 499, 20 peccasse. *et saepius.* DECRET. centon. Sentin. [CIL XI 5749] 16 in -um ..., nunc etiam in futurum. SCHOL. Cic. Bob. p. 112, 1 [*opp.* tunc]. *al.; in libris* [*cf. supra l. 12*]: HIPPOCR. aer. 22 p. 43, 18 quem ad modum in -um dixi [*gr. πρότερον ut* 23 p. 45, 15]). EDICT. imp. Diocl. praef. 5 L. de -o rapinas gentium barbararum ... conpressimus. COD. Theod. 9, 19, 2 pr. cum in -o is mos ... servaretur *eqs.* (SCHOL. Iuv. 1, 94, 1 CLEDON. gramm. V 60, 30. CASSIAN. conl. 9, 15, 1 in -o ..., in praesenti ..., in futuro. *al.; plur.* in -is: CASSIAN. conl. 14, 4, 1 [*opp.* nostris ... temporibus]. 14, 4, 2 [*opp.* nuper]. *addas fortasse l. 18 sq. supra et var. l. pro* in -um CYPR. epist. 15, 1 p. 513, 15. 16, 3 p. 520, 3).

β *masc.* (*sc. de eis, qui antea vixerunt; cf. p. 1015, 73 sqq.; vix huc l. 11*): COLVM. 1, 3, 7 malo ... -orum quam praesentium meminisse, ne vicinum meum nominem (*nisi neutr.*). FRONTO p. 206, 10 *scio* faveri -is, invideri praesentibus (*antea*: viventium ... mortuorum). INSCR. Année Épigr. 1967 n. 549 (*saec. III*) discant futuri, audiant -i. PS. PACIAN. sim. carn. p. 134, 16 in -os ..., in venturos. SIDON. epist. 3, 8, 2 aut suspicere -os aut despicere praesentes.

γ *fem.* (*de rebus, quas quis accepit*): AVG. in psalm. 93, 13 modo ... accipimus; postea statuimur ante magistrum, ut reddamus omnes ⌊-as nostras⌋, id est, ut rationem reddamus de his omnibus, quae nobis modo erogantur (⌊ ⌋ -a nostra *var. l., sed cf. ibid. 26, enarr. 2, 6* ['unam petii'] feminino genere appellavit quoddam beneficium, tamquam diceret 'unam petitionem'; ... solemus loquentes dicere ... 'duas habes', non dicimus 'duo'. *sim. Hier. in psalm. 26*).

2 *technice in sermone gramm.* (*cf. usum rhet. p. 1015, 34; praeter p. 1018, 15. 26. 28 iungitur cum* tempus *vel ponitur solum, sc. n. pro subst., nisi subaudias* tempus); *pertinet ad*: **a** *verba et participia*: **α** *doctrinae, definitiones, divisiones sim.* (*exempla selecta; ad rem v. Jeep, Zur Geschichte der Lehre von den Redetheilen, 1893, 239 sqq.*): NIGID. Gell. 17, 7, 8 si dividas ... duo verba haec (*sc.* subruptum erit) ..., tum videbitur lex in postfuturum loqui, si vero copulate ... dictum intellegas, ... hoc verbo non minus -um tempus ostenditur quam futurum (*sim.* POMPON. dig. 50, 16, 123). VARRO ling. 8, 20 quod ea *tempora* erant tria, -um, praesens, futurum, declinatio facienda fuit triplex (*sim. passim, v. infra*). 8, 58 *participium* tertium, quod debet fingi -i (*sc. act.*), ... reperiri non potest *eqs.* (*item de temporibus participii*: 8, 59 SACERD. gramm. VI 443, 22. *al.*). GELL. 6, 9, 13 in quadam specie -i temporis, quod *παρακείμενον* appellant *Graeci.* SACERD. gramm. VI 432, 10 tempora sunt tria: praesens, -um, quod in tria dividitur, in imperfectum, perfectum, plusquamperfectum, et futurum (*sim.* VICTORIN. gramm. VI 199, 24 sq. DON. gramm. IV 384, 14 sq. ergo in modis verborum quinque tempora numerabimus: praesens, -um imperfectum, -um perfectum *eqs.* DOSITH. gramm. 36, 4 [*gr. παρωχημένος*]. *al.; cf. Dionys. Thrax gramm. gr. I 53, 1 παρελήλυθώς*). CHAR. gramm. p. 214, 9 sqq. tempora sunt tria ...; -um, cum transactum quid significat ...; -i tamen differentiae sunt quattuor, ... imperfectae, ut ... 'limabam', -ae, ut 'limavi' ..., oblitteratae, ut 'limaveram' ..., recordativae, ut 'limaverim'. SERV. gramm. IV 414, 25 in ... passivis verbis -a tempora, id est perfectum et plusquamperfectum, habere ulteriora -a (*sc. e. g. 'factus fui' vel 'fueram', v.* EXC. Bob. gramm. I 562, 38 sqq.). PRISC. gramm. II 446, 8 Graeci ... per *ξ* efferunt -um infinitum, ut *λέγω ἔλεξα* ...; nos quoque ... idem ... facimus in -is perfectis ..., ut rego rexi. *al.* **β** *cetera exempla* (*pauca selecta inde a* QVINT.): VARRO ling. 9, 104 quod ... 'luit' dicamus in -o et praesenti tempore. *ibid.* in -is u dicimus longum, 'plūit'. QVINT. inst. 1, 4, 29 *mutatur* 'fero' in -o. 1, 6, 26 'fero', cuius -um perfectum et ulterius non invenitur. *ibid.* quo modo ... 'quire' et 'urgere' ... in -a patiendi modo ... transibunt? GELL. 9, 6, 3 participia -i temporis (*al. et iuncturam* p. -um *v. vol. X 1, 502, 61 sqq.*). CHAR. gramm. p. 216, 17 infinita instantis temporis 'amare', -i 'amasse' (p. 217, 2. *al.; cf.* -um infinitum: PRISC. gramm. III 471, 28. -um infinitivum: DIOM. gramm. I 389, 29). p. 224, 14 tempora instantis et -i imperfecti (MACR. exc. gramm. V 618, 40 omnia -i t. *al.*). *vix recte trad. masc.* -us *pro subst.*: SERV. Aen. 8, 144 *v. vol. X 1, 18, 33* (praeterit⟨i us⟩us *Schoell; coni. alii alia; an intellegas* casus *coll. vol. III 583, 70 sqq.?*).

b *adverbia* (*locut. adv.*): CAPER gramm. VII 96, 15 'modo' -i est temporis. GELL. 10, 24, 10 ut 'die quarto' quidem de -o dicamus, 'die quarte' autem de futuro. PROB. inst. gramm. IV 154, 7 tempora adverbiis accidunt tria: ... -um 'heri'. VICTORIN. gramm. frg. p. 35, 12 cum 'iam dudum' ad tempus -um spectet. CHAR. gramm. p. 273, 17 (*e Romano*) 'protinus' trium temporum significationem capit, instantis ..., -i ..., futuri. CLAVD. DON. Aen. 1, 200 p. 47, 13 sq. *sim. al.*

II *transitive*: **A** *pro obi. est tempus* (*eius qualitas l. 62*): **1** *quod praetermittitur ab iis, qui eo non utuntur, fruuntur*: **a** *p. p. p.* -tus *vi passiva adhibitum: exempla certa*: RHET. Her. 2, 4, 7 an alia *occasio fuerit* melior, quae aut -ta sit aut non exspectata. Ov. epist. 19, 73 nocte ... hesterna lenior aura fuit; cur ea -ta est? (*sc.* nox; *an* aura, *ut ad p. 1021, 57 pertineat?*). *exempla ambigua* (*quae etiam ad IB trahi possunt*): CIC. ad Q. fr. 1, 3, 6 scio fuisse ... honestius moriendi tempus ...; sed non hoc solum, multa alia praetermisi, quae si queri velim -ta, nihil agam. PLANC. Cic. fam. 10, 4, 1 -ti temporis, *quo ad te non scribebam,* excusationem adfero, quod *eqs.* (COLVM. 1, 8, 14 cum emendatur *res neglecta, ... non* in tantum postmodum exuberat, ut ... quaestum ⌊t. -torum⌋ resarciat [⌊ ⌋ *om. loco gemino 11, 1, 28*]. PLIN. nat. 19, 103 *caepas quasdam sero satas* properare cum -ti t. pensitatione). **b** *formae ceterae* (*hucine p. 1014, 25 ?*): CELS. 3, 4, 18 *priusquam cibus detur,* utrum tot horae exspectandae sint, quot febrem habuerunt, an satis sit primam partem earum -iri (*et bis ibid.*). VET. LAT. II Macc. 15, 36 (rec. L, *sim.* M) ne ... diem istam infrequentatam -rent (*V* absque celebritate -ire, *X* transirent, *B* dimittere innotatum, *gr. ἐᾶσαι ἀπαρασήμαντον*). HIER. epist. 127, 1, 2 ut hucusque reticerem et biennium -rem silentio *nec de Marcella scriberem.*

2 *quod exceditur*: VARRO Men. 458 autumnitas in anni tetrachordo *μέσην* -ierat (*imagine artis musicae, v. vol. VIII 854, 48*). VET. LAT. IV Esdr. 5, 55 iam senescentis creaturae et fortitudinem iuventutis -ientis (*gen. absol., sed v. app. crit.*).

3 *quod transigitur*: CENS. 17, 15 quoniam CXX annos incolumis -isset populus Romanus, ad mille et ducentos perventurum *esse eum.* AMBR. in psalm. 118 serm. 17, 16 ut *anima* cursum vitae huius et transitum cum decore -at.

B *pro obi. sunt homines, quos fugit tempus fruendi, rei gerendae sim.* (*cf. p. 1023, 48 sqq.*): Ov. ars 1, 75 nec te -at Veneri ploratus Adonis (*i. dies festus, quo celebratur A.*) cultaque Iudaeo septima sacra Syro, *quin puellas cognoscere coneris.* VET. LAT. sap. 2, 7 vino ... nos impleamus et non -at nos flos temporis (*gr. παροδευσάτω*). Sirach 11, 20 (*var. l. Vulg.*) *dives* nescit quod tempus -at ⌊illum⌋ (*om. codd. plerique; gr. παρελεύσεται* [*αὐτόν add. recc. Orig. et Luc.*]). MAX. TAVR. 50, 1 l. 43 non -at nos dies absque ieiunio (*syn.* transeat). REGVLA mag. 31, 8 ne ... eos *fratres* ... hora *psallendi*

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-at (BENED. reg. 50, 4. VITA Caes. Arel. 1, 46 sine ... meditatione [*syn.* transibat]).

CAPVT TERTIVM: *cum* ***quolibet*** *respectu, sc. transfertur ad actiones*:

I *neglegendi, fugiendi, omittendi sim.* (*cf. vigente vi locali p. 1012, 3 sqq.*): **A** *structura communi -unt qui (aliquid) neglegunt* (*fere animantes, sed res saepius sub 1d, ceterum e. g. l. 24 p. 1020, 51*): **1** *generatim*: **a** *non faciendo, non peragendo; pro obi. est*: **α** *structura verbalis (inducens fere verba dicendi vel scribendi): inf.* (*iterandus est e contextu l. 12 sq.*): PLAVT. Merc. 403 verum, quod -ii dicere, neque illa ... sequi poterit *eqs.* (HIST. AVG. trig. tyr. 14, 3). PETRON. 49, 7 aliquis oblivisceretur porcum exinterare? non ... illi ignoscerem, si piscem -isset (*sc.* exinterare). APVL. met. 3, 23, 5 quod sciscitari paene -vi. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 66, 1 commemorare (*Migne gr. 35, 476^{C} σιωπῶ λέγειν*). hist. 3, 5, 7 explicare (*gr. παρελθών*). CASS. FEL. 48 p. 125, 2 si hanc passionem curare (curari *var. l.*) -ierunt. *al.* quin: CAES. Cic. Att. 9, 6^{a} -ire ... non potui, quin ... scriberem ad te *eqs.* SALL. Catil. 53, 6 quos (*i. Caesarem et Catonem*) quoniam res obtulerat, silentio -ire non fuit consilium, q. utriusque naturam ... aperirem (*per confusionem structurarum pertinet simul ad b*). **β** *acc.* (*huc vergunt p. 1016, 42 sqq.*): TER. Hec. 878 an temere quicquam Parmeno -at, quod facto usus sit? (*sim.* RHET. Her. 4, 41, 53 [*opp.* factum *est*]). CIC. Quinct. 68 quod officium ... commemorari procuratoris potest, quod ab Alfeno -tum esse videatur? (PLANC. Cic. fam. 10, 4, 1. *cf.* CIC. fin. 4, 56 quod alia peccata ... pauciores quasi numeros officii -rent). Verr. II 2, 120 quod ... genus pecuniae cogendae -iit? (*ibid. iterum.* Planc. 36 cum ... nullum g. acerbitatis praetermitteret, hoc tamen unum -eundum putarit. Phil. 3, 4 crudelitatis). fam. 10, 28, 3 nihil ... sceleris, nihil crudelitatis. OV. fast. 2, 555 -ti tumulis redduntur honores. PAVL. FEST. p. 73 delinquere est praetermittere, quod non oportet -iri. VELL. 1, 17, 7 -to ... eo, in quo eminere non possumus. CELS. 2, 12, 2^{A} alvus ... ducenda est; quod ... video plerumque ... -iri. 3, 18, 7 auxilium. COLVM. 11, 2, 90 quae -ta erunt *diebus* superioribus, opera consequi oportebit (*sim.* 11, 2, 93 [*opp.* peragi]). PETRON. 130, 7 balneo ... -to ... unctione usus *sum* (*vix ad p. 1016, 20, tamquam balneum velut tempus aut eventus quidam transire possit*). VLP. dig. 28, 8, 7, 3 quae *in funere* sine piaculo non possunt -iri. TERT. paenit. 12, 7 *peccator* -bit illam *exomologesin*? *al.*

b *non commemorando, tacendo sim.* (*aliter sub II; ceterum cf. p. 1022, 70. 1023, 4*; non -o dicere [quin dicam] *sim. v. l. 8 sqq.*). *de notione*: SYNON. Cic. p. 436, 15 omitto. -o. reticeo. sileo. *eqs.* GLOSS. ^{L} I Ansil. PR 1093 taceo. 1096 non dico. *al.; cf.* PORPH. Hor. epod. 5, 49 ('tacuit') silentio -ire potuit. *variat in contextu maxime cum* relinquere RHET. Her. 4, 27, 37 CIC. Verr. II 3, 106 Sest. 13. *al.,* praetermittere Cic. Verr. II 1, 32 Brut. 251 part. 74. *al.,* silere CIC. Verr. II 1, 33 PLIN. epist. 1, 14, 9. *al.,* omittere CIC. prov. 6 Balb. 43 nat. deor. 1, 119 TAC. ann. 3, 18, 3. *al.,* tacere CIC. Phil. 13, 28 SEN. dial. 11, 16, 3. *al.,* transire PLIN. epist. 8, 21, 4 PANEG. 10, 6, 2 *et sim. al., fere opponuntur e. g.* dicere RHET. Her. 2, 28, 45. 3, 6, 12 CIC. inv. 1, 30 Att. 1, 5, 5. *al.,* attingere CIC. inv. 1, 30 S. Rosc. 123 QVINT. inst. 3, 6, 28. *al.* *iuncturae abundantes potiores*: silentio -o CIC. Sull. 62 leg. 1, 63 ad Brut. 23, 1. *al.* SALL. Catil. 53, 6. VAL. MAX. 4, 1, 14 (*loco corrupto*). PHAEDR. 3, 13, 16. *et saepe,* tacitus -o CIC. inv. 1, 12 Marcell. 1 PANEG. 10, 6, 2. *al.,* hoc tacitum -o QVINT. inst. 10, 1, 92 CLAVD. carm. min. 26, 8. *al.; notandum*: PALLAD. hist. mon. I 49 p. 332^{D} veluti -eundo transire ... *et* -ire (*gr. p. 155, 3 ὑπεριδόντας ... καταρρῖψαι*).

α *cum obi. acc. solo* (*pron. praepar. v. sub γ*): Ⓘ *indicatur omissio ipsius loquentis vel scribentis* (*saepe in figura rhet. praeteritionis, quam testantur*: RHET. Her. 4, 27, 37 [*definitur* occultatio, *v. vol. IX 2, 374, 64*]. CIC. orat. 135 [*inter* orationis lumina] cum aliquid -euntes, cur id faciamus, ostendimus. *al.; v. etiam p. 1020, 52. 1021, 29*): Ⓐ -ii: ENN. frg. var. 40 quid scarum -ii, cerebrum Iovis paene supremi? (*v. vol. X 1, 47, 50*). CIC. Verr. II 2, 87 etiam, quod paene -ii, capella quaedam est *eqs.* (Cluent. 138. de orat. 3, 52 quas *partes* modo percucurri vel potius p. -ii. Att. 6, 3, 5. *al.* AVSON. Symm. epist. 1, 32, 5. *cf. p. 1021, 5. 6, sed vix* ENN. *supra*). 3, 80 illud, quod -ii, non omnino relinquendum videtur. Att. 12, 7, 2 et, ⌞quod -ii⌟, Dolabella *veniet* (⌞ ⌟ *item per parenthesin*: ad Q. fr. 3, 1, 13 [paene *add. Wesenberg praeter necessitatem*]. APVL. apol. 53, 1). Att. 1, 5, 5 quae dicenda fuerunt de te, non -ii. VARRO ling. 9, 7. *al.* Ⓑ -o: CIC. S. Rosc. 94 permulta sunt, quae dici possunt ...; quae ... -o *eqs.* Cluent. 41 multa -o consulto (Manil. 26 prov. 22 Att. 5, 1, 4. *al.* MIN. FEL. 10, 1 SYMM. or. 2, 26. *al.*). Verr. II 3, 106 audistis haec ..., quae ... omnia -o et relinquo; nihil de luxuria ... loquor *eqs.* Mur. 33 mitto proelia, -o oppugnationes. Flacc. 63 neque ... te, Massilia, -o (*item negatum in apostrophe*: Ov. am. 3, 6, 45 fast. 5, 729. *cf. p. 1020, 7*). Phil. 13, 10 *cum Antonios* compello, -o animo ex grege latrocinii neminem. fin. 5, 14 multos, in his ... Hieronymum. *al.* VERG. georg. 4, 148 haec ipse ... -o atque aliis post me memoranda relinquo (LYDIA 49. *al.*). HOR. sat. 1, 10, 88 te dicere possum, Pollio, *aliosque* ..., quos ... prudens -o. *sim. saepe.* Ⓒ -am: CIC. Verr. I 11 cuius ut adulescentiae maculas ... -am, quaestura ... quid aliud habet in se, nisi *eqs.?* (Tusc. 4, 76. *al.* VAL. MAX. 9, 15, 1. SEN. dial. 11, 16, 3 omnia alia exempla. nat. 6, 16, 2 epist. 74, 14. COLVM. 3, 18, 3 incommoda ista. PLIN. nat. 2, 220 nihil. *et saepe*). CAES. civ. 2, 32, 11 *nostram* fortunam cur -am? Ov. fast. 6, 319 -am referamne ... dedecus? MANIL. 1, 769 nec te, Mavortia virgo, -am. *al.* Ⓓ -bo: CIC. Verr. II 1, 32 omnia -bo, quae mihi turpia dictu videbuntur. 4, 131 illa, quae leviora videbuntur, ... -bo. Phil. 14, 31 duo ... non -bo, quae maxime occurrunt (*item negatur*: LIV. 45, 23, 11 id quod gravissimum est. SEN. benef. 3, 26, 1 exempla. epist. 8, 10 PLIN. nat. 10, 126. *al.*). SEN. dial. 3, 4, 2 cetera. 7, 3, 2 aliorum ... opiniones. *al.* Ⓔ *gerund.* (*saepe negatum*): CIC. Verr. II 1, 155 non ... -eundum est ne id quidem (Flacc. 7. nat. deor. 2, 131 multa -eunda sunt. NEP. Paus. 4, 3 Lys. 4, 1 PLIN. nat. 9, 89. *et saepe*). 4, 97 mihi non modo breviter de uno quoque dicendum, sed etiam -eunda videntur esse permulta (Cluent. 134 non ... mihi exemplum ... P. Africani -eundum videtur. Sull. 62 CAES. Gall. 7, 77, 2. *al.*). Flacc. 34 litterae, quas ... -eundas puto (CYPR. epist. 73, 4. *al.*). Brut. 273 nec ... Caelium -eundum arbitror (REG. eccl. Carth. l. 548. *al.*). CAES. Gall. 7, 25, 1 quod ... -eundum non existimavimus. Ov. fast. 6, 418 (*sine copula ut* VELL. 2, 9, 1. *al.*). *al.* Ⓕ -ire non possum *sim.* (*cf. l. 30*): CIC. Cluent. 139 istam rem ... -ire non potui (SEN. contr. 2, 1, 36 HIST. AVG. Prob. 24, 2). Marcell. 1 tantam ... mansuetudinem ... tacitus -ire nullo modo possum (leg. 1, 63 SEN. contr. 9, 4, 19 suas. 4, 4. VAL. MAX. 3, 2, 22 ne Acilium quidem -ire possumus. SEN. dial. 10, 20, 3. *al.*). Phil. 13, 27 Decidium -ire qui possum? ad Brut. 23, 1 excellentiam non queo silentio -ire. Ⓖ *exempla cetera*: RHET. Her. 3, 6, 12 *nos* vereri, ne ... plura -amus. 4, 56, 69 in his libris nihil -tum est rhetoricae praeceptionis. CIC. inv. 2, 9 sin ... temere aliquid ... -isse ... videbimur. S. Rosc. 123 quae -iri nullo modo poterant, ea leviter ... attigi. Verr. II 1, 33 damna, dedecora ... -antur. Cluent. 6 si quid erit -tum, ... requiratis. Sest. 13 haec ita -amus, ut tamen ... respectantes relinquamus. Brut. 242 ne quem ... -isse videamur. ac. 2, 45 ut nihil in -tis relinquamus. *al.*

Ⓘ *indicatur omissio alterius atque eius, qui loquitur vel scribit* (*exempla attulimus post* Ov. *selecta*): TER. Ad. 14 qui *locus Diphili* -tus neglegentia est *a Plauto* (*cf. 10* locum reliquit integrum). RHET. Her. 1, 9, 14 *in narratione* id, quod neque obest neque adiuvat, satius est -ire (*sim.* CIC. inv. 1, 28 -bitur). *al.* CIC. inv. 2, 34 hoc loco -to et, cur -atur, demonstrato. leg. agr. 2, 38 *legis lator* timuit, ne quid -ret; ascripsit 'aliudve quid'. de orat. 2, 110 ut referundis -tis verbis id scriptum ... suppleatur (*antea*: verba quae desunt suggesta sunt). part. 74 quo *genere viri* breviter ... laudato, aut, si erit infame, praetermisso, si humile, vel -to vel ad augendam ... gloriam tacto. off. 2, 86 quas res a summo philosopho -tas arbitror, quod essent faciles. *et saepe.* VARRO ling. 7, 2 *in interpretatione carm. Sal.* videbis ... -ta[m] obscura[m] multa. rust. 2, 9, 16. Ov. met. 12, 538 Tlepolemus ... dolorem -ti Alcidae *in narratione Nestoris* tacito non pertulit ore. SEN. contr. 7, 7, 10 *declamator quidam,* quidquid poterat tuto relinquere, -iebat (-ierat *var. l.*). SEN. dial. 10, 12, 8 *mimi vitia* plura ... -unt quam fingunt. SVET. Aug. 88 *orthographiam neglegens* non litteras modo sed syllabas aut permutat aut -it (CONSENT. gramm. p. 27, 10 ecthlipsis est, cum concursus vocum ... -it syllabas *eqs.*). FRONTO p. 91, 10 (*affertur Cato orat. 169*) haec forma *παραλείψεως* nova *est* ...; iubet enim *Cato* legi tabulas et, quod lectum sit, iubet -iri. CYPR. unit. eccl. 12 p. 220, 6 interpretes falsi extrema ponunt et superiora -unt, partis memores et partem subdole comprimentes (*cf. in eadem re e. g.* FILASTR. 45, 6 *Marcion capitula quaedam sacrae scripturae* -it ..., *alia* accipit). AMM. 29, 1, 15 qui gesta -it sciens (*postea*: qui numquam facta fingit). HIER. adv. Pelag. 1, 37 l. 1 in deuteronomio, qui liber -torum enumeratio est. MART. CAP. 5, 509 'alucinari' ... similiaque *verba obsoleta* -ientes (-euntes *al. var. ll.*) utemur his, quae consuetudo recipiet. *et saepe.* *gen. plur. p. p. p.* -torum *pro subst. neutr. vel masc. in appellandis libris paralipomenon* (*cf. vol. X 1, 305, 18 sqq.; aliter l. 58*): HIL. in psalm. 118 nun 11 p. 481, 14 in secundo -torum libro (HIER. epist. 18A, 1, 2 LIB. geneal. chron. I p. 193, 568). 131, 11 p. 670, 14 historia Regnorum et -torum.

β *singulariter cum acc. dupl. sec.* celare *sim.*: AMBR. epist. 10, 77, 1 quia nihil sanctitatem tuam soleo (solet *var. l.*) eorum -ire, quae hic te gerantur absente, scias *eqs.*

γ *pro obi. accedunt structurae variae*: Ⓘ quod *vel* quia: RHET. Her. 4, 27, 37 illud -o, quod te tribuni rei militaris infrequentem tradiderunt (*item*: CIC. Phil. 13, 13 Att. 1, 19, 3. QVINT. decl. 261,5 [praeterea *trad.*]. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 15. *et saepius. cf.* CIC. Catil. 1, 3 illa nimis antiqua -o, q. GREG. M. moral. 2, 27 hoc ..., q.; *sine pron. praepar.*: CIC. Cluent. 188 -o, q. *eqs.* BELL. Hisp. 10, 2 suo loco -tum est q. [praeterritus *trad.*]. SYMM. or. 2, 19 AMM. 16, 10, 12. *al.; cf. p. 1021, 8*). AMBR. hex. 3, 5, 20 non -imus, quia *eqs.* (AVG. c. adv. leg. 1, 23, 49 illud ..., q.

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[*item, sed fort. interpol.*: VITA Hil. Arel. 32 l. 11). Ⓘⓘ *acc. c. inf.*: CIC. S. Rosc. 75 -o illud, quod mihi maximo argumento ... poterat esse, in rusticis moribus ... maleficia gigni non solere (*item cum pron. praepar.*: Verr. II 5, 21 Flacc. 7 PLIN. nat. 21, 182. *intellegitur ex enunt. relat.*: PLIN. epist. 1, 7, 6 paene -ii, quod minime -eundum fuit, accepisse me careotas. HIST. AVG. Aurelian. 35, 1). Att. 5, 4, 4 paene -ii chartam tibi deesse. NEP. Att. 13, 6 nec -bo ..., cum ... lautus esset eques ..., [scimus] non *prodigum eum fuisse* (*Guillemin* ⟨quod⟩ quom ... scimus *legens ad p. 1020, 72 refert*). Ov. fast. 3, 697 (*Idibus Martiis*) -turus eram gladios in principe fixos (*si subaudias* esse). PLIN. nat. 37, 204. Ⓘⓘⓘ *enunt. interrog.*: CIC. Verr. II 5, 38 mitto ... et -o, quid tum sit actum. Manil. 34 haec qua celeritate gesta sint ..., a me in dicendo -eunda non sunt (*ad structuram prolepticam v. Hofmann-Szantyr p. 472*). *al.* Ov. ars 3, 612. QVINT. inst. 4, 2, 125 ne illud quidem -bo, quantam *eqs.* AVG. in euang. Ioh. 64, 4. *al.* Ⓘⓥ *oratio recta*: CIC. leg. 2, 60 haec praeterea sunt in legibus: ...; 'ne sumptuosa respersio ..., ne acerrae' -antur (a. praeferantur' *Manutius*). Ⓥ *praepos.* de: CIC. Verr. II 5, 16 de Apollonio ... -iri potest? SALL. Iug. 4, 2 cuius de virtute quia multi dixere -eundum puto (*nisi ad δ*). TERT. adv. Marc. 5, 11 p. 614, 11 -o hic et de alia epistula, quam *eqs.* HEGES. 5, 16, 1 p. 326, 11 HIER. in Gal. 1, 17 p. 328[C].

δ *obi. e contextu supplendo vel absolute* (*cf. l. 18*): CIC. inv. 1, 12 *Hermagoris* peccatum reprehendendum videtur ..., ne ..., si taciti -ierimus, sine causa non secuti putemur. Phil. 13, 30 quid ... viros commemorem? ... magis vereor, ne longum me in enumerando, quam ne ingratum in -eundo putetis. fam. 5, 12, 8 -ant, si quid reprehendendum est. *al.* SEN. contr. 7, 5, 8 ne modum excedam, -bo. PLIN. nat. 29, 61. TAC. ann. 3, 18, 3 Messalinum ... Asprenas ... percunctatus est, an prudens -isset (*antea*: omiserat ... Claudii mentionem). FRONTO p. 89, 5 sq. ita orationem tuam figurasti, quam figuram Graeci *παράλειψιν* vocant, ut -eundo tamen diceres et dicendo tamen -res. *al.*

ε *evadendo, evitando* (*cf. p. 1012, 34*): TER. Hec. 419 o fortunate, nescis quid mali -ieris, qui numquam es ingressus mare. PVBLIL. sent. P 29 poenam ⟨m⟩orat⟨ur⟩ improbus, non -it. CASS. FEL. 35 p. 75, 21 sic ... innoxie chirurgia adhibetur et metus praefocationis -tus est (-itur *var. l.*). ISID. Goth. 42 chron. II p. 284, 28 ut ne unus quidem superesset, qui ... excidium -ret.

ζ *parcendo, non laedendo sim.* (*saepius de rebus infestantibus, quas vix ad B trahas; cf. p. 1012, 4*): NOVIVS Atell. 54 si percontassem, malum hoc me -isset. SEN. Phaedr. 822 raris forma viris ... impunita fuit; te melior deus tutum -at. dial. 11, 11, 3 neminem -bunt *fata* (*cf.* nat. 6, 1, 13 [*respiciuntur terrae motus*] circumit fatum, et, si quid diu -it, repetit; quaedam rarius sollicitat *eqs.*). 12, 13, 3 quem non violaverit *libido* ..., omnis alia cupiditas intactum -bit. QVINT. decl. 381, 1 *filiam* non immerito -tam *esse accusatione*. PLIN. paneg. 94, 3 *tempore Domitiani* inconcussus stetit *Traianus*: -tus est a pessimo principe, qui ⌞-iri⌟ ab optimo non potuit (perterr- *var. l. utrobique*; ⌞⌟ *spectat ad 2a*). TERT. anim. 58, 5 Dionysii tormenta -unt *animam philosophi*. VET. LAT. sap. 1, 8 *iniquus* non potest latere nec -iet illum corripiens iudicium (*gr. παροδεύσῃ*). CYPR. epist. 60, 3 (*opp.* lacessere). AMM. 27, 12, 4 ne quid intemeratum perfidia -ret. *al.* *-untur scelera sim., quae non puniuntur* (*cf. p. 1024, 32*): PVBLIL. sent. I 9 invitat culpam, qui peccatum -it (VET. LAT. Sirach 23, 2 [Rufin. Orig. in psalm. 38 hom. 2, 7] ut ignorationibus meis ... non parcatur et peccata mea non -antur [*gr. πάρῃ, Vulg.* pareant]). PS. QVINT. decl. 12, 12 populus ... inpunitum nefas sine lapidibus *non* -bit. VET. LAT. Mich. 7, 18 (Tert. adv. Marc. 4, 10) *deus* -ens iniustitias (*gr. ὑπερβαίνων, Cypr. testim. 3, 20* transgrediens, *Vulg.* transis). *al.*

η *variis modis non curandi, non utendi, non observandi sim.*:
α *cum obi. acc. rerum* (*suppl. e contextu l. 67. 71 [e struct. partit. p. 1022, 16], explicatur per enunt. secund.* ORIG. in Matth. 14, 4 p. 281, 21 nec illud -as, quoniam non dixit *eqs.*): Ⓘ *-untur varia*: CIC. inv. 2, 18 aliquod commodum maioris adipiscendi commodi *causa* ... -itur. S. Rosc. 131 aliquid imprudentia -iri (*postea*: Sullam ... aliqua animadvertere non potuisse). Brut. 88 ut nulla fere pars orationis silentio -retur (*i. sine plausu*). *al.* CINC. Gell. 16, 4, 4 auspicium ..., quod sine piaculo -ire non liceat. HOR. ars 342 (*per imaginem suffragii ferendi*) celsi -unt austera poemata Ramnes (*non legendo ut*: MART. 1, 25, 4 opus, quod ... *non* sileant nostri -antque senes. 13, 3, 8 -as, si quid *eqs.*). Ov. am. 3, 1, 22 tua -to facta pudore refers (trist. 2, 410). epist. 21, 179 tuas ... aras (*sc. Dianae, syn.* spreta est; *cf. p. 1022, 24*). MANIL. 2, 369. PETRON. 60, 9 imaginem ... Trimalchionis, cum iam omnes basiarent, erubuimus -ire. PLIN. nat. 18, 251 (*loq. natura*) *cicindelas tibi* ostendo ac, ne possis -ire, miraculo sollicito. *al.* Ⓘⓘ *-untur iussa, mandata, leges sim., quae non observantur* (*cf. p. 1022, 39, ceterum iam* CIC. *p. 1019, 22*): VET. LAT. exod. 32, 7 (Barnab. 4, 8. *al.*) ⌞-iit legem⌟ populus tuus ([⌞⌟ *gr. ἠνόμησεν, Vulg.* peccavit]. IREN. 4, 8, 3 [*opp.* l. adimplentes]. HIER. in Os. 6, 6 l. 153. *al.; part. praes. pro subst.*: VET. LAT. psalm. 70, 4 [Aug. *ad l.*] de manu legem -euntis *erue me* [*gr. παρανομοῦντος, cod. 300 = Vulg.* contra lege⟨m⟩ agentis]. 85, 14 [cod. 300. *al.*] -euntes l. insurrexerunt super me [*gr. παράνομοι, Vulg.* iniqui]. lev. 6, 2 (Rufin. Orig. in lev. 4, 2) anima quaecumque peccaverit et -ens -ierit praecepta domini ([*gr. παριδὼν παρίδῃ, cod. 100* dispiciens dispexerit; *aliter Vulg.*]. Tob. 4, 6 [Cypr. eleem. 20. *al.; gr. παραβῆναι, Vulg.* praetermittas]. CYPR. epist. 74, 3 solvit et -it. *al.*). num. 22, 18 (cod. 100) non potero -ire verbum ... dei ([*gr. παραβῆναι, Aug. quaest. hept. 4, 48* praevaricare, *Vulg.* immutare]. I reg. 15, 24 [Lucif. reg. apost. 2] peccavi, quoniam -ivi v. domini [*gr. παρέβην, Vulg.* praevaricatus sum]. *al.*). II par. 24, 20 (Orig. in Matth. 17, 9. *sim. al.*) quare -itis mandata domini? ([*gr. παραπορεύεσθε, Cypr. epist. 59, 17* dereliquistis, *Vulg.* transgredimini]. Luc. 15, 29 [cod. 3. *al.* = VVLG.; *gr. παρῆλθον, cod. 2* egressus sum]. LVCIF. Athan. 1, 13 l. 72 AMBR. fug. saec. 8, 46. *et saepius*). TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 514, 25 *doctores legis* potiora legis -euntes incusabat *Christus*. PS. PHILO antiq. 6, 12 si quis -ierit ex his omnibus verbis (*sc. quoddam verbum ex his o.*). AVG. in Gal. 42, 17 *Christum* carnales observationes ... -ire atque contemnere. COD. Theod. 6, 28, 4 quae definitio si fuerit -ta (*cf. Cod. Iust. 12, 21, 1* fuerit ... contempta). 16, 10, 13 pr. quae olim constituta sunt, ... non audeant -ire (*opp.* custodire). MAX. TAVR. 66, 1 qui constitutum numerum *dierum, quibus ieiunare oportet,* una die manducando -it, ... totius quadragesimae transgressor arguitur. *al.*

β *cum obi. acc. animantium*: Ov. met. 8, 278 solas sine ture relictas -tae cessasse ferunt Latoidos aras (-tas *var. l., cf. p. 1021, 68. item -untur dei, quorum cultus neglegitur*: fast. 5, 312 me *Floram* ... Romani -iere patres [praeripuere *var. l.*]. HYG. fab. 172 Dianam. TERT. bapt. 2, 3 eum *deum. al.*). 11, 646 -it hos *filios et* ... unum Morphea, qui peragat ... edita, Somnus eligit. fast. 1, 43 Numa nec Ianum nec avitas -it umbras *in mensibus appellandis*. SEN. benef. 2, 26, 2. 4, 10, 5 indignum -bo, ... viro bono dabo. 5, 21, 3 ingratos (*cf. 5, 21, 2* transibo). STAT. Theb. 11, 719 imperii potiare bonis altusque iacentes -as (SCHOL. despicias). MART. 7, 86, 5 sum -tus (*opp.* vocabar). SVET. Aug. 41, 2 pueros (*in congiariis dandis*). VET. LAT. num. 5, 12 (cod. 100) maritum si -ierit mulier et despexerit ... et dormierit aliquis cum ea (*gr. παραβῇ, Aug. loc. hept. 4, 8* praevaricata fuerit, *Vulg.* erraverit). CYPR. epist. 69, 6 p. 756, 2 (*ad Matth. 10, 5 sq.*) *Christus discipulos* ad Iudaeos prius mittens gentiles adhuc -iri iubet (-ire *var. l.; cf. postea*: omitti). *al.*

γ *sine obi.* (*nisi ἀπὸ κοινοῦ positum intellegas l. 51; accedunt praepos. l. 43. 45 [cf. p. 1012, 45], inf. fin. l. 44*): Ⓘ *-unt inoboedientes, praevaricantes* (*cf. p. 1021, 72*): VET. LAT. num. 5, 20 (cod. 100; *ad adulteram, v. l. 33*) si ... -isti sub marito agens vel tu inquinata es (*gr. παραβέβηκας, Vulg.* declinasti a viro. *sim.* 5, 29 [*ibid.; gr. et Vulg. sim. ac supra*]). deut. 28, 14 (Aug. quaest. hept. 5, 48) non -bis ab omnibus verbis *meis* ... dextra aut sinistra ire post deos alienos (*gr. οὐ παραβήσῃ ἀπό, cod. 100* non transibis ab, *Vulg.* non declinaveris ab). Luc. 5, 5 (cod. 5) in tuo ... verbo non -bo (*gr. ibid. ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου οὐ μὴ παραχούσομαι, aliter cett.*). BARNAB. 9, 4 (*gr. παρέβησαν*). ORIG. in Matth. ser. 132 p. 268, 24 haereses -euntes et declinantes esse (*ad* Matth. 27, 39 -euntes ... blasphemabant eum, *ut al. ibid.*). Ⓘⓘ *-unt non curantes, non attendentes*: PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 7, 17 (*rubus ardens, exod. 3, 2, comparatur cum igni gehennae*) vae vobis, peccatores, qui haec -euntes auditis.

2 *speciatim -untur quorum ratio non habetur*: **a** *in honoribus publicis conferendis, in ordine civium constituendo sim.* (*huc pertinere videtur tit. fab. Atellanae* Pappus -tus *et* POMPON. *et* NOVIO *ascriptus; in pap. gr. forma προαιτέριτος* [*vel πρε-, προ-*] *de militibus, qui commeatum non acceperunt, v. e. g. Daris, Less. Lat. nel Greco d' Egitto, 1971, s. v.*): PLAVT. Trin. 1036 ambitio iam more sanctast; ... petere honorem pro flagitio more fit; ... strenuiores (*Leo,* strenuos *trad.,* strenuosos *Loewe*) -ire more fit. CIC. Vatin. 38 *candidatum praetorium* C. Alfium -tum *esse*. Planc. 8 *populus* solet nonnumquam dignos -ire. 14 *cum* -tus erit is, qui non debuerit -iri (*opp.* qui factus erit). 51 *quosdam* scimus aedilitate -tos consules esse factos. Tusc. 5, 54 bonus vir ... suffragiis -itur (*postea*: repulsam fert). *al.* CAEL. Cic. fam. 8, 9, 5 (*postea*: non fecit). CAES. civ. 1, 6, 5 *in provinciis assignandis quidam* privato consilio -untur neque eorum sortes deiciuntur. LIV. 5, 14, 2 quos -eundi verecundiam crederent fore. 6, 40, 18 utrumque ... -ire (*opp.* creari). 33, 27, 9 Boeotarchen ... Brachyllem quendam ... fecerunt, -tis Zeuxippo ... aliisque. *al.* SEN. contr. 1, 3, 4 (*in Vestalibus eligendis*). VAL. MAX. 9, 3, 6 dedicatio aedis ... centurioni data est, -tis consulibus. SEN. clem. 1, 9, 8 (*in sacerdote creando*). *al.* *in lectione senatus* (*in recognitione equitum* SVET.; *-untur quorum nomina in recitatione omittuntur; ad rem v. O'Brien Moore, RE Suppl. VI 687 sq.*): CIC. dom. 84 patrem tuum ... censor ... -iit (-it *var. l.*) in recitando senatu (SCHOL. Cic. Bob. p. 132, 22 in s. r. *cf.* ASCON. Pis. p. 16, 7 in s. legendo. SVET. Cal. 16, 2 *equitibus aliis* palam adempto equo ..., *aliorum* nominibus modo in recitatione -tis). LIV. 9, 30, 1 prava lectione senatus, qua potiores aliquot lectis

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-ti essent. 40, 51, 1 tres eiecti de senatu; retinuit quosdam Lepidus a collega -tos. *al.* FEST. p. 246 (*bis; syn.* loco moti). VIR. ill. 66, 10.

b *in iure hereditario* (*-untur strictius sui heredes aliique quos testamento, ut ratum sit, nominari oportet, laxius quilibet a testatore neglecti; v. e. g. Wesener, RE Suppl. IX 1176 sqq.*): **α** *praemonenda quaedam: rem explicant*: GAIVS inst. 2, 123 sq. qui filium in potestate habet, curare debet, ut eum vel heredem instituat vel nominatim exheredet; alioquin si eum silentio -ierit, inutiliter testabitur ...; (124) ceteras vero liberorum personas si -ierit testator, valet testamentum, ⟨sed⟩ -tae istae personae scriptis heredibus in partem adcrescunt. INST. Iust. 3, 1, 12 liberis -tis, id est neque heredibus institutis neque, ut oportet, exheredatis. GLOSS. iurispr. *ἄδετ II* 35 *πραετέριτος· ἀπόκληρος.* 48 *πραετορί⟨τ⟩ου· ἀμνημονεύτου.* *abiit in sermonem gr. p. p. p. πραιτέριτος e. g.* NOVELL. Iust. 115, 3 pr. p. 538, 28 *et* GLOSS. *supra; cf. πραιτεριτεύω Theophil. inst. Iust. 2, 13 pr. p. 170, 2. 14. al.* *opponuntur e. g.* heredem facere CIC. Phil. 2, 41 IAVOL. dig. 38, 2, 34, (heredem) scribere QVINT. decl. 325, 10 PLIN. paneg. 43, 2 IVLIAN. dig. 37, 4, 13, 2. *al.*, (heredem) instituere IVLIAN. dig. 37, 4, 13, 1. 38, 2, 23 pr. *et saepe, etiam* exheredare POMPON. dig. 37, 7, 4 AFRIC. dig. 28, 2, 14 pr. *al.* *accedunt abl.* silentio GAIVS inst. 2, 123. 3, 67 TRYPH. dig. 29, 1, 41, 3. *al.* (*cf.* taciturnitate: COD. Iust. 6, 28, 4, 5. 7, 15, 3, 1), testamento VAL. MAX. 7, 7, 4. 7, 8, 4 IVLIAN. dig. 37, 4, 13, 2 GAIVS inst. 3, 67. *al.* **β** *conspectus locorum* (*selectorum inde a* IAVOL.): CIC. Phil. 2, 41 *Rubrius* fratris filium -it, Q. Fufi *filium ...*, quem palam heredem semper factitarat, ne nominat quidem, te ... fecit heredem. VAL. MAX. 7, 7, 2 *quidam* testamentum ... patris, quo -tus erat, ... rescidit (*item -untur liberi iam nati*: 7, 7, 4. IVLIAN. dig. 37, 4, 13, 1 *nepotem* heredem instituit -ito altero filio. *al.* POMPON. dig. 28, 6, 16, 1. *et saepe*). 7, 8, 4 testamento fratris. 7, 8, 7 *quidam inimicum suum* -tis advocatis ... suis solum heredem reliquit. QVINT. decl. 325, 10 obstiterit oportet pudor non ille -eundi (reperiundi *trad.*) aliquem propinquorum, -iit enim. PLIN. paneg. 43, 2 scriberis ab amicis, ab ignotis -iris. IAVOL. dig. 38, 2, 34 si libertus ... *patronum* alterum -iit, alterum ... fecit heredem (IVLIAN. dig. 38, 6, 2. POMPON. dig. 38, 2, 2 pr. si patronus a liberto -tus bonorum possessionem petere potuerit. GAIVS inst. 3, 40 olim ... licebat liberto p. suum impune testamento -ire. *al.*). POMPON. dig. 37, 7, 4 si pater ... *filiae* exheredatae vel etiam emancipatae et -tae legatum dederit (GAIVS inst. 2, 124 PAVL. dig. 5, 2, 19. *al.*). AFRIC. dig. 28, 2, 14 pr. si postumus ... -tus sit (GAIVS inst. 2, 131 filio p. VLP. dig. 28, 3, 12 pr. *al.*). APVL. apol. 97, 6 *ne putaretur* oblitus -isse *uxorem.* CIL XIV 1437, 8 fecit sibi et ... libertis ... praeter quos testamento meo -iero. *al.* *p. p. p. masc. pro subst.* (*sed* filius *sim. subaudiri potest e contextu praeter l. 43*): VLP. dig. 37, 4, 10, 6 *alii petitores* non exspectant, ut -ti possessionem accipiant. 37, 5, 14 pr. cum -tus iure suo non utatur. PAVL. dig. 37, 4, 4, 3. NOVELL. Valent. 21, 2, 6 sibi ... -ti competere ... actionem. *al.*

B *structura inversa -unt quae negleguntur, sc. res quae (aliquem) fugiunt* (*animantes p. 1024, 20 sqq.; mala, quae aliquem non infestant, ad A1d traximus; usurpatur iuxta structuram communem l. 72 sq.; ad subi. accedunt praedicativa p. 1024, 30. 31. 35. 44. 49*): **1** *eo quod non peraguntur, non subeuntur, vel non capiuntur*: **a** *cum obi. eius, quem quid fugit* (*vigente vi temporis v. p. 1018, 68*): PLAVT. Rud. 113 quem *servum* ero praesente -at oratio (*i. qui taceat, si recte explicavit Marx, 1928, ad l.; corruptum putant alii*). STAT. Ach. 1, 802 invisus ... deis, si quem haec nova gloria *belli* segnem -it. 2, 131 ad ensiferos ... tumultus aptabar nec me ulla feri Mavortis imago -iit. VET. LAT. Sirach 14, 14 non defrauderis a die bono et particula boni doni non te -at (*gr. παρελθάτω*). *pro subi. est inf.*: MANIL. 2, 203 nec te -at ... signa quae sint perspicere et propria deducere lege. **b** *sine obi.* (*cf. vigente vi temporali p. 1014, 40. 62*): IVVENC. 3, 137 manibus nam cura lavandis -iit (*subaudias* discipulos, *nisi praeferas var. l.* quos *pro* nam; *respicitur Matth. 15, 2*). REGVLA mag. 56, 20 opus dei non -at, sed agatur.

2 *eo quod ignorantur, non percipiuntur* (*fere mente, animo, sed potius sensibus e. g. p. 1024, 24. 29; occurrit passim in sententiis negativis, raro in affirmativis, v. l. 70. p. 1024, 12. 29. al.; de notione v.* QVINT. inst. 10, 1, 12 'scio': 'non ignoro' et 'non me fugit' et 'non me -it' *eqs.* [*plura praebent* CHAR. gramm. p. 411, 31 SYNON. Cic. p. 443, 7]): **a** *structura plena, sc. aliquid (aliquis p. 1024, 20) -it aliquem* (*pro obi. sunt fere pron., maxime* me *vel* te, *raro subst., v. p. 1024, 14. 23 et e. g.* NOVELL. Anth. 2, 1; *ordo sollemnis, qui est* me -it, *invertitur l. 75. p. 1024, 4. al.*): **α** *pro subi. est structura verbalis* (*accedit hic illic pron. praepar.*): Ⓘ *acc. c. inf.* (*vel inf. verbi impers.*): CIC. div. in Caec. 53 hoc te -it non id solum spectari solere. Verr. II 3, 11 neminem vestrum -it *eqs.* Cluent. 17 illud me non -it ... de turpitudine parentis dici vix oportere. Caecin. 98. 101 non me -it ..., tametsi ... permulta -o, tamen me longius esse prolapsum. fam. 13, 65, 1. PLANC. Cic. fam. 10, 8, 2 non me -bat *eqs.* LIV. 38, 17, 2 VAL. MAX. 3, 2 pr. COLVM. 1 praef. 28. 1, 6, 12. SCRIB. LARG. 38 non -it me. *al.*

Ⓘⓘ *enunt. interrog.*: CIC. leg. agr. 2, 57 hoc quantum iudicium, quam intolerandum ... sit, quem -it? fam. 1, 8, 2 te non -it, quam sit difficile *eqs.* POMP. Cic. Att. 8, 12[d], 2 BRVT. Cic. fam. 11, 9, 1 SALL. or. Macri 3 Ps. SALL. rep. 1, 4, 4 VAL. MAX. 1, 8, 7. SEN. nat. 3 praef. 1 non -it me. *al.*

Ⓘⓘⓘ quia: VET. LAT. II Petr. 3, 8 (Hier. epist. 140, 8, 4) unum hoc ne vos -at ..., quia una dies ... quasi mille anni (*gr. μὴ λανθανέτω, Vulg.* lateat). CHIRON 162 (*v. app. crit.*). Ⓘⓥ quod (*cf.* EVSTATH. *sub 3*): RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 15 ut non te -at, quod creatoris ... fidem diximus.

β *pro subi. est subst. vel pron.* (*intellegendum e contextu l. 13. 20. al.; pron. praepar. v. supra*): Ⓘ *res*: CIC. Att. 2, 19, 1 nihil te ... -ret; ego fortasse *τυφλώττω.* MANIL. 3, 218 nec me vulgatae rationis -it ordo. SEN. contr. 9 praef. 1 circumspiciebam ..., num quid me -ret. PLIN. nat. praef. 18 multa esse, quae et nos -ierint. FRONTIN. grom. p. 34, 9 ne -a⟨t⟩ nos, illud etiam tractare debemus, si *eqs.* TERT. adv. Marc. 2, 25 p. 370, 12 deum ... aliquid subiecti -ire non posse (*syn.* latet). VET. LAT. III reg. 10, 3 (Ambr. off. 2, 10, 51) *nullum* verbum *Salomonis* -vit eam *reginam* (*sed gr. vice versa οὐκ ἦν λόγος παρεωραμένος παρὰ τοῦ βασιλέως*). Sirach 8, 11 non te -at narratio seniorum (*gr. μὴ ἀστόχει. cf. 8, 9* ne despicias narrationem). RVFIN. Orig. in Rom. 3, 7 l. 23 ut ... unius syllabae differentia ... non nos otiose -at. *al.* Ⓘⓘ *homines*: MANIL. 5, 383 nec te -ant, ... qui ... pascere aves ... gaudent. APVL. met. 6, 13, 3 nec me -it ... facti auctor. HERM. vulg. sim. 8, 2, 5 (*cf.* Pal.) ne quis te fallat considera; sed et si quis te -ierit *eqs.* (*gr. bis παρέλθῃ*). HEGES. 1, 8 p. 12, 18 dei oculum ... machinator sceleris -ire *non* poteram (*gr. 1, 84 λήσειν, Ps. Rufin. p. 600* laterent).

b *structura manca*: **α** *desideratur obi.* (*in falsa var. l.* -it *pro* me fugit CIC. Verr. II 3, 182 [*cod. V*]; *potius ad A pertinere videtur locus ambiguus* CLAVD. 20, 118): Ⓘ *cum subst.*: QVINT. decl. 388, 16 cur ... nemo clamantem audiit? ... in tanto tumultu ... -isse vocem non mirum est. AMM. 19, 12, 20 *portenta* inaudita -unt et incognita. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 3, 1 p. 351[C] ut nec ista res incontemplata -at, quod *eqs.* (*gr. μηδὲ τοῦτο παριδεῖν ἀθεώρητον*). *-unt scelera, quae non animadvertuntur i. non puniuntur* (*cf. l. 24*): VET. LAT. Sirach 23,2 (cod. 171) ut ... non -an⟨t⟩ peccata eorum (*cf. p. 1021, 51*). BOETH. cons. 4, 1, 3 quod, cum ... *deus* exsistat, vel esse omnino mala possint vel impunita -ant. Ⓘⓘ *cum acc. c. inf.*: AMBR. fid. 3, 14, 120 nec -it ... dixisse dominum *eqs.* hex. 2, 4, 17. spir. 2, 6, 48 (me -it *var. l.*). HEGES. 4, 14 non -iit ... legatione Gadarensium invitatum Vespasianum (*cf. gr. 4, 415 διεπύθοντο*).

β *desideratur subi.* (*aliter l. 13*): Ps. MAR. VICTORIN. gramm. VI 45, 9 idem *pes* et pygnomus a quibusdam, ne vos -at, vocatur. RVFIN. sent. Sext. 401 ne te -at et malo ingenio verba dei committas (*gr. μήποτε λάθῃς σαυτὸν ... μεταδιδούς*).

3 *eo quod tacentur, non commemorantur* (*sine obi. praeter* EVSTATH.): CIC. nat. deor. 3, 19 *non das* respondendi locum; itaque maximae res tacitae (tacite *var. l.*) -unt *eqs.* STAT. Theb. 1, 16 iam nunc gemitus et prospera Cadmi ⌞-iisse⌟ sinam: limes mihi carminis esto Oedipodae confusa domus (⌞ ⌟ *nisi subaudias* me, *ut ad A pertineat; Schol. ad H, 15* reticeo). SEN. contr. exc. 10, 2 virtutes nostrae silentio -issent (*cf. Sen. contr. 10, 2, 9* transissent). EVSTATH. Basil. hex. 3, 4, 13 nec illud nos -at indiscussum, quod ... adiecit historicus *eqs.* (*gr. παραδράμῃ*).

II *cursim attingendi, sc. -unt qui paucis verbis commemorant* (*variatur usus sub IA1b illustratus sec. imaginem p. 1013, 27 sqq.; in comparatione* CIC.; *fere pro syn. accedunt* transire AVG. *l. 64,* tangere BOETH. *l. 65,* praecidere ORIG. *l. 71, distinguitur* tacere *l. 63*): **A** *absolute* (*nisi obi. ἀπὸ κοινοῦ positum est l. 59 sqq.*): CIC. div. in Caec. 50 breviter, quoniam ... casu in eorum *adversariorum* mentionem incidi, quasi -ens satis faciam universis (*item part. praes.*: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 214, 6 qualiter ... Christi -ens faciat mentionem). SCHOL. Hor. carm. 1, 12, 35 Romanos duces ... -eundo commemorat (*item abl. gerund.*: IVLIAN. in Iob 3, 14 vanitatem studiorum ... -eundo contigit). **B** *cum obi. acc.* (*pro obi. est enunt. interrog. l. 65, inf. l. 70*): PANEG. 10, 4, 4 quod ego cursim -o, video enim te ... oblivionem illius victoriae malle quam gloriam. HIST. AVG. quatt. tyr. 1, 1 minusculos tyrannos scio plerosque tacuisse aut breviter -isse ([*postea*: cursim perstrinxerat]. AVG. in psalm. 134, 3 [*postea*: cito transiero]. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 10 p. 24, 2 quid ... dissertum sit, b. ipse tangit et -it. *al.*). RVFIN. hist. mon. 29, 1, 1 ea compendio -imus. AVG. in euang. Ioh. 27, 4 illud non neglegenter -eundum est, quod ait *eqs.* (in psalm. 104, 11 l. 7). in psalm. 77, 28 l. 9 quod non transitorie -eundum est (Ps. AVG. serm. ed. Mai 32, 2). 146, 1 l. 43 non sic -amus laudare dominum: dictum est et transiit; ... vita tua semper laudet *eum.* ORIG. in Matth. ser. 73 p. 173, 28 iniusti ... cursim dicunt '...' quasi praecidentes et -euntes crimina sua. *al.*

III *superandi, praecellendi* (*cf. p. 1011, 55; reflex. p. 1025, 17. 32; indicatur quanto p. 1025, 18. 27 et sub B, qua in re per abl. e. g. p. 1025, 7. 15,* in *c. abl. p. 1025, 27; syn.* vincere *p. 1025, 10. 16. 20, alia verba e. g. p. 1025, 23.*

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

31, opp. aequare *l. 19*): **A** *generatim*: **1** *potius cum respectu modi excedendi, ordinis relinquendi sim.* (*cf. p. 1014, 6*): VARRO ling. 5, 9 *in originibus verborum explicandis* quodsi summum (*i. quartum*) gradum non attigero, tamen secundum -bo; ... volui -ire eos, qui poetarum modo verba ut sint ficta expediunt. Ov. fast. 5, 304 iustum -it ira modum ([metum *var. l.*]. PARTHEN. epist. p. 4 m. epistolae -vi). Pont. 2, 2, 73 (71) -it ipse suos animo Germanicus annos (STAT. silv. 4, 4, 45 iuvenis facundia -it annos). VITR. 1, 1, 17 *quidam* -unt officia architectorum et efficiuntur mathematici. SEN. epist. 45, 7 *adulatio* non imitatur tantum illam *amicitiam,* sed vincit et -it. AMBR. in psalm. 118 serm. 15, 23 'supersperavi', quod de eo dicitur, qui semper addit ad sperandum ... extendens se semper ad superiora et ea, quae -iit, obliviscens (-it, -eunt *var. ll.; cf.* Phil. 3, 13 *p. 1016, 11*). **2** *potius cum respectu vincendi, praecedendi* (*fere praestantia quadam, sed pravitate* Ps. CIC., HEGES.; *sublucet hic illic imago certaminis, de quo v. p. 1011, 61*): VARRO rust. 1, 1, 10 hos *auctores* nobilitate Mago ... -iit. Ps. CIC. in Sall. 1, 2 ut *in peccando* neque ab alio vinci possit neque ipse se omnino reliqua aetate -ire. Ov. Pont. 4, 7, 51 tantum virtus alios tua -it omnes, ante citos quantum Pegasus ibit equos. VELL. 1, 17, 7 aut -iri aut aequari eos posse, *quos aemulamur.* IVV. 14, 214 *tu, avare, a filio* vinceris, ut Aiax -iit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles (*cf.* SCHOL.: superaverunt). ARNOB. nat. 2, 19 p. 88, 5 *hominum animas* totum ... mundum et dignitate et substantia -ire. IVVENC. 3, 549 primorum meritum postremi transgredientur; ultima -ti capient vix praemia primi (*respicitur Matth. 19, 30*). AVSON. 93, 8 p. 347 ne quis Hylam caestu ..., ne cursu te, Lyce, -at (*gr. ordine inverso Anth. Palat. 11, 163, 5 παρέλθῃ, ... παρατροχάσῃ*). HEGES. 2, 8, 3 ut *Albinus procurator* sit praetergressus nequitiam superiorum, ita a successore ... in flagitiis longo ... intervallo -tus ac derelictus *est. al.*

B *speciatim in arte arithmetica -unt numeri numeros*: BOETH. arithm. 1, 27 p. 54, 5 *ut numeri* per eandem cuncti sequentiam sese minoris pluralitate -ant (*sc. 1 et 2, 2 et 4 eqs.; syn.* superet, supervadat, transcendant. *item reflexive*: 1, 31 p. 65, 20 qui *numeri* ... ternaria se quantitate -unt [*antea*: sese ... transgrediuntur]). 2, 37 p. 134, 7 VI ... quaternarium duobus, VIIII vero senarium tribus -unt. mus. 2, 9 p. 239, 4.

part. praes. praeteriēns *pro adi. v. maxime p. 1015, 17, pro subst. p. 1013, 39. 50. 1022, 1. al.*

part. perf. praeteritus *fere pro adi. vel subst. v. maxime p. 1015, 25, ceterum p. 1020, 33. 60. 1023, 40.*

adv. **praetereunter.** *i. q. modo praetereuntis, sc. rem cursim tractantis* (*cf. p. 1024, 51 nec non* transeunter): AVG. cons. euang. 3, 25, 74 p. 376, 5 quod non -r advertendum est (*item negatum iuxta gerund.*: in euang. Ioh. 41, 1 l. 4 non -r neque negligenter fuerat disserendum. 71, 3 l. 28. 118, 2 l. 2. virg. 21, 21 p. 255, 7 non mediocriter neque -r agendum est). epist. 9, 4 hoc ... si non vis ... -r accipere, versa id cogitatione, quantum potes.

deriv.: praeteritio, praeteritor, praeteritorie.

cf. Onom. (Praeteritus). *Blundell.*

praeterequito, -āre. *a* praeter *et* equitare. *i. q. equitando praeterire* (*cf.* equo praetervehi *vel* praevehi *p. 1042, 9. 1097, 43*): LIV. 3, 61, 9 *equites* libero spatio circumvecti ... *hostes fugatos* a castris avertunt -antesque absterrent (*sc. equitantes ante castra vel ante fugientes*).

praetereunter *v.* praetereo.

praeterfallio, -īvī *vel* -ii, -īre. *a* praeter *et* fallire (fallere, *v. vol. VI 1, 180, 70 sqq.*). *i. q. praetereundo fallere, deerrare*: LEX Sal. Merov. 17, 1 si quis alterum voluerit occidere et colpus -ierit (*cod. A2. al.*; -iverit *A3*; falierit *A1, unde vol. VI 1, 186, 23*; praetersallierit *ed. Heroldina, vix e cod.*). 17, 2 *v. p. 1041, 23.*

praeterfero, -lātum, -ferre. *a* praeter *et* ferre (*num verbum apud* LVCR. *omnino coaluerit, dubitari potest*). [*pro* praeferre *coni. Jan ad* PLIN. nat. 21, 10, *praeter necessitatem, v. p. 609, 82*]. *non nisi (medio-)pass.* -i *i. q. praetervehi, praeterire* (*cum obi. acc.* LIV.): LVCR. 4, 569 quae pars vocum non aures incidit ipsas, -ta perit. 5, 634 omnia signa (*i. stellae*) hanc *lunam* adipiscuntur circum praeterque feruntur. LIV. 21, 55, 9 latebras eorum *hostium* improvida -ta acies est (*ad structuram v. p. 611, 77 sqq.*). *Ramminger.*

***praeterfluo,** -fluxī, -ere. *a* praeter *et* fluere. *forma stirpis perf. non legitur nisi p. 1026, 10. 46; ceterum praevalet praesens* (*saepe part.*). GLOSS. -it: praeterit[a]. iuxta fluit. *legitur inde a* CATONE, VARRONE, CIC.; *in versibus non nisi* PRISC. periheg. 363.

I *i. q. (fluendo) praeterire* (*indicatur quo per praepos.* in *l. 74. p. 1026, 14*): **A** *vario respectu; -unt*: **1** *sermo vel sonus*: CATO mil. frg. 1 eorum *obtrectatorum* ego orationes sivi -ere (praetereo *vel* praeter *codd. plerique*). QVINT. inst. 11, 2, 1 frustra ... docemur, si quidquid audimus -at. AVG. ord. 2, 14, 41 sonus ..., quia sensibilis res est, -it in praeteritum tempus imprimiturque memoriae. LEO M. epist. 35, 3 Conc.^{S} II 4 p. 7, 32 *ut haereticus* interrogationibus urgueretur, ne tamquam inane aliquid -ret (super- *var. l.*), quod ... de haustu venenatorum dogmatum apparebat effusum. **2** *tempus et quaelibet res cum tempore pereuntes*: CIC. Tusc. 5, 96 *animum* prospicere venientem *voluptatem* nec praeteritam -ere sinere (CAES. AREL. serm. 130, 1 p. 513, 13 -entem et fugitivam ... v.). AMBR. in psalm. 61, 32, 1 vides quia *divitiae* affluunt; non vides quia -unt? HIER. in Is. 6, 15, 2 mendacium instar fluminis transit et -it ..., sermo autem dei ... stabilis est; unde et manna, quod videtur quasi glacies ..., non -it, sed consistit. AVG. cons. euang. 3, 13, 46 *non narrantur* omnia, in quibus duae horae et de sexta aliquid -xit. in psalm. 9, 11 l. 14 ne sperent in his rebus, quae temporis volubilitate -unt. 132, 4 l. 41 illa omnia (*sc. divitiae huius saeculi*) praetereunt et -unt. 143, 11 l. 3 temporibus praeterlabentibus et -entibus. GREG. M. moral. 31, 53 l. 16 *sancti superna intuentes contemnunt* cuncta, quae in ima -unt. *al. part. praes. neutr. plur. pro subst.*: AVG. in psalm. 8, 13 l. 38 inania et -entia *requirere.* EVSEB. GALLIC. hom. 50, 1 mundi huius -entia et ... peritura.

B *cum respectu motus corporei; -it*: **1** *flumen, aqua sim.*: **a** *absolute*: aqua: VARRO rust. 3, 16, 27 *apibus* esse oportet ... *aquam liquidam* propinquam, quae -at aut in aliquem lacum influat (*cf.* COLVM. *infra*). CVRT. 4, 16, 12 *rivorum* -entem aquam hianti ore captantes. APVL. met. 8, 18, 7. EPIST. imp. Constant. (CIL III 7000) 1, 30 ex decursibus -entium aquarum. AMBR. hex. 3, 2, 9 p. 66, 16 *deus aquam* statuit in loco, ut non -ret (*Basil. hex. 4, 3 p. 84^{A} μὴ χωρεῖν περαιτέρω, Eustath.* ultra non contendere). *al. alia*: CVRT. 8, 2, 20 -bat torrens amnis (8, 11, 12). COLVM. 9, 5, 5 -ens unda vel putealis canalibus immissa *praebeatur apibus* (*antea syn.*: perennis aqua. *cf.* VARRO *supra*). Ps. QVINT. decl. 13, 3 modicus fusus ex proximo fonte rivus ... -it.

b *indicatur locus, quem flumen alluit* (*vel percurrit fortasse apud* AMM. *et* MACR., *si conferas p. 991, 69. 1013, 59. al.*): α *per acc.*: SALL. hist. frg. 2, 54 flumen Turiam, quod Valentiam parvo intervallo -it. LIV. 41, 11, 3 amnem ... -entem moenia. VELL. 2, 106, 2 *Albis* Semnonum ... fines -it. CVRT. 3, 1, 12 quam *urbem* Sangarius amnis -it (HIER. epist. 60, 16, 5 PRISC. periheg. 363). MELA 1, 70 Pyramus ... Mallon -it. AMM. 22, 8, 38 amnes Chronius et Visula -unt *Aremphaeos.* PROB. Verg. georg. 2, 159 *Mincius* Mantuam. 4, 125 oppidum -it Galaesus flumen. SERV. georg. 2, 225 quam *civitatem* Clanius -it fluvius (RVFIN. hist. 5, 1, 1 quas *civitates Lugdunensium Viennensiumque* praecipiti lapsu -it Rhodanus [*gr. περιῤῥέων ... διέξεισιν*]). MACR. somn. 2, 7, 20 regiones, quas -unt Tanais et Hister. *al.* β *alio modo*: LIV. 24, 3, 2 flumen, quod *Crotone nondum vastata* medio oppido fluxerat, extra frequentia tectis loca -bat. CASSIOD. var. 3, 48, 2 huic *tumulo* Athesis ... -it causam praestans muniminis (*ad dat. cf. Skahill, The Syntax of the Variae ..., 1934, 268*).

2 *homo navigans*: HIL. AREL. vita Honorat. 15 l. 3 quidquid -ens tangit, inluminat *Honoratus ex Achaia in Galliam rediens.*

II *usu sec. praeverbium gr. παρα- novato i. q. defluendo a forma originaria depravari*: CONC.^{S} I 2 p. 37, 3 si ... -xit sermo utpote in populo currens, ... retractationibus corrigatur (*gr. I 1, 1 p. 24, 24 παρεῤῥύη, cf. I 3 p. 17, 2* defluxit, *I 5 p. 52, 20* lapsus est). *Jiménez-Villarejo.*

praeterfugio, -ere. *a* praeter *et* fugere. *i. q. (fugiendo) praeterire: proprie pro subi. est homo fugiens*: SERV. Aen. 10, 399 *v. p. 1003, 68 sq. translate pro subi. est res, quae fugit alicuius intellegentiam* (*accedit interrogatio obliqua, cuius anticipatur subiectum*): AMBR. spir. 3, 11, 78 ne forte propositum aliquos -ere videatur exemplum, qua ratione ad incarnationis dominicae sacramentum spectare videatur.

Ramminger.

***praetergredior,** -gressus sum, -ī. *a* praeter *et* gradi. *part. perf. vi passiva v. p. 1027, 70. legitur inde a* CIC., BELLO Afr., SALL., LIV., *sc. raro et primo fere in re militari, paulo saepius adhibetur ab* HIER. (*et in* VVLG.); *in versibus non nisi* AVSON. 363, 16 p. 90. [*in falsa var. l. pro* praegredi *v. p. 667, 14* (*perperam edebatur olim etiam* Ps. SALL. rep. 1, 1, 2 TAC. ann. 14, 23, 3, *v. p. 667, 71. 668, 15*).]

i. q. praeterire: **I** *proprie pertinet ad locum* (*in imag.* HIER. *sub A1,* OROS. *sub B2; pro subi. sunt animantes praeter* VVLG. *sub A1*): **A** *vi praeverbii communi significatur motus qui fit ante quaedam finitima, vicina* (*sc. quae motu continuato relinquuntur, passim; iuxta quae vel secundum quae itur e. g. l. 73 sq. p. 1027, 14. 18*): **1** *cum obi. acc.* (*locorum praeter* SALL., SVLP. SEV.): CIC. fam. 3, 7, 4 *praefectus meus* nuntiavit te iam castra *mea* -ssum esse (BELL. Afr. 69, 1. LIV. 35, 4, 4 nocte -ssi c. Romana saltum ... insederunt *Boi*). SALL. Iug. 50, 3 ubi *Iugurtha* extremum agmen Metelli primos suos -ssum (-ssos *codd. fere omnes,* extremo agmine Romanos p. s. -ssos *frg. Berol.*) videt, ... montem occupat. 52, 5 interea Bomilcar ..., ubi eum Rutilius -ssus est, ... suos ... deducit. LIV. 45, 33, 8 *Paullus* Pellam ... pervenit; -ssus urbem *eqs.* CVRT. 8, 1, 5 *praefectum* -ssum silvam, qui in ea consederant, ... interemerunt. AMM. 21, 3, 16 Italiam et Illyricum celeri cursu. 24, 3, 14 exercitus plures -ssus est insulas *Euphra-*

[Zoppi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tis. HIER. in Os. prol. l. 111 *primum solvi difficillimam quaestionem textus explicandi, ut* oppositum in ipso exitu scopulum ... -ens ad tuta decurrerem. VVLG. Ios. 18, 19 (*per imaginem motus ut e. g. p. 1011, 40*) *terminus* descendit ... in planitiem et -itur contra aquilonem Bethagla (*pro eodem verbo hebr. 18, 13* pertransiens, *18, 18* pertransit). AVG. quaest. hept. 1, 171 locum (*postea*: praeterierant). SVLP. SEV. chron. 1, 34, 3 Goliath ... suorum ordines -ssus ... singularem pugnam ciebat (*I reg. 17, 4 sqq.*). MART. CAP. 2, 197 (*agitur de itinere Philologiae per planetas*) hunc (hinc *var. l.*) etiam -ssa circum ... creatorem ... conspicata *est.* *pro obi. est ipsa via, quam quis -endo facit* (*cf. p. 1011, 72*): VVLG. psalm. 79, 13 vindemiant eam *vineam* omnes, qui -untur viam (*gr. οἱ παραπορευόμενοι τὴν ὁδόν, Vet. Lat. cod. 300. al.* transeuntes viam, *Hier. psalt. sec. Hebr.* transeunt per viam).

2 *sine obi. acc.*: **a** *locus indicatur per praepos. vel adv.* (*cf. etiam var. ll. l. 8. 52*): BELL. Afr. 73, 4 propter hostium castra -ssus ... invitat ad dimicandum *Caesar.* VITA Caes. Arel. 2, 22 monebantur omnes ... inde (*i. apud balnearia*) -i non debere (*cf. p. 1012, 52 sqq.*). **b** *exempla cetera* (*locus praeteritus intellegitur fere e contextu*): BELL. Afr. 58, 4 *Caesar* verebatur ..., ne, si -ssus esset, ex oppido ... ab latere eum adorti conciderent. LIV. 42, 54, 7 ne temptata quidem oppugnatione (*sc. Gyrtonis oppidi*) -ssus Elatiam ... recepit *Perseus.* CVRT. 3, 9, 11 *barbari* circumire -ssos *milites non* ausi ... profugerant. APVL. met. 9, 27, 2 -ens ... extremos adulteri *sub alveo latentis* digitos ... contero. VET. LAT. Rom. 15, 24 (Rufin. Orig. in Rom. 10, 13 p. 1271[A]) cum in Hispaniam proficiscar, spero quod -ens videam vos (*gr. διαπορευόμενος, Vulg.* praeteriens). HEGES. 2, 15, 8 p. 178, 1. RVFIN. hist. 7, 32, 21 -entem Anatolium ... Laodicensis ecclesia vi sibi vindicavit episcopum (*gr. τὴν ... πόλιν παριών*). ALC. AVIT. hom. 8, 1 p. 118, 16 nobis ... -ssis illorum est *via,* qui sequuntur. *m. plur. part. praes.* -entes *pro subst.*: AMBR. Abr. 1, 5, 32 *ut episcopus hospitalitati studens* praesto sit advenientibus ... et rapiat -entes.

B *vi praeverbii deflexa significatur motus, qui fit*: **1** *extra viam, limitem* (*cf. p. 1014, 6; sine obi.* PAVL. FEST.): PAVL. FEST. p. 226 praevaricatores a -endo sunt vocati. HIER. in Matth. 27, 39 ('praetereuntes ... blasphemabant') blasphemabant, quia -bantur viam, et in vero itinere scripturarum ambulare nolebant (AVG. in psalm. 72, 13 l. 2 quid est 'transierunt'? -ssi sunt v., ... excesserunt metas humani generis. *aliter l. 9*). **2** *trans loca, per loca* (*cf. p. 1013, 59; sine obi.* HEGES.): VET. LAT. Marc. 9, 30 (cod. 11 = VVLG.) inde profecti -bantur Galilaeam (*cod. 6. al.* transiebant per [*vel* in] G., *gr. παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας*). AMBR. in psalm. 118 serm. 7, 29, 2 *Moyses* -ssus pedibus mare. HEGES. 4, 15, 2 p. 263, 22 plerique ... aestimantes, quod possent -i, sese fluvio dabant. OROS. hist. 1, 12, 1 (*in imag.*) *fateor me tot saeculi malorum* cuncta breviare; nequaquam enim tam densam ... silvam -i possem, nisi *eqs.*

II *translate -untur*: **A** *neglegentes, omittentes, non curantes sim.* (*animantes praeter l. 56; accedit fere obi. acc., inf. l. 49, struct. partit. fort. l. 67*): **1** *quolibet modo*: DECL. in Catil. 89 Catilinam vobis demonstravimus ... nullas ... suffragiorum corruptelas fuisse -ssum. LACT. inst. 5, 16, 13 (*ad Cic. rep.*) inrefutata haec *verba Carneadis* tamquam foveam -ssus est *Laelius in oratione* (*sim. de scriptore*: SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 82 utrum insaniant, docere -ssus, Horatius dixit *eqs.* HIER. epist. 36, 9, 1 ne quid videar -ssus. in psalm. 105. IORD. Rom. 52 *Romuli* actus seriemque successorum ... saltu quodam modo -ens externa regna ... percurram). AVSON. 363, 16 p. 91 (*vir bonus vesperi acta diei reputat*) quae (quo *et* qua *var. ll.*) -ssus? quid gestum in tempore, quid non? *eqs.* (*sec. Carm. aur. 42 πῇ παρέβην; huc traxit e. g. Koster, Hermes 102, 1974, 608 sq., alii ad b referunt*). VVLG. prov. 19, 11 gloria eius *viri patientis* est iniqua -i. AVG. in psalm. 50, 1 l. 22 pericula. *-itur res, quae fugit aliquem ignorantem* (*nisi ad B trahas; pro subi. est enunt. interrog. ut p. 1024, 1*): AVG. epist. 102, 13 quid cuique tempori aptum ... sit, humanum consilium -itur (progr- *var. l.*). **2** *non observando praecepta sim.* (*ipsum praecipientem l. 65*): HIL. syn. 23 si quis ... intelligat ... non super tempora ... filium sine passione exstitisse, quasi -ens euangelicam praedicationem ...: anathema sit (*gr. Epiphan. panar. haer. 73, 11, 6 παραβαίνων*). HIER. hom. Orig. in Luc. 16 p. 98, 19 *Adam et Eva* domini mandatum -ssi sunt (tract. in psalm. I p. 202 l. 15. *cf. l. 71*). tract. in psalm. II p. 386 l. 41 Ismahelitae interpretantur 'quasi audientes' ...; non enim audiunt deum, sed -untur. VVLG. II par. 8, 15 nec -ssi sunt de mandatis regis ..., ex omnibus, quae praeceperat (*struct. partit. ut p. 1022, 16, an per imaginem discedendi?*). AVG. in euang. Ioh. 98, 7 l. 45 qui ... -itur fidei regulam, ... recedit de via. CONC.[S] I 2 p. 39, 16 egressus ... a recta fidei ratione aut -ssus expositum ... symbolum (*gr. I 1, 2 p. 13, 22 παραβεβηκώς*). *al. passive*: AVG. quaest. euang. 2, 33, 5 l. 141 de mandato non -sso (*respicitur Luc. 15, 29 p. 1022, 13*). BOETH. c. Eut. 8, 22 -ssis divinis praeceptis.

B *superantes, praecellentes, modum excedentes* (*addasne l. 58?*): AMBR. Noe 10, 34 cum *iracundia* -itur mensuram ultionis. Ps. AMBR. paenit. 15 p. 988[C] *Manasses* cunctorum -ssus audaciam profanorum (*respicitur IV reg. 21, 1 sqq.*). HEGES. 2, 8, 3 *v. p. 1025, 26* (supergr- *var. l.*). HIER. Didym. spir. 62 trinitas ... omnes has -itur nuncupationes. in psalm. 138 (*138, 6* mirabilis facta est scientia tua ex me) manifestius hoc Symmachus interpretatus est: '-itur me scientia tua', id est, non possum tua scire secreta (*gr. ὑπερβάλλει*). RVFIN. Basil. hom. 6, 3 p. 1785[D] si potuerit mens humana ... universam ... rationabilem -i creaturam (*gr. p. 468[C] καταλιπεῖν*). *al.*

C *tempus effluens et res cum tempore intereuntes*: HIER. hom. Orig. in Ezech. 4, 1 p. 362, 28 (*in Matth. 24, 35* caelum et terra pertransibunt) cur caelum -itur? in Matth. 25, 5 non ... parum temporis inter priorem et secundum adventum domini -itur. VVLG. Ier. 8, 13 non est uva in vitibus ..., folium defluxit et dedi eis, quae -ssa sunt (*i. quae non permanent, cf. Hier. ad l.* quae praeterire cernerent).

part. praes. pro subst. v. p. 1027, 28. *Zoppi.*

[praeterhabitum *falsa var. l. pro* posthabitus COD. Iust. 12, 3, 1, 3.**]**

praeterhāc *adv.* *a* praeter *et abl. separ.* hac, *cf. e. g.* posthac. *i. q. praeterea*: **1** *abl. pron.* hac *refertur ad punctum temporis quod transitur, ut significetur ultra hoc tempus, posthac* (*in verbis minantium, indignantium; cf. p. 1005, 16*): PLAVT. Men. 112 -c si mihi tale post hunc diem faxis, faxo foris vidua visas patrem (*item in protasi condicionali*: Rud. 1117 si -c ⟨unum⟩ verbum faxis hodie. Stich. 345 iam dudum ... patior ...; -c si me inritassis *eqs.* [praeter haec *A*]. *e coni.*: TITIN. com. 30 [praeter hanc *et* praeter has *trad.; illud def. Guardì*]). 725 non ... patiar -c, quin vidua vivam, quam *eqs.* Most. 75 te amove; ne tu ... -c mihi non facies moram. *?* **2** *abl. pron.* hac *refertur ad aliquid in contextu positum, quod praeteritur, ut significetur fere i. q. ultra, insuper (cf. p. 1005, 35): in var. l.*: TER. Phorm. 800 -c cognatam comperi esse nobis (*A,* praeter haec *cett.*). *e coni. dubia*: TER. Ad. 847 (praeter haec *trad.; v. p. 996, 32*).

praeterim NOT. Tir. 1, 37[a]. *adv. a* praeter *formatum sec.* interim, *quod praecedit ibid. 1, 36[a].*

*?***praeterinquiro,** -ere. *a* praeter *et* inquirere. *fortasse i. q. inquirere praetereundo inquisitorem ordinarium*: AMM. 15, 5, 12 statuit imperator dispicientibus consistorianis et militaribus universis in negotium -i (*13* abrogata potestate praefectum statui sub quaestione. *sunt qui notionem 'ultra, denuo inquirere' agnoscant; temptaverunt varii varia; compos. non agnoscitur vol. VII 1, 1817, 79. 1819, 49*). *Ramminger.*

praeteritio, -ōnis *f.* *a* praeterire. *plur. non exstat.*

i. q. actio praetereundi vel status rei praeteritae (*cf.* GLOSS. *infra l. 70*): **1** *generatim praetereunt*: **a** *tempus et quae in tempore constituta sunt*: IREN. 4, 3, 1 -em caeli et terrae (*cf. p. 1015, 2; sim.* 4, 4, 3 tempore -is ipsius *mundi*). AVG. conf. 11, 27, 35 -o *syllabae* (*sc. eius soni*). gen. ad litt. 2, 14 p. 54, 14 per temporis -em et adventum. **b** *praevaricatores legis*: BARNAB. 12, 5 -o Evae (*gr. ἡ παράβασις*).

2 *speciatim*: **a** *in arte rhet. de figura*: **α** *παραλείψεως* (*v. vol. X 1, 305, 56 sqq., ceterum e. g. Lausberg, Handbuch der lit. Rhetorik § 882 sqq.*): AQVILA rhet. p. 24, 25 *παράλειψις,* -o (*item* SCHEM. dian. l. 100 MART. CAP. 5, 523). FORTVN. rhet. 2, 26 (= MART. CAP. 5, 562) *quaestiones inducuntur* aut per adiectionem aut per -em aut per concessionem (*nisi ad β*). **β** *transitionis* (*hucine* FORTVN. *supra?*): MART. CAP. 5, 555 proponimus ... aut per concessionem aut per -em ...: per -em, cum ita transimus ad alteram propositionem, ne superiorem interim concedamus, ut si dicas: 'nunc quoniam *id* docui ..., docebo *aliud*' (*cf. Rhet. Her. 4, 26, 35* transitio).

b *in arte gramm. respicitur tempus praeteritum*: MACR. exc. gramm. p. 23, 26 quod *tempus coniugationis* plus habuerit -is atque transcursionis.

c *in iure significatur actio eius, qui aliquem in testamento suo non nominat* (*cf. p. 1023, 3; abiit in sermonem gr. προαιρετιῶν e. g.* NOVELL. Iust. *locis infra cit.*): COD. Iust. 6, 29, 4, 1 ne poenam patiatur -is, qui suos filios non praeteriit (NOVELL. Iust. 115, 4, 9 exheredationis aut -is). NOVELL. Iust. 115, 5 pr. iniuriam -is et exheredationis.

[praeterito, *verbum frequentativum a* praeterire *derivandum, perperam editur forma* -et *pro* praeteriret AMBR. off. 2, 21, 104 (*Migne, in ed. altera a. 1880) et* CONSENT. Aug. epist. Divj. 12, 11, 2 (*iuxta* accideret).**]**

praeteritor, -ōris *m.* *a* praeterire. *i. qui praeterit* (*sc. contemnit, neglegit, cf. p. 1021, 72*): HIL. in psalm. 118 samech 4 p. 489, 11 -es legis (*antea*: transgressores legis ..., *παρανόμους*).

praeteritōriē *adv.* *a* praeterire, *cf.* transitorie. GLOSS. biling. 4 W 76 *παροδικῶς*: -e, translaticie, praeteritione.

praeteritus, -a, -um *v.* praetereo. *Blundell.*

praeterlābor, -psus sum, -ī. *a* praeter *et* labi. *forma act. perperam intellecta est p. 1029, 23.* *legitur inde a* CIC., VERG. [*confunditur in codd. cum* praelabi CIC. de orat. 2, 109 (*falsa var. l.* SYMM. epist. 1, 14, 2); *e coni. dub.* AMM. 25, 10, 5 *p. 1029, 40.*]

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. labendo praeterire, praetervehi, praeterfluere sim. (*accedit obi. acc. loci qui praeteritur l. 15. 26; praedicativum addit* SEN. *sub 1*): **1** *motu incorporeo -untur*: **a** *res animo percipiendae*: CIC. de orat. 2, 109 *saepe definitio* in mentem iudicis intrare non potest: ante enim -itur (prael- *var. l.*), quam percepta est. SEN. epist. 100, 11 *de stilo Fabiani* exibunt multa nec ferient *animum,* et interdum otiosa -etur oratio. **b** *tempus et res cum tempore transeuntes*: AVG. in psalm. 109, 11 l. 11 dum torrens temporum -itur (*cf.* 143, 11 l. 3 temporibus -entibus et praeterfluentibus). serm. 105, 7 in eis rebus, quae -untur et transeunt, spem ponere (EVSEB. GALLIC. hom. 50, 2 *ne* -entium r. voluptate capiamur [*cf. l. 12*]). *n. plur. part. praes.* -entia *pro subst. de rebus caducis*: AMBR. Cain et Ab. 1, 5, 15 p. 353, 5 cave ne capiaris -entibus (a -entibus *var. l.*) et non manentibus, quibus magna temptatio est.

2 *motu corporeo -untur*: **a** *homines, qui vel navi vel curru praetervehuntur*: VERG. Aen. 3, 478 hanc *Ausoniae tellurem* pelago -are necesse est (*cf.* SERV. auct. '-are n. e.' praeternaviges. *ad falsam var. l.* -ere *spectant* GLOSS. *p. 1041, 42*). IVL. VAL. 1, 12 *in curruum certamine* infert sese Alexander voto -endi. *m. plur. part. praes.* -entes *pro subst. de praeternavigantibus*: CE 1531A, 5 (*saec. V*) *fons ad litus maris scaturriens* indigenis gratus, -entibu⟨s almus⟩ (*Bücheler,* -entibu⟨s aeque⟩ *Haupt*). **b** *flumina (laxius de mari, cuius situs describitur, l. 30): cum obi. acc.*: VERG. Aen. 6, 874 quae, Tiberine, videbis funera cum tumulum *Marcelli* -ēre (*hinc forma prave intellecta* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 1108 -ere: praeterfluere). AVSON. 293, 2 p. 149 Hispalis *urbs,* ... quam -itur amnis. AMM. 15, 11, 16 Rhodanus ... eam paludem ... intermeans nusquam aquis miscetur externis, sed altrinsecus summitates undae -ens segnioris *exit* (*cf. Plin. nat. 2, 224* inter se supermeant *aquae*). 17, 13, 4 *Parthiscus* spatia longa et lata sensim -ens (*clausulam insolentiorem defendit Blomgren, De serm. Amm., 1937, 93 adn. 1*; praelabens, praeterluens *coni. alii*). 21, 12, 8 disparatione brevi civitatem Natisone amni -ente. 22, 8, 4 Coelan -itur *mare* et ... Callipolin. *absolute*: STAT. Theb. 1, 271 ab sedibus illis ..., qua -itur undā ... Alpheos. QVINT. inst. 10, 3, 24 silvarum amoenitas et -entia flumina. AMM. 28, 2, 2 munimentum ... -ente Nicro nomine fluvio ... subverti posse undarum pulsu. **c** *tela*: HOMER. 959 quam *hastam* -sam vitavit callidus Hector (*gr. X 275 ὑπέρπτατο*). *Friis-Jensen.*

praeterlambo, -ere. *a* praeter *et* lambere. *i. q. alluendo praeterfluere*: AMM. 17, 2, 2 (*post lacunam*) Mosa fluvius -it. 25, 10, 5 cuius *Iuliani* ... cineres ... non Cydnus *fluvius* videre deberet ..., sed ... ⌞-ere⌟ Tiberis ... divorum ... veterum monumenta praestringens (⌞ ⌟ *coni. Valesius,* praeter labuerit *trad.,* praeterlaberetur *ed. Gelenii*).

praeterlego, -ere. *a* praeter *et* legere. *i. q. praetervehi* (*cf.* praelegere *supra p. 687, 62 sqq.*): SVLP. SEV. dial. 3, 17, 2 dum recurris diversasque oras, loca, portus, insulas urbesque -is, Martini ... gloriam sparge per populos.

praeterlinquo, *verbum a* praeter *et* linquere *compositum affert* PRISC. gramm. III 510, 37 delinquo, -o.

praeterluo, -ere. *sec.* alluere *aliaque composita verbi q. e.* lavere, lavare *cum* praeter *formatum.* [*e coni. dub. pro* praeterlabens AMM. 17, 13, 4.] *i. q. praeterfluere*: APVL. met. 6, 11, 4 nemus, quod fluvio -enti ripisque longis attenditur (praeterfluenti *Colvius,* praeterlabenti *Klotz*). GLOSS. III 433, 26 *παραρέει* (-ρεσι *trad.*): -it. IV 154, 28 (*item* V 136, 20 GLOSS.^{L} I Ansil. PR 1109) ⌞-it⌟: iuxta fluit (⌞ ⌟ *var. l.* praeterfluit *praetulit Thomson, Gloss.^{L} III Abstr. PRAE 37*). *Ramminger.*

praetermeo, -āre. *a* praeter *et* meare. *part. praes. plur.* -antum LVCR. 1, 318. *legitur singulis locis apud* LVCR. (*in tmesi*), SEN. *philos., ceterum inde a* SOL.

1 *i. q. praeterire, iuxta meare* (GLOSS. -at: iuxta fluit [*cf. aβ et bβ*]): **a** *sine obi. vel obi. supplendo* (*vix huc p. 1030, 3*): **α** *-ant homines: quolibet modo*: LVCR. 1, 318 aëna signa manus dextras ostendunt attenuari saepe salutantum tactu praeterque meantum. HEGES. 4, 22, 1 *latrones* quasi in foveis latitantes insidiabantur -antibus. *navigando* (*sc. in imagine*): AMBR. fid. 1, 6, 47 tamquam boni gubernatores, quo tutius -are (*sc. haereseos speluncam sim.*) possimus, fidei vela tendamus (*syn.* praeterire). in Luc. 4, 2 *in opere conscribendo* plerisque locis fortasse amoenitas locorum ipsa invitet ⌞-antem⌟ (propter m. *var. l.; antea*: litorali ... navigatione). **β** *-ant flumina*: AMM. 31, 2, 19 crebri fluminum -antium cursus *campos fertiles reddunt.* AMBR. fid. 1, 20, 134 emunda, *domine, legentes libellum meum non* ... susurro ⌞-antis⌟ rivuli, sed sermonibus ad vicem aquarum operantibus ([⌞⌟ praeter remeantis *cod. unus*]. spir. 1, 16, 165). HEGES. 4, 1, 2 nemus ... scatens fontibus, quibus -anti fluvio loci ... nutrimenta quaedam ... infundit. IORD. Get. 232 inter Asturicam Hiberiamque -at *flumen Vlbius.* **γ** *-at tempus*: PRIMAS. in apoc. 2, 10 l. 104 diebus -antibus et remeantibus septem omne tempus vitae ... evolvitur (*item fere* 11, 2 l. 26 [praetereuntibus *var. l.*]).

b *cum obi. acc.*: **α** *vario usu*: SEN. nat. 7, 6, 1 *alii cometae* locum *non* mutant, alii ... stellas -ant (*7, 7, 2* praetereunt). AMM. 24, 2, 2 -antes moenia ipsa *castrorum* naves (*ibid.* praetereuntur). HEGES. 1, 35, 4 quicumque ex Aegypto Phoenicen -are desiderant (*gr. 1, 409 τὸν τὴν Φοινίκην ἐπ' Αἰγύπτου παραπλέοντα, sed Heges. ἐξ Αἰγύπτου vid. vertisse; vix usum intrans. c. acc. directionis intellegas*). **β** *-ant flumina*: SOL. 32, 6 pleraeque *insulae, quas Nilus ambit,* sunt tam ... vastae magnitudinis, ut vix eas dierum quinque cursu -et (*cf. Plin. nat. 5, 53* transvolet, *Amm. 22, 15, 11* relinquat). HIL. in psalm. 136, 6 quae flumina Babyloniam -ant (*ibid.* praeterfluunt). AMM. 14, 8, 10 Orontes *provincias quasdam* ambiens amnis imosque pedes Cassii montis ... -ans. 22, 15, 9 Aethiopiae ... partes -ans Nilus. 24, 2, 7 alia *pars Euphratis* ... Ctesiphonta -at. 31, 2, 13 Hister ... Sauromatas -at (31, 8, 6 quos *tractus* -at). CLAVD. 17, 234 tacitas -at ingens Danubius ripas; eădem clementiă ... immensum deducit in ostia Gangen: ... pax maiora decet. IORD. Get. 269 quas *partes Scythiae* Danabri amnis fluenta -ant.

2 *i. q. transmeare, transire*: EVGIPP. Sev. 10, 2 *quidam* a barbaris Danuvio transvectus est ... captivus; ... *Severinus* quantocius Histri fluenta -ans latrones ... insequitur.

part. praes. pro subst. v. p. 1029, 60 sq. 65. *Corbeill.*

praetermissio, -ōnis *f.* *a* praetermittere. *legitur in oratione soluta tantum, sc. bis apud* CIC., *ceterum raro inde ab* HIL.

i. q. actio praetermittendi (*locut. adv.* sine -e *v. l. 32. 34. 55*): **1** *de actione neglegendi, non respiciendi*: **a** *variis modis*: CIC. off. 2, 58 -o aedilitatis, *sc. in honorum cursu.* HIL. trin. 9, 23 l. 8 *Christi* repudiatio honoris solius dei -o est (-sso *var. l.*). AVG. conf. 9, 13, 36 cui *altari* nullius diei -e servierat *Monnica* (*nisi ad 2*). CONC. Carth. a. 411, 3, 183 (*Petilianus denuo praescriptionem temporis opponit*) recito illud tempus, cuius ... -em interim feci. EPIST. pontif. 331 Arel. 2 p. 8, 8 -o metropolitani, *sc. in episcopis ordinandis* (*cf. p. 1031, 69*). COD. Iust. 5, 74, 3, 1 (*pr.* si ... sine decreto ... res alienantur) minime retractari eam *alienationem* occasione -is decreti. SCHOL. Hor. gloss. *Γ* epod. 17, 37 ('iussas cum fide poenas luam') cum fide: sine -e.

b *tacendo, non commemorando* (*sc. res tractandas vel ipsa verba*): **α** sine -e: CIC. top. 31 'formae' sunt ... eae, in quas genus s. ullius -e dividitur, ut si quis ius in legem morem aequitatem dividat. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 59, 12 (= I 2 p. 34, 19) eadem dixi et audivi, quae s. -e deposuerunt *coepiscopi testificatione sua* ([*gr. I 1, 2 p. 11, 4 ἀπαραλείπτως*]. *item gen. omisso fere i. q. plene, absolute*: MARTYR. gramm. VII 178, 17 de syllabis *primis* ..., quantum potuimus, s. [quadam ut puto *ins. cod. alter*] -e tractavimus). **β** *cetera exempla*: AVG. cons. euang. 2, 25, 58 p. 162, 4 *narratores sim.* praetermittentes media, tamquam hoc continuo sequatur, quod sine ulla -is suae significatione subiungunt. c. Gaud. 1, 38, 53 p. 253, 17 satis ... litteris tuis nullius loci -e respondimus. in psalm. 77, 9 l. 19 ('intendentes et mittentes arcus') cum -e verbi '*sagittas*', quod etiam tacitum subaudiendum est. *fere technice in gramm. de figura q. d. ἔλλειψις* (*minus technice l. 44*): PRISC. gramm. III 310, 17 *τὸ ἕνεκα* est quando praetermittunt Attici; ... Romani quoque ... hac -e utuntur *omittentes 'causa' ...,* ut 'populi servandi laborat'.

2 *de actione intermittendi, desinendi* (*hucine l. 26?*): SYMM. rel. 37, 3 (*2* iam diu nihil solitorum vectigalium ... provinciae contulerunt) *concedatis,* et quod -o praeterita suspendit et quod futurus usus exspectat. Ps. ASCON. Verr. p. 239, 18 ad tegenda furta pertinet ista ⌞-o rationum⌟ ([⌞ ⌟ -ssa orationum *fere trad.*]. *cf. Cic. Verr. II 1, 60 Verrem tabulas aliquamdiu* confecisse, postea destitisse). MVTIAN. Chrysost. hom. 27 p. 405 ut assiduus sis ad orationem, ut sine -e ... ores (*gr. p. 189 ἀδιαλείπτως*).

praetermissor, -ōris *m.* *a* praetermittere. *i. qui praetermittit, deserit*: AVG. in psalm. 36, serm. 2, 20 l. 148 -r ablatorum, *sc. Primianus* (*ironice additum ad verba ex Epist. Maxim. recitata* 'quod loca multa ... usurpaverit'. *spectat ad illud Primiani* 'illi auferunt aliena, nos intermittimus ablata', *v. vol. VII 1, 2228, 44*).

***praetermitto,** -misī, -missum, -ere. *a* praeter *et* mittere. *scribitur* preter- DECRET. fabr. Pisaur. (CIL XI 6335) 17 (*a. 256*). MAXIMIN. c. Ambr. fol. 344^{v}, 28 (*in cod. saec. V ex.*) *et saepius in codd. rec.*; praeter missurum *puncto interposito* LEX Irnit. 8 B 42. NOT. Tir. 23, 20^{b} -it. 34^{b} -sit. *formam inf. perf. contractam* -misse *ut sermoni vulgari propriam def. Wölfflin, Arch. Lat. Lex. 10, 1898, 451* CIC. fam. 7, 1, 6 (*cod. M,* -misisse *cett.*); *cf.* IREN. 1, 9, 1 -misset (*cod. C a. corr.*). HIL. coll. antiar. p. 130, 2 -misse (*cod. B*^{3}). *legitur in poesi apud* TER. (*bis ut* LVCR.), STAT. silv. (*semel ut* COMM.), *in oratione soluta inde a* RHET. Her., CIC. (*fere ducenties; ceterum frequentant e. g.* LIV. [*34*^{ies}], AVG.), Q. CIC. pet., CAES., CAEL., VARRONE, NEP. *per totam latinitatem.* [*in codd. confunditur cum aliis compositis, e. g. cum* praemittere CIC. leg. agr. 1, 21 Cael. 54. *al.* (*vix recte trad.* ITIN. Alex. 46. AMBR. parad. 13, 62 [praeter- *tuentur edd.*]. HIL. ad Const. 2, 11, 1; *restit.* CIC. leg. 2, 30 Att. 9, 11, 4. *al.*), permittere INTERPR. novell. Theod. 22, 2 (*restit.* EXPLAN. in Don. l. 179 CAEL. AVR. acut. 1, 17, 183

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

chron. 1, 4, 95), omittere Cic. Flacc. 87 Caes. Gall. 6, 34, 7, intermittere Cic. Att. 1, 19, 10 Caes. Gall. 4, 13, 4. *al., ceterum e. g. cum* praeterire Vita Caes. Arel. 2, 37 (*falsa var. l.* Cic. Deiot. 35. *al.; edebatur olim* Cassiod. Ios. antiq. 3, 198 p. 78 [*ed. Basil.*]). *e coni. dub.*: CIL I^2 2951 (*saec. I in. a. Chr.*) praeter⟨missis⟩ (*v. Manganaro, Epigraphica 51, 1989, 179*). Philo quaest. in gen. 4, 230 (-si *Petit sec. armen., sed notionem insolitam concedendi postulans*; pater nisi *codd.*, pater misi *Sichardus*).]

i. q. παριέναι, praeterire sinere (*vi iubendi vix p. 1035, 63. cf.* Gloss. II 295, 34 *ἐλλ⟨ε⟩ίπω*: defuero, -o. 395, 32 *παραλ⟨ε⟩ίπω*: praetereo, -o, omitto, 53 *παραπέμπω*: omitto, -o, prosequor, transmitto. 398, 37 *παρίημι. sim. al. in gloss. graecolatinis; ceterum cf. vol. IX 2, 581, 43*). *pro syn. occurrunt vel iuxta ponuntur e. g.* omittere: Cic. de orat. 2, 126 rep. 1, 1 Sen. clem. 2, 7, 1 sq. *al.* (*disting.* Diff. *vol. IX 2, 581, 38 sqq.*), praeterire: Cic. Verr. II 1, 103 Planc. 36, neglegere: Cic. Cluent. 130 fin. 5, 15. *al.* Hier. epist. 45, 4, 2. *al.* (*disting.* Agroec. gramm. VII 113, 10), relinquere: Cic. Catil. 3, 18 neque -endum neque relinquendum (*cf.* de orat. 2, 126 aut ... aut. *sim. al.*). top. 33. *sim. al. saepe adhibetur in sententiis negatis; pro obi. sunt passim indefinita (maxime pron.), struct. verbales p. 1033, 14 sqq. 1035, 12. 40 sqq.; ponitur absolute vel obi. supplendo l. 31. p. 1032, 12. 1035, 30. al.* (*pass. impers. l. 48. p. 1033, 53 sq.*). *haud raro indicatur modus vel condicio -endi, sc. per praedicativum*: tacitus -o *sim.* Cic. Verr. II 5, 25 nat. deor. 3, 90 Vitr. 7 praef. 1. *al., aliquid* tacitum -o *sim. v. l. 44 nec non* Liv. 6, 12, 3 Ivst. 8, 3, 13 Inst. Iust. 3, 9, 4, *per abl. e. g.* Cic. Verr. II 3, 51 imprudentia. fam. 2, 7, 1 neglegentia (Liv. 5, 51, 7 deorum. 5, 52, 9 n. casuve. Cod. Theod. 7, 17, 1). Gell. 2, 8, 6 inscitia (*cf.* Prisc. gramm. II 2, 13 ignorantia). Ivst. 43, 1, 2 silentio (Cod. Theod. 7, 19, 1, 2 Vita Hil. Arel. 17 l. 3), *per adv. e. g.* Liv. 30, 19, 11 neglegenter (Sen. amic. p. 27). Char. gramm. p. 374, 19 consulto. *sim. al.*

I *respiciuntur variae actiones incorporeae, sc.*: **A** *neglegendi, non respiciendi*: **1** *-itur indulgendo, non vindicando sim.* (*fere cum acc. obi. vitii, delicti vel delinquentis sim., absolute vel obi. supplendo l. 32.-36. 48*): Ter. Ad. 51 (*loq. senex lenis de filio educando*) do, -o, non necesse habeo omnia pro meo iure agere (*cf.* Don. *ad l.* 1 'do' sumptum, '-o' delicta. Schol. Ter. Bemb. ignosco). 414 (*loq. senex severus*) nil -o; consuefacio. Cic. Verr. II 5, 7 maluisse Domitium crudelem in animadvertendo quam in -endo dissolutum videri. Cluent. 130 -i ab censoribus et neglegi macula iudiciorum posse non videbatur (*opp.* notare). 133 *censores* putarunt -i accusatorem non potuisse, cum animadversum esset in iudices. Cael. 54 quod facinus ... severe acciperet ..., quod ... reprehenderet ..., quod ... non -ret (prae-, per-, post- *var. ll.*). Lvcr. 4, 1151 animi vitia omnia (*sc. in muliere prae amore ut*: 4, 1191 omnia, *sc. quae dissimulat,* ... protrahere in lucem *et* ... vicissim -ere ⟨et⟩ humanis concedere rebus). Liv. 5, 51, 7 gentium ius ab legatis nostris violatum (*cf. 5, 36, 6*), ... a nobis, cum vindicari deberet, ... -ssum. Pavl. sent. 3, 5, 2 mortem testatoris inultam non -ere. Avg. c. Iulian. op. imperf. 2, 115, 1 qui multa peccata dimittit, ... profecto ulla non -it ([*ibid.* remitti]. Conc. Ven. a. 461–491 p. 152 l. 31 per indulgentiam -ssa p. [-ssam *var. l.*]). Cod. Theod. 9, 4, 1 ut ex personis hominum dicta *obtrectatorum* pensemus et, utrum -i an exequi rite debeat, censeamus. Conc.^{S} I 3 vers. Tur. p. 27, 23 (= I 2 p. 46, 15) -ere ... ecclesias sic perturbatas ... et rectam fidem iniurias sustinentem *eqs.* (*Rustic. et IV 1 p. 160, 28* despicere, *Dionys. Exig. Conc.^{S} I 5 p. 237, 6* contemnere, *gr. I 1 p. 34, 6 περι- vel παριδεῖν*). *al.*

2 *-itur contemnendo, non observando sim.* (*sc. praecepta, regulas sim. vel personas auctoritate quadam praeditas* [*deum* Ps. Ambr.]): Cic. rep. 2, 59 *Solone legislatore plebs aere alieno liberata est*; quo ... consilio -sso *Romae* causa populo nata est (*nisi ad 4, sed certe huc*: Iren. 4, 18, 3 l. 56 *Pharisaei* -entes consilium verbi. Romvl. fab. 77 praef. rec. gall. sapientis). ad Q. fr. 1, 1, 37 illud, quod est epistulae proprium, ut *alter de rebus novis* ... certior fiat, -endum esse non puto. Varro ling. 9, 35 (*antea: analogia non* in omnibus verbis est sequenda) *nonnumquam* [o]rationem verborum -endam *esse* ostendit loquendi ratio. Vet. Lat. III Esdr. 8, 8 ne -ret *Ezras* quicquam eorum, quae essent ex lege domini et praeceptis (per- *var. l.; gr. 8, 7 παραλιπεῖν*). Iren. 4, 1, 1 *Valentiniani* doctrinam ... Christi -entes. Lvcif. non parc. 33 l. 30 apostoli ... praecepta (Vvlg. Tob. 4, 6 dei. *al.*). Ps. Ambr. serm. 26, 8 dum carnis desideria sequi conaris, dominum -is ([*nisi sec. rec. alteram p. 1035, 19 'sequi' subaudias*]. Ps. Hier. epist. 33, 1. *cf.* Ambrosiast. in Rom. 5, 13, 3 -sso deo [Comm. apol. 202]). Hier. in Gal. 2 p. 333^A de quaestionibus observandae vel -endae legis ... dissensio. Epist. pontif. 331 Arel. 2 p. 7, 34 -sso (propter- *cod. unus*) ... metropolitano episcopo ..., sine cuius auctoritate *eqs.* ([*syn. p. 8, 1* omisso]. Conc.^{S} 3, 2 vers. Tur. p. 118, 2 haereticos audiri et -i ... episcopos [*gr. II 1, 2 p. 113, 10 παροφθῆναι*]). Cod. Theod. 3, 10, 1 vetusto iuris ordine -sso. 9, 42, 20 si iussa nostra aut dissimulatione neglexerint aut conludio -erint *procuratores.* Conc.^{S} II 3, 1 p. 43, 33 si quis ... synodum -erit ([*gr. II 1, 1 p. 68, 31 παριδεῖν ἔλοιτο, cf. II 2, 1 p. 43, 22* dissimulare voluerit]. II 3, 2 Rustic. p. 117, 8 [*gr. II 1, 2 p. 112, 28 ὑπεριδεῖν, vers. Tur.* contemnere]). Prisc. gramm. III 426, 18 Hipponax multa praeteriit, id est -sit, praefinita in iambis (*ex Heliodoro antea allato, ubi παρέβη*). *al. p. p. p. neutr.* -ssum *fere pro subst. q. e. offensa* (*nisi inf.* esse *subaudias, ut ad 4 pertineat*): Novell. Iust. 66, 1, 1 plurimi praeter eius *constitutionis* testati sunt virtutem ignorantes eius legislationem et ... talia -ssa denuntiantur nostrae potestati (*gr. παροφθέντα*).

3 *-itur tacendo, non commemorando* (*sc. usu fere rhetorico -untur res [personae] tractandae vel ipsa verba. accedit praepos. indicans, unde quid -endo excludatur, l. 29. 37. p. 1033, 63; actiones dicendi -ssas v. p. 1034, 2. 1035, 13*): **a** *generatim*: **α** *cum obi. acc.* (*supplendo hic illic ex enunt. relat., paulo audacius e quolibet contextu l. 27. 34. 62. p. 1033, 8; pron. praepar. v. sub β*): Ⓘ *exempla varia selecta*: Cic. div. in Caec. 31 tu, Caecili, quid facies? utrum hoc tantum crimen *Verris* -es an obicies? si obicies ...; sin -es, *eqs.* de orat. 2, 111 *frequentissime* idcirco aliquid ambigitur, quod aut verbum aut verba sint -ssa (Char. gramm. p. 374, 19 *qui utitur figura 'per apoclisin'*, consulto v. vel verba praetermi⟨ttit⟩). 2, 203 qui locus a te, *Antoni,* -ssus est in Caepionem? (*sc. sedes argumentorum; minus technice: cf. p. 1033, 23 et vol. VII 2, 1593, 76 sq.; cf.* partem *l. 48 et vol. X 1, 472, 14*). Varro rust. 1, 2, 24 *invidia induceris,* cum praeclara quaedam, ne laudes, -as. Liv. 4, 7, 11 (*si recte trad.*) -ssa nomina consulum *esse in annalibus priscis* (Iren. 1, 9, 1 ecclesiae non -isset n. *euangelista* [*gr. οὐκ ἂν παρέλιπεν*]. *al., cf. e. g. p. 1033, 59*). 6, 12, 3 *quod* ab antiquis tacitum (*om. cod. unus*) -ssum *est* (*item in iunctura abundantiore*: Vitr. 7 praef. 1 quod ... silentes -erunt. Ivst. 43, 1, 2 silentio [*ceterum cf. p. 1031, 26*]. Orig. in Matth. ser. 64 p. 151, 8 hoc in silentio -sso). Sen. nat. 7, 3, 3 *Conon nullam* mentionem fecit cometarum, non -ssurus, si quid explorati ... comperisset. Qvint. inst. 4, 2, 49 *in narratione sunt* quaedam ... ex ordine -enda. Hyg. astr. 2, 7, 1 hunc *Liberum* ... oblivione ductus -sit *Orpheus in carmine* (*sim. in deorum invocatione*: Boeth. cons. 3, 9, 33). Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 33, 4 inter nostras vocales *η* et *ω* Graecorum ut supervacuae -ssae sunt (*item -untur litterae sim.*: 193, 26 dasian et psilen [*easdem* Avdax gramm. VII 331, 4]. Consent. gramm. p. 27, 16 synaliphe ... quasi saltu quodam -ens [*l. 15* quasi transiliat, quae possunt transiliri]. Prisc. gramm. III 6, 5). Hier. adv. Rufin. 3, 21 arte ludis rhetorica et simulas te praeterire quae dicis, ut, qui obiecta probare non poteras, quasi -ssa facias criminosa. Cod. Theod. 1, 1, 5 nulla *constitutione* ... extra se, *i. codicem,* ... -ssa. *al. part. praes. masc.* -ens *fere pro subst.*: Clavd. Don. Aen. 1, 25 p. 16, 7 quae *multa* non -entis animo siluit *poeta,* sed ratione ordinati carminis.

Ⓘⓘ *is ipse qui loquitur vel scribit, profitetur studere ubertati (sc. ut nihil omittat) vel brevitati* (*sc. in figura q. d.* praeteritio *indicat omissionem suam. cf. l. 36 sq. et* Aqvila rhet. 8 p. 24, 26 [*inde* Mart. Cap. 5, 523] ubi quasi -entes quaedam nihilo minus dicimus. *ceterum v. vol. X 1, 305, 56 sqq.*): Ⓐ *indic. fut.* -am, -emus: Cic. Verr. II 1, 44 -am minora omnia ...; nihil dicam nisi singulare *quoddam* (1, 62 quae negari poterunt. 5, 34 vetera). 2, 180 multa (4, 105. Caecin. 11 quia remota sunt a causa. Schol. Cic. Bob. p. 126, 3 -emus). dom. 32 religionis partem, quae multo est verbosior, -am. *al.* Sen. epist. 63, 12 scio pertritum iam hoc esse ..., non ideo tamen -am, quia ab omnibus dictum est. Tert. nat. 2, 12, 34 testimonia divinarum litterarum. Paneg. 3, 2, 6 *gesta tua* ex parte maxima. 4, 29, 1. Arnob. nat. 5, 19 p. 272, 14 Bacchanalia ... immania. *al.* Ⓑ *coni. praes.* -am, -amus: Cic. Verr. II 3, 115 ut hoc tempore ea ... -am (de orat. 1, 38 reliqua. Att. 12, 11 ut ne quid -am. Qvint. decl. 286, 5 omnia. Optat. 1, 6 p. 9, 5 minuta. Hier. epist. 60, 16, 1 ceteros. *al.*). 3, 166 rem tam improbam ... -am? (*nisi ad l. 45*). fin. 5, 27 ne quid -amus (Hyg. astr. 4, 2, 3 reliqua. Chiron 362. *cf. p. 1033, 13*). Tusc. 1, 39 quam *rationem* ... -amus. Chiron 455 et hoc. *al.* Ⓒ *indic. praes.* -o, -imus: Cic. Verr. II 3, 58 infinitam multitudinem iniuriarum -o. leg. agr. 1, 21 -o omnem hanc orationem et contioni reservo. Catil. 1, 14 -o ruinas fortunarum tuarum. prov. 8 omnia illa, quae ... saepe audistis. Planc. 74 nolo cetera ... recitare; -o, ne ... proferre videar ad tempus (*nisi suppleas inf.*). *al.* Tac. ann. 11, 11, 1 *ludorum saecularium edendorum* rationes -o, satis narratas libris *historiarum.* Ps. Tert. haer. 1 p. 213, 8 taceo Saducaeos ..., -o Pharisaeos. Arnob. nat. 3, 33 -imus hoc loco satietatis fuga Vulcanum. Amm. 14, 6, 16 ne longius progrediar. *al.* Ⓓ *indic. perf.* -si, -simus: Cic. Verr. II 5, 25 certe nihil sciens -si. 5, 79. ad Q. fr. 3, 3, 1 de aqua, de via nihil -si quadam epistola, quin enucleate ad te perscriberem. Expos. mundi 33 -simus. Heges. 5, 53, 1 p. 408, 4 Hier. nom. hebr. p. 22, 25. *al.* Ⓔ *gerund.* (*cf. p. 1033, 40. 53*): Cic. Verr. II 1, 103 *quod* multa ... propter rationem brevitatis ac temporis -enda existimem (Macr. exc. gramm. V 645, 6 alia). 2, 1 multa mihi necessario ... -enda sunt (Catil. 3, 18 Phil. 13, 28 ac. 2, 12 Plin. nat. 36, 154 Hist. Avg. Maximin. 32, 1. *al.*). 4, 85 (86) nihil ... -endum de istius impudentia videtur (or. frg. A 7, 31 unum. *al.* Svlp. Sev. dial. 2, 6, 1. *al.*;

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cf. e. g. l. 23. 33. 53). LAVD. Turiae 1, 52 (*loco lacunoso*). GELL. 13, 14, 7 de Aventino monte -endum non putavi, quod ... in ... commentario offendi (FIRM. math. 1, 1, 6). *al.* Ⓕ *cetera exempla*: CIC. Verr. II 3, 26 nihil mihi placet -i. Sest. 5 ut ... nihil a me ... -ssum esse videatur (*sim.* HIST. AVG. Maximin. 29, 6 FIRM. err. 14, 1. *al.*). Tusc. 4, 23 qua oratione -ssa (*abl. absol. ut*: FIRM. math. 7, 13, 1 -ssis ceteris. VIGIL. TRID. ad Ioh. 2 l. 52 -ssis ambagibus et longis anfractibus amputatis. *al.*). fam. 9, 16, 10 de villa Seliciana ... scripsisti facetissime: itaque puto me -ssurum. *al.* CAEL. Cic. fam. 8, 11, 4 ut, quae non desideres, audias *potius,* quam quicquam, quod opus est, -atur. NEP. Epam. 1, 3 nihil videmur debere -ere, quod pertineat *eqs.* (AVG. in psalm. 126, 11 l. 1 Ps. AVG. hypomn. 1, 5 l. 188). LIV. 37, 48, 7 neque adfirmata res ... nec pro vana -ssa. FRONTIN. aq. 3, 1 ne quid ... -isse videar (*sim.* Ps. AVG. quaest. test. 2, 2. *al.*). *al.*

β *cum variis structuris*: Ⓘ *acc. c. inf.* (*verbo* esse *omisso* CLAVD. DON.): CIC. Verr. II 5, 20 nihil de hominis *cuiusdam* frugalitate ... dicam; -am illud etiam ... fortunas eius ita constitutas fuisse ..., ut *eqs.* (*item cum pron. praepar.*: leg. agr. 1, 21 illa. Sest. 118 ne illud quidem. Ps. MAR. VICTORIN. gramm. VI 43, 28 et hoc. *al.*). GELL. 2, 8, 2 *Epicurus* -sit ..., quod in prima parte sumere debuit, *τὸν θάνατον εἶναι ψυχῆς καὶ σώματος διάλυσιν.* ARNOB. nat. 3, 33. CLAVD. DON. Aen. 4, 155 p. 373, 29 -sit poeta datos equos Troianis ad venandum. *al.*

Ⓘⓘ *enunt. secund.: interrog.* (*cum pron. praepar. l. 28, praepos.* de *l. 27*): Q. CIC. pet. 39 qui locus ... cavendus ⌞sit, -endum⌟ non videtur (⌞ ⌟ est [*var. l.*], -endus *Bücheler, ut ad p. 1032, 18 pertineat*). BELL. Afr. 59, 1 non arbitror esse -endum, quemadmodum exercitus ... fuerint in aciem instructi (VITR. 10, 11, 9). VITR. 2, 8, 16 *quiddam* exponam, quaeque sunt eius rei causae ..., non -am. 10, 8, 1 de hydrauli[ci]s ..., quas habeant ratiocinationes ..., non -am. AMBR. Noe 15, 52 illud quoque non -endum arbitror, quia scriptura non praeteriit, quantis ... cubitis aqua super terram fuerit (*vix ad l. 32*). Ps. AVG. quaest. test. 27, 3 historicus ... ea, quae dicta ... sunt, exprimens, -ens, si vera an falsa sint (*aliter l. 44*). *al.* quod (eo quod AMBR.; *vix addas* quia *l. 29. accedit praepos.* de HEGES.): Q. CIC. pet. 10 hoc mihi non -endum videtur, q. *Catilina* ... discessit (*item cum pron. praepar.*: AMM. 20, 5, 5 id sane nec -i est nec taceri, q. *eqs.* AMBR. Noe 13, 43 illud quoque curae fuit non -ere, eo q. diluvium factum dixerit quadraginta diebus. *al.*). AMM. 21, 16, 7 q. *Constantius* ... nec os tersisse ... in publico ... est visus nec pomorum ... gustaverit, ut dicta saepius -o. HEGES. 1, 37, 3 p. 75, 1 *Antonium* de Mariamme, q. ... Herodi coniuncta foret, -isse. HIER. epist. 24, 2. *al.* ut: CONC. Carth. a. 390 p. 16 l. 1 nec illud -endum est, ut *presbyter delinquens* ... non exeat impunitus. Taur. a. 398 p. 58 l. 87 neque illud -endum fuit, quod synodi sententia definitum est, ut clericum alterius ... nemo suscipiat (*vix ad l. 32*). *?* si (*nisi per breviloquentiam quandam subaudias* id *vel* dicere *sim.; enunt. interrog. v. l. 31*): AVG. civ. 1, 6 p. 11, 21 quando -retur, si aliquibus hominibus ... pepercissent *Romani?* ⓘⓘⓘ *oratione recta* (*cf. p. 1030, 47*): CIC. Att. 6, 3, 9 ne illud quidem -am: Hortensius *eqs.* (*sim.* ad Q. fr. 2, 6, 2). HIER. hom. Orig. in Luc. 35 p. 196, 23 (*comparatur Matth. 5, 25 cum Luc. 12, 58*) -ssus est 'princeps' et pro 'exactore' 'minister' insertus (*gr. παραλέλειπται*). AVG. in psalm. 63, 5 non est -endum ...: quidam euangelista dicit *eqs.* 106, 14 l. 70 quia non -ssum est: *eqs.* MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 32, 26 Iohannes (*1, 1*) ... utebatur his dictis 'in principio erat verbum', 'est' -ens. ⓘⓥ de (*cf. etiam l. 27. 38. p. 1032, 68. al.*): BELL. Afr. 84, 1 non videtur esse -endum de virtute militis *cuiusdam.* VITR. 5, 12, 1 de opportunitate ... portuum non est -endum. FILASTR. 134, 8 (*syn.* non ... dicebat). *al.*

b *speciatim*: α *in testamento (in donatione l. 66) -itur nomen heredis vel ipse heres sim.* (*exempla quaedam vergunt ad 4aβ, maxime* [*sc. accedente praepos.* ab] *l. 63. ad rem cf. p. 1023, 3*): CIC. Cluent. 45 neque testamento nomen omnino -ere parentis (COD. Iust. 6, 23, 29, 3 heredum nomina). PAVL. dig. 37, 4, 4, 3. EPIT. Gai 2, 3, 1 in quo *testamento* masculus filius -ssus est. INTERPR. Paul. sent. 3, 6, 14 si quis filium suum et extraneum ... testamento scribat heredes, filia -ssa *tamen particeps hereditatis erit* (*Paul.* praeterita). novell. Valent. 25 filias ... manumissoris ... ab hac hereditate *sua* ... securi ... -ant *liberti* (*Novell. Valent. 25, 4* praetereat). *al.* *p. p. p. masc.* -ssus *pro subst.*: INTERPR. cod. Theod. 2, 20, 1 donatio *inofficiosa* ... testamento similis iudicatur, contra quam similiter -ssus (-ssis *codd. duo, om. unus*) ... agere permittitur. β *in explicando nomine librorum paralipomenon* (*p. p. p. fere pro subst.* DIDASC. *et* EVCHER.): HIER. epist. 53, 8, 18 -ssae in regum libris tanguntur historiae. DIDASC. apost. 21, 16 in secundo *libro* paralipomenum, quod est -ssarum (*cf. vol. X 1, 305, 44*). EVCHER. instr. 2 p. 161, 2 sq. (*unde* ISID. orig. 6, 2, 12) paralipomenon: -ssorum vel reliquorum *eqs.* (*ceterum v. vol. X 1, 305, 21 sqq.*).

4 *-itur variis modis* (*-untur maxime actiones; ea, quae [ei, qui] -endo non constituuntur, efficiuntur, e. g. p. 1034, 5. 73*): **a** *cum obi. acc.* (*vel obi. ex enunt. relat. supplendo*): α *rerum*: Ⓘ *exemplae varia selecta*: RHET. Her. 2, 19, 30 *in argumentatione quadam* exornatio -enda est (*item -untur actiones dicendi* [*ut quaedam ad 3 vergant*]: CIC. off. 1, 28 -endae ... defensionis deserendique officii ... causae. CIC. fam. 2, 7, 1 *gratulatio* [5, 7, 3]. LIV. 35, 32, 12 mentione omni regis -ssa [PLIN. nat. 6, 149]. *sim. al.*). CIC. Caecin. 34 *in iure statuendo* genus ... maximum ([*nisi ad 3*]. Vatin. 13 improbitatis et sceleris. Planc. 36 nullum g. acerbitatis [*syn.* praetereundum]. leg. 2, 30 [praem- *trad.*]. LIV. 29, 17, 18. GREG. M. in I reg. 4, 19 nulla nocendi genera. *cf. etiam l. 64. 72*). Cluent. 31 *ab Habito* in ipso fraterno parricidio nullum scelus -ssum videtur (*cf. e. g.* Att. 9, 11, 4 quid ... sceleris. LIV. 29, 18, 20 quicquam sceleris ... in nos. 39, 13, 10 nihil ibi, *sc. in Bacchanalibus,* facinoris, nihil flagitii). 42 hunc ... hominem ... numquam accusasset ..., si id -ere ... potuisset (*pron. pro inf. ut*: off. 1, 7 placet ... ante definire, quid sit officium, quod a Panaetio -ssum esse miror. *al.*). 177 nulla vis tormentorum ... -itur (*cf.* FIRM. err. 6, 4 in ultione ... tormentum). leg. agr. 1, 4 *tribunus plebis* vendit ... possessiones ex ordine omnis; ... nullam ... -it. leg. 2, 51 id, quod ab eo *herede* ... -ssum fuisset (*sc. pars hereditatis*). Att. 9, 2^{a}, 1 quam nihil -is in consilio dando! (*item* in *c. gerund.*: fam. 10, 13, 1. CAES. Gall. 6, 34, 7 in nocendo aliquid. PAPIN. dig. 5, 1, 40, 1 iudex si quid ... in iudicando dolo malo -erit. *cf.* SVET. Tib. 15, 2 nihil ... ad maiestatem eius augendam [*sim.* HIST. AVG. Hadr. 7, 6]). ALF. dig. 28, 5, 45 alter heres hereditatem -erat, reliquus heres consulebat ..., numquid minus heres esset ..., quod coheres eius hereditatem non adisset (NERAT. dig. 29, 2, 59. *al.; cf. e. g. l. 17. p. 1035, 35*). LIV. 29, 8, 8 nihil *odiosum* ... in oppidanos *Locrenses* (*item* in *c. acc. l. 10*). 34, 41, 1 ludicrum Nemeorum ... propter belli mala -ssum. R. GEST. div. Aug. 20 templa ... refeci, nullo -sso, quod eo tempore ⟨refici debeba⟩t (*gr. π⟨ε⟩ριλ⟨ιπών⟩*). SEN. clem. 2, 7, 1 sapiens ... nihil facit, quod non debet, nihil -it, quod debet. SVET. Tib. 72, 3 nihil ex ordine cotidiano ..., ne convivia quidem aut ceteras voluptates. VET. LAT. Luc. 11, 42 (cod. 2, *sim.* 14) haec ... oportebat facere et illa non -ere (*gr. παρεῖναι, cod. 3* relinquere, *cod. 4. al. et Vulg.* omittere). ARNOB. nat. 2, 30 p. 102, 12 contemptis -ssisque virtutibus *laboriosis* ... voluptatibus se dare. IVST. 8, 3, 13 ne quod ius vel fas inviolatum -ret *Philippus.* AVG. serm. 9, 11 veni ad quintam chordam homo, qui tango psalterium decem chordarum; numquid -ssurus eram quintam? immo assidue percussurus (*item transilitur pars seriei, ut quodammodo ad II vergat, e. g.* BOETH. arithm. 1, 23 p. 48, 9 triplices *numeri* ... nascuntur, si ... duo semper intermittantur ... excepto ternario, qui ... solum binarium -it). *al.*

ⓘⓘ *-untur commoda vel opportunitates*: Ⓐ *occasio, tempus idoneum sim.* (*sc. fere aliquid faciendi*): CIC. Verr. II 5, 10 siqua fuit ... *furandi* occasio, -ssa est (*ceterum v. vol. IX 2, 335, 66 sq., ubi addas e. g.* INSCR. Andreae al., Neue Forsch. in Pompeji, 1975, 263 n. 11 [*a. 50–62*] occasionem nactus non -si tibi scribendi). Cluent. 143 nullus est locus a me purgandi ... criminis -ssus (*item cum gen. gerund.*: fam. 6, 10^{b}, 2 tui iuvandi et levandi. 9, 24, 4. 12, 24, 1. *cum enunt. relat.*: Cluent. 190 nullum l. -sit, in quo non instrueret insidias). Phil. 8, 5 bellum ... gerendi tempus (*item cum gen. gerund.*: Att. 3, 7, 2 fam. 1, 5^{a}, 4. ad Q. fr. 1, 3, 6 hoc, *sc. moriendi t.* Q. CIC. pet. 27 LIV. 21, 53, 9. *aliter*: CIC. fam. 6, 14, 1 nullum ... officii erga te ... munus aut t. LIV. 23, 12, 12 t., quo *eqs.* [FIRM. math. 1 praef. 7]). Att. 1, 17, 5 quas facultates ... commodorum ... -eris (8, 11^{d}, 6 CAES. civ. 2, 33, 3). 9, 14, 2 nullum diem -o, *sc. quin litteras scribam* (CAES. Gall. 4, 13, 4 ne quem d. pugnae -ret [intermitteret *var. l.*]. HIST. AVG. Aurelian. 4, 1). LIV. 44, 40, 1 nequiquam offendere in eo, quod utcumque -ssum revocari non posset (COLVM. 4, 3, 5 -ssa ... tempestivitas r. *non potest.* PLIN. nat. 18, 44 -ssa frustra r. *in agricultura. cf. p. 1016, 75*). COLVM. 11, 1, 29 -ssas non duodecim horas *esse,* sed annum perisse, nisi sua quaque die, quod instat, effecerit *vilicus.* Ⓑ *cetera exempla*: CIC. Verr. II 3, 219 stulti, qui quod licere iudicatum est -unt. Cluent. 154 qui honorum ornamenta ... -issent. dom. 145 commodis meis omnibus, emolumentis, praemiis -ssis (CAES. Gall. 7, 55, 4 tantum commodum. *cf. l. 50*). fin. 1, 48 *puram voluptatem appetentes* maximam adipiscuntur -enda voluptate (5, 67 temperantia in -endis v. *cernitur* [*sim.* nat. deor. 3, 38]. *al.* SVET. Tib. 72, 3 *l. 29*). fam. 14, 4, 5 *nautae* tempestatem -ere noluerunt. *al.* BELL. Alex. 49, 2 *nullum* genus quaestus ... -batur, quo domus ... imperatoris vacaret. LIV. 2, 20, 12 nihil nec divinae nec humanae opis dictator -ens. 42, 43, 1 experienda omnia ... nec -endam (-endum *V*) spem ullam. QVINT. decl. 253, 1 remedium praesentis timoris. VEG. mil. 3, 8 p. 82, 11 in metandis castris *legendus est locus optimus* ..., ne utilior -ssus a nobis et ab adversariis occupatus adportet incommodum. *al.*

β *animantium* (*huc vergunt quaedam sub 3ba, maxime p. 1033, 63*): CIC. rep. 2, 25 -ssis suis civibus regem alienigenam, *sc. Numam,* ... sibi ipse populus adscivit. Tim. 41 (*loq. opifex mundi*) tria genera nobis reliqua sunt eaque mortalia, quibus -ssis caeli absolutio perfecta non erit (*gr. 41^{b} τούτων ... μὴ γενομένων*). fam. 2, 1, 1 neminem -si, quem quidem ad te perventurum putarem, cui litteras non dederim (*in eadem re*: 16, 5, 2

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Patras euntem neminem -am. 16, 6, 2. ad Q. fr. 2, 13, 3 nullum -am Caesaris tabellarium, cui litteras ad te non dem. *quos locos vix ad IIB trahas coll.* fam. 11, 21, 1 neminem ..., cui non eadem ista dixerit). HIL. myst. 2, 3 -sso eo, qui nuncupatus est Israhel, ceteris honorem ... impertiens *deus.* AMM. 31, 3, 6 Huni ... -ssis, quos viderant, ... Athanaricum ipsum ... petivere. CLAVD. DON. Aen. 1, 190 p. 44, 2 *Aeneas* partitur ... cervorum corpora inter omnis; non enim quemquam debuit -ere. AMBR. in Luc. 8, 76 (*ad hominem cognatos neglegentem*) an non pudet, si ... -ssa filia de extraneis stipem poscat? FAVST. REI. grat. 2, 12 p. 95, 18 (*loq. bonitas dei*) propter praevaricatorum multitudinem -entur in nihilum iustorum saecula? (*postea: propter peccatores* non faciemus *bonos?*). *al.*

b *pro obi. sunt struct. verbales* (*enunt. relat. v. sub a*): α *inf.* (*saepius verba dicendi sim.; inf. e contextu suppleri potest e. g. l. 34* [*cf. etiam l. 24. p. 1032, 62. 1034, 12*]): CIC. Verr. II 1, 86 de contumeliis ... dicere -am eaque ... testibus ... reservabo (AVG. in psalm. 131, 26 l. 1. *al.*). CAES. civ. 2, 39, 2 reliqua studio itineris conficiendi quaerere -it. NEP. Cim. 4, 3 quod facere (*i. ad cenam invitare*) ⌊nullo die⌋ -bat (⌊ ⌋ *trad. acc.*). IREN. 5, 15, 2 l. 74 in ventre plasmare *hominem.* HYG. astr. 1 praef. 2 ostendere (FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 18, 6). Ps. HIER. epist. 33, 6 sequi deum -isti, *homo superbe* (*alteram rec. v. p. 1031, 65*). *al.* β ut (*cum pron. praepar. l. 22*): CIC. Att. 13, 21ª, 2 a me ... -ssum est, ut dicerem *eqs.* fam. 5, 17, 3 *amicitiae causa* ne hoc quidem -endum esse duxi, te ut hortarer rogaremque *eqs.* INTERPR. cod. Theod. 4, 4, 3 si ... -erit ..., ⌊ut vocabulum poneret⌋ (v. ponere *var. l.*). γ quin (quominus *l. 28* [*vix addas e. g.* CIC. leg. 1, 56 nihil ..., quominus]): VITR. 1 praef. 2 non putavi -endum, quin ... ea *de architectura scripta* ... ederem. Ps. CIC. epist. ad Oct. 2 illud ... non -am, q. (qui *var. l.*) ... pro me ... expostulem tecum. LACT. inst. 6, 18, 9 iustus numquam -et, quominus aliquid misericorditer faciat. SERV. auct. Aen. 2, 225 ('delubra') nec -sit, q. dei nomen adderet.

c *absolute vel obi. supplendo*: CIC. nat. deor. 3, 90 (*antea*: non animadvertunt ... omnia *reges*) si scientes -unt, magna culpa est (*cf. 3, 86* neglegunt). Att. 11, 13, 5 quotiens ... habebis, cui des ad me litteras, nolim -as (*item respicitur occasio epistulas mittendi*: 11, 19, 1 cum tuis dare possem litteras, non -si. fam. 1, 7, 1. *cf. etiam p. 1034, 43. 75*). *al.* POMPON. dig. 29, 4, 3 si pecuniam a substituto *herede* acceperis, ut -res, isque adierit (*sc. hereditatem, ut ibid. iterum et* AFRIC. dig. 28, 2, 14 pr. ut -entibus institutis *heredibus* ipse heres exsistat *aliquis*). *al.*

B *desinendi, intermittendi* (*spectat ad actionem vel quarumvis rerum seriem incohatam, sed non continuatam*): **1** *cum variis struct.: abl. gerund.*: VET. LAT. act. 20, 27 (Lucif. non parc. 29. *loquitur Paulus*) non -si praedicando omnem voluntatem dei (*gr. et alias vers. v. vol. VII 1, 2229, 73 sq.*). *inf.*: EXPLAN. in Don. l. 179 (*de aphaeresi*) Terentius (*Andr. 904*) 'mitte orare' pro dimitte aut ⌊-e⌋ subduxit de capite syllabam (⌊ ⌋ *si recte edd. pro* permitte). **2** *cum obi. acc.*: AMM. 28, 2, 14 (*loco corrupto*) cum ... rapiendi (pariendi *V*) dulcedine⟨m⟩ -re⟨n⟩t *praedatores* [at] interceptam imperiali motu. HIER. hom. Orig. in Luc. praef. p. 1, 15 -si paululum Hebraicarum quaestionum libros, ut ... haec ... dictarem. AVG. civ. 16, 15 p. 150, 26 scriptura redeundo ad id, quod ideo -erat, ut prius ... *aliud quid absolveretur,* '...' inquit *eqs.* (*antea*: transierat). in epist. Ioh. 9, 1 (*antea*: intercesserunt ..., ut intermitteremus textum huius epistolae) nunc ergo ad -ssum ordinem redeamus (VEREC. in cant. 5, 2 l. 23 *non possumus* hodiernum diem omittere et ad crastinum pertransire, quia ordo currens in diebus non potest -i). quaest. hept. 2, 133 'continuationis incensum' (*exod. 30, 8*) dicit, quod continuatim fieret, id est nullo die -retur. *al.*

II *respicitur motus localis*: **A** *-itur vitando, non adeundo* (*exempla minus dubia; cetera v. sub I, e. g. p. 1032, 34. 1034, 36. 68*): CIC. Att. 2, 8, 2 putas -endum nobis esse ... Cratera illum delicatum, *i. Neapolitanum sinum* (*sc. praeternavigando ut*: Ps. QVINT. decl. 12, 18 nullus amoenus -itur portus, nulla celebris civitas invisitata transitur. CASSIOD. compl. in act. 20, 7 proposuerat ... Paulus Ephesum -ere [*sec. act. 20, 16* παραπλεῦσαι, *ut, ni fallimur, ibid.* 20, 17 a Mileto E. -ens episcopos ... convocavit, *ubi vix coll. act. 20, 17 vim iubendi agnoscas, sc. compos. pro simplici intellegens*]). PALLAD. 1, 6, 4 in vineis aratro -ssa fossor emendet (*huc traximus coll. Colum. 5, 5, 13* eas partes subigit, quas bubulcus non potuit pertingere). Ps. ORIG. in Iob 1 p. 386ᴰ Iob ..., quem invalidi numquam -erunt de iis, quae opus habuerunt, qui non dimisit pauperem exire de domo sua vacuum (*cf. locut.* adire de *sim.*). **B** *-itur transitum concedendo* (*vix huc trahas l. 2. 32*): STAT. silv. 3, 2, 84 an facili te -erit unda Lucani rabida ora maris?

part. praes. praetermittēns *fere pro subst. masc. v. p. 1032, 38.*

p. p. p. praetermissus *fere pro subst. masc. vel neutr. v. l. 64. p. 1032, 3. 1033, 65. 72. 1034, 55, fem. v. p. 1033, 70.*

deriv.: praetermissio, praetermissor.

compos.: impraetermissus. *Spoth.*

praetermōnstro, -āre. *a* praeter *et* monstrare. *significatur actio eius, qui delegat* (*sc. monstrando transfert in alium*): GELL. 20, 10, 6 (*20, 10, 5 verba magistri*: 'eas ... et discas *a iuris perito*') usus consilio sum magistri, quod docere ipse debuerat, a quo discerem, -antis (praem- *dett.*).

praeternāscor, -nātus sum, -ī. *verbum a* praeter *et* nasci *compositum, notione fortasse q. e. praeter naturam, perverse sim. nasci, legitur in prava versione* Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 4, 262 p. 749 locus toti orbi terrae venerabilis (*i. templum*) ... per has, quae apud nos -tae sunt bestiae (*i. Zelotae*), conculcatur (*gr. trad. fere ὑπὸ τῶν παραγεν(ν)ηθέντων ἐνθάδε*).

[praeternāvigātio *v. p. 729, 31.*] *Ramminger.*

praeternāvigo, -āvī, -āre. *a* praeter *et* navigare. [*confunditur in codd. cum* praenavigare FLOR. epit. 3, 8, 3 (*restituitur e coni. haud necessaria* HYG. *p. 729, 47 et* GLOSS. *p. 729, 36*).]

i. q. nave praetervehi: trans. cum acc. loci vel animantis qui praeteritur: SVET. Nero 27, 3 quotiens ... Baianum sinum -ret *Nero.* APVL. Socr. 24 p. 178 Scyllam -vit *Vlixes* nec ereptus est. VET. LAT. act. 20, 16 (cod. 5) iudicaverat ... Paulus -are Ephesum, *ne qua mora esset* (*gr.* παραπλεῦσαι, *cod. 50. al. = Vulg.* transnavigare, *cod. 51* pertransire. *cf. et p. 1035, 61*). SERV. auct. *p. 1029, 16. intrans., sc. m. plur. part. praes.* -antes *pro subst.*: SVET. Tib. 12, 2 *Tiberius Rhodi se abdidit* vitans ... -antium officia. FLOR. epit. 3, 8, 3 -antes ... inopinato impetu terruere *piratae* (praenavig- *pars codd.*). *Friis-Jensen.*

praetero, -trīvī, -trītum, -ere. *a* prae *et* terere. [*confunditur in codd. cum* praeterire PLIN. nat. 11, 167 (*restit.* CASS. FEL. 15 p. 22, 16; *perperam edebatur olim p. p. p. pro adi.* HIER. epist. 60, 6, 2 -ta [praeterita *codd.*] et obsoleta ... vestigia); *confusione praeverbiorum exhibetur* GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 1103 -it: pedibus terit (*cf. 3063* [= *III Abstr. PRO 34*] proterit: p. t.); *vi praeverbii evanida vix recte coni.* SEN. epist. 57, 9 si *animus* superstes est corpori, ⌊-i⌋ illum nullo genere posse (⌊ ⌋ *Bücheler,* preter *vel* propter *trad.,* proteri *Haupt,* opteri *Madvig*); *restituitur loco corrupto p. 1074, 50.*]

1 *vi locali, fere i. q. ab anteriore parte vel superficie terere*: PLAVT. Men. 85 compediti ... anum lima -unt. PLIN. nat. 11, 167 *quidam* non mutavit primores (*sc. dentes*) ideoque -vit (-terivit *var. l.*). *? lēvigando, sc. glutino ad chartam conficiendam illito* (*v. Marx ad l.; de indice affigendo cogitat Dorandi, Stud. Ital. 54, 1982, 216 sqq., notione terendi fere neglecta*): LVCIL. 793 -ito tepido glutinator glutino[r] (*sunt qui intellegant p. p. p. verbi q. e.* praetereo; *vix recte*). **2** *vi temporali, fere i. q. prius terere: in compositione conficienda*: SCRIB. LARG. 206 p. 95, 7 haec ... galbano, resina ... liquefactis miscentur mortario ⌊-tis⌋ ceteris ex aceti sextario uno (⌊ ⌋ *Lausdei*; praeter his *et* praeterea *trad.*). CAEL. AVR. acut. 1, 17, 169 peucedani, castorei, opii ... olei amygdali ... pondus supra scriptum, sed -ti cum aceti sextariis duobus. CASS. FEL. 15 p. 22, 16 cerotarium siccis -tis admiscebis (praeteritis *trad.*). *vario usu*: PAVL. NOL. epist. 29, 5 ut eam *tunicam* ... tibi destinatam meo ... vestitu initiando -rem (*postea*: ut mihi benedictionem ... praecerperem).

praeterpropter *v. p. 1001, 46. Ramminger.*

ˣpraeter quam *iunctura adverbii et coniunctionis comparativae sollemnis, et inde* **ˣpraeterquam** *adv. et coniunctio* (*de praepos. v. IIC*). *voces non ubique prorsus coaluisse testantur notio sub I illustrata, intercedentia alia verba infra p. 1037, 1. 1038, 8. 37, interpositum in titulis punctum, e. g.* CIL VI 37156, 6 (*saec. I a. Chr. ex.*). LEX Irnit. VIII C 45. TEST. (CIL VI 10229; *a. 108*) 37 (*contra unam vocem significat scriptura* LEX Iul. munic. [CIL I² 593] 116. CE 1148, 7 [= CIL III 8739, 8; *saec. I*]. *al.*). *scribitur* pre- *e. g.* SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 358. *abbreviatur lineolis quibusdam adpositis* ptq *in cod. V* GAIVS inst. 3, 24. 4, 163 (*notis longioribus ibid. e. g.* 1, 192 pterq. 4, 187 pterqua). *de notione*: GLOSS. II 397, 42 παρεκτός: praeter, praeterea, -m. 409, 48 πλήν: verum, -m, praeter. *legitur raro in versibus, sc. apud* NAEV., PLAVT., TER., LVCIL., CATVLL., LVCR., OV. (ars, trist.) *et in* CE, ANTH., *saepius in oratione soluta inde a* CATONE, CORNELIA, RHET. Her., CIC., *idque longe maxima frequentia apud* LIV. *et* PLIN. nat., *deest e. g.* SALL., SEN. *philos.,* TAC. [*confunditur in codd. maxime cum* praeter, *e. g.* BELL. Hisp. 24, 6 (*falsa var. l.* CAES. Gall. 1, 5, 3; *falso restitutum est olim* TERT. resurr. 22, 2 VVLG. exod. 22, 20. *al.*), *ceterum e. g. cum* praeterea quam TER. Andr. 753 (*restituitur* LVCR. 4, 815; *cf. p. 1007, 58*), propter quam Ps. MAR. VICTORIN. gramm. VI 139, 4 COD. Iust. 12, 19, 15, 1. *al. contextu manco infra negleximus* LVCIL. 499 VARRO frg. Non. p. 80, 7 S. C. Larin. 21. *al.*]

I *mera vi comparativa, sc. a respectu excipiendi prorsus aliena* (*ita ut facile intellegatur iunctura vocum duarum; cf. etiam quae ad II monuimus*; quam *inducit enunt. secund. compar. passim [sc. cum indicativo praeter l. 73. p. 1037, 8. 16], enunt. relat. p. 1037, 22*): **A** *pertinet potius ad superandum, modum excedendum, ut sit fere i. q. plus quam, supra quam sim.* (*fere abundanter p. 1037, 4*): NAEV. com. 34 -m vellem audiebam hoc mihi. PLAVT. Merc. 95 lucrum ingens facio -m mihi meus pater dedit aestimatas merces. Persa 366 virgo atque mulier nulla erit, quin sit mala, quae prae-

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ter sapiet quam placet parentibus. HYG. fab. 147, 3 *Triptolemus*, -m solebant mortales, crescebat (*inde* SERV. auct. georg. 1, 19 SCHOL. Stat. Theb. 2, 382). IREN. 3 praef. l. 16 ut nihil ... desit ..., sed et -m (propter q. *var. l.*) opinabaris ... occasiones ... accipias. 3, 11, 9 l. 274 neque plura -m praedicta sunt neque pauciora esse euangelia. CHAR. gramm. p. 150, 21 (*ex Romano*) nullum nomen est, quod nominativo plurali, -m nominativus est singularis, duabus syllabis crescat. ENNOD. opusc. 3, 22 p. 336, 13 iurgium ... senile nimis et -m conici possit annosum. **B** *pertinet potius ad opponendum, discrepandum, ut sit fere i. q. contra quam, aliter atque sim.* (*cf. structuram contaminatam* PLAVT. *p. 997, 57*): TER. Haut. 60 (*an ad A?*) mihi videre praeter aetatem tuam facere et -m res te adhortatur tua (SCHOL. Bemb.: praeter 'extra' vel 'secus' vel 'ante' significat). GELL. 15, 13, 6 'consolor' ... in partem alteram, -m dici solitum est, scriptum invenimus (*sc. vi passiva*). TERT. scorp. 11 p. 170, 24 -m sonant, sapiunt *parabolae*. VET. LAT. Gal. 1, 8 (cod. 75. *al.*) *v. infra l. 26.* IREN. 2, 5, 4 l. 84 concedendo aliquid -m deceat eum. DON. Ter. Hec. 774, 3 meretrices honesti cupidas -m pervulgatum est facit *Terentius*. HIER. in Dan. 11, 14[b] l. 1069 in alio loco -m iussum erat deo victimas immolare (CASSIOD. var. 9, 2, 2 [*nisi spectat ad A*; -r quod *et* -m quod *var. ll.*]). AVG. in psalm. 109, 17 l. 43 praeter spem hominum, id est -m sperant homines. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 3, 14 extraneam ... eloqui vocem -m vult scriptura divina (*gr. I 1, 7 p. 156, 14 παρὰ τὸ ... βούλημα*). *al.* *cum enunt. relat.* (*sc. forma* -m quod sperabatur *orta ex contaminatione structurarum quae sunt* -m s. *et* praeter quod s.; *cf. p. 998, 51 et v. var. l. supra l. 19*): VET. LAT. Gal. 1, 8 (Cypr. epist. 63, 10. *al., sim.* VVLG.) licet ... angelus de caelo euangelizaverit -m quod adnuntiavimus vobis (cod. 75. *al.* -m euangelizavimus, *ceterum v. p. 998, 56; sim.* Gal. 1, 9 [cod. 75. *al.*] -m quod accepistis [*cf. p. 998, 58*]. *ex utroque loco vel alterutro pendent*: CYPR. epist. 63, 11 aliter ..., -m quod. HIL. syn. 30 aliud [*Socrat. 2, 10 p. 204[B] παρ' ὅ*]). MVTIAN. Chrysost. hom. 15 p. 337 -m quod sperabatur (*gr. p. 119 παρὰ προσδοκίαν*).

II *vi comparativa magis minusve evanescente adhibetur ad eximendum aliquid e sententia* (*passim ita ut excludatur, minus saepe ut admittatur, v. imprimis l. 36. p. 1038, 4. 1039, 5. 48; notio comparandi sub I illustrata hic illic sublucere possit, e. g. l. 37 sqq. p. 1039, 30 sqq.*): **A** *adv., fere i. q. πλήν, excepto*: **1** *iungitur cum pron. relat.* (*adv. l. 55; nulla interposita voce praeter l. 51*): **a** *potius vi admittendi, addendi*: TER. Andr. 753 verbum si mihi unum (ullum *var. l.*) -m quod te rogo faxis, cave (praeterea quam *codd. plerique*). Eun. 77 neque -m quas ipse amor molestias habet addas. RHET. Her. 4, 35, 47 (*fortasse Crass. or. frg.*) si testem, -m quod sciat aut audierit, argumentari et coniectura prosequi patieris. VARRO ling. 5, 178 corollarium, si additum, -m quod debitum. LIV. 3, 40, 5 cum aliud, -m de quo rettulissent, decemviri dicere prohiberent. *al.* **b** *potius vi excludendi*: CATO orig. 24 fana in eo loco conpluria fuere; ea exauguravit, prae⟨ter⟩quam quod Termino fanum fuit; id nequitum exaugurari. CORNELIA epist. frg. 2 -m qui Tiberium Gracchum necarunt, neminem inimicum tantum molestiae ..., quantum te ..., mihi tradidisse. CIC. inv. 2, 62 -m quod [in] ipsius fuit, testamento illius vestrum esse non potest. LVCR. 4, 815 animus ... cetera perdit, praeter[ea]quam quibus est in rebus deditus ipse. BELL. Hisp. 22, 2. 24, 6 ceciderunt ... *milites tot*, -m (praeter quos *et* praeter *var. ll.*) quorum arma et spolia sunt ablata. 34, 5 sunt interfecti hominum milia XXII, -m extra murum qui perierunt. VARRO ling. 9, 114 analogian sequi ..., -m in quibus verbis offensura sit consuetudo. NEP. Att. 21, 3 sine ullis doloribus, -m quos *eqs.* LEX Iul. de vi (coll. Mos. 9, 2, 2). LIV. 2, 56, 10. 23, 31, 2 omnibus militibus ..., -m qui *eqs.* *al.* -m ubi (*nisi pro coniunctione accipias e. g. l. 57*): MELA 2, 122 Corsica ..., -m ubi Aleria et Mariana coloniae sunt, a barbaris colitur. PLIN. nat. 2, 80 hebetante ... mundi convexitate eos *radios solis*, -m ubi recti angulorum competant (-tunt *var. l.*) ictus. 5, 65 *regio* sterilis, -m ubi Syriae confinia attingit. 17, 15. 28, 114. 35, 172.

2 *iungitur cum coniunctionibus*: **a** -m quod (*nullis vocibus interpositis excepta l. 69 et var. l.* LIV. 24, 49, 7; *saepius iuxta particulas causales, e. g.* enim *p. 1038, 8. 37,* itaque *p. 1038, 1,* nam *p. 1038, 14. 28. 40*; quod *fere explicat argumenta quaedam, sed ipsam causam, ut vergat in vim causalem, e. g. p. 1038, 22. 26; sequitur indicativus passim, rarior coniunctivus, sc. in oratione obliqua sim., e. g. p. 1038, 8. 22; nota indicat. iuxta coni. enuntiati primarii l. 71. 73. p. 1038, 39, vice versa p. 1038, 17*): **α** *structura integra*: Ⓘ *respectu excludendi* (*ita ut enunt. per* -m q. *inductum postponatur; interseritur l. 71, antecedit p. 1038, 1*): TER. Haut. 400 omnes mihi labores fuere ... leves, -m tui carendum q. erat (VITR. 10, 5, 2 eadem sunt omnia, -m q. *eqs.* VLP. dig. 46, 3, 43). CIC. har. resp. 41 nihil ut a patris ... virtute, -m ⌞q.⌟ (*om. P[1]*) a senatu desciverat, deflexisset *Ti. Gracchus* (LIV. 24, 49, 7). MAT. Cic. fam. 11, 28, 5 neque, quod displiceat, committam, -m quod ... doleo gravem casum. LEX Vrson. (CIL I[2] 594) 105, 21 si quis quem decurion(um) indignum ... esse dicet, -m quot libertinus erit. LIV. 5, 29, 6 neque ... ullo crimine alio ..., -m q. *eqs.* 21, 10, 1 itaque, -m q. admissi ... sunt, ... inrita legatio fuit. 31, 9, 10 vovit in eadem verba ..., -m quod *eqs.* (CELS. 8, 10, 7[E]. *v. etiam p. 1037, 70*). *al.* VITR. 6, 5, 3 CELS. 3, 18, 24 LEX Irnit. X B 8. *al.*

Ⓘⓘ *respectu admittendi, addendi sim.* (*ita ut enunt. per* -m q. *inductum antecedat passim, hic illic interseratur, e. g. l. 11. 27. 39, postponatur l. 36*): Ⓐ *qui illustratur fere cum abundantia quadam (cf. p. 995, 35):* *adv. vel particulis variis*: CIC. leg. 3, 45 nihil ... actum esse de nobis; praeter enim quam quod comitia illa essent armis gesta servilibus, ⌞praeterea⌟ neque tributa capitis comitia rata esse posse neque ulla privilegii ([⌞⌟ praetendebat *de Plinval, 1959, vix recte*]. fin. 5, 61 Att. 9, 15, 5. *cf. etiam l. 46*). div. 2, 28 id, -m q. fieri non potuit, ne fingi quidem potest (LIV. 3, 34, 8. 33, 8, 11. 37, 39, 13. 43, 18, 9. 45, 5, 6). fam. 10, 1, 3 et, -m q. rei publicae consulere debemus, tamen (etiam *Wesenberg*) tuae dignitati ita favemus, ut *eqs.* LIV. 3, 36, 6 nam -m q. in populo nihil erat praesidii ..., intercessionem quoque ... sustulerant (29, 1, 21. 33, 19, 7. 37, 50, 7. 38, 4, 4. *cf. l. 50*). 28, 41, 11 sq. -m quod ..., (12) -m quod ..., tandem. 35, 25, 11 Philopoemen, -m q. ita Quinctio placeret, et ipse existimabat *eqs.* *particula* etiam (*cf. l. 13* [*e coni dub.*]. *49*): LIV. 1, 32, 4 et, -m q. avi regno ... necessariam fuisse pacem credebat *Ancus Marcius* ..., e. quod illi contigisset otium ..., id se haud facile habiturum (*sc.* credebat *sim.; cf. e. g. p. 1040, 67*). 4, 7, 5 iudicium populi rescindi ab senatu non posse, -m q. nullo ... iure fieret, concordiae e. ordinum causa. 22, 38, 12. 25, 41, 5 territi hostes, -m q. (-m q. quia *P*) ... non iuvabantur, timore e. incusso, ne *eqs.* 28, 32, 6 se, -m quod ... videat, e. eo moveri, quod *eqs.* 30, 26, 5 annus insignis ... annonae vilitate fuit, -m q. pace ... Italia erat aperta, e. quod *eqs.* (*item* q. *iteratur vi causali*: 37, 34, 3. 44, 18, 1. *cf. l. 24*). 42, 15, 2 et ipse, -m q. et ita credebat futurum, iam e. volebat. *al.* VAL. MAX. 3, 5, 3. COLVM. arb. 5, 2 nam, -m q. ..., tum e. *eqs.* (5, 3. 12, 2 aratrum -m q. scamnas facit, tum e. boves ... totas vites frangunt). MELA 3, 56. BASS. gramm. VI 265, 12 *antiqui* -m q.⌟ durissimos *saturnios* fecerunt, e. alios breviores alios longiores inseruerunt (⌞⌟ praeter quod *codd.; corrigitur fortasse sine necessitate sec.* PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 139, 4; *cf. enim p. 1001, 74*). Ⓑ *cetera exempla* (*v. etiam p. 1040, 74*): CIC. dom. 51 nominis inscriptio tibi num aliud videtur esse ac meorum bonorum direptio? -m q. ne id quidem per legem Liciniam, ut ipse tibi curationem ferres, facere potuisti (*item postponitur*: LIV. 27, 34, 10 CELS. 7, 18, 10. AVG. conf. 1, 6, 10 aliunde ..., -m q.). LVCR. 3, 824 praeter enim quam quod morbis[t] cum corporis aegret *anima,* advenit id, quod eam ... macerat *eqs.* LIV. 1, 55, 8 eo magis Fabio, -m q. antiquior est, crediderim *eqs.* 8, 25, 5 nam -m quod ... pars parti abscisa erat, foediora ... patiebantur. 9, 27, 9. 10, 26, 14 -m q. ambo consules profecti ... erant ..., alii duo exercitus ... oppositi *sunt.* 32, 38, 3 Philocles, -m q. iam veniebat cum munere, adicit *eqs. et saepius.* SEN. contr. 7, 8, 1. HIL. AREL. vita Honorat. 3 l. 15 (q. *om. codd. meliores*).

β *desideratur praedicatum* (*vel copula*): CIC. Att. 15, 15, 2 Saran autem, -m q. nefarium hominem, cognovi praeterea in me contumacem. ad Q. fr. 2, 13, 1 ego me in ... Pompeiano, -m q. sine te, ceterum satis commode oblectabam. LIV. 6, 24, 7 dux, -m q. tot insignis triumphis, etiam aetate venerabilis, inter prima signa ... se offerebat. 8, 22, 1. 29, 18, 13 legatus ..., -m q. toto corpore laceratus, naso quoque auribusque decisis exsanguis est relictus. 29, 27, 14 Coelius ..., -m q. non (*om. pars codd.*) mersas fluctibus naves, ceteros omnes caelestes maritimosque terrores ... exponit *libro suo.* 45, 7, 2.

b -m si (*vi excludendi; iuxta aliam struct.* SVET.): LVCR. 2, 311 quare ... summa *rerum* ... summa videatur stare quiete, -m siquid proprio dat corpore motus. VARRO rust. 1, 45, 1 *sata varia e terra exeunt* aequis fere diebus, -m siquid regio ... vitii attulit, quo minus ita fiat. S. C. Frontin. aq. 127, 1 si quae ... essent arbores ..., exciderentur, -m si *eqs.* OV. ars 3, 638 (praeter quos *et* praeter eos *var. ll.*). LIV. 36, 4, 9. 38, 11, 4 captivos reddito ..., -m si qui *eqs.* 44, 29, 4. S. C. Larin. 15 neve quis eorum ... libitinam haberet, -m si quis *eqs.* CELS. 4, 5, 5. PLIN. nat. 2, 144 quaedam fulgura enuntiare non putant fas ..., -m si hospiti indicentur. 8, 85. 8, 95 tergoris ad scuta ... inpenetrabilis, -m si umore madeant. 17, 258 urit vineas *fimum* suillum nisi quinquennio interposito, -m si riguis diluatur. 37, 47. SVET. Aug. 25, 2 libertino milite, -m Romae incendiorum causa et si tumultus ... metueretur, bis usus est. EDICT. praet. dig. 2, 2, 4 -m si quis eorum *eqs.* (*quod ita inducit Gaius ibid.*: illud eleganter praetor excipit). *et saepe, fere in sermone iuris.* *structura manca* (*sc. subaudiendo verbo ex altero enunt.; cf. aβ*): LEX Iul. munic. (CIL I[2] 593) 116 *ne quis inter decuriones esto,* quoius ... bona ex edicto ..., -m sei quoius, quom pupillus esset ..., ⌞possessa proscriptave sunt erunt⌟ (*sunt qui verba iteranda putent*). NOVELL. Theod. 22, 2, 1 (= COD. Iust. 10, 35, 2 pr.) ad quemcumque, -m si ad filios (curiales *add. Cod. Iust.*), deferantur *facultates curialium.*

c *iuncturae ceterae* (*vi excludendi; cf. p. 1037, 55*): LIV. 4, 4, 12 nec, quod ... petamus, quicquam est, -m ut ... civium numero simus (EPIT.

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Alex. 65). 34, 48, 5 omnia cum adprobatione ingenti sunt audita, -m cum ad mentionem Nabidis ventum esset (CELS. 2, 14, 4 SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 358. *hucine p. 1040, 56?*).

3 *iungitur cum adi. vel part. (non respondentibus aliis adi. vel part. l. 6 sq. 16 sqq.; fere cum respectu excludendi, sed admittendi l. 10 sqq. 19)*: CIC. fam. 14, 4, 4 ut ... *servi diutius* servirent -m oppido pauci. BELL. Hisp. 41, 4 ut aqua[m] -m in ... oppido una[m] ... nusquam reperiretur propius *eqs. (sunt qui scribant* aqua -m ... unam *praepos. agnoscentes, sed v. Pascucci, 1965, ad l.)*. LIV. 4, 17, 6 cum Veientibus Fidenatibusque, -m finitimis populis, ab causa etiam tam nefanda bellum exorsis (22, 53, 6 malum -m atrox ... e. novum. 26, 13, 14. TERT. spect. 10 p. 12, 22 ludos ... Liberalia proprie vocabant, -m Libero devotos ... e. [sed iam *A*] a Libero institutos. *cf.* quoque: TERT. apol. 39, 14). 26, 42, 8 ab omnibus ventis -m Africo (COLVM. 8, 9, 4 omnium avium -m nantium). VELL. 2, 4, 6 nullius ... -m avito fulgore (SOL. 11, 8 -m nudus vestigia nullus ... ingreditur). COLVM. arb. 5, 4 stercoris ... sextarios binos ... -m columbinum. PLIN. nat. 2, 126 *sunt* sicci corus et volturnus, -m desinentes. 11, 249 *obliqua crura sunt* multipedibus -m novissima salientibus. 21, 18 in coronas ... -m extremas. *al.* QVINT. inst. 4, 2, 64 *narrationem* -m planam ... vult esse evidentem *Cicero (top. 97)*. *al.*

4 *exempla cetera*: **a** *membrum oppositum exstat eadem structura atque id quod excipitur*: **α** *in oppositione evidentiore (sc. illustrata vocibus universitatem vel multitudinem indicantibus; fere vi excludendi, sed admittendi l. 41*; -m *sequitur exceptis l. 35. 41)*: RHET. Her. 1, 17, 27 in omnibus constitutionibus ..., -m in coniecturali constitutione (CIC. div. 2, 74 ad o. res -m ad comitia. LIV. 9, 23, 12. 9, 35, 3 omnium -m multitudinis suae ... immemores. PLIN. nat. 16, 36. 17, 123 o. aliis modis ... -m talea. *al.* CE 1148, 7 [*saec. I?*]. SVET. Aug. 45, 3 o. tempore ... -m ⌞ludis et scaena⌟ [*acc. trad.*]. *al.*). CIC. Catil. 3, 26 nullum ... praemium ... postulabo -m ... memoriam (LIV. 1, 8, 1 nulla re -m legibus. 4, 9, 4. 4, 24, 9. 6, 13, 1. LACT. inst. 5, 15, 1 n. aliis. COD. Theod. 5, 1, 7, 1 nulli umquam. *al.*). Balb. 57 nihil ... -m ... hereditates (LIV. 5, 52, 13 n. umquam -m urbs capta. 43, 7, 7 CELS. 4, 20, 4 QVINT. decl. 351, 4 SVET. Aug. 43, 3. *al.*). Att. 5, 21, 5 nec in quemquam ... -m in L. Tullium (LIV. 9, 8, 5 GAIVS inst. 2, 224 PORPH. Hor. sat. 1, 3, 137). 14, 1, 1 in sermonem se ... -m Lepido (-di *var. l.*) venisse nemini (CATVLL. 81, 3 LIV. 23, 8, 5). S. C. Frontin. aq. 100, 2 ceteris apparitoribus isdem -m lictoribus (GELL. 17, 19, 3). Ov. trist. 4, 6, 18 cuncta potest ... vetustas -m curas attenuare meas (*vix ad p. 1040, 2*). LIV. 27, 6, 5 si aliorum -m ipsius ratio haberetur (*vi excludendi ut*: PLIN. nat. 15, 58. 17, 123 [*v. l. 27*]. EDICT. praet. dig. 3, 1, 1, 11 pro alio ne postulent -m pro parente. *al.; vi admittendi imprimis* SVET. Aug. 71, 1 -m ... *eo* mense aliis quoque ... diebus). *al.* *opponuntur membra minus congrua (cf. p. 1000, 69)*: VET. LAT. deut. 3, 19 (cod. 100) omnes viri ..., -m mulieres *eqs. (nisi aliter interpungendo ad B trahas; gr. πλήν, Vulg.* absque). CHAR. gramm. p. 242, 5 ex omnibus nominibus quae is aut us terminantur ..., -m ex bene et male. VVLG. act. 27, 22 amissio ... nullius animae erit ex vobis -m navis (*gr. πλήν, Vet. Lat. cod. 51. 53* nisi tantum). **β** *usu vario (fere vi excludendi, sed admittendi l. 53. 57 sqq. al.*; -m *sequitur exceptis l. 57 sqq.)*: *exempla quaelibet*: VARRO rust. 1, 45, 1 *e terra exeunt* legumina fere quadriduo ... -m faba. PLIN. nat. 7 37 editis geminis raram esse ... puerperio -m alteri vitam (*iuxta dat. ut*: 18, 152. 24, 101. *cf. l. 59*). 8, 228 in ... insula ... -m in ... *eius* regione. 9, 57 hieme ... -m ... diebus paucis (*item iuxta abl.*: 18, 291. 25, 5 argumentis -m fama. SCHOL. Cic. Bob. p. 78, 13. *cf. l. 58*). 24, 71 serpentium ... -m aspidum (*item iuxta gen.*: 28, 147 EDICT. praet. dig. 42, 4, 6, 1). CIL IX 6247, 6 h(eredes) ... -m eos qui *eqs.* (*item iuxta obi.*: CHIRON 777). *vis admittendi illustratur per* etiam (*cf. supra l. 58*): LIV. 5, 14, 5 -m maiestate petentium, religione e. attoniti homines (*iuxta abl. ut*: 10, 20, 11. 25, 23, 1 QVINT. decl. 358, 1 IVST. 2, 6, 3). CELS. 1, 9, 5 -m capiti e. stomacho. TERT. adv. Prax. 4 p. 232, 25 -m ex ... e. ex *eqs.*

b *membrum oppositum exstat alia structura atque id quod excipitur (opp. passim voces q. s.* omnis, nullus, nihil *sim.; fere vi excludendi, sed admittendi e. g. l. 65. p. 1040, 12)*: **α** -m *spectat ad attributa (inducens gen., abl., locut. praepos.; adi. v. sub 3)*: CIC. Cluent. 105 num quo crimine is esset accusatus -m veneni eius, quod *eqs.* fam. 3, 7, 1 nullas eis -m ad te et ad Brutum dedi litteras. CAES. Gall. 7, 77, 6 nullam -m vitae nostrae iacturam. VARRO rust. 2, 4, 3 *bona forma suum* est cum amplitudine membrorum, -m ⌞pedibus capite⌟ (in p. c. *var. l.*). LIV. 24, 16, 5 praeda omnis -m hominum captorum (*postea*: et pecus exceptum est, quod *eqs.*). 39, 16, 8 omnem disciplinam sacrificandi -m more Romano. 42, 23, 7. VELL. 2, 40, 3 maiorem omni ante se inlata pecunia in aerarium, -m a Paulo, ... intulit. PLIN. nat. 2, 27 nullum ... ius -m oblivionis. *al.* **β** -m *spectat ad obi. vel subi.*: *per praepos.* de: CIC. div. 2, 69 *a Moneta* -m de sue plena quid umquam moniti sumus? BELL. Alex. 8, 3 qui nihil -m de vita cogitarent (LIV. 2, 56, 7 cum ... n. -m de lege loqueretur. 8, 21, 9). VARRO rust. 3, 12, 2 omnium custodia ... et pastio aperta *est* -m de apibus (*nisi ad p. 1039, 63*). *per (acc. c.) inf.* (*cf. p. 1039, 38*): LIV. 7, 42, 7 adeo nihil -m seditionem fuisse ... constat (42, 14, 1. 45, 39, 16 ille n. -m loqui, et ⟨id⟩ ipsum ... maligne, di⟨di⟩cit. RVT. LVP. 2, 16 -m laudare eos ... n. valeo). PLIN. nat. 14, 53 neque ... fabulosa ... consectamur, -m Aristaeum primum ... mel miscuisse vino. 19, 32 nec quicquam diligentius, -m eriophoron id appellari, ... tradit. 33, 124 omnia ... temeraria arbitror, -m fortassis ... sanguinem sisti (-it *var. l.*). 37, 6. **γ** *vario respectu*: VARRO rust. 3, 9, 10 *gallinas* includere oportet, ut diem et noctem incubent -m [a] mane et vespere, dum cibus ... detur. LIV. 4, 48, 13 nec se ullam opem cernere aliam usquam -m in tribunicio auxilio. 21, 8, 10 hastili abiegno et cetera tereti -m ad extremum. 30, 6, 4 quibus caesis ... -m hostili odio etiam, ne quis nuntius refugeret. PAVL. FEST. p. 113 raro et non fere -m vere. p. 127 (p. 155, 10 L.) participes ... fuerunt omnium rerum ad munus fungendum una cum ... civibus -m de suffragio ferendo *eqs.* CELS. 4, 14, 3 ab omnibus abstinendum est -m aqua egelida. 8, 1, 9 (*contextu lacunoso*). PLIN. nat. 7, 65 *bitumen* ad omnem contactum adhaerens -m filo *cuidam.* 17, 26 non utique laetum solum est ... -m illis arboribus. *al.*

c *sine membro opposito*; -m *inducit*: **α** *quaslibet partes sententiae*: VARRO rust. 1, 2, 20 *capram* Athenis in arcem non inigi -m semel ad ... sacrificium. 2, 4, 19 non producunt ex haris matrem -m potum. LIV. 4, 52, 8 -m ab morbo annonaque nihil ... incommodi fuit. 9, 43, 24 magistratibus -m sacrorum curatione interdictum *est.* LEX Quinctia (Frontin. aq. 129, 7; *dub. trad., coni. alii alia*). *ibid.* (129, 11) aquam sumere ... -m ... machina. CELS. 3, 25, 3 vinum -m primis diebus recte datur. COLVM. 9, 7, 2 alvaria -m tergo et frontibus circumstructa. PLIN. nat. 6, 162 barba abraditur -m in superiore labro. 12, 26 oliva Indiae sterilis *est* -m oleastri fructus. 17, 28 *terra quaedam non* diu -m salici utilis sentitur. 20, 109 *asparagi* urinam cient utilissime -m ⌞vesica exulcerata⌟ (*acc. fere trad.*). *al.* *audacius*: LIV. 40, 20, 5 Demetrius omnium -m fraterno scelere, quod nuper eruperat, ignarus (*sunt qui ad 1 trahant pron. relat. postpositum intellegentes [cf. p. 1037, 35], ut sit '-m eius, quod scelere eruperat'*).
β *obi. vel subi.* (*unde subaudiatur subi. vel obi. quoddam generale*): VARRO rust. 3, 3, 8 in ... leporario pater tuus ... -m lepusculum e venatione vidit numquam. LIV. 4, 48, 3 nec ... quicquam agri ... non armis partum erat nec, quod venisset adsignatumve publice esset, -m plebs habebat (*locum corruptum putat e. g. Ogilvie, 1965, ad l.*). HIL. trin. 7, 6 l. 15 opera, quae gesta sunt *a Christo,* -m dei natura non efficit (*nisi ad a vel γ*). AVG. in psalm. 131, 13 l. 4 -m domum suam non exaudit deus ad vitam aeternam (*vix ad C, sed fort. intellegas pron. relat. et praepos.* praeter *notione q. e. extra, cf. p. 991, 28*). **γ** *attributa* (*adi. vel part. v. sub 3*): LIV. 9, 5, 4 *sponsorum* nomina ... exstant, ubi, si ex foedere acta res esset, -m duorum fetialium non exstarent (*item per gen.*: 42, 56, 10 praedam ... -m hominum. PLIN. nat. 11, 210). PLIN. nat. 8, 7 rara amplitudo iam dentium, -m ex India, reperitur (*per praepos. ut*: 26, 74 tormina discutit ... Vettonica -m a cruditate. MOD. dig. 38, 2, 33 lex ... adimit ... bonorum possessionem -m secundum tabulas).

B *coniunctio, qua excipiuntur fere enunt. secundaria, ut significetur i. q. excepto quod,* -m quod (*cf. e. g. etiam p. 1037, 71. 1038, 44; accedit indicativus praeter l. 63 et orat. obliquam l. 54*): **1** *praevalente respectu excludendi (coll. p. 1003, 74 intellegere possis vim adversativam q. e. 'sed' sim., si pro enunt. primario accipias e. g. l. 61. 65)*: VARRO ling. 7, 105 *nexum esse scribit Q. Scaev.,* quae per aes et libram fiant, ut obligentur, ⌞-m mancipio detur⌟ (*trad., sc. ut* manc. d. *impersonaliter dictum putes, nisi subaudias obi. sing. generale*; -r quom [*vel* -r quae] ... de(n)tur *edd. plerique*). rust. 2, 7, 3 *equos anno septimo maiores* intellegi negant posse, -m, cum dentes sint facti brocchi ..., ex observatu dicunt eum equ[or]um habere annos sedecim (*nisi ad p. 1039, 1, sc. si verbis* ex observatu *incipit enunt. novum*). VET. LAT. deut. 2, 37 (cod. 100) non fuit civitas, quae nos effugeret – omnes enim tradidit dominus ... in manus nostras –, -m in terram filiorum Ammon non accessimus (*gr. πλήν ... οὐ προσήλθομεν, Vulg.* absque terra *eqs.*). CANON. Turner I 2, 1 p. 32², 10 si quis clericus in caupona fuerit inventus comedens, separetur, -m ... propter necessitatem devertat (*gr. παρὲξ τοῦ ... καταλύειν*). ORIBAS. syn. 4, 1, 4 La p. 3 alia ... abstinere temptanda sunt, ⌞-m post longum tempus⌟ ... lenticla gustanda est (⌞ ⌟ *contra gr. cum antecedentibus coniungit Molinier, ut ad l. 19 pertineat; gr. πλὴν εἰ, Aa* nam). *per breviloquentiam*: LIV. 3, 26, 12 illa ... nocte ⌞nihil⌟ -m vigilatum est in urbe (⌞ ⌟ *sc. actum est sim.*). **2** *praevalente respectu admittendi, addendi (abit in notionem q. e. praeterea, si enunt. primaria intell. l. 73. p. 1041, 1. 5)*: GELL. 1, 16, 10 Lucilius ..., -m supra posui, alio quoque in loco id manifestius demonstrat (*vix ad I*). TERT. apol. 27, 6 *daemones* laedere gestiunt quos alias verentur; odium enim etiam timor spirat, -m et desperata condicio eorum ... solatium reputat *eqs.* FRG. de iure fisci 8 -m (-m quod *edd.*) emptio nullius momenti est, poenam ... fisco repraesentare compellitur *emptor.* PELAG. in Rom. 9, 22 p. 78, 9 *deus Pharao-*

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nem diu sustinuit ... suum populum adfligentem, -m (praeterea[m] quam, propterea q. *sim. var. ll.*) innoxiam aetatem parvulorum ... iusserat enecari. CAELEST. Aug. perf. iust. 4, 10 deus bonum hominem fecit et, -m illum bonum fecit, bonum ei insuper ut faceret imperavit. CLAVD. MAM. anim. 1, 9 p. 49, 18 cernis, quam facile ... figmentum ... evanuit, -m innumera super hoc argumentari promptissimum est. ENNOD. opusc. 3, 52 p. 344, 5 -m origo irarum proprios suggerebat stimulos, lis ipsa circumstantium consilio nutribatur. *per breviloquentiam*: Ps. AVG. vit. christ. 9 p. 1039 quibus -m male conversari non licet, sed nec male conversantes agnoscere (*sc. licet*).

*?***C** *praepos. i. q. praeter. desunt exempla certa; sunt qui usum hunc agnoscant* BELL. Hisp. 41, 4 (*v. p. 1039, 8*); *ceterum dubites de* VET. LAT. deut. 3, 5 (cod. 100) possidemus omnes civitates eius *regis* ..., et non fuit civitas quam non sumeremus ab eis, LX civitates omnes ...; omnes civitates munitae muris ...; -m civitates Ferezeorum multas valde (*subaudiasne* possidemus *sim.? gr. πλὴν τῶν, Vulg.* absque). *vix huc trahas* LIV. 4, 61, 6 (-m *sim. codd. falso pro* praeterque). SVET. Aug. 45, 3 (*falso trad. acc. pro abl., v. p. 1039, 29*). AVG. in psalm. 131, 13 l. 4 (*v. p. 1040, 39*).

praeterque *v. p. 1003, 27.* **praeter quod** *v. p. 1001, 72.*

[praetersallio *v. p. 1025, 56.]* *Breimeier.*

praetersclupo, -āvī, -āre. *a* praeter *et* sclopus (stloppus). *i. q. stloppo praeterire, iactu non ferire*: LEX Sal. Merov. 17, 2 si quis alterum de sagitta toxigata percutere voluerit ⌊et -verit⌋ (*cod. Á1*; et colpus preterfallierit *C5, sim. 6; om. cett.*).

praeterscribo, -ere. *a* praeter *et* scribere *fictum sec. gr. παραχαράττειν. i. q. (praescribendo) corrumpere*: CONC.^{S} I 3 Rustic. p. 64, 9 *Nestorium* divinas -entem scripturas (*v. supra p. 829, 39. alia versio I 2 p. 44, 26* mutilantem).

praeter si *v. p. 1001, 65.*

praetersōrium, -ī *n.* *a* prae *et* tergere, *cf.* tersorium. *i. q. textum quoddam aptum ad tergendum vel amiciendum* (*cf. Gloss.* tersorium: *ἐκμαγεῖον. v. etiam Du Cange s. v.* tersorium): GLOSS. V 381, 7 (*item* GLOSS.^{L} Corp. P 670. 832) -um: paad (*anglosax., cf. got.* paida, *gr. βαίτη* [*v. Frisk, Gr. etym. Wb., s. v.*]. *scribitur in codd. etiam* -torsorum, -tersorim). *non est quod conferas* praetersoria *Adamn. vita Columb. 1, 38.*

praetersum, -esse. *a* praeter *et* esse. [*falsa var. l. p. 1042, 65.*] *i. q. foris esse, non interesse* (*cf.* esse praeter aliquid *p. 991, 33*): TERT. apol. 38, 4 spectaculis vestris in tantum renuntiamus, in quantum originibus ..., cum et ipsis rebus, de quibus transiguntur, -sumus.

praetervādo, -ere. *a* praeter *et* vadere. *i. q. praeterire*: GLOSS. IV 155, 20 (*et formis corruptis* 155, 43 = GLOSS.^{L} III Abstr. PRAE 57) praeterlabere: -e (*respicitur falsa var. l. pro* praeterlabare *Verg. Aen. 3, 478*). *Ramminger.*

praetervectio, -ōnis *f.* *a* praetervehi. *i. q. actio praetervehendi, sc. metonymice de loco, qui praeternavigatur*: CIC. Verr. II 5, 170 monumentum sceleris (*sc. crucem*) ... voluit esse in conspectu Italiae, vestibulo Siciliae, -e omnium qui ultro citroque navigarent.

ˣpraetervehor, -vectus sum, -vehī *et* praeterveho, -vehere. *a* praeter *et* vehi (vehere). *adhibetur plerumque mediopassive, v. infra sub I, ubi etiam part. praes.* (*inde a* LIV. 22, 49, 6) *inseruimus; activum v. sub II. in tmesi* OV. met. 13, 713 praeter erant vecti; *vix addas p. 990, 62.* GLOSS. *παραπλέω. παροδεύω.* transnavigor (*vel* -go). *al. legitur in versibus apud* ACC., VERG., OV., STAT., AVSON., *in oratione soluta inde a* CIC., CAES., *saepe apud* LIV.

I *mediopassive, i. q. praeterire* (*sine obi. acc. l. 63. p. 1042, 1 sq. 6. al.; subi. sunt homines praeter p. 1042, 3 sqq. 24. 38. 42*): **A** *de mero motu* (*respicitur aut locus, qui vehendo superatur, relinquitur, aut locus ante quem, secundum quem motus est; motus fit per locum p. 1042, 18*): **1** *pertinet ad navigandum*: **a** *-untur homines* (*cf. p. 1042, 21*): ACC. trag. 688 mystica ad dextram vada -ti (*explicat Varro, v. vol. VIII 1759, 12*). CIC. Verr. II 5, 98 *pirata* insulam totam -tus est (*antea*: non modo a latere, sed etiam a tergo *Ortygiam reliquit*). fin. 5, 49 *Sirenes* revocare eos solitae, qui -bantur (*cf. p. 1042, 28 et* SEN. epist. 123, 12 voces *Sirenum* ..., quas Vlixes nisi alligatus -i noluit). CAES. civ. 3, 26, 1 Apolloniam Dyrrachium ⟨que⟩ (3, 26, 3. *v. etiam sub b*). BELL. Afr. 2, 6 Clupeam classe. BELL. Alex. 44, 4 maritumas ... civitates ... -batur *Vatinius* (LIV. 37, 16, 2). VERG. Aen. 3, 688 -or ostia ... Pantagiae Megarosque sinus *eqs.* (LIV. 34, 8, 6 Ligustinos montes sinumque Gallicum. 37, 23, 3. SVET. Aug. 98, 2 Puteolanum s.). OV. met. 13, 713 Dulichios portus Ithacamque ... praeter erant vecti (LIV. 36, 45, 7 p. Erythraeae terrae). LIV. 21, 41, 3 navibus Galliae oram (26, 39, 2 o. Italiae. *al.* CVRT. 4, 5, 10 Phoenices o. classe. 10, 1, 18. *cf.* STAT. Theb. 5, 473 litora rectis -tus aquis [*v. et p. 1042, 8*]. SERV. Aen. 3 praef. maritima Graeciae). 25, 27, 12 Siciliam -tus. *al.* SEN. dial. 12, 9, 6 Mytilenas. MELA 1, 91 *oppidum.* 2, 22 *promunturium.* SVET. Nero 34, 1 summissis, qui ... in secessu *litoris Campani* quiescentem *Agrippinam* per convicia ... terra marique -entes inquietarent. EPIST. Alex. p. 198, 8 vidimus homines per medium amnem ... -i naviculis. SERV. Aen. 3 praef. Cycladas. **b** *-untur naves, classes*: CIC. Verr. II 5, 86 tam diu ... classem ... vidit *Verres,* quam diu convivium eius ... -ta est (LIV. 37, 13, 1). CAES. civ. 3, 30, 1 -tas Apolloniam Dyrrachiumque naves (LIV. 37, 24, 2 libero inter ordines *hostium* discursu -ta *navis Rhodia* [*cf. Polyb. 16, 4, 14 κατὰ ... τοὺς διέκπλους et ἐκπεριπλέοντες*]. PANEG. 3, 14, 5 naves ... litus ... -tas).

2 *pertinet ad iter terrestre*: LIV. 22, 49, 6 tribunus ... -ens equo. STAT. Theb. 2, 382 *Tydeus* -tus Nisum (*i. Megaram*) et te, ... Eleusin. TAC. hist. 3, 71, 1 cito agmine forum et ... templa -ti *milites.* SVET. Iul. 37, 2 *triumpho* Velabrum -ens paene curru excussus est. 78, 2 triumphanti et subsellia tribunicia -enti. Nero 34, 1 (*v. sub 1a*). ADNOT. Fronto p. 145, 23 ('Crassus ... lucem fugitabat') multa ... loca clausa lecticula -batur. SOL. 30, 17 *venatores* praestolati ... *angues* exeuntes -tique percitis cursibus obiciunt gramina. SYMM. epist. 7, 69, 1 -tus decretum locum, *sc. equo* (*syn.* praeterisset). SIDON. epist. 5, 20, 4 vineam, messem ..., vel dum -aris, inspicere. *? vi praeverbii deflexa fere i. q. percurrere, transvehi* (*cf. l. 32 et IIB*): SVET. Aug. 93 quod Iudaeam -ens apud Hierosolyma non supplicasset *Gaius Caesar* (*huc trahere possis sec. Oros. p. 1013, 64; notione communi sec. 1 explicat e. g. Gardthausen, RE X 426, 51*).

B *vi aucta (in imagine praeter l. 30) vel translate significantur potius*: **1** *qui (quae) superant*: **a** *evadendo, evitando* (*sc. pericula, difficultates*): CIC. Cael. 51 scopulos -ta videtur esse oratio mea (*cf. de ipso oratore*: Phil. 7, 8 periculosissimum locum silentio *vestro* sum -tus [AVG. in psalm. 72, 3 l. 32 periculosum l.]). SEN. dial. 6, 16, 5 infesta variis casibus vita est ...; mirum est tantam turbam *filiorum* non potuisse sine invidia damnove -i? epist. 31, 2 (*sapiens Vlixi Sirenes -enti comparatur*) -ere itaque non unum locum ... voluptate suspectum, sed omnes urbes. PS. QVINT. decl. 12, 22 Syrtis aut ... Charybdim (AVSON. 456, 2 p. 398 Scyllam ... et C. [*ibid.* praetereat]). AVG. in psalm. 61, 18 l. 26 *psalmista* velut aquila volans -tus omnem nebulam *ad aliquid liquidum pervenit.* **b** *excedendo modum quendam*: FRONTO p. 58, 21 qui ... equitum censum -are. **c** *praecellendo*: FRONTO p. 88, 22 *velis passis* omnis eloquentiae studiosos ut lembos et celocas facile -i.

2 *qui (quae) neglegunt, sc. leviter tantum tangunt* (*distinguitur* transilire *apud* PLIN.), *non vere agunt vel prorsus omittunt*: **a** *res quaslibet*: CIC. Balb. 4 orationi, quae non -ta sit aures vestras, sed in animis ... insederit. SEN. epist. 93, 7 hoc a me exige, ne ... aevum ignobile emetiar, ut agam vitam, non ut -ar (*sc.* vitam; *an* vitā, *ut vi pass. ad IIA spectet?*). **b** *argumenta tractanda* (*aliter l. 24 sqq.*): PLIN. paneg. 56, 2 *quid est* in principatu tuo, quod cuiusquam praedicatio vel transilire vel -i debeat? ARNOB. nat. 5, 20 erat nobis consilium praeterire, -i ... mysteria *Phrygica* (-veni *cod.*). AMBR. incarn. 8, 79 ne -ti videremur, quod solvere nequiremus. BOETH. in herm. comm. sec. 1, 1 p. 26, 15 Alexander ... strictim proxima intellegentia -tus tetigit quidem causam, non tamen ... rationem ... exsolvit.

II *verbum activum* (*v. Traina, Quad. Ist. Fil. Lat. 4, 1976, 117 sqq.; addasne pass. l. 40? vix recte* SERV. *huc traxit* VERG. *p. 990, 61*): **A** *cum obi. personae ferendae i. q. praetereundo vehere* (*sc. vehere praeter oculos alicuius observantis sim.*): SEN. epist. 58, 23 (*affertur Heracliti dictum*: in idem flumen bis descendimus et non descendimus) manet ... idem fluminis nomen, aqua transmissa est; ... nos quoque non minus velox cursus *vitae sim.* -it (*hucine l. 40?*). **B** *cum obi. spatii emetiendi i. q. percurrere sim.* (*ad vim praeverbii v. supra l. 18; ceterum cf. part. praes.* -ens *sub I*): CASSIOD. var. 11, 36, 2 Mercurius ... tredecim mensibus proposita sibi intervalla -it (*syn.* praetervolat, peragit *al.*).

deriv.: praetervectio. *Sinclair.*

praeterverto, -tī, -ere. *a* praeter *et* vertere. **1** -ere solem *fere i. q. praetereundo vertere solem* (*sc. de eo qui solem praeterit contra eius cursum vadens*): PLIN. nat. 2, 182 *quidam, cui* eunti cum sole iter erat, eundem remeans obvium contrario -bat (praev- *var. l.*) occursu et ideo die breviore utebatur. **2** -ere ordinem *fere i. q. invertere, praeposterare* (*sc. vi praeverbii minus perspicua*): AVG. quaest. hept. 7, 42 l. 722 *scriptura* ad ordinem rediens, quem -erat (-tererat, t(er)ierat *var. ll.*) prius dicendo, ... quod novissime factum est (*antea*: per prolepsin).

*?***praetervolito,** -are. *a* praeter *et* volitare. *i. q. volitando praeterire* (*si recte restituitur*): PHAEDR. app. 31, 1 papilio vespam -ans viderat (*Orelli*; -volantem *trad.; coni. alii alia, e. g.* prope volantem, praevolantem, propter volitans). *Bk.*

praetervolo, -āvī, -āre. *a* praeter *et* volare. *adhiberi vid. in tmesi* GILD. *p. 1043, 45, vix iam* HOR. epod. 16, 40 *p. 990, 62. legitur raro in versibus, sc. apud* CIC. (*semel ut* CLAVD.), SIL. (*ter*), MART. CAP. (*bis*), *in oratione soluta inde a* CIC., LIV.

i. q. volando praeterire (*vim deflexam v. p. 1043, 9. 30; cf.* GLOSS. -o: *[Mensink]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

velociter praetereo. GLOSS.[L] I Ansil. PR 1113 -are: citius pertransire):
1 *proprie*: **a** *transitive*: **α** *usu communi, sc. pro obi. ponuntur quae praetereuntur, superantur*: CIC. Arat. 412 quem *Equum* ... -at Ales (*gr. v. p. 701, 10. item de sideribus*: CASSIOD. var. 11, 36, 2 sol ... zodiaci circuli signa -at. *cf.* MART. CAP. *infra*). SIL. 16, 418 *auriga* hunc *praecedentem* ... rapido -at incitus axe (*in certamine ut*: 16, 511 Theron ... *cursu* -at Hesperon). LACT. opif. 8, 7 *nisi essent auriculae,* simplicium cavernarum angustias -are vox posset. AMM. 16, 12, 29 hostium tela -ans *Iulianus.* MART. CAP. 2, 126 (vers.) *Mercurius* astra mundi -ans. **β** *usu deflexo, sc. pro obi. ponuntur ea per quae motus fit, ut vergat in vim q. e. pervolare*: -are *dicitur ipse miles hasta a se coniecta* (*sc. audacius fere pro 'hasta volante transmittere' sim.*): SIL. 10, 113 et medias hastā velox -at auras (*2, 89* hastā ... intrantem moenia *contulit Delz in plagulis*). *de navigantibus*: CLAVD. 26, 321 *Stilicho* parva puppe lacum -at. SIDON. epist. 2, 12, 1 *remiges* -ant amnis ... terga.

b *intransitive*: **α** *de avibus* (*de pinna* AMM.): FEST. p. 205 *v. supra p. 764, 8 sq.* (*item respiciuntur auguria*: CVRT. 4, 6, 11 -ans corvus. SVET. Claud. 7, 1 aquila [Galba 1, 1]. AMM. 21, 1, 9 ut rostrum sonans aut -ans pinna turbido meatu vel leni futura praemonstret. MACR. somn. 1, 19, 27 -ando ... futura pennis ... significant *aves*). HIL. in psalm. 56, 3 avibus naturae est ... *pullos* a -antium vi ... defendere (*usu pro subst.?*). PAVLA Hier. epist. 46, 1, 2 umbram -antium avium. **β** *de quibuslibet praetereuntibus*: SEN. dial. 12, 8, 6 stellas quasdam longo tractu cum luce multa -antes (*cf.* nat. 7, 5, 2 *lumina quaedam caelestia* non transcurrunt nec -ant ..., sed commorantur. 7, 23, 2 *stellae quaedam* -ant et secant aera [*vix ad aβ*]). FLOR. epit. 1, 11, 4 *Castor et Pollux* more siderum -verunt *equis.* ITIN. Alex. 27 *Alexander* ubi Arbelum venit, ... Darium ... nullum videt, ita volucer -arat. HIER. vita Hilar. 11, 11 *in certamine* sub horum curru rotae fervent, illi -antium terga vix cernunt (*masc. pro subst.*). *?vi praeverbii spectante ad motum continuatum* (*nisi compos. pro simplici*): MACR. Sat. 7, 5, 30 gubernatores vento suo, etiamsi nimius sit, contrahendo in minorem modum vela -ant (*nisi rectius 'intuentem scilicet' Ianus ad l.*).

2 *translate*: **a** *transitive*: **α** *-ant res, sc. quae aliquem fugiunt*: CIC. de orat. 3, 223 sententiae ... acutae non acutorum hominum sensus -ant (per- *var. l.*). orat. 197 fugit eos *audientes* et -at numerus. **β** *-ant animantes, sc. qui loquendo, scribendo quaedam omittunt vel leviter tangunt*: CIC. ac. 2, 42 *Academici* haec duo proposita non -ant, sed ita dilatant, ut *eqs.* LACT. inst. 2, 8, 46 quam callide periculum -vit *Cicero conclusione quadam.* IVL. VICT. rhet. p. 74, 8 ut contraria -emus. SCHOL. Cic. Bob. p. 120, 17 hanc omnem confusissimam permixtionem cursim -at (*opp.* cum mora protrahi). LEPOR. 1 l. 35. MACR. Sat. 5, 13, 21 hoc (*opp.* ab initio describit). MART. CAP. 6, 703 ignobilia quaeque -ans immorari non potui. ENNOD. dict. 1, 15 p. 427, 17 aliquanta (*opp.* immorari). *?per tmesin audaciorem* (*nisi agnoscas usum praepos.*): GILD. Brit. 75 chron. III p. 69, 3 unum adhuc praeter magnam verbis volans sanctorum silvam ... ponam, Basilium scilicet.

b *intransitive:* *-ant dicta*: CIC. fin. 5, 77 illud ... nimium festinanter dictum videtur ..., nescio quo modo -vit oratio (PANEG. 4, 19, 1 ⌞omnia⌟ -ans tetigit o. [⌞ ⌟ *nisi ἀπὸ κοινοῦ*]). SEN. epist. 40, 3. MART. CAP. 4, 423 (vers.). *-ant tempora et variae res fugaces*: LIV. 25, 38, 18 -at opportunitas. SEN. epist. 108, 25 *in vita* meliora -ant, deteriora succedunt. HIER. in Ezech. 7, 12 l. 773 (*ad I Cor. 7, 31* praeterit ... figura huius mundi) figura -at et mutatur. in Is. 11, 40, 6 l. 28 ipsum ... quod loquimur, dictamus et scribitur, de vitae nostrae parte -at (*loco gemino epist. 60, 19, 1* de vita mea trahitur). AVG. in psalm. 38, 9 l. 16 -antia tempora. serm. 346C, 2 coll. Morin p. 273, 25 dies -antes. *Mensink.*

praetestor, -ātus sum, -ārī. *a* prae *et* testari. [*vix recte trad. pro* protestari SACR. Leon. 1241 (*cf. falsam var. l.* DON. Ter. Eun. 740, 2).] *i. q. antea testari*: CARM. adv. Marc. 3, 176 larga ... per Christum patris est promissa voluntas -ta viam vitae atque probata per ipsum est. *Bk.*

***praetexo,** -uī, -tum, -ere. *a* prae *et* texere. *de notione*: GLOSS. -o: *παραχαλύπτω.* -it: celat, coperit. vestit. -tus: purpuratus. GLOSS.[L] I Ansil. PR 1122 -ta: anteposita. *legitur in prosa inde a* CIC., *in poesi inde a* VERG., *sed f.* praetexta *prius, v. p. 1047, 26.* [*confunditur in codd. imprimis cum aliis compositis, sc.* con-, per-, pro-, retexere, *e. g.* CIC. de orat. 2, 317 LYGD. 1, 11 SOL. 30, 1 (*falsa var. l.* ACC. trag. 518. *al.*), *ceterum cum* praetegere, *e. g.* CIRIS 320 (*falsa var. l.* TERT. spect. 10 p. 12, 18).]

i. q. ante texere (*sc. vi praeverbii locali; de vi temporali fortasse cogites p. 1046, 48. 1047, 4. 17; de formis ambiguis v. quae sub* praetego *monuimus*): **I** *pro obi. est quod texto quodam praecingitur, qualibet re instruitur* (*structura plena aliquid aliqua re v. l. 75. p. 1045, 4 et saepius sub B2. res cingens sim. ponitur pro subi. p. 1044, 73. 1045, 30. 67 sq. al.*): **A** *respicitur vestis margine purpureo ornata* (*cf. abl. p. 1044, 44. 47. 52.*

54. 75 et purpura *pro subi. positum l. 73*): **1** *p. p. p.* praetextus, -a, -um *pro adi.* (*usum pro subst. v. infra*): **a** *proprie, sc. de ipsis vestibus*: **α** toga -a (*perperam trad.* toga et -a CIC. Cluent. 154 Pis. 23; *ordine inverso* -a t. CIC. Sest. 144 Vatin. 16 Balb. 57 Lael. 33 LIV. 34, 7, 2. *al.*): Ⓘ *virorum* (*qui ea pro insigni dignitatis utuntur; cf.* NON. p. 541, 21 t. -a: insigne Romanum, quod supra tunicas honorati quique sumunt. GLOSS. t. -a: quae in senatu induitur. *sim. al.*): Ⓐ *magistratuum Romanorum, senatorum* (*imperatoris l. 25, peregrinorum honoratorum l. 17 sq., regum Etruscorum l. 20 sqq.; ad rem v. Mommsen, Staatsrecht I³ 418 sqq. 437*): CIC. Verr. II 5, 36 *aedili esse* fructos illos datos: ... t. -am, sellam curulem *eqs.* (Cluent. 154 LIV. 10, 7, 9. *cf. l. 18. 20. 37*). p. red. in sen. 12 *consul* cum t. -a, quam omnes praetores aedilesque tum abiecerant, inrisit ... luctum ... civitatis. Vatin. 16 aediliciam -am t. Balb. 57 qui legum praemiis praetoriam sententiam et -am t. consequuntur. Pis. 23. fam. 2, 16, 7 t. -am texi Oppio *equiti* puto te audisse (*v. Münzer, RE XVIII 732, 28 sqq.; sunt qui vestem sacerdotis intellegant*). ad Q. fr. 2, 11, 2 quam erat adeptus Caesare consule *Antiochus rex* (*de eiusdem t. ibid.* 3. *ceterum dono datur regibus externis*: LIV. 27, 4, 9. 31, 11, 11 cum curuli sella). BRVT. or. frg. Diom. gramm. I 367, 27 qui te t. -a amicuit (*si recte huc traximus*). LIV. 1, 8, 3 unde sella curulis, unde t. -a sumpta est (*sc. ab Etruscis ut*: FEST. p. 322 *ludis quibusdam* producitur ... senex cum t. -a bullaque aurea; quo cultu reges soliti sunt esse E⟨trus⟩corum. *cf. etiam* PLIN. nat. 9, 136 [*1, 9, 63* quando ... usus ... praetextae] *et* SIL. *sub 2*). 8, 9, 5. 34, 7, 2 *v. l. 31.* FEST. p. 352 (*in explicatione fabularum togatarum*). SEN. contr. 1, 8, 4 praetorio licet -a t. uti festis ... diebus. PANEG. 10, 6, 4 tu, imperator, t. -am sumpto thorace mutasti. AVSON. 332, 5 p. 24 t. purpurei rutilans -a senati. HIST. AVG. Aurelian. 13, 3. *al.* *in proverbio*: QVINT. inst. 5, 10, 71 non possum t. -am sperare, cum exordium pullum videam (*v. Cousin, 1976, ad l.*). Ⓑ *eorum, qui coloniis municipiisve praesunt*: LEX Vrson. (CIL I² 594) 62, 21 iisque IIvir(is) aedilibusque ... t. -as ... habere ius ... esto (LIV. 34, 7, 2 magistratibus in coloniis municipiisque, hic Romae ... magistris vicorum). Ⓒ *sacerdotum* (*cf. l. 16*): CIC. Sest. 144 cui *P. Lentulo* ... annus idem et virilem patris et -am populi iudicio t. dederit (*explicat* SCHOL. Cic. Bob. p. 144, 1 *t.* auguratus -am). LEX Vrson. (CIL I² 594) 66, 7 pontificib(us) auguribusque ... t. -as habendi ius ... esto (LIV. 33, 42, 1 triumviris *epulonibus* item ut pontificibus). LIV. 27, 8, 8 datum id *ius* cum t. -a et sella curuli ei flamonio, *sc. Diali.*

Ⓘ *liberorum ingenuorum*: CIC. Verr. II 1, 113 eripies ... pupillae t. -am, detrahes ornamenta non solum fortunae, sed etiam ingenuitatis? II 1, 152 cum t. -a, ... *sed* sine bulla (*item iuxta memorantur*: SVET. rhet. 25, 9 [*in themate controversiae*]. PORPH. Hor. epod. 5, 12 insignia pueri intellege t. -am ac bullam. MACR. Sat. 1, 6, 17. *cf. l. 21*). Lael. 33 quod ... puerorum amores saepe una cum -a t. ponerentur. LIV. 34, 7, 2 liberi nostri -is purpura t. utentur. SEN. epist. 4, 2 cum -a posita sumpsisti virilem t. GELL. 18, 4, 1 -am et puerilem t. *al.*

?Ⓘ *mulierum* (*si recte restituitur*): FEST. p. 274 *recinium esse* toga⟨m, qua⟩ mulieres utebantur, -am (-um *trad.*) clavo purpureo.

β *iuncturae ceterae respicientes*: Ⓘ *togam -am*: PROP. 3, 15, 3 ⌞-i⌟ pudor ... amictus (*sc. pudor puerorum proprius*; ⌞ ⌟ -a, -ae *var. ll.; item de vestimento puerili*: SIL. 10, 647 -o ... velamine). FIRM. math. 3, 5, 18 *Venus cum Sole coniuncta* coronarum largitur insignia et -a[rum] veste decorabit. Ⓘ *alia vestimenta*: LIV. 22, 46, 6 Hispani linteis -is purpura tunicis ... constiterant. FEST. p. 174 noegeum quidam *dicunt* amiculi genus -um purpura, quidam candidum. p. 348 suffibulum est vestimentum al⟨bum, -um, qua⟩drangulum *eqs.* (*suppletur sec.* PAVL.).

b *per genus quoddam enallages significatur*: **α** *is, qui toga -a indutus est, sc. praetextatus* (*vix addas* CIC. *p. 1050, 16*): PROP. 4, 1, 11 curia, -o quae nunc nitet alta senatu. AVSON. 208, 7 p. 65 -a ... pubes *audiens grammaticum.* *huc trahendum videtur*: POLLIO or. frg. Char. gramm. p. 98, 4 clipeus ⌞-ae imaginis⌟ positus (⌞ ⌟ *'imago hominis praetexta induti' H. Meyer, Orat. Rom. frg. ²1842, 497; cf. p. 1050, 27*). **β** *res quae quodammodo ad togam praetextam vel praetextatos spectant: de fabula argumenti Romani* (*v. p. 1048, 48. 1051, 37*): VARRO ling. 6, 18 cur hoc (*sc. ritus quidam*) *fieret,* togata -a ... docuit populum (*sunt qui coniciant* toga -a, *v. Flobert, 1985, ad l.*). SCHOL. Hor. ars 288 qui -as fabulas fecerunt vel togatas. *de verbis impudicis* (*v. p. 1051, 27*): FEST. p. 245 -um (-atum *editio Augustini et var. l.* PAVL.) sermonem quidam putant dici, quod praetextatis nefas sit obsceno verbo uti; alii, quod nubentibus depositis praetextis a multitudine puerorum obscena clamentur. MACR. Sat. 2, 1, 9 impudica et -a verba *mimorum sim.* (*trad.*; praetextata *edd. sec. p. 1051, 27*). *de pueritia*: MACR. Sat. 1, 6, 25 in -a aetate (*sec. Gell. 1, 23, 13, v. p. 1048, 65*).

2 *aliae formae*: OV. Pont. 3, 8, 7 purpura ... tuos ... -it amictus. SIL. 8, 487 *Vetulonia fasces adhibuit sellamque curulem* et princeps Tyrio vestem -uit ostro.

[Suter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *exempla cetera*: **1** *notione communi, sc. mero fere respectu praecingendi, ornandi, instruendi (pro obi. sunt res praeter l. 12. 26. 38); quae res (multitudo hominum l. 27. 37) ornamento, operimento sim. est, ponitur*: **a** *ablativo (struct. act. vel pass.; mediopass. l. 24)*: **α** *vario usu*: CIC. div. 2, 112 (*respicitur ἀκροστιχίς*) in Sibyllinis ex primo versu cuiusque sententiae primis litteris illius sententiae carmen omne -itur (*dubitatur de textu constituendo, v. Schäublin, Mus. Helv. 44, 1987, 188 sqq.*). TIB. 1, 4, 43 -ens picta ferrugine caelum ... imbrifer arcus. OV. fast. 4, 953 -ta ... quercu stet domus *Augusti*. 5, 567 Augusto -tum nomine templum. VAL. MAX. 2, 4, 6 *scaenam* totam argento C. Antonius, auro Petreius, ebore Q. Catulus -uit. SEN. dial. 7, 2, 2 non ... colorem vestium, quibus -ta sunt corpora, aspicio, *sed animum* (*item vestiuntur homines*: SVLP. SEV. epist. 2, 3 Martinum ... -tum toga candida). STAT. silv. 5, 3, 50 magno tumulum *patris* -ere luco. IVVENC. 3, 636 (*Matth. 21, 8* straverunt vestimenta sua in via) stratas -unt vestibus. HEGES. 5, 18, 3 p. 337, 23 *Iudaei* murum quadam patibulorum segete -uerant. CLAVD. rapt. Pros. 2, 320 -ere ramis limina *regiae* (PAVL. NOL. carm. 14, 110 sertis). *al.* *incorporaliter*: CIC. de orat. 2, 317 omnia, quae fiunt ... acerrime, leniorибus principiis natura ipsa -uit (pro-, con-, re- *var. ll.*). CIRIS 100 *Musae,* aeterno -ite honore volumen. **β** *speciatim in descriptione locorum naturalium, orbis terrae, situs populorum*: VERG. ecl. 7, 12 (*item* georg. 3, 15) tenera -it harundine ripas Mincius *fluvius* ([SERV. auct.: praetegit]. RVFIN. hist. mon. 11, 9, 6 herbis. *mediopass. cum acc.* [*obi. vel respectus*]: AVSON. Mos. 45 tu, *Mosella,* neque limigenis ripam -eris ulvis nec ... perfundis litora caeno). STAT. silv. 4, 4, 7 vadum -itur hortis. TAC. Germ. 34, 1 utraeque nationes *Frisiae* usque ad Oceanum Rheno -untur. SOL. 30, 1 *Niger fluvius* calamo -itur. AVSON. 419, 42 p. 364, 277 quot *milibus barbarorum* Danuvii ora -itur. HEGES. 3, 20, 2 p. 223, 1 situm litoris, quo -itur Ioppe, ... exponere. *al.*

b *pro subi.* (*sc. struct. act.; cf. etiam l. 65. 67 sq. al.*): VERG. Aen. 6, 5 litora curvae -unt puppes ([SERV. auct.: praetegunt]. LVCAN. 10, 537 densae -unt l. classes [ADNOT. celant]). CIRIS 320 qua lege ... -at ⌞purpura⌟ canos (⌞ ⌟ *cirrus purpureus Nisi*). LYGD. 1, 11 *libri* summa ... -at (pro- *var. l.*) tenuis fastigia charta (*sc. titulus*; chartae *codd. fere omnes*). SEN. epist. 89, 21 quo usque ... nullum *erit* flumen, cuius non ripas aedificia vestra -ant? (PANEG. 3, 7, 2 *cum* fluminis ripam ... armatorum atque inermium perpetuus ordo -ret). 91, 16 *monumenta* viam disparia -unt. PLIN. nat. 6, 112 qui *montes* ... eas gentes -unt. SYMM. or. 2, 1 licet ... trabeam ... serta -ant. HEGES. 3, 6, 3 p. 196, 16 ut campos ... distinctae in fronte -ant arbores, in medio venustent. *al.*

2 *praevalentibus notionibus secundariis*: **a** *celandi, obscurandi*: **α** *incorporaliter, sc. -untur quaecumque excusanda, dissimulanda sunt*: Ⓘ *verbis*: VERG. Aen. 4, 172 *furtivum amorem Dido* coniugium vocat, hoc -it nomine culpam (SERV. auct.: praetegit. *perperam ad perf. verbi q. e.* praetegere *refertur* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 1121 -it culpam: velavit peccatum [*sim.* 1119. 1120]). LACT. epit. 11, 1 *poeticum est sic fingere,* ut ea quae gesta sunt, figura et quasi velamine ... -as. PROSP. resp. ad Gall. 2 praef. nos, quod de supra scriptis capitulis intellegimus, nulla circumloquendi arte -ere. Ⓘⓘ *quolibet modo*: VERG. Aen. 4, 500 novis -ere funera sacris (SERV. praevelare, abscondere; ⌞et est antistrophe: funeribus nova sacra -ere⌟ [*addit* SERV. auct.]). AMBR. Abr. 1, 4, 24 publici muneris gratiā privatam culpam -uit. in psalm. 118 serm. 2, 1, 2 quemadmodum viam suam corrigat offensionemque adulescentioris aetatis seria iuventutis fronte -at. HEGES. 5, 50, 1 p. 406, 7 consuetudinem ... fraude. PRVD. c. Symm. 2, 226 stupra vestra deae Veneris -itis umbra. CLAVD. 3, 99 simulare fidem sensusque minaces protegere et blando fraudem -ere risu.

β *corporaliter -untur*: Ⓘ *res lucentes* (*e coni. vix recta* AVIEN. *p. 982, 62*): STAT. Theb. 3, 496 (*Amphiaraus precatur Iovem*) dextris ... profundum alitibus -e diem (pro- *var. l.*). 8, 47 (*loquitur Pluto*) pandam ... regna ... et Stygio -am Hyperiona caelo. GAVDENT. serm. 1, 25 (*in imag.*) *nos Christiani* sumus in luce; sed ipsi dies nostri quibusdam nebulis -untur. HIER. in Nah. 1, 3 l. 80 *quod nubes* stellarum ... lumen sua caligine nitantur -ere. Ps. HIL. euang. 53 *quattuor animalia alis suis* (*Is. 6, 2 apoc. 4, 8*) ora dei velant ... faciemque coruscam -unt, ... noceat ne fulminis ardor. Ⓘⓘ *varia*: AVSON. 322, 30 p. 262 fallax scuticam -it aluta. AMBR. in psalm. 118 serm. 3, 22, 1 *si oculi* acies ... umoris suffusione -itur. VVLG. Iob 36, 28 *nubes* -unt cuncta desuper. PAVL. PETRIC. Mart. 5, 749 obtectum praetendunt nubila caelum, umida nigrantem -unt vellera ⌞cratem⌟ (*i. compagem navis [sec. 5, 763], sc. quam nubes obscurant; 'de caelo nubibus contecto' Petschenig in indice* [*intellexisse videtur potius ipsa templa caeli obscurata quam rete quoddam obscuritatis obtentum, ut locus pertineat ad p. 1047, 13*]).

b *variis, sc.: protegendi, defendendi* (*cf. var. l. p. 1046, 34 sq.*): AMBR. Noe 7, 18 *pili* orbem oculorum -unt (-tegunt *B*). *praestringendi, attingendi* (*sc. praetereundo; hyperbolice*): AMBR. c. Aux. 15 regiam palatii -bam (pro- *var. l.*) eundo *ad martyres* atque redeundo. *praecludendi, obsaepiendi*: SALV. gub. 7, 72 *in civitate impudica* omnes vias aut quasi foveae libidinum interciderant aut quasi retia -bant *inevitabilia.*

II *pro obi. est quod (texendo) sive praeponitur, applicatur sive efficitur* (*sc. notione propria texendi plerumque evanescente; accedit dat. passim praeter A1a et C [cf.* in *c. abl. l. 49. 52. 65], abl. instr. p. 1047, 2. 9* [*cf.* in *c. abl. p. 1047, 4*]): **A** *praevalet respectus praetendendi, sc. ad protegendum vel celandum*: **1** *-untur verba vel argumenta* (*sc. quae aliquid probant, excusant, dissimulant; pro obi. est acc. c. inf. l. 24 [cf.* VELL. *sub C1], fortasse etiam l. 18 sq. 21, si subaudias* esse; *obi. explicatur per enunt. secund. l. 14. 23*): **a** *usu vario*: CIC. Pis. 56 *nemo* potest exercitum ... aperte ... petere, ut non -at cupiditatem triumphi (*antea*: triumphi nomine tegere atque celare cupiditatem suam). VAL. MAX. 2, 9, 6 *censor XXXIV tribus inter aerarios rettulit* -uitque causam, quia necesse esset eas *eqs.* (SEN. epist. 94, 64 ad continuandam potentiam. IVST. 16, 1, 4 ad sceleris patrocinia. *aliter* LIV. *sub C1*). EPIST. imp. Tit. (Année Épigr. 1962 n. 288) 9 sestertia *tot* ... nummorum tenuitati publicae, quam -itis, remisi. TAC. hist. 1, 72, 2 *Tigellinus* Titi Vini potentia defensus *est* -entis servatam ab eo filiam. 3, 8, 3 eadem Mucianus ... monebat, incruentam ... victoriam et alia ... -endo. 4, 73, 3 libertas et speciosa nomina -untur. ann. 4, 4, 2 multitudinem veteranorum -bat ... et dilectibus supplendos exercitus. TERT. apol. 40, 1 -entes ... ad odii defensionem illam quoque vanitatem, quod existiment *eqs.* HIER. epist. 28, 1 epistulae brevitatem causati sumus et rem libri non posse explicari litteris -uimus. *al.* *accedit praedicativum*: AMBR. Tob. 9, 35 creditor (*sc. diabolus*) -itur quasi fidelis, et quasi incredulus *is* (*sc. deus*), ad quem fidelis oppignorat (*antea*: in hoc ... *creditoris* nomine fraudem facit). **b** *cum dat. rei celandae, excusandae*: PLIN. nat. 13, 125 *medici* ista *argumenta* -unt noxio instrumento tantumque impudentiae est, ut venenum artis esse persuadeant. QVINT. inst. 1, 12, 16 difficultatis patrocinia -imus segnitiae. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 5 qui *fiscus* lanienae aliorum -retur. SYMM. epist. 5, 54, 5 privatam petitionem ..., cui sacrae reverentiae umbra -itur.

2 *-untur varia*: **a** *corporaliter* (*cum dat. rei protegendae; cf. etiam l. 61*): FRONTIN. strat. 1, 4, 1 *Aemilius Paullus* captivos lateri (captivis latera *var. l.*) euntium -uit; quorum respectu hostes inhibuere tela. RVT. NAM. 1, 537 procera suo -itur alga profundo *portum tegens.* 2, 33 *consilium dei* excubiis Latiis -uit Appenninum claustraque ... vix adeunda. **b** *incorporaliter* (*accedit dat. rei firmandae vel celandae*): AMM. 26, 10, 5 *quidam artis magicae peritus* doctrinarum diritatem ⌞causis inanibus⌟ -bat (⌞ ⌟ *nisi abl., ut spectet ad IB2*). SERV. auct. Aen. 4, 500 *v. p. 1045, 51.*

B *praevalet respectus ante apponendi, sc. ad ornandum vel quolibet modo instruendum*: **1** *in descriptione orbis terrarum*: OV. ars 1, 255 quid referam Baias -taque litora Bais (velis *var. l., ut pertineat ad I* [*cf. p. 1045, 31*]). AMBR. hex. 3, 5, 23 quas *insulas mare* velut monilia plerumque -it (*gr. p. 93^{B} περιαφίγγει, Eustath.* constringit). HEGES. 3, 6, 3 p. 197, 1 *Peraea* ab ortu solis arvis (urbis *sim. codd.*) Arabiae -itur. **2** *in ordine scriptorum* (*ut cogitare possis de vi praeverbii temporali, maxime l. 54 sq.*): PLIN. nat. praef. 21 in his voluminibus auctorum nomina -ui (FEST. p. 209 *cum Verrius versus* rettulerit ... nullius ⌞auctoris⌟ -to nomine [⌞ ⌟ praetoris *trad.; del. Lindsay Gloss.^{L} IV p. 315^{b}*]). 18, 23 auctores ... -uimus hoc in volumine (18, 212 volumini huic). APVL. flor. 18, 39 cui *hymno* dialogum -ui. TERT. adv. Marc. 1, 1 p. 292, 11 regulam prius adversarii -am. *respicitur simul series actionum describenda*: AMBR. fid. 2 prol. 11 alibi (*exod. 39, 2 sq.*) ... aurum -it et postea hyacinthum ... cum cocco subiungit ...; alibi (*exod. 39, 22 sq.*) ... prius flosculos format aurumque subnectit. **3** *vario usu*: SEN. epist. 86, 6 illis *marmorum crustis* undique operosa et in picturae modum variata circumlitio -itur. COLVM. 10, 296 sicubi odoratas -it amaracus umbras *eqs.* (*vix intellegas perf. verbi q. e.* praetegere). VAL. FL. 3, 436 (*in lustratione*) comis -ere frondes. PLIN. paneg. 52, 2 tibi maximus honor excubare pro templis postibusque -i (*cf. 3* tuam statuam in vestibulo Iovis ... cernimus; *accedit color protegendi*). AVIEN. Arat. 1411 *aer umidus* -itur agro. AMBR. hex. 6, 9, 58 *supercilia* oculis munimenta praetendunt, -unt gratiam. in Luc. 9, 29 *populo christiano* crucis in fronte -atur indicium. MACR. Sat. 1, 6, 11 toga, cui purpura -itur (ISID. orig. 19, 24, 16). Ps. MAX. TAVR. serm. 40 p. 617^{A} *ovis* hominem vestit; ... *agnus dei* credentibus aeternae salutis indumenta -it. *in imagine repetita a vestibus, quibus partes quaedam coloratae applicantur*: TERT. pudic. 8 p. 234, 9 *parabolae quidam interpretes* a vero lumine exorbitant eius comparationis, quam parabolae materia -it (*sc. imponit, praebet sim.; ibid. p. 234, 2 comparatur error, qui* in vestibus purpura oculandis *evenit. v. Le Saint, transl. 1959, ad l.; sunt qui intellegant perf. verbi q. e.* praetego).

C *praevalet respectus prae se ferendi, ostentandi sim.*: **1** *verbis: commendando, iactando*: LIV. 34, 59, 1 (*34, 58, 9* utrum

[Suter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... videtur honestius liberas velle ... urbes an servas ... facere?) honestiorem causam libertatis quam servitutis -i titulo (*abl., vix dat.*). VELL. 2, 62, 3 *Brutus et Cassius,* ubicumque ipsi essent, -entes esse rem publicam (*ad structuram cf. p. 1046, 9*). *praefigurando*: AMBR. vid. 2, 13 in quo (*sc. locis quibusdam sacrae scripturae*) ecclesiae ... figura -itur. **2** *specie externa: produntur affectus sim.*: AMBR. Hel. 10, 35 *ne vultus ieiunantis* tristitiam -at. HEGES. 3, 1, 1 simulare audaciam ... et quasi speciem magnanimitatis -ere (*gr. 3, 2 δοκεῖν δεινοῦ παντὸς ἐπάνω τὴν ψυχὴν ἔχειν*). 5, 13, 2 dolo -ens animi magnitudinem in contemptu mortis, cum dolo turpi vitae effugia captaret *Castor* (*gr. 5, 330 δόξαν ἀνδρείας ... παρέσχον*). *spectanda praebentur astra*: CYPR. GALL. deut. 153 deum ... laudet caelum quodque (*an* quotque *?*) supra -it astra.

D *vario respectu, sc.: obiciendi* (*ad impediendum; ad obscurandum fortasse p. 1045, 68; vigente vi propria texendi* PLIN.): PLIN. nat. 16, 4 *Chauci* iunco funes nectunt ad -enda piscibus retia. CLAVD. MAM. anim. 3, 2 p. 156, 4 *ut oculus mentis infirmae* imaginum corporearum velamen, quod sibi -itur, solum videat. *efficiendi, confingendi* (*sc. providenter?*): MACR. Sat. 5, 1, 18 *varietate stili sui Vergilius* hanc -uit velut in musica concordiam dissonorum (*antea*: videtur Vergilius non sine quodam praesagio, quo se omnium profectibus praeparabat, de industria permiscuisse *stilos varios* idque ... praevidisse).

p. p. p. praetextus, -a, -um *pro adi. v. p. 1044, 1.*

p. p. p. fem. pro subst. **praetexta,** -ae. *scribitur* prai- ACT. Arv. a. 155 (CIL VI 2086; *v. Gordon, Album II, 1964, n. 218*) 35. NOT. Tir. 97, 3. GLOSS. -a: *περιπόρφυρος. παρυφή. sim. al.; v. etiam p. 491, 81 et 1049, 67. legitur inde a* LVCIL., LEGE Bant., CIC., POLLIONE, NEP., HOR. [*confunditur in codd. cum* praetextata GELL. 1, 23, 13 DON. de com. 6, 1.]

1 *proprie de veste praetexta* (*fere toga, v. p. 1044, 3. 1049, 67*): **a** *exempla generalia et varia*: LVCIL. 12 -ae ac tunicae ⌞Lydorum⌟ opus sordidu⟨lu⟩m omne (⌞⌟ *sc. non mulierum Romanarum, si recte explicavit Marx*). PAVL. FEST. p. 236 -a pulla nulli alii licebat uti quam ei, qui funus faciebat. VELL. 2, 40, 4 *lex lata, ut Cn. Pompeius* ludis circensibus ... omni cultu triumphantium uteretur, scaenicis autem -a coronaque ⟨l⟩aurea (*similiter honorantur municipes quidam*: INSCR. Année Épigr. 1927 n. 158 [*Cumis; aet. Tib.*] ⟨prae⟩textas habeant. *cf. etiam* SEN. benef. 2, 34, 5 *res beneficio datae* ut pecunia, ut domus, ut -a. HIST. AVG. trig. tyr. 25, 4 Aurelianus ... utrique -am tribuens et senatoriam dignitatem). PLIN. nat. 8, 195 -ae apud Etruscos originem invenere (*item de origine*: FLOR. epit. 1, 5, 6. *al.; rem fusius tractat respiciens imprimis vestem liberorum* MACR. Sat. 1, 6, 7 sqq.; *cf. etiam p. 1044, 20*). 34, 98 Cyprio *aeri* si addatur plumbum, colos purpurae fit in statuarum -is (*item repraesentatur -a in statuis*: HIST. AVG. Prob. 24, 2. quatt. tyr. 3, 4. *aliter sub cβ*). QVINT. decl. 340, 13 ipsum illud sacrum -arum, quo sacerdotes velantur, quo magistratus, quo infirmitatem pueritiae sacram facimus. SVET. Claud. 17, 3 *currum triumphatoris sequebantur legati sim.* triumphalia ornamenta ... adepti ... in -a, M. Crassus Frugi ... in veste palmata. *perperam tribuitur matronis*: SCHOL. Hor. sat. 1, 2, 29 ('quarum subsuta talos tegat instita veste') instita ... est ... fasciola, quae -ae adicitur (*recte Porph. ad l.* stola utuntur *eqs.*).

b *de honoris insigni magistratuum* (*Caesaris vel imperatorum l. 63. 75* [*cf. p. 1048, 26*]): **α** *in re publica Romanorum* (*vix addas* CIC. *p. 1044, 3; cf.* GLOSS. -a: *ἔνδυμα συγκλητικόν.* vestis consulum. *sim. al.*): LEX Bant. (CIL I² 582) 4 neive is *magistratus vel senator, qui contra legem fecerit,* in poplico ... -am neive soleas h⟨abet⟩o. NEP. frg. 27 Marsh. hac *purpura pretiosa* P. Lentulus Spinther aedilis curulis primus in -a usus improbabatur. OV. trist. 5, 6, 31 *e via* ceditur ... *iis,* quos -a verendos virgaque ... facit. Pont. 4, 9, 42 -am, fasces *Graecini consulis* (LIV. 2, 54, 4 consulares ... f., -am curulemque sellam [*nisi recte* -am togam *coni. Ogilvie*]. SEN. benef. 1, 5, 6 dial. 2, 12, 2 STAT. silv. 1, 2, 234. *al.*). LIV. 21, 63, 10 *consulem designatum clam in provinciam profectum esse* magis ... in deversorio hospitali quam apud penates suos -am sumpturum (perioch. 74 *luctu deposito* -ae et alia magistratuum insignia sumpta sunt. SEN. dial. 10, 20, 1. IVV. 10, 99 *Seiani* -am sumere mavis? TAC. hist. 2, 89, 1 *Vitellius* sumpta -a *urbem iniit* [*opp.* paludatus]. HIST. AVG. Heliog. 15, 6. *cf. e. g. p. 1048, 13. 15 et* PLIN. paneg. 59, 2 induere -am). VELL. 2, 65, 3 Ventidium ... consularem -am iungentem praetoria ([praetoriae *Gelenius*]. AMBR. in psalm. 1, 46, 2). VAL. MAX. 3, 6, 7 Cato praetor ... iudicia nulla indutus tunica, sed tantum modo -a amictus egit. 9, 12, 7 Ciceronem *praetorem* ... -am ponentem, *ut damnaret reum repetundarum* (FRONTO p. 75, 14 [*thema declamationis*]. *cf. p. 1048, 12. 46. al. et* PLIN. paneg. 61, 8 -as exuerant: resumant *denuo consules facti.* SVET. Iul. 16, 1 dimissis lictoribus abiectaque -a domum clam refugit. SCHOL. Cic. Bob. p. 147, 3 deposuisse [*ad Cic. Vatin. p. 1044, 13*]). SEN. dial. 9, 11, 9 -am et augurale et lora patricia. epist. 31, 10. STAT. silv. 4, 1, 22 *Domitiani consulis.* QVINT. inst. 5, 13, 39 -am demissam ad talos (*sec. Cic. Cluent. 111* purpuram). 6, 1, 31 -a C. Caesaris praelata in funere cruenta. TAC. hist. 3, 31, 4 Caecina -a lictoribusque insignis (*adde p. 1047, 71*). PLIN. paneg. 56, 4 paludamento mutare -am (*cf. p. 1047, 64*). *al. per comparationem de veste sanctorum christ.*: Ps. AMBR. act. Seb. 6, 22 congaudeamus martyrii -a indutis et caeli factos consules gloriemur. VEN. FORT. Mart. 2, 452 lacteus iste toga ... micat ..., hunc -a nitens *ornat eqs.* **β** *in coloniis municipiisve* (*cf. l. 14. p. 1047, 35*): HOR. sat. 1, 5, 36 Fundos ... linquimus, insani ridentes praemia scribae, -am et latum clavum (*cf.* PORPH. *ad l.*). CARM. Année Épigr. 1975 n. 461, 3 nunc ubi -a, quo nunc abiere secures *magistratus cuiusdam Sulcitanorum*?

c *de veste in re sacra adhibita*: **α** *-am sumunt qui sacra faciunt* (*cf. p. 1047, 44*): CE 1525B, 4 (*saec. I¹*) -ae *puerilis* positae ⟨causa pariterque re⟩sumptae *est* ⌞septemvir⌟ puer (⌞⌟ *sc. epulonum, cuius honoris insigne recepit*). PETRON. 78, 1 -am *Trimalchionis seviri Augustalis.* ACT. Arv. a. 87 (CIL VI 2065) II 24 *fratres Arvales* sumptis ... -is et coronis ... deae Diae agnam opimam immolarunt (*in iisdem sacris*: a. 218 [CIL VI 2104] a 8 cathedris conseder(unt) praetextati et ibi -as deposuerunt. a 21 -as acceper(unt). *sim. al.; vix cogites de neutr. plur. in titulo neglegenter scripto*: a. 240 [Dessau 9522] II 7 -a(m) deposuit. *ibid.* 9 utrique -a(s) po⟨s(uerunt)⟩ [praetext(as) acc(eperunt) *legit Wissowa, Hermes 52, 1917, 335*]). TAC. ann. 2, 14, 1 sanguine sacro respersa -a *sacrificantis.* ACT. lud. saec. Sept. Sev. 4, 4 Pighi -is sumptis *in Capitolium venerunt imperator aliique*; ... rem divinam fece⟨ru⟩nt (*in isdem ludis*: 5ª, 48 ture vinoque fecit; dein posita -a *eqs.; sim. al.*). TERT. idol. 18, 1 -ae vel trabeae vel palmatae ... sacerdotum provincialium *insignia sunt.* HIST. AVG. Alex. 40, 9 accepit -am ..., cum sacra faceret, sed loco pontificis maximi, non imperatoris. SERV. auct. Aen. 8, 552 *flamines Martialis et Quirinalis aliter ac Dialis* neque semper -am neque apicem nisi tempore sacrificii gestare soliti erant. *al.* **β** *-a amiciuntur statuae deorum*: PLIN. nat. 8, 197 Servi Tulli -a⟨e⟩, quibus signum Fortunae ab eo dicatae coopertum erat, duravere ad Seiani exitum. PLIN. epist. 8, 8, 5 Clitumnus ... amictus ornatusque -a. TERT. idol. 18, 3 cum ... ipsis etiam idolis induantur -ae et trabeae et laticlavi. *huc pertinere videtur, si recte intelleximus*: INSCR. Tun. Merlin 868a ipsum *Aesculapium* (*aliter vol. VII 1, 841, 52*) inauravit et -a(m) votum dedit (*vix neutr. plur., ut ad p. 1049, 64 spectet*).

d *de veste liberorum ingenuorum* (*cf. p. 1047, 40; parum accurate definitur* ISID. orig. 19, 24, 16 -a puerile est pallium, quo usque ad sedecim annos pueri nobiles ... utebantur [*sim.* GLOSS.]): CIC. Catil. 2, 4 *Tongilium* amare in -a coeperat (*vergit ad 2b ut*: HIST. AVG. Comm. 2, 1 adhuc in -a puerili congiarium dedit). PROP. 4, 11, 33 facibus cessit -a maritis (*item de veste puellae*: QVINT. decl. 349, 6 *per stuprum* virginis -am scidisti). FEST. p. 245 depositis -is (*v. p. 1044, 68*). SEN. contr. 9, 5, 1 *puer* vagabatur lugubri sordidaque -a. VAL. MAX. 3, 1, 1 statua bullata et incincta -ā *pueri.* CE 1525B, 4 *v. l. 12.* STAT. silv. 2, 1, 136 deerat -a *filio liberti.* CARM. Quint. inst. 8, 3, 19 -am in cista mures rosere camilli (*si recte huc traximus*). QVINT. decl. 340, 11. 13. TAC. ann. 1, 3, 2 posita puerili -a (*addas l. 40*). *al.*

2 *metonymice*: **a** *de fabula complectente res Romanas (sc. per actores toga praetexta indutos; cf. p. 1044, 62. 1051, 37): exempla*: POLLIO Cic. fam. 10, 32, 3 *Balbus* ludis -am de suo itinere ... posuit et ..., cum ageretur, flevit (*de eadem ibid.* 5 -am, si voles legere, Gallum ... poscito). HOR. ars 288 *poetae ausi* celebrare domestica facta, vel qui -as vel qui docuere togatas. *doctrinae gramm.*: PAVL. FEST. p. 223 -ae appellantur, quae res gestas Romanorum continent scriptae (*sim.* DON. de com. 6, 1 ⟨tragoedia⟩, si Latina argumentatio sit, -a [-tata *var. l.*] dicitur. SCHOL. Hor. ars 288. *cf.* SCHOL. Hor. epist. 2, 1, 193 -ae argumenta habent de eversione Corinthi). DON. Ter. Ad. 7 *fabulae* species sunt tragoedia, comoedia, togata, tabernaria, -a, crepidata, Atellana, *μῖμος,* Rinthonica. SCHOL. Hor. ars 288 -am quidam dicunt tragoediam, togatam autem comoediam; alii autem dicunt -am et togatam com⟨o⟩edias esse. *ibid.* -as et togatas scripserunt Aelius Lamia *eqs.* **b** *de ipsa pueritia* (*huc quoque vergit iam* CIC. *l. 39*): MANIL. 5, 456 *paedagogus,* qui ... dominum dominus -ae (-a *var. l.*) lege sequatur. PLIN. nat. 33, 10 cum *filius Tarquinii Prisci* in -ae annis occidisset hostem. GELL. 1, 23, 13 *Papirio puero* cognomentum ... inditum Praetextatus ob tacendi loquendique in aetate -ae prudentiam. AVG. civ. 4, 11 p. 161, 15 dea Iuventas, quae post -am excipiat iuvenalis aetatis exordia. **c** *de ipso magistratu*: SYMM. or. 4, 8 mos fuit fastidita diu onera -ae privatorum umeris paulisper imponere (*sc. consulum suffectorum*).

p. p. p. neutr. pro subst. **praetextum,** -ī. *occurrit imprimis abl. sing.* -o *idque inde a* LIV., MANIL., *nisi fallimur (codicibus passim inter* -o *et* praetextu *discrepantibus meliorem traditionem rationemque sequi temptavimus); ceterum exstat nom.* -um *apud* SEN. *philos.,* SVET. *al., acc.* -um *apud* VAL. MAX. *p. 1049, 52 sq.,* SVET. *p. 1049, 40, quos locos vix ad subst.* praetextus *referas, ita ut excepto* GREG. M. *p. 1052, 39 etiam alia exempla acc. ambi-*

[Suter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gui -um *huc traxerimus, sc. l. 42. 68; acc. plur.* -a *vix agnoscendus videtur p. 1048, 19. 34; abiit in sermonem gr. l. 71.*

1 *significatur quod texendo praeponitur:* **a** *ad (dis)simulandum, celandum vel protegendum, excusandum (sive de velamento, specie externa sim., ut l. 13. 21. 23, sive de causa in medium prolata, ut l. 14. 30 sqq. 38). accedit passim gen. eorum quae tegunt, excusant, sed eorum quae excusantur l. 39; pron. pro gen. l. 32; syn.* obtentus *l. 19,* species *l. 26, opp.* causa *l. 39; cf.* GLOSS. -um: *παραχάλυμμα.* figuraliter seu scema (*sub voce* prot- *traduntur eadem*; -u[m] f., seu ⟨-um⟩ sc⟨h⟩ema *temptatur* GLOSS.^{L} V Aa P 1147). GLOSS. II 418, 17 *προχάλυμμα*: protectio, -um, prestigium, velamentum. GLOSS.^{L} II Philox. PR 168 -o (-u *Laistner*): *προφάσει.*

α sub -o (ex -o *v. p. 1052, 54*): LIV. 36, 6, 5 *a Boeotis* decretum ... sub leni verborum ˹-o˺ pro rege adversus Romanos factum est (˹ ˺ *cod. Bamb. al.,* -u *cett. et plerique edd.*). perioch. 118 *Brutus* sub -o (*vel* -tato *codd. potiores,* -u *recc.*) rei publicae et suscepti contra M. Antonium belli exercitum ... in potestatem suam redegit. TERT. adv. Val. 9, 3 sub -o (*codd.*; -u *ed. Rhenani; cf. l. 41. p. 1052, 32*) dilectionis ... aemulatio superabat (Ps. CYPR. singul. cler. 8 p. 181, 23 [-u *var. l.*]). CYPR. unit. eccl. 3 *ministri diaboli asserunt* desperationem sub obtentu spei, perfidiam sub -o fidei ([-u *recc. duo*]. LVCIF. moriend. 4 l. 44 [-o *V,* -u *G*]. *cf. p. 1052, 26*). Ps. CYPR. pudic. 13, 2 *caro* sub -o (-tecto, -textu *var. ll.*) ... naturae ... blandimento voluptatis fallens ... iactat in crimen. LACT. inst. 5, 1, 14 prima dulcedo *poculi melle illiti* acerbitatem *medicamenti* ... sub -o suavitatis occultat. HIL. coll. antiar. p. 52, 9 sub -o ecclesiasticae regulae (-u *edd. vet.*). in psalm. 138, 45 dolosa ... doctrina est haereticorum, sub nomine dei blasphema, sub -o (-u *var. l.*) religionis impia, sub veritatis specie fallax (REGVLA mag. 78, 13 [-o *cod. P saec. VI ex.,* -u *A saec. IX*]). CANON. Turner I 2, 1 p. 32^{x} sub -o aeclesiae (*I 1, 1 p. 27* sub obtentu, *gr. προφάσει*). **β** *abl.* -o *sine praepos. (cf. l. 11):* TAC. hist. 1, 77, 2 Vopiscus *ab Othone consul suffectus* -o veteris amicitiae; plerique ... interpretabantur *aliter.* 2, 100, 3 *Caecina* Ravennam devertit -o classem adloquendi. 3, 80, 1 -o rei publicae (*cf. l. 15*). SVET. Tib. 28 hoc -o (*sc. laesae maiestatis; item cum solo pron.*: IVST. 29, 3, 6 hoc -o). *in sermone iuris trad. codd. optimis vel unicis, sed perperam fortasse coll. usu p. 1052, 44 illustrato:* HERMOG. dig. 24, 1, 60 pr. -o matrimonii (*cod. F hoc uno loco,* -u *undevicies*). COD. Theod. 8, 4, 9 sportulae sollemnis -o (*cod. R*). 12, 1 177, 1 -o legis (*cod. V, qui* sub -u *exhibet sexies*). **γ** *nom. vel acc.* -um (*cf.* GLOSS. *ad a allatas*): SVET. Iul. 30, 2 -um quidem illi *Caesari* civilium armorum hoc fuit; causas autem alias fuisse opinantur (*item cum gen. rei excusandae:* Aug. 12 ad -um mutatae voluntatis [*coll. l. 32. 38 vix ad subst. q. e.* praetextus]). TERT. paenit. 5, 2 iam quidem nullum ignorantiae -um tibi patrocinatur. PANEG. 2, 43, 6 se ... favoris tui obtendisse -um *ad alliciendos milites. de* GREG. M. *v. p. 1052, 39.*

b *ad ornandum, distinguendum, sc. de apparatu, decore, ornamento sim. (de honoris insignibus l. 54, de ipsis animantibus l. 56 sq.; addasne* TAC. *p. 1052, 71?):* MANIL. 3, 131 nobilitas tenet octavam *sortem,* qua constat honoris condicio ... et specioso gratia -o (-u *var. l.*). SEN. contr. 9, 2, 14 quod sub -o publicae maiestatis ⟨agitur⟩ (*sc. supplicium sumendum*). VAL. MAX. 2, 10 pr. maiestas clarorum virorum ... iucundo introitu animis hominum adlabitur admirationis -o (-u *L man. alt.*) velata. 4, 4, 1 *Publicola* maximorum operum -o titulum imaginum suarum amplificavit. 5, 5, 1 *Scipio* triumphi ... -um (-am *trad.*) huius *Africani* cepit, illius *Asiatici* tradidit *fratri* (7, 1, 1 consulatus decus, ... t. -um). 7, 3, 8 magistratum ... abiecto honoris -o ... incedere *vestibus mutatis.* 7, 5, 6 Cato plus moribus suis praeturae decoris adiecturus quam -o eius splendoris ipse laturus. SEN. epist. 71, 9 illud pulcherrimum rei publicae -um, optimates. TAC. hist. 1, 76, 2 *Othonianis* erat grande momentum in nomine urbis ac -o senatus.

c *ad impediendum, sc. de obstaculo (oculis opposito):* CHALC. comm. 62 *nautae ascenderunt arborem navis,* ut -o oppositae molis emenso libero iam ex altiore despectu subiecta undique considerentur (*antea*: obsistente ... marina incurvitate).

d *ad praefiniendum, sc. de condicione praemissa:* PAP. Tjäder 34, 7 (*a. 551; contextu manco*) sub eo -o mutuast⟨i⟩ (*vix ad a*).

2 *significatur quod texto praecinctum est, sc. vestimentum (vix huc trahas titulos p. 1048, 19. 34):* CHAR. gramm. p. 120, 7 (*sim.* DVB. NOM. gramm. V 587,5) -um quidam dici volunt, quia intellegitur vestimentum; sed consuetudo vicit, quae praetextam dicit, referens scilicet ad togam. Pass. Theclae C d 26 p. 73, 22 conscidit -um eius *Alexandri cuiusdam nobilis* et detraxit coronam de capite illius (fibulatorium *vel* clamidem *recc. aliae, gr. τὴν χλαμύδα*). *in sermone gr. aet. rec.* CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 2, 28 p. 1168^{A} *πραιτεχστον* (*-σεκ- trad.*).

deriv.: praetextatus (*a* praetexta), 2. praetextus (-ūs).

***praetextātus,** -a, -um. *a* praetexta (*item* PRISC. gramm. II 441, 25 ISID. orig. 19, 24, 16. *cf. p. 1051, 45*). *scribitur cum apice* -áti ACT. Arv. a. 120 (CIL VI 2080) 30. 32. *abbreviatur* praetext ACT. Arv. a. 218 (CIL VI 2104) a 13. NOT. Tir. 97, 4. *compar. et superl. nimirum desunt, sed cf. infra l. 50.* PRISC. gramm. II 562, 16 paludatus, togatus, -us, trabeatus (*inter verba,* quae cum formam habeant participiorum, tamen carentia tempore nomina esse ostenduntur). *de notione:* GLOSS. -us: infans qui ˹de -o˺ patre nascitur (˹ ˺ deperdito *editur* GLOSS.^{L} V Abba PRAE 79). genus officii vel genus vestiment⟨or⟩um. nobilis. -am: *ἔντιμον.* GLOSS. I p. 42 -us: purpuratus (*cf.* SCHOL. Iuv. 11, 155 *quos* purpura vestit: qui -i sunt). *al. legitur in prosa oratione inde a* CIC., VARRONE, BELLO Alex., *in sermone gr. p. 1051, 16. 47; raro in poesi, sc. apud* CATVLLVM (*semel*), MART. (*semel*), IVV. (*ter*), AVSON. (*ter*). *al.* [*confunditur in codd. cum* praetextus *l. 17. p. 1051, 50, cf. p. 1044, 66. 70. 1051, 45.*]

1 *usu originario i. q. praetexta indutus (opp.* sagulatus *p. 1051, 14,* palliolatus *l. 60, alia adiectiva distinguuntur vol. X 1, 170, 5; de feminis tantummodo p. 1051, 16 sq., fortasse etiam l. 6. 64):* **a** *de iis qui munere publico funguntur (functi sunt):* **α** *de Romanorum magistratibus, senatoribus, imperatoribus (de peregrino honorando l. 22):* CIC. dom. 98 -os inimicos (*sc. consules*; praetextos *codd. plerique vix recte*). Vatin. 16 de quibus *tribunis a te illusis* duos -os sedentis vides (*sc. praetores factos*). Pis. 25 te -um, *sc. Pisonem consulem.* Phil. 2, 110 cur non sumus -i *occasione ludorum? (aliter sub b).* Att. 6, 1, 22 *ultimo die consulatus mei* Magnus (*sc. Pompeius*) ... -us ... fui (*sc. non paludatus*). ad Q. fr. 2, 11, 3 *peregrinum quendam* -um (*sc. honoris causa; cf. etiam p. 1044, 18*). LIV. 7, 1, 5 patricios magistratus curulibus sellis -os tamquam consules sedentes. 34, 7, 2 purpura viri utemur -i in magistratibus, in sacerdotiis. VAL. MAX. 9, 7, 4 (*de praetore quodam*). SEN. dial. 7, 25, 2 (*si recte huc traximus contextu corrupto*). SVET. Tib. 17, 2 triumphum ipse distulit ...; nihilo minus urbem -us et laurea coronatus intravit. Nero 57, 1 imagines -as *Neronis.* FLOR. epit. 1, 13, 14 -os senes. PANEG. 3, 29, 5 consulibus -is. MACR. Sat. 1, 6, 2 *v. vol. X 1, 170, 5.* CE 426, 2 prae⟨tor⟩ *et* ... -us agri iudex. **β** *de magistratu municipali:* CE 1603, 4 (*e colonia Mauretaniae Caes.*) -um patre(m) (*antea*: patre duoviro). **γ** *usu poetico Christianorum: de Christo purpura regis induto (Marc. 15, 17. al.):* CARM. adv. Marc. 5, 166 -us palmarum sustinet ictus. *de martyribus:* VEN. FORT. carm. 8, 3, 179 incedit ... -a potestas ... patricio ... potitura loco *in caelo.*

b *de iis qui rem sacram faciunt vel ludis praesunt (cf. l. 24; pueros -os in re sacra ministrantes sim. v. l. 58. p. 1051, 1):* CIC. Pis. 8 Sextum Cloelium, qui numquam antea -us fuisset, ludos *Compitalicios* facere et -um volitare passus es (*de eadem re* ASCON. Pis. p. 15, 9 *et* 12. *cf., si recte suppletur,* FEST. p. 322 *qui ludi* fiunt a vicanis [vicinis *cod.*] ⟨praetextatis⟩). LIV. 27, 37, 13 decemviri *sacris faciundis* coronati laurea -ique. PETRON. 71, 9 *sevirum Augustalem* in tribunali sedentem -um. PLIN. nat. 22, 11 *centurionem quendam* -um immolasse. LEX de flam. Narbon. (CIL XII 6038; *saec. I*^{2}) 15 *flamini ius esto* spectaculo publico ... ⟨interesse prae⟩textato. ACT. Arv. a. 118 (CIL VI 32374) 49 fratr⟨es Arvales⟩ praetext⟨a⟩ti sacr⟨ific⟩ium deae Diae ture v⟨ino fecerunt⟩ (*sim.* a. 120 [CIL VI 2080] 30. *et al. ibid.*). ACT. lud. saec. Sept. Sev. 2, 25 Pighi XVviri -i. 5^{a}, 47 *Severus et Antoninus Augusti* -i coronatique ... venerunt. *al.*

c *de liberis ingenuis* (*opp.* adulescens SVET. gramm. 16, 2. *adhibetur saepius ad indicandam aetatem alicuius nondum adultam:* adhuc -us *l. 63. 73,* tum [tunc] -us *l. 66. p. 1051, 3, specie quadam gradationis* admodum -us *l. 55, ceterum e. g. l. 54. 68*): **α** *attributive:* CIC. Verr. II 1, 151 Hortensius pupillum Iunium -um venisse *in iudicium* ... questus est (*nisi ad β*). 2, 80 -us Sopatri filius (Mur. 11 *solent* sedere in equis triumphantium -i ... f. Sest. 144 -um eius *rei* f. *al.* VELL. 2, 59, 2 obiit -o relicto f. PLIN. epist. 4, 13, 3. FLOR. epit. 2, 6, 10 *servavit* patrem -us admodum f. [*sc. Scipio; item de eodem* OROS. hist. 4, 14, 6; *cf. Liv. 21, 46, 7* pubescentis f.]. *al.*). 3, 159 puer -us (PAVL. FEST. p. 36 VAL. MAX. 7, 6, 1 p. 354, 5. 8, 1 absol. 8 p. -um et ingenuam virginem. *al.; intersunt caerimoniis quibusdam:* FEST. p. 245 nubentem deducunt. ACT. lud. saec. Sept. Sev. 5^{a}, 59 Pighi ⟨puer⟩i praetex⟨tati ... et puel⟩lae palliolatae *carmen cecinerunt.* ACT. Arv. a. 218 [CIL VI 2104] a 13. *al.*). Q. CIC. pet. 10 liberos. QVINT. decl. 340 tit. novicius. IVV. 1, 78 adulter (SCHOL. puer, qui adhuc vir non est). SVET. Cal. 14, 1 nepotem ... -um adhuc. PORPH. Hor. carm. saec. 1 (*inde* SCHOL.) a virginibus puerisque ˹-is˺ ... cantatum est *carmen* (˹ ˺ *ἀπὸ κοινοῦ positum videtur, sed cf. l. 60*). **β** *praedicative (addasne l. 52? exempla selecta inde a* SEN. *philos.*): CIC. Arch. 5 cum -us etiam tum Archias esset (LIV. 40, 42, 7 tum. 42, 34, 4 filii quattuor togas viriles habent, duo -i sunt. *al.*). Phil. 2, 44 -um te decoxisse. LIV. 45, 40, 8 quos *filios triumphatoris* -os curru vehi ... oportuerat (*cf. l. 53*). SEN. contr. 1, 3, 10 declamaverat ... Varus Quinti⟨li⟩us, tunc Germanici gener, ut -us. VELL. 1, 10, 3 *filios* duos minores natu -os, quo tempore victoriam adeptus est, habuit *Paullus.* VAL. MAX. 3, 1, 2 p. 109, 23. SEN. dial. 10, 6, 1 *Livius Drusus* ausus est ... et pupillus adhuc et -us iudicibus reos commendare (QVINT. inst. 1, 8, 2 optime C. Caesarem -um adhuc ... dixisse: '...'. SVET. Aug. 56, 2 Cal. 24, 1). ACT. Arv. a. 118 (CIL VI 32374) 52 pueri patrimi ⟨et matrimi⟩ senato-

[Suter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rum fili -i cum publicis ad ⟨aram⟩ rettulerunt (*nisi attributive; sim. saepius ibid., e. g.* a. 120 [CIL VI 2080] 32). SVET. Cal. 10, 1 *proaviam* defunctam -us etiam tunc pro rostris laudavit. CIL IX 4208 *quidam* ex indulgentia -us adiu⟨tore patre⟩ ... primus om⟨nium⟩ *gladiatorum paria dedit* (XIV 4649). *al.* γ *per se nec ad alia determinanda positum* (*sc. pro subst. masc., sed fem. l. 16. 18*): CATVLL. 61, 182 mitte bracchiolum ..., -e, puellulae. BELL. Alex. 58, 4 conventus ... matrum familias ac -orum. LIV. 22, 57, 9 iuniores ab annis septendecim et quosdam -os *ad arma vocant.* FEST. p. 245 *v. p. 1044, 67.* PLIN. nat. 9, 77 *tergore anguillae* verberari solitos tradit Verrius -os. QVINT. decl. 340, 9 specie -i. Ps. QVINT. decl. 3, 12 cum -i militabant. IVV. 10, 308 ephebum deformem ..., -um ... loripedem. SVET. Aug. 44, 2 *in spectaculis* assignavit -is cuneum suum et proximum paedagogis (*cf.* CIL VI 32098 c [*saec. I vel II ex amphitheatro Flavio*] ⟨pra⟩etext⟨atis⟩). *al.* FLOR. Verg. 3, 7 utrum praeclarius sit sagulatis an -is imperare (*sc. militibus an pueris*). GAIVS inst. 3, 220 *si* quis matrem familias, aut ⌞-um⌟ adsectatus fuerit *contra bonos mores* (⌞ ⌟ -um -amve INST. Iust. 4, 4, 1 [*τῷ -ῳ ἢ τῇ -ῇ ..., τουτέστι τῷ νέῳ ἢ τῇ νέᾳ* THEOPHIL.]. *item in definitione iniuriae*: PAVL. coll. Mos. 2, 5, 4 cum matronae vel -ae [-tote *var. l.*; -o -ae *suspicatur Huschke*] comites abducuntur). *al.* *iocose de adultis discentibus*: SEN. contr. 1 praef. 11 in quo *atriolo* duos grandes -os ait *Cicero* secum declamare (*sc. Hirtium et Pansam consules, v.* SVET. rhet. 25, 3).

2 *per enallagen de rebus ad homines praetexta indutos pertinentibus*: **a** *respicitur praetexta liberorum ingenuorum*: α *exempla varia*: MART. 10, 13 (20), 4 tu mihi simplicibus ... dilectus ab annis et -a cultus amicitia. IVV. 2, 170 -os ... mores *puerorum mollium* (SCHOL. mores, quos filii senatorum ... habent). AVSON. Mos. 403 -i ... facundia ludi. β verba -a, *sc. impudica* (*sunt qui hanc notionem referant ad actionem praetexendi, ut intellegenda sint verba tecta et ambigua [contra exempla infra allata] vel verba, quae excusatione praemissa egeant [cf. p. 650, 22 sqq.]; sed formatio adi., ut temptavit iam Fest. p. 1044, 66, videtur referenda esse ad toga praetexta indutos [sc. libera protervitate loquentes?]; impudicitia respicitur etiam l. 25*): SVET. Vesp. 22 erat ... dicacitatis ... sordidae, ut ne -is quidem verbis abstineret. GELL. 9, 10, 4 *concubitum narravit Vergilius* (*Aen. 8, 504 sq.*) tam evidentibus ac tamen non -is, sed puris honestisque verbis. *de* MACR. Sat. 2, 1, 9 *v. p. 1044, 70.*

b *respicitur praetexta magistratuum sim. Romanorum in scaenam inductorum, sc. ut f. pro subst.* -a (*potius adi. l. 51. 55*) *significet fabulam res Romanas complectentem* (*pertinentem ad genus tragicum praeter l. 56; de variis partitionibus generis dramatici v. Lesky, Ges. Schriften, 1966, 583 sqq.; cf. supra p. 1044, 62. 1048, 48*): EVANTH. de com. 4, 1 Latinos multa fabularum genera protulisse, ut togatas ..., -as a dignitate personarum tragicarum ex Latina historia, Atellanas *eqs.* (*sim. definiuntur*: DIOM. gramm. I 489, 24 prima species est togatarum quae -ae dicuntur, in quibus ... reges Romani vel duces inducuntur, ... sublimitate tragoediis similes. 489, 26 -ae [-texta(e) *trad.*] ... dicuntur, quia fere regum vel magistratuum, qui praetexta utuntur, ... acta comprehenduntur. 490, 13 *v. infra.* LYD. mag. 1, 40 [*πραιτεξτᾶτα(ν) edd., πρετεξα(ν)τα cod.; opp. κρηπιδᾶτα*]). DIOM. gramm. I 482, 28 -a, tabernaria (*genera* poematos dramatici *Romanorum, quibus apud Graecos respondent* tragica, comica). 489, 15 togatae ... in -as (-textas *var. l.*) et tabernarias dividebantur (*species est togatae ut l. 43 et* 490, 11 togata -a a tragoedia differt, quod in tragoedia heroes inducuntur ..., [490, 13] in -a autem ⟨duces Romani, ut in ea⟩ quae inscribitur Brutus [*suppl. Leo apud Kaibel, Com. Gr. Frg. I 1, 1899, 60*]). GRAMM. VI 274, 8 -a (*iuxta alia genera poeseos; sim.* Ps. BASS. gramm. VI 312, 9). SCHOL. Cic. Bob. p. 137, 15 haec ... *Accii* tragoedia -a Brutus inscribitur. SCHOL. Hor. ars 288 comoediarum genera sunt sex: stataria, motoria, -a, tabernaria, togata, palliata (*inde* SCHOL. Ter. p. 76, 12. *cf. p. 1048, 60*).

*?***3** *abusive in iunctura* toga -a *pro* t. praetexta (*si recte trad.; usum vix defendas coll. altera structura verbi q. e.* praetexere *p. 1046, 66 nec est quod cogites de p. p. p. verbi intensivi* praetextare *ceterum ignoti*): VARRO frg. Non. p. 189, 17 proinde ut non reges nostri undulatas et -as t. soliti sint habere (*errore scribae cuiusdam sec.* undulatas*?*). PAVL. FEST. p. 155 Mutini Titini sacellum Romae fuit, cui mulieres velatae t. -is solebant sacrificare (t. praetextis *Festo restituunt viri docti; ad rem v. Herter, RE XIX 1719, 53 sqq.*).

pro subst. masc. v. 1cγ, fem. v. 2b, ceterum l. 16. 18 et fortasse etiam p. 1050, 6.

cf. Onom.

[praetexto *v. l. 60.*]

praetextum *et* **1. praetextus** *v.* praetexo.

2.ˣpraetextus, *abl.* -ū *m.* *a* praetexere. *exceptis nom.* -s COD. Iust. *sub 1bγ,* GLOSS. *et acc. ambiguo* -um (*de quo v. p. 1048, 73. 1052, 39*) *non legitur nisi abl.* -u, *sc. inde a* PETRON., *nisi sec. var. l. huc trahere malis iam* LIV., MANIL. *al. sub voce* praetextum *allatos, ubi v.; frequentatur in sermone iuris.*

i. q. actus vel effectus praetexendi (*cf.* GLOSS. II 423, 43 *πρόσχημα, τὸ προκάλυμμα*: -s [pro- *trad.*], obtentus. V 575, 55 -s: habitus. GLOSS.ᴸ II Philox. sv 57 sub ⟨p⟩r⟨a⟩etextu: *ἐπὶ προσχήματι. quod quis praetexens opponit, indicatur per gen. obi. passim, per struct. verbalem autem l. 47. 64, solo pron. l. 59; cum gen. subi. vel poss.* GREG. M. *l. 28 et sub 2; sine tali indicatione* TAC. *sub 2*): **1** *(dis)simulando, celando vel protegendo, excusando* (*sive de velamento, specie oblata ut l. 22. 34, sive de causa in medium prolata, ut l. 12. 32 et passim sub b; pro syn. est* causa *l. 37,* color *l. 63,* nomen *l. 22,* species *l. 28. 60,* velamen *l. 15, opponitur* veritas *l. 29. 38. 42*): **a** *in sermone communi*: α *abl.* -u: Ⓘ *iuncturae praepos.*: sub -u: PETRON. 97, 9 scio te ... ad occidendum me venisse; ... funde sanguinem, quem sub -u quaestionis petisti. VICTORIN. POETOV. in apoc. 1, 8 qui sub -u misericordiae inlicita peccata *docent* (2, 3). HIL. coll. antiar. app. p. 183, 15 simplices ... sub -u nom̶inis christiani ... inretitos ([*antea*: exquisitorum verborum velamine]. VIGIL. THAPS. c. Arian. 3, 12. *cf.* ZENO 1, 2, 7 alieni n.). GAVDENT. serm. 13, 12 *Iudas* sub -u ... pietatis ... fallaciae verba deprompserat (CONC.ˢ II 5 p. 146, 9 [*gr. Isid. Pelus. epist. 1, 370 ἐν προσχήματι, quod item vertit* FACVND. defens. 2, 4, 13 sq.; *cf. Rustic. Conc.ˢ I 4 p. 10, 27* sub p. figmento]. *sim.* CASSIAN. inst. 10, 5 sub -u coloris pii). SCHOL. Iuv. 2, 65, 1 'Stoicidae': qui sub -u philosophiae infamiam exercent. AMBROSIAST. in Eph. 4, 14 veritatis (*antea*: sub veri nomine). HIER. epist. 52, 9, 2 sub -u elemosynae quaerunt divitias (*cod. G saec. VI/VII et cett., ut in eadem iunctura* 58, 2, 2 *praeferenda videatur var. l.* -u *pro* -o). EVSTATH. Basil. hex. 9, 1, 10 sua ... dicta sub -u interpretationis adstruere (*gr. ἐν προσποιήσει ἐξηγήσεως*). DIONYS. EXIG. praef. 6, 1 sub -u fidei perfidiam insinuare (GREG. M. moral. 18, 12). *al.* *iuncturae variae*: GREG. M. past. 3, 16 p. 76ᶜ sine iustitiae -u (*antea*: sub aemulationis specie). in I reg. 2, 54 *Heli* nulla religionis veritate resplenduit; nam ... ornatus ille *sacerdotis* ... ex -u fallaciae erat. 2, 91 *sacerdotes mali* nobilitatem dignitatis proferunt in -u religionis (*item* in *c. abl. infra l. 73*). Ⓘⓘ *exempla cetera*: TERT. cult. fem. 2, 9 l. 21 ne ... licentiam usurpetis -u necessitatis (-u *cod. A,* -tato *cett.,* -o *ed. Rhenani; cf. p. 1049, 17*). DICT. 5, 6 -u pacis bellum ... instruere (-o, praecepto *var. ll.*). HIST. AVG. Heliog. 34, 3 *improba reticui vel* -u verborum adhibito ... texi (*cf. p. 1049, 14*). RVFIN. hist. 4, 74 -u mysticae doctrinae (*gr. προσχήματι*). TRACT. Pelag. 3, 12, 6 nolo avaritiam tuam vel misericordiae vel pauperum causa -uve defendas. SIDON. epist. 7, 15, 1. GREG. M. in I reg. 6, 48 -u boni (*opp.* boni veritatem). *al.*

β *acc.* -um (*huc traximus locos solius* GREG. M., *qui saepe exhibeat abl.* -u *nec ullam formam certam subst. neutri* praetextum; *de ceteris v. p. 1048, 73*): GREG. M. in I reg. 2, 51 nonnulli praedicatores sanctitatis -um praeferunt, quam non habent. 2, 54 (*opp.* veritatem *ut* 6, 49). 4, 111. 6, 20 -um virtutis offerre (*cf. 6, 21* praetensas excusationes). 6, 47 -um boni.

b *in sermone iuris*: α *abl.* -u *sine praepos.*: CELS. dig. 31, 21 *cum testator,* quamquam sciret dotem redditam, hoc tamen -u usus esset, quasi dotis reddendae nomine eam summam legaret (VLP. dig. 49, 12, 1 hoc -u, q.; *item illustratur per enunt. secund.*: COD. Iust. 6, 35, 5 [*a. 223*] non oportet ... successiones auferri -u, quod in sepultura supremis defunctorum obtemperatum non fuisset. *v. etiam l. 64*). EPIST. imp. Aur. dig. 50, 4, 6 pr. hoc -u legis uti. PAPIN. dig. 40, 5, 23 pr. fideicommissaria libertas -u compilatae hereditatis aut rationis gestae non differtur. VLP. dig. 36, 1, 1, 3 seu metu litium seu -u metus. *al.* COD. Iust. 4, 1, 1 (*a. 213*) causa ... periurii -u retractari *non* potest, nisi *eqs.* 4, 34, 1 (*a. 234*) si -u (ex -o *codd. Coll. Mos. 10, 8*) latrocinii commissi ... non restituuntur *res depositae. al.* (*v. etiam p. 1049, 33*). β sub -u: SCAEV. dig. 2, 15, 3, 2 *pecuniam* sub -u hereditatis acceptam. VLP. dig. 1, 18, 6, 5 *ne provinciales* sub -u adventus officiorum vel militum ... iniuriis vexentur. 47, 3, 1 pr. *ne* aedificia sub ⌞hoc⌟ -u diruantur (⌞ ⌟ *sc. tigni furtivi recuperandi. item cum solo pron.*: COD. Iust. 7, 63, 3 [*a. 518*] neque per oblationem precum ... neque sub -u quodam altero). 47, 11, 2 sub -u religionis vel sub specie solvendi voti. *al.* PAVL. dig. 37, 5, 15, 3 dotis. COD. Iust. 5, 37, 6 (*a. 223*) *ne tutores* sub -u nominis eorum *pupillorum* ... lites suas *exerceant.* 11, 12, 1, 1 (*imp. Leone*) *nulli licet ornatum imperatorium* sub hoc colore et -u praeparare, quod velit *id imperatori donare* (*ad structuram cf. l. 47 supra*). *al.*

γ *nom.* -s: COD. Iust. 5, 27, 7, 3 (*a. 519*) iniusta ... libidinum desideria (*sc. filios naturales*) nulla ... venia defendet, ... non adrogationum vel adoptionum -s.

2 *ornando, distinguendo, sc. de decore, ornamento sim.* (*non nisi abl.; cf. p. 1049, 44*): TAC. hist. 1, 19, 2 agitatum ..., num *praeter legatos* et Piso proficisceretur *ad exercitum,* maiore -u, illi *legati* auctoritatem senatus, hic dignationem Caesaris laturus (*nisi rectius* -o *coni. Woelfflin, Ausgew. Schr., 1933, 96; v. enim p. 1049, 57*). GREG. M. in I reg. 2, 99 *quidam ecclesiae praepositi* in -u mundanae laetitiae mortem ebibunt. 5, 203 *pediles* (*I reg. 15, 4*), *i. viri perfecti,* non solum -u corporalis munditiae splendidi sunt, sed etiam luce cordis.

[Suter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3 *variis rationibus* (*non nisi abl.*): PHILIPP. in Iob rec. long. 36 p. 738[B] (*ad Iob p. 1045, 67*) *'nubes', i. apostoli arcana caelestia tractantes,* quasi quodam -u et obscuritate aquarum obstaculum carnalibus faciunt (*cf. p. 1049, 58*). VIGIL. THAPS. c. Arian. 2, 12 p. 205[D] *Arius dogmata sua* sub alterius -u imaginis iterum ac saepius repetens (*comparatur cum scaenico, qui* aptatae imaginis specie *varias partes agit; ad notionem cf.* praetexo *IIC*). Ps. VIGIL. THAPS. c. Marivad. 1, 1 l. 70 (*ad apoc. 22, 6* dominus, deus et spiritus prophetarum misit angelum) quare ... 'misit' dixit et non 'miserunt' sub -u (textu *et* praetaxato *var. ll.*) trium personarum ... introduxit? (*cf.* praetexo *IIB2 vel C1*). *Suter.*

praetimeo, -ēre. *a* prae *et* timere. [*var. l.* praetimuisse LYGD. 4, 14 *pro* per- *praeferunt edd. vet. et Luck 1988.*]

1 *vi praeverbii temporali i. q. antea timere* (*fere praesagiendo, sc. antequam periculum prope accedit*): PLAVT. Amph. 29 mirari non est aequom, sibi si -et *is qui Iovis partes agit.* SEN. epist. 98, 7 nihil est ... stultius quam -ere; quae ista dementia est malum suum antecedere? LACT. inst. 6, 17, 17 pusillitas animi ... aut -entis, ne sibi desit *pecunia,* aut desperantis posse se illam reparare. **2** *vi praeverbii comparativa cum dat. rei postpositae i. q. timendo praeponere*: TERT. resurr. 35, 6 aeternitatem occisionis ... humanae *occisioni* ut temporali -endam. **3** *vi praeverbii evanescente fere i. q. timere* (*nisi more adi. compositorum agnoscas vim intensivam, ut sit fere i. q. valde timere, vel cogites de confusione cum* pertimere): Ps. LACT. PLAC. fab. Ov. 5, 1 Perseus -ēns multitudinem adversariorum ... caput ... Gorgonis extulit (pertimens *var. l.*). 15, 1 *vocatus in iudicium* Myscelus ... -ens periculum capitis Herculem invocavit (pertimescens *edd. vet.*).

[praetimēsco *vix recte trad.* CIC. Phil. 5, 51 *pro* per-, *quod verbum saepissime occurrit apud eundem.*]

praetimidus, -a, -um. *a* prae *et* timidus. *i. q. valde timidus, sc. qui pie veretur*: CARM. de Iona 67 *Ionas se* famulum ... fatetur -um fidumque dei (*cf. Ion. 1, 9* deum caeli ego timeo).

praetinet *addunt codd. nonnulli in serie compositorum verbi q. e.* tenere NOT. Tir. 6, 56[a]; *i. q. ante tenet.* [*vix recte trad.* -e *pro* retine GLOSS.[L] V Aa P 1148, *v. André, Rev. Phil. 33, 1959, 243.*]

praeting(u)o, -ctum, -ere. *a* prae *et* ting(u)ere. *exstat solum p. p. p.* -tus *praeter* AVG., *ubi codd. exhibent stirpem* -tingu-. *i. q. antea tingere* (*c. abl. instr., sed* ex *l. 42,* in c. *abl. l. 39. 41; sine obi. acc.* AVG.): OV. met. 7, 123 semina ... -ta veneno (*sc. dentes draconis*; -cincta *var. l.*). CAEL. AVR. chron. 1, 4, 119 aqua, in qua fuerit candens ferrum -tum. 2, 4, 75 singula *linteola* oleo calido -ta. 2, 4, 78 ex humore ... adhibemus oris collutionem, ... in quo sit -ta ignita galla. 2, 7, 97 appositis lanis limpidis ... oleo ... calido -tis (4, 3, 50. 5, 1, 8. *inde restituitur etiam* 1, 3, 57 ex o. [praecincto *ed. princ.*] *et* 4, 3, 22 [praetactus *ed. princ.*]). 2, 7, 107 intybi thyrsum aceto -tum. *baptizando*: AVG. bapt. 5, 9, 11 Iohannes ... tali baptismo -bat, quo accepto esset baptisma etiam dominicum necessarium (per- *var. l.*). *Wirth.*

praetitulātio, -ōnis *f.* *a* praetitulare. *i. quod praetitulando enuntiatur potius quam actio praetitulandi*: RVFIN. hist. 7, 25, 1 nonnulli ... dixerunt -em libri (*sc. apocalypsis*) non esse veram, sed alienae scripturae Iohannis tantum nomen impositum (*gr. ἐπιγραφήν. cf. 2 haereticum quendam* libello a se conscripto Iohannis titulum praetulisse). Orig. in Rom. 2, 14 p. 920[C] quae *historia* in -e psalmi (*sc. 50, 1*) scripta est (p. 920[D] p. septimi decimi -o est: '...'. p. 921[A] continentia ... p. longe aliud quam -o continet). p. 920[D] -is historiam (p. 921[A]). p. 921[A] in -e. GREG. ILIB. in cant. 1, 2 ut scias hoc carmen in Christo et ecclesia esse praedictum, -o ipsa (*sc. canticum canticorum*) manifestat. Ps. ORIG. tract. 16, 3 -o ista (*Is. 1, 1*) cum subsequenti sermone non *congruens* (*de eadem*: 16, 6 -o obscura).

praetitulo, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* titulus *vel* titulare. [*hic illic affertur e scriptoribus a Thes. alienis, e. g. Ps. Hier. in psalm. praef. Migne 26, 824[A] Ps. Primas. in Hebr. praef. Migne 68, 685[C].*]

1 *pro obi. est* nomen *scriptoris, quod praemittitur, ut significetur fere i. q. scribere in fronte libri sim.* (*cuiusvis loci allati fort.* PRISCILL.; *vix recte restit. corrector cod. Augiensis* PRAEF. bibl. in epist. Paul. p. 4, 11 S. nominis *Pauli* in fronte -ti *pro* nominis fronte praelati [*sec. l. 6* nomine titulatur?]): PRISCILL. tract. 3, 73 *quaedam* ab haereticis ... falsata sunt, dum -to nomine prophetarum in verbis sanctorum divinum opus quaerunt. RVFIN. apol. Orig. praef. 2 p. 546[B] accidere solet ..., ut nomine in codice non -to aliquid ipsius *Origenis laudetur.*

2 *pro obi. est liber sim., ut significetur fere i. q. a fronte inscribere, sc.*: **a** *titulo operis* (*qui oratione recta ponitur* [*iuxta abl. l. 72. 74*]): RVFIN. hist. 6, 13, 1 stromatum libri octo, ⌞quos *auctor* hoc modo -vit⌟: Titi Flavii Clementis ... *στρωματεῖς* (⌞ ⌟ *gr. οὓς καὶ τοιαύτης ἠξίωσεν προγραφῆς*). GENNAD. vir. ill. 13 libellos *Prudentii,* quos graeca appellatione -vit *ἀποθέωσις, ψυχομαχία, ἁμαρτιγένεια.* 14 *Audentius* scripsit ... librum, quem -vit 'de fide adversum haereticos'. 66 sub ... Syagrii nomine septem 'de fide et regulis fidei' libros -tos inveni. 99 alium *dictatum Pomerii* 'de vitiis et virtutibus' -tum. **b** nomine *scriptoris* (*cf. et p. 1053, 62*): GENNAD. vir. ill. 85 'chronica' n. illius *Prosperi* -ta (chronicum; nominis; -tam *var. ll.; opp.* suppresso nomine). **c** *monitione praevia quadam* (*c. acc. praedic.*): GENNAD. vir. ill. 73 hunc ipsum libellum *haereticum* ... in latinum transtuli et cavendum -vi.

deriv.: praetitulatio.

praetium *v.* pretium. *Huyck.*

praetondeo, -totondī, -tōnsum, -ēre. *a* prae *et* tondere. [*e coni. dub. pro* praetensus LVCIL. 193 *p. 979, 45.*] *i. q. ante tondere* (*vi praeverbii locali* APVL., *fortasse temporali* CASS. FEL.; *pro obi. est id, unde quid desecatur*): APVL. met. 5, 30, 6 (*verba Veneris iratae*) cum eius *Amoris* comas ... deraserit, pinnas ... -totonderit *Sobrietas* (*ad perf. cf. vol. V 1, 818, 55 sq.*). CASS. FEL. 2 p. 10, 16 (*ad tineas capitis*) -so pressius capite ... fricabis (62 p. 154, 15 post haec -so p. c. lanis ... operies [pretunso *vel* preraso *codd.*]).

[praetono, *compos. a* prae *et* tonare, *non trad. nisi falsa var. l. p. 508, 44.*] *Bk.*

[*]praetor, -ōris *m.* [-es *appellati esse videntur duces (reges, magistratus), 'qui praeibant' exercitui* (*v. supra p. 596, 11 sqq. et infra caput prius*): -r < *praị-i-tōr; *de suffixo cf.* circ-i-tor *'is qui circumit', de contractione* praemium < *praị-imiịom *al. (v. Leumann, Gramm. 1977, 119); notionem priscam ex parte servavit vox derivata q. e.* praetorius, *v. infra p. 1070, 31. 1071, 54 et cf. Mommsen, Staatsrecht II[3], 1887, 74 sqq. alii cogitant de eo, 'qui praeit verba' (vel verbis sim., v. p. 595, 41 sqq.), sed cf. van Leijenhorst, Mus. Helv. 43, 1986, 177. Fo.*] *vox derivata esse putatur a* praeire, *v. p. 596, 11 sqq. et e. g.* NOVELL. Iust. 24 praef., *ceterum a* praepositor *vel* praeceptor, *v. p. 780, 54 sqq., a* praeesse THEOPHIL. inst. Iust. 1, 2, 7 (*partim forma corrupta προαιρεσσαι, unde* GLOSS. iurispr. *ἄδετ Π* 6), *a* praes GLOSS.[L] I Ansil. PR 1083. *scribitur* prait- CIL I[2] 41. 610 (*a. 200 a. Chr.*). 803 (*a. 205 vel 191 a. Chr.?*). 1513. XII 5371 (*saec. I[1]*). *al.,* praet- CIL I[2] 638, 9 (*a. 143 vel 132 a. Chr.?*). LEX repetund. (CIL I[2] 583) 65. *et passim,* pret- (*quam pronuntiationem rusticam irridet* LVCIL. 1130. *cf.* VARRO ling. 7, 96 DIOM. gramm. I 452, 17, *qui id servaverunt fragmentum*) *in titulis Faliscis* CIL I[2] 365 (*v. p. 1056, 23*) *et* XI 3156a, *ceterum* INSCR. Année Épigr. 1960 p. 17 n. 35 (*Antioch. Pisid.; saec. II in.*). CIL XI 2637 (*saec. V med.*). *al.,* prator CIL I 3292a (*saec. II[1] a. Chr.?*). *cum apice* práet- CIL XII 3163 (*aet. Alex. Sev.*). XIV 349, praetó⟨ri⟩ CIL XII 3165[a]. *more sollemni notatur* pr (*quod testatur* PROB. litt. sing. 3, 24. 4, 8. *al.*): S. C. de Bacch. (CIL I[2] 581) 4 *et passim in inscr.; in codd. antiquissimis e. g.* LIV. 27, 21, 6 (*cod. P*). GAIVS inst. 1, 20 (*cod. V*); *puncto interposito* (*quod vetat* MAR. VICTORIN. gramm. 4, 93 ne fiat 'populus Romanus') CIC. Tull. 33 (*cod. T*). GAIVS inst. 4, 29 (*cod. V*). *al.; ceterum occurrunt notae* praet (prait, pret) CIL XII 5371 (*saec. I[1]?*). XIV 172 (*a. 184*). 2931 (*saec. II/III*). XI 4209 (*a. 240*). *al.,* prae CIL XI 6164 (*saec. II/III*), pra INSCR. *p. 1056, 51,* p CIL I[2] 2515. VI 1418 (*saec. III ex.*). 315 (*a. 321*). NOT. Tir. 36, 68. *dat.* -e *exhibet* INSCR. Année Épigr. 1979 n. 216 (*Fori Clodii; a. 299*). *prosodiae et flexionis communis exemplum est* -r VARRO ling. 8, 72. 10, 28. 70. *de notione v. l. 27 sqq. p. 1055, 53. 55; ceterum* NOVELL. Iust. 24 praef. quos *iudices* etiam -es vocabant *Romani antiqui.* 24, 1 ut ipse et militiarum ... praesit et praeponatur legibus (*sim.* 25 praef. Romani ... olim suos duces -es nominabant *eqs.* 26, 1, 1 dux simul et legislator). ISID. orig. 9, 3, 27 -es, idem qui et praefecti, quasi praepositores. 9, 4, 16 -es ... quasi praeceptores civitatis et principes. GLOSS. -r: *στρατηγός.* qui civi⟨li⟩bus praeest negotii⟨s⟩. *al.* *legitur inde a* LEGE XII tab. (*v. p. 1055, 30*), NAEV., PLAVTO. *per totam latinitatem, maxime apud* CIC., LIV. *iurisque consultos et in titulis* (*novies in* CE); *ceterum occurrit raro in versibus, deest e. g.* TER., LVCR., VERG. *aliisque carminibus heroicis* (*exceptis* MANIL. 4, 212 LVCAN. 3, 107 DRAC. laud. dei 3, 429 Romul. 8, 31). [*confunditur imprimis, sc. compendiis perperam solutis, cum* praefectus (*v. p. 623, 52*), populus Romanus, *e. g.* CIC. Verr. II 2, 139. Phil. 5, 45 (*v. Schoell, ed. 1918, ad loc. et supra l. 43*), pro, *e. g.* CIC. Verr. II 5, 81 Arch. 11 LIV. 23, 22, 4; *ceterum e. g. cum* praetorius (*v. p. 1068, 46*), praeco (*v. p. 495, 39 sqq.*), praeter (*v. p. 989, 46*).]

significatur is qui praeit, sc. iure imperandi coercendique in civitate praeest. materiam sic digerendam esse putavimus:

CAPVT PRIVS: *de variis magistratibus, ducibus sim.*:

I *Romae: p. 1055, 26* (*de duce militari p. 1055, 43*).

II *in civitatibus Italicis*: **A** *apud scriptores: p. 1055, 60.* **B** *in titulis: p. 1056, 16* (*-es praesunt rei sacrae p. 1056, 48, iuventuti p. 1056, 65*).

III *apud externas nationes: p. 1056, 68* (*de duce militari p. 1057, 13*).

IV *per similitudinem in regno caelesti: p. 1057, 74.*

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CAPVT ALTERVM: *de magistratu Romanorum sollemni*:
I *exempla rem illustrantia*:
A *proprie*: **1** *respicitur -um creatio, cursus honorum sim.: p. 1058, 19.* **2** *spectat ad provincias sortiendas sim.: p. 1058, 65.* **3** *illustrantur officia praecipua: p. 1059, 22 (spectat ad iurisdictionem p. 1059, 22, rem militarem p. 1060, 25, rem sacram p. 1060, 50, curam ludorum p. 1060, 71, varia officia p. 1061, 36).* **4** *comparatur potestas magistratuum aliorum: p. 1062, 10.* **5** *vario usu: p. 1062, 51 (minus technice* -r *pro* pro -e *p. 1063, 16).*
B *in comparatione vel translatione: p. 1063, 33.*
II *syntactica et stilistica*:
A *determinationes generis praeturae: p. 1063, 43 (in administranda provincia p. 1064, 10).*
B *iuncturae cum praepos.*: **1** pro -e: *p. 1064, 30* (legatus pro -e *p. 1064, 60*; quaestor pro -e *p. 1064, 64; audacius locutio praepos. ponitur per se p. 1065, 24).* **2** ex -e: *p. 1065, 30.*
C *iuncturae verbales: p. 1065, 40.*
D *gen.* -is *pendet e subst.: p. 1066, 10.*
E *varia notabilia:* **1** *abl. absol. 'aliquo* -e': *p. 1066, 26.* **2** *accedit ad nomen proprium: p. 1066, 32.* **3** *adhibetur pro adi. q. e.* praetorius: *p. 1066, 40.* **4** *in lusu verborum: p. 1066, 43.*

CAPVT PRIVS: *de variis magistratibus, ducibus sim. (indicatur, cui [rei] vel ubi -r praesit, per gen. vel adi. passim inde a* NAEV. *l. 45,* CATONE *l. 61, per dat. gerund. p. 1056, 34. 42. 61, a quo institutus sit p. 1057, 55)*:
I *Romae (aetate prisca significatur summus magistratus, qui postea* consul *appellatus est, v. testimonia vol. IV 562, 83 sqq.* [*addas* NOVELL. Iust. 24 pr.] *et cf.* CIC. *et* LIV. *sub A; inde neglegentius adhibetur de quolibet duce, praeposito sim.)*: **A** *vario usu*: LEX XII tab. (Fest. p. 376) si vindiciam falsam tulit, ... ⟨prae⟩tor arbitros tris det *(si recte suppletur. ceterum scriptores de lege XII tab. loquentes mentionem faciunt* -is: PLIN. nat. 18, 12 *sontem* -is arbitratu verberari [*item* GELL. 11, 18, 8]. GELL. 20, 1, 11 *reus* ad -em in comitium ... effertur. 20, 1, 44. 47). CIC. leg. 3, 8 regio imperio duo sunto iique ⟨a⟩ praeeundo iudicando consulendo -es iudices consules appellamino. -r maximus (*v. Kunkel-Wittmann, Staatsordnung und Staatspraxis der röm. Republik II, 1993, 696 sq.*): LIV. 7, 3, 5 lex vetusta ..., ut qui -r m. sit idibus Septembribus clavum *annalem* pangat (*vix recte explicari videtur ibid. 8* a consulibus postea ad dictatores, quia maius imperium erat, sollemne clavi fingendi translatum est). FEST. p. 161 m. -em dici putant alii eum qui maximi imperii sit, alii qui aetatis maximae; pro collegio quidem augurum decretum est, quod in salutis augurio -es maiores et minores appellantur, non ad aetatem, sed ad vim imperii pertinere (*postea*: -em ... maiorem, urbanum; minores ceteros). **B** *in re militari (exempla potiora nec ab omni dubio aliena; ceterum cf. p. 1058, 10)*: NAEV. carm. frg. 36 ⌞virum -r⌟ adveneit, auspicat auspicium prosperum (⌞ ⌟ *i. virorum -r, sc. 'qui praeit exercitui', v. S. Mariotti, Bellum Poenicum, 1955, 70 sqq.*; visum -r, *i. ad prodigium sim. inspiciendum, Skutsch, Liverpool Class. Monthly 13, 1988, 79, de -e sollemni cogitans*). VELL. 2, 27, 6 Ofella Lucretius, qui cum ante Marianarum fuisset partium ⌞-r⌟, ad Sullam transfugerat (⌞ ⌟ *codd., def. Hellegouarc'h, Rev. Ét. Lat. 54, 1976, 245 sqq., coni. alii alia*). VAL. MAX. 5, 6, 3 Genucio Cipo -i paludato portam egredienti (*de Cipo cf. Ov. met. 15, 565 sqq.*). PORPH. Hor. epist. 2, 2, 34 (*v. p. 1060, 41*) -em Lucullum significat, ⟨ita⟩ enim olim duces imperatoresque dicti. Ps. ASCON. Verr. p. 234, 6 veteres ... omnem magistratum, cui pareret exercitus, -em appellaverunt. SCHOL. Cic. Gron. D p. 320, 20 -r Hispanos irrupit *Pompeius (nullo munere sollemni functus)*.

II *in civitatibus Italicis aliisve iure Romano vel Latino utentibus vel id imitantibus (ad rem v. post alios Klebs p. 1056, 20 et Ruoff-Väänänen, Arctos 11, 1977, 103 sqq.; forma 'aliquo* -e' *fere ad tempus indicandum p. 1056, 4. 8. 41* [*cf. p. 1066, 26*])**:** **A** *apud scriptores*: **1** *in liberis civitatibus vel earum foedere*: CATO orig. 22 C⟨l⟩oelius pr(aetor) Albanus oratores misit Romam (*cf. Liv. 1, 23, 4* Cluilius Albanus rex). LIV. 8, 11, 4 -em eorum *Laviniensium.* 8, 26, 1 Samnitium (*eorundem* 8, 39, 13). 9, 16, 17 Praenestinus -r *a Papirio Cursore castigatus* (*de eodem*: VIR. ill. 31, 4 AMM. 30, 8, 5; *cf.* PLIN. nat. 17, 81 Praenestinorum. *de alio*: LIV. 23, 19, 17 Praeneste cum -e suo ... redierunt). 23, 7, 8 Marium Blossium -em Campanum (*fortasse de summo magistratu Capuae, q. e. medix tuticus*). 24, 47, 7 Arpinus. 25, 16, 5 *Flavus* in magistratu erat, ab iisdem *Lucanis* ... creatus -r (*cf.* 25, 16, 10 omnium populorum *Lucanorum* -bus). SEN. benef. 3, 23, 5 Vettius, -r Marsorum, ducebatur ad Romanum imperatorem (*bello sociali*). *in foedere Latino*: LIV. 8, 3, 9 -es tum duos Latium habebat ..., ambo ex coloniis Romanis (*de iisdem* 8, 3, 10). FEST. p. 241 (*e Cincio*) *solitos esse* populos Latinos ... imperium communi consilio administrare; ... militem illum, qui a communi Latio missus esset, illum, quem aves *Romae* addixerant, -em salutare solitum, qui eam provinciam (*sc. ducendi exercitus*) optineret -is nomine (*huc traximus sec. Alföldi, Early Rome and the Latins, 1965, 119 sqq.*). **2** *in municipiis et coloniis (de summis magistratibus, sc. minus technice* [*excepto* CIC.]): CIC. leg. agr. 2, 92 sq. cum venissem Capuam colonia iam deducta L. Considio et Sex. Saltio, quem ad modum ipsi loquebantur, -bus ...; (93) nam ..., cum ceteris in coloniis duumviri appellentur, hi se -es appellari volebant (*item Capuae*: 2, 93 [*comparantur magistratus urbis*]. 2, 94 quid -r edixisset). HOR. sat. 1, 5, 34 Fundos Aufidio Lusco -e ... linquimus (SCHOL.: -em pro magistratu dixit, hoc est duumviro [*Fundis aediles praeerant, cf. Mommsen, CIL X p. 617*]). 2, 3, 181 (*Canusinus quidam ad filios*) uter aedilis fueritve vestrum -r (*sc. Canusii potius quam Romae*). PETRON. 65, 4 triclinii valvas lictor percussit; ... conterritus -em putabam venisse. SORT. Sangall. 70, 5 eris -r et circa omnes humanus (*cf.* 70, 10 -r urbanus, *al. ibid.; huc traxit Meister ad l.*). CE 1466, 3 -es (*Formiis, ubi aediles praeerant, v. enim Mommsen, CIL X p. 603*).

B *in titulis (sed* CE *v. sub A2) significantur, qui praesunt (munere iterum administrato e. g. l. 29)*: **1** *civitati regendae*: **a** *in municipiis, coloniis, civitatibus (sc. Italiae vel Galliae Narbonensis praeter l. 33. 35; de civitatibus nominis Latini* LEX repetund.; *dedimus exempla pauca selecta, cum inscriptiones sec. locos digestas exhibeat Klebs, Philologus Suppl. 6, 1891–93, 684 sqq.)*: CIL I² 41 -r dedit (*sc. Aricinus, nisi est Romanus*). 396 (*Beneventi; notatur* pr; *in parte sinistra tituli* [*vetustiore?*]: consol). 365 (*cum add. p. 877; Faleriis*) Cotena ... preto⌞d⌟ de zenatuo sententiad vootum dedet (⌞ ⌟ *littera Etrusca pro* r?). 3292a (*Hadriae; saec. II in.*). LEX repetund. (CIL I² 583) 78 ⟨quei eorum in sua quisque civitate dicta⟩tor -r aedilisve non fuerint. CIL I² 1461 (*Praeneste*) C. Magulnius ..., C. Saufeius ... pr(aetores) sacraverunt. 1513 (*Corae*) -es ... emeru(n)t (*cf. 1514 ibid.* IIIvir). 1574 (*Calibus?*) *duo* IIIIvir(i) pr(aetores) ... c(uraverunt) (*eadem nota, qua quidam* praefectos *intellegunt*: 3382 [*Hispelli*] pr(aetor) bis IIIIvir [*nisi sunt duo honores*]. X 4657 [*Calibus*]. XII 3215 [*Nemausi*]). 1690 (*Grumenti*) *duo* pr(aetores) duovir(i) (*al. v. vol. V 1, 2255, 70 sqq.; addere possis* INSCR. Année Épigr. 1974 n. 228 [*Priverni, a. 137*]). TAB. hosp. (CIL II 3695; *a. 6*) egerunt ... -es *Bocchoritanorum.* CIL X 797 (*a. 47/54*) praif(ectus) pro pr(aetore) i(ure) d(icundo) in urbe Lavinio. XIII 596 (*Burdigalae; aet. Claudii?*) C. Iul(ius) Secun⟨d⟩us -r (*civitatis Biturigum Viviscorum, v. Hirschfeld ibid. p. 76b*). INSCR. Année Épigr. 1985 n. 369 (*saec. I in.*) praet(ori) quinquennali Camerini (*nota* pr, *qua quidam* praefectum *intellegunt* [*cf. p. 626, 10. 26*]: CIL IX 5793 [*Pausulae*]. 5843 [*Auximi*]. XIV 2960 [*Capituli Hernicorum*]. *distinguuntur honores e. g.* CIL X 5919 [*Anagniae*] p(atrono) m(unicipii), q(uin)quennali, praet(ori), q(uaestori) bis). CIL XI 3873 (*a. 193*) imp(eratori) ... Pertinaci Aug(usto) ... Capenates foeder(ati) pr(aetore) C. Licinio Sperando. IX 1637 pr(aetori) Cer(iali) iur(e) d(icundo) (*al. v. Onom. II 343, 80 sq.*). X 5832 (*Aletrii*) -i, aed(ili), IIIIviro i(ure) d(icundo) (*ad 2 traxit Mommsen ibid. p. 566*). EPIST. quindecimvir. sacr. fac. (CIL X 3698) 16 pr(aetoribus) et magistratibus Cuman(is). *al.* **b** *in foedere sociorum Italicorum (imitante res Romanas)*: INSCR. gland. plumb. (CIL I² 848) Itali. – T. Lof(renius) pr(aetor).

2 *rebus sacris (-r nomine retinet umbram veteris potestatis, qua olim civitati praeerat; hucine l. 43? ad rem v. Koch, RE XXII 1605 sqq.)*: INSCR. Année Épigr. 1983 n. 174 (*prope Ostiam; saec. I a. Chr.*) P. Sili(i), M. Critoni(i) pra(etorum) (*si recte huc traxerunt edd. conferentes l. 60 sqq.*). CIL XIV 2070 (*aet. M. Aurelii*) curantibus ... *quibusdam* praet(oribus) (iterum) q(uin)q(uennalibus) Laurentium Lavinatium (XI 7555 [*a. 173*] -i et pontifici L. L. [*item* XIV 171]. XIV 172, 8 [*cum add. p. 481; a. 184*] -i Etrur(iae) xv populorum bis, ... praet(ori) L. L. [*de eodem* -e: 5345]).XI 1432 Aproniano ... ⟨pr⟩aet(ori), ... co(n)s(uli) (iterum) (*a. 168*) ... -i Etruriae (quinquies) (INSCR. Notiz. Scavi 1916 p. 20. *forma plena* -r E. xv populorum: *l. 55 et e. g.* IX 3667, 7. *cf.* -r xv populorum: XI 2114. 2115). XIV 376, 4 (*aet. M. Aurelii*) P. Lucilio ... Gamala⟨e⟩ aed(ili) sacr(is) Volcáni eiusdem pr(aetori) tert(io) (*forma plena de eodem sacerdotio Ostiensi* -r sacris Volkani faciundis: 390, 9 [*aet. M. Aurelii*]. 373, 11 [*saec. III in.*]. *al.; nota*: 306, 4 pr(aetoris) pr(imi) s. V. f.; vix(it) an(nos) IIII. 341, 4 -i (secundo) sacra V. ⟨fac.⟩. *cf. l. 51*). XI 4209, 5 (*Interamnae, a. 240*) praet(ori) sacror(um), patrono municipi Interamnat(ium) (4189 [*ibid.*]).

3 *iuventuti*: CIL XI 3215, 9 mag(istro) iuben(um), seviro ⟨eq⟩uitum, -i iuventutis (*nota* pr [*nisi intellegas* praefectum *coll. p. 629, 61*]: 3256).

III *apud externas nationes, sc. per interpretationem Romanam (apud auctores praeter p. 1057, 9)*: **A** *de quibuslibet magistratibus*: PLAVT. Capt. 450 a -e sumam syngraphum, *ut captivo domum ire liceat (si latent res graecae, ad magistratum Aetolorum, fortasse ἀσυνόμον, spectare videtur; item* 505. *similiter dubites de magistratu Atheniensi* Merc. 664 ad -em ... ibo, orabo, ut conquaestores det *ad servam investigandam)*. CIC. Flacc. 44 in qua *Temnitarum civitate* nummus commoveri nullus potest sine quinque -bus, tribus quaestoribus, quattuor mensariis (*respiciuntur ἄρχοντες,*

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ταμίαι, τραπεζῖται. *ibid. iterum*). Att. 5, 11, 6 *ὑπομνηματισμὸν* ..., quem Polycharmo -e fecerant *Areopagitae* (*respici videtur στρατηγὸς ἐπώνυμος, de quo v. e. g. Busolt, Gr. Staatskunde II, 1926, 938*). Liv. 33, 46, 3 -r factus Hannibal, vocari ad se quaestorem iussit (*i. q. sufes; cf. infra l. 46*). Rvt. Lvp. 2, 8 (= *Lys. frg. 213 S.*) mihi Polyaenus reliquit, -r dedit possessionem (*sc. ἄρχων, cf. e. g. Thalheim, RE VI 58*). Vet. Lat. act. 4, 1 (cod. 55) adstiterunt sacerdotes et praeto⟨r templi⟩ et Sadducaei (*gr. στρατηγός, cod. 50* praepositus, *Vulg.* magistratus. *cf.* 5, 27 [*ibid.*] ⟨incipit⟩ ad eos *apostolos* -r dicere [*gr. ἀρχιερεύς, Vulg.* princeps sacerdotum]). *in titulo*: Ivdicivm Contreb. (CIL I² 2951ª) 16 quom ea res iud⟨ic⟩ata⟨st mag⟩is⟨tr⟩atus Contrebienses heisce fuerunt: Lubbus ... -r, Lesso ... ⟨ma⟩gistratus *eqs.*

B *de duce militari vel praeside regionis, qui est*: **1** *a civitate fere creatus*: **a** *apud Graecos* (*respicitur imprimis στρατηγός* [*aliter supra l. 2. 7*]): Cic. inv. 1, 55 Epaminondas, Thebanorum imperator, ... ei, qui sibi ex lege -r successerat, exercitum non tradidit (*in eadem re* Nep. Epam. 7, 3. *item de Boeotarchis*: Nep. Epam. 7, 4 propter -um ... imprudentiam. *de eo, qui foederi Boeotorum praeerat* [*alii intellegunt στρατηγόν, alii ἄρχοντα*]: Liv. 33, 1, 3 Boiotorum -r Antiphilus [*de eodem* 33, 1, 7]. 42, 43, 9 novus ... -r Ismenias [*distinguuntur Boeotarchae*]. *addasne p. 1069, 12?*). div. 1, 123 *cum* male pugnatum esset Lachete -e (*respicitur στρατηγός Atheniensium ut*: off. 1, 144. Nep. Milt. 4, 4 creant decem -es, qui exercitui praeessent [6, 3 Val. Max. 3, 8 ext. 3. *cf.* Nep. Thras. 3, 1 d., qui ... -es creati]. Arist. 2, 1 Atheniensium [Alc. 8, 1 Liv. 31, 24, 6]. Con. 1, 1 et -r pedestribus exercitibus praefuit et praefectus classis ... gessit *magna. al.*). Caes. civ. 3, 80, 3 Androsthenes -r Thessaliae (*cf.* Thessalorum: Liv. 35, 39, 4. 42. 54, 7. *sine attributo*: Liv. 35, 39, 8). Nep. Alc. 8, 1 Lysander, -r Lacedaemoniorum (*sc. ναύαρχος*). Liv. 24, 23, 1 *tyranno interfecto* comitia -bus (-um *var. l.*) creandis habita (*Syracusis ut*: 24, 23, 6 -es primum, dein per eos senatum adeunt *legati.* 24, 24, 7 caedem -um principumque aliorum. 24, 31, 2 [*antea*: duces]. 24, 32, 9. *al.* Ivst. 22, 2, 7 *Agathocles* -r Syracusis constituitur [*i. στρατηγὸς αὐτοκράτωρ, v. Wickert, RE IVA 1521*]). 24, 31, 9 *mercennarii,* qui cum suis -bus castra ad Megara haberent. 26, 24, 7 Scopas, qui tum -r gentis erat, et Dorimachos, princeps Aetolorum (*item apud Aetolos distinguuntur* -r *et* principes, *sc. στρατηγὸς et σύνεδροι vel ἀπόκλητοι*: 35, 44, 1. 38, 9, 1. *ceterum de eorum -e*: 27, 30, 1 Aetoli duce Pyrrhia, qui -r in eum annum cum absente Attalo creatus erat, occurrerunt. 31, 32, 1 -r Aetolorum [32, 33, 8. 33, 12, 12. 38, 5, 10]. 31, 32, 4 ut -r ... advocet concilium. 38, 11, 7 -r, praefectus equitum, scriba publicus. *al. apud* Liv.). 28, 8, 10 Nicia -e Achaeorum (31, 25, 9. 32, 39, 7. 8. *al.; ceterum cf.* 35, 25, 7 -r is tum erat [*sc. Philopoemen ut* 38, 30, 4. 39, 36, 9. *al.* Ivst. 31, 3, 3 Achaei ... *belli* ducem ... -em suum Philopoemenem ... constituunt]. *al. apud* Liv.). 33, 18, 2 Rhodii ... Pausistratum -em cum ... *tot* peditibus ... miserunt. *al.* Ivst. 22, 2, 1 *Agathocles Syracusis expulsus* a Murgantinis ... primo -r, mox dux creatur. **b** *apud Poenos*: Nep. Hann. 7, 4 *Hannibal* rex factus (*i. sufes*), postquam -r fuerat (*edd.*; -r factus, p. rex f. *codd., ut ad l. 4 spectet, cf. etiam p. 1077, 18 et disceptationem virorum doctorum Rev. Ét. Lat. 41, 1963, 35 sq.*). Liv. 21, 3, 4 iuventutem ... pro militari rudimento adsuefacere libidini -um (*vi generali de quibuslibet praepositis militaribus*). 28, 30, 4 Adherbali -i (*i. praefecto classis*). perioch. 50, 10 Carthaginienses Hasdrubalem ..., quem -em habebant, ... in curia occiderunt (*cf. Oros. hist. 4, 22, 8* Poenorum imperator). **c** *Sagunti*: Liv. 21, 12, 7 *legatus* ad -em Saguntinum ... est deductus.

2 *a rege institutus* (*indicatur rex per gen. l. 58. 61. 63, cf. l. 65, per adi. q. e.* regius *l. 66. 69. 73; regio vel natio per gen. l. 60. 65. 71. al.*): **a** *in regno Persarum vel Alexandri* (*de satrapis vel de quibuslibet ducibus militaribus, ut e. g. l. 63. 66*): Cic. fin. 5, 92 ab Oroete -e Darei (*cf. de eodem Herodot. 3, 120, 1 Σαρδίων ὕπαρχος. Diod. 10, 16, 4 τοῦ σατράπου*). Cvrt. 3, 7, 11 a -e Aegypti (3, 11, 10 Rheomithres et Sabaces, -r A., magnorum exercituum praefecti. 4, 1, 28). 3, 7, 12 Nabarzanes -r Darei (*regis Persarum postremi ut*: 3, 13, 6. 4, 7, 4. *al.; aliter* Cic. *supra*). 3, 11, 18 *evaserant* Graeci, qui in Darei partibus steterant Amynta duce; -r hic Alexandri fuerat (4, 1, 35 Antigonus, -r A., Lydiae praeerat. 8, 2, 16). 4, 5, 13 -es ... ipsius *regis,* egregii duces. 5, 13, 11 Syriae ... -r. 6, 2, 7 magni ... exercitus -r. 6, 9, 28 Amyntas, regius -r (7, 2, 19). *al.* Vet. Lat. III Esdr. 3, 2 Darius fecit cenam ... omnibus magistratibus ... et ... purpuratis et -bus et consulibus et praefectis (*gr. στρατηγοῖς. in sim. serie* 3, 14). Svlp. Sev. chron. 2, 11, 4. **b** *cetera exempla*: Liv. 40, 21, 9 Didas ex -bus ⌞regiis⌟ unus, qui Paeoniae praeerat (⌞ ⌟ *sc. Philippi, regis Macedonum. de eodem* -e: 40, 22, 15. 40, 23, 2 Paeoniae -r). Vet. Lat. I Macc. 16, 11 (rec. B) Ptolemeus ... constitutus erat -r in campo Iericho (*gr. στρατηγός,* dux *rec. cett.*). Oros. hist. 6, 2, 16 Metrophanes regius -r (*sc. Mithridatis*).

IV *per similitudinem in regno caelesti de angelis quibusdam*: Ps. Avg. serm. 181, 2 *Christus, cum ascendit in caelum,* mittit continuo duos caelestes -es (*postea*: duo palatini; *cf. act. 1, 10* duo viri). *ibid.* cum ... nuntiatur adventus *imperatoris,* ... mittuntur ... domestici, ⌞-es⌟ ac palatini; ... ita et domino ascendente -um caelestium turba resplenduit (⌞ ⌟ protectores *suspicatur Cuiacius*). serm. ed. Caillau 1 app. 5, 3 Rev. Bénéd. 57, 1947 p. 125, 96 qui caelestibus foribus leguntur fore -es (*l. 91* ianitoribus ... angelis. *cf. psalm. 23, 9* adtollite portas, principes).

CAPVT ALTERVM: *de magistratu Romanorum sollemni, sc. de consulum collegis minoribus imprimis in iurisdictione et in re militari adhibitis (in provinciis administrandis v. maxime p. 1063, 17 et sub IIA2 et IIB1); vestigia veteris potestatis in capite priore illustratae invenias praecipue p. 1060, 50 sqq. et 71 sqq.; aetate imperatorum potestas -um magis magisque minuebatur, cf. e. g. p. 1059, 68. 1061, 26. 1062, 2. 1077, 10; de -bus Iustinianis v. p. 1064, 23* (*quibus appellatio honorifica tribuitur* spectabilis -r Novell. Iust. 24, 3, magnificentissimus -r 79, 2). *rem fusius tractant e. g. Mommsen, Staatsrecht III³, 193 sqq., Wesenberg, RE XXII 1581 sqq.; quomodo apud Graecos appellatus sit illustravit Magie, De Rom. iuris ... vocabulis, 1905, 81 sqq.*

I *exempla rem illustrantia*: **A** *proprie* (*attulimus notabiliora selecta*): **1** *respicitur muneris institutio -umque numerus, creatio, cursus honorum*: CIL I² 610 (*a. 200 a. Chr.*) C. Aurilius -r iterum didit, eisdim cons(u)l probavit (Liv. 23, 24, 4 -es inde creati M. Valerius Laevinus i., Ap. Claudius Pulcher *eqs.* 39, 56, 5. *al.; cf. e. g. l. 31*). 15 (*saec. II² a. Chr.*) Scipio Hispanus pr(aetor), aid(ilis) cur(ulis), q(uaestor) (*item post aedilitatem e. g.*: 800. 814 Cic. Planc. 19 Elog. Inscr. Ital. XIII 3, 70b aed(ilis) cur(ulis), iudex q(uaestionis) veneficis, pr(aetor). *et passim*). Lvcil. 210 designati ... -is (*al. v. vol. V 1, 717, 12 sqq. 721, 7 sqq.*). Cic. Manil. 2 propter dilationem comitiarum ter -r primus centuriis cunctis renuntiatus sum (*in eadem re*: Pis. 2 me ... quaestorem in primis, aedilem priorem, -em p. cunctis suffragiis populus Romanus faciebat. *al.; item respicitur ordo renuntiationis*: Cic. leg. agr. 2, 26. 28. Varro frg. Gell. 10, 1, 6 aliud est quarto -em fieri et aliud quartum. Vell. 2, 59, 2 *C. Octavius* -r ... creatus primo loco). Flacc. 8 legatum quaestoremque ..., senatorem, ... -em (*item praetermittitur aedilitas*: dom. 112 se interversa aedilitate ... -em renuntiari. Elog. Inscr. Ital. XIII 3, 7. 77. *et saepe aetate imperatorum, e. g.* CIL XIV 2802 [*imp. Tib.*]. 3608, 6 [*imp. Vesp.*]). Brvt. Cic. ad Brut. 19, 2 nisi -um comitia habituri essent consules (*al. v. vol. III 1806, 53 sqq.; de modo creandi aetate imp. novato v.* Lex de Germ. tab. Heb. 6 ⟨numero centuri⟩arum, quae de co(n)s(ulibus) pr(aetoribus) destinandis suffragium ferre solent, adiciantur v centur⟨iae⟩ *eqs.; al. ibid.* Cod. Theod. 6, 4, 15 a vobis, *senatores,* ... -es placuit designari et vestro eligi arbitrio iussimus. *al.*). CIL I² 761 L. Caecilio ... Rufo q(uaestori), tr(ibuno) pl(ebis), ⌞pr(aetori) pro co(n)s(ule)⌟ (⌞ ⌟ *dubium utrum duo munera an unum, ut e. g. etiam* 781, *ubi v. notam editoris. ceterum praetura sequitur tribunatum*: Elog. Inscr. Ital. XIII 3, 83, 2 C. Marius. CIL VI 1374a [*aet. Aug.*]. *et passim*). Fast. cos. Capitol. a. 253 (Inscr. Ital. XIII 1 p. 43) cens(ores) D. Iunius ..., L. Postumius ..., idem qui pr(aetor) erat (*prius iam consul fuerat, v. ibid. a. 262. item consulares fiunt -es e. g.*: Liv. 9, 40, 21 [*cf. 9, 28, 8*]. 10, 47, 5. Vell. 2, 34, 4 Lentulus consularis et -r iterum). Liv. 6, 42, 11 concessum ... ab nobilitate plebi de consule plebeio, a plebe nobilitati de -e uno, qui ius in urbe diceret, ex patribus creando (*sim. de origine*: 7, 1, 6. Pompon. dig. 1, 2, 2, 27 sq. cum ... consules avocarentur bellis ..., factum est, ut -r quoque crearetur, qui urbanus appellatus est, quod in urbe ius redderet; [28] ... deinde ... creatus est et alius -r, *sc. peregrinus.* 1, 2, 2, 32 capta ... Sardinia, mox Sicilia ... totidem -es, quot provinciae in dicionem venerant, creati sunt *eqs. aliter et minus recte* Ampel. 29, 1 Lyd. mag. 1, 38). perioch. 19 duo -es tunc primum creati sunt (*item agitur de -um numero e. g.*: 20 ut essent iv. 32, 27, 6 sex -es illo anno primum creati. Vell. 2, 89, 3 octo -bus adlecti duo *ab Augusto. al.; cf. l. 49 sqq.*). 26, 1, 5 -bus prioris anni M. Iunio in Etruria, P. Sempronio in Gallia ... prorogatum est imperium (32, 1, 6. 40, 18, 6. *al.*). Vell. 2, 124, 4 mihi fratrique meo candidatis Caesaris ... destinari -bus contigit (CIL IX 4518 quaestor divi Claudii, tr(ibunus) pl(ebis), pr(aetor), per omnes honores candidatus Augustor(um). XI 5211 [*aet. Vesp.*] cum esset candidatus Caesar(is) pr(aetor) desig(natus). *al.; v. vol. III 238, 19 sqq.*). *al.*

2 *spectat ad provincias sortiendas, mutandas sim.* (*sc. in libera re publica; cf. Mommsen, Staatsrecht II³ 208 sqq.*): **a** *inde a Sulla* (*sc. in provinciis externis de viris praetoriis* [*cf. p. 1063, 17*]): Cic. Verr. I 21 cum -es designati sortirentur et M. Metello obtigisset, ut is de pecuniis repetundis quaereret. II 1, 104 ut -r factus est *Verres,* ... sortem nactus est urbanae provinciae. dom. 23 Ciliciam (*sc. provinciam consularem*) ad -em ... extra ordinem transtulisti, Gabinio ... Syriam ... dedisti, *sc. pro consule.* prov. 17 decernam easdem *provincias* (*sc. Syriam Macedoniamque*) praetorias, ut et -es annuas provincias habeant et *Pisoni Gabinioque statim succedatur.* Att. 1, 13, 5 provincias -es nondum sortiti sunt. 1, 14, 5 senatus ... de provinciis -um ... decernebat. Caes. civ. 1, 6, 6 provinciae privatis de-

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cernuntur, duae consulares, reliquae praetoriae: Scipioni obvenit Syria, L. Domitio Gallia; ... in reliquas provincias -es mittuntur neque exspectant ..., ut de eorum imperio ad populum feratur paludatique votis nuncupatis exeant. **b** *ante Sullam*: Liv. 22, 35, 5 sq. -um comitia habita *sunt*; ... Philo Romae iuri dicundo urbana sors, Pomponio inter civis Romanos et peregrinos evenit; (6) additi duo -es, M. Claudius Marcellus in Siciliam, L. Postumius Albinus in Galliam. 23, 32, 15 sq. ne -bus quidem, qui ad ius dicendum creati erant, vacatio a belli administratione data est: (16) Valerium -em in Apuliam ire placuit *eqs.* 24, 44, 2 M. Aemilius -r, cuius peregrina sors erat, iuris dictione ... -i urbano mandata Luceriam provinciam haberet legionesque duas. 25, 3, 1 -es provincias sortiti sunt, ... Sulla urbanam et peregrinam, quae duorum ante sors fuerat, ... Flaccus Apuliam *eqs.* (*item coniunguntur sortes*: 27, 7, 8 -es sortiti provincias, ... L. Veturius Philo peregrinam cum Gallia. 44, 17, 10. *al.*). 27, 22, 3 provinciae ita divisae: -bus P. Licinio Varo urbana, P. Licinio Crasso ... peregrina et quo senatus censuisset *eqs.* (42, 31, 6 inter -es ita partita imperia: -em, cuius sors fuisset, ut iret quo s. c., Brundisium ad classem ire placuit. *al.*). 37, 51, 6 irā provinciae *externae* ereptae -em magistratu abdicare se conantem. 41, 15, 5 -es L. Papirius Maso urbanam *provinciam,* M. Aburius inter peregrinos sortiti sunt; ... duo deprecati sunt, ne in provincias irent (*8* probata ... excusatio est). *al.*

3 *illustrantur officia -is; respicitur*: **a** *iurisdictio* (*v. etiam IIA1 et IIC*): **α** *in universum* (*sc. fere in iure civili, cf.* Cic. leg. 3, 8 iuris disceptator, qui privata iudicet iudicarive iubeat, -r esto): Lex Papir. (Fest. p. 347) quicumque -r post hoc factus erit qui inter cives ius dicet, tres viros capitales populum rogato *eqs.* (*de -e urbano ut*: Lex Plaetor. [Cens. 24, 3] usque supremam *horam.* Lex agr. [CIL I^2 585] 74. *al.; sim. de -e peregrino e. g. infra p. 1060, 1. 1063, 72; aetate posteriore e. g.* Pompon. dig. 1, 2, 2, 32 adiecit ... Nerva *-em,* qui inter fiscum et privatos ius diceret). Plavt. Bacch. 270 postquam ... -r recuperatores dedit, damnatus *reus* ... reddidit *pecuniam* (*item -r dat iudices*: Lex Bant. [CIL I^2 582] 9. Lex agr. [CIL I^2 585] 34 neive iudicium n⟨eive iudicem neive r⟩ecuperatores dato, nisei co(n)s(ul) pr(aetor)ve. 35. Cic. Verr. II 2, 30 iudicem. *al.; in formula legis actionis*: Prob. litt. sing. 4, 8 [*item fere* Gaivs inst. 4, 17a] te, -r, iudicem arbitrumve postulo uti des). Pseud. 358 ad -em ... curram, ut emittar manu (*item respicitur manumissio*: Cic. Att. 7, 2, 8. Liv. 41, 9, 11 [*ex senatus consulto*]. Pers. 5, 88 vindicta postquam meus a -e recessi [Schol. vindicta virga est, qua manumittendi a -e in capite pulsantur]. *al.*). Edict. praet. Cic. Quinct. 30 quoius ex edicto -is bona dies xxx possessa sunt (Cic. Quinct. 28 contra ius, consuetudinem, edicta -um. Verr. II 1, 109 -is edictum legem annuam dicunt esse. *et saepe; ad rem nota*: Ascon. Corn. p. 48, 19 legem Cornelius ... tulit, ut -es ex edictis suis perpetuis ius dicerent. Pompon. dig. 1, 2, 2, 10 edicta -um ius honorarium constituerunt. Gaivs inst. 1, 6 amplissimum ius est in edictis duorum -um, urbani et peregrini). Cic. Q. Rosc. 24 expressae sunt ... publicae a -e formulae, ad quas privata lis accommodatur (*cf. e. g. l. 33. 47*). Tull. 29 videtis -es per hos annos interdicere hoc modo ([*sequitur formula*]. Caecin. 23. *al.* Venvl. dig. 43, 23, 2 [*e Labeone*]. *al.; cf.* -is interdictum: Cic. Caecin. 66 leg. agr. 3, 11 Vlp. dig. 39, 1, 20, 1). Verr. II 2, 31 ut -r in ea verba iudicium det, ut ... iudex ... non possit aliter iudicare. 3, 16 te Romae, cum -r esses, edicto tuo possessiones hereditatum ... a primis heredibus ad secundos ... transtulisse (*et saepius in re hereditaria, e. g.* Cluent. 165 top. 18). Varro ling. 6, 29 dies fasti, per quos -bus omnia verba *legitima* sine piaculo licet fari (*cf.* 6, 30 per quos dies *nefastos* nefas fari -em 'do, dico, addico'. 6, 53. Ov. fast. 1, 52 verba ... libera -r habet. *al.*). Hor. sat. 2, 3, 218 interdicto huic *insanienti* omne adimat ius -r et ad sanos abeat tutela propinquos (*item -r dat furioso curatorem*: epist. 1, 1, 103 curatoris egere a -e dati. Sen. contr. 2, 3, 13. *al.*). Liv. 39, 9, 7 *libertina quaedam,* quia in nullius manu erat, tutore ab tribunis et -e petito, cum testamentum faceret (Gaivs inst. 1, 178. 1, 184 praetorius tutor, quia a -e urbano dabatur. *al.; cf.* CIL V 1874, 7 -i, cui primo iurisdictio pupillaris ... mandata est *ab imp. M. Aurelio et L. Vero* [*inde suppletur* VIII 7030]. Cod. Theod. 3, 17, 3 pr. -e ..., qui tutelaribus cognitionibus praesidet). Fest. p. 233 quos *praefectos* -r urbanus quotannis in quaeque loca miserat legibus, ut Fundos *eqs.* Iavol. dig. 42, 5, 28 cum -r in ipsum pupillum ... creditoribus ... actionem non daret (Pompon. dig. 15, 2, 3. 29, 2, 99. *al.*). Tac. ann. 12, 60, 2 *in Aegypto prius,* mox alias per provincias et in urbe pleraque concessa sunt *procuratoribus ordinique equestri,* quae olim a -bus noscebantur; Claudius omne ius tradidit *eqs. et saepe.*

β *speciatim respiciuntur quaestiones publicae, causae capitales*: Lex repetund. (CIL I^2 583) 4 de ea re ... pr(aetoris) quaestio esto (6. *al.* Vlp. coll. Mos. 1, 3, 1 [*e lege Cornelia*] -r iudexve quaestionis, cui sorte obvenerit q. de sicariis. Cic. fin. 2, 54 *Tubulus* cum -r quaestionem inter sicarios exercuisset. *al.; cf. e. g.* Lex repetund. [CIL I^2 583] 12 pr(aetor), quei ex h(ac) l(ege) quaeret [*item al. ibid.*]. Cic. Rab. Post. 9 accusavi ..., iudex sedi, -r quaesivi, defendi). 12 pr(aetor), quei inter peregrinos ious deicet, is ... facito utei CDL viros legat (*de lectione iudicum ut: ibid.* 15. Cic. Cluent. 121 -es urbani, qui iurati debent optimum quemque in lectos iudices referre. Att. 1, 14, 1 placeretne ei *Pompeio* iudices a -e legi, quo consilio idem -r uteretur. *al.*). Lex inc. (CIL I^2 596) 4 (*contextu mutilo respicitur sortitio iudicum, de qua cf. e. g.* Cic. Verr. I 39 C. Verre -e urbano sortiente. ad Q. fr. 2, 1, 2 [*v. Shackleton Bailey, 1980, ad l.*]. *al.*). Val. Ant. hist. 60 tribunus plebi ... comitiis diem a M. Marcio -e peposcit (*in causa perduellionis ut*: Liv. 26, 3, 9. 43, 16, 11. *sunt qui huc trahant etiam* Cic. har. resp. 7). Cic. S. Rosc. 11 omnes hanc quaestionem te -e manifestis maleficiis ... dignissimam sperant futuram (*item abl. absol. e. g.* Liv. 39, 6, 4 ne Q. Terentio Culleone -e causam ... diceret. *cum part. e. g.* Val. Max. 8, 3, 1 L. Titio -e iudicium cogente). Verr. I 26 ut apud M. Metellum -em causa diceretur (Liv. 42, 22, 2 Sen. contr. 7, 1, 23 Val. Max. 8, 1 amb. 1). 30 secundum Kalendas Ianuarias et -e et prope toto commutato consilio ... accusatoris minas ... eludemus (*cf.* II 1, 30 *ut* ad -em alium iudicesque alios veniremus). Liv. 29, 20, 4 sq. (*in causa Pleminii*) consules decem legatos ... legere, quos cum -e mitterent ...; (5) cum eo consilio -em cognoscere (29, 21, 11 -i ... onus demptum erat de Scipione cognoscendi. 40, 42, 5. *al.; cf. e. g.* Papin. dig. 1, 21, 1 pr. si a familia dominus occisus esse dicetur, cognitionem -r, quam ex senatus consulto habet, mandare non poterit). 32, 26, 8 iudicium Romam ad ... -em urbanum delatum est (*coniurationis, cf. e. g. ibid.* 10 -r ... proficisci ad eam coniurationem quaerendam atque opprimendam iussus. 39, 29, 8). *al.*

b *res militaris*: Cato orat. 145 C. Licinio -e remiges scripti cives ... veniere passim (*ad eundem dilectum spectat* Liv. 42, 27, 3 socios navales ... -r scribere iussus. *ceterum parantur classiarii vel naves*: Liv. 35, 21, 1 -bus ..., quibus ut ius dicerent Romae provincia erat, negotium datum, ut ... quinqueremes pararent. 36, 2, 15. *al.*). Lvcil. 398 -r noster ... extra castra ... eiecit *scorta mascula.* CIL I^2 638, 9 (*loq. consul a. 132* [*vel 143?*]) eidem -r in Sicilia fugiteivos ... conquaeisivei. Sisenna hist. 65 -r ... de castellis ad castra maxima peditis conducit. Cic. inv. 2, 93 *accusatur* qui, cum -r esset, in expeditionem ad arma populum vocarit, cum consules essent. Verr. II 5, 43 superiorum -um consuetudo ..., ut naves civitatibus certusque numerus nautarum militumque imperaretur (*item -es imperant sociis milites e. g.* Liv. 42, 27, 3 -r peditum octo milia ... ab sociis ... exigeret. 43, 12, 11). 5, 136 tu in provincia populi Romani -r, cum tibi maritimum bellum esset administrandum (*item* -r *laxius de eo, qui pro -e vel pro consule militibus praeest* [*strictius l. 44*]: Flacc. 31 si Flacco -e nemo in mari praedo fuisset. *al., e. g. l. 34.* Caes. civ. 1, 12, 1. Nep. Hann. 4, 3 C. Centenium [*de eodem*: Liv. 22, 8, 1 pro -e]. Hor. epist. 2, 2, 34 *Lucullus [de quo Liv. perioch. 95* pro co(n)s(ule). *alii revocant ad usum priscum sec.* Porph. *p. 1055, 53]. al.; cf. p. 1063, 17*). div. 2, 76 quam multi anni sunt, cum bella a pro consulibus et a pro -bus administrantur, qui auspicia non habent. Sall. Catil. 30, 5 *a senatu missi sunt* -es ... eisque permissum, uti ... exercitum compararent (*cf.* Liv. 35, 2, 7 placere tumultuarios milites ... scribi a -e. 40, 26, 7. *al.*). Liv. 23, 32, 2 M. Valerio -i legiones *quaedam* ... decretae (*cf.* 26, 28, 11 sq. L. Cincio -i ... milites dati ...; [12] *aliae* legiones ... Volsoni -i decretae. *al.*). *et saepe.*

c *res sacra* (*de* Naev. carm. frg. 36 *v. p. 1055, 45*): Comment. quaestor. Varro ling. 6, 91 dum *tu, quaestor,* aut ad -em aut ad consulem mittas auspicium petitum *ad comitia habenda* (*item spectat ad auspicia*: Cic. Sest. 78. Liv. 45, 3, 2 ductu auspicioque L. Anici -is. *cf. l. 44. p. 1062, 41*). Cic. Phil. 14, 37 (*S. C. a Cic. propositum*) uti ob eas res bene ... gestas C. Pansa A. Hirtius consules ... aut, si aberunt, M. Cornutus -r urbanus supplicationes ... constituat (*cf. e. g.* Liv. 36, 21, 9 supplicatio ... decreta est et ut quadraginta hostiis maioribus -r ... sacrificaret. *al.*). Varro ling. 6, 54 quod -r urbanus (p. r. urbis *trad.*) quotannis facit, cum Herculi immolat publice iuvencam *ad Aram Maximam* (*idem sacrum respiciunt tituli saec. II/IV* CIL VI 313–319 *et* Serv. auct. Aen. 8, 278 Macr. Sat. 3, 12, 2). Liv. 22, 10, 10 Menti aedem T. Otacilius -r vovit (22, 33, 7. 42, 3, 1. *al.*). 25, 12, 1 Romae consules -esque ... *feriae* Latinae tenuerunt; ... perpetrato sacro ... in suas quisque provincias proficiscuntur (*idem sacrum respicitur* 44, 21, 3. 44, 22, 16). 45, 39, 11 consul proficiscens -rve ... in provinciam ... vota in Capitolio nuncupat (*in eadem re p. 1059, 3 et* Fest. p. 173). *al.* Lex arae urb. (CIL VI 30837b; *aet. Dom.*) 17 ut -r, cui haec regio sorti obvenerit, sacrum faciat ... Volcanalibus ... omnibus annis. Tac. hist. 4, 53, 3 (*in Capitolio restituendo*). Serv. auct. Aen. 2, 296 cum consules et -es sive dictator ⌞abeunt magistratu⌟, Lavini sacra penatibus ... faciunt (⌞ ⌟ *trad.; rectius*: Macr. Sat. 3, 4, 11 adeunt magistratum). *al.*

d *cura ludorum*: **α** *in libera re publica*: Inscr. numm. lib. rei publ. n. 421 (*a. 59 a. Chr.*) Sex. Noni(us) pr(aetor) l(udos) V(ictoriae) p(rimus) f(ecit). Cic. Brut. 78 hoc -e (*sc. C. Sulpicio Gallo, a. 169*) ludos Apollini faciente cum Thyesten fabulam docuisset *Ennius* (*item respiciuntur ludi Apollinares*: Phil. 10, 7. Liv. 25, 12, 10 [*e carmine Marciano*] iis ludis fa-

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ciendis praesit -r *urbanus*. 27, 23, 5 ludi ... a P. Cornelio Sulla -e urbano primum facti erant *eqs.* [*a. 212*]. *al.* FEST. p. 326. *al.*). LIV. 8, 40, 2 qui *dictator* ludis Romanis, quia ... -r ... morbo ... implicitus erat *consulesque bello occupati erant,* signum mittendis quadrigis daret. 27, 33, 8 quos *ludos* M. Aemilius -r urbanus ... fecerat et in quinquennium voverat. 41, 27, 6 *censores locaverunt* scaenam aedilibus -busque praebendam. FEST. p. 238 piscatorii ludi vocantur, qui quotannis ... fieri solent a -e urbano pro piscatoribus Tiberinis.

β *aetate imperatorum*: Ⓘ *Romae: cum respectu circensium*: Ov. am. 3, 2, 65 maxima ... -r spectacula Circo quadriiugos ... misit equos. CIL VI 37836, 7 (*a. 15*) Menander ... vincit ... ludis Victor(iae) Caesar(is), q(uos) f(ecerunt) P. Cornelius Scip(io) Q. Pompeius Macer pr(aetores), eq(uis) Histro, Corace. MART. 12, 28, 9 cretatam -r cum vellet mittere mappam. *al.* IVV. 10, 36 -em curribus altis exstantem et ... sublimem ... in tunica Iovis (*item respicitur -is habitus triumphalis*: 11, 195). TAC. ann. 1, 15, 3 *Augustalium* celebratio annua *a tribunis plebis* ad -em *peregrinum* translata. 11, 11, 1. PLIN. epist. 7, 11, 4 ut -e me ludis meis praesederit *familiarissimus quidam* (*sc. pro -e absente?*). *al. cum respectu ludorum scaenicorum* (*cf. M. Ant. ad se ipsum 12, 36, 2* στρατηγός): VITR. 10 praef. 4 quotannis et -es et aediles ludorum causa machinationes praeparare debent. Ov. trist. 2, 508 non parvo crimina (*sc. comoedias lascivas*) -r emit. QVINT. inst. 3, 6, 18 (*thema declamationis*) qui se -i ... ostenderat neque erat productus *in scaenam* (*cf.* IVV. 6, 380 vocem vendentis -bus. 8, 194). IVV. 14, 257 -is pulpita. TAC. ann. 4, 14, 3 saepius inritis -um questibus postremo Caesar de immodestia histrionum rettulit. *al.* Ⓘⓘ *Constantinopoli* (*sc. inde a Constantino; nomine praeturae intellegitur fere praestatio certae pecuniae sive ludis sive operibus publicis destinatae*): COD. Theod. 6, 4, 13 pr. ex quinque -bus, qui ... editionem celebrare consuerunt, tr⟨es⟩ ... editionis necessitati et populi voluptatibus operam dent, duo argentum inferant ... urbis fabricis ... profuturum. 6, 4, 19 duobus maximarum editionum -bus (*cf. p. 1077, 6 et e. g.* 6, 4, 32 -bus, qui primae editioni erant attributi). 6, 4, 29 *placuit* nuper ..., ut theatralis per -es facienda depensio in aquaeductus fabricam verteretur, nunc vero ..., ut -es Romanus et laureatus natalibus *nostris* ... scaenicas populo praebeant voluptates. *al.*

e *varia officia* (*in provincia administranda e. g. l. 53 sqq. 73*): S. C. de Bacch. (CIL I² 581) 4 utei ad pr(aetorem) urbanum Romam venirent, *qui Bacchanal habere vellent,* deque eeis rebus ... utei senatus noster decerneret (*in eadem re al. ibid. et* LIV. 39, 18, 8). S. C. de phil. et rhet. (Suet. rhet. 25, 1) M. Pomponius -r senatum consuluit (EPIST. praet. ad Tiburt. [CIL I² 586] 1. LIV. 8, 2, 1. *al.; cf.* CIC. Att. 14, 10, 1 senatum in Capitolium a -bus vocari [LIV. 22, 55, 1 in curiam Hostiliam. *al.*]. LIV. 26, 21, 1 a C. Calpurnio -e senatus ei *Marcello e Sicilia reverso* ... datus est [*sim.* 41, 6, 4. *al.*]. *al.*). *ibid.* ut M. Pomponius -r ... curaret ..., uti Romae ne essent *philosophi* (*cf.* PARIS 1, 3, 3 p. 17, 5 -r peregrinus ... edicto Chaldaeos ... abire ex urbe ... iussit). CIL I² 800 *quidam* aid(iles) ... faciundum locavere, eidem pr(aetores) probavere (*opus publicum quoddam ut*: 801 pr(aetor) de senati sententia restituit. CIC. Verr. II 1, 130 *ut* -es cognoscerent et iudicarent *de sartis tectis. al.; cf. etiam l. 27*). 825 *quidam* hance aqua⟨m⟩ indeixsit apu⟨t⟩ P. Atilium ... pr(aetorem) urb(anum) (*item spectat ad curam aquarum e. g.* LEX Quinctia [Frontin. aq. 129, 5] si curator aquarum nemo erit, tum ... -r *peregrinus eqs.*). CIC. div. in Caec. 32 emptum est ex senatus consulto frumentum ab Siculis -e Verre (*item in re frumentaria e. g.* Flacc. 45 *quidam* custos T. Aufidio -e in frumento publico est positus *in Asia.* LIV. 37, 50, 9). Verr. II 2, 63 census qui isto -e sunt habiti *in Sicilia* (*item respicitur census provincialium*: 2, 131. 139. *al.*). 2, 123 quos *colonos* T. Manlius -r ... deduxit Agrigentum (*cf.* LIV. 10, 21, 9 ut plebei scito iuberetur P. Sempronius -r triumviros ... colonis deducendis creare [*sim.* 37, 46, 10. *al.*]). Rab. perd. 20 consules adhiberent tribunos plebis et -es, quos eis videretur, operamque darent ut *eqs.* (*respicitur S. C. ultimum ut*: Deiot. 11 fam. 16, 11, 2 CAES. civ. 1, 5, 3). Balb. 55 -em urbanum ... ad populum de Calliphana ..., ut ea civis Romana esset, tulisse (S. C. Cic. fam. 8, 8, 5 CAES. civ. 3, 1, 4 PROB. litt. sing. 3, 24. *cf. e. g.* CIC. Att. 1, 12, 1 aget -r ad p. LIV. 27, 5, 16 -r p. rogaret). VARRO ling. 6, 5 lex Plaetoria id ... tempus esse iubet supremum, quo -r in comitio supremam pronuntiavit populo (*cf.* 6, 89 Corconius ... scribit -em accensum ... iubere, ubi ei videbatur horam esse tertiam, inclamare horam tertiam esse *eqs.*). SALL. Catil. 42, 3 conpluris *Catilinarios* ... -r ex senatus consulto causa cognita in vincula coniecerat. ACT. lud. saec. Aug. (Année Épigr. 1988 n. 20) 5 uti co(n)s(ules) -bus, quei aerario ⟨praesu⟩nt, inperent, uti eam pecuniam dandam ... ⟨cu⟩rent (*al. de iisdem v. vol. I 1058, 23 sqq. 36, addatur e. g.* LEX de Germ. tab. Heb. 34). LIV. 31, 29, 8 -r Romanus conventus agit *in provincia.* 42, 10, 8 Cn. Sicinius -r designatus cum imperio ⟨in⟩ Apuliam missus *ad locustas tollendas* (*item* -r designatus *munere quodam fungitur p. 1070, 11 et e. g.* CIL VI 1501 [*aet. Aug.*] pr(aetor) desig(natus) ex s(enatus) c(onsulto) viar(um) cur(ator)). *al.* *de -bus, quos imp. Iustinianus Constantinopoli pro praefectis vigilum esse voluit*: NOVELL. Iust. 13, 1, 1 aestimavimus eos -es plebis ... nominare, qui ad custodiam et disciplinam constituti sunt et plebeiam possunt compescere seditionem *eqs.* (*cf.* IVLIAN. epit. novell. 23, 1 qui antea in urbe Constantinopolitana praefecti vigilum vocabantur, modo -es populi nominentur; ... *si* incendium in urbe fuerit factum, interesse -es oportet). EPIST. Merov. 4 p. 440, 29 *ut* -r, ad quem fures et homicidae tantummodo pertinent, mitteretur, *qui Vigilium papam e basilica extruderet.* *al.*

4 *comparatur potestas magistratuum aliorum* (*v. etiam exempla cursus honorum sub 1 et seriem honorum sollemnem in legibus sim., e. g.* LEX repetund. [CIL I² 583] 8 dic(tator), co(n)s(ul), pr(aetor), mag(ister) eq(uitum). LEX agr. [CIL I² 585] 35. COMMENT. quaestor. Varro ling. 6, 91 S. C. Cic. fam. 8, 8, 5; *ceterum cf. e. g. p. 1059, 68*): **a** *quaestoris*: LVCIL. 469 (*sec. Marx aliosque loquitur quaestor -is cuiusdam, qui Hispaniam obtinebat*) si mihi non -r siet additus atque agitet me. CIC. div. in Caec. 46 quaestoris cum -e necessitudinem constitutam (*cf.* 61 -em quaestori suo parentis loco esse oportere [*item fere* Planc. 28]). Verr. II 1, 99 quasi non, ut quaestor sine -e possit rationem referre ..., eodem modo sine quaestore -r. *al.* VARRO rust. 2, 4, 1 qui quaestor cum esset ... -i ... relictus, qui praeesset exercitui, dum -r rediret. GELL. 13, 13, 1 an quaestor ... ad -em (a -e *var. l.*) in ius vocari posset. *al. ibid.* **b** *tribuni plebis*: CIC. Quinct. 63 -r decernebat; tribuni igitur appellabantur (64 a -e tribunos appellare. Tull. 39 LIV. 27, 8, 8. 36, 3, 4 sq. ASCON. Mil. p. 40, 22 adversum ⟨L.⟩ Flavium -em). p. red. in sen. 11 nisi in aram tribunatus confugisset, neque vim -is ... nec bonorum proscriptionem effugere potuisset. LIV. 38, 60, 3 *unus e tribunis* pronuntiavit -i non intercedere tribunos, quo minus sua potestate utatur (38, 60, 4). TAC. ann. 13, 28, 1 inter ... -em et plebei tribunum ... ortum certamen, quod immodestos fautores histrionum et a -e in vincla ductos tribunus omitti iussisset. 13, 28, 2 prohibiti tribuni ius -um et consulum praeripere. **c** *consulis* (*cf. e. g. p. 1060, 33. 1061, 70*): CIC. Mil. 89 an consules in -e coercendo fortes fuissent? (*de Clodio; sim. ibid. iterum*). Att. 9, 9, 3 *turpissimus quidam* consularia comitia a -e ait haberi posse (*cf. ibid.* si per -em consules creantur; nos autem in libris habemus non modo consules a -e, sed ne -es quidem creari ius esse. 9, 15, 2. MESSALLA ausp. frg. Gell. 13, 15, 4 -r, etsi conlega consulis est, neque -em neque consulem iure rogare potest). *ibid.* -es ... cum ita rogentur, ut conlegae consulibus sint, quorum est maius imperium (MESSALLA *v. supra.* LIV. 7, 1, 6. PLIN. paneg. 77, 4 *consul* pleraque ad -es remittebat atque ita ut collegas vocaret. *al.*). CASS. Cic. fam. 11, 3, 1 si -es ... aliquid edicto postulassemus a consule. MESSALLA ausp. frg. Gell. 13, 15, 4 *auspicia* maxima sunt consulum, -um, censorum (*ibid.* -es consulesque inter se et vitiant et obtinent *auspicia.* LIV. 3, 55, 11 *ea lege etiam* -bus, quia iisdem auspiciis quibus consules crearentur, cautum esse. *al.*). *ibid.* imperium minus -r, maius habet consul (LIV. 43, 14, 4 -es ..., quibus vis imperii minor et auctoritas esset. 45, 43, 2 minor *erat* ... iure imperii -r *Anicius* cum consule *Aemilio* conlatus. *cf. l. 38 et* LVCAN. 3, 107 proxima *consuli* ... potestas, -r. VEG. mil. 3, 1 p. 67, 1 -es velut minores duces. GLOSS. -es: secundi sunt ⟨a⟩ consulibus. *al.*). LIV. 32, 7, 7 *consul* -em ... provincia decedere atque abire Romam iussit. *al.*

5 *vario usu*: LEX Plaetor. (Cens. 24, 3) -r urbanus ... duo lictores apud se habeto (*item memorantur* lictores *-is e. g.* LVCIL. 91 [*v. 93*]. CIC. leg. agr. 2, 93 -bus urbanis anteeunt. LIV. 31, 29, 9. 45, 39, 11 VAL. MAX. 1, 1, 9. *cf.* apparitores: LEX repetund. [CIL I² 583] 50. CIC. Verr. II 3, 61. 87. viatores: LEX repetund. *ibid.* CIL VI 998 [*a. 138*]. accensi: VARRO ling. 6, 89 frg. Non. p. 82, 3). CATO orat. 163 *provinciales* ad -es et consules vinum honorarium dabant; numquam accepi (*cf.* CIC. Att. 5, 21, 11 quod ... -i dare consuessent *Salamini,* ... non acceperam [*ibid.*: in vectigali praetorio]. LIV. 32, 27, 4 sumptus, quos in cultum -um socii facere soliti erant). LVCIL. 1348 -is cohors (CIC. ad Q. fr. 1, 1, 12 quos ... tecum esse voluisti, qui quasi ex cohorte -is appellari solent. *cf. e. g.* CIC. Verr. II 5, 54 consilium ... -is. CATVLL. 10, 10 nec -bus ... nec cohorti. NEP. Att. 6, 4 *nolle se* asseclam esse -is). GRACCH. or. frg. Gell. 10, 3, 3 Ferentini ob eandem causam (*sc. nullam*) -r noster quaestores *municipii* arripi iussit (*abusus potestate sua ut e. g.*: CIC. div. in Caec. 3 quas res luxuries ..., crudelitas ..., avaritia, ... superbia ... efficere potuisset, eas omnis sese hoc uno -e ... pertulisse. Verr. I 13. *et passim ibid.* Manil. 67 *ora maritima* videbat ... -es locupletari quotannis pecunia publica. LIV. 43, 7, 8 quae ... -r Romanus superbe avare crudeliter fecisset *in Chalcidenses*). CIL I² 743 (*a. 73?*) Nasoni leg(ato) pro pr(aetore) Mysei ..., quod eos bello Mitrhida⟨ti⟩s conservavit (*sc. absente Lucullo pro consule? item post Sullam in provincia administranda*: 749 Piso quaestor pro pr(aetore) ex s(enatus) c(onsulto) provinciam Hispaniam citeriorem optinuit [*de eodem* SALL. Catil. 19, 1]. S. C. Cael. Cic. fam. 8, 8, 8 provincias, quas praetorii pro -e obtinerent. *ibid.* quos eorum *praetoriorum* ... in provincias pro -e mitti oporteret. *et saepe;*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

v. p. 1064, 30). Cic. Verr. II 4, 54 -r ... in hac officina *caelatorum sim.* ... cum tunica pulla sedere solebat et pallio (*sc. vestitus contra morem ut*: 5, 86 stetit soleatus -r populi Romani cum pallio *eqs.* 5, 137 Sen. contr. 9, 2, 17. *cf. habitum sollemnem e. g.* Cic. p. red. in sen. 12 quam *togam praetextam* omnes -es aedilesque tum *luctus causa* abiecerant. Liv. 42, 27, 8 -r paludatus ex urbe profectus. *in ludis faciendis v. p. 1061, 15*). 5, 22 quam ob rem fasces -bus praeferantur (Sen. contr. 9, 2, 17 Flor. epit. 3, 20, 7. *al.*). Catil. 1, 32 circumstare tribunal -is urbani (de orat. 1, 173. *al.* Caes. civ. 3, 20, 1 M. Caelius Rufus -r ... t. suum iuxta C. Triboni -is urbani sellam collocavit. *al.; ad sellam curulem cf. e. g.* Varro frg. Non. p. 518, 38 Qvint. inst. 6, 3, 25). Fast. triumph. Capitol. a. 257 (Inscr. Ital. XIII 1 p. 77) A. Atilius *consul anni prioris* ... pr(aetor) ... ex Sicilia de Poeneis (*sc. egit triumphum ut e. g.*: a. 241 [*ibid.*] Q. Valerius ... pro pr(aetore) ... navalem egit. Liv. 31, 20, 3 qui neque dictator neque consul neque -r res gessisset, *ne* triumpharet. 31, 49, 2 triumphavit de Gallis in magistratu L. Furius -r). *et saepe.* *minus technice appellantur* -es, *qui inde a Sulla pro -e (v. p. 1062, 70) vel pro consule vel pro alio magistratu provinciae praesunt* (*sc. perseverante usu priore, v. e. g. p. 1058, 54. 1062, 15. 56; cf.* Fest. p. 241 -r ad portam nunc salutatur [h]is, qui in provinciam pro -e aut pro consule exit. *pauca selecta, v. etiam p. 1058, 66. 1060, 39; de praeturis ab Iustiniano renovatis v. p. 1064, 23*): Cic. div. in Caec. 33 hoc Verre -e factum est (*de eodem*: Verr. I 14 *et passim ibid.*). Cael. 10 Africam tum -r ille *Catilina* obtinebat. fam. 2, 17, 6 (*M. Bibulus, de quo 15, 3, 2* pro consule). 13, 55, 2 (*respicitur Thermus, qui* pro pr(aetore) *appellatur in inscriptione epistulae*). *et saepius.* Bell. Afr. 2, 3 Allieno -i (*34, 4* pro consule). Alex. 59, 1 *milites contra ius Marcellum* ducem adsciverunt -emque appellarunt (*loco Cassii Longini, qui* pro -e *est* 48, 1). Tac. ann. 4, 43, 3 -em Achaiae (proconsules A. *v. vol. I 383, 72 sqq.*). 15, 25, 3 praefectis ... et procuratoribus et qui -um finitimas provincias regebant. Hil. in psalm. 2, 5 (*de Pontio Pilato ut* 51, 6. 9. *appellatur* praefectus *supra p. 630, 39,* procurator *Tac. ann. 15, 44, 3*). CE 303, 2 (*a. 377*) aedis restituit -r (*idem* v(ir) p(erfectissimus) p(raeses) *appellatur prosa oratione ibid.*). *al.*

B *in comparatione vel translatione respicitur*: **1** *iurisdictio -is*: Plavt. Truc. 840 quid vis in ius me ire? tu es -r mihi. Manil. 4, 212 *astro Chelarum genitus* legum tabulas ... noverit ..., perpetuus populi privato in limine -r. Sen. contr. 7, 7, 10 quaedam declamatorem tamquam -em facere debere minuendae litis causa. Ps. Ascon. Verr. II 1 p. 224, 23 Virgilius (*Aen. 6, 432*) Minoem, iudicem apud inferos, tamquam si -r sit rerum capitalium, quaesitorem appellat. Drac. Romul. 8, 31 caelicolum -r iam sederat arbiter Idae (*sc. Paris,* pastor *coni. Bücheler*). **2** *quodlibet officium -is*: Varro Men. 475 hic ... omnia erat, idem sacerdos, -r, parochos, denique idem senatus, idem populus.

II ***syntactica et stilistica*:** **A** *accedunt determinationes illustrantes genus praeturae* (*ceterum cf. imprimis p. 1058, 26. 61*): **1** *spectat ad iurisdictionem et varia munera* (*negleximus enunt. relat., v. imprimis p. 1059, 25. 74. 1060, 1. al.*): **a** *adi.*: Lex Plaetor. (Cens. 24, 3) -r urbanus, qui nunc est (S. C. de Bacch. [CIL I² 581] 4. *al.* Rhet. Her. 2, 13, 19. *et saepe. notis* pr. urb. *in titulis*: CIL I² 825. 2516. Lex Iul. munic. [CIL I² 593] 8. *et saepe, cf.* p. u. CIL VI 315 [*a. 321*]. *ordine inverso* urbanus -r: CE 22,2 [*saec. III*]. 686, 7 [*a. 427*]. *inter nomina composita afferunt* Don. gramm. IV 377, 11. *al.*). Vell. 1, 9, 5 Octavii -is navalis (*antea de eodem*: -r, qui classi praeerat). CIL X 3853, 6 (*a. 74*) Eprio Marcello ... pr(aetori) per(egrino) (*al. v. sub* peregrinus). 1123, 11 (*saec. II²*) praet(ori) fid(ei) com⟨m(issario)⟩ (*nisi cogites de gen. vel dat.* fidei commissorum [-sis] *coll. infra c et d; al. v. vol. VI 1, 654, 46 sqq.; addas* CIL III 12116, 6). VI 1422, 3 (*saec. II²?*) -i tutelario candidato Aug(ustorum) (1511, 7 [*saec. III in.?*]. *al.; forma* tutelaris: CIL VI 1690, 7 [*saec. IV med.*]. Dig. tit. libr. 24, 22. *al.*). Inscr. Tarr. Alföldy 127 (*imp. Sept. Sev.*) -i Parthicario (*curanti ludos pro victoria Parthica institutos*). Inscr. Année Épigr. 1946 n. 131, 7 (*Lepti Magna, a. 201*) hastario (*al. v. vol. VI 3, 2555, 45 sq.*). Inscr. Tun. Merlin 83, 5 (*saec. III?*) infinitario (*v. vol. VII 1, 1423, 32*). Cod. Theod. 6, 4, 25 pr. Theodosianum ... et Arcadianum -es primis -bus (*sc. Constantiniano* [*v.* 3, 32, 2] *et Constantiano*) addidistis; veteres triumphalem -em (Inscr. Dessau 1264 [*a. 385*]. CIL VI 32010. *al.*) ... reppererunt; nos iniunximus Augustalem; ... huic sociavimus laureatum (6, 4, 29 *v. p. 1061, 34*). **b** *praepos.*: Cic. Verr. I 38 -e de pecuniis repetundis (CIL VI 1383, 12 [*a. 136*] de fidei commiss(is). *addas* -es de liberalibus causis *vol. VII 2, 1290, 49 sqq.*). CIL XIV 3602, 6 (*sub fine Tiberii*) ⟨praet(oris)⟩ ad hast(am) (3607, 6 [*saec. I med.*] ad aerar(ium)). 2500, 3 (*saec. I med.*) ⟨pr(aetor) inte⟩r civis e⟨t peregrinos⟩ (*eadem formula*: III 12117, 4 [*saec. II in.*]. VI 1523, 9 [*saec. II med.*]. *al.; v. formam plenam* Lex Quinctia [Frontin. aq. 129, 5] -r, qui i. c. et p. ius dicet. *al.*). Novell. Iust. 13, 1, 1 super populorum rectitudinem. **c** *gen.* (*cf. l. 54*): S. C. Frontin. aq. 100, 3 aerarii (*al. v. vol. I 1058, 24. 26 sq. 36*). Ascon. Scaur. p. 22, 19 -em repetundarum. CE 228, 2 (*saec. III in.*) -r urbis (*si recte lectum est; ceterum notis p. 1063, 48 perperam solutis traditur gen. codd. quibusdam* Cic. Phil. 10, 7 de orat. 1, 168. Varro ling. 6, 54 *p. 1060, 58. al.*). CIL VIII 22721, 5 (*aet. Alex. Sev.*) pr(aetori) has(tario) item ex deleg(atione) de liberalib(us) causis et supremar(um) (XII 3163 [*eiusdem aet.*]). Novell. Iust. 13 rubr. de -bus populi (80 praef. Ivlian. epit. novell. 23, 1. *al.; cf.* plebis: Novell. Iust. 13, 1, 1. 90, 1, 1. *v. et p. 1062, 1 sqq.*). 13, 1, 1 alii -es sunt curiae senatus aut libertatum aut tutorum. **d** *dat.* (*cf. p. 1063, 54, sed vix* CIL VI 32272 [*a. 23 a. Chr.*] aerario, *v. enim ibid. 37142*): Elog. Inscr. Ital. XIII 3, 70b pr(aetor) repetundis, curator vi(i)s sternundis.

2 *spectat ad administrandas provincias externas* (*v. etiam infra l. 43. 62. 71 sqq.*): Inscr. numm. gr. CIL I² p. 761 n. 367 Cae(sarem) pr(aetorem) *Μακεδόνων* (*sc. consulem a. 90 a. Chr.; cf. de eodem Inscr. Graec. XII 8 n. 241* ⟨*σ*⟩*τρατη*⟨*γὸν ἀ*⟩*νθ*⟨*ύπ*⟩*ατον*). Cic. Verr. II 5, 7 L. Domitium -em in Sicilia (*item* Liv. 29, 13, 6. *cf.* in Hispania: Liv. 33, 42, 5 [*nisi cum verbo iungas*]. Val. Max. 8, 1 absol. 2). 5, 29 Siciliae (5, 117). Planc. 99 Macedoniae. Att. 5, 13, 1 Ephesio -i (*i. Asiae. item c. adi.*: Schol. Cic. Gron. B p. 331, 10 Achaicus). CIL I² 781 M. Coelio M. f(ilio) Viniciano ⌞pr(aetori) pro co(n)s(ule)⌟, tr(ibuno) pl(ebis), q(uaestori) (⌞ ⌟ *in serie honorum descendente appellatio unius honoris, v. Mommsen ad l.; item*: 782. VI 1466 [*saec. I¹*]. *de aliis titulis, e. g.* I² 761. IX 331 [*aet. Aug.*], *dubitari licet, v. Broughton, Transact. Am. Phil. Assoc. 77, 1946, 38 sq.*). Liv. 29, 26, 7 -em provinciae (Tac. ann. 4, 45, 1). Tac. ann. 1, 74, 1 Bithyniae. 4, 43, 3 Achaiae. *in praetura ab imp. Iustiniano restituta* (*qua potestas civilis denuo cum militari iuncta est, v. e. g.* Novell. Iust. 25 praef.): Novell. Iust. 24, 4 sit ... -r Iustinianus in Pisidia factus iudex (25, 1 -em I. Lycaoniae. Ivlian. epit. novell. 19 rubr. -is I. Thraciae. *al.*). 25, 2, 1 Pisidiae (*item cum solo nomine provinciae*: 26, 2 pr. Lycaoniae. Ivlian. epit. novell. 19, 1 Thracensium. Greg. M. epist. 1, 2 tit. Siciliae. *al.*).

B *iuncturae cum praepos. sollemnes ad appellandos eos, quibus munus vel dignitas -is contingit*: **1 pro -e.** *iunctura, quae rarius legitur apud scriptores, sed passim in titulis, pertinet imprimis ad provincias externas administrandas, ad alia munera e. g. l. 55. p. 1065, 16 (cf.* Gloss. III 362, 41 pro -e: *ἀντιστράτηγος*). *scribitur saepe compendiis* (*etiam in codd., v. e. g. Schoell, ed. 1918, ad* Cic. Phil. 5, 45, *Conway ad* Liv. 27, 21, 6), *sc.* pr. pr., pr. praet., pro pr. *sim., quod infra sub a fere negleximus; raro perscribitur in titulis, e. g.* CIL III 12794 (*aet. Claud.*). XIV 4449, 6 (*saec. IV med.*), *una voce* CIL XI 5211, 4 (*aet. Flav.*). *usum iuncturae praepositionalis pro nomine testatur* Avg. gramm. V 496, 24, *cf. etiam* Consent. gramm. V 349, 30 Explan. in Don. gramm. IV 543, 20; *pro abl. vocis compos. q. e.* propraetor *accipi possunt l. 53. p. 1065, 27, vix etiam p. 1065, 29.*

a *usu communi, sc. locutio* pro -e *refertur ad quendam, qui contextu ponitur vel ex eo intellegitur*: **α** *per appositionem* (*nisi quaedam ad β trahas*): Ⓘ *iuxta nomen proprium* (*accedit gen. provinciae* Tac. ann. 2, 66, 1 Latinius Pandusa pro -e Moesiae [*de legato Aug. ut*: 4, 73, 1 inferioris Germaniae. 6, 27, 3 Suriae]): Ⓐ *vario usu*: Carm. CIL I² 2662, 6 (*a. 101 a. Chr.?*) classem Hirrus Atheneis pro -e ... constituit (*item iuxta nom.*: CIL I² 719 Cic. Phil. 5, 53. *al.* Inscr. numm. lib. rei publ. n. 462. 518. *al.*). Cic. Verr. II 1, 99 (*e tabulis*) ex litibus aestimatis Dolabellae pr(aetoris) et pro -e (*item iuxta gen.*: Phil. 5, 53. 14, 22). Phil. 8, 33 qui ... ad C. Caesarem pro -e adierint (*item iuxta acc.*: Tac. ann. 12, 31, 1). fam. 2, 18 tit. M. Cicero imp(erator) ... Thermo pro -e (*item iuxta dat.*: 13, 53 tit. *al.* CIL I² 790 Liv. 30, 41, 7 Tac. ann. 4, 73, 1).
Ⓑ *syntaxi ambigua, sc. ut etiam de abl. vocis compositae q. e.* propraetor *cogitari possit*: Cic. Att. 8, 11ᵇ, 2 cum M. Considio pro -e (Liv. 22, 8, 1. 22, 37, 13. 37, 4, 1). Liv. 10, 30, 1 ab Cn. Fulvio pro -e res (*sc. pugna*) ex sententia gesta *est* (22, 56, 6. 24, 20, 12. *al.* Tac. ann. 12, 40, 5 haec, quamquam a duobus ⌞Ostorio Didioque⌟ pro -bus ... gesta, coniunxi [⌞ ⌟ *del. Freinsheim, ut ad b spectet*]). 24, 17, 2 Pomponio pro -e ... accito (*item abl. absol.*: Tac. ann. 6, 27, 3).

Ⓘ legatus pro -e: CIL I² 2941 ⟨...⟩ Cornelius L. f(ilius) Lent⟨ulus⟩ leg(atus) pro -e. *cetera v. vol. VII 2, 1120, 47 sqq., cum indicatione imperatoris 1121, 1 sqq., provinciae 1121, 18. 21. 23* (*addas e. g.* Edict. leg. pr. pr. [Année Épigr. 1976 n. 653; *aet. Tib.*] 2), *exercitus 1121, 44 sqq.*

Ⓘ quaestor pro -e (*non nisi in titulis praeter l. 67 sq.; de eo, qui quaestor fuit p. 1065, 6; cf. Mommsen, Staatsrecht II³ 246 sq. 651*): CIL I² 749 Cn. Calpurnius ... Piso q. pro pr(aetore) ex s(enatus) c(onsulto) provinciam Hispaniam citeriorem optinuit (*de eodem* Sall. Catil. 19, 1). Bell. Alex. 42, 2 *in Illyricum* missus ... Q. Cornificius Caesaris q. pro -e (*nisi ad p. 1065, 14*). CIL VIII 24106 (*a. 42/41*) D. Laelius ... Balbus. VI 1317 (*aet. Aug.?*) *quidam* XXVIvir, q. pro -e. 31743 (*aet. Aug.*) q. pro -e provinc(iae) Asiae (*item c. gen. provinciae*: X 6009 [*aet. Flav. ut tituli sequentes*] Ponti et Bithyniae. 6659 provinciae ⟨C⟩retae et Cyrenar⟨um⟩. XI 5210 provinciae Afric⟨ae⟩. *al.*). 1364 (*aet. Tib.*) Q. Caerellius ... IIIvir cap(italis), q. pro -e, tr(ibunus) pl(ebis) *eqs.* X 7192 (*aet. Neronis*) dedicantibus M. Haterio Candido proco(n)s(ule) *Siciliae* et L. Cornelio Marcello q. pro -e. VIII

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7986 (*saec. I?*) *Cirtensium* aed(ilis) habens iur(is) dic(tionem) q(uaestoris) pro praet(ore) (*ad rem v. Wilmans, ibid. p. 619b*). *al.*

Ⓘⓥ *exempla cetera* (*vix huc* Cic. Phil. 5, 46, *cf. l. 17*): Anton. Cic. Att. 10, 8ª tit. Antonius tr(ibunus) pl(ebis) pro -e Ciceroni imp(eratori) salutem (Inscr. Année Épigr. 1986 n. 369 [*a. 49 a. Chr.*] Q. Cassio ... Long(ino)). Lent. Cic. fam. 12, 15 tit. P. Lentulus P. f(ilius) pro q(uaestore), pro -e. Svet. Iul. 76, 2 *ut* praefectos ... pro -bus constituerit, qui absente se res urbanas administrarent (*ad rem v. Sachers, RE XXII 2507, 31 sqq.*). CIL III 10336 (*saec. II med.*) iuridic⟨o⟩ pr(o) -e utriusqu⟨e⟩ Pannoniae (*v. edd. ad l.*).

β *praedicative* (*exempla certiora; cetera v. supra*): S. C. Cic. fam. 8, 8, 8 quas *provincias* praetorii pro -e obtinerent (Liv. 24, 10, 4. 27, 21, 6 [propraetor *var. l.*]. *al.* Val. Max. 7, 6, 1 p. 354, 13 Svet. Nero 40, 1). *ibid.* quos ... in provincias pro -e mitti oporteret (Caes. civ. 1, 6, 3 [propere *trad.*]. 1, 30, 2 Liv. 27, 35, 2. *cf. p. 1064, 68*). Cic. Phil. 5, 45 *demus* imperium Caesari ..., ⌞sit pro -e⌟ ([et pro pop. R. *trad., v. p. 1054, 61*]. 5, 46 [*v. Shackleton Bailey, Philologus 126, 1982, 223 sq.*]. Liv. 10, 29, 3 [*corrupte trad.*]. Tac. ann. 13, 51, 1). 13, 22 neque Hirtium *dicit* consulem nec pro -e Caesarem. Bell. Alex. 48, 1 Longinus in Hispania pro -e ... relictus (Sall. Iug. 36, 4. *al.*). Liv. 35, 1, 5 idem *Scipio* pro -e (propraetor *var. l.*) Lusitanos ... adgressus *vicit. al.* R. Gest. div. Aug. 1 me pro -e ... pro⟨videre iussit⟩ *senatus* (*gr. ἀντιστρατήγῳ*). Fest. p. 241 (*v. supra p. 1063, 19*). Svet. Aug. 10, 3 *Octavianus* iussus ... exercitui pro -e praeesse. *al.*

b *audacius, sc. locutio* pro -e *ponitur per se*: Lex agr. (CIL I² 585) 37 ⟨de ea re ...⟩ pr(aetor) prove pr(aetore) ... dato *recuperatores*. Cic. prov. 15 res in Sardinia ... a pro -e ... gesta (*item pendet e praepos.* ab, *ut cogitari possit de compos. q. e.* propraetor: Phil. 14, 6 *litterae* a consulibus et a pro -e missae. div. 2, 76 *v. p. 1060, 43. hucine p. 1064, 57?*). Tac. ann. 15, 22, 1 agendas apud senatum pro -bus prove consulibus grates *a provincialibus*.

2 ex -e, *sc. de eo qui praeturam gessit vel gradum praetura functi tenet*: Schol. Cic. Gron. B p. 332, 7 Oppium ... ex -e Achaiae (*cf.* p. 331, 10 -r Achaicus). Rvfin. hist. 11, 21 Nectarius ex -e urbano catechumenus (*inde* Gloss. ex -e: de praetorio). Oros. hist. 4, 16, 12 Claudius Marcellus ex -e pro consule designatus. Greg. M. epist. 1, 67 Romani, viri magnifici ex -e, cancellarius (expret(er) *codd., unde correctores* ex -e *vel* expretoris. *de eodem* 9, 89). 1, 70 l. 5 cum viro magnifico Iustino ex -e (*per errorem de -e, v. Ewald-Hartmann ad l.*). *dubium, an falso trad. compos.* expraetor, -is *m.* (*sed cf.* ex -e *iuxta abl. l. 36 et var. lect. l. 35*): Greg. M. epist. 10, 12 tit. Libertino -i (expretorio *var. l.*).

C *iuncturae verbales potiores* (*maxima ex parte ad iurisdictionem -is spectantes*): **1** -r *est pro agente*: Lex Papir. (Fest. p. 347) ius dicet (*v. p. 1059, 25 sqq. et e. g. p. 1059, 42. cf.* Cato orat. 78 vindicias dicunt. Cic. Quinct. 85 -r ... palam dicit: 'ita possideto *eqs.*' *al.*). Plavt. Bacch. 270 -r recuperatores dedit (*item* Lex Bant. [CIL I² 582] 9. *al.; ceterum dat* iudicium: Lex agr. [CIL I² 585] 34. Cic. Caecin. 8. *al.* Alf. dig. 44, 7, 20. *al.*; curatorem: Hor. epist. 1, 1, 103 Sen. contr. 2, 3, 13. *al.*; actionem: *v. p. 1059, 66. sim. al.*). S. C. de phil. et rhet. (Suet. rhet. 25, 1) *ut* -r ... curaret, uti *eqs.* (Edict. praet. de camp. Esquil. [CIL I² 838] 1 loca terminanda. Cic. dom. 137 ne. *al.*). Gracch. or. frg. Gell. 10, 3, 3 iussit (*al. v. vol. VII 2, 1, 576, 37 sq. et 578, 22 et e. g.* Lex Rubr. [CIL I² 592] 2, 47). Lex repetund. (CIL I² 583) 47 pronon⟨tiato⟩ (Sen. contr. 9, 2, 10. Orat. imp. Claud. [Chart. lat. ant. X 418] 3, 6. S. C. Rubr. [dig. 40, 5, 26, 7]. *al.*). Lex agr. (CIL I² 585) 34 ⟨dec⟩ernito (Cic. Quinct. 63 Verr. II 4, 147. Lex Rubr. [CIL I² 592] 2, 45. Tac. ann. 4, 43, 3. *al.*). CIL I² 2516 (*in termino; saec. II a. Chr.?*) -r ... poblic(um) ioudic(avit) *agrum* (Cic. Tull. 40 Verr. II 1, 130 ad Q. fr. 1, 2, 10. *al.*). Cic. inv. 2, 67 quae -es edicere consuerunt (Quinct. 84 Vatin. 33. *al.* Pompon. dig. 42, 1, 22, 1. *et saepe.* edictum -is *v. p. 1059, 39*). Tull. 29 interdicere (*v. p. 1059, 47*). Verr. I 21 cum -es designati sortirentur, *sc. provincias* (I 39 *sc. iudices. al.* Liv. 25, 3, 1. 27, 7, 8. *al.*). II 1, 130 *ut* cognoscerent (*al. v. p. 1060, 19*). 1, 157 cum -r iudicio ... praefuisset (S. C. Frontin. aq. 100 aerario. Liv. 10, 21, 4 summae ... rerum. 25, 12, 10 ludis faciendis. 28, 10, 12 *exercitui. al.*). Cael. 10 Africam tum -r ille *Catilina* obtinebat (Lig. 3 qui tum -r Africam obtinuerat. Caes. civ. 3, 53, 1 Bell. Afr. 2, 3. *al.*). Mart. 4, 67, 5 -r ait: '...' (Marcell. dig. 28, 8, 10. Vlp. dig. 2, 14, 7, 7 [*sequuntur verba edicti*]. *et saepe*). **2** *exempla varia*: Plavt. Aul. 759 te ad -em rapiam (*item* Curc. 723. *cf.* ad -em educere: Varro frg. Gell. 13, 13, 4 Sen. contr. 3 praef. 17 Ascon. tog. cand. p. 65, 22. *sim. al.; ceterum e. g.* ad -em ire: Plavt. Merc. 664 Persa 487 Cic. Quinct. 48. ad -em deferre: Lex repetund. [CIL I² 583] 29 nomen. Cic. Verr. II 1, 50 querimonias. Flacc. 21 *tabulas.* Liv. 24, 24, 3 indicium. *al.*). S. C. de Bacch. (CIL I² 581) 8 nisi -em urbanum adiesent (*i.* adiissent. *item* adire: *ibid.* 17 Liv. 24, 23, 6. 34, 1, 7 Fest. p. 185 Pavl. Fest. p. 19 Gaivs inst. 1, 29. *al.*). Lex Bant. (CIL I² 582) 15 *quicumque* dic(tator), co(n)s(ul), pr(aetor) ... factus erit (Cic. Verr. II 1, 100 Phil. 11, 11. *et saepe*). Lex Cic. Arch. 7 (*a. 89*) si ... apud -em essent professi *ad civitatem adipiscendam* (*inde* Cic. *ibid.* Liv. 39, 18, 8 *Bacchanalia celebranda. cf.* indicere a. -em *p. 1061, 49; ceterum e. g.* accusare a. -em: Cic. Verr. II 2, 68 Vlp. dig. 26, 10, 1, 8 Porph. Hor. sat. 2, 1, 49. *cf.* postulare a. -em *supra p. 272, 68 sqq.*; agere a. -em: Cic. Arch. 3 *rem.* Pavl. Fest. p. 278 lege. Gaivs inst. 2, 25. *al.*). Cic. inv. 2, 59 postulat ... a -e exceptionem (*item* a -e *vel* -em: Quinct. 25 ut ... bona possidere liceat. Tull. 39 haec ... -em. *al.; in formula legis actionis p. 1059, 34; cf. l. 3*). ad Q. fr. 2, 8 (7), 3 ut -es ... crearentur (*v. vol. IV 1162, 66 sqq.; addi possunt praeter locos* Liv. *complures* Ps. Sall. rep. 2, 7, 10 Lex de Germ. tab. Heb. 48. *al.*). *al.*

D *gen.* -is *pendet e subst.*: Cic. Quinct. 65 decreto -is ... parere (Verr. II 5, 54 Caecin. 82 Nerat. dig. 26, 3, 2 pr. Iulian. dig. 5, 1, 75. *al.*; edictum *et* interdictum -is *v. p. 1059, 39. 48*). Verr. II 2, 47 iussu (*v. vol. VII 2, 1685, 65 sq., adde e. g.* Cels. dig. 36, 1, 2). 5, 83 -is ... potestatem, honorem, auctoritatem (Gaivs inst. 3, 224. Vlp. dig. 2, 15, 7, 2 citra -is a. 2, 15, 8, 15 sine. *al.; parum constat de* Cic. Verr. II 1, 106, *v. app. crit.*). Brvt. Cic. ad Brut. 19, 2 -um comitia (*al. v. vol. III 1806, 53 sqq.*). Liv. 10, 25, 4 castra Appii -is (Flor. epit. 2, 17, 16 -um [-oriorum *var. l.*]. 3, 19, 7. *ambigue*: Liv. 27, 47, 5 in ⌞-is⌟ castris ..., in consularibus [⌞ ⌟ *Puteanus; pro* -riis, *quod exhibent recc.?*]). 27, 7, 13 *quidam* ex -is Cn. Fulvi exercitu (30, 18, 14. 31, 8, 5 consulum -umque. *al.*). Plin. epist. 1, 5, 11 in -is officio (*de sede ut*: Amm. 26, 1, 1 Hist. Avg. Hadr. 9, 7 Ps. Ascon. Verr. p. 210, 2. *de munere*: Iulian. dig. 40, 5, 47, 2 Pompon. dig. 45, 1, 5 pr. *al.*). Iulian. dig. 5, 1, 75 de -is sententia (Gaivs dig. 6, 2, 8. Cod. Iust. 5, 75, 6 pr. [*a. 480*]. *al.*). 39, 1, 13, 2 beneficium -is amitti (*al. v. vol. II 1886, 13 sqq.*). *al.*

E *varia notabilia*: **1** *abl. absol. 'aliquo* -e' *ad indicandum gestorum auctorem vel tempus* (*cf. p. 1055, 59*): Cato orat. 145 C. Licinio -e (*item nomine antecedente*: Cic. div. in Caec. 33. *et passim*). Cic. S. Rosc. 11 te -e (*item pronomine antecedente*: div. in Caec. 3 hoc uno -e. Verr. II 1, 119 isto. *et saepius; ordine inverso* -e me: Cic. Cael. 10 Lael. 96 Plin. epist. 7, 11, 4). div. in Caec. 32 -e Verre (*item nomine postposito*: Verr. II 1, 27 -e C. Sacerdote. Flacc. 43. *al.*). **2** *accedit ad nomen proprium: more sollemni* -r *postponitur*: CIL I² 803 L. Aimilius L. f(ilius) -r. *et passim. raro* -r *anteponitur* (*sc. ubi fere munus maioris momenti erat; v. etiam l. 31*): Cic. Arch. 7 professus est apud -em Q. Metellum familiarissimum suum (*item addito praenomine*: ad Q. fr. 2, 3, 6. Liv. 10, 21, 4 *consulibus absentibus* summae ... rerum -r P. Sempronius praeerat. *al.*). de orat. 2, 280 ille Siculus, cui -r Scipio patronum causae dabat. *al.* Caes. civ. 1, 8, 4 -r Roscius (*sed* 1, 3, 6 L. Roscius -r). Liv. 25, 12, 3 *-r anni superioris libros* protinus novo -i Sullae tradiderat. *al.* **3** *adhibetur fere pro adi. q. e.* praetorius (*in versione prava; aliter p. 1068, 37*): Novell. Iust. 26, 4, 2 consularibus et -bus viris prisci Romani cingula committebant (*gr. ὑπατικοῖς τε καὶ πραιτωριανοῖς ἀνδράσιν*). **4** *in lusu verborum cum* praeda *v. p. 529, 33 sq.* (*addere possis* Cic. Verr. II 3, 171), praedo *p. 585, 79 sqq.*, praedor Cic. Verr. II 3, 204.

deriv.: praetoricius, *?*praetorinus, praetorius, praetura.

*compos.: ?*expraetor (*p. 1065, 37*), propraetor.

cf. Onom. *Thome.*

praetōriānus, -a, -um. *a* praetorium. *de scriptura*: pret- Chart. lat. ant. IX 361, 6 (*a. 233–241*). CIL VI 32691. *et saepius,* -ter- Hyg. mun. castr. 7 (*cod. saec. V–VI, at ibid. bis* -tor-), -torri- Chart. lat. ant. IX 362, 1, 18 (*a. 240/1*; -tori- *ibid.* 2, 11), -turi- CIL XII 4355 (*saec. IV*). *abbreviatur* praetor Inscr. Afr. Cagnat 271 (*saec. III in.*), praet (pret) CIL III 13201 Inscr. Alger. I 1340. *al.*, pr CIL VI 2464. *legitur inde a* CIL XIII 1834 (*saec. I in.*), Inscr. numm. *p. 1067, 10,* Plin. nat.; *abiit in sermonem gr. πραιτωριανός, e. g. l. 43.* [*confunditur in codd. cum* praetorius Cassiod. chron. II p. 145, 903 (*falso trad. p. 1068, 69*); *falsa var. l. pro nomine proprio quodam* Cic. Cael. 5.]

1 *vi originaria i. q. pertinens ad praetorium*: **a** *Caesarum, qui erant ante Constantinum; respicitur militia inter cohortes praetorias subeunda*: **α** *adi.*: Ⓘ miles -us: CIL XIII 1834 (*saec. I in.*) m. -us cohorte III. Plin. nat. 6, 181 missi ... m. -i cum tribuno ad explorandum. Tac. hist. 1, 89, 2 legiones ... et, quod raro alias, -us urbanusque m. in aciem deducti. ann. 1, 27, 1. *al.* Svet. Aug. 101, 2 legavit ... -is m. singula milia nummorum, cohortibus urbanis quingenos, legionaris trecenos nummos. *al.* Inscr. Année Épigr. 1981 n. 344 (*Hebae; saec. II/III*) m. pr(a)et(orianus) sta(tionarius). CIL VI 2442 Inscr. christ. urb. Rom. 21683 Evtr. 8, 16 Origo Const. 3, 6. Cassiod. hist. 1, 4, 5 (-turinis *fere trad.; gr. Socrat. 1, 2 στρατιωτῶν τῶν πραιτωρίων*). *al.* Ⓘⓘ *iuncturae ceterae*: Plin. nat. 9, 15 ipse *Claudius* cum -is cohortibus ([*cf. 5, 20* c. praetoria]. Svet. Tib. 37, 1 *Tiberius* Romae castra constituit, quibus -ae c. ... continerentur. *al., v. e. g. p. 626, 55* [*at Cal. 56, 2* c. praetoriae]. Hist. Avg. Sept. Sev. 17, 5 -as c. exauctoravit. Gord. 25, 2. *de titulis v. p. 1070, 49*). Tac. hist. 2, 25, 2 promptissimos -orum equitum interfecere (*al. v. vol. V 2, 712, 54 sqq.; addere possis e. g.* CIL III 13201 eq(ues) praet(oria-

[Schmitz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nus), *nisi intellegas* -orum). 3, 21, 2 -um vexillum (-orum *coni. Ritter; cf. l. 20*). 4, 46, 1 -am militiam repetebant a Vitellio dimissi. SVET. Cal. 40 vectigalia ... per centuriones tribunosque -os exercuit (*cf. l. 14*). Claud. 21, 4 in castris -is (*cf. l. 13. p. 1071, 17 sqq.*). Vesp. 6, 2 aut Hispaniensi exercitu ... aut -o ... aut Germaniciano (HIST. AVG. Did. 6, 1). CIL XIV 220 *cuiusdam* tesserari -i. HIST. AVG. Max. Balb. 4, 4 praefectura ... -a (*al. v. p. 607, 13 sq.*). HEGES. 4, 26, 1 p. 281, 5 -as Romae legiones (*gr. 4, 592 οἱ ... ἐπὶ τῆς Ῥώμης στρατιῶται*). *al.*

β *masc. pro subst. de militibus praetorii* (*sing. collect. l. 13*): INSCR. numm. imp. I² p. 213 n. 118 (*a. 68/9; item* p. 269 n. 19) concordia -orum. *ibid.* n. 121 (*a. 69; item* p. 270 n. 55) fides -orum (TAC. hist. 1, 75, 1. SVET. Otho 8, 1 animum fidemque erga se -orum. *al.*). TAC. hist. 1, 31, 2 pergunt ... in castra -orum tribuni (*vix ad l. 14 sq.; cf. l. 4*). 1, 38, 3 ut -us aut legionarius insignibus suis distingueretur. 1, 80, 1 tribuno e -is (*cf.* t. -orum: CIL XIII 3679 [*saec. III med.*]. *compendia scripturae* CIL V 748 *et* INSCR. Afr. Cagnat 271 [*saec. III in.*] *etiam ad l. 3 trahere possis*). ann. 6, 3, 1 ut -i actis stipendiis ius *quoddam* apiscerentur. *al.* SVET. Nero 48, 2 agnitus est a quodam missicio -o (*nisi est adi.; simili ambiguitate* veteranus -us VLP. frg. Vat. 195 *bis*). INSCR. Année Épigr. 1972 n. 572 (*Ephesi; saec. II in.*) praef(ectum) ala⟨e et⟩ vex⟨il⟩li prae⟨to⟩rianorum (*cf. l. 1*). LACT. mort. pers. 12, 5 AVR. VICT. Caes. 19, 1. *al.*

b *cuiusvis legionis cohortisve*: HYG. mun. castr. 7 equites -i latere dextro praetorii *tendunt,* singulares imperatoris latere sinistro (*ibid. bis* [*nisi pro subst.*]. 8. 23. 30). CHART. lat. ant. IX 362, 1, 18 (*a. 240/1*) porta -a (*Durae; al. v. in indice ibid. p. 99; cf. p. 1071, 6*).

c *praefecturae a Constantino novatae*: **α** *adi.*: SYMM. epist. 3, 90 rectorem -um. 4, 68, 1 iudicium -i culminis (CASSIOD. var. 1, 4, 6. 11 praef. 4). 6, 12, 1 vir inlustris iudex -us. rel. 31, 2 examen -ae sedis (40, 3. COD. Iust. 2, 7, 7 [*a. 439*]. NOVELL. Valent. 22, 2. *et saepius*). 35, 2 -ae amplissimae praefecturae (*al. v. p. 607, 22 sqq.; cf.* praefectus -us *p. 627, 19 sq.*). CIL VI 1730 (*a. 398–400*) Stilichoni ... tribuno -o (COD. Iust. 12, 23, 13 [*impp. Theod. et Valent.*] t. -i militaris dignitate. CIL VI 1761 [*a. 448*] t. et notarius -us [*item coniunguntur*: CONC.S II 2, 1 p. 46, 7. COD. Iust. 2, 7, 25, 1 *a. 519.* NOVELL. Iust. 13, 3 pr.]. *al.*). AVG. conf. 6, 10, 16 ut pretiis -is codices sibi conficiendos curaret *Alypius et privatus abuteretur privilegio officii* (*v. Gibb-Montgomery, ²1927, ad l.*). COD. Theod. 8, 8, 9 ex -o officio (NOVELL. Valent. 22, 1. 3. 4. *al.*). NOVELL. Valent. 34, 2 arcam -am (36, 1. 4). CASSIOD. var. 6, 6, 7 *ut officiales magistri officiorum* inter -as cohortes et urbanae praefecturae milites videantur invenisse primatum (*aliter l. 42*). *al.* *in comparatione contra temporis rationem inducuntur officiales tamquam milites praetorii a Constantino sublati*: SYMM. or. 1, 23 castrorum curiaeque parem nunc esse fortunam, cum videas ⌞-as cohortes parere nobilibus et ante ... duces urbana insignia gestare lictores⌟ (⌞ ⌟ *i. praefecturam praetorii geri a senatoribus et consulatum a ducibus militaribus*). **β** *masc. pro subst. de officialibus praefecti praetorio*: SYMM. epist. 2, 75 si -orum adminiculum sortiatur *apparitor quidam.* COD. Theod. 6, 10, 3 -os non longe ab hoc *notariorum primicerio* abducimus *dignitate.* SIDON. epist. 5, 7, 3 qui invident ... -is sportulas. REN. FRIG. Greg. Tur. Franc. 2, 8 p. 51, 12 Aetius ... a puero -us (*sc. tribunus -us partis militaris, v. Prosopogr. Later Rom. Emp. II 21*).

2 *vi novata i. q. ad praetorem pertinens* (*sunt qui huc trahant* AVG. *l. 35, vix recte*): COD. Theod. 6, 23, 4, 1 *ut decuriones palatii et silentiarii* honore curiae sine aliqua functione laetentur ... nec -o nomine pulsandi nec *eqs.* (*de oneribus praetorum cf. p. 1061, 26*). *non agnoscitur ab edd.* -us tutor VLP. reg. 11, 24, *v. p. 1068, 69.*

cf. Onom. *Schmitz.*

praetōricius, -a, -um. *a* praetor, *sec.* aedilicius, tribunicius; *cf.* quaestoricius *iuxta* quaestorius. *i. q. praetorius, sc.*: **1** *ad praetorem pertinens*: CIL XI 1834 q(uaestori) Aug(usti), orn(amentis) ⟨p⟩raetoricis a senatu auctorib(us) ⟨i⟩mperatoribus Vesp(asiano) et Tito ⌞adlect(o)⌟ (adiect(is), *sc. ornamentis, legere sibi videtur Bosworth, Zeitschr. Pap. Epigr. 39, 1980, 277; cf.* ornamenta praetoria *vol. IX 2, 1012, 44 sqq.*). MART. 8, 33, 1 de -a folium mihi ... corona mittis. *dignitate praetoris praeditus* (*usum improbat* CAPER gramm. VII 101, 3 vir praetorius ..., non -us ... dicendum. *e coni. dub.* GLOSS. *p. 1068, 42*): CIL VI 1388 (*saec. II²*) Proculo -o legato provinciae Asiae (*cf. e. g. III 6076* [*eiusdem aet.*] leg(ato) pr(o) pr(aetore) provinciae Asiae).

cf. Onom.

[praetōricus, *adi. a* praetor *derivandum, falso trad.* NOT. dign. or. 38, 26, *v. p. 1070, 75, nec latet supra l. 60.*]

praetōrīnus, *adi. a* praetor *derivandum* (*cf.* censorinus) *exstat pro nom. propr., ceterum trad. fide valde dubia*: DIOM. gramm. I 376, 1 Varro in -a (*obscurum*; -iana *Oehler post alios Menippeis tribuens, v. Astbury in ed. p. 100 frg. X;* Plutotoryne *Keil, coll. Char. gramm. p. 133, 25*). CASSIOD. hist. 1, 4, 5 *v. p. 1066, 68.* NOT. Tir. 36, 70ª praeturinus (*codd., sed om. Casselanus; ipsa nota non* propraetor *significari contendit editor ad l.; antecedunt* praetor, praetorius, praetura; *desideratur* praetorianus).

praetōriolum, -ī *n.* (*coniungitur cum pron. masc.* CIL V 4057). *a* praetorium *deminutive.* *i. q. parvum praetorium:* *de villula pertinente ad tutelam sepulcri* (*v. p. 1074, 15*): CIL V 4057 testamento suo prae[ce]cepit hunc -um cum hortulo et heroo libertis ... posterisque eorum cedi, et iussit ne quando de familia alienetur. VI 32308 -um pertinens ad ⟨her⟩oum suum ... suorumque omnium a solo extruxit. *de parva quadam cella navis* (*sc. ad diaetam nauarchi pertinente?*): VVLG. Ezech. 27, 6 (*Tyrus comparatur cum nave ornatissima*) transtra tua fecerunt tibi ex ebore Indico et ⌞-a⌟ de insulis Italiae (⌞ ⌟ *aliter hebr., cf. gr. et Vet. Lat. vol. VI 3, 2824, 68 sqq.; explicant*: HIER. *ad l.* -a sive cellaria, in quibus merces pretiosissimae reponuntur [*sim. ibid. iterum*]. GLOSS. -a: ⌞domuncula⌟ in nave [⌞ ⌟ *neutr. plur.; cf. enim* GLOSS. Leid. Hessels 15, 11 preteriola: domuncula micina in nave unius cubiti, in quibus abscondunt cibos suos]).

praetōrium *v.* praetorius. *Bk.*

***praetōrius,** -a, -um. *a* praetor. *scribitur* pre-: CIL XIII 7261 (*a. 215*). CHART. lat. ant. VIII 356, 33, 11 (*a. 222*). CIL VI 32546 (*a. 239*). XI 6107 (*a. 246*). *al.*; prat (*compendium*): CIL VI 32693. 32761; *cum apice* práét- CIL X 1763, -tór- CIL III 14188¹. 14207³⁴. XII 3166 (*aet. Vesp.*). *abbreviatur* praetor INSCR. numm. imp. Hadr. n. 908. CIL X 6489. *al.*, praeto INSCR. Gnecchi, Medaglioni Rom. III p. 16 Hadr. n. 57. CIL XII 5494 (*a. 435*). *al.*, praet (pret; *cf. l. 20*) INSCR. Année Épigr. 1973 n. 501 (*aet. Aug. ut* CIL II 1477). *et saepe* (*v. e. g. indicem ad* CIL VI), prae CIL VI 2734. 32571. *al.*, pre CIL VI 2575. 37187. *al.*, pr CIL VI 2762 (*saec. I med.?*). CONST. veteran. (CIL XVI 21; *a. 76*) extr. 17 *et passim,* p CIL VI 2636. 32683b. *al.* NOT. Tir. 36, 69. *de formis: in inscriptionibus praevalent formae una* i *scriptae, sc. gen. sing.* -ri INSCR. Année Épigr. 1957 n. 250 (*Italia; aet. Tib.*). CIL XI 395 (*a. 66*). X 6667 (*aet. Trai.*). IX 5428 (*aet. Ant. Pii*). *al. et abl. (dat.) plur.* -ris CIL XV 7237 (*aet. Carac.?*). 7238 (*a. 217/8*). CONST. veteran. (CIL XVI 151; *a. 246*) extr. 5. *al., rarius occurrit* -rii(s), *e. g.* CONST. veteran. (CIL XVI 21; *a. 76*) ext. 6. CIL VI 798 (*aet. Trai.*). III 1019 (*aet. Alex. Sev.*); *variant nimirum codd., e. g. F* Dig. 7, 8, 12 pr. -rii, *sed* 36, 1, 65, 9 -ris, *ceterum v.* SVET. Iul. 76, 3 Tit. 6, 1 *al., sed praevalere videtur* -rii(s). *abl. plur. heteroclit.* -bus (*a neutr.* -a) CIL VI 9277 ⟨con⟩ditarius de castris pra⟨etor⟩ibus (*cf. antea*: parent⟨ibu⟩s subus); *gen. fem. sing.* -ies *trad. codice* CIL IX 1424. *de notione*: PRISC. gramm. II 75, 5 *inter vocabula in* rius *desinentia significationem habent* alia a dignitatibus ut ... -us ..., quae tamen etiam possessivam habent significationem. GLOSS. ⌞-us⌟ ex praetore[m], sicut tribunic⟨i⟩us, quaestoric⟨i⟩us, aedilic⟨i⟩us, quae haec omnia significant (⌞ ⌟ praetoricius *coni. Leumann, Glotta 9, 1918, 133*). *legitur inde a* RHET. Her., MANCIA, CIC., *in poesi non nisi singulis locis apud* HOR. sat., LVCAN., AVSON., PRVD., *frequentatur in titulis; abiit in sermonem gr. πραιτώριος.* [*confunditur in codd. maxime cum* praetor, *ut* CIC. ad Q. fr. 2, 1, 1 PLIN. epist. 6, 33, 2 FLOR. epit. 3, 19, 11. *al.; restituitur pro* populus Romanus CIC. Phil. 5, 46 (*latet nota* pr *perperam soluta; dubites de* Verr. II 3, 66).]

I *respicitur praetor, sc. collega consulis minor*: **A** *i. qui (quod) pertinet ad praetorem* (*Romanorum praeter p. 1069, 12; imprimis de rebus, de animantibus l. 68. p. 1069, 15. 26. al.*): **1** *respiciuntur ea, quibus praeest praetor munere suo fungens, quae ab eo administrantur, conferuntur sim.*: **a** *in iurisdictione*: RHET. Her. 1, 12, 22 in privata actione -ae exceptiones sunt. CIC. Verr. II 1, 114 posteaquam ius -um constitutum est, semper hoc iure usi sumus (Caecin. 34 [*distinguitur* i. civile *ut e. g.* PAPIN. dig. 1, 1, 7, 1 i. -um est, quod praetores introduxerunt adiuvandi ... i. c. gratia; ... quod et honorarium dicitur. 22, 5, 14 VLP. dig. 13, 5, 3, 2]. *al. v. vol. VII 2, 681, 61 sqq. 698, 9. 13 sqq.; de potestate praetoris v. ibid. 693, 57 sq.*). 3, 17 in edictis -is, in censoriis legibus (*al. v. vol. V 2, 74, 27 sq.*). VAL. MAX. 7, 7, 6 *praetor cuidam possessionem dedit; consul* appellatus ... -am iurisdictionem abrogavit (TRYPH. dig. 23, 2, 67, 6 VLP. dig. 46, 5, 1, 10. *al.*). QVINT. inst. 3, 6, 70 *petere debes* apud consules: maior enim -a cognitione summa est (IVLIAN. dig. 21, 2, 39 pr. *al.*). IVLIAN. dig. 10, 3, 24, 1 teneris mihi -a actione (GAIVS dig. 36, 1, 65, 9 inst. 4, 71. PAPIN. dig. 48, 5, 6 pr. [*opp.* legis Aquiliae actio]. *al.*). POMPON. dig. 45, 1, 5 pr. stipulationum aliae iudiciales sunt, aliae -ae ...; -ae, quae a mero praetoris officio proficiscuntur (*ibid. iterum.* VENVL. dig. 46, 5, 9 MAECIAN. dig. 35, 2, 32, 2. *al.*). GAIVS inst. 1, 184 -us tutor (tutela *trad.*), quia a praetore urbano dabatur (VLP. reg. 11, 24 [-anus *cod.*]. INST. Iust. 1, 21, 3). MAECIAN. dig. 35, 2, 32, 2 (*e Iuliano*) cautionem -am. PAPIN. dig. 41, 4, 12 res ... usucapiuntur salva -i pignoris causa (COD. Iust. 8, 21 rubr. *et* 1). *al.* -um est (*sc. ius, an subaudienda struct. verbali?*): CIC. Verr. II 1, 124 das possessionem ei qui non iuravit; concedo; -um est. **b** *varia ratione* (*de* castris -is *v. p. 1066, 18*): CIC. Verr. II 3, 70 ex quo iudicum numero? ex cohorte -a praeclara hominum honestissimorum (*item de co-*

[Stewart-Pade]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mitibus praetoris: 4, 94 *infra*. Att. 7, 2, 3. *aliter IIA1*). 4, 94 ex domo atque ex cohorte -a manum ... armatam ... venisse (*al. v. vol. V 1, 1967, 49*). prov. 17 faciam ... illas *provincias* -as (*ibid. iterum.* Phil. 1, 19 ne -ae p. plus quam annum, neve plus quam biennium consulares obtinerentur. 11, 31 CAES. civ. 1, 6, 5 LIV. 28, 38, 13 HIST. AVG. Aur. 22, 9. *cf.* CIC. Pis. 88 Macedonia -a nuntiata). FLOR. epit. 3, 19, 11 *a duce servorum* -i (-ris *var. l.*) exercitus fusi. SYMM. epist. 7, 48 -a filii mei editio (7, 106. *al.*). 9, 144 ludos -os praeparamus. *al.*

2 *respicitur creatio praetoris eiusve dignitas, potestas sim.*: CIC. Verr. I 23 proxumis consularibus -isque comitiis (*al. v. vol. III 1806, 50 sqq., ubi addas* Ps. ASCON. Verr. p. 211, 8. *dubium*: LIV. 42, 43, 7 c. -is Boeotorum [*ed. princ.*, praetoris Boetarum *cod.*, praetoris et Boeotarcharum *edd. rec.*]). II 5, 40 cum penes te -um imperium ac nomen esset (Pis. 38 div. 1, 68). Manil. 69 potestate -a (*al. v. p. 305, 29 sq.*). Mur. 57 videtur -us candidatus in consularem ... incurrere (*al. v. vol. III 238, 17*). Balb. 57 ⌞-am sententiam⌟ et praetextam togam consequuntur (⌞ ⌟ *sc. ut inter -os s. dicant; cf.* loco -o dicere: Phil. 5, 46 Att. 12, 21, 1). VELL. 2, 65, 3 vidit hic annus Ventidium ... consularem praetextam iungentem -a (-ae *Gelenius*). PETRON. 65, 7 *Habinnas* -o loco se posuit (*in convivio, v. vol. VII 2, 1579, 11 sqq.; aliter l. 17*). PLIN. nat. 35, 201 -a ... ornamenta decerni a senatu (*v. vol. IX 2, 1012, 44 sqq.; cf.* insignia: TAC. hist. 4, 4, 2 ann. 12, 21. 12, 53, 2). SVET. Vesp. 1, 3 senatorem -ae dignitatis (VLP. dig. 1, 14, 3 si ... d. -a functus sit. HIST. AVG. Aur. 10, 3 multos ... in senatum adlegit cum aediliciis aut -is d.). *al.*

3 *exempla cetera*: CIC. Verr. II 1, 137 domus *Chelidonis* erat non meretricio conventu, sed -a turba referta. 3, 72 Apronianum lucellum ..., non -a praeda (*sc. ipsius Verris*). Sest. 77 *armatorum Clodii* copiam et tam magnificum apparatum non privatum aut plebeium, sed patricium et -um esse (*sc. fratris Clodii, praetoris*). Att. 5, 21, 11 in vectigali -o (*antea*: quod *Salamini* ... praetori dare consuessent). CIL VI 1887 (*saec. I²*) viat(or) honor(atus) dec(uriae) co(n)s(ularis) et pr(aetoriae). ACT. lud. saec. Sept. Sev. 5ª, 92 Pighi XVvir(i) ... tribunali praet(orio) ... st(eterunt) (*si recte suppletur*). VLP. dig. 43, 8, 2, 22 publicas vias dicimus quas Graeci *βασιλικάς*, nostri -as, alii consulares vias appellant (*aliter p. 1071, 9*). *al.*

B *i. qui praetoria dignitate praeditus est, praetura functus est* (*adhuc fungitur l. 58*): **1** *adi.*: **a** -us vir (*ordine inverso* vir -us VAL. MAX. 9, 12, 7 PLIN. epist. 3, 14, 1. 5, 4, 1 POMPON. dig. 1, 2, 2, 49. *al.*): MANCIA or. frg. Val. Max. 6, 2, 8 *catenis vinctum* -um v. Perpennam saevitiam ... exsecrantem *Pompei* (*nomen proprium postponitur ut* PLIN. epist. 5, 4, 1, *antecedit*: VELL. 2, 69, 2 a Statio Murco et Crispo Marcio, -is v. imperatoribusque. VAL. MAX. 1, 8, 12. 9, 12, 7 PLIN. nat. 19, 35. *al.* PLIN. epist. 5, 1, 1. *al.; in titulis e. g.* CIL VIII 7054). PLIN. nat. 20, 215 -i v. pater, ... Hispaniae princeps (22, 120). PLIN. epist. 6, 33, 2 *Attia* nupta -o v. SVET. Iul. 76, 3 decem -is v. consularia ornamenta tribuit. *al.* **b** *ceterae iuncturae*: CIC. Verr. I 38 minoris HS triciens -um hominem honeste non posse damnari (Font. 43 *legatos in bello Italico* fuisse ... M. Cornutum, ... L. Sullam, -os h. Q. CIC. pet. 13 novos h. -os. Ps. ASCON. Verr. p. 219, 8). Planc. 14 (*de candidatis*) hic familia consulari est, ille -a (*al. v. vol. VI 1, 244, 7; cf.* genus, nomen: CIC. Planc. 14. stirps: SVET. Iul. 39, 1). HOR. sat. 2, 2, 50 vos *gulosos* auctor docuit -us (*sc. Sempronius Rufus*). VELL. 2, 90, 3 *bellum Hispanicum* tot consulares, tot -os absumpsit duces. CIL VIII 9247 (*saec. I¹*) *cuidam* ⌞-o legato⌟ ... proco(n)s(ulis) Asiae (⌞ ⌟ -o, l. *ed. vix recte; v. enim vol. VII 2, 1120, 55 sq. et* CIL XI 5210 [*saec. I²*] -o l. provinciae Afr⟨i⟩c⟨ae⟩ imp(eratoris) Caesar(is) Aug(usti)). PLIN. nat. 19, 3 Valerius Marianus ex -is senatoribus (INSCR. Année Épigr. 1960 n. 35 [*Antioch. Pisid.; saec. II¹?*] *cuidam* senatoris -i ... fil(iae)). PLIN. epist. 4, 15, 10 decorus erit tibi consuli quaestor patre -o (*item attributive* SVET. Vit. 6; *cf. p. 1070, 5*). *al.* *de ipsis praetoribus*: FLOR. epit. 3, 19, 7 *in Sicilia a servis* capta sunt castra praetorum; ... -os duces profugos proelio ipsi *servi* sequebantur.

2 *pro subst. masc.*: **a** *solum ponitur*: CIC. p. red. ad Quir. 17 principes civitatis, omnes consularis, omnes -os eadem dicere (*in serie simili e. g.* Phil. 2, 54 consules ..., consularis, ... praetores, -os, tribunos plebis. 13, 30 qui ... -i *fuerunt in senatu*! ... qui aedilicii, qui tribunicii, qui quaestorii! LIV. 22, 49, 16 *pugna Cannensi perierunt* ambo consulum quaestores, ... *tot* tribuni militum, consulares quidam -ique et aedilicii. *al.*). Att. 6, 3, 1 quem *legatum* relinquam, qui provinciae praesit? ratio ... postulat fratrem, ... quod *eum* solum habeo -um. ad Q. fr. 3, 4, 1 quid plura de iudicibus? duo -i sederunt, Domitius ... et Cato. *al.* S. C. Cic. fam. 8, 8, 8 *v. p. 1062, 74.* CAES. civ. 3, 82, 2 *ut Pompeium* consulares -osque servorum habere numero dicerent. VARRO rust. 2, 4, 2 (*loq. Cn. Tremellius Scrofa*) septimus sum ... -us in gente nostra. SEN. contr. 1, 2, 22. 1, 8, 4 -o licet praetexta toga uti festis ... diebus. VELL. 2, 83, 3 vir e -is gravissimus. VAL. MAX. 7, 1, 1, ut *Metellus* eodem tempore tres filios consulares, unum etiam censorium et triumphalem, quartum -um videret (*inde restituitur*

PLIN. nat. 7, 142). SEN. epist. 55, 3 ille -us dives. ASCON. Scaur. p. 25, 25. TAC. hist. 2, 50, 1 origo illi *Othoni* e municipio Ferentio, pater consularis, avus -us. ann. 2, 47, 4 *legatus* delectus est ... e -is, ne consulari obtinente Asiam aemulatio inter pares ... oreretur. 3, 75, 1 *Ateius Capito* principem in civitate locum ... adsecutus, sed avo centurione Sullano, patre -o. *al.* *respicitur adlectio* (*ad rem v. Mommsen, Staatsrecht I³ 455 sqq.; cf. p. 1069, 20 sqq.*): CIL III 335 *cuidam* adlecto inter praetor(ios) ⟨a⟩b imp(eratore) Vespasiano (XII 3166 [*eiusdem fere aet.*]. IX 5533 a. ab divo Vespasiano ⟨et divo Ti⟩to i. tribunicios, ab isdem i. -os. PLIN. epist. 1, 14, 5. CIL III 552 [*a. 114–116*]. *et saepe in titulis*). XI 5211 (*aet. Dom.*) *Domitius Tullus* cum esset candidatus Caesaris pr(aetor) desig(natus), missus est ... legatus pro praetore ad exercitum, qui est in Africa, et apsens inter -os relatus. INSCR. Dessau 9485 (*Antioch. Pisid.; aet. Dom.*) C. Carist⟨a⟩nio ... adl⟨e⟩cto in senatu inter tribunic(ios), promoto inter -os. *al.* **b** *apponitur nomini proprio* (*vice versa e. g. p. 1069, 69; pauca selecta inde a* VELL.): CIC. Brut. 137 L. etiam Cotta -us in mediocrium oratorum numero. fin. 5, 54 e Cn. Aufidio -o, erudito homine, ... audiebam (*de eodem* Tusc. 5, 112). BELL. Afr. 28, 1 C. Vergilius -us, qui Thapsi ... praeerat. NEP. Att. 11, 2. LIV. 29, 11, 3 *patres legatos ad Attalum decernunt* M. Caecilium Metellum -um, Ser. Sulpicium Galbam aedilicium, duos quaestorios *eqs.* VELL. 2, 48, 1 per Afranium et Petreium, consularem ac -um, legatos *Pompei* (*item de Petreio* 2, 50, 4). VAL. MAX. 9, 12, 8 (*inde* PLIN. nat. 7, 184) Cornelius ... Gallus -us et T. ⟨H⟩etereius eques Romanus. PLIN. nat. 35, 20 Titedius Labeo -us, etiam proconsulatu provinciae Narbonensis functus. TAC. ann. 1, 75, 3 Propertio Celeri -o veniam ordinis ob paupertatem petenti decies sestertium largitus est *Augustus.* INSCR. Année Épigr. 1969/70 n. 93 (*Interamnae Liren.; non post saec. II¹*) Saturnino ⌞-o⌟ (*vix nomen proprium, v. Solin, Zeitschr. Pap. Epigr. 66, 1986, 178 sq.*). GELL. 13, 20, 14 M. Cato -us, qui se ... Vticae interemit ([*antea, sc.* 3 *et* 11, Catonis -i viri]. AMPEL. 19, 9 VIR. ill. 80, 1). *al.*

II *respicitur potius tabernaculum sim. praetoris, sc. ducis militaris (Romanorum praeter p. 1071, 14), ut significetur non tam qui ad praetorem, quam qui (quod) ad praetorium pertinet* (*intercedit usus neutr. pro subst. infra illustratus, sed subesse videntur vestigia quaedam notionis, quam primitus habuit vox q. e.* praetor [*cf. p. 1054, 21*]): **A** *de copiis* (*aliter p. 1069, 6 sq.*): **1** *aetate liberae rei publicae in iunctura* cohors -a: *v. vol. III 1552, 57 sqq. et cf. Mommsen, Ges. Schr. VI 3 adn. 3; primitus significata esse videtur cohors circa praetorium constituta (cf.* HYG. mun. castr. 6 cohor⟨te⟩s -ae lateri⟨bu⟩s praetorii[s] tendere debent. *v. etiam p. 1067, 22), quae duci et deinde cuilibet praetori, qui provinciae praeerat, praesidio esset* (*cf. e. g.* CIC. Verr. II 1, 36 CAES. Gall. 1, 40, 15 *et explicationes* PAVL. FEST. p. 223 SCHOL. Cic. Gron. D p. 282, 32); *ab Antonio et Octaviano cohortes numero auctae sunt* (*cf.* INSCR. numm. lib. rei publ. n. 544, 1 [*a. 32/31*] chortium -arum), *postea militiam apud Augustum eiusque successores continuaverunt, v. sub 2a; aliter supra p. 1068, 75.*

2 *aetate imperatorum*: **a** *de militibus, qui apud ipsum Caesarem stipendia merent*: CIL X 4872 (*saec. I¹*) *quidam* prim(us) ordo cohortium praet(oriarum) divi Augusti (*alia exempla inscriptionum v. in indice Inscr. Dessau III 1, 442 sqq.; occurrit passim notis* coh. pr. *sim. vix ad p. 1066, 70 trahendis, perscriptum est e. g.* CIL V 7258 [*saec. I¹?*]. CONST. veteran. [CIL XVI 21; *a. 76*] extr. 6; *exempla scriptorum v. vol. III 1552, 77. 79 sqq.; aliter infra sub b*). CHART. lat. ant. III 200, 1 (*a. 166*) optio classis praetor(iae) Misenatium (*item cum gen.* M. *vel* Ravennatium: CIL VI 31856 [*aet. Comm.*]. X 6657 [*saec. II ex.*]. *al.; cf. adi.* Misenensis, Ravennas: *vol. III 1293, 43 sqq. 60 sqq., sine altera determinatione ibid. 69 sqq.; ad rem v. Alföldy, Gnomon 39, 1967, 608. contextu manco quodammodo huc pertinet*: CHART. lat. ant. XI 500, 13 [*ante a. 127*] ex classe -ae M⟨isenatium⟩ [*sim.* 14; *errore an praecessit vel subaudiendum est subst. fem.?*]). AVR. VICT. Caes. 8, 3 Othonem -is, Vitellium Germanicianis legionibus factum *imperatorem* (40, 25 -ae l. ac subsidia ... sublata penitus *a Constantino. item de praetorianis*: 27, 2 -ae manus. 40, 5 turmae). *?fem. sing.* -a *per ellipsin de cohorte -a*: CIL VIII 21021 (*paulo post a. 297?*) miles coh(o)rtis tertiae -ae ... militavit in legione ... annis v, in -a annis XI (*item ex antecedentibus suppleri potest* cohorte: VI 2759 [*saec. III ex. vel IV in.*]. *non praecedit* cohors: VI 2785. 37207. *textu corrupto*: VI 37224 m. in legione ..., in praetoram. *ceterum coll. p. 1073, 16 cogitare possis etiam de errore lapicidae pro* in -o, *vel de acc. pro abl. posito*). **b** *de auxiliis quibusdam* (*quae -a appellantur, quod primitus fortasse ad praetorium legati alicuius pertinuerant vel quod e praetorianis quibusdam Caesaris constituta erant; cf. Speidel, Guards of the Roman armies, 1978, 61 sq.*): INSCR. Année Épigr. 1973 n. 501 (*Alexandriae Troadis, saec. I in.*) praef(ecto) equit(um) alae praet(oriae) (CONST. veteran. [CIL XVI 31; *a. 85*] int. 8. CONST. veteran. 4 ext. 6 Roxan [*a. 91*] Flavia -a singularium. CIL VI 1523 [*saec. II med.*] alae I pr(aetoriae) c(ivium) R(omanorum). *et saepius in titulis.* NOT. dign. or. 38, 26 [-torica *codd.*]). CIL V 3356 (*saec. I²*) praef(ecto) coh(ortis) II pr(aeto-

[Stewart-Pade]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

riae) (INSCR. Dessau 9491 [*Beryti, saec. II*^{1}] praef(ecto) coh(ortis) VI praetor(iae). CHART. lat. ant. X 411, 1, 1 pridianum coh(ortis) I Aug(ustae) pr(aetoriae) Lus(itanorum) eq(uitatae). CIL III 6753 [*saec. III*^{1}; *cf. Devijver, Prosop. mil. eq., I 323*]. *al.*).

B *de rebus*: **1** *de partibus castrorum*: CAES. civ. 3, 94, 5 ad -am portam (*al. v. supra p. 4, 82 sqq.; addere possis, si recte solvitur,* CIL XIII 7261 [*a. 215*] genium pla(teae) p(ost) p(ortam) pr(a)et(oriam)). CIL XIII 7337 (*a. 229*) plat(eae) praetor(iae) aram (*l. 7 conferunt edd.*). HYG. mun. castr. 14 a praetorio sine dubio via -a ducitur (dicitur *Rutgers; aliter p. 1069, 34*). **2** *de nave, qua vehebatur praetorium eius, qui classi praeerat*: LIV. 21, 50, 8 rex Hiero ... transgressus ... ex regia in -am navem *Ti. Sempronii consulis* (29, 25, 11 [*distinguuntur naves* rostratae, onerariae]. 35, 26, 7 -a n. praecedente classem, cum in ea ... praefectus classis veheretur *Achaeorum* [*item apud externos* 37, 23, 8 *Rhodiorum. al.* FRONTIN. strat. 1, 1, 2 *Poenorum.* FLOR. epit. 4, 8, 9 *Persarum*]. *al.* PLIN. nat. 32, 3. *al.*). LVCAN. 3, 535 Bruti -a puppis (FLOR. epit. 2, 7, 7). TAC. hist. 5, 22, 3 -am triremem. **3** castra -a, *sc. Romae sita, inde a* PLIN. nat. 3, 67, *v. vol. III 552, 28 sqq. (in titulis vel verbis perscriptis, ut l. 20, vel variis compendiis, quae vix ad p. 1067, 4 trahas); addere possis e. g.* CIL XV 7237 (*aet. Carac.?*) castris -is (*in fistula ut*: 7238 [*a. 217/8*]. *al.*). SCHOL. Iuv. 10, 95, 1 *et* 3 ('c. domestica'). *al.; ad praefecturam a Constantino novatam pertinere videtur* INSCR. Dessau 9074 (*Arelate*) primiscrinio castrorum praett. (*sed* praetorianorum *solvitur* INSCR. Gall. Narb. Espérandieu 107). *de castris summi ducis*: SERV. Aen. 8, 678 (*bis*). *in imag. significantur milites acie densa ordinati* AMM. 16, 12, 49.

C *de diis Tiburtibus quibusdam* (*ratione incerta*): CIL XIV 3540 Fortun(ae) -ae sacrum; ... *quidam* mag(ister) Hercul(aneus) Aug(ustalis). 3554 (*saec. II med.*) Herculi Tiburt(ino) Vict(ori) et ceteris dis praet(oriis) Tiburt(inis) (*an coll. p. 1072, 9. 50 intellegas gen.* praet(orii) Tiburt(ini) *?*).

*?***D** *de praefecto praetorii a Constantino novati: adi. v. supra p. 627, 21 sqq. masc. pro subst.*: GLOSS. -us: qui praeest in praetorio (*nisi intellegas praepositum quendam officialium praetorii coll. p. 1067, 45*).

m. pro subst. praetōrius *v. supra IB2 et IID; parum constat de f.* praetōria, *v. p. 1070, 61 (vix etiam p. 1070, 57). Stewart-Pade.*

n. pro subst. **praetōrium,** -ī. *exempla scripturae* pre-, *apicum, notarum variarum, terminationis* -ii(s) *contractae addidimus supra p. 1068, 18 sqq. de notione*: PAVL. FEST. p. 223 *praetores* bella administrabant, quorum tabernaculum dicebatur -um (Ps. ASCON. Verr. p. 234, 6). SCHOL. Cic. Bob. p. 168, 30 ('quaestorium') hospitium quaestoris ...; nunc ... omnia, in quibus variae dignitatis praesides habitent, -a nominantur. NOVELL. Iust. 24 praef. iudicialia ... habitacula *Romani antiqui* -a vocari disposuerunt. ISID. orig. 15, 2, 29 -um, quod ibi praetor resideat ad discutiendum. GLOSS. -um: *οἰκία στρατηγοῦ. πραιτώριον.* domus in qua iudicatur. *sim. al.; corruptum* GLOSS. II 158, 28 -um: *εἶδος ἅρματος* (petorritum *Cuiacius*). *legitur inde a* CIC., CAES., VARRONE, *raro nimirum in versibus, sc. fere singulis vel binis locis apud* VERG., PROP., PHAEDR., STAT. (*ter*), MART., IVV. *al.; abiit in sermonem gr. πραιτώριον.* [*falso trad.* HIST. AVG. Heliog. 23, 6 (*v. vol. VII 1, 561, 39*); *vix recte conicitur* HOMER. 11 *pro* praecordia (*sed recte p. 1074, 37*).]

I *usu originario pertinet ad rem publicam* (*Romanam praeter l. 65 sqq. p. 1072, 57 sqq. 71 sqq. 1073, 8*): **A** *significatur potius sedes praetoria, sc. ubi praetor et deinde quilibet praepositus munere suo fungitur et habitat* (*distinguuntur* principia *l. 70,* palatium *p. 1072, 43. 48. 1073, 2. al.*):

1 *in re militari*: **a** *de tabernaculo ducis in castris aestivis posito et de area adiacente* (*e. g. l. 57 sq. 66; ad rem v.* HYG. mun. castr. *passim; cf. explicationes l. 38*): CIC. div. 1, 72 *cum L. Sulla bello sociali* immolaret ante -um (*inde* VAL. MAX. 1, 6, 4). CAES. civ. 1, 76, 2 fit ... concursus in -um; *legatus* postulat, ut iurent omnes *eqs.* 1, 76, 4 *Pompeiani Caesarianos* productos palam in -o interficiunt. 3, 82, 1 *Pompeius in castris* suum cum Scipione honorem partitur ... et alterum illi iubet -um tendi (*cf.* VAL. MAX. 5, 5, 3 *Drusus* praecepit ... dextera in parte *castrorum* -um ei *Tiberio* statui). 3, 94, 6. BELL. Afr. 31, 4 *Caesar* in -o sedens per ... nuntios imperabat. VARRO ling. 5, 161 *in aedibus* locus si nullus relictus erat, sub divo qui esset, dicebatur testudo ..., ut est in -o et castris. PROP. 4, 1, 29 posuit -a Lycmon *Romulo auxilium ferens* (*item de -is non Romanis*: 4, 4, 31 Tatiae -a turmae. LIV. 3, 25, 7 *Aequorum.* 21, 3, 1 Hannibal in -um delatus imperatorque ... appellatus. 21, 43, 15 in -o patris ... prope natum *Hannibalem* [*sim.* 30, 28, 4]. CVRT. 4, 10, 4 duces ... adesse -o iubet. 5, 10, 12 in vestibulo -i aderant. 9, 6, 4 excubare ante -um. *al.*). LIV. 2, 45, 6 in -um conveniunt, poscunt pugnam. 7, 12, 14 iam in principiis ac -o *sermones fieri indignantium* (*item coniunguntur*: 28, 25, 5. *cf. p. 1072, 17*). 8, 11, 7 consulum -a (9, 2, 12 -a c. erigi. 22, 42, 2). 24, 15, 1 ubi signa coeperunt canere, ... parati instructique ad -um conveniunt. 25, 22, 8 tria -a circa Capuam erecta; tres exercitus ... fossa ... circumdare urbem parant. 41, 2, 11 -o deiecto ... ad quaestorium forum quintanamque hostes pervenerunt (*cf. supra p. 5, 16*). 42, 58, 4 tribuni praefectique et centuriones in -um, miles ad sua quisque tentoria discurrit. *al. usu generali circumscribitur militia*: CIC. Balb. 40 *ut Gaditanis* sit in nostris castris, sit in imperatorum -is, sit denique inter signa atque in acie locus. TERT. pall. 5, 4 (*loquitur pallium*) nihil campo ... debeo; ... nulla ⌞-a⌟ observo; ... non milito (*sed fortasse comprehenditur simul militia officialium, ut etiam ad 2 pertineat*; ⌞ ⌟ *'praetoria edicta' Gerlo, 1940, ad l. vix recte*).

b *de aedificiis structis eorum, qui praesunt*: **α** *castris stativis legionis*: CIL III 1019 (*aet. Alex. Sev.*) Genio -i ⌞huius⌟ ... ⟨leg(atus)⟩ leg(ionis) XIII (⌞ ⌟ *sc. non praesidis provinciae, v. Ritterling, RE XII 1718, 5*). HIST. AVG. Claud. 14, 11 dabis ... carpentarium unum, curam -i unum, aquarium unum *tribuno legionis V Martiae ceterum ignotae.* **β** *castellis auxiliorum* (*ad rem v. e. g. Johnson, Röm. Kastelle, 1987, 152 sqq.*): INSCR. Brit. I 1685 (*saec. III*^{1}) Genio -i sacrum ... praefectus coh(ortis) IIII (*in eodem castello*: 1684. *alibi*: 1075). CIL XIII 11759 (*a. 241*) in prae⟨torium ...⟩ et in baln⟨eum⟩ *aquam ductam.* INSCR. Brit. I 1912 (*ca. a. 300*) praetor(ium) ... in labe(m) conl(apsum) et princ(ipia) et bal(neum) rest(ituit). Maroc. Gascou 821 praef(ectus) ⟨c⟩oh(ortis) ... -um per m⟨a⟩nus commil(itonum) ... fecit. *?***γ** *praesidio navali*: PAP. mil. Fink 82, 7 (*saec. II; enumerantur res ad reficiendas naves aptae*) clavi in -um fer(rei), ... clavi ⟨i⟩n lib(urnam) Luci (*an cogites de diaeta nauarchi coll. p. 1068, 9, vel de navigio praetorio coll. p. 1071, 11?*).

2 *in re publica administranda de domibus*: **a** *eorum, qui praesunt imperii Romani provinciis* (*vel dioecesi vel praefecturae; hucine l. 5? ad notionem v. p. 1071, 39 sqq.*): CIC. Verr. II 4, 65 ut id *candelabrum* in -um ... deferrent *ad Verrem.* 5, 92 curritur ad -um. 5, 106 procedit ... e -o. 5, 160. LIV. perioch. 86, 1 C. Fabius in Africa ... in -o suo vivus exustus est (*item* Ps. ASCON. Verr. p. 241, 14. *cf. Cic. Verr. II 1, 70* Vticae domi suae). SEN. contr. 9, 2, 20 occisus est ... damnatus ... in -o (*L. Quinctii Flaminini consulis, Galliam obtinentis*). TAC. ann. 3, 33, 4 *si uxor magistratum comitaretur in provinciam,* duorum egressus coli, duo esse -a. SVET. Vit. 8, 2 a militibus e cubiculo raptus ... imperator est consalutatus ...; nec ante in -um rediit, quam *eqs.* VET. LAT. Marc. 15, 1 (cod. 1) *Iesum* adduxerunt ⌞in -um⌟ et tradiderunt Pilato (⌞ ⌟ *cod. 5. al.* in atrium, *gr. codd. pauci εἰς τὴν αὐλήν, om. plerique ut Vulg.; de eadem domo*: 15, 16 [cod. 6. *al.* = VVLG.] in atrium -i [cod. 1 in -um, *gr. ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστιν πραιτώριον*]. Ioh. 18, 28 [*ibid.; gr. πραιτώριον*]. *al.* ITIN. Burdig. p. 593, 3 ubi domus fuit sive -um Ponti Pilati. *al.*). Phil. 1, 13 (cod. 75. *al., sim.* VVLG.) ut vincula mea manifesta ... fierent in toto -o et ceteris omnibus (*gr. πραιτωρίῳ. Ephesi vel Caesareae? v. Vielhauer, Gesch. d. urchrist. Lit., 1975, 166 sqq.; urbi tribuunt* HIER. in Philem. 1 p. 605^{C}. THEOD. MOPS. *ad l.* -um illud nominans, quod nunc ex consuetudine palatium nominamus). TERT. Scap. 3, 5 *praeses Cappadociae* solus ... in -o suo. AMM. 14, 7, 10 *praefectus -o* praestrictis palatii *Caesaris* ianuis ... ad -um ... perrexit (*de eodem*: 14, 7, 15 -um ... praefecti). POSTVL. ap. procos. Aug. c. Cresc. 3, 56, 62 in secretario -i. AVG. de serm. dom. 1, 11, 29 iudicis (COD. Theod. 7, 8, 6. 15, 1, 35 de palatiis aut -is iudicum. *al.*). COD. Iust. 1, 40, 15 pr. (*a. 471*) nulli iudicum ... in civitatibus, in quibus sacra palatia vel -a sunt, liceat relictis his privatorum sibi domus ad habitandum veluti -a vindicare. *al. in titulis*: CIL II 2634 (*Asturicae; paulo ante a. 200*) Genio praetor(ii) ... leg(atus) Aug(usti) per Asturiam et Gallaeciam (INSCR. Tarr. Alföldy 34 [*saec. III in.*] G. -i consularis). XIII 8170 (*Coloniae Agrippinae*) leg(atus) Aug(usti), cuius cura -um ... restitutum *est.* INSCR. Année Épigr. 1930 n. 46 (*Sitifi*) porticum ⟨pr⟩aetori restituit. **b** *regum, Caesaris* (*cf. IIA1*): EDICT. imp. Claud. (CIL V 5050) 2 idibus Martis Bais in -o edictum Ti. Claudi Caesaris Augusti Germanici propositum fuit. IVV. 10, 161 *Hannibal* cliens sedet ad -a regis *Bithyniae.* VET. LAT. act. 23, 35 (cod. 51 = VVLG.) *Caesareae* in -o Herodis custodiri *Paulum* (*gr. ἐν τῷ πραιτωρίῳ*). EPIST. Austras. 2, 3 (*regi Chlodoveo*) -um tuum omnibus pateat[ur]. **c** *variis vel parum definitis* (*hucine p. 1071, 29?*): CIL III 6123 (*a. 61*) tabernas et -a per vias militares fieri iussit *Nero* (*item respicitur cursus publicus*: ITIN. Anton. Aug. p. 260, 6 Incero m(ilia) p(assuum) XXVIII, sed mansio Augusti in -o est. *inde saepius pro nomine loci, v. Onom.; cf. l. 66*). 2809 (*saec. II*^{2}*?*) -u⟨m vetustate⟩ conlapsum *refecerunt civitates quaedam Dalmatiae* (*'domum destinatam legato provinciae iuris dicendi causa Scardonae moranti' Mommsen ad l. p. 366*^{a}. *fortasse conferri potest, nisi locos ad l. 61 trahas*: INSCR. Année Épigr. 1955 n. 52 [*ex civitate Araditana Africae proconsularis; a. 368–370*] administrante ... pro(consule) et legatis eius ... -um pulcherrimum ... cur(ator) r(ei) p(ublicae) ... perf(ecit)). IX 4195 (*Amiterni*) praetori⟨um faciendum cu⟩raverunt. VET. LAT. Marc. 14, 54 (cod. 1) *Petrus* sequebatur illum usque in -um pontificis (*gr. εἰς τὴν αὐλήν, cod. 3. al. = Vulg.* in atrium. *de eadem domo*: 14, 66 [cod. 1, *gr. et Vulg. ut supra*]. AMBR. in Luc. 10, 75 in -o Iudaeorum, in domo principis sacerdotum). HIST. AVG. Aurelian. 45, 2 in quo *foro Ostiensi* postea -um publicum constitutum est. SIDON. epist. 1, 5, 10 *cum Romae* per omnia theatra, macella, -a, fora, templa,

[Stewart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gymnasia *nuptiae Ricimeri celebrarentur.* 5, 7, 5 cum *quidam* sint in -is leones, in castris lepores. COD. Iust. 1, 40, 15, 1 ubi ... et palatium est et -um, palatium quidem habitationi praesidis, -um autem suscipiendis ... speciebus publicis horreorum vice ... deputetur. *al.*

B *significatur potius munus in ea sede administrandum vel ipsa multitudo ibi militantium*: **1** *aetate liberae rei publicae Romanae et apud Poenos de consilio ducis bellum gerentis*: LIV. 21, 54, 2 *his verbis* -um missum *est ab Hannibale.* 26, 15, 6 Fulvius ... dimittens -um ... praefectis socium imperavit, uti *eqs.* (30, 5, 2 [*antea*: advocato ... consilio]. 37, 5, 2).

2 *aetate imperatorum, pertinet ad*: **a** *milites, qui apud ipsum Caesarem stipendia merent*: α *inter cohortes praetorias Romae collocatas*: Ⓘ in -o: INSCR. Année Épigr. 1978 n. 286 (*e regione Marsorum*) *cuidam* tr(ibuno) mil(itum) in praet(orio) divi Aug(usti) et Ti(berii) Caesaris Aug(usti). EDICT. imp. Claud. (CIL V 5050) 31 *multi Anauni* militare in -o meo dicuntur (PLIN. nat. 25, 17. CONST. veteran. [CIL XVI 21; *a. 76*] int. 4. CIL VI 2605 [*saec. III²; opp.* in legione]. *al.; cf. p. 1070, 63*). PLIN. nat. 7, 82 Valens meruit in -o divi Augusti centurio. *al.* Ⓘⓘ e(x) -o: TAC. hist. 1, 20, 3 exauctorati ... tribuni e -o ..., ex urbanis cohortibus ..., e vigilibus. 2, 11, 3 veterani e -o (SVET. Nero 9. INSCR. Année Épigr. 1967 n. 33 [*Romae; saec. II ex.*]. CIL III 10198. *al.*). 2, 24, 3 super hos *milites* e -o auxiliisque mille equites ... ducebantur. CIL V 2784 missus ex pr(aetorio) speculator (*sine verbo*: INSCR. Année Épigr. 1916 n. 63 [*Ateste*]). *al.* Ⓘⓘⓘ praefectus (praefectura) -i *vel* -o: *v. p. 626, 35 sqq. 607, 10 sqq. 16 sq.* Ⓘⓥ *exempla cetera*: CIL V 2837 *quidam* missus est -o divi Aug(usti). VI 2558 militavit leg(ione) IV annis VIIII, traiectus in -um (*a Vitellio?*) coh(orte) V pr(aetoria) militavit ann(is) III (*sim.* 2437). TAC. hist. 4, 46, 4 militiam et stipendia orant; ... in -um accepti *sunt.* SVET. Nero 47, 1 tribunos centurionesque -i. *al.*

β *in classe praetoria* (*cf. p. 1070, 52 sqq., quo formas abbreviatas relegavimus*): CIL VI 3136 M. Valeri Bassi militis -i Misenesis (tetrere) Mine⟨r⟩va. 32772 nauarcus clasis -o Mesenatium.

b *milites, qui apud ipsum legatum legionis vel praesidem provinciae stipendia merent* (*fere technice in titulis et papyris*): INSCR. Dessau 2283 (*in arca legionis; a. 45*) C. Vibio Rufino leg(ato), C. Horatio ⟨...⟩o princ(ipe) p⟨raet(orii)⟩ (CIL XI 395 [*a. 66*] *Vettio Valenti* princip(i) -i leg(ionis) XIII gem(inae). III 2917 [*aet. Trai.*]. INSCR. Altav. Marcillet-Jaubert 317 [*saec. III¹?*]. CIL III 5293. *sunt qui ad l. 12 trahant, sed v. Passerini apud De Ruggiero, Diz. Epigr. IV 589 sqq.*). CHART. lat. ant. III 219, 2, 34 (*a. 105; enumerantur milites ab exercitu absentes*) ad -um (*item in eadem re*: VII 355, 21, 8 [*a. 219*]. VII 337, 2, 7 [*a. 223–233*] ad praet(orium) praesidis. *al.; cf.* CIL VIII 4240 mil(iti) leg(ionis) III Aug(ustae) exacto at -um [*inde emendandum* III 3634]). CIL III 7765 (*Apuli; saec. II ex.-III med.*) optio praet(orii) leg(ionis) V Mac(edonicae) ([*quae tendebat Potaissae*]. X 7583 [*Caralibus; saec. III in.?*]. *lectionis dubiae*: III 5803 VIII 2947).

c *praefecturam praetorianam ab imp. Constantino novatam*: PANEG. 3, 1, 5 me -is praefecisti et provincias ... meae fidei ... mandasti. AVSON. 406, 18 p. 239 *Probus* erorum primus est -oque maximus. SYMM. epist. 1, 1, 3 vers. 4 (*loq. Acyndinus praefectus -o*) Aurorae in populis regum -a rexi (RVT. NAM. 1, 273 praefecti nutu. SIDON. epist. 3, 12, 5 vers. 7 post -a recta Galliarum. *cf.* CE *sub d*). 1, 18 cura -i (*Ausonii*). TEST. Pap. Tjäder 4–5 B III 4 (*a. 480*) in Classe, castris -o, Rav(ennae) (*dat.* -o *sec. l. 55*). COD. Iust. 1, 27, 2, 35 in -o amplissimae praefecturae per Africam (*postea*: in officio a. p. per A.). *al.* praefectus -i (-orum) *v. p. 626, 84 sqq.*, -o *p. 626, 57 sqq.*, -is *fortasse p. 627, 21,* praefectura -o *v. p. 607, 19 sqq. 36,* -i *p. 607, 26 sqq.* (*addere possis* HIER. adv. Rufin. 2, 23, 20).

d *consularem Liguriae* (*cuius munus circumscribitur sec. l. 49*): CE 686, 11 (*saec. V¹*) Ligurum in populis regum -a r⟨exit⟩ *Floridus.*

II *transfertur ad*: **A** *domos privatas* (*sc. fere amplas, magnificas; de aedificio eccles.* LIB. pontif. *sub 3; de munere fortasse p. 1074, 21*): **1** *de villis Caesarum* (*v. etiam p. 1072, 54*): CIL XIV 199 (*saec. I²?*) diis manibus T. Flavi Olympici, de -o vilico. VI 37763a (*sim.* b; *aet. Trai.*) proc(uratoris) -i Fidenatium et Rubrensium et Gallinar(um) Albarum. X 6667 (*aet. Trai.*) T. Flavio Aug(usti) lib(erto) Euangelo tab(u)lario -i Antiatini. SVET. Aug. 72, 3 *v. sub 2.* Tib. 39 *cenante Tiberio* iuxta Tarracinam in -o, cui Speluncae nomen est. Tit. 8, 4 *post urbis incendium* cuncta -orum suorum ornamenta operibus ac templis destinavit. CE 101, 4 discessi ab urbe in -o Hadriani Aug(usti) Caesar(is). *al.* **2** *de aliis villis* (*iuxta occurrunt passim aliae aedium appellationes ita, ut* -um *potius aedificium habitationi domini destinatum esse videatur, v. e. g. p. 1074, 6*): STAT. silv. 1, 3, 25 (*tit.* villa Tiburtina) alternas servant -a ripas (*sim.* AVSON. Mos. 286 [*284* villae]). 2, 2, 49 (*45* domus). 2, 2, 82 Surrentina tuus spectat -a ⌞Limon⌟ (*villa alia Pollionis. item cum adi. locorum*: SYMM. epist. 1, 10 Capuani -i instauratio. 6, 9 Baianorum. 6, 66, 3). MART. 10, 79, 1 (*opp.* breve rus). IVV. 1, 75 hortos, -a. NERAT. dig. 8, 3, 2 pr. officere -o vicini vel cloacam habere ... per vicini domum vel -um. SVET. Aug. 72, 3 ampla et operosa -a gravabatur et ... Iuliae profuse ... exstructa etiam diruit ..., sua vero quamvis modica non tam statuarum ... ornatu quam xystis et nemoribus excoluit. Cal. 37, 2 in exstructionibus -orum atque villarum ... *mirifica* efficere concupiscebat. PAPIN. dig. 32, 91, 1 praedia ... cum -o. VLP. dig. 7, 8, 12 pr. plenum ... usum *fundi* debet habere, si et villae et -i ei relictus est. 47, 10, 13, 7 ante aedes meas vel ante -um meum (*item ibid. iterum*). 50, 16, 198 -a voluptati tantum deservientia (*v. p. 578, 45*). TERT. idol. 8, 4 domus ... et -a ... et insulae. PALLAD. 1, 8, 2 (*tit.* de aedificio) ipsius ... -i situs sit loco ... erectiore et sicciore quam cetera. 1, 24, 1 turricula in -o constituta. AMBR. Tob. 6, 24 *creditoribus* obligari ... avitum -um, paternum sepulcrum. Ps. AVG. serm. 3, 1 cui non est magis dulce proprium tugurium quam palatia peregrina et voluntaria casa quam digesta -a? INSCR. Année Épigr. 1988 n. 31 limes -i Cariniani. *al.* *pertinet ad tutelam sepulcri* (*cf. p. 1068, 5 et fortasse l. 11 sq.; ceterum v. Marquardt-Mau, Das Privatleben der Römer, ²1886, 369 sq.*): INSCR. Année Épigr. 1977 n. 31 (*Romae; saec. II²?*) *iussit se* in atrio -i ... ⟨p⟩oni (*quia monumentum nondum perfectum erat*). CIL XI 1222 d(is) m(anibus); ... fili patri bene merenti; hic (*sc. alter eorum*) hoc -um cum balineo a solo erexit. **3** *de aedificiis parum definitis*: ANON. proph. p. 1739 Heliseus in Galgalis habitabat; cum quo erant filii prophetarum centum in domo sua ⌞in -um⌟ (*nisi de munere tutandi sim. coll. IB; ad rem cf. IV reg. 6, 1* locus, in quo habitamus coram te). LIB. pontif. p. 110, 24 *Hilarus Romae* fecit monasterio ad sanctum Laurentium et balneum ... et -um sancto Stephano (*sc. destinatum officialibus quibusdam ecclesiae, si conferas IA2, vel hospitibus recipiendis ut p. 1072, 61? an de praedio ecclesiastico, ut spectet ad 2?*).

B *quaslibet sedes*: **1** *de intima parte examinis apium bellum gerentis*: VERG. georg. 4, 75 circa regem atque ipsa ad -a densae miscentur *apes.* **2** *de dolio Diogenis*: HIER. adv. Iovin. 2, 14 p. 305ᴬ utcumque sol se inclinaverat, Diogenis simul -um vertebatur. **3** *de sede incorporea*: Ps. ALEX. c. Dind. coll. p. 180, 9 (*179, 22* unicuique *deo* diversas partes vestri corporis deputatis) Iovem quasi aëreum spiritum in naribus habere -um. AVG. conf. 10, 8, 12 transibo *sensus meos* ... et venio in campos et lata -a memoriae, ubi sunt thesauri innumerabilium imaginum (*cf. 10, 8, 14* in aula ... memoriae). PAVL. epigr. 28 *praeferimus praedia domosque nostras curare,* quam latos campos animae et ⌞-a⌟ cordis excolere ([praecordia *trad.*]. VICT. VIT. 3, 46).

deriv.: praetorianus, praetoriolum.

cf. Onom. *Stewart.*

praetorqueo, -tortum, -ēre. *a* prae *et* torquere. *i. q. ante torquere* (*praeverbium vi locali intellegitur vulgo, sed possis etiam vi temporali explicare*): PLAVT. Rud. 626 -ete iniuriae prius collum quam ad vos perven[i]at. COLVM. 3, 18, 1 Atticus -to capite et recurvato ... semen demersit (*cf. 2* contortis capitibus *nec non* stirps, antequam deponatur, vexata).

praetorreo, -ēre. *a* prae *et* torrere. *i. q. antea torrere*: CAEL. AVR. chron. 3, 8, 112 *harena est* igne -enda atque ita corpori admovenda.

praetorridus, -a, -um. *a* prae *et* torridus. *i. q. valde torridus*: CALP. ecl. 2, 80 -a ... aestas.

[praetortīre: abstollere GLOSS. IV 552, 36 (*corruptum*; praeterere *Goetz dubitanter; cogitesne de voce ceterum ignota* praesortiri, *sc. sortiri antequam alius sortiatur, praecipere sim.?*).]

praetractātum *v.* praetracto.

praetractātus, *abl.* -ū *m.* *a* praetractare. *i. q. actio praetractandi*: TERT. fug. 4, 1 si constat a quo persecutio eveniat (*sc. a deo*), possumus iam ... determinare ex hoc ipso -u fugiendum in persecutione non esse.

praetracto, -ātum, -āre. *a* prae *et* tractare. *i. q. antea tractare* (*sc. verbis*): TAC. Germ. 11, 1 ut ea ..., quorum penes plebem arbitrium est, apud principes -entur (per- *var. l.*). TERT. adv. Marc. 5, 21 p. 649, 24 memento ..., quod ea, quae -ta sunt retro, de apostolo quoque probaverimus. CHALC. comm. 286 haec ad praesens ... -ari (per- *var. l.*) curavimus. THEOD. PRISC. gyn. 28 omnibus ... passionibus ⌞-tis⌟, ad *alia* ... descendemus (⌞ ⌟ pertractatis, praet(r)actis *var. ll.*). *p. p. p. neutr. plur. pro subst.*: TERT. adv. Prax. 27 p. 280, 8 haec iniectio *contradicentium* ... ex -tis iam retusa est.

deriv.: praetractatus.

praetrahit. -xit. -ctum NOT. Tir. 35, 26ᵃ. 34ᵃ. 42ᵃ (*additamenta codd. duorum ad notas* protrahit. protraxit. protractum). *a* prae *et* trahere, *i. q. ante trahere.* [*e coni. vix recta* PLIN. nat. 9, 143 (pertrahens *fere trad.,* re- *Detlefsen*).]

?**praetremo,** -ere. *a* prae *et* tremere, *si recte restituitur. in explicanda locutione Carm. Sal. supra p. 373, 31 allata significari videtur, qui tremit aliquem in conspectu constitutum*: FEST. p. 205 pre tet tremonti: praet⟨r⟩emunt ⌞te⌟ (pe *trad., corr. Müller, ut de tmesi cogitavisse videatur Ver-*

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rius; prae te ⟨tre⟩munt [pe] *Radke, Gedenkschrift für G. Rohde, 1961, 216*).

praetrepido, -āre. *a* prae *et* trepidare. *vi praeverbii temporali i. q. antea trepidare* (*sc. gaudio laetitiae futurae*): CATVLL. 46, 7 ad claras Asiae volemus urbes! iam mens -ans avet vagari, iam laeti studio pedes vigescunt. *vi praeverbii intensiva, sc. sec.* praetrepidus *novata, fere i. q. vehementer trepidare*: CYPR. GALL. num. 373 dum -ant *furore,* dum sese ad crimina firmant *eqs.* (*cf. num. 14, 10* cum ... lapidibus eos *Mosen et Aaron* vellet opprimere *multitudo*). PAVL. PETRIC. Mart. 6, 496 ignis -ans refugit *virtute Martini domitus* (*cf. l. 15*).

praetrepidus, -a, -um. *a* prae *et* trepidus. *i. q. admodum trepidus*: **1** *festinatione praecipiti* (*accedente inf. apud* PERS.): PERS. 2, 54 si tibi ... *aurea* dona feram, sudes et ... excutiat guttas *sudoris* laetari -um cor (*cf.* SCHOL. quod ad laetitiam festines. *inf. pro abl. causae poni posse putant alii vix recte explicantes 'laetando -um'*). PAVL. PETRIC. Mart. 6, 486 *quidam in incendio domus suae* -ā velox rapit ad penetralia dextrā *ceram sancti Martini, qua flammae exstinguuntur* (*fortasse simul ad 2 spectat*). **2** *timore sim.*: SVET. Tib. 63, 1 quam ... non modo invisus ..., sed -us quoque ... vixerit, multa indicia sunt: haruspices secreto ... consuli vetuit *eqs.* Nero 41, 2 urgentibus ... nuntiis *de seditione Vindicis* Romam -us rediit. HIST. AVG. Max. Balb. 1, 1 cum Maximinus ad urbem furens veniret, ... senatus -us (per- *var. l.*) in aedem Concordiae ... concurrit. CYPR. GALL. exod. 161 (*contextu corrupto*).

deriv.: cf. praetrepido *l. 5.*

praetricat NOT. Tir. 92, 65[a] (*inserit codex unus inter* extricat *et* retricat). *sec.* ex-, intricare *a* prae *et* tricare (tricari).

[praetritus *v. p. 1036, 25.*]

praetrunco, -āvī, -āre. [*exstat apud* PLAVT. *iuxta* obtruncare *simili ratione ac* praecīdere *iuxta* occīdere. *Fo.*] *i. q. ante truncare, praecidere*: PLAVT. Capt. 902 mihi rem summam credidit cibariam; ... iam ut ego collos -bo tegoribus (*cf.* 915 ⌞-vit⌟ tribus tegoribus glandia [⌞ ⌟ praeru- *vel* pratru- *cod. A, sed vix est, quod cogites de compos. a* prae *et* runcare *formatum, ut dubitanter voluit Lindsay*]). Mil. 318 non tu tibi istam ⌞-ari⌟ linguam largiloquam iubes? (⌞ ⌟ praetunc(d)ari *trad.*).

praetubo, -āre. *a* prae *et* tubare. *i. q. tubis praecinere*: OP. imperf. in Matth. 52 p. 931 'media nocte clamor factus est' (*Matth. 25, 6*) quasi clamor praecurrentium et -antium angelorum (*sc. dominum adnuntiantium*). *Bk.*

praetumeo, -ēre. *a* prae *et* tumere, *cf.* praetumidus. *i. q. valde tumere, nimis elatum esse* (*fere part. praes. pro adi. praeter l. 42*): CASSIOD. compl. in apoc. 14, 13 botros (bonos *perperam ed.*) ... quasi homines malitia -entes incunctanter abscidit *angelus.* hist. 1, 10, 7 *episcopus quidam* mediocritatem docens ⌞eum, qui eloquii supercilio -bat⌟ (*Sozom. 1, 11, 9 τὸν τοῖς λόγοις ὠφρυωμένον*). in psalm. 75, 13 superbiae spiritu vacuatos 'reges' ..., non potestate -entes (*ibid.* superbia tumidi).

praetumidus, -a, -um. *a* prae *et* tumidus. *compar. et superl. desunt.* [*falsa var. l. pro* pro- AVG. virg. 34, 34.]

i. q. valde tumidus (*non nisi vi incorporali cum respectu hominum arrogantium, nimis elatorum sim.; accedit abl. causae l. 65. 69, limit. l. 67*): **1** *de hominum mente vel qualitatibus*: IVVENC. 1, 580 (*ad Matth. 6, 5* cum oratis, non eritis sicut hypocritae) sunt quos -ae tollit iactantia mentis. CLAVD. 3, 225 si semel ... poscenti *Rufino* quisque negasset, effera -o quatiebat corda furore. CYPR. GALL. exod. 42 (*cf. exod. 14, 8* induravit ... dominus cor Pharaonis) -os acuens sensus mentemque ferocem. num. 516 *Moses* placido regem *Edom* sermone poposcit -a virtute ferum pugnamque parantem. CASSIOD. in psalm. 118, 78 superbiam -a se iniquitate iactantem. 148, 10 'montes' significant homines -a potestate sublimes; 'colles' mediocres aequalitate tractantes (*cf. l. 64. 68*). IORD. Get. 231 (*229 usurpator* affinitate Theoderidi praesumens) animo -o ait *quaedam* (*opp.* moderatus). **2** *de ipsis hominibus* (*de regione l. 66*): AMM. 22, 3, 9 Arbitionem semper ambiguum et -um (*de eodem 15, 3, 2 vir* inconsideratae iactantiae). 23, 6, 5 reges *Arsacidae* ... -i appellari se patiuntur Solis fratres et Lunae. 26, 10, 10 *ubi causae agantur* ad voluntatem -ae potestatis (-es *V*) ..., ibi capitalis vertitur pernicies (CASSIOD. compl. in apoc. 17, 7 non montibus [*cf. apoc. 17, 9*], sed -is potestatibus *Babyloniae*). 27, 9, 7 tali successu (*i. clade hostium*) latrones -os. CLAVD. 24, 81 *Roma Stilichone duce* regna recepit: iam non -i supplex Orientis ademptam legatis poscit Libyam. CASSIOD. in psalm. 122, 1 qui sunt corde -i et mundana se potestate iactantes. 143, 5 'montes' hic superbos homines debemus accipere et diabolica iniquitate -os (146, 10). *pro subst. masc.*: CASSIOD. in psalm. 117, 17 *ad vitam aeternam* -i pervenire non possunt. *Huyck.*

[praetundo, *compos. a* prae *et* tundere *e cod. gramm. medii aevi affertur vol. VI 1, 1305, 6.*] *Bk.*

***praetūra,** -ae *f.* *a* praetor. *scribitur* pre- *in codd. rescr. saec. V* SCHOL. Cic. Bob. p. 122, 3 (*v. ed. Hildebrandt; sed* prae- *ibid. e. g.* p. 151, 22). NOT. Tir. 36, 70. *de notione*: SYNON. Cic. p. 447, 3 tribunal. ...dictatura. consulatus. proconsulatus. -a. censura. GLOSS. -a: *στρατηγία. στρατηγία Ῥώμης. legitur in poesi apud* PLAVT. (*bis*) *et* ANTH. 804, 3, *in oratione soluta inde a* CIC., Q. CIC., CAES., BELL. Hisp., SALL.; *plur. occurrit raro, sc.* CIC. Font. 41 TAC. dial. 36, 5 ann. 2, 32, 1 PLIN. paneg. 88, 1. *al.; abiit in sermonem gr. p. 1077, 14.* [*de confusione cum* praefectura *v. p. 605, 26 sq.*]

i. q. munus vel dignitas praetoris (*saepius ita, ut respiciatur tempus muneris gerendi, cf. iuncturas p. 1077, 38 sqq. 43 sq. et e. g. abl. absol.* insequente -a BELL. Hisp. 42, 2; *pro agente inducitur* -a *p. 1077, 2. 8 et e. g.* TAC. dial. 36, 5): **1** *apud Romanos* (*apud Athenienses per comparationem iocosam* PLAVT.): **a** *temporibus liberae rei publicae*: **α** *vario usu* (*exempla selecta inde a* CIC.): PLAVT. Epid. 25 (*loq. servi*) ius dicis ...; iam tu autem nobis -am geris? :: quem dices digniorem ... Athenis ...? :: (27) at unum a -a tua ... abest ..., lictores duo. CIC. Verr. II 1, 103 ita me de -ae criminibus auditote, ut ex utroque genere et iuris dicundi et sartorum tectorum exigendorum *gravissima tantum dicantur.* 3, 187 (*in formula donationis imperatoria iocose depravata*) et in legatione et in -a et hic in Sicilia. Font. 41 *Fonteiorum* continuae -ae, quae ... existimatione innocentiae ... floruerunt. Mur. 41 in ipsa -a nihilne existimas inter tuam et huius sortem interfuisse? huius sors ... fuit ... iuris dicundi; ... quid tua sors? ... quaestio peculatus. leg. 1, 53 cum *Gellius* pro consule ex -a in Graeciam venisset (*item qui -a functi sunt administrant provinciam*: Att. 15, 11, 1 *ne* ex -a in provinciam ires. CAES. civ. 1, 31, 2 ex -a eam provinciam obtinuerat [*item fere* ASCON. Scaur. p. 22, 11 tog. cand. p. 66, 6. *al.*]. 1, 85, 9. *al.*). SALL. Iug. 4, 8 quasi -a et consulatus ... per se ipsa ... magnifica sint. FAST. cos. Capitol. a. 215 a. Chr. (Inscr. Ital. XIII 1 p. 47) *L. Postumius Albinus consul designatus* in -a in Gall(ia) occis(us) est. LIV. 7, 1, 1 annus (*sc. 366 a. Chr.*) ... insignis novis duobus magistratibus, -a et curuli aedilitate. 32, 7, 10 *tribuni plebis* T. Quinctium Flamininum consulatum ex quaestura petere non patiebantur: iam aedilitatem -amque fastidiri nec per honorum gradus ... nobiles homines tendere ad consulatum *eqs.* (*cf.* ASCON. Scaur. p. 26, 26 id agebat Caesar, ut omissa -a consul fieret). 40, 16, 7 P. Manlius *praetor* in ulteriorem Hispaniam, quam et priore -a provinciam obtinuerat, ... pervenit. SEN. contr. 9, 2, 6 *L. Quinctium Flamininum* cum sua -a reum evolvam (*usu laxiore respici videtur iurisdictio Flaminini consulis Galliam tum obtinentis, v. e. g. Cic. Cato 42*). VELL. 2, 68, 2 M. Caelius ... in -a novarum tabularum auctor exstitit. VAL. MAX. 7, 5, 6 non Catoni tunc -a, sed -ae Cato negatus est (*item de repulsa Catonis*: SEN. benef. 5, 17, 2 epist. 71, 8. *al.*). ASCON. Pis. p. 21, 19 Opimium in -a Fregellas cepisse.

al. **β** *respicitur munus eorum, qui inde a Sulla provinciis praesunt* (*sc. pro praetore vel pro consule; adde l. 51; munera distinguuntur l. 17; ante Sullam v. e. g. l. 33. 35; ceterum cf. p. 1063, 16*): CIC. div. in Caec. 28 illius *Verris* -a. Verr. II 1, 34 anni consumpti in ... -a urbana et -a Siciliensi. 1, 98 *rationem* -ae, quam ex senatus consulto statim referre debuit *Verres.* 3, 29 ex triennio -ae tuae. *al. ibid.* Mur. 15 *Murenae* pater cum ... ex -a triumphasset. 53 *Murenae* -a probata in iure, grata in munere (*sc. ludis*), ornata in provincia. Balb. 63 *Caesar* in -a ... *Balbum* praefectum fabrum detulit. VELL. 2, 43, 4 -a quaesturaque mirabili virtute ... obita *a Caesare* in Hispania. Ps. ASCON. Verr. p. 219, 4 Q. Calidius ... ex -a Hispaniensi accusatus *repetundarum.* **γ** *in titulo librorum duorum Cic. Verr.*: NON. p. 303, 8 Cicero in Verrem, de -a Siciliensi (*i. Verr. II 2; item affertur*: PRISC. gramm. III 250, 5. *al.*). SERV. auct. Aen. 3, 84 Cicero in -a Verrinarum (*item sine adi. de Verr. II 1*: CLEDON. gramm. V 66, 4, *sed multo saepius forma* de -a urbana, *e. g.* ARVS. gramm. 143. 152 AGROEC. gramm. VII 119, 20 PRISC. gramm. III 179, 18).

b *tempore imperatorum*: **α** *ante Constantinum*: VELL. 2, 100, 4 *Antonium triumviri filium* -a, consulatu, provinciis honoratum *ab Augusto.* SEN. benef. 2, 27, 4 nemo agit de tribunatu gratias, sed queritur, quod non est ad -am usque perductus (*sim. in exemplo ambitiosi cuiusdam* dial. 5, 31, 2). dial. 1, 4, 2. PLIN. nat. 14, 144 ad proconsulatum usque -ae (e -a *var. l.*) honoribus gestis. TAC. hist. 1, 48, 3 *Titus Vinius* cursu honorum inoffenso legioni post -am praepositus. 4, 3, 4 *Vespasiano* consulatus cum Tito filio, -a Domitiano et consulare imperium *a senatu* decernuntur (*cf.* SVET. Dom. 1, 3 honorem -ae urbanae consulari potestate suscepit titulo tenus, nam iurisdictionem ad collegam proximum transtulit). 4, 39, 1 Tettio Iuliano -a ... ablata, ut in Plotium Grypum transferretur. ann. 1, 14, 4 candidatos -ae duodecim nominavit *Tiberius,* numerum ab Augusto traditum. 2, 32, 1 -ae extra ordinem datae iis *accusatoribus Libonis,* qui senatorii ordinis erant. 11, 4, 3 sestertium quindecies et insignia -ae Crispino decreta. *al.* PLIN. epist. 1, 14, 7 *Acilianus* quaesturam, tribunatum, -am honestissime percucurrit. paneg. 88, 1 per hos *libertos* -ae ... et consulatus, immo ab his petebantur. *al.* CIL VI 1444, 7 (*aet. Traiani*) candidato Caesaris in -a. *al.* **β** *inde a Constantino*: PANEG. 2, 7, 2 non solum in amplissimis magistratibus adipiscendis, sed in -is quoque aut aedilitatibus capessendis. SYMM. epist. 4, 59, 2 designatum tibi ad urbanam

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-am filium meum nuntio. 9, 22 domum nostram in apparatu esse ludorum, quos ... filii mei -a deposcit. Cod. Theod. 6, 2, 19 *senatores quidam* glebalem tantum sustineant functionem, ad -ae vero functionem atque onera non vocentur (*cf.* 6, 26, 13 a -a immunitatem tribuimus. Novell. Theod. 15, 1, 3 -ae munus remitti decernimus. *sim. al.*). 6, 4, 5 primae -ae, quae Flaviali nuncupatione signatur, ... *tantae pecuniae* erogationem ... praescripsimus; in secunda vero Constantiniana ... *tot* libras argenti largiendas esse censemus; tertia triumphalis ... *tantum* expendat. 6, 4, 13, 2 praetores designati editionem -asque ipsas senatus arbitrio sortiantur. Boeth. cons. 3, 4, 15 atqui -a magna olim potestas nunc inane nomen et senatorii census gravis sarcina. Greg. M. epist. 1, 2 l. 6 ad administrandam -am Siciliae (*cf. p. 1064, 28*). *al.* *de munere praetoris populi Constantinopolitani* (*cf. p. 1062, 6*): Novell. Iust. 13, 4 pr. qui ... in -am populi transeunt *ad furta sim. compescenda* (*gr.* πραιτούραν).

2 *apud Graecos* (στρατηγία *respicitur; aliter* Plavt. *sub 1a*): Cic. off. 1, 144 Pericles, cum haberet collegam in -a Sophoclem (*item fere* Val. Max. 4, 3 ext. 1).

*?***3** *apud Carthaginienses* (*respicitur munus sufetis, si recte trad.*): Nep. Hann. 7, 6 deinde anno post ⌞-am⌟ *Hannibalis* (⌞ ⌟ *delent edd. invertentes etiam ordinem verborum traditum 7, 4, v. p. 1057, 46; quodsi utroque loco codicibus fidem habere malis, verba* ut enim Romae consules *eqs. [7, 4] tribuas explicationi interpolatoris cuiusdam, v. Picard, Rev. Ét. Lat. 41, 1963, 274 sqq.*).

appendix locutionum et determinationum potiorum: **1** *iuncturae verbales*: Plavt. Epid. 25 -am geris (*al. v. vol. VI 2, 1939, 7 sqq.*). Cic. Verr. I 23 cum ... -am petisset (Sull. 42 fam. 11, 16, 2. *al.* Liv. 39, 39, 6 Ascon. Mil. p. 30, 14. *al.*). Catil. 3, 14 cum se -a abdicasset (*al. v. vol. I 54, 57. 55, 9*). Liv. 7, 1, 2 patres -am ... Camillo ... ceperunt ([coep-, ded- *var. ll.*]. Tac. hist. 4, 39, 2 Domitianus -am cepit. *cf.* accipere: Tac. dial. 7, 1 Hist. Avg. Pert. 6, 10. *al.*; suscipere: Cod. Theod. 6, 4, 12 [*cf.* Svet. Dom. 1, 3 honorem -ae]). 22, 26, 3 *Varro* -a perfunctus (*item part. perf.*: Plin. nat. 7, 181 Tac. ann. 13, 29, 2. *cf.* functus: Vell. 2, 15, 3 Plin. nat. 7, 173. 182. *al.* Tac. hist. 2, 63, 1. 3, 57, 1. *et saepe. alia forma*: Svet. gramm. 7, 4 fungeretur). Vell. 2, 100, 4 *Antonium* -a ... honoratum (Hist. Avg. Hadr. 23, 13). Val. Max. 3, 5, 1 adeptam -am (*vi activa*: 9, 3, 3 Sen. dial. 1, 4, 2). Sen. dial. 5, 31, 2 dedit (Tac. ann. 2, 32, 1. *cf. l. 29 et* reddere: Tac. hist. 4, 40, 2). *al.* **2** *pendet e praepos.*: in *c. abl.* (*sc. de tempore, quo quis -a fungitur; aliter* Q. Cic. pet. 8): Cic. div. in Caec. 38 Mur. 41 Brut. 224 fam. 1, 9, 11. *al.* Ps. Sall. rep. 2, 2, 4. Fast. cos. Capitol. a. 215 a. Chr. (Inscr. Ital. XIII 1 p. 47). *et saepe.* ante: Cic. Verr. II 4, 36 Vell. 2, 43, 3 Tac. ann. 2, 36, 1. *al.* post: Cic. off. 3, 79 Liv. 26, 28, 6 Vell. 2, 17, 3 Tac. hist. 1, 48, 3. *al.* ex: *p. 1076, 21 sqq. 45. al.*

3 *gen.* -ae *pendet e subst.*: Cic. Verr. I 40 triennium illud -ae (II 3, 29. *cf.* annus: Cic. Verr. II 3, 120. tempus: Plin. nat. 36, 121. spatium: Frontin. aq. 7, 4). Mur. 35 in -ae petitione (37 Mil. 68 Sen. dial. 12, 13, 5. *al.*; *cf.* petitor: Val. Max. 3, 5, 1 Schol. Cic. Bob. p. 172, 33). Flacc. 6 iurisdictio (*cf.* Svet. Dom. 1, 3 *p. 1076, 64*). Val. Max. 5, 2, 7 Calidio -ae candidato (*al. v. vol. III 238, 18 sq.; cf.* Schol. Cic. Bob. p. 169, 14 -ae candidam, *sc. togam*). 7, 3, 9 insignia (Tac. ann. 11, 4, 3 Cod. Theod. 6, 4, 12. *cf.* fasces: Symm. epist. 7, 1. 8, 71). 7, 5, 5 repulsa (Amm. 28, 4, 21). Plin. nat. 14, 144 -ae honoribus (Svet. Aug. 4, 1 Claud. 1, 2. *al.*; *cf.* gradus: Svet. Otho 1, 1. magistratus: Symm. epist. 8, 72. dignitas: Cod. Theod. 6, 4, 12 Greg. M. epist. 11, 4, l. 4. munus: Cod. Theod. 6, 4, 28 Novell. Theod. 15, 1, 1. *al.*). **4** *determinatur genus -ae*: Cic. Verr. I 12 urbana (II 1, 34. 3, 78 Svet. Dom. 1, 3 Symm. epist. 4, 59, 2. *al.*; *v. etiam p. 1076, 54*). I 40 Siciliensis (II 1, 34. 2, 17. 3, 78. *adde p. 1076, 51; cf.* Greg. M. epist. 1, 2 l. 6 -am Siciliae). Ps. Ascon. Verr. p. 219, 4 ex -a Hispaniensi. Cod. Theod. 6, 4, 25 pr. Constantiniani et Constantiani nominis ... -a; ... Romani nominis -a; ... (1) Constantiniana et Constantiana -a ..., Theodosiana vero et ⟨Arcadiana⟩ ..., triumphalis vero et Augustalis ..., Romana vero et laureata (*v. etiam l. 5 sqq. et per ellipsin Cod. Theod. 6, 4, 13 pr.*). *Pade.*

praeturbidus, -a, -um. *a* prae *et* turbidus. *i. q. valde turbidus*: Hist. Avg. quatt. tyr. 7, 3 -am civitatem (*sc. Aegyptum; cf. 7, 4 Aegyptii sunt* ventosi, furibundi ..., novarum rerum ... cupientes *eqs.*).

[praetūrīnus, *adi. a* praetura *derivandum, vix agnoscas, v. p. 1066, 68. 1067, 75.*]

praetūtus, -a, -um. *a* prae *et* tutus. *i. q. valde tutus*: Cels. 4, 27, 1[D] add. l. 5 *medicamenta quaedam, quae evocant sanguinem,* etiam cum illo *cibo* assumpta proficiunt et -a porrum, ruta, omne acre holus (*v. Capitani ad l. p. 198*).

praevādit: prevenit. antecedit. anticipat. antecellit. preoccupavit. precurrit Gloss.[L] **I** Ansil. pr 1155–60 (cod. Paris.). *a* prae *et* vadere. [*falsa var. l.* praevadere *pro* per- Sen. dial. 10, 17, 6.]

praevalēns *v.* praevaleo. *Bk.*

praevalentia, -ae *f.* *a* praevalere. *i. q. status praevalens*: Pavl. dig. 6, 1, 23, 4 mea res, *cuius pars est res aliena,* per -am alienam rem trahit meamque efficit (*sunt qui interpolatori tribuant, v. Kaser, Privatrecht I[2] 429, 42*). Hippocr. num. sept. 42, 25 ex eo quod est animae caloris -a (*contextu parum dilucido*).

[praevaleo, -uī, -itūrus, -ēre. *a* prae *et* valere. *scribitur* preb- *bis in amuleto p. 1081, 63. 1082, 73, ceterum e. g.* Vvlg. gen. 7, 19 (*cod. Ottob., saec. VII/VIII*) *et hic illic in codd. rec., cf.* prev- Collect. Arian. serm. 9, 2 (*cod. saec. V/VI*) *et saepius; vix pertinet ad coniugationem confusam scriptura* i *pro* e *quorundam codd. ut* -is Vet. Lat. Ios. 17, 18 (cod. 100). Greg. Tvr. Franc. 2, 32 p. 80, 7. *al.*, -iant Oribas. syn. 9, 40 add. Ab p. 346 (Aa -eant), -int Greg. M. in Ezech. 1, 5, 13 (*cod. A saec. VII*). *sim. al.* *formae perfecti* (*inde a* Colvm.) *sunt communes cum* praevalescere, *quas praeter p. 1085, 18 huc traximus. dubites imprimis de p. 1079, 61. 1082, 16. 31.* Gloss. -o: *ἰσχύω. ἐνδυναμοῦμαι.* -et: *πλέον ἰσχύει.* -ui: *ἴσχυσα.* *legitur primo (vix iam apud* Varronem, *v. p. 1082, 48) singulis tantum locis, nisi alia indicantur, apud* Liv. (*ter in prima pentade, sc. non nisi part.* -ens, *ut* Vell., Val. Max. [*bis*], Cels., Cvrt. *al., cf.* praevalidus), Sen. *rhet.*, Phaedr. (*ceterum in poesi* Stat. [*bis*], Avson. [*bis*], Prvd. *al.*), Sen. *philos.* (*ter*), Colvm. (*quinquies*); *frequentatur a* Plin. nat. (*23[ies]*), Frontino (*11[ies]*), Tac. (*15[ies], nusquam* -ens, *sed* praevalidus *novies*) *magisque aetate posteriore, imprimis in sacris scripturis,* Avg., Cassiod. [*cf. Faré, Postille 6727b. St.*] [*confunditur in codd. maxime cum* valere, *e. g.* Rvfin. Orig. in iud. 8, 5 p. 515, 15; *restituitur pro* revalere Apvl. met. 4, 14, 5, *falso trad. pro* praevelare *p. 1098, 56.*]

I *vi praeverbii magis minusve vigente fere i. q. prae aliis valere, praepollere* (*sc. vi comparativa, sed haud raro potius vi intensiva fere i. q. multum valere, maxime nimirum sub A [ceterum addas e. g. p. 1079, 28. 61 sqq. 1083, 5]; nonnumquam de notione sub II illustrata cogitare possis, idque etiam comparato alio valido, potente, e. g. p. 1080, 62*). *indicatur modus mensuraque -endi per adv. vel acc. obi. int. (saepe cum abundantia quadam, nisi locos ad II pertinere putes), e. g.* (ali)quid *p. 1080, 62. 1081, 42. 45,* magis *p. 1082, 43. 45* (maxime *p. 1080, 59*), multum *p. 1079, 20. 1083, 13* (plus, plurimum *p. 1079, 75 sq. 1080, 24*), nimis *p. 1081, 21. 1083, 7,* valde *p. 1079, 53; per oxymoron* imbecilliter *p. 1082, 67.* *syn. vel iuxta posita* (*pauca potiora*): dominari Vet. Lat. III Esdr. 4, 2 (Lib. geneal. chron. I p. 183, 449). Lact. inst. 7, 14, 10, fortem (esse) Vvlg. gen. 32, 28 Avg. in psalm. 58, serm. 2, 4. *al.*, invalescere Vet. Lat. exod. 17, 11 (Cypr. Fort. 8. *al.*). Lact. epit. 66, 1, potentem (esse) Stat. Ach. 1, 797 Vet. Lat. gen. 32, 28 (Quodv. prom. 1, 24, 33). *al.*, praepollere *v. supra p. 766, 71,* praevalescere Vet. Lat. *p. 1085, 29,* valere Vlp. dig. 24, 1, 22 Marcian. dig. 40, 5, 50 Cypr. Demetr. 3 p. 352, 24. *al.*, vincere Ps. Qvint. decl. 5, 12 p. 96, 19 Conc.[S] I 3 vers. Tur. p. 146, 5; *sim. saepius.* *opponuntur vel distinguuntur*: degenerare Plin. nat. 13, 4 (*v. p. 1082, 34*), infirmum (esse) Liv. 5, 15, 7 Frontin. strat. 2, 3, 4 Iren. 1, 10, 2, invalidum (esse) Frontin. strat. 4, 7, 20 Avg. in psalm. 43, 10 l. 16, parum valere Avg. pecc. orig. 26, 30, vinci Avg. civ. 3, 3 p. 100, 5; *sim. al.*

A *part. praes.* praevalēns, -entis (*vergit saepe in vim adi. q. e. praevalidus, sed desunt compar., superl., adv. nec exstat abl.* -i [-e *p. 1079, 4. 5. al.*]; *masc. pro subst. l. 65; vi verbali manifesta e. g. p. 1079, 3. 17; spectat passim ad potestatem, vim maiorem sim., ad quamlibet praestantiam l. 69. p. 1079, 13. 21, ad nimium vigorem p. 1079, 2; saepe c. abl., e. g. l. 58 sq. 73,* in *c. abl. p. 1079, 20; qui [quod] superatur indicatur per dat. l. 67. p. 1079, 17 [etiamne p. 1079, 5 ?], gen. l. 62, praepos.* contra *p. 1079, 19*): **1** *de animantibus (de equo l. 75) vel hominum societatibus*: Liv. 1 praef. 4 iam pridem -is populi vires se ipsae conficiunt. Plin. nat. 3, 120 *Spina urbs* -s, ut Delphicis creditum est thesauris. 33, 164 aliquis -s manceps. Frontin. strat. 1, 8, 12 adversus hostem equitatu -em (4, 7, 21. Amm. 18, 8, 4 e. et numero. *v. et p. 1080, 16; cf.* Frontin. strat. 2, 5, 33 numero et genere equitum. 4, 7, 20 exercitu [*opp.* invalidus]). Svet. Tib. 16, 2 vicinus et -s hostis. Tert. adv. Hermog. 9, 4 *creator mundi materia* aut precario usus est, qua egens eius, aut ... iniuria, qua -s eius (*c. gen. fortasse etiam* Patric. conf. 20 cecidit *satanas* super me veluti saxum ingens et nihil membrorum meorum -s [*sc. eram,* -ui *var. l.; ad II traxit Bieler ad l., gen. part. pendentem ex acc. int.* nihil *intellegens*]). Firm. math. 1, 2, 2 Luna *facit* ... elegantes et ... gratia -es. Ps. Avr. Vict. orig. 7, 2 latronem ... magnitudine corporis et virtute ceteris -em (Cassiod. chron. II p. 120, 2 *gigantes* c. m. parique animi saevitia -es). Avg. in psalm. 58, serm. 2, 4 viri sibi sunt aliquid, velut fortes, velut potentes, velut -es. 90, serm. 2, 1 l. 19 multos ... et memoria -es et lectionis divinae studiosos. *al.* *significantur qui corpore validi sunt*: Liv. 2, 55, 6 Volero et -s ipse et adiuvantibus advocatis repulso lictore ... se ... recipit. 5, 15, 7 -s iuvenis ... senem infirmum *rapuit.* Vell. 2, 108, 2 Maroboduus ... corpore -s, animo ferox (*cf. l. 66 sq.*). Val. Max. 1, 7 ext. 6 -em virum ... catenis vinctum. Cels. 7, 26, 2[C] homo -s (*postea*: duo valentes). Cvrt. 7, 7, 35 equus. *al.*

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *de rebus*: **a** *per se efficacibus, sc. naturalibus* (*de sympathia l. 8*): COLVM. 5, 6, 25 vitis -s in luxuriam evagatur. PLIN. nat. 5, 84 nec resistit *Taurus Euphrati,* quamquam ... latitudine -s. 7, 173 *cuidam* subveniri non potuerat -e flamma (*cf.* HIPPOCR. aer. 7 p. 13, 21 hec ... de vim fiunt -e igne [*gr. ὑπὸ βίης ... τοῦ θερμοῦ*]). 18, 118 *faba* -s pulmentari cibo (*cf. Cels. 2, 18, 2* valentissimum voco, in quo plurimum alimenti est). 18, 275 interlunio plenave luna, hoc est -e[s]; utroque enim habitu plena est. 28, 84 -e sympathia (*contra vim morbi*). 34, 151 etiam -e morbo *sanantur* (*addas l. 11*). VET. LAT. Is. 25, 8 (Conc.^{S} I 2 p. 50, 22. *al.*) absorbuit mors -s (*gr. ἰσχύσας, Vulg. aliter; inde* AMBR. epist. 7, 48, 6. BENED. reg. 2, 10 poena sit eis -s ipsa m. [*sim.* REGVLA mag. 2, 10 ipse mortis morbus]). *al.*

b *ad homines pertinentibus* (*saepius vi verbali servata*): VAL. MAX. 7, 2 ext. 4 Platonis verbis adstricta, sed sensu -s sententia. APVL. Plat. 1, 18 p. 217 ut firmitas mentis -bus corporis viribus non sit inferior. LACT. inst. 7, 14, 10 malitia -e atque dominante (*cf.* AVG. civ. 21, 16 p. 520, 22 -bus vitiis. Ps. AVG. hypomn. 4, 5 l. 249 contrariam legem, concupiscentiam scilicet, ... resistentem et -em legi mentis meae. FVLG. RVSP. praedest. 1, 4 peccato). PRISCILL. tract. 2, 43 nemo ... nostrum ... reprehensus tua potissimum epistula contra improbos -e. AVG. epist. 101, 1 curis ... multis et multum -bus occupatus. PHYSIOGN. 25 animum ... in acumine ingenii -em, sed minus audacem. COD. Theod. 6, 22, 3 utilitate publica. *al.*

B *ceterae formae* (*pro subi. sunt subst. vel pron. passim, struct. verbales p. 1082, 36. 1083, 36* [*cf. p. 1084, 7*]): **1** *indicatur ubi, quousque, quo respectu quis (quid) -at* (*iuxta indicationem minus valentis v. sub 2*): **a** *per praepos.* (*cf. p. 1081, 21. 1085, 9*): **α** ad (*aliter sub 2bδ. cf. IIA3*): SEN. contr. 3 praef. 9 illi nemo luctando par est, ille ad tollendam ... sarcinam -et (*item c. gerund.*: PLIN. nat. 28, 75 *lac* ad vitia ... sananda -et. LVCIF. moriend. 2 l. 5 ad perimendos nos. AVG. in psalm. 68, serm. 1, 7. SACR. Leon. 594 ne ad perdendum peccata nostra -ant [*postea*: praevincat]. *et saepius*). QVINT. inst. 6, 2, 9 hos *affectus* ad perturbationem, illos ad benevolentiam -ere. SCHOL. Cic. Bob. p. 85, 33 -uit ... ad ... victoriam maior eorum *iudicum* numerus, qui absolverunt. *al.* usque ad: AVG. in psalm. 68, serm. 1, 7 populi -uerunt u. ad mortem *Christi.* GREG. M. moral. 2, 70 u. ad defectum cordis. SACR. Greg. 205 u. ad animae temptationem. *al.*

β in *c. abl.* (*gerund. l. 52. 54. 64*): Ⓘ *respicitur potius ubi* (*cf. etiam 2bγ*): Ⓐ *de partibus in compositione sim. praeponderantibus*: SEN. dial. 3, 8, 3 in qua *confusione* peiorum mixtura -uit (PLIN. nat. 34, 8 in quo *aeris genere* illa *argenti* m. -uit [*distinguitur*: aequalis omnium temperies]). 4, 19, 2 cuius in illo *animali* elementi portio -bit, inde mores erunt. VLP. dig. 1, 5, 10 qui *sexus* in eo -et (*sc. in hermaphrodito ut*: 28, 2, 6, 2 si in eo virilia -bunt). Ⓑ *de quibuslibet*: PLIN. nat. 17, 185 in Africa ... et multis locis Europae hic mos -et (*indicatur regio sim. ut*: 30, 2 ut *ars magica* ... in magna parte gentium -at et in oriente regum regibus imperet. CYPR. epist. 69, 15 si ... serpentes, qui in sicco -ent, in aquam praecipitati -ere possunt. VVLG. gen. 12, 10 -uerat ... fames in terra [*cf. vol. VII 2, 116, 63. item de fame*: 41, 54. IV reg. 25, 3]. *al.*). QVINT. inst. 7, 4, 19 *defensio quaedam* in causis dubiis saepe -uit. TAC. ann. 15, 36, 3 in privatis necessitudinibus proxima pignora (*syn.* vim plurimam habere). VLP. dig. 37, 4, 8, 7 iura naturalia in eo *filio* -ere (*in iure ut*: MARCIAN. dig. 40, 5, 50 in obscuro libertatem -ere [*antea*: novissimam scripturam valere. *cf. p. 1083, 29*]. COD. Theod. 2, 19, 3 *fratres* -ant in omnibus occupandis facultatibus defuncti). IREN. 1, 10, 2 qui valde -et in sermone (*gr. ὁ πάνυ δυνατὸς ἐν λόγῳ. opp.* infirmus in dicendo). CONSENT. gramm. p. 29, 9 in scandendo non solum nostra aetate, sed etiam a scriptoribus synaliphae nomen -uisse video (*item in gramm.*: V 360, 7 *genetivus sing. aliis casibus formandis* viam ... praebet in numero singulari; neque in eo solum -et, *sed et in plur.* PRISC. gramm. II 18, 2 -uit in hac littera, *sc. v,* potestas simplicis consonantis apud ... doctissimos). *et saepius.*

Ⓘⓘ *respicitur potius qua re*: VET. LAT. psalm. 51, 9 (cod. 300. *al.* = VVLG.) *dives* -uit in vanitate sua (*nisi coll. p. 1085, 44 ad* praevalescere *trahas; gr. ἐδυναμώθη*). I Macc. 2, 64 (recc. L, M) confortamini et -ete in lege (*gr. ἰσχύσατε ἐν, recc. B, V* viriliter agite). HIL. coll. antiar. p. 54, 27 qui ... acrius in nequitia -bat. PELAG. in Rom. 5, 15 plus -uit iustitia in vivificando quam peccatum in occidendo (*item c. gerund. p. 1080, 37*). GREG. TVR. Franc. 3, 14 p. 111, 8 quod -at hic perfidus in contumacia sua. PASS. Petr. Paul. brev. 11 si Simon *magus* ... in sua -uerit potestate. *al.*

γ in *c. acc.*: PLIN. epist. 5, 9, 7 *contrarii sermones* alterutram in partem ex eventu -bunt. PAVL. NOL. epist. 24, 8 p. 207, 16 populus in eius *Christi* passionem Pilato extorquendam -uit (*abl. var. l.*).

δ apud: *-ent animantes* (*sc. gratia, auctoritate sim.*): TAC. dial. 5, 1 alteram a. eos *iudices* partem gratia -ere (Ps. QVINT. decl. 5, 13 p. 97, 20 a. adfectus patris). ann. 12, 64, 3 amita potius an mater a. Neronem -ret. SVET. Nero 33, 2 *ne Britannicus* a. hominum gratiam paterna memoria -ret. HEGES. 2, 5, 4 p. 140, 13 plurimum ... a. Caesarem. ENNOD. epist. 9, 2, 3 p. 229, 24 scio vos plura a. homines, sed maiora a. deum -ere. *al.* *-ent res* (*sc. efficacia, vi, numero sim.*): TAC. ann. 2, 76, 3 a. quos *milites* ... imperatoris sui memoria et ... amor -ret. Ps. QVINT. decl. 5, 15 p. 100, 20 necesse est a. impatientiam *mala* sua[m] vel minora -ant (*antea*: gravissimum putet). CYPR. epist. 59, 20 p. 690, 12 tantum ... a. illos -ere ... praecepta divina, quantus *eqs.* AVG. civ. 16, 12 p. 145, 30 a. Chaldaeos ... superstitiones impiae -bant, quem ad modum per ceteras gentes. SACR. Leon. 351 *v. p. 1114, 74. al.*

ε per: CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 146, 25 per istos sanctos lapides -bit Christus (*gr. I 1, 2 p. 99, 33 περιέσται*). *al.* (*cf. imprimis l. 7. 59. p. 1081, 41*).

b *per abl.* (*fere resp. vel instr., sed causae l. 26; gerund. l. 35*): **α** *vi, armis sim.*: COLVM. 1 praef. 17 Romuli proles ... agrestibus operibus exercitata firmissimis -uit corporibus. STAT. Ach. 1, 797 quisquis equo iaculoque potens, qui -et arcu. FRONTIN. strat. 2, 1, 8 Gallos et Samnites primo impetu -ere (*sec. Liv. 10, 28, 3* primo i. feroces esse). 2, 2, 9 equitatu (2, 3, 14 numero et e. *cf.* 2, 3, 4 cornibus, quibus ipse -bat, infirmissimas hostium partes ... fudit. *v. et p. 1078, 58*). TAC. hist. 3, 8, 1 qua *pugna equestri* -bant. VET. LAT. I Macc. 6, 6 (rec. L, *sim.* B) -uerunt armis et viribus et spoliis multis ([*gr. ἐπίσχυσαν, var. l. ἐν-, rec. V* invaluerunt]. LACT. ira 16, 8 AVG. civ. 19, 3 p. 355, 3. *al.*). CYPR. Demetr. 3 *saeculum non* vigore et robore ipso valere, quo antea -bat. *al.* **β** *varia ratione* (*addas e. g. p. 1079, 72. 74 et fortasse iam* PHAEDR. *infra l. 52; fere de animantibus, sed de rebus l. 28 sq., de flore l. 24*): PLIN. nat. 21, 19 *rosa* plurimum solo -et; Cyrenis odoratissima est *eqs.* 35, 95 ambitu -ere aemulos *sentiens Apelles.* TAC. ann. 11, 28, 2 si atrocitate criminis -uissent *accusatores,* posse opprimi *Messalinam.* PLIN. epist. 8, 14, 24 *ne* ea *sententia,* quae *reos* absolvendos esse censebat, numero -ret (LACT. inst. 7, 21, 6 quorum peccata vel pondere vel n. -uerint. *addas l. 17*). SVET. Nero 28, 2 hoc genere gratiae. Galba 19, 1 auctoritate et praesentia -ere (LACT. inst. 5, 6, 3 tantum ... a., quantum viribus aut opibus aut malitia). COD. Iust. 8, 17, 2 (*a. 212*) -et iure, qui praevenit tempore (*antea*: potiores estis). ARNOB. nat. 2, 64 sapientia -es. ANTH. 487^{a}, 3 (*epitaphium mimi*) his *iocis* ego -ui toto notissimus orbi. SCHOL. Iuv. 4, 53, 1 eloquentia et artis poeticae gloria. SACR. Leon. 324 -endo deficiunt persequentes et deficiendo -ent interempti. EVGRAPH. Ter. Haut. 12 p. 155, 14 ('actor tantum poterit *eqs.*') tantum in facundia excellit et -et ingenio *poeta,* quantum et ego ... in agendo -o. *et saepissime.*

c *alio modo*: PLIN. nat. 11, 65 aranei *apibus* ... hostiles: cum -uere, ut intexant, enecant alvos (AVG. civ. 16, 8 p. 136, 29 ut appellarentur *Hermaphroditi a sexu masculino,* loquendi consuetudo -uit. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 30 ut fratrem occiderent [*gr. ἐκράτησαν, ὥστε ἀνελεῖν*]. *addas l. 45 sq. et cf. IIA3; mera vi consecutiva e. g. p. 1081, 75*). FRONTIN. aq. 31, 3 sive ... ratio sive auctoritas sequenda est, utroque commentariorum moduli -ent (*vix ad b*). TAC. ann. 13, 33, 3 eo usque ambitus -uit, ut ... multarentur *accusatores* (AVG. in psalm. 68, serm. 1, 3 l. 10 potuerunt illae turbae ... huc usque -ere, ut occiderent Christum [*cf. p. 1079, 33*]). CLAVD. DON. Aen. 9, 345 p. 234, 27 ⌞impactis inter se duro et molli⌟ -uit ferrum (⌞ ⌟ *i. cum ... impegerunt*).

2 *indicatur quis (quid) minus valeat, infirmetur, opprimatur sim. (v. etiam p. 1078, 53):* ?**a** *per abl. compar.* (*v. quae ad c monuimus*): PHAEDR. 1, 13, 14 (*epimythium spurium?*) virtute semper -et sapientia (*nisi potius abl. instr., ut ad 1b pertineat*).

b *per praepos.*: **α** contra: PLIN. nat. 20, 118 buselinum ... -ere c. serpentes potu (*item de medicamentis* [*cf. p. 1079, 28*]: 21, 152 c. serpentium ... ictus). CYPR. epist. 59, 9 p. 677, 13 quasi c. innocentiam festinatione -ant *scelera.* 66, 2 p. 727, 22 -uit ... apud te c. divinam sententiam ... malignorum commentum. MAR. VICTORIN. homous. 1 haec ... ratio ... c. haereticos maxime -bit. ANON. in Hebr. 7 *diabolus* per ipsam *Evam* etiam c. Adam -uit. PAVL. NOL. epist. 21, 1 p. 149, 19 c. David ... hostium manus. AVG. c. Parm. 1, 2, 3 p. 22, 9 si c. caelestia fulgura mendacii ... fumus aliquid -et (*nisi potius ad IIB*). LEO M. epist. 10, 1 *ne* portae c. illam *ecclesiam* inferi -rent (*sec.* Matth. *p. 1081, 53*). CONC.^{S} II 3, 3 p. 36, 25 *Ibas* c. nos -uerat (*gr. II 1, 3 p. 29, 36 περιγενόμενος ἡμῶν*). *et saepius.* **β** in *c. acc.* (*addidimus pronomina ambigua; aliter 1aγ*): Ps. QVINT. decl. 8, 4 p. 155, 6 in alterum *filium* desperatio illa, *qua occidendus erat,* -uit. HIER. tract. in psalm. I p. 195, 5 *Iudaei* non ... -uerunt in me, *filium dei.* PELAG. in I Cor. 7, 5 p. 161, 3 in virum mulierem *non* posse -ere (*antea*: dominari). PAVL. NOL. epist. 24, 8 p. 207, 23 (*per imag. sec.* gen. 32, 28, *v. sub ε*) in virtutes divinas ... -ere conamur (*ibid.* p. 207, 25 in regnum caelorum). AVG. in psalm. 37, 21 -uit in te falsum testimonium, sed apud homines; numquid apud deum valebit? CONC.^{S} II 3, 3 p. 54, 15 in eos (*gr. II 1, 3 p. 45, 30 περιγενέσθαι c. gen.*). *al.* **γ** in *c. abl.* (*vel indeclin.*): VET. LAT. II par. 12, 13 (cod. 109) -uit rex Roboam in Iherusalem et regnabit (*nisi ad 1aβ; gr. κατίσχυσεν, Vulg.* confortatus est). IORD.

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Get. 130 cuius mortis occasio dedit Hunnis -ere in Gothis. ORIG. in Matth. 12, 21 p. 117, 20 -uerat in eo satanas, ut desineret ire post *Christum* (*gr. ἴσχυσεν αὐτόν*). *al.* δ ad (*huc addas l. 54; aliter p. 1079, 25*): VET. LAT. gen. 32, 26 (Conc.^{S} I 5 p. 207, 38) *v. supra p. 151, 49.* Dan. 7, 21 (Aug. civ. 20, 23 p. 464, 14) cornu illud faciebat bellum cum sanctis et -bat ad ipsos (*gr. ἴσχυσε πρὸς αὐτούς, cod. 176. al.* valebat adversus eos, VVLG. -bat eis). IORD. Get. 285 ad tantam multitudinem. ε cum: VET. LAT. gen. 32, 28 (Aug. serm. 5, 6. *sim. al.*) *Iacob,* quoniam -uisti cum deo, -bis et cum hominibus (*gr. ὅτι ἐνίσχυσας μετὰ θεοῦ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων δυνατός, cod. 100* quia invaluisti cum deo et inter homines potens factus es, VVLG. fortis fuisti, ... contra homines -bis). ζ adversus (-sum): VET. LAT. Soph. 2, 11 (Aug. in psalm. 144, 17) -bit dominus a. eos (*gr. ἐπιφανήσεται ἐπί, cod. 176* apparebit, *Vulg.* horribilis ... super). I Macc. 10, 49 (rec. B) *v. vol. VII 2, 117, 44.* CLAVD. DON. Aen. 8, 260 p. 152, 6. AMBROSIAST. in Rom. 8, 39, 1 *diabolus* a. nos. HIER. in Is. 1, 2, 15 l. 6 turris ... a. vim ... exercitus. *al.* η super: VET. LAT. iud. 6, 2 (cod. 100) -uit manus Madie valde s. Istrahel ([*gr. κατίσχυσεν ἐπί, Vulg. aliter*]. II par. 17, 1 [cod. 109; *Vulg.* invaluit contra]). psalm. 64, 4 (cod. 303. *al.* = VVLG.) verba iniquorum -uerunt s. nos (*gr. ὑπερεδυνάμωσαν ἡμᾶς,* HIER. psalt. sec. Hebr. adversum me). VVLG. gen. 7, 19 aquae -uerunt nimis s. terram (*nisi ad 1a*). AVG. in psalm. 103, serm. 2, 7 l. 41 *'aquae' persequentium* -bant s. martyres. *al.* ϑ supra: MAR. VICTORIN. in Eph. 3, 18 p. 1269^{B} caritas s. scientiam -et et supereminet plusque ad salutem proficit. ANON. de mach. bell. 18, 1 huiusmodi ballistae genus, murali defensioni ⌞necessarium, s. ceteras⌟ impetu et viribus -ere (⌞ ⌟ *vix iungendum*). CASSIOD. var. 3, 1, 4 s. vos iniquitas.

c *per dat.* (*v. etiam p. 1078, 53; formas ambiguas vix ad a trahas*): α *-ent animantes, anima sim.* (*regnum l. 30*): APVL. met. 4, 14, 5 quae *ursa* ceteris sarcina corporis -bat (re- *trad.*). VET. LAT. Dan. 7, 23 (Aug. civ. 20, 23 p. 464, 20) quod *regnum* -bit omnibus regnis (*gr. ὑπερέξει, cod. 176* eminebit, *Vulg.* maius erit). FVLG. myth. 2, 11 p. 52, 15 inspicite, quantum valeat cum sapientia iuncta castitas, cui flammarum non -uit deus. AMBR. epist. 7, 48, 6 unusquisque -at carni et vitiis eius. HEGES. 5, 16 p. 325, 2 *Iacob* -uit deo, qui imparem se hominibus arbitrabatur (*respicitur* VET. LAT. *l. 8 ut e. g.* AVG. civ. 16, 39 p. 188, 15 quod ei -uit Iacob, ... significat passionem Christi. IVLIAN. in Os. 12, 3 l. 93). PAVL. NOL. epist. 23, 11 p. 168, 27 *Samson* gratia spiritali vicerat, cum -uisset forti *leoni.* AVG. c. adv. leg. 2, 6, 21 *anima* omnibus, quibus constamus ..., -et (*antea*: principatur). CONSVLT. Zacch. 1, 18 p. 22, 3 cum sibi -turos *Hebraeos* Aegyptii formidarent. LEO M. serm. 39, 2 *nos non* -ere ... adversariis nostris, nisi -uerimus et nobis. CONC.^{S} I 5 p. 370, 35 voluerit per praeceptum rectae fidei -ere (*gr. I 1, 7 p. 73, 8 κρατεῖν*). VEREC. in cant. 2, 32 l. 6 quid ... infirmus tantis ... -at inimicis? (*item c. obi. acc. int. e. g.* GREG. TVR. Franc. 3, 35 diutissime pugnantes nihil ei poterant -ere. PASS. Fel. Fortunat. [BHL 2860] 3 numquid Christo servientibus aliquid possunt -ere *imperatores*?). *al.* *de eo qui voto potitur, fere i. q. satisfacere sim.*: CASSIOD. Ios. antiq. 7, 163 p. 196 cum ... suo *non* posset desiderio -ere (*gr. τυχεῖν τῆς ἐπιθυμίας*). β *-ent res* (*saepius -ent mala*): TERT. bapt. 13, 1 sequentia antecedentibus -ent (*cf.* castit. 6 l. 25 decreta posteriora pristinis). VET. LAT. III Esdr. 3, 18 (Lib. geneal. chron. I p. 183, 448) quam cito -et vinum omnibus hominibus (*gr. ὑπερισχύει. alia distinctione* rec. Vulg. quam -et vinum! *cf. p. 1082, 6*). Matth. 16, 18 (cod. 4. *al.*) portae inferi non -bunt ei *ecclesiae* (*gr. κατισχύσουσιν αὐτῆς,* cod. 8 eius, Laurent. Chan. p. 117^{C} ad eam, *cod. 2. al.* vincent eam, VVLG. adversum eam. *cf. p. 1080, 63 et* AVELL. 56, 9 cui *normae* portas inferi numquam -turas esse promisit *deus*). LACT. epit. 63, 2 quae *mala* plerumque etiam -ent bonis. HIER. in Is. 1, 2, 15 l. 29 ne ... dogma perversum -at veritati. PAVL. NOL. epist. 7, 3 p. 44, 21 votis carnalibus spiritalia ... vota. AVG. vera relig. 257 ea *coniunctio* maxima est, quae omnibus -et. ALC. AVIT. carm. 4, 358 Ninivae ... populis terrore salubri -uit pro pace metus. NOVELL. Iust. 97, 3 dotem ... aliis quidem -ere creditoribus ..., his autem cedere (*gr. κρατεῖν. syn.* praeponi). INSCR. Rev. Ét. Anc. 42, 1940, 488 n. 4 (*in amuleto*) sata mali(g)na non tibi prebalea(n)t. *al.*

d *per gen. v. l. 53, vix etiam p. 1083, 10; iuxta part. praes.* -ens *supra p. 1078, 62.*

e *per acc.* (*cf. p. 1082, 73. 1083, 15*): PS. THOM. euang. 6, 10 turpitudinem meam non possum -ere (*cf. gr. rec. A 7, 3 ἐνθυμοῦμαι ... τὴν αἰσχύνην*).

3 *sine talibus determinationibus* (*laxiore conexu accedunt enunt. secund. e. g. l. 75. p. 1082, 6. 26. 43*): **a** *in universum*: α *de rebus* (*fere incorp.; de vino p. 1082, 6, de arboribus p. 1082, 24 sqq.*): Ⓘ *usu communi*: SEN. dial. 9, 4, 2 si -bit fortuna et praecidet agendi facultatem. PLIN. nat. 25, 10 eam ... unam feminarum scientiam -ere (*sc. magicas artes ut*: VIGIL. THAPS. c. Arian. 2, 50 m. a. ob verae fidei observantiam -ere non posse). TAC. hist. 2, 65, 2 auctoritas Cluvii -uit, ut puniri ... *eius accusatorem* Vitellius iuberet. ann. 11, 32, 3 nulla ... misericordia, quia flagitiorum deformitas -bat. 13, 12, 2 fato quodam an quia -ent illicita, abhorrebat *ab uxore.* PLIN. epist. 6, 20, 19 noctem spe ac metu exegimus; metus -bat. Ps. QVINT. decl. 5, 12 p. 96, 19 invicem vincunt, -ent, cedunt *affectus patris in filios.* VET. LAT. III Esdr. 3, 24 (Lib. geneal. chron. I p. 183, 448) non -et vinum, quod sic cogit facere? ([*rec. Vulg.* praecellit]. *p. 1081, 52*). 4, 41 magna *est* veritas et -et ([*gr. ὑπερισχύει. cf. 4, 35* fortior prae omnibus]. CYPR. epist. 74, 9 quo minus v. -at et vincat. *cf. l. 44*). CYPR. domin. orat. 16 ut terrena caelestibus cedant, spiritalia et divina -ant. LACT. epit. 66, 1 vis et audacia -bit (*antea*: malitia invalescet, *vitia* ... crebrescent). HEGES. 1, 28, 6 praesentia Herodis -uit et gratia, *sc. apud Antonium contra obtrectatores.* PELAG. in Gal. 3, 10 ita -uit consuetudo peccandi, ut *eqs.* (AVG. pecc. orig. 26, 30 [*verba Pelagianorum*] nimia ... peccandi c. [*opp.* parum valeret]. *cf.* AVG. conf. 9, 8, 17 mos potandi -bit. *v. etiam* PLIN. *p. 1079, 43. al.*). AVG. nat. et grat. 38, 45 p. 266, 22 vitium si convaluerit et -uerit (*nisi potius ad* praevalescere). OROS. hist. 1 prol. 14 *vera religione* inlucescente illam (*sc. mortem*) constupuisse; illam concludi, cum ista iam -et; illam penitus nullam futuram, cum haec sola regnabit. MVTIAN. Chrysost. hom. 3, 4 p. 257 non exstincta, non diminuta est salus, ... sed permanet et -et in aeternum (*gr. p. 33 κρατεῖ καὶ περιγίνεται*). *et saepissime.* *in imagine luctae*: COLVM. 1, 3, 9 imbecilliorem agrum quam agricolam esse debere, quoniam cum sit colluctandum cum eo, si fundus -at, allidi dominum.

Ⓘ *cum coloribus peculiaribus -ent*: Ⓐ *arbores sim. magis vigentes quam aliae* (*cf. p. 1079, 1. 1080, 24*): COLVM. 4, 24, 10 si ... ita -uit *medius palmes,* ut alterutrum bracchium afflixerit. PLIN. nat. 15, 121 *myrtus altera* multis annis -uit exuberans ac laeta (*syn.* floruit, evaluit; *opp.* emarcuit). 17, 233 in omnibus *arboribus* signum est revivescendi, si folia amisere; alioqui quas putes -uisse moriuntur. *in imagine de haeresi*: OROS. comm. 1 l. 32 quid ante male plantatum convaluit et quid postea peius insertum -uit, ostendam (*nisi potius ad* praevalescere). Ⓑ *res maioris pretii, aestimationis sim.* (*cf. p. 1083, 3*): PLIN. nat. 13, 4 *mutata auctoritate* saepius transisse gloriam *unguentorum*; ... iidem suci varie alibi atque alibi -uere aut degeneravere. Ⓒ *sententiae, argumenta sim. contrariis fortiora* (*cf. l. 56. p. 1080, 27*): TAC. ann. 1, 58, 4 consultare, utrum -at quod *filia mea* ex Arminio concepit, an quod ex me genita est (*item pro subi. est enunt. secund.*: SVET. Aug. 7, 2 *cum* -uisset, ut Augustus potius vocaretur). 12, 3, 1. 12, 17, 2 postquam -uit ... utilitas (*antea*: diu pensato *eqs.*). PLIN. epist. 2, 11, 6 quae sententia non -uit modo, sed omnino post tantas dissensiones fuit sola frequens (4, 9, 18. 8, 14, 21 ut ... -at illa *s.*, quae absolvit. GAIVS inst. 3, 149 INST. Iust. 3, 23, 2. 3, 25, 2). SCAEV. dig. 21, 2, 69, 3 auctoritas Servii -uit existimantis *eqs.* CALL. dig. 49, 14, 3, 1 agitabatur, quid magis -ret: utrum ..., an. TERT. adv. Prax. 26 p. 277, 20 *adversarii* volent ... argumentari, sed veritas -bit. VVLG. I par. 21, 4 sermo regis magis -uit (*loco gemino II reg. 24, 4* obtinuit). *al.* *in arte logica*: PS. APVL. herm. 8 p. 274 tantum vel una *propositio abdicativa* mixta ceteris *dedicativis* -et, *ut conclusio abdicativa fiat.* Ⓓ *partes praeponderantes* (*cf. p. 1079, 37 sqq.*): LACT. opif. 12, 8 sq. (*e Varrone, sed vix ad verbum*) cum semina inter se permixta coalescunt, si virile superaverit, patri similem provenire *fetum* ..., si muliebre -uerit, *matri*; ... (9) id autem -et e duobus, quod fuerit uberius (*cf.* AVG. in euang. Ioh. 11, 11 l. 18 *filiis Iacob non* obfuerunt natales ancillarum, sed -uit semen paternum).

β *de animantibus (eorum vocibus l. 63), qui superiores sunt, praestant vel vincunt*: Ⓘ *quolibet modo*: PLIN. nat. 10, 19 vulturum -ent nigri. STAT. Theb. 11, 111 neu mitis Adrastus -at *sententia sua.* TAC. ann. 11, 10, 4 *in rege faciendo* multi ad Gotarzen inclinabant, quidam ad Meherdaten ..., dein -uit Gotarzes. PLIN. epist. 3, 20, 6 *in comitiis* saepius digni quam gratiosi -bant. VET. LAT. Is. 54, 4 (Aug. c. Cresc. 3, 64, 72. *al.*) non est quod metuas, -bis enim (*gr. κατῃσχύνθης* [*cf. Aug. civ. 18, 29* confusa es, *Vulg.* non confunderis], *sed subesse videtur confusio quaedam cum κατισχύειν, ut apud Cypr. testim. 1, 20* revinces). Luc. 23, 23 (cod. 6) clamabant ... 'crucifige illum', et -bant voces illorum (*gr. κατίσχυον, cod. 3. al. et Vulg.* invalescebant). HIL. coll. antiar. p. 53, 26 suos suamque posse -ere factionem. HEGES. 3, 2 p. 184, 24 *si* -uisset Petrus *in certamine cum Simone mago.* AVG. civ. 7, 24 p. 305, 29 quantum maligni daemones -uerint, qui ... tam crudelia exigere potuerunt. epist. 120, 6 fallaciter sapere et imbecilliter -ere (*opp.* efficaciter fortes). in euang. Ioh. 47, 7 l. 15 non glorientur Iudaei, quasi -uerint. PATRIC. conf. 27 *peccata sim.,* quae in pueritia ... gesseram ..., quia necdum -bam. PS. THOM. euang. 13, 1 si -es, accipe eum ad disciplinandum (*nisi potius ad p. 1084, 21; gr. A 15, 1 εἰ θαρρεῖς*). *al.* *in amuleto*: INSCR. Rev. Ét. Anc. 42, 1940, 488 n. 4 (*contra invidum*) ligabit te brachium dei; ⌞id⌟ non prebaleas, infau⟨s⟩t(e) (⌞ ⌟ *obi. acc. int. sec. p. 1078, 31 et IIB? si intellegas 'bracchium', cogites potius de obi. inf. supplendi, sc. 'infestare, superare' sim. [sec. p. 1084, 27], quam de obi. acc. pro*

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dat., qui ex eodem amuleto laudatur supra p. 1081, 62; pro subi. accepit editor coniciens -at). Ⓘⓘ *imperio, opibus sim.*: Plin. nat. 6, 29 -ent oppida Albaniae Cabalaca, Hiberiae Harmastus (*nisi aestimatione ut p. 1082, 32; cf. p. 1078, 56*). Vet. Lat. gen. 49, 24 (cod. 102. *al.*) per manum potentis Iacob, inde qui -uit Israhel (*gr. ὁ κατισχύσας, Vulg. aliter, aliae vers.* convalescens, confortavit). exod. 1, 7 (Tycon. reg. 5 p. 55, 15) filii ... Israhel creverunt et multiplicati sunt ... et -uerunt nimis (*gr. κατίσχυον, cod. 100* convalescebant. *Vulg.* roborati). III Esdr. 4, 2 (Lib. geneal. chron. I p. 183, 449) non -ent homines? terra(m) et mare tenent ...; rex autem -et et dominatur ⌞eorum⌟ (*vix ἀπὸ κοινοῦ. loco utroque gr. ὑπερισχύειν, rec. Vulg.* praecellere). Avg. civ. 18, 2 p. 256, 30 pars partem, quae -et, opprimit; vitrici enim victa succumbit. Salv. gub. 2, 1 mali -ent, affliguntur boni. Cassiod. Ios. antiq. 17, 271 p. 505 praepositi latronum, qui multum quondam -⟨u⟩erat (*gr. ἐπὶ μέγα δυνηθέντος*). Greg. M. epist. 3, 33 ut *gloriosi terrae* in eo, quod temporaliter -ent, mercedem sibi non temporalem parent (*nisi potius ad 2e*). *al.* *fere i. q. dominari, regnare*: Cassiod. Ios. antiq. 16, 8 p. 455 si -rent *filii Mariamnes,* ultionem exigerent (*gr. δυναστευόντων αὐτῶν*). Iord. Get. 284 *Gothi* Gallias ... tenentes suo iure defendunt, ut nullus ibi (sibi *var. l.*) alius -ret. Ⓘⓘⓘ *vi militari, pugna*: Frontin. strat. 3, 10, 3 tamquam -ret hostis. Vet. Lat. exod. 17, 11 (Cypr. Fort. 8. *al.*) cum levabat manus Moyses, -bat Israel; ubi autem submiserat manus, invalescebat Amalech (*gr. bis κατίσχυεν, Vulg.* vincebat, ... superabat). Lact. mort. pers. 44, 3 dimicatum, et Maxentiani milites -bant. Clavd. Don. Aen. 9, 725 p. 278, 22 aut occidi ... aut -ere. Prvd. c. Symm. 2, 534 exercitus ... -uit. Oros. hist. 7, 37, 11. *al.*

b *in iure -ent quaecumque iuris potioris sunt* (*doctrinam meliorem v. p. 1082, 34 sqq.; cf. p. 1079, 50. 1080, 31. 1081, 61*): Scaev. dig. 28, 6, 48, 1 quoniam eodem testamento et legatus sit Stichus et libertatem accepit, -ere libertatem et, si -et libertas, non deberi legatum (*cf. p. 1079, 51 et* Vlp. dig. 40, 7, 2, 2 -ere libertatis dationem. Pavl. dig. 31, 14 pr. favor libertatis -et [*postea*: legatum ... -bit]). Vlp. dig. 24, 1, 22 si, posteaquam heredem instituit *servum,* donavit, donatio -bit (*antea*: valere institutionem). Pavl. dig. 46, 3, 98, 6 -et causa dandi. Hermog. dig. 39, 5, 33 pr. causam ... constitutae pecuniae, non iudicii potestatem -ere. Cod. Theod. 9, 42, 9, 3 sit duodecim tabulis locus ac ius civile -at, ut *eqs.* *al.* *pro subi. est acc. c. inf.*: Pavl. dig. 47, 10, 18, 3 -et, quod principale est, iniuriam eum mihi facere velle ... et ideo iniuriarum *actionem* habeo. Inst. Iust. 1, 6, 3 *si debitor propter manumissionem solvendo non est,* -uisse ... videtur ... non impediri libertatem (*an de doctrina meliore, ut p. 1082, 39? simili ambiguitate*: 3, 25, 9 -uit ... culpae nomine teneri eum).

c *in gramm. -ent quae usu, consuetudine praestant* (*alia de causa l. 45; -et ipsa consuetudo* Avg.; *cf. p. 1079, 56 sqq.*): Don. Ter. Ad. 894, 1 cum hic dominas habeat, 'dominus' dixit, quia et -et masculinum (Eun. 1065, 1 si 'aliam' diceret, neque commode neque *εὐφώνως* loqueretur; -et enim m. genus. *cf. p. 1080, 41*). Avson. 348, 21 p. 167 -uit post quam (*sc. litteram K*) ... C *littera.* Prisc. gramm. II 208, 12 *in voce q. e. 'cupido'* feminini -uit declinatio.

II *vi praeverbii evanida i. q. valere, posse sim.* (*quae pro syn. occurrunt e. g. l. 62 sqq. p. 1084, 1. 13; usu qui dicitur impersonali p. 1084, 7; attulimus exempla pauca certiora, cf. quae p. 1078, 29 monuimus*): **A** *cum struct. verbalibus* (*subaudiendis sub 1c; cum subst. verbali p. 1084, 42; saepius in sent. negatis*): **1** *inf.* (*de acc. c. inf. v. l. 72*): **a** *ponitur inf. act. vel mediopass.*: Vet. Lat. Eph. 3, 18 (Aug. epist. 140, 2. *al.*) ut in caritate ... fundati -atis comprehendere ..., quae sit latitudo *eqs.* (*gr. ἐξισχύσητε, Pelag.* valeatis [ev- *var. l.*], *Vulg.* possitis). Iren. 2, 20, 3 Aeon ... requirens patrem et non -ens invenire. Cypr. laps. 4 siccos oculos tenere. Zeno 2, 1, 7 *fortitudo,* quod facere -uerit, aestimat rectum. Filastr. 104, 4 vix discere -bant (Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 54, 22 [*gr. I 1, 7 p. 68, 8 μόλις ἐξίσχυσα, cf. I 5 p. 361, 30* vix ... potui]. Cassiod. hist. 8, 1, 6 vix eum *versum* implere -ui [*Socrat. 4, 23 p. 513^{B} μόλις ... ἐξέμαθον*]. *al.*). Ps. Ambr. act. Seb. 5, 15 p. 1028^{B} fenus debitor feneratori reddere -et; et terra agricolae ... restituere ... semina potest (*item per variationem*: Hier. in Is. 9, 28, 16 l. 83 capere non p. et ... cooperire non -et. Cassiod. Ios. antiq. 3, 98 [*gr. ἠδύναντο tantum*]. *al., cf.* Vita Hil. Arel. 1 l. 13 nec incipere ... queat nec ... supplere -at. Cassiod. hist. 9, 14, 11 neque praeparare ... valentes ... neque ... sumere -entes. *sim. al.*). Rvfin. Adamant. 4, 11 p. 70, 15 aliud esse non -ens *homo.* Hippocr. vict. 2 l. 124 alium cibum ... minus -ent suscipere ([*gr. 41, 10 οὐκ ἐπιδέχονται*]. Ferrand. epist. 1, 1. *cf. p. 1084, 35. 61 et* Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 62, 11 persuadere ... illos minime -entes [*gr. I 1, 3 p. 38, 24 μὴ δυνηθέντες*]). Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 232, 9 -uisti per orationes ... quae studebantur pro ecclesiis optinere (*cod.,* optineri *Schwartz, ut intellegatur acc. c. inf.; aliam vers. v. p. 1084, 47*). Ven. Fort. carm. 5, 5, 4 sine quo *Christo* nullum -et esse bonum. *et saepissime.* **b** *ponitur inf. pass.*: *accedit ad subi.*: Rvfin. Orig. princ. 2, 3, 3 p. 117, 17 quae *corpora* ... a morte vinci ... *non* -ant. Cassian. inst. 1, 9, 1 sollicitudine carnis ... exuti esse non possumus nec ab ea penitus -emus absolvi. Cassiod. compl. in act. 5, 34 *praedicatio* nequaquam ab aliqua potestate -et dissipari (*ita trad., v. Stangl, Cassiodoriana, 1898, 8*; poterit *Maffei sec. act. 5, 39* non poteritis). inst. 1, 23, 1 quod ... -et inveniri (*antea*: potuit recondi). in psalm. 146, 5. Greg. M. in Ezech. 1, 6, 19 l. 497 aeterna ... gaudia nulla ... -ent cogitatione penetrari. in I reg. 1, 18 l. 450. *al.* *?ponitur pro subi.* (*nisi locos aliter explices; sed cf. p. 1079, 22*): Cassiod. in psalm. 2, 8 l. 218 quid sit dei substantia, nullatenus -et comprehendi. Iord. Rom. 377 dum ⌞resisti⌟ contra Parthos non -et, ... pacem effecit *dux* (⌞ ⌟ *deponens intellexit Mommsen in indice p. 185 fortasse rectius*). **c** *subaudiendus est inf.* (*saepius in formulis quibusdam*): Filastr. 31, 3 virtutem eius videre cupiebant; non -entes autem *eqs.* Evseb. Verc. epist. 3, 1, 2 quibus potes tractatibus, quanto labore -es, transgressores obiurga. Hier. epist. 44, 1 faciat unusquisque, quod -et (*nisi ad B; item* Cassian. inst. 8, 12 si id, q. -et, ... compleverit. Max. Tavr. 17, 3 pro eo, q. -ent, operantur. *al.*). Rvfin. epist. Clement. 9, 2 in quantum unusquisque -et, ... panes ... cum suis fratribus sumat ([*gr. ὡς δύνασθε*]. Orig. in iud. 8, 5 p. 515, 15 in q. -o, lavare cupio [valeo *var. l.*]. Pallad. hist. mon. II 20, 17. Greg. M. epist. 10, 15 l. 14 in q. vero ut -et [*abundantiam defendit Norberg, Stud. crit. II, 1939, 212*]. *al.*). Ps. Avg. serm. 142, 2 si aliquis ieiunare non potest, ...; si vero -et (Ennod. epist. 1, 2, 4 p. 4, 14 silentii tui, si -es, talione multetur. Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 15 p. 878^{B} iugula fluctus, si -es [*antea*: si potes]. *al.*). Cassian. inst. 3, 1 (*item fere* 12, 24) quantum tenuitas ingenii nostri -uit, arbitror expeditum (*nisi ad B; sim. dubites*: Ennod. epist. 9, 14, 2 p. 239, 14 q. -es, orare non cesses. Caes. Arel. serm. 34, 2 p. 141, 18. *al.*). Cassiod. inst. 1, 6, 4 Bellatoris presbyteri, ut -et, labore collecta est *expositio* (Bened. reg. 2, 26. *cf. l. 19*). *al.* *supplendus est inf. verbi notionis generalis* (*fort. addas l. 71. p. 1082, 73*): Svlp. Vict. rhet. 27 p. 327, 18 unde hunc *caedis reum* ⌞-uisse⌟ dicamus (⌞ ⌟ *def. Stangl, Philologus 54, 1895, 347*; perficere potuisse *edd.*). Avg. serm. 379 Rev. Bénéd. 59, 1949 p. 64, 1 dixi breviter; si intelligentiores -uerunt (*sc. comprehendere sim., nisi quid excidit*), sed tardiores relinquendi non sunt: hoc ipsum, quod dixi, ... planius explicetur.

2 ad *c. gerund.* (*subst. verbali l. 41; cf. p. 1079, 27*): Cypr. epist. 27, 3 p. 542, 17 qui ad resistendum minus virtute animi et robore fidei -bant. 59, 17 p. 687, 15 ut ... plus existimemus ad impugnandum posse humana conamina quam quod ad protegendum -et divina tutela. Anon. de mach. bell. 5, 6 ad colendos agros adhuc -entes agricolas. Soran. p. 33, 11 *infans* non -et ad perferenda quae difficillimae digestionis sunt. Mvtian. Chrysost. hom. 2, 1 p. 243 neque ad loquendum ... lingua sufficit neque ad percipiendum -et intellectus (*gr. p. 19 δύναται*). *al.* *cum subst.*: Ambr. Iob 4, 4, 18 non -bat vetus testamentum ad istius mundi redemptionem.

3 ut (in hoc ..., ut Ps. Mar. Victorin.; *vix huc iam* Plin. *p. 1080, 40*): Ps. Mar. Victorin. phys. 14 *omnipotentiam* etiam in hoc ipso -ere necesse est, ut ... revocet ex morte (*quod antecedit v. l. 58*). Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 118, 19 quod ... -ueris orationibus ..., ut in ecclesiis statueretur quod in studio fuit (*aliam vers. v. p. 1083, 70*). Vitae patr. 5, 5, 39 (*loq. daemon*) vix nocte ista -ui, ut facerem eum fornicari (*gr. Nau 1908 p. 276 n. 191 κατέβαλον αὐτὸν εἰς πορνείαν*). *al.* *iunctura abundanti*: Vvlg. II par. 2, 6 quis ... poterit -ere, ut aedificet ei *deo* dignam domum? ([*cf. postea*: ut possim ... aedificare; *Vet. Lat. cod. 109* invalescit]. Verec. in cant. 4, 29 l. 4 cum -ere non potuerint *haeretici,* ut servos sibi subiciant dei [*nisi ad I*]).

B *cum obi. acc. int.* (*cf. etiam supra l. 14. 24 et v. quae p. 1078, 31 monuimus*): Vet. Lat. Phil. 4, 13 (Theod. Mops.) omnia -o in eo, qui me confortat ([*gr. ἰσχύω, Vulg.* possum]. Ps. Mar. Victorin. phys. 14 omnipotentia ... o. -et [*ibid. iterum; antea*: si ... est aliquid, quod non potuit]). Potam. tract. 1 l. 82 age ..., si aliquid -es, ... pauca narrato (Cassiod. in psalm. 126, 1 l. 52 Greg. Tvr. Franc. 3, 14 p. 111, 6. *cf. p. 1080, 62. 1081, 45*). Hippocr. vict. 2 l. 556 *venter* minus -et quam cibi, quos suscipit. Rvstic. Conc. ^{S} I 4 p. 125, 3 scit ... affectus saepius maiora necessitate -ere. Sidon. epist. (carm. 22) 2 compertum habere ..., quid sidera -ant (Pomer. 3, 6, 3 turpia ... verba ... q. -ent? Verec. in cant. 4, 9 l. 48. *al.; cf. etiam p. 1081, 43*). Ps. Chrysost. hom. I 912^{C} multa medicamenta expensa sunt et nihil -uit medicina ([*Migne gr. 55, 567 ἠπόρησε*]. Caes. Arel. serm. 40, 2 p. 170, 14 medicamentum spiritale. Iord. Get. 220 cum diu ... obsidens n. paenitus -ret [*in re militari ut*: 308 Greg. Tvr. Franc. 5, 38 p. 245, 7. *al.*]. Anthim. praef. p. 2, 8 stomachus ... infrigidatus n. -et. *al.*). Greg. M. in cant. 10 invitamur ..., ut simus sponsa; si hoc necdum -emus, simus sodales; si neque hoc adepti sumus *eqs.* (*nisi trahas ad l. 27 sq.*).

C *exempla cetera* (*perpauca significantiora*): **1** *vario usu*: Cypr. epist. 70, 3 p. 769, 15 *in baptismo haereticorum non* potest pars ... inanis esse et pars -ere; si baptizare potuit, potuit et spiritum sanctum dare

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*item opp.*: AVG. bapt. 5, 21, 29 p. 286, 19). 74, 5 p. 803, 3 cur non eadem ... maiestas nominis *Christi* -et in manus impositione quam valuisse contendunt in baptismi sanctificatione? Ps. AVG. quaest. test. 115, 38 circa eos ..., qui responsis illorum *mathematicorum* non commodant fidem, non -et effectus eorum. NOVELL. Iust. 147, 1 maiorem -ere ... *ἀπραγμοσύνην* nostris subiectis (*gr. περιγενέσθαι*). *al.* **2** *cum respectu iuris* (*sc. -et quod lege ratum habetur*): COD. Theod. 16, 5, 7, 1 nec in posterum tantum huius ... legis forma -at, sed in praeteritum etiam. CONC. Taur. a. 398 p. 57 l. 62 haec sententia -bit ... circa omnes, qui *eqs.* EDICT. Hunir. Vict. Vit. 3, 8 *ut*, etiam si qua specialia meruissent *rei*, minime -rent (*cf. 3, 13* nihil valituris). COD. Iust. 6, 51, 1, 7 *si legati sim.* condicio defecerit, hoc, quod ideo non -uit, manere disponimus ... apud eos *eqs.* NOVELL. Iust. 52, 1 nullam omnino pignorationem in nostra republica -ere (*gr. κρατεῖν*).

deriv.: praevalentia, praevalesco.

cf. Onom. (Praevalens).

praevalēsco, -uī, -ere. [*a* praevalere; *cf.* convalescere. *Fo.*] *excepta l. 18 formas stirpis perf. sub* praevaleo *afferre maluimus, v. p. 1078, 13.* NOT. Tir. 64, 13[a.b] -uit. -it (*cod. A, om. cett.; antea*: convaluit. convalescit). *legitur stirps praes. semel apud* COLVM. *et raro inde a* VET. LAT., *de perf. v. supra.* [*var. l. dubia* HIER. epist. 77, 2 *v. p. 1110, 15; perperam edebatur olim* -ente *pro* praevalente PRIMAS. in apoc. 8, 2.]

i. q. praevalidum fieri, prae aliis valescere (*sc. vi praeverbii comparativa, hic illic fortasse intensiva, e. g. l. 29. 31; accedit locut. adv.* ex toto *l. 26; evanescere videtur nonnumquam vis incohativa, ut significetur potius status praevalens, e. g. l. 39; syn.* praevalere *l. 29*): **1** *absolute*: COLVM. 5, 6, 17 vitem ..., antequam ex toto arbor -at, conserere convenit (*postea*: subpares esse aetate et viribus arbores vitesque convenit). VET. LAT. Agg. 2, 5 (Aug. adv. Don. 20, 30; *cf.* 20, 31 *et* 32) nunc praevale, Zorobabel, ... et praevale, Iesus ..., et -e, omnis populе terrae, dicit dominus (*gr. κατίσχυε* [*bis*], ... *κατισχυέτω, cod. 176* invalescere [*bis*], ... invaliscat, *Vulg.* confortare [*ter*]). TRACT. Pelag. 3, 19, 3 p. 62 anima peccatorum ... -ere difficile poterit, si non *eqs.* (*comparatur cum aegroto, qui* pristinam difficile recipiet sospitatem). *forma* '-ente *aliqua re*' (*aliquo l. 39; cf. l. 43*): PAVL. NOL. epist. 49, 1 p. 391, 1 *navem* anchoris fundare conati sunt; sed hiemis ... violentia -ente *eqs.* AVG. civ. 2, 21 p. 82, 24 diffamata et -ente religione christiana. 22, 8 p. 575, 8 *quidam* morbo ... -ente *fere* mortuus ... iacebat. epist. 137, 15 p. 118, 8 -ente peccato sacrilegis ausibus deum ... offendens *populus Iudaeorum* (*cf.* REGVLA mag. 11, 98 -entibus vitiis. *cf. etiam p. 1082, 16*). serm. 313, 5 ut tamquam -entibus hostibus prenderetur *martyr.* **2** *accedunt determinationes indicantes: quis (quid) minus valeat, opprimatur*: PAVL. NOL. epist. 24, 10 p. 211, 6 ut *Christus* -at inimicis nostris et tenebris superabundet. POSSID. vita Aug. 18, 5 innotescente et -ente adversus ... errorem ... veritate. *quo respectu quis valeat* (*ni fallimur*): Ps. PAVL. NOL. epist. app. 1, 5 *peccatores* -unt in ⌞vanitates suas⌟ veritatis immemores (⌞ ⌟ *abl. var. l.; coll. psalm. 51, 9 p. 1079, 61 acc. pro abl. positus esse videtur, ut indicetur potius respectus quam finis*).

[praevalētūdine *non agnoscendum est* CHRON. Gall. chron. I p. 652, 61 hac tempestate -e Romanorum vires funditus attenuatae (praevalente hostium multitudine *sim. temptavit Mommsen,* prae valetudine, *sc. mala, Wieland in plagulis*).**]**

ˣpraevalidus, -a, -um. *a* prae *et* validus. *compar. deest, superl.* -issimus SALV. gub. 6, 78; *cf.* quam -us VAL. MAX. 2, 9, 6 p. 101, 11, quamvis -us PLIN. nat. 32, 7, nimis -us VVLG. Is. 31, 1 (*cf.* nimium *p. 1086, 57, nisi ad verbum spectat*), omnino -us CASSIOD. in psalm. 105, 21. *legitur fere singulis vel binis locis inde a* VERG., OV., MANIL., VELL. (*de* LVCIL. *v. l. 68*), *paulo saepius apud* LIV. (*sexies*), VAL. MAX. (*septies*), TAC. (*novies*); *cf.* praevalens *p. 1078, 48 sqq.* [*restituitur pro* pervalidus LIV. 40, 47, 2 *p. 1086, 18; e coni. dub.*: LVCIL. 389 tonsillas ⌞quoque ⟨prae⟩validis⌟ in funibus aptas (⌞ ⌟ *vetus liber Dousae,* quoque ⟨quae⟩ validis *Marx,* quoquo v. *Bücheler*).]

i. q. admodum validus (*cf.* PRISC. gramm. III 50, 10 -us: valde validus. *in malam partem i. q. nimis validus v. imprimis p. 1086, 12. 54, cf. l. 53; pro syn. ponuntur e. g.* nimium fertilis VERG. georg. 2, 252, fortis AVG. loc. hept. 7, 23, potens VAL. MAX. 4, 7 pr., robustus FRONTIN. strat. 1, 10, 1 SALV. gub. 6, 78; *opp. e. g.* exilis COLVM. 2, 9, 14 FRONTIN. strat. 1, 10, 1 SVET. Vesp. 5, 2, imbecillus SALV. gub. 6, 78; *structuras collegimus infra sub 3b*): **1** *pertinet ad vim vitalem, robur corporis animantium bene valentium, fortium* (*serpentium veneno valentium* AVG.): VERG. georg. 2, 190 -as ... multoque fluentes ... Baccho vitis (*cf.* SVET. Vesp. 5, 2 *ramum quercus* primum exilem et cito arefactum ..., secundum -um ac prolixum). OV. epist. 9, 80 *Herculis* -ae fusos comminuere manus (VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 p. 242, 11 CORIPP. Ioh. 6, 578. *cf.* PLIN. nat. 32, 7 quamvis -os lacertos torpescere). met. 3, 219 (*in canum catalogo*) -us ... Lacon et cursu fortis Aëllo (*cf. 211* valens). LIV. 3, 43, 4 *miles quidam* -us, pari viribus animo (*de ipsis hominibus ut*: 7, 5, 6 -um iuvenem et ... stolide ferocem viribus suis. VAL. MAX. 9, 13 ext. 4 servos. TAC. ann. 16, 9, 2 *Silanum* quamvis inermem, -um tamen). 30, 44, 8 -a corpora ab externis causis tuta videntur. MANIL. 5, 75 equorum -as vires (Ps. CATO dist. 4, 12 PRVD. psych. 524). FRONTIN. strat. 1, 10, 1 *Sertorius* adductis ... duobus equis, -o alteri, alteri admodum exili, duos admovit iuvenes ..., robustum et gracilem (*fere item* 4, 7, 6). AVG. c. Parm. 2, 22, 42 (*in imag.*) in parte Donati ... multum veneni *est* ex illis ... -is ... serpentibus, *sc. episcopis a concilio damnatis.* IVLIAN. in Am. 2, 9 l. 121 silvam ... longa iam aetate -am (*in imag. de gentibus*). VITA Caes. Arel. 2, 39 *quidam ita aeger,* ut etiam -a iuventute careret, ... ita sanatus est, ut ... robur pristinum ... rediret. *al. transfertur ad terram valde nutrientem, fertilem*: VERG. georg. 2, 253 nimium ne sit mihi fertilis illa *terra* nec se -am primis ostendat aristis. COLVM. 2, 9, 14 *hordeum* seritur ... terra ... vel -a vel exili (*postea*: pinguissimo agro, ... nimiis viribus).

2 *pertinet ad potentiam, quae nititur opibus, auctoritate publica sim. vel vi militari*: **a** *de civitatibus sim.*: LIV. 26, 16, 7 delendam *esse* ... urbem -am, *Capuam* (27, 39, 9 duas [*Romam et Carthaginem*]. 40, 47, 2 *Celtiberorum* [perv- *cod. Mogunt.*]. VAL. MAX. 3, 7, 2. PLIN. nat. 5, 4 *Lixum,* -am hanc u. maioremque Magna Carthagine). VAL. MAX. 3, 2, 6 *cum* Intercatia, -um oppidum, circumsederetur (RVFIN. hist. 4, 6, 3 [*gr. ὀχυρωτάτη*]). AVG. civ. 3, 18 p. 126, 13 *cum* populi ... duo -i (*Romani et Poeni, cf. l. 17*) impetus in alterutrum fortissimos et opulentissimos agerent.
b *de copiis*: VELL. 2, 69, 2 acceptis ... -is in Syria legionibus. FRONTIN. strat. 2, 4, 12 -o hostium equitatui. TAC. hist. 2, 28, 1 cohortes turbidas ac, si una forent, -as. HEGES. 4, 29, 2 p. 287, 21 cognoscit -am manum e diverso adfore ..., se contra nec viribus aequis nec numero pares posse decernere adversum validiores (PRVD. cath. 5, 46. AVG. loc. hept. 7, 23 *v. vol. VII 1, 1272, 37 sqq.* OROS. hist. 7, 32, 12). VVLG. Is. 31, 1 habentes fiduciam super quadrigis, quia multae sunt, et super equitibus, quia -i nimis. OROS. hist. 6, 8, 19 magno equitatu pedestribusque copiis -is (*cf. Caes. Gall. 3, 20, 3* quo plurimum valebant). **c** *exempla cetera*: TAC. hist. 2, 38, 1 modo turbulenti *erant* tribuni *plebis,* modo consules -i. 2, 52, 1 *victoria Bedriacensi* -is iam Vitellii partibus. ann. 3, 35, 2 avunculum esse Seiani Blaesum atque eo -um. 12, 60, 4 equitum Romanorum -a nomina referre. 15, 20, 1 -i provincialium et opibus nimiis ... elati. HIST. AVG. Avid. 1, 2 summum virum ... et apud ipsum Marcum -um. HEGES. 1, 14, 1 *Antipater* non tenuis pecuniae et ideo -ae potentiae (*cf. gr. 1, 123 ἰσχύος πρωτεύων*).

3 *vario respectu*: **a** *de rebus*: **α** *corporeis* (*sc. firmis, quae non franguntur, vel etiam efficacibus, vehementibus sim. [maxime l. 47 sq.]; de mole gravi non nisi dubia lectione* STAT. *p. 664, 27; in imag.* VAL. MAX.): VAL. MAX. 2, 2, 5 -um imperii nostri mucronem (*in imag. de more maiorum; cf. proprie de securi* ROMVL. fab. 64, 1 rec. vet., *de cuspide hastae*: CORIPP. Ioh. 2, 133 -o ... hastilia ferro). 4, 7 pr. amicitiae vinculum potens et -um neque ... sanguinis viribus inferius (*proprie de funibus fortasse iam* LVCIL. *p. 1085, 58*). CYPR. epist. 55, 28 carinam -is et electis roboribus intexe (*cf.* OROS. hist. 6, 8, 12 naves solido robore intextae cavernisque -is obduratae). SER. med. 509 qui -um fricto sale miscet acetum (*v. app. crit.*). CHIRON 725 id medicamentum -um est, optimum erit. ENNOD. carm. 2, 134, 4 aquis (2, 136, 4). CASSIOD. var. 1, 17, 1 *castelli* munitio ... efficitur -a, si *eqs.* **β** *incorporeis*: VAL. MAX. 2, 9, 6 p. 101, 11 quam ... constantis et -i illum ingenii fuisse, qui *eqs.* (*cf.* IVVENC. 4, 100 -o consistite robore cordis, ne mens ... iaceat). TAC. ann. 3, 25, 1 nec ideo (*sc. lata lege Papia Poppaea*) coniugia ... frequentabantur, -a orbitate. 3, 53, 2 -a et adulta vitia (*postea*: quibus flagitiis impares essemus). SVLP. VICT. rhet. 5 p. 315, 25 si ex altera parte -a sit causa, ex altera prorsus infirma. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 197 *gentilium* error ... -a nimium viventes morte premebat *parentes Martini.* *determinatur structuris* (*cf. b*): FIRM. math. 3, 3, 23 maiora ... erunt haec mala et fortiori calamitate -a, si *eqs.* (*item c. abl.*: EVSEB. GALLIC. hom. 72, 12 Christi vineam, *sc. ecclesiam Arelatensem,* ... sacerdotum instructione -am). AVG. c. Faust. 16, 14 p. 454, 20 non valere ... hoc ad convincendum gentilem ... fateor; sed adversus vos ... satis esse idoneum ac -um. CASSIOD. in psalm. 105, 21 hoc (*sc. figura q. d. auxesis*) sive in laudibus sive in vituperationibus omnino -um est.

b *de animantibus* (*non nisi cum structuris indicantibus, qua [in] re quis valeat* [*apud quem v. supra l. 36; ceterum cf. l. 58*]): FIRM. math. 4, 22, 5 *quidam* erunt ... virtute animi, qualitate corporis et auctoritatis potestate -i (*cum abl. ut*: HIL. AREL. vita Honorat. 18 l. 12 fortissimos quosque et recenti adhuc conversatione -os in ieiuniis ... impar viribus pari lege comitatus est [*opp. l. 13* infirmos]. CASSIOD. var. 6, 3, 5 *praefecti praetorio* officium ... efficax, instructum et tota animi firmitate -um. *cf. l. 8. 34. 59*). SALV. gub. 6, 78 *quidam* ad vinum -issimi, ... robusti ad bibendum (*opp.* imbecilli, ... infirmi). CASSIOD. var. 10, 6, 4 in hac te cognovimus arte -um, ut *eqs.*

masc. plur. pro subst. v. l. 35. 69.

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adv. **praevalidē.** *i. q. modo praevalido*: PLIN. nat. 17, 109 *ne surculus inserendus nimis comprimatur, est* cavendum in -e accipientis *arboris* trunco. CORIPP. Ioh. 2, 151 -e ... pugnat eques. *Thome.*

praevallo, -āre. *a* prae *et* vallare. [*falsa var. l. pro* praevelare CLAVD. 22, 189. 28, 647 (*e coni. dub. p. 1098, 53*).] *i. q. ante vallare, vallo praemunire*: BELL. Alex. 19, 4 imperat pontem adversus hostem -ari et ... lapidibus ... obstrui.

[praevalus, *corruptum, v. p. 381, 23.*]

praevapōro, -ātum, -āre. *a* prae *et* vaporare. *i. q. ante vaporare, προπυριᾶν*: THEOD. PRISC. eup. faen. 8 (*praecedit*: quae *loca* ante ... vaporabis) *pulverem* -tis locis asperges ([vaporatis *var. l.*]. CASS. FEL. 71 p. 169, 18 locum -bis spongiis [-ti(u)s *codd.*]). CASS. FEL. 17 p. 25, 11 *cataplasma* inductum -tis partibus ex spongia sic appones (21 p. 35, 5 spongiis [28 p. 45, 10]. 34 p. 73, 24).

praevāricāns *v.* praevarico(r). *Bk.*

praevāricātio, -ōnis *f.* *a* praevaricari (*quod non ante Cic. legitur*). *gen. sing.* -us LEX agr. (CIL I^2 585) 38. *legitur non nisi in oratione soluta (sed v. l. 24), sc. in titulis inde a* LEGIBVS repetund. *et* agr., *apud auctores inde a* CIC. (*sexies*), CAEL. (*semel ut* SEN. *rhet.*, TAC.), QVINT. (*quater*), PLIN. epist. (*septies*), *maxime apud script. eccles., inter quos frequentant* AMBR. *et* AVG.; *abiit in sermonem iuris gr. forma προιβαριϰατίων.* [*in codd. confunditur cum* praevaricator CIC. part. 124. IORD. Get. 233 (*falso trad.* PAVL. dig. 47, 15, 6 TRACT. Pelag. 4, 13, 2 p. 91). *e coni. dub.* PS. CYPR. ad Novat. 14, 3 (*v. p. 1097, 8*). COMM. instr. 1, 36, 13.]

i. actio praevaricandi (GLOSS. II 335, 45 *ϰαθύφεσις*: -o. 417, 14 *προδοσία*: proditio, -o. GLOSS.^{L} II Philox. PR 182 -o: *ἡ ἀπόστασ[ε]ις, παράβασ[ε]ις*). *praevalet abl. instr.* -e, *cf.* -is causa *l. 37 et e. g.* QVODV. prom. 1, 14, 21, per -em VET. LAT. Rom. 2, 23 (cod. 75. *al.* = VVLG.). IREN. 4, 12, 1 l. 9 AMBR. in Luc. 7, 141 AVELL. 2, 30. *al., sim. al.; locutiones verbales pro* praevaricari *positae*: -em facere (fieri) VET. LAT. psalm. 100, 3 (Lucif. non conv. 7. *al.* = VVLG.). MAR. VICTORIN. rhet. 1, 21 p. 208, 29 HEGES. 2, 9, 1 p. 155, 24 AVG. grat. Christ. 8, 9. *al.*, committere AMBR. parad. 2, 11 AVG. civ. 20, 26 p. 474, 9, exercere *fort. p. 1088, 28; cf. fig. etym. sim. p. 1096, 68 sqq.*.

I *usu forensi respicitur proditio causae suae, sc. fere per collusionem cum parte adversa* (*ad rem v. p. 1093, 43 et definitiones l. 47 sqq.*):

A *strictius de collusione accusatoris cum reo*: **1** *forma* -is causa: LEX repetund. (CIL I^2 583) 5 quoius nomen -is c. delatum erit (75 [*suppl. ut* 82]). 55 ⟨qu⟩od -is c. factum non erit (56. agr. [CIL I^2 585] 38. Vrson. [CIL I^2 594] 123, 2 [*prave incisum*]. *iungitur cum* calumnia: LEX Iul. munic. [CIL I^2 593] 120 k(alumniae) -is c. accusasse fecisseve. EDICT. praet. dig. 3, 2, 1. VLP. dig. 48, 2, 4 -is calumniaeve c.). CAEL. Cic. fam. 8, 8, 2 -is ... causa[m] ... depositum *esse* HS *tot.* **2** *cetera exempla*: LEX repetund. (CIL I^2 583) 75 rubr. de -e (*suppl.* 82 rubr.). CIC. Cael. 24 Asicius iudicio est liberatus ...; 'at -e est ... liberatus' – perfacile est isti loco respondere (*cf. l. 54 nec non* QVINT. decl. 333, 3 *reum* -e dimissum). part. 124 si ... -em (-torem *var. l.*) accusator esse definiat omnem iudicii corruptelam ab reo, defensor autem ... tantummodo accusatoris corruptelam ab reo (*postea*: etiam si propius accedat ad consuetudinem mentemque sermonis defensoris definitio, tamen accusator sententia legis nitetur). *al.* SEN. contr. 9, 6, 19 (*accusator ad ream*) si hoc ante dixisses, potuisti -em pacisci. QVINT. inst. 7, 1, 31 sq. propositis ... ceteris remotis *unum superest* ..., ut ⟨in⟩ -um criminibus: (32) 'ut absolvatur reus, aut innocentia ipsius fit ... aut difficultate probationis aut -e; nocentem fuisse confiteris, ... nulla probandi difficultas fuit: quid superest nisi ut -o fuerit?' (PLIN. epist. 3, 9, 34 quod accusator eius *reae* -is crimine corruisset). PLIN. epist. 3, 9, 34 accusatore -is damnato (VLP. dig. 43, 29, 3, 13. *cf.* VENVL. dig. 47, 15, 5 accusator in -e convictus). *al.*

B *laxius de collusione inter quasvis partes in lite*: TAC. ann. 11, 5, 2 nec quicquam ... tam venale fuit quam advocatorum perfidia, adeo ut Samius ... quadringentis nummorum milibus Suillio datis et cognita -e ferro in domo eius incubuerit (*sunt qui ad A trahant, sed potius referas ad perfidiam patrocinii coll. 11, 5, 3* patres legem ... Cinciam flagitant, qua cavetur ..., ne quis ob causam orandam pecuniam ... accipiat). PLIN. epist. 1, 20, 2 quam *brevitatem* ego custodiendam esse confiteor, si causa permittat; alioqui -o est transire dicenda, -o etiam ... breviter attingere, quae sint inculcanda (*sim. de modis praevaricandi*: MAR. VICTORIN. rhet. 1, 21 p. 208, 29 [*de narratione*] -o duobus modis fit, si utilia nostrae causae cum obscuritate dicamus aut utilia adversariorum ... aperte proferamus). COD. Theod. 10, 15, 3 fidem cum veritate tueantur *advocati fisci,* ne ... conlusionis fraude vulgata ex eorum facultatibus recuperet, quidquid calliditate -is perdiderit *fiscus.* *al.*

II *usu vario* (*sc. fere christiano; gr. respondet παράβασις, nisi alia adnotavimus, cf.* GLOSS. *supra l. 27; vox* peccatum, *quae* VVLG. lev. 16, 16. *al. pro syn. est, saepius distinguitur, v. e. g. p. 1088, 72 sqq.*). *accedit adi.* perfida CYPR. unit. eccl. 5 (*cf.* mala GAVDENT. serm. 15, 13 AVG. c. adv. leg. 2, 7, 24, nefaria COD. Theod. 16, 5, 15, impia AVELL. 2, 32 [*al. ibid.*]. *al.*), propria FIRM. err. 25, 2 (*cf.* voluntaria AMBR. paenit. 1, 10, 45 TRACT. Pelag. 5, 3, 2 p. 117. *al.*, spontanea AVG. in Gal. 24, 6), mortifera LEO M. serm. 62, 3 (*cf.* letalis SALV. gub. 6, 31). *al.* *gen.* -is *pendet e subst. notionis similis*: iniquitas FILASTR. 120, 6 AVG. in psalm. 118, serm. 26, 7, culpa AMBR. Hel. 11, 40 TRACT. Pelag. 4, 13, 1 p. 91. *al.*, peccatum AVG. gen. ad litt. 11, 30 p. 363, 9 c. Pelag. 3, 4, 7 CASSIAN. conl. 17, 25, 15. *al., sim. al.* (*cf. vice versa p. 1089, 1. 19*).

A *nude vel cum variis struct.* (*sc. fere gen. subi., gen. inhaer. p. 1089, 1. 19*): **1** *strictius respicitur proditio causae suae, defectio sim.* (*sc. sublucente usu sub I illustrato; pars adversa, quacum colluditur, indicari vid. per praepos.* cum *l. 32* [*cf. l. 26*]): **a** *exempla varia*: **α** *praevaricantur homines*: CIC. div. 2, 91 id ipsum, quod ... Diogenes Chaldaeis quasi quadam -e concedit, nego posse intellegi. Ps. QVINT. decl. 14, 1 ne meretrici, *quae mihi odii potionem dedit,* prosit, ... quod -e (-em *var. l.*) videor explicatus *amore.* TERT. nat. 2, 14, 12 *cupiditate lucri Aesculapius* vivos ad mortem, non mortu⟨os rursus ad vitam⟩, -e venalis medicinae agebat. adv. Marc. 4, 8 p. 439, 23 *Christus Marcionis* cecidit et in aliam -is notam, cum se a daemoniis quasi filium creatoris sustineret timeri (*cf. Luc. 4, 41*). uxor. 2, 2 l. 4 consiliariorum (consiliorum *var. l.*) *nuptias cum gentili permittentium* -em. AMBR. hex. 6, 4, 17 *exerce* vocem tuam ... pro Christo ..., ne quasi mutus canis ... fidei custodiam quodam -is silentio deseruisse videaris. AVG. ord. 1, 2, 4 ne tuam causam deseras falsis voluptatibus inlectus, qua -e nihil turpius ... inveniri potest. *al.* *e coni. probabili*: EPIST. ad imp. Comm. (CIL VIII 10570) 2, 1 ⟨-em⟩, quam ... cum Allio Maximo adv⟨er⟩sario nostro ... in perniciem rationum tuarum ... exercuit *procurator* (*suppl. Mommsen*). **β** *praevaricantur res* (*sc. fere pro personis positae*): TERT. anim. 17, 9 *auruginosis* amara sunt omnia; num ergo gustui -em exprobrabis, an valetudini? (*ibid.* mendacium). idol. 20, 5 (*ad fidelem*) quid erit deieratio, si per eos *deos paganos fit,* quos eierasti, quam -o fidei cum idololatria? (*cf. Waszink–v. Winden ad l.; an ad p. 1089, 31?*). FILASTR. 109, 7 nomen idoli species doli et formae -o ... est nuncupatum. MACR. Sat. 5, 13, 30 victoriae -o significabatur *omine quodam.* *praevaricantur sidera sim., ut quodammodo accedere vid. respectus declinationis corporeae*: CLEM. ad Cor. 20, 3 sol et luna ... sine omni -e explicant iussos fines sibi (*gr. παρεχβάσεως* [*παραβ- var. l.*]). AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 9, 2 numquid ulla in ipso est sole -o? nonne cotidianos cursus suos servat?

b *de apostasia (cf.* GLOSS. *p. 1087, 26) vel de haeresi*: VET. LAT. psalm. 100, 3 (Lucif. non conv. 7. *al.* = VVLG.) facientes -es odivi (*Hier. psalt. sec. Hebr.* declinationes). EPIST. pontif. 111 Cypr. epist. 49, 3 schismatici huius et haeretici (*sc. Novatiani*) dolum et -em (-e *var. l.*). AMBR. paenit. 1, 2, 5 communionem *negare his,* qui -e lapsi sint. HIER. in Ier. 5, 2, 12 post confessionem fidei -e (-em *var. l.*) mutatae *ficus* (*Ier. 24, 1 sqq., i. fideles*). tract. p. 557 l. 40 omni tempore sunt martyria, sunt et -es (*cf. p. 556 l. 22* negationes). COD. Theod. 16, 7, 3, 1 (*antea*: si quis defunctum ... desertae christianae religionis accusat) cuius *defuncti* -o criminanda est. AVELL. 2, 31 multos *episcopos* ... nullificari merito haereseos vel -is. 2, 44 communicavit *quidam* praevaricatoribus fidei non ignorans eorum -em. 2, 114 *falsi sacerdotes* non solum ob causam -is ... devitandi sunt, sed etiam quod ... proprias ... haereses vindicant. *al.*

c *de lapsu diaboli et angelorum rebellium*: RVFIN. Orig. in exod. 8, 2 p. 220, 21 exsecrabiles illos *angelos* fecit -o, non natura. AVG. in Gal. 24, 6 *angeli* nullo suadente spontanea -e ... lapsi sunt. in psalm. 103, serm. 3, 22 l. 59 bestias silvae (*103, 20*) significare daemonia et angelos -is (*sc. pro 'a. praevaricatores'; an ad b? sim. dubites de* VEREC. in cant. 2, 9 unicuique earum *doctrinarum haereticarum* -is [-um *Pitra*] angelum deputatum *esse* [*cf. 1, 5 l. 12* praevaricatores angelos]). Ps. AVG. quaest. test. 2, 2 diaboli apostasiam multos angelos ... secum in -e (-em *var. l.*) traxisse. 110, 2 in supernis ... coepta -o descendit ad terras (*sim.* 113, 7). CASSIAN. conl. 8, 9 causam ... ruinae seu -is diabolicae. *al.*

2 *laxius respiciuntur quaevis peccata, delicta* (*sc. quae fiunt fere transgrediendo mandatum sim.*): **a** *exempla varia*: VET. LAT. Rom. 4, 15 (cod. 75. *al.* = VVLG.) ubi ... non est lex, nec -o (*Tycon. reg. 3 p. 24, 12* transgressio). Hebr. 2, 2 (cod. 75, *sim. al. et* VVLG.) omnis -o et contumacia accepit iustam remunerationem. IREN. 3, 21, 8 (*ad exod. 7, 10*) Aegyptiorum -em, quae insurgebat adversus dei dispositionem. LVCIF. Athan. 2, 18 l. 20 cum ... tu sis reus -is, qui minime ..., prout tibi dedit mandata dei unicus filius, egeris (VVLG. Ios. 6, 18 AVG. grat. Christ. 8, 9. *al.*). AMBR. parad. 6, 30 qui non oboedivit erravit, quia -o peccatum est. AVG. civ. 13, 5 p. 562, 20 (*ad Rom. 7, 12 sq.*) -o additur *peccato,* cum ... etiam lex ipsa contemnitur (*cf.* c. Iulian. op. imperf. 2, 217, 1 [*ad Rom. 5, 20*] generibus peccatorum, quae ante legem fuerunt, etiam illud accessit, quod -o nuncupatur. SALV. gub. 4, 79 paganos ..., qui legem nesciant, sine -e peccare.

[Huyck]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sim. al.). CASSIAN. conl. 17, 30, 1 cum -e peccati (VEREC. in cant. 3, 2. *cf. l. 19*). *et saepe.* **b** *de peccato protoplastorum vel originali*: VET. LAT. Rom. 5, 14 (cod. 75. *al., sim. al. et* VVLG.) peccaverunt in similitudine -is Adae ([*Iren. 3, 18, 7* transgressionis]. AMBR. bon. mort. 10, 47. *al.*). I Tim. 2, 14 (*ibid., sim. al. et* VVLG.) Adam non est seductus, sed mulier seducta in -e fuit (*Hil. myst. 1, 3, 5. al.* transgressione). IREN. 3, 20, 1 l. 17 auctor -is (*de diabolo ut*: SACR. Leon. 1110 ille a. -is. Ps. BOETH. fid. cath. 132 -is primus a.). FILASTR. 117, 1 quod dominus pellicias tunicas post -em nostros parentes vestiri⟨t⟩ (120, 6 [*120, 3* p. transgressionem mandati]. AVG. in psalm. 101, serm. 1, 12 CASSIAN. conl. 5, 24, 2. *al.; cf.* ante -em: RVFIN. Adamant. 1, 17 AVG. pecc. orig. 4, 4. *al.*). AMBR. in Luc. 7, 141 per -em primi hominis (AMBROSIAST. in Rom. 6, 8, 1. AVG. civ. 13, 13 tit. primorum hominum. *al.*). Nab. 17, 73 primae -is laqueos (AVG. civ. 13, 13 p. 572, 20. *al.; cf.* LEO M. serm. 28, 3 aliquis ... originalis -is alienus atque innocens. 55, 3 antiquae -is [64, 2]. *sim. al.*). RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 214, 1 *serpens* omnem posteritatis eius *Evae* subolem contagio -is infecerat (LEO M. serm. 64, 2 sine c. [contagione *var. l.*] antiquae -is. *cf.* AVG. gen. ad litt. 10, 18 p. 320, 18 contagioni -is). BOETH. c. Eut. 5, 50 qui deciderat -e peccati (ISID. diff. 2, 34 p. sui -em. *item cum gen. inhaer.*: BOETH. c. Eut. 8, 36 delicti. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 1, 9 transgressionis). *et saepius.*

B *accedit gen. obi. indicans potius*: **1** *quid quis contemnat, spernat sim.*: **a** *quaevis observanda*: VET. LAT. H Macc. 15, 10 (rec. L, *sim.* X, V, P) *Iudas* ostendens gentium fallaciam et iuramentorum -em (*rec. B et M* transgressionem/-es). CYPR. zel. 12 Christi nomen induere et non per Christi viam pergere quid aliud quam -o est divini nominis, quam desertio itineris salutaris? AMBR. Hel. 4, 7 prima, *sc. Adae et Evae,* poena de ieiunii -e dicente mandato dei: '...' (*gen. 2, 17*). Ps. AVG. quaest. test. 1, 3 nihil est malum nisi -o boni, dum inconcessa praesumuntur *eqs.* CHROMAT. in Matth. 22, 2, 2 ne ... diabolus ... reos nos apud deum constituat de fidei -e *in persecutione* (AVELL. 2, 41 sacrae f. *addas fort. p. 1088, 32*). CASSIAN. conl. 17, 8, 4 *non est* constantiae -o, sed temeritatis emendatio ..., quotiens sponsio vitiosa corrigitur. SALV. gub. 6, 35 *paganis spectacula celebrantibus* -o (-e *var. l.*) ... non erat sacramenti. VEREC. in cant. 7, 13 l. 14 foederis dei -em. *al.* **b** *leges, mandata sim.*: VET. LAT. Rom. 2, 23 (cod. 75. *al.* = VVLG.) qui in lege gloriaris, per -em legis deum inhonoras (AMBR. Hel. 4, 7. parad. 8, 39 divinae. *al.*). IREN. 5, 21, 2 l. 91 ea, quae fuerat in Adam, praecepti dei -o (ARNOB. IVN. ad Greg. 23 p. 438, 8. *cf.* CASSIAN. conl. 16, 6, 7 p. dominici). Ps. MAR. VICTORIN. phys. 13 *Adae fit* mali ... cognitio ex -e mandati ([*ibid.* praetereundo mandatum]. LVCIF. non parc. 3 l. 71. GAVDENT. serm. 15, 13 [*ibid.* mandatum non custodivit]. AMBR. parad. 12, 56 p. 315, 5 si quid ... vel addas vel detrahas *in mandato referendo,* -o quaedam videtur esse m. Ps. SVLP. SEV. epist. 2, 4 p. 229, 18 [*opp.* observatio]. *al.*). *al.*

2 *quid quis adulteret, pervertat, corrumpat* (*exempla potiora; cetera v. sub 1a*): TERT. adv. Marc. 1, 20 p. 316, 1 tu illam solius conversationis ... reprehensionem (*cf. Gal. 2, 11 sqq.*) suspectam vis haberi etiam de praedicationis erga deum -e (*cf. p. 315, 17* interversionem). CYPR. epist. 43, 3 ut gracilia fratrum corda ad letales laqueos -e veritatis averterent (hab. virg. 15 *mundus muliebris* inpugnatio est ... divini operis, -o est v. SACR. Leon. 289 [*sim.* 300] ut praedicationis apostolicae claritatem nulla ... subdola doctrina subvertat, nulla -o v. offuscet).

C *accedit praepos.*: adversum: VVLG. Ier. 29, 32 visitabo super Semeiam Neelamiten ..., ait dominus, quia -em locutus est a. dominum. ab: SALV. gub. 6, 31 in spectaculis ... apostatatio quaedam fidei est et a ... caelestibus sacramentis letalis -o. *Huyck.*

***praevāricātor,** -ōris *m.* *a* praevaricari. *de origine v. l. 74 sqq.* *scribitur* pre- AVX. Maximin. c. Ambr. fol. 305^{v}, 4. 307^{r}, 19 (*in cod. saec. V*^{1}). *syllaba* -va- *corripitur in versu neglegenter facto* CYPR. GALL. exod. 1160. *legitur paucis locis apud* CIC., CAEL., LABEONEM *p. 1093, 44,* PAVL. FEST., QVINT., PLIN. *min., saepius inde a* TERT. *apud script. eccles., inter quos frequentant* AMBR. *et* AVG.; *deest in poesi praeter* CYPR. GALL. *supra; abiit in sermonem iuris gr. forma* προαιβαριχάτωρ. [*in codd. confunditur cum* praedicator CYPR. epist. 67, 8 HIER. epist. 61, 1, 3. *al.,* praevaricatio CIC. part. 124 AMBR. exc. Sat. 2, 87. *al.* (*restituitur* PAVL. dig. 47, 15, 6), praevaricari (*sc. forma* -atur) LACT. inst. 6, 7, 5 (*falso trad.* HIER. hom. Orig. in Ezech. 4, 1 p. 316, 15).]

i. qui praevaricatur (*in appositione vergit in vim adi., e. g. p. 1090, 20. 48*): **I** *usu forensi* (*accedit gen. eius, cui -r favet p. 1090, 18, quod corrumpit p. 1090, 26*): **A** *testimonia potiora notionis, veriloquii* (*cf. p. 1093, 44.* GLOSS. *καθυφέτης. πλαστο[σ]κατήγορος*): CIC. part. 126 *-em definiens quidam* verbi ... vim ex contrario repetit quasi ⌞converso⌟ (ex vero *var. l.*) accusatore, cui contrarium est nomen -is, ... et ex nomine ipso, quod significat eum, qui in contrariis causis quasi varie (vare *Gesner*) positus esse videatur (*item in veriloquio*: VLP. dig. 3, 2, 4, 4 [*item* 47, 15, 1 pr.] -r ... est quasi varicator [variator *Stephanus sec. Schol. Basilic. 21, 2, 4*], qui diversam partem adiuvat prodita causa sua [*seq.* LABEO *p. 1093, 44 allatus*]. 50, 16, 212 a varicando [*an* variando *?*]. *cf. etiam l. 11*). PAVL. FEST. p. 226 -es a praetergrediendo sunt vocati. MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 6 -em eum esse ..., qui colludit cum reo et translaticie munere accusandi defungitur, eo quod *eqs.* VLP. dig. 47, 15, 1, 1 is ... -r proprie dicitur, qui publico iudicio accusaverit; ceterum advocatus non proprie -r dicitur. 50, 16, 212 -es appellamus, qui causam adversariis suis donant et ex parte actoris in partem rei concedunt. ISID. orig. 10, 223 -r: malae fidei advocatus et qui vel in accusando nocitura vel in defendendo profutura praetereat *eqs.* (*affert Cic. frg. inc. K 34* quid enim tam praevarum?).

B *cetera exempla*: **1** *de accusatore*: CIC. div. in Caec. 58 utrum te perfidiosum an -em existimari mavis? (*sc. accusatione Verrem tibi familiarem aut prodis aut adiuvas; cf.* Ps. ASCON. div. in Caec. p. 185, 19 [*referuntur verba Caecilii*] quod ... illi *Verri* sit inimicus, quare -r esse non possit). Vatin. 3 quem -em esse ... iudicasses, ei te ... ad accusandum libros *Sestii* ... dedisse. Pis. 23 *templum obsessum* a coniuratorum reliquiis atque a Catilinae -e quondam, tum ultore (*sc. Clodio; ad rem cf. p. 1093, 55*). PLIN. epist. 3, 9, 30 est lege cautum, ut reus ante peragatur, tunc de -e quaeratur. 3, 9, 35. COD. Iust. 9, 9, 10 (*a. 225*) delictum accusatoris -is, *qui de crimine adulterii paciscitur. al.* **2** *de quavis parte in lite*: QVINT. inst. 12, 1, 24 (*de advocato*) proditorem, transfugam, -em donabimus oratoris illo sacro nomine? SERV. Aen. 6, 609 ('fraus innexa clienti') *intelleguntur* -es, qui patroni sunt clientium. SCHOL. Iuv. 10, 222 ('quot Basilus socios ... circumscripserit') advocatum ⟨dicit⟩ illo tempore -em. PHILIPP. in Iob rec. long. 24 p. 683^{B} -es negotiorum secretum quoddam ... requirunt, quando munera pro causis praevaricatis accipiunt (*de iudicibus, si conferas p. 683*^{A}).

II *usu vario* (*sc. fere christiano.* GLOSS. -r: *παραβάτης.* qui non obaudit monitum. GLOSS. II 417, 15 *προδότης*: proditor, -r. *haud raro convicii loco adhibetur, sc. maxime sub A1c*): **A** *nude ponitur*: **1** *strictius respicitur qui a parte sua deficit, proditor sim.* (*fere sublucet usus sub I illustratus*): **a** *de quibusvis -bus*: CIC. Phil. 2, 25 (*Antonius asserit* Caesarem meo consilio interfectum) vereor ..., ne ... -em mihi apposuisse videar, qui me non solum meis laudibus ornaret, sed etiam oneraret alienis. TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 436, 5 *Christus est* -r iudicandus, si secundum eum (*sc. creatorem*), adversus quem venerat, docuit. CYPR. eleem. 19 -r ... et proditor pater es, nisi filiis tuis fideliter consulas. CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 134, 11 *ut* non adversarius, verum -r subor[di]natus esse videaris, qui velut adsentante conludio feceris nos tuis admodum testibus vincere.

b *de diabolo et angelis rebellibus*: LACT. inst. 6, 7, 5 *viae perditionis* dux -r (-tur *cod. unus*) ac subdolus. HIER. in Ezech. 20, 8a l. 1022 draco in Iob volumine (*LXX 26, 13*) *ἀποστάτης,* -r et recedens appellatur (*sim.* 29, 3b l. 659). in Is. 8, 27, 1 l. 12 Belial, id est apostata, -r et absque iugo (*sim. explicatur vox* satan(as): nom. hebr. p. 81, 18 adversarius sive -r [*cf. e. g. ibid. p. 66, 5* a. sive transgressor]. ISID. orig. 8, 11, 19 transgressor, quia -r effectus *eqs.*). AVG. agon. 1, 1 quoniam sub illo *verbo dei* sunt omnes sancti angeli, multo magis sub illo sunt -es angeli, quorum diabolus princeps est (in Iob p. 516, 19 PROSP. resp. ad Vinc. 6 FVLG. RVSP. fid. 3, 33. *al.; sing. de diabolo solo*: AVG. in psalm. 23, 10). **c** *de apostatis vel haereticis* (*cf. l. 75 sqq.*): VET. LAT. Is. 30, 1 (Hier. *ad l.*) vae filii -es (*gr. ἀποστάται, cod. 177. al.* apostatae, *Cypr. epist. 59, 5. al. et Vulg.* desertores). HERM. Pal. vis. 1, 4, 2 gentibus et ⌞qui -es sunt⌟ (⌞ ⌟ *gr. ἀποστάταις, vulg.* refugis; *opp.* iustis). CYPR. epist. 67, 8 -um (praedic- *var. l.*) numerus vel proditorum, qui nunc in ecclesia contra ecclesiam surgere ... coeperunt (*item iuxta pon. e. g. l. 38. p. 1091, 69*). HIL. coll. antiar. p. 168, 1 *Liberius epistulam* scribens -bus Arrianis haereticis, qui in ... orthodoxum episcopum iniuste tulere sententiam. LVCIF. Athan. 1, 39 l. 3 (*iuxta*: deum derelinquentibus). non conv. 7 l. 1 cum superbis et -bus, *sc. Arianis,* ... quomodo esse possumus? FAVSTIN. trin. 7, 4 sine labe communionis haereticorum atque -um (*item iuxta ponuntur vel distinguuntur*: HIER. epist. 61, 1, 3 aut invitus subscripsisti et -r [praedic- *var. l.*] es, aut volens et h. AVELL. 2, 24 scripta contra h. et -es edidit *Hilarius. al.*). AMBR. epist. 10, 74, 7 (= epist. extra coll. 1a, 7) necesse erit ..., ut *comes episcopum coercens* aut -em aut martyrem faciat (*item opp.*: AVX. Maximin. c. Ambr. fol. 307^{r}, 19 ut quos desidera⟨bat⟩ *Satanas* -es f⟨ace⟩re et desertores, ... fierent m. et confessores. AVG. civ. 13, 5 p. 562, 25 c. Iulian. op. imperf. 6, 27. *cf. p. 1091, 32*). parad. 3, 17 *ad fluvium Tigrim* -r Istrahel captivus est ductus. Ps. AVG. spec. 33 tit. de -bus. MAX. TAVR. 76, 3 *Petrus* ante lacrimas -r extitit, post lacrimas pastor adsumptus est. GENNAD. vir. ill. 16 -es episcopos. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 88, 21 semet ipsum ab apostatis et -bus episcopum fuisse ordinatum. *al.*

2 *laxius respicitur qui quolibet modo delinquit, mandata transgreditur sim.*: **a** *de quibusvis -bus*: VET. LAT. psalm. 118, 119 (cod. 303. *al.*) -es aestimavi omnes peccatores terrae ([*alias vers. et gr. v. p. 1097,*

[Stirnemann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2]. *explicant, partim ad 1 trahentes, e. g.* HIL. in psalm. 118 samech 11 p. 493, 17 -es ..., qui susceptam fidem ... relinquunt. AMBR. in psalm. 118 serm. 15, 33, 1 recte -r dicitur, qui discedit a domino; ... sed non solus ille -r est, qui ... ad cultus transgreditur idolorum, sed etiam quicumque legis mandata non servat. AVG. in psalm. 118, serm. 25, 1 omnis ... -r peccator est ..., sed non omnis peccator -r est). Gal. 2, 18 (cod. 75. *al.* = VVLG.) si ..., quae destruxi, haec iterum aedifico, ⌞-em⌟ me constituo (⌞ ⌟ *sc. legis, cf. l. 43, sed ad 1 trahit* PELAG. *l. 73; gr. παραβάτην*). VVLG. II reg. 23, 6 -es ... quasi spinae evellentur universi. RVFIN. Orig. in Rom. 5, 1 p. 1017^{C} -bus ..., id est his, qui se ei *peccato* tota mente ... subiciunt (*opp.* iustos). AVG. in psalm. 100, 5 qui oderunt legem dei, qui audiunt illam et non faciunt, -es dicuntur. NOVELL. Iust. 7, 12 epil. omne ... auxilium (*i. apparitores*) hanc nostram legem ... servet et -es subdat poenis (*gr. παραβαίνοντας*). GREG. M. in Ezech. 1, 9, 25 qui recta praedicat, si auditur, iram irritati creatoris super -em populum placat. *al.* **b** *sing. de Adam vel plur. de utroque protoplasto* (*cf. de Eva p. 1092, 25*): PELAG. Aug. pecc. mer. 2, 30, 49 *non* -is transgressio plus nobis nocuit, quam ... redemptio profuit salvatoris. RVFIN. Orig. in Rom. 5, 1 p. 1018^{B} omnes qui ex Adam -e nati sunt (AVG. c. Iulian. op. imperf. 2, 185, 1. PROSP. in psalm. 118, 119 [*sec. Rom. 5, 14*] in similitudine -is A. *al.*). Ps. AVG. hypomn. 4, 7 l. 329 ut ... -um nos filios cognoscentes non gloriemur de nobis. LEO M. serm. 24, 3 terra ... carnis humanae, quae in primo fuerat -e maledicta (Ps. BOETH. fid. cath. 222). *al.*

B *accedit gen. (addidimus pron. poss. et praepos. l. 56) indicans*:

1 *quid -r contemnat, quem offendat, unde declinet, deficiat*: **a** *res observandas*: **α** *varias*: CAEL. Cic. fam. 8, 11, 1 *ne diebus comitialibus praetermissis* -r causae publicae existimaretur *tribunus plebis.* TERT. anim. 25, 2 Hicesius *medicus* et naturae et artis suae -r. paenit. 3, 10 nihil a conspectu eius *dei* remotum ...: dissimulator et -r perspicaciae suae non est. CYPR. epist. 69, 10 -es fidei atque ecclesiae proditores intus in ipsa ecclesia contra ecclesiam stare (FAVSTIN. trin. 7, 4. AVELL. 2, 31 sacrae f. *al.*). NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 4 si in occasione martyrii -es euangelii esse voluissent. AMBR. hex. 4, 3, 11 umbra corpori adhaeret ..., adeo ut ... quasi naturalis iuris -r habeatur *pictor eam praetermittens.* CASSIAN. conl. 17, 8, 1 sponsionis suae, *sc. monasticae.* AVELL. 95, 22 vel -em vel contemptorem iudicii conpetentis ... a catholica ... communione secludi. SIDON. epist. 9, 12, 3 ne tu sis eatenus iustitiae -r, ut ... opineris *eqs. al.*

β *legem, mandatum sim.*: VET. LAT. II Macc. 13, 7 (recc. L, X, V) -em legis contigit mori ([*gr. παράνομον, aliter recc. cet.*]. Rom. 2, 25 [cod. 75. *al.* = VVLG.; *gr. παραβάτης. eadem fere* 2, 27]. LVCIF. Athan. 1, 29 l. 8. Ps. AMBR. mans. 42 p. 39^{C} observatores -esve divinae l. AVG. in psalm. 85, 19 l. 5 [*ad Vet. Lat. psalm. 85, 14* praetereuntes legem]. THEOD. MOPS. in Gal. 2, 18 p. 33, 8 -r l. dicor ..., cum ab ea recesisse videbor. *al.*). AMBR. parad. 6, 34 p. 291, 22 *Eva* non debuit ... coniugem proprium -em divini facere mandati (TRACT. Pelag. 4, 14, 3 p. 92 alicuius m. dominici. CHROMAT. serm. 31, 2 divini m. CASSIAN. inst. 2, 15, 2 contumaces aut -es mandatorum. *al.*). PELAG. frg. Migne suppl. 1, 1545 divini praecepti -es (AVG. civ. 21, 16 p. 520, 23 eius *p. legis. al.*). AVELL. 70, 3 -es mandatae sibi legationis. *al.*

b *deum vel quosvis homines, quibus fides, obsequium praestandum est*: LACT. inst. 2, 16, 9 veritatis inimici et -es dei (*sc. daemones, de quibus antea*: qui desciverunt a d. ministerio. *de haeretico*: CASSIAN. c. Nest. 7, 14, 1 non solum d., sed etiam testimoniorum ipsorum -r). CASSIAN. c. Nest. 6, 10, 2 quid facis in ecclesia catholica, catholicorum -r? (*nisi ad a*). AVELL. 95, 40 in eius *synodi Chalcedonensis* -e pellendo. *pro gen. ponuntur aliae struct.*: VET. LAT. psalm. 118, 158 (Aug. spec. 6 p. 43, 9, *sim.* HIER. psalt. sec. Hebr.) vidi ⌞-es tuos⌟ et maerebam, quia verbum tuum non custodierunt (⌞ ⌟ *gr. ἀσυνθετοῦντας, Psalt. Rom.* non servantes pactum, *cod. 421 et Vulg.* praevaricantes). DIDASC. apost. 4, 15 quanticu⟨m⟩que ... reges idololatr[e]ae et -es fuerunt a deo (*cf. Const. apost. 1, 6, 11 ἐξεπόρνευσαν ἀπὸ θεοῦ ἐν ἀποστασίᾳ αὐτῶν*). Ps. AVG. hypomn. 1, 2 l. 93 (*deus loq.*) mortem nolo ... peccatoris ..., sed ipse eam sibi, dum in me -r extitisset, invenit.

2 *quid -r pervertat, minuat* (*nisi quaedam ad 1 trahas; cf. supra p. 1090, 26*): TERT. adv. Marc. 1, 22 p. 320, 16 deum Marcionis ..., mali permissorem, iniuriae fautorem, ... benignitatis -em, quam non statim causae suae exhibuit. 1, 27 p. 328, 7 o deum *Marcionis* veritatis -em, sententiae suae circumscriptorem ([*de eodem*: 4, 43 p. 566, 22 auctor erroris et -r v.]. CYPR. epist. 73, 11 cur -es v., cur proditores unitatis existimus? sent. episc. 38 quidam nostri -es v. haereticis suffragantur [*cf. antea de haereticis*: hostes atque impugnatores v.]). CYPR. mortal. 20 spei nostrae et fidei -es sumus, ... si ficta, si fucata videntur esse, quae dicimus. PELAG. in Gal. 2, 18 (*v. supra l. 7*) ipse meae sententiae -r invenior (*Ps. Primas. p. 589^{B}* refragator). HIER. chron. a. Abr. 2170 se gulosum et -em philosophiae coarguebat *Crescens cynicus* (*inde* PROSP. chron. I p. 427, 657).

3 *quo -r pertineat* (*cf. p. 1090, 18 nec non* FACVND. fid. 7 Vigilii atque Pelagii Romanorum -um): VICT. TONN. chron. II p. 203, 554, 2 Primosi -is Carthaginis ecclesiae ([episcopi *add. cod. unus; cf. p. 202, 552, 1* damnavit, quae sunt synodaliter ... defensata]. GREG. M. epist. 9, 150 l. 2 Maximus Salonitanae e. -r [*de eodem 4, 20 tit.* praesumptori in Salona]).

f. ✕**praevāricātrix,** -īcis. *legitur inde ab* IREN., AMBR., *non nisi apud script. ecclesiasticos.*

1 *i. quae praevaricatur* (*praedicative l. 21. 30. 39. al., iuxta subst. sive per appositionem iuxta nomina propria e. g. l. 16 sq., sive attributive, ut vergat in vim adi., l. 13. 23 et passim; accedit gen. non nisi l. 25. 39*): **a** *de hominibus eorumve coetu* (*de diabolo l. 24*): IREN. 3, 17, 2 l. 43 Samaritanae illi -i, quae in uno viro non mansit (*cf. Ioh. 4, 7 sqq.*). AMBR. fug. saec. 6, 34 *Helias* fugiebat saecularem illecebram ... et impiae ac -is nationis sacrilegia. HIER. in Ezech. 14, 12 l. 597 plagae inducuntur super terram '-em' sive, ut septuaginta transtulerunt, 'peccatricem' (*cf. p. 1094, 35*). in Is. 5, 13, 3 l. 11 *Nabuchodonosor divino* imperio serviebat destruens -em Hierusalem. VVLG. Ier. 3, 7 -x soror eius (*sc. Israhel*) Iuda, *sc. idololatriam velut adulterium committens* (*sim.* 3, 8 -x I. soror eius. 3, 10. 3, 11 -is I. *cf.* HIER. *ad l.* 1, 55, 4 loquitur ... sub figura duarum sororum ... et priorem aversatricem, sequentem -em vocat; ... *altera* paulatim recessit a domino et idcirco -x dicitur). AVG. bapt. 3, 19, 26 (*ad Os. 2, 5*) de -e Iudaeorum gente (IVLIAN. in Os. 7, 8). civ. 20, 21 p. 461, 27 (*ad Is. 66, 24* virorum) *nemo* dicturus est -es feminas in illo supplicio non futuras. c. Faust. 14, 11 p. 412, 1 diabolus ..., -x creatura. c. Iulian. op. imperf. 6, 26 p. 1563 -i ... mandati (*de Eva ut*: Ps. FVLG. RVSP. serm. 44 p. 908^{D} *Adam* exsulem paradisi secum fecerat -x illa ... Eva. *sine auctoritate codd. legitur in edd. vet.* AMBR. in psalm. 36, 37 delictum superioris -is). EPIST. pontif. 611 Schwartz p. 43, 7 *Acacium damnavimus,* quia sit persona -x. *al.* **b** *de hominum partibus eorumve qualitatibus, natura sim.*: AMBR. parad. 2, 11 decepto ... sensu (*i. Eva*) -em ... mentem (*i. Adam*) asseruit *allegoricus interpres.* Ps. AMBR. laps. virg. 34 necesse est -em (peccatricem *ed. vet., v. app. crit.*) animam tartareis poenis ... tradi (AVG. gen. ad litt. 10, 17 p. 318, 13 ex traduce animae illius -is [*sc. Adae*] animas creari [*sim.* 10, 20 p. 324, 16; *cf. 10, 15 p. 314, 15* peccatrice]. Ps. THEOPHIL. in Luc. 5 Migne suppl. 3, 1314). AVG. epist. 157, 20 p. 470, 3 abundantia -is iniquitatis. c. Iulian. op. imperf. 3, 33, 2 -em naturam, quam noverat in radice, ... cum stirpe damnavit *deus* (Ps. PROSP. vocat. gent. 2, 24. *vix etiam* GENNAD. dogm. 52 [*sc. dubia auctoritate editum Migne 58 p. 1000^{A}*]). in psalm. 65, 14 agnosce te, infirmitas humana: accepisti legem, ut et -x legis esses. *al.* **c** *de rebus variis*: AVG. pecc. orig. 38, 43 quicquid etiam nondum erat natum, merito est in -e radice damnatum (*cf. l. 36 nec non* FERRAND. epist. 4, 10 *benedictus, qui* sine transgressione -is originis deus verus et homo perfectus apparuit). PETR. CHRYS. serm. 72ter, 5 mors -x facta (*de qua antea*: ipsum *Christum* pervadere praesumpsit).

2 *usu deflexo i. q. ad praevaricationem pertinens*: AMBR. epist. 10, 76, 17 (*antea*: factum *est,* ut a mandatis caelestibus deviaret *Adam*) -is conscientiae reus latere cupiebat. PROSP. c. coll. 10, 3 -is scientiae nuditatem, *sc. fide carentem.*

deriv.: praevaricatorius.

praevāricātōrius, -a, -um. *a* praevaricator. *i. q. ad praevaricatorem, praevaricationem pertinens*: IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 5, 20 vestra figmenta ..., qui id, *sc. concubitum,* -um, non naturale iuratis. EPIST. pontif. 701 Schwartz p. 15, 16 inferioris loci pontifices ... -a (-tori *codd. plerique*) absolutione potioris non illum penitus exuerunt, sed se praevaricatione potius nexuerunt (*ibid.* l. 18 -a a. rei reum absolvere. *opp. l. 10* legitima ... a.).

praevāricātrix *v.* praevaricator.

praevāricātum, 1. praevāricātus *v.* praevarico(r).

*?***2. praevāricātus,** -ūs *v. p. 1097, 24.* *Stirnemann.*

✕**praevāricor,** -ātus sum, -ārī *et* praevārico, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* varicare. NOT. Tir. 81, 8 -at.

de genere: 1) depon. occurrit passim inde a CIC. (*formis tam depon. quam act. utitur e. g.* AVG.), *testantur* CHAR. gramm. p. 465, 27. 479, 30 sq. CLEDON. gramm. V 56, 19. *2) formae act.* (*neglectis nimirum part. praes. et fut. nec non gerund.; testatur* PRISC. gramm. II 396, 18 *afferens inter verba, quae* ancipiti terminatione in una eademque significatione protulerunt antiqui): *a) in stirpe praes.*: TERT. fug. 7, 1 -are ([-ari *var. l.*]. VET. LAT. num. 22, 18 [Aug. quaest. hept. 4, 48]. Ps. SEN. epist. Paul. 7 [-ari *al. var. ll.*]. HIPPOCR. vict. 1, 24, 1. *al.*). VET. LAT. deut. 11, 16 (cod. 100) -etis (Ps. AVG. quaest. test. app. nov. 75, 3). III Esdr. 1, 16 -ret ([-retur *ed. Clement.*]. Ps. ORIG. in Iob 2 p. 477^{D}). HERM. Pal. vis. 3, 7, 2 -ant (THEOD. MOPS. in Gal. 6, 13 p. 108, 3; -at: SERM. Arian. frg. 17 fol. 198, 45 AVG. epist. 157, 15 p. 464, 10. NOT. Tir. *l. 61*; -o: GLOSS.). HEGES. 3, 17 p. 219, 17 -bo (*in var. l., v. ed. p. 422*). *b) in stirpe perf. longiore*: VET. LAT. exod. 32, 8 (cod. 100) -verunt (Os. 8, 1 [cod. 175]. CANON. Turner I 1 p. 129 rec. IV *et*

[Sinclair]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 210 rec. V. *al., cf. l. 6*; -vit: AMBROSIAST. in Rom. 5, 12, 2a [-tus est *cod. unus*]. 5, 14, 2 TRACT. Pelag. 1, 1 p. 6. *al.*; -vi: PELAG. in Rom. 7, 10 p. 57, 12 Ps. ORIG. in Iob 2 p. 475[D]). ANON. in Rom. 24A -verint (CONC. Araus. a. 441 p. 93 tit. Hisp. 28; -verim: Ps. CHRYSOST. hom. II 1196[A] [p. 97, 12 McK.; -tus sim *al. var. ll.*]), *in stirpe breviore*: VET. LAT. Ezech. 16, 59 (Somn. Neron. 7, 3) -asti. AVG. epist. 157, 15 -arunt (*sed ibid. et* -verunt [-arunt, -ti sunt *edd. vet.*]). AVG. epist. 157, 15 -assent (-asset: Ps. AVG. quaest. test. 123, 4. EPIPHAN. in euang. 18 p. 13, 11 [-tus esset *cod. unus p. corr.*]). CASSIOD. compl. in Rom. 5, 1 -asse (Ps. CHRYSOST. hom. II 1197[B] [p. 101, 14 McK.; praevaricatorem ... esse *var. l.*]). *3) formae notionis pass. (praeter gerund.): p. p. p.* -tus VET. LAT. act. 10, 46 (cod. 5). FILASTR. 115, 3 AVG. fid. et op. 14, 21 PASS. Montan. 2, 1. *al., inf.* -ari NOVELL. Iust. 6 epil. pr. *et ibid.* epil. 2, *ceterum* -etur PELAG. in Rom. 4, 15 p. 39, 15 NOVELL. Iust. 94, 2; *vix etiam* -atur *p. 1096, 59.*

praevărĭ- *invenitur in initio hexametri* VEN. FORT. carm. 9, 2, 7. *legitur inde a* CIC., ASCON., PLIN. *utroque,* TAC., QVINT., AVR., FRONTONE, TERT., *maxime apud scriptores eccles. (de Labeone v. l. 44); deest in versibus praeter* VEN. FORT.; *abiit in sermonem iuris gr. forma* πραιβαρικατεύειν. [*confunditur in codd. cum* praevaricatio AMBR. epist. 10, 74, 7. Hel. 4, 7 (*bis*); *restit.* -atur *pro* praevaricator HIER. hom. Orig. in Ezech. 4, 1 p. 361, 16 (*cf. l. 10*); *vertitur sec. falsam var. l. gr.* παρῆσαν (*vel* παρέβησαν) VET. LAT. I Macc. 11, 63 (rec. L. *al.*) -ti sunt ... in Cedes (*v. Lundström, Lex. errorum interpretum Lat., 1983, 136*).]

i. (ante) varicare, sc. cruribus distentis stare vel incedere (*cf.* GLOSS. -at: διασκελίζει. divaricat); *sed fort. iam antiquitus inhaeret respectus modo pravo ingrediendi, a via recta declinandi, qui in exemplis haud raro latere vid., ut usu utique translato significetur sive intrans. i. q. (clam vel fraudulenter) parti contrariae inservire, officium deserere, delinquere sim., sive trans. i. q. prodere, transgredi, pervertere sim.* (GLOSS. καθυφίημι. νοσφίζομαι. apostatare: retro ire, -are. GLOSS. II 417, 10 προδίδωμι: prodo, -o); *vis praeverbii evanuit vel parum dilucida est, sed sunt qui saltem l. 52 sqq. vim temporalem agnoscant* (*ita ut praevaricatione cognitio anticipetur vel vera accusatio praeveniatur*). *vocem primitus t. t. rei rusticae fuisse testatur* PLIN. nat. 18, 179 arator nisi incurvus -atur; inde tralatum hoc crimen in forum; ibi utique (ubique *trad., corr. Gelenius*) caveatur, ubi inventum est. *vis praeverbii autem hoc loco tam obscura est quam in usu cetero, quem dicit derivatum, et de ipsa re ambigitur* (*sunt qui ad vitium crurum referant, sed fort. potius de declinatione cogites coll.* delirare *et Catone agr. 61, 1* sulco vario ne ares). *fig. etym. aliasque iuncturas abundantes collegimus p. 1096, 68.*

I *intransitive*: **A** *usu forensi -antur qui causam suam produnt, cum adversario colludunt*: **1** *testimonia notionis potiora* (GLOSS. προδίδωμι δίκην [*cf. l. 29 sq.*]. *ad rem v. etiam* PLIN. *l. 33 nec non* Levy, *Zeitschr. Sav. Stift., Rom. Abt., 53, 1933, 177 sqq. et* Wesenberg, *RE XXII 2, 1680 sqq.*): VLP. dig. 3, 2, 4, 4 nomen *praevaricatoris* Labeo a varia certatione (varicacione, varia ratione *var. ll.*) tractum ait, nam qui -atur, ex utraque parte constitit, quin immo ex adversa (*sim. loco gemino* 47, 15, 1 pr.). 47, 15, 1, 1 (*rubr.* de praevaricatione) sive privato iudicio sive publico -tus sit *advocatus,* ⌞hoc est prodiderit causam⌟ (⌞ ⌟ *interpol. susp. Lenel*). MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 1 -ari *est* vera crimina abscondere (*opp.* falsa crimina intendere; ab accusatione desistere).

2 *cetera exempla*: **a** *absolute*: **α** *strictius respicitur collusio accusatoris cum reo* (*cf. quae l. 31 sq. adnotavimus*): CIC. Cluent. 87 *non poterat* sine ignominia calumniae relinquere accusationem Cluentius; an ut -retur? nam id quoque ad corrumpendum iudicium pertinet. har. resp. 42 *Clodius* a Catilina *repetundarum reo* pecuniam accepit, ut turpissime -retur (*ad rem cf. p. 1090, 18 et* ASCON. tog. cand. p. 68, 3 ita ... iudicio est absolutus Catilina, ut Clodius infamis fuerit -tus esse[t]). Att. 4, 18, 1 quem *accusatorem* fremunt omnes -tum. QVINT. decl. 333, 3 (*them.*: egit pauper, non tenuit) illum damnabunt *iudices,* quod -tus sit (*ibid. iterum*). TAC. ann. 14, 41 *damnatur quidam,* quod reos, ne apud praefectum urbis arguerentur, ad praetorem detulisset ... -ando ultionem elusurus (*postea*: qui talem operam emptitasset vendidissetve). MARCIAN. dig. 48, 16, 1 pr. accusatorum temeritas tribus modis detegitur ...: aut enim calumniantur aut -antur aut tergiversantur (*seq. definitio l. 49*). Ps. ASCON. div. in Caec. p. 190, 17 (*ad 13* videto, ne nimium familiariter inimicitias *cum Verre* exercere videare) hoc est ne inimicum fingas, ut -are (-ari *ed. priores*) possis. **β** *laxius respicitur collusio inter quasvis partes in lite*: QVINT. inst. 9, 2, 87 neque oratoris puto esse umquam -ari neque litem intellego, in qua pars utraque idem velit. decl. 388, 28 (*them.*: adulescentem ... apud venaliciarium repertum iudicio asserens evicit *libertus*) dedit ... pecuniam venaliciario, ut -retur. Ps. QVINT. decl. 3, 6 (*se ipse defendit quidam*) -andum mihi est, si pudorem habeo. PLIN. epist. 3, 9, 29 e testibus quidam ... inquisitorem reum postulavit, tamquam in causa *priore quadam* ... -retur. VLP. dig. 47, 15, 2 hodie is, qui -ti sunt, poena iniungitur extraordinaria. COD. Iust. 2, 7, 1 (*a. 213*) si patronum causae -tum putas et impleveris accusationem (*ibid.* si non docueris -tum. CYPR. ad Donat. 10 quis ... vero subveniat? patronus? sed -atur et decipit; iudex? sed sententiam vendit). MACER dig. 47, 15, 3, 2 nec interest, publico an privato iudicio -tus dicatur *advocatus* (*cf. p. 1093, 47 sq.*).

b *accedit dat.* (*sc. commodi potius quam incommodi praeter l. 12*): CIC. Cluent. 58 *patronus* ad ea, quae erant in causa, addebat etiam ipse nova quaedam vulnera, ut ... non defendere, sed -ari ⌞accusationi⌟ videretur (⌞ ⌟ *om. codd. aliquot*). *testimonia gramm. et gloss.*: DIOM. gramm. I 313, 21 -or obnoxio. DOSITH. gramm. 63, 1 -or reo (*sim.* GLOSS.[L] II Philox. PR 178 -or reo: κατυφίημι [*pro* καθ-] τοῦ ὑπευθύνου). IDIOM. cas. gramm. IV 567, 26 -or tibi καθυφίημί σοι, προδίδωμί σοι (*dat. incomm. vid. intellegere* GLOSS. -or t.: νοσφίζομαί σε).

B *usu vario* (*sc. fere christiano; intercedit gr.* παραβαίνειν [GLOSS.], *quod infra respondere scias, nisi alia adnotavimus*): **1** *absolute* (*cum struct. praepos. laxius conexa l. 62. al.*): **a** *strictius -antur qui a parte sua deficiunt, sibi non constant sim.*: **α** *exempla varia potiora, sc. sublucente fere usu sub A illustrato* (*cetera v. sub b*): AVR. Fronto p. 5, 23 (*accusat somnum antea laudatum a Frontone*) accipe nunc tu paucula contra somnum pro insomnia; quamquam, puto, -or, qui adsiduo ... somno adsum neque eum desero neque ⟨sino⟩ deserat (*respondet* FRONTO p. 8, 18 elegantissime -ari te ais). TERT. anim. 1, 6 (*comparatur sapientia christiana cum Socratica*) haec sapientia ... deos ... saeculi negare liberior, quae nullum Aesculapio gallinaceum reddi iubens -etur. virg. vel. 8, 7 (*ad I Cor. 11, 4 sqq.*) cur ex parte definitionem apostoli agnoscimus absolutam circa omnem virum, ... ex parte autem -amur, aeque absoluta ea circa omnem mulierem? (*nisi trans. ad IIA1*). CYPR. zel. 6 zelo excaecante sensus nostros ... inflat superbia, exacerbat saevitia, perfidia -atur *eqs.* **β** *respicitur apostasia*: VET. LAT. deut. 11, 16 (cod. 100) ne ... -etis et deserviatis d[a]eis alienis (Aug. loc. hept. 5, 33 -emini, *Vulg.* recedatis a domino). Is. 63, 8 (Hier. Didym. spir. 43; *deus loq.*) nonne populus meus filii? et non -buntur (*gr.* ἀθετήσωσι, *Vulg.* negantes). AMBR. epist. 10, 74, 7 (*sim.* epist. extra coll. 1a, 7) aut -ari (-atio *cod. unus*) ... aut subire martyrium, *sc. ut in persecutione.* VVLG. II par. 36, 14 principes sacerdotum ... -ti sunt inique iuxta universas abominationes gentium et polluerunt domum domini. Ezech. 14, 13 (*loq. deus*) terra cum peccaverit mihi, ut -etur -ans. CANON. Turner I 1 p. 129 rec. IV (*sim.* p. 210 rec. V) de his, qui -verunt ... nemine cogente (p. 128 rec. I. *al.* -ti sunt). Arel. 10 de his, qui in persecutione -ti sunt, si voluntarie fidem negaverunt, hoc ... synodus statuit. *al.* **γ** *respicitur lapsus diaboli et angelorum rebellium* (*cf. l. 58. p. 1095, 38 nec non p. 1090, 45*): HIER. hom. Orig. in Ezech. 4, 1 p. 361, 16 *et* 19 sicut et angelus -atur (-tor *trad.*) – ... (*affertur Iudas 6*) – quomodo ergo et angeli -antur et alii sunt, qui dei praecepta custodiunt. RVFIN. Orig. princ. 1, 5, 5 p. 77, 9 erat etiam iste *diabolus* lux aliquando, antequam -retur et caderet in hunc locum *terrenum.*

b *laxius -antur qui quovis modo delinquunt, mandata transgrediuntur sim.* (*cf.* CASSIOD. in psalm. 118, 119 [*v. p. 1097, 2*] -ari ... non est nisi legem transgredi constitutam): **α** *exempla varia*: VET. LAT. num. 5, 12 (Aug. loc. hept. 4, 8) si -ta fuerit uxor ([*Vulg.* erraverit]. *sc. adulterio ut*: ZENO 1, 1, 14 qui -tus fuerit e duobus *coniugibus*). Is. 21, 2 (Hier. *ad l.*) praevaricator -atur et iniquus inique agit (*gr.* ἀθετεῖ, *Vulg.* infideliter agit). Rom. 5, 14 (Mar. Merc. Conc.[S] I 5 p. 67, 25) regnavit mors ... etiam in eos, qui non -verunt in similitudinem praevaricationis Adae (*cod. 75. al. et Vulg.* peccaverunt, *77 et 78* in non peccantes *sec. gr.* τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας). ARNOB. nat. 2, 42 idcirco animas misit *deus,* ut ... sollicitarent abigerent -rentur et proderent? AMBR. Hel. 4, 7 (*affertur gen. 2, 17*) eo usque ... nemo -ari noverat. parad. 14, 72 p. 330, 22 -ta utique in patribus generatio hominum salva per filios. AVG. gen. ad litt. 11, 19 p. 352, 6 cadunt a iustitia fidei etiam homines simili superbia -ti *ac diabolus.* IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 187 (*ad Rom. 5, 14*) Iudaeos sub lege peccantes similiter ut Adam -tos fuisse. Ps. AVG. quaest. test. app. nov. 75, 3 (*ad Rom. 4, 15*) legem Iudaeorum servantes necesse est ut -etis. HIPPOCR. vict. 1, 24, 1 studium litterarum ... tale est: docent (-ens *cod.*) -are penes leges (*gr.* παρανομεῖν κατὰ νόμον). CONC. Araus. a. 441 p. 92 tit. codd. AR 27 in utroque sexu si ⌞profess(a)e castitatis⌟ -verunt (⌞ ⌟ *gen. qual. pro subi.; cf.* p. 93 tit. Hisp. 28 de his qui professi sunt castitatem si -verint. *in eadem re*: LEO M. epist. 167, 15. CANON. Turner II p. 104 rec. IV quotquot virginitatem polliciti -ti sunt professione contempta, inter digamos ... haberi debebunt). *al. pass. impers.*: NOVELL. Iust. 6 epil. 2 (*in additamento, quod gr. deest*) si ... -ari videntes non denuntiaverint *iudices.*

β *respicitur peccatum protoplastorum vel originale*: AMBR. Hel. 4, 9 opertus erat Adam virtutum velamine, priusquam -retur. parad. 6, 32 *Eva* scivit utique malum esse -ari et ideo iuste -ta damnatur. AMBROSIAST. in Rom. 5, 14, 2 -vit ... putans se hominem futurum deum. ANON. in Rom. 40A (*ad Rom. 5, 12*) ostendit apostolus, quemadmodum uno Adam -ante peccatum in hunc mundum ingressum sit cunctis. RVFIN. Adamant. 3, 2

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

serpentem ... ⌞Evam ad -andum persuasisse⌟ (⌞ ⌟ *gr. ὑποβάλλειν τῇ Εὔᾳ*). TRACT. Pelag. 1, 1 p. 6 Adam semel -vit et mortuus est (*p. 7* mandati praevaricator exstiterat). Ps. AVG. hypomn. 5, 4 l. 190 -antis vitio protoplasti. quaest. test. 112, 8 -ando Adam genus hominum obnoxium fecit peccato. OROS. apol. 26, 5 -ante homine terra maledicitur. PROSP. c. coll. 13, 1 solus Adam -tus est et in peccato eius nemo peccavit. VEN. FORT. carm. 9, 2, 7 -ando duo probro damnantur acerbo. *et saepe.*

2 *accedunt determinationes indicantes*: **a** *auctoritatem (officium l. 29) neglectam*: **α** *contra quam delinquatur*: in c. *acc.*: TERT. apol. 2, 17 *qui in inquisitione Christianum negare iubes,* -aris in leges: vis ut neget se nocentem, ut eum facias innocentem (Ps. PRIMAS. in Rom. p. 423[B]). VET. LAT. Sirach 7, 20 noli -ari (-are *var. l.*) ⌞in amicum⌟ pecunia differenti (*gr. male resp., v. ed. Beuron. ad l.*; ⌞ ⌟ amicum, in amico *var. ll.*). Is. 66, 24 (Aug. civ. 20, 21, *sim.* VVLG.) qui -ti sunt in me (*sc. deum aut deo ut*: VVLG. Ier. 5, 11 praevaricatione ... -ta est in me domus Israhel [*pendet* HIER. in Ier. 1, 97, 3 in eum *dominum*]. *sim. al.*). HIER. in Ier. 1, 97, 3 quod -ta sit in deum domus Israhel (VVLG. I Esdr. 10, 2 nostrum. *al.*). AVELL. 2, 32 *Osius episcopus* dat manus impietati et ... -atur in fidem. in *c. abl.* (*sc. pro acc., nisi ad γ. cf. l. 13. 15*): VVLG. num. 31, 16 (*Moses ad populum*) *mulieres Madianitarum* -ari vos fecerunt in domino super peccato Phogor (Os. 5, 7 *Israhelitae* in d. -ti sunt, quia filios alienos genuerunt). II Esdr. 13, 27 in deo. *aliis praepos.*: VVLG. deut. 32, 51 (*deus ad Mosen*) morere in monte *Nebo* ..., quia *tu et frater tuus* -ti estis contra me in medio filiorum Israhel. EVSEB. EMES. serm. 20, 8 (*antea: Esau* non servavit pactum fraternitatis ad populum *Israhel*) quia ergo -vit conscientia ad fratrem, et erexit iudicem adversus se. **β** *unde declinetur*: de: VET. LAT. exod. 32, 8 (cod. 100; *deus ad Mosen*) *Israhelitae* -verunt ... de via, qua praeceperas eis (Ps. Philo antiq. 12, 4 -tus est vias meas, *Vulg.* recesserunt ... de via). act. 1, 25 (cod. 50, *sim.* VVLG.) de quo *apostolatu* -tus est Iudas ire in locum suum (cod. 51 a quo -tus est, *codd. 6 et 54* a quo transgressus (est)). HIER. tract. in psalm. I p. 177 l. 60 Iudaei ..., si quis -tus fuerit de lege, interficiunt eum. ab: VET. LAT. II Macc. 7, 2 (rec. L *et* X) a patriis legibus -ari ([V *v. p. 1096, 9, B al.* transgredi]. SALV. gub. 4, 95 [*ibid. e. g.* contemnunt; spernere]). HERM. Pal. vis. 3, 7, 2 qui -ant a deo vivo ([*gr. οἱ ... ἀποστάντες, vulg. 3, 7* qui abscesserunt]. VEREC. in cant. 2, 33 l. 34 [*in deut. 32, 32*] ex vinea Gomorraeorum est vitis praevaricationis, ex qua sunt principes -ti a deo. *cf. ibid.* 5, 3 l. 35 quidam angeli -ti ab eo *creatore*). HIL. coll. antiar. p. 85, 20 tit. gesta, ubi -ti sunt episcopi legati a fide vera. AMBROSIAST. in Rom. 5, 14, 3a rec. *γ* ad hoc factum hominem ..., ut imperium unius dei praedicaret, ⌞a quo⌟ -tus est satanas (⌞ ⌟ quod rec. *β, deest α*). *al.* **γ** *cuius respectu quis peccet* (*cf. l. 19*): Ps. HIER. in Rom. 43 per quam *legem naturalem* -tus est Cain.

b *ipsum peccatum*: **α** in *c. abl.* (*cf.* super *l. 20*): Ps. PHILO antiq. 24, 4 (*Iosue moriens loq.*) iam video ... transgressionem populi huius, in ⌞quo⌟ incipient -ari (⌞ ⌟ *nisi* qua *conicias coll.* VVLG. Ezech. 18, 31 proicite a vobis omnes praevaricationes vestras, in quibus -ti estis. HESYCH. in lev. 4, 22 p. 829[B] in quolibet. 5, 1 p. 839[A] ea, in quibus -tus est *peccator*). **β** *abl. nudo*: VVLG. Ezech. 18, 24 in praevaricatione, qua -tus est, et in peccato suo, quod peccavit *quidam.* **γ** *obi. acc. int.* (*cf. δ*): VVLG. Ezech. 39, 26 (*deus loq.*) praevaricationem, quam (qua *var. l.*) -ti sunt in me. **δ** *inf. fin.* (*vel pro obi. int.; aliter adhibetur l. 30*): HESYCH. in lev. 5, 1 p. 839[D] eos, qui frequenter egerunt paenitentiam et -ti sunt Christum iniuriare, qui eam concessit.

II *transitive c. obi. acc. (supplendo p. 1096, 64, obi. int. v. l. 49) eius*: **A** *quod (qui) -ando contemnitur, respuitur, non servatur*: **1** *varia, sc. fere observanda* (*communio fidelium l. 60*): TERT. patient. 9, 4 impatientia, *i. desiderium moriendi,* ... male ominatur et fidem ⌞-atur⌟ et Christum laedimus, cum *eqs.* ([⌞ ⌟ *om. cod. unus*]. AVELL. 2, 32 [*opp.* vindicans; *cf. 2, 42* violaverat]). VET. LAT. psalm. 72, 15 (Hier. epist. 23, 1, 1. *al.*) ecce generationem filiorum tuorum -tus sum (*gr. ἠσυνθέτηκα, Aug. in psalm. 72, 21 = Vulg.* reprobavi, *Hier. psalt. sec. Hebr.* reliqui. *explicat* HIER. in psalm. incipio a filiis tuis alienus fieri). III Esdr. 1, 16 suum vicem (*loco gemino Vulg. II par. 35, 15* discederent). AMBR. virginit. 2, 6 -andae metum ... sponsionis (*ibid.* -andum ... promissum). Ps. AMBR. act. Seb. 16, 56 principes sacra sua -ta puniunt. VVLG. lev. 5, 15 anima si -ans caerimonias per errorem ... peccaverit. SERM. Arian. frg. 17 fol. 198, 45 qui ... dicit C(h)r(istu)m quod non est, -at notitiam eius qui est. TRACT. Pelag. 6, 15, 4 p. 158 Abraham numquam ieiunavit; nec tu ... ieiunare debebis, cui indictum peccatum sit -are ieiunium. Ps. AVG. quaest. test. 109, 13 qui -atur eam *iustitiam,* reus fit dei iudicio. HESYCH. in lev. 5, 1 p. 838[D] paenitentiam saepe peccando -ti sunt (*p. 838[C]* deliquit in paenitentiam). CONC.[S] II 3, 1 p. 71, 3 -tus es, quod bonum est, et fidem sprevisti? *al.* *singulariter pro obi. est res sumi vetita, sc. quae non intacta relinquitur*: VEN. FORT. expos. symb. 22 felle ... potatur *Christus crucifixus,* ut amaritudinem -ti pomi et nimis acidi amputaret.

2 *leges, mandata sim.* (*ipse legis lator l. 25*): **a** *divina vel ecclesiastica*: VET. LAT. exod. 32, 8 (Ps. Philo antiq. 12, 4; *deus ad Mosen*) *Israhel* -tus est vias meas, quas praecepi eis (*cf. p. 1095, 27 sqq.*). num. 22, 18 (Aug. quaest. hept. 4, 48) non potero -are verbum domini ([*cod. 100* praeterire, *Vulg.* immutare]. IREN. 5, 19, 1. VVLG. I reg. 15, 24 sermonem domini et v. *Samuhelis*). Ezech. 16, 59 (cod. 175, *sim.* Somn. Neron. 7, 3; *deus ad Hierusalem*) sprevisti haec -ando testamentum meum ([*Vulg.* irritum faceres]. 17, 15 [Hier. hom. Orig. in Ezech. 12, 3 p. 437, 27; *Vulg.* dissolvit]. *al.*). II Macc. 7, 2 (rec. V) parati sumus mori magis quam patrias dei leges -ari ([-are *var. l.; cf. p. 1095, 33*]. HEGES. 4, 4, 3 l. patriam *Iudaeorum.* HIER. hom. Orig. in Ezech. 12, 1 p. 434, 5 l. dei. ANON. in Rom. 26A utrasque *l. naturalem et Mosis. al.; cf. l. 30*). PHILO quaest. in gen. 4, 242 caelestia ... consilia (*Petit sec. armen.,* conc- *trad.*). SERM. Mediol. frg. 9 Adam praeceptum -ans ... et dei praecepta sancta contemnens (HEGES. 3, 17 p. 218, 17 Adam latebat, quia p. dei -tus est, exclusus est de paradiso, quia non servavit mandatum [HIER. adv. Pelag. 3, 18. *al.*]. RVFIN. patr. 2, 6 p. et monita naturalis legis. *sim. al.*). FILASTR. 115, 3 *ut Adam* -to ... mandato pelleretur de paradiso ([*opp.* custodito]. AMBR. parad. 5, 27 divina m. [10, 47]. 13, 65 m. dei [RVFIN. Adamant. 5, 21. *al.*]. HIER. hom. Orig. in Luc. 23 p. 144, 7 non Iohannis m. -antur, sed spiritus sancti. COMPVT. cod. Col. prol. 9 p. 233 legis m. *al.*). AMBR. Hel. 4, 7 *Eva* prima est -ta indictum abstinentiae. CONC.[S] II 3, 1 Rustic. p. 65, 3 plene omnia statuerunt patres: anathema *sit* -anti ⌞ea⌟; nemo addat, nemo minuat (⌞ ⌟ *om.* vers. ant., *ut ad p. 1094, 45 pertineat; II 2, 1 p. 48, 6* qui transcenderit ea). *al.* *pro obi. est ipse deus*: HIER. Didym. spir. 45 non -ti sunt nec spreverunt ⌞patrem⌟ (⌞ ⌟ *si ἀπὸ κοινοῦ. spectat ad* Is. 63, 8 [*p. 1094, 30*] *ut*: 50 qui 'spernit', sive quod melius habetur in graeco, qui '-atur', non hominem -bitur, sed deum. *ibid.* quando ... ad immunditiam sunt delapsi, spreverunt sive -ti sunt dominum). **b** *quaelibet*: HEGES. 1, 32, 6 p. 63, 9 *Arabes occidendo legatos* -ti sunt legem omnium hominum, ipsorum etiam barbarorum ([*gr. 1, 378 παρὰ τὸν πάντων ἀνθρώπων νόμον*]. NOVELL. Iust. 38 epil. hanc l. nostram. *al. in iisdem*). RVFIN. Orig. in Ios. 17, 1 p. 401, 18 ne qui forte ex incredulo populo ... viderentur sibi permanente antiqui cultus statu -ari (-are *var. l.*) religionis ordinem, si transirent ad fidem. NOVELL. Iust. 6 epil. pr. licentiam ... universis damus ... respicientibus aliquid horum -ari nuntiare nobis. 54, 2 pr. si quid -ti fuerint *alienatores* horum, quae competunt, aut quoddam colludium fiat. *et saepius in his novellis.*

B *quod (qui) -ando quodammodo mutatur (in perversum praeter l. 55), corrumpitur (huc vergunt quaedam sub A, e. g. l. 23; accedit abl. instr. l. 43. 45. 67); pro obi. sunt*: **1** *res adulterandae* (*aliter l. 57; indicatur finis per praepos.* in *c. acc.* PASS.): Ps. SEN. epist. Paul. 7 deos ore innocentium effari, haud eorum, qui -are doctrina sua quid possint (-ari, -are (vel) ordinare, predicari *var. ll.*). TERT. fug. 7, 1 *persecutionem* si evadi vellet, melius non immitteret, ne voluntatem suam alia voluntate -are (-ari *var. l.*) videretur *dominus* (*sunt qui ad A referant*). PASS. Montan. 2, 1 post popularem tumultum ... postque sequentis diei in (*om. pars codd.*) acerrimam persecutionem Christianorum -tam violentiam (*vix depon.*). Ps. CYPR. singul. cler. 20 callidi argumentatores et iuris periti fallaces, qui dum cupiunt -ari controversias actionesque causarum, etiam ipsa iura transvertunt (*aliter interpunxit Hartel, ut ad usum intrans. pertineat*). PHILIPP. in Iob rec. brev. 24 p. 1440[C] (*sim.* rec. long. p. 683[A]; *ad Iob 24, 14*) potest ... et de iniquis iudicibus intelligi, qui ad hoc maturius surgunt, ut causam egeni et pauperum muneribus corrupti -entur (rec. long. 24 p. 683[C] munera pro causis -tis accipiunt *praevaricatores negotiorum*). *in bonam vel neutram partem* (*in versione sec. falsam var. l. gr.*): VET. LAT. act. 10, 46 (cod. 5) audiebant ... eos *gentiles* loquentes ⌞-tis⌟ linguis et magnificantes deum (⌞ ⌟ *gr. in ipso cod. evanuit, om. cett. tam gr. quam lat.*). **2** *homines captandi, alienandi* (*sensus l. 64. interpol. vid.* VITAE patr. 7, 2, 2 -atur ac decipitur [*Paschas. verba patr. 14, 10 exhibet* decipitur *solum, gr. Cotelier p. 652 χλευάζεται*]. *nescio an huc pertineat var. l. p. 1095, 13*): Ps. ORIG. in Iob 1 p. 427[C] isti *haeretici* sunt, qui a veritate plurimos -antur et a fide innumeros aberrare faciunt (*item accedit* ab: 2 p. 475[D] [*diabolus loq.*] filios ... eius *Iob* perdidi et sensum eius a deo non -vi). *obi. supplendo*: Ps. ORIG. in Iob 1 p. 398[D] (*diabolus de Iob*) quomodo circumveniam? ... quomodo -er? quomodo a iustitia abducam? (*eodem obi. supplendo* 2 p. 477[D] quomodo deiciat, quomodo Adae familiaritate -ret).

in figura etymologica q. d.: -are praevaricatione *p. 1095, 15. 48. 1097, 13,* -are praevaricationem *p. 1095, 50* (*simili abundantia*: in praevaricatione -ari *p. 1095, 46,* -ans [praevaricator] -atur *p. 1094, 35. 50. 1097, 12*).

part. praes. ✖**praevāricāns,** -antis. *gen. plur.* -um *e coni., v. p. 1097, 12.* **1** *pro adi. fere i. q. proprius praevaricatorum, vitiosus*: PRISCILL. tract. 10, 125 sive instituto bonae indolis sive cupiditate vitae -is *nasci* ([-es *cod.*]. *cf. 124* in cupiditate perditae vitae). AMBR. parad. 3, 17 ⌞-ia corporis vitia⌟ (vit(al)ia *var. l.*). **2** *pro subst. masc. i. qui praevari-*

[Sinclair]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

catur, praevaricator, peccator (GLOSS. -es: *παραβαίνοντας* [*cf. l. 3*]): VET. LAT. psalm. 118, 119 (Hil. *ad l.* samech 11 p. 493, 14. *al.; sim.* VVLG.) -es deputavi omnes peccatores terrae (*cod. 303. al.* praevaricatores, *gr. παραβαίνοντας, unde* AVG. *ad l.*, serm. 25, 1 'praevaricatores' vel potius '-es'. *cf. ibid.* non ... -es deputat omnes peccatores apostolus [*Rom. 5, 20*], sed eos tantum -es deputat, qui transgrediuntur legem. *ibid.* quisquam -ans). PS. CYPR. ad Novat. 14, 3 *in libris biblicis* habemus exempla -is isti⟨u⟩s (*sc. Novatiani*) praecedentia (praevaricationis huius *edd. ante Diercks*). AMBR. parad. 8, 39 p. 295, 15 non in mandante culpa est, sed in -e peccatum est. HIER. in Ier. 2, 71, 2 (*ad Ier. 9, 2* coetus praevaricatorum) coetus ... -ium ([*ibid.* peccatoribus]. *cf.* CASSIAN. conl. 3, 7, 6 quantas ... sub Moyse -ium turbas ... extitisse). VVLG. Is. 24, 16 -es praevaricati sunt et praevaricatione transgressorum praevaricati sunt. ACT. Archel. 34, 11 'ministerium mortis' (*cf. I Cor. 15, 54*) appellata est lex, quia peccantes et -es morti tradebat, servantes autem se defendebat. AVELL. 97, 81 haec nos ex verbis apostoli fas est ... metiri, ultra quae -um (*Günther,* -andum *cod.*) est temeraria curiositate prorumpere. *al. respiciuntur apostatae*: AMBR. paenit. 1, 9, 40 (*ad Novatianum*) tunc te ista (*sc. I reg. 2, 25*) paterer obicere, si solis -bus non relaxares paenitentiam (-toribus, -tionibus *var. ll.; cf. 1, 2, 5* qui praevaricatione lapsi sint).

part. perf. praevāricātus *pro subst. masc. vix latere putes sola forma* -orum, *quam ad subst. q. e.* praevaricator *traximus.*

?part. perf. neutr. **praevāricātum,** -ī *pro subst.* (*sc. vi passiva, si conferas* peccatum, delictum. *an subst.* praevaricatus, -ūs *agnoscas?*): THEOD. MOPS. in Gal. 2, 18 ostendit non esse -um ab illa *lege Mosis* discedere.

deriv.: praevaricatio, praevaricator (-trix); *cf.* impraevaricabilis.

Sinclair.

praevārus, -a, -um. *a* prae *et* varus. *i. q. valde varus* (*item* ISID. *infra*): CIC. frg. inc. K 34 quid enim tam -um? (*de re quadam perversa sim.? affertur ab* ISID. orig. 10, 223 *s. v.* praevaricator). *e coni. dub.*: APVL. flor. 19, 1 venarum pulsus inconditos vel -os (*Scaliger*; praeceleres *vel* praetardos *coni. alii*; praeclaros *trad., quod defendere temptat Oudendorp, v. Hildebrand, 1852, ad l.*). *Bk.*

praevehor, -vectus sum, -vehī *et ?*praeveho, -vēxī, -vectum, -vehere. *a* prae *et* vehi (vehere). *legitur part. perf. inde a* VERG., LIV., *ceterae formae raro inde a* LVCANO, SIL. [*confunditur in codd. passim cum* pro- (*vix recte trad.* ACC. trag. 128; *restituitur* PANEG. 7, 5, 2), *restituitur pro* per- SIL. *p. 1098, 10* (*vix recte etiam in ed. Aldina* PLIN. epist. 1, 16, 2). *loco corrupto trad. in var. l.* PROP. 1, 8, 19, *v. p. 687, 66.*]

I *mediopassive*: **A** *de motu qui fit ante alios eadem via progredientes, fere i. q. praeire* (*praeveniendo l. 45. 49. 53*): **1** *proprie -untur homines equitantes* (*intrans.; is qui sequitur indicatur per praepos.* ante *l. 48*): equo (*cf. l. 66*): VERG. Aen. 7, 166 -tus e. longaevi regis ad auris nuntius ... reportat advenisse viros (*cf.* CLAVD. DON. *ad l.* p. 25, 31 hoc est ante legatos ad regem vectus). LIV. 10, 36, 6 consul e. -tus (pro- *var. l.*) ad portam castrorum *aditum suis fugientibus interclusit.* SIL. 7, 117 volucri rapit agmina cursu ac -tus e. *Romanos provocat Hannibal.* 17, 124 *dux* ante omnes -tus e. trahit agmina voce. *cetera exempla*: LIV. 9, 35, 7 *hostes fugientes* castra repetunt, sed equites Romani -ti (praeventi(s) *var. l.*) per obliqua campi cum se fugientibus obtulissent, ... montes petunt (*nisi vi praetereundi ad l. 73*). 40, 13, 3 (*in lustratione exercitus*) inter divisam victimam ... -ti sumus et secutum est ... agmen. EVAGR. vita Anton. 31 homines ... equorum velocitate -ti nuntiant adfuturos *alios pedibus euntes* (*cf. gr. προλαμβάνων τοῦ ὁδεύοντος τοῖς ποσίν*). **2** *hyperbolice et in imag.* (*sc. transitive*): SIL. 16, 500 subitus ... erumpit et auras -itur Theron *in cursu* (*cf. e. g. 14, 488* superabat ... ventos). PANEG. 7, 5, 2 (*ad Constantinum*) Africanum Pompeiumque ... aetatis cursum virtute -tos (pro- *trad.*) tam mature sumpto vincis imperio.

B *de motu qui fit ante quaedam finitima (fere porrecta), sc. sive intrans. i. q. in fronte alicuius (rei) vehi, ire (cf. praepos.* praeter *l. 66,* per *l. 68,* circum *l. 74), sive trans. i. q. vehendo tangere, praeterire* (*haud raro vi praeverbii deflexa ita, ut significentur motu continuato ea relinqui, ante quae quis vehatur; indicatur, unde motus incipiat, per adv.* hinc, inde *l. 69. p. 1098, 3. 20, ut quidam praeter necessitatem agnoscant vim provehendi*): **1** *-untur homines*: **a** *equitando* (*intrans. praeter l. 71 sq. [?]. p. 1098, 2*): equo: LIV. 24, 44, 10 praeter undecim fasces e. -tus senex *a duodecimo lictore consulis desilire iussus est* (*cf. Quadrig. hist. 57* iuxta venit. *simili contextu Liv. 22, 49, 6* praetervehens e.). LVCAN. 7, 342 *Pompeius* totum ... per agmen sublimi -tus e. (*sc. milites adhortans ut*: SIL. 5, 170 hinc -tus e. *Flaminius* [pro- *var. l.*]. 9, 572 [pro- *var. l.*]. *in eadem re p. 1098, 3*). CLAVD. rapt. Pros. 2, 122 umectat ... Lucifer agros roranti -tus e. ([pro- *var. l.*]. DRAC. Romul. 10, 470 exilit interea tecturus L. astra puniceo -tus e. [pro- *Bücheler*]). *cetera exempla* (*fortasse huc l. 49*): STAT. Theb. 7, 133 *Mars* circum fastigia vallis turbine -tus (pro- *var. l.*) rapido ter sustulit hastam, ter concussit equos (*sunt qui ad II referant, sed cf. Smolenaars, comm. 1983, ad l.*). TAC. hist. 4, 71, 5 paulum morae in adscensu, dum missilia hostium -untur *equites.* 5, 16, 3 (*2* ut quosque suorum advehebantur *duces, eos exhortati sunt*) *Cerialis primo admonuit legiones quasdam*; hinc ⌊-tus⌋ (-tos *M*) ad Germanicum exercitum manus tendebat (⌊ ⌋ *'sc. aciem legionum' Heraeus, comm. ⁴1899, ad l.; 'procedens' sim. intell. alii*).

b *navigando* (*cf.* praetervehor *p. 1041, 59*): **α** *trans.* (*fort. huc l. 15*): MELA 2, 27 eius *promunturii* tractum legentibus -tisque Mastusiam sinus *Melas* intrandus est. LVCAN. 9, 1003 *Caesar* avidus ... Iliacas pensare moras Asiam ... -itur (pro- *var. l.; ibid.* relinquit). SIL. 4, 51 consul ... -tus classe (*Heinsius,* per- *trad.*). TAC. hist. 2, 2, 2 oram Achaiae et Asiae ac laeva maris -tus Rhodum ... petebat *Titus.* DICT. 5, 17 *Antenor* devenit ... ad mare Hadriaticum multas interim gentes barbaras -tus (praeventus, paenevicit *sim. var. ll.*). **β** *intrans.*: TAC. Agr. 28, 1 *navibus clam captis raptores* ut miraculum -bantur. SIDON. epist. 1, 5, 5 *in Pado navigans* obiter ⌊Cremonam⌋ -tus adveni (*sunt qui 'procedens' intellegant*; ⌊ ⌋ *nisi ἀπὸ κοινοῦ, ut ad l. 6 pertineat*). *respiciuntur qui sibi obviam eunt*: TAC. hist. 5, 23, 2 (*de classibus Batavorum et Romanorum*) his flumen secundum, illi vento agebantur: sic -ti temptato levium telorum iactu dirimuntur.

2 *-untur flumina* (*sc. trans.; in descriptione locorum*): LVCAN. 10, 308 (*de Nilo*) inde plagas Phoebi ... -eris sterilesque diu metiris harenas. TAC. ann. 2, 6, 4 *Rhenus* servat ... violentiam cursus, qua Germaniam -itur, donec Oceano misceatur.

II *act. vel pass.* (*vix huc p. 1097, 74*): GLOSS. V 510, 63 -tus: ante portatus (praevexus *cod.*). *?per confusionem praeverbiorum i. q. provehere*: EPIST. Austras. 5, 4 Ennodium ..., qui generosi sanguinis ⌊nobilitatem⌋ (*Freher, gen. trad.*) humilitate -xit ad gloriam *caelestem* (*an conicias* provexit*?*). *Friis-Jensen.*

praevello, -vulsī, -vulsum, -ere. *a* prae *et* vellere. [*vix recte trad.* TERT. scorp. 13 p. 177, 5, *v. Beikircher, Festschr. Frede-Thiele II, 1993, 614.*] *i. q. ante vellere* (*sc. vi praeverbii locali; contextu manco* LABER., *ceterum respicitur obi. quod vellendo tollitur; p. p. p. n. plur.* -sa *pro subst.* TERT.; *cf.* GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 1162 -at [-it *var. l.*]: rumpat): LABER. mim. 146 ⌊aliqua parte⌋ -erat (*trad.,* evulserat *Bücheler*; ⌊ ⌋ *fortasse recte Diomedi tribuuntur, qui gramm. I 372, 17 affert frg. ad testandas formas perf. verbi q. e.* vellere). TERT. nat. 1, 10, 35 *deis offertis* de opimis ... supervacu⟨a⟩ esui capitula ... et ⌊plumarum setarumque -sa⌋ (*om. apol. 14, 1*). EPIST. Alex. p. 212, 11 *opobalsami* clibulas (*i.* glebulas) de corticibus -bam (vellebam *et alio ordine verborum* carpsi *var. ll.*).

praevēlo, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* velare. [*confunditur in codd. maxime cum* praevallare, *ubi v., et* praevalere SERV. *et* CONC. *infra* (*restituitur* SVLP. SEV.).]

i. q. ante velare (*item* GLOSS.; *occurrit fere structura 'aliquid aliqua re'; pro subiecto est ipsa res velans l. 47. 50; adhibetur absolute l. 55*): **1** *corporaliter: spectat potius ad ornandum*: CLAVD. 22, 189 *quod Gallus pace gaudens* amnem ... domibus -et amoenis (*cf. p. 1045, 35*). 28, 647 Getica -ans fronde secures *consul victor.* CYPR. GALL. exod. 1073 haec *sacraria* ... lamina conspicui -at ductilis auri (*exod. 25, 11* deaurabis *arcam*). *spectat potius ad occultandum*: CLAVD. rapt. Pros. 2, 325 flammea sollicitum -tura pudorem *sponsae.* CYPR. GALL. gen. 879 fraterna ... toga *Rebecca* -ans pectus et artus *filii Iacob* (*gen. 27, 15* vestibus Esau ... induit eum). **2** *incorporaliter* (*sc. occultando; potius excusando* CONC.): SERV. Aen. 4, 500 ('praetexere funera sacris') praetexere: -are, abscondere (praeval(l)ere, praevetare *var. ll.,* praevallare *Hagen*). SVLP. SEV. chron. 2, 14, 7 *scriptores pagani* nihil ex his, quae sacris voluminibus scripta sunt, attigerunt: dei spiritu ⌊-ante⌋, ut intaminata *manerent mysteria* (⌊ ⌋ *Hyltén, Traditio 19, 1963, 451 sq.;* praevalente *trad., coni. alii alia*). CONC. Epaon. a. 517 p. 32 l. 199 (*inde* Tur. a. 567 p. 190 l. 418) incestus ... coniugii nomine -andus *non est.* CONC. Aurel. a. 538 p. 123 l. 233 nullis excusationibus haec praesumptio -itur (*i.* -etur, *more solito codicis vet., quem sequuntur edd., v. Maassen in indice ed. p. 253a*). *Mensink.*

praevēlōx, -ōcis *adi.* *a* prae *et* velox. *i. q. valde velox* (*item* GLOSS.): PLIN. nat. 11, 111 *Indicae formicae* lacerant quamvis -bus camelis fugientes *raptores* (*ad rem cf. Herodot. 3, 102. 105*). QVINT. inst. 11, 2, 44 illa -x *memoria* fere cito effluit et, velut praesenti officio functa nihil in posterum debeat, ... discedit.

praevenerābilis, -e. *a* prae *et* venerabilis. *i. q. valde venerabilis*: CONC.ˢ II 2, 2 p. 12, 22 hoc -e atque mundanum concilium (per- *var. l.; cf. p. 64, 12. al.* sancta ... synodus, *gr. II 1, 2 p. 128, 24 ἁγία καὶ μεγάλη καὶ οἰκουμενική*). *Bk.*

***praevenio,** -vēnī, -ventum, -īre. *a* prae *et* venire. *scribitur* pre- CE 1537, 5 (*lapis periit*) *et e. g. in cod. saec. V/VI* COLLECT. Arian. serm. 15, 5; praeb- GLOSS. Paul. l. 1313. *in tmesi p. 1099, 29.* NOT. Tir. 20, 53ᵇ -it (*addidit cod. V*). 20, 61 -tus. *de notione*: SYNON. Cic. p. 439, 10 -it. praeit. antecipit. praevertitur. antecedit. praecurrit. exstat. 447, 23 volucer. praeceps. -ens. *eqs.* GLOSS. -it: *προλαμβάνει. φθάνει, ἔφθακεν.* prae-

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

occupat, anticipat, ante venit. *al.* *legitur inde a* SALL., VERG., OV., GRATT. (*de* PLAVTO *v. l. 6 et 9*), *sc. singulis vel binis locis, sed 14 apud* LIV. (*ceterum frequentatur maxime a* TAC., HEGES., AVG.); *prius, sed inde a* LIV. *multo rarius legitur* antevenio. [*confunditur in codd. saepius cum* per-, *e. g.* LIV. 9, 23, 2 (*restituitur* TAC. ann. 1, 30, 4, *e coni. dubia* PLAVT. Mil. 404 si ad erum haec res prius ⌞-it⌟ peribis [⌞ ⌟ *Lindsay,* devenerit *A,* pervenit *vel* creverit *P*]; *falsa var. l. e. g.* LIV. *l. 44, falso trad. fortasse* VEREC. in cant. 6, 5 l. 51 ad ... itinera -ire, *sed cf. et l. 51 sqq.*), *ceterum e. g. cum* pro- CELS. 6, 7, 8. *al.* (*falsa var. l.* PLAVT. Truc. 385 PLIN. nat. 16, 165); *falso trad. pro* praevernat, *ubi v.*]

i. q. antevenire, praecedere sim. (*longe praevalet usus trans. [reflexive, sc. reciproce, p. 1101, 59. 1105, 35 sqq.; mediopassive p. 1101, 60]; pro obi. ponuntur struct. verbales et enuntiata p. 1103, 30 sqq. 1104, 39 sqq.; usum absolutum vel intrans. infra ubique fere distinximus [cum praepos. l. 46 sqq. p. 1103, 54, dat. p. 1103, 59, vix etiam p. 1105, 20]; de vi activa p. p. p.* -tus *v. p. 1102, 33. 67*).

CAPVT PRIMVM: *praevalente respectu temporali* (*qui usu deflexo evanescit l. 51. p. 1100, 37. 1102, 42. 1103, 67*). *gr. respondere solent φθάνειν vel προφθάνειν, quae infra non adnotavimus; accedunt adv.* ante, antea *e. g.* TAC. hist. 3, 67, 1 CYPR. Fort. 13 p. 347, 14 CLAVD. DON. Aen. 1, 65 p. 26, 1 (*cf.* ante-, priusquam *p. 1101, 50 sq. 1102, 2 sq. al.*), *adi.* prior LIV. 9, 23, 2 PAVL. PELL. euch. 446; *iungitur cum abl. instr. vel respectus passim, cum praepos.* in *c. abl. e. g. p. 1102, 26. 52. 1103, 8,* de *p. 1102, 61,* ad *p. 1101, 3, abl. vel acc. mensurae p. 1100, 1. 1102, 74. 1104, 11.*

I *strictius pertinet ad motum, quo quis (quid) prior venit* (*nonnulla etiam vi locali explicari posse vix mireris, e. g. l. 29. 69. p. 1104, 4 sq.; pro subi. sunt animantes passim, res e. g. l. 29 sqq. 34 sq. 67 sqq.*): **A** *intransitive* (*sed hic illic, e. g.* VERG. *sub 1, cogitare possis de obi. ἀπὸ κοινοῦ posito*): **1** *vario usu*: VERG. ecl. 8, 17 nascere praeque diem veniens age, Lucifer (*per tmesin, cf.* SERV. -ens age diem. *sublucet vis localis; de eadem stella*: OV. fast. 5, 548 Lucifero -ente. PLIN. nat. 2, 36 *sidus* -ens ... et ante matutinum exoriens). LIV. 22, 24, 6 hostis breviore via -turus erat. 24, 12, 3 maturandum Hannibal ratus, ne -rent Romani (*sim.* 35, 50, 6). 24, 21, 5 -erat non fama solum ..., sed nuntius etiam (HEGES. 4, 21. *cf.* nuntius: LIV. 25, 39, 7 AMBR. obit. Valent. 23. rumor: TAC. hist. 3, 69, 1). STAT. silv. 3, 5, 111 venies, carissima coniunx, -es etiam. Ach. 1, 701. TAC. ann. 2, 55, 4 *Piso* linquit Germanicum -itque. 15, 17, 2 ut pedes *Romanus* ... facilitate camporum -entem equitem *Parthum* adsequeretur. IVVENC. 4, 465 (*Matth. 26, 32* praecedam vos in Galilaeam) -am vestrosque choros ... docebo. *al.* *part. praes.* -ens *pro subst. masc.*: POTAM. tract. 1 p. 1415[A] *cum Lazarus resuscitaretur,* quae *fuit* pressura videntium? ... qualis in cervicibus -entium multitudo pendebat? **2** *indicatur quo quis prior veniat* (*cf. p. 1100, 13; neglecto respectu temporis vix recte trad. codd. potioribus* LIV. 25, 9, 5 Tarentum fama -erat [per- *recc.*]): LIV. 9, 23, 2 quo cum prior Romanus exercitus ... magnis itineribus -isset (per- *var. l.*). 33, 41, 3 ut, priusquam moveretur aliquid ..., -ret in Aegyptum *L. Cornelius* (*opp.* si ... occupasset *Antiochus*). VVLG. II reg. 13, 30 cum ... adhuc pergerent in itinere, fama -it ad David (II Cor. 9, 5 ad vos [per- *var. l., gr. προέλθωσιν vel προσ-*]. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 192, 26 ad Antiochiam [*vi temporali minus perspicua pertinet fortasse ad l. 51*; per- *Mansi 5, 951[B]*]. *cf. supra l. 6*). *in versione vocis gr. φθάνειν mera notione perveniendi adhibitae* (*cf. e. g. Bauer-Aland, Griech.-dt. Wörterb. NT s. v.; in imag. praeter* Dan.; *hucine l. 49?*): VET. LAT. Dan. 8, 7 (cod. 177. *al.*) vidi eum *hircum* -ire usque ad arietem (*Vulg.* cum ... appropinquasset). Matth. 12, 28 (cod. 5. *al.*) -it in vos regnum dei (*cod. 4* adpropiavit, *Vulg.* pervenit. *item loco gemino* Luc. 11, 20 [cod. 4. *al.* = VVLG.]). I Thess. 2, 16 (cod. 75. *al., sim.* VVLG.) -it ... super eos ira dei.

B *transitive*: **1** *-untur eodem contendentes* (*sc. fere animantes, eorum actiones l. 66. 75, fama sim. l. 62 sqq., lumen solis lunaeque l. 69; saepe animo hostili, officiendo sim., sed mero respectu temporis e. g. l. 62. 66. 73; huc vergit p. 1101, 45*): **a** *proprie*: LIV. 8, 30, 12 *Fabius* cum maximis itineribus isset, non tamen -ire famam adventus sui potuit (*al. v. vol. VI 1, 223, 45 sqq.; cf.* nuntium: SVET. Iul. 57 HEGES. 1, 30, 7. rumorem: AMM. 14, 2, 9 celeritate nimia. CLAVD. 8, 102. 15, 13). 24, 35, 9 *Marcellus* -isse hostem festinans (LVCAN. 4, 167. FLOR. epit. 3, 3, 7 occupatis compendiis). 28, 20, 9 adventum Scipionis -erat fama cladis (SCHOL. Cic. Bob. p. 87, 19 HEGES. 4, 29, 1). SEN. nat. 3, 29, 8 fugientes unda -et et ex ipsis arcibus deferet. SIL. 17, 45 *navis Magnae Matris Claudiam fune* ducentem -it. STAT. Theb. 6, 239 *vesper* lunae -erat ignes (*cf.* CHALC. comm. 71 solis splendore -to stella ... apparet). TAC. hist. 4, 49, 2 prospera navigatione (*sim.* ann. 14, 58, 3 celeritate ventorum). ann. 2, 79, 2. APVL. Socr. prol. 4 p. 109 *v. supra p. 682, 71.* VET. LAT. Marc. 6, 33 (cod. 11. *al.* = VVLG.) concurrerunt illuc et -erunt eos (*gr. προῆλθον, cod. 13* praeibant). CYPR. epist. 59, 9 p. 677, 11 *dum Felicianus* detinetur, Felicissimo ad vos properante -tus est. AMM. 30, 1. 12 compendiosis vallibus eius itinera -erunt. *al.* *cum acc. mensurae*: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 60, 9 dum me Aegyptii triduum -issent (*gr. I 1, 5 p. 135, 12 προλαβόντων*). **b** *in imagine*: CYPR. epist. 19, 2 p. 526, 12 ut ... quidam de lapsis confessores ipsos -ire et ante ad ecclesiam introire festinent. ALC. AVIT. hom. 7 p. 114, 16 si ..., dum per huius saeculi iter curritur, ... animam caro -erit et facultatem viae *probae* ... praecluserit (*sc. tamquam currus celerior?*).

2 *-untur loca, antequam alius ea occupet*: *in re militari*: AMM. 28, 3, 1 opportuna ... ad insidiandum barbaris -ens loca (PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 294 p. 601 locum fraudi o. [*gr. προλοχίζων*]). HEGES. 4, 30 p. 289, 22 omnes -it aditus *Cremonae,* ne confugientes reciperentur (*gr. 4, 642 ὑποτέμνεται*). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 4, 97 p. 740 totum *murum oppidi* latrones -erant (*gr. προδιείληπτο*). *exempla cetera*: HEGES. 3, 2 p. 184, 8 *Simon magus* -ens Romam (*nisi ad A2; sed cf.* RVFIN. hist. 2, 13, 1 *diabolus* urbem maximam ... -it et Simonem ... evocat). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 122 p. 835 *spectatores* loca ... -erant (*gr. προελήλυθότες ... κατειλήφεσαν*).

3 *-itur tempus statutum* (*opinio de tempore praesumpta* AMM.): AMM. 18, 2, 14 sollicitarum gentium opinione -ta ... miles per Hortarii regna transibat. CLAVD. DON. Aen. 1, 645 p. 126, 18 ut, antequam prandere-tur, veniret et celeritate reditus prandio -to munera ... perferret (*cf.* p. 127, 2 ut horam prandii -ret). RVFIN. hist. mon. 15 p. 434[A] -ens horam solitam (*gr. 15, 3 ταχύτερον*). REG. eccl. Carth. l. 32 qui tempus et diem concilii -erant.

II *laxius pertinet ad quamlibet actionem, qua quis (quid) antecedit sim.*: **A** *generatim*: **1** *c. obi. acc. rerum*: **a** *cum colore praevertendi, antea impediendi, ad irritum redigendi sim.* (*neglecta vi temporis* PS. APVL., *cf.* COMM.): **α** *quolibet modo*: SALL. Iug. 71, 5 *Nabdalsa* dicit, quae ipse *animo* paravisset facere, perfidia clientis sui -ta. LIV. 8, 16, 13 ut beneficio -rent desiderium plebis *consules* (*cf.* AVSON. 419, 5 p. 354, 38 cupienda -is, vota praecurris). 24, 13, 9 -it inceptum eorum (*cf.* TAC. ann. 15, 69, 1 conatus). STAT. Theb. 4, 12 hortamina fortes -unt (*cf.* LEO M. serm. 46, 1 ieiuniis ... nostros ... hortatus. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 55, 2 sermones *admonentis. al.*). TAC. hist. 1, 5, 1 -tam ... gratiam. ann. 1, 30, 4 imminentem necessitatem *miles* sponte -it ([per-*trad.*]. HEGES. 4, 29, 2 p. 288, 9 -endam gratia n. [*gr. 4, 637 προλαβόντας*]). 6, 44, 1 inimicorum astus, amicorum paenitentiam. APVL. met. 8, 25, 6 cogitatum meum. PS. APVL. Ascl. 32 -it ... mobilitas eius *mundi* stabilitatem suam (*respectu temporis neglecto ut sub 2aβ, an ad p. 1105, 23?*). VLP. dig. 28, 3, 6, 9 -endi periculi causa. TERT. apol. 2, 15 si confessione -antur *tormenta* (BACHIAR. repar. laps. 16 gehennae saeva t.). CYPR. epist. 52, 3 sententiam *iudicantium* (IVL. VAL. 2, 12 indignationem vestram et s.). SYMM. epist. 2, 4, 1 voluntaria beneficia tua petitione -o. NICET. spir. 1 *si* -erit cognitionem veri nuntius mendax (*cf.* PS. AVG. quaest. test. 84, 3 -it veritatem fallacia). COMM. instr. 1, 36, 12 (*contra ordinem temporis, sc. cum acumine quodam*) lex in ligno fuit prima et inde secunda ... legem prima⟨m⟩ cum pace -it (re- *trad.*). *et saepe.* *in medicina* (*cf. p. 1103, 62*): CELS. 3, 15, 2 balineo frigus -ire *quartanae febris.* VEG. mulom. 3, 27, 9 incurabiles valetudines, si -tae fuerint, ... vincuntur. PS. HIPPOCR. ad Antioch. vers. α 7 de praenoscendis -endisque morborum causis. LEO M. serm. 96, 1 passiones infirmitatis. **β** *morte vel causa mortis* (*hucine p. 1101, 6?*): OV. trist. 5, 4, 32 *calamitatis meae* tempus ..., quod non -tum morte fuisse dolet. SEN. nat. 2, 59, 10 si sensum mortis tuae celeritas *fulminis te interficientis* ... -et (*cf.* LVCAN. 9, 640 *Medusa celeritate* -it ... metus *mortis.* PRVD. perist. 14, 90 sensum doloris mors cita -it). ASCON. Scaur. p. 26, 31 eundem casum (*sc. caedem inlatam*) sua manu (*cf.* VAL. FL. 1, 768 circumspicit Aeson, -at quo fine minas *regis.* TAC. hist. 4, 59, 1 foedissimam mortem sponte). TAC. ann. 3, 50, 2 sumpta morte misericordiam *principis.* 16, 13, 2 communi mortalitate saevitiam principis. PLIN. epist. 9, 1, 3 editionem *librorum* morte -tam. *al.*

b *mero fere respectu temporis de iis, quae antecedunt*: **α** *secundum ordinem et seriem actionum, eventuum sim.*: COLVM. 3, 5, 3 hanc curam *pangendi* -it inquisitio et electio malleolorum. TAC. hist. 3, 67, 1 *mater Vitellii* paucis ante diebus opportuna morte excidium -it. HIL. in Matth. 20, 10 prophetas ... -entes adventum *Christi* (COLLECT. Arian. serm. 9, 3 [*de Iohanne baptista ut* RVFIN. Adamant. 2, 18 p. 43, 25]. *al.; vix ad IB*). 21, 8 *quaedam poma in ficis* poma ... cetera maturitate -unt. trin. 11, 46 sensum intelligentiae non -it *id, quod sensu posterius est* (12, 25 *de deo filio*). SYMM. epist. 3, 3, 1 sermonem tuum festinatione -o (*in commercio epistularum ut e. g.* 8, 15 stilus tuus mea scripta -it). HEGES. 4, 7 p. 253, 6 cum cognitio poenam -ire soleat, non poena cognitionem. PRVD. apoth. 262 secretum, quod tempora cuncta diesque -it (IVLIAN. in Iob praef. l. 22 legis ... tempora [*de Iob ut ibid.* 33, 15 sq.]. LEO M. serm. 51, 5). AVG. civ. 7, 9 p. 285, 23 fieri *non* potest, ut *causae* vel tempore -antur a factis initiisve factorum. MARCELL. med. 8, 62 si impetus dolorem -erit. *al.* **β** *solito prius, antequam statutum vel exspectatum est sim.*: QVINT. inst. 12, 6, 2 *si*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quis parum adultus agere incipit, -it vires fiducia (*ad caput tertium trahunt alii*). PLIN. paneg. 92, 1 (*in cursu honorum*) finem ... potestatis alterius ⟨altera⟩ ... -it. VET. LAT. sap. 16, 28 oportet -ire solem ad benedictionem tuam (*cf. p. 1103, 55 sqq. et* AMBR. Cain et Ab. 1, 8, 31 ut solis ortum oratione -as). AVSON. 369, 32 p. 96 legitimos Lucina labores -it (*33* ante ... votum). HEGES. 1, 45, 11 distentus doloribus propriae diem mortis -ire desideraverat *Herodes* ([*nisi ad l. 11 vel p. 1100, 50 trahas coll.* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 662 p. 654 fatum -ire]. AVG. conf. 9, 2, 3 vicinum vindemialium d.). *al.*

c *cum variis coloribus*: α *antea efficiendi vel antea occupandi, anticipandi* (*exempla certiora, cf. e. g. l. 5*): TERT. anim. 34, 3 *Helenam* -to patris proposito angelicas potestates genuisse. PANEG. 6, 8, 2 *milites te imperatorem poscentes* -erunt studio, quod ... mox indicio probaverunt *patres.* HIST. AVG. Pesc. 2, 7 *Iulianus* cum Severo ex interdicto de imperio egisse fertur, ut iure videretur principatum -isse (*cf.* HEGES. 3, 1, 3 regnum). EVSEB. VERC. epist. 2, 2, 1 *ut gaudium et lacrimae* sua dilectionis officia cuperent -ire. RVFIN. hist. 10, 8 p. 971, 6 barbaras nationes, nisi quae vel amicitiis vel deditione sui pacem -erant, ... armis edomuit. AVG. in euang. Ioh. 17, 5 quibusdam significationibus res ipsae -tae sunt (*sc. partim iam expletae sunt, v. Berrouard, 1977, ad l.*). gen. ad litt. 12, 23 p. 415, 10 omnes corporales motus, ut exseri possint, -untur similitudinibus suis intus in spiritu. APON. 7, 9 meretricem ... Christi sepulturam -entem (*v.* Marc. 14, 8 *p. 1103, 47*). β *praeparandi* (*cogitatione l. 24. 28*): ANIAN. Chrysost. hom. 1, 6 ut ⌞-atis animo atque volvatis⌟ eum, qui ... elucidandus est locus (⌞ ⌟ *Migne gr. 57, 21 προλαμβάνειν*). PAVL. NOL. carm. 1, 9 -tos pingui ... alite visus (*ut minus offendantur tenuioribus sequentibus*). CASSIAN. conl. 18, 3, 1 quibus *institutis* ... primordia vestra, *iuvenes,* -ta sunt. GREG. M. in euang. 37, 6 p. 1277[C] omne, quod agimus, -ire per studium considerationis debemus. moral. 6, 55 hoc *verbum velut semen* in ... pectore ... exaratione -itur. *-untur sollemnitates christ.* (*vigiliis, ieiuniis*): SACR. Leon. 234 ieiunium, quo[d] ... Iohannis baptistae natalicia -imus. 1240 nativitatis ... Christi sollemnia, quae praesentibus officiis -imus. SACR. Gelas. 628 diem sacratissimum pentecosten. *sim. saepius in* SACR. γ *praesignificandi, praefigurandi sim.*: AVSON. 20, 8 p. 328 discendas artes nomina *artificum* -unt. HEGES. 5, 16 p. 331, 21 prodigia superiora, quae ... urbis -erunt captivitatem (*nisi mera vi temporis, sed cf. gr. 5, 411 ἐφ' ἁλώσει ... γεγενημένον*). δ *praecipiendi* (*sc. animo; cf. etiam B2b*): GREG. M. moral. 8, 66 *quidam* per prophetiae donum ventura quaeque sciendo -unt.

2 *c. obi. acc. animantium* (*eorum partium e. g. l. 55. p. 1103, 17; -itur leo l. 65*): **a** *cum colore (antea) impediendi, infestandi, opprimendi sim.* (*praevalet struct. pass.*): α *usu originario, sc. vigente respectu temporis*: Ⓘ *in universum -untur quilibet*: Ⓐ *ab animantibus* (*saepe a pugnantibus vel insidiantibus*): SIL. 2, 238 *custos* velox formidine -it hostem *oppidum invadere conantem* (HEGES. 2, 18 p. 181, 11 ictu celeri. 3, 3, 4 castris ... ponendis. 5, 53, 2). 17, 439 *Laelius* Silarum meditantem in proelia telo -it. TAC. hist. 3, 40, 1 nutantem Caecinam -ire (*ne deficeret*). ann. 2, 65, 4 -tum *esse* insidiatorem. 4, 72, 3 Olennius *rebelles* infensos fuga -it. 11, 26, 2. 14, 7, 3 ut, nisi -retur Agrippina, pereundum Neroni esset. SVET. Claud. 44, 1 prius ... quam ultra progrederetur, -tus est ab Agrippina *veneno.* PAPIN. coll. Mos. 6, 6, 1 antequam -retur a delatore, *abstinuit se incesto* (*item -unt accusatores*: CALL. dig. 49, 14, 1 pr. VLP. dig. 15, 3, 1, 2. *al.*). dig. 38, 6, 7 pr. pater eum *filium* in hac successione. VLP. dig. 38, 17, 2, 27 *in petendo tutore.* VET. LAT. psalm. 94, 2 (cod. 303) -amus vultum eius *domini* in confessionem (*versiones alias et explicationes v. supra p. 743, 30 sqq.; locum respicit e. g.* AMBR. paenit. 2, 7, 53 -i accusatorem tuum). AVSON. 419, 67 p. 370, 435 nobis ... ab imperatore -tis *in obsequendo* (*antea*: antevenis ..., praecedimus). HEGES. 2, 11, 1 cum spes nulla salutis esset, nisi ut invicem se -rent *occisione. al.* *mediopassive*: PS. PRIMAS. in Eph. 4, 26 p. 619[C] irascimini vobiscum (*sc. secreto*), in aliquod -imini (*sc. iram cohibendo*). Ⓑ *rebus (fere adversis)*: FLOR. epit. 3, 5, 26 *Mithridates* defectione civium Pharnacisque filii scelere -tus. APVL. met. 9, 40, 4 *miles* -tus vulneribus ... *nullum* repperire ... quiens subsidium. VLP. dig. 5, 1, 7 *vocatione in ius.* 38, 17, 2, 43 mortalitate filii -ta est *mater.* TERT. anim. 24, 5 obliviscetur feritatis leo mansuetudinis eruditione -tus. adv. Marc. 5, 12 p. 616, 21 (*ad II Cor. 5, 4*) nolentes mortem experiri, sed vita -iri. CYPR. epist. 18, 2 *catechumeni* periculo -ti. IVST. 21, 4, 6 consilio -tus *Hanno.* CASSIAN. conl. 1, 7, 1 necessaria occupatione. PETR. CHRYS. serm. 72[bis], 1 ignaros adversa -unt, non scientes. *al.*

Ⓘⓘ *-untur qui sua morte praeoccupantur* (*nece sim. v. e. g. l. 51. 59*): Ⓐ *forma sollemni* morte -tus (in m. MAR. MERC.): SVET. Tit. 10, 1 inter haec m. -tus est. APVL. met. 10, 11, 3. SCAEV. dig. 33, 1, 21, 5 (*et al. in dig.*). TERT. anim. 56, 4 immatura m. (IORD. Get. 305). VET. LAT. sap. 4, 7 (Paul. Nol. epist. 13, 5. *al.*) iustus ... si m. -tus fuerit, in refrigerio erit (*Vulg.* m. praeoccupatus). CYPR. epist. 72, 2 p. 777, 16 m. -ti extra ecclesiam ... perierunt. CIL VIII 9045, 12 (*a. 255*) *quidam* prius m. -tus, quam ded(icaret) *locum* (*cf.* antequam: SERV. Aen. 1, 113. *al.; v. l. 12 sq.*). AVG. epist. 157, 11 p. 457, 7 infantem m. -tum non baptizatum perire (*in eadem re*: nat. et grat. 8, 9. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 12, 33 in morte. *al.; cf. l. 12*). *et saepe.* *masc. sing. pro subst.*: NOVELL. Valent. 21, 1, 1 m. -ti heredem ... fieri. Ⓑ *exempla cetera*: SVET. Iul. 44, 4 talia agentem ... mors -it (*act. ut*: Tib. 62, 3 HIST. AVG. Pert. 15, 7 CAES. AREL. serm. 33, 3. *cf.* HIST. AVG. Tac. 6, 8 si te citius fata -erint. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 36, 1 *extrema necessitas* -it imparatos). CYPR. mortal. 17 martyrio ... privor, dum morte -or (*stirpe praes. pass. ut*: AVG. c. acad. 1, 4, 11 AVELL. 2, 42. *al.*). VINC. VICT. Aug. anim. 2, 9, 13 *infantes,* qui ..., antequam renascantur in Christo, -untur occiduo. AVG. in euang. Ioh. 89, 3 qui ..., priusquam euangelium ... audirent, vitae huius fine -ti sunt (COD. Theod. 1, 6, 12 condicionis humanae f.). SACR. Leon. 1141 -tus mortalitate (INST. Iust. 2, 17, 7). *al.*

Ⓘⓘⓘ *-untur qui opinionibus praeoccupantur, praeiudiciis afficiuntur sim.*: Ⓐ *usu communi*: GRILL. rhet. p. 8, 19 (*exemplum προλήμψεως*) hoc ... thema stare non potest, quia iam -ti sunt iudices utilitate tyrannicidii. PRAEF. bibl. Marcion. in Rom. p. 41 *Romani* -ti sunt a falsis apostolis ...; hos revocat apostolus ad veram ... fidem (*sim.* in Col. p. 490 a pseudoapostolis). HIER. in Nah. 1, 9 l. 277 *deum* non -iri sententia iudicis *humani* (*act.*: RVFIN. hist. 2, 2, 2 *quod senatorum* auctoritatem ... -erit vulgi s.). RVFIN. Adamant. 4, 13 praesumptivi et -ti animi contentionem ... abicit ([*gr. προληπτικόν*]. Orig. princ. 1, 6, 1 p. 78, 14 si iam praeiudicatum et -tum in aliis animum gerit). FAVST. Aug. c. Faust. 8, 1 quare non accipis testamentum vetus? quia iam -tus sum novo (*cf. p. 1105, 67*). EVSTATH. Basil. hex. 6, 5, 3 qui errore -ti sunt ([*gr. p. 128[B] προειλημμένοις*]. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 1, 1 -tus ... falsae opinionis e. humanus auditus. *al.*). EVSEB. EMES. serm. 19, 33 quibus praedicabatur, -ti erant (*superstitione sim.*). *al.* Ⓑ *opinio praesumpta tamquam effectus praeoccupandi indicatur structuris finalibus* (*cf. similes struct. l. 62. p. 1103, 20 sq.; non nisi p. p. p., sed vix cogites de sensu act., ut* -tus est *ad exemplum perfecti linguarum roman. sit i. q.* -it [*v. l. 37; sed cf. etiam l. 67*]): DIDASC. apost. 44, 25 nos ..., qui *veram fidem* ... ante praedicaveramus, ... inveniebamus illos ad alias voluntates fuisse -tos (-tus *cod.; Hauler, Sitz. Ber. Wien. Ak. 134, 11, 1896, 35 dubitat, utrum intellegendum sit* -isse, *an conciendum* fuisse praeversos). RVFIN. Adamant. 5, 15 *nisi* deponis illam in quam -tus es praesumptionem (in qua *ed. priores; gr. ἢ δεδούλωσαι προλήψει κρατούμενος*). Clement. 2, 5, 3 in aliud -ti sunt auditores (in aliquo *edd. vet.*).

β *respectu temporis plus minusve evanido vergit in meram fere vim circumveniendi, opprimendi sim.* (*saepe necopinato, inexspectato; structura pass. praeter l. 47. 63*): IVLIAN. dig. 24, 2, 6 an vivus apud hostes teneatur vel morte -tus *sit maritus* (CLAVD. DON. Aen. 1, 235 p. 54, 27 cum viri praeclari ... obierint, non -ti m., sed occidisse dicuntur. *al.; cf.* VET. LAT. psalm. 17, 6 [cod. 300. *al.*] dolores ... circumdederunt me, -erunt me laquei mortis [*Vulg.* praeoccupaverunt, *sed loco gemino* II reg. 22, 6 -erunt. *vi temporali intellexit* CASSIOD. *ad l. de peccato originali cogitans*]). APVL. met. 10, 23, 4 insita matribus pietate -ta *uxor* descivit ab obsequio mariti *filiolamque servavit.* VET. LAT. Gal. 6, 1 (Hil. in psalm. 140, 8. *al.*) etsi -tus fuerit homo in aliquo delicto (HIL. *ibid. opponit* voluntate delinquentem, *sim. explicatur p. 745, 26 sqq. 1105, 73; pendent e. g.* PAVL. NOL. epist. 32, 20 in aliquo peccato. CAES. AREL. serm. 39, 6 in aliquo. *cf. et l. 58. 62*). ITIN. Alex. 38 vitio *morbi cuiusdam.* FIRM. math. 8, 26, 12 erit ... multarum mulierum amore -tus (RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 1, 3 odio ... vel a. [*Migne gr. 35, 408[B] ἑλκόμενοι. antea*: a. detinentur]). TRACT. Pelag. 1, 1 p. 7 cottidie ... peccato -imur (PS. PAVL. NOL. exc. Bob. p. 460, 25 ut alius peccare velit et alius -atur p. VEN. FORT. virt. Hil. 9, 24). SVLP. SEV. epist. 1, 12 *Martinus* periculo et ... diabolo insidiante ... -tus. ALC. AVIT. epist. 28 p. 58, 16 graviter ... ⌞de veniae⌟ facilitate (⌞ ⌟ date veniam *var. l.*). CAES. AREL. serm. 51, 1 ita -untur, ut *ad artes magicas confugiant* (65, 2 ut ... homicidium perpetraret. 91, 5. *cf. l. 66*). 80, 2 orantes ... nulla poterit calliditate -ire *diabolus* (*antea*: subrepere). *al.* *loco dubiae interpretationis*: CONC.[S] II 2, 2 p. 57, 24 *qui ex uxore non catholica* filios susceperunt, si ... ⌞-ti sunt⌟, ut *eos* ... apud haereticos baptizarent (⌞ ⌟ *sc. ab haereticis, an errore ut e. g. l. 62? sed cogitare possis de p. p. p. notione activa adhibito, si conferas gr. II 1, 2 p. 161, 3 ἔφθασαν βαπτίσαι et alias vers.* II 2, 2 p. 90, 11 -erunt [per- *var. l.*] ... baptizare, *ibid. p. 101, 9* praecesserunt, *108, 12* occurrerunt; *cf. quae supra l. 33 monuimus*).

b *mero fere respectu temporis* (*-unt fere animantes, qui ordine temporum priores sunt vel priores agunt afficiunturve, res p. 1103, 3 sq.*): TAC. hist. 1, 53, 2 *Caecinae exercitus* in ... sacramento vexillis inferioris Germaniae -tus erat. TERT. apol. 19, 3 quadringentis paene annis ... Danaum ... -it *Moyses* (*cf.* AVG. civ. 18, 37 p. 312, 26 *Orpheus aliique* Moysen ... tem-

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pore *non* -erunt). VET. LAT. I Thess. 4, 15 (cod. 75. *al.* = VVLG.) *in consequendo regno dei nos, qui vivimus,* non -emus eos, qui dormierunt. HIL. trin. 11, 47 l. 10 *deus* ab anteriore sui aliquo motu mentis aut intellegentiae *non* -itur (*cf.* PS. AVG. praed. et grat. 5, 5 tempore *non* -itur deus. serm. 128, 9 *deum patrem* ⌞natum⌟ [*obi.*] non -entem). SYMM. epist. 4, 50 ut *frater* nos salutationis honorificentia -ret. HEGES. 5, 22, 1 p. 350, 18 Macchabaei matrem -erunt *prius occisi* (*cf.* MVTIAN. Chrysost. hom. 20 p. 363 eum morte [*gr. p. 146 προτελευτήσεις*]. ORIG. in Matth. ser. 117 p. 245, 8 in morte [*gr. προλαβών*]). HIER. hom. Orig. in cant. 1, 6 p. 37, 7 mulier illa (*Matth. 9, 20*) ... archisynagogi filiam curatione -it. SACR. Leon. 712 quos erudiebat (h)ortatu, -iebat exemplo (*vergit ad p. 1105, 19*). *al.*

c *cum variis coloribus*: **α** *praeparandi, antea instruendi sim.* (*sive monitis, doctrina sim., sive exemplo; signis* THEOD. PRISC.; *huc vergit p. 1101, 66*): TERT. adv. Marc. 4, 9 p. 443, 13 *Christus, si voluit legem destruere,* ab ea avertendos -ire debuerat (*cf.* 4, 39 p. 552, 20 a mendacio nominis -ire discipulos [*sc. Matth. 24, 5* multi ... venient in nomine meo]). PS. CYPR. rebapt. 2 p. 71, 24 *Iohannes suo* baptismate ... sensim aures Iudaeorum -iebat et occupabat ... baptismatis futuri annuntiatione. IVL. VAL. 2, 25 p. 89, 18 (*Dareus Alexandro*) saevias ... in meos; neque enim *mei* ... habiti clementius ad mansuetudinem me -erunt (praeverterint *Eberhard*). HIER. hom. Orig. in Ezech. 8, 2 p. 403, 1 si ... -tus quis fuerit ... ad profundum *litterarum sacrarum* ... pervenire, nihil potest facere *ulla haeresis.* THEOD. PRISC. log. 47 *epilepticos* ante commotionem aliquando certa signa -unt, aliquotiens casus occupat repentinus. SACR. Gelas. 939 ad tua beneficia promerenda maiestatem tuam pro nobis ipsi *sancti intercedentes* -ant. *al.* **β** *anticipandi* (*sc. -it qui officia alterius praeoccupat, cf. 1ca*): HIL. c. Const. 7 Antichristum -is et ... mysteria eius operaris (*an cogites de colore praesignificandi?*). AVSON. 146, 21 p. 13 (*ad notarium*) tu me loquentem -is; quis ... ista iam dixit tibi, quae cogitabam dicere?

3 *cum structuris variis* (*sc. sine obi. acc.*): **a** *verbalibus* (*indicantibus actionem anticipandam praeter l. 33*): **α** *enunt. secund.* (*sc. fin. [iuxta obi. acc. e. g. p. 1100, 10. 1102, 62]; interrog. v. p. 1104, 75*): EPIST. imp. Pii coll. Mos. 3, 3, 6 ne quid tumultuosius ... accidat, -ire (*item impediendo*: HEGES. 1, 44, 3 p. 112, 20 -endum mature, ne demorando ... offenderet *patrem* [*nisi ad IA coll. gr. 1, 612 ἐπείγεσθαι*]. *v. etiam p. 1104, 39 sqq.*). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 25 p. 827, 7 qui ... -it, ut alteri ea per mendacium obiceret, quae ipse ... audire deberet (*anticipando ut l. 57 et* AMBROSIAST. in Rom. 15, 20, 1 rec. γ [*sim. cett.*] *pseudoapostolorum causa Paulus* -ire voluit, ut inviolatae praedicationis verba traderet audientibus). **β** *inf.* (*act. vel depon. praeter l. 44; addas l. 56; aliter, sc. iuxta obi. acc., supra l. 22*): TERT. anim. 26, 3 detinebatur *Esau,* qui -erat nasci, a -to *Iacob.* bapt. 5, 5 (*sec. Ioh. 5, 4*) si quis -erat descendere *in piscinam.* adv. Marc. 5, 11 p. 611, 17 duplicem vim creatoris vindicavimus; ... non possunt duos deos facere quae ... apud unum recenseri -erunt. adv. Val. 3, 4 quas *fabulas apostolus* ... damnare -it. VET. LAT. Ion. 4, 2 (Tert. adv. Marc. 2, 24) -i profugere in Tharsos (*alias vers. v. supra p. 743, 79 sq.*). Marc. 14, 8 (cod. 5. *al.* = VVLG.) -it unguere corpus meum in sepulturam (*v. supra p. 743, 83 sq.*). CONC.^{S} II 2, 2 p. 90, 11 *v. p. 1102, 68.* **γ** *part. praes. act.* (*in versione vocis gr. φθάνω praeter* TERT.; *cf. etiam p. 1104, 40*): TERT. praescr. 9 l. 18 -o admonens quosdam nihil esse quaerendum. CANON. apost. 66, 35 utile est ... ordinare. :: -imus constituentes. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 186, 24 sicut ... -imus dicentes ([*p. 188, 22* anticipavimus d.]. NOVELL. Iust. 22, 48, 1. 24, 4).

b *nominalibus*: **α** *praepos.* ad (*cf. p. 1099, 48. 54; aliter supra l. 20*): VET. LAT. psalm. 118, 148 (cod. 300. *al.*) -erunt oculi mei ad te diluculo meditari verba tua (*gr. προέφθασαν ⌞πρός σε⌟ [om. codd. gr. plerique, ut etiam* VVLG. -erunt o. m. ad diluculum, ut meditarer]. *explicat e. g.* HIL. *ad l.*: vigilat ... *et* lucis ortum orationibus opperitur. *cf. et p. 1101, 3*). *?***β** *dat.* (*dubitaverisne de* CELSO *p. 1104, 6 coll. p. 406, 31 sqq. et vol. II 161, 48? dat. falso exhibet cod. Cas. 12* PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 65, 1, *acc. ceteri, v.* CAES. AREL. serm. 144, 1): CHIRON 199 haec compositio ... morbo -it (*nisi* morbo *pro* morbum *scriptura vulgari*; pervenit *cod. Basil.*). SACR. Gelas. 929 -ant nobis ... apostoli tui desiderata commercia, ut ... nobis subsidia postulent (*fortasse* -ant *pro* praebeant, *ut certe ibid.* 186 [*coll. e. g. Sacr. Greg. 74, 3 = 317 D.*]).

4 *absolute*: **a** *cum colore antea impediendi, opprimendi sim.* (*neglecta vi temporali* TERT.): SEN. contr. 3, 3 them. patre cessante luxuriosus -it et redemit *fratrem.* SEN. benef. 2, 2, 2 *non exspectandum, dum amicus roget*; si non contigit -ire, plura rogantis verba intercidamus. PLIN. nat. 9, 110 concha ... comprimit sese ..., manumque *praedantis,* si -at, ... abscidat. SIL. 14, 133 -ens dux occupat ense *fugituros* (*item in bello*: TAC. ann. 6, 35, 1 impetu et comminus -endum. ITIN. Alex. 38. *al.*). TAC. hist. 5, 26, 1 non fefellit Civilem ea inclinatio *Batavorum* et -ire statuit. VLP. dig. 15, 3, 1, 2 si -tum sit ab aliquo et actum de peculio. *al.* TERT. patient. 13, 6 si fuga urgeat, ... si et carcer -at. CYPR. Fort. 13 p. 347, 15 si arcessitio

ante -erit (*cf.* HEGES. 5, 21, 3 p. 345, 18 ne mors -ret [AVG. anim. 1, 12, 15. *al.*]). PS. CYPR. singul. cler. 42 p. 217, 13 sq. salutare remedium est -ire potius quam -iri (*ibid.* anticipare). HIST. AVG. Ver. 10, 5 ante[ad]ventum Lucium ⟨a⟩ Faustina, ne -ret. *al.*

b *mero fere respectu temporis -unt*: **α** *res: secundum ordinem et seriem actionum, eventuum*: CELS. 6, 7, 8^{A} ubi *hoc vitium* magnis morbis venientibus ... -it (*potius abl. absol. quam dat., cf. p. 1103, 59*; pro*var. l.; item de signis futurorum*: TAC. ann. 14, 44, 2 multa ... indicia -unt. GREG. M. in euang. 35, 1 p. 1259$^{C.D}$). PLIN. nat. 8, 152 si -erit morbus (per- *var. l.*). 16, 106 abies floret ... circa solstitium ...; pinus autem et picea -unt germinatione quindecim fere diebus (*cf. Theophr. hist. plant. 3, 4, 5 προτεροῦσι*). TERT. coron. 3, 1 *observatio inveterata* -endo statum fecit. monog. 9, 10 *adulterium.* AVG. civ. 22, 9 p. 582, 15 carnis ... resurrectio ... -it in Christo. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 74, 23 -ente iudicio (*cf.* NOVELL. Iust. 113, 2 -it sententia). *al.* *ante suum tempus, praemature sim.* (*cf. 1bβ*): GRATT. 500 -ens quondam est incommoda virtus (*vergit in usum adi.*). **β** *animantes* (Campania *l. 19*): PLIN. nat. 16, 188 *tigna caedenda sunt* a bruma ad favonium aut, si -ire cogamur, Arcturi occasu *eqs.* TAC. hist. 3, 59, 1 quod Campania -isset *in obsequio.* ann. 6, 7, 3 ut quis -ire et reum destinare properat (*in accusando ut*: 15, 54, 4 qui indicio -isset. VLP. dig. 48, 5, 2, 8. 4 pr.). HEGES. 5, 401 p. 382, 19 si -ires obitu. AVG. catech. rud. 4, 2 -ire amando. *al.*

c *cum variis coloribus -unt: qui verbis praeeunt* (*imagine ducendi? cf. quae collegimus p. 1105, 19*): VET. LAT. II Macc. 1, 23 (rec. M) oraverunt sacerdotes ... -ente Ionatha et ceteris respondentibus (*alias vers. v. supra p. 386, 77 sqq.*). *qui anticipant, praeparant*: AMBR. Cain et Ab. 1, 8, 31 *Iesus* ante fecit et postea declaravit; dixit enim 'facta est salus' (*Luc. 19, 9*), quod utique -entis fuit, non promittentis. HESYCH. in lev. 4, 4 p. 821^{D} *Iesus* -ens semetipsum in cena apostolorum immolavit. CASSIOD. var. 6, 14, 1 agricola diligens -endo adiuvat imbrem caelestem et ante rigat plantaria.

B *speciatim*: **1** *respicitur anticipatio vel praemunitio dicentis et scribentis*: **a** *-untur actiones vel argumenta adversariorum, quae indicantur per: obi. acc.*: APVL. met. 10, 14, 6 *accusatione tua* -isti querimoniam *meam.* TERT. anim. 15, 4 deus ipse recogitatus cordis in populo -it: 'quid cogitatis *eqs.*' (*Matth. 9, 4*). spect. 8 p. 10, 8 ad -endam ... interrogationem. DON. Ter. Hec. 232, 1 -it *Laches* defensionem *Sostratae.* SCHOL. Cic. Bob. p. 105, 2 -itur ab oratore imminens testimonium, ut ..., priusquam dixerint, refellantur. *al.* *enunt. fin.*: TERT. nat. 2, 3, 11 ne *quid* ex adverso proponatur ..., *Varro* ultro -it dicens *eqs.* (CLAVD. DON. Aen. 1, 65 p. 26, 1 -it antea et ait: '...'. PELAG. in I Cor. 10, 20. *cf. l. 47*). *orat. rectam* (*qua l. 36 indicantur verba -entis*): DON. Ter. Hec. 220 excusat nurum ... et simul -it: 'quid si non laesa est?' **b** *-untur ipsi oblocuturi, interrogaturi sim.*: VET. LAT. Matth. 17, 24 (cod. 3. *al.* = VVLG.) -it eum Iesus dicens (*cod. 2* antecipavit). DON. Ter. Hec. 756 vigilanter poeta, ne non verisimile videretur ..., lectorem -it. AMBROSIAST. in Gal. 2, 5, 2 ut -at calumniosos. PELAG. in I Cor. 11, 16 -it illos, ne quis diceret *eqs.* *al.* **c** *absolute* (*non nisi part. praes.; positumne obi. ἀπὸ κοινοῦ apud* RVFIN.*?*): RVFIN. Adamant. 1, 1 -ens ... sententiam meae mentis exposuit. CONC.^{S} II 2, 1 p. 67, 30 -ens ... dixit *Eutychen* libellum obtulisse ([*II 3, 1 p. 154, 23* anticipans, *gr. II 1, 1 p. 167, 38 προλαβών*]. ORIG. in Matth. ser. 41 p. 82, 29 RVSTIC. c. aceph. p. 1173^{D}. *cf. p. 1103, 52*). *al.*

2 *in religione christiana respicitur gubernatio dei*: **a** *gratia sua succurrentis* (*sc. sive adiuvantis recte facientes sive ignoscentis delinquentibus poenasque remittentis*): VET. LAT. psalm. 58, 11 (cod. 300. *al.*) deus meus, misericordia eius -et me (VVLG. voluntas. *explicat* AVG. in psalm. 58, serm. 1, 19 antequam aliquid boni ego faciam, m. eius -et me; quid hic respondebit ... Pelagius? *sim. al.; aliter* HIL. *ad l.* p. 188, 3 *-itur Christus,* ut etiam ante resurrectionem dei filius intellegatur. *ceterum iuncturam praebent*: AVG. in euang. Ioh. 82, 1. SACR. Greg. 204, 17 [959 D.]. *al.*). TYCON. reg. 3 p. 16, 12 quid fidei relinqueret *deus,* si fidem auxilium pollicendo -ret? (AVG. persev. 16, 41 -it ... f. gratia. *al.*). PAVL. NOL. epist. 2, 2 -ti ... a domino et apprehensi ab eo ... deservimus altario dei. AVG. conf. 13, 1, 1 -isti omnia bona merita mea (pat. 20, 17 p. 682, 2. IVLIAN. in Os. 11, 1 l. 51 *populi Israhel* m. affectione -ens. SACR. Leon. 192 mala m. nostra miserendo. *al.*). grat. 18, 38 eligentium hominum meritum nullum esset, nisi eos eligentis gratia dei -ret (pat. 20, 17 p. 682, 10 -it ... etiam fidem. PROSP. epist. 1, 3 p. 459, 8. LEO M. serm. 30, 4 voluntarias actiones. MAX. TAVR. 75, 1 ut peccata eius *latronis cruci fixi* gratia -erit antequam poena. *et saepe*). *al.* **b** *praescientis, praedestinantis*: AMBROSIAST. in Gal. 1, 16, 2 (*affertur Ier. 1, 5* priusquam te formarem in utero, novi te) ita et apostolum Paulum sciens, quid esset futurus, -it eum, ut, antequam converteretur, vocaret eum. AVG. civ. 14, 11 p. 27, 24 cum deus praesciendo utrumque -erit, id est, et homo ... quam malus esset fu-

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

turus, et *eqs.* Ps. Avg. hypomn. 6, 2 *v. supra p. 534, 83.* Leo M. serm. 67, 2 cum ... effectus omnium voluntatum scientia divina -at. Boeth. cons. 5, 6, 40 *divinus intuitus* mutationes tuas ... -it atque complectitur (*ibid.* praecurrit).

CAPVT SECVNDVM: *praevalente respectu locali -unt, qui (quae) in ordine pompae, itineris sim. antecedunt (exempla certiora, v. quae p. 1099, 26 monuimus; in imag.* Vet. Lat. psalm. 88, 15; *qui sequitur indicatur per acc.* Tac., Symm., Cod. Theod., *vix per dat.* Ivl. Val.; *cf.* ante faciem Vet. Lat. psalm. 88, 15): *quolibet modo*: Gratt. 489 (*in lustratione*) cadus et ... liba feretro -unt *et* ... haedus *eqs.* Tac. hist. 2, 11, 2 agmen legionum alae cohortesque -iebant. Vet. Lat. psalm. 67, 26 (cod. 300. *al.* = Vvlg.) visi sunt ... ingressus dei mei ...; -erunt principes coniuncti psallentibus (*gr.* προέφθασαν. *cf. e. g.* Avg. *ad l.* principes sunt apostoli; ... -erunt, ut populi sequerentur. Cassiod. *ad l.* apostoli ... -erunt omnes in sanctitate doctrinae). 88, 15 (cod. 400) misericordia et veritas -ent ante faciem tuam, *deus* (*de notione aliisque vers. v. p. 406, 2. 596, 70; locum vi temporali explicat Cassiod. ad l.*). Symm. rel. 9, 3 *ut in triumpho* Indicae currum beluae -rent. Cod. Theod. 6, 28, 2 agentes in rebus ... salutationis loco ... eos, qui rationales fuerint, -ire (*opp.* cedere). *ducendo* (*huc quodammodo vergere videntur p. 1103, 11. 20. 1104, 23*): Ivl. Val. 3, 52 -entes nobis quasdam effigies numinum cernere fuit cum luminibus lampadarum, *quibus viam monstrabant.*

CAPVT TERTIVM: *praevalente respectu gradus -unt, qui (quae) maioris vel melioris momenti sunt, praestant, excellunt sim.* (*c. obl. acc. praeter* Hil. *sub II; saepe c. abl.,* in *c. abl. l. 42. 47, adde l. 14*): **I** *-unt res* (*hucine p. 1100, 37. 1101, 1?*): Colvm. 3, 2, 14 *vites* Nomentanae vini nobilitate subsequuntur Aminneas, fecunditate vero ... -unt. Ivvenc. 1, 279 praecurrens aevum sapientia *Iesu* -iebat (*respic. Luc. 2, 40*). Hil. in psalm. 138, 40 multitudinem gentis Iudaeae copia in Christo credentium -iri. *cum respectu iuris potioris*: Vlp. dig. 49, 14, 28 -it ... causam pignoris fiscus (*antea*: fiscum potiorem esse. *cf.* Cod. Iust. 7, 73, 2 [*a. 213*] ius fisci causam tuam -it). **II** *-unt homines*: Avr. Fronto p. 52, 12 meus magister, qui merito apud animum meum omnes omni re -is (*adde* Cassiod. *supra l. 14*). Vet. Lat. Rom. 12, 10 (cod. 75. *al., sim.* Vvlg.) *Christiani* invicem benigni, honore invicem -entes (*gr.* προηγούμενοι. Pelag. *ad l. affert Phil. 2, 3* alter alterutrum maiorem aestimantes. *aliter* Ambrosiast. *ad l.* si non -erint se mutuis obsequiis, *ut ad p. 1104, 5 pertineat locus*). Ivl. Val. 2, 13 *Alexandrum* prudentia nos *Athenienses* et sapientia -ire (*gr. p. 69, 8* σωφρονέστερον φανῆναι). Hil. in psalm. 133, 3 sit licet dignitas in domo *domini* stare, -it tamen ille, qui in atrio steterit. Avson. 404, 9 p. 237 rudes *Lucilii* camenas ... -is aevoque cedis, non stilo. Hier. epist. 7, 6, 1 *mater* in eo vos -it, quia tales genuit. Clavd. 3, 110 (*loq. Megaera*) *fateor* vinci rapidoque magistram -it ingenio *Rufinus* (Avg. conf. 9, 6, 14 *puer* i. -iebat ... viros). Pavl. Nol. epist. 23, 40 p. 195, 28 (*ad Luc. 7, 36 sqq.*) quo te, ... Iudaee, iactabis? ... te peccatrix nostra -it, *quae pedes Iesu lavit* (*sim. ibid.* p. 196, 8). Avg. in psalm. 44, 10 -i velocitatem ipsius *diei iudicii*: velociter veniet, velocius tu mutare. Ivlian. in Os. 7, 3 l. 88 quis quem ... in criminibus -ret.

p. p. p. praeventus, -a, -um *pro adi. maxime p. 1102, 24, pro subst. masc. p. 1102, 6.*

part. praes. praeveniēns, -entis *pro adi. p. 1098, 75. 1104, 16, pro subst. masc. p. 1099, 40. 1104, 28.*

adv. **praevenienter.** *i. q. modo praevenientis, praeparantis*: Greg. M. epist. 3, 31 *Constantio faveatis, ut* haec ... merces ... in futura vos vita apud deum -r commendet (-endo *et* in futuro vos vita ... -ente *var. ll.*).

deriv.: praeventio, praeventor, praeventorius, praeventus (-ūs).

praeventio, -ōnis *f.* *a* praevenire. *i. q. actio praeveniendi vel status inde ortus* (*plur.* -es *exhibet* Rvstic. *sub 2*): **1** *respectu temporis vigente significatur praeoccupatio: qua impediuntur animus vel sensus, ne alia percipiant* (*accedit gen. obi. l. 62, subi. l. 63. 67*): Rvfin. apol. Orig. praef. 2 p. 545^{D} si absque ulla animi -e ... intellegerent. Greg. Naz. orat. 1, 43, 1 *anima* -e pessimi seminis occupata (*gr. aliter*). Nicet. spir. 1 praeoccupatas aures ... difficile posse placari; perniciosa est enim -o (*cf.* Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 60, 12 omnium paene auditus -e obtinuerunt [*gr. I 1, 5 p. 135, 15* προκατέλαβον]). Favst. Aug. c. Faust. 15, 1 p. 415, 25 nos ex Christi -e novo *testamento* referti respuimus vetus (*syn.* praeoccupatione, *v. supra p. 742, 67 et cf. p. 1102, 27*). *qua anticipantur et impediuntur criminationes adversarii*: Avg. c. Gaud. 1, 14, 15 p. 209, 23 quaecumque ... praeparaverat dicere, ... ante sunt nostra -e refutata, quam illius circumventione prolata. **2** *respectu temporis evanescente significatur circumventio, oppressio, quae fit: temptatione peccati inopinata*: Pelag. in Gal. 6, 1 (*v. p. 1102, 51*) in his praevenitur *homo ...*, quae ... ex insperato contingunt; ceterum non est -o, ubi ... cum consilio ... committitur *delictum* (*in simili oppositione*: Ps. Pavl. Nol. exc. Bob. p. 461, 6 cum pec-

care proponit *homo, ...* cum -e delinquit). *verbis captiosis, fallacibus*: Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 192, 17 noli ad -es et multiloquia tendere. Conc.^{S} IV 2 p. 65, 13 recta ... fides ... -is et stultiloquii caliginem pellit.

praeventor, -ōris *m.* *a* praevenire. *i. qui praevenit* (*apponitur substantivo* Not. dign.): *technice in re militari de copiis velocibus ex inopinato aggredientibus* (*ad rem v. Hoffmann, Das spätröm. Bewegungsheer I 1969, 185*): Amm. 18, 9, 3 (*inter septem legiones Amidae constitutas*) superventores atque -es. Not. dign. or. 40, 19 (*inter auxiliares ducis Moesiae secundae*) milites -es. *de Aegistho ex insidiis aggrediente*: Drac. Orest. 213 (*verba Clytaemestrae*) egredere, -r atrox, ... Atridis finde ... caput.

deriv.: cf. praeventorius.

praeventōrius, -a, -um. *potius a* praevenire *quam a* praeventor. *i. q. ad praeveniendum pertinens, sc. fere insidiosus, fallax*: Philo quaest. in gen. 4, 228 adversarios magister militiae non sine dolo capit et -ae (post vertoriae *var. l.*; -a *Petit vix recte*) huius sunt rationis et xusticorum (*i. athletarum; restituit Petit*) certamina.

1. praeventus *v.* praevenio.

2. praeventus, -ūs *m.* *a* praevenire. Not. Tir. 20, 61 -s (*nisi est p. p. p. verbi* praevenio). *abl.* -u *praeter l. 27. 30. 43.*

i. q. actio praeveniendi vel status inde ortus: **1** *in malam partem respicitur*: **a** *impetus praeoccupantis cuiusdam vel circumvenientis* (*sc. vi praeverbii temporali minus vigente; accedit gen. subi.*): Tert. adv. Marc. 5, 12 p. 616, 24 ne contristemur mortis ... -u (monog. 7, 4 *qui* m. -u orbi decessissent. Ps. Avg. serm. ed. Caillau 1, 36, 2. Cael. Avr. chron. 1, 4, 73 -u m. interveniente). Ps. Avg. quaest. test. 84, 3 contra versutiam et -um diaboli posita est *virtus.* Oros. hist. 6, 21, 17 -u Romanorum inter plaustra sua concludebantur *barbari.* **b** *cogitatio praeiudiciis sim. occupata: technice in arte rhet. de genere status, qui non firmiter consistit*: Grill. rhet. p. 8, 15 (*inter* cacosyntheta) ἡ πρόλημψις, id est -s (*protrad.; cf. explicationem p. 1102, 19*). *in sermone communi*: Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 19, 26 ex -u ... natae sunt ... haereses (*gr. Isid. Pelus. epist. 5, 239* προλήψεως. *explicatur ibid.* praeventi errore doceri minime acquiescunt). p. 72, 3 *Cyrillus* ex -u omnia speravit ... sibi ... *bene* evenire (*gr. I 1, 7 p. 72, 20* ἐκ προλήμματος. *alia versio I 5 p. 370, 7* praesumit ac sperat). **c** *actio praepropera, quae fit antequam interdicatur*: Conc.^{S} II 3, 2 p. 89, 11 si quis *Nestorianus* iam maligno -u est ordinatus episcopus, ... proiciatur.

2 *in bonam partem, sc. respicitur auxilium dei hominum opera praevenientis*: Ps. Avg. hypomn. 3, 12 l. 725 (*sec. Rom. 3, 22*) iustitia dei -u misericordiae per fidem Iesu Christi apparuit super omnes (Prosp. sent. 212 tit. de -u m. dei). 3, 13 l. 737 opera liberi arbitrii bona, quae ut fiant praeparantur per gratiae -um. *Reineke.*

praeverbium, -ī *n.* *a* prae *et* verbum. [*ad confusionem cum* proverbium *cf. l. 54. 68. 71.*]

1 *t. t. gramm., i. q. verbum antecedens, sc. de particula, quae additur ante* (*vel etiam quolibet loco sub c*): **a** *pars est vocum compositarum*: Varro ling. 6, 38 antepositis -is paucis immanis verborum accedit numerus, quod -is ⌞[mutatis] additis⌟ (immutatis a. *Goetz-Schoell*) atque commutatis aliud atque aliud fit; ut enim ⟨pro⟩cessit et recessit, sic accessit *eqs.* ...; quod si haec decem sola -a essent, ... coniuncto -o ex uno *efficerentur tot discrimina declinationum.* 6, 82 consuetudo communis, quae cum -is coniuncta fuerunt, etiam nunc servat ut aspicio *eqs.* (*cf. Paul. Fest. p. 2* cum praepositione). Gell. 6, 7, 5 'ad' -um (pro- *trad.*) ... sicut adfabre et admodum et adprobe. **b** *praeponitur casibus*: Scavr. gramm. VII 29, 8 Varro adverbia localia, quae alii -a vocant, quattuor esse dicit, ex in ad ab; ex locum significat unde egredimur, ut ex area *eqs.* **c** *additur verbis, sc. de adverbio*: Char. gramm. p. 252, 21 (*ex Romano*) -um an adverbium dici debeat disputemus; Suetonius (frg. p. 353, 6) etenim Tranquillus -um putat dici debere, quod ante, vel adverbium, quod post verbum, appellationem etiam nomenque ponatur (*aliter distinguuntur*: p. 396, 1 -um est euphonon; adverbium et vitiosum et fictum est, tamen in usum est receptum). p. 390, 6 longum et longincum: longum -um est, itaque verbum (*ita Keil*; praeverbum *errore Barwick*) illi ⌞opponitur⌟; longincum itineris est (⌞ ⌟ *sc. notione vol. IX 2, 772, 15 sqq. illustrata*). p. 390, 15 citius -um qualitatis praelativae. p. 391, 7 consideratius -um ex cognomine, considerantius ex participio. *e coni. dubia*: Gloss. II 163, 45 proverbium: ἐπίρρημα, παροιμία (-um: ἐ. pro-: *π. Nettleship, Arch. Lat. Lex. 6, 1889, 150; an* -um, *lemma unicum, simul sec. 2 explicandum?*).

*?***2** *per confusionem verborum de proverbio*: Gloss. II 399, 3 παροιμία: proverbium, -um, adagio (*nisi duae glossae confusae sunt; cf. l. 68*). *Terkelsen.*

praevernat, -āre *verb. impers.* *a* prae *et* vernare. *i. q. ante suum tempus vernat, praemature ver fit sim.*: Plin. nat. 18, 239 quo *die* *[Bk.]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

flare coeperit *favonius,* non utique VI id. Feb., sed sive ante, quando -at (*Gelenius*; quoniam praevenerat *sim. codd.*), sive postea, quando (quoniam *fere trad.*) ⌞hiemat post diem hunc⌟ (⌞ ⌟ *Mayhoff*; h. p. d. tunc F^2, h. p. d. at *fere cett.*; posthiemat, tunc *Detlefsen,* posthiemat *Le Bonniec*).

praeverro, -ere. *a* prae *et* verrere. [*sec. falsam var. l. codd. rec. edebatur olim pro* perverrit MORET. 23; *e coni. dub.* CIRIS 203, *v. p. 1109, 52.*] *i. q. ante verrere*: OV. am. 3, 13, 24 qua ventura dea est (*sc. Iunonis simulacrum in pompa ductum*), ... puellae ⌞-unt⌟ latas veste iacente vias (*i. praecedentes verrunt*; praevertunt, praebuerunt *al. var. ll.*). *Bk.*

stropha: **praeversio,** fraus, inpost(ura) GLOSS. IV 287, 36 (*sed* per- *editur Gloss.*^{L} *V Abba STO 12*). *a* praevertere.

†**praeverto,** -tī, -sum, -ere *et* **praevertor,** -sus sum, -tī. *a* prae *et* vertere (*cf.* PRISC. gramm. II 402, 17 III 514, 15). *scribitur* -vor- *in codd. ant.* PLAVT. Merc. 463. Pseud. 602 (*A*). FRONTO p. 241, 17 (*A, sed cf. in eodem* -ver- VERVS Fronto p. 107, 6) *et consensu codicum rec. plerisque ceteris* PLAVTI *locis et hic illic apud* SYMM.; -ver- *invenitur apud* SALL. hist. frg. 3, 98C (*frg. Vat.*). VERG. Aen. 1, 317 (*PM*). *al.* NOT. Tir. 28, 1^{c} -it. *de genere: testimonia gramm.*: SERV. Aen. 1, 317 ('-itur') dicimus ... et '-it' et '-itur' nova ratione; nam passiva declinatione utimur in activa significatione (*sim.* GLOSS.^{L} IV dub. Plac. P 32). PRISC. gramm. II 396, 14 multa ... ancipiti terminatione in una eademque significatione protulerunt antiqui, ut ... -o et -or ([per- *var. l.*]. *sim.* 402, 17, *ubi comparantur* VERG. *p. 1110, 30 et 1110, 32*). *usus auctorum: formis tam depon. quam act. (pass.) utuntur e. g. iam* PLAVT. (*depon. quindecies sub IA, act. bis sub IA, ter sub IB*), VERG. (*cf. l. 23*), LIV.; *praevalet depon. sub IA, act. sub IB et C; perf. depon. raro legitur, sc.* VERVS Fronto p. 107, 6. SERV. auct. Aen. 1, 316 'fatigat' pro 'fatigavit' ..., sicut et '-itur' (1, 317) pro '-sa est' (*cf. part.* -sus APVL. met. 7, 25, 3 ITIN. Alex. 13. *al.*). *inf. depon.* -ier *in fine versus* PLAVT. Amph. 921 Capt. 1026. Merc. 463 (-i Capt. 460. *al.*). *de accentu*: CLEDON. gramm. V 78, 3 (*praepos. pro praeverbiis adhibitae accentum mutant*) prae -it: prae habet circumflexum, ⟨-it in penultima acutum⟩ (*suppl. Bertsch p. 63*). *testimonia notionis* (*praeter ea, quae singulis locis explicatis addidimus*): NON. p. 362, 18 sqq. -ere est praeterire ... (*affert* VERG. *p. 1110, 30*); -ere iterum significat anteponere ... (*affert* PLAVT. *p. 1109, 62*); -it revocat ([-i r., praevevertitur vocat *var. ll.*]. *affert* PLAVT. *p. 1110, 11*). SYNON. Cic. p. 439, 10 *v. p. 1098, 74.* p. 447, 23 volucer. praeceps. praeveniens. -ens. *eqs.* GLOSS. -itur: antecedit. praevenit. -endum: praeponendum. II 424, 33 *v. p. 742, 80.* V 136, 23 -imur, cum ipsi pr⟨a⟩eimus (*e* SERV. auct. Aen. 1, 317*?*); -imus, dum (*pro* cum*?*) aliquid pr⟨a⟩emittimus, Sall(ustius) neu -ret desenutos (*latet* SALL. hist. frg. *p. 1109, 10, v. Landgraf, Blätter f. d. Gymn.-Schulwesen [Bayern] 31, 1895, 135 sq.*). GLOSS.^{L} III Abstr. PRAE 47 -it, qui cursu velociori ambulat (*sim. al.*). I Ansil. PR 1177 sqq. -ere: subvertere. convertere. mutare (*ad* VERG. Aen. 1, 721 *?*); *addas fort.* GLOSS. II 418, 21 *προκαταστρέφω*: ⟨...⟩verto. GLOSS.^{L} I Ansil. PA 878 pavertit: animo concupivit. *legitur vicies apud* PLAVT., *deinde singulis vel binis locis apud* CATONEM (*? v. l. 65*), CIC., CATVLL., CAES., SALL. *al., saepius apud* VERG. (*quater*), LIV. (*duodecies*), PLIN. nat. (*novies*), SIL. (*ter*), STAT. (*septies*). *al., omnino deest e. g.* TER., LVCR., VARRONI, SEN. *utrique; cf.* anteverto. [*in codd. confunditur maxime cum* revertere, *e. g.* PLAVT. Capt. 507. LIV. 32, 13, 4 (*restit.* PLAVT. Rud. 641 PLIN. nat. 7, 215), *et* pervertere, *e. g.* CATVLL. 64, 341. CIRIS 203 (*restit.* DON. Ter. Phorm. 254, 2. *al.; perperam editur* IVL. VAL. 1, 9 p. 19, 2, *v. Kroll, Hist. Alex. M., 1926, p. IX adn. 4; falsa var. l.* CIC. Sull. 46), *ceterum e. g. cum* praevenire HIER. epist. 77, 2, 1. *al. e coni. dub.*: MANIL. 3, 324 -eris (praevecteris *trad.,* provexerit *Housman*). *laudabatur olim e scena* PLAVT. Amph. *supposita, v. Braun, Scenae suppositiciae, 1980, 130 l. 61.*]

I *vi praeverbii vigente*: **A** *praevalente respectu temporis* (*ut fere abundet* ilico *l. 62,* principio *p. 1108, 39. 41,* primum *l. 72 sqq.*): **1** *intrans. i. q. se prius aliquo vertere* (*vel etiam ceteris postpositis, ut sub c; depon. passim, refl. p. 1108, 26, act. intrans. p. 1108, 2. 5; fere c. dat. vel praepos.* ad, *acc. direct. l. 63, praepos.* in *l. 65, adv. l. 69. p. 1108, 9. 26*): **a** *eundo*: PLAVT. Capt. 507 (*interpol.?*) abii ad praetorem; ... inde ilico -or (re- *var. l.*) domum, postquam id actum est. LIV. 32, 13, 4 fluctuatus animo est *Philippus,* utrum protinus in regnum se reciperet an -i (re- *var. l.*) in Thessaliam posset (GELL. 3, 7, 6 [*e Catone*] hostes ... in eos *milites quadringentos* -entur, *ut ceteri interim servari possint*). TAC. ann. 2, 55, 6 nota haec (*sc. quae Piso machinabatur*) Germanico, sed -i ad Armenios instantior cura fuit. ITIN. Alex. 32 nuntiatur *Satibarzanes* ... Arios pro Beso armare; illo igitur -ens ... urbem ... Ariorum regiam venit (*e* CVRT. *p. 1108, 48*). **b** *curando, studendo (cum respectu praeveniendi fort. l. 75): cum dat.* (*suppl. ex enunt. relat. p. 1108, 2; praeparatur nom. emphatico l. 73*): PLAVT. Capt. 460 ei rei primum -i volo (Merc. 374 mandatis rebus [376 rei mandatae ... primum -i decet]. Mil. 765 id quod agitur, ⌞ei rei⌟ primum -i decet [⌞ ⌟ hic *trad. contra metrum,* ei hic *Bothe, alii aliter*]. 1093. CAES. Gall. 7, 33, 1 ⌞huic rei⌟ -endum existimavit [⌞ ⌟ *sc. dissensionibus Haeduorum; an periculis ex eorum discordia ortis?*]). Merc. 113 abige abs te lassitudinem, cave pigritiae -eris. 463 meliust te, quae sunt mandatae res tibi, -ier (*nisi ad l. 38*). Persa 799 stultitiast, cui bene esse licet, eum -i litibus; posterius istaec te magis par agerest. *cum praepos.* ad: LIV. 37, 31, 7 Rhodii impigre -ere ad traiciendas copias ⌞consulis [iere]; atque⌟ ... tum demum Rhodum rediere (⌞ ⌟ c. ire a. *Madvig,* c.; iere a. *Engel. item* ad *c. gerund. fort. l. 49*). DON. Ter. Phorm. 254, 2 ad iurgium -endo (per- *trad.*). **c** *disserendo* (*respicitur transitio ad res novas, sc. fere maioris momenti, praeter* TAC. *et* PS. CIC.): HOR. sat. 1, 3, 38 illuc -amur, ... quod *eqs.* (*cf.* SCHOL. *ad l.* aut 'redeamus' aut 'veniamus' pro 'transeamus' [*mire comparat* VERG. Aen. 1, 317]). CVRT. 7, 1, 26 (*Amyntas post digressionem causam resumens*) ad id -ar (re-, praere- *var. ll.*), propter quod rei sumus. COLVM. 3, 7, 3 non intempestivum est nos ad ea -i, quae *eqs.* PLIN. nat. 7, 215 (*in fine libri*) nunc -emur (re- *trad., corr. Jan*) ad reliqua animalia ([*cf. 8, 1* ad reliqua transeamus animalia]. 28, 123 n. -emur ad nostrum orbem [-ens *vel* re- *codd., corr. Gronov*]. 30, 82 [re- *var. l. ut* 31, 131. 34, 94]. 30, 149 [per- *cod. unus,* re- *edd. vet.*]. *cf. l. 29*). 28, 162 hinc deinde -emur (re- *var. l.*) ad genera morborum (re- *var. l. ut*: 28, 267 [*in fine libri*] h. d. -emur ad animalia *quaedam*). QVINT. inst. 12, 2, 4 hoc transeo, de quo neminem ... dubitaturum puto; ad illud sequens -ar, *quod in controversia est* (re- *var. l.*). TAC. ann. 4, 32, 1 ingentia illi *veteres* bella ... aut, si quando ad interna -rent, discordias consulum adversum tribunos ... memorabant. PLIN. epist. 5, 14, 7 in infinitum epistulam extendam, si gaudio meo indulgeam; -or (-am *var. l.*) ad ea, quae me agentem hic nuntius deprehendit: eram *eqs.* paneg. 63, 1 -or iam ad consulatum tuum. PS. CIC. in Sall. 1, 1 quo me -am (praevio *cod. unus*), patres conscripti, unde initium sumam? (*sc. copia materiae oppressus; sunt qui minus apte notionem perfugiendi sim. intellegant coll. e. g. Ps. Sall. in Cic. 1, 1* ubi querar, quos implorem?). APVL. apol. 66, 1 nunc tempus est ad epistulas Pudentillae -i (*de* re- *cogitat Helm coll. 61, 1*).

2 *trans.* (*fere c. obi. acc. [subaudiendo p. 1109, 40], enunt. interrog. l. 61*): **a** *i. q. (interpretando) praemature in aliquem sensum convertere, flectere*: PLAVT. Amph. 921 si quid dictum est per iocum, non aequom est id te ⌞serio⌟ -ier (⌞ ⌟ *dat.* [*v. Hofmann, Götting. gel. Anz. 1922, 263, qui confert Poen. 1321* nolito in serium convertere] *potius quam adv., ut ad b pertineat*).

b *i. q. (animum convertendo) prius curare, tractare*: **α** *quolibet modo*: Ⓘ *c. solo acc.: pron.* (*cf. l. 2. p. 1109, 18*): PLAVT. Capt. 1026 compedibus quaeso ut tibi sit levior filius ... :: certum est principio (-um *P*) id -ier (praeo- *A*). Pseud. 237 in rem quod sit -aris, qua⟨m⟩ in re advorsa animo auscultes. 602 hoc -ar principio: illa omnia missa habeo, quae ante agere occepi (Rud. 641 obsecro, hoc -ĕre [re- *codd.*] ergo. :: quid negotist?). LIV. 35, 33, 10 [primo] aliud in praesentia quod magis instaret, -endum sibi esse dixit *praetor Aetolorum* (36, 27, 3 cum alia sibi -enda esse dixisset *consul* [*cf. Polyb. 20, 9, 4 κατὰ ... τὸ παρὸν οὐκ ἔφασκεν εὐκαιρεῖν*]). *subst.* (*c. gerund. l. 49*): LIV. 3, 22, 2 aegre ... impetratum a tribunis, ut bellum -i sinerent. 3, 40, 14 dilectum *militum* primo quoque tempore haberi ... nec rem aliam -i. CVRT. 6, 6, 21 Satibarzanen opprimendum -i optimum ratus (⟨ad⟩ S. *Vindelinus, ut ad l. 5 spectet; pendet* ITIN. *p. 1107, 69*). VERVS Fronto p. 107, 6 da ... veniam, si ... negotia in manibus -sus sum *et* ... interim in scribendo cessavi. Ⓘⓘ *accedit dat. indicans, quae differantur, procrastinentur* (*cf.* quam *l. 40; nimirum hic illic dubites, num posthabeantur, ut quosdam locos ad B trahas*): PLAVT. Cist. 781 -i hoc certumst rebus aliis omnibus. LIV. 2, 24, 5 nec posse, cum hostes prope ad portas essent, bello -i quicquam ([pervetisse *M*, praevertisse *cett.*, -i *vel* -i (a) se *edd.*]. 9, 17, 9 si *Alexander Magnus senex* Punicum Romano *b.* -isset [vertisset *M*] bellum). 8, 13, 1 Pedum ... delendum senatus fremit coactique novi consules omnibus eam rem -i proficiscuntur.

β *disserendo*: PLIN. nat. 16, 1 proximum erat narrare glandiferas *arbores* ..., ni -i cogeret admiratio ..., quaenam ... esset vita sine arbore ulla ... viventium.

c *i. q. (se vertendo, appetendo sim.) praevenire; respiciuntur*: **α** *praeoccupantes*: Ⓘ *c. obi. rei*: PLAVT. Mil. 653 neque praeripio pulpamentum neque -o poculum ... in convivio. GELL. 19, 1, 17 (*e gr. versum* [= *Epict. diss. frg. 9 Sch.*]) sapientis quoque animum paulisper moveri *repentinis* ... necessum est, non opinione alicuius mali praecepta, sed quibusdam motibus ... inconsultis officium mentis ... -entibus (IVL. VAL. 3, 36 p. 143, 30 prae corusco fulgore *simulacrorum* oculorum officio -so. MART. CAP. 4, 326 si rhythmicum quid ... assumpseris, *Grammatice,* profecto Musices impetu, cuius -is o., discerperis. *locos priores etiam ad β trahere possis, sed cf. e. g. Sol. 32, 36* obsessis ... officiis mentis). DICT. 3, 10 producere militem placet; sed barbari ... ante tempus egressi proelium -ere (e-, per- *var. ll.*). AVG. gen. ad litt. 11, 41 p. 375, 25 festinatione -isse (per- *var. l.*) illos homines, *sc. Adam et Evam,* adpetitum scientiae boni et

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mali et inmaturo tempore percipere voluisse, quod *eqs.* (*ibid. postea*: praecerpendo). Ⓘⓘ *c. obi. hominis, animi*: PLAVT. Cas. 509 *comparabo* illis ... magnum malum ...; pulchre (pulcra re *trad.*) -ar viros (*Leo susp. sublucere gr. φθήσομαι. an ad l. 35?*). VERG. Aen. 1, 721 *Cupido* vivo temptat -ere amore iam pridem resides animos *Didonis* (*cf.* SERV. *ad l.* -ere: praeoccupare).

β *impedientes, ad irritum redigentes sim.* (*mera vi temporali fort.* SYMM.): Ⓘ *c. obi. rei*: SALL. hist. frg. 3, 98C (*loco lacunoso*) quae *facinora sim. fugitivorum* Spartacus nequiens prohibere, ... cum oraret, celeritate -rent de se nuntios (*cf.* GLOSS. *p. 1107, 40; nisi ad l. 35*). LIV. 8, 16, 8 *consul* turres ... muro admovit, quarum usum forte oblata opportunitas -it. 24, 5, 6 tantus omnes terror invaserat, ut quidam ... aut morte voluntaria aut fuga -rent metum suppliciorum (PLIN. epist. 3, 9, 5 accusationem vel fortuita vel v. m. -it. *cf.* SEN. Phaedr. 254 haud te, fama, maculari sinam; ... m. -am nefas. TAC. ann. 4, 19, 4 Silius imminentem damnationem voluntario fine -it. HEGES. 1, 29, 8 Phasaelus adscitae sibi mortis celeritate contumeliam -it. *aliter e. g. l. 19*). 28, 7, 15 nuntius adfertur Machanidam ... Eleos adgredi statuisse; -endum id ratus *Philippus, eqs.* (*nisi ad p. 1108, 38*). LVCAN. 8, 30 nisi summa dies ... celeri -it tristia leto, dedecori est fortuna prior. SIL. 3, 329 *Cantabri sueti* imbelles iam dudum annos -ere saxo, *i. praecipitio sim.* (fato *Bentley*). STAT. silv. 5, 2, 79 voce potes -ere morsus serpentum (*sim.* SER. med. 847 cautio ... potest diros -ere m. [per- *var. l.*]). FRONTO p. 195, 12 poenam inrogatam (*si recte huc traximus locum lacunosum*). APVL. met. 4, 5, 1 tam bellum consilium meum -it sors deterrima (7, 19, 5 ustrina talis moras non sustinet et meliora c. -itur. IVL. VAL. 2, 36 CLAVD. DON. Aen. 12, 350 p. 594, 8. *cf. p. 1110, 22*). 7, 25, 3 Fortuna ... tam opportunum latibulum misera celeritate -sa. SYMM. epist. 3, 15, 2 (*ad senem quendam*) quod vales, dulce est, quamvis adieceris cauto esse opus, ne forte reditum nostrum aevi tui subita (*sc. morbi vel mors*) -ant. CLAVD. DON. Aen. 7, 320 p. 51, 10 quod *fatum,* licet superari non possit, valeat tamen aliquo inpedimento turbari, non autem -i (prohiberi *edd. vet.*). HEGES. 3, 25, 1 universos *Iudaeos* -so itinere a muris repellit et ... fugam intercludit *Titus* (*gr. 3, 491 τὰς πρὸς τὸ τεῖχος φυγὰς ὑπετέμνετο*). FACVND. defens. 3, 2, 18 *magister Nestorii* iam dudum -ens ipsius errorem Nestorii contra docet *eqs. al.* Ⓘⓘ *c. obi. animantis* (*fortasse huc l. 3. 10*): OV. met. 2, 657 (*loq. nympha ante metamorphosin*) -unt ... me fata vetorque plura loqui. SIL. 2, 135 illum *iaculaturum* ... Hannibal excussi -it (per- *var. l.*) turbine saxi. AVR. VICT. Caes. 5, 12 dum insidiantur *Nero et Agrippina* invicem, mater -sa interiit (*Pichlmayr*; per- *trad.,* praeventa *Freudenberg*). Ⓘⓘⓘ *obi. subaudiendo*: GELL. 17, 10, 6 (*verba Favorini*) *quae carmina a Vergilio* absolvi, quoniam mors -erat, nequiverunt.

γ *anticipantes*: EPICED. Drusi 397 -it ... metus per longa pericula luctum (*cf. 399* non ex praecipiti dolor ... venit). SYMM. rel. 7, 1 *strenarum impertiendarum* usum munificentiae festinatione -itis seram putantes liberalitatem, quae statutis temporibus admovetur. MART. CAP. 1, 22 (vers.) quae *Philologia* possit docta totum -ere cura, quod superis praescire datum. *al.*

d *i. q. intercipiendo avertere* (*sc. aliquid [aliquem] vertere, antequam ad effectum vel finem destinatum perveniat*): CIRIS 203 (*ad Philomelam et Procnen*) caeruleas -ite (per- *var. l.*) in aethera nubes (*i. 'n. velut obstacula in via Scyllae Nisique positas avertite';* praeverrite [*Heinsius*] in aethere *postulat Lyne, comm. 1978, ad l.; 'n. superando praeite sim.' intellegunt alii ad Clαα trahentes*). STAT. Theb. 8, 598 *Menoeceus Atyn lapsum recuperans* -it equos curruque citato desilit. 11, 209 Tisiphone ... adstat *Eteocli sacrificanti* et inferno -it vota Tonanti (SCHOL. applicuit). QVINT. decl. 364, 4 nihil ... pro certo adfirmare debemus, sed tantum suspicionem iudicum a nobis alio -ere.

B *praevalente respectu gradus vel aestimationis* (*quaecumque vi temporali quoque explicari possunt, ad A traximus*): **1** *trans. cum obi. rei vel animantis*: **a** *praelati, ut significetur fere i. q. praeferre, anteponere; id quod posthabetur indicatur per*: α *dat.*: PLAVT. Pseud. 293 pieta-⟨tem⟩ te amori video tuo -ere ([pro- *B*]. GELL. 4, 3, 2 Carvilius traditur ... iurisiurandi religionem animo atque a. -isse). CIC. Phil. 2, 88 *vitam Antonii recensens* incidi in id tempus, quod eis rebus, in quas ingressa erat oratio, -endum est (praetereundum *var. l.*). div. 1, 10 *de divinatione agam, nisi* habes aliquid, quod huic sermoni -endum putes. TERT. pall. 5, 1 l. 3 regno Scythi[c]ae philosophiam -it *Anacharsis.* pudic. 22 p. 273, 4 *Christi* misericordia, qui paenitentiam peccatoris morti -it. PAVL. NOL. epist. 13, 19 qui *divites* aeternis caduca -erint quique maluerint terrae quam deo credere. *al.* β *praepos.* prae: PLAVT. Amph. 528 *ad legionem* redeundum est mihi, ne me uxorem -isse dicant prae re publica.

b *posthabiti, ut significetur fere i. q. superare, vincere, anteire* (*indicatur quo respectu vel qua causa fere per abl., per praepos.* in HIER. in Gal.; *hucine p. 1110, 20?*): IVL. VAL. 1, 49 p. 60, 26 nullum esse vestrum adeo sui ... sollicitum, quem non pro se mea cura -at. AVSON. 365, 7 p. 93 (*loq. nymphae*) quem *phoenicem* nos perpetuo decies -imus aevo (*cf. Hesiod. frg. 304 M.-W. δέκα ... τοὺς φοίνικας, sc. γηρασκόμεθα*). SYMM. epist. 9, 68 licet me ipse ... dignatione -eris (praeveneris *cod. unus*). HIER. in eccles. 12, 9 l. 288 qua *sapientia* -it Salomon omne hominum genus (praefertur *cod. unus,* praeivit *edd. vet.*). in Gal. 3, 27 p. 369^{C} potest ... liber servum in fidei qualitate -ere (*syn.* esse melior, praecedat; *opp.* deterior est). MART. CAP. 2, 117 *Musarum* chorus canoris vocibus dulcique modulatu -it omnes organicas suavitates. *al.*

2 *intrans. fere i. q. praevalere, praestare*: **a** *absolute*: PLAVT. Amph. 1069 (*ancillam terrent praesentia Iovis et clamor Alcumenae*) erilis -it metus: accurro, ut sciscam quid velit (*ad p. 1109, 7 trahit* NON., *v. p. 1107, 33*). HIER. epist. 77, 2, 1 quidquid primum adripuero, sequentium conparatione vilescit; ieiunium *Fabiolae* praedicem? -unt elemosynae (-veniunt *et* -valescunt *var. ll.; syn.* maior est). **b** *indicatur quid inferius sit, minus valeat, sc. per dat.* (*enunt. relat.* AVIEN.): TERT. adv. Val. 29, 3 animae *fide auctae* ... ita ceteris -erant (-ant *vel* -unt *codd.*), ut demiurgus ... magni eas fecerit. AVIEN. Arat. 537 quae ... in astro lanati marcent pecoris (*sc. arietis*) ..., minor istaec linea (*sc. sideris q. v. Deltoton*) luce et fulgore facis -itur ([*cf. 534* superat]. *nisi ex enunt. relat. suppleas acc., ut ad 1b pertineat*). SYMM. epist. 1, 33 facito, ut ceteris negotiis tuis respondendi cura -at. AMBR. epist. 8, 57, 10 *proeliandi* consilio (consilium *var. l., edd. vet.*) prudentiorum -it sententia non temere confligendum *esse* bello (*cf. Ios. antiq. 5, 151 ἐπέσχε ... αὐτοὺς ἡ γερουσία*).

C *praevalente respectu loci*: **1** *trans.*: **a** *notione communi fere i. q. praecedere, praeire; -untur qui* (*quae*): α *motu superantur, post tergum relinquuntur* (*cf. p. 1109, 53*): CATVLL. 64, 341 *Achilles* -et (per- *fere codd.*) celeris vestigia cervae (*cf.* cervos: STAT. Theb. 4, 271 *equum* trepidos suetum -ere c. Ach. 2, 111 volucres ... -ere c. et Lapithas ... equos). VERG. Aen. 1, 317 qualis equos ... fatigat Harpalyce volucremque fuga -itur Hebrum ([Eurum *Rutgers; cf.* SERV. *ad l.* -itur id est transit *eqs.*]. *item -itur flumen*: PANEG. *l. 34*). 7, 807 *Camilla* adsueta ... cursu ... pedum -ere ventos (12, 345 equo -ere v. SERV. auct. Aen. 12, 334. *cf. l. 31. 38 et* PANEG. 6, 18, 6 *ut milites* effuso ... cursu non iam Rhodani curricula, sed ipsa quodammodo ventorum flabra -rent). SIL. 8, 557 *Scipio saepe* campi per aperta volantem ipse pedes -it equum (STAT. Ach. 2, 111 *supra. cf.* STAT. Theb. 5, 691 volucres ⌞equitum -erat alas⌟ Fama recens [⌞ ⌟ etiam -erat auras *Håkanson, Statius' Thebaid, 1973, 38*]). STAT. silv. 3, 2, 125 iam ... turmas facili -ere gyro fortis *puer.* PANEG. 8, 6, 1 qua *celeritate* omnis ... adventus tui nuntios -isti ([per- *var. l.*]. *cf.* famam: 11, 8, 3 [*antea*: quos praemiseratis nuntios reliquistis] ipsam, quae vos conata est praevenire, f. -istis. CLAVD. DON. Aen. 10, 510 p. 358, 7 celeritate. rumorem: AMM. 16, 11, 14 nimia velocitate). DICT. 3, 15 Achilles ... propere pergit atque hostem securum sui -it, tum ... circumvenit. HEGES. 1, 33 p. 64, 19 *Herodes* navigabat ad eum *Caesarem,* ne fama terrenum iter eius -ret. MART. CAP. 1, 25 Delii festinata, *i. Phoebum festinantem,* -ere (*si textum recte restit. Willis*; -ere *absolute adhiberi putant alii, ut ad l. 58 pertineat*). SIDON. epist. 9, 9, 7 qui *equi* facile possent itineris pridiani spatia -ere. *al.* β *quovis modo sequuntur*: APVL. met. 5, 13, 6 *Cupido Psychen relinquens* -it statim lumen nascentis diei (*nisi vi temporali explices*). Ps. AVR. VICT. epit. 14, 4 qui *Hadrianus* provincias omnes passibus circumierit agmen comitantium -ens. AVIEN. Arat. 1598 *v. supra p. 976, 70.*

b *notione peculiari i. q. sese avertendo relinquere aliquem suo loco morantem*: APVL. met. 5, 31, 7 Venus indignata ... -sis illis *deabus* alter- orsus ... pelago viam capessit. AVSON. 417, 130 p. 282 *amicus reversus* ⌞totum occursantis populi -itur agmen⌟ et sua praeteriens iam iam tua limina pulsat (⌞ ⌟ -it cunctos, ut te amplectatur, amicos *rec. altera*).

2 *intrans. fere i. q. praeire*: **a** *act.* (*cum dat. eius, quod sequitur, nisi abl. absol. intellegas apud* HEGES.): FRONTO p. 241, 17 delphinus *Arionem* excipit, sublimem avehit, navi -it. HEGES. 1, 29, 10 Bocchum paenituit ... missisque per quos revocaretur Herodes -erat (*si recte intellegimus locum ab interprete nimis breviatum; cf. gr. 1, 278 ἔπεμψεν, sc. Bocchus, ... τοὺς ἀναχαλέσοντας τὸν ὑβρισμένον· ἔφθανεν ... τούτους Ἡρώδης κτλ.*). **b** *depon.*: ITIN. Alex. 13 Macedonas itinere -sos, *sc. a Persis.* DICT. 2, 37 Achilles -so de se nuntio ... intemptato negotio ad tentoria regreditur (*cf.* AMM. 23, 2, 7 ut fama de se nulla -sa ... improvisus Assyrios occuparet *Iulianus.* 26, 8, 3 rumore quodam -so).

II *vi praeverbii evanida vel deflexa adhibetur*: **A** *vi convertendi* (*sc. trans.*): VET. LAT. Ier. 2, 27 (Ps. Orig. tract. 6, 32; *deus de Israhelitis*) -erunt ad me dorsa et non facies (*gr. ἔστρεψαν, Cypr. testim. 3, 59 p. 162, 8 cod. W* converterunt, *Vulg.* verterunt. Ps. ORIG. *paulo ante ibid.* inimici ... d. ad reli(n)quendum dominum -erunt). **B** *vi pervertendi, subvertendi* (*sc. trans.*): COD. Theod. 1, 9, 2 (*sim.* COD. Iust. 1, 31, 2; *antea*: nefas est a minoribus maiora ... posci) ordinem ... militiae atque stipendia nemo -at. CONC.^{S} I 3 Rustic. p. 170, 35 abominabilem haeresem et

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-entem euangelicam nostram sectam (*vers. Tur.* per-, *gr. I 1, 3 p. 7, 11 ἀνατρέπουσαν*). COD. Iust. 2, 7, 26, 1 (*a. 524*) interdicenda ... cunctis licentia -endi progressus seriem, quam ipsius temporis ordo suppeditat. ANTH. 794, 43 (*nisi medii est aevi*) aurum sinceras solitum -ere (per- *Baehrens*) mentes mortales animos in scelus omne vocat. **C** *vi avertendi* (*sc. intrans.*): CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 79, 23 nolite a fide, quae in eum *Iesum* est, -i (*gr. I 1, 2 p. 50, 22 μὴ παρατρέπεσθε*).

deriv.: praeversio.

praeves, -idis *m. v.* praes. *Peri.*

praevetitus, -a, -um. *a* prae *et* vetitus (vetare). [*falsa var. l. supra p. 1098, 53; e coni. dub. pro* praedictae AVIEN. fab. 30, 7.] *i. q. maxime vetitus* (*vix i. q. antea vetitus*): SIL. 13, 155 *milites exspectant signum ducis;* -um namque et capital committere Martem sponte viris (praevehitur *var. l.*).

praevexo, -ātum, -āre. *a* prae *et* vexare. *i. q. antea vexare* (*non nisi p. p. p.*): CAEL. AVR. acut. 2, 32, 166 *signa* haec concurrunt aliquando non -tis viribus ..., aliquando vero -tis ob nimiam sanguinis detractionem (*cf. abl. respectus*: chron. 1, 1, 18 *nisi* aeger fuerit viribus -tus). chron. 1, 1, 33 *caput,* etiamsi sua passione -tum non fuerit, ... gravescit.

[praevexus *v. p. 1098, 24.***]**

praeviāns *v.* praevio.

praeviātor, -ōris *m.* *a* praeviare. *i. qui praeviat, praevius*: VEN. FORT. virt. Hil. 9, 25 revelatione commonita *est aegrota,* ut ad sancti limina si vellet salva fieri properaret; quo illa fidens nuntio tamquam cum ipso sanitatis suae -e laeta percurrit.

f. **praeviātrix,** -īcis. *i. quae praeviat, praevia*: VEN. FORT. epist. (carm. 3, 4) 3 nisi a vobis ... lampas -x itineris occurrisset, errassem (*in imag.*). *Bk.*

praevidentia, -ae *f.* *a* praevidere (praevidens). [*falso trad. pro* praeviventia MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 23 l. 28.]

i. q. facultas vel actio praevidendi: **1** *respicitur praescientia dei*: FVLG. myth. 2, 6 quod (*sc. πρόνοιαν θεοῦ*) nos latine -am dei dicimus (pro- *var. l., ut ibid. iterum*). OP. imperf. in Matth. 53 p. 935 secundum -am suam. BOETH. cons. 5, 6, 16 sq. si -am (praescientiam, praesentiam *var. ll.*) pensare velis, qua cuncta dinoscit, non esse praescientiam quasi futuri, sed scientiam ... instantiae rectius aestimabis; (17) unde non -a, sed providentia potius dicitur. **2** *respicitur facultas hominis latentia perspicientis* (*cf. p. 1112, 60*): VITAE patr. 5, 10, 76 p. 925^{D} senex ... ⌞habens contemplationem sive -ae gratiam⌟ intellexit, quia scandalizatus est intra se *hospes* (⌞ ⌟ *gr. Cot. p. 657^{C} διορατικὸς ὤν*). 6, 1, 16 p. 998^{C}.

praevideo,** -vīdī, -vīsum, -ēre. *a* prae *et* videre. NOT. Tir. 25, 43^{b} -et. *forma* -is *pro* -es SACR. Leon. 613 (*errore, cf.* 919 -es). *de notione*: GLOSS.^{L} I Ansil. PR 1186 -it: prospexit. 1187 -it: porro vidit. GLOSS.^{L} Corp. PR 565 -o: praescio. GLOSS. V 350, 40 consulens: -ens. *legitur in poesi singulis fere locis apud* VERG., OV. (*bis*), VAL. FL., HOMER., STAT., PS. CATONEM *al., in prosa singulis vel binis locis apud* PLIN. *utrumque,* QVINT., TAC., TERT., *deinde saepius.* **[confunditur in codd. passim cum* providere, *quod infra fere negleximus; voces notione proximae haud ubique apte discerni possunt, tamen verbum providendi, cum legatur inde a Plauto et frequentetur a Cic., recte praetulisse videntur editores apud* CIC. Phil. 12, 26 div. 1, 63 Att. 6, 9, 5. *al.* HOR. epist. 1, 7, 69. *al., vel restituisse e. g. apud* TAC. hist. 4, 15, 2 nec providerant (prae- *M*) ... nec, si providissent (*M*), satis ... erat. ann. 2, 14, 1. *ceterum variat cum* pervidere *p. 1114, 4. 13 sq.* (*falsa var. l. e. g.* PANEG. 4, 8, 2).**]**

I *notione praeverbii originaria i. q. antea videre* (*plus minusve abundanter accedunt adv.* ante *l. 65. p. 1113, 17 et saepius, cf.* antequam *l. 63. 71, praepos.* ante *e. g. p. 1112, 73; vim praeverbii localem postulare videtur veriloquii causa* ISID. *p. 577, 64*): **A** *respicitur potius actio oculorum eius*: **1** *qui irruentia, appropinquantia sim. conspicit, sc. antequam adsint*: **a** *-entur quaecumque laesura, infestatura sunt* (*sc. ita ut caveri possint; cf. p. 1113, 42*): VERG. Aen. 5, 445 ille ictum venientem a vertice velox -it celerique elapsus corpore cessit ([CLAVD. DON. *ad l.* p. 474, 5 antequam perveniret, vidit. *huc pertinere videntur etiam* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 1184 -it: ante vidit. 1185 -it: cabuit, *i.* cavit]. LACT. inst. 3, 29, 20 nec -erit ante nec caverit. CLAVD. DON. Aen. 10, 795 p. 390, 24. *sine attrib.*: HOMER. 605 i. celeri -it callidus astu). DICT. 3, 8 Patroclus -so hostium agmine telum *arripit.* CLAVD. DON. Aen. 10, 415 p. 345, 24 tantum iners fuit, ut veniens saxum ... non -isset (*cf.* HEGES. 5, 13, 2 lapidem). HEGES. 2, 6, 3 hostis -etur, sicarius delitescebat. **b** *-entur qui quolibet modo obviam fiunt*: VET. LAT. gen. 37, 18 (Ambr. Ioseph 3, 11) *fratres* -erunt illum *Ioseph* de longe venientem, antequam adpropiaret ad illos (*gr. προεῖδον, cod. 100* providerunt, *Vulg.* cum vidissent eum procul). CASSIOD. Ios. antiq. 11, 331 p. 328 *Alexander, cui Hierosolymam ascendenti occurrebant sacerdotes ceterique,* -ens multitudinem ... principem sacerdotum primus veneratus est (*gr. ἔτι πόρρωθεν ἰδών*).

2 *qui aliquid (aliquem) videt, antequam aliud eveniat* (*vel antequam ipse aliud faciat*): OV. met. 15, 135 sanguine cultros inficit *hostia* in liquida -sos forsitan unda (*sim.* fast. 1, 327). VAL. FL. 2, 442 quas -erat urbes navita condebat *praetervehendo.* CAEL. AVR. acut. 3, 5, 49 ante casum nullum -etur signum. PATRIC. conf. 52 amicos quos ante -imus.

3 *qui aliquid videt, antequam alius id videat*: TAC. ann. 12, 63, 2 quod ⌞priores illuc advecti -sa locorum utilitate⌟ peiora legissent *Chalcedonii ad urbem condendam* (⌞ ⌟ *vi concessiva*).

4 *qui aliquem videt, antequam ab illo videatur*: DON. Ter. Ad. 460 -it Demea *fratrem,* non -sus est. CLAVD. DON. Aen. 6, 495 p. 572, 8 cum ante esset agnitus *Deiphobus* Aenea -ente. AMBR. hex. 6, 4, 26 lupus si prior hominem viderit ...; idem si se -sum senserit (*gr. Geopon. 15, 1, 8 προορῶν ..., ὀφθεὶς δὲ πρότερος*).

B *respicitur potius actio mentis* (*-ent animalia l. 20 sq. et p. 1113, 25*): **1** *qua quis quid noscit, antequam eveniat (saepe ita, ut ei consulere possit, cf. A 1 a), vel videt quae aliis latent (sc. infra l. 61); pertinet ad*: **a** *prognostica et artem mathematicorum vel medicorum* (*saepe forma '-ere aliquid* futurum' [eventurum AVG. civ.]): PLIN. nat. 18, 273 *a Democrito* -sa (pro- *codd. plerique*) olei caritate futura ex Vergiliarum ortu. PS. QVINT. decl. 13, 17 *apes* -ere tempestates (AMBR. hex. 5, 13, 43 *merguli* -entes t. futuram. *cf.* SERV. auct. *p. 572, 7*). AVIEN. Arat. 1544 solem melius -sa sequuntur astrorumque duci monstrata tenacius haerent (*gr. 820 ἠελίῳ ... μᾶλλον ἐοικότα σήματα κεῖται*). AVG. civ. 10, 32 p. 459, 24 arte medicinae quibusdam antecedentibus signis plurima eventura valetudini -entur. conf. 5, 3, 4 tanto ante solis defectum futurum -ent (*antea*: praenuntiaverunt). div. daem. 5, 9 *sicut medicus* bonas seu malas futuras -et valetudines, sic daemon in aëris affectione ... futuras -et tempestates. HIPPOCR. aer. 2 -bit, qualis futurus sit annus (*gr. προειδείη ἄν*). ORIBAS. syn. 6, 25, 3 Aa p. 17, 28 (*item* La p. 111) si quis -at futuram pestilentiam et adtendat ad tempora anni (*gr. συνίδοι*). *al.*

b *animi acumen disputantium vel legentium, quo -ent argumenta, conclusiones sim., quae postea proferentur* (*apud* BOETH. *respondet gr. προορᾶν*): TAC. ann. 14, 55, 1 (*Nero Senecae*) me non tantum -sa, sed subita *respondendo* expedire docuisti. CLAVD. DON. Aen. 10, 455 p. 350, 31 *Vergilius* Turnum comparat leoni ..., ut ex hoc iam -eri possit, cuius dicturus sit provenisse victoriam. HEGES. 1, 40, 9 p. 89, 11 -ens ... obstructos sibi aditus legitimae defensionis. BOETH. elench. soph. 174a19 *ad arguendum prodest* festinatio, nam tardiores minus -ent. top. Arist. 157b27 *adversarius id* cogetur ponere, eo quod non -at in reliquo in aliquo non sic (*sc. esse sim.*). 160b38 utrum -ens quid ... faciat instantiam *adversarius. al.*

c *divinationem, sc. somniis, portentis sim. nisam, et vaticinia vel visiones, quae fiunt inspiratione divina*: **α** *apud paganos*: STAT. Theb. 2, 692 haec -erat, omina doctus aëris et nulla deceptus ab alite, Maeon. TERT. anim. 46, 6 Seleuco regnum Asiae ... mater ... -it *somnio.* FIRM. math. 5, 3, 34 erunt tales, quibus dii futura praedicant, et qui animi sui instinctu futura -ant (*ed. Aldina,* praebeant *codd.*). SERV. Aen. 6, 134 *Sibylla* non eum *Aeneam* -et deum futurum. CLAVD. DON. Aen. 12, 460 p. 608, 2 (*de augure*). *al.* **β** *apud Iudaeos vel Christianos*: VET. LAT. Gal. 3, 8 (Aug. c. Faust. 12, 47) -ens ... scriptura, quia ex fide iustificat gentes deus, praenuntiavit Abrahae *eqs.* (*gr. προιδοῦσα ... ὅτι, Vulg.* providens). IREN. 3, 16, 9 l. 315 -ens ... *Paulus* per spiritum subdivisiones *haereticorum.* 3, 21, 7 *Christi* adventum. CYPR. epist. 60, 2 p. 692, 10 *apostolus* laudem virtutis *vestrae* ... iam tunc in spiritu -bat. CARM. adv. Marc. 3, 205 *Daniel* -it Christum regnorum solvere membra. AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 10, 1 *David* prophetico spiritu iudicium -ens Christi. AVG. civ. 16, 1 p. 121, 9 *Noe* intuens et -ens quod longe fuerat post futurum. c. Parm. 1, 1, 1 p. 19, 16 sicut de illa *ecclesia* tanto ante per corda et ora sanctorum -sum atque praedictum est. CAES. AREL. grat. p. 159, 8 *praesumptores* apostolus spiritu sancto revelante -ens. *al.* *part. praes.* -ens *pro adi. vel subst. (l. 65) sec. gr. διορατικός* (*quod infra ubique respondere scias; significantur qui vident futura vel quae ceteris occulta sunt* [*cf. p. 1111, 37*]): VITAE patr. 5, 10, 76 p. 925^{C} factus est vir contemplator, -ens et nominatus. 6, 1, 3 erat inter eos *colloquentes* unus -ens et vidit angelos *colloquio gaudentes* (*de eodem Common. patr. 5, 9* ut videre possit quod alii non videbant). 6, 1, 9 fuit quidam magnus inter -entes. 6, 1, 12 senex ... -ens (6, 1, 17). PALLAD. hist. mon. I 6 p. 267^{D} -entibus futura oculis intuetur.

d *praescientiam dei*: **α** *-entur res*: TERT. idol. 15, 6 haec ... ab initio -ens spiritus sanctus ... praececinit per ... propheten. VET. LAT. psalm. 138, 4 (cod. 300. *al.* = VVLG.) omnes vias meas -isti (*gr. προοεῖδες, Hier. psalt. sec. Hebr.* intellexisti). IREN. 3, 20, 1 l. 3 eam quae per verbum esset victoriam reddendam ei *homini* -ens. PS. HIL. libell. 12 p. 86, 7 si illis deus utile esse -erit, etiam temporalia praestabit. ZENO 1, 3, 5 si ... circumcisionem ... necessariam -ret. TYCON. reg. 3 p. 25, 25 quem deus ante mundum -it auditurum. RVFIN. Orig. in num. 10, 2 p. 72, 18 qui omnia -et et praenoscit. AVG. epist. 153, 4 non tantum qualis quisque sit videt, ve-

[Mensink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rum etiam qualis futurus sit -et. in euang. Ioh. 53, 6 malam ... eorum voluntatem -it deus (un. eccl. 9, 23 futuras -et v.). gen. ad litt. 11, 11 p. 344, 9 -et bonos futuros et creat, -et malos futuros et creat. Ps. Hier. epist. 19, 20 p. 208[C] si *nos* fide modicos non esse -erit. Sacr. Leon. 919 quae *nobis* congruant et -es solus et provides. *al.* β *-entur homines*: Ambr. epist. 7, 36, 25 -ens sanctos suos. Avg. in euang. Ioh. 53, 4 *si Iudaei aliud* facere voluissent, non prohiberentur; et hoc facturi -rentur ab eo, qui novit quid sit quisque facturus (*item pass. cum part. fut. et subaudiendo fortasse inf.* esse: serm. 285, 6). serm. 229E, 2 coll. Morin p. 468, 23 ipsos ante crucem suam vidit, quos ante mundi constitutionem -it (*cf. supra p. 501, 51*). Favst. Rei. grat. 2, 3 p. 64, 10 si praescire compellere est, qui -et peccatorem, ergo ipse causa peccati est? *al.*

e *quamlibet actionem praesagiendi*: Qvint. decl. 254, 13 evitare quod -it periculum cupit. 281, 1 *ut* videatur pater ... has insidias -isse. Tac. ann. 12, 40, 3 regnum ... invadunt; quod nobis -sum. Cod. Iust. 4, 24, 6 (*a. 225*) quae fortuitis casibus accidunt, ... -eri (pro- *var. l.*) non potuerant. Ps. Cato dist. 2, 24 levius laedit quidquid -imus ante. Itin. Alex. 29 fide dicti -sa. Symm. epist. 6, 16 -i, quem metum vobis fama aegritudinis meae posset incutere. Amm. 16, 12, 55 celeri corde futura -ens Caesar. 31, 5, 4 *dux Gothorum* genuina -endi sollertia venturos muniens casus. Clavd. Don. Aen. 5, 790 p. 517, 31 quicquid ... subitum est facile opprimit inparatum, speratum autem et -sum cavendo potest ... effundi. 10, 285 p. 331, 1 *desperationem* quam -erat Turnus. Heges. 1, 3 *filium* tanto declinaturum furore a pietatis lege ... -bat. Romvl. fab. 18, 2 rec. gall. *ut* cornix illi *grui* futura -endo narraret. Oros. hist. 4, 6, 40 si -retur fructus eruditionis. *al.* *notione praecavendi in versione lectionis gr. corruptae*: Polycarp. ad Philipp. 5 iuvenes ... inculpabiles sint ..., omnem ⌊ignorantiam -entes⌋, refrenantes semet ... ab ... malo (⌊ ⌋ *pro* προνοοῦντες *ἀγνείας legit π. ἀγνοίας*).

2 *qua quis quid antea considerat, praemeditatur*: **a** *quod praecedit quamlibet actionem, eventum*: Plin. epist. 1, 20, 13 suae quisque *auditor* inventioni favet et quasi fortissimum amplectitur, cum ab alio dictum est, quod ipse -it. Hippocr. aer. 2 nisi quis haec primo -at atque consideret (*gr. ἢν μή τις ... εἰδὼς προφροντίσῃ*). *ibid.* sic ... quis intellegens et -ens tempora scit maxime de singulis *eqs.* (*gr. προγινώσκων*). Cael. Avr. acut. 2, 10, 65 praecedentium causarum differentiam in curationibus -ere. **b** *quod futurum est* (*vel esse potest*): Ps. Philo antiq. 12, 3 omne quod -erint sibi facere praesument deterius (*sec. gen. 11, 6, v. p. 963, 66*). Clavd. Don. Aen. 10, 280 p. 329, 28 ut unusquisque ..., quid pati uxor hostibus dominantibus possit, animo -ente tractaret. Ambr. epist. 5, 31, 5 anima -at rependenda sibi merita conversationis suae. in psalm. 118 serm. 16, 9, 3 oculus ... -at quae ventura sunt et ea ... profusione lacrimarum ... detorqueat. Max. Tavr. 92, 2 ecce ... -emus diem advenire iudicii et ... poenas iam ipsa cogitatione sentimus. Greg. M. moral. 15, 29 quem *ultionis ignem* ... -ere contempsit.

II *notione praeverbii deflexa vel evanida*: **A** *significatur fere i. q. curando providere sim., sc. potius cum respectu*: **1** *consulendi, cavendi*: ne: Epit. Alex. 83 ne iniuria interficiamur, non nobis, sed tibi est -endum. Amm. 21, 8, 3 quod ne fieret, consilio sollerti -it. Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 42, 26 ovibus -ere pastores, ne ... fur latrocinetur in eis (*gr. I 1, 5 p. 128, 26 ποιεῖσθαι κηδεμονίαν*). *cum gen. sec. gr. i. q. curam habere*: Vet. Lat. I Tim. 5, 8 (cod. 77) si ... quis suorum ... non -e⟨t⟩ (*gr. προνοεῖ, Aug. civ. 19, 14* suis ... non providet, *Vulg.* curam non habet).

2 *instituendi, constituendi*: **a** *usu pleno*: Amm. 18, 6, 15 excogitatum est ergo, ut ...; quod ni fuisset -sum *eqs.* 29, 4, 2 praevi⟨sis quae⟩ negotium poscebat *eqs.* Bened. reg. 25, 5 *cibi* refectionem solus percipiat mensura vel hora, qua -erit abbas ei *poenae nomine* competere. Greg. M. epist. 5, 7 l. 17 debet relaxatio fieri ... iuxta quod tua dilectio -et. 9, 7 l. 10 ut -eris. **b** *in circumlocutionibus sermonis curialis* (*sc.* -o agere *fere pro* ago *vel* agere volo): Cod. Theod. 7, 19, 1, 1 *si quis nocentem* quempiam -erit occultandum (*item c. gerund.*: Greg. M. epist. 1, 38 l. 11 quam rem venerationi tuae innotescendam -imus. 7, 18 l. 12 dilectionem tuam -imus modis omnibus absolvendam. *et saepius apud eundem*). Hesych. in lev. 7, 11 p. 861[C] dividi ... illud ... -it. Novell. Iust. 88, 2 pr. hoc ... aspicere et constituere secundum legem -imus (*gr. συνείδομεν. item c. inf.*: Exc. barb. p. 280, 16 necessitate compulsus -i exquaerere *eqs.* Greg. M. epist. 7, 40 l. 10. *al.*).

3 *praebendi, parandi*: Patric. conf. 22 *deus* -it nobis cibum. Bened. reg. 32, 1 -at abbas fratres, *qui custodiant ferramenta sim.* Greg. Tvr. Franc. 3, 18 p. 120, 4 *regina* praedia eclesiis ... -it. Greg. M. epist. 2, 45 l. 12 alium locum ... -ete, ubi ... conveniant. *ibid.* l. 14.

B *significatur fere i. q. videre, intellegere, noscere sim.; respicitur potius*: **1** *actio mentis*: Avg. in Gal. 25, 2 *gentiles* nullam ex parentibus originem iustitiae se trahere -entes (*nisi praeferas var. l.* praefid-). Cod. Theod. 1, 10, 7 *iudices de iis* referre convenit, quos commodis propriis ... studere -erint. Consvlt. 9, 1 quam *poenam* pacto contra ius facto serenitas tua inesse -erit (per- *Mommsen*). Epist. pontif. 937 Conc.[S] IV 2 p. 160, 15, unde ... -o ... Hibam mereri clementiam (*allatum ex Conc.[S] II 3, 3 p. 50, 1, ubi trad.* per- [*gr. II 1, 3 p. 40, 19 συνοῳῶ*], *ut etiam Avell. 83, 272* [*at ibid.* 241 *trad.* -o]). Greg. M. moral. 3, 69 quae agenda ..., quae non agenda sint, fortiter -et. *al.* *loco dubio*: Hist. Apoll. rec. A 39 cum vidisset omnes ... discumbere nec inter eos maiorem esse ⌊-ret⌋, ait ad eos: '... dominus quis est?' (⌊ ⌋ *trad.*; qui -ret *edd. plerique sec. cod. unum rec. C cogitantes de notione 'observando praeesse' sim.*; qui provideret *coni. Kortekaas dubitanter*). **2** *actio oculorum*: Cael. Avr. acut. 3, 22, 221 etiam sine corruptione ciborum ... posse defluxionem fieri -e[a]mus. Serm. Corp. Vind. 21 p. 258, 14 in eo, qui *modo* natus fuerat, plus esse, quod intenderent animi hominum, quam quod oculi -rent (per- *var. l., cf.* pro- *Ps. Aug. serm. 136, 6*). Greg. Tvr. glor. conf. 37 -isset (per- *var. l.*).

appendix syntactica et stilistica: **1** *quid -atur indicatur*: **a** *per obi. acc. inde a* Verg. Aen. 5, 445 *passim. accedunt praedicativa: part. praes. p. 1111, 71, fortasse etiam p. 1111, 61. 68 (de part. fut. et gerund. v. l. 22 sq. 27); subst.*: Verec. in cant. 2, 3 'vellus' humanam carnem, 'terram' vero, stillicidiis infusam, ecclesiae multitudinem -bat; *ubicumque accedit adi., e. g. p. 1112, 73, potius inf.* esse *subaudias. cf. adv. p. 1112, 39. 57. 1113, 59 nec non praepos.* de (*sc. iuxta alias struct.*) *l. 26 p. 1112, 57.* **b** *per struct. verbales: acc. c. inf.: fut. (inf.* esse *hic illic omisso, ut et de praedic. cogitare possis): p. 1112, 47. 74 et e. g.* Cassiod. var. 9, 24, 2; *praes.: p. 1112, 54. 1113, 4.* Conc.[S] IV 2 p. 182, 11. *al. et nimirum saepius sub IIB.* *nom. c. inf. fut.*: Avg. civ. 14, 9 p. 21, 24. 15, 8 p. 72, 8 quae de civitate *dei* ... in spiritu -bantur esse ventura (*addas, si inf. supplendus est, p. 1113, 7*). *acc. c. gerund. (sc. inf.* esse *subaudiendo): p. 1112, 71. 1113, 61 et* Ambr. in Luc. 3, 30. *al.* *inf. solum: p. 1113, 66. enunt. secund.: interrog.: p. 1112, 35. 1113, 1. 18. al.*; quia: *p. 1112, 49 et* Ambr. spir. 1 prol. 9; quod: Ennod. opusc. 2, 83 p. 313, 12; si: Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 72, 34 -ere, si non et ipsum vocabulum perdiderint magistrorum (*gr. I 1, 7 p. 73, 9 σκοπεῖν, εἰ μή*); ne: *p. 1113, 48.* **2** *quomodo vel unde quid -atur indicatur per:* *abl.*: spiritu *p. 1112, 55 et e. g.* Ambr. in Luc. 3, 30; instinctu *p. 1112, 46; sim. al.* *praepos.*: in *c. abl.*: Cypr. epist. 60, 2 p. 692, 10 in spiritu (*item l. 26. al.*); per: *p. 1112, 57. al.*; ex: *p. 1112, 19. 35*; cum: Prisc. Lyd. solut. 3 p. 63, 21 *anima* cum divina quadam operatione -et futurum. **3** *cui quid -atur indicatur per dat. p. 1113, 50. 68. 70, per gen. p. 1113, 52.* **4** *absolute adhibetur p. 1112, 11. 1113, 20. al.* **5** *stilistica varia: in lusu cum* providere Sidon. epist. 6, 12, 7 Sacr. Leon. 919 (*cf.* providentia -ere Boeth. cons. 5, 3, 4), *cum* videre *p. 1112, 75*; -ere *iteratur p. 1113, 3.*

part. praes. praevidēns *pro adi. vel subst. masc. v. p. 1112, 60.*

p. p. p. neutr. praevīsum *pro subst. v. p. 1112, 22. 33.*

adv. **praevisē.** *i. q. modo praeviso*: Avg. in psalm. 63, 7 'repente', id est insidiose, quasi inopinate, quasi non -e.

deriv.: praevidentia, praevidus, praevisio, *?*praevisor.

praevides *v.* praes.

praevidium, *subst. a* praedium *derivandum, fingit veriloquii causa* Isid. orig. 15, 13, 5, *v. p. 577, 63 sqq.*

praevidus, -a, -um. *a* praevidere. *i. qui praevidet* (*futura* Mart. Cap., *latentia* [*cf. p. 1111, 37*] Cypr. Gall.): Cypr. Gall. num. 54 (*inquiritur in adulterii ream, v. num. 5, 12 sqq.*) -us (pro- *Pitra*) hic vates undam de fonte capessat fictilibus labris. Mart. Cap. 1, 6 -um (pro- *var. l.*) perspicacis prudentiae ... ingenium *Mantices.* *?usu deflexo sec. p. 1113, 46 explicando*: Cypr. Gall. Ios. 181 *nuntio cladis accepto* -a pectora tundit *dux* (*var. l.* pro- *praetulit Peiper*). *Mensink.*

praevigilo, -āre. *a* prae *et* vigilare. *i. q. antea vigilare* (*sc. praecavendo*): Avg. nat. et grat. 17, 19 *Pelagius* dicit hominem -are debere, ne ignoret, ideoque esse culpandam ignorantiam, quia id homo nescit ..., quod adhibita diligentia scire debuisset.

praevincio, -vīnxī, -vinctum, -īre. *a* prae *et* vincire. *i. q. ante vincire* (*potius vi locali* [*cf.* praecingo] *quam temporali?*): Gell. 15, 10, 2 ut virgines, quae corporibus suspensis demortuae forent, ... nudae ⌊cum eodem laqueo, qui (quo *var. l.*) essent -tae,⌋ efferrentur (*e Plutarcho, cf. mulier. virt. 249[C], ubi* ⌊ ⌋ *desiderantur*; praecinctae *var. l.*). 19, 2, 3 quisquis est his ferinis voluptatibus -tus (*inde Macr. Sat. 2, 8, 12* ferarum voluptatibus occupatus). Ps. Ven. Fort. vita Med. 4, 13 *dominus vineae deprehendit* furem ..., quem sua iam praeda -erat.

praevinco, -ere. *a* prae *et* vincere. *transitive i. q. praecellendo vincere, superare*: Ser. med. 526 crede ... potum meliorem lactis equini: dicitur hic dulces asinae -ere sucos. Felix anth. 214, 6 ardua sublimes -unt culmina thermae. Sacr. Leon. 41 merita nostra -ens ecclesiam tuam sanctifica. *absolute i. q. praevalere*: Sacr. Leon. 351 nec apud te delicta nostra praevaleant, sed misericordia tua semper exorta -at (*sim.* 594).

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praevio, -āre. *a* praevius *vel a* prae *et* viare. *i. q. praevium esse, praeire* (*non legitur nisi part. praes.* -ans): *absolute*: Ambr. in Luc. 2, 84 p. 88, 3 quod homo viam non possit adoriri, nisi dominum habeat -antem (*cf.* Hier. tract. in psalm. II p. 378 l. 422 habet ante oculos illum *deum,* quem sequitur -antem). Hier. in Gal. 5, 24 p. 422^{C} *qui in explicanda sacra scriptura* spiritum allegoriae sequitur -antem. *transitive*: Pavl. Nol. epist. 14, 1 (*Delphino episcopo*) ut te ... onera nostra relevante et itinera -ante leviores curramus (breviante, praeveniente *var. ll.*).

deriv.: praeviator (-trix).

praeviridāns, -antis *adi.* *a* prae *et* viridans (viridare). *i. q. admodum viridans* (*sc. translate cum respectu vigoris iuvenilis*): Laber. mim. 116 (*loq. poeta senex*) cum vigebam membris -antibus.

praeviridis, -e. *a* prae *et* viridis. *i. q. admodum viridis* (*cf.* perviridis): Frontin. aq. 7, 7 (*corrupte trad.*) *aqua* stat im⟨mobilis⟩ stagni mo⟨do⟩ colore -i. *Bk.*

praevisē *v.* praevideo.

praevisio, -ōnis *f.* *a* praevidere. *i. q. actio praevidendi*: Avg. serm. 383, 1 (*si genuinus*) futura ... cauta -e consulimus ..., praeterita ... sollicita recordatione recolimus. Ennod. opusc. 1, 29 p. 269, 17 -e discriminis. Greg. M. in I reg. 3, 69 repentinae afflictiones mortis sine -e venientis. moral. 20, 63 l. 75 *deum* sine -bus (pro- *var. l.*) praescientem. Isid. orig. 4, 10, 2 prognostica: -o aegritudinum, vocata a praenoscendo (*inde* Gloss. III 604, 27).

*?***praevisor,** -ōris *m.* *a* praevidere. [*falsa var. l. pro* praebitorem Ambr. Iob 4, 5, 20 *v. p. 392, 25. olim falso edebatur* Cassiod. Ios. antiq. 2, 116 p. 41 ubi deus ⌞-r esset⌟ (non adesset *codd.*).] *i. qui praevidet, provisor* (*per confusionem praeverbiorum, si recte trad.*): Gloss. V 657, 9 equitio: equorum -r (*v. vol. V 2, 728, 81; item ad Apul. Socr. 5 p. 129 spectat*: 657, 10 busequa: boum -r).

praevīsum *v.* praevideo. *Mensink.*

praevitio, -ātum, -āre. *a* prae *et* vitiare. *i. q. antea vitiare*: Ov. met. 14, 55 parvus erat gurges ..., quo se referebat *Scylla* ab aestu ...; hunc dea *Circe* -at (prediva *M*) portentificisque venenis inquinat. Cael. Avr. chron. 2, 1, 15 *curatio difficilior est* in corporibus ... debilibus ... aut ex alio morbo -tis.

praeviventia, -ae *f.* *a* praevivere (praevivens). *i. q. status praevivens, sc. technice in theologia christiana de vita dei quae est ante omnem vitam*: Mar. Victorin. adv. Arium 4, 23 l. 28 *et ibid.* l. 33, *v. supra p. 501, 4 et 7.*

praevīvo, -ere. *a* prae *et* vivere. *part. praes.* praevīvēns *i. q. antea vivens, sc. technice in theologia christiana respicitur deus vivens ante omnem vitam*: Mar. Victorin. adv. Arium 4, 23 l. 29 ipse *deus est* ... praeexistens, -ens (*antea*: nec *deus ὄν,* sed magis *πρσόν*).

deriv.: praeviventia. *Bk.*

ˣpraevius, -a, -um. *a* prae *et* via *sec.* obvius. *scribitur* praeb- *e. g. in cod. C saec. V* Hil. trin. 6, 2, prev- *cod. T saec. VII* Sedvl. carm. pasch. 1, 83. *al.* (*per* ae *scribendum esse monet orthographia Pauli abbatis apud* Gloss.^{L} I Ansil. pr 1188 [cod. Paris.]). *legitur in poesi apud* Cic. (*semel ut* Sen. *trag.*), Ov. (*sexies*), Stat. (*quinquies*) *et inde ab* Avson., *in prosa oratione inde a* Cypr., Lact.; *frequentant* Amm., Ambr., Hier., Pavl. Nol., Sidon., Ennod. [*confunditur in codd. maxime cum* brevis, *e. g.* Pelag. in II Thess. 2, 7 (*falsa var. l.*: Ivlian. in Am. 9, 11 l. 317), pervius Avg. epist. 186, 10 p. 53, 8 (*falso edebatur olim* Ivlian. in Am. 9, 2 l. 92), praemium Stat. Theb. 12, 465 Hil. trin. 9, 17 l. 11. *al.; scriptura aetatis recentioris* -a *pro* praebia *v. p. 391, 24 sq.*]

i. qui ante in via est, sc. praecedens, praecursor sim. (*cf.* Gloss. -us: antecedens. praecedens. -a: *πρσόδια.* Gloss.^{L} I Ansil. pr 1190 -us: antecipans. 1192 pr⟨a⟩ecursor; *iuxta ponuntur* dux *p. 1116, 40. 1117, 40. al.,* praecursor *p. 1117, 57. 65, sim. al.*). *vox adhibetur imprimis praedicative, ut saepe inter usum adi. et subst. distingui non possit; certe ponitur pro adi. p. 1116, 5. 7. 1117, 1 sqq. al., pro subst. masc. e. g. p. 1116, 14. 1117, 13 sqq. 66 sq., neutr. p. 1117, 40 (iuxta pron. p. 1117, 60); subst. fem. agnoscas imprimis p. 1116, 40. 1117, 26. 1118, 5, ubi respondent alia subst. accedit passim gen. eius, qui (quod) sequitur, e. g. l. 70. p. 1117, 40 sqq. 1118, 2 sqq., ceterum actionis moderandae, regendae p. 1116, 59 sq. 1117, 14 (cf.* in *c. abl. p. 1116, 25. 1117, 35. 73), rei petendae, parandae p. 1116, 18. 1117, 50 (fort. et p. 1117, 3; cf.* ad *p. 1116, 52,* usque ad *p. 1116, 54,* in *c. abl. p. 1116, 47*).

I *mero fere respectu loci vel temporis*: **A** *de rebus deisve caelestibus* (*stella Veneris vel Aurora praeter l. 75; sublucet vis praenuntiandi; cum gen. excepta p. 1116, 1*): Cic. carm. frg. 1, 2 *Hesperus* hunc *Ceycem* genuit ... -us Aurorae, solis noctisque satelles ([*explicat* Non. p. 65, 8 antecedens]. Ov. epist. 18, 112 -us A. Lucifer ortus erat). Ov. met. 15, 190 cum -a lucis (luci *var. l.*) ... Pallantias inficit orbem. Sen. Med. 71 (*ad Vesperum*) tu ... gemini -a temporis ... stella. Serv. Aen. 2, 802 ('Lucifer ... ducebat ... diem') lucis est -us. Ambr. hex. 4, 6, 27 surgentis solis -a aura dulcis aspirat. Pavl. Petric. Mart. 3, 339 cum -a solem nuntiat acceptum spargens aurora ruborem.

B *de animantibus quibuslibet*: **1** *vi locali de eo, qui praecedit aliquem in pompa vel itinere sequentem* (*ad IIA traximus locos, quibus accedit color ducendi*): Ov. ars 1, 542 ecce leves satyri, -a turba dei *Bacchi.* met. 11, 65 *Orpheus* nunc praecedentem *Eurydicen* sequitur, nunc -us anteit. Stat. silv. 2, 1, 175 -a ... agmina *pompae funebris.* Amm. 24, 4, 31 Victorem ... exercitūs -um, *sc. primo in agmine.* 25, 6, 2 adoriuntur nos elephantis -is Persae. Sidon. epist. 4, 25, 1 provincialium sacerdotum -o partim, partim comitante collegio. Vitae patr. Iurens. 91 porta tu -us *onus. al.* **2** *vi potius temporali de eo, qui prior (vel primus) iter quoddam fecit*: Pavl. Nol. carm. 5, 42 qua *via* ... penetrat super aera curru Elias et ... -us Enoch. epist. 23, 14 p. 171, 17 *Samarites* (*Luc. 10, 33*) hominem suum praetermissum a -is nec curatum miseratus accessit. Avg. epist. 120, 6 p. 709, 24 sibi, *i. philosophis,* longe excellentius in ea *via, i. fide,* fuisse -os piscatores ... credendi firmissimo robore. Arator act. 1, 870 (*de Cornelio centurione, qui in serie paganorum baptizatorum primus est*) sacri fontis ... -us.

C *de rebus quibuslibet*: **1** *quae ordine temporis praecedunt*: Amm. 26, 10, 16 densitate -a fulgorum ... concutitur *terra.* Clavd. 26, 294 vile decus *triumphi,* quod non erexit -us horror. Consvlt. Zacch. 3, 5 p. 105, 25 laborem nuptiae praecesserunt et tribulos ... passuri -os adiere conventus *Adam et Eva.* Leo M. serm. 45, 1 l. 7 quadraginta dierum ieiunium, quod festi paschalis est -um (*nisi ad IIB1b*). Petr. Chrys. serm. 124, 8 lingua ... caput mali *est* ... et merito prima est in gehenna, in cruciatu -a, dux poenarum. Epist. pontif. 557 Arel. 21 p. 31, 36 -a medendi semper austeritatis est lenitas nec omnis ferro statim culpa compaescitur. *al.* **2** *quas quis prae se fert, porrigit sim.: de partibus corporis*: Ambr. hex. 5, 22, 75 *ut cycnus* cervicem extendat ..., quae quasi -a reliqui corporis escam ... rapiat. Pavl. Petric. Mart. 4, 550 *boum lingua* -a ... adlambens colligit herbas. *de virga* (*praelata ut p. 1117, 7; cf. l. 73*): Mart. Cap. 5, 433 *senex* -am virgam gestans lictoris ... praecedebat usu.

II *cum coloribus peculiaribus*: **A** *viam monstrandi, ducendi, praecipiendi sim.* (*de deis et hominibus passim, de animalibus l. 40. 53. al., de stellis, lumine sim. l. 73. p. 1117, 5. 8 sq. al., de variis incorporeis l. 46. 71 sq. p. 1117, 24 sqq. al.*): **1** *proprie vel in imag., sc. vigente respectu itineris faciendi*: **a** *praedicative*: **α** *vario usu*: Ov. ars 2, 57 (*Daedalus ad filium*) ego -us ibo: sit tua cura sequi, me duce tutus eris (Itin. Alex. 21 duos corvos draconesve -os ivisse *Alexandro per deserta.* Prvd. perist. 6, 10. *al.*). Ib. 266 columba est data ... -a ducque rati *Argonautarum.* Stat. Theb. 1, 326 ferre iter impavidum, seu -a ducit Erinys, seu fors illa viae ([Schol. -a: dux viae; -i enim dicuntur duces viarum]. Itin. Alex. 19. *cf.* Stat. Theb. 12, 465 Iuno ... inducit -a matres). Lact. inst. 4, 24, 8 ut qui docet, faciat quae docet et sit quasi -us et manum porrigat secuturo (Ambr. epist. extra coll. 14, 87 erit ... iustitia comes, si fides -a sit. Orient. carm. app. 3, 130 *Christus appellatur* via: quod sanctis sit -us in paradiso. Ps. Greg. Tvr. Thom. 71 Christus ... ⌞tibi erit viator et -us⌟ [⌞ ⌟ *cf. gr. p. 80, 31 σε χειραγωγήσει*]. *al.*). Hil. trin. 6, 2 *si* sequerentur Christum ducem, prophetas nuntios, apostolos -os (Amm. 18, 7, 11 laudato ... suasore et iusso ducere, qua norat, agmina ... pra⟨e⟩vium sequebantur *eum.* Hier. in Mich. 3, 1 l. 29 *dominum* [*antea*: princeps itineris]. *al.*). 9, 17 *Christus* se ad eos *thesauros caelestes* -um tribuens. Clavd. 20, 426 sulcandas qui *piscis* -us edocet undas. Evseb. Gallic. hom. 4, 1 l. 7 quam *stellam* ... magis usque ad ... cunabula -am fecit *deus.* Cassiod. Ios. antiq. 12, 305 p. 351 hostibus ... -os ei[s] *imperatori* dantibus aliquos de fugientibus Iudaeorum (*gr. ὁδηγούς*). Arator act. 2, 903 angariat ... te quicumque petens, ut pergas -us unum, cetera vade simul duo milia (*respicitur Matth. 5, 41*). *et saepius. accedit gen.*: Ambr. in psalm. 118 serm. 14, 11, 2 sit ... tibi fides itineris tui -a (Evcher. laud. her. 1. *al.*). Heges. 4, 2 p. 242, 25 me *Vespasianum* ... habebitis -um pugnae (*cf. gr. 4, 48 πειράσομαι ... προάγειν ὑμῶν*). Ivlian. epit. in psalm. 67, 8^{b} (*de deo*) -us ac ductor populi (*cf. gr. προηγούμενος ... ἡμῶν*). **β** *abl. absol.*: Amm. 14, 11, 17 interfectorum ... catervae Domitiano et Montio -is correptum eum, ut existimabat *Gallus* in somniis, uncis furialibus obiectabant. 24, 7, 3 *Iulianus* infaustis ductoribus -is mediterraneas vias arripere ... proposuit. Ambr. hex. 6, 4, 21 p. 217, 7 nullo -o, nullo praegustatore *a feris* carpitur herba nec laedit. Hier. in Gal. 3, 14 p. 364^{A} ut benedictiones ... ipso *Christo* auctore et -o transferrentur ad gentes (Sidon. epist. 2, 12, 3 -o C. *rus proficiscimur. cf.* Pavl. Nol. carm. 17, 79 -o ... nomine Christi). Pavl. Nol. epist. 16, 11 p. 124, 9 tua ... mens ... in ipsam arcem sapientiae Christum fide -a dirigatur. Avg. epist. 186, 10 p. 53, 8 *gratiam dei* comitante non ducente, pedisequa non -a voluntate *hominis* (*antea*: non ... praecedit). Petr. Chrys. serm. 64, 1 qua *lucerna verbi* -a mysterii ... ingrediamur obscura. Salv. gub. 1, 42 *gens Hebraeorum* agit iter ... -o deo (Sidon. epist. 4, 15, 3. *cf. p. 1117, 32*). *al.*

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *attributive*: STAT. Theb. 4, 485 angue ter excusso et flagranti -a taxo, Tisiphone, dux pande diem (*nisi ad a*). AMBR. in Luc. 7, 122 p. 334, 19 misericordia, quae caelestium dux -a (et -a *Schenkl sec. var. l.* est -a) mansionum ... tabernacula defunctis adquirit aeterna. PRVD. cath. 5, 43 plebem *Iudaeorum* ... fulgure -o ducebat radius (*respicitur columna ignis [exod. 13, 21] ut*: CONSVLT. Zacch. 2, 10 p. 68, 21 -ae divinitatis auxilium). perist. 2, 147 *caecus quidam* baculo regebat -o ... gradum. LEO M. serm. 31, 2 l. 20 *tres magi* -i fulgoris indicium ... comitantes (*in eadem re*: 32, 1 l. 10 stella [35, 1 l. 4 SEDVL. hymn. 2, 34]. 34, 2 l. 38 -um luminis cursum. *cf. p. 1116, 54*). SEDVL. carm. pasch. 5, 62 -us ... signifer (*Iudas armatos adducens ut*: op. pasch. 5, 3 p. 276, 14 -us ductor ac s.). ARATOR act. 2, 1088 *tempestate coorta* -a fluctivagae latuerunt sidera puppi. *al.*

c *per se ponitur* (*sc. masc. pro subst.*): HIER. in eccles. 10, 15 l. 234 non habuerunt ducem et -um itineris *philosophi pagani.* epist. 53, 6, 1 te in scripturis sanctis sine -o et monstrante semitam non posse ingredi. in Gal. 2, 7 p. 387[A] ut ... non deesset eis *gentibus* doctor et -us (*antea*: quem sequerentur). vir. ill. praef. 3 nullum -um sequens ... magistrum memet ipsum habeo. PRVD. c. Symm. 2, 904 vestrum penetrate chaos, *pagani,* quo vos vocat ille -us infernae perplexa per avia noctis (*889* dux daemon adest).

2 *translate de iis, qui (quae) quolibet modo praesunt, praecipiunt, regunt sim.* (*pauca, quibus imago itineris evanuisse videtur; audacius in technopaegnio l. 23*): **a** *de rebus*: AVSON. 339, 6 p. 157 lux ..., cui -us est sol (*fere de auctore vel causa; de praenuntio cogitant alii*). AMM. 31, 7, 6 -a ... spe meliorum Romani duces ... ausuri aliquid gloriosum *eqs.* AMBR. Iac. 1, 2, 5 p. 7, 15 temperantia est ... correctionis -a, disciplinae magistra. OP. imperf. in Matth. 1 p. 628 Ioachin, quem Pharao ... fecerat regem et non populus dei -o iure (*IV reg. 23, 34*). *al.* **b** *de animantibus*: CONSVLT. Zacch. 1, 31 p. 39, 15 hic *diabolus* primum hominem ad temerandam praecepti legem in serpente -us et suasor animavit. MART. CAP. 6, 567 (vers.) *Minerva,* quae facis arbitrium sapientis -a curae ac rationis apex *eqs.* SIDON. epist. 3, 7, 2 si quam -o deo quaestor ianuam securitatis aperuerit. IORD. Get. 100 dum eorum *Gothorum* -us existeret Ostrogotha (*99* O. rex Gothorum). Rom. 355 Lilingis, eorum *Isaurorum* et in bello et in consilio -us. FACVND. defens. 12, 2, 23 Marcianus princeps ... sacerdotalium non -us, sed pedisequus decretorum ... pronuntiat *eqs. al.*

B *praenuntiandi vel praeparandi*: **1** *generatim; pertinet potius ad*: **a** *praenuntiandum, praesignificandum* (*huc vergunt quaedam sub IA allata*): STAT. Theb. 7, 403 quae *monstra* ... nectit prodigiale canens certi Fors -a fati. AMM. 31, 5, 8 inter metuenda multa periculorumque -a maximorum. SIDON. epist. 5, 16, 1 quaestor ... litteras adventus sui -as misit. PAVL. PETRIC. Mart. 5, 301 -a vicini ... signa furoris. ALC. AVIT. epist. 15 -o praestolatae visitationis nuntio gaudeamus. *in interpretatione allegorica christiana*: PAVL. NOL. epist. 5, 2 p. 25, 13 *regina austri* (*Matth. 12, 42*) invisitatarum gentium socia, iam tamen visitandarum -a. ARATOR act. 1, 706 recte -us ... huic *reginae Aethiopum (act. 8, 27), i. ecclesiae,* spado est, qua procedente libido pellitur (*702* praemittit). **b** *praeparandum* (*hucine p. 1116, 24?*): AMBR. epist. 9, 66, 8 fides velut -a caritatis occupat animam et praeparat semitas venturae dilectioni. PAVL. NOL. carm. 24, 880 filius, vestrae salutis -us (*sc. quam is dei ministerio deditus parentibus parat, sicut Ioseph in Aegypto alimenta paravit patri, v. 841 sqq.; an trahas ad A?*). BOETH. cons. 4, 1, 2 o *philosophia,* ... veri -a luminis. CAES. AREL. serm. 213, 5 p. 806, 5 ut, cum in nobis ista *vitia* defuerint, locum virtutibus -us puritatis nitor aperiens spiritum sanctum in domicilium paratae sibi habitationis includat.

2 *speciatim; pertinet ad praecursores*: **a** *Christi, sc. Iohannem baptistam*: CYPR. epist. 61, 4 p. 697, 18 Iohannes praecursor eius *Christi* et -us (HIER. in Is. 11, 40, 3 l. 42 sermonis dei p. et -us. MAX. TAVR. 5, 3 Christi). HIER. c. Lucif. 7 p. 162[C] baptisma eius -um dominici baptismatis fuit (*de eadem re*: tract. in Marc. p. 325, 18 quasi -um quoddam). PAVL. NOL. epist. 49, 12 p. 400, 12 -i Iohannis habitum ... imitabatur. CHROMAT. in Matth. 8 l. 16 Iohannes domini -us ac minister adventum caelestis regis annuntians iter domino ... praeparabat. *al.* **b** *Antichristi, diaboli, haereticorum*: LACT. mort. pers. 2, 8 Neronem venturum putant, ⟨ut praecu⟩rsor diaboli ac -us sit venientis *eqs.* HIL. c. Aux. 1 *pacem fieri* imminentis Antichristi -i ministrique *non* sunt passi. trin. 6, 46 l. 13 *diabolus* loquitur ... per adventus sui profetas ac -os. PELAG. in II Thess. 2, 7 qui falsis doctrinis eius *Antichristi* -um (praemium, breuem *var. ll.*) faciunt iter. ENNOD. opusc. 2, 125 p. 326, 8 adulteri Laurenti aut sequaces aut -i. DIONYS. EXIG. vita Pachom. 27 l. 29 *Origenes* -us Arrii ... declaratus ... de ecclesia pulsus est (*gr. πρὸ Ἀρείου ... ἐρρίφη*).

C *praeveniendi, praeoccupandi*: AMBR. off. 1, 24, 111 (*de Iacob*) in satisfactione -us, in remuneratione largus. PAVL. NOL. carm. 6, 208 *in Iohanne puero* ⌞serietas lascivi -a sensus⌟ iam tenera informat venturis moribus ora (⌞ ⌟ *i. praematura serietas sensus puerilis; cf. e. g. vol. VII 2, 984, 49*). AVG. anim. 2, 17, 23 p. 358, 24 sive mutua sive -a caritate monuisse. MART. CAP. 2, 125 (vers.) virgo perite -a sortis *tuae, Philologia,* quae potuisti scandere caelum *eqs.* (*'praevertit sortem suam caelumque ... iam antea ... studiis appetiit' Kopp, 1836, ad l.; ad B trahunt alii*). PROSP. epist. 1, 5 p. 461, 21 *gratiam* dei comitem, non -am humanorum volunt esse meritorum (*cf. p. 460, 3* praeveniat). SIDON. epist. 3, 12, 2 antequam pervenirem, facinus ... -o clamore compescui. ENNOD. epist. 1, 1, 7 p. 3, 12 contestatio ... -i ... sermonis (4, 23, 1 p. 114, 22. 5, 22, 1 p. 143, 12 me -um praestitisse sermonem [*item* 9, 30, 1 p. 252, 4]). 2, 6, 1 p. 44, 16 paginarum -us destinator. opusc. 3, 149 p. 369, 15 illa, quae itineris eius *Epiphani* fuit semper -a, ... praecessit fama. *al.*

deriv.: cf. praevio. *Spoth.*

praeulcero, -ātum, -āre. *a* prae *et* ulcerare. *i. q. antea ulcerare* (*sc. tractatione quadam*): CAEL. AVR. chron. 5, 1, 18 locis -tis adponimus ... calcem (*cf.* ulcerationem *vel* ulcus praeficere *supra p. 632, 2. 4*).

praeumbro, -āre. *a* prae *et* umbrare *vel* umbra (*cf.* ad-, in-, obumbrare). *i. q. umbra(ndo) praetegere* (*sc. in imagine respicitur obscuratio*): TAC. ann. 14, 47, 1 Memmius Regulus auctoritate, constantia, fama, in quantum -ante imperatoris fastigio datur, clarus (*cf.* obumbrare *hist. 2, 32, 2*).

praeunguo, -ūnctum, -ere. *a* prae *et* unguere. *i. q. antea unguere: p. p. p.* -tus (*sc. praeverbio quodammodo abundanter adhibito*): CAEL. AVR. chron. 2, 1, 34 terga -ta ... *sole* calefacta, quae substrata accipiunt aegrotantes. 4, 3, 45 *per anum* immittendus digitus ... -tus adipe anserino (*cf.* gyn. 2, 84 *vulvae* immittenda ... manus -ta [*gr. p. 138, 3 λελιχασμένην*]). gyn. 2, 9 -tis partibus oleo calido (*gr. p. 102, 25 περιχριομένων*). *?gerund.* -endus (*nisi est falsa var. l.*): THEOD. PRISC. eup. faen. 65 cum pulverem aspergere coeperis, ⌞-endum⌟ est vulnus pice solutiore (⌞ ⌟ per- *var. l. praetulit Rose, quam vocem frequentant Theod. Prisc. aliique medici*).

*?***praeūnio,** -īvī, -īre. *a* prae *et* unire. *i. q. antea unire* (*nisi locum corruptum putes*): LVCIF. Athan. 1, 27 l. 16 *non pugnavimus* cum collegis sectae tuae Arrianis, cum eosdem iam pridem dei potentia cum Ario apud Niciam tempore, quo ... fides descripta est, -verit (*sc. damnatione?* punierit *var. l.; sensus, quem exspectaveris, elucet ibid. l. 19* quos semel deus pepulerat de populo suo).

1. praevoco, -āre. *a* prae *et* vocare. *additamentum duorum codd. in serie compositorum verbi q. e.* vocare NOT. Tir. 32, 27[a].

2. praevoco *v.* -foco.

*?***praevolito,** -āre. *a* prae *et* volitare. *i. q. volitare* (*vi praeverbii incerta, nisi falso editur pro* per-): Ps. PRIMAS. in Rom. 9 p. 470[A] equus potest currere, sed si non habeat rectorem, ... praeceps -at et rectum iter non ambulat. *Bk.*

praevolo, -āvī, -āre. *a* prae *et* volare. NOT. Tir. 75, 97[a] -at (*om. K*). *legitur fere singulis locis inde a* CIC., HYG., TAC., *decies apud* AVG.; *dactylici nimirum praeferunt* antevolare. [*confunditur in codd. cum* praevalere, *e. g.* AVG. gen. ad litt. 10, 21 p. 325, 14, *quod infra negleximus; falsa var. l. pro* praeolat PLAVT. Mil. 41, *v. supra p. 746, 10 sq.; vix recte editum est inde ab ed. princ.* AVG. util. ieiun. 2, 2 -antem (revolantem *cod. unicus*).]

1 *proprie vel in imagine respicitur motus*: **a** *fere i. q. antecedere volando, se movendo*: **α** *intransitive* (*c. dat. fin.* MART. CAP.): CIC. nat. deor. 2, 125 *grues* in tergo -antium colla et capita reponunt (*item de avibus*: TAC. hist. 1, 62 3 aquila leni meatu prout agmen incederet, velut dux viae -vit. *de signo*: MART. CAP. 5, 433 corax oris aurati, *quem gestabat Tisias ante Rhetoricam incedens,* venientis feminae auspicio -bat [*luditur nomine rhetoris Coracis*]). HIST. AVG. Sept. Sev. 22, 1 ipse somniavit *se* quattuor aquilis ... -ante nescio qua ingenti humana specie ad caelum esse raptum. PRVD. perist. 5, 499 longe ... artus *martyris* -ant telluris ad ... sinum (*relictis nautis insequentibus*). *de epistula prius allata*: AVG. gest. Pelag. 30, 55 p. 109, 10 epistula ... gestorum *episcopalium* tarditate procurata celeritate praecedens in manus hominum -at. **β** *transitive*: CYPR. GALL. gen. 1439 procurrit Iudas et fratrum -at agmen. **b** *fere i. q. ante conspectum volare, volando occurrere* (*sc. intransitive*): HYG. Gell. 7, 6, 3 (*docte usurpatum ad explicandam vocem q. e.* praepes, *v. supra p. 764, 3 sqq., ubi vix suspiceris notionem q. e. porro volare*). APVL. met. 6, 15, 2 *aquila* ob os puellae -ans. CAEL. AVR. acut. 3, 14, 116 aurium tinnitus, visus quoque falsitas -antium (*coni. Bendz,* pro- *ed. pr.*) veluti animalium minutorum. **c** *fere i. q. volando superare* (*sc. transitive*): AVG. in psalm. 38, 2 l. 32 transilire fossas, aut aliqua altiuscula -are saliendo. MART. CAP. 1, 93 (vers.) rapidis -at axibus ac mundi exsuperat saepe means ⌞globum⌟ *Philologia ingenio suo* (⌞ ⌟ *ἀπὸ κοινοῦ. item in imag.*: Ps. ATHAN. ad mon. 1 p. 71[A] *ut* ad veram vivendi frugem gradus interpositos -antes ... disciplinae summam teneatis).

2 *translate respicitur actio mentis, ut sit i. q. cogitando praevenire* (*transit. p. 1119, 3. 5*): **a** *antequam quid enuntietur*: AVG. epist.

[Morelli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

71, 3 (*Hieronymo*) quia -as ingenio, non solum quid dixerim, verum etiam quod dicere voluerim ... intellegis. gen. ad litt. 10, 21 p. 325, 14 nisi ... tale ingenium sit, quod possit loquentis -are conatum. serm. 52, 13 Rev. Bénéd. 74, 1964 p. 24, 192 iam clamastis, quia -atis (-astis *et* clamatis *var. ll.*). 52, 20 *ibid.* p. 33, 354 vos ... non solum percepisse dictum, sed -asse dicturum. **b** *antequam alius intellegat*: AVG. persev. 17, 13 quod ut apertius propter tardiusculos explicemus, remorationem meam ferant, quibus ingenio -are donatum est (*cf.* in psalm. 38, 18 l. 9 video quosdam -asse et intellexisse, sed a celerioribus non sunt deserendi tardiores. serm. 352, 4 p. 1554 iam veloces -ant *eqs.*). in psalm. 118, serm. 8, 4 l. 59 -at intellectus: et tarde sequitur ... affectus. *Morelli.*

?**praevolvit** NOT. Tir. 75, 89[d] (*affert Schmitz in indice omissa nota in app. crit.*). *a* prae *et* volvere.

praevorto(r) *v.* praeverto(r).

praeūro, -ustum, -ūrere. *a* prae *et* urere. *syllaba prima corripitur* VERG. Aen. 7, 524, *quod testantur* SERV. *ad l. et* PRISC. gramm. II 38, 8; *cf. e. g. supra p. 595, 22.* [*confunditur in codd. cum* perurere CATO agr. 161, 2 COLVM. arb. 11 AGROEC. gramm. VII 121, 7; *e coni. dubia* VITR. 1, 6, 11 (prudens *vel* procedens *sim. trad.*; -ens *Krohn,* trudens *Wistrand*).]

i. q. parte anteriore vel summa urere (*sc. calore, igne, sed frigore l. 22 et 2b*): **1** *formae finitae*: CATO agr. 161, 2 ⌞sum (*i. eum*)⌟ stramentis per hiemem operito, ne -atur (⌞ ⌟ *sc. asparagum; sunt qui coniciant* semen *vel* satum). COLVM. arb. 11 uvas, quae meridiem aut occidentem spectabunt, ne -antur, suo sibi pampino tegito (*sunt qui cogitent de vi praeverbii temporali, vix recte; cf. 5, 5, 15 ut* fructus uratur). SERV. auct. georg. 1, 170 (*additamentum cod. V, quod vulgo tribuitur Philargyrio*) quae *pars aratri* ut curvari possit, ante -itur.

2 *p. p. p.* **praeustus,** -a, -um *fere pro adi., i. q. ab summo ustus* (*accedente abl. instr. viget vis verbalis l. 41. 44*): **a** *flammis, calore: de telis (fossarum palis l. 35) igne duratis*: CAES. Gall. 5, 40, 6 multae -ae sudes, magnus muralium pilorum numerus instituitur (VERG. Aen. 7, 524 non iam certamine agresti, stipitibus duris agitur sudibusve -is, sed ferro ... decernunt. TAC. ann. 4, 51, 1). 7, 22, 5 apertos cuniculos -a et praeacuta materia et pice fervefacta ... morabantur. 7, 73, 6 teretes stipites ... ab summo praeacuti et -i demittebantur *in scrobes.* LIV. 1, 32, 12 ut fetialis hastam ferratam aut -am sanguineam (*Madvig*; s. -am *codd.*) ad fines eorum ferret. TAC. ann. 2, 14, 3 *apud Germanos* primam ... aciem hastatam *esse,* ceteris -a aut brevia tela. *de variis rebus*: COLVM. arb. 8, 3 terebra ... urit eam partem, quam perforat; -a autem pars raro ... comprehendit insertos surculos (*cf. 4, 29, 15* deusta). OROS. hist. 5, 13, 3 ut tecta aedium calidis *Aetnae* cineribus -a et praegravata conruerent. AGROEC. gramm. VII 121, 7 torris: lignum -um. **b** *frigore*: LIV. 21, 40, 9 -i artus *militum, qui Alpes transgressi sunt,* nive rigentes nervi, membra torrida gelu. PLIN. nat. 3, 134 -is in transitu Alpium nive membris.

praeut *v.* prae. *Terkelsen.*

praeūtilis, -e. *a* prae *et* utilis. *i. q. admodum utilis* (*cf.* perutilis, *quod legitur inde a Cic.*): CAEL. AVR. gyn. 2, 10 est -is embasis ex oleo adhibita (*gr. p. 103, 13 μεγαλωφελής*).

praevulsum *v.* praevello.

praezēlo, -āvī, -āre. *a* prae *et* zelare *sec. gr. παραζηλοῦν. i. q. zelare, sc. zelo afficere, exasperare* (*vi praeverbii fort. temporali, sc. cum abundantia quadam; an intensiva?*): VET. LAT. deut. 32, 21 (cod. 250; *verba dei*) ipsi ⌞-verunt⌟ me in non deo, in ira concitaverunt me in simulacris suis, et ego ⌞zelabo⌟ eos in non gente (⌞ ⌟ *gr. utroque loco respondet παραζηλοῦν, cod. 100* in zelum compellere; *alias vers. v. vol. IX 2, 34, 56 sqq.*).

prāgma, *abl. plur.* -atibus *n., πρᾶγμα.* NOT. Tir. 76, 13 -a. *i. q. πρᾶγμα, sc. negotium, res sim.* (*in locutionibus gr. integris exhibent vocem iam* PLAVT. Cas. 728 CIC. Att. 6, 1, 17): **1** *explicationes*: QVINT. inst. 3, 6, 28 *quidam inter elementa, circa quae versatur omnis quaestio,* pro illo ... 'actu' subiciunt 'res', id est *-ατα.* ISID. orig. 5, 22 *-a* graecum est, quod latine dicitur causa *eqs.* (*v. p. 1120, 71; cf.* GLOSS. -a: causa).
2 *usus auctorum spectat ad: argumenta declamationibus tractanda*: IVL. VICT. rhet. p. 9, 26 *qualitatis status* varius est et in ... forensibus negotiis magis quam in -bus scholasticis assiduus (p. 15, 2). p. 19, 6 quod ... in -bus rationalium statuum multae leges inveniantur (*postea affertur thema*: fur quadruplum solvat *eqs.*). *quamlibet rem cognoscendam*: POMP. gramm. V 111, 14 figura *litterae* est, qua scribitur; ... ceterum quid est figura? si velis verum scire, invenis aliud -a.

prāgmatīa, *acc.* -am (*plur.* -ās), *abl.* -ā *f., πραγματεία. i. q. πραγματεία*: *de studio et opera poetae*: PORPH. Hor. epist. 1, 19 praef. ha[e]c epistula ... -am suam vult in carminibus demonstrare (*inde Schol. p. 1120, 44. respicitur Hor. ibid. 21 sqq.* libera per vacuum posui vestigia princeps *eqs.*). *de tractatu, libro eiusve argumento*: SERV. Aen. 6 praef. ut plerique de his singulis *argumentis* huius libri integras scripserint -as (-matica *var. l.*). SCHOL. Hor. sat. 2, 5, 41 Furius Vivaculus in -a belli

Gallici (*affertur Bibac. carm. frg. 15, quod sine titulo libri laudat Porph. ad l.; hanc carminis appellationem in schola grammatici ortam esse putem [cf. etiam* pragmaticus *sub 1a], sed ipsi poetae tribuit Henriksson, Gr. Büchertitel, 1956, 39 sqq.*).

prāgmatica *v.* pragmaticus.

prāgmaticārius, -a, -um. *a* pragmaticus. *i. q. ad pragmaticas sanctiones pertinens, sc. masc. pro subst. (adi. l. 10?) de officiali, qui iis scribendis operam dat*: COD. Iust. 1, 23, 7, 2 (*a. 477*) qui illicite dictata scribere ausi fuerint cuiuscumque scrinii memoriales seu -i vel adiutores primicerii. 12, 33, 5, 4 (*a. 524*) in viris devotis laterculensibus et -is vel a secretis ..., quos memorialium etiam aut agentum in rebus adornat cingulus. *Bk.*

⁂**prāgmaticus,** -a, -um, *πραγματικός. si excipias usum iuris sub 2b illustratum, vox non plene recepta videtur in sermonem lat. traduturque saepe formis vel etiam litteris gr., v. infra; ceterum scribitur in codd. rec. hic illic* prauma-, *e. g.* CONC.[S] II 2, 2 p. 19, 18. *notatur* prag PAP. Sammelb. 5357, 11 (*saec. V vel VI*). NOT. Tir. 76, 14 -us. *legitur raro apud* ACC., TAB. devot. *infra l. 74,* CIC., QVINT. *al., sed multo saepius inde a saec. V in usu sub 2b illustrato; in poesi singulis locis apud* MART. *et* IVV.

i. q. πραγματικός, sc. ad ipsas res, ad negotia sim. pertinens, negotialis (*usurpatur saepe pro subst., v. infra 2a, 2bβ et passim sub 1 et 3b. dubium, utrum notionem generalem praebeant, an potius ad usum rhet. [cf. l. 53. 58] vel iuris [cf. p. 1121, 34] spectent explicationes hae*: ISID. orig. 5, 22 -a negotia dicuntur [*v. infra l. 72*]. GLOSS. per -um: per negoti⟨ati⟩onem. -a: negotiatio. -am: negotialis [*sic; perperam insertum est inter explicationes ad Hier. in Matth.*]): **1** *in arte gramm. et rhet. spectat ad rem, quae tractatur*: **a** *quolibet scripto vel carmine*: **α** *in titulo libri* ACCII (*ubi egisse videtur de argumentis variisque rebus ad poesin [maxime scaenicam?] pertinentibus, sc. non de stilo, verbis sim.; v. Henriksson, Gr. Büchertitel, 1956, 19 sqq.*): GELL. 20, 3, 3 L. Accius poeta in -is. NON. p. 150, 12 Accius -is. p. 156, 3 Accius -o⟨n⟩. *huc pertinere videtur*: GELL. praef. 8 est qui *-ά* et *πάρεργα* et *διδασκαλικὰ fecerit titulos.* **β** *cetera exempla*: SVPERSCR. Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 99, 20 codd. AB liber tertius de ... mixtis metris -us (-is *trad., sed opponitur in Subscr. ibid.* didascalicus ... liber secundus; *ceterum nom. trad. recte* SVPERSCR. *ibid.* p. 140, 6. *ad rem cf. Ps. Mar. Victorin. ibid. p. 100, 4 sqq.* decursis metrorum ... elementis ... *nunc dicam,* quae ex isdem ... derivata ad innumerabiles metrorum species ... processisse videantur). TITVLVS Hor. carm. 1, 1 rec. *Ξ* ⟨de⟩ vario hominum scribit officio; -e monocolos (*sc. ode. item fem. pro subst. ibid.* 2, 1. *in* rec. *Ψ*: 1, 11. 2, 7. 3, 1. *ceterum*: SCHOL. Hor. carm. 3, 30 tit. [*cod. A*]. *ad rem cf. Procli chrestom. p. 250, 7 W. -ά* [*sc. μέλη*] ..., *ἃ τινῶν περιεῖχε πράξεις*). *huc traham explicationem ineptam* (*corruptam e Porph. supra p. 1119, 70* [*cf. falsam var. l.* SERV. *p. 1119, 75*]): SCHOL. Hor. epist. 1, 19, 1 qua *epistula* demonstrat -am suam, idest causam, quare carmina composuerit.

b *arte rhet.*: **α** *in universum*: QVINT. inst. 2, 21, 3 *quidam materiam rhetorices definientes* ei ... locum in *ἠθικῇ* negotialem adsignant, id est *-όν.* 3, 7, 1 quod genus *demonstrativum* videtur Aristoteles ... a parte negotiali, hoc est *-ῇ*, removisse. **β** *in doctrina statuum de qualitate negotiali* (*ad rem v. e. g. Calboli Montefusco, La dottrina degli status, 1986, 99 sqq.*): QVINT. inst. 3, 6, 35 *Apollodorus* quaestionem aut in rebus extra positis ... aut in nostris opinionibus existimat positam, quorum illud *-όν,* hoc *περὶ ἐννοίας* vocat. 3, 6, 57 *qualitatem* negotialem, *-ήν* vocat *Hermagoras,* in qua de rebus ipsis quaeritur remoto personarum complexu. decl. 299, 1 probativae duae, altera pathetice, altera -e, id est, adfectus et iuris quaestiones. SVLP. VICT. rhet. 40 p. 337, 30 in qua *commiseratione* plerumque ex -ae (grammaticae *trad., em. Capperonier*) qualitatis locis multa dicentur. IVL. VICT. rhet. p. 9, 30 *qualitatis species* -a, id est negotialis, et dicaeologica, id est iuridicialis (*sec. Cic. inv. 1, 14, ubi desunt voces gr.*). p. 10, 1 tit. p. 10, 3 -a fit modis pluribus (*sc. qualitas*).

c *figura quadam*: EMPOR. rhet. p. 562, 28 genus ... ethopoeiae, quod rei gerendae causa tantum inducitur, ... (*affert Verg. Aen. 4, 223. 11, 243*), quae materies -a nominatur.

2 *in iure et in re publica*: **a** *de hominibus, sc. masc. pro subst.* (*nisi dubites de p. 1121, 1*): **α** *significatur quidam legum peritus, qui minister causae agendae adhibetur (v. Nörr, RE Suppl. X 639 sqq.): explicationes* (*cf. p. 1121, 4*): CIC. de orat. 1, 198 apud Graecos infimi homines ... ministros se praebent in iudiciis oratoribus, ii qui apud illos -i vocantur. 1, 253 *ministri in causis iuris periti* -i vocantur. QVINT. inst. 3, 6, 59 Graeci *-ούς* vocant iuris interpretes. 12, 3, 4 unde nomen his, *qui tela agentibus subministrant,* -orum datum est. ISID. orig. 5, 22 *πρᾶγμα* graecum est quod latine dicitur causa; unde et -a (-mata, -matia *var. ll.*) negotia dicuntur, et actor causarum et negotiorum -us nuncupatur. GLOSS. II 414, 64 *-ός*: negotiosus, forensis, rerum peritus. *exempla cetera*: TAB. devot. (CIL I[2] 3439; *saec. II ex. a. Chr.*) 13 Se⟨u⟩them -um (*ita Solin; nomen pro*

[Mensink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

prium intellexerunt alii). Cic. de orat. 1, 253 ei *oratori graeco* -um ⌞adiutorem⌟ dare (⌞ ⌟ *praedicative, ni fallimur*). Mart. 12, 72, 6 -us (*3* deseris urbanas lites). Ivv. 7, 123 inde (*ex honorario*) cadunt partes ... -orum, *quos adhibuit causidicus* (Schol. iurisperitorum, qui negotiales causas agunt). Vlp. dig. 48, 19, 9, 4 solet ... ita (*sc. foro*) vel iuris studiosis interdici vel advocatis vel tabellionibus sive -is. β *significari videtur, qui in municipio (vel collegio?) munere quodam fungitur* (*ad rem v. Nörr, RE Suppl. X 650 sq.*): CIL XIII 7061 *seviro* Augustali ... -o. 7064 dec(urionis) ... viri sacerdotalis -i. *lectiones dubiae*: CIL III 10531 XI 6230.

b *de rebus, sc. de genere quodam rescripti, quo in causa publica aliquid peculiare statuit ipse imperator* (*vel rex l. 60, fort. etiam praeses l. 62; gr. respondet passim -ός, quod infra fere negleximus; in contextu occurrit* specialis *l. 23. 27, opponitur* generalis *l. 28. 44. 67 [sed cf. l. 19], distinguitur* lex *l. 37. 39 [sed pro syn. est l. 48, cf. et iuncturam* lex -a. *l. 20]; ad rem v. Wesener, RE Suppl. XIV 460 sqq.*): α *adi.*: Ⓘ *iuncturae variae*: Conc. Carth. a. 411, 3, 38 (*v. etiam* capp. 3, 38) -is rescriptis preces *petitorum* inseri non solere (*item fere* 3, 39 *et* Avg. coll. c. Don. 3, 2, 2 p. 51, 23). Cod. Iust. 12, 16, 3 pr. (*a. 432*) non praeiudicatura quacumque generalitate -a (-i *loco gemino* Cod. Theod. 6, 23, 3). 10, 49, 2 (*a. 445*) nec lege -a nec divina adnotatione ... excusatos (Novell. Theod. 24, 2 nec sacra adnotatione nec l. -a. 24, 3. Marc. 2, 7 huius saluberrimae -ae l. moderationem. 3, 4. *et saepius*). Novell. Theod. 17, 1, 3 temporis praescriptionem ... speciali adnotationis beneficio aut sacra -a iussione *non* posse convelli (17, 2, 5 Marc. 3, 2. Anth. 2 pr. *legem* sub hac -a i. ad *te* ... dirigendam. *al.*). Epist. Arel. 29 p. 42, 12 -is ... constitutis. Novell. Iust. 7, 9 pr. quempiam -um proferre typum (*gr. -όν ... τύπον, pro quo antea ponitur* -a forma. *item variant*: 30, 8 pr. 54, 2 pr. neque speciali iussione nec divino -o t. 113, 1 pr. [*opp.* generales nostras leges]). Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 203, 14 huic decreto -o. Ⓘⓘ -a forma (*semper hoc ordine verborum; cf.* Gloss. Leid. Hessels 1, 92 -a forma: principalia imperia): Novell. Valent. 7, 3, 1 -a huius sanctionis f. Conc.^{S} II 2, 2 p. 57, 11 *quidam* per -am f. in duo unam provinciam diviserunt (*item fere* 3, 3 p. 95, 21, *sed gr. II 1, 2 p. 160, 26 διὰ -ῶν tantum, cf.* II 2, 2 p. 36, 17 *et* 89, 32 per -um, p. 108, 2 per -as. *explicat* Gloss. Leid. Hessels 39, 63 per -am f.: per principalia imperia vel negotia). Cod. Iust. 5, 5, 9 (*a. 476–484*) *usurpatorum* rescripta ... vel -as f. aut constitutiones impias ... viribus carere decernimus. Novell. Iust. 7, 9 pr. in circumventionem huius legis temptare -as nostras f. accipere. 7, 10 secundum sacram -am f. (17, 4 pr. 25, 4, 2. 28, 4 pr. *moderator* circumibit civitates a nulla lege forsan aut s. -a prohibendus f. *et saepius ibid.*). *al.* Ⓘⓘⓘ -a sanctio (*inverso ordine verborum*: Cod. Iust. 1, 53 rubr. sine sanctione -a): Cod. Iust. 1, 2, 12, 1 (*a. 451*) -as s., quae contra canones ecclesiasticos ... elicitae sunt. 1, 22, 6 (*a. 491?*) nullum rescriptum, nullam -am s., nullam sacram adnotationem (*opp.* generales sacras constitutiones). 1, 23, 7, 2 (*a. 477*) -as ... s. non ad singulorum preces super privatis negotiis proferri, sed si ... quaedam universitas hominum ob causam publicam fuderit preces. de cod. confirm. 4 -ae s., quae minime in ... nostro codice receptae sunt. Novell. Iust. 43, 1, 1 communis ... sit ... huiusmodi sacra nostra -a s., quam videlicet etiam legem vocare licet. *al.*

β *pro subst. de ipsa sanctione* (*iuxta ponitur* adnotatio *saepe; fere pro syn. sunt* sanctio principalis *l. 54,* litterae divinae *l. 54*): Ⓘ *exempla generis ambigui* (*fortasse potius pro neutr. habenda* [*cf. 3bβ*]. Gloss. per -um: iussio impe[ro]rialis [*spectatne ad l. 33?*]): Conc. Carth. a. 411 capp. 3, 51 exponitur Donatistis forma -i (*in ipso textu*: principali sanctione). Cod. Iust. 4, 61, 12 (*a. 408–412*) quidquid ... vel -is sacris vel adnotationibus fuerit elicitum. Cod. Theod. 11, 1, 36 -i nostri statuta. 16, 5, 52 cassatis quae -i⟨s⟩ vel adnotatione manus nostrae potuerint impetrari ... et veterum principum sanctione servata. Novell. Maior. 5, 1 -i nostri ... praeceptum. Conc.^{S} II 2, 2 p. 19, 18 sopitis ... universis -is aliisve ... litteris divinis. Ennod. opusc. 3, 135 p. 366, 3 cui praecepit *Theodericus,* ut generalis indulgentiae -um promulgaret. *al.* (*cf. e. g. supra l. 19*). *respicitur edictum sim. praesidis* (*si recte legitur*): Pap. Tjäder 2, 33 (*a. 565–570*) cognovimus ex pra⟨gmat⟩i⟨co Zach⟩ariae patricii pl⟨u⟩rimos fundos ... iam traditos esse. Ⓘⓘ *formae certae fem.* (*sc.* forma *vel* sanctio): Novell. Theod. 1, 5 nisi hoc ... divina -a mentibus intimetur (5, 2, 1 licet adnotatio nostra, licet d. -a contra vetitum proferatur. 6, 4 non sacra adnotatio, non d. -a habeat locum contra generalem nostri numinis sanctionem. *al.*). Cod. Iust. 11, 71, 5, 1 (*imp. Theod. et Valent.*) sive adnotatione sive -a. 12, 19, 15, 2 (*a. 527*) per sacram -am. Conc.^{S} II 2, 2 p. 108, 2 per -as (*v. l. 32 sqq.*). Ⓘⓘⓘ *formae certae masc.* (*sc.* typus, *vel etiam* tenor *sim.?*): Conc.^{S} II 2, 2 p. 90, 1 si quae ... civitates per -um imperialem metropolitano decoratae sunt nomine (*gr. II 1, 2 p. 160, 29 διὰ -ῶν, var. l. γραμμάτων, unde e. g. II 2, 2 p. 57, 14* litteris imperialibus). Novell. Iust. 15, 1 pr. si proferat privilegium suum ex divinis formis, vel si -i sint collati (*gr. ἐκ θείων ... τύπων, κἂν εἰ -οὶ καθεστήκοιεν* [*sc. τύποι*]).

3 *vario usu*: **a** *de animantibus, sc. rerum peritis*: Cic. Att. 2, 20, 1 *me a Pompeio amari* credo; ... -i homines ... cavere iubent et vetant credere.

b *de rebus*: α *in universum, sc. respiciuntur quaelibet res, negotia* (*neutr. pro subst.* Cic.): Cic. Att. 14, 3, 2 si quid ⌞-όν⌟ (-on, -um *var. ll.*) habes, rescribe, sin minus, ... mimorum dicta perscribito (⌞ ⌟ *sc. quod ad vitam publicam pertinet*). Porph. Hor. sat. 2, 3, 187 dogma ... Stoicorum quoddam ⌞-όν⌟, quo contine[n]tur omnes homines insanos esse (⌞ ⌟ *sc. quod ad hominum vitam, actiones sim. pertinet*). β *notione sec. 2b deflexa per neutr. pro subst. significatur norma quaedam, praeceptum sim.* (*cum gen. possess.*): Ps. Ambr. paenit. 11 p. 984^{D} (*de latrone in cruce*) haec vera consultatio paenitentiae, hoc praecipuum -um confitendi (*postea*: non praesenti vitae consulere, sed de futuro iudicio cogitare). Ennod. opusc. 3, 50 p. 343, 21 hoc sibi vivendi -um vel disciplinae dogma proposuit, aggressus est, servavit, implevit.

adv. **pragmaticē** (*forma gr. πραγματικῶς usus est* Cic. ad Q. fr. 2, 15, 2). *i. q. per pragmaticam formam*: Conc.^{S} II 2, 2 p. 20, 37 omnia, quae hic acta sunt et -e gesta ..., vacua esse omnino (*de eadem re supra p. 1121, 59*).

deriv.: pragmaticarius. *Mensink.*

[pragmentum *v. vol. X 1, 92, 10.]* **prai-** *v.* prae-.

[pramnion *edd. vet.* Plin. nat. 37, 173 *pro* promnion.]

prancat- *v.* pancrat-.

⊠**prandeo** (prando), prandī (prandidī), prānsum, -ēre (-ere). [*v. sub* prandium. *Fo.*]. Not. Tir. 103, 9 -et. *affertur inter verba II^{ae} coniug.* Qvint. inst. 1, 6, 7. *al.; leguntur formae III^{ae} coniug.*: Vet. Lat. Ioh. 21, 12 (cod. 15 *et var. l.* Vvlg.) -ite. Romvl. fab. 65, 25 rec. vet. -o. Max. Tavr. 50, 1 l. 23 -itis (*cod. S saec. V/VI* [*sed* l. 20 -es], -etis *cett.*). 69, 3 l. 66 -is (*codd. fere omnes*). Regvla mag. 57, 2 -at (*ed. sec. cod. P saec. VII, qui exhibet* prendat; *A* prandeat). Gloss. III 413, 50 -eunt. *ceterum non nisi in falsis var. ll. formae stirpis perf.* (-di *testantur gramm. passim inde a* Sacerd. gramm. VI 485, 30, *improbantes etiam formam* -didi, *e. g.* Prob. inst. gramm. IV 184, 18; *affertur inter perf. vocalis productae* Char. gramm. p. 317, 20, *sed v. Heraeus, Arch. Lat. Lex. 14, 1906, 396 sq.*): -di *legitur passim inde a* Plavto; -didi *trad. codd. omnibus vel potioribus* (*cf. falsas var. l. infra l. 47 et e. g.* Plavt. Poen. 759 [-didisti *duo recc. contra metrum*]): Vet. Lat. Ioh. 21, 15 (cod. 3) -diderunt (cod. 4. *al.* -didissent, cod. 2. *al.* = Vvlg. -dissent). Cypr. epist. 69, 6 p. 755, 10 -dedissent (*cod. S saec. V/VI,* -didisset *Q,* -disset *cett.*). Peregr. Aeth. 27, 9 -diderint. Hist. Avg. Opil. 13, 4 -didisset (*cod. P,* -disset *unus rec. et fere edd.*). Ps. Hier. epist. 12 p. 72, 5 -didisse (-disse, -sisse *var. ll., sed* p. 72, 6 *omnes codd. exhibent* -didit). Conc.^{S} II 3, 1 p. 77, 7 -diderunt (*in altera vers.* II 2, 1 p. 51, 4 -erunt). Max. Tavr. 72, 3 -diderint (*cod. G saec. VIII,* -erint *ceteri*). Greg. M. epist. 5, 6 l. 30 -didit. Vita Caes. Arel. 2, 31 -didistis. Gloss. III 144, 16 sqq. -didi. -didisti. -didistis. -didimus. *ceterum exhibentur formae* -dii Gloss. III 75, 3 *et* -si *in falsis var. lect. l. 41 et* Liv. 28, 14, 7 -sissent (*pro* pransi essent). Avg. epist. 65, 1 -sisse (-didisse *var. l.,* -disse *edd.*). *gen. plur. part. praes.* -entum Anth. 152, 2; *supinum I* -sum Char. gramm. p. 224, 13 Prisc. gramm. II 483, 21; *supinum II* -su Prisc. gramm. II 558, 16; *part. perf.* -sus *v. infra p. 1124, 35; part. fut.* -surus, ... non -diturus Victorin. gramm. frg. p. 36, 5 (*item* Avdax gramm. VII 362, 3. *v. e. g.* Plavt. *infra p. 1123, 2*). *de genere verbi v. testimonia p. 1124, 38. -o affertur inter verba neutralia e. g.* Serv. gramm. IV 417, 39; *usum trans. testatur* Prisc. gramm. II 378, 5 (*forma pass.* III 269, 21. *de usu auctorum v. infra sub 1b*). *pass. impers. exstat e. g.* Avg. epist. 36, 10. 32. *legitur in versu apud* Plavt. (*undecies*), Hor. sat. *et* epist. (*quinquies*), Ivv. (*ter*), Avson. (*ter*), *ceterum singulis locis apud* Enn., Afran., Catvll., Pers., Mart. *al.; in oratione soluta inde a* Catone, Varrone, Cic. (*binis locis in epistulis et in orationibus*). [*val.* prînzì; *dalm.* prandar; *sard.* prandere. *cf. M.-L. 6728. Wagner II 302. St.*] [*confunditur in codd. cum* pre(he)ndo Regvla mag. 57, 2 *l. 29* (*falsa var. l.* Epist. Alex. p. 219, 10).]

i. q. ἀριστᾶν (*respondet in* Gloss. *et in versionibus e gr. factis, quod infra negleximus*). *usu strictiore spectat passim ad cibum, qui primus die sumi solet, sc. fere meridie* (*a militibus pugnaturis nimirum etiam prius, v. p. 1124, 45; ceterum cf.* Hor. *p. 1124, 55 sq.* [*post horam quartam ut* Avson. 156, 1 p. 12]. Peregr. Aeth. 28, 2 hora quinta vel plus. Bened. reg. 41, 3 ad sextam. *v. et p. 1123, 21. 23; opp.* cena, cenare *e. g. p. 1123, 6. 10. 17; v. et p. 1125, 32 sqq.*). *saepius de epulis lautioribus, v. sub 1aβ, contra de victu parco p. 1123, 2. 58. 62; distinguitur* potare, potus *p. 1123, 30 sq. p. 1124, 53. usu laxiore et recentiore spectat ad quamlibet actionem edendi, fortasse iam* Ivv. *p. 1123, 14. 37 (sed v. Courtney, comm. 1980, ad locos), certe apud* Avr. *p. 1123, 62,* Tert. *p. 1123, 20,* Fvlg. *p. 1123, 69. al. et sub 2c; opp.* esurire Avg. *p. 1123, 22. 67; -ent animalia p. 1123, 59 sqq. fig. etym. v. p. 1123, 55.*

1 *generatim*: **a** *intransitive*: α *vario usu*: Plavt. Men. 401 -i in navi (*item de nautis p. 1123, 37*). Mil. 252 (*in causis fictis enume-*

[Morelli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

randis) *puella* lavat, -et, potat, occupatast. Pseud. 664 ubi -ero, dabo operam somno. Rud. 937 hic rex (*i. ego, Gripus piscator*) cum aceto -surust et sale, sine bono pulmento (*de prandio parco hominum infimi ordinis, cf. etiam l. 63*). Cic. fam. 7, 30, 1 Caninio consule, *qui hora septima electus postero die consulatu abiit*, scito neminem -isse (*inde paulo aliter* Hist. Avg. trig. tyr. 8, 2). Val. Max. 2, 5, 5 *olim* maximis viris -ere et cenare in propatulo verecundiae non erat. 3, 2, 21. Sen. epist. 122, 9 (*inducuntur qui contra consuetudinem vivunt*) quies est: ... nunc -amus. Pers. 3, 85 cur quis non -at hoc est? (*sc. studium philosophiae*). Plin. nat. 7, 183 P. Quintius Scapula, cum apud Aquilium Gallum cenaret, Decimus Saufeius scriba, cum domi suae -ret, *mortui sunt.* 33, 142 Catum Aelium ... in consulatu -entem in fictilibus. Mart. 1, 49, 14. Qvint. inst. 6, 3, 63 (*Augustus equiti cuidam in spectaculis bibenti*) ego si -ere volo, domum eo. Ivv. 10, 178 epota ... *esse* flumina Medo -ente. 13, 46 (*42* nulla *erant* ... convivia *deorum*) -bat sibi quisque deus. Svet. Aug. 94, 7 ad quartum lapidem Campanae viae ... -enti ... aquila panem ... rapuit (*de prandio in itinere cf. p. 1124, 56*). Dom. 21 -bat ... ad satietatem, ut non temere super cenam praeter Matianum malum ... sumeret (*cf.* Hist. Avg. Opil. 13, 4 si -didisset [*v. p. 1122, 40*] vel privatim, parcissimus, in cena effusissimus). *al.* Tert. apol. 40, 14 vos *nobiles Romani* ... cottidie pasti statimque -suri. Amm. 23, 6, 77 nec apud eos *barbaros* ... hora est praestituta -endi. Avg. in psalm. 103, serm. 3, 2 l. 28 *Petrus* quodam die esuriens cum -ere vellet (*spectat ad act. 10, 10* cum esuriret, voluit gustare). *al.* *adhibetur ad horam indicandam*: Marcell. chron. II p. 102, 526 Antiochiam ... repens inter -endum terrae motus invasit. β *respicitur convivium* (*saepius epulae lautiores; de solo -ente v. l. 14*): Plavt. Amph. 951 Blepharonem arcessat, qui nobiscum -at (968 uti re divina facta mecum -at. Afran. com. 182 nobiscum. CIL IV 10677 Apelles ... cum Dextro ... -erunt hic iucundissime et futuere simul. Hier. epist. 64, 3, 2. *al.*). Men. 387 eamus intro, ut -amus. 476 -i, potavi, scortum accubui (*cum acumine quodam, cf. enim* 1141 -i perbene, potavi atque accubui scortum. *sim. l. 28. 36. 51. al.; v. etiam p. 1124, 41*). 630. Cic. Cluent. 166 cum eius *Oppianici* in nuptiis more Larinatium multitudo hominum -ret (*item de prandio nuptiali*: Canon. Turner II p. 127 rec. V [*item fere* VI] praesbiterum in nuptiis digami -ere non convenit [*p. 30 rec. II* comedere, *p. 126 rec. III* convivio ... interesse, *gr. Mansi 2, 542^{B} ἐστιᾶσθαι*]). Att. 5, 1, 3. Petron. 57, 9 tu beatior es, bis -e, bis cena (*57, 2* convivare melius soles). Ivv. 6, 101 *moecha* inter nautas et -et et errat (*cf.* Ambr. Hel. 13, 46 i. arma). Svet. Cal. 32, 1 in conspectu *Caligulae* -entis vel comisantis seriae quaestiones ... habebantur. Fronto p. 154, 10 *in convivio aliquo* alter pudice ⌞-erit⌟, alter labellis gesticulatus erit (⌞ ⌟ *pro obi. vix subaudias 'oleas' ut vol. VI 2, 1959, 11*). Apvl. flor. 6, 12 *in convivio sapientium* qui nihil *eodem die bene factum* habet adferre cur -at, inpransus ... extruditur. Vet. Lat. Ioh. 21, 12 (cod. 4. *al.* = Vvlg.) dicit eis Iesus 'venite, -ete'. Avson. 335, 5 p. 198, 32 coeptos inter -endum *cum sodalibus* versiculos ante cenae tempus absolvi. Hist. Avg. Heliog. 25, 2. 25, 8. Alex. 61, 2 (*in expeditione*) -erat forte publico ... convivio, id est apertis papilionibus cibo militari accepto. Clavd. Don. Aen. 1, 645 p. 126, 17 *et* 127, 2 (*de convivio Aeneae et Didonis*). Hier. epist. 52, 11, 1 turpe est ... iudicem ... provinciae melius apud te *presbyterum* -ere quam in palatio (Vvlg. Esth. 5, 12 a. quam *reginam* ... cum rege -surus sum. Conc.^{S} II 3, 1 p. 77, 7). Salv. eccl. 3, 15 quam bene ... post te heres tuus de tuo -at (*nisi ad c*). Sidon. epist. 2, 13, 7 Sardanapallicum in morem. *al.* *de prandio monachorum* (*cf. p. 1126, 22*): Bened. reg. 41, 3 ad sextam -ant.

b *transitive* (*cum obi. acc. int. l. 55*): Plavt. Poen. 759 calidum -isti prandium (Vet. Lat. Dan. 14, 36 [Ps. Cypr. or. 2, 2] -e p., quod tibi misit deus [*gr. φάγε τὸ ἄριστον. cf. Vulg.* tolle p. *sec. Theodot. λάβε. huc spectat* Ambr. Iac. 2, 9, 42 alienum -bat p.]). Hor. sat. 2, 3, 245 luscinias. epist. 1, 17, 13 si -ret holus patienter *Aristippus.* Apvl. met. 4, 1, 4 me ... adhuc insolitum ... -ere faenum (*notionem q. e. manducare intellexit Wiman, Textkritiska studier, 1927, 70, sed cf. 4, 1, 1* diem ferme circa medium *et gr. 17, 3 ἠριστήκειν. sim. de lupo*: Romvl. fab. 65, 25 rec. vet. anseres -o). Avr. Fronto p. 62, 15 deinde ad merendam itum; quid me censes -isse? panis tantulum. Porph. Hor. epod. 3, 4 *messores* ferum alium -ent. Avg. in euang. Ioh. 123, 2 ecce dictum est etiam quid -rent: de quo prandio aliquid suave ac salubre dicemus et nos, si pascat et nos (*spectat ad Ioh. 21, 13*). in psalm. 68, serm. 2, 15 divitiae istae hoc tibi praestant, ut quod vis ... -as; illae vero *caelestes,* ut numquam esurias. *al.*

c *cum structura partitiva* (*cf. l. 51*): Fvlg. aet. mund. p. 177, 25 ut fames naturae f(o)edera vinceret et mater de suis visceribus ieiuna -ret.

2 *speciatim*: **a** *spectat ad prandium militum, maxime ante pugnam sumendum* (*cf. etiam p. 1124, 43 sqq. 1125, 13 sq.*): Enn. ann. 432 (*si recte huc traximus*) -ere iubet (Liv. 21, 54, 5 ut -ere omnes iuberent, armatos deinde ... signum exspectare. 31, 42, 2 aquatum ire et -ere). Liv. 9, 32, 4 ut -at miles firmatisque cibo viribus arma capiat. Val. Max. 3, 2 ext. 3 (*dictum Leonidae ante pugnam apud Thermopylas*) sic -ete, commilitones, tamquam apud inferos cenaturi (*similiter et alibi traditum [de Cic. Tusc. 1, 101 v. Lundström, Vermeintliche Glosseme, 1964, 306 sqq.]; cf. e. g. Diodor. 11, 9, 4 παρήγγειλε ... ἀριστοποιεῖσθαι*). **b** *in praeceptis medicorum de victu*: Cels. 1, 3, 34 *hieme* semel die cibum capere ...; si -et aliquis, utilius est exiguum aliquid ... sumere. 1, 3, 36 *aestate* -ere quoque commodum est. Plin. nat. 28, 56 Hippocrates (*II p. 288, 3 sq. L.*) tradit non -entium celerius senescere exta. Oribas. syn. 1, 17, 10 Aa p. 56, 10 radices *polypodii* ... manducentur ante prandium et sic postea -ant (*gr. deest*). *al.* **c** *usu christiano vel sacrae scripturae opponuntur ieiunia servanda* (*sive usque ad cenam, sive toto die [cf. Arbesmann, RAC VII 506]; praecipue ad prandium sumendum spectat, sed hic illic vi dilatata fere i. q. cibum sumere, non ieiunare, maxime l. 25*): Tert. ieiun. 10 p. 288, 6 *Iosue* -isse illa die existimamus, qua ipsis elementis stationem imperavit? (*spectat ad Ios. 10, 12*). Vet. Lat. III reg. 13, 7 (Lucif. non conv. 3, *sim.* Vvlg.) intra ... et -e (*opp. 8*: nec manducabo panem nec bibam aquam ..., quoniam sic praecepit mihi dominus. *cf.* Cypr. epist. 69, 6 p. 755, 10 cum ... contra praeceptum dei -isset [*sc. panem manducans, v. III reg. 13, 19*]). Peregr. Aeth. 27, 9 *ieiunantes* quemadmodum -diderint dominica die, iam non manducant nisi sabbato mane (*sim.* 28, 2. *item in quadragesima*: Max. Tavr. 50, 1 l. 17 *ieiunii* legem ... -endo ... rescindit. 69, 3 l. 66 Christo pro te esuriente tu -is. Caes. Arel. serm. 199, 1 exceptis dominicis diebus nullus -ere praesumat. *al.*). Conc. Hipp. a. 393 p. 21 l. 33 debent episcopi non postquam -erint, sed ieiuni ... divina celebrare mysteria (*cf. p. 1126, 63*). Avg. epist. 36, 21 p. 50, 17 inter se concorditer vivant sabbato ieiunantes ... et sabbato -entes (*i. ieiunia neglegentes, ut saepe ibid., v. Bastiaensen, Vocab. liturg. dans l'Itin. d'Égérie, 1962, 130 sq.*). in psalm. 42, 8 ita ieiuna, ut alio *prandium tuum* manducante -isse te gaudeas (*sim.* Ps. Avg. serm. 144, 4 Caes. Arel. serm. 198, 4. *al.*). Pavl. Med. vita Ambr. 38 *Ambrosius* cotidiano ieiunio macerans corpus, cui -endi numquam consuetudo fuit nisi die sabbati et dominico. Cassiod. inst. 1, 23, 3 ieiunabat sine exprobratione -entium. *al.*

part. praes. prandēns *pro subst. masc. usu quodammodo technico medicorum l. 6, Christianorum (sc. de non ieiunantibus) l. 25. 31; ceterum e. g.* Anth. 152, 2.

part. perf. **prānsus,** -a, -um. *antiquos* prasus *plerumque scripsisse testatur* Cassiod. gramm. VII 160, 15 (*ex Papir.*), *sed exempla desunt.*

legitur inde a Catone *vi activa i. qui prandit* (*cf.* Prisc. gramm. III 154, 12 -us sum pro prandi. *cetera testimonia gramm. v. supra p. 363, 76 sqq. et e. g. vol. III 785, 43; obi. acc. subaudiri potest l. 57, latet fortasse l. 58* [*si ἀπὸ κοινοῦ*], *restituitur e coni. dub. l. 51; masc. pro subst. l. 48; cum acumine quodam de eo qui bene prandit maxime l. 52. 60. 62*): **1** *iungitur cum* paratus (curatus Liv.; *per asyndeton praeter l. 46; usu originario de militibus, cf. p. 1123, 70*): Cato orig. 101 exercitum suum -um p. cohortatum eduxit foras atque instruxit (*item in re militari*: Liv. 28, 14, 7 tesseram vesperi per castra dedit, ut ante lucem viri equique curati -i essent [*sunt qui inserant* et]). Varro Men. 175 -um ac paratum esse (*fere proverbialiter, v. Otto, Sprichw. n. 1468 et* Non. *ad l.* -i non solum qui pranderint dicuntur, sed etiam quibus nihil desit). *masc. pro subst. in titulo saturae Menippeae*: Non. p. 353, 20 Varro -o parato (*item* p. 482, 17. 488, 5). **2** *usu vario*: Varro Men. 303 silicernium confecimus, ⌞⟨a⟩ quo⌟ -i discedentes dicimus alius alii vale (⌞ ⌟ quod *Onions*). Catvll. 32, 10 -us iaceo et satur supinus pertundo tunicam (*sc. ad venerem paratus*). Cic. Mil. 56 inscitiam -i, poti, oscitantis ducis *Clodii.* Pollio Cic. fam. 10, 32, 3 *Balbus quaestor quendam* vivum combussit, cum ... -us nudis pedibus, tunica soluta ... inambularet. Hor. sat. 1, 5, 25 quarta ... exponimur hora; ora ... lavimus ...; milia tum -i tria repimus. 1, 6, 127 ad quartam iaceo; post hanc vagor ...; -us non avide, quantum interpellet inani ventre diem durare, domesticus otior. ars 340 neu -ae Lamiae vivum puerum extrahat *fabula* alvo. Avson. 335, 7 p. 199, 54 comparet se atque me, occupatum cum otioso, -um cum abstemio. Ps. Hippocr. ad Maecen. 5 *urina hominis* -i ... candida *est.* Salv. eccl. 3, 16 si is *heres tuus,* qui res tuas prodige comedit, lautus et -us bene eructarit. *al.*

deriv.: prandiculum, pransito, pransor; *cf.* pransorius.

compos.: perprandeo, impransus, deprans; *cf.* compransor.

prandeum *v.* brandeum *vel* prandium. *Morelli.*

prandiārius, -a, -um. *a* prandium. [prandiaria *i. q. prandium: venet. vet.* prenzera; *francog. vet.* prangiere *et var. dial. francoprov., prov.; cf. M.-L. 6729. Wartburg IX 328 sq. St.*] *i. q. ad prandium pertinens*: Schol. Hor. epist. 1, 4, 11 ('non deficiente crumina') patrimonio vel sacculo nummario sive -o.

[prandiculārius *v.* pan-.**]**

prandiculum, -ī *n.* *a* prandere. Fest. p. 250 -a antiqui dicebant, quae nunc ientacula. *e coni. dubia l. 75.*

prandiolum, -ī *n.* *a* prandium *deminutive.* *i. q. prandium modicum*: Not. Tir. 103, 12 (*trad.,* prandiculum *Kopp*).

[Kooreman]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[prandito *v. p. 1127, 48.*]

⁂prandium, -ī *n.* [*notionem orig. ad cibum, qui tempore matutino sumi solebat, spectavisse verisimile est (v. l. 32 sqq. p. 1122, 63 sqq. 1124, 73); itaque nonnulli viri docti priori vocis parti* pran- *subesse vel adv. quoddam (cf.* πρω-ί *al.) vel adi. (cf. lituan.* pìrmas *'primus'; de falisc.* pram- *parum constat), posteriorem* -dium *ex* *-ed-iio̯m *syncopatam esse putant, ita ut fuerit* prandium *vel 'cibus qui mane estur' (cf.* ἄρι-στον, *theodisc.* Früh-stück) *vel 'prima cena' sim.; verbum* prandere *fort. ex subst. ortum est. v. Muller, Altital. Wb., 1926, 358; Walde-Hofmann II 357. Fo.*] *de origine*: PAVL. FEST. p. 223 -um ex graeco π⟨ϱ⟩οένδιον est dictum, nam meridianum cibum cenam vocabant (*cf.* PLVT. quaest. conviv. 8, 6, 5 *τὸ δ' ἄριστον ἐκλήθη 'πράνδιον' ἀπὸ τῆς ὥρας· ἔνδιον γὰρ τὸ δειλινὸν κτλ.*). HIST. AVG. Gall. 20, 5 militare -um, quod dictum est parandium ab eo, quod ad bellum milites paret (*cf.* ISID. orig. 20, 2, 11 -um ab apparatu edendi dictum: proprie autem veteres -um vocabant omnium militum cibum ante pugnam). *scribitur* -deum GREG. TVR. Franc. 3, 15 p. 113, 18 (*cod. B2 saec. VII ex.*). -tium VET. LAT. Luc. 14, 12 (cod. 18 *saec. VII ex.*). *litteris gr. l. 12. abbreviatur* pr CIL X 8070, 7. NOT. Tir. 103, 11. *de formis: gen. sing.* -di PLAVT. Poen. 1285 (-ei *cod. A*). ACT. Petr. 5 p. 50, 11. *legitur in versibus apud* PLAVT. *plus quam quinquagies, ceterum fere singulis locis apud* TER., TVRPIL., POMPON., *scaenicum ignotum p. 1127, 12?,* MORET., HOR. sat., PERS. (*ter*), MART. (*decies*), AVSON. (*bis*), PRVD. (*ter*). *al., in oratione prosa inde a* Q. SCAEV. (*an* SVLP. RVF.*? v. p. 1126, 40*), VARRONE, CIC., *Veranio* (*v. p. 1127, 11*), PAVL. FEST., SEN. *rhet.*, CELSO. [*val.* prinz; *dalm.* prints; *it.* pranzo; *sard.* prandzu. *cf. M.-L. 6730. Battisti-Alessio IV 3047. Wagner II 302. Wartburg IX 328 sq. St.*] [*confunditur in codd. e. g. cum* grandis MART. 13, 13, 1 DRAC. Orest. 857, *restituitur pro* premium DRAC. Romul. 10, 387, *falso trad. pro* parandum CAES. civ. 1, 78, 1, *pro* praeda SVET. Iul. 26, 3 (praedia *var. l.*).]

i. q. ἄριστον (*item* GLOSS.; *quae vox, ubi gr. respondet, infra non adnotatur. pertinet ad homines passim, ad animalia l. 59. p. 1126, 38. 72. 1127, 4. 29 sq.*). *-um, saepe primus cibus diei* (*cf. l. 10 sqq. et* primum -um AVSON. 396, 37 p. 251 MARCELL. med. 20, 89), *paratur fere medio die* (*cf. e. g.* SVET. Cal. 58, 1 hora ... septima. Claud. 34, 2 meridie. CHROMAT. serm. 10, 3 hora sexta); *aliter* PAVL. FEST. *l. 10.* APVL. met. 9, 5, 6 -o matutino *mulieris luxuriosae.* CASSIOD. hist. 1, 11, 14 -i ... tempus *erat* solis occasus *Antonio monacho.* GREG. M. *l. 50. ad rem v. e. g. Hug, RE XXII 2, 1688 sq., cf. etiam supra p. 1122, 63 sqq. usu stricto distinguitur* cena PLAVT. Bacch. 79 *et passim, v. imprimis l. 44 sqq. p. 1126, 24 sqq., ceterum e. g.* iantaculum SVET. Vit. 13, 1, merenda PLAVT. Vid. 51, *sim. al.; usu generali variat in contextu vel coniungitur e. g. cum* convivium PLAVT. Men. 460 (*464* c.). SVLP. SEV. Mart. 20, 7. *al.*, epulae PRVD. cath. 3, 62. 4, 64 GREG. M. in euang. 33, 7, mensa PERS. 5, 18 FRONTO p. 137, 13 PS. AVR. VICT. epit. 24, 5. *testimonia de ratione quae intercedit cum* cena (*v. et l. 38*): PAVL. FEST. p. 54 cena apud antiquos dicebatur, quod nunc est -um (*sim.* p. 338). SERV. Aen. 4, 77 ('labente die convivia quaerit') quia in usu non erant -a (*inde* ISID. orig. 20, 2, 14). GREG. M. in euang. 24, 6 non ad -um, sed ad cenam vocatos narrat *Iohannes* (*apoc. 19, 9*), quia nimirum in fine diei convivium cena est *eqs.* (*sim.* 36, 2). 38, 1 (*de* -o Matth. 22, 4 *l. 75, quod apud Luc. 14, 16 vocatur* cena) cum ad horam nonam apud antiquos cottidie -um fieret, ipsum quoque -um cena vocabatur.

1 *respicitur potius actio prandendi*: **a** *de convivio*: α *generatim*: PLAVT. Bacch. 79 quid si apud te eveniat desubito -um aut potatio forte aut cena ..., ubi ego tum accumbam? Cist. 10 in -o nos lepide ac nitide accepisti apud te. Men. 174 mihi, tibi atque illi iubebo iam apparari -um (598. 1137. *cf.* -um praeparare *p. 1128, 3*, parare *l. 75. p. 1126, 2. 1127, 6 et* DRAC. Romul. 10, 387 [premia *trad.*]). 287 numero huc advenis ad -um (*cf.* venire: CIC. Cluent. 168 cum ad illud -um crudior veniset. ROMVL. fab. 15, 3 rec. gall. mus urbanus ... murem agrarium rogabat venire secum ad -um). Mil. 712 *cognati* me ad se ad -um, ad cenam vocant (Poen. 469 Rud. 61. *al.* TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 513, 11 *Pharisaeus Iesum* vocarat ad -um [*Luc. 11, 37*]. *al.; cf. p. 1126, 19; aliter* PLAVT. Rud. 904 ad -um uxor me vocat; redeo domum). *et saepius.* TVRPIL. com. 133 invitavit plusculum hic se[se] in -o. CIC. Verr. II 1, 49. 4, 22 *Mamertini* maiorem sumptum ... in Timarchidi -um saepe fecerunt (*item de -o sumptuoso*: Phil. 2, 101 -orum apparatus. PERS. 1, 67 in mores, in luxum, in -a regum dicere. GELL. 2, 24, 11 *cum plerique* familiam ... suam -orum ... gurgitibus proluissent. *al.; cf. l. 70. 74*). Att. 5, 1, 3. SEN. suas. 2, 12 ego illi *Leonidae* ad -um promisissem, ad cenam renuntiassem (*adversus dictum Leonidae p. 1123, 75; sim.* SEN. epist. 82, 21). SEN. nat. 4, 13, 6 -a cenis usque in lucem perductis ingesta sunt. PETRON. 9, 2 numquid nobis in -um frater parasset. MART. 4, 49, 3 qui scribit -a saevi Tereos, aut cenam, crude Thyesta, tuam (*cf.* 10, 35, 6 -a ... Thyestae). FRONTO p. 137, 13. APVL. met. 1, 4, 6 *te* -o participabo (9, 33, 3 opipari -o). *al.* VET. LAT. Matth. 22, 4 (cod. 2 = VVLG.) dicite invitatis: ecce -um meum paravi (*allegorice interpretantur*: CHROMAT. serm. 10, 3 in -o ... ⟨mysterium⟩ dominicae passionis ostenditur. ORIG. in Matth. 17, 22 p. 643, 30 -um, quod paratur, esse eloquium dei). Luc. 14, 12 sq. (cod. 2) cum facies -um aut cenam, noli invitare amicos ...; sed cum feceris -um, invita mendicos (*gr.* ἄριστον ..., *δοχήν*, VVLG. -um ..., convivium). TERT. monog. 8, 10 -orum et cenarum cum publicanis et peccatoribus frequentator *Iesus* (*Matth. 11, 19*). ZENO 1, 25, 11 qui ... -a cadaveribus sacrificant mortuorum. AMM. 30, 1, 19 composita fraude ad -um ... invitavit *regem* (HIER. epist. 22, 9, 2. *al.; cf. l. 19*). *al. metonymice de coetu prandentium*: PS. HIER. epist. 18, 3 p. 185[B] omnia ... -a consonabunt et in te *carpendum* ... convivium dissolvetur.

β *speciatim de -is, quae dantur*: Ⓘ *populo* (*sc. a candidato, principe, patrono sim.; cf. de cibis p. 1127, 19*): CIC. Mur. 67 senatus consultum ... esse factum ..., -a si vulgo essent data, contra legem Calpurniam factum videri (CIL I[2] 3031[a], 19 [*saec. Ia. Chr. an saec. II?*] *Gamala* epulum ... dedit, ⟨id⟩em -um sua pecunia coloni⟨s⟩ Ostie(n)sibus bis dedit. SVET. Tib. 20 -um ... populo mille mensis et congiarium ... dedit. CIL XI 6161 *quidam* sexvir ... populo -um muner(e) functus dedit. *al.*). 72 ad -um vulgo vocati *sunt.* 73 -orum ... crimina. *ibid.* ad -um invitare. off. 2, 58. SVET. Iul. 38, 2 adiecit epulum ac viscerationem et post Hispaniensem victoriam duo -a. INSCR. Zeitschr. Numism. 38, 1928, 73 -um (*in tessera ossea*). Ⓘ *monachis* (*cf. l. 61. p. 1123, 53*): HIER. epist. 22, 35, 4 *in Aegyptiorum coenobiis* vinum tantum senes accipiunt, quibus et parvulis saepe fit -um (*sc. ceteris tantum cenantibus*). 22, 35, 8 pentecoste cenae mutantur in -a (*inde* REGVLA mag. 27, 36. 28, 38). CASSIAN. inst. 3, 12 sabbato vel dominica seu feriatis temporibus, quibus -um pariter et cena solet fratribus exhiberi. *ibid.* in sollemnibus -is vel canonica ieiuniorum refectione. CAES. AREL. reg. mon. p. 153, 25 in ieiunio tres *missus* (*i. fercula*), in -o vero et in cena duo tantummodo praeparentur (*sim.* AVRELIAN. reg. mon. app. p. 395[C]. *al.; per breviloquentiam* -um *adhibetur fere de tempore, quo non ieiunandum est*: CAES. AREL. reg. virg. 71, 2 cibaria omnibus diebus in ieiunio tria, in -o bina tantummodo praeparentur). REGVLA mag. 28, 4 erubescamus ... fugire nonam horam ieiunii, cum vetusta consuetudo antiquitus cognoscitur -a ignorasse, sed semper ... cenam suis refectionibus ordinavit. *al.*

b *exempla cetera* (*saepe generalia*): PLAVT. Most. 697 (*verba senis cum uxore coire nolentis*) non bonust somnus de -o. Truc. 646 rus mane ... ire me iussit pater, ut bubus glandem -o depromerem (*item prandent animalia*: APVL. met. 9, 15, 2 cum tempestivo -o laxarentur iumenta). Q. SCAEV. Gell. 4, 1, 17 (*nisi est* SVLP. RVF., *v. Mommsen, Ges. Schr. II 79*) quae ad edendum bibendumque in dies singulos -i aut cenae causa parantur, 'penus' non sunt. PAVL. FEST. p. 31 rubens cibo ac potione ex -o burrus appellatur. CELS. 1 prooem. 72 *famem* facilius uno cibo quam -o quoque adsuetus *sustinet.* SEN. epist. 83, 6 sine mensa -um, post quod non sunt lavandae manus (122, 6 p. -um aut cenam bibere vulgare est. *in indicanda parte diei*: PERS. 1, 134 *lectoribus ineptis* mane edictum, p. -a Callirhoen do. SVET. Cal. 45, 1. HIER. tract. in psalm. I p. 10 l. 247 p. -um ...; non in meridie, sed ad vesperam [*cf. gen. 3, 8* p. meridiem]. DIOSC. 5, 112 p. 213, 11 mane et p. -u(m) [*gr. 5, 87, 7 δείλης*]. *al.; cf. l. 68*). SVET. Cal. 58, 1 hora fere septima, cunctatus an ad -um surgeret marcente adhuc stomacho. Claud. 34, 2 meridie, dimisso ad -um populo. Vit. 13, 1 epulas ... quadrifariam dispertiebat, in iantacula et -a et cenas comissationesque. GELL. 13, 31, 16 -um ... abstemium, in quo nihil vini potatur, caninum dicitur, quoniam canis vino caret (*cf. p. 1127, 31*). VET. LAT. Dan. 13, 13 (cod. 176; *sim.* VVLG.) hora -i est (PS. ORIG. in Iob 1 p. 430[A] meridiano tempore, h. -i. *al.; cf. l. 61*). PANEG. 3, 11, 4 neque tempus epularum ei, qui saepius statarium -um ... capiat gaudens castrensi cibo. PAVL. NOL. epist. 15, 4 sollemnitas paschalis revocavit dies -orum (*sc. ieiuniis solutis, cf. l. 30; ceterum opp.* ieiunium *sim.*: AVG. bon. coniug. 8, 8 ieiuniis sacrilegorum meliora sunt -a iustorum. epist. 211, 8 [*inde* PS. AVG. reg. III 3, 1] quando ... aliqua *monacha* non potest ieiunare, non tamen extra horam -i aliquid alimentorum sumat, nisi cum aegrotat. REG. eccl. Carth. l. 155 de sacrificiis inhibendis post -um [*postea*: ut a ieiunis ... offerantur. *cf. p. 1124, 23*]. *al.; cf. p. 1124, 9*). CE 1924, 2 (*in ostio deversorii*) Mercurius hic lucrum promittit, ... Septumanus hospitium cum -o. *al. in praeceptis sim. ad valetudinem pertinentibus* (*vix huc l. 37*): HOR. sat. 2, 4, 22 ille salubris aestates peraget, qui nigris -a moris finiet. CELS. 1, 3, 15 implet ... corpus ... unctio et, si post -um est, balineum (PLIN. phys. Bamb. 50, 8. *al.*). SCRIB. LARG. 122 p. 66, 6 capientem cibi in -o aut de tempore exiguum ..., ne crudus sumat medicamentum (MARCELL. med. 20, 89 si in primo -o sorbeatur). 135 ante cibum et inter -um vel cenam. VEG. mulom. 1, 56, 24 ex quo *medicamento* dabis equo semodium ante -um et semodium ad vesperum dabis (MARCELL. med. 25, 11. ORIBAS. syn. 1, 17, 10 Aa [*item* La] p. 56, 9. *al.*). *al.*

2 *respicitur potius ipsa res prandenda* (*sc. imprimis edenda, v. e. g.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

l. 4. 9 sq. [distinguitur potus l. 7], sed transfertur ad vinum l. 31):
a *proprie*: PLAVT. Amph. 665 daturus nemo est -um advenientibus (Most. 692 perbonum. 695 Vid. 51. VAL. MAX. 3, 7, 1c -o dato ipsis *speculatoribus* iumentisque eorum. *al.; cf. p. 1126, 14*). Bacch. 716 coctumst -um? (Men. 388 Rud. 342. *cf.* Merc. 579 percoquat). Cas. 147 -um iusserat senex sibi parari. :: ... neque paro neque hodie coquetur (Curc. 252 SEN. epist. 87, 3. *cf. l. 15. p. 1125, 55 sq.*). Men. 469 confecto -o vinoque expoto (*sim. distinguuntur*: CASSIOD. Ios. antiq. 5, 325 -um ... et potum praebuit). 521 faxo haud inultus -um comederis (611. 628 FRONTO p. 137, 9. Ps. AVR. VICT. orig. 12, 3 *ubi Aeneas* -um ... cum mensis comesset. MACR. Sat. 3, 6, 14 [*e Veranio*]. *cf.* FRONTO p. 230, 1 -orum opimorum esorem [*fortasse ex Atellana mimove aut comoedia, v. Bücheler, Kl. Schr. II 384*]). *al.* TER. Ad. 588 Aeschinus odiose cessat: -um corrumpitur. MORET. 106 viri nares acer iaculatur ... spiritus et simo damnat sua -a vultu (*cf.* SVET. Claud. 33, 1 ictus ... nidore -i, quod ... apparabatur. HIER. epist. 22, 28, 5 -um nidoribus probat). PAVL. FEST. p. 27 aristophorum vas, in quo -um fertur. VAL. MAX. 7, 6 ext. 3 *uxores et liberi* Calagurritanis -a atque cenae extiterunt. SEN. epist. 87, 3 de -o nihil detrahi potuit. MART. 5, 49, 9 cum -a misit imperator, cum panariolis tribus redisti (9, 72, 3 [*4* dapes]). 6, 64, 2 -a portat aranti *coniunx* (NEMES. auc. 1, 17. HIER. epist. 22, 9, 4 *Abacuc* messorum -um p. *Danieli* [*v. l. 27*]). 13, 13, 1 fabrorum -a, betae. *al.* SVET. Nero 36, 2 *liberos damnatorum* uno -o *venenato* ... necatos. FRONTO p. 137, 18. 154, 6 si -um idem ... apponatur (SVLP. SEV. dial. 1, 4, 4). APVL. met. 9, 38, 9 caseum atque alias -i partes. *al.* VET. LAT. Dan. 14, 33 (cod. 176, *sim.* VVLG.; *verba angeli ad Abacuc*) perfer -um, quod habes, ad Danihel (*inde saepe apud eccles., e. g. l. 21 et* TERT. ieiun. 9 p. 285, 11 Danieli in lacu leonum esurienti -um metentium exhibitum est. CYPR. domin. orat. 21. ZENO 2, 18, 1 Daniel caelesti -o satur). *al.* **b** *in imagine et comparatione*: POMPON. Atell. 177 passerinum -um (*v. vol. X 1, 607, 82 sqq.; in locutione fortasse proverbiali ut*: VARRO Men. 575 tria genera esse vini ..., novum, vetus, medium; ... medium esse -um caninum [*v. Woytek, Eranos 70, 1972, 26 sq.; aliter explicatur p. 1126, 53*]). PERS. 5, 18 mensas ... relinque Mycenis cum capite et pedibus plebeiaque -a noris (*sc. saturas scribe, non tragoedias; cf. 5, 5* carminis offas). ZENO 1, 24, 1 *diem festum celebrare* caelesti -o, honesto ... atque perpetuo, quod ... esurienter accipite (MAX. TAVR. 23 qui sacramentorum die -um sibi domi praeparans -um c. contemnit et ... animae suae neglegit medicinam. *proprie l. 28*). 1, 24, 4 sicut prior, qui hoc -o pastus est ..., dicit: 'quam dulcia faucibus meis eloquia tua' (*psalm. 118, 103*). AVG. beat. vit. 9 non me -um paulo lautius corporibus nostris solum, sed animis etiam exhibere debere; quod autem hoc sit -um ..., proferam. PETR. CHRYS. serm. 163, 3 creatoris ad -um tota concurrit ... creatura (*respicitur act. 10, 12 sq.*). *al.*

fig. etym. v. p. 1123, 55.

deriv.: prandiarius, prandiolum; *cf.* prandeo (*v. p. 1125, 8*).

prando *v.* prandeo. **prānsinus** *v.* prasinus.

prānsito, -āvī, -āre. *a* prandere (pransus). *inter frequentativa afferunt* CAPER gramm. VII 105, 3. EXPLAN. in Don. gramm. IV 505, 22 (prandito *var. l.*). [*falsa var. l. pro* pinsitare PLAVT. Asin. 33; -ans *vix recte coni. C. F. W. Mueller* CIC. Att. 5, 21, 5 (transitam *corrupte trad.*).]

1 *notione originaria i. q. frequenter prandere* (*intrans., sc. in descriptione consuetudinis; iuxta ponitur* cenitare *praeter* VITR.): VITR. 8, 3, 16 ad unum *rivum* accumbentes viatores -are (trans- *trad.*) solent propter aquae bonitatem. HIST. AVG. Heliog. 27, 1 quadrigas circensium in tricliniis ... sibi semper exhibuit -ans et cenitans, convivas ... agitare cogens. AVG. c. Iulian. op. imperf. 4, 37 Romani antiqui ... in propatulo cenitabant atque -bant. MACR. Sat. 3, 17, 1 *sumptus coercendi causa* imperari coepit, ut patentibus ianuis -retur et cenitaretur. **2** *vi frequentativa evanida i. q. prandere* (*trans.* ARNOB., *pass. impers.* Ps. AVG.): ARNOB. nat. 4, 24 *Iovem* invitatum ad [e]ius mensae pro suillis visceribus prolem nescium Lycaoniam -asse. Ps. AVG. serm. 3, 2 *deus Abraham visitans* (*gen. 18*) ad humanam mensam ... recumbebat, cibus capitur, -atur.

prānsor, -ōris *m.* *a* prandere (*item* PRISC. gramm. III 463, 15 EVTYCH. gramm. V 456, 5). NOT. Tir. 103, 10 -r (-nd- *K man. pr.*). *legitur singulis locis apud* PLAVT. *Veraniumque (v. l. 74) et inde a* PAVL. NOL., AVG.

i. qui prandet (GLOSS. -es: *ἀριστηταί. fere pro syn. est* conviva *l. 69. 70, sed p. 1128, 4 distinguitur* -r, *in cuius honorem prandium fit; opp.* potator *p. 1128, 9*): **1** *cum convivis*: PLAVT. Men. 274 (*loq. coquus*) bonum anteponam prandium -bus (*276* convivae). PAVL. NOL. epist. 34, 6 *propera pauperes curare*; -es tui dudum stant pro foribus tuis ...; tu convivas moraris. Ps. AVG. serm. 85, 2 (= Ps. FVLG. RVSP. serm. 80 p. 952) nonne unus hospes erat in tribus, qui venit ad patrem Abraham (*gen. 18*)? ⌊hospes et amicus, -r et mansor⌋ (⌊ ⌋ h. a. -r et repromissor *Ps. Fulg. Rusp.*). MACR. Sat. 3, 6, 14 (*e Veranio*) qui novissimi comeso prandio venissent, cum iam manus -es lavarent. PETR. CHRYS. serm. 127, 9. EVSTATH. Basil. hex. 8, 8, 8 quid ... facietis usque ad vesperam? a -bus certe non urgemini ..., quoniam tempus ieiunandi est (*cf. etiam l. 8; gr. ἑστιάτορες*). Ps. FVLG. RVSP. serm. 67 Matthaeus praeparat prandium et Christus -r ingreditur cum multitudine peccatorum; -r innocens et rei convivae (*respicitur Matth. 9, 10*). CASSIOD. hist. 10, 27, 3 tempore prandii astantibus -bus (*Theodoret. 5, 37, 1 συσσίτων*). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 2, 2 p. 351[B] (*gr. ἑστιώμενον*). **2** *qualibet ratione*: AVG. epist. 36, 11 *cum quidam sabbato ieiunans* -es sabbati accuset (36, 16 -bus s.). HIPPOCR. aer. 1 *oportet medicum considerare,* utrum *cuiusdam regionis* homines potatores sunt aut -es (*gr. ἀριστηταί*).

f. **prānsrīx** *non dici testatur* PRISC. gramm. III 463, 15 propter asperitatem pronuntiationis.

deriv.: cf. pransorius.

compos.: cf. compransor.

prānsōrius, -a, -um. *a* pransor *vel* prandere (pransus), *cf.* cenatorius. *i. q. ad pransorem (ad prandendum) pertinens, prandio aptus*: QVINT. inst. 6, 3, 99 (*exemplum subabsurdi*) ut qui mirantibus, quod humile candelabrum emisset, '-um erit', inquit. *n. pro subst. de lance sim.*: GLOSS. -um: promuls⟨id⟩arium (*v. Heraeus, Kl. Schr., 1937, 58*).

prānsrīx *v.* pransor.

[in prānsū *falsa var. l.* LEONIAN. Alc. Avit. epist. 86 p. 95, 21 (in pexu *cod. alter; restit.* impexum).**]**

prānsus *v.* prandeo. *Kooreman.*

pranton: virga viralis GLOSS. III 604, 14 (*sim.* 606, 51 veretrum: -n). *corruptum* (*subesse videtur vox gr.; fortasse conferas Cael. Aur. chron. 5, 4, 65* veretri initium, quod Graeci ⌊perineon⌋ vocant [⌊ ⌋ *ed. Rovillii,* peritoneon *ed. Sichardi*]).

prapēdion *affertur inter nomina gr. herbae pedeleonis* Ps. APVL. herb. interpol. 7 adn. 8. *corruptum videtur ex Diosc. gr. Vind. 3, 96 ῥαπιδήϊον* (*ῥαπήιον var. l.; cf. Plin. nat. 27, 96* rapadion). *v. etiam* prapidilon.

prapidilon *affertur inter nomina gr. herbae pedeleonis* Ps. APVL. herb. interpol. 7 adn. 8. *corruptum; ad παρδάλιον Diosc. gr. 3, 96 referunt Howald-Sigerist ad l., ad ῥαπιδήϊον l. 29 spectare putat Rabbow in exemplari nostro, nomina saepius similiter in codd. iterata esse contendens; v. etiam André, Les noms de plantes, 1985, s. v.* rapadion.

pras(f)a *v.* prassa.

[prasiāta *v. l. 73.***]** **prasin** *v. p. 1130, 14.*

prasina *v.* prasinus.

prasinātus, -a, -um. *a* prasinus. *i. q. veste prasina indutus*: PETRON. 28, 8 in aditu ... stabat ostiarius -us, cerasino succinctus cingulo. *non est quod huc trahere temptes l. 73.*

prasineus *v. l. 53.*

prasiniānus, -ī *m.* *a* prasinus. *i. q. ad prasinum pertinens, sc. de fautore factionis prasinae*: PETRON. 70, 10 -us es famosus. HIST. AVG. Ver. 6, 6 ut ei *equo* a populo -orum saepe modius aureorum postularetur. *abiisse vid. forma breviata in gr. πρασιανός, v. vol. X 1, 412, 15.*

prasinopurpurus, -a, -um. *pro gr. πρασινοπόρφυρος intercedente lat.* purpura. *i. q. colorem habens e prasino et purpura mixtum*: DONATIO Tiburt. p. CXLVII[a] 17 vela tramosirica -a (*cf. formam gr. servatam ibid. 19* leucoporphira). *Bk.*

***prasinus,** -a, -um, *πράσινος. scribitur* prass-, prans- *sim. hic illic in codd. rec., e. g.* AMBR. in psalm. 1, 36, 1 CYPR. GALL. gen. 59; *de forma* prasineus *a grammaticis ficta v. vol. I 1502, 73.* *abbreviatur* p CIL VI 10063, pra CIL VIII 21083, pras CIL VI 37834, 33 sq. 39. 47 (*saec. II in.*). *syllaba* pra- *producitur in hexametri initio* CYPR. GALL. gen. 59 CARM. de resurr. 214. *legitur in inscr. saec. I med. (v. l. 69. p. 1129, 12) et saepe postea, apud auctores inde a* PETRON., PLIN., MART.; *frequentat* CASSIOD. [*francog. vet. et med.* prasme *'gemma viridis'. cf. Wartburg IX 329. St.*] [*vix huc pertinet* DONATIO Tiburt. p. CXLVII[a] 32 vela ... clavatura coccumellino -as (*latere vid. adi. compos.* coccymelinoprasinus, *cf. e. g. l. 25* milinoporphina, *i.* melinoporphyra. *27* coccuprasina).]

significat colorem porraceum, sc. viridem (GLOSS. viridis [*fere pro syn. est e. g. p. 1129, 6. 33, disting. tamen* POTAM. subst. 8, *si recte restit. pro* pre-, prosinos *sim., et* GROM. p. 351, 25]. *cf. Lyd. mens. 1, 12 χλοανόν. plura v. André, Termes de couleur, 1949, 192. de ipso colore*: color -us *l. 75. p. 1129, 49. 68. al.* [*cf. subst. masc. vel neutr. p. 1129, 12. 26. 39. 65*]): **1** *in spectaculis publicis* (*respicitur factio colore -o ab aliis distincta; ad rem cf. Cameron, Circus Factions, 1976*): **a** *circensibus*: **α** *adi.*: CIL XV 7254 (*saec. I; e stabulo, quod Caligulam frequentasse testatur* SVET. Cal. 55, 2) *fistula* ⟨fa⟩ctionis -ae (*saepe, v. vol. VI 1, 137, 54 sqq.; addas e. g.* CIL VI 37834, 33 [*saec. II in.*]. 34. 39. 47. INSCR. Année Épigr. 1979 n. 155 [*Teani, saec. II ex.*]. *huc fortasse pertinet etiam titulus mutilus* INSCR. Brit. I 127 -a [*vix fem. pro subst.; perperam legebatur olim* prasiata]). CIL VI 37834, 40 (*saec. II in.*) grex prasin(us). TERT. spect. 9 p. 11, 17 *ethnici* aurigas coloribus idololatriae vestierunt ...; russeum *colorem* alii Marti,

[Corbeill]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

alii album Zephyris consecraverunt, -um vero Terrae matri vel verno, venetum Caelo et Mari vel autumno (*sim.* CASSIOD. var. 3, 51, 5 -us *c.* virenti verno ... dicatus est. ISID. orig. 18, 33, 2. *cf. l. 6; ceterum*: LVX. anth. 328, 1 -o felix auriga c.). HIST. AVG. Ver. 6, 3 equo -o aureum simulacrum fecerat, quod secum portabat (ISID. orig. 18, 41, 1 [*tit.* de coloribus equorum] -os *e.* terrae, venetos mari *assimilabant*; ... -os viridi colore *currere voluerunt.* 18, 41, 2). LVX. anth. 328 tit. de laude aurigae -i (*nisi pro subst. ad l. 11*). *contextu manco in testa*: INSCR. Déchelette, Vases céram. II p. 300 n. 124 ⟨...⟩te -us est.

β *subst.* (*collective de factionis colore, panno sim. vel rarius de singulis eius participibus, sed usus certe distingui non possunt*): Ⓘ *generis ambigui* (*sive masc., sc. color, pannus sim., sive neutri*): CIL VI 33950 (*a. 35*) cursor -i (*cf.* SVET. Nero 22,1 -i [-um *var. l.*] agitatorem. CIL VI 33949[a] hortator -i. *cf. l. 4. 16*). MART. 13, 78, 2 nomen -i Porphyrionis (*item iuxta nom. propr., sc. de auriga, nisi cogites de gen. ipsius factionis*: INSCR. pariet. Ost. [Stud. et doc. hist. et iuris 27, 1961, 329] 22 agitanti -i Crispi [*contextu obscuro*]). 10, 48, 23. 14, 131, 1 si veneto -ove faves, quid coccina sumes? ne fias istā transfuga sorte vide. CIL VI 10048, 10 (*saec. II in.*) *agitator quidam* bigas m(iliarias) vicit ... ad -u(m) II (*locum explicat Cameron l. l. p. 63 sq.*). TAB. devot. Audollent 272[A], 9 (*saec. II*) Attonitus -i ... cadat (*defigitur equus ut*: 286[B], 5 [*saec. III*] demando tibi, *daemon,* ... ut equos -i et albi crucies, ocidas. *al.*). INSCR. Alföldi, Kontorniat-Medaillons, 1976, 209 n. 169 (*saec. IV ex.*) Eustorgius in -o (INSCR. Annuaire de la soc. franç. de numism., 1877–1881, 247 [*sc. in simili tessera, quae deest apud Alföldi, ut dubites an genuina sit*]. CIL VI 10049[a], 5 vicit palmas *tot, inter quas* ... in -o LV. 10049[b], 5. *aliter l. 66*). *al.* Ⓘ *generis masc.*: PETRON. 70, 13 *coquus coepit* dominum suum sponsione provocare 'si -us proximis circensibus primam palmam *laturus esset.*' MART. 11, 33, 1 saepius ad palmam -us post fata Neronis pervenit. 11, 33, 4. CIL VI 10048, 11 (*saec. II med.*) *quidam agitator* eripuit et vicit *totiens,* ... -is CCXVI *eqs.* (*item plur.* [*sed fort. de -i fautoribus*]: VICT. TONN. chron. II p. 195, 513 -orum ... et venetorum turbae adversum Anastasium imp(eratorem) unitae ... incendium in urbem miserunt). SCHOL. Iuv. 11, 199 (*vs. 198* eventum viridis quo *fragore* colligo panni *eqs.*) si vinceretur -us, ... sic tristem urbem videres, ut si esset bello victa (*cf.* CASSIOD. var. 3, 51, 11 transit -us, pars populi maeret). CIL XII 5687, 23 (= XIII 10013, 27 *?*) ⟨nica⟩ -e (INSCR. Déchelette, Vases céram. II p. 300 n. 123. *item in exhortatione*: CIL XV 6261 vig(i)la -e). *al.*

b *quibusvis* (*sc. adi. pro subst.; ad rem cf. Cameron l. l. p. 193 sqq.*): CASSIOD. var. 1, 20, 2 partis ... -i insinuata petitione comperimus – quoniam hoc introductum est, ut populi de colore vocitentur – seditiones turbulentas ... incitari (1, 20, 3 patrocinium p. -i. 1, 27, 2. 1, 33, 1 pantomimum -i p. 1, 33, 2). 1, 20, 4 -i pantomimus. CIL XII 5682, 95 (*in lucerna ad imaginem gladiatorum*) pra⟨si⟩no sis, *sc. propitius* (*ita suppl. ed. dubitanter*).

2 *vario usu respiciuntur*: **a** *quaelibet res* (*chamaeleon l. 55 sq.*): PETRON. 27, 2 *Trimalchio* soleatus pila -a exercebatur (sparsina, sparsiva, sparcina *var. ll.*). MART. 3, 82, 11 -o ... flabello. HIST. AVG. Heliog. 19, 2 aestiva convivia coloribus exhibuit, ut hodie -um, vitreum alia, ⟨alia⟩ die venetum ... exhiberet. CAEL. AVR. acut. 2, 14, 93 fellea *sputa ingravescente passione* aeruginosa atque -a vel nigra efficiunt⟨ur⟩ (chron. 2, 14, 197 faeculenta, dehinc livida vel -a. *cf.* 3, 2, 19 vomitus ... fellei et -i humoris. *v. etiam p. 1131, 25*). SIDON. epist. 2, 10, 4 vers. 15 sub versicoloribus figuris vernans herbida *marmoris* crusta sapphiratos flectit per -um vitrum lapillos. CASSIOD. var. 5, 34, 2 *chamaeleon bestia potest* modo veneta, modo blattea, modo -a, modo ... cyanea reperiri (*sim. de eadem*: in psalm. 52, 7 l. 194. *cf. p. 1130, 12*). VEN. FORT. carm. 8, 7, 13 stat -o venetus: pugnant et flore colores (*iocose alludit ad factiones circenses*). *al.*

b *vestimenta* (*fortasse huc trahas* CIL VIII 1013 ⟨p⟩rasina colore clavat⟨ura*?*⟩): PETRON. 64, 6 puer *Trimalchionis* ... catellam nigram ... ⌞-a⌟ involvebat fascia (⌞ ⌟ i. viridi *explicat cod. unus*). MART. 10, 29, 4 -a ... synthesis. SCHOL. Iuv. 5, 143 ('viridem thoraca *parasiti*') armilausiam -am, ut simiae. ACT. Archel. 14, 3 crura ... bracis obtexerat colore diverso, quarum una rufa, alia velut -i coloris erat. PAP. Tjäder 8, 2, 7 (*a. 564*) sarica (*i. tunica serica*) -a ornata. *neutr. (an masc.?) pro subst. de ipso colore*: PAP. Tjäder 8, 2, 6 (*a. 564*) camisia tramosirica in cocco et -o.

c *lapides sim.*: **α** *adi.*: PLIN. nat. 37, 181 sagdam Chaldaei vocant ... *gemmam* -i coloris (*inde: Sol. 37, 9* iucundissime virens. ISID. orig. 16, 7, 13 [*tit.* de viridioribus gemmis] sagda gemma -i c. *fortasse addas p. 1130, 16*). AMPEL. 8, 21 *domus Cyri regis habet* tegulas ex lapide -o (VET. LAT. gen. 2, 12 [Ambr. parad. 3, 14. *al.*] *in terra Evilath* est carbunculus et l. -us [*gr. πράσινος, Vulg.* onychinus]. *inde* AVG. gen. c. Manich. 2, 10, 14 viriditate l. -i significatur *vita aeterna. al.; cf. p. 1130, 4*). LIB. pontif. p. 53, 24 *scyphum* ornatum ... de gemmis -is (*al. ibid.* SCHOL. Iuv. 6, 458 ['virides g.'] -as [*nisi f. pro subst.*]). GROM. p. 351, 25 termini marmorei ..., alii marmorei virides, alii palumbacii, alii -i. ISID. orig. 19, 17, 10 chrysocolla colore -a est. **β** *subst. de smaragdo sim. (creta viridi l. 14): masc.* (*vel generis incerti*): PS. PHILO antiq. 25, 11 lapides ... preciosi erant allati de terra Evilath, in quibus christallinus erat et -us. HIST. AVG. Maximin. 27, 8 (*inter arras sponsalicias*) monoli⟨n⟩um de albis novem, reticulum cum (*om. P,* de *edd. vet.*) -is undecim. EPIPHAN. Avell. 244, 12 smaragdus, qui et -us, viridis est speciei (*item pro syn. est*: 244, 31. 53. *distinguitur*: CARM. de resurr. 214 [*de paradiso novo*] -us inde nitet, illinc carbunculus ardet zmaragdusque lapis ... lumina fundit). DIOSC. 5, 114 p. 215, 16 crisocolla utilis est Armenia et colore(m) habens -i (frasini *cod.; gr. 5, 89, 1 καταχόρως πρασίζουσα*). CASSIOD. or. frg. p. 481, 17 -i tremula viriditate conludunt. var. 5, 34, 2 *chamaeleon* aureo tantum capite et ... membris subalbentis -i colore distinguitur. *al.* *fem.* (*hucine p. 1129, 75?*): ISID. orig. 19, 17, 9 -a, id est creta viridis (prasin *tradi vid. codd. potioribus, ut et* GLOSS.[L] I Ansil. PR 9 [cod. Paris.]). *?neutr.*: GLOSS. Leid. Hessels 41, 10 smaragdus viridem colorem habet, hoc est -um ([*nisi ad p. 1129, 68*]. *inter explicationes lapidum sec. apoc. 21, 19 sq., quae in aliis glossariis perperam alphabetice digestae sunt [v. Bradley, Class. Quart. 13, 1919, 103], sc.* GLOSS.[L] Corp. c 77 calcido [*i. calchedo*]: ut ignis lucet [haec est -um]. s 378 smaragdus viridem habet colorem, ⟨hoc est -um⟩. GLOSS. V 352, 21 *et 392, 9*]).

adhibetur pro subst.: l. 2. p. 1129, 10. 39. 65.

deriv.: prasinatus, prasinianus. *Corbeill.*

[x]prasion, -ū *et* **[x]prasium,** -ī *n., πράσιον.* *scripturam* prasi- *testantur codd. antiqui* ANON. med. ed. Piechotta 163 ORIBAS. syn. 7, 2, 6 Aa p. 134. *al.* RVF. podagr. 27. 36, *sed codd. recentiores exhibent passim* prassi-, *e. g.* SER. med. 362 (*v. l. 43*). PS. APVL. herb. 45 l. 28. DIOSC. 3, 105 p. 422, 22 (*sed* prasi- 3, 116 p. 426, 6). ORIBAS. syn. 2, 39, 3 La p. 112, 28; *ceterum in var. l. scribitur etiam* ph(a)ra- PLIN. nat. 20, 175, parsi- PLIN. nat. 20, 241. *formae gr.: nom. vel acc.* -on (-os *perperam l. 52*) *passim, e. g.* PLIN. nat. 20, 175. 177. SER. med. 362 (*metro firmatus*). DIOSC. 3, 31 p. 391, 8. ORIBAS. syn. 2, 4 La p. 95, 16 (-u Aa), *gen.* -u *l. 64 sqq. et* ORIBAS. syn. 3, 14, 1 Aa p. 853 RVF. podagr. 27, *fortasse etiam* PLIN. phys. Bamb. 82, 55, *dat. v. l. 40, nom. plur.* -a *p. 1131, 2 sq.; lat.: nom. vel acc.* -u(m) PLIN. phys. Bamb. 42, 20 DIOSC. 3, 115 p. 425, 20 ORIBAS. syn. 7, 11, 21 Aa p. 143. *al.* (*cf. l. 45*; -us *perperam* GLOSS. III 569, 62. 585, 21; -o *pro* -u *l. 74 et* ORIBAS. syn. 3 add. 56 La p. 915 [*nisi est pro* -on]), *gen.* -ii PS. THEOD. PRISC. add. p. 304, 16. 304, 26 (prassū *trad.*). ANTIDOT. Brux. 200 DIOSC. 5, 70 p. 194, 9, *dat. vel abl.* -o PLIN. nat. 1, 20, 67. 1, 20, 89. DIOSC. 3, 105 p. 422, 22 (*sec. dat. gr. πρασίῳ ut*: 3, 116 p. 426, 6. 3, 137 p. 433, 10), *fortasse etiam* ORIBAS. syn. 7, 11, 21 Aa p. 143; *fem.* -a(m) *l. 56 vix antiquitati tribuas.* *coniungitur cum part. masc.* RVF. podagr. 36 -u ... impositus, *cum fem. fortasse* ORIBAS. *l. 63.* *syllaba prima longa est* SER. med. 367 (*ut praeferenda videatur var. l.* prassi-). [*ad confusionem cum* prason *v. infra sub 3; e coni. dub.* -um *pro* passum CELS. 5, 11.]

nomen gr. herbarum (*in exemplaribus gr. nimirum respondet πράσιον, quod infra non adnotavimus*): **1** *marrubii* (*quo medicina saepe utitur; ad rem v. vol. VIII 415, 9 sqq. et e. g. André, Les noms de plantes, 1985, 207*): PLIN. nat. 20, 241 (1, 20, 89 *medicinae ex* marrubio sive -o) marrubium plerique inter primas herbas commendavere, quod Graeci ⌞-on⌟ vocant, alii linostrophon *eqs.* ([⌞ ⌟ parsion *fere trad.*]. PELAGON. 93. PS. APVL. herb. 45 l. 28 -on [*inde* GLOSS.[L] I Ansil. PR 14 med. p. 64 -os]. ANON. med. ed. Piechotta 163 ISID. orig. 17, 9, 58 GLOSS.). SER. med. 362 quae nomine -on herba est (*pars est compositionis ut*: PS. THEOD. PRISC. add. p. 304, 16 recipit ... -i *tantum.* PLIN. phys. Bamb. 82, 55 RVF. podagr. 27. *al.*). PS. THEOD. PRISC. simpl. med. 111 -um (-am *trad.; librarius praemisit tit.* de -a) herba calida et sicca est nimium (*sim. affertur inter ea quae calefaciunt*: ORIBAS. syn. 2, 4 Aa p. 95, 16 -u [-on La]). DIOSC. 3, 115 p. 425, 20 de -u; -u aut filoflores (*gr. φιλοφαρές*) frutex est ex una radice multas virgas habens *eqs.* 3, 137 p. 433, 10 *orchis* folia habet similia -o (*sec. falsam var. l. gr. πρασίῳ pro πράσῳ* [*cf. Plin. nat. 26, 95* foliis porri]). ORIBAS. syn. 3, 36 (35), 27 Aa p. 859 -u in vino coctum superponis (*item imponitur*: 7, 11, 21 Aa p. 143 -u coctu [-o cocta ... herba La, *syntaxi parum dilucida*]. RVF. podagr. 36). *al.* *διὰ πρασίου pro nomine compositionis* (*trad. fere compos.* diapra(s)sium *sim.; cf. vol. V 1, 939, 9 sqq.*): THEOD. PRISC. log. 62 dabo antidota ex pipere ..., dabo dia -u. CASS. FEL. 40 p. 92, 17 dia -u id est ex marrubio. 41 p. 95, 3. 66 p. 163, 18. **2** *variorum origani generum* (*ad rem v. André, loco cit. p. 207 et 263* [*s. v.* tragoriganum]): PLIN. nat. 20, 175 (1, 20, 67 *medicinae ex* origano oniti sive -o) onitin alii -on appellant, non dissimile hysopo. 20, 177 *origanum* Heraclium ... tria genera habet: ... alterum ... mollius, sampsucho non dissimile, quod aliqui -on vocare malunt. DIOSC. 3, 31 p. 391, 8 est et alterum *tragorigani* genus ..., quem -on dicunt, sed melior ciaca (*gr. ἡ Κιλίκιος*) ... et cretica (*fortasse huc quodammodo pertinet* GLOSS. -o [*sc.* -um] creticum id est ⌞salia⌟ [*corruptum*; alia *Bücheler, sc. species? dub. an conferas supra l. 14*]). **3** *porri* (*per confusio-*

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nem cum prason; *cf. l. 45. 51. p. 1130, 60*): GLOSS. III 359, 25 (*in capite* de oleribus) porri: *πράσια* (*item* 397, 68 prassia. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 10 [med. p. 64] prassica).

prasītēs *m., πρασίτης* (*ponitur acc.* -ēn [-em] *fere pro indeclinabili*). *in appositione vergens in usum adi. significat quod prasio confectum est*: DIOSC. 5, 70 p. 194, 6 de bino -em; vinu -en conficitur sic: folia prassi ... mittes in musti amfora *eqs.* (*sec. var. l. gr. 5, 48 πρασίτης οἶνος· πρασίτου κτλ. pro ὁ διὰ πρασίου· πρασίου κτλ.*).

prasium *v.* prasion *et l. 27.* **1. prasius** *v.* prasion.

2. prasius, -a, -um, *πράσιος* (*nisi hic illic falso tradi putes pro* prasinus). *i. q. prasinus*: **1** *respicitur gemma quaedam viridis (sc. m. pro subst., nisi adi. intellegas in* GLOSS.; *ad rem v. e. g. Caley-Richards, Theophrastus on stones, 1956, 137 sq.): de ipso lapide*: PLIN. nat. 37, 113 (1, 37, 34 de -o [pras(s)ia *vel* prasta *trad.*]) viridantium *gemmarum* et alia plura sunt genera: vilioris turbae -us (prassius, prastas *var. ll.*) ...; praefertur his chrysoprasos porri sucum et ipsa referens (*conferasne Theophr. lapid. 37 πρασῖτις?*). ISID. orig. 16, 7, 4 (*in capite* de viridioribus gemmis) ⌞-us⌟ pro viridanti colore dictus, sed vilis (⌞ ⌟ *inde* -us lapis GLOSS.^{L} I Ansil. PR 15 [cod. Paris.]). *de eius colore* (*si recte restituitur*): TERT. coron. 15, 1 alius *angelus* (*apoc. 10, 1*) iridis ambitu ornatur caelesti ⌞-o; sedent⌟ et presbyteri coronati (⌞ ⌟ *coll. apoc. 4, 3* visioni smaragdinae *coni. Finé, Die Terminologie der Jenseitsvorstellungen bei Tert., 1958, 230 adn. 33*; prato s. *vel* proto s. *trad., unde compos.* protosedent *restit. edd. vet.*). **2** *respicitur liquor eructatus*: CAEL. AVR. acut. 3, 20, 194 surgente passione *cholerica fit* ... vomitus ... humoris atque fellis flavidi, dehinc vitellis ovorum similis, tunc -i atque aeruginosi, ultimo etiam nigri (*cf. l. 36. p. 1129, 52. vix recte n. pro subst. intellegitur in indice ed.*).

prasizōn, *πρασίζων* (*part. praes. verbi q. e. πρασίζειν*). *i. q. vergens in colorem porri, porraceus*: ORIBAS. syn. 2, 56, 13 La p. 121, 17 viscus ... -on colore intrinsecus, extrinsecus autem subrubens (*Aa* prasino colore).

[prasochrūs *v. vol. X 1, 387, 2.*]

prasoīdēs, -es, *πρασοειδής*. *i. q. porri colore praeditus, porraceus*: PLIN. nat. 37, 109 *quidam* duo genera eius *topazi* faciunt, ⌞-es⌟ atque chrysopteron, simile chrysopraso (⌞ ⌟ prassiode(n), trasoide *sim. trad.*). CASS. FEL. 21 p. 33, 13 aliquando in similitudinem coloris foliorum viridium porri choleram vomunt, quam ⌞-e appellant⌟ (prasohide [parochidie, praessoida] a. *trad., cf. Junel, In Cass. Fel. Studia, 1936, 15*; -en vocant *Rose; ad rem cf. l. 24*).

prason (*gen.* -ī *l. 48?*) *n., πράσον. nomen gr. plantarum*: **1** *fruticis cuiusdam marini*: PLIN. nat. 13, 135 (1, 13, 52 -on) *orientis oceanus* folio lato, colore viridi gignit quod quidam -on vocant, alii zostera (grasson *sim. codd. utroque loco, corrigitur sec. Theophr. hist. plant. 4, 6, 2*). **2** *porri* (*cf. p. 1130, 75*): ORIBAS. eup. 2, 1 *Π* 10 Aa p. 498 -on, porrus: -on, id est porrus, calefacit *eqs.* (*sim.* Ab [*scribitur* preson], La [*scrib.* prasson], *sed gr. 2, 1 Π 27 tradi videtur πράσιον*). GLOSS. porrum: ⌞*πράσον*⌟ (*varie scriptum, e. g.* praston GLOSS. biling. 14, 10, prasson GLOSS.^{L} I Ansil. PR 11). *dubium*: GLOSS. III 542, 16 (*item fere* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 12 [med. p. 64]) ⌞prassi⌟: idest sucus de porro (⌞ ⌟ *subaudiasne* sucus? *πράσον Goetz*). *?***3** *albuci* (*v. André, Les noms de plantes, 1985, 207*): GLOSS. III 542, 1 ⌞pessuagrion⌟: idest albucium (⌞ ⌟ -on agrion *restit. André, ut etiam* 572, 33, *ubi tradi vid.* prasioagion).

prass- *v.* pras-.

prassa: carta GLOSS.^{L} I Ansil. PR 8 (med. p. 64. *item* GLOSS. III 541, 31 prasa. 572, 4 prasfa). *obscurum.*

prassica *v. l. 3.* **praston** *v. l. 46.*

prāsus *v. p. 1124, 35.*

prātālis, -e. *a* pratum. *i. q. ad pratum pertinens, pratensis*: CE 525, 6 ⟨f⟩l⟨or⟩ib(us) asparsus iaces ex -bus arvis.

*?***prātēns,** -entis, *part. praes. verbi a* pratum *derivandi pro adi. adhibitum, si recte trad.* *i. q. colorem prati praebens, in speciem prati viridans*: APVL. met. 8, 18, 6 nemus ... proceris arboribus consitum et ⌞-bus⌟ virectis amoenum (⌞ ⌟ *cod. F, sed exspectes part. I^{ae} coniug.* pratantibus, *si conferas verba similia ab* APVL. *novata* araneans, buxans, herbans, tuberans *et memineris admodum rara esse verba II^{ae} coniug. a subst. I^{ae} vel II^{ae} decl. derivanda* [*cf. Mignot, Les verbes dénominatifs Latins, 1969, 120 sq. et 216*]; patentibus *φ*, pratensibus *Oudendorp*).

prātēnsis, -e. *a* pratum. [*e supplemento valde dubio*: CIL XI 248 *viam fecerunt* a publica ⟨via ad praten⟩sem.]

1 *significatur quod ad pratum pertinet, sc. de herbis sim.* (*locustis* PLIN. med.) *in pratis nascentibus*: HOR. sat. 2, 4, 20 (*inter praecepta bene cenandi*) -bus optima fungis natura est (PORPH. dulces sunt enim de prato. *ad rem v. Maggiulli, Nomenclatura micologica lat., 1977, 65 sq.*). COLVM. 6, 3, 3 -e faenum (*ad boves pascendos*). 6, 17, 2 (*inde* VEG. mulom. 4, 21, 2) *trifolium* -e (*distinguuntur* acutum t. [*ut apud* SCRIB. LARG. 163] *et* montanum). PLIN. nat. 18, 34 *boni agri* notas subsignabimus Catonis maxime verbis: '... trifolium, herba -is, quercus *eqs.*' (*quae verba Cato agr. non exhibet; similia profert Colum. 2, 2, 20, ubi respondet* gramen). 21, 49 flores (*postea*: plerique ... sine nominibus). 21, 86 (*cf.* **1**, 21, 50) pastinacam -em. PLIN. med. 3, 26, 3 locustarum ⌞-ium⌟ pedes (⌞ ⌟ *deest Plin. nat. 30, 30*). **2** *significatur quod prati simile est, sc. de loco herboso* (*e coni. dub. p. 1131, 66*): PS. APVL. herb. interpol. 2 adn. 35 nascitur locis -bus ac mundis (locis ... cultis vel pratis *rec. β*, locis pratis et cultis *rec. γ*).

*?***prāteo** *v.* pratens. *Bk.*

prātulum, -ī *n.* *a* pratum *deminutive.* *i. q. parvum pratum*: CIC. rep. 1, 18 placitum est, ut in aprico maxime -i loco ... considerent (*ad disputandum ut*: Brut. 24 in -o propter Platonis statuam consedimus. AVG. beat. vit. 23 placuit ... in -i propinqua descendere *eqs.*). Att. 12, 6, 2 quo *sole* tu abusus es in nostro -o (*vix in imagine dictum, v. Shackleton Bailey ad l., 1966, 353 sq.*). PLIN. epist. 5, 6, 35 alibi -um, alibi ipsa buxus intervenit *in hippodromo villae.* ARNOB. nat. 5, 24 p. 279, 24 cum in Siciliae -is ... legeret ... flores *Proserpina.*

***prātum,** -ī *n.* (prātus *v. l. 25 sqq.*). [*forma similis est cuidam p. p. p. neutr.* (*cf.* strātus, lātus, gnātus *vel etiam* grātus), *sed significatio cum nullo verbo facile coniungi potest.* *hibern. vet.* rá(i)th (*masc. vel fem.*) *fort. ex* *prā-to- (*vel* -ti-) *ortum est, sed 'vallum' vel 'tumulum' significat. Fo.*] *vocem derivatam esse a* paratum *putant* VARRO *aliique, v. vol. X 1, 431, 43 sq.* *scribitur* para- *e. g.* VERG. Aen. 6, 674 (*R*). *abbreviatur in terminis* pra *p. 1133, 70. 1134, 5,* prat *p. 1133, 68. 73. al., ceterum fort.* pr *l. 29.* NOT. Tir. 92, 86 -um. *de genere et de formis*: CAPER gramm. VII 105, 6 sq. si quaeras, hic -us sit dicendum an hoc -um, pluralis numerus cum faciat haec -a nec recipiat hi -i, manifestum est genus (*ceterum neutr. testatur e. g.* DVB. NOM. gramm. V 588, 9). *nom.* -us *exstat* GLOSS. III 199, 58 *et, si recte solvitur,* TAB. fund. Volceian. (CIL X 407) 3, 15 pr(atus) Sicinianus, *falso restitutus est a correctore cod. P* GROM. p. 322, 5 (-um *man. pr.; v. Josephson, Casae litterarum, 1950, 167*); *cf. etiam* 2. pratus. *gen. sing.* -us *tuentur edd.* VET. LAT. Sirach 24, 42 (*v. p. 1135, 2; conferre possis* dorsus *vol. V 1, 2037, 19. 23 sqq.,* fretus *vol. VI 1, 1311, 55 sqq.*). *vix agnoscas abl. sing. fem.* -a IORD. Get. 316, *v. vol. V 2, 1127, 20.* *legitur inde a* PLAVTO, ENNIO, CATONE; *longe praevalet plur., non solum in poesi (e. g.* VERG. *plur. 14/sing. 1,* HOR. *6/1,* OV. *9/5,* SEN. *trag. 7/1; aliter* PHAEDR. *–/4), sed etiam in oratione soluta* (*e. g.* VARRO rust. *plur. 23/sing. 3,* COLVM. *28/7,* PLIN. nat. *19/2; aliter* CATO *3/8*). [*val.* prat; *it.* prato; *sard.* pratu; *raet. or.* prat, *occ.* pro; *francog.* pré; *var. francoprov., prov., vasc.; cat.* prat; *hisp.* prado; *port.* prado. *cf. M.-L. 6732. Battisti-Alessio IV 3050. Wagner II 303. Wartburg IX 333 sqq. Corominas^{2} IV 630. Machado^{3} IV 413. St.*] [*confunditur in codd. litteris commutatis cum* pars, *e. g.* IVVENC. 4, 266, *vel cum* partus, *e. g.* VET. LAT. Sirach 24, 42; *falso trad.* -orum DIRAE 82 (Parcarum *var. l.; conicitur* praetorum *vel* raptorum); *loco mutilo* GRATT. 541.]

de campo aperto herbis floribusque consito, fere i. q. λειμών (*item* CHAR. gramm. p. 458, 17 GLOSS., *cf.* SACERD. gramm. VI 463, 26 [*loco interpol.*] -a ... dicuntur et loca fenicularia [*affert* VERG. georg. 1, 289] ... et loca florida [*affert* VERG. Aen. 6, 707]. GLOSS. *χορτοκόπιον*. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 17 -a: pascua. *sim. al.*). *distinguuntur passim varia genera soli vel culturae, ut* arvum, *e. g.* CATVLL. 115, 5 COLVM. 11, 2, 15 VLP. dig. 39, 3, 3, 2, hortus *p. 1133, 26. 34. al.,* seges *p. 1133, 34. 37 et sim. al.; fere pro syn. est* pascuum, *e. g.* SEN. Thy. 232 COLVM. 2, 2, 7 SCAEV. dig. 33, 7, 20, 7 (*cf. et l. 49*). *accedit gen. poss. e. g. l. 58 sq. p. 1133, 51 (adi. pro gen. p. 1133, 53. 1134, 32. al.), explic. p. 1134, 22. 54. 72. 1035, 4. al.* (*cum abundantia quadam*: SEDVL. op. pasch. 1, 1 p. 178, 14 florei graminis -a); *adi. notabiliora collegimus in appendicula.*

I *proprie*: **A** *generatim*: **1** *respectu vario* (*exempla selecta inde a* VERG.): ENN. ann. 143 ⟨Cael⟩i *montis* caerula -a ([*suppl. Lindsay,* ⟨pont⟩i *Scaliger vix recte, v. Skutsch ad l.*]. *cf.* 516 *equus* fert sese campi per caerula laetaque -a [*affert Macr. Sat. 6, 3, 8 comparans Hom. Z 511 μετά τ' ἤθεα καὶ νομόν et Verg. Aen. 11, 494* in pastus]). scaen. 155 (*nisi est alterius poetae*) herbis -a convestirier. SENT. Minuc. (CIL I^{2} 584) 37 -a, quae fuerunt ⌞proxuma faenisicei⌟ (*v. vol. VI 1, 165, 35 sqq.; cf.* 42 ne ampliorem modum -orum habeant, quam proxuma aestate habuerunt). CIC. parad. 51 callidi rerum aestimatores -a et areas ... magno aestimant (*pro fundamento divitiarum ut*: nat. deor. 1, 122 -a et arva ... diliguntur ..., quod fructus ex is capiuntur. Att. 1, 4, 3 supero Crassum divitiis atque omnium vicos et -a contemno. CATVLL. 114, 3. *al.*). Cato 54 *non* segetibus solum et -is ... res rusticae laetae sunt, sed hortis etiam *eqs.* 57 de -orum viriditate. CATVLL. 11, 22 *amor* cecidit velut -i ultimi flos (*item respiciuntur flores*: LVCR. 5, 785 florida fulserunt viridanti -a colore. VERG. georg. 4, 271. 4, 306 ante novis rubeant quam -a coloribus. HOR. carm. 3, 27, 29. OV. fast. 1, 345 factis -i de flore coronis. trist. 3, 12, 7 -a ... pubescunt variorum flore colorum. COLVM. 9, 13, 14. *al.*). LVCR. 5, 603 quam late ... -a riget fons. 5, 1372. VERG. ecl. 7, 11 huc ... venient per -a iuvenci. georg. 1, 384 volucres

[Peri]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... Asia circum ... rimantur -a (*Serv. georg. 1, 383 confert Hom. B 461 Ἀσίῳ ἐν λειμῶνι*). Aen. 6, 707 velut in -is ubi apes ... floribus insidunt ..., strepit omnis murmure campus. DIRAE 16 flavescant aestu sitientia -a. HOR. epod. 2, 57 herba lapathi -a amantis (*item respiciuntur herbae pratenses*: PLIN. nat. 24, 152 herbam in -is tenuem. *al.; formula* nascitur [*vel* nascens] in -is: PLIN. nat. 26, 40 in segete ac -is. 27, 32 in frumentario agro aut hortis -isve. *al.* Ps. APVL. herb. 49 l. 12 locis cultis ... et in -is [*sc. heliotropia ut* DIOSC. 4, 186 p. 92, 16, *sed gr. 4, 191 παρὰ λίμναις*]. *al.*). carm. 1, 4, 4 nec -a canis albicant pruinis (*describitur ver ut*: 4, 12, 3 OV. fast. 1, 156. *al.; addas p. 1132, 72. 73*). OV. ars 1, 279 mollibus in -is admugit femina tauro. PAVL. FEST. p. 99 in -o cursu aut viribus contendebant *pastores*. PHAEDR. 1, 24, 2 in -o quondam rana conspexit bovem. SEN. Phoen. 546 hostili grege campos repleri ..., equitatu levi Cadmea frangi -a. epist. 90, 43 -a sine arte formosa *aevi antiquissimi*. COLVM. 10, 281 laetis ... virent convivia -is. CALP. ecl. 3, 15 cum -a calent, ... iacet *taurus* ... in umbra. PLIN. nat. 19, 63 spongeas in umore -orum enascentes (*cf. p. 1131, 71*). HOMER. 531 sternuntur ... corpora per campos et sanguine -a rigantur. CE 1264, 2 (*saec. I?*) *miles quidam* situs est -a per Inlyrici. CIL V 5203 vicanis ... -um ... dedit, ex cuius red⟨itu *eqs.*⟩ (*cf. infra l. 59*). *al.* *in descriptione loci amoeni* (*cf. B3*): VERG. ecl. 10, 42 hic gelidi fontes, hic mollia -a ..., hic nemus. LYDIA 16 gaudebunt silvae, gaudebunt mollia -a et gelidi fontes. PROP. 1, 20, 37 *in sede nympharum*. OV. am. 3, 5, 5. MART. 12, 31, 3 nemus, ... fontes, ... umbra ..., -a ..., rosaria. CLAVD. 10, 57. *al.*

2 *respicitur -um colendum*: CATO agr. 1, 7 (*inde* VARRO rust. 1, 7, 9 PLIN. nat. 16, 176) quinto *loco est* -um, sexto campus frumentarius (*praeferuntur* vinea ..., hortus ..., salictum ..., oletum. *cf.* VARRO rust. 1, 7, 10 alii dant primatum bonis -is. COLVM. 3, 3, 1 optabiliorem -orum possessionem pascuorumque. *al.*). 2, 4 per ferias potuisse ... -um purgari (VARRO rust. 1, 29, 1. COLVM. 11, 2, 15 -a vel arva. *al.; cf. l. 38*). 5, 8 fenum cordum, sicilimenta de -o. 8, 1 -um si irrigivum (*v. p. 1135, 6*) habebis, ... ne fenum desiet, summittito (VARRO rust. 1, 49, 1 de -is summissis herba ... subsecari falcibus debet. COLVM. 11, 2, 15 in fenum submittuntur. 11, 2, 27. *cf. l. 42*). 29 alteram ... partem *stercoris* in -um reservato (*item de -o stercorando*: 36 stercus ... spargere ... in -um vel in hortum vel in segetem. 50, 1 [*cf.* ind. capp. 58] -a primo vere stercorato luna silenti. VARRO rust. 1, 29, 1 putari ⟨arbusta, stercorari⟩ in -is [*si recte suppl. Keil*]. 1, 38, 3 minime bonum *esse stercus* equinum, sed in segetes: in -a enim vel optimum. *al.*). 50, 1 cum -a defendes, depurgato herbasque malas ... effodito (SENT. Minuc. [CIL I² 584] 41. VARRO rust. 1, 30. 1, 37, 5 ut defendantur a pastione. COLVM. 11, 2, 27 a pecore. *al.*). 149, 1 -o sicco decedat *conductor pabuli tempore statuto* (*ibid. iterum*). SENT. Minuc. (CIL I² 584) 41 sei ... malent in eo agro alia -a inmittere, defendere, sicare ([*i.* sec-]. VARRO rust. 1, 33. 2, 11, 8 VLP. dig. 50, 15, 4 pr. *cf.* sicilire: VARRO rust. 1, 49, 2 COLVM. 2, 21, 3. tondere: VERG. georg. 1, 289. *sim. al.*). CIL I² 1992 (*saec. II a. Chr.?*) Egnatius ... -a faciunda coiravit (VARRO rust. 2 praef. 4 ex segetibus fecit -a. COLVM. 2, 16, 3. *al.*). VARRO rust. 1, 21 si -a sunt in fundo neque pecus habet, danda opera, ut ... alienum pecus ... pascat. 1, 47 herba in -is ad spem faenisiciae nata ... non calcanda *est*; quo et pecus ab -o ablegandum. *al.*

B *speciatim*: **1** *de singulis -is nomine proprio appellatis; respiciuntur regiones*: **a** *urbis*: CIC. dom. 101 in Vacci -is domus fuit M. Vacci, quae publicata est (LIV. 8, 19, 4). LIV. 2, 13, 5 patres C. Mucio ... agrum dono dedere, quae postea sunt Mucia -a appellata (PAVL. FEST. p. 144 VIR. ill. 12, 6). 3, 26, 8 ubi nunc navalia sunt, ... *L. Quinctius Cincinnatus* colebat agrum, quae -a Quinctia vocantur (PAVL. FEST. p. 256 PLIN. nat. 18, 20). 3, 54, 15 in -is Flaminiis ..., quem nunc circum Flaminium appellant (3, 63, 7). **b** *cuiuslibet loci* (*addas l. 74. p. 1132, 29*): CIL X 5853, 9 (*saec. II¹?*) fundos Ceponian(um) ... et Mamian(um) et -um Exosco ..., ex quor(um) reditu *eqs.* INSCR. Année Épigr. 1972 n. 272 colleg(io) *cuidam* ... ⌞-i novi⌟ (*estne regio quaedam municipii Igabri?*). DONATIO Tiburt. p. CXLVI[b] 29 praeterea eadem largitate offero fundos, id est fundum Callicianum, Casa nova, Casa -i. *huc pertinere videtur titulus mutilus*: CIL X 7873 ⟨le⟩gavit -a Maeci⟨...⟩.

2 *de -is militaribus vel publicis* (*ad rem v. Le Roux, L'armée romaine et l'organisation des prov. ibériques, 1982, 103 sqq.*): INSCR. Année Épigr. 1982 n. 578 (*ex Hispania cit.; aet. Claud.*) terminus -orum leg(ionis) x gem(inae) inter legionem de⟨c⟩imam et ⟨ci⟩v⟨i⟩tatem *quandam* (CIL II 2916a [*saec. I¹*] ter(minus) August(alis) dividit prat(a) leg(ionis) IIII et agrum Iuliobrig(ensium). INSCR. Année Épigr. 1988 n. 923 [*e Dalmatia; saec. I med.*] t(erminus) pra(torum) leg(ionis) XI. *al.*). 1935 n. 13 (*prope Asturicam; aet. Claud.*) terminus -orum coh(ortis) IIII Gall(orum) (*exstant alia exemplaria eiusdem termini, e. g.* INSCR. Dessau 5696). CIL III 14356[3a] (*a. 205*) *quidam* mil(es) ..., cond(uctor) prat(i) Fur(iani) lustr(o) Nert(ii) Celerini p(rimi)p(ilaris) (*v. p. 1249, 59 sqq.; item cum nomine proprio*: INSCR. Niedergerm. Limes, 1974, 27 ⟨l⟩egio prim⟨a⟩ ... -a ⟨A⟩urelian⟨a⟩dampliav⟨it⟩). 13726 (*saec. II/III*) *quidam* trib(unus) coh(ortis) prat(a) pub(lica) terminis circu⟨m⟩clusi⟨t⟩ (COD. Theod. 7, 7, 3 [*rubr.* de pascuis] a p. -is Apamenis animalia militum prohiberi [*distinguuntur* -a privatorum]). INSCR. Hisp. ant. epigr. 8–11, 1957–60, n. 1483 termin(u)s Aug(ustalis) pra(torum) col(oniae) Aug(ustae) Emeritae.

3 *de -is inferorum vel paradisi*: **a** *apud paganos* (*vix recte* Lunai -um *pro* L. portum *coni. Wagenvoort, Mnemosyne 19, 1966, 346* ENN. ann. 16): VERG. Aen. 6, 674 lucis habitamus opacis ... et -a recentia rivis incolimus (*in elysio ut*: CLAVD. DON. Aen. 6, 640 p. 591, 30 campi illic, -a atque nemora beatitudinem commorantibus praestant. 6, 665 p. 594, 14. CLAVD. rapt. Pros. 2, 288 mollia. CIL VIII 23774 [*versus incompti*] erro per Elisia -a). SEN. Herc. f. 698 non -a viridi laeta facie germinant (*in orco ut*: FRONTO p. 233, 1 de Acheruntis ... -is [*opp.* de caeli nemore]. CLAVD. rapt. Pros. 1, 281 -is ... Erebi nigrantibus). **b** *apud Christianos* (*de* TERT. coron. 15, 1 *v. p. 1131, 20*): PASS. Mar. Iac. 6, 12 (*in visione martyris*) iter ... erat per locum -is amoenum. Ps. AMBR. act. Seb. 4, 13 illic -a recentia semper melleis fluunt rivis. PRVD. cath. 3, 104 -a ... multicolora latex quadrifluo celer amne rigat (*in paradiso terrestri ut*: DRAC. laud. dei 1, 189. 1, 193 non ... gelidis canescunt -a pruinis [*cf. p. 1133, 9*]. 1, 493). AVG. in psalm. 83, 10 l. 28 ('in locum quem disposuit') collis est, mons est, terra est, -um est, prope omnia ista dictus est locus ille. QVODV. grat. 2, 11, 10 per gaudiorum -a. INSCR. christ. urb. Rom. 21015 (*vers.*) ⟨am⟩oena piorum pra⟨ta⟩. *al.*

II *metonymice*: PLAVT. Pseud. 811 qui *coqui* ... condita -a in patinis proferunt, boves qui convivas faciunt herbasque oggerunt (*de ipsa herba ut*: OV. ars 1, 299 *Pasiphae* novas frondes et -a tenerrima tauro fertur ... subsecuisse manu). AVG. civ. 11, 8 p. 471, 15 eo loquendi modo ..., sicut ... '-a mugiunt', cum ... in his boves mugiunt.

III *comparationes, imagines, translationes potiores (cf. etiam IB3), quae respiciunt -um tamquam locum*: **A** *qui peragratur, viam praebet (cf. etiam l. 57): transfertur ad res corporeas*: CIC. Arat. 129 *naves* rostris Neptunia -a secantes (*vix huc spectat iam* ENN. *p. 1132, 58*). CE 983, 3 d⟨e⟩sulcanda ... cerea -a *tabellarum* (*v. vol. III 861, 55*). *in imag. respicitur via poetae sequenda* (*sc. genus carminis*): PROP. 3, 3, 18 quis te carminis heroi tangere iussit opus? ... mollia sunt parvis -a terenda rotis. MANIL. 2, 53 integra quaeramus rorantis -a per herbas (*opp. 50* semita trita). NEMES. cyn. 13 insistere -o ..., rudibus qua luceat orbita sulcis (*antea*: cursus ... tramite noto ... faciles). *cum -o novo comparantur puellae iuniores, minus peritae*: OV. ars 2, 698 nec platanus, nisi sera, potest obsistere Phoebo (*sc. umbram donans*) et laedunt nudos -a ⌞novella⌟ pedes (⌞ ⌟ *'nuper ex arvo facta, sc. nondum gramine ubere vestita' Wieland in plagulis [cf. p. 1135, 16]; vix recte de -is modo sectis cogitant alii*).

B *qui pulchritudine, venustate insignis est* (*cf. p. 1133, 20*): OV. met. 13, 790 Galatea, ... floridior -is. SEN. Phaedr. 764 *cito perit hominis pulchritudo*; non sic -a ... aestatis ... despoliat vapor (*in comparatione simili*: STAT. silv. 3, 3, 130 ubi verna novis exspirat purpura -is). IVLIAN. in Os. 14, 5 pulchritudo te ... ita ... vestiet, ut ... liliis et rosetis stellantia -a visantur.

C *qui alimenta et delectationem praebet*: **1** *legentibus vel scribentibus*: SEN. epist. 108, 29 ex eadem materia suis quemque studiis apta colligere: in eodem -o bos herbam quaerit, canis leporem. HIER. epist. 65, 2, 2 *magistra* te per -a virentia et varios divinorum voluminum flores ducat. adv. Pelag. 2, 10 haec breviter quasi de latissimo ... apostolicae doctrinae -o carpsimus. ANIAN. Chrysost. hom. 2, 5 in -is spiritalis ... eloquii (*gr. λειμῶνι*). CLAVD. carm. min. 30, 9 apes ... -a legentes transmittunt saeclis Heliconia mella futuris. DIG. de conc. dig. 1, 9 *in digestorum libris similia iteranda non sunt,* ne ... oriatur aliquid in tali -o spinosum (*nisi ad A, sc. imagine itineris sentibus impediti*). *al.* *in titulo libri* SVET. (*nisi l. 60 de alio dictum*): GELL. praef. 8 est qui 'memoriales' titulum fecerit, est qui *πραγματικά* ..., est praeterea qui -um. PRISC. gramm. II 387, 2 Suetonis in VIII -orum (*sim.* 387, 24. III 275, 15 [*ubi v. Keil de var. l.* praetorum]). ISID. nat. 38, 1 Tranquillus in -is (*sim.* 44, 1). DIFF. Suet. tit. p. 306, 36 differentiae ... ex libro Suetoni ..., qui inscribitur -um.

*?***2** *libidinem exercenti* (*respiciuntur partes obscenae, si recte restituitur*): PRIAP. 52, 9 qui *stupratores* cum te male foderint iacentem, ad ⌞-um⌟ veniet salax asellus (⌞ ⌟ partum *trad., v. Housman, Class. Papers III 1176 sq., et cf. vol. VI 3, 3018, 71 sqq.*). **3** *deditis vitae religiosae*: EVCHER. laud. her. 39 interioris hominis -um (pastus *var. l.*) et voluptas (*de ipso deserto*).

D *qui copia magna herbarum et florum praeditus est* (*cf. iam* VERG. *p. 1133, 2*): TERT. anim. 24, 11 Plato ... solus in tanta gentium silva, in tanto sapientium -o (*item iuxta ponitur*: adv. Marc. 4, 14 p. 459, 16 in tanta frequentia eiusmodi vocum, tamquam in s. vel in -o vel in nemore pomorum). COLLECT. Arian. serm. 14, 1 re⟨d⟩olent de -is sanctorum suavissimi flores (*sc. martyres*).

[Peri]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

E *qui colendus est*: VET. LAT. Sirach 24, 42 rigabo meum hortum ... et inebriabo -us mei fructum (*sc. doctrinam sim.*; partus *var. l.*, prati *edd. vet.; gr. 24, 31 μεθύσω μου τὴν πρασιάν*). GREG. M. dial. 1, 4, 10 *antistes* scripturarum aperiebat fontem et rigabat -a mentium (in I reg. 5, 59).

appendicula comprehendens epitheta notabiliora: ENN. ann. 516 per caerula laetaque -a (*al. v. vol. VII 2, 884, 3 sq.*). CATO agr. 8, 1 irrigivum (*al. v. vol. VII 2, 418, 23 sq.; cf.* irriguum *ibid. 420, 81 sqq.,* irrigare *ibid. 418, 68 sq.*, riguum COLVM. 2, 16, 3 AVSON. Mos. 327). *ibid.* siccum (9. 149, 1 PALLAD. 12, 13, 3. *cf.* VARRO rust. 1, 9, 5 retorrida. VERG. georg. 1, 289 arida. DIRAE 16 sitientia. COLVM. 2, 16, 3 siccaneum). VARRO rust. 1, 6, 5 -a ... herbosa (AVIAN. fab. 6, 3. *cf.* OV. am. 3, 5, 5 gramineo. APVL. met. 7, 15, 1 herbantibus. PRVD. cath. 5, 121 herbida). LVCR. 5, 785 florida (PLIN. epist. 5, 6, 11. *cf. p. 1134, 44 et* ANIAN. Chrysost. hom. 2, 5 florentibus. DRAC. ros. 2 florea). VERG. ecl. 10, 42 mollia (*al. v. vol. VIII 1370, 63 sqq.*). Aen. 6, 674 recentia (PS. AMBR. act. Seb. 4, 13. *cf.* OV. ars 2, 698 novella [PALLAD. 10, 10 tit. de -is n. formandis. 10, 10, 1]. STAT. silv. 3, 3, 130 novis [PALLAD. 10, 10, 4. 12, 2]). OV. ars 1, 299 tenerrima (COLVM. 2, 17, 6 BVC. Eins. 2, 13). met. 1, 297 viridi (*ibid.* 13, 924 PETRON. 127, 9 vers. 5. *cf.* ENN. *supra.* AVSON. 417, 93 p. 280 virentia [AMM. 23, 6, 30 HIER. epist. 65, 2, 2. *al.*]. Mos. 335 viridantibus. PRVD. psych. 863 smaragdina). trist. 5, 4, 9 aperto (SEN. Herc. f. 141).

deriv.: pratalis, *?*pratens, pratensis, pratulum.

[prātūra *v.* ospreatura.**]**

1. prātus *v.* pratum.

2. pratus (prāt-*?*), -ī *m.* *obscurum, nisi idem est ac* 1. pratus (*conferasne p. 1134, 26?*). *nomen herbae*: Ps. APVL. herb. 124 l. 8 sq. *herbam sempervivum appellant* alii ungulam Martis, ... alii -u(m) maiore(m), alii -u(m) minore(m) (*cod. Ca, om. cett.; ad rem v. André, Les noms de plantes, 1985, 207, qui Lex. des termes de botan., 1956, 260 cogitavit de voce gr. quadam corrupta*). *Peri.*

prāvē *v.* pravus.

prāvēsco, -ere. *a* pravus. *i. q. pravum facere* (*vi q. d. factitiva ut e. g.* innotescere *vol. VII 1, 1713, 27 sqq.*): GLOSS. II 252, 26 *ἀφανίζω*: depravo, extermino, disperdo, -o, deformo. 275, 35 *διαφθείρω*: depravo, corrumpo, -o. 437, 30 *στερίσκω*: depravo, privo, fraudo, -o.

prāvicordius, -a, -um *et* prāvicors, -cordis (*l. 40. 45. 51*). *a* pravus *et* cor (*forma* -us *sec. gr. -χάρδιος?*). *i. qui pravum cor habet* (*non nisi masc. pro subst. de homine pravi cordis*): VET. LAT. Sirach 3, 28 cor ingrediens duas vias non habebit successus et -us in illis scandalizabitur (*gr. non exstat*; parvi-, pravi cordis *sim. var. ll.*; pravicors *restituunt codd. Paris. quidam saec. XIII*, pravus corde *edd. vet.; forma* -us *confirmatur* Aug. in psalm. 146, 7 spec. 23 Ps. Aug. spec. 15; *explicat* AVG. in psalm. 146, 7 quid est -us? torticordius, tortum cor habens; putat torta esse omnia quae dicuntur a deo *eqs.*). *dubiae lectionis*: AVG. in psalm. 124, 2 l. 23 qui sunt recti corde? qui non reprehendunt deum; ... ⌞-es⌟ ergo sunt, id est, qui rectum cor non habent, qui sedent et disputant, quomodo debuit facere deus (⌞ ⌟ *ed. sine nota in app.; fuitne* pravi corde*? cf. enim ibid. 31, enarr. 2, 25 l. 21* pravi corde, id est distorti corde, *93, 19 l. 20* pravus corde es). 124, 10 l. 3 sicut ... declinat a malo ... rectus corde ..., sic -us (pravi cordis, pravus corde *var. ll.*) ... declinat a deo. IND. capp. bibl. Sirach 3 p. 130 de -e (*vel* pravi corde, *testatur Thiele in ed. Vet. Lat. Sirach 3, 27,* gravi c. *ed. comm. pontif.*).

prāviloquium, -ī *n.* *a* pravus *et* loqui (*cf.* brevi-, falsiloquium *sim.*). [*perperam sec. Migne 64, 1008[B] affertur* -um (*pro* parvi-) *e* BOETH., *qui top. Arist. 164b13 pro πονηρολογίαν posuit* laboriosum sermonem.] *i. q. prave dictum, sermo pravus*: AMBROSIAST. in II Cor. 5, 11 quorundam -o dies iudicii dei in dubium deducitur. *Bk.*

***prāvitās,** -ātis *f.* *a* pravus. *scribitur* prave- VET. LAT. Ios. 23, 13 (cod. 100), prabi- VVLG. deut. 29, 19 (*cod. O saec. VII/VIII*). *legitur semel apud* TER., *ceterum non nisi in oratione soluta inde a* CIC., VARRONE (*plur. exstat* CIC. leg. 1, 31. 1, 51 parad. 22 TAC. dial. 28, 6 ann. 3, 34, 3 *et saepius inde a* VET. LAT.). [*confunditur in codd. saepe cum* parvitas, *e. g.* SEN. epist. 50, 5 (*al. v. vol. X 1, 543, 44 sqq.*); *falsa var. l. pro* gravitas TERT. cult. fem. 2, 6 l. 20 (*falso trad.* COD. Theod. 13, 9, 5 CAEL. AVR. acut. 1, 2, 31; *restituitur p. 1137, 63, e coni. dubia* CIC. Tusc. 3, 1 ARNOB. nat. 5, 41), *pro* perversitas SEN. frg. 29; *conicitur loco corrupto* CIC. ac. 2, 80 (importata, importune *trad.*); *ex interpretatione falsa*: VET. LAT. Ios. 23, 13 (cod. 100) *gentes* erunt vobis sicut offendicula in lateribus vestris et -es in oculis vestris (*LXX βολίδας, sed Theod. Cyr., Migne gr. 80, 481[B] σκῶλα, pro quo fortasse σκολιά legit interpres*).]

i. q. status pravus, sc. quo quis (quid) a recto declinat (metonymias v. p. 1136, 53. 1137, 19. 35; inducitur tamquam agens p. 1136, 10. 74. 1137, 13. al.); de vitio, quod percipitur potius: **I** *animo* (*sublucet imago -is corporis humani p. 1136, 25. 73. 1137, 13; coniungitur vel variat in contextu cum* error *e. g. p. 1136, 19. 31 sqq., cum* perversitas *e. g. p. 1136, 29. 42; opponitur* rectus *e. g. p. 1137, 13. 36; iuncturae cum gen. quodammodo abundantes l. 31. p. 1137, 24 et* TAC. dial. 31, 2 vitiorum. MAX. TAVR. 95 delictorum. *al.*; -s est *cum acc. c. inf. l. 6, cum inf.* CYPR. epist. 74, 4): **A** *-s declinat potius a iudicio sano, cogitatione recta sim.* (*sive de vitio mentis, e. g. l. 8. 10, sive de errore, opinione perversa, ut l. 6 et passim sub 2*): **1** *in universum*: TER. Haut. 973 quae istast -s quaeve amentiast, quod peccavi ego, id obesse huic? Q. CIC. pet. 40 ut de ... animi -e deducas *eos, qui sine causa te non amant* (PS. SALL. rep. 2, 3, 1 Pompeius ... a. -e ita lapsus est, ut hostibus tela in manus iaceret [*ad B1 trahit e. g. Cugusi, 1968, ad l.*]). CIC. Vatin. 14 quae te tanta -s mentis tenuerit, qui tantus furor, ut ... auspicia ... contempseris? (SEN. dial. 11, 11, 1 m. humanae -s insatiabilis rerum omnium [*antea*: credulitas ... et ... voluntaria mortalitatis oblivio]). leg. frg. Lact. inst. 5, 8, 10 omnes homines inter se natura confusi (coniuncti *Ziegler*) -e dissentiunt neque se intellegunt esse consanguineos. LENT. Cic. fam. 12, 14, 3 eadem superbia in -e utuntur *Rhodii* (*antea*: mira est eorum amentia. *cf.* 12, 15, 3 Rhodios ... tanta in -e animadverti, ut omnis firmiores putarent quam bonos). SALL. Iug. 2, 4 -s eorum ..., qui dediti corporis gaudiis ... ingenium ... torpescere sinunt. PLIN. nat. 15, 14 accedere ... ratio -i videtur (*postea*: similis error). QVINT. inst. 2, 5, 10 vitiosas orationes, quas tamen plerique iudiciorum -e mirantur. TAC. hist. 3, 41, 2 -s consilii patuit (ARNOB. nat. 2, 17 -e [parv- *trad.*] c. atque ignorantiae caecitate. AMM. 29, 3, 1). VET. LAT. II Macc. 14, 8 (rec. L, *sim.* X *et* V) illorum, *qui Iudam sequuntur,* -e universum genus *nostrum* non minime vexatur (*rec. B. al.* inconsiderantia, *gr. ἀλογιστίᾳ*). PANEG. 4, 22, 1 animus -e velut morbo impeditus. *al.*

2 *de prava doctrina religionis vel philosophiae sim.*: **a** *vario respectu*: CIC. ac. 2, 26 in ista -e perstabitis *contendentes nihil posse percipi*? Tusc. 3, 2 simul atque editi in lucem ... sumus, in omni continuo -e et in summa opinionum perversitate versamur. 3, 3 inficimur opinionum -e a naturaque desciscimus (ARNOB. nat. 7, 34). 5, 78 *Aegyptiorum* imbutae mentes -is erroribus (MIN. FEL. 26, 8 *maligni* spiritus ... non desinunt perditi iam perdere et depravati errorem -is infundere [*inde* CYPR. idol. 6]). CYPR. epist. 60, 3 *Novatianus* durus saecularis philosophiae -e (*sc. Stoicae, cf. e. g. 55, 16*). LACT. inst. 1, 1, 25 haec ... -is est causa: ignoratio sui. OROS. hist. 1 praef. 9 adversus vaniloquam -em *paganorum.* GREG. M. moral. praef. 5 ut eorum, qui sub lege sunt, -s confundatur (*sc. Iudaeorum*). *al.* **b** *cum respectu haereseos* (*quaedam nimirum vergunt ad B*): CYPR. epist. 47 qui ... Novatiani ac Novati obstinatione et -e seducti de ecclesia recesserunt (*item nomina haereticorum inducuntur per gen.*: PS. VIGIL. THAPS. c. Marivad. 1, 1 l. 5 Arrianorum. *per adi.*: MAXIMIN. c. Ambr. fol. 305[r], 38 secundum Macedonianam fraudulentam -em et perversitatem. HIER. chron. a. Abr. 2386 Arrianae. VEREC. in cant. 8, 4. *al.*). 51, 1 perfidiae et haereticae -is obstinatione (52, 1 h. -is nocens factio. HIL. trin. 4, 6 HIER. epist. 61, 2, 5. CONC.[S] I 3 p. 186, 25 [*gr. I 1, 4 p. 8, 24 καχοδοξίας, cf. I 2 p. 103, 23* perfidiae]. *al.*). 73, 15 haereticorum sacrilegam -em (AVG. civ. 5, 18 p. 225, 7 h. perniciosissima -e). HIER. epist. 62, 2, 2 propter dogmatum -em *Origenis* (hom. Orig. in Ezech. 9, 1 p. 408, 1. CONC.[S] I 3 p. 42, 18 [*gr. I 1, 1 p. 97, 21 διαστροφήν*]. *al.*). RVFIN. hist. mon. 28, 4, 1 fidei. CONSVLT. Zacch. 2, 1 p. 49, 25 schismatum (*cf.* schismatica: LEO M. epist. 12, 6 REG. eccl. Carth. l. 1046. *al.*). CONC.[S] I 3 p. 145, 19 ut venenosa -e agrum dominicum liberaret (*gr. I 1, 2 p. 98, 19 σχαιότητος*). CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 34, 17 scaevae sententiae -s. *al.* *metonymice et collective de haereticorum coetu*: MARCELL. chron. II p. 77, 430, 3 Nestorio -is episcopo.

B *-s declinat potius a probitate, bonis moribus* (*cf. A2b*): **1** *notione communi, sc. de statu, qualitate sim., fere i. q. improbitas, nequitia sim.* (*sc. hominum praeter p. 1137, 16. 27; cf.* GLOSS. II 413, 26 *πονηρία*: malignitas, -s, malitia): CIC. Marcell. 20 in conservandis viris bonis ... non cupiditate ... aut -e lapsis, sed opinione officii stulta fortasse, certe non improba. fin. 2, 27 quae *philosophia* non interitum afferat -is, sed sit contenta mediocritate vitiorum. parad. 22 si quidem -es animi recte vitia dicuntur (SEN. benef. 7, 19, 9 tanta -s a. *tyranni crudelis.* epist. 50, 5 animum ... recorrigere, *ante* quam indurescat -s eius. ARNOB. nat. 2, 50. *addas l. 69, ceterum cf. l. 7*). nat. deor. 1, 77 *ut* animos imperitorum ad deorum cultum a vitae -e converterent. phil. frg. V 39 (*antea*: velle ... quod non deceat) plus ... mali -s voluntatis affert quam fortuna cuiquam boni (AVG. civ. 14, 8 p. 18, 6 voluntas mala, a cuius -e illa *bona* distinguitur. SACR. Greg. 110, 1 [508 D.]. FACVND. c. Moc. 58). VELL. 2, 112, 7 mira -e animi atque ingenii in praecipitia conversus *Agrippa Postumus* (RVFIN. hist. 2, 6, 2 [*gr. περὶ τὸ ἦθος ... ἀνωμαλία*]). SEN. benef. 3, 1, 2 -e naturae *accidit, ut quosdam habeamus infestos propter beneficia eorum.* nat. 5, 18, 15 si beneficia naturae utentium -e perpendimus. TAC. dial. 28, 6 sincera et integra et ⌞in⌟ nullis -bus detorta unius cuiusque natura (⌞ ⌟ *del. edd. plerique*). hist. 2, 92, 1 -s amicorum ... auxerat *odia inter Caecinam et Valentem.* 3, 85 volgus eadem -e insectabatur interfectum *Vitellium,* qua fo-

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

verat viventem. 4, 44, 2 Sosianus -e morum multis exitiosus (SIDON. epist. 6, 7, 2 INTERPR. cod. Theod. 16, 2, 39. *al.*). 5, 5, 1 hi *Iudaeorum* ritus ... antiquitate defenduntur; cetera instituta sinistra foeda -e valuere. ann. 3, 34, 3 corruptos saepe -bus uxorum maritos. *al.* APVL. apol. 21, 2 facti vel dicti alicuius -em (*item cum gen. delicti*: CYPR. epist. 44, 1 illicitae ... ordinationis -e commoti). VET. LAT. psalm. 138, 20 (cod. 136) amaricaverunt te in -e (*quinta Origenis ἐν κακοβουλίᾳ, aliter rec. cett.*). HERM. vulg. vis. 3, 9 *ut* iustificemini ab omni nequitia et omni -e (*gr. σχολιότητος, Pal.* vacatione [*pro* praevarica-*?*]). AMM. 15, 3, 8 ad Rufinum ... avidum hominem et coalita -e famosum. HIER. psalt. sec. Hebr. 80, 13 dimisi eum in -e cordis sui (VVLG. deut. 29, 19 ambulabo in -e c. mei [*cod. 100* errore]. Ier. 3, 17. *al.*). AVG. in psalm. 36, enarr. 1, 12 l. 34 si tu nolis, quod deus vult, curvus eris et -s tua non te permittet planari recto. CONC.^{S} II 3, 2 p. 152, 13 ambiguitas ... nata ... -e atque avaritia quorundam (*gr. II 1, 2 p. 140, 23 φανλότητι*). LEX Burg. lib. const. 80, 2 propria -e mentiri. *al. singulariter de iniquitate deorum*: CLAVD. DON. Aen. 3, 5 p. 261, 7 ostendit ... intolerabilem deorum intervenisse -em, ut innocentium spes, salus ... conciderent.

2 *metonymice, imprimis per plur., de prave factis*: **a** *usu hebr. et christ. de peccatis*: VET. LAT. psalm. 96, 10 (cod. 136) diligentes dominum oderunt -es (*cod. 303* nequitiam, *Vulg.* malum, *gr. πονηρόν*). 124, 5 (cod. 325. *al.*) declinantes ... in -bus (HIER. psalt. sec. Hebr. ad -es, *Vulg.* in obligationes, *gr. εἰς τὰς στραγγαλιάς*). Soph. 3, 11 (Aug. civ. 18, 33) auferam abs te -es iniuriae tuae (*cod. 176* nequitias, *aliter Vulg.; gr. τὰ φαυλίσματα*). VVLG. Ier. 18, 12 unusquisque -em cordis sui mali faciemus (*cf.* MAX. TAVR. 22, 3 nihil ... fecisse -is). AVG. civ. 11, 13 p. 480, 3 angelos peccatores, qui sua -e illa luce privati sunt. SACR. Leon. 141 *iram dei* nostris -bus meruimus. EVSTATH. Basil. hex. 8, 8, 12 si animus multis -um milibus oneratur (*gr. p. 185^{C} μυρίων κακῶν*). CASSIOD. in psalm. 118, 121 quisquis ... -es suas ante examen domini iusta exsecratione condemnat. *al.* **b** *vario usu*: COD. Theod. 3, 11, 1, 1 si haec -s ordinarii iudicis erit (*sc. abusus potestatis*). GREG. M. dial. 4, 54 Valerianus ... levis ac lubricus exstitit modumque suis -bus ponere contempsit.

C *-s declinat a qualibet norma, a statu apto et consentaneo sim.*: **1** *de -e animantium* (*metonymice de ipsis actionibus pravis maxime l. 40. 50*): **a** *in universum*: CIC. leg. 1, 31 *non* solum in rectis, sed etiam in -bus (pravis actibus *codd. det.*, pravis *Ziegler*) insignis est humani generis similitudo. Tusc. 4, 76 *amantium* inconstantia mutabilitasque mentis quem non ipsa -e deterreat? VARRO ling. 9, 22 indoctis non tam irascendum quam huiusce -is patronis (*sc. qui vocabulis novis utuntur*). SEN. epist. 122, 5 quomodo haec animo -s fiat aversandi diem et totam vitam in noctem transferendi? (*item cum gerund.*: CLAVD. DON. Aen. 2, 660 p. 235, 26 ne in ... -e perduret cessandi). **b** *in munere administrando* (*respiciuntur magistratus sim. non idonei*): CIC. rep. 1, 68 factio oritur ..., cum ipsos principes aliqua -s de via deflexit. SALL. hist. frg. 2, 15 adversa in -em *ducis*, secunda in casum ... declinando (*cf.* TAC. ann. 14, 38, 3 adversa -i ipsius *legati*, prospera ad fortunam referebat *procurator*). LIV. 4, 26, 6 -s consulum discordiaque inter ipsos ... terrebant. 9, 18, 15 collegae nunc temeritas, nunc -s impedimento ... fuit. TAC. ann. 3, 16, 4 (*verba Pisonis*) ne meae -is, *qua Syriam repetivi*, poenas *filius* innoxius luat. 3, 48, 2 *Lollium* auctorem C. Caesari -is et discordiarum arguebat.

2 *de -e rerum* (*cf. gen. gerund. l. 42*): QVINT. inst. 2, 15, 2 *rhetoricen* quidam artem, ... quidam etiam -em quandam artis, id est *κακοτεχνίαν*, nominaverunt. GELL. 1, 22, 21 cavenda ... est ... -s ominis, si quis senior advocatus adulescenti 'superesse se' dicat. 5, 20, 1 'soloecismus' ... *olim* 'stribiligo' dicebatur, a versura videlicet et -e tortuosae orationis, tamquam 'strobiligo' quaedam (*spectatne simul ad IIC?*). *de* GELL. 6, 17, 2 *v. vol. X 1, 545, 28.*

II *sensibus*: **A** *obtutu*: **1** *pertinet ad partes corporis hominum* (*animalium l. 68 sq. p. 1138, 5*): **a** *generatim* (*de vitiis variis vel parum definitis*): CIC. leg. 1, 51 an corporis -es, si erunt perinsignes, habebunt aliquid offensionis, animi deformitas non habebit? (fin. 5, 47 -em imminutionemque c. [*opp.* formae dignitatem]). fin. 4, 31 -e (*Bentley*; gravi- *trad.; v. Madvig, 1876, ad l.*) membrorum et cruciatu dolorum si quis quem levet (Tusc. 4, 28 vitium *appellant*, cum partes corporis inter se dissident, ex quo -s m., distortio, deformitas. HIER. in Ezech. lib. 12 praef. l. 13 unius -e ac deformitate membri). PALLAD. 4, 11, 2 ut sint boves ... cornibus robustis ac sine curvaturae -e lunatis. CHIRON 755 quodquod iumentorum pravas facies afferunt ..., aut si qui super oculos aliquam -em habent. AVG. serm. 243, 8, 7 *post resurrectionem in membris erit* nulla corruptio, nulla deformis -s. PHYSIOGN. 29 cum sine ulla -e sunt oculi et statum [non] obtinent rectum, optimum mentis indicant statum. *de* PANEG. 12, 4, 3 *v. vol. X 1, 543, 84.*

b *speciatim de statu eorum*: **α** *qui gestu vel vultu inepto deformes fiunt*: CIC. de orat. 1, 156 intuendi nobis sunt ... etiam actores, ne mala consuetudine ad aliquam deformitatem -emque veniamus *in actione*. 2, 91 *Fufius Fimbriae* oris -em et verborum latitudinem imitatur. 3, 222 oris non est nimium mutanda species, ne aut ad ineptias aut ad -em aliquam deferamur. **β** *qui paralysi corripiuntur*: VEG. mulom. 2, 105, 2 (*tit.* de paralytico) ut critellis (*i.* cli-) ex ligno appositis contracta cervicis -s dirigatur. MIRAC. Steph. 2, 2, 1 p. 843 in -em pestemque paralysis causa perducta est (*antea*: oris ... distensionem). *ibid.* p. 844 vultus pestifera -e *non* exuebatur. 2, 2, 3 p. 845 ob ... vitiosi oris -em.

2 *pertinet ad res*: COLVM. 4, 20, 1 ne -s ⌞statuminis ridicae⌟ (⌞ ⌟ *corrupte trad.*) ad similitudinem sui vitem *alligatam* configuret. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 127, 20 si curvo ligno adhibeas aequissimam regulam, videbitur ... argui materiae -s (*postea*: causam perversitatis).

B *gustu vel olfactu*: SEN. nat. 3, 5 (*v. app. crit.*) *mare* per multiplices terrarum anfractus verberatum amaritudinem ponit et -em, ... saporem exuit et in sinceram aquam transit. PASS. Theclae C a 35 p. 99, 1 *immittebantur aromata varia,* ut omnes bestiae ex odore et ⌞-e⌟ illius ingravarentur (⌞ ⌟ parv- *ed., fortasse errore typothetae, cf. app. crit.*).

C *auditu* (*cf. etiam p. 1137, 56*): QVINT. inst. 1, 1, 37 multa linguae vitia, nisi primis eximuntur annis, inemendabili in posterum -e durantur.

[prāviter *v.* pravus.]

praumaticus *v.* pragmaticus. *Terkelsen.*

prāvo, -ātum, -āre. *a* pravus, *cf.* depravare (*quod legitur inde a Ter.*). *i. q. pravum reddere, depravare* (*cf.* GLOSS. -o: *στρεβλῶ*): *corruptione animi*: VET. LAT. Sirach 22, 20 cogitatus sensati ... metu non ⌞-bitur⌟ (*codd. GZ,* depr(av)abitur *cett., gr. 22, 16 δειλιάσει*). ARNOB. nat. 1, 65 p. 62, 14 o ingratum ... saeculum, o in privatam perniciem incredibili pectoris obstinatione -tum (*v. Hagendahl, La prose métrique d'Arnobe, 1937, 162 sq.*; privatum *cod.*). GILD. Brit. 109 chron. III p. 84, 19 *impudicus* filius mali genitoris exemplo -tus (pri- *var. l.*). *laesione corporis*: CHIRON 545 *iumento, cuius maxilla fracta est,* constrictionem facies, ne -et labium inferius (praebet *trad., corr. sec. Veg. mulom. 2, 33, 2* depravet). *Bk.*

†prāvus, -a, -um. [*orig. inc. Fo.*] *scribitur* prab- AVX. Maximin. c. Ambr. fol. 305^{r}, 4 (*et al. in eodem cod. saec. V^{1}*) *et saepius in codd. rec.; superl.* -essimus CIL IV 8259 (*v. Väänänen, Latin vulg. inscr. pomp., ^{3}1966, 21*). NOT. Tir. 52, 29 -um. *de formis: nom. sing. neutr.* -om TER. Haut. 485 (*A*). *compar.* -ior CIC. Tusc. 3, 80 EVTR. 10, 9, 3 AVG. epist. 167, 14. *al.; superl.* -issimus (-ess- *l. 34*) *inde a* CIC. Mur. 77 Brut. 258 VELL. 2, 80, 3, *cf.* tam -us CIC. ac. 2, 125. *al.*, -us admodum COD. Theod. 9, 40, 14; *posit.* -us *iuxta superl.* SEN. benef. 5, 15, 2 pro pessimo -oque (VET. LAT. II Thess. 3, 2 [Theod. Mops.]. *vice versa*: CIL IV 8259 -essimus et bellus). *legitur inde a* PLAVTO (*semel ut* ACC., RHET. Her., CAES., VERG. *al.*), TER., CIC., LVCR.; *frequentant imprimis* AVG. *et* GREG. M. [*in codd. confunditur passim cum* parvus, *quod infra raro notavimus, e. g.* TER. Ad. 391. LIV. 27, 23, 2 (*falsa var. l.* CIC. p. red. in sen. 10. *al., restit.* LVCR. 4, 517 SALL. or. Phil. 1. *al., e coni. dub.* CIC. Verr. II 4, 9. *al.*), *ceterum e. g. cum* privus NOVELL. Maior. 6, 11 (*falso trad.* APVL. Socr. 3 p. 122. *cf. p. 1142, 38*). *e coni. dub.* CIC. leg. 1, 31 *v. p. 1137, 37.*]

cum respectu declinationis a statu recto significatur fere i. q. malus, perversus (*cum abundantia quadam de ipsis vitiis, malis e. g. p. 1139, 23. 1140, 8. 34; copiose ad rem Monteil, Beau et laid, 1964, 241 sqq.*). *testimonia notionis*: DON. Ter. Ad. 390 -um est, quod et ipsum laedit facientem, malum, quod alios tantum. SYNON. Cic. p. 423, 3 deversus. -us. perversus *eqs.* p. 424, 18 flexum. curvum. pandum. -um. perversum *eqs.* p. 440, 20 -us. distortus. deformis. ... foedus. turpis. ... inhonestus. ... indecorus. invenustus (*sim.* GLOSS. I 82, 27 -us. insolens. *eqs.*). GLOSS. -us: *σκαιός, φαῦλος*. GLOSS.^{L} II Philox. PR 188 -⟨a⟩e: [*a*]*σκολιᾶς* (-e: *σκολιῶς cod. Scaligeri in marg.*). *sim. al.; iuxta ponitur e. g.* ineptus TER. Ad. 391. 944, perversus CIC. Q. Rosc. 30 CYPR. epist. 59, 15 FIRMIL. Cypr. epist. 75, 9 AVG. op. monach. 9, 10. *al.*, malus CIC. fin. 3, 14 SALL. Catil. 5, 1 PLIN. epist. 3, 9, 32 CYPR. epist. 14, 3. *al.* (*cf. l. 39*), distortus CIC. Tusc. 4, 29 HOR. sat. 1, 3, 48 SEN. epist. 101, 14 AVG. conf. 5, 12, 22. *al.; opponitur e. g.* rectus *inde a* PLAVT. Bacch. 413 TER. Haut. 485 *passim,* honestus CIC. fin. 3, 14 TAC. ann. 2, 2, 4. 11, 33 AMM. 30, 8, 8. *al.*, verus Ps. SALL. rep. 1, 5, 6 SEN. contr. 2, 1, 13 CYPR. epist. 74, 10. *al.*, bonus Ps. SALL. rep. 2, 1, 2 TAC. hist. 1, 87, 2 SYMM. epist. 2, 82, 2. *al.*, iustus VET. LAT. psalm. 36, 38 (cod. 136). IVVENC. 2, 661 VVLG. prov. 10, 31. *al.* *accedit gen. resp.* SIL. 3, 253. 8, 259. 9, 636. 12, 464, *v. etiam p. 1143, 12* (*cf. abl.* AVG. *p. 1135, 47 sqq.* PHYSIOGN. 126 [*addas fort. p. 1139, 17*], *praepos.* in *c. abl.* ORIBAS. syn. 5, 46, 15 Ab p. 83); -um est *c. inf. v. p. 1139, 75 (accedente pron. praepar.). 1141, 11.* *polyptoton* AVG. epist. 167, 14 *aliquid* -o -ius; *in lusu cum* parvus *maxime* TER. Eun. 575 CIC. Att. 1, 13, 2. APVL. flor. 9, 9 (*cf.* parum AVG. civ. 22, 19 p. 598, 27).

I *potius spectat ad ea, quae animo percipiuntur* (*sc. de animantibus rebusve ad eos pertinentibus praeter p. 1142, 37; saepius sublucet usus sub II illustratus, e. g. p. 1139, 30*): **A** *usu communi*: **1** *adi.; respiciuntur potius*

[Corbeill]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

qui (quae) declinant: **a** *a probitate, bonis moribus sim.*: **α** *usu vario*: Ⓘ *de ipsis hominibus eorumve natura, qualitatibus sim.* (*de bestiis l. 11*): PLAVT. Bacch. 413 (*paedagogus ad senem*) ego illum *filium tuum* haberem rectum ad ingenium bonum; nunc propter te ... -us factus est (*sc. nimia liberalitate*). ACC. trag. 110 multi in⟨i⟩quo ... animo sibi mala auxere in malis, quibus natura -a magis quam ... fortuna obfuit (SEN. benef. 2, 17, 6. CVRT. 7, 4, 10 -a et sinistra. ACT. Petr. 15 -issima n.). CIC. Tusc. 4, 29 (*comparatur status animi cum corpore*) eorum, qui non longe a sapientia absunt, adfectio est illa quidem discrepans sibi ipsa, dum est insipiens, sed non distorta nec -a (AVG. civ. 9, 3 p. 371, 4 turbulentis et -is a. 14, 6 tit. p. 13, 7). fin. 2, 33 *bestiae* quamvis ... depravatae non sint *mala disciplina,* -ae tamen esse possunt *natura sua.* SALL. Catil. 5, 1 fuit ... ingenio malo -oque (SEN. dial. 3, 6, 1 i. vitio -a [*comparantur* hastilia detorta]. 4, 31, 8 -um maleficumque. PLIN. epist. 3, 9, 32 malum -umque. *al.*). Iug. 1, 4 *animus* captus -is cupidinibus (HOR. carm. 3, 24, 52 eradenda c. -i [-a, -ae *var. l.*] sunt elementa. *cf.* cupiditas: *vol. IV 1418, 57*). HOR. sat. 1, 4, 79 laedere gaudes ... et hoc studio -us facis. VELL. 2, 18, 6. 2, 80, 3 iussu hominis -issimi, *sc. transfugae* (Ps. CATO dist. 2, 8. FIRM. math. 4 prooem. 3 [*ibid.* improbis ac perfidis h.]. *al.*). VAL. MAX. 9, 7 mil. Rom. 3 -os ac taetros mores (SEN. epist. 114, 7 novos et -os et singulares. *al.; cf.* PHYSIOGN. 126 *quidam* moribus -i [parvi *var. l.*]). PHAEDR. 4, 16, 14 libido *tribadum molliumque marum* -o fruitur gaudio. SIL. 3, 253 Battiadas -os fidei (parvos *var. l.*). 5, 479 -i ... timoris (*item de vitiis*: 16, 12 invidia. *al.*). STAT. Theb. 3, 563 (*loq. vates*) quid crastina volveret aetas, *olim* scire nefas homini; nos -um et flebile vulgus scrutari penitus superos. TAC. hist. 1, 87, 2 -us et callidus bonos et modestos anteibat *quidam. al.* Ⓘⓘ *de hominum actionibus et variis rebus ad eos pertinentibus*: TER. Haut. 485 quod cuique cumque inciderit in mentem, volet, neque id putabit -om an rectum sit (*cf.* QVINT. inst. 1, 3, 12 quid rectum -umque sit). Phorm. 771 eis nunc praemiumst, qui recta -a faciunt. CIC. fin. 3, 14 (*v. vol. VII 1, 1128, 19 sq.*). SALL. or. Phil. 1 vellem ... -a (parva *cod.*) incepta consultoribus noxae esse. Ps. SALL. rep. 1, 5, 6 animus ferox -a via ingressus ... fertur accensus in socios ([*opp. 7* vera atque simplex]. *item in imagine*: VEL. gramm. VII 73, 5 a recta via vitae ad -am declinant). 1, 6, 4 ut -as artis malasque libidines ab iuventute prohibeas (AMM. 21, 1, 7 praenoscendi futura -as a. *al.*). SEN. contr. 1, 2, 20 prolapsi in vitia saeculi -a consuetudo (SEN. epist. 97, 11 COD. Theod. 6, 29, 1. *al.*). HOMER. 274 *non mihi* -a ... luxuria est potior virtutis honore (parva *fere trad.*). TAC. ann. 3, 65, 1 -is dictis factisque (*opp.* virtutes). *al.* DECL. in Catil. 35 vitae -issimis institutis (VET. LAT. II Macc. 4, 11 [rec. V] civium iura destituens -a i. sancibat [*gr. παρανόμους, rec. L, X* iniustos, *P* iniqua, *cett. aliter*]). *al.*

β *usu sacrae script. et christ. de iis qui (quae) deum eiusve leges offendunt* (*de diabolo sim. l. 51; de haereticis v. sub bβ*): VET. LAT. deut. 32, 5 (cod. 100, *sim. al. et* VVLG.) peccaverunt, non ei *deo* filii, maculati, natio -a et perversa ([*gr. σκολιὰ καὶ διεστραμμένη*]. *sim.* 32, 20 [*ibid.; gr. ἐξεστραμμένη, Vulg.* perversa *tantum*]. PRISCILL. can. 2 p. 113, 10. *al.*). psalm. 100, 4 (cod. 300. *al., cf.* VVLG.) non adhaesit mihi cor -um ([*gr. σκαμβή*]. Sirach 36, 22 [*gr. στρεβλή*]. AVG. in psalm. 31, enarr. 2, 25 -um ... et distortum. *al.; cf.* -us corde *p. 1135, 47 sqq.*). LACT. inst. 2, 9, 13 -o illi antitheo, *i. diabolo.* inst. interpol. 2, 8, 7, 6 ut in eo *diabolo* esset et voluntas -a et perfecta nequitia (LVCIF. moriend. 3 l. 70. *al.*). AVG. serm. 15A, 1 qui autem -i *sunt,* nisi peccatores et iniqui? SACR. Leon. 571 quae -a sunt, declinare (*opp.* iusta). *al.* viae -ae *sim.* (*cf. l. 33*): VET. LAT. iud. 5, 6 (cod. 100) defecerunt reges et abierunt semitas -as (*gr. διεστραμμένας, Vulg.* devios). LVCIF. non parc. 11 l. 5 corrige, *imperator,* vias tuas -as (HIER. epist. 11, 4 [*opp.* iustae]. *al.*). VVLG. prov. 28, 6 melior est pauper ambulans in simplicitate sua quam dives -is (in -is, -us, -i *var. ll.*) itineribus (GREG. M. moral. 34, 23).

b *a recta cogitatione, iudicio sano*: **α** *generatim*: Ⓘ *de opinionibus sim.*: TER. Eun. 575 num parva causa aut -a (parva *trad.*) ratiost? (CAEL. AVR. chron. 5, 11, 140). Ad. 944 hoc (*sc. anum decrepitam ducere*) mihi -um ineptum absurdum ... videtur. CIC. Phil. 14, 3 tam -ae sententiae causam (ZENO 1, 40, 1). part. 91 genus hominum ... malo cultu -isque opinionibus esse corruptum (*al. v. vol. IX 2, 720, 40 sq. et e. g.* APVL. met. 1, 3, 3 -issimis o.). CAES. Gall. 7, 39, 3 civitatem -is adulescentium consiliis ab amicitia populi Romani deficere (*al. v. vol. IV 450, 26 sq. et e. g.* Ps. SALL. rep. 2, 1, 2 [*opp.* bona]). LIV. 5, 29, 8 *plebem* -o iudicio de tribunis intercessionem sustulisse (8, 34, 7 populi. SEN. dial. 3, 17, 7 [*antea*: ex libidine iudicat]. *al.*). VAL. MAX. 4, 7, 1 (*antea: Ti. Gracchus* potentiam suam saluti eius *patriae* praetulerat) in hoc tam -o proposito (AMM. 21, 16, 15 -o p. magis quam recto vel usitato). SEN. epist. 94, 21 -am animi persuasionem. CVRT. 8, 1, 33 animi -a contentione. PLIN. nat. 7, 137 -a interpretatio *nominis* (TAC. dial. 3, 2. S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 28. *al.*). *al.* hoc -um est *c. inf.*: PLIN. epist. 1, 16, 9 hoc -um malignumque est, non admirari hominem (*sc. scriptorem*) admiratione dignissimum, *quia adhuc vivit.* Ⓘⓘ *de animantibus eorumve mente vel mentis qualitatibus* (*cf. p. 1141, 25*): CIC. Att. 1, 13, 2 consul *est* ... parvo animo et -o tamen. fam. 3, 11, 2 (*ad App. Claudium Pulchrum*) tam -am ⌊inimicorum tuorum⌋ mentem fuisse mirabar ([⌊ ⌋ *sc. inepte actionem de ambitu minitantium, v. Shackleton Bailey, 1977, ad l.*]. LIV. 4, 49, 8 -ae m. homini [SEN. dial. 12, 10, 10]. CVRT. 8, 5, 5. *al.*). HOR. sat. 2, 3, 220 ubi -a stultitia, hic summa est insania (epist. 2, 2, 152). 2, 7, 71 quae belua ruptis, cum semel effugit, reddit se -a catenis? (*vix ad IIA2*). SEN. dial. 3, 18, 3 vir a multis vitiis integer, sed ⌊-us⌋ et cui placebat pro constantia rigor (⌊ ⌋ *alii temptaverunt alia*). 7, 5, 2 *quibusdam* ratio est ... -a et ... in perversum sollers. SIL. 7, 497 -um ... nutrire furorem *in pugna* ([favorem *codd. plerique*]. CYPR. epist. 54, 3 f. -us *alios despiciendi*). QVINT. inst. 1, 6, 32 -is ingeniis ad foedissima usque ludibria labuntur *studiosi verilo-quiorum* (AVSON. 208, 10 p. 65). ORIBAS. syn. 5, 46, 15 Ab p. 83 *quidam* sunt somniclosi et ⌊-i in sensu⌋ (*opp.* sensus ... acutus; ⌊ ⌋ *La* sensu brevem, *gr. φαύλους ταῖς αἰσθήσεσι*).

β *speciatim in philosophia vel in religione* (*sc. de rebus praeter l. 40 sq.*): Ⓘ *exempla varia*: CIC. Mur. 77 *haec omnia si* perpendere ad disciplinae *Stoicae* praecepta velis, reperiantur -issima. fin. 2, 58 plus ... rectam naturam quam rationem -am valere (LVCR. 4, 520 -a ... falsaque [*comparatur cum regula -a fabrum, cf. p. 1143, 24*]). Tusc. 3, 80 se quam maxime excruciari ..., quo -ius nihil esse possit (*item de affectibus a sapiente alienis*: SEN. epist. 85, 11 timori, cupiditati, ceteris motibus [moribus *trad.*] -is). LIV. 27, 23, 2 minimis etiam rebus -a religio inserit deos (39, 15, 3 -is et externis r. captas mentes. 39, 16, 6 [*10* superstitio]. PLIN. epist. 9, 33, 9. *al.; cf. l. 46. aliter* LIV. *l. 72*). PLIN. epist. 10, 96, 8 superstitionem -am et immodicam *Christianorum* (SVLP. SEV. chron. 2, 13, 3 *Iudaeorum*). TERT. adv. Marc. 4, 36 p. 547, 10 (*ad Luc. 18, 35 sqq.*) fidei ... -ae *hominis caeci, nisi Iesum filium David credidisset.* resurr. 46, 2 de -o intellectu ad integrum revocat *Paulus* adiciens: '...' ([*Rom. 8, 9*]. AVG. serm. 101, 8 *p. 1144, 32*). *al.* ⓘⓘ *cum respectu haereseos* (*nisi quaedam ad aβ trahere malis*): CYPR. epist. 34, 1 *non communicare cum iis, qui* ⌊in -is⌋ (improbis *cod. unus*) erroribus ... deprehensi ... in praesumptione ... sua pertinaciter perstiterunt (RVFIN. Orig. princ. 3 praef. p. 194, 15 paganorum philosophorum vel haereticorum. AVG. in Matth. 11, 5 -is e. falsisque opinionibus). 73, 6 si secundum -am fidem baptizari aliquis ... potuit (PAVL. MED. adv. Cael. 2 [*opp.* f. vera]. CONC.^{S} I 5 p. 23, 39 [*gr. I 1, 7 p. 97, 25 παραπλασθέντος*]. *al.; cf. l. 29*). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 5 p. 813, 13 -as ... sectas et inventiones perversas (HIL. syn. 30 haereticam et -am s. COD. Theod. 16, 5, 41). IREN. 4, 33, 3 vaniloquia -orum Gnosticorum. AVX. Maximin. c. Ambr. fol. 305^{v}, 14 -am eorum *haereticorum* doctrinam repellebat *Vlfila* (CHROMAT. in Matth. 43, 6. *al.; cf.* dogma(ta): HIER. epist. 62, 2, 2 *Origenis.* CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 28, 4 [= I 2 p. 46, 27] -a et profana [*cf. gr. I 1, 1 p. 34, 19 μιαρά, Dionys. Exig. ibid. I 5 p. 237, 18* polluta]. *al.*). COD. Theod. 16, 5, 52, 4 colonos verberum crebrior ictus a -a religione *Donatistarum* revocabit. *al.*

c *a praeceptis artis* (*sc. fere rhet. vel gramm.; suppl. in codd. rec.* CIC. de orat. 1, 258): CIC. de orat. 2, 232 in his *artis* praeceptis ... hanc utilitatem esse arbitror, ... ut ea, quae natura ... consequimur, aut recta esse confidamus aut -a intellegamus. 3, 195 quae sint in artibus ac rationibus recta ac -a (Brut. 184 quid in dicendo r. sit aut -um. ac. 1, 19 in oratione). Brut. 258 expurgandus est sermo ... nec utendum -issima consuetudinis regula. SEN. contr. 10 praef. 10 dum nihil non schemate dicere cupit *rhetor quidam,* oratio eius non figurata erat, sed -a. QVINT. inst. 2, 5, 10 *impropria, obscura, tumida sim.* propter hoc ipsum, quod sunt -a, laudantur (*opp. 11* sermo rectus et secundum naturam enuntiatus; *syn. ibid.* deflexa). 2, 5, 22 *ne pueri huius aetatis* flosculis capti voluptate -a deleniantur (2, 12, 6 -is v. aures *permulcere*). 10, 1, 19 accidit, ut optime dictis gratiam -a iudicia non referant (10, 1, 72 *Philemon* -is [-e *var. l.*] sui temporis i. Menandro saepe praelatus est). PORPH. Hor. epist. 2, 2, 113 ('verba movere loco') ut etiam cum -a sint, tamen bene nobis posita videantur. *al.*

d *a qualibet norma*: **α** *de rebus*: Ⓘ *non convenientibus, non idoneis* (*saepe de iis, quae suapte natura malae non sunt, sed intempestive habentur, perverse praestantur sim.*): TER. Ad. 391 inepta lenitas patris et facilitas -a (facultas [*quod tuetur Marouzeau*] parva *var. l.; explicat* EVGRAPH. mala, SCHOL. Ter. Bemb. perversa. *cf.* RHET. Her. 3, 3, 6 inertiam ac -am liberalitatem. LIV. 22, 42, 12 -a indulgentia). SALL. Iug. 96, 3 *Sullam non,* quod -a ambitio solet, consulis aut cuiusquam boni famam laedere (*al. v. vol. I 1852, 10 sq. 19; cf.* QVINT. inst. 4, 1, 18 ambitus). epist. Mithr. 12 quos ignavia aut -a calliditas ... armis abstinuit. LIV. 1, 31, 8 ira Iovis sollicitati -a religione (*antea*: non rite ... curatum ... sacrum). 8, 32, 17 si occaecatus ira infestam multitudinem *militum* in se -o certamine movisset *dictator* (10, 19, 2 cum collega. 29, 37, 16 notarum inter censores. SIL. 7, 585 TAC. hist. 2, 5, 2. *al.*). 9, 30, 1 -a lectione senatūs, qua potiores

[Corbeill]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aliquot lectis praeteriti essent. 39, 39, 13 (14) -a studia hominum *faventium* (42, 63, 2 Qvint. inst. 2, 15, 37. *al.*). 40, 14, 2 gaudio. Phaedr. 5, 5, 1 -o favore labi mortales solent. Sen. benef. 5, 12, 5 quidquid ad illum *malum hominem* pervenit, id -o usu corrumpitur. 6, 25, 2 -o amore flagrantibus, qui amicae suae ... optant morbum, ut adsideant ([*postea*: amoris insani]. Sil. 17, 69 fidem ... -o mutatus a. ruperat. Avg. in psalm. 9, 15 a. cum -us est, vocatur cupiditas aut libido, cum autem rectus, dilectio vel caritas. *al.*). dial. 6, 1, 7 fit infelicis animi -a voluptas dolor (Firm. math. 8, 1, 2. *al.; cf.* Sen. dial. 7, 10, 2 genera voluptatis -a). Tac. ann. 5, 4, 1 sollertia. *al.* Porph. Hor. epist. 2, 1, 83 hoc (*sc. poetas veteres hodiernis anteponere*) vitium -i pudoris est (*aliter l. 17*). *al.* -um est *c. inf.*: Colvm. 5, 11, 15 priori⟨bu⟩s libris de cytiso incipere -um at⟨que in⟩tempestivum fuit (parvum, parum *var. ll.*). Ⓘ *de quibusvis rebus imperfectis, vitiosis*: Apvl. flor. 9, 9 *ne* vos parva quaedam et -a similitudo falsos animi habeat. Ps. Cato dist. 2, 23 successus ⌞-os⌟ noli tu ferre moleste (⌞ ⌟ indigni *cod. unus, ut edd. nonnulli* indignos *legant ordinem verborum mutantes*). Hist. Avg. Opil. 12, 4 ancillam ... -i pudoris, *i. impudicam.* Alterc. Hadr. et Epict. 58 (*in lusu cum IIA*) quare Venus straba est? :: quia -us est amor.

β *de animantibus* (*sc. fere hominibus, canibus* Gratt.) *non idoneis, officio suo male fungentibus*: Ⓘ *in vita publica vel re militari*: Liv. 1, 53, 1 nec ... dux belli -us fuit *Tarquinius Superbus* (Paneg. 6, 16, 5). Sil. 8, 259 *consul,* ut turbarum sator ... -usqué togae, sic debilis arte belligera. 9, 636 plebes scelerata et -a favoris (*sc. malum consulem creans; cf.* 15, 734 -i suffragia tristia campi *Martii, i. populi ibi iudicantis* [*ut vergat ad b*]). 12, 464 *dux Romanus,* audendi -us facilisque periclis. Tac. hist. 1, 48, 4 *T. Vinius,* prout animum intendisset, -us aut industrius eadem vi. Apvl. apol. 102, 5 -um et saevum iudicem ..., accusationum fautorem, cupidum condemnandi (*opp.* aequum et iustitiae pertinacem). Ⓘ *cetera exempla*: Gratt. 289 excernere -os *catulos venationi parum aptos* (parvos *trad.*). Sen. benef. 4, 15, 4 *beneficio* infeliciter dato indulgere tam naturale est quam liberis -is (parvis *trad.; nisi ad p. 1143, 4*). Tac. hist. 2, 84, 2 -is magistris (*cf.* 4, 68, 3 -is impulsoribus). Clavd. 20, 496 deteriore luto -us quos edidit auctor, *sc. Epimetheus* (*opp. Prometheus, de quo 495* fabro meliore). Chromat. in Matth. 56, 4 sine tali perfido -oque doctore (*sc. haeretico, ut ad a vergat; sim.* serm. 6, 2 -us d. et haereticus. Oros. comm. 1). *al.*

2 *pro subst. neutr.* (*sc. posit.* -um, *nisi huc trahas* Avg. epist. 167, 14): **a** *obi. int.* (*sc. fere plur., sing. l. 50. 54. al.*): Ter. Haut. 839 quam multa ⌞iniusta ac -a⌟ fiunt moribus (⌞ ⌟ iusta et iniusta *Eugraph.*). Cic. ac. 2, 125 nihil sentire est melius quam tam -a sentire (Tusc. 1, 30 de dis. Lact. inst. 1, 2, 4 [prave *var. l.*]. Svlp. Sev. dial. 1, 6, 4. *al.*). Sall. Iug. 64, 2 ne tam -a inciperet neu super fortunam animum gereret *Marius consulatum petiturus.* Hor. carm. 3, 3, 2 civium ardor -a iubentium. Vell. 2, 6, 4 Fulvium Flaccum ... aeque -a cupientem *ac C. Gracchus* (Clavd. 8, 259). Sen. dial. 9, 2, 7 *non* dolent -a se, ⟨sed⟩ frustra voluisse ([parva *codd. potiores*]. Boeth. cons. 4, 4, 4). Tac. ann. 14, 22, 3 se ... -a diffamantibus *subtrahere.* Vet. Lat. Ioh. 3, 20 (Lucif. Athan. 2, 23) qui -a agit ([*gr. φαῦλα, Vulg.* male]. Drac. satisf. 15. *al.*). Tit. 2, 8 (Aug. in psalm. 34, serm. 1, 4. *al.*) *adversarius* nihil habens de nobis dicere -um ([*gr. φαῦλον, Vulg.* malum]. Hier. epist. 45, 1, 2). Ivvenc. 1, 621 *si oculorum acies* nequam fuerit -umque (par(v)umque *var. ll.*) videbit (*opp.* pura acies ... simplexque). Avg. civ. 18, 51 p. 335, 26 qui ... in ecclesia Christi morbidum aliquid -umque sapiunt ([*opp.* sanum rectumque]. Conc.^{S} II 3, 3 Rustic. p. 15, 18 -a [*gr. II 1, 3 p. 11, 13 φαῦλα, vers. Tur.* male]). *al.*

b *locut. praepos., quibus significatur corruptio vel propensio ad condicionem deteriorem*: Sall. Iug. 29, 2 magnitudine pecuniae a bono honestoque in -um abstractus est *quidam* (Avr. Vict. Caes. 4, 5. *cf.* Sen. epist. 94, 54 non licet ... ire recta via; trahunt in -um parentes, trahunt servi). Vell. 2, 10, 1 a rectis [in vitia, a vitiis] in -a, a -is in praecipitia pervenitur. Sen. dial. 9, 1, 4 animi ... dubii nec ad recta fortiter nec ad -a vergentis. epist. 29, 4 ingenii vis ... tendentis in -um. 92, 29 animum ... mobilem ad -a (*cf.* 94, 40 *animos* dubios ... et in -um inclinabiles. Tac. ann. 11, 33 Getae praetorii praefecto ... ad honesta seu -a iuxta levi). 124, 1 ad -a properantes. Qvint. inst. 1, 3, 12 frangas ... citius quam corrigas, quae in -um induruerunt. Lact. inst. 6, 16, 8 moveri adfectibus ... in -um (*opp.* in rectum). Firm. math. 6, 9, 2 *sidera quaedam* consilia in -um vertunt (inparvum *vel* imparium *pars codd.*). *al.*

c *vario usu* (*fere pertinet ad mala sim., ad falsa e. g. l. 73. p. 1142, 7*): α *sing.*: Cic. Q. Rosc. 30 nihil ab hoc, *sc. Roscio comoedo,* -um et perversum produci posse arbitrabantur. orat. 45. ac. 2, 33 interesse oportet, ut inter rectum et -um, sic inter verum et falsum. nat. deor. 2, 79 *lex* est recti praeceptio -ique depulsio. Verg. Aen. 4, 188 *Fama* tam ficti -ique tenax quam nuntia veri. Hor. sat. 2, 2, 52 -i docilis Romana iuventus. Liv. 9, 30, 2 sine recti -ique discrimine (Qvint. inst. 12, 3, 7. *cf.* Amm. 30, 8, 8 sine honesti -ique differentia). Sen. benef. 5, 15, 2 *numerare* pro pessimo -oque ..., quidquid citra recti formulam cecidit. dial. 7, 8, 5 nihil ... -i, nihil lubrici superest. epist. 75, 11 iudicium in (ut *var. l.*) -o pertinax. 122, 17. Qvint. inst. 2, 4, 20 animus contemplatione recti -ique formatur (*postea*: virtutum vitiorumque). *al.* β *plur.*: Cic. leg. 2, 10 ratio divina ... vim in rectis -isque sanciendis *habet.* ac. 1, 42 *comprehensionem* neque in rectis neque in -is numerabat *Zeno.* Hor. sat. 2, 3, 244 par nobile fratrum nequitia ... -orum et amore gemellum. 2, 7, 8 *hominum* pars multa natat, modo recta capessens, interdum -is obnoxia. Sen. contr. 2, 1, 13 (*de rebus naturam imitantibus*) quis ... tam -is (parvis *trad.*) oblectare animum ... possit, si vera cognoverit? (*postea*: adversum naturam). Vell. 2, 126, 3 honorantur recta, -a puniuntur. Sen. clem. 2, 7, 5 quo modo in rectum -a flectantur. epist. 11, 10 nisi ad regulam -a non corriges. 94, 31 contra -a nititur *indoles naturalis.* 123, 9. Sil. 7, 388 ducere ... ad verum decus ac -is arcere. Qvint. inst. 4, 2, 39 praecipiendo recta ..., reprehendendo -a. 5, 10, 34 -a ... ex falsis opinionibus veniunt (*opp.* recta). Ivv. 14, 41 dociles imitandis turpibus ac -is omnes sumus (Schol. ad mala imitanda). Tac. ann. 2, 2, 4 -is et honestis. 3, 27, 1. Cypr. epist. 74, 10 p. 807, 13 *praesumptione fit,* ut quis magis sua -a et falsa defendat quam ad alterius recta et vera consentiat. *al.*

3 *pro subst. masc.* (*vix iam l. 8. 17*): **a** *de quibuslibet hominibus* (*sc. improbis, peccantibus praeter l. 25*): Vet. Lat. psalm. 36, 38 (cod. 136) -i contriti sunt (*gr. οἱ παράνομοι, cod. 304. al. et Vulg.* iniusti, *Hier. psalt. sec. Hebr.* iniqui). Avr. Vict. Caes. 35, 12. Philo quaest. in gen. 4, 191 -is (-us *var. l.*) mos est nullos titulos in signis memoriae relinquere (*gr. τοῖς ἀβούλοις*). Avg. epist. 91, 2 tantum scelus si fuerit inpunitum nulla digna correctione -orum. Drac. laud. dei 2, 744 *Christus* dedit Elysios iustis et Tartara -is. *al.* *vocativus convicii causa adhibitus*: Comm. instr. 1, 23, 8 (*ad gulosum*) exiguus tua in domo resedes, -e, paratus ad epulas. **b** *de haereticis*: Cypr. epist. 59, 15 p. 685, 7 cum -i isti et perversi de schismate revertuntur. Nemes. Cyp. epist. 77, 1 *litteris tuis* adsidue lectis et -i corriguntur et bonae fidei homines corroborantur. Ioh. Maxent. Conc.^{S} IV 2 p. 3, 9 novis -orum argumentationibus verbis catholicis obviare. *al.*

B *usu deflexo*: **1** *transfertur ad:* ? *res naturales (sc. metalla, saxa sim.), sc. quibus aqua inficitur* (*si recte trad.*): Vitr. 8, 3, 4 omnis ... aqua calida ideo [quod] est medicamentosa, quod in ⌞-is⌟ rebus percocta aliam virtutem recipit ad usum (*cf. 5* vitia; ⌞ ⌟ privis *Rose; vitia corporis humani intellexit Callebat ordinem verborum mutans*). *homines callidos, astutos* (*sc. in neutram vel bonam partem per ironiam admirantis; sim. adhibetur* malus, *v. vol. VIII 223, 39 sqq., cf.* malitia *ibid. 188, 29 sqq.*): CIL IV 8259 *omitte rivalem tuum* formonsiorem, et qui est homo -essimus et bellus. Vvlg. Iob 5, 13 *deus* adprehendit sapientes in astutia eorum et consilium -orum dissipat (*nisi trahas ad 2b; Hier. interpr. Iob* versutorum, *gr. πολυπλόκων*).

2 *vi aucta praevalet respectus infestandi, nocendi* (*exempla potiora, cf. l. 44. p. 1139, 17; pro subst. neutr. l. 49. 58, masc. l. 56*): **a** *de tempore, fato iniquo*: Sen. epist. 98, 3 malus omnia in malum vertit ...; rectus atque integer corrigit -a fortunae (*postea*: dura atque aspera; adversa). Vet. Lat. psalm. 36, 19 (cod. 136) non confundentur in tempore -o et in die famis saturabuntur (*gr. πονηρῷ, Vulg.* malo). 40, 2 (*ibid.*) beatus, qui intellegit super pauperem; in die -a liberavit eum dominus ([*gr. πονηρᾷ, cod. 304. al. et Vulg.* mala *vel* malo]. 48, 6 *et* 93, 13 [*ibid., similiter respondentibus gr. et aliis vers.*]). CE 1968, 4 (*a. 336*) o -a genesis, primum qui (*pro* quae) tulisti maritum. **b** *de animantibus eorumve actionibus malignis, malitiosis*: Vet. Lat. psalm. 36, 1 (cod. 136) noli emulari in -is neque zelare in operantibus iniquitatem (*gr. πονηρευομένοις, cod. 300. al. et Vulg.* malignantibus *sim.*). 69, 4 (*ibid.*) qui volunt -a michi (*gr. κακά, cod. 304. al. et Vulg.* mala *vel* malum). 77, 49 (*ibid.; spectat ad exod. 7, 14 sqq.*) *deus* inmisit illis *Aegyptiis* iram furoris eius ... per angelos -os (*gr. πονηρῶν, cod. 300. al. et Vulg.* malos). Vvlg. prov. 4, 24 remove a te os -um et detrahentia labia sint procul a te.

II *potius spectat ad ea, quae sensibus percipiuntur*: **A** *obtutu* (*de ipsa actione non recte videndi v. p. 1141, 52*): **1** *respicitur species externa*: **a** *animantium*: α *de variis corporis partibus*: Cic. fin. 5, 4 si quae in membris -a aut debilitata aut imminuta sint (*ibid.* corporis vitium). Hor. sat. 1, 3, 48 *pater* hunc *filium* varum distortis cruribus, illum balbutit scaurum -is fultum male talis (Porph.: exstantes talos). ars 36 naso vivere -o. Scrib. Larg. capp. 101 ad ... facies -as, *sc. contractione distortas* ([*in textu ipso*: ad depravatam faciem]. Chiron 755 *v. p. 1137, 69* [*ad colorem refertur Hippiatr. gr. I p. 77, 22 sq. ἀλφόρυγχοι καὶ ἀλφοπρόσωποι*]). Pelagon. 409 *equi paralytici* labra -a et dissoluta (*cf. Hippiatr. gr. I p. 433, 7 δύσμορφα*). Chiron 719 *equi castrenses nonnulli* aut mobiles caudas aut -as ferunt; hi autem ... reprobantur. Physiogn. 30 oculi -i si ad dextram se conferant, stultitiae ... deditum arguunt; cum autem -i sunt

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

oculi, si ... iuxta nares utrique sibimet occurrunt, venerium signum est ([parvi *var. l. loco utroque, sed cf. gr. 10 παρατετραμμένοι et παραβλῶπες*]. 81 omnes, qui -is [parvis *trad.*] o. nascuntur, ad insaniam vergere. *addas* AVG. *l. 15*). *al.* β *de ipsis animantibus* (*de deo, qui vitio oculorum distorte videtur,* AVG.; *fort. addas locos dubios*: CAES. Gall. 4, 2, 2 *iumenta* -a atque deformia [parva *β et edd. plerique*]. SEN. *p. 1141, 32.* CIL IV 5035 [*periit*]. GLOSS. V 575, 5 prabus tuetor oblicus [strabus *Goetz*]): SEN. epist. 101, 14 *quidam* adactus ad illud infelix lignum *crucis,* iam debilis, iam -us (*cf. 12* monstroso et distorto). IVV. 8, 33 -am extortamque puellam. CHIRON 528 si quod iumentum auriculam condoluerit, ... saepe caput commovebit, -um erit *eqs.* (parvum *trad., corr. Oder in ed. p. XXXV*). 560 si sinistrae ⌞partes⌟ -us factus fuerit (⌞ ⌟ *i.* partis, *sed sequitur* si dextram; *ad rem cf. 562* labia eis per unam partem torta[m] invenies. *Veg. mulom. 2, 39, 1* depravantur in parte). AVG. in psalm. 36, serm. 3, 15 habeto oculos directos ... non -os, quibus malos vides, et distortos, ut distortus tibi et -us videatur deus. MAX. TAVR. 95 l. 34 *qui non castigaverit mores suos,* tam⟨quam⟩ onustum et -um (parvum *cod.*) ⌞animal⌟ in angusta porta caelesti offendit (⌞ ⌟ *sc. camelus sec. Matth. 19, 24*). *fem. pro subst.*: LVCR. 4, 1155 *propter amorem* -as turpisque videmus esse in deliciis ...: nigra melichrus est *eqs.* γ *de statu distorto, sc. n. pro subst. in locut. praepos.* in -um: SEN. nat. 1, 15, 8 *speculo* detorquentur in -um *simulacra* (*ibid.* faciem prospicientium obliquent). TAC. hist. 4, 81, 2 *Vespasiano* elapsos in -um artus ... posse integrari.

b *rerum*: LVCR. 4, 513 in fabrica, si -ast regula prima normaque si fallax rectis regionibus exit, ... (517) omnia mendose fieri atque obstipa necesse est -a (parva *trad.*) ... atque absona tecta. VET. LAT. psalm. 77, 57 (Hier. epist. 125, 19, 3, *sim.* Aug. *ad l. et* VVLG.) *Israhelitae* facti sunt mihi in arcum -um (*gr. στρεβλόν, cod. 300. al.* perversum. *item in imagine*: Is. 42, 16 [Tycon. reg. 2. *al., sim.* VVLG.] faciam illis *caecis* tenebras in lucem et -a in directum [*gr. τὰ σκολιά*]. *al.*).

2 *respicitur modus vel directio ingrediendi* (*cf. p. 1140, 9 et imaginem viae p. 1139, 33. 54; n. pro subst.* AVIAN.): HOR. sat. 2, 2, 55 frustra vitium vitaveris *quoddam, ...* si te alio -um detorseris. CHIRON 263 *equus, cum cerebrum commoverit,* -us ambulabit et pedibus subinde offendit ([*sim.* VEG. mulom. 2, 7, *cf. Pelagon. 50* perversus *et Hippiatr. gr. I p. 358, 13 πλάγιον*]. *de iumento paralytico*: CHIRON 341 -us a. in latus, ... recte ambulare non potest [*sim.* VEG. mulom. 2, 105, *ubi* curvum, pronus *var. ll.*]). AVIAN. fab. 3, 11 (*cancer ad matrem*) *te* recta ... monstrantem ... sequar; ... cum tu -issima temptes, *eqs.* (*cf. 1* curva ... vestigia, *5* transverso, *6* in obliquos ... ire pedes). PS. PROSP. carm. de prov. 627 te -um decursus *natalium siderum* agit.

B *gustu vel olfactu*: HESYCH. in lev. 13, 44 p. 947[B] *cum os leprosi* omnem -am emittat exhalationem (*ibid.* mali odoris). ORIBAS. syn. 4, 15, 18 La p. 18 vinus ... non bene olens et insuavis ..., qualis prabus bitinior (*i.* -us Bithynus; *Aa* perbersus, *gr. φαῦλος*).

pro subst. masc. v. p. 1142, 21. 44. 56, fem. l. 18, neutr. l. 20. 39. p. 1141, 38. 1142, 49. 58.

adv. ⁂**prāvē.** *compar.* -ius COD. Theod. 5, 15, 17; *superl.* -issime *l. 68, cf.* quam -e *l. 64,* tam -e *p. 1144, 19.* DON. Ter. Ad. 596 'ultro': nunc -e ac perverse. GLOSS.[L] III Abstr. PE 93 perperam: -e vel perverse. *cf. p. 1138, 56. legitur singulis vel binis fere locis apud* TER., ACC., CIC., SALL., HOR. (*quater*), LIV. *al.; frequentat* GREG. M. [*confunditur in codd. cum formis adi.* PHAEDR. 3, 10, 6 QVINT. inst. 10, 1, 72 (*falso traditur* AMM. 28, 2, 7). *e coni. dub.* -e iuvisse TAC. hist. 3, 65, 1, *v. supra p. 682, 47.*]

i. q. modo pravo, malo, perverso (*iuxta ponitur e. g.* perverse AVG. catech. rud. 8, 7, distorte AVG. in psalm. 146, 7, nefarie SALV. gub. 4, 85, *opp. e. g.* recte CIC. fin. 2, 25 ac. 1, 37 HOR. sat. 2, 3, 87. *al.,* iuste BOETH. elench. soph. 173a1). *fere spectat ad verba (adi. l. 70), ad totam sententiam, ut indicet pravum esse, quod ea enuntiatur, l. 68. p. 1144, 25.*

1 *respicitur pravitas, quae potius animo percipitur, sc. declinatio*: **a** *a probitate, bonis moribus sim.*: TER. Hec. 484 (*pater ad filium uxorem repudiaturum*) vide ne inpulsus ira -e insistas ... :: quibus iris pulsus nunc in illam iniquos sim? (*inde fortasse* CHAR. gramm. p. 404, 20 cave ne -e i.). 646 quam hoc mihi videtur factum -e, proloqui (CIC. ac. 1, 37 *Zeno* recte facta sola in bonis actionibus ponens, -e, id est peccata, in malis. PS. CATO dist. 3, 15. *al.*). CIC. fin. 2, 25 cur igitur non bene *cenabat gulosus quidam*? quia, quod bene, id recte, frugaliter, honeste; ille porro [male] -e, nequiter, turpiter cenabat. SALL. or. Lep. 6 -issume (parv- *cod.*) ... per sceleris inmanitatem adhuc tutus fuit *Sulla.* TAC. ann. 1, 53, 3 *quidam* familia nobili, sollers ingenio et -e facundus. 6, 5, 2 verba -e detorta *a criminantibus.* PRVD. ham. praef. 34 quis ... -e sacrorum disciplinam dividat (*sc. Marcion*). *al.* **b** *a cogitatione recta, iudicio sano* (*cum respectu haereseos e. g. p. 1144, 7. 11*): ACC. trag. 469 neque ego errantiae (-tia *var. l.*) animi -e morigerabor. PHAEDR. 3, 10, 6 exploranda est veritas multum, prius quam stulta -e (stulte -a *var. l.*) iudicet sententia (FRONTO p. 95, 18 [*antea*: iustum ... iudicem]. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 62). SEN. dial. 12, 9, 2 ista *terrena* veris bonis per falsa et -e credita obstare. COLVM. 3, 10, 22 -e detorta et inveterata opinio rusticorum. PLIN. nat. 17, 57 id (*sc. fimum inicere terrae*) plerique -e intellegunt ... *alio tempore* faciendum (AVG. in euang. Ioh. 9, 10. *al.*). TAC. hist. 2, 23, 4 *Othonianis* omnia ducum facta ⌞-e⌟ aestimantibus (⌞ ⌟ *vix cum* facta *iungendum*). TERT. adv. Marc. 2, 24 p. 367, 5 (*ad I reg. 15, 11. al.*) paenitentiam apud illum *deum* -e interpretaris (COD. Theod. 5, 15, 17 hanc legem quidam iudicum interpretati -ius sunt quam utilitas publica postulabat. FACVND. defens. 10, 1, 25). TER. MAVR. 325 corrigenda siqua sane visa vobis hinc erunt, non ero stulte repugnans aut amans -e mea. AVG. bapt. 1, 14, 22 *baptismum* -e sentitis et sacrilege agitis ([*opp.* vera]. EPIPHAN. SCHOL. Didym. in I Ioh. 2, 18 p. 49, 28. *al.*). *al.* **c** *a quavis norma*: HOR. sat. 2, 3, 87 (*loq. testator*) sive ego -e seu recte hoc volui. epist. 2, 1, 266 -e factis decorari versibus. ars 88 cur nescire pudens -e quam discere malo? (*explicat* PORPH. -e erubescens, ne videar ignorasse). LIV. 1, 32, 2 aut neglectis religionibus aut -e cultis. MELA 1, 106 culpam -e quid imperando meruere *reges.* ASCON. Corn. p. 54, 24 diu -e simul et infeliciter administratum *bellum.* MART. 10, 3, 11 cur ego laborem notus esse tam -e? (*sc. versibus ineptis falsarii cuiusdam*). FRONTO p. 153, 10 neglegas ... potius ... quam -e excolas *eloquentiam.* GELL. 4, 9, 5 *religiosos dies* multitudo imperitorum -e et perperam nefastos appellat. LACT. inst. 6, 17, 12 ut adfectus, quibus -e uti vitium est, derigamus in rectum. DON. Ter. Ad. 547 'si quid fit' ...: scilicet -e. SERV. gramm. IV 436, 2 plerique accentum in ultima syllaba ponunt, quando dicimus 'cuias', sed -e (*item spectat ad elocutionem*: 444, 5 barbarismus ... dicitur eo, quod barbari -e locuntur [*vergit ad 2*]). *al.*

2 *respicitur pravitas, quae potius sensibus percipitur* (*sc. visu, sed auditu fort. l. 26*): HOR. epist. 1, 1, 104 -e sectum ... unguem. SEN. nat. 1 praef. 16 *an* a magno artifice *deo* -e multa formentur (*sc. materia obluctante*). AVG. in psalm. 146, 7 aliquando -e et distorte firmata, ut corrigant medici, frangunt ..., quia mala erat sanitas prava.

[*adv.* **prāviter** *olim perperam edebatur* AVG. serm. 101, 8 *pro* per intellectum pravum, *v. Wilmart, Rev. Bénéd. 42, 1930, 312.*]

deriv.: pravesco, pravitas, pravo.

compos.: pravicordius (-cors), -loquium; *cf.* de-, impravo.

prax *v.* prox. *Corbeill.*

prāxis, -eōs *f., πρᾶξις. litteris tam gr. quam lat. traduntur formae gr. excepto acc. lat.* -im *l. 54, cf. l. 42. praeter locos infra allatos occurrit in locutionibus gr.* CIC. Att. 10, 13, 1. 14, 12, 1.

1 *usu communi i. q. actus, factum*: CIC. Att. 14, 19, 5 *scripseras* me facere magnam *-ιν* Dolabellae; mihi mehercule ita videtur non potuisse maiorem ...; tibi vero adsentior maiorem *-ιν* (*cod. unus,* -in *vel* -im *cett.*) eius fore, si mihi, quod debuit, dissolverit (*Pomponii verbis cum notione exactionis debiti ludentibus usus est Cic., qui in eadem re 14, 18, 1 ponit* rem gestam Dolabellae *et* factum). QVINT. inst. 3, 6, 26 (*inter elementa, quibus definitur status causae*) actum, id est *-ιν,* quod eo referunt, sciens commiserit an insciens *eqs.* (*cf. 28* quidam ... pro ... actu subiciunt res, id est *πράγματα*). *in titulo libri novi test., qui vocari solet actus apostolorum* (*v. vol. I 454, 40 sqq.*): HIL. in Matth. 14, 11 sicut libro -eos continetur (-eon *edd. vet.*). HIER. vir. ill. 7, 2 quod *volumen* titulo apostolorum (-licarum *var. l.*) *-εων* praenotatur (*inde* GLOSS. V 381, 26 -eon: actionum [*et in aliis glossariis iterata*]). *?***2** *loco corrupto fortasse i. q. effectus*: PETRON. 39, 4 (*verba Trimalchionis doctrinam suam ostentantis*) mihi nihil novi potest afferri, sicut ille fer[i]culus †ta mel† habuit -im (*i. 'sicut effecit [effectu docuit] ferculum illud in formam zodiaci dispositum, cuius rationem expositurus sum'? explicaverunt alii aliter varia conicientes*).

pre- *v. etiam* prae-. **preca** *v.* prex. *Bk.*

precābilis, -e. *a* precari. *i. q. aptum ad precandum, precans*: GLOSS.[L] II Philox. PR 2 -e: *δεητικόν, εὐκτικόν* (*n. pro subst. de verbo, scripto sim.?*).

adv. **precābiliter.** *i. q. modo precantis, suppliciter*: RADEGVND. epist. Greg. Tur. Franc. 9, 42 p. 472, 14 de ... condicionibus vobis ... -r commendatis (prae- *codd.; ad rem cf. ibid. p. 471, 9* coniurans, *p. 472, 9* depraecans).

*compos.: ?*imprecabilis. *Reijgwart.*

precābundus, -a, -um. *a* precari. *i. q. precans, precantium habitu praeditus*: PANEG. 2, 36, 3 *hostium manus* submissis -a vexillis petiit veniam.

precadium, *subst. veriloquii causa fictum, v. p. 1145, 42.*

precāmen, -inis *n.* *a* precari. *i. q. prex*: INSCR. Ital. X 2, 93 (*versus inconditi*) officiis ... piis dirigens -a (Christo).

precāns, precanter *v.* precor.

precāreus, precāriō, precārium *v.* precarius. *Bk.*

⁂**precārius,** -a, -um. *a* prex. *de origine v. p. 1145, 42. scribitur* prec- *e. g.* LEX agr. (CIL I[2] 585) *et passim in cod. F* DIG., praec- CIL I[2]

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1906 (*e codd.*; prec- *exstat in titulo gemino* 1905). INSCR. christ. urb. Rom. 10535, 6 ⟨pr⟩aec- (*nisi legendum* ⟨p⟩rec-), *in codd. e. g.* FRONTO p. 48, 23 SYMM. or. 1, 13; -ream CIL I² 2214 (*v. Leumann, Gramm. 1977, 51*). *abbreviatur* precar CIL I² 1905 V 3472 X 5166, prec CIL I² 1423, p *in formula* n(ec) c(lam) n(ec) p(recario) PROB. litt. sing. 6, 64. NOT. Tir. 57, 61. *legitur prius abl. subst. neutr.* -o *inde a* PLAVTO, TER. (*ex* EDICTO praet.), LEGE agr. (CIL I² 585) *aliisque titulis liberae rei p.*, CIC., *deinde adi. inde a* CIL I² 2214, BRVTO, OV., LIV.; *frequentatur nimirum ab iuris consultis, in versibus non exstat nisi ter apud* PLAVT. *et singulis locis apud* TER., OV., SEN. *trag.; occurrit in contextu graeco p. 1146, 71.* [*e coniectura dubia pro* pretio CIC. Verr. II 2, 88; *vix recte trad.* PETRON. 30, 9 dispensatorem ... in ⟨-o⟩ aureos numerantem deprecati sumus (⟨ ⟩ *sunt qui intellegant locum aedium precibus audiendis destinatum; inter multa alia conicitur* prooecario, *v. Marbach, Wortbildung ... bei Petron, Diss. Giessen, 1931, 127 sq.*).]

i. q. ad preces pertinens, sc. saepius vi quodammodo passiva de iis, quae precibus alicuius conceduntur, ex arbitrio alieno pendent sim., quam activa de iis, quae (qui) precibus nituntur, preces proferunt (*v. p. 1146, 63. 1148, 7 et usu adverbiali p. 1147, 3, ut in iuncturis similibus sub l. 51 sqq.*; GLOSS. *ἱκετευτικός. distinguitur* proprius *l. 69* [*cf.* dominio *p. 1146, 8. 1147, 26*], pro imperio *p. 1147, 4* [*cf.* imperare *l. 53*], vi *p. 1146, 8. 1147, 10* [*cf.* violentus *p. 1148, 11*], necessarius *p. 1147, 73. 1148, 3* [*cf.* debitus SYMM. epist. 7, 56] *et sim. al.*): **I** *in sermone iuris* (*per comparationem p. 1146, 47, in fabula l. 67*): **A** *respicitur possessio (vel usus, licentia sim.), quam quis precibus suis obtinuit*: **1** *loco beneficii, quod in solo arbitrio conferentis positum sine mora revocari potest* (*sed fere deberi videtur l. 64; a commodato non semper plane distingui videtur, e. g. cum in certum tempus conceditur, cf. l. 72. p. 1146, 21. 29; ad rem v. inter alios Steinwenter, RE XXII 1814 sqq.*). *doctrinae, definitiones sim.*: VLP. dig. 43, 26, 1 (pr.) -um est, quod precibus petenti utendum conceditur tamdiu, quamdiu is, qui concessit, patitur; ... (2) distat a donatione eo, quod ... qui -o concedit, sic dat quasi tunc recepturus, cum sibi libuerit -um solvere; (3) et est simile commodato *eqs.* (*sed cf. l. 37 et* VLP. dig. 47, 2, 14, 11 simile donato -um est). 43, 26, 2, 3 habere -o videtur, qui possessionem vel corporis vel iuris adeptus est ex hac solummodo causa, quod preces adhibuit et impetravit, ut sibi possidere aut uti liceat. PAVL. dig. 43, 26, 14 interdictum de -is merito introductum est, quia nulla eo nomine iuris civilis actio esset: magis enim ad donationes et beneficii causam, quam ad negotii contracti spectat -i condicio. DON. Ter. Eun. 319, 4 '-o', quia pretium non habet Chaerea, *ut emat.* ISID. orig. 5, 25, 17 (*inter* commodatum *et* mutuum) -um est, dum prece creditor rogatus permittit debitorem in possessione fundi sibi obligati demorari, et ex eo fructus capere; et dictum -um, quia prece aditur, quasi precadium (preced-, praecaud- *codd. potiores; cf. vol. VIII 983, 25 sqq.*).

a *neutr. pro subst. de ratione agendi, quae precibus nititur, et de condicione precibus constituta* (*fort. de ipsa re concessa l. 29. p. 1146, 27*): **α** *abl. modi* **precāriō** (ex -o VENVL. dig. 43, 26, 22 pr.) *vergens in usum adverbii* (*v. etiam p. 1146, 51. 56 et cf. IIA; vix est, quod intellegas dat. fin. in iuncturis cum verbis rogandi [sed cf. p. 1146, 75]; accedit ad subst. p. 1146, 9; sine verbo l. 57. 60; iuxta ponitur* permissu *l. 66. p. 1146, 9*): Ⓘ *in formula edicti* (*v. p. 113, 72 sqq.*) nec vi nec clam nec -o *vel sim.: inde a* TER. Eun. 319, *v. vol. III 1248, 52 sqq.* Ⓘⓘ *vario usu* (*selecta inde a* POMPON.; *hyperbolice* CIC.): CIC. Verr. II 5, 59 Mamertinis navem imperare ausus *non* es; ... in tanta ... calamitate provinciae, etiamsi -o essent rogandi, tamen ab his impetraretur (CIL I² 3195 -o rogavit, utei eo pariete immissa essen⟨t⟩ *tigilla.* IAVOL. dig. 41, 2, 21 pr. 41, 2, 21, 3 alienam rem. *et saepius*). CIL I² 1423 (*nisi est aet. imp.*) aram aedificavit ... *quidam* me(n)sor; prec(ario) (*'scil. loco concesso' Mommsen*). 1606 privatum; -o adeitur (*cf.* 1831 via ... privatast ...; -o itur; pecus plostrum ni quis agat. INSCR. Année Épigr. 1958 n. 165 [*e Syria*] via ... hac -o itur et agitur). 1905 extra maceria in agrum -o (*sc. itur sim.; eadem*: 1906). 3208a -o paries est ductus (PAPIN. dig. 8, 4, 17 maceriam). LIV. 34, 62, 10 qui *rex* ... -o ab se (*i. Carthaginiensibus*) iter per eum ... agrum ... petisset (IVLIAN. dig. 8, 2, 32 pr. ut altius tollerem *aedificium.* VLP. dig. 11, 7, 12 pr. [*ex epist. imp. Carac.*] iter ad sepulchrum peti -o et concedi solere, ut, quotiens non debetur, impetretur. CIL III 10570ᶜ ara consecrata est ⟨i⟩n possessi⟨o⟩n(e) *cuiusdam* ... permissu *eiusdem* ... -o petentibus vicanis. VI 10768 locum. *in fabula*: IVST. 43, 4, 4 canem ... locum a pastore -o petisse *eqs.*). 34, 62, 12 *Carthaginiensibus locum* ad urbem communiendam -o datum ([*opp.* proprium agrum]. CELS. dig. 43, 26, 12 pr. IVLIAN. dig. 43, 26, 18. *al.*). SVET. Claud. 12, 1 ut ... rata essent, quae procuratores sui ... statuerent, -o exegit *princeps.* CELS. dig. 43, 26, 12 pr. si convenit, ut in kalendas Iulias -o possideat ([*postea*: nulla vis est huius conventionis, ut rem alienam domino invito possidere liceat]. *al. v. p. 116, 34 sq.*). EDICT. praet. dig. 43, 26, 2 pr. quod -o ab illo habes ..., id illi restituas (IVLIAN. dig. 43, 26, 19 pr. duo in solidum -o habere non ... possunt. *ibid.* 1. POMPON. dig. 41, 4, 6 pr. *al.; cf.* VENVL. dig. 43, 26, 22 pr.'ex -o). POMPON. dig. 43, 26, 15, 1 habitare (COD. Iust. 8, 9, 2 [*a. 293*]). VENVL. dig. 43, 26, 7 si ... rem ... -o tibi concesserim (VLP. dig. 7, 1, 12, 2 etsi alii -o concedat vel donet. 41, 2, 13, 7. *al.*). FLORENT. dig. 13, 7, 35, 1 potest ... et -o et pro conducto debitor re sua uti *pignori data* (VLP. dig. 43, 19, 1, 6. 11. CIL XI 3743 iter privat(um) Anni Largi; -o utitur Antonius Astralis). TERT. adv. Hermog. 9, 4 his ... tribus modis aliena sumuntur, iure, beneficio, impetu, id est dominio, -o, vi. CIL X 1285 -o aqua recipitur tegul(is) *tot.* 5904 locum perm⟨issu⟩ ... patronae ... -o *impetravit. al. iuxta subst.*: CELS. dig. 43, 26, 12, 1 -o rogatio et ad heredem eius, qui concessit, transit. GAIVS dig. 43, 26, 9 -o possessio consisti potest ... inter absentes, veluti per epistulam vel per nuntium.

β *exempla cetera* (*sing. praeter l. 26*): CELS. dig. 43, 26, 11 si debitor rem pigneratam -o rogaverit, soluta pecunia -um solvitur: quippe id actum est, ut usque eo -um teneret (*i. valeret ut*: VLP. dig. 41, 2, 10, 2 quin ei -um ... teneat. *trans.*: PAPIN. dig. 44, 3, 11 quamvis ... -um heredem ignorantem non teneat. VLP. dig. 43, 19, 1, 11 me). IVLIAN. dig. 16, 3, 15 qui rem suam conducit aut -o rogat, nec -o tenetur nec ex locato (VENVL. dig. 43, 26, 22 pr. *al.*). 41, 3, 33, 6 si utrumque intercesserit, et -i rogatio et conductio (*al.* POMPON. dig. 19, 2, 4 locatio -ive r. AFRIC. dig. 41, 2, 40, 3 -i rogatione ... teneri. *al.*). POMPON. dig. 43, 26, 5 si manente adhuc -o tu in ulterius tempus rogasti, prorogatur -um: ... non constituitur eo modo -um, sed in longius tempus profertur (VLP. dig. 41, 2, 13, 7). *ibid.* causa -i. TERT. dig. 41, 2, 28 et -um et conductio. VLP. dig. 10, 3, 7, 5 (*e Iuliano*) de -o interdictum datur (43, 26, 8 pr. cum eo agam interdicto de -o. PAVL. dig. 43, 26, 14 i. de -is). 41, 2, 13, 7 si ... receperit possessionem rupto -o. 43, 26, 4, 2 mihi adquisiit -um *servus meus.* 43, 26, 6, 4 quaestio in eo est, ut -um consistere rei suae possit (*et ibid. bis.* 50, 17, 45 pr.). 43, 26, 8, 7 cum ... in longum tempus -um concedatur. *al.*

b *adi.*: **α** *notione communi* (*sc. pass.*): CIL I² 2214 vieam precaream (*cf.* iter: V 3472 i. precar(ium) Q. Gavi Phari. INSCR. Année Épigr. 1982 n. 399 [*e Venetia; saec. I?*]). CVRT. 5, 8, 12 (*verba Darei*) exspectare victoris arbitrium et ... -um accipere regnum *ab Alexandro.* TAC. Germ. 44, 3 unus imperitat *apud Suiones* nullis iam exceptionibus, non -o iure parendi (EPIST. Maxim. Aug. in psalm. 36, serm. 2, 20 l. 73 *episcopus a presbyteris* velut -o i. postulavit, ut ad damnandos quattuor diaconos ... promitterent adcommodare consensum). VENVL. dig. 43, 26, 22, 1 Labeo ait habere eum *pupillum* -am possessionem (GAIVS dig. 6, 2, 13, 1 pigneraticiae et -ae p. VLP. dig. 10, 3, 7, 4. *al.*). COD. Iust. 7, 10, 4 (*a. 260*) quae *persona* -um usum haberet *ancillae.* SYMM. epist. 7, 69, 1 *quidam* -um de amico cantherium mutuatus. CIL X 5166 d(e) s(ua) p(ecunia) f(ecit) ⟨lo⟩co precar(io) (XI 5473. INSCR. Année Épigr. 1975 n. 197 [*Casini*]).

β *notione deflexa*: -um interdictum *pro i. de -o* (*v. l. 25*): IVLIAN. dig. 43, 26, 19, 1 -o i. mihi tenebitur, *qui servum meum -o habet.* POMPON. dig. 43, 26, 15, 3 -um i. ei non competit. -us possessor *pro -o possidens* (*v. l. 51. p. 1145, 72*): SALV. eccl. 1, 26 commodatis ... a deo facultatibus utimur et quasi -i possessores sumus (*postea*: usufructuarii).

2 *intercedente contractu quodam vel etiam mercede solvenda, ut sit genus conductionis* (*exempla minus dubia, usum medii aevi praeparantia; ad rem v. Levy, Zeitschr. Sav. Stift., Rom. Abt. 66, 1948, 1 sqq.*): COD. Iust. 7, 39, 2 (*a. 365*) si tanta -o possidentibus praerogativa defertur, ut eos post quadraginta annorum spatia ... inquietare non liceat (*postea*: qui ita tenent, ut ob hoc ... debeant praestare mercedem). 8, 4, 10 pr. (*a. 484*) locatoribus ... vel possessionem rerum suarum, quam apud alios -o modo esse concesserant, recuperare secundum leges volentibus (*eadem lex comprehenditur* 4, 65, 33 conductores ... seu alienam ... possessionem -o detinentes). LEX Burg. Rom. 35, 2 si ... post possessionem *emptoris* ... -a fuerit subsecuta *venditoris*..., documenti professio firmitatem -ae possessionis obteneat. *de instrumento iuris, quo hoc genus possessionis confirmatur* (*cf. p. 1151, 73*): LEX Visig. 10, 1, 12 si per -am epistulam certus annorum numerus fuerit comprehensus, ita ut ille, qui susceperat, terras ... *postea* domino reformaret.

B *respicitur fidei commissum*: **1** *vi activa i. q. precibus utens*: PAPIN. dig. 28, 6, 41, 3 verbis -is ([*antea*: si heredem ... rogaverit]. COD. Iust. 6, 36, 2 pr. [*a. 244*]. 6, 43, 2 pr. sive directis verbis, quale est 'iubeo' ..., sive -is utetur testator, quale est 'rogo', 'volo', 'mando', 'fideicommitto'. *al.; cf. p. 1150, 34*). 31, 64 -a voluntas (*sc. fidei committentis*). **2** *vi passiva i. q. precibus mandatus*: VLP. dig. 29, 1, 19 pr. *testamento* efficere directam institutionem, quae erat -a (*sc. per codicillos facta*). COD. Iust. 2, 3, 16 (*a. 286*) -am substitutionem fratrum (*antea*: filios ... rogatos esse, ut *eqs.*). THEOPHIL. inst. Iust. 1, 14, 1 *ἐλευθερίαν* ... -an *ἤτοι* fideicommissarian.

II *in sermone communi* (*saepius perlucente imagine iuris*): **A precāriō,** *sc. abl. modi n. pro subst. vergens in usum adverbii* (PRISC. gramm. III 68, 27 *affert inter nomina, quae ipsa terminatione dativi pro adverbiis acci-*

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

piuntur [cf. p. 1145, 48]. ad notionem v. p. 70, 58 nec non GLOSS. -o: *κατὰ παράκλησιν. κατὰ ἀξίωσιν καὶ συγχώρησιν, κατὰ δέησιν. cf. etiam p. 1145, 46 sqq.*): **1** *i. q. modo precis, per preces*: PLAVT. Amph. 24 hoc petere me *Mercurium* -o a vobis iussit *Iuppiter* leniter, dictis bonis ([*opp.* pro imperio]. IVL. VAL. 1, 10 -o petit, ut *eqs.* [*cf. gr. p. 18, 10 δέομαί σου*]). Cist. 288 (*breviloquentia quadam?*) nil moror -o; ubi sunt, quae iussi? Truc. 710 (*si recte trad. versu corrupto et fortasse interpolato*) agam -o. CIC. Cael. 27 (*ad accusatorem*) tibi ... respondeo primum -o (*cf. 30* deprecari ... veniamque petere). de orat. 3, 165 verecunda debet esse translatio, ut deducta esse in alienum locum, non inrupisse, atque ut -o, non vi venisse videatur. RVT. LVP. 1, 21 *filium* supplicem -o obsecraturum. IVL. VAL. 1, 22 magistratus ... -o quaesunt, uti *eqs.* (-o sunt usi *vel* praecati sunt *var. ll.; gr. p. 27, 5 ἱκέτευσαν*). EVAGR. vita Anton. 84 p. 961 cum ... ⌞-o⌟ quaererent (⌞ ⌟ pervenirent et *Migne 73, 164A perperam; gr. ᾐξίουν, Vita Anton. p. 85, 7* rogabant). AVG. c. acad. 2, 13, 29 (*urbanitate affectata*) si commoda visa fuerit *inquisitio ...*, -o abs te impetrem, ut magistri officium ne gravere. CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 107, 16 -o poscerem, ut *eqs.* **2** *i. q. condicione precibus constituta et inde non propria potestate, non vere, non plene sim.* (*cf. B1b*): SEN. contr. 1 praef. 5 *memoria* mihi ... -o paret. SEN. Thy. 215 ubicumque tantum honesta dominanti licent, -o regnatur (VIR. ill. 7, 5. *cf.* CVRT. 9, 2, 34 [*28* oro quaesoque] mori praestat, quam -o imperatorem esse [*verba Alexandri ut*: 10, 2, 15 rupistis imperium et -o rex sum]. TAC. Agr. 16, 4 *legatus* -o ... praefuit *provinciae, quam segniter administrabat. v. etiam infra l. 74*). dial. 2, 5, 5 in possessione virtutis est *sapiens,* ex qua depelli numquam potest; ceteris -o utitur (TERT. adv. Hermog. 9, 2 [*ironice*] -o forsitan usus est *deus materia* [*ibid. iterum; opp.* dominio]. 9, 4 adv. Marc. 4, 22 p. 494, 2. *al.*). 11, 11, 1 *mens hominis* indignatur inde (*sc. e vita*) se exire, quo admissa est -o. epist. 53, 8 illi *philosophiae* te totum dedica; ... non est, quod -o philosopheris (*cf.* PLIN. epist. 7, 30, 4 *impeditus negotiis* -o studeo). 86, 18 *radices arboris nuper positi* -o haerentes. 124, 13 verum bonum *non est* ... in mutis animalibus; hoc, quod in illis bonum est, -o bonum dicitur. rem. fort. 13, 2 aput te -o morabantur *liberi mortui*; ... recepit *fortuna* illos, non abstulit. TERT. adv. Hermog. 9, 4 eligat ..., quid deo congruat, -o an vi de materia cuncta fecisse (9, 5).

B *exempla cetera*: **1** *vi passiva*: **a** *usu communi, sc. vigente respectu cuiusdam rogati et concedentis*: **α** *adi.*: BRVT. Cic. ad Brut. 24, 4 *Antonius* postulabat haec; salutem a se peti, -am nos incolumitatem habere *eqs.* LIV. 3, 47, 2 non orare solum -am opem, sed pro debita petere. 39, 37, 13 apud Achaeos -a libertas, apud Romanos etiam imperium est. SEN. contr. 1, 2, 1 (*thema: virgo prostans* venientes ad se exorabat stipem) cuius -a est castitas (*cf.* 1, 2, 10 pudicitia tua -a est). 2, 4, 3 *abdicatus* in lectulo -o moriebatur. VAL. MAX. 3, 5, 1 *hostium* beneficio -um spiritum obtinere. SEN. dial. 9, 4, 7 sive spatiatur *virtus* et se utitur suo iure, sive -os habet excessus cogiturque vela contrahere. epist. 88, 27 non est ... ars sui iuris, cui -um fundamentum est; philosophia nil ab alio petit (Ps. VARRO sent. 25). CVRT. 4, 14, 23 -o victu *captivorum* (NOVELL. Valent. 12 pr. inopes ... et -o v. egentes). TAC. hist. 4, 76, 3 *hostium captorum* -am vitam. ann. 1, 42, 4 (*Germanicus ad milites seditiosos*) me ... -am animam inter infensos trahere. Ps. QVINT. decl. 3, 19 nec tu, *imperator,* rogari ab innocente exigis, nec viro forti opus est -a absolutione (precari absolutionem *var. l.*). AVR. Fronto p. 64, 1 *valetudinis causa* haec -a manu scribo (SYMM. epist. 4, 56, 1). APVL. met. 7, 27, 5 *asine,* licet -am vocis usuram sumeres *eqs.* 11, 21, 7 *in Isidis mysteriis* traditionem ad instar voluntariae mortis et -ae salutis celebrari. CHAR. gramm. p. 53, 21 '*viator*' *aliaque subst.* nihil ... quasi -um per verba habent, *quia non a verbis proficiscuntur* (*p. 53, 14* sua proprietate censebuntur; *53, 16* quando nihil ... per administrationem acceperint verborum). SYMM. epist. 3, 91 -is testimoniis. *al.*

β *neutr. pro subst.*: *de variis rebus, quas quis precibus, non iure suo obtinet* (*cf. IA1*): SEN. dial. 9, 11, 1 corpus quoque suum et oculos ... seque ipsum inter -a numerat *sapiens* vivitque ut commodatus sibi et reposcentibus sine tristitia redditurus. *de pensione, stipendio sim.* (*quasi beneficio concedatur, non debeatur*): GREG. M. epist. 2, 38 l. 14 Ariulfus exercitum Auctarit et Nordulfi habens eorum sibi dari -a desiderat, ut nobiscum loqui aliquid de pace dignetur. 9, 132 l. 7 eos *milites* pro percipiendo -o suo illic noscitur transmisisse *magister militum* (*sim.* 9, 134 l. 6). 10, 8 l. 18 (*praefecto praetorio*) hoc de proprio vos impendere ... -o.

b *usu deflexo*: **α** *vergit in vim q. e. non proprius, non verus, instabilis, incertus sim.* (*exempla potiora; huc fortasse etiam l. 41; cf. A2*): OV. met. 9, 76 *Acheloe,* falsum qui versus in anguem arma aliena moves, quem forma -a celat. SEN. dial. 6, 11, 3 *homo est* -i spiritus et male haerentis, *sc. pavore sim. deficientis.* epist. 65, 17 artifices ... si malignum habent et -um (-clarum *var. l.*) lumen, in publicum prodeunt et ... oculos libera luce delectant. 119, 2 quidquid naturam excedit, scias -um esse, non necessarium. CVRT. 4, 7, 1 Amyntam ... cum -o imperio venientem ([*cf. 4, 1, 29* simulans a Dareo se esse praetorem missum]. 6, 3, 6 [*verba Alexandri*] in novo et ... -o i. [*opp. 5* certam ... possessionem]. 10, 6, 2. TAC. hist. 1, 52, 3 -um *esse Galbae* seni i. et brevi transiturum). MALL. THEOD. gramm. VI 589, 16 *pedes quidam* -um magis quam necessarium in metris locum obtinent. **β** quaestus -us, *sc. eius cui necesse est, ut ab aliis rogetur* (*cum contemptu*): Ps. CIC. epist. ad Oct. 9 -um quaestum *argentarii et adstipulatoris.*

2 *vi activa fere i. q. precibus utens sim.*: LIV. 8, 35, 5 (*2* tribuni ... orare dictatorem insistunt) *reus damnatus* donatur tribuniciae potestati -um, non iustum auxilium ferenti. FRONTO p. 48, 23 est ... genus hominum ... blandientibus conciliatum; quamobrem facilius -is decedimus, quam violentis deterremur (*masc., nisi neutr., pro subst.*). CONSTANTIVS vita Germ. 45 matrona ... paralisi dissoluta ... -a (-o, precando *var. ll.*) deposcit, ut feretro corporis *sancti Germani defuncti* subderetur.

pro subst.: masc. l. 11, ni fallimur; neutr. p. 1145, 46 (sc. abl. -o *ut p. 1146, 74), ceterum p. 1146, 13. 1147, 58.*

cf. Onom. *Hajdú.*

precātio, -ōnis *f.* *a* precari. *scribitur* pre- *in titulis l. 20. p. 1149, 20 sq., in codd. vet.* LIV. 21, 45, 8 (*P, qui ibid. praebet* praecatus). COD. Theod. 10, 1, 15 (*V*). *al.*; prae- *exhibent* ACT. lud. saec. Sept. Sev. 4 (CIL VI 32329) 6 (*sed* pre- *ibid.* 5a, 49 *et* 55 Pighi). TAB. devot. Audollent 222 B, 9 (*saec. II/III*). EDICT. imp. Constant. (CIL XI 5265) 37 *et haud raro codd. ant., e. g.* LIV. 42, 2, 3 (*V ut* 42, 30, 8). AVR. Fronto p. 78, 11 (*V*). VET. LAT. Phil. 4, 6 *et* I Tim. 5, 5 (cod. 75). *abbreviatur*: pr⟨e⟩c ACT. lud. saec. Sept. Sev. 5a, 49 Pighi. *legitur in oratione soluta in annalibus quibusdam (? v. p. 1149, 15) et inde a* CIC. (*quater*), ?MESSALLA (*v. l. 65. p. 1149, 10*), LIV. (*16ies*), *in versibus non nisi* DRAC. laud. dei 2, 762; *aliter ac subst.* prex, *quod multo saepius occurrit, perraro adhibetur in vita privata* (*v. infra sub 4*). [*confunditur in codd. maxime cum* praedicatio VAL. MAX. 4, 1, 10 HIL. trin. 8, 11 *et saepe (quod infra non adnotavimus; restit.* PLIN. nat. 28, 36; *cf. p. 542, 76 sqq.) et cum* deprecatio *e. g.* PLIN. nat. 28, 19 VET. LAT. Sirach 4, 6 (*vix recte trad.* incest(a)e -o *pro* incesti deprecatio PLIN. nat. 28, 12), *ceterum e. g. cum* praecantatio, *v. p. 393, 15. in versione mira*: VET. LAT. Sirach 34, 20 *dominus est* -o offensionis et adiutorium casus (*si recte trad., v. p. 398, 33 sqq.*).]

i. q. actio precandi vel ipsae preces prolatae (*cf.* GLOSS. -o: *ἱκεσία. ὁ ἀποτροπιασμός.* GLOSS. II 331, 49 *ἱκεσία*: depraecatio, oratio, -o, prex. 331, 52 *ἱκετηρία*: oratio, -o, supplicium. 361, 39 *λιτὴ ἤτοι λιτανία*: litatio, -o). *de differentiis*: VAL. MAX. 1, 1, 1 rebus divinis opera datur, cum aliquid commendandum est, -e, cum exposcendum, voto (*pergit distinguens* gratulationem, impetritum, sacrificium. *similia distinguit fusius agens de re* PLIN. nat. 28, 11 [*v. Bäumer, Hermes 112, 1984, 87 sqq.*]). *iuxta ponitur* oratio (*v. vol. IX 2, 888, 62 sqq.*), *distinguitur in usu technico celebrandae missae apud* AVG. (*v. ibid. 891, 16, sed exempla desunt*) *et infra p. 1149, 34 sqq.; iuxta ponitur* deprecatio TERT. *p. 1149, 23* (*nisi distinguitur. in explicanda serie* VET. LAT. I Tim. 2, 1 *p. 1149, 9* [*ad quem loc. v. et* HIL. in psalm. 140, 2]; *de synonymis fusius agit* AVG. epist. 149, 12–16, *v. imprimis* 149, 13 -em et deprecationem multi ... hoc idem putant ...; qui autem distinctius latine locuti sunt, -bus utebantur in optandis bonis, deprecationibus vero in devitandis malis). *structurae: indicatur, quid rogetur, per orat. rectam p. 1149, 3. 22 (cf. p. 1149, 62), enunt. secund. l. 71, acc. c. inf. p. 1149, 54, gen. gerund. p. 1149, 34, cuius commodo intercedatur, per praepos.* pro *p. 1149, 29* (*cf.* HIL. trin. 8, 11 pro his ... -o est), *quo pertineant preces, per gen. l. 60. p. 1149, 11. 21, praepos.* de *p. 1149, 6; de malis avertendis v. l. 31. 33; ceterum accedit gen. eius qui (quod) rogatur* LIV. praef. 13. 2, 8, 7 PREC. Terr. tit. *et e. g. p. 1149, 59 (cf. praepos.* apud *p. 1149, 32), gen. rogantis inde a* CIC. (orationis HIL. trin. 10, 42).

1 *in religione* (*cf. etiam 2; petuntur fere bona [cf. l. 48], sed devotiones, exsecrationes sim. respiciuntur l. 71 sqq. p. 1149, 25. 48. 57*): **a** *usu communi* (*et pagano et christiano* [*sc. rariore, quippe cum frequentetur* oratio]): CIC. Mur. 1, 1 sollemnis comitiorum -o consularibus auspiciis consecrata (*item fiunt comitiis* PLIN. paneg. 72, 4 [*3* precibus], *in contione p. 1149, 4. ceterum accedit adi.* sollemnis *p. 1149, 1. 20. 50. 67 et e. g.* LACT. inst. 1, 10, 10). Tusc. 1, 114 simili -e *ac mater Cleobis et Bitonis* Trophonius et Agamedes usi dicuntur (*v. l. 48. p. 1149, 73*). nat. deor. 2, 67 et -o et sacrificatio *Vestae facta.* 3, 52 in augurum -e (*cf.* FEST. p. 351 [*e Messalla ausp.*] in -e augurali. *ceterum precantur augures*: FEST. *infra.* SERV. auct. Aen. 3, 265 invocatio ... est -o, uti avertantur mala, cuius rei causa id sacrificium augurale peragitur. 12, 176 hoc per speciem augurii, quae -o maxima appellatur, dicit; -o autem maxima est, cum plures deos ... precantur, eventusque rei bonae poscitur [*ad rem v. Linderski, ANRW II 16, 3 p. 2253 sqq.*]). LIV. 9, 5, 3 *in foedere* -e res transigitur: per quem populum fiat, quo minus legibus dictis stetur, ut eum ita Iuppiter feriat, quemadmodum a fetialibus porcus feriatur (*cf.* 21, 45, 8 secundum -em [*v. p. 1154, 52*] caput pecudis saxo elisit. *sim. se devovent*: LIV. 10, 28, 15 sq. *Decius* devotus ... eadem -e eodemque habitu, quo pater ... se iusserat devoveri [*v. p. 1154,*

[Corbeill]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

49], cum secundum sollemnes -es adiecisset *eqs.* VAL. MAX. 1, 5, 2 pia -o *Camilli* [*cf. Liv. 5, 21, 16* venerationem]. *addasne l. 5?*). 31, 5, 3 rem divinam facerent ... cum -e ea: '...'. 31, 5, 7 -i adnuisse deos. 39, 15, 1 sollemne carmen -is, quod praefari *in contione* solent ... magistratus (VAL. MAX. 4, 1, 10). 39, 18, 3 ex carmine sacro praeeunte verba sacerdote -es fecerant *coniurati* (42, 30, 8 rite sacrificatum *esse* -emque de bello factam. TERT. nat. 1, 13, 1 ad orientis partem facere nos -em [*2* affectatione adorandi. *cf. p. 1156, 17*]. VET. LAT. I Tim. 2, 1 [Hil. in psalm. 140, 2. *al.*] fieri -es, orationes, postulationes, gratiarum actiones [*gr. δεήσεις, Vulg.* obsecrationes; *cf. p. 1148, 45*]. *al.*). *al.* FEST. p. 161 (*e Messalla ausp.*) in -e solitaurilium (*corrupte trad.; item cum gen. sacri*: PLIN. nat. 17, 267 cuius *sacrificii* ... ⟨p⟩recationem ... tradidit *Cato* [*p. 1155, 17*]. 28, 12 sacri -em, qua solet praeire XVvirum collegii magister). *al.* VAL. MAX. 7, 2 ext. 1 p. 326, 17 caecas -es ... spargis. SEN. dial. 6, 13, 1 gemitu non interrumpente -em. PLIN. nat. 2, 140 exstat annalium memoria sacris quibusdam et -bus vel cogi fulmina vel impetrari (TERT. apol. 5, 6 militum -bus impetrato imbri). 28, 10 victimas caedi sine -e non videtur referre. *al.* LEX arae urb. (CIL VI 30837 b; *aet. Dom.*) 22 sacrum faciat ... vitulo ... ac -bus. PLIN. paneg. 1, 1 ut rerum agendarum, ita dicendi initium a -bus capere. ACT. ARV. a. 118 (CIL VI 32374) habita sollemni prec⟨atione⟩ ... *quendam* fratrem Arvalem cooptaverunt (*cf.* a. 218 [CIL VI 2104 b] 21 ⟨pr⟩ecatio cooptationis: '...'). GELL. 5, 12, 1 in antiquis -bus (specta- *trad.*). TERT. patient. 13, 3 patientia corporis (*sc. ieiunium sim.*) -es commendat, deprecationes adfirmat. VET. LAT. Sirach 4, 6 *inopis* maledicentis ... te ... exaudietur -o illius ([deprec- *var. l., gr. δεήσεως*]. 35, 16 [*respondent eadem*]. *al.* HIL. in psalm. 60, 2). 36, 17 suscita -es, quas locuti sunt ... prophetae (*gr. προφητείας,* praedicationes *var. l.; cf.* AVG. civ. 17, 11 p. 230, 6 [*sim.* in psalm. 78, 1] ipsa -o prophetatio est [*sc. psalm. 88, 47 sq.*]). II Cor. 9, 14 (Aug. op. monach. 16, 18) ipsorum *Macedonum* -e pro vobis (*gr. δεήσει, Vulg.* obsecratione. *item precantur intercedentes*: SACR. Leon. 765 sancti Laurentii nos ... -o iusta tueatur. Gelas. 819 adsit nobis ... -o ... martyris tui Fabiani. *al.; cf. p. 1150, 26*). CYPR. domin. orat. 2 quae *est* vera apud patrem -o quam *'pater noster'*? HIL. in psalm. 60, 2 ('intende deprecationi meae') intendendae ... orationis ... -o est, quod *eqs.* (139, 9 exaudiendae ... o. -o. *sine gerund.*: HIL. trin. 10, 42 impletur ... o. -o. *item distinguitur* -o, *sc. actio precandi, ab* oratione, *sc. a verbis prolatis*: AVG. epist. 130, 20 absit ... ab oratione multa locutio, sed non desit multa -o). AVSON. 332 tit. p. 24 -o consulis designati (*sim. inscribuntur preces*: 333 tit. p. 26 -o Kal(endis) Ianuariis. PREC. Terr. tit.; *v. et l. 60 infra*). *al.* *respicitur non tam rogatio quam confessio, veneratio sim.* (*coll. p. 1157, 4 neglegere noluimus usum haud facile dinoscendum; cf. e. g. etiam l. 8*): HIL. trin. 3, 11 qui cruci adfixerant, vere dei filium confitentur (*Matth. 27, 54*); -i consentit effectus (praedic- *var. l.*). AMBR. bon. mort. 6, 23 quotiens in oratione nobis, qua maxime deo adpropinquamus, offunduntur *foeda quaedam* ..., quo nos a studio -is avertant.

b *in arte magica, sc. defixione, incantatione sim.*: SEN. benef. 6, 35, 4 (*in comparatione*) *voto hoc perverso* exsecraris ... illum et caput sanctum tibi dira -e defigis (*proprie*: PLIN. nat. 28, 19 [deprec- *var. l.*]). PETRON. 137, 10 *ad hariolandum* nuces cum -e mersit in vinum. PLIN. nat. 25, 49 *herba quadam* domus suffiunt purgantque spargentes et pecora cum -e sollemni (*gr. Theophr. hist. plant. 9, 10, 4 συνεπάδοντές τινα ἐπῳδήν*). 28, 36 terna despuere prae[di]catione ... atque ita effectus adiuvare *medicamentorum.* 28, 42 partus accelerat *maritus* ..., si cinctu suo soluto feminam cinxerit, dein solverit adiecta -e, ⟨et cinxisse⟩ (*Mayhoff,* evinx- *codd.*) eundem et soluturum. 37, 124 *amethystum* grandinem ... avertere ac locustas -e addita (37, 165 [praecanta- *var. l., cf. supra p. 393, 23 sqq.*]). PS. QVINT. decl. 14, 4 virus *potionis* ... diris utique carminibus et feralium -um (praecanta- *cod. unus*) terrore permixtum ... visceribus infudit. TAB. devot. Audollent 222 B, 9 (*saec. II/III*). PS. APVL. herb. app. 119 l. 2 -o herbae: herba apium, te deprecor *eqs.* (*item inscribitur* [*cf. etiam l. 38*]: 121 l. 2. *al.* PS. MVSA herb. Vett. l. 185 -o huius *h.* [*aliter cod. Vo*: herbam ... his -bus incantas: '...']. PREC. herb. tit. -o omnium h.).

c *in proferendis ominibus faustis* (*cf. p. 1156, 38*): PLIN. nat. 28, 22 cur ... primum anni incipientis diem laetis -bus invicem faustum ominamur? TAC. ann. 4, 9, 1 magno ea *verba Tiberii* fletu et mox -bus faustis audita *sunt a senatoribus.* AVR. Fronto p. 78, 11 sanus et ... compos omnium votorum agas diem natalem ...! quae mea -o sollemnis semper auctior fit.

2 *in arte rhet. et gramm. respicitur genus dicendi vel locus, quo preces proferuntur* (*sive ad homines sive ad deos*): LIV. praef. 13 cum bonis potius ominibus votisque et -bus deorum dearumque, si, ut poetis, nobis quoque mos esset, libentius inciperemus *opus nostrum* (*item de poetarum invocationibus*: QVINT. inst. 4 prooem. 4 *ut medio in opere* nova -e uterentur. FVLG. Virg. cont. p. 85, 10 tam parva -o). DON. Ter. Hec. 382, 2 ('o mi Pamphile' *eqs.*) venialis status, in quo confessio est et -o (*postea: 383, 1* 'nam vitium' confessio est. 386, 1 'quaeque fors ...' -o). IVL. RVF. rhet. 28 p. 45, 20 (*inter figuras*) *εὐχαί*: -es (*affert Verg. Aen. 10, 421 Cic. Catil. 1, 33*). MAR. VICTORIN. defin. p. 18, 19 *'oratio'* generale nomen est, quod ... convenit ... expositioni, narrationi, invocationi, -i (*item distinguitur*: DIOM. gramm. I 404, 23 *adverbia significant etiam* invocationem, ut 'heus' ..., -em, ut 'sodes'. *cf. p. 1148, 67. 1149, 73*). *al.*

3 *in iure et in vita publica respiciuntur libelli sim. oblati principi* (*regi* CASSIOD., *vicario Africae* SYMM. epist.): EDICT. imp. Constant. (CIL XI 5265) 37 -i [h]ac desiderio vestro facilis accessit noster adsensus *privilegia quaedam concedens.* SYMM. epist. 7, 66 (*Alypio vicario Africae*) familiarem -em ... adnecto (*postea*: ut ... iuvare digneris iustitiam postulati *contra praesidem Mauretaniae*). rel. 48, 2 quod fortunas clarissimarum personarum -o subtilis incesserit (*syn.* preces, supplicatio. *cf.* COD. Theod. 10, 1, 15 -o colorata). HIST. AVG. Hadr. 8, 11 Serviano sororis viro ... tertium consulatum ... non petenti ac sine -e concessit. COD. Theod. 12, 1, 36 si quis contra interdictum legis nostrae -em obtulerit. COD. Iust. 1, 19, 8 (*a. 429*) ut responsuro principi vera -o rem aperiat cognoscendam. NOVELL. Valent. 8, 1, 1 dum *quidam sine lite possessione depulsus,* si qua ⟨-o⟩ fuisset in causa, ... actione proposita potuerit conveniri (⟨ ⟩ *sc. qua invasor rescriptum impetravisset; de possessione precaria cogitant alii vix recte, coni. alii alia*). CASSIOD. var. 5, 6, 1 suscipienda -o est, quae publicis utilitatibus non repugnat. *al.*

4 *in vita privata* (*cf. etiam 2*): EVTR. 1, 15, 2 *Coriolanus matris uxorisque* fletu et -e superatus (*var. l.* deprecatione *tuentur Droysen aliique et vol. V 1, 597, 1*). SYMM. epist. 2, 41 accedit illi, *quem commendo,* ad praerogativam *meritorum* -o mea. 3, 33 -o geminata (*syn.* petitio). REGVLA mag. 48, 1 hominibus ... nisi cum humilitate non fit -o, cum beneficia ... postulamus (*distinguitur*: ut ... Christum prece rogemus).

[precātiuncula *v. p. 1159, 71 sq.*] *Corbeill.*

precātīvus, -a, -um. *a* precari. **1** *vi activa i. q. ad precandum pertinens, vim precandi habens:* *in iure fideicommissorum*: VLP. reg. 24, 1 ea, quae -o modo relinquuntur, fideicommissa vocantur (*distinguitur*: legatum ..., quod ... imperative ... relinquitur). COD. Iust. 6, 42, 14 pr. (*a. 255*) cum ... simpliciter ... verbis -is testamento facto nonnullos ei voluerit substitutos (INTERPR. Paul. sent. 4, 1, 6 *fideicommissum* -is v. relinqui potest, ut roget quis, iniungat, petat *eqs.* [*opp.* verba directa *ut*: ISID. orig. 5, 24, 17]). *in gramm.*: PRISC. gramm. III 276, 16 -a (*sc. verba*) ... accusativo iunguntur: 'oro, ... precor, supplico'. **2** *vi passiva i. q. precando petitus, precibus concessus sim.*: AMM. 16, 9, 4 bellis acerrimis Constantius implicatus pacem postulat -am (*in eadem re*: 17, 5, 1).

adv. **precātīvē.** *i. q. modo precativo*: VLP. reg. 25, 1 fideicommissum est, quod non civilibus verbis, sed -e relinquitur ...; (*2*) verba ... sunt: fidei committo, peto, volo dari et similia. *Bk.*

※precātor, -ōris *m.* *a* precari. *scribitur in codd. vet.* pre- PLAVT. Pseud. 606 TER. Haut. 1002. *al.,* prae- FRONTO p. 189, 17 SYMM. or. 7, 1 AMBR. in Luc. 5, 10. *al.* *legitur apud* PLAVT. (*bis*), TER. (*ter*), STAT. (*semel*), FRONTONEM (*semel*) *et saepius inde a saec. IV.* [*confunditur in codd. maxime cum* peccator: DON. Ter. Andr. 600, 2 AMBR. Cain et Ab. 1, 9, 39. *al., v. etiam p. 1151, 47. 54.*]

i. qui precatur (GLOSS. II 331, 51 *ἱκέτης*: -r, supplex. *indicatur, quis prece adeatur per gen. p. 1151, 17. 22 [cf. praepos.* ad, apud *l. 71 sq.], quid prece proferatur, rogetur per gen. p. 1151, 10. 15. 24, pro quo [qua re] rogetur per gen. p. 1151, 16, dat. l. 62, praepos.* pro *p. 1151, 17* [*ceterum, nisi ad verbum referas, p. 1151, 13. 19. 34. al.*]): **1** *pro alio, alicuius nomine* (*cf.* GLOSS. -em: interventorem [*spectat ad* TER. *infra*]. *pro syn. est* patronus *l. 62. 71,* intercessor *p. 1151, 7* [*sed disting.* intercedens *p. 1151, 41*]): **a** *rogantur homines* (*sc. ab hominibus praeter l. 60. p. 1151, 11*): α *de eo, qui dominum precatur pro servo delinquente* (*iocose pro foribus pulsatis l. 62; ad rem cf. e. g. Petron. 30, 7 sqq. Vlp. infra p. 1153, 49* [*sim. Paul. dig. 21, 1, 43, 1*]): PLAVT. Asin. 415 siquidem ... *Iuppiter* -r adsiet, malam rem effugies numquam. Pseud. 606 (*iocose*) compendium ego te facere pultandi *ostium* volo; nam ego -r et patronus foribus processi foras. TER. Haut. 976 nemo accusat, Syre, te: nec tu aram tibi nec -em pararis (1002. EVGRAPH. Ter. Phorm. 140 qui -es parant et adhibent). Phorm. 140 ad -em adeam (*v. p. 1153, 47. explicant*: SCHOL. Ter. p. 129, 6 ad excusatorem. EVGRAPH. solent servi, quotiens rei fuerint constituti, habere sibi -es, qui pro eis dominos rogent). DON. Ter. Andr. 600, 2 ut ⟨non⟩ eam ad -em? 854, 1 *senem* quem iam sibi -em destinet (praeceptorem *var. l.*). Phorm. 143, 1 nullum -em ex animo postulare veniam servo. β *de quibuslibet intercessoribus*: FRONTO p. 189, 17 (*iuridico regionis Transpadanae*) *quidam* utetur me apud te vel patrono vel -e (ENNOD. epist. 3, 23, 2 p. 88, 15 apud vos). IVL. VAL. 1, 15 -r ad eam *matrem tibi reconciliandam* fui ([*gr. p. 22, 12 παραχληθεῖσα, sc. μήτηρ*]. ENNOD. epist. 3, 3, 2 p. 74, 3 indignus. *cf. p. 1151, 2*). DICT. 2, 48 oportere mitti ad Achillem -es, qui eum ... peterent remittere iras (*item de legatis*: AMM. 18, 2, 18 *rex qui-*

[Werner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dam legationis nomine -r venerat pro ... *aliis* regibus pacem ... obsecrans. Ps. Rvfin. Ios. bell. Iud. 4, 574 p. 766 cum his ... -es erant etiam *alii* [*gr. συμπαρεκάλουν*]. *al.*). Symm. epist. 4, 37 ut *quidam promovendus* ad debitos fructus me -e, te auctore perveniat. 7, 126 *orbas quasdam nimio censu oneratas* opto tutari et ideo -r accedo, ut *eqs.* (9, 122. Marcell. Aug. epist. 136, 1 in hac parte. Rvric. epist. 2, 58 ut ... apostolatui vestro -r accederem [*in eadem re 2, 57* intercessor]. Ennod. epist. 8, 18, 1 p. 212, 23 pro hoc *supplice.* Ven. Fort. vita Albin. 16, 44 ad iudicem. *al.*). or. 7, 1 quod Iuliani ... filio *in senatum legendo* -r potius quam testis adsum (*2* petitorem). Ambr. paenit. 2, 10, 91 *cum supplicans* filios offeras ... veniae -es. *al.* *precatur res*: Adnot. Fronto p. 108, 29 adhibeo tibi -es humanitatem ipsam (*variatur Verus ibid. p. 108, 3* deprecatores).

b *rogatur deus*: Ps. Athan. Lucif. epist. 4 l. 72 -em te esse pro nobis per orationes ⟨ad⟩ dominum petimus. Ambr. in Luc. 5, 10 petendae -es salutis ... adhibere (5, 11 adhibe -es, adhibe ecclesiam, quae pro te precetur. paenit. 1, 10, 45 suorum peccatorum. vid. 9, 55). Heges. 1, 5 *Antigonus* multus ibi (*sc. in templo*) pro fratris salute domini -r (multum ... dominum precatur *var. l.; gr. 1, 73 προσκυνῆσαι*). Leo M. epist. 168, 2 *sacerdos* pro delictis paenitentium -r accedit. Ven. Fort. carm. 1, 5, 21 Martine -r, pro Fortunato fer pia verba deo. *al.*

2 *pro se, pro re sua*: **a** *rogantur homines* (*aves* Stat. *l. 22*): α *quilibet*: Stat. silv. 5, 3, 152 volucrum ... -r Ibycus. Symm. epist. 7, 26 audeo te in agrum Lavinatem meum ... rogare ..., nec sum religiosi desiderii longus -r. Ps. Rvfin. Ios. bell. Iud. 2, 233 p. 673 *procurator Iudaeae* sine effectu -es remisit *ad Galilaeam* (*gr. ἰκέτας*). Macr. somn. 1, 3, 9 ei -r occurrit mandans pecuniae tutelam. β *princeps, sc. libellis oblatis* (*papa* Greg. M.): Symm. rel. 48, 3 *quidam* ceteris -bus sacro iunctus oraculo (*postea*: quaesivi ... an ipse ... supplicasset). Nicet. virg. laps. p. 133, 16. Edict. imp. Theod. (?) Chart. lat. ant. XVII 657, 1, 19 nec ullum -em ex instrumento emptionali ... per vim confecto praeiudicium pati. Novell. Theod. 8, 1 subreptionem ... -is. Cod. Iust. 1, 22, 5 (*a. 426*) *si* sacrum oraculum mendax -r attulerit. 1, 23, 7 pr. (*a. 477*) *nullum* fructum -r oraculi percipiat impetrati ..., nisi *eqs.* Epist. pontif. 744 Thiel 1, 1 p. 616 pro fide catholica humilis pietati tuae -r occurro. Greg. M. epist. 9, 145 l. 24 (*1* oblata nobis petitione).

b *rogantur numina, deus* (*sanctus martyr l. 50*): α *paganorum*: Qverol. p. 33, 7 ubi ignotus -r (precaturus *var. l.*) templa petierit (*in imag. respicitur qui officialem, iudicem sim. petit*). Ambr. in Luc. 6, 88 (*ironice de Mida rege*) digna beneficia votis, digna tanto munera -e. β *Christianorum*: Ambr. Cain et Ab. 1, 9, 39 si pro se tantum singuli orent, minor -is quam intercedentis (*sc. pro alio*) est gratia. Chrysost. repar. laps. 1 l. 96 perseverantes et importunos -es (*respicitur Luc. 11, 8*). Avg. bapt. 6, 25, 47 p. 323, 4 si non sanctificatur aqua *baptismi,* cum aliqua erroris verba per imperitiam -r effundit *eqs.* epist. 130, 19 *Iesus* in tempore -r opportunus, cum patre exauditor aeternus. in psalm. 104, 1 praemissa ... laude invocatio sequi solet, ubi desideria -r ⌞allegat⌟ (*v. e. g. vol. I 1668, 40*; alligat *edd. rec.,* peccatorem alligant *edd. vet.*). serm. 105A, 1 Rev. Bénéd. 45, 1933 p. 101, 23 *petitor* quid roget intuendum est: dare paratus est dator (*sc. dominus*), sed emendandus est -r. Mirac. Steph. 1, 4 'Christi amice, cura me ...!' vix -r verba finierat, et iam precum exauditor precibus respondebat. Cassiod. in psalm. 50, 11 pro universis delictis prudentissimus -r exorat. *al.* *respicitur potius confessor, venerator* (*cf. p. 1149, 40. 1157, 4*): Hil. Arel. vita Honorat. 23 l. 38 omni contradictione deposita novus -r accedo (peccat-, praedicat- *var. ll.*).

f. **precātrīx,** -īcis. *i. quae precatur* (*de mulieribus praeter* Ven. Fort.): Ps. Ascon. Verr. p. 228, 1 quibus *uxoribus Sabinis* -bus parentum bellum maritorumque finitum est. Ps. Rvfin. Ios. bell. Iud. 2, 311 p. 679 nobilitatem -is (*gr. τῆς παρακαλούσης*). Ven. Fort. Mart. 4, 342 *Martini* bonitas ... pro praeside prompta -x *imperatorem adiit.*

deriv.: cf. precatorius.

precātōrius, -a, -um. *a* precator *vel* precari. *scribitur* prae- Vet. Lat., Pap. *al.,* -tur- Pap., Conc. Epaon. a. 517 p. 28 l. 153 (*cod. K post corr., sed* -tor- *ibid.* l. 148). *al.*

i. q. pertinens ad precatorem, pertinens ad precandum: **1** *usu communi*: **a** *adi.*: Don. Ter. Phorm. 142, 1 (*ad Ter. p. 1153, 47*) ars -a est mitigare praesentia, futura permittere. Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 199, 11 ne despicias *has* -as ... litteras (*antea*: dignare ... communicare ... concilio). Common. patr. 4, 4 (*verba iudicis*) epistolam -am faciat ad me ([rogatoriam *var. l.*]. Pap. Tjäder 47–48A, 11 [*saec. VI*^{1}] e. -a ... sol(idorum) *tot*). Cassiod. var. 11, 13, 2 (*senatus Iustiniano*) patriam ... in haec -a verba prorumpere: '...' (*antea*: preces).

b *f.* precātōria *pro subst.*: α *de epistula, qua firmatur possessio precaria* (*v. p. 1146, 59*): Conc. Epaon. a. 517 p. 28 l. 148 clerici quod etiam sine -is ... de ecclesiae remuneratione possederint (*aliam rec. v. supra p. 425, 40 sqq.*). *ibid.* l. 153 ne videantur ... episcopi ... -as (-is *var. l.*), cum ordinati sunt, facere debuisse. *laxius de carmine*: Ven. Fort. carm. 8, 20 tit. ad eundem *Gregorium episcopum* -a pro ipso agro (*ad rem v. 8, 20, 9 sq.* quando reposcetur, vestris redit usibus arvum et domino proprio restituemus agrum). β *de sententia prolata precantis cuiusdam*: Conc.^{S} II 3, 3 Rustic. p. 6, 24 (*antea*: Maximus ... dixit 'deprecor ... synodum *eqs.*') ipse *Maximus* tales -as obtulit, ut *eqs.* (*alia vers. ibid. et II 2, 2 p. 20, 13* preces).

2 *singulariter n.* precātōrium *pro subst. in versione vocis gr. ἱλαστήριον de propitiatorio* (*sc. parte sanctuarii, v. Herrmann, Theol. Wb. NT III 319 sq.*): Vet. Lat. num. 7, 89 (cod. 100) *Moyses in tabernaculo audiens vocem domini* loquentis ad se desuper -um (*Vulg.* de propitiatorio; *pro eadem voce gr. cod. 100 alibi ponit* propitiatorium *vel* propitiatio, *v. e. g. exod. 31, 7. lev. 16, 2*). *Werner.*

precātrīx *v.* precator. ***?precātum** *v.* precor.

***precātus,** -ūs *m.* *a* precari. *scribitur in codd. etiam* prae-, *e. g.* Sedvl. carm. pasch. 4, 174 (*MT*). *dat.* -u *l. 36,* -ui *l. 31. 35. 47. legitur quinquies apud* Stat. *et inde ab* Hil., Avson.; *praevalet abl. sing.* -u, *cuius exempla quaedam infra omisimus.* [*dubium*: Act. lud. Sept. Sev. 1 (CIL VI 32326) 18 ⟨... preca⟩tu advocabunt.]

i. q. actio precandi, preces (*accedit gen. subi. e. g. l. 31 [pron. poss. saepius, adi. pro gen. l. 50], gen. obi. l. 28 [cf. pron. poss. l. 24], gen. explic. l. 30. 45*): **1** *in religione, sc. rogantur numina, deus* (*ab exsecrante l. 25*): Stat. Theb. 8, 332 (*ad Amphiaraum tamquam inter deos receptum*) des, oro, -us nosse tuos (*sc. quomodo invocari debeas*). 10, 71 *Iuno non vult* periisse -us *matrum.* silv. 5, 2, 81 infestare ... manes meritoque -u pacem auferre rogis. Ach. 1, 144 humili ... deos infringe -u. Hil. in psalm. 63, 6 p. 228, 27 ab his *tribulationibus* ... -u liberari (peccatis *var. l.*). Avson. 154, 3 p. 11 -u numinis (*antea*: precum). 417, 114 p. 281 nostro reddi te *nobis* ... -u. Pavl. Nol. carm. 10, 111 cum steriles fundas ... -us (*cf.* Cypr. Gall. iud. 197 casso ... -u). epist. 29, 1 peccatoribus ... -u deplorationis ... indigentibus. Ivlian. in Am. 5, 11 quorum *iniquorum* -ui resistat turba culparum. in Ioel 2, 15 fuisse populi efficaces -us (*cf. l. 38*). Drac. Orest. 885 *Iphigenia fratrem insanientem* -u purgat. Ennod. opusc. 9, 8 p. 418, 4 ad cuius *Moysis* -um fluenta siccentur. Greg. Tvr. glor. conf. 78 p. 796, 4 quid ... -ui desit (precandi *var. l.*). Ven. Fort. carm. 2, 4, 32 (*in carmine figurato*) ara -u (*sc. crux*). *al.* *rogatur pro aliis* (*cf. l. 44 sq.*): Pavl. Nol. epist. 49, 6 ut animae nostrae hortulum ... -u rigetis (*postea*: adiutorio orationum vestrarum indigemus). Sidon. epist. 9, 3, 4 -bus efficacissimis (*syn.* oratio, preces). Inscr. christ. urb. Rom. 4138, 3 (*aet. Symmachi papae?*) *sancte Iohannes,* nostra ... peccamina deme -u. Ven. Fort. Mart. 4, 34 effectum fidei meruisse -um. *al.* **2** *vario usu*: Stat. Theb. 11, 103 (*loq. Tisiphone*) adfatus matris blandamque -u Antigonen timeo ..., ne nostra retardent consilia (*sc. certamen Eteoclis et Polynicis*). Symm. epist. 9, 3 meo -u in eius, *quem commendavi,* suffragium provocatus *quidam* (*cf.* Sidon. epist. 2, 4, 2 -u nostrae intercessionis). 9, 25, 2 exambirem ... nimio -u gratiam tuam. Amm. 24, 6, 5 concordi -u ... prohibere. Sidon. epist. 3, 3, 9 si quid nostratium -bus adquiescis. 8, 15, 2 dabitur ... -ui tuo ..., quatenus *eqs.* Sedvl. carm. pasch. 4, 174 facili convenerat ille *Iesus* -u (rogatu *var. l.; cf. op. pasch. 4, 15* veniens obsecratus). Ennod. carm. 1, 8, 9 Phaethonteo ... -u. *al.* *Reijgwart.*

[preceadium *v. p. 1145, 42.*]

preces *v.* prex. **precia** *v.* praecius.

precicula, -ae *f.* *a* prex *deminutive.* *i. q. prex modesta sim.* (*sed vis deminutiva evanescere videtur*): Symm. epist. 9, 133, 1 propinqui mei Valentini -as misi, *quibus impetrare voluit rescriptum imperatoris* (*ibid. 2* epistula precibus conexa).

[cucumeris agrestis **preciden** Gloss. III 559, 8. *corruptum.*]

precium *v.* pretium. **precius** *v.* praecius. *Bk.*

***precor,** -ātus sum, -ārī *et* preco, -ātum, -āre. [*a* prex. *Fo.*] *scripturam* pre- *testatur* Agroec. gramm. VII 115, 1 *exhibentque tituli saepe inde ab* Act. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 106. 116. *al.* CIL IV 8899, *ut et codd. vet. e. g.* Ter. Phorm. 142 (*A*). Verg. Aen. 4, 521 (*FMP*). 6, 117 (*MPR*) *et plerisque aliis locis* (*sed v. infra*). Vlp. dig. 21, 1, 17, 4 (*F*); prae- *scribitur hic illic in titulis, sc.* Act. Arv. a. 240 (Dessau 9522) II 21 (*ibid.* 22 pre-). Epist. imp. Constant. (CIL III 7000) 1, 42. CIL XI 2847, 6 (*a. 373*). CE 1801, 6 (*christ.*). *al., et saepe in codd. vet., e. g.* Verg. georg. 4, 381 (*R ut* Aen. 4, 113. 5, 529. *al.*). Aen. 3, 144 (*F man. pr. ut e. g.* 9, 525). Liv. 21, 45, 8 (*P ut et ceteris locis*). Fronto p. 3, 6 (*A ut et ceteris locis*). Vet. Lat. exod. 4, 10 (cod. 100 *ut* 4, 13. *al.*). 32, 31 (cod. 103, *cf.* 177 Dan. 3, 25). *de genere et de formis: genus deponens vel commune testantur* Avg. gramm. V 513, 42 (*cf.* 513, 45 quis enim dicat reminisco ... vel preco?). Ps. Asper gramm. suppl. 51, 5; *aliter* Prisc. gramm. II 396, 18 multa *verba* ... anciptiti terminatione in una eademque significatione protulerunt antiqui, ut ... -o et -or. *formae act.* (*certae non nisi l. 74. p. 1153, 3. 7, negatur l. 71*; -ant *coni. Vahlen* Varro Men. 152, *v. supra p. 394, 31*; -o *temptavit Ba-*

[Reijgwart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rigazzi, Riv. Fil. Class., 96, 1968, 223 PSALM. resp. ed. Roca 2 [peco *trad.*, peto *ed.*]): CIL X 761, 4 (*christ.*) suffragare ... eumque -are (*deficiente contextu intellegi potest etiam imperat.*). XI 330 (*christ.; post saec. VI?*) -o. VVLG. num. 32, 5 -amus (*falsa var. l.*). PASS. coron. 6 precationem, quam occulte -atis (praedicationem ... praedicatis *var. l.*). GREG. TVR. Franc. 9, 8 -are (-ari *var. l.*). VITA Caes. Arel. 2, 4 -veris (*falsa var. l. pro* -aris). VEN. FORT. carm. 9, 11, 8 perge ... et ... -ato deum (-ate *D*, -are *R*). DIFF. Suet. p. 287, 16 -amus (*falso trad. iuxta formas depon. ut* DIFF. ed. Beck p. 73, 11). GLOSS. -are. *part. perf. vi pass.*: IVVENC. 3, 85 genitore -to. *cf. p. 1159. 68.* *gen. plur. part. praes.* -antum *in versibus exhibent* PLAVT. Rud. 260 OV. met. 12, 33 VAL. FL. 2, 240. *al.* (-antium *in oratione soluta e. g.* LIV. 25, 1, 7). *legitur inde a* LIV. ANDR. *per totam latinitatem (cf. p. 1154, 36); adamat* OV.; *longe praevalent formae temp. praes., imprimis pers. prima* -or. [*dalm.* prekur; *it.* pregare; *sard.* prekare; *raet. or.* preâ; *francog.* prier; *prov. vet.* pregar *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* pregar; *port. vet.* pregar *et galic.; cf. M.-L. 6733. Battisti-Alessio IV 3059. Wagner II 304. Wartburg IX 337 sq. Corominas² IV 631. St.*] [*confunditur in codd. imprimis cum* deprecari CYPR. domin. orat. 22 mortal. 19. HIER. epist. 64, 18, 10 (*falsa var. l. ibid.* 18A, 6, 3; *restituitur* AMBR. Cain et Ab. 2, 6, 21 [praedicamus *var. l.*]), petere SIL. 13, 250, praedicare *l. 5. 19* (*cf. p. 551, 50. 72*).]

CAPVT PRIVS: *exempla notionem illustrantia*: **I** *usu originario, sc. vigente respectu eius, qui prece adeatur, fere i. q. rogare, orare* (*vel etiam invocare sub A2b; sc. superiorem, potentiorem quendam praeter l. 64. explicationes et distinctiones varias v. vol. V 1, 598, 45 sqq. IX 1, 1036, 25 sq. 28. 30, ceterum e. g.* GLOSS. -or: *ἱκετεύω, δέομαι, παρακαλῶ.* -atur: *ἱκετεύει, εὔχεται, δέεται.* -are: rogare, petere, postulare). *variat in contextu passim cum verbis notionis affinis; notandae videntur formulae quaedam abundantes* (*plerumque in re sacra*): LIV. ANDR. trag. 21 opes, quas peto, quas -or (PACVV. trag. 296 -or veniam petens. CIC. Verr. II 4, 71 -ari ... atque ... petere. Rab. perd. 5 pacem ac veniam peto -orque. LIV. 8, 9, 7 vos -or veneror, veniam peto feroque. *al.*). CATO agr. 141, 2 te -or quaesoque (*item iunguntur*: LIV. 9, 8, 8. 23, 9, 2. 29, 27, 2. 30, 12, 13 FRONTO p. 257, 10. *cf. p. 1155, 2 et* CIC. dom. 144 -or atque q.; *ordine inverso* q. -orque ACT. lud. saec. *p. 1154, 68 sq.*). CIC. Catil. 2, 29 -ari, venerari, implorare (p. red. in sen. 30. nat. deor. 1, 119 colere, -ari venerarique. 1, 122. LIV. 8, 9, 7 *v. supra. al.*). VERG. Aen. 11, 697 oranti et multa -anti (*al., v. vol. IX 2, 1051, 74 sqq.*). VELL. 2, 131, 1 obtestor atque -or (ACT. Arv. *p. 1155, 2*). ACT. lud. saec. Sept. 4 (CIL VI 32329) 13 -amur, o⟨r⟩amus obsecramusque (HIER. epist. 51, 3, 3 [*Epiphan.*]. 51, 6, 2 obsecro te ... et ... -or scribens et orans). *al.*

A *precatio fit verbis prolatis* (*-antur ipsa* verba *p. 1154, 14. 1156, 8,* vota OV. Pont. 2, 5, 76 DRAC. laud. dei 1, 746. 3, 725, vox STAT. Theb. 8, 642, oratio CYPR. domin. orat. 32, hendecasyllabi SIDON. carm. 23, 508. *sim. al.*): **1** *ad quoslibet* (*ad deos hominum more rogatos p. 1154, 13. al., ad res l. 72*): **a** *vario usu*: LIV. ANDR. trag. 21 da mihi hasce opes, quas peto, quas -or. PLAVT. Amph. frg. 13 *v. p. 1159, 17.* Asin. 477 pergin -ari pessumo? (*v. p. 1158, 66*). TER. Phorm. 142 (*loq. servus*) ad precatorem adeam ..., qui mihi sic oret: 'nunc amitte, quaeso, hunc; ceterum ... nil -or' (*item de precatore* [*v. p. 1150, 58*]: VLP. dig. 21, 1, 17, 4 *servus puniendus fugit* ad *domini* amicum, quem ad -andum perduceret). PACVV. trag. 365ᶜ (*de Pylade et Oreste*) ambo ergo ⌞una necarier⌟ -amur (⌞ ⌟ *Madvig, alii alia; versus corrupte trad.* CIC. fin. 5, 63, *ubi Schieche coni. vix recte* se una necari cum -antur, *sc. verba Ciceroni tribuens*). CIC. Quinct. 27 *procurator adversario dixit* sese nihil -ari et, si quid agere velit, iudicio defendere. Lael. 57 quam multa ... facimus causa amicorum: -ari ab indigno, supplicare. *al.* CATVLL. 23, 26 sestertia quae soles -ari centum desine. POLLIO or. frg. Quint. inst. 9, 2, 24 numquam fore credidi, iudices, ut reo Scauro, ne quid in eius iudicio gratia valeret, -rer. VERG. Aen. 8, 127 optume Graiugenum, cui me Fortuna -ari et vitta comptos voluit praetendere ramos (*in legatione ut*: 11, 106 haud aspernanda -antes *legatos* [*cf. falsam var. l. pro* rogantes 11, 101]. LIV. 7, 31, 2 legatos ... ad socios ... -tum mittemus, ne *eqs.* 25, 25, 6 legati ... cum infulis ... venerunt -antes, ut ... parceretur. *al.; cf. p. 1154, 14*). 10, 293 *Tarchon rex* socios ... -atur: '... incumbite remis' (SERV. auct.: cum precibus hortatur. *item quidam superior -atur inferiorem*: OV. met. 3, 543 [*Pentheus ad iuvenes*] este, -or, memores, qua sitis stirpe creati. *al.* LVCAN. 7, 68 te, Magne, -atur ūti se Fortuna velis. SIL. 10, 348 [*Iuno ad Somnum*]. *al.; cf. l. 55. p. 1154, 18 sq.*). 10, 525 per patrios manes ... te -or, hanc animam serves ... patri (*item oratur victor, ut parcat*: 11, 697 *Camilla* securim altior exsurgens oranti et multa -anti *Orsilocho* congeminat. SIL. 14, 168 ne ... supplex lucem ... -are. *al.; cf. p. 1154, 8*). HOR. carm. 1, 3, 7 navis, ... reddas incolumem *Vergilium*, -or (*item prece aditur res fere personata*: TIB. 2, 3, 74 mos, -or, ille *prior* redi. LYGD. 6, 52 quid ... conqueror? ite a me, seria verba, -or). *et saepe.* *spectat ad libellos principi oblatos* (*cf. p. 1154, 11. 22*): EPIST. imp. Constant. frg. Vat. 35, 2 *ne* subsidia nostrae mansuetudinis -rentur. EPIST. imp. Constant. (CIL III 7000) 1, 42 cum -rentur, ut *eqs.* COD. Theod. 7, 21, 4 pro his nostram clementiam. EPIST. imp. Theod. (?) Chart. lat. ant. XVII 657, 1, 2 -atur emti⟨on⟩ale instrumentum ... null⟨um⟩ sibi praeiudicium gen⟨er⟩are. NOVELL. Valent. 21, 1, 3. *al.*

b *absolute* (*exempla selecta inde a* VERG.): CIC. Balb. 36 verbi genus hoc 'conservanto', quo ... in legibus ... uti solemus, imperantis est, non -antis (*item part. praes. pro subst.*: VERG. Aen. 10, 598 sine hanc animam et miserere -antis. OV. epist. 4, 175 [*Phaedra Hippolyto*] verba -antis perlegis [STAT. silv. 1, 4, 46 verba -antum. *cf. l. 14 sqq.*]. met. 3, 721 dextram ... -antis. *al.; in iure*: COD. Iust. 1, 23, 7 pr. [*imp. Zenone*] *si* in personam -antium ... manaverint *rescripta* [*ibid.* precator]). PVBLIL. sent. N 34 nocens -atur, innocens irascitur. VERG. Aen. 4, 113 *Iuno,* tibi fas animum *Iovis* temptare -ando (4, 413 STAT. Theb. 3, 240). 7, 237 (*verba legati*) praeferimus ... vittas ac verba -antia (OV. ars 1, 709 vir v. -antia dicat, excipiat ... comiter illa *puella* preces. met. 2, 482 SEDVL. carm. pasch. 3, 107 op. pasch. 3, 9. *cf. l. 8. p. 1156, 8*). OV. fast. 6, 71 (*Hebe ad poetam*) partes paene rogantis ago remque mei iuris malim tenuisse -ando. LIV. 27, 10, 1 si legati circa eas, *quae defecerint,* colonias mittantur, qui castigent, non qui -entur. LVCAN. 3, 329 haec *est* summa -andi. VAL. FL. 7, 387 turpe *est* viro servire -anti? QVINT. inst. 3, 4, 10 *Protagoras* mandandi, -andi, quod *εὐχωλὴν* dixit, partes *rhetorices* ... putat. TAC. ann. 6, 9, 2 *Vistilius* -tus ... per codicillos, immiti rescripto, *sibi mortem conscivit. al.*

c *forma* -or *additur interrogationi* (*sc. breviloquentia quadam ad petendam responsionem* [*cf. formam plenam e. g.* OV. Pont. 3, 3, 53 dic, -or, ecquando didicisti fallere nuptas?], *nisi hic illic interrogationem pro prece vel monitu positam putes, e. g. apud* HOR. *et* CLAVD.): -or *antecedit vel postponitur interrogationi* (*v. etiam p. 1155, 32*): HOR. epod. 5, 7 per liberos te, *Canidia,* ... -or, per ... Iovem, quid ut noverca me intueris? SEN. Herc. O. 1961 quid timuere tui manes, -or? -or *inseritur interrogationi* (*fere per parenthesin. v. etiam p. 1155, 31*): CALP. ecl. 2, 84 num, -or, informis videor tibi? VAL. FL. 6, 588 quis, -or, hic *est*? 7, 437. STAT. Theb. 12, 341 qua parte, -or, iacet ille? silv. 4, 1, 27. CLAVD. 16, 1 audebisne, -or, ... inter tot proceres ... loqui? Ps. AVG. c. Felician. 9 quid, -or, est, quod pendebat in cruce? *al.*

2 *ad numina* (*rerum l. 71. p. 1155, 1. 12. 59. 66. 67. al.; vox occurrit saepius apud paganos quam apud Christianos, qui eam imprimis variandi gratia inducere videntur pro verbo sollemni q. e.* orare, *cf.* TERT., *qui sexies exhibet, sc. in* apol. [-ari *quater,* orare *octies*], orat. [*1/23*], adv. Prax. [*1/2*], *ceterum e. g.* CYPR. domin. orat. [*11/50*], VVLG. *novi test. [1/87], paulo aliter* SACR. Leon. [12/17]): **a** *pleno respectu petendi, rogandi*: **α** *vario usu* (*exempla inde a* VARRONE *selecta*): ENN. ann. 52 (*loq. Ilia*) te ... -or, Venus ..., ut me de caelo visas ... parumper. CATO agr. 141, 2 (*in lustratione agri*) Mars pater, te -or quaesoque, uti sies volens propitius mihi *eqs.* PACVV. trag. 296 -or veniam petens, ut quae egi ago axim verruncent bene. AFRAN. com. 83 deos ego omnis ut fortunassint -or. VARRO Men. 68 Volcanum ⌞aequum novae lagoenae ollarum figulator -atur⌟ (⌞ ⌟ neccum ... figura ter -antur *trad.*). CIC. p. red. ad Quir. 1 quod -tus a ... dis ... sum, ... ut ... in me uno potius quam in ... universa civitate defigerent *odium* (*item se devovent pro salute publica*: LIV. 8, 9, 7 [*verba Decii*] vos -or, veneror, veniam peto feroque, uti *eqs.* 8, 9, 9. VELL. 1, 10, 4 [*de Aemilio Paulo*]. *al.; alia ex causa e. g.* OV. epist. 17, 220 Terra, -or, vultus obruat ante meos. LIV. 21, 45, 8 si falleret ..., -atur deos, ita se mactarent, quemadmodum ipse agnum mactasset). Pis. 43 si umquam vobis mala -rer, quod saepe feci, in quo di ... meas preces audiverunt, *non* morbum aut mortem ... -rer (*item in detestando alios* [*pauca selecta; cf. p. 1156, 40*]: VERG. Aen. 4, 621 [*antea*: Sol *aliique,* ... nostras audite preces] cadat ante diem ...; haec -or [SERV. auct.: id est ... imprecor]. TIB. 3, 11, 12 -or infidos, sancte *Geni*, relinque focos. LIV. 5, 11, 16 quibus *nocentibus* iratos quisque deos -tus sit. VELL. 2, 22, 2 *deos* in exsecrationem Cinnae. TAB. devot. Audollent 273 A, 13 haec nomina ..., qu(a)e dedi vobis, cadan(t), -or bos. *al.*). nat. deor. 2, 72 totos dies -bantur et immolabant, ut sibi sui liberi superstites essent. VERG. Aen. 3, 144 ad oraclum ... Phoebumque ... ire ... veniamque -ari, quam fessis finem rebus ferat. 9, 403 suspiciens ... Lunam ... sic voce -atur *Nisus*: 'tu, dea ..., nostro succurre labori' (*item -atur qui impetum facturus est*: 9, 624. 10, 251. *al.; cf. e. g. p. 1155, 60*). ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 104 bovem ... Iovi ... immolavit ... Augustus, ... alterum M. Agrippa, -ti autem sunt ita: 'Iuppiter optime maxime, uti ... scriptum est, ... (106) tibi hoc bov⟨e⟩ ... sacrum fiat; te quaeso -orque' (*verba plena, sc.* te quaeso -orque, uti tu imperium ... auxis, *laudantur e. g. ibid.* Sept. Sev. 5ª, 50 Pighi). OV. am. 2, 13, 11 Isi, ... per tua sistra -or, ... huc adhibe vultus *eqs.* ars 1, 567 *Bacchum* nocturnaque *eius* sacra -are, ne *eqs.* LIV. 5, 21, 3 te ..., Iuno ..., quae nunc Veios colis, -or, ut nos victores ... in nostram ... urbem sequare (*in evocatione ut* MACR. Sat. 3, 9, 7 [*verba carminis*]). 39, 43, 4 *in conviviis*, ubi libare diis dapes, ubi bene -ari mos esset (*cf. infra p. 1156, 10. 62*). GRATT. 437 te ..., Volcane, ... pa-

[Reijgwart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cemque -amur ... tuam: 'da ... auxilia'. ACT. Arv. a. 101 (CIL VI 2074) I 25 Iuppiter o(ptime) m(axime), te -amur, qua⟨esumus obtestam⟩urque, uti tu imp(eratorem) *Traianum* ... ⟨incolumem reduc⟩em victoremq(ue) faci⟨a⟩s (*inde suppletur* ACT. Arv. Claud. [CIL VI 2034] 6). TERT. apol. 30, 4 sursum suspicientes Christiani manibus expansis, ... capite nudato, ... denique sine monitore, quia de pectore oramus, -antes sumus semper pro omnibus imperatoribus vitam illis prolixam *eqs.* CYPR. domin. orat. 35 *die cessante* quando oramus et petimus, ut super nos lux denuo veniat, Christi -amur adventum. VVLG. act. 8, 24 -amini vos pro me ad dominum, ut *eqs.* (*gr. δεήθητε, Vet. Lat. cod. 50* obsecrate, *51* orate). SACR. Leon. 365 -amur, ut *oblatio* pariter ad laudem tui nominis ... et ad nostrum proveniat ... praesidium. *al.* *preces fiunt ad herbas*: Ps. APVL. herb. app. 114 l. 15 herbam ... sic legi oportet...; -beris autem eam, sic dicis: 'Ygia, ... per matrem terram te adiuro, ut *eqs.*' 121 l. 3. PREC. herb. 6 hoc supplex exposco -orve: 'huc adestote cum vestris virtutibus *eqs.*' 12.

β *accedit abl. sacrificii* (*sc. cum precibus oblati, ut vix cogites de usu sub B illustrato*): CATO agr. 134, 2 Iane pater, te hac strue ommovenda bonas preces -or, uti sies volens propitius mihi *eqs.* (*sim. ibid. iterum et* 3). 139 te hoc porco piaculo immolando bonas preces -or, uti *eqs.* LVCIL. 206 absterge lacrimas et divos ture -emur *impunitatem rogantes* (LIV. 29, 14, 13 accenso t. -antibus *matronis*, ut volens propitiaque urbem ... iniret *Magna Mater.* SIL. 4, 793 iusta ite -tum [*Delz*, -ti *trad.*] t. *cf. l. 66*). OV. fast. 4, 746 tepido lacte -are Palen; 'consule' dic 'pecori *eqs.*' LIV. 42, 28, 7 *ut* hostiis ... rite mactatis -rentur, ut ... prosperum eveniret *bellum.* ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 143 Apollo, uti te popanis dat⟨i⟩s bona prece -tus sum *eqs.* ACT. Arv. a. 240 (Dessau 9522) II 21 offis tribus fertis tribus -ti sunt (*inde corrigitur supra p. 750, 10 sqq.*).

γ *quid petatur, intellegendum est ex sententiis condicionalibus, interrogativis, affirmativis* (*cf. p. 1156, 71*): LIV. 10, 19, 17 dicitur Appius ... ita -tus esse: 'Bellona, si ... victoriam duis, ast ego tibi templum voveo.' STAT. Theb. 8, 318 *Tellus*, nos ... portare negas? ... quod, -or, ignari luimus scelus? (*in petendo responso ut*: VET. LAT. Ios. 7, 7 [cod. 100] -or, domine, ut quid traiecit puer tuus populum istum Iordanen? [*gr. δέομαι, Vulg. aliter*]. *cf. p. 1154, 23*). 11, 503 funesta -atur: 'di, ... non improba posco vota: piabo manus ..., dum me moriens hic ... linquat'. VET. LAT. exod. 4, 10 (cod. 100. *al.*) -or, domine, non sum dignus (*ad rem cf.* 4, 13 [*ibid.*] -or, domine, provide alium. *utrobique gr. δέομαι, Vulg.* obsecro). *al.*

b *non respicitur, quid petatur, ut intellegi possit etiam color invocandi, venerandi sim.* (*cf. IIB*): α *indicatur quis (quid) prece adeatur vel pro quo preces effundantur* (*exempla inde a* VERG. *selecta*): PLAVT. frg. inc. 38 vinum -emur, nam hic deus praesens adest. RHET. Her. 4, 55, 68 cum Graccus deos inciperet -ari, ... isti impetum *in eum* faciunt (CIC. Balb. 55 ut deos ... scientia peregrina [*sc. graeca*] ..., mente domestica ... -retur *sacerdos. al.* OV. met. 15, 593 prisco ... e more. trist. 3, 8, 14 rite [*antea*: numen adora]. LIV. 25, 1, 7 patrio more. *al.* SEN. benef. 2, 1, 4 tacite ... et intra nosmet ipsos. *al.*). CIC. Verr. II 4, 71 Iovem (SEN. Ag. 793 veneremur aras ..., I. -emur. *al.*). VARRO frg. Non. p. 352, 34 in partu -bantur Numeriem (numeri et *trad.*, Numeriae *Funaioli, Gramm. Rom. frg., p. 227*). rust. 1, 1, 6 -or Lympham ac Bonum Eventum (*antea*: adveneror, *4* invocabo). VERG. Aen. 3, 543 numina sancta -amur Palladis (3, 633. 4, 521 [*syn.* testatur]. SEN. Oed. 226. 396. OCTAVIA 963 [*syn.* testor]. *al.*). LYGD. 2, 15 praefatae ... meos manes animamque ⌞-tae⌟ *uxor materque* ... ossa *mea* ... legent (⌞ ⌟ recentem *post alios Tränkle, 1990, ad l., fortasse rectius*; rogatae *fere trad.*). OV. met. 3, 614 *numen*, his quoque des veniam. :: pro nobis mitte -ari. LIV. 38, 43, 5 *fanis expilatis* parietes postesque nudatos, quos adorent, ad quos -entur et supplicent, Ambraciensibus superesse. 41, 16, 1 quia *feriis Latinis* in una hostia magistratus Lanuvinus -tus non erat populo Romano ..., religioni fuit. MANIL. 1, 21 (*in imag. de poeta duobus curis occupato*) ad duo templa -or. VAL. FL. 2, 512 *Telamon* deos suaque arma -tus *sagittas mittit.* FRONTO p. 43, 24 cum pro te -or, nemo alius te dignior est pro quo impetretur. APVL. Socr. 15 p. 151 preces, quibus Genium et genua -antur. VET. LAT. deut. 9, 20 (cod. 100. 104) -tus sum dominum propter Aron ([*gr. ηὐξάμην, Vulg.* deprecatus]. 9, 25 [*ibid.; gr. ἐδεήθην, Vulg.* deprecabar]. *al.*). CYPR. domin. orat. 8 *Christus* noluit ... privatim precem fieri, ut quis cum -atur pro se tantum -etur (*postea*: pro populo toto oramus). PRVD. perist. 5, 51 ara ture et caespite -anda ... est tibi (*nisi ad B*). *al.* *in cultu fratrum Arvalium adorantur ollae* (*v. Wissowa, Hermes 52, 1917, 340 sq.; alias res invocatas collegimus p. 1154, 35*): ACT. Arv. a. 218 (CIL VI 2104) I 29 ollas -ti sunt. a. 240 (Dessau 9522) II 22 ollas cum pultes -ti sunt et conteg(erunt) ... et ianuis apertis per clivum Matri Larum cenam iactaverunt. *inde suppletur* ACT. Arv. Alex. Sev. (CIL VI 37164) I 5. β *absolute: part. praes. masc. pro subst.*: PLAVT. Rud. 260 (*loq. sacerdos Veneris*) vox me -antum huc foras excitavit (OV. met. 12, 33. SEN. benef. 4, 4, 2 -antium voces et ... vota facientium. *al.*). OV. am. 1, 4, 27 tange manu mensam, ⌞tangunt⌟ quo more -antes (⌞ ⌟ *sc. aram*). met. 15, 132 *victima* audit ... -antem (*respicitur sacerdos ut*: fast. 1, 631). 15, 870 qua *die Augustus* accedat caelo faveatque -antibus absens. LVCAN. 6, 711 (*loq. Erictho*) parete -anti. STAT. silv. 3, 2, 4. AVG. bapt. 6, 25, 47 p. 323, 11 precis vitium superat -antis adfectus (*antea*: precator).

al. *exempla cetera* (*selecta inde ab* OV.): VARRO Men. 258 funere familiari commoti avito ac patrito more -bamur. PRIAP. 12, 8 *anus* dum -atur (*nisi subaudias rem rogatam antea indicatam*). OV. epist. 11, 69 ficta ... sacra facit dicitque -antia verba (met. 14, 365 [*syn.* preces]. Pont. 4, 9, 111. *al.; cf. p. 1154, 14*). met. 1, 220 signa dedi venisse deum vulgusque -ari coeperat. fast. 2, 636 larga -turi sumite vina manu et 'bene vos ...' dicite. 6, 303 -ando praefamur Vestam. EPICED. Drusi 193 sustulerat ... sidera ad alta manus iamque -turus 'quid ...', inquit, 'suscipiam ... irrita vota?' SEN. dial. 6, 11, 2 in templis -atur turba. VAL. FL. 2, 334 regina -ari hortatur (*2, 336* date vina precesque). STAT. Theb. 11, 105 qui nos *Furias* lassare -ando suetus *est.* APVL. mund. 33 p. 363 habitus orantium sic est, ut manibus extensis ⟨ad⟩ caelum -emur (*gr. 400a17 εὐχὰς ποιούμενοι*). TERT. apol. 16, 10 nos ad orientis regionem -ari (*cf. p. 1149, 7*). Ps. HIL. hymn. 1, 29 spes -antis animae. *al.*

B *transfertur ad supplicationem sine verbis factam* (*cf. p. 1155, 17; -atur fera l. 33, res l. 24 sq. 28 sq.; in re sacra* HIER. [*fortasse etiam p. 1155, 66*]): BELL. Alex. 32, 3 *oppidani* veste ea sumpta, qua supplices dominantes deprecari consuerunt, sacrisque omnibus prolatis, quorum religione -ari offensos iratosque animos regum erant soliti, ... Caesari occurrerunt. VERG. Aen. 12, 930 *Turnus* humilis supplexque oculos dextramque -antem protendens '...' inquit (*cf.* SEN. Thy. 518 hae te -antur ... manus. SIL. 2, 413 *Aeneam* dextra ... -antem cernere erat *in clipeo*). OV. met. 11, 387 verbis ... -atur et lacrimis. fast. 2, 613 vultu pro verbis ... -atur (SIL. 6, 567 v. interdum sine voce). STAT. Theb. 2, 478 ramum ... -antis olivae abicit *Tydeus legatus.* 12, 468 ramos ... oleae vittasque -antes tradit *Iuno matribus supplicantibus.* HIER. epist. 64, 18, 10 *ut* pro cuncta creatura et voce et habitu -etur *pontifex* (*antea*: creaturarum omnium typum portans in vestibus suis). SVLP. SEV. dial. 1, 14, 5 deiectis in terram ... pudore luminibus ... quandam veniam -batur *lupa.* DRAC. Romul. 9, 43 tantum nutu sine voce -atur (*cf. l. 28*).

II *usu deflexo*: **A** *non respicitur quidam prece adeundus, ut vergat in vim q. e. enuntiare vota, optare, velle sim.* (*-atur simia l. 41, ulmus p. 1155, 2*): **1** *usu derivando e religione (v. IA2) -antur*: **a** *qui aliquem (aliquid) ominibus prosequuntur* (*exempla inde ab* HOR. *selecta, sc. ubi minus facile subaudias numen invocatum*): α *infaustis, sc. de exsecrantibus* (*cf. p. 1154, 55*): PLAVT. Merc. 235 (*somnium Demiphonis*) simia ... male mihi -atur et facit convicium (CIC. Pis. 33 *v. sub β.* SEN. benef. 6, 37, 3). Rud. 640 tibi eventuram ... uberem messem mali ... :: qui lubet maledicere? equidem tibi bona exoptavi omnia. :: bene equidem tibi dico, qui te digna ut eveniant -or (*per amphiboliam*). CIC. Sest. 71 *Piso et Gabinius* exierunt malis ominibus atque exsecrationibus; ... utinam ipsis evenissent ea, quae tum homines -bantur. Pis. 46 haec ... expetivi, haec optavi, haec -tus sum. HOR. sat. 2, 3, 203 *Aiax* mala multa -tus Atridis. 2, 7, 36 scurrae tibi non referenda -ti discedunt (SCHOL. imprecati). TIB. 1, 2, 12 capiti sint, -or, illa meo *mala, quae tibi dixi.* OV. am. 1, 12, 29 quid -er iratus, nisi *eqs.* met. 9, 503 hoc si nequeo, peream, -or, ante. Pont. 1, 2, 59 saepe -or mortem, mortem quoque deprecor idem.

al. β *faustis, sc. de bene optantibus* (*huc pertinere videtur doctrina exemplis parum firmata* CAPER gramm. VII 99, 19 -or prospera, imprecor taetra. AVG. epist. 149, 13 -ari ... dicebant esse -ando bona optare, imprecari mala, quod vulgo iam dicitur maledicere *eqs.*): PLAVT. Rud. 640 *v. l. 42.* CIC. Pis. 33 sic exire e patria, ut omnes sui cives salutem ... -entur, ... an, quod tibi proficiscenti evenit, ut omnes exsecrarentur, male -rentur *eqs.*? Phil. 4, 10 ut -amini, eveniat. OV. am. 3, 2, 2 cui *equo* ... faves, vincat ut ille, -or. 3, 9, 67 ossa quieta, -or, tuta requiescite in urna. epist. 13, 90 ut vidi *te pede limen offendentem,* ... dixi: 'signa reversuri sint, -or, ista viri'. SEN. contr. 9, 4, 19 *Graeci* bene -ti Caesari petebant, ut *eqs.* (VAL. MAX. 5, 1 ext. 3 *ut* ebrii b. -rentur [*cf. p. 1154, 74*]. QVINT. inst. praef. 3. *al.*). SEN. Oed. 855 non potuit ... caelo frui. :: procul sit omen; vivit et vivat -or. COLVM. 11, 3, 62 religiosiores agricolae, qui cum ea (*i. napum et rapam*) serunt, -antur, ut et sibi et vicinis nascantur (*in eadem re*: PLIN. nat. 18, 131 serere nudum volunt -antem sibi et vicinis serere se). TAB. Vindol. 21, 8 hoc pro te -ari (*antea*: optamus ..., it quot acturus es felicissimum sit). *al.* *absolute i. q. bene (bona) -ari*: AVSON. 323, 11 p. 258 accipe ... vota -antis et gratantis avi festum ad sollemne nepotis.

b *qui superstitiose fore asserunt id quod optant*: PLIN. nat. 22, 61 magi heliotropium ... alligari iubent ab ipso aegro -arique eum soluturum se nodos liberatum *morbo.*

2 *exempla cetera*: PLAVT. Poen. 1215 bonus est hic homo ...; cum hoc habenda est *amicitia.* :: hau -or. VERG. Aen. 12, 242 qui sibi iam requiem pugnae ... sperabant, nunc arma volunt foedusque -antur infectum

[Reijgwart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(SERV. rogant, ut pro non facto sit). STAT. silv. 5, 1, 49 *maritum amabat,* qualiter ... sociatam ... vitem ulmus amat miscetque nemus ditemque -atur autumnum.

B *non respicitur petitio quaedam, sed assertio gratias agentis, laudantis sim., ut vergat in vim q. e. confiteri, declarare sim.* (*pauca certiora, sc. indicatis verbis prolatis praeter* DRAC.; *cf. quae declarant optantes vel rogantes p. 1155, 28 sqq. 1156, 65. 70*): VET. LAT. Luc. 18, 11 (cod. 2, Cypr. domin. orat. 6) pharisaeus ... talia intra (apud *Cypr.*) se -batur: 'deus, gratias tibi ago, quia *eqs.*' (*gr. προσηύχετο, cod. 3. al. et Vulg.* orabat). IVVENC. 4, 386 tali genitorem voce -atur *Iesus*: 'eximias grates ... tibi ... fatemur' (*Ioh. 11, 41* dixit). HIL. trin. 4, 41 confitere ita et -are regem (*i. deum*): 'quoniam in te deus est, et non est deus praeter te' (*postea*: honoris officium ..., confessionis exemplo). COMM. apol. 567 *Thomas* prostravit se -ando: 'tu deus et dominus vere meus' (*Ioh. 20, 28* respondit ... et dixit). DRAC. laud. dei 2, 208 te seraphim ... deum dominumque -antur, te chorus angelicus, laudans exercitus, orat, (210) thronus ... te ... -atur, ... te sidera laudant *eqs.*

CAPVT ALTERVM: *structurae et iuncturae (usum absolutum v. p. 1154, 5. 1155, 72. 1156, 68. 74. al.); indicatur:* **I** *quid petatur vel quid precibus proferatur:* **A** *per acc. obi.* (*exempla inde a* VERG. *selecta; structuram 'aliquem aliquid' v. sub IIA; fig. etym. v. p. 1153, 5. 1158, 53* [*cf. falsam var. l. pro* deprecor VVLG. III reg. 2, 16 petitionem unam ... -or], *ceterum obi. int. intellegere possis l. 35 sq. al.*): LIV. ANDR. trag. 21 quas *opes* -or. TER. Phorm. 142 nil (CIC. Quinct. 27 OV. met. 14, 730. *al., ceterum cum pron. neutr. e. g.* CIC. Mur. 1 quae -tus ... sum ..., ut ..., eadem -or. Sest. 71 ea, quae. Pis. 46 haec [*comprehenduntur antea prolata ut*: VERG. Aen. 4, 621. *al.*]. NEP. Timol. 5, 3 hoc ..., ut. OV. am. 1, 12, 29 quid -er ..., nisi *eqs.*? *sim. saepe; cf. e. g. p. 1158, 57 sqq.*). CIC. Pis. 33 salutem, incolumitatem, reditum. 43 mala (HOR. sat. 2, 3, 203 SEN. Med. 19. *al.*). *ibid.* morbum aut mortem aut cruciatum (OV. Pont. 1, 2, 59 SEN. contr. 10, 4, 4. *al.*). nat. deor. 3, 84 bona (LIV. 24, 16, 10 VAL. MAX. 1, 1 ext. 3. *al.*). CATVLL. 23, 26 sestertia quae soles -ari centum. VERG. Aen. 3, 144 veniam (LIV. 21, 41, 12. 39, 10, 5 pacem v.que. VELL. 2, 85, 5 SEN. Med. 595. *al.; cf. e. g. p. 1159, 28 et var. l.* -antes *pro* rogantes VERG. Aen. 11, 101 [*R. al.*]). TIB. 2, 1, 25 eventura (EPICED. Drusi 415). 2, 6, 17 dira (2, 6, 53 diras. *cf.* SIL. 7, 708 foeda. STAT. Theb. 11, 503 funesta. *sim. al.*). OV. am. 1, 3, 1 iusta (SIL. 4, 793. *cf. p. 1158, 55*). SEN. contr. 1, 1, 11 vitam (VELL. 2, 79, 5. 2, 85, 5 CVRT. 5, 3, 14). 2, 7, 8 communis ex ista liberos (*cf.* 7, 6, 6 nepotes). SEN. Tro. 1005 (*nisi ad C*) -or his digna sacris aequora (STAT. Theb. 1, 73 digna. MART. 1, 99, 16 quid dignum meritis. *al.*). SIL. 11, 563 *Hannibal* tela, viros, aurum, classes, alimenta -atur belligeramque feram. *al.*

B *per enunt. secund.:* **1** *fin.:* **a** *accedunt coniunctiones:* PLAVT. Rud. 640 bene ... tibi dico, qui te digna ut eveniant -or (ENN. ann. 52 te ... -or, ... ut me ... visas. *et passim. cf. e. g. l. 25. 27. p. 1154, 43 sqq.*). CIC. fin. 2, 79 quominus ambo una necaremini, non -rere? POLLIO or. frg. Quint. inst. 9, 2, 24 ut ..., ne quid in ... iudicio gratia valeret, -rer (OV. ars 1, 567 Pont. 1, 6, 47 LIV. 4, 41, 7. *et saepe. exempla inter enunt. secund. et primar. ambigua*: CIRIS 326 [*contextu vix sano*] -or ..., ne [nec *var. l.*] ... sequaris. PROP. 4, 3, 63 ne, -or, ... tanti sit gloria. OV. met. 5, 516 neu sit tibi cura, -amur, vilior. *al.* LIV. 37, 36, 6. *al.*). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 6, 97 p. 809 multum ab his *Iudaeis,* quo patriae parcerent, -batur *Iosephus* (*gr. προσηντιβόλει*). **b** *ponitur coniunctivus nudus: exempla ambigua* (*quae etiam ad E2 trahere possis*): VERG. Aen. 10, 461 te -or, Alcide, coeptis ... adsis (*iuxta eandem formam*: 10, 525. 12. 48 HOR. epod. 3, 20. *al.* TIB. 1, 2, 12. *al.* PROP. 3, 4, 12 OV. rem. 75. *al.* LIV. 2, 10, 11. *et saepius*). HOR. carm. 1, 2, 30 tandem venias, -amur ..., Apollo. OV. am. 1, 12, 29 quid -er ..., nisi vos ... senectus rodat? ars 1, 602 male sit ... -are viro. LIV. 6, 26, 6 pacem ... petimus; bellum ... avertatis, -amur. *al. exempla certa*: OV. rem. 332 hanc *dotem* moveat, ... -are *puellam tuam.* met. 9, 703 rata sint sua visa, -atur. Pont. 2, 2, 68 LIV. 5, 32, 9. 21, 45, 8 *v. p. 1154, 52. al.*

2 *interrog.* (LVCIL. 206 [*sec. coni. dub., v. vol. VII 2, 1851, 69 sq.*] *et* VERG. Aen. 3, 144 [*supra p. 1154, 63*] *potius e verbo quodam quaerendi subaudiendo pendere videntur quam a* -or): VET. LAT. act. 8, 22 (Ambr. paenit. 2, 4, 23) -are deum, si forte remittatur tibi recordatio cordis tui (*gr. δεήθητι, Vulg.* roga).

C *per inf. vel acc. c. inf.: structura manca* (*sc. inf. non posito*): VARRO Men. 68 Volcanum aequum ... -atur (*intellegi possit etiam persona invocata cum acc. praedicat. ut*: LIV. 5, 11, 16 iratos ... deos [SEN. dial. 4, 30, 2]. PLIN. nat. 2, 154 numen ... grave. PLIN. epist. 6, 5, 5 propitium Caesarem. *al.*). VERG. Aen. 12, 242 foedus ... -antur infectum (SERV. rogant, ut pro non facto sit. *similiter, nisi cogites de struct. attributiva*: LIV. 9, 14, 8 eam -ari mentem hostibus, ut *eqs.* 21, 50, 8 prosperum ... transitum. SEN. contr. 2, 3, 9 superstitem filiam. *al.*). *structura plena* (*de* PACVV. trag. 365[c] *vel* CIC. fin. 5, 63 *v. p. 1153, 51 sqq.*): TIB. 2, 5, 4 Phoebe, fave ...; nunc te ... inpellere ... chordas, nunc -or ... flectere verba (*inf. vel acc. c. inf.? simili ambiguitate*: VAL. FL. 7, 352 maiora -atur carmina, maiores Hecaten immittere vires ... sibi. GELL. 13, 23, 19 ut eo nomine mitem ... fieri Martem -emur. *al.*). OV. epist. 5, 158 tua ... esse -or (*item cum solo inf.*: HIL. in Matth. 14, 15 iuberi sibi, ut *eqs.* in psalm. 129, 3 ut -emur audiri. LEO M. serm. 39, 6 nobis -amur ignosci. ALC. AVIT. carm. 5, 45 persolvere vota. *al.*). 19, 82 placidas esse ... aquas. Pont. 1, 10, 19 delicias illi -or has contingere. PLIN. nat. 18, 131. 22, 61 SVET. Galba 14, 3. *al.*

D *per adv.:* PLAVT. Merc. 235 male (*al. v. p. 1156, 41*). CIC. Phil. 4, 10 ita ..., ut -amini, eveniat. DIRAE 25 sic -or (*comprehendit antea dicta ut*: 47 VAL. FL. 5, 213. *inducit preces l. 29. 36; cf.* ita *l. 40. p. 1154, 67. 1155, 29*). LIV. 39, 43, 4 bene (*v. p. 1154, 74. 1156, 61; iuxta alias determinationes iam* CATO agr. 134, 3). SEN. Med. 1014 haud ultra -or (VAL. FL. 6, 469 ulterius. *cf. iuxta obi. e. g.* OV. met. 14, 730).

E *per orationem rectam cuius modus est:* **1** *imperat.:* **a** *forma* -or (*sc. in poesi fere per parenthesin posita; aliter e. g. l. 18. 19*): VERG. Aen. 6, 117 alma *Sibylla,* -or, miserere (*item fere per parenthesin*: 12, 777 OV. met. 11, 133. 14, 12. *vi plena*: OV. epist. 12, 77 per mala nostra -or ..., o virgo, m. mei). 9, 525 vos, o Calliope, -or, adspirate canenti. HOR. carm. 4, 1, 2 parce, -or, -or (TIB. 1, 8, 51 OV. epist. 7, 163 met. 2, 361. *al.; paulo aliter*: TIB. 2, 6, 29 p., per ... -or ossa sororis. OV. epist. 13, 79 parcite ..., -or, ... uni. *al.*). TIB. 2, 1, 82 pone sagittas et procul ... hinc, -or, abde faces. *al.* LYGD. 6, 52 ite a me, seria verba, -or (OV. fast. 6, 548. VAL. FL. 7, 162 i, -or. 7, 240. *al.*). PROP. 2, 9, 38 tela, -or, pueri, promite. 4, 9, 33. OV. epist. 5, 27 vive (7, 63. fast. 3, 428 vivite. *al.* STAT. Theb. 12, 816). trist. 1, 2, 3 di maris, ... parcite ... neve, -or, ... subscribite Caesaris irae (*item usu prohibitivo*: SEN. Phoen. 555 ne, -or, ferro erue patriam. LVCAN. 6, 773 ne parce, -or. *al.*). *et saepe.* **b** *formae ceterae:* VERG. Aen. 6, 193 agnovit aves laetusque -atur: este duces. 9, 403 sic voce -atur: ... succurre (10, 420. 11, 784. 12, 175 CLAVD. 3, 333). 9, 624 constitit ante Iovem ... -tus: ... adnue. 10, 293 GRATT. 437. SIL. 7, 78 huc ades, ... -amur. MART. 8, 48, 3. VET. LAT. psalm. 118, 58 (cod. 300) -tus sum vultum tuum ...: miserere (*gr. ἐδεήθην, Vulg.* deprecatus). *al.*

2 *coni.* (*addere possis exempla ambigua p. 1157, 48. 53; cf. formulam dedicantis initio precum positam p. 1154, 67*): VARRO Men. 152 (*si Astbury recte tuetur lectionem codd., v. supra p. 394, 31 sqq.*). VERG. Aen. 6, 186 sic ... -atur: 'si ... se ... ostendat' (*Serv. 6, 187* 'si' adverbium ... optantis). 10, 251 -atur: 'alma parens ... deum ..., adsis'. 10, 874. IVVENC. 4, 489 tali ... voce -atur: '... calicis me transeat huius ... violentia'. HIL. trin. 8, 11 ut ... ita -retur: '...'. *al.*

3 *indicat., sc. in enuntiatis affirmativis, condicionalibus, interrogativis, quae attulimus p. 1154, 23. 1155, 28. 1157, 4* (*negleximus nimirum preces longiores ab assertione vel interrogatione incipientes, ut e. g.* LIV. 1, 12, 7 [*v. ibid. 4*]. IVVENC. 2, 131. *breviloquentia quadam explices, si recte trad.,* VAL. FL. 4, 624 [*Phineus ad Argonautas*] ultima nobis promere fata nefas; sileo, -or [*sc. veniam sim.; coniecerunt alii alia*]).

II *quis precibus adeatur* (*res l. 48. p. 1154, 35. 1159, 6 sq.*): **A** *per acc.* (*testatur* PRISC. gramm. II 389, 7. *al.*): PLAVT. frg. inc. 38 vinum (*item re petita non indicata saepe in re sacra, v. p. 1155, 39; accedit acc. praedicat. p. 1157, 15, fortasse etiam p. 1157, 69*). ENN. ann. 52 te ... -or, Venus, ... ut *eqs.* (*item passim re petita per varias structuras indicata, quas supra illustravimus*). *cum acc. duplici* (*et personae et rei*): CATO agr. 134, 2 (*v. p. 1155, 17*) te ... bonas preces -or, uti *eqs.* (*ibid. iterum.* 134, 3. 139. *cf. abl.* prece *p. 1223, 20*). CIC. ad Q. fr. 1, 3, 9 haec utinam ⟨ne⟩ experiare! quod -rer deos, nisi *eqs.* PROP. 3, 10, 12 poscentes ⌞iusta⌟ -are deos ([⌞⌟ *ἀπὸ κοινοῦ, cf. p. 1157, 37*]. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 311 i. -or ... patronum, ut *eqs.*). LIV. 10, 24, 18 Fabius nihil aliud -tus populum Romanum, quam ut *eqs.* (*cf.* 26, 41, 16 nihil ... maius -atur deos, quam ut *eqs.* SVET. Aug. 58, 2 [*verba Augusti*] quid ... aliud deos ..., quam ut *eqs.*). LVCAN. 2, 699 hoc te (7, 68). SIL. 14, 502 cristam galeae ... exuviasque -atur ... superos. STAT. Theb. 9, 757 *vulneratus quidam* mortem sociosque hostesque -atur. CYPR. GALL. gen. 1392 commoda quaeque deum. SIDON. carm. 23, 508 te veniam.

B *per dat.* (*quem potius cum adi. iungas* SEN. Med. 300 vocat -ari festus Hymenaeo dies; *e coni. dub. p. 1155, 48*): PLAVT. Asin. 477 pergin -ari pessimo? (*sc. mercatori; vix subaudias* tibi, *ut pertineat ad IIIA; cf.* comprecari *c. dat. Plaut. Amph. 740*). VERG. Aen. 8, 127 cui (*sc. Euandro*) me Fortuna -ari et vitta comptos voluit praetendere ramos (SERV. antiquum est, nam modo 'quem -ari' dicimus; ... et est graecum, ut *εὔχεο Ἀπόλλωνι. pergit* SERV. auct.: aut hyperbaton est hoc modo: 'tibi ... praetendere ramos et -ari'). PATRIC. conf. 62 -or credentibus et timentibus deum ..., ut nemo umquam dicat *eqs.* RVST. HELP. benef. 127 *deo.* GREG. TVR. Franc. 1, praef. 2 p. 3, 18 veniam legentibus -or. 3, 28 p. 125, 4 veniam -bantur deo (a deo *var. l.*).

C *per praepos.* (*in re sacra praeter p. 1157, 51. 1159, 4*): **1** ab (*si-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mul indicata prece praeter CIC. Lael.): CIC. Mur. 1 quae -tus a dis ... sum, ... ut ea res ... eveniret, eadem -or ab isdem dis *eqs.* Rab. perd. 5. p. red. ad Quir. 1 a Iove ... ceterisque dis. Tusc. 1, 113 a dea. nat. deor. 3, 84. Lael. 57 -ari ab indigno. VARRO ling. 7, 102 NEP. Timol. 5, 3 LIV. 4, 46, 4. 29, 17, 9. *al.* VAL. MAX. 1, 1 ext. 3 FRONTO p. 84, 10. *al.* HIL. in Matth. 18, 9 a deo. *al.* **2** ad: LIV. 38, 43, 5 ad quos *parietes postesque templorum* (*v. p. 1155, 55. cf.* MANIL. 1, 21 ad duo templa). TERT. adv. Prax. 23 p. 272, 9 ad patrem (HIL. in psalm. 67, 37). VET. LAT. psalm. 141, 2 (cod. 136) ad dominum ([*cod. 300. al.* deprecatus, *gr. ἐδεήθην*]. VVLG. act. 8, 24 *v. p. 1155, 9.* SVLP. SEV. Mart. 14, 4. *al.*). *al.* **3** *exempla cetera*: FRONTO p. 164, 25 ⌞apud Lares⌟ ... et reddidi et suscepi vota et -tus sum, uti *eqs.* (⌞ ⌟ *si ἀπὸ κοινοῦ*). VET. LAT. Sirach 17, 22 -are ante faciem *domini* (*gr. δεήθητι*). Is. 45, 14 (Cypr. testim. 2, 6. *al.*) adorabunt te et in te -buntur (*gr. ἐν σοὶ* [*σε var. l.*] *προσεύξονται, Vulg.* te ... deprecabuntur).

III *pro quo (qua re) preces fiant, vel quo spectent*: **A** *per dat.*: **1** *animantium* (*de* PLAVT. Asin. 477 *v. p. 1158, 66*): PLAVT. Amph. frg. 13 no[bi]li pessim(a)e -ari (*affert* SERV. auct. Aen. 8, 127 *explicans* veteres ... '-or illi' pro '-or pro illo' dicebant). Merc. 235 male mihi -atur (*item optantur mala*: CIC. Pis. 43 vobis mala. HOR. sat. 2, 3, 203 Atridis. 2, 7, 36. TIB. 2, 6, 17 me mihi dira -ari cogis. 2, 6, 53 OV. met. 13, 48 LIV. 9, 14, 8. *al.*). POLLIO or. frg. Quint. inst. 9, 2, 24 ut reo Scauro, ne quid in eius iudicio gratia valeret, -rer (*item optantur bona*: PROP. 3, 11, 50 longum Augusto ... diem. LIV. 24, 16, 10 bona omnia populo Romano Gracchoque ipsi. 38, 48, 7 mihi [*reflexive ut* SEN. dial. 10, 4, 2. *al., cf. l. 20*]. 41, 16, 1 SEN. contr. 1, 1, 11. *al.*). **2** *rerum* (*hucine iam* VARRO *p. 1154, 46?*): SEN. Tro. 1008 classi accidat toti ..., meae precabor ... quidquid rati. MART. 11, 73, 5 quid -er ... meritis ... istis? (*cf. p. 1157, 40*). PLIN. epist. 3, 9, 15 ut necessitati veniam -rentur (*nisi dat. pendet e subst.; sim. dubites*: PRVD. perist. 4, 190 lapsibus nostris v. SIDON. carm. 23, 508 v. loquacitati). paneg. 60, 7 isti benignitati. SVET. Aug. 58, 2 rei publicae.

B *per praepos.*: **1** *varias*: CIC. Mur. 1 eadem -or ... ob ... *Murenae* consulatum ... obtinendum. Pis. 46 haec ... semper de vobis expetivi, haec optavi, -tus sum ([*si ἀπὸ κοινοῦ*]. VET. LAT. Luc. 22, 32 [cod. 5] -tus sum de te [*gr. ἐδεήθην περί, cod. 2. al. et Vulg.* rogavi pro te]. IREN. 3, 25, 7). VELL. 2, 22, 2 *deos* in exsecrationem Cinnae. VET. LAT. deut. 9, 20 (cod. 100. 104) -tus sum dominum propter Aron (*gr. ηὐξάμην ... περί, Vulg.* deprecatus). CHALC. transl. p. 27^{C} -ari ad auxilium divinitatem (*gr. θεὸν ἀεί που καλοῦσιν*). COD. Iust. 5, 8, 2, 1 -andi ... super tali coniugio ... licentiam. **2** pro (*testatur* SERV. *l. 18*): OV. Pont. 4, 8, 90 pro socero ... -are tuo (*item pro animantibus*: LIV. 8, 19, 10. 31, 44, 6 pro populo ... sociisque, exercitibus et classibus eorum. SEN. Thy. 1075 pro me nihil -bor. CVRT. 5, 3, 14 pro necessario ac propinquo suo. *et saepius*). SEN. contr. 2, 3, 9 quid tibi ... pro ista misericordia tua ... -er? VELL. 2, 22, 2 pro salute rei publicae (CVRT. 8, 6, 26 FRONTO p. 3, 6. 76, 10 LACT. inst. 4, 28, 7). LVCAN. 7, 68 pro tot meritis. 8, 827 pro tanto crimine. MART. 7, 23, 3 tanta pro luce. TAC. ann. 1, 58, 4 pro iuventa et errore filii veniam -or. CYPR. domin. orat. 22 pro peccatis nostris (PRISCILL. tract. 8, 120 AVG. civ. 17, 7 p. 220, 8. CIL VIII 21551 [*a. 408; christ.*]). *al.*

IV *additamenta varia* (*potiora selecta*): CATO agr. 134, 2 strue ommovenda (*item indicatur sacrificium oblatum p. 1155, 16 sqq.*). VARRO Men. 258 avito ac patrito more (CIC. Mur. 1 m. institutoque maiorum. OV. met. 15, 593 prisco ... e m. LIV. 25, 1, 7 patrio m.). VERG. Aen. 9, 403 sic voce -atur: '...' (11, 784. OV. epist. 19, 51 timida. Pont. 2, 6, 17 *v. infra.* VELL. 2, 131, 1 publica. SEN. Med. 12 non fausta. *et saepius*). 9, 624 Iovem ... per vota (*cf.* votis: LVCAN. 2, 699 TRAIAN. Plin. epist. 10, 89 FRONTO p. 3, 6. prece: *p. 1223, 20. sim. al.; cf.* vota *sim. -antia p. 1153, 42 sq.*). 10, 461 per patris hospitium et mensas, quas advena adisti, te -or, Alcide, coeptis ingentibus adsis (*item praepos.* per *indicat testem, fundamentum sim. invocationis*: 10, 525 per patrios Manes et spes ... Iuli. *et saepius, v. vol. X 1, 1157, 23 sq.*). OV. ars 1, 602 tacita mente (*cf.* Pont. 2, 6, 17 quod ... soles animo ..., quod voce -ari. SEN. benef. 2, 1, 4 tacite ... et intra nosmet ipsos. *sim. al., v. e. g. p. 1157, 8*). met. 14, 692 ore meo (Pont. 3, 1, 114. MART. 11, 4, 6 o. pio). fast. 2, 613 vultu (*v. p. 1156, 27*). TAC. ann. 4, 70, 1 epistula (*cf.* 6, 9, 2 per codicillos. FRONTO p. 3, 6 quibus *litteris*). *al.; fig. etymol. v. p. 1158, 53 sq.*

part. praes. precāns *vergit in usum adi. p. 1154, 14* (verba -antia *ut p. 1156, 8*). *1156, 24. 28 sq.; usu pro subst. masc. p. 1154, 7. 1155, 72.*

part. perf. neutr. precātum *vi passiva de voto* (*fort. revocandum ad acc. masc.* precatum, *e. g. p. 1152, 34. 41, perperam pro neutr. habitum, sed cf. p. 1153, 9*): GLOSS. II 267, 1 *δέησις* (*-σης trad.*): -tum, deprecatio, obsecratio, petitio *eqs.* 267, 3 *δεησίδιον*: petitorium (-tur- *trad.*), -tum (precaciuncula *ed. Stephani*).

adv. **precanter.** *i. q. precando, per preces*: VEN. FORT. Mart. praef. II 39 ferte -r opem (precabor *var. l.; antea*: poscendum est vobis *a Martino,* ... ut mea vela iuvet).

deriv.: precabilis, precabundus, precamen, precatio, precativus, precator, precatus (-ūs); *cf.* precatorius.

compos.: ap-, com-, de-, imprecor.

precula *v.* pergula. *Reijgwart.*

[precum NOT. Tir. 67, 4. *corruptum* (praeconium *et 67, 5* pr(a)econi-⟨n⟩um *coni. Kopp*).]

pregmo, pregn(i)o *v.* pernio. *Bk.*

***prehendo** (prendo [-ē- *?*]), -dī (-didī, -sī), -ēnsum, -ere. [*compos. priscum, cuius verbum simplex periit. praefixum est* prae (*cf.* praemium), *pro quo substitutum est* prĕ *ratione non perspicua, ita ut* pre(h)endo *contrahi potuerit forma* prendo. n *consonans primitus ad solam stirpem praes. videtur pertinuisse, sed postea totum paradigma occupavisse* (*cf.* iungere); *qua littera caret* praeda. *propinqua sunt gr. χανδάνω et germ.* *geta- (*got.* bi-gitan *'reperire', theod. vet.* fir-gezzan, *theod.* vergessen); *ad* *ghe(n)d *v. Thurneysen, Zeitschr. vergl. Sprachf. 63, 1936, 114 sqq. et Klingenschmitt, Das altarm. Verbum, 1982, 184. Fo.*] *scribitur* prae- *in codd. ant.* PRVD. cath. 4, 61 (*cod. A a. corr.*). ARGVM. Plaut. Pseud. 2, 8, pri- CARM. Année Épigr. 1966 n. 527 (*ex Africa; saec. I?*), *utroque modo saepius in codd. rec. (v. e. g. l. 46 sqq. 53); littera* n *omittitur l. 46 sqq. et* CE 1934 (= CIL IV 7038) presus (*cf. l. 68. 74*). NOT. Tir. 29, 57 -it. 29, 63 -sus.

stirpem utramque, et plenam prehen- *et breviorem* pren-, *testantur e. g.* SERV. Aen. 2, 69. CASSIOD. gramm. VII 153, 8 (*e Cornuto*), *sed* prehen- *improbant* VEL. gramm. VII 68, 16 sq. (*e Varrone, ut vid.*). SCAVR. gramm. VII 19, 15 (repr- *Keil coll. Vel. gramm. VII 75, 2*). *trad.* pren- *in titulis* CIL I^{2} 2545, 2. TAB. devot. Audollent 279, 21 (*e prov. Byzacena; saec. II*). *al., in codd. ant. e. g.* PLAVT. Bacch. 950 (*A*). TER. Phorm. 620 (*A*). VERG. georg. 1, 285 (*MPR*). Aen. 3, 450 (*GP*; predere *M* [prehendere *M*^{2}]). LIV. 25, 4, 8 (*P*). GAIVS inst. 4, 21 (*V*). VET. LAT. Ioh. 21, 3 (codd. 4, 5); *metro firmatur* (*sed cf. l. 36*) PLAVT. Asin. 569. 668 Capt. 118 TER. Phorm. 620 CATVLL. 55, 7 LVCR. 4, 1143 VERG. georg. 1, 285 Aen. 2, 322. *al.* HOR. carm. 2, 16, 2 OV. epist. 3, 18. *al.* prehen- *invenitur in codd. ant. e. g.* PLAVT. Mil. 1426 (*A ut* Persa 294. *al.*). TER. Eun. 961 (*A*). VERG. Aen. 2, 592 (*MP*). 11, 719 (*MPR*). FRONTO p. 217, 12; *metro firmatur* PLAVT. Amph. 716. 1116 Asin. 563. *al.* TER. Andr. 353 (*cf.* DON. *ad l.* 1 addita aspiratione geminavit syllabam). CIC. Arat. 116 VERG. Aen. 2, 592. 11, 719 OV. medic. 93. *al. (defenditur per synizesin ab edd. quibusdam* PLAVT. Curc. 339 Epid. 326 TER. Eun. 961. *al.). ceterum cf. quae de formis in oratione soluta per clausulas diiudicandis monuit K. Müller, Mus. Helv. 49, 1992, 62. de formis: praes.* -et *pro* -it PEREGR. Aeth. 24, 10 *more suo. perf.* pre(he)ndi *sim. agnoscitur a* PHOC. gramm. V 433, 17 PRISC. gramm. II 573, 1 *et occurrit passim inde a* PLAVT. Amph. 716 Curc. 339 POMPON. Atell. 170; prendidi *sim. trad. codd. omnibus potioribusve* VET. LAT. Ioh. 21, 3 (cod. 4. *al. et* VVLG.). 21, 10 (*ibid.*). CHIRON 318. 462 (*ter*). HIER. tract. in Marc. p. 330, 26. LEX Visig. 7, 2, 20 (prehendidi *var. l.*). 9, 1, 14. GLOSS. *l. 52, ceterum in falsa var. l. iam apud* CIC. Cluent. 41 LIV. 3, 11, 2 SIL. 15, 632; pre(n)si *sim.*: LEX Sal. Merov. 13, 9 (rec. A) prisserit (rec. C prae(hen)serit). 14, 8 (rec. C) preserit (priserit *var. l.*). 27, 14 (rec. C) priserit (praeserit *var. l.*). 82, 2 (rec. A) priserit. *sim. al. in eadem* LEGE; *in var. l. vix recta* ANTHIM. 25 praeserit (*cod. unus,* (ad-, com-)praehenderit *fere cett.*). *p. p. p.* presus *v. l. 19.*

de notione et differentia (*cf. p. 1163, 44*): VARRO ling. 5, 121 capulae a capiendo, quod ansatae, ut -i possent, id est capi (PAVL. FEST. p. 57 capsit: -erit. GLOSS.^{L} I Ansil. CA 311 capessit: -didit, occupavit). FEST. p. 166 nancitor in XII (*i. lege XII tab.*) 'nactus erit', '-erit' (praeno erit *cod.; cf. l. 56*). DIFF. ed. Beck p. 30, 17 inter 'accipere' et 'sumere' et 'tenere' et '-ere': ... -imus, quae fugiunt. GLOSS. II 280, 53 *δραάσσομαι*: -o, adprehendo, nancisco⟨r⟩, comprehendo ([conprendor *var. l.*]. III 134, 27. *inde restituendum vid.* GLOSS.^{L} II Philox. PR 194 -it: *ἁράσσεται, συλλαμβάνει*). 407, 41 *πιέζω*: -o, presso (*cf.* V 323, 30 -et: premet). *al.* *legitur fortasse in* LEGE XII tab. (*v. p. 1163, 27. 29*), *certe inde a* PLAVTO, TER., CATONE *per totam latinitatem, sed aet. posteriore exceptis* CHIRONE, LEGE Sal. Merov. *al. non eadem frequentia* (*e. g. ter tantum in* VVLG., *numquam apud* GREG. M., *sed* apprehendo *utrobique saepe, cf. vol. II 305, 74 sqq.*). [*val.* prinde; *dalm.* prendar; *it.* prendere; *sard.* prendere *'alligare'; raet. or.* préndi, *occ.* prender; *francog.* prendre; *prov. vet.* prendre *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* pendre; *hisp.* prender; *port.* prender. *cf. M.-L. 6736. Battisti-Alessio IV 3064. Wagner II 307. Wartburg IX 339 sqq. Corominas*^{2} *IV 638 sqq. Machado*^{3} *IV 423. St.*] [*in codd. confunditur cum* premere (*sc. imprimis p. p. p.* -sus *cum* pressus) CAES. civ. 3, 110, 4 OV. trist. 2, 378. *al.* (*restit.* OV. am. 1, 2, 14), pendere PLAVT. Merc. 883 MANIL. 4, 21. *al., ceterum e. g. cum compos.* appr- TER. Haut. 509 CIC. Deiot. 31. *al.,* compr- CIC. orat. 100 CAES. civ. 3, 110, 4. *al.* (*vix recte trad.* PLIN. nat. 19, 185 *aliquid* carmine ... -sum). *falsa var. l.* SIL. 13, 171 Ps. QVINT. decl. 3, 7. *loco corrupto vel obscuro*: SEN. contr. 2, 1, 12 ad praehendam (*vel* -um). INSCR. Alger. I 3548, 8 vet(e)ranus ..., qui (oui *lapis*) presus est ann. XXV.]

fere i. q. capere (*cf. l. 51; c. acc. obi. passim, absolute vel obi. supplendo*

[Suter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

l. 16. 65. p. 1164, 67 sqq. et saepius; usum refl. non invenimus, sed cf. inter se *l. 18; qua parte quis [quid] -atur, indicatur per abl. l. 21. 47. al., praepos.* per *l. 34. 50,* ab *p. 1164, 61,* ex *p. 1164, 62, praedic. partit. l. 38. 69; accedit abl. instr. l. 17. 19. 74 sqq. p. 1162, 9. 1163, 51 et saepius*):
I *vi corporali plus minusve servata*: **A** *de actione animantium* (*sc. fere hominum deorumve [instrumenti l. 39, simulacri l. 42], animalium p. 1162, 4. 9. 1164, 6. al.*): **1** *praevalente respectu tangendi, attrectandi, manu sumendi sim.*: **a** *strictius -untur*: α *animantes vel partes corporis*: Ⓘ *generatim*: Ⓐ *a salutantibus, alloquentibus vel affectum ostentantibus: forma* '-ere manum (*alicuius*)': PLAVT. Amph. 716 (*Alcumena ad verum maritum*) te ... heri advenientem ilico et salutavi ... et manum -i et osculum tetuli tibi (POMPON. Atell. 170 *patris.* CIC. Quinct. 97 m. -it ..., obsecravit ..., ut ... misericordiam caperet. VAL. FL. 3, 534. TAC. ann. 1, 34, 2 per speciem exosculandi). Curc. 339 'salve' inquit mihi, -it dexteram, seducit *eqs.* (*al. v. vol. V 1, 927, 76 sqq.*). Merc. 883 (*colloquuntur amici*) porrige bracchium. :: -e. iam tenes? :: teneo (pende *var. l.*). Pseud. 1260 ubi *amantes* alter alterum ⌞bilingui⌟ manifesto inter s⟨e⟩ -unt *eqs.* (⌞ ⌟ *sc. osculo; alii aliter explicant*). SEN. Med. 104 *Iason* solitus pectora coniugis invitā ... -ere dexterā. APVL. met. 6, 22, 2 Iuppiter -sa (pressa φ) Cupidinis buccula manuque ad os suum relata consaviat. *al.* *forma* '-ere *aliquem* manu' (*hucine p. 1163, 42?*): PLAVT. Asin. 668 (*servus ad meretricem*) me ... -e auriculis, compara labella cum labellis (Poen. 375 sine *te* -am a. [auris *A contra metrum*], sine dem savium). CIC. de orat. 1, 240 *Galba* Crassum manu -it et 'heus tu' inquit *eqs.* (CVRT. 7, 11, 24). *forma* 'manus -it': OV. epist. 10, 10 *Ariadne semisomna movit* Thesea -suras ... manus: nullus erat ([press- *var. l.*]. *an temptando ut l. 45?*). Ⓑ *a quolibet modo apprehendentibus (infestando l. 29. 49, temptando l. 45): forma* '-ere capillos (*alicuius*)': OV. met. 2, 476 *Iuno nympham* -sis a fronte capillis stravit humi pronam (*sim. infestando*: 12, 223 raptatur ... comis per vim nova nupta *Pirithoi* -sis. 12, 347 -sam [pressam *var. l.*] ... caesariem. *quolibet modo*: STAT. Theb. 9, 135. 9, 881 -sis [pressis *var. l.*] concussa comis ... colla *iuvenis morientis* ... stare negant). Pont. 2, 6, 13 (*in imag.*) bracchia da lasso ... -enda natanti *naufrago.* CELS. 3, 22, 5 *si quis tabe laborat,* prodest ... -ere per multas partes cutem et adtrahere, ut relaxetur ([pendere, pretendere *var. ll.*]. 7, 25, 1^{B} cutis ... -itur et extenditur [adpr- *cod. unus*]. *e coni. dub.* CAEL. AVR. chron. 5, 1, 19, *v. p. 987, 58*). 6, 18, 3^{A} orae *cutis incisae* vulsella -endae; tum quidquid corruptum est excidendum (7, 12, 3 *uvam.* 7, 12, 4 extrema lingua v. -enda est [compr-, appr- *var. ll.*]). 7, 12, 1^{C} saepe ... forfex, cum dentem ... frustra conprehendat, os gingivae -it et frangit (gingiva praecidit *cod. unus*). 8, 10, 1^{D}. PHAEDR. app. 4, 15 nares *meretricis* replentur umore ...; emungere igitur se volens -it manu. SIL. 14, 569 *signum Europes prorae navis affixum* -so tramittens aequora cornu (STAT. Theb. 2, 616 *sacerdos* trahit -sis taurum tibi cornibus, Euhan). APVL. met. 2, 30, 7 temptare formam adgredior: iniecta manu nasum -o (*cf. l. 26*). flor. 23, 4 *medicus* manum hominis *aegri* -it, eam pertrectat, venarum pulsum ... captat. *al.* *forma* '-ere *aliquem* capillis' (per capillos *l. 50*): OV. met. 9, 317 *Galanthida* -sam (pressam *var. l.*) ... ipsis dea ... capillis traxit (*sim. infestando*: VAL. FL. 2, 26 *Typhoea* -sum ... comis. LEX Burg. lib. const. 102, 1 quicumque Iudaeus ... per capillos -erit *Christianum*). APVL. met. 2, 13, 4 adulescentulus a tergo adrepens eum lacinia -it et conversum ... exosculatur. 7, 25, 4 me *asinum* ... capistro -sum (*sim.* 10, 21, 3).
Ⓒ *a ducentibus*: VET. LAT. num. 20, 25 (Cypr. epist. 67, 4; *deus ad Mosen*) -e (appr- *edd. vet.,* dic *cod. unus*) Aaron ... et Eleazar filium eius et inpones eos in montem *Or* (*gr. λάβε, cod. 100* accipe, *Vulg.* tolle).

Ⓘ *speciatim in iure: de manus iniectione*: PLAVT. Poen. 1232 in ius vos voco, nisi honestiust -i. VARRO frg. Gell. 13, 13, 4 magistratus *inferiores* a privato in ius quoque vocari est potestas, *ut vetus exemplum docet* ...; nunc stipati servis publicis ... -i non possunt. FEST. p. 376 vindex ab eo, quod vindicat, quo minus is, qui -sus est ab aliquo, teneatur. GAIVS inst. 4, 21 qui *per manus iniectionem* agebat, sic dicebat: '... tibi ... manum inicio', et simul aliquam partem corporis eius -bat. *de assertione in libertatem, manumissione*: VARRO ling. 6, 64 hinc (*i. a serendo*) adserere manum in libertatem, cum -imus. FEST. p. 340 sertorem quidam putant dictum a -endo *eqs.*

β *res*: Ⓘ *pertinet ad certum quendam modum apprehendendi* (*selecta; cetera v. p. 1162, 14*): VARRO ling. 5, 121 *v. p. 1160, 50.* rust. 1, 50, 2 ut *messores* stramentum medium subsicent, quod manu sinistra summum -unt (*item per adi. indicatur pars -sa*: APVL. met. 9, 17, 5 *servus* extremas manu -ens lacinias *dominae*). VERG. catal. 13, 22 *per orgia quaedam* movere lumbos ... -sis ... altaribus. Aen. 9, 558 *ad muros fugiens quidam* alta ... certat -ere tecta manu sociumque attingere dextras. OV. medic. 93 profuit et marathos ... addere myrrhis ... arentisque rosae quantum manus una -at (*sim. definitur quantitas*: PLIN. nat. 20, 193 quod ternis digitis -ret [-erit *codd.*] seminis [30, 40 quantum *cineris* -itur t. d. *cf.* MARCELL. med. 26, 22 summitate trium digitorum. 27, 40 tribus digitis]). LIV. 33, 5, 11 rami *dense contexti* locum ad inserendam manum non relinquunt, ut ... *non* -i, quod trahatur, ... possit (*cf. Polyb. 18, 18, 13 ἐπιλαβέσθαι*). PHAEDR. app. 22, 2 *ursus in litore* -ens petram ... crura sensim demittit vado. LVCAN. 3, 612 *manus abscisa* nisu, quo -erat (*sc. navem*), haesit. PERS. 6, 28 trabe rupta Bruttia saxa -it *naufragus.* STAT. Theb. 5, 504 *puer* labitur in somnos, -nsa manus haeret in herba (*sc. quam carpsit*). LACT. opif. 5, 13 molle ac flexibile membrum, quo -ere, quo tenere quodlibet posset *elephantus. al.* manu -ere *per comparationem vel imaginem de perceptione sensuum animive* (*cf. IIB et C*): CIC. ac. 1, 41 *Zeno id* comprehensionem appellabat, similem is rebus, quae m. -rentur. SEN. benef. 6, 42, 1 notare hunc ... adfectum et quasi m. -ere. dial. 9, 1, 1 *quaedam vitia* in aperto posita, quae m. -rem, quaedam obscuriora. Ⓘⓘ *vario usu* (*sc. mera fere vi sumendi*): CATO agr. 160 *in excantando luxo* harundinem -e tibi viridem ..., mediam diffinde. *ibid.* id manu -e et ... praecide. RHET. Her. 4, 3, 5 si eorum *imitatorum* volumina -erint antiqui oratores ... et suum quisque de libris su[i]stulerit, nihil istis ... relinquatur (*cf.* SEN. epist. 108, 30 Ciceronis librum de ⟨re p(ublica)⟩. PEREGR. Aeth. 24, 10 euangelium). CIC. Brut. 93 cum *Galba* otiosus stilum -erat, ... flaccescebat oratio. ad Brut. 1, 2 (*in imag.*) ut gubernacula rei publicae -rem. OV. met. 3, 616 *nemo* conscendere summas ocior antemnas -soque (pressoque *var. l.*) rudente relabi. CELS. 7, 4, 4^{A} linum -endum (appr- *var. l.*) vinciendumque cum altero capite est. VAL. FL. 6, 210 *Iuppiter* -sis ... equitem (*sc. Castorem*) cognovit habenis (STAT. Theb. 8, 563. *cf.* lora: CE 44, 4 [*Pompeiis*] -e l. et excute). 7, 246 (*Medea insomnis ad Circen*) da -ere vestes somniferas ipsaque oculos componere virga. *al.*

b *laxius dicuntur -i, qui (quae) adeuntur, offenduntur*: α *homines* (*currus* CVRT.): PLAVT. Rud. 91 ne[que]quivi ad portum lenonem -ere. TER. Andr. 353 tuos pater modo me -it (appr- *var. l.*); ait *eqs.* (*ad l. 48 trahit* DON. *ad loc.* 2 '-it' ... quasi vitantem se ac fugientem). Haut. 509 Syrus est -endus (appr. *var. l.*) atque adhortandus mihi. Phorm. 620 visum est mihi, ut eius temptarem sententiam; -o hominem solum: '...' inquam *eqs.* CATVLL. 55, 7 femellas omnes, amice, -i (*sc. quaerens, ubi esses*). CIC. Att. 12, 13, 2 -e C. Septimium, L. Statilium; ... nemo negabit ..., quem rogaris. CAEL. Cic. fam. 8, 11, 2 renuntiatum nobis erat Hirrum diutius dicturum; -imus eum: non modo non fecit, sed ... tacuit. CVRT. 5, 13, 20 singula *vehicula,* ut quaeque -rent, scrutabantur *milites Alexandri.* β *loca* (*hucine p. 1164, 35?*): VERG. Aen. 6, 61 iam tandem Italiae fugientis -imus oras. OV. am. 2, 9, 31 ut subitus prope iam -sa (pressa *var. l.*) tellure carinam ... ventus in alta rapit. SEN. Tro. 1046 cum *nautae* ... properante remo -erint altum. LVCAN. 5, 576 convertere cursus sola salus: liceat vexata litora puppe -ere. STAT. silv. 1, 2, 203 (*in imag.*) durum permensus iter ... -isti portus. Ach. 2, 139 *Chiron me docuit* caput aërii scandentem -ere montis.

2 *praevalente respectu captandi, occupandi vel detinendi, retinendi -untur*: **a** *homines* (*eorumve partes, dei*): α *delinquentes, fugitivi sim.*: Ⓘ *strictius ab iis, qui manum inferunt* (*dubites, num loci quidam ad p. 1163, 14 trahi possint*): Ⓐ *vario usu*: PLAVT. Aul. 749 deripiamus aurum matronis palam; postid si -si simus, excusemus ebrios nos fecisse. Capt. 118 semel fugiendi si data est occasio *captivis* ..., numquam postilla possis -ere. Epid. 326 si ... illum *servum nequam* semel -ero, numquam *eqs.* Persa 294. CIC. Deiot. 31 *Domitius* -i hominem (*sc. servum Scauri*) iussit ad Scaurumque deduci (appr- *var. l.*). orat. 100 (*in imag.*) tenemus ..., quem quaerimus (*sc. perfectum oratorem*), sed animo; nam manu si -issem *eqs.* (compr- *var. l.*). CAES. civ. 3, 110, 4 *servorum fugitivorum* si quis a domino -retur (compr-, premeretur *var. ll.*). BELL. Hisp. 20, 3 *auctor caedis* servus est -sus in cuniculo. OV. ars 3, 359 (*in imag. de calculo lusus q. d. latrunculorum*) bellator ... sua -sus sine conpare bellat. trist. 2, 378 in obsceno corpora *Martis et Veneris* -sa (pressa *var. l.*) toro (*sc. rete Vulcani, cf. e. g. ars 2, 587 sq.* captiva ... corpora. *an ad p. 1163, 18?*). PETRON. 138, 3 aniculae ... secutae fugientem '-e furem' clamant. *al.*
Ⓑ *technice in re publica (militari p. 1163, 12; apud exteros p. 1163, 3) respicitur ius magistratuum comprehendendi, in custodiam tradendi (cf.* prehensio; *iuxta ponitur* [in vincula *sim.*] ducere *l. 68. 73. p. 1163, 7. al.* [*cf.* abducere *l. 67*], capere *l. 74): explicatur ius* (*cf. p. 1163, 9*): VARRO frg. Gell. 13, 12, 6 qui *magistratus* vocationem habent, idem -ere, tenere, abducere possunt. frg. Non. p. 394, 6 nequis lictorem spurcum hominem liberum -ere iussisse velit. LIV. 3, 55, 9 aedilem -i ducique a maioribus magistratibus, quod, etsi non iure fiat, *eqs.* AT. CAP. Gell. 13, 12, 4 (*verba Labeonis*) posse ... eos *tribunos plebis* ... -i se (*sc. Labeonem*) iubere, sed vocandi absentem ius non habere (*coll.* VARRONE *l. 66 contra dicit* GELL. 13, 12, 8 quae ... ratio fuit vocantibus nolle obsequi, quos confiteare ius habere -endi? nam qui iure -i potest, et in vincula duci potest). GELL. 13, 13, 3 neque vocari neque ... capi atque -i salva ... maiestate *potest magistratus. exempla usum illustrantia*: GRACCH. or. frg. Gell. 10, 3, 3 Fe-

[Suter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rentini ... praetor noster quaestores arripi iussit; ... alter -sus et virgis caesus est (Liv. 38, 60, 2 ut -i damnatum et in vincula duci iubeat. *de praetore, i. sufete, Carthaginiensi*: Liv. 33, 46, 5 Hannibal viatorem ad -endum quaestorem misit). Liv. 2, 29, 4 lictore *consulis* ... -ere prohibito (*in dilectu militum ut*: 3, 11, 2 quemcumque lictor iussu consulis -isset, tribunus mitti iubebat. *in qualibet condicione*: At. Cap. Gell. 4, 10, 8 eum *senatorem* ... -i loquentem et in carcerem duci iussit. Ascon. Corn. p. 48, 11). 2, 56, 11 ex his *nobilibus* -i quosdam Laetorius *tribunus plebis* iubet; consul ... negare ius esse tribuno in quemquam nisi in plebeium (9, 34, 26 -i censorem *abdicare nolentem* et in vincula duci iussit. 25, 4, 8 *reum* -i a viatore atque in carcerem duci iusserunt. 29, 20, 11. 38, 52, 7). 8, 33, 5 -i Fabium Papirius *dictator* iussit. Tac. hist. 4, 25, 4 -sum ... militem *seditiosum* ... duci ad supplicium iussit *legatus legionis.*

Ⅱ *laxius ab iis, qui occupant, superveniunt in delicto sim.* (*nimirum huc vergunt quaedam p. 1163, 47 allata*): Ⓐ *indicatur scelus vel res locusve illicitus* (*sc. per praepos. vel casus, praedicat. l. 25, inf. l. 26*): Plavt. Asin. 563 (*enumerantur facinora servi*) in furto ubi sis -sus (569 manifesto. *item per praepos.* in *c. abl.*: Bacch. 950 ⟨in⟩ [*suppl. Leo*] dolis ego -sus sum [*A,* depr- *cett.*]. Cato orat. 201 in adulterio uxorem [de-, repr- *var. ll.; cf. Gell. 10, 23, 4* uxores deprehensas]. *cf. l. 28. 33. p. 1162, 59*). Mil. 1426 solvite istunc. :: gratiam habeo tibi. :: si posthac -ero ego te hic, carebis testibus. Ter. Eun. 961 quis homo pro moecho umquam vidit in domo meretricia -i (depr- *var. l.*) quemquam? (Ascon. Mil. p. 34, 25 *servum* dormientem in taberna pro fugitivo -sum [*antea*: deprehendisset]. *cf.* deprehendo *vol. V 1, 605, 52*). Bell. Hisp. 20, 5 ea nocte speculatores -si *sunt* servi III. Gell. 7, 10, 2 si intulisse Athenas pedem -sus esset *civis Megarensis,* ut ea res ei homini capitalis esset. 11, 18, 7 (*e lege XII tab.*) qui *fur* manifesto furto -sus esset (⟨in⟩ m. f. *vel gen. mavult Hosius. item per abl. fort. etiam l. 18*). Gell. 11, 18, 8 (*e lege XII tab.*) servos ... furti manifesti -sos (*item per gen.*: Apvl. met. 9, 21, 3 *servus* coram noxae -sus. *cf. l. 31*). -*untur mentientes*: Plavt. Bacch. 696 *ego,* quem mendaci -it *senex* manufesto modo. Sen. epist. 95, 21 maximum medicorum (*sc. Hippocratem*) ... in mendacio -i. Ⓑ *cetera exempla* (*e coni. dub.* Plavt. Mil. 1276 med ut -at [*Goetz, aliter alii*; me⟨...⟩dat *cod. A,* metuere hendast *vel* metuendus est *cett.*]): Ov. ars 2, 559 crescit amor -sis (*cf. 557* deprendere). Val. Fl. 7, 298 (*hyperbolice post amorem detectum*) nec quo ferre fugam nec quo se vertere posset -sa videt *Medea.* Priap. 35, 2 pedicabere, fur, semel; sed idem si -sus ⟨fu⟩eris bis, irrumabo (depr-, precisus *var. ll.; inde emendatur* CE 1934, 2 [*Pompeiis*]). Gell. 11, 18, 7 (*e lege XII tab.*) *si fur manifestus* telo se, cum -retur, defenderet. *al.*

β *quilibet*: Ⓘ *ab inhibentibus, retinentibus*: Verg. Aen. 2, 592 dextra ... -sum *Aenean* continuit *Venus* roseoque haec ... addidit ore: '...' (*cf.* Serv. *ad l.* ['dextra'] ea corporis parte, qua ictum Helenae minabatur. Gloss.^{L} I Ansil. pr 602 -sum: retentum. *an ad p. 1161, 21?*). Ov. epist. 3, 18 (*Briseis Achilli*) saepe ego decepto volui custode reverti, sed, me qui timidam -ret (redderet *Ehwald*), hostis erat. met. 10, 58 *Orpheus* bracchia ... intendens -ique et -ere certans nil nisi cedentes ... arripit auras (*cf. p. 1186, 57*). Sen. Tro. 1097 dextra -sus hostili puer *Astyanax.* Tac. ann. 1, 35, 4 *Germanicus ferrum* deferebat in pectus, ni proximi -sam dextram vi attinuissent. Ⓘⓘ *a rapientibus, violantibus*: Verg. Aen. 3, 624 cum corpora ... -sa manu magnā ... frangeret *Cyclops* ad saxum ([*cf. in eadem re l. 58*]. Val. Fl. 3, 145 *argonauta quidam* -sum ... m. detruncat Amastrum). Ov. met. 1, 705 cum -sam (pressam *var. l.*) sibi iam Syringa putaret *Pan* (*item rapiendo, stuprando*: Stat. silv. 1, 2, 45 si ... te potius -s⟨um⟩ aveheret Tithonia biga. 2, 2, 106 Mart. 3, 96, 3. Priap. 6, 3 -am te ... et tenebo -sum [-sam, -ssam *var. ll.*]. 11, 1 ne -are cave [*Bücheler,* prensare *trad.*]. Lex Sal. Merov. 13, 9. *fort. addas* CE 50 [= CIL IV 1863] ⟨prehen⟩de servam; cum voles, uti licet). 14, 203 *Cyclopa* iam -surum (press-, prans- *var. ll.*), iam nunc mea viscera ... in sua mersurum. Val. Fl. 2, 230 *viros Lemnios* -sos ... toris mactatque trahitque femineum genus.

Ⅲ *a superantibus, cursu consequentibus* (*sed vigente adhuc respectu comprehendendi l. 63. 65*): Verg. Aen. 12, 775 *Aeneas Turnum* voluit ... telo ... sequi, quem -ere cursu non poterat ([Serv. auct.: quidam *stilum improbantes* humiliter '-ere' dictum accipiunt]. *sim.* Sil. 7, 655 virum ... iam nullis cursibus instat -ere cornipedis, *sed telo percutit*). Sil. 16, 416 *auriga* fugiens Atlanta reliquit; nec longum Cyrni defessos -ere currus: hunc quoque ... praetervolat. *fort. huc pertinet defixio agitatorum* (*loco lacunoso*): Tab. devot. Audollent 279, 21 (*e prov. Byzacena; saec. II*) ⟨n⟩ec -ant (*cf. l. 24* ⟨ne⟩c vincant).

b *animalia*: Plavt. Amph. 1116 *Hercules infans* facit recta in anguis impetum, alterum altera -it eos manu perniciter. Cato agr. 90 u⟨b⟩i -sus erit *palumbus farciendus,* ei fabam coctam ... dato. Varro frg. Schol. Stat. Theb. 8, 198 cygnum. Verg. georg. 1, 285 ponere vitem et -sos domitare boves (Ov. am. 1, 2, 14 detractant -si [pressi *fere codd.*] ... iuga prima b. *item -untur animalia domanda*: Verg. georg. 3, 207 *equi.* Ov. rem. 235 ut -sos [press- *var. l.*] urant iuga prima iuvencos. *cf.* Chiron 288 [*de iumento insano*] nemo eum capere potest tamquam indomitum; cum -sus fuerit *eqs.* [*cf. Veg. mulom. 2, 12, 1* captum]). Ov. met. 12, 353 -sos montibus ursos ferre domum vivos. Phaedr. 1, 22, 1 mustela ab homine -sa (*cf. Babr. 27, 1 γαλῆν ... τις συλλαβών*). app. 25, 1 serpens lacertam forte ... -erat (-erit *var. l.; item -unt animalia rapto viventia*: Sil. 12, 462 *donec tigris* rabiem -so consumat in hoste. Mart. 1, 14, 3 *a leone* -sus ... lepus). Plin. nat. 7, 122 anguibus -sis in domo (*cf. Cic. div. 1, 36* comprehensis, *Val. Max. 4, 6, 1* deprehensis). 11, 56 duce -so totum tenetur agmen *apium.* 30, 137 ramici infantium lacerta mederi iubent *quidam*; marem hanc -i. *al.* Tac. ann. 4, 45, 2 -so ... equo (*de quo antea*: dimisso). Apvl. met. 3, 23, 4 istas nocturnas aves (*sc. bubones*) ... sollicite -sas foribus videmus adfigi. Vet. Lat. Ioh. 21, 3 (cod. 4, *sim. al. et* Vvlg.) ascenderunt in navem; et illa nocte -diderunt nihil (*gr. ἐπίασαν, cod. 2. al.* c[o]eperunt. *item -untur pisces*: Optat. 3, 2 p. 69, 3 *piscis* in Tigride flumine -sus [*sec. Tob. 6, 1 sqq.*]. *al.; cf. rem more piscium -sam l. 19*). *al.*

c *res*: α *praevalente respectu possessionis, sc. -unt qui sua sibi vindicant vel aliena occupant*: Plavt. Rud. 1071 ni istum *vidulum* cepi ...; si in mari retiā -i (reti -i *vel* adprehendi *fere edd.*), qui tuum potiust quam meum? (*cf.* 1291 in mari -i rete atque excepi vidulum). Cic. Quinct. 27 servulum unum, quem ⌞iste⌟ -erat, abducit *procurator Quinctii* (⌞ ⌟ *Naevius, qui a praetore missionem in bona impetraverat; item -itur mancipium*: Liv. 3, 47, 6 cum M. Claudius ... iret ad -endam [-am, compr- *var. ll.*] virginem. 3, 48, 3 [*in eadem re*]. 38, 34, 2 eos *servos* -endi, abducendi, vendendi Achaeis ius esset). Cluent. 41 Dinaea testamentum faciente cum tabulas -isset Oppianicus ..., digito legata delevit. Liv. 29, 21, 5 *praetorem* Locrensibus ... permittere, ut, quod sui quisque cognosset, -ret. Lex Sal. Merov. 14, 8 (rec. C) quicquid ... -serit *invasor villae,* in locum restituat. 21, 2 (cod. C6) *si quis* nave(m) ⌞in furtu(m) -serit⌟ ([⌞ ⌟ *C5 et rec. A* furaverit]. 27, 24 [cod. A3] *materium* [i. f. presumpserit, furaverit *sim. cett.*]). *al. ibid. huc spectare vid. titulus mancus*: CIL I^2 2545, 2 (*in lege templi?*) -ere.

β *vario respectu -untur*: Ⓘ *loca, quae praesidio militari occupantur*: Caes. civ. 3, 112, 5 Caesar ... Pharon -it (appr- *cod. unus*) atque ibi praesidium posuit. Verg. Aen. 2, 322 quo res summa loco ...? ⌞quam -imus arcem?⌟ (*nisi ad p. 1162, 37, sed cf.* Serv. auct.: occupamus. ⌞ ⌟ *item* Arator act. 2, 703 [*in imag.*]). Ⓘⓘ *res elabentes, fugientes, quas quis retinere, arripere studet*: Caes. civ. 3, 69, 4 cum Caesar signa fugientium manu -ret et consistere iuberet. Varro rust. 3, 10, 5 si radicem -erunt *anseres pascentes* (*inde Plin. nat. 10, 163* adprehensa). Verg. Aen. 3, 450 numquam ... volitantia -ere ... aut iungere carmina curat *Sibylla.* 11, 719 *Camilla* transit equum cursu frenisque adversa -sis congreditur (*cf.* -ere lorum: Apvl. met. 6, 27, 1 *asini fugientis.* 6, 30, 3 -so l. retrorsum me circumtorquet). Ov. epist. 18, 181 *Tantalum* velle ... fugientia -ere poma. met. 5, 437 *nymphā in aquam versā* restat ... nihil, quod -ere posses. Fronto p. 217, 12 nec fumum manu -ere nec solem queas, neque vincire *eqs.* Ⓘⓘⓘ *praemia certaminis, quae quis aegre adipiscitur*: Stat. Theb. 6, 642 *cursor* -sa ... fovet suspiria palma. silv. 5, 3, 224 -sa ... corona *in Olympiis.*

B *de operatione rerum*: **1** *vario usu -unt res infestantes* (*maxime morbi*): Plavt. Most. 219 in anginam ego nunc me velim verti, ut veneficae illi fauces -am. Hor. carm. 2, 16, 2 otium divos rogat in patenti -sus Aegaeo (*cf.* Albinov. carm. frg. 7 oceanum ... ratibus consurgere -sis). Cels. 2, 8, 34 si tormina -erunt, *sc. lientericos* (*cf. Hippocr. aphor. 6, 43 ὑπὸ δυσεντερίης ἁλίσκονται*). 4, 29, 1 ut illas partes liberat, sic hanc *partem* (*sc. coxas*) ... -it *vis pestifera* (Chiron 462 posteriorem. *cf. l. 60 sq.*). Val. Fl. 5, 136 quae *Hippolyte* ... fugerit Herculeae mox vulnere -sa sagittae (*cf.* Sil. 15, 632 quem -erit ictus *lanceae* [-it, -didit *var. ll.*]). Chiron 25 qui morbo subrenali -si fuerint (*cf. Veg. mulom. 1, 27 tit.* tenentur, *1, 27, 1* laeduntur). 174 qui maleos (*sc. morbo*) -untur. 318 plurimum a posteriori parte -si sunt (*sc. rigore*) et a priore minus ([*cf. Veg. mulom. 2, 88, 4* deprehensi]. *item indicatur ubi per praepos.* ab: *ibid.* a prioribus partibus [*cf. Veg. mulom. 2, 88, 5* comprehenderit]. 462 *bis. cf.* ex: 318 ex toto corpore aequaliter [*sim.* Veg. mulom. 2, 88, 6, *ubi* perduntur *var. l.,* periclitantur *ed. princ.*]). 774 scabia eum (*sc. iumentum*) non -it et omnes effugit languores. *al.* **2** *in satione arborum: transitive -it terra arbores sustinendas*: Cic. Arat. 116 quorum *arbustorum* stirpis tellus amplexa -it (*opp. 118* quorum nequeunt radices findere terras). *absolute -unt arbores* (*sc. radicibus terram comprehendentes sim.; cf. vol. III 2152, 39*): Pallad. 3, 10, 7 *vites ad locum destinatum* transferes sine ambiguitate -endi (*antea*: radices creabit). 3, 25, 3 ut, ⌞cum -erint⌟, inserantur *pirorum plantae* (conpr-, cum conpr- *trad.*). Ambr. Tob. 13, 43 radices ... arborum primo plantantur, ut -ant; cum -erint, tunc virescere incipiunt.

II *vi incorporali* (*huc nimirum vergit p. 1163, 31*): **A** *quolibet modo*: **1** *-unt animantes* (*virtus p. 1165, 16*): **a** *varia*: Plavt. Pseud. 725 doctum, qui, quando principium -erit, porro sua virtute te-

[Suter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

neat, quid se facere oporteat (*nisi ad C*). CIC. Flacc. 82 *orator quidam* ornabat facile locum, quem -erat. VARRO ling. 9, 90 quod quisque caput -erit *in declinatione* (*sc. nom.*), sequi debet eius consequenti⟨s⟩ casus. SEN. epist. 20, 3 unam semel, ad quam vivas, regulam -e. ARATOR act. 1, 1002 Petrus omnia -ens (*non tantum Iudaeos suscipiens, act. 11*). **b** *desiderata consequenda, captanda*: GRATT. 429 si vincere curent *homines* desidiam et gratos agitando -ere finis. MANIL. 4, 21 *nemo potest* fortunam ... suis invitam -ere (pen- *var. l.*) votis aut fugere instantem. SEN. epist. 22, 3 hanc *occasionem* si videris, -e. 59, 11 quicquid in nos adulatio ... congessit, tamquam debitum -imus (pen- *var. l.*). 74, 7 *fortunam in homines* honores, divitias, gratiam excutere, quorum alia inter diripientium manus scissa sunt ..., alia magno detrimento ... -sa. SIL. 10, 366 (*vox in somnio Hannibalis*) sat magna ... -sa est tibi gloria Cannis (pressa *codd. potiores,* parta *Drakenborch*). CARM. Année Épigr. 1966 n. 527 (*saec. I?*) hanc *filiam* tulerat genitor ... lucis ad oras, dulcius ut posset cum spe spem -ere magna(m). IVVENC. 3, 529 possit quae *virtus* -ere vitam *aeternam* (*cf. 3, 502* comprendere. 4, 37 vitae ... -ere lucem [*opp.* sumere mortem]). ADNOT. Sen. amic. p. 30 admonicio de prehen⟨den⟩dis amicis (*cf. Sen. amic. p. 31 an creditis* amicum ... ubique inveniri sine ullo labore*?*). *al.*

2 *-unt res* (*sc. incorp. praeter* HIER.; *cf. l. 16*): PLAVT. Merc. 213 metuo ..., ne patrem -at, ut sit gesta res, suspicio. CATO orat. 90 scio ⌞fortunas secundas⌟ neglegentiam -ere solere (⌞ ⌟ *acc. subi. potius quam obi., sc. vi assumendi, non infestandi*). IVVENC. 4, 94 promissa ipsius *Christi* quem poscant -ere finem. HIER. epist. 118, 1, 1 *ut notario adhibito* linguae celeritatem -rent signa verborum. ANTH. 449, 3 nox curam, si -it, alit.

B *sensibus percipiendo* (*cf. p. 1162, 10 sqq.*): LVCR. 4, 1143 in adverso *amore* ... sunt, -ere quae possis oculorum lumine operto, innumerabilia *mala.* SEN. nat. 1, 14, 3 tanta ... est velocitas motus, ut partes eius *stellae crinitae* non dispiciantur, summa -a[n]tur (pen- *pars codd.*). LVCAN. 4, 20 vix oculo -ente modum *camporum.* STAT. silv. 4, 2, 30 (*de palatio Domitiani*) fessis vix culmina -as visibus.

C *cognoscendo, intellegendo* (*hucine p. 1164, 75? cf. p. 1162, 11*): CIC. leg. 1, 61 *cum rerum* naturam perspexerit ... ipsumque ... ⟨deum⟩ paene -erit ..., quam se ipse noscet *sapiens*! MANIL. 2, 127 (*de astrologia divinitus data*) quis neget esse nefas invitum -ere mundum et velut in semet captum deducere in orbem *terrestrem*? 3, 388 accipe, signa quot surgant ... cedantque per horas, partibus ut -i possint orientia certis. SEN. nat. 2, 2, 3 quae sensum quidem effugiunt, ceterum ratione -untur.

deriv.: prehensio, prenso, *?*prensura; *cf.* imprensibilis.

compos.: ap-, com-, de-, reprehendo. *Suter.*

pr(eh)ēnsio, -ōnis *f.* *a* pr(eh)endere. *formam longiorem soli exhibent* TERT. *et* CHALC. [*sard.* presone, preyone; *raet. or.* prezon, *occ.* prazum; *francog.* prison; *prov. vet.* preizon *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* presó; *hisp.* prisión. *cf. M.-L. 6737. Battisti-Alessio IV 3078. Wagner II 308. Wartburg IX 354 sq. Corominas² IV 639 sq. Machado³ IV 432. St.*] [*falso trad. pro* pressio CAES. civ. 2, 9, 6 (*in var. l.*). 2, 9, 7.]

1 *significatur actio vel ius corporaliter comprehendendi, in custodiam tradendi*: **a** *technice in definienda potestate magistratuum opponitur* vocatio: VARRO frg. Gell. 13, 12, 6 in magistratu ... habent alii v., alii -em, alii neutrum: v., ut consules ...; -em, ut tribuni plebis ...; neque v. neque -em, ut quaestores ([*inde* GELL. 13, 13, 5]. AT. CAP. Gell. 13, 12, 4 *Labeo dixit* tribunis ... ius eos non habere ... quemquam vocandi, quoniam ... tribuni plebis -em haberent, v. non haberent [*inde* GELL. 13, 12 tit.]). 13, 13, 4 qui *magistratus* potestatem neque vocationis ... habent neque -is. **b** *usu laxiore* (*hyperbolice ponitur plur.*): TERT. adv. Val. 27, 2 Soter ... permansit in Christo ... inadprehensibilis; denique cum ⌞ad -es⌟ venitur, discessit ab illo, in cognitione Pilati (⌞ ⌟ *Kroymann*; (ad)prehensiones *trad.,* ad adpr- *edd. vet.*).

2 *significatur actio visu prehendendi, observandi*: CHALC. comm. 87 ⌞mera ... -o difficilis est⌟ in ipsis *stellis quibusdam* propter inseparabilem prope concursum (⌞ ⌟ *cf. Theo Smyrn. p. 193, 16 τὸ ... ἀκριβὲς ἄδηλον*).

prehēnso *v.* prenso. **prei-** *v.* pri-. *Holmes.*

*?***prēlla,** -ae *f.* *dubium, utrum a* prelum *deminutive (cf.* catella *a* catena; *sed displicet mutatio generis), an neutr. plur.* prela *pro fem. sing. usurpatum* (*sed desunt alia exempla scripturae* -ll-). CHAR. gramm. p. 454, 58 -a: *πιαστήρ* (*inter subst.* quae apud Latinos feminina, apud Graecos masculina). *Bk.*

***prēlum,** -ī *n.* (-us *m. v. p. 1166, 8 sq.; de* -a *f. v. l. 65*). [*a* premere. *sunt qui* prēlo- *putent derivatum a* *pres-lo-, *sed ortum videtur potius a* *prem-slo-; *ad suffixum cf. e. g.* scāla < *skand-slā (*v. Leumann, Gramm. 1977, 212. 311*). *Fo.*] *de origine*: ISID. orig. 18, 1, 10 pr(o)elia dicuntur ab impremendo ..., unde et -a, ligna, quibus uva premitur (*cf. p. 1166, 7 sq.*). 20, 14, 12 -um ... a premendo ..., quasi pressorium. GLOSS.[L] V Abba PRAE 70 -um: a comprimendo dictum (*dubitanter restit. edd. pro* proelium). *scripturam* prae- *testatur* PRISC. gramm. III 112, 1, *vix exhibet inscr. l. 15, sed codd. antiqui* VERG. georg. 2, 242 (*M*). PLIN. nat. 13, 77. 15, 23 (*M, sed in eodem* pre- 14, 86. 15, 5). POMPON. dig. 33, 7, 21 (*F; al. in eodem*). CYPR. epist. 63, 7 (*S*) *et multi recc., in quibus etiam saepe occurrit* proe-; *formam* plerum *transmutatione litterarum corruptam testatur* CONSENT. gramm. p. 12, 9 (*cf. var. ll. infra l. 42. 71. p. 1167, 1*). *de notione*: SERV. georg. 2, 242 -a ... sunt trabes, quibus uva calcata iam premitur (*cf. e. g.* GLOSS. V 135, 35 -orum: -us est materies, qua uba exprimitur). GLOSS. II 255, 14 *βάδης, μοχλός*: -us. 407, 44 *πιεστήρ*: -um. GLOSS.[L] III Abol. PRAE 27 -um: ubi oleum de olivis exprimitur. V Abba PRAE 86 -um (praelo *cod.*): torcular. *sim. al.* *legitur inde a* CATONE, VARRONE, VERG., *sc. maxime apud artium scriptores.* [*in codd. confunditur cum* proelium *e. g.* PLIN. nat. 14, 86 (*restit. l. 1 et* GLOSS.[L] I Ansil. PR 1946; *cf. l. 5. p. 1165, 72*). *e coni. dub.* VITR. 6, 6, 3 (plenum *trad.*); *afferebatur olim* praelum *ex inscr. parum accurate descripta* CIL IX 2828, 3.]

I *i. q. trabs pressoria torcularis* (*notione per synecdochen dilatata respici vid. ipsum torcular e. g. l. 35. p. 1167, 20; ad rem cf. l. 6 et e. g. Blümner, Technol. I² 343 sqq. Drachmann, Ancient oil-mills and presses, 1932*):

A *proprie* (*comparationes v. sub B*): **1** *exempla varia, sc. fere respicitur constructio torcularis (tam vinarii quam olearii) vel -um numeratur inter eius partes*: CATO agr. 12 in torcularium quae opus sunt: ... -a temperata ..., *-a* supervacanea ..., assercula, ubi -a sita sient *eqs.* 18, 2 -um longum p(edes) XXV. 19, 2 porculum figere oportebit, uti in medio -um recte situm siet ...; lingulam cum facies, de medio -o conlibrato. 31, 2. 68 ubi vindemia et oletas facta erit, -a extollito; funes torculos ... ⌞in carnario⌟ aut in -o suspendito (⌞ ⌟ *sc. ut fumo conserventur, cf.* VERG. georg. 2, 242 cola ... -orum fumosis deripe tectis). VITR. 6, 6, 3 torcular si non cocleis torquetur, sed vectibus et -o premitur. 10, 1, 5 sucularumque et -orum et vectium ... praeparatio. *al.* PLIN. nat. 17, 72 indomita ponderibus inmensis -a. 18, 317 inventum *est* parvis -is ..., breviore malo in media derecto, tympana inposita vinaceis superne ... urguere et super -a construere congeriem. POMPON. dig. 33, 7, 21 dolia, molae olivariae et -um. VLP. dig. 19, 2, 19, 2 (*e Neratio*) et -um et suculam et regulas et tympanum et cocleas, quibus relevatur -um. IVVENC. 3, 714 (*in parabola*) quidam dives ... in medio *vineto* turrem ⌞-umque et dolia fecit⌟ (⌞ ⌟ *cf. Matth. 21, 33* fodit ... torcular [*gr. ληνόν*]). *al.*

2 *exempla potius ad usum -i pertinentia*: **a** *-um adhibetur ad exprimendum sucum*: **α** *uvarum* (*huc fere spectant B1 et 3*): CATO agr. 153 vinum faecatum sic facito: ... *fiscinas olearias* faecis inpleto sub -umque subdito exprimitoque. VARRO rust. 1, 54, 2 *sunt calcatarum uvarum* scopi ... subiciendi sub -um, ut, siquid reliqui habeant musti, exprimatur ...; (3) cum desiit sub -o fluere *eqs.* ([pler- *var. l. utroque loco*]. COLVM. 12, 29 antequam -o vinacea subiciantur. *al.* PLIN. nat. 14, 86. *cf. l. 59*). HOR. carm. 1, 20, 9 -o domitam Caleno ... uvam (*item cum adi. loci, quo indicatur origo vini*: PROP. 4, 6, 73 -is Falernis [SIL. 7, 165 STAT. silv. 2, 2, 5]. MART. 1, 26, 5 Paelignis. 13, 111, 1 Sinuessanis. *fort. addas* CIL *infra*). FEST. p. 348 (*suppl. ex* PAVLO) ⟨eo temp⟩ore ..., quo uvae calcatae ⟨-o premebantur⟩ (*sim. indicatur autumnus*: CALP. ecl. 1, 2 *nondum mitigatur aestus,* quamvis ... madidis incumbant -a racemis. AVSON. 377, 18 p. 99 September, Bacchi munere -a rigans). COLVM. 12, 19, 3 mustum ..., ante quam -o pes eximatur, statim de lacu in vasa defrutaria conferemus. 12, 27 mustum lixivum, hoc est, antequam -o pressum sit (12, 39, 1 *uvas* in fiscellam conferre et -o premere. AVIEN. orb. terr. 1301. *addas l. 47 et cf. e. g. l. 28; cf.* ex-, comprimere: COLVM. 12, 45, 2 *et e. g. l. 68. p. 1167, 5*). TAC. ann. 11, 31, 2 Messalina ... simulacrum vindemiae per domum celebrabat: urgeri -a, fluere lacus. CIL IX 4860a (*inscriptio cellae*) de -is ⌞M⌟ (*nisi ad β.* ⌞ ⌟ *latere vid. nomen domini vel fundi*). *al.* **β** *olivarum* (*cf. plerosque locos sub B2; hucine l. 56?*): COLVM. 12, 49, 9 *oliva* -o subponitur vehementerque premitur. 12, 51, 2 oliva novo fisco includitur et -o subicitur (12, 52, 3 molis et -o. *al.* PLIN. nat. 15, 23). 12, 52, 11 melioris saporis est *oleum,* quod minore vi -i quasi lixivum defluxerit (*cf.* PLIN. nat. 15, 5 prima unda -i lautissima). 12, 52, 13 cum -i pondus accepit *baca olivae,* ... exprimitur amurca (12, 54, 2 olivam ... sic premito, ne vasa intorqueas, sed tantum ipsius -i pondere ... exprimi patiaris. *cf. p. 1167, 17. 25*). RVT. NAM. 1, 150 pinguia ... Hesperio nectare -a fluant. SIDON. carm. 11, 118 (*de pompa deorum*) Pallas madidis venit inter -a trapetis (proelia *var. l.*). **γ** *aliorum fructuum*: PALLAD. 3, 25, 11 vinum de piris fit, si contusa ... ponderibus comprimantur aut -o. MARCELL. med. 27, 9 *in medicamento quodam conficiendo* palmae exprimuntur -o aut coclea.

b *-um adhibetur ad comprimendum: papyrum* (*sc. ut fibrae conglutinentur*): PLIN. nat. 13, 77 *papyrus* premitur ... -is (pleris *codd. aliquot*) et siccantur sole plagulae atque inter se iunguntur. *velamenta sim.* (*sc. ut levia, munda fiant; cf.* Ps. VICT. VIT. *sub B1*): MART. 2, 46, 3 tua subpositis conlucent -a lacernis (prata *var. l.*). 11, 8, 5 de Palatinis dominae (*sc. imperatricis*) ... serica -is. CLAVD. carm. min. 25, 101 *Venus* ornatum

[Werner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

formae -isque solutis mira ... sumit velamina (proeliis-, pleris-, peplisque *al. var. ll.*).

B *in comparatione vel translate spectat ad*: **1** *passionem Christi*: CYPR. epist. 63, 7 (*ad Is. 63, 2*) numquid ... in torculari aqua est, quae ... -o exprimitur? vini utique mentio ideo ponitur, ut domini sanguis vino intellegatur (*antea*: de domini passione testatur). QVODV. cant. Is. 1 l. 81 (*ad Is. 5, 2* torcular exstruxit) in -o crucis suspensus est ... et ex latere botrui manavit sanguis et aqua ([*antea*: in torculari passionis]. PETR. CHRYS. serm. 31, 5 ut de -o c. accipiant vinum novum *utres novi* [*Matth. 9, 17*]. Ps. VICT. VIT. pass. 3 stolam ... baptismatis, quam Christus vino carnis suae purificans, -o [prodo *var. l.*] exprimens c. fecerat dealbatam). **2** *tribulationes sim., quibus fideles probantur* (*sc. ita ut ab iniustis separentur* [*ut magnificentur* HIER.]): HIER. in Soph. 3, 19 l. 614 (*sec. LXX σώσω τὴν ἐκπεπιεσμένην*) *Sion* quasi uva et oliva ita temptationibus atque pressuris, ut -o et trabe, pressa est et afflicta, ut vinum faceret et oleum. AVG. civ. 1, 8 p. 13, 30 *non* ideo cum oleo amurca confunditur, quia eodem -i pondere exprimitur; ita una eademque vis inruens bonos probat ..., malos damnat (*cf.* PRIMAS. in apoc. 8, 4 sub uno -o dispar ab amurca oleum obtinere). in psalm. 80, 2 l. 31 'pro torcularibus' ..., id est pro pressura discernente, ... cantatur psalmus ...; in his -is, quid sibi velit, intelleximus. QVODV. temp. barb. 1, 3, 9 tolerate mala ..., quia ista tentatio vestra est examinatio; ... si oleum es, quid times pressuram -i? APON. 11, 21 *diabolus* fornax intellegitur probationis confessorum et ... -um tribulationum persecutionumque. PRIMAS. in apoc. 7, 13. **3** *varias res*: ZENO 2, 11, 7 sucus earum *uvarum* in ultimo -i pondere ... exsiccatur; similiter iudicii die ... confessorum sanguinis vindicta ... exigitur. HIER. in Gal. 4, 15 p. 381^{C} non tam initia sunt in bonis studiis laudanda quam finis; sicut enim in vinea multi usque ad -um uvae gradus sunt *eqs.* praef. Salom. p. 5, 10 quae *ex hebraeo versa* ... statim de -o purissimae commendata testae suum saporem servaverint.

II *i. q. temo vehiculi*: GLOSS. II 428, 60 *ὑμὸς ἁμάξης*: temo, -um, armamentum.

*deriv.: ?*prella.

1. premium *v.* praemium. *Werner.*

[2. premium, *subst. a* premere *derivandum, vix recte intellexit Bulhart, Wien. Stud. 67, 1954, 157 sq.*, PASS. Eutic. (BHL 2779) 1 p. 460^{A} *ut* diversa ... tormenta ⌊praemium experirentur⌋ (*i. pro praemio subirent*).]

cortex **premnum** ORIBAS. eup. 4, 79 La p. 602. *translitteratum sec. gr. 4, 78, 2 ὑπὸ τῷ φλαῷ τοῦ πρέμνου.* *Bk.*

1. ***premo,** -ssī, -ssum, -ere [*paradigma insolitum fortasse sec. alia verba formatum est*: prem-o, pres-sī *comparari potest cum gr. praes. τρέμ-ω* (*lat.* tremere) *iuxta aor. τρέσ-σαι, v. Leumann, Gramm. 1977, 591. sed unde* *prem *ortum sit, nondum exploratum est. Fo.*] *scribitur* prae- CE 1531 A, 1 (*saec. V*). 1379, 6 (*a. 548*) *et haud raro in codd., e. g.* VERG. georg. 3, 85 (*R; ceterum v. quae collegit Ribbeck, Prolegomena, 1866, 386*). GAIVS dig. 41, 1, 7, 13 (*F, qui saepius exhibet* pre-, *e. g.* VLP. dig. 19, 2, 19, 2). PRVD. psych. 905 (*B,* pre- *A, ut ipse B e. g.* cath. 12, 171). COD. Theod. 9, 1, 12 (*T, sed* pre- 5, 12, 3); pri- *occurrit* VERG. georg. 3, 85 (*P*). NOT. Tir. 24, 12 -ssit. *de formis: schema coniugationis exhibet* CHAR. gramm. p. 218, 23 sqq.; *praes.* -et *pro* -it PEREGR. Aeth. 37, 2. *primam syllabam brevem esse testatur* PHOC. gramm. V 433, 28 sq. *de notione*: NON. p. 364, 24 sqq. -ssum: onustum, gravatum (*affertur* VERG. georg. 1, 303); -ere: defodere (Aen. 10, 296), claudere (9, 487), insequi, fugare (1, 467), urgere (georg. 3, 413 Aen. 7, 368), inniti cum pondere (georg. 4, 140 Aen. 10, 495), refrenare vel cohibere (Aen. 1, 54. 1, 63. 9, 324), tegere (9, 612. 11, 257 VARRO Men. 307), removere vel excidere (VERG. georg. 1, 157), occidere (Aen. 9, 330), adversari (10, 375), calcare (2, 380), deponere (georg. 2, 346). SYNON. Cic. p. 428, 1 invadunt *eqs.* (*v. vol. VII 2, 108, 62*). p. 434, 18 male accipit. angit. torquet. cruciat. urget. -it. urit. *eqs.* GLOSS. II 158, 49 -it: *θλίβει, βαρεῖ, συνεκπιέζει.* 256, 5 *βαρῶ*: gravo, gravesco, -o. 328, 45 *θλίβω*: tribulo, presso, -o. IV 552, 14 -ere: continere, compescere. V 136, 38 -ret: insequeretur, urgeret. *al.* *legitur singulis vel binis locis inde a* LIV. ANDR. (*? v. p. 1168, 55*), PLAVTO, ENN., TER., CATONE, LVCIL., POMPIL. trag., MAT. carm., RHET. Her., *sed saepe inde a* CIC. (*qui exhibet plus quam 50^{ies}*); *magis frequentatur in poesi, e. g. a* VERG. (*fere 75^{ies}*), OV. (*fere 215^{ies}*), SEN. *trag. et* OCTAVIA (*fere 110^{ies}, eadem frequentia* SEN. *philos.*), LVCAN. (*fere 80^{ies}*), STAT. (*fere 120^{ies}*). [*it.* premere; *sard.* prem(m)ere; *francog. vet.* priembre, preindre; *prov. vet.* premer *et var. prov., vasc.; cat.* premer; *hisp. vet.* prémer; *port.* premer. *cf. M.-L. 6738. Battisti-Alessio IV 3062. Wagner II 307. Wartburg IX 356 sq. Corominas^{2} IV 642. Machado^{3} IV 422. St.*] [*confunditur in codd. imprimis cum* fremere, *v. vol. VI 1, 1281, 78 sqq.,* opprimere, *v. vol. IX 2, 784, 44 sqq.,* prendere, *v. p. 1160, 67,* tremere *e. g.* SIL. 2, 339 STAT. Theb. 10, 879 (*falsa var. l.* LVCAN. 6, 237. *al.*); *vix recte coni. L. Müller* ENN. ann. 231 pone -unt *pro* p. petunt; *de* CIC. Tusc. 4, 61 *v. supra p. 702, 72.*]

i. q. gravando, percutiendo, impellendo sim. urgere, πιέζειν. praemonenda syntactica: usum absol. vel obi. suppl. indicavimus sub I, ubicumque e re visum est, v. imprimis p. 1170, 56. 61. 1173, 22. 1175, 58. 1176, 64. 1179, 11. 1180, 8; reflexive adhibent fortasse LVCR. *p. 1172, 68, certe* CAES. *p. 1169, 75,* VITR. *p. 1175, 66,* SEN. *p. 1173, 5. 1178, 37. al., cf.* inter se *p. 1170, 3; abundantia quadam ad obi. accedunt praedicativa fere effectum -endi anticipantia p. 1171, 14. 1174, 11. 1176, 18. 1180, 35. collegimus structuras pro obi. positas p. 1179, 65 aliasque indicantes finem p. 1180, 9, directionem sim. p. 1174, 10. 1175, 14. 57; ceterum indicatur separatio p. 1172, 45, respectus (sc. iuxta formas pass.) per abl. p. 1172, 55. 1175, 11, per acc. apud* VERG. *p. 1177, 54,* PROP. *p. 1174, 28,* OV. *p. 1169, 53. 1172, 48. al.; accedit passim abl. instr.* (*rei impositae e. g. p. 1169, 14 sqq.*), pressuris -ere *v. p. 1198, 5. pro subst. masc. adhibentur part. praes.* -ens *p. 1170, 57. 1171, 26, p. p. p.* -ssus *p. 1169, 72. 1174, 56* (*ceterum v. p. 1181, 52*).

materiam sic digerendam putavimus:

I *c. obi. quod afficitur*:

A *corporaliter*:

1 *respicitur mera actio -endi vel status -ssus continuus*: **a** *gravando, onerando: l. 54* (*laxius de commorantibus vel euntibus p. 1169, 21, ornamentis p. 1169, 46*). **b** *urgendo, tangendo: p. 1169, 64* (*laxius, sc. persequendo, instando p. 1170, 60, in re militari p. 1171, 2*). **c** *tegendo, operiendo: p. 1171, 64* (*transfertur ad obscurandum p. 1172, 15*).

2 *comprehenditur simul sive laesio sive motus effectus aut inhibitus*: **a** *comprimendo, exprimendo, feriendo: p. 1172, 32* (*claudendo p. 1172, 33, evacuando p. 1173, 13. 31*). **b** *deprimendo, deorsum movendo: p. 1174, 9* (*curvando, inclinando p. 1174, 72*). **c** *imprimendo, imponendo: p. 1175, 14.* **d** *movendo in alias directiones: p. 1175, 57* (*impellendo p. 1175, 59, adducendo p. 1176, 4*). **e** *reprimendo, inhibendo: p. 1176, 16.*

B *incorporaliter*:

1 *gravando, affligendo, urgendo*: **a** *quolibet modo: p. 1176, 62* (*affectionibus p. 1177, 23; criminibus suis p. 1177, 59; potentia publica p. 1177, 74; cum coloribus peculiaribus perseveranter peragendi p. 1178, 65, augendi p. 1178, 72, continuo subsequendi p. 1179, 3*). **b** *dicendo, scribendo: p. 1179, 10* (*onerando causam p. 1179, 23, augendo vel persequendo argumenta p. 1179, 54*). **c** *superando, praestando: p. 1179, 72.*

2 *compellendo, cogendo: p. 1180, 7* (*cum struct. fin. p. 1180, 9*).

3 *supprimendo, inhibendo: p. 1180, 34* (*tacendo, dissimulando sim. p. 1180, 61*).

II *c. obi. quod efficitur*:

A *corporaliter*: **1** *imprimendo: p. 1181, 6.* **2** *exprimendo: p. 1181, 22.*

B *incorporaliter: p. 1181, 42.*

p. p. p. pressus *pro adi. (subst.): p. 1181, 51, adv.* presse *p. 1184, 21,* pressim *p. 1185, 40.*

I *c. obi. quod afficitur* (*subiunximus usum absolutum, v. supra l. 2*): **A** *corporaliter* (*praeter imagines addidimus usus quosdam ad B vergentes, sc. persequendi sim. sub 1bβ, obscurandi sub 1cβ, inhibendi p. 1176, 16, transigendi temporis p. 1169, 39*): **1** *respicitur mera actio -endi vel status -ssus continuus, qui fit potius*: **a** ***gravando,** *onerando*: α *strictius, sc. plena vi ponderis*: Ⓘ *vario usu*: LIV. ANDR. (?) trag. (Ribb.^{3} p. 5; *cf. Waszink, ANRW I 2, 898 sq.*) -ssa ... gravida crepitent tibi terga pharetra. LVCIL. 1207 mantica cantheri costas gravitate -bat. RHET. Her. 4, 55, 68 subsellium ... calce -ens dextera pedem defringit (*cf.* VERG. Aen. 10, 495 laevo -ssit pede ... exanimem *Pallanta* rapiens *balteum* [*v.* NON. *supra p. 1167, 54*]). CAES. Gall. 4, 24, 2 militibus ... gravi onere armorum -ssis (opp- *a*). VERG. catal. 10, 11 iugo -ente *iumenta* (*cf.* OV. met. 1, 124 -ssi ... iugo gemuere iuvenci. 14, 819 -ssos temone ... equos. *al.; v. etiam p. 1163, 74. 1174, 1*). georg. 1, 303 -ssae ... portum tetigere carinae (SERV. onustae. *item respiciuntur naves oneratae* [*usu ad 2bβ vergente*]: PROP. 4, 1, 116 *Troia deleta* natat exuviis Graecia -ssa suis. OV. met. 15, 694 -ssa est ... dei gravitate carina. 15, 698 SEN. epist. 76, 13. *al.*). AETNA 49 summus -it Ossan Olympus (*a gigantibus impositus. de eadem re*: SEN. Ag. 339 Herc. O. 1153 Thy. 812). HOR. carm. 2, 18, 4 trabes ... -unt columnas (*cf.* VITR. 6, 8, 4 cunei ab oneribus parietum -ssi. VLP. dig. 39, 2, 40, 1 oneribus -ssus *paries*). PANEG. in Mess. 41 iusta pari -itur ... pondere libra. OV. am. 1, 4, 15 cum -et ille torum *accumbens inter convivas* (epist. 12, 30. *al.* EPICED. Drusi 316 OCTAVIA 698 PETRON. 131, 9. *al.; vi aucta p. 1173, 52. cf. e. g.* OV. epist. 14, 32 strata ... -unt *novi mariti.* SEN. dial. 5, 37, 4 lecti ... partem). 1, 10, 6 cum -ret summi verticis urna comas. epist. 7, 80 -sserunt umeros *Aeneae* sacra paterque (*cf.* SEN. benef. 3, 37, 1 cum

[Pade]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

conplexus sacra ... senex non simplici vadentem sarcina -ret). met. 2, 9 ballenarum ... -entem Aegaeona suis immania terga lacertis (6, 223 t. -unt [*equorum ut*: 8, 34 fast. 2, 12. *al.*]. *al.; sim. -unt, qui vehuntur animalibus e. g.* Ov. met. 2, 869 *Europa* nescia, quem -ret. MANIL. 5, 705 elephanta -et). 5, 351 Lilybaeo crura *Typhoei* -untur, degravat Aetna caput (*sim.* SEN. Herc. f. 424 sq. telluris ... pondus immensae -it *Herculem.* :: nullo -etur onere, qui caelum tulit. Med. 409 anhelantem -ens Titana ... Aetna. *al.*). *al.* *aggravantur sepulti* (*cf. votum sollemne* sit tibi terra levis *vol. VII 2, 1202, 71 sqq.*): Ov. am. 2, 16, 15 solliciti iaceant terraque -antur iniqua *quidam exsecrandi.* trist. 5, 3, 39 ossa ... sint male -ssa Lycurgi (Pont. 1, 2, 110). SEN. Phaedr. 1279 *Phaedram* terra defossam -at gravisque tellus ... incubet. Tro. 602 leviter. 691 *ne* -at ... patrem natus *occisus super eius tumulo.* *al.* Ⓘ *pro subi. sunt qui onera imponunt*: TIB. 1, 3, 40 -erat externa navita merce ratem. Ov. epist. 12, 40 (*Iasoni*) ut ... insolito -res vomere colla boum (*cf.* met. 7, 211 collum -istis aratro. OCTAVIA 412[bis] iugo tauros). VAL. MAX. 9, 1, 1 aedificiis ... spatiosis ... ora Lucrini lacus -ssit *quidam.* PETRON. 39, 8 *cibos imponens signis zodiaci* nihil supra illum *Cancrum* posui, ne genesim meam -rem. STAT. silv. 3, 2, 66 *gigantum* virtus ... iugis bis -ssit Olympum (*cf. p. 1168, 67*). APVL. met. 7, 17, 4 (*loq. asinus*) *puer* lignorum ... me -bat pondere. *al.*

β *laxius et hyperbolice dicuntur -ere qui* (*quae*): Ⓘ *alicubi commorantur vel aliqua via eunt, navigant*: Ⓐ *de animantibus* (*mortuis l. 31. 34. 36. al.; corpus eiusve partes indicantur per abl. l. 28. 32. 39. al.; lectos sim. -ssos v. p. 1168, 71*): CIC. Planc. 66 feci, ut ... cottidie praesentem me viderent, habitavi in oculis, -ssi forum. VERG. Aen. 5, 331 *cursor* vestigia -sso haut tenuit titubata solo *lubrico*, sed ... concidit ([*inde* GLOSS. -sso s.: calcata terra]. SEN. Phoen. 220 [*loq. Oedipus*] ego hoc solum ... -o?). HOR. epist. 1, 19, 22 libera ... posui vestigia ..., non aliena meo -ssi pede (*in imag. cum respectu imitandi ut* TAC. ann. 2, 14, 4. *cf. p. 1181, 8*). Ov. am. 1, 9, 13 freta (*cf. l. 37*). 2, 16, 19 Alpes. 3, 5, 16 *taurus* -ssit humum; dum iacet *eqs.* (fast. 3, 598 Dido *mortua* ... et quaecumque aliquam corpore -ssit h. trist. 5, 14, 40 *Protesilaus* Iliacam celeri ... pede -ssit h. *al.*). 3, 6, 12 *si non datur* ulterior nostro ripa -enda pedi (SEN. Phaedr. 511 VAL. FL. 5, 216). met. 5, 135 hoc, quod *occisus* -is, ... habeto de tot agris, *quos possedisti.* 6, 347 posito ... genu ... terram -ssit, ut hauriret *potum* (7, 608 *corpora* inhumata -unt terras. SEN. Ag. 399 ubinam ... moratur? pelagus an t. -it? epist. 91, 16 *lex* omnium, quae t. -unt. *al.*). fast. 4, 762 medio cum -it arva die *Faunus* (EPICED. Drusi 434 Achilles Iliaca ambustis ossibus a. -it. SIL. 5, 113). *al.* *transfertur ad tempus transigendum* (*nisi cogites de limite tangendo, ut ad b spectet*): SEN. Tro. 52 *Priamus* mortalis aevi cardinem extremum -ens. dial. 10, 3, 2 pervenisse te ad ultimum aetatis humanae videmus, centesimus tibi vel supra -itur annus. Ⓑ *de stellis* (*aliter p. 1171, 33*): GERM. 246 *Piscium caudarum* nodum stella -it (*gr. 244 ἐπέχει*). SEN. nat. 7, 12, 8 stellis intra signiferum cursus est; hunc -unt gyrum. 7, 21, 2 *cometes* non dextram laevamque -it partem ... nec ut stella procedit. Ⓘ *ornamento, tegumento sunt* (*servata adhuc notione ponderis aggravantis fortasse l. 51. 54; contextu corrupto huc pertinere videtur* VARRO Men. 307 corona ... -it [*v.* NON. *supra p. 1167, 56*]): VERG. Aen. 4, 148 fluentem fronde -it crinem (OV. fast. 4, 656 tempora f. -it [tegit *var. l.*]). 5, 556 omnibus ... coma -ssa corona (LVCAN. 2, 358 turrita ... -ens frontem matrona c. STAT. silv. 1, 2, 228). 9, 612 *apud nos* omne aevum ferro teritur; ... canitiem galea -imus ([*v.* NON. *supra p. 1167, 55*]. Ov. epist. 13, 39 ipsa comas pectar, g. caput ille -atur? *cf. ibid.* 3, 120 galeam -ssa sustinuisse coma). HOR. carm. 3, 4, 18 ut -rer sacra lauro *et* ... myrto (FIRM. err. 18, 6). Ov. am. 3, 13, 25 crines auro gemmaque -untur (epist. 15, 74 -it articulos ... g.). fast. 4, 518 *Ceres* simularat anum mitraque capillos -erat (SEN. Herc. f. 471 frontem. Herc. O. 375 crinem). SEN. Phaedr. 651 -erant vittae comam (STAT. Theb. 10, 606). LVCAN. 8, 56 *Pompei* voltus ... -entem canitiem. *al.* Ⓘ *innituntur parti corporis sui*: Ov. am. 3, 12, 22 (*item* ars 1, 332) *Scylla* pube -it rabidos inguinibusque canes (*cf. met. 14, 66 sq.* stat ... canum rabie subiectaque terga ferarum ... coercet). fast. 5, 712 qua cervix umeros continuata -it (tegit *var. l.*).

b ***urgendo,*** *tangendo, tenendo*: α *strictius, sc. ipso impulsu corporeo*: Ⓘ *de infestantibus, molestantibus, vi quadam afficientibus*: Ⓐ *respicitur pugna, luctatio sim.* (*cf. p. 1171, 2*): ENN. ann. 572 pes -itur pede et armis arma teruntur ([*sic Vahlen metri causa; alio ordine trad.*]. SIL. 4, 353 teritur iunctis umbonibus umbo pesque pedem -it. *cf. p. 1170, 27*). Ov. met. 9, 45 digitos digitis et frontem fronte -bam *luctans.* trist. 3, 11, 14 (*in imag.*) hoste meum paene -ente latus. SEN. Phaedr. 727 *Hippolytus stuprum inferre temptans* instat -itque (*nisi ad β*). LVCAN. 4, 782 non arma movendi iam locus est -ssis stipataque membra teruntur. SIL. 5, 219 se quisque vicissim incumbunt -ssoque impellunt pectore pectus. Ⓑ *respicitur multitudo stipata* (*cf. l. 72. p. 1171, 5*): CAES. Gall. 7, 28, 3 *fugientes,* cum angusto exitu portarum se ipsi -rent, a militibus *interfecti sunt* (SEN. epist. 95, 23 quanta circa nepotum focos ⟨se⟩ iuventus -it [*nisi forte* circa *pro adv. et* focos *pro obi., ut spectet ad l. 40*]). AETNA 303 ut condensa ⌞-ant⌟ inter se corpora (⌞ ⌟ cremant *trad., coni. alii aliter*). Ov. epist. 2, 92 cum -ret portus classis itura (*nisi ad p. 1169, 22*). Pont. 4, 9, 22 foret a populo tum mihi dulce -i (*21* eliderer). SEN. dial. 5, 33, 1 tribunalia magistratuum -it turba. CVRT. 9, 9, 17 -bantur a sequentibus, qui antecedentes turbaverant. COLVM. 10, 307 iam rosa distendat *corbulam* ... -ssaque ... rumpatur fiscina caltha. STAT. Theb. 10, 910 -it undique lentum *Iovem* turba deum. MART. 3, 58, 6 farta -itur *horrei* angulo Ceres omni. *al.* Ⓒ *vario respectu*: LVCR. 4, 1079 *amantes,* quod petiere, -unt arte faciuntque dolorem. 5, 511 ex utraque polum parti -ere aëra (*subi.*) ... extraque tenere et claudere utrimque. VERG. Aen. 2, 380 improvisum ... qui ... anguem -ssit (IVV. 1, 43 nudis ... calcibus). 5, 187 *navis praecedentis* partem rostro -it *navis insequens.* PROP. 4, 1, 142 (*imagine parum dilucida*) cum fixum mento discusseris uncum, nil erit hoc: rostro te -et ⌞ansa tuo⌟ (ausa *trad.,* suo *var. l.*). Ov. am. 3, 2, 24 (*sim.* ars 1, 158) qui spectas post nos, tua contrahe crura ... nec -e terga genu (SIL. 16, 422 *insequentis equi* flatūs ... vapore t. -i *aurigae*). met. 10, 411 *Myrrha* exsiluit ... furibunda torumque ore -ens 'discede ...' ait. 10, 704 dente -unt domito Cybeleia frena leones. VITR. 1, 5, 7 oneris terreni magnitudo ... pondere -ens *non* poterit ... extrudere muri substructiones (*item de aggere super murum congesto*: 6, 8, 7 tota vi -ere murum). 10, 3, 8 *iumentum* unum plus valendo -it alterum (*sc. iugo, quo coniuncta sunt*). SEN. contr. exc. 5, 5, 3 quasdam partes domus meae rami *arboris* -bant, iam etiam quosdam parietes moverant. *al.*

Ⓘ *de amplexantibus, osculantibus, palpantibus sim.* (*cf. l. 11. p. 1176, 10*): PLAVT. Asin. 775 ne ... ulli pede pedem homini -at *amica* (*cf. p. 1169, 67*). PROP. 1, 13, 22 tantus erat ... *amplexantium* furor; non sic ... Salmonida ... facili -ssit amore *Neptunus.* Ov. am. 1, 4, 35 *ne vir* -at impositis sinito tua colla lacertis (trist. 3, 5, 15. EPICED. Drusi 34 c.que et osque, oculos illius ore -am). 1, 5, 20 forma papillarum quam fuit apta -i (*antea*: tetigi). epist. 11, 58 -ssa refovisti pectora nostra tuis (STAT. Theb. 7, 462). met. 10, 292 ora ... ore ... -it (EPICED. Drusi 34 STAT. Theb. 3, 154). fast. 3, 564 cineres ter ad ora relatos -ssit. LVCAN. 2, 25 membra ... voltusque ... oculosque (*adde l. 31*). VAL. FL. 1, 711 *filii absentis* gressus et inania signa ore -it *pater.* STAT. silv. 2, 3, 45 (*Pan a nympha deceptus ad arborem*) tu saltem declinis ama, -e frondibus undam. *al.* *foventur ova*: SOL. 32, 23 nec alibi fetus -it *crocodilus,* quam *eqs.* (*Plin. nat. 8, 89* incubat).

Ⓘ *de quibuslibet tangentibus, tenentibus* (*proverbialiter* PLIN.; *fort. huc l. 2. p. 1169, 40*): HOR. carm. 2, 10, 3 (*in imag.*) rectius vives ... neque altum semper urgendo neque ... nimium -endo litus iniquum. Ov. ars 1, 40 haec erit admissa meta ⌞-enda⌟ rota ([⌞ ⌟ *nisi praeferas var. l.* terenda *coll. 2, 426*]. *item in imag. de argumento carminis*: SIL. 8, 48 -ssis stringam ... famam narrandi metis). met. 8, 37 felix iaculum, quod tangeret ille *Minos,* quaeque manu -ret, felicia frena vocabat *Scylla.* GERM. 80 Anguis -ssus utraque manu *Ophiuchi* (*cf. p. 1199, 5*). SEN. dial. 1, 3, 5 *Scaevola* dextra ignes hostium -it. LVCAN. 4, 706 cum dira *pugnandi* voluptas ense subit -sso (7, 562 SIL. 1, 515). CALP. ecl. 4, 77 *alios* calamos sectare canales ⌞et -e⌟ (prome *var. l.,* exprime *Leo*), qui ... cecinerunt *grandiora.* PLIN. nat. 28, 25 pollices, cum faveamus, -ere ... proverbio iubemur. SIL. 3, 689 -unt ... sidera quercus *altae.* 5, 670 -it omnis dextera ferrum. STAT. Theb. 2, 288 non hoc *monile Harmoniae* ... Decor ..., sed ... tota -ssit Discordia dextra (*sc. inficiendo*). QVINT. inst. 11, 3, 94 (*de gestu oratoris*) *digiti* tres contracti pollice -untur. *al.* *in medicina cum respectu temptandi* (*saepe obi. subaudiendo*): CELS. 4, 2, 4 *cutis* intumescit et -enti digito cedit. 4, 16, 1 *pars sinistra lienis* dura est et -enti renititur (*item part. praes. masc. pro subst.*: 7, 14, 3. *al.*). 7, 6, 3 *subest* meliceridi ... umor ideoque -ssus circumfluit. *al.* CAEL. AVR. chron. 5, 4, 66 digitis loca. *al.*

β *laxius dicuntur -ere, quaecumque persequuntur, instant, appropinquant, (nimis) vicina sunt* (*obi. non indicato p. 1171, 20 sqq. 46. 58 sq.; contextu exhibentur* instare *p. 1171, 9. 22,* urgere *l. 70. p. 1171, 11. al.*): Ⓘ *-unt animantes, fere vi et armis* (*de ipsis armis p. 1171, 23 sqq.*): Ⓐ *vario usu*: ENN. ann. 28 obsidio ... Titanus -bat *Saturnum Opemque* (*cf. p. 1171, 7; ad rem v. Enn. frg. var. 86* muro circumegit). VERG. Aen. 12, 254 *aves* hostem (*sc. aquilam*) ... facta nube -unt, donec ... praedam ... proiecit (*Claud. Don. ad l. p. 584, 30* instantius persecutae. *ceterum -unt animalia*: SEN. Thy. 735 *leo* hinc et hinc tauros -ens vitulis minatur. SIL. 6, 240 *serpens* catervas ... afflatus peste -bat. *al.*). Ov. met. 5, 604 ego currebam, sic me ferus ille -bat, ... ut solet accipiter ... urgere columbas. SEN. Phaedr. 938 profugum per omnes pertinax latebras -am. SIL. 7, 700 alipedem planta currum -it atque volanti adsilit. 16, 403 *auriga* -it certatque subire dexter (*item in certamine curruum vel cursorum*: 16, 504 Hesperon infestat *cursor* sua per vestigia -ssum. 16, 509. STAT. Theb. 6, 603 quem *praecurrentem* ... gradu -it. *al.*). STAT. Theb. 6, 769 *Capaneus incaute*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

luctans se ... ipse -it. 11, 494 *Tisiphone* urget et ... ora reducentem *Pietatem* -it adstridentibus hydris intentatque faces. *al.* Ⓑ *in re militari (cf. p. 1169, 66. 1172, 74):* *cum obi. acc.* (*exempla selecta*): CAES. Gall. 3, 4, 2 pars castrorum nudata defensoribus -i videbatur. 5, 37, 5 cum magna multitudine hostium -retur *aquilifer* (7, 80, 4. civ. 1, 46, 1 gravius a m. *al.* SALL. hist. frg. 5, 8 undique. *al.*). 7, 19, 2 ex loco superiore (civ. 1, 45, 3. *cf.* BELL. Hisp. 31, 4 a suo l.). 7, 32, 2 eum *hostem* ... obsidione -ere (*al. v. vol. IX 2, 224, 83 sq.*). 7, 51, 1 nostri cum undique -rentur (*cf. l. 6. 23*). civ. 3, 46, 3 Pompeiani ... audacius nostros -ere et instare coeperunt. BELL. Hisp. 31, 5 equitatus Caesaris sinistrum cornum -ere coepit. CIC. Phil. 4, 12 *Antonius* tenetur, -itur, urguetur ... copiis *nostris* (LIV. 9, 15, 1 Luceriam). div. 1, 51 cum ... a Samnitibus ... -retur noster exercitus. NEP. Hann. 11, 5 naves cum adversarios -rent acrius. VERG. Aen. 10, 232 nos (*sc. naves Troianas*) praecipites ferro Rutulus flammaque -bat (TAC. hist. 4, 32, 3 f. fameque). OV. epist. 3, 88 arma cape ... et -e turbatos ... viros. LIV. 8, 38, 6 eques ... ausus incursare in hostem carpendo novissimos -endoque ... agmen detinuit. 32, 24, 4 *locus* -batur impetu hostium. SEN. epist. 32, 3 fugientium -ere vestigia (LVCAN. 2, 652 generi ... -it v. Caesar. SIL. 7, 381. *cf. l. 31. aliter p. 1181, 8*). *al.* *absolute*: CAES. civ. 3, 102, 3 an novis dilectibus, si nemo -ret, Macedoniam tenere conaretur *Pompeius*. VERG. Aen. 1, 467 videbat, uti ... hac fugerent Grai, -ret Troiana iuventus, hac Phryges, instaret ... Achilles. 8, 474 hinc ... claudimur amni, hinc Rutulus -it. 11, 545 tela undique saeva -bant (*cf.* LVCAN. 5, 803 -rent cum Caesaris arma. VAL. FL. 4, 524 *erit* vobis similis fuga, cum -et arcus letifer). LIV. 21, 28, 3 a tergo ... -ente acie (*cf.* STAT. Theb. 8, 351 post terga). SEN. epist. 120, 7 *Horatius Cocles* -entibus restitit, donec *eqs.* *al.* Ⓒ *in venatione* (*cf. p. 1175, 63*): VERG. Aen. 1, 324 apri cursum clamore -entem *virginem* (SERV. auct.: insequentem). 9, 793 turba leonem ... telis -it. GRATT. 153 (*imagine belli*) hostes (*sc. feras*) nudo Marte. 205 *canis* -it inventas *feras*. SEN. dial. 7, 14, 3 ut illarum *ferarum* vestigia -at *venator* (SIL. 10, 79 *canis* -ens v. rostro [*nisi ad p. 1170, 40 coll. p. 1175, 8*]. *cf. l. 18. p. 1181, 8*). SIL. 10, 125. *al.*

Ⓘⓘ *-unt sidera, sol eorumque cursus sim.:* Ⓐ *stellas alias* (*saepe per imaginem partium corporis; aliter p. 1169, 43. 1174, 59*): CATVLL. 66, 69 (*loq. coma Berenices*) me nocte -unt vestigia divum (*i. in caelo sum*). OV. met. 9, 286 *cum* decimum -retur *solis* sidere signum. fast. 3, 852 *sol* here ... *Arietis* vellera -ssit. VITR. 9, 5, 2 Orion ... -ssus ungula Tauri. GERM. 273 subiecta Draconis tempora laeva -it cui *Engonasin sideri* planta (*v. app. crit.*). 429 huic *Hydro* primos tortus Crater -it (*gr. 448 ἐπίκειται*). SEN. Oed. 40 Leonis terga ... -ens *Sol* (*cf.* LVCAN. 1, 656 radiis ... Leonem). nat. 7, 4, 2 *stella Saturni* cum proxima signa Marti -it, aut in lunae viciniam transit aut in solis incidit radios. HYG. astr. 3, 13, 1 *Ophiuchus* pede sinistro -ens oculos, dextro autem testudine Scorpionis innixus. *al.* Ⓑ *homines nascentes* (*sc. in astrologia*): OV. Ib. 216 te fera ... Martis sidera -erunt *Saturnique*. MANIL. 4, 465 tu, *Leo*, ... quarta sub parte -is, ... *pars tua* vicesima et altera laedit. Ps. QVINT. decl. 4, 16 numinum conspirasse violentiam sedemque ... spiritus *mei* conlato pariter igne -isse. Ⓒ *regiones terrae earumve incolas*: MANIL. 1, 644 quos *homines* tum -it aureus orbis *solis orientis*. VITR. 6, 1, 1 alia parte solis cursu -itur tellus, alia longe ab eo distat. SEN. nat. 4, 2, 28 undique sol trahit *umorem*, sed ex his, quae -it, maxime. LVCAN. 3, 253 *Aethiopum solum* non -retur ab ulla signiferi regione poli, nisi *eqs.* 9, 691 -it orbita solis exuritque solum *Libyae*. *al.*

ⓘⓘⓘ *-unt regiones affines, montes imminentes sim.* (*fere in descriptione locorum; cf. p. 1174, 2*): OV. met. 4, 636 *regni Atlantis* humum vicinia nulla -bant. fast. 1, 292 insula, dividua quam -it amnis aqua. SEN. Herc. O. 1252 Maurum -ens Hibera Calpe litus. Phoen. 22 alta maria vertice immenso -it Inoa rupes (SIL. 7, 276 hinc ... saxoso monte -bant ... rupes, ... hinc ... palus. *cf.* STAT. Theb. 5, 154 insuper ingens mons -it. FRONTIN. strat. 1, 4, 7 *cum itineris* latus ... abscisi montes -rent. *al.*). Thy. 643 in arce ... est domus ..., cuius ... latus aequale monti crescit atque urbem -it (*cf.* epist. 90, 7 machinationes tectorum supra tecta surgentium et urbium urbes -entium). *al.*

c *tegendo,* *operiendo sim.* (*exempla quaedam potiora; ceterum cf. p. 1169, 8 sqq. 46 sqq.*): α *usu communi respiciuntur:* Ⓘ *quae aquis obruuntur*: VERG. Aen. 1, 246 *Timavus fluvius* pelago -it arva sonanti ([SERV. populatur, vastat. SERV. auct. cooperiat]. AVIEN. orb. terr. 340). 11, 257 quos Simois -at ... viros (*v.* NON. *supra p. 1167, 55 et cf.* SIL. 6, 298 *Regulo duce non* -ret tot nomina gurges *Trasumeni*). OV. met. 1, 290 culmen ... unda tegit -ssaeque latent sub gurgite turres. GRATT. 52 seu ⌞-ssā⌟ flumina valle ... malum fecere *retibus venatorum* ([⌞ ⌟ *'aquis submersa' Schenkl in schedis; de angusta vel alta valle cogitant alii, cf. p. 1181, 18 sq. et 74 sqq.*]. PLIN. epist. 8, 17, 2 *Tiberis* -it valles, innatat campis). MART. 10, 85, 3 *rura* undis. *al.* ⓘⓘ *quae quolibet modo teguntur, conduntur*: HOR. epod. 1, 33 haud paravero, quod ... avarus ut Chremes terra -am (GAIVS dig. 41, 1, 7, 13 [*sim.* INST. Iust. 2, 1, 31] arborem. ANTH. 406, 8 non potuit terris spiritus ille *Pompeii* -i [*i. non est apud inferos*]). carm. 1, 4, 16 iam te -et nox fabulaeque Manes et domus exilis Plutonia. OV. ars 1, 286 *Myrrha* obducto cortice -ssa latet (met. 9, 353 lentus -it inguina cortex). met. 11, 124 lammina *aurea* ... dapes *Midae regis* ... -bat. 15, 368 -ssus humo ... equus crabronis origo est. GRATT. 432 est ... specus ingens ..., circum atrae moenia silvae alta -unt (*cf.* LVCAN. 9, 967 silvae ... -ssere domos *Troiae dirutae*). CVRT. 7, 3, 11 altae nives -unt terram (*cf.* LVCAN. 4, 107 quam *mundi partem* zona nivalis perpetuaeque -unt hiemes). LVCAN. 7, 742 aurum hic iacet eoasque -unt tentoria gazas (*cf.* MART. 3, 41, 2 quas *opes* gravis arca -it). VAL. FL. 2, 227 *viri suos* oculos -ssere ⟨manu⟩, velut agmina cernant Eumenidum. SIL. 7, 727 qui collapsa -ssi iacuere ruina *et postea evaserunt*. STAT. Theb. 5, 485 lux ... extremi -ssit freta margine caeli (*sc. visum adimens*). *al.*

β *transfertur ad actionem obscurandi, caligine tegendi sim.* (*in imag. e. g. l. 17. 27*): VERG. Aen. 6, 827 animae ... dum nocte -untur, *sc. nondum natae* (HOR. carm. 1, 4, 16 [*v. l. 3*]. 3, 29, 30 futuri temporis exitum ... n. -it deus. OV. epist. 10, 112 n. aeterna. *al.; caecando sim.*: VERG. Aen. 12, 908 oculos ... -ssit n. quies. OV. ars 3, 648 lumina. SEN. Herc. O. 841). OV. am. 3, 8, 36 omne lucrum (*sc. metalla sim.*) tenebris alta -bat humus (met. 11, 521 nox -itur t. hiemisque suisque. SEN. Herc. f. 436. PLIN. nat. praef. 14 *subtilia quaedam* obscuris rerum t. -untur. *al.; caecando*: SEN. Ag. 493 -unt tenebrae lumina. *al.*). met. 1, 70 quae *sidera* -ssa diu ⌞fuerant caligine caeca⌟ ([⌞ ⌟ massa latuere sub illa *var. l.*]. 7, 529 terras. SEN. suas. 1, 2. *al.; caecando*: SER. med. 200 oculis ... c. -ssis [prensis *var. l.*]). trist. 1, 9, 12 *sol* latet ... -ssus nubibus (PRISC. periheg. 44). SEN. nat. 2, 56, 1 *Caecina* habuisset ... in eloquentia nomen, nisi illum Ciceronis umbra -isset (CVRT. 7, 3, 11 terram. VAL. FL. 3, 215 locos. *al.*). SIL. 12, 131 infernis -ssas nebulis ... Cimmerias ... domos.

2 *comprehenditur simul sive laesio, deformatio sim. sive motus effectus aut inhibitus eorum, quae -untur, ut respiciatur potius actio:*
a *comprimendi,* *exprimendi vel quolibet modo feriendi:* α *-untur partes corporis ipsique animantes, ita ut:* Ⓘ *claudantur, constringantur:* Ⓐ *respectu vario* (*cf. p. 1173, 18*): ENN. scaen. 220 *galli* plausu ... -unt alas, *quas cantantes panderunt* (PROP. 1, 9, 24 [*in imag.*] nullus Amor cuiquam faciles ita praebuit alas, ut non alterna -erit ille manu [*alii pro obi. intellegunt amatorem; v. Smyth, Class. Quart. 43, 1949, 120*]. *cf.* STAT. Theb. 10, 91 Otia vestibulo *Somni* -ssisque Silentia pinnis muta sedent). VERG. Aen. 6, 155 -sso ... obmutuit ore (*item de voce impedita v. vol. IX 2, 1079, 5 sq. 12 sq.; aliter*: SIL. 7, 719 lupus fetum ... ore tenet -sso. CYPR. laps. 25 os ... -ere, calicem recusare. *al.*). 9, 487 *non tibi mortuo* -ssi ... oculos aut vulnera lavi (SEN. Herc. O. 1755 [*om. cod. E*] *flammis circumdatus* non -ssit o. SIL. 10, 345. *al.; aliter supra l. 11. 19; indicata re arcenda*: GREG. M. moral. 4, 45 l. 72 oculos, quos ... ad concupiscentiam aperuit *diabolus*, ... a contuitu ... sui fulgoris -it *deus. cf.* ocellos *vol. IX 2, 411, 1 sq. 11*). LYGD. 4, 22 -ssit ... lumina sera quies (CE 1030, 3 [*saec. I*^{1}] mihi ... morientia l. -ssit. VAL. FL. 1, 758 *leo* rictu ... genas et l. -ssit. *al.*). OV. met. 9, 299 *Lucina sedens* dextro ... a poplite laevum -ssa genu ... sustinuit partus *Alcmenae*. SEN. Med. 698 -ssas ... solvat Ophiuchus manus (CVRT. 7, 8, 24 [*in imag.*] fortunam tuam -ssis m. tene: lubrica est). *al.* Ⓑ *respectu strangulandi, suffocandi*: CIC. Verr. II 3, 176 (*in imag.*) Timarchides ... -it fauces defensionis tuae (VERG. georg. 3, 508 *equi aegroti* obsessas f. -it aspera lingua. OV. met. 12, 509 animam *Caenei* missis elidite silvis; silva -at f. AVR. VICT. Caes. 17, 9. *cf.* CIC. Cluent. 84 [*in imag.*] cum faucibus -retur *Staienus*). VERG. Aen. 8, 289 *ut Hercules* manu geminos ... -ens eliserit angues (*de eadem re*: ELEG. in Maecen. 1, 81 hydros. OV. epist. 9, 21 tenaciter. ars 1, 188. *al.*). HOR. epist. 1, 16, 37 *me* laqueo collum -isse paternum. CARM. de bell. Aeg. 6, 7 laqueis ... in⟨ter⟩saep⟨t⟩am animam -ssis effundere venis (*nisi ad p. 1173, 13*). OV. met. 9, 78 *manibus Herculis* angebar ceu guttura forcipe -ssus. *al.* Ⓒ *respectu emittendi vocem* (*sive acutiorem sive latiorem*): VERG. georg. 1, 410 *cum caelum serenum praenuntiant,* liquidas corvi -sso ... gutture voces ... ingeminant (*sc. quodammodo comprimunt guttur, ut vox solito acutior fiat; effectu paulum diverso*: QVINT. inst. 11, 3, 82 adfixum pectori mentum *vocem* minus claram et quasi latiorem -sso g. facit).

ⓘⓘ *quolibet modo vulnerentur, laedantur, conficiantur* (*cf. l. 51*): LVCR. 3, 663 *serpentis discisae* ipsam se ... retro partem petere ore priorem, ... ut morsu -at (*sc.* se *vel* partem, *an absolute?*). CIC. nat. deor. 2, 124 *avem quandam* usque eo -ere earum *avium, quae piscem cepissent,* capita mordicus, dum illae captum amitterent (*cf. Plin. nat. 10, 115* morsu corripiens). BELL. Afr. 84, 1 *cum elephans quendam* pondere suo ... -ret atque enecaret. VERG. Aen. 2, 530 illum ... Pyrrhus insequitur, iam iamque manu tenet et -it hasta (SERV. auct. urget, *sc. ut ad p. 1171, 2 pertineat. item feriunt armis*: 8, 249 *Hercules Cacum* telis -it. 9, 330 armigerum ... -it *Nisus* [SERV. auct.: opprimit, occidit]. VAL. FL. 7, 621 manus. SIL. 1, 383

[Pade]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

prostratum ... -ens telo *Murrus. al.*). Hor. sat. 2, 3, 314 ranae pullis vituli pede -ssis. Ov. met. 10, 258 -ssos veniat ne livor in artus. 11, 335 iuvenco spicula crabronum -ssa cervice gerenti (*ad b trahunt alii*). Ib. 395 quos Antaei ... -ssere lacerti. *al.* Cels. 7, 31, 2 *vena* ferramento candente modice -itur. Sen. dial. 7, 1, 4 in strage hominum magna ..., cum ipse se populus -it. nat. 6, 1, 9 nihil ... interest, utrum me lapis unus elidat, an monte toto -ar. *al.* Lvcan. 9, 815 tibi, Laeve miser, fixus praecordia -ssit ... serpente cruor (*cf.* Ivv. 6, 621 *boletus Claudii* praecordia -ssit). *al. respicitur stuprum, coitus* (*cf. p. 1170, 29*): Verg. catal. 6, 4 puella ... tuo stupore -ssa rus abibit. Val. Fl. 8, 256 Hister anhelantem Peucen quo -erat antro. Mart. 3, 58, 17 (*de gallis*). 4, 4, 4 (*de hirco*). Svet. Cal. 25, 1 Schol. Verg. Bern. georg. 3, 93.

Ⓘⅈⅈⅈ *evacuentur* (*cf. p. 1172, 59*): Verg. georg. 3, 310 laeta ... -ssis manabunt flumina mammis (Hyg. astr. 2, 43. *cf.* Ov. fast. 4, 769 ubera [Vvlg. prov. 30, 33]. Colvm. 7, 3, 17 *agni* os -ssis umectare papillis). Sen. suas. 2, 16 Othryades ... digitis vulnera ⌞-ssit⌟, ut tropaeo ... inscriberet *aliquid sanguine suo* ([⌞ ⌟ cessit, tersit *sim. var. ll.*]. Lvcan. 7, 567 *Caesar* v. multorum totum fusura cruorem opposita -it ipse manu [*ad p. 1172, 34 trahit e. g. Hübner, Philologus 120, 1976, 302 sqq.*]). Chiron 460 vesicam (*inde* Veg. mulom. 2, 79, 5).

β *-untur res variae* (*saepius in re rustica, v. e. g. l. 22. 38 sqq. 46 sqq.*): Ⓘ *obi. non indicato: in conficiendo oleo vel vino* (*si pro obi. subaudias rem compressam [ut infra l. 40. 47. 73] nec liquorem expressum* [*ut p. 1181, 29 sq.*]): Cato agr. 66, 1 ubi factores vectibus -ent, continuo capulator conca oleum ... tollat. Plin. nat. 18, 317 -unt aliqui singulis *torculis,* utilius binis. *ibid.* spatiosa *torcula* melius -unt. *vario respectu*: Cato agr. 157, 14 *turundam dilutam* indito in vesicam, eo calamum alligato, ita -ito, in fistulam introeat *turunda.* Lvcr. 6, 512 copia nimborum ... urget et e supero -it ac facit effluere imbres *e nubibus* (*cf. l. 35*). Sen. nat. 6, 15 *spiritus inclusus* terram -entem diverberat (*cf. l. 67*).

Ⓘⅈ *pro obi. sunt umoris sim. plena, quae evacuantur, exprimuntur* (*hucine p. 1181, 33?*): Mat. carm. frg. 17 -ssus ... labris unus acinus arebat (*cf.* Ov. met. 5, 538 *mali granati* grana -erat ore suo). Lvcr. 4, 619 spongiam aquai ... manu -ere ac siccare (*antea*: exprimimus). 6, 518 imber fit, ubi ... nubila vi ... -untur et impete venti (Ov. met. 1, 268 manu ... n. -ssit *Notus. cf.* nubes: Lvcr. 6, 734. Sen. nat. 1, 1, 6 [*ut fulmina emittantur*]. Lvcan. 4, 76). Varro rust. 1, 54, 3 *uvis prelo expressis* circumcidunt extrema et rursus -unt. Verg. georg. 4, 140 cogere -ssis mella favis (Schol. Hor. epod. 2, 15). Hor. sat. 2, 4, 69 -ssa Venafranae quod baca remisit olivae. Ov. trist. 4, 6, 20 nudo -ssa ... uva pede (Fest. p. 348 [*suppl. e* Pavlo] prelo [Colvm. 12, 39, 1]. Colvm. 12, 39, 3 Homer. 887. *al.*). Pont. 4, 1, 30 madidas ... -it ... comas. Manil. 5, 263 ⟨calamos⟩ ... -ssos incoquet *unguentarius* (*si recte suppl. Housman*). Vitr. 7, 8, 4 cum id *argentum vivum et aurum in panno* ... manibus -itur, argentum ... extra labitur compressione coactum, aurum intra purum invenitur. Colvm. 7, 8, 4 ubi duratus est, vehementius -itur *caseus,* ut conspissetur (7, 8, 5). 12, 49, 9 *oliva* prelo supponitur vehementerque -itur (12, 54, 2 Plin. nat. 15, 21. *al.*). *al. respicitur frumentum terendum* (*nisi ad p. 1181, 22*): Tert. adv. Val. 31, 1 (*in imag.*) ubi Achamoth totam massam seminis sui -erit, dein colligere in horreum coeperit *eqs.*

Ⓘⅈⅈⅈ *pro obi. sunt quae impressione, incisura sim. deformantur*: Prop. 2, 29, 35 apparent non ulla toro vestigia -sso (Ov. am. 3, 14, 32 cur -ssus prior est interiorque torus? *cf. p. 1168, 71*). Ov. epist. 18, 134 multa ... via -ssa rota (*antea*: attritus ... limes). fast. 4, 464 *Ceres* nacta est vestigia *filiae* ... et -ssam noto pondere vidit humum. Pont. 4, 10, 6 gutta cavat lapidem ..., atteritur -ssa vomer ... humo. Lvcan. 6, 343 inter montes, media qui valle -untur, ... latuere paludibus agri. Sil. 3, 520 *Hannibal Alpes transcendens* ferro glaciem -it.

Ⓘⅴ *pro obi. sunt varia, quae coartantur, comprimuntur, conculcantur sim.*: Lvcr. 6, 845 frigore cum -itur ... terra coitque. Cic. nat. deor. 3, 31 nihil est, quin intereat: ... umor ita mollis est, ut facile -i conlidique possit. Verg. ecl. 1, 81 -ssi copia lactis ([Serv. casei copia aut lactis emulcti]. Prvd. cath. 3, 70 lac ... -itur calatho. *cf.* Verg. georg. 3, 401 quod surgente die mulsere ..., nocte -unt [*sim.* Calp. ecl. 5, 34]). georg. 4, 297 hunc *locum exiguum* angustique imbrice tecti parietibusque -unt artis. Aetna 291 *sub terram* deiecta ... -it unda fugatque torrentis auras (*item comprimitur aer*: Vitr. 9, 8, 3 pondus cum decurrendo in angustias tubulorum -ret caeli crebritatem. Sen. nat. 6, 12, 1. *de volantibus*: Lvcan. 7, 835 -erunt aera pinnae. Plin. nat. 10, 112). 374 -it *Aetnae* fauces ... congeries clauditque vias. Prop. 3, 9, 41 *Troiana* moenia ... Graio ... -ssit aratro victor. Ov. medic. 90 pulvis ab infuso melle -endus erit. trist. 3, 11, 24 ignavi praecipitata -unt (*22* frangere quassa). Vitr. 6, 6, 3 torcular si non cocleis torquetur, sed vectibus et prelo -itur. 7, 8, 3 *saxum argento vivo impositum* eum liquorem *non* potest onere suo -ere nec elidere nec dissipare. Sen. epist. 86, 17 *arborem* in scrobem demisit, deinde terram non adgessit tantum, sed calcavit et -ssit (Vet. Lat. sap. 15, 7 figulus mollem t. -ens ... fingit ... vas). *al. in descriptione orbis terrarum* (*cf. imagine comprimendi minus vigente p. 1171, 54*): Ov. met. 14, 6 fretum, gemino quod litore -ssum Ausoniae Siculaeque tenet confinia terrae. Sen. Phoen. 611 fauces *Hellesponti* ... Abydo Sestos opposita -it. nat. 4, 2, 8 *Nilus,* ne in latitudinem (alt- *trad.*) excedat, obiectu montium -ssus. Mela 1, 7 *mare,* ubi primum ⌞se⌟ artat, Hellespontus vocatur, Propontis ubi expandit, ubi iterum -ssit Thracius Bosphorus (⌞ ⌟ *ἀπὸ κοινοῦ*). *al.*

b ***deprimendi,*** *deorsum movendi (semina sim. v. p. 1175, 20; indicatur quorsum moveatur per praepos.* ad *l. 15. 65. 67, adv. l. 14. 31. 38. 40; saepius per praedicativa anticipatur effectus deprimendi, e. g. l. 15. 17. 19. 61); respiciuntur*: α *quae quolibet modo demittuntur, deiciuntur*: Ⓘ *in imagine* (*cf. p. 1178, 40*): Plavt. Most. 1171 *ut* istum pro suis factis pessumis pessum -am. Lvcr. 6, 53 *quaecumque* faciunt animos humilis formidine divom depressosque -unt ad terram. Ov. trist. 3, 11, 68 *sors humana* tollit eosdem et -it (*cf.* CE 950, 7 [*Pompeiis*] multos Fortuna quos supstulit alte, hos ... proiectos ... -it). Manil. 4, 775 *Roma* lancibus ... positas gentes tollitque -itque. Sen. Phaedr. 1203 *numina infera,* impium rapite atque mersum -ite perpetuis malis. Tro. 696 *quo* altius *te* superi levarunt, mitius lapsos -e. dial. 10, 2, 3 vitia ... nec resurgere aut ... attollere oculos sinunt, sed [e]mersos et in cupiditatem infixos -unt. Lvcan. 8, 267 nec sic mea fata -untur, ut nequeam relevare caput. Qvint. inst. 10, 4, 1 -ere ... tumentia, humilia extollere *eqs. al. transfertur ad sonum*: Avdax gramm. VII 357, 15 *accentus est* regula ad levandam syllabam vel -endam (*357, 18* gravandas. *cf. p. 1182, 60*). Ⓘⅈ *proprie*: Hor. epist. 2, 1, 189 ⌞aulaea⌟ -untur in horas *multas* (⌞ ⌟ *perperam comoedias intellegens* Porph. *explicat* cessant, impediuntur). Prop. 2, 15, 42 si cuncti cuperent ... -ssi multo membra iacere mero. Ov. met. 2, 135 (*Apollo Phaethonti*) nec -e nec summum molire per aethera currum. Vitr. 10, 3, 2 *ferrei vectis* caput ... unius hominis viribus -ssum id onus extollit (*cf.* 10, 3, 6 si per medium -itur *vectis* [*syn.* deducitur]). Germ. frg. 5, 7 quo -ret (prōn- *trad.*) Boreas, Notus unde attolleret ⌞imbres⌟ (*si ἀπὸ κοινοῦ*). Cels. 8, 10, 2[B] alteram fasciam minister attollit, alteram -it medicus. Sen. Med. 723 altum gurgitem Tigris -ens (*sub terram, v. Mayer, Class. Quart. 28, 1978, 241 sq.; cf.* epist. 110, 10 deus ... in proximo posuit *bona*; ... nocitura, *sc. metalla,* altissime -ssit). nat. 2, 58, 1 *fulminis ignis* modo usque ad terram profertur, modo ante dissolvitur, si minore vi -ssus est (*cf.* 2, 58, 2 natura ignem sursum vocat, iniuria deorsum -it). *al.*

β *quae gravitate deferuntur, desidunt*: Lvcr. 1, 362 corporis officium est ... -ere omnia deorsum (*v. Bailey ad l.*). 6, 105 *nubes, si denso corpore essent,* cadere ... deberent pondere -ssae ut lapides. Ov. met. 1, 30 densior his *aliis elementis* tellus ... -ssa est gravitate sua. 15, 242 gravitate carent nulloque -ente alta petunt aer atque ... ignis. fast. 4, 300 *aqua deficiente* sedit limoso -ssa carina vado (*naves oneratas v. p. 1168, 64*). 6, 272. Lvcan. 6, 280 -sso iam pulvere *murorum dirutorum.*

γ *quae aqua sim. merguntur* (*cf. p. 1175, 72, aliter p. 1168, 64. 1171, 65*): Lvcr. 2, 198 *tigna trabesque,* quo magis ursimus *in aquam* ... et ... -ssimus aegre, tam cupide *aqua* sursum revomit magis (removet m. *trad.*). Ov. am. 2, 11, 6 utinam ... Argo funestas -ssa bibisset aquas. met. 11, 558 cum qua *rate* pars magna virorum gurgite -ssa gravi neque in aera reddita *occidit.* trist. 2, 102 (*in imag.*) omnes -ssere hoc fluctus oceanusque caput. Val. Max. 3, 2, 1 *Horatius Cocles natans* nec pondere armorum -ssus nec *eqs.* Octavia 318 *ratis* -ssa dehiscit sorbetque mare. Colvm. 12, 49, 1 ut olivae *condendae* -antur et ius superemineat (12, 49, 4). Sil. 4, 584 *e palude evadere temptantes* occumbunt seseque sua -ssere ruina. Qvint. inst. 11, 3, 53 *vitiosa oratoris* respiratio sub aqua diu -ssi *respirationi* similis. *al. act. de ipso loco, ubi mersae sunt naves*: Lvcan. 1, 42 quas -it aspera classes Leucas (*insula Actio opposita*).

δ *sidera sim., quae descendunt vel alia sidera depellunt* (*aliter p. 1171, 33*): Verg. georg. 1, 241 *mundus,* ut ... consurgit *sub septentrionibus, ita* -itur Libyae devexus in austros (Serv. auct.: quasi deprimitur). Ov. met. 2, 139 (*Apollo Phaethonti*) *ne te* sinisterior -ssam rota ducat ad Aram (*cf. l. 68, nisi trahas ad p. 1171, 33*). Manil. 2, 846 quod summo -itur devexum culmine mundi, donec ad occasus veniat *eqs.* Vitr. 9, 2, 4 cum sol oriatur, ea *luna* -ssa est ad occidentem. Lvcan. 1, 661 Iuppiter *sidus* occasu -itur (Avien. ora 652). 9, 867 *in regione australi* -itur natura poli. Hyg. astr. 4, 12, 10 Capricornus exoriens ... sidera *quaedam* ad terram -ere videtur (*item act.*: Avien. Arat. 853 austri Aram cardo -it [*opp.* levat]. 1087 sq. -it ... Ophiuchum ... Cancer, Cancer -it ... et Anguem [*gr. 577 sq. bis κατάγει, Cic. 357* recondit]. 1115 [*gr. 596 ὑπὸ ... βάλλει, Cic. 379* depellens).

ε *quae curvantur, inclinantur*: Verg. georg. 2, 26 -ssos propaginis arcus (*e. g. vitium*). Prop. 1, 1, 4 deiecit lumina *mea* ... et caput impositis -ssit Amor pedibus (*cf.* Ov. rem. 530 tua saevus Amor sub pede colla -it). 3, 9, 6 *nimium* capiti committere pondus et -ssum inflexo mox dare

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

terga genu. Ov. epist. 15, 147 cognovi -ssas ... herbas: de nostro curvum pondere gramen erat. ars 1, 232 Bacchi cornua -ssit Amor (met. 9, 186 c. tauri [*cf. 9, 83* depressa ... c.]. Lvcan. 1, 612). Ib. 409 trabes -ssas ab humo mittebat in auras *Pityocamptes*. Pont. 3, 8, 14 nulla -unt ramos pondere poma suo (Sil. 5, 493 *cohors quercum* adscendens ... -ssit nutantes incerto pondere r.). Val. Max. 8, 7 ext. 14 *Solon moriens* fatis iam -ssum caput erexit (*addas p. 1174, 73*). Sen. Oed. 610 dextra ... cornibus taurum -ens Zethus. Phaedr. 40 *canes* lustra ... -sso quaerant rostro (Lvcan. 4, 442. *cf.* Sen. Thy. 498 -sso vias scrutatur ore). Lvcan. 1, 390 *vento* -ssae fit sonus aut rursus redeuntis in aethera silvae. Plin. nat. 34, 80 vitulus genu *caedentis* -itur replicata cervice. Stat. Theb. 6, 680 humi ... -ssus utroque genu *quidam discum iacturus*. 6, 859 veluti ... cupressus ... cervicem inclinat ..., non secus ... artus ... sponte -it *luctator quidam*. *al.*

c *imprimendi,* *imponendi sim.* (*indicatur cui vel quo per dat. l. 30. 36. 53, adv. l. 40. 41, praepos. l. 31. 36. 56; cf. l. 38. 41. 55*): α *terrae, solo sim. immittuntur*: Ⓘ *aratra sim.*: Lvcr. 5, 209 terram -ssis proscindere aratris (Paneg. in Mess. 161 Ov. met. 3, 104 Pont. 1, 8, 57 Lvcan. 6, 383. *al.*). Verg. georg. 2, 203 -sso pinguis sub vomere terra (2, 356 Ov. met. 11, 31 trist. 3, 10, 68 Sen. Herc. O. 633. *al.*). Ov. fast. 4, 825 -ens stivam designat moenia sulco. Ⓘⓘ *semina, propagines*: Verg. georg. 2, 346 quaecumque -es virgulta per agros, sparge fimo (Serv. demerges, infodies. *v. et* Non. *supra p. 1167, 57*). 4, 131 holus *eqs.* Colvm. 10, 191 *lactucam* (*syn.* deponit; pange). Pallad. 12, 2 propaginis curvatura, post triennium quam -ssa fuerat, recidetur a vite. *dubia interpret.*: Calp. ecl. 5, 111 hederas aut molle salictum valle -es media, *ut hieme suppeditet pabulum viride* (*ad p. 1176, 32 trahunt quidam, sed deest respectus compescendi sim.*). Ⓘⓘⓘ *pedes*: Ov. Ib. 422 unda labente ... subtrahitur -sso mollis harena pedi. Sil. 3, 550 dum ... -it sonipes duro vestigia cornu, ungula ... haesit *in nive* (Boeth. cons. 5 carm. 5, 6. *addasne p. 1181, 10?*). Ser. med. 787 *podagricus* plantas frumenti -ssit acervo (*Plin. nat. 22, 120* mersit in triticum). Lact. opif. 13, 8 digitis in humum -ssis soloque nitentibus *currere*. Repos. 98 ibat ... Venus vix -sso pollice (*opp.* pondere ... incumbens *Mars*). *al.*

β *corpori animantium vel cuilibet rei infigitur aliquid*: Ⓘ *laedendo, vulnerando:* *-it qui vulnerat*: Verg. Aen. 10, 347 Dryopem ferit ... hasta sub mentum graviter -ssa (Sil. 1, 546 propius si -ssa furenti h. foret. 7, 613. 14, 534). Ov. met. 3, 91 coniectum in gutture (guttura *var. l.*) ferrum usque sequens -ssit. fast. 1, 355 *caprum* dentes in vite -entem. Sen. Phoen. 173 (*loq. Oedipus*) parens, ... ades atque inertem dexteram introrsus -e magisque merge, *ut moriar*. Thy. 722 in vulnere ensem abscondit et penitus -ens *eqs.* (Stat. Theb. 11, 542 in corpore). Sil. 10, 140 -ssa iuvenis cum cuspide labens ... concidit. *al.* *-it ipsa pars vulneranda* (*inversione quadam, cf. Hillen, Stud. zur Dichtersprache Senecas, 1989, 260 sq.*): Ov. met. 12, 571 *aquila vulnerata* decidit ...; corporis ... -ssa est gravitate sagitta *eqs.* (*cf.* Sil. 5, 454 procubuit ... et telum vulnere -ssit). Sen. Phoen. 178 (*loq. Oedipus*) recusantem manum -ssere vultus. Lvcan. 4, 562 percussum est pectore ferrum et iuguli -ssere manum. Ⓘⓘ *quolibet modo*: Hor. carm. 1, 27, 8 *convivae,* cubito remanete -sso (*sc. nolite surgere*). Prop. 2, 1, 10 miramur, facilis ut -at arte manus *puella lyra canens* (*nisi* manus *pro subi.*). 3, 10, 14 nitidas -sso pollice finge comas. Eleg. in Maecen. 1, 92 *aquila Ganymeden* -sso molliter ungue rapit. Cels. 8, 3, 2 est ... quidam -endi modus (*postea*: si leviter inprimitur *modiolus*). Scrib. Larg. 55 alumen fissum linteolo spisso circumdatum et ita dolenti -ssum (*cf. Marcell. med. 12, 3* dolentibus inpressum dentibus). Sil. 7, 85 omnis in auro -ssa tibi, *Iuno*, varia fulgebit gemma corona. Stat. Theb. 5, 235 laceros -it in nova vulnera crines. *al.*

d *movendi* *in alias directiones* (*indicatas per praepos.* ad, in *l. 62 sq. p. 1176, 12 sqq., adv. l. 67; obi. non indicato l. 69. p. 1176, 2 sq. 8. al.; refl. l. 66*): α *-unt qui impellunt, protrudunt sim.* (*huc vergunt quaedam sub 1bβ allata, e. g. p. 1170, 70 sq.*): Ⓘ *de animantibus et quibuslibet viribus*: Lvcr. 4, 448 si forte oculo manus uni subdita supter -ssit eum, *geminata videntur quae intuemur*. Verg. georg. 3, 413 *canum* clamore -es ad retia cervum (*cf.* Ov. epist. 4, 41 -ssis ... in retia cervis. *item in venatione*: Ov. hal. 62 ruit oppositi nitens in vulnera ferri -ssus *aper* [*cf. 60* actus]. *cf. p. 1171, 27*). Vitr. 6, 8, 4 cum cunei ab oneribus parietum -ssi per coagmenta ad centrum se -entes extruderent incumbas. 9, 5, 3 *stellarum* introrsus -ssus ⌞nodus⌟ (*om. codd. potiores*). Cels. 7, 14, 6 digitis tumorem eum -ere, ut, si quid delapsum non est, manu cogatur (*sim. in medicina*: 8, 7, 2 digitis ... -entibus ... ossa in suam sedem compellenda sunt. 8, 18. *al.*). Sen. nat. 2, 20, 3 quem *ventum* ignis *fulminis* ante se -ssit (praemisit *var. l.; cf. ibid.* ante se ... trahat). Octavia 348 *Agrippina e nave* ruit in pelagus rursumque salo -ssa resurgit (*nisi ad bγ*). Lvcan. 5, 145 *Pythiam* haerentem dubiamque -ens in templa sacerdos impulit. Ⓘⓘ *de ventis*: Lvcr. 6, 560 incumbit tellus, quo venti *subterranei* prona -it vis. Aetna 169 densa ... -it -iturque ruina nunc Euri Boreaeque Notus, nunc huius uter-

que. Sen. Oed. 885 ne -ssae gravi spiritu antennae tremant. Phoen. 430 insano ratis -ente vento rapitur. Lvcan. 9, 332 flatum ... -entem (frem- *var. l.*). Val. Fl. 5, 73 -ente Noto ... oras praeterit.

β *-unt qui admovent, adducunt*: Ⓘ *habenas sim.*: Verg. Aen. 1, 63 (*in imag.*) qui *rex* ... et -ere et laxas sciret dare ... habenas (*al. v. vol. VI 3, 2394, 59 sq.*). Sen. Phaedr. 1075 ora *equorum* ... -ssis trahit constricta frenis (Coripp. Ioh. 5, 7. *cf. p. 1170, 46*). Clavd. 5, 354 -ssis ... lupatis (rapt. Pros. 2, 194). *absolute et in imag. de Apolline Sibyllam domante*: Verg. Aen. 6, 80 fatigat os rabidum, fera corda domans, fingitque -endo (*cf. 6, 100 sq.* frena furenti concutit). Ⓘⓘ *amplexandos animantes* (*rem caram l. 13; cf. p. 1170, 26*): Verg. Aen. 7, 518 matres -ssere ad pectora natos (Stat. Theb. 6, 746 *alumnum* ad [in *var. l.*] p. -ssit. 10, 579 *apes* -unt ad p. ceras). Ov. am. 1, 5, 24 nudam *Corinnam* -ssi corpus ad usque meum. Stat. Theb. 4, 563 *matrem* ad ubera dulce -entem pignus. *al.*

e *reprimendi,* *compescendi, inhibendi sim.* (*pauca minus dubia, cf. e. g. supra p. 1169, 5. 49. 75; subiunximus etiam incorporea quaedam, alia ad B3 relegantes; per praedicativa anticipatur effectus -endi l. 44. 48. 49, cf. adv. l. 42. 53*): α *animantes eorumque motum* (*vocem sim. v. B3b et c*): Bell. Hisp. 29, 8 (*caute proceditur ad pugnam*) nostri pede -sso propius rivum cum adpropinquassent *eqs.* (Liv. 8, 8, 9 si hastati profligare hostem non possent, p. -sso eos retro cedentes ... principes recipiebant [*11* sensim]). Sall. hist. frg. 3, 96 D -sso gradu (*al. v. vol. VI 2, 2144, 51 sqq.; active*: Val. Fl. 2, 454 attoniti -ssere gradum. Hier. vita Pauli 8. *al.*). Verg. Aen. 6, 197 vestigia -ssit observans *aves* (6, 331 constitit ... et v. -ssit. *aliter p. 1181, 8*). Cvlex 284 *Orpheo cantante* Luna -ssit equos (*sunt qui* Lunae *conicientes Orphea -entem intellegant. cf.* Clavd. carm. min. 27, 61 stupefacta iuvencos Luna -it). Ov. met. 3, 17 *Cadmus* lente videt ire iuvencam ...; subsequitur -ssoque legit vestigia gressu (passu *var. l.*). 4, 369 *nympha puerum reluctantem* -it (*antea*: deprensum ... continet. *similiter retinetur Thetis fugere temptans*: 11, 254). β *arbores sim. eorumque incrementum*: Verg. georg. 1, 157 ruris opaci falce -es umbras ([umbram *var. l.; v.* Non. *supra p. 1167, 56.* Serv. auct.: coartabis, imminues, compesces]. Hor. carm. 1, 31, 9 vitem [Schol. reprimant putando]. Ov. met. 14, 629 luxuriem [*postea*: compescit]. *al.*). Sen. clem. 2, 7, 4 *arbores* circumcidunt, ne proceritatem rami -ant. Colvm. 5, 10, 2 (*item* arb. 18) *ne arbor* imbecilla a valentiore -atur. Plin. nat. 17, 65 *arboris* umbrā turba *surculorum, seminum* ... -itur. Plin. epist. 5, 6, 17 ambulatio -ssis varieque tonsis viridibus inclusa. γ *varia*: Verg. Aen. 1, 54 *Aeolus* luctantes ventos tempestatesque ... imperio -it ac vinclis et carcere frenat (*v.* Non. *supra p. 1167, 55 et cf.* Liv. 29, 27, 10 ventus -ente nebula cecidit. Stat. silv. 3, 2, 46 *Aeolus* artius obiecto Borean ... monte -at). 4, 81 *nocte vergente* lumen ... obscura ... luna -it (*item hebetatur splendor sim.* [*aliter p. 1172, 15*]: Hor. epist. 1, 12, 18 quid -at obscurum lunae, quid proferat, orbem. Liv. 10, 32, 7 vixdum satis certa luce et eam ipsam -ente caligine. Sen. Tro. 1142 -itur ... dubius nocte vicina dies. Cvrt. 4, 10, 5 lunam ... deficere, cum ... sole -retur. Stat. Ach. 1, 242 iam -it astra dies. *al.*). 10, 103 silet ... aether, ... -it placida aequora pontus (Serv. auct.: -endo reddit placida. *sim. cohibentur fluctus*: Ov. trist. 3, 10, 38 *glacies* immotas ... -bat aquas. Sil. 4, 646 [*ad Trebiam*] quo ... aperis te fonte, -am. Avg. in psalm. 92, 7 l. 67 *dominus* -ssit fluctus. *al.*). Sen. dial. 11, 15, 5 lacrimas (*syn.* compescere). Stat. Theb. 9, 265 *corporum summersorum* efflantes ... animas retro -it obvius amnis ([Schol. exeuntem spiritum ... retardabat]. Ps. Qvint. decl. 17, 17 -rem clausis vulneribus animam, *ne morerer*). Tac. ann. 14, 64, 2 venae ... exsolvuntur; et quia -ssus pavore sanguis tardius labebatur *eqs.* (15, 64, 1 obligant brachia, -unt sanguinem. Chiron 547 *si* s. -i non potuerit [*Veg. mulom. 2, 34, 1* reprimi; *cf. Chiron ibid.* suppremere]). Arnob. nat. 5, 9 p. 260, 17 anhelitu oris -sso, suspensis ... gressibus.

B *incorporaliter* (*v. quae sub A monuimus*): **1** *usu communi, sc. pertinet ad gravandum, affligendum, urgendum, molestandum sim.* (*sc. in malam partem praeter p. 1177, 24. 1178, 12. 66. 1179, 54*): **a** *quolibet modo*: α *-untur animantes eorumque partes, qualitates, coetus* (*addidimus exempla obi. non indicati, v. imprimis p. 1177, 23 et e. g. p. 1177, 3. 1178, 29*): Ⓘ *rebus* (*iniuriis sim. animantium v. p. 1177, 73*): Ⓐ *variis incommodis, malis sim.* (*exempla selecta inde a* Cic.): Pompil. trag. 1 qua me causa, fortuna, infeste -is (Cic. fam. 14, 1, 5 si nos -et eadem f. 14, 2, 3 Ov. met. 4, 567 Manil. 1, 81 Sen. Med. 159. *al.*). Cic. Verr. II 4, 11 num tanta difficultas eum ... tenuerit, tanta egestas, tanta vis -erit, ut *eqs.* Catil. 2, 19 -untur aere alieno (Att. 7, 3, 5 Caes. Gall. 6, 13, 2 Pavl. Fest. p. 98). Manil. 30 cum servili bello ... -retur *Italia* (*al. v. vol. II 1841, 81 sqq.; addere possis e. g.* Ps. Sall. rep. 2, 10, 7 Pomp. Trog. hist. Iust. 38, 4, 14. *cf. p. 1178, 4*). Phil. 4, 3 cum servitute -remur (Caes. Gall. 7, 77, 16 Val. Max. 6, 9 ext. 5. *al.*). rep. 1, 10 quamvis ea *res publica* -atur periculis (Nep. Them. 3, 3 Sen. benef. 3, 33, 1). fam. 5, 12, 2 quan-

[Pade]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tis oneribus -rere susceptarum rerum (13, 7, 2 municipium maximis o. -ssum. QVINT. inst. 2, 3, 2 decl. 321, 9. *al.*). PVBLIL. sent. Q 51 quicquid plus, quam necesse est, possideas, -it (*cf.* SEN. dial. 11, 9, 5 ista bona ... eos ... ipsos, quos exornant, et -unt). CAES. Gall. 6, 13, 2 magnitudine tributorum (*cf.* LIV. 23, 32, 9 gravi tributo). 7, 20, 11 omnem exercitum inopia -i (BELL. Afr. 24, 3 pabuli. 67, 1 Alex. 9, 4 VITR. 7 praef. 8). HIRT. Gall. 8, 42, 3 milites ... periculoso genere proelii locoque iniquo -bantur (BELL. Hisp. 12, 6 inferiore. NEP. Dat. 7, 3 ancipitibus. LIV. 33, 9, 11. *al.; cf.* BELL. Alex. 76, 2 loci iniquitate). BELL. Alex. 43, 3 summa ... difficultate rerum omnium -ssus (EPIST. imp. Vesp. [CIL II 1423] 7 multis d. infirmitatem vestram -i). AETNA 257 torquemur miseri in parvis -imurque labore ([terimurque *var. l.*]. COLVM. 12, 3, 7. *al.; cf.* CELS. 1, 3, 8 quem novum genus ... laboris -ssit). TIB. 1, 6, 10 *puellam fallaciam* docui ...; heu, nunc -or arte mea (*inde* OV. trist. 2, 450). OV. trist. 2, 190 *Vrsae sideris* gelido ... axe -or (*cf.* 3, 10, 12 gentes axe tremente -i. Pont. 1, 7, 11 nos -at ... frigore caelum. SEN. dial. 1, 4, 14 perpetua illos *populos* hiems, triste caelum -it. *al.; cf. p. 1178, 54*). LIV. 21, 56, 9 ne duorum exercituum hibernis una colonia -retur (22, 1, 2. 40, 35, 13). MANIL. 1, 512 fatis Asiae iam Graecia -ssa est (LVCAN. 5, 758 sit ... mihi *refugium,* si fata -ant. 8, 544). SEN. Phaedr. 950 magna ni *nos* -rent mala (epist. 85, 39. 104, 17 *m.* ubique te -unt et ... urunt. ARNOB. nat. 1, 7 quibus *m.* urgetur et -itur ... mortalitas. IVST. 39, 1, 7. *al.*). *al.*

Ⓑ *affectionibus sim.* (*saepius absolute, v. l. 27. 38. 48 sqq. al.*):
① *potius corporis*: LABER. mim. 4 me optimus somnus -it, ut -itur glis (SVLP. RVF. or. frg. Quint. inst. 4, 2, 106 somnone te ... an ... lethargo putem -ssum? CVLEX 160 -ssos somno ... artus. LIV. 7, 35, 11 PAVL. FEST. p. 369. *al.; absolute*: CELS. 2, 2, 2 si gravior s. -ssit. SEN. epist. 70, 23 s. -ente. APVL. met. 5, 20, 3. *al.*). CIC. Tusc. 2, 16 cum *aliquis* -etur summis doloribus (3, 71 *dolor* -it ... atque instat, nec resisti potest. 5, 117 CELS. 2, 8, 35. *al.*). NEP. Hann. 4, 3 valetudine. VERG. Aen. 6, 521 -ssit ... iacentem ... alta quies (LIV. 22, 50, 4 VAL. FL. 5, 334. *al.*). CIRIS 316 cum -ret natura, mori *nolui.* HOR. epist. 1, 5, 29 nimis arta -unt olidae convivia caprae (*cf. Porph. ad l.* molestum esse odorem). TIB. 1, 4, 33 iuvenem, -ret cum serior aetas, maerentem (*cf.* OV. epist. 9, 154 Oenea ... senecta -it. SEN. nat. 3 praef. 2 ⌞-it a tergo⌟ senectus [⌞ ⌟ premittat ergo *trad.*]. epist. 108, 28. *al.*). OV. met. 15, 21 gravitate soporis. VAL. MAX. 4, 6, 3 *cum uxor* morbo -ssa decessisset ([oppressa *Kempf post alios, v. Blomgren, Eranos 54, 1956, 216*]. HIST. AVG. Ael. 2, 1 CHIRON 439. *sine obi.*: CELS. 4, 14, 4 dum -it morbus, clausis fenestris aegrum continere. Ps. HIPPOCR. ad Maecen. 8). CELS. 1 prooem. 69 febricitanti cuidam et magna siti adfecto, cum post ebrietatem eum -i coepisse cognosset, aquam *porrigit medicus.* 1, 3, 11 nausea. *al.* *?*-ssus *nude pro 'morbo, morte oppressus'* (*cf. abl. facile e contextu supplendum l. 41*): PROP. 3, 18, 9 hic (*Baiis*; his *trad.*) -ssus *Marcellus* Stygias vultum demisit in undas (*explicaverunt alii aliter, v. e. g. Fedeli, 1985, ad l.*). CE 1060, 4 (*saec. I?*) -ssit Sipunti -ssa Cladilla rogum (*v. Bücheler ad l.*). CHIRON 302 (*in capite* de rabioso) quos solide -ssos inveneris (soli depressos *Oder*). ② *potius mentis*: CIC. Tusc. 3, 70 aegritudine *non* -untur *philosophi* (4, 18 angor *est* aegritudo -ens [*cf. e. g. Stoic. vet. frg. III n. 414 ἄχθος δὲ λύπη βαρύνουσα*]). off. 2, 25 quae *vis imperii* -ente metu possit esse diuturna (AVG. civ. 3, 16 p. 119, 23 [*sec. Sall. hist. frg. 1, 11*] m. -ente, non persuadente iustitia). Att. 3, 22, 3 -or luctu desiderio omnium meorum (STAT. Theb. 5, 686 tanti -rent cum pectora luctus). SALL. Iug. 14, 23 has, quae me -unt, aerumnas. VERG. Aen. 3, 47 ancipiti mentem formidine -ssus obstipui. HOR. sat. 2, 7, 115 *cura* comes atra -it sequiturque fugacem (SIL. 10, 410 cura futuri quos -it. MART. 7, 97, 5 instant mille licet -antque curae. *cf. p. 1178, 39*). SEN. Ag. 135 animum iugo -it cupido turpis. Oed. 798 quis -at mentem timor. epist. 81, 22 *malitia* -it habentem *ipsam.* *al.*

Ⓒ *suis suorumque criminibus rebusve, quae onerant conscientiam, pudorem sim.*: CIC. Verr. I 36 totus ordo paucorum improbitate et audacia -itur et urgetur infamia iudiciorum. II 2, 49 quod non suis, sed suorum peccatis et criminibus -atur (LIV. 3, 13, 1 -bat reum ... crimen unum. QVINT. inst. 12, 1, 43 c. manifesto. *cf.* PLIN. epist. 2, 11, 13 quem ut -bat atrocitas criminis, ita ... damnationis miseratio tuebatur). Cluent. 86 ille *Staienus* cum re -retur. Att. 9, 2ª, 1 quid si hoc ipso -ar? accipiam *triumphum*? (*cf. 8, 3, 6 triumphum accipere ne sit* invidiosum ad bonos). HOR. epist. 1, 18, 79 quem sua culpa -et. LIV. 34, 31, 11 nomen tyranni et facta me -unt. SEN. Herc. f. 736 auctorem scelus repetit suoque -itur exemplo nocens. benef. 5, 24, 1 *reus* causa -batur (AVG. in epist. Ioh. 2, 10. *cf.* RHET. min. p. 585, 19 quos genus causae -it, species saepe defendit). QVINT. inst. 7, 2, 36 *reus* omnibus aliis -batur *excepta sceleris causa.* decl. 263, 13 id, quod iam me *reum* -bat. *al.*

Ⓘ *ab animantibus eorumque odio, iniuriis sim.* (*reflexive p. 1178, 38*): Ⓐ *pertinet ad potentiam, quae exercetur in cives vel in civitates alienas* (*vi potius generali; quae spectant ad pugnam v. p. 1171, 2*):
① *accedit abl. instr.*: CIC. leg. agr. 1, 16 ne in Ianiculo coloniam constituatis, ne urbem hanc urbe alia -ere atque urgere possitis. CAES. Gall. 3, 18, 3 quibus angustiis ... Caesar a Venetis -atur. 4, 1, 2 *Vsipetes* ab Suebis complures annos exagitati bello -bantur (VELL. 1, 2, 1 cum Lacedaemonii gravi b. Atticos -rent. *cf. p. 1176, 71*). 6, 13, 2 *Galli multi* iniuria potentiorum -untur. VERG. Aen. 1, 285 domus Assaraci ... Mycenas servitio -et (TAC. ann. 2, 73, 2 Germanias. IVST. 15, 4, 14 populum. *al.*). 10, 54 magna dicione ... Karthago -at Ausoniam (CLAVD. DON. Aen. 1, 285 p. 63, 12 cunctos *Graecos*). 10, 78, arva aliena iugo -ere (*al. v. vol. VII 2, 641, 54 sqq.*). LIV. 41, 6, 9 non publice tantum se -i imperio, sed singulos ... pati servitium. SEN. benef. 5, 15, 4 fascibus illam *patriam* suis -ere. *al.* *detersa vi infestandi* (*intercedente usu p. 1169, 22 illustrato? sim. l. 22*): SEN. Phaedr. 149 *Minos*, lato maria qui regno -it populisque reddit iura. ② *non indicato instrumento*: CIC. off. 2, 41 cum -retur in otio multitudo ab iis, qui maiores opes habebant. CAES. Gall. 4, 16, 5 quod graviter ab Suebis -rentur *Vbii* (*cf.* 7, 63, 7 a Germanis. SALL. epist. Mithr. 5 a Carthaginiensibus. NEP. Milt. 3, 3). LIV. 2, 34, 8 venisse tempus -endae plebis. 23, 1, 2 -bat eum *nobilem quendam Compsanum* Mopsiorum factio. 39, 40, 9 utrum magis -erit eum *Catonem* nobilitas, an ille agitaverit nobilitatem. *al.* SEN. benef. 6, 8, 3 *in iudicio* quosdam ipsa, quae -bat, potentia eripuit. LVCAN. 10, 49 licet usque sub Arcto regnemus Zephyrique domos terrasque -amus flagrantis post terga Noti. STAT. silv. 3, 3, 50 vice cuncta reguntur alternisque -unt. *al.*

Ⓑ *vario usu* (*exempla selecta inde ab* OV.): CIC. de orat. 1, 228 cum et invidia et odio populi tum Galba -retur (SEN. dial. 6, 19, 6). ad Q. fr. 3, 2, 1 probe -itur *Gabinius*, nisi ... Pompeius ... negotium everterit. 3, 3, 3 odio -itur omnium generum *Gabinius* (CAEL. Cic. fam. 8, 3, 1 Octavium eorum odia, quae Hirrum -unt, ... sublevant. CLAVD. 5, 13. *adde l. 25*). VERG. Aen. 10, 375 numina nulla -unt, mortali urgemur ab hoste (*item de deis*: PROP. 3, 21, 6 ex omni me -it *Amor.* OV. trist. 1, 2, 4 saepe -ente deo fert deus alter opem. *al.* SEN. Herc. O. 713 felices. OCTAVIA 258 *domum.* LVCAN. 7, 849 *Thessaliam* tot mortibus ..., tot scelerum fatis. *al.; cf. l. 34*). HOR. epist. 1, 1, 22 quos *pupillos* dura -it custodia matrum (*nisi ad 3*). OV. trist. 1, 5, 78 me Iovis ira -it (*item deorum*: SEN. Herc. O. 441 VAL. FL. 4, 474. *al.; hominis*: SEN. Med. 462 paelicem poenis -at regalis ira. TAC. ann. 4, 19, 3). LIV. 8, 18, 6 muliebri fraude civitatem -i (*sc. veneficiis*). SEN. clem. 1, 3, 5 *multitudo* -ssura se ac fractura viribus suis, nisi consilio *regis* sustineretur (*item reflexive*: epist. 104, 8 [*e coni.*]. LVCAN. 5, 341 numquam sic cura deorum se -et, ut ... *humilium* saluti fata vacent [ADNOT. implicat. *alii sec. p. 1174, 12 intellegunt 'se demittet'*]. RVT. NAM. 1, 524 *monachus quidam* se ... -it laesis saevior ipse deis. OROS. hist. 1 prol. 13 me ipsum ... confusione -ssi *aliquid non recte perspiciens*). VAL. FL. 5, 520 orantem vultu ... minaci iamdudum -it ([fremit *trad.*]. TAC. ann. 3, 67, 2 non temperante Tiberio, quin -ret voce v. *Silanum*). STAT. Theb. 1, 188 quanto -it omnia fastu *Eteocles.* QVINT. decl. 328, 16 ne videar istum silentio -isse (*cf. p. 1179, 24*). TERT. virg. vel. 15, 4 quis ... audebit oculis suis -ere faciem clausam *virginis* (*cf.* AVG. civ. 14, 20 p. 44, 4 humano -ente conspectu ... peragi *concubitum*). *al.*

β *-untur res variae*: Ⓘ *usu communi*: HOR. carm. 1, 14, 10 *navis* -ssa ... malo. epist. 2, 2, 118 speciosa vocabula ..., quae priscis memorata Catonibus ... nunc situs informis -it et deserta vetustas. OV. ars 2, 317 cum modo frigoribus ⌞-itur⌟, modo solvitur aestu, aere non certo corpora languor habet (⌞ ⌟ *sc. annus sive autumnus; alii ex sequentibus intellegunt aera. cf. regiones frigore -ssas*: LVCAN. 4, 107 -unt hiemes [*v. p. 1172, 9*]. PLIN. nat. 2, 172 infesto rigore et aeterno gelu -itur. *cf. etiam p. 1177, 15 sqq.*). Pont. 1, 4, 26 labor illius *Iasonis* nostro levior ... est, si modo non verum nomina magna -unt (*cf.* MIN. FEL. 5, 13 veritas occultatur et -itur). LIV. 3, 10, 10 *non* -i libertatem populi Romani, sed ... eludi. VITR. 6, 1, 2 -untur a calore *regiones meridianae.* SEN. contr. 2, 5, 7 -it censum *uxor* onerosa sumptibus. SEN. Med. 242 (*nisi interpol.*) fortuna causam ... nostram -at (ASCON. Corn. p. 56, 9 c. popularis erat -baturque senatus auctoritate. QVINT. inst. 4, 1, 42 *c.* facie ... -itur vel invidiosa ... vel miserabili[s]). epist. 66, 27 virtus ... opera sua quae videt affici et -i, ... magis ... fovet. 74, 18 ipsa ... se felicitas, nisi temperatur, -it. *al.*

Ⓘⓘ *cum coloribus peculiaribus dicuntur -i*: Ⓐ *quae perseveranter peraguntur, observantur sim.* (*cf. p. 1179, 55*): OV. met. 2, 104 *Phaethon* propositum ... -it. SEN. epist. 20, 6 -e ... quod coepisti, et fortasse perduceris ... ad summum. STAT. silv. 1, 2, 64 *unus e turba Amorum* profatur ...; -ssere silentia fratres (APVL. met. 4, 19, 2 obnixum silentium. *vix huc p. 1180, 56*). 1, 3, 91 hic *in villa Tiburtina* -itur fecunda quies virtusque ... gravis sanusque nitor luxuque carentes deliciae. Ⓑ *quae peiora redduntur, augentur* (*sc. mala*): LIV. 7, 4, 7 L. Manlium malum malo augere filii et tarditatem ingenii insuper -ere. LVCAN. 8, 23 *fortuna* tanto pondere famae res -it adversas *Pompeii* fatisque prioribus urget. QVINT. inst. 7, 2, 40 *causae quaedam* crimen ... -unt (*opp.* elevant). CARM.

[Pade]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

de resurr. 386 post errata ⌊suis et -ssa piacula sacris⌋ ... rectas adite vias (⌊ ⌋ *peccata aucta crimine idololatriae? cf. Waszink ad l. p. 114 et 184*).
Ⓒ *quae rebus continuo subsequentibus urgentur*: Hor. carm. 4, 5, 24 culpam poena -it comes ([Porph. non differetur p.; *cf. p. 1177, 55*]. Sen. epist. 97, 14 prima ... peccantium est poena peccasse ...; sed ... hae illam secundae poenae -unt ac sequuntur: timere *eqs.*). Sen. Oed. 131 -itur ... iuncto funere funus. epist. 24, 26 diem nox -it, dies noctem, ... autumno hiems instat *eqs.* Mart. 3, 10, 3 *nepotis cuiusdam* luxuriam -ret cum crastina semper egestas.

b *dicendo, scribendo, cogitando*: α *-untur animantes eorumque facta, causae sim.* (*usu forensi l. 14. 18 sqq. 23 sqq.; obi. non indicato l. 15. 17. 27. 41. al.*): Ⓘ *ab iis, qui inquirendo, contradicendo sim. urgent* (*sc. ut quaedam ad 2 vergere videantur*): Cic. Verr. II 1, 139 *ut testis*, cum a me -retur, omnia potius responderet, quam Chelidonem nominaret (*postea*: coactus Ch. nominavit). Pis. 47 *ausus es* Torquato ... -ente confiteri *eqs.* Tusc. 1, 13 quoniam me verbo -is, posthac non ita dicam ..., sed *eqs.* fat. 31 *Carneades Chrysippi sententiam oppugnans* -bat alio modo. Qvint. inst. 4, 1, 67 illo ... modo, *quo adversarium appellavit,* -ssit atque institit, hoc, *si iudici dixisset,* tantum indicasset. 12, 8, 11 *litigator a patrono est* interrogandus quam infestissime ac -endus. Plin. epist. 3, 9, 20 -ere immerentem (*cf. 19* convinci probationibus). Fronto p. 37, 20 adversarium urgere et -ere. Avg. serm. 51, 4 noli nos auctoritate orbis terrarum -ere; ipsam scripturam consideremus. *al.* Ⓘⓘ *ab iis, qui (quae) onerant causam, accusant apud iudicem* (*cf. p. 1178, 46. 61; v. etiam var. l.* -retur *pro* peteretur Cic. de orat. 2, 284): Cic. Font. 34 *si reus* civium ... omnium testimoniis tabulisque -retur. Cluent. 53 causa testibus honestissimis hominibus -batur. de orat. 2, 294 me, si quae *in causa* -at res vehementius, ita cedere solere, ut *eqs.* (*cf.* 2, 303 *me* fugere ea, quae valde causam meam -rent). Ov. trist. 2, 274 *facundia* protegit ... sontes immeritosque -it. Sen. contr. 1, 2, 19 accusator in hoc maxime -bat ream: aiebat *eqs.* 7, 7, 5 *reus* omnibus argumentis -itur *a me*: dabo qui viderint, dabo qui audierint *eqs.* (Qvint. decl. 310, 10). *al.* Qvint. inst. 5, 7, 1 pro diffidentia -itur absentia *testis.* 5, 7, 23 quis reum -at. 6, 1, 4 invidia -ere. Ps. Qvint. decl. 1, 15 venio nunc ad vestigia parietis cruentati, quibus te satis ... -ssimus. Plin. epist. 5, 13, 1 legati ... non modo non -erunt eum, verum etiam sublevarunt. *al.* ⓘⓘⓘ *ab iis qui (quae) quolibet modo criminantur, detrectant sim.* (*irritant l. 48*): Cael. Cic. fam. 8, 11, 3 si omnibus rebus -ent Curionem, Caesar defendet intercessorem. Verg. Aen. 11, 402 extollere vires *Troianorum* ..., contra -ere arma Latini (*item opponitur*: Liv. 22, 12, 12 -endo ... superiorem ... sese extollebat [*sim.* 22, 59, 10]. Qvint. inst. 11, 1, 16 qui se supra modum extollit, -ere ac despicere creditur). Hor. epist. 1, 19, 36 mea cur ... opuscula lector laudet ... domi, -at extra limen. ars 262 *iambus raro adhibitus* Enni ... versus ... ignoratae -it artis crimine (Ov. ars 3, 12 Helenes ... sororem. met. 14, 401. Svlp. Sev. dial. 3, 15, 7 apud eum *Martinum*). Ov. am. 3, 1, 36 (*loq. Elegia*) quid gravibus verbis, ... Tragoedia, ... me -is? fast. 6, 610 dictus *est* sceleratus ... vicus et aeterna res ea pressa nota. Sen. Herc. f. 352 invidia factum ac sermo popularis -et? benef. 2, 11, 1 lacerat animum et -it frequens meritorum commemoratio. Cvrt. 6, 8, 4 -endi inimici occasionem. Val. Fl. 8, 263 *Absyrtus* -ens clamore sororem (Sil. 11, 110). Stat. Ach. 1, 666 seque simul iuvenemque -at *Deidamia confessione*? Mart. 4, 14, 3 Sili, ... qui *Poenorum* periuria ... ingenti -is ore. Qvint. inst. 12, 10, 14 -erunt eum *Ciceronem,* qui videri Atticorum imitatores concupiebant. *al.*

β *-untur ipsa argumenta, cogitationes sim.*: Ⓘ *quae quis pondere auget, instanter persequitur sim.*: Cic. Tusc. 1, 88 hoc -endum etiam atque etiam est et urgendum confirmato illo, de quo ... dubitare non possumus. Sen. clem. 1, 5, 1 longius videtur recessisse a proposito oratio mea, at ... rem ipsam -it. dial. 6, 5, 4 non convertis te ad *memoriam iucundam* ...; ultimam illam faciem rerum -is (*sc. mortem filii; antea*: incubuisti tota in alteram partem). epist. 108, 12 hoc -e, hoc onera relictis ... syllogismis. Stat. silv. 4, 7, 34 quam *orbitatem divitis cuiusdam* -it votis ... heres. Qvint. inst. 7, 1, 29 *non* solum -ere confessionem, sed partiendo multiplicare. Plin. epist. 3, 9, 34 nihil magis -ssi, quam quod accusator eius praevaricationis crimine corruisset; -ssi tamen frustra. *accedunt struct. verbales vel oratio recta*: Sen. contr. 1, 1, 15 Latro illud vehementer -ssit: 'non feci ratione'. 1, 6, 10 hoc, quod Latro transcurrerat, -ssit *Arellius*: timere se *eqs.* 1, 7, 13 cum diu -isset illum tyranni patrem esse, adiecit: 'aude *eqs.*' Oros. hist. 7, 26, 9 nec in verbo -o, utrum debitae ultiones an fortuitae permutationes fuisse videantur *clades illae.* ⓘⓘ *quae quis contrahit, breviter tractat*: Cic. nat. deor. 2, 20 haec ..., quae dilatantur a nobis, Zeno sic -bat: '...' (*antea*: brevius angustiusque concluduntur).

c *superando, praestando* (*exempla certiora*): Ov. met. 7, 449 si titulos annosque tuos, *Theseu,* numerare velimus, facta -ant annos. Pont. 2, 3, 2 qui claris nomen virtutibus aequas, nec sinis ingenium nobilitate -i. 3, 1, 116 ne prisca vetustas laude pudicitiae saecula nostra -at. Sil. 16, 34 *Scipio* omnia ... magna ... maiori mole -bat, ut Phoebe stellas *exsuperat.* Stat. silv. 1, 2, 116 (*115* emineat; *loq. Venus*) quantum Latonia nymphas virgo -it quantumque egomet Nereidas exsto (Ach. 1, 608 *Deidamia pulchritudine ab Achille* tantum ... vincitur ..., q. -it ipsa sorores). Ach. 1, 469 famam ... virtute paternam. *sonus superatur sono maiore* (*ut audiri nequeat*): Lvcan. 3, 541 remorum ... sonus -itur clamore *militum.*

2 *pertinet potius ad compellendum, cogendum, sc. ut aliquid agatur* (*exempla potiora; huc vergit p. 1179, 12 sqq.; absolute l. 11. 20. 24. 27 sq. al.*): **a** *accedunt structurae finales: inf.*: Ter. Andr. 633 ubi tempus *est* promissa iam perfici, tum coacti necessario se aperiunt, *qui promiserunt*; et timent et tamen res -it denegare (Schol. p. 88, 27 -it: cogit eos). Damas. carm. 15, 7 Tarsicium ... cum ... *paganorum* manus ⌊-ret vulgare⌋ profanis *eucharistiam* (⌊ ⌋ prericret pulgare *cod.*). Alc. Avit. carm. 1, 313 nec vos ... -at temeraria discere cura, quod ... prohibet *deus* (*inf. pēndere ex* cura *putant alii*). Verec. satisfact. 193 -or meas edere curas. *praepos.* ad: Nep. Ages. 6, 1 cum a plerisque ad exeundum -retur. Avg. in psalm. 68, serm. 1, 18 qui te -it ad iniquitatem. Caes. Arel. serm. 23, 3 non ad hoc -itur *Christianus,* ut uxorem non permittatur accipere.
b *vario usu*: Cic. S. Rosc. 97 quae res eum ... coegit? quae necessitas eum tanta -bat, ut ... proficisceretur? (rep. 1, 11 nulla n. -ente [*item absolute*: Caecin. Cic. fam. 6, 7, 5 Veg. mil. 1, 24]. Cod. Iust. 5, 17, 8, 1 [*a. 449*]). Att. 6, 1, 3 *rex* a Pompei procuratoribus ... -i coeptus est (*in pecunia exigenda ut*: Sen. contr. 9, 3, 8 nulla alia *domus* venalis est; hanc occasionem vidit venditor et -it [*sc. emptorem?*]. *cf. l. 26*). Verg. Aen. 7, 368 Fauni ... -unt te iussa (Serv. urgent, in hoc compellunt). Prop. 4, 5, 32 mercata pace -endus erit *amator, qui iniuriam fecerit.* Sen. epist. 104, 3 si -unt causae. Val. Fl. 2, 214 (*verba Veneris mulieres ad scelus nocturnum instigantis*) -it ecce dies. 4, 649 hortatur supplexque manus intendit Iason nomine quemque -ens. 8, 465 *Iason* haeret et hinc ... pudor, hinc decreta ... -unt. Stat. Theb. 6, 34 *mater orbata vehementer lugens* exemplo famulas -it hortaturque volentes. 9, 166 stetit anxius heros ...; -it aspera virgo: 'quid haeres?' 10, 340 (*vates Apollini*) si non dedecui tua iussa tulique -entem, ... hanc dignare inrumpere mentem. *al.*

3 *pertinet potius ad supprimendum, inhibendum* (*cf. A2e; per praedicativa anticipatur effectus -endi l. 58 sq.*): **a** *quolibet modo*: Cic. Brut. 332 cursum ingenii tui, Brute, -it haec ... clades civitatis (*cf.* Ov. am. 3, 1, 25 incipe maius opus; materia *elegiarum* -is ingenium *tuum*). Sen. suas. 5, 1 ignominia spem -it. Sen. Phoen. 657 *regis est subditorum* odia ... -ere. dial. 10, 13, 9 *multa supervacua discuntur*; cuius ista errores minuent? cuius cupiditates -ent? (Arnob. nat. 5, 41 [*in explicatione allegorica*]. Avg. civ. 5, 12 p. 211, 30). Octavia 214 *Iuno saepe laesa est a Iove*; vicit ... tamen obsequium ... -ssusque dolor ([*221* vince dolores]. Sil. 9, 384 *quidam perculsus* arva ... morsu appetit et mortis -it in tellure dolores. *al.; paulo aliter l. 63*). Tac. hist. 4, 72, 2 Cerialis ... -ssit iras *militum* et paruere. ann. 15, 49, 3 famam carminum *Lucani* ... -bat Nero prohibueratque ostentare. Cypr. ad Donat. 5 p. 7, 9 spiritus nullis finibus -itur nec coercentibus claustris ... frenatur. Avr. Vict. Caes. 41, 20 fiscales molestiae severius -ssae. *al.* **b** *impediendo vocem alterius, imponendo aliis silentium sim.*: Verg. Aen. 7, 119 *boni ominis vocem* primam ... loquentis ab ore eripuit pater ac stupefactus numine -ssit (Serv. -ssit ... vocem Ascanii, quo posset ipse numina deprecari. *cf. Mackail, 1930, ad l.; aliter l. 66*). Ov. met. 1, 207 substitit ut clamor -ssus gravitate regentis, Iuppiter ... silentia rupit. Lvcan. 5, 132 *silent oracula*; muto Parnasos hiatu conticuit -ssitque deum. Val. Fl. 6, 523 *Absyrtus fugientium et conclamantium* corpora ... sternit ... gemitusque -it spirantis acervi. Sil. 12, 646 orantes -ssere ⌊silentia⌋ *nocturna* (⌊ ⌋ *subi., v. Spaltenstein, comm. 1990, ad l.; alii obi. intellegentes trahunt ad p. 1178, 69*). Stat. silv. 1, 5, 5 te, Phoebe, ... dimittimus, ... tu quoque, *Mercuri,* muta ... *testudinis* terga -as (*cf.* Clavd. 20, 286 tacitas -erunt ... buxos, *sc. tibias*). Tac. ann. 3, 6, 1 ut ... -ret vulgi sermones, *Tiberius* monuit edicto *eqs. al.* **c** *inhibendo vocem propriam, tacendo, dissimulando, non proferendo* (*-ere* mente *p. 1181, 2,* ore *l. 66,* silentio *l. 64. p. 1181, 4. sim. al., cf.* sub corde *l. 64. 65. 69*): Verg. Aen. 1, 209 spem vultu simulat, -it altum corde dolorem (Val. Max. 3, 3 ext. 1 silentio [Qvint. decl. 290, 3]. Cvrt. 8, 1, 38. Stat. Theb. 9, 824 tacito sub corde. *al.*). 4, 332 curam sub corde -bat. 7, 103 responsa ... monitusque ... non ipse suo -it ore. 9, 324 sic memorat vocemque -it ([*v.* Non. *supra p. 1167, 55.* Serv. auct. *ad l.* aut summissa voce loquitur aut tacet]. Ov. met. 9, 692. 764. 14, 779 tacitorum more luporum ore -unt voces [frem- *var. l.*]. Phaedr. 1, 11, 12 Sil. 2, 280. *al.*). 10, 465 sub imo corde -it gemitum (*al. v. vol. VI 2, 1750, 54 sqq., ubi addas* Drac. Orest. 159). 12, 322 -ssa est insignis gloria facti nec sese ... *eo* iactavit ... quisquam (Serv. auct.: suppressa). Ciris 211 -ssis ... singultibus. Hor. ars 388 siquid ... scripseris, ... nonum ... -atur in annum (*explicant* Porph. ut ... dissimulet, Schol. coerceatur, teneatur. *cf.* Epigr. Bob. 57, 14 *librum meum* -as vel exseras doctorum in aures. Svlp. Sev. Mart. praef. 1 libellum ...

[Pade]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

scheda sua -ere et intra domesticos parietes cohibere). Ov. fast. 3, 634 volnus mente -it tacita dissimulatque metus (Sen. dial. 2, 16, 2 Stat. Ach. 1, 638). Sen. Herc. O. 477 *arcanum* penitus recondas et finde tacita -as. benef. 6, 32, 2 quod non illa silentio -isset. *al.*

II *c. obi. quod efficitur vel ipsa pressione apparet* (*cf. praedicativa p. 1168, 6*): **A** *corporaliter*: **1** *significatur actio imprimendi, incidendi sim.*: Cic. Verr. II 4, 53 accusatores ... furta odore aut aliquo leviter -sso vestigio persequebantur ([*in imag. ut* Sest. 13 v. non -ssa leviter ..., sed fixa]. Lvcr. 2, 356 pedibus v. -ssa bisulcis. Verg. Aen. 11, 788 medium ... per ignem ... multa ˹-imus v.˺ pruna [˹ ˺ *nisi intellegas 'imponimus plantas'. simili ambiguitate*: Nemes. cyn. 11]. *al.; aliter p. 1169, 28. 1171, 18. 31. 1175, 28. 1176, 25*). Lvcr. 3, 4 in ... tuis ... pedum pono -ssis vestigia signis (Ov. met. 8, 332). Verg. Aen. 10, 296 findite rostris hanc terram, sulcumque sibi -at ipsa carina ([*v.* Non. *supra p. 1167, 53*]. Carm. Isid. orig. 1, 37, 3). Ov. epist. 10, 140 littera ... articulo -ssa tremente (Boeth. cons. 5 carm. 4, 9). met. 1, 48 *quinque* plagae ˹tellure˺ -untur *a demiurgo* (˹ ˺ *loc. pro dat.; explicaverunt alii aliter*). Cels. 8, 3, 3 iter modiolo -ssum (*ad os excidendum*). Cvrt. 5, 1, 28 cavernae ingentes, in altitudinem -ssae (*cf.* Lvcan. 4, 296 puteus ... -itur). 5, 4, 8 amnis -sso in solum alveo [di]labitur. Sil. 5, 541 -sso ... e vulnere cuspis prospexit terga. *al.*

2 *significatur actio exprimendi*: **a** *liquores, vapores sim.* (*qui pressione egeruntur; frumentum v. p. 1173, 48; vix huc p. 1173, 23. 62*): Lvcr. 4, 863 multa ... per sudorem ex alto -ssa feruntur. Varro At. carm. frg. 20, 2 e[t] lentis -itur radicibus humor. Verg. georg. 3, 85 *equus* collectum ... -ens volvit sub naribus ignem (*sc. vaporem*). 4, 101 dulcia mella -es, *sc. e favis* (Hor. epod. 2, 15 Prvd. cath. 5, 16). Aetna 564 *operarii* folles ... exanimant -ssoque instigant agmine ventos (*huc traximus coll.* Pers. 5, 11 folle -is ventos). Hor. epod. 13, 6 vina Torquato ... consule -ssa (Rvfin. Orig. in cant. 3 p. 185, 28 [*in imag.*]). sat. 2, 8, 46 quod *oleum* prima Venafri -ssit cella (Colvm. 12, 52, 1. 22. Plin. nat. 12, 129 malobathrum ..., ex quo -itur o. Prob. Verg. georg. 2, 425). carm. 3, 29, 4 -ssa tuis balanus capillis (*nisi ad p. 1173, 31*). 4, 12, 14 -ssum Calibus ... Liberum. Tib. 1, 5, 24 -ssa ... musta pede (*al. v. vol. VIII 1713, 7*). *al.* **b** caseum (*qui formatur liquido exprimendo, cf. p. 1173, 46. 62 sqq.*): Verg. ecl. 1, 34 quamvis ... pinguis ... -retur caseus urbi. Colvm. 7, 8, 7 quem dicimus manu -ssum ([*postea*: vel manu figuratur vel buxeis formis exprimitur]. Svet. Aug. 76, 1). Calp. ecl. 2, 70 Plin. nat. 11, 241. **c** *imagines* (*quae figurantur pressione acus*): Val. Fl. 2, 411 *Hypsipyle in chlamyde* servati genitoris conscia sacra -ssit acu currusque pios (*414* expresserat).

B *incorporaliter*: **1** *proferendo* (*sc. concitate, celeriter*): Sen. epist. 40, 2 quae *verba philosophus quidam* non effundit una, sed -it et urget; plura enim veniunt, quam quibus vox una sufficiat. **2** *destinando, minando*: Lvcan. 6, 608 conceditur arti *magicae,* unam cum radiis -erunt sidera mortem (*velut signo impresso*), inseruisse moras. Sil. 5, 44 in fraudem ducebat iter geminumque receptis exitium hinc rupes, hinc undae claustra -bant (*cf. p. 1171, 58*). **3** *cogendo*: Qvint. inst. 4, 4, 4 haec ... propositio confessionem adversarii -it et ... quaestionem ... adiuvat (*aliter p. 1179, 62*). *Pade.*

p. p. p. ※**pressus,** -a, -um *pro adi.* (*exempla potiora, ab usu verbali longius recedentia. adhibetur pro subst. fem. p. 1182, 31, neutr. p. 1182, 3. 1183, 60 [in locut. adverbialibus p. 1182, 22. 1183, 67], masc. v. supra p. 1169, 72. 1174, 56*). *compar.* -ior *invenitur passim inde a* Cic. (*variat cum posit.* -us *p. 1182, 7 sqq.*), *superl. nusquam, cf.* multum -us Mela 1, 76, quam -us Sen. benef. 2, 6, 1. *de notione v. l. 72 sq. p. 1183, 46. 1184, 3. al.* [ad -um (*cf. p. 1182, 22 sqq.*): *it.* appresso; *francog.* après (*sola notione q. e. post, ut prov.* apres); *cat.* aprés; *hisp. vet.* aprés. *cf. Battisti-Alessio I 258. Wartburg XXIV 178 sq. Corominas² I 302. St.*]

significatur qualitas (status) premendo effecta, quae percipitur potius: **I** *sensibus*: **A** *de variis rebus (fere corporeis vel corpus afficientibus); respiciuntur ea, quae sunt potius*: **1** *compressa, sc. densa, solida sim.*: Varro rust. 2, 7, 5 *si pullus equinus est* lumbis deorsum versus -is (*Colum. 6, 29, 2* latis lumbis et subsidentibus). Aetna 551 candenti -oque ... fornace coerce *lapides urendos* (*opp.* caelo ... patenti). Sen. nat. 4, 9 corporibus, quae duriora et -iora sunt, necesse est minora foramina esse. 6, 26, 1 *soli limosi* -a erat et sedens structura, cum partes glutinarentur. Vet. Lat. Luc. 6, 38 (Tert. adv. Marc. 4, 17) mensuram bonam, -am ac fluentem dabunt (*gr. πεπιεσμένον, Vulg.* confertam). Edict. imp. Diocl. 6, 85 L. *ficus* Caricae -ae (*sc. siccatae et compressae, cf. Colum. 12, 15, 2; alii cogitant de farina fici, Colum. 12, 15, 4*). Avian. fab. 41, 1 -a nube coactus ... imber. Gloss. II 374, 55 *ναχτὸν τὸ πεπιλωμένον*: densum, -um (*de opere textili; cf.* III 322, 45 *ἰπωμένον, sc. ἱμάτιον*: -um, *sc. vestimentum*).
2 *depressa: de locis sim. in imo sitis, profundis, occultis* (*neutr. pro subst.* Priscill.; *cf. p. 1171, 72*): Aetna 446 *nisi Aetna* -o ... canali ... pas-

ceret ignes *montis alterius.* Mela 1, 76 *specus Typhoneus* ore angusto et multum ... -us et ob id adsidua nocte suffusus. Priscill. tract. 11, 145 si *conditor mundi* sublimaret erecta, divexa vergeret, -a planaret (ple- *trad.*). Donatio Tiburt. p. cxlvi[b] 30 fundum Boaricum et casa -a. Isid. orig. 3, 37 dextra caeli altiora sunt, -a austri (*cf. p. 1174, 68*). *de partibus corporis recedentibus, non eminentibus*: Vet. Lat. lev. 13, 30 (cod. 100) facies eius *tactus leprae* -ior corio (*gr. ἐγκοιλοτέρα τοῦ δέρματος, Vulg.* humilior ... carne reliqua. *sim.* 13, 32 *et* 34 [*ibid.*] -a a corio [*gr. κοίλη ἀπὸ τοῦ δέρματος*]). Serv. ecl. 10, 7 simae *capellae* ... id est -is naribus (*cf.* Gloss. naso -o: *σιμός. al. ibid.*). **3** *impressa, sc. de manu sim. fortiter imposita vel de amplexu sim. arto*: Ov. epist. 2, 94 oscula per longas iungere -a moras (*al. v. vol. IX 2, 1113, 37 sqq.; ad* CIL *ibid. v. Hiltbrunner, Gymnasium 88, 1981, 46 sqq., qui verba aliter iungere temptat. cf.* Mart. 6, 34, 1 basia da nobis, Diadumene, -a). Sen. Oed. 193[a] *febricitantes* amplexu frigida -o saxa fatigant. benef. 2, 6, 1 gladius idem et stringit et transforat; quam -o articulo venerit, refert (*antea*: remissa manu). Colvm. 4, 25, 2 -a manu desecare quid (6, 30, 1 -a m. subegisse terga equi [*inde* Pelagon. 30]. Pelagon. 212 spongiis calidis foveatur et -a m. fricetur [*sim.* Veg. mulom. 2, 92, 7, *sine adi. Chiron 436; cf. Hippiatr. gr. I p. 208, 1 πεπιλημέναις χερσίν*]). Gell. 2, 6, 5 'taxare' -ius crebriusque est quam 'tangere'. Mart. Cap. 3, 261 'e' spiritus facit lingua paululum -iore *quam 'a'.* **4** *premendo praestricta, non nisi neutr. pro subst. in iunctura adverbiali* ad -um *i. q. usque ad cutem (carnem) praestrictam, sc. quam proxime sim.* (*cf. p. 1181, 57 et adv. p. 1184, 57*): Vet. Lat. Ezech. 44, 20 (Hier. *ad l.*) comas non ˹ad -um tondebunt˺ (*gr. ψιλώσουσιν, cod. 175* tondent; *explicat* Hier. *ibid.* l. 1562 nec ita ad -um tondendum caput, ut rasorum simile esse videatur). Chiron 24 compones (*i. resecando tractabis*) ungulam ad -um, ˹sicut superius dixi˺ (*sc. 22* componis u. prope vivum. *Veg. mulom. 1, 26, 4 et 2* ad vivum. *e coni. probabili*: Chiron 623, *v. Grevander, Unters. Chiron., 1926, 122* [ad gressus *Bücheler,* aut c(r)essus *codd.*]). **5** *premendo impleta, non nisi fem.* -a *pro subst. de cibo, sc. gallina sim. isiciis farta*: Anth. 229 (tit. de -a) turgida sum moriens sollertique arte referta (defixa *trad. contra metrum*); crescens decresco, nomine -a vocor (*de caseo cogitant alii vix recte; cf. enim carmina quae praecedunt, e. g. 226 avis* turgida membris ex aliis crescit).

B *de sonis, voce sim.*: **1** *generatim pertinet ad ea*: **a** *quae sunt impedita, cohibita sim.*: **α** *de voce suppressa, minus clara*: Cic. p. red. in sen. 13 *consul* vini, somni, stupri plenus *erat* ...; -a voce et temulenta ... dixit *eqs.* (Pavl. Med. vita Ambr. 46 v. ita -a, ut vix invicem audirent. Avg. epist. 238, 7. *cf. p. 1180, 66*). Avg. conf. 8, 2, 5 sonuit -o sonitu per ora cunctorum ...: 'Victorinus'. epist. Divj. 20, 15, 3 non iam -o murmure ..., sed apertis vocibus. **β** *de oratione sim. lenta, non concitata*: Sen. epist. 40, 14 quemadmodum sapienti viro incessus modestior convenit, ita oratio -a, non audax (*postea*: tardiloquum). Qvint. inst. 11, 3, 111 aliis locis citata, aliis -a conveniet pronuntiatio; illa transcurrimus ..., hac instamus, inculcamus, infigimus. **b** *quae sunt (pressione) formata, articulata* (*cf. p. 1184, 32. 1199, 14*): Cic. nat. deor. 2, 149 *lingua* vocem ... fingit et terminat ⟨at⟩que sonos vocis distinctos et -os efficit, cum ... partes pellit oris. **c** *quae proferuntur cum vi, cum emphasi* (*cf. l. 45. p. 1184, 38*): Hier. in Mal. 3, 16 *id est εἰρωνικῶς* legendum et -a voce.

2 *in arte musica*: **a** *de modis suppressis, lentis sim.*: Cic. Tusc. 1, 106 haec *verba Deiphili mortui* cum -is et flebilibus modis, qui totis theatris maestitiam inferant, concinuntur. Prvd. apoth. 844 aut ille *tibiae flatus* est -o modulamine parcus, aut *eqs.* **b** *de sono gravi*: Porph. Hor. sat. 1, 3, 7 ('modo summa voce, modo hac, resonat quae chordis quattuor ima') modo clara voce, modo -a; et a tetrachordo hoc sumptum, in quo est gravissimi soni chorda, quae hypate dicitur.

3 *in arte gramm. cum respectu*: **a** *qualitatis*: **α** *de accentu i. q. gravis* (*iunctura* accentus -us *praeter l. 65; ad rem v. e. g. p. 1174, 24. Explan. in Don. gramm. IV 525, 28 [e Varrone, sc. frg. 278 F.] vocum* altitudinem discernit accentus, cum pars verbi aut in grave deprimitur aut sublimatur in acutum): Prob. inst. gramm. IV 56, 5 *in verbo 'rogatus' syllaba* tus -o a. auditur *nec confundi potest cum subst. 'tus'* (*sim.* 56, 9). Cledon. gramm. V 32, 2 gravis *a.*, qui -a voce habet accentum. Avdax gramm. VII 353, 22 *'ante' praepositio* -o a. pronuntiatur (*353, 24 adverbium* acuto a. profertur). *al.* **β** *de vocibus modulatis qualitate mutata*: Ter. Mavr. 145 productius ... coeuntibus labellis, *quam si o pronuntiamus,* natura soni -ior altius meabit (*sc. ut fiat u*). Pomp. gramm. V 102, 12 *e vocalis* sic -a, sic angusta, ⟨ut⟩ vicina sit ad i litteram. Epiphan. Avell. 244, 31 laggurium ..., quem nonnulli -iore locutione liggurium vocant (*Migne gr. 43, 300[A] τῇ τρανῇ διαλέκτῳ*).

b *quantitatis*: **α** *de sono diutius vel maiore vi enuntiato* (*si recte coll. p. 1184, 35 intelleximus*): Mar. Victorin. gramm. 4, 2 voces, quae -iore sono edu[cu]ntur, ... per duo s scribebant *olim* (*e. g.* caussa; *ad β tra-*

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

xit Mariotti ad l.). β *de littera soni evanidi*: DON. Ter. Ad. 207 littera nimium -ae vocis ac paene nullius adeo (*sc. m*).

?c *integritatis, sc. de verbo mutilo, contracto* (*si recte explicat Swoboda, Nigid. reliq., 1889, 82 ad l., de veriloquio cogitans*): DON. Ter. Phorm. 182, 2 Nigidius 'celari' quaerit, utrum plenum sit an -um (*an spectat ad formam inf. pleniorem* celarier? *ad aβ trahunt alii*).

C *de coloribus sive saturis, plenis sim.* (*e. g. l. 21. 23; cf. respectum densitatis p. 1181, 62, stipationis p. 1169, 74*) *sive minus lucidis, obscurioribus* (*e. g. l. 13. 26 sq.; cf. p. 1172, 15. 1176, 43; accedit abl. resp. l. 27*): PLIN. nat. 33, 159 tertium genus *silis* est -um ..., quo utuntur ad picturae umbras. *ibid.* postea *sil* uritur -um appellantibus qui adulterant. 35, 32 (*31* species sinopidis tres: rubra et minus rubens atque ... media) quae *species* -ior vocatur et est maxime fusca. PLIN. epist. 8, 20, 4 color *lacus* caerulo albidior, ⌊viridi ora -ior⌋ (*Schuster*; viridior et -ior *codd.*). TERT. pall. 3, 1 *pluma pavonis in collo* omni conchylio -ior (depressior *var. l.; postea*: inauratior *in tergo*). PALLAD. 4, 13, 3 *equorum* colores hi praecipue: ... albus guttatus, candidissimus, niger -us (*recte iunxisse videtur Rodgers, cf. ibid.* murinus obscurior; *singulos colores intellegunt alii*). SERV. georg. 3, 82 *equi* 'spadices', quos phoeniciatos vocant -os, myrteos (SERV. auct.: spadix phoenicius est, quales sunt fructus palmarum, neque satis diluti coloris neque nimium -i. *cf. l. 32 et Gell. 2, 26, 9* poeniceus ... et spadix ... exuberantiam splendoremque significant ruboris). SERV. auct. georg. 4, 335 ('vellera ... hyali saturo fucata colore') saturo: ebrio ac per hoc -o colore, ut in consuetudine dicimus. PHYSIOGN. 90 color *viri fortis debet esse* acrior magis quam -ior. EPIPHAN. Avell. 244, 26 in modum purpurae, quam blattam vocitant, cuius est -ior species (*Migne gr. 43, 297A* τῆς μελαίνης τὸ εἶδος). 29 iaspis albidior quam mare, flore vero tincturaque -ior (*gr. p. 297C* βαθυτέρα). OP. imperf. in Matth. 41 p. 865D haereticae tenebrae ... -iores et exteriores (*ad 22, 13* in tenebras exteriores *ut*: ORIG. in Matth. 17, 16 p. 633, 8 [*gr.* βαθύτερον]). ALC. AVIT. carm. 6, 327 (*ad servum pigrum, Matth. 25, 24 sqq.*) argentum, nitida quod purum luce tulisti, en taetrum -umque refers. ISID. orig. 12, 1, 53 *equus* myrteus ... est -us in purpura (*cf. etiam l. 19*).

D *de quiete sim., de calore, sc. altis, magnis* (*quod revocare possis ad varias imagines premendi, cf. e. g. A1 et 2 vel etiam p. 1178, 69*): APVL. met. 4, 25, 4 quid repente postliminio -ae quietis lamentationes ... refricaret *virgo* (*sunt qui coll. IIA intellegant somnum brevem*). NON. p. 237, 26 altum: -um (*affert Verg. Aen. 10, 63* alta silentia). ALC. AVIT. carm. 1, 148 cui *Adam* pater omnipotens -um per corda soporem iecit et immisso tardavit pondere sensus. CARM. de resurr. 242 *ver est* nec radiata micat -is caloribus aestas.

II *animo*: **A** *fere technice in arte rhet. respicitur genus dicendi praecisum, breve sim.* (*maxime Atticorum, cf. l. 70. 72*) *vel etiam remissum, temperatum sim.* (*saepe iuxta syn., e. g.* tenuis, limatus, subtilis, purus, integer, *vel opp., e. g.* abundans, audax, elatus, grandis, inflatus, plenus, laetus; *cf.* SYNON. Cic. p. 443, 21 subtilis. distinctus. -us. elegans. comis. adstrictus. brevis. concinnus. affabilis. venustus. simplex *eqs.; minus technice l. 69; cum abl. resp. l. 58. 70, cf.* in *c. abl. p. 1184, 2*): **1** *de oratione, stilo sim.*: CIC. de orat. 2, 96 *si se plus exercitaret Sulpicius*, multo eius oratio esset -ior, in qua nunc, ut in herbis rustici solent dicere ..., inest luxuries quaedam, quae stilo depascenda est ([*cf. p. 1176, 32*]. orat. 20 *quidam* subtili quadam et -a o. limati [*trad.* limata]. SEN. contr. 1, 8, 16 dixit rem ... elatiorem, quam -a et civilis o. recipit). SEN. epist. 59, 5 non effert te oratio ...; -a sunt omnia et rei aptata. QVINT. inst. 2, 8, 4 -o limatoque genere dicendi (11, 1, 31 eloquentiae genus ... -um et mite et limatum [*opp.* plenum et erectum et audax]. HIER. epist. 58, 8, 1 et nitidum). 8, 3, 13 *ornatus* -ior et severior et ... materiae accommodatus. 9, 4, 134 *narratio* verbis, ut saepius -a est, ita interim insurgit. 10, 1, 44 *quidam* -a ... et tenuia et quae minimum ab usu cotidiano recedant, sana et vere Attica putant (*item neutr. pro subst.*: 12, 10, 38 tenuiora haec ac -iora. PLIN. epist. 2, 19, 6 quem non potius dulcia haec et sonantia quam austera et -a delectent. 7, 12, 4 -ius quiddam et exilius vel potius humilius et peius. *cf. l. 69*). TAC. dial. 2, 2 purus et -us et ... profluens sermo (PLIN. epist. 7, 9, 8 purusque). PLIN. epist. 1, 8, 5 stilus ... -us demissusque (DON. Ter. Eun. 588, 6. BOETH. in herm. comm. sec. 1 praef. p. 12, 2 propter brevitatem -ior). 1, 16, 4 in contionibus *operi historico insertis* ... vis est ... -ior ... et circumscriptior et adductior. *al.* *locutio adverbialis* in -is *i. q. praecise, breviter*: VIRG. gramm. epist. 4, 1, 2 nos doctores monent, ut omnes artes ... recte in -is statuantur (*postea*: breviarias expositiones). **2** *de oratore, scriptore*: CIC. de orat. 2, 56 *Thucydides* ita ... verbis est aptus et -us, ut nescias, utrum res oratione an verba sententiis illustrentur. Brut. 51 Asiatici oratores ... parum -i et nimis redundantes (*distinguuntur ab Atticis; cf.* QVINT. inst. 12, 10, 16 hi -i et integri, contra inflati illi et inanes. 12, 10, 18. TAC. dial. 18, 4 nec satis -us *Cicero*, sed supra modum exsultans et superfluens et parum Atticus). 202 cavenda est -o illi oratori inopia et ieiunitas, amplo autem inflatum ... genus. phil. frg. V 56 quis te ... fuit umquam in partiundis rebus, in definiendis, in explicandis -ior? (*affert* NON. p. 364, 22 *s. v.* -um: subtile). QVINT. inst. 10, 1, 46 *Homerus* laetus ac -us, iucundus et gravis, tum copia tum brevitate mirabilis. 10, 1, 102 minus -us quam historiae auctoritas postulat. 10, 2, 16 fiunt ... pro grandibus tumidi, -is exiles *eqs.*

B *vario usu*: **1** *fere i. q. modicus, humilis sim.*: SEN. dial. 9, 1, 14 oblitus ... legis -iorisque iudicii sublimius feror (*antea*: simplici stilo scribe; minore labore opus est. *aliter l. 20*). PERS. 5, 109 es modicus voti, -o lare ...? iam nunc adstringas, iam nunc granaria laxes? PLIN. epist. 1, 22, 3 -a et decora cunctatio *cuiusdam modesti*. 9, 19, 6 *Frontinus, qui vetuit sibi monumentum fieri*, tibi parcior videtur et -ior. ANIAN. Chrysost. hom. 6, 7 humiliatam ... animam, trementem, -am, pudicam, paenitentem atque compunctam (*Migne gr. 57, 71* τεταπεινωμένην). *al.* **2** *fere i. q. intentus, acer sim.*: APVL. met. 5, 5, 2 *periculum* observandum -iore cautela censeo. 5, 10, 9 (*deliberant sorores Psyches*) cogitationibus -ioribus instructae ... firmiores redeamus (HIER. epist. 148, 24, 2 tam firma et -a de futuris c.). TERT. praescr. 44 l. 1 -ioris (-iora *fere trad.*) apud nos testimonia disciplinae (*opp. 41 l. 3 haereticorum conversatio* sine gravitate). SCHOL. Cic. Bob. p. 110, 31 -iore iudicio sensus felicitatis accipitur.

adv. ***pressē.** *legitur inde a* CIC., VELL., SEN. *trag., de* LVCIL. *v. l. 27; compar.* -ius *occurrit multo saepius quam posit.* -e, *superl. non exstat.* [*it.* presso; *sard. centr. vet.* presse *et var. sard.; francog.* près; *prov. vet.* pres *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* despres. *cf. M.-L. 6742. Battisti-Alessio IV 3071. Wagner II 308. Wartburg IX 365 sqq. St.*] [*confunditur in codd.* -ius *cum* expressius, *e. g.* SCRIB. LARG. 198 ANIAN. Chrysost. hom. prol. 6. *vix recte trad.* LVCIL. 797 omnia ... leget, omnia, crede mihi, -e auferet omnis (*sunt qui ad 1b vel 2a trahere temptent*; pr⟨a⟩e se ⟨res⟩ *Marx*, p⟨ol⟩ res se⟨cum⟩ *Krenkel*).]

i. q. modo presso, qui percipitur potius: **1** *sensibus*: **a** *cum verbis loquendi, sonandi sim.; respicitur pronuntiatio*: α *bene formata, distincta* (*cf. p. 1182, 47*): CIC. de orat. 3, 45 sic maiores *locutos esse*: non aspere ..., non vaste, non rustice, non hiulce, sed -e et aequabiliter et leviter ([*postea*: illa lata]. off. 1, 133 -e loquentium et leniter).

β *impetu et sono maiore facta; pertinet ad*: ⓘ *quantitatem vocalis* (*cf. p. 1182, 73*): VEL. gramm. VII 54, 19 unde illud (*sc. i in voce q. e. Maia*), ⟨quod⟩ -ius et plenius sonet, per duo i scribi oportere existimat *Cicero*. ⓘⓘ *emphasin, sc. in iunctura* -e *legere*: HIER. in Ier. 2, 19 -ius hoc legendum est iuxta Hebraicum (*sc. cum maiore indignatione quam sec. LXX*). in Is. 5, 17, 10 -ius et per ironiam. 8, 26, 11 voce interrogantis. in Zach. 11, 12 l. 340 cum irrisione et subsannatione dicentis. *al. apud eundem.*

γ *suppressa* (*sc. minus clara vel minus severa sim.; saepius opp.* clare): DON. Ter. Ad. 239, 1 'labascit': hoc -e dicitur (*sc. ad solos spectatores; item*: 884, 3. Andr. 759 hic versus clare dicitur, sequens, ne senex audiat, -e. Eun. 711, 2 clare dicit; quidam -ius putant). 685, 2 'in qua civitate' aliter pronuntiandum est, id est -e ac leniter, ne faciat illud Tullianum (*affert Cic. Catil. 1, 9; cf. 685, 4* Micionem facere molliter accusantem. *sim.* Andr. 754, 4 hoc -ius dixit, *sc. non comminando*). RVFIN. Orig. in exod. 13, 2 p. 272, 2 si elevatius, si -ius dicatur. AVG. epist. 191, 2 -ius ... atque timidius ... insusurrare. in euang. Ioh. 28, 12 -ius susurrabant (*opp.* clarius sonabant). ord. 1, 3, 6 nunc clarius nunc -ius eadem aqua strepebat silicibus inruens.

b *cum verbis variis, maxime tangendi, stringendi sim.* (*sc. sive vehementer, fortiter sive proxime, arte; in imagine l. 56. 70 sqq.*): SEN. Oed. 85 quo ... sit dubius magis status ..., hoc stare certo -ius fortem gradu. epist. 114, 21 qui labra -ius tondent et adradunt servata ... cetera parte (SCHOL. Hor. epist. 1, 7, 50 ['adrasum quendam'] -e tonsum calvum. AMBR. Noe 7, 21 [*opp.* indulgentius]. *al.; cf. p. 1182, 25 et e. g.* VEG. mulom. 1, 56, 34 -ius [studiosius *var. l.*] colla radunt). COLVM. 4, 24, 18 -ius ... si adnodes adplicato ferro (*antea*: vehementius adplicata falce adnodatur; *opp.* parcius detondetur. *cf.* PALLAD. 12, 9 vites quae ... fronde luxuriant ... -ius putare conveniet). SCRIB. LARG. 46 spongiae particulam *naribus* ... inicere paulo -ius. 61 ut *tonsillae* digito -ius fricentur (104 *aegrotis* oleo peruncti et diutius -e fricatis. 253. *al.*). 66 perungere ... fauces hoc medicamento, qua tactus sustinere poterit, pusillo -ius. GELL. 10, 6, 2 (*ex At. Cap.*) quanto ... artius -iusque conflictata essem *a turba hominum*, si *eqs.* PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 14, 18 aquae ... humo sparsae -ius hostem averterunt (*cf. Ov. met. 14, 793* viribus his ... vapor penetravit ad ima fontis *eqs.*). FAVSTIN. trin. 2, 9 l. 10 ut tuae frontis impudentia multo -ius obteratur. ANIAN. Chrysost. laud. Paul. prol. p. 472* ut eum (cum *falso ed.*) *Chrysostomum*, dum tibi vertere conor e graeco, -ius ipse combiberem. MACR. Sat. 7, 3, 5 tanto ... -ius haerent dicta talia, *sc. scommata* (*postea*: tenacius infiguntur). somn. 1, 8, 9 purgati ... animi et ab omni mundi huius aspergine -e pureque detersi. 2, 7, 20 quae *regiones* ad frigidae *zonae* fines -ius accedunt.

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *animo (saepe cum verbis dicendi, aliter l. 26. 30. 37. al.; cf. imagines sub 1b); significatur potius*: **a** *i. q. praecise, breviter vel etiam remisse sim. (saepe fere technice in arte rhet. accedentibus variis syn. vel opp. genus dicendi illustrantibus; cf. p. 1183, 42)*: CIC. Brut. 35 *in causis Demosthenis* nihil subtiliter dici, nihil -e, nihil enucleate, quo fieri possit aliquid limatius; nihil contra grande, nihil incitatum, nihil ornatum ..., quo quicquam esset elatius (197 breviter et -e. 201 oratorum bonorum ... duo genera sunt, unum attenuate -eque, alterum sublate ampleque dicentium. QVINT. inst. 2, 8, 15 -e ... aut subtiliter aut aspere. 8, 3, 40 abundanter an -e. PLIN. epist. 5, 20, 6). orat. 26 *Demosthenes pro Ctesiphonte dixit* summissius a primo, deinde, dum de legibus disputat, -ius, post ... exsultavit audacius (*nisi ad b*). 117 ut definire rem possit nec id faciat tam -e et anguste quam in illis eruditissimis disputationibus fieri solet, sed cum explanatius, tum etiam uberius (*cf.* Tusc. 4, 14 *perturbationes* definiunt -ius). PLIN. epist. 3, 18, 10 ea potius quae -ius et adstrictius quam illa quae hilarius et quasi exsultantius scripsi (*cf.* 4, 14, 3 *hendecasyllabis* describimus aliquid modo -ius modo elatius). 9, 26, 12 *Aeschines dixit* illa custoditius (commodius *var. l.*) -iusque: '...' ⌊altius illa: '...'⌋ (*ed. Aldina, om. codd.*). SVET. rhet. 25, 8 narrationes cum breviter ac -e, tum latius et uberius explicare. TERT. pudic. 18 p. 260, 11. PORPH. Hor. epist. 1, 3, 4 'vicinas inter ... turris' -e ⟨pro⟩ 'inter ... turres Erus et Leandri'. FAVSTIN. trin. 4, 2 -ius (expr- *var. l.*) loqui voluit, ne quis ... crederet (AMM. 29, 2, 4 ut -ius loquar. HIER. tract. in Is. p. 110, 20). *al.* **b** *i. q. intente, acriter, accurate*: CIC. fin. 4, 24 ut propius ad ea, Cato, accedam, quae a te dicta sunt, -ius agamus (*ibid.* mihi ..., inquit *Cato,* placet agi subtilius et ... -ius). ac. 2, 29 Antiochus ad istum ⌊locum⌋ -ius videbatur accedere *quam Antipater* (⌊ ⌋ *sc. ut concedatur aliquid percipi posse. in eadem re*: 2, 109 illud ... refers, non ut Antipater, sed ut ais -ius [*sc. sec. Antiochum; cf. ibid.* illo modo potius putat urgendum fuisse Carneadem *eqs.*]). VELL. 2, 129, 2 *Tiberius* causas ⌊-ius⌋ audit (*contextu mutilo*; ⌊ ⌋ praesens *Lipsius, coni. alii alia*). GELL. 1, 3, 21 inquisitius ... et exactius -iusque quam Cicero disserit *Theophrastus.* TERT. adv. Marc. 5, 2 p. 572, 10 materia ... -e docendi (*postea*: tota intentio epistulae ... docet *eqs.*). HIER. praef. vulg. Esth. p. 3, 2 verbum e verbo -ius transtuli. AVG. coll. c. Don. 1, 12 p. 45, 28 respondere noluerunt dicentes non debere hoc ab eis exigi, et cum iterum -ius exigeretur *eqs.* (MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 15, 32). IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 3, 109, 1 -e cogimus, ut ostendas *eqs.* MACR. Sat. 7, 16, 20 illud -ius intuendum est (somn. 1, 14, 15. 1, 18, 2). ENNOD. epist. 8, 35, 4 domno praefecto quae iussistis -ius intimavi. *al.*

adv. **pressim.** *i. q. presse*: APVL. met. 2, 16, 2 me -m deosculato. 2, 30, 9 linteolo ... -m adglutinato. IVL. VICT. rhet. p. 97, 3 -m et aequaliter et leniter (*sec. Cic. p. 1184, 33*). *e coni. dub. Salmasii pro* pressum (*sc. osculum*) SERV. auct. Aen. 1, 256.

deriv.: prelum, *?*2. premo, pressicius, pressio, *?*pressivus, presso, pressor, pressorius, pressulus, pressura, 2. pressus (-ūs).

compos.: ap-, com-, de-, ex-, im-, inter-, opp-, per-, re-, supprimo; pedepressim; *cf. l. 53.*

cf. Onom. (Prema, Pressus). *Terkelsen.*

***?*2. premo,** -ōnis *m.* *ab* 1. premere, *si recte restituitur.* *i. qui premit (sensu obsceno, cf. p. 1173, 9)*: LVCIL. 967 subpilo, pullo, premo[r] (*ita Marx,* pullo *pro* pullarius [*sec. Petron. 43, 8*] *positum esse putans; frg. affertur in epigrammate de stupratore puerorum quodam* AVSON. 70, 7 p. 341; *de compos.* pulliprema, pullipremo, pullopremus *cogitant alii*).

prēndo *v.* prehendo. *Bk.*

prēnsātio, -ōnis *f.* *a* prensare. *i. q. actio prensandi, sc. eius, qui ambit in magistratu petendo*: CIC. Att. 1, 1, 1 non aliena rationi nostrae fuit illius *competitoris* haec praepropera -o (*cf. p. 1186, 7*).

prēnsio *v.* prehensio.

prēnsito, -āre. *a* prensare (*quod occurrit apud eundem* SIDON., *v. p. 1186, 19. 53*). *i. q. assidue prensare, complecti*: SIDON. epist. 2, 8, 2 cum libitinam *matronae* ... flentes omnes ... -rent, remorarentur, exosculārentur. *v. L.*

prēnso, -āvī, -ātum, -āre. *a* pr(eh)endere (-sus). *forma aspirata* prehen- *non exstat nisi in var. ll. parvi pretii* CIC. de orat. 1, 112 FLOR. epit. 4, 2, 82. *al.* *solae formae stirpis praes. praeter perf.* -verim *p. 1186, 18, p. p. p.* -tus *p. 1186, 42.* GLOSS. -ant (praes- *trad.*): corripiunt aut apprehendunt. *v. et p. 427, 19.* *legitur inde a* CIC., VERG., OV., LIV. (*saepius; item* TAC.), *post saec. II perraro, sc. sec. schedas nostras singulis vel binis locis apud* PANEG., AVSON., AMM., SIDON. (*vix* AVG. *p. 1186, 1*). [*in codd. confunditur e. g. cum* pensare LIV. 3, 35, 2. 5, 30, 4 MANIL. 5, 371. *al. et* pressare VERG. Aen. 12, 404 TAC. hist. 4, 46, 3 (*restit.* TAC. hist. 1, 36, 2. *al.; var. l. vix recta* HOR. sat. 1, 9, 64; *e coni. dub.* STAT. Theb. 4, 492); *falso trad.* PRIAP. 11, 1 *p. 1163, 56; e coni. dub.* STAT. silv. 4, 6, 62 (-bat *Calderini,* prestabat *M*).]

fere i. q. (frequenter vel acriter, impense sim.) prehendere (*sc. corporaliter, nisi agnoscas infra l. 48 et* AVG. conf. 1, 8, 13 -bam memoria [*fere praefertur var. l.* pensabam *vel* praesonabam], *in imag.* SEN. *l. 61*):

I *praevalente respectu tangendi, amplexandi, attrectandi -are dicuntur*: **A** *qui aliquem implorant, sibi suaeve parti conciliari student sim.*: **1** *in ambiendo, in munere publico petendo (spectat ad comitia praeter l. 12. 20)*: **a** *absolute vel obi. supplendo (e coni. dub.* -antem *pro* petentem LIV. 39, 41, 1): CIC. Att. 1, 1, 1 *inter competitores consulatus* -at unus P. Galba; ... negatur. *ibid.* initium -andi facere ... in campo comitiis tribuniciis. de orat. 1, 112 (*loq. Crassus*) cum peterem magistratum, solebam in -ando dimittere a me Scaevolam (*sc. ut liberius agere possem*). **b** *c. obi. acc.*: LIV. 1, 47, 7 Tarquinius *regnum usurpaturus* circumire et -are ... patres. 3, 35, 2 ut primores quoque civitatis ... -rent homines, honorem *decemviratus ... a plebe* suppliciter petentes (4, 6, 9 -are h. et concursare toto foro candidati coepere). PLIN. epist. 2, 9, 5 -o (prendo *var. l.*) amicos, supplico, ambio *eqs.* (*sc. pro amico tribunatus petitore*). PANEG. 3, 16, 1 *candidatis olim erant* homines ... salutandi, -andae obviorum manus *eqs.* (AVSON. 419, 13 p. 356, 84 consul ego ..., qui non -verim m. *eqs.* [pressaverim, *quod tradi vid., frustra def. Green, 1991, 542*]. *cf. l. 43 sq.*). SIDON. epist. 5, 20, 2 multi *ambitiosi* frequenter ... civium maximos manu -ant *eqs.*

2 *vario usu (obi. suppl. l. 29. 34)*: LIV. 2, 61, 5 ut vestem mutaret aut supplex -ret homines (*-at reus vel pro reo agens ut*: 3, 47, 2 Verginius sordidatus filiam secum ... in forum deducit; circumire ibi et -are h. coepit. *cf.* -are singulos: LIV. 3, 12, 1. 3, 58, 1). 4, 48, 11 -antur ab principibus *senatus* tribuni; suadendo monendo pollicendoque ... sex ad intercessionem comparavere. 4, 58, 13 *tribuni plebis, qui bello adversabantur,* -antes (praes-, pens- *sim. var. ll.*) ... veteranos. 5, 30, 4 *patres* suos quisque tribules -antes (pens-, -are *var. ll.*) orare cum lacrimis coepere, ne *eqs.* (*cf. 5, 30, 7* agebant ... precibus). 45, 35, 8 *quidam* eos *milites* ... ⌊-ando⌋ ipse et per *alios* ... sollicitando stimulaverat, ut *eqs.* (⌊ ⌋ *ed. Basil. 1531*; persandro *cod.*, persuadendo *Fügner*). VAL. FL. 3, 640 *Telamon* orans -a⟨t⟩que viros demissaque supplex haeret ad ora ducis. SIL. 6, 462 *senatores* dextram *Reguli* -are ac ... orabant, *ut maneret.* 13, 98. TAC. hist. 1, 36, 2 *fautores Othonis,* ut quemque adfluentium militum adspexerant, -are (press- *cod. M*) manibus ..., modo imperatorem militibus, modo milites imperatori commendare. 1, 66, 1 Viennenses ... arma genua vestigia -ando flexere militum animos (2, 46, 2 g. *Othonis* [*postea*: orabat]. ann. 1, 21, 2). 4, 46, 3 *milites anxii* -are commanipularium pectora, cervicibus innecti ..., ne desererentur soli.

B *qui quolibet modo prehendunt*: OV. met. 13, 424 *Hecubam captivam* -antem tumulos atque ossibus oscula dantem Dulichiae traxere manus. LIV. 4, 60, 1 *a plebe* concursum ... ad curiam esse -tasque exeuntium manus et patres vere appellatos (*item gratulando*: TAC. ann. 14, 10, 2 centurionum ... adulatio ... -antium manum *Neronis* gratantiumque, quod ... matris facinus evasisset). VAL. FL. 3, 245 *Argonautae in tenebris pugnantes* suspecta ... explorant, -ant socios vocemque reposcunt (*item temptando*: 3, 278 *post pugnam* pars tenues flatus et adhuc stridentia -at vulnera *morientium,* pars *eqs.* [*de notione observandi vid. cogitare Lemaire, 1824, ad l.*]). SIL. 7, 603 *ceteros* superantem vertice Thulin, qui summas alto -bat (pens- *var. l.*) in aggere pinnas. STAT. Theb. 6, 284 -at ... rotas auriga natantes (*sc. quas ipse laxaverat*) Myrtilos et volucri iam iamque relinquitur axe *Pelopis.* TAC. ann. 2, 31, 1 *Libo mortem poscens* vocare percussorem, -are servorum dextras, inserere gladium. SIDON. epist. 1, 7, 8 serica et gemmas ... quasi mercaturus inspicere -are, depretiari devolvere.

II *praevalente respectu captandi, retinendi -are dicuntur, qui volunt, temptant*: **A** *impedire fugientem, inhibere se moventem*: VERG. georg. 4, 501 *Orphea* -antem nequiquam umbras *Eurydices* (*cf.* OV. fast. 5, 476 lubrica -antes effugit umbra *Remi* manus *somniantium*). MANIL. 5, 371 medios inter volucrem -are meatus ([pens- *var. l.*]. *item captantur animalia*: AVSON. Mos. 275 quos *pisces elapsos* ... stolido captat -are natatu *piscator*). SEN. dial. 9, 3, 3 ad pecuniam luxuriamque cursu ruentis -at ac retrahit *sapiens.* SIL. 4, 236 frena *equi hostilis* ferox obiecto corpore -at *quidam.* FLOR. epit. 4, 2, 82 *Caesar* -are fugientis, confirmare signiferos *eqs.* (*cf. p. 1164, 38*). **B** *se sublevare, eniti sim.*: *in oppugnatione* (*ad moenia sim. transcendenda; cf. etiam l. 50*): VERG. Aen. 2, 444 *oppugnatores scalis admotis* clipeos ... ad tela sinistris protecti obiciunt, -ant fastigia dextris (*fort. huc spectat* GLOSS. *p. 1185, 66*). TAC. ann. 1, 68, 2 *Germani* proruunt fossas, iniciunt crates, summa valli -ant. 4, 51, 1 *scalas* inferre propugnaculis eaque -are, detrahere (AMM. 19, 5, 6). *ex aqua vel in ascensu difficili*: VERG. Aen. 6, 360 *Palinurum* -antem ... uncis manibus capita aspera montis (*cf.* SIL. 4, 586 celer nandi *quidam* iamiam ... apprendere tuta ... parat et ... -at gramina summa manu). LVCAN. 3, 664 robora (*sc. alterius navis*) cum *naufragi* ... -rent altius ulnis nutaretque ratis. AMM. 14, 2, 6 si *pedites* lapsantibus plantis fruticeta -ando ... ad vertices *montium* venerint summos. **C** *auferre, removere*: VERG. Aen. 12,

[Holmes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

404 *Iapyx* nequiquam spicula *vulneri inhaerentia* ... sollicitat -atque (press- *R*) tenaci forcipe ferrum. MANIL. 5, 531 *urinator* perlucentes cupiens -are lapillos (*sc. margaritas*). **D** *infestare, violare*: TAC. hist. 3, 28 quin *oppugnatores* ... super ... testudinem scandentes -rent hostium tela brachiaque. ann. 6, 35, 2 Albani ... -are, detrudere, *sc. equites Parthos.*

deriv.: prensatio, prensito. *Holmes.*

*?***prēnsūra,** *subst. fem. a* prehendere *derivandum v. p. 1198, 32.*

[prēnsūrium: *ἵπος* GLOSS.; *subst. a* pr(eh)endere (-sus) *derivandum defenditur a quibusdam muscipulam intellegentibus, sed restituendum vid.* pressorium.**]**

prēnsus *v.* prehendo.

pres, *vox a gramm. ficta, v.* interpres *vol. VII 1, 2250, 46. v. L.*

pres- *v. etiam* praes-, press-. **presbit-, presbut-** *v.* presbyt-.

***presbyter,** -ī *m., πρεσβύτερος* (*cf. e. g.* EVCHER. *et* VEREC. *infra l. 41. 70*). *scribitur recte sec. gr.* presbyt- *in titulis* DAMAS. carm. 47[2], 5. CE 312, 3 (*saec. V*[1]) *et saepe, in codd. ant. e. g.* VET. LAT. II reg. 5, 3 (cod. 115). Luc. 9, 22 (cod. 5). COD. Theod. 16, 8, 2. 13. 14; *saepe tamen occurrit* prae-, *e. g.* CIL XIII 299 (*a. 347*). CE 668, 1 (*a. 381*). VET. LAT. Dan. 13, 5 (cod. 177). I Tim. 5, 17 (cod. 75). CANON. Hippol. 71, 20. 23. *al., haud raro etiam* -bit-, *e. g.* CIL VIII 20300 (*a. 363*). V 6468 (*a. 496*). VET. LAT. num. 10, 31 (cod. 100; *sed* -byt- 11, 16. *al.*), *cf.* -vit- CIL VI 9994 (*a. 521*). VIII 23044. *al.*, -but- *exhibent* CIL III 14207[21] VIII 23127; *forma* preb- (*cf. l. 45*) *exstat* INSCR. christ. urb. Rom. 4917 (*a. 445*). CIL VIII 9731 (*a. 461*). *al.; ceteras scribendi rationes v. Inscr. christ. Diehl III p. 391; dubium num recte agnoscatur* prosbit- CIL X 7112, 13 (*ante a. 330*; presbit- *legitur* Année Épigr. 1959 n. 23). *abbreviationes communes sunt* presb, *e. g.* INSCR. christ. urb. Rom. 11763 (*a. 366*). Diehl 1145 (*a. 368 vel 378*), prb CIL XII 4311 (*a. 455*). III 14623 (*a. 462*). PAP. Tjäder 50, 40 (*a. 590–604*). *al.*, pbr CIL V 5455 (*saec. V*[2]). XII 1500 (*a. 519*). *al.*, pb CIL VIII 21574 (*a. 433*). PAP. Tjäder 33, 1 *et* 10 (*a. 541*). *al., ceteras partim etiam casum vel numerum indicantes exhibent Diehl (v. l. 24) et Lindsay, Notae Latinae, 1915, 436 sq.* NOT. Tir. 55, 31 -r. 60, 38 -r. *de formis: nom.* -erus *latere videtur compendiis titulorum* prebs, prbs *sim., e. g.* CIL V 5683 XIII 2476 (*v. Diehl l. 24*), *vix etiam* prs, *v. enim p. 1193, 69; cf.* GRAMM. suppl. 298, 18 episcopos, -os, si de plurali numero fuerit, per o scribendum, si vero singulari, per u. *formae heteroclit. sec. decl. tertiam traduntur imprimis codd. potioribus conciliorum collectionis hispanae, sc.* -em CONC. Ilib. a. 295/314 ed. Rodríguez p. 252 l. 296. *ibid.* l. 298. *al.*, -es *ibid.* p. 248 l. 232. *al.* CANON. Caes. Arel. II p. 56, 14. GLOSS.[L] I Ansil. PR 677 (cod. Paris.; *ex* ISID. eccl. off. 2, 7, 1). *de notione v. imprimis l. 61 sqq. p. 1189, 5 sqq. 43; ceterum* EVCHER. instr. 2 p. 160, 7 (*tit.* de graecis nominibus) -r: senior. GLOSS. -r: veteranus graece. GLOSS.[L] Corp. interpr. nom. p. 188, 250 -r: sacerdos. *al. legitur inde a* VET. LAT., TERT., *raro in poesi exceptis* DAMAS. et CE. [*francog.* prêtre; *prov. vet.* prestre *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* preste; *port.* preste; *a forma* praebyter (*v. l. 22*): *val.* preot; *dalm.* pretro; *it.* prete; *sard. centr. vet.* prebíteru; *var. raet., francog., prov., cat. cf. M.-L. 6740. Battisti-Alessio IV 3073 sq. Wagner II 304. Wartburg IX 357 sqq. Corominas[2] IV 643. Machado[3] IV 427. St.*] [*falsa var. l. pro πρεσβύτης* AVG. quaest. hept. 1, 70.]

i. q. πρεσβύτερος, senior **(***notione aetatis detersa imprimis sub IB2, cf. etiam p. 1188, 52; gr. respondet nimirum πρεσβύτερος, quod infra non magis adnotavimus quam voces* senex, senior, maior *sim., quae locis geminis passim occurrunt [de usu sacr. script. v. l. 59]; abundanter iuxta* senior *p. 1188, 7, sine abundantia p. 1189, 45; fere pro adi. in iunctura* viri -i *p. 1188, 6 [vice versa* -r *determinatur per subst. p. 1188, 19. 1191, 1] et accedentibus adv. vim vocis augentibus p. 1191, 54 sq.***)**: **I** *usu communi, sc. praevalente respectu dignitatis de iis, qui aetate et simul auctoritate sim. vel munere gerendo ceteris praestant*: **A** *apud Iudaeos (fere plur., saepe collective de toto ordine seniorum, sing. l. 66. p. 1188, 1; vox occurrit saepe in* VET. LAT. *veteris test., raro in* VVLG. *iisque fere locis, qui non ex hebr. versi sunt excepta p. 1188, 12; transfertur ad paganos p. 1188, 41*): **1** *explicationes*: HIER. in Is. 2, 3, 2 (*inde* ISID. eccl. off. 2, 7, 4; *sim.* RVFIN. Orig. in gen. 3, 3 p. 42, 4 sqq. *al.*) in scripturis sanctis -os merito et sapientia eligi, non aetate; ... nam ... Moysi praecipitur, ut eligat -os, quos scit esse -os (*v. p. 1188, 2*); ... cumque nongentos ... annos ... usque ad Abraham vixisse homines legerimus, nullus alius prius appellatus est -r, id est senex, nisi Abraham, qui multo paucioribus annis vixisse convincitur (*v. p. 1191, 47*). VEREC. in cant. 2, 8 (*ad* deut. 32, 7 *p. 1191, 50*) historice pontificem ceterosque ... significat sacerdotes ...; nam quod nos seniores ... dicimus, Graeci -os nuncupant, a quibus ... legem domini interrogare debemus. THEOD. MOPS. in I Tim. 3, 8 p. 120, 1 apud Iudaeos -i dicebantur qui populo praeerant.

2 *exempla usum illustrantia* **(***ad rem v. e. g. Bornkamm, Theol. Wb. NT IX 655 sqq.***)**: **a** *de variis senioribus aetatis Iudaeorum antiquioris*: VET. LAT. num. 10, 31 (cod. 100; *Moses genero suo*) eris inter nos *per desertum profecturos* -r (*gr. πρεσβύτης, Vulg.* ductor). 11, 16 (*ibid.*) dixit dominus ad Moysen: concollige mihi LXX viros ex -is Istrahel, quos ipse tu scis, quia hi sunt -i populi et scribae (-am *cod.*) eorum **(***explicat e. g.* HIER. epist. 58, 1, 2 non aevo, sed prudentia iudicandos, *v. et p. 1187, 63; de iisdem*: num. 11, 24 [*ibid.*] LXX viros de -is populi. 11, 25 [*ibid.*] *deus spiritum* inposuit super LXX viros -os. CANON. Hippol. 71, 32. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 92, 1 septuaginta -i ex senioribus [*gr. -ων τῆς γερουσίας, sc. iunguntur var. ll. exod. 24, 9*]. *al.***)**. deut. 31, 9 (Lucif. Athan. 1, 9. *al.*) *Moses librum* dedit ... sacerdotibus et levitis ... et -is Israhel **(**II reg. 5, 3 [cod. 115] ven(unt) omnes -i I. ad regem Davit ... et unxerunt Davit in regem. *al., e. g. l. 2; cf.* IV reg. 23, 1 [Lucif. non parc. 7] *rex* collegit ad se omnes -os Iuda. VVLG. I Esdr. 6, 8 Iudaeorum [*6, 7* senioribus. *cf. infra l. 36 et 48*]. *sim. al.***)**. 31, 28 (cod. 100) convocate ... principes trib⟨u⟩um vestrarum et -os vestros et iudices vestros et scribas. Iudith 8, 10 (cod. 151; *sim.* 130. VVLG. 8, 9) vocavit ... *quosdam* -os civitatis su(a)e (*sc. Bethuliae ut*: 10, 6 [cod. 151 *et* VVLG.]. 13, 12 [cod. 151. VVLG. 13, 14]). Bar. 1, 4 ad aures potentium ... et ad aures -orum (*sc. Babylone*). Dan. 13, 5 (cod. 177; *sim.* 176) designati sunt duo -i de plebe iudices; ... exivit facinus de Babylone de -is iudicibus **(***de iisdem*: 13, 34 [cod. 176. VVLG.]. *al. et saepe apud ecclesiasticos, e. g.* CYPR. epist. 43, 4 duorum -orum ... nequitiam. HIER. epist. 14, 9, 1 -os Danihel puer iudicat [*eodem opposito, ut vergat ad II*: BENED. reg. 63, 6]). Ps. PHILO antiq. 9, 14 omnes -i altercabantur cum Amram, *qui exposuit Mosen filiolum.* RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 19 l. 23 *Hiezabel* mandavit -is iniquitatis falsis eum *Naboth* conscriptionibus perurgere (*cf. III reg. 21, 8 sqq.*). *al.* **b** *de senioribus ad συνέδριον pertinentibus* (*sc. inde ab aetate Seleucidarum; strictius distinguuntur fere* sacerdotes, scribae *sim., sed pro iis poni videntur* -i *l. 34. 38*): VET. LAT. I Macc. 7, 33 (rec. B) exierunt de sacerdotibus ... et de -is populi salutare eum *Nicanorem.* 14, 20 (*ibid.*) Sparthiatarum principes ... Symoni sacerdoti magno et -is et sacerdotibus et omni populo Iudaeorum ... salutem. II Macc. 14, 37 (rec. B, *sim.* M) quidam de Ierosolimitarum -is. Luc. 9, 22 (cod. 5; *cf.* Tert. adv. Marc. 4, 21) oportet filium hominis multa pati ... a -is et a principibus sacerdotum et scribis. Ioh. 8, 9 (cod. 5; *8, 3* adducunt ... scribae et pharisaei *adulteram ad Iesum*) *omnes* exiebant incipientes a -is (*de iisdem*: DIDASC. apost. 24, 16. 20). TERT. adv. Marc. 3, 22 p. 414, 23 *apostoli Christum praedicantes* renuntiaverunt -is et archontis et sacerdotibus Iudaeorum. IREN. 4, 12, 4 *Christus* non per Moysen datam legem dicens praecepta hominum, sed traditiones -orum ipsorum, quas finxerant *eqs.* (*sc. scribarum sim., nisi trahas ad IIB; cf. 4, 12, 1* seniorum ... traditio. *spectat ad Marc. 7, 3. al.*). GAVDENT. serm. 12, 6 *Iesus* loquitur ad pontifices et -os et strategos templi (*sec. Luc. 22, 52*). *al. transfertur ad sapientes paganos*: ORIG. in Matth. 17, 14 p. 627, 15 -i alieni a Christi doctrina, id est philosophi gentium ceterorumque barbarorum prudentes, perdere volunt Christum (*in explicatione Luc. 19, 47 sec. var. l. πρεσβύτεροι pro πρῶτοι*). **c** *de senioribus, qui praesunt synagogis* (*sc. sub imperio Romano*): COD. Theod. 16, 8, 2 qui ... synagogis Iudaeorum ⌊patriarchae vel -i⌋ se dederunt et ... legi ipsi praesident, immunes *sint* (⌊ ⌋ *Seeck,* patriarchis vel -is *trad.*). 16, 8, 13 archisynagogis patriarchisque ac -is. 16, 8, 14 archisynagogi sive -i Iudaeorum. NOVELL. Iust. 146, 1, 2 archipherecitae aut -i ... aut magistri.

B *apud Christianos*: **1** *tempore apostolorum et patrum priorum (longe praevalet plur., sing. occurrit l. 69. 74 sqq. p. 1189, 33. al.; respectus aetatis provectioris evanescere videtur sub b; ad rem v. e. g. Bornkamm, Theol. Wb. NT IX 655 sqq.); significantur*: **a** *qui pertinent ad collegium seniorum Hierosolymis constitutum*: VET. LAT. act. 11, 30 (cod. 5. *al.*) cum *Antiochenses stipem collectam* misissent *Hierosolyma* ad -os per manum Barnabae et Sauli. 15, 2 (*ibid., sim.* VVLG.) ascendere ⟨ad⟩ apostolos et -os in Hierusalem, ut iudicent ... de qu(a)estione **(**15, 6 [cod. 5. *al.*] convenerunt ... apostoli et -i. 16, 4 [*ibid.*] *Paulus aliique* tradentes ... mandata apostolorum et -orum. *al. ibid.***)**. 21, 18 (cod. 51, *cf.* 5) intravimus cum Paulo ad Iacobum et convenerunt omnes -i.

b *qui munere fungentes ecclesiae cuidam praesunt* (*ab episcopo haud bene distincti, v. imprimis sub β*): **α** *exempla usum illustrantia*: VET. LAT. act. 14, 22 (cod. 51. *al., sim.* VVLG.) cum ordinassent illis *discipulis Antiochenis al.* per singulas ecclesias -os. 20, 17 (cod. 51. *al.*) convocavit omnes -os ecclesiae *Ephesiae* (*Vulg.* maiores natu. *inde* IREN. 3, 14, 2 convocatis episcopis et -is. *cf. p. 1189, 19*). I Tim. 5, 17 (cod. 75. *al., sim.* VVLG.) qui bene praesunt -i duplici honore honorentur (*cf.* DIDASC. apost. 26, 30 si quis ... -os voluerit honorare, duplum sicut diaconibus dabit illis. *al.*). 5, 19 (*ibid.*) adversus -um accusationem noli recipere, nisi *eqs.* Tit. 1, 5 (cod. 77. *al., sim.* VVLG.) reliqui te in Creta, ut ... constituas per civitates -os (*cod. 75 v. p. 1193, 3. cf. p. 1189, 12*). Iac. 5, 14 (cod. 66. *al., sim.* VVLG.) *aegrotus* vocet -os et orent super ipsum ungentes. I Petr. 5, 1 (Hier. epist. 146, 1, 4, *sim.* in Tit. 1, 5) -os in vobis precor, compresbyter et testis ..., regere gregem Christi. II Ioh. 1 (Hier. epist. 146, 1, 5) -r electae dominae *salutem* **(***sc. Iohannes ut*: III Ioh. 1 [*ibid.*] -r Gaio carissimo. *Vulg. utroque loco*

[Jiménez-Villarejo]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

senior. *cf.* HIER. vir. ill. 18 duas posteriores epistulas Iohannis non apostoli esse, sed -i [*sim.* RVFIN. hist. 3, 39, 5]. *sunt, qui explicent sec. c vel sec. II, v. e. g. Vielhauer, Gesch. der urchrist. Lit., 1975, 481*). CLEM. ad Cor. 54, 2 grex Christi cum pace sit cum constitutis -is. POLYCARP. ad Philipp. 5, 3 subiecti estote -is et diaconis sicut deo et Christo. *al.* β *explicationes sim.*: AMBROSIAST. in Eph. 4, 12, 5 (*sim.* in I Tim. 3, 8, 1 sq. PS. AVG. quaest. test. 101, 5) Timotheum -um a se creatum ⌞episcopum⌟ vocat, quia primi (*i. summi*) -i episcopi appellabantur (⌞ ⌟ *Phil. 1, 1* cum episcopis *perperam ad Paulum et Tim. rettulit Ambrosiast., v. eundem ad l.; quem locum rectius explicant e. g.* HIER. in Tit. 1, 5 p. 563[A] in una civitate, *sc. Philippis,* plures ... episcopi esse non poterant; ... indifferenter de episcopis quasi de -is est locutus. PELAG. in Phil. 1, 2). HIER. epist. 69, 3, 4 (*comparatur* Tit. 1, 5 -os *cum I Tim. 3, 2* episcopum) quamquam apud veteres idem episcopi et -i fuerint, quia illud nomen dignitatis est, hoc aetatis (146, 2, 2 in Tit. 1, 5 p. 563[A]. *al.*). in Tit. 1, 5 p. 562[C] idem est ... -r, qui et episcopus, et *initio* ... communi -orum consilio ecclesiae gubernabantur; ... *postea* decretum est, ut unus de -is electus superponeretur ceteris, ad quem omnis ecclesiae cura pertineret et schismatum semina tollerentur. p. 563[B] observate, quomodo unius civitatis Ephesi -os vocans *Paulus* (*v. supra p. 1188, 65*) postea eosdem episcopos dixerit (*act. 20, 28*). p. 563[C] episcopi noverint se magis consuetudine quam dispositionis dominicae veritate -is esse maiores. RVFIN. Orig. in Ios. 16, 2 p. 396, 12 Iesus, sicut ... pontificum princeps (*Hebr. 4, 14*) est et ... princeps pastorum (*I Petr. 5, 4*) est, ita ... princeps -orum putandus est et ... princeps episcoporum. *sim. al.*

c *qui primi post apostolos veram doctrinam tradiderunt* (*dubium utrum munere eccles. fungantur necne; hucine p. 1188, 74 sqq.? cf. et IIB infra*): IREN. 3, 2, 2 quae *traditio* est ab apostolis, quae ⌞per successiones -orum⌟ in ecclesiis custoditur (⌞ ⌟ *3, 3, 2* per s. episcoporum. *ceterum cf. l. 36 et e. g.* 4, 26, 2 eis qui in ecclesia sunt -is obaudire oportet, his qui successionem habent ab apostolis, ... qui cum episcopatus successione charisma veritatis ... acceperunt. RVFIN. hist. 6, 13, 9 quae a -is, id est a successoribus apostolorum, ... tradita sunt). 4, 27, 1 quemadmodum audivi a quodam -o, qui audierat ab his, qui apostolos viderant (*cf. e. g.* 5, 33, 3 quemadmodum -i meminerunt, qui Iohannem discipulum domini viderunt, audisse se ab eo *eqs.* RVFIN. hist. 3, 39, 3 [*e Papia*] omnia, quae quondam a -is didicimus, ... exponere). 5, 5, 1 -i, qui sunt apostolorum discipuli (5, 36, 2). *al.*

d *senes, qui sunt iuxta thronum dei*: VET. LAT. apoc. 5, 6 (Iren. 4, 20, 11) vidi ... in medio -orum agnum stantem tamquam occisum. 7, 13 (Tert. scorp. 12 p. 174, 3) unus ex -is. TERT. coron. 15, 1 (*sec. apoc. 4, 4*) sedent et -i coronati (*v. p. 1131, 21*).

2 *tempore ecclesiae iure ordinatae de gradu clericorum* (*de quo fusius agunt* PS. HIER. epist. 12, 6 ISID. eccl. off. 2, 7, *cf. etiam 1bβ; addidimus -os haereticorum e. g. l. 59 sqq.; evanescit respectus aetatis, ut iuxta ponatur* senex, senior CYPR. epist. 6, 4 PEREGR. Aeth. 3, 4. 14, 2. AVG. anim. 2, 1, 1 p. 336, 18 [*cf.* 2, 5, 9 p. 342, 25], iuvenis PAVL. PELL. euch. 508 [*cf. -um XXII annorum* CIL V 5454]; *ad notionem originariam senioris alludit* AMBR. off. 1, 20, 87 [*v. et* HIER. *l. 14 sq.* PONT. *p. 1191, 60*]): **a** *exempla rem illustrantia*: α *generatim*: TERT. anim. 51, 6 *cum mulier quaedam defuncta* oratione -i componeretur. fug. 11, 1 cum ipsi auctores, id est ipsi diaconi et -i et episcopi fugiunt, quomodo laicus intellegere poterit *eqs.* (*sim. passim inter ordines ecclesiae, e. g.* CYPR. epist. 32. OPTAT. 2, 14 p. 48, 19 [*qui addit*: ministros et turbam fidelium]. HIER. epist. 146, 2, 3 [*comparantur* Aaron et filii eius atque levitae]. in Is. 5, 19, 18 quinque ecclesiae ordines, episcopos, -os, diaconos, fideles, catechumenos). paenit. 9, 4 *exomologesis* mandat ... lacrimari ..., -is advolvi (*cf.* pudic. 13 p. 243, 28 *paenitentem* prosternis in medium, ante viduas, ante -os. *de ipsa reconciliatione cf. infra p. 1190, 39 et* PS. MAX. TAVR. 90, 3 *accepto pretio a paenitente haereticus* -r ... putat, quod peccatum Christus indulgeat). praescr. 41 l. 22 *apud haereticos est* hodie -r, qui cras laicus (*item opp. l. 51 et saepe, e. g.* CYPR. epist. 72, 2 si qui -i ... apud haereticos ... promoti sint ..., eos quoque hac condicione suscipi ..., ut communicent laici. AVG. anim. 2, 1, 1 [*simul opp.* iuvenis *et* senex]). CYPR. epist. 5, 2 p. 479, 14 -i ..., qui ... apud confessores offerunt (*item celebrant missam*: PEREGR. Aeth. 4, 8 rogavimus -os, ut et ibi fieret oblatio. CONC. Carth. a. 390 p. 15 l. 7 excommunicatus -r, si sacrificare praesumpserit. HIER. epist. 51, 1, 5 [*Epiphan.*] *cum quidam* -i ... nollent debita nomini suo exercere sacrificia. *al.*). 34, 1 Gaio Didensi -o et diacono eius ... non communicandum (CANON. Turner I p. 480 adversus -um sive d. suum. STAT. eccl. ant. p. 175, 146 diaconus ita se -i ut episcopi ministrum noverit. EPIST. canon. 8 -r non habens diaconum eligat sibi personam *consecrandam. al.; diaconos -is non antefferendos esse confirmant* HIER. epist. 146 PS. AVG. quaest. test. 101). 61, 3 cum episcopo -i sacerdotali honore coniuncti (*sim. ponitur* sacerdos *vi generali p. 1190, 35 et* AVG. civ. 20, 10 p. 433, 18 'sacerdotes dei' [*apoc. 20, 6*] ... non ... de solis episcopis et -is dictum est, qui proprie iam vocantur ... sacerdotes, *sed de omnibus.* LEX Burg. Rom. 3, 1 a sacerdotibus, id est aut episcopo cum -is aut -o cum diaconibus subscribentibus. *al.*). 72, 2 si qui -i ... in ecclesia catholica ... ordinati fuerint (HIER. epist. 60, 10, 3 *Nepotianus* per solitos gradus -r ordinatur. CANON. Hippol. 71, 20 cum ... -r ordinatur, inponat manum super caput eius episcopus contingentib(us) etiam -is *eqs.* CANON. Turner II p. 132 rec. III. *al.* -r ante XXX annorum aetate ... non ordinetur. *et saepius*). CONC. Arel. a. 314 p. 13 l. 69 de -is ..., qui solent remittere loca sua, in quibus ordinati sunt (*item pertinent ad singulas ecclesias*: PEREGR. Aeth. 3, 1 et aecclesia ibi est cum -o [*sc. in monasteriis montis Sinai*]. HIER. epist. 51, 2, 2 [*Epiphan.*] ut ecclesiis Cypri ... ordinarent -os. AVG. civ. 14, 24 p. 51, 17 -r fuit quidam ... in paroecia Calamensis ecclesiae. *sim. al.; v. etiam p. 1191, 13. 18. 21. 24. al.*). PEREGR. Aeth. 27, 6 ut semper populus discat legem, et episcopus et -r predicant assidue (43, 2. *al., v. e. g. p. 555, 75 sqq.; cf.* HIER. epist. 52, 8, 1 sermo -i *praedicantis* scripturarum lectione conditus sit. AVG. serm. 20, 5 vigilanter verbum dei ministrantibus -is vos audire non pigeat. *al.*). DAMAS. carm. 47[2], 5 hoc Theodorus opus construcxit -r instans (*cf.* CE 312, 3 [*saec. V[1]*] haec ... fundavit -r urbis. INSCR. Année Épigr. 1937 n. 154b [*e Numidia*] basilica edificata ex in⟨st⟩antia Optati -i. *al.*). AVG. serm. 324 p. 1447 tulit illum *filiolum moribundum* ad -os, baptizatus est (*item baptizant -i necessitate coacti*: MIRAC. Steph. 1, 15, 1 GREG. M. epist. 6, 10. *cf. l. 30 sqq.*). CIL VI 9162 (*a. 522*) *sepulturae* locum ... conparaberunt sivi ... a Petro -o (*sim.* 32970 [*saec. VI ex.*]. *al.*). *et saepe.* *per comparationem de aliis*: VITAE patr. 6, 4, 8 *Iesus* factus est ... diaconus ..., nam lavit pedes discipulorum (*Ioh. 13, 5*); ... factus est -r et resedit in medio magistrorum docens (*Luc. 2, 46*). ORIG. in Matth. ser. 10 p. 18, 22 *ne dignus quidem* debet velle vocari eo nomine (*sc. episcopi vel -i*) ...; proprie enim episcopus dominus est Iesus, et -i Abraham et Isaac et Iacob ... vel *apostoli.*

β *speciatim*: ① *distinguuntur officia, iura sim. episcoporum et -orum* (*cf. 1b*): TERT. bapt. 17, 1 *baptismi* dandi ... summum habet ius summus sacerdos ..., episcopus, dehinc -i et diaconi, non tamen sine episcopi auctoritate (*cf.* CANON. Migne 13, 1188[A] [*decret. Damasi*] -r et diaconus *baptizantes* per paroecias dare remissionem peccatorum ... consueverunt; ... illi in officio sunt, sed illius *episcopi* nomini facti summa conceditur. AMBR. sacr. 3, 1, 4 sacerdos – licet enim et -i fecerint, tamen exordium ministerii a summo est sacerdote – ... pedes tibi lavit *in baptismo. cf. l. 20*). CYPR. epist. 17, 2 p. 522, 3 quosdam ... de -is nec euangelii memores ... nec episcopo honorem ... cathedrae reservantes iam cum lapsis communicare coepisse (*item respicitur reconciliatio*: 59, 13 p. 682, 20 *ut* despectis episcopis ... pax a -is verbis fallacibus praedicetur. MOYS. Cypr. epist. 31, 6 p. 562, 7. CONC. Ilib. a. 295/314 ed. Rodríguez p. 252 l. 296 apud -em ... agere paenitentiam non debere, sed potius apud episcopum. Carth. a. 390 p. 14 l. 55 ut -r paenitentes iussus ab episcopo suo reconciliet. *al.*). AMBROSIAST. in Eph. 4, 12, 5 (*item fere* PS. AVG. quaest. test. 101, 5) apud Aegyptum -i consignant, si praesens non sit episcopus (*cf.* EPIST. pontif. 311 Cabié l. 54 de consignandis ... infantibus manifestum est ... ab episcopo *solo* fieri licere; nam -i, licet sint sacerdotes, pontificatus tamen apicem non habent. *ibid.* l. 60 -is ... chrismate baptizatos unguere licet ..., non tamen frontem ... signare. SACR. Gelas. 609 infans *baptizatus* signatur a -o in cerebro de chrismate [*615* consignatur ab episcopo]. *al.*). in I Tim. 3, 12, 3 esse oportet aliquantos -os, ut bini sint per ecclesias, et unus in civitate episcopus. HIER. epist. 146, 1, 6 quid ... facit excepta ordinatione episcopus, quod -r non facit? CONC. Carth. a. 390 p. 13 l. 52 chrismatis confectio et puellarum consecratio a -is non fiat (*sim. e. g.* CONC. Carth. a. 397 p. 42 l. 189; *ceterum cf. vol. III 1027, 80 sqq.*). p. 16 l. 130 si -r inconsulto episcopo agendam celebraverit, honore privetur (*cf. e. g.* CANON. Turner II p. 15 rec. I [*sim. recc. cet.* p. 31. 136 sq.] -r de villa praesente episcopo aut -o civitatis ... offerre non potest, nisi *eqs.*). CANON. Turner II p. 386 rec. I (*sim. recc. cet.* p. 387) non oportet -os ante ingressum episcopi ingredi et sedere in tribunalibus (*cf. e. g.* STAT. eccl. ant. p. 166, 3 episcopus in ecclesia in consessu -orum sublimior sedeat). *al.* ② *respiciuntur -orum uxores filiive* (*cf. p. 1192, 6. 52*): TERT. castit. 7 l. 39 -r esse non alius potest, quam (*i.* quam qui) laicus semel fuerit maritus (*sc. non digamus*). CONC. Ilib. a. 295/314 ed. Rodríguez p. 253 l. 301 placuit ... prohiberi ... -is ... positis in ministerio abstinere se a coniugibus suis et non generare filios (*sim.* CONC. Carth. a. 390 p. 13 l. 38. *al.; cf. p. 1192, 11 et e. g.* INSCR. christ. Gall. I 214 Aufidius presbit⟨er⟩ ..., cui Augurina ⌞so-⟨ror⟩⌟ et Augurius ... filius ... titulum fieri iusse⟨runt⟩ [⌞ ⌟ *quae ante ordinationem fuerat uxor eius, v. ed. ad l.*]). CANON. Turner II p. 156 rec. II (*sim. recc. cet.* p. 188 sq.) de nuptis -is; si quis dubitet a -o, qui nupsit, *accipere oblationem* ..., sit anathema. INSCR. christ. urb. Rom. 4823 (*a. 389*) Gaudentius presb(yter) sibi et coniugi suae (INSCR. christ. Diehl 393 [*saec. IV?*]. 1154. *al.*). 4917 (*a. 445*) Leonis -i, cuius filia ... requiescet (*cf.* 4149 [*saec. V ex.; vers.*] *papa* Anastasius -o genitus. PATRIC. conf. 1 filium ... -i. *sim. al.*). *al.*

[Jiménez-Villarejo]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *iuncturae potiores*: CYPR. epist. 29 cum -is doctoribus (*v. vol. V 1, 1776, 67 sqq.*). CONC. Ilib. a. 295/314 ed. Rodríguez p. 240 l. 118 Restutus -r de Epora (*item ibid. deinceps.* Arel. a. 314 p. 14 l. 32 de civitate Arausicorum. p. 15 l. 61. CANON. Turner II p. 15 rec. I de villa. *al.*). PEREGR. Aeth. 3, 6 -i loci ipsius (HIER. epist. 51, 9, 3 [*Epiphan.*]. AVG. epist. 65, 2. CANON. Turner II p. 31 rec. II de -is locorum [p. 137 recc. V *et* VI agrorum. *ibid.* ruris. *gr. Mansi 2, 542*^{E} *ἐπιχώριοι. opp. l. 25*]. *al.*). 14, 2 ille sanctus -r iam senior (*de vivo ut l. 11.* HIER. epist. 61, 3, 4. INSCR. christ. urb. Rom. 6096 sub praesenti⟨a⟩ sancti Maximi -i [*sed v. Silvagni ad l.*]. *de mortuis e. g. l. 32.* PRAEDEST. 1, 31. *cf.* -r sanctae memoriae: CIL V 5683 [*a. 525*]. *al.*). FILASTR. 45, 1 -os sanctos ecclesiae catholicae (*item generaliter*: INSCR. christ. Diehl 1176 [*a. 493? ex Hispania*] -r s(an)c(ta)e e. Romanae. *al.; singulorum locorum*: EPIST. pontif. 311 Cabié l. 94 quarum -i [*sc. e. Romanarum*]. ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 16, 5 Constantinopolitanae: CIL V 5219 [*a. 520*] Com(ensis). INSCR. Année Épigr. 1928 n. 117 [*e Sardinia*] huius. *al.*). AMM. 29, 3, 4 Epiroten aliquem ritus christiani -um (31, 12, 8. *cf.* HIST. AVG. quatt. tyr. 8, 3 Christianorum -r). AVG. epist. Divj. 23A, 2 quidam ... Rusiccadensis parrochiae -r (CONC. Epaon. a. 517 p. 26 l. 105 parrochiarum -i. MARCELL. chron. II p. 93, 486 Antiochenae p. *al.; cf.* GREG. M. epist. 1, 51 parroechiales -os). INSCR. christ. urb. Rom. 13122 (*a. 401–417*) Proclinus et Vrsus praesb(yteri) titu⟨l⟩i Byzanti (19991 [*a. 489*]. 4280 [*a. 522*]. CONC. Rom. a. 499 p. 411, 2 Ianuarius -r t. Vestinae [*et sim. deinceps in subscriptione -orum ut ibid.* a. 595 p. 366, 14 sqq.]. *al.*). CE 312, 3 (*saec. V*^{1}) -r urbis *Romae* (ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 16, 14. CANON. Turner II p. 137 recc. V *et* VI [p. 15 rec. I. *al.* civitatis; *opp. l. 6 sq.*]). SEDVL. epist. 2 p. 171, 1 sancto ... patri Macedonio -o (*al., v. vol. X 1, 682, 72 sq.*). LEO M. epist. 19, 1 p. 711^{A} primi secundique -i (*item c. adi., quae spectant ad ordinem presbyterii*: 19, 2 p. 712^{A} ultimi. INSCR. christ. urb. Rom. 4279 [*a. 521*] a -is tituli sanc(ti) Crisogoni, idest Petro priore, Crisogono secundo, Catello tertio, Gaudioso quarto, *sc. -o* [*item* prior: 20003. GREG. M. epist. 6, 12 l. 40. *addas supra p. 400, 48*]). CIL III 14623 (*a. 462*) requies s(an)c(t)i ac venera(bilis) Anastasi pr(es)b(yteri) (*si recte solvitur coll. e. g.* XIII 11211 ⟨vene⟩rabilis pre⟨sbyter⟩. GREG. M. dial. 2, 1, 7. *al.; cf.* venerandus: GREG. M. dial. 3, 37, 12). ENNOD. epist. 7, 14, 5 p. 183, 11 dominum meum ... -um (CAES. AREL. testam. 43 INSCR. christ. urb. Rom. 7279. *al.*). EPIST. pontif. 976 Gassó-Batlle 17, 4 per deputatos cardinales ecclesiae -os (959 *ibid.* 86, 2. GREG. M. epist. 1, 15 l. 7. 2, 11 l. 13. *al.*). *al.* *iunctura* ex -o *de eo, qui presbyteratu privatus est*: GREG. M. epist. 5, 17 l. 19 Saturum ... ex -o ut numquam ad ... ministerium praesumat accedere scriptis cavere decrevimus. 5, 18 l. 5 si Amandinus ex -o et abbate ... in eo quo fuerat ordine constitutus debeat revocari. *ibid.* l. 15. 23.

II *praevalente respectu aetatis* (*fere in versione e gr. facta partimque explicata sec. notionem communem, ad quam alludit etiam* PONT.): **A** *de longaevis* (*sc. senibus praeter l. 54; cf. etiam p. 1188, 21. 74 sqq.*): VET. LAT. gen. 18, 11 (Rufin. Orig. in gen. 4, 4. *al.*) *Sarra et Abraham* erant ... ⌞-i⌟ et provecti in diebus suis (⌞ ⌟ id est senes *addit Rufin. explicans sec. p. 1187, 66*). lev. 19, 32 (cod. 103. *al.*) abante faciem senicis (*i. senis*) exsurges et honorabis faciem -i (*affert* CYPR. testim. 3, 85 *sub titulo* surgendum, cum episcopus aut -r veniat). deut. 32, 7 (Hier. epist. 53, 3, 4. *al.*) interroga patrem tuum, ... -os tuos, et dicent tibi (*Vulg.* maiores; *cf. p. 1187, 68*). Ios. 13, 1 (Rufin. Orig. in Ios. 16, 1) Iesus ... erat ⌞-r⌟ provectus dierum (⌞ ⌟ vel senior *addit Rufin. explicans; cod. 100 et Vulg.* senex. *locum ad Christum refert* RVFIN. *ibid.* 16, 2 p. 396, 6 quis ita -r et senior provectus dierum intellegitur sicut *Christus*? ... ipse solus vere et integre -r dicitur, ante quem nemo est *eqs.*). Sirach 25, 6 quam speciosum *est* canitiae iudicium et -is cognoscere consilium. I Macc. 14, 9 (rec. B) -i in plateis sedebant (*opp.* iuvenes). II Macc. 8, 30 (rec. M, *cf.* B) praedas partiti sunt infirmis et orphanis et viduis et -is. *al.* PONT. vita Cypr. 4, 1 contubernium ... Caeciliani et aetate tunc et honore -i (*cf. p. 1189, 14*). **B** *de maioribus, patriarchis* (*cf. p. 1188, 38. 1189, 25 sqq.*): VET. LAT. Hebr. 11, 2 (cod. 64) in hac *fide* ... adtestati sunt -i (seniores *vel* senes *recc. cet.; postea enumerantur Abel, Enoch al.*). *Jiménez-Villarejo.*

f. **presbytera,** -ae, *πρεσβυτέρα.* *scribitur in codd. etiam* prae-, *e. g.* DIDASC. apost. 26, 26, *et* -bit-, *ut in titulo* CIL XII 8079. *abbreviatur* prb *in titulo p. 1192, 8.*

1 *de mulieribus, quae per se vocantur -ae*: **a** *de quibuslibet senioribus ab ecclesia sustentandis*: DIDASC. apost. 26, 26 *cum agape fit,* sicut ... unicuique ⌞-arum⌟ datur, duplum dabitur ... diaconibus (⌞ ⌟ *Hauler,* -orum [a *fortasse suprascripta*] *cod., sed de viris presbyteris praecipitur ibid. 26, 30; gr. Const. apost. 2, 28, 3 πρεσβυτίδων, cf. 2, 28, 1 πρεσβυτέρας, Didasc. apost. 26, 20* aniculas). **b** *de eis, quae in ecclesia dignitate quadam praeditae videntur* (*ne de diaconissis cogites, v. Gryson, Le ministère des femmes, 1972, 93; cf. infra p. 1192, 8. 15*): CANON. Turner II p. 350 rec. I (*inde* FERRAND. canon. 221) mulieres quae aput Graecos -ae (-teriae, -teres *var. ll.*; -teraeae, -terissae *codd. Ferrandi*) appellantur, aput nos autem viduae seniores univirae et matriculariae appellantur, in ecclesia tamquam ordinatas constitui non licebit (*sim.* p. 351 rec. II *et* III [*v. supra p. 882, 59*], *cf.* tit. *ibid.* p. 329. 397; *gr. Mansi 2, 566*^{D} *πρεσβύτιδας. sec. 2 explicatur* GLOSS. -as: uxores presbyterorum, quas antea ⟨habuerunt⟩).

2 *de uxoribus eorum, qui postea presbyteri ordinati sunt* (*cf. l. 5; ad rem v. p. 1190, 62*): INSCR. Iugosl. Šašel 2789 (*a. 425*) *locum sepulturae* emi a Fl(avia) Vitalia pr(es)b(ytera) sanc(ta) matrona (*nisi ad 1b; cf. p. 1190, 22 sq.*). CONC. Autiss. a. 561/605 p. 268 l. 68 non licet presbytero ... in uno lecto cum -a (-ia *cod. unus*) dormire. GREG. M. dial. 4, 12, 2 *quidam* ex tempore ordinis accepti -am suam ut sororem diligens, sed quasi hostem cavens, ad se propius accedere numquam sinebat (*de eadem*: 4, 12, 3. *ad hos locos spectat* GLOSS. -a: uxor presbyteri, quam habuit ante ordinationem). epist. 9, 198 l. 14 abbatissam ... induisse vestem monachicam̄ noluisse, sed in vestibus, quibus loci illius (*Sardiniae*) utuntur -ae, permansisse (*sunt qui trahant ad 1b*). CIL XII 8079 Leta -a ..., quei (*i. cui*) bene fecit maritus.

deriv.: presbyteralis, presbyteratus (-ūs), ?presbyterius.

compos.: compresbyter.

?presbyteraeae, *fem. plur. v. l. 1* (*errore scribae pro* presbyterae, *an pro* presbytereae [*vel* -iae], *ut lateat gr. πρεσβυτέρεια?* [*subst. sec. ἱέρεια sim. formatum, quod alibi non legi videtur, nisi id agnoscas etiam p. 1194, 3*]).

presbyterālis, -e. *a* presbyter. *i. q. ad presbyterum pertinens, sacerdotalis*: LEO M. epist. 14, 4 ne aut levitico aut -i honore aut episcopali excellentia quisquam idoneus aestimetur, qui *eqs.* (167, 2 p. 1203^{B}).

⁂presbyterātus, -ūs *m.* *a* presbyter. *scribitur in codd. etiam* prae- *et* -bit- (*ut in titulo l. 37*). *titulorum notas traximus ad* presbyterium *praeter l. 36.* *abl. sing.* -o *l. 40 (e cod. unico); plur. non occurrit.* [*falsa var. l. pro* presbyterium *e. g.* CANON. Turner I p. 183 rec. VIII (*perperam editum est olim* HIER. epist. 22, 28, 3. *al.*).]

i. q. presbyteri munus et dignitas: PAVL. NOL. epist. 1, 10 p. 8, 26 repentina ... vi multitudinis, sed credo ipsius *dei* ordinatione correptus et -u initiatus sum. LEO M. epist. 1, 5 nec in -us gradu nec in diaconatus ordine (CONC.^{S} II 3, 1 p. 184, 5 *et* 20). CIL XII 4311 (*a. 455*) Othia pr(es)b(yter) anno XXXIII pr(es)b(y)t(eratu)s sui baselicam ... con(s)tr(uxit) (*cf. p. 1193, 65 sqq. et* INSCR. Année Épigr. 1985 n. 476 [*Vercellis*] in presbiteratum habuit annus [*i.* -os] XI). CANON. Turner I p. 649 l. 225 *Arianos quosdam susceptos* ad maiorem gradum perduxerunt, diaconum quidem in -um (-rarum *cod.*), ex -o vero episcopum (*alias vers. v. p. 1193, 51*). CONC.^{S} II 5 p. 14, 2 *quidam neque episcopus* neque priorem habens -us ordinem baptisma fecit (CASSIOD. hist. 5, 32, 10 [*gr. Theodoret. 2, 24, 12 τῶν πρεσβυτέρων ... τάγμασι*]. 11, 5, 1 [*gr. Socrat. 7, 5 πρεσβυτερείου*]. CONC. Lugd. a. 583 p. 232 l. 9. *al.*). EPIST. pontif. 668 Thiel frg. 10 p. 489 in -um ... promovere (*antea*: ad presbyterii gradum). CAES. AREL. serm. 110, 1 p. 437, 20 se ad episcopatus aut ad -us vel diaconatus officium ... ingerere (VITA Roman. rec. [BHL 7306] 11. GREG. M. dial. 1, 9, 13). PALLAD. hist. mon. I 6 p. 267^{D} qui ... ad -um ... meruit pervenire ([*gr. p. 44, 9 γενομένῳ πρεσβυτέρῳ*]. 33 p. 320^{A} [*gr. p. 136, 2 πρεσβυτερίου*]). *al.* *Bk.*

presbyterēa *v. ?*presbyteraeae. **presbyteria** *v. ?*presbyterius.

presbyterissa, -ae *f., πρεσβυτέρισσα.* *i. q. presbytera* (*dubium, utrum significetur uxor presbyteri an quae functa sit munere quodam ecclesiastico*): INSCR. Année Épigr. 1958 n. 290 (*Hippone; saec. V*^{2}) Guilia Runa presbiterissa quiebit in pace. *cf. var. l. supra l. 1.*

⁂presbyterium, -ī *n., πρεσβυτέριον.* *scripturae potiores*: presbyt- MAXIMIN. c. Ambr. fol. 342^{v}, 36 SACR. Leon. 952. *al.,* praesbit- VET. LAT. Luc. 22, 66 (cod. 2). *al.,* praesbyt- VET. LAT. I Tim. 4, 14 *et* Tit. 1, 5 (cod. 75). CANON. Hippol. 68, 17 (*cod. Veron.*). *et saepius,* presbit- INSCR. christ. urb. Rom. 16001b (*a. 461 vel 482*). Diehl 1175 (*a. 489*). *et saepius.* *abbreviatur*: pbb (*pro* prb*?*), presb, prs *infra p. 1193, 64 sqq.; parum constat de* prb *in titulo mutilo* CIL VIII 21417. *gen.* -ri *exstat* CANON. Hippol. 72, 16 (*sed* -rii *ibid.* 71, 28, *ut et* MAXIMIN. c. Ambr. fol. 342^{v}, 36. *al.; cf. l. 74 et e. g. var. l.* IREN. 4, 26, 4). *legitur inde a* VET. LAT., IREN., CYPR. (*sc. sing., nisi huc trahere malis p. 1194, 8;* -a *pro* -o *perperam ed. Migne 30, 158*^{D} Ps. HIER. epist. 12, 7, *v. ed. Kalff, 1937, 59*).

i. q. πρεσβυτέριον (*quod gr. respondet nisi aliud adnotavimus*): **I** *cum respectu collegii*: **A** *de ipso coetu presbyterorum*: **1** *Iudaeorum, sc. qui pertinent ad συνέδριον* (*cf. p. 1188, 25*): VET. LAT. Luc. 22, 66 (cod. 2. *al.*) convenit -um plebis et principes sacerdotum et scribae et duxerunt ... *Iesum* in concilium suum (*cod. 3. al. et Vulg.* seniores).

2 *Christianorum*: **a** *tempore apostolorum* (*cf. p. 1188, 50*): VET. LAT. I Tim. 4, 14 (cod. 75. *al., sim.* VVLG.) *gratia* data est tibi ... per inpositionem manuum -i (*inde e. g.* HIER. epist. 53, 3, 3; *ad var. l. gr. πρεσβυτέρου spectat fortasse forma* -ri, *e. g. cod. 86; explicat* THEOD. MOPS. *ad l.* '-i' ... non eos nunc nominavit, qui nunc nominantur presbyteri ..., sed

[Stella]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

apostolorum dicit conventum ...; -um autem illud nominavit contemplatione honoris). Tit. 1, 5 (cod. 75, *sim.* Lucif. Athan. 2, 27) reliqui te Creta, ut ... constituas per civitates -um (*sed gr. in eodem cod.* πρεσβυτέρους, *v. p. 1188, 71*). **b** *tempore ecclesiae iure ordinatae* (*cf. p. 1189, 42; distinguuntur* episcopi *l. 10. 17; hucine l. 30 sqq.?*): CYPR. epist. 52, 3 de -o excitari ... et communicatione prohiberi. CALDON. Cypr. epist. 24 Felix, qui -um subministrabat sub Decimo (*v. Clarke, 1984, ad l. et cf.* ministro *cum acc. eius, qui adiuvatur, vol. VIII 1018, 62 sqq.*). EPIST. pontif. 111 Cypr. epist. 49, 2 omni actu ad me perlato placuit contrahi -um; adfuerant etiam episcopi quinque. 218 Hil. coll. antiar. p. 171, 3 teste est omne -um ecclesiae Romanae. AMBROSIAST. in Eph. 4, 11, 2 qui ordo *prophetarum* non potest esse -i (HIER. epist. 5, 1, 6 ut sederet in ordine -i. LEO M. epist. 19, 1 ambitu ... -i ordinem fuisse turbatum. EPIST. pontif. 601 Schwartz p. 85, 10 totus o. Romani -i. *al.; cf. etiam l. 44*). HIER. hom. Orig. in Ezech. 10 p. 417, 14 surgere de consessu -i (EPIST. pontif. 292 Migne 20, 486^{C}). CANON. Hippol. 68, 17 *episcopus* cum nominatus fuerit ..., conveniet populum (*pro* populus *?*) una cum -o et his, qui praesentes fuerint episcopi ...; inponant super eum manus (20) et -um adstet quiescens. 71, 28 (*in consecratione presbyteri*) deus, ... inpartire spiritum gratiae et consilii -i (-ris *legit Hauler, sed* -rii *vel* -rei *exhiberi affirmat Tidner. cf.* 72, 16 *diaconus* non accipiens communem -i spiritum. *locos huc traximus coll. 72, 23* communem ... cleri spiritum). DIDASC. apost. 9, 7 pastor, ⌞qui constituitur in visitatione -i⌟ (*sed Const. apost. 2, 1, 1* τὸν καθιστάμενον ἐπίσκοπον).

B *transfertur ad*: **1** *actionem, qua conveniunt presbyteri*: EPIST. pontif. 260 Corp. Vind. 82, 3 p. 300 l. 59 facto ... -o constitit ... christianae legi esse contraria *doctrina quaedam.* **2** *locum in ecclesia presbyteris destinatum*: PRISCILL. tract. 2, 49 ingredientes in ecclesiam turbis ... concitatis ... in -um non admissi ... sumus. AVELL. 2, 82 (*contextu corrupto*) *quidam sepultus* in loco -i (*cf. infra l. 74*). CANON. Turner II p. 102 rec. III *et* IV si volunt in -o in ecclesia, ubi prius fuerunt, tamquam presbyteri sedere (*nisi ad A2b coll.* p. 103 rec. V *et* VI in -i ordine. *simili ambiguitate*: EPIST. pontif. 636 Thiel 14, 8 p. 366 non *audeant diaconi* in -o residere, cum divina celebrantur).

II *cum respectu ipsius dignitatis, muneris*: **A** *quorumlibet seniorum*: VET. LAT. Dan. 13, 50 (Rufin. Basil. hom. 5, 13 p. 1776^{A}; *seniores ad Danielem*) sede in medio nostrum ..., quoniam dedit tibi deus -um (*var. l. gr.* πρεσβεῖον, *Vulg.* honorem senectutis; *cf. Rufin. ibid. p. 1775^{D}* Daniel in tenero adhuc corpore maturitatem senilis animi et consummatae prudentiae sententiam gerens. HIER. in Is. 2, 3, 4 l. 30 *Daniel* accepit -i dignitatem). **B** *presbyterorum christianorum* (*sc. technice de gradu clericatus excepto fortasse* IREN., *quocum conferas p. 1189, 25 sqq.; distinguuntur gradus alii e. g. l. 51 sq.; de confusione cum* presbyteratus *v. p. 1192, 30 sq.*): IREN. 4, 26, 4 qui et apostolorum ... doctrinam custodiunt et cum -i ordine sermonem sanum et conversationem sine offensa praestant (SACR. Gelas. 141 elegimus in o. diaconi sive -i *quendam.* GREG. M. epist. 12, 15 [ordinationem *var. l.*]. *al.; cf. l. 11*). CYPR. epist. 39, 5 -i honorem designasse nos illis iam sciatis (AVG. epist. 157, 22 p. 471, 8 ad -i h. subrepere. CASSIAN. conl. 4, 1, 1 LEO M. epist. 12a, 3 SACR. Gelas. 148. *al.*). HIL. coll. antiar. p. 119, 3 (*sim.* CASSIOD. hist. 4, 24, 31; *cf. p. 1192, 40*) *Arianos quosdam susceptos* in maiorem provexerunt gradum, diacones quidem in -um, de presbyteris autem in episcopatum. CONC. Valent. a. 374 p. 40 l. 48 sub ordinatione vel diaconatus vel -i vel episcopatus (AMBROSIAST. in II Tim. 1, 6, 1 COMMON. patr. 4, 8. *cf. l. 46*). GAVDENT. serm. 19, 26 *Arius* ambiens ... in gradum -i, unde ... pulsus fuerat, revocari (AVELL. 40, 2 ad -i g. conscendisse. *al.; v. et vol. VI 2, 2164, 32 sq.*). EPIST. pontif. 255, 13 Migne 13, 1143^{A} *diaconus,* si ultra quinque annos laudabiliter ministrarit, -um consequatur. MAXIMIN. c. Ambr. fol. 342^{v}, 36 post undecim annos -i (*cf.* AVG. retract. 1, 16, 1 tempore -i mei). AVG. epist. 65, 1 p. 233, 18 ut illic vivat ... sine officio -i (CONC. Agath. a. 506 p. 197 l. 104 GREG. TVR. Franc. 7, 17. *al.*). 82, 33 p. 385, 6 quamquam ... episcopatus -o maior sit. POSSID. vita Aug. 4, 2 quia et locus -i ... propinquaret ... episcopatui (MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 66, 24 *Caelestius* ausus est per obreptionem locum -i petere. *al.*). INSCR. christ. urb. Rom. 16001a (*sim.* b, *sed sine compendiis; a. 461 vel 482*) Romanus pbb (*i.* presbyter) qui sedit pbb (*i.* -o) ann(os) XXVII (*cf. p. 1192, 36 et* INSCR. christ. Diehl 1175, 2 [*a. 489*] ministravit in -o ann(os) XIII. CIL VIII 23563 Faustinus presb(yter) vixit in diaconatu annis XXXXIIII et in ⌞presb(yterio)⌟ annos II [⌞ ⌟ *vel* presb(yteratu). *sim. dubitare possis ibid.* 23564 Iobianus pr(e)s(byter) in pr(e)s(byterio) vixit annis XXXV]). *al.* *de stipendio presbyterorum v. p. 1194, 11.* *Stella.*

*?***presbyterius,** -a, -um. *a* presbyter, *si quidem vox est agnoscenda.*

i. q. ad presbyterum pertinens: **1** *adi.* (*v. et* CIL *sub 2*): INSCR. christ. urb. Rom. 17912 (= Diehl 2129) *quidam* se vivu comparav(it) locum ... in basilica ... ⌞in mesu et situ prsbiteriu⌟ (*i.* in mediu(m) *basilicae* et situ(m) -ù(m)*? neglectis vocibus* et situ *iungitur* in mesu ... pr(e)sbiteriu *vol. VIII 581, 82; gen.* presbiterii *intellexit Diehl ratione non indicata [vix est, quod cogites de gen. gr.]. ad rem cf. p. 1193, 29*). **2** *fem. pro subst.* -a *de uxore presbyteri* (*cf.* presbytera *et* episcopia *iuxta* episcopa *vol. V 2, 675, 15. 676, 40; minus probabiliter agnoscas* -ia, *sc. eandem vocem gr., de qua dubitatur p. 1192, 21*): CONC. Turon. a. 567 p. 184 l. 234 si inventus fuerit presbyter cum sua -a (*codd. potiores,* -ra *cett.*) aut diaconus cum sua diaconissa *una habitare.* CIL XIII 1183 (*graphio scriptum in columna; aetatis infimae*) Martia ⌞presbuteria⌟ ferit (*i.* fert) ob[b]lata Olebrio (⌞ ⌟ *'i. e. oblationes presbyterales' Hirschfeld ad l., neutr. plur. intellegens, ut pertineat ad 1*). *cf. varias lect. in codd. det. p. 1191, 75. 1192, 10.*

3 *neutr. pro subst. de stipendio presbyteris aliisve clericis ab episcopis persolvendo* (*ad* presbyterium, *vocem e gr. receptam, trahere noluimus hunc usum, quem in gr. non invenimus*): GREG. M. epist. 2, 9 l. 14 consuetudines ... cleri ... et -um (-rum, -rorum *var. ll.*) te volumus ... persolvere. 2, 50 l. 34 -um (-rum *var. l.*) ei *legato meo* auxi. 5, 27 l. 5 ut clericis Capuanae ecclesiae ... quartam in -um (-o *var. l.*) eorum de hoc, quod antedictae ecclesiae singulis annis accesserit, ... distribuere ... studeat (*postea*: stipendiorum ... solacium).

presbyterus *v.* presbyter.

nona *latinitas* **presina** (bre- *var. l.*), hoc est spatiosa, cum unum fonum multa ussitata significat, ut 'sur', hoc est vel campus vel spado vel gladius vel amnis VIRG. gramm. epit. 15, 3, 10. *obscurum.*

[presitīvum: pars partica praecedens causa aegritudinis GLOSS. *corruptum; sub* pars partica *latere* procatarctica *vidit Fischer in plagulis* (*coll. Ps. Soran. quaest. med. 109* quid est p.? praecedens causa), *ut dubites, utrum* -um *amiserit suam explicationem an pertinuerit ad glossam antecedentem* 590, 6 pressorium: praelium pres(s)i[ti]vum. *aliter Bücheler apud Goetz in indice* (*cf. supra p. 895, 28*).]

pressa *v. p. 1182, 31.* **pressē** *v.* 1. premo. *Bk.*

pressīcius, -a, -um. *a* premere (pressus). [*vix recte trad.* GLOSS. -um: malscrung (*anglosax.; latere vid.* praestigium).]

i. q. pressus; non legitur nisi solum positum: **1** *forma* -um: *de uvis pressis*: GLOSS. III 192, 49 (*in capite* de vindemia) στέμφυλα: -um (stemsila pressium *trad.*). *de rebus incertis*: NOT. Tir. 24, 23 (pōsitium *codd. duo*). GLOSS. II 407, 43 πιέσιμον: -um (pressivum *ed. Stephani, ut notioni activae vocis gr., quae alibi non legitur, melius respondeat*).

2 *forma* -a (*fem. an neutr. plur.?*) *de genere casei*: GLOSS. III 184, 10 (*in capite* de escis) χλωρότυρα (*i.* χλωρὸς τυρός): -a (*Bücheler,* c(h)lorotura: praesicia *vel* -tia *trad.; aliter ibid. 255, 22* ὁ χλωρὸς τυρός: caseus recens. *ad rem cf. p. 1181, 35*).

pressim *v.* 1. premo.

pressio, -ōnis *f.* *a* premere (*item* CHAR. gramm. p. 219, 16). [*venet.* persenaro. *cf. Faré, Postille 6743a. St.*] [*in codd. confunditur c.* prensio CAES. civ. 2, 9, 6 (*restit.* 2, 9, 7); *falso trad.* TERT. praescr. 43 l. 14 (processio *fere edd.*), *falsa var. l. ibid.* 44 l. 1.]

i. q. actio vel effectus premendi (GLOSS. πίλησις ἢ σφίγξις. *c. gen. rei, quae premit premiturve, l. 60. 63; fort. accedit abl. instr. l. 54, modi l. 58* [*ut saepius apud* VITR., *cf. Wistrand, Vitr.-Studier, Diss. Göteborg 1933, 69*]):

1 *ad levandum, movendum (in re mechanica)*: **a** *usu vario*: CAES. civ. 2, 9, 6 *ad parietes exstruendos* turris tectum ... -bus (prens- *var. l.*) ex contignatione prima suspendere ac tollere coeperunt (*sc. milites, sed sunt qui ipsos vectes sim. intellegant; in eadem re*: 2, 9, 7 alia -e [pr(a)ens- *trad.*] ad aedificandum sibi locum expediebant). VITR. 10, 3, 3 *vectis* cogit -bus examinare paucis manibus oneris maximi pondus. *ibid. si* eius *vectis* caput -e *non* in imum, sed adversus in altitudinem ⌞extolletur⌟ (*per zeugma; ibid.* per oppressionem). *ibid. si* caput eius *vectis* propius centrum -es habuerit, non poterit onus elevare. 10, 3, 5 gubernator ansam gubernaculi ... una manu ... ⌞ratione -bus artis⌟ agitans versat eam *navem* ... oneratam (⌞ ⌟ *i. -bus, quae ratione artis fiunt? aliter alii, cf. Callebat-Fleury, 1986, ad l.*). 10, 3, 6 *vela altius suspensa* -e cacuminis *mali* vehementius cogunt progredi navem. 10, 7, 3 (*10, 7, 1* de Ctesibica machina, quae in altitudinem aquam educit) *emboli* extrudent inflando -bus ... aquam in catinum. 10, 7, 4 -bus ... spiritus (*gen. subi.*). 10, 8, 5 aëra ... -bus coactum. **b** *metonymice de parte, qua premit vectis* (*i. quod vecti suppositum est; de ipso vecte fort. l. 50*): VITR. 10, 3, 2 supposita uti centro ... porrecta -e, quod Graeci ὑπομόχλιον appellant, ... caput eius *vectis* unius hominis viribus pressum ... onus *praegrave* extollit. 10, 3, 3 brevior pars ... vectis ab ea -e, quod est centrum, subit sub onus. *ibid.* oneris ... ipsius angulum pro -e *habebit vectis, si caput eius extolletur.*

2 *ad evacuandum* (*sc. in comparatione*): GREG. M. moral. 21, 3 (*ad prov. 30, 33*) ubera ... fortiter premimus, cum verba sacri eloquii subtili intellectu pensamus, qua -e dum lac quaerimus, butyrum invenimus.

*?***pressīvus,** *adi. a* premere *derivandum v. l. 27. 35.*

presso, -ātum, -āre. *a* premere (pressus). *scribitur* prae- *hic illic in codd. rec., e. g.* CYPR. GALL. exod. 918. *de notione*: GLOSS. -ant:

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

premunt vel exprimunt. II 306, 52 *ἐπέχω*: compesco, ... inhibeo, -o, comprimo. 328, 45 *θλίβω*: tribulo, -o, premo. 407, 41 *πιέζω*: prendo, -o. 445, 56 *συνέχω*: tento, cohiveo, -o *eqs.* 449, 33 *σφίγγω*: stringo, -o. III 477, 48 (*si recte restit.*) -tum est: *ἴπωται* (praefatum: *ιψαται trad.; inde* 460, 66 praesatum est: *ἴπωται*). *legitur inde a* PLAVTO, LVCR., BIBAC., *sc. in versibus praeter l. 25. 32. 38. 52.* [*it.* pressare; *francog.* presser; *prov. vet.* prensar *et var. francoprov., prov., vasc.; cf. M.-L. 6741. Battisti-Alessio IV 3070. Wartburg IX 361 sqq. St.*] [*in codd. confunditur e. g. cum* prensare HOR. sat. 1, 9, 64 CLAVD. rapt. Pros. 3, 163. *al.* (*falso trad.* TAC. hist. 1, 36, 2 ann. 14, 10, 2 AVSON. 419, 13 p. 356, 84) *et* premere STAT. Theb. 6, 347 CLAVD. rapt. Pros. 3, 163 (*restit.* VEREC. satisfact. 42).]

fere i. q. premere (*sc. vi intensiva vel frequentativa minus perspicua [cf. e. g.* molliter *l. 52]; accedit fere obi. rei affectae, sed effectae l. 53 [cf. l. 31], obi. supplendo l. 29. 52. al.; indicatur effectus -andi per praedic. l. 25; ubi vel quo per praepos. aut dat. l. 23. 34. 42. 46. 48*): **1** *corporaliter -atur potius*: **a** *gravando, onerando, deprimendo*: PLAVT. Asin. 661 quin tu labore liberas te? ... quin tradis huc cruminam -tum ⟨um⟩erum? CYPR. GALL. gen. 1193 *Ioseph* sese ... recusat sacratum culpa immodica -are cubile *Potiphar* (*nisi ad l. 20*). exod. 918 quos (*sc. iumenta*) -ant pondera iussa. *in imagine* (*fort. addas l. 18; e coni. dub.*: CYPR. GALL. exod. 79 duro -ante iugo [*Mayor,* praesente *trad.*]): IVVENC. 2, 787 (*cf. Matth. 13, 22*) spinosus ager curarum mole gravatis respondet, -ant quos pondera divitiarum. CYPR. GALL. Ios. 478 (*Iosue ad socios*) fiet, ut ⌞vestra⌟ -entur sub ⌞iuga⌟ gentes (⌞ ⌟ *sc. acc. pro abl.; vix ad ba*). SIDON. epist. 1, 9, 6 suscepti officii onere -aris. VEREC. satisfact. 42 proclive caput peccati pondere -as, *mens conscia,* ut nequeam relevare oculos (pressa (es) *trad.*).

b *comprimendo, urgendo, attrahendo sim.*: α *vario respectu* (*vix huc l. 23*): PLAVT. Persa 312 quid hoc hic in collo tibi tumet? :: vomicast, -are parce. BIBAC. carm. frg. 10 (*ex annalibus belli Gallici*) -atur pede pes, mucro mucrone, viro vir (*cf. p. 1169, 67*). OV. fast. 3, 763 femina cur -et (*sc. liba [an mella, ut ad γ spectet?]; var. ll.* praesit, praestet *praeferunt alii*). PLIN. nat. 28, 61 in stomachi solutione *prodest* pedes -ari (-are *trad.*). SER. med. 288 *cervicem* attingere dextra ..., qua gryllus erit -ante peremptus. CORIPP. Ioh. 6, 359 *equus mortuus* -ans gelidis sub dentibus herbas *noxias.* *usu laxiore* (*sc. tactu corporeo minus perspicuo*): STAT. Theb. 6, 347 dubites, uter *auriga* effera -et (prenset *cod. unus*) ⌞frena⌟ magis (⌞ ⌟ *i. equos, sc. qui incitantur; vix de frenis adducendis cogites coll. p. 1176, 4*). FVLG. aet. mund. p. 161, 24 armato clausos terrore -bat *Holofernis obsidens oppidum.* β *cum respectu amplexandi, osculandi, palpandi*: LVCR. 4, 1109 *amantes* iungunt ... salivas oris et inspirant -antes dentibus ora. HOR. sat. 1, 9, 64 vellere coepi et -are manu ... bracchia *amici* (prensare *var. l.*). STAT. Theb. 3, 129 *mulieres* -ant in tabe *mortuorum* comas (*sc. suas, cf. e. g. p. 1175, 56*). 4, 492 vatis ... horrenda canentis nunc umeros, nunc ille *Eteocles* manus et vellera -at anxius (prensat *Bernartius. cf.* SCHOL. amplectitur, constringit petens auxilium timoris). *accedit notio admovendi*: OV. met. 8, 539 cineres ... ad pectora -ant *Meleagrides* ([versant *var. l.*]. SIL. 8, 129). CLAVD. rapt. Pros. 3, 163 *Ceres* oblectamina *Proserpinae raptae* ... ceu natam -at gremio (pressit, prensat *var. ll.*). γ *cum respectu evacuandi, exprimendi* (*cf. l. 31*): VERG. ecl. 3, 99 si lac praeceperit aestus, ... frustra -bimus ubera palmis (Aen. 3, 642. OV. met. 15, 472 u. dent ... manibus -anda capellae. AMBR. virg. 3, 4, 17 *agricola* asperis manibus ... molliter ovium -at u.). PROP. 3, 17, 18 *dum* nova -antis inquinet uva pedes (*cf.* CYPR. GALL. deut. 111 *nemo* vinum -are velit, quod protulit uva vicini de parte sui).

2 *incorporaliter -atur: inhibendo*: GRATT. 207 -antes gaudia *canes venatici* (*v. vol. VII 2, 1888, 69*). *criminando*: IVVENC. 4, 595 (*cf. Matth. 27, 12*) sanctum *Christum* scelerata facundia *sacerdotum* -at (perstat, instat *var. ll.*).

pressor, -ōris *m.* *a* premere (*item* CHAR. gramm. p. 219, 16). [*var. l. dub.* -es *pro* pressura AVG. serm. 62, 7, *v. p. 1197, 10.*] *i. qui premit, sc. in venatione feras agitat, impellit sim.*: ISID. orig. 10, 282 quattuor ... sunt venatorum officia: vestigatores, indagatores, alatores, -es (*ad rem cf. p. 1175, 63. 1197, 11*).

pressōriolum, -ī *n.* *a* pressorium (pressorius) *deminutive.* *scribitur* pre(s)sur- *praeter* cod. Lucc. *l. 67.* *i. q. pressorium parvum* (*modicum, humile* CAES. AREL.): *quo sucus herbarum exprimitur*: GALEN. alfab. 61 (de cyclamine; cod. Lucc.) ⌞in -o⌟ sucus eius exprimitur (⌞ ⌟ -um cod. Palat. *struct. varians, om. Paris.*; in pressorio *ed. Rivir. et Iunt.*). *quo vestimenta reposita comprimuntur* (*cf. p. 1166, 72. 1196, 8*): CAES. AREL. reg. virg. 28 *vestimenta* in uno ... loco ... reponite et claves de arcellis vel -is (presur- *codd.*) vestris regestoria habeat.

pressōrius, -a, -um. *a* premere. *scribitur* -sur- ORIBAS. eup. 2, 1 add. Aa p. 479 (*cf. p. 1196, 6*). NOT. Tir. 24, 22 -um. [*subst.* -um *notionibus peculiaribus servant var. it. sept. et raet.; francog.* pressoir. *cf. M.-L. 6744 et Faré, Postille. Wartburg IX 368 sq. St.*]

i. q. ad premendum pertinens vel aptus: **1** *adi.*: COLVM. 12, 18, 4 *ante vindemiam* sacrificia Libero Liberaeque et vasis -is ... facienda *sunt* (*v. André ad l.*). ORIBAS. eup. 2, 1 add. Aa p. 479 ambrosia in cataplasmis virtute(m) habibit stiptica(m) et -a(m) (*As et Ab* repressuria). **2** *neutr.* -um *pro subst. de prelo sim.* (GLOSS. -um: praelium [*pro* prelum; *cf.* ISID. *p. 1165, 74*]. *πιεστήριον, πιαστήριον. ἵπος* [*s. v.* prensurium; *cf. p. 1187, 8*]. GLOSS.⌞ Corp. P 739 -um: pund [*anglosax.*]; *abiit in sermonem gr., v. Lampe, Patristic Gr. Lex., s. v. πραισόριον*): *premuntur vestimenta sim.*: AMM. 28, 4, 19 solutis -is vestes luce nitentes ambigua diligenter explorat *vir degener.* AVG. serm. 181, 7 (*in imag.; subest Eph. 5, 26 sq.*) rogemus ... eum *fullonem vel Christum,* ut ... ad horrea nos ducat ibique nos reponat, ubi -um non erit. *?premuntur herbae*: GALEN. alfab. 61 *v. p. 1195, 68.*

deriv.: pressoriolum.

pressulus, -a, -um. *a* pressus (premere) *deminutive.* *fere i. q. paulo (de)pressus*: APVL. flor. 9, 22 *Hippias secum portabat* ampullam ... oleariam, ... lenticulari forma, tereti ambitu, -a rutunditate.

adv. **pressulē.** *i. q. modo pressulo, artiore*: APVL. met. 4, 31, 4 o⟨s⟩culis hiantibus filium diu ac -e saviata *Venus* (*cf.* 10, 21, 2 *matrona asinum* exosculata -e, non qualia in lupanari solent basiola iactari ..., sed pura atque sincera instruit). 10, 31, 2 *ventus laciniam puellae* luxurians aspirabat, ut adhaerens -e membrorum voluptatem graphice li[ci]niaret.

pressum *v.* 1. premo. **pressūr-** *v. etiam* pressor-.

⁂pressūra, -ae *f.* *a* premere. *scribitur* prae- VET. LAT. psalm. 17, 7 (cod. 300). Ioh. 16, 21 (cod. 2). ALC. AVIT. hom. 18 p. 127, 13 (*pap. Paris. saec. VI*). *al., in codd. rec. etiam* pr(a)esu-, *e. g.* APVL. met. 5, 17, 1. *legitur inde a* SEN. *philos.,* COLVM., LVCANO, *raro apud paganos excepto* CAEL. AVR. (*fere 50ies*); *frequentant* VET. LAT. *et auctores christ., imprimis* TERT., CYPR., AVG.

i. q. actio premendi vel status pressus (*metonymias v. l. 39. 50. 71. p. 1197, 7*; GLOSS. *ἐπίσχεσις. θλῖψις ἡ σφίγξις. in fig. q. d. etymologica* -is premere *p. 1198, 5*): **I** *vario usu*: **A** *corporaliter -a fit*: **1** *comprimendo, urgendo sim.*: **a** *exempla varia*: SEN. nat. 2, 6, 5 tubae et quae aquarum -a ... sonitum formant (*sc. hydrauli*). 3, 15, 7 *e terra* guttae quaedam ... -a loci eliduntur. APVL. met. 5, 17, 1 lacrimis ... -a palpebrarum coactis, *i. simulatis.* VINDIC. epit. alt. 17 p. 472, 9 -a (sp(iritu)s supra *cod. unus*) pulmonum ... expressus humor. *ibid.* p. 473, 17. ALC. AVIT. hom. 18 p. 126, 16 *baptisterium labens* pendebat, ut inter⟨dum time⟩rem ruinam fabricae subiacentis -a videre. *metonymice de eo, quod exprimitur*: LVCAN. 9, 809 *sanguis sparsus est,* ut ... solet pariter totis se fundere signis Corycii -a croci (*cf.* ADNOT. quam in amphitheatro fieri scimus, cum ex omnibus locis hoc iaculatur unguentum).

b *respicitur evacuatio fructuum, spicarum sim.*: α *uvarum vel olivarum*: Ⓘ *proprie*: COLVM. 12, 36 mustum tortivum est, quod post primam -am vinaceorum circumciso pede exprimitur (12, 52, 11 p. -ae oleum. *cf. l. 52*). PLIN. nat. 18, 317 -a una culleos XX implere debet (*nisi ad l. 51*). AVG. in psalm. 55, 3 uva in vite -am non sentit (*cf.* 80, 1 l. 41 oliva in arbore ... non ... -is torcularis adteritur *eqs.*). CASSIOD. in psalm. 80, 1 cum tunsus acervus olivarum subiectus fuerit ... ponderibus nimiaque coeperit -a torqueri. *al.* Ⓘⓘ *metonymice de eo: quod premendo efficitur* (*hucine l. 46?*): COLVM. 12, 52, 11 *in oleo conficiendo* plurimum refert non miscere iterationem ... cum prima -a. *quod (qui) premit*: VEREC. in cant. 2, 33 *non* potest vinum a vinaceis separari, nisi a -is fuerit conculcatus *botrus.* Ⓘⓘⓘ *in imagine vel comparatione* (*respiciuntur tribulationes, quibus fideles probantur vel discernuntur; cf. infra l. 64 p. 1197, 29*): CYPR. epist. 37, 2 (*ad confessores*) -ae saecularis infestatione calcati ... vini vice sanguinem funditis. AVG. in psalm. 55, 4 praepara te, *Christiane,* ad -as, sed noli esse aridus, ne de -a nihil exeat. serm. 19, 6 mundus est torcular: abundant -ae eius. 80, 2 psalmus iste 'pro torcularibus' ..., in -a discretionis, ... cantatur (*cf. ibid.* pro -a discernente). CASSIOD. in psalm. 8, 1 *vox 'torcular'* ecclesiae videtur aptissime convenire, quando de obstinatis moribus ... -a paenitentiae suaves lacrimae salutariter exprimuntur. *al.*

β *quorumvis (favi l. 70): in imagine vel comparatione* (*simili usu ac l. 54*): HIL. in Matth. 13, 4 (*ad Matth. 13, 31*) grano se sinapis dominus comparavit ..., cuius virtus ac potestas tribulationibus et -is accenditur. Ps. HIER. epist. 5, 3 p. 63C quem -a ... ventilando non purgat, premendo non nutrit (*item de tritura frumenti*: GREG. M. moral. 6, 62. *cf. l. 71*). AVG. in psalm. 18, enarr. 1, 11 sive quisque iam sit mel ... sive adhuc sit favus ..., cui opus sit aliqua -a ... exprimentis manus dei, qua ... in aeternam *vitam* eliquetur. *? metonymice de ipsis granis tritis*: FVLG. aet. mund. p. 173, 2 caelesti horreo fruges ... segregatis paleis successere; spargitur sectura cum lacrimis et ⌞-a cum⌟ gaudio colligitur messis (⌞ ⌟ -ae *trad.*, -ae cum *Helm notione communi actionem intellegens*).

c *respicitur multitudo stipata hominum*: APVL. met. 3, 2, 4 *ad lo-*

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cum spatiosiorem ibatur propter coetus multitudinem, quae -ae nimia densitate periclitaretur (*an ad l. 7?*). POTAM. tract. 1 l. 113 *v. p. 1099, 41* (praecessura *var. l.*). AVG. in psalm. 39, 10 quantis turbis implentur ecclesiae ..., -is se urgent, prope se suffocant multitudine (*in eadem re*: serm. 251, 1 [*ad Luc. 5, 4 sqq.*] -a turbarum [*ibid. iterum*]. *cf. e. g. serm. 248, 2* ecclesiam premunt). serm. 63A coll. Morin p. 317, 2 ut -am a turbis patiamur, non -am domino faciamus. *metonymice de iis, qui premunt* (*cf. l. 1*): PASS. Montan. 13, 4 *martyr* solus ante praecessit, ne multitudinis nimiae -a effusioni sanguinis invideret. AVG. serm. 62, 7 estote ... corpus Christi (*i. ecclesia*), non -a (pressores *var. l.*) corporis Christi.

d *respicitur agitatio ferarum, sc. in venatione* (*cf. p. 1175, 63. 1195, 61*): GLOSS. II 234, 3 *ἀπειλαὶ θηρῶν*: hae pres⟨s⟩u⟨r⟩ae.

2 *deprimendo, gravando, deorsum movendo*: **a** *res quaslibet: de impulsu aquarum, qui fit differentia altitudinis*: FRONTIN. aq. 18, 3 ex his *aquis* aliae maiori, aliae leviori -a coguntur. 35 quotiens ... ex humiliore *loco,* id est minore -a, longius ducatur *aqua. de situ humili, depresso*: FRONTIN. aq. 65, 7 *ductus Appiae* propter -am librae, quom sit infra terram ..., nullam accipit iniuriam. *de actione deorsum flectendi*: VLP. dig. 8, 2, 17, 2 qui tollit aedificium vel deprimit, luminibus *officit* ..., si forte *κατὰ ἀντανάκλασιν* vel ⌞-a⌟ quadam lumen in eas aedes devolvatur (⌞ ⌟ *sc. luminis deorsum repercussi, non aedificii depressi, ut intell. quidam*). **b** *corpus eiusque partes*: APVL. met. 7, 17, 5 *asinarius lapides addere solebat,* cum deberet ... levata paulisper -a sanare me. *in tractatione medica*: CAEL. AVR. chron. 1, 4, 124 praecordiorum -a, quam *epilepticis* adhibendam probant (*cf. 1, 4, 116* oppressione p. ad inferiores partes). Ps. SORAN. puls. p. 278, 7 inanis *pulsus* est, qui tangentium ... digitos oppressus sustinere non valet, sed ... -a concavatus inferius discedit.

B *incorporaliter premunt*: **1** *angustiae, tribulatio, persecutio sim.* (*usu sacrae script. et eccles. fere in probatione fidelium, ut p. 1196, 55. 64; aliter e. g. l. 57. p. 1198, l. 4; gr. resp. θλῖψις, θλίβειν sim., ut* tribulatio *in versionibus geminis, nisi alia adnotavimus*). *iuxta pos.*: persecutio VET. LAT. Matth. 13, 21 (cod. 1). TERT. uxor. 1, 5 l. 17 CYPR. epist. 6, 2 p. 482, 19. *al.*, angustiae VET. LAT. Rom. 8, 35 (Cypr. epist. 11, 5. *al.*). TERT. pudic. 15 p. 251, 3 CYPR. patient. 18. *al.*, tribulatio VET. LAT. II Cor. 6, 4 (Ps. Cypr. singul. cler. 21). HIL. in psalm. 118 iod 11 p. 445, 24 HIER. in Mich. 7, 7 l. 344. *al.*, necessitas VET. LAT. I Thess. 3, 7 (Ambrosiast. *al.*). CYPR. epist. 5, 1. *al.*, passiones AMBROSIAST. in Rom. 4, 8. *et sim. saepe, cf. l. 62 sqq.; opp.*: divitiae HIER. in Gal. 6, 6 p. 430^{A}, secunda (*n. pl.*) PATRIC. conf. 34.

a *exempla varia* (*fere sec. iuncturas nominales digesta*): VET. LAT. psalm. 19, 2 (Tert. adv. Marc. 5, 14) exaudiet ... te dominus in die -ae (IV Esdr. 2, 27 CYPR. epist. 58, 1. *al.; cf.* TERT. ieiun. 9 p. 285, 12 in tempore -ae et persecutionis et cuiuscunque circumstantiae). 33, 20 (Tert. adv. Marc. 2, 19) multae -ae iustorum et ex omnibus liberabit eos dominus (CYPR. epist. 6, 2 p. 482, 20 HIER. in Is. 8, 24, 14 l. 16. *al.*). Is. 61, 1 (Aug. pecc. mer. 1, 27, 54) qui in -a cordis sunt ([*gr. τοὺς συντετριμμένους, Vulg.* contritis corde]. II Cor. 2, 4 [Ambrosiast., Pelag.] ex multa -a et angustia c.). Matth. 24, 21 (cod. 2. *al.*) erit ... tunc -a magna (apoc. 2, 22 [Tert. pudic. 19] dabo eam *Hiezabel* ... in maximam -am. HERM. vulg. vis. 2, 2. *al.; cf.* multa: VET. LAT. II Cor. 2, 4 *v. l. 48.* I Thess. 1, 6 [Ambrosiast. *al.*] suscipientes verbum in -a m.; gravis: CYPR. Fort. 11 p. 336, 28 PELAG. in Rom. 8, 35 p. 70, 18 Ps. AVG. quaest. test. app. nov. 62. *sim. al.*). II Cor. 4, 17 (Tert. resurr. 40, 8. *al.*) temporale et leve -ae nostrae (*item c. pron. poss.*: HIER. psalt. sec. Hebr. 118, 92 in -a mea [*gr. ταπεινώσει, cod. 300. al. et Vulg.* humilitate]. *al.*). Col. 1, 24 (Ambrosiast., *sim. al.*) suppleo reliquias -arum Christi in carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia (*cod. 78 et Vulg.* passionum). TERT. resurr. 40, 9 -as ... et laesuras, quibus corrumpitur homo exterior, ut leves et temporales, idcirco contemnendas adfirmat *Paulus* ([*v. II Cor. 4, 17 supra l. 54*]. SACR. Leon. 646. *cf.* GREG. M. moral. 26, 26 -is temporalitatis). CYPR. domin. orat. 33 p. 291, 26 in necessitate -ae (*item pendet gen.* -ae [-arum] *e subst. notionis affinis*: epist. 11, 7 *v. infra.* AMBROSIAST. in II Cor. 1, 8 passiones -arum. *al.; cf. l. 70; versa vice*: CYPR. eleem. 15 inter ipsas -as et angustias egestatis. AVG. epist. 124, 2 -a etiam levioris tribulationis ... graviter aegrotare [EVCHER. form. 3 p. 17, 3 tribulationum -a]. *al.*). epist. 11, 7 praesentis -ae conflictatione (PELAG. in Rom. 8, 18 p. 65, 6 GREG. M. in Ezech. 1, 9, 32; *cf.* praesentis temporis: QVODV. c. Iud. pag. Ar. 1, 1 FVLG. RVSP. epist. 7, 21; praesentis vitae: FVLG. RVSP. epist. 7, 18). Fort. praef. 1 p. 317, 2 -arum et persecutionum pondus (GREG. M. past. 1, 3. *cf.* AVG. in psalm. 110, 6 onera -arum). mortal. 5 p. 300, 8 mundi (patient. 12 p. 406, 4 HIER. in Mich. 7, 7 l. 344. *al.*). PASS. Mar. Iac. 1, 3 contra saevientis (-tes *var. l.*) saeculi -as (RVFIN. Basil. hom. 5, 5 AVG. c. Gaud. 1, 26, 29. *al.; cf.* saeculares: PETR. CHRYS. serm. 27, 1. *al.*). QVODV. prom. 1, 29, 41 famis. *et saepe. in versione nominis loci*: VET. LAT. psalm. 82, 8 (cod. 136) habitantibus -a(m) (*gr. Τύρου, cf. Hier. nom. hebr. p. 30, 21 [sim. p. 63, 27 sq.] Tyrus vel Sor* interpretatur tribulatio sive angustia vel fortitudo).

b *iuncturae verbales potiores*: VET. LAT. exod. 3, 9 (cod. 100; *deus ad Mosen*) ego vidi -am, qua[m] Aegyptii deprimebant eos *Israhelitas* (*Vulg.* afflictionem. *cf.* -is premere: HIER. in Mich. 7, 5 l. 344 in Soph. 3, 19 l. 614). psalm. 31, 7 (cod. 300. *al.*) mihi es refugium a -a, quae circumdedit me (Sirach 51, 6). Matth. 13, 21 (cod. 1) facta ... -a ... propter verbum (CYPR. Fort. praef. 5, 9 AVG. in psalm. 139, 4 l. 22). Ioh. 16, 33 (cod. 4. *al., sim.* VVLG.) in hoc ... mundo -am habebitis ([*cod. 3* ⟨ve⟩xationem]. I Cor. 7, 28 [Tert. pudic. 16]. apoc. 2, 10 [Tycon. reg. 5 p. 60, 9]. *al.*). Rom. 12, 12 (Tert. adv. Marc. 5, 14) spe gaudentes, ... -am sustinentes (II Thess. 1, 4 [Ambrosiast.]. HERM. vulg. vis. 2, 2 -am supervenientem magnam. *al.*). I Tim. 5, 10 (Ambrosiast.) si -am patientibus subministravit (CYPR. laps. 26 p. 256, 3 AVG. in psalm. 55, 4. *al.; cf.* perpeti: AVG. catech. rud. 21, 15). TERT. uxor. 1, 5 l. 17 quamcumque -am ... libere perferent (AVG. in euang. Ioh. 103, 3). CYPR. epist. 6, 2 p. 482, 19 -as omnes ... tolerare nos convenit (LVCIF. moriend. 3 FVLG. RVSP. epist. 7, 18. *al.*). 58, 2 -is angentibus ... urgeri (mortal. 7 POMER. 3, 20, 1). 60, 5 -as ... mutua caritate relevemus (*cf.* sublevare: ENNOD. epist. 9, 28, 3 p. 250, 6 CASSIOD. in psalm. 87, 15). AVG. serm. 161, 4 -a saevit atrocior et usque ad mortem saevit (GREG. M. moral. 26, 21. *cf. p. 1197, 72*). ENNOD. dict. 9, 13 p. 453, 19 non metuas -am, qua gravantur *alii. al.*

2 *res variae*: VET. LAT. Ioh. 16, 21 (cod. 4. *sim. al. et* VVLG.) *mulier* cum ... peperit puerum, iam non meminit -ae propter gaudium (*vix ad A; gr. θλίψεως, cod. 5. al.* tristitiae, *3 et 10* tribulationis, *13* doloris). TERT. ieiun. 9 p. 285, 28 ubi abstinentia vini ... a deo exigitur ..., illic intellegatur etiam pabuli -a (*cf. antea*: strictura potus. *item de abstinentia cibi*: 10 p. 287, 22 in eam *nonam* usque horam celebranda -a est. LVX. anth. 300, 2 pondere ⌞detracto⌟ [vel facto *cod.*] ... fatigas -a crudelis aves [*sc. venaticas; cf. l. 3* maciem patiuntur]). SORT. Sangall. 79, 5 si fugeris, evadis -a(m) (*acerbitatem cognitionis intell. Meister, comm. 1951, 21; coll. p. 1194, 44 de* prensura(m) *cogitat Niedermann, Gnomon 26, 1954, 234*). HIER. in Nah. 2, 3 l. 177 -a temporis coarctati rectum iter invenire non poterunt *equites* (*item de tempore nimis coartato*: CONC. Bagai. a. 394, 7 ne angustum redeuntibus [*sc. ad fidem cath.*] tempus spem salutis artatae diei -ā subducat). IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 4, 28 *non est quod ad voluptates venerias revoces verba generalia* concupiscentia carnis (*I Ioh. 2, 16*): libera est electio, ubi specialis verbi nulla -a est.

II *usu technico medicorum (et usu inde derivato) respicitur oppressio vel gravedo* (*aliter l. 24. p. 1196, 36 sq. 1197, 24*): **A** *partium corporis, intestinorum* (*cf. p. 1199, 25*): CHIRON 259 cardiacus ... fit a ... toracis strictura ... et -a cordis a corruptione sanguinis (*cf. de eodem morbo Veg. mulom. 2, 4* quotiens sanguinis illa corruptio ... cor ... constrinxerit. *Cael. Aur. acut. 2, 32, 168* thoracis gravedo). CAEL. AVR. acut. 2, 35, 185 *stomachicis fieri* aliquando etiam post cibum -am ([*cf. 186* gravedo]. *inde interpol. vid.* diaet. pass. 41 -a corporis [tensura *ed. sec. epit. Aurelii*]). MISC. Tir. p. 48, 15 stomachi vel subductionis. *in imagine vel comparatione*: AVG. conf. 7, 2, 3 *haereticos* omni modo evomendos a -a pectoris. in Iob p. 551, 8 'divitiae inique congregatae evomentur' (*Iob 20, 15*): cum tormento interiorum et -a cordis. c. Iulian. op. imperf. 6, 27 p. 1574 *ut* tamquam gravissima et inevitabili -a stomachi in hos vomitus erumpas et dicas: '...'. **B** *mentis vel sensuum*: SORAN. p. 54, 15 (*inter signa fervurae matricis*) pulsus ... minor et spissus ..., stomachi consensus, aliquando cum -a pectoris. CAEL. AVR. acut. 1 praef. 16 *papaver* soporiferam ... ingerit -am (*ad attrib. cf. l. 66. item de effectu papaveris: ibid.* 17 -am, non somnum faciunt. chron. 1, 5, 173 -am ... atque gravationem capitis). *ibid.* 17 differre -am a somno: contra naturam etenim -a intelligitur, secundum naturam somnus (*cf. alias definitiones*: 2, 1, 5 -am id ipsum esse ..., quod est sensuum difficultas. 2, 1, 8 -a[m] in semet maestitudinem atque furorem continet). 1, 15, 142 grave est *in curatione phreneticorum* ... ex odore vertiginem facere atque -am. 2, 1, 4 passionem ... acutam cum -a et obstrusione sensuum (*respicitur lethargia ut*: 2, 3, 14 dubia atque somni similis -a et demersio [CASS. FEL. 63 p. 155, 16 sensuum -a s. s.]. *et saepius in huius morbi disputatione; cf. e. g. 2, 3, 16* oppressio sensuum et difficilis recordatio). 2, 10, 62 -ae vehementes (*catalepseos ut* 2, 12, 83 ex quibus *fomentis* ... soporifera -a geminatur). chron. 1, 3, 55 *incubone* possessos sequitur ... per somnium gravedo atque -a et veluti praefocatio. gyn. 1, 127 ⌞triti atque gravati -a⌟ ... fetus, *qui lac nutricis ebriae suxerunt* (*gr. p. 68, 7 νωθρὰ καὶ καρώδη*). PRISC. LYD. solut. 2 p. 56, 20 causale ... dormiendi est ... -a cumulata ad primum et proprium *αἰσθητήριον* (*cf. Arist. somn. vigil. 458 a 27 ἀντιπερίστασις*). *al.*

1. pressus, -a, -um *v.* 1. premo.

2. pressus, -ūs *m.* **a** premere. *scribitur hic illic* prae- *in codd. rec., e. g.* CIC. Tusc. 2, 54. *legitur abl.* -u *exceptis* CIC. *p. 1199, 12 et* GLOSS. [*var. francoprov. cf. M.-L. 6745. Wartburg IX 370. St.*] [*vix*

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

recte trad. CAEL. AVR. chron. 5, 1, 4 in itineris -u (gressu *Drabkin; cf. ibid.* gressu tentato).]

i. q. actio premendi vel status pressus (GLOSS. -s: *βάρησις. ἴπωσις ἢ σφίγξις. πίεσις.* II 447, 21 *συνοχή*: -s, conpressus): **1** *variis modis comprimendi, gravandi*: CIC. Arat. frag. 15, 1 *Ophiuchus* -u duplici palmarum continet Anguem (*cf. gr. 82 ἀμφότεραι, sc. χεῖρες, ... Ὄφιος πεπονείαται*). Tusc. 2, 22 (vers.; *Hercules ad bracchia sua*) vestrone -u quondam Nemeaeus leo ... efflavit ... extremum halitum? AVG. civ. 21, 4 p. 492, 32 *carbones tam infirmi sunt, ut* -u facillimo conterantur. 21, 5 p. 496, 11 *poma* morsu -uve temptata (prens- *cod. unus*). *in comparatione*: CIC. Tusc. 2, 54 ut onera contentis corporibus facilius feruntur ..., simillime animus intentione sua depellit -um omnem ponderum.

2 *speciatim pertinet ad*: **a** *rationem loquendi, sc.: pronuntiationem distinctam* (*sunt qui hunc usum ad l. 20 referant [ut iam* NON. *infra], sed cf. p. 1182, 47. 1184, 32*): CIC. de orat. 3, 43 ex istis ... urbanis ... nemo est, quin ... Q. Valerium Soranum (*sc. Latinum*) levitate (len- *var. l.*) vocis atque ipso oris -u et sono facile vincat (NON. p. 191, 11 quasi compressione [*item* GLOSS.], *ut ad l. 20 pertineat*). 3, 219 aliud *vocis genus sibi sumat* molestia, sine commiseratione grave quoddam et uno -u ac sono obductum. *compressionem oris*: AVG. ord. 2, 12, 36 alios *sonos* (*sc. vocales*) esse, qui moderato varie hiatu ... faucibus sine ulla conlisione defluerent, alios (*sc. semivocales*) diverso -u oris tenere ... aliquem sonum. **b** *oppressionem intestinorum* (*cf. p. 1198, 41*): AVG. conf. 1, 11, 17 *cum* quodam die ⌞-u stomachi⌟ repente aestuarem paene moriturus (⌞ ⌟ pressus s. dolore, pressura s. *sim. var. ll.*). *Terkelsen.*

prēstēr, -ēris *m., πρηστήρ* (*cf. l. 30 sqq.*). *scribitur in codd. rec. et* prae-; *litt. gr. l. 32? acc. sing.* -a *l. 32. 40, plur.* -as *l. 30. 41. al.*

1 *de turbine, saepe igneo, e caelo misso* (*ad rem v. Böker, RE VIII A 2318 sq.*): **a** *explicationes*: LVCR. 6, 424 facilest ex his cognoscere rebus -as Grai quos ab re nominitarunt, in mare qua missi veniant ratione superne; nam fit ut *eqs.* (*item de origine vocis gr.*: SEN. nat. 5, 13, 3 *turbo* si pugnacior est ac diutius volutatus, inflammatur et efficit quod *-α* Graeci vocant [*-α edd. rec., sed trad. litt. lat.*; prestam, postā *var. ll.*]. APVL. mund. 12 p. 318 hi *spiritus* cum maiore vi torti sunt, fit procella terrestris; a Graecis -r nomen accepit). PLIN. nat. 2, 133 (*cf.* 1, 2, 50 turbines, -es, vertices) idem *turbo* ardentior accensusque dum furit, -r vocatur, amburens contacta pariter et proterens. 2, 134 *fulmen* distat a -e quo flamma ab igni (*cf.* APVL. mund. 15 p. 322, *ubi praeter* fulmen *distinguitur etiam* typhon). **b** *exempla cetera*: LVCR. 6, 445 fit quoque ut involvat venti se nubibus ipse vertex ... et quasi demissum caelo -a imitetur. PLIN. nat. 37, 142 suffitu *gemmarum quarundam* ... tempestates averti et -as (presferas, preterita *sim. trad.*). AMM. 17, 7, 3 haec (*sc. caliginem, procellas sim.*) ... secuti *sunt* typhones atque -es.

2 *de serpente venenato* (*Africano praeter l. 58; ad rem v. Gossen-Steier, RE II A 551 sq.; appellationem explicat* COMMENT. Lucan. 9, 722 -r ab inflando cervices suas et ora): LVCAN. 9, 722 ora ... distendens avidus fumantia -r (spumantia *var. l.; inde* ISID. orig. 12, 4, 16 -r aspis semper ore patenti et vaporanti currit). 9, 791 Nasidium ... torridus ... percussit -r; illi rubor igneus ora succendit, tenditque cutem pereunte figura *eqs.* (*cf.* SOL. 27, 32 -r quem percussit, distenditur enormique corpulentia necatur extuberatus [*inde* ISID. orig. 12, 4, 16]). PLIN. nat. 20, 210 sagittarum venena et serpentium haemorrhoidum et -um (presigrum *sim. codd.*) restingui pro cibo sumpta *porcillaca* (*item iuxta ponitur*: 23, 43. 24, 117 *rubi* adversantur serpentium sceleratissimis, h. et -i. POL. SILV. chron. I p. 543, 32). 32, 30 adversus cerasten et -as (*an* -a*?* presicras, praestem *fere trad.*). 32, 46 contra -is morsum sarda prodest. *in ostento caelesti* (*sublucet quodammodo usus sub 1 illustratus*): IVL. VAL. 3, 56 p. 164, 9 *Alexandro moriente* draconis effigies ignitissima caelitus labitur ... unaque cum illo ⌞-e⌟ aquilae species volabat (⌞ ⌟ *Kroll, Rhein. Mus. 70, 1915, 603,* praestare *trad.*). *Hansen.*

prēstērium, -ī *n., πρηστήριον* (*quae vox alibi non legi videtur*). NOT. Tir. 114, 32 -um (*cod. K man. alt.*, praestirium *man. pr., sim. cett.; occurrit inter res ad balnea pertinentes, praecedit* baptisterium; *significari videtur potius Laconicum, sc. sudatio, πυριατήριον, quam balnei fornax*).

[presuae *v. p. 1197, 12.*] **prēsus** *v.* prehendo.

πρεταικτάτωρ *v.* pertractator.

[prethri CIL IV 4862 *v.* plectrum, *si recte explicavit Mommsen ad l.*] censor: rimator, **pretiātor,** echtheri (*anglosax.*) GLOSS. *a* pretiare.

pretio, -āre. *a* pretium, *cf.* appretiare, *quod legitur iam inde a Tert., Vet. Lat.,* depretiare *inde a Gaio, Tert.* [*it.* prezzare; *francog.* priser; *prov. vet.* prezar *et var. prov.; cat.* prehar. *cf. M.-L. 6746. Battisti-Alessio IV 3077. Wartburg IX 372 sqq. St.*] [*falso trad.* VET. LAT. Ezech. 41, 15 (cod. 177), *v. supra p. 809, 49; perperam editum est Migne 59, 113*^{C} eadem -atis *pro* ea depretiatis AVELL. 100, 16.]

i. q. pretio censere, aestimare (*secundum pecuniam* GREG. TVR.): *c. abl. causae vel respectus*: CASSIOD. var. 5, 40, 1 gemmarum ... venae auri fulgore -antur et gratiam pulchritudinis capiunt, quia nulla degeneri vicinitate sordescunt. 8, 22, 2 natura ... boni adhibitā perseverantiā -atur, quia minus est ... incipere quam ... propositum custodire. *c. acc. pretii*: GREG. TVR. Franc. 5, 18 p. 221, 6 quae *ornamenta, monilia sim.* -bantur amplius quam tria milia solidorum (*scribitur fere* prae-; *var. l.* adpr-).

deriv.: pretiator. *Bk.*

pretiōsē *v.* pretiosus.

⊠pretiōsitās, -ātis *f. a* pretiosus. *scribitur* prae- GREG. TVR. Franc. 9, 9 p. 423, 3. *deest plur. praeter l. 27.*

i. q. status pretiosus (*metonymice de ipsa re pretiosa, si recte trad., l. 18; accedit saepius gen. rei ['-s rei' pro 'res pretiosa' l. 15. 27. 35 sq. al.], pron. poss. l. 23. 46; opp.* vilitas *l. 38. 41, in lusu cum* appretiare *l. 39*): **1** *eorum, quae pecunia, pretio emptionis aestimantur*: AT. CAP. MACR. Sat. 7, 13, 14 cui *digito* commendaretur anuli -s (otiositas *cod. unus*). APVL. met. 2, 19, 1 ampli calices variae quidem gratiae, sed -is unius. TERT. cult. fem. 2, 10 l. 16 sq. *materiae* operositas cum raritate commissa -em *ornamentorum* et ex ea libidinem ⌞possidendae -is⌟ feminarum excitavit (⌞ ⌟ possidenda de -e *cod. A; seclusit Kroymann, fortasse recte*). pall. 5, 6 (*antea*: mulli unius obsonium sex sestertiis detulit *quidam*) ex avibus eiusdem -is ... patinam *comparatam* (*sec. Plin. nat. 10, 141*). ARNOB. IVN. confl. 1, 9 p. 251^{C} lapides incomparabiles *loco obscuro positi,* antequam manifestarentur a lumine, in sua -e manebant (*de margaritis ut ibid.* p. 252^{B} lapides ... unius -is uniusque ... pulchritudinis. OP. imperf. in Matth. 17 p. 729 [*ad Matth. 7, 6*]). ALC. AVIT. epist. 87 *color sigilli* ruborem ab auro, ab argento candorem, -em ab utroque *rapiens.* GREG. TVR. Franc. 9, 9 p. 423, 3 *matrona quaedam* compta grandibus ornamentis ac gemmarum -bus. *al. in imagine*: EPIST. Bachiar. 2 p. 296, 16 ut in his *pauperibus sensu* ... non tam -s munerum quaereretur quam desiderium divitis ... voluntatis. VITA Hil. Arel. 2 l. 14 ut vitae illius pretiosissimum monile ... sine artificis manu -e propria commendetur. ALC. AVIT. hom. 9, 2 p. 120, 24 -s vasculorum (*martyrii, virginitatis al.*).

2 *eorum, quae dignitate vel qualibet praestantia commendantur* (*in comparatione sublucet usus sub 1 illustratus l. 35 sq. 43*): **a** *rerum*: OPTAT. serm. 8 non de te (*sc. ut de magis*) aurum quaeritur, sed fidei -s flagitatur (*ibid. iterum.* 9 offeramus ... regi saeculorum f. auream -em. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 234, 7). RVFIN. Orig. in num. 12, 1 p. 93, 23 -em ... spiritalis ... intelligentiae (*opp.* vilitas litterae). EVSEB. EMES. serm. 22, 27 *cogitatui* ne quidem stercus inutile exstitit, -e cogitatus appretiatum. ALC. AVIT. hom. 16, 2 p. 124, 26 *ambitiosos* -em gratiae (*sc. muneris ecclesiastici*) pretii vilitate mercantes. **b** *hominum, animae*: ANIAN. Chrysost. laud. Paul. 2 p. 481 (*antea: Pauli* animam aureamne magis an adamantinam *appelles*?) alteram quidem materiam firmitate, alteram vero -e superabat (*gr. 2, 7 πολυτέλειαν*). ARNOB. IVN. in psalm. 61 l. 10 ('pretium meum cogitaverunt repellere') meum honorem vultis a me repellere sive -em meam vilem facere. EVSEB. EMES. serm. 22, 5 *homo* cum aliis *animalibus* ... non est factus propter -em. *Holmes.*

⊠pretiōsus, -a, -um. *a* pretium. *scribitur* prae- *e. g.* CE 563, 2 CIL XII 5758. VET. LAT. Matth. 13, 46 (codd. 1. 2). PRVD. perist. 10, 839 (*cod. B*). *al.* NOT. Tir. 67, 26 -us. *compar.* -ior *inde ab* OV. (*cf.* magis -us *p. 1202, 26. 1203, 24; pleonastice* magis -ius *p. 1203, 4*), *superl.* -issimus *inde a* CIC. *de notione*: GLOSS. -us: *πολυτελής. πολλοῦ ἄξιος.* -um: *πολυτελές, βαρύτιμον, τίμιον.* satis valentem. II 455, 44 *τίμιον:* carum, -um, honorificum. *sim. al.; cf. l. 63. p. 1201, 40. 1203, 33. legitur inde a* PLAVTO, CATONE, RHET. Her., CIC., NEP., HOR., PROP., OV. [*confunditur in codd. cum* speciosus *p. 1203, 66 et e. g.* OV. ars 1, 303 (*falsa var. l.* COLVM. 6, 37, 5; *falso trad.* VITA Hil. Arel. 26 l. 49 *pedes* -i [spec- *Cavallin sec. Rom. 10, 15*]).]

i. q. (magnum) pretium habens (*iunctura etymol.* pretium -um PLAVT. *p. 1202, 19, cf. p. 1206, 28. 1209, 74 et* praemium -um *p. 1202, 67*): **I** *de eo, quod (qui) magni pretii est*: **A** *cum respectu compensationis significatur quod magni constat, magno pretio comparatur* (*cf.* AVG. serm. 34, 7 'carius est illud quam illud'; quid est 'carius est', nisi '-ius est'?): **1** *proprie, sc. in emptione, conductione, variis negotiis* (*exempla certiora; cetera v. sub B1*): PLAVT. Bacch. 74 nimium -a es operaria (*de meretrice ut*: PROP. 4, 5, 43 Thais -a. *cf. ibid.* 3, 13, 1 quaeritis, unde avidis nox sit -a puellis). CIC. epist. frg. 3, 8 locatio ... -a. VITR. 7, 5, 8 *minium, chrysocolla sim.,* quod -a sunt, legibus *aedificiorum faciendorum* excipiuntur, ut ab domino, non a redemptore repraesententur. SEN. dial. 9, 1, 6 placet cibus ... nihil habens arcessiti -ive ... nec patrimonio nec corpori gravis (*cf.* cibus -us: 12, 10, 5 *Caligula* centiens sestertio cenavit ...; o miserabiles, quorum palatum nisi ad -os c. non excitatur; -os autem non ... dulcedo, sed raritas et difficultas parandi facit. COLVM. 8, 5, 25. *al. v. vol. III 1045, 55 sq.*). COLVM. 3, 3, 8 quem *vinitorem* vulgus quidem parvi aeris vel ... noxium posse comparari putat, sed ego ... -um vinitorem im-

[Mensink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

primis esse censeo (*sunt, qui ad B trahant, sed reputantur vinearum sumptus et reditus*). PLIN. nat. 29, 28 qui prodesse *in medicina* nisi -a non putant. MART. 5, 69, 7 (*5* miles corrumpitur auro *ad necandum Ciceronem*) -a silentia linguae. 10, 96, 9 hic, *Romae, est* -a fames. QVINT. inst. 5, 12, 19 ut *numquam regnum malorum morum,* si qua -a fecit, fecerit et bona. *al.*

2 *translate*: OV. epist. 7, 47 (*Dido Aeneae*) exerces -a odia et constantia magno. MEN. dig. 49, 16, 4, 8 *qui litem habuit et* eo animo militiae se dedit, ut sub optentu militiae -iorem se adversario faceret (*sc. maiore sumptu et difficultate persequendum, ni fallimur coll. usu l. 74 illustrato; virum auctoritatis maioris intellexisse videtur Dirksen, Manuale 1837, s. v.*; gratiosiorem *coni. Salmasius*).

B *cum respectu aestimationis significatur quod magni pretii est*: **1** *secundum pecuniam, fructum, lucrum sim.* (*respectu emptionis minus vigente fere de qualitate sim. inhaerente; sunt tamen quae ad A1 trahere possis, ut e. g. l. 36. 42. 50*): **a** *adi.*: α *vario usu* (*exempla post* LIV. *selecta*): CATO orat. 218a neque mihi ... vestimentum ullum est manupretiosum (*v. vol. VIII 342, 1*) ... neque -us servus (*item de servis*: CIC. Verr. II 2, 35 mancipiorum [2, 47]. PETRON. 70, 2 [*de coquo*] non potest esse -ior homo [GAIVS inst. 4, 14 -issimus h.]. QVINT. decl. 340, 11 puer [SVET. rhet. 25, 9 formoso et -o p.]. *al.*). RHET. Her. 1, 12, 20 vasa -a et caelata magnifice (CIC. Lael. 55 COLVM. 12, 2, 2. *al.; cf. p. 1204, 30*). CIC. Verr. II 2, 47 hydrias argenteas -as. 2, 128 toreumata. 4, 8 tot res tam -as, omnis denique res, quae alicuius preti fuerint (fin. 2, 91 [*opp.* vilissimis]. VAL. MAX. 7, 2 ext. 3 PHAEDR. 4, 23, 11. *al.*). Phil. 2, 66 -a vestis (OV. ars 1, 303 LIV. 26, 21, 8. *al.* VAL. MAX. 5, 5, 4 SEN. dial. 4, 21, 11. *et saepius. opp.* speciosus: HIST. AVG. Alex. 33, 3). off. 3, 89 equine -i potius iacturam faciat an servuli vilis (COLVM. 6, 27, 8). NEP. Att. 12, 3 habebat ... in Italia -as possessiones (*cf.* SEN. dial. 9, 8, 5 rura [PLIN. epist. 8, 17, 5]. POMPON. dig. 8, 3, 25 *pars fundi* -issima. *sim. al.*). AETNA 90 ut *Iuppiter* Danaae -us fluxerit imber. HOR. epist. 1, 18, 32 vestimenta. OV. epist. 17, 223 texta. ars 2, 261 nec dominam iubeo -o munere dones; parva ... dato (VAL. MAX. 4, 3, 5. SEN. benef. 1, 12, 4 non tam -a quam rara et exquisita. 2, 2, 2. *al.*). hal. 96 -us elops (*v. Capponi, 1972, ad l.*). LIV. 21, 15, 2 multam -am suppellectilem (CVRT. 5, 1, 6. 10, 1, 24 PLIN. nat. 33, 25. *al.*). 38, 40, 6 plaustra cum pecunia ... -aque alia praeda (42, 63, 11 CVRT. 5, 6, 4). VAL. MAX. 5, 1, 10 caput *mortui* ... -issimis odoribus cremandum curavit (COLVM. 3, 8, 4. *al.*). SEN. benef. 4, 6, 2 integras lapidis -issimi moles (*cetera v. vol. VII 2, 949, 49. 951, 45 sq. al., e. g.* VET. LAT. prov. 31, 10 [Aug. serm. 37, 3] *mulier fortis* -ior est ... l. -is [*gr. τιμιωτέρα ... λίθων πολυτελῶν, aliter Vulg.; cf.* AVG. *ibid.* -i ..., quia caro valent *eqs.*]). dial. 9, 1, 8 domus etiam qua calcatur -a (APVL. met. 5, 1, 6 [*v. p. 1206, 28*]. *al., e. g. p. 1202, 5*). epist. 76, 13 navis bona dicitur non quae -is coloribus picta est (PLIN. nat. 22, 48. 35, 198. *al.*). COLVM. 3, 2, 32 vineae pariter feraces et -ae fluxurae. PLIN. nat. 37, 80 -issimarum gloria ... gemmarum (IREN. 1, 8, 1 [*gr. ἐπισήμων*]. *al. v. vol. VI 2, 1755, 61 sq.*). SVET. Cal. 37, 1 -issima margarita aceto liquefacta (Nero 12, 4. VET. LAT. Matth. 13, 46 [cod. 1. *al., sim.* VVLG.] ubi ... invenit -am m. [*v. vol. VIII 392, 36 sqq.; gr. πολύτιμον*]. *al.*). APVL. met. 9, 22, 3 cenas saliares, ... vina -a (TERT. *infra.* PORPH. Hor. carm. 3, 16, 34. *al.; cf. l. 72*). TERT. resurr. 7, 8 vinis ... et unguentis -issimis (VET. LAT. Matth. 26, 7 [cod. 3. *al.* = VVLG.] mulier habens alabastrum u. -i [*gr. βαρυτίμου, var. l. πολυτίμου.*]. Marc. 14, 3 [*ibid.; in eadem re; gr. πολυτελοῦς*]. *al.*). *al.* *de incorporeis* (*cf. l. 3 sq. p. 1200, 67*): CIC. Q. Rosc. 28 *servi* facies non erat, ars erat -a (CVRT. 5, 6, 5 -ae a. vasa. PLIN. nat. 34, 5). COLVM. 3, 2, 5 *vinearum* locus ..., in quo gustus nobilis -usque fluit ([*opp.* sordidus aut vilis]. 3, 2, 19. *cf., nisi ad 2 trahas,* 3, 7, 2 *vineae* -i saporis). PLIN. nat. 36, 55 *marmor* -issimi ... generis (*cf.* FLOR. epit. 2, 16, 7 aeris notam -iorem). IVV. 13, 214 *vini* Albani veteris -a senectus. GAIVS inst. 3, 149 *si* opera eius *socii* tam -a videatur. *al.* β *per abl. indicatur qua re quid -um sit* (in *c. abl. l. 72; cf. p. 1203, 55*): *de loco, qui continet res magni pretii, ut subluceat notio q. e. dives sim.* (*cf. syn. l. 63. 64*): OV. Pont. 3, 8, 5 nec ... haec loca sunt ullo -a metallo (CLAVD. 1, 52 quanto -a m. Hermi ripa micat [*nisi abl. potius cum verbo iungas*]. carm. min. 30, 54 *Hispania* dives equis, ... -a m.). LVCAN. 3, 217 -a ... murice Sidon. CLAVD. 20, 272 *planities* dives equis, ... -a ... marmore. *de variis rebus*: SEN. dial. 10, 12, 2 Corinthia paucorum furore -a (*cf.* 12, 11, 3 aes paucorum insania -um). COLVM. 3, 2, 23 *vitis* sapore -ior (*nisi ad 2*). LVCAN. 8, 729 *Pompeius* non -a petit cumulato ture sepulcra. PETRON. 119 vers. 16 *in circo* ne desit belua dente ⌞ad mortes⌟ -a (*i. elephas.* ⌞ ⌟ *vix cum adi. iungendum, sed cum verbo*). PLIN. nat. 7, 108 quod *scrinium* erat auro, margaritis gemmisque -um (*syn.* dives, *v. p. 1202, 23*). 12, 33 spina lacrimā -a murrae simili. 34, 8 *aes* suo colore -um (SER. med. 944 baca, *sc. margarita*). APVL. met. 2, 11, 1 vini cadum in aetate -i. 6, 6, 1 *currum auratum* ipsius auri damno -um (*sc. imaginibus incisis*). *al.* γ *locutio aliquid* -ius facere (*in sermone iuris; cf. supra l. 8. extra ius e. g.* IVV. 6, 157): CELS. dig. 6, 1, 38 reddat impensam ... usque eo dumtaxat, quo -ior factus est *fundus.* MAECIAN. dig. 35, 2, 30 pr. quibus *servitutibus* liberata praedia -iora fierent. MARCELL. dig. 34, 2, 6, 1 quod *ornamentum* postea -ius fecit additis ... margaritis. VLP. dig. 9, 2, 27, 28 si puerum quis castraverit et -iorem fecerit. 15, 3, 3, 4 ut quanti -ior (pretio -ior *F*) facta est *domus,* id praestet. *al.*

b *neutr. pro subst.* (*plur. praeter l. 13; cf. p. 1201, 2*): PLAVT. Mil. 1302 aurum, ornamenta, vestem, ⌞-a omnia⌟ (preciose omne ut ferat *codd.*). LIV. 28, 22, 6 -issima rerum suarum (*item superl.*: CVRT. 3, 8, 12. 3, 13, 5 FRONTIN. strat. 1, 11, 5. *posit.*: SEN. epist. 93, 4 -a r.). SEN. dial. 5, 35, 5 auro -iora. epist. 73, 5 qui *mercator* plura et -iora ... vexit. 90, 18 ista -a. 110, 12 *in ventrem* sic -a congerimus tamquam recepta servantem (*cf. p. 1200, 71*). APVL. met. 8, 15, 2 quidquid in casula -um conditumque servabat (*item sing.*: AMM. 23, 6, 24 aliquid. VVLG. Iob 28, 10 omne. *al.; cf. p. 1200, 70*). *al.*

2 *secundum dignitatem, momentum, affectum sim.* (*secundum speciem externam p. 1203, 64, raritatem p. 1203, 30; saepius comparantur aurum aliaque bona corporea*): **a** *attributive*: α *usu communi* (*saepius cum ironia*): Ⓘ *de variis rebus*: PLAVT. Epid. 120 (*ironice*) operam Epidici nunc me emere pretio -o velim; quem ... inrigatum plagis pistori dabo, nisi *eqs.* SEN. dial. 10, 8, 1 re omnium -issima luditur (*sc. tempore*). COLVM. 9, 4, 5 vulgares lapsanae nec his -ior armoracia (*inter herbas* notae vilioris, *quibus pascuntur apes*). PLIN. nat. 7, 108 ut -issimum ... opus *Homeri* quam maxime diviti opere servaretur (*sc. scrinio, v. p. 1201, 70*). MART. 11, 60, 10 bona. QVINT. decl. 252, 23 perdidi ... honorem, -issimum pauperum censum (*item per imaginem usus sub 1 illustrati e. g.* IREN. 1, 21, 5 l. 103 vas ego sum -um, magis quam femina, quae fecit vos [*sc. Achamoth; gr. ἔντιμον*]. AVG. serm. 37, 17 *Iohannes* texuit -issimum illud pallium laudis [*sc. Ioh. 1, 1 sqq.*]). APVL. Plat. 2, 21 p. 250 thensauris omnibus -iorem ... virtutem (PAVL. NOL. carm. 17, 302). GAIVS inst. 1, 190 feminas ... perfectae aetatis in tutela esse fere nulla -a ratio suasisse videtur (2, 232 [praeluminosa *coni. Böhm utroque loco, v. p. 697, 33 sqq.*]. *paulo aliter*: AMBR. hex. 3, 15, 64 quid ego vili sermone decerno cum alta atque -a ratione naturae?). ARNOB. nat. 4, 23 (*ironice*) o digna et -a dulcedo, propter quam Iuppiter ... cycnus fieret. HIER. epist. 57, 13, 2 (*ironice*) accusatorum meorum nenias et -as querellas (obprobriosas *var. l.*). PAVL. PETRIC. Mart. 2, 677 o vere -a fides, *qua sanatur puella aegrota* (EVSEB. GALLIC. hom. 4, 3 pura atque -a [*comparat aurum ut* ARATOR act. 2, 739]). PASS. Paul. 17 pannum de infusione ... sanguinis *Pauli* -um. *al.* Ⓘⓘ *de animantibus eorumque partibus*: OV. met. 1, 115 subiit argentea proles, auro deterior, fulvo -ior aere (*cf.* CLAVD. rapt. Pros. 2, 285 -ior aetas, aurea progenies). PLIN. nat. 11, 139 oculi, pars corporis -issima (*cf. p. 1203, 16 et e. g.* CHROMAT. in Matth. 23, 3, 1 *in corpore ecclesiae* oculus velut -um membrum, episcopus *intellegitur*). Ps. QVINT. decl. 6, 1 tam -a redemptus anima senex *a piratis* (VET. LAT. prov. 6, 26 [Ps. Aug. spec. 53, *sim.* VVLG.] mulier ... virorum -as a. capit [*gr. τιμίας*]. RVFIN. hist. mon. 16, 3, 3 o -issima et deo digna a. PRVD. psych. 777. AVG. conf. 6, 7, 12 *continentia Manichaeorum* -as a. captans). ARNOB. nat. 2, 25 (*ironice*) hic est ille -us et rationibus homo augustissimis praeditus ...: nullo melior ... pecore *eqs.* HIL. in Matth. 29, 2 -ae mentis affectum *mulieris, quae Iesum unxit* ([*v. p. 1201, 50*]. VEN. FORT. carm. 1, 15, 106. *al.*). *al.*

β *usu christiano respicitur pretium vitae aeternae* (*cf. e. g. p. 1203, 13. 48*): sanguis -us: VET. LAT. I Petr. 1, 19 (Ambr. in Luc. 7, 117. *al., sim.* VVLG.) non ... auro redempti estis ..., sed -o s. quasi agni ... immaculati Christi (*gr. τιμίῳ. inde passim de s. Christi, e. g.* IVVENC. 3, 611 multos redimens -o s. FIRM. err. 27, 8 ut sanctos ... profusione -i s. redimat. PRISCILL. tract. 6, 110 signati frontibus -i s. testimonio absolvamur. *cum respectu eucharistiae*: CONC.^{S} I 2 p. 48, 35 [*sim.* I 5 p. 240, 9. *al.*] participes effecti tam sanctae carnis quam -i s. SACR. Leon. 16 [*item* SACR. Greg. 132. *al.*] corporis sacri et -i s. repleti libamine). MAX. TAVR. 105, 1 *martyres* dies vitae nostrae -o s. suo inlustrare dignati sunt (*cf.* SACR. Leon. 837 praeclarus ... martyris Eufymiae sexus fragilitate -ior s. efloruit). *exempla varia*: VET. LAT. II Petr. 1, 4 (Tract. Pelag. 3, 10, 10. *al.* = VVLG.) maxima et -a nobis promissa donavit *deus* (*gr. τίμια, Ps. Aug. spec. 90* honorifica). DAMAS. carm. 7, 4 o vere -a fides ..., qua ad caelum victor ... properavit *martyr* (*aliter l. 36. cf.* AMBR. virginit. 14, 87 *in patriam caelestem* ingressi per fidem actusque -os). TRACT. in Luc. 1, 4 salutaris confessio generat praemium -um. PRVD. perist. 4, 15 civitas quaeque -a portans dona *Christo* (*sc. martyres*). AVG. civ. 13, 7 p. 564, 23 mors ... -a sanctorum (CONSVLT. Zacch. 3, 9 p. 115, 13 -ae m. manipulos referentes *iusti* [*sec. psalm. 125, 6*]. SACR. Leon. 784 -am m. sancti Laurentii ... celebrantes. *al.; cf. p. 1203, 46*). *al.*

b *praedicative* -um esse (existimare *p. 1203, 5,* facere *p. 1203, 18. 60,* videri *p. 1203, 22. 45. sim. al.; sine verbo p. 1203, 9 sq. al.; cf. quae sub c monuimus; pro subi. ponuntur struct. verbales p. 1203, 19. 72* [*excipiuntur per pron. p. 1203, 13 sq. 70 sq.*]): α *vario usu*: Ⓘ *compar.* -ior,

[Mensink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-ius (*passim c. abl. compar.,* in *c. abl. l. 16, gen. l. 17; cf. l. 24. 28*): Ov. am. 3, 8, 3 ingenium quondam fuerat -ius auro. Sen. epist. 65, 23 potentius ... est ac -ius quod facit, quod est deus, quam materia patiens dei. Lavs Pis. 112 quodque magis dono fuerit -ius omni, *inferiorem* diligis ex aequo. Plin. nat. 34, 63 *statuae inauratae* detractum est aurum -iorque talis existimatur etiam cicatricibus ... remanentibus. Plin. epist. 8, 24, 7 quid libertate -ius? (*opp.* turpe). 10, 39, 6 quod est omni pecunia -ius, munus tuum. Fronto p. 15, 14 quorum libri -iores habentur ..., si *eqs.* Tert. adv. Marc. 2, 28 p. 375, 12 quanto ... homo -ior auro et argento (*item de hominibus*: Epitaph. All. Potest. [CE 1988] 1 hic Perusina sita est, qua non -ior ulla femina). CE 1996, 3 (*saec. II/III*) auro nil aliut -ius *quam defuncta* (Hil. in Matth. 6, 1 praeceptis et promissis dei n. -ius sanctiusque est. Hier. epist. 52, 13, 3. Prvd. perist. 7, 84 hoc ..., quo n. est -ius, pro te, Christe ..., mori. Dynam. vita Max. 6 l. 136 ut, si hoc obtinere possit, n. -ius esse censeret). Arnob. nat. 2, 66 quod esse constiterit -ius, laetius, id consectari. Chromat. serm. 6, 2 oculus est in membris omnibus -ior. 11, 3 quid ... -ius apostolicae doctrinae? *al.* Ⓘⓘ *formae ceterae*: Ov. epist. 17, 72 acceptissima ... munera sunt, auctor quae -a facit. Sen. benef. 2, 6, 2 quam dulce, quam -um est, si gratias sibi agi non est passus, qui dedit. epist. 58, 28 contemnamus omnia, quae adeo -a non sunt, ut *eqs.* Ps. Sen. mon. 35 nihil sit tam -um, quod cum discordia tuorum retentum velis. Plin. nat. 37, 15 e margaritis, Magne, ... fieri tuos voltus? sic te -um videri? (*item de hominibus*: Vet. Lat. Is. 13, 12 [Ps. Aug. spec. 26] erunt qui derelicti sunt -i magis quam aurum *eqs.* [*Tycon. reg. 4 p. 51, 13* honorati magis, *gr. ἔντιμοι μᾶλλον,* Vvlg. -ior]. Hil. myst. 1, 42, 2. Evseb. Gallic. hom. 10, 5 l. 96 quam -us sis ..., interroga redemptorem. CIL III 2164 *quidam defunctus* -us, quia non est). Vet. Lat. eccles. 10, 1 (Hier. *ad l.*) -a est super sapientiam ... stultitia parva (*aliter gr., ubi respondet τίμιον, et* Vvlg. -ior est sapientia). Iren. 4, 37, 1 *bonum, quod dedit deus, non* -um arbitrati sunt. *al.* *vergit in notionem q. e. rarus sim.* (*fortasse et l. 51; cf. p. 1200, 73. 1201, 32*): Vvlg. I reg. 3, 1 sermo domini erat -us in diebus illis; non erat visio manifesta (*Vet. Lat. cod. 91. al.* magnificum. *locum explicat* Hier. in Is. 6, 13, 12 omne ... quod rarum est, -um est).

β *accedunt determinationes (v. etiam supra l. 1); indicatur*:
Ⓘ *apud quem quis (quid) in pretio sit: per dat.*: Ov. ars 2, 299 *puella* aurata est: ipso tibi sit -ior auro. met. 8, 79 ille *crinis* mihi est auro -ior. Sen. clem. 1, 19, 7 nihil esse cuiquam tam -um, quod non *eqs.* Plin. nat. 32, 23 auctoritas bacarum eius *curalii* non minus Indorum viris ... -a est quam feminis nostris uniones. Ps. Qvint. decl. 8, 18 ille *filius* tibi *patri* -ior, ille melior. Vet. Lat. Luc. 7, 2 (cod. 4. *al.* = Vvlg.) *centurionis servus,* qui illi erat -us (*gr. ἔντιμος, cod. 3* carus, *5* honoratus). Ambr. epist. 7, 36, 24 *David* despectus patri, -us deo (Chromat. serm. 35, 2 satis es speciosa et non solum deo, sed etiam hominibus -a. Evseb. Gallic. hom. 9, 9). Boeth. cons. 2, 4, 23 estne aliquid tibi te ipso -ius? Maxim. eleg. 2, 27 *mulier quamvis senescens* nimium ... sibi -a videtur. *al.* *per locut. praepos.*: Vet. Lat. psalm. 115, 15 (cod. 300. *al.* = Vvlg.) -a in conspectu domini mors sanctorum eius ([*gr. τίμιος. explicat e. g.* Cypr. epist. 10, 2 -a mors haec est, quae emit immortalitatem pretio sui sanguinis]. Vvlg. I reg. 26, 21 [*Saul ad David*] quod -a fuerit anima mea in oculis tuis. Avg. serm. 306, 4. *al.*). Qverol. p. 3, 7 *qua re te remunerer?* pecunia ... neque mecum abundans neque apud te -a est (Hier. in Ier. 5, 2, 10 a. barbaras nationes. Ps. Avg. serm. 297, 1 a. deum [*opp.* despectior]. *al.*). Ps. Philo antiq. 40, 4 (*sec. l. 46*) erit mors eius -a ante conspectum meum (Greg. M. moral. 18, 59 anima fit -ior ante oculos dei [*opp.* despectior]). *al.*
Ⓘⓘ *qua (in) re, quam ob rem quis (quid) magni aestimetur* (*cf. p. 1201, 59. 1202, 38*): Sen. benef. 1, 11, 5 quae *beneficia,* etiam si natura -a non sunt, tempore ... fiant (Boeth. cons. 2, 5, 3 divitiae. *item c. abl.*: Vita Hil. Arel. 10 l. 23 quicquid ... aequitate iustitiae -um *est. addas l. 66*). Mart. 7, 93, 6 *agellus* propter vicinum ... -us erat. Iren. 5, 16, 2 ut per eam quae est ad filium similitudinem -us homo fiat patri. Cypr. Fort. praef. 4 (*de martyrio*) hoc esse baptisma in gratia maius, ... in honore -ius (Chromat. serm. 19, 2 *martyres* et in corpore et in anima -i domino efficiuntur. Sacr. Leon. 1262 sacramentum ... fidelibus extitit in sui credulitate -um. Evseb. Gallic. hom. 35, 7). *al.* *vergit in notionem q. e. pulcher sim.* (*ut fortasse etiam l. 5 et 45; contra distinguuntur* formosus *p. 1201, 20,* speciosus *l. 42. p. 1201, 26*): Dynam. vita Max. 4 l. 70 fuit ... -us (speciosus *var. l.*) vultu, blandus aspectu *eqs.* Ⓘⓘⓘ *ubi insit aliquid -i, sc. forma* hoc est in illo -um: Sen. benef. 1, 5, 2 *neglegitur,* quod in re *donata* carum atque -um *est* (*sc. voluntas tribuentis*). dial. 6, 24, 4 quid in illo *filio* -issimum fuerit. epist. 90, 2 hoc in illa *sapientia* -um atque magnificum est, quod non obvenit *fortuito.* 117, 16 quid est usus sapientiae? sapere: hoc est in illa -issimum. Colvm. 11, 1, 27 in universa ... villicatione ... -issimum est intellegere quemque nescire se *quaedam.*

c *usu pro subst.* (*nisi adi. praedicat. intellegas e. g. p. 1204, 1 sq.*):
α *neutr.* (*saepius iuxta pron.*): Sen. contr. exc. 4, 2, 1 duo ..., quibus nihil habebat populus -ius, sacra et Metellus (Sen. dial. 7, 15, 3 si *libertas* nihil se -ius novit. Prvd. cath. 5, 151 lucem, qua tribuis nil -ius). Sen. benef. 1, 5, 6 quid habet per se corona -um? epist. 74, 13 si quicquam -ius fide novimus. Vet. Lat. Ier. 15, 19 (Ps. Ambr. mans. 16, *sim.* Vvlg.) si eduxeris -um a vili (*gr. τίμιον ἀπὸ ἀναξίου. cf. Ps. Ambr. ibid.* a caducis perpetua discernuntur. *subst. masc., sc. sanctos, intellexit Hier. ad l.*). Rvfin. Orig. in num. 9, 8 p. 65, 24 *deus* multo plura et -iora largitus est, quam promisit. Ivnil. praef. p. 469, 14 (*in imag. de scriptis sec. Luc. 21, 4*) alii ex -issimis -a ... valent ... largiri. *al.* *in versione sec. gr. de ipsis dignitatibus, honoribus*: Vet. Lat. I Macc. 11, 27 (rec. L, *sim.* V) rex ... statuit ei *Ionathae* principium sacerdotii et quaecumque alia habuit prius -a (*gr. τίμια, rec. B* nobilia). β *masc.* (*cf. l. 6*): Arator ad Parth. 34 divitias ... linguae, qua velut unda Tagi, tu -e, fluis (*nisi ad II*).

II *de eo qui magnum pretium dat, ut vergat in vim q. e. largus, dives sim.* (*cf. l. 13 et loca ideo -a, quia -a continent, p. 1201, 60 sqq.*): Hor. carm. 3, 6, 32 *si ad adulterium* vocat ... navis Hispanae magister, dedecorum -us emptor (Porph. qui ... adulteria magno pretio emit. Schol. emptor profusus). CE 747, 7 (*si recte huc traximus; saec. V/VI*) *archipresbyter* adduxit munera quopiosa, quando ingressus est (*v. vol. VII 1, 1571, 39 sqq.*) in s(an)c(tu)m Felicem, tempore quo nullus fuit -ior illo sacerdos (*in adornanda ecclesia?*).

III *de verbo, quod pretium significat*: Plin. nat. 37, 50 *Nero capillos Poppaeae sucinos appellat,* quoniam nullis vitiis desunt -a nomina. Serv. auct. Aen. 4, 138 amat poeta iterare voces ... -as (*affert Aen. 1, 448 sq.* aerea, ... aere, ... aenis. *7, 278 sq.* aurea, ... auro, ... aurum).

adv. **pretiōsē.** *compar.* -ius Cvrt. 10, 1, 32. Tert. *al.* [*falso trad. p. 1202, 7.*]

i. q. modo pretioso, sc. sive magnifice sim. sive sumptuose; respiciuntur quae fiunt (*facta sunt*): **1** *arte eximia* (*si recte trad.*): Cic. inv. 2, 116 vasa ˹magnifica et -e˺ caelata (˹ ˺ pretiosa et magnifice *coni. Ernesti coll. p. 1201, 20*). **2** *adhibitis rebus pretiosis, sc. odoribus, auro, argento sim.* (*cf. l. 44*): Cvrt. 3, 12, 14 *Persarum* apparatum funerum ... invidiosum fore ..., cum victores haud -e cremarentur (*cf.* 10, 1, 32 *regem* haud -ius sepultum esse, quam si fuisset e plebe). Gell. 5, 5, 5 (*inde* Macr. Sat. 2, 2, 3) ignaviam ... militum ... -e armatorum (*antea*: insignibus argenteis *eqs.*). Clavd. Don. Aen. 11, 780 p. 529, 17 *equitem* pulchre -eque vestitum. Pavla Hier. epist. 46, 11, 1 ut vile corpusculum hominis -ius inambulet *in palatio* (*nisi adi. praedicative positum*). Petr. Chrys. serm. 174, 4 'da mihi in disco *caput Iohannis*' (*Marc. 6, 25*); ... cur -e (-a *var. l.*) gestas, quem viliter occidis? Evseb. Gallic. hom. 3, 6 multum ... -ius ... balsama commoventur (*in imagine respicitur pia veneratio fidelium*).
3 *pretio magno, care*: Tert. adv. Marc. 1, 22 p. 320, 13 qui *medicus* nutriat morbum morā praesidii ..., quo -ius aut famosius curet. 1, 29 p. 331, 8 *cibi* operosius exquisiti, ... *vestitus* -ius comparati (*nisi ad 2*).

deriv.: pretiositas. *cf. Onom.* *Mensink.*

ⁿpretium, -ī *n.* [*est neutr. adiectivi* *pretio- *'ex adverso positus' derivatum a praepos. vel adv. (cf.* super-us *al.), quod postea significavit 'id quo quid compensatur'; eius praepos. formae simillimae sunt ind. vet.* práti, *lett.* pret, *gr. περτ'* < *preti (*c. metathesi*); formae cognatae προτί, πρός, ποτί al. non prorsus dilucidae sunt; v. Frisk, Gr. etym. Wb. II 600, Leumann, Gramm. 1977, 278* (*cf. ibid. 561 de aliis praepos. in lingua lat. fere oblitteratis, e. g.* au-, por-, vi-). *Fo.*] *de origine*: Varro ling. 5, 177 -um, quod emptionis aestimationisve causa constituitur, dictum a peritis, quod hi soli facere possunt recte id. Isid. orig. 5, 25, 34 -um vocatum eo, quod prius eum damus, ut pro eius vice rem ... possidere debeamus. *abbreviatur* pr CIL I² 2537 *v. p. 1207, 44.* *scribitur haud raro* praet- (*contra praeceptum* Agroec. gramm. VII 115, 1 Gramm. suppl. p. 300, 25), *e. g.* Decret. de past. pec. (CIL VIII 23956) 14. Edict. imp. Diocl. praef. 15 L. (*Strat., sed* pret- *ibid.* 10). 12, 9. Edict. de salut. et sport. Num. (CIL VIII 17896) 19 (*al., sed* 16 pret-). Inscr. christ. urb. Rom. 1282. Pap. Tjäder 33, 1 (*a. 541*). *al., in codd. e. g.* Plavt. Persa 429 (*cod. A*; pret- Pseud. 265 *ibid.*). Cic. Tull. 14 (*cod. A*). Liv. 41, 23, 8 (*cod. V*). *et saepius. cf. Schuchardt, Vokalismus des Vulgärlateins, I 1866, 418 sqq.; ceterum occurrunt* pr(a)ec- CE 1381, 2 (*in parte nunc amissa*). Conc. Aurel. a. 538 p. 120 l. 158 Lex Burg. Rom. 2, 5. *al.,* priet- Tab. Albertini 28, 10 (pret- *ibid.* 16), prit- *fortasse* CE 1732, 5. *litteris graecis* Gloss. iurispr. *ἄδετ α* 2 *πραετίουμ.* Pap. Tjäder 30, 96 (*a. 539*) *πρετιο. al.* Not. Tir. 67, 25 -um. 67, 27 operae -um. *genus neutr. testatur* Exc. Bob. gramm. I p. 554, 24 -um, *τιμὴ τῆς καταβολῆς. masc.* -us *trad.* Lex Sal. Merov. 87. *ceterum excipitur per pron. masc. l. 54, iungitur cum adi. masc.* Epist. Claud. Terent. (Pap. Corp. 252) 17 merca ˹minore -um˺ (*acc. pretii, v. Adams, The Vulgar Latin of ..., 1977, 40*). Chromat. serm. 24, 4 viliorem (vilius *var. l.*). Tab. Albertini 6, 28 omnem (Pap. Tjäder 35, 28 [*a. 572*]. *al. utrobique*). *et al.* *de formis (adde l. 69): metro firmantur gen. sing.* -ti (*saepe in versus fine*) Plavt. Asin. 128. 858 Mil. 558. *al.* Ter. Andr. 856 Ad. 892. *al.,* -tii Ov. trist. 5, 14, 31 (*v. infra p. 1214, 11*).

[Hillen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PHAEDR. 3, 12, 4 CLAVD. 18, 37, *abl. plur.* -tiis PLAVT. Men. 289 Poen. 842 VERG. Aen. 5, 292. CVLEX 60 (*si recte trad.*). IVV. 8, 65. *al.*; -tis *exhibent* TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 6, 76. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 46. 52. *de mensura*: -um *fortasse bisyllabum* VEN. FORT. carm. 2, 2, 28. 2, 6, 22, *v. quae monuit Leo in ed. p. 426.* *de notione*: NON. p. 365, 37 sqq. -um: poenae exitum (*affert* LIV. ANDR. *p. 1210, 41*), -um dicitur, quod re empta datur (VERG. Aen. 4, 212 TER. Eun. 133 CIC. Verr. II 1, 7 LVCIL. 750), -um pro praemio (SALL. Iug. 16, 1 NAEV. trag. 8 TER. Andr. 39 VERG. Aen. 5, 111 LVCIL. 1040). HIER. in Am. 5, 11 l. 494 *ἄλλαγμα* ... iuxta idioma scripturarum -um dicitur (*affert Matth. 16, 26* commutationem). CASSIOD. in psalm. 48, 9 -um est ... alicuius rei compensatio. SYNON. Cic. p. 433, 27 munera. dona. honores. praemia. ... pecunia. -a. largitiones. p. 434, 28 mercede. -o. auctoramento. praemio. honore *eqs.* GLOSS. -um: *τίμημα ἐπὶ τοῖς ὠνίοις καταβαλλόμενον. τιμή.* -o: poena (*cf. l. 6. p. 1210, 40*). *al.* *legitur inde a* LIV. ANDR. *p. 1210, 41,* NAEV. *p. 1210, 11,* PLAVTO *per totam latinitatem.* [*val.* prĕt; *it.* prezzo; *sard. centr. vet.* prethu; *francog.* prix; *prov. vet.* pretz, pres *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* preu. *cf. M.-L. 6746. Battisti-Alessio IV 3077. Wagner II 309. Wartburg IX 370 sqq. Corominas² IV 631. St.*] [*confunditur in codd. hic illic cum* praemium, *e. g.* LIV. 26, 40, 15 (*falsa var. l.* SEN. benef. 6, 15, 6, *praeter necessitatem restit.* SEN. contr. 1 praef. 7 *v. p. 715, 24*).]

materiam sic digerendam putavimus:

I *significatur id, quo compensatur aliquid adipiscendum sim.*:
- **A** *respicitur pecunia sim.*:
  - **1** *strictius pertinet ad*: **a** *emptionem, venditionem: l. 51 (metonymice de pecunia p. 1206, 46, de re quaestuosa p. 1206, 72).* **b** *locationem, conductionem: p. 1207, 1.* **c** *pecuniam substituendam pro rebus praestandis: p. 1207, 51.* **d** *obligationem ex delicto solvendam: p. 1208, 10.* **e** *tributum: p. 1208, 27.*
  - **2** *laxius pertinet ad quamlibet remunerationem: p. 1208, 34 (ad praemium certaminis p. 1209, 55).*
- **B** *respiciuntur incorporea varia*:
  - **1** *notione communi -um contingit*: **a** *ab alio: p. 1210, 8 (usu christ. p. 1211, 4).* **b** *ex ipsa actione (sc.* operae -um est *sim.): p. 1211, 59.*
  - **2** *notione deflexa fere i. q. instar: p. 1212, 48.*

II *respectu compensandi minus vigente*:
- **A** *significatur status quo quid valeat, aestimatio quanti quid sit; pertinet ad*: **1** *pecuniam sim.: p. 1212, 58.* **2** *dignitatem: p. 1213, 20.*
- **B** *metonymice de ipsis rebus pretiosis: p. 1214, 20.*

appendix structurarum et iuncturarum: p. 1214, 47.

I *significatur id, quo compensatur aliquid adipiscendum, praestandum, remunerandum sim.* (*sc. vi incorporea, sed saepe metonymice imprimis de eo, quod ad compensandum datur [de pecunia sim. p. 1206, 46. 1207, 3. 1208, 35. al., de animantibus p. 1206, 59. 1211, 33. 62. al.], raro de eo, pro quo -um poscitur, v. p. 1206, 72; sine attrib.* -um *significat vi aucta i. q. -um magnum p. 1206, 6. 1211, 37, cf. p. 1212, 57*): **A** *respiciuntur pecunia et bona corporea*: **1** *usu strictiore magisque ad ius revocando (sc. fere de eo, quo obligatio solvi potest); pertinet*: **a** *ad emptionem, venditionem* (*ad rem v. imprimis* GAIVS inst. 3, 139 emptio ... contrahitur, cum de -o convenerit, quamvis nondum -um numeratum sit [*sim. e. g.* VLP. dig. 18, 1, 2, 1]. 140 -um ... certum esse debet [*cf. e. g.* VLP. dig. 18, 1, 7, 1]. 141 -um in numerata pecunia consistere debet *eqs.* [*sc. ne emptio fiat rerum permutatio; sim. e. g.* PAVL. dig. 18, 1, 1 pr., *ubi distinguuntur* merx *et* -um]): α *notione communi* (*exempla pauca selecta; cf. appendicem iuncturarum*): PLAVT. Curc. 213 eme, ... facito, ut -o pervincas tuo. Men. 289 quibus hic -is porci veneunt ...? :: nummis *singulis.* Mil. 727 sqq. (*in comparatione*) sicut merci -um statuit ... agoranomus: quae probast mers, -um ei statuit, pro virtute ut veneat, quae improbast, pro mercis vitio dominum -o *minore* pauperet (-rat *var. l., ut pro subi. sit* agoranomus. *item constituuntur -a legitima e. g.* TAC. ann. 2, 87 *Tiberius* statuit frumento -um. EDICT. imp. Diocl. 1, 1 L. ⟨quae pr⟩etia ... ⟨ex⟩cedere nemini licitum sit. COD. Theod. 14, 19 rubr. de -o panis Ostiensis. CASSIOD. var. 11, 11, 2 diversarum specierum -a subter affiximus, ut *eqs.*). Persa 586 indica, fac -um. :: tua mers est, tua indicatiost. Stich. 235 (*iocose; cf. 221* logos ridiculos vendo; ... qui cenā poscit?) ecastor, auctionem haud magni -i (*item in licitatione sim.*: CIC. Quinct. 50 praeconis vox ... -um conficit *bonorum publicandorum.* VARRO ling. 5, 15 quoad in aliquo *licitante* constitit -um. HOR. sat. 1, 6, 14 [*in imag.*] *nobilem quendam* unius assis non umquam -o pluris licuisse. MART. 6, 66, 4 parvo cum -o diu liceret [*ancilla an praeco?*]. *al.; cf. p. 1207, 40*). ENN. ann. 194 (*verba Pyrrhi*) nec mi aurum posco nec mi -um dederitis (*captivorum redimendorum ut*: VERG. Aen. 9, 213 me raptum pugna -ove redemptum. LIV. 22, 7, 5 sine -o dimissis *captivis* [22, 59, 18. *al.* CVRT. 4, 1, 13. *al.*]. 22, 58, 4 -um fore in capita equiti quingenos ... nummos, trecenos pediti. *al.*). TER. Hec. 57 (*loq. dominus gregis*) *comoedias* -o emptas meo (*v.* DON. *ad l. et cf.* SVET. vita Ter. 3 Eunuchus ... meruit ... -um, quantum nulla ... comoedia, id est octo milia nummorum [*inde* DON. Eun. praef. 1, 6. *v. et* DON. vita Ter. 10]). CATO agr. 2, 7 vendat oleum, si -um habeat (*sim. sine adi. de -o magno*: CIC. Verr. II 3, 227 annona porro -um nisi in calamitate fructuum non habet [*opp.* vilitas]. MART. 4, 29, 4 hibernae -um ... meruere rosae. *cf. p. 1213, 9*). CIC. Verr. II 4, 14 difficile est finem facere -o, nisi libidini feceris. HOR. sat. 2, 2, 99 cum derit egenti as, laquei -um. LIV. 2, 9, 6 salis ... vendendi arbitrium, quia impenso -o venibat, in publicum ⟨omne sumptum⟩ ademptum privatis (⟨ ⟩ omni sumptu *trad.; de -o salis fere pro genere vectigalis*: 29, 37, 3 *salem* Romae -o eodem ... et alio alibi -o praebendum locaverunt. 29, 37, 4 in -o salis maxime oneratas tribus *quasdam.* VET. LAT. I Macc. 10, 29 [rec. L, *sim.* V] remitto omnes Iudaeos a tributis et -o salis [*gr. τιμῆς*]). 21, 15, 2 ex -o rerum venditarum aliquantum pecuniae redactum esse (PHAEDR. 4, 5, 47. COLVM. 12, 52, 20 ex -o viridis olei plus quam multitudine mali *olei* nummorum contrahitur. VLP. dig. 9, 4, 38, 2 nummos, quos ex -o *rerum venditarum* habebat *fur. al.; aliter* VLP. *l. 68*). MELA 2, 21 nupturae virgines ... aut locantur ducendae aut veneunt; ... formosae ... in -o sunt, ceteras qui habeant mercede quaeruntur (*cf.* LEX Burg. lib. const. 12, 4 *si* ille se cum illa miscuerit, nuptiale -um in triplum solvat [52, 3. 61]. 34, 2 quantum pro -o ipsius *uxoris* dederat. LEX Visig. 3, 1, 2 *si* de -o convenerit. 3, 2, 8 -um dotis parentibus ... inpleatur. *al.*). PLIN. nat. 9, 67 coci trium horum *equorum* -is parantur (*item indicatur quod tantidem constat*: MART. 3, 62, 5 aurea ... fundi -o carruca paratur. *al.; cf. e. g. l. 51*). APVL. met. 5, 1, 6 (*inde* FVLG. myth. 3, 6) *Cupidinis* domus sine -o pretiosae (ZENO 2, 6, 10 dulces ac s. -o margaritae. *cf. p. 1211, 51 sq. et* AVG. serm. 36, 8 nihil illo *servo fideli* ... esse pretiosius, immo eum omnino -um non habere). GAIVS inst. 1, 119 (*sim.* EPIT. Gai 1, 6, 3) *emptor* aes dat ... quasi -i loco (*in mancipatione per aes et libram ut*: 2, 104 [*respicitur testamentum*]. PORPH. Hor. epist. 2, 2, 158 per 'aes' ipsum -um demonstratur). S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 62 qui ... sponte ad dimicandum profitebitur, cum habeat ex lege -um duo milia, *eqs.* (*de auctoramento, nisi ad b trahas, ut*: SCHOL. Iuv. 11, 8). *et passim.* *abl.* -o *per brevitatem quandam locutionis*: VERG. Aen. 4, 212 *Dido* urbem exiguam -o posuit (*inde plenius* SIL. 1, 24 -o mercata locos nova moenia ponit. *explicat* GLOSS.[L] I Ansil. PR 1139 -o posuit: -o dato aedificavit. *aliter* SERV. auct. *ad l.* pro 'exigui -i'. *cf.* SIL. 1, 446 Sidonia tecta ... -o ... parata). LIV. 22, 60, 16 -o redituri estis eo, unde ignavia ... abistis *ab hoste capti*? COLVM. 7, 3, 22 ut ... salubri -o possit praeberi *animalibus pabulum.* MART. 10, 36, 5 *mittis vina* nec facili -o, sed *eqs.* TAB. Vindol. (Britannia 21, 1990, 36) ut forficem, quam mihi promisit -o, mittas per aliquem. *al.*

β *metonymice* (*exempla potiora minus dubia*): Ⓘ *significatur id quod -i loco datur vel accipitur, sc. fere de pecunia sim.* (*praeter l. 59*):
Ⓐ *a parte mentis, ut sublucere possit notio q. e. impensa, sumptus*: PLAVT. Capt. 32 nil -o parsit, filio *redimendo* dum parceret (HEMINA hist. 13 LIV. 22, 59, 19). CIC. off. 3, 107 si praedonibus pactum pro capite -um non attuleris (*v. p. 1215, 23*). MANIL. 4, 541 *ut gulosus quidam* in ... epulas funus revocet -umque sepulcri. QVINT. decl. 344 them. *meretricis* -um ei *pauperi* donavit *dives* (*344, 2* donavi ... pecuniam). APVL. flor. 16, 46 quid ... superest ad *statuam* ... nisi aeris -um? VLP. dig. 18, 1, 7, 1 huiusmodi emptio ... 'quantum -i in arca habeo' valet. VET. LAT. gen. 42, 25 (cod. 101. *al.*) reddi unicuique -um in sacco (*gr. ἀργύριον, Vulg.* pecunias). SYMM. epist. 5, 82 ad equorum coemptionem cum -is commeabunt *familiares.* VVLG. gen. 47, 16 si -um non habetis (*15* deficiente pecunia). *al.* *pro -o est homo vice captivi datus* (*cf. p. 1208, 12*): QVINT. decl. 342, 13 si tantum filii tui *a piratis capti* -um fuisset *ancilla.* Ⓑ *a parte vendentis, ut sublucere possit notio q. e. lucrum, reditus*: TER. Eun. 133 *virginem* ⟨-um sperans⟩ ilico producit, vendit (⟨ ⟩ DON. *ad l.* 2 deest 'magnum'). CIC. Verr. II 4, 134 *est turpe* -o adductam civitatem, et -o parvo, ... vendidisse *signa religiosa.* HOR. epist. 2, 2, 17 des nummos ..., ille *venditor* ferat -um (*cf. p. 1215, 31*). VAL. MAX. 4, 8, 1 fundum ... vendidit eiusque -um Hannibali protinus numeravit. IAVOL. dig. 15, 1, 33 ad quem -um peculii pervenit (S. C. Iuvent. dig. 5, 3, 20, 6b. *al.*). SVET. Nero 26, 1 *ubi venditae* praedae -um absumeretur (Galba 15, 1). VLP. dig. 5, 3, 25, 1 si rem distraxit et ex -o aliam rem comparavit. VET. LAT. act. 4, 34 (cod. 51. *al., sim.* VVLG.) adferebant -a venditorum et ponebant ante pedes apostolorum (*gr. τιμάς, sim.* 4, 37 [*ibid.; gr. τὸ χρῆμα, cod. 5* pecuniam]. *huc spectat e. g.* CYPR. unit. eccl. 26 -a apostolis offerebant). *al.*

Ⓘⓘ *significatur id pro quo -um poscitur, sc. unde lucrum capitur* (*cf. p. 1207, 32. 1208, 48*): SEN. nat. 4, 13, 4 hoc quod *natura* ... patere omnibus voluit, *sc. aquam,* ... luxuria redegit ad -um: adeo nihil ... nisi carum *placet.*

[Hillen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *ad locationem, conductionem (qua in re* merces *est t. t., v.* -um *a* mercede *distinctum e. g.* GAIVS dig. 11, 7, 9. 19, 2, 2 pr. inst. 4, 28; *voces variant in contextu l. 24. 46 sq.; metonymice de pecunia, lucro sim. l. 20. 30. al.); -um est:* α *pro opera (hucine p. 1206, 35?)*: PLAVT. Pseud. 849 fateor ... esse me coquom carissimum; verum pro -o facio ut opera appareat mea. Vid. 30 si -um das (*operario rustico; cf.* COLVM. 3, 21, 10 *ad vindemiam* operas quantocumque -o conducere). TER. Hec. 49 (*trad. etiam* Haut. 48; *dominus gregis ad spectatores*) si numquam avare -um statui arti meae. 69 *ut amans* quam minimo -o suam voluptatem expleat (*spectat ad meretrices ut*: CATVLL. 110, 2 accipiunt -um. HOR. sat. 1, 2, 122 quae neque magno stet -o neque cunctetur. Ov. am. 1, 10, 17 quid puerum Veneris -o prostare iubetis? 1, 10, 18. CIL IV 2450, 4 [*a. 3 a. Chr.*] -um in singulos a(sses) v. SEN. contr. 1, 2, 1 deducta es in lupanar, ... -um constitutum est. *al.*). TVRPIL. com. 8 non ago hoc per sagam -o conductam. CIC. inv. 2, 1 Zeuxin *pictorem* ... magno -o conductum. Verr. II 5, 47 qui *navem* faciunt, imperio tibi tuo, non -o praesto fuerunt. BELL. Afr. 40, 5 *Germani* -o pollicitationibus adducti (*respicitur stipendium militare ut*: LIV. 8, 38, 1 conducta ... -o ... iuventus. 34, 36, 7 -a militiae casura in pace. ITIN. Alex. 9. *al.; respicitur simul praeda sim.*: SALL. Iug. 86, 3 *miles factus* egentissumus quisque ..., cui ... omnia cum -o honesta videntur. *cf. p. 1208, 71*). LABEO dig. 14, 2, 10, 2 pro duobus milibus amphorarum *vehendis* -um debes (*cf.* SEN. benef. 6, 15, 6 quod tu -um ponis traicienti maria [*postea*: praemium]. QVINT. inst. 4, 2, 41 quanti veheret interrogavi *dominum navis*; de -o convenit. PAVL. dig. 14, 2, 10, 2 [*syn.* merces]). PHAEDR. 4, 26, 6 Simonides ..., victori laudem ... ut scriberet, certo conduxit -o. 5, 7, 18 (*datur tibicini*). SEN. benef. 6, 15, 2 his *medico et artium liberalium praeceptori* non rei -um, sed operae solvitur (*ceterum respiciuntur medici*: PLIN. nat. 22, 14 addidere vivendi -a deliciae luxusque; ... aliorum hanc, *sc. vitae curam,* operae esse credimus [*huc traximus coll. 29, 16* manipretio vitae]. 29, 21. TAC. ann. 11, 6, 2 ut quo modo vis morborum -a medentibus, sic fori tabes pecuniam advocatis ferat. CE 1414, 4). *al.* *? metonymice (sim. ac p. 1206, 72; loco parum dilucido)*: PROP. 4, 1b, 81 nunc -um fecere deos (*sc. astrologi mercede conducendi? interpunxerunt et explicaverunt alii aliter*).

β *pro opere vel pro re (cf. Kaser, Privatrecht I² 566 adn. 28)*: CATO agr. 14, 3 huic operi -um ... in tegulas singulas *tantum* (*item in aedificando*: 14, 5 [*ter; postea*: manipretium]. CIC. ad Q. fr. 3, 1, 5 te postea multa addidisse ad opus, nihil ad -um. Ov. met. 11, 205 stabat opus, -um rex infitiatur. SEN. benef. 6, 15, 7 levi -o fultura *labentis domus* conducitur). CIC. Verr. II 3, 71 diligentissime -a exquisisti, qui ... magno vendidisti *decumas* (*in eadem re*: 3, 72. 3, 77 si ad Aeschrionem *publicanum* -um *decumarum* resedisset. *cf. -a vectigalium sim.*: CAES. Gall. 1, 18, 3 portoria reliquaque ... vectigalia parvo -o redempta. LIV. 39, 44, 7 vectigalia summis -is, ... tributa infimis locaverunt. 39, 44, 8 QVINT. decl. 341, 9). CIL I² 2537 (*v. addenda p. 1004*) viam lapide ster(nendam) ... pr(etio) *tanto* ...; f(aciendum) (*vel* -dam) l(ocaverunt). LABEO dig. 19, 2, 28, 2 ut ⟨e⟩i -um conductionis praestaret (*antea*: domus mercedem. *cf.* 19, 2, 58 pr. insulam uno -o totam locasti [*ibid. iterum; syn.* merces]. PLIN. epist. 7, 27, 7 audito ... -o ... conducit *domum*). EDICT. leg. pr. pr. (Année Épigr. 1976 n. 653; *aet. Tib.*) 10 eodem -o duos *asinos* pro uno mulo dent (*in ministerio carrorum et mulorum ut ibid.* 15, *ubi gr. respondet μισθόν*). *al.*

c *ad substituendam pecuniam pro rebus praestandis (vel aestimatione vel lege, ut p. 1208, 5. al., constitutam)*: α *variis de causis*: LIV. 5, 23, 10 *ut quisque,* cum ... praedam aestimasset suam, decumae -um partis in publicum deferret. MARCELL. dig. 24, 3, 57 -um fructus ... heredi ... reliquisset. SCAEV. dig. 32, 102, 2 -um eius *militiae legatae* ... consequi (*item pro legato e. g.* 33, 1, 19, 2 certum pondus argenti aut pro eo -um. PAVL. dig. 34, 2, 35 pr. aut aurum ... aut -um auri, quanti comparari potest). PAVL. dig. 46, 3, 98, 8 *lex XII tab. tignum aedibus iunctum* solvi prohibuit -umque eius dari voluit. VET. LAT. exod. 34, 20 (cod. 100, *sim.* VVLG.) si *primogenitum asini* non redemeris *ove,* -um dabis (*gr. τιμήν. item pro primitiis*: num. 18, 15 [*ibid.*] -is redimis primogenita hominum [*gr. λύτροις*]. HIER. epist. 64, 2, 4. *al.*). *al.* β *in damno sarciendo (cavendo l. 73)*: LIV. 6, 4, 2 (*5, 50, 7* a matronis conlatum *aurum*) -o pro auro matronis persoluto. 24, 18, 12 ut -a servorum, *volonum manumissorum,* acciperent *domini* (*item publice datur pro manumissis*: 34, 50, 6 cum quingenos denarios -um in capita, quod redderetur dominis, statuissent. *al.* VAL. MAX. 5, 6, 8 CVRT. 7, 6, 27. *al.*). 40, 29, 13 -um pro libris *Numae publice cremandis* ... domino solvendum esse. TAC. ann. 1, 75, 2 -um ... aedium *labefactarum.* 6, 45, 1 exsolutis domuum et insularum *igni destructarum* -is (*sim.* SVET. Tib. 48, 1 LEX Visig. 8, 2, 1). TRAIAN. Plin. epist. 10, 66, 2 *liberorum expositorum* libertatem *non* redimendam -o alimentorum (*cf.* COD. Theod. 5, 10, 1 *servum* alium praestet aut -um, quod potest valere nutritus, exsolvat). PAVL. sent. 5, 16, 3 -a eorum *servorum torquendorum,* quanti dominus taxaverit, inferre (*in eadem re e. g.* LEX Burg. lib. const. 77, 2 datam in -o eius pecuniam). *al.* γ *in adaeratione*: EDICT. de salut. et sport. Num. (CIL VIII 17896) 16 tritici modios quinque aut -um frumenti (*sc. sportularum genus ut al. ibid.*). COD. Theod. 7, 4, 14 milites mensibus novem in ipsa specie consequantur annonam, pro tribus -a percipiant (*cf.* 7, 4, 31 annonariam in -is rationem ... praeberi. *al.*). 7, 13, 13 *conceditur,* ut pro tironibus -a inferantur (*postea*: pro singulis viginti quinque solidos numerent. *in eadem re*: 11, 18, 1 tirones, quorum -a ... aerarii necessitas flagitavit. Iust. 11, 75, 3 [*a. 397/8*] pro tironibus in corporibus postulatis -a conferri. *al.*). 11, 17, 2 in -o ... exactio *equorum* (*cf. e. g.* NOVELL. Valent. 36 pr. exactionis qualitate et -i moderata adaeratione). *al.*

d *ad obligationem ex delicto solvendam (distinguitur* multa *insuper imposita l. 25; in re sacra l. 13. 18)*: SEN. contr. 9, 1, 4 (*verba Cimonis*) Miltiadis -um fui *eius vice publica vincula suscipiens* (*metonymice ut p. 1206, 59*). PETRON. 137, 6 rogo ... expiare manus -o liceat. DECRET. de past. pec. (CIL VIII 23956) 14 *poenae nomine praeter ipsum servum praestare* ⟨e⟩tiam -um servi ex form⟨a⟩ censoria (denarios) D. VVLG. exod. 21, 30 dominum illius *bovis, qui hominem occiderit,* occident; quod si -um ei fuerit impositum, dabit pro anima sua quicquid fuerit postulatus (*Vet. Lat. cod. 100* redemptio. *inde* SVLP. SEV. chron. 1, 18, 4). 30, 12 dabunt singuli -um pro animabus suis domino et non erit plaga in eis, cum fuerint recensiti *deo invito* (*Vet. Lat.* [*Ambr. epist. 1, 1, 3. al.*] redemptionem animae. *idem -um pro genere tributi est l. 31*). LEX Burg. lib. const. 2, 2 *qui quendam subita ira commotus occiderit,* medietatem -i secundum qualitatem personae occisi parentibus cogatur exsolvere; ... *si* nobilem occiderit, in medietatem -i CL solidos *eqs.* 36 *adulter* -um suum ei *proximo mulieris* ..., prout persona fuerit, cogatur exsolvere, multae nomine solidos XII. LEX Sal. Merov. decr. Child. 2, 3 *homicida* non de -o redemptionis ⟨se⟩ redemat. *al.*

e *ad tributum solvendum sim. (cf. l. 5. p. 1206, 13)*: TAC. hist. 4, 64, 1 *ut* inermes ... sub custode et -o coiremus *Tencteri Agrippinensesque* (*cf. 4, 65, 3* vectigal et onera). IVL. VAL. 1, 40 annuum istud mihi fore -um servituti (-is *Eberhard*) dependsurum *Darium* (*gr. p. 43, 18 φόρους μοι χορηγήσεις*). VVLG. II par. 24, 9 ut deferrent singuli -um domino, quod constituit Moses ... super omnem Israhel (*cf. l. 18*). OROS. hist. 6, 13, 2 *Crassus* sociis civitatibus auxilia indixit, -a exegit. *al.*

2 *laxius pertinet ad quamlibet conventionem, remunerationem (saepius metonymice de pecunia, rebus pretiosis, e. g. l. 54. 70. p. 1209, 11. 22. 29, de virgine ducenda l. 67, de eo, pro quo -um datur l. 48; -um contingit animalibus p. 1209, 2. 59; iuxta ponuntur vel distinguuntur* gratia *l. 44. p. 1209, 31.* CIC. S. Rosc. 76. *al.*, honor *l. 45. 72. p. 1209, 48. al.*, merces *vol. VIII 795, 27 sqq.*, praemium *l. 43. p. 713, 19 sq.*, prex *l. 42. p. 1209, 12. 52. al.*, spes *l. 46. p. 1209, 21. al.*, vis *l. 42 et e. g.* CIC. Verr. II 2, 88. *sim al.*): **a** *generatim (exempla selecta inde a* CIC.): ACC. trag. 661 neque -o neque amicitia neque vi impelli neque prece. QVADRIG. hist. 41 (*consules Pyrrho regi*) nobis non placet -o aut praemio aut dolis pugnare. RHET. Her. 3, 3, 4 nec -o nec gratia ... a via recta ... deduci. CIC. inv. 2, 115 (*antea*: pecuniarium praemium) se -um non pro facto, sed honorem ... pro beneficio postulare. S. Rosc. 74 -um dedit (*ad necem perpetrandam ut*: Cluent. 47 spe et -o sollicitare. *al.* SALL. Iug. 35, 4 GRATT. 452. SEN. suas. 6, 19 *Cicero* brevi ante princeps senatus ..., tum -um interfectoris sui [*sc. militis, eadem metonymia ac p. 1206, 72, an Antonii, ut spectet ad B1b?*]. VELL. 2, 6, 5 capitis ... -um. LVCAN. 8, 9 -um [facinus *var. l.*] ... sanguinis. *al.; cf. l. 43*). Verr. II 1, 7 qui *Verres* parentes -um pro sepultura liberum posceret (*in eadem re* 5, 119). 5, 50 -o atque mercede minuisti maiestatem rei publicae *eqs.* (*respiciuntur immunitates ut*: 5, 62 certum -um, sescenos nummos, nautarum missionis constituere. Font. 17 ob vacationem -um datum. *al.* TAC. ann. 14, 18, 1 dilectum ... militarem -o et ambitione corruptum. *al.; cf. l. 5 sqq.*). Catil. 4, 17 -o ... sollicitari posse animos egentium (*ad seditionem vel bellum ut*: SALL. Catil. 50, 1 duces multitudinum, qui -o rem publicam vexare soliti erant. hist. frg. 1, 63. TAC. hist. 4, 76, 2 neminem adeo in arma pronum, ut non idem -um quietis quam periculi malit [*antea*: pecuniam ac dona, quis ... corrumpantur]). off. 2, 21 *si qui cui favent,* aut benevolentiae gratia faciunt, ... aut ... -o ac mercede ducuntur. SALL. or. Macri 20 servitii -um, *sc. frumentatio* (TAC. ann. 2, 9, 3 inridente Arminio vilia s. -a, *sc. stipendia et dona militaria. cf.* CVRT. 6, 6, 11 -um servitutis). VARIVS carm. frg. 1, 2 (= VERG. Aen. 6, 622) *M. Antonius* fixit leges -o atque refixit. VERG. Aen. 12, 350 *Dolon,* castra ut Danaum speculator adiret, ausus Pelidae -um sibi poscere currus. Ov. met. 4, 739 *Andromeda* -umque et causa laboris. LIV. 21, 48, 9 *non* magno -o, nummis *tot,* ... praefecto praesidii corrupto traditur Hannibali Clastidium (*item in proditione*: 37, 10, 5 -um tanti meriti nullum aliud pacisci, quam *eqs.* SEN. contr. 7, 7, 1 imperator supplicium tulit, proditor -um. 7, 7, 9 QVINT. decl. 294, 9. *al.*). 21, 43, 9 ditia stipendia facere et magna operae -a mereri (*item remunerantur milites*: VAL. MAX. 4, 3, 10 ut honorem *coronae militaris* ... a duce, -um [*ipsum aurum*] ... a patre reciperet. CE 1011, 2 [*ante a. 63*] nec licuit *veterano* -um ⟨su⟩mere militiae [FLOR. epit. 4, 5, 1 *de agrorum divisione. cf. p. 717, 83*]. TAC. hist. 1, 18, 2 *de donativo.* 4, 19, 1 -um itineris do-

[Hillen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nativum, duplex stipendium, ... postulabant. *al., cf. l. 7. p. 1207, 17. al.*). PHAEDR. 1, 8, 6 *lupus* coepit ... inlicere -o, ut illud extraherent *os* (*10* praemium, *12* mercedem). SEN. Ag. 287 -o parata vincitur -o fides (*cf.* epist. 9, 9 placebit aliquod -um contra amicitiam, si ullum in illa placet praeter ipsam). benef. 7, 9, 1 (*verba cynici*) volo intueri -a sanguinis animarumque vestrarum; prima mihi luxuriae spolia propone *eqs.* (CVRT. 6, 6, 16 s. -um ... deflere [*sc. praedam crematam*]. *cf. l. 67. p. 1208, 50*). *al.*

b *speciatim pertinet ad*: α *amorem conciliandum, stuprum perpetrandum sim.* (*cf. p. 1207, 10*): PLAVT. Mil. 1061 dabitur, quantum ... -i poscet (*1058* merces). TER. Andr. 76 amans accessit -um pollicens. Haut. 234 *amicae* mater ... mala, cui nil iam praeter -um dulcest. Eun. 1055 perfice hoc precibus -o, ut haeream ... apud Thaidem. Ad. 349. LVCR. 5, 965 *olim amantes* conciliabat ... -um, glandes ... vel pira lecta. TIB. 1, 9, 52 cui formam vendere cura est et -um ... grande referre. *al.* LYGD. 1, 7 carmine formosae, -o capiuntur avarae. PROP. 3, 11, 31 coniugii obsceni -um Romana poposcit moenia (*Cleopatra ut*: FLOR. epit. 4, 11, 2 -um libidinum Romanum imperium petit). 3, 13, 14 -o tollitur ipsa mora. OV. am. 1, 10, 32 *mulier* sola locat noctes ... et vendit, quod utrumque iuvat, ... et -um ... facit. epist. 5, 143 nec -um stupri gemmas ... poposci (OCTAVIA 132 -um stupri ... coniugis poscit caput). *al.* LIV. 3, 44, 4 *Appius Verginiam* -o ac spe perlicere adortus. SEN. contr. 2, 7 them. illam appellavit de stupro adiectis -is. *al.* *metonymice respicitur Iuppiter in aurum, -um stupri, conversus*: HOR. carm. 3, 16, 8 *ad Danaen* fore ... tutum iter ... converso in -um deo. OV. am. 3, 8, 30 Iuppiter ... corruptae -um virginis *Danaes* ipse fuit. TIBERIAN. carm. 2, 8.

β *iudicium vel consilium publicum corrumpendum*: GRACCH. or. frg. Gell. 11, 10, 2 sqq. neminem nostrum invenietis sine -o huc prodire; ... (4) qui suadent, ut accipiatis *legem,* hi quoque petunt ... a Mithridate rei familiari suae -um et praemium; qui ... tacent, hi ... ab omnibus -um accipiunt ...; (6) -a ... ob tacendum accipiunt. RHET. Her. 2, 7, 11 testes corrumpi posse vel -o vel gratia *eqs.* CIC. Verr. II 1, 110 te -o, non iure esse commotum (*sim. respicitur Verres praetoris officio fungens*: II 1, 125 aequa postulatio ... -o superabatur. 2, 78. 5, 27 -o, non aequitate). Sest. 104 *in contionibus* -o ac mercede perficiunt, ut *eqs.* rep. 5, 11 plus mali facere videtur, qui oratione, quam qui -o iudicem corrumpit. *al.* PETRON. 119 vers. 42 venalis populus, venalis curia ..., est favor in -o. QVINT. decl. 338, 13 caput ... in quamcumque litem -o venale (vile *trad.*). APVL. met. 10, 33, 1 sententias ... -o nundinantur. *al.*

γ *nundinanda munera:* *publica*: CIC. Verr. II 2, 121 quicumque senator voluerit fieri *in civitate Sicula ...,* si is -o apud *Verrem* ... vinceret, factum esse. 2, 122 ordinem -o mercatus est. 2, 124 cum -um iam accepisset. *al. ibid.* LVCAN. 1, 178 rapti fasces -o. PS. AVR. VICT. epit. 41, 24 si provinciarum rectores non -o, sed iudicio provexisset. CLAVD. 18, 202 -is distinguit regula gentes, *sc. provincias.* ORIENT. comm. 2, 113 omnis honor -i est (*i. venalis est*). *al.* *ecclesiastica*: VET. LAT. act. 8, 20 (Tert. fug. 12, 6) gratiam dei -o consequendam putasti, *Simon* (*cod. 51 et Vulg.* pecunia, *sim. al.; gr. διὰ χρημάτων. item respicitur Simon e. g.* AMBR. in Luc. 9, 19 ARATOR act. 1, 633). TERT. apol. 39, 5 praesident ... seniores, honorem istum non -o, sed testimonio adepti. CONC.^{S} II 2, 2 p. 33, 5 de his, qui ⌞-o honorem distrahunt⌟ (praemio ordines adipiscuntur *var. l.*). COD. Iust. 1, 3, 30, 1 (*a. 471*) nemo gradum sacerdotii -i venalitate mercetur (GREG. M. epist. 5, 24 l. 15). 1, 3, 30, 4 non -o, sed precibus ordinetur antistes. INSCR. christ. urb. Rom. 4155, 14 (*a. 561; vers.*) sacravit ... ministros nil -o faciens *Pelagius papa.* *al.*

δ *praemium victori certaminis dandum*: VERG. Aen. 5, 111 munera ..., tripodes viridesque coronae et palmae, -um victoribus *eqs.* (*ludis sollemnibus ut*: 5, 292 *v. p. 719, 21.* 5, 399 -o inductus. VAL. FL. 4, 230 sacrae ... harenae. SIL. 16, 555 argenti *et* ... vestis ... -a. *al.*). OV. am. 3, 13, 22 *capella* -um auctori vulneris ... datur. met. 9, 47 -um pugnae ... expetitur coniunx *a tauris.* 13, 19 -um ... temptaminis (*in armorum iudicio*). *al.* (*v. p. 719, 42 sq.*). VAL. MAX. 4, 3 ext. 3 pactum ... victoriae -um (*sc. castitatis corrumpendae*). SEN. nat. 4 praef. 21 *Sicilia* inter Carthaginem et Romam ingentis belli -um (*in imag. ut*: TAC. hist. 1, 11, 3 provinciae ... in -um b. cessurae erant. *cf.* LVCAN. 1, 96 -um tanti ... furoris). *al.*

ε *Christum tradendum*: VET. LAT. Matth. 27, 6 (cod. 4. *al., sim.* VVLG.) principes sacerdotum acceptis *a Iuda* argenteis dixerunt: non licet mittere eos in loculum, quia -um sanguinis est ([*gr. τιμή*]. IVVENC. 4, 632 HIL. in Matth. 32, 5. 6 QVODV. fer. 3, 4. *al.; aliter l. 5*). 27, 9 (*ibid.*) impletum est, quod dictum est per prophetam (*v. p. 1210, 5*) dicentem: et acceperunt XXX argenteos -um (*gr. τὴν τιμήν*). Marc. 14, 11 (cod. 30) *summi sacerdotes* promiserunt ei -um se daturos (*gr. ἀργύριον, cod. 3. al. et Vulg.* pecuniam). TERT. adv. Marc. 4, 40 p. 559, 17 quantitatem et exitum -i postea Iuda paenitente revocati *eqs.* IVVENC. 4, 627 accepto sceleris -o (*cf.* REGVLA mag. 13, 12 iniquitatis -o. *fort. sec. p. 1210, 1*). 4, 640 -um pretiosi corporis. QVODV. fer. 3, 2 *Iudas* venditor sanguinis Christi ex ipso -o ... emit sibi agrum figuli (*sec. act. 1, 18* de mercede iniquitatis). *al.* *huc referuntur a Christianis loci veteris testamenti*: VET. LAT. psalm. 61, 5 (Ambr. in psalm. 61, 13 = VVLG.) -um meum cogitaverunt repellere (*cod. 300. al.* honorem, *gr. τὴν τιμήν*). VVLG. Zach. 11, 13 (*12* adpenderunt mercedem meam triginta argenteos) decorum -um, quod adpretiatus sum ab eis (*cf. p. 1209, 70*).

B *respiciuntur incorporea varia*: **1** *notione communi, sc. variis modis compensandi*: **a** *-um contingit (datur, poscitur) ab alio*: α *pro meritis*: Ⓘ *bonis, ut -um vergat in notionem q. e. praemium sim.* (*cf. p. 1205, 8; addidimus quae vel in utramque partem vel per ironiam sunt dicta; exempla selecta inde ab* OV.): NAEV. trag. 8 ut quisque est meritus, praesens -um pro factis ferat. PLAVT. Asin. 128 aedibus me eici? promerenti optume hocin -i redditur? Capt. 940 pro bene factis ... -um ... reddere. Men. 984. Most. 878 bene merens hoc -i inde abstuli (*corrupte trad., emend. Camerarius*). ENN. frg. var. 20 cui *Scipioni* nemo ... quivit pro factis reddere opis -um (*explicat* SEN. epist. 108, 33 operae -um). TER. Andr. 39 *te manumittens* summum -um persolvi tibi. CATO orat. 2 maiores diversum -um paravere bonis *militibus* ...: decurionatus *eqs.* LVCIL. 1040 cuius ⌞vultu ac facie⌟ (*dat.*) ... sermonibus nostris virginis hoc -um atque hunc reddebamus honorem. VERG. Aen. 12, 352 *Dolonem* Tydides alio (*cf. p. 1208, 66*) pro talibus ausis adfecit -o (SERV. auct.: poenam significat, nam -um *τῶν μέσων* est [*affert* TER. *infra p. 1212, 8*]). HOR. epist. 1, 16, 47 '*non* fugi', si mihi dicat servus, 'habes -um, loris non ureris' aio. 1, 17, 42 decus et -um ... petit *a potentibus.* ELEG. in Maecen. 1, 135 nunc -um candoris habes. PROP. 4, 11, 100 -um vitae grata rependit humus *mortuo.* OV. epist. 14, 129 exul Hypermestra ⌞-um pietatis iniquum⌟ quam mortem fratri depulit, ipsa tulit (⌞ ⌟ *praedicative*). Pont. 2, 10, 16 doctrinae -um triste magister habet (*sc. exilium*). LIV. 25, 6, 21 *servi* operae -um habent libertatem civitatemque (27, 17, 14 quales *eos* ... cognorit, perinde o. eorum -um faceret. MELA 1, 1 quod *opus* ... ipsa sui contemplatione -um o. attendentium absolvat. FRONTO p. 118, 15. *addas* SEN. *l. 16*). 26, 40, 15 cum pro cuiusque merito consul -a poenasque exsolvisset. SIL. 9, 25 sicine ... grates -umque rependis ... tui capitis? PLIN. paneg. 44, 7 his *bonis* honores, his sacerdotia ... offers ...; acuuntur isto integritatis ... -o (*postea*: praemia). PRISCILL. tract. 10, 130 castificatio corporis -o excolitur voluntatis (*sc. dei, cf. 6, 96* fructu divinae ... voluntatis. *sec. I Thess. 4, 3?*). PRVD. perist. 13, 40 *ne quis* fidei -um sumere degener timeret (*sc. martyrium. cf.* VEN. FORT. carm. 2, 7, 10 sumpserunt -um vota *martyris futuri* beata suum. *aliter infra p. 1211, 7*). *al.* Ⓘⓘ *malis, ut -um vergat in notionem q. e. poena sim.* (*cf. testimonia l. 21. p. 1205, 14. 1211, 75. 1212, 9; aliter p. 1208, 10; pro -o est ipse reus, qui supplicio datur, l. 47*): LIV. ANDR. trag. 1 -um pro noxa dabis (NON. *ad l. v. p. 1205, 6*). PLAVT. Men. 972 qui nihili sunt, quid eis -i detur ab suis eris ...: verbera, compedes ... (976) haec -a sunt ignaviae. Rud. 710 pugnum in os impinge! :: iniqua haec patior cum -o tuo (*cf. p. 1212, 35*). HOR. carm. 3, 24, 24 peccare nefas aut -um est mori. OV. epist. 6, 146 perfidiae -o qua nece dignus eras? ITIN. Alex. 34 *Bessum* vinctum a suis communi (-is *var. l.*) -um culpae servari. AMBR. bon. mort. 1, 2 mors, quae -o damnationis infertur *protoplastis.* hex. 6, 3, 13 *perdix* fraudis suae -o multatur. *al.*

β *pro quibuslibet petendis vel dandis* (*fere per imaginem emptionis venditionis, sed voti solvendi p. 1211, 2*): Ⓘ *usu communi* (*exempla selecta inde a* LIV.): PLAVT. Cist. 8 isto ... ⌞-o facile⌟ est ...; ita ... nos lepide ... accepisti (*v. app. crit.; eadem locutione adverbiali* [*cf. l. 65 et e. g.* istoc pacto *vol. X 1, 215, 41*]: Poen. 1218 gaudio ero vobis ... libertatique. :: istoc -o tuas nos facile feceris. Pseud. 265 potin ut ... huc cum lucro respicias? :: respiciam istoc -o). Epid. 120 -o pretioso (*v. p. 1202, 19*). CIC. inv. 2, 113 num *quis* ante tempus praemium petat et spem incertam certo venditet -o. dom. 23 cum ab eo *Pisone* merces tui beneficii -umque provinciae meo sanguine tibi (*sc. Clodio*) esset persolutum (*cf.* Pis. 49 fines provinciae ..., quantos -o mei capitis periculoque emerat). SALL. Iug. 110, 3 fuerit mihi ⌞eguisse aliquando⌟ -um tuae amicitiae (⌞ ⌟ *pro subi.*). AETNA 258 torquentur flamma terrae ferroque domantur, dum sese -o redimant *eqs.* (*cf. p. 1214, 23*). HOR. epist. 1, 18, 18 vere quod placet, ut non ... elatrem? -um aetas altera sordet (*cf.* SEN. epist. 88, 5 ab honesto ne immortalitatis quidem -o recedentem). PROP. 3, 16, 22 talis mors -o vel sit emenda mihi. OV. trist. 1, 9, 44 *si* aliquod ... vitae labe carentis est -um, nemo pluris emendus erat *quam tu.* LIV. 45, 42, 11 beneficia gratuita esse populi Romani; -um eorum malle relinquere in accipientium animis quam praesens exigere. SEN. suas. 7, 6 etiamsi sine -o daretur *vita Ciceroni ab Antonio* (*cf.* SEN. epist. 70, 7 non omni -o vita emenda est. TAC. hist. 2, 47, 1 *vos* periculis obicere nimis grande vitae meae -um puto. *sim. al.*). SEN. Herc. f. 461 sollicita tanti -a natales habent (*postea*: magno constitit). LVCAN. 2, 330 *a Marcia* conubii -um mercesque soluta est tertia iam suboles. SIL. 4, 757 membra ... in -um belli dare, si victoria poscat. QVINT. inst. 6, 3, 35 nimium ... risus -um est, si probitatis impendio constat. TAC. Germ. 31, 1 se

[Hillen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... tum demum (*sc. hoste caeso*) -a nascendi rettulisse ... ferunt *iuvenes.* ITIN. Alex. 51 Neptuno ... tauros in mare ... deiecerat -um voti faciens, si redimi haec a diis liceret. *al.*

Ⓘ *usu christiano*: Ⓐ *exempla varia*: TERT. fug. 12, 5 *hominem opera Christi* liberum -o aestimabis *in persecutione* et -o possidebis nisi eodem, quanto ... domino constitit, sanguine suo scilicet? (*item respicitur martyrium*: scorp. 6 p. 158, 3 respice compensationem, cum caro et anima dependitur ...: eadem -a quae et merces. CYPR. epist. 10, 2 pretiosa mors haec est, quae emit immortalitatem -o sui sanguinis. PRVD. perist. 3, 39 ne ... sanguinis ⌞in -um⌟ mortis amore puella *Eulalia* ruat [⌞ ⌟ *sc. solvendum sim.*]. *al.; cf. p. 1210, 37*). paenit. 6, 4 quam ... ineptum ... paenitentiam non adimplere ..., hoc est -um non exhibere ...; hoc enim -o dominus veniam addicere instituit (*postea*: paenitentiae compensatione). VET. LAT. psalm. 43, 13 (cod. 300. *al.* = VVLG.) vendidisti populum tuum sine -o (*gr. τιμῆς. explicant*: AMBR. *ad l.* 43 populus Iudaeorum ... peccato venditus, hic *populus christianus* emptus sanguine. AVG. quaest. hept. 7, 17, 1 non deum colendo tradi sibi illum populum meruerunt *impii,* ut ipse cultus tamquam -um videretur. *al.*). 48, 9 (*ibid.*) non dabit deo ... -um redemptionis animae suae (*gr. τιμήν. cf.* AVG. *ad l.* illi dant -um ..., qui non cessant eleemosynas facere. *aliter* AMBR. *ad l. Christum intellegens*). ANON. de decem virg. p. 36 (*enumerantur virtutes et opera misericordiae*) haec *sunt* -a vitae aeternae (*cf. l. 19 et e. g.* RVFIN. Basil. hom. 3, 3 p. 1748[B] in quibus *misericordiis sim.* cibi corruptibilis -o ... gloriam aeternam ... mercaris. AVG. serm. 70, 2 quanto -o temporalium emenda sit futura vita). HIL. in Matth. 10, 18 *impii* capti -is praesentium voluptatum et ad luxum saeculi venales (*cf.* AVG. in Rom. 35, 1 [*ad 7, 14* venumdatus sum sub peccato] accepta tamquam -o dulcedine temporalis voluptatis. serm. 30, 2). PROSP. carm. de ingrat. 478 ut merces operum sit gratia *dei* iudiciumque de -o, quo, quod donum ⌞perhibetur⌟ ematur (⌞ ⌟ *e. g. Rom. 5, 15. cf.* PROSP. *ibid.* 939 *ut* -o ... bonos, non munere ditet). ENNOD. opusc. 9, 1 p. 415, 25 iustum est, ut quod a te, domine, accipimus -o saltem vocis solvamus (*cf. l. 17*). *al.* Ⓑ *respicitur redemptio generis humani per Christum facta* (*saepe de ipso Christo, eius sanguine sim.*): VET. LAT. Marc. 10, 45 (cod. 1) *Christus venit* dare animam suam ⌞-um⌟ pro multis (⌞ ⌟ prolium *cod., quod defendit Rönsch, Collectanea philologa, 1891, 22 et 211, inter alia de compos. a* pro *et* luere *cogitans; gr. λύτρον, Vulg.* redemptionem). I Cor. 6, 20 (cod. 75. *al.*) nescitis, quia ... non estis vestri? empti enim estis -o (*gr. τιμῆς,* VVLG. -o magno; *explicat e. g.* TERT. pudic. 16 p. 253, 25 sanguine scilicet domini. *cf.* VET. LAT. I Cor. 7, 23 [*ibid.* = VVLG.] -o empti estis, nolite fieri servi hominum. CYPR. Demetr. 26 hanc gratiam Christus impertit ... redimendo credentem -o sui sanguinis. HIER. epist. 54, 4, 3. *al.*). CYPR. eleem. 23 ut Christo pro -o passionis et sanguinis vicem ... rependamus (*cf.* AVG. in psalm. 21, enarr. 2, 8 omnia ..., quae passus est, -um est *eqs.* CHROMAT. serm. 24, 4 passio ..., cuius -o *eqs.*). AVG. civ. 20, 15 p. 442, 12 fideles effuso illo -o iam redempti (*item audacius fere vice subst. q. e.* sanguis: in psalm. 93, 8 l. 43 *Iudaei* fuderunt -um suum, ut biberent -um suum. QVODV. c. Iud. pag. Ar. 18, 2 quando fundebatis -um salutis nostrae. ARATOR act. 2, 94 hic -i color est in gurgite *maris Rubri. al.; cf. l. 55*). serm. 27, 2 venit ad captivos ... carne mortali -um nostrum portans. QVODV. haer. 7, 41 -um meum ... sanguis Christi est; ... -um meum non habet -um (*sim. e. g.* CASSIOD. in psalm. 135, 24 -um, quod -um non haberet. *cf. p. 1206, 30*). VEN. FORT. carm. 2, 2, 28 *crux digna fuit* ferre -um saeculi. *al.* *respicitur eucharistia*: AMBR. sacr. 4, 4, 20 similitudinem pretiosi sanguinis bibis, ut nullus horror cruoris sit et -um tamen operetur redemptionis. AVG. conf. 7, 21, 27 poculum -i nostri (*cf.* 9, 12, 32 cum offerretur pro ea *defuncta* sacrificium -i nostri. 9, 13, 36 -i nostri sacramentum). 10, 43, 70 cogito -um meum et manduco et bibo *eqs.* SACR. Gelas. 869 ut vitalis ligni -o aeternae vitae suffragia consequamus. *al.*

b *nullo alio compensante -um* contingit *ex ipsa actione vel statu, sc. cuius labor sim. compensatur eius effectu* (*fere bono, grato; saepius de -o proposito, quo quis ad agendum inducatur; de damno quod contingit ex errore sim. l. 75. p. 1212, 8. 35; -um est ipse homo p. 1212, 16, cf. p. 1208, 48*): α *cum gen. rei, quae compensatur* (*praepos. p. 1212, 8*): Ⓘ operae -um (*-um datur ab alio remunerante p. 1207, 27. 1208, 71. 1210, 28; variatur locutio p. 1210, 17. 1212, 26*): *inde a* PLAVTO, *sc. praedicative in locutione* o. -um est *sim., v. vol. IX 2, 667, 23 sqq. 62 sqq., pro obi. in locut.* o. -um facio *vel* ago (*fere breviter pro 'facio aliquid, quod o. -um sit') ibid. 667, 50 sqq. ad notionem communem aestimationis addenda videntur imprimis exempla, ubi accedit enunt. secund.*: SYMM. epist. 5, 25 ut o. sit -um, quod ... litteris tuis ... satisfeci. CE 1434, 2 (*saec. IV ex.?*) ut lector noscas, est o. -um. *ad notionem deflexam* (*sc.* o. -um est *fere i. q. utile est, oportet*) *addi possunt* MARCELL. med. 6, 13 opobalsamo o. -um est alopecias unguere. MAXIM. eleg. 3, 1. Ⓘⓘ -um morae (*cf. p. 1212, 25*): VERG. Aen. 9, 232 *ad duces* admittier orant: rem magnam -umque m. fore (SERV.: se adferre rem ..., cuius mora -um posset adferre, id est poenam [*affert* TER. *infra*]; ... alii sic intelegunt: scimus ... adventum nostrum moram ... adferre *vobis ...,* verum huius morae erit -um, id est remuneratio). OV. am. 2, 14, 26 est -um parvae non leve vita m. 3, 13, 5 *Falerios veni*; grande m. -um ritus cognoscere (*item pro subi. est inf.*: SYMM. epist. 4, 37 maximum). LIV. 21, 48, 6 nullo satis digno m. -o tempus terunt. STAT. Theb. 11, 80 nec -um deforme m. cassique labores. SYMM. epist. 5, 79 ut sciam m. esse -um, si *eqs.*

Ⓘⓘ *iuncturae ceterae* (*selectae inde a* SEN. *philos.; plur. l. 22*): TER. Andr. 610 ego -um ob stultitiam fero (DON. *ad l. v. p. 712, 80 sqq.* SCHOL. Ter. p. 55, 30 id est poena [*sec.* SERV. *p. 1210, 21*]. 88, 8 dignam mercedem, -um in malo ponitur). OV. ars 1, 155 officii -um ... contingent ... crura *puellae* videnda (SEN. epist. 71, 28). Pont. 2, 3, 12 *vix esse unum,* virtutem -um qui putet esse sui (*postea*: si praemia desint. *item* -um virtutis: SEN. clem. 1, 1, 1 quamvis ... recte factorum verus fructus sit fecisse, nec ullum virtutum -um dignum illis extra ipsas sit. epist. 81, 19 v. omnium -um in ipsis est. *al.*). 2, 4, 16 hoc -um curae ... erat (MART. 1, 76, 1 o mihi curarum -um non vile mearum, Flacce [*sc. quem carminibus amicum paravi*]. IVV. 6, 474 est -um curae ... cognoscere). LIV. 32, 4, 6 haud satis dignum tanti laboris periculique -um erat (TAC. ann. 15, 12, 3 non vicos ... Armeniorum *expugnandos,* sed castra Romana *liberanda* ... -um l. peti. SVLP. SEV. chron. 2, 34, 2 -um fidei et l. tres pariter cruces ... reperiuntur *ab Helena. al.*). VELL. 2, 125, 1 tulit ... et voti et consilii sui -um res publica. SEN. Oed. 634 -a ... necis sceptra ... occupat (Phoen. 275). Phoen. 269 (*loq. Oedipus*) sceleris ... -um maius accepi scelus (LVCAN. 7, 750 belli scelerumque. *al.*). epist. 95, 33 voluptas ex omni quaeritur ...; nihil turpe est, cuius placet -um. VAL. FL. 3, 627 seu pluris *erit* tolerare moras ..., -um haut leve *erit* temporis acti. SIL. 16, 45 quam *mentem* deceat -umque operis sit tradere famae (GLOSS.⌞ Corp. o 200 o. -um: laborum -um). TAC. hist. 3, 31, 1 ne ... ira victoris ... in tribunos centurionesque, ubi -um caedis erat, [re]verteretur. 3, 72, 1 *Capitolium* incensum ... quo tantae cladis -o? PLIN. paneg. 80, 1 nec aliud tibi sententiae tuae -um quam bene iudicasse. *al.*

β *exempla cetera (fere subaudiendo gen., e. g.* operae; *cum gen. explicat. l. 39):* *vario usu*: PLAVT. Trin. 274 boni sibi haec expetunt: rem, fidem ...; hoc probis -um est. CATVLL. 77, 2 Rufe mihi frustra ... credite amice, – frustra? immo magno cum -o atque malo. OV. am. 2, 5, 62 -um grande magister habet (*sc. eorum, quae puellam in lecto docuit*). MANIL. 4, 95 et male consultis -um est *contra aequitatem.* 4, 393 conaris scandere caelum ...; pro -o labor est. TAC. Agr. 1, 2 celeberrimus quisque sine ... ambitione bonae tantum conscientiae -o ducebatur. hist. 3, 8, 1 Verona potior visa *ad sedem belli*; ... in Veronensibus -um fuit: exemplo opibusque partes iuvere. ann. 15, 19, 2 satis -i esse orbis, quod multa securitate ... cuncta ... obvia haberent. *al.* *accedit inf.* (*acc. c. inf.* STAT.; *iuxta gen. v. l. 4. 17. 30. p. 1211, 72 et vol. IX 2, 667, 38 sqq.*): PROP. 4, 5, 29 (*verba lenae*) simulare virum -um facit; ... maior dilata nocte recurret amor (*nisi potius ad p. 1209, 8*). STAT. Ach. 2, 92 sit -um ... quaesisse ... Scyron et ... primum ⟨me⟩ arma ostendisse *Achilli* (TAC. ann. 1, 57, 3 Germanico -um fuit convertere agmen. 2, 35, 1 noscere [MART. CAP. 2, 122 vers.]).

2 *notione deflexa, sc. aequatur, ad similitudinem formatur id quod compensatur, ut -um sit fere i. q. instar sim.*: MART. CAP. 5, 436 superi, quis placere immortalitatis instar ac -um videbatur (*nisi notione communi explicare malis*). ENNOD. carm. 1, 4, 77 quidquid fulget iaspis, quae viret in -o pasturae ficta smaragdus. 2, 85, 4 vivit *episcopus* post obitum discipuli -o. 2, 87, 4 *quidam est* virtutum -um, forma pudicitiae.

II *respectu compensandi minus vigente*: **A** *significatur potius status, quo quis (quid) valeat necne, aestimatio, quanti quis (quid) sit sim. (quod indicatur passim per attributa; quibus omissis* -um *significatur vi aucta aliquid non parvi aestimari p. 1213, 3. 9. 37. 64. 1214, 6. 8, cf. sub I p. 1205, 48); pertinet ad*: **1** *pecuniam, bona corporea* (*exempla potiora selecta inde a* CIC., *sc. quae respectu negotii contrahendi, obligationis solvendae fere carere videntur*): PLAVT. Aul. 494 faxim muli, -o qui superant equos, sient viliores ... cantheriis (*cf.* MANIL. 4, 925 exsuperant -o. SEN. epist. 110, 14 quae -um auri ... vicerunt. *sim. al.*). Epid. 410 (*nisi ad 2*) habes servum ... quantivis -i, non carust auro contra (*item gen. qualit. pendens e subst.*: TER. Haut. 64 agrum ... meliorem neque -i maioris nemo habet. CIC. inv. 1, 51 maioris. Tull. 21 magni. VARRO rust. 1, 7, 4 pluris. *et saepe; sine attributo fortasse* PLIN. nat. 9, 106. *praedicative*: PLAVT. Persa 625 [*iocose*] *Lucridis* nomen atque omen quantivis ... est -i. CIC. Verr. II 4, 8 alicuius [*v. p. 1201, 23*]. *al.* VARRO ling. 5, 176 minoris. *et saepe*). CIC. Q. Rosc. 33 accepit ... agrum temporibus eis, cum iacerent -a praediorum; ... nunc multo pluris est. Verr. II 4, 124 *Verrem* non solum artificio, sed etiam -o quaestuque duci (*postea*: non opere delectabatur, sed pondere *auri*). VARRO rust. 1, 4, 2 *quaedam faciunt agrum* vendibiliorem atque adiciunt ad fundi -um. VITR. 2, 8, 8 (*in aestimatione parietum veterum*) cum ... inveniunt eorum locationes, -a praeteritorum annorum singulorum deducunt octogesimas *partes.* VAL. MAX. 4, 8, 1 accedit ... -o rei *donatae* inaes-

[Hillen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

timabile momentum occasionis. SEN. benef. 7, 9, 3 crystallina, quorum accendit fragilitas -um (*cf. l. 9*). PLIN. nat. 1, 16, 24 quarum arborum materiae in -o *sunt* (*item sine attrib.*: 19, 152 omnia, quae in -o sunt. 33, 4. 37, 21 CLAVD. DON. Aen. 3, 485 p. 329, 19. *cum attrib.*: PLIN. nat. 31, 94 maiore in -o esse. PAVL. dig. 33, 10, 3, 3 magno [*opp.* vulgaria]. *aliter l. 7*). 19, 2 cum plerisque earum *rerum* -o usuque vitae maior ... perhibeatur auctoritas (*cf.* in *c. abl. de respectu*: 22, 107 non esset mellis auctoritas in -o minor. *al.* APVL. apol. 23, 5 tanti est in -o, quanti *eqs.*). 33, 5 quibus *crystallinis* -um faceret ipsa fragilitas (*sine attrib. ut*: 37, 85 libido -a singulis *lapidibus* facit. *an ad p. 1206, 6?*). 37, 62 (55 maximum ... -um habet adamas) proximum apud nos ... *quibusdam* margaritis -um est ...; tertia auctoritas smaragdis perhibetur (*ad notionem cf. infra l. 68*). IAVOL. dig. 38, 2, 36 mancipium, quod non -o, sed affectu sit aestimandum (MARCELL. dig. 12, 3, 8 -o, id est quanti res est, litem aestimari. PAPIN. dig. 21, 2, 66, 3. VLP. dig. 35, 2, 62, 1 *in lege Falcidia nihil* formali -o aestimandum esse [*opp.* praesens -um. *cf. p. 1208, 15*]. *et saepius*). TAC. Germ. 5, 3 ob usum commerciorum aurum et argentum in -o habent (SCHOL. Iuv. 1, 137). PANEG. 2, 14, 3 fercula sestertium milies aestimata patrimoniorum equestrium -a traxisse. *al.*

2 *dignitatem, honorem, usum sim.* (*quae saepe negantur, cf. e. g. l. 27 sq. 74; indicantur aestimantes per praepos.* apud *l. 40. 60. 61, per dat. l. 50, ut sublucere possit notio actionis aestimandi, ut e. g. etiam p. 1214, 9; saepius iuxta ponitur* honor, *e. g. l. 41. 47. p. 1214, 13*): **a** *locutiones sollemnes*: α *gen. qualitatis* -i (*fere de hominibus, de eorum opera l. 32, scriptis l. 30. 35; in bonam partem non nisi l. 29. 33. 34; cf. p. 1212, 63*): *attributive* (*in appos.* LIV. 28, 28, 9 minoris): PLAVT. Asin. 858 scito illum ante omnis minimi mortalem -i, madidum, nihili *eqs.* (Bacch. 444 senex. Mil. 558. *al.*). Cas. 98 vilice haud magni -i (Curc. 167 homo [Mil. 145]). TER. Ad. 892 maxumi. ARNOB. nat. 7, 34 p. 386, 23 animal ... nullius ... -i (AVSON. 350, 1 p. 206, 1 n. -i opusculum). *praedicative*: PLAVT. Aul. 790 nullust tam parvi -i, quin pudeat (Trin. 256. TER. Hec. 799 meam erus esse operam deputat p. -i). Bacch. 630 mortuos pluris -ist, quam ego sum. Epid. 502 me omnium hominum esse ... minimi -i. TER. Andr. 856 *senex* videtur esse quantivis -i (*postea*: severitas ..., fides). PLIN. epist. 7, 12, 6 negabis ... ullius -i esse *libellum,* cuius -um reposceris. PORPH. Hor. sat. 2, 7, 102 ego nihil dicor, id est nullius -i (GLOSS. III 335, 33 *οὐδενὸς ἄξιος*: n. -i). *al.* β in -o esse (*sine attributis praeter l. 44 sqq.; cf. supra l. 3*): PLAVT. Asin. 61 tu primus sentis *uxorem tuam morosam,* nos tamen in -o sumus (*apud eam, sc. ironice. item de hominibus*: CIC. S. Rosc. 77 *servi quidam* apud eum *Chrysogonum* sunt in honore et in -o. HOR. ars 372 *quidam* abest virtute diserti Messallae ..., sed tamen in -o est. LIV. 39, 6, 9 [*opp.* vilissimum]. SEN. benef. 3, 3, 2). VOLCAC. carm. frg. 1, 7 Caecilio palmam ... do ...; Plautus secundus ... exsuperat ceteros; dein Naevius ... -o in tertiost (*cf. infra l. 68; item accedit attributum*: OV. fast. 5, 58 in ... suo -o ruga senilis erat [*antea*: reverentia]. SEN. benef. 7, 10, 1 maiore. *al.*). LVCR. 5, 1273 ⌞*olim* fuit in -o aes aurumque iacebat⌟ ..., nunc ... aurum in summum successit honorem (⌞ ⌟ *sim.* OV. fast. 4, 405). 5, 1277 quod fuit in -o, fit nullo ... honore, OV. fast. 1, 217 *v. p. 1214, 41.* 5, 316 hortus. 6, 33 torus. 6, 179 sus. SEN. epist. 115, 8 quibus *pueris* omne ludicrum in -o est. *al.* *pro subi. est acc. c. inf.* (*cf. l. 56*): SEN. dial. 6, 1, 3 quamdiu in -o fuerit Romana cognosci. γ -um est (est *suppletur l. 63*): *pro subi. est (acc. c.) inf.* (*cf. l. 50*): MANIL. 4, 11 summum census -um est effundere censum (*item cum gen.*: SEN. epist. 90, 35 cuius *philosophiae* hoc -um est non posse -o capi. ENNOD. carm. 2, 101, 3). PLIN. nat. 12, 95 quem *corticem casiae* ... labare et exinaniri -um est (*opp. 12, 92* damnatur *cinnamomum molle* ..., cui labet cortex). *vario usu*: SEN. suas. 7, 8 quamdiu suus litteris honor, suum eloquentiae -um erit. SEN. dial. 10, 8, 1 *tempus res* vilissima aestimatur, immo paene nullum eius -um est. CVRT. 8, 2, 28 libertatis maius esse apud feminas quam apud viros -um (MART. 12, 62, 13 ut ... sit his -um meritis et gratia maior! QVINT. inst. 2, 5, 11 apud quosdam). PLIN. nat. 34, 1 cui *aeri* ... in usu proximum est -um *post aurum argentumque* (*cf. l. 68*). 37, 47 nec his *sucinis candidis* nec cerinis -um, fulvis maior auctoritas (*sc. est. item sine attrib.*: QVINT. inst. 2, 19, 3 nihil ars sine materia, materiae etiam sine arte -um est). *al.*

b *exempla varia* (*aestimantur res; homines l. 68. p. 1214, 3. 15*): PLAVT. Poen. 331 sq. primum prima salva sis, et secunda tu [in] secundo salve in -o; tertia salve extra -um (*sim. respiciuntur gradus dignitatis l. 11. 44. 62. p. 1214, 18; cf. plur.*: SEN. epist. 66, 6 animus ... non ex opinione, sed ex natura -a rebus imponens [*sim.* 89, 14, *ubi praecedit*: aestimans quanto quidque dignum sit]. 89, 15 dignitates et -a rerum nosse). LVCIL. 1326 virtus ... est -um persolvere verum ... rebus potesse, ... (1332) virtus divitiis -um persolvere posse, virtus id dare, quod re ipsa debetur honori. CVLEX 68 *ruri* nec Indi conchea baca maris -o est (*dat. fin. an pro* in -o?). HOR. carm. 4, 8, 12 *non signa pretiosa, sed* carmina possumus donare et -um dicere muneri (*luditur cum notione sub 1 illustrata ut*: epist. 2, 1, 35 *poematum* chartis -um quotus adroget annus *ut vinis*). ars 299 *quidam* nanciscetur -um nomenque poetae, si *eqs.* OV. am. 3, 4, 30 ipse timor *viri* -um corpore *feminae* maius habet, *ut alliciatur adulter ipso periculo* (rem. 232 *animus* -um ... corpore maius h. Pont. 4, 8, 68 iudicio -um res habet ista tuo, *sc. poesis* [*item sine adi.*: PLIN. nat. 13, 1]. *cf.* SEN. dial. 7, 22, 4 habere aliquid ... -i [*postea*: a. honoris]). fast. 5, 32 fit -um dignis, nec sibi quisque placet (*item sine adi.*: SEN. dial. 3, 6, 3 *rector civitatis* cupiditatem ... aequi conciliet animis faciatque vitiorum odium, -um virtutum. MART. 7, 17, 8 illis *libellis* -um facit litura *ipsius auctoris. cf. p. 1213, 9*). 6, 349 *ara Iovis Pistoris* nomine quam -o celebratior. trist. 5, 14, 31 si qua *virtus est* ... ⌞-i sibi merces ipsa petiti⌟ (*trad.*; -um s. virtus i. petitum *edd. nonnulli*). LIV. 45, 14, 1 ut -um honoremque debito beneficio addat *rex gratus.* VAL. MAX. 5, 4, 1 magno ... -o virtus aestimatur (SEN. benef. 2, 26, 2 *ut nemo* satis suo -o se aestimatum putet. epist. 66, 11. TAC. ann. 11, 26, 3 *ne* scelus ... *antea* probatum veris mox -is aestimaret). 5, 4, 7 nullis sordibus -um carae pietatis evilescit. PHAEDR. 4 epil. 6 Latinis dum manebit -um litteris. SEN. benef. 1, 6, 2 magna et in -o habita (epist. 75, 11 in magno -o habere in aliquo habenda vel in nullo. 123, 16 in nullo).

B *metonymice de ipsis rebus pretiosis, bonis (fere corporeis, sed v. l. 30 sq. 37; cf. p. 1205, 45); respiciuntur*: **1** *varia*: CIC. Verr. II 5, 56 *Mamertinos* apud istum tam multa -a ac munera conlocasse. AETNA 546 aurea saxa *in fornace* exsudant -um (*cf. imaginem p. 1210, 62 et* ENNOD. carm. 2, 46, 3 -um fornacis anhelae). OV. Pont. 2, 8, 6 *argentum,* quod, fuerit -um cum rude, numen habet (*sc. Caesarum imagines exprimens. item de materia artificii*: PLIN. nat. 34, 63 statuam inaurari iussit Nero ..., dein, cum -o perisset gratia artis, detractum est aurum *eqs.* 35, 4 *quidam imaginum* honorem non nisi in -o ducentes [*antea*: materiam conspici malunt]. CLAVD. 10, 88 admiscens artem -o. *al.; cf. p. 1212, 71*). LVCAN. 9, 365 *Hercules* abstulit arboribus *Hesperidum* -um. PLIN. nat. 14, 5 vitae -a (*v. supra p. 714, 4 sqq.; cf.* PLIN. epist. 1, 12, 4 haec tanta -a vivendi [*enumerantur antea*: vivendi causas ...: optimam conscientiam ..., praeterea filiam, uxorem *eqs.*]). 29, 19 aliena ... vivimus opera (*sc. medicorum*) perieruntque rerum naturae -a et vitae argumenta (*i. medicamenta naturalia*). 29, 24 invehi peregrinas merces conciliarique externa -a. FRONTO p. 196, 7 *dignitate relegati cuiusdam restituta* detrahis ignominiam eius liberis, nepotibus ..., quibus -a domi patrem fratresque reliqueris. IVL. VAL. 3, 34 *in convivio* incubare -is, inludere -is ..., vesci de -is. PRISC. periheg. 1026 *tellus* -o rubrae perfloret harundinis (*pro*: pretiosa harundine). *al.* **2** *pecunia, opes sim.*: SALL. Iug. 16, 1 quae *pars senatus* vero -um aut gratiam anteferebat (*opp. 15, 3* quibus ... aequum divitiis carius erat). OV. fast. 1, 217 in -o -um nunc est, dat census honores. VET. LAT. apoc. 18, 19 (cod. 51 = VVLG.) divites facti sunt omnes ... de -is eius *civitatis* (*gr. ἐκ τῆς τιμιότητος, Primas.* claritate). QVEROL. p. 4, 10 bustum in -um vertitur (*cf. 50, 26* aurum). AMBR. Hel. 15, 56 auro se iactet et -o *Babylon.* VVLG. Ier. 20, 5 universam substantiam civitatis ... omneque -um et cunctos thesauros. *al.*

appendix structurarum et iuncturarum selectarum (*imprimis ad I spectantium*): **1** *indicatur pro qua re -um detur, poscatur sim.* (*persona pro re l. 58*): **a** *per gen. passim inde a* PLAVTO, *v. p. 1211, 63, ceterum e. g. p. 1206, 25 sq. et* CIC. Q. Rosc. 33 praediorum. Verr. II 5, 62 missionis. dom. 23 provinciae. Att. 12, 23, 3 hortorum. *al.* **b** *per praepos.* (*pendentes e locutione verbali*): LIV. ANDR. trag. 1 -um pro noxa dabis (NAEV. trag. 8 ferat. PLAVT. Capt. 940 reddere. TER. Eun. 749 neque repeto ... quicquam ... -i. CIC. inv. 2, 115 postulare. *al.* VERG. Aen. 12, 352 LABEO dig. 14, 2, 10, 2. *al.*). TER. Andr. 610 -um ob stultitiam fero (GRACCH. or. frg. Gell. 11, 10, 6 accipiunt. CIC. Font. 17 datum. SIL. 7, 711. *al.*). **c** *per dat.* (*cf. p. 1215, 2; negleximus quae e verbo pendent*): CATO agr. 14, 3 operi -um. VERG. Aen. 5, 111 palmae, ⌞-um victoribus⌟ (*appos.*). TAC. ann. 3, 40, 1 virtuti -um. ZENO 2, 1, 16 mensuris -a. *al., e. g. p. 1210, 47.* **d** *per pron. poss.*: SVET. gramm. 15, 3 *servum* -um suum rettulisse. Ps. QVINT. decl. 5, 6 tuum. *al.* SATVRN. dig. 40, 14, 2 pr. *al., e. g. p. 1211, 55 sq.* **e** *per adi., sc.* -um nuptiale *v. p. 1206, 22.*

2 *indicatur qua in re constet -um* (*cf. praedicativa vel appositiones l. 74 sqq. p. 1208, 53. al., vice versa e. g. p. 1206, 10*): **a** *per gen. explicat.*: HOR. sat. 1, 6, 14 unius assis. LIV. 5, 48, 8 mille pondo auri. SEN. epist. 31, 9. 88, 5 immortalitatis. SIL. 1, 534 decoris. 16, 555 argenti *et* ... vestis (VET. LAT. act. 7, 16 [cod. 5. *al.* = VVLG.]. *al.*). QVINT. decl. 298, 16 cenae unius. TAC. Agr. 1, 2 bonae ... conscientiae. *al., ex quibus notanda videntur* QVODV. symb. 3, 7, 5 pecuniae. VEREC. in cant. 9, 14 mercedis (ARATOR ad Parth. 90. *vice versa*: OV. *supra l. 12.* COD. Theod. 14, 10, 1, 3). **b** *per adi.*: VLP. dig. 50, 13, 1, 5 nummario (COD. Theod. 7, 4, 29). AVG. quaest. hept. 7, 17, 1 pecuniario (virg. 9, 9).

3 -um *ponitur in structuris indicantibus aliquid compensationis causa dari, posci sim.*: **a** *praedicative* (*exempla selecta*): VERG. Aen. 12, 350 -um sibi poscere currus (PROP. 3, 11, 31 OV. epist. 5, 143.

[Hillen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

al.). Ov. epist. 6, 146 perfidiae -o qua nece dignus eras? 14, 129 *v. p. 1210, 26.* Liv. 24, 15, 3 capita hostium -um libertatis (-ti *fere trad.*) facta (Sen. benef. 1, 9, 1. *aliter p. 1207, 32*). 25, 6, 21 operae -um habent libertatem (45, 37, 5). Manil. 1, 338 *Cycnum* caelo Iuppiter ipse imposuit, formae -um (*spectat ad totum enunt. ut*: Sil. 7, 189 Tac. ann. 6, 29, 1). *al.*

b *cum praepos.*: Sil. 4, 757 membra ... in -um belli dare (Tac. hist. 1, 11, 3 Flor. epit. 2, 18, 4. *al.*). Maecian. dig. 35, 2, 30, 7 *summam* pro -o inferre (Porph. Hor. epist. 1, 18, 18. Cod. Iust. 4, 44, 9 [*a. 293*] pro eo *-o* ... pecoribus datis [*antea*: -i causa]. Ambr. Iob 1, 4, 10. *al.*). Vlp. dig. 14, 3, 5, 15 *si* pignus ... ob -um acceperit (Heges. 1, 43, 7). *al.* **c** *variis modis*: Gaivs inst. 1, 119 aes dat ... quasi -i loco (2, 104 Vlp. dig. 19, 5, 13, 1. *al.*). 3, 141 *res* -i nomine data (*et ter ibid.* Papin. dig. 40, 5, 22 pr. Schol. Cic. Bob. p. 132, 27. *al.*). Ambr. bon. mort. 1, 2 mors, quae -o damnationis infertur (*item abl.*: Iob 2, 1, 2 delictorum suorum -o ex summis in ultima corruisse *Iob.* in psalm. 118 serm. 17, 37, 3).

4 *iuncturae verbales notabiliores*: **a** *cum acc.*: α *dare, solvere sim.*: Liv. Andr. trag. 1 -um pro noxa dabis (Plavt. Men. 972 quid ... -i. Vid. 30 [*respicitur pecunia ut*: Enn. ann. 194 Cic. S. Rosc. 74. *al.*]. Tib. 1, 9, 33 [*praedicative*]. *al.*). Plavt. Asin. 128 hoccin -i redditur? (Capt. 940 pro bene factis. Enn. frg. var. 20 Lvcil. 1040. Varro rust. 2, 2, 6 [*respicitur pecunia ut* Liv. 42, 8, 7. *al.*]. *al.*). Men. 984 exsolvet (Liv. 26, 40, 15 Tac. ann. 6, 45, 1. *al.*). Ter. Andr. 39 persolvi (Lvcil. 1326. 1332 Cic. dom. 23 Liv. 6, 4, 2. *al.*). Cic. off. 3, 107 *si* pactum ... -um non attuleris (*item respicitur pecunia*: Val. Max. 6, 1 ext. 2 Qvint. decl. 344 them. *al.*). Tib. 2, 4, 33 -um si ... feras (Stat. Theb. 6, 531 [*praedicative*]. Tac. ann. 11, 6, 2. *al.; aliter l. 30*). Prop. 4, 11, 100 rependit (Ov. am. 2, 8, 21. *al.*). Liv. 32, 26, 14 -um ... solutum est dominis (*al.* Labeo dig. 32, 30, 6 Sen. benef. 6, 15, 2. *al.*). 45, 14, 1 ut -um ... addat (Plin. nat. 22, 14 Tac. hist. 1, 18, 2. *al.*). Val. Max. 4, 8, 1 numeravit (Sen. dial. 1, 3, 8. *al.*). *al.* β *accipere sim.*: Naev. trag. 8 -um pro factis ferat (Ter. Andr. 610. Hor. epist. 2, 2, 17 [*respicitur pecunia ut* Sen. contr. 7, 7, 1. *al.*]. Ov. epist. 14, 129. *al.*). Gracch. or. frg. Gell. 11, 10, 4 ab omnibus -um accipiunt (*sc. pecuniam ut ibid.* 6 Cic. Verr. II 1, 118. *al.* Catvll. 110, 2. *et saepe; incorporaliter e. g.* Sen. Phoen. 269). Ov. trist. 2, 11 hoc -um curae ... cepimus (Sen. Ag. 869. *al.; cum respectu pecuniae e. g.* Ivlian. dig. 38, 1, 25, 4). Val. Max. 4, 3, 10 *ut* -um ... reciperet (*sc. aurum; cum respectu pecuniae*: Scaev. dig. 4, 4, 47, 1. 45, 1, 135, 2. *al.; incorporaliter*: Tac. hist. 4, 32, 2). Iavol. dig. 18, 4, 8 *ut* -um ... a venditore consequatur (Ivlian. dig. 13, 1, 14, 2. *al.*). γ *varia*: Plavt. Mil. 727 merci -um statuit (728. Ter. Hec. 49 [= Haut. 48]. Liv. 32, 17, 2 [*praedicative*]. *al.* Tac. ann. 2, 87 Gaivs dig. 17, 1, 4. 18, 1, 35, 5. *al.*). 1061 quantum ... -i poscet (Cic. Verr. II 1, 7 Ov. am. 1, 10, 63. *al.; adde p. 1214, 75*). Persa 586 fac -um (Varro rust. 2, 2, 5. 2, 9, 7 Ov. am. 1, 10, 32. *al.; v. et l. 2. p. 1212, 44. 1213, 9. 1214, 7. vol. IX 2, 667, 50 sqq.*). Ter. Eun. 749 neque repeto ... quicquam ... -i (Vlp. dig. 12, 6, 26, 6. *al.*). Cato agr. 2, 7 si -um habeat *oleum* (Cic. Verr. II 3, 227 Hor. epist. 1, 16, 47 Eleg. in Maecen. 1, 135 Ov. am. 2, 5, 62. *al.; v. supra l. 3. p. 1211, 51. 1214, 4*). Gracch. or. frg. Gell. 11, 10, 4 petunt ... -um et praemium (Hor. epist. 1, 17, 42 Ov. trist. 5, 14, 31 Lvcan. 7, 750. Tac. ann. 15, 12, 3 [*praedicative*]. *al.*). Cic. Verr. II 2, 133 exquisitis palam -is (*al. v. vol. V 2, 1816, 80 sq. 1820, 28 sqq.*). 3, 163 -um ... constitutum (*al.* Varro ling. 5, 177 Sen. suas. 7, 3. *al.*). off. 3, 107 pactum pro capite -um (*al. v. vol. X 1, 206, 43; cf.* pacisci *ibid. p. 19, 13. 46. 48*). Alf. dig. 44, 1, 14 -um stipulatus est (Scaev. dig. 46, 3, 88. *al.*). Ov. am. 1, 8, 69 exigito -um (Liv. 45, 42, 11 Cels. dig. 31, 22. *al.*).

b *cum abl.*: Plavt. Epid. 120 operam ... emere -o (*al.* Ter. Hec. 57 Ad. 219 Cic. Tull. 14. *et saepe*). Men. 289 quibus hic -is porci veneunt (Liv. 2, 9, 6. 26, 11, 6 Fest. p. 360 Pompon. dig. 21, 1, 36. *al.*). Persa 579 *si* hanc vendidero -o suo (Cic. Verr. II 3, 179. *al.* Labeo dig. 32, 30, 3 Sen. contr. 7, 7, 9. *al.*). Tvrpil. com. 8 per sagam -o conductam (Cic. inv. 2, 1 Liv. 8, 38, 1 Phaedr. 4, 26, 6 Sen. benef. 6, 15, 7. *al.*). Lvcil. 199 *ficos* -o ingenti dat (Cic. dom. 23 Sen. Tro. 360. *al.*). Rhet. Her. 2, 7, 11 testes corrumpi ... -o (Cic. Verr. II 3, 158. *al.* Liv. 29, 22, 10. *al.*). Cic. S. Rosc. 76 -o ... induxit aliquem (79 Verg. Aen. 5, 399 Sen. benef. 4, 19, 4). 133 tanto -o ... mercatus est *vas* (*al. v. vol. VIII 799, 70 sq.*). Verr. II 2, 186 -o sese redemerunt (*al.* Caes. Gall. 1, 18, 3 Verg. Aen. 9, 213 Aetna 258. *al.*). Cluent. 47 -o sollicitare *servum* (Catil. 4, 17 Liv. 10, 21, 2 Stat. Theb. 2, 484). Caes. Gall. 4, 2, 2 impenso parant -o *iumenta* (Sall. Iug. 35, 4 Nep. Att. 13, 4 Liv. 41, 20, 13. *al.*). Liv. 39, 44, 7 summis -is ... locaverunt (8 Labeo dig. 19, 2, 58 pr. Gran. Lic. 28, 35). Sen. dial. 1, 3, 9 hoc *gloriae* -o aestimasse virtutem (Iavol. dig. 38, 2, 36. *al.; adde p. 1214, 14*). Colvm. 9, 8, 1 *apes* -o comparabimus ([para- *var. l.*]. Svet. Iul. 47 Pompon. dig. 6, 1, 70. *al.*). *al.*

c in -o esse: *i. q. aestimari, valere sim. v. p. 1213, 3. 37; i. q. venale esse, venire v. p. 1206, 21. 1209, 36 et* Plin. nat. 16, 14. *al.; alio usu occurrit e. g.* Clavd. Don. Aen. 1, 365 p. 80, 23 tantum ... fuisse in -o loci *emendi,* quantum *eqs.*

5 *iuncturae nominales, sc. cum adi. factae* (*subst. v. sub 1 et 2*): Plavt. Asin. 858 minimi mortalem -i (*al. v. p. 1213, 27.* Ter. Hec. 69 Ps. Sall. rep. 2, 9, 4 Liv. 41, 23, 8. *al.; cf.* parvum: *p. 1213, 31 et* Lvcil. 750 Cic. Verr. II 4, 134 Caes. Gall. 1, 18, 3. *al.*; minus: Varro ling. 5, 176 Liv. 22, 57, 12. 28, 28, 9. *al.*). Bacch. 630 pluris -i est (*al. v. vol. VIII 1608, 21 sqq.*). Cas. 98 vilice haud magni -i (*al. v. p. 1213, 28.* Cic. inv. 2, 1 Tull. 21 Catvll. 77, 2 Hor. sat. 1, 2, 122. *al.; cf.* maximum: Plavt. Poen. 842 Ter. Ad. 892 Gracch. or. frg. Gell. 11, 10, 6. *al.*; maius: Ter. Haut. 64 Cic. inv. 1, 51 Varro rust. 1, 13, 6. *al.*). Persa 579 *si* hanc vendidero -o suo (Ov. fast. 5, 58 Sen. suas. 7, 8 Sen. benef. 2, 26, 2. *al.; aliter p. 1214, 60*). Ter. Andr. 39 summum -um persolvi (Cic. Att. 12, 31, 2 Liv. 39, 44, 7 Manil. 4, 11. *al.*). Lvcil. 199 -o ingenti dat *ficos* (Liv. 10, 21, 2 Sen. benef. 7, 9, 2. *al.*). Cic. Verr. II 5, 61 -o certo (*al. v. vol. III 905, 68 sqq.; addas e. g. supra p. 1205, 54*). Att. 14, 13, 5 impenso (*al. v. vol. VII 1, 548, 67 sq.*). Tib. 1, 9, 52 -um ... grande referre (*v. vol. VI 2, 2184, 48 sqq., ubi legas* Ivv. 12, 127; *addi possunt* Tac. hist. 2, 47, 1. *al.*). Ov. am. 2, 14, 26 -um ... non leve (*al. v. vol. VII 2, 1214, 50 sqq.*). epist. 18, 163 -um non vile (Lvcan. 8, 9 Plin. nat. 9, 138 Mart. 1, 76, 1. *al.*). Liv. 21, 48, 6 digno morae -o (*al.* Sen. clem. 1, 1, 1 Plin. nat. 35, 62. *al.*). Pavl. Fest. p. 51 iusti -i finem (Pompon. dig. 6, 1, 70 Call. dig. 49, 14, 3, 5. *al.*). *al.*

6 *notabilia varia: in locutionibus* -um est (puto) *sim. pro subi. (obi.) ponitur (acc. c.) inf. p. 1210, 61. 71. 1212, 42. 1213, 50. 52, enunt. secund. p. 1211, 69.* -um *iteratur notione diversa p. 1213, 35. 54. 1214, 41. iunctura etymol.* -um pretiosum *v. p. 1200, 59; in lusu verborum cum* precibus *imprimis p. 1209, 52, cf. e. g. p. 1209, 12.*

deriv.: pretio, pretiosus.

compos.: appretio, depretio, impretiabilis, interpretium, manupretium. *Hillen.*

***prex,** precis *f.* (*sed de usu num. sing. v. l. 45 sqq.*). [*subst.* -x *significat actionem verbi q. e.* poscere, *quocum eadem radice coniunctum est*: prec- < *preḱ-; posco < *pr̥k-skō. *nomen priscum suffixo carens* *prĕḱ- *exstat etiam in lingua ind.* prā́ś- *'iurgium', fortasse etiam in avest. vet.* fəras- *'quaestio' Y 43, 9 et in cambr.* rheg *'exsecratio'* (*cf. Meillet, Mémoires Soc. Ling. 18, 1914, 315 sq.; Wackernagel-Debrunner, Altind. Gramm. II 2, 1954, 11. 26; Hamp, Zeitschr. vergl. Sprachf. 91, 1977, 242 sq.*). *Fo.*] *de origine*: Gloss. V 382, 42 -x, -is: a depraecatione. *scripturam* pre- *testantur* Gramm. suppl. 298, 32. 300, 24 *et tituli codicesque antiqui complures; tamen* prae- *exhibent e. g.* Epist. imp. Diocl. (Chart. lat. ant. XII 526) II 8. CIL X 4858, 6 (*saec. IV med.*). 1195, 6 (*saec. V?*). Verg. georg. 4, 470. *al.* (*cod. R, qui* Aen. 6, 51 *exhibet* pre-). Fronto p. 37, 17. *al. (cod. V; cf.* pre- p. 168, 13 *cod. A); nota*: Gloss. V 323, 25 preces: praeces. Not. Tir. 66, 85 -es. 67, 4 -um (*dub.; sequitur* preconium; *Kopp coni.* praec⟨oni⟩um *et* praeconi⟨n⟩um). *de formis: inter pluralia tantum afferunt* Char. gramm. p. 36, 10 -es *ἱκεσίαι* (*sed cf. l. 48. 50*). Diom. gramm. I 328, 3. Exc. Bob. gramm. I 549, 26 (*excipitur* Verg. Aen. 3, 437 -e). *al.; non omnes casus sing. in usu esse testantur* Char. gramm. p. 118, 27. Phoc. gramm. V 428, 28 -e. Prisc. gramm. II 189, 8 -is -i -e. *al.; nom. sing. per analogiam afferunt* Char. gramm. p. 49, 31 -x *ἱκεσία,* -is (*item* -x: Avg. gramm. V 498, 22 Phoc. gramm. V 412, 3. Evgraph. Ter. Andr. 606 [add. *a* p. 53] antiqui declinabant -x -is, unde remansit in usu accusativus et ablativus in singularitate. *al.; cf. l. 70. 72*). Serv. Aen. 1, 587 nubes ..., non nubs, licet dicamus ... -x -es, plebs plebes; ... *quae* non ... artis sunt, sed usurpationis, qua metri causa utuntur poetae, ut vel minuant vel augeant nominativum (*sim. testatur nom. sing.* -es Virg. gramm. epist. 1, 3, 1. *cf. l. 69. p. 1221, 46*). *usus auctorum: nom. sing.* -x *trad.* Vet. Lat. *p. 1220, 65, restit.* Cypr. Gall. *p. 1221, 46, gen.* -is *legitur* Cypr. laps. 25 Hil. trin. 10, 42. *al., dat.* -i Ter. Andr. 601 Phorm. 547 Greg. M. moral. 9, 28. *al., acc.* -em Plavt. Capt. 244 Cist. 302 Cato orat. 50 Apvl. flor. 16, 25 Tert. ieiun. 10 p. 288, 21. *et saepe, abl.* -e Acc. trag. 661 (*item in versu*: Catvll. 68, 65 Lvcr. 5, 1229 Verg. Aen. 3, 437. *et saepe*). Cic. inv. 1, 22 (*item in prosa*: Att. 11, 15, 2 Sen. dial. 10, 18, 4. *al.*). *nom. plur. heteroclit.* -ae Virg. gramm. epit. 4, 2, 7 (*versus rhetoris Catonis cuiusdam*) -ae temnuntur. *primam syllabam brevem esse testatur* Serv. gramm. IV 450, 18. *de notione* (*cf. p. 1220, 63 et definitiones aliarum vocum, e. g. p. 70, 57. vol. V 1, 596, 40*): Pavl. Fest. p. 116 'litatum' ... ex graeco a -bus, quas illi *λιτάς* dicunt (Gloss.). Serv. Aen. 2, 515 'ara' ... dicitur a -bus, quas Graeci *ἀράς* dicunt. Virg. gramm. epist. 1, 3, 2 cum dicis -es (*v. l. 56*) inpudica et procax erit et malae rei maxime postulatio, at -x ad bonam semper partem dirigetur. Gloss.^{L} II Philox. pr 202 -es: *ἱκεσίαι.* Gloss. II 331, 49 *ἱκεσία*: depraecatio, oratio, praecatio, -x. 395, 13 *παράκλησις*: obsecratio, -x, ... postulatio. *sim. al.* *legitur inde a* Plavto, Ennio, Ter., Catone; *longe praevalet plur., de sing. v. supra.* [*confunditur in codd. maxime cum* praeceps, *e. g.* Val. Max. 7, 3 ext. 4. Sen. dial. 11, 16, 5 (*ubi et* princeps).]

[Morelli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. actio precandi vel verba precando prolata (*raro metonymice de re petita, v. p. 1220, 5. 1221, 27 et e. g.* Ps. Lact. Plac. fab. Ov. 14, 12 impetratis -bus; *precantur homines fere clara voce [sola cogitatione p. 1218, 2. 22. 1220, 3. 1221, 6, fortasse et p. 1219, 72]; de animalibus vel rebus precantibus v. l. 22. p. 1218, 2. 1219, 45; ad intercessionem pro alio spectant e. g. l. 70. p. 1218, 6. 68. 1219, 11. 42*). *saepe ponitur una cum aliis subst., sive ut potius distinguantur vel opponantur, e. g.* arma Cic. Sest. 59 Verg. Aen. 3, 261 Ov. fast. 3, 198 Liv. 2, 40, 2. *al.*, auctoritas Cic. har. resp. 3. 46 Planc. 102 Liv. 24, 32, 5. *al.*, donum Afran. com. 171 Verg. Aen. 11, 229 Ov. epist. 3, 30 Liv. 2, 1, 9. *al.*, minae *v. p. 1218, 18 sqq. et vol. VIII 992, 33 sq. al.*, munus Hor. carm. 3, 10, 13 Sen. Med. 846 Homer. 984 Tac. hist. 4, 84, 1. *al.*, postulatio (postulatum) *p. 1219, 27*, pretium Ter. Eun. 1055 Acc. trag. 661 Hor. epist. 2, 2, 173 Ov. fast. 2, 805 sq. *al.*, vis Acc. trag. 661 Bell. Hisp. 1, 2 Hor. epist. 2, 2, 173 Ov. met. 6, 684. *al., sive ut potius coniungantur, e. g.* blanditiae *v. p. 1218, 14*, fletus *v. vol. VI 1, 904, 69 sqq.*, lacrimae *v. vol. VII 2, 837, 60 sq.*, misericordia Ter. Phorm. 498 Cic. Planc. 24. 102 Caes. Gall. 7, 15, 6 Liv. 30, 7, 8. *al.*, oratio *v. p. 1220, 60. 1223, 43, sacrificium* Cic. Cluent. 194. *al.* (*v. p. 1221, 57*), verba Cic. dom. 125 (*si recte suppletur*). Ov. met. 2, 815 fast. 2, 542. *al.* Sen. contr. 1, 1, 18. *al.*, votum *v. p. 1219, 46, cf. iuncturas cum gen. abundantes p. 1223, 41.*

I ***usu profano*** (*precantur fere homines, sed dei l. 55. 68. 72, animalia p. 1218, 2. 24 et ceterum e. g.* Phaedr. 1, 19, 6. 3, 16, 7): **A** *generatim*: **1** *cum emphasi quadam de petitione supplicantis, implorantis, se submittentis sim.* (*exempla potiora*): Plavt. Capt. 244 non ego erus tibi, sed servus sum; ... quod antehac pro iure imperitabam meo, nunc te oro per -em: per fortunam ... et per ... bonitatem patris ..., ne *eqs.* (*item imploratur servus l. 49*). Cist. 302 expurges, iures, ores blande per -em eamque *matrem puellae* exores ne tibi suscenseat. Enn. ann. 20 face ..., quod tecum -bus pater orat (*item imploratur filius*: Ov. ars 1, 689 nisi hoc matris -bus tribuisset Achilles, *ut se Scyro absconderet.* Sen. contr. 1, 1, 18 [*opp.* nihil suo iure, nihil pro potestate *pater petivit*]. Val. Max. 7, 3, 10. Qvint. decl. 298, 2 [*opp.* praeceptis]. *al.*). Ter. Andr. 601 (*loq. Davus*) nullus sum, ... nihil est -i loci relictum, *ne poena afficiar* (*item imploratur misericordia*: Phorm. 498 neque misericordia neque -bus molliri. 547. Hor. epod. 17, 53 [*loq. Canidia*] quid obseratis auribus fundis -es? *al.; in pugna*: Val. Fl. 6, 312 Sil. 15, 469. *al.*). Pacvv. trag. 317 *v. vol. VII 1, 598, 63.* Acc. trag. 661 neque pretio neque amicitia neque vi impelli neque -e. Cic. Sull. 18 numquam ... *Autronii* lacrimis ac -bus restitissem (*antea*: veniebat ... supplex ut se defenderem). p. red. ad Quir. 23 odium vel -bus mitigari potest, vel *eqs.* (*cf.* Sen. dial. 5, 1, 2 *iratos* quosdam ... -es vincunt, quidam insultant instantque summissis). Att. 11, 15, 2 Quintus non modo non cum magna -e ad me, sed acerbissime scripsit. Pvblil. sent. I 57 inimici ad animum nullae conveniunt -es. Caes. civ. 2, 42, 1 Curio ubi *in pugna* perterritis omnibus neque cohortationes suas neque -es audiri intellegit (*item dux ad milites*: Sall. hist. frg. 3, 98C multis -bus cum oraret. Verg. Aen. 10, 368 *Pallas* nunc -e, nunc dictis virtutem *militum fugientium* accendit amaris [*cf. Hom. M 267*]. Liv. 6, 24, 8 ab imperio totus ad -es versus. *al.*). Bell. Afr. 94 *Petreius* -bus a servo suo impetravit, ut se interficeret (*item ad mortem poscendam*: Val. Max. 4, 7, 5 Cvrt. 8, 2, 6. *al.; cf. in dissuadenda morte*: Nep. Att. 22, 2 *cum Agrippa Atticum* oraret atque obsecraret ..., -es eius ... obstinatione depressit. Sen. Herc. f. 1272. *al.* Cvrt. 8, 2, 11. *al.*). Verg. Aen. 3, 456 quin, *Aenea,* adeas vatem *Sibyllam* -busque oracula poscas. 5, 782 (*loq. Venus*) *cogor,* Neptune, -es descendere in omnes (*item supplicant dei e. g.* Ov. met. 2, 397 *dei* supplice voce rogant *Solem*: ... *eorum* -bus ... minas regaliter addit *Iuppiter*). Sen. Herc. O. 1488 ad te -es nunc, Hylle, supremas fero (*cf. p. 1218, 41*). benef. 2, 1, 4 nulla res carius constat, quam quae -bus empta est. *al.* **2** *de qualibet petitione*: Cic. Verr. II 4, 66 *candelabrum* sibi ut donaret, rogare ... coepit; ... ubi videt eum nihilo magis minis quam -bus permoveri *eqs.* Att. 14, 20, 3 cum ipsius *Bruti* -bus paene adductus scripsissem ad eum 'de optimo genere dicendi'. Catvll. 50, 18 audax cave sis -esque nostras (*sc. ut venias*) ... cave despuas (*subauditur color sub B1 illustratus*). 116, 6 saepe tibi ... requirens carmina uti possem mittere ..., qui te lenirem nobis ..., video ... nostras ... *non* valuisse -es (*vix ad l. 75*). Pvblil. sent. C 16 conscientia animi nullas invenit linguae -es. Nep. Dion 2, 3 *Plato* rediit *Syracusas* ... Dionis -bus adductus. Verg. Aen. 9, 90 (*Cybele Iovi*) hoc -bus sine posse parentem (*item petunt dei*: 12, 800 Ov. ars 2, 587. *al.*). Hor. epist. 1, 9, 2 (*Tiberio*) *Septimius* rogat et -e cogit ..., ut tibi se laudare et tradere coner (*item respic. commendatio*: Tac. Agr. 19, 2 ex commendatione aut -bus centurionem ... adscire. Plin. epist. 2, 13, 11. *al.*). 1, 13, 18 oratus multa -e nitere. Ov. met. 6, 684 dum rogat *Boreas* et -bus mavult quam viribus uti (*685* blanditiis. *item ad matrimonium iungendum*: 6, 689. fast. 3, 198 tolle -es ..., *Romule*: quod petis, arma dabunt. Sen. contr. exc. 8, 6, 4. *al.*). *al.* *de petitione sine verbis facta* (*vix huc l. 65*): Hor. epist. 1, 14, 14 (*ad servum*) tu ... tacita -e rura petebas, nunc urbem ... optas. Plin. nat. 8, 57 *leonem* velut mutis -bus orantem, *ut impedimento liberaretur* (*antea*: miserationem quaerebat).

B *speciatim*: **1** *in re amatoria* (*exempla selecta inde a* Prop.; *cf. p. 1219, 69*): Ter. Eun. 1055 perfice hoc -bus pretio, ut haeream ... apud Thaidem (*item respicitur intercessio alterius*: Ov. fast. 3, 688 [*Anna ad Martem*] evicta est; *meis* -bus vix dedit illa *Minerva* manus). Verg. Aen. 4, 319 (*Dido Aeneae*) siquis adhuc -bus locus. Hor. carm. 3, 10, 13 neque te munera nec -es *movent* (*postea*: supplicibus tuis parcas. *cf.* Ov. met. 13, 855 miserere -esque supplicis exaudi). Lygd. 4, 76 vincuntur molli pectora dura -e. Prop. 1, 1, 16 tantum in amore -es et benefacta valent. 1, 6, 6 me ... remorantur verba puellae mutatoque graves saepe colore -es. 1, 16, 20 *ianua* nescia furtivas reddere mota -es. Ov. ars 1, 440 blanditias ferat illa *cera* tuas ... nec exiguas ... adde -es (met. 14, 18 promissa -esque b.que. Liv. 1, 9, 16. *al.; cf. p. 1217, 73*). 1, 710 vir verba precantia dicat, excipiat ... comiter illa -es. met. 14, 377 *Picus* ipsamque *Circem* -esque reliquit. fast. 2, 805 sq. instat *Lucretiae* amans hostis -bus pretioque minisque: nec -e, nec pretio, nec movet ille minis (*iuxta* pretium *l. 5, iuxta* minas: Liv. 1, 58, 3 miscere -bus minas. Sen. Phaedr. 891 temptata -bus restiti; ferro ac minis non cessit animus). Sen. Phaedr. 635 sq. o spes amantum credula! ... -bus admotis agam; (636) miserere, ⌞tacitae⌟ mentis exaudi -es (⌞ ⌟ pavidae *Axelson vix recte; cf. p. 1217, 3. vol. VIII 732, 74 sqq.*). Calp. ecl. 3, 86 quodsi turpis amor *alterius* -bus *meis* ... obstiterit. Plin. nat. 10, 104 *columbis* circa veneris -es crebris pedum orbibus adulatio *est.* Stat. silv. 1, 2, 195 dona -esque et lacrimae vigilesque ... prope limina questus. *al.*

2 *in iudicio et in iure*: **a** *vario usu*: Cic. inv. 1, 22 *benevolentia iudicum comparatur*, si -e et obsecratione humili ac supplici utemur (*item apud iudices*: Font. 49 [*opp.* minae *accusantium*]. Planc. 75. *al.* Sen. contr. 9, 2, 11 damnaturi iurant nihil se gratiae, nihil -bus dare. *al.; ceterum in iudicio populi* Liv. 2, 35, 5. 3, 12, 9. *al., dictatoris* Liv. 8, 32, 12 [*opp.* minae]. 8, 32, 16 [*opp.* causa], *senatus* Plin. epist. 2, 11, 18 [*opp.* in defensione]. *al.*). Hor. epist. 2, 2, 173 tamquam sit proprium quicquam ..., quod ... nunc -e, nunc pretio ... permutet dominos (*respicitur precarium ut e. g.* Pavl. sent. 5, 6, 12 *et p. 1145, 29. 35. 40*). Sen. contr. 1, 7, 14 nec *pater in iudicio contra filium* se demisit in -es aut rogavit, sed iure patrio usus est (*item rogantur adversarii*: 1, 7, 15 Qvint. decl. 383, 5. Svet. Aug. 56, 4 *reum* -bus eripuit, exorato coram iudicibus accusatore). Fronto p. 37, 17 *in causa Herodis Attici est* dicendum de filio impio et -um paternarum inmemore (*ad rem v. Münscher, RE VIII 928, 3 sqq.; item rogat testator*: Papin. dig. 31, 77, 23 enixae voluntatis -es. 36, 1, 57, 2 defuncti -bus adstringi. Mod. dig. 36, 1, 47 obsequium defuncti -bus praebere. *al.; cf. p. 1217, 57*). *al.* **b** *fere technice respiciuntur libelli missi: ad imperatorem* (*ad regem* Cassiod.; *plur. praeter l. 52. 54*): Edict. imp. Nerv. Plin. epist. 10, 58, 9 *priorum principum beneficia* sint rata et certa, nec gratulatio ullius instauratis egeat -bus. Plin. epist. 10, 83 rogatus ... a Nicaeensibus ..., ut -es suas ad te perferrem, ... *eorum* libellum huic epistulae iunxi. Epist. imp. Alex. dig. 48, 10, 29 si libello dato adversarius tuus veritatem in -bus ab eo datis non adiecit (*cf.* Cod. Theod. 1, 2, 6 de veritate -um inquiri oportet. Novell. Valent. 19, 1, 2 fiducia -um. *al.*). Epist. imp. Gord. (cil iii 12336 subscr.) genus qu⟨ae⟩rellae -bus intentum (*seq.* rescripto). Cod. Iust. 1, 19, 1 (*a. 290*) licet servilis condicio deferendae -is facile capax non sit. Epist. praef. praet. (cil iii 7000; *a. 324/6*) 1, 1 quae in -em con⟨tul⟩is⟨tis⟩. Avg. in euang. Ioh. 7, 11 qui ... volunt supplicare imperatori, quaerunt ... iuris peritum, a quo sibi -es componantur. Cod. Theod. 4, 16, 1 -es et impetrata rescripta non placet admitti *in re iudicata.* 11, 30, 1 si cui forte relatio ... contraria videatur, is refutatorias -es ... offerat (Cod. Iust. 7, 6, 18 [*a. 327*]. *al.*). Not. dign. or. 19, 11 magister libellorum cognitiones et -es tractat (*item* occ. 17, 13. *sim. al.*). Cassiod. var. 2, 11, 2 datis -bus intimavit *eqs. al.* *ad magistratum*: Priscill. tract. 2, 51 ut quaestor, cum iustas -es diceret, respondere tardaret. Append. Visig. 2, 12 ille oblatis -bus nobis (*sc. iudici*) detulit in querella *eqs.*

3 *in rebus publicis*: **a** *precantur cives, senatus* (*saepius gratia sim. praestantes; aliter 2b*): **α** *in petendo magistratu* (*sibi vel alteri*): Cic. leg. agr. 2, 3 *ut consulatus meus non* diuturnis -bus efflagitatus, sed dignitate impetratus esse videatur. Planc. 9 non enim comitiis iudicat semper populus, sed movetur plerumque gratia, cedit -bus. 24 non potentia ..., sed -bus aliquid *candidato* attulimus etiam nos; appellavi populum tributim *eqs. al.* Liv. 4, 44, 5 *comitiis* non valuisse ... fratris pro fratre -es. 5, 18, 5. Tac. ann. 1, 15, 1 senatus largitionibus ac -bus sordidis exsolutus (*sc. comitiis in curiam translatis*). Plin. epist. 3, 20, 5 *olim suffragatores in senatu* graviter et paucis loquebantur; plus hoc quam -es proderat. paneg. 70, 9 codicillos amicorum ..., urbana coniuratione eblanditas -es. *al.* **β** *vario usu* (*exempla selecta*): Cic. dom. 7 *consul,* qui ... -bus tuis, *Clodi,* salutem ... meam praetulisset. fam. 1, 1, 2 Pompeium ... mo-

[Morelli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nere, ut magnam infamiam fugiat, non desistimus; sed plane nec -bus nostris nec admonitionibus relinquit locum. 11, 5, 3 (*D. Bruto consuli designato*) te obsecro isdem -bus quibus senatus ..., ut in perpetuum rem publicam dominatu regio liberes. Liv. 2, 56, 15 *nisi consul* plebem saevientem -bus lenisset. 39, 44, 8 senatus -bus et lacrimis victus publicanorum. Val. Max. 5, 4, 5 *Flaminius*, cum tribunus plebis legem ... repugnante senatu promulgasset, -bus minisque eius ... resistens. Octavia 493 (*loq. Nero*) ab invitis -es humilesque voces exprimit nostri metus. Plin. epist. 8, 6, 12 Caesarem liberti -bus vel potius imperio coram senatu obtemperantem. paneg. 26, 2 *congiarii die parvuli* plerique irritis -bus surdas principis aures adstrepebant. *al.* *interceditur pro aliis*: Cic. dom. 30 Pompeium *aliosque* ... opibus, contentione, -bus ... pro salute mea laborasse. Sest. 25 *a consulibus* flagitabatur ... cum querelis bonorum omnium tum etiam -bus senatus, ut meam causam susciperent. fam. 4, 7, 6 *in causa Marcelli sumus* -bus tardiores, quod ius adeundi, cum ipsi deprecatione eguerimus, non habemus. *al.* Dolab. Cic. fam. 9, 9, 3 meas ... -es apud eum *Caesarem* non minimum auctoritatis habituras puto. Ov. Pont. 2, 2, 69 tempus adest aptum -bus; valet ille *Augustus*. *al.*

b *precantur gentes externae earumque principes (fere in bello):* *ut parcatur, pax detur*: Cic. Sest. 59 *rex Armeniorum* amicitiae nomen ..., quod armis violaverat, id -bus est consecutus (*58* Pompeius cum ... supplicem ... vidisset). Caes. Gall. 1, 20, 5 *ut* rei publicae iniuriam ... -bus *Diviciaci* condonet. 7, 78, 4 *Mandubii* flentes omnibus -bus orabant, ut se in servitutem receptos cibo iuvarent *Romani*. Liv. 6, 26, 2 (*Camillus ad Tusculanos*) deprecandi potestatem a me habueritis; -bus eventum vestris senatus, quem videbitur, dabit. 25, 25, 7 de quorum *legatorum* -bus quam postulatis magis consilio habito (*cf.* 44, 14, 6 Prusiae -es magis quam postulatio *pro Perseo* fuere). 38, 3, 7 ut per auctoritatem *sociorum* ... -es *Aetolorum* nuper repudiatae faciliorem aditum ad senatum haberent. 44, 31, 13 *Gentius* ad -es lacrimasque effusus, genibus praetoris accidens in potestatem sese dedit. *al.* Val. Max. 6, 2, 1 cum *Privernates* auxilium unicum in -bus restare animadverterent. *al.* *ut varia concedantur* (*imprimis ut auxilium feratur*): Caes. Gall. 1, 16, 6 *cum Caesar* eorum *Haeduorum* -bus adductus bellum susceperit. 5, 6, 3 *Dumnorix* omnibus ... -bus petere contendit, ut in Gallia relinqueretur. 7, 8, 5 *Arvernorum* -bus permotus *Vercingetorix*. Ov. epist. 3, 30 auxerunt blanda grandia dona -e (*legati ad Achillem missi. in eadem re*: Sen. Tro. 316. *al.*). Liv. 4, 21, 8 Falisci perpelli ad instaurandum bellum ... sociorum -bus *non* potuere. *al.*

II *in religione* *et superstitione* (*precantur homines fere ad numina, sed ad angelos sanctosve p. 1221, 18, ad res p. 1220, 37, cf. p. 1220, 12; -es proferuntur verbis conceptis imprimis sub A2a–b et B2; fiunt alterius causa sive favendo, maxime p. 1220, 55. 1221, 32 [cf. e. g. l. 65. p. 1220, 1], sive nocendo, infestando p. 1220, 44 [cf. p. 1220, 34. 1221, 13. al.]; respectu petendi minus vigente sublucet color bene ominandi p. 1220, 55, venerandi l. 73. p. 1221, 47; usu laxiore precantur animalia p. 1220, 2, res p. 1221, 8. 44. 53*): **A *paganorum*** (*saepe in contextu variat vel coniungitur cum* votum, *e. g.* Afran. com. 171 Cic. Cluent. 194 nat. deor. 1, 36. *al.* Lvcr. 5, 1229 Bell. Alex. 15,8 Verg. Aen. 5, 234. 6, 51): **1** *generatim* (*exempla selecta inde a* Verg.): Plavt. Rud. 259 (*loq. sacerdos Veneris*) qui sunt qui a patrona ⌞-es⌟ mea expetessunt? (⌞⌟ *i. q. gratiam sim. [cf. p. 1221, 27] intellexit Marx, 1928, ad l., sed v. p. 1222, 57*). Cato agr. 134, 2 (*in sacrificio ante messem*) Iane pater, te ... bonas -es precor, uti sies volens propitius (*eadem formula ibid. iterum et* 134, 3. 139 [*in luco conlucando*]). Cornelia epist. frg. 2 non pudebit te *parentalibus* eorum deum -es expetere, quos vivos ... desertos habueris? (*sim. invocantur Manes*: Verg. Aen. 7, 133 -bus ... vocate Anchisen genitorem. Ov. fast. 2, 542 [*feralibus*]. *aliter p. 1220, 43*). Afran. com. 171 nullam ... accessi ad aram, quin deos suppliciis, sumptu, votis, donis, -bus plorans obsecrans nequiquam defatigarem. Cic. Verr. II 4, 94 *Agrigentini simulacrum Herculis* in -bus ... osculari solent. Planc. 97 *familiarium quorundam* -es et vota de meo reditu exaudiens Dyrrachium ... petere contendi. Catvll. 68, 65 (*cf. p. 1222, 60*) aura secunda ... iam -e Pollucis, iam Castoris implorata *a nautis* (*cf.* Lvcr. 5, 1229 *tempestate oborta dux classis* divom pacem votis adit ac -e quaesit [*nisi ad 2a*]. Hor. epod. 10, 18 *nautarum* -es ... aversum ad Iovem. *al.*). Verg. Aen. 8, 574 *di*, miserescite regis et patrias audite -es (*pro salute Pallantis ut*: 11, 158 nulli exaudita deorum vota -esque meae). Hor. epod. 17, 43 *Castor et Pollux* victi -e adempta vati reddidere lumina. carm. 3, 27, 11 ego cui timebo ..., oscinem corvum -e suscitabo solis ab ortu. Ov. am. 1, 3, 4 audierit nostras tot Cytherea -es (*ad iuvandum amorem ut*: 3, 7, 44 quas nunc concipiam per nova vota -es? met. 10, 642 [*loq. Venus*] detulit aura -es ad me ... blandas motaque sum. Sen. Herc. O. 539 [*loq. nutrix*] -bus tu, *Deianira*, ... advoca *Amorem. al.*). fast. 1, 696 efficiat ... ratas ... diva -es. 6, 251 in -e totus eram, caelestia numina sensi (*colore poscendi* [*v. 6, 249* fave] *an venerandi? cf.* CE 860, 2 [*saec. I*[1]*, v. CIL I*[2] *p. 517*[a]] numina vestra ... ⟨vene⟩ror -bus). trist. 3, 13, 18 concipiam ... bonas ore favente -es? (*die natali ut*: Pers. 2, 3). Octavia 760 tu vota pro me suscipe et -bus piis superos adora, maneat ut praesens status. Plin. nat. 8, 3 *elephanti aegri* herbas supini in caelum iacientes, veluti tellure -bus allegata. Apvl. apol. 54, 7 tacitas -es in templo deis allegasti: igitur magus es. CIL V 3221 deo magno aetern(o) ..., quot se -bus compotem fecisset (*meton. de rebus petitis*). *al.* *loci generales*: Cic. Cluent. 194 pietate et religione et iustis -bus deorum mentes, non contaminata superstitione ... posse placari. nat. deor. 1, 3 quid est quod ullos deis ... cultus honores -es adhibeamus? 1, 36 numquam nobis occurrit *deus* neque in -bus neque ... in votis. Verg. georg. 4, 470 nescia ... humanis -bus mansuescere corda *Ditis* (*cf.* Hor. carm. 1, 24, 17 non lenis -bus fata recludere, *sc. Mercurius ψυχοπομπός*. Prop. 4, 11, 2 panditur ad nullas ianua nigra -es. *al.*). Ov. fast. 1, 182 *Kalendis Ianuariis* templa patent auresque deum, nec lingua caducas concipit ulla -es. *al.*

2 *speciatim respiciuntur*: **a** *sacra publica*: Acc. praetext. 5 te sancte venerans -bus, invicte, invoco, portenta ut populo patriae verruncent bene (*fortasse verba pontificis, v. Ribbeck, Die röm. Tragödie, 1875, 597*). Cic. Font. 48 cuius *Vestalis* -es si di aspernarentur (*opp.* obsecratio *iudicum ab eadem facta. cf.* Hor. carm. 1, 2, 26 -e qua fatigent virgines ... Vestam?). dom. 125 *in dedicatione Clodii* quid foculus, quid -es, quid prisca ⟨verba⟩ voluerunt? *al.* Verg. Aen. 3, 437 Iunonis ... primum -e numen adora (*cf.* 8, 60 Iunoni fer rite -es iramque ... supplicibus supera votis). Paneg. in Mess. 132 *cum consulatum inisti, Iuppiter* intenta ... tuis -bus se praebuit aure. Hor. carm. 1, 21, 16 *Apollo* bellum ... pestemque a populo ... in Persas ... ⌞vestra⌟ motus aget -e (⌞⌟ *chori puerorum puellarumque; item*: epist. 2, 1, 133. 135 chorus ... caelestis implorat aquas docta -e blandus). carm. saec. 70 quindecim Diana -es virorum curat (*cf.* Stat. silv. 4, 3, 142 sollemni -e quindecim virorum). Act. lud. saec. Aug. (cil vi 32323) 143 Apollo, uti te ... bona -e precatus sum *eqs.* (*cf. ibid.* inc. [cil vi 32336] ⟨te bonas⟩ -es posco, uti *eqs.*). Liv. 22, 57, 5 Delphos ad oraculum missus est *Fabius* sciscitatum, quibus -bus suppliciisque deos possent placare. 29, 27, 5 secundum has -es cruda exta ... *Scipio* in mare proiecit tubaque signum dedit proficiscendi. *al.* **b** *ritus magici, incantamenta*: Cic. Cluent. 194 nocturna sacrificia ... sceleratasque eius *Sassiae* -es et nefaria vota (*quae sequuntur v. supra l. 6; respici videtur defixio sim. ut ibid.* 201, *v. Boyancé, 1953, ad l.*). Hor. ars 395 dictus ... Amphion ... saxa movere sono testudinis et -e blanda ducere quo vellet (*item invocantur res*: Ps. Mvsa herb. Vett. l. 187 herba vettonica ... his -bus adesto. Drac. Romul. 10, 139 *Medea* -bus elementa quatit mare sidera terras. *al.*). Ov. met. 7, 251 *Medea deos inferos* placavit -busque et murmure longo. 14, 365 concipit *Circe* ... -es et verba precantia dicit. fast. 2, 426 non tu pollentibus herbis, nec -e nec magico carmine mater eris (*nisi ad 1*). Sen. Herc. O. 453 artibus magicis ... coniugia nuptae -bus admixtis ligant. 459 mea iussi -e manes loquuntur (*sim. evocantur inferi*: Oed. 621 Lvcan. 6, 706). *al.* **c** *imprecationes, exsecrationes*: Cic. Pis. 43 *v. supra p. 1154, 54.* Caes. Gall. 6, 31, 5 Catuvolcus ... omnibus -bus detestatus Ambiorigem ... se exanimavit. Verg. Aen. 4, 612 (*loq. Dido*) *Hecate aliique di*, meritum ... malis advertite numen et nostras audite -es (Serv. imprecationes dicit, nam non sunt -es). Hor. epod. 5, 86 Thyesteas -es: '... diris agam vos *eqs.*' sat. 2, 6, 30 iratis ⌞-bus⌟ (Schol. imprecationibus. ⌞⌟ pedibus *coni. Shackleton Bailey*). carm. 1, 28, 33 *inhumatus* -bus non linquar inultis teque piacula nulla resolvent. Prop. 2, 16, 48. Ov. met. 3, 406 adsensit -bus Rhamnusia iustis. 15, 505 hostili ... caput *filii* -e detestatus *Theseus*. Ib. 72. 96 illum ego devoveo ... Ibin, qui se scit factis has meruisse -es. 413. Stat. Theb. 11, 617 exaudita parentis vota malaeque -es. *al.* **d** *acclamationes faustae, congratulationes sim.* (*petitione minus definita*): Ov. met. 7, 451 consonat adsensu populi -busque faventum regia. fast. 1, 176 cur laeta ... dicuntur verba kalendis *Ianuariis* et damus alternas accipimusque -es? Liv. 27, 45, 7 *milites* inter vota ac -es et laudes ibant *effusae multitudinis*. *al.*

B *Iudaeorum et* ***Christianorum*** (*saepe syn. est* oratio, *v. vol. IX 2, 888, 60 sq. 889, 55. quae voces variis coloribus distinguuntur l. 75. p. 1222, 8. 25. al.; cf.* Avg. epist. 149, 13 [*ad I Tim. 2, 1*] orationes ..., quas Graecus habet *προσευχάς*, distinguere a -bus vel precationibus omnino difficile est): **1** *generatim*: **a** *vigente respectu petendi*: α *vario usu*: Vet. Lat. II par. 6, 29 (cod. 91) omnis oratio et omnis -x, si fuerint omni homini, *tu exaudies eas* (*gr. προσευχὴ καὶ ... δέησις*, cod. 109 omnis o. et omnes -es, *aliter Vulg.*). psalm. 54, 2 (cod. 300) exaudi, deus, deprecationem meam et ne despexeris -em meam (*gr. προσευχὴν ... δέησιν, Vulg.* orationem ... deprecationem). Hebr. 5, 7 (cod. 89, *sim.* Vvlg.) *Christus* in diebus carnis suae -esque et subplicationes ad eum *deum* ... offerens (*gr. δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας*, Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 1, 67 orationes et -es̄). Tert. orat. 17 p. 190, 23 cum modestia et humilitate adorantes magis commendabimus deo -es nostras. Cypr. domin. orat. 2 ut, dum -e et oratione quam filius docuit apud patrem loquimur, facilius audiamur (*respicitur 'pater noster' ut*: 27 in consummatione orationis venit clausula universas peti-

[Morelli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tiones et -es ... concludens [*sc.* 'libera nos a malo']. testim. 3, 19 in -e cotidiana: 'fiat voluntas tua' [3, 22 HIER. epist. 13, 3]. AVG. in euang. Ioh. 7, 10 utere -bus, quas tibi ... composuit iurisperitus caelestis [*sec. usum iuris p. 1218, 43, ut ibid.* 7, 11 ISID. eccl. off. 1, 9]. *al.*). 5 *Anna* intra ipsas pectoris latebras precabatur; loquebatur -e occulta, sed manifesta fide (*sec. I reg. 1, 13. item de -e tacita* : DYNAM. vita Max. 5 l. 117 dum orationum -es intra arcana pectoris sui claustra diffunderet. *al.; cf. etiam l. 52. p. 1220, 3. de -e sine verbis facta*: MAX. TAVR. 76, 2 lacrimae ... tacitae quodammodo -es sunt). Fort. praef. 4 res ... omnibus postulationum nostrarum -bus expetenda (*sc. martyrium*). IVVENC. 1, 581 *quidam* -bus propriis gaudent adsistere turbas (*opp.* 1, 584 secreta domus -bus penetralia castis claudantur. *Vulg. Matth. 6, 5 sq. respondet* orare). LVCIF. non parc. 15 l. 6 conspice ..., quomodo dei homines ... contra inimicos dei domus -em fundendo *non* desinuerint (*affertur exod. 15, 16* decidat super eos timor). VVLG. Zach. 12, 10 effundam super domum David ... spiritum gratiae et -um (*Vet. Lat. Aug. civ. 20, 30. al.* gratiae et misericordiae). PRVD. perist. 1, 13 hic patronos esse mundi (*sc. martyres*), quos precantes ambiant; nemo puras hic rogando frustra congessit -es (*item rogantur sancti, angeli*: 9, 97 audit ... -es martyr ... ratasque reddit. PAVL. NOL. carm. 28, 110 currimus ... -e supplice nixi ad ... Felicis limina. AVG. conf. 10, 42, 67 ambiendum mihi fuit ad angelos? qua -e? *al.*). AVG. conf. 3, 4, 7 ille ... liber, *sc. Hortensius,* ... ad te ipsum, domine, mutavit -es meas et vota ac desideria mea fecit alia. PETIL. Aug. c. Petil. 2, 53, 121 vestras ... debiles -es cruenta vestra conscientia vacuat. Ps. AVG. coll. c. Pasc. 15 p. 1159 dicere solemus in -bus ... 'qui *deus* capit omnia, quem capit nemo' (*nisi ad b*). CIL VIII 21496 *reliquias* in hoc tabernaculo pro sua -e posuerunt *quidam* (*antea*: postulantibus a creatore). *al.* *metonymice de ipsa re petita* (*cf. p. 1220, 5, vix etiam p. 1219, 50*): VET. LAT. Luc. 2, 25 (cod. 2) *Symeon* expectans -em Isdrahel (*gr. παράκλησιν, cod. 3* exortationem, *Vulg.* consolationem. *sed fortasse cogites potius de errore interpretis, qui ibid. 6, 24 pro* π. *posuit* postulationem). HIL. trin. 10, 42 obtentae -is ... securitas. β *respicitur intercessio pro aliis* : VET. LAT. Ier. 11, 14 (Tert. pudic. 2. *sim. al.*) tu ne adoraveris pro populo et ne postulaveris pro his in -e et oratione (*gr. ἐν δεήσει καὶ προσευχῇ, Vulg.* laudem et orationem). Phil. 1, 4 (Aug. corrept. 6, 10) in omni -e mea pro omnibus vobis ... deprecationem faciens (*gr. ἐν πάσῃ δεήσει ... δέησιν, cod. 75* in omni oratione ... orationem, *Vulg.* in cunctis orationibus ... deprecationem). TERT. apol. 43, 2 qui pro vobis quoque vero deo -es sternant. CYPR. patient. 16 ut pro adversariis et persecutoribus -em facias. IVVENC. 1, 564 obsequio -busque deum mollire benignis pro vita *inimicorum.* RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 191, 14 *sancti dicuntur* iuvare eos *viventes* -bus atque interventu suo apud deum (*cf.* PAVL. NOL. carm. 19, 238 gratia, quae nos peccatis -e sanctorum exorante resolvit. SACR. Leon. 382 martyrum ... nos ... -bus et intercessione defende. *al.*). *al.* *precantur ipsae manus* (*cf. l. 8*): CYPR. GALL. exod. 682 (*ad 17, 12*) *Aaron et Hur* sustentant ... manus *Mosis precantis*, ut pectoris orsis palmarum -x (-es *trad.*) iuncta foret.

b *respectu petendi minus vigente adhibetur potius cum colore venerationis sim.*: VET. LAT. psalm. 49, 14 (cod. 300) immola deo sacrificium laudis et redde altissimo -es tuas (*gr. εὐχάς, Vulg.* vota). AVG. civ. 19, 23 p. 397, 19 cum eum *deum* per ... virtutes adoramus ipsam vitam -em ad ipsum facientes. CASSIAN. conl. 2, 22, 2 emittere ad deum -es puras levesque (*cf.* 9, 15, 2 ineffabiles ad deum -es purissimi vigoris effundere, *sc. contemplatione mystica*). DRAC. laud. dei 2, 73 *ut elementa, fluctus sim. deum* adorent ... -es sine fine canentes. ORIG. in Matth. ser. 18 p. 33, 27 ex quali corde eleemosynae offeruntur vel psalmi vel -es vel ieiunia. *al.*

2 *speciatim in sacris ecclesiae sollemnibus* (*imprimis in missa; iungitur* sacrificium *l. 69 et* CYPR. epist. 65, 2, hostia SACR. Leon. 318 Gelas. 1507. *al.; saepius de ipsis verbis orationis, v. e. g. p. 1222, 1 sq.*): **a** *vario usu*: TERT. paenit. 9, 4 ieiuniis -es alere, ingemiscere ..., presbyteris advolvi (*respicitur paenitentia ut*: CYPR. epist. 43, 6 [*ad lapsos*] cum -bus atque orationibus nostris vestras quoque orationes et -es iungite. 55, 11 Trofimo ... paenitentia deprecationis errorem pristinum confitente ... auditae sunt eius -es. laps. 14 *ut lapsos* ad -em satisfactionis instigem. SACR. Gelas. tit. 1, 15 p. 17 Mohlb. orationes et -es super paenitentes. *al.*). Scap. 2, 8 sacrificamus pro salute imperatoris ... deo nostro ... pura -e (*cf. e. g.* HIL. coll. antiar. app. p. 183, 5 *fideles* pro *imperatoris* incolumitate ... offerant -es). CYPR. domin. orat. 4 *quando* sacrificia divina ... celebramus, disciplinae memores esse debemus, non passim ventilare -es nostras inconditis vocibus. epist. 62, 4 (5) in sacrificiis et -bus *episcoporum.* 65, 4 *cum nemini* dominus per eius *sacerdotis lapsi* orationes et -es prosit. 70, 2 pro baptizato quam -em facere potest sacerdos sacrilegus? (*item in baptismo* : sent. episc. 18 aqua sacerdotis -e in ecclesia sanctificata abluit delicta. AMBR. sacr. 2, 5, 14 venit sacerdos, -em dicit ad fontem. AVG. bapt. 6, 24, 47. *al.*). AVG. in psalm. 61, 23 hodiernam -em pro illo *in ecclesiam revertente* fundite domino. CONC. Carth. a. 397 p. 39 l. 127 quicumque sibi -es aliunde describit, non eis utatur, nisi *eqs.* (*cf.* REG. eccl. Carth. l. 1236 ut -es, quae probatae fuerint in concilio, sive praefationes ... celebrentur nec aliae ... proferantur). MARCELL. chron. II p. 102, 525 *Iohannes papa Constantinopoli* diem ... resurrectionis plena voce Romanis -bus celebravit. GREG. M. epist. 11, 21 l. 32 -es illae, quae super cereum ... dici solent. *al.* *significantur orationes, quae pertinent ad missas singulorum festorum*: EPIST. pontif. 907 *v. sub b.* SACR. Leon. tit. 9 p. 21 Mohlb. -es in ascensa domini. Gelas. tit. 1, 1 p. 7 Mohlb. orationes et -es in vigiliis natalis domini. *al.* **b** *fere technice significatur canon missae* (*per sing. praeter* AVG. civ.; *-es privatae distinguuntur per plur. l. 13; exempla certiora*): CYPR. epist. 1, 2 apud altare dei *quidam defunctus non* meretur nominari in sacerdotum -e. 37, 1 vestri .... memores, et quando in sacrificiis -em cum pluribus facimus et cum in secessu privatis -bus oramus. unit. eccl. 17 *schismaticus* constituere audet aliud altare, -em alteram inlicitis vocibus facere. AMBROSIAST. in I Cor. 14, 16 per hos ... impletur confirmatio -is, qui respondent 'amen'. AVG. civ. 8, 27 p. 366, 17 stantem sacerdotem ad altare ... *non* dicere in -bus 'offero tibi sacrificium, Petre' (*immo 'tibi, deus', cf. e. g. Sacr. Leon. 958*). c. Petil. 2, 30, 69 p. 59, 1 -em sacerdotis verbis et mysteriis euangelicis conformatam. trin. 3, 4, 10 quod ... -e mystica consecratum rite sumimus. EPIST. pontif. 311 Cabié l. 44 antequam ⌞-em⌟ sacerdos faciat (*postea*: inter sacra mysteria. ⌞ ⌟ pacem *var. l., v. ed. p. 41 sqq.*). COMM. instr. 2, 35, 15 sacerdos domini cum 'sursum corda' praecedit, in -e fienda ut fiant silentia. EPIST. pontif. 907 Migne 69, 18[D] canonicae -is textum (*distinguuntur* paschalis diei -es). GREG. M. epist. 9, 26 l. 29 orationem ... dominicam ... post -em dicimus. *al.*

appendix syntactica et stilistica : **1** *structurae notabiliores indicantes*: **a** *quid vel de qua re petatur* (*cf. d*): α *per praepos. vel gen.*: CIC. Planc. 97 -es et vota de meo reditu (AVG. civ. 5, 20 p. 232, 20 de illis sanandis. epist. 29, 2). PLIN. nat. 7, 148 mortis (*item per gen.*: 10, 104 veneris. CYPR. laps. 14 satisfactionis). AVG. serm. 339, 9 coll. Morin p. 200, 25 -es nostrae non sint pro rebus saecularibus *eqs.* β *significatis ipsis verbis precantium: oratione recta* : VERG. Aen. 3, 599 sese ad litora ... cum fletu -busque tulit: 'per sidera testor *eqs.*' 4, 612 nostras audite -es: si *eqs.* 10, 368. OV. met. 10, 483 est tales complexa -es: 'o siqua *eqs.*' TAC. ann. 2, 71, 1. *al.* *enunt. finali* (*negleximus quae pendent potius e verbo, ut* PLAVT. Capt. 244 te oro per -em ..., ne ... atque ut): LIV. 8, 35, 1 consensus populi R. ad -es et obtestationem versus, ut *eqs.* (39, 14, 1 CVRT. 7, 2, 30. *al.*). 24, 26, 3 addidit -es ..., ne ... sinerent (38, 45, 3 legatorum -bus, ne ... vellet, retentum *proconsulem*). TAC. hist. 1, 65, 2 nec iam secreta exhortatio, sed publicae -es: irent ultores (*sine coniunctione ut* ann. 4, 53, 1. 15, 11, 3).

b *quis (quid) petat per gen. subi. inde a* CIC. Font. 48. 49, *pron. poss. inde a* CIC. dom. 7, *cf. adi. pro gen.* -es humanae *p. 1220, 10,* maternae *vol. VIII 468, 2,* patriae *vol. X 1, 758, 49 sq.*

c *a quo petatur: per gen.*: CORNELIA epist. frg. 2 eorum deum. CATVLL. 68, 65 Pollucis. CYPR. epist. 65, 2 domini (*nisi de oratione dominica*). CASSIOD. Ios. antiq. 5, 212 dei (*gr. ἱκετείαν*). *per praepos.* (*potius ad verbum spectare videntur praepos.* DOLAB. Cic. fam. 9, 9, 3 PVBLIL. sent. I 57. *al.*): CIC. har. resp. 63 faciles sunt -es apud eos, qui *eqs.* BRVT. Cic. ad Brut. 24, 1 adversus regem. HOR. epod. 10, 18 ad Iovem. AVG. civ. 19, 23 p. 397, 19 ad ipsum. *al.* *per adi.*: SEN. Oed. 621 Stygias -es geminat sacerdos. SACR. Leon. 916 ut ad -es tuas corda ... flectamus.

d pro *quo petatur*: CIC. Planc. 69 meas pro Plancio -es. LIV. 4, 44, 5. 24, 26, 10. *al.* (*saepius dubites utrum praepos. potius ad verbum spectet necne, e. g.* LIV. 5, 18, 5). *conferri potest praepos.* super *p. 1221, 64.*

2 *iuncturae potiores*: **a** *verbales* : α *acc. obi.: a parte precantis* : PLAVT. Rud. 25 expetessunt (*item pro obi. acc. int. accedit ad verba poscendi* : CATO agr. 134, 2 precor [*al. v. p. 1219, 52*]. CORNELIA epist. frg. 2 expetere. ACT. lud. saec. inc. [CIL VI 32336] posco. *vix addas* CATVLL. 68, 65 *sec. vol. VII 1, 646, 77, cf. e. g. supra p. 1220, 25*). CIC. nat. deor. 1, 3 quod ... deis ... -es adhibeamus (*al. v. vol. I 649, 39 sqq.*). VERG. Aen. 5, 234 ni ... fudisset ... -es (*al. v. vol. VI 1, 1566, 79 sqq.*). 8, 60 Iunoni fer rite -es (SEN. Herc. O. 1488 Phoen. 500 VAL. FL. 4, 547. 8, 442 SIL. 12, 327. *al.*). HOR. epod. 5, 86 misit Thyesteas -es (*al. v. vol. VIII 1175, 25 sqq.*). OV. met. 6, 689 admovi ... -es (*al. v. vol. I 775, 32 sqq., ubi legas* Pont. 3, 7, 36). *al.* *a parte eius, qui aditur* : CIC. Cluent. 201 -es a vestris mentibus repudiare debetis (dom. 26 p. red. in sen. 12 Sest. 26 Pis. 64 LIV. 38, 3, 7). Pis. 43 di ... meas -es audiverunt (ad Q. fr. 1, 3, 9 VERG. Aen. 4, 612. 8, 574 OV. Pont. 4, 9, 130. *al.* LIV. 3, 58, 5. *al.; aliter e. g.* CAES. civ. 2, 42, 1). VERG. Aen. 11, 158 exaudita ... vota -esque (*al. v. vol. V 2, 1192, 2 sq. 5 sqq. 70 sqq.; aliter* CIC. Planc. 97). OV. am. 3, 13, 9 accipit ara -es votivaque tura (fast. 4, 320 *Cybele,* accipe ... -es. Ib. 72. *al.* LIV. 42, 30, 8 STAT. Theb. 8, 123. *al.*). met. 1, 701 -bus spretis (8, 852 SEN. Thy. 299 HOMER. 26 APVL. met. 6, 20, 2. *al.*). *al.* β *abl. instr.* (*fere a parte precantis*): ENN. ann. 20 quod tecum -bus pater orat (*al. v.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vol. IX 2, 1052, 18 sqq.; cf. per -em *ibid. 29 sq.*). TER. Phorm. 498 molliri (SEN. Phoen. 141 IVVENC. 1, 564). AFRAN. com. 171 -bus plorans obsecrans (CIC. fam. 11, 5, 3 MARCELL. Cic. fam. 4, 11, 1 PLIN. epist. 4, 9, 12). CIC. Cluent. 194 iustis -bus deorum mentes ... placari (dom. 140 OV. met. 7, 251 LIV. 22, 57, 5. *al.*). Sull. 55 *Faustus* -bus a P. Sulla petit, ut *eqs.* (Lig. 13 CAES. Gall. 5, 6, 3. 7, 26, 3 HOR. epist. 1, 14, 14 OV. met. 8, 271 LIV. 1, 16, 6. *al.*). dom. 139 sororis -bus ... adductus (Att. 14, 20, 3 CAES. Gall. 1, 16, 6 NEP. Dion 2, 3. *al.*). BRVT. Cic. ad Brut. 3, 2 moveor hominis -bus (BELL. Afr. 91, 3 HOR. carm. 1, 21, 16 OV. ars 1, 441. *al.* LIV. 37, 17, 7. *al.*). 24, 3 -bus esse impetrandam salutem (BELL. Afr. 94 LIV. 29, 30, 2 SEN. dial. 12, 9, 6 PLIN. nat. 10, 75. *al.*). BELL. Alex. 15, 8 quin ... -bus ... victoriam ... ab dis ... exposceret (*al. v. vol. V 2, 1771, 73. 1773, 3; cf.* poscere *p. 70, 69 sq.*). 59, 1 multitudinis -bus ... commotus (*al. v. vol. III 1945, 3. 1946, 28 sqq.*). VERG. Aen. 2, 689 -bus si flecteris (OV. met. 11, 439 LIV. 2, 1, 9 SEN. Herc. f. 570 dial. 10, 18, 5 HOMER. 1034. *al.; cf.* OV. met. 2, 482 *ne* -es animos ... flectant). HOR. epod. 17, 43 *Castor et Pollux* victi -e (LYGD. 4, 76 OV. met. 6, 483. *al.* LIV. 23, 8, 4. 30, 12, 22. *al.* SEN. Phaedr. 239. *al.*). carm. 1, 2, 26 -e qua fatigent virgines ... Vestam? (*al. v. vol. VI 1, 349, 11 sqq.*). OV. am. 2, 3, 17 -bus temptasse (met. 11, 239 SEN. Phaedr. 891 CLAVD. 1, 165). *sim. al.* -e precari *v. p. 1220, 18 et* FRONTO p. 87, 5 APVL. Socr. 15 p. 151. γ *iuncturae variae* (*cf. l. 1. 16*): CIC. Font. 49 ut plus apud vos, *iudices*, -es virginis ... valuisse videantur (Mil. 34 Lig. 31 CATVLL. 116, 6 PROP. 1, 1, 16 OV. met. 13, 89. *al.* LIV. 4, 42, 7. *al.*). Sull. 18 numquam ... -bus restitissem (VAL. MAX. 5, 4, 5 SEN. benef. 2, 14, 3. *al.*). Planc. 9 cedit -bus (ad Brut. 20, 1). VERG. Aen. 5, 782 -es descendere in omnes (SEN. Phaedr. 669 ad -es). OV. met. 8, 73 ignavis -bus Fortuna repugnat (SEN. Med. 294 CVRT. 5, 3, 13 SIL. 9, 56). LIV. 3, 28, 9 a proelio ad -es versi (6, 24, 8. 27, 50, 5 in -es. *al.*). *sim. al.*

b *nominales*: α *cum adi.* (*cf. p. 1222, 51*): CATO agr. 134, 2 bonas (*al. v. p. 1219, 52. 75. 1220, 28 sq.*). CIC. Cluent. 194 iustis (OV. met. 1, 377. 3, 406 LIV. 4, 42, 9 STAT. Theb. 2, 374. *al.*). Att. 9, 11ª, 3 omnibus (CAES. Gall. 6, 31, 5. 7, 26, 3. 7, 78, 4 VERG. Aen. 5, 782. *al.*). SALL. hist. frg. 3, 98C multis (HOR. carm. 4, 5, 33 epist. 1, 13, 18 LIV. 2, 2, 8. *al.*). HOR. carm. 1, 35, 5 sollicita (OV. met. 8, 271 Pont. 3, 1, 148). 4, 1, 8 blandae (*al. v. vol. II 2039, 10 sq.*). epist. 1, 14, 14 tacita (APVL. apol. 54, 7 SCHOL. Iuv. 6, 587 MAX. TAVR. 76, 2). OV. epist. 6, 73 castas (SEN. Phaedr. 108 CLAVD. 10, 22). met. 6, 161 pia (LIV. 6, 23, 12. 34, 3, 7 SEN. Tro. 694 OCTAVIA 760. *al.*). SEN. dial. 11, 16, 6 publicis (12, 9, 6 TAC. hist. 1, 65, 2). TAC. ann. 1, 13, 4 irritas (PLIN. paneg. 26, 2. *al. v. vol. VII 2, 433, 60; cf.* ratas *p. 1219, 72. 1221, 19*). *al.* β *cum gen. vocum notionis affinis* (*cf. p. 1217, 15 sqq.*): SEN. contr. 1, 3, 10 exaudierunt dii ... publici[um] voti -es (publica vota et -es *Müller*). CYPR. epist. 11, 6 -es orationis (HIL. in Matth. 4, 18 impacificae o. trin. 10, 37. 40 DYNAM. vita Max. 5 l. 117). Fort. praef. 4 *res* omnibus postulationum nostrarum -bus expetenda.

deriv.: precarius, precicula, precor. *Morelli.*

pri *v.* prae *p. 372, 20.*

[priamplum, *lectionem cod. Paris. 2685* FVLG. serm. ant. 44 (*v. vol. II 1714, 27 sqq.*) *vix recte defendit Heraeus apud Walde-Hofmann³ II 361 intellegens* praeambulum.] *Bk.*

priceps *sim. v.* princeps. **prīde** (-ē) *v.* pridem, pridie.

***prīdem** *adv.* (*vice praepos. sub II*). [*sine dubio cognatum est cum* prī, pri-or *et* pris-tinus; *alii formam* prī-dem *originariam putant, alii derivant de* *prīs-dem, *sed ratio parum certa est. ad terminationem adverbialem* -(d)em *cf. Leumann, Gramm. 1977, 467. Fo.*] *scribitur* pridim DECRET. centon. Sentin. (CIL XI 5749; *a. 261*) 12; *scripturam* pride *improbat* PROB. app. gramm. IV 199, 16 (*exempla antiqua nulla invenimus, sed cf. l. 69. p. 1224, 70. 1225, 67 et pro* pridie *p. 1229, 26*). NOT. Tir. 45, 7 quam -m. -i- *longam esse testatur* PRISC. gramm. II 91, 14. *de notione*: SYNON. Cic. p. 421, 26 *v. vol. IX 2, 556, 56 sq.* GLOSS. ante aut olim. antea, dudum. ante aut ante diem (*contaminatum, v.* GLOSS.ᴸ III Abstr. PRI 10 sq.). praeterito tempore. GLOSS. V 301, 13 iamdudum: p[e]ridem, paulo ante. *cf. ad singulas iuncturas sub IB. legitur inde a* PLAVTO (iam -m *17 / aliter 5*), CATONE (*1/0*), TER. (*2/2*), TITIN. (*1/0*), POMPON. (*1/0*), CIC. (*83/4*), *ceterum saepius e. g. apud* VERG. (*8/0*), OV. (*13/0*), LIV. (*18/0*), PLIN. *maiorem* (*18/13* [*sc.* non *vel* nec -m]), STAT. (*3/13*), TAC. (*18/12* [hist. *11/0,* ann. *2/11*]), PLIN. *minorem* (*8/0*), SVET. (*9/0*), APVL. (*6/10*); *ab aet. inferioris auctoribus* (*excepto e. g.* CASSIOD.) *rarius adhiberi vid. et quidem fere saepius* -m *quam* iam -m. [*in codd. confunditur e. g. cum* pridie COLVM. 11, 2, 92 AVG. c. Fel. 2, 1 p. 827, 9. *al.* (*falso trad.* IREN. 2, 26, 2. *al.; cf. p. 1228, 42 et locos p. 1232, 34 sqq. laudatos*), quidem STAT. Ach. 1, 713 FLOR. epit. 4, 12, 11. *al.* (*restit. Bulhart* Ps. TIT. epist. l. 500, *v. Rev. Bénéd. 62, 1952, 299*), primum NOVELL. Valent. 21, 1, 4 (*falsa var. l.* VERG. Aen. 8, 190, *falso trad.* COLVM. 12 praef. 1). *interpolatum vid.* PLAVT. Amph. 692; *e coni. dub.* CVRT. 9, 6, 18.]

I *adv. temporis, quo indicatur aliquid aliquanto vel multo prius (factum) esse vel ex priore tempore exstitisse. tempus definitur saepius per enunt. temp., quae inducuntur per* cum PLAVT. Cas. 461 CIC. Att. 2, 7, 4 LIV. 40, 8, 8. OCTAVIA 590 (*cf. Zwierlein, Krit. Komm. 1986, ad l.*). CYPR. epist. 14, 2. *al.* (*cf.* cum *explicativum p. 1227, 13*), ex quo VERG. Aen. 2, 647 PETRON. 120 vers. 96 IVV. 10, 77, postquam PLIN. nat. 16, 7 CLAVD. 18, 414 rapt. Pros. 3, 20, quando CYPR. epist. 29 p. 548, 4, priusquam CAEL. AVR. chron. 1, 1, 14, *ceterum per part.* CYPR. Demetr. 23 p. 368, 4 iam -m ... praemonens. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 7 p. 815, 4 iam -m in Iconio ... collecti. *al., abl.* OV. fast. 6, 417 iam -m ... puerilibus annis. LVCIF. Athan. 1, 27 l. 14 iam -m ... tempore, quo *eqs.* AVG. serm. 47, 2 -m ... superiore lectione, *praepos.* APVL. apol. 72, 3 (*si recte trad.*) non ita -m ante multos annos. AVG. ord. 2, 7, 20 iam ... -m in sermone illo. *al. opponitur e. g.* heri PLAVT. Amph. 303, nondum *sim.* TER. Haut. 229 CIC. Catil. 1, 5 prov. 35 CYPR. epist. 68, 2, adhuc CIC. Q. Rosc. 23 Verr. II 2, 29 PANEG. 12, 25, 1, nunc CIC. Q. Rosc. 38 Att. 2, 7, 4. *al.* LIV. 39, 15, 6 STAT. Theb. 4, 384. *al.*, repente CIC. Verr. II 3, 69 TAC. ann. 12, 4, 3 (*cf.* subito CASSIOD. in psalm. 143, 1 l. 42), nuper CIC. Catil. 2, 10 OV. Pont. 3, 6, 26 LIV. 36, 41, 4. *al.*, rursus PANEG. 7, 11, 4. 11, 1, 2. CLAVD. 13 (= carm. min. 1), 8. 17, 11, postea PLIN. nat. 2, 202 FLOR. epit. 4, 12, 11. COD. Iust. 4, 14, 5 (*a. 243*). *al.* (*cf.* postmodum CYPR. domin. orat. 34, post CASSIOD. in psalm. 101 l. 660). -m *pendet e praepos.* in *p. 1225, 2.*

A *vario usu* (*sc.* -m *fere solum ponitur*): **1** *potius respicitur, quo temporis puncto aliquid fuerit vel factum sit*: **a** *de quolibet tempore elapso fere i. q. prius, antea*: α *cum verbis finitis* (*vel inf.*): ① *enunt. pleno* (*fere iuxta perf. vel plusquamperf.; imperf. l. 43 sq., praes. pro praeterito l. 37*): PLAVT. Aul. 312 ipsi *seni avaro* -m tonsor unguis dempserat: collegit ... praesegmina ...; (316) pulmentum -m ei eripuit milvos: homo ad praetorem plorabundus devenit. Cas. 461 *erus* me -m, cum ei advorsum veneram, facere atriensem voluerat. Rud. 1249 spectavi ego -m comicos ad istunc modum sapienter dicta dicere. CIC. fam. 5, 6, 2 ad me -m scripseras velle te *eqs.* DECL. in Catil. 23 cupiditatem *Catilinae* ... numquam in eum locum perventuram fore, de quo illam -m ... omnium voces eiciendam esse putavissent (*spectat ad 22* Catilinam ... reiecerunt). APVL. met. 9, 31, 1 *quaedam* accurrit e proxumo castello, in quod -m denupserat. 11, 17, 1. TER. MAVR. 2448 nec carmen modo, sed et volumen explicat *dimetrum iambicum*; ut -m (*sc. aet. Hadr.*) Avitus Alfius libros ... conscribit (conscripsit *Brissaeus*). VET. LAT. I Macc. 12, 7 (rec. B) quoniam -m missae sunt epistolae ad Oniam pontificem a Dario (*sec. var. l. gr. ἐπεὶ* (*τὸ*) *πρότερον, cf. p. 1227, 72*). CYPR. testim. praef. p. 36, 10 Iudaeos ... indulgentiam domini, quae sibi et -m data et in posterum promissa fuerat, perdidisse. IVST. 31, 3, 10 (*verba Hannibalis*) Italiam notiorem sibi nunc quam -m fuisse. PRVD. perist. 10, 958 haec ... si parum fidelia rebare -m, vera cognoscas licet. CASSIOD. hist. 7, 15, 2 ut loca, quae -m ambulari poterant, navigarentur ([rigarentur *trad.*]. *cf. Socrat. 4, 3 πρώην*). *al. respiciuntur constituta, iussa sim. priora*: DECRET. decur. Salens. (Inscr. Maroc. Gascou 307) 3, 20 et -m nos Sulpicio Felici decurionatum ... decrevisse et nunc ... placere *eqs.* APVL. met. 4, 31, 5 ipsum, quod incipit velle *Venus,* ⟨s⟩et statim, quasi -m praeceperit, non moratur marinum obsequium. VLP. dig. 50, 4, 3, 10 decaprotos etiam minores annis *tot* ... fieri ... -m placuit (COD. Iust. 4, 64, 7 [*a. 294*]. *al.*). COD. Iust. 7, 53, 6 (*imp. Phil.*) quae -m ... fuerunt statuta (CYPR. epist. 57, 1 COD. Theod. 9, 21, 4 pr.). 4, 39, 8 (*impp. Diocl. et Maxim.*) secundum ea, quae -m constituta sunt (COD. Theod. 9, 28, 1). CONC.ˢ II 3, 1 p. 43, 27 quem *episcopum* -m iussimus suae solae vacare ecclesiae (*gr. II 1, 1 p. 69, 2 ἤδη, cf. II 2, 1 p. 43, 26* olim). *al.* ② *verbo subaudiendo in comparationibus*: IVST. 5, 7, 12 nunc ... non classem, in quam, sicuti -m, confugiant, superesse *Atheniensibus* (CONC.ˢ II 3, 3 p. 42, 17 [= EPIST. Ibae Facund. defens. 6, 3, 15] in ea *ecclesia* ... pax, sicut -m, est [*gr. II 1, 3 p. 34, 16 τὸ πρότερον, cf. IV 1 p. 140, 13* prius]). 12, 6, 7 eodem ... furore in paenitentiam, quo -m (nuper *Ruehl*) in iram, versus mori voluit *Alexander. sec. gr. ἐξ ἀρχῆς vergit in vim q. e. initio*: PHILO quaest. in gen. 4, 189 (*in imag. seminationis*) germina ampliantur plus quam -m, *sc. erant.*

β *cum part.* (*pro subst.* COD.) *vel adi.*: STAT. silv. 1, 4, 60 *Apollo* tanti pr[ec]idem securus alumni, *i. neglegens Gallici aegroti.* TAC. ann. 1, 3, 3 ut Agrippa vita concessit, L. Caesarem ..., Gaium ... mors ... abstulit, Drusoque -m exstincto Nero solus *supererat* (*item abl. absol.*: 12, 4, 3 Silanus ... repente ... ordine senatorio movetur quamquam lecto -m senatu). APVL. met. 5, 14, 4 (*loq. sorores*) Psyche, non ita ut -m parvula, et ipsa iam mater es (pride *F¹?* -em *et* pridie *corr.*; ut *del. Luetjohann, ut ad p. 1228, 28 pertineat*). COD. Iust. 3, 36, 2 (*imp. Carac.*) secundum iuris -m placitum. MACER dig. 49, 4, 3 appellare a litteris -m sibi *litigatori* editis. NOVATIAN. trin. 8, 7 (*sec. gen. 1, 6*) glacies ... aquarum terram -m contegentium dividens medietatem. IVST. 4, 3, 5 factae -m a Syracusanis classis (nuper (idem) *var. ll.*). PRVD. c. Symm. 2, 679 (*loq. Roma*) vivo pie ... im-

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pia -m. PAVL. NOL. epist. 14, 3 proximis his temporibus *laborasti* ..., -m febrium ardore, nunc capitis humore vexatus. *al.* in -m *abundanter sec.* inantea *formatum*: GREG. M. epist. 9, 97 l. 9 quam *terrulam* in -m a nobis sibi datam possidere noscuntur *quidam* (*opp. l. 7* de praesenti).

γ *cum subst.* (*sc. ponitur vice attributi praeter l. 6; cf. p. 1224, 64*): CLAVD. 20, 576 legio -m Romana, Gruthungi ... Lydos ... vastant. NOVELL. Valent. 21, 1, 4 *petitorem* praeter fiduciam precum -m (pridie, primum *var. ll.*) cum uxore communium voluntas quoque alia ... defendit. SEDVL. carm. pasch. 5, 136 (*de Iuda*) de culmine lapsus -m discipulus, qui nunc reus (*cf. 5, 138* tunc ... nunc, *op. pasch. 5, 10 p. 283, 3* nuper).

b *de tempore longe remoto (vel quod loquenti ita videtur), ut idem fere valeat atque olim, quondam* (*exempla potiora*): α *cum verbis finitis* (*sc. perf. vel imperf.*): STAT. Theb. 6, 383 (*Apollo ad Amphiaraum*) scis miser *fatum tuum,* et nostrae -m cecinere volucres. Ach. 1, 728 magna, reor, ⌞-mque⌟ tuas pervenit ad aures fama ... belli (⌞ ⌟ *fere per parenthesin*). TAC. dial. 28, 4 nam (iam *trad.*) -m suus cuique filius ... gremio ... matris educabatur ...; (*29, 1*) at nunc *eqs.* AVIEN. ora 256 *Cartaren insulam* -m ... tenuere Cempsi; ... postea pulsi duello *eqs.* (*sim.* 440 *Poenus* habuit hos -m locos [*opp.* nunc]. 477 [*opp.* nunc iam]). CLAVD. 20, 211 -m (quondam *cod. unus*) mos ille vigebat, ut meritos colerent ...; at nunc *eqs.* CONC.^{S} II 3, 1 p. 57, 25 quae de orthodoxa religione ... -m quidem ... sunt exposita (*sc. Nicaeae*), confirmata autem nuper (*sc. hic, Ephesi; gr. II 1, 1 p. 82, 13 πρώην, cf.* II 2, 1 p. 44, 1 iam -m). *al.* β *cum part. (pro subst. l. 28) vel adi.*: STAT. silv. 5, 3, 168 Ausonii -m laris, *sc. Apollinis,* hospita Cyme (*nisi ad 2b*). TAC. ann. 5, 3, 1 *litteras* -m allatas et cohibitas ab Augusta. 6, 2, 1 quasi recens cognitis Liviae flagitiis ac non -m etiam punitis. 6, 3, 4 prorupere concepta -m odia. MART. CAP. 6, 669 Carthago inclita -m armis, nunc felicitate reverenda. CONC.^{S} II 3, 1 p. 103, 17 nuper lectis et -m expositis a sanctis patribus in Nicaea congregatis ... consentio (*gr. II 1, 1 p. 123, 5 πάλαι*).

2 *potius respicitur, ex quo tempore aliquid sit vel quando coeptum sit, ut significetur fere i. q. ex aliquanto, multo tempore*: **a** *cum verbis finitis: temporis praeteriti*: STAT. Ach. 1, 893 (*Achilles ad Lycomedem*) te -m tanta manebat gloria. GELL. praef. 14 ut in *meos libros* legendo, quae -m scierint, non aspernentur quasi nota. APVL. met. 6, 32, 1 mortem asinus, quam -m meruit, *sustinebit.* CLAVD. 13 (= carm. min. 1), 8 gener Augusti -m fueras, *Stilicho,* nunc rursus eris socer Augusti. *temporis praesentis*: STAT. Theb. 11, 714 -m indomito sub pectore vivit ... spes aspera mortis. Ach. 1, 713 ambiguo sub pectore ⌞-m⌟ *ego* verso, quid *eqs.* (⌞ ⌟ quidem, quiddam, quid scit *var. ll.*). APVL. met. 7, 9, 6 quosdam lenones -m cognitos habeo. CLAVD. 15, 233 te mortalia -m implorant longeque ... requirunt. NOVELL. Valent. 22, 4 quos *mensores* -m habere desiderat *officium praetorianum. al.* **b** *cum part. vel adi.* (*cf. l. 24*): LVCAN. 8, 415 *Cornelia* ceu -m debita fatis Assyriis trahitur ... captiva *a Parthis, qui maritum eius priorem devicerant* (CLAVD. 5, 276 [*ad Stilichonem*] dabitur tibi d. -m victima [*syn.* longe]). STAT. Theb. 3, 599 longam -m indignantia pacem corda. 3, 680 *Argia* laceris -m turpata capillis et fletu signata genas. 10, 775 animam ... dedignantem artus -m maestamque teneri. APVL. met. 4, 26, 5 *iuvenis* votis ... nuptialibus pacto iugali -m destinatus. *pro subst. adhibitis*: CLAVD. 22, 412 *Fama* festinare iubet proceres ...; meriti -m clarique vetustis fascibus ... properant. COD. Theod. 6, 6, 1 si quis consulatu et praefectura ... conspicuus est, ⌞-m consulari⌟ praeferendus haud dubio est (⌞ ⌟ *iungit Gothofredus ad l.; vix ad l. 38*).

B *iuncturae quaedam sollemnes*: **1 iam -m** (et iam *vel* etiam -m *v. l. 56. p. 1226, 16. 1228, 4. 10; verbis singulis vel pluribus interpositis p. 1226, 74. 1228, 6 nec non* AVG. epist. 87, 6 i. etiam -m. ord. 2, 7, 20 i. inter nos -m. CONC.^{S} II 3, 1 Rustic. p. 114, 19, *ordine inverso p. 1226, 21. verbum unicum intellexit* NIGID. Gell. 19, 14, 6; *ad quam rem iudicandam nihil afferunt codd. antiqui scriptura continua usi, sed notes l. 55 et punctum interpos.* DECRET. decur. Tergest. [CIL V 532; *aet. Ant. Pii*] 1, 5. *usus auctorum* (iam) dudum *et* i. -m *variantium comparatur vol. V 1, 2175, 5 sqq.* [*cf. p. 1228, 25*]): **a** *de tempore longe remoto (vel quod loquenti ita videtur, cf. l. 72), ut significetur fere i. q. iam dudum, iam olim sim.* (*longum tempus affirmat particula* equidem *l. 74 sq. p. 1226, 14. 56 sq.,* quidem CIC. Brut. 19, *anaphora p. 1227, 6* [*sim. e. g.* PLIN. nat. 33, 147 furit ... idque i. -m. *cf.* i. -m *ipsum anaphorice positum* OV. rem. 449 sq.]. GLOSS. *πάλαι.* iam olim. GLOSS. II 292, 23 *ἐκ πολλοῦ*: iam tum, i. pride⟨m⟩, iam diu. 323, 28 *ἤδη πάλαι*: iamdudum, i. -m. *sim. al.*): α *potius respicitur, quo temporis puncto aliquid fuerit vel factum sit*: Ⓘ *cum verbis finitis (vel inf.) temporis praeteriti*: Ⓐ *perf. vel plusquamperf. (nisi forte ad β trahas e. g. p. 1226, 5*): PLAVT. Amph. 303 agite, pugni, iam diu est, quom ventri victum non datis; i. -m videtur factum, heri quod *eqs.* (VARRO Men. 404 *infra.* CYPR. epist. 29 i. -m ... clero proximos feceramus *quosdam,* quando *eqs.; cf. p. 1226, 64*). Poen. 156 i. -m equidem istuc ex te audivi (TER. Hec. 219 i. -m equidem a. cepisse odium tui Philumenam). Pseud. 342 non ... habeo ..., nam i. -m vendidi. 406 (*interpol.?*) ego me i. -m huic daturum *viginti minas* dixeram. VARRO Men. 404 *si philosophiae magis studuisses,* ipse bonus i. -m esses factus (*item irrealis*: CIC. Quinct. 46 abstulissem. fam. 1, 9, 23 misissem [6, 6, 1 et i. -m et saepe. *cf. l. 29*]. *al.*). CIC. Q. Rosc. 42 *reus* i. -m est mortuus; si viveret *eqs.* (*sim. de morte* [*hic illic in imag.*]: Att. 12, 23, 1 occidimus, occidimus ... i. -m nos quidem, sed nunc fatemur. 14, 10, 1 i. -m perieramus [OV. Pont. 3, 5, 33 perii]. LVCR. 4, 767 *aliquem* mortis letique potitum *esse* i. -m. PLIN. epist. 10, 5, 2 quae *patrona* i. -m defuncta est. *al.*). Verr. II 1, 99 quaestores quoque i. -m venerunt (fam. 9, 2, 3 mihi ... i. -m venit in mentem. PLIN. nat. 19, 71. TAC. hist. 1, 16, 1 nunc eo necessitatis i. -m ventum est, ut *eqs.*). Catil. 2, 10 res eos *coniuratos* i. -m deseruit, fides nuper deficere coepit. rep. 5, 2 rem publicam verbo retinemus, re ipsa vero i. -m amisimus (SALL. Catil. 52, 11 i. -m equidem ... vera vocabula rerum). fin. 2, 43 recte i. -m contra eos desitum est disputari (MART. 3, 75, 1). Att. 7, 1, 1 de quo i. -m ad te scripseram (11, 25, 3 scripsi. 15, 3, 1. CYPR. epist. 14, 2 sicut etiam [*om. cod. unus*] -m vobis scripseram, cum *eqs. al.; cf.* LACT. epit. 1, 1 conscripsimus [HIL. trin. 4, 1 anterioribus libellis, quos i. -m c.]). *al.* VERG. ecl. 5, 55 ista i. -m Stimichon laudavit carmina nobis. *et saepe. respiciuntur constituta, iussa sim. priora*: CIC. Mur. 5 quam *legem* mihimet ipsi i. -m tulerim. Att. 16, 15, 5 scis ⌞nos -m i.⌟ (n. i. -m, i. -m n. *var. ll.*) constituisse Montani nomine HS XXV dissolvere (CONSVLT. 1, 6 [*a. 196*]. COD. Iust. 5, 51, 5 [*a. 238*]. *al.*). EPIST. decur. Forosempron. (CIL XI 6123) 2, 12 statuam ... ponendam i. -m decrevimus (COD. Iust. 10, 1, 4 pr. [*impp. Diocl. et Maxim.*]. CYPR. epist. 67, 6). COD. Iust. 9, 22, 1 (*a. 212*) sicut i. -m mihi et ... patri meo placuit (4, 58, 1 [*a. 214*]. COD. Theod. 6, 4, 3. *al.*). 7, 13, 1 (*a. 290*) i. -m senatus consulto ... sancitum est (COD. Theod. 16, 2, 11). *al.* Ⓑ *imperf.*: PLAVT. Curc. 700 si valuisset *leno,* i. -m, quoquo posset, mitteret *virginem.* LIV. 40, 8, 8 (*Philippus rex ad filios*) i. -m ... hanc procellam imminentem timebam, cum vultus inter vos minime fraternos cernerem (*nisi ad l. 54*). SYMM. epist. 1, 14, 3 novi ego istum fluvium *Mosellam,* cum aeternorum principum i. -m signa comitarer. CLAVD. 20, 288 (*Cybele loq.*) hoc mihi i. -m Lachesis ... canebat augurium.

Ⓘⓘ *cum part.*: Ⓐ *perf.*: TITIN. com. 17 (*si recte huc traximus*) i. -m egressa aut (tu *Neukirch*) perbiteres. CIC. Verr. I 10 vitam ... i. -m omnium voluntate iudicioque damnatam. nat. deor. 1, 6 desertae ... disciplinae et i. -m relictae. *al.* COLVM. 11, 2, 92 *si salix* i. -m caesa exaruit. LVCAN. 2, 474 pubes ... i. -m Caesaris armis Parthorum seducta metu. PLIN. nat. praef. 20 ubi sit ea *historia,* quaeres; i. -m peracta sancitur. 6, 111 Persis ... in Parthorum i. -m tralata nomen. FRONTIN. strat. 3 praef. 2 quorum *machinamentorum* expleta i. -m inventione (*item abl. absol.*: TAC. hist. 1, 90, 1 festinata i. -m exactione. 2, 56, 2. SVET. gramm. 9, 5 amissa i. -m memoria. *al.*). *al.* *pro subst. adhibitis*: CIC. ac. 1, 14 ex Antiocho i. -m audita recordari. TERT. test. anim. 4 p. 140, 12 si de aliquo i. -m defuncto tamquam de vivo quis requirat. Ⓑ *praes.* (*vice part. perf. act.*): CIC. carm. frg. 24, 1 hic situs est vitae i. -m lumina linquens, qui quondam Hectoreo perculsus concidit ense (*de Aiace sec. Hom. H 89 πάλαι κατατεθνηῶτος*). CYPR. epist. 27, 1 *quidam* i. -m se auctorem constituens, ut *eqs.*

ⓘⓘⓘ *cum subst.* (*sc. ponitur vice attributi; cf. etiam l. 43*): CIC. Mil. 46 Schola ..., ⌞cuius i. -m testimonio Clodius ... Interamnae fuerat⌟ (⌞ ⌟ *om. pars codicum*).

β *potius respicitur, ex quo tempore aliquid sit vel quando coeptum sit*: Ⓘ *cum verbis finitis* (*vel inf.*): Ⓐ *temporis praeteriti* (*sc. perf. vel imperf.*): PLAVT. Poen. 1300 i. -m ego me sensi nihili pendier (Pseud. 421 id i. -m s. et subolebat mihi). 1347 i. -m equidem istuc scivi (1391 i. -m equidem istas s. esse liberas et exspectabam, si *eqs.*). Pseud. 285 fuit occasio ... i. -m, argentum ut daret ([*vix ad* daret *referas*]. TER. Phorm. 37 erat ei *creditori* ... i. -m apud me relicuum pauxillulum nummorum. CIC. Att. 12, 28, 2 fuit meum ... i. -m rem publicam lugere [*opp.* nunc]. OV. met. 14, 758. *al.*). Rud. 963 novi ego hominem i. -m (*cf.* CATO orat. 5 egoque i. -m cognovi atque intellexi atque arbitror [⟨scio⟩ ego ⟨at⟩que *Jordan,* ego ⟨quo⟩que *Keil*]). CIC. Catil. 1, 2 ad mortem te, Catilina, duci ... i. -m oportebat (1, 5 hoc, quod i. -m factum esse oportuit [*sc. te morte affici*], ... nondum adducor, ut faciam; tum denique interficiere, cum *eqs.* [*nisi ad p. 1225, 72*]. 2, 3). Att. 4, 5, 3 'vellem i. -m'; scio te voluisse (LIV. 28, 35, 10 id se, etiamsi i. -m vellet, minus praestare ... potuisse). *al.* LIV. 24, 45, 12 *quendam* suspectum i. -m habebat (*sim.* SVET. Dom. 14, 1). 30, 20, 2 (*loq. Hannibal*) palam revocant *me Carthaginienses,* qui vetando ... pecuniam mitti i. -m retrahebant. *al.* *in sententiis negativis*: PLAVT. Most. 157 i. -m ecastor frigidā non lavi magis lubenter nec (*sc. fuit*), quom *eqs.* CIC. Rab. Post. 41 nisi ..., nos hunc [Postumum] i. -m in foro non haberemus. Att. 9, 18, 1 ego me amavi, quod mihi i. -m usu non venit (*vix ad l. 75*). fam. 3, 12, 1 nihil i. sum -m admiratus magis *quam absentiam malevolentiae erga te.* Ⓑ *temporis praesentis* (*coniug.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

periphrast. in orat. obliqua l. 25; addere possis l. 31. 34 [*sc.* i. -m *ἀπὸ κοινοῦ posito*]): PLAVT. Bacch. 1157 nihili sum. :: istuc i. -m scio (SEN. Phaedr. 998. *cf. p. 1226, 62*). Cas. 283 *te* frugi hominem i. -m esse arbitror (*addas p. 1226, 62*). Mil. 696 suscenset. Pseud. 466 i. -m tu me spernis, sentio. POMPON. Atell. 53 i. -m volo la⟨va⟩trinam lavi, *i. lavari* (*cf.* CIC. Catil. 1, 21 studes. Att. 2, 5, 1 cupio ... et i. -m cupio Alexandriam ... visere ..., sed hoc tempore *nolo* [VERG. Aen. 6, 717]. SEN. contr. 10, 1, 1 i. -m hoc animo sequor. *sim. al.*). CIC. div. in Caec. 18 cuius legis ... i. -m severi custodes requiruntur *ab omnibus* (*cf.* quaerere: CIC. Verr. II 3, 157 PROP. 2, 21, 17 IVV. 14, 58). Marcell. 28 *posteritas,* quae *in te* miretur, i. -m multa habet, nunc etiam, quae laudet, exspectat (OV. trist. 3, 3, 58 ad quae *mala* i. -m non rude pectus habes. PLIN. epist. 2, 20, 12. *al.*). de orat. 1, 147 vos ... i. -m estis in cursu (Att. 12, 21, 5 i. -m scito esse, cum unum te pluris quam omnis illos putem. Ps. SALL. rep. 1, 5, 4 *vetera instituta* i. -m corruptis moribus ludibrio sunt. OV. Pont. 3, 7, 18. LIV. 27, 17, 13 [*opp.* ad id tempus]. *al.*). *al.* BRVT. Cic. ad Brut. 14, 1 i. -m hoc (*sc. gratias agere*) ex nostra necessitudine ... sublatum esse debet. CAES. civ. 1, 85, 8 (*verba Caesaris*) omnia haec i. -m contra se parari. VERG. ecl. 2, 43. georg. 1, 503 invidet. HOR. epist. 1, 16, 18 iactamus (CYPR. epist. 68, 2). PROP. 2, 8, 1 eripitur nobis i. -m cara puella ([*nisi ad l. 30*]. *cf.* OCTAVIA 434 luxuria ... orbis immensas opes i. -m ... rapit). OV. Pont. 3, 4, 54. LIV. 40, 9, 7 utri nostrum (*sc. filiorum tuorum*) sanctius sit *patrium nomen,* i. -m sentis (MART. CAP. 1, 36). *al.* VELL. 2, 128, 1. OCTAVIA 257. 590 populi vota i. -m moror (SYMM. epist. 7, 117, 1). PETRON. 101, 3 quo *navigio* ipse i. -m fuerit usurus. *et saepe.* *per ellipsin verbi* (*si recte huc traximus*): CIC. ac. 1, 2 habeo magnum opus in manibus, ⌞quae⌟ i. -m (⌞ ⌟ *n. pl. ad* opus *referendum*; qui, quo *var. ll.; sunt qui* quod *vel* idque *coniciant*). PLIN. nat. 19, 16 *semini lini* in quodam rustico ... cibo, sed i. -m sacrorum tantum gratia. VAL. FL. 4, 214 i. -m caestus resides.

Ⅱ *cum part. vel adi.* (*cf. l. 20*): PLAVT. Mil. 7 quia ... *machaeram* i. -m feriatam gestitem. CIC. har. resp. 50 hominem ... i. -m adflictum ac iacentem. VERG. Aen. 1, 722 praevertere amore i. -m resides animos desuetaque corda *Didonis* (7, 693 i. -m r. populos d.que bello agmina. *cf. l. 29. 39*). 2, 647 (*Anchises loq.*) i. -m invisus divis et inutilis annos demoror, ex quo me divum pater ... fulminis adflavit ventis. HOR. epist. 1, 14, 27 i. -m non tacta ligonibus arva. OV. met. 7, 277 arenti ramo i. -m (*cf.* SVLP. SEV. dial. 1, 19, 1 virgam i. -m aridam). LIV. praef. 4 i. -m praevalentis populi vires se ipsae conficiunt. 3, 62, 6 *Sabini* i. -m avidi certaminis. 8, 38, 10 i. -m desueto Samnite clamorem Romani exercitus pati (*item abl. absol.*: PLIN. nat. 35, 4 volgatis i. -m salibus etiam carminum. TAC. hist. 2, 43, 2 ducibus ... i. -m profugis. *al.; cf. e. g. l. 15*). 9, 25, 5 i. -m exoptantes Samnitium adventum. VELL. 2, 15, 1 i. -m tumescens bellum. 2, 121, 2 i. -m debitum, sed ... dilatum ... triumphum. CVRT. 6, 9, 19 i. -m animi alienati a me ... indicia. LVCAN. 1, 347 (*Caesar ad milites*) tollite i. -m victricia, tollite signa! (*nisi ad d, sed cf. 1, 300*). PLIN. nat. 15, 43 Damascena (*sc. arbores quaedam*) ... i. -m in Italia nascentia. VAL. FL. 3, 397 memori i. -m cognita vati ... Cimmerium domus. *al.* STAT. Theb. 9, 440 i. -m (dudum *cod. unus*) oblite parentum Liber. *al.* *pro subst. adhibitis*: CIC. har. resp. 51 (*de Clodio*) ille demens et i. -m ad poenam ... praeceps. TAC. Germ. 13, 2 *adulescentuli* robustioribus ac i. -m probatis aggregantur (TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 435, 17 *in synagoga non docetur* nisi ab optime cognito ... et p. i. -m in hoc ipsum).

Ⅲ *cum subst.* (*sc. inducit attributa vel appositiones; cf. l. 48*): CIC. fam. 3, 11, 3 *Brutus princeps* i. -m iuventutis, celeriter, ut spero, civitatis. LIV. 36, 14, 9 *rex* veritus, ne traderetur Philippo i. -m hosti et Romanis ... tunc ... infensis. VAL. MAX. 2, 2, 4 vir et i. -m summae auctoritatis et tunc ultimae senectutis. PLIN. nat. 16, 7 civicae coronae, ... insigne clarissimum i. -m ... clementiae imperatorum, postquam *eqs.*

b *de universo tempore, sc. respicitur qualitas alicui inhaerens, ut significetur fere i. q. ex initio, iam semper* (*cf.* SYNON. Cic. p. 438, 24 primo. initio. i. -m. ... ab origine): *cum adi. vel part.*: CIC. Verr. II 3, 69 *recuperatores erant* Graeci ... i. -m improbi, repente Cornelii. SIL. 17, 334 fidae i. -m coniugis. TAC. hist. 2, 38, 1 vetus ac i. -m insita mortalibus potentiae cupido. i. -m esse: APVL. Socr. prol. 4 p. 109 *corvo* i. -m corpus tam concinnum est- ut neque oppido parvum neque nimis grande sit. Ps. VIGIL. THAPS. trin. 6, 15, 5a rec. II ut *Christus homo factus* ... amiserit, quod i. -m ante adsumptionem hominis fuerit ([*syn.* semper]. *sim. ibid.* 6, 17, 14).

c *de quolibet tempore elapso, ut significetur i. q. (iam) prius, antea* (GLOSS. *ἤδη πρότερον.* ante hoc tempore. *exempla potiora; vix iam* CIC. Att. 6, 1, 22, *ubi verbum excidisse vid.*): VET. LAT. I Macc. 12, 7 (recc. L, X, V) i. -m missae erant epistulae ad Oniam summum sacerdotem a Dario (*gr. ἔτι πρότερον, aliter* rec. B *p. 1224, 38*). Gal. 4, 13 (cod. 75, *sim. al. et* VVLG.) scitis, quod ... euangelizavi vobis i. -m (*gr. τὸ πρότερον, cod. 77* prius). HERM. vulg. vis. 2, 2 remittentur illis *paenitentibus* peccata, quae i. -m peccaverunt (*gr. πρότερον, cf. Pal. vis. 2, 2, 4* ante). PORPH. Hor. epist. 1, 17, 58 cum eadem faciat *quidam* in vero dolore, quae i. -m fecit in falso (quam i. -m facit *trad.*). COD. Theod. 6, 16, 1 (*opp.* postea). CAEL. AVR. chron. 1, 1, 14 etiam -m, si officium venter non agnoverat, oportuit adhibere clysterem, priusquam cucurbitae usus accesserit. REGVLA mag. 93, 46 qui i. sub praesentia sacerdotis -m extitit ordinatus (*sc. abbas*), ... ipse succedat *abbati mortuo.* *al.* *iuxta subst.* (*vel. adi. pro subst.*): TERT. apol. 14, 3 Iovem ... foede subantem in sororem sub commemoratione non ita dilectarum i. -m amicarum (*cf. Hom. Ξ 315*). PRIMAS. in apoc. 19, 21 et i. (etiam *edd.*) -m mortuos et (esse *edd. vet.*) illos, quos viventes Christi inveniet secundus adventus.

*?***d** *coll.* iam dudum (*v. vol. V 1, 2180, 7*) *cogitari potest de adhortatione impatienti, ut* i. -m *significet fere i. q. statim, ilico,* LVCAN. *p. 1227, 45, vix etiam* PERS. 3, 97 i. -m hunc *tutorem* sepeli (*pro* sepeli(v)i).

2 quam -m (GLOSS. quam olim. iam [*pro* quam*?*] olim. *cf.* NOT. Tir. *p. 1223, 58 et de usu l. 25*): *quaeritur, ex quo tempore*: PLAVT. Stich. 318 q. -m non edisti? TER. Eun. 517 *quaesivit,* q. -m pater mihi et mater mortui essent; dico 'iam diu'. *quaeritur, quo temporis puncto*: CIC. Q. Rosc. 8 q. -m hoc nomen, Fanni, in adversaria rettulisti? ... 'sunt duo menses iam' dices. Verr. II 1, 126 ad eum *Verrem praetorem* venit *heres* ..., q. -m sibi hereditas venisset, docet.

3 non -m *sim., sc. in figura q. d. litotes, ut significetur fere i. q. nuper* (*iungitur cum verbis temp. praeteriti* [*vix adi. p. 1224, 69*]): non -m (GLOSS. II 390, 1 *οὐ πάλαι*: non -m [pridie *trad.*]. *cf.* FEST. p. 165 'n. -m' aeque et [et] recte et frequenter dicitur ac 'iam -m', 'quam -m'. *cave huc trahas p. 1225, 26*): TER. Haut. 229 hoc ego mali n. ⌞-m⌟ inveni neque etiam dum scit pater (⌞ ⌟ *explicat* SCHOL. Ter. Bemb.: olim). CIC. Brut. 41 regnante iam Graecia, nostra autem civitate n. ita -m dominatu regio liberata (*al. v. vol. VII 2, 521, 56, nisi quod dubites de* HOR. ars 254; *cf. l. 36. p. 1224, 69*). PLIN. nat. 2, 246 insulas n. -m compertas. 15, 25 *arbor quaedam in Aegypto,* non -m et in Hispania, repente provenit. 28, 29 M. Servilius Nonianus (*cos. a. 24*) princeps civitatis n. -m in metu lippitudinis ... *amuletum quoddam* subnectebat collo. *et saepius.* GELL. 10, 15, 17 n. -m a pontificibus constitutum *esse quiddam.* *al.* *cetera exempla*: LVCR. 5, 331 recens ... naturast mundi neque -m exordia cepit (*cf.* PLIN. nat. 33, 29 nec -m id factum *est*). HOR. sat. 2, 2, 46 haud ita -m Galloni praeconis erat acipensere mensa infamis (APVL. apol. 87, 10 cum h. -m Pudentilla ... *magnam pecuniam* ⟨in⟩ populum expunxisset ea die, qua *eqs.* 94, 3).

II *abusive ponitur vice praepositionis:* *c. gen., sc. in versione e graeco* (*ubi respondisse vid. πρό*): EXC. barb. p. 312, 23 -m trium annorum primae olympiad(a)e (*pro 'tribus annis ante p. O.'*). *c. acc., sc. per confusionem cum* pridie (*cf. p. 1232, 34*): INSCR. christ. Gall. I 153, 3 (*Augustae Treverorum; saec. V²?*) ante quartum idus Ianuarias decessit, depos(i)tionem habuit -m idus Ianuarias.

compos. (*si recte trad.*): antepridem; *cf. p. 1225, 58.*

prīdiae *v.* pridie. *Spoth.*

***prīdiānus,** -a, -um. *a* pridie. GLOSS. -us: *προημερινός.* in diem -am: *πρὸ μιᾶς.* *legitur inde a papyro saec. I med.* (*v. sub 2a*), PLIN. nat. [*falso trad.*: AVG. epist. 80, 1 *tabellarius* repente comperta occasione navigii mihi ⌞-am⌟ suam profectionem iam nocte suggessit (*immo* postridianam; *de notis pro* post *v. Lindsay, Notae lat., 1915, 190sqq.; locum addas supra p. 253, 10*).]

i. q. pertinens ad diem antecedentem: **1** *adi.:* **a** *usu originario de iis, quae cuilibet diei antecedunt* (*sc. quae pridie fuerunt; rarius de iis, quae in diem posterum servata sunt, e. g. l. 57. 65*): PLIN. nat. 28, 248 caventur -a balnea (*antequam medicamentum sumitur*). SVET. Tib. 34, 1 sollemnibus ipse cenis -a ... ac semesa obsonia apposuit (Vit. 13, 3). Cal. 58, 1 marcente adhuc stomacho -i cibi onere. APVL. carm. frg. 2, 5 *dentifricium,* converritorem -ae reliquiae. met. 7, 20, 2 pluviae -ae recens conceptaculum. 11, 7, 4 pruinam. TERT. adv. Marc. 4, 12 p. 454, 14 -a pabuli paratura. resurr. 42, 6 -os *mortuos,* ... recentia cadavera. CHALC. comm. 116 ut eam *stellam* longius a -a progressione protrahat *conversio mundi.* ZENO 1, 24, 1 vini -i exhalante foetore. HEGES. 4, 29, 2 p. 288, 2 *Vitellium* -as ... eructuantem epulas (HIER. adv. Iovin. 2, 12 p. 302ᴮ). AVG. in psalm. 25, enarr. 2, 3 (*ad Eph. 4, 26*) *ira* non debet diu teneri et fieri -a. SIDON. epist. 9, 9, 7 itineris -i spatia. VITA Caes. Arel. 2, 19 -as ... et ipsa nocte impressas recentes *plagas* (*opp.* quas ante aliquos dies ... acceperat). VITAE patr. Iurens. 76 sequenti ... die ... *fratri languenti* impendit etiam studium -um. *al.* *refertur ad dies quosdam sollemnes*: TERT. spect. 12 p. 15, 7 pultes -ae (*respicitur cena libera, cf. vol. VII 2, 1287, 8*). AVG. epist. 151, 6 beati Cypriani erat -a sollemnitas (*i. eius vigilia, ni fallimur*). **b** *usu deflexo de iis, quae praesenti diei antecesserunt* (*cf.* pridie *IB*): ISID. diff. 1, 178 hesternum dicimus -um, externum autem extraneum (*inde fortasse*: GLOSS. -us: h. *cf.* GLOSS.ᴸ II Abav. EX 118 externi: -i vel extranei).

2 *usu pro subst.:* **a** *neutr., technice in re militari de statu cohor-*

[Wild]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tium sim. (sc. summa militum) deque eius rei laterculo, qualis a praefecto definitus est pridie eius diei, quo laterculus conscribendus erat (sc. ne ratio habenda esset mutationis, quam casus quidam eo ipso die inferre potuit; cf. enim usum iuris p. 1231, 7 illustratum. appellationem ortam esse a pridie kal. Ian. *vel* Sept., *diebus fortasse huic rei sollemnibus, vix recte putant viri docti*): CHART. lat. ant. XI 501, 2 (*a. 48*) V kal(endas) ⟨I⟩unias Vit⟨ellio co(n)s(ule) pr⟩idianum detulit alae Co⟨mmagenorum, cui⟩ prae⟨e⟩st ... Honoratus praef(ectus) (*in comm. ad l. editor inde supplevit* III 219, 1, 26 [*a. 105*] XVI k(alendas) Octobre⟨s d. pr⟩id⟨i⟩anum coh(ortis) I *eqs.*). X 411, 1, 1 (*a. 156*) -um coh(ortis) I ... mensis Augusti (*cf. 13* pridie kal(endas) Septembres; summa ⟨m⟩i⟨l⟩(itum) *eqs.*). VI 315 b, 3 (*a. 208?*) ⟨d⟩iar⟨ia⟩ et pridian⟨a⟩. **b** *masc. plur. sec.* kalendas *de die, qui eas antecedit*: INSCR. christ. Diehl 3178 B depositio Vibusi Augustini ...; depositus -os Octobres (*i. pridie kal. O.*).

cf. Onom. *Wild.*

[x]prīdiē *adv.* [*quamquam in opposito affini* postrīdiē *intellegitur iunctura cum locat.* posterī, *tamen* prī-diē *eadem ratione ac theod.* Vor-tag *compositum esse existimatur, ut priori eius parti non tam* prīs- (*cf.* prīs-tinus) *quam praepos.* pri *subesse videatur. Fo.*] *de origine*: GELL. 10, 24, 8 (*inde* MACR. Sat. 1, 4, 23) 'die pristini' ... dicebatur, quod significabat 'die pristino', id est priore, quod vulgo '-e' dicitur, converso compositionis ordine, quasi 'pristino die'. PRISC. gramm. III 71, 16 (*inter composita subst. q. e.* dies). ISID. orig. 5, 30, 21 -e ... quasi priori die. *scribitur passim* pridie *inde a* CIL I² 1037, *ceterum occurrunt imprimis formae hae*: pridiae INSCR. christ. urb. Rom. 730 (*a. 419*). CIL X 1341 (*a. 455*). ORIBAS. syn. 1, 21, 3 Aa p. 72, 8. *al.,* pride INSCR. christ. urb. Rom. 17417 (*a. 296*). CIL V 1728. *al.,* priie CIL V 1713 INSCR. christ. urb. Rom. 19702. *al.,* prizie INSCR. Année Épigr. 1937 n. 148 (*Numidia, a. 585*). INSCR. christ. Haïdr. Duval-Prévot 126. *al.,* prize *p. 1232, 6,* prie INSCR. christ. urb. Rom. 1432 (*a. 371*). CIL X 7782. *al., ceterum v. indicem Inscr. christ. Diehl III p. 307; litt. gr. πρίδιε* EPIST. imp. Hadr. (Pap. Berol. 140, 8), *πρηδ(ιε)* INSCR. Bulg. Beševliev 223, 12. *al.* *nota communis est* pr, *e. g.* CIL I² 1080. LEX Vrson. (CIL I² 594) 63, 3. FAST. ann. Iul. Praen. Ian. 4 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 111), *saepius occurrunt etiam* prid CIL I² 1130. 2965 (*a. 52 a. Chr.*). *al.,* pri CIL I² 1048. IX 3771 (*a. 43 a. Chr.*). *al.,* p CIL I² 1059 PROB. litt. sing. 3, 1. *al., ad rariora quae afferuntur in indice Inscr. christ. Diehl III p. 307 addi possunt* prd INSCR. Année Épigr. 1903 n. 96 (*Numidia, a. 581/2*). INSCR. Ital. X 2, 104 (*graphio scriptum*), pd INSCR. christ. Haïdr. Duval-Prévot 24. NOT. Tir. 44, 65. *longam esse primam vocalem testatur* i *longa* FAST. triumph. Capitol. a. 356 a. Chr. (Inscr. Ital. XIII 1 p. 69). *al.,* e *producti testatur* PRISC. gramm. III 71, 16. *de notione*: ISID. *v. l. 23.* GLOSS. -e: *πρὸ μιᾶς.* ante diem (die). GLOSS.[L] I Ansil. PR 1200 -e: ante diem unum diem. *legitur in versu ter apud* PLAVT., *in prosa oratione inde a* CATONE, CIC. (*saepe nimirum in epist.*), INSCR. *lib. rei publicae.* [*confunditur in codd. cum* postridie, *v. p. 253, 54, et cum* pridem, *v. infra sub IIA.*]

I *notione originaria i. q. priore die, sc. qui proximus antecedit (accedit ad subst. p. 1230, 21* [*cf. et p. 1232, 56*], -e est [*sc. fere pro subst.*] *p. 1232, 23; pro praepos. adhibetur p. 1231, 33*): **A** *usu communi respondet cuilibet diei sequenti*: **1** *qui intellegendus est e contextu*: **a** *vario usu*: **α** *respiciuntur quae possunt fieri iterum atque saepius (sc. in praeceptis et sententiis generalibus; exempla selecta inde a* CELSO): PLAVT. Stich. 122 ut cottidie -e caveat *mulier,* ne faciat quod pigeat postridie (CATO agr. 69, 2. *cf. e. g. p. 1230, 16. 1231, 53. 253, 78*). CATO agr. 37, 3 palos, quos -e in tecto posueris, siccos dolato. 157, 12 si quem purgare voles, -e ne cenet, mane ieiuno dato brassicam (SEN. epist. 58, 22 nemo nostrum est idem m., qui fuit -e. PLIN. nat. 21, 173 postero m. *al.; cf.* QVINT. inst. 12, 8, 2 -e ... venire ... aut eodem matutino *causae agendae*). CELS. 2, 12, 2[D] -e ... abstineri ..., eodem *curationis* die ... bibere. 4, 24, 1 -e, cum multum alium ederit, vomat; postero ... die *eqs.* (COLVM. 12, 55, 4 SCRIB. LARG. 163. *al.; cf. e. g. p. 1230, 8. 1232, 10*). 7, 7, 14[B] ante curationem ... bibere aquam triduo debet, -e ... abstinere (7, 19, 1 ante t. *cf. p. 1231, 1. sim. opp. dies antecedentes*: SCRIB. LARG. 6 -e ..., superioribus diebus. PLIN. nat. 25, 59 VII diebus ante ..., quarto et tertio die ..., -e. FRONTO p. 32, 10 ante plures dies. *cf. p. 1231, 66 sqq.*). COLVM. 2, 10, 20 *cicer* si seri debeat, -e macerandum erit. SCRIB. LARG. 8 in qua *aqua* -e crocum adiectum maceratum fuerit. PLIN. nat. 2, 213 eodem tempore quo -e ..., aliunde quam -e. 18, 104. TERT. pall. 5, 1 -e ..., dehinc diluculo. AMBR. hex. 3, 7, 30 (*antea*: hodie ... crastina die) qui -e tibi lautissimus ... visus est ..., alio die miserandus apparet (CASS. FEL. 53 p. 139, 6 alia d. *al.; cf. e. g. p. 1230, 42*). *al.* **β** *respiciuntur singuli eventus (sc. praeteriti praeter e. g. p. 1230, 2*): CIC. Verr. I 20 qui reus -e iam ipse se condemnatum putabat, is, posteaquam defensor eius consul est factus, absolvitur? (*item cum emphasi in subito quodam casu*: CVRT. 6, 9, 26 *Philotan* ducem ... -e viderant ...; repente reum ... intuebantur. HIST. AVG. Carac. 3, 6 VITAE patr. Iurens. 140. *cf. p. 1229, 69. 1232, 50*). II 2, 128 satis putabat se ad comitia tempore venturum, si -e venisset. 4, 147 postridie mane ... postulo, ut Syracusanis liceret senatus consultum, quod -e fecissent, mihi reddere (*item in oratione obliqua circumscribitur* heri: ac. 1, 1 nuntiatum est ... venisse eum Roma -e vesperi. *al.* CAES. Gall. 1, 23, 3 civ. 1, 74, 2. *al.* LIV. 27, 13, 11. *al.*). Tusc. 2, 9 cum ante meridiem dictioni operam dedissemus, sicut -e feceramus (*item in comparatione*: CAES. Gall. 5, 17, 1 postero die ... lenius quam -e ... lacessere. 5, 40, 4 eadem ratione qua -e. LIV. 2, 51, 8 *consul* foedius ... pulsus quam -e pepulerat. *al.* ACT. lud. saec. Aug. [CIL VI 32323] 133 ludi ut -e facti sunt. *al.*). Att. 5, 14, 1 *litteras* dederam Epheso -e; has dedi Trallibus (*item de die, qui antecedit diem epistulae datae*: 9, 10, 1 nihil habebam, quod scriberem; ... ad tuas omnis rescripseram -e. 13, 7, 1 Sestius apud me fuit ... -e. *al.* CAEL. Cic. fam. 8, 7, 1). 12, 37, 1 a te heri duas epistulas accepi, alteram -e datam Hilaro, alteram eodem die tabellario (IREN. 2, 26, 2 h. quidem ..., et -e [pridem *codd.*] ..., hodie autem). *al.* CAES. Gall. 4, 13, 5 postridie eius diei ..., -e. HIRT. Gall. 8, 28, 4 contemptis -e superatis[que] hostibus (*item iuxta p. p. p.*: BELL. Afr. 80, 2 SALL. hist. frg. 4, 5. LIV. 27, 19, 3 multitudo Hispanorum et ante deditorum et -e captorum. *al.*). 8, 28, 5. BELL. Hisp. 24, 6 ita -e duorum centurionum interitio hac adversariorum poena est litata (*item attributive*: LIV. 34, 16, 4 pugna -e adversa). *al.*

b *pendet e praepos.* (*nisi quaedam pro compos. accipere malis, e. g.* ante -e; *v. etiam p. 1231, 55*): **α** in -e (*cf. p. 1231, 62*): TERT. Scap. 2, 5 qui per genios eorum *imperatorum* in -e usque iuraverant ..., hostes eorum sunt reperti. **β** ante -e (*abundanter pro* -e *positum per perseverantiam sec.* ante diem tertium *vel* ante triduum [*e. g. Cels. 7, 19, 1 Pelagon. 74*] *sim.; minus probabiliter cogites de adv.* ante *per adv.* -e *explicato; restituitur vol. II 154, 29*): PELAGON. 19 *radices contusas* infundes in *aquam* ... ⌞a. -e⌟ ... et sic commisces ([*om. Veg. mulom. 1, 17, 8, sed cf. gr. I p. 36, 18 πρὸ μιᾶς*]. 94 [*Veg. mulom. 2, 132, 2* prius, *gr. I p. 115, 6 πρὸ μιᾶς*]. CHIRON 393 [*opp.* altero die; *adv.* -e *om. Veg. mulom. 2, 129, 6*]. ALEX. TRALL. 2, 44 [*gr. II p. 295 πρὸ μιᾶς*]. *al.*). CHIRON 6 a. -e disponendus erit, ut minus cibetur *phlebotomandus* (VEG. mulom. 1, 22, 3 -e quam vena pulsetur). 73 abstineto iumentum a. -e ... ab aqua ([VEG. mulom. 2, 17, 2 -e]. 683). PHILAGR. med. 4 p. 182, 18 rutae ... a. -e collectae *tantum.* ORIBAS. syn. 1, 17, 12 Aa p. 56, 22 (*om. gr. et La*). 3, 78, 5 Aa p. 867 panis a. -e coctus ([*gr. ἄρτου ... τοῦ χθιζοῦ*]. 4, 37, 2 La p. 40 [*gr. ἔωλος ἄρτος, Aa* p. frigidum]). 3, 207 Aa p. 890 patienti[bus] a. -e leviter cibato (*gr. λιτῶς προδιητημένῳ*). **γ** a -e (*abundanter pro* -e, *fortasse primitus cum respectu actionis iam die priore incohandae; aliter p. 1231, 22*): PELAGON. 387 a -e eos *coliculos* diligenter discoque et fac pastillos et in oleo ... -e (a -e *cod. Eins.*) facis manere et alia die ... dabis (*vix de tribus diebus, cf. gr. I p. 432, 11 πρὸ μιᾶς ἡμέρας ..., ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, τῇ δὲ ἑξῆς*). ANTIDOT. Brux. 137 herba artemisiam a -e ubi nascitur inquires et alia die *evelles.* **δ** ex -e (*non est quod addas p. 1231, 49*): THEOD. PRISC. log. 118 tragacanthi unc(iam) I ⌞ex -e⌟ in aqua infundes, ... alia die *eqs.* (⌞ ⌟ ante -e, -e ante *var. ll.*). **?ε** post -e: *coll.* GLOSS. *p. 1232, 28 sq. suspicari licet vergente antiquitate pro* postridie *ideo, ut respondeat iuncturae abundanti* ante -e (*v. l. 25*), *ortam esse pravam scripturam* post -e *eique hic illic supposita esse notionem q. e. 'post diem antecedentem'; sed certa ratione distingui non possunt loci supra p. 253, 24 sqq. allati, quibus addi possunt* CONSTANTIVS vita Germ. 7. ORIBAS. eup. 4 add. La p. 526 ante -e ..., postridiae (*item opp.*: syn. 3 add. Aa 2 p. 893 ante -e[m] ..., post -e).

2 *qui indicatur structuris* (*struct. supplenda in formula p. 1231, 48*): **a** *coniunctione* quam (antequam *p. 1231, 30*): **α** *vario usu*: Ⓘ *cum indicat.* (*supplendo l. 64*): PLAVT. Mil. 1083 (*1082* postriduo, *v. p. 254, 54*) si hic -e natus foret, q. ille *Iuppiter* est, hic haberet regnum in caelo (*item iuxta coni. apodoseos*: CIC. Verr. II 5, 77 si -e, q. ... coactus es, ... profugisset. Att. 7, 15, 2. *v. etiam p. 1231, 9. 15*). CATO agr. 113, 1 hoc facito -e q. vinum infundere voles. CIC. Lael. 12 cum ... domum reductus ... est *Scipio* ... -e, quam excessit e vita. Att. 4, 15, 8. 15, 29, 3 se aiebant hunc ... -e, q. haec scribebam ..., vidisse. *al.* CVRT. 7, 1, 32 SCRIB. LARG. 122 p. 65, 13 PLIN. nat. 2, 53. CIL XI 5400, 12 (*saec. I?*). SVLP. SEV. chron. 1, 15, 1. *sine verbo vel copula*: CIC. Att. 3, 8, 2 haec *epistula* est -e data q. illa. 12, 18[a], 1 *litterae* erant -e ... scriptae q. datae. Ⓘ *cum coni.*: LIV. 2, 4, 5 cum -e, q. ... proficiscerentur, cenatum ... esset (*item iuxta coni. apodoseos*: CVRT. 7, 1, 13 -e, q. detegeretur Philotae scelus, quin in secreto cum eo fuisset *eqs.* 7, 1, 15 COLVM. 11, 2, 85. *al.; v. et p. 1231, 9*). 22, 25, 16 -e, q. rogationis ferendae dies adesset, nocte ... abiit. 22, 38, 8 Pauli una -e, q. ex urbe proficisceretur, contio fuit. 23, 35, 12. 26, 21, 6. VELL. 2, 65, 2 consulatum ... iniit Caesar -e, q. viginti annos impleret (*v. Woodman, 1983, ad hunc locum et ad sequentem*). 2, 83, 3 (*ironice*) multa ... fecit Antonius -e, q. tu illum relinqueres, *alioquin eum multo prius deseruisses* (*sunt qui vix recte intellegant notionem laxiorem q. e. priusquam*). VAL. MAX. 7, 8, 6 COLVM. 11, 3, 40. *al.* PLIN. nat.

[Suter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

17, 63 *amygdalas* maceratas per triduum aut -e, q. serantur, aqua mulsa. SVET. Cal. 57, 3 -e, q. periret, somniavit consistere se *eqs. al.* *in canone missae*: SACR. Gelas. 1249 (= Greg. 1, 24 [10 D.]; *sim.* 77, 4 [332]) qui -e, q. pateretur, accepit panem in ... manus suas *eqs.* *pleonastice* (*cf. p. 1232, 3*): INSCR. Année Épigr. 1974 n. 697 (*Africa; saec. VI?*) vixit l(a)etus usque in die -e, quam ad c(a)elum migraret.

β *fere technice in iure ad indicandum terminum ante quem, usque ad quem*: DEDITIO Abh. Münch. Akad. 101, 1989, 23 l. 9 (*a. 104 a. Chr.*) agros et aedificia ..., quae sua fuissent -e, q. se ⌞dedid⟨issent⟩⌟ ..., eis redidit *imperator* (⌞ ⌟ *nisi fuit indicat.; cf. p. 1230, 58*). LIV. 9, 11, 4 omnia pro infecto sint; ... quidquid -e habuerunt, q. in conloquium est ventum, habeant. 23, 31, 10 latum ad populum ..., uti *Campani quidam bene meriti* municipes Cumani essent ⌞-e⌟, q. populus Campanus ... defecisset (ex -e *Wesenberg*). 37, 56, 6 *Rhodiis oppida quaedam data,* nisi quae ... in libertate fuissent -e, q. cum Antiocho ... pugnatum est (*cf. ibid. 2* quo die). GAIVS inst. 2, 232 ita ... recte legatur: 'cum heres ⟨meus⟩ morietur' (-atur *cod.*) ...; rursum ita non potest legari: '-e q. heres meus morietur' (*sim. in actu legandi vel stipulandi*: 3, 100 [*ibid. explicatur*: non potest aliter intellegi '-e q. aliquis m.', quam si mors secuta sit]. PAVL. sent. 4, 1, 11 COD. Iust. 8, 37, 11. *al.*). MARCELL. dig. 40, 5, 10, 2 *actionem dandam in statuliberum,* qui -e, q. ex testamento ad libertatem perveniret, ... passus est *se emptori tradi* (*vix i. q. priusquam*). a -e q. *in formula traditionis* (*ad significandam legitimam possessionem, quam habuit venditor retro inde ab ultimo ante venditionem die, ni fallimur; aliter p. 1230, 39*; a *pro* ad [*sc.* usque ad] *positum intellexit Väänänen, Étude sur ... Tab. Albertini, 1965, 39, sed praepos. in his formulis bene distinguuntur,* ad *e. g. 1, 13. 3, 17. 9, 7. al.,* a *vel* ab *in indice ed. p. 322 sq.*): TAB. Albertini 18, 16 a -e, q. venderent *res praedictas,* h(abuerunt) t(enuerunt) p(ossederunt) iurisque eorum fuerunt et ex hac die in nomine Victorini *emptoris* ... transtulerunt (*item fere ibid. passim, v. indicem ed. p. 313; scribitur* ampridie 25, 7; *abundantius* a -e, antequam: 4, 17. 8, 13).

b *casibus*: α *acc.* (*subiunximus compendia scripturae; usum fere pro praepos. testatur* PRISC. gramm. III 36, 6. 44, 22; *cf. Hofmann-Szantyr 244*): Ⓘ *vario usu*: Ⓐ *cum nominibus dierum vel festorum*: CIL I² 900 (*tess. numm. a. 71 a. Chr.*) sp(ectavit) pr(idie) n(onas) Sex(tiles) (1084. *al.* CIC. Att. 3, 17, 3 data. fam. 2, 8, 3. *et saepe in epist. eius familiariumque.* BELL. Afr. 19, 4. ACT. lud. saec. Aug. [CIL VI 32323] 159 intermisso die qui fuit p⟨rid(ie) non(as) Iun(ias)⟩. LIV. 44, 37, 8 nocte, quam -e n. Septembres insecuta est dies. *et saepe*). 1048 (*olla ossuaria*) C. Cinti(us) pri(die) e(i)d(us) Mar(tias) (*al. v. vol. VII 1, 242, 17 sqq.*). CIC. Catil. 1, 15 -e kalendas Ianuarias (*al. v. vol. VII 2, 758, 19 sqq.; in formula legis perlatae*: LEX Quinctia [Frontin. aq. 129, 1]). Att. 2, 3, 4 tu -e Compitalia memento (*sc. venire*). 9, 13, 2 -e Quinquatrus (LIV. 26, 27, 1). 11, 23, 2 Quintum ... profectum IIII kal(endas) Iun(ias), Philotimum ... -e eum diem venisse (FEST. p. 289 -e nuptiarum d. IVST. 1, 10, 7 -e constitutam d. PEREGR. Aeth. 20, 5 ut -e ⌞martyrium⌟ die(m) ibi veniremus [⌞ ⌟ *appositio pro gen.*]). LIV. 40, 2, 1 -e Parilia. VELL. 2, 53, 3 -e natalem (INSCR. christ. urb. Rom. 23151. *cf. l. 64*). *al.* *in formula legis perlatae, cui inserendus est dies certus*: PROB. litt. sing. 3, 1 populum iure rogavit ... ex (*corruptum*) ⌞ante diem -e⌟ (*'ne coniunge, sed significatur ponendum esse vel hoc vel illud' Mommsen ad l.; cf. l. 41*). Ⓑ *cum nominibus actionum sim.* (*cf. p. 1232, 11*): SVET. Tib. 35, 2 quod uxorem -e *provinciae* sortitionem (-one *var. l.*) ductam postridie repudiasset. Cal. 55, 3 -e circenses. VLP. dig. 24, 3, 7 pr. -e vindemias. SVLP. VICT. rhet. 34 p. 332, 18 -e nuptias.

Ⓘⓘ *peculiaria quaedam*: Ⓐ *pendet e praepos.* (*cf. 1b*): CIC. Att. 2, 8, 2 ludi ... futuri sunt ⌞ex a(nte) d(iem) IIII⌟ (*v. app. crit.*) ad -e non(as) Mai(as) (2, 14, 2. LEX Vrson. [CIL I² 594] 63, 3 k(alendas) Ianuar(ias). FAST. cos. Colot. a. 43 a. Chr. [Inscr. Ital. XIII 1 p. 274]. FAST. mag. vici urb. a. 6 a. Chr. [Inscr. Ital. XIII 1 p. 285]. ACT. Arv. a. 27 [CIL VI 2024] d 12). 2, 9, 4 usque ad -e kal(endas) Mai(as) (2, 11, 2. 3, 17, 1. 4, 17, 4 PLIN. nat. 3, 70). TAB. cer. Pomp. (Année Épigr. 1973 n. 160) vadimonium factum ... in pr(idie) idus Sept(embres) primas (LEX met. Vipasc. I 3. TAB. cer. Dac. [CIL III p. 951] 13 int. 4. INSCR. christ. urb. Rom. 9549 [*a. 307*] in pri(die) natalem su⟨um⟩. Ps. ANATOL. pasch. 10. *cf. l. 6. 68. p. 1232, 12. 13*). LEX met. Vipasc. I 7 intra pr(idie) k(alendas) quasque. Ⓑ *ponitur in serie dierum*: ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) ⟨a(nte) d(iem)⟩ IIII aut a(nte) d(iem) III aut p⟨ridie k(alendas) Iun(ias)⟩. LIV. 45, 3, 2 in ante ⟨diem⟩ quartum et tertium et -e idus Novembres. FAST. triumph. Vrbisalv. a. 167 a. Chr. (Inscr. Ital. XIII 1 p. 339) per trid(uum) IIII, III, prid(ie) k(alendas) Decem(bres). COLVM. 11, 2, 78 III kal(endas) Nov(embres) et -e. CIL IV 3882 *gladiatores* pugnab(unt) ... III, pr(idie) non(as), nonis *eqs. al.* Ⓒ *abundanter accedit* dies (*aliter l. 38 sq. 44. p. 1232, 9*): *dubium, rectene edatur forma* ante diem -e (*trad. fere* ad pr.; *usus defendi non potest coll. l. 50*): PLIN. nat. 8, 177 *boum* coitus a Delphini exortu a. d. -e non(as) Ianuarias diebus XXX. 11, 41 ex a. d. -e id(us) Septembres (*cf. vol. VII 1, 242, 24*). HIST. AVG. Alex. 6, 2 ex actis urbis: a. d. -e nonas Martias (urbis ad *edd. vet., interpunctione sublata*). *formae certae*: PAP. Corp. p. 432 n. 3, 1 (*a. 322/3*) die -e idus Dec⟨embr⟩es (EPIST. imp. inc. [CIL VI 31982; *saec. IV² vel V in.*] 12. COMPVT. cod. Col. prol. 12 p. 234. INSCR. christ. urb. Rom. 8730 [*a. 400*]. 22015 zie prize. *al.; cf. p. 1231, 6*). CIL V 5414 (*a. 453*) recessit sub die pr(i)d(ie) idus Maias (XII 934 [*a. 529*]. V 4118/19, 5 [*a. 537*]. *al.; cf. l. 15*).

β *gen.* (*cf. Hofmann-Szantyr 64*): CIC. fam. 1, 4, 1 (*antea*: a. d. XVI kal. Febr.) sententiam Bibuli ... -e eius diei fregeramus (CAES. Gall. 1, 47, 2 civ. 1, 14, 3). PLIN. nat. 7, 38 -e posterove pleniluni die. TAC. ann. 15, 54, 1 -e insidiarum (*cf. p. 1231, 51*). VLP. dig. 28, 1, 5 -e kalendarum (COD. Theod. 11, 19, 3 in -e k. *al.*). VET. LAT. II Macc. 15, 36 *v. l. 19.* PASS. Perp. 10, 15 hoc usque in -e muneris egi ([*gr. πρὸ μιᾶς*]. PASS. Theclae B 28 p. 76). SERV. georg. 1, 466 -e iduum (AVELL. 83, 314. *al.*). CIL XI 2585 (*a. 493*) sub die -e nonarum (CHART. lat. ant. XVII 653, 3, 8 [*saec. VI²*]. *al.*).

γ *abl.* (*cf. l. 23 et vol. VII 1, 242, 17 sq.; sunt qui huc trahant p. 1231, 46; vix addas seriem* PEREGR. Aeth. 42): CIL IV 9108 prid(ie) nonis Iulis. VET. LAT. II Macc. 15, 36 (rec. V) -e Mardochei die (*gr. πρὸ μιᾶς ἡμέρας,* rec. L -e M. diei, *rec. B* ante diem M.). INSCR. christ. urb. Rom. 15634, 2 -e ⌞natali⌟ suo (⌞ ⌟ *scribitur* nrt-).

?**c** *per praepos.* (*si recte editur; cf. appositionem p. 428, 83*): IREN. 5, 23, 2 l. 49 -e ⌞ante⌟ sabbatum (⌞ ⌟ *om. pars codd.*). PEREGR. Aeth. 9, 1 evenit, ut ea die, qua venimus ..., -e ⌞a⌟ beatissimo die epiphania esset (⌞ ⌟ *fort. del. in cod.*).

B *usu deflexo* -e *respondet diei praesenti, ut significet i. q. heri* (*huc spectant*: ISID. *vol. VI 3, 2667, 60.* GLOSS. post -e: hodie, *v. supra p. 255, 20.* GLOSS.ᴸ V Abba PRI 17 -e: heri [*item* Corp. P 789]. GLOSS. III 426, 14 *χθές, προχθές*: heri, ante -e [-dem *trad., corr. Goetz*]): PLAVT. Poen. 526 (*511* si ituri hodie estis, ite *celerius*) si properabas magis, -e nos te advocatos huc duxisse oportuit. PLIN. nat. 18, 266 (*natura loquitur*) *die solstitii folia ulmi* vertam; ... alia parte caelum respiciunt, quam qua spectavere -e. AVG. serm. 125, 8 p. 694 (*nisi ad IIA*) non inveniris, qui eras, et ostendis aliud esse in voce tua nunc et aliud -e in voce tua (*ibid. p. 695* hodie ..., heri).

?**II** *per confusionem verborum*: **A** -e *pro* pridem (*enumeramus locos valde dubios a viris doctis huc relatos haec monentes*: -e *et* pridem *in codd. saepius confunduntur, e. g.* COLVM. 11, 2, 92 APVL. met. 5, 14, 4, *cf. p. 1230, 16 et formas* pridiem *l. 44. p. 1230, 53,* pride *p. 1223, 56. 1229, 26; iuncturam* (et)iam -e *infra quater exhibitam alibi non invenimus, sed* iam pridem *occurrit frequentissime; exceptis* PANEG. *auctores infra laudati aliis locis adhibent* -e *notione originaria, e. g.* AMM. 20, 4, 20 SVLP. SEV. chron. 1, 9, 6 VITAE patr. Iurens. 13): PANEG. 4, 30, 2 perstringi haec satis est, quod etiam -e prolixius mihi dicta sunt neque *eqs.* (pridem *Acidalius; notionem communem intellegit P. L. Schmidt, Handb. lat. Lit. V, 1989, 171*). 12, 8, 1 (et iam pridem *X et edd. fere omnes,* etiam pridiem *H,* e. -e *Baehrens*). AMM. 21, 2, 4 *Iulianus* adhaerere cultui christiano fingebat, a quo iam ⌞-e⌟ occulte desciverat (⌞ ⌟ *V et Seyfarth,* pridem *Clark post alios ut etiam* 26, 5, 2). SVLP. SEV. dial. 1, 16, 3 (-e *intellegi potest notione originaria ut etiam* 3, 15, 2). 3, 11, 4 iam -e (*codd. vet.,* pridem *rec.*) imperator ... decreverat *eqs.* VITAE patr. Iurens. 33 qui *monachus a daemone correptus* ... multo his amentior ... exstiterit, quos -e ... curaverat, atque ab ipsis, quos dudum ... sanaverat, loris vinctus (*fortasse explicandum sec. p. 1229, 74 sqq.*). **B** -e quam *pro* priusquam *vix recte nonnullis locis intellegitur, v. p. 1230, 73. 1231, 21. al.*

deriv.: pridianus.

compos.: ?pridieprinceps; *cf. p. 1230, 22.*

?**prīdiēprinceps** *fide parum certa inter* composita a primo *affert* PRISC. gramm. III 468, 20 *nullis laudatis exemplis* (*additur in cod. interpol. uno*: -s vocatus hodie qui heri de principatu eiectus est; sic fiebant consules Romani). *iuncturam potius quam subst. compositum intellegas coll. p. 1230, 21 et 1284, 57.*

prīdim *v.* pridem. **prīē** *v.* pridie. *Suter.*

prifeta: ⌞thriuuntri steor⌟ GLOSS. (*item fere* GLOSS.ᴸ Corp. P 672. ⌞ ⌟ *anglosax. 'trimus bos'*). *sub forma corrupta* -a *latet fortasse τριετεία* (*sec. ἔτειος pro τριετής*), *cf. enim Gloss. II 459, 1 τριέτεια* (*-τία ed. Stephani*): hoc triennium, trima; *ad notionem conferre possis Vet. Lat. gen. 15, 9* (*cod. 101*) vaccam trimam (*gr. τριετίζουσαν, Vulg.* triennem). *de compos. ex anglosax.* thri- *et lat.* fētus *cogitat Milani, Rendic. Ist. Lomb. 113, 1979, 69.*

prīgnās *v.* praegnas. **prīiē** *v.* pridie. *Bk.*

prīmaevitās, -ātis *f.* *a* primaevus. *i. q. status primaevi*: CIL VI 1759, 4 (*a. 389*) Celso v(iro) c(larissimo) a primo aetatis introitu in actu publico ... versato, cuius -s officio sedis urbanae advocationis exercito fidem iuncxit ingenio (*sc. in initio cursus honorum, v. Prosopogr. Later Rom. Emp. I 195 n. 9*). IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 1, 54, 2 *innocens* infucata -e felicior *quam is, qui peccare potuit* ([primae vitae, primivitate *var. ll.*]. *sim.* 2, 116).

[Werner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad vol. X 2

quibus accedunt addenda quaedam selecta
(plura latent in schedis nostris novissimis, quae continuo augentur)

porta. *p. 9, 18 ante* LVCAN. *inseras*: SEN. Oed. 130.
πορταρήσιος, *e lat.* *portarēnsis (*cf. e. g. καστρήσιος e* castrensis), *v. Wb. der griech. Papyrusurkunden, Suppl. 3, 2000, 434.*
portātor. *p. 10, 55 inseras*: PASS. Ignat. Colbert. 5, 1 Christi -r (*2, 6* tu ... in temetipso Christum baiulas?).
portātrīx. *ita legendum p. 10, 61. 80.*
porthmeus. *p. 23, 70 inseras*: CARM. de Alcest. 82 nigro velamine -s (potneus *trad.*).
1. porticulus. *p. 24, 21 legas: deminutive* (*cf. masc.* porticus *l. 67 sqq.*).
portio. *ad p. 31, 54 trahere possis* VARRO ling. 8, 57 (*e coni., v. p. 2077, 38 sqq.*); *cf. etiam p. 2077, 23. p. 32, 59 sqq. inseras locos quosdam* MART. CAP. *sec. p. 2077, 19 sq. p. 36, 21 inseras*: COLVM. 6, 30, 5 per exiguas -es cibi (potione(s) *sim. var. ll.*). *p. 40, 49 addas compos.* 1. proportionalis.
portiōnālis. *p. 40, 74 addas*: IVLIAN. epit. in psalm. 147, 19.
porto. *p. 48, 29 legas*: famuli *Picum quaerentes.*
alumna **portōnāriōrum** ann(orum) (sedecim) CIL II² 7, 344 (*saec. II ex.*). *de portitoribus navigio quodam itinerantes transvehentibus cogitat Stylow ad l.; latetne* pontonarius *a* ponto *sec.* portare *variatum?*
portulāca. *p. 58, 25 legas: M.-L. 6662. 6679. p. 58, 77 pro* admiscendum est *legas: admiscendum est. p. 58, 78 legas: 275, 5.*
pōsca. *p. 70, 11 addas: compos.: ?*expōsco, -ātum (*in var. l. dub.* VEG. mulom. 1, 38, 8; *v. Ortoleva, Wien. Stud. 113, 2000, 265 sq.*).
pōscārius. *p. 70, 13 inseras*: PLIN. phys. Sang. p. 225 l. 14 de ascopa poscari⟨a⟩ vel utre.
1. posco. *p. 78, 6 inseras*: CYPR. GALL. num. 515. *p. 78, 61 inseras*: LVX. anth. 305, 3 Fridamal (*i. eius praedium*) ..., quem sponte -unt aequoreae volucres (*sc. velut deum, ut subluceat notio sub B illustrata?*).
positor. *p. 91, 23 addas*: SERM. Bibl. Cas. II 83 ⌊legis (legem *trad.*) -em⌋ in utero portans *Maria virgo* (⌊ ⌋ *Migne gr. 65, 720*^{C} *τὸν νομοθέτην*).
2. positus. *p. 92, 36 inseras*: SEV. MALAC. euang. 9, 130 membrorum -us.
possessio. *p. 99, 48 legas: oratorum.*
possideo. *p. 112, 71 inseras*: AMM. 16, 7, 8. *p. 125, 59 addas: cf. Onom.*
possum. *p. 125, 73 legas: ad it. de forma* potis(s)it (*p. 126, 8*) *v. quae monuimus p. 336, 52 sqq. p. 137, 79 sq. legas* volet *et* prandet. *p. 144, 67 legas: absolute usurpatorum. p. 151, 84 addas*: AVG. serm. 32, 26 (*loq. Golias*) ⌊quis mihi -est⌋, quis mihi audet? (⌊ ⌋ *ibid. iterum*). *p. 154, 34 legas*: nisi.
post. *p. 163, 75 legas*: GALLIC.
postautumnus (-um?), -ī *m.* (*n.?*). *a* post *et* 1. autumnus (*sec. gr. μετόπωρον, quod infra respondet*). *i. q. tempus anni, quod sequitur autumnum*: HIPPOCR. num. sept. 4, 9 (cod. G) *tempora anni sunt septem*: seminatio, hiems ..., ⌊autumnus, -u⟨s⟩⌋ (cod. A autumnum, -um). 4, 15 non valde generat ... plantatio ⌊in -o⌋ (*ed.*; cod. G -um, *A* autumnum *syntaxi turbata*).
postcrās. *p. 185, 77 legas*: Vulcanalia.
posteā. *p. 186, 50 ante* VELL. *inseras*: 64, 3 -a principes.
posteāc. *p. 192, 30 legas*: Claud.
2. postero. *p. 201, 16 addas vi temporali* PS. HIER. epist. 6, 3 p. 79^{B} omnia quasi per nos genita ... -amus (*cod. Sangall.*; omnium *naturam* quasi per nos genitam ... reputamus *ed. Migne*).
posterus. *p. 203, 23 legas: item. p. 207, 50 legas*: 6, 1051. *p. 208, 13 sqq. deleas locum* VET. LAT. Phil. 3, 13, *quem inseras p. 210, 78* (*per imag. loci de tempore*). *p. 210, 73 pro* sago *legas: sago. p. 214, 25 legas*: ad -um perveneris.
posthāc. *p. 225, 20 legas*: ... agere.
1. postīcus. *p. 228, 11 post locum* ARNOB. *inseras*: PLIN. phys. Sang. p. 230 l. 10 super -um (pist- *cod.*) inpone *remedium. p. 228, 27 addas*: INSCR. Année Épigr. 1994 n. 1900 (*e Mauretania; in coemeterio*) felix -a guntharum.
iunctura **postillā quam** *sec.* posteaquam. *ita legendum p. 230, 17.*
postis. *p. 233, 26 addas alterum Thebaidos locum*: 8, 10 necdum illum *Amphiaraum* ... furvo Proserpina -e notarat (*cf. p. 231, 43*). *p. 234, 13 legas*: Mart⟨e q⟩ueto. *p. 234, 21 legas*: patente.
postmodum. *p. 238, 8 legas*: faciant. *p. 238, 10 sq. legas*: resistent contra ea, quae -m superposita incumbant.
postrīdiānus. *p. 253, 10 inseras*: AVG. epist. 80, 1 (*v. p. 1228, 49 sqq.*).
postrīdiē. *p. 254, 81 legas*: XIII 2.
postulo. *p. 266, 70 sq. legas: ostendendam.*
postumātus. *p. 274, 80 legas*: sed -um, ogdoadem ante omnia.
1. pōtātus. *p. 277, 53 addas*: SERM. Arian. 19 (Rech. Aug. 26, 1992, 167) mensura potatu⟨u⟩m ...; incontinentia ... -uum (putatum *trad.*).
potēns. *p. 281, 48 legas*: d. fortis et -s. *p. 281, 51 pro* quam daemones *legas: quam daemones.*
potentiālis (potentialiter). *p. 300, 5 inseras*: LEX Visig. 1, 2, 6 p. 42, 4 obviandum *est* hostibus -r ac fidenter.
potestās. *p. 319, 7 legas*: 97, 13. *p. 319, 13 legas: Eteocles. p. 320, 9 legas*: -es.
pothus. *p. 322, 14 legas*: 1, 21, 39.
potis. *p. 357, 43 fort. addas compos.* praepos.
prāb- *v.* prav-. *addendum p. 371, 30.*
prae. *p. 372, 23 legas: 373, 1 sqq. p. 379, 57 addas: cf. testimonium notionis q. e.* sine *p. 372, 28. p. 379, 58 ita suppleas: deriv.*: praeter; *cf.* pridem. *compos. infra sequuntur, v. etiam* pridie, primitiae.
?praearo *v. vol. X 1, 1189, 39.*
praebeo. *p. 382, 30 legas: a* *probenda. *p. 387, 67 post locum* LVCIL. *inseras*: (*cf.* GLOSS. *p. 742, 27*).
praebibo. *p. 391, 41 inseras*: 5, 10, 120.
⊠praecantātio (*ita legendum p. 393, 14*). *p. 393, 48 addas*: VIRT. Ioh. 3 l. 77 consolationibus velut quibusdam -bus ... exterritos ... animos mitigabat.
[praecārus]. *p. 395, 4 addas: v. etiam p. 485, 61.*
praecēdo. *p. 401, 28 inseras*: ITIN. Alex. 16, 40 si -entium memor sit.
praecello. *p. 407, 61 deleas locum* SCHOL., *de quo v. p. 494, 60 sqq.*
praecenturio. *de hoc lemmate cf. p. 1514, 74 sqq.*
1. praeceps. *ad p. 414, 30 trahas iam* BELL. Afr. 83, 3 -es fugiunt (principes *trad.*). *p. 419, 48 post locum* VELL. *inseras*: (*ita Sterk mutato ordine verborum; alii delent* in vitia, a vitiis).
praeceptio. *p. 421, 14 sq. deleas locum* CIC. frg. *coll. vol. X 1, 1203, 60.*
praeceptor. *p. 423, 24 ita corrigas*: p. 130, 8 (*trad. in falsa var. l. ut* PAVL. NOL. *p. 424, 14 sq. legas* grammaticos *et* ars 2, 497. *p. 425, 26 inseras: v. quae p. 790, 27 sqq. monuimus.*
praecha. *post p. 428, 49 addas*: praedia *Gatti dubitanter.*
praecīnct- (*pro* -cinct-) *scribendum p. 434, 79 sq. 435, 15. 38 sq. 48 sq.*
praecingo. *p. 435, 63 legas*: -nxī, -cīnctum.
praecino. *p. 439, 7 post* 2, 53 *inseras*: (-cin- *var. l.*). *p. 439, 9 pro* 2, 28 p. 97, 4 *legas*: 2, 1 p. 66, 19 (= 1. 15 *ed. Rosellini*). *p. 439, 10 post* 4, 3 *inseras*: [-cinerunt *Tischendorf,* -cinuerunt *Kim*].
praecipuus (praecipue). *p. 478, 60 legas: ca. 50 / fere 500.*
praeclueo. *p. 494, 59 inseras*: CARM. Année Épigr. 1995 n. 1793, 6 (*saec. I ex./II*) *coniunx* pulchra visu, -ens prudentia.
praecognitor. *p. 500, 80 inseras*: AVG. serm. 29B, 1 coll. Dolbeau 1996 p. 23 (*in lusu verborum*) homini cognitori moreris, si confiteris; deo -i moreris, si non confiteris.
praecolo. *p. 502, 73 addas*: **3** *ante alios colendos, sc. praeferendo*: IVLIAN. epit. in psalm. 134, 4 quod *deus vos* ... singulari cura -ret.
praecōnius. *p. 507, 59 inseras*: INSCR. Année Épigr. 1998 n. 508 (*Lorii; saec. I*^{1}).
praecōnizo. *p. 508, 6 addas: e coni. dub.* VIRG. gramm. epit. 4, 9 -o (*Polara, alii alia*; praeceriso *trad.*).
praecordia. *p. 510, 59 legas: Althaea.*
praecurro. *p. 518, 2 legas*: prior *l. 28. 37.*
praediātōrius. *p. 540, 84 inseras*: LEX Irnit. 7 B 41 sq.
1. praedico (praedicatus). *p. 561, 57 addas*: CASSIOD. var. 11, 1, 17 philosophos valde -os.
2. praedīco. *glossa p. 567, 31 sq. laudata ponatur in fine parentheseos, sc. p. 567, 35. p. 568, 78 inseras*: GREG. ILIB. in cant. 1, 2 rec. alt. carmen in (pro *rec. pr.*) Christo et ecclesia ... -tum.
praedictōrius. *p. 571, 14 legas*: 58, 1903 p. 59, 71.
praediolum. *p. 571, 46 inseras*: INSCR. Année Épigr. 1985 n. 58 (*Romae; ante saec. III*) -um Fl(aviae) ... Restitutae.
praedīvīnus. *p. 577, 43 pro* 583 *legas*: 587.
praedium. *p. 579, 75 legas*: 4, 22.
praedūrēsco. *p. 592, 50 addas: cf. var. l.* pr(a)edu⟨r⟩uerit CHIRON 234 (*cod. Basil.; Monac. v. p. 593, 42*).
praeeo. *p. 596, 40 ante* HIER. *inseras*: HEGES. 5, 2, 2 [*in imag.*] deploratione -ire ... funus quoddam paternae sollemnitatis, *sc. post destructionem templi. p. 596, 64 legas*: 8, 29 (*e Varrone*).
praefātiuncula. *p. 603, 17 inseras*: in Is. 13 praef. l. 21 G.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praefectio. *p. 604, 4 inseras: falso trad.* GLOSS. I p. 42 *pro* praesectio.
praefectōrius. *p. 604, 29 fort. inseras*: INSCR. Année Épigr. 1982 n. 408 (*Mediolani; saec. IV*^{2}) viro pr(a)ef(ectorio).
praefero. *p. 610, 52 post* -rt *inseras*: (*cf. p. 944, 17*). *p. 618, 17 deleas*: praelativus.
praeficio. *p. 620, 35 legas*: -ctust.
praefīgo. *p. 634 in marg. inf. legas: [Scotti].*
praefōrm- (*pro* -form-) *scribendum p. 652, 47. 73. 81.*
praefrīgidus. *p. 654, 36 addas*: PS. AVG. sent. 16 vers. 45 calet ignis et aridus est; ... ⌊-a⌋ et humida ... unda (⌊ ⌋ post f. *var. l.*).
praefringo. *p. 655, 2 inseras*: ITIN. Alex. 9, 22 ei *Alexandro* h. -ta est.
praegno. *p. 663, 49 addas compos.* compraegno.
praeiacto. *p. 671, 25 addas*: SERM. Rech. Aug. 31, 1999 p. 201 l. 18.
praeli- *v. etiam* preli- *vel* proeli-. *ita legendum p. 689, 37.*
1. praeligo. *ad p. 691, 78 sqq. fort. trahere malis* GERM. *vol. X 1, 1516, 18.*
praelūdo. *p. 697, 8 legas: vix recte post ed. Rovill., 1566.*
1. praelum *v.* prelum. *ita legendum p. 697, 21, deinde inserendum*: **2. praelum,** *vox veriloquii causa ficta, v. p. 1649, 21.*
[praemālo, -malle *olim legebatur* APVL. met. 3, 23, 2 (malle *trad.*).**]**
praemarcidus, -a, -um. *a* prae *et* marcidus. *i. q. valde marcidus* (*in imag.*): PALLAD. hist. mon. I prol. 1, 5 p. 246$^{med.}$ abstinentiae palmas (*i. merita sim.*) repentino elationis ... momento -as.
praemiālis. *p. 701, 63 inseras*: INSCR. Année Épigr. 2004 n. 1798 (*e Byzacena; a. 402/8*) ludos scenicos -es edidit *curator rei publicae.*
praemineo. *p. 702, 50 legas*: praeēmineo.
praemitto. *p. 708, 68 sq. pro* INSCR. – 127 *legas*: CIL I^2 3197. *p. 709, 80 legas*: emisit [*postea*: -ssa].
praemium. *p. 713, 12 legas*: 15, 23. *p. 720, 29 legas: selecta.*
praenuntio. *p. 741, 2 legas*: 4, 26, 1.
praeobtūrātio. *p. 742, 31 inseras*: CHIRON 210 qu(a)e passio doloris enfragina dicitur, quem (*sic*) latine -em vocamus (*cod. Basil. man. alt.,* per- *man. pr.*; obdurationem *cod. Monac., ed. Oder*).
praeoccupo. *p. 745, 2 legas: fallimur.*
praeopto. *p. 746, 71 legas: Kluge p. 62.*
praeparo. *p. 755, 78 pro* -is *legas*: -tis.
praependeo. *p. 763, 36 fort. addas* CAEL. AVR. *p. 1974, 23.*
praepes. *p. 764, 69 inseras*: CARM. Zeitschr. Pap. Epigr. 100, 1994, 414 (*saec. II*) *catellam* raptam mihi -e fato.
praepōno. *ad p. 771, 35 sqq. trahas etiam* SEN. epist. 124, 4. *p. 774, 35 addas: cf.* PRISC. gramm. III 219, 22. *p. 775, 36 legas*: Baiuar.
praeripio. *post p. 791, 22 inserenda linea, quam totam excidisse dolemus*: fronte revolsus et matri -tus amor (*sc. hippomanes ut*
praerogo. *p. 799, 31 inseras*: OSTRAC. Bu Njem Marichal 68, 5 (*saec. III med.*).
praesāgimen *v.* praesagmen. *addendum p. 810, 11.*
praesāg(i)men (*ita legendum p. 813, 12*). *p. 813, 17 addas: vocem testatur* VIRG. gramm. epist. 1, 4, 1.
***?praesevērus** v. vol. X 1, 1707, 49.*
praesidātus. *p. 877, 47 post* 674 *inseras: nec non in var. l.* ACT. Phileae 8. *p. 877, 74 addas*: ACT. Phileae 8 ago gratiam regibus et -ui *pro martyrio* (pr(a)esidibus *var. l.; gr. τῇ ἡγεμ⟨ον⟩ί⟨ᾳ⟩*).
praesidiārius. *p. 883, 37 legas: 888, 4.*
praesīgnātor. *p. 892, 65 legas*: GLOSS. I p. 42.
praesīgnis. *p. 893, 42 inseras*: EPITAPH. Franc. (Zeitschr. Pap. Epigr. 63, 1986, 97) 2, 24 *vir* -is honore.
praespicio. *p. 897, 3 addas*: SYNON. Gloss. I p. 28 n. 6 cerne, aspice, vide, -e *eqs.*
praestātor. *p. 903, 6 addas*: Ignat. Colbert. 7, 3 hymnum diximus deo -i bonorum (praestori *sim. trad.; Migne gr. 5, 988*^{B} *τὸν δοτῆρα*).
1. *et* **2. praesto** *ad eandem originem revocat Beikircher, Glotta 70, 1992, 88 sqq.*
2. praesto. *p. 915 in rubrica legas*: 2. PRAESTO.
praestrepo. *p. 935, 67 addas*: CONC. Tolet. a. 589 Canon. Hisp. V p. 131 l. 930 *ne* populi, qui debent officia divina attendere, saltationibus ... invigilent, ... religiosorum officiis -entes (per- *var. l.*).
praestringo. *p. 941, 16 legas*: -xere (per- *trad.*) nostros. *post p. 943, 33 inseras: compos.*: impraestrictus.
praesul. *p. 947, 67 legas: infra s. v.* praesultator.
praesūmptīvus. *p. 974, 54 addas*: PASS. Theod. (BHL 8090) 13 *puella,* conpesce -am audaciam.
praesūmptor (praesumptrix). *p. 976, 48 addas*: PASS. Theod. (BHL 8090) 13 non ... irasci adversus iuvenculam presumtricem.
πρ(α)ετακτάτωρ. *ita legendum p. 977, 17.*
praeterquam. *p. 1038, 40 legas*: ⌊-m q.⌋.
praetervolo. *p. 1043, 22 inseras*: CLAVD. (*?*) carm. frg. Blänsdorf p. 393, 3 salit piscis, Progne -at (*postea*: hirundo). *quem locum addas etiam p. 1042, 73.*
praetor. *p. 1055, 36 legas: 1995. p. 1060, 29 inseras*: HEMINA hist. 21 (*v. p. 1824, 64*).
praetōrius. *p. 1071, 21 sq. deleas: ad – videtur. p. 1071, 23 legas: sed recte.*
praevehor. *p. 1098, 9 sq. legas*: -tus litora classe.
praevenio. *p. 1105, 20 legas*: -entes (praeviantes *var. l.*).
praevio. *p. 1115, 2 inseras: var. l.* -antes *praefert Rosellini loco* IVL. VAL. *p. 1105, 20 allato.*
praevīsor. *p. 1115, 26 legas: i. qui praevidet: p. 1115, 29 addas: vates*: SYNON. Gloss. I p. 52 n. 136 propheta ..., pr(a)esagus, pr(a)esciens ..., -r.
prānsor. *p. 1128, 7 inseras*: TAB. Vindol. III 617, 2 (*loco manco*) dimis(s)is deinde -bus festinabitis Coris.
prātellum, -ī *n.* *a* pratum *deminutive.* *i. q. pratum parvum*: TEST. Remig. l. 69 partem meam de prato ... et ... -a, quae tenui, ad te revocabis.
prātum. *p. 1135, 22 inseras*: pratellum.
precor. *p. 1155, 41 inseras*: ENN. frg. var. 105 (*v. vol. X 1, 2284, 55 sq.*).
2. premo. *p. 1185, 52 legas*: 70, 8.
prēnso. *p. 1185, 73 ante* STAT. *inseras*: CATO agr. 80 (*v. p. 914, 1 sq.*).
pressōrius. *p. 1196, 13 addas*: PLIN. phys. Sang. p. 196 l. 13 (*scribitur* -ssur-).
pretium. *p. 1204, 66 inseras*: PAP. Corp. 193, 6 (*circa a. 151*) *πρέτιουμ. p. 1214, 66 inseras*: LVCAN. 9, 281 cervicis.
prība- *v.* priva-. *addendum post p. 1223, 50.*
prīmaevus. *p. 1233, 48 legas: 3, 7, 30.*
prīmicērius. *p. 1244, 33 ita suppleas: legitur in titulo saec. III in. (infra p. 2802, 29 laudato) et inde a saec. IV ex. p. 1244, 40 inseras*: **a** *in collegio*: CIL VI 1080, 13 (*saec. III in.; cf.* Année Épigr. 1996 n. 90) sua p(ecunia) p(osuit) primiceri⟨us⟩ *corporis piscatorum et urinatorum. quo loco inserto legas nunc* **b** (*pro* **a**) *p. 1244, 40 et* **c** (*pro* **b**) *p. 1245, 11.*
prīmitīvus. *p. 1258, 7 legas: 1257, 75.*
πρῑμοσαγιττάριοι. *p. 1274, 29 legas*: prior *p. 1358, 68.*
πρῑμοσκουτάριοι. *p. 1274, 32 legas*: prior *p. 1358, 66.*
prīmulus. *post p. 1274, 68 inseras: cf. Onom.*
[prīmumvērnālis NOT. Tir. 69, 17^b (*add. codd. duo saec. IX*).**]**
princeps. *p. 1285, 33 ante* CIL *legas*: 14. 19. 24. *p. 1290, 12 in fine legas: 1279, 10.*
principātus. *p. 1300, 39 legas: n.* principātum.
prior (primus). *p. 1355, 9 ante* HYG. *inseras: al.*
pristis. *p. 1383, 42 inseras: compos.*: pistriger.
prīvātim. *p. 1385, 71 legas*: p. 42, 28.
prīvātus. *p. 1394, 9 legas*: enim ea publica.
priusquam. *p. 1415, 72 legas: v. quae exposui Mus. Helv. 56, 1999, 113 sqq.*
prīvus. *p. 1417, 8 addas: e coni. dub.* LIV. perioch. 89, 4. *p. 1417, 53 sq. legas: v. Beikircher, Mus. Helv. 56, 1999, 110 sqq.*
1. prō. *p. 1429, 47 legas: trad., sed v. p. 1824, 63 sqq.*). *p. 1437, 28: totam lineam scribas litteris inclinatis.*
proagnātus, -ī. *a* pro *et* agnasci (agnatus); *v.* GLOSS. *p. 1761, 73.*
probātor. *p. 1456, 28 post* INSCR. *inseras*: Année Épigr. 2002 n. 975 [*in latere aereo e Gallia Narb.; saec. II*^{2}].
probrum. *p. 1483, 5 sq. legas: 1482, 73.*
procācia. *p. 1490, 45 inseras*: SERM. Rech. Aug. 31, 1999 p. 190 l. 62 filiorum -am hereditatis dispendio castigamus.
procācitās. *p. 1490, 62 sq. pro* petulantiā *legas*: petulantia.
procanonion, -ī *n., προκανόνιον.* *i. q. laterculus quidam ab astrologis in computationibus adhibitus*: PRAEC. canon. Ptol. 25. *al. in eodem opere* (*v. indicem ed., p. 167*).
procatar(c)ticus. *p. 1491, 72 addas*: COMMENT. Hippocr. aphor. (Italia medioev. uman. 4, 1961) p. 37 ethiologica ... partitur in his, quae de foris contingunt, quod appellant Gr(a)eci -a, id est ... exacerbatio ex sole (*disting.* proegumina *et* sinectica, *cf. l. 67*).
procāx. *ita legendum p. 1492, 9.*
2. prōcīnctus. *p. 1530 in rubrica legas*: 2. PROCINCTVS.
prōcōnsul. *p. 1542, 29 post* CIC. *inseras*: (*de* HEMINA *v. infra p. 1824, 65*). *p. 1542, 60 legas*: Ⓘ *nota. p. 1542, 69 legas*: Ⓘ *compendia.*
prōdeo. *p. 1595, 35 legas*: (prōeo *v. l. 36*).
⟨pro⟩diorthōsis SCHEM. dian. l. 9 (*cf. vol. IV 1028, 29. 34 et Schindel, Abh. Gött. Ak. 3, 243, 2001, 98*).
prōdo. *p. 1623, 13 ante* STAT. *inseras*: SIL. 6, 384.
prōdūco. *p. 1639, 23 legas*: memoria.
proēgūmenos. *p. 1645, 39 addas*: COMMENT. Hippocr. aphor. (Italia medioev. uman. 4, 1961) p. 37 (*v. p. 2802, 62*).
profānus. *p. 1663, 36 legas*: FIRM. math. 7, 1, 1.
1. profectio. *p. 1666, 62 pro* III *legas*: IV.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

professiōnārius. *ita legendum p. 1692, 19.*
profiteor (professus). *p. 1722, 53 inseras: compar.* -ior *trad. loco vix sano* SERM. Rech. Aug. 31, 1999 p. 186 l. 56.
prōfluo. *p. 1729, 38 inseras*: DIDASC. apost. 62, 11. *quem locum deleas p. 1727, 69 sqq.*
*?***promartyrium** *v. p. 2289, 60.*
promeridiānus. *p. 1848, 67 inseras*: serm. 272B, 9 (Rev. Ét. Aug. 44, 1998, 202 l. 163).
prōmpto. *p. 1900, 31 addas: e coni. dub.* PLAVT. Truc. 951.
prōnus. *p. 1930, 34 legas*: CIC. (*quinquies in philos.*). *p. 1935, 5 inseras*: rep. 3, 1 (*si ad verbum rettulit* Aug. c. Iulian. 4, 12, 60) animo ... -o ad libidines (ARNOB. nat. 4, 23 ad libidinem. *al.*).
2. propāgo. *p. 1946, 45 legas: 1847, 64.*
prōpello. *p. 1970, 51 legas*: -rent *Poppaeam. al.*
prōpend(e)o. *p. 1976, 30 legas*: ⁜**prōpēnsē.**
prōpendulus. *p. 1977 in rubrica legas*: PROPENDVLVS.
prōpēnsio. *p. 1977, 8 inseras*: (*trad. loco obscuro* VINDIC. nat. hum. l. 187 [-pins- *cod.*; per- *epit. alt. 37*]).
prōpetrāre. *ita legendum p. 1990, 61.*
1. prōpōla. *p. 2057, 8 et 9 legas: προπώλης.*
prōpōno. *p. 2066, 20 post* VITR. *inseras*: 1, 1, 2. *p. 2074, 55 legas*: [*a. 468*]. *al.*
proprius. *p. 2104, 74 sq.*: possessiva – p. 2106, 66 *scribas litteris inclinatis.*
propudiōsus. *p. 2134, 46 legas*: 271 (*ancillae ornatae*).
prōpugnāculum. *post p. 2137, 16 inseras: deriv.: cf.* pugnaculum.
prōra. *p. 2146, 39 legas: per synecdochen significatur.*
prosphōnēsis. *p. 2218, 5 legas*: -ī *f., προσφώνησις.*
prostheticus (-tet-), -a, -um, *προσθετικός.* *is, qui apponit, addit* (*non nisi de numero summam aliquam excedente*): PRAEC. canon. Ptol. 62 p. 84, 23. 74 p. 94, 8.
1. prōsum. *post p. 2251, 17 inseras: cf. Onom.* (Profuturus, -a).
prōvincia. *p. 2332, 56 legas: sim. l. 75 et* ISID.
1. prūna. *p. 2386, 65 legas: ἀνθρακιὰν.*
prūrīginōsus. *p. 2389, 73 addas*: PLIN. phys. Sang. p. 187 l. 10 *caput* -um (*scrib.* pro-).
prūrīgo. *p. 2390, 14 legas: v. l. 37.*
psallo. *p. 2395, 45 legas: l. 47. 49.*
pseudochrīstus. *p. 2410, 68 inseras*: PS. AVG. serm. 155, 10 propter -os et propter falsos prophetas.
2. psittacium. *p. 2419, 14 inseras*: PS. APVL. herb. app. 4 l. 3 (sept-, sypt- *fere trad.; Fischer per litteras*).
pūbertās. *post p. 2433, 38 inseras: deriv.: cf.* pubertus.
pūblicus. *p. 2448, 74*: hominum – p. 2462, 16 *scribas litteris inclinatis.* *p. 2449, 48 ante* **δ** *inseras: neutr. plur. τὰ πούπλικα pro subst.*: OSTRAC. Krok. I 70 (*aet. Trai.*). *al.*
pucīnus. *p. 2473, 15 pro* puti- *legas*: pusi-.
puellus. *p. 2504, 44 inseras*: CARM. inscr. Moes. Sup. I 49, 4 (*saec. III*) ora pue⟨lli sparsa ge⟩nas lanugin⟨e barbae⟩ (*si recte restit.*).
pūgio. *p. 2537, 51 ante* ISID. *inseras*: SCHOL. Iuv. *p. 2740, 58.*
pugno. *p. 2552, 16 legas: latinitatem* (*cf. vol. V 1, 1197, 52 sqq.*).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae